סֵפֶר

לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן

עִם פֵּרוּשׁ

שִׂפַת הַנַּחַל

ב

וְנִלְוֶה אֵלָיו סֵפֶר

לִקּוּטֵי־תְּפִלּוֹת

מְסֻדָּר עַל־פִּי סֵדֶר הַתּוֹרוֹת

הוּבָא לְדְפוּס עַל־יְדֵי
חֲסִידֵי בְּרֶסְלֶב
עִיה״ק יְרוּשָׁלַיִם תּוּבַב״א

אֶת סִפְרֵי רַבִּי נַחְמָן מִבְּרֶסְלֶב זִי"ע וְתַלְמִידָיו הַקְּדוֹשִׁים כּוֹלֵל סִפְרֵי מוֹהֲרָא"שׁ, "הַצַּדִּיק מִיַּבְנְאֵל" נִיתָן לְהַשִּׂיג בַּמְּקוֹמוֹת הַבָּאִים:

חֲפָצָה רִאשִׁית – קֶרֶן "וְהָאֱמֶת וְהַשָּׁלוֹם אֱהָבוּ" חָדָשׁ!!! אֶפְשָׁרוּת מְשֻׁלּוּחִים לְכֹל רַחֲבֵי הָאָרֶץ וְהָעוֹלָם

055-678-3366

יַבְנְאֵל:

(אֶפְשָׁרוּת לְמְשֻׁלּוּחִים לְכֹל רַחֲבֵי הָאָרֶץ)

חֲנוּת נִצְנֵי הַקּוֹדֶשׁ: 054-228-7882

קֶרֶן נֵר לְהַצַּדִּיק: 058-588-8148

יְרוּשָׁלַיִם:

סַנְהֶדְרִיָה / פִּסְגַּת זְאֵב / רָמַת שְׁלֹמֹה / בַּר אִילָן:

053-4158646

גִּבְעַת שָׁאוּל: 058-691-3315

צֹמֶת בַּר אִילָן חֲנוּת "סֵפֶר הַסְּפָרִים"

הַר נוֹף: 058-326-0155

רָמוֹת: 054-586-3486

מֵאָה שְׁעָרִים: 055-678-3366

חֲנוּת בְּרֶסְלֶב מִתַּחַת לַ"שּׁוּל"

חֲנוּת עֵין יַעֲקֹב

תֵּל אָבִיב: 053-311-1711

פֶּתַח תִּקְוָה: 055-678-3366

בֵּיתָר עִלִּית:

גִּבְעָה א': 052-766-7226

גִּבְעָה ב': 053-316-8148

בְּנֵי בְּרַק: 054-847-1400

פַּרְדֵּס כַּ"ץ: 058-320-4865

אֶלְעָד: 055-678-3366

אַשְׁקְלוֹן: 054-743-4456

נְתִיבוֹת: 052-735-4403

אַשְׁדּוֹד: 052-761-8316

קִרְיַת גַּת: 054-848-2279

רָמַת הַשָּׁרוֹן: 058-691-3314

שְׁדֵרוֹת: 055-938-5500

בֵּית-אֵל: 052-786-5978

מִצְפֵּה יְרִיחוֹ: 052-786-5978

יָד בִּנְיָמִין (מָחוֹז דָּרוֹם): 050-868-4153

מִגְדַּל הָעֵמֶק: 058-477-9804

שָׁבֵי שׁוֹמְרוֹן: 052-956-7899

מִי שֶׁמְּעוֹנְיָן לְהָפִיץ סִפְרֵי בְּרֶסְלֶב וּנְפַרְסֵם אֶת פִּרְטָיו בַּסְּפָרִים הַבָּאִים יִצֹּר אִתָּנוּ קֶשֶׁר בְּפֶלְאפוֹן:

055-678-3366

זֶה הַשַּׁעַר לַה׳ צַדִּיקִים יָבוֹאוּ בוֹ

סֵפֶר

לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן

הַנִּכְבָּד וְהַנּוֹרָא, מִי כָּמוֹהוּ מוֹרָה, הַיּוֹצֵא בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה, מִפִּי קְדֹשִׁים, נְבוֹן לַחַשׁ וַחֲכַם חֲרָשִׁים. הֲלֹא הוּא כְּבוֹד אֲדוֹנֵנוּ, מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ, הָרַב הָאֱמֶת, הַגָּאוֹן הַקָּדוֹשׁ הָאֲמִתִּי, נַחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה, אוֹר יִשְׂרָאֵל וּקְדוֹשׁוֹ, הַמְפֻרְסָם בְּכָל קְצְוֵי אֶרֶץ וְיָם רְחוֹקִים. שְׁמוֹ קֹדֶשׁ. מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ, הָרַב רַבִּי **נַחְמָן** זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, מִקְּהִלַּת **בְּרֶסְלֶב**, בְּהָרַב הַוָּתִיק וְחָסִיד, מוֹרֵנוּ הָרַב שִׁמְחָה זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה, בֶּן לְאוֹתוֹ צַדִּיק, הָרַב הַקָּדוֹשׁ הַמְפֻרְסָם, מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן הָאוּמַנְקִיר זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה. וּמִצַּד אִמּוֹ הַצַּדֶּקֶת הַמְפֻרְסֶמֶת בְּשֵׁם טוֹב, מָרַת פֵּיגֶא זצ״ל. הוּא נִין וָנֶכֶד לְהָרַב הַקָּדוֹשׁ, רַבָּן שֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל, קָדוֹשׁ שְׁמוֹ, מוֹרֵנוּ הָרַב **יִשְׂרָאֵל בַּעַל־שֵׁם־טוֹב** זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה. יִשְׂמַח אָבִיךָ וְאִמֶּךָ וְתָגֵל יוֹלַדְתֶּךָ. עֲטֶרֶת זְקֵנִים בְּנֵי בָנִים. בִּזְכוּתָם יָאִיר עָלֵינוּ חַסְדֵי דָּוִד הַנֶּאֱמָנִים. וְנִזְכֶּה לַחֲזוֹת בְּנֹעַם ה׳ פָּנִים אֶל פָּנִים. חִישׁ קַל מְהֵרָה נָשׁוּב לְצִיּוֹן בְּרִנָּנִים. בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ אָמֵן:

הַסֵּפֶר הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא הַזֶּה כְּבָר נִדְפַּס פְּעָמִים רַבּוֹת
וְעַתָּה נִתְחַדֵּשׁ אוֹרוֹ וְנִדְפַּס בְּתַכְלִית הַהִדּוּר וְהַיֹּפִי
וְהוֹסַפְנוּ עַל זֶה פֵּרוּשׁ נִפְלָא כְּמַעַט עַל כָּל תֵּבָה
כַּאֲשֶׁר עֵינֶיךָ תֶּחֱזֶינָה מֵישָׁרִים

הוּבָא לְדְפוּס עַל־יְדֵי
חֲסִידֵי בְּרֶסְלֶב
עִיה״ק יְרוּשָׁלַיִם תּוֹבַב״א

מַעֲלַת קְדֻשַּׁת הַסֵּפֶר הַזֶּה

א) רַבֵּנוּ זַ״ל אָמַר, שֶׁהַסֵּפֶר הַקָּדוֹשׁ שֶׁלּוֹ ״לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן״, שֶׁיָּצָא בָּעוֹלָם, הוּא אַתְחַלְתָּא דִּגְאֻלָּה. וְאָמַר, מֵאַחַר שֶׁיָּצָא בָּעוֹלָם, אֲנִי חָפֵץ מְאֹד מְאֹד שֶׁיִּלְמְדוּ אוֹתוֹ, כִּי צְרִיכִים לִלְמֹד אוֹתוֹ הַרְבֵּה, עַד שֶׁיִּהְיֶה שָׁגוּר בְּעַל פֶּה, כִּי הוּא מָלֵא מוּסָר וְהִתְעוֹרְרוּת גְּדוֹלָה מְאֹד לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אֲשֶׁר אֵין עֲרֹךְ אֵלָיו וְכוּ׳. וְאָמַר, שֶׁטּוֹב לִקְבֹּעַ לְעַצְמוֹ ב׳ שִׁעוּרִים לִלְמֹד בַּסֵּפֶר הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה: שִׁעוּר אֶחָד פָּשׁוּט, לִלְמֹד בִּמְהִירוּת הַרְבֵּה מְאֹד, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה שָׁגוּר בְּעַל־פֶּה. וְשִׁעוּר אֶחָד לִלְמֹד בְּעִיּוּן גָּדוֹל, כִּי יֵשׁ עַמְקוּת גָּדוֹל וְנִפְלָא מְאֹד בְּסִפְרוֹ.

ב) פַּעַם אַחַת הָיָה רַבֵּנוּ זַ״ל מְזָרֵז אֶת אֶחָד לִלְמֹד אֶת סִפְרוֹ. וְאָמַר, שֶׁהוּא מִצְוָה גְּדוֹלָה לִלְמֹד סִפְרוֹ הַרְבֵּה. וְאָמַר לוֹ, שֶׁיְּכוֹלִין לִהְיוֹת נַעֲשֶׂה בַּעַל מֹחַ גָּדוֹל עַל־יְדֵי סִפְרוֹ, כִּי יֵשׁ בּוֹ שֵׂכֶל גָּדוֹל וְעַמְקוּת נִפְלָא מְאֹד עַל־פִּי פְּשׁוּטָן שֶׁל דְּבָרִים, וְגַם אִם יַתְמִידוּ בִּסְפָרָיו, יְכוֹלִין לִזְכּוֹת לִהְיוֹת נַעֲשֶׂה אִישׁ כָּשֵׁר בֶּאֱמֶת. וְאָז יִזְכֶּה לִרְאוֹת הַפְּנִימִיּוּת שֶׁיֵּשׁ בְּסִפְרוֹ הַקָּדוֹשׁ, כִּי יֵשׁ בָּהֶם פְּנִימִיּוּת הַרְבֵּה מַה שֶּׁאֵין נִרְאֶה עַל־פִּי פְּשׁוּטוֹ כְּלָל. אַשְׁרֵי הַזּוֹכֶה לִלְמֹד וּלְהַתְמִיד בָּהֶם הַרְבֵּה!

ג) וְאָמַר, שֶׁבְּהַתּוֹרָה שֶׁלּוֹ יֵשׁ עַמְקוּת גָּדוֹל עַד מְאֹד, וּמַה שֶּׁנִּכְתַּב בִּלְשׁוֹנוֹ, צְרִיכִין לְדַקְדֵּק בּוֹ כְּמוֹ בַּמִּקְרָא, כִּי אַף שֶׁהוּא חוֹזֵר בְּכָל פַּעַם דְּבָרָיו, שֶׁנִּרְאֶה לִכְאוֹרָה שְׂפַת יֶתֶר, אַךְ צָרִיךְ שֶׁתֵּדַע, שֶׁהוּא בְּכַוָּנָה גְּדוֹלָה, וּצְרִיכִין לְדַקְדֵּק בּוֹ כְּמוֹ בַּמִּקְרָא (וּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ עֵינַיִם, וְיָשִׂים דַּעְתּוֹ וְלִבּוֹ הֵיטֵב לְדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל, יָבִין מְעַט מִזְּעֵיר מֵעֹצֶם הָעַמְקוּת הַנִּפְלָא שֶׁיֵּשׁ בְּסִפְרוֹ, אֲשֶׁר לֹא נִמְצָא דֻּגְמָתָם בְּשׁוּם סֵפֶר, שֶׁיִּהְיֶה שָׁם עַמְקוּת נִפְלָא וְנָעִים כְּמוֹ בַּסֵּפֶר הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה, שֶׁהוּא עָמֹק עָמֹק מִי יִמְצָאֶנּוּ. וּבְכָל דִּבּוּר יוֹצֵא כְּלָלִים וּפְרָטִים וְכוּ׳).

ד) וּפַעַם אַחַת הָיָה רַבֵּנוּ זַ״ל מְשַׁבֵּחַ אֶת הַסֵּפֶר שֶׁלּוֹ מְאֹד. וְאָמַר, שֶׁיְּכוֹלִין לִהְיוֹת נַעֲשֶׂה בַּעַל תְּשׁוּבָה גָּמוּר עַל־יְדֵי לִמּוּד הַסֵּפֶר שֶׁלּוֹ. וְהָיָה חָפֵץ וּמִשְׁתּוֹקֵק מְאֹד, שֶׁיֻּדְפְּסוּ עוֹד כַּמָּה פְּעָמִים וְיִתְפַּשְּׁטוּ בָּעוֹלָם. וְאָמַר, שֶׁיִּהְיוּ בְּנֵי־אָדָם שֶׁיִּלְמְדוּ וְיִתְפַּלְּלוּ עַל־יְדֵי הַסֵּפֶר הַזֶּה. וְאָמַר, שֶׁמִּי שֶׁיֵּשֵׁב וְיַעֲסֹק בִּסְפָרָיו רַק בְּלִי קִנְטוּר וְנִצָּחוֹן, וְיִסְתַּכֵּל בָּהֶם בֶּאֱמֶת, אָז בְּוַדַּאי יִהְיוּ נִבְקָעִין אֶצְלוֹ כָּל גִּידֵי קַשְׁיוּת לְבָבוֹ. וְאָמַר בְּזוֹ הַלָּשׁוֹן: ״סֶע וֶועט אִיהְם אַלֶע אָדֶערִין

טְרֶענְין״. וְאָמַר, שֶׁכָּל אָדָם צָרִיךְ לְהִשְׁתַּדֵּל לִקְנוֹת הַסֵּפֶר שֶׁלּוֹ, וּמִי שֶׁאֵין לוֹ בַּמֶּה לִקְנוֹת, יִמְכֹּר סְפָרָיו שֶׁיֵּשׁ לוֹ, וְיִקְנֶה בָּזֶה סִפְרוֹ, וּמִי שֶׁאֵין לוֹ סְפָרִים, יִמְכֹּר כַּר מִתַּחַת רֹאשׁוֹ, וְיִקְנֶה הַסֵּפֶר שֶׁלּוֹ. וְאָמַר, שֶׁהַסֵּפֶר שֶׁלּוֹ יִהְיֶה חָשׁוּב מְאֹד, וִיבַקְּשׁוּהוּ וִיחַפְּשׂוּהוּ מְאֹד, וְיֻדְפַּס וְיַחֲזֹר וְיֻדְפַּס כַּמָּה וְכַמָּה פְּעָמִים, וְיִהְיֶה חָשׁוּב מְאֹד. רַק נִכְסַפְתִּי לִרְאוֹת זֹאת, וְאֶהְיֶה אֲנִי עוֹמֵד וּמִסְתַּכֵּל מִן הַצַּד, אֵיךְ שֶׁנִּדְפָּס וְנִתְפַּשֵּׁט בְּכָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ.

ה) וְאָמַר בְּפֵרוּשׁ, שֶׁבְּכָל שִׂיחָה וְשִׂיחָה שֶׁהָיָה מֵשִׂיחַ וּמְדַבֵּר עִמָּנוּ, יְכוֹלִים לִהְיוֹת עַל יָדָהּ אִישׁ כָּשֵׁר, וַאֲפִלּוּ צַדִּיק גָּמוּר כָּל יְמֵי חַיָּיו, כְּמוֹ שֶׁאֲנִי רוֹצֶה, ׳אֲזוֹי וִוי אִיךְ מַיין אַיין גוּטֶער יוּד׳, אִם יַרְבֶּה לֵילֵךְ עִמָּהּ לְקַיֵּם כְּפִי שִׂיחָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה. וּמִי שֶׁזָּכָה לִשְׁמֹעַ שִׂיחָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ, הוּא יוֹדֵעַ זֹאת בֶּאֱמֶת וּבְבֵרוּר. וְגַם אֲפִלּוּ עַכְשָׁו כְּשֶׁלּוֹמְדִין דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, יֵשׁ לָהֶם גַּם־כֵּן כֹּחַ גָּדוֹל לְעוֹרֵר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, לִזְכּוֹת לְדַרְכֵי ה׳ בֶּאֱמֶת, לְמִי שֶׁיָּשִׂים לִבּוֹ הֵיטֵב לִדְבָרָיו וּלְשִׂיחוֹתָיו הַקְּדוֹשׁוֹת, הַנֶּאֱמָרוֹת בְּזֶה הַסֵּפֶר וּבִשְׁאָר סְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, כִּי כָּל שִׂיחָה שֶׁלּוֹ, הִיא הִתְעוֹרְרוּת נִפְלָא וְנוֹרָא מְאֹד, וְדֶרֶךְ יְשָׁרָה וּנְכוֹנָה מְאֹד לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְכָל אֶחָד לְפִי מַדְרֵגָתוֹ, יִהְיֶה בְּאֵיזוֹ מַדְרֵגָה שֶׁיִּהְיֶה. אֲפִלּוּ מִי שֶׁהוּא בְּמַדְרֵגָה עֶלְיוֹנָה מְאֹד, יָכוֹל לְקַבֵּל דֶּרֶךְ יְשָׁרָה וְעֵצוֹת נִפְלָאוֹת מִכָּל שִׂיחָה וְשִׂיחָה שֶׁלּוֹ. וְכֵן לְהֵפֶךְ — מִי שֶׁהוּא בְּתַכְלִית הַמַּדְרֵגָה הַתַּחְתּוֹנָה, חַס וְשָׁלוֹם, בְּאֵיזֶה מָקוֹם שֶׁהוּא, יָכוֹל לְקַבֵּל דֶּרֶךְ יְשָׁרָה וְעֵצוֹת נְכוֹנוֹת מִכָּל שִׂיחָה וְשִׂיחָה שֶׁלּוֹ, לְמַלֵּט נַפְשׁוֹ מִנִּי שַׁחַת, וְלָשׁוּב אֶל ה׳ בֶּאֱמֶת, אִם יָשִׂים לִבּוֹ לִדְבָרָיו הֵיטֵב, וִיקַיֵּם אוֹתָם בֶּאֱמֶת וּבִתְמִימוּת בְּלִי שׁוּם חָכְמוֹת. אַשְׁרֵי מִי שֶׁיֹּאחַז בָּהֶם!

ו) סִפֵּר רַבֵּנוּ זַ״ל לְאֶחָד, שֶׁהָיָה מְשַׁבֵּח מְאֹד אֶת תּוֹרָתוֹ לְפָנָיו, וְהִפְלִיג מְאֹד בִּגְדֻלַּת נִפְלְאוֹת תּוֹרָתוֹ. וְאָמַר, שֶׁצְּרִיכִין לְהִשְׁתַּדֵּל מְאֹד לִקְנוֹת סְפָרָיו, כִּי אֲפִלּוּ כְּשֶׁעוֹמְדִין בְּתֵבָה וּמִגְדָּל, הֵם טוֹבָה גְּדוֹלָה; כִּי סְפָרָיו הֵם שְׁמִירָה גְּדוֹלָה בַּבַּיִת, לִשְׁמֹר גַּם הָעֲשִׁירוּת וּמְמוֹן הָאָדָם מִכָּל הַהֶזֵּקוֹת. וְהִזְכִּיר אָז עָשִׁיר שֶׁהָיָה יוֹדְעוֹ וּמַכִּירוֹ, וְאָמַר, שֶׁגַּם אֵלָיו הִיא טוֹבָה גְּדוֹלָה, שֶׁיִּהְיֶה הַסֵּפֶר שֶׁלִּי בְּבֵיתוֹ, כִּי יִהְיֶה לוֹ שְׁמִירָה גְּדוֹלָה לְכָל דָּבָר וְשֶׁתִּתְקַיֵּם עֲשִׁירוּתוֹ. וְהִזְהִיר אֶת הָאִישׁ שֶׁדִּבֵּר עִמּוֹ מִזֶּה, שֶׁיְּזָרֵז אֶת הֶעָשִׁיר הַנַּ״ל, שֶׁיִּרְאֶה לִקְנוֹת סִפְרוֹ.

ז) וְאָמַר: הַבַּעַל־דָּבָר יָכוֹל לְחַפּוֹת וּלְכַסּוֹת אֶת הָעֵינַיִם מְאֹד, אֲבָל בְּלֹא זֶה,

הָיָה הַסֵּפֶר עוֹשֶׂה הִתְעוֹרְרוּת גְּדוֹלָה מְאֹד בָּעוֹלָם. וְאָמַר בְּזוֹ הַלָּשׁוֹן: "דֶער בַּעַל־דָּבָר קֶען זֵייעֶר פַארְשְׁטֶעלְן, אוֹיב נִישְׁט, וֶואלְט דָאס סֵפֶר מְחֻיָּב גִיוֶוען אַ גְרוֹיסֶע זַאךְ צוּ טָאהן אוֹיף דֶער וֶועלְט".

ח) וְאָמַר: אֵינִי אוֹמֵר לָכֶם מִתּוֹרָתִי, כִּי אִם הַפְּסֹלֶת, וְהִיא נְמוֹכָה אַלְפֵי אֲלָפִים וְרִבֵּי רִבְבוֹת מַדְרֵגוֹת מִכְּפִי מַה שֶּׁאֲנִי מַשִּׂיגָהּ, וְאֵינִי יָכוֹל לוֹמַר נָמֹךְ יוֹתֵר.

ט) וְאָמַר, שֶׁכָּל הַהַשָּׂגוֹת הַגְּבוֹהוֹת שֶׁהוּא מַשִּׂיג אֵינָם חֲשׁוּבִים אֶצְלוֹ כָּל־כָּךְ, רַק הָעִקָּר הוּא כְּשֶׁזּוֹכֶה לְהַכְנִיס אֵיזֶה דִּבּוּר בְּתוֹךְ הָעוֹלָם; כִּי בְּכָל דִּבּוּר וְדִבּוּר שֶׁהוּא מְדַבֵּר בִּפְנֵי הָעוֹלָם, תְּלוּיִים בּוֹ כָּל הָעוֹלָמוֹת, עֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים.

י) וְאָמַר, שֶׁגַּם בְּנֵי־אָדָם הַשּׁוֹמְעִין הַתּוֹרָה שֶׁל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, וְאֵינָם מְבִינִים אוֹתָהּ, לֶעָתִיד, בָּעוֹלָם הַבָּא — יָבִינוּ; כִּי הָעִקָּר הַתּוֹרָה שֶׁלּוֹ הִיא לְהַנְּשָׁמוֹת שֶׁלָּנוּ, שֶׁכְּשֶׁנָּבֹא לָעוֹלָם הַבָּא, יִהְיוּ הַנְּשָׁמוֹת שֶׁלָּנוּ בְּקִיאִים בְּאוֹתָן הַתּוֹרוֹת הַגְּבוֹהִים מְאֹד. גַּם בָּעוֹלָם הַזֶּה צָרִיךְ לְקַיְּמָם בִּפְשִׁיטוּת, עַל־כָּל־פָּנִים לֵילֵךְ בָּהֶם, כַּאֲשֶׁר שָׁמַעְנוּ מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ כַּמָּה פְּעָמִים, שֶׁצְּרִיכִין לֵילֵךְ עִם אוֹתָם הַתּוֹרוֹת, דְּהַיְנוּ לֵילֵךְ אֵיזֶה זְמַן עִם זֹאת הַתּוֹרָה, וְכָל הָעֲבוֹדוֹת שֶׁלּוֹ מִבֹּקֶר עַד עֶרֶב יִהְיוּ עִם הִלּוּךְ שֶׁל אוֹתָהּ הַתּוֹרָה, שֶׁהוּא הוֹלֵךְ בָּהּ בָּעֵת הַהוּא. וְאַחַר־כָּךְ יֵלֵךְ אֵיזֶה זְמַן עִם תּוֹרָה וּמַאֲמָר אַחֵר, וְכֵן יִתְנַהֵג תָּמִיד, עַד אֲשֶׁר יַעֲבֹר וְיֵלֵךְ עִם כָּל הַתּוֹרוֹת שֶׁאָמַר, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעֲזֹר לָזֶה. וְהָעִקָּר — לְבַל יִהְיֶה מְבֹהָל וּמְבֻלְבָּל, שֶׁלֹּא יִרְצֶה לַחֲטֹף הַכֹּל בְּבַת אַחַת, וְרַק צָרִיךְ לְהִתְנַהֵג בְּנַחַת וּבְהַדְרָגָה מְעַט מְעַט וְכוּ׳, וְעַל־יְדֵי־זֶה יוּכַל לִזְכּוֹת לְמַה שֶּׁיִּזְכֶּה, עַד שֶׁיִּזְכֶּה לְקַיֵּם הַכֹּל.

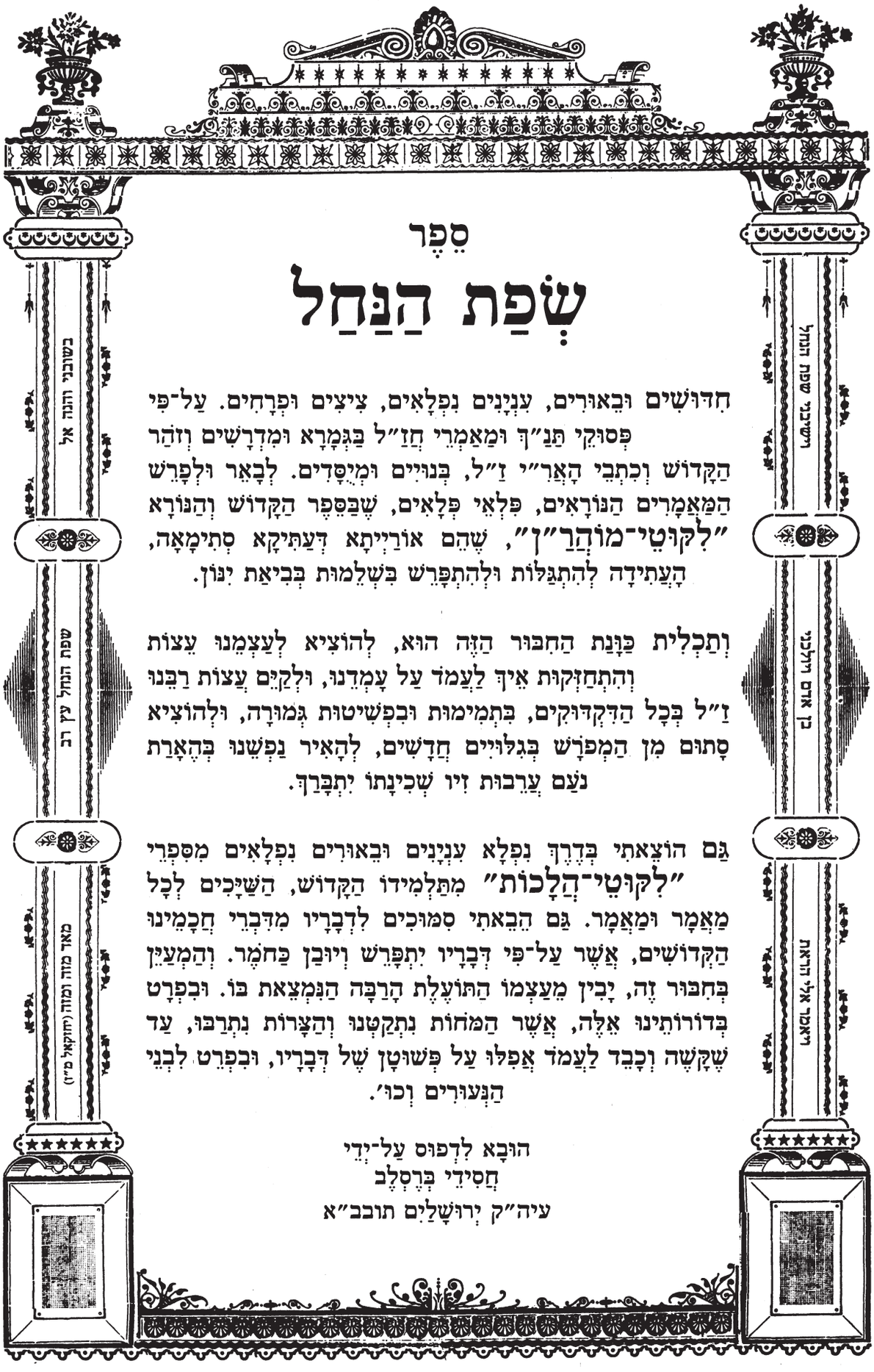

סֵפֶר
שִׂפַת הַנַּחַל

חִדּוּשִׁים וּבֵאוּרִים, עֲנָיָנִים נִפְלָאִים, צִיצִים וּפְרָחִים. עַל־פִּי פְּסוּקֵי תַּנַ"ךְ וּמַאֲמְרֵי חַזַ"ל בַּגְּמָרָא וּמִדְרָשִׁים וְזֹהַר הַקָּדוֹשׁ וְכִתְבֵי הָאַרַ"י זַ"ל, בְּנוּיִים וּמְיֻסָּדִים. לְבָאֵר וּלְפָרֵשׁ הַמַּאֲמָרִים הַנּוֹרָאִים, פְּלָאֵי פְּלָאִים, שֶׁבַּסֵּפֶר הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא "לִקּוּטֵי־מוֹהַר"ן", שֶׁהֵם אוֹרַיְיתָא דְּעַתִּיקָא סְתִימָאָה, הָעֲתִידָה לְהִתְגַּלּוֹת וּלְהִתְפָּרֵשׁ בִּשְׁלֵמוּת בִּבְיַאַת יְנוֹן.

וְתַכְלִית כַּוָּנַת הַחִבּוּר הַזֶּה הוּא, לְהוֹצִיא לְעַצְמֵנוּ עֵצוֹת וְהִתְחַזְּקוּת אֵיךְ לַעֲמֹד עַל עָמְדֵנוּ, וּלְקַיֵּם עֵצוֹת רַבֵּנוּ זַ"ל בְּכָל הַדְּקְדּוּקִים, בְּתָמִימוּת וּבְפְשִׁיטוּת גְּמוּרָה, וּלְהוֹצִיא סָתוּם מִן הַמְפֹרָשׁ בְּגִלּוּיִים חֲדָשִׁים, לְהָאִיר נַפְשֵׁנוּ בְּהֶאָרַת נֹעַם עֲרֵבוּת זִיו שְׁכִינָתוֹ יִתְבָּרַךְ.

גַּם הוֹצֵאתִי בְּדַרְךְ נִפְלָא עֲנָיָנִים וּבֵאוּרִים נִפְלָאִים מִסִּפְרֵי "לִקּוּטֵי־הֲלָכוֹת" מִתַּלְמִידוֹ הַקָּדוֹשׁ, הַשַּׁיָּכִים לְכָל מַאֲמָר וּמַאֲמָר. גַּם הֵבֵאתִי סְמוּכִים לִדְבָרָיו מִדִּבְרֵי חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים, אֲשֶׁר עַל־פִּי דְּבָרָיו יִתְפָּרֵשׁ וְיוּבַן כַּחֹמֶר. וְהַמְעַיֵּן בְּחִבּוּר זֶה, יָבִין מֵעַצְמוֹ הַתּוֹעֶלֶת הָרַבָּה הַנִּמְצֵאת בּוֹ. וּבִפְרָט בְּדוֹרוֹתֵינוּ אֵלֶּה, אֲשֶׁר הַמּחוֹת נִתְקַטְּנוּ וְהַצָּרוֹת נִתְרַבּוּ, עַד שֶׁקָּשֶׁה וְכָבֵד לַעֲמֹד אֲפִלּוּ עַל פְּשׁוּטָן שֶׁל דְּבָרָיו, וּבִפְרָט לִבְנֵי הַנְּעוּרִים וְכוּ'.

הוּבָא לְדָפוּס עַל־יְדֵי
חֲסִידֵי בְּרֶסְלֶב
עִיה"ק יְרוּשָׁלַיִם תּוֹבַב"א

מַעֲלַת הַמְחַדֵּשׁ חִדּוּשֵׁי תּוֹרָה עַל סֵפֶר זֶה

א) רַבֵּנוּ זַ״ל הִזְהִיר מְאֹד אֶת אֲנָשָׁיו, שֶׁיִּשְׁתַּדְּלוּ לְעַיֵּן בְּתוֹרָתוֹ, וְלִרְאוֹת לְחַדֵּשׁ בָּהֶם אֵיזֶה דָּבָר. וְאָמַר פַּעַם לְאֶחָד מֵאֲנָשָׁיו: אִם תִּזְכֶּה לְכַוֵּן אֶל תֹּכֶן כַּוָּנָתִי — מַה טּוֹב, וַאֲפִלּוּ אִם לֹא תּוּכַל לְכַוֵּן כַּוָּנָתִי, אַף־עַל־פִּי־כֵן טוֹב מְאֹד כְּשֶׁזּוֹכִין לְחַדֵּשׁ אֵיזֶה דָּבָר בַּתּוֹרָה, כִּי הוּא תִּקּוּן גָּדוֹל לְהָרְהוּרִים; כִּי כָּל הַהָרְהוּרִים בָּאִים עַל־יְדֵי כֹּחַ הַמְדַמֶּה, וְעַל־יְדֵי שֶׁמְּחַדְּשִׁין אֵיזֶה דָּבָר בַּתּוֹרָה, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת מְדַמֶּה מִילְתָא לְמִילְתָא, עַל־יְדֵי־זֶה מִתְקַנִּין פְּגַם הָהָרְהוּרִים שֶׁבָּאִין עַל־יְדֵי הַמְדַמֶּה. וּלְרַבִּי נָתָן אָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל, שֶׁהַחִדּוּשֵׁי תּוֹרָה שֶׁמְּחַדְּשִׁין בְּתוֹרָתוֹ, הוּא תִּקּוּן גָּדוֹל מְאֹד מְאֹד עַל הֶעָבָר. וְאָמַר, שֶׁאֲפִלּוּ דִּבּוּר אֶחָד לְבַד כְּשֶׁזּוֹכִין לְחַדֵּשׁ, הוּא גַּם־כֵּן טוֹב מְאֹד, כִּי הוּא תִּקּוּן גָּדוֹל מְאֹד. גַּם אָמַר, שֶׁהוּא טוֹבָה גְּדוֹלָה לִנְשְׁמַת אֲבוֹתָיו שֶׁכְּבָר נִסְתַּלְּקוּ.

ב) וְאָמַר, שֶׁאֲפִלּוּ בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ וּבְכִתְבֵי הָאֲרִיזַ״ל מֻתָּר לְחַדֵּשׁ, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יוֹצִיא אֵיזֶה דִּין חָדָשׁ. וְאָמַר: כְּבָר נָתַתִּי לָכֶם כֹּחַ הַמְדַמֶּה כָּשֵׁר וְטוֹב, וְאַתֶּם רַשָּׁאִים לְחַדֵּשׁ בַּתּוֹרָה. וְאָמַר: אַתֶּם יְכוֹלִים לְהַשִּׂיג בְּכֹחַ הַמְדַמֶּה שֶׁלָּכֶם מַה שֶּׁאֲנִי יָכוֹל לְהַשִּׂיג בַּשֵּׂכֶל. אַשְׁרֵי מִי שֶׁזּוֹכֶה לְהִתְעַמֵּק בְּתוֹךְ סִפְרוֹ הַקָּדוֹשׁ ״לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן״, עַד שֶׁיְּחַדֵּשׁ בּוֹ חִדּוּשִׁין דְּאוֹרַיְתָא.

ג) בְּעֵת שֶׁיָּצָא ה״לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן״ בָּעוֹלָם, הִפְלִיג רַבֵּנוּ זַ״ל מְאֹד מְאֹד בִּלְמוּד סִפְרוֹ הַקָּדוֹשׁ, וּבִפְרָט מִי שֶׁזּוֹכֶה לְחַדֵּשׁ בּוֹ אֵיזֶה דָּבָר. וְאָז בָּא אֵלָיו אֶחָד מֵאֲנָשָׁיו שְׁלוֹמֵנוּ, וְהִצִּיעַ לִפְנֵי רַבֵּנוּ זַ״ל אֶת חִדּוּשׁוֹ שֶׁנִּתְחַדֵּשׁ לוֹ בְּה״לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן״, וְחִיֵּךְ רַבֵּנוּ זַ״ל וְעָנָה וְאָמַר בְּזוֹ הַלָּשׁוֹן: ״אִיר מֶעגְט קְנֵייטְשִׁין מַיִין סֵפֶר וּוי אִיר וּוילְנְט, נָאר פּוּן אֵיין סְעִיף קָטָן פּוּן שֻׁלְחָן עָרוּךְ נִישְׁט אָפְּטְרֶעטְן״.

ד) וְאָז בְּאוֹתָהּ הָעֵת נִכְנַס פַּעַם אַחַת אֶצֶל רַבֵּנוּ זַ״ל הָרַב הַקָּדוֹשׁ, רַבִּי אַהֲרֹן, הָרַב מֵעִיר בְּרֶסְלֶב, וְאָמַר לוֹ רַבֵּנוּ זַ״ל (קְצָת בִּלְשׁוֹן תּוֹכָחָה): לָמָּה לֹא תִּקַּח אֶת סִפְרִי, וּתְעַיֵּן בּוֹ הֵיטֵב, עַד שֶׁיַּעֲלֶה עַל דַּעְתְּךָ אֵיזֶה קֻשְׁיָה, וְאַחַר־כָּךְ תּוֹסִיף וּתְעַיֵּן בּוֹ, עַד שֶׁתָּבִין וְתֵדַע אֶת הַתֵּרוּץ שֶׁעַל זֶה. וְכִשְׁמוֹעַ הָרַב אֶת דִּבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל, חָזַר לְבֵיתוֹ, וּפָתַח אֶת הַסֵּפֶר ״לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן״ לְעַיֵּן בּוֹ. וְהִתְחִיל לְעַיֵּן בּוֹ, עַד שֶׁעָלָה עַל דַּעְתּוֹ קֻשְׁיָה וּפְלִיאָה בִּדְבָרָיו, וְאַחַר־כָּךְ הוֹסִיף לִלְמֹד וּלְעַיֵּן בּוֹ, עַד שֶׁעָלָה עַל דַּעְתּוֹ הַתֵּרוּץ וְהַתְּשׁוּבָה עַל הַקֻּשְׁיָה הַזֹּאת, וְחָזַר אַחַר־כָּךְ לְרַבֵּנוּ זַ״ל, וְאָמַר לְפָנָיו אֶת הַקֻּשְׁיָה וְהַתֵּרוּץ, וְהוֹטִבוּ דְּבָרָיו בְּעֵינֵי רַבֵּנוּ זַ״ל מְאֹד. וְאָמַר לוֹ רַבֵּנוּ זַ״ל בְּזוֹ הַלָּשׁוֹן: אֲנִי יוֹדֵעַ מֵאֶחָד שֶׁחִבֵּר פֵּרוּשׁ עַל הַזֹּהַר, וְלֹא בְּרוּחַ־הַקֹּדֶשׁ, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן כֵּוָן אֶל הָאֱמֶת.

ה) וְאָמַר: מִי שֶׁבָּקִי הֵיטֵב בְּתוֹרוֹתָיו הַכְּתוּבוֹת בְּסִפְרוֹ הַקָּדוֹשׁ, רָאוּי לוֹ לִמְצֹא כָּל שִׂיחוֹת

הָעוֹלָם בְּתוֹךְ תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה, וְאֵין שׁוּם שִׂיחָה וְעִנְיָן בָּעוֹלָם, שֶׁלֹּא יוּכַל הַשָּׂלֵם לִמְצֹא בְּתוֹךְ תּוֹרָתוֹ. הַיְנוּ כִּי בְּוַדַּאי בֶּאֱמֶת יֵשׁ בָּהֶם תּוֹרָה בְּהֶעְלֵם, אֲבָל אֵין מִי שֶׁיּוְכֶּה לֵידַע הַנִּסְתָּרוֹת שֶׁנֶּעֱלָם בְּשִׂיחוֹת בְּנֵי־אָדָם, כִּי אִם אֲנָשִׁים גְּדוֹלִים בְּמַעֲלָה מְאֹד מְאֹד, אֲבָל עַל־יְדֵי הִתְגַּלּוּת תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה וְהַנּוֹרָאָה שֶׁלּוֹ, מִי שֶׁבָּקִי בְּסִפְרוֹ הֵיטֵב הֵיטֵב, וְיֵשׁ לוֹ שֵׂכֶל קָצָת, יוּכַל לִמְצֹא בְּכָל שִׂיחוֹת הָעוֹלָם רְמָזִים בְּהַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, אֲפִלּוּ אִם לֹא יִהְיֶה גָּדוֹל בְּמַעֲלָה בְּיוֹתֵר.

ו) וְאָמַר, שֶׁיֵּשׁ צַדִּיקִים שֶׁהֵם גְּדוֹלִים בַּתּוֹרָה, וּבְקִיאִים בַּסְּפָרִים הַרְבֵּה וּבְדִבְרֵי חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים, וּמֵחֲמַת זֶה דַּיְקָא אֵינָם יְכוֹלִים לְחַדֵּשׁ בַּתּוֹרָה, מֵחֲמַת שֶׁהֵם בְּקִיאִים מְאֹד. כִּי כְּשֶׁמַּתְחִיל לוֹמַר תּוֹרָה, וְרוֹצֶה לְחַדֵּשׁ אֵיזֶה דָּבָר, מְבַלְבֵּל אוֹתָם בְּקִיאוּתָם הַגְּדוֹלָה, וּמַתְחִילִים לוֹמַר מִיָּד הַקְּדָמוֹת הַרְבֵּה וּדְבָרִים הַרְבֵּה מַה שֶּׁיּוֹדְעִים מִסְּפָרִים, וּמֵחֲמַת זֶה נִתְבַּלְבֵּל דִּבְרֵיהֶם, וְאֵינָם יְכוֹלִים לְהוֹצִיא לָאוֹר אֵיזֶה חִדּוּשׁ נָאֶה. וְתָפַס רַבֵּנוּ זַ״ל לְדֶגְמָא, גָּדוֹל אֶחָד בְּדוֹרוֹ, שֶׁלֹּא הָיָה יָכוֹל לוֹמַר תּוֹרָה מֵחֲמַת זֶה, וְהַמּוּבָן מִדְּבָרָיו הָיָה, כִּי כְּשֶׁרוֹצִין לְחַדֵּשׁ חִדּוּשִׁין צְרִיכִין לְצַמְצֵם אֶת מֹחָן, לִבְלִי לָרוּץ מִיָּד לְבַלְבֵּל דַּעְתָּן בְּרִבּוּי הַקְּדָמוֹת שֶׁאֵינָם מֻכְרָחִים לְחִדּוּשָׁיו, וְיַעֲשֶׂה עַצְמוֹ כְּאִלּוּ יוֹדֵעַ, וְאָז יָכוֹל לְהוֹצִיא לָאוֹר לְחַדֵּשׁ חִדּוּשִׁים הַרְבֵּה בְּהַדְרָגָה כְּסֵדֶר. וְעוֹד דִּבֵּר מִזֶּה, אַךְ אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר דָּבָר כָּזֶה, וְהֶחָכָם יָבִין מִדַּעְתּוֹ.

ז) וְסִפֵּר רַבֵּנוּ זַ״ל לְרִ׳ נָתָן לְעִנְיַן חִדּוּשֵׁי תּוֹרָה, מִי שֶׁזּוֹכֶה לְחַדֵּשׁ אֵיזֶה דָּבָר בַּתּוֹרָה, אָמַר בִּלְשׁוֹן תֵּמַהּ וְחִדּוּשׁ, מֵהֵיכָן לוֹקְחִין הַחִדּוּשׁ? כִּי בֶּאֱמֶת עִנְיַן חִדּוּשִׁין, מִי שֶׁזּוֹכֶה לְחַדֵּשׁ, הוּא דָּבָר נִפְלָא וְנֶעֱלָם מְאֹד מְאֹד, כִּי מֵהֵיכָן לוֹקְחִין זֹאת?! וְהַמּוּבָן מִדְּבָרָיו הָיָה, שֶׁבָּזֶה שֶׁזּוֹכִין לְחַדֵּשׁ, בָּזֶה רוֹאִין הִתְגַּלּוּת אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁהוּא יִתְבָּרַךְ מַמְצִיא מֵאַיִן לְיֵשׁ; כִּי בִּתְחִלָּה לֹא הָיָה יוֹדֵעַ כְּלָל זֹאת הַחִדּוּשׁ, רַק עַכְשָׁו הוּא לוֹקֵחַ וְשׁוֹאֵב מִמְּקוֹר הַחָכְמָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת אַיִן, הַיְנוּ מֵאַיִן סוֹף, וּבָזֶה אָנוּ רוֹאִין בְּעֵינֵי הַשֵּׂכֶל הִתְגַּלּוּת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ. וְעַל זֶה אָמַר ר׳ נָתָן לְרַבֵּנוּ זַ״ל: הֲלֹא רוֹאִין זֹאת, כִּי לִפְעָמִים אֲנִי מִתְיַגֵּעַ קֹדֶם שֶׁאֲנִי מוֹצִיא דִּבּוּר אֶחָד בְּדַחַק גָּדוֹל, וְלִפְעָמִים נִפְתָּח הַלֵּב וְנוֹבְעִין חִדּוּשִׁים רַבִּים. הֵשִׁיב רַבֵּנוּ זַ״ל: גַּם זֶה פֶּלֶא וְחִדּוּשׁ גָּדוֹל; הַיְנוּ כְּשֶׁאֲפִלּוּ אֵין מוֹצִיאִין אֶלָּא דִּבּוּר אֶחָד בְּדַחַק גָּדוֹל, גַּם זֶה פְּלָאוֹת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ, כִּי מֵהֵיכָן לוֹקְחִין אֲפִלּוּ זֶה הַדִּבּוּר?! וּבֶאֱמֶת מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ לֵב לְהָבִין וְחָפֵץ בָּאֱמֶת, יוּכַל לִרְאוֹת מִזֶּה אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ עַיִן בְּעַיִן, לֹא מִבַּעְיָא מִי שֶׁזּוֹכֶה לְחַדֵּשׁ בְּעַצְמוֹ, הוּא בְּוַדַּאי רוֹאֶה וּמֵבִין בְּדַעְתּוֹ הִתְגַּלּוּת אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, אַךְ אֲפִלּוּ שֶׁאֵינוֹ בַּר הָכִי לְחַדֵּשׁ בְּעַצְמוֹ, גַּם הוּא יָכוֹל לִרְאוֹת אֲמִתָּתוֹ וּגְדֻלָּתוֹ יִתְבָּרַךְ, עַל־יְדֵי חִדּוּשֵׁי תּוֹרָה הַנִּפְלָאִים שֶׁרוֹאֶה בִּסְפָרִים קְדוֹשִׁים, וְעַל־כֵּן הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה הִיא עֵדוּת נֶאֱמָנָה עָלָיו יִתְבָּרַךְ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים יט): ״עֵדוּת ה׳ נֶאֱמָנָה״.

ח) וְאָמַר, שֶׁיֵּשׁ חִלּוּק בֵּין הַחִדּוּשֵׁי תּוֹרָה שֶׁמְּגַלִּין הַצַּדִּיקִים, כְּעֵין שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ

הַקְּדוֹשִׁים (יְבָמוֹת מט:), שֶׁיֵּשׁ חִלּוּק בֵּין נָבִיא בְּאַסְפַּקְלַרְיָה שֶׁאֵינָהּ מְאִירָה, לִנְבוּאַת מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, עָלָיו הַשָּׁלוֹם, שֶׁהָיָה בְּאַסְפַּקְלַרְיָה הַמְאִירָה, וְעַל־כֵּן שְׁאָר הַנְּבִיאִים הִתְנַבְּאוּ בְּ"כֹה אָמַר ה'" שֶׁהוּא בְּחִינַת אַסְפַּקְלַרְיָה שֶׁאֵינָהּ מְאִירָה, אֲבָל מֹשֶׁה אָמַר: "זֶה הַדָּבָר", שֶׁהוּא דָּבָר בָּרוּר, בְּחִינַת אַסְפַּקְלַרְיָה הַמְאִירָה, כַּמּוּבָא בְּפֵרוּשׁ רַשְׁ"י פָּרָשַׁת מַטּוֹת. וּכְמוֹ־כֵן יֵשׁ בְּחִינַת חִלּוּק הַזֶּה בֵּין הַחִדּוּשֵׁי תּוֹרָה שֶׁל הַצַּדִּיקִים; כִּי יֵשׁ צַדִּיקִים שֶׁאוֹמְרִים חִדּוּשֵׁי תּוֹרָה אֲמִתִּיִּים, וּמַכְנִיסִים אוֹתָם בְּאֵיזֶה פָּסוּק אוֹ מַאֲמָר חַז"ל, אֲבָל אֵין מְכֻוָּנִים וְנִכְנָסִים הֵיטֵב בְּתוֹךְ דִּבְרֵי הַמִּקְרָא וְכוּ', רַק בְּאֵיזֶה רֶמֶז וּסְמִיכוּת בְּעָלְמָא, וְזֶה בְּחִינַת נָבִיא בְּאַסְפַּקְלַרְיָה שֶׁאֵינָהּ מְאִירָה, שֶׁאֵינוֹ מִתְנַבֵּא רַק בִּבְחִינַת: "כֹּה אָמַר ה'" וְכוּ', אֲבָל יֵשׁ צַדִּיקִים נוֹרָאִים, שֶׁהֵם בִּבְחִינַת מֹשֶׁה, שֶׁחִדּוּשֵׁי תּוֹרָתָם הֵם בְּרוּרִים וְזַכִּים כַּשֶּׁמֶשׁ, וּמְבֹאָרִים וּמְפֹרָשִׁים הֵיטֵב בְּהַפָּסוּק אוֹ מַאֲמַר חַז"ל שֶׁהֵם מַכְנִיסִים אוֹתָם בָּהֶם, וְזֶה בְּחִינַת אַסְפַּקְלַרְיָה הַמְאִירָה, בְּחִינַת: "זֶה הַדָּבָר", כִּי דִּבְרֵיהֶם מְבֹאָרִים וּמְפֹרָשִׁים הֵיטֵב בְּהַמִּקְרָא וְכוּ' שֶׁהֵם מְפֹרָשִׁים כְּפִי דַּרְכָּם, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת: "זֶה הַדָּבָר".

ט) וְאָמַר: כְּשֶׁחוֹשְׁבִין תּוֹרָה, צָרִיךְ לִהְיוֹת חוֹשֵׁב הַדִּבֵּר־תּוֹרָה שֶׁרוֹצֶה לְחַדֵּשׁ בָּהּ, לַחֲשֹׁב וְלַחֲזֹר בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ אוֹתוֹ הַפָּסוּק אוֹ אוֹתוֹ הָעִנְיָן כַּמָּה וְכַמָּה פְּעָמִים הַרְבֵּה מְאֹד, וְלִהְיוֹת נוֹקֵשׁ וְדוֹפֵק עַל הַפֶּתַח, עַד שֶׁיִּפְתְּחוּ לוֹ. וְאָמַר אָז: יֵשׁ דָּבָר שֶׁפּוֹרֵחַ בַּמַּחֲשָׁבָה כְּמוֹ זְרִיקָה, וְאַחַר־כָּךְ פּוֹרֵחַ מֵהַמַּחֲשָׁבָה, וְצָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה לָזֶה בְּרִיָּה וְאִישׁ חַיִל לִרְדֹּף וְלָרוּץ אַחֲרֶיהָ לְהַשִּׂיגָהּ.

י) הַקֶּשֶׁר וְהַחִבּוּר שֶׁל הַתּוֹרוֹת שֶׁלּוֹ הוּא כְּעֵין בִּנְיָן וַאֲרִיגָה מַמָּשׁ, שֶׁבִּתְחִלָּה מְקַשֵּׁר וּמְחַבֵּר שְׁנֵי דְּבָרִים אֵלּוּ יַחַד, וְאַחַר־כָּךְ קוֹשֵׁר וּמְחַבֵּר דָּבָר שְׁלִישִׁי לְהַשְּׁנֵי בְּכַמָּה קְשָׁרִים חֲזָקִים וְכֵן מִשְּׁלִישִׁי לִרְבִיעִי וְכֵן לְהַלָּן וְכוּ'. אַךְ עַל־פִּי־רֹב חוֹזֵר בְּכָל פַּעַם לַחֲזֹר וּלְקַשֵּׁר אֵלּוּ הָאַרְבָּעָה דְּבָרִים יַחַד. כִּי מִתְּחִלָּה אֵין הַקֶּשֶׁר שֶׁלָּהֶם יַחַד, רַק מִזֶּה לָזֶה, דְּהַיְנוּ מֵהָרִאשׁוֹן לַשֵּׁנִי וּמֵהַשֵּׁנִי לַשְּׁלִישִׁי וּמִשְּׁלִישִׁי לִרְבִיעִי, אֲבָל עֲדַיִן אֵין קֶשֶׁר לָרְבִיעִי בְּהָרִאשׁוֹן, אֲבָל אַחַר־כָּךְ מֵבִיא פָּסוּק אוֹ מַאֲמַר חַז"ל, אוֹ שְׁאָר רְאָיָה אַחֶרֶת, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה מְקֻשָּׁרִים יַחַד, עַד שֶׁמְּחַבֵּר בְּקֶשֶׁר הָדֵק הֵיטֵב כָּל הָאַרְבָּעָה דְּבָרִים יַחַד, וְאַחַר־כָּךְ חוֹזֵר וּמְקַשֵּׁר עוֹד כַּמָּה דְּבָרִים זֶה לָזֶה, וְיַחַד כֻּלָּם הוּא מְקֻשָּׁר לְהַחִבּוּר וְהַקֶּשֶׁר הָרִאשׁוֹן. וּבִתְחִלָּה אֵין קֶשֶׁר לִשְׁתֵּי הַחֲבִילוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת הָאֵלּוּ, כִּי אִם עַל־יְדֵי אֵיזֶה קֶשֶׁר שֶׁיֵּשׁ בֵּין דָּבָר אֶחָד מֵהַחֲבִילָה הַשְּׁנִיָּה לְדָבָר אֶחָד מֵהַחֲבִילָה הָרִאשׁוֹנָה, אֲבָל אַחַר־כָּךְ הוּא חוֹזֵר לְקַשְּׁרָם בִּרְאָיוֹת וּדְרָכִים נִפְלָאִים שֶׁמַּמְשִׁיךְ קוֹרוֹת לְקַשֵּׁר הַבִּנְיָן מִשְּׁלִישִׁי שֶׁבָּרִאשׁוֹן לִרְבִיעִי שֶׁבַּשֵּׁנִי, וּמִשָּׁם לַשֵּׁנִי שֶׁבַּשְּׁלִישִׁי, וְאַחַר־כָּךְ מֵחֲבִילָה שְׁנִיָּה לִשְׁלִישִׁית גַּם־כֵּן כָּךְ וְכֵן לְהַלָּן, וְאַחַר־כָּךְ מְקֻשָּׁרִם כֻּלָּם יַחַד בְּדֶרֶךְ נִפְלָא.

טז

רַבִּי יוֹחָנָן מִשְׁתָּעֵי — רַבִּי יוֹחָנָן סִפֵּר: זִמְנָא חָדָא — פַּעַם אַחַת הָיָה קָאָזִלִינַן בִּסְפִינְתָּא — הָלַכְתִּי בִּסְפִינָה, וַחֲזִינָא — וְרָאִיתִי הַאי כַּוְרָא — דָּג אֶחָד דְּאַפִּיק רֵישֵׁהּ מִמַּיָּא — שֶׁהוֹצִיא אֶת רֹאשׁוֹ מֵהַמַּיִם, וְדַמְיָא עֵינֵהּ — וְנִדְמוּ שְׁתֵּי עֵינָיו כִּתְרֵי סַהֲרֵי — כְּמוֹ שְׁתֵּי לְבָנוֹת, וְנָפִיץ מַיָּא — וְיָצָא מַיִם מִתַּרְתֵּי אוֹסְיָא — מִשְּׁנֵי נְחִירֵי אַפּוֹ, כִּתְרֵי מַבְרֵי דְּסוּרָא — כְּמוֹ שְׁנֵי נְהָרוֹת שֶׁבְּסוּרְיָה (בָּבָא בַּתְרָא עד.) רַשְׁבַּ״ם:

וְנָפִיץ — וְשָׁפַךְ. אוֹסְיָא — נְחִירָיו. מַבְרֵי דְּסוּרָא — נְהָרוֹת שֶׁבְּסוּרְיָא.

וַחֲזִינָא הַאי כַּוְרָא — שֶׁהוּא הַצַּדִּיק הַמְכֻנֶּה בְּשֵׁם דָּג, כַּיָּדוּעַ; כִּי בֶּאֱמֶת הַצַּדִּיק דָּבוּק בְּהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא תָּמִיד, וְאֵין לוֹ שׁוּם הִסְתַּכְּלוּת בָּזֶה הָעוֹלָם אֶלָּא הוּא שָׁט בִּרוּחָנִיּוּת אֱלֹקוּת, הֵינוּ בַּיָּם הַחָכְמָה, כְּמוֹ דָּג הַשָּׁט בַּמַּיִם. כִּי הַצַּדִּיקִים נִקְרָאִים דָּג, כַּמּוּבָא (תִּקּוּנֵי־זֹהַר, תִּקּוּן נ׳): דְּאִתְמַר לְמֹשֶׁה בְּגִינֵהּ ״וְאַתָּה בְּשֵׁם״, מֵרֹב אוֹנִים הַהוּא דְּאִתְמַר בֵּיהּ ״וְיִדְגּוּ לָרֹב בְּקֶרֶב הָאָרֶץ״. וְדָא צַדִּיק, עַיִן שָׁם. וְכֵן מוּבָא (סוֹטָה לו:) עַל הַפָּסוּק (בְּרֵאשִׁית מח, טז): ״וְיִדְגּוּ לָרֹב בְּקֶרֶב הָאָרֶץ״, מַה דָּגִים שֶׁבַּיָּם מַיִם מְכַסִּין עֲלֵיהֶן, וְאֵין הָעַיִן שׁוֹלֶטֶת בָּהֶן, אַף זַרְעוֹ שֶׁל יוֹסֵף אֵין הָעַיִן שׁוֹלֶטֶת בָּהֶן. וְכֵן מוּבָא (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פָּרָשָׁה צו, סִימָן ג׳): מַה הַדָּגִים הַלָּלוּ אֵין הָעַיִן שׁוֹלֶטֶת בָּהֶן, כָּךְ בָּנֶיךָ אֵין הָעַיִן שׁוֹלֶטֶת בָּהֶן, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (יְהוֹשֻׁעַ יז, יד): ״וַיְדַבְּרוּ בְּנֵי יוֹסֵף אֶת יְהוֹשֻׁעַ״ וְגוֹ׳, עַיִן שָׁם. כִּי יוֹסֵף זָכָה לְהִקָּרֵא צַדִּיק, עַל־יְדֵי שֶׁהָיָה נוֹטֵר הַבְּרִית, וְעַל־יְדֵי־זֶה הָיָה מֹחוֹ מְשׁוֹטֵט תָּמִיד בְּיַם הַחָכְמָה, בְּשֵׁמוֹת וְיִחוּדִים. וְזוֹ מַדְרֵגַת הַצַּדִּיקִים, אֲשֶׁר הֵם תָּמִיד דְּבֵקִים בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וּמְיַחֲדִים יִחוּדִים עִלָּאִין, וּמְטַיְּלִים בְּתוֹךְ יַם הַחָכְמָה כְּדֶגְמַת דָּג הַשָּׁט בְּתוֹךְ הַיָּם, וְאַף אֶחָד לֹא רוֹאֶה אוֹתוֹ. וְכֵן הַדַּעַת מְשׁוֹלָה לְמַיִם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יְשַׁעְיָה יא, ט): ״כִּי מָלְאָה הָאָרֶץ דֵּעָה אֶת הַוָּי״ה כַּמַּיִם לַיָּם מְכַסִּים״, וְכֵן הַתּוֹרָה נִמְשָׁלָה לְמַיִם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שָׁם נה, א): ״הוֹי כָּל צָמֵא לְכוּ לַמַּיִם״, וְעַל־כֵּן מְכֻנִּים הַצַּדִּיקִים בְּשֵׁם דָּגִים, כִּי הֵם דְּבֵקִים בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא וּבַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה (לִקּוּטֵי־הֲלָכוֹת, דָּגִים, הֲלָכָה ה׳, אוֹת א׳). דְּאַפִּיק רֵישֵׁהּ מִמַּיָּא, וְדַמְיָא עֵינֵהּ כִּתְרֵי סַהֲרֵי, וְנָפִיץ מַיָּא מִתַּרְתֵּי אוֹסְיָא כִּתְרֵי מַבְרֵי דְּסוּרָא — כִּי אִי אֶפְשָׁר לַצַּדִּיק לִהְיוֹת מַחֲשַׁבְתּוֹ מְשׁוֹטֵט תָּמִיד בְּחָכְמוֹת עֶלְיוֹנוֹת, כִּי לִפְעָמִים צָרִיךְ לָצֵאת לַחוּץ לַעֲסֹק בְּדִבְרֵי הָעוֹלָם, כְּמוֹ

טז

רַבִּי יוֹחָנָן מִשְׁתָּעֵי: זִמְנָא חָדָא הֲוָה קָאָזִלִינַן בִּסְפִינְתָּא, וַחֲזִינָא הַאי כַּוְרָא דְּאַפִּיק רֵישֵׁהּ מִמַּיָּא, וְדַמְיָא עֵינֵהּ כִּתְרֵי סַהֲרֵי, וְנָפִיץ מַיָּא מִתַּרְתֵּי אוֹסְיָא כִּתְרֵי מַבְרֵי דְּסוּרָא (בָּבָא בַּתְרָא עד.):

רַשְׁבַּ״ם:

וְנָפִיץ. וְשָׁפַךְ: **אוֹסְיָא.** נְחִירָיו: **מַבְרֵי דְּסוּרָא.** נְהָרוֹת שֶׁבְּסוּרְיָא.

׳וַחֲזִינָא הַאי כַּוְרָא׳ — שֶׁהוּא הַצַּדִּיק, הַמְכֻנֶּה בְּשֵׁם דָּג, כַּיָּדוּעַ. ׳דְּאַפִּיק רֵישֵׁהּ מִמַּיָּא, וְדַמְיָא עֵינֵהּ כִּתְרֵי סַהֲרֵי, וְנָפִיץ מַיָּא מִתְּרֵי אוֹסְיָא כִּתְרֵי מַבְרֵי דְּסוּרָא׳ — כִּי אִי אֶפְשָׁר לַצַּדִּיק לִהְיוֹת מַחֲשַׁבְתּוֹ מְשׁוֹטֵט תָּמִיד בְּחָכְמוֹת עֶלְיוֹנוֹת, כִּי לִפְעָמִים צָרִיךְ לָצֵאת לַחוּץ לַעֲסֹק בְּדִבְרֵי הָעוֹלָם, כְּמוֹ

שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (מְנָחוֹת צט.): פְּעָמִים בְּטוּלָה שֶׁל תּוֹרָה זוֹ הִיא קִיּוּמָהּ; כִּי הָרִבֵּה פְּעָמִים הַהֶכְרֵחַ לַצַּדִּיק לְבַטֵּל אֶת עַצְמוֹ, כִּי אִי אֶפְשָׁר לִהְיוֹת דָּבוּק בְּקִבְיעוּת, כִּי אָז יִתְבַּטֵּל מִמְּצִיאוּתוֹ, כִּי הַהֶכְרֵחַ לוֹ גַּם לָצֵאת אֶל הֲמוֹן־עַם וּלְקָרְבָם אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְהֵם רְחוֹקִים מְאֹד מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וְהַצַּדִּיק צָרִיךְ לְבַטֵּל אֶת עַצְמוֹ מִדְּבֵקוּתוֹ, כְּדֵי לְהוֹרִיד אֶת עַצְמוֹ אֲלֵיהֶם וּלְקָרְבָם עַל־יְדֵי־זֶה, כַּמּוּבָא (עַיֵּן לְקַמָּן חֵלֶק ב׳, סִימָנִים: עח, צא; וְעַיֵּן לִקּוּטֵי־הֲלָכוֹת, קְרִיאַת הַתּוֹרָה, הֲלָכָה ו׳, אוֹת ל״ח, עַיֵּן שָׁם).

וְכַד אַפִּיק רֵישָׁא מִמַּיָּא — הַיְנוּ כַּד מַפִּיק אֶת עַצְמוֹ מֵחָכְמוֹת עֶלְיוֹנוֹת, הַיְנוּ הַצַּדִּיק כְּשֶׁמְּבַטֵּל אֶת עַצְמוֹ מֵהַדְּבֵקוּת, וְיוֹצֵא אֶל הֲמוֹן־עַם לְקָרְבָם אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְכֵן הַהֶכְרֵחַ, שֶׁיִּתֵּן נַיְחָא לְמֹחוֹ, שֶׁלֹּא יִתְבַּלְבֵּל לְגַמְרֵי, אָזַי: **וְדַמְיָא עֵינֵהּ כְּתָרֵי סַהֲרֵי** — כִּי פְּקִיחַת עֵינַיִם מְכֻנִּים עַל שֵׁם הַחָכְמָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בְּרֵאשִׁית ג, ז): ״וַתִּפָּקַחְנָה עֵינֵי שְׁנֵיהֶם״; וּפֵרֵשׁ רַשִׁ״י זַ״ל: עַל שֵׁם הַחָכְמָה נֶאֱמַר. כִּי אָדָם הָרִאשׁוֹן נִפְתְּחוּ לוֹ עֵינֵי הַשֵּׂכֶל, וְלָכֵן וּכְשֶׁעוֹסֵק בְּחָכְמָתוֹ, אָזַי עֵינָיו בִּבְחִינַת שֶׁמֶשׁ, שֶׁזֶּה בְּעַצְמוֹ הַחָכְמָה הָעֶלְיוֹנָה הַמְאִירָה לוֹ כַּשֶּׁמֶשׁ בַּצָּהֳרַיִם. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (מִשְׁלֵי ד, יח): ״וְאֹרַח צַדִּיקִים כְּאוֹר נֹגַהּ הוֹלֵךְ וָאוֹר עַד נְכוֹן הַיּוֹם״; כִּי מֵרֹב הַדְּבֵקוּת שֶׁדְּבוּקִים בְּהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, מֵאִיר לָהֶם עֵינֵי הַשֵּׂכֶל כַּשֶּׁמֶשׁ בַּצָּהֳרַיִם, אֲבָל וּכְשֶׁמְּסַלֵּק אֶת עַצְמוֹ מֵחָכְמָה עֶלְיוֹנָה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא צָרִיךְ לָתֵת נַיְחָא לַמֹּחִין, אוֹ לְהוֹרִיד אֶת עַצְמוֹ לַהֲמוֹן־עַם וּלְקָרְבָם אֵלָיו יִתְבָּרַךְ. הֲוָה זֶה אֲצָלוֹ כְּמוֹ בִּיאַת שֶׁמֶשׁ, וּכְשֶׁבָּא הַשֶּׁמֶשׁ, אָז מַתְחִילָה לְהָאִיר הַלְּבָנָה. וְלָכֵן בְּהִסְתַּלְּקוּת הַשֶּׁמֶשׁ, הִסְתַּלְּקוּת הַדְּבֵקוּת מִמֶּנּוּ, אֲזַי נִשְׁתָּאֲרִים [בִּכְתַב יָד נִשְׁתַּיְּרִים] עֵינָיו בִּבְחִינַת סְהָרֵי, כִּי סַהֲרָא אֵין מְאִירָה אֶלָּא כַּד נִסְתַּלֵּק הַשֶּׁמֶשׁ; זֹאת אוֹמֶרֶת אַף כְּשֶׁמְּסַלֵּק אֶת עַצְמוֹ מֵהַדְּבֵקוּת, מֵהַחָכְמָה עֶלְיוֹנָה, שֶׁמֵּאִיר לוֹ הַמֹּחִין כַּשֶּׁמֶשׁ בַּצָּהֳרַיִם, עִם כָּל זֹאת עֲדַיִן נִשְׁאָר אֶצְלוֹ רְשִׁימוּ מֵהַדְּבֵקוּת, שֶׁמְּאִירָה בּוֹ כְּמוֹ הַלְּבָנָה; כִּי הַצַּדִּיקִים כָּל־כָּךְ דְּבֵקִים בּוֹ יִתְבָּרַךְ, עַד שֶׁנִּכְלָלִים לְגַמְרֵי בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וּמְאִירִים הַמֹּחִין שֶׁלָּהֶם כַּשֶּׁמֶשׁ. וַאֲפִלּוּ כְּשֶׁמְּסַתְּלְקִים מֵהַדְּבֵקוּת בִּשְׁבִיל שֶׁיִּהְיֶה לָהֶם קִיּוּם, אוֹ בִּשְׁבִיל שֶׁיִּקְרְבוּ רְחוֹקִים, גַּם אָז לֹא מִסְתַּלֶּקֶת מֵהֶם הַחָכְמָה וְהַדְּבֵקוּת לְגַמְרֵי, אֶלָּא נַעֲשֶׂה אֶצְלָם בְּבְחִינַת לְבָנָה, שֶׁגַּם־כֵּן מְקַבֶּלֶת מֵהַחָכְמָה עֶלְיוֹנָה. וְזֶה שֶׁאָנוּ מַזְכִּירִים בַּתְּפִלָּה (נִשְׁמַת כָּל חַי) בִּבְחִינַת: ״וְעֵינֵינוּ מְאִירוֹת כַּשֶּׁמֶשׁ וְכַיָּרֵחַ״, מַה הַלָּשׁוֹן כַּשֶּׁמֶשׁ וְכַיָּרֵחַ? אֶלָּא לִפְעָמִים מְאִירוֹת עֵינֵי הַצַּדִּיק מֵרֹב דְּבֵקוּת בּוֹ יִתְבָּרַךְ כַּשֶּׁמֶשׁ הַיְנוּ כַּד אַנַחְנוּ

שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (מְנָחוֹת צט.): **׳פְּעָמִים בְּטוּלָה שֶׁל תּוֹרָה זוֹ הִיא קִיּוּמָהּ׳.**

׳וְכַד אַפִּיק רֵישָׁא מִמַּיָּא׳ — הַיְנוּ ׳כַּד מַפִּיק׳ אֶת עַצְמוֹ מֵחָכְמוֹת עֶלְיוֹנוֹת, אָזַי: ׳וְדַמְיָא עֵינֵהּ כְּתָרֵי סַהֲרֵי׳ — כִּי פְּקִיחַת עֵינַיִם מְכֻנִּים עַל שֵׁם הַחָכְמָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בְּרֵאשִׁית ג): **״וַתִּפָּקַחְנָה עֵינֵי שְׁנֵיהֶם״. וּכְשֶׁעוֹסֵק בְּחָכְמָתוֹ, אָזַי עֵינָיו בִּבְחִינַת שֶׁמֶשׁ, וּכְשֶׁמְּסַלֵּק אֶת עַצְמוֹ מֵחָכְמָה עֶלְיוֹנָה, הֲוָה זֶה כְּמוֹ בִּיאַת שֶׁמֶשׁ, וּכְשֶׁבָּא הַשֶּׁמֶשׁ אֲזַי נִשְׁתָּאֲרִים עֵינָיו בִּבְחִינַת סְהָרֵי, כִּי סַהֲרָא אֵין מְאִירָה אֶלָּא כַּד נִסְתַּלֵּק הַשֶּׁמֶשׁ. וְזֶה בְּחִינַת: ׳וְעֵינֵינוּ מְאִירוֹת כַּשֶּׁמֶשׁ וְכַיָּרֵחַ׳, לִפְעָמִים מְאִירוֹת כַּשֶּׁמֶשׁ, כַּד**

הַצַּדִּיקִים דְּבֵקִים בְּחָכְמָה עֶלְיוֹנָה, וּבְטֵלִים לְגַמְרֵי בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, אָז מְאִירוֹת עֵינֵיהֶם כַּשֶּׁמֶשׁ בַּצָּהֳרַיִם. וּלְהֵפֶךְ וְלִפְעָמִים מְאִירוֹת עֵינֵי שִׂכְלָם כַּיָּרֵחַ, כַּד מְסַלְּקִין אֶת עַצְמָנוּ מִלְּשׁוֹטֵט בְּחָכְמָה, שֶׁאָז אֲפִלּוּ שֶׁאֵינוֹ זוֹכֶה לְדִבְקוּת לִהְיוֹת בָּטֵל וּמְבֻטָּל בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, עִם כָּל זֹאת עֲדַיִן הָרְשִׁימוּ מְאִירָה עָלָיו מְאֹד כַּלְּבָנָה בַּלַּיְלָה. וְנָפִין מַיָּא מִתְּרֵי אוּסְיָא — הֵם בְּחִינַת תְּרִין מְשִׁיחִין; כִּי יֵשׁ שְׁנֵי מְשִׁיחִים: מָשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף וּמָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד, כַּמּוּבָא (תַּנְחוּמָא בְּרֵאשִׁית); ״מְשַׁלְּחֵי רֶגֶל הַשּׁוֹר״ — זֶה מָשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף, שֶׁנִּמְשַׁל לְשׁוֹר, ״וְהַחֲמוֹר״ זֶה מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד, שֶׁנֶּאֱמַר (זְכַרְיָה ט, ט): ״עָנִי וְרוֹכֵב עַל חֲמוֹר״; כְּשֶׁיָּבוֹאוּ עַל אוֹתָהּ שָׁעָה, הוּא אוֹמֵר (יְשַׁעְיָה סד, ג): ״וּמֵעוֹלָם לֹא שָׁמְעוּ לֹא הֶאֱזִינוּ, עַיִן לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ״ וְגוֹ׳. וְאָמְרוּ (זֹהַר בְּרֵאשִׁית כו) עַל הַפָּסוּק (בְּרֵאשִׁית מט, י): ״לֹא יָסוּר שֵׁבֶט מִיהוּדָה״ — דָּא מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד. ״וּמְחוֹקֵק מִבֵּין רַגְלָיו״ — דָּא מָשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף. ״עַד כִּי יָבוֹא שִׁילֹ״ה״ — דָּא מֹשֶׁה, חֲשִׁבָּן דָּא כְּדָא, עַיִן שָׁם. שֶׁאֲלֵיהֶם הָעַכּוּ״ם יִדְרְשׁוּ וְיִמְשְׁכוּ אֶת עַצְמָם אֲלֵיהֶם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יְשַׁעְיָה ב, ב): ״וְנָהֲרוּ אֵלָיו כָּל הַגּוֹיִם״; כִּי בְּעֵת הַגְּאֻלָּה יֵכְלְלוּ שְׁנֵי הַמָּשִׁיחִין יַחַד בְּסוֹד מֹשֶׁה כַּנַּ״ל, בְּשִׁבְיל זֶה נָקַט לְשׁוֹן יָחִיד ״וְנָהֲרוּ אֵלָיו כָּל הַגּוֹיִם״, כִּי מֹשֶׁה יִהְיֶה נִכְלָל מִשְּׁנֵי מְשִׁיחִין. וְזֶה ׳תְּרֵי נְהָרוֹת דְּסוּרָא׳, ׳סוּרָא׳ — זֶה בְּחִינוֹת עַכּוּ״ם, עַל שֵׁם עֲבוֹדָה זָרָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שְׁמוֹת לב, ח): ״סָרוּ מַהֵר מִן הַדֶּרֶךְ״; שֶׁזֶּה סוֹבֵב עַל עֲבוֹדָה זָרָה. וְהֵם נִכְלָלִים בִּשְׁתֵּי אֻמּוֹת: עֵשָׂו וְיִשְׁמָעֵאל; הֵינוּ כְּלַל אֻמּוֹת הָעוֹלָם, שֶׁהֵם שִׁבְעִים, נִכְלָלִים הָעִקָּר רַק בִּשְׁתֵּי אֻמּוֹת: עֵשָׂו וְיִשְׁמָעֵאל, וְלָכֵן צְרִיכִים שְׁנֵי מְשִׁיחִין דַּיְקָא לְהַכְנִיעַ אוֹתָם, אֶחָד מִסִּטְרָא דִּימִינָא, וְאֶחָד מִסִּטְרָא דִּשְׂמָאלָא, כַּמּוּבָא (זֹהַר פִּינְחָס רמו:): בִּימִינָא דְּאַבְרָהָם דְּדַרְגֵּיהּ חֶסֶד נָטִיל נוּקְמָא מִיְּשְׁמָעֵאל וּמִמָּנָא דִּילֵיהּ. וּבִשְׂמָאלָא דְּיִצְחָק דְּדַרְגֵּיהּ פַּחַד נָטִיל נוּקְמָא מֵעֵשָׂו, וּמִמָּנָא דִּילֵיהּ בִּתְרֵין מְשִׁיחִין דְּאִינּוּן חַד מִימִינָא — מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד, וְחַד מִשְּׂמָאלָא — מָשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף. וְעַל־יְדֵי אֵלּוּ תְּרֵין מְשִׁיחִין, שֶׁהֵם תְּרֵי אוּסְיָא, בְּחִינַת (אֵיכָה ד, כ): ״רוּחַ אַפֵּינוּ מְשִׁיחַ ה׳״, שְׁנֵי נְחִירֵי אַפַּיִם דַּיְקָא, שֶׁהֵם נֶגֶד שְׁנֵי מְשִׁיחִין, עַל יָדָם יִנָּאֲלוּ וְיִמָּשְׁכוּ כְּנֶהָרוֹת אֶצְלָם לִלְמֹד דְּבַר ה׳, שֶׁזֶּה יִהְיֶה מֹשֶׁה בְּעַצְמוֹ, שֶׁיִּהְיֶה כָּלוּל מִשְּׁנֵי מְשִׁיחִין. וּתְרֵין אֲמִין, עֵשָׂו וְיִשְׁמָעֵאל, אִנּוּן תְּרֵי עֲנָנִין דְּמִכַּסְּיָן עַל הָעֵינִין, שֶׁהֵם הַמְבַטְּלִים עַכְשָׁו אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל הַנִּקְרָאִים צַדִּיקִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יְשַׁעְיָה ס, כא): ״וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים״, מִלְּהְיוֹת דְּבוּקִים בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא; כִּי הַשְּׁתֵּי אֻמּוֹת: עֵשָׂו וְיִשְׁמָעֵאל, הַמִּתְגַּבְּרִים

אֲנַחְנוּ דְּבֵקִים בְּחָכְמָה, וְלִפְעָמִים מְאִירוֹת כַּיָּרֵחַ, כַּד מְסַלְּקִין אֶת עַצְמֵנוּ מִלְּשׁוֹטֵט בְּחָכְמָה.

׳וְנָפִין מַיָּא מִתְּרֵי אוּסְיָא׳ — הֵם בְּחִינַת תְּרִין מְשִׁיחִין, שֶׁאֲלֵיהֶם הָעַכּוּ״ם יִדְרְשׁוּ וְיִמְשְׁכוּ אֶת עַצְמָם אֲלֵיהֶם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יְשַׁעְיָהוּ ב): **״וְנָהֲרוּ אֵלָיו כָּל הַגּוֹיִם״. וְזֶה ׳תְּרֵי נְהָרוֹת דְּסוּרָא׳, ׳סוּרָא׳ — זֶה בְּחִינַת עַכּוּ״ם, עַל־שֵׁם עֲבוֹדָה זָרָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב** (שְׁמוֹת לב): **״סָרוּ מַהֵר מִן הַדֶּרֶךְ״, וְהֵם נִכְלָלִים בִּשְׁתֵּי אֻמּוֹת: עֵשָׂו וְיִשְׁמָעֵאל. וְעַל־יְדֵי אֵלּוּ תְּרֵין מְשִׁיחִין, שֶׁהֵם ׳תְּרֵי אוּסְיָא׳, בְּחִינַת** (אֵיכָה ד): **״רוּחַ אַפֵּינוּ מְשִׁיחַ ה׳״, עַל־יָדָם יִנָּאֲלוּ וְיִמָּשְׁכוּ כְּנֶהָרוֹת אֶצְלָם לִלְמֹד דְּבַר ה׳. וּתְרֵין אֲמִין, עֵשָׂו וְיִשְׁמָעֵאל, אִנּוּן תְּרֵי עֲנָנִין דְּמִכַּסְּיָן עַל**

עַכְשָׁו בָּעוֹלָם, וּמְמַלְּאִים אֶת כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ עִם אֱמוּנוֹת כְּזָבִיּוֹת שֶׁלָּהֶם, וּבִשְׁבִיל זֶה גּוֹרְמִים לְהַצַּדִּיקִים שֶׁאֵין יְכוֹלִין לְהָאִיר תָּמִיד בִּבְחִינַת שֶׁמֶשׁ, כִּי הַהֶכְרֵחַ לְהִתְבַּטֵּל. וְעִקַּר הַבִּטּוּל הוּא עַל־יְדֵי הָעֲנָנִין דִּמְכַסִּין עַל עֵינָא, שֶׁהֵם כְּלַל הַמַּחֲשָׁבוֹת זָרוֹת וְהַבְּלְבּוּלִים שֶׁעוֹבְרִים עַל כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל; כִּי בֶּאֱמֶת מִי שֶׁזּוֹכֶה לִהְיוֹת דָּבוּק בְּחַי הַחַיִּים בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְיוֹדֵעַ וָעֵד, אֲשֶׁר אֵין בִּלְעָדָיו יִתְבָּרַךְ כְּלָל, אָז הוּא תָּמִיד דָּבוּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי הוּא יוֹדֵעַ אֲשֶׁר דָּבָר גָּדוֹל וְדָבָר קָטָן לֹא נַעֲשֶׂה מֵעַצְמוֹ, אֶלָּא בְּהַשְׁגָּחַת הַמַּאֲצִיל הָעֶלְיוֹן, וְהַכֹּל לַכֹּל אֱלֹקוּת גָּמוּר הוּא, וְלֵית אֲתַר דְּפַנְיָא מִינֵיהּ, שֶׁבְּכָל תְּנוּעָה וּתְנוּעָה שָׁם אֲלוּפוֹ שֶׁל עוֹלָם. אֲבָל קְלִפַּת עֵשָׂו וְיִשְׁמָעֵאל גּוֹרְמִים עֲנָנִין דִּמְכַסִּין עַל עֵינָא, שֶׁהֵם כְּלַל הַמַּחֲשָׁבוֹת זָרוֹת הַמְבַטְּלִים אֶת עֵינֵי הַשֵּׂכֶל לִבְלִי לַחֲשֹׁב וּלְהִתְבּוֹנֵן בֶּאֱלֹקוּת הַמְחַיֶּה וְהַמְהַוֶּה אֶת כָּל הַבְּרִיאָה כֻּלָּהּ. וְלָכֵן עַכְשָׁו בַּגָּלוּת הַמָּר שֶׁאֲנַחְנוּ סוֹבְלִים מֵעֵשָׂו וְיִשְׁמָעֵאל, אִי אֶפְשָׁר לִהְיוֹת דָּבוּק תָּמִיד בּוֹ יִתְבָּרַךְ. וּבִשְׁבִיל זֶה צָרִיךְ הַצַּדִּיק לְבַטֵּל אֶת דְּבֵקוּתוֹ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְגַּבְּרוּ הָאֱמִין עֵשָׂו וְיִשְׁמָעֵאל עַל עֵינָיו, וְיִתְבַּטֵּל, חַס וְשָׁלוֹם, חָכְמָתוֹ לְגַמְרֵי. אֲבָל עַל־יְדֵי תֵּרִין מְשִׁיחִין, שֶׁיָּפוּצוּ מַעְיְנוֹתֵיהֶם חוּצָה, וְיֵהָפֵךְ לְכֻלָּם שָׂפָה בְּרוּרָה, אָז יִתְקַיֵּם (יְשַׁעְיָהוּ ל): ״וְהָיָה אוֹר הַלְּבָנָה כְּאוֹר הַחַמָּה״, וְאָז לֹא יִצְטָרֵךְ לְבַטֵּל מִדְּבֵקוּתוֹ. כִּי מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד וּמָשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף יִהְיוּ נִכְלָלִים בְּמשֶׁה, וְדַיְקָא עַל יָדוֹ תִּהְיֶה הַגְּאֻלָּה. כִּי (קֹהֶלֶת א, ט): ״מַה שֶּׁהָיָה הוּא שֶׁיִּהְיֶה״ רָאשֵׁי תֵּבוֹת מ״שֶׁ״ה, כַּמּוּבָא (תִּקּוּנֵי־זֹהַר, תִּקּוּן סט); הַיְנוּ מֹשֶׁה הָיָה הַגּוֹאֵל הָרִאשׁוֹן וּמֹשֶׁה יִהְיֶה הַגּוֹאֵל הָאַחֲרוֹן, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (בַּמִּדְבָּר רַבָּה, פָּרָשָׁה יא, סִימָן ב׳). [וּמִכָּל זֶה תָּבִין וְתַשְׂכִּיל, שֶׁמֹּשֶׁה בְּעַצְמוֹ כָּלוּל מִתְּרֵין מְשִׁיחִין, וְהוּא עִם לְמוּדוֹ הֶעָמֹק שֶׁלּוֹמֵד עִם נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל אֵיךְ לְהִתְחַזֵּק — הֵן בַּעֲלִיָּה, שֶׁמֵּאִיר לוֹ הַמּוֹחִין בִּדְבֵקוּת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, בְּגִלּוּי אוֹרוֹ יִתְבָּרַךְ, וְהֵן בִּירִידָה, שֶׁנֶּחֱשָׁךְ לוֹ הַמּוֹחִין, וְאֵינוֹ רוֹאֶה בִּבְהִירוּת אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ. עִם כָּל זֹאת עַל־יְדֵי גּוֹדֶל עֹמֶק לְמוּדוֹ שֶׁל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, שֶׁהוּא בְּחִינַת מֹשֶׁה, יָכוֹל לִלְמֹד עִם דָּרֵי מַעְלָה וְעִם דָּרֵי מַטָּה, עַד שֶׁיְּקַיֵּם אָצְלוֹ: ״וְהָיָה אוֹר הַלְּבָנָה כְּאוֹר הַחַמָּה״; כִּי אֲפִלּוּ כְּשֶׁיִּפְּלוּ מִמַּדְרֵגָתָם, וְיִהְיוּ רַק בִּבְחִינַת לְבָנָה, גַּם אָז יָאִיר בָּהֶם אוֹר הַחַמָּה, וְאַף פַּעַם לֹא יִתְבַּטְּלוּ. וּבֶאֱמֶת אִם תָּבִין וְתַשְׂכִּיל, אֲהוּבִי, בְּנִי! תֵּדַע שֶׁזֶּה סוֹד חָכְמָה וֶאֱמוּנָה. כִּי הַתַּכְלִית הִיא, שֶׁצָּרִיךְ לְגַלּוֹת אֱלֹקוּת, שֶׁהִיא הַחָכְמָה הָעֶלְיוֹנָה. אֲבָל אִי אֶפְשָׁר לְהַגִּיעַ אֵלֶיהָ, אֶלָּא עַל־יְדֵי אֱמוּנָה, כְּמוֹ שֶׁפֵּרֵשׁ רַבֵּנוּ זַ״ל (לְקַמָּן, חֵלֶק א׳, סִימָן צא), אֲשֶׁר עַל־יְדֵי תֹּקֶף הָאֱמוּנָה שֶׁהִיא הַלְּבָנָה, זוֹכִים לְהַגִּיעַ אַחַר־כָּךְ אֶל הַחָכְמָה שֶׁהִיא הַשֶּׁמֶשׁ, וְאָז נַעֲשֶׂה אוֹר הַלְּבָנָה כְּאוֹר הַחַמָּה. וּבָזֶה מְרֻמָּז כָּל הַצִּמְצוּם שֶׁל הֶחָלָל הַפָּנוּי וְהַמְּלוּי עִם אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ (עַיֵּן לִקּוּטֵי־הֲלָכוֹת, יוֹרֶה דֵּעָה, נִדָּה, הֲלָכָה ב׳); וְכֵן תָּבִין אֶת אֲשֶׁר לְפָנֶיךָ, אֵיךְ שֶׁרַבֵּנוּ זַ״ל מְגַלֶּה לָנוּ אֶת כָּל סֵדֶר הַגָּלוּת שֶׁנִּמְשָׁךְ עַל־יְדֵי הַסָּמ״ךְ־מ״ם וְהַנָּחָשׁ,

הָעֵינִין, שֶׁאֵין יְכוֹלִין לְהָאִיר תָּמִיד בִּבְחִינַת שֶׁמֶשׁ, וּבִשְׁבִיל זֶה צָרִיךְ הַצַּדִּיק לְבַטֵּל אֶת דְּבֵקוּתוֹ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְגַּבְּרוּ הָאֱמִין עֵשָׂו וְיִשְׁמָעֵאל עַל עֵינָיו, וְיִתְבַּטֵּל, חַס וְשָׁלוֹם, חָכְמָתוֹ לְגַמְרֵי. אֲבָל עַל־יְדֵי תֵּרִין מְשִׁיחִין, שֶׁיָּפוּצוּ מַעְיְנוֹתֵיהֶם חוּצָה, וְיֵהָפֵךְ לְכֻלָּם שָׂפָה בְּרוּרָה, אָז יִתְקַיֵּם (יְשַׁעְיָהוּ ל): **״וְהָיָה אוֹר הַלְּבָנָה כְּאוֹר הַחַמָּה״, וְאָז לֹא יִצְטָרֵךְ לְבַטֵּל מִדְּבֵקוּתוֹ.**

(מִסִּימָן טו עַד כָּאן — לְשׁוֹן רַבֵּנוּ, זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה)

שֶׁהֵם עֵשָׂו וְיִשְׁמָעֵאל. וּכְנֶגְדָּם יִלְחֹם מֹשֶׁה עִם הָעֵרֶב־רַב, שֶׁיִּהְיוּ בְּסוֹף יוֹמָיְא, שֶׁהֵם יִהְיוּ עֵרְבוּבְיָא מִכָּל הָאֻמּוֹת, שֶׁכְּלַל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל יִסְבְּלוּ מֵהֶם סֵבֶל גָּדוֹל מְאֹד יוֹתֵר מִכָּל אֻמּוֹת הָעוֹלָם. וְהַמִּלְחָמָה שֶׁל מֹשֶׁה תִּהְיֶה לוֹ מֵהַסָּמ״ךְ־מֵ״ם וְהַנָּחָשׁ, עַד שֶׁיִּהְיֶה לוֹ קָשֶׁה מְאֹד, וּלְבַסּוֹף יִתְגַּבֵּר עֲלֵיהֶם, וַיַּחְדִּיר גְּלוּי אֱלֹקוּת בֵּין נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וּיקַיָּם: ״וְהָיָה אוֹר הַלְּבָנָה כְּאוֹר הַחַמָּה״, וְלֹא יִצְטָרְכוּ אַף פַּעַם לְהִתְבַּטֵּל מֵהַדְּבֵקוּת, וְדו״ק וְהָבֵן הֵיטֵב].

יז

וַיְהִי הֵם מְרִיקִים שַׁקֵּיהֶם וְהִנֵּה אִישׁ צְרוֹר כַּסְפּוֹ בְּשַׂקּוֹ, וַיִּרְאוּ אֶת צְרֹרוֹת כַּסְפֵּיהֶם הֵמָּה וַאֲבִיהֶם וַיִּירָאוּ. וַיֹּאמֶר לָהֶם יַעֲקֹב אֲבִיהֶם אֹתִי שִׁכַּלְתֶּם, יוֹסֵף אֵינֶנּוּ וְשִׁמְעוֹן אֵינֶנּוּ וְאֶת בִּנְיָמִן תִּקָּחוּ עָלַי הָיוּ כֻלָּנָה (בְּרֵאשִׁית מב):

א כִּי יִרְאָה וְאַהֲבָה אִי־אֶפְשָׁר לְקַבֵּל, כִּי־אִם עַל־יְדֵי צַדִּיקֵי הַדּוֹר, כִּי הַצַּדִּיק הַדּוֹר הוּא הַמְגַלֶּה הַיִּרְאָה וְהָאַהֲבָה.

יז

וַיְהִי הֵם מְרִיקִים שַׁקֵּיהֶם,
וְהִנֵּה אִישׁ צְרוֹר כַּסְפּוֹ בְּשַׂקּוֹ, וַיִּרְאוּ אֶת צְרֹרוֹת כַּסְפֵּיהֶם הֵמָּה וַאֲבִיהֶם וַיִּירָאוּ, וַיֹּאמֶר לָהֶם יַעֲקֹב אֲבִיהֶם, אֹתִי שִׁכַּלְתֶּם, יוֹסֵף אֵינֶנּוּ וְשִׁמְעוֹן אֵינֶנּוּ, וְאֶת בִּנְיָמִן תִּקָּחוּ, עָלַי הָיוּ כֻלָּנָה (בְּרֵאשִׁית מב).

א. כִּי יִרְאָה וְאַהֲבָה אִי אֶפְשָׁר לְקַבֵּל, כִּי אִם עַל־יְדֵי צַדִּיקֵי הַדּוֹר. כִּי הַצַּדִּיק הַדּוֹר הוּא הַמְגַלֶּה הַיִּרְאָה וְהָאַהֲבָה; עִקַּר הַתַּכְלִית לַעֲבֹד אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בִּדְבֵקוּת אֱמֶת, לִהְיוֹת דָּבוּק בְּחַי הַחַיִּים בּוֹ יִתְבָּרַךְ: הֵן בִּלְמוּד תּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, שֶׁהִיא חָכְמָתוֹ יִתְבָּרַךְ, וּבְקִיּוּם מִצְוֹתָיו, שֶׁהֵם רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, צָרִיךְ לִהְיוֹת בִּדְבֵקוּת אֱמֶת בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא. אֲבָל אִי אֶפְשָׁר לְהַגִּיעַ אֶל דְּבֵקוּת אֱמֶת, לִהְיוֹת בָּטֵל וּמְבֻטָּל אֶל הָאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, אֶלָּא עַל־יְדֵי יִרְאָה וְאַהֲבָה. מִצַּד אֶחָד — אָדָם צָרִיךְ לִירֹא וְלִפְחֹד מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, שֶׁזֶּה סוֹד הַמַּלְכוּ״ת, בְּסוֹד (אָבוֹת ג, ב): אִלְמָלֵא מוֹרָאָה שֶׁל מַלְכוּת, כִּי הַיִּרְאָה תְּלוּיָה בְּמַלְכוּת. וּמִצַּד שֵׁנִי אָדָם צָרִיךְ לֶאֱהֹב אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בְּאַהֲבָה אֲמִתִּית, עַד בְּטוּל כָּל הַרְגָּשׁוֹתָיו, שֶׁזֶּה סוֹד הַכֶּת״ר, רָצוֹן שֶׁבָּרְצוֹנוֹת, מֹרֶב הָאַהֲבָה שֶׁיֵּשׁ לוֹ לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, הוּא מִתְבַּטֵּל לְגַמְרֵי מִמְּצִיאוּתוֹ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְכַמּוּבָא (זֹהַר וַיַּקְהֵל רטז): דְּאַהֲבָה שַׁרְיָא לְבָתַר יִרְאָה. וְרָזָא דְּמִלָּה, כֵּיוָן דְּשָׁארֵי יִרְאָה עַל רֵישֵׁהּ דְּבַר נַשׁ אִתְעַר לְבָתַר אַהֲבָה דְּאִיהוּ יְמִינָא. דְּמַאן דְּפָלַח מִגּוֹ אַהֲבָה, אִתְדַּבַּק בַּאֲתַר עִלָּאָה לְעֵילָּא וְאִתְדַּבַּק בִּקְדֻשָּׁה דְּעַלְמָא דְּאָתֵי בְּגִין דְּהָא סָלִיק לְאַתְעַטָּרָא לְאִתְדַּבְּקָא בְּסִטְרָא יְמִינָא, עַיִן שָׁם. וְאִי אֶפְשָׁר לְהַגִּיעַ אֶל שׁוּם מַדְרֵגָה בָּעוֹלָם, אֶלָּא עַל־יְדֵי יִרְאָה וְאַהֲבָה. כִּי הַתּוֹרָה, שֶׁהִיא חָכְמָתוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁאָדָם לוֹמֵד, אִי אֶפְשָׁר לָהּ לְהִתְעַלּוֹת, אֶלָּא עַל־יְדֵי יִרְאָה וְאַהֲבָה, וְכֵן הַמִּצְוֹת שֶׁהֵן רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ שֶׁאָדָם מְקַיֵּם, אִי אֶפְשָׁר לָהֶן לְהִתְעַלּוֹת, אֶלָּא עַל־יְדֵי יִרְאָה וְאַהֲבָה, כַּמּוּבָא (תִּקּוּנֵי־זֹהַר, תִּקּוּן י׳): וְאוֹרַיְתָא בְּלָא דְּחִילוּ וּרְחִימוּ לָא פַּרְחַת לְעֵילָּא וְכוּ׳, וְתוֹרָה וּמִצְוָה בְּלָא דְּחִילוּ וּרְחִימוּ, לָא יְכִילַת לְסַלְקָא וּלְמֵיקָם קֳדָם י״ה וְכוּ׳, עַיִן שָׁם. אַךְ אִי אֶפְשָׁר לְהַגִּיעַ לְיִרְאָה וְאַהֲבָה, אֶלָּא עַל־יְדֵי הַצַּדִּיק שֶׁבַּדּוֹר, שֶׁהוּא הַמְגַלֶּה הַיִּרְאָה וְהָאַהֲבָה, כִּי הַצַּדִּיק נִכְלָל לְגַמְרֵי בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, עַד שֶׁאֵין לוֹ כְּבָר שׁוּם הִסְתַּכְּלוּת בְּזֶה הָעוֹלָם, וְלָכֵן דַּיְקָא הוּא יָכוֹל לְהַעֲלוֹת וּלְהַגְבִּיהַּ אֶת כָּל הַנְּפָשׁוֹת הַיְרוּדוֹת, וּלְהַחְדִּיר

בָּהֶם גַּם־כֵּן יִרְאָה וְאַהֲבָה. וְלָכֵן כָּל מִי שֶׁרוֹצֶה לְהַגִּיעַ אֶל יִרְאָה וְאַהֲבָה, הַהֶכְרֵחַ לוֹ לָבוֹא אֶל הַצַּדִּיק, כִּי הַצַּדִּיק הוּא תָּמִיד מוֹסֵר אֶת נַפְשׁוֹ בַּעֲבוּרוֹ יִתְבָּרַךְ, וְשׁוֹרָה בּוֹ יִרְאָה עִלָּאָה, שֶׁמְּפַחֵד מֵהֲדַר גְּאוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, וְרוֹעֵד מֵאֵימַת שְׁכִינַת עֻזּוֹ יִתְבָּרַךְ הַשּׁוֹרָה עָלָיו בִּקְבִיעוּת, וְכֵן אוֹהֵב אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּאַהֲבָה אֲמִתִּית וּבְתִשּׁוּקָה עֲצוּמָה, וְרוֹצֶה תָּמִיד לְהִכָּלֵל יוֹתֵר וְיוֹתֵר בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וּמֵרֹב אַהֲבָה הוּא מְבַקֵּשׁ תָּמִיד מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ שֶׁיִּזְכֶּה לָמוּת עַל קִדּוּשׁ הַשֵּׁם, מֵרֹב אַהֲבָתוֹ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ. וְלָכֵן מִי שֶׁרוֹצֶה לְהַגִּיעַ אֶל יִרְאָה וְאַהֲבָה, מֻכְרָח לָבוֹא אֶל הַצַּדִּיק, שֶׁדַּיְקָא עַל יָדוֹ יַגִּיעַ אֶל זֶה.

(עַכְשָׁו יַסְבִּיר לָמָּה לְיִרְאָה וְאַהֲבָה זוֹכִים דַּיְקָא עַל־יְדֵי הַצַּדִּיק: כִּי הַצַּדִּיק מְבַקֵּשׁ וּמְחַפֵּשׂ תָּמִיד לְגַלּוֹת

כִּי הַצַּדִּיק מְבַקֵּשׁ וּמְחַפֵּשׂ תָּמִיד לְגַלּוֹת הָרְצוֹנוֹת שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. כִּי יֵשׁ בְּכָל דָּבָר רְצוֹן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, הֵן בִּכְלַל הַבְּרִיאָה, דְּהַיְנוּ מַה שֶּׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ רָצָה לִבְרֹא אֶת הָעוֹלָם בִּכְלָל, וְכֵן בִּפְרָטֵי הַבְּרִיאָה, בְּכָל דָּבָר וְדָבָר בִּפְרָט, יֵשׁ רְצוֹן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, דְּהַיְנוּ שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ רָצָה שֶׁזֶּה הַדָּבָר יִהְיֶה כָּךְ, בַּתְּמוּנָה הַזֹּאת וּבַכֹּחַ הַזֶּה וּבַטֶּבַע הַזֹּאת, וְדָבָר אַחֵר יֵשׁ לוֹ תְּמוּנָה אַחֶרֶת וְכֹחַ אַחֵר וְטֶבַע וְהַנְהָגָה אַחֶרֶת.

**וְהַצַּדִּיק מְחַפֵּשׂ וּמְבַקֵּשׁ תָּמִיד אַחַר אֵלּוּ הָרְצוֹנוֹת, לְהַשִּׂיג וְלֵידַע רְצוֹן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל דָּבָר, כְּגוֹן: מִפְּנֵי מָה הָיָה רְצוֹן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁהָאֲרִי יִהְיֶה לוֹ כֹּחַ וּגְבוּרָה כָּזוֹ, וּבְזוֹ הַתְּמוּנָה וּבְזֹאת הַטֶּבַע וְהַהַנְהָגָה שֶׁיֵּשׁ לָאֲרִי, וּלְהֵפֶךְ יְתוּשׁ קָטָן הוּא חַלָּשׁ כֹּחַ מְאֹד, וְיֵשׁ לוֹ טֶבַע וּתְמוּנָה וְהַנְהָגָה אַחֶרֶת, וְכֵן בִּפְרָטֵי פְּרָטִיּוּת, כְּגוֹן בְּהָאֲרִיֶּה בְּעַצְמוֹ: מִפְּנֵי מָה זֶה הָאֵיבָר שֶׁל הָאֲרִיֶּה צוּרָתוֹ כָּךְ, וְיֵשׁ לוֹ כֹּחַ וְטֶבַע כָּזֹאת, וְאֵיבָר אַחֵר יֵשׁ לוֹ צוּרָה אַחֶרֶת וְכֹחַ וְטֶבַע וְהַנְהָגָה אַחֶרֶת, וְכֵן בִּשְׁאָר כָּל הַבְּרוּאִים שֶׁבָּעוֹלָם: דּוֹמֵם, צוֹמֵחַ, חַי, מְדַבֵּר, שֶׁבְּכֻלָּם יֵשׁ שִׁנּוּיִים רַבִּים לְאֵין מִסְפָּר בֵּין כָּל אֶחָד לַחֲבֵרוֹ, וְכֵן בְּכָל אֶחָד וְאֶחָד מֵהָרְצוֹנוֹת שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי יֵשׁ בְּכָל דָּבָר רְצוֹן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ — הֵן בִּכְלַל הַבְּרִיאָה, דְּהַיְנוּ מַה שֶּׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ רָצָה לִבְרֹא אֶת הָעוֹלָם בִּכְלָל, וְכֵן בִּפְרָטֵי הַבְּרִיאָה בְּכָל דָּבָר וְדָבָר בִּפְרָט יֵשׁ רְצוֹן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, דְּהַיְנוּ שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ רָצָה שֶׁזֶּה הַדָּבָר יִהְיֶה כָּךְ, בַּתְּמוּנָה הַזֹּאת וּבַכֹּחַ הַזֶּה וּבַטֶּבַע הַזֹּאת, וְדָבָר אַחֵר יֵשׁ לוֹ תְּמוּנָה אַחֶרֶת וְכֹחַ אַחֵר וְטֶבַע וְהַנְהָגָה אַחֶרֶת. וְהַצַּדִּיק מְחַפֵּשׂ וּמְבַקֵּשׁ תָּמִיד אַחַר אֵלּוּ הָרְצוֹנוֹת לְהַשִּׂיג, וְלֵידַע רְצוֹן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל דָּבָר. כְּגוֹן: מִפְּנֵי מָה הָיָה רְצוֹן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁהָאֲרִי יִהְיֶה לוֹ כֹּחַ וּגְבוּרָה כָּזוֹ, וּבְזוֹ הַתְּמוּנָה וּבְזֹאת הַטֶּבַע וְהַהַנְהָגָה שֶׁיֵּשׁ לָאֲרִי, וּלְהֵפֶךְ יְתוּשׁ קָטָן הוּא חַלָּשׁ כֹּחַ מְאֹד, וְיֵשׁ לוֹ טֶבַע וּתְמוּנָה וְהַנְהָגָה אַחֶרֶת, וְכֵן בִּפְרָטֵי פְּרָטִיּוּת, כְּגוֹן בְּהָאֲרִיֶּה בְּעַצְמוֹ: מִפְּנֵי מָה זֶה הָאֵיבָר שֶׁל הָאֲרִיֶּה צוּרָתוֹ כָּךְ, וְיֵשׁ לוֹ כֹּחַ וְטֶבַע כָּזֹאת, וְאֵיבָר אַחֵר יֵשׁ לוֹ צוּרָה אַחֶרֶת וְכֹחַ וְטֶבַע וְהַנְהָגָה אַחֶרֶת. וְכֵן בִּשְׁאָר כָּל הַבְּרוּאִים שֶׁבָּעוֹלָם — דּוֹמֵם, צוֹמֵחַ, חַי, מְדַבֵּר, שֶׁבְּכֻלָּם יֵשׁ שִׁנּוּיִים רַבִּים לְאֵין מִסְפָּר בֵּין כָּל אֶחָד לַחֲבֵרוֹ, וְכֵן בְּכָל אֶחָד וְאֶחָד

וְאֶחָד בְּעַצְמוֹ יֵשׁ בּוֹ שְׁנוּיִים רַבִּים בִּפְרָטֵי פְּרָטִיּוּת בֵּין כָּל אֵיבָר וְאֵיבָר, וְכֵיוֹצֵא בָּזֶה בַּעֲשָׂבִים וְאִילָנוֹת וּשְׁאָר פְּרָטֵי הַבְּרִיאָה, שֶׁבְּכֻלָּם יֵשׁ שְׁנוּיִים רַבִּים מְאֹד בִּתְמוּנוֹתֵיהֶם וּבְכֹחוֹתֵיהֶם וְהַנְהָגוֹתֵיהֶם; וְהַכֹּל הָיָה מֵחֲמַת רְצוֹן הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, שֶׁרָצָה שֶׁזֶּה יִהְיֶה כָּךְ, וְזֶה כָּךְ.

[וּמִכָּל זֶה תָּבִין מֶרְחוֹק עִצֹּם גְּדֻלַּת מַעֲלַת הַצַּדִּיק, אֵיךְ שֶׁמְּחַפֵּשׂ וּמְבַקֵּשׁ בְּכָל פְּרָטֵי פְּרָטֵי הַבְּרִיאָה לִמְצֹא וּלְהַשִּׂיג אֶת רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי הוּא יוֹדֵעַ, אֲשֶׁר דָּבָר גָּדוֹל וְדָבָר קָטָן לֹא נַעֲשֶׂה מֵעַצְמוֹ אֶלָּא בְּהַשְׁגָּחַת הַמַּאֲצִיל הָעֶלְיוֹן, וּבְכָל פְּרָטֵי הַבְּרִיאָה: דּוֹמֵם, צוֹמֵחַ, חַי, מְדַבֵּר, יֵשׁ בָּהֶם רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ בִּשְׁבִיל מַה בְּרָאָם].

וְהַצַּדִּיק מְחַפֵּשׂ תָּמִיד אַחַר אֵלּוּ הָרְצוֹנוֹת; וְאִם תֹּאמַר בִּשְׁבִיל מַה לוֹ לַחֲקֹר כָּל־כָּךְ בִּפְרָטֵי הַבְּרִיאָה: דּוֹמֵם, צוֹמֵחַ, חַי, מְדַבֵּר, לִמְצֹא וּלְהָבִין וּלְהַשְׂכִּיל אֶת רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ? עַל זֶה אוֹמֵר, שֶׁבִּשְׁבִיל זֶה הַצַּדִּיק מְחַפֵּשׂ וּמְבַקֵּשׁ וּמַשִּׂיג וּמוֹצֵא אוֹתָם הָרְצוֹנוֹת עַל־יְדֵי הַהִתְפָּאֲרוּת שֶׁמּוֹצֵא בְּיִשְׂרָאֵל בִּכְלָל וּבִפְרָט וּבִפְרָטֵי פְּרָטִיּוּת; כִּי כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ לֹא נִבְרָא אֶלָּא בִּשְׁבִיל יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (שִׁיר הַשִּׁירִים, פָּרָשָׁה ב׳, סִימָן ו׳): הָעוֹלָם לֹא נִבְרָא אֶלָּא בִּשְׁבִיל יִשְׂרָאֵל. וְכֵן פֵּרֵשׁ רַשׁ״י עַל תֵּבֵת בְּרֵאשִׁית — בִּשְׁבִיל יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּקְרָא רֵאשִׁית. וּכְמַאֲמָרָם זַ״ל (וַיִּקְרָא רַבָּה, פָּרָשָׁה לו, סִימָן ד׳): אָמַר רַבִּי בְּרֶכְיָה, שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא נִבְרְאוּ אֶלָּא בִּזְכוּת יִשְׂרָאֵל, דִּכְתִיב: ״בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים״, וְאֵין רֵאשִׁית אֶלָּא יִשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּאֱמַר (יִרְמְיָה ב): ״קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל לַה׳ רֵאשִׁית תְּבוּאָתָהּ״. כִּי יִשְׂרָאֵל עָלָה בַּמַּחֲשָׁבָה תְּחִלָּה לְהִבָּרְאוֹת, כִּי רַק בִּשְׁבִילָם הָיְתָה כָּל הַבְּרִיאָה, דְּהַיְנוּ שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ צָפָה הַהִתְפָּאֲרוּת וְהַשַּׁעֲשׁוּעִים שֶׁיְּקַבֵּל מִיִּשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יְשַׁעְיָה מט, ג): ״יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר״, וּבִשְׁבִיל זֶה בָּרָא אֶת כָּל הָעוֹלָם; נִמְצָא, שֶׁכָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ נִבְרָא רַק בִּשְׁבִיל הַהִתְפָּאֲרוּת שֶׁיִּתְפָּאֵר בְּיִשְׂרָאֵל, וְזֶה הָיָה כְּלַל הַבְּרִיאָה, דְּהַיְנוּ שֶׁכְּלַל הַבְּרִיאָה הָיָה בִּשְׁבִיל כְּלַל הַהִתְפָּאֲרוּת שֶׁיְּקַבֵּל מִיִּשְׂרָאֵל. וְכֵן פְּרָטֵי הַבְּרִיאָה הוּא בִּשְׁבִיל פְּרָטֵי הַהִתְפָּאֲרוּת שֶׁל

בְּעַצְמוֹ יֵשׁ בּוֹ שְׁנוּיִים רַבִּים בִּפְרָטֵי פְּרָטִיּוּת בֵּין כָּל אֵיבָר וְאֵיבָר, וְכֵיוֹצֵא בָּזֶה בַּעֲשָׂבִים וְאִילָנוֹת וּשְׁאָר פְּרָטֵי הַבְּרִיאָה, שֶׁבְּכֻלָּם יֵשׁ שְׁנוּיִים רַבִּים מְאֹד בִּתְמוּנוֹתֵיהֶם וּבְכֹחוֹתֵיהֶם וְהַנְהָגוֹתֵיהֶם, וְהַכֹּל הָיָה מֵחֲמַת רְצוֹן הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, שֶׁרָצָה שֶׁזֶּה יִהְיֶה כָּךְ וְזֶה כָּךְ. וְהַצַּדִּיק מְחַפֵּשׂ תָּמִיד אַחַר אֵלּוּ הָרְצוֹנוֹת, וּמַשִּׂיג וּמוֹצֵא אוֹתָם עַל־יְדֵי הַהִתְפָּאֲרוּת שֶׁמּוֹצֵא בְּיִשְׂרָאֵל בִּכְלָל וּבִפְרָט וּבִפְרָטֵי פְּרָטִיּוּת.

כִּי כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ לֹא נִבְרָא אֶלָּא בִּשְׁבִיל יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ: ׳בְּרֵאשִׁית — בִּשְׁבִיל יִשְׂרָאֵל, שֶׁנִּקְרָא רֵאשִׁית׳, כִּי ׳יִשְׂרָאֵל עָלָה בַּמַּחֲשָׁבָה תְּחִלָּה׳, דְּהַיְנוּ שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ צָפָה הַהִתְפָּאֲרוּת וְהַשַּׁעֲשׁוּעִים שֶׁיְּקַבֵּל מִיִּשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יְשַׁעְיָהוּ מט): ״יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר״, וּבִשְׁבִיל זֶה בָּרָא אֶת כָּל הָעוֹלָם, נִמְצָא, שֶׁכָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ נִבְרָא רַק בִּשְׁבִיל הַהִתְפָּאֲרוּת שֶׁיִּתְפָּאֵר בְּיִשְׂרָאֵל, וְזֶה הָיָה כְּלַל הַבְּרִיאָה, דְּהַיְנוּ שֶׁכְּלַל הַבְּרִיאָה הָיָה בִּשְׁבִיל כְּלַל הַהִתְפָּאֲרוּת שֶׁיְּקַבֵּל מִיִּשְׂרָאֵל.

וְכֵן פְּרָטֵי הַבְּרִיאָה הוּא בִּשְׁבִיל פְּרָטֵי הַהִתְפָּאֲרוּת שֶׁל

שֶׁל יִשְׂרָאֵל, כִּי יֵשׁ בְּכָל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל הִתְפָּאֲרוּת בִּפְרָטִיּוּת, שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִתְפָּאֵר עִמּוֹ בִּפְרָטִיּוּת, וַאֲפִלּוּ בְּפָחוּת שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל, אֲפִלּוּ פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל, כָּל זְמַן שֶׁשָּׁם יִשְׂרָאֵל נִקְרָא עָלָיו, כִּי נִקְרָא פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל, יֵשׁ בּוֹ הִתְפָּאֲרוּת פְּרָטִי, שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִתְפָּאֵר עִמּוֹ בִּפְרָטִיּוּת. וּכְמַאֲמָרָם זַ״ל (סַנְהֶדְרִין מד.): יִשְׂרָאֵל, אַף־עַל־פִּי שֶׁחָטָא — יִשְׂרָאֵל הוּא; וְכֵן בִּפְרָטֵי פְּרָטִיּוּת, כִּי יֵשׁ בְּכָל אֵיבָר וְאֵיבָר וּבְכָל תְּנוּעָה וּתְנוּעָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל הִתְפָּאֲרוּת אַחֵר, וְיֵשׁ לִפְעָמִים, שֶׁאֵיזֶה פָּחוּת שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל עוֹשֶׂה נַעֲנוּעַ עִם הַפֶּאָה שֶׁלּוֹ, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יֵשׁ לוֹ הִתְפָּאֲרוּת גָּדוֹל גַּם מִזֶּה; כִּי אֶצְלוֹ יִתְבָּרַךְ מְאֹד חֲשׁוּבִים נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וּכְמַאֲמָרָם זַ״ל (אָבוֹת, פֶּרֶק ג׳): חֲבִיבִין יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּקְרְאוּ בָּנִים לַמָּקוֹם. וְלָכֵן כָּל מַה שֶּׁבַּר יִשְׂרָאֵל עוֹשֶׂה בִּשְׁבִילוֹ יִתְבָּרַךְ, זֶה מְאֹד מְאֹד יָקָר בְּעֵינָיו יִתְבָּרַךְ, וּכְמוֹ אַבָּא שֶׁמִּשְׁתַּעְשֵׁעַ עִם כָּל תְּנוּעָה שֶׁבְּנוֹ עוֹשֶׂה, וּמְקַבֵּל מִזֶּה שַׁעֲשׁוּעִים גְּדוֹלִים, כְּמוֹ־כֵן בְּאֵין עֵרֶךְ כְּלָל, כִּבְיָכוֹל, הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מִתְפָּאֵר עִם כָּל תְּנוּעָה שֶׁבַּר יִשְׂרָאֵל עוֹשֶׂה בִּשְׁבִילוֹ. וְהַצַּדִּיק עַל־יְדֵי שֶׁמְּבַקֵּשׁ וּמְחַפֵּשׂ תָּמִיד, וּמוֹצֵא הַהִתְפָּאֲרוּת שֶׁיֵּשׁ בְּיִשְׂרָאֵל בִּכְלָל וּבִפְרָט וּבִפְרָטֵי פְּרָטִיּוּת, בְּכָל אֵיבָר וּתְנוּעָה שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל כַּנַּ״ל. עַל־יְדֵי־זֶה יוֹדֵעַ וּמַשִּׂיג כָּל הָרְצוֹנוֹת שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁהָיָה לוֹ בְּכָל הַבְּרִיאָה, בִּכְלָל וּבִפְרָט וּבִפְרָטֵי פְּרָטִיּוּת, כִּי כָּל הָרְצוֹנוֹת שֶׁל כָּל הַבְּרִיאָה הַכֹּל הָיָה בִּשְׁבִיל הַהִתְפָּאֲרוּת שֶׁל יִשְׂרָאֵל כַּנַּ״ל, וְכָל דָּבָר וְדָבָר נִבְרָא בִּרְצוֹנוֹ בְּזֶה הַכֹּחַ וּבְזֶה הַטֶּבַע וְהַנְהָגָה, כְּפִי הַהִתְפָּאֲרוּת שֶׁיֵּשׁ בְּכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל. נִמְצָא, כְּשֶׁיּוֹדֵעַ וּמוֹצֵא הַהִתְפָּאֲרוּת שֶׁיֵּשׁ בְּיִשְׂרָאֵל בִּכְלָל וּבִפְרָט וּבִפְרָטֵי פְּרָטִיּוּת, יוֹדֵעַ כָּל הָרְצוֹנוֹת שֶׁיֵּשׁ בִּכְלַל הַבְּרִיאָה וּבִפְרָטֵי הַבְּרִיאָה וּבִפְרָטֵי פְּרָטִיּוּת; נִמְצָא, שֶׁבָּזֶה שֶׁהַצַּדִּיק מְחַפֵּשׂ וּמְבַקֵּשׁ וּמוֹצֵא אֶת כָּל הָרְצוֹנוֹת שֶׁל הַקָּדוֹשׁ־

יִשְׂרָאֵל, כִּי יֵשׁ בְּכָל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל הִתְפָּאֲרוּת בִּפְרָטִיּוּת, שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִתְפָּאֵר עִמּוֹ בִּפְרָטִיּוּת, וַאֲפִלּוּ בְּפָחוּת שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל, אֲפִלּוּ פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל, כָּל זְמַן שֶׁשָּׁם יִשְׂרָאֵל נִקְרָא עָלָיו, כִּי נִקְרָא 'פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל', יֵשׁ בּוֹ הִתְפָּאֲרוּת פְּרָטִי, שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִתְפָּאֵר עִמּוֹ בִּפְרָטִיּוּת. וְכֵן בִּפְרָטֵי פְּרָטִיּוּת, כִּי יֵשׁ בְּכָל אֵיבָר וְאֵיבָר וּבְכָל תְּנוּעָה וּתְנוּעָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל הִתְפָּאֲרוּת אַחֵר, וְיֵשׁ לִפְעָמִים שֶׁאֵיזֶה פָּחוּת שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל עוֹשֶׂה נַעֲנוּעַ עִם הַפֶּאָה שֶׁלּוֹ, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יֵשׁ לוֹ הִתְפָּאֲרוּת גָּדוֹל גַּם מִזֶּה.

וְהַצַּדִּיק, עַל יְדֵי שֶׁמְּבַקֵּשׁ וּמְחַפֵּשׂ תָּמִיד, וּמוֹצֵא הַהִתְפָּאֲרוּת שֶׁיֵּשׁ בְּיִשְׂרָאֵל בִּכְלָל וּבִפְרָט וּבִפְרָטֵי פְּרָטִיּוּת, בְּכָל אֵיבָר וְתְנוּעָה שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל כַּנַּ״ל, עַל־יְדֵי־זֶה יוֹדֵעַ וּמַשִּׂיג כָּל הָרְצוֹנוֹת שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁהָיָה לוֹ בְּכָל הַבְּרִיאָה, בִּכְלָל וּבִפְרָט וּבִפְרָטֵי פְּרָטִיּוּת, כִּי כָּל הָרְצוֹנוֹת שֶׁל כָּל הַבְּרִיאָה הַכֹּל הָיָה בִּשְׁבִיל הַהִתְפָּאֲרוּת שֶׁל יִשְׂרָאֵל כַּנַּ״ל, וְכָל דָּבָר וְדָבָר נִבְרָא בִּרְצוֹנוֹ, בְּזֶה הַכֹּחַ וּבְזֶה הַטֶּבַע וְהַנְהָגָה, כְּפִי הַהִתְפָּאֲרוּת שֶׁיֵּשׁ בְּכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, נִמְצָא, כְּשֶׁיּוֹדֵעַ וּמוֹצֵא הַהִתְפָּאֲרוּת שֶׁיֵּשׁ בְּיִשְׂרָאֵל, בִּכְלָל וּבִפְרָט וּבִפְרָטֵי פְּרָטִיּוּת, יוֹדֵעַ כָּל הָרְצוֹנוֹת שֶׁיֵּשׁ בִּכְלַל הַבְּרִיאָה וּבִפְרָטֵי הַבְּרִיאָה וּבִפְרָטֵי פְּרָטִיּוּת.

בָּרוּךְ־הוּא שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּכָל פְּרָטֵי הַבְּרִיאָה: דּוֹמֵם, צוֹמֵחַ, חַי, מְדַבֵּר, עַד שֶׁכָּל אֵיבָר וְאֵיבָר שֶׁל כָּל חַיָּה, וְכָל צוּרָה וְצוּרָה מִצּוּרוֹת הַבְּרִיאָה, הַכֹּל כְּדֵי שֶׁתִּתְגַּלֶּה הַהִתְפָּאֲרוּת שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִתְפָּאֵר עִם כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל; כִּי כָל מַה שֶּׁנִּבְרָא בְּזֶה הָעוֹלָם, לֹא נִבְרָא אֶלָּא בִּשְׁבִיל יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם תַּכְלִית הַבְּרִיאָה, כִּי רַק בִּשְׁבִילָם נִבְרָא הָעוֹלָם. וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (שְׁמוֹת רַבָּה, פָּרָשָׁה כט, סִימָן ד׳): אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי, אָמַר לָהֶם הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא לְיִשְׂרָאֵל: אֱלוֹהַּ אֲנִי עַל כָּל בָּאֵי עוֹלָם, אֲבָל לֹא יִחַדְתִּי שְׁמִי אֶלָּא עֲלֵיכֶם, אֵינִי נִקְרָא אֱלֹהֵי עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, אֶלָּא אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, עַיֵּן שָׁם.

[וּמַסְבִּירוֹ מוֹהַרַנ״תְּ זַ״ל בְּיֶתֶר בֵּאוּר]:

(כִּי הַהִתְפָּאֲרוּת שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִתְפָּאֵר בְּיִשְׂרָאֵל הוּא שֹׁרֶשׁ הַבְּרִיאָה, הַיְנוּ כְּלָלִיּוּת הַהִתְפָּאֲרוּת שֶׁל כְּלָלִיּוּת יִשְׂרָאֵל מַה שֶּׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִתְפָּאֵר עִם כְּלַל יִשְׂרָאֵל, זֶהוּ שֹׁרֶשׁ כְּלָלִיּוּת כָּל הַבְּרִיאָה בִּכְלָל, וְכֵן פְּרָטִיּוּת הַהִתְפָּאֲרוּת, מַה שֶּׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִתְפָּאֵר עִם כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל בִּפְרָטִיּוּת, זֶהוּ שֹׁרֶשׁ שֶׁל אוֹתוֹ דָּבָר הַפְּרָטִי שֶׁל הַבְּרִיאָה, שֶׁנִּבְרָא בִּשְׁבִיל זֶה הַהִתְפָּאֲרוּת, וְכֵן בִּפְרָטֵי פְּרָטִיּוּת, שֶׁהַהִתְפָּאֲרוּת שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְקַבֵּל בִּפְרָטֵי פְּרָטִיּוּת מִכָּל אֵיבָר וְאֵיבָר שֶׁל כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, זֶהוּ שֹׁרֶשׁ שֶׁל פְּרָטֵי פְּרָטִיּוּת שֶׁל כָּל אֵיבָר וְאֵיבָר בִּפְרָטֵי פְּרָטִיּוּת שֶׁל כָּל נִבְרָא וְנִבְרָא. וְהַכְּלָל, כִּי עִקַּר הַבְּרִיאָה הָיָה בִּשְׁבִיל הַהִתְפָּאֲרוּת שֶׁיִּתְפָּאֵר עִם יִשְׂרָאֵל, וְזוֹ הַהִתְפָּאֲרוּת הִוא הַשֹּׁרֶשׁ וְהַחִיּוּת שֶׁל כָּל הַבְּרִיאָה בִּכְלָלִיּוּת וּבִפְרָטֵי פְּרָטִיּוּת, כִּי כָל הָרְצוֹנוֹת שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בִּבְרִיאַת עוֹלָמוֹ, בִּכְלָל וּבִפְרָט וּבִפְרָטֵי פְּרָטִיּוּת, הָיָה כְּפִי הַהִתְפָּאֲרוּת שֶׁמְּקַבֵּל מִיִּשְׂרָאֵל בִּכְלָל וּבִפְרָט וּבִפְרָטֵי פְּרָטִיּוּת, כִּי כְּלָלִיּוּת הַבְּרִיאָה נִבְרֵאת בִּזְאֵת הַתְּמוּנָה וּבְזֶה הַסֵּדֶר וְהַהַנְהָגָה שֶׁיֵּשׁ לִכְלָלִיּוּת הַבְּרִיאָה, כְּפִי כְּלָלִיּוּת הַהִתְפָּאֲרוּת שֶׁמְּקַבֵּל מִכְּלַל יִשְׂרָאֵל, וְכֵן כָּל דָּבָר בִּפְרָט

(כִּי הַהִתְפָּאֲרוּת שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִתְפָּאֵר בְּיִשְׂרָאֵל הוּא שֹׁרֶשׁ הַבְּרִיאָה, הַיְנוּ כְּלָלִיּוּת הַהִתְפָּאֲרוּת שֶׁל כְּלָלִיּוּת יִשְׂרָאֵל, מַה שֶּׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִתְפָּאֵר עִם כְּלַל יִשְׂרָאֵל, זֶהוּ שֹׁרֶשׁ כְּלָלִיּוּת כָּל הַבְּרִיאָה בִּכְלָל, וְכֵן פְּרָטִיּוּת הַהִתְפָּאֲרוּת, מַה שֶּׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִתְפָּאֵר עִם כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל בִּפְרָטִיּוּת, זֶהוּ שֹׁרֶשׁ שֶׁל אוֹתוֹ דָּבָר הַפְּרָטִי שֶׁל הַבְּרִיאָה, שֶׁנִּבְרָא בִּשְׁבִיל זֶה הַהִתְפָּאֲרוּת, וְכֵן בִּפְרָטֵי פְּרָטִיּוּת, שֶׁהַהִתְפָּאֲרוּת שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְקַבֵּל בִּפְרָטֵי פְּרָטִיּוּת מִכָּל אֵיבָר וְאֵיבָר בִּפְרָטֵי פְּרָטִיּוּת שֶׁל כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, זֶהוּ שֹׁרֶשׁ שֶׁל פְּרָטֵי פְּרָטִיּוּת שֶׁל כָּל הַבְּרִיאָה, דְּהַיְנוּ שֶׁל כָּל אֵיבָר וְאֵיבָר בִּפְרָטֵי פְּרָטִיּוּת שֶׁל כָּל נִבְרָא וְנִבְרָא. וְהַכְּלָל, כִּי עִקַּר הַבְּרִיאָה הָיָה בִּשְׁבִיל הַהִתְפָּאֲרוּת שֶׁיִּתְפָּאֵר עִם יִשְׂרָאֵל, וְזֶה הַהִתְפָּאֲרוּת הוּא הַשֹּׁרֶשׁ וְהַחִיּוּת שֶׁל כָּל הַבְּרִיאָה בִּכְלָלִיּוּת וּבִפְרָטֵי פְּרָטִיּוּת, כִּי כָל הָרְצוֹנוֹת שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בִּבְרִיאַת עוֹלָמוֹ, בִּכְלָל וּבִפְרָט וּבִפְרָטֵי פְּרָטִיּוּת, הָיָה כְּפִי הַהִתְפָּאֲרוּת שֶׁמְּקַבֵּל מִיִּשְׂרָאֵל בִּכְלָל וּבִפְרָט וּבִפְרָטֵי פְּרָטִיּוּת. כִּי כְּלָלִיּוּת הַבְּרִיאָה נִבְרֵאת בִּזְאֵת הַתְּמוּנָה וּבְזֶה הַסֵּדֶר וְהַהַנְהָגָה שֶׁיֵּשׁ לִכְלָלִיּוּת הַבְּרִיאָה, כְּפִי כְּלָלִיּוּת הַהִתְפָּאֲרוּת שֶׁמְּקַבֵּל מִכְּלַל יִשְׂרָאֵל,

נִבְרָא בְּזֶה הַתְּמוּנָה וּבְזֶה הַטֶּבַע, כְּפִי פְּרָטִיּוּת הַהִתְפָּאֲרוּת שֶׁמְּקַבֵּל מִכָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל בִּפְרָט וְכֵן בִּפְרָטֵי פְּרָטִיּוּת כַּנַּ״ל. וְעַל־כֵּן הַצַּדִּיק, עַל־יְדֵי שֶׁמּוֹצֵא הַהִתְפָּאֲרוּת שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְקַבֵּל מִיִּשְׂרָאֵל תָּמִיד, בְּכָלָל וּבִפְרָט וּבִפְרָטֵי פְּרָטִיּוּת, עַל־יְדֵי־זֶה הוּא יוֹדֵעַ טַעַם כָּל הָרְצוֹנוֹת שֶׁהָיָה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל הַבְּרִיאָה, בְּכָלָל וּבִפְרָט וְכוּ׳, כִּי כָּל הָרְצוֹנוֹת שֶׁל הַבְּרִיאָה בְּכָלָל וְכוּ׳, הָיָה כְּפִי הַהִתְפָּאֲרוּת שֶׁיְּקַבֵּל מִיִּשְׂרָאֵל בְּכָלָל וְכוּ׳ כַּנַּ״ל. וְהֶבֵן הַדְּבָרִים הֵיטֵב, כִּי הֵם דְּבָרִים עֲמֻקִּים מְאֹד, וּמֵהֶם תּוּכַל לְהָבִין גְּדֻלַּת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ וּגְדֻלַּת יִשְׂרָאֵל וּגְדֻלַּת הַצַּדִּיקִים אֲמִתִּיִּים, אֵיךְ הֵם מְסֻתָּכְלִים בָּעוֹלָם, שֶׁיּוֹדְעִים בְּכָל עֵשֶׂב וָעֵשֶׂב וְכֵן בְּכָל נִבְרָא שֶׁבָּעוֹלָם טַעַם תְּמוּנָתוֹ וְכֹחוֹ וְהַנְהָגָתוֹ בִּפְרָטֵי פְּרָטִיּוּת, וְכַנִּזְכָּר לָעֵיל — עַל כֵּן הֶאֱרַכְתִּי לַחֲזוֹר הַדְּבָרִים מִגֹּדֶל דַּקּוּתָם וַעֲמֻקּוּתָם).

וְעַל יְדֵי זֶה שֶׁהַצַּדִּיק מְגַלֶּה הַהִתְפָּאֲרוּת שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁמִּתְפָּאֵר עִם עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה נִתְגַּלִּין כָּל הָרְצוֹנוֹת שֶׁל הַבְּרִיאָה כַּנַּ״ל; כִּי תַּכְלִית הַבְּרִיאָה הָיְתָה רַק בִּשְׁבִיל עַם יִשְׂרָאֵל, וְכָל מַה שֶּׁבָּרָא בְּזֶה הָעוֹלָם: דּוֹמֵם, צוֹמֵחַ, חַי, מְדַבֵּר, הַכֹּל הֵם בִּשְׁבִיל עַם יִשְׂרָאֵל, וְלָכֵן הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מְקַבֵּל הִתְפָּאֲרוּת מִכָּל פְּרָט מִפְּרָטֵי הַבְּרִיאָה, כִּי הֵם נִבְרְאוּ, כְּדֵי לְשַׁמֵּשׁ אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, שֶׁדַּיְקָא מֵהֶם יֵשׁ לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הִתְפָּאֲרוּת. וְלָכֵן כְּשֶׁהַצַּדִּיק מְגַלֶּה אֶת הַהִתְפָּאֲרוּת שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מִתְפָּאֵר עִם עַם יִשְׂרָאֵל, מְמַלֵּא עַל־יְדֵי־זֶה נִתְגַּלִּים כָּל הָרְצוֹנוֹת שֶׁל הַבְּרִיאָה, כִּי בְּכָל פְּרָט מִפְּרָטֵי הַבְּרִיאָה יֵשׁ בָּזֶה רָצוֹן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לָמָּה שֶׁיִּהְיֶה כָּךְ. וְלָכֵן עַל־יְדֵי שֶׁהַצַּדִּיק מְחַפֵּשׂ וּמְבַקֵּשׁ אַחַר הָרְצוֹנוֹת שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל־יְדֵי־זֶה נִתְגַּלֶּה הַיִּרְאָה וְהָאַהֲבָה.

(עַכְשָׁו מְבָאֵר קֹדֶם אֵיךְ נוֹפֵל יִרְאָה עַל הָאָדָם): כִּי עַל־יְדֵי

וְכֵן כָּל דָּבָר בִּפְרָט נִבְרָא בְּזֶה הַתְּמוּנָה וּבְזֶה הַטֶּבַע, כְּפִי פְּרָטִיּוּת הַהִתְפָּאֲרוּת שֶׁמְּקַבֵּל מִכָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל בִּפְרָט וְכֵן בִּפְרָטֵי פְּרָטִיּוּת כַּנַּ״ל. וְעַל־כֵּן הַצַּדִּיק, עַל־יְדֵי שֶׁמּוֹצֵא הַהִתְפָּאֲרוּת שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְקַבֵּל מִיִּשְׂרָאֵל תָּמִיד, בְּכָלָל וּבִפְרָט וּבִפְרָטֵי פְּרָטִיּוּת, עַל־יְדֵי־זֶה הוּא יוֹדֵעַ טַעַם כָּל הָרְצוֹנוֹת שֶׁהָיָה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל הַבְּרִיאָה, בְּכָלָל וּבִפְרָט וְכוּ׳, כִּי כָּל הָרְצוֹנוֹת שֶׁל הַבְּרִיאָה בְּכָלָל וְכוּ׳, הָיָה כְּפִי הַהִתְפָּאֲרוּת שֶׁיְּקַבֵּל מִיִּשְׂרָאֵל בְּכָלָל וְכוּ׳ כַּנַּ״ל.

וְהֶבֵן הַדְּבָרִים הֵיטֵב, כִּי הֵם דְּבָרִים עֲמֻקִּים מְאֹד, וּמֵהֶם תּוּכַל לְהָבִין גְּדֻלַּת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ וּגְדֻלַּת יִשְׂרָאֵל וּגְדֻלַּת הַצַּדִּיקִים אֲמִתִּיִּים, אֵיךְ הֵם מְסֻתָּכְלִים בָּעוֹלָם, שֶׁיּוֹדְעִים בְּכָל עֵשֶׂב וָעֵשֶׂב וְכֵן בְּכָל נִבְרָא שֶׁבָּעוֹלָם, טַעַם תְּמוּנָתוֹ וְכֹחוֹ וְהַנְהָגָתוֹ בִּפְרָטֵי פְּרָטִיּוּת, וְכַנַּ״ל, עַל־כֵּן הֶאֱרַכְתִּי לַחֲזוֹר הַדְּבָרִים, מִגֹּדֶל דַּקּוּתָם וַעֲמֻקּוּתָם):

וְעַל־יְדֵי־זֶה שֶׁהַצַּדִּיק מְגַלֶּה הַהִתְפָּאֲרוּת שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁמִּתְפָּאֵר עִם עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה נִתְגַּלִּין כָּל הָרְצוֹנוֹת שֶׁל הַבְּרִיאָה כַּנַּ״ל, עַל־יְדֵי־זֶה נִתְגַּלֶּה הַיִּרְאָה וְהָאַהֲבָה. כִּי עַל־יְדֵי הִתְגַּלּוּת הַהִתְפָּאֲרוּת

הִתְגַּלוּת הַהִתְפָּאֲרוּת נִתְגַּלֶּה הַיִּרְאָה, וּכְמוֹ שֶׁעַל יְדֵי הִתְגַּלוּת הַהִתְפָּאֲרוּת שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם מִתְפָּאֲרִים עִמּוֹ יִתְבָּרַךְ, עַל־יְדֵי־זֶה נוֹפֵל יִרְאָה, כִּי הַהִתְפָּאֲרוּת שֶׁל יִשְׂרָאֵל הוּא בְּחִינַת תְּפִלִּין, שֶׁנִּקְרָאִים פְּאֵר (בְּרָכוֹת יא); [זֶה לְשׁוֹן הַגְּמָרָא שָׁם: אָמַר רַבִּי אַבָּא בַּר זַבְדָּא, אָמַר רַב: אָבֵל חַיָּב בְּכָל הַמִּצְוֹת הָאֲמוּרוֹת בַּתּוֹרָה, חוּץ מִן הַתְּפִלִּין, שֶׁהֲרֵי נֶאֱמַר בָּהֶם פְּאֵר, שֶׁנֶּאֱמַר (יְחֶזְקֵאל כד, טז): ״פְּאֵרְךָ חֲבוֹשׁ עָלֶיךָ״]. וְעַל יָדָם נִתְגַּלֶּה יִרְאָה. כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (בְּרָכוֹת ו׳): מִנַּיִן שֶׁהַתְּפִלִּין הֵם עֹז לְיִשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים כח, י): ״וְרָאוּ כָל עַמֵּי הָאָרֶץ, כִּי שֵׁם ה׳ נִקְרָא עָלֶיךָ וְיָרְאוּ מִמֶּךָּ״. וְדָרְשׁוּ עַל זֶה חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים: ״וְיָרְאוּ מִמֶּךָּ״ — אֵלּוּ תְּפִלִּין שֶׁבְּרֹאשׁ, כִּי הַתְּפִלִּין מַמְשִׁיכִים יִרְאָה וָפַחַד הֵן עַל הָאָדָם בְּעֶצְמוֹ שֶׁמַּנִּיחַ תְּפִלִּין, וְהֵן עַל הָאָדָם שֶׁמִּסְתַּכֵּל עֲלֵיהֶן, וְהַתְּפִלִּין הֵם הַהִתְפָּאֲרוּת שֶׁל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מִתְפָּאֵר עַצְמוֹ עִם יִשְׂרָאֵל שֶׁמַּנִּיחִין תְּפִלִּין, שֶׁכָּתוּב שָׁם יִחּוּד הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, כִּי הֵם מְקַבְּלִים עַל עַצְמָם עֹל מַלְכוּתוֹ יִתְבָּרַךְ עַל־יְדֵי הַנָּחַת תְּפִלִּין. נִמְצָא, שֶׁעַל יְדֵי הִתְגַּלּוּת הַהִתְפָּאֲרוּת שֶׁמִּתְפָּאֲרִין יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ יִתְבָּרַךְ, עַל־יְדֵי־זֶה נוֹפֵל יִרְאָה. כְּמוֹ־כֵן עַל־יְדֵי הִתְגַּלּוּת הַהִתְפָּאֲרוּת שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁמִּתְפָּאֵר בְּיִשְׂרָאֵל, שֶׁזֶּה בְּחִינַת תְּפִלִּין שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (שָׁם) (מִנַּיִן שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מַנִּיחַ תְּפִלִּין וְכוּ׳, וְאֵיתָא שָׁם, שֶׁהַתְּפִלִּין שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כָּתוּב בָּהֶם הַהִתְפָּאֲרוּת, שֶׁהוּא יִתְבָּרַךְ מִתְפָּאֵר עִם עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל, כִּדְאִיתָא שָׁם, שֶׁתְּפִלִּין דְּמָארֵי עַלְמָא כְּתִיב בְּהוּ: ״וּמִי כְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וְכוּ׳, כִּי מִי גּוֹי גָּדוֹל״ וְכוּ׳). עַל־יְדֵי הַהִתְפָּאֲרוּת הַזֹּאת מִתְגַּלֶּה הַיִּרְאָה שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, דְּהַיְנוּ לְיִרְאָה מִלְּפָנָיו יִתְבָּרַךְ; כִּי בָּזֶה שֶׁבֵּר יִשְׂרָאֵל מַנִּיחַ תְּפִלִּין, הוּא מְיַחֵד עַל עַצְמוֹ עֹל מַלְכוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי בַּתְּפִלִּין שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל כָּתוּב יִחּוּד הַוַ״ה בָּרוּךְ הוּא וּבָרוּךְ שְׁמוֹ, וּבַתְּפִלִּין שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כְּתִיב הִתְפָּאֲרוּת עַל

נִתְגַּלֶּה הַיִּרְאָה, וּכְמוֹ שֶׁעַל־יְדֵי הִתְגַּלּוּת הַהִתְפָּאֲרוּת שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם מִתְפָּאֲרִים עִמּוֹ יִתְבָּרַךְ, עַל־יְדֵי־זֶה נוֹפֵל יִרְאָה, כִּי הַהִתְפָּאֲרוּת שֶׁל יִשְׂרָאֵל הוּא בְּחִינַת תְּפִלִּין, שֶׁנִּקְרָאִים פְּאֵר׳ (בְּרָכוֹת יא), וְעַל־יָדָם נִתְגַּלֶּה יִרְאָה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (בְּרָכוֹת ו׳): ׳מִנַּיִן שֶׁהַתְּפִלִּין הֵם עֹז לְיִשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וְרָאוּ כָל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שֵׁם ה׳ נִקְרָא עָלֶיךָ וְיָרְאוּ מִמֶּךָּ״׳, נִמְצָא, שֶׁעַל־יְדֵי הִתְגַּלּוּת הַהִתְפָּאֲרוּת שֶׁמִּתְפָּאֲרִין יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ יִתְבָּרַךְ, עַל־יְדֵי־זֶה נוֹפֵל יִרְאָה, כְּמוֹ־כֵן עַל־יְדֵי הִתְגַּלּוּת הַהִתְפָּאֲרוּת שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁמִּתְפָּאֵר בְּיִשְׂרָאֵל, שֶׁזֶּה בְּחִינַת תְּפִלִּין שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (שָׁם) (׳מִנַּיִן שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מַנִּיחַ תְּפִלִּין׳ וְכוּ׳. וְאֵיתָא שָׁם, שֶׁהַתְּפִלִּין שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כָּתוּב בָּהֶם הַהִתְפָּאֲרוּת, שֶׁהוּא יִתְבָּרַךְ מִתְפָּאֵר עִם עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל, כִּדְאִיתָא שָׁם: שֶׁתְּפִלִּין דְּמָארֵי עַלְמָא כְּתִיב בְּהוּ: ״וּמִי כְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וְכוּ׳, כִּי מִי גּוֹי גָּדוֹל״ וְכוּ׳), עַל־יְדֵי הַהִתְפָּאֲרוּת הַזֹּאת מִתְגַּלֶּה הַיִּרְאָה שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, דְּהַיְנוּ לְיִרְאָה מִלְּפָנָיו יִתְבָּרַךְ,

יִשְׂרָאֵל, וְלָכֵן עַל־יְדֵי הַהִתְפָּאֲרוּת הַזֹּאת מִתְגַּלֶּה הַיִּרְאָה, כִּי כְּשֶׁאָדָם דָּבוּק בְּהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְיוֹדֵעַ שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִסְתַּכֵּל עָלָיו וּמִשְׁתַּבֵּחַ בּוֹ, נוֹפֶלֶת עָלָיו יִרְאָה גְּדוֹלָה. וְעַל־יְדֵי־זֶה נִתְגַּלֶּה הַיִּרְאָה אֲפִלּוּ עַל שְׁנָאֲנִי שַׁחַק, כִּי מִי שֶׁמַּנִּיחַ תְּפִלִּין כֻּלָּם יְרֵאִים מִמֶּנּוּ, כִּי בְּשָׁעָה שֶׁבַּר יִשְׂרָאֵל מַנִּיחַ תְּפִלִּין בִּדְבֵקוּת בּוֹ יִתְבָּרַךְ, נוֹפֵל פַּחַד אֲפִלּוּ עַל שְׁנָאֲנִי שַׁחַק, הַיְנוּ עַל כָּל הַבְּרוּאִים, וַאֲפִלּוּ מַלְאֲכֵי מַעְלָה יְרֵאִים וּמְפַחֲדִים מִבַּר יִשְׂרָאֵל שֶׁמַּנִּיחַ תְּפִלִּין בִּדְבֵקוּת אֱמֶת. כִּי בֶּאֱמֶת מִלְּפָנֶיךָ הַמֶּלֶךְ בְּוַדַּאי הַכֹּל יְרֵאִים וַחֲרֵדִים, אַךְ אַף־עַל־פִּי־כֵן בְּיוֹם הֻלֶּדֶת הַמֶּלֶךְ, בְּיוֹם גְּנוּסְיָא דְּמַלְכָּא, שֶׁלּוֹבֵשׁ הַמֶּלֶךְ בִּגְדֵי הִתְפָּאֲרוּת, אָז נִתְגַּלֶּה הַיִּרְאָה יוֹתֵר וְיוֹתֵר. כִּי אַף־עַל־פִּי שֶׁגַּם קֹדֶם הַכֹּל הָיוּ יוֹדְעִים מֵהַמֶּלֶךְ, עִם כָּל זֶה מִתְפַּעֵל נֶפֶשׁ הָרוֹאֶה יוֹתֵר וְיוֹתֵר, כַּיָּדוּעַ.

(פֵּרוּשׁ, כִּי כָּל דָּבָר שֶׁרוֹאִים בָּעֵינַיִם, מִתְפַּעֵל נַפְשׁוֹ מִזֶּה יוֹתֵר מֵאִם הָיָה יוֹדֵעַ אוֹתוֹ בִּידִיעָה לְבַד, בְּלִי רְאִיָּה גְּמוּרָה בָּעֵינַיִם. כַּמּוּבָא בַּסְּפָרִים [עַיֵּן סֵפֶר־הַמִּדּוֹת, אוֹת דַּעַת, סִימָן ח׳]: אָדָם מִצְטַעֵר מִדָּבָר הַנִּרְאֶה לָעֵינַיִם יוֹתֵר מֵהַצַּעַר שֶׁמִּצְטַעֵר מֵהַיְדִיעָה. [וְעַיֵּן בַּעַל הָעִקָּרִים, מַאֲמָר ד׳, פֶּרֶק טו], שֶׁהַדָּבָר הַנִּרְאֶה לָעֵינַיִם מְצַעֵר אָדָם צַעַר גָּדוֹל יוֹתֵר מֵהַיְדִיעָה, שֶׁהָאָדָם יוֹתֵר מִתְפַּעֵל מֵהַמַּרְגִּישׁ וּמֵשָׂג בְּחוּשׁ, יוֹתֵר מִמַּה שֶׁיִּתְפַּעֵל מֵהַנּוֹדָע בַּאֲמִתּוּת, עַיֵּן שָׁם].

וְעַל־יְדֵי־זֶה נִתְגַּלֶּה הַיִּרְאָה אֲפִלּוּ עַל שְׁנָאֲנִי שַׁחַק.

כִּי בֶּאֱמֶת מִלְּפָנֶיךָ הַמֶּלֶךְ בְּוַדַּאי הַכֹּל יְרֵאִים וַחֲרֵדִים, אַךְ אַף־עַל־פִּי־כֵן בְּיוֹם הֻלֶּדֶת הַמֶּלֶךְ, בְּיוֹם גְּנוּסְיָא דְּמַלְכָּא, שֶׁלּוֹבֵשׁ הַמֶּלֶךְ בִּגְדֵי הִתְפָּאֲרוּת, אָז נִתְגַּלֶּה הַיִּרְאָה יוֹתֵר וְיוֹתֵר, כִּי אַף־עַל־פִּי שֶׁגַּם קֹדֶם הַכֹּל הָיוּ יוֹדְעִים מֵהַמֶּלֶךְ, עִם כָּל זֶה מִתְפַּעֵל נֶפֶשׁ הָרוֹאֶה יוֹתֵר וְיוֹתֵר, כַּיָּדוּעַ.

(פֵּרוּשׁ: כִּי כָּל דָּבָר שֶׁרוֹאִים בָּעֵינַיִם, מִתְפַּעֵל נַפְשׁוֹ מִזֶּה יוֹתֵר מֵאִם הָיָה יוֹדֵעַ אוֹתוֹ בִּידִיעָה לְבַד, בְּלִי רְאִיָּה גְּמוּרָה בָּעֵינַיִם, כַּמּוּבָא בַּסְּפָרִים. כְּגוֹן: כְּשֶׁמְּסַפְּרִים לְאָדָם גְּדֻלַּת הַמֶּלֶךְ, אַף־עַל־פִּי שֶׁיּוֹדֵעַ הַדְּבָרִים בְּבֵרוּר, אַף־עַל־פִּי־כֵן אֵין מִתְפַּעֵל נַפְשׁוֹ כָּל־כָּךְ לְהִתְיָרֵא כָּל־כָּךְ מֵהַמֶּלֶךְ, כְּמוֹ בְּעֵת שֶׁרוֹאֶה בְּעֵינָיו מַמָּשׁ אֶת גְּדֻלַּת הַמֶּלֶךְ, כְּשֶׁהוּא לָבוּשׁ בְּבִגְדֵי הִתְפָּאֲרוּתוֹ וּמַנְהִיג חֵילוֹתָיו וְכוּ׳, שֶׁאָז נוֹפֵל עָלָיו יִרְאָה יוֹתֵר, כִּי הַנֶּפֶשׁ מִתְפַּעֵל יוֹתֵר עַל־יְדֵי הָרְאִיָּה).

[וּבִשְׁבִיל זֶה אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרָכוֹת נח.): הָרוֹאֶה חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל אוֹמֵר: ׳בָּרוּךְ שֶׁחָלַק מֵחָכְמָתוֹ לִירֵאָיו׳, חַכְמֵי אֻמּוֹת הָעוֹלָם אוֹמֵר: ׳בָּרוּךְ שֶׁנָּתַן מֵחָכְמָתוֹ לְבָשָׂר וָדָם׳. הָרוֹאֶה מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל אוֹמֵר: ׳בָּרוּךְ שֶׁחָלַק מִכְבוֹדוֹ לִירֵאָיו׳, מַלְכֵי אֻמּוֹת הָעוֹלָם אוֹמֵר: ׳בָּרוּךְ שֶׁנָּתַן מִכְבוֹדוֹ לְבָשָׂר וָדָם׳. כִּי הַנֶּפֶשׁ מִתְפַּעֶלֶת יוֹתֵר מֵהָרְאִיָּה. וְלָכֵן תִּקְנוּ בְּרָכָה, בְּעֵת שֶׁרוֹאֶה אֶת הַמֶּלֶךְ אוֹ אֶחָד מֵהַחֲכָמִים, עַיֵּן שָׁם].

וְעַל־כֵּן עַל־יְדֵי שֶׁהַצַּדִּיק מְגַלֶּה **הַהִתְפָּאֲרוּת שֶׁמִּתְפָּאֵר**

כְּגוֹן: כְּשֶׁמְּסַפְּרִים לָאָדָם גְּדֻלַּת הַמֶּלֶךְ, אַף־עַל־פִּי שֶׁיּוֹדֵעַ הַדְּבָרִים בְּבֵרוּר, אַף־עַל־פִּי־כֵן אֵין מִתְפַּעֵל נַפְשׁוֹ כָּל־כָּךְ לְהִתְיָרֵא כָּל־כָּךְ מֵהַמֶּלֶךְ, כְּמוֹ בְּעֵת שֶׁרוֹאֶה בְּעֵינָיו מַמָּשׁ אֶת גְּדֻלַּת הַמֶּלֶךְ, כְּשֶׁהוּא לָבוּשׁ בְּבִגְדֵי הִתְפָּאֲרוּתוֹ וּמַנְהִיג חֵילוֹתָיו וְכוּ׳, שֶׁאָז נוֹפֵל עָלָיו יִרְאָה יוֹתֵר, כִּי הַנֶּפֶשׁ מִתְפַּעֵל יוֹתֵר עַל־יְדֵי הָרְאִיָּה).

מְגַלֶּה הַהִתְפָּאֲרוּת שֶׁמִּתְפָּאֵר בְּיִשְׂרָאֵל, שֶׁזֶּה בְּחִינַת יוֹם הֻלֶּדֶת הַמֶּלֶךְ, יוֹם גְּנוּסְיָא דְּמַלְכָּא, דְּהַיְנוּ שֶׁנּוֹלַד בְּחִינַת הַמַּלְכוּת; כִּי עִקַּר בְּחִינַת הַמַּלְכוּת הוּא רַק עַל־יְדֵי יִשְׂרָאֵל, שֶׁמְּקַבְּלִין מַלְכוּתוֹ, כִּי אֵין מֶלֶךְ בְּלֹא עָם. וְאָז בְּיוֹם הֻלֶּדֶת הַמַּלְכוּת, יוֹם גְּנוּסְיָא דְּמַלְכָּא, דְּהַיְנוּ שֶׁנִּתְגַּלֶּה הַהִתְפָּאֲרוּת שֶׁל יִשְׂרָאֵל, אָז מִתְפַּעֵל נֶפֶשׁ הָרוֹאֶה, וְנִתְגַּלֶּה וְנוֹפֵל יִרְאָתוֹ עַל כֻּלָּם, וַאֲפִלּוּ עַל שְׂנְאַנֵי שַׂחַק.

[וּמִכָּל זֶה תָּבִין וְתַשְׂכִּיל מֵרָחוֹק, אֲהוּבִי בְּנִי! מַעֲלַת הַזּוֹכֶה לָבוֹא אֶל הַצַּדִּיק בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, שֶׁאָז יוֹם גְּנוּסְיָא דְּמַלְכָּא, שֶׁאָז נוֹלָד הַמַּלְכוּת, כִּי אָז מְקַבְּלִים עַם יִשְׂרָאֵל עַל עַצְמָם עֹל מַלְכוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁזֶּה מַה שֶּׁכָּל הַתְּפִלּוֹת הֵן רַק ״הַמֶּלֶךְ״, שֶׁמַּמְלִיכִים אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְלָכֵן נוֹפֶלֶת אָז יִרְאָה גְּדוֹלָה עַל כֻּלָּם, כִּי בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה דָּנִים אֶת הָעוֹלָם, וְהוּא יוֹם הֻלֶּדֶת הַמֶּלֶךְ, וְעַל־כֵּן נוֹפֵל פַּחַד וְיִרְאָה עַל כָּל הַבְּרִיאָה, וְכֵן הוּא נוֹתֵן מַתָּנוֹת לְכֻלָּם, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (בְּיצָה טז.): כָּל מְזוֹנוֹתָיו שֶׁל אָדָם קְצוּבִים לוֹ מֵרֹאשׁ הַשָּׁנָה עַד רֹאשׁ הַשָּׁנָה, עַיֵּן שָׁם. וְעַל־כֵּן הוּא דָּבָר גָּדוֹל מְאֹד לִהְיוֹת אֵצֶל הַצַּדִּיק בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, שֶׁאָז מְגַלִּים אֶת הַהִתְפָּאֲרוּת שֶׁהַמֶּלֶךְ מִתְפָּאֵר עִם נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְדוֹ״ק].

(עַכְשָׁו יַלְבִּישׁ אֶת הַשָּׁגָתוֹ בְּפָסוּק): וְזֶה בְּחִינַת (תְּהִלִּים סח, לה): ״עַל יִשְׂרָאֵל גַּאֲוָתוֹ״, כְּשֶׁנִּגְלֶה גַּאֲוָתוֹ וְתִפְאַרְתּוֹ עַל יִשְׂרָאֵל, אֲזַי ״וְעָזּוֹ בַּשְּׁחָקִים״, ׳עֻזּוֹ׳ זֶה בְּחִינַת יִרְאָה כַּנַּ״ל: ׳מִנַּיִן שֶׁהַתְּפִלִּין הֵם עֻזּוֹ׳ וְכוּ׳, דְּהַיְנוּ שֶׁנִּתְגַּלֶּה יִרְאָתוֹ אֲפִלּוּ עַל שְׂנְאַנֵי שַׂחַק, כִּי מִתְפַּעֵל נֶפֶשׁ הָרוֹאֶה כַּנַּ״ל. [(וְעַיֵּן אוֹצַר הַמִּדְרָשִׁים): ׳שְׂחָקִים׳ — אֵין שְׂחָקִים אֶלָּא סְחָקִים, שֶׁהֵם מְשַׂחֲקִים בְּכָל מִינֵי שִׁיר וְזִמְרָה וּבְכָל מִינֵי שֶׁבַח לִפְנֵי הַשְּׁכִינָה בְּבֵית־הַמִּקְדָּשׁ שֶׁבַּמָּרוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר: ״הוֹד וְהָדָר לְפָנָיו עֹז וְתִפְאֶרֶת בְּמִקְדָּשׁוֹ״ (תְּהִלִּים צו, ו), זֶה בֵּית מִקְדָּשׁוֹ שֶׁבְּשְׂחָקֵי מְרוֹמִים, שֶׁזִּיווֹ מְכַסֶּה אֶת כָּל חַדְרֵי הָרָקִיעַ בַּמְּרוֹמִים, שֶׁנֶּאֱמַר: ״כִּסָּה שָׁמַיִם הודוֹ וּתְהִלָּתוֹ מָלְאָה הָאָרֶץ״ (חֲבַקּוּק ג, ג). דָּבָר אַחֵר: ׳שְׂחָקִים׳, שֶׁאֶלֶף וּשְׁמוֹנָה־עָשָׂר מַחֲנוֹת עוֹמְדִים לִפְנֵי הַשְּׁכִינָה בְּבֵית־הַמִּקְדָּשׁ שֶׁבַּשְּׂחָקִים, לוֹמַר לְפָנָיו קָדוֹשׁ בְּכָל יוֹם וָיוֹם. וְכָל מַחֲנֶה אֶלֶף וּשְׁמוֹנָה־עָשָׂר רִבְבוֹת מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת, שֶׁכֵּן שְׂחָקִי״ם בְּגִימַטְרִיָּא אֶלֶף וּשְׁמוֹנָה־עָשָׂר מַחֲנוֹת, שֶׁהֵן סוֹבְבִין לִפְנֵי הַשְּׁכִינָה בְּבֵית־הַמִּקְדָּשׁ שֶׁבַּשְּׂחָקִים, וּמְרוֹמְמִים שְׁמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בְּכָל מִינֵי שֶׁבַח וְזִמְרָה מִבֹּקֶר וְעַד עֶרֶב, וְאוֹמְרִים לְפָנָיו: קָדוֹשׁ, קָדוֹשׁ, קָדוֹשׁ, וּמֵעֶרֶב עַד בֹּקֶר אוֹמְרִים: ״בָּרוּךְ כְּבוֹד ה׳ מִמְּקוֹמוֹ״, מִפְּנֵי מָה? מִפְּנֵי שֶׁשְּׁכִינָה תַּעֲלֶה לַמְּרוֹמִים בַּלַּיְלָה, לְבֵית מִסְתָּרִים שֶׁלָּהּ, שֶׁנֶּאֱמַר (יְשַׁעְיָה מה, טז): ״אָכֵן אַתָּה אֵל מִסְתַּתֵּר אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מוֹשִׁיעַ״; (וְעַיֵּן בָּתֵּי מִדְרָשׁוֹת ב׳, פֶּרֶק מו, סִימָן

בְּיִשְׂרָאֵל, שֶׁזֶּה בְּחִינַת יוֹם הֻלֶּדֶת הַמֶּלֶךְ, יוֹם גְּנוּסְיָא דְּמַלְכָּא, דְּהַיְנוּ שֶׁנּוֹלַד בְּחִינַת הַמַּלְכוּת. כִּי עִקַּר בְּחִינַת הַמַּלְכוּת, הוּא רַק עַל־יְדֵי יִשְׂרָאֵל, שֶׁמְּקַבְּלִין מַלְכוּתוֹ, כִּי אֵין מֶלֶךְ בְּלֹא עָם. וְאָז, בְּיוֹם הֻלֶּדֶת הַמַּלְכוּת, יוֹם גְּנוּסְיָא דְּמַלְכָּא, דְּהַיְנוּ שֶׁנִּתְגַּלֶּה הַהִתְפָּאֲרוּת שֶׁל יִשְׂרָאֵל, אָז מִתְפַּעֵל נֶפֶשׁ הָרוֹאֶה, וְנִתְגַּלֶּה וְנוֹפֵל יִרְאָתוֹ עַל כֻּלָּם, וַאֲפִלּוּ עַל שְׂנְאַנֵי שַׂחַק. וְזֶה בְּחִינַת (תְּהִלִּים סח): ״עַל יִשְׂרָאֵל גַּאֲוָתוֹ״, כְּשֶׁנִּגְלֶה גַּאֲוָתוֹ וְתִפְאַרְתּוֹ עַל יִשְׂרָאֵל, אֲזַי: ״וְעָזּוֹ בַּשְּׁחָקִים״, ׳עֻזּוֹ׳ זֶה בְּחִינַת יִרְאָה כַּנַּ״ל: ׳מִנַּיִן שֶׁהַתְּפִלִּין הֵם עֻזּוֹ׳ וְכוּ׳, דְּהַיְנוּ שֶׁנִּתְגַּלֶּה יִרְאָתוֹ אֲפִלּוּ עַל שְׂנְאַנֵי שַׂחַק, כִּי מִתְפַּעֵל נֶפֶשׁ הָרוֹאֶה כַּנַּ״ל.

נח): וּמַה נִּשְׁתַּנָּה שְׂחָקִים מִכָּל רְקִיעֵי מְרוֹמִים? מִפְּנֵי שֶׁכָּל כֹּחוֹ וּגְבוּרָתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא אֵינוֹ מֵרֹאֶה אֶלָּא בַּשְּׂחָקִים: עֻזּוֹ, גְּאוּתוֹ, שְׁכִינָתוֹ, תּוֹרָתוֹ, מָן, יְרוּשָׁלַיִם, בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ, כֻּלָּם בַּשְּׂחָקִים. עֻזּוֹ מִנַּיִן? שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים סח, לה): ״תְּנוּ עֹז לֵאלֹהִים עַל יִשְׂרָאֵל גַּאֲוָתוֹ וְעֻזּוֹ בַּשְּׂחָקִים״, עַיֵּן שָׁם. מִכָּל זֶה תָּבִין וְתַשְׂכִּיל מֵרָחוֹק, כְּשֶׁמִּתְגַּלֶּה גַּאֲוָתוֹ וְתִפְאַרְתּוֹ עַל יִשְׂרָאֵל בְּזֶה הָעוֹלָם, עַל־יְדֵי־זֶה נוֹפֵל יִרְאָה וָפַחַד אֲפִלּוּ עַל שְׁנֵאֲנֵי שְׂחָקִים, שֶׁהֵם מַלְאֲכֵי מַעְלָה, וְכָל הַבְּרִיאָה כֻּלָּהּ, וְדוֹ״ק].

(עַכְשָׁו יְבָאֵר אֵיךְ שֶׁמֵּהַיִּרְאָה בָּאָה אַהֲבָה): וְעַל־יְדֵי הִתְגַּלּוּת הַהִתְפָּאֲרוּת, שֶׁזֶּה בְּחִינַת הִתְגַּלּוּת הַיִּרְאָה, עַל־יְדֵי־זֶה נִתְגַּלֶּה הָרָצוֹן, שֶׁזֶּה בְּחִינַת אַהֲבָה. כִּי כֵן דֶּרֶךְ הַמֶּלֶךְ בְּיוֹם גְּנוּסְיָא דְּמַלְכָּא, שֶׁלּוֹבֵשׁ בִּגְדֵי הִתְפָּאֲרוּת, שֶׁאָז נוֹפֵל יִרְאָה גְּדוֹלָה עַל כֻּלָּם וְהַכֹּל חֲרֵדִים וְזוֹחֲלִים מִפָּנָיו, שֶׁאַחַר־כָּךְ מְגַלֶּה הַמֶּלֶךְ רְצוֹנוֹ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, וּמְחַלֵּק וְנוֹתֵן מַתָּנוֹת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד לְפִי כְּבוֹדוֹ, כְּפִי רְצוֹן הַמֶּלֶךְ וְאַהֲבָתוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת אַהֲבָה. וּכְמוֹ שֶׁעַל־יְדֵי הִתְגַּלּוּת הַהִתְפָּאֲרוּת שֶׁמִּגַּלִּין הַצַּדִּיקִים, שֶׁמִּתְפָּאֵר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִם יִשְׂרָאֵל, עַל־יְדֵי־זֶה הֵם מְגַלִּין הָרְצוֹנוֹת שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיֵּשׁ בְּכָל דָּבָר וְדָבָר כַּנַּ״ל, כֵּן בְּיוֹם גְּנוּסְיָא דְּמַלְכָּא, שֶׁאָז הוּא הִתְגַּלּוּת הַהִתְפָּאֲרוּת, אֲזַי הוּא הִתְגַּלּוּת רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי אַחַר־כָּךְ הוּא מְגַלֶּה רְצוֹנוֹ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, וְנוֹתֵן לָהֶם מַתָּנוֹת וּמְרוֹמֵם קַרְנָם, לְכָל אֶחָד וְאֶחָד כְּפִי רְצוֹנוֹ כַּנַּ״ל. וְזֶה בְּחִינַת הִתְגַּלּוּת הָאַהֲבָה, כִּי מִתְּחִלָּה, בְּעֵת הִתְגַּלּוּת הַהִתְפָּאֲרוּת, נָפַל פַּחְדּוֹ וְיִרְאָתוֹ עַל כֻּלָּם, וְאַחַר־כָּךְ, כְּשֶׁרוֹאִים רְצוֹן הַמֶּלֶךְ וְקִרְבָתוֹ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, עַל־יְדֵי־זֶה מִתְקָרְבִים אֵלָיו וְאוֹהֲבִים אוֹתוֹ.

(פֵּרוּשׁ: כְּמוֹ שֶׁעַל־יְדֵי הַהִתְפָּאֲרוּת שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִתְפָּאֵר עִם יִשְׂרָאֵל, עַל־יְדֵי־זֶה הָיוּ כָּל הָרְצוֹנוֹת שֶׁל הַבְּרִיאָה

וְעַל־יְדֵי הִתְגַּלּוּת הַהִתְפָּאֲרוּת, שֶׁזֶּה בְּחִינַת הִתְגַּלּוּת הַיִּרְאָה, עַל־יְדֵי־זֶה נִתְגַּלֶּה הָרָצוֹן, שֶׁזֶּה בְּחִינַת אַהֲבָה, כִּי כֵן דֶּרֶךְ הַמֶּלֶךְ בְּיוֹם גְּנוּסְיָא דְּמַלְכָּא, שֶׁלּוֹבֵשׁ בִּגְדֵי הִתְפָּאֲרוּת, שֶׁאָז נוֹפֵל יִרְאָה גְּדוֹלָה עַל כֻּלָּם, וְהַכֹּל חֲרֵדִים וְזוֹחֲלִים מִפָּנָיו, שֶׁאַחַר־כָּךְ מְגַלֶּה הַמֶּלֶךְ רְצוֹנוֹ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, וּמְחַלֵּק וְנוֹתֵן מַתָּנוֹת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד לְפִי כְּבוֹדוֹ, כְּפִי רְצוֹן הַמֶּלֶךְ וְאַהֲבָתוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת אַהֲבָה. וּכְמוֹ שֶׁעַל־יְדֵי הִתְגַּלּוּת הַהִתְפָּאֲרוּת שֶׁמִּגַּלִּין הַצַּדִּיקִים, שֶׁמִּתְפָּאֵר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִם יִשְׂרָאֵל, עַל־יְדֵי־זֶה הֵם מְגַלִּין הָרְצוֹנוֹת שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיֵּשׁ בְּכָל דָּבָר וְדָבָר כַּנַּ״ל, כֵּן בְּיוֹם גְּנוּסְיָא דְּמַלְכָּא, שֶׁאָז הוּא הִתְגַּלּוּת הַהִתְפָּאֲרוּת, אֲזַי הוּא הִתְגַּלּוּת רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי אַחַר־כָּךְ הוּא מְגַלֶּה רְצוֹנוֹ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, וְנוֹתֵן לָהֶם מַתָּנוֹת וּמְרוֹמֵם קַרְנָם, לְכָל אֶחָד וְאֶחָד כְּפִי רְצוֹנוֹ כַּנַּ״ל. וְזֶה בְּחִינַת הִתְגַּלּוּת הָאַהֲבָה, כִּי מִתְּחִלָּה, בְּעֵת הִתְגַּלּוּת הַהִתְפָּאֲרוּת, נָפַל פַּחְדּוֹ וְיִרְאָתוֹ עַל כֻּלָּם, וְאַחַר־כָּךְ, כְּשֶׁרוֹאִים רְצוֹן הַמֶּלֶךְ וְקִרְבָתוֹ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, עַל־יְדֵי־זֶה מִתְקָרְבִים אֵלָיו וְאוֹהֲבִים אוֹתוֹ.

(פֵּרוּשׁ: כְּמוֹ שֶׁעַל־יְדֵי הַהִתְפָּאֲרוּת שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִתְפָּאֵר עִם יִשְׂרָאֵל, עַל־יְדֵי־זֶה הָיוּ כָּל הָרְצוֹנוֹת שֶׁל

כַּנַּ"ל, כְּמוֹ־כֵן עַל־יְדֵי הַיִּרְאָה שֶׁנַּעֲשֶׂה מֵהִתְגַּלּוּת הַהִתְפָּאֲרוּת הַזֹּאת כַּנַּ"ל, עַל־יְדֵי־זֶה נִתְגַּלֶּה אַחַר־כָּךְ הָרָצוֹן, שֶׁמִּתְרַצֶּה הַמֶּלֶךְ אַחַר־כָּךְ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד וּמְקָרְבָם בִּרְצוֹנוֹ וְכוּ' כַּנַּ"ל. שֶׁזֶּה בְּחִינַת אַהֲבָה כַּנַּ"ל. נִמְצָא שְׁיִרְאָה וְאַהֲבָה נִמְשָׁכִין עַל־יְדֵי הַצַּדִּיק, שֶׁמְּגַלֶּה הַהִתְפָּאֲרוּת, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה מוֹצֵא כָּל הָרְצוֹנוֹת שֶׁהָיָה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל הַבְּרִיאָה וְכוּ' כַּנַּ"ל, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשָׂה יִרְאָה וְאַהֲבָה כַּנַּ"ל); הֵינוּ כְּשֶׁמִּתְגַּלֶּה הַיִּרְאָה עַל כָּל שְׁנֶאֱנִי שַׂחַק, וְאָז מִתְגַּלֶּה הָרָצוֹן הָעֶלְיוֹן שֶׁיֵּשׁ בְּכָל פְּרָט מִפְּרָטֵי הַבְּרִיאָה, כַּוָּנָה מְיֻחֶדֶת לָמָּה נִבְרְאוּ, וְהַכֹּל בִּשְׂכִיל עַם יִשְׂרָאֵל, עַל יְדֵי זֶה נִתְגַּלֶּה הָאַהֲבָה, שֶׁאוֹהֵב אֶת כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל, וְאָז הוּא מְחַלֵּק מַתָּנוֹת לְכָל בַּר יִשְׂרָאֵל, וּבָזֶה מְגַלֶּה אֶת גֹּדֶל הָאַהֲבָה שֶׁיֵּשׁ לוֹ לְכָל בַּר יִשְׂרָאֵל. וְכָל זֶה נַעֲשֶׂה עַל־יְדֵי הַצַּדִּיק.

[וּמֵרָחוֹק תָּבִין וְתַשְׂכִּיל גְּדֻלַּת הַצַּדִּיק הַנִּכְלָל לְגַמְרֵי בְּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, שֶׁמּוֹרִיד אֶת הַיִּרְאָה בְּכָל הַבְּרִיאָה כֻּלָּהּ, וְאַחַר־כָּךְ מִתְגַּלֶּה הָאַהֲבָה שֶׁיֵּשׁ לוֹ יִתְבָּרַךְ לְכָל בַּר יִשְׂרָאֵל, וְדוֹ"ק].

(**עַכְשָׁו** יַלְבִּישׁ אֶת הַשָּׁגָתוֹ בְּפָסוּק): **וְזֶה בְּחִינַת** (תְּהִלִּים פט): **"כִּי תִפְאֶרֶת עֻזָּמוֹ אָתָּה, וּבִרְצוֹנְךָ תָּרוּם קַרְנֵנוּ"**, **"תִּפְאֶרֶת עֻזָּמוֹ"**, זֶה בְּחִינַת הַיִּרְאָה, שֶׁנִּתְגַּלֶּה עַל־יְדֵי הִתְגַּלּוּת הַהִתְפָּאֲרוּת הַנַּ"ל, כִּי עַז הוּא בְּחִינַת יִרְאָה כַּנַּ"ל, וְאָז **"בִּרְצוֹנְךָ תָּרוּם קַרְנֵנוּ"**, כִּי מְגַלֶּה רְצוֹנוֹ, וּמְרוֹמֵם קַרְנָם שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד כַּנַּ"ל, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה הִתְגַּלּוּת הָאַהֲבָה כַּנַּ"ל. נִמְצָא, שֶׁמַּצְדִּיק מְגַלֶּה הַיִּרְאָה וְהָאַהֲבָה; כִּי הַכֹּל נַעֲשֶׂה עַל־יְדֵי הַצַּדִּיק.

[וּמֵרָחוֹק תָּבִין וְתַשְׂכִּיל, לָמָּה אוֹמְרִים אֶת הַפָּסוּק הַזֶּה בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה אַחַר תְּקִיעַת שׁוֹפָר דְּיִקְא? כִּי אָז נִתְגַּלֶּה הַיִּרְאָה בִּשְׁלֵמוּת, וְאָז מַמְלִיכִים אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ. כְּמַאֲמָרָם זַ"ל (תַּנְחוּמָא וַיִּשְׁלַח): "וַהֲוָיָ"ה נָתַן קוֹלוֹ" — זֶה רֹאשׁ הַשָּׁנָה, שֶׁבּוֹ תְּקִיעַת שׁוֹפָר, "לִפְנֵי חֵילוֹ" — אֵלּוּ יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם מְזַדַּעְזְעִין וַחֲרֵדִין מִקּוֹל הַשּׁוֹפָר וְחוֹזְרִים בִּתְשׁוּבָה, עַיֵּן שָׁם. (וְעַיֵּן סִפְרֵי בְּרָכָה י"ד): יִשְׂרָאֵל אוֹמְרִים: "כִּי תִפְאֶרֶת עֻזָּמוֹ", וְרוּחַ־הַקֹּדֶשׁ אוֹמֶרֶת: "יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר", עַיֵּן שָׁם. כִּי אָז נִתְגַּלֶּה הַהִתְפָּאֲרוּת שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִתְפָּאֵר עִם נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וּמוֹחֵל לָהֶם עַל כָּל עֲוֹנוֹתֵיהֶם].

כַּנַּ"ל, כְּמוֹ־כֵן עַל־יְדֵי הַיִּרְאָה שֶׁנַּעֲשֶׂה מֵהִתְגַּלּוּת הַהִתְפָּאֲרוּת הַזֹּאת כַּנַּ"ל, עַל־יְדֵי־זֶה נִתְגַּלֶּה אַחַר־כָּךְ הָרָצוֹן, שֶׁמִּתְרַצֶּה הַמֶּלֶךְ אַחַר־כָּךְ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד וּמְקָרְבָם בִּרְצוֹנוֹ וְכוּ' כַּנַּ"ל. שֶׁזֶּה בְּחִינַת אַהֲבָה כַּנַּ"ל. נִמְצָא שְׁיִרְאָה וְאַהֲבָה נִמְשָׁכִין עַל־יְדֵי הַצַּדִּיק, שֶׁמְּגַלֶּה הַהִתְפָּאֲרוּת, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה מוֹצֵא כָּל הָרְצוֹנוֹת שֶׁהָיָה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל הַבְּרִיאָה וְכוּ' כַּנַּ"ל, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשָׂה יִרְאָה וְאַהֲבָה כַּנַּ"ל).

וְזֶה בְּחִינַת (תְּהִלִּים פט): **"כִּי תִפְאֶרֶת עֻזָּמוֹ אָתָּה, וּבִרְצוֹנְךָ תָּרוּם קַרְנֵנוּ"**, **"תִּפְאֶרֶת עֻזָּמוֹ"**, זֶה בְּחִינַת הַיִּרְאָה, שֶׁנִּתְגַּלֶּה עַל־יְדֵי הִתְגַּלּוּת הַהִתְפָּאֲרוּת כַּנַּ"ל, כִּי עַז הוּא בְּחִינַת יִרְאָה כַּנַּ"ל, וְאָז **"בִּרְצוֹנְךָ תָּרוּם קַרְנֵנוּ"**, כִּי מְגַלֶּה רְצוֹנוֹ, וּמְרוֹמֵם קַרְנָם שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד כַּנַּ"ל, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה הִתְגַּלּוּת הָאַהֲבָה כַּנַּ"ל. נִמְצָא שֶׁמַּצְדִּיק מְגַלֶּה הַיִּרְאָה וְהָאַהֲבָה:**

ב וּכְשֶׁנִּחְשָׁךְ אֵצֶל אֶחָד הַיִּרְאָה

ב. וּכְשֶׁנִּחְשָׁךְ אֵצֶל אֶחָד הַיִּרְאָה (תְּהִלִּים פט): **וְאַהֲבָה**

(וּמַלְבִּישׁ אֶת זֶה בְּפָסוּק): **בִּבְחִינַת** (יְשַׁעְיָה נ׳): **״אַלְבִּישׁ שָׁמַיִם קַדְרוּת וְשַׂק אָשִׂים כְּסוּתָם״.** ׳שָׁמַיִם׳ — זֶה בְּחִינַת אֵשׁ וּמַיִם, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (חֲגִיגָה יב.): מַאי שָׁמַיִם? בְּמַתְנִיתָא תָּנָא אֵשׁ וּמַיִם, מְלַמֵּד שֶׁהֵבִיאָן הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא וּטָרָפָן זֶה בָּזֶה, וְעָשָׂה מֵהֶן רָקִיעַ. הַיְנוּ יִרְאָה וְאַהֲבָה; כִּי יִרְאָה זֶה אֵשׁ, וְאַהֲבָה זֶה מַיִם, נִתְלַבְּשִׁים בְּקַדְרוּת וְנֶחֱשָׁכִים וְנִתְפַּסִּים בְּשַׂק, הַיְנוּ הַשָּׁמַיִם שֶׁהוּא יִרְאָה וְאַהֲבָה, נִתְלַבְּשִׁים בַּעֲנָנִים וְנֶחֱשָׁכִים לְגַמְרֵי. דְּהַיְנוּ שֶׁנֶּחֱשָׁךְ אֶצְלוֹ הַיִּרְאָה וְהָאַהֲבָה, שֶׁזֶּה כְּסוּי הַשָּׁמַיִם. וְכָל זֶה מֵחֲמַת שֶׁנֶּחֱשָׁךְ אֶצְלוֹ אוֹר הַצַּדִּיק, שֶׁמִּמֶּנּוּ מְקַבְּלִין יִרְאָה וְאַהֲבָה כַּנַּ״ל. כִּי לִפְעָמִים יֵשׁ שֶׁנֶּחֱשָׁךְ אֶצֶל אֶחָד אוֹר הַצַּדִּיק, וְאֵינוֹ זוֹכֶה לְהָבִין וְלִרְאוֹת אוֹרוֹ הַגָּדוֹל, וְאַף שֶׁהוּא אֶצֶל הַצַּדִּיק, אֵינוֹ יָכוֹל לִטְעֹם וּלְהָבִין וְלִרְאוֹת אוֹרוֹ הַגָּדוֹל שֶׁל הַצַּדִּיק, שֶׁעַל־יָדוֹ יוּכַל לָבוֹא לְתַכְלִית הַטּוֹב, וּכְמוֹ שֶׁמָּצִינוּ גַּבֵּי עֶפְרוֹן, שֶׁמְּקוֹם מְעָרַת הַמַּכְפֵּלָה, שֶׁהוּא שַׁעַר גַּן־עֵדֶן, שֶׁדֶּרֶךְ שָׁם עוֹלִין כָּל הַנְּשָׁמוֹת, וְאוֹרוֹ גָּדוֹל מְאֹד, אַף־עַל־פִּי־כֵן אֶצְלוֹ הָיָה מְקוֹם חֹשֶׁךְ וַאֲפֵלָה, וְעַל כֵּן מְכָרוֹ בְּשִׂמְחָה רַבָּה לְאַבְרָהָם, כַּמּוּבָא (זֹהַר חַיֵּי־שָׂרָה קכח). וּכְמוֹ כֵן בְּמַעֲרָתָא סִימָנָא, וְלִבֵּיהּ וּרְעוּתֵיהּ תַּמָּן הָוָה, בְּגִין דְּמַקְדְּמַת דְּנָא עָאל לְתַמָּן וַחֲמָא לָאָדָם וְחַוָּה טְמִירִין תַּמָּן, וּמְנָא הָוָה יָדַע דְּאִינּוּן הָווּ? אֶלָּא חָמָא דְּיוּקְנֵיהּ וְאִסְתַּכַּל וְאִתְפַּתַּח לֵיהּ חַד פִּתְחָא דְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן תַּמָּן, עַיֵּן שָׁם]. שֶׁדֶּרֶךְ שָׁם עוֹלִין כָּל הַנְּשָׁמוֹת [(עַיֵּן זֹהַר נֹחַ סה): דְּכַד בַּר נַשׁ אִסְתַּלַּק מֵהַאי עַלְמָא וְיָהִיב חוּשְׁבָּנָא לְמָארֵיהּ מִכָּל מַה דְּעָבַד בְּהַאי עַלְמָא בְּעוֹד דְּאִיהוּ קָאִים רוּחָא וְגוּפָא כַּחֲדָא וְחָמֵי מַה דְּחָמֵי, עַד דְּאָזִיל לְהַהוּא עַלְמָא פָּגַע לֵיהּ לָאָדָם הָרִאשׁוֹן יָתִיב לְתַרְעָא דְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן, לְמִחְמֵי כָּל אִינּוּן דְּנָטְרוּ פִּקּוּדֵי דְּמָארֵיהוֹן וְחָדֵי בְּהוּ, עַיֵּן שָׁם]. וְאוֹרוֹ גָּדוֹל מְאֹד, כִּי הֲרֵי שָׁם הוּא שַׁעַר גַּן־עֵדֶן, וְשָׁם טְמוּנִים וּגְנוּזִים אָדָם וְחַוָּה, וּמִי שֶׁנִּסְתַּלֵּק מִזֶּה הָעוֹלָם צָרִיךְ לַעֲבֹר דֶּרֶךְ שָׁם. וּבְוַדַּאי מֵאִיר שָׁם אוֹר גָּדוֹל נוֹרָא וְנִפְלָא מְאֹד, אַף־עַל־פִּי־כֵן אֶצְלוֹ הָיָה מְקוֹם חֹשֶׁךְ וַאֲפֵלָה, וְעַל־כֵּן מְכָרוֹ בְּשִׂמְחָה רַבָּה לְאַבְרָהָם, כַּמּוּבָא (זֹהַר חַיֵּי־שָׂרָה קכח): תָּא חֲזֵי אִי עֶפְרוֹן הֲוָה חָמֵי בִּמְעַרְתָּא מַה דְּהֲוָה חָמֵי אַבְרָהָם בֵּהּ לָא יָזְבִין לֵהּ לְעָלְמִין, אֶלָּא וַדַּאי לָא חָמָא בֵּהּ וְלֹא כְלוּם. דְּהָא לֵית מִלָּה אִתְגַּלְיָא אֶלָּא לְמָארֵיהּ, וּבְגִין כָּךְ

וְהָאַהֲבָה, בִּבְחִינַת (יְשַׁעְיָה נ): **״אַלְבִּישׁ שָׁמַיִם קַדְרוּת וְשַׂק אָשִׂים כְּסוּתָם״, ״שָׁמַיִם״, זֶה בְּחִינַת אֵשׁ וּמַיִם, הַיְנוּ יִרְאָה וְאַהֲבָה, נִתְלַבְּשִׁים בְּקַדְרוּת וְנֶחֱשָׁכִים וְנִתְפַּסִּים בְּשַׂק, דְּהַיְנוּ שֶׁנֶּחֱשָׁךְ אֶצְלוֹ הַיִּרְאָה וְהָאַהֲבָה זֶה מֵחֲמַת שֶׁנֶּחֱשָׁךְ אֶצְלוֹ אוֹר הַצַּדִּיק, שֶׁמִּמֶּנּוּ מְקַבְּלִין יִרְאָה וְאַהֲבָה כַּנַּ״ל.**

כִּי לִפְעָמִים יֵשׁ שֶׁנֶּחֱשָׁךְ אֶצֶל אֶחָד אוֹר הַצַּדִּיק, וְאֵינוֹ זוֹכֶה לְהָבִין וְלִרְאוֹת אוֹרוֹ הַגָּדוֹל, וְאַף שֶׁהוּא אֶצֶל הַצַּדִּיק, אֵינוֹ יָכוֹל לִטְעֹם וּלְהָבִין וְלִרְאוֹת אוֹרוֹ הַגָּדוֹל שֶׁל הַצַּדִּיק, שֶׁעַל־יָדוֹ יוּכַל לָבוֹא לְתַכְלִית הַטּוֹב, וּכְמוֹ שֶׁמָּצִינוּ גַּבֵּי עֶפְרוֹן, שֶׁמְּקוֹם מְעָרַת הַמַּכְפֵּלָה, שֶׁהוּא שַׁעַר גַּן־עֵדֶן, שֶׁדֶּרֶךְ שָׁם עוֹלִין כָּל הַנְּשָׁמוֹת, וְאוֹרוֹ גָּדוֹל מְאֹד, אַף־עַל־פִּי־כֵן אֶצְלוֹ הָיָה מְקוֹם חֹשֶׁךְ וַאֲפֵלָה, וְעַל כֵּן מְכָרוֹ בְּשִׂמְחָה רַבָּה לְאַבְרָהָם, כַּמּוּבָא (זֹהַר חַיֵּי־שָׂרָה קכח). **וּכְמוֹ כֵן**

לְאַבְרָהָם אִתְגַּלְיָא וְלָא לְעֶפְרוֹן. לְאַבְרָהָם אִתְגַּלְיָא דִּילֵהּ הָוָה. לְעֶפְרוֹן לָא הַוַת אִתְגַּלְיָא לֵיהּ דְּלָא הֲוָה לֵיהּ חֶלְקָא בֵּיהּ. וּבְגִין כָּךְ לָא אִתְגַּלֵי לְעֶפְרוֹן כְּלוּם וְלֹא הֲוָה חָמֵי אֶלָּא חֲשׁוֹכָא, וְעַל דָּא זָבִין לֵהּ, עַיִן שָׁם. וּכְמוֹ־כֵן כְּשֶׁנֶּחֱשָׁךְ אוֹר הַצַּדִּיק, שֶׁהוּא מֵאִיר בְּכָל הָעוֹלָמוֹת, כִּי הוּא דָּבוּק בְּחַי הַחַיִּים בְּבִטּוּל כָּל הַרְגָּשׁוֹתָיו, וְהוּא נִכְלָל בְּעֶצֶם עַצְמִיּוּת אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְהוּא מְיַחֵד יְחוּדִים קְדוֹשִׁים הַמְאִירִים בְּכָל הָעוֹלָמוֹת כֻּלָּם. מִכָּל שֶׁכֵּן בָּעוֹלָם הַזֶּה; כִּי הַצַּדִּיק הוּא דָּבוּק בְּחַי הַחַיִּים בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְהוּא אֵשׁ אָכְלָה אֵשׁ, מֵרֹב דְּבֵקוּת שֶׁדָּבוּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וּבְכָל עֵת וָרֶגַע הוּא מוּכָן לִמְסֹר אֶת נַפְשׁוֹ, וּלְהִשָּׁרֵף עַל קִדּוּשׁ שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ. וְאַף־עַל־פִּי־כֵן אֶצְלוֹ אֵינוֹ מֵאִיר כְּלָל, אַדְרַבָּה הוּא חֹשֶׁךְ אֶצְלוֹ וְזֶה מֵחַמַת עֲכִירַת הַמַּעֲשִׂים וּכְסִילוּת הַשֵּׂכֶל, שֶׁעַל־יְדֵי מַעֲשִׂים רָעִים נִתְחַשֵּׁךְ שִׂכְלוֹ בִּכְסִילוּת, דְּהַיְנוּ דֵּעוֹת נִפְסָדוֹת וְחָכְמוֹת נָכְרִיּוֹת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יִרְמְיָה ד, כב): ״חֲכָמִים הֵמָּה לְהָרַע, וּלְהֵיטִיב לֹא יָדָעוּ״; כִּי עַל־יְדֵי מַעֲשֵׂיהֶם הָרָעִים אֵינָם יְכוֹלִים לְהִשְׁתַּמֵּשׁ כְּלָל בְּשִׂכְלָם לְהֵיטִיב, כִּי אִם לְהָרַע, וְעַל־יְדֵי כְּסִילוּת הַשֵּׂכֶל, עַל־יְדֵי־זֶה אֵינוֹ יָכוֹל לִרְאוֹת וּלְהָבִין אוֹר הַצַּדִּיק.

כְּשֶׁנֶּחֱשָׁךְ אוֹר הַצַּדִּיק, שֶׁהוּא מֵאִיר בְּכָל הָעוֹלָמוֹת, מִכָּל־שֶׁכֵּן בָּעוֹלָם־הַזֶּה, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן אֶצְלוֹ אֵינוֹ מֵאִיר כְּלָל, אַדְרַבָּא הוּא חֹשֶׁךְ אֶצְלוֹ, וְזֶה מֵחֲמַת עֲכִירַת הַמַּעֲשִׂים וּכְסִילוּת הַשֵּׂכֶל, שֶׁעַל־יְדֵי מַעֲשִׂים רָעִים נִתְחַשֵּׁךְ שִׂכְלוֹ בִּכְסִילוּת, דְּהַיְנוּ דֵּעוֹת נִפְסָדוֹת וְחָכְמוֹת נָכְרִיּוֹת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יִרְמְיָה ד): **״חֲכָמִים הֵמָּה לְהָרַע, וּלְהֵיטִיב לֹא יָדָעוּ״, כִּי עַל־יְדֵי מַעֲשֵׂיהֶם הָרָעִים אֵינָם יְכוֹלִים לְהִשְׁתַּמֵּשׁ כְּלָל בְּשִׂכְלָם לְהֵיטִיב, כִּי אִם לְהָרַע, וְעַל־יְדֵי כְּסִילוּת הַשֵּׂכֶל, עַל־יְדֵי־זֶה אֵינוֹ יָכוֹל לִרְאוֹת וּלְהָבִין אוֹר הַצַּדִּיק:**

ג וְהַתְּקוּן לָזֶה, לְהַכְנִיעַ וּלְבַטֵּל כְּסִילוּת הַשֵּׂכֶל, הוּא עַל־יְדֵי בְּחִינַת מִזְבֵּחַ, כִּי עִקַּר

לְמַרֵי בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, הוּא מֵאִיר בְּכָל הָעוֹלָמוֹת כֻּלָּם, מֵרֹב יְחוּדִים שֶׁמְּיַחֵד בְּקְבִיעוּת, בְּדִבְקוּת עֶלְיוֹן, וְכֵן בְּזֶה הָעוֹלָם, הוּא תָּמִיד מוֹכָן לִמְסֹר אֶת נַפְשׁוֹ בַּעֲבוּרוֹ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, שֶׁבְּוַדַּאי נִשְׁמָתוֹ מְאִירָה מְאֹד מְאֹד, כִּי הִיא נִכְלֶלֶת בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא בְּבִטּוּל כָּל הַרְגָּשׁוֹתָיו, עִם כָּל זֹאת נִמְצָאִים רְשָׁעִים שֶׁמְּדַבְּרִים עָלָיו כָּל דָּבָר אָסוּר, מְחָרְפִים וּמְגַדְּפִים וּמַשְׁפִּילִים אוֹתוֹ עַד עָפָר. וְכָל זֶה עַל־יְדֵי מַעֲשֵׂיהֶם הָרָעִים, שֶׁמִּזֶּה נִתְהַוֶּה לָהֶם כְּסִילוּת הַשֵּׂכֶל, וְלָכֵן אֵינָם זוֹכִים לִרְאוֹת בְּאוֹר הַצַּדִּיק, וּמִמֵּילָא הֵם רְחוֹקִים מִיִּרְאָה וְאַהֲבָה. וּמִדָּה טוֹבָה מְרֻבָּה, מִי שֶׁזּוֹכֶה לְהִתְקָרֵב אֶל הַצַּדִּיק, וְהוּא מִתְחַזֵּק בֶּאֱמוּנַת חֲכָמִים בּוֹ, עַל־יְדֵי־זֶה נִשְׁפָּע גַּם עָלָיו מֵאוֹר הַצַּדִּיק, וְזוֹכֶה לִטְעֹם מִמֶּנּוּ אַהֲבָה וְיִרְאָה, עַד שֶׁגַּם הוּא זוֹכֶה לְחַפֵּשׂ אַחַר הָרְצוֹנוֹת שֶׁל הַבְּרִיאָה. וְכָל אֶחָד כְּפִי שֶׁנִּכְלָל בְּאוֹר הַצַּדִּיק וּמְקַבֵּל מִמֶּנּוּ יִרְאָה וְאַהֲבָה, גַּם הוּא זוֹכֶה לַחֲקֹר וּלְחַפֵּשׂ אַחַר הַהִתְפָּאֲרוּת שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מִתְפָּאֵר עַצְמוֹ בִּפְרָטֵי הַבְּרִיאָה, אַשְׁרֵי לוֹ!]

ג. וְהַתְּקוּן לָזֶה, לְהַכְנִיעַ וּלְבַטֵּל כְּסִילוּת הַשֵּׂכֶל,

עַד שֶׁגַּם הוּא יִזְכֶּה וְיַרְגִּישׁ אֶת אוֹר הַצַּדִּיק, וְיָאִיר עָלָיו יִרְאָה וְאַהֲבָה, הוּא עַל־יְדֵי בְּחִינַת מִזְבֵּחַ, הַיְנוּ שֶׁיֹּאכַל בְּקָדְשָׁה וּבְטָהֳרָה, וְיֹאכַל מַאֲכָלִים כְּשֵׁרִים בְּלִי שׁוּם פְּקָפּוּק כְּלָל. כִּי עִקַּר

יְנִיקַת הַכְּסִילוּת, דְּהַיְנוּ הַקְּלִפּוֹת, הוּא רַק מִבְּחִינַת מְזִבֵּחַ (עַיֵּן זֹהַר תְּרוּמָה קלט) [וְזֶה לְשׁוֹן הַזֹּהַר: בְּסִפְרָא דִּשְׁלְמֹה מַלְכָּא אִית גּוֹ הַאי מִזְבֵּח הַנְּחֹשֶׁת דְּקָאמְרָן רָזִין עִלָּאִין דְּהָא מִזְבֵּח אֲדָמָה, כְּתִיב (שְׁמוֹת כ, כ): ״מִזְבַּח אֲדָמָה תַּעֲשֶׂה לִי״ וְגוֹ׳, וְדָא אִיהוּ רָזָא כְּדָקָא יָאוֹת, נְחֹשֶׁת כַּד שַׁלְטִין טוּרִין אָחֳרָנִין וְאִיהִי צְרִיכָא לְמֵיזַן לוֹן אִצְטַבַּע בְּהַאי גַּוֹן לְמֵיזַן לוֹן וְאִינוּן אִקְרוֹן הֲרֵי נְחֹשֶׁת. וְאִינוּן הֲרֵי נְחֹשֶׁת אִתְמַשַּׁךְ מִנַּיְיהוּ רוּחָא חָדָא מִגּוֹ הַאי מִזְבֵּחַ, וְכַד הַאי מִזְבֵּחַ אִסְתַּלַּק בִּסְלִיקוּ אַחֲרָא כְּדֵין אִסְתַּלַּק אָת נ׳ דְּאִיהוּ מִזְבֵּחַ קַדִּישָׁא וְאִשְׁתָּאַר רוּחָא דְּאִלֵּין טוּרֵי נְחֹשֶׁת, וְכַד הַהוּא רוּחָא אִסְתַּלִּיק בְּקִיּוּמֵיהּ אִקְרֵי תַּחַשׁ דְּהָא אִסְתַּלַּק מִנֵּיהּ אָת נ׳ וְהַאי אִתְפָּרֵשׁ לְכַמָּה רוּחִין אָחֳרָנִין וְאִקְרוּן אוֹף הָכִי, וְעַל דָּא אִקְרֵי הַהוּא עַמָּא תַּחַשׁ כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (בְּרֵאשִׁית כב, כד): ״וְאֶת תַּחַשׁ וְאֶת מַעֲכָה״, עַיֵּן שָׁם. הַיְנוּ בְּחִינַת אֲכִילָה, כִּי שֶׁלְּחָנוֹ שֶׁל אָדָם מְכַפֵּר כְּמִזְבֵּחַ (בְּרָכוֹת נה), וּמִשָּׁם עִקַּר יְנִיקָתָם שֶׁל הַקְּלִפּוֹת. כִּי בְּכָל מָקוֹם קָדוֹשׁ הֵם נֶאֱחָזִים. וְעַל־כֵּן אֲפִלּוּ אַחַר אֲכִילַת אִישׁ הַכָּשֵׁר, בְּהֶכְרֵחַ שֶׁיִּהְיֶה לוֹ בִּלְבּוּל הַדַּעַת קְצָת אַחַר הָאֲכִילָה, וְזֶה מֵחֲמַת שֶׁיְּנִיקַת הַכְּסִילוּת הוּא מִשָּׁם; כִּי הַקְּלִפּוֹת שֶׁנֶּאֱחָזִים בְּתוֹךְ הַמַּאֲכָל, רוֹצִים לְהִתְאַחֵז בָּאָדָם הָאוֹכֵל אוֹתָם, וְלָכֵן בְּשָׁעָה שֶׁאָדָם אוֹכֵל אֵיזֶה מַאֲכָל, הוּא צָרִיךְ לִהְיוֹת דָּבוּק בְּחַי הַחַיִּים בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְיֵדַע שֶׁהוּא אוֹכֵל אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ הַמְלַבֵּשׁ בַּלְּבוּשׁ הַזֶּה שֶׁלְּמַרְאֶה עֵינָיו, שֶׁזֶּה סוֹד אֲכִי״לָה׳, שְׁתִ״י׳ה׳, אָכַל י״ה, שָׁתָה י״ה, וּבָזֶה הוּא מַעֲלֶה אֶת הַמַּאֲכָל. כִּי מַאֲכָ״ל עוֹלֶה צ״א, יאהדונה״י, שֶׁהוּא יִחוּד אַהֲבָה וְיִרְאָה. וּמֵחֲמַת גֹּדֶל הָאוֹר הַנּוֹרָא וְהַנִּפְלָא שֶׁיֵּשׁ בְּעֵת הָאֲכִילָה, רוֹצִים הַקְּלִפּוֹת לְהִתְאַחֵז בּוֹ וּלְהַפִּילוֹ. אַךְ צָרִיךְ שֶׁלֹּא לִתֵּן חִיּוּת לְהַקְּלִפּוֹת, כִּי אִם כְּדֵי חִיּוּנוֹ בְּצִמְצוּם וְלֹא יוֹתֵר, שֶׁזֶּה סוֹד מַיִם אַחֲרוֹנִים שֶׁשַּׁיָּךְ לַקְּלִפּוֹת. וְאָז כְּשֶׁהַמְזִבֵּחַ כְּתִקּוּנוֹ, הַיְנוּ שֶׁהָאֲכִילָה בְּכַשְׁרוּת כָּרָאוּי, שֶׁאוֹכֵל בְּדֶרֶךְ אֶרֶץ וּבְמִתְינוּת וּבְיִשּׁוּב הַדַּעַת, וְדָבוּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ, אֲזַי נִכְנָעִים הַקְּלִפּוֹת הַיְנוּ הַכְּסִילוּת, כִּי אֵינוֹ נוֹתֵן לָהֶם כֹּחַ וְחִיּוּת, כִּי אִם כְּדֵי חִיּוּנוֹ בְּצִמְצוּם, שֶׁזֶּה מֻכְרָח לִתֵּן לָהֶם כַּיָּדוּעַ (עַיֵּן שַׁעַר הַמִּצְוֹת, פָּרָשַׁת עֵקֶב, סוֹד מַיִם אַחֲרוֹנִים); אֲבָל אֵינוֹ נוֹתֵן לָהֶם שׁוּם כֹּחַ וְחִיּוּת יוֹתֵר מִכְּדֵי חִיּוּתָם. וְעַל־כֵּן עַל־יְדֵי אֲכִילָה בְּכַשְׁרוּת נִכְנָע הַכְּסִילוּת וְנִתְרוֹמֵם הַשֵּׂכֶל, וְזוֹכֶה לְהַשִּׂיג וּלְהָבִין וּלְהַשְׂכִּיל אֶת אוֹר הַצַּדִּיק. [וּמִכָּל זֶה תָּבִין וְתַשְׂכִּיל אֶת מַעֲלַת הָאָדָם, הַזּוֹכֶה לֵישֵׁב בְּשֻׁלְחָן הַצַּדִּיק וְלֶהָנוֹת מֵאֲכִילָתוֹ. כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (בְּרָכוֹת סד:): כָּל הַנֶּהֱנֶה מִסְּעֻדָּה

יְנִיקַת הַכְּסִילוּת, דְּהַיְנוּ הַקְּלִפּוֹת, הוּא רַק מִבְּחִינַת מְזִבֵּחַ (עַיֵּן זֹהַר תְּרוּמָה קלט), הַיְנוּ בְּחִינַת אֲכִילָה, כִּי שֻׁלְחָנוֹ שֶׁל אָדָם מְכַפֵּר כְּמִזְבֵּחַ (בְּרָכוֹת נה), וּמִשָּׁם עִקַּר יְנִיקָתָם שֶׁל הַקְּלִפּוֹת, הוּא רַק מִבְּחִינַת מְזִבֵּחַ (עַיֵּן זֹהַר תְּרוּמָה קלט), הַיְנוּ בְּחִינַת אֲכִילָה, כִּי שֻׁלְחָנוֹ שֶׁל אָדָם מְכַפֵּר כְּמִזְבֵּחַ (בְּרָכוֹת נה), וּמִשָּׁם עִקַּר יְנִיקָתָם, וְעַל־כֵּן אֲפִלּוּ אַחַר אֲכִילַת אִישׁ הַכָּשֵׁר, בְּהֶכְרֵחַ שֶׁיִּהְיֶה לוֹ בִּלְבּוּל הַדַּעַת קְצָת אַחַר הָאֲכִילָה, וְזֶה מֵחֲמַת שֶׁיְּנִיקַת הַכְּסִילוּת הוּא מִשָּׁם. אַךְ צָרִיךְ שֶׁלֹּא לִתֵּן חִיּוּת לְהַקְּלִפּוֹת, כִּי אִם כְּדֵי חִיּוּנוֹ בְּצִמְצוּם וְלֹא יוֹתֵר, וְאָז כְּשֶׁהַמְזִבֵּחַ כְּתִקּוּנוֹ, הַיְנוּ שֶׁהָאֲכִילָה בְּכַשְׁרוּת כָּרָאוּי, אֲזַי נִכְנָעִים הַקְּלִפּוֹת, הַיְנוּ הַכְּסִילוּת, כִּי אֵינוֹ נוֹתֵן לָהֶם כֹּחַ וְחִיּוּת, כִּי אִם כְּדֵי חִיּוּנוֹ בְּצִמְצוּם, שֶׁזֶּה מֻכְרָח לִתֵּן לָהֶם, כַּיָּדוּעַ, אֲבָל אֵינוֹ נוֹתֵן לָהֶם שׁוּם כֹּחַ וְחִיּוּת יוֹתֵר מִכְּדֵי חִיּוּתָם.

וְעַל־כֵּן עַל־יְדֵי אֲכִילָה בְּכַשְׁרוּת נִכְנָע הַכְּסִילוּת וְנִתְרוֹמֵם

שֶׁתַּלְמִיד חָכָם שָׁרוּי בְּתוֹכָהּ, כְּאִלּוּ נֶהֱנֶה מִזִּיו הַשְּׁכִינָה; כִּי הַצַּדִּיק דָּבוּק בְּחַי הַחַיִּים בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, וּמְיַחֵד יְחוּדִים בְּעֵת אֲכִילָתוֹ, וּכְשֶׁאָדָם מֵסֵב עַל שֻׁלְחָנוֹ שֶׁל הַצַּדִּיק, וּמַבִּיט וּמִסְתַּכֵּל עָלָיו, וְכֵן זוֹכֶה לֵהָנוֹת מֵאֲכִילָתוֹ, עַל־יְדֵי־זֶה נִמְשָׁךְ גַּם עָלָיו אוֹר זִיו שְׁכִינַת עֻזּוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְיוֹצֵא מֵעֲכִירַת הַמַּעֲשִׂים וּכְסִילוּת הַשֵּׂכֶל, וְזוֹכֶה שֶׁיָּאִיר עָלָיו אוֹר הַצַּדִּיק בְּהֶאָרָה נוֹרָאָה וְנִפְלָאָה מְאֹד, כְּמוֹ שֶׁמָּצִינוּ בַּגְּמָרָא (בָּבָא קַמָּא עא:): **בְּבַעְיָא דְּבָעָא רָבָא מֵרַב נַחְמָן וְכוּ׳, לְצַפְרָא אָמַר לֵהּ וְכוּ׳, וְהַאי דְּלָא אֲמָרִי לָךְ בְּאוּרְתָּא, דְּלָא אֲכָלִי בִּשְׂרָא דְּתוֹרָא וְכוּ׳, נִמְצָא שֶׁעַל־יְדֵי שֶׁלֹּא אָכַל, לֹא הָיְתָה דַּעְתּוֹ צְלוּלָה, כִּי עַל־יְדֵי הָאֲכִילָה נִכְנָע הַכְּסִילוּת וְנִתְגַּדֵּל הַשֵּׂכֶל. אֲבָל כְּשֶׁאוֹכֵל כְּזוֹלֵל וְסוֹבֵא, שֶׁזֶּה בְּחִינַת פְּגַם הַמּוֹחִין, אֲזַי יוֹנְקִים הַקְּלִפּוֹת, דְּהַיְנוּ הַכְּסִילוּת, יוֹתֵר מֵהָרָאוּי, וַאֲזַי מִתְגַּבֵּר הַכְּסִילוּת עַל הַשֵּׂכֶל. אֲבָל עַל־יְדֵי אֲכִילָה כָּרָאוּי נִכְנָעִין כַּנַּ״ל.** **וְזֶה בְּחִינַת מִזְּבֵחַ בְּחֶלְקוֹ שֶׁל טוֹרֵף, זֶה בְּחִינַת טֶרֶף נָתַן לִירֵאָיו״,** (בָּבָא קַמָּא עא:); (תְּהִלִּים קיא); (זְבָחִים נג.); (תְּהִלִּים קיא)

תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה, נִיפְלוֹג בְּדִידֵהּ, בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? כְּשֶׁעָמַד בַּדִּין, אֲבָל לֹא עָמַד בַּדִּין אֵינוֹ מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה. אָמַר לֵיהּ הָכִי נָמֵי, אַיְידֵי דְּנָסִיב רֵישָׁא גָּנַב מִשֶּׁל אָבִיו וְטָבַח וּמָכַר, וְאַחַר־כָּךְ מֵת אָבִיו, נָסִיב סֵיפָא נָמֵי גָּנַב מִשֶּׁל אָבִיו וָמֵת אָבִיו, וְאַחַר־כָּךְ טָבַח וּמָכַר. לְצַפְרָא אָמַר לֵיהּ: חֲמִשָּׁה בָּקָר אָמַר רַחֲמָנָא, וַאֲפִלּוּ חֲמִשָּׁה חֲצָאֵי בָּקָר, וְהַאי דְּלָא אָמְרִי לָךְ בְּאוּרְתָּא, דְּלָא אֲכָלִי בִּשְׂרָא דְּתוֹרָא. וּפֵרֵשׁ רַשִׁ״י, וְזוֹ לְשׁוֹנוֹ: ׳לֹא דִּקְדַּקְתִּי טַעֲמוֹ שֶׁל דָּבָר׳, עַיֵּן שָׁם.] נִמְצָא, שֶׁעַל־יְדֵי שֶׁלֹּא אָכַל, לֹא הָיְתָה דַּעְתּוֹ צְלוּלָה, כִּי עַל־יְדֵי הָאֲכִילָה נִכְנָע הַכְּסִילוּת וְנִתְגַּדֵּל הַשֵּׂכֶל, כָּל זֶה כְּשֶׁאָדָם אוֹכֵל בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה וּבִדְבֵקוּת בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, וּמְכַוֵּן לְהוֹצִיא אֶת הַנִּצוֹצוֹת וְהַנְּשָׁמוֹת הַנִּמְצָאִים בְּתוֹךְ הַמַּאֲכָל, וְאוֹכֵל בְּדֶרֶךְ אֶרֶץ גָּדוֹל. אֲבָל כְּשֶׁאוֹכֵל כְּזוֹלֵל וְסוֹבֵא, שֶׁזֶּה בְּחִינַת פְּגַם הַמּוֹחִין, אֲזַי יוֹנְקִים הַקְּלִפּוֹת, דְּהַיְנוּ הַכְּסִילוּת, יוֹתֵר מֵהָרָאוּי, וַאֲזַי מִתְגַּבֵּר הַכְּסִילוּת עַל הַשֵּׂכֶל. אֲבָל עַל־יְדֵי אֲכִילָה כָּרָאוּי — נִכְנָעִין כַּנַּ״ל. בִּשְׁבִיל זֶה צָרִיךְ כָּל אָדָם לָדַעַת בְּשָׁעָה שֶׁאוֹכֵל, אָז הוּא זְמַן מִלְחָמָה, כַּמּוּבָא בַּזֹּהַר (וָאֶתְחַנַּן רעב.): שְׁעַת אֲכִילָה שְׁעַת מִלְחָמָה. **(עַכְשָׁו יַלְבִּישׁ הַשָּׂגָתוֹ בְּמַאֲמָר):** (זְבָחִים נג.): **״מִזְּבֵחַ בְּחֶלְקוֹ שֶׁל טוֹרֵף״;** לָמָּה דַּיְקָא הַלָּשׁוֹן ״טוֹרֵף״? אֶלָּא זֶה בְּחִינַת (תְּהִלִּים קיא): **״טֶרֶף נָתַן לִירֵאָיו״,** שֶׁהוּא בְּחִינַת

רַחֲמָנָא, וְלֹא חֲמִשָּׁה חֲצָאֵי בָּקָר, אוֹ דִּלְמָא חֲמִשָּׁה בָּקָר אָמַר רַחֲמָנָא, וַאֲפִלּוּ חֲמִשָּׁה חֲצָאֵי בָּקָר? אָמַר לֵיהּ: חֲמִשָּׁה בָּקָר אָמַר רַחֲמָנָא, וְלֹא חֲמִשָּׁה חֲצָאֵי בָּקָר. אִיתְּיבֵהּ גָּנַב מִשֶּׁל אָבִיו וְטָבַח וּמָכַר, וְאַחַר־כָּךְ מֵת אָבִיו, מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה, וְהָא הָכָא כֵּיוָן דְּמֵת אָבִיו, כְּמוֹ שֶׁקָּדַם וְהוֹדָה לְאֶחָד מֵהֶן דָּמֵי, וּקְתָנֵי מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה? אָמַר לֵיהּ הָכָא בְּמַאי עַסְקִינַן, כְּגוֹן שֶׁעָמַד אָבִיו בַּדִּין. אֲבָל לֹא עָמַד בַּדִּין, מַאי? אֵינוֹ מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה, אִי הָכִי אַדְתָּנֵי סֵיפָא גָּנַב מִשֶּׁל אָבִיו וָמֵת, וְאַחַר־כָּךְ טָבַח וּמָכַר, אֵינוֹ מְשַׁלֵּם

אֲכִילָה בְּכַשְׁרוּת, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה מַכְנִיעִים וְטוֹרְפִין אוֹתָן, הַיְנוּ אֶת הַקְּלִפּוֹת וְהַכְּסִילוּת, אֲבָל עַל־יְדֵי פְּגַם הַמְּזֻבָּח הַיְנוּ פְּגַם הָאֲכִילָה, עַל־יְדֵי־זֶה נוֹתֵן כֹּחַ לְהַכְּסִילוּת וְנַעֲשֶׂה מְטוֹרָף — טֵרוּף הַדַּעַת, שֶׁמִּתְגַּבֵּר עַל־יְדֵי־זֶה עַל הָאָדָם בִּלְבּוּל וְטֵרוּף הַדַּעַת כַּנַּ״ל [עַיֵּן בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פָּרָשָׁה מ׳, סִימָן ב׳), עַל הַפָּסוּק (בְּרֵאשִׁית יב, י): ״וַיְהִי רָעָב בָּאָרֶץ״, רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי פָּתַח (תְּהִלִּים קיא): ״טֶרֶף נָתַן לִירֵאָיו״, טֵרוּף נָתַן לִירֵאָיו בָּעוֹלָם הַזֶּה, עַיֵּן שָׁם. הֲרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ שֶׁמְּפָרֵשׁ ״טֶרֶף״ לְשׁוֹן ״טֵרוּף״, כִּי אִם יֵשׁ רָעָב, וְאֵין לָאָדָם מַה לֶּאֱכֹל מִתְהַפֵּךְ לוֹ תֵּבוֹת ״טֶרֶף״ אֶל ״טֵרוּף״, וְהָבֵן]. [וּכְדֵי לְבָאֵר קְשֶׁר כָּל הָעִנְיָן קְצָת, נִרְאֶה לְפִי עִנְיוּת דַּעְתִּי, כִּי מֵעִנְיַן הָאֲכִילָה מוּבָן וְנִרְאֶה שֶׁהַכֹּל נִבְרָא רַק בִּשְׁבִיל הָאָדָם, וְעִקַּר הַתַּכְלִית וְהַתִּקּוּן שֶׁל כָּל חֶלְקֵי הַבְּרִיאָה, שֶׁהֵם דּוֹמֵם, צוֹמֵחַ, חַי, מְדַבֵּר, הוּא רַק עַל־יְדֵי הָאָדָם הַמְדַבֵּר, שֶׁמְּמֻנּוּ מְקֻבָּל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הִתְפָּאֲרוּת מִכָּל פְּרָטֵי תְּנוּעוֹתָיו, שֶׁהֵם לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁהַהִתְפָּאֲרוּת הַזֹּאת הוּא שֹׁרֶשׁ כָּל הָרְצוֹנוֹת שֶׁל הַבְּרִיאָה, וּמִמֵּילָא מוּבָן, שֶׁגַּם בְּגֶדֶר הָאָדָם עִקַּר הִתְפָּאֲרוּת שֶׁלּוֹ יִתְבָּרַךְ הוּא רַק מִיִּשְׂרָאֵל, בְּחִינַת ״יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר״. וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (יְבָמוֹת סא): אַתֶּם קְרוּיִים אָדָם, וְאֵין אֻמּוֹת הָעוֹלָם קְרוּיִים אָדָם, וּבִשְׁבִילָם הָיְתָה כָּל הַבְּרִיאָה; וְעַל־כֵּן הַתֹּר לְהָאָדָם לֶאֱכֹל מִכָּל חֶלְקֵי הַבְּרִיאָה, מֵאַחַר שֶׁכֻּלָּם נִבְרְאוּ רַק בִּשְׁבִילוֹ, וְאַדְרַבָּה זֶהוּ עִקַּר תִּקּוּנָם, שֶׁבִּשְׁבִיל זֶה נִבְרְאוּ — כְּשֶׁאָדָם אוֹכֵל אוֹתָם, וּמְקַבֵּל מֵהֶם כֹּחַ לַעֲבוֹדַת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְקַבֵּל הִתְפָּאֲרוּת מִמֶּנּוּ, עַל־יְדֵי־זֶה נִתְקַן וְעוֹלֶה הַחִיּוּת אֱלֹקוּת שֶׁבְּכָל חֶלְקֵי הַבְּרִיאָה לְתַכְלִית שֹׁרֶשׁ תִּקּוּנָם, שֶׁבִּשְׁבִיל זֶה נִבְרְאוּ. וְזֶה בְּחִינַת בְּרוֹר וַעֲלִיַּת הַנִּצּוֹצוֹת הַקְּדוֹשִׁים, שֶׁנַּעֲשֶׂה עַל־יְדֵי אֲכִילַת יִשְׂרָאֵל, כַּיָּדוּעַ; כִּי מִתְּחִלָּה הָיָה הַחִיּוּת הַזֶּה מְלֻבָּשׁ כְּבְיָכוֹל בַּקְּלִפּוֹת, הַיְנוּ בְּגַשְׁמִיּוּת הַמַּאֲכָל, וְעַכְשָׁו כְּשֶׁיִּשְׂרָאֵל אוֹכְלוּ אוֹתוֹ בִּקְדֻשָּׁה, אֲזַי עוֹלֶה הַחִיּוּת דִּקְדֻשָּׁה שֶׁבַּמַּאֲכָל, וּמְגַשְׁמִיּוּת הַמַּאֲכָל נַעֲשֶׂה קִיא צוֹאָה וְנִדְחָה לְמַטָּה אֶל הַחוֹץ. וְיָדוּעַ, אֲשֶׁר בְּכָל בְּחִינָה וּבְחִינָה יֵשׁ בָּהּ חִיצוֹנִיּוּת וּפְנִימִיּוּת, שֶׁזֶּה קְלִפָּה וּפְרִי, שֶׁזֶּה מַה שֶּׁהַחִטָּה מִתְלַבֶּשֶׁת בְּמוֹץ וָתֶבֶן. וּבְדֶרֶךְ מָשָׁל שֶׁלְּהַמּוֹץ וָתֶבֶן נִדְמֶה שֶׁהֵם הָעִקָּר, וְכָל מַה שֶּׁטָּרַח בַּעַל־הַבַּיִת הוּא רַק בִּשְׁבִילָם, עַד שֶׁבָּא עֵת וּזְמַן הָאָסִיף, אָז נִרְאֶה לַכֹּל, שֶׁעִקַּר טָרַח הַבַּעַל־הַבַּיִת הָיָה רַק בִּשְׁבִיל הַפְּנִימִיּוּת, שֶׁהוּא הַחִטָּה, וְהַמּוֹץ וְהַתֶּבֶן הוֹלְכִין לְאִבּוּד. כָּךְ בְּהַחִטָּה עַצְמָהּ יֵשׁ גַּם־כֵּן קְלִפָּה סְבִיבָהּ, שֶׁהֵם הַסֹּבִין וְהַמּוֹרָן, וְגַם בִּפְנִימִיּוּת הַחִטָּה, שֶׁהוּא עִקַּר מַאֲכַל הָאָדָם, יֵשׁ גַּם־כֵּן קְלִפָּה וּפְרִי, כִּי מֵהַגַּשְׁמִיּוּת שֶׁלָּהּ נַעֲשֶׂה פְּסֹלֶת גָּמוּר קִיא צוֹאָה, וְהַפְּנִימִיּוּת שֶׁבָּהּ הוּא רַק הַכֹּחַ הַמְלֻבָּשׁ בָּהּ מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, לְהַחֲיוֹת עַל יָדָהּ אֶת הָאָדָם. וְהָאָדָם בַּכֹּחַ הַזֶּה יַעֲבֹד אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁזֶּה בְּחִינַת (דְּבָרִים ח, ג): ״כִּי לֹא עַל הַלֶּחֶם לְבַדּוֹ יִחְיֶה הָאָדָם, כִּי אִם עַל מוֹצָא פִי ה׳״ וְכַיָּדוּעַ. וְהִנֵּה הַבְּחִינָה הַזּוֹ שֶׁל קְלִפָּה וּפְרִי, יֵשׁ כְּמַעַט בְּכָל הַמַּדְרֵגוֹת, כִּי אִלֵּין קְלִפָּה לְאִלֵּין, כִּי מַה שֶּׁבְּמַדְרֵגָה זוֹ הוּא בְּחִינַת פְּנִימִיּוּת, הוּא בְּמַדְרֵגָה שֶׁלְּמַעְלָה הֵימֶנָּה בְּחִינַת חִיצוֹנִיּוּת, וַאֲפִלּוּ בְּכֹחַ הַחִיּוּת שֶׁמְּקַבֵּל הָאָדָם עַל־יְדֵי אֲכִילָתוֹ, יֵשׁ גַּם־כֵּן בְּחִינָה זוֹ, כִּי מִתְּחִלָּה מְקַבֵּל הַכָּבֵד, וְאַחַר־כָּךְ הַלֵּב, וְאַחַר־כָּךְ הַמֹּחַ, וְכֵן

בְּחִינַת אֲכִילָה בְּכַשְׁרוּת, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה מַכְנִיעִין וְטוֹרְפִין אוֹתָן, הַיְנוּ אֶת הַקְּלִפּוֹת וְהַכְּסִילוּת. אֲבָל עַל־יְדֵי פְּגַם הַמְּזֻבָּחַ, הַיְנוּ פְּגַם הָאֲכִילָה, עַל־יְדֵי־זֶה נוֹתֵן כֹּחַ לְהַכְּסִילוּת, וְנַעֲשֶׂה מְטוֹרָף — טֵרוּף הַדַּעַת, שֶׁמִּתְגַּבֵּר עַל־יְדֵי־זֶה כַּנַּ״ל.

בִּכְלַל הַבְּרִיאָה, בְּחִינַת: דּוֹמֵם, צוֹמֵחַ, חַי, הוּא בְּחִינַת חִיצוֹנִיּוּת לְגַבֵּי בְּחִינַת הָאָדָם, שֶׁהוּא פְּנִימִיּוּת כַּוָּנַת הַבְּרִיאָה. אַךְ בְּגֶדֶר הָאָדָם בְּעַצְמוֹ כָּל הָאֻמּוֹת הֵם בְּחִינַת חִיצוֹנִיּוּת וּקְלִפּוֹת, וּפְנִימִיּוּת הוּא רַק קְדֻשַּׁת יִשְׂרָאֵל. וּבְיִשְׂרָאֵל בְּעַצְמָן יֵשׁ גַּם־כֵּן בְּחִינַת חִיצוֹנִיּוּת וּפְנִימִיּוּת, בְּחִינַת עָלִין וְעֵצִים וּפֵרוֹת, וּבְכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל יֵשׁ גַּם־כֵּן בְּחִינַת חִיצוֹנִיּוּת וּפְנִימִיּוּת.

וְהִנֵּה לְמָשָׁל, אַף־עַל־פִּי שֶׁעִקַּר חִיּוּת הַצּוֹמֵחַ וְגִדּוּלוֹ הוּא מִן הָאָרֶץ, שֶׁהוּא גֶּדֶר דּוֹמֵם, אַף־עַל־פִּי־כֵן מַעֲלַת הַצּוֹמֵחַ וּמַדְרֵגָתוֹ גְּדוֹלָה מִמַּדְרֵגַת הַדּוֹמֵם, וְכֵן מַדְרֵגַת הַחַי גְּדוֹלָה יוֹתֵר מִן הַצּוֹמֵחַ, אַף־עַל־פִּי שֶׁכָּל חִיּוּתוֹ עַל־יְדֵי שֶׁאָכַל מֵהַצּוֹמֵחַ, כִּי אַדְּרַבָּה בָּזֶה נִכָּר מַעֲלָתוֹ עָלָיו, שֶׁעִקַּר חִיּוּת הַצּוֹמֵחַ וְגִדּוּלוֹ הוּא בִּשְׁבִיל הַחַי, וְכֵן תַּכְלִית הַכֹּל הוּא רַק בִּשְׁבִיל הָאָדָם, אַף־עַל־פִּי שֶׁהָאָדָם מְקַבֵּל כֹּחוֹ וְחִיּוּתוֹ עַל יָדָם. וְהִנֵּה בְּחִינַת הַקְּלִפָּה וּפְרִי הֵם בְּחִינַת חֹשֶׁךְ וָאוֹר, בְּחִינַת חָכְמָה וּכְסִילוּת, כִּי בְּוַדַּאי אֵין לְהַחֹשֶׁךְ וְהַכְּסִילוּת שׁוּם הֲוָיָה וְחִיּוּת רַק מִמַּה שֶׁעַל יָדָם נִכָּר מַעֲלַת יִתְרוֹן הָאוֹר וְהַחָכְמָה, שֶׁזֶּה בְּחִינַת כְּיִתְרוֹן הָאוֹר מִן הַחֹשֶׁךְ כָּךְ יִתְרוֹן לַחָכְמָה מִן הַכְּסִילוּת, כִּי רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ לְעֵת עַתָּה בְּקִיּוּם שְׁנֵיהֶם, בִּשְׁבִיל קִיּוּם הַבְּחִירָה, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה הוּא עִקַּר הַהִתְפָּאֲרוּת שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְקַבֵּל מִיִּשְׂרָאֵל, וְעִקַּר הִתְגַּלּוּת מַלְכוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁהוּא רַק עַל־יְדֵי הָאָדָם הַבַּעַל בְּחִירָה. וְהִנֵּה מֵחֲמַת שֶׁכֹּחַ הַחִיּוּת שֶׁבַּמַּאֲכָל מְלֻבָּשׁ בְּגַשְׁמִיּוּתוֹ, שֶׁהוּא בְּחִינַת קְלִפָּה, בְּחִינַת כְּסִילוּת, עַל־כֵּן יֵשׁ לְהַכְּסִילוּת יְנִיקָה מִבְּחִינַת הָאֲכִילָה. אַךְ כְּשֶׁהָאָדָם אוֹכֵל בִּקְדֻשָּׁה, הַיְנוּ רַק בִּשְׁבִיל שֶׁיִּהְיֶה לוֹ כֹּחַ וְחִיּוּת לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם, שֶׁיְּקַבֵּל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הִתְפָּאֲרוּת מִזֶּה, עַל־יְדֵי־זֶה אֵין הַכְּסִילוּת מְקַבֵּל וְיוֹנֵק מֵהָאֲכִילָה, רַק כְּדֵי חִיּוּנוֹ בְּצִמְצוּם וְלֹא יוֹתֵר, וְעַל־יְדֵי־זֶה נִכְנָע הַכְּסִילוּת וְנִתְרוֹמֵם הַשֵּׂכֶל, כִּי נִתְגַּלָּה עַל־יְדֵי־זֶה שֶׁהָעִקָּר הוּא הַפְּנִימִיּוּת, שֶׁהוּא הַחָכְמָה, שֶׁמִּמֶּנָּהּ עִקַּר הַחִיּוּת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (קֹהֶלֶת ז, יב): ״הַחָכְמָה תְּחַיֶּה״ וְגוֹ׳; וְהַחָכְמָה זֶה עִקַּר פְּנִימִיּוּת הַחִיּוּת שֶׁל הַמָּזוֹן גַּם־כֵּן, רַק שֶׁבִּרְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ הַחִיּוּת הַזֶּה דִּקְדֻשָּׁה מִשְׁתַּלְשֵׁל מִמַּדְרֵגָה לְמַדְרֵגָה, עַד שֶׁמִּתְלַבֵּשׁ בְּגַשְׁמִיּוּת הַמַּאֲכָל, שֶׁהוּא מִבְּחִינַת כְּסִילוּת, כְּדֵי לְאַכְפְּיָא סִטְרָא אַחֲרָא וּלְאַהַפְכָא חֲשׁוֹכָא לִנְהוֹרָא, שֶׁגַּם מֵהַכְּסִילוּת יִהְיֶה נַעֲשֶׂה כִּסֵּא וּמֶרְכָּבָה אֶל הַקְּדֻשָּׁה, שֶׁהוּא בְּחִינַת חִיּוּת הַחָכְמָה דִּקְדֻשָּׁה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן כְּשֶׁאוֹכֵל כְּזוֹלֵל וְסוֹבֵא, חַס וְשָׁלוֹם, אָז אֵין נִתְגַּלֶּה בַּאֲכִילָה זֹאת שֶׁנִּבְרָא רַק בִּשְׁבִיל קְדֻשַּׁת הִתְפָּאֲרוּת שֶׁיְּקַבֵּל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִזֶּה, מֵאַחַר שֶׁאֵינוֹ אוֹכֵל בִּשְׁבִיל כַּוָּנָה זוֹ כְּלָל, רַק שֶׁנִּלְכָּד בְּגַשְׁמִיּוּת תַּאֲוַת הַמַּאֲכָל, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַכְּסִילוּת, וְעַל־יְדֵי־זֶה מִתְגַּבֶּרֶת הַכְּסִילוּת בְּיוֹתֵר, וְשׁוֹטֵף עַל הַשֵּׂכֶל, עַד שֶׁבָּא לְטֵרוּף הַדַּעַת, חַס וְשָׁלוֹם, הַיְנוּ שֶׁהַכְּסִילוּת מִתְגַּבֵּר כָּל־כָּךְ, עַד שֶׁהַכְּסִילוּת טוֹרֵף וְחוֹטֵף גַּם הַפְּנִימִיּוּת, שֶׁהוּא בְּחִינַת חִיּוּת נְקֻדַּת הַחָכְמָה וָדַעַת. וּמַמְשִׁיכוֹ גַּם־כֵּן אֶל הַכְּסִילוּת, עַד שֶׁנַּעֲשֶׂה בִּבְחִינַת (יִרְמְיָה ד, כב): ״חֲכָמִים הֵמָּה לְהָרַע וּלְהֵיטִיב לֹא יָדָעוּ״, שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּשִׂכְלוֹ לְהֵיטִיב רַק לְהָרַע, וְעַל־יְדֵי הַכְּסִילוּת הַזֶּה אֵינוֹ יָכוֹל לְהָבִין וְלִרְאוֹת אוֹר הַצַּדִּיק שֶׁעוֹסֵק בָּזֶה, לְגַלּוֹת הַהִתְפָּאֲרוּת שֶׁהוּא יִתְבָּרַךְ מְקַבֵּל מִיִּשְׂרָאֵל, שֶׁזֶּה עִקַּר שֹׁרֶשׁ הַבְּרִיאָה, שֶׁעִנְיָן זֶה מוּבָן וְנִרְאֶה מִתּוֹךְ עִנְיַן הָאֲכִילָה דִּקְדֻשָּׁה דַּיְקָא, וְזֶה שֶׁכָּתוּב שָׁם, שֶׁעַל־יְדֵי אֲכִילָה בְּכַשְׁרוּת מַכְנִיעִין וְטוֹרְפִין אֶת הַקְּלִפּוֹת וְהַכְּסִילוּת, כִּי אַף־עַל־פִּי שֶׁגַּם אַחַר אֲכִילַת אִישׁ הַכָּשֵׁר, יֵשׁ לוֹ בִּלְבּוּל הַדַּעַת קְצָת, מֵחֲמַת שֶׁיְּנִיקַת הַכְּסִילוּת הוּא מִשָּׁם, אֲבָל הוּא רַק לְפִי שָׁעָה, כִּי אַחַר־כָּךְ עַל־יְדֵי שֶׁנִּתְבָּרֵר וְעוֹלֶה הַחִיּוּת דִּקְדֻשָּׁה, שֶׁהֵם בְּחִינַת נִצּוֹצֵי הַקְּדֻשָּׁה הַמְלֻבָּשִׁים בְּהַמַּאֲכָל, שֶׁבְּשָׁרְשָׁם הֵם בְּחִינַת נִצּוֹצֵי הַחָכְמָה, כִּי ״כֻּלָּם בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ״, וְנִכְלָלִין בְּכֹחַ וְחִיּוּת הָאָדָם, שֶׁהוּא בְּחִינַת חָכְמָתוֹ וְשִׂכְלוֹ, וּפְסֹלֶת גּוּיזְמִיּוּת הָאֲכִילָה, שֶׁהוּא

בְּחִינַת כְּסִילוּת, נַעֲשֶׂה קִיא צוֹאָה, וְנִדְחָה וְנוֹפֵל אֶל הַחוּץ, וְעַל־יְדֵי־זֶה נִכְנָע הַכְּסִילוּת וְנִתְרוֹמֵם שִׂכְלוֹ, וְזֶה בְּחִינַת טֶרֶף שֶׁטּוֹרֵף אֶת הַכְּסִילוּת, כִּי מוֹצִיא נִצּוֹצֵי קְדֻשָּׁה שֶׁהָיוּ מְלֻבָּשִׁים בְּתוֹכוֹ. אֲבָל עַל־יְדֵי פְּגַם הָאֲכִילָה, אֲזַי עַל־יְדֵי־זֶה אַדְרַבָּה הַכְּסִילוּת טוֹרֵף אֶת דַּעְתּוֹ, כִּי גַּם נִצּוֹצֵי הַדַּעַת שֶׁהָיוּ בּוֹ מִקֹּדֶם נִטְרָפִין וְנִתְבַּלְבְּלִין גַּם־כֵּן, עַד שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם לְהֵיטִיב, וְהָבֵן (פַּרְפְּרָאוֹת לַחָכְמָה)].

ד. וּלְהַשְׁלִים פְּגַם הַמְּזִבֵּחַ; הַיְנוּ שֶׁלֹּא יָבוֹא אָדָם לְבִלְבּוּל הַדַּעַת וּכְסִילוּת הַשֵּׂכֶל בְּעֵת הָאֲכִילָה, **הוּא עַל־יְדֵי גֵּרִים;** הַיְנוּ כְּשֶׁנִּתְגַּיְּרִים גֵּרִים, עַל־יְדֵי־זֶה נִתְבַּטֵּל כְּסִילוּת הַשֵּׂכֶל וּבִלְבּוּל הַדַּעַת. כִּי כָּל הָעֲבוֹדָה זָרָה אֵין לָהֶם כֹּחַ, כִּי אִם מִפְּגַם הַמְּזִבֵּחַ (עַיֵּן בַּזֹּהַר בָּלָק קצח.): מַאן גָּרִים לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל לְמֶהֱוֵי סוֹרֵר וּמוֹרֶה לְגַבֵּי אֲבוּהוֹן דְּבִשְׁמַיָּא? בְּגִין דְּאִיהוּ זוֹלֵל וְסוֹבֵא בִּשְׂאָר עַמִּין, דִּכְתִיב (תְּהִלִּים קו): ״וַיִּתְעָרְבוּ בַגּוֹיִם וַיִּלְמְדוּ מַעֲשֵׂיהֶם״. וּכְתִיב (בְּמִדְבַּר כה, ב): ״וַיֹּאכַל הָעָם וַיִּשְׁתַּחֲווּ״, דְּעִקָּרָא וְיסוֹדָא אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה. כַּד עָבְדִין בִּשְׂאָר עַמִּין, דָּא גָּרִים לוֹן לְמִיהֱוֵי בֶּן סוֹרֵר וּמוֹרֶה לְגַבֵּי אֲבוּהוֹן דְּבִשְׁמַיָּא, עַיֵּן שָׁם. וּבִשְׁבִיל זֶה אֻמּוֹת הָעוֹלָם מְשֻׁקָּצִים וּמִתְעָבִים, מִפְּנֵי שֶׁאוֹכְלִים מַאֲכָלוֹת אֲסוּרִים, כִּי הַטֶּבַע שֶׁל הָאָדָם שֶׁנִּמְשָׁךְ אַחַר הָאֲכִילָה שֶׁאוֹכֵל, וְגוֹיִים וְאֻמּוֹת הָעוֹלָם שְׁקוּעִים בְּמַאֲכָלוֹת אֲסוּרִים, שְׁקָצִים וּרְמָשִׂים, וְלָכֵן גּוּפָם מְזֹהָם וּמִתְעָב, וּכְמַאֲמָרָם זַ״ל (עֲבוֹדָה זָרָה לא:): אַיְידִי דְּאָכְלִי שְׁקָצִים וּרְמָשִׂים חָבִיל גּוּפַיְיהוּ. וְזֶה שֶׁכָּתוּב (מַלְאָכִי א, יא): ״בְּכָל מָקוֹם מֻקְטָר מֻגָּשׁ לִשְׁמִי״; כִּי אַף שֶׁהֵם עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה, כָּל כֹּחָם הוּא בָּא מִפְּגַם חֶלְקֵי הַמִּזְבֵּחַ, וְעַל־כֵּן אָמַר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ: ״מֻקְטָר וּמֻגָּשׁ לִשְׁמִי״, כִּי כֹּחָם הוּא מֵהַנִּצּוֹץ הַקָּדוֹשׁ שֶׁל הַמִּזְבֵּחַ דִּקְדֻשָּׁה שֶׁנָּפַל לָשָׁם. [וְזֶה שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּמִדְבַּר רַבָּה, פָּרָשָׁה ג׳, סִימָן ג׳): אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, אִלּוּ הָיוּ אֻמּוֹת הָעוֹלָם יוֹדְעִים מַה בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ יָפֶה לָהֶם, קַסְטְרִיּוֹת הָיוּ מַקִּיפִין אוֹתוֹ כְּדֵי לְשָׁמְרוֹ, שֶׁהָיָה יָפֶה לָהֶם יוֹתֵר מִשֶּׁל יִשְׂרָאֵל, עַיֵּן שָׁם. כִּי הֵרֵי הֵם נֶהֱנוּ מֵהַקָּרְבָּנוֹת, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (שָׁם, פָּרָשָׁה כא, סִימָן כד), זֶה שֶׁאָמַר הַכָּתוּב (תְּהִלִּים קט, ד): ״תַּחַת אַהֲבָתִי יִשְׂטְנוּנִי וַאֲנִי תְּפִלָּה״, אַתְּ מוֹצֵא בֶּחָג, יִשְׂרָאֵל מַקְרִיבִין לְפָנֶיךָ שִׁבְעִים פָּרִים עַל שִׁבְעִים אֻמּוֹת, אָמְרוּ יִשְׂרָאֵל: רִבּוֹן הָעוֹלָמִים, הֵרֵי אָנוּ מַקְרִיבִין עֲלֵיהֶם שִׁבְעִים פָּרִים, וְהָיוּ צְרִיכִין לֶאֱהֹב אוֹתָנוּ, וְהֵם שׂוֹנְאִין אוֹתָנוּ, שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם): ״תַּחַת אַהֲבָתִי יִשְׂטְנוּנִי״. וְכֵן אָמְרוּ (תַּנְחוּמָא פִּנְחָס): אַתְּ מוֹצֵא בֶּחָג, שֶׁיִּשְׂרָאֵל מַקְרִיבִים שִׁבְעִים פָּרִים עַל שִׁבְעִים אֻמּוֹת, אָמְרוּ יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, הֵרֵי אָנוּ מַקְרִיבִים שִׁבְעִים פָּרִים לִשְׁבְעִים אֻמּוֹת, לְפִיכָךְ הָיוּ צְרִיכִין אַף הֵם לִהְיוֹת אוֹהֲבִין אוֹתָנוּ, וְלֹא דַּיָּם שֶׁאֵין אוֹהֲבִין אוֹתָנוּ אֶלָּא שׂוֹנְאִין אוֹתָנוּ, עַיֵּן שָׁם. נִמְצָא, שֶׁגַּם אֻמּוֹת הָעוֹלָם יוֹנְקִים מֵהַמִּזְבֵּחַ וּמְקַבְּלִים מִשָּׁם חִיּוּת, וּבָזֶה שֶׁנִּשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל נִתְעוֹרְרִים בִּתְשׁוּקָה עֲצוּמָה אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, עַל־יְדֵי־זֶה הֵם מַכְנִיסִים הִרְהוּר תְּשׁוּבָה גַּם בְּאֻמּוֹת הָעוֹלָם, וּבִפְרָט כְּשֶׁמְּדַבְּרִים דִּבּוּרֵי אֱמוּנָה, עַל־יְדֵי־זֶה מִתְגַּיְּרִים

ד וּלְהַשְׁלִים פְּגַם הַמְּזִבֵּחַ הוּא עַל־יְדֵי גֵּרִים, כִּי כָּל הָעֲבוֹדָה זָרָה אֵין לָהֶם כֹּחַ כִּי־אִם מִפְּגַם הַמְּזִבֵּחַ, וְזֶה שֶׁכָּתוּב (מַלְאָכִי א): ״בְּכָל מָקוֹם מֻקְטָר וּמֻגָּשׁ לִשְׁמִי״, כִּי אַף שֶׁהֵם עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה, כָּל כֹּחָם הוּא בָּא מִפְּגַם חֶלְקֵי הַמִּזְבֵּחַ, וְעַל־כֵּן אָמַר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ: ״מֻקְטָר וּמֻגָּשׁ לִשְׁמִי״, כִּי כֹּחָם הוּא מֵהַנִּיצּוֹץ הַקָּדוֹשׁ שֶׁל הַמִּזְבֵּחַ דִּקְדֻשָּׁה שֶׁנָּפַל

אֻמּוֹת הָעוֹלָם]. וְעַל־יְדֵי הַגֵּרִים, עַל־יְדֵי שֶׁכָּל אֶחָד מַשְׁלִיךְ אֱמוּנָתוֹ וְהוֹלֵךְ אַחַר אֱמוּנַת יִשְׂרָאֵל, עַל־יְדֵי־זֶה מַכְנִיעַ הָעֲבוֹדָה זָרָה שֶׁנַּעֲשָׂה מִפְּגַם חֶלְקֵי הַמְּזִבֵּחַ, וְאָזַי חוֹזְרִין נִצוֹצֵי חֶלְקֵי הַמְּזִבֵּחַ לִמְקוֹמָם וְנִשְׁלָם הַמְּזִבֵּחַ וְכָל זֶה נַעֲשֶׂה עַל־יְדֵי כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל, כְּשֶׁחוֹזֵר בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה בְּעֵת אֲכִילָתוֹ, וְשׁוֹמֵר מְאֹד שֶׁלֹּא יִכָּשֵׁל בְּמַאֲכָלוֹת אֲסוּרִים, וּמְדַבֵּק אֶת עַצְמוֹ בָּאֲלָקוּת שֶׁיֵּשׁ בְּתוֹךְ הַמַּאֲכָל, עַל־יְדֵי־זֶה גּוֹרֵם שֶׁיִּהְיוּ נַעֲשִׂים גֵּרִים וְיִתְגַּיְּרוּ, וְדוֹ״ק].

(עַכְשָׁו יַלְבִּישׁ אֶת הַשָּׂגָתוֹ בְּפָסוּק):

וְזֶה בְּחִינוֹת (בַּמִּדְבָּר כג, כד): **״לֹא יְשִׁכַּב עַד יֹאכַל טֶרֶף וְדַם חֲלָלִים יִשְׁתֶּה״, וְתַרְגּוּמוֹ: ׳וְנִכְסֵי עַמְמַיָּא יֵירַת׳, ״יֹאכַל טֶרֶף״, זֶה בְּחִינוֹת שְׁלֵמוּת הַמְּזִבֵּחַ, בְּחִינַת ׳מִזְבֵּחַ בְּחֶלְקוֹ שֶׁל טוֹרֶף׳ כַּנַּ״ל, וְזֶה נַעֲשֶׂה עַל־יְדֵי ׳וְנִכְסֵי עַמְמַיָּא יֵירַת׳, הַיְנוּ עַל־יְדֵי גֵּרִים, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זְכרוֹנָם לִבְרָכָה** (בָּבָא בַּתְרָא מב. נג: קמט. וּבְכַמָּה מְקוֹמוֹת) **לְעִנְיַן יֶרֶשֶׁת הַגֵּר: ׳כָּל הַקּוֹדֵם בִּנְכְסֵי הַגֵּר זָכָה׳:**

לְשָׁם. וְעַל־יְדֵי הַגֵּרִים, עַל־יְדֵי שֶׁכָּל אֶחָד מַשְׁלִיךְ אֱמוּנָתוֹ וְהוֹלֵךְ אַחַר אֱמוּנַת יִשְׂרָאֵל, עַל־יְדֵי־זֶה מַכְנִיעַ הָעֲבוֹדָה זָרָה שֶׁנַּעֲשָׂה מִפְּגַם חֶלְקֵי הַמְּזִבֵּחַ, וְאָזַי חוֹזְרִין נִיצוֹצֵי חֶלְקֵי הַמְּזִבֵּחַ לִמְקוֹמָם וְנִשְׁלָם הַמְּזִבֵּחַ:

וְזֶה בְּחִינוֹת (בַּמִּדְבָּר כג): **״לֹא יְשִׁכַּב עַד יֹאכַל טֶרֶף וְדַם חֲלָלִים יִשְׁתֶּה״, וְתַרְגּוּמוֹ: ׳וְנִכְסֵי עַמְמַיָּא יֵירַת׳, ״יֹאכַל טֶרֶף״, זֶה בְּחִינוֹת שְׁלֵמוּת הַמְּזִבֵּחַ, בְּחִינַת ׳מִזְבֵּחַ בְּחֶלְקוֹ שֶׁל טוֹרֶף׳ כַּנַּ״ל, וְזֶה נַעֲשֶׂה עַל־יְדֵי ׳וְנִכְסֵי עַמְמַיָּא יֵירַת׳, הַיְנוּ עַל־יְדֵי גֵּרִים, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זְכרוֹנָם לִבְרָכָה** (בָּבָא בַּתְרָא מב. נג: קמט. וּבְכַמָּה מְקוֹמוֹת) **לְעִנְיַן יֶרֶשֶׁת הַגֵּר: ׳כָּל הַקּוֹדֵם בִּנְכְסֵי הַגֵּר זָכָה׳:** נִמְצָא, שֶׁיֶּרֶשֶׁת הַגֵּר שַׁיֶּכֶת לְמִי שֶׁמְּקָרֵב אוֹתוֹ אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְזֶה נַעֲשֶׂה עַל־יְדֵי שֶׁמְּדַבְּרִים עִמּוֹ דִּבּוּרֵי אֱמוּנָה, שֶׁאָז מוֹצֵא הֵפֶךְ אֱמוּנָתוֹ, וְהוּא חוֹזֵר אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וּבָזֶה נִשְׁלָם הַמְּזִבֵּחַ; כִּי בֶּאֱמֶת כָּל הַטּוֹבוֹת וְהַהַשְׁפָּעוֹת שֶׁיֵּשׁ לְאֻמּוֹת הָעוֹלָם, הַכֹּל בָּא מֵהַקָּרְבָּנוֹת שֶׁהִקְרִיבוּ בַּמִּזְבֵּחַ לְזַכּוֹתָם. וְלָכֵן עַכְשָׁו שֶׁמְּדַבְּרִים רַק דִּבּוּרֵי אֱמוּנָה, אָזַי מְתַגַּיְּרִים גֵּרִים, וְהֵם מַשְׁלִימִים אֶת פְּגַם הַמִּזְבֵּחַ, וְכָל הַהַשְׁפָּעוֹת חוֹזְרוֹת אֶל עַם יִשְׂרָאֵל, וְדוֹ״ק.

[וּמִכָּל זֶה תָּבִין וְתַשְׂכִּיל אֵיךְ שֶׁדָּרְשׁוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (תַּנְחוּמָא בָּלָק) עַל פָּסוּק זֶה: ״לֹא יְשִׁכַּב עַד יֹאכַל טֶרֶף וְדַם חֲלָלִים יִשְׁתֶּה״, עָמְדוּ מְשָׁנָתָן עוֹמְדִים כַּאֲרָיוֹת, חוֹטְפִים קְרִיאַת שְׁמַע וּמַמְלִיכִים לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, נַעֲשִׂין אֲרָיוֹת מַפְלִיגִין לְדֶרֶךְ אֶרֶץ לְמַשָּׂא וּמַתָּן, אִם נִתְקַל אֶחָד בִּכְלוּם אוֹ אִם מְחַבְּלִין בָּאוּ לִגַּע בְּאֶחָד מֵהֶם מַמְלִיךְ לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, לֹא יִשְׁכַּב עַד יֹאכַל טֶרֶף, כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר ה׳ אֶחָד, נֶאֱכָלִין הַמְחַבְּלִין מִפָּנָיו, מְלַחֲשִׁין אַחֲרָיו: בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד וּבוֹרְחִין, וְהוּא נִסְמָךְ בִּזְכוּת קְרִיאַת שְׁמַע מְשׁוֹמְרֵי הַיּוֹם לְשׁוֹמְרֵי הַלַּיְלָה. וּכְשֶׁבָּא לִישֵׁן, מַפְקִיד רוּחוֹ בְּיַד הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְאוֹמֵר: ״בְּיָדְךָ אַפְקִיד רוּחִי״, וּכְשֶׁנֶּעוֹר — מַמְלִיךְ לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, הַשּׁוֹמְרִין בַּלַּיְלָה מוֹסְרִים אוֹתוֹ לְשׁוֹמְרֵי הַיּוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים קל, ו): ״נַפְשִׁי לַאדֹנָ״י מִשֹּׁמְרִים לַבֹּקֶר שֹׁמְרִים לַבֹּקֶר״, לָכֵן בִּלְעָם אוֹמֵר אֵין אֵמָה בָּזוֹ, עַיִן שָׁם. כִּי זֶה סוֹבֵב עַל קְרִיאַת שְׁמַע, שֶׁהוּא גִּלּוּי הָאֱמוּנָה, שֶׁבָּזֶה שֶׁבַּר

יִשְׂרָאֵל תָּמִיד מְדַבֵּר דִּבּוּרֵי אֱמוּנָה, הֵן כְּשֶׁקָּם בַּבֹּקֶר, וְהֵן כְּשֶׁעוֹסֵק כָּל הַיּוֹם בְּמַשָּׂא וּמַתָּן, וְהֵן כְּשֶׁהוֹלֵךְ לִישֹׁן, עַל־יְדֵי־זֶה מַזִּיקִין וּמְחַבְּלִין בְּדַלִּין מִמֶּנּוּ, וְנַעֲשֶׂה הִתְעוֹרְרוּת גְּדוֹלָה בָּעוֹלָם, עַד שֶׁהַדִּבּוּרֵי אֱמוּנָה שֶׁבַּר יִשְׂרָאֵל מַזְכִּיר, נֶחֱקָקִים גַּם אֵצֶל אֻמּוֹת הָעוֹלָם, וְהֵם מִתְגַּיְּרִים, וְהָבֵן.]

ה. אַךְ אֵיךְ אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹת גֵּרִים, וַהֲלֹא הֵם רְחוֹקִים מְאֹד מִקְּדֻשַּׁת יִשְׂרָאֵל, וּמֵאַיִן בָּא זֹאת שֶׁיָּבוֹא לָהֶם עַל הַדַּעַת שֶׁיִּתְגַּיְּרוּ? אַךְ דַּע, שֶׁזֶּה נַעֲשָׂה עַל־יְדֵי בְּחִינוֹת (מִשְׁלֵי יט) **״הוֹן יֹסִיף רֵעִים רַבִּים״, הַיְנוּ עַל־יְדֵי צְדָקָה שֶׁנּוֹתֵן לְתַלְמִיד־חָכָם, שֶׁהוּא כָּלוּל מִכַּמָּה נַפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל.**

כִּי בֶּאֱמֶת אֵיךְ אֶפְשָׁר לְעַכּוּ״ם לָבוֹא לֶאֱמוּנַת יִשְׂרָאֵל, וַהֲלֹא הֵם רְחוֹקִים מְאֹד מִיִּשְׂרָאֵל? וְאֵיךְ אֶפְשָׁר לְדַבֵּר לָהֶם שֶׁיִּשְׁמְעוּ וְיָבוֹאוּ לֶהָאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה? אַךְ כְּמוֹ כְּשֶׁאֶחָד רָחוֹק מְאֹד מֵחֲבֵרוֹ, וְאִי אֶפְשָׁר לְדַבֵּר אֵלָיו שֶׁיִּשְׁמַע, צָרִיךְ לִכְתֹּב לוֹ כְּתָב, כֵּן צָרִיךְ לִשְׁלֹחַ בְּחִינַת כְּתָב לָהֶם, עַד שֶׁיּוּכְלוּ לִשְׁמֹעַ אַף שֶׁהֵם רְחוֹקִים; הַיְנוּ כְּשֶׁאָדָם מְדַבֵּר דִּבּוּרֵי אֱמוּנָה, זֶה הוֹלֵךְ מִסּוֹף הָעוֹלָם וְעַד סוֹפוֹ, וְנִכְתָּב בִּלְבּוֹת בְּנֵי־אָדָם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (מִשְׁלֵי ג, ד)**: ״כָּתְבֵם עַל לוּחַ לִבֶּךָ״. כִּי עִקַּר חוּשׁ הַשְּׁמִיעָה הוּא מֵחֲמַת שֶׁאוֹתִיּוֹת הַדִּבּוּר נֶחֱקָקִים בָּאֲוִיר, וְהָאֲוִירִים מַכִּים זֶה בָּזֶה, עַד שֶׁבָּא לְאָזֶן הַשּׁוֹמֵעַ. וְעַל־כֵּן כְּשֶׁהָאֲוִיר נַח וְזַךְ וְצָלוּל, אֲזַי כְּשֶׁמְּדַבֵּר אֶחָד שֶׁיָּכוֹל לְדַבֵּר, מַעֲלָה גְּדוֹלָה לָתֵת צְדָקָה לְצַדִּיקִים וְתַלְמִידֵי חֲכָמִים דַּיְקָא. וְזֶה שֶׁאוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פָּרָשָׁה פו, סִימָן ז׳): בְּכָל מָקוֹם שֶׁהַצַּדִּיקִים הוֹלְכִים — הַשְּׁכִינָה הוֹלֶכֶת עִמָּהֶם. וּכְמַאֲמָרָם זַ״ל (שִׁיר הַשִּׁירִים רַבָּה, פָּרָשָׁה ח׳, סִימָן יג): כָּל מָקוֹם שֶׁהִשְׂרָה הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא אֶת תּוֹרָתוֹ, הִשְׂרָה אֶת שְׁכִינָתוֹ. וְלָכֵן הַתַּלְמִיד חָכָם שֶׁמְּחַדֵּשׁ בַּתּוֹרָה, הוּא מַשְׁרֶה אֶת הַשְּׁכִינָה, וּכְשֶׁהַשְּׁכִינָה בָּעוֹלָם, נַעֲשֶׂה הִתְעוֹרְרוּת גַּם בֵּין הַטּוֹב שֶׁבְּאֻמּוֹת הָעוֹלָם, וְהֵם מִתְגַּיְּרִים. וְלָכֵן הִיא

הֵינוּ זֶה שֶׁדָּבוּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ בִּדְבֵקוּת אֱמֶת, וְהוּא בָּטֵל וּמְבֻטָּל בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְהוּא כְּשֶׁמְּדַבֵּר דִּבּוּרֵי אֱמוּנָה, דִּבּוּרוֹ הוֹלֵךְ מִסּוֹף הָעוֹלָם וְעַד סוֹפוֹ, אֲזַי נִשְׁמָע הַדִּבּוּר לְמֶרָחוֹק, כְּמוֹ שֶׁרוֹאִין בְּחוּשׁ, כְּשֶׁיֵּשׁ אֲוִיר נַח וְזַךְ, וְאֶחָד צוֹעֵק בְּקוֹל גָּדוֹל, נִשְׁמַע צַעֲקָתוֹ וְדִבּוּרוֹ לְמֶרָחוֹק, אֲבָל כְּשֶׁיֵּשׁ רוּחַ סְעָרָה וְנִתְעַכֵּר הָאֲוִיר, אֲזַי אִי אֶפְשָׁר לַחֲבֵרוֹ לִשְׁמֹעַ אֶת קוֹל הַצוֹעֵק, כִּי הָרוּחַ מְבַלְבֵּל וּמַפְרִיד חֶלְקֵי הָאֲוִירִים וְנִתְפַּזְּרִים, עַד שֶׁאִי אֶפְשָׁר לַחֲבֵרוֹ לִשְׁמֹעַ אֲפִלּוּ הַקּוֹל, מִכָּל שֶׁכֵּן הַדִּבּוּר בְּעַצְמוֹ. וְכָל זֶה נֶאֱמַר סְתָם כְּשֶׁאָדָם צוֹעֵק וּמַכְרִיז אֵיזֶה דָּבָר לַחֲבֵרוֹ, אִם יֵשׁ אֲוִיר הַנַּח וְהַזַּךְ, אֲזַי הוּא יָכוֹל לִשְׁמֹעַ אֶת קוֹלוֹ לְמֶרָחוֹק, וְאִם יֵשׁ רוּחַ סְעָרָה, וְנִתְבַּלְבֵּל חֶלְקֵי הָאֲוִירִים, אָז לֹא יָכוֹל לִשְׁמֹעַ אֶת קוֹלוֹ, מִכָּל שֶׁכֵּן וְקַל וָחֹמֶר בְּרוּחָנִיּוּת, אִם אֵין אֲוִיר הַנַּח וְהַזַּךְ, שֶׁיֵּשׁ מַחֲלֹקֶת וּמְרִיבוֹת בֵּין בְּנֵי־אָדָם, הֵם גּוֹרְמִים שֶׁהַצַּדִּיק הַדָּבוּק בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, שֶׁמְּדַבֵּר דִּבּוּרֵי אֱמוּנָה וְגִלּוּי אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, דְּבָרוֹ לֹא יֵלֵךְ לְמֶרָחוֹק. [וּמִכָּל זֶה תָּבִין וְתַשְׂכִּיל אֶת גְּנוּת הַמַּחֲלֹקֶת שֶׁיֵּשׁ עַל הַצַּדִּיק הַדָּבוּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁזֶּה גּוֹרֵם שֶׁדִּבּוּרֵי אֱמוּנָה שֶׁמְּגַלֶּה לֹא יֵלְכוּ בָּעוֹלָם, וְלֹא יַעֲשׂוּ אֶת הַפְּעֻלָּה. וְעָוֹן שֶׁל הָאָדָם הַחוֹלֵק עַל הַצַּדִּיק חָמוּר מְאֹד, כִּי הוּא מוֹנֵעַ רַבִּים מִלָּשׁוּב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, אוֹי לוֹ וְאוֹי לְנַפְשׁוֹ].

וְעַל־יְדֵי צְדָקָה הוּא לוֹקֵחַ נְפָשׁוֹת, כִּי לוֹקֵחַ לְעַצְמוֹ רֵעִים וְאוֹהֲבִים, כְּמוֹ שֶׁאָמַר מוּנְבַּז (בָּבָא בַּתְרָא יא): **אֲבוֹתַי גָּנְזוּ מָמוֹן, וַאֲנִי גָּנַזְתִּי נְפָשׁוֹת; נִמְצָא, שֶׁכָּל מַה שֶּׁגּוֹתֵן צְדָקָה לְיוֹתֵר אֲנָשִׁים, עַל־יְדֵי־זֶה הוּא קוֹנֶה לוֹ רֵעִים יוֹתֵר, וְעַל־יְדֵי זֹאת הָאַהֲבָה שֶׁקּוֹנֶה עַל־יְדֵי הַצְּדָקָה, עַל־יְדֵי־זֶה נִזְדַּכֵּךְ הָאֲוִיר, וְכָל מַה שֶּׁגּוֹתְנִים לְיוֹתֵר אֲנָשִׁים צְדָקָה, וְקוֹנֶה אַהֲבָה עִם יוֹתֵר אֲנָשִׁים, עַל־יְדֵי־זֶה נִתְרַבֶּה יוֹתֵר הָאֲוִיר הַנַּח וְהַזַּךְ, כִּי בָּזֶה שֶׁגּוֹתְנִים צְדָקָה לַזּוּלַת, מַמְשִׁיכִים אֶת לִבּוֹ אֵלָיו, כִּי כְּשֶׁאָדָם עָנִי, לִבּוֹ אֵינוֹ שָׁלֵם עִמּוֹ, וּמַה גַּם שֶׁיֵּשׁ לוֹ קֻשְׁיוֹת עָלָיו יִתְבָּרַךְ, וְכֵן יֵשׁ לוֹ טְעָנוֹת עַל בְּנֵי־אָדָם, וְלָכֵן אֵין אֲוִיר הַנַּח וְהַזַּךְ, שֶׁאֶחָד לֹא יָכוֹל לְקַבֵּל מֵהַשֵּׁנִי. אֲבָל בָּזֶה שֶׁאָדָם נוֹתֵן צְדָקָה, נַעֲשֶׂה שָׁלוֹם בֵּינוֹ לְבֵין הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וּבֵינוֹ לְבֵין הַבְּרִיּוֹת. וְכַמּוּבָא** (זֹהַר חָדָשׁ רוּת): **הֱעָנִי בְּשָׁעָה שֶׁרוֹאֶה אֶת עַצְמוֹ בְּדַחַק, הוּא עוֹשֶׂה מְרִיבָה כְּלַפֵּי מַעְלָה, הַמַּחֲזִיק בְּיָדוֹ שֶׁל עָנִי, וְעוֹשֶׂה עִמּוֹ צְדָקָה, כְּבָיְכוֹל, עִם הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא עוֹשֶׂה שָׁלוֹם, לְפִי שֶׁגּוֹרֵם לֶעָנִי שֶׁמְּבַקֵּשׁ מְחִילָה מִלְּפָנָיו יִתְבָּרַךְ עַל שֶׁהִטִּיחַ דְּבָרִים כְּלַפֵּי מַעְלָה, וְאָז**

עוֹשֶׂה שָׁלוֹם בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ. וּמִי גָּרַם לוֹ לַעֲשׂוֹת שָׁלוֹם? הַנּוֹתֵן צְדָקָה לֶעָנִי, וְהֶחֱזִיק בְּיָדוֹ. וְלָכֵן מִי שֶׁעוֹשֶׂה עִם עָנִי צְדָקָה, גּוֹרֵם שֶׁתֵּצֵא מִלִּבּוֹ הַשִּׂנְאָה שֶׁיֵּשׁ לוֹ כְּלַפֵּי מַעְלָה וּכְלַפֵּי זוּלָתוֹ, וְנִכְנֶסֶת בּוֹ אַהֲבָה, אֲשֶׁר אֵין לְמַעְלָה מִזֶּה. כִּי אַהֲבָה הִוא אִתְדַּבְּקוּת רוּחָא בְּרוּחָא, דְּהַיְנוּ רוּחַ הָאוֹהֵב בְּרוּחַ הַנֶּאֱהָב, שֶׁזֶּה בְּחִינַת אֲוִיר הַנָּח, שֶׁרוּחָם נָחִים זֶה מִזֶּה, כִּי אֵין רוּחַ רָעָה, שֶׁהִוא שִׂנְאָה, שֶׁמַּפְרִיד בֵּינֵיהֶם, כִּי הַשִּׂנְאָה הִיא בְּחִינַת רוּחַ רָעָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שׁוֹפְטִים ט): ״וַיִּשְׁלַח ה׳ רוּחַ רָעָה בֵּין אֲבִימֶלֶךְ וּבֵין אַנְשֵׁי שְׁכֶם״, וּפֵרֵשׁ רַשׁ״י: ׳שִׂנְאָה׳, נִמְצָא שֶׁשִּׂנְאָה הִוא בְּחִינַת רוּחַ רָעָה, בִּלְבוּל הָאֲוִיר, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה אֵין יְכוֹלִין לִשְׁמֹעַ הַדִּבּוּר; וּלְהֶפֶךְ, אַהֲבָה וְרֵעוּת הִוא בְּחִינַת אֲוִיר הַנָּח וְהַזַּךְ, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה נִשְׁמָע הַדִּבּוּר לְמֶרְחוֹק, וְזֶה נַעֲשֶׂה עַל־יְדֵי צְדָקָה, בְּחִינַת ״הוֹן יֹסִיף רֵעִים רַבִּים״, שֶׁעַל־יְדֵי צְדָקָה הוּא לוֹקֵחַ לוֹ רֵעִים וְאוֹהֲבִים, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשֶׂה בְּחִינַת הָאֲוִיר הַנָּח וְהַזַּךְ כַּנַּ״ל.

וְכָל מַה שֶּׁמַּרְבֶּה לִתֵּן צְדָקָה לְיוֹתֵר אֲנָשִׁים, נִתְרַבֶּה בְּיוֹתֵר בְּחִינַת הָאֲוִיר הַנָּח וְהַזַּךְ, כִּי כְּשֶׁנּוֹתֵן צְדָקָה לְאִישׁ אֶחָד, נִמְצָא שֶׁקּוֹנֶה לוֹ אוֹהֵב אֶחָד, וַאֲזַי נִתְדַּבֵּק רוּחוֹ בְּרוּחוֹ, וְנַעֲשֶׂה שֶׁטַח קָטָן שֶׁל אֲוִיר הַנָּח וְהַזַּךְ, וּכְשֶׁנּוֹתֵן צְדָקָה לִשְׁנֵי אֲנָשִׁים, נַעֲשֶׂה שֶׁטַח יוֹתֵר גָּדוֹל שֶׁל אֲוִיר הַנָּח וְהַזַּךְ. וְכֵן כָּל מַה שֶּׁמַּרְבֶּה לִתֵּן לְיוֹתֵר אֲנָשִׁים, וְקוֹנֶה לוֹ רֵעִים וְאוֹהֲבִים יוֹתֵר, בִּבְחִינַת: ״הוֹן יֹסִיף רֵעִים רַבִּים״, נִתְגַּדֵּל וְנִתְרַבֶּה יוֹתֵר וְיוֹתֵר הַשֶּׁטַח שֶׁל הָאֲוִיר הַנָּח וְהַזַּךְ. וְעַל־כֵּן הָעִקָּר לִתֵּן צְדָקָה לְצַדִּיקִים אֲמִתִּיִּים וְלַעֲנִיִּים הַגּוּנִים, שֶׁכְּלוּלִים מִכַּמָּה נַפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל, כִּי בָּזֶה הִוא נִכְלָלִים זֶה בָּזֶה בְּאַהֲבָה גְּדוֹלָה מְאֹד, וּמְמַלֵּא מְקַבְּלִים דִּבּוּר אֶחָד שֶׁל

הִוא אִתְדַּבְּקוּת רוּחָא בְּרוּחָא, דְּהַיְנוּ רוּחַ הָאוֹהֵב בְּרוּחַ הַנֶּאֱהָב, שֶׁזֶּה בְּחִינַת אֲוִיר הַנָּח, שֶׁרוּחָם נָחִים זֶה מִזֶּה, כִּי אֵין רוּחַ רָעָה, שֶׁהִוא שִׂנְאָה, שֶׁמַּפְרִיד בֵּינֵיהֶם, כִּי הַשִּׂנְאָה הִיא בְּחִינַת רוּחַ רָעָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שׁוֹפְטִים ט): ״וַיִּשְׁלַח ה׳ רוּחַ רָעָה בֵּין אֲבִימֶלֶךְ וּבֵין אַנְשֵׁי שְׁכֶם״, וּפֵרֵשׁ רַשׁ״י: ׳שִׂנְאָה׳, נִמְצָא שֶׁשִּׂנְאָה הִוא בְּחִינַת רוּחַ רָעָה, בִּלְבוּל הָאֲוִיר, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה אֵין יְכוֹלִין לִשְׁמֹעַ הַדִּבּוּר; וּלְהֶפֶךְ, אַהֲבָה וְרֵעוּת הִוא בְּחִינַת אֲוִיר הַנָּח וְהַזַּךְ, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה נִשְׁמָע הַדִּבּוּר לְמֶרְחוֹק, וְזֶה נַעֲשֶׂה עַל־יְדֵי צְדָקָה, בְּחִינַת ״הוֹן יֹסִיף רֵעִים רַבִּים״, שֶׁעַל־יְדֵי צְדָקָה הוּא לוֹקֵחַ לוֹ רֵעִים וְאוֹהֲבִים, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשֶׂה בְּחִינַת הָאֲוִיר הַנָּח וְהַזַּךְ כַּנַּ״ל; כִּי עַל־יְדֵי־זֶה נִכְלָלִים זֶה בָּזֶה בְּאַהֲבָה גְּדוֹלָה מְאֹד, וּמְמַלֵּא מְקַבְּלִים דִּבּוּר אֶחָד שֶׁל

וְכָל מַה שֶּׁמַּרְבֶּה לִתֵּן צְדָקָה לְיוֹתֵר אֲנָשִׁים, נִתְרַבֶּה בְּיוֹתֵר בְּחִינַת הָאֲוִיר הַנָּח וְהַזַּךְ, כִּי כְּשֶׁנּוֹתֵן צְדָקָה לְאִישׁ אֶחָד, נִמְצָא שֶׁקּוֹנֶה לוֹ אוֹהֵב אֶחָד, וַאֲזַי נִתְדַּבֵּק רוּחוֹ בְּרוּחוֹ, וְנַעֲשֶׂה שֶׁטַח קָטָן שֶׁל אֲוִיר הַנָּח וְהַזַּךְ, וּכְשֶׁנּוֹתֵן צְדָקָה לִשְׁנֵי אֲנָשִׁים, נַעֲשֶׂה שֶׁטַח יוֹתֵר גָּדוֹל שֶׁל אֲוִיר הַנָּח וְהַזַּךְ. וְכֵן כָּל מַה שֶּׁמַּרְבֶּה לִתֵּן לְיוֹתֵר אֲנָשִׁים, וְקוֹנֶה לוֹ רֵעִים וְאוֹהֲבִים יוֹתֵר, בִּבְחִינַת: ״הוֹן יֹסִיף רֵעִים רַבִּים״, נִתְגַּדֵּל וְנִתְרַבֶּה יוֹתֵר וְיוֹתֵר הַשֶּׁטַח שֶׁל הָאֲוִיר הַנָּח וְהַזַּךְ. וְעַל־כֵּן הָעִקָּר לִתֵּן צְדָקָה לְצַדִּיקִים אֲמִתִּיִּים וְלַעֲנִיִּים הַגּוּנִים, שֶׁכְּלוּלִים מִכַּמָּה נַפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל, כִּי בָּזֶה הִוא

הוּא מַגְדִּיל מְאֹד הַשֶּׁטַח שֶׁל הָאֲוִיר הַנָּח וְהַזָּךְ כַּנַּ״ל. כִּי בַּצְּדָקָה שֶׁנּוֹתֵן לָהֶם לְבַד, הוּא קוֹנֶה לוֹ רֵעִים רַבִּים מְאֹד, כִּי הֵם כְּלוּלִים מֵהָרִבָּה נְפָשׁוֹת, שֶׁעַל יְדֵי זֶה מִתְרַבֶּה בְּיוֹתֵר בְּחִינַת הָאֲוִיר הַנָּח וְהַזָּךְ כַּנַּ״ל; כִּי הַצַּדִּיקִים, נִשְׁמוֹתֵיהֶם נִכְלָלִים מֵהֲמוֹן נְשָׁמוֹת, וְעַל־כֵּן כְּשֶׁאֶחָד נוֹתֵן צְדָקָה לְהַצַּדִּיק הַזֶּה שֶׁנִּכְלָלִים בּוֹ הֲמוֹן נְשָׁמוֹת, הוּא גּוֹרֵם, שֶׁיּוֹתֵר וְיוֹתֵר אֲנָשִׁים יִשְׁמְעוּ אֶת דִּבְרֵי הַצַּדִּיק. וְכֵן אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (שִׁיר הַשִּׁירִים רַבָּה, פָּרָשָׁה ב׳): כָּל מִי שֶׁעָשָׂה חֶסֶד עִם אֶחָד מִגְּדוֹלֵי יִשְׂרָאֵל, מַעֲלֶה עָלָיו הַכָּתוּב כְּאִלּוּ עָשָׂה חֶסֶד עִם כָּל יִשְׂרָאֵל, כִּי הֲרֵי הוּא כָּלוּל מִכְּלַל נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְלָכֵן הוּא דָּבָר גָּדוֹל מְאֹד לְהַרְבּוֹת בִּצְדָקָה דַּיְקָא לְצַדִּיק כָּזֶה, שֶׁנִּכְלָלִים בּוֹ כְּלַל נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל. וְזֶה שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (שִׁיר הַשִּׁירִים זוּטָא, פֶּרֶק א׳): כָּל הַנּוֹתֵן צְדָקָה, לֹא לְעַצְמוֹ בִּלְבָד מֵיטִיב, אֶלָּא לְכָל הַבְּרִיּוֹת מִסּוֹף הָעוֹלָם וְעַד סוֹפוֹ, כִּי גּוֹרֵם אֲוִיר הַנַּח וְהַזָּךְ, וְעַל־יְדֵי־זֶה נִשְׁמָע קוֹל הַצַּדִּיק בְּכָל הָעוֹלָם. וַאֲזַי כְּשֶׁהָאֲוִיר נַח וָזַךְ, אֲזַי כְּשֶׁמְּדַבֵּר זֶה שֶׁיָּכוֹל לְדַבֵּר דִּבּוּר הַיִּשְׂרְאֵלִי, הַיְנוּ דִּבּוּר הַקָּדוֹשׁ, אֲזַי זֶה הַדִּבּוּר נִכְתָּב וְנֶחְקָק בְּהָאֲוִיר, בִּבְחִינַת (תְּהִלִּים מה): ״לְשׁוֹנִי עֵט סוֹפֵר מָהִיר״, וַאֲזַי הוֹלֵךְ הַדִּבּוּר וְנִשְׁמָע לְמֶרְחוֹק, בִּבְחִינַת (אֶסְתֵּר ט): ״וְשָׁמְעוּ הוֹלֵךְ בְּכָל הַמְּדִינוֹת״, כִּי מֵחֲמַת שֶׁהָאֲוִיר נָח וְזַךְ, יְכוֹלִים לִשְׁמֹעַ לְמֶרְחוֹק, וַאֲזַי זֶה הַדִּבּוּר נִכְתָּב בְּסִפְרֵיהֶם שֶׁל הָעַכּוּ״ם, מְדִינָה וּמְדִינָה כִּכְתָבָהּ, וַאֲזַי מוֹצְאִים הָעַכּוּ״ם בְּסִפְרֵיהֶם הֵפֶךְ אֱמוּנָתָם, כְּמוֹ שֶׁמָּצִינוּ כַּמָּה גֵּרִים שֶׁנִּתְגַּיְּרוּ מֵחֲמַת זֶה, מֵחֲמַת שֶׁמָּצְאוּ בְּסִפְרֵיהֶם הֵפֶךְ אֱמוּנָתָם, וּמֵאַיִן בָּא זֹאת, אֶלָּקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְכָל מֹחַ מַחֲשַׁבְתּוֹ נִכְלָל בָּאַיִן סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְאָז כְּשֶׁהוּא מְדַבֵּר אָז דִּבּוּרוֹ דִּבּוּר יִשְׂרְאֵלִי, דִּבּוּר שֶׁל אֱמוּנָה וְגִלּוּי אֱלֹקוּת בְּתַכְלִית הַמַּדְרֵגָה הָעֶלְיוֹנָה, שֶׁעוֹשֶׂה רֹשֶׁם בְּכָל הָעוֹלָם, הַיְנוּ דִּבּוּר הַקָּדוֹשׁ שֶׁל הַצַּדִּיק הַנִּכְלָל בָּאַיִן סוֹף בָּרוּךְ הוּא, אֲזַי זֶה הַדִּבּוּר נִכְתָּב וְנֶחְקָק בְּהָאֲוִיר, בִּבְחִינַת (תְּהִלִּים מה, ב): לְשׁוֹנִי עֵט סוֹפֵר מָהִיר״, כִּי הַלָּשׁוֹן שֶׁלּוֹ הִיא כְּעֵט סוֹפֵר, הַמַּעֲלֶה אֶת מַה שֶּׁחוֹשֵׁב בְּמֹחַ מַחֲשַׁבְתּוֹ עַל הַכְּתָב. וּכְמוֹ־כֵן הַצַּדִּיק הַמְדַבֵּר דִּבּוּרֵי אֱמוּנָה וְגִלּוּי אֱלֹקוּת, שֶׁהַדִּבּוּרִים הָאֵלּוּ נִכְתָּבִים בָּאֲוִיר הָעוֹלָם, וַאֲזַי הוֹלֵךְ הַדִּבּוּר וְנִשְׁמָע לְמֶרְחוֹק, בִּבְחִינַת (אֶסְתֵּר ט, ד): ״וְשָׁמְעוּ הוֹלֵךְ בְּכָל הַמְּדִינוֹת״; הַיְנוּ דִּבּוּרֵי מָרְדְּכַי הַצַּדִּיק שֶׁנִּקְרָא (אֶסְתֵּר ב, ה): ״אִישׁ יְהוּדִי״, שֶׁדִּבֵּר רַק דִּבּוּרֵי אֱמוּנָה וְהַשְׂגָּחָה פְּרָטִית, וְגִלָּה אֶת זֶה לְכָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, עַל־יְדֵי־זֶה גָּרַם, שֶׁרַבִּים נִתְגַּיְּרוּ. כִּי מֵחֲמַת שֶׁהָאֲוִיר נַח וְזַךְ יְכוֹלִים לִשְׁמֹעַ לְמֶרְחוֹק, וַאֲזַי זֶה הַדִּבּוּר נִכְתָּב בְּסִפְרֵיהֶם שֶׁל הָעַכּוּ״ם, מְדִינָה וּמְדִינָה כִּכְתָבָהּ, וַאֲזַי מוֹצְאִים הָעַכּוּ״ם בְּסִפְרֵיהֶם הֵפֶךְ אֱמוּנָתָם, כְּמוֹ שֶׁמָּצִינוּ כַּמָּה גֵּרִים שֶׁנִּתְגַּיְּרוּ מֵחֲמַת זֶה, מֵחֲמַת שֶׁמָּצְאוּ בְּסִפְרֵיהֶם הֵפֶךְ אֱמוּנָתָם. וּמֵאַיִן בָּא זֹאת,

מַגְדִּיל מְאֹד הַשֶּׁטַח שֶׁל הָאֲוִיר הַנָּח וְהַזָּךְ כַּנַּ״ל, כִּי בִּצְדָקָה שֶׁנּוֹתֵן לָהֶם לְבַד, הוּא קוֹנֶה לוֹ רֵעִים רַבִּים מְאֹד, כִּי הֵם כְּלוּלִים מֵהָרִבָּה נְפָשׁוֹת, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה מִתְרַבֶּה בְּיוֹתֵר בְּחִינַת הָאֲוִיר הַנָּח וְהַזָּךְ כַּנַּ״ל.

וַאֲזַי כְּשֶׁהָאֲוִיר נָח וָזַךְ, אֲזַי כְּשֶׁמְּדַבֵּר זֶה שֶׁיָּכוֹל לְדַבֵּר דִּבּוּר הַיִּשְׂרְאֵלִי, הַיְנוּ דִּבּוּר הַקָּדוֹשׁ, אֲזַי זֶה הַדִּבּוּר נִכְתָּב וְנֶחְקָק בְּהָאֲוִיר, בִּבְחִינַת (תְּהִלִּים מה): ״לְשׁוֹנִי עֵט סוֹפֵר מָהִיר״, וַאֲזַי הוֹלֵךְ הַדִּבּוּר וְנִשְׁמָע לְמֶרְחוֹק, בִּבְחִינַת (אֶסְתֵּר ט): ״וְשָׁמְעוּ הוֹלֵךְ בְּכָל הַמְּדִינוֹת״, כִּי מֵחֲמַת שֶׁהָאֲוִיר נָח וְזַךְ, יְכוֹלִים לִשְׁמֹעַ לְמֶרְחוֹק, וַאֲזַי זֶה הַדִּבּוּר נִכְתָּב בְּסִפְרֵיהֶם שֶׁל הָעַכּוּ״ם, מְדִינָה וּמְדִינָה כִּכְתָבָהּ, וַאֲזַי מוֹצְאִים הָעַכּוּ״ם בְּסִפְרֵיהֶם הֵפֶךְ אֱמוּנָתָם, כְּמוֹ שֶׁמָּצִינוּ כַּמָּה גֵּרִים שֶׁנִּתְגַּיְּרוּ מֵחֲמַת זֶה, מֵחֲמַת שֶׁמָּצְאוּ בְּסִפְרֵיהֶם הֵפֶךְ אֱמוּנָתָם.

שֶׁיִּמְצְאוּ עַתָּה מַה שֶּׁהוּא מִתְנַגֵּד לֶאֱמוּנָתָם? אַךְ זֶה בָּא עַל־יְדֵי הַדִּבּוּר שֶׁל הַצַּדִּיק, שֶׁנֶּחֱקַק וְנִכְתָּב בְּהָאֲוִיר, בִּבְחִינַת ״לְשׁוֹנִי עֵט סוֹפֵר מָהִיר״, וְהָאֲוִיר הָיָה זַךְ וְנָח עַל־יְדֵי בְּחִינַת ״הוֹן יוֹסִיף רְעִים רַבִּים״, עַד שֶׁהָלַךְ הַדִּבּוּר, בִּבְחִינַת: ״וְשָׁמְעוּ הוֹלֵךְ בְּכָל הַמְּדִינוֹת״, וְנֶחֱקַק וְנִכְתָּב שָׁם בְּסִפְרֵיהֶם. וְעַל־יְדֵי בְּחִינָה זֹאת מָצְאוּ בְּסִפְרֵיהֶם הֶפֶךְ אֱמוּנָתָם, וְעַל־יְדֵי־זֶה נִתְגַּיְּרוּ. כְּמוֹ שֶׁמְּסַפְּרִין מִכַּמָּה גֵּרִים שֶׁנִּתְגַּיְּרוּ עַל־יְדֵי־זֶה, עַל־יְדֵי שֶׁמָּצְאוּ בְּסִפְרֵיהֶם הֶפֶךְ אֱמוּנָתָם. וְכָל זֶה נִמְשָׁךְ מִבְּחִינָה הַנַּ״ל כַּנַּ״ל; כִּי בֶּאֱמֶת הַצַּדִּיק דָּבוּק בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְתָמִיד רַק חוֹשֵׁב מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וְאֵינוֹ מַסִּיחַ דַּעַת כְּרֶגַע מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וְלָכֵן כָּל דִּבּוּרָיו הֵם רַק דִּבּוּרֵי אֱמוּנָה וְגִלּוּי אֱלֹקוּת, וְהַדִּבּוּרִים הָאֵלּוּ הוֹלְכִים מִסּוֹף הָעוֹלָם וְעַד סוֹפוֹ, וְנֶחְדָּרִים בְּכָל מְקוֹמוֹת שֶׁל אֻמּוֹת הָעוֹלָם, עַד שֶׁהֵם מוֹצְאִים דַּיְקָא בְּתוֹךְ סִפְרֵיהֶם סְתִירוֹת מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, וְעַל־יְדֵי־זֶה מַתְחִילִים לְחַפֵּשׂ אַחַר הָאֱמוּנָה הָאֲמִתִּית, לְהַאֲמִין בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְכָךְ הֵם מִתְגַּיְּרִים. וְאֶל כָּל זֶה זָכוּ עַל־יְדֵי דִּבּוּרֵי הַצַּדִּיק, שֶׁדִּבּוּרָיו הוֹלְכִים מִסּוֹף הָעוֹלָם וְעַד סוֹפוֹ. וְזֶה בְּחִינַת (אֶסְתֵּר ו, ב): ״וַיִּמָּצֵא כָּתוּב אֲשֶׁר הִגִּיד מָרְדֳּכַי״, מָרְדֳּכַי הוּא בְּחִינוֹת הַכְּפִירָה בַּעֲבוֹדָה זָרָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (אֶסְתֵּר ב, ה): ״אִישׁ יְהוּדִי״, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (מְגִלָּה יג): כָּל הַכּוֹפֵר בְּעַכּוּ״ם נִקְרָא יְהוּדִי; הַיְנוּ שֶׁהַדִּבּוּרִים שֶׁהִגִּיד מָרְדֳּכַי, שֶׁהֵם דִּבּוּרֵי אֱמוּנָה וְהַשְׂגָּחָה פְּרָטִית, גִּלּוּי אֱלֹקוּת בְּתַכְלִית הַמַּדְרֵגָה הָעֶלְיוֹנָה שֶׁהֵם מְמֵלְּאִים דִּבּוּרִים שֶׁל כְּפִירַת עַכּוּ״ם, הֵם נִכְתָּבִים בְּהָאֲוִיר, עַד שֶׁנִּמְצָא כָּתוּב בְּסִפְרֵיהֶם כַּנַּ״ל. וְזֶהוּ ״וַיִּמָּצֵא כָּתוּב אֲשֶׁר הִגִּיד מָרְדֳּכַי״, שֶׁהַדִּבּוּרִים אֲשֶׁר הִגִּיד מָרְדֳּכַי, שֶׁהֵם דִּבּוּרֵי אֱמוּנָה שֶׁל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, נִמְצָא כָּתוּב בְּסִפְרֵיהֶם. כִּי הַדִּבּוּר שֶׁל הַצַּדִּיק הָלַךְ לְמֶרְחוֹק, עַד שֶׁנִּכְתַּב וְנֶחְקַק שָׁם בְּסִפְרֵיהֶם, שֶׁעַל יְדֵי זֶה נִמְצָא בְּסִפְרֵיהֶם הֶפֶךְ אֱמוּנָתָם,

וּמֵאַיִן בָּא זֹאת, שֶׁיִּמְצְאוּ עַתָּה מַה שֶּׁהוּא מִתְנַגֵּד לֶאֱמוּנָתָם? אַךְ זֶה בָּא עַל־יְדֵי הַדִּבּוּר שֶׁל הַצַּדִּיק, שֶׁנֶּחֱקַק וְנִכְתָּב בְּהָאֲוִיר, בִּבְחִינַת ״לְשׁוֹנִי עֵט סוֹפֵר מָהִיר״, וְהָאֲוִיר הָיָה זַךְ וְנָח עַל־יְדֵי בְּחִינַת ״הוֹן יוֹסִיף רְעִים רַבִּים״, עַד שֶׁהָלַךְ הַדִּבּוּר, בִּבְחִינַת ״וְשָׁמְעוּ הוֹלֵךְ בְּכָל הַמְּדִינוֹת״, וְנֶחְקַק וְנִכְתָּב שָׁם בְּסִפְרֵיהֶם, וְעַל־יְדֵי בְּחִינָה זֹאת מָצְאוּ בְּסִפְרֵיהֶם הֶפֶךְ אֱמוּנָתָם, וְעַל־יְדֵי־זֶה נִתְגַּיְּרוּ, כְּמוֹ שֶׁמְּסַפְּרִין מִכַּמָּה גֵּרִים שֶׁנִּתְגַּיְּרוּ עַל־יְדֵי־זֶה, עַל־יְדֵי שֶׁמָּצְאוּ בְּסִפְרֵיהֶם הֶפֶךְ אֱמוּנָתָם, וְכָל זֶה נִמְשָׁךְ מִבְּחִינָה הַנַּ״ל כַּנַּ״ל.

וְזֶה בְּחִינַת (אֶסְתֵּר ו): **״וַיִּמָּצֵא כָּתוּב אֲשֶׁר הִגִּיד מָרְדֳּכַי״, ׳מָרְדֳּכַי׳ הוּא בְּחִינַת הַכְּפִירָה בַּעֲבוֹדָה זָרָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: ״אִישׁ יְהוּדִי״, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה** (מְגִלָּה יג): **״כָּל הַכּוֹפֵר בְּעַכּוּ״ם נִקְרָא יְהוּדִי״; הַיְנוּ שֶׁהַדִּבּוּרִים שֶׁהִגִּיד מָרְדֳּכַי, שֶׁהֵם דִּבּוּרִים שֶׁל כְּפִירַת עַכּוּ״ם, הֵם נִכְתָּבִים בְּהָאֲוִיר, עַד שֶׁנִּמְצָא כָּתוּב בְּסִפְרֵיהֶם כַּנַּ״ל, וְזֶהוּ: ״וַיִּמָּצֵא כָּתוּב אֲשֶׁר הִגִּיד מָרְדֳּכַי״, שֶׁהַדִּבּוּרִים אֲשֶׁר הִגִּיד מָרְדֳּכַי, שֶׁהֵם דִּבּוּרֵי אֱמוּנָה שֶׁל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, נִמְצָא כָּתוּב בְּסִפְרֵיהֶם, כִּי הַדִּבּוּר שֶׁל הַצַּדִּיק הָלַךְ לְמֶרְחוֹק עַד שֶׁנִּכְתַּב וְנֶחְקַק שָׁם בְּסִפְרֵיהֶם, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה נִמְצָא בְּסִפְרֵיהֶם הֶפֶךְ**

כִּי נִמְצָא בְּסִפְרֵיהֶם הַדִּבּוּרִים קְדוֹשִׁים אֲשֶׁר הִגִּיד מָרְדְּכַי, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַצַּדִּיק כַּנַּ״ל. וְזֶהוּ ״וַיִּמָּצֵא כָּתוּב אֲשֶׁר הִגִּיד מָרְדֳּכַי״ כַּנַּ״ל. וַאֲזַי כְּשֶׁבָּאִים אֵלּוּ הָעַכּוּ״ם, וּמוֹצְאִים שָׁם הֵפֶךְ אֱמוּנָתָם, מִזֶּה נַעֲשִׂים גֵּרִים, בִּבְחִינַת (אֶסְתֵּר ח, יז): ״וְרַבִּים מֵעַמֵּי הָאָרֶץ מִתְיַהֲדִים״; וְלָכֵן אַשְׁרֵי אָדָם שֶׁנּוֹתֵן צְדָקָה לְצַדִּיק כָּזֶה הַמְגַלֶּה אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּגִלּוּי רַב מְאֹד, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה דִּבּוּרוֹ הוֹלֵךְ מִסּוֹף הָעוֹלָם וְעַד סוֹפוֹ, וְלֹא דַּי שֶׁמַּכְנִיס הִרְהוּרֵי תְּשׁוּבָה בְּנִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, עַד שֶׁיִּתְעוֹרְרוּ בְּעַצְמָם מֵהֵיכָן הֵם בָּאִים, ״אֲנָא בִּרְיָה קַלָּה שֶׁבַּיָּם״, אֶלָּא אֲפִלּוּ אֻמּוֹת הָעוֹלָם הָאֲדוּקִים בַּעֲבוֹדָה זָרָה שֶׁלָּהֶם, מוֹצְאִים סְתִירוֹת בְּסִפְרֵיהֶם, וְנִתְעוֹרְרִים לַחֲזֹר לֶאֱמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבָּרַךְ. אַשְׁרֵי מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֵלֶק לַעֲזֹר לְהַצַּדִּיק הַזֶּה.

ו. אַךְ מֵאַיִן בָּא שֶׁאֵלּוּ דַּיְקָא יִמְצְאוּ בְּסִפְרֵיהֶם הֵפֶךְ אֱמוּנָתָם, וְיַחְזְרוּ וְיַכִּירוּ אֱמוּנַת יִשְׂרָאֵל, וְהָאֲחֵרִים אֵינָם מוֹצְאִים כְּלָל וְנִשְׁאָרִים בֶּאֱמוּנָתָם; הַיְנוּ לָמָּה דַּיְקָא אֵלּוּ הַגּוֹיִים וְאֻמּוֹת הָעוֹלָם הִתְגַּיְּרוּ וְלֹא אֲחֵרִים? אַךְ דַּע שֶׁזֶּה מֵחֲמַת בְּחִינַת הַטּוֹב הַכָּבוּשׁ תַּחַת יָדָם, הַיְנוּ בְּחִינַת חֶלְקֵי נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל הַכָּבוּשׁ אֶצְלָם. כִּי כָל הַטּוֹב הוּא רַק בְּחִינַת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, הַיְנוּ כְּשֶׁמִּתְגַּבְּרִים הָעַכּוּ״ם, וְאֵינָם מַנִּיחִים לְיִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת מִצְווֹת כְּמוֹ שֶׁהָיָה נִמְצָא, שֶׁגָּזְרוּ שֶׁלֹּא יָמוּלוּ אֶת בְּנֵיהֶם, וְשֶׁיְּחַלְּלוּ אֶת הַשַּׁבָּת (עַיֵּן רֹאשׁ הַשָּׁנָה יט. בָּבָא בַּתְרָא ס׳. מְעִילָה יז). נִמְצָא, שֶׁהַטּוֹב שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל צְרִיכִין לַעֲשׂוֹת, הוּא כָּבוּשׁ תַּחַת יָדָם, וְכֵן כְּשֶׁמּוֹנְעִין אֶת יִשְׂרָאֵל מֵעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל־יְדֵי גְּרָמָא שֶׁגּוֹרְמִין, עַל־יְדֵי הַמִּסִּים וְאַרְנוֹנִיּוֹת שֶׁמַּטִּילִין עֲלֵיהֶם, וְכֵן עַל־יְדֵי שֶׁמּוֹנְעִין טוֹבוֹת מִיִּשְׂרָאֵל, שֶׁעַל־יְדֵי כָּל זֶה נִכְבָּשׁ הַטּוֹב תַּחַת יָדָם, דְּהַיְנוּ חֶלְקֵי נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל. נִמְצָא, שֶׁדַּיְקָא אֵלּוּ הַגּוֹיִים אֻמּוֹת הָעוֹלָם, שֶׁהִלְחִיצוּ יוֹתֵר אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וּמָנְעוּ מֵהֶם לְקַיֵּם אֶת הַמִּצְווֹת, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה הַטּוֹב שֶׁל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל

אֱמוּנָתָם, כִּי נִמְצָא בְּסִפְרֵיהֶם הַדִּבּוּרִים קְדוֹשִׁים אֲשֶׁר הִגִּיד מָרְדֳּכַי, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַצַּדִּיק כַּנַּ״ל, וְזֶהוּ ״וַיִּמָּצֵא כָתוּב אֲשֶׁר הִגִּיד מָרְדֳּכַי״ כַּנַּ״ל. וַאֲזַי כְּשֶׁבָּאִים אֵלּוּ הָעַכּוּ״ם וּמוֹצְאִים שָׁם הֵפֶךְ אֱמוּנָתָם, מִזֶּה נַעֲשִׂים גֵּרִים, בִּבְחִינַת (אֶסְתֵּר ח): ״וְרַבִּים מֵעַמֵּי הָאָרֶץ מִתְיַהֲדִים״:

ו אַךְ מֵאַיִן בָּא, שֶׁאֵלּוּ דַּיְקָא יִמְצְאוּ בְּסִפְרֵיהֶם הֵפֶךְ אֱמוּנָתָם וְיַחְזְרוּ וְיַכִּירוּ אֱמוּנַת יִשְׂרָאֵל, וְהָאֲחֵרִים אֵינָם מוֹצְאִים כְּלָל וְנִשְׁאָרִים בֶּאֱמוּנָתָם? אַךְ דַּע, שֶׁזֶּה מֵחֲמַת בְּחִינַת הַטּוֹב הַכָּבוּשׁ תַּחַת יָדָם, הַיְנוּ בְּחִינַת חֶלְקֵי נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל הַכָּבוּשׁ אֶצְלָם.

כִּי כָל הַטּוֹב הוּא רַק בְּחִינַת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, הַיְנוּ כְּשֶׁמִּתְגַּבְּרִים הָעַכּוּ״ם וְאֵינָם מַנִּיחִים לְיִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת מִצְווֹת, כְּמוֹ שֶׁהָיָה נִמְצָא שֶׁגָּזְרוּ שֶׁלֹּא יָמוּלוּ אֶת בְּנֵיהֶם וְשֶׁיְּחַלְּלוּ אֶת הַשַּׁבָּת (עַיֵּן רֹאשׁ הַשָּׁנָה יט. בָּבָא בַּתְרָא ס. מְעִילָה יז), נִמְצָא, שֶׁהַטּוֹב שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל צְרִיכִין לַעֲשׂוֹת הוּא כָּבוּשׁ תַּחַת יָדָם. וְכֵן כְּשֶׁמּוֹנְעִין אֶת יִשְׂרָאֵל מֵעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל־יְדֵי גְּרָמָא שֶׁגּוֹרְמִין, עַל־יְדֵי הַמִּסִּים וְאַרְנוֹנִיּוֹת שֶׁמַּטִּילִין עֲלֵיהֶם, וְכֵן עַל־יְדֵי שֶׁמּוֹנְעִין טוֹבוֹת מִיִּשְׂרָאֵל, שֶׁעַל־יְדֵי כָּל־זֶה נִכְבָּשׁ הַטּוֹב תַּחַת יָדָם, דְּהַיְנוּ חֶלְקֵי נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל.

הָיָה כָּבוּשׁ אֶצְלָם, הַטּוֹב הַזֶּה שֶׁהוּא עֶצֶם אֱלֹקוּת, מְעוֹרֵר אוֹתָם שֶׁיִּזְכּוּ לְהִתְגַּיֵּר. כִּי הַטּוֹב לֹא נוֹתֵן לָהֶם לָנוּחַ, עַד שֶׁמְּכַלֶּה אֶת הָרָע שֶׁבָּהֶם, וְהַהֶכְרֵחַ לָהֶם לְהִתְגַּיֵּר. [וּבָזֶה תָּבִין וְתַשְׂכִּיל מַה שֶּׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (פְּסָחִים פז:): לֹא הִגְלָה הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא אֶת יִשְׂרָאֵל לְבֵין הָאֻמּוֹת, אֶלָּא כְּדֵי שֶׁיִּתְוַסְּפוּ עֲלֵיהֶם גֵּרִים, שֶׁנֶּאֱמַר (הוֹשֵׁעַ ב, כה): ״וּזְרַעְתִּיהָ לִּי בָּאָרֶץ״, כְּלוּם אָדָם זוֹרֵעַ סְאָה? אֶלָּא לְהַכְנִיס בַּמָּה כּוֹרִין. כִּי הֵם כָּבְשׁוּ אֶת הַטּוֹב שֶׁל נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל שֶׁרָצוּ לְקַיֵּם אֶת הַמִּצְוֹות וְלֹא הִנִּיחוּ אוֹתָם, לְבַסּוֹף הַטּוֹב הַכָּבוּשׁ שֶׁל נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל מְעוֹרֵר אוֹתָם, עַד שֶׁהֵם מֻכְרָחִים לְהִתְגַּיֵּר. וּבִשְׁבִיל זֶה אָסוּר לְהִתְרַעֵם מַה שֶּׁרוֹאִים לִפְעָמִים שֶׁגּוֹיִים וְאֻמּוֹת הָעוֹלָם מוֹנְעִים אֶת נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל מִלְּקַיֵּם מִצְוֹות, אֵין זֶה אֶלָּא, שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא רוֹצֶה לְהוֹצִיאָם מִזֻּהֲמָתָם וְטֻמְאָתָם, וּלְהַחֲזִיר אוֹתָם אֶל הַקְּדֻשָּׁה, וְלֹא בְּחִנָּם שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (יְבָמוֹת מז.): גֵּר שֶׁבָּא לְהִתְגַּיֵּר בַּזְּמַן הַזֶּה, אוֹמְרִים לוֹ מָה רָאִיתָ שֶׁבָּאתָ לְהִתְגַּיֵּר? אִי אַתָּה יוֹדֵעַ שֶׁיִּשְׂרָאֵל בַּזְּמַן הַזֶּה דְּווּיִים, דְּחוּפִים, סְחוּפִים וּמְטֹרָפִין, וְיִסּוּרִין בָּאִין עֲלֵיהֶם? אִם אוֹמֵר יוֹדֵעַ אֲנִי. וְאֵינִי כְּדַאי — מְקַבְּלִין אוֹתוֹ מִיָּד. וּמוֹדִיעִין אוֹתוֹ מִקְצָת מִצְוֹות קַלּוֹת וּמִקְצָת מִצְוֹות חֲמוּרוֹת, וּמוֹדִיעִין אוֹתוֹ עָוֹן לֶקֶט, שִׁכְחָה וּפֵאָה וּמַעֲשֵׂר עָנִי. וּמוֹדִיעִין אוֹתוֹ עָנְשָׁן שֶׁל מִצְוֹות, אוֹמְרִים לוֹ: הֱוֵי יוֹדֵעַ, שֶׁעַד שֶׁלֹּא בָּאתָ לְמִדָּה זוֹ, אָכַלְתָּ חֵלֶב, אִי אַתָּה עָנוּשׁ כָּרֵת, חִלַּלְתָּ שַׁבָּת, אִי אַתָּה עָנוּשׁ סְקִילָה. וְעַכְשָׁו, אָכַלְתָּ חֵלֶב — עָנוּשׁ כָּרֵת, חִלַּלְתָּ שַׁבָּת עָנוּשׁ סְקִילָה. וּכְשֶׁם שֶׁמּוֹדִיעִין אוֹתוֹ עָנְשָׁן שֶׁל מִצְוֹות, כָּךְ מוֹדִיעִין אוֹתוֹ מַתַּן שְׂכָרָן וְכוּ׳. כִּי כָּל זֶה עוֹשִׂים כְּדֵי לְנַסּוֹת אוֹתָם, אִם כַּוָּנָתָם הִיא בֶּאֱמֶת, וְאִם אַף שֶׁדּוֹחִים אוֹתָם בְּכָל מִינֵי דְּחִיּוֹת וְרַחוּקִים, וְהֵם מִתְעַקְּשִׁים שֶׁרוֹצִים לְהִתְגַּיֵּר, סִימָן שֶׁהַטּוֹב הַכָּבוּשׁ אֶצְלָם לֹא עוֹזֵב אוֹתָם, וּמוֹשֵׁךְ אוֹתָם חֲזָרָה אֵלָיו יִתְבָּרַךְ. וּמִזֶּה תָּבִין וְתַשְׂכִּיל גַּם מַה שֶּׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (סַנְהֶדְרִין צו:): מִבְּנֵי בָּנָיו שֶׁל סִיסְרָא לִמְּדוּ תוֹרָה בִּירוּשָׁלַיִם, מִבְּנֵי בָּנָיו שֶׁל סַנְחֵרִיב לִמְּדוּ תוֹרָה בָּרַבִּים, וּמַאן נִינְהוּ? שְׁמַעְיָה וְאַבְטַלְיוֹן. מִבְּנֵי בָּנָיו שֶׁל הָמָן לָמְדוּ תוֹרָה בִּבְנֵי־בְרַק, וְאַף מִבְּנֵי בָּנָיו שֶׁל אוֹתוֹ רָשָׁע בִּקֵּשׁ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא לְהַכְנִיסָן תַּחַת כַּנְפֵי הַשְּׁכִינָה וְכוּ׳. רוֹאִים מִכָּאן, שֶׁסִּיסְרָא וְהָמָן שֶׁמָּנְעוּ מֵעַם יִשְׂרָאֵל לְמוּד תּוֹרָה וְקִיּוּם הַמִּצְוֹות, וְהֵצִיקוּ לָהֶם, לְבַסּוֹף בְּנֵי בְּנֵיהֶם הִתְגַּיְּרוּ, כִּי הַטּוֹב הַכָּבוּשׁ שֶׁהָיָה תַּחַת יְדֵיהֶם, לֹא עָזָבָם עַד שֶׁהִתְגַּיְּרוּ. וְכֵן נְבוּכַדְנֶאצַּר הָרָשָׁע, שֶׁהֶחֱרִיב אֶת בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ, שֶׁבְּוַדַּאי מָנַע טוֹב הַרְבֵּה מֵעַם יִשְׂרָאֵל, שֶׁלֹּא יוּכְלוּ לְהַקְרִיב קָרְבָּנוֹת, אַף־עַל־פִּי־כֵן הַטּוֹב הַכָּבוּשׁ לֹא עָזַב אֶת בְּנֵי בָּנָיו. וְכֵן הוּא בְּכָל דּוֹר וָדוֹר כְּשֶׁרוֹאִים שֶׁגּוֹיִי מִתְגַּיֵּר, בְּוַדַּאי אוֹ הוּא אוֹ אֲבוֹתָיו מָנְעוּ הַטּוֹב מֵעַם יִשְׂרָאֵל, וּלְבַסּוֹף הֵם מֻכְרָחִים לְהִתְגַּיֵּר. וְזֶה שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (תַּנְחוּמָא לֶךְ־לְךָ): אָמַר הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, אֲנִי מְחַבֵּב אֶת הַגֵּרִים, כִּי מֵאַחַר שֶׁהַטּוֹב הַכָּבוּשׁ שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל נִמְצָא בָּהֶם, וְעַכְשָׁו הֵם חוֹזְרִים אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, בִּשְׁבִיל זֶה הֵם כָּל־כָּךְ חֲבִיבִים בְּעֵינָיו יִתְבָּרַךְ.]

וּבְתַחְלָה זֶה הַטּוֹב הַכָּבוּשׁ אֶצְלָם זוֹכֵר שֶׁבָּא מִמָּקוֹם קָדוֹשׁ וְעֶלְיוֹן מְאֹד; אַךְ אַחַר־כָּךְ

כִּי הַטּוֹב הַזֶּה שֶׁנִּמְצָא אֵצֶל כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל, זֶה עֶצֶם אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים קמה, ט): ״טוֹב הַוָי״ה לַכֹּל״, כִּי הַטּוֹב בְּעַצְמוֹ הוּא, כְּבְיָכוֹל, הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְהַטּוֹב הַזֶּה, שֶׁהוּא עֶצֶם גִּלּוּי אֱלֹקוּת, מְלֻבָּשׁ בִּנְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וַאֲפִלּוּ שֶׁאֻמּוֹת הָעוֹלָם תּוֹפְסִים אוֹתָם בִּמְצוּדָתָם, הוּא תָּמִיד נִזְכָּר שֶׁבָּא מִמָּקוֹם קָדוֹשׁ

מְאֹד, כִּי זֶה בִּכְלַל הַהַרְהוּרֵי תְּשׁוּבָה שֶׁיֵּשׁ בָּרָשָׁעִים שֶׁנִּתְרַחֲקוּ לְגַמְרֵי מֵהַיַּהֲדוּת, וְהִתְבּוֹלְלוּ בֵּין הָעַכּוּ״ם, רַחֲמָנָא לִצְלָן, עַד שֶׁיֵּשׁ שֶׁנִּשְׁתַּמְּדוּ לְגַמְרֵי, וְעָקְרוּ אֶת עַצְמָם מֵהַיַּהֲדוּת, רַחֲמָנָא לִישֶׁזְבָּן, עִם כָּל זֹאת גַּם בָּהֶם נִכְנְסָה מִפַּעַם לְפַעַם מְשִׁיכָה חֲזָרָה אֶל יַהֲדוּתָם, כִּי תָּמִיד הֵם נִזְכָּרִים מֵהֵיכָן הֵם בָּאִים, כִּי נִשְׁמָתָם שֶׁהִיא עֶצֶם אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ לֹא נוֹתֶנֶת לָהֶם מָנוֹחַ. אַךְ אַחַר־כָּךְ הֵם מִתְגַּבְּרִין עַל זֶה הַטּוֹב, וְכוֹבְשִׁים אוֹתוֹ תַּחַת יָדָם, עַד שֶׁנִּתְפָּס וְנִקְשָׁר אֲצָלָם, עַד שֶׁהַטּוֹב בְּעַצְמוֹ שׁוֹכֵחַ מַעֲלָתוֹ, שֶׁזֶּה מַה שֶּׁאֲנַחְנוּ רוֹאִים, שֶׁיֵּשׁ מֵאַחֵינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, שֶׁכָּל־כָּךְ נִתְרַחֲקוּ מֵהַקְּדֻשָּׁה, וְהִתְבּוֹלְלוּ בֵּין אֻמּוֹת הָעוֹלָם, עַד שֶׁשָּׁכְחוּ לְגַמְרֵי מִמַּעֲלָתָם, וְיֵשׁ שֶׁנִּשְׁתַּמְּדוּ, רַחֲמָנָא לִצְלָן, עִם כָּל זֹאת אָסוּר לְהִתְיָאֵשׁ מֵהֶם; כִּי הַצַּדִּיק הַדָּבוּק בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְנִכְלָל לְגַמְרֵי בְּעֶצֶם עַצְמִיּוּת אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, מְדַבֵּר דִּבּוּרֵי אֱמוּנָה, דִּבּוּר יִשְׂרְאֵלִי, גִּלּוּי אֱלֹקוּת, וְעַל־יְדֵי הַדִּבּוּר הַיִּשְׂרְאֵלִי, שֶׁיּוֹצֵא מֵהַצַּדִּיק הָאֱמֶת וְנִכְתָּב בְּסִפְרֵיהֶם כַּנַּ״ל, אֲזַי זֶה הַטּוֹב הַכָּבוּשׁ שָׁם מוֹצֵא אוֹתוֹ בְּסִפְרֵיהֶם, דְּהַיְנוּ שֶׁמּוֹצֵא שָׁם הֶפֶךְ אֱמוּנָתָם, וַאֲזַי נִזְכָּר זֶה הַטּוֹב אֶת מַעֲלָתוֹ, אֵיךְ שֶׁבָּא מִמָּקוֹם עֶלְיוֹן מְאֹד. דְּהַיְנוּ שֶׁהוּא חֶלְקֵי נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, שֶׁכָּל הָעוֹלָמוֹת נִבְרְאוּ בִּשְׁבִילָם, וְ״הֵמָּה הַיּוֹצְרִים יְשֵׁבֵי נְטָעִים עִם הַמֶּלֶךְ בְּמַלַאכְתּוֹ״ (דִּבְרֵי־הַיָּמִים־א ד); כִּי הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא נִמְלָךְ עִם נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל לִבְרֹא אֶת הָעוֹלָם (בְּרֵאשִׁית רַבָּה פ״ח; מִדְרָשׁ רוּת פ״ב), וַאֲזַי מַתְחִיל זֶה הַטּוֹב לְהִצְטַעֵר וּלְהִתְגַּעְגֵּעַ עַל אֲשֶׁר נָפַל מִמָּקוֹם גָּבוֹהַּ כָּזֶה, וְעַתָּה הִיא כְּבוּשָׁה בְּיָדָם, וְיָבוֹא, חַס וְשָׁלוֹם, לְכְלָיוֹן וְהֶפְסֵד, וְרוֹצֶה לְהַמְשִׁיךְ וְלַחֲזֹר לִמְקוֹמוֹ, וּמֵחֲמַת שֶׁכְּבָר נִקְשָׁר וְנִתְפָּס מְאֹד הַטּוֹב אֶצְלָם בְּקִשְׁרֵי קְשָׁרִים, עַל־כֵּן כְּשֶׁמַּתְחִיל הַטּוֹב לַחֲזֹר, אֲזַי מוֹשֵׁךְ וְתוֹלֵשׁ עִמּוֹ עוֹד מֵהָרַע שֶׁלָּהֶם, וְזֶה הוּא בְּחִינַת הַגֵּרִים שֶׁבָּאִים לְהִתְגַּיֵּר, שֶׁהֵם בְּחִינַת הָרַע שֶׁנִּתְלָשׁ מֵהֶם עִם הַטּוֹב, עַל־יְדֵי שֶׁחָזַר הַטּוֹב לִמְקוֹמוֹ, כִּי אִי אֶפְשָׁר לְהַטּוֹב לַחֲזֹר בְּעַצְמוֹ מֵחֲמַת גֹּדֶל הַהִתְקַשְּׁרוּת שֶׁנִּתְקַשֵּׁר וְנִתְהַדֵּק שָׁם

הֵם מִתְגַּבְּרִין עַל זֶה הַטּוֹב וְכוֹבְשִׁים אוֹתוֹ תַּחַת יָדָם, עַד שֶׁנִּתְפָּס וְנִקְשָׁר אֲצָלָם, עַד שֶׁהַטּוֹב בְּעַצְמוֹ שׁוֹכֵחַ מַעֲלָתוֹ, וְעַל־יְדֵי הַדִּבּוּר הַיִּשְׂרְאֵלִי, שֶׁיּוֹצֵא וְנִכְתָּב בְּסִפְרֵיהֶם כַּנַּ״ל, אֲזַי זֶה הַטּוֹב הַכָּבוּשׁ שָׁם מוֹצֵא אוֹתוֹ בְּסִפְרֵיהֶם, דְּהַיְנוּ שֶׁמּוֹצֵא שָׁם הֶפֶךְ אֱמוּנָתָם, וַאֲזַי נִזְכָּר זֶה הַטּוֹב אֶת מַעֲלָתוֹ, אֵיךְ שֶׁבָּא מִמָּקוֹם עֶלְיוֹן מְאֹד. דְּהַיְנוּ שֶׁהוּא חֶלְקֵי נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, שֶׁכָּל הָעוֹלָמוֹת נִבְרְאוּ בִּשְׁבִילָם, וְ״הֵמָּה הַיּוֹצְרִים יְשֵׁבֵי נְטָעִים עִם הַמֶּלֶךְ בְּמַלַאכְתּוֹ״ (דִּבְרֵי־הַיָּמִים א, ד), ׳כִּי הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא נִמְלָךְ עִם נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל לִבְרֹא אֶת הָעוֹלָם׳ (בְּרֵאשִׁית פח; מִדְרָשׁ רוּת פב), וַאֲזַי מַתְחִיל זֶה הַטּוֹב לְהִצְטַעֵר וּלְהִתְגַּעְגֵּעַ עַל אֲשֶׁר נָפַל מִמָּקוֹם גָּבוֹהַּ כָּזֶה, וְעַתָּה הִיא כְּבוּשָׁה בְּיָדָם, וְיָבוֹא, חַס וְשָׁלוֹם, לְכְלָיוֹן וְהֶפְסֵד, וְרוֹצֶה לְהַמְשִׁיךְ וְלַחֲזֹר לִמְקוֹמוֹ, וּמֵחֲמַת שֶׁכְּבָר נִקְשָׁר וְנִתְפָּס מְאֹד הַטּוֹב אֶצְלָם בְּקִשְׁרֵי קְשָׁרִים, עַל־כֵּן כְּשֶׁמַּתְחִיל הַטּוֹב לַחֲזֹר, אֲזַי מוֹשֵׁךְ וְתוֹלֵשׁ עִמּוֹ עוֹד מֵהָרַע שֶׁלָּהֶם, וְזֶה הוּא בְּחִינַת הַגֵּרִים שֶׁבָּאִים לְהִתְגַּיֵּר, שֶׁהֵם בְּחִינַת הָרַע שֶׁנִּתְלָשׁ מֵהֶם עִם הַטּוֹב, עַל־יְדֵי שֶׁחָזַר הַטּוֹב לִמְקוֹמוֹ, כִּי אִי אֶפְשָׁר לְהַטּוֹב לַחֲזֹר בְּעַצְמוֹ מֵחֲמַת גֹּדֶל הַהִתְקַשְּׁרוּת שֶׁנִּתְקַשֵּׁר וְנִתְהַדֵּק שָׁם

שְׁנִתְקַשֵּׁר וְנִתְהַדֵּק שָׁם מְאֹד, וּבְהֶכְרֵחַ שֶׁיִּתְלַשׁ עִמּוֹ מֵהָרָע, וְזֶה הוּא בְּחִינַת הַגֵּרִים שֶׁמִּתְגַּיְּרִים בָּעוֹלָם. כִּי דַּיְקָא עַל־יְדֵי הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, שֶׁהוּא בְּחִינַת מָרְדְּכַי, שֶׁמְּגַלֶּה תָּמִיד אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וּבְכָל פַּעַם מְדַבֵּר רַק מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ בְּגִלּוּי רַב נוֹרָא וְנִפְלָא מְאֹד, עַל־יְדֵי־זֶה הַדִּבּוּר הוֹלֵךְ מִסּוֹף הָעוֹלָם וְעַד סוֹפוֹ, עַד שֶׁמּוֹצְאִים בְּתוֹךְ סִפְרֵיהֶם הֵפֶךְ אֱמוּנָתָם וּשְׁטֵיוֹתֵיהֶם, וְנִתְעוֹרְרִים לָשׁוּב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ.

[וּמִכָּל זֶה תָּבִין וְתַשְׂכִּיל מַעֲלַת הַצַּדִּיק הַדָּבוּק בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, בִּבְטוּל כָּל הַרְגָּשׁוֹתָיו, וְהוּא תָּמִיד מְדַבֵּר רַק מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וּמְגַלֶּה וּמְפָרְסֵם לְכֻלָּם אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁהוּא דַּיְקָא יוֹשֵׁב בְּתוֹךְ

מְאֹד, וּבְהֶכְרֵחַ שֶׁיִּתְלַשׁ עִמּוֹ מֵהָרָע, וְזֶה הוּא בְּחִינַת הַגֵּרִים:

וְזֶה בְּחִינַת (יְשַׁעְיָה מד): **״זֶה יִכְתֹּב יָדוֹ לַה׳״, פֵּרֵשׁ רַשׁ״י: ׳אֵלּוּ בַּעֲלֵי־תְּשׁוּבָה׳, הַיְנוּ בְּחִינַת הַטּוֹב שֶׁשָּׁב וְחוֹזֵר לִמְקוֹמוֹ, וְזֶה נַעֲשֶׂה עַל־יְדֵי בְּחִינַת כְּתָב כַּנַּ״ל, בְּחִינַת ״וַיִּמָּצֵא כָּתוּב אֲשֶׁר הֵגִיד מָרְדֳּכַי״ כַּנַּ״ל. ״וּבְשֵׁם יִשְׂרָאֵל יְכַנֶּה״** (שָׁם), **אֵלּוּ הַגֵּרִים, כִּי עַל־יְדֵי שֶׁשָּׁב וְחוֹזֵר הַטּוֹב, עַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשֶׂה גֵּרִים כַּנַּ״ל.**

זֶה לְשׁוֹן הַכָּתוּב (שָׁם): ״זֶה יֹאמַר לַהֹוָ״ה אָנִי, וְזֶה יִקְרָא בְּשֵׁם יַעֲקֹב, וְזֶה יִכְתֹּב יָדוֹ לַהֹוָ״ה וּבְשֵׁם יִשְׂרָאֵל יְכַנֶּה״, וְדָרְשׁוּ חַכְמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים עַל פָּסוּק זֶה (בַּמִּדְבָּר רַבָּה, פָּרָשָׁה ח׳, סִימָן ב׳): ״זֶה יֹאמַר לַהֹוָ״ה אָנִי״ וְגוֹ׳, הֲרֵי כֻּלּוֹ לַמָּקוֹם, לֹא נִתְעָרֵב בּוֹ חֵטְא, ״וְזֶה יִקְרָא בְּשֵׁם יַעֲקֹב״ — אֵלּוּ גֵּרֵי צֶדֶק, ״זֶה יִכְתֹּב יָדוֹ לַהֹוָ״ה״ — אֵלּוּ בַּעֲלֵי תְּשׁוּבָה, ״וּבְשֵׁם יִשְׂרָאֵל יְכַנֶּה״ — אֵלּוּ יִרְאֵי שָׁמַיִם; הָא לָמַדְנוּ שֶׁהַגֵּרִים הֲרֵי הֵם כְּיִשְׂרָאֵל. נִמְצָא, שֶׁלֹּא רַק גּוֹיִים שֶׁכָּבְשׁוּ אֶת הַטּוֹב מִיִּשְׂרָאֵל מִתְגַּיְּרִים, אֶלָּא אֲפִלּוּ נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, שֶׁנִּתְרַחֲקוּ מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, עַל־יְדֵי שֶׁהִתְעָרְבוּ בַּגּוֹיִים וְלָמְדוּ מִמַּעֲשֵׂיהֶם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים קו, לה): ״וַיִּתְעָרְבוּ בַגּוֹיִם וַיִּלְמְדוּ מַעֲשֵׂיהֶם״, גַּם הֵם חוֹזְרִים בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה, בִּזְכוּת הַדִּבּוּרֵי אֱמוּנָה שֶׁמְּגַלֶּה וּמְדַבֵּר הַצַּדִּיק הָאֱמֶת; כִּי הַדִּבּוּרִים הָאֵלּוּ הוֹלְכִים מִסּוֹף הָעוֹלָם וְעַד סוֹפוֹ, וּבָאִים וּמַגִּיעִים אֶל מִי שֶׁצְּרִיכִים לְהַגִּיעַ.

(עַכְשָׁו יַלְבִּישׁ אֶת הַשָּׂגָתוֹ, אֲשֶׁר לֹא רַק גֵּרִים מִתְעוֹרְרִים עַל־יְדֵי הַדִּבּוּרֵי אֱמוּנָה שֶׁל הַצַּדִּיק, אֶלָּא אֲפִלּוּ יְהוּדִים שֶׁהָיוּ רְחוֹקִים מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, עַל־יְדֵי מַעֲשֵׂיהֶם הָרָעִים נִתְעוֹרְרִים בִּתְשׁוּבָה, עַל־יְדֵי דִּבּוּרֵי אֱמוּנָה שֶׁל הַצַּדִּיק) וְזֶה **בְּחִינַת** (יְשַׁעְיָהוּ מד, ה): **״וְזֶה יִכְתֹּב יָדוֹ לַה׳״,**

יִכְתְּבוּ וְאֶל אַדְמַת יִשְׂרָאֵל לֹא יָבֹאוּ״ (יְחֶזְקֵאל יג,

ט); וּבֶאֱמֶת מַה הַקֶּשֶׁר בֵּינֵיהֶם? הֵינוּ כְּשֶׁאֵין בְּחִינַת כְּתַב יִשְׂרָאֵל, שֶׁעַל יָדוֹ נַעֲשִׂין גֵּרִים כַּנַּ"ל; הֵינוּ כְּשֶׁאֵין צַדִּיק שֶׁמְּדַבֵּר דִּבּוּרֵי אֱמוּנָה וְנִכְתָּב בְּלִבּוֹת בְּנֵי־אָדָם, וְכֵן נִכְתָּב בְּסִפְרֵיהֶם הֵפֶךְ אֱמוּנָתָם, עַל־יְדֵי־זֶה "וְאֶל אַדְמַת יִשְׂרָאֵל לֹא יָבֹאוּ", הֵינוּ שֶׁאֵין זוֹכִים לִשְׁלֵמוּת הַמִּזְבֵּחַ, שֶׁנִּקְרָא 'מִזְבַּח אֲדָמָה' (שְׁמוֹת כ', וְעַיֵּן בְּרֵאשִׁית רַבָּה פָּרָשָׁה יד), שֶׁשְּׁלֵמוּתוֹ — עַל־יְדֵי גֵּרִים כַּנַּ"ל; הֵינוּ כְּשֶׁאֵין מְדַבְּרִים דִּבּוּרֵי אֱמוּנָה, מִזֶּה בָּא, שֶׁאֵין שְׁלֵמוּת לַמִּזְבֵּחַ שֶׁהָיָה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְעַל־יְדֵי־זֶה לֹא נַעֲשִׂים גֵּרִים. [וְעַיֵּן רַעְיָא מְהֵימָנָא (נָשֹׂא קכד:): כְּגַוְונָא דָּא יִתְעָבִיד לְנַסָּאָה לוֹן לְיִשְׂרָאֵל בְּפוּרְקָנָא בַּתְרַיְיתָא הָדָא הוּא דִּכְתִיב (דָּנִיֵּאל יב, י): "יִתְבָּרְרוּ וְיִתְלַבְּנוּ וְיִצָּרְפוּ רַבִּים", דְּאִינּוּן מִסְטָרָא דְּטוֹב וְקַיְמִין בְּנִסְיוֹנָא. "וְהָרְשָׁיעוּ רְשָׁעִים" — אִינּוּן מִסְטָרָא דְּרַע, וְיִתְקַיְּים בְּהוֹן (יְחֶזְקֵאל יג): "וְאֶל אַדְמַת יִשְׂרָאֵל לֹא יָבֹאוּ" וְקָטִיל לוֹן. הֵינוּ שֶׁזֶּה הַנִּסָּיוֹן לִפְנֵי הַגְּאֻלָּה, שֶׁיִּתְגַּבְּרוּ הָעֲרֶב־רַב בֵּין נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל וְיַחֲטִיאוּ אֶת הָרַבִּים, וְעַל־יְדֵי־זֶה יִגְרְמוּ "וְאֶל אַדְמַת יִשְׂרָאֵל לֹא יָבֹאוּ", עַיֵּן שָׁם].

בְּחִינַת כְּתַב יִשְׂרָאֵל, שֶׁעַל־יָדוֹ נַעֲשִׂין גֵּרִים כַּנַּ"ל, עַל־יְדֵי־זֶה: "וְאֶל אַדְמַת יִשְׂרָאֵל לֹא יָבֹאוּ", הֵינוּ שֶׁאֵין זוֹכִים לִשְׁלֵמוּת הַמִּזְבֵּחַ, שֶׁנִּקְרָא "מִזְבַּח אֲדָמָה" (שְׁמוֹת כ', וְעַיֵּן בְּרֵאשִׁית רַבָּה פָּרָשָׁה יד), שֶׁשְּׁלֵמוּתוֹ עַל־יְדֵי גֵּרִים כַּנַּ"ל.

וְזֶהוּ (דִּבְרֵי הַיָּמִים־א' כח): **"הַכֹּל בִּכְתָב מִיַּד ה' עָלַי הִשְׂכִּיל", כִּי שְׁלֵמוּת הַשֵּׂכֶל הוּא עַל־יְדֵי כְּתָב כַּנַּ"ל, כִּי עַל־יְדֵי כְּתָב הַנַּ"ל, בְּחִינַת "וַיִּמְצָא כָתוּב אֲשֶׁר הִגִּיד מָרְדֳּכַי" כַּנַּ"ל, עַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשִׂין גֵּרִים, וְעַל־יְדֵי גֵּרִים נִשְׁלָם הַמִּזְבֵּחַ, וְעַל־יְדֵי שְׁלֵמוּת הַמִּזְבֵּחַ נִשְׁלָם הַשֵּׂכֶל כַּנַּ"ל; נִמְצָא שֶׁעַל־יְדֵי בְּחִינַת הַכְּתָב הַנַּ"ל נִשְׁלָם הַשֵּׂכֶל. וְזֶהוּ: "הַכֹּל בִּכְתָב מִיַּד ה' עָלַי הִשְׂכִּיל" כַּנַּ"ל.**

"וַיִּמְצָא כָתוּב אֲשֶׁר הִגִּיד מָרְדֳּכַי" כַּנַּ"ל, עַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשִׂין גֵּרִים, וְעַל־יְדֵי גֵּרִים נִשְׁלָם הַמִּזְבֵּחַ, וְעַל־יְדֵי שְׁלֵמוּת הַמִּזְבֵּחַ נִשְׁלָם הַשֵּׂכֶל כַּנַּ"ל. נִמְצָא, שֶׁעַל־יְדֵי בְּחִינַת הַכְּתָב הַנַּ"ל — נִשְׁלָם הַשֵּׂכֶל. וְזֶהוּ "הַכֹּל בִּכְתָב מִיַּד ה' עָלַי הִשְׂכִּיל" כַּנַּ"ל; הֵינוּ כְּשֶׁיֵּשׁ צַדִּיק הַמְדַבֵּר דִּבּוּרֵי אֱמוּנָה וְגִלּוּי אֱלֹקוּת, שֶׁזֶּה עִקַּר הַשֵּׂכֶל וְהַדַּעַת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דְּבָרִים ד, לה): "אַתָּה הָרְאֵתָ לָדַעַת כִּי הַוָ"ה הוּא הָאֱלֹהִים אֵין עוֹד מִלְבַדּוֹ", עַל־יְדֵי־זֶה בְּעַצְמוֹ נִשְׁלָם הַמִּזְבֵּחַ וְנַעֲשִׂים גֵּרִים. [וְעַיֵּן (חֻלִּין פג.), שֶׁפָּסוּק זֶה "הַכֹּל בִּכְתָב מִיַּד הַוָ"ה עָלַי הִשְׂכִּיל", סוֹבֵב עַל הַמִּזְבֵּחַ, עַיֵּן שָׁם].

(עַכְשָׁו יְפָרֵשׁ אֶת תְּפִלַּת יְהוֹשֻׁעַ, שֶׁתִּקֵּן בְּשָׁעָה שֶׁנִּכְנָס לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל (עַיֵּן שְׁאֵלוֹת וּתְשׁוּבוֹת הַגְּאוֹנִים, שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה, סִימָן מד, וּבַכֹּל בּוֹ, סִימָן טז); וְעַיֵּן בַּסֵּפֶר 'בְּאֵר הַגּוֹלָה' לְמַהֲרַ"ל מִפְּרָאג זַ"ל. וְזוֹ לְשׁוֹנוֹ: "עָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ, שֶׁלֹּא עָשָׂנוּ כְּגוֹיֵי הָאֲרָצוֹת" וְכוּ', וּפֵרְשׁוּ הַמְפָרְשִׁים, שֶׁיְּהוֹשֻׁעַ תִּקֵּן זֶה, וּלְפִיכָךְ אָמַר: "עַל־כֵּן נִקְוֶה לְךָ לְהַעֲבִיר גִּלּוּלִים מִן הָאָרֶץ וְהָאֱלִילִים כָּרוֹת יִכָּרֵתוּן לְתַקֵּן עוֹלָם" וְכוּ', שֶׁהָיָה מִתְפַּלֵּל שֶׁתִּתְבַּטֵּל עֲבוֹדָה זָרָה מִן הָעוֹלָם, כַּאֲשֶׁר הָיוּ כָּל הָאֻמּוֹת עוֹבְדֵי אֱלִילִים, עַיֵּן שָׁם).

(וּמְצָרֵף אֶל הַשָּׁגָתוֹ עוֹד פָּסוּק): **וְזֶהוּ "הַכֹּל בִּכְתָב מִיַּד ה' עָלַי הִשְׂכִּיל"** (דִּבְרֵי־הַיָּמִים־א כח), **כִּי שְׁלֵמוּת הַשֵּׂכֶל הוּא עַל־יְדֵי כְּתָב כַּנַּ"ל, כִּי עַל־יְדֵי כְּתָב הַנַּ"ל, בְּחִינַת**

וְזֶהוּ "לְתַקֵּן עוֹלָם בְּמַלְכוּת שַׁדַּי וְכָל בְּנֵי בָשָׂר יִקְרְאוּ בִשְׁמֶךָ" — זֶה בְּחִינַת תְּשׁוּבָה, שֶׁחוֹזֵר הַטּוֹב לִמְקוֹמוֹ כַּנַּ"ל. כִּי שַׁדַּי הוּא בְּחִינַת תְּשׁוּבָה, שֶׁשָּׁב בִּתְשׁוּבָה עַל פְּגַם עֲבוֹדָה זָרָה, כִּי שַׁדַּי הוּא בְּחִינַת, שֶׁיֵּשׁ דַּי בֵּאלקוּתִי לְכָל בְּרִיָּה, וְאֵין צָרִיךְ לְשׁוּם עֲבוֹדָה אַחֶרֶת, "לְהַפְנוֹת אֵלֶיךָ כָּל רִשְׁעֵי אָרֶץ" — זֶה בְּחִינַת הַגֵּרִים. "יַכִּירוּ וְיֵדְעוּ כָּל יוֹשְׁבֵי תֵּבֵל" — זֶה בְּחִינַת שְׁלֵמוּת הַדַּעַת, שֶׁנַּעֲשֶׂה עַל־יְדֵי־זֶה כַּנַּ"ל. [עַיֵּן בְּ׳אִבְּי הַנַּחַל׳ עַל תּוֹרָה זוֹ, שֶׁמְּקַשֵּׁר אֶת כָּל הַתְּפִלָּה לְתוֹרָה זוֹ, וְזוֹ לְשׁוֹנוֹ: וְזֶהוּ "וְעַל־כֵּן נְקַוֶּה לְךָ הֲוָיָ"ה אֱלֹקֵינוּ לִרְאוֹת מְהֵרָה בְּתִפְאֶרֶת עֻזֶּךָ", הַיְנוּ שֶׁאָנוּ מְקַוִּים לִרְאוֹת וּלְהַשִּׂיג אֶת הַהִתְפָּאֲרוּת שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִתְפָּאֵר עִם עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם בְּחִינַת תְּפִלִּין, שֶׁהֵם נִקְרָאִים פְּאֵר וָעֹז, בְּחִינַת 'מִנַּיִן שֶׁהַתְּפִלִּין הֵם עֹז לְיִשְׂרָאֵל' הַמְבֹאָר בִּפְנִים, וְזֶהוּ "בְּתִפְאֶרֶ"ת עֻזֶּ"ךָ, לְהַעֲבִיר גִּלּוּלִים מִן הָאָרֶץ, וְהָאֱלִילִים כָּרוֹת יִכָּרֵתוּן", שֶׁהֵם הֶעֲבוֹדָה זָרָה שֶׁאוֹמְרִים: עָזַב אֱלֹהִים אֶת הָאָרֶץ, מֵאַחַר שֶׁהֵם חוֹטְאִים. אֲבָל עַל־יְדֵי שֶׁנִּזְכֶּה לִרְאוֹת בְּתִפְאֶרֶת עֻזֶּךָ, עַל־יְדֵי־זֶה מִמֵּילָא נִזְכֶּה לְהַעֲבִיר גִּלּוּלִים מִן הָאָרֶץ וְכוּ' כַּנַּ"ל. וְזֶהוּ "לְתַקֵּן עוֹלָם בְּמַלְכוּת שַׁדַּי" וְכוּ', כַּמְבֹאָר בִּפְנִים. וְזֶהוּ שֶׁסִּיֵּם "וִיקַבְּלוּ כֻלָּם עֲלֵיהֶם אֶת עֹל מַלְכוּתֶךָ", כִּי זֶהוּ בְּעַצְמוֹ הַהִתְפָּאֲרוּת שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁמִּתְפָּאֵר עִם יִשְׂרָאֵל, שֶׁמְּקַבְּלִים עֲלֵיהֶם עֹל מַלְכוּתוֹ יִתְבָּרַךְ].

וְזֶהוּ: "לְתַקֵּן עוֹלָם בְּמַלְכוּת שַׁדַּי וְכָל בְּנֵי בָשָׂר יִקְרְאוּ בִשְׁמֶךָ", זֶה בְּחִינַת תְּשׁוּבָה, שֶׁחוֹזֵר הַטּוֹב לִמְקוֹמוֹ כַּנַּ"ל, כִּי 'שַׁדַּי' הוּא בְּחִינַת תְּשׁוּבָה, שֶׁשָּׁב בִּתְשׁוּבָה עַל פְּגַם עֲבוֹדָה זָרָה, כִּי שַׁדַּי הוּא בְּחִינַת 'שֶׁיֵּשׁ דַּי בֶּאֱלֹקוּתִי לְכָל בְּרִיָּה', וְאֵין צָרִיךְ לְשׁוּם עֲבוֹדָה אַחֶרֶת. "לְהַפְנוֹת אֵלֶיךָ כָּל רִשְׁעֵי אָרֶץ", זֶה בְּחִינַת הַגֵּרִים. "יַכִּירוּ וְיֵדְעוּ כָּל יוֹשְׁבֵי תֵּבֵל", זֶה בְּחִינַת שְׁלֵמוּת הַדַּעַת שֶׁנַּעֲשֶׂה עַל־יְדֵי זֶה כַּנַּ"ל.

וְזֶה (אִיּוֹב כב): **"וְהָיָה שַׁדַּי בְּצָרֶיךָ וְכֶסֶף תּוֹעָפוֹת לָךְ", שֶׁעַל־יְדֵי בְּחִינַת "כֶּסֶף תּוֹעָפוֹת", הַיְנוּ בְּחִינַת "הוֹן יֹסִיף רֵעִים רַבִּים", שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשֶׂה אֲוִיר מְעוֹפֵף, שֶׁנִּזְדַּכֵּךְ הָאֲוִיר כַּנַּ"ל, עַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשֶׂה בְּחִינַת "שַׁדַּי", הַיְנוּ תְּשׁוּבָה וּגְרִים, כִּי שַׁדַּי הוּא בְּחִינַת תְּשׁוּבָה כַּנַּ"ל.**

[וּמִכָּל זֶה תָּבִין וְתַשְׂכִּיל מַה שֶּׁדָּרְשׁוּ חַכְמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרָכוֹת סג.) עַל פָּסוּק זֶה: אָמַר רַב הוּנָא בַּר בְּרֵכְיָה מְשׁוּם רַבִּי אֶלְעָזָר הַקַּפָּר: כָּל הַמְשַׁתֵּף שֵׁם שָׁמַיִם בְּצַעֲרוֹ כּוֹפְלִין לוֹ פַּרְנָסָתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (אִיּוֹב כב, כה): "וְהָיָה שַׁדַּי בְּצָרֶיךָ וְכֶסֶף תּוֹעָפוֹת לָךְ". רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי אָמַר: פַּרְנָסָתוֹ מְעוֹפֶפֶת לוֹ כְּצִפּוֹר, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְכֶסֶף תּוֹעָפוֹת לָךְ"; כִּי אִם אָדָם סוֹבֵל צָרוֹת וְיִסּוּרִים וּמְרִירוּת וְהַרְפַּתְקָאוֹת עוֹבְרִים עָלָיו, וְעִם כָּל זֹאת הוּא מְדַבֵּר דִּבּוּרֵי אֱמוּנָה, וּמְשַׁתֵּף אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בְּצַעֲרוֹ, שֶׁיּוֹדֵעַ וְעֵד אֲשֶׁר דָּבָר גָּדוֹל וְדָבָר קָטָן לֹא נַעֲשֶׂה מֵעֲצָמוֹ, אֶלָּא בְּהַשְׁגָּחַת הַמַּאֲצִיל הָעֶלְיוֹן, וְעַל־יְדֵי דִּבּוּרֵי אֱמוּנָה אֵלּוּ שֶׁמְּדַבֵּר בְּעֵת צָרָתוֹ, זֶה

עִקַּר חֲזָרָתוֹ בִּתְשׁוּבָה, כִּי הוּא חוֹזֵר עַד הַמַּכֶּה, וְעַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשֶׂה אֲוִיר הַנַּח וְהַנַּח, וְנִשְׁפָּע עָלָיו שֶׁפַע גָּדוֹל, שֶׁיָּכוֹל אַחַר־כָּךְ לַעֲשׂוֹת עִמָּהֶם צְדָקָה וָחֶסֶד, וְהָבֵן].

ז. וְדַע שֶׁלִּפְעָמִים, כְּשֶׁהָרָע רוֹאֶה שֶׁהַטּוֹב מִשְׁתּוֹקֵק וּמַמְשִׁיךְ עַצְמוֹ וְרוֹצֶה לַחֲזֹר לִמְקוֹמוֹ, אֲזַי הֵם מִתְגַּבְּרִים עַל הַטּוֹב בְּיוֹתֵר, וּמְבִיאִים אוֹתוֹ לְתוֹךְ הַעֲלָמָה יְתֵרָה, דְּהַיְנוּ שֶׁמְּבִיאִים אוֹתוֹ לְתוֹךְ פְּנִימִיּוּת מַחֲשַׁבְתָּם, דְּהַיְנוּ שֶׁמַּתְחִילִים לַחֲשֹׁב מַחֲשָׁבוֹת עַל זֶה הַטּוֹב, וְעַל־יְדֵי־זֶה מַכְנִיסִים אֶת הַטּוֹב בְּתוֹךְ הֶעְלֵם וְהֶסְתֵּר יוֹתֵר בִּפְנִימִיּוּת מַחֲשַׁבְתָּם, וְאַזַי יוֹצֵא הַטּוֹב עַל־יְדֵי הוֹלָדָה שֶׁמּוֹלִידִים, כִּי הַטּוֹב הוּא גָּנוּז וְנֶעְלָם בִּפְנִימִיּוּת מַחֲשַׁבְתָּם וּמִחָם כַּנַּ״ל, וּמִשָּׁם הַהוֹלָדָה, וְעַל־כֵּן יוֹצֵא הַטּוֹב בְּזֶרַע הַיְלוּדִים, וַאֲזַי אֵין כֹּחַ בְּהָרָע שֶׁל הַיְלוּדִים לְהִתְגַּבֵּר עַל הַטּוֹב שֶׁבְּתוֹכָם, וַאֲזַי יוֹצֵא הַטּוֹב עַל־יְדֵי הַיְלוּדִים וְנַעֲשׂוּ גֵּרִים.

ז וְדַע שֶׁלִּפְעָמִים, כְּשֶׁהָרָע רוֹאֶה שֶׁהַטּוֹב מִשְׁתּוֹקֵק וּמַמְשִׁיךְ עַצְמוֹ וְרוֹצֶה לַחֲזֹר לִמְקוֹמוֹ, אֲזַי הֵם מִתְגַּבְּרִים עַל הַטּוֹב בְּיוֹתֵר, וּמְבִיאִים אוֹתוֹ לְתוֹךְ הַעֲלָמָה יְתֵרָה, דְּהַיְנוּ שֶׁמְּבִיאִים אוֹתוֹ לְתוֹךְ פְּנִימִיּוּת מַחֲשַׁבְתָּם, דְּהַיְנוּ שֶׁמַּתְחִילִים לַחֲשֹׁב מַחֲשָׁבוֹת עַל זֶה הַטּוֹב, וְעַל־יְדֵי־זֶה מַכְנִיסִים אֶת הַטּוֹב בְּתוֹךְ הֶעְלֵם וְהֶסְתֵּר יוֹתֵר, בִּפְנִימִיּוּת מַחֲשַׁבְתָּם, וַאֲזַי יוֹצֵא הַטּוֹב עַל־יְדֵי הוֹלָדָה שֶׁמּוֹלִידִים, כִּי הַטּוֹב הוּא גָּנוּז וְנֶעְלָם בִּפְנִימִיּוּת מַחֲשַׁבְתָּם וּמִחָם כַּנַּ״ל, וּמִשָּׁם הַהוֹלָדָה, וְעַל־כֵּן יוֹצֵא הַטּוֹב בְּזֶרַע הַיְלוּדִים, וַאֲזַי אֵין כֹּחַ בְּהָרָע שֶׁל הַיְלוּדִים לְהִתְגַּבֵּר עַל הַטּוֹב שֶׁבְּתוֹכָם, וַאֲזַי יוֹצֵא הַטּוֹב עַל־יְדֵי הַיְלוּדִים וְנַעֲשׂוּ גֵּרִים.

וְזֶה בְּחִינַת (תְּהִלִּים פז): **״ה׳ יִסְפֹּר** שֶׁמּוֹלִידִים, דְּהַיְנוּ שֶׁמְּבִנֵי בְּנֵיהֶם וּמִבְּנֵי בְּנֵיהֶם מִתְגַּיְּרִים וְכַנַּ״ל; שֶׁזֶּה מַה שֶּׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (סַנְהֶדְרִין צו:): מִבְּנֵי בָּנָיו שֶׁל סִיסְרָא לָמְדוּ תּוֹרָה בִּירוּשָׁלַיִם, מִבְּנֵי בָּנָיו שֶׁל סַנְחֵרִיב לָמְדוּ תּוֹרָה בָּרַבִּים, מִבְּנֵי בָּנָיו שֶׁל הָמָן לָמְדוּ תּוֹרָה בִּבְנֵי־בְרַק; הַיְנוּ אַף שֶׁהֵם הָיוּ רְשָׁעִים אֲרוּרִים אֲכָזָרִים, שֶׁמָּנְעוּ אֶת הַטּוֹב מֵעַם יִשְׂרָאֵל, שֶׁהוּא לְמוּד תּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה וְקִיּוּם הַמִּצְוֹות, וְהֵם הִתְגַּבְּרוּ עַל הַטּוֹב בְּיוֹתֵר, וְהֵבִיאוּ אוֹתָם אֶל הַעֲלָמָה יְתֵרָה, אַף־עַל־פִּי־כֵן לֹא הוֹעִיל לָהֶם כְּלוּם, כִּי חָזַר הַטּוֹב עַל־יְדֵי זֶרַע הַיְלוּדִים, שֶׁמִּבְּנֵי בְּנֵיהֶם דַּיְקָא נִתְגַּיְּרוּ. כִּי הַטּוֹב הוּא גָּנוּז וְנֶעְלָם בִּפְנִימִיּוּת מַחֲשַׁבְתָּם וּמִחָם כַּנַּ״ל, וּמִשָּׁם הַהוֹלָדָה; וְעַל־כֵּן יוֹצֵא הַטּוֹב בְּזֶרַע הַיְלוּדִים; הַיְנוּ בְּזַרְעָם זַרְעָם נִתְגַּלָּה הַטּוֹב, וְזֶה מַה שֶּׁרוֹאִים שֶׁיְּכוֹלִים לַעֲבֹר כַּמָּה דוֹרוֹת, שֶׁמֵּאֵלּוּ הָרְשָׁעִים הָאַכְזָרִים, אֵמוֹת הָעוֹלָם גּוֹיִים טְמֵאִים דַּיְקָא, מִבְּנֵי בְּנֵיהֶם מִתְגַּיְּרִים, כִּי אַף שֶׁרוֹאִים סִיסְרָא וְסַנְחֵרִיב וְהָמָן הִתְגַּבְּרוּ מְאֹד וְכָבְשׁוּ אֶת הַטּוֹב מִנִּשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, עַד שֶׁהֵבִיאוּ אֶת הַטּוֹב לְתוֹךְ הַעֲלָמָה, וַאֲזַי אֵין כֹּחַ בְּהָרָע שֶׁל הַיְלוּדִים לְהִתְגַּבֵּר עַל הַטּוֹב שֶׁבְּתוֹכָם, וַאֲזַי יוֹצֵא הַטּוֹב עַל־יְדֵי הַיְלוּדִים; הַיְנוּ עַל־יְדֵי בְּנֵי בְּנֵיהֶם וְנַעֲשׂוּ גֵּרִים. וּבָזֶה אֲנַחְנוּ נָבִין אֵיךְ יָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁמֵּרָשָׁעִים אֲרוּרִים, גּוֹיִים טְמֵאִים אַכְזָרִיִּים, מִבְּנֵי בְּנֵיהֶם נִתְגַּיְּרוּ, כִּי הַטּוֹב שֶׁכָּבְשׁוּ וְהִתְגַּבְּרוּ וְהֵבִיאוּ אוֹתוֹ לְתוֹךְ הַעֲלָמָה יְתֵרָה, לְבַסּוֹף יָצָא בְּזֶרַע הַיְלוּדִים.

(וְעַכְשָׁו יַלְבִּישׁ אֶת הַשָּׂגָתוֹ בְּפָסוּק): וְזֶה בְּחִינַת (תְּהִלִּים פז, ו): **״ה׳ יִסְפֹּר בִּכְתוֹב עַמִּים, זֶה**

יֶלֶד שָׁם סֶלָה״, ׳בִּכְתוֹב׳ — זֶה בְּחִינוֹת הַטּוֹב שֶׁיּוֹצֵא עַל־יְדֵי בְּחִינַת הַכְּתָב כַּנַּ״ל; הַיְנוּ זֶה שֶׁהַצַּדִּיק מְדַבֵּר דִּבּוּרֵי אֱמוּנָה וְהַשְׂגָּחָה פְּרָטִית, וְהַדִּבּוּרִים הוֹלְכִים אֶל אֲוִיר הָעוֹלָם, וְנִכְתָּב בְּתוֹךְ סִפְרֵיהֶם הַפֶּה אֱמוּנָתָם, וְאַף שֶׁהַרְבֵּה פְּעָמִים אֲנַחְנוּ רוֹאִים שֶׁהַגּוֹיִים הָאַכְזָרִיִּים בְּעַצְמָם אֵינָם מִתְגַּיְּרִים, אֶלָּא מִבְּנֵיהֶם וּבְנֵי בְנֵיהֶם מִתְגַּיְּרִים, וְזֶהוּ: ״זֶה יֶלֶד שָׁם סֶלָה״ — שֶׁנִּתְלַבֵּשׁ הַטּוֹב בְּהַיְלוּדִים, וְיוֹצֵא עַל יָדָם כַּנַּ״ל. וְזֶה שֶׁפֵּרֵשׁ רַשִׁ״י: ׳זֶה יֶלֶד שָׁם׳ — ׳שֶׁהֵם יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּטְמְעוּ בָּעַכּוּ״ם׳, הַיְנוּ בְּחִינַת הַטּוֹב הַכָּבוּשׁ אֶצְלָם, שֶׁהוּא בְּחִינַת חֶלְקֵי נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל כַּנַּ״ל.

(עַכְשָׁו מְקַשֵּׁר אֶל מַה שֶּׁהֵבִיא לְמַעְלָה): וְזֶה בְּחִינַת: ״לֹא יִשְׁכַּב עַד יֹאכַל טֶרֶף״ — זֶה בְּחִינַת שְׁלֵמוּת הַמְּזֻבָּח כַּנַּ״ל, ״וְדַם חֲלָלִים יִשְׁתֶּה״, וְתַרְגּוּמוֹ: ׳וְנִכְסֵי עַמְמַיָּא יֵירַת׳; הַיְנוּ בְּחִינַת גֵּרִים הַנַּ״ל, וְזֶה ׳וְנִכְסֵי עַמְמַיָּא׳ הָיְינוּ בְּחִינַת הַטּוֹב שֶׁנִּתְכַּפָּה אֵצֶל הָעַכּוּ״ם, שֶׁהֵבִיאוּ אוֹתוֹ בְּהֶעְלֵם וְהֶסְתֵּר בְּפִנִּימִיּוּת מַחֲשַׁבְתָּם כַּנַּ״ל, שֶׁיּוֹצֵא עַל־יְדֵי זֶרַע הַיְלוּדִים, וְנַעֲשִׂין גֵּרִים, וְעַל־יְדֵי־זֶה נִשְׁלָם הַמְּזֻבָּח כַּנַּ״ל, וְנִתְגַּלֶּה הַטּוֹב שֶׁל הָרְחוֹקִים מִקְּדֻשַּׁת יִשְׂרָאֵל, כִּי נִשְׁמַע בְּאָזְנָם אֶת דִּבּוּרֵי הַצַּדִּיק, וּמֵאִיר בָּהֶם אַהֲבָה וְיִרְאָה.

(עַכְשָׁו יַלְבִּישׁ אֶת הַשָּׂגָתוֹ בְּמַאֲמָר נִפְלָא):

בִּכְתוֹב עַמִּים, זֶה יֶלֶד שָׁם סֶלָה״, ״בִּכְתוֹב״, זֶה בְּחִינוֹת הַטּוֹב שֶׁיּוֹצֵא עַל־יְדֵי בְּחִינַת הַכְּתָב כַּנַּ״ל. וְזֶהוּ: ״זֶה יֶלֶד שָׁם סֶלָה״, שֶׁנִּתְלַבֵּשׁ הַטּוֹב, בְּהַיְלוּדִים וְיוֹצֵא עַל־יָדָם כַּנַּ״ל. וְזֶה שֶׁפֵּרֵשׁ רַשִׁ״י: ״זֶה יֶלֶד שָׁם״, ׳שֶׁהֵם יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּטְמְעוּ בָּעַכּוּ״ם׳, הַיְנוּ בְּחִינַת הַטּוֹב הַכָּבוּשׁ אֶצְלָם, שֶׁהוּא בְּחִינַת חֶלְקֵי נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל כַּנַּ״ל.

וְזֶה בְּחִינַת: ״לֹא יִשְׁכַּב עַד יֹאכַל טֶרֶף״, זֶה בְּחִינַת שְׁלֵמוּת הַמְּזֻבָּח כַּנַּ״ל, ״וְדַם חֲלָלִים יִשְׁתֶּה״, וְתַרְגּוּמוֹ: ׳וְנִכְסֵי עַמְמַיָּא יֵירַת׳, הַיְנוּ בְּחִינַת גֵּרִים הַנַּ״ל. וְזֶה: ׳וְנִכְסֵי עַמְמַיָּא׳, הַיְנוּ בְּחִינַת הַטּוֹב שֶׁנִּתְכַּפָּה אֵצֶל הָעַכּוּ״ם, שֶׁהֵבִיאוּ אוֹתוֹ בְּהֶעְלֵם וְהֶסְתֵּר בְּפִנִּימִיּוּת מַחֲשַׁבְתָּם כַּנַּ״ל, שֶׁיּוֹצֵא עַל־יְדֵי זֶרַע הַיְלוּדִים וְנַעֲשִׂין גֵּרִים, וְעַל־יְדֵי־זֶה נִשְׁלָם הַמְּזֻבָּח כַּנַּ״ל:

ח וְזֶה פֵּרוּשׁ: ׳רַב סַפְרָא מִשְׁתָּעֵי: זִמְנָא חָדָא הֲוָה קָאֲזִלִינָא בִּסְפִינְתָּא, וַחֲזִינַן הַהוּא כַּוְרָא דְּאַפִּיק רֵישָׁא מִמַּיָּא, וְאִית לֵהּ קַרְנֵי, וְחָקִיק עֲלַיְהוּ: אֲנָא בְּרִיָּה קַלָּה שֶׁבַּיָּם, וַהֲוִינָא שִׁין פַּרְסָה, וְאָזְלִינָא לְפֶמָּא דִּלְוָיָתָן. אָמַר רַב אָשֵׁי: הַהוּא עִזָּא דְּיַמָּא הֲוֵי דִּבְחִישָׁא, וְאִית לֵהּ קַרְנֵי׳ (בָּבָא בַּתְרָא עד):

רַשְׁבַּ״ם:

בְּרִיָּה קַלָּה. מִבְּרִיּוֹת קְטַנּוֹת שֶׁבַּיָּם: לְפֶמָּה דִּלְוָיָתָן. שֶׁיֹּאכְלֵנִי הַיּוֹם: עִזָּא

הַיּוֹם. ׳עִזָּא דְּיַמָּא׳ — שֶׁכָּל מַה שֶּׁיֵּשׁ בַּיַּבָּשָׁה יֵשׁ בַּיָּם, חוּץ מִן הַחֻלְדָּה, בִּשְׁחִיטַת חֻלִּין. ׳דִּבְחִישָׁא׳ — חוֹפֶרֶת בַּיָּם בְּקַרְנֶיהָ לְבַקֵּשׁ אַחַר מְזוֹנוֹתֶיהָ.

וְזֶה פֵּרוּשׁ: רַב סַפְרָא מִשְׁתָּעֵי — מְסַפֵּר: זִמְנָא חָדָא — פַּעַם אַחַת הֲוָה קָאָזִלְנָא בִּסְפִינְתָּא — הָלַכְתִּי בִּסְפִינָה וַחֲזִינַן הַהוּא כַּוְרָא — וְרָאִיתִי דָּג אֶחָד דְּאַפִּיק רֵישָׁא מִמַּיָּא — שֶׁהוֹצִיא רֹאשׁוֹ מֵהַמַּיִם, וְאִית לֵהּ קַרְנֵי — וְיֵשׁ לוֹ קַרְנַיִם, וְחָקִיק עֲלַיְיהוּ — וְחָקוּק עֲלֵיהֶם אֲנָא בְּרִיָּה קַלָּה שֶׁבַּיָּם — אֲנִי מֵהַבְּרִיּוֹת הַקְּטַנּוֹת שֶׁבַּיָּם. וַהֲוִינָא שִׁין פַּרְסָה — וְגוֹדְלִי שְׁלֹשׁ מֵאוֹת פַּרְסָאוֹת, וְאַזְלִינָא לְפֻמָּא דִּלְוָיְתָן, וַאֲנִי הוֹלֵךְ לְפִיו שֶׁל הַלְוָיְתָן לְמְזוֹנוֹ. אָמַר רַב אָשֵׁי: הַהוּא עִזָּא דְּיַמָּא חֲוִי — זֶה עֵז הַיָּם הוּא, דִּבְחִישָׁא — שֶׁהִיא בּוֹחֶשֶׁת וְחוֹפֶרֶת בַּיָּם, וְאִית לֵיהּ קַרְנֵי — וְיֵשׁ לָהּ קַרְנַיִם.

׳חֲזִינָא הַאי כַּוְרָא דְּאַפִּיק רֵישָׁא מִמַּיָּא׳ וְכוּ׳.

׳כַּוְרָא׳ — זֶה בְּחִינַת הַטּוֹב, שֶׁהֵם חֶלְקֵי נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל עִם הַגֵּרִים הַנַּ״ל; כִּי הַצַּדִּיקִים נִקְרָאִים דָּגִים, וְעִקַּר גְּדֻלַּת הַצַּדִּיק הוּא מֵהַטּוֹב שֶׁבּוֹ. כִּי דָּגִים אֲסִיפָתָן הוּא מְטַהַרְתָּן (עַיֵּן חֻלִּין כז:) — זֶה בְּחִינַת חֶלְקֵי הַנְּשָׁמוֹת, בְּחִינַת (אִיּוֹב לד, יד): ״רוּחוֹ וְנִשְׁמָתוֹ אֵלָיו יֶאֱסֹף״; שֶׁזֶּה גְּדֻלַּת הַצַּדִּיק, שֶׁמְּקַשֵּׁר אֶצְלוֹ הָרוּחַ וְהַנְּשָׁמָה וּמְאֻחָדִים עִם נַפְשׁוֹ. כִּי הַצַּדִּיק מְאַסֵּף יַחַד אֶת נֶפֶשׁ רוּחַ וּנְשָׁמָה שֶׁלּוֹ, וְנִדְבָּק בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, שֶׁזֶּה קְדֻשַּׁת מַחֲשָׁבָה, דִּבּוּר וּמַעֲשֶׂה. וּבִשְׁבִיל זֶה נִקְרָאִים הַצַּדִּיקִים דָּגִים, כִּי אֲסִיפָתָן הִיא מְטַהַרְתָּן, כְּשֶׁמַּגִּיעַ זְמַנָּם לָצֵאת מִזֶּה הָעוֹלָם, אֵין הַסָּמ״ךְ־מ״ם יְכוֹל לָהֶם. וּבִשְׁבִיל זֶה נֶאֱמַר בְּהִסְתַּלְּקוּת הַצַּדִּיקִים לְשׁוֹן אֲסִיפָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בְּרֵאשִׁית מט, לג): ״וַיֶּאֱסֹף [יַעֲקֹב] רַגְלָיו אֶל הַמִּטָּה״, וְכַמּוּבָא בַּזֹּהַר (רַעְיָא מְהֵימְנָא שְׁמִינִי מב.): דָּגִים וְחַגָּבִים אֵינָם טְעוּנִין שְׁחִיטָה, אֶלָּא אֲסִיפָתָם הִיא הִיא הַמַּתֶּרֶת אוֹתָם. הָכִי מָארֵי מְתִיבְתָּא אֵין צְרִיכִין שְׁחִיטָה, אֶלָּא דְּאִתְמַר בְּהוֹן: ״וַיִּגְוַע וַיֶּאֱסֹף אֶל עַמָּיו״, מַה נּוּנֵי יַמָּא חֵיוְתָן בְּיַמָּא, אַף תַּלְמִידֵי חֲכָמִים מָארֵי מַתְנִיתִין חֵיוַתַיְיהוּ בְּאוֹרַיְיתָא, וְאִי אִתְפָּרְשָׁן מִנַּהּ מִיַּד מֵתִים. וּכְמוֹ־כֵן הוּא אֵצֶל נִשְׁמוֹת הַגֵּרִים וּבְחִינַת גֵּרִים הֵם בְּבְחִינַת (תְּהִלִּים מז, י): ״נְדִיבֵי עַמִּים נֶאֱסָפוּ״, אֲשֶׁר פָּסוּק זֶה נֶאֱמַר בְּעֵת שֶׁהִשְׁלִיכוּ אֶת אַבְרָהָם אָבִינוּ בְּאוּר כַּשְׂדִּים, וְלֹא נִשְׂרַף, וְעָמְדוּ כָּל אוֹתָם הַמַּלְכִים וְגִירוּ אֶת עַצְמָם, וְנִכְנְסוּ לְכַנְפֵי הַשְּׁכִינָה. וַעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר: ״נְדִיבֵי עַמִּים נֶאֱסָפוּ עַם אֱלֹהֵי אַבְרָהָם״ (עַיֵּן אוֹצַר הַמִּדְרָשִׁים אַבְרָהָם אָבִינוּ, קֶטַע יז). וְעַל שֵׁם זֶה הַחֲכָמִים נִקְרָאִים ״בַּעֲלֵי אֲסֻפּוֹת״ (קֹהֶלֶת יב, יא וְעַיֵּן בַּמִּדְבָּר רַבָּה, פָּרָשָׁה יד, סִימָן ד׳): ״בַּעֲלֵי אֲסֻפּוֹת״ — אֵלּוּ תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, שֶׁיּוֹשְׁבִין אֲסוּפוֹת אֲסוּפוֹת וְעוֹסְקִין בַּתּוֹרָה, הַלָּלוּ מְטַמְּאִין וְהַלָּלוּ מְטַהֲרִין, הַלָּלוּ אוֹסְרִין וְהַלָּלוּ מַתִּירִין, הַלָּלוּ פּוֹסְלִין וְהַלָּלוּ מַכְשִׁירִין. שֶׁהֵם מְאַסְּפִים הַטּוֹב

דְּיַמָּא. שֶׁכָּל מַה שֶּׁיֵּשׁ בַּיַּבָּשָׁה יֵשׁ בַּיָּם, חוּץ מִן הַחֻלְדָּה; בִּשְׁחִיטַת חֻלִּין: דִּבְחִישָׁא. חוֹפֶרֶת בַּיָּם בְּקַרְנֶיהָ לְבַקֵּשׁ אַחַר מְזוֹנוֹתֶיהָ:

׳חֲזִינָא הַאי כַּוְרָא דְּאַפִּיק רֵישָׁא מִמַּיָּא׳ וְכוּ׳, ׳כַּוְרָא׳ — זֶה בְּחִינַת הַטּוֹב, שֶׁהֵם חֶלְקֵי נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל עִם הַגֵּרִים הַנַּ״ל, כִּי דָּגִים, אֲסִיפָתָן הוּא מְטַהַרְתָּן׳ (עַיֵּן חֻלִּין כז:), **זֶה בְּחִינַת חֶלְקֵי הַנְּשָׁמוֹת, בְּחִינַת** (אִיּוֹב לד): **״רוּחוֹ וְנִשְׁמָתוֹ אֵלָיו יֶאֱסֹף״, וּבְחִינַת גֵּרִים, בִּבְחִינַת** (תְּהִלִּים מז): **״נְדִיבֵי עַמִּים נֶאֱסָפוּ״, וְעַל־שֵׁם־זֶה הַחֲכָמִים נִקְרָאִים ״בַּעֲלֵי אֲסֻפּוֹת״** (קֹהֶלֶת יב), **שֶׁהֵם מְאַסְּפִים הַטּוֹב עִם הַגֵּרִים. וְזֶה**

עִם הַגֵּרִים, וְכָךְ הֵם מַחֲזִירִים בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל שֶׁנֶּאֶבְדוּ, וְכֵן הֵם אוֹסְפִים אֶת הַטּוֹב שֶׁנִּכְבַּשׁ בֵּין הַגּוֹיִים, וְזֶה הַטּוֹב עִם הַגֵּרִים 'אַפִּיק רֵישֵׁהּ מִמַּיָּא' — הַיְנוּ שֶׁמּוֹצִיא אֶת הַשֵּׂכֶל מִשְּׁטִיפַת הַמַּיִם הַזְּדוֹנִים, שֶׁהוּא הַכְּסִילוּת הַשּׁוֹטֵף עַל הַשֵּׂכֶל כַּנַּ״ל; כִּי הַצַּדִּיק הַמְדַבֵּר דִּבּוּרֵי אֱמוּנָה וְגִלּוּי אֱלֹקוּת, הוּא מַכְנִיס דַּעַת וְשֵׂכֶל בָּאָדָם, וְהוּא מוֹצִיא אוֹתוֹ מֵהַכְּסִילוּת וְהַמַּיִם הַזְּדוֹנִים שֶׁנָּפַל בָּהֶם.

'וַהֲוִי לֵהּ קַרְנֵי, וְחָקִיק עֲלַיְהוּ: אֲנָא בְּרִירָה קַלָּה שֻׁבַּיְם, וַהֲוִינָא שִׁין פַּרְסֵי, וְאַזְלִינָא לְפַמָּא דִּלְוָיְתָן'. 'קַרְנָא' — זֶה בְּחִינַת צְדָקָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת "הוֹן יִסֵּיף רֵעִים" הַנַּ״ל, שֶׁהוּא עִקַּר הַקֶּרֶן הַקַּיֶּמֶת לָעוֹלָם הַבָּא, כְּמַאֲמַר מוּנְבַּז (בָּבָא בַּתְרָא יא): 'אֲבוֹתַי גָּנְזוּ לְמַטָּה וַאֲנִי גָּנַזְתִּי לְמַעְלָה'. 'וְחָקִיק עֲלַיְהוּ' — הַיְנוּ עַל־יְדֵי הַצְּדָקָה נַעֲשֶׂה חֲקִיקָה, בְּחִינַת הַכְּתָב הַנַּ״ל, כַּנַּ״ל, בִּבְחִינַת "וְשָׁמְעוּ הוֹלֵךְ בְּכָל הַמְּדִינוֹת", לְהַטּוֹב הַכָּבוּשׁ בֵּין הָעַכּוּ״ם, וּמְעוֹרְרוֹ בִּתְשׁוּבָה לָשׁוּב לְשָׁרְשׁוֹ. כִּי הַטּוֹב זוֹכֵר אֶת עַצְמוֹ. 'אֲנָא בְּרִירָה קַלָּה שֻׁבַּיְם' — הַיְנוּ שֶׁאֲנִי לְמַעְלָה מִכָּל הָעוֹלָמוֹת; כִּי הַנְּשָׁמָה בָּאָה מֵעֶצֶם הָאֲצִילוּת. וּמְפָרֵשׁ 'יָם' — הַיְנוּ הַמִּ״ם הוּא אַרְבָּעָה עוֹלָמוֹת, כִּי כָּל עוֹלָם כָּלוּל מֵעֶשֶׂר וְאַרְבָּעָה עוֹלָמוֹת הֵם מ״ם. יו״ד הוּא בְּחִינַת הַחָכְמָה כַּמּוּבָא (שְׁמוֹת טו, א): "אָז יָשִׁיר מֹשֶׁה" וְגוֹ', וּפֵרֵשׁ רַשְׁ״י, שֶׁהַיּוּ״ד עַל שֵׁם הַמַּחֲשָׁבָה נֶאֱמַר. וְעַיֵּן זֹהַר (שְׁמוֹת כ.): בְּשָׁעָה שֶׁעָלָה בְּמַחֲשָׁבָה לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא לִבְרֹא עוֹלָמוֹ, כָּל הָעוֹלָמוֹת עָלוּ בְּמַחֲשָׁבָה אַחַת, וּבְמַחֲשָׁבָה זוֹ נִבְרְאוּ כֻּלָּם, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (תְּהִלִּים קיד): "כֻּלָּם בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ", וּבְמַחֲשָׁבָה זוֹ שֶׁהִיא הַחָכְמָה, נִבְרָא הָעוֹלָם הַזֶּה וְהָעוֹלָם שֶׁל מַעְלָה, עַיֵּן שָׁם; הַיְנוּ שֶׁהַנְּשָׁמָה שֶׁהִיא הַטּוֹב, שֶׁבָּאָה מֵרוֹם גָּבְהֵי מְרוֹמִים, עַד שֶׁמִּתְפַּשֶּׁטֶת בְּכָל הָעוֹלָמוֹת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים קד, כד): "כֻּלָּם בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ", וְעַכְשָׁו נָפְלָה לְמָקוֹם שֶׁנָּפְלָה. 'וְזֶהוּ בְּרִירָה קַלָּה שֻׁבַּיְם' — הַיְנוּ שֶׁכְּמוֹ

הַטּוֹב עִם הַגֵּרִים 'אַפִּיק רֵישֵׁהּ מִמַּיָּא', הַיְנוּ שֶׁמּוֹצִיא אֶת הַשֵּׂכֶל מִשְּׁטִיפַת הַמַּיִם הַזְּדוֹנִים, שֶׁהוּא הַכְּסִילוּת הַשּׁוֹטֵף עַל הַשֵּׂכֶל, כַּנַּ״ל.

'וַהֲוִי לֵהּ קַרְנֵי, וְחָקִיק עֲלַיְהוּ: אֲנָא בְּרִירָה קַלָּה שֻׁבַּיְם, וַהֲוִינָא שִׁין פַּרְסֵי, וְאַזְלִינָא לְפַמָּא דִּלְוָיְתָן'. 'קַרְנָא' — זֶה בְּחִינַת צְדָקָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת "הוֹן יִסֵּיף רֵעִים" הַנַּ״ל, שֶׁהוּא עִקַּר הַקֶּרֶן הַקַּיֶּמֶת לָעוֹלָם הַבָּא, כְּמַאֲמַר מוּנְבַּז (בָּבָא בַּתְרָא יא): **'אֲבוֹתַי גָּנְזוּ לְמַטָּה וַאֲנִי גָּנַזְתִּי לְמַעְלָה'. 'וְחָקִיק עֲלַיְהוּ' — הַיְנוּ עַל־יְדֵי הַצְּדָקָה נַעֲשֶׂה חֲקִיקָה, בְּחִינַת הַכְּתָב הַנַּ״ל, כַּנַּ״ל, בִּבְחִינַת "וְשָׁמְעוּ הוֹלֵךְ בְּכָל הַמְּדִינוֹת", לְהַטּוֹב הַכָּבוּשׁ בֵּין הָעַכּוּ״ם, וּמְעוֹרְרוֹ בִּתְשׁוּבָה לָשׁוּב לְשָׁרְשׁוֹ, כִּי הַטּוֹב זוֹכֵר אֶת עַצְמוֹ: 'אֲנָא בְּרִירָה קַלָּה שֻׁבַּיְם', הַיְנוּ, שֶׁאֲנִי לְמַעְלָה מִכָּל הָעוֹלָמוֹת. 'יָם', הַיְנוּ: הַמִּ״ם הוּא אַרְבַּע עוֹלָמוֹת, יו״ד הוּא בְּחִינַת הַחָכְמָה שֶׁמִּתְפַּשֶּׁטֶת בְּכָל הָעוֹלָמוֹת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב** (תְּהִלִּים קד): **"כֻּלָּם בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ", וְזֶהוּ 'בְּרִירָה קַלָּה שֻׁבַּיְם' — הַיְנוּ**

שֶׁהַדָּבָר הַקַּל הוּא צָרִךְ לְמַעְלָה, כֵּן הַנְּשָׁמָה שֶׁהוּא הַטּוֹב, הוּא לְמַעְלָה מִכָּל הָעוֹלָמוֹת; כִּי הִיא רוּחָנִיּוּת חִיּוּת אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ. 'וַהֲוִינָא שִׁין פַּרְסָה' — דְּהַיְנוּ שֶׁהַנְּשָׁמָה נִזְכֶּרֶת שֶׁהָיְתָה בִּבְחִינַת 'יִשְׂרָאֵל עָלָה בְּמַחֲשָׁבָה תְּחִלָּה', וְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא נִמְלָךְ בָּהּ בִּבְרִיאַת הָעוֹלָם, בִּבְחִינַת "הֵמָּה הַיּוֹצְרִים יֹשְׁבֵי נְטָעִים עִם הַמֶּלֶךְ בִּמְלַאכְתּוֹ", שֶׁנִּמְלַךְ בִּנְשָׁמוֹתֵיהֶן שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּשָׁעַת בְּרִיאַת הָעוֹלָם, דְּהַיְנוּ שֶׁהִיא נִזְכֶּרֶת שֶׁהָיְתָה בְּמַעֲלָה גְּדוֹלָה כָּזוֹ כַּנַּ״ל, וְעַתָּה הִיא הוֹלֶכֶת לְכַלָּיוֹן וְהֶפְסֵד, חַס וְשָׁלוֹם, וּמְצַטַּעֶרֶת מְאֹד אֵיךְ נָפְלָה מֵרוֹם גְּבָהֵי מְרוֹמִים עַד עָמְקֵי עֲמָקִים שֶׁבַּשְּׁאוֹל תַּחְתִּיּוֹת וּמִתַּחְתָּיו. וּמֵבִיא רְאָיָה, אֲשֶׁר 'שִׁין פַּרְסָה' שֶׁהִיא הַנְּשָׁמָה שֶׁבָּאָה מֵרוֹם גְּבָהֵי מְרוֹמִים, וְנוֹפֶלֶת עַד עָמְקֵי עֲמָקִים: 'שִׁין' — זֶה בְּחִינַת הַמַּחֲשָׁבָה, שֶׁנֶּחֱלֶקֶת לְשָׁלֹשׁ רָאשִׁים, שֶׁהוּא סוֹד: חָכְמָ״ה, בִּינָ״ה, דַּעַ״ת. מַחֲשָׁבוֹת שִׂכְלִיּוֹת — זֶה חָכְמָ״ה, שֶׁהוּא מֵבִין בְּחָכְמָתוֹ, מַחֲשָׁבוֹת מִדּוֹתִיּוֹת — זֶה הַבִּינָ״ה, שֶׁהוּא מִתְבּוֹנֵן לְהוֹצִיא מִכֹּחַ אֶל הַפֹּעַל אֶת הַמִּדּוֹת שֶׁטְּמוּנוֹת בַּחָכְמָה, מַחֲשָׁבָה מַעֲשִׂיּוֹת — זֶה הַדַּעַ״ת, שֶׁהוּא יוֹדֵעַ אֵיךְ לְמַמֵּשׁ אֶת הַחָכְמָה וְהַמִּדּוֹת לְמַעֲשֶׂה. 'פַּרְסָה' — בְּחִינַת רֶגֶל, הַיְנוּ עֵצָה, כְּמוֹ (שְׁמוֹת יא, ח): "וְכָל הָעָם אֲשֶׁר בְּרַגְלֶיךָ" — הַנִּמְשָׁכִים אַחַר עֲצָתְךָ; הַיְנוּ שֶׁהַנְּשָׁמָה נִזְכֶּרֶת שֶׁהָיְתָה תְּחִלָּה בְּמַחֲשָׁבָה, וּבָהּ נִמְלַךְ וְנִתְיַעֵץ בִּבְרִיאַת עוֹלָמוֹ. 'וְהַשְׁתָּא אַזְלִינָא לְפֻמָּא דִּלְוָיְתָן' — הַיְנוּ לְכַלָּיוֹן וְהֶפְסֵד, חַס וְשָׁלוֹם, וְעַל־יְדֵי־זֶה מְרַחֶמֶת עַל עַצְמָהּ, וְנִתְעוֹרֶרֶת לָשׁוּב לְשָׁרְשָׁהּ כַּנַּ״ל, וְנַעֲשִׂין בַּעֲלֵי תְּשׁוּבָה וְגֵרִים כַּנַּ״ל; כִּי זֶה כֹּחַ הַצַּדִּיק, עַל־יְדֵי שֶׁמְּדַבֵּר דִּבּוּרֵי אֱמוּנָה וְגִלּוּי אֱלֹקוּת, וְעַל־יְדֵי הַצְּדָקָה, נַעֲשֶׂה אֲוִיר הַנַּח וְהַזַּךְ, וְהַדִּבּוּרִים הוֹלְכִים מִסּוֹף הָעוֹלָם וְעַד סוֹפוֹ, וְנִכְתָּבִים בִּלְבּוֹת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, שֶׁנָּפְלוּ לְמָקוֹם שֶׁנָּפְלוּ, אוֹ בְּהַטּוֹב הַכָּבוּשׁ אֵצֶל הָאֻמּוֹת, וְעַל־יְדֵי־זֶה הֵם מַתְחִילִים לְהִתְעוֹרֵר בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה, לִמְשֹׁךְ אֶת עַצְמָם אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְהֵם בּוֹכִים וּמְבַכִּים שָׁמַיִם

שֶׁכְּמוֹ שֶׁהַדָּבָר הַקַּל הוּא צָרִךְ לְמַעְלָה, כֵּן הַנְּשָׁמָה, שֶׁהוּא הַטּוֹב, הוּא לְמַעְלָה מִכָּל הָעוֹלָמוֹת.

'וַהֲוִינָא שִׁין פַּרְסָה' — דְּהַיְנוּ שֶׁהַנְּשָׁמָה נִזְכֶּרֶת שֶׁהָיְתָה בִּבְחִינַת 'יִשְׂרָאֵל עָלָה בְּמַחֲשָׁבָה תְּחִלָּה', וְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא נִמְלַךְ בָּהּ בִּבְרִיאַת הָעוֹלָם, בִּבְחִינַת "הֵמָּה הַיּוֹצְרִים יֹשְׁבֵי נְטָעִים עִם הַמֶּלֶךְ בִּמְלַאכְתּוֹ", שֶׁנִּמְלַךְ בִּנְשָׁמוֹתֵיהֶן שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּשָׁעַת בְּרִיאַת הָעוֹלָם, דְּהַיְנוּ שֶׁהִיא נִזְכֶּרֶת שֶׁהָיְתָה בְּמַעֲלָה גְּדוֹלָה כָּזוֹ כַּנַּ״ל, וְעַתָּה הִיא הוֹלֶכֶת לְכַלָּיוֹן וְהֶפְסֵד, חַס וְשָׁלוֹם. 'שִׁי״ן' — זֶה בְּחִינַת הַמַּחֲשָׁבָה, שֶׁנֶּחֱלֶקֶת לְשָׁלֹשׁ רָאשִׁים: מַחֲשָׁבוֹת שִׂכְלִיּוֹת, מַחֲשָׁבוֹת מִדּוֹתִיּוֹת, מַחֲשָׁבָה מַעֲשִׂיּוֹת. 'פַּרְסָה' — בְּחִינַת רֶגֶל, הַיְנוּ עֵצָה, כְּמוֹ (שְׁמוֹת יא): "וְכָל הָעָם אֲשֶׁר בְּרַגְלֶיךָ" — 'הַנִּמְשָׁכִים אַחַר עֲצָתְךָ', הַיְנוּ שֶׁהַנְּשָׁמָה נִזְכֶּרֶת שֶׁהָיְתָה תְּחִלָּה בְּמַחֲשָׁבָה, וּבָהּ נִמְלַךְ וְנִתְיַעֵץ בִּבְרִיאַת עוֹלָמוֹ, 'וְהַשְׁתָּא אַזְלִינָא לְפֻמָּא דִּלְוָיְתָן' — הַיְנוּ לְכַלָּיוֹן וְהֶפְסֵד, חַס וְשָׁלוֹם, וְעַל־יְדֵי־זֶה מְרַחֶמֶת עַל עַצְמָהּ וְנִתְעוֹרֶרֶת לָשׁוּב לְשָׁרְשָׁהּ כַּנַּ״ל, וְנַעֲשִׂין בַּעֲלֵי־תְּשׁוּבָה וְגֵרִים כַּנַּ״ל.

וָאָרֶץ, אֵיךְ נָפַלְנוּ מִשָּׁמַיִם לָאָרֶץ, מֵרוֹם גָּבְהֵי מְרוֹמִים לְעָמְקֵי עֲמָקִים, לַשְׁאוֹל תַּחְתִּיּוֹת וּמִתַּחְתָּיו, הֲלֹא נִשְׁמָתֵנוּ בָּאָה מִלְּמַעְלָה מִכָּל הָעוֹלָמוֹת, וְעַכְשָׁו נָפַלְנוּ, וְנִדְרֶסֶת תַּחַת רַגְלֵי הַסִּטְרָא אַחֲרָא. 'אָמַר רַב אָשֵׁי: הַאי עִזְּא דְּיַמָּא דִּבְחִישָׁא וְאִית לֵהּ קַרְנֵי'. 'עִזְּא' — זֶה בְּחִינַת עֹז, הַיְנוּ יִרְאָה, בְּחִינַת: "כִּי תִפְאֶרֶת עֻזָּמוֹ אָתָּה" הַנַּ״ל; הַיְנוּ מִי שֶׁמְּפַחֵד רַק מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ, הוּא מִתְאַזֵּר בְּמִדַּת עֹז, וְאֵינוֹ מְפַחֵד מִשּׁוּם בְּרִיָּה שֶׁבָּעוֹלָם, וְחוֹזֵר בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ. וְכָל זֶה בָּא לוֹ עַל־יְדֵי 'דִּבְחִישָׁא' — הַיְנוּ בְּחִינַת הַצַּדִּיק, שֶׁמְּחַפֵּשׂ תָּמִיד אַחַר הַהִתְפָּאֲרוּת שֶׁבְּכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל כַּנַּ״ל. 'וְאִית לֵהּ קַרְנֵי' — הַיְנוּ בְּחִינַת "וּבִרְצוֹנְךָ תָּרוּם קַרְנֵנוּ", הַיְנוּ הָאַהֲבָה שֶׁנִּתְגַּלָּה עַל־יְדֵי הַצַּדִּיק כַּנַּ״ל, וְהוּא מַגְבִּיהַּ אֶת קֶרֶן יִשְׂרָאֵל שֶׁנָּפְלָה, כָּל אֶחָד כְּפִי בְּחִינָתוֹ. כִּי עַל־יְדֵי כָּל בְּחִינוֹת הַנַּ״ל הַמּוּבָאוֹת בְּתוֹרָה זוֹ, נִתְגַּלֶּה אוֹר הַצַּדִּיק, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה זוֹכִין לְיִרְאָה וְאַהֲבָה כַּנַּ״ל, וְהוּא הַמַּעֲלוֹת, כִּי הַיִּרְאָה וְהָאַהֲבָה הֵן כְּמוֹ שְׁנֵי הַגַּדְפִּין שֶׁפּוֹרְחִים בָּהֶם.

ט. (וְעַכְשָׁו יָלְבִּישׁ אֶת הַשָּׁגָתוֹ בְּפָסוּק שֶׁהִתְחִיל): וְזֶה: "וַיְהִי הֵם מְרִיקִים שַׂקֵּיהֶם", הַיְנוּ בְּחִינַת "לָבְשׁוּ שָׁמַיִם קַדְרוּת וְשַׂק" וְכוּ', 'שָׁמַיִם' הַיְנוּ יִרְאָה וְאַהֲבָה כַּנַּ״ל, וּכְשֶׁהֵם מְרִיקִים אֶת הַשַּׂק וְהַחֹשֶׁךְ מִן הַיִּרְאָה וְהָאַהֲבָה — "וְהִנֵּה אִישׁ צְרוֹר כַּסְפּוֹ בְּשַׂקּוֹ", 'צְרוֹר כַּסְפּוֹ' זֶה בְּחִינַת הַצַּדִּיק, בְּחִינַת (מִשְׁלֵי ז, כ): "צְרוֹר הַכֶּסֶף לָקַח בְּיָדוֹ", שֶׁהֵם הַצַּדִּיקִים, כְּמוֹ שֶׁפֵּרֵשׁ רַשׁ״י שָׁם. [(עַיֵּן סַנְהֶדְרִין צו): "צְרוֹר הַכֶּסֶף לָקַח בְּיָדוֹ", וְאֵין כֶּסֶף אֶלָּא צַדִּיקִים]. 'בְּשַׂקּוֹ' הַיְנוּ, שֶׁאוֹר הַצַּדִּיק נִתְחַשֵּׁךְ וְנִתְלַבֵּשׁ וְנִתְכַּסָּה בְּקַדְרוּת וְשַׂק, הַיְנוּ שֶׁמַּרְגִּישִׁים שֶׁהַשַּׂק וְהַחֹשֶׁךְ שֶׁהָיָה עַל הַיִּרְאָה וְהָאַהֲבָה, זֶה מֵחֲמַת שַׂק וְחֹשֶׁךְ, שֶׁנֶּחְשַׁךְ לָהֶם אוֹר הַצַּדִּיק כַּנַּ״ל.

'אָמַר רַב אָשֵׁי: הַאי עִזְּא דְּיַמָּא דִּבְחִישָׁא וְאִית לֵהּ קַרְנֵי'. 'עִזְּא' — זֶה בְּחִינַת עֹז, הַיְנוּ יִרְאָה, בְּחִינַת "כִּי תִפְאֶרֶת עֻזָּמוֹ אָתָּה" הַנַּ״ל. 'דִּבְחִישָׁא' — הַיְנוּ בְּחִינַת הַצַּדִּיק, שֶׁמְּחַפֵּשׂ תָּמִיד אַחַר הַהִתְפָּאֲרוּת שֶׁבְּכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל כַּנַּ״ל. 'וְאִית לֵהּ קַרְנָא' — הַיְנוּ בְּחִינַת "וּבִרְצוֹנְךָ תָּרוּם קַרְנֵנוּ", הַיְנוּ הָאַהֲבָה שֶׁנִּתְגַּלָּה עַל־יְדֵי הַצַּדִּיק כַּנַּ״ל, כִּי עַל־יְדֵי כָּל בְּחִינוֹת הַנַּ״ל נִתְגַּלֶּה אוֹר הַצַּדִּיק, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה זוֹכִין לְיִרְאָה וְאַהֲבָה כַּנַּ״ל.

ט וְזֶה: "וַיְהִי הֵם מְרִיקִים שַׂקֵּיהֶם", הַיְנוּ בְּחִינַת "לָבְשׁוּ שָׁמַיִם קַדְרוּת וְשַׂק" וְכוּ', "שָׁמַיִם", הַיְנוּ יִרְאָה וְאַהֲבָה כַּנַּ״ל. וּכְשֶׁהֵם מְרִיקִים אֶת הַשַּׂק וְהַחֹשֶׁךְ מִן הַיִּרְאָה וְהָאַהֲבָה, "וְהִנֵּה אִישׁ צְרוֹר כַּסְפּוֹ בְּשַׂקּוֹ", "צְרוֹר כַּסְפּוֹ" — זֶה בְּחִינַת הַצַּדִּיק, בְּחִינַת (מִשְׁלֵי ז): **"צְרוֹר הַכֶּסֶף לָקַח בְּיָדוֹ", שֶׁהֵם הַצַּדִּיקִים, כְּמוֹ שֶׁפֵּרֵשׁ רַשׁ״י שָׁם. "בְּשַׂקּוֹ" — הַיְנוּ שֶׁאוֹר הַצַּדִּיק נִתְחַשֵּׁךְ וְנִתְלַבֵּשׁ וְנִתְכַּסָּה בְּקַדְרוּת וְשַׂק, הַיְנוּ שֶׁמַּרְגִּישִׁים שֶׁהַשַּׂק וְהַחֹשֶׁךְ שֶׁהָיָה עַל הַיִּרְאָה וְהָאַהֲבָה, זֶה מֵחֲמַת שַׂק וְחֹשֶׁךְ, שֶׁנֶּחְשַׁךְ לָהֶם אוֹר הַצַּדִּיק כַּנַּ״ל.**

"וַיִּרְאוּ אֶת צְרוֹרוֹת כַּסְפֵּיהֶם הֵמָּה וַאֲבִיהֶם", הַיְנוּ שֶׁרָאוּ וְהִכִּירוּ שֶׁצְּרוֹרוֹת כַּסְפֵּיהֶם תָּלוּי בְּהַחֹמֶר וְהַצּוּרָה שֶׁנִּקְרָא "הֵמָּה וַאֲבִיהֶם". 'הֵמָּה' — זֶה הַחֹמֶר, שֶׁהֵם כְּלֵי הַמַּעֲשֶׂה; כִּי 'הֵמָּה' סוֹבֵב עַל הַגּוּף שֶׁהוּא הַחָמְרִיּוּת שֶׁבָּאָדָם. 'וַאֲבִיהֶם' — הוּא הַשֵּׂכֶל שֶׁנִּקְרָא אָב, בְּחִינַת 'אָב בְּחָכְמָה' (מִגִּלָּה יג:), הַיְנוּ כַּנַּ"ל, שֶׁהִתְגַּלּוּת אוֹר הַצַּדִּיק שֶׁיִּזְכּוּ לְהַכִּירוּ, וּלְהָבִין וְלִטְעֹם וְלִרְאוֹת אוֹרוֹ הַגָּדוֹל, הוּא תָּלוּי בִּשְׁלֵמוּת הַמַּעֲשִׂים וּבְזִכּוּת הַשֵּׂכֶל, שֶׁזֶּה מַה שֶּׁפּוֹעֵל הַצַּדִּיק אֵצֶל הָאָדָם הָרָחוֹק מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, שֶׁמְּזַכֵּךְ אֶת שִׂכְלוֹ עַל־יְדֵי דִּבּוּרֵי אֱמוּנָה וְגִלּוּי אֲלָקוּת שֶׁמֵּאִיר בּוֹ.

"וַיֹּאמֶר לָהֶם יַעֲקֹב אֲבִיהֶם", הַיְנוּ תּוֹכָחוֹת הַשֵּׂכֶל שֶׁמּוֹכִיחַ אֶת הֶחָמָרִים, שֶׁהֵם כְּלֵי הַמַּעֲשֶׂה, שֶׁהוּא תּוֹלֶה הַסִּרְחוֹן בִּכְלֵי הַמַּעֲשֶׂה; הַיְנוּ שֶׁהַמֹּחַ־מַחֲשָׁבָה, עֶצֶם הַנְּשָׁמָה, מוֹכִיחָה אֶת הָאָדָם, שֶׁהוּא גַּשְׁמִיּוּת וְחָמְרִיּוּת הַמַּלְבֶּשֶׁת אוֹתוֹ: הִתְבּוֹנְנוּ הֵיטֵב לְהֵיכָן נַפַלְתֶּם וְנִשְׁלַכְתֶּם וְנִתְרַחַקְתֶּם. וְזֶה: "אֹתִי שִׁכַּלְתֶּם", שֶׁעַל־יְדֵי הַמַּעֲשִׂים הָעֲכוּרִים, גּוֹרְמִים כְּלָיוֹן וְהֶפְסֵד לְהַשֵּׂכֶל. "יוֹסֵף אֵינֶנּוּ" — זֶה בְּחִינַת "הוֹן יֹסִיף רֵעִים רַבִּים" הַנַּ"ל, "וְשִׁמְעוֹן אֵינֶנּוּ" — זֶה בְּחִינַת "וְשָׁמְעוּ הוֹלֵךְ בְּכָל הַמְּדִינוֹת", הַנַּעֲשֶׂה עַל־יְדֵי בְּחִינַת "הוֹן יֹסִיף" כַּנַּ"ל; כִּי אִם רֵעִים רַבִּים" הַנַּ"ל; שֶׁאַתֶּם לֹא נוֹתְנִים צְדָקָה, וְעַל־יְדֵי־זֶה אַתֶּם גּוֹרְמִים "וְשִׁמְעוֹן אֵינֶנּוּ" — זֶה בְּחִינַת "וְשָׁמְעוּ הוֹלֵךְ בְּכָל הַמְּדִינוֹת", הַנַּעֲשֶׂה עַל־יְדֵי בְּחִינַת "הוֹן יֹסִיף" כַּנַּ"ל; כִּי אִם לֹא נוֹתְנִים צְדָקָה, לֹא נַעֲשֶׂה אֲוִיר הַנַּח וְהַזַּךְ, וּמִמֵּילָא אֵין הוֹלֵךְ דִּבּוּרוֹ שֶׁל הַצַּדִּיק בָּעוֹלָם. "וְאֶת בִּנְיָמִן תִּקָּחוּ" — זֶה בְּחִינַת 'מִזְבֵּחַ בְּחֶלְקוֹ שֶׁל טוֹרֵף', שֶׁהוּא בִּנְיָמִין, שֶׁעִקַּר שְׁלֵמוּת הַשֵּׂכֶל תָּלוּי בָּזֶה כַּנַּ"ל, דְּהַיְנוּ שֶׁהַשֵּׂכֶל מוֹכִיחַ וְאוֹמֵר, שֶׁעִקַּר הַחִסָּרוֹן שֶׁנִּתְעַכֵּר הַמֹּחַ, הוּא תָּלוּי רַק בִּכְלֵי הַמַּעֲשֶׂה, דְּהַיְנוּ צְדָקָה, שֶׁהוּא תָּלוּי בְּמַעֲשֶׂה, בְּחִינַת (יְשַׁעְיָהוּ לב, יז): "וְהָיָה מַעֲשֵׂה הַצְּדָקָה", שֶׁעַל יָדָהּ נִשְׁלָם הַשֵּׂכֶל כַּנַּ"ל; כִּי כְּשֶׁנּוֹתְנִין

"וַיִּרְאוּ אֶת צְרוֹרוֹת כַּסְפֵּיהֶם הֵמָּה וַאֲבִיהֶם" — הַיְנוּ שֶׁרָאוּ וְהִכִּירוּ, שֶׁצְּרוֹרוֹת כַּסְפֵּיהֶם תָּלוּי בְּהַחֹמֶר וְהַצּוּרָה, שֶׁנִּקְרָא "הֵמָּה וַאֲבִיהֶם", "הֵמָּה" — זֶה הַחֹמֶר, שֶׁהֵם כְּלֵי הַמַּעֲשֶׂה, "וַאֲבִיהֶם" — הוּא הַשֵּׂכֶל שֶׁנִּקְרָא אָב, בְּחִינַת 'אָב בְּחָכְמָה', הַיְנוּ כַּנַּ"ל, שֶׁהִתְגַּלּוּת אוֹר הַצַּדִּיק, שֶׁיִּזְכּוּ לְהַכִּירוּ וּלְהָבִין וְלִטְעֹם וְלִרְאוֹת אוֹרוֹ הַגָּדוֹל, הוּא תָּלוּי בִּשְׁלֵמוּת הַמַּעֲשִׂים וּבְזִכּוּת הַשֵּׂכֶל.

**"וַיֹּאמֶר לָהֶם יַעֲקֹב אֲבִיהֶם" — הַיְנוּ תּוֹכָחוֹת הַשֵּׂכֶל, שֶׁמּוֹכִיחַ אֶת הֶחָמָרִים, שֶׁהֵם כְּלֵי הַמַּעֲשֶׂה, שֶׁהוּא תּוֹלֶה הַסִּרְחוֹן בִּכְלֵי הַמַּעֲשֶׂה, וְזֶה: "אֹתִי שִׁכַּלְתֶּם" — שֶׁעַל־יְדֵי הַמַּעֲשִׂים הָעֲכוּרִים גּוֹרְמִים כְּלָיוֹן וְהֶפְסֵד לְהַשֵּׂכֶל. "יוֹסֵף אֵינֶנּוּ" — זֶה בְּחִינַת "הוֹן יֹסִיף רֵעִים רַבִּים" הַנַּ"ל, "וְשִׁמְעוֹן אֵינֶנּוּ" — זֶה בְּחִינַת "וְשָׁמְעוּ הוֹלֵךְ בְּכָל הַמְּדִינוֹת", הַנַּעֲשֶׂה עַל־יְדֵי בְּחִינַת "הוֹן יֹסִיף" כַּנַּ"ל, "וְאֶת בִּנְיָמִן תִּקָּחוּ" — זֶה בְּחִינַת 'מִזְבֵּחַ בְּחֶלְקוֹ שֶׁל טוֹרֵף', שֶׁהוּא בִּנְיָמִין, שֶׁעִקַּר שְׁלֵמוּת הַשֵּׂכֶל תָּלוּי בָּזֶה כַּנַּ"ל; דְּהַיְנוּ שֶׁהַשֵּׂכֶל מוֹכִיחַ וְאוֹמֵר, שֶׁעִקַּר הַחִסָּרוֹן שֶׁנִּתְעַכֵּר הַמֹּחַ הוּא תָּלוּי רַק בִּכְלֵי הַמַּעֲשֶׂה, דְּהַיְנוּ צְדָקָה, שֶׁהִיא תָּלוּי בְּמַעֲשֶׂה, בְּחִינַת (יְשַׁעְיָה לב): "וְהָיָה מַעֲשֵׂה הַצְּדָקָה", שֶׁעַל־יָדָהּ נִשְׁלָם הַשֵּׂכֶל כַּנַּ"ל, כִּי כְּשֶׁנּוֹתְנִין

צְדָקָה, עַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשִׂין גֵּרִים כַּנַּ״ל, וְעַל־יְדֵי־זֶה נִשְׁלָם הַמִּזְבֵּחַ, שֶׁהוּא בְּחִינַת שֻׁלְחָנוֹ שֶׁל אָדָם, דְּהַיְנוּ שֶׁזּוֹכִין לֶאֱכֹל בִּקְדֻשָּׁה, וַאֲזַי נִשְׁלָם הַשֵּׂכֶל, וַאֲזַי זוֹכִין לִרְאוֹת אוֹר הַצַּדִּיק, וְעַל־יְדֵי־זֶה מְקַבְּלִין מִמֶּנּוּ יִרְאָה וְאַהֲבָה כַּנַּ״ל; וְכָל זֶה מוֹכִיחַ הַשֵּׂכֶל, שֶׁהוּא הַנְּשָׁמָה, אֶת הָאָדָם: רְאוּ אֶל מַה נְּפַלְתֶּם וְנִשְׁלַכְתֶּם וְנִתְרַחַקְתֶּם, וְהַכֹּל מִפְּנֵי שֶׁאַתֶּם רְחוֹקִים מֵהַצַּדִּיק, כִּי אִם הֲיִיתֶם מְקֹרָבִים אֶל הַצַּדִּיק, הֲיִיתֶם זוֹכִים לְטָהֳרַת וּשְׁלֵמוּת הַשֵּׂכֶל, הַבָּא עַל־יְדֵי שֶׁנּוֹתְנִים צְדָקָה, וְנַעֲשֶׂה אֲוִיר הַנַּח וְהַזַּךְ, וְנִשְׁמָע קוֹל הַצַּדִּיק מִסּוֹף הָעוֹלָם וְעַד סוֹפוֹ, וְעַל־יְדֵי־זֶה דַּיְקָא מַגִּיעִים לְיִרְאָה וְאַהֲבָה, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה זוֹכִים לְהִתְעַלּוֹת בְּתַכְלִית הָעֲלִיָּה, וְהָבֵן לְמַעֲשֶׂה.

יח

רַבִּי יוֹנָתָן מִשְׁתָּעֵי: זִמְנָא חֲדָא הֲוָה קָאַזְלִינָא בִּסְפִינְתָּא, וַחֲזִינָן הַהוּא קַרְטָלִיתָא, דַּהֲווֹ מִקְבְּעֵי בָּהּ אֲבָנִים טוֹבוֹת וּמַרְגָּלִיּוֹת, וְהַדְרֵי לָהּ מִינֵי דְּכַוְרֵי דְּמִקְרֵי בִּירְשָׁא. נָחִית בַּר אָמוֹרָאֵי לַאֲתוּיֵי וּרְגַשׁ, וּבְעֵי דְּנִשְׁמְטֵהּ לְאַטְמֵהּ, וּזְרַק זִיקָא דְּחַלָּא וּנְחַת. נְפַק בְּרַת־קָלָא וְאָמַר: מַאי אִית לְכוּ בַּהֲדֵי קַרְטָלִיתָא דִּדְבִיתְהוּ דְּרַבִּי חֲנִינָא בֶּן־דּוֹסָא, דַּעֲתִידָה לְשַׁדְיָא תְּכֶלְתָּא בָּהּ לְצַדִּיקֵי לְעָלְמָא דְּאָתֵי (בָּבָא בַּתְרָא עד).

רַשְׁבַּ״ם

׳קַרְטָלִיתָא׳ — אַרְגָּז. ׳דְּמִקְרֵי בִּירְשָׁא׳ — כָּךְ שְׁמוֹ. ׳בַּר אָמוֹרָאֵי׳ — אָדָם שֶׁיּוֹדֵעַ לָשׁוּט בַּמַּיִם. ׳בָּעֵי דְּנִשְׁמְטֵהּ לְאַטְמָא׳ — שֶׁבִּקֵּשׁ לַחְתֹּךְ יְרֵכוֹ. ׳זְרַק לֵהּ חַלָּא׳ — חֹמֶץ, וּבָרַח מֵרֵיחוֹ לַיָּם. ׳לְמִשְׁדְּיָא בַּהּ׳ — לְהַצְנִיעַ בּוֹ.

רַבִּי יוֹנָתָן מִשְׁתָּעֵי — רַבִּי יוֹנָתָן סִפֵּר: זִמְנָא חֲדָא הֲוָה קָאַזְלִינָא בִּסְפִינְתָּא — פַּעַם אַחַת הָיִיתִי הוֹלֵךְ בִּסְפִינָה, וַחֲזִינָן — וְרָאִיתִי הַהוּא קַרְטָלִיתָא — אַרְגָּז אֶחָד, דַּהֲווֹ מִקְבְּעֵי בָּהּ — שֶׁהָיוּ קְבוּעִים בָּהּ אֲבָנִים טוֹבוֹת וּמַרְגָּלִיּוֹת, וְהַדְרֵי לָהּ —

צְדָקָה, עַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשִׂין גֵּרִים כַּנַּ״ל, וְעַל־יְדֵי־זֶה נִשְׁלָם הַמִּזְבֵּחַ, שֶׁהוּא בְּחִינַת שֻׁלְחָנוֹ שֶׁל אָדָם, דְּהַיְנוּ שֶׁזּוֹכִין לֶאֱכֹל בִּקְדֻשָּׁה, וַאֲזַי נִשְׁלָם הַשֵּׂכֶל, וַאֲזַי זוֹכִין לִרְאוֹת אוֹר הַצַּדִּיק, וְעַל־יְדֵי־זֶה מְקַבְּלִין מִמֶּנּוּ יִרְאָה וְאַהֲבָה כַּנַּ״ל:

יח

רַבִּי יוֹנָתָן מִשְׁתָּעֵי: זִמְנָא חֲדָא הֲוָה קָאַזְלִינָא בִּסְפִינְתָּא, וַחֲזִינָן הַהוּא קַרְטָלִיתָא, דַּהֲווֹ מִקְבְּעֵי בָּהּ אֲבָנִים טוֹבוֹת וּמַרְגָּלִיּוֹת, וְהַדְרֵי לָהּ מִינֵי דְּכַוְרֵי דְּמִקְרֵי בִּירְשָׁא. נָחִית בַּר אָמוֹרָאֵי לַאֲתוּיֵי, וּרְגַשׁ, וּבְעֵי דְּנִשְׁמְטֵהּ לְאַטְמֵהּ, וּזְרַק זִיקָא דְּחַלָּא וּנְחַת. נְפַק בְּרַת־קָלָא וְאָמַר: מַאי אִית לְכוּ בַּהֲדֵי קַרְטָלִיתָא דִּדְבִיתְהוּ דְּרַבִּי חֲנִינָא בֶּן־דּוֹסָא, דַּעֲתִידָה לְשַׁדְיָא תְּכֶלְתָּא בָּהּ לְצַדִּיקֵי לְעָלְמָא דְּאָתֵי (בָּבָא בַּתְרָא עד).

רַשְׁבַּ״ם:

קַרְטָלִיתָא. אַרְגָּז: דְּמִקְרֵי בִּירְשָׁא. כָּךְ שְׁמוֹ: בַּר אָמוֹרָאֵי. אָדָם שֶׁיּוֹדֵעַ לָשׁוּט בַּמַּיִם: בְּעֵי דְּנִשְׁמְטֵהּ לְאַטְמָא. שֶׁבִּקֵּשׁ לַחְתֹּךְ יְרֵכוֹ: זְרַק לֵהּ חַלָּא. חֹמֶץ, וּבָרַח מֵרֵיחוֹ לַיָּם: לְמִשְׁדְּיָא בַּהּ. לְהַצְנִיעַ בּוֹ:

(לְשׁוֹן רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה)

רַבִּי יוֹנָתָן מִשְׁתָּעֵי: זִמְנָא חֲדָא הָוֵי קָאַזְלִינָא בִּסְפִינְתָּא, וַחֲזִינָא הַאי קַרְטָלִיתָא וְכוּ׳.

וְסִבְּבוּ אוֹתָהּ מִינֵי דְּכוּרֵי — מִינֵי דָּגִים, דְּמִקְרֵי בִּירְשָׁא — שְׁנִקְרָאִים בִּירְשִׁים. נָחִית בַּר אָמוֹרָאֵי לַאֲתוּיֵי — יָרַד אֱמוֹרִי [אָדָם הַיּוֹדֵעַ לְשִׂחוֹת] לָקַחַת אֶת הָאַרְגָּז. וּרְגַשׁ — וְרָגַז הַדָּג, וּבְעֵי דְּנִשְׁמְטֵהּ לְאַטְמֵהּ — וְרָצָה הַדָּג לְקִטְעַ אֶת יְרֵכוֹ שֶׁל הָאֱמוֹרִי, וּזְרַק זִיקָא דְּחַלָּא וּנְחַת — וְזָרַק הָאֱמוֹרִי נוֹד חֹמֶץ עַל הַדָּג, וּבָרַח הַדָּג. נְפַק בְּרַת קָלָא — יָצְאָה בַּת קוֹל וְאָמַר: מַאי אִית לְכוּ בַּהֲדֵי קַרְטָלִיתָא — מַה יֵּשׁ לָכֶם בָּאַרְגָּז הַזֶּה? כִּי הֵיא שַׁיֶּכֶת דְּדִבְיתְהוּ לְאִשְׁתּוֹ דְּרַבִּי חֲנִינָא בֶּן דּוֹסָא, דַּעֲתִידָה לְשָׁדְיָא תְּכֶלְתָּא בָּהּ לְצַדִּיקֵי לָעָלְמָא — שֶׁהִיא עֲתִידָה לָשִׂים בָּהּ תְּכֵלֶת לַצַּדִּיקִים לָעוֹלָם הַבָּא.

א. דַּע, כִּי לְכָל דָּבָר יֵשׁ תַּכְלִית, וְלַתַּכְלִית יֵשׁ עוֹד תַּכְלִית אַחֵר, גָּבֹהַּ מֵעַל גָּבֹהַּ; צָרִיךְ שֶׁתֵּדַע, אֲהוּבִי, בְּנִי! שֶׁאֵין שׁוּם דָּבָר בְּזֶה הָעוֹלָם נִבְרָא לְבַטָּלָה, כָּל מַה שֶּׁאַתָּה רוֹאֶה — הַכֹּל נִבְרָא לְתַכְלִית מְסֻיֶּמֶת, וַאֲפִלּוּ אִם תַּגִּיעַ כְּבָר אֶל הֶבְנַת הַתַּכְלִית, עָלֶיךָ לָדַעַת, שֶׁלַּתַּכְלִית הַזּוֹ יֵשׁ עוֹד תַּכְלִית, וַאֲפִלּוּ אִם תַּגִּיעַ כְּבָר לַתַּכְלִית הַשְּׁנִיָּה, עָלֶיךָ לָדַעַת שֶׁעֲדַיִן לֹא הִשַּׂגְתָּ אֶת הַתַּכְלִית, כִּי אֵין סוֹף לְתַכְלִית כָּל פְּרָט מִפְּרָטֵי הַבְּרִיאָה, אֲשֶׁר דָּבָר זֶה לֹא יַשִּׂיגֵהוּ הָרַעְיוֹן. וְזֶה הַפֶּלֶא וָפֶלֶא; כִּי לְכָל תַּכְלִית יֵשׁ עוֹד תַּכְלִית אַחֶרֶת בִּשְׁבִיל מַה נִּבְרָא, גָּבֹהַּ מֵעַל גָּבֹהַּ מִשִּׁכְלוֹ שֶׁל הָאָדָם הַמְצֻמְצָם לְהַשִּׂיגוֹ. (עַכְשָׁו יָבִיא דִּוְגְמָא בְּגַשְׁמִיּוּת): לְמָשָׁל כְּשֶׁאָדָם בּוֹנֶה בַּיִת תַּכְלִית בִּנְיַן הַבַּיִת, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה לָאָדָם מָקוֹם לָנוּחַ, וְתַכְלִית הַמְּנוּחָה — כְּדֵי שֶׁיּוּכַל בַּכֹּחַ הַזֶּה לַעֲבֹד אֶת הַשֵּׁם, וְתַכְלִית הָעֲבוֹדָה וְכוּ׳.

וְתַכְלִית שֶׁל כָּל דָּבָר הוּא מְחֻבָּר לְהַמַּחֲשָׁבָה וְהַשֵּׂכֶל, יוֹתֵר מֵהַדָּבָר שֶׁזֶּה הַתַּכְלִית בָּא מִמֶּנּוּ, וְקָרוֹב הַתַּכְלִית לְהַמַּחֲשָׁבָה בְּקֵרוּב יוֹתֵר מֵהַדָּבָר, כִּי סוֹף

א דַּע, כִּי לְכָל דָּבָר יֵשׁ תַּכְלִית, וְלַתַּכְלִית יֵשׁ עוֹד תַּכְלִית אַחֵר, גָּבֹהַּ מֵעַל גָּבֹהַּ; צָרִיךְ שֶׁתֵּדַע, אֲהוּבִי, בְּנִי! שֶׁאֵין שׁוּם דָּבָר בְּזֶה הָעוֹלָם נִבְרָא לְבַטָּלָה, כָּל מַה שֶּׁאַתָּה רוֹאֶה — הַכֹּל נִבְרָא לְתַכְלִית מְסֻיֶּמֶת, וַאֲפִלּוּ אִם תַּגִּיעַ כְּבָר אֶל הֶבְנַת הַתַּכְלִית, עָלֶיךָ לָדַעַת, שֶׁלַּתַּכְלִית הַזּוֹ יֵשׁ עוֹד תַּכְלִית, וַאֲפִלּוּ אִם תַּגִּיעַ כְּבָר לַתַּכְלִית הַשְּׁנִיָּה, עָלֶיךָ לָדַעַת שֶׁעֲדַיִן לֹא הִשַּׂגְתָּ אֶת הַתַּכְלִית, כִּי אֵין סוֹף לְתַכְלִית כָּל פְּרָט מִפְּרָטֵי הַבְּרִיאָה, אֲשֶׁר דָּבָר זֶה לֹא יַשִּׂיגֵהוּ הָרַעְיוֹן. וְזֶה הַפֶּלֶא וָפֶלֶא; כִּי לְכָל תַּכְלִית יֵשׁ עוֹד תַּכְלִית אַחֶרֶת בִּשְׁבִיל מַה נִּבְרָא, גָּבֹהַּ מֵעַל גָּבֹהַּ מִשִּׁכְלוֹ שֶׁל הָאָדָם הַמְצֻמְצָם לְהַשִּׂיגוֹ. (עַכְשָׁו יָבִיא דִּוְגְמָא בְּגַשְׁמִיּוּת): לְמָשָׁל כְּשֶׁאָדָם בּוֹנֶה בַּיִת תַּכְלִית בִּנְיַן הַבַּיִת, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה לָאָדָם מָקוֹם לָנוּחַ, וְתַכְלִית הַמְּנוּחָה, כְּדֵי שֶׁיּוּכַל בַּכֹּחַ הַזֶּה לַעֲבֹד אֶת הַשֵּׁם, וְתַכְלִית הָעֲבוֹדָה וְכוּ׳, שֶׁיְּזַכֶּה לְהַכִּיר אֶת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, וְהַתַּכְלִית לְהַכִּיר אֶת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, כְּדֵי לְמַלֵּא אֶת רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁרָצָה הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא שֶׁנַּכִּירוֹ בְּזֶה הָעוֹלָם הַגַּשְׁמִי וְהַחֻמְרִי דַּיְקָא, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (תַּנְחוּמָא נָשֹׂא טז): בְּשָׁעָה שֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא אֶת עוֹלָמוֹ, נִתְאַוָּה שֶׁיִּהְיֶה לוֹ דִּירָה בַּתַּחְתּוֹנִים. וְאָמְרוּ (זֹהַר וַיְחִי רל): וְעָבִיד חֶסֶד עִם בְּנֵי עַלְמָא דְּיִשְׁתְּמוֹדָעוּן כֻּלָּא לְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שַׁלִּיט עַל אַרְעָא. וְכָל זֶה עוֹד בָּעוֹלָם הַזֶּה, וּמִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן תַּכְלִית הָעֲבוֹדָה לַעֲבֹד אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בְּמִצְוֹות עֲשֵׂה וּבְמִצְוֹות לֹא תַעֲשֶׂה, כַּמּוּבָא (תִּקּוּנֵי־זֹהַר, תִּקּוּן כא): ״וַיַּנִּיחֵהוּ בְּגַן־עֵדֶן לְעָבְדָהּ וּלְשָׁמְרָהּ״, לְעָבְדָהּ בְּפִקּוּדִין דַּעֲשֵׂה, וּלְשָׁמְרָהּ בְּפִקּוּדִין דְּלֹא תַעֲשֶׂה. וְהַכֹּל כְּדֵי לְקַשֵּׁר וּלְשַׁלֵּב אֶת הָעוֹלָמוֹת הָעֶלְיוֹנִים, שֶׁיִּהְיוּ כֻּלָּם כֵּלִים לְקַבֵּל בּוֹ אֱמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ; כִּי הָעוֹלָמוֹת הֵם בְּדֶרֶגְמַת אָדָם, שֶׁזֶּה סוֹד (בְּרֵאשִׁית א, כו): ״נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כִּדְמוּתֵנוּ״ וְגוֹ׳. (נִמְצָא שֶׁתַּכְלִית בִּנְיַן הַבַּיִת, כְּדֵי שֶׁאָדָם יָנוּחַ, וְתַכְלִית הַמְּנוּחָה, כְּדֵי שֶׁיַּעֲבֹד אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְתַכְלִית הָעֲבוֹדָה, כְּדֵי שֶׁיֵּעָשֶׂה וִימַלֵּא רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ. רוֹאִים מִזֶּה, שֶׁלְּכָל תַּכְלִית יֵשׁ עוֹד תַּכְלִית עַד אֵין סוֹף).

וְתַכְלִית שֶׁל כָּל דָּבָר הוּא מְחֻבָּר לְהַמַּחֲשָׁבָה וְהַשֵּׂכֶל יוֹתֵר מֵהַדָּבָר עַצְמוֹ, שֶׁזֶּה הַתַּכְלִית בָּא מִמֶּנּוּ; הַיְנוּ שֶׁהַכֹּל עוֹלֶה קֹדֶם בְּמַחֲשָׁבָה, וַאֲפִלּוּ מַעֲשֶׂה שֶׁרוֹצֶה לַעֲשׂוֹת עוֹלֶה בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ, כִּי וְקָרוֹב הַתַּכְלִית לְהַמַּחֲשָׁבָה בְּקֵרוּב יוֹתֵר

מֵהַדָּבָר עַצְמוֹ, כִּי סוֹף מַעֲשֶׂה בְּמַחֲשָׁבָה תְּחִלָּה; נִמְצָא, שֶׁהַסּוֹף וְהַתַּכְלִית הוּא תְּחִלָּה בַּמַּחֲשָׁבָה וְקָרוֹב לָהּ, וּמֵהַתַּכְלִית נִשְׁתַּלְשֵׁל הַמַּעֲשֶׂה. (וּמֵבִיא עוֹד פַּעַם דֻּגְמָא מִדָּבָר גַּשְׁמִי): לְמָשָׁל: כְּשֶׁעוֹלֶה בְּמַחֲשָׁבָה לִבְנוֹת לוֹ בַּיִת, בְּוַדַּאי הַבַּיִת אֵינוֹ נִבְנֶה בְּבַת אַחַת, אֶלָּא צָרִיךְ לְהָכִין עֵצִים וּלְסַתֵּת וְלִבְנוֹת כָּל עֵץ וָעֵץ לְפִי צָרְכּוֹ, וְאַחַר־כָּךְ נִבְנֶה וְנִשְׁלָם הַבַּיִת. נִמְצָא שְׁלֵמוּת הַבַּיִת, שֶׁהִיא תַּכְלִית הַבִּנְיָן וְסוֹפוֹ, הָיָה בְּמַחֲשָׁבָה תְּחִלָּה, כִּי הָיָה צָרִיךְ לַחֲשֹׁב קֹדֶם בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ, וּלְתַכְנֵן אֵיךְ יִרְאֶה הַבַּיִת, וְאֵיךְ יָכִין אֶת הָעֵצִים, וְכֵן כָּל פְּרָט וּפְרָט מִבִּנְיַן הַבַּיִת. נִמְצָא, שֶׁהַתַּכְלִית הוּא קָרוֹב לַמַּחֲשָׁבָה בְּיוֹתֵר מֵהַתְּחִלַּת הַמַּעֲשֶׂה; כִּי בֶּאֱמֶת כְּשֶׁעָלָה בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ יִתְבָּרַךְ לִבְרֹא אֶת כָּל הָעוֹלָמוֹת, כְּבָיְכוֹל, הַכֹּל הָיָה בְּמַחֲשָׁבָה תְּחִלָּה, וּלְבַסּוֹף בָּא לִידֵי מַעֲשֶׂה, שֶׁזֶּה סוֹד הַכֶּתֶ״ר, שֶׁהוּא מַחֲשַׁבְתּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְעַד שֶׁבָּא אֶל הַפֹּעַל שֶׁהוּא הַמַּלְכוּ״ת, כִּי אֵין מֶלֶךְ בְּלֹא עַם [עַיֵּן זֹהַר (בְּרֵאשִׁית בַּהַקְדָּמָה, דַּף ב.): בְּשָׁעָתָא דְּסִתְיְמָא דְּכָל סְתִימִין בָּעָא לְאִתְגַּלְיָא עָבַד בְּרִישָׁא נְקֻדָּה חֲדָא. וְדָא סָלִיק לְמַחֲשָׁבָה, צַיֵּר בָּהּ כָּל צִיּוּרִין, חָקַק בָּהּ כָּל גְּלִיפִין, וְאַגְלִיף גּוֹ בּוּצִינָא קַדִּישָׁא סְתִימָא, גְּלִיפוּ דְּחַד צִיּוּרָא סְתִימָאָה קֻדַּשׁ קַדִּישִׁין, בִּנְיָנָא עַמִּיקָא דְּנָפַק מִגּוֹ מַחֲשָׁבָה, וְאִקְרֵי מ״י, שֵׁירוּתָא לְבִנְיָנָא, קַיְמָא וְלָא קַיְמָא, עָמִיק וְסָתִים, בִּשְׁמָא לָא אִקְרֵי, אֶלָּא מ״י, בָּעָא לְאִתְגַּלְיָא וּלְאִתְקְרֵי בִּשְׁמָא, וְאִתְלַבַּשׁ בִּלְבוּשׁ יָקָר דְּנָהִיר, וּבָרָא אֱלֹה״ה. וְסָלִיק אֱלֹה״ה בִּשְׁמָא, אִתְחַבְּרוּן אַתְוָן אִלֵּין בְּאִלֵּין, וְאִשְׁתַּלִּים בִּשְׁמָא אֱלֹהִים. נִמְצָא, שֶׁהַמַּחֲשָׁבָה נִקְרֵאת מ״י, וְהַמַּעֲשֶׂה נִקְרָא אֱלֹה״ה, וּבְיִחוּד נִצְטָרֵף הַשֵּׁם: אֱלֹהִי״ם, שֶׁגַּם הוּא נִבְרָא מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, כִּי הַכֹּל לַכֹּל הוּא לְבוּשׁ לְגַבֵּי הָאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְזֶה סוֹף מַעֲשֶׂה — שֶׁהוּא אֱלֹה״ה, בְּמַחֲשָׁבָה תְּחִלָּה — שֶׁהוּא מ״י, וּמִשְּׁנֵיהֶם יוֹצֵא צִרּוּף שֵׁם אֱלֹהִי״ם, שֶׁהוּא גִּימַטְרִיָּה הַטֵּב״ע; כִּי לְגַבֵּי הָאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, כָּל הַבְּרִיאָה כֻּלָּהּ נִפְרֶדֶת מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וְנִכְנֶסֶת בְּגֶדֶר הַטֵּב״ע, שֶׁהוּא שֵׁם אֱלֹהִי״ם]. מָצָאתִי בִּכְתַב יַד מוֹהַרַנַ״תְ זַ״ל, וְזוֹ לְשׁוֹנוֹ: תְּ׳חִ׳לָּ׳הּ׳ רָאשֵׁי תֵּבוֹת (אִיּוֹב כח, ג): ״לְ׳כָל תַּ׳כְלִית ה׳וּא ח׳וֹקֵר״, כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בָּרוּךְ הוּא בְּמַחֲשָׁבָה תְּחִלָּה שֶׁל כָּל בְּרִיאַת הָעוֹלָם וְשֶׁל כָּל נִבְרָא וְנִבְרָא בִּפְרָטִיּוּת, תֵּכֶף הִבִּיט וְחָקַר עַד סוֹף כָּל הַתַּכְלִיתִים עַד הַתַּכְלִית הָאַחֲרוֹן. וְזֶהוּ תְּ׳חִ׳לָּ׳הּ׳ רָאשֵׁי תֵּבוֹת: ״לְ׳כָל תַּ׳כְלִית ה׳וּא ח׳וֹקֵר״, לְכָל תַּכְלִית דַּיְקָא, כִּי גַּם הַתַּכְלִית יֵשׁ לוֹ תַּכְלִית, וְגַם זֶה הַתַּכְלִית יֵשׁ לוֹ עוֹד תַּכְלִית וְכוּ׳. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּמַחֲשָׁבָה תְּחִלָּה לְכָל תַּכְלִית הוּא חוֹקֵר, וְהָבֵן (מֵי הַנַּחַל).

מַעֲשֶׂה — בְּמַחֲשָׁבָה תְּחִלָּה, נִמְצָא שֶׁהַסּוֹף וְהַתַּכְלִית הוּא תְּחִלָּה בַּמַּחֲשָׁבָה וְקָרוֹב לָהּ, וּמֵהַתַּכְלִית נִשְׁתַּלְשֵׁל הַמַּעֲשֶׂה, לְמָשָׁל: כְּשֶׁעוֹלֶה בְּמַחֲשָׁבָה לִבְנוֹת לוֹ בַּיִת, בְּוַדַּאי הַבַּיִת אֵינוֹ נִבְנֶה בְּבַת־אַחַת, אֶלָּא צָרִיךְ לְהָכִין עֵצִים, וּלְסַתֵּת וְלִבְנוֹת כָּל עֵץ וָעֵץ לְפִי צָרְכּוֹ, וְאַחַר־כָּךְ נִבְנֶה וְנִשְׁלָם הַבַּיִת, נִמְצָא שְׁלֵמוּת הַבַּיִת, שֶׁהִיא תַּכְלִית הַבִּנְיָן וְסוֹפוֹ, הָיָה בְּמַחֲשָׁבָה תְּחִלָּה, נִמְצָא שֶׁהַתַּכְלִית הוּא קָרוֹב לַמַּחֲשָׁבָה בְּיוֹתֵר מֵהַתְּחִלַּת הַמַּעֲשֶׂה.

ב. וְדַע, שֶׁהַתַּכְלִית שֶׁל הַבְּרִיאָה הוּא שַׁעֲשׁוּעַ עוֹלָם הַבָּא.

ב. וְדַע, שֶׁהַתַּכְלִית שֶׁל הַבְּרִיאָה הוּא שַׁעֲשׁוּעַ עוֹלָם הַבָּא, שֶׁאָדָם שֶׁמִּסְתּוֹבֵב בְּזֶה הָעוֹלָם הַגַּשְׁמִי וְהַחֻמְרִי, הַמָּלֵא קְלִפּוֹת וְהַסְּתָרוֹת, הַמָּלֵא כְּסוּיִים וְהַעֲלָמוֹת, הַמָּלֵא חֹשֶׁךְ, טֶבַע, מִקְרֶה וּמַזָּל, עִם כָּל זֹאת הוּא מַדְבִּיק אֶת נִשְׁמָתוֹ בָּאֵין

סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וּמַמְשִׁיךְ עַל עַצְמוֹ הָאָרַת זִיו שְׁכִינַת עֻזּוֹ יִתְבָּרַךְ, וּמִשְׁתַּעֲשֵׁעַ בְּשַׁעֲשׁוּעַ דְּמַלְכָּא עִלָּאָה, כִּי נִדְבָּק בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, הַמְלֻבָּשׁ בְּתוֹךְ הַבְּרִיאָה כֻּלָּהּ; כִּי בֶּאֱמֶת אֵין שׁוּם מְצִיאוּת בִּלְעָדָיו יִתְבָּרַךְ כְּלָל, וְהַכֹּל לַכֹּל אֱלוּקוּת גָּמוּר הוּא, וְכָל מַה שֶּׁלְּמַרְאֶה עֵינֵינוּ: דּוֹמֵם, צוֹמֵחַ, חַי, מְדַבֵּר, זֶה לְבוּשׁ לְגַבֵּי הָאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא. וְאִם אָדָם מַחְדִּיר בְּדַעְתּוֹ יְדִיעוֹת אֵלּוּ, זֶה עִקַּר שַׁעֲשׁוּעַ עוֹלָם הַבָּא, וְרַק בִּשְׁבִיל זֶה בָּא אֶל הָעוֹלָם הַגַּשְׁמִי וְהַחָמְרִי הַזֶּה, כְּדֵי לְהָאִיר גַּם אֶת עוֹלָם הָעֲשִׂיָּה עִם גִּלּוּי אֱלוּקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁבְּעוֹדוֹ בַּחַיִּים חַיּוֹתוֹ מַרְגִּישׁ אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ. וְאִי אֶפְשָׁר לְקָרֵב זֹאת הַתַּכְלִית לְמַחְשָׁבוֹת בְּנֵי אָדָם, כִּי בְּנֵי־אָדָם הֵם מֻגְבָּלִים, וְקָשֶׁה לָהֶם לְהַשִּׂיג רוּחָנִיּוּת חִיּוּת אֱלוּקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּעוֹדָם מְלֻבָּשִׁים בִּלְבוּשׁ הַגַּשְׁמִי וְהַחָמְרִי בָּעוֹלָם הַזֶּה. כִּי זֹאת הַתַּכְלִית שֶׁל גִּלּוּי אֱלוּקוּת בְּגַשְׁמִיּוּת עוֹלָם הַזֶּה עָלָיו נֶאֱמַר (יְשַׁעְיָה סד, ג): ״עַיִן לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלָתְךָ יַעֲשֶׂה לִמְחַכֵּה לוֹ״. וְאָמְרוּ (זֹהַר פִּנְחָס רלט.): יַעֲשֶׂה, עָשִׂיתָ מִבָּעֵי לֵיהּ, לְמִחַכֵּה לוֹ, לָךְ מִבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא אַתָּר עִלָּאָה הוּא דְּנָגִיד וְנָפִיק וְאַדְלִיק בּוּצִינִין כֻּלְּהוּ לְכָל עֵיבָר, וְאִקְרֵי עוֹלָם הַבָּא, וּמְגִיהּ נָפִיק חַד אִילָנָא לְאִתְשַׁקְיָא וּלְאִתְחַקְנָא, וְהַאי אִילָנָא עִלָּאָה וְיַקִּירָא הוּא עַל כָּל שְׁאָר אִילָנִין, וְהָא אוּקְמוּהּ וְהַהוּא עוֹלָם הַבָּא דְּנָגִיד וְנָפִיק וְכוּ', עַיִן שָׁם. כִּי דָּבָר זֶה מְאֹד קָשֶׁה לְצַמְצֵם בְּמֹחַ הָאָדָם הַנִּמְצָא בְּגַשְׁמִיּוּת עוֹלָם הָעֲשִׂיָּה הַזֶּה, שֶׁיּוּכָה לִרְאוֹת וּלְהִתְבּוֹנֵן וּלְהָבִין בְּשִׂכְלוֹ רוּחָנִיּוּת חִיּוּת אֱלוּקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וּלְהִתְעַנֵּג בְּזִיו שְׁכִינַת עֻזּוֹ יִתְבָּרַךְ. אֲבָל הַצַּדִּיקִים בֶּאֱמֶת, אֲלוּ שֶׁהֵם בֶּאֱמֶת צַדִּיקִים, שֶׁנִּכְלָלִים לְגַמְרֵי בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, עַד שֶׁאֵין לָהֶם שׁוּם אֲחִיזָה בָּעוֹלָם הַזֶּה כְּלָל, אֶלָּא נִקְרָאִים צַדִּיק, שֶׁהוּא יְסוֹד צַנּוֹר, אֲשֶׁר דַּרְכּוֹ רַק עוֹבֵר הָאוֹר, וְהוּא מְקַשֵּׁר אֶת זְעֵיר אַנְפִּין עוֹלָם הַבָּא, בָּעוֹלָם הַזֶּה, שֶׁהוּא נוּקְבָא דְּזְעֵיר אַנְפִּין, צַדִּיקִים כְּאֵלּוּ גַּם הֵם יְכוֹלִים לְתַפֵּס בְּשִׂכְלָם וּבְמַחֲשַׁבְתָּם תַּכְלִית עוֹלָם הַבָּא, בְּעוֹדָם נִמְצָאִים בָּעוֹלָם הַזֶּה, כִּי מֵאַחַר שֶׁהֵם בְּטֵלִים וּמְבֻטָּלִים לְגַמְרֵי אֶל הָאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְעַל־כֵּן שִׂכְלָם הוּא בְּלִתִּי גְּבוּל, וְלָכֵן יְכוֹלִים לְהַשִּׂיג וּלְהַכְנִיס בְּמַחֲשַׁבְתָּם דָּבָר שֶׁהוּא בְּלִתִּי גְּבוּל, שֶׁהוּא הָאָרַת הָעוֹלָם הַבָּא. (עַכְשָׁו יָבֹאר אֶת גְּדֻלַּת הַצַּדִּיקִים, שֶׁיְּכוֹלִים לְהָאִיר אֶת הַשָּׂגָתָם גַּם בִּמְקוֹרָבֵיהֶם): וְכָל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, לְפִי שָׁרְשׁוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּתוֹךְ נִשְׁמַת הַצַּדִּיק, כִּי כָל צַדִּיק וְצַדִּיק יֵשׁ לוֹ תַּלְמִידִים שֶׁהֵם מִשֹּׁרֶשׁ הַצַּדִּיק, שֶׁהֵם נִמְשָׁכִים אֵלָיו. וְהַצַּדִּיק צָרִיךְ לְהַעֲלוֹתָם, שֶׁגַּם הֵם יַגִּיעוּ אֶל מַדְרֵגָתוֹ, שֶׁזֶּה מַה שֶּׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (שִׂיחוֹת־הָרַ״ן, סִימָן קסג): אִם תִּרְצוּ אֲנִי יָכוֹל לַעֲשׂוֹת מִכֶּם צַדִּיקִים גְּמוּרִים בְּעַצְמִי, עַיֵּן שָׁם. וּכְפִי דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים (חַיֵּי־מוֹהַר״ן, סִימָן רנ) גַּם כָּל הַצַּדִּיקִים מֻשְׁרָשִׁין בּוֹ. וְלָכֵן כָּל מִי שֶׁמֻּשְׁרָשׁ בְּתוֹךְ נִשְׁמַת הַצַּדִּיק הָאֲמִתִּי, כֵּן מְקַבֵּל מִמֶּנּוּ גַּם־כֵּן זֹאת הַתַּכְלִית, כְּפִי הֲפָרַת הַפַּעַס בִּרְחֲמָנוּת, הֵינוּ כְּשֶׁבָּא אָדָם לְכְלַל כַּעַס, לֹא יִפְעַל בְּכַעְסוֹ שׁוּם אַכְזָרִיּוּת, וְאַדְרַבָּא, יַמְתִּיק הַכַּעַס

וְאִי אֶפְשָׁר לְקָרֵב זֹאת הַתַּכְלִית לְמַחְשָׁבוֹת בְּנֵי־אָדָם, כִּי זֹאת הַתַּכְלִית עָלָיו נֶאֱמַר (יְשַׁעְיָה סד): **״עַיִן לֹא רָאָתָה וְכוּ״. אֲבָל הַצַּדִּיקִים בֶּאֱמֶת, גַּם הֵם יְכוֹלִים לְתַפֵּס בְּמַחֲשַׁבְתָּם תַּכְלִית עוֹלָם הַבָּא. וְכָל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, לְפִי שָׁרְשׁוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּתוֹךְ נִשְׁמַת הַצַּדִּיק, כֵּן מְקַבֵּל מִמֶּנּוּ גַּם כֵּן זֹאת הַתַּכְלִית, כְּפִי הֲפָרַת הַפַּעַס בִּרְחֲמָנוּת, הֵינוּ כְּשֶׁבָּא אָדָם לְכְלַל כַּעַס, לֹא יִפְעַל בְּכַעְסוֹ שׁוּם אַכְזָרִיּוּת, וְאַדְרַבָּא, יַמְתִּיק הַכַּעַס**

הַכַּעַס בְּרַחֲמָנוּת, בִּבְחִינַת: ״בְּרֹגֶז רַחֵם תִּזְכּוֹר״ (חֲבַקּוּק ג, ב); כִּי הַצַּדִּיק הָאֱמִתִּי, הוּא נִכְלָל לְגַמְרֵי בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְעַל־כֵּן אֶצְלוֹ בִּכְלָל לֹא שַׁיָּךְ שׁוּם כַּעַס וּקְפִידוּת כְּלָל, כִּי הוּא בָּטֵל וּמְבֻטָּל אֶל הָאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא. וְעַל־כֵּן הוּא מַשִּׂיג אֶת הַתַּכְלִית שֶׁעֲשׁוּעַ עוֹלָם הַבָּא עוֹד בָּעוֹלָם הַזֶּה, כִּי מֵאַחַר שֶׁהוּא בִּלְתִּי מֻגְבָּל, הוּא מַשִּׂיג דָּבָר בִּלְתִּי מֻגְבָּל, הַיְנוּ רוּחָנִיּוּת חִיּוּת אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ. אֲבָל כָּל אֵלּוּ שֻׁרּוֹצִים לְקַבֵּל מִמֶּנּוּ אֶת הַשָּׂגַת שַׁעֲשׁוּעַ עוֹלָם הַבָּא, וְהֵם מֻשְׁרָשִׁין הֵיטֵב בּוֹ, הֵם צְרִיכִים גַּם אֶת הַתְּנַאי, שֶׁאַף פַּעַם לֹא יָבוֹא לְכַעַס, כִּי כַּעַס הוּא עֲבוֹדָה זָרָה, כְּמַאֲמָרָם ז״ל (זֹהַר בְּרֵאשִׁית כו:): כָּל הַכּוֹעֵס, כְּאִלּוּ עוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה. וּמֵחֲמַת שֶׁזּוֹ מַדְרֵגָה גְּבוֹהָה מְאֹד, שֶׁאָדָם לֹא יִכְעַס אַף פַּעַם, עַל־כֵּן אֲפִלּוּ שֶׁכְּבָר נִכְנָס בְּכַעַס, כִּי סוֹף כָּל סוֹף אָדָם נִמְצָא בְּזֶה הָעוֹלָם, וְיֵשׁ בְּנֵי־אָדָם שֶׁמַּכְעִיסִים אוֹתוֹ, וְהוּא נִכְנָס בְּכַעַס, עַל־כָּל־פָּנִים יִשְׁתַּדֵּל שֶׁלֹּא יִפְעַל בְּכַעֲסוֹ שׁוּם אַכְזָרִיּוּת, וְיִמְתִּיק הַכַּעַס בְּרַחֲמָנוּת, שֶׁזֶּה סוֹדוֹ: ״בְּרֹגֶז רַחֵם תִּזְכּוֹר״; תֵּכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁיָּבוֹא עָלֶיךָ אֵיזֶה רֹגֶז וְכַעַס, תַּזְכִּיר לְעַצְמְךָ מִדַּת הָרַחֲמִים, אֵיךְ שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא גַּם־כֵּן מְרַחֵם עַל בְּרִיּוֹתָיו. [וְעַיֵּן בְּאִידְרָא רַבָּא (נָשׂא קלח:): בְּרֹגֶז רַחֵם תִּזְכּוֹר, לְהַהוּא חֶסֶד עִלָּאָה דְּעַתִּיקָא דְּעַתִּיקִין דְּבֵיהּ אִתְעַר רַחֲמִין לְכֹלָּא לְמַאן דְּבָעֵי לְרַחֲמָא וּלְמַאן דְּיֵאוֹת לְרַחֲמָא. כִּי הַמְשָׁכַת שַׁעֲשׁוּעַ עוֹלָם הַבָּא בָּעוֹלָם הַזֶּה נִמְשָׁךְ מִשָּׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת, שֶׁהוּא עַתִּיק דְּעַתִּיקִין, עַיֵּן שָׁם]. וְעַל־יְדֵי־זֶה שֶׁאָדָם מְהַפֵּךְ אֶת הַכַּעַס לְרַחֲמָנוּת, נַעֲשֶׂה עַטָּרָה לַעֲנָוִים הַבּוֹרְחִים מִכָּבוֹד וּשְׂרָרָה, וְעוֹשִׂין עַצְמָם כְּשִׁירַיִם; כִּי הַכַּעַס שֶׁאָדָם כּוֹעֵס, זֶה בָּא מִגַּאֲוָה וְיֵשׁוּת שֶׁבּוֹ, כִּי מִי שֶׁבָּטֵל וּמְבֻטָּל בְּעֵינֵי עַצְמוֹ, הוּא אַף פַּעַם לֹא יִכְעַס, כִּי מַה יֵּשׁ לוֹ לִכְעֹס, כְּשֶׁיּוֹדֵעַ אֲשֶׁר הַכֹּל מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ?! וְזֶה שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ ז״ל (סֵפֶר־הַמִּדּוֹת, אוֹת כַּעַס, סִימָן כו): סְגֻלָּה לְכַעַס — שֶׁתַּשְׁפִּיל גַּאִים. וְלָכֵן כְּשֶׁאָדָם בָּא לַעֲנָוָה וְשִׁפְלוּת, אָז נִדְבָּקֶת בּוֹ מִדַּת הָרַחֲמָנוּת. וּכְשֶׁמִּתְעַטְּרִין בַּעֲטָרָה שֶׁל רַחֲמָנוּת, בִּבְחִינוֹת (תְּהִלִּים קיג, ד): ״הַמְעַטְּרִכִי חֶסֶד וְרַחֲמִים״; הַיְנוּ כְּשֶׁמִּתְעַטֵּר עִם חֶסֶד וְרַחֲמִים, אָזַי מְקַבְּלִין אֶת הַכָּבוֹד וְהַשָּׂרָה בְּעַל כָּרְחָם, שֶׁזֶּה מַה שֶּׁאָמַר רַבֵּנוּ ז״ל (סֵפֶר־הַמִּדּוֹת, אוֹת הִתְנַשְּׂאוּת, סִימָן לז): הִתְנַשְּׂאוּת בָּא עַל־יְדֵי רַחֲמָנוּת; כִּי מִי שֶׁהוּא רַחֲמָן, הוּא יָכוֹל לִהְיוֹת מַנְהִיג, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יְשַׁעְיָה מט, י): ״כִּי מְרַחֲמָם יְנַהֲגֵם״ (עַיֵּן לִקּוּטֵי־מוֹהַרַ״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן ז׳). וְעִקַּר הָרַחֲמָנוּת — לְהָאִיר בִּנְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל אֶת שַׁעֲשׁוּעַ עוֹלָם הַבָּא. וְלָכֵן דַּיְקָא צַדִּיק כָּזֶה, שֶׁמְּאִיר אוֹרוֹ יִתְבָּרַךְ בְּזוּלָתוֹ, וּמְשִׁתַּדֵּל לְהַחְדִּיר בִּזוּלָתוֹ שַׁעֲשׁוּעַ עוֹלָם הַבָּא, סִימָן שֶׁהוּא מַנְהִיג אֱמִתִּי, וְהוּא בָּטֵל וּמְבֻטָּל אֶל הָאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא וְעָנָו בְּתַכְלִית הַשְּׁלֵמוּת. (עַכְשָׁו יַלְבִּישׁ אֶת הַשָּׂגָתוֹ בְּפָסוּק): וְזֶה בְּחִינוֹת (יְשַׁעְיָה כח, ה): ״לַעֲטֶרֶת צְבִי וְלִצְפִירַת תִּפְאָרָה לִשְׁאָר עַמּוֹ״, וְדָרְשׁוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (מְגִלָּה טו:): לְמִי שֶׁמְּשִׁים עַצְמוֹ כְּשִׁירַיִם. [זֶה לְשׁוֹן הַגְּמָרָא: וְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רַבִּי חֲנִינָא: עָתִיד הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא לְהָיוֹת עֲטָרָה בְּרֹאשׁ כָּל צַדִּיק וְצַדִּיק, שֶׁנֶּאֱמַר (יְשַׁעְיָה כח, ה): ״בַּיּוֹם הַהוּא

בְּרַחֲמָנוּת, בִּבְחִינַת: ״בְּרֹגֶז רַחֵם תִּזְכּוֹר״ (חֲבַקּוּק ג), **וְעַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשֶׂה עֲטָרָה לָעֲנָוִים, הַבּוֹרְחִים מִכָּבוֹד וּשְׂרָרָה וְעוֹשִׂין עַצְמָן כְּשִׁירַיִם, וּכְשֶׁמִּתְעַטְּרִין בַּעֲטָרָה שֶׁל רַחֲמָנוּת, בִּבְחִינוֹת** (תְּהִלִּים קג): **״הַמְעַטְּרִכִי חֶסֶד וְרַחֲמִים״, אָזַי מְקַבְּלִין אֶת הַכָּבוֹד וְהַשָּׂרָה בְּעַל כָּרְחָם. וְזֶה בְּחִינוֹת** (יְשַׁעְיָה כח): **״לַעֲטֶרֶת צְבִי לִשְׁאָר עַמּוֹ״ — ׳לְמִי שֶׁמְּשִׁים עַצְמוֹ כְּשִׁירַיִם׳** (מְגִלָּה טו:).

יִהְיֶה הַוַּיָ״ה צְבָאוֹת לַעֲטֶרֶת צְבִי״ וְגוֹ׳. מַאי ״לַעֲטֶרֶת צְבִי וְלִצְפִירַת תִּפְאָרָה״? לְעוֹשִׁין צְבְיוֹנוֹ וְלִמְצַפִּין תִּפְאַרְתּוֹ. יָכוֹל לַכֹּל? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״לִשְׁאָר עַמּוֹ״ — לְמִי שֶׁמֻּשָּׁם עַצְמוֹ כְּשִׁירַיִם, עַיֵּן שָׁם. וְכֵן הוּא (סַנְהֶדְרִין קיא:): מַאי ״לַעֲטֶרֶת צְבִי וְלִצְפִירַת תִּפְאָרָה״? לְעוֹשִׂים רְצוֹנוֹ וּמְצַפִּים לִישׁוּעָתוֹ. יָכוֹל לַכֹּל? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״לִשְׁאָר עַמּוֹ״ — לְמִי שֶׁמֻּשָּׁם עַצְמוֹ כְּשִׁירַיִם, עַיֵּן שָׁם].

כִּי זֶה שֶׁהַצַּדִּיק בּוֹרֵחַ מֵהַשְׁרָרָה וְהַכָּבוֹד וְאֵינוֹ רוֹצֶה לְהַנְהִיג אֶת הָעוֹלָם, זֹאת הַמַּחֲשָׁבָה בָּא לָהֶם מִבְּחִינַת הַסְתָּרַת פְּנֵי הַשֵּׁם, עַל־יְדֵי מְעוּט אֱמוּנָה שֶׁיֵּשׁ בְּיִשְׂרָאֵל, כִּי לְפִי רֹב הַכְּפִירָה, חַס וְשָׁלוֹם, כֵּן הַסְתָּרַת פְּנֵי הַשֵּׁם, וְאֵין רוֹצֶה לְהַנְהִיג אוֹתָם, וְהַהַסְתָּרָה

וְהַכָּבוֹד, וְאֵינוֹ רוֹצֶה לְהַנְהִיג אֶת הָעוֹלָם, כִּי הֲרֵי אָמְרוּ: עָתִיד הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא לְהָיוֹת עֲטָרָה בְּרֹאשׁ כָּל צַדִּיק וְצַדִּיק, וְלָמָּה לֹא עַכְשָׁו? אֶלָּא מִפְּנֵי שֶׁבּוֹרֵחַ מֵהַשְׁרָרָה וְהַכָּבוֹד לְגַמְרֵי, וְאֵינוֹ רוֹצֶה לְהַנְהִיג אֶת הָעוֹלָם, כִּי הוּא מַרְגִּישׁ אֶת עַצְמוֹ שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לְהַנְהִיג אֶת הָעוֹלָם, וְעַל־כֵּן מַחְבִּיא אֶת עַצְמוֹ. וּבֶאֱמֶת מֵהֵיכָן זֶה נוֹבֵעַ? זֹאת הַמַּחֲשָׁבָה בָּא לָהֶם מִבְּחִינַת הַסְתָּרַת פְּנֵי הַשֵּׁם; כִּבְיָכוֹל, הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מַסְתִּיר פָּנָיו מֵהָעוֹלָם, עַד שֶׁכֻּלָּם חוֹשְׁבִים שֶׁיֵּשׁ הַסְתָּרַת פָּנִים, עַל־יְדֵי מְעוּט אֱמוּנָה שֶׁיֵּשׁ בְּיִשְׂרָאֵל; כִּי לְפִי רֹב הַכְּפִירָה, חַס וְשָׁלוֹם, שֶׁנִּכְנָס בֵּין בְּנֵי־אָדָם, כֵּן הַסְתָּרַת פְּנֵי הַשֵּׁם, עַד שֶׁחוֹשְׁבִים כְּאִלּוּ יֵשׁ טֶבַע, מִקְרֶה וּמַזָּל, אֲשֶׁר בֶּאֱמֶת הַכֹּל יִפְצֶה פִּיהֶם, כִּי אֵין בִּלְעָדָיו יִתְבָּרַךְ כְּלָל, וְהַכֹּל לַכֹּל אֱלָקוּת גָּמוּר הוּא, וְכָל הַבְּרִיאָה כֻּלָּהּ דּוֹמֶם, צוֹמֵחַ, חַי, מְדַבֵּר, הוּא לְבוּשׁ לְגַבֵּי הָאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, כִּי בְּכָל תְּנוּעָה וּתְנוּעָה שָׁם אֲלוּפוֹ שֶׁל עוֹלָם, וּמָה שַּׁיָּךְ שֶׁתִּהְיֶה אֵיזוֹ הַסְתָּרָה וְהַעְלָמָה, שֶׁיִּהְיֶה נֶעֱלָם וְנִסְתָּר הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, שֶׁזֶּה מַה שֶּׁצָּעַק דָּוִד הַמֶּלֶךְ (תְּהִלִּים קלט, ו): ״פְּלִיאָה דַעַת מִמֶּנִּי נִשְׂגְּבָה לֹא אוּכַל לָהּ, אָנָה אֵלֵךְ מֵרוּחֶךָ וְאָנָה מִפָּנֶיךָ אֶבְרָח, אִם אֶסַּק שָׁמַיִם שָׁם אָתָּה, וַאַצִּיעָה שְׁאוֹל הִנֶּךָּ וְגוֹ׳, גַּם חֹשֶׁךְ לֹא יַחְשִׁיךְ מִמֶּךָּ וְלַיְלָה כַּיּוֹם יָאִיר כַּחֲשֵׁכָה כָּאוֹרָהּ״ וְגוֹ׳, וְלָכֵן לֹא שַׁיָּךְ בִּכְלָל עִנְיַן הַסְתָּרָה וְהַעְלָמָה, כִּי הֲרֵי הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מְחַיֶּה וּמְהַוֶּה אֶת כָּל הַבְּרִיאָה כֻּלָּהּ, וְדָבָר גָּדוֹל וְדָבָר קָטָן לֹא נַעֲשֶׂה מֵעַצְמוֹ, אֶלָּא בְּהַשְׁגָּחַת הַמַּאֲצִיל הָעֶלְיוֹן, וְלָכֵן מַה שַּׁיָּךְ הַסְתָּרַת פְּנֵי הַשֵּׁם?! אֶלָּא עַל־יְדֵי שֶׁאָדָם חוֹטֵא, גּוֹרֵם מְחִיצָה בֵּינוֹ לְבֵין הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יְשַׁעְיָה נט, ב): ״כִּי אִם עֲוֹנוֹתֵיכֶם הָיוּ מַבְדִּילִים בֵּינֵכֶם לְבֵין אֱלֹהֵיכֶם וְחַטֹּאותֵיכֶם הִסְתִּירוּ פָּנִים מִכֶּם מִשְּׁמוֹעַ״. וּכְמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (סֵפֶר־הַמִּדּוֹת, אוֹת אֱמוּנָה, סִימָן כב): הַפֶּשַׁע שֶׁל אָדָם מַכְנִיס כְּפִירָה לָאָדָם; וְהַהַסְתָּרָה הַזּוֹ בָּאָה אֶל הַצַּדִּיק שֶׁנִּכְנַס בּוֹ מַחְשָׁבָה שֶׁהוּא אֵינוֹ רָאוּי לְהַנְהִיג אֶת הָעוֹלָם, וּמִתְחַבֵּא וּמִתְרַחֵק מֵהֶמּוֹן־עָם, וְאֵין רוֹצֶה לְהַנְהִיג אוֹתָם, וְעַל־יְדֵי־זֶה בְּעַצְמוֹ נַעֲשֶׂה הַעֲלָמָה וְהַסְתָּרָה; כִּי מִי מְגַלֶּה אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ? הַצַּדִּיק, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (יוֹמָא לח:): בְּשְׁבִיל צַדִּיק אֶחָד הָעוֹלָם מִתְקַיֵּם, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וְצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם״. וְאָמְרוּ (חֲגִיגָה יב:): הָאָרֶץ עוֹמֶדֶת עַל עַמּוּד אֶחָד וְצַדִּיק שְׁמוֹ; כִּי הַצַּדִּיק מְגַלֶּה לְכֻלָּם אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ. וְלָכֵן אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (סַנְהֶדְרִין קג:): שְׁקוּלָה נִשְׁמָה שֶׁל צַדִּיק אֶחָד כְּנֶגֶד כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ. כִּי הוּא הַמְגַלֶּה וְהַמְפָרְסֵם אֶת אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ לְכָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, אֲבָל כְּשֶׁמִּתְחַבֵּא וּמַקְטִין אֶת עַצְמוֹ, וְחוֹשֵׁב בְּדַעְתּוֹ שֶׁהוּא אֵינוֹ רָאוּי לְהַנְהִיג אֶת הָעוֹלָם, כָּל זֶה בָּא לוֹ מִפְּנֵי חֶטְאֵי הָעוֹלָם, שֶׁהֵם גָּרְמוּ הַסְתָּרַת פְּנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְהוּא יִתְבָּרַךְ אֵינוֹ רוֹצֶה לְהִתְגַּלּוֹת

לָעוֹלָם, עַל־יְדֵי־זֶה הוּא מַכְנִיס בְּלִבּוֹ שֶׁל הַצַּדִּיק הַדָּבוּק בְּחַי הַחַיִּים בּוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁיַּרְגִּישׁ שֶׁהוּא כְּלוּם, וְהוּא לֹא שָׁוֶה לְהִתְגַּלּוֹת לָעוֹלָם, כִּי עוֹשֶׂה אֶת עַצְמוֹ כְּשִׁירַיִם. וְכָל זֶה בָּא מֵהַסְתָּרַת פְּנֵי הַשֵּׁם שֶׁרוֹצֶה לְהַסְתִּיר אֶת עַצְמוֹ עַכְשָׁו מֵהָעוֹלָם. וְהַהַסְתָּרָה הַזֹּאת הִיא בְּחִינוֹת כַּעַסוֹ וַחֲרוֹן אַפּוֹ, כִּבְיָכוֹל, שֶׁל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, הַבָּא עַל־יְדֵי עֲבוֹדַת אֱלִילִים, כְּמַאֲמַר חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (סִפְרִי פָּרָשַׁת רְאֵה): כָּל זְמַן שֶׁיֵּשׁ עֲבוֹדַת אֱלִילִים בָּעוֹלָם, חָרוֹן אַף בָּעוֹלָם; וַאֲפִלּוּ כְּשֶׁאֵין עֲבוֹדַת אֱלִילִים בָּעוֹלָם, אֶלָּא שֶׁהָאֱמוּנָה אֵין כָּל־כָּךְ בִּשְׁלֵמוּת, שֶׁזֶּה בְּעַצְמוֹ נִקְרָא עֲבוֹדָה זָרָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דְּבָרִים יא, טז): ״וְסַרְתֶּם וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים״ וְגוֹ׳, תֵּכֶף שֶׁסָּרִים מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ כְּרֶגַע, כְּבָר עוֹבְדִים עֲבוֹדָה זָרָה, וּמִזֶּה בָּא חָרוֹן אַף, אֲשֶׁר אָז גַּם־כֵּן הַחָרוֹן אַף וְהַסְתָּרָתוֹ לְפִי הִתְמַעֲטוּת הָאֱמוּנָה, הַיְנוּ כְּפִי מְעוּט הָאֱמוּנָה, כֵּן נִסְתָּר פְּנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים ל, ח): ״הִסְתַּרְתָּ פָּנֶיךָ הָיִיתִי נִבְהָל״ וְגוֹ׳, שֶׁכָּל זֶה עוֹבֵר עַל כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל כְּשֶׁנִּסְתֶּרֶת וְנֶעֱלֶמֶת הָאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה, אָז שׁוֹרֶה בְּפַחַד וְנִבְהָל מִכָּל דָּבָר, שֶׁזֶּה בְּעַצְמוֹ הַחָרוֹן אַף שֶׁל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, שֶׁבָּא אֵלָיו מֵחֲמַת שֶׁחָטָא, וְזֶה הָעֹנֶשׁ הֲכִי קָשֶׁה, שֶׁאָדָם חוֹשֵׁב שֶׁבִּמְקוֹמוֹ אֵין הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, כִּי הִסְתִּיר פָּנָיו מִמֶּנּוּ, כִּבְיָכוֹל. וּמֵחֲמַת שֶׁחָרוֹן אַפּוֹ בְּרֶגַע, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שָׁם): ״כִּי רֶגַע בְּאַפּוֹ״, [וְדָרְשׁוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרָכוֹת ז.): וְכַמָּה זַעֲמוֹ? רֶגַע. וְכַמָּה רֶגַע? אָמַר רַבִּי אָבִין וְאִתֵּימָא רַבִּי אֲבִינָא רֶגַע כְּמֵימְרֵיהּ. וּמְנָא לָן דְּרֶגַע רָתַח? שֶׁנֶּאֱמַר: ״כִּי רֶגַע בְּאַפּוֹ חַיִּים בִּרְצוֹנוֹ״. וְאִי בָּעֵית אֵימָא מֵהָכָא (יְשַׁעְיָהוּ כו, כ): ״חֲבִי כִמְעַט רֶגַע עַד יַעֲבָר זָעַם״, עַיֵּן שָׁם]. עַל־יְדֵי־זֶה אֵין נִרְגָּשׁ אֶלָּא כְּשֶׁיֵּשׁ עֲבוֹדַת אֱלִילִים בָּעוֹלָם, אֲבָל בְּלֹא עֲבוֹדַת אֱלִילִים, אֶלָּא בְּחִסָּרוֹן מִשְׁלֵמוּת אֱמוּנָה, אָזַי בְּוַדַּאי אֵינוֹ נִרְגָּשׁ מְעַט הַחָרוֹן אַף שֶׁבְּחֵלֶק הָרֶגַע, וְאֵין נִכָּר הִסְתָּרַת פְּנֵי הַשֵּׁם; הַיְנוּ כְּשֶׁיֵּשׁ רַק חִסָּרוֹן אֱמוּנָה מִקִּלְקוּל הַמַּעֲשִׂים, יֵשׁ חָרוֹן אַף וְהַסְתָּרַת פָּנִים, עִם כָּל זֹאת אֵינוֹ נִכָּר, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (מִדְרָשׁ תְּהִלִּים, פֶּרֶק ב׳, סִימָן יז): מִדַּת בָּשָׂר וָדָם כְּשֶׁהוּא בְּכַעַס — אֵינוֹ בְּרָצוֹן, וּכְשֶׁהוּא בְּרָצוֹן — אֵינוֹ בְּכַעַס, אֲבָל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, כְּשֶׁהוּא בְּכַעַס, בְּתוֹךְ כַּעֲסוֹ הוּא מִתְרַצֶּה, שֶׁנֶּאֱמַר: ״כִּי רֶגַע בְּאַפּוֹ חַיִּים בִּרְצוֹנוֹ״. עִם כָּל זֹאת אֲבָל הַהִשְׁתַּלְשְׁלוּת שֶׁל הַחָרוֹן אַף, שֶׁגּוֹרְמִים בְּשָׁבִיל מְעוּט אֱמוּנָה, מִזֶּה מִשְׁתַּלְשֵׁל כְּשֶׁבָּא לְהַצַּדִּיקִים, אָזַי מַסְתִּירִים פְּנֵיהֶם מֵהָעוֹלָם, וְאֵינָם רוֹצִים לְהַנְהִיג אֶת הָעוֹלָם. כִּי הֵם תּוֹלִים אֶת זֶה מֵחֲמַת שֶׁעוֹשִׂים

הַזֹּאת הִיא בְּחִינוֹת כַּעְסוֹ וַחֲרוֹן־אַפּוֹ, הַבָּא עַל־יְדֵי עֲבוֹדַת אֱלִילִים, כְּמַאֲמַר: 'כָּל זְמַן שֶׁיֵּשׁ עֲבוֹדַת אֱלִילִים בָּעוֹלָם, חָרוֹן־אַף בָּעוֹלָם' (סִפְרִי פָּרָשַׁת רְאֵה), וַאֲפִלּוּ כְּשֶׁאֵין עֲבוֹדַת אֱלִילִים בָּעוֹלָם, אֶלָּא שֶׁהָאֱמוּנָה אֵין כָּל־כָּךְ בִּשְׁלֵמוּת, אָז גַּם־כֵּן הַחָרוֹן־אַף וְהַסְתָּרָתוֹ לְפִי הִתְמַעֲטוּת הָאֱמוּנָה. וּמֵחֲמַת שֶׁחָרוֹן אַפּוֹ כְּרֶגַע, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים ל): ״כִּי רֶגַע בְּאַפּוֹ״, עַל־יְדֵי־זֶה אֵין נִרְגָּשׁ, אֶלָּא כְּשֶׁיֵּשׁ עֲבוֹדַת אֱלִילִים בָּעוֹלָם, אֲבָל בְּלֹא עֲבוֹדַת אֱלִילִים, אֶלָּא בְּחִסָּרוֹן מִשְׁלֵמוּת אֱמוּנָה, אָזַי בְּוַדַּאי אֵינוֹ נִרְגָּשׁ מְעַט הַחָרוֹן־אַף שֶׁבְּחֵלֶק הָרֶגַע, וְאֵין נִכָּר הִסְתָּרַת פְּנֵי הַשֵּׁם. אֲבָל הַהִשְׁתַּלְשְׁלוּת שֶׁל הַחָרוֹן־אַף כְּשֶׁבָּא לְהַצַּדִּיקִים, אָזַי מַסְתִּירִים פְּנֵיהֶם מֵהָעוֹלָם וְאֵינָם רוֹצִים לְהַנְהִיג אֶת הָעוֹלָם, וּמֵחֲמַת

עַצְמָם כְּשִׁירִים, וְהֵם עֲנָוִים בְּטֵלִים וּמְבֻטָּלִים בְּעֵינֵי עַצְמָם לְגַמְרֵי. אֲבָל בֶּאֱמֶת כָּל זֶה בָּא מֵחָרוֹן אַפּוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁנִּתְלַבֵּשׁ בָּהֶם, כְּדֵי שֶׁהַצַּדִּיקִים לֹא יְגַלּוּ לְעוֹלָם אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וּלְהוֹרִיד אֶת הַסִּטְרָא, שֶׁהוּא חָרוֹן אַפּוֹ יִתְבָּרַךְ. וּמֵחֲמַת שֶׁהַחָרוֹן אַף הוּא מְעַט מִן הַמְעַט מֵחֵלֶק הָרַגַע, עַל־יְדֵי־זֶה אֵינָן תּוֹלִים הַסְתָּרַת פְּנֵיהֶם בְּרגֶז, אֶלָּא תּוֹלִים הַסְתָּרַת פְּנֵיהֶם בְּקַטְנוּתָם, וְעוֹשִׂים עַצְמָן כְּשִׁירִים, וְאוֹמְרִים שֶׁאֵינָם רְאוּיִים לְהַנְהִיג הָעוֹלָם. וּבֶאֱמֶת גַּם הֵם אֵינָם יוֹדְעִים וּמַרְגִּישִׁים אֶת הַחָרוֹן־אַף, כִּי הוּא מְעַט מִן הַמְעַט; כִּי בֶּאֱמֶת הַצַּדִּיקִים דְּבֵקִים תָּמִיד בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וּמֵאִיר לָהֶם תָּמִיד אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְהֵם אֵינָם יְכוֹלִים לְהָבִין לָמָּה בְּנֵי־אָדָם לֹא רוֹאִים וְלֹא שׁוֹמְעִים וְלֹא מַרְגִּישִׁים אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, כְּמוֹ שֶׁהֵם רוֹאִים וְשׁוֹמְעִים וּמַרְגִּישִׁים. וְלָכֵן יֵשׁ לָהֶם צַעַר גָּדוֹל מִזֶּה, כִּי הַצַּדִּיקִים הַגְּדוֹלִים בְּמַעֲלָה נוֹרָאָה וְנִפְלָאָה מְאֹד, תָּמִיד תּוֹלִים אֶת הַחָסָרוֹן בָּהֶם בְּעַצְמָם וְלֹא בַּאֲחֵרִים. וּבֶאֱמֶת הֵם לֹא יוֹדְעִים שֶׁבָּזֶה שֶׁאֵינָם רוֹצִים לְהִתְגַּדֵּל וּלְהִתְגַּלּוֹת לְעַם יִשְׂרָאֵל וּלְהַנְהִיג אוֹתָם, כָּל זֶה בָּא מֵחָרוֹן אַפּוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁמַּסְתִּיר פָּנָיו כִּבְיָכוֹל מֵעַם יִשְׂרָאֵל, עַד שֶׁחוֹשְׁבִים שֶׁיֵּשׁ טֶבַע, מִקְרֶה וּמַזָּל; כִּי אִם הָיוּ הַצַּדִּיקִים הַגְּדוֹלִים בְּמַעֲלָה נוֹרָאָה וְנִפְלָאָה מְאֹד מִתְגַּלִּים בָּעוֹלָם, וּמְקַבְּלִים אֶת עֲטֶרֶת הַמַּלְכוּת, וְהָיוּ מְכֻבָּדִים אוֹתָם, וְהָיוּ מִתְפָּרְסְמִים בָּעוֹלָם, אָז הֵם הָיוּ מְגַלִּים אֶת פְּנֵי הַשֵּׁם, אֵיךְ שֶׁהַכֹּל לַכֹּל עֶצֶם עַצְמִיּוּת אֱלְקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ. [וּמִכָּל זֶה תָּבִין וְתַשְׂכִּיל אֶת גֹּדֶל הָאַחֲרָיוּת שֶׁיֵּשׁ לַצַּדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּים הַדְּבֵקִים בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, שֶׁהֵם צְרִיכִים לִמְסֹר אֶת נַפְשָׁם לְגַלּוֹת תָּמִיד אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ לִנְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְעַל־יְדֵי־זֶה הֵם יוֹרִידוּ אֶת חָרוֹן אַף הַשֵּׁם הַנִּמְצָא בָּעוֹלָם, וְיַמְתִּיקוּ אֶת כָּל הַדִּינִים, כִּי הַצַּדִּיקִים הַדְּבֵקִים בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְלָהֶם נִגְלָה תָּמִיד אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, לָהֶם מֵאִיר חֶסֶד הַשֵּׁם, וְלָכֵן הֵם צְרִיכִים לַעֲסֹק בְּתִקּוּן הָעוֹלָם, לְהוֹרִיד אֶת הַשְּׁכִינָה בָּעוֹלָם. כִּי כָּךְ אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (סוֹטָה ג:): בִּתְחִלָּה קֹדֶם שֶׁחָטְאוּ יִשְׂרָאֵל, הָיְתָה שְׁכִינָה שׁוֹרָה עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד, כֵּיוָן שֶׁחָטְאוּ נִסְתַּלְּקָה שְׁכִינָה מֵהֶם. וְהַצַּדִּיקִים מוֹסְרִים אֶת נַפְשָׁם תָּמִיד לְהוֹרִיד אֶת הַשְּׁכִינָה בֵּין עַם יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר בֶּאֱמֶת אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בָּבָא בַּתְרָא כח.): מְלַמֵּד שֶׁהַשְּׁכִינָה בְּכָל מָקוֹם. וְזוֹ עֲבוֹדַת הַצַּדִּיקִים — לְהָאִיר תָּמִיד אֶת הַשְּׁכִינָה בָּעוֹלָם, שֶׁכֻּלָּם יַרְגִּישׁוּ אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ. וּכְמַאֲמָרָם זַ״ל (בְּמִדְבַּר רַבָּה, פָּרָשָׁה יג, סִימָן ד׳): הָרָשָׁעִים סִלְּקוּ הַשְּׁכִינָה מִן הָאָרֶץ, אֲבָל הַצַּדִּיקִים הִשְׁכִּינוּ הַשְּׁכִינָה בָּאָרֶץ. וְלָכֵן הוּא דָּבָר גָּדוֹל מְאֹד לִהְיוֹת מְקֹרָב אֶל צַדִּיק אֲמִתִּי, הַמְגַלֶּה תָּמִיד אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ. וּמֵחֲמַת חֶטְאֵי הַדּוֹרוֹת, הֵם גּוֹרְמִים לַחָרוֹן אַף, וְעַל־יְדֵי־זֶה בְּעַצְמוֹ בָּא שֶׁחוֹלְקִים וּמְדַבְּרִים וּמַעֲלִימִים וּמַסְתִּירִים אֶת הַצַּדִּיקִים הַיְכוֹלִים לְגַלּוֹת אֶת שְׁכִינַת עֻזּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְלֹא נוֹתְנִים לָהֶם אֶת הַכָּבוֹד הָרָאוּי לָהֶם, וּמְמַלְּאִים הַמּוֹן־הָעָם נִשְׁאָרִים בְּחֹשֶׁךְ וַאֲפֵלָה, וְנֶעֱלָם וְנִסְתָּר מֵהֶם שְׁכִינַת עֻזּוֹ יִתְבָּרַךְ. וְלָכֵן רְאֵה, אֲהוּבִי, בְּנִי, מַה לְּפָנֶיךָ! וְתִהְיֶה אַסְקוּפָה הַנִּדְרֶסֶת לַכֹּל, וְתִהְיֶה עָפָר תַּחַת כַּפּוֹת רַגְלֵי הַצַּדִּיקִים הָאֵלּוּ, אֲשֶׁר בְּטֵלִים וּמְבֻטָּלִים

שֶׁהַחָרוֹן־אַף הוּא מְעַט מִן הַמְעַט מֵחֵלֶק הָרַגַע, עַל־יְדֵי־זֶה אֵינָם תּוֹלִים הַסְתָּרַת פְּנֵיהֶם בְּרגֶז, אֶלָּא תּוֹלִים הַסְתָּרַת פְּנֵיהֶם בְּקַטְנוּתָם, וְעוֹשִׂים עַצְמָן כְּשִׁירִים וְאוֹמְרִים שֶׁאֵינָם רְאוּיִין לְהַנְהִיג הָעוֹלָם, וּבֶאֱמֶת גַּם הֵם אֵינָם יוֹדְעִים וּמַרְגִּישִׁים אֶת הַחָרוֹן־אַף, כִּי הוּא מְעַט מִן הַמְעַט.

בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְיכוֹלִים לְהַמְשִׁיךְ גַּם עָלֶיךָ אֶת שְׁכִינַת עֻזּוֹ יִתְבָּרַךְ].

(עַכְשָׁו יַסְבִּיר הַסִּבָּה שֶׁמִּשֶּׁה רַבֵּנוּ לֹא רָצָה לָרֶדֶת לְמִצְרַיִם לִגְאֹל אֶת עַם יִשְׂרָאֵל):

וְזֶהוּ: כְּשֶׁהִקְטִין מֹשֶׁה אֶת עַצְמוֹ מִלֵּילֵךְ לְמִצְרַיִם וְלִהְיוֹת מַנְהִיג, אָמַר (שְׁמוֹת ג, יא): ״מִי אָנֹכִי כִּי אֵלֵךְ אֶל פַּרְעֹה״, וּשְׁאָר דְּבָרָיו, שֶׁאָמַר: ״לֹא אִישׁ דְּבָרִים אָנֹכִי וְגוֹ׳, שְׁלַח נָא בְּיַד תִּשְׁלָח״ וְגוֹ׳, כָּתוּב (שָׁם ד, יד): ״וַיִּחַר אַף ה׳ בְּמֹשֶׁה״. פֵּרוּשׁ: זֹאת הַהַקְטָנָה, שֶׁלֹּא רָצָה לִהְיוֹת מַנְהִיג, זֶה מֵחֲמַת שֶׁנִּשְׁתַּלְשֵׁל בּוֹ חֲרוֹן אַף ה׳ כַּנַּ״ל; הַיְנוּ שֶׁבְּמִצְרַיִם הָיָה חֲרוֹן אַף מִדַּת הַדִּין עַל עַם יִשְׂרָאֵל, וְאֵיךְ זֶה נִתְגַּלָּה? עַל־יְדֵי שֶׁמֹּשֶׁה רַבֵּנוּ, שֶׁהוּא סוֹד הַדַּעַ״ת, לֹא רָצָה לָרֶדֶת אֲלֵיהֶם, וּלְגַלּוֹת לָהֶם אֱמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ. וְכֵן הוּא בְּכָל דּוֹר וָדוֹר, מַהוּ הַסִּימָן שֶׁיֵּשׁ חֲרוֹן אַף בָּעוֹלָם? כְּשֶׁאֵין הַצַּדִּיקִים רוֹצִים לֵילֵךְ וּלְהָאִיר בִּנְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁאָז כֻּלָּם שְׁרוּיִים בְּחֹשֶׁךְ.

אֲבָל עַל־יְדֵי שֶׁנִּמְתָּק הָרֹגֶז וְהַחֲרוֹן אַף עַל יְדֵי רַחֲמָנוּת כַּנַּ״ל, וּכְשֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְרַחֵם עַל יִשְׂרָאֵל, וְרוֹצֶה לְהִתְגַּלּוֹת אֲלֵיהֶם, עַד שֶׁכֻּלָּם יַכִּירוּ אוֹתוֹ, אָז מִתְגַּלֶּה עַצְמוֹ אֶל הַצַּדִּיקִים, שֶׁזֶּה גִּלּוּי הַנְּבוּאָה אֶל הַנְּבִיאִים, וְעַל־יְדֵי־זֶה אָז נִמְתָּק הַחֲרוֹן־אַף שֶׁיֵּשׁ בְּתוֹךְ הַצַּדִּיקִים עַל־יְדֵי הָרַחֲמָנוּת, וְאָז הָרַחֲמָנוּת גּוֹבֵר עֲלֵיהֶם, וּמְרַחֲמִים עַל הָעוֹלָם, וְנִתְרַצִּים בְּהַנְהָגָתוֹ, וּמְקַבְּלִים עַל עַצְמָם הַשְׁרָרָה שֶׁל הַהַנְהָגָה. וּבְזֹאת הָרַחֲמָנוּת הֵם מַנְהִיגִים אֶת הָעוֹלָם, בִּבְחִינַת (יְשַׁעְיָה מט, י): **״כִּי מְרַחֲמָם יְנַהֲגֵם״. נִמְצָא, כְּשֶׁזֹּאת הָרַחֲמָנוּת הִיא עַטְרָתָם, שֶׁמְּעַטֵּר אוֹתָם בְּמִדַּת מַלְכוּת וּמַנְהִיג.**

וְזֶהוּ: כְּשֶׁהִקְטִין מֹשֶׁה אֶת עַצְמוֹ מִלֵּילֵךְ לְמִצְרַיִם וְלִהְיוֹת מַנְהִיג, אָמַר (שְׁמוֹת ג, יא): ״מִי אָנֹכִי כִּי אֵלֵךְ אֶל פַּרְעֹה״, וּשְׁאָר דְּבָרָיו, שֶׁאָמַר: ״לֹא אִישׁ דְּבָרִים אָנֹכִי וְגוֹ׳, שְׁלַח נָא בְּיַד תִּשְׁלָח״ וְגוֹ׳, כָּתוּב (שָׁם ד, יד): ״וַיִּחַר אַף ה׳ בְּמֹשֶׁה״. פֵּרוּשׁ: זֹאת הַהַקְטָנָה, שֶׁלֹּא רָצָה לִהְיוֹת מַנְהִיג, זֶה מֵחֲמַת שֶׁנִּשְׁתַּלְשֵׁל בּוֹ חֲרוֹן־אַף ה׳ כַּנַּ״ל.

אֲבָל עַל־יְדֵי שֶׁנִּמְתָּק הָרֹגֶז וְהַחֲרוֹן־אַף עַל־יְדֵי רַחֲמָנוּת כַּנַּ״ל, אָז נִמְתָּק הַחֲרוֹן־אַף שֶׁיֵּשׁ בְּתוֹךְ הַצַּדִּיקִים עַל־יְדֵי הָרַחֲמָנוּת, וְאָז הָרַחֲמָנוּת גּוֹבֵר עֲלֵיהֶם, וּמְרַחֲמִים עַל הָעוֹלָם וְנִתְרַצִּים בְּהַנְהָגָתוֹ, וּמְקַבְּלִים עַל עַצְמָן הַשְׁרָרָה שֶׁל הַהַנְהָגָה, וּבְזֹאת הָרַחֲמָנוּת הֵם מַנְהִיגִים אֶת הָעוֹלָם, בִּבְחִינַת (יְשַׁעְיָה מט): ״כִּי מְרַחֲמָם יְנַהֲגֵם״, נִמְצָא שֶׁזֹּאת הָרַחֲמָנוּת הִיא עַטְרָתָם, שֶׁמְּעַטֵּר אוֹתָם בְּמִדַּת מַלְכוּת וּמַנְהִיג.

[וּמִכָּל זֶה תָּבִין וְתַשְׂכִּיל אֶת מַעֲלַת הַזּוֹכֶה לִהְיוֹת מְקֹרָב אֶל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, אֲשֶׁר דָּבוּק בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא בְּקִבְיעוּת, וְהוּא אוֹחֵז תָּמִיד בִּבְחִינַת רָצוֹא (עַיֵּן חַיֵּי־מוֹהַר״ן, סִימָן רנב):

הַצַּדִּיק הַזֶּה יָכוֹל לְהָאִיר גַּם עָלָיו אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְיַמְשִׁיךְ עָלָיו רַחֲמִים וַחֲסָדִים גְּדוֹלִים, אַף מֵחֲמַת שֶׁלֹּא יִתְבַּטֵּל הָעוֹלָם מֵהַמְצִיאוּת, לָזֹאת הַצַּדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּים נֶעֱלָמִים וְנִסְתָּרִים מֵהָעוֹלָם, וּמִכָּל שֶׁכֵּן שֶׁמְּחָרְפִים וּמְבַזִּים אוֹתָם בִּשְׁבִיל זֶה סוֹבְלִים מַה שֶּׁסּוֹבְלִים, וּמִי מְתַפְּרְסֵם? כָּל מִינֵי שַׂ׳קְרָנִים רַ׳מָאִים צְ׳בוּעִים, כָּל שֶׁ׳רְ׳ץ׳ הַשּׁוֹרֵץ עַל הָאָרֶץ, אֲשֶׁר אֵינָם יְכוֹלִים לַעֲזֹר לְעַצְמָם, וְאֵיךְ יְכוֹלִים לַעֲזֹר לַאֲחֵרִים?! זֶה גָּדֵל הַסֵּבֶל שֶׁסּוֹבְלִים עִם יִשְׂרָאֵל בָּעוֹלָם, כִּי הֵם רְחוֹקִים מֵהַצַּדִּיק הָאֱמֶת הַיָּכוֹל לְהָאִיר לָהֶם אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְהֵם יְכוֹלִים לְהוֹרִיד אֶת

הָעוֹלָם הַבָּא לָעוֹלָם הַזֶּה. וְכֵן אָמְרוּ חַכְמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (מְנָחוֹת כט:): נִבְרָא הָעוֹלָם הַבָּא בְּיוּ״ד, מִפְּנֵי שֶׁצַּדִּיקִים שֶׁבּוֹ מוּעָטִים, כְּפוּף רֹאשׁוֹ — מִפְּנֵי שֶׁצַּדִּיקִים שֶׁבּוֹ כְּפוּף רָאשֵׁיהֶם, מִפְּנֵי מַעֲשֵׂיהֶם שֶׁאֵינָם דּוֹמִים זֶה לָזֶה. וְזֶה מַה שֶּׁמַּעֲלִימִים וּמַסְתִּירִים וּמְכַסִּים אֶת הַצַּדִּיקִים הַיְכוֹלִים לַעֲזֹר לְנִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וּמִתְגַּלִּים כָּל מִינֵי שַׂ׳קְרָנִים רַ׳מָאִים צְ׳בוּעִים, הָעוֹקְרִים אֶת בְּנֵי־אָדָם מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ וּמַחֲשִׁיכִים עֵינֵיהֶם, וּבִשְׁבִיל הָרְשָׁעִים הָאֵלּוּ סוֹבְלִים עַם יִשְׂרָאֵל חֲרוֹן אַף, מִדַּת הַדִּין. וְזֶה שֶׁאָמְרוּ חַכְמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פָּרָשָׁה לג, סִימָן ד׳): אוֹי לָהֶם לָרְשָׁעִים, שֶׁהֵם הוֹפְכִים מִדַּת רַחֲמִים לְמִדַּת הַדִּין, אַשְׁרֵיהֶם הַצַּדִּיקִים, שֶׁהֵם הוֹפְכִים מִדַּת הַדִּין לְמִדַּת רַחֲמִים. כִּי זוֹ עֲבוֹדָתָם שֶׁל הַצַּדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּים, הַדְּבוּקִים בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, שֶׁמְּהַפְּכִים אֶת חֲרוֹן־אַף מִדַּת הַדִּין לְרַחֲמִים, שֶׁיַּרְגִּישׁוּ כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא. וּלְהֶפֶךְ — אֵלּוּ הַשַּׂ׳קְרָנִים הָרַ׳מָאִים הַצְ׳בוּעִים מְהַפְּכִים מִדַּת הָרַחֲמִים לְמִדַּת הַדִּין, שֶׁהֵם גּוֹרְמִים חֲרוֹף אַף, וּבִשְׁבִילָם הַצַּדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּים צְרִיכִים לִהְיוֹת נֶעֱלָמִים וְנִסְתָּרִים. נִמְצָא, שֶׁכָּל חֲרוֹן אַף מִדַּת הַדִּין שֶׁיֵּשׁ בָּעוֹלָם, זֶה רַק מֵחֲמַת הַעֲלָמַת הַצַּדִּיק הָאֱמֶת מִן הָעוֹלָם, וּמַה גַּם שֶׁהַצַּדִּיקִים בְּעַצְמָם לֹא יוֹדְעִים לָמָּה הֵם עוֹשִׂים עַצְמָם כְּשִׁירַיִם, וּמַחֲזִיקִים אֶת עַצְמָם לְלֹא כְלוּם, כְּדֵי שֶׁיִּתְרַחֲקוּ מֵעַם יִשְׂרָאֵל, זֶה מֵחֲמַת חֲרוֹן אַף שֶׁלְּמַעְלָה נִתְלַבֵּשׁ בָּהֶם. וְזֶה שֶׁאָמְרוּ חַכְמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (וַיִּקְרָא רַבָּה, פָּרָשָׁה י׳, סִימָן ב׳): אָמַר יְשַׁעְיָה, מְטַיֵּל הָיִיתִי בְּבֵית תַּלְמוּדִי, וְשָׁמַעְתִּי קוֹלוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹמֵר (יְשַׁעְיָה ו, ח): ״אֶת מִי אֶשְׁלַח וּמִי יֵלֵךְ לָנוּ״, שָׁלַחְתִּי אֶת מִיכָה וְהָיוּ מַכִּין אוֹתוֹ בַּלֶּחִי, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (מִיכָה ד, יד): ״בַּשֵּׁבֶט יַכּוּ עַל הַלֶּחִי״, שָׁלַחְתִּי אֶת עָמוֹס, וְהָיוּ קוֹרִין אוֹתוֹ פְּסִילוֹס, דְּאָמַר רַבִּי פִּנְחָס: לָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ עָמוֹס? שֶׁהָיָה עָמוּס בִּלְשׁוֹנוֹ, מֵעַתָּה אֶת מִי אֶשְׁלַח וּמִי יֵלֵךְ לָנוּ? וְאָמַר (יְשַׁעְיָה ו, ח): ״הִנֵּנִי שְׁלָחֵנִי״, אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא: יְשַׁעְיָה, בָּנַי טַרְחָנִין סַרְבָנִין הֵם, אִם אַתָּה מְקַבֵּל עָלֶיךָ לְהִתְבַּזּוֹת וְלִלְקוֹת מִבָּנַי, אַתָּה הוֹלֵךְ בִּשְׁלִיחוּתִי, וְאִם לָאו, אֵין אַתָּה הוֹלֵךְ בִּשְׁלִיחוּתִי. אָמַר לוֹ: עַל מְנַת כֵּן, שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם נ, ו): ״גֵּוִי נָתַתִּי לְמַכִּים וּלְחָיַי לְמֹרְטִים״, וְאֵינִי כְּדַאי לֵילֵךְ בִּשְׁלִיחוּת אֵצֶל בָּנֶיךָ. אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ הוּא: יְשַׁעְיָה, אָהַבְתָּ צֶדֶק, אָהַבְתָּ לְצַדֵּק אֶת בָּנַי, וַתִּשְׂנָא רֶשַׁע, שֶׁשָּׂנֵאתָ מִלְּחַיְבָן, עַל־כֵּן מְשָׁחֲךָ אֱלֹהִים אֱלֹהֶיךָ. רוֹאִים מִכָּל זֶה, שֶׁגְּדוֹלֵי מֻכְחֲרֵי הַצַּדִּיקִים, הֵם מוֹסְרִים אֶת נַפְשָׁם בַּעֲבוּר לְגַלּוֹת אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְסוֹבְלִים חֵרוּפִים וְגִדּוּפִים, הָעִקָּר לְהַמְשִׁיךְ רַחֲמִים וַחֲסָדִים עַל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וּבִזְכוּת זֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַשְׁפִּיעַ עֲלֵיהֶם נְבוּאָה].

(עַכְשָׁו יַלְבִּישׁ אֶת הַשָּׂגָתוֹ בְּמַאֲמָר שֶׁהִתְחִיל):

וְזֶה בְּחִינוֹת ׳קַרְטָלִיתָא דְּמִקְבְּעֵי בָּהּ אֲבָנִים טוֹבוֹת׳. ׳קַרְטָלִיתָא׳ — פֵּרֵשׁ רַשׁ״י אַרְגָּז. אַרְגָּז — זֶה בְּחִינוֹת רֹגֶז הַנַּ״ל. [עַיֵּן (חֲבַקּוּק ג, טז): ״וְתַחְתַּי אֶרְגָּז״ וְגוֹ׳, וּפֵרֵשׁ מַהַר״י קָרָא, וְזוֹ לְשׁוֹנוֹ: ״וּבְמִשְׁבּוֹתָם יִרְגְּזוּ]. **׳וַאֲבָנִים טוֹבוֹת׳ זֶה בְּחִינוֹת עֲטָרָה הַנַּ״ל** [עַיֵּן וַיִּקְרָא רַבָּה, פָּרָשָׁה ב׳, סִימָן ה׳: אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בַּר סִימוֹן, מָשָׁל לְאֶחָד שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב וְעוֹשֶׂה עֲטָרָה לַמֶּלֶךְ, וְעָבַר אֶחָד עָלָיו, אָמַר לוֹ: מָה אַתָּה עוֹשֶׂה? אָמַר לוֹ: אֲנִי עוֹשֶׂה עֲטָרָה לַמֶּלֶךְ. אָמַר לוֹ: כָּל שֶׁאַתָּה יָכוֹל לְקַבֵּעַ בּוֹ אֲבָנִים טוֹבוֹת וּמַרְגָּלִיּוֹת קְבַע וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם.]. **בְּחִינוֹת רַחֲמָנוּת**

הַנַּ״ל; הַיְנוּ שֶׁצְּרִיכִים לְרַחֵם עַל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל וּלְהַטְעִים לָהֶם מְאוֹר אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁזֶּה עֲטֶרֶת יִשְׂרָאֵל, שֶׁיַּרְגִּישׁוּ שַׁעֲשׁוּעַ עוֹלָם הַבָּא עוֹד בָּעוֹלָם הַזֶּה. ׳וְהַדְרֵי לָהּ מִינֵי דְּכוּרֵי דְּמִקְרֵי בִּירְשָׁא׳ — זֶה בְּחִינוֹת אֱמוּנָה, כְּמַאֲמַר (מִגִּלָּה י׃): ״תַּחַת הַנַּעֲצוּץ יַעֲלֶה בְּרוֹשׁ״, זֶה מָרְדְּכַי, וְנִקְרָא יְהוּדִי עַל שֵׁם שֶׁכָּפַר בַּעֲבוֹדַת אֱלִילִים, כְּמַאֲמַר (שָׁם יג): כָּל הַכּוֹפֵר בְּעַכּוּ״ם נִקְרָא יְהוּדִי; הַיְנוּ שֶׁמְּפָרֵשׁ עִנְיַן מִינֵי דָּגִים שֶׁנִּקְרָאִים בִּירְשָׁא, שֶׁזֶּה סוֹבֵב עַל אֱמוּנָה, כִּי עַל פָּסוּק (יְשַׁעְיָה נה, יג): ״תַּחַת הַנַּעֲצוּץ יַעֲלֶה בְּרוֹשׁ״, דָּרְשׁוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים: ״תַּחַת הַנַּעֲצוּץ יַעֲלֶה בְּרוֹשׁ״ — זֶה מָרְדְּכַי שֶׁכָּפַר בַּעֲבוֹדָה זָרָה. [זֶה לְשׁוֹן הַגְּמָרָא שָׁם: ״תַּחַת הַנַּעֲצוּץ״ — תַּחַת הָמָן הָרָשָׁע שֶׁעָשָׂה עַצְמוֹ עֲבוֹדָה זָרָה, דִּכְתִיב (יְשַׁעְיָה ז, יט): ״וּבְכֹל הַנַּעֲצוּצִים וּבְכֹל הַנַּהֲלֹלִים״, ״יַעֲלֶה בְּרוֹשׁ״ — זֶה מָרְדְּכַי שֶׁנִּקְרָא רֹאשׁ לְכָל הַבְּשָׂמִים, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת ל, כג): ״וְאַתָּה קַח לְךָ בְּשָׂמִים רֹאשׁ, עַיִן שָׁם. וְיֵשׁ לוֹמַר, כִּי בִּימֵי אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ נִכְשְׁלוּ יִשְׂרָאֵל שֶׁהִשְׁתַּחֲווּ לְצֶלֶם, וְכָל זְמַן שֶׁיֵּשׁ עֲבוֹדָה זָרָה — חֲרוֹן־אַף בָּעוֹלָם, וְהִתְגַּבֵּר אָז הַחֲרוֹן־אַף לְהַשְׁמִיד וְלַהֲרֹג וּלְאַבֵּד אֶת כָּל הַיְּהוּדִים מִנַּעַר וְעַד זָקֵן טַף וְנָשִׁים בְּיוֹם אֶחָד, וְהָמָן הָרָשָׁע עָשָׂה אֶת עַצְמוֹ עֲבוֹדָה זָרָה, כִּי חָקַק עֲבוֹדָה זָרָה עַל לִבּוֹ, וְהָיָה מִתְכַּוֵּן שֶׁיִּשְׁתַּחֲווּ לַעֲבוֹדָה זָרָה, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (אֶסְתֵּר רַבָּה, פָּרָשָׁה ו׳, סִימָן ב׳), וְרָצָה לָקַחַת אֶת הַמַּלְכוּת לְעַצְמוֹ, אַךְ מָרְדְּכַי בְּתֹקֶף הָאֱמוּנָה פִּשּׁוּטָה שֶׁגִּלָּה אָז לְכָל עַם יִשְׂרָאֵל, וְכֵן הוּא בְּעַצְמוֹ הֶרְאָה דֶּגְמָא, שֶׁלֹּא רָצָה לְהִשְׁתַּחֲווֹת לוֹ, וְאָמַר: יֵשׁ אֲדוֹן הַמִּתְגָּאֶה עַל כָּל גֵּאִים, אֵיךְ אֲנִי מַנִּיחוֹ וּמִשְׁתַּחֲוֶה לַעֲבוֹדָה זָרָה. וּלְפִי שֶׁיִּחֵד שְׁמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא — נִקְרָא יְהוּדִי. וּבָזֶה שֶׁגִּלָּה מָרְדְּכַי אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ לְכָל עַם יִשְׂרָאֵל, וּבָנָה אֶת מַלְכוּת דְּקְדֻשָּׁה, עַל־יְדֵי־זֶה הִפִּיל אֶת הָמָן, שֶׁלֹּא תִּהְיֶה לוֹ תְּקוּמָה, וְתָלָהוּ עַל הָעֵץ, וְאָז גָּרַם שֶׁיִּתְבַּטֵּל הַחָרוֹן אַף, שֶׁזֶּה: ״וַחֲמַת הַמֶּלֶךְ״ — מַלְכוּ שֶׁל עוֹלָם, ״שָׁכָכָה״. וְלָכֵן זָכָה שֶׁנִּתְעַטֵּר בַּעֲטֶרֶת הַמַּלְכוּת, שֶׁזֶּה מַה שֶּׁכָּתוּב (אֶסְתֵּר ח, טו): ״וּמָרְדְּכַי יָצָא מִלִּפְנֵי הַמֶּלֶךְ בִּלְבוּשׁ מַלְכוּת, תְּכֵלֶת וָחוּר וַעֲטֶרֶת זָהָב גְּדוֹלָה״ וְגוֹ׳, כִּי הוּא הִתְלַבֵּשׁ בְּרַחֲמָנוּת לְרַחֵם עַל עַם יִשְׂרָאֵל, וְהֶחְדִּיר בָּהֶם אֱמוּנָה בּוֹ יִתְבָּרַךְ. וְזֶה שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (אֶסְתֵּר רַבָּה, פָּרָשָׁה י׳, סִימָן יב): מָלַךְ מָרְדְּכַי עַל הַיְּהוּדִים וּמוֹנִיטָה שֶׁלּוֹ הוֹלֵךְ בְּכָל הָאָרֶץ, לָמָּה? שֶׁהָיָה אִישׁ טוֹב, אִישׁ שָׁלוֹם וּמְבַקֵּשׁ שָׁלוֹם. וּבָזֶה הִפִּיל אֶת הָמָן, שֶׁרָצָה לָקַחַת אֶת הַמַּלְכוּת שֶׁאֵינָהּ שַׁיֶּכֶת אֵלָיו].

רַחֲמָנוּת הַנַּ״ל. ׳וְהַדְרֵי לָהּ מִינֵי דְּכוּרֵי דְּמִקְרֵי בִּירְשָׁא׳ — זֶה בְּחִינוֹת אֱמוּנָה, כְּמַאֲמַר (מִגִּלָּה י׃): **״תַּחַת הַנַּעֲצוּץ יַעֲלֶה בְּרוֹשׁ״, ׳זֶה מָרְדְּכַי׳, וְנִקְרָא יְהוּדִי, עַל שֵׁם שֶׁכָּפַר בַּעֲבוֹדַת אֱלִילִים, כְּמַאֲמַר** (שָׁם יג): **׳כָּל הַכּוֹפֵר בְּעַכּוּ״ם נִקְרָא יְהוּדִי׳.**

ג וְלִפְעָמִים חוֹשֵׁב אָדָם בְּעַצְמוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ רַחֲמָנוּת עַל הָעוֹלָם, וְרוֹצֶה בְּהַנְהָגָתוֹ; וּבֶאֱמֶת זֶהוּ הָרוֹדֵף אַחַר הַכָּבוֹד, וְתוֹלֶה רְדִיפָתוֹ בְּרַחֲמָנוּת, וּבֶאֱמֶת הוּא רָחוֹק מֵרַחֲמָנוּת הַזֶּה.

כִּי כָּל זְמַן שֶׁאֵין לָאָדָם אֱמוּנָה בִּשְׁלֵמוּת שֶׁאֵין שְׁלֵמוּת אַחֲרָיו,

ג. (עַכְשָׁו יָבֹאר, שֶׁלֹּא כָּל אֶחָד יָכוֹל לִהְיוֹת מַנְהִיג): **וְלִפְעָמִים חוֹשֵׁב אָדָם בְּעַצְמוֹ, שֶׁיֵּשׁ לוֹ רַחֲמָנוּת עַל הָעוֹלָם וְרוֹצֶה בְּהַנְהָגָתוֹ, וּבֶאֱמֶת זֶהוּ הָרוֹדֵף אַחַר הַכָּבוֹד, וְתוֹלֶה רְדִיפָתוֹ בְּרַחֲמָנוּת, וּבֶאֱמֶת הוּא רָחוֹק מֵרַחֲמָנוּת הַזֶּה, כִּי כָּל זְמַן שֶׁאֵין לָאָדָם אֱמוּנָה בִּשְׁלֵמוּת שֶׁאֵין שְׁלֵמוּת**

אַחֲרָיו, בְּוַדַּאי אֵין לוֹ לְקַבֵּל הַמְלוּכָה וְהַהַנְהָגָה, וַאֲפִלּוּ מִי שֶׁמַּאֲמִין בְּאֵיזֶה דָּבָר שֶׁהוּא מִדַּרְכֵי הָאֱמוּרִי, אַף־עַל־פִּי שֶׁהוּא מַאֲמִין בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, בְּוַדַּאי אֵין לוֹ לְקַבֵּל הַמַּנְהִיגוּת, כִּי הַמַּנְהִיגוּת עִקָּרָהּ בִּבְחִינַת רַחֲמִים, וְעִקַּר הָרַחֲמִים בַּהֲסָרַת עֲכוּ״ם, אֲפִלּוּ שֶׁמֶץ עֲכוּ״ם אֲפִלּוּ שֶׁמֶץ עֲכוּ״ם וַאֲפִלּוּ כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר ׳צְבִי הִפְסִיקוֹ׳ (סַנְהֶדְרִין סה:), אֵין לוֹ רַחֲמָנוּת בִּשְׁלֵמוּת. בְּכֵן אֵין לוֹ לְקַבֵּל הַמַּנְהִיגוּת, וַאֲפִלּוּ מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ אֻמּוּנָה גְּדוֹלָה, עַד שֶׁיְּפַשְׁפֵּשׁ אֶת עַצְמוֹ, שֶׁלֹּא יִשָּׁאֵר אֶצְלוֹ אֻמּוּנוֹת שֶׁאֵין צָרִיךְ לְהַאֲמִין, כְּגוֹן דַּרְכֵי הָאֱמֹרִי הַנַּ״ל, וְשֶׁיִּהְיֶה תָּמִיד עִם ה׳ אֱלֹקָיו, אָז הָרַחֲמָנוּת בֶּאֱמֶת, וְלוֹ רָאוּי לְהַנְהִיג. אֲבָל מִי שֶׁאֵין לוֹ אֻמּוּנָה בִּשְׁלֵמוּת, וְנִדְמֶה שֶׁיֵּשׁ לוֹ רַחֲמָנוּת עַל הָעוֹלָם, וְרוֹצֶה לְהַנְהִיג אֶת הָעוֹלָם, זֶה בְּחִינַת הַהַנְהָגָה, וּמְהַפְּכָהּ לְמִינוּת, כְּמוֹ שֶׁמְּהַפֵּךְ אֶת הַמַּלְכוּת לְעַצְמוֹ שֶׁהוּא מִין מְעַט; [הַיְנוּ שֶׁעִקַּר הַנְהָגַת הַמַּנְהִיג הָאֱמִתִּי, שֶׁאֵינוֹ מִתְכַּוֵּן כְּלָל לְטוֹבַת עַצְמוֹ, אֶלָּא מוֹסֵר נַפְשׁוֹ בַּעֲבוּר כְּלַל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְאֵינוֹ נֶהֱנֶה מֵהַכָּבוֹד שֶׁנּוֹתְנִים לוֹ, כִּי מוֹסֵר הַכֹּל הָאֱמִתִּי, שֶׁאֵינוֹ חָפֵץ בִּכְבוֹד עַצְמוֹ כְּלָל, אֶלָּא לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, כִּי כָּל עִנְיָנוֹ הוּא רַק לְגַלּוֹת וּלְפָרְסֵם לְכֻלָּם אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁזֶּה עִקַּר הָרַחֲמָנוּת שֶׁצְּרִיכִים לְרַחֵם עַל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, לְהַחְדִּיר בָּהֶם אֱמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁיֵּדְעוּ כֻּלָּם, אֲשֶׁר הַמְלוּכָה שַׁיֶּכֶת רַק לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא. וְזוֹ הָרַחֲמָנוּת הֲכִי גְּדוֹלָה, שֶׁהַמַּנְהִיג הָאֱמֶת מַחְדִּיר בִּנְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל. אֲבָל תֵּכֶף־וּמִיָּד שֶׁיֵּשׁ לוֹ אֵיזוֹ כַּוָּנָה צְדָדִית לֶהָנוֹת מֵהַכָּבוֹד הַזֶּה, כְּבָר נִתְקַיֵּם אֶצְלוֹ: ״וְהַמַּלְכוּת תֵּהָפֵךְ לְמִינוּת״, הַיְנוּ כָּרֶגַע שֶׁהוּא רוֹצֶה אֲפִלּוּ קְצָת מַלְכוּת לְמָלְךְ וּלְהִשְׁתַּלֵּט עַל זוּלָתוֹ, כְּבָר נֶהְפָּךְ לְמִינוּת, רַחֲמָנָא לִישְׁזְבָן. כִּי מֵאַחַר שֶׁרוֹצֶה לֶהָנוֹת מִכְּבוֹד הַמַּלְכוּת, וְלָכֵן נִכְנָס בּוֹ מְעַט מִינוּת, כִּי הוּא לוֹקֵחַ אֶת הַמַּלְכוּת לְעַצְמוֹ. וְזֶה שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בַּמִּדְבַּר רַבָּה, פָּרָשָׁה ד׳, סִימָן כ׳): לְלַמֶּדְךָ שֶׁאֵין גַּאֲוָה לִפְנֵי הַמָּקוֹם, אֱלִיָּהוּ אוֹמֵר: כָּל הַמַּרְבֶּה כְּבוֹד שָׁמַיִם וּמְמַעֵט כְּבוֹד עַצְמוֹ, כְּבוֹד שָׁמַיִם מִתְרַבֶּה וּכְבוֹדוֹ מִתְרַבֶּה, וְכָל הַמְמַעֵט כְּבוֹד שָׁמַיִם וּמַרְבֶּה כְּבוֹד עַצְמוֹ, כְּבוֹד שָׁמַיִם בְּמְקוֹמוֹ וּכְבוֹדוֹ מִתְמַעֵט. וְלָכֵן עִקַּר מַדְרֵגַת הַמַּנְהִיג

בְּוַדַּאי אֵין לוֹ לְקַבֵּל הַמְלוּכָה וְהַהַנְהָגָה, וַאֲפִלּוּ מִי שֶׁמַּאֲמִין בְּאֵיזֶה דָּבָר שֶׁהוּא מִדַּרְכֵי הָאֱמוֹרִי, אַף־עַל־פִּי שֶׁהוּא מַאֲמִין בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, בְּוַדַּאי אֵין לוֹ לְקַבֵּל הַמַּנְהִיגוּת, כִּי הַמַּנְהִיגוּת עִקָּרָהּ בִּבְחִינַת רַחֲמִים, וְעִקַּר הָרַחֲמִים בַּהֲסָרַת עֲכוּ״ם, אֲפִלּוּ שֶׁמֶץ עֲכוּ״ם, וַאֲפִלּוּ כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר ׳צְבִי הִפְסִיקוֹ׳, אֵין לוֹ רַחֲמָנוּת בִּשְׁלֵמוּת. בְּכֵן אֵין לוֹ לְקַבֵּל הַמַּנְהִיגוּת אֲפִלּוּ מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ אֱמוּנָה גְּדוֹלָה, עַד שֶׁיְּפַשְׁפֵּשׁ אֶת עַצְמוֹ, שֶׁלֹּא יִשָּׁאֵר אֶצְלוֹ אֱמוּנוֹת שֶׁאֵין צָרִיךְ לְהַאֲמִין, כְּגוֹן דַּרְכֵי הָאֱמֹרִי הַנַּ״ל, וְשֶׁיִּהְיֶה ״תָּמִים עִם ה׳ אֱלֹקָיו״, אָז הָרַחֲמָנוּת בֶּאֱמֶת וְלוֹ רָאוּי לְהַנְהִיג, אֲבָל מִי שֶׁאֵין לוֹ אֱמוּנָה בִּשְׁלֵמוּת, וְנִדְמֶה שֶׁיֵּשׁ לוֹ רַחֲמָנוּת עַל הָעוֹלָם, וְרוֹצֶה לְהַנְהִיג אֶת הָעוֹלָם, זֶה בְּחִינַת הַהַנְהָגָה, וּמְהַפְּכָהּ לְמִינוּת, כְּמוֹ שֶׁמְּהַפֵּךְ אֶת הַמַּלְכוּת לְעַצְמוֹ, שֶׁהוּא מִין מְעַט.

הוּא מוֹסֵר אֶת נַפְשׁוֹ לְהַרְבּוֹת בְּכָבוֹד הַמָּקוֹם בָּרוּךְ הוּא, וּמְגַלֶּה אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ לְכֻלָּם, וְיוֹדֵעַ אֲשֶׁר הַכָּבוֹד שַׁיָּךְ רַק לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא. וְלָכֵן רַק מִי שֶׁמַּחֲזִיק בְּמַדְרֵגָה זוֹ, רָאוּי לִהְיוֹת מַנְהִיג, כִּי הוּא מוֹסֵר אֶת נַפְשׁוֹ בַּעֲבוּר נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, לְהַחְדִּיר בָּהֶם אֱמוּנָה בּוֹ יִתְבָּרַךְ. וְזֶה שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּמִדְבַּר רַבָּה, פָּרָשָׁה טו, סִימָן כ׳), שֶׁכָּל מִי שֶׁמּוֹסֵר עַצְמוֹ עַל יִשְׂרָאֵל, זוֹכֶה לְכָבוֹד וְלִגְדֻלָּה וּלְרוּחַ־הַקֹּדֶשׁ. וְלָכֵן הַמַּנְהִיג הָאֲמִתִּי אֵינוֹ חָפֵץ בְּשׁוּם מַנְהִיגוּת וּבְשׁוּם כָּבוֹד, אֶלָּא כָּל מַחֲשַׁבְתּוֹ וּרְצוֹנוֹ הוּא רַק לְגַלּוֹת וּלְפָרְסֵם אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וּלְהַחְדִּיר אֱמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבָּרַךְ. וְזֶה בְּעַצְמוֹ מֵבִיא אוֹתוֹ לִהְיוֹת מַנְהִיג. וְגַם אָז כְּשֶׁהוּא מַנְהִיג אֶת יִשְׂרָאֵל, אֵין לוֹ שׁוּם כַּוָּנָה עַצְמִית, אֶלָּא הוּא בָּטֵל וּמְבֻטָּל בְּעֵינֵי עַצְמוֹ לְגַמְרֵי, וּמְגַלֶּה וּמְפָרְסֵם אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ. וְזֶה כָּל חִיּוּתוֹ — שֶׁיָּכוֹל לְגַלּוֹת אֶת מַלְכוּתוֹ יִתְבָּרַךְ לְעַם יִשְׂרָאֵל. וּבִשְׁבִיל זֶה זוֹכֶה, שֶׁשּׁוֹרָה בּוֹ רוּחַ קְדֻשָּׁה וְטָהֳרָה, וּמַנְהִיג אֶת יִשְׂרָאֵל בִּתְמִימוּת וּבִפְשִׁיטוּת, וְהוּא בְּעַצְמוֹ בָּטֵל וּמְבֻטָּל בָּאַיִן סוֹף בָּרוּךְ הוּא. וְלָכֵן כָּל מִי שֶׁיּוֹדֵעַ שֶׁהוּא בָּטֵל וּמְבֻטָּל אֶל הָאַיִן סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְאֵין לוֹ שׁוּם חֵלֶק בֶּאֱמוּנוֹת כּוֹזְבִיּוֹת וְדַרְכֵי הָאֱמֹרִי, אֶלָּא רַק נִכְלָל בְּעֶצֶם עַצְמִיּוּת אֱלֻקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, עָלָיו לְגַלּוֹת וּלְפָרְסֵם אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ לְכָל בַּר יִשְׂרָאֵל, וְלֹא יֵהָנֶה מֵהַכָּבוֹד הַזֶּה, וְדַיְקָא אָז יַלְבִּישׁ אוֹתוֹ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בְּמַנְהִיגוּת שֶׁיִּהְיֶה מַנְהִיג יִשְׂרָאֵל אֲמִתִּי בְּיוֹדְעִים אוֹ בְּלֹא יוֹדְעִים, וְדוֹ״ק].

ד וְדַע, שֶׁהָאֱמוּנָה הִיא מַחֲזֶקֶת תָּמִיד בַּמַּלְכוּת וְהַהַנְהָגָה, שֶׁלֹּא יַקַּח אוֹתָהּ זָר שֶׁאֵין רָאוּי לָהּ. וְדַע, שֶׁעִקַּר הַמַּלְכוּת, שָׁרְשָׁהּ בַּחָכְמָה, בִּשְׁבִיל כְּדֵי לֵידַע אֵיךְ לְהַנְהִיג וְלִמְלֹךְ, לָכֵן יֵשׁ לְכָל מֶלֶךְ חֲכָמִים וְיוֹעֲצִים, כִּי בָּזֶה תִּכּוֹן מַלְכוּתוֹ וְיִתְקַיֵּם מְדִינָתוֹ. וְזֶה בְּחִינוֹת (דְּבָרִים לג): **״וַיְהִי בִישֻׁרוּן מֶלֶךְ, בְּהִתְאַסֵּף רָאשֵׁי עָם״, הַיְנוּ,**

ד. וְדַע, שֶׁהָאֱמוּנָה הִיא מַחֲזֶקֶת תָּמִיד בַּמַּלְכוּת וְהַהַנְהָגָה, שֶׁלֹּא יַקַּח אוֹתָהּ זָר שֶׁאֵין רָאוּי לָהּ. וְאַף שֶׁאָנוּ רוֹאִים בְּעֵינֵי בָּשָׂר, שֶׁיֵּשׁ מַנְהִיגִים עַל הַרְבֵּה נְשָׁמוֹת, וְהֵם בִּכְלַל רְחוֹקִים מִכָּל זֶה, וְאֵין לָהֶם שׁוּם מֻשָּׂג מַה זֶּה גִּלּוּי אֱלֻקוּת, כָּל הַנְהָגָתָם עַל אֵלּוּ הָאֲנָשִׁים שֶׁהֵם תַּחְתִּיהֶם וְתַחַת הַשְׁפָּעָתָם, כָּל זֶה רַק לְמַרְאֵה עֵינֵינוּ הַגַּשְׁמִיּוּת, כִּי בֶּאֱמֶת אֵין לָהֶם שׁוּם הַנְהָגָה פְּנִימִית עַל הָאֲנָשִׁים שֶׁלָּהֶם אֶלָּא רַק בְּחִיצוֹנִיּוּת, וּמַה גַּם שֶׁאֵלּוּ הָאֲנָשִׁים שֶׁהֵם תַּחַת שִׁעְבּוּדָם, הֵם מִסְכָּנִים גְּדוֹלִים וְחַיִּים בִּדְמְיוֹן וּבְטָעוּת גָּדוֹל, וּבִשְׁבִיל זֶה צְרִיכִים לְבַקֵּשׁ כָּל יְמֵי חַיָּיו, שֶׁיִּזְכֶּה לְהִתְקָרֵב אֶל הַמַּנְהִיג הָאֲמִתִּי, שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ לְהַחְדִּיר בּוֹ אֱמוּנָה בְּרוּרָה וּמְזֻכֶּכֶת, גִּלּוּי אֱלֻקוּת בְּתַכְלִית הַמַּדְרֵגָה הָעֶלְיוֹנָה, וְרַק מִי שֶׁיָּכוֹל לְגַלּוֹת אֶת הָאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה, לוֹ רָאוּי הַמְלוּכָה וְהַמַּנְהִיגוּת, וְלֹא צְרִיכִים לַחֲשֹׁשׁ שֶׁמָּא יָבוֹא מִי שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לַמַּלְכוּת וְהַהַנְהָגָה, שֶׁיִּקַּח אוֹתָהּ, כִּי הָאֱמוּנָה בְּעַצְמָהּ שׁוֹמֶרֶת אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, שֶׁלֹּא יִגַּע בָּהֶן זָר שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לָהֶן, וּבְדַקּוּת הֵם מְקַבְּלִים מֵהַמַּנְהִיג הָאֲמִתִּי הַזֶּה אֶת כָּל חִיּוּתָם. וְדַע, שֶׁעִקַּר הַמַּלְכוּת שָׁרְשָׁהּ בְּחָכְמָה, בִּשְׁבִיל כְּדֵי לֵידַע אֵיךְ לְהַנְהִיג וְלִמְלֹךְ. לָכֵן יֵשׁ לְכָל מֶלֶךְ חֲכָמִים וְיוֹעֲצִים, כִּי בָּזֶה תִּכּוֹן מַלְכוּתוֹ וְיִתְקַיֵּם מְדִינָתוֹ. כְּמוֹ־כֵן הַמַּלְכוּת שֶׁהִיא הָאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה, דְּלֵית לָהּ מִגַּרְמָא כְּלוּם, מְקַבֶּלֶת וְיוֹנֶקֶת מֵהַחָכְמָה הָעֶלְיוֹנָה, כְּדֶרֶךְ מֶלֶךְ גַּשְׁמִי, שֶׁצָּרִיךְ לַחֲכָמִים וְיוֹעֲצִים. (עַכְשָׁו יַלְבִּישׁ אֶת הַשָּׂגָתוֹ בְּפָסוּק): וְזֶה בְּחִינַת (דְּבָרִים לג, ה): ״וַיְהִי בִישֻׁרוּן מֶלֶךְ בְּהִתְאַסֵּף רָאשֵׁי עָם״; הַיְנוּ עַל־יְדֵי

רָאשֵׁי עַם, שֶׁהֵם הַמּוֹחִין וְהַחָכְמָה, עַל יְדֵי תִּפְאֶרֶת בְּחִינַת הַמַּלְכוּת [עַיֵּן תִּקּוּנֵי זֹהַר (תִּקּוּן טז): וְכָל מַאן דְּנָטִיר אוֹת בְּרִית זָכֵי לְמָלְכוֹ כְּגַוְונָא דְיוֹסֵף. וְיִשְׂרָאֵל בְּגִין דְּנָטְרִין בְּרִית, זָכוּ לְמַלְכוּתָא, וְאִתְמַר בְּהוֹן: כָּל יִשְׂרָאֵל בְּנֵי מְלָכִים. וּמֹשֶׁה בְּגִין דְּנָטַר אוֹת בְּרִית, אִתְמַר בֵּיהּ: ״וַיְהִי בִישֻׁרוּן מֶלֶךְ״. זַכָּאָה אִיהוּ מַאן דְּנָטַר בְּרִית, עַיֵּן שָׁם. כִּי שְׁמִירַת הַבְּרִית תְּלוּיָה בְּקְדֻשַּׁת הַמּוֹחִין וְהַחָכְמָה, וְעַל־כֵּן דַּיְקָא מִי שֶׁזּוֹכֶה לִקְדֻשַּׁת הַמּוֹחִין, שֶׁהִיא הַחָכְמָה, עַל יְדֵי זֶה זוֹכֶה לְמַלְכוּת]. וְעַל־יְדֵי אַהֲבַת הַחֲכָמִים תִּפְאֶרֶת הַמַּלְכוּת; הַיְנוּ כְּשֶׁבַּר יִשְׂרָאֵל אוֹהֵב אֶת הַחֲכָמִים, עַל־יְדֵי־זֶה יָאִיר גַּם בּוֹ בְּחִינַת הַמַּלְכוּת, שֶׁהִיא הָאֱמוּנָה, וְיָאִיר בּוֹ אוֹרוֹ יִתְבָּרַךְ. וְרוֹאִים בְּגַשְׁמִיּוּת, שֶׁתֵּכֶף־וּמִיָּד וּכְשֶׁבָּא לְמֶלֶךְ אֵיזֶהוּ שׂוֹנְאָה לַחֲכָמִים, יָדוּעַ לֶהֱוֵי לֵהּ, שֶׁמִּן הַשָּׁמַיִם יוֹרִידוּהוּ מִמַּלְכוּתוֹ, כִּי אֵין קַיּוּם לָעוֹלָם בְּלֹא הַחָכְמָה, בִּבְחִינַת (מִשְׁלֵי כט, ד): ״מֶלֶךְ בְּמִשְׁפָּט יַעֲמִיד אָרֶץ״; וְהַמִּשְׁפָּט הוּא בְּחִינַת חֲכָמִים, בִּבְחִינַת (וַיִּקְרָא כו, טו): ״וְאִם אֶת מִשְׁפָּטַי תִּגְעַל נַפְשְׁכֶם״, וְדָרְשׁוּ (תּוֹרַת כֹּהֲנִים בְּחֻקֹּתַי) זֶה הַשּׂוֹנֵא אֶת הַחֲכָמִים, כִּי בָּרֵעַ שְׁאָדָם שׂוֹנֵא אֶת הַחֲכָמִים הַמְגַלִּים אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, הוּא מְנַתֵּק אֶת עַצְמוֹ מֵהַמַּלְכוּת, כִּי מַאן מַלְכֵי רַבָּנָן (גִּטִּין סב): וּמִמֵּילָא אֵין לוֹ אֱמוּנָה. נִמְצָא, זֶה שֶׁאֵין לוֹ אֱמוּנָה בִּשְׁלֵמוּת, מֵחֲמַת דַּרְכֵי הָאֱמוֹרִי, כְּשֶׁבָּא לִקַּח לְעַצְמוֹ הַמַּלְכוּת וְהַהַנְהָגָה, וְהוּא אֵין רָאוּי לָהּ, אֲזַי הָאֱמוּנָה שֶׁסְּבִיב הַהַנְהָגָה, הַמַּחֲזִיק בְּהַהַנְהָגָה שֶׁלֹּא יִגַּע בָּהּ זָר, הוּא מַפִּיל לְאִישׁ זֶה לְשִׂנְאַת חֲכָמִים, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְקַיֵּם בְּיָדוֹ הַמַּלְכוּת וְהַמַּנְהִיגוּת, וּבְוַדַּאי לֹא יִתְקַיֵּם בְּיָדוֹ; כִּי עִקַּר הַמַּלְכוּת תָּלוּי בְּמִשְׁפָּט כַּנַּ״ל, אֶלָּא־אִם־כֵּן זֶה הַמַּחֲזִיק בַּמַּלְכוּת מִתְגַּבֵּר בְּאֶפִּיקוֹרְסוּת וּמִינוּת, עַד שֶׁמַּפְרִיד אֶת הָאֱמוּנָה מֵהַהַנְהָגָה מִבְּחִינַת מַלְכוּת, מִלְּהַחֲזִיק בַּמַּלְכוּת, אֲזַי יָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁיִּתְקַיֵּם הַמַּלְכוּת בְּיָדוֹ, כִּי אֵין מִי שֶׁיַּפִּיל אוֹתוֹ לְשִׂנְאַת חֲכָמִים, כִּי הָאֱמוּנָה נִפְרָדָה מֵהַמַּלְכוּת. [וְכָזֶה יוּבַן עַל־יְדֵי ״רָאשֵׁי עָם״, שֶׁהֵם הַמּוֹחִין וְהַחָכְמָה, עַל־יְדֵי תִּפְאֶרֶת בְּחִינַת הַמַּלְכוּת, וְעַל־יְדֵי אַהֲבַת הַחֲכָמִים תִּפְאֶרֶת הַמַּלְכוּת, וּכְשֶׁבָּא לְמֶלֶךְ אֵיזֶהוּ שׂוֹנְאָה עַל הַחֲכָמִים, יָדוּעַ לֶהֱוֵי לֵהּ, שֶׁמִּן הַשָּׁמַיִם יוֹרִידוּהוּ מִמַּלְכוּתוֹ, כִּי אֵין קַיּוּם לָעוֹלָם בְּלֹא הַחָכְמָה, בִּבְחִינַת (מִשְׁלֵי כט): ״מֶלֶךְ בְּמִשְׁפָּט יַעֲמִיד אָרֶץ״, וְהַמִּשְׁפָּט הוּא בְּחִינַת חֲכָמִים, בִּבְחִינַת (וַיִּקְרָא כו): ״וְאִם אֶת מִשְׁפָּטַי תִּגְעַל נַפְשְׁכֶם״, וְדָרְשׁוּ: ׳זֶה הַשּׂוֹנֵא אֶת הַחֲכָמִים׳.

נִמְצָא זֶה שֶׁאֵין לוֹ אֱמוּנָה בִּשְׁלֵמוּת מֵחֲמַת דַּרְכֵי הָאֱמוֹרִי, כְּשֶׁבָּא לִקַּח לְעַצְמוֹ הַמַּלְכוּת וְהַהַנְהָגָה, וְהוּא אֵין רָאוּי לָהּ, אֲזַי הָאֱמוּנָה שֶׁסְּבִיב הַהַנְהָגָה, הַמַּחֲזִיק בְּהַהַנְהָגָה שֶׁלֹּא יִגַּע בָּהּ זָר, הוּא מַפִּיל לְאִישׁ זֶה לְשִׂנְאַת חֲכָמִים, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְקַיֵּם בְּיָדוֹ הַמַּלְכוּת וְהַמַּנְהִיגוּת, וּבְוַדַּאי לֹא יִתְקַיֵּם בְּיָדוֹ, כִּי עִקַּר הַמַּלְכוּת תָּלוּי בְּמִשְׁפָּט כַּנַּ״ל, אֶלָּא־אִם־כֵּן זֶה הַמַּחֲזִיק בַּמַּלְכוּת מִתְגַּבֵּר בְּאֶפִּיקוֹרְסוּת וּמִינוּת, עַד שֶׁמַּפְרִיד אֶת הָאֱמוּנָה מֵהַהַנְהָגָה מִבְּחִינַת מַלְכוּת, מִלְּהַחֲזִיק בַּמַּלְכוּת, אֲזַי יָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁיִּתְקַיֵּם הַמַּלְכוּת בְּיָדוֹ, כִּי אֵין מִי שֶׁיַּפִּיל אוֹתוֹ לְשִׂנְאַת חֲכָמִים, כִּי הָאֱמוּנָה נִפְרָדָה מֵהַמַּלְכוּת.

אֵיךְ יָכוֹל לִהְיוֹת, שֶׁרוֹאִים שֶׁאֲנָשִׁים קַלִּים וְרֵיקִים וּפוֹחֲזִים, שַׁקְרָנִים, רַמָּאִים, צְבוּעִים, רְשָׁעִים אֲרוּרִים, מוֹשְׁלִים עַל עַם דָּל, וְיֵשׁ לָהֶם מַלְכוּת עֲלֵיהֶם, לְשַׁעְבֵּד אוֹתָם תַּחַת שִׁעְבּוּדָם, מֵאַיִן כָּל כֹּחָם? אֵין זֶה אֶלָּא מִפְּנֵי שֶׁהֵם מְלֵאִים עִם אֶפִּיקוֹרְסוּת וּמִינוּת, עַל־יְדֵי־זֶה יֵשׁ בְּכֹחָם לְהַחֲזִיק אֶת הַמַּלְכוּת וְהַהַנְהָגָה, וְאוֹי לָאֲנָשִׁים שֶׁמַּאֲמִינִים בָּהֶם, שֶׁהֵם נֶעֱקָרִים מֵהָעוֹלָם הַזֶּה וּמֵהָעוֹלָם הַבָּא. כְּמוֹ שֶׁהִתְבַּטָּא רַבֵּנוּ ז״ל עַל אֶחָד, שֶׁיֵּשׁ לוֹ הַנְהָגָה עַל אֶלֶף אֲנָשִׁים, שֶׁכֻּלָּם לֹא יַעַמְדוּ בְּתוֹחֶלֶת הַמֵּתִים, רַחֲמָנָא לִישֵׁזְבָן. וּמִכָּל זֶה תָּבִין וְתַשְׂכִּיל, אֲהוּבִי, בְּנִי, אֵיךְ שֶׁצְּרִיכִים לְבַקֵּשׁ וּלְהִתְחַנֵּן מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, שֶׁלֹּא תִּהְיֶה לוֹ שׁוּם שַׂיָּכוּת אֶל אֵלּוּ הַמַּנְהִיגִים שֶׁתָּפְסוּ אֶת הַמַּלְכוּת בְּיָדָם, שֶׁהֵם מְלֵאִים אֶפִּיקוֹרְסוּת וּמִינוּת, וְאִי אֶפְשָׁר לְהִנָּצֵל מֵהֶם, אֶלָּא עַל־יְדֵי רִבּוּי תְּפִלָּה, לְהִשְׁתַּטֵּחַ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, וּלְבַקֵּשׁ בְּרַחֲמִים וּבְתַחֲנוּנִים שֶׁיִּשְׁמֹר אוֹתוֹ מֵהֶם, וְדוֹ״ק].

וְזֶה 'וּנְחֵת בַּר אָמוֹרָאֵי לַאֲתוּיֵי; הַיְנוּ שֶׁהָאֱמֹרִי יָרַד לָקַחַת אֶת הָאַרְגָּז, 'וּבְעֵי דִּנְשְׁמְטֵהּ לְאַטְמֵהּ', וְרָצָה הַדָּג לִקְטֹעַ אֶת יֶרְכּוֹ שֶׁל הָאֱמֹרִי. (מְפָרֵשׁ רַבֵּנוּ ז״ל) **'בַּר אָמוֹרָאֵי' — זֶה שֶׁאֵין לוֹ אֱמוּנָה בִּשְׁלֵמוּת כַּנַּ״ל**; הָאֱמֹרִי זֶה שֶׁאֵין לוֹ אֱמוּנָה בִּשְׁלֵמוּת, זֶה סוֹבֵב עַל מַה שֶּׁאָמַר לְמַעְלָה, שֶׁאַפִּלּוּ אִם יֵשׁ לָאָדָם אִיזוֹ מַחֲשָׁבָה שֶׁאֵינָהּ טוֹבָה, וַאֲפִלּוּ מִי שֶׁמַּאֲמִין בְּאֵיזֶה דָּבָר שֶׁהוּא מִדַּרְכֵי הָאֱמֹרִי, כְּבָר לֹא יָכוֹל לָקַחַת אֶת הַמַּלְכוּת שֶׁהִיא הַהַנְהָגָה. **'אַטְמֵהּ' — שֶׁהוּא יֶרְכּוֹ שֶׁל הָאֱמֹרִי, שֶׁעָלָיו הוּא עוֹמֵד, זֶה בְּחִינַת** (יְשַׁעְיָה לג, טו): **"אֹטֵם אָזְנוֹ מִשְּׁמֹעַ דָּמִים"; דְּלָא שָׁמַע בְּזִלּוּתָא דְּצוֹרְבָא מִדְּרַבָּנָן** (מַכּוֹת כד.), וְעַל־יְדֵי־זֶה הוּא לֹא יָכוֹל לְהִתְנַתֵּק מֵהַמַּלְכוּת; כִּי בְּרֶגַע שֶׁאָדָם חָזָק בֶּאֱמוּנַת חֲכָמִים, וְאֵין לוֹ שׁוּם שְׁנָאָה אֲלֵיהֶם, אָז הָאֱמוּנָה אֶצְלוֹ בִּשְׁלֵמוּת כַּנַּ״ל, וְשַׁיָּךְ אֶצְלוֹ הַמַּלְכוּת וְהַהַנְהָגָה. הַיְנוּ 'בִּירְשָׁא' הַנַּ״ל; הַיְנוּ שֶׁהָאֱמֹרִי רָצָה לָקַחַת אֶת הָאֱמוּנָה שֶׁהוּא בִּירְשָׁא לֶאֱמוּנוֹת כּוּזְבִיּוֹת, שֶׁהֵם דַּרְכֵי הָאֱמֹרִי, וְעַל־יְדֵי־זֶה יִנַּתֵּק אוֹתוֹ מֵהַמַּלְכוּת שֶׁקְּשׁוּרָה אֶל הַחָכְמָה, וְעַל־יְדֵי־זֶה רָצָה לְהַפִּיל אוֹתוֹ לִשְׁנָאַת חֲכָמִים; כִּי כְּשֶׁשּׁוֹנֵא אֶת הַחֲכָמִים, הוּא מְנַתֵּק אֶת הַחָכְמָה מֵהַמַּלְכוּת, עַל־יְדֵי־זֶה לֹא יִזְכֶּה לֶאֱמוּנָה בְּרוּרָה וּמְזֻכֶּכֶת, עַד שֶׁיִּפֹּל לִכְפִירוּת, שֶׁזֶּה 'וּזְרַק זִיקָא דְּחַלָּא וּנְחַת', שֶׁזָּרַק הָאֱמֹרִי נוֹד חֹמֶץ עַל הַדָּג שֶׁהוּא בִּירְשָׁא, הַיְנוּ אֱמוּנָה, וּבָרַח הַדָּג, שֶׁנִּתְרַחֵק מִמֶּנּוּ הָאֱמוּנָה. 'חַלָּא', וּמַה הוּא הַחֹמֶץ הַזֶּה? **בְּחִינַת הִתְגַּבְּרוּת הַמִּינוּת.** (וּמֵבִיא רָאָיָה מִפָּסוּק): **בְּחִינַת** (תְּהִלִּים עג, כא): **"כִּי יִתְחַמֵּץ לְבָבִי"**, שֶׁנִּתְחַמֵּץ לְבָבוֹ בִּכְפִירוּת וְאֶפִּיקוֹרְסוּת, **עַל־יְדֵי־זֶה וּנְחַת אֶת הַבִּירְשָׁא הַנַּ״ל**, גֵּרֵשׁ אֶת הַדָּג, שֶׁהוּא הָאֱמוּנָה בְּרוּרָה וּמְזֻכֶּכֶת, וּבָא אֶל דַּרְכֵי הָאֱמֹרִי, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה לֹא שַׁיֶּכֶת אֵלָיו הַמַּלְכוּת וְהַהַנְהָגָה. [וּמִכָּל זֶה תָּבִין וְתַשְׂכִּיל אֶת הַקֶּשֶׁר לִתְחִילַת הַתּוֹרָה, שֶׁהַמַּנְהִיג הָאֲמִתִּי יָכוֹל לְהָבִיא אֶת הָאָדָם אֶל הַתַּכְלִית שֶׁל הַבְּרִיאָה, שֶׁהוּא שַׁעֲשׁוּעַ עוֹלָם הַבָּא, לְהַחְדִּיר בָּאֲנָשִׁים אֶת אֲמִתַּת

'וְזֶה: וּנְחֵית בַּר אָמוֹרָאֵי לַאֲתוּיֵי, וּבְעֵי דִּנְשְׁמְטֵהּ לְאַטְמֵהּ', 'בַּר אָמוֹרָאֵי' — זֶה שֶׁאֵין לוֹ אֱמוּנָה בִּשְׁלֵמוּת כַּנַּ״ל. 'אַטְמֵהּ' — זֶה בְּחִינַת (יְשַׁעְיָה לג): **"אֹטֵם אָזְנוֹ מִשְּׁמֹעַ דָּמִים", 'דְּלָא שָׁמַע בְּזִלּוּתָא דְּצוֹרְבָא מִדְּרַבָּנָן'** (מַכּוֹת כד), **הַיְנוּ 'בִּירְשָׁא' הַנַּ״ל רָצָה לְהַפִּיל אוֹתוֹ לִשְׁנָאַת חֲכָמִים. 'וּזְרַק זִיקָא דְּחַלָּא וּנְחַת', 'חַלָּא' — בְּחִינַת הִתְגַּבְּרוּת הַמִּינוּת, בְּחִינַת** (תְּהִלִּים עג): **"כִּי יִתְחַמֵּץ לְבָבִי", עַל־יְדֵי־זֶה 'וּנְחַת' אֶת הַבִּירְשָׁא הַנַּ״ל.**

מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי עַכְשָׁו זֶה מְאֹד קָשֶׁה לְהַכְנִיס בְּמַחְשְׁבוֹת בְּנֵי־אָדָם הַשָּׁגַת רוּחָנִיּוּת חִיּוּת אֱלֹקוּת, שֶׁיַּחְשְׁבוּ רַק מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, כִּי מִתְגַּבְּרִים כָּל מִינֵי שַׁקְרָנִים, רַמָּאִים וּצְבוּעִים בָּעוֹלָם, וּמַטְעִים אֶת הַבְּרִיּוֹת בְּדַרְכֵי הָאֱמוּרִי, שֶׁהוּא צְבִי הִפְסִיקוֹ (סַנְהֶדְרִין סה:), אוֹ שָׁחֲטוּ תַּרְנְגוֹל זֶה שֶׁקָּרָא עַרְבִית וְתַרְנְגֹלֶת שֶׁקָּרְאָה גַּבְרִית יֵשׁ בּוֹ מִשּׁוּם דַּרְכֵי הָאֱמֹרִי. אֶשְׁתֶּה וְאוֹתִיר, יֵשׁ בּוֹ מִשּׁוּם דַּרְכֵי הָאֱמֹרִי (שַׁבָּת סז:), וְכַדּוֹמֶה כָּל מִינֵי שְׁטִיּוֹת, שֶׁאֵלּוּ הַשַּׁקְרָנִים רַמָּאִים צְבוּעִים עוֹבְדִים עַל בְּנֵי־אָדָם, שֶׁכָּל זֶה בִּכְלַל דַּרְכֵי הָאֱמֹרִי, אֱמוּנוֹת כּוֹזְבִיּוֹת, וְעַל־יְדֵי־זֶה אִי אֶפְשָׁר לִבְנֵי־אָדָם לְתָפֹס וּלְהַשִּׂיג בְּמֹחַ מַחֲשַׁבְתָּם רוּחָנִיּוּת חִיּוּת אֱלֹקוּת, כִּי אֵלּוּ הַשַּׁקְרָנִים, הָרַמָּאִים וְהַצְּבוּעִים, מִתְפָּרְסְמִים בָּעוֹלָם, וּבְנֵי־אָדָם נִמְשָׁכִים אַחַר הַשְּׁטִיּוֹת שֶׁלָּהֶם, שֶׁהֵם דַּרְכֵי הָאֱמֹרִי. וְלָכֵן קָשֶׁה לָהֶם לְהָבִין רוּחָנִיּוּת חִיּוּת אֱלֹקוּת, לִהְיוֹת בָּטֵל וּמְבֻטָּל אֶל הָאַיִן סוֹף בָּרוּךְ הוּא. וְהַצַּדִּיק הוּא הַמְגַלֶּה אֶת הָאֱמוּנָה בְּרוּרָה וּמְזֻכֶּכֶת שֶׁעֲשׁוּעַ עוֹלָם הַבָּא, וּמְקָרֵב אֶת זֶה לְמַחְשְׁבוֹת בְּנֵי־אָדָם שֶׁנִּמְצָאִים עֲדַיִן בְּתַכְלִית הַמַּדְרֵגָה הַתַּחְתּוֹנָה, הַסְתָּרַת פָּנִים, הֵם מִשְׁתַּדְּלִים לְהַמְתִּיק אֶת הַדִּינִים מֵעַל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וּלְהַמְשִׁיךְ עֲלֵיהֶם אֶת פְּנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁהוּא גִּלּוּי הָאַיִן סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְהָבֵן].

ה. וּבֶאֱמֶת מַלְכֵי הָעַכּוּ״ם, אַף־עַל־פִּי שֶׁמּוֹלְכִים עָלֵינוּ, אֵין בְּמַלְכוּתָם מִבְּחִינַת מַלְכוּת יִשְׂרָאֵל וְלֹא נָגְעוּ בָּהּ, כִּי מִי שֶׁרוֹצֶה לִגַּע בָּהּ, זֶה וָזֶה לֹא נִתְקַיֵּם בְּיָדָם, הַיְנוּ אֲפִלּוּ מַלְכוּתָם עַל הָאֻמּוֹת הָעוֹלָם נִטְלָה מֵהֶם, כִּי הָאֱמוּנָה שֶׁסְּבִיב מַלְכוּתֵנוּ מַפִּיל אֶת חָכְמָתָם, שֶׁמַּלְכוּתָם תָּלוּי בָּהֶם כַּנַּ״ל. וְזֶה שֶׁכָּתוּב בְּמַפֶּלֶת מִצְרַיִם (יְשַׁעְיָה יט): **״נוֹאֲלוּ שָׂרֵי צֹעַן״, עַל־יְדֵי אִוֶּלֶת, הַיְנוּ נְפִילַת חָכְמָתָם, נָפְלָה מַלְכוּתָם.**

וְאַף שֶׁאָנוּ מְעֹרָבִים בֵּין הַגּוֹיִים וְנִמְצָאִים בְּגָלוּת גְּדוֹלָה, עִם כָּל זֹאת עָלֵינוּ לָדַעַת, אֲשֶׁר וּבֶאֱמֶת מַלְכֵי הָעַכּוּ״ם, אַף־עַל־פִּי שֶׁמּוֹלְכִים עָלֵינוּ, אֵין בְּמַלְכוּתָם מִבְּחִינַת מַלְכוּת יִשְׂרָאֵל, וְלֹא נָגְעוּ בָּהּ, כִּי מִי שֶׁרוֹצֶה לִגַּע בָּהּ, זֶה וָזֶה לֹא נִתְקַיֵּם בְּיָדָם, הַיְנוּ אֲפִלּוּ מַלְכוּתָם עַל אֻמּוֹת הָעוֹלָם נִטְלָה מֵהֶם, כִּי הָאֱמוּנָה שֶׁסְּבִיב מַלְכוּתֵנוּ מַפִּיל אֶת חָכְמָתָם, שֶׁמַּלְכוּתָם תָּלוּי בָּהֶם כַּנַּ״ל; הַיְנוּ עַל־יְדֵי תֹּקֶף הָאֱמוּנָה שֶׁיֵּשׁ לְבַר יִשְׂרָאֵל, שֶׁמְּלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, וְנִדְבָּק בָּאַיִן סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וּבָטֵל וּמְבֻטָּל אֶל עֶצֶם עַצְמִיּוּת חִיּוּת אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, עַל־יְדֵי־זֶה לֹא רַק שֶׁהֵם לֹא מוֹלְכִים עָלֵינוּ, אֶלָּא גַּם מַלְכוּתָם עַל שְׁאָר הָאֻמּוֹת נִטְלָה מֵהֶם; כִּי בָּרֵגַע שֶׁאָדָם מַחְדִּיר בְּעַצְמוֹ, אֲשֶׁר ״לֵב מֶלֶךְ בְּיַד הַוָיָ״ה״ (מִשְׁלֵי כא, א), מִמֵּילָא נִתְבַּטֶּלֶת מַלְכוּתָם לְגַמְרֵי.

(וּמֵבִיא רְאָיָה מִפָּסוּק): וְזֶה שֶׁכָּתוּב בְּמַפֶּלֶת מִצְרַיִם (יְשַׁעְיָה יט, יג): **״נוֹאֲלוּ שָׂרֵי צֹעַן״, עַל־יְדֵי אִוֶּלֶת, הַיְנוּ נְפִילַת חָכְמָתָם — נָפְלָה מַלְכוּתָם,** כַּמּוּבָא (זֹהַר בְּשַׁלַּח מו:): בְּגִין דְּיִרְדְּפוּן מִצְרָאֵי בַּתְרֵיהוֹן לְאִתְיַקָּרָא שְׁמָא דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּרְתֵּיכוֹי וּפָרָשׁוֹי בְּגִין לְמֵיזַל יְמָמָא וְלֵילְיָא אַסְפַּקְלַרְיָא דְּנַהֲרָא וּדְלָא נַהֲרָא. וְתוּ בְּגִין לְאַטְעָאָה לְמִצְרָאֵי דְּיֵמְרוּן מִקְרֶה הוּא, דִּכְתִיב (יְשַׁעְיָה יט, יג): ״נוֹאֲלוּ שָׂרֵי צֹעַן״, וּכְתִיב לְהַחְדִּיר בְּתוֹכֵנוּ אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, אֲשֶׁר אֵין בִּלְעָדָיו יִתְבָּרַךְ כְּלָל, כִּי דָּבָר גָּדוֹל וְדָבָר קָטָן אֵינוֹ נַעֲשֶׂה מֵעַצְמוֹ, אֶלָּא בְּהַשְׁגָּחַת הַמַּאֲצִיל הָעֶלְיוֹן, שֶׁהַשָּׁגָה זוֹ הִיא שַׁעֲשׁוּעַ עוֹלָם הַבָּא. וְאַף

(שָׁם מד, כה): ״מֵשִׁיב חֲכָמִים אָחוֹר״, וְעַל דָּא אַזְלֵי בִּימָמָא וּבְלֵילְיָא, עַיִן שָׁם. כִּי הִטְעוּ אֶת הַמְצָרִים, וְנִתְקַיֵּם אֲצָלָם: ״מֵשִׁיב חֲכָמִים אָחוֹר״ כַּנַּ״ל, וְהָבֵן.

(וּמֵבִיא עוֹד רְאָיָה): וְזֶה שֶׁאָמְרוּ חֲנַנְיָה מִישָׁאֵל וַעֲזַרְיָה לִנְבוּכַדְנֶצַּר (דָּנִיֵּאל ה, יח): ״אֲנְתְּ מַלְכָּא אֱלָהָא עִלָּאָה מַלְכוּתָא וְרִבוּתָא וְיֵקָרָא״ וְגוֹ׳, **אַתָּה מֶלֶךְ עָלֵינוּ לְכַרְגָּא, אֲבָל לְהַנְהִיג אוֹתָנוּ וּבֶאֱמוּנוֹת, אַתְּ וְכַלְבָּא שָׁוֶה** (וַיִּקְרָא רַבָּה, פָּרָשָׁה לג; בְּמִדְבַּר רַבָּה, פָּרָשָׁה טו; וּמִדְרָשׁ שִׁיר הַשִּׁירִים); **הַיְנוּ שֶׁאָמְרוּ** אַף שֶׁאַתָּה מַגְבִּיהַּ אֶת עַצְמְךָ בְּמַלְכוּתְךָ, וְעוֹשֶׂה אֶת עַצְמְךָ אֵלִיל, עִם כָּל זֹאת עָלֶיךָ לָדַעַת, שֶׁכָּל מַלְכוּתְךָ הִיא לָקַחַת מֵאִתָּנוּ מֶכֶס, אֲבָל בֶּאֱמֶת תֵּדַע, אַף שֶׁאַתָּה מוֹלֵךְ בַּכִּפָּה (מְגִלָּה יא.), עִם כָּל זֹאת צָרִיךְ שֶׁתִּזְכֹּר שֶׁלֹּא נָגַע בְּמַלְכוּת יִשְׂרָאֵל הַשַּׁיָּךְ לֶאֱמוּנָתֵנוּ, כִּי אֱמוּנָתֵנוּ סוֹבֶבֶת אֶת הַמַּלְכוּת וְשׁוֹמֶרֶת אוֹתָהּ מִלְּגַע בָּהּ זָר, וּמַפִּיל אֶת רוֹדְפֶיהָ לִשְׁנֵאת חֲכָמִים, אִם לֹא שֶׁתָּקְפָה יַד הַמִּינוּת עַל הָאֱמוּנָה, עַד שֶׁמַּפִּיל אֶת הָאֱמוּנָה, וְאָז יָכוֹל לְקַבֵּל מַלְכוּתֵנוּ, חַס וְשָׁלוֹם, בִּבְחִינַת ׳וְזֶרֶק חָלָא וּנְחַת׳ כַּנַּ״ל, עִם כָּל זֹאת לֹא הָיָה לִנְבוּכַדְנֶצַּר שׁוּם שְׁלִיטָה עַל עַם יִשְׂרָאֵל, כִּי לְבַסּוֹף הוּא נָפַל נְפִילָה אַחַר נְפִילָה, וְנִמְחַק מִן הָעוֹלָם, וּכְמַאֲמָרָם זַ״ל (פְּסָחִים צד:): בְּשָׁעָה שֶׁאָמַר (יְשַׁעְיָה יד, יד): ״אֶעֱלֶה עַל בָּמֳתֵי עָב, אֶדַּמֶּה לְעֶלְיוֹן״, יָצְתָה בַּת קוֹל וְאָמְרָה לוֹ: רָשָׁע בֶּן רָשָׁע בֶּן בְּנוֹ שֶׁל נִמְרוֹד הָרָשָׁע, כַּמָּה שְׁנוֹתָיו שֶׁל אָדָם? שִׁבְעִים שָׁנָה, מִן הָאָרֶץ וְעַד לָרָקִיעַ מַהֲלַךְ חֲמֵשׁ־מֵאוֹת שָׁנָה, וְעָבְיוֹ שֶׁל רָקִיעַ מַהֲלַךְ חֲמֵשׁ־מֵאוֹת שָׁנָה וְכוּ׳, ״אַף אֶל שְׁאוֹל תּוּרָד״ וְגוֹ׳. וְדָבָר זֶה שַׁיָּךְ בְּכָל דּוֹר וָדוֹר, כָּל אֵלּוּ שֶׁרוֹצִים לְדַבֵּא אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, עַל־יְדֵי תֹּקֶף הָאֱמוּנָה שֶׁיֵּשׁ בֵּין נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, הֵם מִתְגַּבְּרִים עַל כָּל שׂוֹנְאֵיהֶם. וְלָכֵן גְּדוֹלֵי מְבַחֲרֵי הַצַּדִּיקִים הֵם מַחְדִּירִים אֱמוּנָה פְּשׁוּטָה בֵּין נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, שֶׁלֹּא יוּכְלוּ לָהֶם כְּלָל, וְהָבֵן.

וְזֶהוּ שֶׁאָמְרוּ חֲנַנְיָה מִישָׁאֵל וַעֲזַרְיָה לִנְבוּכַדְנֶצַּר: ׳אַתָּה מֶלֶךְ עָלֵינוּ לְכַרְגָּא, אֲבָל לְהַנְהִיג אוֹתָנוּ בַּעֲבוֹדוֹת וּבֶאֱמוּנוֹת, אַתְּ וְכַלְבָּא שָׁוֶה׳ (וַיִּקְרָא רַבָּה פָּרָשָׁה לג; בְּמִדְבַּר פָּרָשָׁה טו וּמִדְרָשׁ שִׁיר הַשִּׁירִים), **הַיְנוּ שֶׁאָמְרוּ, שֶׁלֹּא נָגַע בְּמַלְכוּת יִשְׂרָאֵל הַשַּׁיָּךְ לֶאֱמוּנָתֵנוּ, כִּי אֱמוּנָתֵנוּ סוֹבֶבֶת אֶת הַמַּלְכוּת וְשׁוֹמֶרֶת אוֹתָהּ מִלְּגַע בָּהּ זָר, וּמַפִּיל אֶת רוֹדְפֶיהָ לִשְׁנֵאת חֲכָמִים, אִם לֹא שֶׁתָּקְפָה יַד הַמִּינוּת עַל הָאֱמוּנָה, עַד שֶׁמַּפִּיל אֶת הָאֱמוּנָה, וְאָז יָכוֹל לְקַבֵּל מַלְכוּתֵנוּ, חַס וְשָׁלוֹם, בִּבְחִינַת ׳וְזֶרֶק חָלָא וּנְחַת׳ כַּנַּ״ל, עִם כָּל זֹאת לֹא הָיָה לִנְבוּכַדְנֶצַּר שׁוּם שְׁלִיטָה עַל עַם יִשְׂרָאֵל, כִּי לְבַסּוֹף הוּא נָפַל נְפִילָה אַחַר נְפִילָה, וְנִמְחַק מִן הָעוֹלָם, וּכְמַאֲמָרָם זַ״ל (פְּסָחִים צד:): בְּשָׁעָה שֶׁאָמַר (יְשַׁעְיָה יד, יד): ״אֶעֱלֶה עַל בָּמֳתֵי עָב, אֶדַּמֶּה לְעֶלְיוֹן״, יָצְתָה בַּת קוֹל וְאָמְרָה לוֹ: רָשָׁע בֶּן רָשָׁע בֶּן בְּנוֹ שֶׁל נִמְרוֹד הָרָשָׁע, כַּמָּה שְׁנוֹתָיו שֶׁל אָדָם? שִׁבְעִים שָׁנָה, מִן הָאָרֶץ וְעַד לָרָקִיעַ מַהֲלַךְ חֲמֵשׁ־מֵאוֹת שָׁנָה, וְעָבְיוֹ שֶׁל רָקִיעַ מַהֲלַךְ חֲמֵשׁ־מֵאוֹת שָׁנָה וְכוּ׳, ״אַף אֶל שְׁאוֹל תּוּרָד״ וְגוֹ׳. וְדָבָר זֶה שַׁיָּךְ בְּכָל דּוֹר וָדוֹר, כָּל אֵלּוּ שֶׁרוֹצִים לְדַבֵּא אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, עַל־יְדֵי תֹּקֶף הָאֱמוּנָה שֶׁיֵּשׁ בֵּין נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, הֵם מִתְגַּבְּרִים עַל כָּל שׂוֹנְאֵיהֶם. וְלָכֵן גְּדוֹלֵי מְבַחֲרֵי הַצַּדִּיקִים הֵם מַחְדִּירִים אֱמוּנָה פְּשׁוּטָה בֵּין נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, שֶׁלֹּא יוּכְלוּ לָהֶם כְּלָל, וְהָבֵן.

ו. אֲבָל דַּע, שֶׁמִּן הַשָּׁמַיִם אֵין מַנִּיחִים אוֹתוֹ לְקַח אוֹתָהּ; הַיְנוּ הָרָשָׁע שֶׁרוֹצֶה לָקַחַת אֶת הַמַּלְכוּת בְּיָדוֹ, וּלְנַתֵּק אֶת הַמַּלְכוּת מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, בִּבְחִינַת: ׳וְהַמַּלְכוּת תְּהֶפֶךְ לְמִינוּת׳, עִם כָּל זֹאת לְבַסּוֹף לֹא תַּעֲלֶה בְּיָדוֹ, כִּי מִן הַשָּׁמַיִם אֵין מַנִּיחִים לָרָשָׁע שֶׁיַּחֲזִיק בְּמַלְכוּת. וּכְמוֹ שֶׁרָאִינוּ בְּמֶשֶׁךְ כָּל הַדּוֹרוֹת, כְּשֶׁקָּם רָשָׁע מְרֻשָּׁע לִתְפֹּס אֶת הַמַּלְכוּת בְּיָדוֹ, בִּבְחִינַת: ׳וְהַמַּלְכוּת תְּהֶפֶךְ לְמִינוּת׳, שֶׁהֶעֱבִיר אֶת הַמּוֹן־עַם מֵעַל הַדַּת, לְהַכְנִיס בָּהֶם כְּפִירוּת וְאֶפִּיקוֹרְסוּת, עִם כָּל זֹאת לְבַסּוֹף הָרָשָׁע מִתְבַּטֵּל, וְעַם יִשְׂרָאֵל חָזְרוּ בִּתְשׁוּבָה, בִּבְחִינַת: ׳וְנָפְקַת בְּרַת קַלָּא׳ — יָצְאָה בַּת קוֹל וְאָמְרָה: ׳מָה אִית לְכוּ בַּהֲדֵי קַרְטָלִיתָא מְנִיחִים לָרָשָׁע שֶׁיַּחֲזִיק בְּמַלְכוּת. וּכְמוֹ שֶׁרָאִינוּ בְּמֶשֶׁךְ כָּל הַדּוֹרוֹת, כְּשֶׁקָּם רָשָׁע מְרֻשָּׁע לִתְפֹּס אֶת הַמַּלְכוּת בְּיָדוֹ, בִּבְחִינַת: ׳וְהַמַּלְכוּת תְּהֶפֶךְ לְמִינוּת׳, שֶׁהֶעֱבִיר אֶת הַמּוֹן־עַם מֵעַל הַדַּת, לְהַכְנִיס בָּהֶם כְּפִירוּת וְאֶפִּיקוֹרְסוּת, עִם כָּל זֹאת לְבַסּוֹף הָרָשָׁע מִתְבַּטֵּל, וְעַם יִשְׂרָאֵל חָזְרוּ בִּתְשׁוּבָה, בִּבְחִינַת: ׳וְנָפְקַת בְּרַת קַלָּא׳ — יָצְאָה בַּת קוֹל וְאָמְרָה: ׳מָה אִית לְכוּ בַּהֲדֵי קַרְטָלִיתָא

דְּאִתְּתָא דְּרַבִּי חֲנִינָא בֶּן דּוֹסָא, דַּעֲתִידָה לְמִשְׁדֵּי בָּהּ תְּכֶלְתָּא לְצַדִּיקַיָּא לְעָלְמָא דְּאָתֵי׳ — מַה יֵּשׁ לָכֶם בָּאַרְגָּז הַזֶּה, אֲשֶׁר שַׂיָּךְ לְאִשְׁתּוֹ שֶׁל רַבִּי חֲנִינָא בֶּן דּוֹסָא, שֶׁעֲתִידָה לָשִׂים בָּהּ תְּכֶלֶת לַצַּדִּיקִים לָעוֹלָם הַבָּא;

הַיְנוּ עַל־יְדֵי שְׁלֵמוּת הָאוֹתִיּוֹת שֶׁל דִּבּוּרֵי אֱמוּנָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת אֵשֶׁת רַבִּי חֲנִינָא בֶּן דּוֹסָא, כִּי רַבִּי חֲנִינָא בֶּן דּוֹסָא, זֶה בְּחִינַת אֱמוּנָה, כִּי מִדָּתוֹ אֱמוּנָה, בְּחִינַת (בְּרָכוֹת יז:): וַחֲנִינָא בְּנִי דַּי לוֹ בְּקַב חָרוּבִין, ׳קַב חָרוּבִין׳ מִדַּת אֱמוּנָה, ׳חָרוּבִין׳ בְּחִינַת בְּרוֹשִׁים (עֵץ חַיִּים שַׁעַר ו׳ פֶּרֶק א׳, שַׁעַר ל״ו פֶּרֶק ג), בְּחִינַת בִּירְשָׁא הַנַּ״ל, וְ׳אֵשֶׁת׳ זֶה בְּחִינַת הָאוֹתִיּוֹת, שֶׁשְּׁלֵמוּתָם עַל־יְדֵי אֱמוּנָה, בִּבְחִינַת רֹאשִׁי תֵּבוֹת: ״אַ׳בָנִים שְׁ׳לֵמוֹת תִּ׳בָּנֶה״ (דְּבָרִים כז, ו); וַאֲבָנִים הֵן הָאוֹתִיּוֹת, כְּמַאֲמַר (סֵפֶר יְצִירָה): שָׁלֹשׁ אֲבָנִים בּוֹנוֹת שִׁשָּׁה בָּתִּים, וְאוֹתִיּוֹת נִשְׁלָמִים עַל־יְדֵי אֱמוּנָה, בִּבְחִינַת (צְפַנְיָה ג, ט): ״אָז אֶהְפֹּךְ אֶל עַמִּים שָׂפָה בְרוּרָה״ וְכוּ׳; הַיְנוּ עַל־יְדֵי אֱמוּנָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת: ״לִקְרֹא כֻלָּם בְּשֵׁם ה׳״, עַל־יְדֵי־זֶה ״אֶהְפֹּךְ שָׂפָה בְרוּרָה״, בְּחִינַת שְׁלֵמוּת הַדִּבּוּר.

דְּאִתְּתָא דְּרַבִּי חֲנִינָא בֶּן־דּוֹסָא, דַּעֲתִידָה לְמִשְׁדֵּי בָּהּ תְּכֶלְתָּא לְצַדִּיקַיָּא לְעָלְמָא דְּאָתֵי׳, הַיְנוּ עַל־יְדֵי שְׁלֵמוּת הָאוֹתִיּוֹת שֶׁל דִּבּוּרֵי אֱמוּנָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת אֵשֶׁת רַבִּי חֲנִינָא בֶּן־דּוֹסָא, כִּי רַבִּי חֲנִינָא בֶּן־דּוֹסָא זֶה בְּחִינַת אֱמוּנָה, כִּי מִדָּתוֹ אֱמוּנָה, בְּחִינַת (בְּרָכוֹת יז:): **׳וַחֲנִינָא בְּנִי דַּי לוֹ בְּקַב חָרוּבִין׳, ׳קַב חָרוּבִין׳ — מִדַּת אֱמוּנָה, ׳חָרוּבִין׳, בְּחִינַת בְּרוֹשִׁים, בְּחִינַת ׳בִּירְשָׁא׳ הַנַּ״ל; וְ׳אֵשֶׁת׳, זֶה בְּחִינוֹת הָאוֹתִיּוֹת, שֶׁשְּׁלֵמוּתָם עַל־יְדֵי אֱמוּנָה, בִּבְחִינַת רֹאשֵׁי תֵּבוֹת: אַבָנִים שְׁלֵמוֹת תִּבְנֶה** (דְּבָרִים כז), **וַאֲבָנִים הֵן הָאוֹתִיּוֹת, כְּמַאֲמַר** (סֵפֶר יְצִירָה): **׳שְׁלֹשָׁה אֲבָנִים בּוֹנוֹת שִׁשָּׁה בָּתִּים׳, וְאוֹתִיּוֹת נִשְׁלָמִים עַל־יְדֵי אֱמוּנָה, בִּבְחִינַת** (צְפַנְיָה ג): **״אָז אֶהְפֹּךְ אֶל הָעַמִּים שָׂפָה בְרוּרָה״ וְכוּ׳, הַיְנוּ עַל־יְדֵי אֱמוּנָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת ״לִקְרֹא כֻלָּם בְּשֵׁם ה׳״, עַל־יְדֵי־זֶה ״אֶהְפֹּךְ שָׂפָה בְרוּרָה״, בְּחִינַת שְׁלֵמוּת הַדִּבּוּר.**

[וּמִכָּל זֶה תָּבִין וְתַשְׂכִּיל מַאֲמָרָם זַ״ל (תַּעֲנִית כה.) עַל אֵשֶׁת רַבִּי חֲנִינָא בֶּן דּוֹסָא, אָמְרָה לֵיהּ דְּבִיתְהוּ עַד אֵימַת נֵיזִיל וְנִצְטַעַר כּוּלֵי הַאי? אָמַר לָהּ: מַאי נַעֲבִיד? בְּעֵי רַחֲמֵי דְּנִיתְבוּ לָךְ מִידֵי, בָּעָא רַחֲמֵי, יָצְתָה כְּמִין פִּיסַת יָד, וְיָהֲבוּ לֵיהּ חַד כַּרְעָא דְּפִתּוֹרָא דְּדַהֲבָא. חֲזָאי בְּחֶלְמָא עֲתִידֵי צַדִּיקֵי דְּאָכְלֵי אַפְּתּוֹרָא דְּדַהֲבָא דְּאִית לֵיהּ תְּלַת כַּרְעֵי. וְאַתְּ אוֹכֶלֶת אַפְּתּוֹרָא דִּתְרֵי כַּרְעֵי, אָמַר לָהּ: נִיחָא לָךְ דְּמֵיכַל אָכְלֵי כּוּלֵי עָלְמָא אַפְּתּוֹרָא דְּמֶשְׁלָם, וַאֲנַן אַפְּתּוֹרָא דְּמִיחַסַּר? אָמְרָה לֵיהּ: וּמַאי נַעֲבִיד? בָּעֵי רַחֲמֵי דְּנִשְׁקְלִינְהוּ מִינָּךְ, בְּעֵי רַחֲמֵי וְשָׁקְלוּהוּ. כִּי קַדֵּם פְּגְמָה בֶּאֱמוּנָה, שֶׁשָּׁאֲלָה: עַד מָתַי נִצְטַעַר?! עַד שֶׁהִיא בְּעַצְמָהּ אָמְרָה לוֹ אֶת הָעֵצָה הַזּוֹ, לְהִתְפַּלֵּל לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, כִּי כָּל עִנְיָנוֹ הָיָה תְּפִלָּה, שֶׁזֶּה סוֹד אֲ״שֶׁ״ת׳ — אַ׳בָנִים שְׁ׳לֵמוֹת תִּ׳בָּנֶה, כִּי כָּל הַנְּסִים שֶׁעָשָׂה רַבִּי חֲנִינָא בֶּן דּוֹסָא הָיוּ רַק עַל־יְדֵי תְּפִלָּה, שֶׁהִיא שְׁלֵמוּת הָאֱמוּנָה; כִּי כְּשֶׁאָדָם מְדַבֵּר וּמִתְפַּלֵּל אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, עַל־יְדֵי־זֶה נִשְׁלָם הַדִּבּוּר, וּמַמְשִׁיךְ עַל עַצְמוֹ תַּכְלִית הָעוֹלָם הַבָּא בָּעוֹלָם הַזֶּה. וְעַל־כֵּן אִשְׁתּוֹ שֶׁל רַבִּי חֲנִינָא בֶּן דּוֹסָא, שֶׁהִיא הַתְּפִלָּה, רָצְתָה עוֹד בְּזֶה הָעוֹלָם הַגַּשְׁמִי וְהַחֻמְרִי, לְהָנוֹת מִשַּׁעֲשׁוּעַ עוֹלָם הַבָּא, כִּי

עַל־יְדֵי הַתְּפִלָּה, שֶׁהִיא תִּקֶּף הָאֱמוּנָה, יְכוֹלִים לְהוֹרִיד אֶת הַשְׁכִינָה בְּזֶה הָעוֹלָם, וּלְהִשְׁתַּעֲשֵׁעַ בְּשַׁעֲשׁוּעֵי דְּמַלְכָּא. אֲבָל אָמַר לָהּ בַּעְלָהּ, שֶׁכָּל הַצַּדִּיקִים יִהְיֶה לָהֶם שֻׁלְחָן שֶׁל שְׁלֹשׁ רַגְלַיִם, וְלָהֶם יִהְיֶה רַק שֶׁל שְׁתֵּי רַגְלַיִם, כִּי הוּא דָּבָר מְסֻכָּן מְאֹד, שֶׁלֹּא תִּתָּפֵס בּוֹ אֵיזוֹ דֶּרֶךְ מִדַּרְכֵי הָאֱמֹרִי, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה פּוֹגְמִים בַּמַּלְכוּת, כִּי הַשֻּׁלְחָן שֶׁל שָׁלֹשׁ רַגְלַיִם, שֶׁזּוֹכִים כָּל הַצַּדִּיקִים, זֶה כְּנֶגֶד תּוֹרָה, עֲבוֹדָה וּגְמִילוּת חֲסָדִים. תּוֹרָה וַעֲבוֹדָה — זֶה עִנְיַן שַׁעֲשׁוּעַ עוֹלָם הַבָּא, וּגְמִילוּת חֲסָדִים הוּא דָּבָר שֶׁשַּׁיָּךְ רַק בָּעוֹלָם הַזֶּה. וְלָכֵן מְאֹד מְסֻכָּן שֶׁלֹּא תִּתָּפֵס וְתִכָּנֵס בּוֹ אֵיזוֹ מַחֲשָׁבָה חִיצוֹנָה אוֹ הַעֲלָמַת עַיִן מֵהֶעָנִי, שֶׁזֶּה בְּחִינַת ״הִסְתַּרְתָּ פָּנֶיךָ הָיִיתִי נִבְהָל״, שֶׁמִּשָּׁם יוֹנֵק חֲרוֹן־אַף. שֶׁזֶּה מַה שֶּׁאָמְרוּ חַכְמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (כְּתֻבּוֹת סח.): כָּל הַמַּעֲלִים עֵינָיו מִן הַצְּדָקָה, כְּאִלּוּ עוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה. וְאָמְרוּ (סַנְהֶדְרִין מט:): אֵין צְדָקָה מִשְׁתַּלֶּמֶת אֶלָּא לְפִי חֶסֶד שֶׁבָּהּ. וְעַל־כֵּן דָּבָר שֶׁשַּׁיָּךְ בְּזֶה הָעוֹלָם, הוּא מְאֹד מְסֻכָּן, שֶׁלֹּא יִהְיֶה בִּבְחִינַת הַסְתָּרַת פָּנִים, שֶׁמִּשָּׁם בָּא חֲרוֹן אַף, שֶׁהוּא פְּגַם אֱמוּנָה. וְלָכֵן הֶחְלִיטוּ לְהִתְפַּלֵּל לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, שֶׁגַּם דָּבָר הַשַּׁיָּךְ בָּעוֹלָם הַזֶּה הַגַּשְׁמִי וְהַחָמְרִי, יֵעָשׂוּ רַק בְּשִׁבְיל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, שֶׁזֶּה עִקַּר הַשְּׁלֵמוּת, וְהָבֵן].

וּשְׁלֵמוּת הָאוֹתִיּוֹת הֵינוּ שֶׁאָדָם מוֹצִיא אֶת אוֹתִיּוֹת הַתְּפִלָּה בִּשְׁלֵמוּת, וּמְכַוֵּן פֵּרוּשׁ הַמִּלּוֹת אֶל מַה שֶּׁהוּא מְדַבֵּר, **זֶה בְּחִינַת הַתַּכְלִית שֶׁל כָּל הַנִּבְרָאִים; כִּי כָּל הָעוֹלָמוֹת נִבְרְאוּ עַל־יְדֵי אוֹתִיּוֹת**, וְלָכֵן כְּשֶׁאָדָם מִתְפַּלֵּל אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, הוּא בּוֹנֶה אֶת הָאֱמוּנָה, עַד שֶׁיְּכוֹלִים לִזְכּוֹת בְּעֵת הַתְּפִלָּה שֶׁמִּתְפַּלֵּל בִּדְבֵקוּת אֱמֶת אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, שֶׁיִּהְיֶה לוֹ חֵלֶק בְּקִיּוּם כָּל הָעוֹלָמוֹת, וְיִזְכֶּה לִמְצֹא אֶת הָאוֹתִיּוֹת בְּכָל פְּרָט מִפְּרָטֵי הַבְּרִיאָה. **וּשְׁלֵמוּת הָאוֹתִיּוֹת הוּא הַיּוּד, שֶׁהוּא בְּחִינַת עוֹלָם הַבָּא הַנִּבְרָא בְּיוּד** (כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (מְנָחוֹת כט:). [זֶה לְשׁוֹן הַגְּמָרָא שָׁם: מִפְּנֵי מַה נִּבְרָא הָעוֹלָם הַבָּא בְּיוּ״ד? מִפְּנֵי שֶׁצַּדִּיקִים שֶׁבּוֹ מוּעָטִים. וּמִפְּנֵי מַה כָּפוּף רֹאשׁוֹ? מִפְּנֵי שֶׁצַּדִּיקִים שֶׁבּוֹ כָּפוּף רָאשֵׁיהֶם, מִפְּנֵי מַעֲשֵׂיהֶן שֶׁאֵינָן דּוֹמִין זֶה לָזֶה, עַיִן שָׁם. וְעַיִן תְּקוּנֵי־זֹהַר (תִּקּוּן כב): ״ בֵּיהּ אִתְרְמִיזוּ ״ סְפִירָן, עַיִן שָׁם. וְעַיִן זֹהַר (וַיִּקְרָא י): תָּאנָא בְּסִפְרָא דַּחֲנוֹךְ, בְּשַׁעְתָּא דְּאַחְזִיאוּ לֵיהּ חָכְמָתָא דְּרָזִין עִלָּאִין וַחֲמָא אִילָנָא דְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן, אַחְזִיאוּ לֵיהּ חָכְמָתָא בְּרָזָא עִלָּאָה וַחֲמָא דְּכֻלְּהוּ עָלְמִין הָווּ מִתְקַשְׁרָאן דָּא בְּדָא, שָׁאִיל לוֹן עַל מַה קַיְימִין? אָמְרוּ לֵיהּ: עַל ״ קַיְימֵי כֻּלְּהוּ וּמְנִיּהּ אִתְבָּנְיאוּ וְאִשְׁתַּלְשְׁלוּ, דִּכְתִיב (תְּהִלִּים קד, כד): ״כֻּלָּם בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ״, עַיִן שָׁם. **כִּי הַיּוּד הִיא נְקֻדָּה אַחֲרוֹנָה הַמַּשְׁלִים אֶת תְּמוּנַת כָּל אוֹת**; כִּי הֲרֵי הַיּוּ״ד מְרַמֶּזֶת עַל עוֹלָם הַבָּא וְעַל הַצַּדִּיקִים, שֶׁזּוֹכִים לְהִשְׁתַּעֲשֵׁעַ בְּשַׁעֲשׁוּעֵי דְּעוֹלָם הַבָּא, וְהֵם מוֹרִידִים אֶת אוֹר אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּזֶה הָעוֹלָם, וְלָכֵן דַּיְקָא אוֹת יו״ד הִיא מְרַמֶּזֶת עַל עוֹלָם הַבָּא וְעַל הַצַּדִּיקִים, הַמַּמְשִׁיכִים אֶת רוּחָנִיּוּת חִיּוּת אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, שַׁעֲשׁוּעֵי עוֹלָם הַבָּא, בִּלְבּוֹת בְּנֵי־אָדָם. וְלָכֵן הִיא הַמַּשְׁלִים תְּמוּנַת כָּל אוֹת. כִּי כְּשֶׁחָסֵר נְקֻדָּה אַחֲרוֹנָה הַמַּשְׁלִים תְּמוּנַת הָאוֹת, אֲזַי בְּוַדַּאי אֵין שְׁלֵמוּת לָאוֹת, וְאֵין לָהּ תְּמוּנָה, כִּי אִם לֹא

וּשְׁלֵמוּת הָאוֹתִיּוֹת זֶה בְּחִינַת הַתַּכְלִית שֶׁל כָּל הַנִּבְרָאִים, כִּי כָּל הָעוֹלָמוֹת נִבְרְאוּ עַל־יְדֵי אוֹתִיּוֹת, וּשְׁלֵמוּת הָאוֹתִיּוֹת הוּא הַיּוּ״ד, שֶׁהוּא בְּחִינַת ׳עוֹלָם הַבָּא הַנִּבְרָא בְּיוּ״ד׳ (כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל מְנָחוֹת כט:), **כִּי הַיּוּ״ד הִיא נְקֻדָּה אַחֲרוֹנָה הַמַּשְׁלִים אֶת תְּמוּנַת כָּל אוֹת, כִּי כְּשֶׁחָסֵר נְקֻדָּה אַחֲרוֹנָה הַמַּשְׁלִים תְּמוּנַת הָאוֹת, אֲזַי בְּוַדַּאי אֵין שְׁלֵמוּת לָאוֹת וְאֵין לָהּ תְּמוּנָה.**

מַמְשִׁיכִים אֶת אוֹרוֹ יִתְבָּרַךְ הַמֵּאִיר בְּלִבּוֹת הַצַּדִּיקִים, שֶׁמִּשְׁתַּעֲשְׁעִים בְּשַׁעֲשׁוּעַ עוֹלָם הַבָּא, שֶׁנִּקְרָאִים יו״ד, אָז אֵין שׁוּם שְׁלֵמוּת וְלֹא תְּמוּנָה לָאוֹתִיּוֹת. כִּי אוֹתִיּוֹת שֶׁנִּבְרְאוּ בָּהֶם שָׁמַיִם וָאָרֶץ, מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ הֵן, וְלָכֵן צְרִיכִים לְהַחְדִּיר בְּעַצְמוֹ שַׁעֲשׁוּעַ עוֹלָם הַבָּא, וּלְהִכָּלֵל בִּנְשָׁמוֹת הַצַּדִּיקִים, שֶׁיְּכוֹלִים לְהוֹרִיד אֶת הַשְׁכִּינָה, שֶׁהוּא שַׁעֲשׁוּעַ עוֹלָם הַבָּא, בְּלִבּוֹת בְּנֵי־אָדָם, כִּי הֵרֵי כָּל הָאוֹתִיּוֹת הֵם בְּמַלְכוּת וּמַנְהִיגוּת הַנַּ״ל, בִּבְחִינַת ׳מַלְכוּת פֶּה׳, כִּי עִקַּר הַהַנְהָגָה עַל־יְדֵי הַדִּבּוּר, כִּי אִי אֶפְשָׁר לְהַנְהִיג וּלְצַוּוֹת אֶלָּא עַל־יְדֵי הַדִּבּוּר, שֶׁכָּלוּל מֵאוֹתִיּוֹת. וְעִקַּר שְׁלֵמוּת הָאוֹתִיּוֹת, שֶׁמְּאִירָה בָּהֶן אוֹת יו״ד, שֶׁהִיא הָאָרַת שַׁעֲשׁוּעַ עוֹלָם הַבָּא, שֶׁזּוֹכִים הַצַּדִּיקִים עוֹד בָּזֶה הָעוֹלָם. נִמְצָא, עַל־יְדֵי שְׁלֵמוּת אוֹתִיּוֹת אֱמוּנָה שֶׁבַּמַּלְכוּת, עַל־יְדֵי־זֶה הַצַּדִּיקִים יוֹדְעִים אֶת הַתַּכְלִית שֶׁל עוֹלָם הַבָּא. כִּי הַצַּדִּיקִים הַמַּנְהִיגִים אֶת הָעוֹלָם, בְּחִינַת ״צַדִּיק מוֹשֵׁל״ (שְׁמוּאֵל־ב׳ כג, ג), הֵם אוֹחֲזִים בְּמִדַּת הַמַּלְכוּת, וְעַל־יְדֵי אֲחִיזָתָם בַּמַּלְכוּת אוֹחֲזִים בָּאוֹתִיּוֹת שֶׁבָּהּ, וְעַל־יְדֵי אֲחִיזָתָם בָּאוֹתִיּוֹת הַשְּׁלֵמִים הֵם אוֹחֲזִים בַּתַּכְלִית, שֶׁהִיא שְׁלֵמוּת הָאוֹתִיּוֹת, שֶׁהִיא בְּחִינַת יוּד, בְּחִינַת עוֹלָם הַבָּא. [וּמִכָּל זֶה תָּבִין וְתַשְׂכִּיל אֶת הַקֶּשֶׁר שֶׁל הַתְחָלַת הַמַּאֲמָר לְסוֹפוֹ; כִּי תַּכְלִית שֶׁל הַבְּרִיאָה הוּא שַׁעֲשׁוּעַ עוֹלָם הַבָּא, שֶׁנִּקְרָא יו״ד כַּנַּ״ל, וְאִי אֶפְשָׁר לְקָרֵב אֶת זֹאת הַתַּכְלִית לְמַחְשָׁבוֹת בְּנֵי־אָדָם, אֶלָּא הַצַּדִּיקִים הַשְּׁלֵמִים שֶׁנִּקְרָאִים יו״ד, שֶׁהֵם מַקְטִינִים אֶת עַצְמָם, וְאֵינָם בָּאִים לִידֵי כַּעַס, וְדַיְקָא הֵם יְכוֹלִים לְהַכְנִיס אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, גִּלּוּי הַהֶסְתֵּרָה, בְּלִבּוֹת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל הַמְקֻשָּׁרִים אֲלֵיהֶם; כִּי הֵרֵי הֵם מַקְטִינִים אֶת עַצְמָם, וְנַעֲשִׂים בְּעֵינֵיהֶם כְּלֹא כְלוּם, שֶׁזֶּה בְּעַצְמוֹ אוֹת יו״ד, שֶׁהוּא קָטָן מִכָּל הָאוֹתִיּוֹת, וּבִשְׁבִילָהּ נִקְרָאִים הַצַּדִּיקִים יו״ד, וְכַמּוּבָא (תִּקּוּנֵי־זֹהַר, תִּקּוּן ע׳): מִסְּטָרָא דְּאוֹת יו״ד אִיתְמַר בֵּיהּ ״וְדָוִד הוּא הַקָּטָן״, עַיֵּן שָׁם. וְלָכֵן זָכָה לְמַלְכוּת, וּמִמֶּנּוּ דַּיְקָא יֵצֵא מְשִׁיחַ צִדְקֵנוּ, שֶׁהוּא יַחְדִּיר אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ בִּלְבּוֹת בְּנֵי־אָדָם, שֶׁיִּזְכּוּ לְהִשְׁתַּעֲשֵׁעַ בְּשַׁעֲשׁוּעַ דִּמְלָכָא עִלָּאָה. וְלָכֵן הוּא דָּבָר גָּדוֹל מְאֹד לִהְיוֹת מְקֻרָּב אֶל הַצַּדִּיקִים הַשְּׁלֵמִים, הַזּוֹכִים לִתְפֹּס בְּמַחֲשַׁבְתָּם שַׁעֲשׁוּעַ עוֹלָם הַבָּא, וְיֵשׁ בְּכֹחָם לְהַנְהִיג אֶת הָעוֹלָם, וּלְהַחְדִּיר גַּם בָּהֶם אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁיִּהְיֶה גָּלוּי לִפְנֵיהֶם תָּמִיד עֶצֶם עַצְמִיּוּת אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְיִהְיוּ בְּטֵלִים וּמְבֻטָּלִים בָּאַיִן סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְאַף פַּעַם לֹא יָבוֹאוּ לִידֵי כַּעַס, שֶׁהוּא הֵפֶךְ כָּל הַתִּקּוּנִים.

וְאוֹתִיּוֹת הֵם בְּמַלְכוּת וּמַנְהִיגוּת הַנַּ״ל, בִּבְחִינַת ׳מַלְכוּת פֶּה׳, כִּי עִקַּר הַהַנְהָגָה עַל־יְדֵי הַדִּבּוּר, כִּי אִי־אֶפְשָׁר לְהַנְהִיג וּלְצַוּוֹת אֶלָּא עַל־יְדֵי הַדִּבּוּר.

נִמְצָא, עַל־יְדֵי הַשְּׁלֵמוּת אוֹתִיּוֹת אֱמוּנָה שֶׁבַּמַּלְכוּת, עַל־יְדֵי־זֶה הַצַּדִּיקִים יוֹדְעִים אֶת הַתַּכְלִית שֶׁל עוֹלָם הַבָּא, כִּי הַצַּדִּיקִים הַמַּנְהִיגִים אֶת הָעוֹלָם בִּבְחִינַת "צַדִּיק מוֹשֵׁל" (שְׁמוּאֵל־ב כג), הֵם אוֹחֲזִים בְּמִדַּת הַמַּלְכוּת, וְעַל־יְדֵי אֲחִיזָתָם בַּמַּלְכוּת אוֹחֲזִים בָּאוֹתִיּוֹת שֶׁבָּהּ, וְעַל־יְדֵי אֲחִיזָתָם בָּאוֹתִיּוֹת הַשְּׁלֵמִים הֵם אוֹחֲזִים בַּתַּכְלִית, שֶׁהִיא שְׁלֵמוּת הָאוֹתִיּוֹת, שֶׁהִיא בְּחִינַת יוּד, בְּחִינַת עוֹלָם הַבָּא.

וְזֶה בְּחִינַת ׳תִּכְלֶת׳, שֶׁהִיא בְּחִינַת תְּכֵלֶת הַנִּמְצֵאת בְּתוֹךְ הָאַרְגָּז שֶׁל אֵשֶׁת רַבִּי חֲנִינָא בֶּן דּוֹסָא, כִּי תְּכֵלֶת שֶׁהִיא

בְּחִינַת תַּכְלִית; הַיְנוּ תֵּבֶת תְּכֵלֶ״ת מְרַמֶּזֶת עַל תַּכְלִית שַׁעֲשׁוּעַ עוֹלָם הַבָּא, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (בְּמִדְבַּר רַבָּה, פָּרָשָׁה יז, סִימָן ה׳): אָמַר רַבִּי מֵאִיר, מַה נִּשְׁתַּנָּה תְּכֵלֶת מִכָּל מִינֵי צִבְעוֹנִין? שֶׁהַתְּכֵלֶת דּוֹמָה לְרָקִיעַ וְרָקִיעַ דּוֹמֶה לְכִסֵּא הַכָּבוֹד, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת כד, י): ״וַיִּרְאוּ אֵת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל״ וְגוֹ׳, וְאָמְרוּ (זֹהַר שְׁלַח קעה:): מַאי תְּכֵלֶת? תַּכְלִית דְּכֹלָּא, עַיֵּן שָׁם; הֲרֵי שֶׁמְּקַשֵּׁר אֶת הַתְּכֵלֶת אֶל תַּכְלִית הָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁנִּתְגַּלָּה בְּתוֹךְ הַקְּרָטַלִיתָא, בְּתוֹךְ הַמַּנְהִיגוּת וְהַמַּלְכוּת כַּנַּ״ל, עַל־יְדֵי אֵשֶׁת רַבִּי חַנִינָא בֶּן דּוֹסָא, עַל־יְדֵי ״אֲבָנִים שְׁלֵמוֹת תִּבְנֶה״; הַיְנוּ עַל־יְדֵי שֶׁהַצַּדִּיקִים מְגַלִּים אֶת הָאֱמוּנָה לְעַם יִשְׂרָאֵל, שֶׁזֶּה שְׁלֵמוּת דִּבּוּרֵי אֱמוּנָה, שֶׁמַּחְדִּירִים בְּעַם יִשְׂרָאֵל, שֶׁכָּל זֶה גָּרְמָה אֵשֶׁת רַבִּי חַנִינָא בֶּן דּוֹסָא, שֶׁעַל יָדָהּ נִתְגַּלָּה הַנִּסִּים כַּנַּ״ל. וְזֶה ׳לְצַדִּיקֵיָא לְעָלְמָא דְּאָתֵי׳, שֶׁהַצַּדִּיקִים מַשִּׂיגִים הַתַּכְלִית, שֶׁהוּא עָלְמָא דְּאָתֵי כַּנַּ״ל, עַל־יְדֵי דִּבּוּרֵי אֱמוּנָה שֶׁהֵם תָּמִיד מְדַבְּרִים, וְאֵינָם מַסִּיחִים דַּעְתָּם מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ כְּרֶגַע. וְזֶה בְּחִינַת (מִשְׁלֵי ג, ו): ״בְּכָל דְּרָכֶיךָ דָּעֵהוּ״, שֶׁיּוּכַל אָדָם לְהַשִּׂיג בְּמָקוֹם הַדִּבּוּק וְהַקֶּרוּב, שָׁם הֵם מְעֹרָבִים שָׁחֹר עִם לָבָן, בִּבְחִינַת תְּכֵלֶת; הַיְנוּ כְּמוֹ שֶׁאֲנַחְנוּ

בְּחִינַת תַּכְלִית, שֶׁנִּתְגַּלָּה בְּתוֹךְ ׳הַקַּרְטָלִיתָא׳, בְּתוֹךְ הַמַּנְהִיגוּת וְהַמַּלְכוּת כַּנַּ״ל, עַל־יְדֵי ׳אֵשֶׁת רַבִּי חַנִינָא בֶּן־דּוֹסָא׳, עַל־יְדֵי ״אֲבָנִים שְׁלֵמוֹת תִּבְנֶה״, ׳לְצַדִּיקֵיָא לְעָלְמָא דְּאָתֵי׳, שֶׁהַצַּדִּיקִים מַשִּׂיגִים הַתַּכְלִית, שֶׁהוּא עָלְמָא דְּאָתֵי כַּנַּ״ל.

וְזֶה בְּחִינַת (מִשְׁלֵי ג): **״בְּכָל דְּרָכֶיךָ דָּעֵהוּ״, שֶׁיּוּכַל אָדָם לְהַשִּׂיג הַתַּכְלִית בְּכָל דָּבָר, כִּי כָּל דָּבָר נִבְרָא בְּאוֹתִיּוֹת, וּבְכָל אוֹת יֵשׁ בּוֹ שְׁלֵמוּת, הַיְנוּ הַנְּקֻדָּה אַחֲרוֹנָה שֶׁהִיא יוּד, בְּחִינַת עוֹלָם הַבָּא, שֶׁהִיא הַתַּכְלִית, הַמַּשְׁלִים תְּמוּנַת הָאוֹת כַּנַּ״ל:**

ז וְהַתַּכְלִית נִקְרָא תְּכֵלֶת, כִּי הַתְּכֵלֶת מְעֹרָב שָׁחֹר עִם לָבָן, וְהוּא גָּוֶן שֶׁבֵּין שָׁחֹר וְלָבָן, וּכְשֶׁנִּתְחַבֵּר שָׁחֹר וְלָבָן, כְּמוֹ הַכְּתָב שֶׁהוּא בְּחִינַת שָׁחֹר עַל־גַּבֵּי לָבָן, בְּוַדַּאי תַּחְתִּיּוּת הָאוֹת הַדָּבוּק וְקָרוֹב לְהַגְּיִר שֶׁהוּא לָבָן, בִּבְחִינַת תְּכֵלֶת, וְתַחְתִּיּוּת הַתַּכְלִית בְּכָל דָּבָר, כִּי כָּל דָּבָר נִבְרָא בְּאוֹתִיּוֹת, בִּבְחִינַת תְּכֵלֶת; הַיְנוּ כְּמוֹ שֶׁאֲנַחְנוּ

וּבְכָל אוֹת יֵשׁ בּוֹ שְׁלֵמוּת, הַיְנוּ הַנְּקֻדָּה אַחֲרוֹנָה, שֶׁהִיא יוּד, בְּחִינַת עוֹלָם הַבָּא, שֶׁהִיא הַתַּכְלִית, הַמַּשְׁלִים תְּמוּנַת הָאוֹת כַּנַּ״ל. [וּבָזֶה תָּבִין לָמָּה תָּפַס דַּיְקָא אֶת הַפָּסוּק הַזֶּה: ״בְּכָל דְּרָכֶיךָ דָּעֵהוּ״ דַּיְקָא, שֶׁזֶּה סוֹד דַּע ה״ו, שֶׁהוּא יִחוּד קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ, עוֹלָם הַבָּא בָּעוֹלָם הַזֶּה, שֶׁזֶּה הַתַּכְלִית שֶׁל הַצַּדִּיקִים, שֶׁמַּחְדִּירִים בְּאַנְשֵׁיהֶם אֶת תַּכְלִית שַׁעֲשׁוּעַ עוֹלָם הַבָּא, וְהָבֵן].

ז. וְהַתַּכְלִית נִקְרָא תְּכֵלֶת [עַיֵּן זֹהַר (פִּנְחָס רכו:): וּמִסְּטָרָא דִּשְׁכִינְתָּא דְּאִיהִי עֲשִׂירָאָה תְּכֵלֶת שֶׁבַּצִּיצִית, אִיהוּ תְּכֵלֶת דְּכָל גַּוְונִין, דְּאִיהִי תַּכְלִית דִּ׳ סְפִירָאן וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם]. כִּי הַתְּכֵלֶת מְעֹרָב שָׁחֹר עִם לָבָן, וְהוּא גָּוֶן שֶׁבֵּין שָׁחֹר וְלָבָן; כִּי מַרְאֶה לָבָן הוּא מְפַזֵּר אֶת הָרְאוּת, וּמַרְאֶה שָׁחֹר הוּא מְקַבֵּץ אֶת הָרְאוּת, וְהַתְּכֵלֶת מְחַבֵּר בֵּין הַשָּׁחֹר וְהַלָּבָן, וְלָכֵן כָּל דָּבָר שֶׁרָחוֹק מִן הָאָדָם, הוּא רוֹאֶה מַרְאֵה תְּכֵלֶת, שֶׁכְּלוּל מִשָּׁחֹר וְלָבָן. וּכְשֶׁנִּתְחַבֵּר שָׁחֹר וְלָבָן, כְּמוֹ הַכְּתָב שֶׁהוּא בְּחִינַת שָׁחֹר עַל גַּבֵּי לָבָן, בְּוַדַּאי תַּחְתִּיּוּת הָאוֹת הַדָּבוּק וְקָרוֹב לְהַגְּיִר שֶׁהוּא לָבָן,

רוֹאִים בְּחוּשׁ, כְּשֶׁאָדָם כּוֹתֵב עִם דְּיוֹ שָׁחֹר עַל נְיָר לָבָן, שָׁם מִתְעָרְבִים יַחַד שָׁחֹר וְלָבָן, שֶׁזֶּה תְּכֵלֶת, בְּחִינַת הַתַּכְלִית, הַיְנוּ שֶׁזֶּה מַה שֶּׁנִּשְׁאָר לְדוֹרוֹת; כִּי כְּשֶׁאָדָם כּוֹתֵב שָׁחֹר עַל גַּבֵּי לָבָן, נִשְׁאָר הַכְּתָב לְדוֹרֵי דּוֹרוֹת, כִּי בִּשְׁעַת הַכְּתָב מִתְחַבֶּרֶת הַמַּחֲשָׁבָה שֶׁבַּמֹּחַ עִם סוֹף הַמַּעֲשֶׂה, שֶׁהֵם אוֹתִיּוֹת הַכְּתָב הַנִּכְתָּבִים בְּמַעֲשֶׂה הַיָּדַיִם בְּתַכְלִית הַחִבּוּר, וְאֵין שׁוּם פֵּרוּד בֵּינֵיהֶם. וְתַחְתִּיּוּת הָאוֹת, הוּא הַסּוֹף וְהַתַּכְלִית, כִּי כְּשֶׁהַסּוֹפֵר כּוֹתֵב וּמַעֲמִיד הַקָּנֶה וְהָעֵט עִם הַדְּיוֹ עַל הַנְּיָר, בְּוַדַּאי הַדְּיוֹ רָחוֹק מֵהַנְּיָר, עַד שֶׁהַסּוֹפֵר מַעֲמִיק הָעֵט עִם הַדְּיוֹ בְּתוֹךְ עֹמֶק הַנְּיָר, וְאָז נִדְבָּק שַׁחֲרוּת הַדְּיוֹ בְּעֹמֶק בְּקֵרוּב גָּדוֹל, נִמְצָא, שֶׁהַקֵּרוּב הוּא סוֹף וְתַכְלִית, וּבִמְקוֹם הַקֵּרוּב, שָׁם הַנְּיָר וְהַדְּיוֹ הֵם מְעֹרָבִים בִּבְחִינַת תְּכֵלֶת כַּנַּ״ל; כִּי מַה שֶּׁנִּשְׁאָר זֶה הַמַּחֲשָׁבָה בְּתוֹךְ הַכְּתָב, שֶׁזֶּה הַתַּכְלִית, הַיְנוּ דָּבָר הַנִּשְׁאָר לָנֶצַח, זֶה נִקְרָא תַּכְלִית, הַיְנוּ כְּשֶׁאָדָם כּוֹתֵב מַה שֶּׁבְּדַעְתּוֹ וּבְמַחֲשַׁבְתּוֹ וְזֶה נִשְׁאָר לְדוֹרוֹת. כִּי אָדָם אֶפְלוּ שֶׁנִּסְתַּלֵּק וְהָלַךְ לוֹ, נִשְׁאָר דַּעְתּוֹ וְחָכְמָתוֹ בְּתוֹךְ הַכְּתָב (לִקּוּטֵי־הֲלָכוֹת כְּתֻבּוֹת, הֲלָכָה ב׳); **כִּי כֵן הַדָּבָר, שֶׁהַתַּכְלִית שֶׁהוּא סוֹף הַמַּעֲשֶׂה, הוּא בְּמַחֲשָׁבָה תְּחִלָּה וְקָרוֹב לְהַמַּחֲשָׁבָה כַּנַּ״ל.** [נִרְאֶה, לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי לְפָרֵשׁ, כִּי סוֹף הַמַּעֲשֶׂה הוּא בְּחִינַת שַׁחֲרוּת, וּתְחִלַּת הַמַּחֲשָׁבָה הוּא בְּחִינַת לֵבֶן הָעֶלְיוֹן, כַּיָּדוּעַ; נִמְצָא, שֶׁסּוֹף הַמַּעֲשֶׂה, שֶׁהוּא הַתַּכְלִית, שֶׁהוּא בְּמַחֲשָׁבָה תְּחִלָּה וְקָרוֹב לְהַמַּחֲשָׁבָה, הוּא בְּחִינַת תְּכֵלֶת, שֶׁהוּא חִבּוּר שָׁחֹר וְלָבָן, וְהָבֵן].

הָאוֹת הוּא הַסּוֹף וְהַתַּכְלִית, כִּי כְּשֶׁהַסּוֹפֵר כּוֹתֵב וּמַעֲמִיד הַקָּנֶה וְהָעֵט עִם הַדְּיוֹ עַל הַנְּיָר, בְּוַדַּאי הַדְּיוֹ רָחוֹק מֵהַנְּיָר מְעַט, עַד שֶׁהַסּוֹפֵר מַעֲמִיק הָעֵט עִם הַדְּיוֹ בְּתוֹךְ עֹמֶק הַנְּיָר, וְאָז נִדְבָּק שַׁחֲרוּת הַדְּיוֹ בְּעֹמֶק בְּקֵרוּב גָּדוֹל, נִמְצָא, שֶׁהַקֵּרוּב הוּא סוֹף וְתַכְלִית, וּבִמְקוֹם הַקֵּרוּב, שָׁם הַנְּיָר וְהַדְּיוֹ הֵם מְעֹרָבִים בִּבְחִינַת תְּכֵלֶת כַּנַּ״ל, כִּי כֵן הַדָּבָר, שֶׁהַתַּכְלִית שֶׁהוּא סוֹף הַמַּעֲשֶׂה, הוּא בְּמַחֲשָׁבָה תְּחִלָּה וְקָרוֹב לְהַמַּחֲשָׁבָה כַּנַּ״ל:

[נִרְאֶה לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי לְפָרֵשׁ, כִּי סוֹף הַמַּעֲשֶׂה הוּא בְּחִינַת שַׁחֲרוּת, וּתְחִלַּת הַמַּחֲשָׁבָה הוּא בְּחִינַת לֵבֶן הָעֶלְיוֹן כַּיָּדוּעַ; נִמְצָא שֶׁסּוֹף הַמַּעֲשֶׂה, שֶׁהוּא הַתַּכְלִית, שֶׁהוּא בְּמַחֲשָׁבָה תְּחִלָּה וְקָרוֹב לְהַמַּחֲשָׁבָה, הוּא בְּחִינַת תְּכֵלֶת, שֶׁהוּא חִבּוּר שָׁחֹר וְלָבָן. וְהָבֵן].

[הַיְנוּ שֶׁרַבֵּנוּ זַ״ל מֵבִיא דֻּגְמָא מִכְּתָב, שֶׁרוֹאִים שֶׁשָּׁמָּה מִתְחַבְּרִים הַמַּחֲשָׁבָה אֶל הַמַּעֲשֶׂה, מַה שֶּׁאָדָם חוֹשֵׁב וּמְחַדֵּשׁ, הוּא כּוֹתֵב אֶת זֶה עַל הַכְּתָב, שֶׁזֶּה סוֹף מַעֲשֶׂה בְּמַחֲשָׁבָה תְּחִלָּה, מַה שֶּׁאָדָם חָשַׁב, וְהוּא אַחַר־כָּךְ כָּתַב וְהֶעֱלָה עַל הַנְּיָר, נִמְצָא, שֶׁזֶּה חִבּוּר בֵּין שָׁחֹר לְלָבָן, וְזֶה נִשְׁאָר לְדוֹרוֹת, וְזֶה תַּכְלִית חִבּוּר סֵפֶר, כְּדֵי שֶׁתִּשָּׁאֵר דַּעְתּוֹ בָּעוֹלָם, שֶׁזֶּה תַּכְלִיתוֹ — שֶׁנִּשְׁאֶרֶת דַּעְתּוֹ. כְּמוֹ־כֵן רוּחָנִיּוּת חִיּוּת אֱלֹקוּת הוּא בְּחִינַת לֵבֶן הָעֶלְיוֹן, כִּי מַה שֶּׁאָדָם לֹא יָכוֹל לְהַשִּׂיג בְּשִׂכְלוֹ, זֶה נִקְרָא לֵבֶן, כִּי גֶּוֶן הַלָּבָן מְפַזֵּר אֶת הָרְאוּת, שֶׁכָּל זֶה שֶׁעֲשׁוּעַ עוֹלָם הַבָּא, עֶצֶם עַצְמִיּוּת אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהַגְבִּילוֹ בַּשֵּׂכֶל הָאֱנוֹשִׁי. וּלְהֶפֶךְ — אָדָם שֶׁנִּמְצָא בָּעוֹלָם הַזֶּה, הַגַּשְׁמִי וְהַחָמְרִי, הַמָּלֵא הַעֲלָמוֹת וְהַסְתָּרוֹת וְכִסּוּיִים, הוּא בְּחִינַת שַׁחֲרוּת, כִּי מְצַמְצֵם וּמְקַבֵּץ אֶת הָאוֹר, עַד שֶׁלֹּא יְכוֹלִים לִרְאוֹת כְּלוּם, זֶה נִקְרָא שָׁחֹר, וְהַצַּדִּיקִים, שֶׁכָּל עֲבוֹדָתָם לְהַכְנִיס שַׁעֲשׁוּעַ עוֹלָם הַבָּא, לְבֶן

הָעֶלְיוֹן, בְּתוֹךְ בְּנֵי־אָדָם הָרְחוֹקִים מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וְאֶצְלָם מְצַמְצֵם וּמְקַבֵּץ הָאוֹר, עַד שֶׁהוּא בְּחִינַת שָׁחֹר, זֶה מַרְאֶה הַתְּכֵלֶת, שֶׁהוּא הַתַּכְלִית, וְדוֹ״ק].

ח. (עַכְשָׁו יַסְבִּיר לָמָּה דַּוְקָא בַּת קוֹל יָצְאָה וְאָמְרָה: מַה יֵּשׁ לָכֶם עִם הָאַרְגָּז, שֶׁשַּׂיָּךְ לְאֵשֶׁת רַבִּי חֲנִינָא בֶּן דּוֹסָא): וְזֶה דַּוְקָא בַּת קוֹל שֶׁיָּצָא, כִּי בְּחִינַת בַּת קוֹל — הַתַּכְלִית שֶׁל כָּל הַדְּבָרִים, הַיְנוּ שֶׁמְּהַפֵּךְ כָּל דָּבָר מֵרֹאשׁוֹ לְסוֹפוֹ, שֶׁהוּא הַתַּכְלִית, בִּבְחִינַת ׳אֵיזֶהוּ חָכָם? הָרוֹאֶה אֶת הַנּוֹלָד׳ (אָבוֹת ד׳), שֶׁהוּא הַסּוֹף וְהַתַּכְלִית. כִּי בַּת־קוֹל הוּא מַה שֶּׁשּׁוֹמְעִין כְּשֶׁאֶחָד מוֹצִיא קוֹל בַּיַּעַר אוֹ בְּמָקוֹם אַחֵר, אָז שׁוֹמֵעַ כְּאִלּוּ אַחֵר גַּם־כֵּן מוֹצִיא קוֹל כָּזֶה; כִּי עֶצֶם הַבַּת־קוֹל הִיא קוֹל חוֹזֵר, הַיְנוּ כְּשֶׁאֶחָד מוֹצִיא קוֹל בֵּין הֶהָרִים וְהַגְּבָעוֹת, הַקּוֹל חוֹזֵר אֲלָיו, בִּשְׁבִיל זֶה נִקְרָא בַּת־קוֹל, כִּי בַּת הִיא לְשׁוֹן צְמִצוּם, כְּמוֹ־כֵן, כִּבְיָכוֹל, הַקּוֹל שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁיּוֹצֵא אֶל זֶה הָעוֹלָם, זֶה נִקְרָא אוֹר יָשָׁר, וְיוֹצֵא בְּכֹחַ גָּדוֹל, וּמִי שֶׁרָאוּי — שׁוֹמֵעַ אֶת קוֹל הַהֲבָרָה, שֶׁהוּא אוֹר חוֹזֵר, וְזוֹ הַמַּדְרֵגָה הֲכִי קְטַנָּה בִּנְבוּאָה, וְלָכֵן דַּיְקָא בַּת־קוֹל שָׁמְעוּ, לוֹקַחַת זֹאת הַתֵּבָה ׳בָּרוּךְ׳, וּמְהַפֶּכֶת אוֹתָהּ שֶׁהוּא הַסּוֹף וְהַתַּכְלִית הַמְקֻשָּׁר אֶל הַהַתְחָלָה, בְּסוֹד: ׳סוֹף מַעֲשֶׂה בְּמַחֲשָׁבָה תְּחִלָּה׳, כִּי קוֹל יָשָׁר, כִּבְיָכוֹל, מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, זֶה אוֹר יָשָׁר, מַחֲשָׁבָה קְדוּמָה, וְקוֹל הַהֲבָרָה שֶׁשּׁוֹמְעִים חֲזָרָה, שֶׁהוּא אוֹר חוֹזֵר, זֶה סוֹף מַעֲשֶׂה. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת סַנְהֶדְרִין י״א, דִּבּוּר הַמַּתְחִיל בַּת־קוֹל, וְזוֹ לְשׁוֹנוֹ: בַּת־קוֹל, יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁלֹּא הָיוּ שׁוֹמְעִין קוֹל הַיּוֹצֵא מִן הַשָּׁמַיִם, אֶלָּא מִתּוֹךְ אוֹתוֹ קוֹל יוֹצֵא קוֹל אַחֵר, כְּמוֹ פְּעָמִים שֶׁאָדָם מַכֶּה בְּכֹחַ, וְשׁוֹמֵעַ קוֹל אַחֵר הַיּוֹצֵא מִמֶּנּוּ לְמֵרָחוֹק, וְאוֹתוֹ קוֹל הָיוּ שׁוֹמְעִין, לָכֵן קוֹרִין אוֹתוֹ בַּת־קוֹל, עַיֵּן שָׁם. וְזֶה אָנוּ שׁוֹמְעִין בְּחוּשֵׁינוּ, כְּשֶׁאָדָם מוֹצִיא אֵיזֶהוּ דִּבּוּר, אָזַי שׁוֹמְעִין גַּם־כֵּן זֶה הַדִּבּוּר בְּעַצְמוֹ. נִמְצָא, שֶׁהַבַּת־קוֹל מְהַפֵּךְ אֶת הַדִּבּוּר מֵרֹאשׁוֹ לְסוֹפוֹ, וּמְקָרֵב סוֹפוֹ לְעַצְמוֹ. לְמָשָׁל, כְּשֶׁאָדָם מוֹצִיא דִּבּוּר שֶׁל ׳בָּרוּךְ׳, בְּוַדַּאי יוֹצֵא הָאוֹת בֵּי״ת בָּרִאשׁוֹנָה, וְנִתְרַחֵק מֵאָדָם, וְאַחַר־כָּךְ מוֹצִיא הָרֵי״שׁ שֶׁל ׳בָּרוּךְ׳, וְאָז הָרֵי״שׁ קָרוֹב אֶל הַמּוֹצִיא מֵהַבֵּי״ת, וְכֵן הַכָּ״ף שֶׁמּוֹצִיא בָּאַחֲרוֹנָה הוּא קָרוֹב לָאָדָם הַזֶּה יוֹתֵר מֵהָרֵי״שׁ, וְהַבַּת־קוֹל לוֹקַחַת זֹאת הַתֵּבָה ׳בָּרוּךְ׳, וּמְהַפֶּכֶת אוֹתָהּ

ח וְזֶה דַּוְקָא בַּת־קוֹל שֶׁיָּצָא, כִּי בְּחִינַת בַּת־קוֹל — הַתַּכְלִית שֶׁל כָּל הַדְּבָרִים, הַיְנוּ שֶׁמְּהַפֵּךְ כָּל דָּבָר מֵרֹאשׁוֹ לְסוֹפוֹ, שֶׁהוּא הַתַּכְלִית, בִּבְחִינַת ׳אֵיזֶהוּ חָכָם? הָרוֹאֶה אֶת הַנּוֹלָד׳ (אָבוֹת ד׳), שֶׁהוּא הַסּוֹף וְהַתַּכְלִית. כִּי בַּת־קוֹל הוּא מַה שֶּׁשּׁוֹמְעִין כְּשֶׁאֶחָד מוֹצִיא קוֹל בַּיַּעַר אוֹ בְּמָקוֹם אַחֵר, אָז שׁוֹמֵעַ כְּאִלּוּ אַחֵר גַּם־כֵּן מוֹצִיא קוֹל כָּזֶה, וְזֶה אָנוּ שׁוֹמְעִין בְּחוּשֵׁינוּ, כְּשֶׁאָדָם מוֹצִיא אֵיזֶהוּ דִּבּוּר, אָזַי שׁוֹמְעִין גַּם־כֵּן זֶה הַדִּבּוּר בְּעַצְמוֹ; נִמְצָא שֶׁהַבַּת־קוֹל מְהַפֵּךְ אֶת הַדִּבּוּר מֵרֹאשׁוֹ לְסוֹפוֹ, וּמְקָרֵב סוֹפוֹ לְעַצְמוֹ, לְמָשָׁל, כְּשֶׁאָדָם מוֹצִיא דִּבּוּר שֶׁל ׳בָּרוּךְ׳, בְּוַדַּאי יוֹצֵא הָאוֹת בֵּי״ת בָּרִאשׁוֹנָה, וְנִתְרַחֵק מֵאָדָם, וְאַחַר־כָּךְ מוֹצִיא הָרֵי״שׁ שֶׁל ׳בָּרוּךְ׳, וְאָז הָרֵי״שׁ קָרוֹב אֶל הַמּוֹצִיא מֵהַבֵּי״ת, וְכֵן הַכָּ״ף שֶׁמּוֹצִיא בָּאַחֲרוֹנָה הוּא קָרוֹב לָאָדָם הַזֶּה יוֹתֵר מֵהָרֵי״שׁ, וְהַבַּת־קוֹל

מֵרֹאשָׁהּ לְסוֹפָהּ, וּמְהַפֶּכֶת אֶת הַבִּי״ת שֶׁתִּהְיֶה קָרוֹב לָאָדָם יוֹתֵר מֵהָרֵי״ש, וְהָרֵי״ש מֵהַכַּ״ף. נִמְצָא, שֶׁהַכַּ״ף, שֶׁהִיא סוֹף וְתַכְלִית שֶׁל הַתֵּבָה, שֶׁהָיְתָה רְחוֹקָה מִתְּחִלָּה מֵהַבַּת־קוֹל בְּתַכְלִית הָרְחוּק, עַכְשָׁו הִיא קְרוֹבָה בְּתַכְלִית הַקִּרוּב. כִּי כֵן אָנוּ שׁוֹמְעִין, שֶׁבַּת־קוֹל מוֹצִיא תֵּבַת 'בָּרוּךְ': בַּתְּחִלָּה בֵּי״ת, וְאַחַר־כָּךְ רֵי״ש, וְאַחַר־כָּךְ כַּ״ף. נִמְצָא, שֶׁהַכַּ״ף, שֶׁהִיא הַתַּכְלִית, שֶׁהָיְתָה מִתְּחִלָּה בְּתַכְלִית הָרְחוּק מֵהַבַּת־קוֹל, עַכְשָׁו נִתְקָרֵב בְּתַכְלִית הַקִּרוּב, כִּי הַבַּת־קוֹל הָפַךְ אֶת הַתֵּבָה. וְזֶה שֶׁ'נִּפַּק בְּרַת קָלָא', בַּת־קוֹל דַּוְקָא הוֹדִיעַ אֶת זֹאת: 'מָה אִית לְכוּ בַּהֲדֵי קַרְטָלִיתָא דְּאִתְתָּא דְּרַבִּי חֲנִינָא בֶּן דּוֹסָא, דַּעֲתִידָא לְשָׁדְיָא בֵּהּ תְּכֻלְתָּא לְצַדִּיקַיָּא לְעָלְמָא דְּאָתֵי' (עַד כָּאן לְשׁוֹן רַבֵּנוּ זַ״ל).

לְסוֹפָהּ, וּמְהַפֶּכֶת אֶת הַבִּי״ת שֶׁתִּהְיֶה קָרוֹב לָאָדָם יוֹתֵר מֵהָרֵי״ש, וְהָרֵי״ש מֵהַכַּ״ף, נִמְצָא שֶׁהַכַּ״ף שֶׁהִיא סוֹף וְתַכְלִית שֶׁל הַתֵּבָה, שֶׁהָיְתָה רְחוֹקָה מִתְּחִלָּה מֵהַבַּת־קוֹל בְּתַכְלִית הָרְחוּק, עַכְשָׁו הִיא קְרוֹבָה בְּתַכְלִית הַקִּרוּב, כִּי כֵן אָנוּ שׁוֹמְעִין, שֶׁבַּת־קוֹל מוֹצִיא תֵּבַת 'בָּרוּךְ': בַּתְּחִלָּה בֵּי״ת, וְאַחַר־כָּךְ רֵי״ש, וְאַחַר־כָּךְ כַּ״ף, נִמְצָא שֶׁהַכַּף שֶׁהִיא הַתַּכְלִית, שֶׁהָיְתָה מִתְּחִלָּה בְּתַכְלִית הָרְחוּק מֵהַבַּת־קוֹל, עַכְשָׁו נִתְקָרֵב בְּתַכְלִית הַקִּרוּב, כִּי הַבַּת־קוֹל הָפַךְ אֶת הַתֵּבָה. וְזֶה שֶׁ'נִּפַּק בְּרַת קָלָא', בַּת־קוֹל דַּוְקָא הוֹדִיעַ אֶת זֹאת: 'מָה אִית לְכוּ בַּהֲדֵי קַרְטָלִיתָא דְּאִתְתָּא דְּרַבִּי חֲנִינָא בֶּן־דּוֹסָא, דַּעֲתִידָא לְשָׁדְיָא בֵּהּ תְּכֻלְתָּא לְצַדִּיקַיָּא לְעָלְמָא דְּאָתֵי':

(עַד כָּאן לְשׁוֹן רַבֵּנוּ, זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה)

[וּבָזֶה מְקֻשָּׁר סוֹף דְּבָרָיו אֶל הַתְּחָלָתָם; כִּי לְכָל דָּבָר יֵשׁ תַּכְלִית, וְלַתַּכְלִית יֵשׁ עוֹד תַּכְלִית אַחֵר גָּבֹהַּ מֵעַל גָּבֹהַּ, וְתַכְלִית שֶׁל כָּל דָּבָר, הוּא מְחֻבָּר לַמַּחֲשָׁבָה וְהַשֵּׂכֶל, שֶׁהַסּוֹף וְהַתַּכְלִית הוּא תְּחִלָּה בְּמַחֲשָׁבָה וְקָרוֹב לָהּ. וְעִקַּר הַתַּכְלִית הוּא שַׁעֲשׁוּעַ עוֹלָם הַבָּא, שֶׁהַצַּדִּיקִים עוֹסְקִים לְהַחְדִּיר בִּנְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, עַל־יְדֵי הֲפָרַת הַכַּעַס בְּרַחֲמָנוּת, וְהַמַּנְהִיגוּת שַׁיֶּכֶת רַק לִגְדוֹלֵי מֻבְחָרֵי הַצַּדִּיקִים, שֶׁהֵם בְּטֵלִים וּמְבֻטָּלִים אֶל עֶצֶם עַצְמִיּוּת אֱלֻקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁדַּיְקָא הֵם שׁוֹמְעִים כְּרוּזִים מֵהַשָּׁמַיִם, וְיכוֹלִים לְהַחְדִּיר בְּתוֹךְ נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל אֶת הַתַּכְלִית הַזֶּה. וּמַה גַּם שֶׁהֵם זוֹכִים לְחַבֵּר סְפָרִים קְדוֹשִׁים בְּרוּחַ־הַקֹּדֶשׁ עֶלְיוֹן וְנוֹרָא מְאֹד, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה נִשְׁאָר זִכְרָם וְדַעְתָּם לְדוֹרֵי דּוֹרוֹת, שֶׁזֶּה תַּכְלִית הָאַחֲרוֹן; כִּי מַה שֶּׁעָלָה בְּמַחֲשַׁבְתָּם וְהִשִּׂיגוּ הַשָּׂגַת אֱלֹקוּת, שֶׁהוּא תְּחִלַּת הַמַּחֲשָׁבָה, בָּא אַחַר־כָּךְ בִּכְתָב, שֶׁהוּא סוֹף הַמַּעֲשֶׂה. וּבָזֶה תָּבִין דָּבָר נוֹרָא וְנִפְלָא מְאֹד, שֶׁהִזְכִּיר אֶת מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, שֶׁהִקְטִין אֶת עַצְמוֹ, וְלֹא רָצָה לֵילֵךְ לְמִצְרַיִם וְלִהְיוֹת מַנְהִיג, וְאָמַר (שְׁמוֹת ג, יא): "מִי אָנֹכִי כִּי אֵלֵךְ אֶל פַּרְעֹה" וְגוֹ'; תִּקְּנוֹ הָיָה דַּיְקָא עַל־יְדֵי שֶׁהוּא הוֹרִיד לָנוּ אֶת הַתּוֹרָה בִּכְתָב דַּיְקָא, הַכְּלוּלָה בָּהּ כָּל תּוֹרָה שֶׁבְּעַל־פֶּה, וְכָל מַה שֶּׁתַּלְמִיד וָתִיק עָתִיד לְחַדֵּשׁ. וְזֶה מַה שֶּׁאָמְרוּ (תִּקּוּנֵי־זֹהַר, תִּקּוּן כא): בְּפוּרְקָנָא בַּתְרֵיתָא כֻּלָּא בְּיַמָּא דְּאוֹרַיְתָא, מַטֶּה דִּילֵיהּ דְּקָרַע בֵּיהּ יַמָּא דָּא קוּלְמוּס, בְּגִין דְּעָלֵיהּ אִתְגַּלְיָא זְרוֹעַ הַנָּיָ״ה, דְּאִתְמַר בֵּיהּ: "וַיּוֹלֶךְ מֹשֶׁה בִּימִין זְרוֹעַ הַנָּיָ״ה עַל מֵי נִגְלְתָה", עַיֵּן שָׁם. כִּי הַגְּאֻלָּה תִּהְיֶה דַּיְקָא עַל־יְדֵי סְפָרִים שֶׁנִּכְתְּבוּ בְּרוּחַ־הַקֹּדֶשׁ, שֶׁשּׁוֹמְעִים הַצַּדִּיקִים כְּרוּזִים וּבַת־קוֹל מֵהַשָּׁמַיִם, וְיֵשׁ בְּכֹחָם לְקָרֵב אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל אֲלֵיהֶם יִתְבָּרַךְ. וּמֹשֶׁה רַבֵּנוּ מְלֻבָּשׁ בָּהֶם, וְדוֹ״ק וְהָבֵן הֵיטֵב].

(סִיּוּם הַמִּשְׁתָּעֵי, דְּהַיְנוּ: רַב יְהוּדָא הִנְדּוּאָה מִשְׁתָּעֵי, וּשְׁאָר הַמַּאֲמָרִים כָּאֵלֶּה, הַמּוּבָאִים שָׁם בְּבָבָא בַּתְרָא אַחַר מַאַמְרֵי רַבָּה בַּר בַּר חָנָה, שֶׁהֵם: אָמַר לִי הוּנָא בַּר נָתָן וְכוּ׳, וּמַעֲשֶׂה בְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, הַכֹּל יָבוֹא עַל נָכוֹן בְּסֵפֶר לִקּוּטֵי־תִּנְיָנָא, בְּסִימָן ג׳ וְד׳ וְה׳. לֵךְ נָא וּרְאֵה שָׁם, תִּמְצָא מַרְגּוֹעַ לְנַפְשְׁךָ].

עַד הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמֶיךָ לְסַיֵּם מַאַמְרֵי הַ׳מִּשְׁתָּעֵי׳, אֲשֶׁר הִסְתִּירוּ בָּהֶם גִּנְזַיָּא דְּמַלְכָּא כֻּלְּהוֹ תַּנָּאֵי וְכֻלְּהוֹ אָמוֹרָאֵי. כְּעַן אֲצִיתוּ לְמִלּוֹי דְּנָפְקִין בְּהַדְרָתָא, שְׁפַר עֲלֵהּ לְחַווּיֵהּ בְּאַפֵּי מַלְכְּוָתָא. בְּחָכְמְתָא יְגַלֶּה לְכוֹן קְצָת לְהוֹדָעוּתָא, גְּדֻלַּת הַבּוֹרֵא, גְּנִיזִין עִלָּאִין הַצְּפוּנִים בְּ׳סִפְרָא דִּצְנִיעוּתָא׳. אָתַיָּא וְתִמְהַיָּא דִּי עֲבַד עִמָּנָא אֱלָקָא שְׁמַיָּא לְגַלּוֹת לָנוּ עֲטִין דְּאוֹרַיְתָא, בְּדֶרֶךְ נִפְלָא וְנוֹרָא הַשָּׁוֶה לְכָל נֶפֶשׁ לִזְכּוֹת לְהִתְקָרֵב עַל יָדָם לְדִי בְרָא כֹּלָא לְמֶעֱבַד לֵהּ רְעוּתָא. בְּרִיךְ שְׁמֵהּ לְעֵלָּא מִן כָּל בִּרְכָתָא וְשִׁירָתָא.

סִפְרָא דִּצְנִיעוּתָא

יט

תְּפִלָּה לַחֲבַקּוּק הַנָּבִיא עַל שִׁגְיֹנוֹת וְכוּ׳ (חֲבַקּוּק ג)

אִיתָא בְּסִפְרָא דִּצְנִיעוּתָא

פִּרְקָא קַדְמָאָה (זֹהַר תְּרוּמָה קעו:) (מוּבָא בְּסֵפֶר הַצְּנִיעוּת, הַיְנוּ בַּזֹּהַר פָּרָשַׁת תְּרוּמָה יֵשׁ חֵלֶק שֶׁנִּקְרָא ״סֵפֶר הַצְּנִיעוּת״, שֶׁבּוֹ נִתְגַּלֶּה רָזִין וְרָזֵי דְּרָזִין וְסִתְרֵי תּוֹרָה מִסּוֹד עוֹלָם הַתִּקּוּן [וְעַיֵּן בַּמֶּה שֶׁכָּתַבְנוּ לָעֵיל תּוֹרָה ב׳, וְזֶה שַׁיָּךְ גַּם לְכָאן]).

עַד לָא הֲוֵי מַתְקְלָא; עַד שֶׁלֹּא הָיָה הָעוֹלָם כְּעֵין מִשְׁקָל, הַיְנוּ שֶׁהָיוּ מְסַדְּרִים הַפַּרְצוּפִים הָעֶלְיוֹנִים, לָא הֲוֵי מַשְׁגִּיחִין אַפִּין בְּאַפִּין, אָז לֹא הָיוּ הַפַּרְצוּפִים מִסְתַּכְּלִים פָּנִים אֶל פָּנִים, רַק הָיוּ בִּבְחִינַת אֲחוֹרַיִם, וּמִסִּבָּה זוֹ מְלָכִין קַדְמָאִין מִיתוּ, מַלְכֵי קֶדֶם מֵתוּ, שֶׁהֵם שִׁבְעָה מַלְכֵי אֱדוֹם שֶׁמֵּתוּ וְנִשְׁבְּרוּ כְּלֵיהֶם וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם.

א. כִּי קָשֶׁה לְהָעוֹלָם: עַל מַה צָרִיךְ לִנְסֹעַ לְהַצַּדִּיק לִשְׁמֹעַ מִפִּיו,

[סִיּוּם הַמִּשְׁתָּעֵי, דְּהַיְנוּ: רַב יְהוּדָא הִנְדּוּאָה מִשְׁתָּעֵי, וּשְׁאָר הַמַּאֲמָרִים כָּאֵלֶּה, הַמּוּבָאִים שָׁם בְּבָבָא־בַתְרָא אַחַר מַאַמְרֵי רַבָּה בַּר בַּר חָנָה, שֶׁהֵם: ׳אָמַר לִי הוּנָא בַּר נָתָן׳ וְכוּ׳, ׳וּמַעֲשֶׂה בְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ׳, הַכֹּל יָבוֹא עַל נָכוֹן בְּסֵפֶר לִקּוּטֵי תִּנְיָנָא בְּסִימָן ג׳ וְד׳ וְה׳. לֵךְ נָא וּרְאֵה שָׁם, תִּמְצָא מַרְגּוֹעַ לְנַפְשְׁךָ]:

עַד הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמֶיךָ לְסַיֵּם מַאַמְרֵי הַ״מִּשְׁתָּעֵי״, אֲשֶׁר הִסְתִּירוּ בָּהֶם גִּנְזַיָּא דְּמַלְכָּא כֻּלְּהוֹ תַּנָּאֵי וְכֻלְּהוֹ אָמוֹרָאֵי. כְּעַן אֲצִיתוּ לְמִלּוֹי דְּנָפְקִין בְּהַדְרָתָא, שְׁפַר עֲלֵהּ לְחַווּיֵהּ בְּאַפֵּי מַלְכְּוָתָא. בְּחָכְמְתָא יְגַלֶּה לְכוֹן קְצָת לְהוֹדָעוּתָא, גְּדֻלַּת הַבּוֹרֵא גְּנִיזִין עִלָּאִין הַצְּפוּנִים בְּ״סִפְרָא דִצְנִיעוּתָא״. אָתַיָּא וְתִמְהַיָּא דִּי עֲבַד עִמָּנָא אֱלָקָא שְׁמַיָּא, לְגַלּוֹת לָנוּ עֲטִין דְּאוֹרַיְתָא, בְּדֶרֶךְ נִפְלָא וְנוֹרָא הַשָּׁוֶה לְכָל נֶפֶשׁ לִזְכּוֹת לְהִתְקָרֵב עַל־יָדָם לְדִי בְרָא כֹּלָא, לְמֶעֱבַד לֵהּ רְעוּתָא. בְּרִיךְ שְׁמֵהּ לְעֵלָּא מִן כָּל בִּרְכָתָא וְשִׁירָתָא:

סִפְרָא דִּצְנִיעוּתָא

יט

תְּפִלָּה לַחֲבַקּוּק הַנָּבִיא עַל שִׁגְיֹנוֹת וְכוּ׳ (חֲבַקּוּק ג).

אִיתָא בְּסִפְרָא דִּצְנִיעוּתָא, פִּרְקָא קַדְמָאָה (זֹהַר תְּרוּמָה, קעו:):

עַד לָא הֲוֵי מַתְקְלָא, לָא הֲוֵי מַשְׁגִּיחִין אַפִּין בְּאַפִּין.

א כִּי קָשֶׁה לְהָעוֹלָם: עַל מַה צָרִיךְ לִנְסֹעַ לְהַצַּדִּיק לִשְׁמֹעַ

הֲלֹא אֶפְשָׁר לְעַיֵּן בַּסְּפָרִים דִּבְרֵי מוֹסָר? וְדָבָר זֶה סוֹבֵב לִשְׁאֹל בְּכָל דּוֹר וָדוֹר, שֶׁנִּשְׁאָלָה הַשְּׁאֵלָה עַל־יְדֵי רַבִּים, הֲלֹא מַסְפִּיק לָנוּ הַסְּפָרִים, לָמָּה צְרִיכִים לִשְׁמֹעַ מִפִּיו שֶׁל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת דַּיְקָא? אַךְ בֶּאֱמֶת הוּא תּוֹעֶלֶת גָּדוֹל לִשְׁמֹעַ מִפִּי הַצַּדִּיק הָאֱמֶת בְּעַצְמוֹ, שֶׁאָז הוּא נִתְעוֹרֵר בְּהִתְעוֹרְרוּת גְּדוֹלָה, וּבֵין הַשּׁוֹמֵעַ מִפִּי אַחֵר הָאוֹמֵר בִּשְׁמוֹ, שֶׁזֶּה כְּבָר כְּלִי שֵׁנִי, מִכָּל שֶׁכֵּן כְּשֶׁשּׁוֹמֵעַ מִפִּי שֶׁשָּׁמַע מִפִּי הַשּׁוֹמֵעַ, שֶׁזֶּה כְּבָר כְּלִי שְׁלִישִׁי, כִּי יוֹרֵד בְּכָל פַּעַם מִדַּרְגָּא לְדַרְגָּא, רָחוֹק מִפִּי הַצַּדִּיק, וְלָכֵן אֵינוֹ עוֹשֶׂה אָצְלוֹ שׁוּם רֹשֶׁם, כִּי כְּשֶׁשּׁוֹמֵעַ מִכְּלִי שֵׁנִי אוֹ שְׁלִישִׁי וַאֲפִלּוּ רְבִיעִי נִתְרַחֵק מִפִּי אוֹמְרוֹ, וְלָכֵן אֵינוֹ עוֹשֶׂה אָצְלוֹ שׁוּם רֹשֶׁם. וְכֵן בֵּין הַשּׁוֹמֵעַ מִפִּי הַצַּדִּיק לַמְעַיֵּן בַּסֵּפֶר הוּא חִלּוּק גָּדוֹל בְּיוֹתֵר, כִּי מַה שֶּׁנִּכְתַּב בַּסֵּפֶר עַל־יְדֵי־זֶה שָׁרוּי כֹּחַ הַשְׂכָּחָה, וְכֵן לֹא כָּל אֶחָד יָכוֹל לְהָבִין הֵיטֵב דֶּרֶךְ הַכְּתָב, כִּי לְפְעָמִים אִם חֲסֵרוֹת כַּמָּה תֵּבוֹת, כְּבָר יֵשׁ לוֹ פֵּרוּשׁ אַחֵר.

מִפִּיו, הֲלֹא אֶפְשָׁר לְעַיֵּן בַּסְּפָרִים דִּבְרֵי מוֹסָר? אַךְ בֶּאֱמֶת הוּא תּוֹעֶלֶת גָּדוֹל, כִּי יֵשׁ חִלּוּק גָּדוֹל בֵּין הַשּׁוֹמֵעַ מִפִּי הַצַּדִּיק־הָאֱמֶת בְּעַצְמוֹ וּבֵין הַשּׁוֹמֵעַ מִפִּי אַחֵר הָאוֹמֵר בִּשְׁמוֹ, מִכָּל שֶׁכֵּן כְּשֶׁשּׁוֹמֵעַ מִפִּי שֶׁשָּׁמַע מִפִּי הַשּׁוֹמֵעַ, כִּי יוֹרֵד בְּכָל פַּעַם מִדַּרְגָּא לְדַרְגָּא רָחוֹק מִפִּי הַצַּדִּיק. וְכֵן בֵּין הַשּׁוֹמֵעַ מִפִּי הַצַּדִּיק לַמְעַיֵּן בַּסֵּפֶר הוּא חִלּוּק גָּדוֹל בְּיוֹתֵר:

ב כִּי צָרִיךְ לְזַכֵּךְ אֶת הַפָּנִים, שֶׁיּוּכַל כָּל אֶחָד לִרְאוֹת אֶת פָּנָיו בַּפָּנִים שֶׁלּוֹ כְּמוֹ בְּמַרְאָה, עַד אֲשֶׁר בְּלֹא תוֹכָחָה וּבְלֹא מוּסָר יִתְחָרֵט חֲבֵרוֹ תֵּכֶף עַל מַעֲשָׂיו, רַק מִמַּה שֶּׁמַּבִּיט בַּפָּנִים שֶׁלּוֹ, כִּי עַל־יְדֵי שֶׁמַּבִּיט בַּפָּנִים שֶׁלּוֹ יִרְאֶה אֶת עַצְמוֹ כְּמוֹ בְּמַרְאָה, אֵיךְ פָּנָיו מְשֻׁקָּע בְּחשֶׁךְ:

ב. (עַכְשָׁו יָסְבִּיר מַעֲלַת הַתּוֹכָחָה לִשְׁמֹעַ מִפִּי הַצַּדִּיק בְּעַצְמוֹ): כִּי צָרִיךְ לְזַכֵּךְ אֶת הַפָּנִים, שֶׁיּוּכַל כָּל אֶחָד לִרְאוֹת אֶת פָּנָיו בַּפָּנִים שֶׁלּוֹ כְּמוֹ בְּמַרְאָה, עַד אֲשֶׁר בְּלֹא תוֹכָחָה וּבְלֹא מוּסָר יִתְחָרֵט חֲבֵרוֹ תֵּכֶף עַל מַעֲשָׂיו, רַק מִמַּה שֶּׁמַּבִּיט בַּפָּנִים שֶׁלּוֹ, כִּי עַל־יְדֵי שֶׁמַּבִּיט בַּפָּנִים שֶׁלּוֹ יִרְאֶה אֶת עַצְמוֹ כְּמוֹ בְּמַרְאָה, אֵיךְ פָּנָיו מְשֻׁקָּע בְּחשֶׁךְ; הַיְנוּ כְּשֶׁהַצַּדִּיק מְזַכֵּךְ אֶת עַצְמוֹ בִּזְכוּךְ גָּדוֹל כָּל־כָּךְ, עַד שֶׁפָּנָיו מְאִירוֹת בְּאוֹר זִיו דְּבֵקוּת הַשְׁכִינָה, שֶׁמִּי שֶׁמִּסְתַּכֵּל עַל פָּנָיו, נוֹפֶלֶת עָלָיו בּוּשָׁה גְּדוֹלָה; כִּי בֶּאֱמֶת הַצַּדִּיק נִכְלָל לְגַמְרֵי בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְהוּא דָּבוּק בְּחַי הַחַיִּים בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְאֵינוֹ מַסִּיחַ דַּעַת מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ כְּרֶגַע. וְלָכֵן הַצַּדִּיק זַכַּךְ אֶת פָּנָיו כָּל־כָּךְ עַד שֶׁנַּעֲשָׂה כְּמוֹ רְאִי, שֶׁמִּי שֶׁרַק מִסְתַּכֵּל בְּפָנָיו, כְּבָר רוֹאֶה אֶת עַצְמוֹ בָּהֶם, וְזֶהוּ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (עֵרוּבִין יג:): אָמַר רַבִּי, הַאי דְּמִחַדַּדְנָא מֵחַבְרָאי דַּחֲזִיתֵיהּ לְרַבִּי מֵאִיר מֵאֲחוֹרֵיהּ, וְאִלּוּ חֲזִיתֵיהּ מִקָּמֵיהּ הֲוָה מְחַדַּדְנָא טְפֵי, דִּכְתִיב (יְשַׁעְיָה ל, כ): ״וְהָיוּ עֵינֶיךָ רֹאוֹת אֶת מוֹרֶיךָ״; כִּי בָּזֶה שֶׁרַק רָאָה אֶת רַבּוֹ מֵאֲחוֹרָיו, כְּבָר נִזְדַּכֵּךְ מֹחוֹ, וְהֵבִין יוֹתֵר מֵחֲבֵרָיו, וְאִם הָיָה רוֹאֶה אֶת פְּנֵי רַבּוֹ, בְּוַדַּאי הָיוּ נִרְאִים פָּנָיו בִּפְנֵי רַבּוֹ, וְהָיָה מִזְדַּכֵּךְ שִׂכְלוֹ יוֹתֵר וְיוֹתֵר. וְזֶהוּ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרָכוֹת סג:) עַל הַפָּסוּק (שְׁמוֹת לג, יא): ״וְדִבֶּר יְהוָ״ה אֶל מֹשֶׁה פָּנִים אֶל פָּנִים״, אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא לְמֹשֶׁה: מֹשֶׁה, אֲנִי וְאַתָּה נַסְבִּיר פָּנִים בַּהֲלָכָה, אֵיכָא דְּאָמְרִי, כָּךְ אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא לְמֹשֶׁה,

כְּשֵׁם שֶׁאֲנִי הִסְבַּרְתִּי לְךָ פָּנִים, כָּךְ אַתָּה הַסְבֵּר פָּנִים לְיִשְׂרָאֵל; הַיְנוּ שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא אָמַר לְמֹשֶׁה: כְּמוֹ שֶׁאֲנִי הֵאַרְתִּי פָּנַי אֵלֶיךָ, כְּבָיכוֹל, וּמִזֶּה בָּאָה הַבּוּשָׁה עַל מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, כֵּן תָּאִיר פָּנֶיךָ לְעַם יִשְׂרָאֵל, שֶׁיִּתְעוֹרְרוּ רַק מֵהִסְתַּכְּלוּת עַל פָּנֶיךָ, וְיָבִינוּ אֶת הַהֲלָכָה. [עַיֵּן זֹהַר (נֹחַ עא.): כָּל אִינּוּן בְּנֵי נָשָׁא דְּלָא חַטָּאן קָמֵי מָארֵיהוֹן וְלָא עָבְרִין עַל פִּקּוּדֵי אוֹרַיְתָא, זִיו דִּיוּקְנָא דִּלְהוֹן לָא אִשְׁתַּנֵּי מֵחֵיזוֹ דִּדְיוּקְנָא עִלָּאָה, וְכָל בְּרְיִין דְּעָלְמָא זָעִין וְדַחֲלִין קַמֵּיהּ, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן זֹהַר (תְּרוּמָה קסג:): דְּהָא הַכֹּל אֲתַר דְּבַר נַשׁ אֶתְקַשַּׁר הָכִי אֶתְחֲזֵי בְּאַנְפּוֹי, עַיֵּן שָׁם. כִּי בְּכָל מָקוֹם שֶׁאָדָם דָּבוּק, זֶה נִרְאֶה בְּפָנָיו. וְלָכֵן הַצַּדִּיק הָאֱמֶת הַדָּבוּק בְּחַי הַחַיִּים בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְהוּא בָּטֵל וּמְבֻטָּל אֶל עֶצֶם עַצְמִיּוּת אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, פָּנָיו נִרְאִים כְּמַרְאָה דַּיְקָא, שֶׁכָּל מִי שֶׁרַק מִסְתַּכֵּל בּוֹ — נִתְעוֹרֵר בִּתְשׁוּבָה, כִּי מַתְחִיל לִרְאוֹת אֵיךְ פָּנָיו מְשֻׁקָּעוֹת בַּחֹשֶׁךְ. וְלָכֵן הוּא דָּבָר גָּדוֹל לִרְאוֹת אֶת פְּנֵי הַצַּדִּיק דַּיְקָא].

ג. (עַכְשָׁו יָבֹאר אֵיךְ זוֹכִים לְפָנִים מְאִירוֹת, וּמַהִי הַמַּעֲלָה לִשְׁמֹעַ בְּקוֹל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת דַּיְקָא): **כִּי גֹּדֶל יְקַר הֲעֵרֶךְ שֶׁל לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, שֶׁבּוֹ נִבְרָא הָעוֹלָם, כְּמַאֲמַר חֲכָמֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה** (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פָּרָשָׁה יח, סִימָן ד׳, הוּבָא בְּפֵרוּשׁ רַשׁ״י): **״לְזֹאת יִקָּרֵא אִשָּׁה, כִּי מֵאִישׁ לֻקְּחָה זֹאת״** (בְּרֵאשִׁית ב, כג) **׳לָשׁוֹן נוֹפֵל עַל לָשׁוֹן, מִכָּאן שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ׳.** [וְזֶה לְשׁוֹן הַמִּדְרָשׁ: ״לְזֹאת יִקָּרֵא אִשָּׁה כִּי מֵאִישׁ לֻקְּחָה זֹאת״, מִכָּאן שֶׁנִּתְּנָה הַתּוֹרָה בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, רַבִּי פִּינְחָס וְרַבִּי חִלְקִיָּה בְּשֵׁם רַבִּי סִימוֹן אָמְרֵי: כְּשֵׁם שֶׁנִּתְּנָה תּוֹרָה בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, כָּךְ נִבְרָא הָעוֹלָם בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, שֶׁמַּעְתָּ מִימֶיךָ אוֹמֵר גִּינִי גִּינְיָא (יֶלֶנִי הַמְדַבֵּר יֶלֶנִית שֶׁהוּא אוֹמֵר עַל אִשָּׁה גִּינִי שֶׁיֹּאמַר עַל אִישׁ גִּינְיָא?) אַנְתְּרוֹפִּי אַנְתְּרוֹפָּא (אוֹ כְּמוֹ שֶׁאוֹמֵר בִּיֶלֶנִית עַל אַנְתְּרוֹפִּי, שֶׁיֹּאמַר עַל אִשָּׁה אַנְתְּרוֹפָּא? שֶׁהֲרֵי שָׁם הָאִישׁ אַנְתְּרוֹפִּי וְשָׁם הָאִשָּׁה גִּינִי, וְאֵין שָׁם אִשָּׁה נִגְזָר מִשָּׁם אִישׁ כְּלָל) גַּבְרָא גְּבִרְתָּא (וְכֵן בִּלְשׁוֹן אַרְמִית, שֶׁקּוֹרְאִים לְאִישׁ גַּבְרָא קוֹרְאִים לְאִשָּׁה גְּבִרְתָּא?) אֶלָּא אִישׁ וְאִשָּׁה לָמָּה? שֶׁהַלָּשׁוֹן הַזֶּה נוֹפֵל עַל הַלָּשׁוֹן הַזֶּה, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּמִדְרָשׁ תַּנְחוּמָא עַל הַפָּסוּק (בְּרֵאשִׁית יא, ז): ״הָבָה נֵרְדָה וְנָבְלָה שָׁם שְׂפָתָם״, שֶׁעִרְבֵּב הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא אֶת לְשׁוֹנָם, וְלֹא הָיָה אֶחָד מֵהֶם יוֹדֵעַ לְשׁוֹן חֲבֵרוֹ, מֶה הָיָה אוֹתוֹ הַלָּשׁוֹן שֶׁהָיוּ מְדַבְּרִים בּוֹ? לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ הָיָה, שֶׁבּוֹ נִבְרָא הָעוֹלָם, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן זֹהַר (נֹחַ עה:) וְאִי תֵּימָא לִישְׁנְהוֹן אַמַּאי אִתְבַּלְבֵּל? אֶלָּא בְּגִין דְּכֻלְּהוֹן מְמַלְּלִין בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, הַהוּא לִישָׁנָא קָא עָבִיד לוֹן סִיּוּעָא, בְּגִין דִּבְעַבְדָּא וּבְמִלּוֹלָא דְּפוּמָא תַּלְיָין מִלִּין אִלֵּין, לְאַדְבְּקָא כַּוָּנָה דִּלְבָּא, וּבְדָא עָבְדֵי סִיּוּעָא לְהַהוּא אֲתַר דְּבָעוּ לְאָקְמָא וְעַל דָּא אִתְבַּלְבֵּל לִישְׁנְהוֹן, דְּלָא יָכְלוּ לְאִתַּתְקָפָא רְעוּתְהוֹן בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, וְכֵינָן דְּאִתְחַלַּף לִישְׁנְהוֹן, לָא אַצְלְחוּ בְּעוֹבָדָא, בְּגִין דְּחֵילָא דִּלְעֵילָּא לָא יָדְעֵי וְלָא אֶשְׁתְּמוֹדָעֵי בַּר בִּלְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ, וְכַד אִתְבַּלְבֵּל לִישָׁנָא דִּלְהוֹן, אֶתְחַלַּשׁ חֵילְהוֹן וְאִתְבַּר תּוֹקְפָּא דִּלְהוֹן, עַיֵּן שָׁם]. כִּי בֶּאֱמֶת אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרָכוֹת נה.): יוֹדֵעַ הָיָה בְּצַלְאֵל לְצָרֵף אוֹתִיּוֹת שֶׁנִּבְרְאוּ בָּהֶן שָׁמַיִם וָאָרֶץ. כִּי שָׁמַיִם וָאָרֶץ וְכָל אֲשֶׁר בְּתוֹכָם נִבְרְאוּ בְּכ״ב אוֹתִיּוֹת אָלֶ״ף־בֵּי״ת, שֶׁבָּהֶם נִצְטָרֵף צֵרוּפִים, עַד שֶׁאֵין לְךָ דָּבָר בָּעוֹלָם, שֶׁלֹּא יִהְיֶה כָּלוּל מֵאוֹתִיּוֹת אָלֶ״ף־בֵּי״ת, שֶׁהֵם לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ,

וְלָכֵן הַצַּדִּיקִים הַקְּדוֹשִׁים הַדְּבוּקִים בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, מְקַדְּשִׁים אֶת לְשׁוֹנָם, שֶׁזּוֹ נִקְרֵאת שְׁלֵמוּת לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ, הַיְנוּ שֶׁהַלָּשׁוֹן שֶׁלָּהֶם מִתְקַדֶּשֶׁת בְּגִלּוּי הָאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא. וְלָכֵן הֵם יְכוֹלִים לְצָרֵף אֶת הָאוֹתִיּוֹת שֶׁבָּהֶן נִבְרָא הָעוֹלָם, וְזֶה מַה שֶּׁמֵּאִיר אֶת פְּנֵיהֶם בְּאוֹר נוֹרָא וְנִפְלָא מְאֹד, עַד שֶׁכָּל מִי שֶׁמִּסְתַּכֵּל עַל פְּנֵיהֶם — מִתְעוֹרֵר בִּתְשׁוּבָה.

(וּמֵאַחַר שֶׁגִּלָּה סוֹד אָדָם, יִקַּשֵּׁר עַכְשָׁו אֵלָיו אֶת חַוָּה); וְזֶה **בְּחִינַת חַוָּה, בְּחִינַת** (תְּהִלִּים יט, ג): ׳**וְלַיְלָה לְלַיְלָה יְחַוֶּה דָּעַת**׳, **הַיְנוּ בְּחִינַת הַדִּבּוּר שֶׁל לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, שֶׁבּוֹ נִבְרָא הָעוֹלָם** נִקְרָא חַוָּה, כִּי הַדִּבּוּר מְגַלֶּה מַה שֶּׁבְּדַעַת הָאָדָם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (מִשְׁלֵי ב, ו): ״מִפִּיו דַּעַת וּתְבוּנָה״, וְזֶה ״יְחַוֶּה דַּעַת״, הַיְנוּ הַדִּבּוּר מְגַלֶּה מַה שֶּׁבְּדַעַת הָאָדָם, וְלָכֵן נִקְרֵאת חַוָּה, הַיְנוּ שֶׁמְּחַוָּה וּמְגַלָּה מַה שֶּׁבְּדַעְתּוֹ. וְזֶה **בְּחִינַת** ׳**לְזֹאת יִקָּרֵא אִשָּׁה**׳ **הַיְנוּ הַדִּבּוּר, כְּמוֹ** (בְּרֵאשִׁית מט, כח) ״**וְזֹאת אֲשֶׁר דִּבֶּר לָהֶם**״, וּמוּבָא (תִּקּוּנֵי זֹהַר, תִּקּוּן טז), אֲשֶׁר ׳זֹאת׳ הִיא הַמַּלְכוּת, שֶׁהִיא הַדִּבּוּר, גִּלּוּי אֱמוּנָה, שְׁכִינַת עֻזּוֹ יִתְבָּרַךְ, עַיֵּן שָׁם; הַיְנוּ שֶׁרַבֵּנוּ זַ״ל מְקַשֵּׁר ׳זֹאת׳ אֶל הָאִשָּׁה שֶׁהִיא הַמַּלְכוּת, וּמֵבִיא רְאָיָה מִפָּסוּק, שֶׁ׳זֹּאת׳ הוּא הַדִּבּוּר: **וְעַל־יְדֵי לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ רוֹמְמָנוּ מִכָּל הַלְּשׁוֹנוֹת** [עַיֵּן מִדְרָשׁ רַבָּה, פָּרָשָׁה יט, סִימָן ג׳: אָמְרוּ הַמְּצָרְיִים, כְּלוּם מָלַךְ עָלֵינוּ עֶבֶד זֶה אֶלָּא בְּחָכְמָתוֹ, מֶה עָשׂוּ לוֹ? הֵבִיאוּ ע׳ פִּתְקִין, וְכָתְבוּ עֲלֵיהֶם שִׁבְעִים לָשׁוֹן, וְהָיוּ מַשְׁלִיכִין אוֹתָן לְפָנָיו, וְקוֹרֵא כָּל אֶחָד וְאֶחָד בִּלְשׁוֹנוֹ, וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁהָיָה מְדַבֵּר בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, שֶׁלֹּא הָיָה בָּהֶן כֹּחַ לִשְׁמֹעַ, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים פא, ו): ״עֵדוּת בִּיהוֹסֵף שָׂמוֹ, שְׂפַת לֹא יָדַעְתִּי אֶשְׁמָע״], **שֶׁכָּל הַלְּשׁוֹנוֹת הָעַמִּים נוֹפְלִים עַל־יְדֵי לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, הַיְנוּ שֶׁהָרַע שַׁיָּשׁ לְהַלָּשׁוֹן שֶׁל הָאָמָּה אַחִיזָה בּוֹ, כִּי כָּל אֻמָּה נֶאֱחֶזֶת בְּתַאֲוָה וּבְמִדָּה אַחֶרֶת, נִתְבַּטֵּל וְנוֹפֵל עַל־יְדֵי לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, וְאֵין לוֹ שְׁלִיטָה עַל יִשְׂרָאֵל, כִּי הֵם מְדַבְּרִים רַק לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ, כִּי לְשׁוֹנָם קֹדֶשׁ, וּקְדֻשָּׁה וְטָמְאָה אֵינָן מִתְעָרְבוֹת, וּבָרֵגַע שֶׁמִּתְגַּלָּה הַקְּדֻשָּׁה — נוֹפֶלֶת הַטֻּמְאָה. וְזֶה בְּחִינַת: ׳לָשׁוֹן נוֹפֵל עַל לָשׁוֹן׳. וְהָרַע הַכּוֹלֵל, שֶׁכָּל הָרָעוֹת שֶׁל שִׁבְעִים לָשׁוֹן כְּלוּלִין בּוֹ, דְּהַיְנוּ תַּבְעֶרֶת הַמְּדוּרָה שֶׁל תַּאֲוַת נאוּף, שֶׁכָּל הַשִּׁבְעִים לָשׁוֹן מְשֻׁקָּעִין וּכְלוּלִין בּוֹ, נוֹפֵל וְנִתְבַּטֵּל וְאֵין לוֹ שְׁלִיטָה עַל־יְדֵי לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ. וְזֶה בְּחִינַת** (תְּהִלִּים יט): **״וְלַיְלָה לְלַיְלָה יְחַוֶּה״, הַיְנוּ בְּחִינַת הַדִּבּוּר שֶׁל לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, שֶׁבּוֹ נִבְרָא הָעוֹלָם. וְזֶה בְּחִינַת: ״לְזֹאת יִקָּרֵא אִשָּׁה״, הַיְנוּ הַדִּבּוּר, כְּמוֹ** (בְּרֵאשִׁית מט): **״וְזֹאת אֲשֶׁר דִּבֶּר לָהֶם״.**

וְעַל־יְדֵי לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ רוֹמְמָנוּ מִכָּל הַלְּשׁוֹנוֹת, שֶׁכָּל הַלְּשׁוֹנוֹת הָעַמִּים נוֹפְלִים עַל־יְדֵי לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, הַיְנוּ שֶׁהָרַע, שֶׁיֵּשׁ לְהַלָּשׁוֹן שֶׁל הָאָמָּה אַחִיזָה בּוֹ נִתְבַּטֵּל וְנוֹפֵל עַל־יְדֵי לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, וְאֵין לוֹ שְׁלִיטָה עַל יִשְׂרָאֵל, וְזֶה בְּחִינַת: ׳לָשׁוֹן נוֹפֵל עַל לָשׁוֹן׳.

וְהָרַע הַכּוֹלֵל, שֶׁכָּל הָרָעוֹת שֶׁל שִׁבְעִים לָשׁוֹן כְּלוּלִין בּוֹ, דְּהַיְנוּ תַּבְעֶרֶת הַמְּדוּרָה שֶׁל תַּאֲוַת נאוּף, שֶׁכָּל הַשִּׁבְעִים לָשׁוֹן מְשֻׁקָּעִין וּכְלוּלִין בּוֹ, נוֹפֵל וְנִתְבַּטֵּל וְאֵין לוֹ שְׁלִיטָה עַל־יְדֵי לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ. הַיְנוּ כִּי בְּטֶבַע שֶׁל הָאָדָם, שֶׁבּוֹעֶרֶת בּוֹ תַּבְעֶרֶת הַמְּדוּרָה שֶׁל תַּאֲוַת נאוּף, שֶׁזּוֹ הַזֶּהֱמָה שֶׁל כְּלָלִיּוּת הַשִּׁבְעִים אֻמּוֹת. וְהַתַּאֲוָה הַזּוֹ נִתְגַּלָּה עַל־יְדֵי לְשׁוֹנָם, כִּי כָּל אֻמָּה וְלָשׁוֹן מְנַבְּלִים אֶת פִּיהֶם בְּתַאֲוָה זוֹ, וְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא הֶעֱלָה וְהִגְבִּיהַּ אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל מִכְּלַל אֻמּוֹת הָעוֹלָם, שֶׁלֹּא יִהְיוּ כְּרוּכִים אַחַר הַתַּאֲוָה הַזּוֹ, עַל־יְדֵי שֶׁיְּקַדְּשׁוּ לְשׁוֹנָם, שֶׁזּוֹ

לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ שֶׁהֵם מְדַבְּרִים בָּהּ, וְזֶה בְּחִינַת: מְדוּרָה שֶׁל שִׁבְעִין כּוֹכְבִין הַנִּזְכָּר בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (וַיַּקְהֵל רג.); כִּי בְּעֶרֶב שַׁבָּת יוֹרֵד אוֹר גָּדוֹל מְאֹד בְּכָל הַשִּׁבְעִים כּוֹכָבִים, שֶׁהֵם כְּלַל הַשִּׁבְעִים אֻמּוֹת, שֶׁהֵם נִתְבַּטְּלִים תַּחַת הַנְּקֻדָּה שֶׁהִיא הָאוֹר הַיּוֹרֵד מִן הַשָּׁמַיִם, הַיְנוּ כִּי כּוֹכָב אֶחָד שׁוֹרֵף אֶת הַשִּׁבְעִים כּוֹכָבִים, שֶׁזֶּה סוֹד רְחִיצַת פָּנָיו, יָדָיו וְרַגְלָיו בְּמַיִם חַמִּים קֹדֶם שַׁבָּת, כִּי הָרָע הַכּוֹלֵל רוֹצֶה לְהִתְאַחֵז בָּאָדָם, וְעַל־יְדֵי הָאוֹר הַזֶּה נִתְבַּטְּלִין; הַיְנוּ הָרָע הַכּוֹלֵל שֶׁהוּא תַּבְעֵרַת הַמְּדוּרָה שֶׁל תַּאֲוַת נִאוּף, שֶׁכָּל הַשִּׁבְעִין אֻמּוֹת כְּלוּלִין בּוֹ, נִתְבַּטְּלִין לְגַמְרֵי [רָצָה לוֹמַר, שֶׁרַבֵּנוּ זַ״ל מַלְבִּישׁ אֶת סוֹד הַשִּׁבְעִים כּוֹכָבִים הַמִּתְקַבְּצִים יַחַד בְּעֶרֶב שַׁבָּת, לִשְׂרֹף אֶת הָאָדָם, וְיוֹרֵד מִלְּמַעְלָה כּוֹכָב אֶחָד וּמְבַטֵּל אוֹתָם, שֶׁזֶּה סוֹבֵב עַל לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ, שֶׁאָדָם מְקַדֵּשׁ אֶת לְשׁוֹנוֹ, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה הוּא מְכַבֶּה אֶת הַתַּאֲוָה הַכְּלוּלָה מִכָּל הַתַּאֲווֹת, שֶׁהִיא תַּאֲוַת נִאוּף, שֶׁהִיא תַּאֲוָה הַכְּלוּלָה, שֶׁכְּלַל אֻמּוֹת הָעוֹלָם נִתְבַּטְּלִין עַל־יְדֵי לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ].

בְּחִינַת מְדוּרָה שֶׁל שִׁבְעִין כּוֹכְבִין הַנִּזְכָּר בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (וַיַּקְהֵל רג.), **הַיְנוּ הָרָע הַכּוֹלֵל, שֶׁהוּא תַּבְעֵרַת הַמְּדוּרָה שֶׁל תַּאֲוַת נִאוּף, שֶׁכָּל הַשִּׁבְעִין אֻמּוֹת כְּלוּלִין בּוֹ.**

וְזֶה בְּחִינַת ׳חַשְׁמַ״ל — חַיּוֹת אֵשׁ מְמַלְּלוֹת׳ (חֲגִיגָה יג); **חַיּוֹת אֵשׁ — בְּחִינַת חַוָּה אִשָּׁה, הַיְנוּ בְּחִינַת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ כַּנַּ״ל, שֶׁעַל־יָדוֹ מִתְמַלֵּל וּמִשְׁתַּבֵּר אֵשׁ הַמְּדוּרָה שֶׁל שִׁבְעִין כּוֹכְבִין. וְזֶה בְּחִינַת מַ״ל מֵחַשְׁמַ״ל, שֶׁהֵם בְּחִינַת מְדוּרָה שֶׁל שִׁבְעִין כּוֹכְבִין, שֶׁנִּתְמַלֵּל וְנִתְבַּטֵּל עַל־יְדֵי לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, כִּי עַל שֵׁם זֶה נִקְרָא לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, כִּי ׳כָּל מָקוֹם שֶׁאַתָּה מוֹצֵא גֶּדֶר עֶרְוָה אַתָּה מוֹצֵא קְדֻשָּׁה׳** (מִדְרַשׁ רַבָּה קְדוֹשִׁים פָּרָשָׁה כד).

(**עַכְשָׁו** יְגַלֶּה סוֹד נִפְלָא, אֵיזֶה אוֹר יוֹרֵד לְכַלּוֹת אֶת הַקְּלִפּוֹת, שֶׁרוֹצוֹת לְהִתְאַחֵז בָּאָדָם בְּעֶרֶב שַׁבָּת); **וְזֶה בְּחִינַת חַשְׁמַ״ל — ׳חַיּוֹת אֵשׁ מְמַלְּלוֹת׳** (חֲגִיגָה יג:). [בְּמַתְנִיתָא תָּנָא: עִתִּים חָשׁוֹת עִתִּים מְמַלְּלוֹת. בְּשָׁעָה שֶׁהַדִּבּוּר יוֹצֵא מִפִּי הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא חָשׁוֹת, וּבְשָׁעָה שֶׁאֵין הַדִּבּוּר יוֹצֵא מִפִּי הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מְמַלְּלוֹת]. הַיְנוּ אוֹר הַחַשְׁמַל שֶׁשּׁוֹרֵף אֶת הַקְּלִפּוֹת, זֶה עַל־יְדֵי הַדִּבּוּר, שֶׁאָדָם מְדַבֵּר בְּחַיּוֹת אֵשׁ, אֲשֶׁר ׳חַיּוֹת אֵשׁ׳ הִיא בְּחִינַת חַוָּה, שֶׁהִיא בְּחִינַת אִשָּׁה; כִּי עֲשָׂרָה קַבִּין שִׂיחָה יָרְדוּ לָעוֹלָם, וְתִשְׁעָה נָטְלוּ נָשִׁים (קִדּוּשִׁין מט:); כִּי אֶצְלָן הַדִּבּוּר מִתְגַּבֵּר יוֹתֵר, כִּי הֵן בְּחִינַת מַלְכוּת, הַיְנוּ בְּחִינַת לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ כַּנַּ״ל, שֶׁעַל יָדוֹ מִתְמַלֵּל וּמִשְׁתַּבֵּר אֵשׁ הַמְּדוּרָה שֶׁל שִׁבְעִין כּוֹכְבִין; הַיְנוּ כְּשֶׁאָדָם זוֹכֶה לְקַדֵּשׁ וּלְטַהֵר אֶת דִּבּוּרוֹ, וּמְדַבֵּר רַק דִּבּוּרִים קְדוֹשִׁים, שֶׁזֶּה שְׁלֵמוּת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, שֶׁמְּדַבֵּר דִּבּוּרֵי אֱמוּנָה וְהַשְׁגָּחָה פְּרָטִית, דִּבּוּרֵי תְּפִלָּה שֶׁמְּדַבֵּר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, שֶׁהוּא בְּחִינַת מַיִן נוּקְבִין, דִּבּוּרֵי תּוֹרָה שֶׁמְּדַבֵּר דִּבּוּרָיו יִתְבָּרַךְ, שֶׁהוּא בְּחִינַת מַיִן דּוּכְרִין, וְזֶה בְּחִינַת מַ״ל מֵ׳חַשְׁמַל׳, שֶׁהֵם בְּחִינַת מְדוּרָה שֶׁל שִׁבְעִין כּוֹכְבִין, שֶׁנִּתְמַלֵּל וְנִתְבַּטֵּל עַל־יְדֵי לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ; הַיְנוּ כִּי תֵּבַת חַשְׁמַל נֶחֱלֶקֶת לִשְׁתֵּי תֵּבוֹת: חַ״שׁ מַ״ל; מַ״ל עוֹלֶה ע׳, שֶׁהֵם הַשִּׁבְעִים כּוֹכָבִים, כְּנֶגֶד הַשִּׁבְעִים אֻמּוֹת, שֶׁהִיא תַּאֲוַת נִאוּף, הַכְּלוּלָה אֵצֶל כָּל הַשִּׁבְעִין אֻמּוֹת, נִתְבַּטֵּל עַל־יְדֵי חַ״שׁ — חַיּוֹת אֵשׁ, דִּבּוּרוֹ בְּהִתְלַהֲבוּת דִּקְדֻשָּׁה, כִּי עַל שֵׁם זֶה נִקְרָא לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ, כִּי כָל מָקוֹם שֶׁאַתָּה מוֹצֵא גֶּדֶר עֶרְוָה, אַתָּה מוֹצֵא קְדֻשָּׁה (מִדְרַשׁ רַבָּה קְדוֹשִׁים, פָּרָשָׁה כד); וְלָכֵן כְּשֶׁאָדָם מְקַדֵּשׁ וּמְטַהֵר אֶת דִּבּוּרוֹ, וְשׁוֹמֵר מְאֹד מַה

שֶׁמְּדַבֵּר, זֶה סִימָן שֶׁאוֹחֵז בִּקְדֻשָּׁה. וְזֶה שֶׁפֵּרֵשׁ רַשְׁ״י (בְּרֵאשִׁית ב, כד): ״עַל־כֵּן יַעֲזָב אִישׁ אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ״, מִכָּאן שֶׁנֶּאֱמַר לָהֶם עֲרָיוֹת, רוּחַ־הַקֹּדֶשׁ אוֹמֶרֶת כֵּן; הַיְנוּ רוּחַ־הַקֹּדֶשׁ בָּאָה עַל־יְדֵי שֶׁמְּקַדֵּשׁ אֶת דִּבּוּרוֹ, כַּמּוּבָא (זֹהַר חֻקַּת קפג:): כָּל מַאן דְּנָטִיר פּוּמֵיהּ וּלְשָׁנֵיהּ, זָכֵי לְאִתְלַבְּשָׁא בְּרוּחַ דְּקֻדְשָׁא, הַיְנוּ לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, שֶׁמְּקַדֵּשׁ אֶת דִּבּוּרוֹ, כְּמוֹ (תְּהִלִּים לג, ו): ״בִּדְבַר יְהוָ״ה שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ וּבְרוּחַ פִּיו כָּל צְבָאָם״, מְקַשֵּׁר אֶת הַדִּבּוּר אֶל הָרוּחַ, שֶׁעַל־יְדֵי לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ נֶאֱסָר וְנִתְקַשֵּׁר הַתַּאֲוָה שֶׁל תַּאֲוַת נאוּף, הַיְנוּ הַמְּדוּרָה שֶׁל שִׁבְעִין כּוֹכְבִין, שֶׁאֵין לוֹ שְׁלִיטָה עַל יִשְׂרָאֵל עַל־יְדֵי לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ, בִּבְחִינַת לָשׁוֹן נוֹפֶל עַל לָשׁוֹן כַּנַּ״ל, שֶׁהָרוּחַ שְׁטוּת נִתְבַּטֵּל עַל־יְדֵי רוּחַ־הַקֹּדֶשׁ, כִּי אֵין אָדָם עוֹבֵר עֲבֵרָה, אֶלָּא אִם־כֵּן נִכְנַס בּוֹ רוּחַ שְׁטוּת (סוֹטָה ג.), וּכְשֶׁאָדָם מְקַדֵּשׁ וּמְטַהֵר אֶת דִּבּוּרוֹ, עַל־יְדֵי־זֶה מְבַטֵּל אֶת תַּאֲוַת נאוּף שֶׁבּוֹ. וְזֶה בְּחִינַת תִּקּוּן הַבְּרִית, שֶׁהוּא בְּחִינַת רוּחַ־הַקֹּדֶשׁ, בִּבְחִינַת ״וְלֹא קָמָה עוֹד רוּחַ בְּאִישׁ״ (כְּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל זְבָחִים קטז). וְזֶה: ״וַיִּסְגֹּר בָּשָׂר תַּחְתֶּנָּה״ — ׳לֹא נִצְרְכָה אֶלָּא לִמְקוֹם הַחֲתָךְ׳ (בְּרָכוֹת סא), הַיְנוּ חִתּוּךְ הַדִּבּוּר.

וְזֶה שֶׁפֵּרֵשׁ רַשְׁ״י (בְּרֵאשִׁית ב, כד): **״עַל כֵּן יַעֲזָב אִישׁ אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ״, ׳מִכָּאן שֶׁנֶּאֱסָר לָהֶם עֲרָיוֹת — רוּחַ־הַקֹּדֶשׁ אוֹמֶרֶת כֵּן׳; ׳רוּחַ־הַקֹּדֶשׁ׳ הַיְנוּ לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, כְּמוֹ (תְּהִלִּים לג): ״וּבְרוּחַ פִּיו כָּל צְבָאָם״, שֶׁעַל־יְדֵי לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ נֶאֱסָר וְנִתְקַשֵּׁר הַתַּאֲוָה שֶׁל תַּאֲוַת נאוּף, הַיְנוּ הַמְּדוּרָה שֶׁל שִׁבְעִין כּוֹכְבִין, שֶׁאֵין לוֹ שְׁלִיטָה עַל יִשְׂרָאֵל עַל־יְדֵי לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, בִּבְחִינַת ׳לָשׁוֹן נוֹפֶל עַל לָשׁוֹן כַּנַּ״ל, שֶׁהָרוּחַ שְׁטוּת נִתְבַּטֵּל עַל־יְדֵי רוּחַ־הַקֹּדֶשׁ. וְזֶה בְּחִינַת תִּקּוּן הַבְּרִית, שֶׁהוּא בְּחִינַת רוּחַ־הַקֹּדֶשׁ, בִּבְחִינַת ״וְלֹא קָמָה עוֹד רוּחַ בְּאִישׁ״** (כְּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל זְבָחִים קטז). **וְזֶה: ״וַיִּסְגֹּר בָּשָׂר תַּחְתֶּנָּה״ — ׳לֹא נִצְרְכָה אֶלָּא לִמְקוֹם הַחֲתָךְ׳** (בְּרָכוֹת סא), **הַיְנוּ חִתּוּךְ הַדִּבּוּר.**

וְזֶה (שָׁם): **״וַיִּבֶן״ — עֲשָׂאָהּ כְּאוֹצָר, שֶׁעִקַּר עֲשִׂיָּה וְתִקּוּן שֶׁל לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ תּוֹלֶה בְּ״יִרְאַת ה׳ הִיא אוֹצָרוֹ״** (יְשַׁעְיָהוּ לג), **כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב** (קֹהֶלֶת יב): **״סוֹף דָּבָר הַכֹּל נִשְׁמָע, אֶת הָאֱלֹקִים יְרָא״. וְזֶה: כְּאוֹצָר שֶׁל חִטִּים; הַיְנוּ הַיִּרְאָה הוּא אוֹצָר, שֶׁבּוֹ תְּלוּי עֲשִׂיָּה וְתִקּוּן שֶׁל חִטָּה — עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת שֶׁל לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ** (תִּקּוּן טז); **הַיְנוּ כְּשֶׁאָדָם מְקַדֵּשׁ אֶת דִּבּוּרוֹ הַיּוֹצֵא** לָא אַקְשׁוּ. וּפֵרֵשׁ רַשְׁ״י: אֵבֶר לְתַשְׁמִישׁ לָא אַקְשׁוּ, עַיֵּין שָׁם; הַיְנוּ עַל־יְדֵי שֶׁזּוֹכֶה לְקַדֵּשׁ אֶת הַדִּבּוּר, שֶׁזֶּה שְׁלֵמוּת לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ, עַל־יְדֵי־זֶה זוֹכִים לְבַטֵּל אֶת תַּאֲוַת נאוּף מֵעַצְמוֹ, וְעַל־יְדֵי־זֶה זוֹכֶה לְרוּחַ־הַקֹּדֶשׁ, כִּי זֶה תָּלוּי בָּזֶה. וְזֶה: ״וַיִּסְגֹּר בָּשָׂר תַּחְתֶּנָּה״, וְדָרְשׁוּ עַל זֶה חַכְמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרָכוֹת סא.): לֹא נִצְרְכָה אֶלָּא לִמְקוֹם הַחֲתָךְ, הַיְנוּ חִתּוּךְ הַדִּבּוּר, כִּי נִתְקַן חִתּוּךְ הַדִּבּוּר אֵצֶל חַוָּה. וְזֶה (שָׁם): ״וַיִּבֶן״ — עֲשָׂאָהּ כְּאוֹצָר, שֶׁעִקַּר עֲשִׂיָּה וְתִקּוּן שֶׁל לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ תּוֹלֶה בְּ״יִרְאַת ה׳ הִיא אוֹצָרוֹ״ (יְשַׁעְיָה לג, ו), כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (קֹהֶלֶת יב, יג): ״סוֹף דָּבָר הַכֹּל נִשְׁמָע, אֶת הָאֱלֹקִים יְרָא״. וְזֶה: כְּאוֹצָר שֶׁל חִטִּים; הַיְנוּ הַיִּרְאָה הוּא אוֹצָר, שֶׁבּוֹ תְּלוּי עֲשִׂיָּה וְתִקּוּן שֶׁל חִטָּה — עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת שֶׁל לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ (תִּקּוּן טז); הַיְנוּ כְּשֶׁאָדָם מְקַדֵּשׁ אֶת דִּבּוּרוֹ הַיּוֹצֵא

מֵהֶם כ״ב אוֹתִיּוֹת, עַל־יְדֵי־זֶה זוֹכֶה לְיִרְאָה. (עַכְשָׁו יַלְבִּישׁ אֶת הַשָּׁגָתוֹ בְּפָסוּק): וְזֶה בְּחִינַת (תְּהִלִּים ס, ח): ״אֱלֹקִים דִּבֶּר בְּקָדְשׁוֹ״, שְׁדִּבּוּר הַקֹּדֶשׁ תּוֹלֶה בְּ״אֱלֹקִים יְרָא״; הַיְנוּ לִזְכּוֹת לְדִבּוּר הַקֹּדֶשׁ צָרִיךְ לְהַגִּיעַ לִשְׁלֵמוּת הַיִּרְאָה, שְׁזּוֹכִין עַל־יְדֵי קְדֻשַּׁת הַבְּרִית. וְיוֹסֵף, עַל־יְדֵי שֶׁהָיָה לוֹ שְׁלֵמוּת לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בְּרֵאשִׁית מה, יב): ״כִּי פִי הַמְדַבֵּר אֲלֵיכֶם״ בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ (רַשִׁ״י שָׁם), עַל־כֵּן כָּתוּב בּוֹ (שָׁם מא, לח): ״הֲנִמְצָא כָזֶה אִישׁ אֲשֶׁר רוּחַ אֱלֹקִים בּוֹ״; ׳רוּחַ אֱלֹקִים׳ הַיְנוּ תִּקּוּן הַבְּרִית, בִּבְחִינַת: ״וְלֹא קָמָה עוֹד רוּחַ בְּאִישׁ״; כִּי בִּלְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ תָּלוּי תִּקּוּן הַבְּרִית, בִּבְחִינַת: ׳מִפָּאן שֶׁנֶּאֱסַר לָהֶם עֲרָיוֹת׳, כִּי זֶה בִּלֹּא זֶה אִי אֶפְשָׁר לִהְיוֹת, הַיְנוּ תִּקּוּן הַבְּרִית וּשְׁלֵמוּת לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ הֵם תְּלוּיִים זֶה בָּזֶה. וְעַל־כֵּן אָמַר יוֹסֵף (בְּרֵאשִׁית מב, יח): ״אֶת הָאֱלֹהִים אֲנִי יָרֵא״, כִּי הוּא זָכָה בִּשְׁלֵמוּת לְיִרְאַת אֱלֹקִים, שֶׁהוּא אוֹצָר הַמַּחֲזִיק בּוֹ כַּ״ב אוֹתִיּוֹת שֶׁל שְׁלֵמוּת לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ כַּנַּ״ל.

(עַכְשָׁו יַלְבִּישׁ אֶת הַשָּׁגָתוֹ בְּפָסוּק): וְזֶה (מִשְׁלֵי כט, ג): ״וְרֹעֶה זוֹנוֹת יְאַבֵּד הוֹן״; אַל תִּקְרֵי ׳מֵהוֹנֶךָ׳ אֶלָּא ׳מִגְּרוֹנֶךָ׳, שֶׁהוּא בְּחִינַת לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ, כִּי מִי שֶׁפּוֹגֵם בַּבְּרִית מְאַבֵּד לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ. וְזֶה (שָׁם ג, ט): ״כַּבֵּד אֶת ה׳ מֵהוֹנֶךָ״, כַּבֵּד דַּיְקָא, כִּי בּוֹ תָּלוּי בְּחִינַת כָּבוֹד, כִּי הֵפֶךְ הַכָּבוֹד הֵם חֳרָפוֹת וּבְזָיוֹנוֹת. וְהֵם תּוֹלִים בִּמְקוֹם עֲרָיוֹת, כַּמּוּבָא בַּתִּקּוּנִים (תִּקּוּן נח) עַל הַפָּסוּק (בְּרֵאשִׁית ב, כה): ״וְלֹא יִתְבּוֹשָׁשׁוּ״, אֵין בּוֹשֶׁת אֶלָּא בִּמְקוֹם עֲרָיוֹת; ׳עֲרָיוֹת׳ הוּא פֶּגֶם הַבְּרִית, בִּבְחִינַת עָרְלָה, בְּחִינַת (בְּרֵאשִׁית לד, יד): ״כִּי חֶרְפָּה הִיא לָנוּ״. וְזֶה: ׳כַּבֵּד׳, שֶׁהוּא הֵפֶךְ שֶׁל חֳרָפוֹת וּבְזָיוֹנוֹת, שֶׁהוּא תּוֹלֶה בְּ׳הוֹנֶךָ׳, הַיְנוּ בִּגְרוֹנֶךָ, שֶׁהוּא שְׁלֵמוּת לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ כַּנַּ״ל. הַיְנוּ כְּשֶׁאָדָם מְקַדֵּשׁ אֶת דִּבּוּרוֹ, שֶׁזֶּה שְׁלֵמוּת לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ, וּמְדַבֵּר רַק דִּבּוּרֵי

(תְּהִלִּים ס): ״אֱלֹקִים דִּבֶּר בְּקָדְשׁוֹ״, שֶׁדִּבּוּר הַקֹּדֶשׁ תּוֹלֶה בְּ״אֱלֹקִים יְרָא״.

וְיוֹסֵף, עַל־יְדֵי שֶׁהָיָה לוֹ שְׁלֵמוּת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בְּרֵאשִׁית מה): ״כִּי פִי הַמְדַבֵּר אֲלֵיכֶם״ בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, עַל כֵּן כָּתוּב בּוֹ (שָׁם מא): ״הֲנִמְצָא כָזֶה אִישׁ אֲשֶׁר רוּחַ אֱלֹקִים בּוֹ״; רוּחַ אֱלֹקִים — הַיְנוּ תִּקּוּן הַבְּרִית, בִּבְחִינַת ״וְלֹא קָמָה עוֹד רוּחַ בְּאִישׁ״, כִּי בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ תָּלוּי תִּקּוּן הַבְּרִית, בִּבְחִינַת ״מִפָּאן שֶׁנֶּאֱסַר לָהֶם עֲרָיוֹת״, כִּי זֶה בִּלֹּא זֶה אִי אֶפְשָׁר לִהְיוֹת, הַיְנוּ תִּקּוּן הַבְּרִית וּשְׁלֵמוּת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ הֵם תְּלוּיִים זֶה בָּזֶה. וְזֶה (מִשְׁלֵי כט): ״וְרֹעֶה זוֹנוֹת יְאַבֵּד הוֹן״ — אַל תִּקְרֵי ׳מֵהוֹנֶךָ׳ אֶלָּא ׳מִגְּרוֹנֶךָ׳, שֶׁהוּא בְּחִינַת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, כִּי מִי שֶׁפּוֹגֵם בַּבְּרִית מְאַבֵּד לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ.

וְזֶה (שָׁם ג): ״כַּבֵּד אֶת ה׳ מֵהוֹנֶךָ״ — כַּבֵּד דַּיְקָא, כִּי בּוֹ תָּלוּי בְּחִינַת כָּבוֹד, כִּי הֵפֶךְ הַכָּבוֹד הֵם חֳרָפוֹת וּבְזָיוֹנוֹת. וְהֵם תּוֹלִים בִּמְקוֹם עֲרָיוֹת, כַּמּוּבָא בַּתִּקּוּנִים (תִּקּוּן נח): ״וְלֹא יִתְבּוֹשָׁשׁוּ״ — אֵין בּוֹשֶׁת אֶלָּא בִּמְקוֹם עֲרָיוֹת; עֲרָיוֹת הוּא פֶּגֶם הַבְּרִית, בִּבְחִינַת עָרְלָה, בְּחִינַת (בְּרֵאשִׁית לד) ״כִּי חֶרְפָּה הִיא לָנוּ״. וְזֶה: ׳כַּבֵּד׳, שֶׁהוּא הֵפֶךְ שֶׁל חֳרָפוֹת וּבְזָיוֹנוֹת, שֶׁהוּא תּוֹלֶה בְּ׳הוֹנֶךָ׳, הַיְנוּ בִּגְרוֹנֶךָ, שֶׁהוּא שְׁלֵמוּת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ כַּנַּ״ל. וְשֶׁם ״יוֹסֵף״, עַל שֵׁם שְׁלֵמוּת

אֱמוּנָה וְהַשְׁגָּחָה פְּרָטִית, דִּבּוּרֵי תּוֹרָה וּתְפִלָּה, עַל־יְדֵי־זֶה הוּא מְקַדֵּשׁ אֶת הַמֹּחַ, וְזוֹכֶה לְכָבוֹד אֱלֹקִי, שֶׁמֵּאִיר עָלָיו אוֹרוֹ יִתְבָּרַךְ, וְאָז בְּנֵי־אָדָם מְכַבְּדִים אוֹתוֹ. אֲבָל בָּרֵגַע שֶׁאָדָם, רַחֲמָנָא לִישֵׁזְבָן, פּוֹגֵם בַּבְּרִית, הוּא מְאַבֵּד אֶת הַקּוֹל שֶׁלּוֹ, שֶׁזֶּה מַה שֶּׁדָּרְשׁוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (הוּבָא בְּבָאֵר הֵיטֵב, סִימָן נג בְּשֵׁם הַפְּסִיקְתָא) עַל הַפָּסוּק: ״כַּבֵּד אֶת יְיָ״ה מֵהוֹנֶךָ״, אַל תִּקְרֵי ׳מֵהוֹנֶךָ׳ אֶלָּא ׳מִגְּרוֹנֶךָ׳, שֶׁצְּרִיכִים לְכַבֵּד אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא עִם הַקּוֹל שֶׁלּוֹ. וְרַבֵּנוּ זַ״ל דּוֹרֵשׁ מִזֶּה ״וְרֹעָה זוֹנוֹת יְאַבֵּד הוֹן״, מִי שֶׁפָּגַם בַּבְּרִית, הוּא מְאַבֵּד אֶת הַקּוֹל שֶׁלּוֹ, כִּי אַל תִּקְרֵי ׳מֵהוֹנֶךָ׳ אֶלָּא ׳מִגְּרוֹנֶךָ׳, וְאָז נִמְשֶׁכֶת עָלָיו חֶרְפָּה, שֶׁהוּא פְּגַם הַבְּרִית, וּבְנֵי אָדָם לֹא יְכוֹלִים לִסְבֹּל אוֹתוֹ. וְלָכֵן הָעִקָּר רַק לְקַשֵּׁר אֶת עַצְמוֹ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וּלְקַדֵּשׁ אֶת קוֹלוֹ, וּלְדַבֵּר דִּבּוּרִים קְדוֹשִׁים, שֶׁזּוֹ שְׁלֵמוּת לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ. וְשָׁם ״יוֹסֵף״, עַל שֵׁם שְׁלֵמוּת לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ, שֶׁהוּא תִּקּוּן הַבְּרִית, בִּבְחִינַת (שָׁם ל, כג): **״אָסַף אֱלֹקִים אֶת חֶרְפָּתִי״; כִּי בּוֹ תָּלוּי כָּבוֹד, כִּי אֵין בֹּשֶׁת אֶלָּא בְּמָקוֹם עֲרָיוֹן כַּנַּ״ל.** כִּי נִקְרָא יוֹסֵף עַל שֵׁם ״אָסַף אֱלֹקִים אֶת חֶרְפָּתִי״, וְהַחֶרְפָּה בָּאָה עַל מָקוֹם עֲרָיוֹן, הַיְנוּ מִי שֶׁפּוֹגֵם בַּבְּרִית, בָּאִים עָלָיו חֲרָפוֹת וּבְזָיוֹנוֹת, שֶׁמְּחָרְפִים וּמְגַדְּפִים אוֹתוֹ. וְתֵכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁנּוֹלַד יוֹסֵף, שֶׁזָּכָה לְשְׁלֵמוּת תִּקּוּן הַבְּרִית, תִּקּוּן הַלָּשׁוֹן, עַל־כֵּן אָמְרָה רָחֵל: ״אָסַף אֱלֹקִים אֶת חֶרְפָּתִי״, שֶׁנִּתְגַּלָּה קְדֻשַּׁת יוֹסֵף, שֶׁהוּא קְדֻשַּׁת הַבְּרִית, שְׁלֵמוּת לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ. וְנָחָשׁ, שֶׁהוּא הָרַע הַכּוֹלֵל הַנַּ״ל, כְּשֶׁאֵין שְׁלֵמוּת בִּלְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ, אֲזַי הוּא הוֹלֵךְ וְשׁוֹלֵט עַל לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ, בִּבְחִינַת: ׳נָחָשׁ שֶׁלְּטָנוּתֵהּ עַל בִּשְׁרָא׳, הַיְנוּ בְּחִינַת חַוָּה הַנַּ״ל, שֶׁהִיא בָּשָׂר מִבְּשָׂרוֹ, בִּבְחִינוֹת ״בְּשַׂר קֹדֶשׁ״ (חַגַּי ב). וְזֶה בְּחִינַת נָחָשׁ, שֶׁפִּתָּה לְחַוָּה וְהֵטִיל בָּהּ זֻהֲמָא, שֶׁהוּא הָרוּחַ סְעָרָה, הָרוּחַ שְׁטוּת, אֵשֶׁת כְּסִילוּת (מִשְׁלֵי ט, יג), וְהוֹלֵךְ וּמְפַתֶּה אֶת הָרוּחַ־הַקֹּדֶשׁ, שֶׁהוּא לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ, אִשָּׁה חֲכָמָה, בִּבְחִינַת ״חַכְמוֹת נָשִׁים״ (מִשְׁלֵי יד, א), וּמֵטִיל בָּהּ זֻהֲמָא; הַיְנוּ שֶׁכָּל קְלִפַּת הַנָּחָשׁ, שֶׁהִכְנִיס זֻהֲמָא בְּחַוָּה, פֵּרוּשׁ שֶׁפָּגַם בַּדִּבּוּר, וְעַל־יְדֵי־זֶה גָּרַם לְהַכְנִיס בָּהּ זֻהֲמָא, וּמִשָּׁם בָּאוֹת כָּל הַצָּרוֹת, כִּי הַכֹּל בָּא רַק עַל־יְדֵי פְּגַם הַדִּבּוּר, שֶׁזֶּה סוֹד ׳נָחָשׁ בָּא עַל חַוָּה וְהִטִּיל בָּהּ זֻהֲמָא׳, הַיְנוּ שֶׁפָּגַם בַּדִּבּוּר, וְעַל־יְדֵי־זֶה שֶׁאָדָם פּוֹגֵם בַּדִּבּוּר, רַחֲמָנָא לְצַלָּן, נִטְמָא בְּשַׂר הַקֹּדֶשׁ, שֶׁהוּא הַבְּרִית. וּמֵהַנָּחָשׁ, מִמֶּנּוּ יוֹנְקִים כָּל הַשִּׁבְעִים אֻמּוֹת הַיְנוּ הָרַע שֶׁלָּהֶם, כִּי הַנָּחָשׁ הוּא נוּקְבָא דְּסָמ״ךְ־מ״ם הַמְפַתֶּה לִבְנֵי־אָדָם לֵילֵךְ בְּדֶרֶךְ עֲקַלְקַלּוֹת. וְזֶה בְּחִינַת (בְּרֵאשִׁית ד, ז): ״לַפֶּתַח

לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, שֶׁהוּא תִּקּוּן הַבְּרִית, בִּבְחִינַת (שָׁם ל): **״אָסַף אֱלֹקִים אֶת חֶרְפָּתִי״, כִּי בּוֹ תָּלוּי כָּבוֹד, כִּי אֵין בֹּשֶׁת אֶלָּא בְּמָקוֹם עֲרָיוֹן כַּנַּ״ל.**

וְנָחָשׁ, שֶׁהוּא הָרַע הַכּוֹלֵל הַנַּ״ל — כְּשֶׁאֵין שְׁלֵמוּת בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, אֲזַי הוּא הוֹלֵךְ וְשׁוֹלֵט עַל לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, בִּבְחִינַת ׳נָחָשׁ שֶׁלְּטָנוּתֵהּ עַל בִּשְׁרָא׳ (כַּמּוּבָא בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ), **הַיְנוּ בְּחִינַת חַוָּה הַנַּ״ל, שֶׁהִיא בָּשָׂר מִבְּשָׂרוֹ, בִּבְחִינוֹת ״בְּשַׂר קֹדֶשׁ״** (חַגַּי ב). **וְזֶה בְּחִינַת נָחָשׁ, שֶׁפִּתָּה לְחַוָּה וְהֵטִיל בָּהּ זֻהֲמָא, שֶׁהוּא הָרוּחַ סְעָרָה, הָרוּחַ שְׁטוּת, אֵשֶׁת כְּסִילוּת** (מִשְׁלֵי ט), **וְהוֹלֵךְ וּמְפַתֶּה אֶת הָרוּחַ הַקֹּדֶשׁ, שֶׁהוּא לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, אִשָּׁה חֲכָמָה, בִּבְחִינַת ״חַכְמוֹת נָשִׁים״** (מִשְׁלֵי יד), **וּמֵטִיל בָּהּ זֻהֲמָא**; הַיְנוּ שֶׁכָּל קְלִפַּת הַנָּחָשׁ, שֶׁהִכְנִיס זֻהֲמָא בְּחַוָּה, פֵּרוּשׁ שֶׁפָּגַם בַּדִּבּוּר, וְעַל־יְדֵי־זֶה גָּרַם לְהַכְנִיס בָּהּ זֻהֲמָא, וּמִשָּׁם בָּאוֹת כָּל הַצָּרוֹת, כִּי הַכֹּל בָּא רַק עַל־יְדֵי פְּגַם הַדִּבּוּר, שֶׁזֶּה סוֹד ׳נָחָשׁ בָּא עַל חַוָּה וְהִטִּיל בָּהּ זֻהֲמָא׳, הַיְנוּ שֶׁפָּגַם בַּדִּבּוּר, וְעַל־יְדֵי־זֶה שֶׁאָדָם פּוֹגֵם בַּדִּבּוּר, רַחֲמָנָא לְצַלָּן, נִטְמָא בְּשַׂר הַקֹּדֶשׁ, שֶׁהוּא הַבְּרִית. וּמֵהַנָּחָשׁ, מִמֶּנּוּ יוֹנְקִים כָּל הַשִּׁבְעִים אֻמּוֹת הַיְנוּ הָרַע שֶׁלָּהֶם, כִּי הַנָּחָשׁ הוּא נוּקְבָא דְּסָמ״ךְ־מ״ם הַמְפַתֶּה לִבְנֵי־אָדָם לֵילֵךְ בְּדֶרֶךְ עֲקַלְקַלּוֹת. וְזֶה בְּחִינַת (בְּרֵאשִׁית ד, ז): ״לַפֶּתַח

חַטָּאת רוֹבֵץ״; ׳לַפֶּתַח׳ הַיְנוּ ׳פִּתְחִי פִיךְ׳ שֶׁל לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ, שֶׁהַחַטָּאת הַזֶּה רוֹבֵץ לִינֹק מִמֶּנּוּ: וְעַל־כֵּן צְרִיכִים מְאֹד מְאֹד לְהִזָּהֵר עַל פְּתִחֵי פִיו, לֹא לְדַבֵּר כְּלָל הָעוֹלֶה עַל רוּחוֹ, וְתָמִיד יְדַבֵּר רַק לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ, הַיְנוּ שֶׁיְקַדֵּשׁ אֶת לְשׁוֹנוֹ בְּדִבּוּרֵי אֱמוּנָה וְהַשְׁגָּחָה פְּרָטִית, וְעַל־יְדֵי־זֶה יַמְשִׁיךְ עַל עַצְמוֹ אוֹר וְזִיו וְחִיּוּת וּדְבֵקוּת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, וּקְדֻשַּׁת וְטָהֳרַת הַמֹּחִין, שֶׁיִּהְיֶה בָּטֵל וּמְבֻטָּל אֶל הָאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְעַל־יְדֵי־זֶה יִזְכֶּה לִשְׁלֵמוּת קְדֻשַּׁת הַבְּרִית.

לַפֶּתַח, הַיְנוּ ׳פִּתְחִי פִיךְ׳ שֶׁל לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, שֶׁהַחַטָּאת הַזֶּה רוֹבֵץ לִינֹק מִמֶּנּוּ:

ד וְדַע, שֶׁאֹשֶׁת כְּסִילוּת הַזֹּאת, שֶׁהִוא כְּלָלוּת הָרָע שֶׁל שִׁבְעִים לְשׁוֹן, אִי אֶפְשָׁר לָהֶם לִינֹק מֵאִשָּׁה חֲכָמָה, מִלְּשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ הַנַּ״ל, אֶלָּא עַל־יְדֵי בְּחִינַת ׳עֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע׳, שֶׁעַל־יָדוֹ הוּא מְפַתֶּה אֶת הַלְּשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ וּמֵטִיל בָּהּ זֻהֲמָא. וְעֵץ הַדַּעַת, שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שְׁנֵי כֹּחוֹת שֶׁהֵן טוֹב וָרָע, הוּא אֶמְצָעִי בֵּין לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, שֶׁהוּא אִשָּׁה חֲכָמָה, שֶׁכֻּלּוֹ טוֹב, וּבֵין לָשׁוֹן שֶׁל שִׁבְעִים עַמִּין, שֶׁכֻּלּוֹ רַע:

וְעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע זֶה לְשׁוֹן תַּרְגּוּם, שֶׁהוּא אֶמְצָעִי בֵּין לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ וּבֵין לָשׁוֹן שֶׁל שִׁבְעִים עַמִּין. וּלְשׁוֹן עַמִּין, כְּשֶׁרוֹצִים לִינֹק מִלְּשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, אִי אֶפְשָׁר

הַנַּ״ל, אֶלָּא עַל־יְדֵי בְּחִינַת עֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע; הַיְנוּ מֵאָז שֶׁטָּעַם אָדָם עַל־יְדֵי חַוָּה אִשְׁתּוֹ מֵעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע, נִתְעָרֵב כָּל הַבְּרִיאָה כֻּלָּהּ בְּטוֹב וְרַע, הַטּוֹב הוּא גִּלּוּי אֱמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּגִלּוּי רַב וְנִפְלָא מְאֹד, וְהָרָע זֶה הַהֶעְלֵם וְהַהֶסְתֵּר שֶׁמַּעֲלִים וּמַסְתִּיר וּמְכַסֶּה אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְאִם לֹא הָיָה אוֹכֵל מֵעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע, אָז הָעוֹלָם הָיָה מִתְקַן, וְהָיוּ נִכְלָלִים בְּעֵץ הַחַיִּים, ״וְחַי לְעוֹלָם״, אֲבָל בּוֹ בָּרֵעַ שֶׁאָדָם הָרִאשׁוֹן טָעַם מֵעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע עַל־יְדֵי חַוָּה, נִתְעָרְבָה כָּל הַבְּרִיאָה כֻּלָּהּ, וּמִשָּׁם נִשְׁתַּלְשֵׁל שֶׁעַל יָדוֹ הוּא מְפַתֶּה אֶת לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ וּמֵטִיל בָּהּ זֻהֲמָא, כִּי זוֹ הִיא הַבְּחִירָה, הַיְנוּ וְעֵץ הַדַּעַת, שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שְׁנֵי כֹּחוֹת, שֶׁהֵן טוֹב וָרָע, הוּא אֶמְצָעִי בֵּין לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ, שֶׁהוּא אִשָּׁה חֲכָמָה, שֶׁכֻּלּוֹ טוֹב, וּבֵין לָשׁוֹן שֶׁל שִׁבְעִין עַמְמִין, שֶׁכֻּלּוֹ רַע; הַיְנוּ כִּי בְּאוֹתִיּוֹת לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ נִבְרָא הָעוֹלָם, כִּי דּוֹמֵם, צוֹמֵחַ, חַי, מְדַבֵּר, שֶׁהֵם כְּלַל הַנִּבְרָאִים, הֵם צֵרוּפֵי אוֹתִיּוֹת שֶׁל לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ, וְרַק בְּשִׁבְיל זוֹ הַתַּכְלִית נִבְרָא הָאָדָם — לְהַכִּיר אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מִכָּל פְּרָטֵי הַבְּרִיאָה, הַיְנוּ לְלַקֵּט אֶת הָאוֹתִיּוֹת מִכָּל פֵּרָט וּפֵרָט מִפְּרָטִיּוּת דּוֹמֵם, צוֹמֵחַ, חַי, מְדַבֵּר, עֲשִׂיָּה, יְצִירָה, בְּרִיאָה, אֲצִילוּת, וּלְצָרְפָם בְּצֵרוּפִים, עַד שֶׁיַּשִּׂיג רָזִין וְסִתְרֵי הַבְּרִיאָה, שֶׁזֶּה סוֹד עֵץ הַחַיִּים. אֲבָל לְהֵפֶךְ וְעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע, זֶה לְשׁוֹן תַּרְגּוּם, שֶׁהוּא אֶמְצָעִי בֵּין לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ וּבֵין לָשׁוֹן שֶׁל שִׁבְעִין עַמְמִין, שֶׁהֵם כְּלַל הַכְּפִירוֹת וְהָאֶפִּיקוֹרְסוּת, הַהַעֲלָמוֹת וְהַסְתָּרוֹת הַמְכַסּוֹת וּמַסְתִּירוֹת אֶת צֵרוּפֵי אוֹתִיּוֹת שֶׁבָּהֶם נִבְרָא הָעוֹלָם, כִּי לָשׁוֹן שֶׁל שִׁבְעִין עַמְמִין הֵם רַע גָּמוּר, תַּכְלִית הַהֵפֶךְ מִלְּשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ, עִם כָּל זֹאת גַּם הֵם יוֹנְקִים מֵהַקְּדֻשָּׁה, כִּי בִּלְעֲדֵי הַקְּדֻשָּׁה אֵין לָהֶם שׁוּם קִיּוּם. וּלְשׁוֹן עַמְמִין, כְּשֶׁרוֹצִים לִינֹק מִלְּשׁוֹן־

הַקֹּדֶשׁ, אִי אֶפְשָׁר לָהֶם לִינָּק מִמֶּנּוּ, אֶלָּא עַל־יְדֵי לְשׁוֹן תַּרְגּוּם; כִּי הַתַּרְגּוּם הוּא קָרוֹב לִלְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ בְּכַמָּה מִלּוֹת, עַל־כֵּן מָצִינוּ בַּגְּמָרָא, שֶׁפֵּרְשׁוּ לְשׁוֹנוֹת תַּרְגּוּם מִלְּשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ (עַיֵּן מַהַרְשָׁ״א שַׁבָּת עז:); כִּי הַתַּרְגּוּם הוּא סוֹד קְלִפַּת נֹגַהּ, שֶׁהוּא מַלְבּוּשׁ לְהַקְּדֻשָּׁה. כִּי לְשׁוֹן תַּרְגּוּם הוּא בְּחִינַת ״אִשָּׁה מַשְׁכָּלֶת״ (מִשְׁלֵי יט, יד), בְּחִינַת מַשְׁכִּיל עַל־יְדֵי תֻּרְגְּמָן (פְּסָחִים קיז.); הַיְנוּ בְּכָל מָקוֹם שֶׁנִּזְכָּר בְּתִהִלִּים ׳מַשְׂכִּיל׳, זֶה סוֹבֵב עַל־יְדֵי תֻּרְגְּמָן, כִּי לְשׁוֹן תַּרְגּוּם יֵשׁ בּוֹ טוֹב וָרָע; לִפְעָמִים הוּא בְּחִינַת מַשְׂכִּיל, לְשׁוֹן שֵׂכֶל, וּמַשְׂכִּיל אֶת הָאָדָם, וְלִפְעָמִים הוּא בְּחִינַת מְשֻׂבָּל, הַיְנוּ לְשׁוֹן שִׁכּוּל, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (מִשְׁלֵי יז, יב): ״דֹּב שַׁכּוּל״ וְגוֹ׳, וְאִשָּׁה כְּסִילוּת הַזֹּאת הִיא מְפַתָּה אֶת הָאִשָּׁה חֲכָמָה עַל־יְדֵי אִשָּׁה מַשְׁכֶּלֶת, כִּי עִקַּר תִּגְבֹּרֶת הַקְלִפָּה אֵינוֹ אֶלָּא עַל־יְדֵי לְשׁוֹן תַּרְגּוּם; הַיְנוּ חַוָּה, שֶׁהִיא הַדִּבּוּר, כְּשֶׁהִיא נִכְלֶלֶת בְּאִשָּׁה מַשְׁכֶּלֶת, אִשָּׁה חֲכָמָה, אֲזַי הִיא מַמְשֶׁכֶת לְעַצְמָהּ אֶת לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ, שֶׁהֵם הָאוֹתִיּוֹת שֶׁבָּהֶם נִבְרָא הָעוֹלָם, וּלְהֵפֶךְ חַוָּה, שֶׁהִיא הַדִּבּוּר, כְּשֶׁהִיא נִכְלֶלֶת בְּאִשָּׁה כְּסִילוּת, אֲזַי הִיא מַגְבֶּרֶת אֶת הַקְלִפּוֹת, שֶׁהוּא הַהֶעְלֵם וְהַהֶסְתֵּר מִגִּלּוּי אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְנֶעֱלָם הָאוֹתִיּוֹת שֶׁבָּהֶם נִבְרָא הָעוֹלָם, שֶׁסּוֹבֵב עַל תַּרְגּוּם אֲרַמִּית [עַיֵּן בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פָּרָשָׁה עד, סִימָן יד: ״וַיִּקְרָא לוֹ לָבָן יְגַר שָׂהֲדוּתָא״] (מִפָּסוּק זֶה מֵבִיא רְאָיָה, שֶׁאֲרַמִּי זֶה תַּרְגּוּם); וּבְחִינַת (בַּמִּדְבַּר כג, ז): ״מִן אֲרָם יַנְחֵנִי בָלָק״. (וּמֵבִיא עוֹד רְאָיָה מִפָּסוּק, שֶׁעִקַּר יְנִיקַת הַנּאוּף הוּא מִתַּרְגּוּם אֲרַמִּית), וּכְמַאֲמָרָם זַ״ל (תַּנְחוּמָא מְצֹרָע): בִּלְעָם, עַל־יְדֵי לְשׁוֹנוֹ, נִדְחָף לְגֵיהִנּוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר: ״מִן אֲרָם יַנְחֵנִי בָלָק מֶלֶךְ מוֹאָב״, שֶׁהוּא לְשׁוֹן תַּרְגּוּם, שֶׁהוּא לְשׁוֹן אֲרַמִּי, שֶׁדֶּרֶךְ שָׁם מִתְעוֹרְרִים לִינָּק מֵהַקְּדֻשָּׁה; הַיְנוּ שֶׁכָּל כֹּחַם שֶׁל בִּלְעָם וּבָלָק, שֶׁהִתְגַּבְּרוּ בְּתַאֲוַת נְאוּף עַל עַם יִשְׂרָאֵל, הָיָה רַק עַל־יְדֵי לְשׁוֹן תַּרְגּוּם, שֶׁהוּא לְשׁוֹן אֲרַמִּית, שֶׁמִּשָּׁם יוֹנֶקֶת הַקְּדֻשָּׁה. וְעִקַּר בְּנְיָנָהּ וּשְׁלֵמוּת שֶׁל לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ, אֵינוֹ אֶלָּא עַל־יְדֵי שֶׁמַּפִּילִים הָרַע שֶׁל הַתַּרְגּוּם, וּמַעֲלִין אֶת הַטּוֹב שֶׁבַּתַּרְגּוּם לִלְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה נִשְׁלָם לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ; הַיְנוּ כִּי לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ הוּא גִּלּוּי אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, אוֹתִיּוֹת שֶׁבָּהֶן נִבְרָא הָעוֹלָם, וּלְשׁוֹן תַּרְגּוּם הוּא הַלְבָּשַׁת הַבְּרִיאָה בִּלְבוּשׁ כַּמְבֹאָר (זֹהַר וַיַּקְהֵל רו): וְרָזָא דָּא קְלִיפָּא וּמֹחָא, רָזָא דְּעַלְמָא דָּא, וְרָזָא דְּעַלְמָא דְּאָתֵי; וְעַיֵּן שָׁם בְּפֵרוּשׁ ׳מְקֻדָּשׁ מֶלֶךְ׳, שֶׁלְּשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ וְתַרְגּוּם הֵם

לָהֶם לִינָּק מִמֶּנּוּ אֶלָּא עַל־יְדֵי לְשׁוֹן תַּרְגּוּם. לְשׁוֹן תַּרְגּוּם הוּא בְּחִינַת ״אִשָּׁה מַשְׁכֶּלֶת״ (מִשְׁלֵי יט), **בְּחִינַת מַשְׂכִּיל עַל־יְדֵי תֻּרְגְּמָן** (פְּסָחִים קיז), **כִּי לְשׁוֹן תַּרְגּוּם יֵשׁ בּוֹ טוֹב וָרָע — לִפְעָמִים הוּא בְּחִינַת מַשְׂכִּיל, וְלִפְעָמִים הוּא בְּחִינַת מְשֻׂבָּל. וְאִשָּׁה כְּסִילוּת הַזֹּאת הִיא מְפַתָּה אֶת הָאִשָּׁה חֲכָמָה עַל־יְדֵי אִשָּׁה מַשְׁכֶּלֶת, כִּי עִקַּר תִּגְבֹּרֶת הַקְלִפָּה אֵינוֹ אֶלָּא עַל־יְדֵי לְשׁוֹן תַּרְגּוּם,** (דְּבָרִים כו): **״אֲרַמִּי אֹבֵד אָבִי״, וּבְחִינַת** (בְּמִדְבַּר כג): **״מִן אֲרָם יַנְחֵנִי בָלָק״, שֶׁהוּא לְשׁוֹן תַּרְגּוּם, שֶׁהוּא לְשׁוֹן אֲרַמִּי, שֶׁדֶּרֶךְ שָׁם מִתְעוֹרְרִים לִינָּק מֵהַקְּדֻשָּׁה.**

וְעִקַּר בְּנְיָנָהּ וּשְׁלֵמוּת שֶׁל לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ אֵינוֹ אֶלָּא עַל־יְדֵי שֶׁמַּפִּילִין הָרַע שֶׁל הַתַּרְגּוּם וּמַעֲלִין אֶת הַטּוֹב שֶׁבַּתַּרְגּוּם לִלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה נִשְׁלָם לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ. וְלָבָן הָאֲרַמִּי,

פָּנִים וַאֲחוֹרַיִם. וְלָבָן הָאֲרַמִּי, שֶׁהוּא ״אֲרַמִּי אֹבֵד אָבִי״ הַנַּ״ל, רָצָה לִינֹק מֵהַקְּדֻשָּׁה עַל־יְדֵי הַתַּרְגּוּם, וְעַל־כֵּן קָרָא לוֹ: ״יְגַר שָׂהֲדוּתָא״ (בְּרֵאשִׁית לא, מז), וְיַעֲקֹב הָיָה מַעֲלֶה אֶת הַתַּרְגּוּם לִלְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ, וְעַל־כֵּן קָרָא לוֹ: ״גַּל־עֵד״ בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ. כִּי זֶה הַהֶפְרֵשׁ; יַעֲקֹב אֲבִינוּ הִמְשִׁיךְ אוֹר וְזִיו וְחִיּוּת וּדְבֵקוּת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ בָּעוֹלָם, וְעַל־כֵּן דִּבֵּר בִּלְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ, לֹא־כֵן לָבָן, שֶׁמִּמֶּנּוּ יָצְאוּ בִּלְעָם וּבָלָק, יָנְקוּ מֵהַתַּרְגּוּם, וְעַל־יְדֵי־זֶה הִמְשִׁיכוּ נְאוּף בָּעוֹלָם. וְזֶה (שָׁם ב, כא): ״וַיִּפֶּל ה׳ אֱלֹקִים תַּרְדֵּמָה״, מִסְפַּר תַּרְגּוּם, כַּמּוּבָא (לִקּוּטֵי תּוֹרָה לְהָאֲרִיזַ״ל וְאִתְחַנַּן); כִּי עַל־יְדֵי הַתַּרְגּוּם עִקַּר בְּנִינָהּ שֶׁל לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ, וְעַל־יְדֵי שֶׁמַּעֲלִין אֶת הַטּוֹב שֶׁבַּתַּרְגּוּם לִלְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ, וּמַפִּילִין הָרָע שֶׁבּוֹ, נוֹפְלִין כָּל הַשִּׁבְעִים לְשׁוֹן, בִּבְחִינַת ׳לָשׁוֹן נוֹפֵל עַל לָשׁוֹן׳. וְזֶה: ״וַיִּפֶּל״ — נוֹטָרִיקוֹן: פֻּ׳ה לָ׳הֶם וְ׳לֹא יְ׳דַבֵּרוּ, כִּי עַל־יְדֵי בְּחִינַת תַּרְדֵּמָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת לְשׁוֹן תַּרְגּוּם, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה עִקַּר בְּנִינָהּ שֶׁל חַוָּה, שֶׁהוּא בְּחִינַת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, עַל־יְדֵי שֶׁמַּעֲלִין הַטּוֹב שֶׁבּוֹ וּמַפִּילִין הָרָע שֶׁבּוֹ כַּנַּ״ל, עַל־יְדֵי־זֶה נוֹפְלִין כָּל הַשִּׁבְעִים לָשׁוֹן, בִּבְחִינַת ״פֻּה לָהֶם וְלֹא יְדַבֵּרוּ״ — רָאשֵׁי תֵּבוֹת: ״וַיִּפֶּל״ וְכוּ׳ כַּנַּ״ל; הַיְנוּ שֶׁכָּל עִקַּר בְּנִינָהּ שֶׁל חַוָּה, שֶׁהִיא הַדִּבּוּר, נִבְנָה רַק עַל־יְדֵי תַּרְדֵּמָה, שֶׁמִּשָּׁם נִמְשָׁךְ אֲחִיזָה לַנָּחָשׁ וְתַאֲוַת נְאוּף, כִּי עִקַּר יְנִיקַת הַקְּלִפּוֹת וְהַסִּטְרָא אַחֲרָא זֶה מֵהַתַּרְדֵּמָה דַּיְקָא, שֶׁמִּשָּׁם יוֹנְקִים כָּל הַשִּׁבְעִים אֻמּוֹת, וּכְשֶׁמְּקַדְּשִׁים אֶת הַלָּשׁוֹן, עַל־יְדֵי־זֶה אֵין לְאֻמּוֹת הָעוֹלָם שְׁלִיטָה עַל הָאָדָם הַזֶּה שֶׁשּׁוֹמֵר עַל לְשׁוֹנוֹ. [וּמִכָּל זֶה תָּבִין וְתַשְׂכִּיל, אֵיךְ שֶׁכָּל הַצָּרוֹת וְהַיִּסּוּרִים שֶׁהָאָדָם סוֹבֵל וְנִכְשָׁל בְּפִגַּם הַבְּרִית, בָּא רַק עַל־יְדֵי שֶׁאֵינוֹ שׁוֹמֵר עַל לְשׁוֹנוֹ, וּמְדַבֵּר כָּל הָעוֹלָה עַל רוּחוֹ; כִּי עִקַּר יְנִיקַת אֻמּוֹת הָעוֹלָם בְּתַאֲוַת נְאוּף, זֶה עַל־יְדֵי פִּגַּם הַלָּשׁוֹן, מַה שֶּׁאֵין כֵּן כְּשֶׁהָאָדָם זוֹכֶה וּמְקַדֵּשׁ אֶת לְשׁוֹנוֹ, עַל־יְדֵי־זֶה מִתְעוֹרֵר מֵהַתַּרְדֵּמָה, וְזוֹכֶה לִהְיוֹת שָׁמוּר מִפִּגַּם הַבְּרִית]. וְיוֹסֵף, עַל־יְדֵי שֶׁהָיָה לוֹ שְׁלֵמוּת לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ, עַל־יְדֵי־זֶה הָיָה יָכוֹל לְפַשֵּׁר חֲלוֹמִין (תִּקּוּנֵי זֹהַר, תִּקּוּן יח); כִּי עִקַּר

שֶׁהוּא אֲרַמִּי אֹבֵד אָבִי הַנַּ״ל, רָצָה לִינֹק מֵהַקְּדֻשָּׁה עַל־יְדֵי הַתַּרְגּוּם, וְעַל כֵּן קָרָא לוֹ ״יְגַר שָׂהֲדוּתָא״ (בְּרֵאשִׁית לא); וְיַעֲקֹב הָיָה מַעֲלֶה אֶת הַתַּרְגּוּם לִלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, וְעַל כֵּן קָרָא לוֹ ״גַּל־עֵד״ בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ.

וְזֶה (שָׁם ב): ״וַיַּפֶּל ה׳ אֱלֹקִים תַּרְדֵּמָה״ — מִסְפַּר תַּרְגּוּם כַּמּוּבָא, כִּי עַל־יְדֵי הַתַּרְגּוּם עִקַּר בְּנִינָהּ שֶׁל לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ. וְעַל־יְדֵי שֶׁמַּעֲלִין אֶת הַטּוֹב שֶׁבַּתַּרְגּוּם לִלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ וּמַפִּילִין הָרָע שֶׁבּוֹ, נוֹפְלִין כָּל הַשִּׁבְעִים לָשׁוֹן, בִּבְחִינַת ׳לָשׁוֹן נוֹפֵל עַל לָשׁוֹן׳. וְזֶה: ״וַיַּפֶּל״ — נוֹטָרִיקוֹן: פֻּ׳ה לָ׳הֶם וְ׳לֹא יְ׳דַבֵּרוּ, כִּי עַל־יְדֵי בְּחִינַת תַּרְדֵּמָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת לְשׁוֹן תַּרְגּוּם, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה עִקַּר בְּנִינָהּ שֶׁל חַוָּה, שֶׁהוּא בְּחִינַת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, עַל־יְדֵי שֶׁמַּעֲלִין הַטּוֹב שֶׁבּוֹ וּמַפִּילִין הָרָע שֶׁבּוֹ כַּנַּ״ל, עַל־יְדֵי־זֶה נוֹפְלִין כָּל הַשִּׁבְעִים לָשׁוֹן, בִּבְחִינַת ״פֻּה לָהֶם וְלֹא יְדַבֵּרוּ״ — רָאשֵׁי תֵּבוֹת וַיַּפֶּל וְכוּ׳ כַּנַּ״ל.

וְיוֹסֵף, עַל־יְדֵי שֶׁהָיָה לוֹ שְׁלֵמוּת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, עַל־יְדֵי־זֶה הָיָה יָכוֹל לְפַשֵּׁר חֲלוֹמִין, כִּי עִקַּר הַחֲלוֹם הוּא

הַחֲלוֹם הוּא בְּשִׁנָּה, הַיְנוּ בְּתַרְדֵּמָה, וּשְׁלֵמוּת לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ הוּא עַל־יְדֵי תַּרְדֵּמָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת תַּרְגּוּם כַּנַּ״ל, וְעַל־כֵּן יוֹסֵף, שֶׁזָּכָה לִשְׁלֵמוּת לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ, שֶׁעִקַּר שְׁלֵמוּתוֹ עַל־יְדֵי תַּרְדֵּמָה כַּנַּ״ל, עַל־כֵּן הָיָה יוֹדֵעַ לְפַשֵּׁר חֲלְמִין שֶׁבַּתַּרְדֵּמָה [כִּי זָכָה לְבָרֵר אֶת בְּחִינַת לְשׁוֹן הַתַּרְגּוּם, אֶת בְּחִינַת הַתַּרְדֵּמָה, דְּהַיְנוּ לְהַעֲלוֹת הַטּוֹב שֶׁבּוֹ לִלְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ, וּלְהַפִּיל הָרָע שֶׁבּוֹ, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת שְׁלֵמוּת לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ, עַל־יְדֵי לְשׁוֹן תַּרְגּוּם כַּנַּ״ל. וְעַל־כֵּן הָיָה יוֹדֵעַ לִפְתֹּר הַחֲלוֹם שֶׁבְּשִׁנָּה וְתַרְדֵּמָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת תַּרְגּוּם, כִּי הָיָה יוֹדֵעַ לְבָרֵר הַטּוֹב וְהָאֱמֶת שֶׁיֵּשׁ בְּהַחֲלוֹם, שֶׁהוּא בְּחִינַת תַּרְדֵּמָה, בְּחִינַת תַּרְגּוּם, כִּי הוּא זָכָה לְבָרֵר אֶת לְשׁוֹן תַּרְגּוּם, שֶׁזֶּהוּ עִקַּר בְּחִינַת שְׁלֵמוּת לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ עַל־יְדֵי הַתַּרְגּוּם שֶׁזָּכָה לָזֶה כַּנַּ״ל]: כִּי דַּיְקָא מִי שֶׁזּוֹכֶה לִשְׁלֵמוּת לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ, קְדֻשַּׁת הַבְּרִית, לוֹ מְזַדְּכִּךְ הַמֹּחַ, וְזוֹכֶה לְגִלּוּי אֱלִקוּת בְּחִינַת פָּנִים, וּמְבָרֵר אֶת הַחֲלוֹם שֶׁבְּתַרְדֵּמָה, וְנִמְשָׁךְ עָלָיו מֹחִין עִלָּאִין, דְּבֵקוּת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, וּמְבָרֵר אֶת הַתַּרְגּוּם, שֶׁהוּא סוֹד עַלְמָא דָּא, אֲחוֹרַיִם, אֶל לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ, שֶׁהוּא סוֹד עַלְמָא דְּאָתֵי, פָּנִים, וְעַל־יְדֵי־זֶה הוּא מְקַשֵּׁר עוֹלָם הַבָּא בָּעוֹלָם הַזֶּה, וּמְפַשֵּׁר חֲלְמִין, הַיְנוּ כִּי מַה שֶּׁקּוֹרֶה בָּעוֹלָם הַזֶּה הַנַּשְׁמִי וְהַחָמְרִי, זֶה הַכֹּל חֲלוֹם וְדִמְיוֹן שֶׁבְּתַרְדֵּמָה. וּכְשֶׁזּוֹכֶה לִהְיוֹת דָּבוּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ, אֲזַי הוּא מְפַשֵּׁר חֲלְמִין, שֶׁיּוֹדֵעַ אֶת סוֹד הַבְּרִיאָה מַה שֶּׁקּוֹרֶה בְּזֶה הָעוֹלָם, שֶׁזֶּה בְּרוּר הַטּוֹב שֶׁבַּתַּרְגּוּם, וְנִכְלָל בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, וְהָבֵן.

בְּשִׁנָּה, הַיְנוּ בְּתַרְדֵּמָה; וּשְׁלֵמוּת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ הוּא עַל־יְדֵי תַּרְדֵּמָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת תַּרְגּוּם כַּנַּ״ל, וְעַל כֵּן יוֹסֵף, שֶׁזָּכָה לִשְׁלֵמוּת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, שֶׁעִקַּר שְׁלֵמוּתוֹ עַל־יְדֵי תַּרְדֵּמָה כַּנַּ״ל, עַל כֵּן הָיָה יוֹדֵעַ לְפַשֵּׁר חֲלְמִין שֶׁבַּתַּרְדֵּמָה [כִּי זָכָה לְבָרֵר אֶת בְּחִינַת לְשׁוֹן הַתַּרְגּוּם, אֶת בְּחִינַת הַתַּרְדֵּמָה, דְּהַיְנוּ לְהַעֲלוֹת הַטּוֹב שֶׁבּוֹ לִלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ וּלְהַפִּיל הָרָע שֶׁבּוֹ, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת שְׁלֵמוּת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ עַל־יְדֵי לְשׁוֹן תַּרְגּוּם כַּנַּ״ל, וְעַל כֵּן הָיָה יוֹדֵעַ לִפְתֹּר הַחֲלוֹם שֶׁבְּשִׁנָּה וְתַרְדֵּמָה שֶׁהוּא בְּחִינַת תַּרְגּוּם, כִּי הָיָה יוֹדֵעַ לְבָרֵר הַטּוֹב וְהָאֱמֶת שֶׁיֵּשׁ בְּהַחֲלוֹם, שֶׁהוּא בְּחִינַת תַּרְדֵּמָה, בְּחִינַת תַּרְגּוּם, כִּי הוּא זָכָה לְבָרֵר אֶת לְשׁוֹן תַּרְגּוּם, שֶׁזֶּהוּ עִקַּר בְּחִינַת שְׁלֵמוּת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ עַל־יְדֵי הַתַּרְגּוּם שֶׁזָּכָה לָזֶה כַּנַּ״ל]:

ה. (עַכְשָׁו יַסְבִּיר מַהוּ הַטֻּמְאָה, שֶׁיּוֹנֵק בְּעֵת תַּרְדֵּמָה דַּיְקָא): וְזֶה **וְזֶה בְּחִינַת מִקְרֶה לַיְלָה, שֶׁקּוֹרֶה לָאָדָם,** כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דְּבָרִים כג, יא): ״כִּי יִהְיֶה בְךָ אִישׁ אֲשֶׁר לֹא יִהְיֶה טָהוֹר מִקְרֶה לָיְלָה״ וְגוֹ׳, וְדָרְשׁוּ חַכְמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (כְּתֻבּוֹת מו.): אַל יְהַרְהֵר אָדָם בַּיּוֹם, וְיָבוֹא לִידֵי טֻמְאָה בַּלַּיְלָה; וּמֵאַיִן זֶה בָּא לָאָדָם? אֶלָּא שֶׁהָרוּחַ סְעָרָה שֶׁמַּסְעֵר גּוּפָהּ דְּבַר נַשׁ, הַיְנוּ הָרוּחַ שְׁטוּת, שֶׁנִּכְנָס בָּאָדָם, הַיְנוּ הַשִּׁבְעִין לָשׁוֹן שֶׁל אֻמּוֹת הָעוֹלָם, שֶׁמִּתְאַחֲזוֹת בְּתַאֲוָה זוֹ, עוֹלֶה עַל־יְדֵי תַּרְגּוּם, שֶׁהוּא בֵּין לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ וּבֵין לְשׁוֹן הָעַמְמִין, וְהַקְּלִפָּה יוֹנֶקֶת עַל־יְדֵי תַּרְדֵּמָה שֶׁאָדָם נִרְדָּם עִם הַרְהוּרִים רָעִים, עַל־יְדֵי שִׁנָּה, וּבְעֵת הַשִּׁנָּה בָּא

וְזֶה בְּחִינַת מִקְרֶה לַיְלָה. שֶׁהָרוּחַ סְעָרָה, הַיְנוּ הָרוּחַ שְׁטוּת, הַיְנוּ הַשִּׁבְעִים לָשׁוֹן, עוֹלֶה עַל־יְדֵי תַּרְגּוּם, עַל־יְדֵי תַּרְדֵּמָה, עַל־יְדֵי שִׁנָּה, וְיוֹנֵק

אֲחוֹרַיִם, אֶל לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ, שֶׁהוּא סוֹד עַלְמָא לִידֵי מִקְרֶה לַיְלָה, שֶׁהוּא הַטֻּמְאָה שֶׁמְּטַמְּאַת אֶת

הָאָדָם, כִּי הַמִּקְרֶה בָּא עַל־יְדֵי הַקְלִיפָּה לִילִי״ת, וְיוֹנֵק מִלְּשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ שֶׁפָּגַם בָּהּ, וְדִבֵּר כָּל הָעוֹלֶה עַל רוּחוֹ, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה עָקַר אֶת עַצְמוֹ מֵרוּחַ־הַקֹּדֶשׁ; כִּי כְּשֶׁאָדָם מְקַדֵּשׁ וּמְטַהֵר אֶת דִּבּוּרוֹ, זוֹכֶה לְרוּחַ־הַקֹּדֶשׁ, כַּמּוּבָא (זֹהַר חֻקַּת קפג:): מָאן דְּנָטִיר פּוּמֵיהּ וְלִשָׁנֵיהּ, זָכֵי לְאִתְלַבְּשָׁא בְּרוּחַ דְּקֻדְשָׁא; וְכָל זֶה בָּא מִבְּרִית קֹדֶשׁ; כִּי מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁלֵמוּת לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ, מְקָרֵר אֶת חֲמִימוּתוֹ בִּלְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ; הַיְנוּ כְּשֶׁאָדָם מְקַדֵּשׁ וּמְטַהֵר אֶת דִּבּוּרוֹ, וּמְדַבֵּר רַק דִּבּוּרִים קְדוֹשִׁים, דִּבּוּרֵי אֱמוּנָה וְהַשְׁגָּחָה פְּרָטִית, דִּבְרֵי תוֹרָה וּתְפִלָּה, עַל־יְדֵי־זֶה מְקָרֵר אֶת הַתַּבְעֵרָה שֶׁבּוֹעֶרֶת בּוֹ בַּיּוֹם בְּהִרְהוּרִים רָעִים וְתַאֲוַת נאוּף, בְּבְחִינַת (תְּהִלִּים לט, ד): ״חַם לִבִּי בְּקִרְבִּי בַּהֲגִיגִי תִּבְעַר אֵשׁ דִּבַּרְתִּי בִּלְשׁוֹנִי״, שֶׁמְּקָרֵר חֲמִימוּתוֹ בְּדִבּוּר שֶׁל לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ; כִּי אֵיךְ מְקָרְרִין תַּבְעֶרֶת אֵשׁ הַנַּאוּף שֶׁבּוֹעֶרֶת בּוֹ? דַּיְקָא עַל־יְדֵי שֶׁמְּדַבֵּר דִּבּוּרִים קְדוֹשִׁים, בְּבְחִינַת: ״זֹאת הַפַּעַם עֶצֶם מֵעַצָמַי״, כִּי הַדִּבּוּר שֶׁהִיא הַמַּלְכוּת, שֶׁנִּקְרֵאת ׳זֹאת׳, וְהִיא עֶצֶם מֵעַצְמִיּוּת הָאָדָם, זֶה סוֹד: ׳מִכָּאן שֶׁנִּתְקָרְרָה דַּעְתּוֹ בְּחַוָּה׳ (יְבָמוֹת סג.); הַיְנוּ שֶׁהוּא הַדִּבּוּר, בְּסוֹד (תְּהִלִּים יט, ג): ״לַיְלָה לְלַיְלָה יְחַוֶּה דָּעַת״, וְנִתְקָרְרָה אֵצֶל הָאָדָם תַּאֲוַת נאוּף עַל־יְדֵי חַוָּה, שֶׁהוּא הַדִּבּוּר דִּקְדֻשָּׁה, שְׁלֵמוּת לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ. אֲבָל מִי שֶׁאֵין לוֹ שְׁלֵמוּת לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ, הַיְנוּ שֶׁפּוֹגֵם בְּדִבּוּרוֹ, וּמְדַבֵּר כָּל הָעוֹלֶה עַל רוּחוֹ, אֲזַי הָרוּחַ סְעָרָה מְקָרֵר אוֹתוֹ בְּמִקְרֵה לַיְלָה בַּשָּׁנָה, שֶׁבָּאִים רוּחוֹת רָעִים וּמְחַמְּמִים אוֹתוֹ, וּבָא לִידֵי טֻמְאָה בַּלַּיְלָה, בִּבְחִינַת (דְּבָרִים כה, יח): ״אֲשֶׁר קָרְךָ בַּדָּרֶךְ״, לְשׁוֹן קְרִירוּת; הַיְנוּ שֶׁהַקְלִפָּה הַזּוֹ שֶׁמַּחְטֵאת אֶת הָאָדָם בְּמִקְרֵה לַיְלָה, מַכְנִיסָה קְרִירוּת בָּאָדָם. ׳בַּדָּרֶךְ׳ הוּא בְּחִינַת (מִשְׁלֵי ל, כ): ״כֵּן דֶּרֶךְ אִשָּׁה מְנָאָפֶת״; הַיְנוּ דֶּרֶךְ שֶׁהָרוּחַ סְעָרָה הוֹלֵךְ דֶּרֶךְ הַתַּרְגּוּם, שֶׁהוּא בְּחִינַת נגַהּ, וְיוֹנֵק מִן הַחַשְׁמַ״ל הַנַּ״ל; כִּי גַּם דֶּרֶךְ הוּא לְשׁוֹן טֻמְאָה, שֶׁזֶּה מַה שֶּׁכָּתוּב (בַּמִּדְבָּר ט, יג): ״וְהָאִישׁ אֲשֶׁר הוּא טָהוֹר וּבְדֶרֶךְ לֹא הָיָה״ וְגוֹ׳, כִּי רֹב הַטֻּמְאוֹת בָּאוֹת בַּדֶּרֶךְ דַּיְקָא, שֶׁנִּכְשָׁל בְּהִסְתַּכְּלִיּוֹת רָעוֹת, וּבָא לִידֵי הִרְהוּרִים רָעִים, עַד שֶׁבָּא לִידֵי טֻמְאָה, רַחֲמָנָא לִישֵׁזְבָן.

מִלְּשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, מֵרוּחַ הַקֹּדֶשׁ, מִבְּרִית קֹדֶשׁ. כִּי מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁלֵמוּת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, מְקָרֵר אֶת חֲמִימוּתוֹ בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, בְּבְחִינַת (תְּהִלִּים לט) **״חַם לִבִּי בְּקִרְבִּי וְכוּ׳, דִּבַּרְתִּי בִּלְשׁוֹנִי״, שֶׁמְּקָרֵר חֲמִימוּתוֹ בְּדִבּוּר שֶׁל לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, בְּבְחִינַת: ״זֹאת הַפַּעַם עֶצֶם מֵעַצָמַי״, ׳מִכָּאן שֶׁנִּתְקָרְרָה דַּעְתּוֹ בְּחַוָּה׳** (יְבָמוֹת סג). **אֲבָל מִי שֶׁאֵין לוֹ שְׁלֵמוּת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, אֲזַי הָרוּחַ סְעָרָה מְקָרֵר אוֹתוֹ בְּמִקְרֵה־לַיְלָה בַּשָּׁנָה, בְּבְחִינַת** (דְּבָרִים כה) **״אֲשֶׁר קָרְךָ בַּדָּרֶךְ״, לְשׁוֹן קְרִירוּת; ׳בַּדָּרֶךְ׳ הוּא בְּחִינַת** (מִשְׁלֵי ל) **: ״כֵּן דֶּרֶךְ אִשָּׁה מְנָאָפֶת״, שֶׁהָרוּחַ סְעָרָה הוֹלֵךְ דֶּרֶךְ הַתַּרְגּוּם, שֶׁהוּא בְּחִינַת נגַהּ, וְיוֹנֵק מִן הַחַשְׁמַ״ל הַנַּ״ל.**

וֶאֱלִישָׁע הָיָה יוֹרֵשׁ מֵאֵלְיָהוּ רוּחַ הַקֹּדֶשׁ, וְעַל־יְדֵי־זֶה הָיָה מְקַבֵּל מִמֶּנּוּ שְׁלֵמוּת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, בְּבְחִינַת (מְלָכִים־ב׳ ב) **: ״וִיהִי נָא פִּי שְׁנַיִם בְּרוּחֲךָ אֵלָי״ — פִּי שְׁנַיִם,** מֵאֵלְיָהוּ רוּחַ־הַקֹּדֶשׁ, שֶׁנִּקְרֵאת ׳זֹאת׳, וְהִיא עֶצֶם מֵעַצְמִיּוּת הָאָדָם, זֶה סוֹד: ׳מִכָּאן שֶׁנִּתְקָרְרָה דַּעְתּוֹ בְּחַוָּה׳ (יְבָמוֹת סג.); הַיְנוּ חַוָּה הוּא הַדִּבּוּר, בְּסוֹד (תְּהִלִּים יט, ג): ״לַיְלָה לְלַיְלָה יְחַוֶּה דָּעַת״, וְנִתְקָרְרָה אֵצֶל הָאָדָם תַּאֲוַת נאוּף עַל־יְדֵי חַוָּה, שֶׁהוּא הַדִּבּוּר דִּקְדֻשָּׁה, שְׁלֵמוּת לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ. אֲבָל מִי שֶׁאֵין לוֹ שְׁלֵמוּת לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ, הַיְנוּ שֶׁפּוֹגֵם בְּדִבּוּרוֹ, וּמְדַבֵּר כָּל הָעוֹלֶה עַל רוּחוֹ, אֲזַי הָרוּחַ סְעָרָה מְקָרֵר אוֹתוֹ בְּמִקְרֵה לַיְלָה בַּשָּׁנָה, שֶׁבָּאִים רוּחוֹת רָעִים וּמְחַמְּמִים אוֹתוֹ, וּבָא לִידֵי טֻמְאָה בַּלַּיְלָה, בִּבְחִינַת (דְּבָרִים כה, יח): ״אֲשֶׁר קָרְךָ בַּדָּרֶךְ״, לְשׁוֹן קְרִירוּת; הַיְנוּ שֶׁהַקְלִפָּה הַזּוֹ שֶׁמַּחְטֵאת אֶת הָאָדָם בְּמִקְרֵה לַיְלָה, מַכְנִיסָה קְרִירוּת בָּאָדָם. ׳בַּדָּרֶךְ׳ הוּא בְּחִינַת (מִשְׁלֵי ל, כ): ״כֵּן דֶּרֶךְ אִשָּׁה מְנָאָפֶת״; הַיְנוּ דֶּרֶךְ שֶׁהָרוּחַ סְעָרָה הוֹלֵךְ דֶּרֶךְ הַתַּרְגּוּם, שֶׁהוּא בְּחִינַת נגַהּ, וְיוֹנֵק מִן הַחַשְׁמַ״ל הַנַּ״ל; כִּי גַּם דֶּרֶךְ הוּא לְשׁוֹן טֻמְאָה, שֶׁזֶּה מַה שֶּׁכָּתוּב (בַּמִּדְבָּר ט, יג): ״וְהָאִישׁ אֲשֶׁר הוּא טָהוֹר וּבְדֶרֶךְ לֹא הָיָה״ וְגוֹ׳, כִּי רֹב הַטֻּמְאוֹת בָּאוֹת בַּדֶּרֶךְ דַּיְקָא, שֶׁנִּכְשָׁל בְּהִסְתַּכְּלִיּוֹת רָעוֹת, וּבָא לִידֵי הִרְהוּרִים רָעִים, עַד שֶׁבָּא לִידֵי טֻמְאָה, רַחֲמָנָא לִישֵׁזְבָן.

(עַכְשָׁו יְגַלֶּה גְּדֻלַּת אֱלִישָׁע):

וֶאֱלִישָׁע הָיָה יוֹרֵשׁ מֵאֵלְיָהוּ רוּחַ־הַקֹּדֶשׁ, וְעַל־יְדֵי־זֶה הָיָה מְקַבֵּל מִמֶּנּוּ שְׁלֵמוּת לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ, בְּבְחִינַת (מְלָכִים־ב׳ ב, ט): **״וִיהִי נָא פִּי־שְׁנַיִם בְּרוּחֲךָ אֵלָי״**, ׳בְּרוּחֲךָ׳ דַּיְקָא, שֶׁהוּא רוּחַ־הַקֹּדֶשׁ, וְזָכָה לְהַגִּיעַ ׳פִּי שְׁנַיִם׳ מֵרַבּוֹ הַיְנוּ לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ; כִּי אֵלְיָהוּ זָכָה

לְרוּחַ־הַקֹּדֶשׁ עַל־יְדֵי שֶׁהִתְבּוֹדֵד תָּמִיד עִמּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְאֶת זֹאת מָסַר לְתַלְמִידוֹ אֱלִישָׁע, שֶׁזָּכָה לְהַגִּיעַ פִּי שְׁנַיִם יוֹתֵר מֵרַבּוֹ. וּמַהוּ הָעִנְיָן פִּי שְׁנַיִם? כִּי ׳שְׁנַיִם מִקְרָא וְאֶחָד תַּרְגּוּם׳ (בְּרָכוֹת ח.); זֶה סוֹד שֶׁצְּרִיכִים לְהַשְׁלִים פָּרָשִׁיּוֹתָיו עִם הַצִּבּוּר שְׁנַיִם מִקְרָא וְאֶחָד תַּרְגּוּם, כְּדֵי לְהַנְצֵל מִתַּאֲוַת נְאוּף. וְלָכֵן אֱלִישָׁע, שֶׁזָּכָה לְפִי שְׁנַיִם מֵרוּחַ רַבּוֹ, עַל־יְדֵי־זֶה כְּתִיב בֵּהּ (שָׁם ד, ט): ״אִישׁ קָדוֹשׁ עֹבֵר עָלֵינוּ תָּמִיד״, ׳שֶׁלֹּא רָאֲתָה קְרִי עַל סְדִינוֹ׳ (בְּרָכוֹת י:), כִּי עַל־יְדֵי שְׁלֵמוּת לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ נִצּוֹלִין מִמִּקְרֵה לַיְלָה כַּנַּ״ל; כִּי עַל־יְדֵי שְׁלֵמוּת לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ זוֹכִין לְתִקּוּן הַבְּרִית כַּנַּ״ל, כִּי עִקַּר שְׁלֵמוּת לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ הוּא עַל־יְדֵי תַּרְגּוּם, שֶׁהוּא בְּחִינַת תַּרְדֵּמָה וְשֵׁנָה, דְּהַיְנוּ עַל־יְדֵי שֶׁמְּבָרְרִין אֶת בְּחִינַת הַתַּרְגּוּם, בְּחִינַת הַתַּרְדֵּמָה כַּנַּ״ל, וְעַל־כֵּן אָז נִצּוֹלִין מִמִּקְרֵה־לַיְלָה שֶׁבַּתַּרְדֵּמָה כַּנַּ״ל. כִּי אֱלִישָׁע עַל־יְדֵי שֶׁקִּבֵּל מֵרַבּוֹ פִּי שְׁנַיִם, וְהָיָה אָצְלוֹ שְׁלֵמוּת לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ, וְאָמְרוּ (זֹהַר בְּשַׁלַּח מד.): אֱלִישָׁע זָכָה בָּעוֹלָם הַזֶּה מַה שֶּׁלֹּא זָכָה שׁוּם נָבִיא אַחֵר חוּץ מִמֹּשֶׁה, וְהַכֹּל הָיָה עַל־יְדֵי שֶׁהָיָה קָדוֹשׁ בְּקְדֻשַּׁת הַבְּרִית, שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (יַלְקוּט קְדוֹשִׁים, רֶמֶז תרא): אִישׁ אֱלֹהִים קָדוֹשׁ הוּא, וְאֵין מִשְׁרָתוֹ קָדוֹשׁ, מְלַמֵּד שֶׁלֹּא הִבִּיט בָּהּ מֵעָמָיו, וּמֵרֹב קְדֻשָּׁתוֹ שֶׁזָּכָה בִּקְדֻשַּׁת הַבְּרִית, אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (פִּרְקֵי דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, פֶּרֶק לג): אֱלִישָׁע בֶּן שָׁפָט, לֹא הָיְתָה אִשָּׁה יְכוֹלָה לְהִסְתַּכֵּל בְּפָנָיו — שֶׁלֹּא תָּמוּת; כָּל־כָּךְ הִתְעַלָּה בִּקְדֻשַּׁת הַבְּרִית, עַד שֶׁכָּל מִי שֶׁרַק הִסְתַּכֵּל בְּפָנָיו — הִתְעוֹרֵר בִּתְשׁוּבָה, כִּי עַל־יְדֵי קְדֻשַּׁת הַדִּבּוּר, קְדֻשַּׁת הַבְּרִית, אֲפִלּוּ מִי שֶׁרַק מִסְתַּכֵּל עָלָיו — נִתְעוֹרֵר בִּתְשׁוּבָה, וְעַד כְּדֵי כָּךְ זָכָה, שֶׁאִשָּׁה לֹא יָכְלָה לְהִסְתַּכֵּל עַל פָּנָיו, וּבִפְרָט אִשָּׁה הָרָה, כִּי מֵרֹב פַּחַד שֶׁהָיָה עָלָיו — הַפִּילָה. (עַכְשָׁו יַלְבִּישׁ אֶת הַשָּׁגָתוֹ בְּפָסוּק): וְזֶה שֶׁבִּקֵּשׁ דָּוִד (תְּהִלִּים קמ, י): ״רֹאשׁ מְסִבָּי עֲמַל שְׂפָתֵימוֹ יְכַסֵּמוֹ״. ׳רֹאשׁ מְסִבָּי׳ הוּא בְּחִינַת (יְחֶזְקֵאל א, ד): ״נֹגַהּ לוֹ סָבִיב״, שֶׁזּוֹ קְלִפַּת נֹגַהּ שֶׁמְּסַבֶּבֶת אֶת הַקְּדֻשָּׁה, כִּי נֹגַהּ הוּא בֵּין הַקְּדֻשָּׁה וּבֵין הַטֻּמְאָה, וְלָכֵן קְלִפַּת נֹגַהּ, שֶׁהוּא רֹאשׁ הַמְסַבְּבִין אֶת הַקְּדֻשָּׁה, וְאֵיךְ מְבַטְּלִים אֶת זֶה? עַל־יְדֵי ״עֲמַל שְׂפָתֵימוֹ יְכַסֵּמוֹ״, הֶעָמֵל וְהָרָע שֶׁבּוֹ יִתְבַּטֵּל; עַל־יְדֵי שֶׁיְּקַדֵּשׁ אֶת לְשׁוֹנוֹ בִּבְחִינַת לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ. וְעַל שְׁאָר לְשׁוֹנוֹת הָעַמִּים, שֶׁהֵם בְּחִינַת מְדוּרָה שֶׁל שִׁבְעִין פּוֹכְבִין הַנַּ״ל, ״יְמוֹטוּ עֲלֵיהֶם גָּחָלִים״ (תְּהִלִּים קמ,

הַיְנוּ לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, כִּי ׳שְׁנַיִם מִקְרָא וְאֶחָד תַּרְגּוּם׳ (בְּרָכוֹת ח), **עַל־יְדֵי־זֶה כְּתִיב בֵּהּ** (שָׁם ד): **״אִישׁ קָדוֹשׁ עֹבֵר עָלֵינוּ תָּמִיד״, ׳שֶׁלֹּא רָאֲתָה קְרִי עַל סְדִינוֹ׳** (בְּרָכוֹת י:), **כִּי עַל־יְדֵי שְׁלֵמוּת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ נִצּוֹלִין מִמִּקְרֵה־לַיְלָה כַּנַּ״ל, כִּי עַל־יְדֵי שְׁלֵמוּת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ זוֹכִין לְתִקּוּן הַבְּרִית כַּנַּ״ל, כִּי עִקַּר שְׁלֵמוּת לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ הוּא עַל־יְדֵי תַּרְגּוּם, שֶׁהוּא בְּחִינַת תַּרְדֵּמָה וְשֵׁנָה, דְּהַיְנוּ עַל־יְדֵי שֶׁמְּבָרְרִין אֶת בְּחִינַת הַתַּרְגּוּם, בְּחִינַת הַתַּרְדֵּמָה כַּנַּ״ל, וְעַל־כֵּן אָז נִצּוֹלִין מִמִּקְרֵה־לַיְלָה שֶׁבַּתַּרְדֵּמָה כַּנַּ״ל.**

וְזֶה שֶׁבִּקֵּשׁ דָּוִד (תְּהִלִּים קמ): **״רֹאשׁ מְסִבָּי עֲמַל שְׂפָתֵימוֹ יְכַסֵּמוֹ״. ״רֹאשׁ מְסִבָּי״ — הוּא בְּחִינַת** (יְחֶזְקֵאל א): **״נֹגַהּ לוֹ סָבִיב״, שֶׁהוּא רֹאשׁ הַמְסַבְּבִין אֶת הַקְּדֻשָּׁה; ״עֲמַל שְׂפָתֵימוֹ יְכַסֵּמוֹ״ — הֶעָמֵל וְהָרָע שֶׁבּוֹ יִתְבַּטֵּל; וְעַל שְׁאָר לְשׁוֹנוֹת הָעַמִּים, שֶׁהֵם בְּחִינַת מְדוּרָה שֶׁל שִׁבְעִין פּוֹכְבִין הַנַּ״ל, ״יְמוֹטוּ עֲלֵיהֶם גָּחָלִים״, כִּי**

יא), שֶׁזֶּה סוֹד רְחִיצַת מַיִם חַמִּים בְּעֶרֶב שַׁבָּת, שֶׁאָז קְלִפַּת נֹגַהּ רוֹצָה לְהִתְאַחֵז בַּקְּדֻשָּׁה, כִּי ״מֵהָאֵשׁ יָצָאוּ וְהָאֵשׁ תֹּאכְלֵם״ (יְחֶזְקֵאל טו, ז); הַיְנוּ כִּי בְּחִינַת נֹגַהּ, שֶׁהוּא בְּחִינַת תַּרְגּוּם, צְרִיכִין שֶׁיִּתְבָּרֵר, שֶׁיִּפֹּל הָרָע שֶׁבּוֹ, וְהַטּוֹב שֶׁבּוֹ יִתְבָּרֵר וְיַעֲלֶה, וְיִהְיֶה נִכְלָל בְּתוֹךְ הַקְּדֻשָּׁה, הַיְנוּ בִּלְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ. שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת שְׁלֵמוּת לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ עַל־יְדֵי לְשׁוֹן תַּרְגּוּם כַּנַּ״ל. וּשְׁאָר לְשׁוֹנוֹת הָעַמִּים, שֶׁהֵם בְּחִינַת רַע גָּמוּר, צְרִיכִין לְכַלּוֹתָם לְגַמְרֵי, בִּבְחִינַת: ״יִמּוֹטוּ עֲלֵיהֶם גֶּחָלִים״ וְכוּ׳ כַּנַּ״ל; שֶׁזֶּה ״בָּאֵשׁ יַפִּלֵם בְּמַהֲמֹרוֹת בַּל יָקוּמוּ״. וְזֶה בְּחִינַת שַׁלְהוֹבָא דְּאֶשָּׁא הַיּוֹרֶדֶת בְּעֶרֶב שַׁבָּת עַל רֹאשׁ הַקְּלִפּוֹת, שֶׁלֹּא יֻכְלְלוּ בְּנֹגַהּ לִינֹק מֵהַקְּדֻשָּׁה. פֵּרוּשׁ, כִּי בְּעֶרֶב שַׁבָּת, בִּכְנִיסַת שַׁבָּת, נִכְלָל נֹגַהּ בַּקְּדֻשָּׁה, וְאָז רוֹצִין גַּם שְׁאָר הַקְּלִפּוֹת הַטְּמֵאוֹת לְגַמְרֵי לַעֲלוֹת אֶל הַקְּדֻשָּׁה, וְאָז יוֹרֵד שַׁלְהוֹבָא דְּאֶשָּׁא עַל רֹאשָׁם וְנוֹפְלִים לְמַטָּה; שֶׁזֶּהוּ סוֹד כַּוָּנַת רְחִיצַת מַיִם חַמִּין בְּעֶרֶב שַׁבָּת, כַּמְבֹאָר בַּכַּוָּנוֹת (שַׁעַר הַכַּוָּנוֹת, עִנְיַן רְחִיצַת פָּנָיו, יָדָיו וְרַגְלָיו); כִּי הַקְּלִפּוֹת רוֹצוֹת לְהִתְאַחֵז בָּאָדָם וְלִינֹק מֵהַקְּדֻשָּׁה, וְלָכֵן רוֹחֲצִין בְּמַיִם חַמִּים בְּעֶרֶב שַׁבָּת, כְּדֵי לְבַטְּלָן, שֶׁלֹּא יִתְאַחֲזוּ בַּקְּדֻשָּׁה. וְזֶה בְּחִינָה הַנַּ״ל, שֶׁצְּרִיכִין לְבָרֵר הַטּוֹב שֶׁבַּתַּרְגּוּם, שֶׁהוּא בְּחִינַת נֹגַהּ, שֶׁיִּהְיֶה נִכְלָל בִּלְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ, וּשְׁאָר לְשׁוֹנוֹת הָעַכּוּ״ם, שֶׁהֵם בְּחִינַת רַע גָּמוּר, צְרִיכִין לְהַפִּילָם וּלְבַטְּלָם לְגַמְרֵי, הַיְנוּ כַּנַּ״ל: וְזֶה שֶׁהִקְפִּיד הָאֲרִיזַ״ל לִטְבֹּל אַחַר שֶׁסִּיֵּם שְׁנַיִם מִקְרָא וְאֶחָד תַּרְגּוּם וְכַנַּ״ל, כִּי זֶה תָּלוּי בָּזֶה, הַיְנוּ שְׁנַיִם מִקְרָא, שֶׁזֶּה פִּי שְׁנַיִם הַקְּדֻשָּׁה, כָּלוּל מִלְּמַעְלָה וּמִלְּמַטָּה, וְהַתַּרְגּוּם יוֹנֵק מֵהֶם, הַיְנוּ תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב זֶה גִּלּוּי אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁהִיא יוֹרֶדֶת מִלְּמַעְלָה, וּכְשֶׁמִּתְלַבֶּשֶׁת לְמַטָּה הִיא בְּסִפּוּרִים — גַּ״ן סְדָרִים, וְהַתַּרְגּוּם מְפָרֵשׁ, שֶׁזֶּה גַּם תּוֹרָה שֶׁבְּעַל־פֶּה, שֶׁמְּפָרֶשֶׁת אֶת תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב. וְזֶה מַה שֶּׁכָּלוּל בְּתוֹךְ תּוֹרָה שֶׁבְּעַל־פֶּה לְשׁוֹנוֹת שֶׁל עַמִּין, כְּדֵי לְבָרֵר הַטּוֹב מֵהָרָע. וְכָל זֶה נַעֲשֶׂה עַל־יְדֵי שְׁמִיעַת הַתּוֹרָה מִפִּי הַצַּדִּיק דַּיְקָא, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה רוֹאֶה אֶת הַפָּנִים שֶׁלּוֹ בְּתוֹךְ הַפָּנִים שֶׁל הַצַּדִּיק, וּמִתְעוֹרֵר לִרְאוֹת אֵיךְ פָּנָיו מְשֻׁקָּעִים

״מֵהָאֵשׁ יָצָאוּ וְהָאֵשׁ תֹּאכְלֵם״ (יְחֶזְקֵאל טו); **הַיְנוּ כִּי בְּחִינַת נֹגַהּ, שֶׁהוּא בְּחִינַת תַּרְגּוּם, צְרִיכִין שֶׁיִּתְבָּרֵר, שֶׁיִּפֹּל הָרָע שֶׁבּוֹ, וְהַטּוֹב שֶׁבּוֹ יִתְבָּרֵר וְיַעֲלֶה וְיִהְיֶה נִכְלָל בְּתוֹךְ הַקְּדֻשָּׁה, הַיְנוּ בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת שְׁלֵמוּת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ עַל־יְדֵי לְשׁוֹן תַּרְגּוּם כַּנַּ״ל. וּשְׁאָר לְשׁוֹנוֹת הָעַמִּים, שֶׁהֵם בְּחִינַת רַע גָּמוּר, צְרִיכִין לְכַלּוֹתָם לְגַמְרֵי, בִּבְחִינַת ״יִמּוֹטוּ עֲלֵיהֶם גֶּחָלִים וְכוּ׳״ כַּנַּ״ל.**

וְזֶה בְּחִינַת שַׁלְהוֹבָא דְּאֶשָּׁא הַיּוֹרֶדֶת בְּעֶרֶב־שַׁבָּת עַל רֹאשׁ הַקְּלִפּוֹת, שֶׁלֹּא יֻכְלְלוּ בְּנֹגַהּ לִינֹק מֵהַקְּדֻשָּׁה; פֵּרוּשׁ, כִּי בְּעֶרֶב־שַׁבָּת, בִּכְנִיסַת שַׁבָּת, נִכְלָל נֹגַהּ בַּקְּדֻשָּׁה, וְאָז רוֹצִין גַּם שְׁאָר הַקְּלִפּוֹת הַטְּמֵאוֹת לְגַמְרֵי לַעֲלוֹת אֶל הַקְּדֻשָּׁה, וְאָז יוֹרֵד שַׁלְהוֹבָא דְּאֶשָּׁא עַל רֹאשָׁם וְנוֹפְלִים לְמַטָּה; שֶׁזֶּהוּ סוֹד כַּוָּנַת רְחִיצַת מַיִם חַמִּין בְּעֶרֶב־שַׁבָּת, כַּמְבֹאָר בַּכַּוָּנוֹת. וְזֶהוּ בְּחִינָה הַנַּ״ל, שֶׁצְּרִיכִין לְבָרֵר הַטּוֹב שֶׁבַּתַּרְגּוּם שֶׁהוּא בְּחִינַת נֹגַהּ, שֶׁיִּהְיֶה נִכְלָל בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, וּשְׁאָר לְשׁוֹנוֹת הָעַכּוּ״ם, שֶׁהֵם בְּחִינַת רַע גָּמוּר, צְרִיכִין לְהַפִּילָם וּלְבַטְּלָם לְגַמְרֵי — הַיְנוּ כַּנַּ״ל:

בְּחִשָּׁךְ. וְלָכֵן קֹדֶם שֶׁנִּכְנָסִים לְקַבֵּל אֶת הַשַּׁבָּת, שֶׁהוּא גִּלּוּי אוֹרוֹ יִתְבָּרַךְ בְּהִתְגַּלּוּת אוֹר נוֹרָא וְנִפְלָא מְאֹד, בְּלִי שׁוּם לְבוּשִׁים, הַהֶכְרֵחַ לַעֲבֹר אֶת הַסִּדְרָא שְׁנַיִם מִקְרָא וְאֶחָד תַּרְגּוּם, כְּדֵי לְבָרֵר אֶת הַטּוֹב שֶׁבִּלְשׁוֹן הָעַמָּמִין, וְלִכְלֵל אֶת זֶה בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, וּכְדֵי שֶׁלֹּא יִתְאַחֲזוּ הַקְּלִפּוֹת, עָלָיו לִטְבֹּל וְלִרְחֹץ בְּמַיִם חַמִּים, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה יוֹרֶדֶת אֵשׁ וּמְבַעֶרֶת אֶת הַקְּלִפּוֹת שֶׁלֹּא יִתְאַחֲזוּ בְּהַקְּדֻשָּׁה.

ו. **וּכְשֶׁמַּעֲלֶה הַטּוֹב שֶׁבְּתַּרְגּוּם, וּמַשְׁלִים אֶת לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ, שֶׁבּוֹ נִבְרָא הָעוֹלָם** הַיְנוּ כְּשֶׁאָדָם מְקַדֵּשׁ אֶת הַדִּבּוּר שֶׁלּוֹ, וַאֲפִלּוּ בְּדִבּוּרֵי הָעוֹלָם, שֶׁהֵם שִׁפַּת הָעַמָּמִין, וּמוֹצֵא בָּהֶם קְדֻשָּׁה, עַל־יְדֵי־זֶה נִתְעוֹרְרִין וְנִתְגַּדְּלִין הַכֹּחַ שֶׁל הָאוֹתִיּוֹת שֶׁל לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ, שֶׁיֵּשׁ בְּכָל דָּבָר שֶׁבָּעוֹלָם. כִּי כָל דָּבָר יֵשׁ בּוֹ כַּמָּה צִרּוּפֵי אוֹתִיּוֹת, שֶׁבּוֹ נִבְרָא זֶה הַדָּבָר; כִּי בְּשָׁעָה שֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא אֶת עוֹלָמוֹ, בָּרָא אוֹתוֹ עִם אוֹתִיּוֹת, שֶׁזֶּה סוֹד (תְּהִלִּים לג, ו): כִּי ״בִּדְבַר יְהוָ״ה שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ וּבְרוּחַ פִּיו כָּל צְבָאָם״; כִּי בְּכָל הַבְּרִיאָה יֵשׁ אוֹתִיּוֹת שֶׁבָּהֶן מְחַיֶּה אֶת הַדָּבָר הַזֶּה שֶׁל הַבְּרִיאָה, כִּי הַכ״ב אוֹתִיּוֹת הֵם אוֹרוֹת עֶלְיוֹנִים, שֶׁבָּהֶם בָּרָא הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא אֶת כָּל הַבְּרִיאָה, וּבְכָל פְּרָט מִפְּרָטֵי הַבְּרִיאָה יֵשׁ בּוֹ אוֹתִיּוֹת, שֶׁבָּהֶם נִקְרָא הַחֵלֶק הַזֶּה מֵהַבְּרִיאָה, וְעַל־יְדֵי הָאוֹתִיּוֹת מַחֲזִיק אֶת הַחֵלֶק שֶׁל הַבְּרִיאָה, שֶׁזֶּה הַשֵּׁמוֹת שֶׁיֵּשׁ לְכָל פְּרָט מִפְּרָטֵי הַבְּרִיאָה: דּוֹמֵם, צוֹמֵחַ, חַי, מְדַבֵּר, כָּל כְּפָר, וְכָל עִיר, וְכָל בַּיִת, וְכָל שָׂדֶה, וְכָל צוֹמֵחַ, וְכָל חַי מִבַּעֲלֵי הַחַיִּים, וְכָל אָדָם, לְכֻלָּם יֵשׁ שֵׁמוֹת, שֶׁהֵן אוֹתִיּוֹת, וְהֵם הַמְחַיִּים אֶת הַדָּבָר הַזֶּה. וְעַל־יְדֵי שְׁלֵמוּת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, עַל־יְדֵי לְשׁוֹן תַּרְגּוּם שֶׁמְּקַדֵּשׁ אֶת הַדִּבּוּר גַּם, שֶׁהוּא שִׁפַּת הָעַמָּמִין, שֶׁהוּא בְּחִינַת תַּרְגּוּם, וּמוֹצֵא שָׁם אֲלִקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, עַל־יְדֵי־זֶה נִתְעוֹרְרִין וְנִתְגַּדְּלִין הַכֹּחַ שֶׁל אֵלּוּ הָאוֹתִיּוֹת שֶׁיֵּשׁ בְּכָל דָּבָר וְדָבָר הַמְחַיִּים אֶת אוֹתוֹ הַדָּבָר. (עַכְשָׁו יַלְבִּישׁ אֶת זֶה בְּפָסוּק) וְזֶה (בַּמִּדְבָּר יד, יז): ״וְעַתָּה יִגְדַּל נָא כֹּחַ אֲדֹנָי כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לֵאמֹר״, ׳לֵאמֹר׳ — דָּא גִּלּוּי עֲרָיוֹת (כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל סַנְהֶדְרִין נו:), הַיְנוּ בְּחִינַת הַמְּדוּרָה שֶׁל שִׁבְעִין כּוֹכְבִין הַנַּ״ל, שֶׁהוּא בְּחִינַת תַּאֲוַת נְאוּף, שֶׁנִּתְבַּטֵּל עַל־יְדֵי הַדִּבּוּר שֶׁל לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ כַּנַּ״ל. וְזֶהוּ: ״כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לֵאמֹר״, הַיְנוּ כְּפִי הַדִּבּוּר שֶׁל לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ, שֶׁעַל יָדוֹ נֶאֱסַר עֲרָיוֹת וְנִתְבַּטֵּל תַּאֲוַת נְאוּף כַּנַּ״ל, כְּמוֹ־כֵן יִגְדַּל כֹּחַ ה׳; כִּי כְּפִי הַשְׁלֵמוּת שֶׁמַּשְׁלִים אֶת הַדִּבּוּר שֶׁל לְשׁוֹן תַּרְגּוּם, עַל־יְדֵי־זֶה נִתְעוֹרְרִין וְנִתְגַּדְּלִין הַכֹּחַ שֶׁל הָאוֹתִיּוֹת שֶׁיֵּשׁ בְּכָל דָּבָר וְדָבָר. וְזֶה (בְּמִדְבַּר יד): ״וְעַתָּה יִגְדַּל נָא כֹּחַ ה׳ כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לֵאמֹר״; ״לֵאמֹר״ — דָּא גִּלּוּי עֲרָיוֹת (כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל סַנְהֶדְרִין נו:), הַיְנוּ בְּחִינַת הַמְּדוּרָה שֶׁל שִׁבְעִין כּוֹכְבִין הַנַּ״ל, שֶׁהוּא בְּחִינַת תַּאֲוַת נְאוּף, שֶׁנִּתְבַּטֵּל עַל־יְדֵי הַדִּבּוּר שֶׁל לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ כַּנַּ״ל. וְזֶהוּ: ״כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לֵאמֹר״, הַיְנוּ כְּפִי הַדִּבּוּר שֶׁל לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ, שֶׁעַל יָדוֹ נֶאֱסַר עֲרָיוֹת וְנִתְבַּטֵּל תַּאֲוַת נְאוּף כַּנַּ״ל, כְּמוֹ־כֵן יִגְדַּל כֹּחַ ה׳; כִּי כְּפִי הַשְׁלֵמוּת שֶׁמַּשְׁלִים

אֶת הַדִּבּוּר שֶׁל לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, שֶׁהוּא בְּחִינַת שְׁבִירַת וּבְטוּל תַּאֲוַת נְאוּף, כֵּן נִתְגַּדֵּל וְנִתְעוֹרֵר כֹּחַ ה׳ שֶׁבְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, שֶׁהֵם הָאוֹתִיּוֹת שֶׁיֵּשׁ בְּכָל דָּבָר וְדָבָר שֶׁבָּעוֹלָם כַּנַּ״ל: הֵינוּ הַפָּסוּק הַזֶּה נֶאֱמַר בַּמְרַגְּלִים, שֶׁהִבְּרוּ לְשׁוֹן־הָרָע עַל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שֶׁשָּׁם הוּא גִּלּוּי הַשְׁגָּחָתוֹ הַפְּרָטִית, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דְּבָרִים יא, יב): ״תָּמִיד עֵינֵי הַוָּ״ה אֱלֹקֶיךָ בָּהּ מֵרֵשִׁית הַשָּׁנָה וְעַד אַחֲרִית שָׁנָה״, וְכָפְרוּ בָּעִקָּר, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (סוֹטָה לה.): דִּבְּרוּ מְרַגְּלִים בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, ״כִּי חָזָק הוּא מִמֶּנּוּ״, אַל תִּקְרֵי מִמֶּנּוּ אֶלָּא מִמֶּנִּי כְּבָיְכוֹל, אֲפִלּוּ בַּעַל־הַבַּיִת אֵינוֹ יָכוֹל לְהוֹצִיא כֵּלָיו מִשָּׁם, וְעַל־יְדֵי־זֶה עָקְרוּ אֶת עַצְמָם לְגַמְרֵי מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וְכָפְרוּ בָּאוֹתִיּוֹת שֶׁנִּטְבְּעוּ בְּתוֹךְ הַבְּרִיאָה. וּבָזֶה נָבִין דָּבָר נִפְלָא שֶׁאָמְרוּ חַכְמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (מְגִלָּה יג.): אָמַר הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא יָבוֹא כָּלֵב, שֶׁמָּרַד בְּעֵצַת מְרַגְּלִים, וְיִשָּׁא אֶת בַּת פַּרְעֹה שֶׁמָּרְדָה בְּגִלּוּלֵי בֵּית אָבִיהָ, כִּי דַּיְקָא עַל־יְדֵי שֶׁהוּא עָמַד בַּנִּסָּיוֹן לֹא לְדַבֵּר רַע, שֶׁהוּא פְּגַם הַדִּבּוּר, וּפָרַשׁ מֵהַמְרַגְּלִים, עַל־יְדֵי־זֶה נָתַן לוֹ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא אֶת בַּת פַּרְעֹה, שֶׁמָּרְדָה בְּגִלּוּלֵי בֵּית אָבִיהָ וְהִתְחַתֵּן עִמָּהּ, שֶׁזֶּה תִּקּוּן הַבְּרִית. וְוַיֵּשׁ לוֹמַר סְמִיכַת הָעִנְיָן, כִּי אָז הִתְפַּלֵּל מֹשֶׁה עַל חֵטְא הַמְרַגְּלִים, שֶׁהוֹצִיאוּ דִּבָּה עַל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וּבָזֶה פָּגְמוּ בְּהַדִּבּוּר שֶׁל לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ בִּפְרָט, כִּי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מְקֻשֶּׁרֶת גַּם־כֵּן לִבְחִינַת לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ וּלְתִקּוּן הַבְּרִית, שֶׁשְּׁנֵיהֶם תְּלוּיִים זֶה בָּזֶה. וְזֶהוּ שֶׁאָמַר לָהֶם יְהוֹשֻׁעַ בַּגִּלְגָּל, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לָהֶם לִירֵשׁ אֶת הָאָרֶץ עַד שֶׁיִּמֹּלוּ אֶת עַצְמָן, כְּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל (יַלְקוּט שִׁמְעוֹנִי, יְהוֹשֻׁעַ ה׳) עַל פָּסוּק (יְהוֹשֻׁעַ ה, ד): ״וְזֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר מָל יְהוֹשֻׁעַ״ וְגוֹ׳, שֶׁאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הִיא בְּחִינָה אַחַת עִם בְּחִינַת תִּקּוּן הַבְּרִית, שֶׁהוּא בְּחִינַת שְׁלֵמוּת לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ, וְעַל־כֵּן כְּשֶׁבָּחַר בָּנוּ מִכָּל הָעַמִּים, וְרוֹמְמָנוּ מִכָּל לָשׁוֹן, נָתַן לָנוּ גַּם־כֵּן קְדֻשַּׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שֶׁשָּׁם מוֹשַׁב הַשְׁכִּינָה, שֶׁזֶּה בְּחִינַת לְשׁוֹן קֹדֶשׁ, רוּחַ־הַקֹּדֶשׁ, וְעַל־כֵּן אָמְרוּ חַכְמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (מִדְרָשׁ אַגָּדָה), שֶׁעִקַּר רוּחַ־הַקֹּדֶשׁ הוּא בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. וְעַיֵּן בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (שְׁמוֹת דַּף קנב), שֶׁבִּמְקוֹם בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ, שֶׁשָּׁם מְקוֹר קְדֻשַּׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שָׁם מְאִירִין כָּל הָאוֹתִיּוֹת שֶׁבָּאָלֶף־בֵּית (שֶׁהֵם בְּחִינַת לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ), וְעַל־כֵּן כְּשֶׁדִּבְּרוּ הַמְרַגְּלִים לְשׁוֹן־הָרָע עַל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, בָּזֶה פָּגְמוּ מְאֹד, בִּבְחִינַת לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ, וּכְשֶׁהִתְפַּלֵּל מֹשֶׁה לְתַקֵּן זֹאת, אָמַר (בַּמִּדְבָּר יד, יז): ״וְעַתָּה יִגְדַּל נָא כֹּחַ ה״ וְגוֹ׳; כְּדֵי שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה יִתַּקֵּן הַדָּבָר, וְזֶהוּ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל (סַנְהֶדְרִין קיא.), שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁשָּׁמַע מֹשֶׁה אֶרֶךְ אַפַּיִם לָרְשָׁעִים, לֹא הָיָה מַסְכִּים לָזֶה וְכוּ׳, וְעַל־כֵּן אָמַר עַכְשָׁו: ״וְעַתָּה יִגְדַּל נָא כֹּחַ ה׳ כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לֵאמֹר״, אֶרֶךְ אַפַּיִם אַף לָרְשָׁעִים; כִּי בֶּאֱמֶת עִקַּר הָאֲרִיכַת אַפַּיִם לָרְשָׁעִים הוּא רַק בִּשְׁבִיל זֶה — אוּלַי יַחְזְרוּ בִּתְשׁוּבָה, אוֹ שֶׁיֵּצְאוּ מֵהֶם בָּנִים הַגּוּנִים, וְזֶה עִקַּר שְׁלֵמוּת הַקְּדֻשָּׁה, בְּחִינַת לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ, כְּשֶׁמַּעֲלִין לְתוֹכָהּ גַּם הַטּוֹב שֶׁבַּהַתַּרְגּוּם. וְזֶה בְּחִינַת מַה שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (בְּרָכוֹת לד:): בְּמָקוֹם שֶׁבַּעֲלֵי תְּשׁוּבָה עוֹמְדִין, אֵין צַדִּיקִים גְּמוּרִים יְכוֹלִים לַעֲמֹד, כִּי צַדִּיקִים גְּמוּרִים הֵם בְּחִינַת לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ בְּעַצְמוֹ, וּבַעֲלֵי תְּשׁוּבָה הֵם בְּחִינַת עֲלִיַּת הַטּוֹב שֶׁבְּנֹגַהּ לְלְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ, שֶׁזֶּה עִקַּר שְׁלֵמוּתוֹ, וְעַל־כֵּן עַכְשָׁו בִּשְׁעַת חֵטְא הַמְרַגְּלִים, הִתְפַּלֵּל מֹשֶׁה שֶׁיַּאֲרִיךְ אַפּוֹ אַף לָרְשָׁעִים, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה נִשְׁלָם כֹּחַ ה׳ שֶׁל לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ בְּיוֹתֵר. וְזֶהוּ גַּם־כֵּן מַה שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (שַׁבָּת פט.): בְּשָׁעָה שֶׁעָלָה מֹשֶׁה לַמָּרוֹם, מְצָאוֹ לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא שֶׁהוּא קוֹשֵׁר כְּתָרִים

לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, שֶׁהוּא בְּחִינַת שְׁבִירַת וּבְטוּל תַּאֲוַת נְאוּף, כֵּן נִתְגַּדֵּל וְנִתְעוֹרֵר כֹּחַ ה׳ שֶׁבְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, שֶׁהֵם הָאוֹתִיּוֹת שֶׁיֵּשׁ בְּכָל דָּבָר וְדָבָר שֶׁבָּעוֹלָם כַּנַּ״ל:

לָאוֹתִיּוֹת, אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא וְכוּ׳, הָיָה לְךָ לְעָזְרֵנִי, מִיָּד אָמַר ״וְעַתָּה יִגְדַּל נָא כֹּחַ ה׳״ וְגוֹ׳, וְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (מִנָּחוֹת כט.), שֶׁשָּׁאַל אָז מֹשֶׁה, עָלָיו הַשָּׁלוֹם, לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, מִי מְעַכֵּב עַל יָדְךָ? אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא עָתִיד וְכוּ׳, וַעֲקִיבָא בֶּן יוֹסֵף שְׁמוֹ, וְהוּא יִדְרֹשׁ עַל כָּל קוֹץ וָקוֹץ. וְכָל הַנַּ״ל מְכֻוָּן לְעִנְיָנֵנוּ הֵיטֵב; כִּי כְּמוֹ שֶׁכָּל הָעוֹלָם נִבְרָא מְחֻסָּר תִּקּוּן, מֵחֲמַת שֶׁאֵין שְׁלֵמוּת לִלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ שֶׁבָּא מִלְּמַעְלָה, רַק כְּשֶׁמַּעֲלִין בְּזֶה הָעוֹלָם הַטּוֹב שֶׁבַּתַּרְגּוּם, וְעַל־כֵּן גָּמַר תִּקּוּן כָּל הַדְּבָרִים הוּא עַל־יְדֵי בְּנֵי־אָדָם שֶׁבְּזֶה הָעוֹלָם דַּיְקָא, כְּמוֹ־כֵן כְּלָלִיּוּת הַתּוֹרָה, שֶׁהִיא בְּחִינַת לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ, עִקַּר שְׁלֵמוּתָהּ גַּם־כֵּן רַק עַל־יְדֵי הַדְּרָשׁוֹת שֶׁל הַחָכָמִים שֶׁבְּזֶה הָעוֹלָם דַּיְקָא, וְעַל־כֵּן הָיָה הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא קוֹשֵׁר כְּתָרִים לָאוֹתִיּוֹת, וְלֹא כָּתַב הַכֹּל בְּפֵרוּשׁ, רַק הִנִּיחַ עַל גְּמַר הַתִּקּוּן, עַל־יְדֵי הַדְּרָשׁוֹת שֶׁל רַבִּי עֲקִיבָא דַּיְקָא, וְזֶהוּ בְּעַצְמוֹ גַּם־כֵּן הָעִנְיָן שֶׁאָמַר הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא לְמֹשֶׁה: הָיָה לְךָ לְעָזְרֵנִי, הַיְנוּ כְּפִשּׁוּטוֹ, לְבָרֵךְ אוֹתוֹ, כִּבְיָכוֹל, בְּשָׁעַת כְּתִיבַת הַתּוֹרָה; כִּי עִקַּר הַשְּׁלֵמוּת עַל־יְדֵי זֶה הָעוֹלָם דַּיְקָא, וּמִיָּד אָמַר: ״וְעַתָּה יִגְדַּל נָא כֹּחַ ה׳״, הַיְנוּ שֶׁבֶּאֱמֶת אָמַר זֹאת בְּשָׁעָה שֶׁהִתְפַּלֵּל עַל חֵטְא הַמְרַגְּלִים, אֲבָל הַסַּעֲנָה הָיְתָה ״כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לֵאמֹר״, רוֹצֶה לוֹמַר שֶׁרָמַזְתָּ אָז, שֶׁעִקַּר הַשְּׁלֵמוּת תָּלוּי בְּזֶה הָעוֹלָם דַּיְקָא, כִּי צְרִיכִין לְהַעֲלוֹת גַּם הַטּוֹב שֶׁבַּתַּרְגּוּם לִלְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ, שֶׁזֶּה נַעֲשָׂה בְּזֶה הָעוֹלָם דַּיְקָא, וּכְפִי עִנְיָן זֶה רָאוּי שֶׁתַּאֲרִיךְ אַפֵּךְ גַּם לָהֶם. נִמְצָא, כִּי פְּשׁוּטוֹ שֶׁל מִקְרָא וּדְרָשׁוֹת חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים, בָּזֶה הַכֹּל הוֹלֵךְ אֶל מָקוֹם אֶחָד, כְּפִי מַה שֶּׁרָמְזוּ לָנוּ רַבֵּנוּ זַ״ל בְּפָסוּק זֶה (פַּרְפְּרָאוֹת לַחָכְמָה)].

ז. וּמִי שֶׁיָּכוֹל לְהִתְעוֹרֵר הִתְנוֹצְצוּת הָאוֹתִיּוֹת שֶׁבְּכָל מַעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית, שֶׁיֵּשׁ בְּכָל דָּבָר, אֲזַי אֲכִילָתוֹ וּשְׁתִיָּתוֹ וְכָל תַּעֲנוּגָיו, אֵינוֹ אֶלָּא מֵהִתְנוֹצְצוּת הָאוֹתִיּוֹת שֶׁבַּאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה; כִּי בְּתוֹךְ הָאֲכִילָה וְהַשְׁתִיָּה, יֵשׁ בָּהֶם צֵרוּפֵי אוֹתִיּוֹת, שֶׁזֶּה סוֹד אָכַל יָ״ה שָׁתָה יָ״ה, כַּמּוּבָא (שַׁעַר הַכַּוָּנוֹת עִנְיַן יוֹם הַכִּפּוּרִים); כִּי מַה שֶּׁאָדָם אוֹכֵל וְשׁוֹתֶה, יֵשׁ בָּהֶם אוֹתִיּוֹת הַמְחַיִּין אֶת הַמַּאֲכָל וְהַשְׁתִיָּה, וּמִי שֶׁזּוֹכֶה לְצָרֵף אֶת הָאוֹתִיּוֹת שֶׁל אוֹתָהּ אֲכִילָה שֶׁאוֹכֵל וְאוֹתוֹ מַשְׁקֶה שֶׁשּׁוֹתֶה, אֲזַי כָּל אֲכִילָתוֹ וּשְׁתִיָּתוֹ רַק רוּחָנִיּוּת אֱלֹקוּת, בְּסוֹד (שְׁמוֹת כד, יא): ״וַיֶּחֱזוּ אֶת הָאֱלֹהִים וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ״; כִּי דַּיְקָא עַל־יְדֵי אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה כָּזוֹ, שֶׁאוֹכְלִים וְשׁוֹתִים צֵרוּפֵי אוֹתִיּוֹת, הוּא מִתְעַנֵּג בְּזִיו שְׁכִינָתוֹ יִתְבָּרַךְ, **בְּבְחִינַת** (רוּת ג, ז): **״וַיֹּאכַל וַיִּשְׁתְּ וַיִּיטַב לִבּוֹ״; וַיִּיטַב לִבּוֹ, הַיְנוּ בְּחִינַת הִתְנוֹצְצוּת הָאוֹתִיּוֹת שֶׁל ל״ב (שִׁלְשִׁים וּשְׁתַּיִם) אֱלֹקִים שֶׁבְּמַעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית, שֶׁיֵּשׁ בְּכָל דָּבָר.** (עֵץ בְּזֹהַר פִּנְחָס רטז):

בְּמַעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית כָּתוּב ל״ב פְּעָמִים אֱלֹהִי״ם, שֶׁזֶּה לֵב הָעוֹלָם, אֱלֹהִי״ם גִּימַטְרִיָּה הַטֶּבַע״ע, הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מַנְהִיג אֶת הָעוֹלָם דֶּרֶךְ הַטֶּבַע, וְהַכֹּל תָּלוּי בַּלֵּב, וּכְמַאֲמָרָם זַ״ל (קֹהֶלֶת רַבָּה, פָּרָשָׁה א׳, סִימָן לו) עַל הַפָּסוּק (קֹהֶלֶת א, טז): ״דִּבַּרְתִּי אֲנִי עִם לִבִּי״, הַלֵּב רוֹאֶה, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וְלִבִּי רָאָה הַרְבֵּה״, הַלֵּב שׁוֹמֵעַ שֶׁנֶּאֱמַר (מְלָכִים־א׳ ג, ט): ״וְנָתַתָּ לְעַבְדְּךָ לֵב שֹׁמֵעַ״, הַלֵּב מְדַבֵּר, שֶׁנֶּאֱמַר: ״דִּבַּרְתִּי אֲנִי עִם לִבִּי״, הַלֵּב הוֹלֵךְ,

שֶׁנֶּאֱמַר (מְלָכִים־ב׳ ה, כו): ״לֹא לִבִּי הָלַךְ״, הַלֵּב נוֹפֵל, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוּאֵל־א׳ יז, לב): ״אַל יִפֹּל לֵב אָדָם עָלָיו״, הַלֵּב עוֹמֵד, שֶׁנֶּאֱמַר (יְחֶזְקֵאל כב, יד): ״הֲיַעֲמֹד לִבְּךָ״, הַלֵּב שָׁמֵחַ, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים טז, ט): ״לָכֵן שָׂמַח לִבִּי וַיָּגֶל כְּבוֹדִי״, הַלֵּב צוֹעֵק, שֶׁנֶּאֱמַר (אֵיכָה ב, יח): ״צָעַק לִבָּם אֶל ה׳״, הַלֵּב מִתְנַחֵם, שֶׁנֶּאֱמַר (יְשַׁעְיָה מ, ב): ״דַּבְּרוּ עַל לֵב יְרוּשָׁלַיִם״, הַלֵּב מִצְטַעֵר, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים טו, י): ״וְלֹא יֵרַע לְבָבְךָ״, הַלֵּב מִתְחַזֵּק, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת יט, יב): ״וַיְחַזֵּק ה׳ אֶת לֵב פַּרְעֹה״, הַלֵּב מִתְרַכֵּךְ, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים כ, ג): ״אַל יֵרַךְ לְבַבְכֶם״, הַלֵּב מִתְעַצֵּב, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית ו, ו): ״וַיִּתְעַצֵּב אֶל לִבּוֹ״, הַלֵּב מִתְפַּחֵד, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים כח, סז): ״מִפַּחַד לְבָבְךָ״, הַלֵּב מִשְׁתַּבֵּר, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים נא, יט): ״לֵב נִשְׁבָּר וְנִדְכֶּה״, הַלֵּב מִתְגָּאֶה, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים ח, יד): ״וְרָם לְבָבֶךָ״, הַלֵּב מִסְרָב, שֶׁנֶּאֱמַר (יִרְמְיָה ה, כג): ״וְלָעָם הַזֶּה הָיָה לֵב סוֹרֵר וּמוֹרֶה״, הַלֵּב מִתְבַּזֶּה, שֶׁנֶּאֱמַר (מְלָכִים־א׳ יב, לג): ״בַּחֹדֶשׁ אֲשֶׁר בָּדָה מִלִּבּוֹ״, הַלֵּב מְהַרְהֵר, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים כט, יח): ״כִּי בִשְׁרִירוּת לִבִּי אֵלֵךְ״, הַלֵּב מְרַחֵשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים מה, ב): ״רָחַשׁ לִבִּי דָּבָר טוֹב״, הַלֵּב מְחַשֵּׁב, שֶׁנֶּאֱמַר (מִשְׁלֵי יט, כא): ״רַבּוֹת מַחֲשָׁבוֹת בְּלֶב אִישׁ״, הַלֵּב מִתְאַוֶּה, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים כא, ג): ״תַּאֲוַת לִבּוֹ נָתַתָּ לוֹ״, הַלֵּב סוֹטֶה, שֶׁנֶּאֱמַר (מִשְׁלֵי ז, כה): ״אַל יֵשְׂטְ אֶל דְּרָכֶיהָ לִבֶּךָ״, הַלֵּב זוֹנֶה, שֶׁנֶּאֱמַר (בַּמִּדְבָּר טו, לט): ״וְלֹא תָתוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם״ וְגוֹ׳, הַלֵּב נִסְעָד, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית יח, ה): ״וְסַעֲדוּ לִבְּכֶם״, הַלֵּב נִגְנָב, שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם לא, כ): ״וַיִּגְנֹב יַעֲקֹב אֶת לֵב לָבָן״, הַלֵּב נִכְנָע, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא כו, מא): ״אָז יִכָּנַע לְבָבָם״, הַלֵּב מִשְׁתַּדֵּל, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית לד, ג): ״וַיְדַבֵּר עַל לֵב הַנַּעֲרָה״, הַלֵּב תּוֹעֶה, שֶׁנֶּאֱמַר (יְשַׁעְיָה כא, ד): ״תָּעָה לְבָבִי״, הַלֵּב חָרֵד, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוּאֵל א׳ ד, יג): ״כִּי הָיָה לִבּוֹ חָרֵד״, הַלֵּב נָעוֹר, שֶׁנֶּאֱמַר (שִׁיר הַשִּׁירִים ה, ב): ״אֲנִי יְשֵׁנָה וְלִבִּי עֵר״, הַלֵּב אוֹהֵב, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים ו, ה): ״וְאָהַבְתָּ אֵת ה׳ אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לְבָבְךָ״, הַלֵּב שׂוֹנֵא, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא יט, יז): ״לֹא תִשְׂנָא אֶת אָחִיךָ בִּלְבָבֶךָ״, הַלֵּב מְקַנֵּא, שֶׁנֶּאֱמַר (מִשְׁלֵי כג, יז): ״אַל יְקַנֵּא לְבָבְךָ״ וְגוֹ׳, הַלֵּב נֶחְקָר, שֶׁנֶּאֱמַר (יִרְמְיָה יז, י): ״אֲנִי ה׳ חוֹקֵר לֵב״ וְגוֹ׳, הַלֵּב נִקְרָע, שֶׁנֶּאֱמַר (יוֹאֵל ב, יג): ״וְקִרְעוּ לְבַבְכֶם וְאַל בִּגְדֵיהֶם״, הַלֵּב הוֹגֶה, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים מט, ד): ״וְהָגוּת לִבִּי תְבוּנוֹת״, הַלֵּב הוּא כְּאֵשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר (יִרְמְיָה כ, ט): ״וְהָיָה בִּלְבִּי כָּאֵשׁ״, הַלֵּב הוּא כְּאֶבֶן, שֶׁנֶּאֱמַר (יְחֶזְקֵאל לו, כו): ״וַהֲסִירוֹתִי אֶת לֵב הָאֶבֶן״, הַלֵּב שָׁב בִּתְשׁוּבָה, שֶׁנֶּאֱמַר (מְלָכִים־ב׳ כג, כה): ״אֲשֶׁר שָׁב אֶל ה׳ בְּכָל לְבָבוֹ״, הַלֵּב חַם, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים יט, ו): ״כִּי יֵחַם לְבָבוֹ״, הַלֵּב מֵת, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוּאֵל־א׳ כה, לז): ״וַיָּמָת לִבּוֹ בְקִרְבּוֹ״, הַלֵּב נָמֵס, שֶׁנֶּאֱמַר (יְהוֹשֻׁעַ ז, ה): ״וַיִּמַּס לְבַב הָעָם״, הַלֵּב מְקַבֵּל דְּבָרִים, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים ו, ו): ״וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל לְבָבֶךָ״, הַלֵּב מְקַבֵּל יְרָאָה, שֶׁנֶּאֱמַר (יִרְמְיָה לב, מ): ״וְאֶת יִרְאָתִי אֶתֵּן בִּלְבָבָם״, הַלֵּב מוֹדֶה, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים קיא, א): ״אוֹדֶה ה׳ בְּכָל לֵבָב״, הַלֵּב חוֹמֵד, שֶׁנֶּאֱמַר (מִשְׁלֵי ו, כה): ״אַל תַּחְמ�ֹד יָפְיָהּ בִּלְבָבֶךָ״, הַלֵּב מִתְקַשֶּׁה, שֶׁנֶּאֱמַר (מִשְׁלֵי כח, יד): ״וּמַקְשֶׁה לִבּוֹ״, הַלֵּב מֵיטִיב, שֶׁנֶּאֱמַר (שׁוֹפְטִים טז, כה): ״וַיְהִי כְּטוֹב לִבָּם״, הַלֵּב עוֹשֶׂה מִרְמָה, שֶׁנֶּאֱמַר (מִשְׁלֵי יב, כ): ״מִרְמָה בְּלֵב חֹרְשֵׁי רָע״, הַלֵּב מִתּוֹכוֹ מְדַבֵּר, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוּאֵל־א׳ א, יג): ״וְחַנָּה הִיא מְדַבֶּרֶת עַל לִבָּהּ״, הַלֵּב אוֹהֵב שִׂחַד, שֶׁנֶּאֱמַר (יִרְמְיָה כב, יז): ״כִּי אִם עֵינֶיךָ וְלִבְּךָ״ וְגוֹ׳, הַלֵּב כּוֹתֵב דְּבָרִים, שֶׁנֶּאֱמַר (מִשְׁלֵי ג, ג): ״כָּתְבֵם עַל לוּחַ לִבֶּךָ״, הַלֵּב חוֹרֵשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם ו, יד): ״תַּהְפֻּכוֹת בִּלְבּוֹ חֹרֵשׁ רָע״, הַלֵּב מְקַבֵּל מִצְוֹות, שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם י, ח): ״חֲכַם לֵב יִקַּח מִצְוֹת״, הַלֵּב עוֹשֶׂה זָדוֹן, שֶׁנֶּאֱמַר (עוֹבַדְיָה א, ג): ״זְדוֹן לִבְּךָ הִשִּׁיאֶךָ״, הַלֵּב עוֹשֶׂה סְדָרִים, שֶׁנֶּאֱמַר (מִשְׁלֵי טז, א): ״לָאָדָם מַעַרְכֵי לֵב״, הַלֵּב מִתְגַּדֵּל, שֶׁנֶּאֱמַר (דִּבְרֵי־הַיָּמִים־ב׳ כה, יט): ״וּנְשָׂאֲךָ לִבְּךָ״, הֱוֵי דַּבֵּרְתִּי אֲנִי עִם לִבִּי לֵאמֹר אֲנִי הִנֵּה הִגְדַּלְתִּי וְגוֹ׳. כִּי כָּל הַבְּרִיאָה תְּלוּיָה בְּל״ב אֱלֹהִי״ם שֶׁהוּא

גִּימַטְרִיָּה הַטֵּב״ע], וְזֶהוּ: ״וַיִּיטַב לִבּוֹ״, אֵין טוֹב אֶלָּא אוֹר, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בְּרֵאשִׁית א, ד): ״וַיַּרְא אֱלֹקִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב״, הַיְנוּ כְּשֶׁאָדָם מְדַבֵּק אֶת עַצְמוֹ בֶּאֱלקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ הַמְחַיֶּה אֶת כָּל הַבְּרִיאָה, אָז מְאִירִים לוֹ הַמֹּחִין, וְזֶהוּ: ״וַיֹּאכַל וַיִּשְׂתְּ וַיִּיטַב לִבּוֹ״, שֶׁהָיְתָה אֲכִילָתוֹ וּשְׁתִיָּתוֹ מֵהֶאָרַת וְהִתְנוֹצְצוּת הָאוֹתִיּוֹת שֶׁל ל״ב אֱלֹקִים שֶׁבְּסְעֻדָּתוֹ שֶׁאוֹכֵל. וְזֶה: ״וַיִּיטַב לִבּוֹ״, זֶה בִּרְכַּת־הַמָּזוֹן (זֹהַר וַיַּקְהֵל ריח. וּמִדְרָשׁ רַבָּה רוּת פָּרָשָׁה ה׳), שֶׁהָיְתָה אֲכִילָתוֹ וּשְׁתִיָּתוֹ מֵהִתְנוֹצְצוּת הָאוֹתִיּוֹת שֶׁיֵּשׁ בְּהָאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת בִּרְכוֹת הַמָּזוֹן, כִּי הַמָּזוֹן נִתְבָּרֵךְ עַל־יְדֵי שְׁלֵמוּת לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ, עַל־יְדֵי שֶׁמְּעוֹרְרִין וּמְאִירִים אֶת הָאוֹתִיּוֹת שֶׁיֵּשׁ בְּכָל דָּבָר, וּמִשָּׁם צְרִיכִין שֶׁתִּהְיֶה עִקַּר הָאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה וּשְׁאָר תַּעֲנוּגִים כַּנַּ״ל: וְזֶה סוֹד בִּרְכַּת־הַמָּזוֹן שֶׁאַחַר אֲכִילָה דַּיְקָא, כִּי כְּשֶׁאָדָם אוֹכֵל וְשׁוֹתֶה בִּדְבֵקוּת אֱמֶת בּוֹ יִתְבָּרַךְ, עַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשֶׂה מֵאֲכִילָה בִּרְכַּת־הַמָּזוֹן. וְזֶה שֶׁאָמְרוּ חַכְמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרָכוֹת מח:): מֹשֶׁה תִּקֵּן לְיִשְׂרָאֵל בִּרְכַּת הַזָּן בְּשָׁעָה שֶׁיָּרַד לָהֶם מָן, יְהוֹשֻׁעַ תִּקֵּן לָהֶם בִּרְכַּת־הָאָרֶץ, כֵּיוָן שֶׁנִּכְנְסוּ לָאָרֶץ, דָּוִד וּשְׁלֹמֹה תִּקְנוּ בּוֹנֶה יְרוּשָׁלַיִם. דָּוִד תִּקֵּן ״עַל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ וְעַל יְרוּשָׁלַיִם עִירֶךָ״, וּשְׁלֹמֹה תִּקֵּן ״עַל הַבַּיִת הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ״, ״הַטּוֹב וְהַמֵּיטִיב״ בְּיַבְנֶה תִּקְנוּהָ כְּנֶגֶד הָרוֹגֵי בֵּיתָר. דְּאָמַר רַב מַתְנָא: אוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁנִּתְּנוּ הָרוֹגֵי בֵּיתָר לִקְבוּרָה, תִּקְנוּ בְּיַבְנֶה ״הַטּוֹב וְהַמֵּיטִיב״, הַטּוֹב — שֶׁלֹּא הִסְרִיחוּ, וְהַמֵּיטִיב — שֶׁנִּתְּנוּ לִקְבוּרָה. כִּי דַּיְקָא כְּשֶׁאָדָם אוֹכֵל בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה וּבִדְבֵקוּת בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְיוֹדֵעַ שֶׁהוּא אוֹכֵל וְשׁוֹתֶה אוֹתִיּוֹת, שֶׁבָּהֶם נִבְרָא הַמַּאֲכָל וְהַשְׁתִיָּה, עַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשֶׂה בִּרְכַּת־הַמָּזוֹן, וְזֶה מַה שֶּׁהִקְפִּידוּ כָּל־כָּךְ חַכְמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים וְאָמְרוּ (אָבוֹת, פֶּרֶק ג׳): שְׁלֹשָׁה שֶׁאָכְלוּ עַל שֻׁלְחָן אֶחָד וְלֹא אָמְרוּ עָלָיו דִּבְרֵי תוֹרָה, כְּאִלּוּ אָכְלוּ מִזִּבְחֵי מֵתִים, שֶׁנֶּאֱמַר (יְשַׁעְיָה כח, ח): ״כִּי כָּל שֻׁלְחָנוֹת מָלְאוּ קִיא צֹאָה בְּלִי מָקוֹם״, אֲבָל שְׁלֹשָׁה שֶׁאָכְלוּ עַל שֻׁלְחָן אֶחָד, וְאָמְרוּ עָלָיו דִּבְרֵי תוֹרָה, כְּאִלּוּ אָכְלוּ מִשֻּׁלְחָנוֹ שֶׁל מָקוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר (יְחֶזְקֵאל מא, כב): ״וַיְדַבֵּר אֵלַי, זֶה הַשֻּׁלְחָן אֲשֶׁר לִפְנֵי ה׳״; כִּי אִם אוֹכְלִים בְּלִי דִּבְרֵי תוֹרָה, אֵין לוֹ כֹּחַ לְהַגְבִּיהַּ אֶת הַתַּרְגּוּם אֶל לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, וְנַעֲשֶׂה מִזֶּה פְּסֹלֶת זֶהֳמַת אֵמוּת הָעוֹלָם, לֹא־כֵן כְּשֶׁאוֹמֵר תּוֹרָה עַל הַשֻּׁלְחָן, אָז יוֹצֵא כְּרוּז: ״זֶה הַשֻּׁלְחָן אֲשֶׁר לִפְנֵי ה׳״, וְנִשְׁלֶמֶת שְׁלֵמוּת לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ.

ח. וְכָל חָכָם פָּשׁוּט [פֵּרוּשׁ, שֶׁהוּא חָכָם לְבַד אַף־עַל־פִּי שֶׁאֵינוֹ צַדִּיק] יָכוֹל לְיַדֵּעַ הָאוֹתִיּוֹת

דָּבָר. וְזֶהוּ: ״וַיִּיטַב לִבּוֹ״ — אֵין טוֹב אֶלָּא אוֹר, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בְּרֵאשִׁית א): ״וַיַּרְא אֱלֹקִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב״. וְזֶהוּ: ״וַיֹּאכַל וַיִּשְׂתְּ וַיִּיטַב לִבּוֹ״, שֶׁהָיְתָה אֲכִילָתוֹ וּשְׁתִיָּתוֹ מֵהֶאָרַת וְהִתְנוֹצְצוּת הָאוֹתִיּוֹת שֶׁל ל״ב אֱלֹקִים שֶׁבְּסְעֻדָּתוֹ שֶׁאוֹכֵל. וְזֶה: ״וַיִּיטַב לִבּוֹ״ — זֶה בִּרְכַּת הַמָּזוֹן (זֹהַר וַיַּקְהֵל ריח. וּמִדְרָשׁ רַבָּה רוּת פָּרָשָׁה ה׳), **שֶׁהָיְתָה אֲכִילָתוֹ וּשְׁתִיָּתוֹ מֵהִתְנוֹצְצוּת הָאוֹתִיּוֹת שֶׁיֵּשׁ בְּהָאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת בִּרְכוֹת הַמָּזוֹן, כִּי הַמָּזוֹן נִתְבָּרֵךְ עַל־יְדֵי שְׁלֵמוּת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, עַל־יְדֵי שֶׁמְּעוֹרְרִין וּמְאִירִין אֶת הָאוֹתִיּוֹת שֶׁיֵּשׁ בְּכָל דָּבָר, וּמִשָּׁם צְרִיכִין שֶׁתִּהְיֶה עִקַּר הָאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה וּשְׁאָר הַתַּעֲנוּגִים כַּנַּ״ל:**

שֶׁבּוֹ נִבְרָא הַדָּבָר הַזֶּה שֶׁאוֹכֵל; כִּי מִי שֶׁיּוֹדֵעַ הַכֹּחַ שֶׁל מְתִיקוּת וּמְרִירוּת, חֲרִיפוּת וּמְלִיחוּת, שֶׁזֶּה מְרַכֵּךְ וְזֶה מַקְשֶׁה, זֶה מַגְדִּיל וְזֶה מַקְטִין, זֶה מְכַוֵּץ וְזֶה מַרְחִיב, וְיוֹדֵעַ הִתְחַלְּקוּת הָאוֹתִיּוֹת, שֶׁנֶּחֱלָקִין לְשָׁלֹשׁ אִמּוֹת אמ״ש (אֲוִיר, מַיִם, אֵשׁ), וְשֶׁבַע כְּפוּלוֹת, וּשְׁנֵים־עָשָׂר פְּשׁוּטוֹת, כַּמּוּבָא (סֵפֶר יְצִירָה, פֶּרֶק א׳, מִשְׁנָה ב׳), שֶׁבָּהֶם בָּרָא הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא אֶת עוֹלָמוֹ, וּמִשָּׁם נִתְהַוָּה כָּל הַצְּרוּפֵי אוֹתִיּוֹת שֶׁנִּמְצָאִים בְּתוֹךְ הַבְּרִיאָה, וְיוֹדֵעַ הָאוֹתִיּוֹת הַשַּׁיָּכִים לְכָל סְפִירָה וּסְפִירָה, כִּי כָּל סְפִירָה כְּלוּלָה מֵאוֹתִיּוֹת אֲחֵרוֹת, וְיוֹדֵעַ כֹּחַ שֶׁל כָּל סְפִירָה, שֶׁזֶּה רַךְ וְזֶה קָשֶׁה וְכוּ׳, אֲזַי עַל־יְדֵי שֶׁטּוֹעֵם אֵיזֶה דָּבָר, אוֹ רוֹאֶה אֵיזֶה דָּבָר, הוּא יוֹדֵעַ וּמֵבִין הַצְּרוּפֵי אוֹתִיּוֹת שֶׁבּוֹ נִבְרָא זֶה הַדָּבָר. כִּי כָּל דָּבָר נִשְׁתַּנֶּה בְּטַעֲמוֹ וְרֵיחוֹ וּתְמוּנָתוֹ — הַכֹּל לְפִי צְרוּפֵי אוֹתִיּוֹת שֶׁל לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ, שֶׁשָּׁקַל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בְּחָכְמָתוֹ וּבְרָצוֹנוֹ הַפָּשׁוּט כָּךְ וְכָךְ אוֹתִיּוֹת שֶׁיִּבָּרֵא בָּהֶם דָּבָר זֶה, וְכָךְ וְכָךְ אוֹתִיּוֹת שֶׁיִּבָּרֵא בָּהֶם דָּבָר זֶה. וְזֶה בְּחִינַת חֲסֵרוֹת וְיִתְרוֹת וּנְקֻדּוֹת שֶׁיֵּשׁ בְּהַתּוֹרָה, שֶׁהַכֹּל לְפִי הַמִּשְׁקָל, שֶׁגּוֹרְעִין וּמוֹסִיפִין לְפִי הַמִּשְׁקָל, שֶׁצָּרִיךְ לִגְרֹעַ לִפְעָמִים אוֹ לְהוֹסִיף לִפְעָמִים אֵיזֶה אוֹת אוֹ נְקֻדָּה, כְּדֵי לְכַוֵּן הַמִּשְׁקָל שֶׁל כֹּחַ ה׳, הַכֹּל לְפִי חָכְמָתוֹ וּרְצוֹנוֹ, כִּי כֵן חִיְּבָה חָכְמָתוֹ וּרְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁיִּשְׁקֹל כָּךְ וְכָךְ אוֹתִיּוֹת וּנְקֻדּוֹת, וְיִבָּרֵא בְּכֹחַ הַזֶּה וְאוֹתִיּוֹת וּנְקֻדּוֹת אֵלּוּ הַדָּבָר הַזֶּה, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה לוֹ טַעַם הַזֶּה וְרֵיחַ הַזֶּה וּתְמוּנָה הַזֹּאת. וְכֵן שָׁקַל כָּךְ וְכָךְ אוֹתִיּוֹת וּנְקֻדּוֹת אֲחֵרוֹת, וּבָרָא בָּהֶם דָּבָר אַחֵר, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה לוֹ כֹּחַ וְרֵיחַ וְטַעַם וּתְמוּנָה אַחֶרֶת כְּפִי אוֹתָן הָאוֹתִיּוֹת; וְכֵן בְּכָל דָּבָר שֶׁבָּעוֹלָם. כִּי בְּכָל פְּרָט מִפְּרָטֵי הַבְּרִיאָה, יֵשׁ בָּהֶם אוֹתִיּוֹת וְיֵשׁ בָּהֶם צְרוּפֵי אוֹתִיּוֹת, הַמְחַיִּים אֶת חֵלֶק זֶה מֵהַבְּרִיאָה, וְיֵשׁ בָּזֶה סוֹדוֹת נוֹרָאִים וְנִפְלָאִים מְאֹד, שֶׁמִּי שֶׁיּוֹדֵעַ דָּבָר

שֶׁבּוֹ נִבְרָא הַדָּבָר הַזֶּה שֶׁאוֹכֵל. כִּי מִי שֶׁיּוֹדֵעַ הַכֹּחַ שֶׁל מְתִיקוּת וּמְרִירוּת, חֲרִיפוּת וּמְלִיחוּת, שֶׁזֶּה מְרַכֵּךְ וְזֶה מַקְשֶׁה, זֶה מַגְדִּיל וְזֶה מַקְטִין, זֶה מְכַוֵּץ וְזֶה מַרְחִיב, וְיוֹדֵעַ הִתְחַלְּקוּת הָאוֹתִיּוֹת, שֶׁנֶּחֱלָקִין לְשָׁלֹשׁ אִמּוֹת אמ״ש וְשֶׁבַע כְּפוּלוֹת, וּשְׁנֵים־עָשָׂר פְּשׁוּטוֹת, וְיוֹדֵעַ הָאוֹתִיּוֹת הַשַּׁיָּכִים לְכָל סְפִירָה וּסְפִירָה, וְיוֹדֵעַ כֹּחַ שֶׁל כָּל סְפִירָה, שֶׁזֶּה רַךְ וְזֶה קָשֶׁה וְכוּ׳, אֲזַי עַל־יְדֵי שֶׁטּוֹעֵם אֵיזֶה דָּבָר אוֹ רוֹאֶה אֵיזֶה דָּבָר, הוּא יוֹדֵעַ וּמֵבִין הַצְּרוּפֵי אוֹתִיּוֹת שֶׁבּוֹ נִבְרָא זֶה הַדָּבָר.

כִּי כָּל דָּבָר נִשְׁתַּנֶּה בְּטַעֲמוֹ וְרֵיחוֹ וּתְמוּנָתוֹ — הַכֹּל לְפִי צְרוּפֵי אוֹתִיּוֹת שֶׁל לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, שֶׁשָּׁקַל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בְּחָכְמָתוֹ וּבְרָצוֹנוֹ הַפָּשׁוּט כָּךְ וְכָךְ אוֹתִיּוֹת שֶׁיִּבָּרֵא בָּהֶם דָּבָר זֶה, וְכָךְ וְכָךְ אוֹתִיּוֹת שֶׁיִּבָּרֵא בָּהֶם דָּבָר זֶה. וְזֶה בְּחִינַת חֲסֵרוֹת וְיִתְרוֹת וּנְקֻדּוֹת שֶׁיֵּשׁ בְּהַתּוֹרָה, שֶׁהַכֹּל לְפִי הַמִּשְׁקָל, שֶׁגּוֹרְעִין וּמוֹסִיפִין לְפִי הַמִּשְׁקָל, שֶׁצָּרִיךְ לִגְרֹעַ לִפְעָמִים אוֹ לְהוֹסִיף לִפְעָמִים אֵיזֶה אוֹת אוֹ נְקֻדָּה, כְּדֵי לְכַוֵּן הַמִּשְׁקָל שֶׁל כֹּחַ ה׳, הַכֹּל לְפִי חָכְמָתוֹ וּרְצוֹנוֹ, כִּי כֵן חִיְּבָה חָכְמָתוֹ וּרְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁיִּשְׁקֹל כָּךְ וְכָךְ אוֹתִיּוֹת וּנְקֻדּוֹת, וְיִבָּרֵא בְּכֹחַ הַזֶּה וְאוֹתִיּוֹת וּנְקֻדּוֹת אֵלּוּ הַדָּבָר הַזֶּה, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה לוֹ טַעַם הַזֶּה וְרֵיחַ הַזֶּה וּתְמוּנָה הַזֹּאת; וְכֵן שָׁקַל כָּךְ וְכָךְ אוֹתִיּוֹת וּנְקֻדּוֹת אֲחֵרוֹת וּבָרָא בָּהֶם דָּבָר אַחֵר, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה לוֹ כֹּחַ וְרֵיחַ וְטַעַם וּתְמוּנָה אַחֶרֶת כְּפִי אוֹתָן הָאוֹתִיּוֹת, וְכֵן בְּכָל

זֶה, הוּא יָכוֹל לַעֲשׂוֹת נִפְלָאוֹת פְּלָאֵי פְּלָאוֹת בָּעוֹלָם, שְׁדוּד הַטֶּבַע מַמָּשׁ, כִּי הוּא מְשַׁנֶּה אֶת הַצֻּרוּפֵי אוֹתִיּוֹת, וּמִי שֶׁהוּא חָכָם לְבַד, יָכוֹל לְהָבִין כָּל זֹאת בְּחָכְמָתוֹ, שֶׁיֵּדַע הָאוֹתִיּוֹת שֶׁיֵּשׁ בְּכָל דָּבָר כַּנַּ״ל; אֲבָל שֶׁיַּרְגִּישׁ וְיִתְעַנֵּג רַק מֵהַצֻּרוּפֵי אוֹתִיּוֹת, בִּבְחִינַת: ״וַיֹּאכַל וַיִּשְׁתְּ״ כַּנַּ״ל, זֶה אִי אֶפְשָׁר, כִּי אִם לְמִי שֶׁהֵבִיא שְׁלֵמוּת בִּלְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ, וְהֵבִיא הִתְנוֹצְצוּת חָדָשׁ בִּלְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ שֶׁל כָּל דָּבָר, הַיְנוּ בְּהָאוֹתִיּוֹת שֶׁיֵּשׁ בְּכָל דָּבָר, זֶה יָכוֹל לְקַיֵּם: ״וַיֹּאכַל וַיִּשְׁתְּ״ כַּנַּ״ל. [פֵּרוּשׁ, כִּי עַל־יְדֵי חָכְמָה לְבַד יְכוֹלִין לְיַדֵּעַ הָאוֹתִיּוֹת שֶׁיֵּשׁ בְּכָל דָּבָר, כְּשֶׁיּוֹדְעִין כָּל הַנַּ״ל, דְּהַיְנוּ לְמָשָׁל, כְּשֶׁרוֹאֶה דָּבָר שֶׁטַּעֲמוֹ מָתוֹק, וְיוֹדֵעַ שֶׁמְּתִיקוּת — כֹּחוֹ לְרַכֵּךְ, וְיוֹדֵעַ מֵאֵיזֶה סְפִירָה נִמְשָׁךְ זֶה הַכֹּחַ שֶׁל הַמְּתִיקוּת וְהָרְכּוּךְ, כְּגוֹן: מִסְּפִירַת חֶסֶד, וְיוֹדֵעַ אֵיזֶה אוֹת מֵעֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת שַׁיָּךְ לִסְפִירַת חֶסֶד, אֲזַי יוֹדֵעַ שֶׁאוֹתוֹ הָאוֹת מְלֻבָּשׁ בַּדָּבָר הַזֶּה, וְכֵן כַּיּוֹצֵא בָּזֶה בְּכָל הַדְּבָרִים שֶׁבָּעוֹלָם וְכַנַּ״ל. אֲבָל אַף־עַל־פִּי שֶׁהוּא חָכָם גָּדוֹל כָּל־כָּךְ, שֶׁיּוֹדֵעַ כָּל זֹאת בְּבֵרוּר, שֶׁיּוֹדֵעַ הָאוֹתִיּוֹת שֶׁיֵּשׁ בְּכָל דָּבָר (שֶׁצְּרִיכִין לָזֶה לִהְיוֹת בָּקִי גָּדוֹל מְאֹד בְּכָל חָכְמַת הָאֱמֶת, שֶׁהוּא חָכְמַת הַקַּבָּלָה, וּבְכָל חָכְמַת הַטֶּבַע וְהַיְסוֹדוֹת, כַּמּוּבָן לַמַּשְׂכִּיל, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לֵידַע כָּל זֹאת, כִּי אִם חָכָם גָּדוֹל מְאֹד בְּקַבָּלָה וּבְשִׁאָר חָכְמוֹת), אַף־עַל־פִּי־כֵן יָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁאֲכִילָתוֹ וּשְׁתִיָּתוֹ וְתַעֲנוּגָיו יִהְיוּ עֲדַיִן מִגּוּף הַדָּבָר, וְלֹא מֵהִתְנוֹצְצוּת הָאוֹתִיּוֹת, כִּי לִזְכּוֹת שֶׁיִּהְיוּ כָּל תַּעֲנוּגָיו רַק מֵהָאוֹתִיּוֹת שֶׁבְּכָל דָּבָר, זֶה אִי אֶפְשָׁר, כִּי אִם כְּשֶׁזּוֹכֶה לִשְׁלֵמוּת לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ, דְּהַיְנוּ כְּשֶׁזָּכָה לְשַׁבֵּר תַּאֲוַת הַמִּשְׁגָּל לְגַמְרֵי וּלְהַשְׁלִים

דָּבָר שֶׁבָּעוֹלָם. וּמִי שֶׁהוּא חָכָם לְבַד, יָכוֹל לְהָבִין כָּל זֹאת בְּחָכְמָתוֹ, שֶׁיֵּדַע הָאוֹתִיּוֹת שֶׁיֵּשׁ בְּכָל דָּבָר כַּנַּ״ל — אֲבָל שֶׁיַּרְגִּישׁ וְיִתְעַנֵּג רַק מֵהַצֻּרוּפֵי אוֹתִיּוֹת, בִּבְחִינַת ״וַיֹּאכַל וַיִּשְׁתְּ״ כַּנַּ״ל, זֶה אִי אֶפְשָׁר כִּי אִם לְמִי שֶׁהֵבִיא שְׁלֵמוּת בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, וְהֵבִיא הִתְנוֹצְצוּת חָדָשׁ בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ שֶׁל כָּל דָּבָר, הַיְנוּ בְּהָאוֹתִיּוֹת שֶׁיֵּשׁ בְּכָל דָּבָר — זֶה יָכוֹל לְקַיֵּם ״וַיֹּאכַל וַיִּשְׁתְּ״ כַּנַּ״ל.

[פֵּרוּשׁ: כִּי עַל־יְדֵי חָכְמָה לְבַד יְכוֹלִין לֵידַע הָאוֹתִיּוֹת שֶׁיֵּשׁ בְּכָל דָּבָר, כְּשֶׁיּוֹדְעִין כָּל הַנַּ״ל, דְּהַיְנוּ לְמָשָׁל כְּשֶׁרוֹאֶה דָּבָר שֶׁטַּעֲמוֹ מָתוֹק, וְיוֹדֵעַ שֶׁמְּתִיקוּת — כֹּחוֹ לְרַכֵּךְ, וְיוֹדֵעַ מֵאֵיזֶה סְפִירָה נִמְשָׁךְ זֶה הַכֹּחַ שֶׁל הַמְּתִיקוּת וְהָרְכּוּךְ, כְּגוֹן מִסְּפִירַת חֶסֶד, וְיוֹדֵעַ אֵיזֶה אוֹת מִכ״ב אוֹתִיּוֹת שַׁיָּךְ לִסְפִירַת חֶסֶד, אֲזַי יוֹדֵעַ שֶׁאוֹתוֹ הָאוֹת מְלֻבָּשׁ בַּדָּבָר הַזֶּה, וְכֵן כַּיּוֹצֵא בָּזֶה בְּכָל הַדְּבָרִים שֶׁבָּעוֹלָם וְכַנַּ״ל. אֲבָל אַף־עַל־פִּי שֶׁהוּא חָכָם גָּדוֹל כָּל־כָּךְ, שֶׁיּוֹדֵעַ כָּל זֹאת בְּבֵרוּר, שֶׁיּוֹדֵעַ הָאוֹתִיּוֹת שֶׁיֵּשׁ בְּכָל דָּבָר (שֶׁצְּרִיכִין לָזֶה לִהְיוֹת בָּקִי גָּדוֹל מְאֹד בְּכָל חָכְמַת הָאֱמֶת, שֶׁהוּא חָכְמַת הַקַּבָּלָה, וּבְכָל חָכְמַת הַטֶּבַע וְהַיְסוֹדוֹת, כַּמּוּבָן לַמַּשְׂכִּיל, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לֵידַע כָּל זֹאת, כִּי אִם חָכָם גָּדוֹל מְאֹד בְּקַבָּלָה וּבְשִׁאָר חָכְמוֹת), אַף־עַל־פִּי־כֵן יָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁאֲכִילָתוֹ וּשְׁתִיָּתוֹ וְתַעֲנוּגָיו יִהְיוּ עֲדַיִן מִגּוּף הַדָּבָר וְלֹא מֵהִתְנוֹצְצוּת הָאוֹתִיּוֹת, כִּי לִזְכּוֹת שֶׁיִּהְיוּ כָּל תַּעֲנוּגָיו רַק מֵהָאוֹתִיּוֹת שֶׁבְּכָל דָּבָר, זֶה אִי אֶפְשָׁר כִּי אִם כְּשֶׁזּוֹכֶה לִשְׁלֵמוּת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, דְּהַיְנוּ כְּשֶׁזָּכָה לְשַׁבֵּר תַּאֲוַת הַמִּשְׁגָּל לְגַמְרֵי

אֶת הַלָּשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ, עַד שֶׁהֵבִיא הִתְנוֹצְצוּת חָדָשׁ בְּלָשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ, דְּהַיְנוּ בְּהָאוֹתִיּוֹת שֶׁיֵּשׁ בְּכָל דָּבָר — זֶה הַצַּדִּיק שֶׁאוֹחֵז בָּזֶה, הוּא דַּיְקָא זוֹכֶה לָזֶה, שֶׁאֵינוֹ מַרְגִּישׁ שׁוּם תַּעֲנוּג מִשּׁוּם דְּבַר אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה וּשְׁאָר הַתַּעֲנוּגִים שֶׁבָּעוֹלָם, כִּי אִם מֵהִתְנוֹצְצוּת הָאוֹתִיּוֹת שֶׁיֵּשׁ בְּכָל דָּבָר, אֲשֶׁרִי לוֹ!] אֲבָל צְרִיכִים לִהְיוֹת מְזֻכָּךְ לְגַמְרֵי מִתַּאֲוַת נָאוּף, כִּי בָּרֶגַע שֶׁאָדָם מְשֻׁקָּע בְּנָאוּף, עַל־יְדֵי־זֶה מֹחוֹ נִתְבַּלְבֵּל לוֹ לְגַמְרֵי, וְאֵינוֹ זוֹכֶה לְצָרֵף אֶת הָאוֹתִיּוֹת, וְלָכֵן אֵינוֹ יוֹדֵעַ כְּלוּם.

(עַכְשָׁו יַלְבִּישׁ אֶת הַשָּׁנָתוֹ בְּפָסוּק): וְזֶה בְּחִינַת (תְּהִלִּים כ, ג): ״וּמִצִּיּוֹן יִסְעָדֶךָּ״, שֶׁיִּהְיֶה סְעָדָתְךָ, הַיְנוּ הָאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה וְכָל הַתַּעֲנוּגִים — מִצִּיּוֹן וְסִימָן הָאוֹתִיּוֹת דַּיְקָא, הַמְצֻיָּנִים וּמְסֻמָּנִים בְּכָל דָּבָר, כִּי הַטַּעַם וְהָרֵיחַ וְהַתְּמוּנָה הוּא צִיּוּן וְסִימָן עַל הָאוֹתִיּוֹת שֶׁיֵּשׁ בַּדָּבָר הַזֶּה. וְזֶה: ״יִשְׁלַח עֶזְרְךָ מִקֹּדֶשׁ״; ״עֶזְרְךָ״ — זֶה בְּחִינַת (בְּרֵאשִׁית ב) ״אֶעֱשֶׂה לוֹ עֵזֶר״, בְּחִינַת חַוָּה, הַיְנוּ לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ כַּנַּ״ל; וְזֶה ״מִקֹּדֶשׁ״, בְּחִינַת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ. וְזֶה: יִשְׁלַח׳ עֶזְרְךָ׳ מִקֹּדֶשׁ׳ — סוֹפֵי תֵּבוֹת חֹשֶׁךְ, הַיְנוּ בְּחִינַת תַּרְדֵּמָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת תַּרְגּוּם, שֶׁעִקַּר שְׁלֵמוּת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ עַל־יְדֵי הַתַּרְגּוּם כַּנַּ״ל; וּכְשֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁלֵמוּת הַזֶּה, עַל־יְדֵי־זֶה ״וּמִצִּיּוֹן יִסְעָדֶךָּ״ כַּנַּ״ל: שֶׁזּוֹכֶה לְהָבִין סוֹד פְּרָטִיּוּת הַבְּרִיאָה, וְיוֹדֵעַ לְפַשֵּׁר חֶלְמִין מִתְּקֻף הַשָּׁנָה וְהַתַּרְדֵּמָה. וְזוֹ מַדְרֵגַת הַצַּדִּיקִים הַקְּדוֹשִׁים, אֲשֶׁר דְּבוּקִים בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וּכְבָר זָכוּ עַצְמָם לְגַמְרֵי, וְאֵין לָהֶם שׁוּם הִסְתַּכְּלוּת בָּזֶה הָעוֹלָם הַגַּשְׁמִי וְהָרוּחָנִי, רַק רוֹאִים אוֹתִיּוֹת, וְגַם אֲכִילָתָם וּשְׁתִיָּתָם הֵם אוֹתִיּוֹת, עַל־יְדֵי־זֶה הֵם יְכוֹלִים לְצָרֵף צֵרוּפִים נוֹרָאִים וְנִפְלָאִים, וּמַשִּׂיגִים סוֹדוֹת וּרְמָזִים, וּמְגַלִּים סִתְרֵי נִסְתָּרוֹת מַה שֶּׁקּוֹרֶה אֵצֶל כָּל בְּרִיָּה בָּעוֹלָם, וְכֵן מְבִינִים הֵיטֵב מַה שֶּׁקּוֹרֶה בָּעוֹלָם.

ט. וּמִי שֶׁאוֹחֵז בְּמַדְרֵגָה זוֹ ״וּמִצִּיּוֹן יִסְעָדֶךָּ״, מִזֶּה מֵאִיר לִבּוֹ, כִּי שָׁם הַלֵּב הוּא עַל־יְדֵי שֶׁמְּקַבֵּל וְנִזּוֹן מִשֶּׁפְרָא דְּשֶׁפְרָא, כִּי

וּלְהַשְׁלִים אֶת הַלָּשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, עַד שֶׁהֵבִיא הִתְנוֹצְצוּת חָדָשׁ בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, דְּהַיְנוּ בְּהָאוֹתִיּוֹת שֶׁיֵּשׁ בְּכָל דָּבָר — זֶה הַצַּדִּיק שֶׁאוֹחֵז בָּזֶה, הוּא דַּיְקָא זוֹכֶה לָזֶה, שֶׁאֵינוֹ מַרְגִּישׁ שׁוּם תַּעֲנוּג מִשּׁוּם דְּבַר אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה וּשְׁאָר הַתַּעֲנוּגִים שֶׁבָּעוֹלָם, כִּי אִם מֵהִתְנוֹצְצוּת הָאוֹתִיּוֹת שֶׁיֵּשׁ בְּכָל דָּבָר, אֲשֶׁרִי לוֹ!].

וְזֶה בְּחִינַת: ״וּמִצִּיּוֹן יִסְעָדֶךָּ״ (תְּהִלִּים כ), **שֶׁיִּהְיֶה סְעָדָתְךָ, הַיְנוּ הָאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה וְכָל הַתַּעֲנוּגִים, מִצִּיּוֹן וְסִימַן הָאוֹתִיּוֹת הַמְצֻיָּנִים וּמְסֻמָּנִים בְּכָל דָּבָר, כִּי הַטַּעַם וְהָרֵיחַ וְהַתְּמוּנָה הוּא צִיּוּן וְסִימָן עַל הָאוֹתִיּוֹת שֶׁיֵּשׁ בַּדָּבָר הַזֶּה. וְזֶה: ״יִשְׁלַח עֶזְרְךָ מִקֹּדֶשׁ״; ״עֶזְרְךָ״ — זֶה בְּחִינַת (בְּרֵאשִׁית ב) ״אֶעֱשֶׂה לוֹ עֵזֶר״, בְּחִינַת חַוָּה, הַיְנוּ לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ כַּנַּ״ל; וְזֶה ״מִקֹּדֶשׁ״, בְּחִינַת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ.**

וְזֶה: יִשְׁלַח׳ עֶזְרְךָ׳ מִקֹּדֶשׁ׳ — סוֹפֵי תֵּבוֹת חֹשֶׁךְ, הַיְנוּ בְּחִינַת תַּרְדֵּמָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת תַּרְגּוּם, שֶׁעִקַּר שְׁלֵמוּת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ עַל־יְדֵי הַתַּרְגּוּם כַּנַּ״ל. וּכְשֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁלֵמוּת הַזֶּה, עַל־יְדֵי־זֶה ״וּמִצִּיּוֹן יִסְעָדֶךָּ״ כַּנַּ״ל.

ט וּמִי שֶׁאוֹחֵז בְּמַדְרֵגָה זוֹ, ״וּמִצִּיּוֹן יִסְעָדֶךָּ״, מִזֶּה מֵאִיר לִבּוֹ. כִּי שָׁם הַלֵּב הוּא עַל־יְדֵי שֶׁמְּקַבֵּל וְנִזּוֹן

הַלֵּב מְקַבֵּל אֶת הַטּוֹב שֶׁל כָּל הַמַּאֲכָלִים, כִּי הַכֹּל תָּלוּי בַּלֵּב, וְאָמְרוּ (תִּקּוּנֵי־זֹהַר, תִּקּוּן כד): [לְבָא הוּא אֱגוּז. וּמַאן דְּתָבַר קְלִפָּה דִּילֵהּ דְּאִיהוּ יֵצֶר הָרָע, עָלֵיהּ אִתְּמַר ״לֵב נִשְׁבָּר וְנִדְכֶּה אֱלֹקִים לֹא תִבְזֶה״, וְגַסּוּת לְבָא דְּהוּא שְׁלִים בַּקְלִפִּין דִּילֵהּ וְלָא אִתְּבַר, עָלֵיהּ אִתְּמַר ״תּוֹעֲבַת הַוְיָ״ה כָּל גְּבַהּ לֵב״, וּשְׁכִינְתָּא לָא שַׁרְיָא עָלֵיהּ, וּמִסְטָרָא דְּקִלְפִּין אִתְקְרִיאוּ בְּנֵי נָשָׁא עֲרֵלֵי לֵב. וְלָכֵן צְרִיכִים לְזַכֵּךְ אֶת הַלֵּב, עַד כְּדֵי כָּךְ, שֶׁאֲפִלּוּ כְּשֶׁאוֹכֵל מַאֲכָל גַּשְׁמִי — יִהְיֶה נִזּוֹן] מִל״ב אֱלֹקִים שֶׁל מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, שֶׁהֵם בְּחִינַת הָאוֹתִיּוֹת שֶׁיֵּשׁ בְּכָל דָּבָר, שֶׁכֻּלָּם נִמְשָׁכִין מִבְּחִינַת ל״ב אֱלֹקִים שֶׁל מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית. וְעַל־יְדֵי הִתְנוֹצְצוּת הָאוֹר שֶׁמְּקַבֵּל הַלֵּב מִל״ב אֱלֹקִים הַנַּ״ל, עַל־יְדֵי־זֶה מִתְנוֹצֵץ פָּנָיו בָּאוֹר הַזֶּה, בִּבְחִינַת (מִשְׁלֵי טו, יג): ״לֵב שָׂמֵחַ יֵיטִב פָּנִים״. וּכְשֶׁפָּנָיו מְאִירוֹת בַּהִזְדַּכְּכוּת הַזֶּה, אֲזַי יוּכַל הָאַחֵר לִרְאוֹת פָּנָיו בַּפָּנִים הַזֶּה כְּמוֹ בְּמַרְאָה, וּלְהִתְחָרֵט וְלָשׁוּב בִּתְשׁוּבָה כַּנַּ״ל. כִּי בָּרֵעַ שֶׁאָדָם דָּבוּק בְּחֵי הַחַיִּים בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְנִזּוֹן רַק מֵאוֹתִיּוֹת הַמְחַיּוֹת אֶת כָּל פְּרָט מֵהַבְּרִיאָה, עַל־יְדֵי־זֶה פָּנָיו מְאִירִים בְּאוֹר עֶלְיוֹן, עַד שֶׁמִּי שֶׁמִּסְתַּכֵּל עַל אוֹר פְּנֵי הַצַּדִּיקִים, בָּזֶה בְּעַצְמוֹ נִתְעוֹרֵר בִּתְשׁוּבָה, כִּי נוֹפֶלֶת עָלָיו בּוּשָׁה וְיִרְאָה גְּדוֹלָה, וְזֶה מַה שֶּׁאֲנַחְנוּ רוֹאִים עַל גְּדוֹלֵי מַפְלְגֵי הַצַּדִּיקִים, שֶׁמֵּאִיר לָהֶם פִּתְאֹם אוֹר פְּנֵיהֶם בְּאַדְמוּמִיּוּת גְּדוֹלָה, כִּי אָז הֵם מִתְדַּבְּקִין בְּאוֹר אֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְהֵם רוֹאִים רַק צְרוּפֵי אוֹתִיּוֹת שֶׁבְּתוֹךְ הַבְּרִיאָה, וְעַל־יְדֵי־זֶה נוֹפֶלֶת בּוּשָׁה גְּדוֹלָה עַל כָּל מִי שֶׁמִּסְתַּכֵּל עַל פְּנֵיהֶם הַמְאִירִים בְּאוֹר עֶלְיוֹן, וּמִתְעוֹרְרִים גַּם־כֵּן לָשׁוּב בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה. וְזֶה בְּחִינַת (דְּבָרִים ה, ד): ״פָּנִים בְּפָנִים דִּבֶּר ה׳ עִמָּכֶם״; הַיְנוּ עַל־יְדֵי שֶׁיֵּשׁ עִמָּכֶם דִּבּוּר ה׳, הַיְנוּ שְׁלֵמוּת לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ, עַל־יְדֵי־זֶה מִתְנוֹצֵץ הַפָּנִים וּמְאִירוֹת כָּל־כָּךְ, עַד שֶׁיּוּכַל לְהִתְרָאוֹת פָּנִים בְּפָנִים: הַיְנוּ אֵיךְ זוֹכִים ׳פָּנִים בְּפָנִים׳, שֶׁמִּי שֶׁמִּסְתַּכֵּל וְיִתְבּוֹנֵן פָּנָיו בִּפְנֵי הַצַּדִּיק וְהֶחָכָם, וְיִתְעוֹרֵר בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה, וְיִפֹּל עָלָיו בּוּשָׁה, עַל־יְדֵי ׳דִּבֶּר הַוְיָ״ה עִמָּכֶם׳, שֶׁתָּמִיד תְּדַבְּרוּ אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, וּתְקַדְּשׁוּ אֶת הַלָּשׁוֹן שֶׁלָּכֶם, שֶׁיִּהְיֶה בִּבְחִינַת לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ, עַל־יְדֵי־זֶה יָאִיר לָכֶם אוֹר פְּנֵי הַצַּדִּיקִים וְלָשׁוּב בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה, וְלֹא תִּצְטָרְכוּ לְסֵפֶר מוּסָר.

מְשׁוּפָּרָא דְּשׁוּפְרָא, מִל״ב אֱלֹקִים שֶׁל מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, שֶׁהֵם בְּחִינַת הָאוֹתִיּוֹת שֶׁיֵּשׁ בְּכָל דָּבָר, שֶׁכֻּלָּם נִמְשָׁכִין מִבְּחִינַת ל״ב אֱלֹקִים שֶׁל מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית. וְעַל־יְדֵי הִתְנוֹצְצוּת הָאוֹר שֶׁמְּקַבֵּל הַלֵּב מִל״ב אֱלֹקִים הַנַּ״ל, עַל־יְדֵי־זֶה מִתְנוֹצֵץ פָּנָיו בָּאוֹר הַזֶּה, בִּבְחִינַת (מִשְׁלֵי טו) **: ״לֵב שָׂמֵחַ יֵיטִב פָּנִים״, וּכְשֶׁפָּנָיו מְאִירוֹת בַּהִזְדַּכְּכוּת הַזֶּה, אֲזַי יוּכַל הָאַחֵר לִרְאוֹת פָּנָיו בַּפָּנִים הַזֶּה כְּמוֹ בְּמַרְאָה, וּלְהִתְחָרֵט וְלָשׁוּב בִּתְשׁוּבָה כַּנַּ״ל. וְזֶה בְּחִינַת** (דְּבָרִים ה) **: ״פָּנִים בְּפָנִים דִּבֶּר ה׳ עִמָּכֶם״, הַיְנוּ עַל־יְדֵי שֶׁיֵּשׁ עִמָּכֶם דִּבּוּר ה׳, הַיְנוּ שְׁלֵמוּת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, עַל־יְדֵי־זֶה מִתְנוֹצֵץ הַפָּנִים וּמְאִירוֹת כָּל כָּךְ, עַד שֶׁיּוּכַל לְהִתְרָאוֹת פָּנִים בְּפָנִים:**

וְזֶה: עַד לֹא הָוֵי מַתְקְלָא הַיְנוּ שְׁלֵמוּת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, הַנִּקְרָא מַתְקְלָא, עַל שֵׁם שֶׁשָּׁקַל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בִּרְצוֹנוֹ הָאוֹתִיּוֹת (עַכְשָׁו יַלְבִּישׁ אֶת הַשָּׁגָתוֹ בְּמַאֲמַר ׳סִפְרָא דִּצְנִיעוּתָא׳): וְזֶה: עַד לֹא הָוֵי מַתְקְלָא — הַיְנוּ שְׁלֵמוּת לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ, הַנִּקְרָא מַתְקְלָא, עַל שֵׁם שֶׁשָּׁקַל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בִּרְצוֹנוֹ הָאוֹתִיּוֹת

כַּנַ״ל, בִּבְחִינַת (אִיּוֹב כח, כה): ״לַעֲשׂוֹת לָרוּחַ מִשְׁקָל״, שֶׁשָּׁקַל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בָּךְ וְכָךְ אוֹתִיּוֹת לְכָל דָּבָר וְדָבָר, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה לוֹ טַעַם וָרֵיחַ וּתְמוּנָה הַזֹּאת כְּפִי רְצוֹנוֹ כַּנַ״ל. וְקֹדֶם שֶׁהָיָה הַלְּשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ בִּשְׁלֵמוּת, לֹא הָיוּ מַשְׁגִּיחִין אַפִּין בְּאַפִּין — עֲדַיִן לֹא הָיָה בְּחִינַת פָּנִים בְּפָנִים, כִּי אִי אֶפְשָׁר לִזְכוֹת לִבְחִינַת פָּנִים מְאִירוֹת הַנַּ״ל, שֶׁהֵם בְּחִינַת פָּנִים בְּפָנִים, כִּי אִם עַל־יְדֵי בְּחִינַת מַתְקָלָא, שֶׁהוּא בְּחִינַת שְׁלֵמוּת לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ כַּנַ״ל; כִּי עִקַּר בְּחִינַת פָּנִים בְּפָנִים הוּא עַל־יְדֵי: ׳דִּבֶּר ה׳ עִמָּכֶם׳ כַּנַ״ל. וְזֶה: עַד לָא הֲווֹ מַתְקָלָא, הַיְנוּ בְּחִינַת לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ, שֶׁעִקַּר שְׁלֵמוּתוֹ עַל־יְדֵי תַּרְגּוּם, שֶׁהוּא נגַ״ה, הַנִּקְרָא ׳תִּקְלָא׳ כַּיְדוּעַ; הַיְנוּ שֶׁמַּלְבִּישׁ אֶת כָּל הַשָּׂגָתוֹ בַּמַּאֲמָר הַזֶּה: עַד לָא הֲווֹ מַתְקָלָא, עַד שֶׁלֹּא הָיָה הָעוֹלָם כְּעֵין מִשְׁקָל, הַיְנוּ שֶׁהָיוּ מְסֻדָּרִים הַפַּרְצוּפִים הָעֶלְיוֹנִים, וְלֹא נִשְׁלְמָה הַבְּרִיאָה בִּשְׁלֵמוּת לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ, שֶׁהוּא תִּקּוּן הַבְּרִית, לֹא הֲווֹ מַשְׁגִּיחִין אַפִּין בְּאַפִּין, אָז לֹא הָיוּ הַפַּרְצוּפִים מִסְתַּכְּלִים פָּנִים אֶל פָּנִים, וְכֵן כָּאן לְמַטָּה בָּעוֹלָם הַזֶּה, עֲדַיִן לֹא הָיָה הָעוֹלָם כ), שֶׁהֵם עוֹשִׂים וּבוֹנִים הַדִּבּוּר שֶׁל הַקָּדוֹשׁ־בְּשִׁלֵמוּת, כִּי עוֹד לֹא הָיָה צַדִּיק שֶׁהֵאִיר פָּנָיו בָּרוּךְ־הוּא, הַיְנוּ הַלְּשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ שֶׁבּוֹ נִבְרָא בְּגִלּוּי אֱלֹקוּת כָּזֶה, שֶׁכָּל מִי שֶׁהִסְתַּכֵּל בְּפָנָיו יִתְעוֹרֵר בִּתְשׁוּבָה, כִּי אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (סַנְהֶדְרִין קג:): שְׁקוּלָה נְשָׁמָה שֶׁל צַדִּיק אֶחָד כְּנֶגֶד כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ; וְאָמְרוּ (יוֹמָא לח:): אֲפִלּוּ בִּשְׁבִיל צַדִּיק אֶחָד הָעוֹלָם מִתְקַיֵּם, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וְצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם״; וְלָכֵן כָּל זְמַן שֶׁלֹּא הָיָה צַדִּיק בְּגִלּוּי עַל־יְדֵי שְׁלֵמוּת לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ, וְלֹא הָיְתָה הִתְגַּלּוּת פָּנִים בְּפָנִים, רַק הָיוּ בִּבְחִינַת אֲחוֹרַיִם, וּמְסִבָּה זוֹ וּמַלְכִין קַדְמָאִין מִיתוּ, מַלְכֵי קֶדֶם מֵתוּ, שֶׁהֵם שִׁבְעָה מַלְכֵי אֱדוֹם, שֶׁמֵּתוּ וְנִשְׁבְּרוּ כְּלֵיהֶם וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם בְּסִפְרָא דִּצְנִיעוּתָא. כִּי עֲדַיִן לֹא בָּא הָעוֹלָם לְתִקּוּנוֹ [וּמֵרָחוֹק תָּבִין וְתַשְׂכִּיל אֶת מַעֲלַת גְּדֻלַּת רַבֵּנוּ זַ״ל, שֶׁהִמְשִׁיךְ גִּלּוּיִים וְתִקּוּנִים כָּאֵלּוּ, עַד שֶׁכָּל אֶחָד שֶׁיִּרְבֶּה בְּדִבּוּרֵי תְּפִלָּה — יְזַדַּכּוּ פָּנָיו, שֶׁכֻּלָּם יִתְעוֹרְרוּ עַל יָדוֹ בִּתְשׁוּבָה; וְזֶה שַׁיָּךְ לְכָל בַּר יִשְׂרָאֵל, אִם יֵלֵךְ בַּדֶּרֶךְ הַנּוֹרָא וְהַנִּפְלָא הַזֶּה שֶׁגִּלָּה לָנוּ רַבֵּנוּ זַ״ל].

כַּנַ״ל, בִּבְחִינַת (אִיּוֹב כח): ״לַעֲשׂוֹת לָרוּחַ מִשְׁקָל״, שֶׁשָּׁקַל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בָּךְ וְכָךְ אוֹתִיּוֹת לְכָל דָּבָר וְדָבָר, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה לוֹ טַעַם וָרֵיחַ וּתְמוּנָה הַזֹּאת כְּפִי רְצוֹנוֹ כַּנַ״ל.

וְקֹדֶם שֶׁהָיָה הַלְּשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ בִּשְׁלֵמוּת לֹא הֲווֹ מַשְׁגִּיחִין אַפִּין בְּאַפִּין — עֲדַיִן לֹא הָיָה בְּחִינַת ׳פָּנִים בְּפָנִים׳, כִּי אִי אֶפְשָׁר לִזְכוֹת לִבְחִינַת פָּנִים מְאִירוֹת הַנַּ״ל שֶׁהֵם בְּחִינַת ׳פָּנִים בְּפָנִים׳, כִּי אִם עַל־יְדֵי בְּחִינַת מַתְקָלָא, שֶׁהוּא בְּחִינַת שְׁלֵמוּת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ כַּנַ״ל, כִּי עִקַּר בְּחִינַת פָּנִים בְּפָנִים הוּא עַל־יְדֵי ״דִּבֶּר ה׳ עִמָּכֶם״ כַּנַ״ל. וְזֶה: עַד לָא הֲווֹ מַתְקָלָא, הַיְנוּ בְּחִינַת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, שֶׁעִקַּר שְׁלֵמוּתוֹ עַל־יְדֵי תַּרְגּוּם, שֶׁהוּא נגַ״ה הַנִּקְרָא ׳תִּקְלָא׳ כַּיְדוּעַ:

וְזֶהוּ הַחִלּוּק בֵּין הַשּׁוֹמֵעַ מִפִּי הָרַב, אוֹ מִפִּי הַתַּלְמִיד, אוֹ מִפִּי הַסֵּפֶר. כִּי הַצַּדִּיקִים הֵם ״גִּבּוֹרֵי כֹחַ עֹשֵׂי דְּבָרוֹ״ (תְּהִלִּים קג), **שֶׁהֵם עוֹשִׂים וּבוֹנִים הַדִּבּוּר שֶׁל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, הַיְנוּ הַלְּשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ שֶׁבּוֹ נִבְרָא הָעוֹלָם, שֶׁהֵם עוֹשִׂים וּבוֹנִים הַדִּבּוּר שֶׁל הַקָּדוֹשׁ־בְּשִׁלֵמוּת, כִּי עוֹד לֹא הָיָה צַדִּיק שֶׁהֵאִיר פָּנָיו בָּרוּךְ־הוּא, הַיְנוּ הַלְּשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ שֶׁבּוֹ נִבְרָא**

וְזֶהוּ הַחִלּוּק בֵּין הַשּׁוֹמֵעַ מִפִּי הָרַב, אוֹ מִפִּי הַתַּלְמִיד, אוֹ מִפִּי הַסֵּפֶר. כִּי הַצַּדִּיקִים הֵם ״גִּבּוֹרֵי כֹחַ עֹשֵׂי דְּבָרוֹ״ (תְּהִלִּים קג,

הָעוֹלָם, בִּבְחִינוֹת: ׳נִמְלַךְ בִּנְשָׁמוֹתֵיהֶם שֶׁל צַדִּיקִים וּבָרָא אֶת הָעוֹלָם׳ (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פָּרָשָׁה ח׳); כִּי עַל־יְדֵי הַשַּׁעֲשׁוּעִים שֶׁרָאָה הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא שֶׁיְּקַבֵּל מִנְּשָׁמוֹתֵיהֶן שֶׁל צַדִּיקִים, עַל־יְדֵי־זֶה ״בִּדְבַר ה׳ שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ וּבְרוּחַ פִּיו כָּל צְבָאָם״ (תְּהִלִּים לג, ו); הַיְנוּ שֶׁנַּעֲשָׂה הַדִּבּוּר שֶׁל לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ, שֶׁבּוֹ נִבְרָא הָעוֹלָם. כִּי הַצַּדִּיקִים הֵם בִּבְחִינַת ״עֹשֵׂי דְבָרוֹ״, שֶׁהֵם עוֹשִׂים הַדִּבּוּר שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁיְּדַבֵּר וְיִבְרָא אֶת הָעוֹלָם; וְכָל זֶה הָיְתָה קֹדֶם הַבְּרִיאָה. גַּם עַכְשָׁו, כְּשֶׁרוֹצִים הַצַּדִּיקִים לִשְׁמֹעַ אֵיזֶה דִּבּוּר מֵהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, הֵם עוֹשִׂים תְּחִלָּה אֶת הַדִּבּוּר וּבוֹנִים אוֹתוֹ, הַיְנוּ עַל־יְדֵי מַעֲשֵׂיהֶם הַטּוֹבִים זוֹכִים לִשְׁמֹעַ דִּבּוּרִים מֵהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא. נִמְצָא, שֶׁאֵלּוּ הַדִּבּוּרִים נִתְהַוּוּ וְנִבְנוּ עַל יָדָם. וְזֶה בְּחִינַת (תְּהִלִּים קג, כ): ״עֹשֵׂי דְבָרוֹ לִשְׁמֹעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ״, כְּשֶׁרוֹצִים לִשְׁמֹעַ דִּבּוּר מֵהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ הוּא, הֵם עוֹשִׂים תְּחִלָּה אֶת הַדִּבּוּר בִּבְחִינַת: ״עֹשֵׂי דְבָרוֹ״ כַּנַּ״ל, וְאַחַר־כָּךְ שׁוֹמְעִים אוֹתוֹ הַדִּבּוּר מֵהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ הוּא, בִּבְחִינַת: ״לִשְׁמֹעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ״; כִּי בְּזֶה הַדִּבּוּר הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מְדַבֵּר עִמָּם. וּשְׁלֵמוּת הַדִּבּוּר שֶׁל לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ תַּלְיָא בְּיִרְאָה, בִּבְחִינַת: ׳עֲשָׂאָהּ כְּאוֹצָר׳ כַּנַּ״ל. וְיִרְאָה תַּלְיָא בְּאוּדְנִין (תִּקּוּן ע׳). נִמְצָא, כְּשֶׁהַצַּדִּיק שׁוֹמֵעַ הַדִּבּוּר שֶׁל תּוֹרָה מִפִּי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, יֵשׁ לְהַדִּבּוּר שְׁלֵמוּת, כִּי הַדִּבּוּר תָּלוּי בְּיִרְאָה, וְהוּא שׁוֹמֵעַ הַדִּבּוּר בִּבְחִינַת: ״לִשְׁמֹעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ״. נִמְצָא, מִי שֶׁשּׁוֹמֵעַ מִפִּיו בְּעַצְמוֹ, מְקַבֵּל דִּבּוּר לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ בִּשְׁלֵמוּת, הַיְנוּ בְּיִרְאָה,

בִּבְחִינוֹת ״נִמְלַךְ בִּנְשָׁמוֹתֵיהֶם שֶׁל צַדִּיקִים וּבָרָא אֶת הָעוֹלָם״ (בְּרֵאשִׁית רַבָּה פָּרָשָׁה ח), כִּי עַל־יְדֵי הַשַּׁעֲשׁוּעִים שֶׁרָאָה הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא שֶׁיְּקַבֵּל מִנְּשָׁמוֹתֵיהֶם שֶׁל צַדִּיקִים, עַל־יְדֵי־זֶה ״בִּדְבַר ה׳ שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ וּבְרוּחַ פִּיו כָּל צְבָאָם״ (תְּהִלִּים לג), הַיְנוּ שֶׁנַּעֲשָׂה הַדִּבּוּר שֶׁל לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ שֶׁבּוֹ נִבְרָא הָעוֹלָם, כִּי הַצַּדִּיקִים הֵם בִּבְחִינַת ״עֹשֵׂי דְבָרוֹ״, שֶׁהֵם עוֹשִׂים הַדִּבּוּר שֶׁל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, שֶׁיְּדַבֵּר וְיִבְרָא אֶת הָעוֹלָם: וְכָל זֶה הָיְתָה קֹדֶם הַבְּרִיאָה. גַּם עַכְשָׁו, כְּשֶׁרוֹצִים הַצַּדִּיקִים לִשְׁמֹעַ אֵיזֶה דִּבּוּר מֵהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, הֵם עוֹשִׂים תְּחִלָּה אֶת הַדִּבּוּר וּבוֹנִים אוֹתוֹ, הַיְנוּ עַל־יְדֵי מַעֲשֵׂיהֶם הַטּוֹבִים זוֹכִים לִשְׁמֹעַ דִּבּוּרִים מֵהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, נִמְצָא שֶׁאֵלּוּ הַדִּבּוּרִים נִתְהַוּוּ וְנִבְנוּ עַל־יָדָם. וְזֶה בְּחִינַת (תְּהִלִּים קג): ״עֹשֵׂי דְבָרוֹ לִשְׁמֹעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ״ — כְּשֶׁרוֹצִים לִשְׁמֹעַ דִּבּוּר מֵהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, הֵם עוֹשִׂים תְּחִלָּה אֶת הַדִּבּוּר בִּבְחִינַת ״עֹשֵׂי דְבָרוֹ״ כַּנַּ״ל, וְאַחַר־כָּךְ שׁוֹמְעִים אוֹתוֹ הַדִּבּוּר מֵהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בִּבְחִינַת ״לִשְׁמֹעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ״, כִּי בְּזֶה הַדִּבּוּר הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מְדַבֵּר עִמָּם.

וּשְׁלֵמוּת הַדִּבּוּר שֶׁל לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ תַּלְיָא בְּיִרְאָה, בִּבְחִינַת ״עֲשָׂאָהּ כְּאוֹצָר״ כַּנַּ״ל, ׳וְיִרְאָה תַּלְיָא בְּאוּדְנִין׳ (תִּקּוּן ע׳). נִמְצָא כְּשֶׁהַצַּדִּיק שׁוֹמֵעַ הַדִּבּוּר שֶׁל תּוֹרָה מִפִּי הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, יֵשׁ לְהַדִּבּוּר שְׁלֵמוּת, כִּי הַדִּבּוּר תָּלוּי בְּיִרְאָה, וְהוּא שׁוֹמֵעַ הַדִּבּוּר בִּבְחִינַת ״לִשְׁמֹעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ״. נִמְצָא מִי שֶׁשּׁוֹמֵעַ מִפִּיו בְּעַצְמוֹ, מְקַבֵּל דִּבּוּר לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ

כִּי זֶה הַלָּשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ יֵשׁ לוֹ שְׁלֵמוּת מֻחְלָטֶת בְּחִינַת: ״לִשְׁמֹעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ״, כִּי שְׁלֵמוּת הַדִּבּוּר תַּלְיָא בִּירְאָה, וְהַיִרְאָה תַּלְיָא בְּאוּדְנִין כַּנַּ״ל; אֲבָל מִי שֶׁשּׁוֹמֵעַ מִפִּי אַחֵר, הוּא רָחוֹק מִזֶּה הַשְּׁלֵמוּת, כִּי כְּבָר יָרַד מִמַּדְרֵגָתוֹ: הַיְנוּ כְּשֶׁהַצַּדִּיק מְקַדֵּשׁ אֶת דִּבּוּרוֹ שֶׁהוּא שְׁלֵמוּת לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ, וּמְדַבֵּק אֶת עַצְמוֹ בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, עַד שֶׁאֵינוֹ רוֹאֶה וְאֵינוֹ שׁוֹמֵעַ שׁוּם דָּבָר, רַק אֶמְתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְאֵינוֹ מִתְיָרֵא מִשּׁוּם דָּבָר, רַק מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וּמְקַיֵּם אֶת רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ בִּשְׁלֵמוּת בְּתַכְלִית הַשְּׁלֵמוּת שֶׁאֵין שְׁלֵמוּת אַחֲרֶיהָ, עַל־יְדֵי־זֶה כְּבָיְכוֹל נַעֲשֶׂה כְּלִי לְעֶצֶם עַצְמִיּוּת אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְזוֹכֶה לִשְׁמֹעַ תּוֹרָה רַק מֵהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בְּעַצְמוֹ. וּמִי שֶׁזּוֹכֶה לִשְׁמֹעַ תּוֹרָה מִפִּיו, אֲזַי גַּם הוּא נִתְעוֹרֵר וְנִכְלָל בְּמָקוֹם שֶׁנִּכְלָל, מַה שֶּׁאֵין כֵּן כְּשֶׁשּׁוֹמֵעַ מֵהַתַּלְמִיד, וּמִכָּל שֶׁכֵּן כְּשֶׁרַק רוֹאֶה בַּסֵּפֶר דִּבְרֵי הַצַּדִּיק, זֶה כְּבָר יָרַד כַּמָּה מַדְרֵגוֹת, וְאֵינוֹ עוֹשֶׂה פְּעֻלָּה כְּמִי שֶׁשּׁוֹמֵעַ מִפִּי הַצַּדִּיק בְּעַצְמוֹ. וְלָכֵן הוּא הֶפְרֵשׁ גָּדוֹל מְאֹד בֵּין הַשּׁוֹמֵעַ מִפִּי הַצַּדִּיק, לְבֵין הַשּׁוֹמֵעַ מִפִּי אַחֵר הָאוֹמֵר בִּשְׁמוֹ, וּמִכָּל שֶׁכֵּן כְּשֶׁשּׁוֹמֵעַ מִפִּי שֶׁשָּׁמַע מִפִּי הַשּׁוֹמֵעַ, כִּי יוֹרֵד בְּכָל פַּעַם מִדַּרְגָּה לְדַרְגָּה רָחוֹק מִפִּי הַצַּדִּיק, וְכֵן הַשּׁוֹמֵעַ מִפִּי הַצַּדִּיק לַמְעַיֵּן בַּסֵּפֶר, הוּא חִלּוּק גָּדוֹל בְּיוֹתֵר. [וּמֻרְחָק תָּבִין וְתַשְׂכִּיל מַדְרֵגַת הַצַּדִּיקִים, שֶׁזּוֹכִים לְהַגִּיעַ לְמַדְרֵגָה כָּזוֹ בְּגִלּוּי אֱלֹקוּת, עַד שֶׁנִּתְקַיֵּם אֶצְלָם (תְּהִלִּים קג): ״עוֹשֶׂה דְּבָרוֹ לִשְׁמֹעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ״. וְאָמְרוּ (זֹהַר לֶךְ־לְךָ צ.): זַכָּאִין אינון יִשְׂרָאֵל מִכָּל שְׁאָר עַמִּין דְּעָלְמָא, דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְרָעֵי בְּהוּ מִכָּל שְׁאָר עַמִּין, וְעָבַד לוֹן חוּלְקֵיהּ וְאַחְסַנְתֵּיהּ. וְעַל דָּא יָהִיב לוֹן אוֹרַיְיתָא קַדִּישָׁא, בְּגִין דְּכֻלְּהוּ הֲווּ בִּרְעוּתָא חֲדָא עַל טוּרָא דְּסִינַי. וְאַקְדִּימוּ עֲשִׂיָּה לִשְׁמִיעָה. כֵּיוָן דְּאַקְדִּימוּ עֲשִׂיָּה לִשְׁמִיעָה, קָרָא קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְפָמַלְיָה דִּלֵּיהּ, אָמַר לוֹן עַד הָכָא אַתְּן הֲוִיתוּן יְחִידָאִין קַמָּאֵי בְּעַלְמָא. מִכָּאן וּלְהָלְאָה הָא בָּנֵי בְּאַרְעָא חַבְּרִים בַּהֲדַיְיכוּ בְּכֻלָּא. לֵית לְכוּ רְשׁוּ לְקַדְשָׁא שְׁמִי עַד דְּיִשְׂרָאֵל יִתְחַבְּרוּן בַּהֲדַיְיכוּ בְּאַרְעָא. וְכֻלְּהוּ תֶּהֱוֹוּן כַּחֲדָא חַבְּרִים לְקַדְשָׁא שְׁמִי, בְּגִין דְּאַקְדִּימוּ עֲשִׂיָּה לִשְׁמִיעָה, כְּגַוְנָא דְּמַלְאָכֵי עִלָּאֵי עַבְדֵי בִּרְקִיעָא. דִּכְתִיב: ״בָּרְכוּ הַוָ״ה מַלְאָכָיו, גִּבּוֹרֵי כֹחַ עוֹשֵׂי דְּבָרוֹ, לִשְׁמֹעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ״, עֲשֵׂי דְּבָרוֹ בְּקַדְמִיתָא. וּלְבָתַר לִשְׁמֹעַ: וְדָבָר זֶה יָכוֹל כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל לִזְכּוֹת לָזֶה].

בִּשְׁלֵמוּת, הַיְנוּ בִּירְאָה, כִּי זֶה הַלָּשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ יֵשׁ לוֹ שְׁלֵמוּת מֻחְלָטֶת בְּחִינַת ״לִשְׁמֹעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ״, כִּי שְׁלֵמוּת הַדִּבּוּר תַּלְיָא בִּירְאָה, וְהַיִרְאָה תַּלְיָא בְּאוּדְנִין כַּנַּ״ל; אֲבָל מִי שֶׁשּׁוֹמֵעַ מִפִּי אַחֵר הוּא רָחוֹק מִזֶּה הַשְּׁלֵמוּת, כִּי כְּבָר יָרַד מִמַּדְרֵגָתוֹ:

וְזֶה: ה׳ שָׁמַעְתִּי שִׁמְעֲךָ יָרֵאתִי — כְּשֶׁהַשְּׁמִיעָה מִפִּי הַצַּדִּיק בְּעַצְמוֹ, שֶׁהוּא שׁוֹמֵעַ מִפִּיךָ, בִּבְחִינַת ״עֹשֵׂי דְּבָרוֹ לִשְׁמֹעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ״. וְזֶה שִׁמְעֲךָ, שֶׁהוּא שׁוֹמֵעַ מִמְּךָ, הַיְנוּ מִפִּי הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בְּעַצְמוֹ, אֲזַי יָרֵאתִי, כִּי

(עַכְשָׁו יָלְבִּישׁ אֶת הַמַּאֲמָר בְּפָסוּק שֶׁהִתְחִיל בּוֹ ״תְּפִלָּה לַחֲבַקּוּק הַנָּבִיא עַל שִׁגְיוֹנוֹת״, שֶׁהִתְפַּלֵּל עַל זְמַן הַגָּלוּת, שֶׁלֹּא יַסְתִּיר הַוָ״ה פָּנָיו מֵעַמּוֹ). וְזֶה: ״הַוָ״ה שָׁמַעְתִּי שִׁמְעֲךָ יָרֵאתִי״ — כְּשֶׁהַשְּׁמִיעָה מִפִּי הַצַּדִּיק בְּעַצְמוֹ, שֶׁהוּא שׁוֹמֵעַ מִפִּיךָ, הַיְנוּ מִפִּי הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בְּעַצְמוֹ, בִּבְחִינַת: ״עֹשֵׂי דְּבָרוֹ לִשְׁמֹעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ״. וְזֶה: ׳שִׁמְעֲךָ׳, שֶׁהוּא שׁוֹמֵעַ מִמְּךָ, הַיְנוּ מִפִּי הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בְּעַצְמוֹ, אֲזַי:

׳יְרֵאתִי׳, כִּי עִקַּר הַיִּרְאָה תַּלְיָא בְּאוּדְנִין, וְאָז יֵשׁ שְׁלֵמוּת לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ הַזֶּה כַּנַּ״ל. וְזֶה: ״ה׳ פָּעָלְךָ בְּקֶרֶב שָׁנִים חַיֵּיהוּ״. ׳חַיֵּיהוּ׳ פֵּרֵשׁ רַשְׁ״י: עוֹרְרֵהוּ, הַיְנוּ שֶׁנִּתְעוֹרֵר פָּעָלְךָ, הַיְנוּ כֹּחַ מַעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית נִתְעוֹרֵר ׳בְּקֶרֶב שָׁנִים׳. אַל תִּקְרֵי ׳בְּקֶרֶב שָׁנִים׳, אֶלָּא: ׳בְּקֶרֶב שְׁנַיִם׳ (כְּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה, סוֹטָה מט): שְׁנַיִם מִקְרָא, דְּהַיְנוּ לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ, שֶׁכָּלוּל מִשְׁנַיִם, שֶׁבָּא מִלְּמַעְלָה קוֹל לוֹ קוֹל אֵלָיו, הוּא שׁוֹמֵעַ וְאֵין אַחֵר שׁוֹמֵעַ, שֶׁזֶּה הַקּוֹל הַבָּא מִלְּמַטָּה, עַל־יְדֵי לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ בִּשְׁלֵמוּת, הַנִּשְׁלָם עַל־יְדֵי הַיִּרְאָה דְּתַלְיָא בְּאוּדְנִין, נִתְעוֹרֵר וְנִתְנוֹצֵץ כֹּחַ מַעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית, שֶׁנִּבְרָא עַל־יְדֵי לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ. וְזֶה שֶׁפֵּרֵשׁ רַשְׁ״י: ׳תְּפִלָּה לַחֲבַקּוּק עַל שְׁגִיוֹנוֹת׳ כְּתַרְגּוּמוֹ, שֶׁעִקַּר שְׁלֵמוּת לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ עַל־יְדֵי הַתַּרְגּוּם כַּנַּ״ל. וְזֶה: ׳עַל שְׁגִיוֹנוֹת׳, כִּי שְׁגִיוֹנוֹת הוּא בְּחִינַת תַּרְגּוּם, כִּי תַּרְגּוּם הוּא בְּחִינַת עֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע, שֶׁמְּעָרֵב טוֹב וְרַע, וְכֵן הוּא הַשּׁוֹגֵג, שֶׁיֵּשׁ בּוֹ גַּם־כֵּן טוֹב וָרָע, שֶׁהַמַּעֲשֶׂה הוּא רַע וְכַוָּנָתוֹ טוֹב: וְזֶה צָרִיךְ כָּל אָדָם לַעֲסֹק בְּתִקּוּנוֹ וּבְתִקּוּן כָּל הָעוֹלָמוֹת, לַהֲפֹךְ אֶת הָרָע שֶׁיִּהְיֶה כְּסֵא לְהַטּוֹב, שֶׁזֶּה סוֹד: שְׁנַיִם מִקְרָא וְאֶחָד תַּרְגּוּם, הַקּוֹל דִּלְעֵילָּא וְהַקּוֹל דִּלְתַתָּא וְהַתַּרְגּוּם שֶׁמְּבָרֵר, וְעַל־יְדֵי־זֶה בְּעַצְמוֹ נַעֲשֶׂה תִּקּוּן הַשָּׁלֵם. וְלָכֵן אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרָכוֹת ח.): לְעוֹלָם יַשְׁלִים אָדָם פָּרָשִׁיּוֹתָיו עִם הַצִּבּוּר שְׁנַיִם מִקְרָא וְאֶחָד תַּרְגּוּם, וַאֲפִלּוּ (בַּמִּדְבָּר לב, לד): עֲטָרוֹת וְדִיבוֹן, שֶׁכָּל הַמַּשְׁלִים פָּרָשִׁיּוֹתָיו עִם הַצִּבּוּר, מַאֲרִיכִין לוֹ יָמָיו וּשְׁנוֹתָיו.

עִקַּר הַיִּרְאָה תַּלְיָא בְּאוּדְנִין, וְאָז יֵשׁ שְׁלֵמוּת לְלְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ הַזֶּה כַּנַּ״ל. וְזֶה: ה׳ פָּעָלְךָ בְּקֶרֶב שָׁנִים חַיֵּיהוּ. חַיֵּיהוּ — פֵּרֵשׁ רַשְׁ״י: ׳עוֹרְרֵהוּ׳, הַיְנוּ שֶׁנִּתְעוֹרֵר פָּעָלְךָ, הַיְנוּ כֹּחַ מַעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית נִתְעוֹרֵר. בְּקֶרֶב שָׁנִים — אַל תִּקְרֵי ׳בְּקֶרֶב שָׁנִים׳ אֶלָּא ׳בְּקֶרֶב שְׁנַיִם׳ (כְּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה, סוֹטָה מט) **— שְׁנַיִם מִקְרָא, דְּהַיְנוּ לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, עַל־יְדֵי לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ בִּשְׁלֵמוּת, הַנִּשְׁלָם עַל־יְדֵי הַיִּרְאָה דְּתָלְיָא בְּאוּדְנִין, נִתְעוֹרֵר וְנִתְנוֹצֵץ כֹּחַ מַעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית שֶׁנִּבְרָא עַל־יְדֵי לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ.**

וְזֶה שֶׁפֵּרֵשׁ רַשְׁ״י: תְּפִלָּה לַחֲבַקּוּק עַל שְׁגִיוֹנוֹת — כְּתַרְגּוּמוֹ, שֶׁעִקַּר שְׁלֵמוּת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ עַל־יְדֵי הַתַּרְגּוּם כַּנַּ״ל. וְזֶה: עַל שְׁגִיוֹנוֹת, כִּי שְׁגִיוֹנוֹת הוּא בְּחִינַת תַּרְגּוּם, כִּי תַּרְגּוּם הוּא בְּחִינַת עֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע, שֶׁמְּעָרֵב טוֹב וָרָע; וְכֵן הוּא הַשּׁוֹגֵג, שֶׁיֵּשׁ בּוֹ גַּם כֵּן טוֹב וָרָע, שֶׁהַמַּעֲשֶׂה הוּא רַע, וְכַוָּנָתוֹ טוֹב:

הַשְׁמָטוֹת הַשַּׁיָּכִים לַתּוֹרָה הַזֹּאת

וּבֵין לוֹמֵד בַּסֵּפֶר לְשׁוֹמֵעַ מִפִּי הֶחָכָם יֵשׁ חִלּוּק גָּדוֹל בְּיוֹתֵר, כִּי סֵפֶר הוּא רַק לְזִכָּרוֹן, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שְׁמוֹת יז): **״כְּתֹב זֹאת זִכָּרוֹן בַּסֵּפֶר״. וְהַזִּכָּרוֹן הוּא בְּכֹחַ הַמְדַמֶּה,**

וּבֵין לוֹמֵד בַּסֵּפֶר לְשׁוֹמֵעַ מִפִּי הֶחָכָם יֵשׁ חִלּוּק גָּדוֹל בְּיוֹתֵר, כִּי סֵפֶר הוּא רַק לְזִכָּרוֹן, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שְׁמוֹת יז): ״כְּתֹב זֹאת זִכָּרוֹן בַּסֵּפֶר״. וְהַזִּכָּרוֹן הוּא בְּכֹחַ הַמְדַמֶּה,

זוֹכֵר, זֶה מִכֹּחַ הַמְדַמֶּה

שֶׁלּוֹ, כָּל אֶחָד כְּפִי בְּחִינָתוֹ, כִּי גַּם בְּהֵמָה יֵשׁ לָהּ זְכָרוֹן, כְּמוֹ שֶׁאָנוּ רוֹאִים, שֶׁגַּם בְּהֵמָה זוֹכֶרֶת שֶׁבְּמָקוֹם זֶה נְשָׁכָהּ כֶּלֶב, וְהִיא בּוֹרַחַת מִשָּׁם. וְלָכֵן אֵין זֶה כָּל־כָּךְ מַעֲלָה לִלְמֹד בְּסֵפֶר שֶׁנִּכְתַּב רַק לְזָכָרוֹן, כִּי זֶה רַק בִּשְׁבִיל הַמְדַמֶּה, לֹא־כֵן כְּשֶׁזּוֹכֶה לִשְׁמֹעַ מִפִּי הֶחָכָם — נִזְדַּכֵּךְ מְאֹד, עַל־יְדֵי רְאִיַּת פְּנֵי הֶחָכָם. וְעַל־כֵּן אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זְכרוֹנָם לִבְרָכָה: דְּבָרִים שֶׁבְּעַל־פֶּה אִי אַתָּה רַשַּׁאי לְאָמְרָם בִּכְתָב (גִּטִּין ס:), שֶׁזֶּה כְּלַל תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, שֶׁהָיוּ צְרִיכִים לִשְׁמֹעַ דַּיְקָא מֵחֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים. [וּמֵרָחוֹק תָּבִין וְתַשְׂכִּיל מַעֲלַת הַזּוֹכֶה לִהְיוֹת מְקֹרָב אֶל חָכָם אֱמֶת, וְלִשְׁמֹעַ מִפִּיו תּוֹרָה דַּיְקָא, שֶׁזֶּה בְּכְלַל הַמָּסֹרֶת שֶׁקִּבֵּל דּוֹר אַחַר דּוֹר, שֶׁזֶּה בְּכְלַל תּוֹרָה שֶׁבְּעַל־פֶּה]. וְיֵשׁ דְּבָרִים בְּגוֹ, הַיְנוּ בֶּאֱמֶת יֵשׁ לְעַיֵּן וּלְהָבִין הֵיטֵב בָּזֶה, כִּי בֶּאֱמֶת זֶה הַמִּקְרָא: ״כְּתֹב זֹאת זִכָּרוֹן בַּסֵּפֶר״ הַנַּ״ל, נֶאֱמַר עַל תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, שֶׁצְּרִיכִין דַּוְקָא לְכָתְבָהּ, וְאָסוּר לְאָמְרָהּ בְּעַל־פֶּה; וְהָעִנְיָן, כִּי תּוֹרָה שֶׁבְּעַל־פֶּה זֶה רַק כְּפִי הַמָּסֹרֶת (אָבוֹת א׳): מֹשֶׁה קִבֵּל תּוֹרָה מִסִּינַי וּמְסָרָהּ לִיהוֹשֻׁעַ וִיהוֹשֻׁעַ לִזְקֵנִים וְכוּ׳, וְלָכֵן אָסוּר לִכְתֹּב בַּסֵּפֶר תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, רַק תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב מֻתָּר, וּצְרִיכִים לְכָתְבָהּ בַּסֵּפֶר. וְאִם־כֵּן לְפִי דְּבָרָיו זַ״ל, שֶׁהַכָּתוּב הוּא מִבְּחִינַת הַמְדַמֶּה בִּשְׁבִיל זִכָּרוֹן, וְאִם־כֵּן לָמָּה צִוָּה הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא לִכְתֹּב בַּסֵּפֶר דַּיְקָא תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב? אֶלָּא בְּהֶכְרֵחַ שֶׁהַכְּתָב דַּיְקָא שֶׁל תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב נִכְתַּב בְּדִיּוּק רַב מְאֹד בְּחָסֵר וְיַתִּיר, שֶׁעַל יָדָהּ נִזְדַּכֵּךְ הַמְדַמֶּה לְגַמְרֵי. וּכְמוֹ־כֵן דִּבְרֵי חַכְמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים, שֶׁרָאָה רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ, שֶׁאִם לֹא יִכְתֹּב — לְבַסּוֹף יִתְגַּבֵּר לְגַמְרֵי כֹּחַ הַמְדַמֶּה, וְתִשְׁתַּכַּח הַתּוֹרָה מִיִּשְׂרָאֵל, לָזֹאת דָּרַשׁ מִפָּסוּק (תְּהִלִּים קיט, קכו): ״עֵת לַעֲשׂוֹת לַה׳ הֵפֵרוּ תּוֹרָתֶךָ״, כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּשְׁתַּכַּח תּוֹרָה מִיִּשְׂרָאֵל מֻתָּר לִכְתֹּב; כִּי בֶּאֱמֶת אָסוּר לִכְתֹּב דְּבָרִים שֶׁבִּכְתָב, וּכְמַאֲמָרָם זַ״ל (גִּטִּין ס:) כְּתִיב (שְׁמוֹת לד, כז): ״כְּתֹב לְךָ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה״, וּכְתִיב (שָׁם): ״כִּי עַל־פִּי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה״, הָא כֵּיצַד? דְּבָרִים שֶׁבִּכְתָב אִי אַתָּה רַשַּׁאי לְאָמְרָן עַל פֶּה, דְּבָרִים שֶׁבְּעַל־פֶּה אִי אַתָּה רַשַּׁאי לְאָמְרָן בִּכְתָב, עִם כָּל זֹאת, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא תִּשְׁתַּכַּח תּוֹרָה מִיִּשְׂרָאֵל הִתִּירוּ לִכְתֹּב בִּכְתָב גַּם תּוֹרָה שֶׁבְּעַל־פֶּה, וְנִכְתַּב בְּרוּחַ־הַקֹּדֶשׁ גָּדוֹל מְאֹד, עַד שֶׁגַּם מֵהַכְּתָב בְּעַצְמוֹ מִזְדַּכֵּךְ הַמְדַמֶּה, כְּשֶׁלּוֹמֵד דִּבְרֵי חַכְמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (שִׁיר הַשִּׁירִים רַבָּה, פָּרָשָׁה א׳, סִימָן יח): שִׁמְעוֹן בַּר אַבָּא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: חֲבִיבִין דִּבְרֵי סוֹפְרִים כְּדִבְרֵי תּוֹרָה, מַה טַּעַם ״וְחִכֵּךְ כְּיֵין הַטּוֹב״, כִּי גַּם דִּבְרֵי חֲכָמִים מְרַפֵּא אֶת הַנֶּפֶשׁ, וּמְזַכֵּךְ אֶת הַמְדַמֶּה. וּכְמַאֲמָרָם זַ״ל (כְּתֻבּוֹת קג.): אָמַר רַב הוּנָא: לְשׁוֹן חֲכָמִים בְּרָכָה, לְשׁוֹן חֲכָמִים עֹשֶׁר, לְשׁוֹן חֲכָמִים מַרְפֵּא (כָּל זֶה שָׁמַעְתִּי מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ בְּעֵת שֶׁכָּתַבְתִּי לְפָנָיו תּוֹרָה הַנַּ״ל, וְלֹא בֵּאֵר עִנְיָן זֶה הֵיטֵב):

כִּי גַּם בְּהֵמָה יֵשׁ לָהּ זְכָרוֹן, כְּמוֹ שֶׁאָנוּ רוֹאִים, שֶׁגַּם בְּהֵמָה זוֹכֶרֶת שֶׁבְּמָקוֹם זֶה נְשָׁכָהּ כֶּלֶב וְהִיא בּוֹרַחַת מִשָּׁם. וְעַל כֵּן אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זְכרוֹנָם לִבְרָכָה: דְּבָרִים שֶׁבְּעַל־פֶּה אִי אַתָּה רַשַּׁאי לְאָמְרָם בִּכְתָב״ (גִּטִּין ס:). **וְיֵשׁ דְּבָרִים בְּגוֹ, כִּי בֶּאֱמֶת זֶה הַמִּקְרָא ״כְּתֹב זֹאת זִכָּרוֹן בַּסֵּפֶר״ הַנַּ״ל, נֶאֱמַר עַל תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, שֶׁצְּרִיכִין דַּוְקָא לְכָתְבָהּ [כָּל זֶה שָׁמַעְתִּי מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ בְּעֵת שֶׁכָּתַבְתִּי לְפָנָיו תּוֹרָה הַנַּ״ל, וְלֹא בֵּאֵר עִנְיָן זֶה הֵיטֵב]:**

וְזֶה סוֹד מַה שֶּׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זְכרוֹנָם לִבְרָכָה (סַנְהֶדְרִין לח:):

וְזֶה סוֹד מַה שֶּׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זְכרוֹנָם לִבְרָכָה (סַנְהֶדְרִין לח:): **אָדָם הָרִאשׁוֹן מָשׁוּחַ**

בְּעָרְלָתוֹ הָיָה; אָדָם הָרִאשׁוֹן בִּלְשׁוֹן אֲרַמִּית סִפֵּר. [עַכְשָׁו יְקַשֵּׁר בְּקֶשֶׁר נִפְלָא אֶת שְׁנֵי הַמַּאֲמָרִים, שֶׁהֵם קְשׁוּרִים זֶה בָּזֶה] וְהָבֵן מְאֹד; הַיְנוּ כִּי עַל־יְדֵי לְשׁוֹן אֲרַמִּית, שֶׁהוּא לְשׁוֹן תַּרְגּוּם, מָשְׁכָה וְיָנְקָה הָעָרְלָה, שֶׁהוּא רַע הַכּוֹלֵל מִלְּשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, מִבְּרִית קֹדֶשׁ כַּנַּ״ל, עַיִן שָׁם הֵיטֵב. כִּי כְּשֶׁהָאָדָם פּוֹגֵם בִּבְרִיתוֹ, שֶׁזֶּה מָשׁוּךְ בְּעָרְלָתוֹ, זֶה נוֹבֵעַ מִלְּשׁוֹן אֲרַמִּית, שֶׁהוּא בֵּין לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ לְבֵין לְשׁוֹן הָעַמִּים. כִּי עִקַּר פְּגַם הַבְּרִית, שֶׁהוּא רַע הַכּוֹלֵל, בְּחִינַת לְשׁוֹנוֹת הָעַמִּים, יְנִיקָתָם עַל־יְדֵי לְשׁוֹן תַּרְגּוּם, שֶׁהוּא בְּחִינַת נגה, פַּעַם נִכְלָל בִּקְדֻשָּׁה, וּפַעַם נִכְלָל בְּטֻמְאָה, כְּשֶׁמְקַדֵּשׁ אֶת לְשׁוֹנוֹ לְדַבֵּר רַק דִּבּוּרִים קְדוֹשִׁים, דִּבּוּרֵי אֱמוּנָה וְדִבּוּרֵי תּוֹרָה, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה הֵם עוֹלִין לִינֹק מִלְּשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ, מִבְּרִית קֹדֶשׁ כַּנַּ״ל, וּלְהֵפֶךְ כְּשֶׁפּוֹגֵם בְּדִבּוּר וּמְדַבֵּר דִּבְרֵי כְּפִירוּת וְאֶפִּיקוֹרְסוּת, רַחֲמָנָא לִישֵׁזְבַן, אוֹ מְנַבֵּל אֶת פִּיו, רַחֲמָנָא לִצְלָן, עַל־יְדֵי־זֶה נוֹפֵל לְנֻקְבָא דִּתְהוֹמָא רַבָּא. כִּי עִקַּר הַמַּתְקָלָא וְהַנִּפָּיוֹן וְהַבְּחִירָה הוּא בִּבְחִינַת נגה, שֶׁהוּא בְּחִינַת תַּרְגּוּם, כִּי נגה נִקְרָא ׳תַּקְלָא׳ כַּנַּ״ל, פַּעַם נִכְלָל בִּקְדֻשָּׁה וּפַעַם נִכְלָל בְּטֻמְאָה, הַכֹּל כְּפִי הָאָדָם, כְּפִי קְדֻשָּׁתוֹ אוֹ כְּפִי נְפִילָתוֹ. וְזֶהוּ: ׳אָדָם הָרִאשׁוֹן מָשׁוּךְ בְּעָרְלָתוֹ הָיָה׳; עַל־יְדֵי שֶׁסִּפֵּר בִּלְשׁוֹן אֲרַמִּית דַּיְקָא, ׳אָדָם הָרִאשׁוֹן בִּלְשׁוֹן אֲרַמִּית סִפֵּר׳, כִּי הָא בְּהָא תְּלָיָא, כִּי עִקַּר פְּגַם הַבְּרִית, בְּחִינַת מָשׁוּךְ בְּעָרְלָתוֹ, נִמְשָׁךְ עַל־יְדֵי לְשׁוֹן אֲרַמִּית, שֶׁהוּא לְשׁוֹן תַּרְגּוּם, כְּשֶׁאֵין מַעֲלִין אוֹתוֹ לִלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ כַּנַּ״ל:

׳אָדָם הָרִאשׁוֹן מָשׁוּךְ בְּעָרְלָתוֹ הָיָה׳; ׳אָדָם הָרִאשׁוֹן בְּלָשׁוֹן אֲרַמִּית סִפֵּר׳. וְהָבֵן מְאֹד, כִּי עַל־יְדֵי לָשׁוֹן אֲרַמִּית, שֶׁהוּא לְשׁוֹן תַּרְגּוּם, מָשְׁכָה וְיָנְקָה הָעָרְלָה, שֶׁהוּא רַע הַכּוֹלֵל, מִלְּשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, מִבְּרִית קֹדֶשׁ כַּנַּ״ל, עַיִן שָׁם הֵיטֵב.

כִּי עִקַּר פְּגַם הַבְּרִית, שֶׁהוּא רַע הַכּוֹלֵל, בְּחִינַת לְשׁוֹנוֹת הָעַמִּים, יְנִיקָתָם עַל־יְדֵי לְשׁוֹן תַּרְגּוּם, שֶׁהוּא בְּחִינַת נגה, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה הֵם עוֹלִים לִינֹק מִלְּשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, מִבְּרִית קֹדֶשׁ כַּנַּ״ל, כִּי עִקַּר הַמַּתְקָלָא וְהַנִּפָּיוֹן וְהַבְּחִירָה הוּא בִּבְחִינַת נגה, שֶׁהוּא בְּחִינַת תַּרְגּוּם, כִּי נגה נִקְרָא ׳תַּקְלָא׳ כַּנַּ״ל. וְזֶהוּ: ׳אָדָם הָרִאשׁוֹן מָשׁוּךְ בְּעָרְלָתוֹ הָיָה׳; ׳אָדָם הָרִאשׁוֹן בְּלָשׁוֹן אֲרַמִּית סִפֵּר׳, כִּי הָא בְּהָא תְּלָיָא, כִּי עִקַּר פְּגַם הַבְּרִית, בְּחִינַת מָשׁוּךְ בְּעָרְלָתוֹ, נִמְשָׁךְ עַל־יְדֵי לָשׁוֹן אֲרַמִּית, שֶׁהוּא לְשׁוֹן תַּרְגּוּם, כְּשֶׁאֵין מַעֲלִין אוֹתוֹ לִלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ כַּנַּ״ל:

״עֹשֵׂי דְבָרוֹ לִשְׁמֹעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ״, שֶׁהַצַּדִּיק עוֹשֶׂה הַדִּבּוּר וְכוּ׳ כַּנַּ״ל. וּכְשֶׁהַלְּשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ בָּא מִלְּמַעְלָה, עַדַיִן הוּא חָסֵר תִּקּוּן, כִּי

״עֹשֵׂי דְבָרוֹ לִשְׁמֹעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ״, שֶׁהַצַּדִּיק עוֹשֶׂה הַדִּבּוּר וְכוּ׳ כַּנַּ״ל. וּכְשֶׁהַלְּשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ בָּא מִלְּמַעְלָה, עַדַיִן הוּא חָסֵר תִּקּוּן, כִּי עִקַּר פְּגַם הַבְּרִית, בְּחִינַת מָשׁוּךְ בְּעָרְלָתוֹ, נִמְשָׁךְ עַל־יְדֵי לָשׁוֹן אֲרַמִּית, שֶׁהוּא לְשׁוֹן תַּרְגּוּם, כְּשֶׁאֵין מַעֲלִין אוֹתוֹ לִלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ כַּנַּ״ל: כִּי זֶה תָּלוּי בָּזֶה, כִּי בְּרִית הַמָּעוֹר מְכֻוָּן כְּנֶגֶד בְּרִית הַלָּשׁוֹן, כְּשֶׁמְקַדֵּשׁ אֶת לְשׁוֹנוֹ, עַל־יְדֵי־זֶה מְקַדֵּשׁ אֶת בְּרִיתוֹ. וּבָזֶה יְכוֹלִים לְהָבִין אֵיךְ הָאָדָם אוֹחֵז בַּקְּדֻשָּׁה — כְּשֶׁשּׁוֹמְעִים אֵיךְ הוּא מְדַבֵּר, וְהָבֵן.

״עֹשֵׂי דְבָרוֹ לִשְׁמֹעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ״, שֶׁהַצַּדִּיק עוֹשֶׂה הַדִּבּוּר וְכוּ׳ כַּנַּ״ל; הַיְנוּ שֶׁמְּדַבֵּק אֶת עַצְמוֹ בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, עַד שֶׁנִּכְלָל לְגַמְרֵי בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וּבָטֵל וּמְבֻטָּל לָאֵין סוֹף, שֶׁאֵינוֹ רוֹאֶה וְאֵינוֹ שׁוֹמֵעַ שׁוּם דָּבָר, רַק אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, אָז זוֹכֶה שֶׁנִּצְטָרֵף לִפְנֵי עֵינָיו צְרוּפֵי שֵׁמוֹת וְיִחוּדִים דֶּרֶךְ כָּל הָעוֹלָמוֹת, וְשׁוֹמֵעַ אֶת הַקּוֹל מְדַבֵּר אֵלָיו. עִם כָּל זֹאת וּכְשֶׁהַלְּשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ בָּא מִלְּמַעְלָה, עֲדַיִן הוּא חָסֵר תִּקּוּן, כִּי צָרִיךְ לְזַכֵּךְ אֶת עַצְמוֹ בְּיֶתֶר שְׁאֵת

וּבְיֶתֶר עֹז, שֶׁלֹּא יִפֹּל בִּמְדַמָּה, כִּי עַדַיִן צָרִיךְ לְהַעֲלוֹת הַטּוֹב מִן הַתַּרְגּוּם. עַד שֶׁיִּהְיֶה אֶצְלוֹ כֻּלּוֹ טוֹב, וְלֹא יִהְיֶה אֶצְלוֹ שׁוּם חֵלֶק מֵהָרָע כְּלָל. וְזֶהוּ סוֹד כַּוָּנַת מִילָה, כְּמוֹ שֶׁמּוּבָא בַּמִּדְרָשׁ (בְּרֵאשִׁית, פָּרָשָׁה יא) שְׁאֵלַת הַמִּינִין עַל מְצוַת מִילָה: אֵיךְ יִבְרָא הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא דָּבָר הַמְחֻסָּר תִּקּוּן? אַךְ הוּא עַל כַּוָּנָה זוֹ, שֶׁהָאָדָם צָרִיךְ לְתַקֵּן אֶת עַצְמוֹ בִּשְׁבִיל הַבְּחִירָה, כִּי אִם הָיָה נִבְרָא שָׁלֵם, וְלֹא הָיְתָה בְּחִירָה, אֲזַי מֶה הָיְתָה הַתַּכְלִית שֶׁיִּבָּרֵא, כִּי הָיָה בְּדֶרֶגְמַת מַלְאָךְ. וְלָכֵן נִבְרָא מְחֻסָּר תִּקּוּן, וְהוּא צָרִיךְ לְזַכֵּךְ אֶת עַצְמוֹ בְּקְדֻשָּׁה וְטָהֳרָה, הַיְנוּ כַּוָּנַ״ל, שֶׁהַלְּשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ, שֶׁהוּא בְּחִינַת תִּקּוּן הַבְּרִית הַבָּא מִלְּמַעְלָה, הוּא עַדַיִן חָסֵר תִּקּוּן. וְעִקַּר תִּקּוּנוֹ לְמַטָּה בְּזֶה הָעוֹלָם, עַל־יְדֵי שֶׁאָנוּ מַעֲלִין הַטּוֹב שֶׁבַּתַּרְגּוּם, וּמַשְׁלִימִים אֶת הַלְּשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ; כִּי עִקַּר הַתִּקּוּן שֶׁל כָּל הַדְּבָרִים נִשְׁלָם לְמַטָּה בְּזֶה הָעוֹלָם דַּיְקָא, הַמְּלֵא הָעֲלָמוֹת וְהַסְתָּרוֹת, שֶׁמַּעֲלִימוֹת וּמְכַסּוֹת אֶת אֱמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, עַד שֶׁיֵּשׁ הִתְגַּבְּרוּת הַטֻּמְאָה מְאֹד, וּצְרִיכִים רַחֲמִים רַבִּים, לְהִזְדַּכֵּךְ מִכֹּל וָכֹל, עַד שֶׁהוּא בְּעַצְמוֹ יִהְיֶה כָּל־כָּךְ מְזֻכָּךְ, שֶׁיִּהְיֶה נִכְלָל בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וּמִי שֶׁיִּסְתַּכֵּל עָלָיו, תִּפֹּל עָלָיו בּוּשָׁה, שֶׁיִּתְבַּיֵּשׁ מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת שְׁלֵמוּת לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ, עַל־יְדֵי תַּרְגּוּם, שֶׁאַף־עַל־פִּי שֶׁהַלְּשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ בָּא מִלְּמַעְלָה, אַף־עַל־פִּי־כֵן אֵין לוֹ שְׁלֵמוּת, כִּי אִם עַל־יְדֵי לְשׁוֹן תַּרְגּוּם, שֶׁהוּא בְּחִינַת עֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע, שֶׁשָּׁם הַבְּחִירָה. וְזֶה הָיָה חֵטְא אָדָם הָרִאשׁוֹן, שֶׁאָכַל מֵעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע, שֶׁמִּמֶּנּוּ נִמְשַׁךְ הַמִּיתָה לָעוֹלָם, כִּי לֹא בֵּרֵר אֶת הַטּוֹב מֵהָרָע, וְלָכֵן ׳אָדָם הָרִאשׁוֹן בִּלְשׁוֹן אֲרַמִּית סִפֵּר׳, וְעַל־יְדֵי־זֶה ׳אָדָם הָרִאשׁוֹן מָשׁוּךְ בְּעָרְלָתוֹ הָיָה׳, כִּי זֶה תָּלוּי בָּזֶה, דְּהַיְנוּ עַל־יְדֵי שֶׁמְּבָרְרִין הַטּוֹב שֶׁבַּתַּרְגּוּם, הַטּוֹב שֶׁבְּעֵץ הַדַּעַת, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה דַּיְקָא נִשְׁלָם הַלְּשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ. וְהוּא לֹא עָשָׂה אֶת זֶה. וְזֶה הַתִּקּוּן בְּכָל הַדּוֹרוֹת, שֶׁאָנוּ צְרִיכִים לַעֲסֹק בְּתִקּוּן חֵטְא אָדָם הָרִאשׁוֹן, שֶׁזֶּה כְּלַל הַנְּשָׁמוֹת הַכְּלוּלִין בּוֹ, שֶׁצְּרִיכִים לַעֲסֹק בְּתִקּוּן זֶה, לְזַכֵּךְ אֶת עַצְמוֹ לְגַמְרֵי, עַד שֶׁיִּהְיֶה נִכְלָל בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא. וְזֶהוּ בְּחִינַת מַה שֶּׁמְּבֹאָר שָׁם בַּמִּדְרָשׁ הַתֵּרוּץ עַל שְׁאֵלַת הַמִּינִין הַנַּ״ל, בְּעִנְיַן מִצְוַת מִילָה, אֵיךְ יִבְרָא הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מְחֻסַּר תִּקּוּן כַּנַּ״ל, שֶׁהַשִּׁיבוּ שָׁם:

עַדַיִן צָרִיךְ לְהַעֲלוֹת הַטּוֹב מִן הַתַּרְגּוּם. וְזֶהוּ סוֹד כַּוָּנַת מִילָה, כְּמוֹ שֶׁמּוּבָא בַּמִּדְרָשׁ (בְּרֵאשִׁית פָּרָשָׁה יא) **שְׁאֵלַת הַמִּינִין עַל מְצוַת מִילָה: אֵיךְ יִבְרָא הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא דָּבָר הַמְחֻסָּר תִּקּוּן? אַךְ הוּא עַל כַּוָּנָה זוֹ, הַיְנוּ כַּנַּ״ל, שֶׁהַלְּשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ, שֶׁהוּא בְּחִינַת תִּקּוּן הַבְּרִית הַבָּא מִלְּמַעְלָה, הוּא עַדַיִן חָסֵר תִּקּוּן, וְעִקַּר תִּקּוּנוֹ לְמַטָּה בְּזֶה הָעוֹלָם עַל־יְדֵי שֶׁאָנוּ מַעֲלִין הַטּוֹב שֶׁבַּתַּרְגּוּם וּמַשְׁלִימִין אֶת הַלְּשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ, כִּי עִקַּר הַתִּקּוּן שֶׁל כָּל הַדְּבָרִים נִשְׁלָם לְמַטָּה בְּזֶה הָעוֹלָם דַּיְקָא, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת שְׁלֵמוּת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ עַל־יְדֵי תַּרְגּוּם, שֶׁאַף־עַל־פִּי שֶׁהַלְּשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ בָּא מִלְּמַעְלָה, אַף־עַל־פִּי־כֵן אֵין לוֹ שְׁלֵמוּת כִּי אִם עַל־יְדֵי לְשׁוֹן תַּרְגּוּם, שֶׁהוּא בְּחִינַת עֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע, דְּהַיְנוּ עַל־יְדֵי שֶׁמְּבָרְרִין הַטּוֹב שֶׁבַּתַּרְגּוּם, הַטּוֹב שֶׁבְּעֵץ הַדַּעַת, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה דַּיְקָא נִשְׁלָם הַלְּשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ.**

וְזֶהוּ בְּחִינַת מַה שֶּׁמְּבֹאָר שָׁם בַּמִּדְרָשׁ, הַתֵּרוּץ עַל שְׁאֵלַת הַמִּינִין הַנַּ״ל בְּעִנְיַן מִצְוַת מִילָה: אֵיךְ יִבְרָא הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מְחֻסַּר תִּקּוּן כַּנַּ״ל, שֶׁהַשִּׁיבוּ שָׁם:

כַּנַּ״ל, שֶׁהִשִּׁיבוּ שָׁם: כָּל דָּבָר צָרִיךְ תִּקּוּן: הַתַּרְמוּסִין צְרִיכִין לְבַשֵּׁל וְכוּ׳, אַף הָאָדָם צָרִיךְ תִּקּוּן וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם. הַיְנוּ כַּנַּ״ל, שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בָּרָא כָּל הַבְּרִיאָה בִּשְׁבִיל הָאָדָם הַבַּעַל בְּחִירָה, שֶׁהוּא דַּיְקָא יְתַקֵּן כָּל הַדְּבָרִים עַל־יְדֵי בְּרוּר הַטּוֹב שֶׁבְּעֵץ הַדַּעַת, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה מַשְׁלִים וּמְתַקֵּן כָּל הַדְּבָרִים שֶׁבָּעוֹלָם. וְעַל־כֵּן צְרִיכִין לְתַקֵּן תִּקּוּן הַמִּילָה, בְּחִינַת תִּקּוּן הַבְּרִית, בְּזֶה הָעוֹלָם דַּיְקָא, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת שְׁלֵמוּת לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ עַל־יְדֵי תַּרְגּוּם דַּיְקָא, שֶׁהַלְּשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ הַבָּא מִלְּמַעְלָה, אֵין לוֹ שְׁלֵמוּת כְּשֶׁבָּא מִלְּמַעְלָה, כִּי אִם עַל־יְדֵי שֶׁאֲנַחְנוּ מַשְׁלִימִין אוֹתוֹ, עַל־יְדֵי שֶׁמְּבָרְרִין הַטּוֹב שֶׁבַּתַּרְגּוּם, שֶׁאָז דַּיְקָא נִשְׁלָם הַלְּשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ כַּנַּ״ל. הַיְנוּ שֶׁהָאָדָם צָרִיךְ לִהְיוֹת מְזֻכָּךְ לְגַמְרֵי מִכָּל מִינֵי תַּאֲוֹוֹת וּמִדּוֹת רָעוֹת, וְיִהְיֶה נָקִי מִכֹּל וָכֹל, וְלֹא יִהְיֶה לְפָנָיו מַרְאֶה עֵינָיו וְלִפְנֵי מִשְׁמַע אָזְנוֹ, רַק אֱמִתַּת אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁלֹּא יִרְאֶה וְלֹא יִשְׁמַע וְלֹא יַרְגִּישׁ רַק עֶצֶם אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁזֶּה עֵץ הַחַיִּים וָחַי לְעוֹלָם. וְזֶה הַבְּחִירָה שֶׁכָּל בַּר יִשְׂרָאֵל יַגִּיעַ אֵלֶיהָ בְּזֶה הָעוֹלָם. וְזֶהוּ סוֹד חַשְׁמַ״ל — שֶׁהֵם שְׁתֵּי תֵּבוֹת: חַשׁ מַל, בְּחִינַת מִילָה, וּ״מַל׳ גִּימַטְרִיָּה שִׁבְעִים, בְּחִינַת מְדוּרָה שֶׁל שִׁבְעִין כּוֹכְבִין הַנַּ״ל, שֶׁנִּתְמַלֵּל וְנֶחְתָּךְ וְנִתְבַּטֵּל עַל־יְדֵי מִצְוַת מִילָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת תִּקּוּן הַבְּרִית כַּנַּ״ל — עַיֵּן בַּכַּוָּנוֹת וְהָבֵן (עֵץ חַיִּים, שַׁעַר ל״ג פ״ג); מִילָה הִיא בְּסוֹד מ״ל יָ״ה, פְּרִיעָה הִיא בְּסוֹד פָּרַ״ע יָ״ה, שֶׁהֵם הַמֹּחִין שֶׁנִּתְגַּלִּין עַל־יְדֵי מִילָה וּפְרִיעָה, שֶׁהֵם ע׳ אוֹרוֹת, וְאָז נִכְלָל בְּקְדֻשָּׁה, וּמֻתָּר לוֹ לְדַבֵּר, שֶׁזֶּה שְׁלֵמוּת לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ, אֲבָל כְּשֶׁעֲדַיִן לֹא מָל וְלֹא פָּרַע, חָסֵר הַמֹּחִין שֶׁהֵם יָ״ה, אָז הוּא בְּסוֹד חַ״שׁ, שֶׁאָסוּר לוֹ לְדַבֵּר. וְלָכֵן עִקַּר הַתִּקּוּן הוּא עַל־יְדֵי הַבְּחִירָה דַּיְקָא, שֶׁזֶּה מַה שֶּׁמָּסְרוּ לָנוּ — לִבְחֹר בַּטּוֹב אוֹ בָּרָע, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דְּבָרִים ל, יט): ״הַעִדֹתִי בָכֶם הַיּוֹם אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ, הַחַיִּים וְהַמָּוֶת נָתַתִּי לְפָנֶיךָ הַבְּרָכָה וְהַקְּלָלָה, וּבָחַרְתָּ בַּחַיִּים״, וְעַל־יְדֵי שֶׁהָאָדָם בּוֹחֵר רַק בַּחַיִּים, עַל־יְדֵי־זֶה הוּא מַעֲלֶה אֶת הַטּוֹב מֵהָרָע, שֶׁזֶּה הַמְקֻרָּא מֵהַתַּרְגּוּם. וּלְהַעֲלוֹת הַטּוֹב מִן הַתַּרְגּוּם, הוּא עַל־יְדֵי תִּקּוּן הַשְּׁגָגוֹת, שֶׁצָּרִיךְ

כָּל דָּבָר צָרִיךְ תִּקּוּן: הַתַּרְמוּסִין צְרִיכִין לְבַשֵּׁל וְכוּ׳, אַף הָאָדָם צָרִיךְ תִּקּוּן וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם; הַיְנוּ כַּנַּ״ל, שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בָּרָא כָּל הַבְּרִיאָה בִּשְׁבִיל הָאָדָם הַבַּעַל-בְּחִירָה, שֶׁהוּא דַּיְקָא יְתַקֵּן כָּל הַדְּבָרִים עַל־יְדֵי בְּרוּר הַטּוֹב שֶׁבְּעֵץ הַדַּעַת, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה מַשְׁלִים וּמְתַקֵּן כָּל הַדְּבָרִים שֶׁבָּעוֹלָם. וְעַל כֵּן צְרִיכִין לְתַקֵּן תִּקּוּן הַמִּילָה, בְּחִינַת תִּקּוּן הַבְּרִית, בְּזֶה הָעוֹלָם דַּיְקָא, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת שְׁלֵמוּת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ עַל־יְדֵי תַּרְגּוּם דַּיְקָא, שֶׁהַלְּשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ הַבָּא מִלְּמַעְלָה אֵין לוֹ שְׁלֵמוּת כְּשֶׁבָּא מִלְּמַעְלָה, כִּי אִם עַל־יְדֵי שֶׁאֲנַחְנוּ מַשְׁלִימִין אוֹתוֹ עַל־יְדֵי שֶׁמְּבָרְרִין הַטּוֹב שֶׁבַּתַּרְגּוּם, שֶׁאָז דַּיְקָא נִשְׁלָם הַלְּשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ כַּנַּ״ל.

וְזֶהוּ: חַשְׁמַ״ל — חַשׁ מַל, בְּחִינַת מִילָה; וּ״מַל״ גִּימַטְרִיָּא שִׁבְעִים — בְּחִינוֹת מְדוּרָה שֶׁל שִׁבְעִין כּוֹכְבִין הַנַּ״ל, שֶׁנִּתְמַלֵּל וְנֶחְתָּךְ וְנִתְבַּטֵּל עַל־יְדֵי מִצְוַת מִילָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת תִּקּוּן הַבְּרִית כַּנַּ״ל — עַיֵּן בַּכַּוָּנוֹת וְהָבֵן:

וּלְהַעֲלוֹת הַטּוֹב מִן הַתַּרְגּוּם, הוּא עַל־יְדֵי תִּקּוּן הַשְּׁגָגוֹת,

לְתַקֵּן כָּל מַה שֶּׁחָטָא בְּשׁוֹגֵג; כִּי מַה שֶּׁחָטָא בְּמֵזִיד וְיוֹדֵעַ שֶׁחָטָא, עַל זֶה אֵין שׁוּם סָפֵק וּסְפֵק סְפֵיקָא, שֶׁצָּרִיךְ לְתַקֵּן וּלְזַכֵּךְ אֶת עַצְמוֹ, אֶלָּא אֲפִלּוּ עַל שְׁגָגוֹת וְעַל דְּבָרִים שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ שֶׁאָסוּר, גַּם עַל זֶה צָרִיךְ לָשׁוּב בִּתְשׁוּבָה, וּלְתַקֵּן אֶת עַצְמוֹ בְּתַכְלִית הַתִּקּוּן, וְהָבֵן:

וּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁלֵמוּת לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ, הַיְנוּ שֶׁקִּדֵּשׁ אֶת לְשׁוֹנוֹ, הוּא יוֹדֵעַ לְפַשֵּׁר חֶלְמִין שֶׁבַּתַּרְדֵּמָה כְּמוֹ יוֹסֵף, כִּי מֵאַחַר שֶׁזִּכֵּךְ אֶת עַצְמוֹ לְגַמְרֵי, וְעַל־יְדֵי־זֶה הוּא יָכוֹל לָדַעַת אֶת הַפְּנִימִיּוּת שֶׁבְּכָל דָּבָר, כַּמְבֹאָר שָׁם; כִּי הַחֲלוֹמוֹת הֵם כְּפִי הַמַּאֲכָלִים שֶׁאוֹכֵל, כַּמּוּבָא [(תִּקּוּנֵי־זֹהַר, תִּקּוּן ג׳): כְּמָה דְּאִי אֶפְשָׁר לְבָר בְּלֹא תֶּבֶן, כָּךְ אִי אֶפְשָׁר לְחֶלְמָא בְּלֹא דְּבָרִים בְּטֵלִים, בְּגִין דְּיֵיתֵי חֶלְמָא כָּאן עַל־יְדֵי מַלְאָךְ כָּאן עַל־יְדֵי שֵׁד, בְּגִין דְּחֶלְמָא אִיהוּ מִסְּטָרָא דְּאִילָנָא דְּטוֹב וָרָע, אֲבָל מִסְּטָרָא דְּאִילָנָא דְּחַיֵּי לָא אַתְיָא אֶלָּא עַל־יְדֵי קֵיבָה, דְּקֵדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּאִיהִי שְׁכִינְתָּא דִּילֵהּ, וְלֵית תַּמָּן קֵיבָה רַע דְּאִיהוּ שֵׁד, קֳרְקְבָן טוֹחֵן אִי בַּר נַשׁ זַכָּאָה אִיהוּ טוֹחֶנֶת מָן לַצַּדִּיקִים דְּאִינּוּן אֲבָרִים קַדִּישִׁין בְּפִקּוּדִין דַּעֲשֵׂה. וְאִי לָא אַזְלִין בְּפִקּוּדִין טָבִין מִתְפַּרְנְסִין בְּלֶחֶם הַקְלוֹקֵל מְזוֹנָא] קַלָּא בְּקָלוֹן וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם; כִּי בְּכָל דָּבָר בְּזֶה הָעוֹלָם יֵשׁ אוֹתִיּוֹת הַמְחַיִּים וּמְקַיְּמִים אֶת פְּרָטֵי הַבְּרִיאָה, כִּי הַכֹּל נִבְרָא עַל־יְדֵי אוֹתִיּוֹת כַּנַּ״ל; וּכְשֶׁשּׁוֹכֵב וְיָשֵׁן, עוֹלִים הָאֲדִים מֵהַמַּאֲכָלִים שֶׁאָכַל וְעוֹלִים לְהַמּחַ, וְנִצְטָרְפִין הָאוֹתִיּוֹת שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם, וּמִזֶּה נַעֲשֶׂה הַחֲלוֹם. נִמְצָא, כְּשֶׁאָדָם אוֹכֵל, אִם הָיָה אוֹכֵל הַכַּף הַשֵּׁנִי קֹדֶם הָרִאשׁוֹן, הָיָה מִתְרָאֶה לוֹ חֲלוֹם אַחֵר, כִּי בְּכָל דָּבָר יֵשׁ אוֹתִיּוֹת אֲחֵרִים, וְאִלּוּ הָיָה אוֹכֵל זֶה הַכַּף תְּחִלָּה, הָיוּ נִצְטָרְפִין הָאוֹתִיּוֹת בְּצֵרוּפִים אֲחֵרִים, וְהָיָה מִתְרָאֶה לוֹ חֲלוֹם אַחֵר.

שֶׁצָּרִיךְ לְתַקֵּן כָּל מַה שֶּׁחָטָא בְּשׁוֹגֵג, וְהָבֵן:

**וּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁלֵמוּת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, יוֹדֵעַ לְפַשֵּׁר חֶלְמִין שֶׁבַּתַּרְדֵּמָה כְּמוֹ יוֹסֵף, כַּמְבֹאָר שָׁם. כִּי הַחֲלוֹמוֹת הֵם כְּפִי הַמַּאֲכָלִים שֶׁאוֹכֵל, כַּמּוּבָא, כִּי בְּכָל דָּבָר יֵשׁ אוֹתִיּוֹת כַּנַּ״ל, וּכְשֶׁשּׁוֹכֵב וְיָשֵׁן, עוֹלִים הָאֲדִים מֵהַמַּאֲכָלִים שֶׁאָכַל וְעוֹלִים לְהַמּחַ, וְנִצְטָרְפִין הָאוֹתִיּוֹת שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם, וּמִזֶּה נַעֲשֶׂה הַחֲלוֹם. נִמְצָא כְּשֶׁאָדָם אוֹכֵל — אִם הָיָה אוֹכֵל הַכַּף הַשֵּׁנִי קֹדֶם הָרִאשׁוֹן, הָיָה מִתְרָאֶה לוֹ חֲלוֹם אַחֵר, כִּי בְּכָל דָּבָר יֵשׁ אוֹתִיּוֹת אֲחֵרִים; וְאִלּוּ הָיָה אוֹכֵל זֶה הַכַּף תְּחִלָּה, הָיוּ נִצְטָרְפִין הָאוֹתִיּוֹת בְּצֵרוּפִים אֲחֵרִים וְהָיָה מִתְרָאֶה לוֹ חֲלוֹם אַחֵר. וּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁלֵמוּת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, הוּא יוֹדֵעַ הָאוֹתִיּוֹת שֶׁיֵּשׁ בְּכָל דָּבָר כַּנַּ״ל, עַל כֵּן הוּא יָכוֹל לְפַשֵּׁר חֶלְמִין כַּנַּ״ל. וְהָבֵן הֵיטֵב, אֵיךְ עַתָּה מְבֹאָר הֵיטֵב עִנְיַן פִּתְרוֹן הַחֲלוֹמוֹת עַל־יְדֵי שְׁלֵמוּת לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ, עַל־יְדֵי מַה שֶּׁכָּתַב שָׁם אַחַר־כָּךְ, שֶׁעַל־יְדֵי שְׁלֵמוּת לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ מְאִירִין הִתְנוֹצְצוּת הָאוֹתִיּוֹת שֶׁיֵּשׁ בְּכָל דָּבָר, כִּי עַל־יְדֵי הִתְנוֹצְצוּת הָאוֹתִיּוֹת שֶׁיֵּשׁ בְּכָל הַמַּאֲכָלִים, עַל־יְדֵי מַה שֶּׁכָּתַב שָׁם אַחַר־כָּךְ, שֶׁעַל־יְדֵי שְׁלֵמוּת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ מְאִירִין הַהִתְנוֹצְצוּת הָאוֹתִיּוֹת שֶׁיֵּשׁ בְּכָל דָּבָר, כִּי עַל־יְדֵי הִתְנוֹצְצוּת הָאוֹתִיּוֹת שֶׁיֵּשׁ בְּכָל הַמַּאֲכָלִים,

הַמַּאֲכָלִים, שֶׁמֵּהֶם הַחֲלוֹמוֹת, עַל־יְדֵי־זֶה הַצַּדִּיק בְּחִינַת יוֹסֵף, יוֹדֵעַ לְפַשֵּׁר חֲלְמִין שֶׁבַּתַּרְדֵּמָה כַּנַּ״ל; הַיְנוּ כְּשֶׁהָאָדָם מְקַדֵּשׁ אֶת עַצְמוֹ בַּאֲכִילָתוֹ, וְיוֹדֵעַ שֶׁכָּל מַה שֶּׁהוּא אוֹכֵל, הוּא אוֹכֵל אוֹתִיּוֹת, עַל־יְדֵי־זֶה נִזְדַּכֵּךְ מֹחוֹ, וְאָז יָכוֹל לְפַשֵּׁר חֲלְמִין, כִּי הַחֲלוֹמוֹת בָּאִים כְּפִי הָאֹכֶל, וְכַנַּ״ל:

(זֶה מָצָאנוּ מִזֶּה הַמַּאֲמָר מִכְּתַב־יַד רַבֵּנוּ זַ״ל בְּעַצְמוֹ)

[וְזוֹ תַּמְצִית כָּל הַתּוֹרָה שֶׁדִּבֵּר וְגָלָה לָנוּ רַבֵּנוּ זַ״ל, וְאִם תְּעַיֵּן הֵיטֵב בְּכָל הַתּוֹרָה, תָּבִין אֶת הַקֶּטַע הַזֶּה שֶׁל הַכְּתַב־יָד, שֶׁנִּמְצָא מֵרַבֵּנוּ זַ״ל]

״יִשְׂלַח עֶזְרְךָ מִקֹּדֶשׁ״ וְכוּ׳. גֹּדֶל יְקַר הָעֶרְךְ מִלְּשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ, שֶׁבּוֹ נִבְרָא הָעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה: ״לְזֹאת יִקָּרֵא אִשָּׁה, כִּי מֵאִישׁ״ — ׳לָשׁוֹן נוֹפֵל עַל לָשׁוֹן, מִכָּאן שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ׳, כִּי הָאִשָּׁה הִוא בְּחִינַת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ שֶׁבָּהּ נִבְרָא הָעוֹלָם. וְזֶהוּ: ״חַוָּה״ — לְשׁוֹן דִּבּוּר, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: ״וְלַיְלָה לְלַיְלָה יְחַוֶּה דָּעַת״. וְזֶה בְּחִינַת: ״לְזֹאת יִקָּרֵא אִשָּׁה״, כִּי הַדִּבּוּר נִקְרָא ׳זֹאת׳, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: ״וְזֹאת אֲשֶׁר דִּבֶּר לָהֶם אֲבִיהֶם״, וְעַל־יְדֵי לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ רוֹמְמָנוּ מִכָּל הַלְּשׁוֹנוֹת. וְזֶה בְּחִינַת: לָשׁוֹן נוֹפֵל עַל לָשׁוֹן — כָּל הַלְּשׁוֹנוֹת נוֹפְלִים עַל־יְדֵי לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, וְאֵין... עַד כָּאן מָצָאנוּ:

שֶׁמֵּהֶם הַחֲלוֹמוֹת, עַל־יְדֵי־זֶה הַצַּדִּיק בְּחִינַת יוֹסֵף יוֹדֵעַ לְפַשֵּׁר חֲלְמִין שֶׁבַּתַּרְדֵּמָה כַּנַּ״ל:

(זֶה מָצָאנוּ מִזֶּה הַמַּאֲמָר מִכְּתַב־יַד רַבֵּנוּ, זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה בְּעַצְמוֹ)

״יִשְׂלַח עֶזְרְךָ מִקֹּדֶשׁ״ וְכוּ׳. גֹּדֶל יְקַר הָעֶרְךְ מִלְּשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ — שֶׁבּוֹ נִבְרָא הָעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה: ״לְזֹאת יִקָּרֵא אִשָּׁה, כִּי מֵאִישׁ״ — ׳לָשׁוֹן נוֹפֵל עַל לָשׁוֹן, מִכָּאן שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ׳, כִּי הָאִשָּׁה הִוא בְּחִינַת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ שֶׁבָּהּ נִבְרָא הָעוֹלָם. וְזֶהוּ: ״חַוָּה״ — לְשׁוֹן דִּבּוּר, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: ״וְלַיְלָה לְלַיְלָה יְחַוֶּה דָּעַת״. וְזֶה בְּחִינַת: ״לְזֹאת יִקָּרֵא אִשָּׁה״, כִּי הַדִּבּוּר נִקְרָא ׳זֹאת׳, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: ״וְזֹאת אֲשֶׁר דִּבֶּר לָהֶם אֲבִיהֶם״, וְעַל־יְדֵי לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ רוֹמְמָנוּ מִכָּל הַלְּשׁוֹנוֹת. וְזֶה בְּחִינַת: לָשׁוֹן נוֹפֵל עַל לָשׁוֹן — כָּל הַלְּשׁוֹנוֹת נוֹפְלִים עַל־יְדֵי לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, וְאֵין... עַד כָּאן מָצָאנוּ:

[פִּרְקָא תִּנְיָנָא דְּסִפְרָא דְּצְנִיעוּתָא מִבְּאָר לְעֵיל בְּהַתּוֹרָה ״אֱמֹר אֶל הַכֹּהֲנִים״, סִימָן ב]

בֶּאֱמֶת אֵין עוֹד דָּבָר גָּדוֹל מִשְּׁלֵמוּת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, לְקַדֵּשׁ אֶת דִּבּוּרוֹ, כִּי הַדִּבּוּר בּוֹ בָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת עוֹלָמוֹ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים לג, ו): ״בִּדְבַר יְהוָ״ה שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ״, וּכְשֶׁאָדָם מְקַדֵּשׁ אֶת דִּבּוּרוֹ, מִזֶּה יֵשׁ חִבּוּר בֵּין אָדָם לְחַוָּה, שֶׁזּוֹ קְדֻשַּׁת הַבְּרִית, שֶׁבּוֹ תָּלוּי תִּקּוּן הַמֹּחִין, שֶׁעַל יְדֵי זֶה זוֹכֶה לִנְבוּאָה, וְלִרְאוֹת אֶת הָאוֹתִיּוֹת מִכָּל פְּרָט מִפְּרָטֵי הַבְּרִיאָה, הַמְחַיֶּה אֶת כָּל הַדְּבָרִים שֶׁבָּעוֹלָם, כִּי בְּכָל דָּבָר שֶׁנִּבְרָא יֵשׁ אוֹתִיּוֹת שֶׁבָּהֶם נִבְרְאוּ שָׁמַיִם וָאָרֶץ, וְכָל אֲשֶׁר בָּם, הֵן הַדּוֹמֵם, הֵן הַצּוֹמֵחַ, הֵן הַחַי, וְהֵן הַמְדַבֵּר, כִּי (תְּהִלִּים קסט): ״לְעוֹלָם דְּבָרְךָ יְהוָ״ה נִצָּב בַּשָּׁמָיִם״, כִּי הַדִּבּוּרִים וְהָאוֹתִיּוֹת שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נִמְצָאִים בְּתוֹךְ הַבְּרִיאָה, וּכְשֶׁשּׁוֹמֵר עַל דִּבּוּרוֹ הֵן מְאִירִין לוֹ.

[פִּרְקָא תִּנְיָנָא דְּסִפְרָא דְּצְנִיעוּתָא מִבְּאָר לְעֵיל בְּהַתּוֹרָה: ״אֱמֹר אֶל הַכֹּהֲנִים״, סִימָן ב׳] עַד כָּאן.

כ׳

לְשׁוֹן רַבֵּנוּ, זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה

פְּרָקָא תְּלִיתָאָה (דְּסִפְרָא דִּצְנִיעוּתָא) (זֹהַר תְּרוּמָה קעז:) (מוּבָא בְּסֵפֶר הַצְּנִיעוּת, הַיְנוּ בַּזֹּהַר פָּרָשַׁת תְּרוּמָה יֵשׁ חֵלֶק שֶׁנִּקְרָא סֵפֶר הַצְּנִיעוּת, שֶׁבּוֹ נִתְגַּלֶּה רָזִין וְרָזֵי דְּרָזִין וְסִתְרֵי תּוֹרָה מִסּוֹד עוֹלָם הַתִּקּוּן [וְעַיֵּן בַּמֶּה שֶׁכָּתַבְנוּ לָעֵיל תּוֹרָה ב׳, וְזֶה גַּם שַׁיָּךְ לְכָאן]).

תִּשְׁעָה תִּקּוּנִין יַקִּירִין אִתְמַסָּרָא לְדִקְנָא; תִּשְׁעָה תִּקּוּנִין שֶׁל הַזְּעֵיר אַנְפִּין, שֶׁהֵם יְקָרִים, נִמְסְרוּ מֵאֲרִיךְ אַנְפִּין לְזְעֵיר אַנְפִּין, כָּל מַה דְּאִתְטַמַּר וְלָא אִתְגַּלְיָא, כָּל דָּבָר שֶׁהוּא טָמִיר וְנֶעֱלָם תָּמִיד, וְאֵינוֹ מִתְגַּלֶּה לְעוֹלָם עִלָּאָה וְיִקָּרָא אִשְׁתְּכַח, הוּא מַעֲלָה כָּבוֹד וַחֲשִׁיבוּת, וְהוּא גְּנָזָיָא יַקִּירָא, וְסוֹד הַדִּיקְנָא שֶׁל הַזְּעֵיר אַנְפִּין, נִגְנָז מֵחָמַת גֹּדֶל מַעֲלָתוֹ, כִּי לֹא נִמְצָא בְּשׁוּם מָקוֹם שֶׁמְּדַבֵּר פָּתוּחַ מֵהַדִּיקְנָא, נִימִין עַל נִימִין, שְׂעָרוֹת עַל שְׂעָרוֹת מִקְּמֵי פְּתְחֵי דְּאַדְנִין, יוֹצֵא לִפְנֵי נֶקֶב הָאָזְנַיִם עַד רֵישָׁא [דְּפֶמָּא], וּמִתְפַּשֵּׁט עַד רֹאשׁ הַפֶּה, דְּהַיְנוּ מִשְּׁנֵי הַצְּדָדִים שֶׁל הַשְּׂפָתַיִם, מֵרֵישָׁא הַאי לְרֵישָׁא אַחֲרָא, שַׂעֲרוֹת הַשְּׂפָתַיִם הַנִּמְצָאִים מֵרֹאשׁ הַשָּׂפָה מִצַּד יְמִין הַפֶּה, עַד רֹאשׁ הַשָּׂפָה הָאַחֵר מִצַּד שְׂמֹאל שֶׁבַּפֶּה, וְכָל הַשְּׂעָרוֹת שֶׁסְּבִיב הַפֶּה, בֵּין לְמַעְלָה וּבֵין לְמַטָּה, נִכְלָלִים בְּתִקּוּן זֶה, אִשְׁתְּכַח מִתְחוֹת תְּרִין נַקְבִין, נִמְצָאִים מִתַּחַת שְׁנֵי נִקְבֵי הַחוֹטֶם שֶׁל הַזְּעֵיר אַנְפִּין, אָרְחָא מַלְיָא דְּלָא אִתְחֲזָיָא, מָלֵא שְׂעָרוֹת קְטַנּוֹת שֶׁלֹּא נִרְאִים. עִלְעִין אִתְחַפְיָן מֵהַאי גִּיסָא וּמֵהַאי גִּיסָא; הַלְחָיַיִם מְכֻסִּים בְּשְׂעָרוֹת בְּצַד יָמִין וּבְצַד שְׂמֹאל, בְּהוֹ אִתְחֲזָיָן תַּפּוּחֵין סְמָקִין כְּוַרְדָּא, בַּלְחָיַיִם נִרְאִים הַפָּנִים שֶׁל הַזְּעֵיר אַנְפִּין עֲגֻלּוֹת כְּעֵין תַּפּוּחִים אֲדֻמִּים, בְּחַד חוּטָא תַּלְיָן אֲפֵמִין תַּקִּיפִין עַד חֲדְווֹי; כָּל הַשְּׂעָרוֹת כְּלוּלוֹת יַחַד כְּאִלּוּ אֵינָן אֶלָּא חוּט אֶחָד, כִּי הֵן יוֹצְאוֹת בְּשׁוּרָה אַחַת, וְהֵן מְשֻׁלְשָׁלוֹת לְמַטָּה, וְהֵן שְׁחוֹרוֹת וְתַקִּיפוֹת לְפִי שֶׁהֵן שֵׂעָר שֶׁל הַדִּינִים, וּמִתְפַּשְּׁטוֹת הַשְּׂעָרוֹת עַד הַחָזֶה. שִׂפְוָן סוּמְקֵי כְּוַרְדָּא אִתְפַּנּוּן; הַשְּׂפָתַיִם עַצְמָן שֶׁהֵן אֲדֻמּוֹת כְּשׁוֹשַׁנָּה, הֵן פְּנִימִיּוֹת מִשֵּׂעָר, כִּי אֵין שֵׂעָר גָּדֵל בָּהֶן. זְעִירִין נָחְתִין בִּגְרוֹנָא; שְׂעָרוֹת קְטַנּוֹת שֶׁיּוֹרְדוֹת וּגְדֵלוֹת בַּגָּרוֹן. וּמְחַפְיָן קְדָלָא, וּמְכַסּוֹת אֶת הַגָּרוֹן, שֶׁהוּא מְמוּל הָעֹרֶף. רַבְרְבִין וּזְעִירִין; שְׂעָרוֹת גְּדוֹלוֹת וּקְטַנּוֹת, נָחְתִין בִּשְׁקוֹלָא; נִמְשָׁכוֹת וּמִתְפַּשְּׁטוֹת בְּשִׁקּוּל שָׁוֶה, כֻּלָּם כְּאֶחָד בְּאִלֵּין אִשְׁתַּכַּח גַּבָּר וְתַקִּיף, בְּאִלּוּ הַט׳ תִּקּוּנֵי דִּיקְנָא נִמְצָא גִּבּוֹר וְחָזָק מִי שֶׁנִּמְצָא, וְהַיְנוּ זְעִיר אַנְפִּין. [וְהִנֵּה בְּמַאֲמָר זֶה מְלֻבָּשׁ סוֹד גָּדוֹל וְנוֹרָא מְאֹד מִט׳ תִּקּוּנִים הַתַּחְתּוֹנִים שֶׁל הי״ג מִדּוֹת הָרַחֲמִים, שֶׁיּוֹרְדִים מֵאֲרִיךְ אַנְפִּין, וּמְאִירִים

כ

לְשׁוֹן רַבֵּנוּ, זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה

פְּרָקָא תְּלִיתָאָה (דְּסִפְרָא דִּצְנִיעוּתָא)

תִּשְׁעָה תִּקּוּנִין יַקִּירִין אִתְמַסָּרָא לְדִקְנָא — כָּל מָה דְּאִתְטַמַּר וְלָא אִתְגַּלְיָא, עִלָּאָה וְיִקָּרָא אִשְׁתְּכַח, וְהוּא גְּנָזָיָא יַקִּירָא: נִימִין עַל נִימִין מִקְּמֵי פְּתְחֵי דְּאַדְנִין עַד רֵישָׁא [דְּפֶמָּא]; מֵרֵישָׁא הַאי לְרֵישָׁא אָחֳרָא; אִשְׁתְּכַח מִתְחוֹת תְּרִין נַקְבִין אַרְחָא מַלְיָא דְּלָא אִתְחֲזָיָא; עִלְעִין אִתְחַפְיָן מֵהַאי גִּיסָא וּמֵהַאי גִּיסָא, בְּהוֹ אִתְחֲזָיָן תַּפּוּחִין סְמָקִין כְּוַרְדָּא; בְּחַד חוּטָא תַּלְיָן אֲפֵמִין תַּקִּיפִין עַד חֲדְווֹי; שִׂפְוָן סוּמְקֵי כְּוַרְדָּא אִתְפַּנּוּן; זְעִירִין נָחְתִין בִּגְרוֹנָא וּמְחַפְיָן קְדָלָא; רַבְרְבִין וּזְעִירִין נָחְתִין בִּשְׁקוֹלָא — בְּאִלֵּין אִשְׁתַּכַּח גַּבָּר וְתַקִּיף:

לְזָעִיר אַנְפִּין. וְרַבֵּנוּ זַ״ל הוֹלֵךְ לְפָרֵשׁ אֶת זֹאת בְּדֶרֶךְ עֲבוֹדָה, בְּאֹפֶן נִפְלָא מְאֹד, וְאֵיךְ שֶׁתִּהְיֶה הַנְהָגַת הָעוֹלָם. וְאַף שֶׁדִּבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל בְּעַצְמָם הֵם עָמֹק עָמֹק מִי יִמְצָאֵנּוּ, עִם כָּל זֹאת כְּבָר רְשׁוּת נִתְּנָה לָנוּ מִמֶּנּוּ לְפָרֵשׁ וּלְחַדֵּשׁ בִּדְבָרָיו כְּפִי הַשָּׂגָתֵנוּ הַמְצֻמְצֶמֶת].

א. דַּע שֶׁיֵּשׁ נְשָׁמָה בָּעוֹלָם, שֶׁהִיא נִשְׁמַת הַצַּדִּיק, שֶׁעָלָיו עוֹמֵד כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (חֲגִיגָה יב:): הָאָרֶץ עוֹמֶדֶת עַל עַמּוּד אֶחָד וְצַדִּיק שְׁמוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (מִשְׁלֵי י, כה): ״וְצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם״; **שֶׁעַל יָדָהּ נִתְגַּלֶּה בֶּאוּרֵי וּפְרוּשֵׁי הַתּוֹרָה;** כִּי הוּא מְגַלֶּה אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּכָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, וְעַל־יְדֵי דְּבֵקוּתוֹ שֶׁהוּא דָּבוּק בִּקְבִיעוּת בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, עַל־יְדֵי־זֶה הוּא נַעֲשֶׂה צִנּוֹר לְכָל אֵלּוּ שֶׁמְּחַדְּשִׁים בֶּאוּרֵי וְחִדּוּשֵׁי הַתּוֹרָה, וְהֵם מְקַבְּלִים אֶת הַחִדּוּשִׁים וְהַבֶּאוּרִים מִמֶּנּוּ בְּיוֹדְעִים וּבְלֹא יוֹדְעִים, וְהִיא הַיְנוּ הַנְּשָׁמָה הַזּוֹ שֶׁל הַצַּדִּיק מְסֻבֶּלֶת בְּיִסּוּרִין: כִּי הַצַּדִּיק הַדָּבוּק בְּחַי הַחַיִּים בּוֹ יִתְבָּרַךְ בְּבִטּוּל כָּל הַרְגָּשׁוֹתָיו, הוּא סוֹבֵל יִסּוּרִים רַבִּים וַעֲנִיּוּת וְדַחֲקוּת גְּדוֹלָה עַד אֲשֶׁר ׳פַּת בַּמֶּלַח תֹּאכַל, וּמַיִם בַּמְּשׂוּרָה תִּשְׁתֶּה, כִּי כָּךְ דַּרְכָּהּ שֶׁל תּוֹרָה׳ (אָבוֹת, פֶּרֶק ו׳); וּכְעֵין שֶׁמָּצִינוּ אֵצֶל רַבִּי חֲנִינָא בֶּן דּוֹסָא (בְּרָכוֹת יז:): בְּכָל יוֹם וָיוֹם בַּת קוֹל יוֹצֵאת מֵהַר חוֹרֵב וְאוֹמֶרֶת: כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ נִזּוֹנִין בִּשְׂכַר חֲנִינָא בְּנִי, וַחֲנִינָא בְּנִי דַּי לוֹ בְּקַב חֲרוּבִין מֵעֶרֶב שַׁבָּת לְעֶרֶב שַׁבָּת. כִּי רַבִּי חֲנִינָא זָכָה לְהִכָּלֵל בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, עַד שֶׁעָשָׂה שְׂבִיל לְכָל הָעוֹלָם, שֶׁכָּל מִי שֶׁרוֹצֶה לִהְיוֹת נִזּוֹן מִבֶּאוּרֵי וּפְרוּשֵׁי הַתּוֹרָה, יְקַבְּלוּ דַּרְכּוֹ, וְהוּא בְּעַצְמוֹ סוֹבֵל עֲנִיּוּת וְדַחֲקוּת, שֶׁהָיָה דַּי לוֹ בְּקַב חֲרוּבִים מֵעֶרֶב שַׁבָּת לְעֶרֶב שַׁבָּת. וְכָל מְפָרְשֵׁי הַתּוֹרָה הֵן מְקַבְּלִין מִזֹּאת הַנְּשָׁמָה שֶׁל הַצַּדִּיק, שֶׁעָלָיו עוֹמֵד כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ הַדָּבוּק בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא. וּכְמַאֲמָרָם זַ״ל (יוֹמָא לח:): אֲפִלּוּ בִּשְׂכִיל צַדִּיק אֶחָד הָעוֹלָם נִבְרָא, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב״, וְאֵין טוֹב אֶלָּא צַדִּיק, שֶׁנֶּאֱמַר (יְשַׁעְיָה ג, י): ״אִמְרוּ צַדִּיק כִּי טוֹב״. וְאָמְרוּ (עֲבוֹדָה זָרָה יט:): אֵין טוֹב אֶלָּא תּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר (מִשְׁלֵי ד, ב): ״כִּי לֶקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם תּוֹרָתִי אַל תַּעֲזֹבוּ״. כִּי הַצַּדִּיק שֶׁעָלָיו עוֹמֵד כָּל הָעוֹלָם, וְהוּא מַמְשִׁיךְ אֶת הָאוֹר בָּרוּךְ הוּא שֶׁנִּקְרָא טוֹב, הוּא מוֹרִיד תּוֹרָה לְכָל אֵלּוּ מְפָרְשֵׁי וּמְבָאֲרֵי הַתּוֹרָה. **וְזֹאת הַנְּשָׁמָה כָּל דְּבָרֶיהָ כְּגַחֲלֵי־אֵשׁ; כִּי הוּא דָּבוּק לְגַמְרֵי בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא,** וּבְטֵל אֶת כָּל עַצְמִיּוּתוֹ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, שֶׁנִּקְרָא אֵשׁ אֹכְלָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דְּבָרִים ט, ג): ״וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם כִּי הַוָי״ה אֱלֹהֶיךָ הוּא הָעֹבֵר לְפָנֶיךָ, אֵשׁ אָכְלָה הוּא יַשְׁמִידֵם, וְהוּא יַכְנִיעֵם לְפָנֶיךָ, וְהוֹרַשְׁתָּם וְהַאֲבַדְתָּם מַהֵר כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר הַוָי״ה לָךְ״ [וּפָסוּק זֶה נֶאֱמַר בִּכְבִישַׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וּבָזֶה יִהְיוּ מְחֻבָּרִים דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, אֲשֶׁר בִּזְכוּת הַתּוֹרָה שֶׁהֵם מַמְשִׁיכִים, זוֹכִים לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְדוֹ״ק]. **כִּי אִי אֶפְשָׁר לְקַבֵּל וְלִשְׁאֹב מֵימֵי הַתּוֹרָה, אֶלָּא מִי שֶׁדִּבָּרָיו כְּגַחֲלֵי אֵשׁ,** בִּבְחִינַת (יִרְמְיָה כג, כט) ״הֲלוֹא כֹה דְבָרִי כָּאֵשׁ״ [כִּי זֶה תְּלוּי בָּזֶה, מֵחֲמַת שֶׁהַנְּשָׁמָה הַזֹּאת כָּל דְּבָרֶיהָ כְּגַחֲלֵי אֵשׁ, עַל־כֵּן אִי אֶפְשָׁר לְקַבֵּל

א דַּע שֶׁיֵּשׁ נְשָׁמָה בָּעוֹלָם, שֶׁעַל־יָדָהּ נִתְגַּלֶּה בֶּאוּרֵי וּפְרוּשֵׁי הַתּוֹרָה, וְהִיא מְסֻבֶּלֶת בְּיִסּוּרִין: ׳פַּת בַּמֶּלַח תֹּאכַל, וּבְמַיִם בַּמְּשׂוּרָה תִּשְׁתֶּה, כִּי כָּךְ דַּרְכָּהּ שֶׁל תּוֹרָה׳ (אָבוֹת פֶּרֶק ו׳).

וְכָל מְפָרְשֵׁי הַתּוֹרָה הֵן מְקַבְּלִין מִזֹּאת הַנְּשָׁמָה. וְזֹאת הַנְּשָׁמָה כָּל דְּבָרֶיהָ כְּגַחֲלֵי־אֵשׁ, כִּי אִי אֶפְשָׁר לְקַבֵּל וְלִשְׁאֹב מֵימֵי הַתּוֹרָה, אֶלָּא מִי שֶׁדִּבָּרָיו כְּגַחֲלֵי־אֵשׁ, בִּבְחִינַת (יִרְמְיָה כג): **״הֲלוֹא כֹה דְבָרִי כָּאֵשׁ״. וּכְשֶׁהַנְּשָׁמָה הַזֹּאת**

וְלִשְׁאֹב מֵימֵי הַתּוֹרָה, אֶלָּא מִי שֶׁדְּבָרָיו כְּגַחֲלֵי אֵשׁ (מֵי הַנַּחַל)]. הַיְנוּ כִּי מִי שֶׁרוֹצֶה לְהַמְשִׁיךְ בְּאוּרֵי וּפְרוּשֵׁי הַתּוֹרָה, הוּא צָרִיךְ לְדַבֵּר קֹדֶם אֲלֵיהֶן יִתְבָּרַךְ בְּדִבּוּרִים חַמִּים כְּגַחֲלֵי אֵשׁ, וּלְהַדְבִּיק אֶת נִשְׁמָתוֹ בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, כִּי עַל־יְדֵי הַדִּבּוּר שֶׁמְּדַבְּרִים אֲלֵיהֶן יִתְבָּרַךְ בְּתַבְעֶרֶת חֲמִימוּת אֵשׁ, עַל־יְדֵי־זֶה נִשְׁפָּעִים עָלֵיהֶן רָזֵי וְסִתְרֵי נִסְתָּרוֹת בְּאוּרֵי וּפְרוּשֵׁי הַתּוֹרָה, כִּי בְּהַדִּבּוּר שֶׁמְּדַבֵּר אֲלֵיהֶן יִתְבָּרַךְ, בּוֹ מִתְלַבְּשִׁים בְּאוּרֵי וּפְרוּשֵׁי תּוֹרָה נִפְלָאִים; כִּי כְּשֶׁאָדָם מְדַבֵּר אֲלֵיהֶן יִתְבָּרַךְ, וְנִכְלָל לְגַמְרֵי בּוֹ יִתְבָּרַךְ, בְּתוֹךְ דִּבּוּרָיו נִתְלַבֵּשׁ דִּבּוּר עֶלְיוֹן, וְיוֹצֵא מִשְּׁנֵיהֶם דִּבּוּרֵי וְחִדּוּשֵׁי תּוֹרָה נִפְלָאִים; כִּי כְּשֶׁאָדָם עוֹסֵק בַּתּוֹרָה, אוֹתָם הַקּוֹלוֹת וְהַהֲבָלִים דְּנַפְקֵי מִפּוּמֵיהּ, נַעֲשִׂין מֶרְכָּבָה אֶל נִשְׁמוֹת הַצַּדִּיקִים הָרִאשׁוֹנִים, לָרֶדֶת לְמַטָּה לְלַמֵּד תּוֹרָה לָאָדָם הַהוּא (עֵין שַׁעַר רוּחַ־הַקֹּדֶשׁ דְּרוּשׁ א׳). **וּכְשֶׁהַנְּשָׁמָה הַזֹּאת נוֹפֶלֶת מִבְּחִינַת ״הֲלוֹא כֹה דְּבָרִי כָּאֵשׁ״, וְאֵין דְּבָרֶיהָ כְּגַחֲלֵי אֵשׁ, וּדְבָרֶיהָ נִצְטַנְּנִין, אֲזַי נִסְתַּלֶּקֶת, שֶׁזֶּה בְּכְלַל נְפִילָה; כִּי בְּעֵת שֶׁאָדָם מְלַהֵב בְּהִתְלַהֲבוּת גְּדוֹלָה אֲלֵיהֶן יִתְבָּרַךְ, וּמְדַבֵּר דִּבּוּרִים חַמִּים כְּגַחֲלֵי אֵשׁ, אֲזַי נִמְשָׁךְ עָלָיו מֹחִין עֶלְיוֹנִים וּבְאוּרֵי וּפְרוּשֵׁי הַתּוֹרָה, וּכְשֶׁנִּסְתַּלֶּקֶת מִמֶּנּוּ הַהִתְלַהֲבוּת אֲלֵיהֶן יִתְבָּרַךְ, אֲזַי נִסְתַּלֵּק בְּאוּרֵי הַתּוֹרָה הַנִּמְשֶׁכֶת עַל יָדָהּ, וַאֲזַי כָּל מְפָרְשֵׁי הַתּוֹרָה אֵין יְכוֹלִין לְהַשִּׂיג שׁוּם בְּאוּר הַתּוֹרָה, וְאָז נִתְעוֹרֵר מְרִיבָה עַל הַצַּדִּיקִים, כִּי עִקַּר הַמַּחֲלֹקֶת שֶׁבָּעוֹלָם נַעֲשֶׂה עַל־יְדֵי הִסְתַּלְּקוּת בְּאוּרֵי הַתּוֹרָה, כִּי הַבְּאוּר הוּא תֵּרוּץ עַל קֻשְׁיוֹת וּמְרִיבוֹת.**

נוֹפֶלֶת מִבְּחִינַת ״הֲלוֹא כֹה דְּבָרִי כָּאֵשׁ״, וְאֵין דְּבָרֶיהָ כְּגַחֲלֵי־אֵשׁ, וּדְבָרֶיהָ נִצְטַנְּנִין, אֲזַי נִסְתַּלֶּקֶת; וּכְשֶׁנִּסְתַּלֶּקֶת, אֲזַי נִסְתַּלֵּק בְּאוּרֵי הַתּוֹרָה הַנִּמְשֶׁכֶת עַל־יָדָהּ, וַאֲזַי כָּל מְפָרְשֵׁי הַתּוֹרָה אֵין יְכוֹלִין לְהַשִּׂיג שׁוּם בְּאוּר הַתּוֹרָה, וְאָז נִתְעוֹרֵר מְרִיבָה עַל הַצַּדִּיקִים, כִּי עִקַּר הַמַּחֲלֹקֶת שֶׁבָּעוֹלָם נַעֲשֶׂה עַל־יְדֵי הִסְתַּלְּקוּת בְּאוּרֵי הַתּוֹרָה, כִּי הַבְּאוּר הוּא תֵּרוּץ עַל קֻשְׁיוֹת וּמְרִיבוֹת.

וְזֶה בְּחִינַת (בְּמִדְבַּר כ): **״מִדְבַּר צִן״, שֶׁהוּא בְּחִינַת דִּבּוּר מְצַנֵּן, שֶׁשָּׁם מֵתָה מִרְיָם בְּחִינַת הַנְּשָׁמָה הַסּוֹבֶלֶת מְרִירוּת הַשִּׁעְבּוּד עַל הַתּוֹרָה. וְאָז נִסְתַּלֵּק** מִדְבַּר צִין בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן, וַיֵּשֶׁב הָעָם בְּקָדֵשׁ, וַתָּמָת שָׁם מִרְיָם וַתִּקָּבֵר שָׁם"]. וְזֶה בְּחִינַת (בְּמִדְבַּר כ, א): **״מִדְבַּר צִן״, שֶׁהוּא בְּחִינַת דִּבּוּר מְצַנֵּן, כִּי** מִדְבָּר הוּא לְשׁוֹן דִּבּוּר, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שִׁיר הַשִּׁירִים ד, ג): "וּמִדְבָּרֵךְ נָאוֶה" וְגוֹ', צִן הוּא לְשׁוֹן מְצַנֵּן, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (כְּתֻבּוֹת ל.): הַכֹּל בִּידֵי שָׁמַיִם, חוּץ מִצִּינִים וּפָחִים, שֶׁנֶּאֱמַר (מִשְׁלֵי כב, ה): "צִנִּים פַּחִים בְּדֶרֶךְ עִקֵּשׁ, שֹׁמֵר נַפְשׁוֹ יִרְחַק מֵהֶם". **שֶׁשָּׁם מֵתָה מִרְיָם, שֶׁהִיא בְּחִינַת הַנְּשָׁמָה הַסּוֹבֶלֶת מְרִירוּת הַשִּׁעְבּוּד עַל הַתּוֹרָה, וְאָז נִסְתַּלֵּק הַבְּאֵר;** כִּי בְּהִסְתַּלְּקוּת מִרְיָם נִסְתַּלֵּק הַבְּאֵר, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (תַּעֲנִית ט.): מֵתָה מִרְיָם — נִסְתַּלֵּק הַבְּאֵר. שֶׁנֶּאֱמַר **הַמַּחֲלֹקֶת שֶׁבָּעוֹלָם נַעֲשֶׂה עַל־יְדֵי הִסְתַּלְּקוּת בְּאוּרֵי הַתּוֹרָה, כִּי הַבְּאוּר הוּא תֵּרוּץ עַל קֻשְׁיוֹת וּמְרִיבוֹת;** כִּי עִקַּר כָּל הַמְּרִיבוֹת בָּאִים מֵחֲמַת הַסְּפֵקוֹת שֶׁנִּכְנָסִים בָּאָדָם, שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ לָשִׂית עֵצוֹת לְנַפְשׁוֹ, כִּי חָסֵר לוֹ בְּאוּר בְּדָבָר שֶׁהוּא מְסֻפָּק בּוֹ, וּמִזֶּה יוֹצְאִים כָּל הַסְּפֵקוֹת וְהָאִי הֲבָנוֹת שֶׁאֶחָד אֵינוֹ מֵבִין אֶת הַשֵּׁנִי, כִּי תּוֹלִין בְּמַזָּל אוֹ בְּמִקְרֶה אוֹ בְּטֶבַע, אֲבָל כְּשֶׁאָדָם זוֹכֶה לְבָאֵר וּלְפָרֵשׁ אֶת הַתּוֹרָה שֶׁיֵּשׁ בְּכָל דָּבָר, אָז יוֹצֵא לוֹ תֵּרוּץ עַל הַכֹּל, וְאֵין לוֹ שׁוּם קֻשְׁיוֹת, כִּי מוֹצֵא אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּכָל הַבְּרִיאָה, וְיוֹדֵעַ וָעֵד, אֲשֶׁר דָּבָר גָּדוֹל וְדָבָר קָטָן אֵינוֹ נַעֲשֶׂה מֵעַצְמוֹ, אֶלָּא מֵהַשְׁגָּחַת הַמַּאֲצִיל הָעֶלְיוֹן.

(עַכְשָׁו יַלְבִּישׁ אֶת הַשָּׁגָתוֹ בַּפְּסוּקִים שֶׁל הַכָּאת הַסֶּלַע) [״וַיָּבוֹאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל הָעֵדָה

(בַּמִּדְבָּר כ, א): ״וַתָּמָת שָׁם מִרְיָם״, וּכְתִיב בַּתְרֵיהּ: וְלֹא הָיָה מַיִם לָעֵדָה, הַיְנוּ בְּחִינַת בְּאוּרֵי הַתּוֹרָה, שֶׁבָּאָה עַל־יְדֵי הַנְּשָׁמָה, שֶׁהִיא מְסֻבֶּלֶת בְּיִסּוּרִים, וְאָז ״וַיֵּרֶב הָעָם עִם מֹשֶׁה״, הַיְנוּ בְּחִינוֹת הַמְּרִיבָה שֶׁנִּתְעוֹרֵר כַּנַ״ל; כִּי תֵּכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁנִּסְתַּלֵּק הַנְּשָׁמָה, נַעֲשֶׂה דִּבּוּר מְצֻנָּן וְנִסְתַּלֵּק הַבְּאֵר, שֶׁהוּא בְּאוּרֵי הַתּוֹרָה, וְאֵלּוּ מְפָרְשֵׁי הַתּוֹרָה נִקְרָאִים בִּשְׁבִיל זֶה ׳מוֹרִים׳, שֶׁזֶּה מַה שֶּׁאָמַר מֹשֶׁה: ״שִׁמְעוּ נָא הַמּוֹרִים״, מֵחֲמַת שֶׁמְּקַבְּלִים עַל־יְדֵי הַנְּשָׁמָה הַנַּ״ל הַמְכֻנֶּה בְּשֵׁם ׳מִרְיָם׳, גַּם הֵם מוֹרִים אֶת מוֹרֵיהֶם (כַּמּוּבָא בְּפֵרוּשׁ רַשִׁ״י שָׁם); כִּי מֹשֶׁה הִתְלוֹנֵן עֲלֵיהֶם: שׁוֹטִים אַתֶּם מוֹרִים אֶת מוֹרֵיהֶם, שֶׁזֶּה כְּעֵין כְּמַאֲמַר (תַּעֲנִית ז:): ׳וּמִתַּלְמִידַי יוֹתֵר מִכֻּלָּם׳; וְזֶה שֶׁאָמַר לָהֶם מֹשֶׁה: ״שִׁמְעוּ נָא הַמּוֹרִים״: כִּי כָּל מַה שֶּׁאַתֶּם מְקַבְּלִים, זֶה רַק מֵהַנְּשָׁמָה שֶׁסּוֹבֶלֶת מְרִירוּת, וְעַכְשָׁו כְּשֶׁנִּסְתַּלֶּקֶת הַנְּשָׁמָה, אֵיךְ תְּקַבְּלוּ מִמֶּנָּה, כִּי כְּשֶׁנִּסְתַּלֶּקֶת הַנְּשָׁמָה, מִסְתַּלְּקִים בְּאוּרֵי הַתּוֹרָה.

ב. וּמִי שֶׁרוֹצֶה לְהַמְשִׁיךְ בְּאוּרֵי הַתּוֹרָה, צָרִיךְ מִתְּחִלָּה לְהַמְשִׁיךְ לְעַצְמוֹ דִּבּוּרִים חַמִּים כְּגַחֲלֵי־אֵשׁ כַּנַ״ל. וְהַדִּבּוּר נִמְשָׁךְ מִלֵּב הָעֶלְיוֹן, בְּחִינַת (תְּהִלִּים עג כו): ״צוּר לְבָבִי״; כִּי הַדִּבּוּר, בְּבְחִינַת (מְגִלָּה יח:) ׳מִלֵּי בְּסֶלַע׳; הַדִּבּוּר כְּשֶׁבַּר יִשְׂרָאֵל מִדַּבֵּר אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, הַדִּבּוּר בְּעַצְמוֹ נִמְשָׁךְ מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, שֶׁהוּא כְּבְיָכוֹל נִקְרָא לֵב הָעֶלְיוֹן, כִּי הַמַּלְכוּת שֶׁהִיא הַדִּבּוּר שְׁכִינְתָּא מְקַבֶּלֶת מִזְּעֵיר אַנְפִּין הַנִּקְרָא תִּפְאֶרֶת קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, שֶׁזֶּה לֵב הָעֶלְיוֹן. וְכַמּוּבָא (תַּנְחוּמָא תּוֹלְדוֹת): אָמַר רַבִּי חִיָּא בַּר אַבָּא, מֵהֵיכָן מָצָאנוּ, שֶׁנִּקְרָא הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא לִבָּן שֶׁל יִשְׂרָאֵל? מִן הֲדָא דִּכְתִיב: ״צוּר לְבָבִי וְחֶלְקִי אֱלֹהִים לְעוֹלָם״. וְצָרִיךְ לִשְׁפֹּךְ שִׂיחוֹ בִּתְפִלָּה לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמִים וּבְתַחֲנוּנִים, שֶׁיִּהְיֶה כְּלִי לְקַבֵּל בּוֹ אוֹרוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁיִּהְיוּ בְּאוּרֵי וּפֵרוּשֵׁי הַתּוֹרָה, כִּי אוֹרַיְתָא מִתְּפָאֶרֶת נַפְקַת (תִּקּוּנֵי־זֹהַר, הַקְדָּמָה ו.); וְעַל־יְדֵי תְּפִלָּתוֹ נִכְמְרוּ רַחֲמֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עָלָיו, וְנִפְתָּח לֵב הָעֶלְיוֹן, שֶׁהוּא הַתִּפְאֶרֶת אוֹרַיְתָא, כִּי עִקַּר הָרַחֲמִים הוּא בַּלֵּב, וְנִשְׁפָּע מִלֵּב הָעֶלְיוֹן דִּבּוּרִים [(עַיֵּן תִּקּוּנֵי־זֹהַר, תִּקּוּן יג): מְאוּדָּנָא יְמִינָא דְּלָבָא דְּאִיהִי כְּלַפֵּי כָּבֵד. וּמְנִיהּ נָפִיק דִּבּוּר, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (יִרְמְיָה כג, כט): ״הֲלֹא כֹה דְּבָרִי כָּאֵשׁ״]; וְעַל־יְדֵי הַדִּבּוּר מַמְשִׁיךְ בְּאוּרֵי הַתּוֹרָה גַּם־כֵּן מִשָּׁם. וְלֵב הַנַּ״ל הוּא בְּחִינַת סֶלַע, שֶׁמִּשָּׁם הַדִּבּוּר, בְּבְחִינַת (מְגִלָּה יח:) ׳מִלֵּי בְּסֶלַע׳; הַדִּבּוּר

הַבְּאֵר, הַיְנוּ בְּחִינַת בְּאוּרֵי הַתּוֹרָה, וְאָז: ״וַיֵּרֶב הָעָם עִם מֹשֶׁה״, הַיְנוּ בְּחִינוֹת הַמְּרִיבָה שֶׁנִּתְעוֹרֵר כַּנַ״ל. וְאֵלּוּ מְפָרְשֵׁי הַתּוֹרָה נִקְרָאִים בִּשְׁבִיל זֶה ׳מוֹרִים׳, מֵחֲמַת שֶׁמְּקַבְּלִים עַל־יְדֵי הַנְּשָׁמָה הַנַּ״ל הַמְכֻנֶּה בְּשֵׁם ׳מִרְיָם׳. גַּם הֵם מוֹרִים אֶת מוֹרֵיהֶם, כְּמַאֲמַר (תַּעֲנִית ז:): ׳וּמִתַּלְמִידַי יוֹתֵר מִכֻּלָּם׳. וְזֶה שֶׁאָמַר לָהֶם מֹשֶׁה: ״שִׁמְעוּ נָא הַמּוֹרִים״:

ב וּמִי שֶׁרוֹצֶה לְהַמְשִׁיךְ בְּאוּרֵי הַתּוֹרָה, צָרִיךְ מִתְּחִלָּה לְהַמְשִׁיךְ לְעַצְמוֹ דִּבּוּרִים חַמִּים כְּגַחֲלֵי־אֵשׁ כַּנַ״ל. וְהַדִּבּוּר נִמְשָׁךְ מִלֵּב הָעֶלְיוֹן, בְּחִינַת (תְּהִלִּים עג) ״צוּר לְבָבִי״.

וְצָרִיךְ לִשְׁפֹּךְ שִׂיחוֹ בִּתְפִלָּה לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְעַל־יְדֵי תְּפִלָּתוֹ נִכְמְרוּ רַחֲמֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עָלָיו, וְנִפְתָּח לֵב הָעֶלְיוֹן, כִּי עִקַּר הָרַחֲמִים הוּא בַּלֵּב, וְנִשְׁפָּע מִלֵּב הָעֶלְיוֹן דִּבּוּרִים, וְעַל־יְדֵי הַדִּבּוּר מַמְשִׁיךְ בְּאוּרֵי הַתּוֹרָה גַּם כֵּן מִשָּׁם. וְלֵב הַנַּ״ל הוּא בְּחִינַת סֶלַע, שֶׁמִּשָּׁם הַדִּבּוּר, בְּבְחִינַת (מְגִלָּה יח:) ׳מִלֵּי

הוּא סֶלַע, כִּי מְשַׁלְּמִים עָלָיו סֶלַע, עַיִן פְּרוּשׁ רַשִׁ״י, אִם תִּרְצֶה לְקָנוֹת הַדִּבּוּר בְּסֶלַע, תְּקָנֶה הַשְׁתִּיקָה בְּשִׁתַּיִם. וּמַה גַּם אֲשֶׁר וְסֶלַע הוּא בְּחִינַת צוּר, הַיְנוּ שֶׁגַּם הַדִּבּוּר נִקְרָא סֶלַע, וּמַהוּ סֶלַע צוּר, בְּבְחִינַת (תְּהִלִּים קה, מא): ״פָּתַח צוּר וַיָּזוּבוּ מָיִם״, וְהוּא בְּחִינַת לֵב, בְּחִינַת: ״צוּר לְבָבִי״, [הַיְנוּ שֶׁמְּקַשֵּׁר יַחַד סֶלַע הוּא הַדִּבּוּר, וְסֶלַע נִקְרָא צוּר, וְכֵן צוּר מוֹצִיא מַיִם, וְכֵן הַלֵּב נִקְרָא צוּר. וּבָזֶה יוּבַן מַה שֶּׁיְּקַשֵּׁר הַכָּאַת הַצּוּר עַל־יְדֵי מֹשֶׁה, וְדוֹ״ק]. וְהַלֵּב נִכְמָר בְּרַחֲמִים וּמַשְׁפִּיעַ דִּבּוּרִים חַמִּים, בְּבְחִינַת (שָׁם לט, ד): ״חַם לִבִּי בְּקִרְבִּי בַּהֲגִיגִי תִּבְעַר אֵשׁ דִּבַּרְתִּי בִּלְשׁוֹנִי״, הַיְנוּ כְּשֶׁהַלֵּב מִתְחַמֵּם בְּתַבְעֶרֶת אֵשׁ, עַל־יְדֵי־זֶה יוֹצֵא מִמֶּנּוּ הַדִּבּוּר. וּבַלֵּב הַזֶּה כְּתוּבִים כָּל בֵּאוּרֵי הַתּוֹרָה, בִּבְחִינַת (מִשְׁלֵי ג, ג) ״כָּתְבֵם עַל לוּחַ לִבֶּךָ״; וּמִי שֶׁרוֹצֶה לִזְכּוֹת אֵיזֶה בֵּאוּר, צָרִיךְ לוֹ לְקַח מֵהַלֵּב הַנַּ״ל בִּתְפִלָּה, בְּבַקָּשָׁה כַּנַּ״ל; וּבִשְׁבִיל זֶה צָרִיךְ כָּל אֶחָד מִמְּפָרְשֵׁי הַתּוֹרָה, קֹדֶם שֶׁמַּתְחִיל לְבָאֵר אֵיזֶה בֵּאוּר, צָרִיךְ לוֹ מִתְּחִלָּה לִשְׁפֹּךְ תְּפִלָּתוֹ לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כְּדֵי לְעוֹרֵר לֵב הָעֶלְיוֹן לְהַשְׁפִּיעַ עָלָיו דִּבּוּרִים כְּגַחֲלֵי־אֵשׁ, וְאַחַר־כָּךְ יַתְחִיל לְבָאֵר, כִּי אַחַר־כָּךְ נִפְתָּח הַצּוּר וַיָּזוּבוּ מֵימָיו, הַיְנוּ בֵּאוּרֵי הַתּוֹרָה: וְלָכֵן כָּל מִי שֶׁרוֹצֶה לוֹמַר תּוֹרָה בָּרַבִּים, אוֹ שֶׁרוֹצֶה לִזְכּוֹת לְבֵאוּרֵי וּפֵרוּשֵׁי הַתּוֹרָה, עָלָיו לִשְׁפֹּךְ נַפְשׁוֹ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בִּתְפִלָּה וּבְתַחֲנוּנִים, כְּדֵי לְעוֹרֵר אֶת לֵב הָעֶלְיוֹן, שֶׁיַּשְׁפִּיעוּ עָלָיו דִּבּוּרִים חַמִּים כְּגַחֲלֵי אֵשׁ, כְּדֵי שֶׁדִּבּוּרָיו יַעֲשׂוּ רֹשֶׁם אֵצֶל נַפְשׁוֹת הַשּׁוֹמְעִים דְּבָרָיו, וַאֲפִלּוּ מַה שֶּׁכּוֹתֵב וְרוֹשֵׁם בַּסֵּפֶר, שֶׁיִּהְיֶה לָהֶם כֹּחַ וְהַשְׁפָּעָה לְעוֹרֵר אֶת נַפְשׁוֹת הַמְעַיְּנִים בִּדְבָרָיו לְדוֹרֵי דּוֹרוֹת. וּלְזֶה זוֹכִין, עַל־יְדֵי שֶׁמַּקְדִּים לִפְנֵי שֶׁמְּבָאֵר וּמְפָרֵשׁ אֶת הַתּוֹרָה לִשְׁפֹּךְ נַפְשׁוֹ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמִים וּבְתַחֲנוּנִים.

סֶלַע׳. וְסֶלַע הוּא בְּחִינַת צוּר, בְּבְחִינַת (תְּהִלִּים קה): **״פָּתַח צוּר וַיָּזוּבוּ מָיִם״, וְהוּא בְּחִינַת לֵב, בְּחִינַת ״צוּר לְבָבִי״, וְהַלֵּב נִכְמָר בְּרַחֲמִים וּמַשְׁפִּיעַ דִּבּוּרִים חַמִּים, בְּבְחִינַת** (שָׁם לט): **״חַם לִבִּי בְּקִרְבִּי בַּהֲגִיגִי תִּבְעַר אֵשׁ — דִּבַּרְתִּי בִּלְשׁוֹנִי״, וּבַלֵּב הַזֶּה כְּתוּבִים כָּל בֵּאוּרֵי הַתּוֹרָה, בִּבְחִינַת** (מִשְׁלֵי ג): **״כָּתְבֵם עַל לוּחַ לִבֶּךָ״. וּמִי שֶׁרוֹצֶה לִזְכּוֹת אֵיזֶה בֵּאוּר, צָרִיךְ לוֹ לְקַח מֵהַלֵּב הַנַּ״ל בִּתְפִלָּה, בְּבַקָּשָׁה כַּנַּ״ל.**

וּבִשְׁבִיל זֶה צָרִיךְ כָּל אֶחָד מִמְּפָרְשֵׁי הַתּוֹרָה, קֹדֶם שֶׁמַּתְחִיל לְבָאֵר אֵיזֶה בֵּאוּר, צָרִיךְ לוֹ מִתְּחִלָּה לִשְׁפֹּךְ תְּפִלָּתוֹ לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כְּדֵי לְעוֹרֵר לֵב הָעֶלְיוֹן לְהַשְׁפִּיעַ עָלָיו דִּבּוּרִים כְּגַחֲלֵי־אֵשׁ, וְאַחַר־כָּךְ יַתְחִיל לְבָאֵר, כִּי אַחַר־כָּךְ נִפְתָּח הַצּוּר וַיָּזוּבוּ מֵימָיו, הַיְנוּ בֵּאוּרֵי הַתּוֹרָה:

ג וְיֵשׁ חִלּוּק בֵּין בֵּאוּר שֶׁאָדָם מְבָאֵר בֵּינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ לְבֵין בֵּאוּר שֶׁאָדָם מְבָאֵר לָרַבִּים, כִּי כְּשֶׁדּוֹרֵשׁ רַבִּים, וְקֹדֶם הַבֵּאוּר הוּא

ג. וְיֵשׁ חִלּוּק בֵּין בֵּאוּר שֶׁאָדָם מְבָאֵר בֵּינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ, שֶׁאָז נִשְׁאָר הַבֵּאוּר רַק בִּשְׁבִילוֹ, לְבֵין בֵּאוּר שֶׁאָדָם מְבָאֵר לָרַבִּים, שֶׁאָז הַבֵּאוּר צָרִיךְ לְהִכָּנֵס לְלֵב רַבִּים, וְלַעֲשׂוֹת רֹשֶׁם בִּלְבָבָם. וְלָכֵן גַּם בֵּין הַתְּפִלּוֹת שֶׁאָדָם צָרִיךְ לְהִתְפַּלֵּל לַלֵּב הָעֶלְיוֹן שֶׁיִּפְתַּח לוֹ, גַּם־כֵּן יֵשׁ הֶפְרֵשׁ בֵּין תְּפִלַּת יָחִיד שֶׁמִּתְפַּלֵּל שֶׁיִּפְתַּח לוֹ הַלֵּב הָעֶלְיוֹן לְבָאֵר לְעַצְמוֹ, בֵּין תְּפִלַּת רַבִּים שֶׁמִּתְפַּלֵּל שֶׁיִּפְתַּח לוֹ הַלֵּב הָעֶלְיוֹן לְבָאֵר דִּבּוּרִים כְּגַחֲלֵי אֵשׁ, וְאַחַר־כָּךְ יַתְחִיל לְבָאֵר, כִּי רַבִּים, כִּי כְּשֶׁדּוֹרֵשׁ רַבִּים, וְקֹדֶם הַבֵּאוּר הוּא

הוּא מְקַשֵּׁר אֶת עַצְמוֹ עִם נִשְׁמוֹתֵיהֶם, וְשׁוֹפֵךְ שִׂיחוֹ וּתְפִלָּתוֹ לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ — בְּוַדַּאי ״הֵן אֵל כַּבִּיר לֹא יִמְאָס״ (אִיּוֹב לו, ה) **; אֲבָל תְּפִלַּת יָחִיד, אֶפְשָׁר שֶׁמּוֹאֲסִין בִּתְפִלָּתוֹ. וְזֶה בְּחִינַת: ״וְדִבַּרְתָּ אֶל הַסֶּלַע לְעֵינֵיהֶם״, שֶׁתְּפִלָּתְךָ תִּהְיֶה בְּשָׁעָה שֶׁהַצִּבּוּר מְקֻבָּצִים. וְזֶה: ״הַקְהֵל אֶת הָעָם״:**

ד **וְזֶהוּ הַחִלּוּק בֵּין הַלּוֹמֵד מִתּוֹךְ הַסֵּפֶר וּבֵין הַשּׁוֹמֵעַ מִפִּי הֶחָכָם עַצְמוֹ, כִּי הַשּׁוֹמֵעַ מִפִּי הֶחָכָם עַצְמוֹ, בְּוַדַּאי נִתְקַשֵּׁר נִשְׁמָתוֹ עִם נִשְׁמַת הֶחָכָם בִּשְׁעַת תְּפִלָּתוֹ כַּנַּ״ל, וְיֵשׁ לְזֶה הָאָדָם חֵלֶק בַּבְּאוּר הַזֶּה, כִּי עַל־יְדֵי הַתְּפִלָּה נִתּוֹסֵף קְדֻשָּׁה לְמַעְלָה, וְכָל תְּפִלָּה הַיּוֹצֵאת מֵהַרְבֵּה נְשָׁמוֹת הִיא מוֹסֶפֶת קְדֻשָּׁה לְמַעְלָה וּמְעוֹרֶרֶת בְּיוֹתֵר לֵב הָעֶלְיוֹן כַּנַּ״ל, וְלֵב**

מְקַשֵּׁר אֶת עַצְמוֹ עִם נִשְׁמוֹתֵיהֶם, וְשׁוֹפֵךְ שִׂיחוֹ וּתְפִלָּתוֹ לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּוַדַּאי ״הֵן אֵל כַּבִּיר לֹא יִמְאָס״ (אִיּוֹב לו, ה) (וְעַיֵּן בְּרָכוֹת ח׳); [זוֹ לְשׁוֹן הַגְּמָרָא: רַבִּי נָתָן אוֹמֵר, מִנַּיִן שֶׁאֵין הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מוֹאֵס בִּתְפִלָּתָן שֶׁל רַבִּים? שֶׁנֶּאֱמַר: ״הֵן אֵל כַּבִּיר וְלֹא יִמְאַס״]. אֲבָל תְּפִלַּת יָחִיד, אֶפְשָׁר שֶׁמּוֹאֲסִין בִּתְפִלָּתוֹ; וְלָכֵן כְּשֶׁהוֹלְכִים לִדְרֹשׁ בָּרַבִּים, וּלְפָרֵשׁ וּלְבָאֵר לָהֶם אֶת הַתּוֹרָה, עָלָיו לְקַשֵּׁר עַצְמוֹ עִם כְּלַל הַנְּשָׁמוֹת שֶׁנִּמְצָאִים שָׁמָּה, וִיבַקֵּשׁ וְיִתְחַנֵּן אֲלֵיהֶם יִתְבָּרַךְ, שֶׁיִּפְתַּח לוֹ לֵב הָעֶלְיוֹן לְהַשְׁפִּיעַ לוֹ חִדּוּשֵׁי תּוֹרָה וּבְאוּרִים לְכְלַל הַנְּשָׁמוֹת הַשּׁוֹמְעִים דְּבָרָיו, וְזֶה בְּחִינַת: ״וְדִבַּרְתָּ אֶל הַסֶּלַע לְעֵינֵיהֶם״, שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא אָמַר לְמֹשֶׁה: כְּשֶׁאַתָּה מִתְפַּלֵּל אֶל הַסֶּלַע, שֶׁהוּא צוּר לִבִּי, שֶׁתְּפִלָּתְךָ תִּהְיֶה בְּשָׁעָה שֶׁהַצִּבּוּר מְקֻבָּצִים, וְזֶה (דְּבָרִים לא, יב): ״הַקְהֵל אֶת הָעָם״: הַיְנוּ בְּשָׁעָה שֶׁהַקָּהָל מְקֻבָּצִים, אָז תִּתְפַּלֵּל תְּפִלָּתְךָ וְיִתְקַבֵּל, כִּי הֵן אֵל כַּבִּיר וְלֹא יִמְאַס, וְזֶה שֶׁאָמַר (שָׁם כח): ״הַקְהִילוּ אֵלַי אֶת כָּל זִקְנֵי שִׁבְטֵיכֶם וְשֹׁטְרֵיכֶם וַאֲדַבְּרָה בְאָזְנֵיהֶם אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְאָעִידָה בָּם אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ״ וְגוֹ׳, כִּי בְּשָׁעָה שֶׁרָצָה לְדַבֵּר אִתָּם אָמַר הַקְהֵל דַּיְקָא, הַקְהִילוּ דַּיְקָא, וְכֵן כְּתִיב (שְׁמוֹת לה, א): ״וַיַּקְהֵל מֹשֶׁה אֶת כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם: אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָ״ה לַעֲשֹׂת אֹתָם״ וְגוֹ׳, וַיַּקְהֵל דַּיְקָא, כִּי קֹדֶם שֶׁרָצָה לְגַלּוֹת לִנְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בְּאוּרֵי וּדְרוּשֵׁי הַתּוֹרָה — הֶקְהִיל אוֹתָם, כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לְהִתְפַּלֵּל עִמָּהֶם יַחַד.

ד. וְזֶהוּ הַחִלּוּק בֵּין הַלּוֹמֵד מִתּוֹךְ הַסֵּפֶר, שֶׁאָז הוּא רַק יָחִיד, שֶׁמְּעַיֵּן בְּתוֹךְ הַסֵּפֶר לְעַצְמוֹ, וְהֶחָכָם שֶׁכָּתַב אֶת הַסֵּפֶר, כְּאִלּוּ כָּתַב אֶת זֶה רַק לוֹ, וּבֵין הַשּׁוֹמֵעַ מִפִּי הֶחָכָם עַצְמוֹ, הַיְנוּ שֶׁעוֹמֵד אֵצֶל הֶחָכָם בְּעֵת שֶׁאוֹמֵר אֶת הַתּוֹרָה לִפְנֵי רַבִּים. כִּי הַשּׁוֹמֵעַ מִפִּי הֶחָכָם עַצְמוֹ, בְּוַדַּאי נִתְקַשֵּׁר נִשְׁמָתוֹ עִם נִשְׁמַת הֶחָכָם בִּשְׁעַת תְּפִלָּתוֹ כַּנַּ״ל, כִּי קֹדֶם הַדְּרוּשׁ וְהַבְּאוּר, הֶחָכָם מִתְפַּלֵּל אֲלֵיהֶם יִתְבָּרַךְ, שֶׁיִּפְתַּח לוֹ לֵב הָעֶלְיוֹן, וְיַשְׁפִּיעַ לוֹ דִּבּוּרִים חַמִּים כְּגַחֲלֵי אֵשׁ, לְדַבֵּר לִפְנֵי אֲנָשִׁים הַשּׁוֹמְעִים דְּבָרָיו. וְיֵשׁ לְזֶה הָאָדָם חֵלֶק בַּבְּאוּר הַזֶּה, כִּי עַל־יְדֵי הַתְּפִלָּה — נִתּוֹסֵף קְדֻשָּׁה לְמַעְלָה, כִּי הַתְּפִלָּה הִיא בְּסוֹד מַיִן נוּקְבִין, שֶׁמִּתְפַּלְּלִים בְּהִתְלַהֲבוּת הַלֵּב, וּמוֹסְרִים אֶת נַפְשָׁם לְגַמְרֵי אֲלֵיהֶם יִתְבָּרַךְ, וְאַחַר־כָּךְ יוֹרֵד מַיִן דּוּכְרִין, הַשְׁפָּעַת בְּאוּרֵי וּדְרוּשֵׁי הַתּוֹרָה, שִׂכְלִיִּים נוֹרָאִים וְנִפְלָאִים עַד מְאֹד בְּגִלּוּי אֱלֹקוּת. וְכָל תְּפִלָּה הַיּוֹצֵאת מֵהַרְבֵּה נְשָׁמוֹת, הִיא מוֹסֶפֶת קְדֻשָּׁה לְמַעְלָה, וּמְעוֹרֶרֶת בְּיוֹתֵר לֵב הָעֶלְיוֹן כַּנַּ״ל; הַיְנוּ כְּשֶׁהֶחָכָם הַהוֹלֵךְ לִדְרֹשׁ דְּרוּשֵׁי וּבְאוּרֵי הַתּוֹרָה מִתְפַּלֵּל בְּהִתְקַשְּׁרוּת הַרְבֵּה

נְשָׁמוֹת, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה הוּא מוֹסִיף אוֹרוֹת עֶלְיוֹנִים וְקְדֻשָּׁה לְמַעְלָה, עַל־יְדֵי־זֶה וְלֵב הָעֶלְיוֹן שׁוֹפֵךְ מֵימֵי הַבְּאוּר בְּיוֹתֵר, הַכֹּל לְפִי רֹב אֲנָשִׁים, כֵּן יוֹתֵר קְדֻשָּׁתוֹ, בִּבְחִינַת (תְּהִלִּים כב, ד): ״וְאַתָּה קָדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל״; עַל־יְדֵי תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל, נִתּוֹסֵף קְדֻשָּׁתוֹ, כִּבְיָכוֹל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא נִתְוַסֵּף אֶצְלוֹ תַּעֲנוּג גָּדוֹל מְאֹד, עַל־יְדֵי שֶׁמִּתְפַּלְּלִים אֵלָיו בְּקִשּׁוּר נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל. כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פָּרָשָׁה מח, סִימָן ז): רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר חִיָּא וְרַבִּי יוּדָן בְּשֵׁם רַבִּי חֲנִינָא, עַל כָּל שֶׁבַח וָשֶׁבַח שֶׁיִּשְׂרָאֵל מְשַׁבְּחִין לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, מַשְׁרֶה שְׁכִינָתוֹ עֲלֵיהֶם; מַה טַּעַם (תְּהִלִּים כב, ד): ״וְאַתָּה קָדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל״, גַּם כָּל אֵלּוּ הָאֲנָשִׁים הָעוֹמְדִים בְּשָׁעַת הַדְּרוּשׁ, נִכְנָע רִשְׁעָתָם עַל־יְדֵי הַטּוֹב שֶׁבָּהֶם הַדּוֹרֵשׁ, כִּי בְּשָׁעָה שֶׁהֶחָכָם יוֹשֵׁב וְדוֹרֵשׁ לִפְנֵי קָהָל וְעֵדָה, עַל־יְדֵי־זֶה מוֹרִיד עֲלֵיהֶם אוֹר גָּדוֹל מְאֹד מֵאוֹרוֹ יִתְבָּרַךְ, וּמוֹחֲלִין לְכֻלָּם אֶת הָעֲוֹנוֹת. וּלְפִי הַהַכְנָעָה, שֶׁמַּכְנִיעַ אֶת הָרָע שֶׁל הַשּׁוֹמְעִים דְּבָרָיו שֶׁל הֶחָכָם, כֵּן נִכְנָעִים הָאוֹיְבִים, הַיְנוּ הַקְּלִפּוֹת הַשּׁוֹכְנִים סְבִיב לֵב הָעֶלְיוֹן, בִּבְחִינַת (יְחֶזְקֵאל ה, ה): ״זֹאת יְרוּשָׁלַיִם שַׂמְתִּיהָ בְּתוֹךְ הַגּוֹיִם״; וְהִיא לֵב, בִּבְחִינַת (יְשַׁעְיָהוּ מ, ב): ״דַּבְּרוּ עַל לֵב יְרוּשָׁלַיִם״; הַיְנוּ סְבִיב הַקְּדֻשָּׁה הַקְּלִפּוֹת יִתְהַלָּכוּ, וְלֹא נוֹתְנִים שֶׁיִּפָּתַח לֵב הָעֶלְיוֹן, וְיַשְׁפִּיעַ בְּאוֹרֵי וּדְרוּשֵׁי תּוֹרָה.

הָעֶלְיוֹן שׁוֹפֵךְ מֵימֵי הַבְּאוּר בְּיוֹתֵר — הַכֹּל לְפִי רֹב אֲנָשִׁים, כֵּן יוֹתֵר קְדֻשָּׁתוֹ, בִּבְחִינַת (תְּהִלִּים כב): **״וְאַתָּה קָדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל״ — עַל־יְדֵי תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל נִתּוֹסֵף קְדֻשָּׁתוֹ.**

גַּם כָּל אֵלּוּ הָאֲנָשִׁים הָעוֹמְדִים בְּשָׁעַת הַדְּרוּשׁ, נִכְנָע רִשְׁעָתָם עַל־יְדֵי הַטּוֹב שֶׁבָּהֶם הַדּוֹרֵשׁ, וּלְפִי הַהַכְנָעָה, כֵּן נִכְנָעִים הָאוֹיְבִים, הַיְנוּ הַקְּלִפּוֹת הַשּׁוֹכְנִים סְבִיב לֵב הָעֶלְיוֹן, בִּבְחִינַת (יְחֶזְקֵאל ה): **״זֹאת יְרוּשָׁלַיִם שַׂמְתִּיהָ בְּתוֹךְ הַגּוֹיִם״, וְהִיא לֵב, בִּבְחִינַת** (יְשַׁעְיָהוּ מ): **״דַּבְּרוּ עַל לֵב יְרוּשָׁלַיִם״:**

וְזֶה בְּחִינַת מַטֶּה, שֶׁאָמַר הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא לְמֹשֶׁה: ״קַח אֶת מַטֶּךָ וְהַקְהֵל אֶת הָעֵדָה״. 'מַטֶּה'

וְהֶחָכָם עַל־יְדֵי שֶׁהוּא מְדַבֵּק אֶת עַצְמוֹ בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וּמְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בְּדִבּוּרִים חַמִּים כְּגַחֲלֵי אֵשׁ, עַל־יְדֵי־זֶה הוּא שׁוֹרֵף אֶת הָאוֹיְבִים וְהַקְּלִפּוֹת הַמְסַבְּבִים אֶת לֵב הָעֶלְיוֹן, וְשׁוֹבֵר אֶת הָרָע שֶׁל אֵלּוּ הַבָּאִים לִשְׁמֹעַ אֶת דְּרוּשָׁיו וּבֵאוּרָיו. וּכְעֵין שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרָכוֹת ו.): הַאי דּוֹחֲקָא דְּהָווֹי בְּכַלָּה מִנַּיְיהוּ הָווֹי; כִּי כָּל אֶחָד שֶׁבָּא לִשְׁמֹעַ אֶת הֶחָכָם לִדְרֹשׁ, הָרָע שֶׁלּוֹ בָּא עִמּוֹ, וְהֵם אֲשֶׁר סוֹתְמִים וּמְסַבְּבִים אֶת לֵב הָעֶלְיוֹן. וְהֶחָכָם צָרִיךְ לִשְׁבֹּר אֶת הָרָע הַמְסַבֵּב אֶת לֵב הָעֶלְיוֹן, וְכֵן אֶת הָרָע הַמְסַבֵּב אֶצֶל לֵב הַתַּחְתּוֹן שֶׁל כָּל אֵלּוּ הַבָּאִים לִשְׁמֹעַ דְּרוּשָׁיו, כִּי גַּם סְבִיב לָבָם מִסְתּוֹבְבוֹת הַקְּלִפּוֹת עִם קְשָׁיוֹת וּסְפֵקוֹת, בִּבְחִינַת (תְּהִלִּים לח, יא): ״לִבִּי סְחַרְחַר״, שֶׁנַּעֲשָׂה לִבּוֹ מְעֻקָּם בְּעַקְמוּמִיּוּת וְקְשָׁיוֹת וּסְפֵקוֹת עָלָיו יִתְבָּרַךְ. וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (שָׁם סט, כא): ״חֶרְפָּה שָׁבְרָה לִבִּי״, שֶׁהַחֶרְפָּה שֶׁל הָאָדָם שׁוֹבֶרֶת אֶת לִבּוֹ, וּכְתִיב (שָׁם קב, ה): ״נִיבַשׁ לִבִּי״, מֵרֹב חֲטָאָיו וַעֲוֹנוֹתָיו נַעֲשָׂה לִבּוֹ מְיֻבָּשׁ, עַד שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְקַלֵּט אֶת הַתּוֹרָה וְאֶת הַדְּרוּשִׁים וְהַבְּאוּרִים שֶׁל הֶחָכָם, כִּי (מִשְׁלֵי כ, ט): ״מִי יֹאמַר זִכִּיתִי לִבִּי טָהַרְתִּי מֵחַטָּאתִי״.

(עַכְשָׁו יְגַלֶּה סוֹד הַכָּאַת הַצּוּר): וְזֶה בְּחִינַת מַטֶּה, שֶׁאָמַר הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא לְמֹשֶׁה: ״קַח אֶת מַטֶּךָ וְהַקְהֵל אֶת הָעֵדָה״;

מַטֶּה זֶה בְּחִינַת מֶמְשֶׁלֶת וְכֹחַ הַצַּדִּיק שֶׁנַּעֲשֶׂה עַל־יְדֵי עֲבוֹדָתוֹ; כִּי בָּזֶה שֶׁהַצַּדִּיק מִתְיַגֵּעַ וְטוֹרֵחַ בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, עַל־יְדֵי־זֶה נִתְקַיֵּם אֶצְלוֹ (שְׁמוֹת יז, ט): ״וּמַטֵּה הָאֱלֹקִים בְּיָדִי״ וְגוֹ׳, שֶׁהוּא שָׁבַר כְּבָר אֶת הַבְּחִירָה לְגַמְרֵי, כַּמּוּבָא (זֹהַר בְּרֵאשִׁית כז.): ״וּמַטֵּה הָאֱלֹהִים בְּיָדִי, מַטֵּ״ה דָּא מַטַטְרוֹן, מִסְטְרֵיהּ חַיִּים וּמִסְטְרֵיהּ מִיתָה. כַּד אֶתְהַפַּךְ לְמַטֵּה אִיהוּ עֵזֶר מִסְטְרָא דְּטוֹב. כַּד אֶתְהַפַּךְ לְחִוְיָא אִיהוּ כְּנֶגְדּוֹ, אֲבָל הַצַּדִּיק, שֶׁהוּא בְּחִינַת מֹשֶׁה, זָכָה עַל־יְדֵי עֲבוֹדָתוֹ לְהַכְנִיעַ אֶת הַבְּחִירָה תַּחַת יָדוֹ, וְזֶה הַכֹּחַ הָאֱלֹקִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ, שֶׁעַל יָדוֹ נִכְנָעִים כָּל הָאוֹיְבִים, הֵן לְמַטָּה הֵן לְמַעְלָה, שֶׁזֶּה סוֹד (תְּהִלִּים קי, ב): ״מַטֵּה עֻזְּךָ יִשְׁלַח ה׳ מִצִּיּוֹן רְדֵה בְּקֶרֶב אֹיְבֶיךָ״, שֶׁהַפָּסוּק הַזֶּה נֶאֱמַר לְהַכְנִיעַ אֶת פַּרְעֹה שֶׁהֵצִיק לְיִשְׂרָאֵל, כְּמַאֲמָרָם זַל (שְׁמוֹת רַבָּה, פָּרָשָׁה ט׳, סִימָן ג׳): ״וְאָמַרְתָּ אֶל אַהֲרֹן קַח אֶת מַטֶּךָ (שְׁמוֹת ז, ט). הֲדָא הוּא דִכְתִיב: מַטֵּה עֻזְּךָ יִשְׁלַח ה׳ מִצִּיּוֹן רְדֵה בְּקֶרֶב אֹיְבֶיךָ״, אֵין הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא רוֹדֶה אֶת הָאֻמּוֹת אֶלָּא בְּמַטֶּה, וְלָמָּה? שֶׁנִּמְשְׁלוּ כִּכְלָבִים, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים נט, ז): ״יָשֻׁבוּ לָעֶרֶב יֶהֱמוּ כַכֶּלֶב״. כְּשֵׁם שֶׁדַּרְכּוֹ שֶׁל כֶּלֶב לִלְקוֹת בְּמַקֵּל, כָּךְ הָיוּ לוֹקִין. לְכָךְ נֶאֱמַר: ״מַטֵּה עֻזְּךָ יִשְׁלַח״, אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא לְמֹשֶׁה: רָשָׁע הוּא. אִם אוֹמֵר לָכֶם תְּנוּ לָכֶם מוֹפֵת (שְׁמוֹת ז, ט), הַפֵּךְ אוֹתוֹ בְּמַקֵּל, שֶׁנֶּאֱמַר: ״קַח אֶת מַטֶּךָ״. וּבְשֶׁלֵּמוּת יִזְכֶּה לָזֶה מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ, שֶׁיִּהְיֶה מַטֵּה עֹז בְּיָדוֹ, וְיַכְנִיעַ אֶת אֻמּוֹת הָעוֹלָם, וְאֶת הָרָע שֶׁנִּמְצָא אֵצֶל כָּל אֶחָד, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פָּרָשָׁה פה, סִימָן כב): ״וּמַטֶּךָ״ — זֶה מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ, הֵיךְ דְּאַתְּ אָמַר ״מַטֵּה עֻזְּךָ יִשְׁלַח הַוָ״ה מִצִּיּוֹן״, וְזֶה הַמַּטֶּה נִמְצָא אֵצֶל כָּל צַדִּיק וְצַדִּיק, שֶׁעַל־יְדֵי עֲבוֹדָתוֹ שֶׁעָבַד אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וּמָסַר אֶת נַפְשׁוֹ בַּעֲבוּרוֹ יִתְבָּרַךְ, זָכָה לְהַרְבּוֹת אֶת הַקְּדֻשָּׁה, וְהִכְנִיעַ אֶת הָרָע שֶׁל הַקְּמִים עֲלֵיהֶם. וּכְעֵין שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (יַלְקוּט חֲקַת, רֶמֶז תשסג): קַח אֶת הַמַּטֶּה, זֶה שֶׁאָמַר הַכָּתוּב (תְּהִלִּים קי, ב): ״מַטֵּה עֻזְּךָ יִשְׁלַח הַוָ״ה מִצִּיּוֹן״ — זֶה הַמַּטֶּה שֶׁהָיָה בְּיַד יַעֲקֹב אָבִינוּ, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית לב, י): ״כִּי בְמַקְלִי עָבַרְתִּי״, וְהוּא הַמַּטֶּה שֶׁהָיָה בְּיַד יְהוּדָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם לח, יח): ״חֹתָמְךָ וּפְתִילֶךָ וּמַטְּךָ אֲשֶׁר בְּיָדֶךָ״, וְהוּא הָיָה בְּיַד מֹשֶׁה, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת ד, יז): ״וְאֶת הַמַּטֶּה הַזֶּה תִּקַּח בְּיָדֶךָ״, הוּא הָיָה בְּיַד אַהֲרֹן, שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם ז): ״וַיַּשְׁלֵךְ אַהֲרֹן אֶת מַטֵּהוּ״, וְהוּא הָיָה בְּיַד דָּוִד, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוּאֵל־א׳ יז, מ): ״וַיִּקַּח מַקְלוֹ בְּיָדוֹ״, וְהוּא הָיָה בְּיַד כָּל מֶלֶךְ וּמֶלֶךְ עַד שֶׁחָרַב בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ, וְכֵן עָתִיד אוֹתוֹ הַמַּטֶּה לִמָּסֵר לְמֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ, וְכֵן עָתִיד לִרְדּוֹת בּוֹ אֶת אֻמּוֹת הָעוֹלָם, לְכָךְ נֶאֱמַר: ״מַטֵּה עֻזְּךָ יִשְׁלַח ה׳ מִצִּיּוֹן״. דָּבָר אַחֵר: ״קַח אֶת הַמַּטֶּה״, זֶה שֶׁאָמַר הַכָּתוּב (מִשְׁלֵי כב, טו): ״אִוֶּלֶת קְשׁוּרָה בְלֶב נָעַר״ — אֵלּוּ יִשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּאֱמַר (הוֹשֵׁעַ יא, א): ״כִּי נַעַר יִשְׂרָאֵל וָאֹהֲבֵהוּ״, שֶׁהָיוּ מַכְעִיסִין בְּכָל שָׁעָה לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וּמִי מַרְחִיק אוֹתָהּ מֵהֶם (מִשְׁלֵי כב, טו): ״שֵׁבֶט מוּסָר יַרְחִיקֶנָּה מִמֶּנּוּ״, לְפִיכָךְ אָמַר הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא לְמֹשֶׁה: מַרְדּוּת הֵן צְרִיכִין, כְּשֵׁם שֶׁהַנַּעַר הַזֶּה סוֹרֵחַ, וְהַסּוֹפֵר הַזֶּה מַכֶּה אוֹתוֹ, וּמְבִיאוֹ לִידֵי חַיִּים, לְכָךְ נֶאֱמַר: ״קַח אֶת הַמַּטֶּה״. כִּי עַל־יְדֵי הַמִּצְווֹת וְהַקְּדֻשּׁוֹת שֶׁל הַצַּדִּיק שֶׁעוֹשֶׂה בְּזֶה הָעוֹלָם, עַל־יְדֵי־זֶה יֵשׁ לוֹ מַטֶּה בְּיָדוֹ, וְהַמַּטֶּה הַזֶּה הוּא הַמִּצְווֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, שֶׁהֵן צִיּוּנִים לִדְבָרִים עֶלְיוֹנִים, שֶׁמֵּהֶם

— זֶה בְּחִינַת מֶמְשֶׁלֶת וְכֹחַ הַצַּדִּיק שֶׁנַּעֲשֶׂה עַל־יְדֵי עֲבוֹדָתוֹ, שֶׁעַל־יָדוֹ נִכְנָעִים כָּל הָאוֹיְבִים, הֵן לְמַטָּה הֵן לְמָעְלָה. וְזֶהוּ (תְּהִלִּים קי): **״מַטֵּה עֻזְּךָ יִשְׁלַח ה׳ מִצִּיּוֹן״, הַיְנוּ הַמִּצְווֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, שֶׁהֵן צִיּוּנִים לִדְבָרִים עֶלְיוֹנִים, שֶׁמֵּהֶם**

נַעֲשֶׂה מַטָּה עֹז לְהַכְנִיעַ אוֹיְבִים, שֶׁזֶּה ״מַטֵּה עֻזְּךָ יִשְׁלַח יְיָ״ה מִצִּיּוֹן״, שֶׁהוּא לְשׁוֹן צִיּוּן, כִּי כָּל מַה שֶּׁאָדָם עוֹשֶׂה כָּאן לְמַטָּה זֶה צִיּוּנִים לְלְמַעְלָה, וְזֶה ״רְדֵה בְּקֶרֶב אֹיְבֶיךָ״, שֶׁעִם הַמַּטֶּה הַזֶּה מַכְנִיעִים אֶת הָאוֹיְבִים וְהַשּׂוֹנְאִים. נִמְצָא, מִי שֶׁהוּא אֵצֶל הֶחָכָם בִּשְׁעַת בְּאוּר הַתּוֹרָה, וְהֶחָכָם מִשְׁתַּמֵּשׁ בְּמַטֶּה עֻזּוֹ, נִמְצָא, שֶׁנִּכְנָע הָרַע שֶׁלּוֹ כַּנַּ״ל: וְלָכֵן הוּא דָּבָר גָּדוֹל מְאֹד לִהְיוֹת אֵצֶל הֶחָכָם בְּעֵת שֶׁאוֹמֵר תּוֹרָה, וּמְפָרֵשׁ וּמְבָאֵר בְּאוּרִים וּפֵרוּשִׁים בַּתּוֹרָה, שֶׁאָז מַכְנִיעַ אֶת הָרַע שֶׁל אֵלּוּ הַשּׁוֹמְעִים דְּבָרָיו, וְגַם הֵם יְכוֹלִים לְהִתְעַלּוֹת בְּתַכְלִית הָעֲלִיָּה.

נַעֲשֶׂה מַטֵּה־עֹז לְהַכְנִיעַ אוֹיְבִים. וְזֶה: ״רְדֵה בְּקֶרֶב אֹיְבֶיךָ״. נִמְצָא, מִי שֶׁהוּא אֵצֶל הֶחָכָם בִּשְׁעַת בְּאוּר הַתּוֹרָה, נִמְצָא שֶׁנִּכְנָע הָרַע שֶׁלּוֹ כַּנַּ״ל:

(עַכְשָׁו יַלְבִּישׁ הַשָּׂגָתוֹ בְּפָסוּק): וְזֶהוּ (אֵיכָה ב, יט): ״שְׁפְכִי כַמַּיִם לִבֵּךְ נֹכַח פְּנֵי ה״׳, ׳פְּנֵי ה״׳ זֶה בְּחִינַת בְּאוּרֵי וּדְרוּשֵׁי הַתּוֹרָה, כְּמוֹ (וַיִּקְרָא יט, לב): ״וְהָדַרְתָּ פְּנֵי זָקֵן״, ׳זָקֵן׳ זֶה הַדְרַת פָּנִים, וְהֵם שִׁלֹּשׁ עֶשְׂרֵה תִּקּוּנֵי דִּקְנָא, וְהֵם שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת שֶׁהַתּוֹרָה נִדְרֶשֶׁת בָּהֶן (וְעַיֵּן זֹהַר אַחֲרֵי סב), שֶׁצָּרִיךְ לִשְׁפֹּךְ שִׂיחוֹ וּתְפִלָּתוֹ קֹדֶם שֶׁמַּמְשִׁיךְ בְּאוּרֵי הַתּוֹרָה כַּנַּ״ל; הַיְנוּ קֹדֶם שֶׁהוֹלְכִים לְבָאֵר בְּאוּרֵי הַתּוֹרָה שֶׁנִּקְרָא ׳פְּנֵי הַיְיָ״ה׳, וּמֵבִיא רְאָיָה מִפָּסוּק: ״וְהָדַרְתָּ פְּנֵי זָקֵן״, שֶׁזֶּה סוֹד שְׁלֹשׁ־עֶשְׂרֵה תִּקּוּנֵי דִּקְנָא, כִּבְיָכוֹל בָּעוֹלָמוֹת עֶלְיוֹנִים יֵשׁ מָקוֹם שֶׁנִּקְרָא דִּקְנָא קַדִּישָׁא, וּמִשָּׁם יוֹרְדִים שִׁלְשָׁה־עָשָׂר שְׁעָרִים, שֶׁמִּשָּׁם בָּאוֹת הַשִּׁלֹּשׁ־עֶשְׂרֵה מִדּוֹת שֶׁהַתּוֹרָה נִדְרֶשֶׁת בָּהֶן. וְזֶה ״שְׁפְכִי כַמַּיִם לִבֵּךְ״, רָאוּי לְכָל חָכָם שֶׁרוֹצֶה לַעֲסֹק בְּבֵאוּרֵי וּדְרוּשֵׁי תּוֹרָה, לְהַקְדִּים קֹדֶם לִשְׁפֹּךְ כַּמַּיִם לִבּוֹ בִּתְפִלָּה וּבַקָּשָׁה, שֶׁיִּפְתַּח לוֹ לֵב הָעֶלְיוֹן, ״נֹכַח פְּנֵי הַיְיָה״, שֶׁזֶּה דְּרוּשֵׁי הַתּוֹרָה, כִּי הַדְרַת פָּנִים זֶה זָקֵן שֶׁל אָדָם, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (שַׁבָּת קנב.): הַדְרַת פָּנִים זָקֵן, וְסוֹד הַזָּקֵן הוּא שְׁלֹשׁ־עֶשְׂרֵה תִּקּוּנֵי דִּיקְנָא דְּאָרִיךְ אַנְפִּין, שֶׁמִּשָּׁם נִמְשָׁךְ שְׁלֹשׁ־עֶשְׂרֵה מִדּוֹת שֶׁהַתּוֹרָה נִדְרֶשֶׁת בָּהֶן. וְלָכֵן לִפְנֵי הַדְּרוּשׁ וְהַבְּאוּר שֶׁדּוֹרֵשׁ וּמְבָאֵר הֶחָכָם אֶת הַתּוֹרָה בִּשְׁלֹשׁ־עֶשְׂרֵה מִדּוֹת הַנִּמְשָׁכִין מֵהַדְרַת פָּנִים, שֶׁהוּא הַזָּקֵן הָעֶלְיוֹן, תִּקּוּנֵי דִּיקְנָא, שֶׁיַּקְדִּים עִם תְּפִלָּה לִשְׁפֹּךְ לִבּוֹ דַּיְקָא כַּמַּיִם, כְּדֵי שֶׁיִּפְתַּח לֵב הָעֶלְיוֹן, וְיֵצְאוּ מֵהַסֶּלַע מַיִם רַבִּים.

וְזֶהוּ: ״וַיִּפְּלוּ עַל פְּנֵיהֶם״ — כְּשֶׁשָּׁמְעוּ הַמְּרִיבָה הֵבִינוּ, שֶׁעַל־יְדֵי בְּאוּרֵי הַתּוֹרָה, שֶׁהֵם בְּחִינַת פָּנִים כַּנַּ״ל, מֵחֲמַת הַנְּפִילָה הַנַּ״ל, מֵחֲמַת זֶה הִתְחִיל הַמְּרִיבָה:

וְזֶהוּ וְזֶה שֶׁנֶּאֱמַר עַל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן: ״וַיִּפְּלוּ עַל פְּנֵיהֶם״, כְּשֶׁשָּׁמְעוּ אֶת הַמְּרִיבָה שֶׁנַּעֲשָׂה עֲלֵיהֶם הֵבִינוּ מֵהַמְּרִיבָה, שֶׁעַל־יְדֵי בְּאוּרֵי הַתּוֹרָה, שֶׁהֵם בְּחִינַת פָּנִים כַּנַּ״ל, וְדָחֲקוּ אֶת הַשָּׁעָה, עַל־יְדֵי שֶׁהִשְׁתַּמְּשׁוּ בַּמַּטֶּה מֵחֲמַת הַנְּפִילָה הַנַּ״ל, שֶׁלֹּא הָיוּ דִּבּוּרֵיהֶם כְּגַחֲלֵי אֵשׁ, מֵחֲמַת זֶה הִתְחִיל הַמְּרִיבָה: שֶׁזֶּה ״וַיָּרֶב הָעָם עִם מֹשֶׁה״ וְגוֹ׳, כִּי הָיוּ צְרִיכִים לְהִשְׁתַּמֵּשׁ עִם הַמַּטֶּה עֹז, לְהַכְנִיעַ אֶת הָרַע שֶׁלָּהֶם, וְלָבוֹא אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמִים

וּבְתַחֲנוּנִים, וְהֵם לֹא עָשׂוּ כֵן, עַל־יְדֵי־זֶה נִתְעוֹרְרָה עֲלֵיהֶם הַמְּרִיבָה.

ה. וּכְשֶׁמִּתְפַּלֵּל הֶחָכָם קֹדֶם הַדְּרוּשׁ, כְּדֵי לְהִתְקַשֵּׁר יַחַד עִם נִשְׁמַת הַשּׁוֹמְעִים דְּבָרָיו צָרִיךְ לְהִתְפַּלֵּל בְּתַחֲנוּנִים, וִיבַקֵּשׁ מֵאֵת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מַתָּנַת חִנָּם, וְלֹא יִתְלֶה בִּזְכוּת עַצְמוֹ; אֶלָּא יַעֲשֶׂה עַצְמוֹ כְּעָנִי שׁוֹאֵל וּמְבַקֵּשׁ מַתָּנַת חִנָּם, אַף־עַל־פִּי שֶׁעַכְשָׁו נִתְעוֹרֵר מַטֵּה עֻזּוֹ שֶׁל עַבּוּדָתוֹ, כִּי כְּשֶׁנִּתְקַבְּצִים יַחַד אֵלָיו אֲנָשִׁים לִשְׁמֹעַ אֶת דְּרוּשָׁיו, אֲזַי נִכְנֶסֶת בּוֹ בְּחִינַת מַלְכוּת וּמֶמְשָׁלָה, שֶׁזֶּה מַטֵּה עֹז, אֵין זֶה הַמַּטֶּה כְּדֵי לְהִתְגָּאוֹת, הַיְנוּ לֹא יִקַּח אֶת הַמֶּמְשָׁלָה וְהַכֹּחַ לְהִתְגָּאוֹת עַל אֵלּוּ הַנְּשָׁמוֹת שֶׁבָּאִים לִשְׁמֹעַ אֶת דְּרוּשׁוֹ, אֶלָּא יִקַּח אֶת מַטֵּה עֻזּוֹ, כְּדֵי לְהַכְנִיעַ הָרָע שֶׁבָּעֵדָה, שֶׁזֶּה מַה שֶּׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (כְּתֻבוֹת קג:): **בְּנֵי נָהָג נְשִׂיאוּתְךָ בָּרָמִים, זְרֹק מָרָה בַּתַּלְמִידִים. כִּי בָּרַבִּים יֵשׁ בָּהֶם טוֹבִים וְרָעִים, וְצָרִיךְ לְהַכְנִיעַ הָרָע שֶׁבָּרַעִים כַּנַּ״ל; וְלָכֵן צָרִיךְ הֶחָכָם לְפָנֵי שֶׁאוֹמֵר דְּרוּשָׁיו וּבֵאוּרָיו לְהִשְׁתַּמֵּשׁ עִם מַטֵּה עֻזּוֹ, וְלָלֶכֶת בְּתַקִּיפוּת, כְּדֵי לְהַכְנִיעַ אֶת הָרָע שֶׁבָּרַעִים. אֲבָל לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעֲמֹד כְּדַל וּכְרָשׁ, וִידַבֵּר כְּדֵי לְהַכְנִיעַ רִשְׁעָתָם כַּנַּ״ל; וְאַחַר־כָּךְ ״וְדִבַּרְתָּ תַּחֲנוּנִים, וְלֹא יִתְלֶה בְּשׁוּם זְכוּת. וְזֶהוּ שֶׁנֶּאֱמַר אֵצֶל מֹשֶׁה שֶׁכְּבָר נִגְזַר עָלָיו שֶׁלֹּא יִכָּנֵס לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, בִּשְׁבִיל מֵי מְרִיבָה** (דְּבָרִים ג, א): ״וָאֶתְחַנַּן אֶל ה׳ בָּעֵת הַהִוא לֵאמֹר״, שֶׁאָז תִּקֵּן אֶת הַפְּגָם שֶׁפָּגַם וּבִקֵּשׁ בְּתַחֲנוּנִים (לִקּוּטֵי־הֲלָכוֹת, גְּזֵלָה, הֲלָכָה ה׳, אוֹת ד׳), שֶׁזֶּה וָאֶתְחַנַּן. וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (דְּבָרִים רַבָּה, פָּרָשָׁה ב׳, סִימָן א׳): לֹא נִתְפַּלֵּל מֹשֶׁה אֶלָּא בִּלְשׁוֹן תַּחֲנוּנִים, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מִכָּאן אַתָּה לָמֵד, שֶׁאֵין לְבָרְיָה כְּלוּם אֵצֶל בּוֹרְאוֹ, שֶׁהֲרֵי מֹשֶׁה רַבָּן שֶׁל כָּל הַנְּבִיאִים לֹא בָּא אֶלָּא בִּלְשׁוֹן תַּחֲנוּנִים, שֶׁצָּרִיךְ לְדַבֵּר תַּחֲנוּנִים בְּשָׁעָה שֶׁרוֹצֶה לוֹמַר, הַיְנוּ קֹדֶם הַדְּרוּשׁ: כִּי אֵלָיו יִתְבָּרַךְ צְרִיכִים לָבוֹא בְּרַחֲמִים וּבְתַחֲנוּנִים כְּעָנִי בַּפֶּתַח, וְעַל־יְדֵי־זֶה יִפָּתַח לוֹ לֵב הָעֶלְיוֹן, וְיִשְׁפַּע עָלָיו בֵּאוּרִים וּדְרוּשִׁים נִפְלָאִים. וְזֶהוּ טָעוּת שֶׁטָּעָה מֹשֶׁה, שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא אָמַר לְמֹשֶׁה: ״קַח אֶת הַמַּטֶּה וְהַקְהֵל אֶת הָעֵדָה וְדַבַּרְתָּ אֶל הַסֶּלַע לְעֵינֵיהֶם״, שֶׁיּוֹצִיא מֵמְשֶׁלֶת עֻזּוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ מִמִּצְוֹת וּמִמַּעֲשִׂים טוֹבִים שֶׁלּוֹ, ״וְהַקְהֵל אֶת הָעֵדָה״, כִּי בִּשְׁעַת הַקְהֵל, שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם גַּם רָעִים, צָרִיךְ מַטֵּה־עֻזּוֹ כְּדֵי לְהַכְנִיעַ רִשְׁעָתָם כַּנַּ״ל; וְאַחַר־כָּךְ ״וְדִבַּרְתָּ

ה וּכְשֶׁמִּתְפַּלֵּל קֹדֶם הַדְּרוּשׁ, צָרִיךְ לְהִתְפַּלֵּל בְּתַחֲנוּנִים, וִיבַקֵּשׁ מֵאֵת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מַתָּנַת חִנָּם וְלֹא יִתְלֶה בִּזְכוּת עַצְמוֹ; אַף־עַל־פִּי שֶׁעַכְשָׁו נִתְעוֹרֵר מַטֵּה עֻזּוֹ שֶׁל עַבּוּדָתוֹ, אֵין זֶה הַמַּטֶּה כְּדֵי לְהִתְגָּאוֹת, אֶלָּא כְּדֵי לְהַכְנִיעַ הָרָע שֶׁבָּרַעִים, כִּי בְּרַבִּים יֵשׁ בָּהֶם טוֹבִים וְרָעִים, וְצָרִיךְ לְהַכְנִיעַ הָרָע שֶׁבָּרַעִים כַּנַּ״ל. אֲבָל לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעֲמֹד כְּדַל וּכְרָשׁ וִידַבֵּר תַּחֲנוּנִים, וְלֹא יִתְלֶה בִּשׁוּם זְכוּת. וְזֶהוּ (דְּבָרִים ג) **: ״וָאֶתְחַנַּן אֶל ה׳ בָּעֵת הַהִוא לֵאמֹר״, שֶׁצָּרִיךְ לְדַבֵּר תַּחֲנוּנִים בְּשָׁעָה שֶׁרוֹצֶה לוֹמַר, הַיְנוּ קֹדֶם הַדְּרוּשׁ:**

וְזֶהוּ טָעוּת שֶׁטָּעָה מֹשֶׁה, שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא אָמַר לְמֹשֶׁה: ״קַח אֶת הַמַּטֶּה וְהַקְהֵל אֶת הָעֵדָה וְדַבַּרְתָּ אֶל הַסֶּלַע לְעֵינֵיהֶם״, שֶׁיּוֹצִיא מֵמְשֶׁלֶת עֻזּוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ מִמִּצְוֹת וּמִמַּעֲשִׂים טוֹבִים שֶׁלּוֹ, ״וְהַקְהֵל אֶת הָעֵדָה״, כִּי בִּשְׁעַת הַקְהֵל, שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם גַּם רָעִים, צָרִיךְ מַטֵּה־עֻזּוֹ כְּדֵי לְהַכְנִיעַ רִשְׁעָתָם כַּנַּ״ל; וְאַחַר־כָּךְ ״וְדִבַּרְתָּ

אֶל הַסֻּלָּע לְעֵינֵיהֶם״ — ׳אֵין דִּבּוּר אֶלָּא נַחַת׳ (שַׁבָּת סג; וּמִדְרָשׁ רַבָּה, שִׁיר הַשִּׁירִים סָמוּךְ לְסוֹפוֹ. וְעַיֵּן זֹהַר תֵּצֵא רעט: ״וְדַבַּרְתֶּם אֶל הַסֶּלַע״ וְכוּ׳ בְּדִבּוּר וּפִיּוּס וְכוּ׳), שֶׁיִּשְׁפֹּךְ שִׂיחוֹ וּתְפִלָּתוֹ בְּתַחֲנוּנִים כְּדַל וּכְרָשׁ, אֶל הַסֶּלַע, הֵינוּ לֵב הָעֶלְיוֹן כַּנַּ״ל, לְעֵינֵיהֶם דַּיְקָא, שֶׁיִּהְיֶה הַקָּהָל בִּשְׁעַת מַעֲשֶׂה, כְּדֵי שֶׁיְּקַשֵּׁר אֶת עַצְמוֹ עִם נִשְׁמָתָם כַּנַּ״ל, וְהוּא לֹא־כֵן עָשָׂה, שֶׁזָּכַר טוּבוֹ וְצִדְקָתוֹ בִּשְׁעַת תְּפִלָּתוֹ, וְלָכֵן בָּא בְּכֹחַ אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְדָחַק אֶת הַשָּׁעָה בִּתְפִלָּה. וְזֶה שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (שְׁמוֹת רַבָּה, פָּרָשָׁה ו׳, סִימָן ב׳), ״כִּי הָעשֵׂק יְהוֹלֵל חָכָם״ (קֹהֶלֶת ז, ז) זֶה מֹשֶׁה, עֹשֶׂק שֶׁעָשְׂקוּ אוֹתוֹ דָּתָן וַאֲבִירָם, ״יְהוֹלֵל חָכָם״ — עֵרְבְּבוּ אוֹתוֹ, ״וְיַאֲבֵד אֶת לֵב מַתָּנָה״, וְכִי תַּעֲלֶה עַל דַּעְתְּךָ שֶׁהָיָה מֹשֶׁה מִתְאַבֵּד? אֶלָּא הֵם שֶׁהִקְנִיטוּהוּ וְאָמְרוּ לוֹ: יֵרָא הֲוָיָה עֲלֵיכֶם וְיִשְׁפֹּט, וְאַף הוּא מַקְפִּיד וְאוֹמֵר: וּמֵאָז בָּאתִי אֶל פַּרְעֹה, אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא: אֲנִי הִכְתַּבְתִּי עָלֶיךָ שֶׁאַתָּה עָנָו, וְאַתָּה מַקְפִּיד עַל דְּבָרַי, שֶׁלֹּא הִשְׁתַּמֵּשׁ עִם הַמַּטֶּה בִּשְׁבִיל הַקָּהָל, אֶלָּא הִשְׁתַּמֵּשׁ עִם הַמַּטֶּה בִּשְׁעַת תְּפִלָּתוֹ, שֶׁזֶּה מַה שֶּׁאָמַר (שְׁמוֹת ה, כב): ״לָמָּה הֲרֵעֹתָה לָעָם הַזֶּה, לָמָּה זֶּה שְׁלַחְתָּנִי״ וְגוֹ׳, וְזֶה בְּחִינַת: ״וַיָּרֶם מֹשֶׁה אֶת יָדוֹ״ — יָדוֹ זֶה תְּפִלָּתוֹ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שְׁמוֹת יז, יב): ״וַיְהִי יָדָיו אֱמוּנָה״, תַּרְגּוּמוֹ: פְּרִישָׁן בְּצִלּוֹ, שֶׁהֵרִים אֶת תְּפִלָּתוֹ, וְלֹא קִשֵּׁר אֶת עַצְמוֹ עִם הַקָּהָל, אֶלָּא ״וַיַּךְ אֶת הַסֶּלַע בְּמַטֵּהוּ פַּעֲמָיִם״ — כְּבָיְכוֹל ״הָבָה צוּר וַיָּזוּבוּ מָיִם״ (תְּהִלִּים עח, כ), שֶׁהָבָה לֵב הָעֶלְיוֹן, כְּמוֹ שֶׁלּוֹקְחִין אֵיזֶה דָּבָר בְּכֹחַ וּבְאֹנֶס, כִּי בָּא בְּכֹחַ מַעֲשָׂיו הַטּוֹבִים, וְזֶהוּ הַכָּאַת הַסֶּלַע פַּעֲמָיִם: הַכָּאָה אַחַת, שֶׁלָּקַח בֵּאוּרֵי הַתּוֹרָה בְּכֹחַ וּבְאֹנֶס, וְלֹא בְּקֵשׁ מַתָּנַת חִנָּם כַּנַּ״ל. וְהַכָּאָה אַחַת — כִּי מִי שֶׁדּוֹחֵק אֶת הַשָּׁעָה — שָׁעָה דּוֹחַקְתּוֹ (בְּרָכוֹת סד. וְעַרוּבִין יג:); וּבִשְׁבִיל זֶה וְנִסְתַּלֵּק קִדֵּם זְמַנּוֹ. וְעַל הִסְתַּלְּקוּתוֹ הַשְׁכֵּינָה, שֶׁהִיא הַלֵּב הַנַּ״ל, הִיא מְיַלֶּלֶת וּבוֹכָה עָלָיו. וְזֶה: ״פַּעֲמָיִם״, כִּי מֵתוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל־יְדֵי הַכָּאָה,

אֶל הַסֶּלַע לְעֵינֵיהֶם״ — ׳אֵין דִּבּוּר אֶלָּא נַחַת׳ (שַׁבָּת סג. וּמִדְרָשׁ רַבָּה שִׁיר הַשִּׁירִים סָמוּךְ לְסוֹפוֹ. וְעַיֵּן זֹהַר תֵּצֵא רעט: ״וְדַבַּרְתֶּם אֶל הַסֶּלַע״ וְכוּ׳ בְּדִבּוּר וּפִיּוּס וְכוּ׳), שֶׁיִּשְׁפֹּךְ שִׂיחוֹ וּתְפִלָּתוֹ בְּתַחֲנוּנִים כְּדַל וּכְרָשׁ, אֶל הַסֶּלַע, הֵינוּ לֵב הָעֶלְיוֹן כַּנַּ״ל, לְעֵינֵיהֶם דַּיְקָא, שֶׁיִּהְיֶה הַקָּהָל בִּשְׁעַת מַעֲשֶׂה, כְּדֵי שֶׁיְּקַשֵּׁר אֶת עַצְמוֹ עִם נִשְׁמָתָם כַּנַּ״ל. וְהוּא לֹא כֵן עָשָׂה, שֶׁזָּכַר טוּבוֹ וְצִדְקָתוֹ בִּשְׁעַת תְּפִלָּתוֹ, שֶׁלֹּא הִשְׁתַּמֵּשׁ עִם הַמַּטֶּה בִּשְׁבִיל הַקָּהָל, אֶלָּא הִשְׁתַּמֵּשׁ עִם הַמַּטֶּה בִּשְׁעַת תְּפִלָּתוֹ. וְזֶה בְּחִינַת: ״וַיָּרֶם מֹשֶׁה אֶת יָדוֹ״ — יָדוֹ זֶה תְּפִלָּתוֹ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שְׁמוֹת יז): ״וַיְהִי יָדָיו אֱמוּנָה״, תַּרְגּוּמוֹ: פְּרִישָׁן בְּצִלּוֹ, שֶׁהֵרִים אֶת תְּפִלָּתוֹ, וְלֹא קִשֵּׁר אֶת עַצְמוֹ עִם הַקָּהָל. ״וַיַּךְ אֶת הַסֶּלַע בְּמַטֵּהוּ פַּעֲמָיִם״ — כְּבָיְכוֹל ״הָבָה צוּר וַיָּזוּבוּ מָיִם״ (תְּהִלִּים עח), שֶׁהָבָה לֵב הָעֶלְיוֹן, כְּמוֹ שֶׁלּוֹקְחִין אֵיזֶה דָּבָר בְּכֹחַ וּבְאֹנֶס, כִּי בָּא בְּכֹחַ מַעֲשָׂיו הַטּוֹבִים. וְזֶהוּ הַכָּאַת הַסֶּלַע פַּעֲמָיִם: הַכָּאָה אַחַת, שֶׁלָּקַח בֵּאוּרֵי הַתּוֹרָה בְּכֹחַ וּבְאֹנֶס וְלֹא בְּקֵשׁ מַתָּנַת חִנָּם כַּנַּ״ל, וְהַכָּאָה אַחַת — כִּי מִי שֶׁדּוֹחֵק אֶת הַשָּׁעָה, שָׁעָה דּוֹחַקְתּוֹ (בְּרָכוֹת סד. וְעַרוּבִין יג:), וְנִסְתַּלֵּק קִדֵּם זְמַנּוֹ. וְעַל הִסְתַּלְּקוּתוֹ, הַשְׁכֵּינָה, שֶׁהִיא הַלֵּב הַנַּ״ל, הִיא מְיַלֶּלֶת וּבוֹכָה עָלָיו. וְזֶה: ״פַּעֲמָיִם״, כִּי מֵתוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל־יְדֵי הַכָּאָה,

הַבָּאָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: ״הֲמָה מֵי מְרִיבָה״ וְגוֹ׳, וּבִשְׁבִיל זֶה אֵין לָאָדָם לִדְחֹק אֶת עַצְמוֹ עַל שׁוּם דָּבָר, אֶלָּא יְבַקֵּשׁ בְּתַחֲנוּנִים; אִם יִתֵּן לוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ — יִתֵּן, וְאִם לָאו — לָאו. וְזֶה: ״יַעַן לֹא הֶאֱמַנְתֶּם בִּי״, הַיְנוּ הַתְּפִלָּה כַּנַּ״ל, שֶׁהֵרִים תְּפִלָּתוֹ מִתְּפִלַּת הַקָּהָל, שֶׁלֹּא קָשַׁר אֶת עַצְמוֹ עִם הַקָּהָל, וְהַתְּפִלָּה הִיא אֱמוּנָה, כְּמוֹ ״וַיְהִי יָדָיו אֱמוּנָה״, ״לְהַקְדִּישֵׁנִי לְעֵינֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל״, לְהַקְדִּישֵׁנִי דַּיְקָא, כִּי עַל־יְדֵי הַתְּפִלָּה שֶׁל רַבִּים נִתְקַדֵּשׁ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כַּנַּ״ל. ״לָכֵן לֹא תָבִיאוּ וְכוּ׳ אֶל הָאָרֶץ״, רָמַז עַל הִסְתַּלְקוּתוֹ, כִּי הַקְּדֻשָּׁה גַּם־כֵּן נִתּוֹסֶף לְמַעְלָה בִּשְׁעַת פְּטִירַת הַצַּדִּיק, כַּיָּדוּעַ; נִמְצָא, מַה שֶּׁנֶּחְסָר עַל יָדָם — נִשְׁלָם עַל יָדָם; הַיְנוּ בָּזֶה שֶׁנִּסְתַּלֵּק וְלֹא זָכָה לְהַכְנִס לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, זֶה בְּעַצְמוֹ הָיָה הַתִּקּוּן עַל פְּגַם הַכְּאַת הַסֶּלַע, כִּי גַּם לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אִי אֶפְשָׁר לְהַכְנִס, אֶלָּא עַל־יְדֵי תְּפִלָּה, וְאָסוּר לִדְחֹק אֶת הַשָּׁעָה, שֶׁזֶּה מַה שֶּׁהִשְׁבִּיעַ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא לְיִשְׂרָאֵל, שֶׁלֹּא לִדְחֹק אֶת הַקֵּץ, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (מִדְרָשׁ תַּנְחוּמָא דְּבָרִים) עַל הַפָּסוּק (דְּבָרִים ב, ג): ״רַב לָכֶם סֹב אֶת הָהָר הַזֶּה״, זֶה שֶׁאָמַר הַכָּתוּב (שִׁיר הַשִּׁירִים ב, ז): ״הִשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם בִּצְבָאוֹת אוֹ בְּאַיְלוֹת הַשָּׂדֶה״ וְגוֹ׳, שֶׁלֹּשׁ שְׁבוּעוֹת שֶׁהִשְׁבִּיעַ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, לָמָּה? אַחַת שֶׁהִשְׁבִּיעַ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא אֶת יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא יְגַלּוּ אֶת הַקֵּץ, וְאַחַת שֶׁלֹּא יִדְחֲקוּ אֶת הַקֵּץ, וְאַחַת שֶׁלֹּא יִמְרְדוּ עַל הַמַּלְכִיּוּת, אָמַר לָהֶם הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא לְיִשְׂרָאֵל: אִם אַתֶּם מְקַיְּמִין אֶת הַשְּׁבוּעוֹת — מוּטָב, וְאִם לָאו אֲנִי מַתִּיר בְּשַׂרְכֶם כִּצְבָאוֹת וְכַאֲיָלוֹת שֶׁאֵין לָהֶם דּוֹרֵשׁ וּמְבַקֵּשׁ, כָּךְ לֹא אֶדְרֹשׁ אֶת דַּמְכֶם. וְאָמְרוּ (שָׁם): אָמַר רַבִּי לֵוִי, אַרְבַּע פְּעָמִים כְּתִיב: הִשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם, וְלָמָּה? כְּנֶגֶד אַרְבַּע מַלְכִיּוּת, שֶׁלֹּא יִמְרְדוּ בְּאַחַת מֵהֶם, אָמַר רַבִּי חֶלְבּוֹ: כְּנֶגֶד אַרְבָּעָה דְּבָרִים, שֶׁלֹּא יִדְחֲקוּ אֶת הַקֵּץ, וּכְשֶׁיַּעֲלוּ מִן הַגּוֹלָה, שֶׁלֹּא יַעֲלוּ הַמּוֹנִים הַמּוֹנִים, וְשֶׁלֹּא יִמְרְדוּ עַל הַמַּלְכוּת, וְשֶׁלֹּא יְגַלּוּ מִסְתּוֹרִין שֶׁלָּהֶם, וּלְפִיכָךְ הִשְׁבִּיעָן אַרְבַּע פְּעָמִים; כִּי אִי אֶפְשָׁר לִדְחֹק אֶת הַשָּׁעָה לְהַכְנִס לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, עַד עֵת בּוֹא דְּבָרוֹ. וְאָמְרוּ חַכְמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (מִדְרָשׁ אַגָּדָה): לָמָּה מֵת מֹשֶׁה וְנִקְבַּר בְּחוּץ לָאָרֶץ? כִּי אִלְמָלֵא לֹא נִקְבַּר בְּחוּץ לָאָרֶץ, בְּשָׁעָה שֶׁגָּלוּ יִשְׂרָאֵל וְנָפוֹצוּ לְאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ, לְעוֹלָם לֹא הָיוּ חוֹזְרִים. וְכָךְ בִּזְכוּת מֹשֶׁה עֲתִידִים לְהִגָּאֵל וְלַחֲזֹר לָאָרֶץ. וּמִכָּל זֶה רוֹאִים — מַה שֶּׁנֶּחְסַר עַל יָדָם — נִשְׁלַם עַל יָדָם; הַיְנוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן הֻצְרְכוּ לְהִסְתַּלֵּק בְּחוּץ לָאָרֶץ דַּיְקָא, וְעַל יָדָם יַחְזְרוּ כָּל יִשְׂרָאֵל לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְהַכֹּל בִּזְכוּת שֶׁאַחַר הַכְּאַת הַצּוּר הִתְפַּלְּלוּ בְּרַחֲמִים וּבְתַחֲנוּנִים.

כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: ״הֲמָה מֵי מְרִיבָה״ וְכוּ׳.

וּבִשְׁבִיל זֶה אֵין לָאָדָם לִדְחֹק אֶת עַצְמוֹ עַל שׁוּם דָּבָר, אֶלָּא יְבַקֵּשׁ בְּתַחֲנוּנִים; אִם יִתֵּן לוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ — יִתֵּן, וְאִם לָאו — לָאו. וְזֶה: ״יַעַן לֹא הֶאֱמַנְתֶּם בִּי״, הַיְנוּ הַתְּפִלָּה כַּנַּ״ל, שֶׁהֵרִים תְּפִלָּתוֹ מִתְּפִלַּת הַקָּהָל, שֶׁלֹּא קָשַׁר אֶת עַצְמוֹ עִם הַקָּהָל. וְהַתְּפִלָּה הִיא אֱמוּנָה, כְּמוֹ ״וַיְהִי יָדָיו אֱמוּנָה״. ״לְהַקְדִּישֵׁנִי לְעֵינֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל״ — לְהַקְדִּישֵׁנִי דַּיְקָא, כִּי עַל־יְדֵי הַתְּפִלָּה שֶׁל רַבִּים נִתְקַדֵּשׁ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כַּנַּ״ל. ״לָכֵן לֹא תָבִיאוּ וְכוּ׳ אֶל הָאָרֶץ״ — רָמַז עַל הִסְתַּלְקוּתוֹ, כִּי הַקְּדֻשָּׁה גַּם כֵּן נִתּוֹסֵף לְמַעְלָה בִּשְׁעַת פְּטִירַת הַצַּדִּיק, כַּיָּדוּעַ; נִמְצָא, מַה שֶּׁנֶּחְסַר עַל יָדָם נִשְׁלַם עַל יָדָם:

ו. וּבִזְכוּת הַתּוֹרָה שֶׁמַּמְשִׁיכִין הַצַּדִּיקִים בָּעוֹלָם זוֹכִין לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים קה, מד)**: ״וַיִּתֵּן לָהֶם אַרְצוֹת גּוֹיִם וַעֲמַל לְאֻמִּים יִירָשׁוּ, בַּעֲבוּר יִשְׁמְרוּ חֻקָּיו וְתוֹרֹתָיו יִנְצֹרוּ״ וְגוֹ׳.** וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים עַל זֶה (תַּנְחוּמָא קְדוֹשִׁים)**: ״וַיִּתֵּן לָהֶם אַרְצוֹת גּוֹיִם וְגוֹ׳ בַּעֲבוּר יִשְׁמְרוּ חֻקָּיו וְגוֹ׳, וַיִּתֵּן לָהֶם אַרְצוֹת גּוֹיִם״, כָּל מַה שֶּׁנָּטַל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מֵאֻמּוֹת הָעוֹלָם — נָתַן לְיִשְׂרָאֵל: אַרְצוֹת, כֶּסֶף וְזָהָב, שָׂדוֹת וּכְרָמִים וְעָרִים, וְלֹא נָתַן לָהֶם, אֶלָּא כְּדֵי שֶׁיִּתְעַסְּקוּ בַּתּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר: ״בַּעֲבוּר יִשְׁמְרוּ חֻקָּיו״ וְגוֹ׳, אֲבָל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הִיא אַחַת מִשִּׁלְשָׁה דְּבָרִים שֶׁבָּאִים עַל־יְדֵי יִסּוּרִין** (בְּרָכוֹת ה׳)**.** [זֶה לְשׁוֹן הַגְּמָרָא: תַּנְיָא רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאי אוֹמֵר: שָׁלֹשׁ מַתָּנוֹת טוֹבוֹת נָתַן הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא לְיִשְׂרָאֵל, וְכֻלָּן לֹא נִתְּנָן אֶלָּא עַל־יְדֵי יִסּוּרִין. וְאֵלּוּ הֵן: תּוֹרָה וְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְהָעוֹלָם הַבָּא. תּוֹרָה מִנַּיִן? שֶׁנֶּאֱמַר: ״אַשְׁרֵי הַגֶּבֶר אֲשֶׁר תְּיַסְּרֶנּוּ יָהּ וּמִתּוֹרָתְךָ תְלַמְּדֶנּוּ. אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל דִּכְתִיב** (דְּבָרִים ח, ה)**: ״כִּי כַּאֲשֶׁר יְיַסֵּר אִישׁ אֶת בְּנוֹ הַוָ״ה אֱלֹהֶיךָ מְיַסְּרֶךָּ״, וּכְתִיב בַּתְרֵיהּ: ״כִּי הַוָ״ה אֱלֹהֶיךָ מְבִיאֲךָ אֶל אֶרֶץ טוֹבָה״. הָעוֹלָם הַבָּא דִּכְתִיב** (מִשְׁלֵי ו, כג)**: ״כִּי נֵר מִצְוָה וְתוֹרָה אוֹר, וְדֶרֶךְ חַיִּים תּוֹכְחוֹת מוּסָר״. כִּי הַשְׁלֹשָׁה דְּבָרִים הָאֵלֶּה הֵם דְּבָרִים רוּחָנִיִּים, וּמְאֹד מְאֹד קָשֶׁה לְבַעַל בְּחִירָה שֶׁמְּצָמְצָם בְּגוּף גַּשְׁמִי לְהַשִּׂיג דָּבָר רוּחָנִי. וְלָכֵן תּוֹרָה וְעוֹלָם הַבָּא, שֶׁהוּא הַשָּׂגַת רוּחָנִיּוּת אֱלֹקוּת, וְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְהַשִּׂיג אֶת רוּחָנִיּוּתָהּ, זֶה נִקְנָה לָאָדָם רַק בְּיִסּוּרִים]. וְעִקַּר הַיִּסּוּרִים הֵם הַמּוֹנְעִים הָרְשָׁעִים, מוֹצִיאֵי דִּבַּת הָאָרֶץ, שֶׁהֵם הָעֵרֶב־רַב שֶׁמְּטַמְּאִים אֶת הָאָרֶץ עִם כָּל תּוֹעֲבוֹתֵיהֶם, שֶׁעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר** (יִרְמְיָה ב, ז)**: ״וַתָּבֹאוּ וַתְּטַמְּאוּ אֶת אַרְצִי וְנַחֲלָתִי שַׂמְתֶּם לְתוֹעֵבָה״; וְצָרִיךְ לְהַכְנִיעַ מִתְּחִלָּה אֵלּוּ הָרְשָׁעִים, וְלַעֲנֹשׁ אוֹתָם בְּחַרְבָּא וְקַטְלָא, שֶׁהוּא תְּפִלָּה וּבַקָּשָׁה, שׁוֹאֵל וּמְבַקֵּשׁ בְּמַתְּנַת חִנָּם מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, שֶׁיִּזְכֶּה לָבוֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וּלְהַמְשִׁיךְ עַל עַצְמוֹ קְדֻשַּׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְשֶׁלֹּא תִּהְיֶה לוֹ שׁוּם שַׂיָּכוּת עִם טֻמְאַת קְלִפַּת הָעֵרֶב־רַב, הַמְטַמְּאִים אוֹתוֹ, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב** (בְּרֵאשִׁית מח, כב)**: ״אֲשֶׁר לָקַחְתִּי מִיַּד הָאֱמֹרִי בְּחַרְבִּי וּבְקַשְׁתִּי״, וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים** (בָּבָא בַּתְרָא קכג)**: וְכִי בְּחַרְבּוֹ וּבְקַשְׁתּוֹ לָקַח, וַהֲלֹא כְּבָר נֶאֱמַר** (תְּהִלִּים מד, ז)**: ״כִּי לֹא בְקַשְׁתִּי אֶבְטָח, וְחַרְבִּי לֹא תוֹשִׁיעֵנִי״? אֶלָּא חַרְבִּי — זוֹ תְּפִלָּה, קַשְׁתִּי — זוֹ בַּקָּשָׁה, וְעַל־יְדֵי־זֶה יְכוֹלִין אַחַר־כָּךְ לֵילֵךְ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. וְכֹחַ הַזֶּה לַעֲנֹשׁ אֶת הָרְשָׁעִים — אִי אֶפְשָׁר, אֶלָּא כְּשֶׁמְּקַבְּלִין אֶת הַכֹּחַ הַזֶּה מֵאֱדוֹם. וְדָרְשׁוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים** (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פָּרָשָׁה צז, סִימָן ו׳)**: הָאֱמוֹרִי זֶה עֵשָׂו שֶׁהוּא אֱדוֹם, כִּי זֶה הַכֹּחַ שֶׁלּוֹ, בִּבְחִינַת ״וְעַל חַרְבְּךָ תִּחְיֶה״** (בְּרֵאשִׁית כז, מ)**, וְהוּא יוֹנֵק מִמַּזָּל מַאְדִּים** (עַיֵּן זֹהַר פִּנְחָס רטו. כּוֹכְבָא דְּמַאְדִּים דְּאִתְאַחַד בֵּיהּ עֵשָׂו, עַיֵּן שָׁם).

ו וּבִזְכוּת הַתּוֹרָה שֶׁמַּמְשִׁיכִין, זוֹכִין לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים קה)**: ״וַיִּתֵּן לָהֶם אַרְצוֹת גּוֹיִם״ וְכוּ׳. אֲבָל אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל הִיא אַחַת מִשְּׁלֹשָׁה דְּבָרִים שֶׁבָּאִים עַל־יְדֵי יִסּוּרִין** (בְּרָכוֹת ה)**, וְעִקַּר הַיִּסּוּרִים הֵם הַמּוֹנְעִים הָרְשָׁעִים, מוֹצִיאֵי דִּבַּת הָאָרֶץ. וְצָרִיךְ לְהַכְנִיעַ מִתְּחִלָּה אֵלּוּ הָרְשָׁעִים וְלַעֲנֹשׁ אוֹתָם בְּחַרְבָּא וּקְטָלָא, וְעַל־יְדֵי־זֶה יְכוֹלִין אַחַר־כָּךְ לֵילֵךְ לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל. וְכֹחַ הַזֶּה לַעֲנֹשׁ אֶת הָרְשָׁעִים אִי אֶפְשָׁר, אֶלָּא כְּשֶׁמְּקַבְּלִין אֶת הַכֹּחַ הַזֶּה מֵאֱדוֹם, כִּי זֶה הַכֹּחַ שֶׁלּוֹ, בִּבְחִינַת ״וְעַל חַרְבְּךָ תִּחְיֶה״** (בְּרֵאשִׁית כז)**, וְהוּא יוֹנֵק מִמַּזָּל מַאְדִּים**

ז. וְדַע, שֶׁעַל־יְדֵי כֹּחוֹת הָרוּחָנִיּוּת הַנִּבְרָאִים מֵאוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה שֶׁחִדֵּשׁ; הַיְנוּ הֶחָכָם, כְּשֶׁמְּחַדֵּשׁ חִדּוּשֵׁי תּוֹרָה אֲמִתִּיִּים, מִזֶּה בְּעַצְמוֹ נַעֲשִׂים כֹּחוֹת רוּחָנִיִּים, וְכַמּוּבָא בַּזֹּהַר (עַיֵּן בַּהַקְדָּמָה ה.): וּבְכָל מִלָּה דְּאִתְחַדַּשׁ בְּאוֹרַיְיתָא עַל יָדָא דְּהַהוּא דְּאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא, עָבִיד רְקִיעָא חָדָא, תְּנַן בְּהַהִיא שַׁעֲתָא דְּמִלָּה דְּאוֹרַיְיתָא אִתְחַדְּשַׁת מִפּוּמֵיהּ דְּבַר נַשׁ. הַהִיא מִלָּה סָלְקָא וְאִתְעַתַּדַת קָמֵיהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נָטִיל לְהַהִיא מִלָּה וְנָשִׁיק לֵהּ. וְעָטַר לֵהּ בְּשִׁבְעִין עֲטָרִין גְּלִיפִין וּמְחֻקָּקָן וְכוּ׳, כִּי נַעֲשִׂים מִזֶּה שָׁמַיִם חֲדָשִׁים וְכוּ׳, וְנִבְרָאִים מֵהֶם מַלְאָכִים, שֶׁכָּל זֶה כֹּחוֹת רוּחָנִיּוּת, שֶׁנִּתּוֹסֵף לְמַעְלָה עַל־יְדֵי הַחִדּוּשִׁים הָאֲמִתִּיִּים שֶׁלּוֹ, כְּשֶׁמְּגַלֶּה גִּלּוּי אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְלָכֵן הַכֹּחוֹת הָאֵלּוּ הֵן הֵן מַלְאָכִים מַמָּשׁ, [וְזֶה (בְּרֵאשִׁית לב, ד): ״וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים לְפָנָיו אֶל עֵשָׂו אָחִיו״ וְגוֹ׳, וּפֵרֵשׁ רַשְׁ״י: מַלְאָכִים מַמָּשׁ; כִּי יַעֲקֹב אָבִינוּ זָכָה עַל־יְדֵי שֶׁקִּיֵּם אֶת הַתַּרְי״ג מִצְוֹות, שֶׁזֶּה שֶׁפֵּרֵשׁ רַשְׁ״י: עִם לָבָן הָרָשָׁע גַּרְתִּי, וְתַרְי״ג מִצְוֹות שָׁמַרְתִּי, וְלֹא לָמַדְתִּי מִמַּעֲשָׂיו הָרָעִים, שֶׁמִּכָּל זֶה בָּרָא מַלְאָכִים שֶׁשִּׁלָּחָם אֶל עֵשָׂו. וּכְמַאֲמָרָם זַ״ל (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פָּרָשָׁה עה, סִימָן י׳): מְלַמֵּד, שֶׁנָּתְנוּ לוֹ לְיַעֲקֹב אַרְבַּעַת אֲלָפִים רִבּוֹא מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת, וְנִדְמוּ לְחֵילוֹת שֶׁל מֶלֶךְ, מֵהֶן לוֹבְשֵׁי בַּרְזֶל, וּמֵהֶן רוֹכְבֵי סוּסִים, וּמֵהֶן יוֹשְׁבֵי קְרָנוֹת, פָּגַע בְּלוֹבְשֵׁי בַּרְזֶל, אָמַר לָהֶם: מִשֶּׁל מִי אַתֶּם? אָמְרוּ לוֹ: שֶׁל יַעֲקֹב. פָּגַע בְּרוֹכְבֵי סוּסִים, אָמַר לָהֶם: מִשֶּׁל מִי אַתֶּם? אָמְרוּ לוֹ: שֶׁל יַעֲקֹב. פָּגַע בְּיוֹשְׁבֵי קְרָנוֹת, אָמַר לָהֶם: מִשֶּׁל מִי אַתֶּם? אָמְרוּ לוֹ: שֶׁל יַעֲקֹב וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם]. וְהֵן מְקַבְּלִין הַכֹּחַ מֵאֱדוֹם, כִּדְי לַעֲנֹשׁ הָרְשָׁעִים בְּחַרְבָּא וּקְטָלָא; כִּי מִנֵּיהּ וּבֵיהּ אַבָּא נְזִיל בֵּיהּ נַרְגָּא (סַנְהֶדְרִין לט:); הַיְנוּ שֶׁלִּפְעָמִים צְרִיכִים לָקַחַת אֶת הַכֹּחַ מֵעֲשָׂו שֶׁהוּא אֱדוֹם, וּלְהַעֲנִישׁ בָּהֶם אֶת הָרְשָׁעִים מוֹצִיאֵי דִּבַּת הָאָרֶץ, שֶׁזֶּה סוֹד (שְׁמוּאֵל־ב׳ כג, כו): ״וַיִּגְזֹל אֶת הַחֲנִית מִיַּד הַמִּצְרִי וַיַּהַרְגֵהוּ בַּחֲנִיתוֹ״. וְהֵן הַמַּלְאָכִים הָאֵלּוּ נִבְרָאִים בְּבְחִינַת (תְּהִלִּים סח, יב): ״אֲדֹנָי יִתֵּן אֹמֶר הַמְבַשְּׂרוֹת צָבָא רָב״, וְדָרְשׁוּ עַל זֶה חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (שַׁבָּת פח:): אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מַאי דִּכְתִיב (תְּהִלִּים סח, יב): ״אֲדֹנָי יִתֵּן אֹמֶר הַמְבַשְּׂרוֹת צָבָא רָב״, כָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר שֶׁיָּצָא מִפִּי הַגְּבוּרָה נֶחֱלָק לְשִׁבְעִים לְשׁוֹנוֹת. תָּנֵי דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל (יִרְמְיָה כג, כט): ״וּכְפַטִּישׁ יְפוֹצֵץ סָלַע״, מַה פַּטִּישׁ זֶה נֶחֱלָק לְכַמָּה נִצּוֹצוֹת, אַף כָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר שֶׁיָּצָא מִפִּי הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא נֶחֱלָק לְשִׁבְעִים לְשׁוֹנוֹת. **וְהֵן מַעֲנִישִׁין אֶת הָרְשָׁעִים, בְּבְחִינַת** (שָׁם צא, יא): **״כִּי מַלְאָכָיו יְצַוֶּה לָךְ וְכוּ׳, עַל שַׁחַל וָפֶתֶן תִּדְרֹךְ״ וְכוּ׳**: וּכְמַאֲמָרָם זַ״ל (שְׁמוֹת רַבָּה, פָּרָשָׁה לב, סִימָן ו׳): עוֹשֶׂה אָדָם מִצְוָה אַחַת, הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא נוֹתֵן לוֹ מַלְאָךְ אֶחָד לְשָׁמְרוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים לד, ח): ״חֹנֶה מַלְאַךְ יְהוָ״ה״, עוֹשֶׂה שְׁתֵּי מִצְוֹות, הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא נוֹתֵן לוֹ שְׁנֵי מַלְאָכִים לְשָׁמְרוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים צא, יא): ״כִּי מַלְאָכָיו יְצַוֶּה לָךְ לִשְׁמָרְךָ בְּכָל דְּרָכֶיךָ״, עָשָׂה הַרְבֵּה מִצְוֹות, נוֹתֵן לוֹ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא חֲצִי מַחֲנֵהוּ, שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם ז): ״יִפֹּל מִצִּדְּךָ אֶלֶף וּרְבָבָה מִימִינֶךָ״, כִּי הַמַּלְאָכִים הָאֵלּוּ שֶׁנִּבְרָאִים מֵהַמִּצְוֹות שֶׁאָדָם מְקַיֵּם וּמְחַדֵּשׁ חִדּוּשֵׁי

ז וְדַע, שֶׁעַל־יְדֵי כֹּחוֹת הָרוּחָנִיּוּת הַנִּבְרָאִים מֵאוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה שֶׁחִדֵּשׁ, הַכֹּחוֹת הָאֵלּוּ הֵן הֵן מַלְאָכִים מַמָּשׁ, וְהֵן מְקַבְּלִין הַכֹּחַ מֵאֱדוֹם כְּדִי לַעֲנֹשׁ הָרְשָׁעִים בְּחַרְבָּא וּקְטָלָא, וְהֵן נִבְרָאִים בְּבְחִינַת (תְּהִלִּים סח): **״אֲדֹנָי יִתֵּן אֹמֶר הַמְבַשְּׂרוֹת צָבָא רָב״, וְהֵן מַעֲנִישִׁין אֶת הָרְשָׁעִים, בְּבְחִינַת** (שָׁם צא): **״כִּי מַלְאָכָיו יְצַוֶּה לָךְ וְכוּ׳, עַל שַׁחַל וָפֶתֶן תִּדְרֹךְ״ וְכוּ׳**:

דְּאוֹרַיְתָא אֲמִתִּיִּים, אֵיךְ לְקַיֵּם אֶת מִצְוֹתָיו יִתְבָּרַךְ בְּשִׁלֵּמוּת, עַל־יְדֵי־זֶה הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא שׁוֹמְרֵהוּ וְדוֹרֵךְ עַל הַשּׂוֹנְאִים שֶׁלּוֹ, וְכַמּוּבָא (תַּנְחוּמָא מִשְׁפָּטִים): וּמִי הֵן הַמַּלְאָכִים? אֵלּוּ שֶׁמְּשַׁמְּרִים אוֹתוֹ מִן הַמַּזִּיקִין, עַיֵּן שָׁם; וְלָכֵן עַל־יְדֵי לִמּוּד תּוֹרָה וְחִדּוּשִׁין דְּאוֹרַיְתָא, שֶׁהֵחָכָם לוֹמֵד וְדוֹרֵשׁ וּמְחַדֵּשׁ, עַל־יְדֵי־זֶה נִבְרָאִים מַלְאָכִים, שֶׁיֵּשׁ בְּכֹחָם לְהַעֲנִישׁ אֶת הַשּׂוֹנְאִים שֶׁלּוֹ.

ח. וְאֵלּוּ הַכֹּחוֹת הָרוּחָנִיּוּת, הַיְנוּ הַמַּלְאָכִים, הֵן לְפִי הִתְחַדְּשׁוּת הַתּוֹרָה; הַיְנוּ כֹּחַ הַמַּלְאָכִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם כֹּחַ לְהַכְנִיעַ אֶת הָרְשָׁעִים, זֶה רַק כְּפִי כֹּחַ הִתְחַדְּשׁוּת הַתּוֹרָה, כִּי בְּעִנְיָן זֶה לֹא כָּל חָכָם וְצַדִּיק שָׁוֶה, וְלָכֵן אָנוּ מוֹצְאִים שֶׁלֹּא כָּל צַדִּיק יָכוֹל לְהִתְגָּרוֹת עִם הָרְשָׁעִים שֶׁקָּמִים עָלָיו, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (מְגִלָּה ו:): אִם רָאִיתָ רָשָׁע, שֶׁהַשָּׁעָה מְשַׂחֶקֶת לוֹ, אַל תִּתְגָּרֵה בּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים לז, א): ״אַל תִּתְחַר בְּמְרֵעִים וְאַל תְּקַנֵּא בְּעוֹשֵׂי עַוְלָה״, וְהַמַּסְקָנָה שֶׁל הַגְּמָרָא הָא בְּצַדִּיק גָּמוּר, הָא בְּצַדִּיק שֶׁאֵינוֹ גָּמוּר, הַיְנוּ צַדִּיק גָּמוּר שֶׁדָּבוּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְאֵינוֹ מַסִּיחַ דַּעְתּוֹ מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ כְּרֶגַע, הַחִדּוּשֵׁי תּוֹרָה שֶׁלּוֹ בּוֹרְאִים מַלְאָכִים, כֹּחוֹת רוּחָנִיִּים, שֶׁיְּכוֹלִים לְהִתְגָּרוֹת עִם רְשָׁעִים, מַה שֶּׁאֵין כֵּן צַדִּיק שֶׁאֵינוֹ גָּמוּר, שֶׁלֹּא הִגִּיעַ עֲדַיִן לְמַדְרֵגָה כָּזוֹ, שֶׁדְּבוּק בְּקְבִיעוּת בּוֹ יִתְבָּרַךְ, עַל־יְדֵי־זֶה אֵין לוֹ כֹּחַ בְּחִדּוּשֵׁי תּוֹרָה שֶׁלּוֹ לְהִתְגָּרוֹת עִם רְשָׁעִים. וְהִתְחַדְּשׁוּת הַתּוֹרָה — לְפִי הַקְּדֻשָּׁה שֶׁנִּתּוֹסֵף לְמַעְלָה כַּנַּ״ל; לְפִי רְבוּת הַקְּדֻשָּׁה, כֵּן נִמְשָׁךְ רִבּוּי הַתּוֹרָה, וּלְפִי רֹב הַתּוֹרָה, כֵּן רִבּוּי הַמַּלְאָכִים הַנַּ״ל. וְכֵן לְהֵפֶךְ, הַיְנוּ שֶׁלִּפְעָמִים הַקְּדֻשָּׁה כָּל כָּךְ מֵעֶטֶת, עַד שֶׁהַמַּלְאָכִים הַנִּבְרָאִים מֵחִדּוּשֵׁי הַתּוֹרָה הֵם מְעוּטֵי כֹּחַ, שֶׁאֵין כֹּחַ בְּיָדָם לְקַבֵּל כֹּחַ לַעֲנֹשׁ אֶת הָרְשָׁעִים בְּחַרְבָּא וּקְטָלָא, וְאֵין לָהֶם כֹּחַ אֶלָּא לְהַכְנִיעַ אֶת הָרְשָׁעִים בִּלְבָד, וּלְהָבִיא מֹרֶךְ בִּלְבָבָם, אֲבָל לֹא לַעֲנֹשׁ אוֹתָם בְּחַרְבָּא לְהַעֲבִיר אוֹתָם: כִּי הַכֹּל תָּלוּי כְּפִי קְדֻשַּׁת הֶחָכָם וְהַצַּדִּיק שֶׁזּוֹכֶה לְחַדֵּשׁ וּלְבָאֵר חִדּוּשֵׁי וּבְאוּרֵי הַתּוֹרָה, כִּי כְּכָל שֶׁהַצַּדִּיק בָּטֵל וּמְבֻטָּל אֶל הָאַיִן סוֹף בָּרוּךְ הוּא, בְּבִטּוּל כָּל הַרְגָּשׁוֹתָיו, כֵּן זוֹכֶה לְחַדֵּשׁ חִדּוּשִׁים כָּאֵלּוּ, שֶׁהֵם לְבוּשִׁים וְכֵלִים לְהַמְשִׁיךְ בָּהֶם אוֹרוֹ יִתְבָּרַךְ אֶל זֶה הָעוֹלָם, וּמוֹרִידִים אֶת הַשְׁכִינָה אֶל זֶה הָעוֹלָם, וּמַחְדִּירִים בִּנְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל גִּלּוּי אֱלֹקוּת, שֶׁגַּם הֵם יִתְעַלּוּ בַּעֲלִיָּה אַחַר עֲלִיָּה. וְלָכֵן מֵחִדּוּשֵׁי תּוֹרָה שֶׁלָּהֶם נִבְרָאִים מַלְאָכִים עִם כֹּחַ כָּזֶה, שֶׁיְּכוֹלִים לְהַעֲנִישׁ אֶת הָרְשָׁעִים, בְּחַרְבָּא וּקְטָלָא, בִּתְפִלָּה וּבַקָּשָׁה, וְלֹא צְרִיכִים לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּחֶרֶב וּבְקֶשֶׁת גַּשְׁמִי, כִּי כְּפִי גֹּדֶל כֹּחַ חִדּוּשֵׁי וּבְאוּרֵי תּוֹרָתָם הֵם יְכוֹלִים לְפָעֵל בִּתְפִלָּה וּבַקָּשָׁה, כִּי מֵהַתּוֹרָה שֶׁלָּהֶם נִבְרָאִים מַלְאָכִים, שֶׁיֵּשׁ לָהֶם כֹּחַ לְהַכְנִיעַ אֶת הָרְשָׁעִים, וּלְהֵפֶךְ אִם אֵין כֹּחַ לְחִדּוּשֵׁי תּוֹרָתָם, כֹּחַ כָּזֶה לִבְרֹא מַלְאָכִים חֲזָקִים, אֶלָּא הֵם מְעוּטֵי כֹּחַ,

ח וְאֵלּוּ הַכֹּחוֹת הָרוּחָנִיּוּת, הַיְנוּ הַמַּלְאָכִים, הֵן לְפִי הִתְחַדְּשׁוּת הַתּוֹרָה; וְהִתְחַדְּשׁוּת הַתּוֹרָה — לְפִי הַקְּדֻשָּׁה שֶׁנִּתּוֹסֵף לְמַעְלָה כַּנַּ״ל; לְפִי רְבוּת הַקְּדֻשָּׁה, כֵּן נִמְשָׁךְ רִבּוּי הַתּוֹרָה, וּלְפִי רֹב הַתּוֹרָה, כֵּן רִבּוּי הַמַּלְאָכִים הַנַּ״ל. וְכֵן לְהֵפֶךְ, הַיְנוּ שֶׁלִּפְעָמִים הַקְּדֻשָּׁה כָּל כָּךְ מֵעֶטֶת, עַד שֶׁהַמַּלְאָכִים הַנִּבְרָאִים מֵחִדּוּשֵׁי הַתּוֹרָה הֵם מְעוּטֵי כֹּחַ, שֶׁאֵין כֹּחַ בְּיָדָם לַעֲנֹשׁ אֶת הָרְשָׁעִים בְּחַרְבָּא וּקְטָלָא, וְאֵין לָהֶם כֹּחַ אֶלָּא לְהַכְנִיעַ אֶת הָרְשָׁעִים בִּלְבַד וּלְהָבִיא מֹרֶךְ בִּלְבָבָם, אֲבָל לֹא לַעֲנֹשׁ אוֹתָם בְּחַרְבָּא לְהַעֲבִיר אוֹתָם:

עַל־יְדֵי־זֶה הֵם צְרִיכִים לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּחֶרֶב וּבְקֶשֶׁת גַּשְׁמִי.

ט. וְלִפְעָמִים גַּם לְהַכְנִיעַ אוֹתָם בִּלְבַד אֵין כֹּחַ לַמַּלְאָכִים הָאֵלּוּ, שֶׁכָּל־כָּךְ הֵם מְעוּטֵי כֹּחַ מֵחֲמַת מְעוּט הַקְּדֻשָּׁה כַּנַּ״ל, וְאֵין לָהֶם אֶלָּא הַכֹּחַ הַזֶּה, לְעוֹרֵר כֹּחַ הָאֱמוּת עַל הָרְשָׁעִים הַמּוֹצִיאֵי דִּבַּת הָאָרֶץ. כְּמוֹ עַכְשָׁו בַּגָּלוּת, שֶׁאֵין לָנוּ כֹּחַ לַעֲנשׁ בְּעַצְמֵנוּ אֶת הָרְשָׁעִים אֶלָּא בְּדִינֵיהֶם, בִּבְחִינַת (חֲבַקּוּק א, ד): ״רָשָׁע מַכְתִּיר אֶת הַצַּדִּיק, עַל־כֵּן יֵצֵא מִשְׁפָּט מְעֻקָּל״, כִּי הָרָשָׁע מְסַבֵּב אֶת הַצַּדִּיק, וְאֵין לָנוּ כֹּחַ בְּעַצְמֵנוּ לִדְחוֹת אוֹתוֹ אֶלָּא בְּמִשְׁפְּטֵיהֶם, לָדוּן אוֹתוֹ בְּדִינֵיהֶם, וּלְקַבֵּל מֵהֶם כֹּחַ לִרְדֹּף אֶת הָרָשָׁע. [שֶׁכָּל זֶה נֶאֱמַר בְּגָלוּתֵנוּ הַמָּרָה, שֶׁאֵין כֹּחַ בְּיַד בֵּית־דִּין לָדוּן אֶת הָרְשָׁעִים, הַמּוֹצִיאֵי דִּבַּת הָאָרֶץ רָעָה, וְהֵם הָעֵרֶב־רַב הַמְצִיקִים וּמְעִיקִים אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וּמֵרֹב רִשְׁעוּתָם וְאַכְזְרִיּוּתָם נֶגֶד הַצַּדִּיקִים, כְּמוֹ שֶׁרוֹאִים אֲשֶׁר אֵלּוּ הָרְשָׁעִים הָרוֹדְפִים אֶת הַצַּדִּיקִים, וּמְחָרְפִים וּמְגַדְּפִים אוֹתָם, וְהֵם צְרִיכִים לִסְבֹּל מֵאֵלּוּ הַמּוֹצִיאִים דִּבַּת הָאָרֶץ רָעָה, וְאֵין כֹּחַ בִּידֵי הַצַּדִּיקִים, עַל־יְדֵי חִדּוּשֵׁי וּבְאוּרֵי תּוֹרָתָם, לִבְרֹא מַלְאָכִים, שֶׁיִּנְקְמוּ נִקְמָתָם, עַל־כֵּן הַהֶכְרֵחַ לָהֶם לָלֶכֶת בְּדִינֵיהֶם, דִּינֵי עַכּוּ״ם, שֶׁזֶּה מַה שֶּׁאֲנַחְנוּ מוֹצְאִים, שֶׁבֵּית־דִּין נוֹתֵן רְשׁוּת לִפְעָמִים לָלֶכֶת אֶל עַרְכָּאוֹת, כְּשֶׁאֵין הָרָשָׁע רוֹצֶה לְצֵאת בְּדִין תּוֹרָה (עַיֵּן חֹשֶׁן מִשְׁפָּט, סִימָן כו, סָעִיף ב׳), הָיְתָה יַד עַכּוּ״ם תַּקִּיפָה, וּבַעַל דִּינוֹ אַלָּם, וְאֵינוֹ יָכוֹל לְהַצִּיל מִמֶּנּוּ בְּדַיָּנֵי יִשְׂרָאֵל, יְתָבְּעֻנּוּ לְדַיָּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּחִלָּה, אִם לֹא רָצָה לָבוֹא, נוֹטֵל רְשׁוּת מִבֵּית־דִּין, וּמַצִּיל בְּדִינֵי עַכּוּ״ם מִיַּד בַּעַל דִּינוֹ. הַגָּה: וְיֵשׁ רְשׁוּת לְבֵית־דִּין לֵילֵךְ לִפְנֵי עַכּוּ״ם, וּלְהָעִיד שֶׁזֶּה חַיָּב לְזֶה וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם].

וְדַע, שֶׁלִּפְעָמִים הוּא סִבָּה מֵאֵת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁרָשָׁע יַכְתִּיר אֶת הַצַּדִּיק, כִּי הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא אוֹהֵב לִשְׁמֹעַ תְּפִלַּת הַצַּדִּיק, שֶׁהוּא מִתְפַּלֵּל בְּרַחֲמִים וּבְתַחֲנוּנִים אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְכֵן מְפָרֵשׁ וּמְבָאֵר בְּאוּרֵי הַתּוֹרָה, וְיַעַן שֶׁהַנְּשָׁמָה הַזֹּאת סוֹבֶלֶת יִסּוּרִים, וְעִקַּר הַיִּסּוּרִים הֵם הַמּוֹצִיאֵי דִּבַּת הָאָרֶץ, שֶׁהֵם מְצִיקִים וּמְצַעֲרִים אֶת הַנְּשָׁמָה הַזֹּאת, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה לוֹ לֵב נִשְׁבָּר וְנִדְכֶּה, וּתְפִלָּתוֹ וְחִדּוּשָׁיו וּבְאוּרָיו שֶׁיִּהְיוּ עִם אֱמֶת, עַל־יְדֵי־זֶה הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מְסַבֵּב סִבּוֹת שֶׁרָשָׁע יַכְתִּיר אֶת הַצַּדִּיק, וְהַצַּדִּיק אֵין לָאֵל יָדוֹ לִדְחוֹת אֶת הָרָשָׁע, אֶלָּא עַל־יְדֵי מִשְׁפְּטֵיהֶם, שֶׁהוּא צָרִיךְ לָלֶכֶת אֶל מִשְׁפַּט עַרְכָאוֹתֵיהֶם, וְעַל־יְדֵי כֹּחַ הַמִּשְׁפָּט שֶׁמְּקַבֵּל שָׁם, יוֹצֵא מִשְׁפָּט דִּקְדֻשָּׁה שֶׁנִּפָּל בֵּין הַקְּלִפּוֹת, וְאָז כְּשֶׁהַצַּדִּיק לִפֹּל וְלָרֶדֶת עַד

ט וְלִפְעָמִים גַּם לְהַכְנִיעַ אוֹתָם בִּלְבַד אֵין כֹּחַ לַמַּלְאָכִים הָאֵלּוּ, שֶׁכָּל כָּךְ הֵם מְעוּטֵי כֹּחַ מֵחֲמַת מְעוּט הַקְּדֻשָּׁה כַּנַּ״ל, וְאֵין לָהֶם אֶלָּא הַכֹּחַ הַזֶּה, לְעוֹרֵר כֹּחַ הָאֱמוּת עַל הָרְשָׁעִים הַמּוֹצִיאֵי דִּבַּת הָאָרֶץ. כְּמוֹ עַכְשָׁו בַּגָּלוּת, שֶׁאֵין לָנוּ כֹּחַ לַעֲנשׁ בְּעַצְמֵנוּ אֶת הָרְשָׁעִים אֶלָּא בְּדִינֵיהֶם, בִּבְחִינַת (חֲבַקּוּק א): ״רָשָׁע מַכְתִּיר אֶת הַצַּדִּיק, עַל כֵּן יֵצֵא מִשְׁפָּט מְעֻקָּל״, כִּי הָרָשָׁע מְסַבֵּב אֶת הַצַּדִּיק, וְאֵין לָנוּ כֹּחַ בְּעַצְמֵנוּ לִדְחוֹת אוֹתוֹ אֶלָּא בְּמִשְׁפְּטֵיהֶם, לָדוּן אוֹתוֹ בְּדִינֵיהֶם וּלְקַבֵּל מֵהֶם כֹּחַ לִרְדֹּף אֶת הָרָשָׁע.

וְדַע, שֶׁלִּפְעָמִים הוּא סִבָּה מֵאֵת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁרָשָׁע יַכְתִּיר אֶת הַצַּדִּיק, וְהַצַּדִּיק אֵין לָאֵל יָדוֹ לִדְחוֹת אֶת הָרָשָׁע אֶלָּא עַל־יְדֵי מִשְׁפְּטֵיהֶם, וְעַל־יְדֵי כֹּחַ הַמִּשְׁפָּט יוֹצֵא מִשְׁפָּט דִּקְדֻשָּׁה שֶׁנִּפָּל בֵּין

עַרְכְאוֹתֵיהֶם, עַל־יְדֵי־זֶה הַצַּדִּיק הוּא מוֹצִיא אוֹתוֹ הַיְנוּ הַמִּשְׁפָּט מִבֵּין הַקְּלִפּוֹת, וְיוֹצֵא הַמִּשְׁפָּט מֵעִקּוּלוֹ, כִּי נִתְעַקֵּל בֵּין הַקְּלִפּוֹת, בְּבְחִינַת (תְּהִלִּים קמז, כ): ״וּמִשְׁפָּטִים בַּל יְדָעוּם״, וְעַכְשָׁו הוּא יוֹצֵא מֵעִקּוּלוֹ וְנִתְיַשֵּׁר מֵעִקּוּלוֹ, וְזֶהוּ: ״עַל־כֵּן יֵצֵא מִשְׁפָּט מְעֻקָּל״; הַיְנוּ שֶׁהַמִּשְׁפָּט יוֹצֵא מֵעִקּוּלוֹ, כִּי אִלּוּ הָרְשָׁעִים מוֹצִיאֵי דִּבַּת הָאָרֶץ, הַמִּתְגַּבְּרִים וּמִתְפַּשְּׁטִים לְהַעֲלִים אֶת הַקְּדֻשָּׁה, שֶׁהִיא קְדֻשַּׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְגוֹרְמִים שֶׁהַצַּדִּיק וְהֶחָכָם הָאֲמִתִּי לֹא יוּכַל לְבָאֵר בֵּאוּרִים וּפֵרוּשִׁים בַּתּוֹרָה, וְסוֹבֵל יִסּוּרִים מֵהֶם, כִּי כָּל קְדֻשַּׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל נִמְשֶׁכֶת רַק עַל־יְדֵי הַתּוֹרָה, כִּי בְּלִי הַתּוֹרָה אֵין לְעַם יִשְׂרָאֵל שַׂיְכוּת לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְאִלּוּ הַמּוֹצִיאֵי דִּבַּת הָאָרֶץ, שֶׁהֵם הָעֶרֶב־רַב הָרְשָׁעִים הָאֲרוּרִים, הַשּׁוֹבְרִים אֶת לִבּוֹ שֶׁל הֶחָכָם וְהַצַּדִּיק, שֶׁהוּא הַנְּשָׁמָה שֶׁמְּסֻבֶּלֶת בְּיִסּוּרִים, אִי אֶפְשָׁר לְהַכְנִיעָם, אֶלָּא עַל־יְדֵי הַמַּלְאָכִים שֶׁנִּתְהַוִּים מֵחִדּוּשֵׁי הַתּוֹרָה, שֶׁנִּתּוֹסֵף קְדֻשָּׁה עַל יָדָם, אֲבָל אִם אֵין כֹּחַ הַמַּלְאָכִים הָאֵלּוּ, שֶׁהֵם מְעוֹטֵי כֹּחַ מֵחֲמַת מְעוּט הַקְּדֻשָּׁה, וְעַל־כֵּן צְרִיכִים לָלֶכֶת עִמָּהֶם בְּמִשְׁפְּטֵיהֶם, שֶׁהוּא בְּעַרְכָאוֹת, וְעַל־יְדֵי־זֶה מַעֲלִים אֶת הַמִּשְׁפָּט מֵהֶם. [וּבָזֶה מְקֻשָּׁרִים דְּבָרָיו מִתְּחִלַּת הַתּוֹרָה].

הַקְּלִפּוֹת — הַצַּדִּיק הוּא מוֹצִיא אוֹתוֹ מִבֵּין הַקְּלִפּוֹת, וְיוֹצֵא הַמִּשְׁפָּט מֵעִקּוּלוֹ, כִּי נִתְעַקֵּל בֵּין הַקְּלִפּוֹת, בְּבְחִינַת (תְּהִלִּים קמז) **: ״וּמִשְׁפָּטִים בַּל יְדָעוּם״, וְעַכְשָׁו הוּא יוֹצֵא מֵעִקּוּלוֹ וְנִתְיַשֵּׁר מֵעִקּוּלוֹ, וְזֶהוּ: ״עַל כֵּן יֵצֵא מִשְׁפָּט מְעֻקָּל״:**

וְלִפְעָמִים גַּם זֶה הַכֹּחַ אֵין לָהֶם, וְאֵין לָהֶם כֹּחַ לֹא לַעֲנשׁ כַּנַּ״ל, וְלֹא לַעֲנשׁ בְּדִינֵיהֶם כַּנַּ״ל, וְלֹא לְהָבִיא מֹרֶךְ בִּלְבָבָם; וְאֵין לָהֶם כֹּחַ אֶלָּא לְהַשְׁתִּיק אוֹתָם בִּלְבַד שֶׁלֹּא לְדַבֵּר סָרָה בְּפָנֵינוּ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יְכַנְּסוּ דִּבְרֵיהֶם בְּאָזְנֵי הֲמוֹן־עַם. וְלִפְעָמִים גַּם זֶה הַכֹּחַ אֵין לָהֶם — הַכֹּל לְפִי מְעוּט הַקְּדֻשָּׁה.

וְזֶהוּ (שָׁם בְּפָרָשָׁה הַנַּ״ל): **״וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה מַלְאָכִים אֶל מֶלֶךְ אֱדוֹם״ — מַלְאָכִים הַנַּ״ל, ״מֶלֶךְ** י. **וְלִפְעָמִים** מֵחֲמַת מְעוּט הַקְּדֻשָּׁה, שֶׁכָּל־כָּךְ נִתְמַעֵט, גַּם זֶה הַכֹּחַ אֵין לָהֶם, וְאֵין לָהֶם כֹּחַ לֹא לַעֲנשׁ כַּנַּ״ל, וְלֹא לַעֲנשׁ בְּדִינֵיהֶם כַּנַּ״ל, וְלֹא לְהָבִיא מֹרֶךְ בִּלְבָבָם; וְאֵין לָהֶם כֹּחַ אֶלָּא לְהַשְׁתִּיק אוֹתָם בִּלְבַד, שֶׁלֹּא לְדַבֵּר סָרָה בְּפָנֵינוּ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יְכַנְּסוּ דִּבְרֵיהֶם בְּאָזְנֵי הֲמוֹן־עַם, שֶׁזֶּה מַה שֶּׁאֲנַחְנוּ מוֹצְאִים, שֶׁהַצַּדִּיקִים יוֹצְאִים הַרְבֵּה פְּעָמִים בְּחִדּוּשֵׁיהֶם וּבֵאוּרֵיהֶם בְּחַרְבָּא וּקְטָלָא, נֶגֶד הַמִּתְנַגְּדִים שֶׁלָּהֶם שֶׁהֵם הָרְשָׁעִים, וְכָל זֶה הֵם צְרִיכִים, כְּדֵי שֶׁלֹּא יְכַנְּסוּ דִּבְרֵיהֶם וְשִׂקְרֵיהֶם בְּאָזְנֵי הֲמוֹן־עַם, כִּי לְשׁוֹן־הָרָע מִתְקַבֵּל בְּקַלּוּת, וְלִפְעָמִים גַּם זֶה הַכֹּחַ אֵין לָהֶם, הַכֹּל לְפִי מְעוּט הַקְּדֻשָּׁה. הַיְנוּ שֶׁהָרְשָׁעִים מוֹצִיאֵי דִּבַּת הָאָרֶץ, כָּל־כָּךְ מִתְגַּבְּרִים בְּטֻמְאוֹתֵיהֶם וְשִׂקְרֵיהֶם, וּמְצִיקִים וּמְצַעֲרִים אֶת הֶחָכָם וְהַצַּדִּיק שֶׁהוּא הַנְּשָׁמָה שֶׁסּוֹבֶלֶת יִסּוּרִים, עַד שֶׁכְּבָר לֹא מוֹעִיל לְעַצֵּר אֶת הַלְּשׁוֹן־הָרָע וְהַשִּׂקְרִים שֶׁלָּהֶם, שֶׁיִּתְפַּשֵּׁט בֵּין הֲמוֹן־עַם, שֶׁכָּל זֶה מַה שֶּׁקּוֹרֶה בְּדוֹרוֹת אֵלּוּ, שֶׁהַצַּדִּיקִים אֲמִתִּיִּים הֵם לְלַעֵג וּלְקֶלֶס בְּעֵינֵי הֲמוֹן־עַם, וְאִלּוּ הָרְשָׁעִים מִתְפָּרְסְמִים בְּיוֹתֵר, וְהֵם שׁוֹלְטִים עַל עַם דַּל. (עַכְשָׁו יַלְבִּישׁ אֶת הַשָּׂגָתוֹ בְּפָסוּק) וְזֶהוּ (שָׁם בְּפָרָשָׁה הַנַּ״ל) ״וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה מַלְאָכִים אֶל מֶלֶךְ אֱדוֹם״ — מַלְאָכִים הַנַּ״ל, שֶׁהֵם

נַעֲשִׂים מֻחְדּוּשִׁי וּבְאוּרֵי הַתּוֹרָה, ״מֶלֶךְ אֱדוֹם״ כַּנַּ״ל, שֶׁמְּמֻנּוּ מְקַבְּלִים הַכֹּחַ, כְּדֵי לַעֲנֹשׁ הָרְשָׁעִים בְּחַרְבָּא וּקְטָלָא, ״כֹּה אָמַר אָחִיךָ יִשְׂרָאֵל״, הַיְנוּ הַמַּלְאָכִים הָאֵלּוּ נִתְהַוּוּ מִמַּאֲמָרוֹת טְהוֹרוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל כַּנַּ״ל, כִּי עַל־יְדֵי תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל נִתּוֹסֵף קְדֻשָּׁתוֹ, בִּבְחִינַת ״יִתֵּן אֹמֶר הַמְבַשְּׂרוֹת צָבָא רָב״, כִּי בָּזֶה שֶׁמִּתְפַּלֵּל בְּרַחֲמִים וּבְתַחֲנוּנִים לִפְנֵי הַדְּרוּשׁ וְהַבֵּאוּר, עַל־יְדֵי־זֶה נִבְרָאִים מַלְאָכִים [עַיֵּן מִדְרָשׁ תְּהִלִּים צ״ב, בְּלָשׁוֹן מְרִיבָה, הַדִּבּוּר יוֹצֵא וְנֶחֱלָק לְשִׁבְעָה קוֹלוֹת, וּמִשְׁבָּעָה קוֹלוֹת לְשִׁבְעִים לְשׁוֹנוֹת, רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: כְּאָדָם שֶׁהוּא מַכֶּה עַל הַסַּדָּן, וְהַנִּצוֹצוֹת מַתִּיזוֹת לְכָאן וּלְכָאן. רַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא אוֹמֵר: כְּאָדָם שֶׁהוּא מַכֶּה בְּפַטִּישׁ עַל הָאֶבֶן, וְהַצְּרוֹרוֹת נִתָּזוֹת לְכָאן וּלְכָאן]. ״אַתָּה יָדַעְתָּ אֶת הַתְּלָאָה אֲשֶׁר מְצָאָתְנוּ, וַיֵּרְדוּ אֲבֹתֵינוּ מִצְרַיְמָה״ [וְזֶה סוֹבֵב עַל עִנְשׁ מֹשֶׁה בְּהַכָּאַת הַצּוּר, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (תַּנְחוּמָא חֻקַּת): בְּנֹהַג שֶׁבָּעוֹלָם, אָדָם עוֹסֵק בְּפַרְקְמַטְיָה עִם חֲבֵרוֹ וְהִפְסִיד, פּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ וְאֵינוֹ רוֹצֶה לִרְאוֹתוֹ, וּמֹשֶׁה אַף־עַל־פִּי שֶׁנֶּעֱנַשׁ עַל־יְדֵי יִשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים קו, לב): ״וַיֵּרַע לְמֹשֶׁה בַּעֲבוּרָם״, לֹא פָּרַק מַשּׂוֹאָן מֵעָלָיו, אֶלָּא ״וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה מַלְאָכִים״, ״אַתָּה יָדַעְתָּ אֶת כָּל הַתְּלָאָה אֲשֶׁר מְצָאָתְנוּ״, אָמַר לוֹ: אַתָּה יָדַעְתָּ, כְּשֶׁאָמַר הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא לְאַבְרָהָם, יָדוֹעַ תֵּדַע כִּי גֵר יִהְיֶה זַרְעֲךָ (בְּרֵאשִׁית טו, יג), אָנוּ נִשְׁתַּעְבַּדְנוּ וְאַתָּה בֶּן חוֹרִין]. ׳אַתָּה יָדַעְתָּ׳ דַּיְקָא, כִּי כָּל הֶעָנָשִׁים עַל יָדוֹ, הַיְנוּ עַל־יְדֵי פְּגַם הַדַּעַת שֶׁבָּא מֵעֲשָׂו, שֶׁמְּמֻנּוּ יוֹצֵא מִשְׁפָּט מ׳ע׳ק׳ל׳, אוֹתִיּוֹת ע׳מ׳ל׳ק׳, נֶגְדּוֹ שֶׁל עֲשָׂו, שֶׁמְּמֻנּוּ בָּא פְּגַם הַבְּרִית, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דְּבָרִים כה, יז): ״זָכוֹר אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה לְךָ עֲמָלֵק בַּדֶּרֶךְ בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרָיִם אֲשֶׁר קָרְךָ״ וְגוֹ׳, וּבִפְרָט גָּלוּת מִצְרַיִם, שֶׁהָיָה עַל פְּגַם הַבְּרִית כַּיָּדוּעַ; (עַיֵּן שַׁעַר הַכַּוָּנוֹת, דְּרוּשׁ פֶּסַח, שֶׁעַל־יְדֵי טִפּוֹת שֶׁל אָדָם הָרִאשׁוֹן שֶׁיָּצְאוּ לְבַטָּלָה, הֻצְרְכוּ לָרֶדֶת לְמִצְרַיִם וּלְהִזְדַּכֵּךְ שָׁמָּה בְּכוּר הַבַּרְזֶל), וְעַל פְּגַם הַבְּרִית חֶרֶב בָּא, בִּבְחִינַת (וַיִּקְרָא כו, כז): ״חֶרֶב נֹקֶמֶת נְקַם בְּרִית״ וְגוֹ׳ (עַיֵּן זֹהַר וַיְחִי ר״מ:) [וּמַאן דְּפָגִים לֵיהּ, הָא קָאִים לְקַבְּלֵיהּ (וַיִּקְרָא כו, כה): ״חֶרֶב נֹקֶמֶת נְקַם בְּרִית״. לְנַקְמָא נוֹקְמָא דִּבְרִית קַדִּישָׁא דְּאִתְרְשִׁים בֵּיהּ, וְהוּא פָּגִים לֵיהּ], (וְזֹהַר וָאֵרָא כו:) [מָאן חֶרֶב, דָּא חֶרֶב נוֹקֶמֶת נְקַם בְּרִית. דְּהָא הַאי חֶרֶב קָאִים לְאִסְתַּכְּלָא מָאן דִּמְשַׁקֵּר בַּבְּרִית, דְּכָל מָאן דִּמְשַׁקֵּר בַּבְּרִית נוֹקְמָא דְּנָקְמִין מִנֵּיהּ הַאי חֶרֶב הוּא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (אִיּוֹב יט, כט): ״כִּי חֵמָה עֲוֹנוֹת חָרֶב״]. וְהוּא עֵשָׂו מְמֻנֶּה עַל חֶרֶב כַּנַּ״ל, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בְּרֵאשִׁית כז, מ): ״וְעַל חַרְבְּךָ תִּחְיֶה״, ״וַיֵּרְעוּ לָנוּ הַמִּצְרִים, וַנִּצְעַק אֶל ה׳ אֱלֹקֵינוּ וַיִּשְׁלַח מַלְאָךְ״, פֵּרְשׁוּ חֲכָמֵינוּ זַ״ל (וַיִּקְרָא רַבָּה, פָּרָשָׁה א׳, וּמוּבָא בְּפֵרוּשׁ רַשׁ״י שָׁם): זֶה מֹשֶׁה, ״וַיּוֹצִיאֵנוּ״ — כִּי פְּגַם הַבְּרִית הוּא פְּגַם הַדַּעַת, בִּבְחִינַת (בְּרֵאשִׁית ד,

אֱדוֹם״ — כַּנַּ״ל. ״כֹּה אָמַר אָחִיךָ יִשְׂרָאֵל״, הַיְנוּ, הַמַּלְאָכִים הָאֵלּוּ נִתְהַוּוּ מִמַּאֲמָרוֹת טְהוֹרוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל כַּנַּ״ל, בִּבְחִינַת ״יִתֵּן אֹמֶר הַמְבַשְּׂרוֹת צָבָא רָב״. ״אַתָּה יָדַעְתָּ אֶת הַתְּלָאָה אֲשֶׁר מְצָאָתְנוּ, וַיֵּרְדוּ אֲבֹתֵינוּ מִצְרַיְמָה״ — ׳אַתָּה יָדַעְתָּ׳ דַּיְקָא, כִּי כָּל הֶעָנָשִׁים עַל יָדוֹ, וּבִפְרָט גָּלוּת מִצְרַיִם, שֶׁהָיָה עַל פְּגַם הַבְּרִית כַּיָּדוּעַ; וְעַל פְּגַם הַבְּרִית חֶרֶב בָּא, בִּבְחִינַת (וַיִּקְרָא כו) **״חֶרֶב נֹקֶמֶת״ וְכוּ׳, וְהוּא מְמֻנֶּה עַל חֶרֶב כַּנַּ״ל.**

״וַיָּרֵעוּ לָנוּ הַמִּצְרִים וַנִּצְעַק אֶל ה׳ אֱלֹקֵינוּ וַיִּשְׁלַח מַלְאָךְ״ — פֵּרְשׁוּ חֲכָמֵינוּ זַ״ל: זֶה מֹשֶׁה. ״וַיּוֹצִיאֵנוּ״ — כִּי פְּגַם הַבְּרִית הוּא פְּגַם הַדַּעַת, בִּבְחִינַת

כה): ״וַיֵּדַע אָדָם״, כִּי הַזִּווּג דִּקְדֻשָּׁה בָּא מֵהַדַּעַת, וּפְגַם הַבְּרִית זֶה בָּא מִפְּגַם הַדַּעַת, וְהַקּוֹל הוּא מְעוֹרֵר הַדַּעַת, בִּבְחִינַת 'הַקּוֹל מְעוֹרֵר הַכַּוָּנָה' (עַיֵּן בְּרָכוֹת כד: וּבְהָרֹא״שׁ וְרַבֵּנוּ יוֹנָה שָׁם, וּבַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ, סִימָן קא, וּבְסִימָן סא, סָעִיף ד'). וּבִשְׁבִיל זֶה ״וַנִּצְעַק״ וְכוּ', כִּי כְּשֶׁאָדָם פּוֹגֵם בַּדַּעַת, עָלָיו לְצָעֹק הַרְבֵּה לְעוֹרֵר אֶת הַמֹּחִין, וְזֶה ״וַיִּשְׁמַע אֶת קוֹלֵנוּ״, מִפְּנֵי וְהַקּוֹל מְעוֹרֵר הַדַּעַת, וְעַל־יְדֵי שֶׁמִּתְעוֹרֵר הַדַּעַת, עַל־יְדֵי־זֶה ״וַיִּשְׁלַח מַלְאָךְ״ — זֶה מֹשֶׁה, שֶׁהוּא בְּחִינַת דַּעַת, כִּי מֹשֶׁה הוּא הַדַּעַת שֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל (עַיֵּן לִקּוּטֵי־תּוֹרָה וַיַּקְהֵל), וְעַל־יְדֵי הִתְגַּלּוּת הַדַּעַת כְּתִקּוּנוֹ, אָז ״וַיּוֹצִיאֵנוּ״; כִּי בָּרַגַע שֶׁנִּשְׁלָם הַדַּעַת, עַל־יְדֵי־זֶה יוֹצְאִים מִגָּלוּת מִצְרַיִם, שֶׁהִיא גָּלוּת הַדַּעַת, וְסוֹד מֵצַר־יָם. וּבִשְׁבִיל זֶה אוֹמְרִים אֶת הַהַגָּדָה בְּקוֹל רָם, כִּי הַגְּאֻלָּה הָיְתָה עַל־יְדֵי קוֹל שֶׁצָּעֲקוּ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שְׁמוֹת ב, כג): ״וַיִּזְעֲקוּ וַתַּעַל שַׁוְעָתָם אֶל הָאֱלֹהִים״ וְגוֹ', שֶׁזֶּה בְּבְחִינַת ״וַיִּשְׁמַע אֶת קוֹלֵנוּ״. וּבִשְׁבִיל זֶה נִקְרֵאת בְּשֵׁם הַגָּדָה, לְהוֹרוֹת עַל תִּקּוּן הַבְּרִית, בִּבְחִינַת (דְּבָרִים ד, יג): ״וַיַּגֶּד לָכֶם אֶת בְּרִיתוֹ״; כִּי הַגָּדָה שַׁיֶּכֶת לַבְּרִית, כִּי הַדִּבּוּר בָּא עַל־יְדֵי הַדַּעַת. וְעִקַּר הַמְצָוָה בְּיַיִן, לְהוֹרוֹת עַל תִּקּוּן הַדַּעַת, בִּבְחִינַת: 'בְּחַמְרָא וְרֵיחָנֵי פָּקְחִין' (סַנְהֶדְרִין ע); כִּי עַל־יְדֵי הַיַּיִן נִפְתָּח לוֹ הַדַּעַת, וּבִבְחִינַת ״תִּירוֹשׁ״, שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (שָׁם): 'זָכָה נַעֲשֶׂה רֹאשׁ', שֶׁהוּא הַמֹּחִין, הַיְנוּ דַּעַת. ״אֶעְבְּרָה נָּא בְאַרְצֶךָ״, שָׁרְצוּ לֵילֵךְ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל דֶּרֶךְ כִּחוֹת שֶׁל אֱדוֹם כַּנַּ״ל. וְלָמָּה דַּיְקָא דֶּרֶךְ אֱדוֹם? כְּדֵי לְקַבֵּל מִמֶּנּוּ כֹּחַ לַעֲנשׁ אֶת הָרְשָׁעִים בְּחַרְבָּא וּקְטָלָא, כְּדֵי שֶׁיּוּכְלוּ לֵילֵךְ בְּדַרְכּוֹ הַמֶּלֶךְ, מַלְכּוֹ שֶׁל עוֹלָם, וְלֹא בִּשְׁבִיל תַּעֲנוּגֵי הָעוֹלָם הַזֶּה. וְזֶה ״לֹא נֵלֵךְ בְּשָׂדֶה וּבְכֶרֶם, וְלֹא נִשְׁתֶּה מֵי בְאֵר״ — זֶה בְּחִינַת תַּעֲנוּגֵי הָעוֹלָם הַזֶּה, כָּל זֶה אֵין רְצוֹנֵנוּ, אֶלָּא רְצוֹנֵנוּ ״דֶּרֶךְ הַמֶּלֶךְ נֵלֵךְ״, דֶּרֶךְ מַלְכּוֹ שֶׁל עוֹלָם, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִמְנְעוּ אוֹתָנוּ הָרְשָׁעִים מִלֵּילֵךְ בְּדַרְכּוֹ מַלְכּוֹ שֶׁל עוֹלָם. ״וַיֹּאמֶר

(בְּרֵאשִׁית ד) **״וַיֵּדַע אָדָם״, וְהַקּוֹל הוּא מְעוֹרֵר הַדַּעַת, בִּבְחִינַת 'הַקּוֹל מְעוֹרֵר הַכַּוָּנָה'.**

וּבִשְׁבִיל זֶה: ״וַנִּצְעַק וְכוּ׳״. ״וַיִּשְׁמַע אֶת קוֹלֵנוּ״, וְהַקּוֹל מְעוֹרֵר הַדַּעַת, ״וַיִּשְׁלַח מַלְאָךְ״ — זֶה מֹשֶׁה, בְּחִינַת דַּעַת, וְעַל־יְדֵי הִתְגַּלּוּת הַדַּעַת כְּתִקּוּנוֹ, אָז ״וַיּוֹצִיאֵנוּ״. וּבִשְׁבִיל זֶה אוֹמְרִים אֶת הַהַגָּדָה בְּקוֹל רָם, כִּי הַגְּאֻלָּה הָיְתָה עַל־יְדֵי קוֹל, בִּבְחִינַת ״וַיִּשְׁמַע אֶת קוֹלֵנוּ״. וּבִשְׁבִיל זֶה נִקְרֵאת בְּשֵׁם הַגָּדָה, לְהוֹרוֹת עַל תִּקּוּן הַבְּרִית, בִּבְחִינַת (דְּבָרִים ד): 'וַיַּגֶּד לָכֶם אֶת בְּרִיתוֹ'. וְעִקַּר הַמְצָוָה בְּיַיִן, לְהוֹרוֹת עַל תִּקּוּן הַדַּעַת, בִּבְחִינַת: 'בְּחַמְרָא וְרֵיחָנֵי פָּקְחִין' (סַנְהֶדְרִין ע), וּבִבְחִינַת: ״תִּירוֹשׁ״ — 'זָכָה נַעֲשֶׂה רֹאשׁ' (שָׁם), הַיְנוּ דַּעַת. ״אֶעְבְּרָה נָּא בְאַרְצֶךָ״ — שָׁרְצוּ לֵילֵךְ לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל דֶּרֶךְ כִּחוֹת שֶׁל אֱדוֹם כַּנַּ״ל, לְקַבֵּל מִמֶּנּוּ כֹּחַ לַעֲנשׁ אֶת הָרְשָׁעִים בְּחַרְבָּא וּקְטָלָא, כְּדֵי שֶׁיּוּכְלוּ לֵילֵךְ בְּדַרְכּוֹ הַמֶּלֶךְ, מַלְכּוֹ שֶׁל עוֹלָם, וְלֹא בִּשְׁבִיל תַּעֲנוּגֵי הָעוֹלָם הַזֶּה. וְזֶה: ״לֹא נֵלֵךְ בְּשָׂדֶה וּבְכֶרֶם וְלֹא נִשְׁתֶּה מֵי בְאֵר״ — זֶה בְּחִינַת תַּעֲנוּגֵי הָעוֹלָם הַזֶּה, כָּל זֶה אֵין רְצוֹנֵנוּ, אֶלָּא רְצוֹנֵנוּ ״דֶּרֶךְ הַמֶּלֶךְ נֵלֵךְ״, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִמְנְעוּ אוֹתָנוּ הָרְשָׁעִים מִלֵּילֵךְ בְּדַרְכּוֹ מַלְכּוֹ שֶׁל עוֹלָם. ״וַיֹּאמֶר

אֵלָיו אֱדוֹם, לֹא תַעֲבֹר בִּי, פֶּן בַּחֶרֶב אֵצֵא לִקְרָאתֶךָ״, וְאָז לֹא דַּי שֶׁלֹּא עָזַר לָהֶם, אֶלָּא יָצָא נֶגְדָּם, כָּל זֹאת מֵחֲמַת מְעוּט כֹּחַ הַקְּדֻשָּׁה כַּנַּ״ל, כִּי חָלְקוּ עַל מֹשֶׁה, וְגָרְמוּ לוֹ שֶׁיִּכֶּה אֶת הַסֶּלַע. וְזֶהוּ ״וַאֲנַחְנוּ בְּקָדֵשׁ עִיר קְצֵה גְּבוּלֶךָ״, הַיְנוּ מֵחֲמַת שֶׁהַקְּדֻשָּׁה כָּל־כָּךְ בְּמַדְרֵגָה פְּחוּתָה, שֶׁהוּא בִּגְבוּל הַטֻּמְאָה נוֹגַעַת, וּבִשְׁבִיל זֶה: ״וַיֹּאמֶר לֹא תַעֲבֹר בִּי״ וְכוּ׳, כִּי מִי שֶׁהוּא בְּמַדְרֵגָה תַּחְתּוֹנָה, אֵין לְהִתְגָּרוֹת בְּרְשָׁעִים, כִּי ׳צַדִּיק מְמֻנּוּ בּוֹלֵעַ׳ (בָּבָא מְצִיעָא עא). ״וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו בַּמְסִלָּה נַעֲלֶה״ — בְּחִינַת ׳מְסִלּוֹת בִּלְבָבָם׳ (תְּהִלִּים פד, ה), לְהָבִיא מֹרֶךְ בִּלְבָבָם. ״וְאִם מֵימֶיךָ נִשְׁתֶּה״ — ׳מֵימֶיךָ׳ זֶה בְּחִינַת מִשְׁפָּט, בְּבְחִינַת (עָמוֹס ה, כד): ׳וְיִגַּל כַּמַּיִם מִשְׁפָּט׳, הַיְנוּ כִּי לִפְעָמִים צָרִיךְ לָכֹף אֶת הָרְשָׁעִים בְּמִשְׁפְּטֵיהֶם, ״וְנָתַתִּי מִכְרָם״, תַּרְגּוּמוֹ: ׳אֶת דְּמֵיהוֹן׳, הַיְנוּ הַשֹּׁחַד שֶׁמְּקַבְּלִין; וְצָרִיךְ לִתֵּן לָהֶם מָמוֹן, כְּדֵי לְהוֹצִיא מִשְׁפָּט מִן הָעִקּוּל בִּרְצוֹנָם. ״רַק אֵין דָּבָר בְּרַגְלַי אֶעֱבְרָה״ — אֲנִי רוֹצֶה לֵילֵךְ וְלַעֲבֹר בְּכֹחֲךָ, כְּדֵי לְהַשְׁתִּיק אֶת הָרְשָׁעִים, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִכָּנְסוּ דִּבְרֵיהֶם בְּרַגְלַי, הַיְנוּ הַמּוֹן־עָם הַמְכֻנִּים בְּשֵׁם רַגְלַיִן, כְּמוֹ (שְׁמוֹת יא, ח): ״וְכָל הָעָם אֲשֶׁר בְּרַגְלֶיךָ״; הָעָם אֵלּוּ פְּשׁוּטֵי עָם, כִּי אַף שֶׁהַקְּדֻשָּׁה פְּחוּתָה, עַל־כָּל־פָּנִים רָצָה לְקַבֵּל כֹּחַ מֵהֶם לְהַכְנִיעַ אֶת הַטֻּמְאָה שֶׁל הָרְשָׁעִים, מוֹצִיאֵי דִּבַּת הָאָרֶץ, שֶׁהֵם הָעֵרֶב־רַב. ״וַיֹּאמֶר לֹא תַעֲבֹר״, וְכָל זֶה הוּא מֵחֲמַת מְעוּט הַקְּדֻשָּׁה כַּנַּ״ל. כִּי צָרִיךְ לִשְׁפֹּךְ תְּפִלָּתוֹ קֹדֶם הַתּוֹרָה, וּלְקַשֵּׁר אֶת עַצְמוֹ עִם הַנְּפָשׁוֹת הַשּׁוֹמְעִים, וְעַל־יְדֵי־זֶה נִתּוֹסֵף קְדֻשָּׁה יְתֵרָה לְמַעְלָה, בְּבְחִינַת (מִשְׁלֵי יד, כח): ״בְּרָב עָם הַדְרַת מֶלֶךְ״, וּלְפִי רְבוּת הַקְּדֻשָּׁה, כֵּן רִבּוּי הָאָרַת הַתּוֹרָה, וּלְפִי רֹב הָאָרַת הַתּוֹרָה, כֵּן נִתְרַבּוּ כֹּחוֹת הַמַּלְאָכִים, וּלְפִי

אֵלָיו אֱדוֹם לֹא תַעֲבֹר בִּי, פֶּן בַּחֶרֶב אֵצֵא לִקְרָאתֶךָ״ — כָּל זֹאת מֵחֲמַת מְעוּט כֹּחַ הַקְּדֻשָּׁה כַּנַּ״ל. וְזֶהוּ: ״וַאֲנַחְנוּ בְּקָדֵשׁ עִיר קְצֵה גְּבוּלֶךָ״, הַיְנוּ מֵחֲמַת שֶׁהַקְּדֻשָּׁה כָּל־כָּךְ בְּמַדְרֵגָה פְּחוּתָה, שֶׁהוּא בִּגְבוּל הַטֻּמְאָה נוֹגַעַת, וּבִשְׁבִיל זֶה: ״וַיֹּאמֶר לֹא תַעֲבֹר בִּי״ וְכוּ׳, כִּי מִי שֶׁהוּא בְּמַדְרֵגָה תַּחְתּוֹנָה אֵין לְהִתְגָּרוֹת בְּרְשָׁעִים, כִּי ׳צַדִּיק מְמֻנּוּ בּוֹלֵעַ׳ (בָּבָא מְצִיעָא עא).

״וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו בַּמְסִלָּה נַעֲלֶה״ — בְּחִינַת ׳מְסִלּוֹת בִּלְבָבָם׳ (תְּהִלִּים פד), לְהָבִיא מֹרֶךְ בִּלְבָבָם. ״וְאִם מֵימֶיךָ נִשְׁתֶּה״ — ׳מֵימֶיךָ׳ זֶה בְּחִינַת מִשְׁפָּט, בְּבְחִינַת (עָמוֹס ה): ׳וְיִגַּל כַּמַּיִם מִשְׁפָּט׳, הַיְנוּ כִּי לִפְעָמִים צָרִיךְ לָכֹף אֶת הָרְשָׁעִים בְּמִשְׁפְּטֵיהֶם. ״וְנָתַתִּי מִכְרָם״ — תַּרְגּוּמוֹ: ׳אֶת דְּמֵיהוֹן׳, הַיְנוּ הַשֹּׁחַד שֶׁמְּקַבְּלִין; וְצָרִיךְ לִתֵּן לָהֶם מָמוֹן, כְּדֵי לְהוֹצִיא מִשְׁפָּט מִן הָעִקּוּל בִּרְצוֹנָם. ״רַק אֵין דָּבָר בְּרַגְלַי אֶעֱבְרָה״ — אֲנִי רוֹצֶה לֵילֵךְ וְלַעֲבֹר בְּכֹחֲךָ, כְּדֵי לְהַשְׁתִּיק אֶת הָרְשָׁעִים, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִכָּנְסוּ דִּבְרֵיהֶם בְּרַגְלַי, הַיְנוּ הַמּוֹן־עָם הַמְכֻנִּים בְּשֵׁם רַגְלַיִן, כְּמוֹ (שְׁמוֹת יא): ״וְכָל הָעָם אֲשֶׁר בְּרַגְלֶיךָ״.

״וַיֹּאמֶר לֹא תַעֲבֹר״ — וְכָל זֶה הוּא מֵחֲמַת מְעוּט הַקְּדֻשָּׁה כַּנַּ״ל. כִּי צָרִיךְ לִשְׁפֹּךְ תְּפִלָּתוֹ קֹדֶם הַתּוֹרָה וּלְקַשֵּׁר אֶת עַצְמוֹ עִם הַנְּפָשׁוֹת הַשּׁוֹמְעִים, וְעַל־יְדֵי־זֶה נִתּוֹסֵף קְדֻשָּׁה יְתֵרָה לְמַעְלָה, בְּבְחִינַת (מִשְׁלֵי יד) ״בְּרָב־עָם הַדְרַת מֶלֶךְ״; וּלְפִי רְבוּת הַקְּדֻשָּׁה, כֵּן רִבּוּי הָאָרַת הַתּוֹרָה, וּלְפִי רֹב הָאָרַת הַתּוֹרָה, כֵּן נִתְרַבּוּ כֹּחוֹת הַמַּלְאָכִים, וּלְפִי

כֹּחוֹת הַמַּלְאָכִים, כֵּן יָכוֹל לַעֲנֹשׁ אֶת הָרְשָׁעִים מוֹצִיאֵי דִּבָּה:

וְזֶה פֶּרוּשׁ פִּרְקָא תְּלִיתָאָה: תִּשְׁעָה תְּקוּנִין יַקִּירִין אִתְמְסָרוּ לְדִקְנָא, הַיְנוּ לַזְּקֵן הַיּוֹשֵׁב בִּישִׁיבָה לְדָרֹשׁ, נִמְסַר לוֹ

הַמַּלְאָכִים, וּלְפִי כֹּחוֹת הַמַּלְאָכִים, כֵּן יָכוֹל לַעֲנֹשׁ אֶת הָרְשָׁעִים מוֹצִיאֵי דִּבָּה, שֶׁהֵם הָעֵרֶב־רַב, הַמּוֹנְעִים אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל מִלְּקַיֵּם אֶת הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹות הַתְּלוּיוֹת בָּאָרֶץ. [וּבָזֶה יִהְיוּ מְקֻשָּׁרִים דְּבָרָיו כְּשֶׁהִתְחִיל לוֹמַר אֶת הַתּוֹרָה הַזֹּאת. וְאָמַר בְּזוֹ הַלָּשׁוֹן: מִי שֶׁרוֹצֶה לִהְיוֹת יְהוּדִי, דְּהַיְנוּ לֵילֵךְ מִדַּרְגָּה לְדַרְגָּה — אִי אֶפְשָׁר, כִּי אִם עַל־יְדֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, כְּשֶׁמְּנַצְּחִין הַמִּלְחָמָה, אָז נִקְרָאִין אִישׁ מִלְחָמָה, כִּי קֹדֶם שֶׁמְּנַצְּחִים הַמִּלְחָמָה, אָז ״אַל יִתְהַלֵּל חוֹגֵר כְּמְפַתֵּחַ״ (מַלְאָכִים־א׳ כ, יא), רַק כְּשֶׁמְּנַצְּחִים בַּמִּלְחָמָה, אָז הוּא אִישׁ מִלְחָמָה, וְאַחַר־כָּךְ הִתְחִיל לְדַבֵּר מִנְּשָׁמָה שֶׁסּוֹבֶלֶת מְרִירוּת, שֶׁעַל יָדָהּ נִתְגַּלּוּ בֵּאוּרֵי וּפְרוּשֵׁי הַתּוֹרָה, וְהִיא מְסֻבֶּלֶת בְּיִסּוּרִים (עֵץ חַיֵּי־מוֹהַר״ן, סִימָן טו), וְאָז שָׂאַל אוֹתוֹ מוֹהַרַנ״תְ זַ״ל, מַה כַּוָּנָתוֹ בָּזֶה שֶׁאָמַר: מִי שֶׁרוֹצֶה לִהְיוֹת יְהוּדִי, דְּהַיְנוּ לֵילֵךְ מִדַּרְגָּה לְדַרְגָּה — אִי אֶפְשָׁר, כִּי אִם עַל־יְדֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. וְגָעַר בּוֹ וְאָמַר: כַּוָּנָתִי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הַזֹּאת בִּפְשִׁיטוּת עִם אֵלּוּ הַבָּתִּים וְהַדִּירוֹת, שֶׁכָּל כַּוָּנָתוֹ הִיא כִּפְשׁוּטוֹ, שֶׁכָּל מִי שֶׁרוֹצֶה לִהְיוֹת אִישׁ כָּשֵׁר בֶּאֱמֶת, יִסַּע לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְאַף־עַל־פִּי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מְנִיעוֹת רַבּוֹת עַל זֶה, יִשְׁבֹּר כָּל הַמְנִיעוֹת וְיֵלֵךְ שָׁם, כִּי זֶה עִקַּר נִצָּחוֹן הַמִּלְחָמָה, כְּשֶׁזּוֹכִים לָבוֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וּכְמוֹ שֶׁבְּקַבָּלַת הַתּוֹרָה נֶאֱמַר (שְׁמוֹת יט, כא): ״פֶּן יֶהֶרְסוּ אֶל הָוָי״ה לִרְאוֹת״ וְגוֹ׳, שֶׁאָסוּר לִדְחֹק אֶת הַשָּׁעָה, כְּמוֹ־כֵן לַחֲזֹר לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אִי אֶפְשָׁר לִדְחֹק אֶת הַשָּׁעָה כְּלָל (עַיֵּן לִקּוּטֵי־הֲלָכוֹת, גְּזֵלָה, הֲלָכָה ה׳, אות כ״ט בְּסוֹפוֹ); כִּי בֶּאֱמֶת שְׁתֵּיהֶן תְּלוּיוֹת זוֹ בָּזוֹ: תּוֹרָה וְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פָּרָשָׁה טז, סִימָן ד׳): ״וְזָהָב הָאָרֶץ הַהִיא טוֹב״, מְלַמֵּד שֶׁאֵין תּוֹרָה כְּתוֹרַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְלֹא חָכְמָה כְּחָכְמַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. וְכֵן אָמְרוּ (שׁוֹחֵר טוֹב, תְּהִלִּים קה): אָמַר רַבִּי יוֹסִי בַּר חֲלַפְתָּא לְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּרֵיהּ מְבַקֵּשׁ לִרְאוֹת פְּנֵי שְׁכִינָה בָּעוֹלָם הַזֶּה, עֲסֹק בַּתּוֹרָה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּאֱמַר: ״דִּרְשׁוּ הָוָי״ה וְעֻזּוֹ בַּקְּשׁוּ פָנָיו תָּמִיד״. וּכְמוֹ שֶׁבְּקַבָּלַת הַתּוֹרָה הִזְהִירָנוּ לִשְׁמֹר מְאֹד מִפֶּן יֶהֶרְסוּ לַעֲלוֹת, כְּמוֹ־כֵן בְּעִנְיַן אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אִי אֶפְשָׁר לִדְחֹק אֶת הַשָּׁעָה, עַד עֵת בֹּא דְּבָרוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי הִשְׁבִּיעַ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא אֶת יִשְׂרָאֵל, שֶׁלֹּא יַעֲלוּ בַּחוֹמָה (כְּתֻבּוֹת קיא.); וְזֶה שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרָכוֹת ה.): תַּנְיָא רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי אוֹמֵר: שָׁלֹשׁ מַתָּנוֹת טוֹבוֹת נָתַן הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא לְיִשְׂרָאֵל, וְכֻלָּן לֹא נִתְּנָן אֶלָּא עַל־יְדֵי יִסּוּרִין. וְאֵלּוּ הֵן: תּוֹרָה, וְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְהָעוֹלָם הַבָּא. תּוֹרָה מִנַּיִן? שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים צד, יב): ״אַשְׁרֵי הַגֶּבֶר אֲשֶׁר תְּיַסְּרֶנּוּ יָהּ וּמִתּוֹרָתְךָ תְּלַמְּדֶנּוּ״. אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל דִּכְתִיב (דְּבָרִים ח, ה): ״כִּי כַּאֲשֶׁר יְיַסֵּר אִישׁ אֶת בְּנוֹ, הָוָי״ה אֱלֹהֶיךָ מְיַסְּרֶךָּ״, וּכְתִיב בַּתְרֵיהּ: ״כִּי הָוָי״ה אֱלֹהֶיךָ מְבִיאֲךָ אֶל אֶרֶץ טוֹבָה״. הָעוֹלָם הַבָּא דִּכְתִיב (מִשְׁלֵי ו, כט): ״כִּי נֵר מִצְוָה וְתוֹרָה אוֹר, וְדֶרֶךְ חַיִּים תּוֹכֵחוֹת מוּסָר״. שֶׁכָּל זֶה הוּא בְּחִינַת הַנְּשָׁמָה, שֶׁסּוֹבֶלֶת מְרִירוּת וְיִסּוּרִין מָרִים. וּבָזֶה יִהְיוּ מְקֻשָּׁרִים דְּבָרָיו, וְדוֹ״ק].

(עַכְשָׁו יַלְבִּישׁ אֶת הַשָּׂגָתוֹ בְּפֶרֶק הַשְּׁלִישִׁי מִסֵּפֶר הַצְּנִיעוּת. וְאַף שֶׁאֵין לָנוּ שׁוּם מַשָּׂג בִּדְבָרִים דַּקִּים כָּאֵלּוּ, שֶׁבָּהֶם תְּלוּיִים סִתְרֵי נִסְתָּרוֹת הַבְּרִיאָה, וְאֵיךְ תֵּכָבֵשׁ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְתֻחְזַר לְעַם יִשְׂרָאֵל). **וְזֶה פֶּרוּשׁ פִּרְקָא תְּלִיתָאָה: תִּשְׁעָה תְּקוּנִין יַקִּירִין אִתְמְסָרוּ לְדִקְנָא, תִּשְׁעָה תְּקוּנִין שֶׁל הַזְּעֵיר אַנְפִּין, שֶׁהֵם יְקָרִים, נִמְסְרוּ מֵאֲרִיךְ אַנְפִּין לְזְעֵיר אַנְפִּין, הַיְנוּ לַזָּקֵן הַיּוֹשֵׁב בִּישִׁיבָה לְדָרֹשׁ, נִמְסַר לוֹ תִּשְׁעָה בְּחִינוֹת הַנַּ״ל:**

א. ׳קַח אֶת הַמַּטֶּה׳ כַּנַּ״ל, כִּי הוּא צָרִיךְ לָלֶכֶת בְּתִקֻּף עֹז. ב. ׳וְהַקְהֵל אֶת הָעֵדָה׳ כַּנַּ״ל, לְהַכְנִיעַ רָעָתָם כַּנַּ״ל, וְלָכֵן צָרִיךְ לָלֶכֶת עִמָּהֶם בְּתַקִּיפוּת עֲצוּמָה. ג. ׳וְדַבַּרְתֶּם אֶל הַסֶּלַע׳ בְּתַחֲנוּנִים כַּנַּ״ל, כִּי לְגַבֵּי לֵב הָעֶלְיוֹן צְרִיכִים לָבוֹא רַק בְּרַחֲמִים וּבְתַחֲנוּנִים. ד. ׳לְעֵינֵיהֶם׳, שֶׁיְּקַשֵּׁר עִמָּהֶם כַּנַּ״ל, בְּשָׁעָה שֶׁדּוֹרֵשׁ, הוּא צָרִיךְ לְקַשֵּׁר אֶת עַצְמוֹ עִם כְּלַל הַנְּשָׁמוֹת הַשּׁוֹמְעִים דְּבָרָיו. ה. לְהַמְשִׁיךְ דִּבּוּרֵי אֵשׁ כַּנַּ״ל, לְפִי שֶׁדּוֹרֵשׁ בָּרַבִּים, הוּא צָרִיךְ לְשַׁפֵּךְ נַפְשׁוֹ כַּמַּיִם אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, שֶׁדִּבּוּרָיו יִהְיוּ דִּבּוּרֵי אֵשׁ. ו. לְהַמְשִׁיךְ תּוֹרָה כַּנַּ״ל, וַאֲחַר שֶׁשָּׁפַךְ לִבּוֹ כַּמַּיִם אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, הוּא מַמְשִׁיךְ תּוֹרָה לִנְשָׁמוֹת הַשּׁוֹמְעִים דְּבָרָיו. ז. בְּרִיאַת הַמַּלְאָכִים כַּנַּ״ל, שֶׁנַּעֲשֶׂה עַל־יְדֵי מַעֲשָׂיו הַטּוֹבִים וְחִדּוּשֵׁי וּבְאוּרֵי הַתּוֹרָה שֶׁמְּבָאֵר וּמְחַדֵּשׁ. ח. לְקַבֵּל כֹּחַ מֵאֱדוֹם לְהַכְנִיעַ אֶת הַשּׁוֹנְאִים כַּנַּ״ל, כִּי אִם אֵין לְחִדּוּשֵׁי תּוֹרָה וּבְאוּרֵי תּוֹרָה שֶׁלּוֹ כֹּחַ, אֲזַי צָרִיךְ לְקַבֵּל כֹּחַ מֵאֱדוֹם. ט. לָבוֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כַּנַּ״ל, וְעַל־יְדֵי־זֶה כּוֹבְשִׁים אֶת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מִיְּדֵי אֻמּוֹת הָעוֹלָם. וְאֵלּוּ תִּקּוּנִין דְּאִתְמְסַר לַזָּקֵן הַדּוֹרֵשׁ — כָּל מַה דְּאִתְטַמַּר וְלֹא אִתְגַּלְיָא — רֶמֶז עַל נִשְׁמַת בְּחִינַת מִרְיָם שֶׁנִּסְתַּלֵּק כַּנַּ״ל, שֶׁהִיא הַנְּשָׁמָה שֶׁסּוֹבֶלֶת יִסּוּרִים וּמְרִירוּת, שֶׁמְּמֻנֶּה נִמְשָׁךְ בְּאוּרֵי וְחִדּוּשֵׁי הַתּוֹרָה. אִשְׁתַּבַּח, פְּרוּשׁ אִשְׁתַּבַּח עַכְשָׁו עַל־יְדֵי זָקֵן הַזֶּה כָּל מַה שֶּׁהָיָה מִשְׁתַּכֵּחַ עַל־יְדֵי נְשָׁמָה שֶׁנִּסְתַּלֵּק, כִּי עַכְשָׁו הַזָּקֵן שֶׁיּוֹשֵׁב בִּישִׁיבָה לוֹמֵד וְדוֹרֵשׁ תּוֹרָה בַּתִּקּוּנִים הָאֵלֶּה, וְעַכְשָׁו מְסַדֵּר וְהוֹלֵךְ תִּשְׁעָה תִּקּוּנִין, שֶׁהִזְכִּיר לְמַעְלָה בְּהַשָּׁגָתוֹ הַנִּפְלָאָה, תִּקּוּנָא קַדְמָאָה: נִימִין עַל נִימִין, מַקְמֵי פְּתְחֵי דְּאַדְנִין עַד רֵישָׁא דְּפֻמָּא. נִימִין הֵם בְּחִינַת ״שַׁעֲרֵי צִיּוֹן״ (תְּהִלִּים פז, ב), שֶׁהֵם צִיּוּנִים לְדְבָרִים עֶלְיוֹנִים, שֶׁכָּל זֶה בְּחִינַת ׳מַטֶּה עֻזְּךָ יִשְׁלַח מִצִּיּוֹן׳ כַּנַּ״ל, שֶׁהוּא מַטֶּה עֹז לְהַכְנִיעַ הָאוֹיְבִים. מַקְמֵי פְּתְחֵי דְּאַדְנִין, הַיְנוּ קֹדֶם שֶׁשָּׁמְעוּ אִם יְכוֹלִין לְקַבֵּל, עַד רֵישָׁא דְּפֻמָּא, פָּתְחוּ פִּיהֶם וְאָמְרוּ ׳נַעֲשֶׂה׳, וְזֶהוּ (כְּתֻבּוֹת קיב): ׳דְּקַדְמִי פֻּמַּיְכוּ לְאַדְנַיְכוּ׳, שֶׁהִקְדִּימוּ נַעֲשֶׂה לְנִשְׁמָע. תִּקּוּנָא תִּנְיָנָא: מֵרֵישָׁא

תִּשְׁעָה בְּחִינוֹת הַנַּ״ל: א. ׳קַח אֶת הַמַּטֶּה׳ כַּנַּ״ל. ב. ׳וְהַקְהֵל אֶת הָעֵדָה׳ כַּנַּ״ל, לְהַכְנִיעַ רָעָתָם כַּנַּ״ל. ג. ׳וְדַבַּרְתֶּם אֶל הַסֶּלַע׳ בְּתַחֲנוּנִים כַּנַּ״ל. ד. ׳לְעֵינֵיהֶם׳, שֶׁיְּקַשֵּׁר עִמָּהֶם כַּנַּ״ל. ה. לְהַמְשִׁיךְ דִּבּוּרֵי־אֵשׁ כַּנַּ״ל. ו. לְהַמְשִׁיךְ תּוֹרָה כַּנַּ״ל. ז. בְּרִיאַת הַמַּלְאָכִים כַּנַּ״ל. ח. לְקַבֵּל כֹּחַ מֵאֱדוֹם לְהַכְנִיעַ אֶת הַשּׁוֹנְאִים כַּנַּ״ל. ט. לָבוֹא לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל כַּנַּ״ל. וְאֵלּוּ תִּקּוּנִין דְּאִתְמְסַר לַזָּקֵן הַדּוֹרֵשׁ — כָּל מָה דְּאִתְטַמַּר וְלָא אִתְגַּלְיָא — רֶמֶז עַל נִשְׁמַת בְּחִינַת מִרְיָם שֶׁנִּסְתַּלֵּק כַּנַּ״ל. אִשְׁתַּכַּח, פְּרוּשׁ, אִשְׁתְּכַח עַכְשָׁו עַל־יְדֵי זָקֵן הַזֶּה כָּל מַה שֶּׁהָיָה מִשְׁתַּכֵּחַ עַל־יְדֵי נְשָׁמָה שֶׁנִּסְתַּלֵּק. וְעַכְשָׁו מְסַדֵּר וְהוֹלֵךְ תִּשְׁעָה תִּקּוּנִין:

תִּקּוּנָא קַדְמָאָה: נִימִין עַל נִימִין, מַקְמֵי פְּתְחֵי דְּאַדְנִין עַד רֵישָׁא דְּפֻמָּא. נִימִין — בְּחִינַת שַׁעֲרוֹת, בְּחִינַת ״שַׁעֲרֵי צִיּוֹן״ (תְּהִלִּים פז), **בְּחִינַת ׳מַטֵּה עֻזְּךָ יִשְׁלַח מִצִּיּוֹן׳ כַּנַּ״ל. מַקְמֵי פְּתְחֵי דְּאַדְנִין — הַיְנוּ קֹדֶם שֶׁשָּׁמְעוּ אִם יְכוֹלִין לְקַבֵּל, עַד רֵישָׁא דְּפֻמָּא — פָּתְחוּ פִּיהֶם וְאָמְרוּ ׳נַעֲשֶׂה׳; וְזֶהוּ** (כְּתֻבּוֹת קיב)**: ׳דְּקַדְמִי פֻּמַּיְכוּ לְאַדְנַיְכוּ׳. תִּקּוּנָא תִּנְיָנָא:**

הַאי לְרֵישָׁא אַחֲרָא, הַיְנוּ לְהַכְנִיעַ רָעָתָם כַּנַּ״ל, כְּשֶׁבָּאִים לְהַפְרִיעַ לוֹ, וּבָזֶה מוֹצִיא אוֹתָם מִתַּחַת רְשׁוּת דְּסִטְרָא אַחֲרָא, וּמַכְנִיס אוֹתָם תַּחַת רְשׁוּת הַקְּדֻשָּׁה; כִּי בָּזֶה שֶׁהוֹלֵךְ אִתָּם בְּתַקִּיפוּת עֲצוּמָה בְּעֵת אֲמִירַת הַתּוֹרָה, עַל־יְדֵי־זֶה הוּא מַכְנִיעַ אֶת רָעָתָם שֶׁיֵּצְאוּ מֵהַטֻּמְאָה אֶל הַטָּהֳרָה. וְזֶהוּ ׳מֵרֵישָׁא הַאי לְרֵישָׁא אַחֲרָא׳, הַיְנוּ מֵרְשׁוּת הַסִּטְרָא אַחֲרָא לִרְשׁוּת הַקְּדֻשָּׁה.

תְּקוּנָא תְּלִיתָאָה, אִשְׁתְּכַח מִתְּחוֹת תְּרֵין נֻקְבִין אָרְחָא מַלְיָא דְּלָא אִתְחֲזְיָא — הַיְנוּ בְּחִינַת חֹטֶם, בְּחִינַת ׳וְדִבַּרְתֶּם אֶל הַסֶּלַע׳ כַּנַּ״ל, בְּחִינַת (יְשַׁעְיָהוּ מח) **: ״וּתְהִלָּתִי אֶחֱטָם לָךְ״. אָרְחָא מַלְיָא — ״כִּי אֵין מַחְסוֹר לִירֵאָיו״** (תְּהִלִּים לד), **וְזֶה ׳מַלְיָא׳. וְיִרְאָה הִיא בְּחִינַת תְּפִלָּה, בְּחִינַת** (מִשְׁלֵי לא) **״יִרְאַת ה׳ הִיא תִּתְהַלָּל״, בְּחִינַת חֹטֶם, בְּחִינַת** (יְשַׁעְיָהוּ יא) **״וַהֲרִיחוֹ בְּיִרְאַת ה׳״. דְּלָא אִתְחֲזְיָא — כִּי צָרִיךְ לְהַקְטִין אֶת עַצְמוֹ, וְלֹא יִתְלֶה בִּזְכוּתוֹ כַּנַּ״ל, בְּבְחִינַת** (מִשְׁלֵי כה) **: ״אַל תִּתְהַדַּר לִפְנֵי מֶלֶךְ״.**

תְּקוּנָא רְבִיעָאָה: עִלְּעִין אִתְחַפְיָן מֵהַאי גִּיסָא וּמֵהַאי גִּיסָא — הַיְנוּ בְּחִינַת הִתְקַשְּׁרוּת עִם נִשְׁמוֹתֵיהֶם, וְהֵם מְחַפִּין אוֹתוֹ מִכָּל צַד. תְּקוּנָא חֲמִישָׁאָה: אִתְחֲזְיָן תְּרֵין תַּפּוּחִין סוּמְקִין כְּוַרְדָּא. תַּפּוּחִין — זֶה בְּחִינַת מַפְתְּחֵי הַלֵּב שֶׁנִּפְתָּחִים, שֶׁנִּכְמָר רַחֲמֵי לֵב הָעֶלְיוֹן, וְנִשְׁפָּע דְּבוּרִים חַמִּים, דְּבוּרֵי אֵשׁ, בְּחִינַת סוּמְקָא כְּוַרְדָּא כַּנַּ״ל; וְעַל־יְדֵי־זֶה כֻּלָּם מְקַבְּלִים דְּבָרָיו. תְּקוּנָא שְׁתִיתָאָה: בְּחַד חוּטָא תַּלְיָין אֲבָמִין

מַמְשִׁיךְ שֶׁפַע לִנְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל. דְּלָא אִתְחֲזְיָא, כִּי צָרִיךְ לְהַקְטִין אֶת עַצְמוֹ, וְלֹא יִתְלֶה בִּזְכוּתוֹ כַּנַּ״ל, בְּבְחִינַת (מִשְׁלֵי כה, ו): ״אַל תִּתְהַדַּר לִפְנֵי מֶלֶךְ״; כִּי עִקַּר הַשְׁלֵמוּת שֶׁיְּבַטֵּל אֶת עַצְמוֹ לְגַמְרֵי מִכֹּל וָכֹל אֵלָיו יִתְבָּרַךְ.

מֵרֵישָׁא הַאי לְרֵישָׁא אָחֳרָא — הַיְנוּ לְהַכְנִיעַ רָעָתָם כַּנַּ״ל, וּבָזֶה מוֹצִיא אוֹתָם מִתַּחַת רְשׁוּת דְּסִטְרָא־אָחֳרָא וּמַכְנִיס אוֹתָם תַּחַת רְשׁוּת הַקְּדֻשָּׁה; וְזֶהוּ ׳מֵרֵישָׁא הַאי לְרֵישָׁא אָחֳרָא׳.

תְּקוּנָא תְּלִיתָאָה, אִשְׁתְּכַח מִתְּחוֹת תְּרֵין נֻקְבִין אָרְחָא מַלְיָא דְּלָא אִתְחֲזְיָא — הַיְנוּ בְּחִינַת חֹטֶם, בְּחִינַת ׳וְדִבַּרְתֶּם אֶל הַסֶּלַע׳ כַּנַּ״ל, בְּחִינַת (יְשַׁעְיָהוּ מח): ״וּתְהִלָּתִי אֶחֱטָם לָךְ״. אָרְחָא מַלְיָא — ״כִּי אֵין מַחְסוֹר לִירֵאָיו״ (תְּהִלִּים לד), וְזֶה ׳מַלְיָא׳. וְיִרְאָה הִיא בְּחִינַת תְּפִלָּה, בְּחִינַת (מִשְׁלֵי לא) ״יִרְאַת ה׳ הִיא תִּתְהַלָּל״, בְּחִינַת חֹטֶם, בְּחִינַת (יְשַׁעְיָהוּ יא) ״וַהֲרִיחוֹ בְּיִרְאַת ה׳״. דְּלָא אִתְחֲזְיָא — כִּי צָרִיךְ לְהַקְטִין אֶת עַצְמוֹ, וְלֹא יִתְלֶה בִּזְכוּתוֹ כַּנַּ״ל, בְּבְחִינַת (מִשְׁלֵי כה): ״אַל תִּתְהַדַּר לִפְנֵי מֶלֶךְ״.

תְּקוּנָא רְבִיעָאָה: עִלְּעִין אִתְחַפְיָן מֵהַאי גִּיסָא וּמֵהַאי גִּיסָא — הַיְנוּ בְּחִינַת הִתְקַשְּׁרוּת עִם נִשְׁמוֹתֵיהֶם, וְהֵם מְחַפִּין אוֹתוֹ מִכָּל צַד. תְּקוּנָא חֲמִישָׁאָה: אִתְחֲזְיָן תְּרֵין תַּפּוּחִין סוּמְקִין כְּוַרְדָּא. תַּפּוּחִין — זֶה בְּחִינַת מַפְתְּחֵי הַלֵּב שֶׁנִּפְתָּחִים, שֶׁנִּכְמָר רַחֲמֵי לֵב הָעֶלְיוֹן וְנִשְׁפָּע דְּבוּרִים חַמִּים, דְּבוּרֵי אֵשׁ, בְּחִינַת סוּמְקָא כְּוַרְדָּא כַּנַּ״ל. תְּקוּנָא שְׁתִיתָאָה: בְּחַד חוּטָא תַּלְיָין אֲבָמִין תְּקִיפִין עַד

בְּעֵת אֲמִירַת הַתּוֹרָה, עַל־יְדֵי־זֶה הוּא מַכְנִיעַ אֶת רָעָתָם שֶׁיֵּצְאוּ מֵהַטֻּמְאָה אֶל הַטָּהֳרָה. וְזֶהוּ ׳מֵרֵישָׁא הַאי לְרֵישָׁא אַחֲרָא׳, הַיְנוּ מֵרְשׁוּת הַסִּטְרָא אַחֲרָא לִרְשׁוּת הַקְּדֻשָּׁה.

תְּקוּנָא תְּלִיתָאָה, אִשְׁתְּכַח מִתְּחוֹת תְּרֵין נֻקְבִין אָרְחָא מַלְיָא דְּלָא אִתְחֲזְיָא, הַיְנוּ בְּחִינַת חֹטֶם, בְּחִינַת ׳וְדִבַּרְתֶּם אֶל הַסֶּלַע׳ כַּנַּ״ל, בְּחִינַת (יְשַׁעְיָהוּ מח, ט): ״וּתְהִלָּתִי אֶחֱטָם לָךְ״; כִּי אָסוּר לִדְחֹק אֶת הַשָּׁעָה בְּשָׁעָה שֶׁבָּא לִשְׁפֹּךְ נַפְשׁוֹ בְּרַחֲמִים וְתַחֲנוּנִים אֲלָיו יִתְבָּרַךְ. אָרְחָא מַלְיָא, ״כִּי אֵין מַחְסוֹר לִירֵאָיו״ (תְּהִלִּים לד, י), וְזֶה ׳מַלְיָא׳, שֶׁיֵּשׁ לוֹ הַכֹּל, כִּי מַשְׁפִּיעַ לָהֶם שֶׁפַע, וְיִרְאָה הִיא בְּחִינַת תְּפִלָּה, בְּחִינַת (מִשְׁלֵי לא, ל): ״יִרְאַת ה׳ הִיא תִּתְהַלָּל״, בְּחִינַת חֹטֶם, בְּחִינַת (יְשַׁעְיָהוּ יא, יג): ״וַהֲרִיחוֹ בְּיִרְאַת ה״, כִּי בּוֹ בָּרֵגַע כְּשֶׁבָּא לְהִתְפַּלֵּל אֲלָיו יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמִים וּבְתַחֲנוּנִים, עַל־יְדֵי־זֶה נִשְׁפָּע עָלָיו חִדּוּשֵׁי וּבְאוּרֵי הַתּוֹרָה, שֶׁעַל יָדָם

תַּקִּיפִין עַד חֶדְוּוֵי — זֶה בְּחִינַת הַמְשָׁכַת הַתּוֹרָה כַּנַּ״ל, שֶׁהֵם בְּחִינַת (שִׁיר הַשִּׁירִים ה, יא): ״תַּלְתַּלִּים שְׁחוֹרוֹת כָּעוֹרֵב״, שֶׁהֵם תְּלֵי תְּלִים שֶׁל הֲלָכוֹת (עֲרוּבִין כא:), הַנִּמְשָׁכִים עַד חֶדְוּוֵי עַד מֵעוֹי, בִּבְחִינַת (תְּהִלִּים מ, ט): ״וְתוֹרָתְךָ בְּתוֹךְ מֵעָי״; וְתַלְיָן בְּחַד חוּטָא — בִּבְחִינַת (שָׁם נ, ג): ״וּסְבִיבָיו נִשְׂעָרָה מְאֹד״; שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְדַקְדֵּק עִם הַצַּדִּיקִים כְּחוּט׳ (יְבָמוֹת קכא); וּכְשֶׁפּוֹגְמִים כְּחוּט הַשַּׁעֲרָה, אֲזַי אֵין כֹּחַ בְּיָדָם לְהַמְשִׁיךְ אֵלּוּ הֲלָכוֹת הַנַּ״ל, כִּי צְרִיכִים לָלֶכֶת בְּכֹחַ. תְּקוּנָא שְׁבִיעָאָה: שִׁפְנָן סוּמְקָא כְּוַרְדָּא אִתְפַּנּוּן — הַיְנוּ בְּרִיאַת מַלְאָכִים כַּנַּ״ל, בִּבְחִינַת (שָׁם לג, ו): ״וּבְרוּחַ פִּיו כָּל צְבָאָם״. סַמְקָא כְּוַרְדָּא בִּבְחִינַת (שָׁם קד, ד): ״מְשָׁרְתָיו אֵשׁ לוֹהֵט״; כִּי בָּזֶה שֶׁמְּדַבֵּר בְּהִתְלַהֲבוּת הַלֵּב, עַל־יְדֵי־זֶה הוּא נוֹתֵן כֹּחַ לַמַּלְאָכִים.

תְּקוּנָא תְּמִינָאי: זְעִירִין נַחֲתִין בִּגְרוֹנָא וּמְחַפְּיָן קְדָלָא — הַיְנוּ לְקַבֵּל כֹּחַ מֵאֱדוֹם, כִּי כְּשֶׁאֵין מַסְפִּיק כֹּחַ לַמַּלְאָכִים, אֲזַי הוּא צָרִיךְ לָקַחַת כֹּחַ מֵאֱדוֹם לְהַכְנִיעַ אוֹיְבִים הַפּוֹנִים עָרֶף. זְעִירִין — זֶה בְּחִינַת כֹּחַ אֱדוֹם, בְּחִינַת (עֹבַדְיָה א, ג): ״קָטֹן נְתַתִּיךָ בַּגּוֹיִם״; נָחֲתִין בִּגְרוֹנָא — בְּחִינַת חֶרֶב הַנַּ״ל, בְּחִינַת (תְּהִלִּים קמט, ו): ״רוֹמְמוֹת אֵל בִּגְרוֹנָם וְחֶרֶב פִּיפִיּוֹת״. תְּקוּנָא תְּשִׁיעָאָה: רַבְרְבִין וְזְעִירִין נָחֲתִין בְּשִׁקּוֹלָא — הַיְנוּ בְּחִינַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁנֶּחְלְקָה לִשְׁבָטִים, שֶׁהֵם בְּחִינַת ׳חַיּוֹת קְטַנּוֹת עִם גְּדֹלוֹת׳ (שָׁם קד, כה); בְּאֵלֵּין אִשְׁתַּכַּח גְּבַר תַּקִּיף; הַיְנוּ כְּשֶׁבָּא לִבְחִינַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, פְּשׁוּטוֹ כְּמַשְׁמָעוֹ, שֶׁבָּא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְאֵינוֹ מִפַּחַד מֵהָעֲרֵב־רַב, וּמְגַלֶּה אֶת אֱמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וּמַרְבֶּה בְּחִדּוּשֵׁי וּבֵאוּרֵי הַתּוֹרָה, אֲזַי נִקְרָא גְּבַר תַּקִּיף. כִּי קֹדֶם שֶׁבָּא לִבְחִינַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אֲזַי ״אַל יִתְהַלֵּל חֹגֵר כְּמִפַּתֵּחַ״

חֲדְוּוֵי — זֶה בְּחִינַת הַמְשָׁכַת הַתּוֹרָה כַּנַּ״ל, שֶׁהֵם בְּחִינַת (שִׁיר־הַשִּׁירִים ה): ״תַּלְתַּלִּים שְׁחוֹרוֹת כָּעוֹרֵב״, שֶׁהֵם תְּלֵי תְּלִים שֶׁל הֲלָכוֹת (עֲרוּבִין כא:), הַנִּמְשָׁכִים עַד חֶדְוּוֵי — עַד מֵעוֹי, בִּבְחִינַת (תְּהִלִּים מ): ״וְתוֹרָתְךָ בְּתוֹךְ מֵעָי״.

וְתַלְיָן בְּחַד חוּטָא — בִּבְחִינַת (שָׁם נ): ״וּסְבִיבָיו נִשְׂעָרָה מְאֹד״, ׳שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מְדַקְדֵּק עִם צַדִּיקִים כְּחוּט׳ (יְבָמוֹת קכא); וּכְשֶׁפּוֹגְמִים כְּחוּט־הַשַּׁעֲרָה, אֲזַי אֵין כֹּחַ בְּיָדָם לְהַמְשִׁיךְ אֵלּוּ הֲלָכוֹת הַנַּ״ל. תְּקוּנָא שְׁבִיעָאָה: שִׁפְנָן סוּמְקָא כְּוַרְדָּא אִתְפַּנּוּן — הַיְנוּ בְּרִיאַת מַלְאָכִים כַּנַּ״ל, בִּבְחִינַת (שָׁם לג): ״וּבְרוּחַ פִּיו כָּל צְבָאָם״. סַמְקָא כְּוַרְדָּא — בִּבְחִינַת (שָׁם קד): ״מְשָׁרְתָיו אֵשׁ לוֹהֵט״. תְּקוּנָא תְּמִינָאי: זְעִירִין נָחֲתִין בִּגְרוֹנָא וּמְחַפְּיָן קְדָלָא — הַיְנוּ לְקַבֵּל כֹּחַ מֵאֱדוֹם, כִּי כְּשֶׁאֵין מַסְפִּיק כֹּחַ לַמַּלְאָכִים, אֲזַי הוּא צָרִיךְ לָקַחַת כֹּחַ מֵאֱדוֹם לְהַכְנִיעַ אוֹיְבִים הַפּוֹנִים עָרֶף. זְעִירִין — זֶה בְּחִינַת כֹּחַ אֱדוֹם, בְּחִינַת (עֹבַדְיָה א): ״קָטֹן נְתַתִּיךָ בַּגּוֹיִם״.

נָחֲתִין בִּגְרוֹנָא — בְּחִינַת חֶרֶב הַנַּ״ל, בְּחִינַת (תְּהִלִּים קמט): ״רוֹמְמוֹת אֵל בִּגְרוֹנָם וְחֶרֶב פִּיפִיּוֹת״. תְּקוּנָא תְּשִׁיעָאָה: רַבְרְבִין וְזְעִירִין נָחֲתִין בְּשִׁקּוֹלָא — הַיְנוּ בְּחִינַת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל שֶׁנֶּחְלְקָה לִשְׁבָטִים, שֶׁהֵם בְּחִינַת ׳חַיּוֹת קְטַנּוֹת עִם גְּדֹלוֹת׳ (שָׁם קד). בְּאֵלֵּין אִשְׁתַּכַּח גְּבַר תַּקִּיף — הַיְנוּ כְּשֶׁבָּא לִבְחִינַת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, אֲזַי נִקְרָא גְּבַר תַּקִּיף, כִּי קֹדֶם שֶׁבָּא לִבְחִינַת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, אֲזַי ״אַל יִתְהַלֵּל

(מְלָכִים־א׳ כ, יא); כִּי כָל זְמַן שֶׁלֹּא בָּא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְנִלְחָם עִם הָעֵרֶב־רַב, וְהוֹלֵךְ אִתָּם בְּיַד תַּקִּיפָה, וּמְגַלֶּה אֶת קְלוֹנָם בָּרַבִּים, אֲשֶׁר הֵם מִינִים וְאֶפִּיקוֹרְסִים, עֲדַיִן לֹא נִצַּח אֶת הַמִּלְחָמָה, וְאֵין יָכוֹל לְהִתְפָּאֵר, אֲבָל אַחַר־כָּךְ כְּשֶׁנּוֹצֵחַ אֶת הַמִּלְחָמָה, וּבָא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְלוֹחֵם עִם הָעֵרֶב־רַב, וּמְגָרֵשׁ אֶת הַטֻּמְאָה וְהַמִּינוּת, הַכְּפִירוּת וְהָאֶפִּיקוֹרְסוּת מִשָּׁם, וְהוּא מְגַלֶּה אֶת מַלְכוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, אָז נִקְרָא אִישׁ מִלְחָמָה.

הַתּוֹרָה הַזֹּאת נֶאֱמְרָה בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה תקס״ה, עַל פָּסוּק (תְּהִלִּים פט, טז): **״אַשְׁרֵי הָעָם יוֹדְעֵי תְרוּעָה״, אַךְ לֹא זָכִינוּ לְקַבֵּל מִפִּתְיבַת יָדוֹ הַקְּדוֹשָׁה בֵּאוּר זֶה הַפָּסוּק עַל־פִּי הַתּוֹרָה הַנַּ״ל. גַּם קֹדֶם שֶׁאָמַר הַתּוֹרָה הַזֹּאת סִפֵּר אֵיזֶה זְמַן מִקֹּדֶם מַעֲשֶׂה נוֹרָאָה שֶׁרָאָה בְּמָקוֹם שֶׁרָאָה, בְּהָקִיץ אוֹ בַּחֲלוֹם, וְאָמַר, שֶׁהַתּוֹרָה ט׳ תִּקּוּנִין הַנַּ״ל הִיא פֵּרוּשׁ עַל הַמַּרְאֶה הַנּוֹרָאָה הַזֹּאת שֶׁסִּפֵּר. וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם עוֹד חָזוֹן לַמּוֹעֵד לְבָאֵר דְּבָרִים אֵלּוּ בְּמָקוֹם אַחֵר בְּעֶזְרַ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.**

(עַיֵּן אֶת כָּל הַסִּפּוּר בַּאֲרִיכוּת בְּסֵפֶר ״חַיֵּי־מוֹהַר״ן״, סִימָן פג).

[אַשְׁרֵי הָאָזֶן הַשּׁוֹמַעַת וּמְבִינָה אֶת רָזֵי וְסִתְרֵי נִסְתָּרוֹת שֶׁבְּתוֹרָה זוֹ, שֶׁהוּא עָמֹק עָמֹק מִי יִמְצָאֶנּוּ, וְלֹא שַׁיָּךְ לְהַגִּיד פֵּרוּשׁ עַל תּוֹרָה זוֹ, אֶלָּא הוֹצִיאָנוּ אֵילּוּ רְמָזִים לְחַזֵּק אֶת עַצְמֵנוּ כְּפִי יַד ה׳ הַטּוֹבָה עָלֵינוּ].

כ״א

פִּרְקָא רְבִיעָאָה דְּסִפְרָא דִּצְנִיעוּתָא

עַתִּיק טְמִיר וּסְתִים וְכוּ׳

בְּהַעֲלוֹתְךָ אֶת הַגְּרוֹת וְכוּ׳ — פֵּרֵשׁ רַשִׁ״י, שֶׁתְּהֵא שַׁלְהֶבֶת עוֹלָה מֵאֵלֶיהָ.

חֹגֶר כְּמִפַּתְּחַ״ (מְלָכִים־א׳ כ). **אֲבָל אַחַר־כָּךְ כְּשֶׁנּוֹצֵחַ, אָז נִקְרָא אִישׁ מִלְחָמָה:**

הַתּוֹרָה הַזֹּאת נֶאֱמְרָה בְּרֹאשׁ־הַשָּׁנָה עַל פָּסוּק (תְּהִלִּים פט) **״אַשְׁרֵי הָעָם יֹדְעֵי תְרוּעָה״, אַךְ לֹא זָכִינוּ לְקַבֵּל מִפִּתְיבַת יָדוֹ הַקְּדוֹשָׁה בֵּאוּר זֶה הַפָּסוּק עַל־פִּי הַתּוֹרָה הַנַּ״ל. גַּם קֹדֶם שֶׁאָמַר הַתּוֹרָה הַזֹּאת סִפֵּר אֵיזֶה זְמַן מִקֹּדֶם מַעֲשֶׂה נוֹרָאָה שֶׁרָאָה בְּמָקוֹם שֶׁרָאָה, בְּהָקִיץ אוֹ בַּחֲלוֹם, וְאָמַר שֶׁהַתּוֹרָה ט׳ תִּקּוּנִין הַנַּ״ל הִיא פֵּרוּשׁ עַל הַמַּרְאֶה הַנּוֹרָאָה הַזֹּאת שֶׁסִּפֵּר. וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם עוֹד חָזוֹן לַמּוֹעֵד לְבָאֵר דְּבָרִים אֵלּוּ בְּמָקוֹם אַחֵר בְּעֶזְרַ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.**

כא

פִּרְקָא רְבִיעָאָה דְּסִפְרָא דִּצְנִיעוּתָא

אִיתָא בְּסִפְרָא דִּצְנִיעוּתָא פִּרְקָא רְבִיעָאָה

(זֹהַר תְּרוּמָה קעו:): מוּבָא בְּסֵפֶר הַצְּנִיעוּת, הַיְנוּ בַּזֹּהַר פָּרָשַׁת תְּרוּמָה יֵשׁ חֵלֶק שֶׁנִּקְרָא ׳סֵפֶר הַצְּנִיעוּת׳, שֶׁבּוֹ נִתְגַּלֶּה רָזִין וְרָזֵי דְּרָזִין וְסִתְרֵי תּוֹרָה מְסוֹד עוֹלָם הַתִּקּוּן. [וְעַיֵּן בַּמֶּה שֶׁכָּתַבְנוּ לָעֵיל, תּוֹרָה ב׳, וְזֶה גַּם שַׁיָּךְ לְכָאן]. עַתִּיק טְמִיר וּסְתִים, עַתִּיק הוּא טָמִיר וְסָתִים נֶעֱלָם וְנִסְתָּר מֵעַיִן כֹּל. וְאֵין בָּזֶה שׁוּם הַשָּׂגָה, כִּי שָׁם הוּא בְּטוּל הַבְּחִירָה לְגַמְרֵי. זְעֵירָא דְּאַנְפִּין, אִתְגַּלְיָא וְלָא אִתְגַּלְיָא, הַזְעֵיר אַנְפִּין שֶׁהֵם עוֹלָמוֹת שֶׁלְּמַטָּה מֵהֶם, פַּעַם מִתְגַּלְיָא וּפַעַם מִתְכַּסְיָא, שֶׁשָּׁם הַבְּחִירָה.

בְּהַעֲלוֹתְךָ אֶת הַגְּרוֹת וְכוּ׳: פֵּרֵשׁ רַשִׁ״י, שֶׁתְּהֵא שַׁלְהֶבֶת עוֹלָה מֵאֵלֶיהָ.

א. [עַכְשָׁו יַלְבִּישׁ הַשָּׂגָתוֹ בְּמַאֲמַר הַסִּפְרָא דִּצְנִיעוּתָא, וְכֵן יַלְבִּישׁ אֶת כָּל הַשָּׂגָתוֹ בְּעִנְיַן שִׁבְעָה קְנֵי הַמְּנוֹרָה שֶׁהָיָה בְּבֵית־הַמִּקְדָּשׁ, וְשַׁיָּךְ גַּם אֵצֶל כָּל אָדָם]. כְּתִיב (תְּהִלִּים קלט, ה): ״אָחוֹר

וְקֶדֶם צַרְתָּנִי״; הַיְנוּ בְּעֵת הַבְּרִיאָה בָּרָא הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא אֶת הָעוֹלָם בִּשְׁנֵי אֲפָנִים: א. בְּחִינַת אָחוֹר, שֶׁיִּהְיֶה נֶעֱלָם וְנִסְתָּר אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּתוֹךְ הַטֶּבַע. ב. בְּחִינַת קֶדֶם, שֶׁיִּהְיֶה גָּלוּי בְּגִלּוּי נִפְלָא הַשְׂגָּחָתוֹ הַפְּרָטִית, אֵיךְ שֶׁהַכֹּל זֶה מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ. כִּי יֵשׁ שֶׁכָּל שֶׁאָדָם מַשִּׂיג אוֹתוֹ עַל־יְדֵי הַקְּדָמוֹת רַבּוֹת, שֶׁעוֹבְרִים עַל הָאָדָם הַרְבֵּה סְבוּבִים וּמַשְׁבְּרִים וְגַלִּים, עַד שֶׁזּוֹכֶה לְהַשִּׂיג אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ. וְהַשֶּׂכֶל הַזֶּה מְכֻנֶּה בְּשֵׁם ׳אָחוֹר׳, כִּי בַּהַתְחָלָה אָדָם חוֹשֵׁב שֶׁהַכֹּל טֶבַע, מִקְרֶה וּמַזָּל, שֶׁכָּל זֶה נִקְרָא בְּשֵׁם אֲחוֹרַיִם, שֶׁלֹּא רוֹאִים בְּפֵרוּשׁ אֶת הַשְׂגָּחָתוֹ הַפְּרָטִית מִפְּרָטֵי הַבְּרִיאָה. וְיֵשׁ שֶׁכָּל שֶׁבָּא לָאָדָם בִּלֹּא שׁוּם הַקְדָּמָה, אֶלָּא עַל־יְדֵי שֶׁפַע אֱלֹקִי, שֶׁנִּשְׁפָּע עָלָיו אוֹר נוֹרָא וְנִפְלָא מְאֹד מִלְּמַעְלָה, עַד שֶׁהוּא מַשִּׂיג שֶׁהַכֹּל זֶה אֱלֹקוּת וֶאֱלֹקוּת זֶה הַכֹּל, וְדָבָר גָּדוֹל וְדָבָר קָטָן לֹא נַעֲשֶׂה מֵעַצְמוֹ, אֶלָּא בְּהַשְׂגָּחַת הַמַּאֲצִיל הָעֶלְיוֹן, שֶׁהוּא הַשְׂגָּחָה פְּרָטִית. וְזֶה מְכֻנֶּה בְּשֵׁם ׳קֶדֶם׳, שֶׁהוּא נִקְרָא בְּשֵׁם פָּנִים; הַיְנוּ שֶׁתֵּכֶף־וּמִיָּד רוֹאִים אֶת פְּנֵי ה׳ בְּגִלּוּי רַב וְנִפְלָא מְאֹד. וְהִתְלַהֲבוּת הַלֵּב שֶׁמִּתְלַהֵב לִבּוֹ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, זֶה נוֹלָד מֵחֲמַת תְּנוּעַת הַשֶּׂכֶל, כְּפִי שֶׁשִּׂכְלוֹ שֶׁל הָאָדָם רָץ וְחוֹשֵׁב, כָּךְ מִתְחַמֵּם לְבָבוֹ. כִּי טֶבַע הַתְּנוּעוֹת שֶׁמּוֹלִיד חֹם, וְלָכֵן כְּמוֹ־כֵן וּלְפִי מְהִירוּת תְּנוּעוֹת הַשֶּׂכֶל, שֶׁהוֹלֵךְ בִּמְהִירוּת, כֵּן מוֹלִיד חֹם בַּלֵּב שֶׁל הָאָדָם. נִמְצָא, עַל־יְדֵי שֶׁפַע אֱלֹקִי, שֶׁיּוֹרֵד עַל הָאָדָם, וְהוּא תָּמִיד רַק חוֹשֵׁב מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, שֶׁכָּל זֶה הוּא שֶׁהַשֶּׂכֶל נִשְׁפָּע לָאָדָם בִּמְהִירוּת, בְּלִי שׁוּם לְבוּשִׁים, הַעֲלָמוֹת וְהַסְתָּרוֹת, הַיְנוּ שֶׁאֵין צָרִיךְ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּשׁוּם הַקְדָּמָה, כְּדֵי לְהַשִּׂיג אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, עַל־יְדֵי זֹאת הַמְּהִירוּת שֶׁלְּהֶבֶת הַלֵּב עוֹלָה תָּמִיד מֵאֵלֶיהָ, וּבוֹעֵר לִבּוֹ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, שֶׁכָּל זֶה הוּא גִּלּוּי אֱלֹקוּת, גִּלּוּי הַהַשְׂגָּחָה, שֶׁזּוֹכֶה לְהַשִּׂיג מִכָּל דָּבָר אֵיךְ שֶׁדָּבָר גָּדוֹל וְדָבָר קָטָן לֹא נַעֲשֶׂה מֵעַצְמוֹ אֶלָּא עַל־יְדֵי הַשְׂגָּחָתוֹ הַפְּרָטִית, שֶׁמַּשְׁגִּיחַ עַל כָּל פְּרָט וּפְרָט מִפְּרָטֵי הָעוֹלָם:

א כְּתִיב (תְּהִלִּים קלט): **״אָחוֹר וָקֶדֶם צַרְתָּנִי״. כִּי יֵשׁ שֶׁכָּל שֶׁאָדָם מַשִּׂיג אוֹתוֹ עַל־יְדֵי הַקְּדָמוֹת רַבּוֹת, וְהַשֶּׂכֶל הַזֶּה מְכֻנֶּה בְּשֵׁם ׳אָחוֹר׳; וְיֵשׁ שֶׁכֶּל שֶׁבָּא לְאָדָם בִּלֹּא שׁוּם הַקְדָּמָה, אֶלָּא עַל־יְדֵי שֶׁפַע אֱלֹקִי, וְזֶה מְכֻנֶּה בְּשֵׁם ׳קֶדֶם׳, בְּשֵׁם פָּנִים. וְהִתְלַהֲבוּת הַלֵּב נוֹלָד מֵחֲמַת תְּנוּעַת הַשֶּׂכֶל, כִּי טֶבַע הַתְּנוּעוֹת שֶׁמּוֹלִיד חֹם, וּלְפִי מְהִירוּת תְּנוּעוֹת הַשֶּׂכֶל, כֵּן מוֹלִיד חֹם בַּלֵּב. נִמְצָא עַל־יְדֵי שֶׁפַע אֱלֹקִי, שֶׁהַשֶּׂכֶל נִשְׁפָּע לָאָדָם בִּמְהִירוּת, שֶׁאֵין צָרִיךְ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּשׁוּם הַקְדָּמָה, עַל־יְדֵי זֹאת הַמְּהִירוּת שֶׁלְּהֶבֶת הַלֵּב עוֹלָה תָּמִיד מֵאֵלֶיהָ:**

**ב אֲבָל לְהַגִּיעַ לִבְחִינַת שֶׁפַע אֱלֹקִי הַנַּ״ל, אִי אֶפְשָׁר לָבוֹא לָזֶה, אֶלָּא שֶׁיְּקַדֵּשׁ אֶת פִּיו וְחָטְמוֹ וְעֵינָיו וְאָזְנָיו, וְהֵן הֵן מְאִירִין לוֹ שֶׁפַע אֱלֹקִי הַנַּ״ל. הַיְנוּ, שֶׁיִּשְׁמֹר הַתְּנוּעוֹת שֶׁמּוֹלִיד חֹם, וְלָכֵן כְּמוֹ־כֵן וּלְפִי מְהִירוּת תְּנוּעוֹת הַשֶּׂכֶל, שֶׁהוֹלֵךְ בִּמְהִירוּת, כֵּן מוֹלִיד חֹם בַּלֵּב שֶׁל הָאָדָם. נִמְצָא, עַל־יְדֵי שֶׁפַע אֱלֹקִי, שֶׁיּוֹרֵד עַל הָאָדָם, וְהוּא תָּמִיד רַק חוֹשֵׁב מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, שֶׁכָּל זֶה הוּא שֶׁהַשֶּׂכֶל נִשְׁפָּע לָאָדָם בִּמְהִירוּת, בְּלִי שׁוּם לְבוּשִׁים, הַעֲלָמוֹת וְהַסְתָּרוֹת, הַיְנוּ שֶׁאֵין צָרִיךְ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּשׁוּם הַקְדָּמָה, כְּדֵי לְהַשִּׂיג אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, עַל־יְדֵי זֹאת הַמְּהִירוּת שֶׁלְּהֶבֶת הַלֵּב עוֹלָה תָּמִיד מֵאֵלֶיהָ, וּבוֹעֵר לִבּוֹ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, שֶׁכָּל זֶה הוּא גִּלּוּי אֱלֹקוּת, גִּלּוּי הַהַשְׂגָּחָה, שֶׁזּוֹכֶה לְהַשִּׂיג מִכָּל דָּבָר אֵיךְ שֶׁדָּבָר גָּדוֹל וְדָבָר קָטָן לֹא נַעֲשֶׂה מֵעַצְמוֹ אֶלָּא עַל־יְדֵי הַשְׂגָּחָתוֹ הַפְּרָטִית, שֶׁמַּשְׁגִּיחַ עַל כָּל פְּרָט וּפְרָט מִפְּרָטֵי הָעוֹלָם:

ב. [עַכְשָׁו יְגַלֶּה, אֵיךְ זוֹכִים שֶׁיָּאִיר לוֹ הַשֶּׂכֶל, וְשֶׁיִּהְיֶה לוֹ תָּמִיד בְּחִינַת קֶדֶם, פָּנִים, שֶׁיַּשִּׂיג אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ תֵּכֶף־וּמִיָּד, בְּלִי שׁוּם הַקְדָּמוֹת]; **אֲבָל לְהַגִּיעַ לִבְחִינַת שֶׁפַע אֱלֹקִי הַנַּ״ל, שֶׁנִּשְׁפָּע אֵלָיו שֶׁפַע אֱלֹקוּת, שֶׁמַּרְגִּישׁ וּמֵבִין וּמִתְבּוֹנֵן בְּכָל דָּבָר, אֵיךְ שֶׁהַכֹּל זֶה אֱלֹקוּת וֶאֱלֹקוּת זֶה הַכֹּל, וְהַכֹּל מֻשְׂגָּח בְּהַשְׂגָּחָה פְּרָטִית, דָּבָר זֶה אִי אֶפְשָׁר לָבוֹא לָזֶה, אֶלָּא שֶׁיְּקַדֵּשׁ אֶת פִּיו וְחָטְמוֹ וְעֵינָיו וְאָזְנָיו, שֶׁהֵם כְּלֵי הַמֹּחִין, וְהֵן הֵן מְאִירִין לוֹ שֶׁפַע אֱלֹקִי הַנַּ״ל, שֶׁלֹּא יִצְטָרֵךְ לְהַקְדָּמוֹת**

רַבּוֹת, וְיַעֲבֹר הַעֲלָמוֹת וְהַסְתָּרוֹת, שֶׁהוּא בְּחִינַת אָחוֹר, אֶלָּא תֵּכֶף־וּמִיָּד יִזְכֶּה אֶל בְּחִינַת קֶדֶם, לְהַשִּׂיג אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ מִפָּרָטֵי הַבְּרִיאָה. וְזֶה אִי אֶפְשָׁר, אֶלָּא עַל־יְדֵי שֶׁיְּקַדֵּשׁ אֶת כְּלֵי הַמַּחְיִן שֶׁלּוֹ. פִּיו — הַיְנוּ שֶׁיִּשְׁמֹר אֶת עַצְמוֹ מִלְּהוֹצִיא שֶׁקֶר מִפִּיו, כִּי אֵין עוֹד דָּבָר הַמְרַחֵק אֶת הָאָדָם מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ כְּמוֹ הַשֶּׁקֶר; כִּי כְּשֶׁהָאָדָם מַרְגִּיל אֶת עַצְמוֹ לְדַבֵּר שֶׁקֶר, הוּא מְסַלֵּק שְׁכִינַת עֻזּוֹ יִתְבָּרַךְ מִמֶּנּוּ. כִּי חַכְמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים אָמְרוּ (שַׁבָּת נה.): חוֹתָמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא אֱמֶת. וְאָמְרוּ (פְּסִיקְתָּא רַבָּתִי), שֶׁהַכֹּל בָּרָא הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בְּעוֹלָמוֹ חוּץ מִמִּדַּת שֶׁקֶר שֶׁלֹּא בָּרָא, וּמִדַּת שָׁוְא שֶׁלֹּא פָּעַל, אֶלָּא הַבְּרִיּוֹת בָּדָה אוֹתָם מִלִּבָּם. וְלָכֵן הַדָּבָר הָרִאשׁוֹן אָדָם צָרִיךְ לִשְׁמֹר אֶת עַצְמוֹ מִלּוֹמַר שֶׁקֶר, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה מִתְרַחֵק מֵהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא. וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (שְׁמוֹת כג, ז): ״מִדְּבַר שֶׁקֶר תִּרְחָק״, עַל־יְדֵי שֶׁקֶר מִתְרַחֵק מֵהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא. וְאָמְרוּ (תִּקּוּנֵי־זֹהַר, תִּקּוּן סג): אֱמֶת בֵּיהּ בָּרָא עָלְמָא, וְעָלַיְהּ אִתְקְרֵי וְקַיְמָא כָּל עָלְמָא; כִּי הָעִקָּר לִשְׁמֹר עַל הַדִּבּוּר לֹא לְדַבֵּר שׁוּם דָּבָר שֶׁקֶר. חָטְמוֹ שֶׁהוּא הָאַף, הַיְנוּ וְיִהְיֶה לוֹ יִרְאַת שָׁמַיִם, שֶׁהוּא בְּחִינַת חֹטֶם (וּמֵבִיא רְאָיָה, שֶׁיִּרְאַת שָׁמַיִם תָּלוּי בְּחֹטֶם), **בִּבְחִינַת** (יְשַׁעְיָהוּ יא, ג): ״**וַהֲרִיחוֹ בְּיִרְאַת הֲוָיָה**״, וְעִקַּר שְׁלֵמוּת יִרְאַת שָׁמַיִם, שֶׁלֹּא יִהְיֶה בְּכַעַס, כִּי הַכַּעַס בָּא דֶּרֶךְ הָאַף, שֶׁזֶּה חֲרוֹן אַף, וּבוֹ בָּרֵגַע שֶׁהָאָדָם בְּכַעַס, הוּא מְאַבֵּד אֶת הַיִּרְאַת שָׁמַיִם שֶׁלּוֹ, כִּי חַכְמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים אָמְרוּ (נְדָרִים כב:): כָּל הַכּוֹעֵס אֲפִלּוּ שְׁכִינָה אֵינָהּ חֲשׁוּבָה כְּנֶגְדּוֹ. כִּי אִם הָיָה מַאֲמִין בֶּאֱמוּנָה אֲמִתִּית, שֶׁאֵין בִּלְעָדָיו יִתְבָּרַךְ כְּלָל, וְהַכֹּל לַכֹּל אֱלֹקוּת גָּמוּר הוּא, לֹא הָיָה כּוֹעֵס, וְעַל־כֵּן עַל־יְדֵי הַכַּעַס מְסַלֵּק אֶת הַשְׁכִינָה מִמֶּנּוּ, שֶׁהוּא הָאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה. וְכֵן אָמְרוּ (זֹהַר חָדָשׁ נח): ״לֹא יִהְיֶה בְּךָ אֵל זָר״, שֶׁלֹּא תִּהְיֶה נֹחַ לִכְעֹס; כִּי הַכַּעַס מְסַלֵּק אֶת הַיִּרְאַת שָׁמַיִם מֵהָאָדָם. כִּי מִי שֶׁשָּׂם אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא תָּמִיד לְנֶגֶד עֵינָיו, הוּא יִהְיֶה יָרֵא שָׁמַיִם גָּדוֹל, שֶׁמִּפַּחַד רַק מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וְלֹא יִהְיֶה בְּכַעַס עַל שׁוּם דָּבָר. אָזְנָיו — שֶׁיִּשְׁתֹּה אָזְנָיו תָּמִיד רַק אֶל דִּבּוּר חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל, חַכְמֵי הַתּוֹרָה הָאֱמִתִּיִּים, שֶׁכָּל זֶה בִּכְלַל שֶׁיִּהְיֶה לוֹ אֱמוּנַת חֲכָמִים, הַתָּלוּי בְּאָזְנַיִן, שֶׁזֶּה מַה שֶּׁאָנוּ מְצֻוִּין לִשְׁמֹעַ לְקוֹל חַכְמֵי הַתּוֹרָה, חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל, **בִּבְחִינַת** (מִשְׁלֵי כב, יז) **״שְׁמַע דִּבְרֵי חֲכָמִים״**; וּבָזֶה תְּלוּיָה אֱמוּנַת חֲכָמִים, כִּי כָּל הַתּוֹרָה תְּלוּיָה אַךְ וְרַק בֶּאֱמוּנַת חֲכָמִים שֶׁבְּכָל דּוֹר וָדוֹר, שֶׁזֶּה בִּכְלַל תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, שֶׁמְּקַבְּלִים מֵחַכְמֵי יִשְׂרָאֵל, חַכְמֵי הַתּוֹרָה. עֵינָיו — **וַיַּעֲצִים עֵינָיו מֵרְאוֹת בְּרַע**, כִּי הָעִקָּר הוּא קְדֻשַּׁת הָעֵינַיִם, כִּי כָּךְ אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (סַנְהֶדְרִין מה.): אֵין יֵצֶר הָרָע שׁוֹלֵט אֶלָּא בְּמַה שֶּׁעֵינָיו רוֹאוֹת. וְכָל הַצָּרוֹת שֶׁהָאָדָם סוֹבֵל, זֶה רַק שֶׁהוֹלֵךְ אַחַר עֵינָיו. וּכְמַאֲמָרָם זַ״ל (בַּמִּדְבַּר רַבָּה, פָּרָשָׁה י׳, סִימָן ו׳): מָה רָאָה הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא לִשְׁאֹל מִיִּשְׂרָאֵל הַלֵּב וְהָעֵינַיִם שֶׁיִּהְיוּ אַחֲרָיו? לְפִי שֶׁהָעֵבֵרָה תְּלוּיָה בָּהֶם, הָעֵינַיִם רוֹאוֹת אֶת הַזּוֹנָה, וְהַלֵּב מְהַרְהֵר אַחֲרֶיהָ; כִּי בָּרֵגַע שֶׁהָאָדָם מַפְקִיר אֶת עֵינָיו, הוּא בָּא לִידֵי טֻמְאָה, כִּי הָעַיִן רוֹאָה, וְהַלֵּב חוֹמֵד, וּכְלֵי הַמַּעֲשֶׂה גּוֹמְרִים. וְלָכֵן אִם אָדָם רוֹצֶה לִזְכּוֹת שֶׁיְּמַשֵּׁךְ עָלָיו שֶׁפַע אֱלֹקִי, שֶׁיִּהְיֶה תָּמִיד אֶצְלוֹ בְּחִינַת קֶדֶם, שֶׁיִּרְאֶה רַק הַשְׁגָּחָתוֹ הַפְּרָטִי פְּרָטִית, אֵיךְ שֶׁהוּא יִתְבָּרַךְ מַשְׁגִּיחַ עַל כָּל פְּרָט וּפְרָט מִפְּרָטֵי הָעוֹלָם, עָלָיו לְקַדֵּשׁ אֶת פִּיו, חָטְמוֹ וְאָזְנָיו וְעֵינָיו, כִּי הֵן הֵן הַמְעוֹרְרִין אֶת שֶׁפַע אֱלֹקֵי הַנַּ״ל

אֶת עַצְמוֹ מִלְּהוֹצִיא שֶׁקֶר מִפִּיו, וְיִהְיֶה לוֹ יִרְאַת שָׁמַיִם, שֶׁהוּא בְּחִינַת חֹטֶם, בִּבְחִינַת (יְשַׁעְיָהוּ יא): **״וַהֲרִיחוֹ בְּיִרְאַת ה׳״, וְיִהְיֶה לוֹ אֱמוּנַת חֲכָמִים, הַתָּלוּי בְּאָזְנַיִן, בִּבְחִינַת** (מִשְׁלֵי כב): **״שְׁמַע דִּבְרֵי חֲכָמִים״, וְיַעֲצִים עֵינָיו מֵרְאוֹת בְּרַע, כִּי הֵן הֵן הַמְעוֹרְרִין אֶת שֶׁפַע**

אֱלֹקֵי הַנַּ״ל לָבוֹא, כִּי הַפֶּה וְהַחֹטֶם וְהָעֵינַיִם וְהָאָזְנַיִם תְּלוּיִים בַּמֹּחַ, וְהֵן מְעוֹרְרִין אֶת הַמֹּחַ שֶׁיִּהְיֶה בְּבְחִינַת קֶדֶם, בְּבְחִינַת פָּנִים.

(עַכְשָׁו יָבִיא רְאָיָה לִדְבָרָיו מִפְּסוּקִים, אֲשֶׁר הַפֶּה, הַחֹטֶם, הָעֵינַיִם וְהָאָזְנַיִם תְּלוּיִים בַּמֹּחַ). וְזֶה בְּחִינַת (תְּהִלִּים קיט, קס): ״רֹאשׁ דְּבָרְךָ אֱמֶת״, זֶה בְּחִינַת מֹחַ הַנֶּאֱמַר אֵצֶל פֶּה; ׳רֹאשׁ׳ זֶה הַמֹּחַ, ׳דְּבָרְךָ׳ זֶה הַדִּבּוּר, ׳אֱמֶת׳ שֶׁיִּהְיֶה זָהִיר לְדַבֵּר רַק אֱמֶת. וְזֶה (שָׁם קיא, י): ״רֵאשִׁית חָכְמָה יִרְאַת הַוָּיָ״ה״, זֶה בְּחִינַת מֹחַ הַנֶּאֱמַר אֵצֶל חֹטֶם; ׳רֵאשִׁית חָכְמָה׳ זֶה הַמֹּחַ, ׳יִרְאַת הַוָּיָ״ה׳ זֶה הָרֵיחַ, שֶׁהוּא הַחֹטֶם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יְשַׁעְיָה יא, ג): ״וַהֲרִיחוֹ בְּיִרְאַת הַוָּיָ״ה״; וְזֶה בְּחִינַת (מִשְׁלֵי ט, ח) ״הוֹכַח לְחָכָם וְיֶאֱהָבֶךָּ״, זֶה בְּחִינַת מֹחַ הַנֶּאֱמַר אֵצֶל אָדְנִין; ׳חָכָם׳ זֶה הַמֹּחַ, ׳הוֹכַח׳ זֶה הֶחָכָם הַמּוֹכִיחַ אוֹתְךָ, שֶׁאַתָּה צָרִיךְ לִשְׁמֹעַ בְּקוֹלוֹ, בִּבְחִינַת ״שְׁמַע דִּבְרֵי חֲכָמִים״; הַיְנוּ ׳שְׁמַע׳ זֶה בָּאָזֶן, שֶׁעָלֶיךָ לִשְׁמֹעַ דִּבְרֵי חֲכָמִים, מַה שֶּׁמּוֹכִיחִים אוֹתְךָ. וְזֶה בְּחִינַת (בְּרֵאשִׁית ג, ז): ״וַתִּפָּקַחְנָה עֵינֵי שְׁנֵיהֶם״, זֶה בְּחִינַת מֹחַ הַנֶּאֱמַר אֵצֶל עֵינַיִן; וּפֵרֵשׁ רַשׁ״י לְעִנְיַן הַחָכְמָה דִּבֵּר הַכָּתוּב וְלֹא לְעִנְיַן רְאִיָּה מַמָּשׁ. וְהַחָכְמָה זֶה בַּמֹּחַ. נִמְצָא, שֶׁעֵינַיִם תְּלוּיוֹת בַּמֹּחַ. וְהֵן הֵן שִׁבְעַת הַנֵּרוֹת, כִּי פֶּה וּתְרֵין נְקָבָא חַטְמָא וּתְרֵין עֵינִין וּתְרֵין אָדְנִין, הֵם בְּחִינַת שִׁבְעַת הַנֵּרוֹת. נִמְצָא, שֶׁהַשִּׁבְעָה נֵרוֹת שֶׁל הַמְּנוֹרָה נִמְצָאִים אֵצֶל כָּל אָדָם, ׳וּמְנַרְתָּא דָּא רֵישָׁא׳ (עַיֵּן בְּהַקְדָּמַת הַתִּקּוּנִים יג:); הַיְנוּ עֶצֶם הַמֹּחַ שֶׁהוּא הָרֹאשׁ, זֶה כָּל הַמְּנוֹרָה, הַיְנוּ הַמֹּחַ הַמְקֻשָּׁר אֶל שִׁבְעָה קָנִים. וְזֶה סוֹד הַשֵּׁמֶן שֶׁבְּתוֹךְ הַקָּנִים, שֶׁזֶּה הַמֹּחַ, כִּי שֶׁמֶן מְרַמֵּז עַל הַחָכְמָה, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (מְנָחוֹת פה:) עַל הַפָּסוּק (שְׁמוּאֵל־ב׳ יד, ב): ״וַיִּשְׁלַח יוֹאָב תְּקוֹעָה וַיִּקַּח מִשָּׁם אִשָּׁה חֲכָמָה״, מַאי שְׁנָא תְּקוֹעָה? אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, מִתּוֹךְ שֶׁרְגִילִין בְּשֶׁמֶן זַיִת, חָכְמָה מְצוּיָה בָּהֶן. וְכֵן הוּא (זֹהַר בָּלָק קפז.) עַל הַפָּסוּק (קֹהֶלֶת ט, ח): ״וְשֶׁמֶן עַל רֹאשְׁךָ אַל יֶחְסָר״, דְּהָא נְהוֹרָא דִּבְרֵאשׁוֹ אִצְטָרִיךְ לְמָשְׁחָא וְכוּ׳. וּפְנֵי הַמְּנוֹרָה הַיְנוּ שֶׁפַע אֱלֹקֵי הַנַּ״ל, כְּדֵי שֶׁיּוּכָה לְשֶׁפַע אֱלֹקִי, שֶׁיָּאִיר לוֹ בְּחִינַת קֶדֶם, פָּנִים, שֶׁיֵּדַע שֶׁהַכֹּל מֻשְׁגָּח מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ בְּהַשְׁגָּחָה פְּרָטִית. וְדָבָר גָּדוֹל וְדָבָר קָטָן

לֹא נַעֲשֶׂה מֵעַצְמוֹ, אֶלָּא בְּהַשְׁגָּחַת הַמַּאֲצִיל הָעֶלְיוֹן, שֶׁזֶּה עִקַּר הַחָכְמָה שֶׁפַּע אֱלֹקִי, אֶל זֶה צְרִיכִים מֹחִין נְקִיִּים, וְהַמֹּחִין תְּלוּיִים בְּשִׁבְעָה נֵרוֹת, שֶׁהֵם הָעֵינַיִם, הָאָזְנַיִם, הַחֹטֶם וְהַפֶּה, כְּפִי שֶׁזּוֹכֶה לְקִדְּשָׁם וּלְטָהֲרָם, כֵּן זוֹכֶה לְשֶׁפַע אֱלֹקִי, שֶׁמַּרְגִּישׁ שֶׁהַכֹּל לַכֹּל אֱלֹקוּת גָּמוּר הוּא.

ג. וְשֶׁפַע אֱלֹקִי הַזֹּאת, שֶׁנִּשְׁפָּע עַל הָאָדָם אוֹר הָאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, עַד שֶׁיַּרְגִּישׁ שֶׁהַכֹּל הַשְׁגָּחָה פְּרָטִית, בְּחִינַת קֶדֶם פָּנִים, הַמַּדְרֵגָה הַזּוֹ הוּא בְּחִינַת סֹכָּה, שֶׁהוּא מְסֻכָּךְ עִם אוֹרוֹ יִתְבָּרַךְ כְּמוֹ סֹכָּה, שֶׁסִּכֵּךְ אֶת עַם יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר עִם עַנְנֵי כָּבוֹד; כִּי סֹכָּה הוּא בְּחִינַת שָׁפְכָה בְּרוּחַ־הַקֹּדֶשׁ [עַיֵּן מְגִלָּה יג.) שֶׁקָּרְאוּ אֶת מִשָּׁה סוֹכוֹ, שֶׁנַּעֲשָׂה לְיִשְׂרָאֵל כְּסֹכָּה. וְכֵן הוּא (וַיִּקְרָא רַבָּה, פָּרָשָׁה א׳, סִימָן ג׳), שֶׁדָּרְשׁוּ ׳אֲבִי סוֹכוֹ׳, שֶׁהָיָה אֲבִיהֶן שֶׁל נְבִיאִים שֶׁסּוֹכִים בְּרוּחַ־הַקֹּדֶשׁ. רַבִּי לֵוִי אָמַר לְשׁוֹן עֲרָבִי הוּא, בְּעַרְבִי קוֹרִין לְגָבְיָא סַכְיָא, הַיְנוּ שֶׁמְּמַהֶּה אֶת הַשֶּׁפַע אֱלֹקִי הַנִּשְׁפָּע עַל הָאָדָם הַמְקַדֵּשׁ אֶת הַשִּׁבְעָה נֵרוֹת, שֶׁהֵם שִׁבְעָה קְנֵי הַמְּנוֹרָה כְּמוֹ סֹכָּה, שֶׁהָיוּ עִם יִשְׂרָאֵל מְסֻבָּבִים בַּמִּדְבָּר עִם עַנְנֵי כָּבוֹד כְּמוֹ סֹכָּה, וְהִרְגִּישׁוּ רַק אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, כִּי הֵם הָיוּ דּוֹר דֵּעָה, וּמֹשֶׁה רַבֵּנוּ הֶחְדִּיר בְּעַם יִשְׂרָאֵל אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, עַד שֶׁכֻּלָּם יָדְעוּ וְהִכִּירוּ אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא. וְלָכֵן נִקְרָא אֲבִי סוֹכוֹ, שֶׁסָּכָה בְּרוּחַ־הַקֹּדֶשׁ, וְהִכְנִיס אֶת זֶה גַּם בְּעַם יִשְׂרָאֵל, שֶׁכֻּלָּם הִכִּירוּ אֶת אֲמִתּוּתוֹ יִתְבָּרַךְ; כִּי רוּחַ־הַקֹּדֶשׁ הוּא שֶׁפַע אֱלֹקִי שֶׁנִּשְׁפַּעַת עַל הָאָדָם הֶאָרָה עֲצוּמָה מִלְּמַעְלָה, שֶׁמֵּאִיר עָלָיו אוֹרוֹ יִתְבָּרַךְ בְּגִלּוּי רַב וְנִפְלָא מְאֹד, עַד שֶׁהוּא בָּטֵל וּמְבֻטָּל לְגַמְרֵי אֶל הָאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְהוּא בָּטֵל מִמְּצִיאוּת, שֶׁאָז נִשְׁפָּע עָלָיו שֵׂכֶל עֶלְיוֹן, רוּחַ דִּקְדֻשָּׁה שֶׁמְּסַכֵּךְ עָלָיו. וְסֻכָּה הַזֹּאת הִיא בָּא עַל־יְדֵי שִׁבְעָה עֲנָנִים; כִּי עַם יִשְׂרָאֵל הָיוּ מְסֻבָּבִים עִם שִׁבְעָה עַנְנֵי כָּבוֹד, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (מְכִילְתָּא בְּשַׁלַּח), וְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא פָּרַשׂ לָבָנָיו שִׁבְעָה עַנְנֵי כָּבוֹד, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים קה, לט): ״פָּרַשׂ עָנָן לְמָסָךְ, וְאֵשׁ לְהָאִיר לָיְלָה״, וְכֵן הוּא (תָּנָא דְּבֵי אֵלִיָּהוּ רַבָּה, פָּרָשָׁה יג, סִימָן ג׳): בְּשָׂכָר צִלּוֹ שֶׁל אַיָּלָן, שֶׁהוֹשִׁיב אַבְרָהָם אָבִינוּ אֶת מַלְאָכֵי שָׁרֵת, הֵקִיף לָהֶן הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא שִׁבְעָה עַנְנֵי כָּבוֹד לְיִשְׂרָאֵל אַרְבָּעִים שָׁנָה בַּמִּדְבָּר; הַיְנוּ בְּחִינַת שִׁבְעַת הַנֵּרוֹת כַּנַּ״ל; [רַבֵּנוּ זַ״ל מְקַשֵּׁר אֶת שִׁבְעַת הַנֵּרוֹת אֶל שִׁבְעָה עַנְנֵי כָּבוֹד, שֶׁהֵם בְּחִינַת סֹכָּה, שֶׁסִּכֵּךְ אֶת עַם יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר, וְהַסֻּכָּה הַזּוֹ הָיְתָה רוּחַ־הַקֹּדֶשׁ, רוּחַ הַבָּא מִן הַקֹּדֶשׁ, שֶׁהִרְגִּישׁוּ אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ]. **שֶׁעַל יָדָם הָאָדָם מַשִּׂיג פְּנֵי הַמְּנוֹרָה**, שֶׁהוּא הַשֶּׁמֶן שֶׁבְּתוֹךְ הַקָּנִים, שֶׁהֵם הַמֹּחִין, **הַיְנוּ סֹכָּה, הַיְנוּ שֶׁפַע אֱלֹקִי** [שֶׁזֶּה מְקֻשָּׁר אֶל זֶה, כְּפִי שֶׁהָאָדָם מְקַדֵּשׁ וּמְטַהֵר אֶת הַשִּׁבְעָה נֵרוֹת, שֶׁהֵם כְּנֶגֶד הַשִּׁבְעָה עַנְנֵי כָּבוֹד, שֶׁהֵם בְּחִינַת סֹכָּה, עַל־יְדֵי־זֶה נִשְׁפָּע עָלָיו אוֹר וְזִיו וְחִיּוּת וּדְבֵקוּת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, שֶׁמַּרְגִּישׁ רַק אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, שֶׁזֶּה רוּחַ הַבָּא מִן הַקֹּדֶשׁ]. **וְרוּחַ־הַקֹּדֶשׁ נִקְרָא עַל שֵׁם הַחָכְמָה, שֶׁהִיא רוּחַ חָכְמָה הַבָּא מִקֹּדֶשׁ כַּיָּדוּעַ** [עַיֵּן זֹהַר אַחֲרֵי סא.): מַאי קֹדֶשׁ שְׁלֵמוּתָא דְּאִקְרֵי חָכְמָה עִלָּאָה. וּמֵהַאי אֲתַר וּמִתַּמָּן נַפְקִין מַבּוּעִין וּנְחָלִין לְכָל עֵבֶר עַד דְּמָטוּ לְהַאי זֹאת וְהַאי זֹאת כַּד

ג וְשֶׁפַע אֱלֹקִי הַזֹּאת הוּא בְּחִינַת סֻכָּה, כִּי סֻכָּה הוּא בְּחִינַת שֶׁסָּכָה בְּרוּחַ־הַקֹּדֶשׁ, כִּי רוּחַ־הַקֹּדֶשׁ הוּא שֶׁפַע אֱלֹקִי. וְסֻכָּה הַזֹּאת הִיא בָּא עַל־יְדֵי שִׁבְעָה עֲנָנִים, הַיְנוּ בְּחִינַת שִׁבְעַת הַנֵּרוֹת כַּנַּ״ל, שֶׁעַל־יָדָם הָאָדָם מַשִּׂיג פְּנֵי הַמְּנוֹרָה, הַיְנוּ סֻכָּה, הַיְנוּ שֶׁפַע אֱלֹקִי. וְרוּחַ־הַקֹּדֶשׁ נִקְרָא עַל שֵׁם הַחָכְמָה, שֶׁהִיא רוּחַ חָכְמָה הַבָּא מִקֹּדֶשׁ כַּיָּדוּעַ.

מִתְבָּרְכָא אִקְרֵי קֹדֶשׁ, וְאִקְרֵי חָכְמָה וּקְרָאן לֵיהּ רוּחַ־הַקֹּדֶשׁ, כְּלוֹמַר רוּחַ מֵהַהוּא קֹדֶשׁ דִּלְעֵילָא, וְכַד נַפְקִין וּמִתְעָרִין מִנָּהּ רָזֵי אוֹרַיְיתָא כְּדֵין אִתְקְרֵי לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ וְכוּ', עַיֵּן שָׁם; וְזֶה סוֹד (בַּמִּדְבָּר יב, ח): ״פֶּה אֶל פֶּה אֲדַבֵּר בּוֹ״, שֶׁמֹּרֶב הִתְכַּלְלוּתוֹ וּדְבֵקוּתוֹ בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, עַל־יְדֵי־זֶה נִשְׁפָּע עָלָיו רָזֵי וְסִתְרֵי תּוֹרָה שֶׁיּוֹצֵא מִפִּיו, שֶׁזֶּה בְּעַצְמוֹ רוּחַ־הַקֹּדֶשׁ, רוּחַ מֵהַהוּא קֹדֶשׁ דִּלְעֵילָא]. וְזֶה שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (סֹטָה יא:): **מִנַּיִן שֶׁאֵין מְסַפְּכִין אֶלָּא בְּדָבָר שֶׁאֵין מְקַבֵּל טֻמְאָה, וּבְדָבָר שֶׁגְּדוּלוֹ מִן הָאָרֶץ? שֶׁנֶּאֱמַר** (בְּרֵאשִׁית ב, ו): ״וְאֵד יַעֲלֶה מִן הָאָרֶץ״, מָה אֵד הוּא דָּבָר שֶׁאֵין מְקַבֵּל טֻמְאָה, וְאֵין גְּדוּלוֹ אֶלָּא מִן הָאָרֶץ, אַף סֹטָה דָּבָר שֶׁאֵין מְקַבֵּל טֻמְאָה, וְגִדּוּלוֹ מִן הָאָרֶץ. וְאֵד הֵן הֵן אֵלּוּ הָעֲנָנִים הַנַּ״ל; כִּי הַסֹּטָה הָיָה מֵעַנְנֵי כָּבוֹד, וְהֵן בְּחִינַת קֹדֶשׁ, וּגְדֵלִין מִן הָאָרֶץ, כִּי צָרִיךְ הַמְקַבֵּל הַזֶּה לִהְיוֹת חָכָם, כִּי הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא הוּא חָכְמָה (דָּנִיֵּאל ב, כא): ״יָהֵב חָכְמְתָא לְחַכִּימִין״, בִּבְחִינַת (שְׁמוֹת לא, ו) ״וּבְלֵב כָּל חֲכַם לֵב נָתַתִּי חָכְמָה״ [(עַיֵּן בְּרָכוֹת נה:) זֶה לְשׁוֹן הַגְּמָרָא: אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, אֵין הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא נוֹתֵן חָכְמָה, אֶלָּא לְמִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ חָכְמָה, שֶׁנֶּאֱמַר (דָּנִיֵּאל ב, כא): ״יָהֵב חָכְמְתָא לְחַכִּימִין, וּמַנְדְּעָא לְיָדְעֵי בִינָה״. שְׁמַע רַב תַּחֲלִיפָא בַּר מַעֲרָבָא וְאָמְרָה קָמֵיהּ דְּרַבִּי אֲבָהוּ, אָמַר לֵיהּ אַתּוּן מֵהָתָם מַתְנִיתוּ לָהּ, אֲנַן מֵהָכָא מַתְנִינָן לַהּ דִּכְתִיב (שְׁמוֹת לא, ו): ״וּבְלֵב כָּל חֲכַם לֵב נָתַתִּי חָכְמָה״; הֵינוּ שֶׁמְּבִיא רְאָיָה, שֶׁעַנְנֵי כָּבוֹד הֵם גְּדוּלוֹ מִן הָאָרֶץ, כַּמּוּבָא (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פָּרָשָׁה יג, סִימָן יא): רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר אֵין עֲנָנִים אֶלָּא מִלְמַטָּה, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים קלה, ז): ״מַעֲלֶה נְשִׂאִים מִקְצֵה הָאָרֶץ״, וְהֵם אֵינָם מְקַבְּלִים טֻמְאָה, כִּי אֵין בָּהֶם מַמָּשׁוּת, וְלָכֵן כְּשֶׁהָאָדָם מְבַטֵּל אֶת עַצְמוֹ לְגַמְרֵי אֶל הָאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְנַעֲשֶׂה בְּעַצְמוֹ כְּלֹא כְלוּם, שֶׁזֶּה עִקַּר הַחָכְמָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (אִיּוֹב כח, יב): ״וְהַחָכְמָה מֵאַיִן תִּמָּצֵא״, עִקַּר הַחָכְמָה הוּא דַּיְקָא כְּשֶׁהָאָדָם מַחֲזִיק אֶת עַצְמוֹ לְאַיִן, שֶׁאָז דַּיְקָא נִשְׁפָּע עָלָיו רוּחַ־הַקֹּדֶשׁ, שֶׁפַּע אֱלֹקִי, שֶׁהוּא מְסֻכָּךְ עִם אוֹר אֱלֹקִי כְּמוֹ שֶׁהָיוּ עִם יִשְׂרָאֵל מְסֻכָּכִין בַּמִּדְבָּר עִם עַנְנֵי כָּבוֹד, וּלְכָל זֶה זוֹכִין עַל־יְדֵי קְדֻשַּׁת שְׁבִעַת הַנְּרוֹת, שֶׁהֵם בְּחִינַת שִׁבְעָה עֲנָנִים].

וְזֶה שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה: מִנַּיִן שֶׁאֵין מְסַפְּכִין אֶלָּא בְּדָבָר שֶׁאֵין מְקַבֵּל טֻמְאָה וּבְדָבָר שֶׁגְּדוּלוֹ מִן הָאָרֶץ? שֶׁנֶּאֱמַר: ״וְאֵד יַעֲלֶה מִן הָאָרֶץ״ מָה אֵד הוּא דָּבָר שֶׁאֵין מְקַבֵּל טֻמְאָה וְאֵין גְּדוּלוֹ אֶלָּא מִן הָאָרֶץ וְכוּ'. וְאֵד הֵן הֵן אֵלּוּ הָעֲנָנִים הַנַּ״ל, וְהֵן בְּחִינַת קֹדֶשׁ, וּגְדֵלִין מִן הָאָרֶץ, כִּי צָרִיךְ הַמְקַבֵּל הַזֶּה לִהְיוֹת חָכָם, כִּי הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא יָהֵב חָכְמְתָא לְחַכִּימִין, בִּבְחִינַת (שְׁמוֹת לא): **״וּבְלֵב כָּל חֲכַם לֵב נָתַתִּי חָכְמָה״.**

ד **וְסֹטָה הַנַּ״ל, הֵינוּ רוּחַ־הַקֹּדֶשׁ הַנַּ״ל, שֶׁפַע אֱלֹקִי הַנַּ״ל, הוּא בְּחִינַת מַקִּיפִין, שֶׁהַשֵּׂכֶל הַזֶּה הוּא גָּדוֹל עַד לְמֵאוֹד, עַד שֶׁאֵין הַמּחַ יָכוֹל לְסָבְלוֹ וְאֵין נִכְנָס בַּמּחַ, אֶלָּא הוּא מַקִּיף אֶת**

ד. (עַכְשָׁו יַסְבִּיר בִּפְרָטִיּוּת מַה הוּא עִנְיַן סֹטָה וְרוּחַ־הַקֹּדֶשׁ); **וְסֹטָה הַנַּ״ל, הֵינוּ רוּחַ־הַקֹּדֶשׁ הַנַּ״ל, שֶׁפַע אֱלֹקִי הַנַּ״ל, הוּא בְּחִינַת מַקִּיפִין, הֵינוּ שֶׁמַּקִּיף אֶת הַמּחַ, כִּי יֵשׁ הַשָּׂגָה גִּלּוּי אֱלֹקוּת בְּמַדְרֵגָה עֶלְיוֹנָה כָּל־כָּךְ, עַד שֶׁהַשֵּׂכֶל הַזֶּה הוּא גָּדוֹל עַד לְמֵאוֹד, עַד שֶׁאֵין הַמּחַ יָכוֹל לְסָבְלוֹ, וְאֵין נִכְנָס בַּמּחַ, אֶלָּא הוּא מַקִּיף אֶת**

הָרֹאשׁ; כִּי מֵרֹב עֹמֶק הַמֻּשָּׂג וְקֹצֶר הַמַּשִּׂיג לֹא נִכְנָס בְּתוֹךְ שִׂכְלוֹ, אֶלָּא מַקִּיף אֶת הַמּחַ, כְּמוֹ שֶׁאָנוּ רוֹאִים בַּמָּה חָכְמוֹת עֲמֻקוֹת, שֶׁאֵין יְכֹלֶת בְּמּחַ הָאֱנוֹשִׁי לְהָבִין עַל בֻּרְיוֹ, כְּמוֹ בַּמָּה וְכַמָּה מְבוּכוֹת שֶׁאָנוּ נְבוּכִים בָּהֶם, כְּמוֹ הַיְדִיעָה וְהַבְּחִירָה, שֶׁהֵם שְׁנֵי הַפָּכִים בְּנוֹשֵׂא אֶחָד, כִּי הַיְדִיעָה הִיא שֶׁהָאָדָם צָרִיךְ לָדַעַת, שֶׁהַכֹּל לַכֹּל אֱלֹקוּת גָּמוּר הוּא, וְדָבָר גָּדוֹל וְדָבָר קָטָן לֹא נַעֲשֶׂה מֵעַצְמוֹ אֶלָּא בְּהַשְׁגָּחַת הַמַּאֲצִיל הָעֶלְיוֹן, וְכָל דָּבָר שֶׁרַק קוֹרֶה בְּזֶה הָעוֹלָם וְכֵן בְּכָל הָעוֹלָמוֹת, הַכֹּל מֻשְׁגָּח רַק מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וְזוֹהִי הַיְדִיעָה שֶׁהִיא בְּוַדָּאוּת שֶׁהַכֹּל מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ. וּלְהֶפֶךְ — הַבְּחִירָה הִיא שֶׁמָּסְרוּ בִּידֵי הָאָדָם לְהִתְנַהֵג כִּרְצוֹנוֹ, אִם לֵילֵךְ אוֹ לֹא לֵילֵךְ, אִם לַעֲשׂוֹת אוֹ לֹא לַעֲשׂוֹת, אִם לְהַצְלִיחַ אוֹ לְהַכָּשֵׁל וְכַדּוֹמֶה בְּאֵין סְפֹר דְּבָרִים. וְהֵם שְׁנֵי הַפָּכִים בְּנוֹשֵׂא אֶחָד. וְדָבָר זֶה אִי אֶפְשָׁר לְהָבִין, אוֹ שֶׁאַתָּה אוֹמֵר שֶׁיֵּשׁ יְדִיעָה, אוֹ שֶׁאַתָּה אוֹמֵר שֶׁיֵּשׁ בְּחִירָה. וְדָבָר זֶה כָּךְ־כָּךְ עָמֹק, עַד שֶׁאֵין מּחַ שֶׁל אֱנוֹשִׁי יָכוֹל לְהָבִין אֶת הַיְדִיעָה הַזֹּאת, אֵיךְ יָכוֹל לִהְיוֹת שְׁנֵי הַפָּכִים בְּנוֹשֵׂא אֶחָד, וְהַשֵּׂכֶל הַזֶּה הוּא בְּחִינַת מַקִּיף, הַיְנוּ שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהָכָנֵס בַּמּחַ הָאֱנוֹשִׁי, כִּי הֵם שְׁנֵי הַפָּכִים. וְדָבָר כָּזֶה אִי אֶפְשָׁר לְהַסְבִּיר בְּשֵׂכֶל אֱנוֹשִׁי. וְלָכֵן דָּבָר כָּזֶה אֵין נִכְנָס בִּפְנִימִיּוּת הַמּחַ, כִּי אִם מַקִּיף אוֹתוֹ מִבַּחוּץ, כִּי כָּל דָּבָר שֶׁלֹּא יְכוֹלִים לְהָבִין, זֶה נִשְׁאָר בַּחוּץ, וְהַשֵּׂכֶל הַפְּנִימִי זֶה דָּבָר שֶׁהָאָדָם כֵּן יָכוֹל לְהַשִּׂיג, וְכֵן נִכְנָס בִּפְנִימִיּוּת מֹחוֹ, וְדָבָר זֶה מְקַבֵּל חִיּוּתוֹ מֵהַמַּקִּיף הַזֶּה; הַיְנוּ דָּבָר שֶׁהוּא כְּבָר מַשִּׂיג וּמֵבִין, זֶה נִקְרָא שֵׂכֶל פְּנִימִי, שֶׁנִּכְנָס בְּתוֹךְ שִׂכְלוֹ וּמֹחוֹ, וְשֵׂכֶל הַמַּקִּיף זֶה נִקְרָא שֵׂכֶל, שֶׁעַדַיִן לֹא נִכְנָס בַּהֲבָנָתוֹ, אֶלָּא מַקִּיף אֶת מֹחוֹ וְאֵינוֹ מֵבִין. וְהַשֵּׂכֶל הַפְּנִימִי מְקַבֵּל חִיּוּת מֵהַשֵּׂכֶל הַמַּקִּיף. וְדַע, שֶׁזֶּה עִקַּר כֹּחַ הַבְּחִירָה, כָּל זְמַן שֶׁהַשֵּׂכֶל אֵין כָּל־כָּךְ גָּדוֹל לְהָבִין הַיְדִיעָה וְהַבְּחִירָה, אֲזַי כֹּחַ הַבְּחִירָה עַל מְקוֹמוֹ, כִּי יֵשׁ בְּיָדוֹ כֹּחַ לִבְחֹר הַחַיִּים אוֹ הַפּוּכוֹ; הַיְנוּ כָּל זְמַן שֶׁאֵין אָדָם דָּבוּק לְגַמְרֵי בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְהוּא בָּטֵל וּמְבֻטָּל אֶל עֶצֶם עַצְמִיּוּת חִיּוּת אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּבִטּוּל כָּל הַרְגָּשׁוֹתָיו, וְיוֹדֵעַ וְעַד שֶׁהַכֹּל רַק מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, עֲדַיִן הַבְּחִירָה עַל מְקוֹמוֹ עוֹמֶד, כִּי מֵאַחַר שֶׁאֵינוֹ בָּטֵל וּמְבֻטָּל אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, אֲזַי נִדְמֶה לוֹ כְּאִלּוּ הַכֹּל תָּלוּי בְּיָדוֹ, וְהוּא בּוֹחֵר אוֹ בַּחַיִּים — אוֹ בַּמָּוֶת, אוֹ בָּרָע — אוֹ בַּטּוֹב, אֲבָל כְּשֶׁיִּכָּנֵס הַמַּקִּיף הַזֶּה שֶׁהַכֹּל לַכֹּל אֱלֹקוּת גָּמוּר הוּא, וְאֵין בִּלְעָדָיו יִתְבָּרַךְ כְּלָל, וְדוֹמֶם, צוֹמֵחַ, חַי, מְדַבֵּר, הֵם כִּסּוּי לֶאֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי אֵין בִּלְעָדָיו יִתְבָּרַךְ כְּלָל, שֶׁאָז הַמַּקִּיף הַזֶּה נִכְנָס לִפְנִים, לִפְנִימִיּוּת מֹחוֹ, שֶׁמֵּבִין שֶׁאֵין בִּלְעָדָיו יִתְבָּרַךְ כְּלָל, וְדָבָר גָּדוֹל וְדָבָר קָטָן לֹא נַעֲשֶׂה מֵעַצְמוֹ, אֶלָּא בְּהַשְׁגָּחַת הַמַּאֲצִיל הָעֶלְיוֹן, וְאָז יִתְגַּדֵּל הַשֵּׂכֶל הָאֱנוֹשִׁי,

הָרֹאשׁ. כְּמוֹ שֶׁאָנוּ רוֹאִים בַּמָּה חָכְמוֹת עֲמֻקוֹת, שֶׁאֵין יְכֹלֶת בַּמּחַ הָאֱנוֹשִׁי לְהָבִין עַל בֻּרְיוֹ, כְּמוֹ כַּמָּה וְכַמָּה מְבוּכוֹת שֶׁאָנוּ נְבוּכִים בָּהֶם, כְּמוֹ הַיְדִיעָה וְהַבְּחִירָה, שֶׁאֵין מּחַ שֶׁל אֱנוֹשִׁי יָכוֹל לְהָבִין אֶת הַיְדִיעָה וְהַבְּחִירָה, כְּמוֹ הַיְדִיעָה הַזֹּאת, וְהַשֵּׂכֶל הַזֶּה הוּא בְּחִינַת מַקִּיף, שֶׁאֵין נִכְנָס בִּפְנִימִיּוּת הַמּחַ כִּי אִם מַקִּיף אוֹתוֹ מִבַּחוּץ, וְהַשֵּׂכֶל הַפְּנִימִי מְקַבֵּל חִיּוּתוֹ מֵהַמַּקִּיף הַזֶּה.

וְדַע, שֶׁזֶּה עִקַּר כֹּחַ הַבְּחִירָה, כָּל־זְמַן שֶׁהַשֵּׂכֶל אֵין כָּל כָּךְ גָּדוֹל לְהָבִין הַיְדִיעָה וְהַבְּחִירָה, אֲזַי כֹּחַ הַבְּחִירָה עַל מְקוֹמוֹ, כִּי יֵשׁ בְּיָדוֹ כֹּחַ לִבְחֹר הַחַיִּים אוֹ הַפּוּכוֹ; אֲבָל כְּשֶׁיִּכָּנֵס הַמַּקִּיף הַזֶּה לִפְנִים, וְאָז יִתְגַּדֵּל הַשֵּׂכֶל הָאֱנוֹשִׁי

וְיִתְגַּלֶּה לָאֱנוֹשִׁי הַיְדִיעָה וְהַבְּחִירָה, הַיְנוּ שֶׁיֵּדַע מַה זּוֹ יְדִיעָה וּמַה זּוֹ בְּחִירָה, כִּי בֶּאֱמֶת אִם אָדָם זוֹכֶה וּמְזַכֵּךְ אֶת עַצְמוֹ לְגַמְרֵי, וּבִפְרָט אֶת הַשִּׁבְעָה גְּרוֹת, עַל־יְדֵי־זֶה הוּא מַכְנִיס אֶת הַמַּקִּיף, שֶׁהוּא גִּלּוּי אֱלֹקוּת בְּתוֹךְ הַפְּנִימִי, שֶׁזֶּה בְּעַצְמוֹ חִבּוּר בֵּין הַיְדִיעָה לַבְּחִירָה, וְאָז יִתְבַּטֵּל הַבְּחִירָה לְגַמְרֵי, כִּי אָז עַל־יְדֵי גְּדוּלּוֹ שֶׁל הַשֵּׂכֶל יֵצֵא מִגְּדֶר הָאֱנוֹשִׁי וְיַעֲלֶה לְגֶדֶר מַלְאָךְ, וְאָז יִתְבַּטֵּל הַבְּחִירָה; וְזֶה עֵקֶר כֹּחַ הַבְּחִירָה, זֶה שֶׁאֵין יוֹדֵעַ הַשֵּׂכֶל שֶׁל הַיְדִיעָה וְהַבְּחִירָה.

וְזֶה שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (בְּרָכוֹת יז), **שֶׁלְּעָתִיד צַדִּיקִים יוֹשְׁבִים וַעֲטָרוֹתֵיהֶם בְּרָאשֵׁיהֶם — ׳עַל רָאשֵׁיהֶם׳ הֲצָרַךְ לוֹמַר, כִּי לֶעָתִיד יִתְבַּטֵּל הַבְּחִירָה. וְזֶה: צַדִּיקִים יוֹשְׁבִים, שֶׁהַיְשִׁיבָה הוּא מוֹרֶה עַל הֶעְדֵּר הַבְּחִירָה, כְּמוֹ: ״יוֹשֵׁב בַּשָּׁמַיִם״** (תְּהִלִּים ב), **שֶׁהוּא מוֹרֶה עַל הֶעְדֵּר הַהִשְׁתַּנּוּת, כִּי הַתְּנוּעָה מוֹרֶה עַל הִשְׁתַּנּוּת מֵרָצוֹן אֶל רָצוֹן, וְהַיְשִׁיבָה מוֹרֶה עַל הֶעְדֵּר הַהִשְׁתַּנּוּת, הַיְנוּ בְּטוּל הַבְּחִירָה. וְזֶה (עַכְשָׁו יַלְבִּישׁ אֶת הַשָּׁגָתוֹ בְּמַאֲמַר חַז״ל): וְזֶה שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה** (בְּרָכוֹת יז.), **שֶׁלְּעָתִיד צַדִּיקִים יוֹשְׁבִים וַעֲטָרוֹתֵיהֶם בְּרָאשֵׁיהֶם.** [זֶה לְשׁוֹן הַגְּמָרָא: מַרְגְּלָא בְּפוּמֵיהּ דְּרַב לֹא כָּעוֹלָם הַזֶּה הָעוֹלָם הַבָּא, הָעוֹלָם הַבָּא אֵין בּוֹ לֹא אֲכִילָה וְלֹא שְׁתִיָּה, וְלֹא פְּרִיָּה וּרְבִיָּה, וְלֹא מַשָּׂא וּמַתָּן, וְלֹא קִנְאָה וְלֹא שִׂנְאָה וְלֹא תַּחֲרוּת, אֶלָּא צַדִּיקִים יוֹשְׁבִין, וַעֲטָרוֹתֵיהֶם בְּרָאשֵׁיהֶם, וְנֶהֱנִים מִזִּיו הַשְּׁכִינָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת כד, יא): ״וַיֶּחֱזוּ אֶת הָאֱלֹהִים וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ״], וּמְדַיֵּק רַבֵּנוּ זַ״ל: ׳עַל רָאשֵׁיהֶם׳ הֲצָרַךְ לוֹמַר, כִּי כֶּתֶר מַלְבִּישִׁים עַל הָרֹאשׁ וְלֹא בְּתוֹךְ הָרֹאשׁ, אֶלָּא לָכֵן נֶאֱמַר ״בְּרָאשֵׁיהֶם״, כִּי לֶעָתִיד יִתְבַּטֵּל הַבְּחִירָה, וְזֶה: צַדִּיקִים יוֹשְׁבִים, שֶׁהוּא סוֹד הַמְּנוּחָה וְהַנַּחֲלָה, שֶׁהַיְשִׁיבָה הוּא מוֹרֶה עַל הֶעְדֵּר הַבְּחִירָה, כְּמוֹ: ״יוֹשֵׁב בַּשָּׁמַיִם״** (תְּהִלִּים ב, ד), **שֶׁהוּא מוֹרֶה עַל הֶעְדֵּר הַהִשְׁתַּנּוּת, כִּי הַתְּנוּעָה מוֹרֶה עַל הִשְׁתַּנּוּת מֵרָצוֹן אֶל רָצוֹן, וְהַיְשִׁיבָה מוֹרֶה עַל הֶעְדֵּר הִשְׁתַּנּוּת, הַיְנוּ בְּטוּל הַבְּחִירָה; כִּי יְשִׁיבָה מְרַמֶּזֶת עַל הַשְׁלֵמוּת, שֶׁהָאָדָם כְּבָר יוֹשֵׁב עַל מְקוֹמוֹ, עַל הַמְּנוּחָה וְעַל הַנַּחֲלָה, וְלֹא יָכוֹל לְהִשְׁתַּנּוֹת, שֶׁזֶּה בְּטוּל הַבְּחִירָה, כִּי לְהֶפֶךְ כְּשֶׁהָאָדָם מִתְנוֹעֵעַ וְהוֹלֵךְ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, זֶה הֶפֶךְ הַמְּנוּחָה וְהַנַּחֲלָה. וְלָכֵן כְּשֶׁהָאָדָם זוֹכֶה לְהִכָּלֵל בָּאֵין סוֹף שֶׁהַכֹּל מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ.

בָּרוּךְ הוּא, שֶׁזּוֹ מַדְרֵגַת הַצַּדִּיקִים שֶׁנֶּהֱנִים מִזִּיו הַשְׁכִינָה, וְעַל־כֵּן עֲלֵיהֶם אָמְרוּ, צַדִּיקִים יוֹשְׁבִים בְּמָקוֹם אֶחָד, וּמִתְעַנְּגִים מִזִּיו הַשְׁכִינָה. וְכָל זֶה בָּא לָהֶם, כִּי זָכוּ אֲשֶׁר וְעַטְרוֹתֵיהֶם, הֵינוּ הַמַּקִּיפִים, כְּמוֹ (שְׁמוּאֵל א׳ כג, כו): ״שָׁאוּל וַאֲנָשָׁיו עֹטְרִים אֶל דָּוִד״; שֶׁפֵּרוּשׁוֹ שֶׁשָּׁאוּל סִבֵּב אֶת דָּוִד לְתָפְסוֹ, נִמְצָא, שֶׁעֲטָרָה הוּא לְשׁוֹן מַקִּיפִים. בְּרָאשֵׁיהֶם, וְלֹא עַל רָאשֵׁיהֶם; הֵינוּ הַמַּקִּיפִים יְכָנְסוּ בְּתוֹךְ הַמֹּחִין לִפְנִים, שֶׁזֶּה שֶׁמַּכְנִיסִים אֶת הַיְדִיעָה בְּתוֹךְ הַבְּחִירָה, עַד שֶׁנִּתְבַּטֵּל הַבְּחִירָה לְגַמְרֵי, כִּי מִתְגַּלֶּה לָאָדָם, אֲשֶׁר בְּכָל תְּנוּעָה וּתְנוּעָה שָׁם אֲלוּפוֹ שֶׁל עוֹלָם, וְאֵין בִּלְעָדָיו יִתְבָּרַךְ כְּלָל, וְאָז יְכָנְסוּ כָּל הַשִּׂכְלִיּוֹת, שֶׁלֹּא הָיָה יָכוֹל לְהָבִין אוֹתָם קֹדֶם, כִּי לִפְנֵי שֶׁהָאָדָם מְטַהֵר וּמְקַדֵּשׁ אֶת הַשִּׁבְעָה גְּרוֹת, אֵין לוֹ כֵּלִים לְהַשִּׂיג שַׂלְהֶבֶת הָאוֹר הָעוֹלֶה מֵעַצְמוֹ, שֶׁזֶּה גִּלּוּי אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, ׳אֵשׁ אוֹכְלָה אֵשׁ׳, וְתֵכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁהָאָדָם זוֹכֶה לְטַהֵר וּלְקַדֵּשׁ אֶת הַשִּׁבְעָה גְּרוֹת שֶׁלּוֹ, שֶׁהֵם בְּחִינַת סֵכָּה, בְּחִינַת פָּנִים, עַנְנֵי כָּבוֹד הַמְסַכְּכִים אֶת הָאָדָם, עַל־יְדֵי־זֶה הָאוֹרוֹת יְכָנְסוּ לִפְנִים בְּתוֹךְ הַמֹּחִין, וְיֵדַע וְיַשִּׂיג אוֹתָם, וְאָז יֵצֵא מִגֶּדֶר אֱנוֹשִׁי, כִּי מוֹרִיד מִמֶּנּוּ אֶת גּוּפוֹ הַגַּשְׁמִי וְהַחֻמְרִי, שֶׁזּוֹהִי בְּעַצְמָהּ הַבְּחִירָה, כִּי הַגּוּף מַעֲלִים וּמַסְתִּיר אֶת הַנְּשָׁמָה, וְעַל־יְדֵי־זֶה יַעֲלֶה לְגֶדֶר מַלְאָךְ, וְיִתְבַּטֵּל הַבְּחִירָה לְגַמְרֵי. וְכָל זֶה יְכוֹלִים לִזְכּוֹת עַל־יְדֵי שֶׁהָאָדָם מְקַדֵּשׁ אֶת הַשִּׁבְעָה גְּרוֹת, שֶׁהֵם שִׁבְעָה עֲנָנִים, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשֶׂה מְסַכָּךְ עִם אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וּמַכְנִיס אֶת הַמַּקִּיף לְתוֹךְ הַפְּנִימִיּוּת, וְזוֹכֶה לְהִתְבַּטֵּל לְגַמְרֵי אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, עַד שֶׁגַּם הַגַּשְׁמִי נַעֲשֶׂה רוּחָנִי, וְנִתְעַלֶּה לְגֶדֶר מַלְאָךְ:

מֵחֲמַת וְעַטְרוֹתֵיהֶם, הֵינוּ הַמַּקִּיפִים, כְּמוֹ (שְׁמוּאֵל־א׳ כג): **״שָׁאוּל וַאֲנָשָׁיו עֹטְרִים אֶל דָּוִד״, בְּרָאשֵׁיהֶם, וְלֹא עַל רָאשֵׁיהֶם; הֵינוּ הַמַּקִּיפִים יִכָּנְסוּ בְּתוֹךְ הַמֹּחִין לִפְנִים, וְאָז יִכָּנְסוּ כָּל הַשִּׂכְלִיּוֹת שֶׁלֹּא הָיָה יָכוֹל לְהָבִין אוֹתָם יִכָּנְסוּ לִפְנִים בְּתוֹךְ הַמֹּחִין, וְיֵדַע וְיַשִּׂיג אוֹתָם, וְאָז יֵצֵא מִגֶּדֶר אֱנוֹשִׁי וְיַעֲלֶה לְגֶדֶר מַלְאָךְ, וְיִתְבַּטֵּל הַבְּחִירָה:**

ה וְזֶה בְּחִינַת קְדוּשִׁין, בְּחִינַת חֻפָּה, כִּי שֶׁפַע אֱלֹקֵי הַנַּ״ל הוּא בְּחִינַת קֹדֶשׁ, בְּחִינַת חֻפָּה, מַקִּיפִין. וְזֶה שֶׁאָמְרוּ

ה. (עַכְשָׁו יַלְבִּישׁ אֶת הַשָּׂגָתוֹ בְּסוֹד קְדוּשִׁין וְשִׁבְעַת יְמֵי הַמִּשְׁתֶּה. וְכֵן לְהֵפֶךְ הִסְתַּלְקוּת וְשִׁבְעַת יְמֵי אֲבֵלוּת). וְזֶה בְּחִינַת קְדוּשִׁין, הֵינוּ כְּשֶׁהָאָדָם מְקַדֵּשׁ אֶת הָאִשָּׁה פּוֹרְסִים עֲלֵיהֶם סוּדָר, שֶׁזֶּה בְּחִינַת חֻפָּה, הֵינוּ זֶה נִקְרָא חֻפָּה, שֶׁחוֹפָּה עֲלֵיהֶם. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים יט, ו): ״וְהוּא כְּחָתָן יֹצֵא מֵחֻפָּתוֹ״. וּכְתִיב (יוֹאֵל ב, טז) ״וְכַלָּה מֵחֻפָּתָהּ״, כִּי אָז כְּשֶׁמִּתְיַחֲדִים יַחַד, וְהֵם תַּחַת חֻפָּה, עַל־יְדֵי־זֶה הֶחָתָן מְקַדֵּשׁ אֶת הַכַּלָּה, וְזֶה הַשְׁפָּעַת שֶׁפַע אֱלֹקִי, כִּי שֶׁפַע אֱלֹקֵי הַנַּ״ל הוּא בְּחִינַת קֹדֶשׁ, כִּי עִקַּר קְדֻשַּׁת הָאָדָם, הוּא כְּשֶׁמְּקַדֵּשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ, כִּי קֹדֶם הוּא פְּלַג גּוּף, וְאֵין בּוֹ שְׁלֵמוּת, כַּמּוּבָא (זֹהַר וַיִּקְרָא ז׃): זַוּוּגָא דְּדָכַר וְנוּקְבָא אִקְרֵי אֶחָד, בַּאֲתַר דְּנוּקְבָא שַׁרְיָא אֶחָד אִקְרֵי, מַאי טַעֲמָא? בְּגִין דְּדָכַר בְּלָא נוּקְבָא פְּלַג גּוּפָא אִקְרֵי, וּפְלַג לָאו הוּא חַד, וְכַד מִתְחַבְּרָן כַּחֲדָא תְּרֵי פַּלְגֵי אִתְעֲבִידוּ חַד גּוּפָא וּכְדֵין אִקְרֵי אֶחָד. אֲבָל תֵּכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁמְּקַדֵּשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ נַעֲשֶׂה אָדָם הַשָּׁלֵם, וְנִשְׁפַּע עָלָיו שֶׁפַע אֱלֹקִי, כִּי (סוֹטָה יז.): אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ זָכוּ — שְׁכִינָה בֵּינֵיהֶם; וְזֶה בְּחִינַת חֻפָּה, הֵינוּ מַקִּיפִין, כִּי בְּעֵת הַחֻפָּה נִשְׁפַּע עָלָיו שֶׁפַע אֱלֹקִי, שֶׁזֶּה הַשְׁרָאַת הַשְׁכִינָה, שֶׁאָז ׳זָכוּ שְׁכִינָה שְׁרוּיָה בֵּינֵיהֶם׳, וְזֶה

שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (בָּבָא בַּתְרָא עה.): כָּל צַדִּיק וְצַדִּיק נִכְוֶה מֵחֲפָתּוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ; מַה הַלָּשׁוֹן חֲפָתּוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ? אֶלָּא כָּל צַדִּיק וְצַדִּיק עוֹבֵד אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא לְפִי מַדְרֵגָתוֹ וְהַשָּׂגָתוֹ, כִּי אֵין שְׁנֵי צַדִּיקִים דּוֹמִים זֶה לָזֶה, כִּי מַקִּיף שֶׁל זֶה גָּדוֹל מִמַּקִּיף שֶׁל זֶה, כִּי כָּל אֶחָד כְּפִי יְגִיעָתוֹ וְטִרְחָתוֹ זוֹכֶה לְמַקִּיפִים אֲחֵרִים, כִּי זוֹכֶה לְהַשָּׂגוֹת אֱלֹקוּת שֶׁלֹּא נִכְנָס בְּמֹחַ, שֶׁזֶּה בְּחִינַת מַקִּיף, וְהַשֵּׂכֶל שֶׁהוּא מַקִּיף לָזֶה הוּא פְּנִימִי לָזֶה; כִּי אֵין צַדִּיק דּוֹמֶה לַחֲבֵרוֹ. וּכְעֵין שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בָּבָא מְצִיעָא פג:): אֵין לְךָ כָּל צַדִּיק וְצַדִּיק שֶׁאֵין לוֹ מָדוֹר לְפִי כְּבוֹדוֹ; וְאָמְרוּ (וַיִּקְרָא רַבָּה, פָּרָשָׁה יח, סִימָן א׳): כָּל צַדִּיק וְצַדִּיק יֵשׁ לוֹ עוֹלָם בִּפְנֵי עַצְמוֹ; כִּי כָּל אֶחָד כְּפִי יְגִיעָתוֹ וְטִרְחָתוֹ וּמְסִירוּת נַפְשׁוֹ בַּעֲבוּרוֹ יִתְבָּרַךְ, כֵּן זוֹכֶה לְהַשָּׂגַת אֱלֹקוּת. וְלָכֵן מַה שֶּׁמַּקִּיף לָזֶה הוּא פְּנִימִי לָזֶה, וּמַה שֶּׁפְּנִימִי לָזֶה מַקִּיף לָזֶה, כִּי אֵין שְׁנֵי צַדִּיקִים אוֹחֲזִים בְּמַדְרֵגָה אַחַת, וּבְיוֹם הַחֻפָּה אָז נִשְׁלָם הַמֹּחִין לָאָדָם, שֶׁאָז נַעֲשֶׂה אָדָם הַשָּׁלֵם. וְעַל־כֵּן נִשְׁפָּע עָלָיו שֶׁפַע אֱלֹקִי, שֶׁהוּא בְּחִינַת חֻפָּה, וְאִם הוּא מְנַצֵּל אֶת הַזְּמַן, אָז יָכוֹל לְהַמְשִׁיךְ אֶת הַמֹּחִין הָאֵלּוּ כָּל יְמֵי חַיָּיו בְּקִדֻּשָּׁה. וְזֶה בְּחִינַת שִׁבְעַת יְמֵי הַמִּשְׁתֶּה שֶׁאַחַר הַחֻפָּה, כִּי נוֹתְנִים לֶחָתָן וְכַלָּה שִׁבְעַת יָמִים, וּכְמַאֲמָרָם זַ״ל (יְרוּשַׁלְמִי כְּתֻבּוֹת, פֶּרֶק א׳, הֲלָכָה א׳): מִשֶּׁה הִתְקִין שִׁבְעַת יְמֵי הַמִּשְׁתֶּה, וְכֵן הוּא (פִּרְקֵי דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, פֶּרֶק טז): ר׳ יוֹסֵי אוֹמֵר: שִׁבְעַת יְמֵי הַמִּשְׁתֶּה, מִמִּי אָנוּ לְמֵדִין? מִיַּעֲקֹב אָבִינוּ, כְּשֶׁנָּשָׂא אֶת לֵאָה, עָשָׂה שִׁבְעַת יְמֵי הַמִּשְׁתֶּה וְשִׂמְחָה. שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית כט, כז): ״מַלֵּא שְׁבֻעַ זֹאת״ וְגוֹ׳. הַיְנוּ בְּחִינַת שִׁבְעַת הַנֶּרוֹת הַנַּ״ל, שֶׁעַל יָדָם יִכָּנֵס הַמַּקִּיף לִפְנִים. כְּמוֹ שֶׁלִּזְכוּת לְמֹחִין קְדוֹשִׁים וּטְהוֹרִים, עַד שֶׁיִּהְיֶה דָּבוּק בְּחַי הַחַיִּים בּוֹ יִתְבָּרַךְ, עַד שֶׁשַּׁלְהֶבֶת הַלֵּב תַּעֲלֶה מַעְלָה מַעְלָה, צְרִיכִים לְקַדֵּשׁ וּלְטַהֵר אֶת הַשִּׁבְעָה נֵרוֹת שֶׁהֵם הַשִּׁבְעָה עֲנָנִים, שֶׁסִּפְּכוּ אֶת עַם יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר, כְּמוֹ־כֵן חָתָן בְּיוֹם חֻפָּתוֹ זוֹכֶה שֶׁמּוֹחֲלִין לוֹ עַל כָּל עֲוֹונוֹתָיו, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (מִדְרָשׁ שְׁמוּאֵל, פִּרְקָא יז): חָתָן בְּיוֹם חֻפָּתוֹ מוֹחֲלִין לוֹ עַל כָּל עֲוֹונוֹתָיו, שֶׁאָז זוֹכֶה לְהַמְשִׁיךְ עַל עַצְמוֹ מֹחִין קְדוֹשִׁין, לִהְיוֹת דָּבוּק בְּחַי הַחַיִּים בּוֹ יִתְבָּרַךְ, נוֹתְנִין לוֹ שִׁבְעַת יְמֵי הַמִּשְׁתֶּה, כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לְטַהֵר אֶת עַצְמוֹ בְּשִׁבְעָה יָמִים אֵלּוּ אֶת שִׁבְעַת הַנֶּרוֹת, וּלְהַכְנִיס אֶת הַמַּקִּיפִין לִפְנִימִים. וּלְהֵפֶךְ וְזֶה בְּחִינַת שִׁבְעַת יְמֵי אֲבֵלוּת, רַחֲמָנָא לִצְלָן, שֶׁמִּתְאַבְּלִין עָלָיו, הַיְנוּ עַל נִשְׁמַת הַמֵּת, עַל שֶׁנִּסְתַּלֵּק נִשְׁמָתוֹ, וְעָלְתָה לְמַעְלָה, וּמִתְאַבְּלִין שִׁבְעַת יָמִים, כְּדֵי שֶׁיַּעֲלֶה נִשְׁמָתוֹ לְאוֹר הַפָּנִים הַנַּ״ל, עַל־יְדֵי שִׁבְעָה יָמִים אֵלּוּ. וּכְמַאֲמָרָם זַ״ל (יְרוּשַׁלְמִי כְּתֻבּוֹת, פֶּרֶק א׳, הֲלָכָה א׳): מִשֶּׁה הִתְקִין שִׁבְעַת יְמֵי אֲבֵלוּת. וְכַמּוּבָא (זֹהַר וַיְחִי ריח:): אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כָּל שִׁבְעָה יוֹמִין נִשְׁמָתָא אָזְלָא מִבֵּיתֵהּ לְקָבְרֵיהּ וּמִקָּבְרֵיהּ לְבֵיתֵהּ, וְאִתְאַבַּלַת עֲלוֹי דְּגוּפָא, דִּכְתִיב (אִיּוֹב יד, כב): ״אַךְ בְּשָׂרוֹ עָלָיו יִכְאָב וְנַפְשׁוֹ עָלָיו תֶּאֱבָל״, אָזְלָא וְיָתְבָא בְּבֵיתֵהּ, חָמֵי לְכֻלְּהוּ עֲצִבִין וּמִתְאַבְּלָא. תָּנָא בָּתַר שִׁבְעָה יוֹמִין גּוּפָא הֲוֵי כְּמָה דַּהֲוָה, וְנִשְׁמָתֵיהּ

חֲכָמֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (בָּבָא בַּתְרָא עה): **׳כָּל צַדִּיק וְצַדִּיק נִכְוֶה מֵחֲפָתּוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ׳, כִּי מַקִּיף שֶׁל זֶה גָּדוֹל מִמַּקִּיף שֶׁל זֶה, וְהַשֵּׂכֶל שֶׁהוּא מַקִּיף לָזֶה הוּא פְּנִימִי לָזֶה: וְזֶה בְּחִינַת שִׁבְעַת יְמֵי הַמִּשְׁתֶּה שֶׁאַחַר הַחֻפָּה, הַיְנוּ בְּחִינַת שִׁבְעַת הַנֶּרוֹת הַנַּ״ל, שֶׁעַל־יָדָם יִכָּנֵס הַמַּקִּיף לִפְנִים: וְזֶה בְּחִינַת שִׁבְעַת יְמֵי אֲבֵלוּת, רַחֲמָנָא לִצְלָן, שֶׁמִּתְאַבְּלִין עָלָיו עַל שֶׁנִּסְתַּלֵּק נִשְׁמָתוֹ, כְּדֵי שֶׁיַּעֲלֶה נִשְׁמָתוֹ לְאוֹר הַפָּנִים הַנַּ״ל עַל־יְדֵי שִׁבְעָה יָמִים אֵלּוּ:**

עָאלַת לְדוּכְתֵּהּ וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם; וּמִתְעַנֶּגֶת בְּאוֹר הַפָּנִים:

ו. (עַכְשָׁו יַלְבִּישׁ הַשָּׁגָתוֹ בְּעִנְיַן מְצֻוַת חֲלִיצָה): וְזֶה טַעַם רַק שֶׁל חֲלִיצָה, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים כה, ט): ״וְיָרְקָה בְּפָנָיו״, הַיְנוּ חֵלֶק מִמְּצֻוַת חֲלִיצָה שֶׁהִיא צְרִיכָה לְיָרֹק בְּפָנָיו, כַּמּוּבָא (רַמְב״ם הִלְכוֹת יְבוּם וַחֲלִיצָה, פֶּרֶק ד׳, הֲלָכָה ז׳); וְאַחַר־כָּךְ עוֹמֶדֶת וְיוֹרֶקֶת בָּאָרֶץ כְּנֶגֶד פָּנָיו רַק הַנִּרְאֶה לַדַּיָּנִין, שֶׁמִּצְוַת חֲלִיצָה, שֶׁיִּהְיוּ שְׁנֵיהֶן עוֹמְדִין בְּשָׁעַת קְרִיאָה וּבְשָׁעַת רְקִיקָה, וּצְרִיכִין הַדַּיָּנִין לִרְאוֹת הָרוֹק הַיּוֹצֵא מִפִּיהָ. וְהַטַּעַם שֶׁצְּרִיכָה לְיָרֹק בְּפָנָיו דַּיְקָא, כִּי זֶה הָאָח הוֹלֵךְ בְּלֹא זֶרַע, וְלֹא הִנִּיחַ בְּרָכָה אַחֲרָיו שֶׁיַּמְשִׁיכוּ שֵׁכֶל הַפָּנִים בָּעוֹלָם עַל־יְדֵי מַעֲשֵׂיהֶם הַטּוֹבִים; [כִּי עִקַּר הַתַּכְלִית לְהוֹלִיד בָּנִים, שֶׁיַּמְשִׁיכוּ אֶת שֵׁכֶל הַפָּנִים גִּלּוּי אֱלֹקוּת בָּעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יְשַׁעְיָה לח, יט): ״אָב לַבָּנִים יוֹדִיעַ אֶל אֲמִתֶּךָ״; וּכְתִיב (תְּהִלִּים פט, ב): ״לְדוֹר וָדוֹר אוֹדִיעַ אֱמוּנָתְךָ בְּפִי״; וּמִי שֶׁמֵּת בְּלֹא בָנִים, אֵין לוֹ מִי שֶׁיַּמְשִׁיךְ אֶת שֵׁכֶל הַפָּנִים, גִּלּוּי אֱלֹקוּת בָּעוֹלָם]. וְאָחִיו אֵינוֹ רוֹצֶה לְהָקִים שֵׁם אָחִיו הַמֵּת, וְאֵינוֹ רוֹצֶה לְיַבֵּם אוֹתָהּ, בִּשְׁבִיל זֶה — ״וְיָרְקָה בְּפָנָיו״, כִּי אֵין רוֹצֶה לְהַמְשִׁיךְ נִשְׁמַת הַמֵּת בָּעוֹלָם, שֶׁיּוּכַל לְתַקֵּן אוֹר הַפָּנִים. וּבְזֶה הָרֹק נִרְאֶה לִפְעָמִים פְּנֵי הַמֵּת; [כִּי בֶּאֱמֶת הַזִּוּוּג נִקְרָא עַל שֵׁם הַפֶּה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (מִשְׁלֵי ל, כ): ״אָכְלָה וּמָחֲתָה פִּיהָ״, וְזֶה סוֹד הָרֹק שֶׁבְּתוֹךְ הַפֶּה, שֶׁהוּא מַיִן נוּקְבָא שֶׁהוּא זִוּוּג עֶלְיוֹן. וְלָכֵן זַכֵּי הָרְאוּת יְכוֹלִים לִרְאוֹת אֶת פְּנֵי הַמֵּת בְּתוֹךְ הָרֹק, כִּי הַטִּפָּה נִקְרֵאת יָקָר כְּשֶׁהִיא בִּקְדֻשָּׁה, וּלְהֶפֶךְ כְּשֶׁהוֹלֶכֶת לַסִּטְרָא אַחֲרָא נִקְרֵאת קֶרִי]. וְלָמָּה צְרִיכָה לִירֹק לִפְנֵי פְּנֵי הַמֵּת דַּיְקָא, הַיְנוּ לִפְנֵי אֲחִי בַּעְלָהּ שֶׁמֵּת, כִּי בְּזֶה הָרֹק הוּא נִכְלָם, כִּי אֵין לְךָ עוֹד בּוּשָׁה יוֹתֵר מִזֶּה שֶׁאֶחָד יוֹרֵק לוֹ בַּפָּנִים, וְעִקַּר הַבּוּשָׁה הוּא בַּפָּנִים, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (בָּבָא מְצִיעָא נח:): כָּל הַמַּלְבִּין פְּנֵי חֲבֵרוֹ בָּרַבִּים, כְּאִלּוּ שׁוֹפֵךְ דָּמִים. אָמַר לֵיהּ: שַׁפִּיר קָא אָמַרְתְּ, דַּחֲזִינָא לֵיהּ דְּאָזֵיל סָמְקָא וְאָתֵי חִוָּרָא, כִּי הַפָּנִים מִשְׁתַּנִּים בְּעֵת הַבּוּשָׁה, וְלָמָּה הִיא צְרִיכָה לִירֹק וּלְבַיֵּשׁ אֶת פְּנֵי אֲחִי בַּעְלָהּ, וְזֶה עַל שֶׁלֹּא רָצָה לְהָקִים שֵׁם אָחִיו הַמֵּת, כִּי אִם הָיָה נוֹשְׂאָהּ, הָיְתָה נִפְקֶדֶת, וְהָיָה הַבֵּן נִקְרָא עַל שֵׁם בַּעְלָהּ.

ו וְזֶה טַעַם רַק שֶׁל חֲלִיצָה, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים כה) **: ״וְיָרְקָה בְּפָנָיו״ — ׳בְּפָנָיו׳ דַּיְקָא, כִּי זֶה הוֹלֵךְ בְּלֹא זֶרַע, וְלֹא הִנִּיחַ בְּרָכָה אַחֲרָיו שֶׁיַּמְשִׁיכוּ שֵׁכֶל הַפָּנִים בָּעוֹלָם עַל־יְדֵי מַעֲשֵׂיהֶם הַטּוֹבִים, וְאָחִיו אֵינוֹ רוֹצֶה לְהָקִים שֵׁם אָחִיו הַמֵּת וְאֵינוֹ רוֹצֶה לְיַבֵּם אוֹתָהּ — בִּשְׁבִיל זֶה: ״וְיָרְקָה בְּפָנָיו״, כִּי אֵין רוֹצֶה לְהַמְשִׁיךְ נִשְׁמַת הַמֵּת בָּעוֹלָם שֶׁיּוּכַל לְתַקֵּן אוֹר הַפָּנִים. וּבְזֶה הָרֹק נִרְאֶה לִפְעָמִים פְּנֵי הַמֵּת — פְּנֵי הַמֵּת דַּיְקָא, וּבְזֶה הָרֹק הוּא נִכְלָם, וְעִקַּר הַבּוּשָׁה הוּא בַּפָּנִים, וְזֶה עַל שֶׁלֹּא רָצָה לְהָקִים שֵׁם אָחִיו הַמֵּת:**

וְזֶה בְּחִינַת (בְּמִדְבַּר יב) **: וְאָבִיהָ יָרֹק יָרַק בְּפָנֶיהָ הֲלֹא תִכָּלֵם שִׁבְעַת יָמִים — שִׁבְעַת יָמִים דַּיְקָא, הַיְנוּ בְּחִינַת שִׁבְעָה עֲנָנִים הַנַּ״ל, שֶׁעַל־יָדָם מֵאִיר פְּנֵי**

(עַכְשָׁו יַלְבִּישׁ הַשָּׁגָתוֹ בְּפָסוּק) ; וְזֶה בְּחִינַת (בְּמִדְבַּר יב, יד) : ״וְאָבִיהָ יָרֹק יָרַק בְּפָנֶיהָ הֲלֹא תִכָּלֵם שִׁבְעַת יָמִים״, שֶׁנֶּאֱמַר עַל מִרְיָם בְּעֵת שֶׁפָּגְמָה בִּכְבוֹד מֹשֶׁה. וְלָמָּה נָקַט הַלָּשׁוֹן שִׁבְעַת יָמִים דַּיְקָא, הַיְנוּ בְּחִינַת שִׁבְעָה עֲנָנִים הַנַּ״ל, שֶׁעַל יָדָם מֵאִיר פְּנֵי הַמְנוֹרָה; כִּי צְרִיכִים לְהָכִין אֶת הַשִּׁבְעָה נֵרוֹת, כְּדֵי לְהָאִיר בּוֹ

אֶת אוֹר הַפָּנִים, וְלָכֵן נֶאֱמַר אֵצֶל מִרְיָם שֶׁפָּגְמָה בִּכְבוֹד מֹשֶׁה (שָׁם טו): ״וַתִּסָּגֵר מִרְיָם מִחוּץ לַמַּחֲנֶה שִׁבְעַת יָמִים״ וְגוֹ׳, שִׁבְעַת יָמִים דַּיְקָא, כְּדֵי לְתַקֵּן מַה שֶּׁפָּגְמָה בְּשִׁבְעָה גְּרוֹת, שִׁבְעָה עֲנָנִים, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה אֵינוֹ מֵאִיר פְּנֵי הַמְנוֹרָה, שֶׁזֶּה שֶׁכֶל הַפְּנִימִי. וְכֵן אֵצֶל חֲלִיצָה נֶאֱמַר: וְהוּא לֹא רָצָה לְהָקִים שֵׁם אָחִיו הַמֵּת, עַל־כֵּן ״וְיָרְקָה בְּפָנָיו״, וְהַיְנוּ בְּשֶׁת פָּנִים; וְזֶה שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (יְבָמוֹת נב:): [הִתְקַדְּשִׁי לִי בְּמַאֲמַר יָבְמִין] הַיְבָמָה נִקְנֵית בְּמַאֲמָר, זֶהוּ הֵפֶךְ הַבּוּשֶׁת, כִּי ׳מַאֲמָר׳ זֶה מִלְּשׁוֹן כָּבוֹד, בְּחִינַת (תְּהִלִּים כט, ט): ״כֻּלּוֹ אֹמֵר כָּבוֹד״, אוֹמֵר הוּא לְשׁוֹן כָּבוֹד, [כִּי זֶה הַפָּסוּק נֶאֱמַר אַחַר הַשִּׁבְעָה קוֹלוֹת שֶׁאָמַר דָּוִד עַל הַמַּיִם, שֶׁהֵן בְּחִינַת הַשִּׁבְעִין קְלִין שֶׁצְּרִיכִים לִצְעֹק קֹדֶם שֶׁמּוֹלִידִין הַמֹּחִין, וּכְשֶׁמּוֹלִידִין הַמֹּחִין, זֶה שֶׁאָדָם מֵשִׁיב פְּנֵי הַמְנוֹרָה, חָכְמַת אָדָם תָּאִיר פָּנָיו — הֵפֶךְ בּוּשַׁת פָּנִים וְכוּ׳ (מִי הַנַּחַל)] הֵפֶךְ שֶׁל ״תִּכְלֶם שִׁבְעַת יָמִים״, שֶׁזֶּה נֶאֱמַר אֵצֶל מִרְיָם, שֶׁנֶּעֶשְׂתָה מְצֹרַעַת. וּמִרְיָם, שֶׁפָּגְמָה בִּכְבוֹד מֹשֶׁה, שֶׁהוּא בְּחִינַת שֶׁפַע אֱלֹקִי, בְּבְחִינַת (שְׁמוֹת לד, כט): ״כִּי קָרַן עוֹר פָּנָיו״, כִּי מֹשֶׁה רַבֵּנוּ זָכָה לְתַכְלִית הַשְׁלֵמוּת שֶׁאֵין שְׁלֵמוּת אַחֲרֶיהָ לְהָאָרַת פָּנִים, עַד שֶׁהֵאִיר אוֹר פָּנָיו. וּמִרְיָם פָּגְמָה בִּכְבוֹדוֹ, כִּי הִיא פָּגְמָה בִּבְחִינַת שִׁבְעַת הַגְּרוֹת. [וּמֵבִיא רְאָיָה, שֶׁמֹּשֶׁה רַבֵּנוּ זָכָה לִשְׁלֵמוּת, לְתַקֵּן שִׁבְעַת הַגְּרוֹת]. כִּי הוּא מֹשֶׁה רַבֵּנוּ הָיָה עָנָו, שָׁפֵל וְסַבְלָן, וְלֹא חָרָה אַפּוֹ עַל בִּזְיוֹנוֹ, וְזֶה בְּחִינַת חֹטֶם בִּשְׁלֵמוּת, שֶׁזֶּה תִּקּוּן הַחֹטֶם לְהַאֲרִיךְ אַפּוֹ עַל כָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלָיו. וּכְתִיב בֵּיהּ (בַּמִּדְבָּר יב, ח): ״פֶּה אֶל פֶּה אֲדַבֶּר בּוֹ״, זֶה בְּחִינַת פֶּה, שֶׁזָּכָה לִשְׁלֵמוּת הַדִּבּוּר. וּכְתִיב בֵּהּ (שָׁם) ״וּתְמֻנַת ה׳ יַבִּיט״, זֶה בְּחִינַת עֵינַיִם, שֶׁזָּכָה לְקִדֻּשַׁת הָעֵינַיִם, שֶׁהִסְתַּכֵּל רַק עָלָיו יִתְבָּרַךְ. וּכְתִיב בֵּהּ (שָׁם ז): ״בְּכָל בֵּיתִי נֶאֱמָן הוּא״, זֶה בְּחִינַת אָדְנִין. וּמֵבִיא רְאָיָה, שֶׁאָדְנִין זֶה בְּחִינַת נֶאֱמָנוּת, בְּחִינַת (מִשְׁלֵי יא, יג): ״נֶאֱמַן רוּחַ מְכַסֵּה דָּבָר״; כִּי זָכָה לִשְׁלֵמוּת הָאָזְנַיִם, שֶׁכָּל מַה שֶּׁשָּׁמַע לֹא מָסַר לַאֲחֵרִים. כַּמּוּבָא בַּזֹּהַר (אִדְרָא רַבָּא נְשָׂא קכח) עַל הַפָּסוּק (מִשְׁלֵי יא, יג): ״הוֹלֵךְ רָכִיל מְגַלֶּה סּוֹד, וְנֶאֱמַן רוּחַ מְכַסֵּה דָּבָר״; אִישׁ רָכִיל מִבָּעֵי לֵיהּ לְמֵימָר, מָאן הוֹלֵךְ? אֶלָּא מַאן דְּלָא אִתְיַשַּׁב בְּרוּחֵיהּ וְלֹא הָוֵי מְהֵימְנָא הַהוּא מִלָּה דְּשָׁמַע אָזִיל בְּגַוְויהּ כְּחִיזָרָא בְּמַיָּא עַד דְּרָמֵי לֵיהּ לְבַר, מַאי טַעְמָא? מִשּׁוּם דְּלֵית רוּחֵהּ רוּחָא דְּקִיּוּמָא. אֲבָל מָאן דְּרוּחֵהּ רוּחָא דְּקִיּוּמָא בֵּיהּ כְּתִיב: וְנֶאֱמָן רוּחַ מְכַסֵּה דָּבָר״ וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם. בִּשְׁבִיל זֶה

הַמְנוֹרָה. וְהוּא לֹא רָצָה לְהָקִים שֵׁם אָחִיו הַמֵּת, עַל כֵּן ״וְיָרְקָה בְּפָנָיו״, וְהַיְנוּ בּוּשֶׁת פָּנִים. וְזֶה שֶׁאָמְרוּ חֲזַ״ל (יְבָמוֹת פֶּרֶק רַבָּן גַּמְלִיאֵל): **הַיְבָמָה נִקְנֵית בְּמַאֲמָר — זֶהוּ הֵפֶךְ הַבּוּשֶׁת, בְּחִינַת** (תְּהִלִּים כט) **״כֻּלּוֹ אֹמֵר כָּבוֹד״, הֵפֶךְ שֶׁל ״תִּכְלֶם שִׁבְעַת יָמִים״.**

וּמִרְיָם, שֶׁפָּגְמָה בִּכְבוֹד מֹשֶׁה, שֶׁהוּא בְּחִינַת שֶׁפַע אֱלֹקִי, בְּבְחִינַת (שְׁמוֹת לד) **״כִּי קָרַן עוֹר פָּנָיו״, וּפָגְמָה בִּבְחִינַת שִׁבְעַת הַגְּרוֹת, כִּי הוּא הָיָה עָנָו, שָׁפֵל וְסַבְלָן, וְלֹא חָרָה אַפּוֹ עַל בִּזְיוֹנוֹ, וְזֶה בְּחִינַת חֹטֶם בִּשְׁלֵמוּת; וּכְתִיב בֵּהּ** (בְּמִדְבַּר יב): **״פֶּה אֶל פֶּה אֲדַבֶּר בּוֹ״ — זֶה בְּחִינַת פֶּה; וּכְתִיב בֵּהּ** (שָׁם): **״וּתְמֻנַת ה׳ יַבִּיט״ — זֶה בְּחִינַת עֵינַיִם; וּכְתִיב בֵּהּ** (שָׁם): **״בְּכָל בֵּיתִי נֶאֱמָן הוּא״ — זֶה בְּחִינַת אָדְנִין, בְּחִינַת** (מִשְׁלֵי יא): **״נֶאֱמַן רוּחַ מְכַסֵּה דָּבָר״, כַּמּוּבָא בַּזֹּהַר** (אִדְרָא רַבָּא קכח) **— בִּשְׁבִיל זֶה**

נִצְטָרְעָה מִרְיָם, שֶׁדִּבְּרָה עַל מֹשֶׁה. וּמְצֹרָע דָּא סְגִירוּ דִּנְהוֹרָא עִלָּאָה (זֹהַר תַּזְרִיעַ מט:), הַיְנוּ שֶׁנִּסְגָּר וְנִתְכַּסָּה מִמְּצֹרָע הָאוֹרוֹת עֶלְיוֹנִים הַיְנוּ אוֹר הַפָּנִים הַנַּ״ל, כִּי מְצֹרָע דִּבֵּר רַע עַל הַזּוּלַת, וְעַל־יְדֵי־זֶה פָּגַם בַּדִּבּוּר, שֶׁהוּא פְּנֵי הַמְנוֹרָה, אֶמְצָעִית הַמְנוֹרָה, כִּי שִׁלְשָׁה קָנִים מִצִּדָּהּ הָאֶחָד, וּשְׁלשָׁה קָנִים מִצִּדָּהּ הַשֵּׁנִי, זֶה כְּנֶגֶד שְׁתֵּי הָעֵינַיִם, שְׁתֵּי הָאָזְנַיִם, שְׁנֵי נִקְבֵי חֹטֶם, וְהַקָּנֶה הָאֶמְצָעִי זֶה הַדִּבּוּר. וְלָכֵן נִסְתַּם מִמֶּנּוּ אוֹר הַפָּנִים, שֶׁהוּא הֶאָרַת הָאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא. וּכְתִיב בֵּהּ בִּמְצֹרָע ״תִּסָּגֵר מִחוּץ לַמַּחֲנֶה שִׁבְעַת יָמִים״. וְזֶה שֶׁבִּקֵּשׁ אַהֲרֹן עַל מִרְיָם: אַל נָא תְּהִי כַּמֵּת אֲשֶׁר בְּצֵאתוֹ מֵרֶחֶם אִמּוֹ וַיֵּאָכֵל חֲצִי בְשָׂרוֹ״, כִּי עַל־יְדֵי סְגִירוּ דִּנְהוֹרָא עִלָּאָה הָיָה בְּבְחִינַת מֵת, כִּי מְצֹרָע חָשׁוּב כַּמֵּת (נְדָרִים סד:), אֲשֶׁר בְּצֵאתוֹ מֵרֶחֶם אִמּוֹ — זֶה בְּחִינַת יְבוּם, שֶׁעַל־יְדֵי הַיְבוּם אִתְּתָהּ אִמָּהּ, שֶׁאִשְׁתּוֹ נַעֲשֵׂית לוֹ אֵם; כִּי הַבֵּן שֶׁנּוֹלָד מֵהַיְבָמָה זֶה נִשְׁמַת הַבַּעַל שֶׁנִּפְטַר בְּלֹא בָּנִים, וְזֶה שֶׁבִּקֵּשׁ ״וַיֵּאָכֵל חֲצִי בְשָׂרוֹ״, הַיְנוּ שֶׁאֵין לוֹ בַּת זוּג, כִּי הַבַּעַל וְאִשְׁתּוֹ הֵם תְּרֵי פַּלְגָּא גּוּפָא, וַעֲכְשָׁו שֶׁאִשְׁתּוֹ הִיא אִמּוֹ, נִמְצָא שֶׁנֶּאֱכָל חֲצִי בְשָׂרוֹ, וְאֵין לוֹ בַּת זוּג.

נִצְטָרְעָה, ׳וּמְצֹרָע — דָּא סְגִירוּ דִּנְהוֹרָא עִלָּאָה׳ (זֹהַר תַּזְרִיעַ מט:), **הַיְנוּ אוֹר הַפָּנִים הַנַּ״ל, וּכְתִיב בֵּהּ: ״תִּסָּגֵר מִחוּץ לַמַּחֲנֶה שִׁבְעַת יָמִים״.**

וְזֶה שֶׁבִּקֵּשׁ אַהֲרֹן: אַל נָא תְּהִי כַּמֵּת אֲשֶׁר בְּצֵאתוֹ מֵרֶחֶם אִמּוֹ וַיֵּאָכֵל חֲצִי בְשָׂרוֹ״, כִּי עַל־יְדֵי סְגִירוּ דִּנְהוֹרָא עִלָּאָה הָיָה בְּבְחִינַת מֵת, כִּי ׳מְצֹרָע חָשׁוּב כַּמֵּת׳ (נְדָרִים סד:); **אֲשֶׁר בְּצֵאתוֹ מֵרֶחֶם אִמּוֹ — זֶה בְּחִינַת יְבוּם, שֶׁעַל־יְדֵי הַיְבוּם אִתְּתָהּ אִמָּהּ, שֶׁאִשְׁתּוֹ נַעֲשֵׂית לוֹ אֵם; וַיֵּאָכֵל חֲצִי בְשָׂרוֹ — הַיְנוּ שֶׁאֵין לוֹ בַּת־זוּג, כִּי הַבַּעַל וְאִשְׁתּוֹ הֵם תְּרֵי פַּלְגָּא גּוּפָא; וַעֲכְשָׁו שֶׁאִשְׁתּוֹ הִיא אִמּוֹ, נִמְצָא שֶׁנֶּאֱכָל חֲצִי בְשָׂרוֹ וְאֵין לוֹ בַּת־זוּג.**

[פֵּרוּשׁ, כִּי מִי שֶׁמֵּת בְּלֹא בָּנִים, אֲזַי אִשְׁתּוֹ צְרִיכָה לְהִתְיַבֵּם, וְעַל־יְדֵי הַיְבוּם נִתְגַּלְגֵּל הַמֵּת בְּהַבֵּן הַנּוֹלָד מֵאִשְׁתּוֹ שֶׁנִּתְיַבְּמָה לְאָחִיו, כַּמְבֹאָר בְּסָבָא (מִשְׁפָּטִים ק:): **׳אִתְּתָהּ אִמָּהּ׳, הַיְנוּ שֶׁהוּא צַעַר וְעֹנֶשׁ גָּדוֹל לְהַמֵּת, שֶׁאִשְׁתּוֹ נַעֲשֵׂית לוֹ אֵם, כִּי עַכְשָׁו מֻכְרָח לִהְיוֹת נוֹלָד מֵאִשְׁתּוֹ וְאִשְׁתּוֹ נַעֲשֵׂית לוֹ אֵם. וּמַחֲמַת זֶה, בֶּן הַיְבָמָה הַזֶּה שֶׁנּוֹלָד מֵהַיְבוּם, אִי אֶפְשָׁר לוֹ לִמְצֹא זִווּגוֹ כִּי אִם בְּרַחֲמִים גְּדוֹלִים (כַּמּוּבָא** (זֹהַר לֶךְ־לְךָ צב), **שֶׁעָלָיו נֶאֱמַר ׳פֶּן יְקַדְּמֻנּוּ אַחֵר׳ בְּרַחֲמִים, עַיֵּן שָׁם). כִּי זֶה בֶּן הַיְבָמָה, שֶׁבֶּאֱמֶת הוּא בַּעְלָהּ שֶׁל הַיְבָמָה, וְאִשְׁתּוֹ נַעֲשֵׂית לוֹ אֵם, אֵין לוֹ בַּת־זוּג,**

[פֵּרוּשׁ, כִּי מִי שֶׁמֵּת בְּלֹא בָּנִים, אֲזַי אִשְׁתּוֹ צְרִיכָה לְהִתְיַבֵּם, וְעַל־יְדֵי הַיְבוּם נִתְגַּלְגֵּל הַמֵּת בְּהַבֵּן הַנּוֹלָד מֵאִשְׁתּוֹ שֶׁנִּתְיַבְּמָה לְאָחִיו, כַּמְבֹאָר בְּסָבָא (מִשְׁפָּטִים ק:): ׳אִתְּתָהּ אִמָּהּ׳, הַיְנוּ שֶׁהוּא צַעַר וְעֹנֶשׁ גָּדוֹל לְהַמֵּת, שֶׁאִשְׁתּוֹ נַעֲשֵׂית לוֹ אֵם, כִּי עַכְשָׁו מֻכְרָח לִהְיוֹת נוֹלָד מֵאִשְׁתּוֹ וְאִשְׁתּוֹ נַעֲשֵׂית לוֹ אֵם. וּמַחֲמַת זֶה, בֶּן הַיְבָמָה הַזֶּה שֶׁנּוֹלָד מֵהַיְבוּם, אִי אֶפְשָׁר לוֹ לִמְצֹא זִווּגוֹ כִּי אִם בְּרַחֲמִים גְּדוֹלִים (כַּמּוּבָא (זֹהַר לֶךְ־לְךָ צב), שֶׁעָלָיו נֶאֱמַר ׳פֶּן יְקַדְּמֻנּוּ אַחֵר׳ בְּרַחֲמִים, עַיֵּן שָׁם). כִּי זֶה בֶּן הַיְבָמָה, שֶׁבֶּאֱמֶת הוּא בַּעְלָהּ שֶׁל הַיְבָמָה, וְאִשְׁתּוֹ נַעֲשֵׂית לוֹ אֵם, אֵין לוֹ בַּת־זוּג,

לוֹ בַּת זוּג, מֵאַחַר שֶׁבַּת זוּגוֹ נַעֲשֵׂית לוֹ אֵם. וְזֶהוּ שֶׁפִּרֵשׁ רַבֵּנוּ, זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, שֶׁבִּקֵּשׁ אַהֲרֹן עַל מִרְיָם, שֶׁפָּגְמָה בְּשֹׂכֶל הַפָּנִים, שֶׁזֶּהוּ הַפֶּגֶם שֶׁל הַמֵּת בְּלֹא בָנִים כַּנַּ״ל, שֶׁלֹּא תִּהְיֶה נֶעֱנֶשֶׁת, חַס וְשָׁלוֹם, בְּעֹנֶשׁ הַיִּבּוּם, וְזֶהוּ: ״אַל נָא תְּהִי כַּמֵּת אֲשֶׁר בְּצֵאתוֹ מֵרֶחֶם אִמּוֹ״, שֶׁלֹּא תִּהְיֶה כַּמֵּת בְּלֹא בָנִים, אֲשֶׁר מֻכְרָח לָצֵאת שֵׁנִית בְּגִלְגּוּל מֵרֶחֶם אִמּוֹ, הַיְנוּ שֶׁאִשְׁתּוֹ נַעֲשֵׂית לוֹ אֵם, אֲשֶׁר מֵחֲמַת זֶה ״רַיֹּאכֶל חֲצִי בְשָׂרוֹ״, הַיְנוּ חֲצִי גּוּפוֹ נֶאֱכָל, הַיְנוּ שֶׁאֵין לוֹ בַּת זוּג כַּנַּ״ל, שֶׁהִיא חֲצִי בְשָׂרוֹ, פְּלַג גּוּפוֹ כַּנַּ״ל]:

ז. (עַכְשָׁו יָבֹאר אֵיךְ זוֹכִים לְהִתְגַּלּוּת הַמּחִין נוֹסָף עַל קְדֻשַּׁת שְׁבִעַת הַנְּרוֹת): וְלִפְעָמִים יֵשׁ, שֶׁהַמּחִין וְהַשֶּׁפַע אֱלֹקִי הוּא בְּהֶעְלֵם, בִּבְחִינַת עִבּוּר, הַיְנוּ כְּמוֹ הָעֻבָּר שֶׁהוּא נֶעֱלָם בְּבֶטֶן אִמּוֹ, כָּךְ קוֹרֶה לָאָדָם שֶׁהַמּחִין שֶׁלּוֹ הֵם בְּקַטְנוּת וּבְצִמְצוּם, שֶׁאֵינוֹ זוֹכֶה לְהַשִּׂיג הַשָּׂגוֹת אֱלֹקוּת, שֶׁפַע אֱלֹקִי, אוֹר הַפָּנִים. וְאָז יָפָה צְעָקָה לָאָדָם, בֵּין בְּתִפְלָה בֵּין בְּתוֹרָה, כְּשֶׁנִּתְעַלֵּם הַמּחִין, כִּי הֶעְלֵם הַיְנוּ עִבּוּר, זֶה בִּבְחִינַת (דְּבָרִים לב, יח): ״צוּר יְלָדְךָ תֶּשִׁי״, כְּבָיכוֹל מִתְלוֹנֵן עַל עַם יִשְׂרָאֵל, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (סִפְרֵי הַאֲזִינוּ): ״צוּר יְלָדְךָ תֶּשִׁי״, אָמַר לָהֶם הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא: עֲשִׂיתֶם אוֹתִי כְּאִלּוּ אֲנִי זָכָר וּמְבַקֵּשׁ לֵילֵד, אִלּוּ הָיְתָה חַיָּה יוֹשֶׁבֶת עַל הַמַּשְׁבֵּר לֹא הָיְתָה מְצַטַּעֶרֶת, כְּעִנְיָן שֶׁנֶּאֱמַר (יְשַׁעְיָה לז, ג): ״כִּי בָאוּ בָנִים עַד מַשְׁבֵּר״, וְאִלּוּ הָיְתָה חוֹלָה וּמַבְכִּירָה, לֹא הָיְתָה מְצַטַּעֶרֶת, כְּעִנְיָן שֶׁנֶּאֱמַר (יִרְמְיָה ד, לא): ״כִּי קוֹל כְּחוֹלָה שָׁמַעְתִּי צָרָה כִּמְבַכִּירָה״, אִלּוּ הָיוּ שְׁנַיִם בְּמֵעֶיהָ, לֹא הָיְתָה מְצַטַּעֶרֶת, כְּעִנְיָן שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית כה, כב): ״וַיִּתְרֹצְצוּ הַבָּנִים בְּקִרְבָּהּ״, אִלּוּ הָיָה זָכָר, שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לֵילֵד וּמְבַקֵּשׁ לֵילֵד, לֹא הָיָה צָעֲרוֹ כָּפוּל וּמְכֻפָּל, כְּעִנְיָן שֶׁנֶּאֱמַר (יִרְמְיָה ל, ו): ״שַׁאֲלוּ נָא וּרְאוּ אִם יֹלֵד [אִישׁ] זָכָר״, כְּמוֹ יְשַׁעְיָה לז, ג): ״וְכֹחַ אַיִן לְלֵדָה״, כְּמוֹ אִשָּׁה שֶׁתַּשָּׂה כֹּחָהּ מִלֵּילֵד, הַיְנוּ שֶׁרוֹצָה לְהָבִיא רְאָיָה, כִּי עִבּוּר בָּא מְאֹד קָשֶׁה, וְכֵן אֵצֶל זָכָר עִבּוּר זֶה עִבּוּר הַמּחִין. וּכְמוֹ שֶׁאִשָּׁה בְּשָׁעָה שֶׁהִיא כּוֹרַעַת לֵילֵד רָאמַת עַי״ן קָלִין, כְּמִנְיַן תֵּבוֹת שֶׁבְּמִזְמוֹר ״יַעַנְךָ״, וְאָז מוֹלֶדֶת (זֹהַר פִּינְחָס רמט:), וְהַשִּׁבְעִין קָלִין הֵם בְּחִינַת שִׁבְעָה קוֹלוֹת שֶׁאָמַר דָּוִד

מֵאַחַר שֶׁבַּת־זוּגוֹ נַעֲשֵׂית לוֹ אֵם. וְזֶהוּ שֶׁפִּרֵשׁ רַבֵּנוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה, שֶׁבִּקֵּשׁ אַהֲרֹן עַל מִרְיָם, שֶׁפָּגְמָה בְּשֹׂכֶל הַפָּנִים, שֶׁזֶּהוּ הַפֶּגֶם שֶׁל הַמֵּת בְּלֹא בָנִים כַּנַּ״ל, שֶׁלֹּא תִּהְיֶה נֶעֱנֶשֶׁת, חַס וְשָׁלוֹם, בְּעֹנֶשׁ הַיִּבּוּם. וְזֶהוּ: ״אַל נָא תְּהִי כַּמֵּת אֲשֶׁר בְּצֵאתוֹ מֵרֶחֶם אִמּוֹ״, שֶׁלֹּא תִּהְיֶה כַּמֵּת בְּלֹא בָנִים, אֲשֶׁר מֻכְרָח לָצֵאת שֵׁנִית בְּגִלְגּוּל מֵרֶחֶם אִמּוֹ, הַיְנוּ שֶׁאִשְׁתּוֹ נַעֲשֵׂית לוֹ אֵם, אֲשֶׁר מֵחֲמַת זֶה ״רַיֹּאכֶל חֲצִי בְשָׂרוֹ״, הַיְנוּ חֲצִי גּוּפוֹ נֶאֱכָל, הַיְנוּ שֶׁאֵין לוֹ בַּת־זוּג כַּנַּ״ל, שֶׁהִיא חֲצִי בְשָׂרוֹ, פְּלַג גּוּפוֹ כַּנַּ״ל]:

ז וְלִפְעָמִים יֵשׁ, שֶׁהַמּחִין וְהַשֶּׁפַע אֱלֹקִי הוּא בְּהֶעְלֵם, בִּבְחִינַת עִבּוּר, וְאָז יָפָה צְעָקָה לְאָדָם, בֵּין בְּתִפְלָה בֵּין בְּתוֹרָה, כְּשֶׁנִּתְעַלֵּם הַמּחִין, כִּי הֶעְלֵם הַיְנוּ עִבּוּר — זֶה בִּבְחִינַת עִבּוּר (דְּבָרִים לב): ״צוּר יְלָדְךָ תֶּשִׁי״, כְּמוֹ (יְשַׁעְיָהוּ לז): ״וְכֹחַ אַיִן לְלֵדָה״, כְּמוֹ אִשָּׁה שֶׁתַּשָּׂה כֹּחָהּ מֵלֵילֵד, וּבְשָׁעָה שֶׁהִיא כּוֹרַעַת לֵילֵד רָאמַת עַי״ן קָלִין, כְּמִנְיַן תֵּבוֹת שֶׁבְּמִזְמוֹר ״יַעַנְךָ״, וְאָז מוֹלֶדֶת (זֹהַר פִּינְחָס רמט:). וְהַשִּׁבְעִין קָלִין הֵם בְּחִינַת שִׁבְעָה קוֹלוֹת שֶׁאָמַר דָּוִד

שֶׁאָמַר דָּוִד עַל הַמַּיִם (תְּהִלִּים כט, ג): ״קוֹל יְיָ״ה עַל הַמָּיִם״ וְגוֹ׳, שֶׁכָּל אֶחָד כָּלוּל מֵעֶשֶׂר, וּבְיַחַד הֵם שִׁבְעִים קָלִין שֶׁהַיּוֹלֶדֶת צוֹעֶקֶת לִפְנֵי שֶׁהִיא יוֹלֶדֶת. וְאַף שֶׁקָּשֶׁה לָהּ מְאֹד, עִם כָּל זֹאת הִיא רָאמַת וְצוֹעֶקֶת שִׁבְעִין קָלִין, כְּמוֹ־כֵן זָכָר שֶׁהַמֹּחִין שֶׁלּוֹ בְּעִבּוּר, שֶׁקָּשֶׁה לוֹ לְהַגִּיעַ אֶל הוֹלָדַת הַמֹּחִין, שֶׁיִּזְכֶּה לְהַכְנִיס הָאָרַת פָּנִים בְּתוֹךְ הַמֹּחִין, הַיְנוּ לְהַכְנִיס אֶת הַמַּקִּיף לִפְנִימִי, הוּא צָרִיךְ לִצְעֹק. וְהַצְּעָקָה שֶׁאָדָם צוֹעֵק בִּתְפִלָּתוֹ וּבְתוֹרָתוֹ, כְּשֶׁנִּסְתַּלְּקִין הַמֹּחִין בְּבְחִינַת עִבּוּר, אֵלּוּ הַצְּעָקוֹת הֵם בְּחִינַת צַעֲקַת הַיּוֹלֶדֶת, הַיְנוּ כְּמוֹ שֶׁהַיּוֹלֶדֶת צוֹעֶקֶת עַיִ״ן קָלִין לִפְנֵי שֶׁהִיא מוֹלֶדֶת, כָּךְ הַדָּבָר לִפְנֵי שֶׁמּוֹלִיד אֶת הַמֹּחִין, שֶׁיִּזְכֶּה לְהַשִּׂיג רוּחָנִיּוּת חִיּוּת אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְיִהְיֶה בָּטֵל וּמְבֻטָּל בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, צָרִיךְ לִצְעֹק עַיִ״ן קָלִין — בֵּין בְּתוֹרָה בֵּין בִּתְפִלָּה. וְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא שֶׁהוּא יוֹדֵעַ תַּעֲלוּמוֹת שֶׁל הַמֹּחִין אֵיךְ נִתְעַלְּמוּ, הוּא מַאֲזִין צַעֲקָתֵנוּ, וְהַצְּעָקָה הוּא בִּמְקוֹם צַעֲקַת הַשְּׁכִינָה, כְּאִלּוּ הַשְּׁכִינָה צוֹעֶקֶת, וְאָז מוֹלֶדֶת הַמֹּחִין, וְזֶה בְּחִינַת: ׳הַקּוֹל מְעוֹרֵר הַכַּוָּנָה׳, הַיְנוּ הַמֹּחִין. וְזֶה בְּחִינַת: ״תִּכְלֶם שִׁבְעַת יָמִים״ — ׳שִׁבְעַת יָמִים׳ זֶה בְּחִינַת שִׁבְעָה קוֹלוֹת שֶׁל דָּוִד כַּנַּ״ל, שֶׁהֵם שִׁבְעִין קָלִין הַנַּ״ל שֶׁצָּרִיךְ לִצְעֹק, כְּדֵי לְהוֹצִיא אוֹר הַפָּנִים הַנַּ״ל מֵהֶעְלֵם אֶל הַגִּלּוּי, הַיְנוּ שֶׁבָּזֶה שֶׁצּוֹעֲקִין עַל חֶסְרוֹן הַמֹּחִין, זֶה בְּעַצְמוֹ הַבּוּשָׁה, בְּחִינַת תִּכְלֶם. וְהַשִּׁבְעָה יָמִים זֶה כְּנֶגֶד הַשִּׁבְעִין קוֹלוֹת שֶׁצָּרִיךְ לִצְעֹק, וְכָל קוֹל כָּלוּל מֵעֶשֶׂר, עַד שֶׁנִּתְגַּלָּה לוֹ הַמֹּחִין. וְהַגִּלּוּי זֶה בְּחִינַת לֵידָה, וְאָז אַחַר הַלֵּדָה, ׳דָּם נֶעְכָּר וְנַעֲשָׂה חָלָב׳ (בְּכוֹרוֹת ו:), וְזֶה בְּחִינַת ״תִּכְלֶם״, כִּי הַכְּלִימָה זֶה שֶׁמִּשְׁתַּנֶּה פָּנָיו לְכַמָּה גְּוָנִין, ׳אָזַל סוּמְקָא וְאָתֵי חִוָּרָא׳ (בָּבָא מְצִיעָא נח:), הַיְנוּ ׳דַּם נֶעְכָּר וְנַעֲשָׂה חָלָב׳, וְזֶה צ׳וּר יְ׳לָדְךָ תְּ׳שִׁי, רָאשֵׁי תֵּבוֹת שֶׁל: צַ׳עֲקָתֵנוּ יְ׳וֹדֵעַ תַּ׳עֲלוּמוֹת כַּנַּ״ל (עַיֵּן בְּסֵפֶר בְּרִית

עַל הַמַּיִם, שֶׁכָּל אֶחָד כָּלוּל מֵעֶשֶׂר. וְהַצְּעָקָה שֶׁאָדָם צוֹעֵק בִּתְפִלָּתוֹ וּבְתוֹרָתוֹ, כְּשֶׁנִּסְתַּלְּקִין הַמֹּחִין בִּבְחִינַת עִבּוּר — אֵלּוּ הַצְּעָקוֹת הֵם בְּחִינַת צַעֲקַת הַיּוֹלֶדֶת, וְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא שֶׁהוּא יוֹדֵעַ תַּעֲלוּמוֹת שֶׁל הַמֹּחִין אֵיךְ נִתְעַלְּמוּ, הוּא מַאֲזִין צַעֲקָתֵנוּ, וְהַצְּעָקָה הוּא בִּמְקוֹם צַעֲקַת הַשְּׁכִינָה, כְּאִלּוּ הַשְּׁכִינָה צוֹעֶקֶת, וְאָז מוֹלֶדֶת הַמֹּחִין. וְזֶה בְּחִינַת: ׳הַקּוֹל מְעוֹרֵר הַכַּוָּנָה׳, הַיְנוּ הַמֹּחִין. וְזֶה בְּחִינַת: ״תִּכְלֶם שִׁבְעַת יָמִים״ — ׳שִׁבְעַת יָמִים׳ זֶה בְּחִינַת שִׁבְעָה קוֹלוֹת שֶׁל דָּוִד כַּנַּ״ל, שֶׁהֵם שִׁבְעִין קָלִין הַנַּ״ל שֶׁצָּרִיךְ לִצְעֹק, כְּדֵי לְהוֹצִיא אוֹר הַפָּנִים הַנַּ״ל מֵהֶעְלֵם אֶל הַגִּלּוּי. וְהַגִּלּוּי זֶה בְּחִינַת לֵידָה, וְאָז אַחַר הַלֵּדָה, ׳דָּם נֶעְכָּר וְנַעֲשָׂה חָלָב׳ (בְּכוֹרוֹת ו:). וְזֶה בְּחִינַת ״תִּכְלֶם״, כִּי הַכְּלִימָה ׳אָזַל סוּמְקָא וְאָתֵי חִוָּרָא׳ (בָּבָא מְצִיעָא נח:), הַיְנוּ ׳דַּם נֶעְכָּר וְנַעֲשָׂה חָלָב׳. וְזֶה: צ׳וּר יְ׳לָדְךָ תְּ׳שִׁי — רָאשֵׁי־תֵּבוֹת שֶׁל: צַ׳עֲקָתֵנוּ יְ׳וֹדֵעַ תַּ׳עֲלוּמוֹת כַּנַּ״ל. וְזֶה: תְּשִׁי — רָאשֵׁי־תֵּבוֹת שֶׁל תִּ׳כְלֶם שִׁ׳בְעַת יָ׳מִים:

וּבְהָרֹא״שׁ וְרַבֵּנוּ יוֹנָה שָׁם, וּבַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ (אֹרַח חַיִּים, סִימָן קא, וּבְסִימָן סא, סָעִיף ד׳)], בָּזֶה שֶׁהָאָדָם צוֹעֵק בֵּין בְּתוֹרָה בֵּין בִּתְפִלָּה, עַל־יְדֵי־זֶה מוֹלִיד אֶת הַמֹּחִין, וּמַכְנִיס אֶת הַמַּקִּיף לִפְנִימִי, הַיְנוּ

מְנוּחָה, דֶּרֶךְ ד׳, שֵׁשֶׁם צי״ת שֶׁבַּשֵּׁם מ״ב מְקוֹרוֹ מִפָּסוּק: ״צוּר יְלָדְךָ תֶּשִׁי״); וְזֶה תֶּשׁ״י — **רָאשֵׁי תֵּבוֹת שֶׁל תִּ׳כָּלֵם שִׁ׳בְעַת יָ׳מִים**; כִּי בָּזֶה שֶׁהָאָדָם צוֹעֵק אֵלָיו יִתְבָּרַךְ וּמִתְבַּיֵּשׁ שֶׁהוּא רָחוֹק מֵאֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְהַמַּקִּיף לֹא יָכוֹל לְהִכָּנֵס לִפְנִים, עַל־יְדֵי־זֶה נוֹלָדִים לוֹ הַמֹּחִין.

[וּכְדֵי לָבֹא בְּקִצָּרָה קֶשֶׁר הָעִנְיָן שֶׁל אוֹת ה׳ ו׳ ז׳, כְּדֵי שֶׁנָּבִין הֵיטֵב אֶת הַקֶּשֶׁר, אֵיךְ קְשׁוּרִים דִּבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל זֶה בָּזֶה, אָמַרְתִּי לַחֲזֹר קְצָת עַל כָּל הַנִּזְכָּר; כִּי הִנֵּה עִקַּר הָאָדָם הוּא הַשֵּׂכֶל וְהַדַּעַת, שֶׁיְּזָכֶּה לְהַשִּׂיג הַשָּׂגַת אֱלֹקוּת, לְהַכְנִיס אֶת הַמַּקִּיף לְתוֹךְ הַפְּנִימִי. וְעִקַּר יְצִירָתוֹ שֶׁל הָאָדָם הָיְתָה בִּשְׁבִיל לְהַשִּׂיג הַדַּעַת הָאֱמֶת שֶׁל הַשָּׂגַת אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וּבְהַשָּׂגַת הַדַּעַת הַזּוֹ יֵשׁ שִׁתֵּי בְּחִינוֹת: א. בְּחִינַת אָחוֹר. ב. בְּחִינַת קֶדֶם צַרְתָּנִי, כָּךְ בָּרָא אֶת הָאָדָם, הַיְנוּ הַשֵּׂכֶל שֶׁאָדָם מַשִּׂיג אוֹתוֹ עַל־יְדֵי הַקְּדָמוֹת, וְהוּא מְכֻנֶּה בְּשֵׁם אָחוֹר, מֵחֲמַת שֶׁבָּא בְּאִחוּר הַזְּמַן שֶׁאַחַר הַהַקְדָּמוֹת. וְיֵשׁ שֵׂכֶל שֶׁבָּא לָאָדָם רַק עַל־יְדֵי שֶׁפַע אֱלֹקִי, וְזֶה מְכֻנֶּה בְּשֵׁם קֶדֶם, בְּשֵׁם פָּנִים. וַהֲגַם כִּי בִּשְׁנֵיהֶם יֵשׁ צָרֶךְ לָהָעוֹלָם, כִּי גַּם מִי שֶׁזּוֹכֶה לְשֶׁפַע אֱלֹקִי, צָרִיךְ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ לִפְעָמִים גַּם בִּבְחִינַת הַשֵּׂכֶל הַשֵּׁנִי, שֶׁהוּא בְּחִינַת אָחוֹר, כְּדֵי שֶׁלֹּא יַחְשֹׁב שֶׁכְּבָר זָכָה לְאֵיזוֹ דַּרְגָּה, בִּפְרָט בִּשְׁבִיל בְּחִינַת הוֹלָדָה, דְּהַיְנוּ כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לְהַלְבִּישׁ אוֹר הַשָּׂגַת שִׂכְלוֹ בְּאֵיזֶה לְבוּשִׁים, כְּדֵי שֶׁיּוּכְלוּ גַּם שְׁאָר בְּנֵי הָעוֹלָם לֵהָנוֹת מִמֶּנּוּ וּלְהֵיטִיב מִטּוּבוֹ לַאֲחֵרִים, (שֶׁזֶּה מַמָּשׁ גַּם פֵּרוּשׁ הַפָּשׁוּט שֶׁל ״אָחוֹר וָקֶדֶם צַרְתָּנִי״, בְּחִינַת יְצִירַת הָאָדָם זָכָר וּנְקֵבָה בִּשְׁבִיל לְהוֹלִיד עַל יָדָהּ בָּנִים, וְשֶׁתִּהְיֶה לוֹ לְעֵזֶר), אַף־עַל־פִּי־כֵן עִקַּר שְׁלֵמוּת תַּכְלִית הָאָדָם הוּא לִזְכּוֹת לִבְחִינַת הַשֵּׂכֶל הַזֶּה שֶׁל הַשֶּׁפַע אֱלֹקִי, שֶׁהוּא בְּחִינַת פָּנִים, בְּחִינַת הַמְשָׁכַת אוֹר הַפָּנִים בָּעוֹלָם, שֶׁהוּא לַעֲשׂוֹת מֵהַמַּקִּיף פְּנִימִי. וְהִנֵּה כָּל זְמַן שֶׁהָאָדָם חַי, הוּא עוֹסֵק בָּזֶה, לְהַמְשִׁיךְ שֵׂכֶל הַפָּנִים בָּעוֹלָם, עַל־יְדֵי מַעֲשָׂיו הַטּוֹבִים, וּלְאַחַר הִסְתַּלְּקוּתוֹ אָז צָרִיךְ לְהַשְׁאִיר בָּנָיו אַחֲרָיו, שֶׁיַּעַסְקוּ הֵם בָּזֶה, שֶׁזּוֹ מִצְוָה לְהוֹלִיד זָכָר וּנְקֵבָה דַּיְקָא, שֶׁזֶּה בְּעַצְמוֹ סוֹד ״אָחוֹר וָקֶדֶם צַרְתָּנִי״, וְעַל־כֵּן תֵּכֶף בִּשְׁעַת הַנִּשּׂוּאִין, שֶׁהוּא בִּשְׁבִיל הֻלֶּדֶת הַבָּנִים, עוֹסְקִין אָז בָּזֶה, שֶׁזֶּה בְּחִינַת קְדוּשִׁין וְחֻפָּה וְשִׁבְעַת יְמֵי הַמִּשְׁתֶּה. וּלְהֵפֶךְ כְּשֶׁנִּפְטָר הָאָדָם, מִתְאַבְּלִין עָלָיו שִׁבְעַת יְמֵי אֲבֵלוּת, כְּדֵי שֶׁתַּעֲלֶה נִשְׁמָתוֹ לְאוֹר הַפָּנִים עַל־יְדֵי־זֶה (וְעַיֵּן לִקּוּטֵי־תּוֹרָה לְהָאֲרִיזַ״ל (פָּרָשַׁת וַיְחִי), שֶׁשִּׁבְעַת יְמֵי אֲבֵלוּת הֵם כְּנֶגֶד שֶׁבַע בְּחִינוֹת מַקִּיפִין וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם). וְזֶה גַּם־כֵּן בְּחִינַת הַקְּרִיעָה מַה שֶּׁקּוֹרְעִין עַל הַמֵּת, כִּי הַמַּקִּיפִין הַנַּ״ל, הֵם בְּחִינַת לְבוּשִׁין, כַּמְבֹאָר בְּסוֹף הַמַּאֲמָר, וְזֶה קַר״ע גִּימַטְרִיָּה ש״ע, כְּנֶגֶד ש״ע נְהוֹרִין שֶׁל אוֹר הַפָּנִים, בְּחִינַת הַמַּקִּיפִין. וְהִנֵּה הַנִּפְטָר בִּלֹּא בָּנִים, רַחֲמָנָא לִצְלָן, נִמְצָא שֶׁאֵין מִי שֶׁיַּעַסֹק עַכְשָׁו אַחֲרָיו בְּעִנְיַן הַמְשָׁכַת שֵׂכֶל הַפָּנִים בָּעוֹלָם, וְנָתְנָה הַתּוֹרָה עֵצָה לְיַבֵּם אֶת אִשְׁתּוֹ, וְאָזַי יִתְגַּלְגֵּל הַנִּפְטָר שֶׁמֵּת בִּלֹּא בָּנִים, וְיַעֲסֹק הוּא בְּעַצְמוֹ עוֹד הַפַּעַם בָּזֶה, וְאִם אֵין אָחִיו רוֹצֶה לְיַבֵּם אֶת אִשְׁתּוֹ, צְרִיכָה לַחֲלֹץ נַעֲלוֹ. [וְיֵשׁ לוֹמַר שֶׁנּוֹגֵעַ לְמַה שֶּׁכָּתוּב בַּסֵּפֶר ״אוֹצְרוֹת חַיִּים״ (דַּף קכ), בְּעִנְיַן הַנַּעַל, הַנִּמְשָׁךְ גַּם־כֵּן מִן הַחַשְׁמַל, וְהַחַשְׁמַל הוּא סוֹד מַלְבּוּשׁ שֶׁל בְּחִינַת הַמַּקִּיפִין, כַּמְבֹאָר בְּסוֹף הַמַּאֲמָר הַזֶּה, וְעַיֵּן בִּתְחִלַּת ״פְּרִי עֵץ חַיִּים״ (שַׁעַר הַתְּפִלָּה)], ״וְיָרָקָה בְּפָנָיו״, וּבְזֶה הָרוֹק הוּא נִכְלָם. וְעִקַּר הַבּוּשָׁה הוּא בַּפָּנִים וְכוּ׳, כִּי הַכְּלִימָה אָזֵיל סָמְקָא וְאָתֵי חִוָּרָא, שֶׁזֶּה בְּחִינַת לֵדָה, בְּחִינַת ״דָּם נֶעְכָּר וְנַעֲשָׂה חָלָב״. וּבָזֶה יֵשׁ לְהָבִין תֹּכֶן הָעִנְיָן, כִּי מְבֹאָר בִּפְנִים, שֶׁיֵּשׁ בְּחִינַת מַקִּיף, וּבְחִינַת מַקִּיף לְמַקִּיף, הַיְנוּ כִּי מִתְּחִלָּה צְרִיכִין לְהַמְשִׁיךְ הַמֹּחִין מֵהָעֶלֶם אֶל הַגִּלּוּי, מִבְּחִינַת עִבּוּר לִבְחִינַת לֵדָה, וְאָז הַמֹּחִין בִּבְחִינַת מַקִּיפִין עֲדַיִן. וְאַחַר־כָּךְ צְרִיכִין לְהַמְשִׁיךְ הַמֹּחִין לִפְנִים, שֶׁזֶּה בְּחִינַת הַשָּׂגַת הַמַּקִּיפִין בִּשְׁלֵמוּת. וְהִנֵּה גַּם בְּהוֹלָדַת הַבָּנִים, שֶׁהוּא רַק בִּשְׁבִיל הַמְשָׁכַת

הַמַּקִּיפִין שֶׁכֻּל הַפָּנִים, יֵשׁ גַּם־כֵּן בְּחִינָה זוֹ, בְּחִינַת עִבּוּר וְלֵדָה וּמֹחִין. וְהִנֵּה כְּשֶׁמּוֹלִיד בָּנִים, הוּא רַק בִּבְחִינַת הַמְשָׁכַת הַמַּקִּיפִין שֶׁכֻּל הַפָּנִים מֵהֶעְלֵם אֶל הַגִּלּוּי, לִבְחִינַת לֵדָה, אֲבָל בְּחִינַת הַמְשָׁכַת הַמֹּחִין, זֶה תָּלוּי בִּבְחִירָתָם שֶׁל הַבָּנִים עַצְמָם, אִם יִזְכּוּ לְצַעֵק אֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, עַד שֶׁיִּהְיוּ נוֹלָדִין הַמֹּחִין, וְיַקְדְּשׁוּ אֶת שִׁבְעַת הַנֶּרוֹת, עַד שֶׁיַּמְשִׁיכוּ הַמֹּחִין לִפָּנִים. וְעַל־כֵּן זֶה הַיָּבָם שֶׁלֹּא רָצָה לְיַבֵּם אֶת אֵשֶׁת אָחִיו לֹא פָּגַם רַק בָּזֶה שֶׁלֹּא הִשְׁתַּדֵּל לְהַמְשִׁיךְ נִשְׁמַת אָחִיו בָּעוֹלָם מֵהֶעְלֵם אֶל הַגִּלּוּי לִבְחִינַת לֵדָה, אֲבָל בְּעִנְיַן הַמְשָׁכַת הַמֹּחִין עַצְמָן, אֶפְשָׁר שֶׁגַּם אִם הָיָה מְיַבֵּם אוֹתָהּ, וְהָיָה מַמְשִׁיךְ נִשְׁמַת אָחִיו בָּעוֹלָם, אַף־עַל־פִּי־כֵן לֹא הָיָה זוֹכֶה אָחִיו לְהַמְשִׁיךְ הַמֹּחִין בִּבְחִירָתוֹ, נִמְצָא, שֶׁעִקַּר הַפְּגָם שֶׁל הַיָּבָם הָיָה בִּבְחִינַת הַמְשָׁכַת נִשְׁמַת אָחִיו מֵהֶעְלֵם אֶל הַגִּלּוּי, לִבְחִינַת לֵדָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת ״דָּם נֶעְכָּר וְנַעֲשָׂה חָלָב״, בְּחִינַת אָזִיל סָמְקָא וְאָתֵי חִוָּרָא, עַל־כֵּן ״וְיָרְקָה בְּפָנָיו״, וּבְזֶה הָרַק הוּא נִכְלָם, וְהַכְּלִימָה הִיא אָזִיל סָמְקָא וְאָתֵי חִוָּרָא [(וְעַיֵּן לִקּוּטֵי־תּוֹרָה, פָּרָשַׁת כִּי תֵצֵא), שֶׁבְּזֶה הָרַק שֶׁרוֹקֶקֶת, יוֹצֵא מִמֶּנּוּ הַאי רוּחָא דְּשָׁדֵי בְּגַוֵּהּ וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם]; נִמְצָא, שֶׁזֶּה בְּעַצְמוֹ הוּא גַּם־כֵּן בְּחִינַת לֵדָה, כִּי בְּתִחָלָה הָיָה נִקְשָׁר בְּבֶטֶן אִשְׁתּוֹ, וּמְצַפֶּה שֶׁיִּהְיֶה תִּקּוּנוֹ עַל־יְדֵי אָחִיו הַיָּבָם, וְעַכְשָׁו יָצָא מִמֶּנָּהּ וְיִתְקַן עַל־יְדֵי תַּחְבּוּלָה אַחֶרֶת, שֶׁיִּמְצָא לוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּבָזֶה אֶפְשָׁר לוֹמַר שֶׁזֶּהוּ שֶׁהִקְפִּידוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים, שֶׁיִּהְיֶה רוֹק דַּוְקָא, שֶׁהוּא לָבָן וְלֹא דָּם, כִּי הַלֵּדָה הִיא בִּבְחִינַת ״אָזִיל סָמְקָא וְאָתֵי חִוָּרָא״ (פְּרִפְרָאוֹת לַחָכְמָה בְּתוֹסֶפֶת בְּאוּרִי)].

ח. (עַכְשָׁו יְעוֹרֵר אֶת הָאָדָם אֵיךְ לְזַכֵּךְ אֶת הַמֹּחִין שֶׁלּוֹ): וּכְשֶׁאָדָם לוֹמֵד תּוֹרָה, וְאֵין מֵבִין בָּהּ שׁוּם חִדּוּשׁ, זֶה מֵחֲמַת שֶׁהַמֹּחִין וְהַשֵּׂכֶל שֶׁל הַתּוֹרָה וְהַלִּמּוּד הַזֶּה הֵן בְּבְחִינַת עִבּוּר, הַיְנוּ שֶׁמֹּחוֹ וְלִבּוֹ אֲטוּמִים, עַד שֶׁאֵינוֹ מֵבִין שׁוּם חִדּוּשׁ בַּתּוֹרָה; כִּי בֶּאֱמֶת כְּשֶׁהָאָדָם לוֹמֵד תּוֹרָה לִשְׁמָהּ, לְשֵׁם אֵל עוֹלָם, מִתְחַדֵּשׁ אֶצְלוֹ בְּכָל פַּעַם חִדּוּשִׁים חֲדָשִׁים; כִּי הַתּוֹרָה הִיא חָכְמָתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְלָכֵן כְּמוֹ שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִתְחַדֵּשׁ בְּכָל יוֹם וּבְכָל שָׁעָה וּבְכָל רֶגַע, כִּבְיָכוֹל, כַּמּוּבָא (עֵץ חַיִּים, הֵיכַל אָדָם קַדְמוֹן, עָנָף ה׳), שֶׁבְּכָל שָׁעָה וְשָׁעָה מִשְׁתַּנִּים הָעוֹלָמוֹת, וְאֵין שָׁעָה זוֹ דּוֹמָה לְשָׁעָה זוֹ, וּמִי שֶׁמִּסְתַּכֵּל בְּעִנְיַן הִלּוּךְ הַמַּזָּלוֹת וְהַכּוֹכָבִים וְשִׁנּוּי מַצָּבָן וּמַעֲמָדָן, וְאֵיךְ בְּרֶגַע אֶחָד הֵם בְּאֹפֶן אֶחָד, וְהַנּוֹלָד בּוֹ יִקָּרֶה לוֹ מְאוֹרָעוֹת שׁוֹנוֹת מֵהַנּוֹלָד בָּרֶגַע שֶׁקָּדַם לָזֶה, וּמִזֶּה יִסְתַּכֵּל וְיָבִין בָּעוֹלָמוֹת הָעֶלְיוֹנִים, שֶׁאֵין לָהֶם קֵץ וּמִסְפָּר. וְלֵךְ וּרְאֵה מַה שֶּׁכָּתוּב בַּתִּקּוּנִים (תִּקּוּנֵי־זֹהַר, תִּקּוּן כב): לְבוּשִׁין דְּאִיהוּ לָבִישׁ בְּצַפְרָא לָא לָבִישׁ בְּרַמְשָׁא, וּלְבוּשָׁא דְּלָבִישׁ בְּיוֹמָא דָּא לָא לָבִישׁ בְּיוֹמָא תִּנְיָנָא, וּבָזֶה תָּבִין אֵיךְ מִשְׁתַּנֶּה מַעֲמַד וּמַצָּב הָעוֹלָמוֹת, שֶׁהֵם הַלְּבוּשִׁים שֶׁל הָאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא לְכַמָּה שִׁנּוּיִים בְּכָל עֵת וָרֶגַע. וּכְפִי הַשִּׁנּוּיִים הָהֵם, כָּךְ נִשְׁתַּנּוּ הַמַּאֲמָרִים שֶׁל סֵפֶר הַזֹּהַר, עַיֵּן שָׁם; הַיְנוּ שֶׁבְּכָל עֵת וָרֶגַע מִתְחַדֵּשׁ פֵּרוּשִׁים חֲדָשִׁים בַּתּוֹרָה, וְהַדָּבוּק לְגַמְרֵי בְּחַי הַחַיִּים בּוֹ יִתְבָּרַךְ בְּכָל עֵת וָרֶגַע, מִתְחַדְּשִׁים אֶצְלוֹ חִדּוּשִׁים חֲדָשִׁים בַּתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, אֲבָל אִם מֹחוֹ עֲדַיִן בְּעִבּוּר, שֶׁלֹּא מֵבִין שׁוּם חִדּוּשׁ, זֶה מֵחֲמַת שֶׁהַמֹּחִין וְהַשֵּׂכֶל שֶׁל הַתּוֹרָה אֶצְלוֹ בִּבְחִינַת עִבּוּר. וְזֶה נִקְרָא בְּשֵׁם יַעֲקֹב, כִּי יַעֲקֹב זֶה בְּחִינַת עִבּוּר, בְּחִינַת (הוֹשֵׁעַ יב, ד): **״בַּבֶּטֶן עָקַב אֶת אָחִיו״**, הַיְנוּ שֶׁנִּקְרָא יַעֲקֹב, עַל שֵׁם שֶׁיַּעֲקֹב עָקַב אֶת עֵשָׂו מִלֵּצֵאת מִבֶּטֶן אִמּוֹ, כִּי הוּא רָצָה לָצֵאת קֹדֶם, וְאָז

> **ח וּכְשֶׁאָדָם לוֹמֵד תּוֹרָה וְאֵין מֵבִין בָּהּ שׁוּם חִדּוּשׁ, זֶה מֵחֲמַת שֶׁהַמֹּחִין וְהַשֵּׂכֶל שֶׁל הַתּוֹרָה וְהַלִּמּוּד הַזֶּה הֵן בְּבְחִינַת עִבּוּר; וְזֶה נִקְרָא בְּשֵׁם יַעֲקֹב, כִּי יַעֲקֹב זֶה בְּחִינַת עִבּוּר, בְּחִינַת** (הוֹשֵׁעַ יב) **״בַּבֶּטֶן עָקַב אֶת אָחִיו״, וְאָז צָרִיךְ**

צָרִיךְ לְצָעַק הַקָּלִין הַנַּ״ל, הַיְנוּ שִׁבְעִין קוֹלוֹת שֶׁצּוֹעֶקֶת הַיּוֹלֶדֶת, וְזֶה בְּחִינַת (בְּרֵאשִׁית כז, כב): ״הַקֹּל קוֹל יַעֲקֹב״, וְהַפֵּרוּשׁ הוּא כְּשֶׁהוּא בְּבְחִינַת יַעֲקֹב צָרִיךְ לוֹ הַקָּלִין, לְצָעַק ע׳ קָלִין, כְּדֵי לְהוֹצִיא הַמּוֹחִין בִּבְחִינַת לֵדָה. וּמִי שֶׁתּוֹרָתוֹ בְּלֹא הֲבָנָה בָּהּ שׁוּם חִדּוּשׁ, אֵין לִדְרֹשׁ אוֹתָהּ לָרַבִּים, כִּי זֶה לֹא יוֹעִיל לְאַף אֶחָד, כִּי הַתּוֹרָה הַזֹּאת שֶׁהִיא בִּבְחִינַת יַעֲקֹב, בִּבְחִינַת עִבּוּר, אַף־עַל־פִּי שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִתְעַנֵּג [בָּהּ], בִּבְחִינַת (שִׁיר הַשִּׁירִים ב, ד) ״וְדִגְלוֹ עָלַי אַהֲבָה״, וְדָרְשׁוּ עַל זֶה חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (שִׁיר הַשִּׁירִים זוּטָא): אַל תִּקְרֵי ׳וְדִגְלוֹ׳ אֶלָּא ׳וְלִגְלוּגוֹ׳, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִתְעַנֵּג בְּדִבְרֵי תּוֹרָה שֶׁל כָּל אָדָם, אֲפִלּוּ שֶׁהוּא בְּקַטְנוּת וּבִלְגְלוּג, אֲבָל אֵין לִדְרֹשׁ אוֹתָהּ כְּמוֹ שֶׁהִיא לָרַבִּים, כִּי זֶה לֹא יָבִיא לְשׁוּם תּוֹעֶלֶת, וְגַם לְהֵפֶךְ, כִּי אֵין לִדְרֹשׁ אֶלָּא דְּבָרִים הַמְבֹרָרִים, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (שַׁבָּת קמה:) עַל הַפָּסוּק (מִשְׁלֵי ז, ג) ״אֱמֹר לַחָכְמָה אֲחֹתִי אָתְּ״, אִם בָּרוּר לְךָ הַדָּבָר כַּאֲחוֹתְךָ שֶׁהִיא אֲסוּרָה לְךָ — אֱמֹר, וְאִם לָאו — אַל תֹּאמְרֵהוּ.

(עַכְשָׁו יַלְבִּישׁ הַשָּׂגָתוֹ בְּפָסוּק): וְזֶהוּ (תְּהִלִּים קלה, ד): ״כִּי יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יָ״הּ״, כְּשֶׁהִיא בִּבְחִינַת יַעֲקֹב, שֶׁהוּא בְּקַטְנוּת, לָשׁוֹן עָקֹב, בִּבְחִינַת עִבּוּר, בְּלֹא מוֹחִין, זֹאת הַלִּמּוּד בָּחַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, בִּבְחִינַת ״וְדִגְלוֹ עָלַי אַהֲבָה״, שֶׁתִּלְמַד רַק בִּשְׁבִיל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, שֶׁהוּא מִתְעַנֵּג מִכָּל לִמּוּד, אֲפִלּוּ שֶׁהוּא בְּקַטְנוּת, בִּבְחִינַת עָקֹב, אֲבָל אֵין לִדְרֹשׁ אוֹתָהּ לָרַבִּים. אֲבָל ״יִשְׂרָאֵל״ כְּשֶׁהַתּוֹרָה שֶׁלּוֹ הִיא עִם הִתְחַדְּשׁוּת — ״לִסְגֻלָּתוֹ״, אָז יְגַלֶּה אֶת זֶה לָעָם סְגֻלָּה. יִשְׂרָאֵל אוֹתִיּוֹת לִי רֹאשׁ, הַיְנוּ הִתְגַּלּוּת הַמּוֹחִין, הַמְשָׁכַת אוֹר הַפָּנִים הַנַּ״ל, שֶׁפַּע אֱלֹקֵי הַנַּ״ל, בְּתוֹךְ הַפְּנִימִי כַּנַּ״ל, הַיְנוּ כְּשֶׁהָאָדָם זוֹכֶה אֶל בְּחִינַת יִשְׂרָאֵל, שֶׁהוּא לִי רֹאשׁ, שֶׁהִכְנִיס אֶת הַמַּקִּיפִין לְתוֹךְ פְּנִימִי, שֶׁמִּתְעַנֵּג מִזִּיו הַתּוֹרָה, וּמַרְגִּישׁ בָּהּ חִדּוּשִׁים בְּכָל פַּעַם, שֶׁזֶּה יִשְׂרָאֵל, בִּבְחִינַת (יְשַׁעְיָה מט, ג): ״יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר״, ׳בְּךָ׳ דַּיְקָא, שֶׁיִּתְמַשֵּׁךְ עַטֶּרֶת תִּפְאֶרֶת, הַיְנוּ הַמַּקִּיפִין

לְצָעַק הַקָּלִין הַנַּ״ל. וְזֶה בְּחִינַת (בְּרֵאשִׁית כז): ״הַקֹּל קוֹל יַעֲקֹב״ — כְּשֶׁהוּא בִּבְחִינַת יַעֲקֹב צָרִיךְ לוֹ הַקָּלִין, כְּדֵי לְהוֹצִיא הַמּוֹחִין בִּבְחִינַת לֵדָה.

וּמִי שֶׁתּוֹרָתוֹ בְּלֹא הֲבָנָה בָּהּ שׁוּם חִדּוּשׁ, אֵין לִדְרֹשׁ אוֹתָהּ לָרַבִּים, כִּי הַתּוֹרָה הַזֹּאת שֶׁהִיא בִּבְחִינַת יַעֲקֹב, בִּבְחִינַת עִבּוּר, אַף־עַל־פִּי שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מִתְעַנֵּג [בָּהּ], בִּבְחִינַת ״וְדִגְלוֹ עָלַי אַהֲבָה״ — אַל תִּקְרֵי ׳וְדִגְלוֹ׳ אֶלָּא ׳וְלִגְלוּגוֹ׳ (מִדְרַשׁ שִׁיר הַשִּׁירִים), אֲבָל אֵין לִדְרֹשׁ אוֹתָהּ כְּמוֹ שֶׁהִיא לָרַבִּים, כִּי אֵין לִדְרֹשׁ אֶלָּא דְּבָרִים הַמְבֹרָרִים, כְּמַאֲמָרָם (שַׁבָּת קמה:): ״אֱמֹר לַחָכְמָה אֲחֹתִי אָתְּ״ — ׳אִם בָּרוּר לְךָ הַדָּבָר כַּאֲחוֹתְךָ שֶׁהִיא אֲסוּרָה לְךָ, אֱמֹר, וְאִם לָאו, אַל תֹּאמְרֵהוּ׳.

וְזֶהוּ (תְּהִלִּים קלה): כִּי יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יָהּ — כְּשֶׁהִיא בִּבְחִינַת יַעֲקֹב, בִּבְחִינַת עִבּוּר בְּלֹא מוֹחִין, זֹאת הַלִּמּוּד בָּחַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, בִּבְחִינַת ״וְדִגְלוֹ עָלַי אַהֲבָה״, וְאֵין לִדְרֹשׁ אוֹתָהּ לָרַבִּים; אֲבָל יִשְׂרָאֵל לִסְגֻלָּתוֹ; יִשְׂרָאֵל — אוֹתִיּוֹת לִי רֹאשׁ, הַיְנוּ הִתְגַּלּוּת הַמּוֹחִין, הַמְשָׁכַת אוֹר הַפָּנִים הַנַּ״ל, שֶׁפַע אֱלֹקֵי הַנַּ״ל, בְּתוֹךְ הַפְּנִימִי כַּנַּ״ל. וְזֶה בְּחִינַת יִשְׂרָאֵל, בִּבְחִינַת (יְשַׁעְיָהוּ מט): ״יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר״ — ׳בְּךָ׳ דַּיְקָא, שֶׁיִּתְמַשֵּׁךְ עַטֶּרֶת תִּפְאֶרֶת, הַיְנוּ הַמַּקִּיפִין הַנַּ״ל, ׳בְּךָ׳,

הַנ״ל, שֶׁהֵם הַמּוֹחִין, תַּמְשִׁיכֵם ׳בְּךָ׳, הַיְנוּ בְּתוֹךְ הַפְּנִימִיּוּת שֶׁלְּךָ, אֲזַי לִסְגֻלָּתוֹ, זֹאת הַתּוֹרָה יָכוֹל לִדְרשׁ אוֹתָהּ לָרַבִּים, שֶׁהֵם עַם סְגֻלָּה:

ט. כִּי אֲנַחְנוּ עַם יִשְׂרָאֵל נִקְרָאִים ׳עַם סְגֻלָּה׳ (דְּבָרִים ז, ו), כְּמוֹ סְגֻלָּה שֶׁעוֹשִׂין לִרְפוּאָה; אַף־עַל־פִּי שֶׁאֵין הַטֶּבַע מְחַיֵּב שֶׁיִּהְיֶה זֶה לִרְפוּאָה, אַף־עַל־פִּי־כֵן הַדָּבָר הַזֶּה מְסֻגָּל לִרְפוּאָה, וְזֶה לְמַעְלָה מֵהַטֶּבַע, שֶׁאֵין הַשֵּׂכֶל הָאֱנוֹשִׁי מֵבִין זֶה; [הַיְנוּ שֶׁרוֹאִים שֶׁצַּדִּיקִים נוֹתְנִים סְגֻלָּה, כְּגוֹן: קָמִיעַ לָאָדָם שֶׁיִּתְרַפֵּא, וְזֶה מְרַפֵּא אוֹתוֹ. וּכְמַאֲמָרָם זַ״ל (שַׁבָּת סא.): אִיתְמְחֵי גַּבְרָא וְאִיתְמְחֵי קְמִיעָא; וְרוֹאִים שֶׁזֶּה מוֹעִיל, וְאַף שֶׁאֵין הַשֵּׂכֶל יָכוֹל לְהַסְבִּיר אֶת זֶה, לָמָּה הַסְּגֻלָּה וְהַקָּמִיעַ הַזּוֹ מְרַפְּאִים, אַף־עַל־פִּי־כֵן זוֹ עֲבוֹדָה שֶׁזֶּה מְרַפֵּא וּמַצִּיל]. כְּמוֹ־כֵן אֲנַחְנוּ עַם יִשְׂרָאֵל, לָקַח אוֹתָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְעַם סְגֻלָּתוֹ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שְׁמוֹת יט, ה): ״וְהְיִיתֶם לִי סְגֻלָּה מִכָּל הָעַמִּים״ וְגוֹ. אַף־עַל־פִּי שֶׁאֵין הַשֵּׂכֶל הָאֱנוֹשִׁי מֵבִין אֶת כָּל זֶה, אֵיךְ לָקַח עַם מִתּוֹךְ עַמִּים, כְּמוֹ בִּשְׁעַת קְרִיעַת יַם־סוּף, שֶׁקִּטְרֵג מִדַּת־הַדִּין: הֲלָלוּ עוֹבְדֵי עַכּוּ״ם וְכוּ׳ (בְּרֵאשִׁית רַבָּה פָּרָשָׁה נז וּבְשְׁמוֹת רַבָּה פָּרָשָׁה כא), אַף־עַל־פִּי־כֵן הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא לָקַח אוֹתָנוּ לְעַם קָדוֹשׁ, אַף שֶׁמִּדַּת הַדִּין קְטֵרְגָה. נִמְצָא, שֶׁזֶּה הַדָּבָר כְּמוֹ סְגֻלָּה, שֶׁהוּא לְמַעְלָה מֵהַטֶּבַע, לְמַעְלָה מִשֵּׂכֶל אֱנוֹשִׁי, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהָבִין אֶת זֶה. וְזֶה בְּחִינַת מַקִּיפִין כַּנַּ״ל, שֶׁהוּא מַקִּיף אֶת הַמֹּחַ, וְלֹא נִכְנָס בִּפְנִים. וּמִי שֶׁזָּכָה לְאֵלּוּ הַמַּקִּיפִין לְהוֹלִיד אוֹתָם, וּלְהַכְנִיס אוֹתָם בִּפְנִים כַּנַּ״ל, הַיְנוּ שֶׁעוֹשֶׂה מֵהַמַּקִּיף פְּנִימִי, נִמְצָא, שֶׁזָּכָה לְהָבִין אֶת הַסְּגֻלָּה, בְּוַדַּאי הַיְשֵׁר לְגַלּוֹת הַסְּגֻלָּה לְעַם סְגֻלָּה, שֶׁזֶּה מִי שֶׁזָּכָה לְהָבִין מֵשִׂכְלוֹת בַּתּוֹרָה, מֵהַיְשֵׁר שֶׁיְּגַלֶּה אֶת זֶה גַּם לַאֲחֵרִים, אֲשֶׁר זֶה נִקְרָא תּוֹרָה לִשְׁמָהּ, שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (סַנְהֶדְרִין מט:): תּוֹרָה לִשְׁמָהּ זוֹ הִיא תּוֹרָה שֶׁל חֶסֶד, שֶׁהִיא עַל מְנַת לְלַמְּדָהּ.

בְּתוֹךְ הַפְּנִימִיּוּת; לְסְגֻלָּתוֹ — זֹאת הַתּוֹרָה יָכוֹל לִדְרשׁ אוֹתָהּ לָרַבִּים:

ט כִּי אֲנַחְנוּ נִקְרָאִים ׳עַם סְגֻלָּה׳ (דְּבָרִים ז), **כְּמוֹ סְגֻלָּה שֶׁעוֹשִׂין לִרְפוּאָה; אַף־עַל־פִּי שֶׁאֵין הַטֶּבַע מְחַיֵּב שֶׁיִּהְיֶה זֶה לִרְפוּאָה, אַף־עַל־פִּי־כֵן הַדָּבָר הַזֶּה מְסֻגָּל לִרְפוּאָה, וְזֶה לְמַעְלָה מֵהַטֶּבַע, שֶׁאֵין הַשֵּׂכֶל הָאֱנוֹשִׁי מֵבִין זֶה — כְּמוֹ־כֵן אֲנַחְנוּ לָקַח אוֹתָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְעַם סְגֻלָּתוֹ, אַף־עַל־פִּי שֶׁאֵין הַשֵּׂכֶל הָאֱנוֹשִׁי מֵבִין אֶת כָּל זֶה, אֵיךְ לָקַח עַם מִתּוֹךְ עַמִּים, כְּמוֹ בִּשְׁעַת קְרִיעַת יַם־סוּף, שֶׁקִּטְרֵג מִדַּת־הַדִּין: הֲלָלוּ עוֹבְדֵי עַכּוּ״ם וְכוּ׳** (בְּרֵאשִׁית רַבָּה פָּרָשָׁה נז וּבְשְׁמוֹת רַבָּה פָּרָשָׁה כא), **אַף־עַל־פִּי־כֵן הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא לָקַח אוֹתָנוּ לְעַם קָדוֹשׁ. נִמְצָא שֶׁזֶּה הַדָּבָר כְּמוֹ סְגֻלָּה, שֶׁהוּא לְמַעְלָה מֵהַטֶּבַע, לְמַעְלָה מִשֵּׂכֶל אֱנוֹשִׁי, וְזֶה בְּחִינַת מַקִּיפִין כַּנַּ״ל. וּמִי שֶׁזָּכָה לְאֵלּוּ הַמַּקִּיפִין לְהוֹלִיד אוֹתָם וּלְהַכְנִיס אוֹתָם בִּפְנִים כַּנַּ״ל, נִמְצָא שֶׁזָּכָה לְהָבִין אֶת הַסְּגֻלָּה — בְּוַדַּאי הַיְשֵׁר לְגַלּוֹת הַסְּגֻלָּה לְעַם סְגֻלָּה:**

בְּכֵן כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְפִי בְּחִינָתוֹ יֵשׁ לוֹ פְּנִימִי וּמַקִּיף; וְכָל

בְּכֵן כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְפִי בְּחִינָתוֹ יֵשׁ לוֹ פְּנִימִי וּמַקִּיף; כִּי אֵין אֶחָד דּוֹמֶה לַשֵּׁנִי, כִּי כָּל אֶחָד כְּפִי יְגִיעָתוֹ וְטִרְחָתוֹ בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, זוֹכֶה לְהַשִּׂיג הַשָּׂגַת אֱלֹקוּת, וְיֵשׁ לוֹ מַקִּיף אֶחָד וּפְנִימִי אַחֵר

מַה שֶּׁאֵין לְזוּלָתוֹ. וְכָל אֶחָד לְפִי בְּחִינָתוֹ, מַה שֶּׁחָנָנוֹ הַשֵּׁם שֶׁיַּכְנִיס הַמַּקִּיף לִפְנִים וּלְהָבִין וּלְחַדֵּשׁ אֵיזֶה דָּבָר, הַיְשֵׁר מְחַיֵּב שֶׁיְּגַלֶּה וְיַכְנִיס זֹאת הַהֶבְנָה שֶׁל הַסְּגֻלָּה, שֶׁהָיָה אֶצְלוֹ סְגֻלָּה, שֶׁיְּגַלֶּה אֶת זֶה לְעַם סְגֻלָּה וּלְהֵיטִיב מִטּוּבוֹ לַאֲחֵרִים; שֶׁזּוֹ מַעֲלַת הָאָדָם הַמְחַדֵּשׁ חִדּוּשֵׁי תּוֹרָה, וּמְגַלֶּה אֶת זֶה לַאֲחֵרִים, שֶׁאֵין לְמַעְלָה מִזֶּה. וְזֶה סִימָן שֶׁהוּא לוֹמֵד תּוֹרָה לִשְׁמָהּ, שֶׁהוּא מוֹסֵר אֶת נַפְשׁוֹ לְהַשִּׂיג הַשָּׂגַת הַתּוֹרָה, שֶׁעוֹשֶׂה מֵהַמַּקִּיף פְּנִימִי, וְזוֹכֶה בְּכָל פַּעַם לְמַקִּיפִין חֲדָשִׁים, וְאֵינוֹ מִסְתַּפֵּק שֶׁיִּשָּׁאֵר אֶצְלוֹ, אֶלָּא מְזַכֶּה אֶת אֲחֵרִים, וְלָכֵן זְכוּתוֹ גְּדוֹלָה מְאֹד.

(עַכְשָׁו יַלְבִּישׁ הַשָּׂגָתוֹ בָּזֶה שֶׁהִתְחִיל):

וְזֶה פֵּרוּשׁ פִּרְקָא רְבִיעָאָה דְּסִפְרָא דִּצְנִיעוּתָא: ’עַתִּיקָא טְמִיר וְסָתִים’, ’זְעִירָא דְּאַנְפִּין אִתְגַּלְיָא וְלָא אִתְגַּלְיָא’. ’עַתִּיקָא’ — זֶה בְּחִינַת הַמַּקִּיפִין הַנַּ״ל, שֶׁהֵן טְמוּרִים וּסְתוּמִים מִכָּל צַד בְּכָל הֶמְשֵׁךְ הַזְּמַן שֶׁל עוֹלָם הַזֶּה, וְלֹא יִתְגַּלֶּה אֶלָּא לֶעָתִיד, כִּי זֶה יְחִידָה דִּיחִידָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת עַתִּיק, הַמַּקִּיף הָעֶלְיוֹן, שֶׁהוּא טָמִיר וְסָתִים מֵעֵין כֹּל, בְּטוּל הַבְּחִירָה לְגַמְרֵי, שֶׁנִּתְגַּלָּה אֲשֶׁר אֵין בִּלְעָדָיו יִתְבָּרַךְ כְּלָל, וְאֵין מְצִיאוּת בִּלְעָדָיו מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ. אֲבָל בִּזְעֵיר אַנְפִּין, שֶׁזֶּה חָכְמוֹת שֶׁל הָאָדָם, שֶׁהָאָדָם יָכוֹל לְהַשִּׂיג אוֹתָם כִּי שָׁם הַבְּחִירָה, כִּי הֵם הַשֵּׁשׁ קְצָווֹת: פַּעַם כָּשֵׁר פַּעַם פָּסוּל, פַּעַם טָהוֹר פַּעַם טָמֵא, פַּעַם אָסוּר פַּעַם מֻתָּר, אֲשֶׁר שָׁם הוּא הַבְּחִירָה, גַּם בָּהֶם יֵשׁ פְּנִימִי וּמַקִּיף, כִּי מַה שֶּׁהָאָדָם בּוֹחֵר כְּבָר לְטוֹב זֶה פְּנִימִי, וּמַה שֶּׁעֲדַיִן קָשֶׁה לוֹ לִבְחֹר לְטוֹב — זֶה מַקִּיף. כִּי אִם אָדָם הָיָה יוֹדֵעַ וּמֵבִין בִּפְנִימִיּוּת שִׂכְלוֹ אֶת הַטּוֹב, לֹא הָיָה אֶצְלוֹ מַקִּיף. וְלָכֵן גַּם בִּזְעֵיר אַנְפִּין יֵשׁ שָׁם פְּנִימִי וּמַקִּיף, וְכָל אֶחָד לְפִי בְּחִינָתוֹ יֵשׁ לוֹ פְּנִימִי וּמַקִּיף. וְלָכֵן כָּל אֶחָד וְאֶחָד צָרִיךְ לִיגַּע בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּלְקַדֵּשׁ וּלְטַהֵר אֶת הַשִּׁבְעָה נֶרוֹת שֶׁלּוֹ, שֶׁהֵם בְּחִינַת פְּנִימִי, וְעַל־יְדֵי־זֶה יוּכַל לְהַכְנִיס בּוֹ אֶת הַמַּקִּיף. וְאֵלּוּ הַמְּבוּכוֹת הַנַּ״ל שֶׁיֵּשׁ בָּאָדָם, שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהָבִין מַה זּוֹ יְדִיעָה וּמַה זּוֹ בְּחִירָה, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְשֵׂכֶל הָאָדָם לְהַשִּׂיגָם, הֵם מִבְּחִינַת עַתִּיקָא; כִּי שָׁם הוּא הַמַּקִּיף דְּמַקִּיף, וְזֶה לֹא מִתְלַבֵּשׁ בְּשֵׂכֶל הָאָדָם, אִם לֹא שֶׁמַּגִּיעַ לְמַדְרֵגַת מַלְאָךְ. וְכָל הַחָכְמוֹת שֶׁיָּכוֹל מֹחַ אֱנוֹשִׁי לְהַשִּׂיג אוֹתָם, הֵם בְּחִינַת ’זְעִירָא דְּאַנְפִּין’, וְלִפְעָמִים הֵם בְּהֶעְלֵם וְהֶסְתֵּר בִּבְחִינַת (עִבּוּר כַּנַּ״ל), וְזֶה

אֶחָד לְפִי בְּחִינָתוֹ, מַה שֶּׁחָנָנוֹ הַשֵּׁם שֶׁיַּכְנִיס הַמַּקִּיף לִפְנִים וּלְהָבִין וּלְחַדֵּשׁ אֵיזֶה דָּבָר, הַיְשֵׁר מְחַיֵּב שֶׁיְּגַלֶּה וְיַכְנִיס זֹאת הַהֶבְנָה שֶׁל הַסְּגֻלָּה, שֶׁהָיָה אֶצְלוֹ סְגֻלָּה, שֶׁיְּגַלֶּה לְעַם סְגֻלָּה וּלְהֵיטִיב מִטּוּבוֹ לַאֲחֵרִים:

וְזֶה פֵּרוּשׁ פִּרְקָא רְבִיעָאָה דְּסִפְרָא דִּצְנִיעוּתָא: עַתִּיקָא טְמִיר וּסְתִים, זְעִירָא דְּאַנְפִּין אִתְגַּלְיָא וְלָא אִתְגַּלְיָא. עַתִּיקָא — זֶה בְּחִינַת הַמַּקִּיפִין הַנַּ״ל, שֶׁהֵן טְמוּרִים וּסְתוּמִים מִכָּל צַד בְּכָל הֶמְשֵׁךְ הַזְּמַן שֶׁל עוֹלָם הַזֶּה, וְלֹא יִתְגַּלֶּה אֶלָּא לֶעָתִיד. אֲבָל בִּזְעֵיר אַנְפִּין, חָכְמוֹת שֶׁל הָאָדָם שֶׁהָאָדָם יָכוֹל לְהַשִּׂיג אוֹתָם, גַּם בָּהֶם יֵשׁ פְּנִימִי וּמַקִּיף, וְכָל אֶחָד לְפִי בְּחִינָתוֹ יֵשׁ לוֹ פְּנִימִי וּמַקִּיף. וְאֵלּוּ הַמְּבוּכוֹת הַנַּ״ל שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְשֵׂכֶל הָאָדָם לְהַשִּׂיגָם, הֵם מִבְּחִינַת עַתִּיקָא; וְכָל הַחָכְמוֹת שֶׁיָּכוֹל מֹחַ אֱנוֹשִׁי לְהַשִּׂיג אוֹתָם הֵם בְּחִינַת זְעִירָא דְּאַנְפִּין. וְלִפְעָמִים הֵם בְּהֶעְלֵם, בִּבְחִינַת (עִבּוּר כַּנַּ״ל), וְזֶה בְּחִינַת: לֹא

בְּחִינַת: 'לָא אִתְגַּלְיָא', כִּי כְּשֶׁזֶּה נֶעְלָם וְנִסְתָּר מֵהָאָדָם, אָז הוּא בְּחִינַת 'לָא אִתְגַּלְיָא', שֶׁלֹּא נִתְגַּלֶּה לוֹ הַמַּקִּיף וְהַפְּנִימִי, וּכְשֶׁנִּתְגַּלֶּה לוֹ הַמַּקִּיף אֶל הַפְּנִימִי, אָז הוּא בְּבְחִינַת 'אִתְגַּלְיָא', כִּי מֵבִין כְּבָר מַה שֶּׁהִקִּיף אֶת מֹחוֹ, וְנִכְנַס בִּפְנִימִיּוּת מֹחוֹ. וְכָל זְמַן שֶׁהָיָה הַדָּבָר אֲצִלוֹ בִּבְחִינַת לָא אִתְגַּלְיָא, בִּבְחִינַת הֶעְלֵם, הַיְינוּ אֲצִלוֹ כְּמוֹ סְגֻלָּה כַּנַּ״ל, שֶׁזֶּה לְמַעְלָה מֵהַשֵּׂכֶל וְהַהַשָּׂגָה, הַיְינוּ שֶׁהוּא לְמַעְלָה מִשִּׂכְלוֹ, שֶׁלֹּא יָכוֹל לְהָבִין אֶת זֶה. וְאַחַר־כָּךְ כְּשֶׁנִּתְגַּלֶּה לוֹ אַחַר יְגִיעָה וְטִרְחָה שֶׁמִּתְיַגֵּעַ וְטוֹרֵחַ בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּמְזַכֵּךְ וּמְטַהֵר אֶת הַשִּׁבְעָה נֵרוֹת שֶׁלּוֹ, וְעוֹשֶׂה מִמַּקִּיף פְּנִימִי, אָז יֵיטִיב מִטּוּבוֹ לַאֲחֵרִים כַּנַּ״ל, שֶׁזּוֹ מַעֲלַת הַחֲכָמִים וְהַצַּדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּים, שֶׁמְּגַלִּים סוֹדוֹת וְרָזֵי הַתּוֹרָה לִנְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים אֲלֵיהֶם, הֵם אֵלּוּ שֶׁזּוֹכִים לְחַדֵּשׁ חִדּוּשִׁים אֲמִתִּיִּים, הַמְקָרְבִים אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, כִּי הֵם מַכְנִיסִים אֶת הַמַּקִּיף בְּתוֹךְ הַפְּנִימִי, וּמְגַלִּים אֶת הַסְּגֻלָּה לְעֵם סְגֻלָּה:

אִתְגַּלְיָא; וּכְשֶׁנִּתְגַּלֶּה לוֹ אָז בִּבְחִינַת אִתְגַּלְיָא; וְכָל זְמַן שֶׁהָיָה הַדָּבָר אֲצִלוֹ בִּבְחִינַת לָא אִתְגַּלְיָא, בִּבְחִינַת הֶעְלֵם, הַיְינוּ אֲצִלוֹ כְּמוֹ סְגֻלָּה כַּנַּ״ל, שֶׁזֶּה מְשִׂכְלוֹ, וְאַחַר־כָּךְ כְּשֶׁנִּתְגַּלֶּה לוֹ — אָז יֵיטִיב מִטּוּבוֹ לַאֲחֵרִים כַּנַּ״ל:

יא נַחֲמוּ נַחֲמוּ עַמִּי וְכוּ׳ (יְשַׁעְיָהוּ מ). **כָּל הַצָּרוֹת וְהַיִּסּוּרִים וְהַגָּלוּת אֵינוֹ אֶלָּא לְפִי עֵרֶךְ חֶסְרוֹן הַדַּעַת, וּכְשֶׁנִּשְׁלָם הַדַּעַת, אָז נִשְׁלָם כָּל הַחֶסְרוֹנוֹת, בִּבְחִינַת** (נְדָרִים מא.): **'אִם דַּעַת קָנִיתָ מֶה חָסַרְתָּ', וּכְתִיב** (יְשַׁעְיָהוּ ה): **"לָכֵן גָּלָה עַמִּי מִבְּלִי דָעַת". וְעִקַּר הַחַיִּים נִצְחִיִּים יִהְיֶה לֶעָתִיד מֵחֲמַת הַדַּעַת, שֶׁיִּרְבֶּה הַדַּעַת, שֶׁיֵּדְעוּ הַכֹּל אֶת ה׳, וְעַל־**

[וּמֵרָחוֹק תָּבִין וְתַשְׂכִּיל, אֲשֶׁר זֶה סוֹד מַה שֶּׁמּוּבָא (עֵץ חַיִּים, הֵיכַל אָדָם קַדְמוֹן, עָנָף א׳), שֶׁזֶּה סוֹד הָעִגּוּלִים וְהַיָּשָׁר, הָעִגּוּלִים הֵם בְּסוֹד הַמַּקִּיף, וְהַיָּשָׁר הוּא בְּסוֹד הַפְּנִימִי. וּמוּבָא (שָׁם עָנָף ה׳), אֲשֶׁר הָעֵינַיִם, הָאָזְנַיִם, הַחֹטֶם, וְהַפֶּה, הֵם כְּנֶגֶד הַד׳ עוֹלָמוֹת: אֲצִילוּת, בְּרִיאָה, יְצִירָה, עֲשִׂיָּה, שֶׁבָּהֶם מְאִירִים הַד׳ שֵׁמוֹת: ע״ב, ס״ג, מ״ה, ב״ן, שֶׁזֶּה כְּלָלִיּוּת הַיִּחוּדִים, שֶׁהָאָדָם צָרִיךְ לְיַחֵד תָּמִיד: יו״ד ה״י וי״ו ה״י, יו״ד ה״י וא״ו ה״י, יו״ד ה״א וא״ו ה״א, יו״ד ה״ה ו״ו ה״ה, וְלַעֲשׂוֹת מֵהַמַּקִּיף הַיְנוּ אוֹר אֵין סוֹף לְהַלְבִּישָׁם בִּלְבוּשׁ הַיִּחוּדִים, שֶׁזֶּה סוֹד הַפְּנִימִיִּים, הַמְּשָׁכוֹת הַמֹּחִין, וְדוֹ״ק].

יא (עַכְשָׁו יַלְבִּישׁ אֶת הַשָּׂגָתוֹ בְּפָסוּק): **"נַחֲמוּ נַחֲמוּ עַמִּי"** וְכוּ׳ (יְשַׁעְיָה מ, א): **כָּל הַצָּרוֹת וְהַיִּסּוּרִים וְהַגָּלוּת אֵינוֹ אֶלָּא לְפִי עֵרֶךְ חֶסְרוֹן הַדַּעַת, וּכְשֶׁנִּשְׁלָם הַדַּעַת, אָז נִשְׁלָם כָּל הַחֶסְרוֹנוֹת, בִּבְחִינַת** (נְדָרִים מא.): **אִם דַּעַת קָנִיתָ — מֶה חָסַרְתָּ;** וְעִקַּר הַדַּעַת, לֵידַע אֲשֶׁר אֵין בִּלְעָדָיו יִתְבָּרַךְ כְּלָל, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דְּבָרִים ד, לה): "אַתָּה הָרְאֵתָ לָדַעַת, כִּי הַוָ״ה הוּא הָאֱלֹהִים אֵין עוֹד". **וּכְתִיב** (יְשַׁעְיָה ה, יג): **"לָכֵן גָּלָה עַמִּי מִבְּלִי דַעַת";** [(עַיֵּן סַנְהֶדְרִין צב.): כָּל אָדָם שֶׁאֵין בּוֹ דֵּעָה — לַסּוֹף גּוֹלֶה, שֶׁנֶּאֱמַר (יְשַׁעְיָה ה, יג): "לָכֵן גָּלָה עַמִּי מִבְּלִי דָעַת"]; כִּי עִקַּר הַגָּלוּת בָּא מֵחֲמַת חֶסְרוֹן הַדַּעַת, כִּי כְּשֶׁהָאָדָם יוֹדֵעַ, שֶׁהוּא יִתְבָּרַךְ נִמְצָא וְאֵין בִּלְעָדָיו נִמְצָא, אָז לֹא שַׁיָּךְ בִּכְלָל גָּלוּת, כִּי הוּא מוֹצֵא אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בְּכָל מָקוֹם, וְלֹא שַׁיָּךְ לְגַמְרֵי עִנְיָן שֶׁל גָּלוּת, אֶלָּא בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא בָּא, הוּא מוֹצֵא אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא. וְעִקַּר הַחַיִּים נִצְחִיִּים יִהְיֶה לֶעָתִיד, מֵחֲמַת הַדַּעַת, שֶׁיִּרְבֶּה הַדַּעַת, שֶׁיֵּדְעוּ הַכֹּל אֶת ה׳, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יִרְמְיָה לא, לג): "וְלֹא יְלַמְּדוּ עוֹד

אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ וְאִישׁ אֶת אָחִיו לֵאמֹר, דְּעוּ אֶת הַוָי״ה, כִּי כֻּלָּם יֵדְעוּ אוֹתִי לְמִקְטַנָּם וְעַד גְּדוֹלָם״. וְעַל־יְדֵי הַדַּעַת יֻכְלְלוּ בְּאַחְדוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְאָז יִחְיוּ חַיִּים נִצְחִיִּים כָּמוֹהוּ, כִּי עַל־יְדֵי הַיְדִיעָה נִכְלָלִים בּוֹ, כְּמַאֲמַר הֶחָכָם: ׳אִלּוּ יְדַעְתִּיו — הֱיִיתִיו׳; כִּי עַל־יְדֵי הַיְדִיעָה מְמַנּוּ יִתְבָּרַךְ, עַל־יְדֵי־זֶה נִכְלָל בּוֹ וְנַעֲשֶׂה אֶחָד עִמּוֹ יִתְבָּרַךְ. וְעִקַּר הַיְדִיעָה יִהְיֶה לֶעָתִיד, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יְשַׁעְיָה יא, ט): ״כִּי מָלְאָה הָאָרֶץ דֵּעָה״; וּמֵחֲמַת הַדַּעַת לֹא יֶחְסַר כָּל טוֹב, וְיִהְיֶה כֻּלּוֹ טוֹב. כְּמַאֲמַר חַז״ל (פְּסָחִים נ): ׳אָטוּ הָאִידָּנָא לָאו אֶחָד הוּא? וְתַרְצוּ: לֶעָתִיד כֻּלּוֹ הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב׳. וַאֲפִלּוּ הָעַכּוּ״ם יֵדְעוּ בְּיִתְרוֹן הַדַּעַת, אֲבָל לֹא כְּמוֹנוּ, וְיֵדְעוּ שֶׁהַגְּדֻלָּה שֶׁהָיָה לָהֶם וְהַשְׁפָלוּת שֶׁהָיָה לָנוּ בִּזְמַן הַגָּלוּת, כָּל זֹאת הַגְּדֻלָּה הָיָה לָנוּ, אַף־עַל־פִּי שֶׁעַכְשָׁו אֵי אֶפְשָׁר לְהָבִין כָּל זֶה, כִּי אֵין לְהַכְחִישׁ הַחוּשׁ, אַף־עַל־פִּי־כֵן יִרְבֶּה הַדַּעַת וְיָבִינוּ הַכֹּל, שֶׁגְּדֻלָּתָם שֶׁל הָעַכּוּ״ם הָיָה לָנוּ גְּדֻלָּה וְלָהֶם הַשְׁפָלוּת. וּלְכֹאוֹרָה הִיא יְדִיעָה גְּדוֹלָה — אַף־עַל־פִּי־כֵן הַיְדִיעָה הַזֹּאת יִהְיֶה לָנוּ לְלַעֲג וְלִשְׂחוֹק לְפִי עֶרֶךְ יְדִיעָתֵנוּ. וְזֶהוּ (תְּהִלִּים קכו): אָז יִמָּלֵא שְׂחוֹק פִּינוּ, אָז יֹאמְרוּ בַגּוֹיִם הִגְדִּיל הַוָי״ה לַעֲשׂוֹת עִם נַפְשָׁם בַּעֲבוּרוֹ יִתְבָּרַךְ בְּמֶשֶׁךְ כָּל הַדּוֹרוֹת, וְקִיְּמוּ אֶת רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, לָמְדוּ תּוֹרָה בְּעֹנִי וּבְדַחַק וּבְסֵבֶל, וְקִיְּמוּ אֶת כָּל הַמִּצְוֹות שֶׁל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בְּמְסִירוּת נֶפֶשׁ מַמָּשׁ, וְעַל־יְדֵי־זֶה יִתְגַּלֶּה, שֶׁמַּה שֶּׁנֶּחְשָׁב שֶׁהָיָה לְאֻמּוֹת הָעוֹלָם גְּדֻלָּה וְלָנוּ שְׁפָלוּת, אַדְרַבָּה לָנוּ הָיְתָה גְּדֻלָּה, כִּי מִתֹּקֶף הַצָּרוֹת וְהַיִּסּוּרִים וְהַמְּרִירוּת וְהַגָּלְיוֹת, זָכִינוּ לִלְמֹד תּוֹרָה וּלְקַיֵּם אֶת הַמִּצְוֹות, מַה שֶּׁאֵין כֵּן יִתְגַּלֶּה שֶׁמַּה שֶּׁעָשׂוּ אֻמּוֹת הָעוֹלָם — לְטוֹבָתָם עָשׂוּ, וְהֵם סְתָם רוֹצְחִים אַכְזָרִיִּים, וְזוֹ תִּהְיֶה הַשְׁפָלוּת הֲכִי גְּדוֹלָה שֶׁלָּהֶם, כִּי תִּתְגַּלֶּה הָרְשָׁעוּת וְהָאַכְזָרִיּוּת וְהָרְצִיחוֹת הָאֲיֻמּוֹת שֶׁעָשׂוּ עִם עַם יִשְׂרָאֵל].

יְדֵי הַדַּעַת יֻכְלְלוּ בְּאַחְדוּתוֹ, וְאָז יִחְיוּ חַיִּים נִצְחִיִּים כָּמוֹהוּ, כִּי עַל־יְדֵי הַיְדִיעָה נִכְלָלִים בּוֹ, כְּמַאֲמַר הֶחָכָם: ׳אִלּוּ יְדַעְתִּיו, הֱיִיתִיו׳. וְעִקַּר הַיְדִיעָה יִהְיֶה לֶעָתִיד, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שָׁם יא): **״כִּי מָלְאָה הָאָרֶץ דֵּעָה״, וּמֵחֲמַת הַדַּעַת לֹא יֶחְסַר כָּל טוֹב, וְיִהְיֶה כֻּלּוֹ טוֹב, כְּמַאֲמַר חַז״ל** (פְּסָחִים נ): **׳אָטוּ הָאִידָּנָא לָאו אֶחָד הוּא? וְתַרְצוּ: לֶעָתִיד כֻּלּוֹ הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב׳:**

וַאֲפִלּוּ הָעַכּוּ״ם יֵדְעוּ בְּיִתְרוֹן הַדַּעַת, אֲבָל לֹא כָּמוֹנוּ, וְיֵדְעוּ שֶׁהַגְּדֻלָּה שֶׁהָיָה לָהֶם וְהַשְׁפָלוּת שֶׁהָיָה לָנוּ בִּזְמַן הַגָּלוּת, כָּל זֹאת הַגְּדֻלָּה הָיָה לָנוּ. אַף־עַל־פִּי שֶׁעַכְשָׁו אִי אֶפְשָׁר לְהָבִין כָּל זֶה, כִּי אֵין לְהַכְחִישׁ הַחוּשׁ, אַף־עַל־פִּי־כֵן יִרְבֶּה הַדַּעַת וְיָבִינוּ הַכֹּל, שֶׁגְּדֻלָּתָם שֶׁל הָעַכּוּ״ם הָיָה לָנוּ גְּדֻלָּה וְלָהֶם הַשְׁפָלוּת. וּלְכֹאוֹרָה הִיא יְדִיעָה גְּדוֹלָה — אַף־עַל־פִּי־כֵן הַיְדִיעָה הַזֹּאת יִהְיֶה לָנוּ לְלַעֲג וְלִשְׂחוֹק לְפִי עֶרֶךְ יְדִיעָתֵנוּ. וְזֶהוּ (תְּהִלִּים קכו): **אָז יִמָּלֵא שְׂחוֹק פִּינוּ, אָז יֹאמְרוּ בַגּוֹיִם הִגְדִּיל הַוָי״ה לַעֲשׂוֹת עִם** יִשְׂרָאֵל מָסְרוּ אֶת נַפְשָׁם [כִּי אַף עַל־פִּי־כֵן עַם יִשְׂרָאֵל מָסְרוּ אֶת פִּינוּ, אָז יֹאמְרוּ בַגּוֹיִם הִגְדִּיל הַוָי״ה לַעֲשׂוֹת עִם

אֵלֶּה, הִגְדִּיל הֲוַיָ״ה לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ״, שֶׁיֵּדְעוּ וְיֹאמְרוּ: הַגְּדֻלָּה שֶׁעָשָׂה עִמָּנוּ, הַיְנוּ עִם הָעַכּוּ״ם, הִגְדִּיל ה׳ לַעֲשׂוֹת עִם אֵלֶּה, הַגְּדֻלָּה הַזֹּאת הָיָה לְיִשְׂרָאֵל, אַף־עַל־פִּי־כֵן אָז יִמָּלֵא שְׂחוֹק פִּינוּ, הַיְנוּ שֶׁנִּשְׂחַק וְנַלְעִיג מִידִיעָתָם וְהַשָּׂגָתָם, כִּי הַשָּׂגָתֵנוּ יִהְיֶה לְאֵין סוֹף וָקֵץ. [כִּי גַּם לַגּוֹיִים יִתְגַּלֶּה אָז, שֶׁהַגְּדֻלָּה שֶׁלָּהֶם הָיְתָה רַק דְּמְיוֹן. וּבֶאֱמֶת זוֹ הָיְתָה שִׁפְלוּת לְגַבֵּי גְּדֻלָּתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שֶׁהָיְתָה לָהֶם בְּעֵת הַגָּלוּת, שֶׁהָיָה נִרְאֶה שֶׁהַכֹּל שִׁפְלוּת גְּדוֹלָה, שֶׁאֻמּוֹת הָעוֹלָם הִשְׁפִּילוּ אוֹתָנוּ. אַף־עַל־פִּי־כֵן מָסְרוּ אֶת נַפְשֵׁנוּ בְּשִׁבִילוֹ יִתְבָּרַךְ].

וְהַיְדִיעָה הַיְנוּ כָּל יְדִיעָה שֶׁאָדָם כְּבָר יוֹדֵעַ וּמַשִּׂיג, יֵשׁ בָּהּ מַקִּיף וּמַקִּיף לְמַקִּיף, הַיְנוּ אַף שֶׁהַשְׁלֵמוּת שֶׁהַמַּקִּיף יְכֻנַּס לְפְנִימִי, וְנִשְׁאָר מַקִּיף, עִם כָּל זֹאת צְרִיכִים לָדַעַת, שֶׁגַּם הַמַּקִּיף יֵשׁ לוֹ עוֹד מַקִּיף, ״כִּי גָּבֹהַּ מֵעַל גָּבֹהַּ שֹׁמֵר וּגְבוֹהִים עֲלֵיהֶם״ (קֹהֶלֶת ה, ז) כַּמּוּבָא לְעֵיל עַל פָּסוּק: ״בְּהַעֲלֹתְךָ אֶת הַנֵּרוֹת״, שֶׁהֵם הַשִּׁבְעָה נֵרוֹת שֶׁבָּהֶם מִתְלַבֵּשׁ הַמֹּחַ הַמַּקִּיף בְּתוֹךְ הַפְּנִימִי. וְזֶהוּ: נַחֲמוּ נַחֲמוּ; מַהוּ הַלָּשׁוֹן פְּעָמַיִם? אֶלָּא סוֹבֵב עַל שְׁנֵי הַמַּקִּיפִים, הַיְנוּ מַקִּיף, וּמַקִּיף לְמַקִּיף, שֶׁהַיְדִיעָה הִיא עִקַּר הַנֶּחָמָה שֶׁל כָּל הַצָּרוֹת; כִּי כְּשֶׁהָאָדָם יוֹדֵעַ שֶׁהַכֹּל מְמֻנֶּה יִתְבָּרַךְ, עַל־יְדֵי־זֶה הוּא יָכוֹל לְנַחֵם אֶת עַצְמוֹ עַל כָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלָיו. אַךְ צָרִיךְ לָדַעַת, שֶׁכַּמָּה שֶׁרַק לֹא יֵדַע שֶׁהַכֹּל מְמֻנֶּה יִתְבָּרַךְ, שֶׁזֶּה מַקִּיף אֶת הַמֹּחִין, שֶׁהוּא אֵינוֹ מֵבִין לָמָּה הָיָה צָרִיךְ לַעֲבֹר עָלָיו מַשְׁבֵּר כָּזֶה, עִם כָּל זֹאת עָלָיו לָדַעַת, שֶׁמַּה שֶּׁהוּא יוֹדֵעַ הוּא לֹא יוֹדֵעַ, כִּי עֲדַיִן לַמַּקִּיף הַזֶּה יֵשׁ עוֹד מַקִּיף, וּבָזֶה יוּכַל תָּמִיד לְהִתְנַחֵם, לֵידַע שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ. וְזֶה סוֹד תַּכְלִית הַיְדִיעָה שֶׁלֹּא נֵדַע. וְאֵיךְ אֶפְשָׁר לָבוֹא לְהַיְדִיעוֹת? ״יֹאמַר אֱלֹקֵיכֶם׳ — אֲמִירָה בַּחֲשַׁאי (זֹהַר וָאֵרָא כה: וּבְאַדְּרָא רַבָּה קלב:), בְּחִינַת שֶׁמֶן, בְּחִינוֹת שִׁבְעַת הַנֵּרוֹת. אֱלֹקִים — לַאֲרָמָא קָלָא, בְּחִינַת ״אֱלֹקִים אַל דָּמִי לָךְ״ (תְּהִלִּים פג, ב), בְּחִינַת צַעֲקַת הַיּוֹלֶדֶת כַּנַּ״ל.

[פֵּרוּשׁ: כִּי מְבֹאָר לְעֵיל, שֶׁעַל־יְדֵי הַצְּעָקָה זוֹכִין לְהוֹלִיד הַמֹּחִין מִתַּעֲלוּמָתָן, וְעַל־יְדֵי שֶׁמְּקַדְּשִׁין שִׁבְעַת הַנֵּרוֹת, זוֹכִין לְהַכְנִיס הַמַּקִּיפִין לִפְנִים, כִּי

הַגְּדֻלָּה שֶׁעָשָׂה עִמָּנוּ, שֶׁיֵּדְעוּ וְיֹאמְרוּ: הַגְּדֻלָּה שֶׁעָשָׂה עִמָּנוּ, הַיְנוּ עִם הָעַכּוּ״ם, הִגְדִּיל ה׳ לַעֲשׂוֹת עִם אֵלֶּה — הַגְּדֻלָּה הַזֹּאת הָיָה לְיִשְׂרָאֵל, אַף־עַל־פִּי־כֵן, אָז יִמָּלֵא שְׂחוֹק פִּינוּ, הַיְנוּ שֶׁנִּשְׂחַק וְנַלְעִיג מִידִיעָתָם וְהַשָּׂגָתָם, כִּי הַשָּׂגָתֵנוּ יִהְיֶה לְאֵין סוֹף וָקֵץ.

וְהַיְדִיעָה יֵשׁ בָּהּ מַקִּיף וּמַקִּיף לְמַקִּיף, כַּמּוּבָא לְעֵיל עַל פָּסוּק ״בְּהַעֲלֹתְךָ אֶת הַנֵּרוֹת״. וְזֶהוּ: נַחֲמוּ נַחֲמוּ — הַיְנוּ מַקִּיף, וּמַקִּיף לְמַקִּיף, שֶׁהַיְדִיעָה הִיא עִקַּר הַנֶּחָמָה שֶׁל כָּל הַצָּרוֹת. וְאֵיךְ אֶפְשָׁר לָבוֹא לְהַיְדִיעוֹת? יֹאמַר אֱלֹקֵיכֶם — אֲמִירָה בַּחֲשַׁאי (זֹהַר וָאֵרָא כה: וּבְאַדְּרָא רַבָּה קלב:), **בְּחִינַת שֶׁמֶן, בְּחִינוֹת שִׁבְעַת הַנֵּרוֹת. אֱלֹקִים — לַאֲרָמָא קָלָא, בְּחִינַת ״אֱלֹקִים אַל דָּמִי לָךְ״** (תְּהִלִּים פג), **בְּחִינַת צַעֲקַת הַיּוֹלֶדֶת כַּנַּ״ל.**

(מִסִּימָן כ׳ עַד כָּאן — לְשׁוֹן רַבֵּנוּ, זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה)

[פֵּרוּשׁ: כִּי מְבֹאָר לְעֵיל, שֶׁעַל־יְדֵי הַצְּעָקָה זוֹכִין לְהוֹלִיד הַמֹּחִין מִתַּעֲלוּמָתָן, וְעַל־יְדֵי שֶׁמְּקַדְּשִׁין שִׁבְעַת הַנֵּרוֹת, זוֹכִין לְהַכְנִיס הַמַּקִּיפִין

צְרִיכִין שְׁנֵי דְּבָרִים לְהַשָּׂגַת הַדַּעַת הַקָּדוֹשׁ, לַאֲרָמָא קָלָא, וְשָׁמַן בַּחֲשַׁאי, הַיְנוּ כְּשֶׁשּׁוֹפְכִין בִּתְחִלָּה צְרִיכִין לְהוֹלִיד הַמּוֹחִין, כִּי לִפְעָמִים יַיִן מֻחְבִּית לְחָבִית נִשְׁמַע קוֹל, לֹא־כֵן הַמּוֹחִין וְהַשֶּׁפַע אֱלֹקִי בְּהֶעְלֵם וְכוּ׳ כַּנַּ״ל, וְלָזֶה כְּשֶׁשּׁוֹפְכִין שֶׁמֶן מֻחְבִּית לְחָבִית, אֵין נִשְׁמַע קוֹל, צְרִיכִים צְעָקָה כְּדֵי לְהוֹלִידָם, לִצְעֹק שִׁבְעִין קָלִין וְהַכַּוָּנָה הוּא וְשָׁמַן הוּא בְּחִינַת שִׁבְעַת הַנֵּרוֹת כְּצַעֲקַת הַיּוֹלֶדֶת לִפְנֵי שֶׁהִיא מוֹלִידָה. וְאַחַר־כָּךְ שֶׁהָיוּ מְשֻׁמָּן, הַיְנוּ כְּשֶׁנּוֹלָדִים הַמּוֹחִין, עֲדַיִן יֵשׁ בָּהֶם פְּנִימִי וּמַקִּיף. וְלָזֶה צְרִיכִין לְקַדֵּשׁ שִׁבְעַת הַנֵּרוֹת, כְּדֵי לְהַכְנִיס הַמַּקִּיפִין וְהַשֶּׁפַע אֱלֹקִי לִפְנִים, וְלַעֲשׂוֹת מֵהַמַּקִּיף פְּנִימִי, עַיִן שָׁם הֵיטֵב וְתָבִין. וְזֶהוּ שֶׁפֵּרֵשׁ הַפָּסוּק: ״נַחֲמוּ נַחֲמוּ״, הַיְנוּ לִזְכוֹת לְהַשָּׂגַת הַמַּקִּיפִין, הַיְנוּ הַשָּׂגַת הַדַּעַת, שֶׁזֶּהוּ עִקַּר הַנֶּחָמָה כַּנַּ״ל, זֶה זוֹכִין עַל־יְדֵי שְׁנֵי בְּחִינוֹת הַנַּ״ל, שֶׁהֵם צְעָקָה, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה מוֹלִידִין הַמַּקִּיפִין, וּקְדֻשַּׁת שִׁבְעַת הַנֵּרוֹת, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה מַכְנִיסִים הַמַּקִּיפִין לִפְנִים כַּנַּ״ל. וְעִם כָּל זֹאת תָּמִיד צְרִיכִים לָדַעַת, אַף שֶׁכְּבָר הִכְנִיסוּ אֶת הַמַּקִּיף לִפְנִים, עֲדַיִן נִשְׁאָר מַקִּיף לְמַקִּיף, כִּי יֵשׁ לָאָדָם לְהַשִּׂיג כָּל יְמֵי חַיָּיו יוֹתֵר וְיוֹתֵר, כִּי גָּבֹהַּ מֵעַל גָּבֹהַּ שׁוֹמֵר וּגְבוֹהִים עֲלֵיהֶם. יֹאמַר אֱלֹקֵיכֶם, יֹאמַר הַיְנוּ בְּחִינַת אֲמִירָה בַּחֲשַׁאי, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת שֶׁמֶן שֶׁהוּא בַּחֲשַׁאי, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּזֹּהַר (שְׁמִינִי לט): ׳יַיִן לַאֲרָמָא קָלָא, וְשֶׁמֶן בַּחֲשַׁאי׳; וְשֶׁמֶן הוּא בְּחִינַת שִׁבְעַת הַנֵּרוֹת, שֶׁהָיוּ מְשֻׁמָּן. אֱלֹקֵיכֶם — זֶה בְּחִינַת: ׳אֱלֹקִים לַאֲרָמָא קָלָא׳, בְּחִינַת הַצְּעָקָה הַנַּ״ל, שֶׁעַל־יְדֵי שְׁנֵי בְּחִינוֹת אֵלּוּ זוֹכִין לְהַשָּׂגַת הַמַּקִּיפִין, שֶׁהוּא הַשָּׂגַת הַדַּעַת הַקָּדוֹשׁ, שֶׁזֶּהוּ עִקַּר הַנֶּחָמָה, בְּחִינַת ׳נַחֲמוּ נַחֲמוּ׳, הַיְנוּ מַקִּיף לְמַקִּיף כַּנַּ״ל.

לִפְנִים. כִּי צְרִיכִין שְׁנֵי דְּבָרִים לְהַשָּׂגַת הַדַּעַת הַקָּדוֹשׁ: בִּתְחִלָּה צְרִיכִין לְהוֹלִיד הַמּוֹחִין, כִּי לִפְעָמִים הַמּוֹחִין וְהַשֶּׁפַע אֱלֹקִי בְּהֶעְלֵם וְכוּ׳ כַּנַּ״ל, וְלָזֶה צְרִיכִים צְעָקָה כְּדֵי לְהוֹלִידָם; וְאַחַר־כָּךְ כְּשֶׁנּוֹלָדִים הַמּוֹחִין, עֲדַיִן יֵשׁ בָּהֶם פְּנִימִי וּמַקִּיף, וְלָזֶה צְרִיכִין לְקַדֵּשׁ שִׁבְעַת הַנֵּרוֹת, כְּדֵי לְהַכְנִיס הַמַּקִּיפִין וְהַשֶּׁפַע אֱלֹקִי לִפְנִים וְלַעֲשׂוֹת מֵהַמַּקִּיף פְּנִימִי. עַיִן שָׁם הֵיטֵב וְתָבִין.

וְזֶהוּ שֶׁפֵּרֵשׁ הַפָּסוּק ״נַחֲמוּ נַחֲמוּ״, הַיְנוּ: לִזְכוֹת לְהַשָּׂגַת הַמַּקִּיפִין, הַיְנוּ הַשָּׂגַת הַדַּעַת, שֶׁזֶּהוּ עִקַּר הַנֶּחָמָה כַּנַּ״ל, זֶה זוֹכִין עַל־יְדֵי שְׁנֵי בְּחִינוֹת הַנַּ״ל, שֶׁהֵם צְעָקָה, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה מוֹלִידִין הַמַּקִּיפִין, וּקְדֻשַּׁת שִׁבְעַת הַנֵּרוֹת, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה מַכְנִיסִים הַמַּקִּיפִין לִפְנִים כַּנַּ״ל. וְזֶהוּ: יֹאמַר אֱלֹקֵיכֶם. יֹאמַר — הַיְנוּ בְּחִינַת אֲמִירָה בַּחֲשַׁאי, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת שֶׁמֶן שֶׁהוּא בַּחֲשַׁאי, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּזֹּהַר (שְׁמִינִי לט): ׳יַיִן לַאֲרָמָא קָלָא, וְשֶׁמֶן בַּחֲשַׁאי׳; **וְשֶׁמֶן הוּא בְּחִינַת שִׁבְעַת הַנֵּרוֹת, שֶׁהָיוּ מְשֻׁמָּן. אֱלֹקֵיכֶם — זֶה בְּחִינַת: ׳אֱלֹקִים לַאֲרָמָא קָלָא׳, בְּחִינַת הַצְּעָקָה הַנַּ״ל, שֶׁעַל־יְדֵי שְׁנֵי בְּחִינוֹת אֵלּוּ זוֹכִין לְהַשָּׂגַת הַמַּקִּיפִין, שֶׁהוּא הַשָּׂגַת הַדַּעַת הַקָּדוֹשׁ, שֶׁזֶּהוּ עִקַּר הַנֶּחָמָה, בְּחִינַת ׳נַחֲמוּ נַחֲמוּ׳, הַיְנוּ מַקִּיף לְמַקִּיף כַּנַּ״ל.**

וּמַקִּיף לְמַקִּיף כַּנַּ״ל. (כָּל הָעִנְיָן הַנַּ״ל, הַמְבֹאָר בְּקִצּוּר עַל פָּסוּק ׳נֶחֱמוּ נֶחֱמוּ׳ בִּלְשׁוֹנוֹ הַקָּדוֹשׁ, שָׁמַעְתִּי מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ מֵעַצְמוֹ בְּבֵאוּר יוֹתֵר קְצָת, וְרָשַׁמְתִּי לְעַצְמִי כְּמוֹ שֶׁשָּׁמַעְתִּי, עַל־כֵּן לֹא מָנַעְתִּי לְהַעְתִּיקוֹ. וּבִתְחִלָּה הִתְחִיל לְדַבֵּר מֵעִנְיַן חַיִּים וּמִיתָה, עָנָה וְאָמַר: בֵּין חַיִּים לְמִיתָה אֵין חִלּוּק, כִּי אִם בְּמִדַּת אַמָּה אַחַת, שֶׁעַכְשָׁו הָאָדָם שׁוֹכֵן בְּכָאן, וְאַחַר־כָּךְ הוּא שׁוֹכֵן שָׁם. (וְהִטָּה בְּיָדוֹ עַל הַבַּיִת־עָלְמִין), וְאַחַר־כָּךְ הִתְחִיל לוֹמַר כָּל עִנְיָן זֶה: ׳חַיִּים נִצְחִיִּים׳ וְכוּ׳ כִּדְלִקַמָּן. כְּלוֹמַר, שְׁמִי שֶׁזּוֹכֶה לְדַעַת אֲמִתִּי הַנַּ״ל לָדַעַת אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, אֵין חִלּוּק אֶצְלוֹ כְּלָל בֵּין חַיִּים לְמִיתָה, כִּי הוּא דָּבוּק וְנִכְלָל בּוֹ יִתְבָּרַךְ בְּחַיָּיו וּבְמוֹתוֹ, רַק שֶׁעַכְשָׁו בְּחַיָּיו דִּירָתוֹ בְּכָאן, וְנִשְׁמָתוֹ מְלֻבֶּשֶׁת בְּגוּף גַּשְׁמִי, וְאַחַר־כָּךְ דִּירָתוֹ שָׁם כַּנַּ״ל. הַגּוּף טָמוּן בַּקֶּבֶר, אֲבָל הַנְּשָׁמָה חַיָּה וְקַיֶּמֶת כְּמוֹ בַּחַיִּים חַיּוּתוֹ וְיוֹתֵר מִזֶּה, וְכַמּוּבָא (זֹהַר אַחֲרֵי עא:): צַדִּיקָא אַף עַל גַּב דְּאִתְפַּטַּר מֵהַאי עָלְמָא לָא אֶסְתַּלַּק וְלָא אֶתְאֲבִיד מִכֻּלְהוּ עָלְמִין דְּהָא בְּכֻלְהוּ עָלְמִין אֶשְׁתַּכַּח יַתִּיר מֵחַיּוֹי, דְּבְחַיּוֹי אֶשְׁתַּכַּח בְּהַאי עָלְמָא בִּלְחוּדוֹי, וּלְבָתַר אֶשְׁתַּכַּח בִּתְלַת עָלְמִין, עַיֵּן שָׁם. וְאָז שָׁמַעְתִּי מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ כָּל עִנְיָן הַזֶּה שֶׁרָשַׁמְתִּי לְעַצְמִי. כָּל זֶה לְשׁוֹן מוֹהַרַנַ״תְּ זַ״ל, וְזֶהוּ).

חַיִּים נִצְחִיִּים הֵם רַק לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי הוּא חַי לָנֶצַח, וּמִי שֶׁנִּכְלָל בְּשָׁרְשׁוֹ, דְּהַיְנוּ בּוֹ יִתְבָּרַךְ, הוּא גַּם־כֵּן חַי לָנֶצַח, כִּי מֵאַחַר שֶׁהוּא נִכְלָל בְּאֶחָד, וְהוּא אֶחָד עִם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, הוּא חַי חַיִּים נִצְחִיִּים כְּמוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְכֵן אֵין שְׁלֵמוּת רַק לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְחוּץ מִמֶּנּוּ כֻּלָּם חֲסֵרִים, וּמִי שֶׁהוּא נִכְלָל בּוֹ — יֵשׁ לוֹ שְׁלֵמוּת. וְעִקַּר הַכְּלָלִיּוּת שֶׁיִּהְיֶה נִכְלָל בְּאֶחָד, הוּא עַל־יְדֵי הַדַּעַת אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, כְּמוֹ שֶׁאָמַר הֶחָכָם: ׳אִלּוּ יְדַעְתִּיו הֱיִיתִיו׳, אִם הָיִיתִי מַדְבִּיק אֶת שִׂכְלִי בּוֹ יִתְבָּרַךְ הָיִיתִי יוֹדֵעַ מִמֶּנּוּ,

(כָּל הָעִנְיָן הַנַּ״ל, הַמְבֹאָר בְּקִצּוּר עַל פָּסוּק ׳נֶחֱמוּ נֶחֱמוּ׳ בִּלְשׁוֹנוֹ הַקָּדוֹשׁ, שָׁמַעְתִּי מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ מֵעַצְמוֹ בְּבֵאוּר יוֹתֵר קְצָת, וְרָשַׁמְתִּי לְעַצְמִי כְּמוֹ שֶׁשָּׁמַעְתִּי, עַל כֵּן לֹא מָנַעְתִּי לְהַעְתִּיקוֹ. וּבִתְחִלָּה הִתְחִיל לְדַבֵּר מֵעִנְיַן חַיִּים וּמִיתָה, עָנָה וְאָמַר: בֵּין חַיִּים לְמִיתָה אֵין חִלּוּק, כִּי אִם בְּמִדַּת אַמָּה אַחַת, שֶׁעַכְשָׁו הָאָדָם שׁוֹכֵן בְּכָאן, וְאַחַר־כָּךְ הוּא שׁוֹכֵן שָׁם (וְהִטָּה בְּיָדוֹ עַל הַבַּיִת־עָלְמִין). וְאַחַר־כָּךְ הִתְחִיל לוֹמַר כָּל עִנְיָן זֶה: ׳חַיִּים נִצְחִיִּים׳ וְכוּ׳ כִּדְלִקַמָּן. כְּלוֹמַר, שֶׁמִּי שֶׁזּוֹכֶה לְדַעַת אֲמִתִּי הַנַּ״ל לָדַעַת אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, אֵין חִלּוּק אֶצְלוֹ כְּלָל בֵּין חַיִּים לְמִיתָה, כִּי הוּא דָּבוּק וְנִכְלָל בּוֹ יִתְבָּרַךְ בְּחַיָּיו וּבְמוֹתוֹ, רַק שֶׁעַכְשָׁו בְּחַיָּיו דִּירָתוֹ בְּכָאן, וְאַחַר־כָּךְ דִּירָתוֹ שָׁם כַּנַּ״ל. וְאָז שָׁמַעְתִּי מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ כָּל עִנְיָן הַזֶּה וְזֶהוּ):

חַיִּים נִצְחִיִּים הֵם רַק לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי הוּא חַי לָנֶצַח. וּמִי שֶׁנִּכְלָל בְּשָׁרְשׁוֹ, דְּהַיְנוּ בּוֹ יִתְבָּרַךְ, הוּא גַּם כֵּן חַי לָנֶצַח, כִּי מֵאַחַר שֶׁהוּא נִכְלָל בְּאֶחָד וְהוּא אֶחָד עִם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, הוּא חַי חַיִּים נִצְחִיִּים כְּמוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְכֵן אֵין שְׁלֵמוּת רַק לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְחוּץ מִמֶּנּוּ כֻּלָּם חֲסֵרִים, וּמִי שֶׁהוּא נִכְלָל בּוֹ יֵשׁ לוֹ שְׁלֵמוּת.

וְעִקַּר הַכְּלָלִיּוּת שֶׁיִּהְיֶה נִכְלָל בְּאֶחָד הוּא עַל־יְדֵי הַדַּעַת אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, כְּמוֹ שֶׁאָמַר הֶחָכָם: ׳אִלּוּ יְדַעְתִּיו,

הָיִיתִי נִכְלָל בּוֹ. כִּי עִקַּר הָאָדָם הוּא הַשֵּׂכֶל, שֶׁהִיא נִשְׁמָתוֹ. וְעַל־כֵּן בְּמָקוֹם שֶׁחוֹשֵׁב הַשֵּׂכֶל, שָׁם כָּל הָאָדָם. וּמִכָּל זֶה הָאָדָם צָרִיךְ לְהִתְבּוֹנֵן אֵיךְ שֶׁצְּרִיכִים לִשְׁמֹר אֶת שִׂכְלוֹ, שֶׁיַּחֲשֹׁב רַק מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וְיַדְבִּיק אֶת שִׂכְלוֹ רַק בּוֹ יִתְבָּרַךְ. וּכְשֶׁיּוֹדֵעַ וּמַשִּׂיג בִּידִיעַת הַשֵּׂם יִתְבָּרַךְ, הוּא שָׁם מַמָּשׁ, וְכָל מַה שֶּׁיּוֹדֵעַ יוֹתֵר, הוּא נִכְלָל יוֹתֵר בְּהַשֹּׂרֶשׁ, דְּהַיְנוּ בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְאָז כְּבָר לֹא חָסֵר לוֹ שׁוּם דָּבָר, וְכָל הַחֲסְרוֹנוֹת שֶׁיֵּשׁ לָאָדָם: הֵן פַּרְנָסָה אוֹ בָּנִים אוֹ בְּרִיאוּת הַגּוּף, וְכָל שְׁאָר הַחֲסְרוֹנוֹת, הַכֹּל הוּא בְּחִסָּרוֹן הַדַּעַת, כִּי אֵינוֹ יוֹדֵעַ שֶׁהַכֹּל מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וְלָכֵן הוּא מִצְטַעֵר בְּצַעַר גָּדוֹל מְאֹד, כִּי אִם אָדָם הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁהַכֹּל מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, הָיָה מְקַבֵּל הַכֹּל בְּאַהֲבָה, כִּי בְּוַדַּאי מַה שֶּׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא עוֹשֶׂה — זֶה בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים, בְּצֶדֶק וּבְמִשְׁפָּט. וְזֶה שְׁלֵמוּת הַדַּעַת — לְהָבִין וּלְהַשְׂכִּיל שֶׁהַכֹּל מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וּכְשֶׁיּוֹדֵעַ יְדִיעוֹת אֵלּוּ, אָז לֹא חָסֵר לוֹ שׁוּם דָּבָר. וְהוּא תָּמִיד שָׂמֵחַ עִם מַה שֶּׁיֵּשׁ לוֹ, כִּי הוּא יוֹדֵעַ, אֲשֶׁר דָּבָר גָּדוֹל וְדָבָר קָטָן לֹא נַעֲשֶׂה מֵעַצְמוֹ, אֶלָּא בְּהַשְׁגָּחַת הַמַּאֲצִיל הָעֶלְיוֹן, וְזוֹ שְׁלֵמוּת הַדַּעַת. וְאַף שֶׁיֵּשׁ חֲסֵרִים לְגַמְרֵי מֵהַדַּעַת, שֶׁהֵם לֹא יוֹדְעִים שֶׁהַכֹּל מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וְעִם כָּל זֶה יֵשׁ לָהֶם כָּל טוּב בְּגַשְׁמִיּוּת, וְלֹא חָסֵר לָהֶם שׁוּם דָּבָר, כְּגוֹן: הָרְשָׁעִים שֶׁהֵם רְחוֹקִים לְגַמְרֵי מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן לֹא חָסֵר לָהֶם כְּלוּם, בֶּאֱמֶת כָּל מַה שֶּׁיֵּשׁ לָהֶם אֵינוֹ כְּלוּם, כִּי יָמֵינוּ כְּצֵל עוֹבֵר, וְאִם אֵין לָאָדָם אֶת הַדַּעַת הָאֲמִתִּית, שֶׁהַכֹּל לַכֹּל זֶה אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְדָבָר גָּדוֹל וְדָבָר קָטָן לֹא נַעֲשֶׂה מֵעַצְמוֹ, אֶלָּא בְּהַשְׁגָּחַת הַמַּאֲצִיל הָעֶלְיוֹן, לָאָדָם כְּזֶה אֲפִלּוּ שֶׁתִּהְיֶה לוֹ אֶת כָּל הָעֲשִׁירוּת שֶׁבָּעוֹלָם אֵינוֹ כְּלוּם, כִּי (קֹהֶלֶת ה, יד) ״כַּאֲשֶׁר יָצָא מִבֶּטֶן אִמּוֹ עָרוֹם יָשׁוּב לָלֶכֶת כְּשֶׁבָּא, וּמְאוּמָה לֹא יִשָּׂא בַּעֲמָלוֹ שֶׁיֹּלַךְ בְּיָדוֹ״. וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים עַל זֶה (קֹהֶלֶת רַבָּה, פָּרָשָׁה ה׳, סִימָן כ׳): תַּנְיָא כְּמוֹ שֶׁבָּא אָדָם — כֵּן יֵלֵךְ, אָדָם בָּא בְּקוֹל, וְנִפְטָר מִן הָעוֹלָם בְּקוֹל, בָּא לָעוֹלָם בִּבְכִיָּה, וְנִפְטָר מִן הָעוֹלָם בִּבְכִיָּה, בָּא לָעוֹלָם בְּחִבָּה, וְנִפְטָר מִן הָעוֹלָם בְּחִבָּה, בָּא לָעוֹלָם בַּאֲנָחָה וְנִפְטָר מִן הָעוֹלָם בַּאֲנָחָה, בָּא לָעוֹלָם בִּבְלִי דַּעַת, וְנִפְטָר מִן הָעוֹלָם בִּבְלִי דַּעַת. תָּנֵי בְּשֵׁם רַבִּי מֵאִיר: כְּשֶׁאָדָם בָּא לָעוֹלָם, יָדָיו הֵן קְפוּצוֹת, כְּלוֹמַר כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ שֶׁלִּי הוּא, אֲנִי נוֹחֲלוֹ, וּכְשֶׁהוּא נִפְטָר מִן הָעוֹלָם יָדָיו הֵן פְּשׂוּטוֹת, כְּלוֹמַר לֹא נָחַלְתִּי מִן הָעוֹלָם הַזֶּה כְּלוּם, שֶׁכֵּן שְׁלֹמֹה אוֹמֵר: ״כַּאֲשֶׁר יָצָא מִבֶּטֶן אִמּוֹ עָרוֹם יָשׁוּב לָלֶכֶת כְּשֶׁבָּא וּמְאוּמָה וְגוֹ׳. וְכֵן לְהֵפֶךְ, הַשָּׁלֵם בְּדַעַת שֶׁיֵּשׁ לוֹ חִסָּרוֹן, דְּהַיְנוּ שֶׁאֵין לוֹ כֶּסֶף, וְאֵין לוֹ כְּלוּם, אֲבָל יֵשׁ לוֹ דַּעַת שֶׁהוּא מַכִּיר אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְיוֹדֵעַ וָעֵד אֲשֶׁר אֵין בִּלְעָדָיו יִתְבָּרַךְ כְּלָל, וְהוּא דָּבוּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁזּוֹ שְׁלֵמוּת הַדַּעַת, אֲפִלּוּ שֶׁחָסֵר לוֹ כֶּסֶף וְזָהָב וּמַרְגָּלִיּוֹת, בֶּאֱמֶת חִסָּרוֹן אֵינוֹ כְּלוּם, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חַז״ל (נְדָרִים מא:): דַּעַת קָנְיָת —

הָיִיתִי׳, כִּי עִקַּר הָאָדָם הוּא הַשֵּׂכֶל, וְעַל כֵּן בְּמָקוֹם שֶׁחוֹשֵׁב הַשֵּׂכֶל, שָׁם כָּל הָאָדָם, וּכְשֶׁיּוֹדֵעַ וּמַשִּׂיג בִּידִיעַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, הוּא שָׁם מַמָּשׁ, וְכָל מַה שֶּׁיּוֹדֵעַ יוֹתֵר, הוּא נִכְלָל יוֹתֵר בְּהַשֹּׂרֶשׁ, דְּהַיְנוּ בּוֹ יִתְבָּרַךְ.

וְכָל הַחֲסְרוֹנוֹת שֶׁיֵּשׁ לָאָדָם — הֵן פַּרְנָסָה אוֹ בָּנִים אוֹ בְּרִיאוּת הַגּוּף וְכָל שְׁאָר הַחֲסְרוֹנוֹת — הַכֹּל הוּא בְּחִסָּרוֹן הַדַּעַת. וְאַף שֶׁיֵּשׁ חֲסֵרִים לְגַמְרֵי מֵהַדַּעַת, וְעִם כָּל זֶה יֵשׁ לָהֶם כָּל־טוּב — בֶּאֱמֶת כָּל מַה שֶּׁיֵּשׁ לָהֶם אֵינוֹ כְּלוּם. וְכֵן לְהֵפֶךְ, הַשָּׁלֵם בְּדַעַת שֶׁיֵּשׁ לוֹ חִסָּרוֹן, בֶּאֱמֶת הַחִסָּרוֹן אֵינוֹ כְּלוּם, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חַז״ל (נְדָרִים מא):

מֶה חָסַרְתָּ; וְאִם דַּעַת חָסַרְתָּ — מַה קָּנִיתָ. כִּי עִקַּר הַחִסָּרוֹן וְהַשְׁלֵמוּת תָּלוּי בְּדַעַת; הַיְנוּ שֶׁזּוֹכֶה לְהַכִּיר אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא. וְזֶה עִקַּר הַדַּעַת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דְּבָרִים ד, לה): ״אַתָּה הָרְאֵתָ לָדַעַת, כִּי ה׳ הוּא הָאֱלֹקִים אֵין עוֹד״, וְלָכֵן כְּשֶׁנִּשְׁלָם דַּעְתּוֹ, וְיוֹדֵעַ שֶׁהַכֹּל רַק מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, לֹא חָסֵר לוֹ כְּלוּם; וְכֵן כַּעַס וְאַכְזָרִיּוּת הוּא מֵחֶסְרוֹן הַדַּעַת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (קֹהֶלֶת ז, ט): ״כַּעַס בְּחֵיק כְּסִילִים יָנוּחַ״, וְעַל־כֵּן הַחוֹלֶה הוּא כַּעֲסָן, מֵחֲמַת, שֶׁאָז הוּא בְּדִינִים, כִּי דִּינִים שׁוֹרִים עָלָיו. וְדִינִים הֵם מֹחִין דְּקַטְנוּת, וְעַל־כֵּן הוּא בְּכַעַס, וּמִזֶּה בָּא כְּשֶׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם צָרוֹת וְיִסּוּרִים וּמַכְאוֹבִים, וְאֵין לוֹ דַּעַת שֶׁהַכֹּל בְּהַשְׁגָּחָה פְּרָטִית מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, אָז הוּא בּוֹעֵט בְּיִסּוּרִין, וְהוּא בְּכַעַס וּרְצִיחָה, כִּי אֵינוֹ יָכוֹל לְקַבֵּל אֶת כָּל מַה שֶּׁבָּא עָלָיו לְטוֹבָה, וְהַכֹּל מֵחֲמַת חֶסְרוֹן הַדַּעַת, שֶׁמִּשָּׁם נִמְשָׁךְ הַכַּעַס וְהָרְצִיחָה, כִּי הוּא לֹא יָכוֹל לְקַבֵּל אֶת הַמְצִיאוּת שֶׁהַכֹּל מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ. וְלֶעָתִיד לָבוֹא יִתְגַּלֶּה הַדַּעַת, וְהַכֹּל יֵדְעוּ אֶת הַשֵּׁם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יְשַׁעְיָה יא, ט): ״כִּי מָלְאָה הָאָרֶץ דֵּעָה אֶת ה׳ כַּמַּיִם לַיָּם מְכַסִּים״, וְעַל־כֵּן אָז יִתְבַּטֵּל הַכַּעַס, כְּמוֹ

״דַּעַת קָנִיתָ מֶה חָסַרְתָּ, וְאִם דַּעַת חָסַרְתָּ מַה קָּנִיתָ״, כִּי עִקַּר הַחִסָּרוֹן וְהַשְׁלֵמוּת תָּלוּי בַּדָּעַת.

וְכֵן כַּעַס וְאַכְזָרִיּוּת הוּא מֵחֶסְרוֹן הַדַּעַת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (קֹהֶלֶת ז): **״כַּעַס בְּחֵיק כְּסִילִים יָנוּחַ״. וְעַל כֵּן הַחוֹלֶה הוּא כַּעֲסָן, מֵחֲמַת שֶׁאָז הוּא בְּדִינִים, כִּי דִּינִים שׁוֹרִים עָלָיו, וְדִינִים הֵם מֹחִין דְּקַטְנוּת, וְעַל כֵּן הוּא בְּכַעַס. וְלֶעָתִיד לָבוֹא יִתְגַּלֶּה הַדַּעַת וְהַכֹּל יֵדְעוּ אֶת ה׳, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב** (יְשַׁעְיָהוּ יא): **״כִּי מָלְאָה הָאָרֶץ דֵּעָה אֶת ה׳״, וְעַל כֵּן אָז יִתְבַּטֵּל הַכַּעַס, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב** (שָׁם): **״וְגָר זְאֵב עִם כֶּבֶשׂ וְנָמֵר עִם גְּדִי וְכוּ׳ וּפָרָה וָדֹב וְכוּ׳, לֹא יָרֵעוּ וְלֹא יַשְׁחִיתוּ וְכוּ׳ כִּי מָלְאָה הָאָרֶץ דֵּעָה אֶת ה׳״ וְכוּ׳, כִּי עַכְשָׁו אִי אֶפְשָׁר לָהֶם לָגוּר יַחַד זְאֵב עִם כֶּבֶשׂ וְכוּ׳ מֵחֲמַת מִדַּת הַכַּעַס, אֲבָל לֶעָתִיד יוּכְלוּ לָדוּר יַחַד, מֵחֲמַת שֶׁיִּתְבַּטֵּל הַכַּעַס עַל־יְדֵי הַדַּעַת שֶׁיִּתְגַּלֶּה אָז, שֶׁלֹּא רַק בְּנֵי־אָדָם יוּכְלוּ לִחְיוֹת בְּיַחַד, אֶלָּא אֲפִלּוּ חַיּוֹת — מִגֹּדֶל הַדַּעַת שֶׁיִּתְגַּלֶּה אָז, שֶׁכֻּלָּם יַכִּירוּ אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא.

וְהִנֵּה לֶעָתִיד הַכֹּל יֵדְעוּ אֶת הַשֵּׁם, אֲפִלּוּ עַכּוּ״ם כַּנַּ״ל, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יְשַׁעְיָה יא, ט): ״וּמָלְאָה הָאָרֶץ דֵּעָה״, כָּל הָאָרֶץ תִּמָּלֵא דֵּעָה, לְרַבּוֹת אֻמּוֹת הָעוֹלָם יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ, עַד שֶׁאֲפִלּוּ עַל חַיּוֹת נֶאֱמַר (יְשַׁעְיָה א, ג): ״יָדַע שׁוֹר קוֹנֵהוּ וַחֲמוֹר אֵבוּס בְּעָלָיו״, אַךְ הַדַּעַת שֶׁיִּהְיֶה לָהֶם אָז, אֶפְשָׁר לָנוּ לְיַדֵּעַ וּלְדַבֵּר מִמֶּנּוּ; כִּי הַדַּעַת שֶׁאֻמּוֹת הָעוֹלָם יָבִינוּ וְיַשְׂכִּילוּ, זֶה יִהְיֶה דָּבָר פָּשׁוּט אֵצֶל כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ אֲכִילַת כָּשֵׁר וְקִיּוּם מִצְוֹת מַעֲשִׂיּוֹת וְכוּ׳, אֲבָל לְאֻמּוֹת הָעוֹלָם, זֶה יִהְיֶה הַשָּׂגָה גְּדוֹלָה מְאֹד, כִּי אֶצְלָם זֶה יִהְיֶה דָּבָר גָּדוֹל וְהַשָּׂגָה עֲמֻקָּה. אַךְ הַדַּעַת שֶׁיִּהְיֶה לָנוּ אָז, זֶה אִי אֶפְשָׁר כְּעֵת אֲפִלּוּ לְדַבֵּר

וְהִנֵּה לֶעָתִיד הַכֹּל יֵדְעוּ אֶת הַשֵּׁם, אֲפִלּוּ עַכּוּ״ם כַּנַּ״ל, וּמָלְאָה הָאָרֶץ דֵּעָה. אַךְ הַדַּעַת שֶׁיִּהְיֶה לָהֶם אָז, אֶפְשָׁר לָנוּ לֵידַע וּלְדַבֵּר מִמֶּנּוּ; אַךְ הַדַּעַת שֶׁיִּהְיֶה לָנוּ אָז, זֶה אִי אֶפְשָׁר כְּעֵת אֲפִלּוּ לְדַבֵּר

לְדַבֵּר מִמֶּנּוּ, כִּי עַכְשָׁו זֶה הַדַּעַת בִּבְחִינוֹת מַקִּיפִים כַּנַּ״ל, שֶׁאֲפִלּוּ נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל לֹא יְכוֹלִים לְתָאֵר וּלְשַׁעֵר אֶת גֹּדֶל הַשָּׂגַת אֱלֹקוּת שֶׁיֵּזְכֶּה כָּל אֶחָד וְאֶחָד, כְּפִי יְגִיעָתוֹ וְטִרְחָתוֹ בַּעֲבוּרוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי זֶה עַכְשָׁו בִּבְחִינַת מַקִּיף, אֲשֶׁר אִי אֶפְשָׁר אֲפִלּוּ לְדַבֵּר מִזֶּה, מִכָּל שֶׁכֵּן לַחֲשֹׁב מֵעֹמֶק הַמַּשָּׂג וּמִקְצֶר הַמַּשִּׂיג, מַה שֶּׁיֵּזְכֶּה כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל אֲפִלּוּ הַקָּטָן שֶׁבַּקְּטַנִּים. כִּי כָּל הַשְּׁלֵמוּת וְהַטּוֹבוּת שֶׁיֵּשׁ לְעַכּוּ״ם עַכְשָׁו, בֶּאֱמֶת אֵינוֹ כְּלוּם כַּנַּ״ל. וּכְמַאֲמָרָם זַ״ל (יְבָמוֹת סב.) עַל הַפָּסוּק (בְּרֵאשִׁית כב, ה): ״שְׁבוּ לָכֶם עִם הַחֲמוֹר״ עַם הַדּוֹמֶה לַחֲמוֹר, כִּי אִם אֵין לָהֶם דַּעַת בְּהַכָּרַת הַבּוֹרֵא, מַה שָּׁוֹוֹת כָּל הַטּוֹבוֹת שֶׁיֵּשׁ לָהֶם; כִּי אִם דַּעַת חֲסַרְתָּ — מַה קָּנִיתָ, וְאִם דַּעַת קָנִיתָ — מֶה חָסַרְתָּ, וְאַדְרַבָּה, כָּל גְּדֻלָּתָם וְטוּבָתָם, הַכֹּל הוּא לְטוֹבָתֵנוּ. כִּי לְבַסּוֹף יִתְגַּלֶּה, שֶׁכָּל מַה שֶּׁטָּרַח בַּעַל הַבַּיִת, לֹא טָרַח אֶלָּא בִּשְׁבִילֵנוּ (בְּרָכוֹת נח.), כִּי יִתְגַּלֶּה שֶׁהַכֹּל מַה שֶּׁעָשׂוּ, זֶה בִּשְׁבִיל עַם יִשְׂרָאֵל. וּלְעָתִיד שֶׁיִּתְמַלֵּא הָאָרֶץ דֵּעָה, אָז אֲפִלּוּ כָּל הָעַכּוּ״ם יֵדְעוּ אֶת ה׳, אָז יָבִינוּ הֵם, שֶׁכָּל הַגְּדֻלָּה וְהַטּוֹבָה שֶׁהָיָה לָהֶם בְּזֶה הָעוֹלָם, הַכֹּל הוּא לְטוֹבוֹתֵינוּ וּלְגָדְלָתֵנוּ. שֶׁזֶּה פֵּרוּשׁ הַפָּסוּק (תְּהִלִּים קכו, ב): ״אָז יֹאמְרוּ בַגּוֹיִם הִגְדִּיל הַוָ״ה לַעֲשׂוֹת עִם אֵלֶּה הִגְדִּיל הַוָ״ה לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ״; הַיְנוּ, כָּל הַגְּדֻלָּה שֶׁהִגְדִּיל ה׳ לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה [הַיְנוּ עִם הָעַכּוּ״ם] ״הִגְדִּיל הַוָ״ה לַעֲשׂוֹת עִם אֵלֶּה״, כִּי הַכֹּל הָיָה גְּדֻלָּתָם שֶׁל אֵלֶּה [הַיְנוּ שֶׁל יִשְׂרָאֵל] כִּי הָיָה לְטוֹבָתָם וּגְדֻלָּתָם. וְזֶה יָבִינוּ הֵם בְּדַעַת וְהַשָּׂגָה שֶׁיִּהְיֶה לָהֶם אָז, אֲבָל אֶצְלֵנוּ יִהְיֶה זֶה הַדַּעַת דָּבָר פָּשׁוּט וּשְׁחוֹק, כִּי דַּעְתֵּנוּ יִגְדַּל אָז מְאֹד, וְזֶה ״אָז יִמָּלֵא שְׂחוֹק פִּינוּ וְגוֹ׳, אָז יֹאמְרוּ בַגּוֹיִם הִגְדִּיל״ וְגוֹ׳, כִּי זֶה הַדַּעַת וְהַשָּׂגָה שֶׁיִּהְיֶה לָהֶם אָז לוֹמַר ׳הִגְדִּיל׳ וְגוֹ׳ כַּנַּ״ל, זֶה יִהְיֶה אֶצְלֵנוּ שְׂחוֹק וְדָבָר פָּשׁוּט, כִּי דַּעְתֵּנוּ יִהְיֶה גָּדוֹל מְאֹד. וְעַל־כֵּן לֶעָתִיד יִחְיוּ חַיִּים נִצְחִיִּים, כִּי מֵאַחַר שֶׁנִּזְכֶּה לְהַכְלֵל לְגַמְרֵי בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְנִהְיֶה בְּטֵלִים לְעֻצְמָם עַצְמוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי אָז יִתְגַּלֶּה הַדַּעַת הָאֱמֶת, שֶׁאֵין בִּלְעָדָיו יִתְבָּרַךְ כְּלָל, וְהַכֹּל לַכֹּל אֱלֹקוּת גָּמוּר

מִמֶּנּוּ, כִּי עַכְשָׁו זֶה הַדַּעַת בִּבְחִינוֹת מַקִּיפִים כַּנַּ״ל, כִּי כָּל הַשְּׁלֵמוּת וְהַטּוֹבוֹת שֶׁיֵּשׁ לָעַכּוּ״ם עַכְשָׁו בֶּאֱמֶת אֵינוֹ כְּלוּם, כַּנַּ״ל: אִם דַּעַת חֲסַרְתָּ וְכוּ׳, וְאַדְרַבָּא, כָּל גְּדֻלָּתָם וְטוּבָתָם, הַכֹּל הוּא לְטוֹבָתֵנוּ. וּלְעָתִיד שֶׁיִּתְמַלֵּא הָאָרֶץ דֵּעָה, וַאֲפִלּוּ כָּל הָעַכּוּ״ם יֵדְעוּ אֶת ה׳, אָז יָבִינוּ הֵם, שֶׁכָּל הַגְּדֻלָּה וְהַטּוֹבָה שֶׁהָיָה לָהֶם בְּזֶה הָעוֹלָם, הַכֹּל הוּא לְטוֹבוֹתֵינוּ וּלְגָדְלָתֵנוּ. וְזֶה (תְּהִלִּים קכו): ״אָז יֹאמְרוּ בַגּוֹיִם הִגְדִּיל ה׳ לַעֲשׂוֹת עִם אֵלֶּה, הִגְדִּיל ה׳ לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ״, הַיְנוּ, כָּל הַגְּדֻלָּה שֶׁהִגְדִּיל ה׳ לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה [הַיְנוּ עִם הָעַכּוּ״ם], ״הִגְדִּיל ה׳ לַעֲשׂוֹת עִם אֵלֶּה״, כִּי הַכֹּל הָיָה גְּדֻלָּתָם שֶׁל אֵלֶּה [הַיְנוּ שֶׁל יִשְׂרָאֵל], כִּי הָיָה לְטוֹבָתָם וּגְדֻלָּתָם. וְזֶה יָבִינוּ הֵם בְּדַעַת וְהַשָּׂגָה שֶׁיִּהְיֶה לָהֶם אָז, אֲבָל אֶצְלֵנוּ יִהְיֶה זֶה הַדַּעַת דָּבָר פָּשׁוּט וּשְׁחוֹק, כִּי דַּעְתֵּנוּ יִגְדַּל אָז מְאֹד. וְזֶה: ״אָז יִמָּלֵא שְׂחוֹק פִּינוּ וְכוּ׳, אָז יֹאמְרוּ בַגּוֹיִם הִגְדִּיל וְכוּ׳״, כִּי זֶה הַדַּעַת וְהַשָּׂגָה שֶׁיִּהְיֶה לָהֶם אָז לוֹמַר ׳הִגְדִּיל׳ וְכוּ׳ כַּנַּ״ל, זֶה יִהְיֶה אֶצְלֵנוּ שְׂחוֹק וְדָבָר פָּשׁוּט, כִּי דַּעְתֵּנוּ יִהְיֶה גָּדוֹל מְאֹד.

וְעַל כֵּן לֶעָתִיד יִחְיוּ חַיִּים נִצְחִיִּים, כִּי אָז יִתְגַּלֶּה הַדַּעַת

הוּא, וְדוֹמֶם, צוֹמֵחַ, חַי, מְדַבֵּר, זֶה לְבוּשׁ לְגַבֵּי הָאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא. וְיִהְיוּ נִכְלָלִים בְּאֶחָד, וְעַל־כֵּן אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (פְּסָחִים נ.): ״בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה הַוָ״ה אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד״; וְכִי הָאִידָּנָא וְכוּ׳? אֶלָּא עַכְשָׁו מְבָרְכִין עַל הָרָעָה ׳בָּרוּךְ דַּיַּן אֱמֶת׳, וְעַל הַטּוֹבָה ׳הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב׳, אֲבָל לֶעָתִיד יְבָרְכוּ עַל הַכֹּל: ׳הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב׳, כִּי לֶעָתִיד שֶׁיִּתְגַּלֶּה הַדַּעַת, יֵדְעוּ שֶׁאֵין שׁוּם רַע בָּעוֹלָם כְּלָל, רַק כֻּלּוֹ טוֹב וְכֻלּוֹ אֶחָד, שֶׁיִּהְיוּ נִכְלָלִים כֻּלָּם בְּאַחְדוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁשָּׁם רַק טוֹב. וְגַם הַגָּלוּת הוּא רַק מֵחֲסָרוֹן הַדַּעַת, וְזֶה פֵּרוּשׁ הַפָּסוּק (יְשַׁעְיָהוּ ה, יג): ״לָכֵן גָּלָה עַמִּי מִבְּלִי דָעַת״, כָּל הַגָּלוּת זֶה רַק כְּשֶׁיֵּשׁ חֲסָרוֹן הַדַּעַת, שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ שֶׁהַכֹּל לַכֹּל אֶלְקוּת גָּמוּר הוּא. וְעַל־כֵּן הָיְתָה גְּאֻלַּת מִצְרַיִם עַל־יְדֵי מֹשֶׁה, שֶׁהוּא הָיָה בְּחִינַת הַדַּעַת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שְׁמוֹת ו, ז): ״וִידַעְתֶּם כִּי אֲנִי הַוָ״ה הַמּוֹצִיא אֶתְכֶם מִתַּחַת סִבְלוֹת מִצְרָיִם״; כִּי מֹשֶׁה רַבֵּנוּ הִכְנִיס אֶת הַדַּעַת הַזֶּה בְּעַם יִשְׂרָאֵל, ״וִידַעְתֶּם כִּי אֲנִי הַוָ״ה הַמּוֹצִיא אֶתְכֶם מִתַּחַת סִבְלוֹת מִצְרַיִם״, שֶׁמִּי מוֹצִיא אֶתְכֶם מֵהַסִּבְל שֶׁאַתֶּם סוֹבְלִים בְּמִצְרַיִם — מִצַּר־יָם, זֶה אֲנִי הַוָ״ה, כִּי עִקַּר הַגְּאֻלָּה עַל־יְדֵי הַדַּעַת, שֶׁכֻּלָּם יֵדְעוּ אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יִרְמְיָה לא, לג): ״כִּי כֻלָּם יֵדְעוּ אוֹתִי לְמִקְטַנָּם וְעַד גְּדוֹלָם״.

וְיִהְיוּ נִכְלָלִים בְּאֶחָד. וְעַל כֵּן אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (פְּסָחִים נ): ״בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה ה׳ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד״, וְכִי הָאִידָּנָא וְכוּ׳? אֶלָּא עַכְשָׁו מְבָרְכִין עַל הָרָעָה ׳בָּרוּךְ דַּיַּן אֱמֶת׳ וְעַל הַטּוֹבָה ׳הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב׳, אֲבָל לֶעָתִיד יְבָרְכוּ עַל הַכֹּל ׳הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב׳, כִּי לֶעָתִיד שֶׁיִּתְגַּלֶּה הַדַּעַת, יֵדְעוּ שֶׁאֵין שׁוּם רַע בָּעוֹלָם כְּלָל, רַק כֻּלּוֹ טוֹב וְכֻלּוֹ אֶחָד. וְגַם הַגָּלוּת הוּא רַק מֵחֲסָרוֹן הַדַּעַת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יְשַׁעְיָהוּ ה): ״לָכֵן גָּלָה עַמִּי מִבְּלִי דָעַת״. וְעַל כֵּן הָיְתָה גְּאֻלַּת מִצְרַיִם עַל־יְדֵי מֹשֶׁה, שֶׁהוּא הָיָה בְּחִינַת הַדַּעַת. וְזֶה שֶׁכָּתוּב (שְׁמוֹת ו): ״וִידַעְתֶּם כִּי אֲנִי ה׳ הַמּוֹצִיא אֶתְכֶם מִתַּחַת סִבְלוֹת מִצְרַיִם״, כִּי עִקַּר הַגְּאֻלָּה עַל־יְדֵי הַדַּעַת.

וְדַע, שֶׁגַּם לֶעָתִיד, שֶׁתִּתְמַלֵּא הָאָרֶץ דֵּעָה, וְיִהְיֶה נַעֲשֶׂה מֵהַשֵּׂכֶל הַמַּקִּיף שֶׁכֻּל פְּנִימִי, גַּם אָז יִהְיוּ מַקִּיפִים אֲחֵרִים, כִּי בְּוַדַּאי לֹא יֵדְעוּ מֵהוּת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, רַק כָּל אֶחָד יַשִּׂיג לְפִי מַדְרֵגָתוֹ וּלְפִי עֲבוֹדָתוֹ וְיגִיעָתוֹ וְטָרְחוֹ, אֲשֶׁר יָגַע וְטָרַח בְּזֶה הָעוֹלָם בִּשְׂכִיל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְאַף שֶׁכֻּלָּם יִזְדַּכּוּ, וַאֲפִלּוּ עַכּוּ״ם, אַף־עַל־פִּי־כֵן יִהְיֶה הֶפְרֵשׁ גָּדוֹל בֵּינָם לְבֵינֵנוּ, כִּי מַה שֶּׁיִּהְיֶה אָצְלָם אָז הַשָּׂגָה וִידִיעָה גְּדוֹלָה, יִהְיֶה אָצְלֵנוּ שְׂחוֹק וְדָבָר פָּשׁוּט, וְלֹא יִהְיֶה נֶחְשָׁב בְּעֵינֵינוּ לְהַשָּׂגָה כְּלָל, וּכְמוֹ שֶׁמְּבֹאָר לְמַעְלָה עַל הַפָּסוּק: ״אָז יִמָּלֵא שְׂחוֹק

וְדַע, שֶׁגַּם לֶעָתִיד, שֶׁתִּתְמַלֵּא הָאָרֶץ דֵּעָה, וְיִהְיֶה נַעֲשֶׂה מֵהַשֵּׂכֶל הַמַּקִּיף שֶׁכֻּל פְּנִימִי, גַּם אָז יִהְיוּ מַקִּיפִים אֲחֵרִים, כִּי בְּוַדַּאי לֹא יֵדְעוּ מֵהוּת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, רַק כָּל אֶחָד יַשִּׂיג לְפִי מַדְרֵגָתוֹ וּלְפִי עֲבוֹדָתוֹ וְיגִיעָתוֹ וְטָרְחוֹ, אֲשֶׁר יָגַע וְטָרַח בְּזֶה הָעוֹלָם בִּשְׂכִיל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְאַף שֶׁכֻּלָּם יִזְדַּכּוּ, וַאֲפִלּוּ עַכּוּ״ם, אַף־עַל־פִּי־כֵן יִהְיֶה הֶפְרֵשׁ גָּדוֹל בֵּינָם לְבֵינֵנוּ, כִּי מַה שֶּׁיִּהְיֶה אָצְלָם אָז הַשָּׂגָה וִידִיעָה גְּדוֹלָה, יִהְיֶה אָצְלֵנוּ שְׂחוֹק וְדָבָר פָּשׁוּט וְלֹא יִהְיֶה נֶחְשָׁב בְּעֵינֵינוּ לְהַשָּׂגָה כְּלָל, וּכְמוֹ שֶׁמְּבֹאָר לְמַעְלָה: ״אָז יִמָּלֵא שְׂחוֹק

פִּינוּ וּלְשׁוֹנֵנוּ וְגוֹ׳ אָז יֹאמְרוּ בַגּוֹיִם הִגְדִּיל״ וְגוֹ׳, כִּי מַה שֶּׁיִּהְיֶה אֶצְלָם הַשָּׂגָה לְהָבִין, וְלֵידַע גְּדֻלַּת יִשְׂרָאֵל, וְשֶׁכָּל טוֹבָתָם וּגְדֻלָּתָם בְּזֶה הָעוֹלָם, הָיָה הַכֹּל בִּשְׁבִיל יִשְׂרָאֵל; וּבֶאֱמֶת הוּא הַשָּׂגָה גְּדוֹלָה, כִּי כָּעֵת בָּעוֹלָם הַזֶּה אֵין מְבִינִים זֹאת, כִּי בַּמְצִיאוּת רוֹאִים שֶׁעַכְשָׁו יֵשׁ לָעַכּוּ״ם גְּדֻלָּה, אַף־עַל־פִּי־כֵן אֶצְלֵנוּ לֹא יִהְיֶה זֶה נֶחְשָׁב לְהַשָּׂגָה כְּלָל, רַק לִשְׂחוֹק וְדָבָר פָּשׁוּט, כִּי הַשָּׂגָתֵנוּ וְדַעְתֵּנוּ אָז יִגְדַּל מְאֹד, וְגַם בֵּין יִשְׂרָאֵל בְּעַצְמָן, בְּוַדַּאי יִהְיֶה הֶפְרֵשׁ גָּדוֹל בֵּין כָּל צַדִּיק וְצַדִּיק, כִּי כָּל צַדִּיק וְצַדִּיק יֵשׁ לוֹ עוֹלָם בִּפְנֵי עַצְמוֹ, כְּמַאֲמָרָם ז״ל (וַיִּקְרָא רַבָּה, פָּרָשָׁה יח, סִימָן א׳); וְכָל אֶחָד כְּפִי יְגִיעָתוֹ וְטָרְחָתוֹ בְּזֶה הָעוֹלָם לְקַדֵּשׁ וּלְטַהֵר אֶת הַשִּׁבְעָה נֵרוֹת, יִזְכֶּה לְמֹחִין זַכִּים וְהַשָּׂגַת אֱלֹקוּת, מִכָּל שֶׁכֵּן בֵּין צַדִּיק לְרָשָׁע, בְּוַדַּאי יִרְאוּ הֶפְרֵשׁ גָּדוֹל. וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (מַלְאָכִי ג, יח): ״וְשַׁבְתֶּם וּרְאִיתֶם בֵּין צַדִּיק לְרָשָׁע, בֵּין עוֹבֵד אֱלֹקִים לַאֲשֶׁר לֹא עֲבָדוֹ״, וְדָרְשׁוּ עַל זֶה חַכְמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (חֲגִיגָה ט׃): אֵינוֹ דּוֹמֶה שׁוֹנֶה פִּרְקוֹ מֵאָה פְּעָמִים לְשׁוֹנֶה פִּרְקוֹ מֵאָה וְאַחַת, וַאֲפִלּוּ בִּשְׁבִיל פַּעַם אַחַת פָּחוֹת מֵהַשֵּׁנִי, כְּבָר נִקְרָא לֹא עָבַדוֹ. כִּי מַה שֶּׁיִּהְיֶה מַקִּיף לָזֶה יִהְיֶה פְּנִימִי לָזֶה, כַּנַּ״ל; כִּי כָּל אֶחָד וְאֶחָד כְּפִי יְגִיעָתוֹ וְטָרְחָתוֹ כֵּן נִכְנָס בּוֹ אוֹרוֹ יִתְבָּרַךְ. וְזֶה ׳כָּל צַדִּיק נִכְוֶה מֵחֲפָתוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ׳ כַּנַּ״ל, עַיֵּן שָׁם. וְכַמּוּבָא פֵּרוּשׁ הַפָּסוּק: ״כִּי

פִּינוּ וּלְשׁוֹנֵנוּ וְכוּ׳ אָז יֹאמְרוּ בַגּוֹיִם הִגְדִּיל״, כִּי מַה שֶּׁיִּהְיֶה אֶצְלָם הַשָּׂגָה לְהָבִין וְלֵידַע גְּדֻלַּת יִשְׂרָאֵל, וְשֶׁכָּל טוֹבָתָם וּגְדֻלָּתָם בְּזֶה הָעוֹלָם הָיָה הַכֹּל בִּשְׁבִיל יִשְׂרָאֵל; וּבֶאֱמֶת הוּא הַשָּׂגָה גְּדוֹלָה, כִּי כָּעֵת בָּעוֹלָם הַזֶּה אֵין מֵבִין זֹאת, אַף־עַל־פִּי־כֵן אֶצְלֵנוּ לֹא יִהְיֶה זֶה נֶחְשָׁב לְהַשָּׂגָה כְּלָל, רַק לִשְׂחוֹק וְדָבָר פָּשׁוּט, כִּי הַשָּׂגָתֵנוּ וְדַעְתֵּנוּ אָז יִגְדַּל מְאֹד. וְגַם בֵּין יִשְׂרָאֵל בְּעַצְמָן, בְּוַדַּאי יִהְיֶה הֶפְרֵשׁ גָּדוֹל בֵּין כָּל צַדִּיק וְצַדִּיק, מִכָּל שֶׁכֵּן בֵּין צַדִּיק לְרָשָׁע, כִּי מַה שֶּׁיִּהְיֶה מַקִּיף לָזֶה יִהְיֶה פְּנִימִי לָזֶה, כַּנַּ״ל: ׳כָּל צַדִּיק נִכְוֶה מֵחֲפָתוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ׳ כַּנַּ״ל, עַיֵּן שָׁם, וְכַמּוּבָא פֵּרוּשׁ הַפָּסוּק: ״כִּי מָלְאָה הָאָרֶץ דֵּעָה אֶת ה׳ כַּמַּיִם מְכַסִּים״, כִּי בְּהַשֵּׂכֶל הַמְשֻׁתָּף יִהְיוּ כֻּלָּם שָׁוִים, שֶׁהַכֹּל יֵדְעוּ אֶת ה׳, אַפִלּוּ עַכּוּ״ם, אַךְ בְּעַמְקוּת הַחָכְמָה יִהְיֶה כָּל אֶחָד לְפִי מַדְרֵגָתוֹ, כַּמַּיִם הַמְכַסִּים לַיָּם, שֶׁלְּמַעְלָה הַמַּיִם שָׁוִים בְּכָל מָקוֹם, אַךְ בְּעַמְקוּת הֵם מֻבְדָּלִים מְאֹד. כִּי בְּזֶה הַמָּקוֹם הַמַּיִם נְמוּכִים וּסְמוּכִים לָאָרֶץ, וּבְמָקוֹם אַחֵר עֲמֻקִּים יוֹתֵר וְיוֹתֵר, וּבְמָקוֹם אַחֵר הֵם עֲמֻקִּים עַד הַתְּהוֹם, כֵּן יִהְיֶה בְּהַשָּׂגַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לֶעָתִיד. וְזֶהוּ ׳כָּל צַדִּיק נִכְוֶה מֵחֲפָתוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ׳, כִּי כְּשֶׁמַּגִּיעַ לְהַשָּׂגָה שֶׁלֹּא יָדַע מִזֶּה מִקֹּדֶם, וְהוּא אֶצְלוֹ דָּבָר חָדָשׁ, אֲזַי אַפִלּוּ עַכּוּ״ם, אַךְ בְּעַמְקוּת הַחָכְמָה יִהְיֶה כָּל אֶחָד לְפִי מַדְרֵגָתוֹ, כַּמַּיִם הַמְכַסִּים לַיָּם, שֶׁלְּמַעְלָה הַמַּיִם שָׁוִים בְּכָל מָקוֹם, אַךְ בְּעַמְקוּת הֵם מֻבְדָּלִים מְאֹד, כִּי בְּזֶה הַמָּקוֹם הַמַּיִם נְמוּכִים וּסְמוּכִים לָאָרֶץ, וּבְמָקוֹם אַחֵר עֲמֻקִּים יוֹתֵר וְיוֹתֵר, וּבְמָקוֹם אַחֵר הֵם עֲמֻקִּים עַד הַתְּהוֹם — כֵּן יִהְיֶה בְּהַשָּׂגַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לֶעָתִיד.

וְזֶהוּ: ׳כָּל צַדִּיק נִכְוֶה מֵחֲפָתוֹ׳ וְכוּ׳, כִּי כְּשֶׁמַּגִּיעַ לְהַשָּׂגָה שֶׁלֹּא יָדַע מִזֶּה מִקֹּדֶם, וְהוּא אֶצְלוֹ דָּבָר חָדָשׁ, אֲזַי

נִתְלַהֵב וְנִבְעָר מֵאוֹר הַהַשָּׂגָה הַזֹּאת, שֶׁהִיא נִפְלֵאת אֶצְלוֹ. אֲבָל מִי שֶׁכְּבָר עָבַר בְּזֹאת הַהַשָּׂגָה, וְהוּא מַשִּׂיג עַתָּה דְּבָרִים נוֹרָאִים וּגְדוֹלִים מִזּוֹ הַהַשָּׂגָה, אֵין לוֹ שׁוּם הִתְלַהֲבוּת מִזֹּאת הַהַשָּׂגָה, וְזֶה ׳כָּל נִתְלַהֵב וְנִבְעָר מֵאוֹר הַהַשָּׂגָה הַזֹּאת, שֶׁהִיא נִפְלֵאת אֶצְלוֹ; אֲבָל מִי שֶׁכְּבָר עָבַר בְּזֹאת הַהַשָּׂגָה, וְהוּא מַשִּׂיג עַתָּה דְּבָרִים נוֹרָאִים וּגְדוֹלִים מִזּוֹ הַהַשָּׂגָה, אֵין לוֹ שׁוּם הִתְלַהֲבוּת מִזֹּאת הַהַשָּׂגָה. וְזֶה: ׳כָּל צַדִּיק נִכְוֶה וְנִבְעָר וְנִתְלַהֵב מֵחֲפָּתוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ׳ — מֵהַשָּׂגָה שֶׁאֵצֶל חֲבֵרוֹ הִיא דָּבָר פָּשׁוּט, שֶׁאֵינָהּ מַבְעֶרֶת וּמְחַמֶּמֶת אוֹתוֹ כְּלָל, עַד שֶׁצָּרִיךְ לְהִתְפַּסּוֹת וּלְחַפּוֹת עַצְמוֹ, כִּי אֵין הַשָּׂגָה זוֹ מְחַמֶּמֶת וּמַבְעֶרֶת אוֹתוֹ כְּלָל, וְהַצַּדִּיק הַשֵּׁנִי שֶׁלְּמַטָּה מִמֶּנּוּ נִכְוֶה וְנִבְעָר מִמֶּנָּה.

(וְהָעִנְיָן מְבֹאָר יוֹתֵר עַל־פִּי מַה שֶּׁמְּבוֹאָר לְמַעְלָה, שֶׁעַל־יְדֵי תְּנוּעַת הַשֵּׂכֶל וְכוּ׳, שֶׁהוּא בְּחִינַת שֶׁפַע אֱלֹקִי, הֵינוּ הַשָּׂגַת הַמַּקִּיפִין, הַשָּׂגַת הַדַּעַת הַקָּדוֹשׁ, עַל־יְדֵי־זֶה נוֹלָד חֹם בַּלֵּב וְכוּ׳; נִמְצָא שֶׁהַחֲמִימוּת וְהַהִתְלַהֲבוּת דִּקְדֻשָּׁה הוּא עַל־יְדֵי הַשָּׂגַת הַמַּקִּיפִין, הַשָּׂגַת הַדַּעַת כַּנַּ״ל. וּבָזֶה מְבֹאָר הֵיטֵב עִנְיַן זֶה: ״כָּל צַדִּיק נִכְוֶה וְכוּ׳ מֵחֲפָּתוֹ״ וְכוּ׳, דְּהַיְנוּ, שֶׁאֵצֶל זֶה הַצַּדִּיק יִהְיֶה נֶחְשָׁב לְהַשָּׂגָה גְּדוֹלָה מְאֹד, עַד שֶׁמֵּרֹב הִתְלַהֲבוּת לִבּוֹ, הוּא בּוֹעֵר אַחֲרָיו יִתְבָּרַךְ. נִמְצָא, שֶׁעִקַּר הַחֲמִימוּת וְהַהִתְלַהֲבוּת דִּקְדֻשָּׁה הוּא עַל־יְדֵי הַשָּׂגַת הַמַּקִּיפִין, הַשָּׂגַת הַדַּעַת כַּנַּ״ל, וּבָזֶה מְבֹאָר הֵיטֵב עִנְיַן זֶה: ״כָּל צַדִּיק נִכְוֶה מֵחֲפָּתוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ״, דְּהַיְנוּ, שֶׁאֵצֶל זֶה הַצַּדִּיק יִהְיֶה נֶחְשָׁב לְהַשָּׂגָה גְּדוֹלָה עַד שֶׁיִּהְיֶה נִכְוֶה מִמֶּנָּה, כִּי הַשָּׂגַת הַדַּעַת מוֹלִיד חֹם כַּנַּ״ל, וְעַל־כֵּן יִהְיֶה נִכְוֶה מִמֶּנָּה. וְאֵצֶל הַצַּדִּיק הַגָּבוֹהַּ מִמֶּנּוּ, אֵין זֶה נֶחְשָׁב אֶצְלוֹ לְהַשָּׂגָה כְּלָל, וְאֵינוֹ נִכְוֶה וְנִתְחַמֵּם כְּלָל מֵהַשָּׂגָה זֹאת, רַק הוּא מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וּמַחְדִּיר בְּדַעְתּוֹ אֱמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, כֵּן מִתְלַהֵב לִבּוֹ בַּחֲמִימוּת גְּדוֹלָה מְאֹד, עַד שֶׁמֵּרֹב הִתְלַהֲבוּת לִבּוֹ, הוּא בּוֹעֵר אַחֲרָיו יִתְבָּרַךְ. נִמְצָא, שֶׁעִקַּר הַחֲמִימוּת וְהַהִתְלַהֲבוּת דִּקְדֻשָּׁה הוּא עַל־יְדֵי הַשָּׂגַת הַמַּקִּיפִין, הַשָּׂגַת הַדַּעַת כַּנַּ״ל, וּבָזֶה מְבֹאָר הֵיטֵב עִנְיַן זֶה: ״כָּל צַדִּיק נִכְוֶה מֵחֲפָּתוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ״, דְּהַיְנוּ, שֶׁאֵצֶל זֶה הַצַּדִּיק יִהְיֶה נֶחְשָׁב לְהַשָּׂגָה גְּדוֹלָה עַד שֶׁיִּהְיֶה נִכְוֶה מִמֶּנָּה, כִּי הַשָּׂגַת הַדַּעַת מוֹלִיד חֹם כַּנַּ״ל, וְעַל־כֵּן יִהְיֶה נִכְוֶה מִמֶּנָּה. וְאֵצֶל הַצַּדִּיק הַגָּבוֹהַּ מִמֶּנּוּ, אֵין זֶה נֶחְשָׁב אֶצְלוֹ לְהַשָּׂגָה כְּלָל וְאֵינוֹ נִכְוֶה וְנִתְחַמֵּם כְּלָל מֵהַשָּׂגָה זֹאת, רַק הוּא מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וּמַחְדִּיר בְּדַעְתּוֹ אֱמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, כֵּן מִתְלַהֵב לִבּוֹ בַּחֲמִימוּת גְּדוֹלָה מְאֹד, עַד שֶׁמֵּרֹב הִתְלַהֲבוּת לִבּוֹ, הוּא בּוֹעֵר אַחֲרָיו יִתְבָּרַךְ. נִמְצָא, שֶׁעִקַּר הַחֲמִימוּת וְהַהִתְלַהֲבוּת דִּקְדֻשָּׁה הוּא עַל־יְדֵי הַשָּׂגַת הַמַּקִּיפִין, הַשָּׂגַת הַדַּעַת כַּנַּ״ל. וּבָזֶה מְבֹאָר הֵיטֵב עִנְיַן זֶה: ״כָּל צַדִּיק נִכְוֶה וְכוּ׳ מֵחֲפָּתוֹ״ וְכוּ׳, דְּהַיְנוּ, שֶׁאֵצֶל זֶה הַצַּדִּיק יִהְיֶה נֶחְשָׁב לְהַשָּׂגָה גְּדוֹלָה עַד שֶׁיִּהְיֶה נִכְוֶה מִמֶּנָּה, כִּי הַשָּׂגַת הַדַּעַת מוֹלִיד חֹם כַּנַּ״ל, וְעַל כֵּן יִהְיֶה נִכְוֶה מִמֶּנָּה; וְאֵצֶל הַצַּדִּיק הַגָּבוֹהַּ מִמֶּנּוּ, אֵין זֶה נֶחְשָׁב אֶצְלוֹ לְהַשָּׂגָה כְּלָל וְאֵינוֹ נִכְוֶה וְנִתְחַמֵּם כְּלָל מֵהַשָּׂגָה זֹאת, רַק הוּא

עָמֹק עָמֹק מִי יִמְצָאֶנּוּ.

(וְהָעִנְיָן מְבֹאָר יוֹתֵר עַל־

זֹאת, רַק הוּא צָרִיךְ לְחַפּוֹת וּלְכַסּוֹת עַצְמוֹ בְּהַשָּׂגָה אַחֶרֶת גְּבוֹהָה יוֹתֵר, כְּדֵי לְחַמֵּם אֶת עַצְמוֹ. נִמְצָא, מַה שֶּׁמְּבאָר לְעֵיל עַל מַאֲמָר זֶה: ״כָּל צַדִּיק נִכְוֶה מֵחֲפָּתוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ״, שֶׁשִּׁפְרוּשׁוֹ, שֶׁיִּהְיֶה נִכְוֶה מֵהַמַּקִּיף שֶׁל חֲבֵרוֹ, כִּי מַקִּיף שֶׁל זֶה גָּדוֹל מִמַּקִּיף שֶׁל זֶה, וְהַשֵּׂכֶל שֶׁהוּא מַקִּיף לָזֶה, הוּא פְּנִימִי לָזֶה וְכוּ׳, כִּי חֲפָּה הַיְנוּ מַה שֶּׁמְּחַפֶּה אֶת הָאָדָם עִם אֶלְקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וּמְחַמֵּם אֶת לִבּוֹ בְּהִתְלַהֲבוּת יוֹצֵאת מִן הַכְּלָל, הוּא בְּחִינַת אוֹרוֹת מַקִּיפִין כַּנַּ״ל, כָּל זֶה הוּא עִנְיָן אֶחָד עִם מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ כָּאן, כִּי הַחֲפָּה שֶׁהוּא הַמַּקִּיף, הוּא בְּחִינַת חִפּוּי מַמָּשׁ, שֶׁמְּחַמֵּם אֶת הָאָדָם, כִּי עִקַּר הַחֲמִימוּת וְהַהִתְלַהֲבוּת הוּא מִבְּחִינַת הַשָּׂגַת הַמַּקִּיפִין כַּנַּ״ל, וְהָבֵן הֵיטֵב). וְיָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁיִּהְיוּ כַּמָּה צַדִּיקִים, כְּשֶׁיָּבוֹאוּ לָעוֹלָם הַבָּא עַל הַשָּׂגוֹת שֶׁהִשִּׂיג הַצַּדִּיק הַגָּדוֹל מֵהֶם בָּעוֹלָם הַזֶּה, יִהְיֶה אֶצְלָם דְּבָרִים נוֹרָאִים וְיִכָּווּ מֵהֶם, וְאֶצֶל הַצַּדִּיק הַגָּדוֹל הָיוּ הַשָּׂגוֹת שֶׁל עוֹלָם הַזֶּה. הַיְנוּ שֶׁיֵּשׁ צַדִּיקִים שֶׁכְּבָר זָכוּ בְּזֶה הָעוֹלָם הַגַּשְׁמִי וְהַחָמְרִי לְהַגִּיעַ אֶל הַשָּׂגַת אֱלֹקוּת כָּזוֹ, בְּבִטּוּל כָּל עַצְמוּתָם, עַד שֶׁנִּכְלָלִים לְגַמְרֵי בְּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְעַד שֶׁבַּחַיִּים חַיּוּתָם, בְּעוֹדָם בְּגוּף גַּשְׁמִי, מַשִּׂיגִים אֱלֹקוּת בְּבִטּוּל כָּל הַרְגָּשׁוֹתֵיהֶם, מַה שֶּׁדָּבָר זֶה צַדִּיק אַחֵר לֹא יָכוֹל לְהַשִּׂיג, רַק בָּעוֹלָם הַבָּא. כִּי פֹּה הַהַשָּׂגָה הַזּוֹ יוֹתֵר מִדַּי גְּבוֹהָה לָהֶם, כִּי הֵם לָהֶם בְּחִינַת מַקִּיפִין. וְכֵן אֵצֶל עַפּוּ״ם יִהְיֶה זֶה אֶצְלָם הַשָּׂגָה גְּדוֹלָה, כְּשֶׁיָּבוֹאוּ עַל סְתָם יַהֲדוּת פָּשׁוּט שֶׁל אִישׁ הַיִּשְׂרְאֵלִי, שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּזֶה הָעוֹלָם, הַיְנוּ שֶׁיֵּדְעוּ מֵעֲבוֹדוֹת יִשְׂרָאֵל וּמִקְדֻּשַּׁת הַמִּצְוֹת שֶׁלָּהֶם שֶׁעָשׂוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה, יִהְיֶה אֶצְלָם הַשָּׂגָה מַה שֶּׁיֵּדְעוּ וַיַּרְגִּישׁוּ קְצָת קְדֻשָּׁה, כְּמוֹ אִישׁ כָּשֵׁר פָּשׁוּט, שֶׁמַּרְגִּישׁ בְּזֶה הָעוֹלָם בַּעֲבוֹדָה פְּשׁוּטָה בְּלִי שׁוּם הַשָּׂגָה, וּכְשֶׁיָּבוֹאוּ עַפּוּ״ם עַל זֶה, יִהְיֶה אֶצְלָם הַשָּׂגָה

צָרִיךְ לְחַפּוֹת וּלְכַסּוֹת עַצְמוֹ בְּהַשָּׂגָה אַחֶרֶת גְּבוֹהָה יוֹתֵר כְּדֵי לְחַמֵּם אֶת עַצְמוֹ.

נִמְצָא מַה שֶּׁמְּבוֹאָר לְעֵיל עַל מַאֲמָר זֶה: ״כָּל צַדִּיק נִכְוֶה מֵחֲפָּתוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ״, שֶׁפִּרוּשׁוֹ, שֶׁיִּהְיֶה נִכְוֶה מֵהַמַּקִּיף שֶׁל חֲבֵרוֹ, כִּי מַקִּיף שֶׁל זֶה גָּדוֹל מִמַּקִּיף שֶׁל זֶה, וְהַשֵּׂכֶל שֶׁהוּא מַקִּיף לָזֶה הוּא פְּנִימִי לָזֶה וְכוּ׳, כִּי חֲפָּה הוּא בְּחִינַת אוֹרוֹת מַקִּיפִין כַּנַּ״ל — כָּל זֶה הוּא עִנְיָן אֶחָד עִם מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ כָּאן, כִּי הַחֲפָּה שֶׁהוּא הַמַּקִּיף, הוּא בְּחִינַת חִפּוּי וְכִסּוּי מַמָּשׁ, שֶׁמְּחַמֵּם אֶת הָאָדָם, כִּי עִקַּר הַחֲמִימוּת וְהַהִתְלַהֲבוּת הוּא מִבְּחִינַת הַשָּׂגַת הַמַּקִּיפִין כַּנַּ״ל, וְהָבֵן הֵיטֵב). וְיָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁיִּהְיוּ כַּמָּה צַדִּיקִים, כְּשֶׁיָּבוֹאוּ לָעוֹלָם הַבָּא עַל הַשָּׂגוֹת שֶׁהִשִּׂיג הַצַּדִּיק הַגָּדוֹל מֵהֶם בָּעוֹלָם הַזֶּה, יִהְיֶה אֶצְלָם דְּבָרִים נוֹרָאִים וְיִכָּווּ מֵהֶם, וְאֶצֶל הַצַּדִּיק הַגָּדוֹל הָיוּ הַשָּׂגוֹת שֶׁל עוֹלָם הַזֶּה.

וְכֵן אֵצֶל עַפּוּ״ם יִהְיֶה זֶה אֶצְלָם הַשָּׂגָה גְּדוֹלָה, כְּשֶׁיָּבוֹאוּ עַל סְתָם יַהֲדוּת פָּשׁוּט שֶׁל אִישׁ הַיִּשְׂרְאֵלִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּזֶה הָעוֹלָם, הַיְנוּ שֶׁיֵּדְעוּ מֵעֲבוֹדוֹת יִשְׂרָאֵל וּמִקְדֻּשַּׁת הַמִּצְוֹת שֶׁלָּהֶם שֶׁעָשׂוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה, יִהְיֶה אֶצְלָם הַשָּׂגָה מַה שֶּׁיֵּדְעוּ וַיַּרְגִּישׁוּ קְצָת קְדֻשָּׁה, כְּמוֹ אִישׁ כָּשֵׁר פָּשׁוּט, שֶׁמַּרְגִּישׁ בְּזֶה הָעוֹלָם בַּעֲבוֹדָה פְּשׁוּטָה בְּלִי שׁוּם הַשָּׂגָה, וּכְשֶׁיָּבוֹאוּ עַפּוּ״ם עַל זֶה, יִהְיֶה אֶצְלָם הַשָּׂגָה גְּדוֹלָה. אֲבָל

גְּדוֹלָה, אֲבָל אֲנַחְנוּ עִם קֹדֶשׁ, אֵין עֵרֶךְ לְהַשָּׂגָתֵנוּ, מִכָּל שֶׁכֵּן לְהַשָּׂגָה שֶׁל הַצַּדִּיק, שֶׁהוּא בָּטֵל וּמְבֻטָּל עוֹד בַּחַיִּים חַיּוּתוֹ לְגַמְרֵי אֶל הָאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, עַד שֶׁלֹּא רוֹאִים אֶצְלוֹ שׁוּם דָּבָר רַק אֱלִקוּת גָּמוּר. וּמִזֶּה בָּא שֶׁנִּדְמֶה עָלָיו מַה שֶּׁנִּדְמֶה. כִּי הוּא נִכְלָל בָּאַיִן, הַיְנוּ בָּאַיִן סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וּכְמוֹ שֶׁלְּאִישׁ גֶּשֶׁם אִי אֶפְשָׁר לְהַשִּׂיג בְּדָבָר רוּחָנִי, כְּמוֹ־כֵן מִי שֶׁעֲדַיִן בְּגַשְׁמִיּוּת וְחָמְרִיּוּת, לֹא רוֹאֶה מַה שֶּׁאֶצֶל הַצַּדִּיק הַגָּדוֹל בְּמַעֲלָה נוֹרָאָה וְנִפְלָאָה מֵאִיר, כִּי נִדְמֶה כִּי הוּא אִישׁ פָּשׁוּט וְחָשׁוּךְ אֶצְלוֹ, לֹא־כֵן מִי שֶׁבֶּאֱמֶת מֵבִין וְיוֹדֵעַ שֶׁמֵּרֹב הִתְכַּלְלוּתוֹ בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, בִּשְׁבִיל זֶה לֹא רוֹאִים אֶצְלוֹ שׁוּם דָּבָר.

וּשְׁלֵמוּת הַדַּעַת הוּא, כְּשֶׁנַּעֲשֶׂה מִמַּקִּיפִים פְּנִימִיִּים, וְאָז נִצּוֹל מִכָּל צָרוֹת. לְמָשָׁל, כְּשֶׁאֶחָד מְצַפֶּה וְאוֹרֵב לַחֲבֵרוֹ לְהָרְגוֹ, אֲזַי צָרִיךְ לְשַׁנּוֹת הַמַּלְבּוּשִׁים כְּדֵי שֶׁלֹּא יַכִּירוּ אוֹתוֹ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (אִיּוֹב יד): **״מְשַׁנֶּה פָּנָיו וַתְּשַׁלְּחֵהוּ״, כִּי עַל־יְדֵי שֶׁמְּשַׁנִּין הַפָּנִים עַל־יְדֵי לְבוּשִׁין אֲחֵרִים, נִפְטָר מִמֶּנּוּ. וְכֵן בְּעִקַּר הָאָדָם, הַיְנוּ בְּהַשֵּׂכֶל, יֵשׁ בְּחִינוֹת לְבוּשִׁין, הַיְנוּ הַשֵּׂכֶל הַמַּקִּיף, וְצָרִיךְ לַעֲשׂוֹת מֵהַמַּקִּיף פְּנִימִי, וְלַעֲשׂוֹת לוֹ מַקִּיפִין אֲחֵרִים, הַיְנוּ בְּחִינַת מַלְבּוּשִׁים אֲחֵרִים, וְעַל־יְדֵי־זֶה נִצּוֹל מִכָּל אוֹרֵב וּמַסְטִין, כִּי ׳מַלְבּוּשׁ׳ בְּגִימַטְרִיָּא ׳חַשְׁמַ״ל׳, וּמֵהַחַשְׁמַ״ל בּוֹרְחִים כָּל הַמַּשְׁחִיתִים. וְזֶה** (מִשְׁלֵי לא, כה): ״עֹז וְהָדָר לְבוּשָׁהּ וַתְּשְׂחַק לְיוֹם אַחֲרוֹן״, עַל־יְדֵי הַלְּבוּשׁ, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַחַשְׁמַ״ל, שֶׁהוּא לְבוּשׁ עֹז וְהָדָר, לְבוּשׁ חָזָק וְנָאֶה, עַל־יְדֵי־זֶה ״וַתְּשְׂחַק לְיוֹם אַחֲרוֹן״, שֶׁאֵינוֹ יָרֵא מִמֶּנּוּ כְּלָל כַּנַּ״ל. שֶׁמְּבִיא דֻּגְמָא כְּמוֹ בְּגַשְׁמִיּוּת כְּשֶׁאֶחָד אוֹרֵב לַחֲבֵרוֹ לְתָפְסוֹ וּלְהָרְגוֹ, מַה הוּא עוֹשֶׂה? מַלְבִּישׁ אֶת עַצְמוֹ בִּלְבוּשִׁים אֲחֵרִים, וְעַל־יְדֵי־זֶה הוּא מִתְחַמֵּק מֵאֵלּוּ שֶׁרוֹצִים לְתָפְסוֹ אוֹתוֹ, כְּמוֹ־כֵן בְּרוּחָנִיּוּת, הָעִקָּר מַה שֶּׁהַסִּטְרָא אַחֲרָא וְהַקְּלִפּוֹת רוֹצִים לְתָפְסוֹ אֶת הָאָדָם, הֵם בְּמַחֲשָׁבוֹת זָרוֹת וְהִרְהוּרִים רָעִים, לְנַתֵּק אֶת מֹחַ מַחֲשַׁבְתּוֹ מֵהַקְּדֻשָּׁה, וּלְהַפִּילוֹ לְנוּקְבָא דִּתְהוֹמָא רַבָּה, כִּי בְּמָקוֹם שֶׁהָאָדָם חוֹשֵׁב — שָׁם כָּל הָאָדָם, וְלָכֵן הָעֵצָה הַיְעוּצָה, לַעֲשׂוֹת בְּכָל פַּעַם מִמַּקִּיף פְּנִימִי, שֶׁיִּתְלַהֵב לִבּוֹ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בְּהִתְלַהֲבוּת עֲצוּמָה, וּבְכָל פַּעַם יַחֲשֹׁב מַחֲשָׁבוֹת חֲדָשׁוֹת, אֵיךְ לְהַשִּׂיג הַשָּׂגוֹת אֱלֹקוּת, עַל־יְדֵי־זֶה מַלְבִּישׁ אֶת עַצְמוֹ

אֲנַחְנוּ עִם קֹדֶשׁ, אֵין עֵרֶךְ לְהַשָּׂגָתֵנוּ, מִכָּל שֶׁכֵּן לְהַשָּׂגָה שֶׁל הַצַּדִּיק.

בִּלְבוּשִׁים אֲחֵרִים, עַד שֶׁזּוֹכֶה לְאוֹר מַלְבּוּשׁ שֶׁעוֹלֶה חַשְׁמַ״ל (עֵץ עֵץ חַיִּים, שַׁעַר יג, פֶּרֶק יד), וּמֵהַחַשְׁמַ״ל הַזֶּה שֶׁהוּא גִּלּוּי אֱלֹקוּת בְּהַתַּכְלִית הַמַּדְרֵגָה עֶלְיוֹנָה בְּהִתְגַּלּוּת נוֹרָאָה וְנִפְלָאָה מְאֹד, בּוֹרְחִים כָּל הַמַּשְׁחִיתִים, וְזוֹ הָעֵצָה הַיְעוּצָה לְכָל אָדָם, שֶׁהַקְּלִפּוֹת רוֹצִים לִתְפֹּס אוֹתוֹ, שֶׁיִּתְלַהֵב לִבּוֹ אֲלֵיהֶם יִתְבָּרַךְ, וְיַחְשֹׁב רַק מַחֲשָׁבוֹת קְדוֹשׁוֹת, וְיַכְנִיס אֶת הַמַּקִּיף לִפְנִימִי, וְאָז יִבְרְחוּ מִמֶּנּוּ כָּל הַקְּלִפּוֹת וְהַמַּשְׁחִיתִים, שֶׁהֵם הַמַּחֲשָׁבוֹת זָרוֹת. וְעִקַּר הַזְּמַן לָזֶה, לְהַגִּיעַ אֶל הִתְלַהֲבוּת חֲדָשָׁה בְּכָל פַּעַם, וְלַעֲשׂוֹת מֵהַמַּקִּיף פְּנִימִי, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה לוֹ בְּכָל פַּעַם מַחֲשָׁבוֹת קְדוֹשׁוֹת, הוּא חֹדֶשׁ אֱלוּל, חֹדֶשׁ הַתְּשׁוּבָה, חֹדֶשׁ הָרַחֲמִים. וְזֶה לְ׳בוּשָׁה וַ׳תִּשְׁחַק לְ׳יוֹם אַ׳חֲרוֹן, רָאשֵׁי־תֵּבוֹת ׳אֱלוּל׳. וּמִכָּל זֶה תָּבִין וְתַשְׂכִּיל, שֶׁעַד הַיּוֹם הָאַחֲרוֹן שֶׁל הַשָּׁנָה אָדָם יָכוֹל לַחֲזוֹר בִּתְשׁוּבָה, וּלְהַחֲלִיף בְּכָל פַּעַם אֶת הַמַּחֲשָׁבוֹת, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְפְּסוּ אוֹתוֹ הַמַּשְׁחִיתִים וְהַקְּלִפּוֹת שֶׁבָּרָא מֵחֲמַת עֲוֹנוֹתָיו, שֶׁהֵן הֵן הַמַּחֲשָׁבוֹת זָרוֹת וְהַהִרְהוּרִים רָעִים. וּבְיוֹתֵר מוֹעִיל דָּבָר זֶה בְּחֹדֶשׁ אֱלוּל עַד הַיּוֹם הָאַחֲרוֹן, קוֹדֶם שֶׁנִּכְנֶסֶת שָׁנָה חֲדָשָׁה, מַקִּיפִין חֲדָשִׁים וּמוֹחִין חֲדָשִׁים.

הַזְּמַן לָזֶה הוּא חֹדֶשׁ אֱלוּל. וְזֶה: לְ׳בוּשָׁה וַ׳תִּשְׁחַק לְ׳יוֹם אַ׳חֲרוֹן — רָאשֵׁי־תֵּבוֹת ׳אֱלוּל׳.

וְזֶה בְּחִינַת שִׁבְעַת יְמֵי אֲבֵלוּת, רַחֲמָנָא לִצְלָן וְכוּ׳, כְּדֵי שֶׁיַּעֲלֶה נִשְׁמָתוֹ לְאוֹר הַפָּנִים הַנַּ״ל וְכוּ׳, עַיִן לְעֵיל. וְעַל כֵּן חַיָּב הָאָבֵל, רַחֲמָנָא לִצְלָן, קְרִיעָה, כִּי קְרַ״ע בְּגִימַטְרִיָּא ש״ע נְהוֹרִין שֶׁל אוֹר הַפָּנִים, שֶׁהֵם הַגִּימַטְרִיָּא שֶׁל ב׳ פְּעָמִים אֵל בְּמִלּוּאוֹ, כִּי אֵל הוּא אוֹר הַפָּנִים:

וְזֶה בְּחִינַת שִׁבְעַת יְמֵי אֲבֵלוּת, רַחֲמָנָא לִצְלָן וְכוּ׳, כְּדֵי שֶׁיַּעֲלֶה נִשְׁמָתוֹ לְאוֹר הַפָּנִים הַנַּ״ל וְכוּ׳, עַיִן לָעֵיל; כִּי כְּשֶׁהָאָדָם מִסְתַּלֵּק, אֵין מִי שֶׁיַּמְשִׁיךְ אֶת הַמֹּחִין שֶׁלּוֹ בָּעוֹלָם, אֶלָּא בָּנָיו שֶׁהִשְׁאִיר בְּזֶה הָעוֹלָם, כִּי רַק בִּשְׁבִיל תַּכְלִית זוֹ צָרִיךְ לְהוֹלִיד בָּנִים. וְעַל־כֵּן חַיָּב הָאָבֵל, רַחֲמָנָא לִצְלָן, קְרִיעָה, כִּי קְרַ״ע בְּגִימַטְרִיָּה ש״ע נְהוֹרִין שֶׁל אוֹר הַפָּנִים, שֶׁהֵם הַגִּימַטְרִיָּה שֶׁל ב׳ פְּעָמִים אֵל בְּמִלּוּאוֹ, כִּי אֵל הוּא אוֹר הַפָּנִים, שֶׁהָאָדָם מַרְגִּישׁ אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, בְּסוֹד (תְּהִלִּים נב, ג): ״חֶסֶד אֵל כָּל הַיּוֹם״; וְהָעִנְיָן הוּא, כִּי כְּשֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא אֶת עוֹלָמוֹ, הִלְבִּישׁ אֶת עַצְמוֹ בְּעֶשֶׂר סְפִירוֹת שֶׁנֶּחֱלָקִים לְג׳ רֹאשׁוֹנוֹת וּלְז׳ תַּחְתּוֹנוֹת: כֶּתֶר, חָכְמָה, בִּינָה, הֵם בְּסוֹד שְׁלֹשׁ־מֵאוֹת, כָּל אֶחָד כָּלוּל מִמֵּאָה, כָּל זֶה הוּא ג׳ רֹאשׁוֹנוֹת: חֶסֶד, גְּבוּרָה, תִּפְאֶרֶת, נֶצַח, הוֹד, יְסוֹד, מַלְכוּת, הֵם בְּסוֹד ע׳, כָּל אֶחָד כָּלוּל מֵעֶשֶׂר, הֲרֵי שִׁבְעִים, כָּל זֶה הוּא ז׳ תַּחְתּוֹנוֹת, וּבְיַחַד הֵם ש״ע נְהוֹרִין, שֶׁמְּאִירִין אֶת אוֹרוֹ יִתְבָּרַךְ, וְהֵם פְּעָמִים אֵל מִצַּד הַחֶסֶד וּמִצַּד הַגְּבוּרָה, שֶׁתָּמִיד צְרִיכִים לְמְצֹא אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בֵּין בְּטִיבוֹ וּבֵין בְּעִיקּוֹ. וּלְהַגִּיעַ אֶל סוֹד הַזֶּה צְרִיכִים לְהַמְשִׁיךְ עַל עַצְמוֹ אֶת הָאוֹרוֹת בְּכָל פַּרְצוּף הָעוֹלָמוֹת ג׳ רֹאשׁוֹנוֹת וְז׳ תַּחְתּוֹנוֹת. וְלָכֵן בְּעֵת הַקְּרִיעָה שֶׁקּוֹרְעִים עַל הַמֵּת צָרִיךְ לְכַוֵּן פְּעָמִים אֵל בְּמִלּוּאוֹ: אל״ף למ״ד אל״ף למ״ד, כְּדֵי לְהַשְׁלִים אֶת הַחִסָּרוֹן שֶׁנֶּחְסַר עַל־יְדֵי הַנִּפְטָר, כִּי זוֹ הַתַּכְלִית בְּזֶה הָעוֹלָם — לְהַמְשִׁיךְ אֶת אוֹרוֹ יִתְבָּרַךְ גַּם בְּגַשְׁמִיּוּת הֶבְלֵי עוֹלָם הַזֶּה, לְגַלּוֹת שֶׁהַכֹּל לְבוּשׁ לְאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא. וְלָכֵן מַלְבּוּ״שׁ עוֹלֶה חַשְׁמַ״ל, שֶׁהוּא סוֹד ש״ע ח׳ אוֹתִיּוֹת שֶׁל אהי״ה הוי״ה, אוֹ הוי״ה אדנ״י, שֶׁכָּל זֶה צָרִיךְ כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל לְהַמְשִׁיךְ עַל עַצְמוֹ תָּמִיד אוֹרוֹ יִתְבָּרַךְ, וּכְשֶׁנִּפְטָר יוֹרְשִׁים אֶת זֶה בָּנָיו, כִּי הֵם צְרִיכִים לְהַמְשִׁיךְ אֶת הָאוֹרוֹת לְמַטָּה, כִּי זוֹ תַּכְלִית

הַבְּרִיאָה. וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (יְשַׁעְיָה לח, יט): ״אָב לְבָנִים יוֹדִיעַ אֶל אֲמִתֶּךָ״. וְלָכֵן דַּיְקָא בְּעֵת הַקְּרִיעָה צְרִיכִים לְכַוֵּן פַּעֲמַיִם אֵל בְּמִלּוּאוֹ: אל״ף למ״ד אל״ף למ״ד, שֶׁעוֹלֶה ש״ע נְהוֹרִין.

הִקְשׁוּ: [עַיֵּן חַיֵּי־מוֹהַר״ן, סִימָן יא; וְכֵן פְּעֲלַת הַצַּדִּיק, סִימָן תקה, שַׁבַּת־קֹדֶשׁ כ״ח תַּמּוּז, הִקְשׁוּ קֻשְׁיָה לְמַעְלָה, וְרַבֵּנוּ זַ״ל אָמַר עַל זֶה תֵּרוּץ]: **כִּי יֵשׁ מַקִּיפִים אֵצֶל הַשֵּׂכֶל, הַיְנוּ שֶׁאֵינוֹ נִכְנָס לְהַשֵּׂכֶל פְּנִימִי הָאֱנוֹשִׁי, הַיְנוּ בְּשֵׂכֶל הָאֱנוֹשִׁי אִי אֶפְשָׁר לְהַכְנֵס מַקִּיף עָמֹק כָּזֶה, וְיֵשׁ מַקִּיפִים לְהַתּוֹרָה, שֶׁמַּקִּיף לְהַתּוֹרָה וְאֵינוֹ נִכְנָס לְתוֹךְ הַתּוֹרָה, זֶה מְקֻשָּׁר לְמַעְלָה שֶׁדִּבֵּר מֵחִדּוּשֵׁי תּוֹרָה שֶׁאָדָם לוֹמֵד, וְאֵין מֵבִין בָּזֶה שׁוּם חִדּוּשׁ, מֵחֲמַת שֶׁהַמֹּחִין וְהַשֵּׂכֶל שֶׁל הַתּוֹרָה וְהַלִּמּוּד הַזֶּה הֵן בִּבְחִינַת עִבּוּר. וּבְהַמַּקִּיפִים יֵשׁ שֶׁהֵם מַקִּיפִים וְעוֹמְדִים לִפְנֵי הָעִינַיִם, רָצָה לוֹמַר עֵינֵי הַשֵּׂכֶל, רַק שֶׁהֵם מַקִּיפִין וְאֵינָם נִכְנָסִים לְהַשֵּׂכֶל, וְיֵשׁ שֶׁהֵם בְּהָעֲלֵם, שֶׁלֹּא בָּאוּ עֲדַיִן אֲפִלּוּ לְמַקִּיפִים, וְהוּא בְּחִינַת עִבּוּר. וּמַה לַּעֲשׂוֹת, שֶׁיִּכָּנְסוּ הַמַּקִּיפִים שֶׁל הַתּוֹרָה לְתוֹךְ הַתּוֹרָה בִּפְנִים, וְהַמַּקִּיפִים שֶׁל הַשֵּׂכֶל יִכָּנְסוּ לְתוֹךְ הַשֵּׂכֶל הַפְּנִימִי, דְּהַיְנוּ שֶׁמִּתְחִלָּה יָבוֹאוּ וְיִתְגַּלּוּ הַמַּקִּיפִים שֶׁל הַתּוֹרָה מֵהַהֶעְלֵם לְמַקִּיפִים, וְאַחַר־כָּךְ יִכָּנְסוּ הַמַּקִּיפִים שֶׁל הַתּוֹרָה לִפְנִים, וְכֵן הַמַּקִּיפִים שֶׁל הַשֵּׂכֶל, מַה שֶּׁאִי אֶפְשָׁר לְהַשִּׂיג מִצַּד חֻסְרוֹנוֹ הָאֱנוֹשִׁי, יִהְיֶה נַעֲשֶׂה מֵהַמַּקִּיף פְּנִימִי, דְּהַיְנוּ שֶׁיָּבוֹא מֵהַהֶעְלֵם לְמַקִּיפִים, וְהַמַּקִּיפִים יִהְיוּ נַעֲשִׂים פְּנִימִי.

[הַקַּשְׁיָא זֹאת הִקְשׁוּ בְּמָקוֹם שֶׁהִקְשׁוּ, וְהוּא, זְכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, אָמַר עַל זֶה תֵּרוּץ — כָּךְ שָׁמַעְתִּי מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ בְּפֵרוּשׁ, וְאַחַר־כָּךְ זָכִינוּ לִשְׁמֹעַ כָּל הַתּוֹרָה הַנַּ״ל. וְעַתָּה מְבֹאָר לְהַמְעַיֵּן הַתֵּרוּץ עַל הַשְּׁאֵלָה וְהַקַּשְׁיָא הַנַּ״ל, כִּי עִקַּר הַשְּׁאֵלָה הוּא אֵיךְ לְהוֹלִיד הַמֹּחִין מִתַּעֲלוּמוֹתָן, וְאַחַר־כָּךְ כְּשֶׁמּוֹלִידִין אוֹתָן, אֵיךְ זוֹכִין לְהַכְנִיס הַמַּקִּיפִין

הִקְשׁוּ: כִּי יֵשׁ מַקִּיפִים אֵצֶל הַשֵּׂכֶל, הַיְנוּ שֶׁאֵינוֹ נִכְנָס לְהַשֵּׂכֶל פְּנִימִי הָאֱנוֹשִׁי, וְיֵשׁ מַקִּיפִים לְהַתּוֹרָה, שֶׁמַּקִּיף לְהַתּוֹרָה וְאֵינוֹ נִכְנָס לְתוֹךְ הַתּוֹרָה. וּבְהַמַּקִּיפִים — יֵשׁ שֶׁהֵם מַקִּיפִים וְעוֹמְדִים לִפְנֵי הָעֵינַיִם, רַק שֶׁהֵם מַקִּיפִין וְאֵינָם נִכְנָסִים לְהַשֵּׂכֶל, וְיֵשׁ שֶׁהֵם בְּהֶעְלֵם, שֶׁלֹּא בָּאוּ עֲדַיִן אֲפִלּוּ לְמַקִּיפִים, וְהוּא בְּחִינַת עִבּוּר. וּמַה לַּעֲשׂוֹת, שֶׁיִּכָּנְסוּ הַמַּקִּיפִים שֶׁל הַתּוֹרָה לְתוֹךְ הַתּוֹרָה בִּפְנִים, וְהַמַּקִּיפִים שֶׁל הַשֵּׂכֶל יִכָּנְסוּ לְתוֹךְ הַשֵּׂכֶל הַפְּנִימִי, דְּהַיְנוּ שֶׁמִּתְחִלָּה יָבוֹאוּ וְיִתְגַּלּוּ הַמַּקִּיפִים שֶׁל הַתּוֹרָה מֵהַהֶעְלֵם לְמַקִּיפִים, וְאַחַר־כָּךְ יִכָּנְסוּ הַמַּקִּיפִים שֶׁל הַתּוֹרָה לִפְנִים, וְכֵן הַמַּקִּיפִים שֶׁל הַשֵּׂכֶל, מַה שֶּׁאִי אֶפְשָׁר לְהַשִּׂיג מִצַּד חֻסְרוֹנוֹ הָאֱנוֹשִׁי, יִהְיֶה נַעֲשֶׂה מֵהַמַּקִּיף פְּנִימִי, דְּהַיְנוּ שֶׁיָּבוֹא מֵהַהֶעְלֵם לְמַקִּיפִים, וְהַמַּקִּיפִים יִהְיוּ נַעֲשִׂים פְּנִימִי.

[הַקַּשְׁיָא זֹאת הִקְשׁוּ בְּמָקוֹם שֶׁהִקְשׁוּ, וְהוּא, זְכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, אָמַר עַל זֶה תֵּרוּץ — כָּךְ שָׁמַעְתִּי מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ בְּפֵרוּשׁ, וְאַחַר־כָּךְ זָכִינוּ לִשְׁמֹעַ כָּל הַתּוֹרָה הַנַּ״ל. וְעַתָּה מְבֹאָר לְהַמְעַיֵּן הַתֵּרוּץ עַל הַשְּׁאֵלָה וְהַקַּשְׁיָא הַנַּ״ל, כִּי עִקַּר הַשְּׁאֵלָה הוּא אֵיךְ לְהוֹלִיד הַמֹּחִין מִתַּעֲלוּמוֹתָן, וְאַחַר־כָּךְ כְּשֶׁמּוֹלִידִין אוֹתָן, אֵיךְ זוֹכִין לְהַכְנִיס הַמַּקִּיפִין

לִפְנִים, וּכְבָר מְבאָר בָּאֵר הֵיטֵב בַּמֶּה יִזְכֶּה לָזֶה, הַיְנוּ: עַל־יְדֵי צְעָקָה בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה זוֹכִין לְהוֹלִיד הַמּוֹחִין מִתַּעֲלוּמוֹתָן, וְעַל־יְדֵי קְדֻשַּׁת שְׁבִעַת הַנֵּרוֹת, דְּהַיְנוּ לְקַדֵּשׁ אֶת עֵינָיו שֶׁלֹּא לְהִסְתַּכֵּל בַּמֶּה שֶׁאָסוּר לְהִסְתַּכֵּל וְכוּ׳, וְכֵן לְקַדֵּשׁ פִּיו וְחָטְמוֹ וְאָזְנָיו כַּנַּ״ל, עַל־יְדֵי־זֶה זוֹכִין לְהַכְנִיס הַמַּקִּיפִין לִפְנִים, וּבְאוֹר הָעֲנָנָן וּרְאָיוֹתָיו, וְהֵיכָן מְרֻמָּז סוֹדוֹת נוֹרָאוֹת הַלָּלוּ וְכוּ׳, הַכֹּל מְבאָר לָעֵיל בָּאֵר הֵיטֵב — אַשְׁרֵי שֶׁיָּשִׂים לִבּוֹ לְעַיֵּן בָּהֶם בֶּאֱמֶת, לִלְמֹד וּלְלַמֵּד, לִשְׁמֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם:

כב

פִּרְקָא חֲמִישָׁאָה דְּסִפְרָא דִּצְנִיעוּתָא

פִּרְקָא חֲמִישָׁאָה (דְּסִפְרָא דִּצְנִיעוּתָא) (זֹהַר תְּרוּמָה קעז:) (מוּבָא בְּסֵפֶר הַצְּנִיעוּת, הַיְנוּ בַּזֹּהַר פָּרָשַׁת תְּרוּמָה יֵשׁ חֵלֶק שֶׁנִּקְרָא סֵפֶר הַצְּנִיעוּת, שֶׁבּוֹ נִתְגַּלָּה רָזִין וְרָזֵי דְּרָזִין וְסִתְרֵי תּוֹרָה מְסוֹד עוֹלָם הַתִּקּוּן [וְעַיֵּן בַּמֶּה שֶׁכָּתַבְנוּ לָעֵיל תּוֹרָה ב׳, וְזֶה גַּם שַׁיָּךְ לְכָאן]).

בְּרֵאשִׁית בָּרָא. מַה זֶּה ׳בְּרֵאשִׁית׳ הוּא מַאֲמָר, הָרִאשׁוֹן מֵעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת, שֶׁבָּהֶם נִבְרָא הָעוֹלָם, וְהוּא מְרֻמָּז עַל אַבָּא, ׳בָּרָא׳ זֶה חֲצִי מַאֲמָר, הַיְנוּ אָב וּבֵן, כִּי בְּרֵאשִׁית הוּא אַבָּא, הַחָכְמָה, שֶׁמִּמֶּנּוּ יָצָא הַבֵּן שֶׁהוּא זְעֵיר אַנְפִּין, וְכַוָּנָתוֹ, שֶׁמִּתּוֹךְ תֹּבֶת בְּרֵאשִׁית, יוֹצֵא גַּם חֲצִי מַאֲמָר, שֶׁהוּא ׳בָּרָא׳ ׳שִׁית׳, הַיְנוּ הַחָכְמָה שֶׁהוּא אַבָּא, הוֹלִיד אֶת זְעֵיר אַנְפִּין שֶׁהוּא בֵּן, שֶׁכּוֹלֵל שֵׁשׁ סְפִירוֹת: חֶסֶד, גְּבוּרָה, תִּפְאֶרֶת, נֶצַח, הוֹד, יְסוֹד, סָתִים הַיְנוּ אַבָּא, חָכְמָה, הוּא סְתִים וְנֶעְלָם וְנִסְתָּר מֵעֵינֵי כָּל, וְגַלְיָא, הוּא הַזְּעֵיר אַנְפִּין, וּשְׁנֵיהֶם אָב וּבֵן, הֵם סוֹד עֵדֶן. רַק אַבָּא, חָכְמָה, הוּא עֵדֶן עִלָּאָה דְּסְתִים וּגְנִיז, שֶׁלֹּא מִתְגַּלֶּה, וְאֵין מִי שֶׁיַּשִּׂיגוֹ, וּבֵן שֶׁהוּא זְעֵיר אַנְפִּין, הוּא עֵדֶן תַּתָּאָה, שֶׁנִּתַּן לְהַשִּׂיגוֹ, כִּי הוּא מִתְגַּלֶּה וּמִתְיַחֵד עִם הַמַּלְכוּת.

א. דַּע שֶׁיֵּשׁ חוֹתָם, וְיֵשׁ חוֹתָם בְּתוֹךְ חוֹתָם: אֲנַחְנוּ מוֹצְאִים, שֶׁבְּכָל דָּבָר צָרִיךְ חוֹתָם, כְּדֵי לִשְׁמֹר אֶת הַדָּבָר שֶׁלֹּא יִכָּנֵס בָּזֶה זָר, וּבִפְרָט בִּדְבָר רוּחָנִי צְרִיכִים חוֹתָם, שֶׁלֹּא יֶמְשַׁךְ הַשֶּׁפַע לַיֵּצֶר הָרָע וְלַסִּטְרָא אַחֲרָא, וְלָכֵן חוֹתָ״ם אוֹתִיּוֹת חוֹמַ״ת, שֶׁהִיא הַחוֹמָה שֶׁלֹּא יֵצֵא שׁוּם דָּבָר מֵהַקְּדֻשָּׁה. וְכֵן אוֹתִיּוֹת תְּחוּ״ם, שֶׁהוּא גְּבוּל, עַד פֹּה מֻתָּר לָלֶכֶת. וְזֶה (שַׁבָּת נה.): חוֹתָמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא אֱמֶת, אֲשֶׁר חוֹתָם הוּא, שֶׁלֹּא יַגִּיעַ לְמִי שֶׁאֵינוֹ רָאוּי. וְלָכֵן חוֹתָם הוּא לְשׁוֹן הַגְבָּלָה בְּמִדָּה וּבְצִמְצוּם,

לִפְנִים. וּכְבָר מְבאָר בָּאֵר הֵיטֵב בַּמֶּה יִזְכֶּה לָזֶה, הַיְנוּ: עַל־יְדֵי צְעָקָה בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה זוֹכִין לְהוֹלִיד הַמּוֹחִין מִתַּעֲלוּמוֹתָן, וְעַל־יְדֵי קְדֻשַּׁת שְׁבִעַת הַנֵּרוֹת, דְּהַיְנוּ לְקַדֵּשׁ אֶת עֵינָיו שֶׁלֹּא לְהִסְתַּכֵּל בַּמֶּה שֶׁאָסוּר לְהִסְתַּכֵּל וְכוּ׳, וְכֵן לְקַדֵּשׁ פִּיו וְחָטְמוֹ וְאָזְנָיו כַּנַּ״ל — עַל־יְדֵי־זֶה זוֹכִין לְהַכְנִיס הַמַּקִּיפִין לִפְנִים. וּבְאוֹר הָעֲנָנָן וּרְאָיוֹתָיו, וְהֵיכָן מְרֻמָּז סוֹדוֹת נוֹרָאוֹת הַלָּלוּ וְכוּ׳, הַכֹּל מְבאָר לָעֵיל בָּאֵר הֵיטֵב — אַשְׁרֵי שֶׁיָּשִׂים לִבּוֹ לְעַיֵּן בָּהֶם בֶּאֱמֶת, לִלְמֹד וּלְלַמֵּד, לִשְׁמֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם:

כב

פִּרְקָא חֲמִישָׁאָה דְּסִפְרָא דִּצְנִיעוּתָא

בְּרֵאשִׁית בָּרָא. ׳בְּרֵאשִׁית׳ — מַאֲמָר, ׳בָּרָא׳ — חֲצִי מַאֲמָר, אָב וּבֵן, סְתִים וְגַלְיָא, עֵדֶן עִלָּאָה דְּסְתִים וּגְנִיז, עֵדֶן תַּתָּאָה.

א דַּע שֶׁיֵּשׁ חוֹתָם, וְיֵשׁ חוֹתָם בְּתוֹךְ חוֹתָם. חוֹתָם הוּא

כְּלוֹמַר עַד פֹּה תָּבוֹא, כִּי אִי אֶפְשָׁר לְהַגִּיעַ אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, רַק עַל־יְדֵי אֱמֶת, וּמִי שֶׁרַק נוֹטֶה מֵהָאֱמֶת, כְּבָר אֵין לוֹ שַׂיָּכוּת עִמּוֹ יִתְבָּרַךְ; כִּי הַתְּחוּם לְהַשִּׂיג אֶת הָאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, הוּא אֱמֶת, וְכֵן בְּכָל דָּבָר, יֵשׁ חוֹתָ״ם שֶׁהוּא תְּחוּ״ם, שֶׁהוּא חוֹמַ״ת — עַד פֹּה גְּבוּל הַקְּדֻשָּׁה. אֲבָל יֵשׁ דְּבָרִים שֶׁלֹּא מַסְפִּיק חוֹתָם אֶחָד, אֶלָּא צְרִיכִים חוֹתָם בְּתוֹךְ חוֹתָם, לִהְיוֹת שָׁמוּר הֵיטֵב, לְבַל יִגַּע בּוֹ זָר, וְלֹא יוּכַל לְזַיֵּף, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (עֲבוֹדָה זָרָה לא.): בְּחוֹתָם בְּתוֹךְ חוֹתָם שָׁרוּ.

— כִּי יֵשׁ מוֹכִיחֵי הַדּוֹר, וְהֵם בְּחִינוֹת רַגְלִין; וְנִקְרָאִים רַגְלִין, עַל שֵׁם שֶׁהֵם לְמוּדֵי ה׳, הֵינוּ שֶׁלּוֹמְדִין כְּבָיכוֹל אֶת ה׳, שֶׁנּוֹתְנִין לוֹ עֵצוֹת. וְהֵם הוֹלְכִים בִּשְׁלִיחוּתוֹ לְיִשְׂרָאֵל, לְהוֹכִיחָם וּלְהַחֲזִירָם לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְעַל שֵׁם זֶה נִקְרָאִים בְּחִינוֹת רַגְלִין, עַל שֵׁם

וְכַמּוּבָא (רַמְבַּ״ם פֶּרֶק יג, מֵהִלְכוֹת מַאֲכָלוֹת אֲסוּרִים, הֲלָכָה ח׳): מֵתֶר לְיִשְׂרָאֵל לְהַפְקִיד יֵינוֹ בִּכְלִי סָתוּם בְּיַד עַכּוּ״ם, וְהוּא שֶׁיִּהְיֶה לוֹ בּוֹ שְׁנֵי סִימָנִין, וְזֶה הוּא הַנִּקְרָא חוֹתָם בְּתוֹךְ חוֹתָם, כֵּיצַד? סָתַם הֶחָבִית בִּכְלִי שֶׁאֵינוֹ מְהֻדָּק, כְּדֶרֶךְ שֶׁסּוֹתְמִין כָּל אָדָם וְטָח בְּטִיט — הֲרֵי זֶה חוֹתָם אֶחָד, הָיָה כְּלִי מְהֻדָּק וְטָח עָלָיו מִלְמַעְלָה — הֲרֵי זֶה חוֹתָם בְּתוֹךְ חוֹתָם, עַיֵּן שָׁם.

(עַכְשָׁו יַלְבִּישׁ אֶת הַשָּׂגָתוֹ לְעֻבְדָּא): חוֹתָם הוּא כִּי יֵשׁ מוֹכִיחֵי הַדּוֹר; כִּי בְּכָל דּוֹר וָדוֹר הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא שׁוֹלֵחַ צַדִּיקִים, שֶׁהֵם בְּחִינַת נְבִיאִים, שֶׁמְּחַזְּקִים וּמְעוֹרְרִים וּמוֹכִיחִים אֶת הַדּוֹר, וְהֵם בְּחִינוֹת רַגְלִין, כִּי הֵם מוֹרִידִים אֶת עַצְמָם, אֶל הַכִּי יְרוּדִים הַנִּקְרָאִים רַגְלִין, וּבִשְׁבִיל זֶה בְּעַצְמוֹ גַּם הַצַּדִּיקִים נִקְרָאִים רַגְלִין; וּבֶאֱמֶת לָמָּה יִקְרְאוּ אֶת הַצַּדִּיקִים בְּשֵׁם רַגְלִין? עַל שֵׁם שֶׁהֵם לְמוּדֵי ה׳, הֵינוּ שֶׁלּוֹמְדִין כְּבָיכוֹל אֶת ה׳, שֶׁנּוֹתְנִין לוֹ עֵצוֹת; כִּי זֶה עִקַּר מַעֲלַת הַמַּנְהִיגִים הָאֲמִתִּיִּים, שֶׁמּוֹסְרִים אֶת נַפְשָׁם בַּעֲבוּר נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְנֶגֶד הַמְּקַטְרְגִים שֶׁמְּקַטְרְגִים עַל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, זֶה לְעֻמַּת זֶה עוֹמְדִים הַמַּנְהִיגִים הָאֲמִתִּיִּים, וּמְלַמְּדִים זְכוּת עַל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְכִבְיָכוֹל נוֹתְנִים לוֹ יִתְבָּרַךְ עֵצוֹת, אֵיךְ לְהַצִּיל אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל מִמִּדַּת הַדִּין; כִּי מִדַּת הַדִּין מְקַטְרֶגֶת תָּמִיד עַל כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל, כִּי כְּשֶׁהָאָדָם רַק מְנַתֵּק אֶת עַצְמוֹ מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ כְּרֶגַע, כְּבָר מִדַּת הַדִּין מְקַטְרֶגֶת עָלָיו, מִכָּל שֶׁכֵּן כְּשֶׁהָאָדָם חוֹטֵא, חַס וְשָׁלוֹם, אֲפִלּוּ הַחֵטְא הַכִּי קַל, כְּבָר דָּנִים אוֹתוֹ לְמַעְלָה. וְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא אוֹהֵב מִשְׁפָּט, וְאֵינוֹ מְוַתֵּר, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (בָּבָא קַמָּא נ.): כָּל הָאוֹמֵר הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וַתְּרָן הוּא, יִתְוַתְּרוּ חַיָּיו; וְהַצַּדִּיקִים מַנְהִיגֵי הַדּוֹר, הֵם כִּבְיָכוֹל, מְלַמְּדִים זְכוּת עַל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וּמוֹסְרִים אֶת נַפְשָׁם בַּעֲבוּר כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל לְהַצִּילוֹ מֵהַמְקַטְרְגִים, כִּי הַשָּׂטָן אֵינוֹ מַפְסִיק מִלְּהַשְׂטִין וּלְקַטְרֵג עַל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (זְכַרְיָה ג, א) ״וְהַשָּׂטָן עֹמֵד עַל יְמִינוֹ לְשִׂטְנוֹ״ וְגוֹ׳, וְלָכֵן הֵם נוֹתְנִים עֵצוֹת, כִּבְיָכוֹל, לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא אֵיךְ לְהַפֵּךְ בִּזְכוּתָם שֶׁל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל. **וְהֵם הוֹלְכִים בִּשְׁלִיחוּתוֹ יִתְבָּרַךְ לְיִשְׂרָאֵל, לְהוֹכִיחָם וּלְהַחֲזִירָם לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ; כִּי רַק בִּשְׁבִיל זֶה הֵם נִקְרָאִים מַנְהִיגִים, וּכְמַאֲמָרָם זַ״ל (בְּרָכוֹת לב.): אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא לְמֹשֶׁה: מֹשֶׁה, רֵד מִגְּדֻלָּתְךָ, כְּלוּם נָתַתִּי לְךָ גְּדֻלָּה, אֶלָּא בִּשְׁבִיל יִשְׂרָאֵל, וְעַכְשָׁו יִשְׂרָאֵל חָטְאוּ, אַתָּה לָמָּה לִי?! כִּי עִקַּר עֲבוֹדַת מַנְהִיגֵי וְצַדִּיקֵי הַדּוֹר, לְקָרֵב אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל אֲלֵיהֶם יִתְבָּרַךְ, **וְעַל שֵׁם זֶה נִקְרָאִים בְּחִינוֹת רַגְלִין, שֶׁהוֹלְכִים מִמָּקוֹם לְמָקוֹם**, וּמְכַתְּתִים רַגְלֵיהֶם, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (בָּבָא בַּתְרָא ח.) עַל הַפָּסוּק (דְּבָרִים לג, ג): ״וְהֵם תֻּכּוּ לְרַגְלֶךָ יִשָּׂא מִדַּבְּרֹתֶיךָ״, אֵלּוּ תַּלְמִידֵי חֲכָמִים שֶׁהוֹלְכִים וּמְכַתְּתִים רַגְלֵיהֶם מֵעִיר לְעִיר, וְנוֹשְׂאִים וְנוֹתְנִים בְּדִבְרֵיהֶם שֶׁל מָקוֹם. וְכֵן נִקְרָאִים רַגְלִין, עַל שֵׁם

הָעֵצָה, כְּמוֹ שֶׁפֵּרֵשׁ רַשִׁ״י עַל (שְׁמוֹת יא, ח) ״וְכָל הָעָם אֲשֶׁר בְּרַגְלֶיךָ״ — ׳הַהוֹלְכִים אַחַר עֲצָתְךָ׳; הַיְנוּ שֶׁרַגְלַיִן הֵם בְּחִינַת עֵצוֹת, כִּי רַגְלַיִן הֵם נֶצַח וְהוֹד, שֶׁמִּשָּׁם בָּאָה הָעֵצָה, וְכַמּוּבָא (תִּקּוּנֵי־זֹהַר, תִּקּוּן מח): תְּרֵין כִּלְיָן נֶצַח וְהוֹד. וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרָכוֹת סא.): כְּלָיוֹת יוֹעֲצוֹת; וְאָמְרוּ (תִּקּוּנֵי־זֹהַר, תִּקּוּן כב): נֶצַח וְהוֹד תְּרֵין שׁוֹקִין. וְעַל שֵׁם הַהֲלִיכָה, שֶׁהוֹלְכִים בִּשְׁלִיחוּתוֹ יִתְבָּרַךְ לְהוֹכִיחַ כַּנַּ״ל, הַמַּנְהִיגִים וְהַצַּדִּיקִים נִקְרָאִים רַגְלַיִן, שֶׁהוֹלְכִים בִּשְׁלִיחוּתוֹ יִתְבָּרַךְ לְעוֹרֵר וּלְחַזֵּק וּלְהוֹכִיחַ אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וּלְהַחֲזִירָם לְמוּטָב. וּכְשֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ גּוֹזֵר גְּזַר דִּין בָּעוֹלָם, וְהַדִּין הוּא הַתּוֹרָה, כִּי צָרִיךְ לִהְיוֹת דִּין תּוֹרָה, כִּי בְּכָל פֶּרֶט מִפְּרָטֵי הַבְּרִיאָה יֵשׁ בָּזֶה תּוֹרָה, וּכְשֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא דָּן אֶת הָעוֹלָם, וְגוֹזֵר גְּזַר דִּין, זֶה מִתְלַבֵּשׁ בְּתוֹךְ הַתּוֹרָה. וּמֵחֲמַת שֶׁהֵם, הַצַּדִּיקִים מַנְהִיגֵי הַדּוֹר, הֵם לְמוּדֵי ה׳, כִּי הֵם לוֹמְדִים אֶת תּוֹרַת הַשֵּׁם [וְעַיֵּן זֹהַר תְּרוּמָה קע. שֶׁאֲפִלּוּ יְלָדִים שֶׁלּוֹמְדִים תּוֹרָה, יְכוֹלִים לִזְכּוֹת לִנְבוּאָה, מַה דְּלֵית הָכֵי לְכָל עַלְמָא, אֶלָּא לְיִשְׂרָאֵל בִּלְחוֹדוֹי, דִּכְתִיב בְּהוֹ: ״וְכָל בָּנַיִךְ לִמּוּדֵי הַוָ״ה״, וּבְגִינֵי כָּךְ מְנָהוֹן נַפְקָא נְבוּאָה. וּמִכָּל שֶׁכֵּן תַּלְמִידֵי חֲכָמִים הַדְּבֵקִים בַּתּוֹרָה, וּמְסַלְסְלִים וּמְחַדְּשִׁים תָּמִיד בַּתּוֹרָה, בְּדַאי שֶׁזּוֹכִים לִנְבוּאָה, וְהֵם יוֹדְעִים כָּל מַה שֶּׁקּוֹרֶה בָּעוֹלָם]. וְלָכֵן הוּא יִתְבָּרַךְ מִתְיַעֵץ עִמָּהֶם, וּמְגַלֶּה לָהֶם הַדִּין תּוֹרָה שֶׁנִּגְזַר עַל הַדּוֹר, וְהֵם מְכַסִּים זֶה הַדִּין תּוֹרָה, וְחוֹתְמִין אוֹתוֹ, בְּבְחִינַת (שִׁיר הַשִּׁירִים ד, יב): ״מַעְיָן חָתוּם״, שֶׁלֹּא יִינְקוּ מִמֶּנּוּ הַחִיצוֹנִים, שֶׁלֹּא יִהְיֶה נַעֲשֶׂה מִמֶּנּוּ, חַס וְשָׁלוֹם, דִּין אַכְזָרִי; כִּי הֵם דּוֹרְשִׁים אֶת הַתּוֹרָה לְשִׁבְחָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, כִּי הַתּוֹרָה נִתְּנָה לִדְרֹשׁ בְּעִ׳ אַנְפִּין, וְלָכֵן אֲפִלּוּ שֶׁנִּגְזַר עַל־פִּי הַתּוֹרָה אֵיזֶה דִּין עַל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, מַנְהִיגֵי הַדּוֹר וְהַצַּדִּיקִים הַדְּבֵקִים בּוֹ יִתְבָּרַךְ, הֵם מְשַׁתְּדְּלִים לְהַלְבִּישׁ אֶת הַתּוֹרָה בְּאֹפֶן כָּזֶה, שֶׁלֹּא יִינְקוּ מִמֶּנּוּ הַחִיצוֹנִים. וְזֶה בְּחִינַת (יְשַׁעְיָהוּ ח, טז) ״חֲתוֹם תּוֹרָה בְּלִמֻּדָי״, הַיְנוּ בְּלִמּוּדֵי ה׳ נֶחְתָּם הַדִּין תּוֹרָה, שֶׁלֹּא יִינְקוּ מִמֶּנּוּ הַחִיצוֹנִים. [עַיֵּן זֹהַר צַו לה. ״חֲתוֹם תּוֹרָה בְּלִמֻּדָי״, חֲתוֹם תּוֹרָה חֲתִימָה דְּאוֹרַיְיתָא, וְכָל נְגִידוּ וּרְבוּ דְּנָגִיד מִלְּעֵילָא, בָּאן חֲתִימָה דִּילֵיהּ בְּלִמֻּדָי וְכוּ׳. עַל־יְדֵי שֶׁחוֹתְמִים אֶת הַתּוֹרָה, נִמְשָׁךְ אוֹרוֹת עֶלְיוֹנוֹת, אוֹרוֹת צַחְצָחוֹת בְּתוֹךְ לֵב הָאָדָם. כִּי אִלּוּ שֶׁלּוֹמְדִים תּוֹרָה עַדַיִן מִנְּבִיאִים, כִּי עַל־יְדֵי הַתּוֹרָה, מַמְשִׁיכִים אֶת אוֹרוֹ יִתְבָּרַךְ לְמַטָּה וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם]. וְהֵם הַצַּדִּיקִים, מַנְהִיגֵי הַדּוֹר, כְּשֶׁנִּגְלָה לָהֶם הַדִּין תּוֹרָה, הוֹלְכִים וּמוֹכִיחִים אֶת הַדּוֹר,

הָעֵצָה, כְּמוֹ שֶׁפֵּרֵשׁ רַשִׁ״י (שְׁמוֹת יא) **עַל ״וְכָל הָעָם אֲשֶׁר בְּרַגְלֶיךָ״ — ׳הַהוֹלְכִים אַחַר עֲצָתְךָ׳, וְעַל שֵׁם הַהֲלִיכָה, שֶׁהוֹלְכִים בִּשְׁלִיחוּתוֹ לְהוֹכִיחַ כַּנַּ״ל.**

וּכְשֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ גּוֹזֵר גְּזַר־דִּין בָּעוֹלָם, וְהַדִּין הוּא הַתּוֹרָה, כִּי צָרִיךְ לִהְיוֹת דִּין תּוֹרָה; וּמֵחֲמַת שֶׁהֵם לְמוּדֵי ה׳, הוּא מִתְיַעֵץ עִמָּהֶם וּמְגַלֶּה לָהֶם הַדִּין־תּוֹרָה שֶׁנִּגְזַר עַל הַדּוֹר. וְהֵם מְכַסִּים זֶה הַדִּין־תּוֹרָה וְחוֹתְמִין אוֹתוֹ, בְּבְחִינַת (שִׁיר הַשִּׁירִים ד) **״מַעְיָן חָתוּם״, שֶׁלֹּא יִינְקוּ מִמֶּנּוּ הַחִיצוֹנִים, שֶׁלֹּא יִהְיֶה נַעֲשֶׂה מִמֶּנּוּ, חַס וְשָׁלוֹם, דִּין אַכְזָרִי. וְזֶה בְּחִינַת** (יְשַׁעְיָהוּ ח) **: ״חֲתוֹם תּוֹרָה בְּלִמֻּדָי״, הַיְנוּ, בְּלִמּוּדֵי ה׳ נֶחְתָּם הַדִּין־תּוֹרָה, שֶׁלֹּא יִינְקוּ מִמֶּנּוּ הַחִיצוֹנִים. וְהֵם, כְּשֶׁנִּגְלָה לָהֶם הַדִּין־תּוֹרָה, הוֹלְכִים וּמוֹכִיחִים אֶת הַדּוֹר,**

כְּדֵי לְהַחֲזִירָם לְמוּטָב לְהַמְתִּיק הַדִּין; כִּי לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא הֵם מְלַמְּדִים זְכוּת עַל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וּמַקְטִינִים לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ אֶת מַה שֶּׁקִּלְקְלוּ, אֲבָל לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֵם מוֹכִיחִים אוֹתָם בְּתוֹכָחָה מְגֻלָּה וְאַהֲבָה מְסֻתֶּרֶת, כִּי הֵם אוֹהֲבִים אֶת כָּל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וַאֲפִלּוּ בִּשְׁעַת מוּסָר, שֶׁאוֹמְרִים לִפְנֵי נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, הֵם נִזְהָרִין לְהַחְתִּים וּלְהַסְתִּיר אֶת דִּבְרֵיהֶם, הַיְנוּ שֶׁמַּלְבִּישִׁים אֶת הַמּוּסָר בְּצוּרָה כָּזוֹ שֶׁל הִתְחַזְּקוּת, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִינָקוּ מִמֶּנּוּ הַחִיצוֹנִים, וְיַפִּילוּ אוֹתָם, כִּי אִם אוֹמְרִים לָאָדָם מוּסָר כְּמוֹ שֶׁהוּא, אֲזַי נוֹפֵל בַּחֲלִישׁוּת הַדַּעַת, וְיָכוֹל לְהִתְרַחֵק לְגַמְרֵי, וְעַל־כֵּן מַנְהִיגֵי הַדּוֹר וְצַדִּיקֵי אֱמֶת, כְּשֶׁאוֹמְרִים מוּסָר לַהֲמוֹן־עַם, הֵם מַלְבִּישִׁים אֶת זֶה בְּלִבּוּשִׁים, בִּבְחִינַת (איוב לג, טז): ״וּבְמוֹסָרָם יַחְתֹּם״, שֶׁמַּחְתִּימִים בְּחוֹתָם אֶת הַמּוּסָר שֶׁאוֹמְרִים, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִינָקוּ מִזֶּה הַחִיצוֹנִים, וְיִגְרְמוּ שֶׁבְּנֵי־אָדָם יִפְּלוּ בַּחֲלִישׁוּת הַדַּעַת. וְעַל שֵׁם זֶה הֵן בְּחִינַת חוֹתָם, שֶׁהֵם נִקְרָאִים חוֹתָם, שֶׁהֵינוּ מַחְתִּימִים אֶת הַדִּין תּוֹרָה שֶׁיִּהְיֶה, כְּדֵי לְקָרֵב וְלֹא לְרַחֵק. וְאֵלּוּ הַלְמוּדֵי ה׳ מַרְבִּים שָׁלוֹם בָּעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יְשַׁעְיָהוּ נד, יג): ״וְכָל בָּנַיִךְ לִמּוּדֵי ה׳ וְרַב שְׁלוֹם בָּנָיִךְ״, כִּי הוֹלְכִים לְפַשֵּׁר וְלַעֲשׂוֹת שָׁלוֹם בֵּין יִשְׂרָאֵל לַאֲבִיהֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם; כִּי זוֹ מַדְרֵגַת וְהַשָּׂגַת הַצַּדִּיקִים וּמַנְהִיגֵי הַדּוֹר הָאֲמִתִּיִּים בְּהַשָּׂגַת הַתּוֹרָה, לִדְרֹשׁ דִּרּוּשֵׁי הַתּוֹרָה בְּאֹפֶן כָּזֶה, שֶׁיּוּכְלוּ לַעֲשׂוֹת שָׁלוֹם בֵּין יִשְׂרָאֵל לַאֲבִיהֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם; כִּי כְּשֶׁהָאָדָם חוֹטֵא, נִכְנָסִים בּוֹ קְשָׁיוֹת וּסְפֵקוֹת עָלָיו יִתְבָּרַךְ, וְנִתְעַקֵּם לְבָבוֹ בְּעַקְמִימִיּוּת, עַד שֶׁיֵּשׁ בְּנֵי־אָדָם שֶׁנִּתְרַחֲקוּ מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ עַל־יְדֵי־זֶה, וְהַצַּדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּים, מַנְהִיגֵי הַדּוֹר, דּוֹרְשִׁים דִּרּוּשֵׁי הַתּוֹרָה בְּאֹפֶן כָּזֶה, שֶׁיּוּכְלוּ לְקָרֵב אֶת כָּל הַנְּשָׁמוֹת אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְהֵם מַשְׁלִימִים בֵּינָם לְבֵין הַמָּקוֹם בָּרוּךְ הוּא, כִּי מַכְנִיסִים בָּהֶם הִתְחַזְּקוּת אֲמִתִּית, עַל־יְדֵי חִדּוּשֵׁי תּוֹרָתָם, וְעַל־יְדֵי־זֶה הֵם מְקָרְבִים אֶת יִשְׂרָאֵל לַאֲבִיהֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם. וְדַרְכָּם שֶׁל הַצַּדִּיקִים בַּאֲמִירַת תּוֹרָתָם הִיא, אֲשֶׁר לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ מַקְטִינִים הַדָּבָר וּמַמְלִיצִים טוֹב בַּעֲדָם, וְלִפְנֵי יִשְׂרָאֵל מַגְדִּילִים הַחֵטְא מְאֹד, כְּמוֹ שֶׁמָּצִינוּ אֵצֶל מֹשֶׁה, שֶׁאָמַר לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ (שמות לב, יא): ״לָמָּה יֵחֳרֶה אַפְּךָ בְּעַמֶּךָ״, וּלְיִשְׂרָאֵל אָמַר (שם ל): ״אַתֶּם חֲטָאתֶם חֲטָאָה גְדֹלָה״; וְהַכֹּל בְּחָכְמָה עֲצוּמָה. וּכְשֶׁהָרָע שֶׁל הַדּוֹר גּוֹבֵר עַל הַחוֹתָם הַנַּ״ל וּמְקַלְקֵל אוֹתוֹ, חַס וְשָׁלוֹם, אֲזַי נִתְקַלְקֵל שְׁלוֹם הָעוֹלָם, וְנַעֲשֶׂה גְּרוּשִׁין וּמַחֲלֹקֶת

לְמוּטָב לְהַמְתִּיק הַדִּין. וַאֲפִלּוּ בִּשְׁעַת מוּסָר נִזְהָרִין לְהַחְתִּים וּלְהַסְתִּיר, שֶׁלֹּא יִינְקוּ מִמֶּנּוּ הַחִיצוֹנִים, בִּבְחִינַת (איוב לג): **״וּבְמוֹסָרָם יַחְתֹּם״, וְעַל שֵׁם זֶה הֵן בְּחִינַת חוֹתָם.**

וְאֵלּוּ הַלְמוּדֵי ה׳ מַרְבִּים שָׁלוֹם בָּעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יְשַׁעְיָהוּ נד): **״וְכָל בָּנַיִךְ לִמּוּדֵי ה׳ וְרַב שְׁלוֹם בָּנָיִךְ״, כִּי הוֹלְכִים לְפַשֵּׁר וְלַעֲשׂוֹת שָׁלוֹם בֵּין יִשְׂרָאֵל לַאֲבִיהֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם; וּלְפָנָיו יִתְבָּרַךְ מַקְטִינִים הַדָּבָר וּמַמְלִיצִים טוֹב בַּעֲדָם, וְלִפְנֵי יִשְׂרָאֵל מַגְדִּילִים הַחֵטְא מְאֹד, כְּמוֹ שֶׁמָּצִינוּ אֵצֶל מֹשֶׁה, שֶׁאָמַר לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ** (שמות לב): **״לָמָּה יֵחֳרֶה אַפְּךָ בְּעַמֶּךָ״, וּלְיִשְׂרָאֵל אָמַר** (שם): **״אַתֶּם חֲטָאתֶם חֲטָאָה גְדֹלָה״. וּכְשֶׁהָרָע שֶׁל הַדּוֹר גּוֹבֵר עַל הַחוֹתָם הַנַּ״ל וּמְקַלְקֵל אוֹתוֹ, חַס וְשָׁלוֹם, אֲזַי נִתְקַלְקֵל שְׁלוֹם הָעוֹלָם, וְנַעֲשֶׂה**

בָּעוֹלָם, הֵפֶךְ הַשָּׁלוֹם, בִּבְחִינַת (אִיּוֹב יח, יח): **״וּמִתֵּבֵל יְנִדֻּהוּ״, כִּי מֵחוֹתָם נַעֲשֶׂה נִדַּת, כִּי הֵם בְּמִסְפָּר הַשָּׁוֶה, כַּמּוּבָא** [עַיֵּן ׳עֵץ חַיִּים׳, שַׁעַר ל״ה, פֶּרֶק ג׳, שֶׁמֵּבִיא שָׁם, שֶׁאַרְבָּעָה דְּבָרִים צְרִיכִים חוֹתָם בְּתוֹךְ חוֹתָם, וְהֵם בְּסוֹד חֲ׳בִ׳י׳ת׳: חָ׳לָב, בָּ׳שָׂר, יַ׳יִן, תְּ׳כֵלֶת, כִּי בְּאֵלּוּ הַדְּבָרִים יְכוֹלִים לְהַטְעוֹת בְּנֵי־אָדָם, וְלָכֵן צְרִיכִים חוֹתָם בְּתוֹךְ חוֹתָם. וְהָעִנְיָן הוּא, כִּי הַיְסוֹד זֶה חוֹתָם אֶחָד, וְהַמַּלְכוּת הוּא חוֹתָם שֵׁנִי, יַיִן הוּא סוֹד הַגְּבוּרוֹת, הַנִּתָּנִין אֶל הַמַּלְכוּת, וְלָכֵן צְרִיכִים לִהְיוֹת שְׁמוּרִים מִן הַחִיצוֹנִים, שֶׁלֹּא יִתְאַחֲזוּ בָּהֶם, כִּי יְנִיקָתָם מִגְּבוּרוֹת. וְלָכֵן הַיַּיִן צָרִיךְ לְשָׁמְרוֹ, שֶׁהֵם הַגְּבוּרוֹת וְכוּ׳, וְלָכֵן אִם הֵם לֹא נִשְׁמָרִים, נַעֲשֶׂה מֵחוֹתָם נִדַּת, שֶׁהוּא הַפְרָשָׁה, שֶׁמִּשָּׁם יוֹנְקִים הַחִיצוֹנִים. וְזֶה שֶׁמִּתֵּבַת חוֹתָ״ם צָרִיךְ לִשְׁמֹר שֶׁלֹּא יִינְקוּ הַחִיצוֹנִים, וְאִם לֹא נִשְׁמָר, אֲזַי נַעֲשֶׂה נִדַּ״ת, שֶׁמִּשָּׁם יוֹנְקִים הַחִיצוֹנִים, וּצְרִיכָה לִהְיוֹת הַפְרָשָׁה]. וְלָכֵן הַצַּדִּיקִים הַגְּדוֹלִים, מַנְהִיגֵי הַדּוֹר, כְּשֶׁהֵם אוֹמְרִים מוּסָר לְנִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, הֵם מַלְבִּישִׁים אֶת זֶה בִּלְבוּשִׁים אַחַר לְבוּשִׁים, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִינְקוּ מֵהֵם הַחִיצוֹנִים, וְכָל אֲמִירַת תּוֹרָתָם, הִיא רַק לְחַזֵּק וּלְעוֹדֵד וּלְשַׂמֵּחַ אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְעוֹשִׂים שָׁלוֹם בֵּין יִשְׂרָאֵל לַאֲבִיהֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם.

ב. וְיֵשׁ חוֹתָם שֶׁהוּא לְמַעְלָה מִזֶּה הַחוֹתָם: הַיְנוּ קֹדֶם דִּבֵּר מֵחוֹתָם אֶחָד, שֶׁהוּא בְּחִינַת רַגְלִין. וְעַכְשָׁו יְדַבֵּר מֵחוֹתָם שֶׁבְּתוֹךְ חוֹתָם, הַיְנוּ שֶׁהוּא בְּחִינוֹת יָדַיִם הַמְקַבְּלִים מוּסָר מֵאֵלּוּ הַמּוֹכִיחִים; זֶה סוֹבֵב עַל אֵלּוּ הַנְּשָׁמוֹת, שֶׁמְּקַבְּלִים מֵהַצַּדִּיקִים, מַנְהִיגֵי הַדּוֹר, שֶׁאוֹמְרִים מוּסָר. וְגַם הֵם צְרִיכִים לַחְתֹּם אֶת הַדִּבּוּרִים וְהַמּוּסָר שֶׁל הַצַּדִּיקִים וּמַנְהִיגֵי הַדּוֹר בְּחוֹתָם בְּתוֹךְ חוֹתָם, **בְּחִינוֹת** (אִיּוֹב לז, ז): **״בְּיַד כָּל אָדָם יַחְתּוֹם״**; הַיְנוּ שֶׁאָסוּר לָהֶם לִפֹּל בְּדַעְתָּם, אִם הַמּוֹכִיחִים שֶׁהֵם הַצַּדִּיקִים, מַנְהִיגֵי הַדּוֹר, מוֹכִיחִים אוֹתָם לִפְעָמִים בְּתַקִּיפוּת, כִּי כָּל כַּוָּנָתָם רַק לְקָרְבָם אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְעַל־כֵּן הֵם צְרִיכִים לְהִתְחַזֵּק בֶּאֱמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וּלְהָבִין, אֲשֶׁר כָּל כַּוָּנַת הַמּוּסָר שֶׁל הַמּוֹכִיחִים, מַנְהִיגֵי הַדּוֹר, הִיא רַק כְּדֵי לַעֲשׂוֹת שָׁלוֹם בֵּין יִשְׂרָאֵל לַאֲבִיהֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם. **וְהַיָּדַיִם זֶה בְּחִינַת אֱמוּנָה, שֶׁנִּתְקַבֵּל בָּהּ הַמּוּסָר** [וּמֵבִיא רְאָיָה מִפָּסוּק] **בִּבְחִינַת ״כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר ה׳ בְּיַד מֹשֶׁה״**; כִּי מֹשֶׁה הוּא הַצַּדִּיק, מַנְהִיג הַדּוֹר, הַמּוֹכִיחַ אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מְדַבֵּר אֵלָיו, וְהוּא מוֹסֵר אֶת זֶה לְנִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְיָד זֶה אֱמוּנָה, **בְּחִינַת** (שְׁמוֹת יז, יב): **״וַיְהִי יָדָיו אֱמוּנָה״**; כִּי עִקַּר הָאֱמוּנָה בָּא עַל־יְדֵי הַצַּדִּיק, מַנְהִיג הַדּוֹר, שֶׁהוּא בְּחִינַת מֹשֶׁה. וְלָכֵן, מַה שֶּׁנִּשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל מְקַבְּלִים מִמֶּנּוּ, זֶה נִקְרָא יָדַיִם. [וּכְעֵין שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (עֵרוּבִין כא:): בִּתְחִלָּה הָיְתָה תּוֹרָה דּוֹמָה לִכְפִיפָה שֶׁאֵין לָהּ אָזְנַיִם, עַד שֶׁבָּא שְׁלֹמֹה וְעָשָׂה לָהּ אָזְנַיִם. וּפֵרֵשׁ רַשִּׁ״י: ׳שֶׁנּוֹחַ לֶאֱחֹז בִּכְלִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ בֵּית יָד׳]. **וְזֶה הַחוֹתָם שֶׁל הַיָּדַיִם צָרִיךְ שְׁמִירָה יְתֵרָה שֶׁלֹּא יִתְקַלְקֵל**; הַיְנוּ

גֵּרוּשִׁין וּמַחֲלֹקֶת בָּעוֹלָם, הֵפֶךְ הַשָּׁלוֹם, בִּבְחִינַת (אִיּוֹב יח) **״וּמִתֵּבֵל יְנִדֻּהוּ״, כִּי מֵחוֹתָם נַעֲשֶׂה נִדַּת, כִּי הֵם בְּמִסְפָּר הַשָּׁוֶה, כַּמּוּבָא.**

ב וְיֵשׁ חוֹתָם שֶׁהוּא לְמַעְלָה מִזֶּה הַחוֹתָם, הַיְנוּ בְּחִינוֹת יָדַיִם הַמְקַבְּלִים מוּסָר מֵאֵלּוּ הַמּוֹכִיחִים, בְּחִינוֹת (אִיּוֹב לז): **״בְּיַד כָּל אָדָם יַחְתּוֹם״. וְהַיָּדַיִם — זֶה בְּחִינַת אֱמוּנָה שֶׁנִּתְקַבֵּל בָּהּ הַמּוּסָר, בִּבְחִינַת ״כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר ה׳ בְּיַד מֹשֶׁה״, בְּחִינַת** (שְׁמוֹת יז): **״וַיְהִי יָדָיו אֱמוּנָה״.**

וְזֶה הַחוֹתָם צָרִיךְ שְׁמִירָה יְתֵרָה

אֵלּוּ שֶׁמְּקַבְּלִים אֶת הַמּוּסָר צְרִיכִים לָדַעַת, שֶׁהַמּוֹכִיחִים, כָּל כַּוָּנָתָם הִיא לְשֵׁם שָׁמַיִם, כְּדֵי לְקָרְבָם אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְאֵין לָהֶם פֹּה כַּוָּנָה לִשְׁבֹּר אוֹתָם, אַדְּרַבָּה רַק לְקָרְבָם. וְלָכֵן צְרִיכִים לְהִתְחַזֵּק בֶּאֱמוּנָה. וּכְעֵין שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (תָּמִיד כח.): אֵיזוֹ הִיא דֶּרֶךְ יְשָׁרָה שֶׁיָּבוֹר לוֹ הָאָדָם — יֹאהַב אֶת הַתּוֹכָחוֹת, שֶׁכָּל זְמַן שֶׁתּוֹכָחוֹת בָּעוֹלָם — נַחַת רוּחַ בָּאָה לָעוֹלָם, טוֹבָה וּבְרָכָה בָּאִין לָעוֹלָם, וְרָעָה מִסְתַּלֶּקֶת מִן הָעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר (מִשְׁלֵי כד, כה): ״וְלַמּוֹכִיחִים יִנְעָם, וַעֲלֵיהֶם תָּבוֹא בִרְכַּת טוֹב״. וְלָכֵן צְרִיכִים אֱמוּנָה חֲזָקָה, לֵידַע שֶׁכַּוָּנַת הַמּוֹכִיחִים הִיא לְשֵׁם שָׁמַיִם, וְזֶה יְסוֹד הַחוֹתָם הַפְּנִימִי, חוֹתָם בְּתוֹךְ חוֹתָם, הַיְנוּ שֶׁלֹּא יִתְקַלְקֵל הָאֱמוּנָה, כִּי כְּשֶׁחַס וְשָׁלוֹם, נִתְקַלְקֵל הַחוֹתָם הַחִיצוֹן, שֶׁהוּא הַהִתְקָרְבוּת אֶל מוֹכִיחֵי הַדּוֹר, שֶׁהֵם צַדִּיקֵי הַדּוֹר, עַל־יְדֵי־זֶה יוּכְלוּ הַקְּלִפּוֹת לְהִתְקָרֵב גַּם לַחוֹתָם הַפְּנִימִי, וִיקַלְקְלוּ הַחוֹתָם הַפְּנִימִי עַל־יְדֵי קִלְקוּל הַחוֹתָם הַחִיצוֹן, שֶׁהוּא הָאֱמוּנָה, וּכְשֶׁחַס וְשָׁלוֹם, נִתְקַלְקֵל זֶה הַחוֹתָם הַיָּדַיִם, נַעֲשֶׂה מִזֶּה כְּפִירוֹת, שֶׁהִיא הֵפֶךְ הָאֱמוּנָה, וְנַעֲשֶׂה אֱמוּנוֹת כָּזְבִּיּוֹת. כִּי עִקַּר הָעֲבוֹדָה זָרָה אֵין לָהּ כֹּחַ, אֶלָּא עַל־יְדֵי שֶׁמְּקַבֵּל מֵהַיָּדַיִם אֵלּוּ, שֶׁהוּא סוֹד אֱמוּנָה, בִּבְחִינַת (שְׁמוֹת לב, ד): ״וַיִּקַּח מִיָּדָם וַיָּצַר אֹתוֹ בַּחֶרֶט״ (וְכַמְבֹאָר בַּזֹּהַר כִּי תִּשָּׂא קצ״ב, עַל פָּסוּק זֶה, לְעִנְיַן מַעֲשֵׂה הָעֵגֶל: בַּמָּה אַצְלְחוּ בְּעוֹבָדָא דָּא? בְּגִין דְּ״וַיִּקַּח מִיָּדָם״ וְכוּ׳ — אִלּוּ כַּד נְטַל מִידֵיהוֹן הֲוָה שָׁדָא לְאַרְעָא; וְאַף־עַל־גַּב דְּיִטֹּל לֵהּ לְבָתָר, לָא הֲוָה אַצְלַח עוֹבָדָא בִּישָׁא דָּא וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם). [כִּי עִקַּר חֵטְא הָעֵגֶל הָיָה, שֶׁהָיָה לָהֶם פְּגַם אֱמוּנַת חֲכָמִים, שֶׁאָמְרוּ (שְׁמוֹת לב, א): ״כִּי זֶה מֹשֶׁה הָאִישׁ אֲשֶׁר הֶעֱלָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, לֹא יָדַעְנוּ מֶה הָיָה לוֹ״, וְעַל־יְדֵי־זֶה עָשׂוּ אֶת הָעֵגֶל. וְעִקַּר חֵטְא הָעֵגֶל הָיָה, שֶׁנִּפְגְּמוּ הַיָּדַיִם, שֶׁהִיא הָאֱמוּנָה, שֶׁזֶּה ״וַיִּקַּח מִיָּדָם״, וְלֹא רָצוּ לָקַחַת אֶת הַתּוֹכֵחָה מִמֹּשֶׁה; כִּי הֲרֵי הוּא הִבְטִיחַ לָהֶם שֶׁיַּחֲזֹר, וְזֶה (שָׁם): ״וַיַּרְא הָעָם כִּי בֹשֵׁשׁ מֹשֶׁה לָרֶדֶת מִן הָהָר״, וְאָמְרוּ בַּתִּקּוּנִים (תִּקּוּנֵי־זֹהַר, תִּקּוּן יג): ״וַיַּרְא הָעָם כִּי בֹשֵׁשׁ מֹשֶׁה״, וְאוֹקְמוּהוּ בֹּשֵׁשׁ בְּאִלֵּין שִׁית שְׁעָתִין עָבְדוּ יַת עֶגְלָא, וְאַפְרִישׁוּ בֵּין ו״ק דְּאִינוּן שֵׁשׁ לְשֶׁבַע, דְּהַיְנוּ בֵּין קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לִשְׁכִנְתֵּיהּ; כִּי עִקַּר עֲבוֹדַת מֹשֶׁה — לְחַבֵּר בֵּין נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל לַאֲבִיהֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם, שֶׁזּוֹ עֲבוֹדַת מוֹכִיחֵי הַדּוֹר, שֶׁהֵם מְקָרְבִים בֵּין ו׳, שֶׁהוּא הַזְּעֵר אַנְפִּין, לְבֵין ז׳ שֶׁהוּא הַמַּלְכוּת, שֶׁזֶּה חֵטְא הָעֵגֶל. וְהַכֹּל מַחֲמַת פְּגַם אֱמוּנָה, שֶׁלֹּא הֶאֱמִינוּ בְּתוֹכַחְתּוֹ שֶׁל מֹשֶׁה,

שֶׁלֹּא יִתְקַלְקֵל, הַיְנוּ שֶׁלֹּא יִתְקַלְקֵל הָאֱמוּנָה, כִּי כְּשֶׁחַס וְשָׁלוֹם נִתְקַלְקֵל הַחוֹתָם הַחִיצוֹן, יוּכְלוּ לְהִתְקָרֵב לַחוֹתָם הַפְּנִימִי, וִיקַלְקְלוּ הַחוֹתָם הַפְּנִימִי עַל־יְדֵי קִלְקוּל הַחוֹתָם הַחִיצוֹן, שֶׁהוּא הָאֱמוּנָה.

וּכְשֶׁחַס וְשָׁלוֹם, נִתְקַלְקֵל זֶה הַחוֹתָם הַיָּדַיִם, נַעֲשֶׂה מִזֶּה כְּפִירוֹת, שֶׁהִיא הֵפֶךְ הָאֱמוּנָה, וְנַעֲשֶׂה אֱמוּנוֹת כָּזְבִּיּוֹת. כִּי עִקַּר הָעֲבוֹדָה זָרָה אֵין לָהּ כֹּחַ, אֶלָּא עַל־יְדֵי שֶׁמְּקַבֵּל מֵהַיָּדַיִם אֵלּוּ, בִּבְחִינַת (שְׁמוֹת לב): **״וַיִּקַּח מִיָּדָם וַיָּצַר אֹתוֹ בַּחֶרֶט״ (וְכַמְבֹאָר בְּזֹהַר כִּי־תִשָּׂא, קצ״ב. עַל פָּסוּק זֶה לְעִנְיַן מַעֲשֵׂה הָעֵגֶל: בַּמָּה אַצְלְחוּ בְּעוֹבָדָא דָא? בְּגִין דְּ״וַיִּקַּח מִיָּדָם״ וְכוּ׳ — אִלּוּ כַּד נְטַל מִידֵיהוֹן הֲוָה שָׁדָא לְאַרְעָא; וְאַף־עַל־גַּב דְּיִטֹּל לֵהּ לְבָתָר, לָא הֲוָה אַצְלַח עוֹבָדָא בִּישָׁא דָּא וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם). וְגַם**

שֶׁזֶּה פִּגַּם הַיָּדַיִם, חוֹתָם הַפְּנִימִי. וְגַם תִּקּוּנוֹ הוּא גַּם־כֵּן רַק עַל־יְדֵי בְּחִינַת הַיָּדַיִם, הַיְנוּ לְתַקֵּן אֶת חֵטְא עֲבוֹדָה זָרָה, אִי אֶפְשָׁר לְתַקֵּן, אֶלָּא עַל יְדֵי הַיָּדַיִם, בְּבְחִינַת (בְּרֵאשִׁית לה, ד): ״וַיִּתְּנוּ אֶל יַעֲקֹב אֶת כָּל אֱלֹקֵי הַנֵּכָר אֲשֶׁר בְּיָדָם״, כִּי אֵצֶל יַעֲקֹב אָבִינוּ מָצִינוּ, שֶׁלָּקַח מִיָּדָם אֶת כָּל הָעֲבוֹדָה זָרָה שֶׁלָּקְחוּ בִּשְׁכֶם, וְשָׁם מֻזְכָּר ״אֲשֶׁר בְּיָדָם״ דַּיְקָא, כִּי בַּמֶּה שֶׁמְּקַלְקְלִים בָּזֶה מְתַקְּנִים, קִלְקְלוּ בְּיָדָם עַל־יְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה, וְכֵן תִּקְנוּ בְּיָדָם, וְזֶה שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת לב, כט): ״וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה מַלְאוּ יֶדְכֶם הַיּוֹם לַהֲוָ״ה״ וְגוֹ׳, יֶדְכֶם דַּיְקָא, כִּי עַל־יְדֵי־זֶה מְתַקְּנִים פִּגַּם עֲבוֹדָה זָרָה, כִּי מֵ׳חוֹתָ״ם׳ נַעֲשֶׂה ׳נִדַּ״ת׳, בְּבְחִינַת (יְשַׁעְיָה א, טו): ״יְדֵיכֶם דָּמִים מָלֵאוּ״, כִּי יָד בִּמְלוֹאוֹ (כָּזֶה: יוּד דָּלֶת) הוּא מִסְפַּר נִדַּ״ת, הַיְנוּ עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁמְּטַמְּאָה כְּנִדָּה (שַׁבָּת פב.); הַיְנוּ אִם פּוֹגְמִים בְּחוֹתָם, מִזֶּה נַעֲשֶׂה נִדַּ״ת, כִּי חוֹתָ״ם עוֹלֶה נִדַּ״ת, וְלָכֵן יָד בִּמְלוֹאוֹ יו״ד דָּלֶ״ת, עוֹלֶה מִסְפַּר נִדַּ״ת, שֶׁהוּא עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁמְּטַמֵּא כְּנִדָּה [וּמִכָּל זֶה תָּבִין וְתַשְׂכִּיל, אֵיךְ שֶׁכָּל חֵטְא הָעֵגֶל שֶׁהוּא חֵטְא עֲבוֹדָה זָרָה, נַעֲשֶׂה עַל־יְדֵי פִּגַּם הַיָּדַיִם, שֶׁהוּא חוֹתָם הַפְּנִימִי, שֶׁזֶּה אֱמוּנָה, אֲשֶׁר בָּאִים לָזֶה עַל־יְדֵי חוֹתָם הַחִיצוֹן, שֶׁהֵם הַמּוֹכִיחִים, צַדִּיקֵי הַדּוֹר, שֶׁכֻּלָּם מְקַבְּלִים מִמֹּשֶׁה, וּכְשֶׁלֹּא רָצוּ לְקַבֵּל מֵהַחוֹתָם הַחִיצוֹן, שֶׁזֶּה הַמּוֹכִיחִים, עַל־יְדֵי־זֶה נִתְקַלְקֵל גַּם חוֹתָם הַפְּנִימִי שֶׁהוּא הָאֱמוּנָה, עַד שֶׁעָשׂוּ אֶת הָעֵגֶל].

**ג. וְצָרִיךְ לִרְאוֹת לְמַלֹּאת אֶת הַיָּדַיִם, שֶׁהִיא הָאֱמוּנָה, עַל־יְדֵי הָאָרָה מִשְׁבְּעָה רוֹעִים, שֶׁהֵם כְּלָלִיּוּת שֶׁל כָּל מַנְהִיגֵי הַדּוֹר, הַיְנוּ שֶׁבְּתוֹךְ הָאֱמוּנָה, שֶׁזֶּה הַיָּדַיִם, שֶׁעַל יָדָם מְקַבְּלִים הַכֹּל, צְרִיכִים לְהָאִיר בְּתוֹךְ הָאֱמוּנָה, אֱמוּנַת חֲכָמִים, שֶׁמְּקַבְּלִים מִכְּלָלִיּוּת שִׁבְעַת הָרוֹעִים (וּמֵבִיא רְאָיָה מִפָּסוּק): בְּבְחִינַת (שְׁמוֹת כט, לה): ״שִׁבְעַת יָמִים תְּמַלֵּא יָדָם״, כִּי זֶה הַפָּסוּק נֶאֱמַר עַל מֹשֶׁה, שֶׁהוּא אֶחָד מִשִּׁבְעָה רוֹעִים, שֶׁהוּא מְמַלֵּא וּמַשְׁלִים הַיָּדַיִם שֶׁהֵם אֱמוּנָה, וְכֵן מוּבָא (זֹהַר אֱמֹר קג:) עַל הַפָּסוּק (וַיִּקְרָא כג, מב): ״בַּסֻּכּוֹת תֵּשְׁבוּ שִׁבְעַת יָמִים״, שֶׁהָרוֹעִים נִקְרָאִים אוּשְׁפִּיזֵי מְהֵימְנוּתָא, וְהֵם שִׁבְעָה, שֶׁבָּאִים בְּשִׁבְעַת הַיָּמִים, עַיֵּן שָׁם. כִּי הֵם רוֹעִים הָאֱמוּנָה לְתַקָּנָהּ וּלְהַשְׁלִימָהּ. וְעַל שֵׁם זֶה נִקְרָאִים רוֹעִים, עַל שֵׁם (תְּהִלִּים לז, ג): ״וּרְעֵה אֱמוּנָה״, שֶׁהֵם מְזִינִים אֶת הָאֱמוּנָה; כִּי רַק הַצַּדִּיק שֶׁנִּכְלָל בְּחַי הַחַיִּים בּוֹ יִתְבָּרַךְ, הוּא מַמְשִׁיךְ אֱמוּנָה לְנִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (חֲבַקּוּק ב, ד): ״וְצַדִּיק בֶּאֱמוּנָתוֹ יִחְיֶה״. וְדָרְשׁוּ עַל זֶה חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (מַכּוֹת כד.): בָּא חֲבַקּוּק וְהֶעֱמִידָן עַל אַחַת; הַיְנוּ שֶׁכָּל הַתּוֹרָה עוֹמֶדֶת רַק עַל אֱמוּנָה. וְאֵת זֶה הַצַּדִּיקִים מַחְדִּירִים בִּנְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל,

תִּקּוּנוֹ הוּא גַּם כֵּן רַק עַל־יְדֵי בְּחִינַת הַיָּדַיִם, בְּבְחִינַת (בְּרֵאשִׁית לה): **״וַיִּתְּנוּ אֶל יַעֲקֹב אֶת כָּל אֱלֹקֵי הַנֵּכָר אֲשֶׁר בְּיָדָם״, כִּי מֵ׳חוֹתָ״ם׳ נַעֲשֶׂה ׳נִדַּ״ת׳, בְּבְחִינַת** (יְשַׁעְיָה א): **״יְדֵיכֶם דָּמִים מָלֵאוּ״, כִּי יָד בִּמְלוֹאוֹ (כָּזֶה: יוּד דָּלֶת) הוּא מִסְפַּר נִדַּ״ת, הַיְנוּ עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁמְּטַמְּאָה כְּנִדָּה** (שַׁבָּת פב.):

ג וְצָרִיךְ לִרְאוֹת לְמַלֹּאת אֶת הַיָּדַיִם, שֶׁהִיא הָאֱמוּנָה, עַל־יְדֵי הָאָרָה מִשִּׁבְעָה רוֹעִים, שֶׁהֵם כְּלָלִיּוּת שֶׁל כָּל מַנְהִיגֵי הַדּוֹר, בְּבְחִינַת (שְׁמוֹת כט): **״שִׁבְעַת יָמִים תְּמַלֵּא יָדָם״, כִּי הֵם רוֹעִים הָאֱמוּנָה לְתַקָּנָהּ וּלְהַשְׁלִימָהּ. וְעַל שֵׁם זֶה נִקְרָאִים רוֹעִים, עַל שֵׁם** (תְּהִלִּים לז, ג): **״וּרְעֵה אֱמוּנָה״,** שֶׁהֵם מְזִינִים אֶת הָאֱמוּנָה; כִּי רַק הַצַּדִּיק שֶׁנִּכְלָל בְּחַי הַחַיִּים בּוֹ יִתְבָּרַךְ, הוּא מַמְשִׁיךְ אֱמוּנָה לְנִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (חֲבַקּוּק ב, ד): ״וְצַדִּיק בֶּאֱמוּנָתוֹ יִחְיֶה״. וְדָרְשׁוּ עַל זֶה חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (מַכּוֹת כד.): בָּא חֲבַקּוּק וְהֶעֱמִידָן עַל אַחַת; הַיְנוּ שֶׁכָּל הַתּוֹרָה עוֹמֶדֶת רַק עַל אֱמוּנָה.

כִּי הֵם בְּעַצְמָם נִכְלָלִים בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְחַיִּים עִם אֱמוּנָה, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (קֹהֶלֶת רַבָּה, פָּרָשָׁה ג׳, סִימָן יב): אֲפִלּוּ צַדִּיק חַי הָעוֹלָמִים מֵאֱמוּנָתוֹ הוּא חָיָה; וְכָל עִקַּר אֱמוּנַת יִשְׂרָאֵל מַמְשִׁיכִין הֵם לְהַדּוֹר, וְלָכֵן נֶאֱמַר עֲלֵיהֶם (דִּבְרִים לג, ג): ״כָּל קְדֻשָּׁיו בְּיָדֶךָ״, שֶׁהֵם בְּחִינַת כְּלָלִיּוּת שֶׁל כָּל מַנְהִיגֵי הַדּוֹר הַנִּקְרָאִים קְדוֹשִׁים, כִּי הֵם קְדוֹשִׁים וּטְהוֹרִים בִּקְדֻשַּׁת הַבְּרִית, וְעַל־כֵּן הֵם מַמְשִׁיכִים אֶת הָאֱמוּנָה הַתְּלוּיָה בַּיְדַיִם. (וּמֵבִיא רְאָיָה מִפָּסוּק, שֶׁקְּדֻשָּׁה תְּלוּיָה בֶּאֱמוּנָה): וְזֶה בְּחִינַת (הוֹשֵׁעַ יב, א): ״וְעִם קְדוֹשִׁים נֶאֱמָן״, וּמֹשֶׁה, שֶׁהוּא אֶחָד מִשִּׁבְעָה רוֹעִים, נִקְרָא עַל שֵׁם זֶה: ׳רַעְיָא מְהֵימְנָא׳ [עַיֵּן מִדְרָשׁ אֵיכָה פְּתִיחְתָא, סִימָן כד: ׳מֹשֶׁה רַעְיָא מְהֵימְנָא׳. וְעַיֵּן זֹהַר וַיֵּרָא קו. לָא הֲוָה בְּעַלְמָא בַּר נַשׁ דְּיָגֵין עַל דַּרְיֵהּ כְּמֹשֶׁה, דְּאִיהוּ רַעְיָא מְהֵימְנָא].

עִקַּר אֱמוּנַת יִשְׂרָאֵל מַמְשִׁיכִין הֵם לְהַדּוֹר. וְזֶה בְּחִינַת (דִּבְרִים לג): **״כָּל קְדֻשָּׁיו בְּיָדֶךָ״, שֶׁהֵם בְּחִינַת כְּלָלִיּוּת שֶׁל כָּל מַנְהִיגֵי הַדּוֹר. וְזֶה בְּחִינַת** (הוֹשֵׁעַ יב): **״וְעִם קְדוֹשִׁים נֶאֱמָן״. וּמֹשֶׁה, שֶׁהוּא אֶחָד מִשִּׁבְעָה רוֹעִים, נִקְרָא עַל שֵׁם זֶה ׳רַעְיָא מְהֵימְנָא׳.**

ד וְאִי אֶפְשָׁר לָבוֹא לְאֵלּוּ הָרוֹעִים, שֶׁהֵם כְּלָלִיּוּת שֶׁל הַקְּדֻשָּׁה, אֶלָּא עַל־יְדֵי עֲזוּת, כְּמַאֲמַר רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (אָבוֹת פֶּרֶק ה): **׳הֱוֵי עַז כַּנָּמֵר׳, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב** (שְׁמוֹת טו): **״נָהַלְתָּ בְעָזְּךָ אֶל נְוֵה קָדְשֶׁךָ״, הַיְנוּ, עַל־יְדֵי עֲזוּת נִכְנָסִין לְתוֹךְ הַקְּדֻשָּׁה. כִּי יֵשׁ רוֹעִים שֶׁל הַסִּטְרָא אָחֳרָא, וְהֵם גַּם כֵּן מִפַּרְסְמֵי הַדּוֹר, וְכוֹפִין אֲנָשִׁים**

ד. וְאִי אֶפְשָׁר לָבוֹא לְאֵלּוּ הָרוֹעִים, שֶׁהֵם כְּלָלִיּוּת שֶׁל הַקְּדֻשָּׁה, אֶלָּא עַל־יְדֵי עֲזוּת: כִּי זֶה לְעֻמַּת זֶה נֶגֶד הַצַּדִּיקִים הַקְּדוֹשִׁים, הַמְגַלִּים אֶת הָאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה, שֶׁהֵם בִּבְחִינַת רַעְיָא מְהֵימְנָא, עוֹמְדִים עֲלֵיהֶם כְּלָבִים וְנוֹבְחִים: הֵן עַל הַצַּדִּיקִים, וְהֵן עַל אֵלּוּ שֶׁרוֹצִים לְהִתְקָרֵב אֲלֵיהֶם. וְלָכֵן אִי אֶפְשָׁר לְהִתְקָרֵב וְלָבוֹא אֶל אֵלּוּ הָרוֹעִים הַקְּדוֹשִׁים, שֶׁהֵם בִּבְחִינַת רַעְיָא מְהֵימְנָא, אֶלָּא עַל־יְדֵי עֲזוּת דִּקְדֻשָּׁה, לִמְסֹר אֶת נַפְשָׁם, וְלֹא לְהִסְתַּכֵּל עַל שׁוּם מוֹנֵעַ וּמְעַכֵּב. כְּמַאֲמַר רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (אָבוֹת פֶּרֶק ה׳) ׳הֱוֵי עַז כַּנָּמֵר׳, [עַיֵּן טוּר אוֹרַח חַיִּים, סִימָן א׳: ׳וְהִתְחֵיל בְּעַז כַּנָּמֵר, לְפִי שֶׁהוּא כְּלָל גָּדוֹל בַּעֲבוֹדַת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ, שֶׁפְּעָמִים אָדָם חָפֵץ לַעֲשׂוֹת מִצְוָה, וְנִמְנָע מִלַּעֲשׂוֹתָהּ, מִפְּנֵי בְּנֵי־אָדָם שֶׁמַּלְעִיגִים עָלָיו. וְלָכֵן הִזְהִיר שֶׁתְּעַז פָּנֶיךָ כְּנֶגֶד הַמַּלְעִיגִים, וְאַל תִּמָּנַע מִלַּעֲשׂוֹת הַמִּצְוָה׳, עַיֵּן שָׁם. כִּי בְּוַדַּאי עַזּוּת הִיא מִדָּה מְגֻנָּה מְאֹד, אַךְ אִי אֶפְשָׁר לְהִתְקָרֵב אֶל הַקְּדֻשָּׁה, וּבִפְרָט אֶל הַצַּדִּיקִים הַמְקֹרְבִים אֶת הָאָדָם אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, אֶלָּא עַל־יְדֵי עַזּוּת דִּקְדֻשָּׁה, כִּי זֶה לְעֻמַּת זֶה קָמִים כְּלָבִים עַזֵּי נֶפֶשׁ, וְנוֹשְׁכִים בִּשְׁנֵיהֶם הַטְּמֵאוֹת אֶת כָּל מִי שֶׁרוֹצֶה לְהִתְקָרֵב אֶל הַצַּדִּיקִים. וְעַל־כֵּן צְרִיכִים לְהִתְאַזֵּר בִּמְדַּת הָעַזּוּת דִּקְדֻשָּׁה, וְלֹא לְפַחֵד מֵהֶם כְּלָל]. (וּמֵבִיא רְאָיָה מִפָּסוּק): כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שְׁמוֹת טו, יג): ״נָהַלְתָּ בְעָזְּךָ אֶל נְוֵה קָדְשֶׁךָ״; הַיְנוּ עַל־יְדֵי עַזּוּת נִכְנָסִין לְתוֹךְ הַקְּדֻשָּׁה. וְזֶה כְּלָל גָּדוֹל מְאֹד: כְּנֶגֶד הַקְּדֻשָּׁה, תָּמִיד עוֹמְדִים הַסִּטְרָא אַחֲרָא, וּמְדַמִּים אֶת עַצְמָם כְּקוֹף בִּפְנֵי אָדָם, וּמוֹנְעִים מִלְּהִתְקָרֵב אֶל הַצַּדִּיקֵי אֱמֶת, שֶׁהֵם רוֹעִים דִּקְדֻשָּׁה, כִּי יֵשׁ רוֹעִים שֶׁל הַסִּטְרָא אַחֲרָא, וְהֵם גַּם־כֵּן מִפַּרְסְמֵי הַדּוֹר, וּמַטְעִין בְּנֵי־אָדָם בְּכָל מִינֵי שְׁקָרִים, וּמוֹלִיכִין אֶת בְּנֵי־אָדָם שׁוֹלָל, וְלֹא רַק זֶה, אֶלָּא גַּם וְכוֹפִין אֲנָשִׁים לְתַחְתּוֹת שִׁעְבּוּדֵיהוּ, שֶׁהֵם

מַכְרִיחִים אֲנָשִׁים שֶׁיֵּלְכוּ בְּדַרְכָּם הָרָעָה, וּמוֹנְעִים וּמְעַכְּבִים מִלְּהִתְקָרֵב אֶל הַקְּדֻשָּׁה. אַךְ צָרִיךְ שֶׁתֵּדַע, אֲשֶׁר עִקַּר מַלְכוּתָם הוּא עַל־יְדֵי עֲזוּת, כִּי אַף אֶחָד לֹא מִנָּה אוֹתָם לִהְיוֹת מַנְהִיגִים, אֶלָּא קָמוּ וְצָצוּ מֵעַצְמָם, וּבִשְׁבִיל כֹּחַ הַבְּחִירָה, זֶה לְעֻמַּת זֶה עָשָׂה אֱלֹקִים, כְּמוֹ שֶׁבִּקְדֻשָּׁה יֵשׁ רוֹעִים אֲמִתִּיִּים, מַנְהִיגִים אֶת עַדָתָם בְּדֶרֶךְ הַתּוֹרָה וְהַיִּרְאָה, לְקָרְבָם אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, לְחַזְּקָם וּלְאַמְּצָם וּלְעוֹדְדָם, שֶׁיָּבוֹאוּ וְיִתְקָרְבוּ אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, כְּמוֹ־כֵן בַּטֻּמְאָה יֵשׁ רוֹעִים צְבוּעִים, הַמַּנְהִיגִים אֶת עַדָתָם בְּדֶרֶךְ קְלוֹקֶלֶת, וְעוֹקְרִים אוֹתָם מִשְּׁנֵי הָעוֹלָמוֹת, כִּי כָּל מַלְכוּתָם שֶׁמּוֹלְכִים עַל בְּנֵי־אָדָם, הִיא רַק מֵחֲמַת עֲזוּת, וְכֵן נִתְלַקְּטוּ אֶצְלָם עַזֵּי פָּנִים, חֲבוּרָה שֶׁל לֵיצָנִים, כִּי **עַזּוּת — מַלְכוּתָא בְּלָא תַּגָּא** (סַנְהֶדְרִין קה.); וּפֵרֵשׁ רַשְׁ״י: כְּלוֹמַר שְׁרָרָה גְּדוֹלָה, וְאֵינוֹ חָסֵר אֶלָּא כֶּתֶר מַלְכוּת, כִּי יֵשׁ לוֹ שְׁרָרָה גְּדוֹלָה, אֲבָל לֹא נִתַּן לוֹ כֶּתֶר מַלְכוּת מֵהַשָּׁמַיִם, הוּא סְתָם עַז פָּנִים, הֶדְיוֹט קוֹפֵץ בְּרֹאשׁ. וּכְבָר אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (גִּטִּין ס:): ׳כָּל דְּאַלִּים גְּבַר׳, **וְהֵם מִשְׁתַּלְּטִים כְּכָלְבִים בְּעַזּוּתָם, בִּבְחִינַת** (יְשַׁעְיָה נו, יא): **״וְהַכְּלָבִים עַזֵּי נֶפֶשׁ הַמָּה רֹעִים״**; הֵינוּ הָרוֹעִים דְּסִטְרָא אַחֲרָא, הֵם כְּכָלְבִים עַזֵּי נֶפֶשׁ, שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (שְׁמוֹת רַבָּה, פָּרָשָׁה מב, סִימָן ט׳): חָצוּף בַּחַיָּה כֶּלֶב. וְהֵן ׳פְּנֵי הַדּוֹר כְּפְנֵי הַכֶּלֶב׳ (סוֹטָה מט:); כְּמוֹ שֶׁהַכֶּלֶב אֵינוֹ מִתְבַּיֵּשׁ מִשּׁוּם דָּבָר, כָּךְ הֵם אֵינָם מִתְבַּיְּשִׁים מִשּׁוּם בְּרִיָּה, וְעַל־כֵּן כְּדֵי לְהַנְצֵל מֵהֶם, מִתַּחַת מֻמְשַׁלְתָּם, אִי אֶפְשָׁר רַק עַל־יְדֵי עֲזוּת, לַעֲמֹד נֶגֶד עַזּוּתָם, וְאָז ״נֶהֱלְתָּ בְעָזְּךָ אֶל נְוֵה קָדְשֶׁךָ״, שֶׁנִּכְנָס לְתוֹךְ הַקְּדֻשָּׁה. וְדָבָר זֶה הוּא עִקַּר גָּדוֹל בְּחַיֵּי הָאָדָם, כִּי אֵין לְךָ עוֹד דָּבָר יוֹתֵר גָּדוֹל מִלְּהִתְקָרֵב אֶל הַצַּדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּים, שֶׁהֵם רוֹעֵי יִשְׂרָאֵל, בְּחִינַת רַעְיָא מְהֵימְנָא, שֶׁמַּחְדִּירִים אֶת הָאֱמוּנָה בְּתוֹךְ נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, אֲבָל זֶה לְעֻמַּת זֶה, עוֹמְדִים בִּשְׁבִיל הַבְּחִירָה וְהַנִּסָּיוֹן, שַׁקְרָנִים, רַמָּאִים, צְבוּעִים, הַמַּטְעִים אֶת הַבְּרִיּוֹת, וְעוֹד חוֹלְקִים עַל הַצַּדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּים בְּעַזּוּת מֻצָּח, וְאִי אֶפְשָׁר לְהִתְגַּבֵּר נֶגְדָּם, אֶלָּא עַל־יְדֵי עַזּוּת דִּקְדֻשָּׁה, לֹא לִפְחֹד מֵהֶם כְּלָל, וְלֵידַע אֲשֶׁר כֻּלָּם כְּלֹא, וּצְרִיכִים לְגַלּוֹת וּלְפָרְסֵם אֶת גְּדוֹלֵי וּמֻבְחָרֵי הַצַּדִּיקִים, שֶׁהֵם יוֹנְקִים מֵהַשִּׁבְעָה רוֹעִים, וְלֹא לִירֹא וְלִפְחֹד מֵאֵלּוּ הָעַזֵּי פָּנִים שֶׁבַּדּוֹר, שֶׁנִּדְמִים כִּכְלָבִים. **וְכָל הַקּוֹלוֹת — הֵן שֶׁל צְעָקָה, הֵן שֶׁל אֲנָחָה, הֵן קוֹל שׁוֹפָר, הֵן קוֹל זִמְרָה — כֻּלָּם הֵם בְּחִינַת עֲזוּת, בִּבְחִינַת** (תְּהִלִּים סח, לד): **״הֵן יִתֵּן בְּקוֹלוֹ קוֹל עֹז״**; הַיְנוּ כְּשֶׁהָאָדָם חָזָק בִּלְהִתְפַּלֵּל בְּקוֹל גָּדוֹל, וְצוֹעֵק לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְכֵן מִתְאַנֵּחַ לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא עַל גֹּדֶל רְחוּקוֹ, וְכֵן הוּא שָׁשׂ וְשָׂמֵחַ עַל נַעַם חֶלְקוֹ, שֶׁנִּבְרָא מִזֶּרַע יִשְׂרָאֵל, כָּל זֶה בִּכְלַל עַזּוּת דִּקְדֻשָּׁה. כִּי לְהֵפֶךְ — הָעַזּוּת דְּסִטְרָא אַחֲרָא רוֹצָה לְשַׁבֵּר אֶת הָאָדָם, כְּאִלּוּ כְּבָר אֵינוֹ שָׁוֶה

לִתְחוֹת שִׁעְבּוּדֵיהוּ, וְעִקַּר מַלְכוּתָם הוּא עַל־יְדֵי עַזּוּת, כִּי ׳עַזּוּת — מַלְכוּתָא בְּלָא תַּגָּא׳ (סַנְהֶדְרִין קה.), **וְהֵם כְּכָלְבִים בְּעַזּוּתָם, בִּבְחִינַת** (יְשַׁעְיָהוּ נו): **״וְהַכְּלָבִים עַזֵּי נֶפֶשׁ הַמָּה רֹעִים״, וְהֵן ׳פְּנֵי הַדּוֹר כְּפְנֵי הַכֶּלֶב׳** (סוֹטָה מט:). **וְעַל כֵּן כְּדֵי לְהִנָּצֵל מֵהֶם, מִתַּחַת מֻמְשַׁלְתָּם, אִי אֶפְשָׁר רַק עַל־יְדֵי עַזּוּת, לַעֲמֹד נֶגֶד עַזּוּתָם; וְאָז: ״נֶהֱלְתָּ בְעָזְּךָ אֶל נְוֵה קָדְשֶׁךָ״, שֶׁנִּכְנָס לְתוֹךְ הַקְּדֻשָּׁה.**

וְכָל הַקּוֹלוֹת — הֵן שֶׁל צְעָקָה, הֵן שֶׁל אֲנָחָה, הֵן קוֹל שׁוֹפָר, הֵן קוֹל זִמְרָה — כֻּלָּם הֵם בְּחִינַת עֲזוּת, בִּבְחִינַת (תְּהִלִּים סח): **״הֵן יִתֵּן בְּקוֹלוֹ קוֹל עֹז״:**

קוֹל הַתְּפִלָּה וְקוֹל הַצְּעָקָה שֶׁלּוֹ, קוֹל הָאֲנָחָה וְקוֹל הַשִּׂמְחָה שֶׁלּוֹ, וּבָזֶה שֶׁהָאָדָם אֵינוֹ מִתְפַּעֵל מֵהֶם, זֶה נִקְרָא עַזּוּת דְּקְדֻשָּׁה, וְרַק כָּךְ יְכוֹלִים לְהִתְקָרֵב לַצַּדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּים, שֶׁהֵם בְּחִינַת רַעְיָא מְהֵימְנָא, וּלְקַבֵּל מֵהֶם קְדֻשָּׁה וָדַעַת.

ה. (עַכְשָׁו יִגָּלֶה מָה הַתַּכְלִית שֶׁהָאָדָם צָרִיךְ לִזְכּוֹת בְּזֶה הָעוֹלָם, וַאֲשֶׁר אִי אֶפְשָׁר לְהַגִּיעַ לָזֶה, אֶלָּא עַל־יְדֵי הַצַּדִּיקִים מַנְהִיגֵי הַדּוֹר, שֶׁהֵם נִקְרָאִים רוֹעִים):

וְצָרִיךְ כָּל אָדָם לְרַחֵם מְאֹד עַל בְּשַׂר הַגּוּף, לְהַרְאוֹת לוֹ מִכָּל הֶאָרָה וּמִכָּל הַשָּׂגָה שֶׁהַנְּשָׁמָה מַשֶּׂגֶת, שֶׁהַגּוּף גַּם־כֵּן יֵדַע מִזֹּאת הַהַשָּׂגָה, בִּבְחִינַת (יְשַׁעְיָהוּ נח, ז): **״וּמִבְּשָׂרְךָ לֹא תִתְעַלָּם״ — ׳מִבְּשָׂרְךָ׳ דַּיְקָא, שֶׁלֹּא תַּעֲלִים עֵינֶיךָ מִלְּרַחֵם עַל בְּשָׂרְךָ, הַיְנוּ בְּשַׂר גּוּפְךָ, כִּי צְרִיכִין לְרַחֵם מְאֹד עַל הַגּוּף לְרְאוֹת לְזַכְּכוֹ, כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לְהוֹדִיעַ לוֹ מִכָּל הַהֶאָרוֹת וְהַהַשָּׂגוֹת שֶׁהַנְּשָׁמָה מַשֶּׂגֶת. כִּי הַנְּשָׁמָה שֶׁל כָּל אָדָם הִיא רוֹאָה וּמַשֶּׂגֶת תָּמִיד דְּבָרִים עֶלְיוֹנִים מְאֹד, אֲבָל הַגּוּף אֵינוֹ יוֹדֵעַ מֵהֶם; הַיְנוּ כִּי הַנְּשָׁמָה הִיא אוֹר רוּחָנִי, שֶׁמִּתְלַבֶּשֶׁת בְּתוֹךְ גּוּף הַגַּשְׁמִי וְהַחָמְרִי, וְהַגּוּף הוּא לְבוּשׁ לַנְּשָׁמָה, וְלָכֵן צְרִיכִים לְזַכֵּךְ אֶת הַגּוּף, עַד שֶׁגַּם עַל־יְדֵי גַּשְׁמִיּוּת הַגּוּף, יוּכְלוּ לְהַשִּׂיג רוּחָנִיּוּת חִיּוּת אֱלֹקוּת, שֶׁלֹּא רַק הַגּוּף יִהְיֶה לְבוּשׁ לְגַבֵּי הַנְּשָׁמָה, אֶלָּא עַל־יְדֵי הַגּוּף בְּעַצְמוֹ תָּאִיר הַנְּשָׁמָה, וְדֶרֶךְ הַגּוּף יוּכְלוּ לְהַשִּׂיג אֶת הַנְּשָׁמָה, שֶׁהִיא חֵלֶק אֱלוֹק מִמַּעַל, רוּחָנִיּוּת חִיּוּת אֱלֹקוּת. עַל־כֵּן צָרִיךְ כָּל אָדָם לְרַחֵם מְאֹד עַל בְּשַׂר הַגּוּף, לְרְאוֹת לְזַכֵּךְ הַגּוּף, עַד שֶׁתּוּכַל הַנְּשָׁמָה לְהוֹדִיעַ לוֹ מִכָּל מַה שֶּׁהִיא רוֹאָה וּמַשֶּׂגֶת תָּמִיד כַּנַּ״ל; כִּי הַנְּשָׁמָה הִיא דְּבוּקָה בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, כְּשַׁלְהֶבֶת מִתּוֹךְ הַגַּחֶלֶת, וְלָכֵן הִיא תָּמִיד רוֹאָה רוּחָנִיּוּת חִיּוּת אֱלֹקוּת, וּמִשְׁתַּעֲשַׁעַת בְּשַׁעֲשׁוּעַ דְּמַלְכָּא, רַק הַגּוּף, הָעָב וְהַגַּשְׁמִי, מַעֲלִים וּמַסְתִּיר אֶת הַשָּׂגַת הַנְּשָׁמָה. וְלָכֵן צְרִיכִים לְזַכֵּךְ אֶת הַגּוּף, עַד שֶׁגַּם הַגּוּף יִהְיֶה כָּל־כָּךְ מְזֻכָּךְ, שֶׁדַּרְכּוֹ נוֹכַל לְהָבִין מַה שֶּׁקּוֹרֶה בָּעוֹלָמוֹת הָעֶלְיוֹנִים. כִּי הַנְּשָׁמָה דְּבוּקָה בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְהִיא רוֹאָה וְיוֹדַעַת מַה קּוֹרֶה לְמַעְלָה, אַךְ גַּשְׁמִיּוּת וַעֲכִירַת הַגּוּף, מַעֲלֶמֶת וּמַסְתֶּרֶת אֶת הַנְּשָׁמָה, וְלָכֵן אֵין אָדָם יוֹדֵעַ שׁוּם דָּבָר. וּכְכֹל שֶׁמִּתְגַּבֶּרֶת עָלָיו גַּשְׁמִיּוּת גּוּפוֹ, יוֹתֵר נֶעֱלֶמֶת נִשְׁמָתוֹ. וּכְשֶׁהָאָדָם זוֹכֶה לְזַכֵּךְ אֶת בְּשַׂר הַגּוּף, אָז גּוּפוֹ בְּדֻגְמַת דִּלְעֵילָא, כִּי הַנְּשָׁמָה הִיא מַגַּהַת בְּתוֹךְ נַרְתִּיק הַגּוּף, וְלָכֵן צְרִיכִים לְזַכֵּךְ אֶת הַגּוּף, עַד שֶׁיִּהְיֶה מְזֻכָּךְ, וְדַרְכּוֹ נַעֲשֵׂית רוּחָנִיּוּת הַנְּשָׁמָה. **וּכְשֶׁהַגּוּף הוּא בְּבְחִינָה זוֹ, הִיא טוֹבָה לְהַנְּשָׁמָה,**

לְהַנְּשָׁמָה, שֶׁלִּפְעָמִים נוֹפֶלֶת מִמַּדְרֵגָתָהּ; כִּי תַּעֲנוּג תָּמִיד אֵינוֹ תַּעֲנוּג, וְאַף שֶׁהַנְּשָׁמָה הִיא חֵלֶק אֱלוֹק מִמַּעַל, כְּשֶׁלְּהֶבֶת הַדְּבוּקָה בְּגַחֶלֶת, עִם כָּל זֹאת, כְּדֵי שֶׁתָּאִיר בְּכָל פַּעַם בְּאוֹר חָדָשׁ, אֲזַי הִיא נִכְנֶסֶת בְּתוֹךְ הַגַּחֶלֶת, הַיְנוּ שֶׁמְּהַבְהֶבֶת וְנִדְמֶה שֶׁנֶּחְשָׁךְ אוֹרָהּ. וּכְשֶׁהַגּוּף צַח וָאוֹר, הַיְנוּ שֶׁגַּם הַכֵּלִי שֶׁהוּא הַגּוּף, מְזַדֵּכֵּךְ וְנַעֲשֶׂה אוֹר, עַל־יְדֵי־זֶה תּוּכַל הַנְּשָׁמָה לְהִתְרוֹמֵם וְלַחֲזוֹר לְמַדְרֵגָתָהּ עַל־יְדֵי הַגּוּף; הַיְנוּ עַל־יְדֵי תַּעֲנוּגֵי הַגּוּף, תּוּכַל לִזְכּוֹר וְלַעֲלוֹת לַתַּעֲנוּגִים שֶׁלָּהּ, כִּי מֵאַחַר שֶׁהַגּוּף גַּם־כֵּן טוֹב וְכָשֵׁר, אֵינוֹ נִלְכָּד בְּהַתַּעֲנוּגִים, וְעַל־כֵּן תּוּכַל הַנְּשָׁמָה לַחֲזוֹר עַל־יְדֵי תַּעֲנוּגֵי הַגּוּף לְמַעֲלָתָהּ, לַתַּעֲנוּגִים שֶׁלָּהּ; כִּי עַל־פִּי־רֹב כְּשֶׁהָאָדָם אֵינוֹ מְזַכֵּךְ אֶת הַגּוּף שֶׁלּוֹ, וְהוּא נִמְשָׁךְ אַחַר תַּאֲוֹת וְחָמְרִיּוּת שֶׁל הֶבְלֵי הָעוֹלָם הַזֶּה, אֲזַי כְּשֶׁהַנְּשָׁמָה יוֹרֶדֶת כְּדֵי לְקַבֵּל תּוֹסֶפֶת אוֹר, הִיא שׁוֹכַחַת מִמַּעֲלָתָהּ, וְנִמְשֶׁכֶת אַחַר תַּאֲוֹת הַגּוּף וְתַעֲנוּגָיו הַגַּשְׁמִיִּים וְהַחָמְרִיִּים, וְעַל־יְדֵי־זֶה שׁוֹכַחַת לְגַמְרֵי מִי הִיא, שֶׁזֶּה כְּלַל הַיְרִידוֹת וְהַנְּפִילוֹת שֶׁיֵּשׁ אֵצֶל הָאָדָם, שֶׁהוּא שׁוֹכֵחַ, שְׁנִשְׁמָתוֹ חֵלֶק אֱלוֹק מִמַּעַל, רוּחָנִיּוּת חִיּוּת אֱלֹקוּת, כִּי חָמְרִיּוּת וְתַאֲוֹת תַּעֲנוּגֵי הַגּוּף, מִתְגַּבְּרוֹת וּמִתְפַּשְׁטוֹת עָלָיו, וּמַעֲלִימוֹת אֶת נִשְׁמָתוֹ לְגַמְרֵי. אֲבָל כְּשֶׁהָאָדָם זוֹכֶה לְזַכֵּךְ אֶת בְּשַׂר הַגּוּף, שֶׁגַּם הַלְּבוּשׁ שֶׁהוּא הַגּוּף מְזַכֵּךְ, אָז כְּשֶׁיֵּשׁ לַנְּשָׁמָה בְּחִינַת יְרִידָה, כְּדֵי לְקַבֵּל תּוֹסֶפֶת אוֹר, עַל־יְדֵי־זֶה הַנְּשָׁמָה נֶהֱנֵית מֵהַגּוּף, כִּי גַּם הַגּוּף מְזַכֵּךְ, וְתַעֲנוּגֵי הַגּוּף גַּם־כֵּן תַּעֲנוּג רוּחָנִי. וְכֵן גַּם־כֵּן עַל־יְדֵי הָרְשִׁימוֹת שֶׁיֵּשׁ בְּהַגּוּף, עַל־יְדֵי הָאֲרוֹת שֶׁהֵאִירָה בּוֹ הַנְּשָׁמָה מִקֹּדֶם, תּוּכַל עַתָּה לִזְכּוֹר וְלַעֲלוֹת וְלַחֲזוֹר לְמַדְרֵגָתָהּ; כִּי מֵאַחַר שֶׁהַגּוּף מְזַכֵּךְ לְגַמְרֵי, נִמְצָא, שֶׁגַּם הַגּוּף, שֶׁהוּא נַרְתִּיק וּכְלִי לַנְּשָׁמָה, עַל־יְדֵי־זֶה הַנְּשָׁמָה עוֹלֶה מַעְלָה מַעְלָה דַּיְקָא דֶּרֶךְ הַגּוּף. וְזֶה בְּחִינַת (אִיּוֹב יט, כו): ״מִבְּשָׂרִי אֶחֱזֶה אֱלוֹהַּ״, ׳מִבְּשָׂרִי׳ דַּיְקָא, הַיְנוּ עַל־יְדֵי בְּשַׂר הַגּוּף ׳יֶחֱזֶה אֱלוֹהַּ׳, הַיְנוּ הַשָּׂגוֹת אֱלֹקוּת, הַיְנוּ שֶׁהָאָדָם בְּגוּפוֹ יִרְאֶה וְיֶחֱזֶה הַשָּׂגוֹת עֶלְיוֹנוֹת שֶׁהַנְּשָׁמָה מַשֶּׂגֶת תָּמִיד כַּנַּ״ל. וְזוֹ הַתַּכְלִית שֶׁהָאָדָם צָרִיךְ לְהַגִּיעַ בְּזֶה הָעוֹלָם, לְזַכֵּךְ אֶת גַּשְׁמִיּוּת גּוּפוֹ, עַד שֶׁתִּתְהַפֵּךְ לְחֵלֶק אֱלוֹהַּ גַּם־כֵּן. אֲבָל כְּשֶׁיֵּשׁ לְהַגּוּף עֲזוּת מִבְּחִינַת (יְשַׁעְיָה נו, יא): ״וְהַכְּלָבִים עַזֵּי נֶפֶשׁ לֹא יָדְעוּ שָׂבְעָה״, כְּדֶרֶגֶת הַכֶּלֶב שֶׁהוּא תָּמִיד רָעֵב וְאֵינוֹ שָׂבֵעַ, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (שַׁבָּת קנה:): ׳לֵית דְּעָנְיָא מִכַּלְבָּא׳, כִּי הוּא תָּמִיד רָעֵב. כֵּן הַגּוּף, כְּשֶׁהוּא מְגֻשָּׁם וּמְזֻהָם בְּתַאֲוֹתָיו וּמִדּוֹתָיו הָרָעוֹת, אֲזַי

שֶׁלִּפְעָמִים נוֹפֶלֶת מִמַּדְרֵגָתָהּ. וּכְשֶׁהַגּוּף צַח וָאוֹר, תּוּכַל הַנְּשָׁמָה לְהִתְרוֹמֵם וְלַחֲזוֹר לְמַדְרֵגָתָהּ עַל־יְדֵי הַגּוּף, הַיְנוּ, עַל־יְדֵי תַּעֲנוּגֵי הַגּוּף תּוּכַל לִזְכּוֹר וְלַעֲלוֹת לַתַּעֲנוּגִים שֶׁלָּהּ, כִּי מֵאַחַר שֶׁהַגּוּף גַּם כֵּן טוֹב וְכָשֵׁר, אֵינוֹ נִלְכָּד בְּהַתַּעֲנוּגִים, וְעַל כֵּן תּוּכַל הַנְּשָׁמָה לַחֲזוֹר עַל־יְדֵי תַּעֲנוּגֵי הַגּוּף לְמַעֲלָתָהּ, לַתַּעֲנוּגִים שֶׁלָּהּ. וְכֵן גַּם כֵּן עַל־יְדֵי הָרְשִׁימוֹת שֶׁיֵּשׁ בְּהַגּוּף, עַל־יְדֵי הָאֲרוֹת שֶׁהֵאִירָה בּוֹ הַנְּשָׁמָה מִקֹּדֶם, תּוּכַל עַתָּה לִזְכּוֹר וְלַעֲלוֹת וְלַחֲזוֹר לְמַדְרֵגָתָהּ. וְזֶה בְּחִינַת (אִיּוֹב יט): ״מִבְּשָׂרִי אֶחֱזֶה אֱלוֹהַּ״, ׳מִבְּשָׂרִי׳ דַּיְקָא, הַיְנוּ עַל־יְדֵי בְּשַׂר הַגּוּף ׳יֶחֱזֶה אֱלוֹהַּ׳, הַיְנוּ הַשָּׂגוֹת אֱלֹקוּת; הַיְנוּ, שֶׁהָאָדָם בְּגוּפוֹ יִרְאֶה וְיֶחֱזֶה הַשָּׂגוֹת עֶלְיוֹנוֹת שֶׁהַנְּשָׁמָה מַשֶּׂגֶת תָּמִיד כַּנַּ״ל. אֲבָל כְּשֶׁיֵּשׁ לְהַגּוּף עֲזוּת מִבְּחִינַת ״וְהַכְּלָבִים עַזֵּי נֶפֶשׁ״, אֵין

מִתְגַּבֶּרֶת עַזּוּת הַגּוּף עַל הַנְּשָׁמָה, כִּי תָּמִיד נִמְשֶׁכֶת בְּתַעֲנוּגֵי הֶבְלֵי הָעוֹלָם הַזֶּה, אָז אֵין הַנְּשָׁמָה יְכוֹלָה לִסְמֹךְ עַצְמָהּ וּלְהִתְקָרֵב אֶל הַגּוּף, לְהוֹדִיעַ לוֹ מֵהַהַשָּׂגוֹת שֶׁלָּהּ, כִּי תּוֹכַל לִלְכֹּד בְּתֹקֶף וַעֲזוּת הַגּוּף, מַה שֶּׁהַגּוּף עַז וְחָזָק בְּהַתַּאֲוֹת. וּבִשְׁבִיל זֶה עוֹבֵר עַל כָּל אֶחָד כָּל־כָּךְ הַרְבֵּה צָרוֹת וְיִסּוּרִים, וּמְרִירוּת וּמַכְאוֹבִים, עֲצָבוּת וּמָרָה שְׁחֹרָה וְדִכְאוֹנוֹת, כִּי אֵינוֹ מַשִּׂיג אֶת עֶצֶם עַצְמִיּוּת אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ הַשּׁוֹרֶה בּוֹ, שֶׁהִיא נִשְׁמָתוֹ. וְצָרִיךְ לָזֶה עַזּוּת דִּקְדֻשָּׁה, הַיְנוּ כְּדֵי לְשַׁבֵּר אֶת גַּשְׁמִיּוּת וְחָמְרִיּוּת הַגּוּף, צְרִיכִים לְהִתְגַּבֵּר בְּעַזּוּת דִּקְדֻשָּׁה, הַיְנוּ קוֹלוֹת הַנַּ״ל, שֶׁהוּא קוֹל צְעָקָה וְשֶׁל אֲנָחָה וְשֶׁל זְמָרָה, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה מְשַׁבֵּר עַזּוּת הַגּוּף, כִּי ׳אֲנָחָה שׁוֹבֶרֶת גּוּפוֹ שֶׁל אָדָם׳ (בְּרָכוֹת נח:); בָּזֶה שֶׁהָאָדָם מִתְאַנֵּחַ, וְצוֹעֵק לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, עַל־יְדֵי־זֶה מְשַׁבֵּר אֶת גַּשְׁמִיּוּת חָמְרִיּוּת גּוּפוֹ. וְכֵן אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּבָא בַּתְרָא י.): ׳גּוּף קָשֶׁה — פָּחַד שׁוֹבְרוֹ׳; וּכְשֶׁמְּשַׁבֵּר עַזּוּת וְתַקִּיפוּת הַגּוּף, עַל־יְדֵי־זֶה תּוֹכַל הַנְּשָׁמָה לְהִתְקָרֵב עַצְמָהּ אֶל הַגּוּף, כִּי לֹא תִּהְיֶה נִלְכֶּדֶת שָׁם. וְזֶה שֶׁעַכְשָׁו יַלְבִּישׁ הַשָּׂגָתוֹ בְּפָסוּק): וְזֶה בְּחִינַת (תְּהִלִּים קב, ו): ״מִקּוֹל אַנְחָתִי דָּבְקָה עַצְמִי לִבְשָׂרִי״; ׳עַצְמִי׳ — הִיא הַנְּשָׁמָה, שֶׁהִיא עֶצֶם הָאָדָם, כִּי עִקַּר עַצְמִיּוּת הָאָדָם, מַה שֶּׁנִּקְרָא אֵצֶל הָאָדָם אֲנִי, הוּא הַנְּשָׁמָה, שֶׁהִיא עֶצֶם הַקַּיָּם לָעַד; הַיְנוּ כִּי עִקַּר הָאָדָם הוּא הַנְּשָׁמָה, כִּי הִיא נִקְרֵאת אָדָם, עַל שֵׁם ׳אֲדַמֶּה לְעֶלְיוֹן׳, כִּי הַנְּשָׁמָה הִיא חֵלֶק אֱלוֹק מִמַּעַל מַמָּשׁ, וְרַק מִלְּבֻשֶׁת בִּלְבוּשׁ גַּשְׁמִי וְחָמְרִי שֶׁהוּא הַגּוּף, אֲבָל עֶצֶם הָאָדָם זֶה הַנְּשָׁמָה. וְלָכֵן כְּשֶׁקּוֹרְאִים אֶת הָאָדָם בִּשְׁמוֹ, וְהוּא אוֹמֵר ׳אֲנִי׳, זוֹ הַנְּשָׁמָה שֶׁאוֹמֶרֶת ׳אֲנִי׳, אֲבָל בֶּאֱמֶת ׳אֲנִי׳ — זֶה ׳אַיִן׳, אֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא. אֲבָל מֵחֲמַת עַזּוּת הַגּוּף בְּתַאֲוֹתָיו, אֲזַי הַנְּשָׁמָה שֶׁהִיא עֶצֶם הָאָדָם, רְחוֹקָה מִבְּשָׂרוֹ וְגוּפוֹ הַגַּשְׁמִי וְהַחָמְרִי, הַמָּלֵא תַּאֲוֹת וּמִדּוֹת רָעוֹת, מְגֻנּוֹת וּמְזֻהָמוֹת, וְעַל־יְדֵי קוֹל אֲנָחָה, שֶׁהִיא בְּחִינַת עַזּוּת דִּקְדֻשָּׁה כַּנַּ״ל, עַל־יְדֵי־זֶה נִשְׁבָּר עַזּוּת גּוּפוֹ, וְאָז מִתְקָרֶבֶת אֵיזוֹ צָרָה, וְהוּא מַתְחִיל לִפְחֹד, עַל־יְדֵי־זֶה הוּא מַתְחִיל לְהַמְשִׁיךְ אֶת עַצְמוֹ יוֹתֵר אֶל רוּחָנִיּוּת, כִּי מֵאַחַר שֶׁנִּשְׁבְּרָה גַּשְׁמִיּוּת וְעַזּוּת גּוּפוֹ, עַל־יְדֵי־זֶה הַנְּשָׁמָה מִתְקָרֶבֶת אֶל גּוּפוֹ, וּמַתְחִיל לְהַרְגִּישׁ רוּחָנִיּוּת.

הַנְּשָׁמָה יְכוֹלָה לִסְמֹךְ עַצְמָהּ וּלְהִתְקָרֵב אֶל הַגּוּף לְהוֹדִיעַ לוֹ מֵהַהַשָּׂגוֹת שֶׁלָּהּ, כִּי תּוֹכַל לִלְכֹּד בְּתֹקֶף וַעֲזוּת הַגּוּף, מַה שֶּׁהַגּוּף עַז וְחָזָק בְּהַתַּאֲוֹת. וְצָרִיךְ לָזֶה עַזּוּת דִּקְדֻשָּׁה — הַיְנוּ קוֹלוֹת הַנַּ״ל, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה מְשַׁבֵּר עַזּוּת הַגּוּף. כִּי ׳אֲנָחָה שׁוֹבֶרֶת גּוּפוֹ שֶׁל אָדָם׳ (בְּרָכוֹת נח:), **וּכְשֶׁמְּשַׁבֵּר עַזּוּת וְתַקִּיפוּת הַגּוּף, עַל־יְדֵי־זֶה תּוֹכַל הַנְּשָׁמָה לְהִתְקָרֵב עַצְמָהּ אֶל הַגּוּף, כִּי לֹא תִּהְיֶה נִלְכֶּדֶת שָׁם.**

וְזֶה בְּחִינַת (תְּהִלִּים קב): **מִקּוֹל אַנְחָתִי דָּבְקָה עַצְמִי לִבְשָׂרִי. עַצְמִי — הִיא הַנְּשָׁמָה, שֶׁהִיא עֶצֶם הָאָדָם, כִּי עִקַּר עַצְמִיּוּת הָאָדָם, מַה שֶּׁנִּקְרָא אֵצֶל הָאָדָם אֲנִי, הוּא הַנְּשָׁמָה, שֶׁהִיא עֶצֶם הַקַּיָּם לָעַד. אֲבָל מֵחֲמַת עַזּוּת הַגּוּף בְּתַאֲוֹתָיו, אֲזַי הַנְּשָׁמָה שֶׁהִיא עֶצֶם הָאָדָם רְחוֹקָה מִבְּשָׂרוֹ וְגוּפוֹ, עַל־יְדֵי קוֹל אֲנָחָה, שֶׁהִיא בְּחִינַת עַזּוּת דִּקְדֻשָּׁה כַּנַּ״ל, עַל־יְדֵי־זֶה נִשְׁבָּר עַזּוּת גּוּפוֹ, וְאָז מִתְקָרֶבֶת**

וּמִתְדַּבֶּקֶת הָעֶצֶם לְהַבָּשָׂר, הֵינוּ הַנְּשָׁמָה לְהַגּוּף, וְזֶהוּ: ״מִקּוֹל אַנְחָתִי דָּבְקָה עַצְמִי לִבְשָׂרִי״ כַּנַּ״ל; עַל־יְדֵי שֶׁהוּא צוֹעֵק וּמִתְאַנֵּחַ לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, עַל־יְדֵי־זֶה נִשְׁבֶּרֶת עַזּוּת גּוּפוֹ, וְנִדְבָּק עֶצֶם נִשְׁמָתוֹ, שֶׁהוּא חֵלֶק אֱלוֹק מִמַּעַל, אֶל בְּשַׂר הַגּוּף. וּבְחִינַת קוֹל הַתְּקִיעוֹת הוּא בְּחִינַת ״מִקּוֹל אַנְחָתִי״, וְהוּא מְשַׁבֵּר גּוּפוֹ שֶׁל אָדָם, בִּבְחִינַת (עָמוֹס ג, ו): ״אִם יִתָּקַע שׁוֹפָר בְּעִיר וְעָם לֹא יֶחֱרָדוּ״, שֶׁזֶּה קוֹל הַשּׁוֹפָר, שֶׁמְּעוֹרֵר אֶת הָאָדָם לָשׁוּב בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה אֵלָיו יִתְבָּרַךְ; כִּי עַל־יְדֵי קוֹל הַשּׁוֹפָר, נִכְנֶסֶת בָּאָדָם הִתְעוֹרְרוּת גְּדוֹלָה, שֶׁהַנְּשָׁמָה מְאִירָה בְּתוֹךְ הַגּוּף, וְעַל יָדָם יוּכַל לָבוֹא לָרוֹעִים הַנַּ״ל, שֶׁהֵם מְגַלִּים אֶת הָאֱמוּנָה, כִּי בִּשְׁבִיל זֶה הֵם נִקְרָאִים רַעְיָא מְהֵימְנָא, שֶׁהֵם רוֹעִים אֶת עַם יִשְׂרָאֵל עִם אֱמוּנָה.

(עַכְשָׁו יְפָרֵשׁ אֶת קוֹלוֹת הַשּׁוֹפָר): וְזֶה בְּחִינַת תְּקִיעָה, שְׁבָרִים, תְּרוּעָה, תְּקִיעָה — הֵם הַקּוֹלוֹת, קוֹל עֹז. שְׁבָרִים — שֶׁעַל יָדָם נִשְׁבָּר עַזּוּת הַגּוּף כַּנַּ״ל. תְּרוּעָה (שְׁמוּאֵל־ב׳ ה, ב): ״וְאַתָּה תִּרְעֶה אֶת עַמִּי״ הַנַּ״ל, שֶׁהֵם הָרוֹעִים דִּקְדֻשָּׁה, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהִתְקָרֵב אֲלֵיהֶם, כִּי אִם עַל־יְדֵי עַזּוּת דִּקְדֻשָּׁה, שֶׁהֵם בְּחִינַת קוֹלוֹת דִּקְדֻשָּׁה, בְּחִינַת קוֹל שׁוֹפָר כַּנַּ״ל. וְזֶה (בְּרֵאשִׁית יז): ״וַיָּמָל אֶת בְּשַׂר עָרְלָתָם בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה״, וּכְתִיב (שָׁם): ״בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה נִמּוֹל אַבְרָהָם״; ׳הַיּוֹם הַזֶּה׳ — זֶה קוֹל שׁוֹפָר כַּנַּ״ל; הֵינוּ שֶׁהַקּוֹלוֹת שֶׁשּׁוֹבְרִים אֶת עַזּוּת הַגּוּף, כְּלוּלִים מִתְּקִיעָה, שְׁבָרִים, תְּרוּעָה, שֶׁהֵם קוֹלוֹת הַשּׁוֹפָר, וּלְכָל קוֹל יֵשׁ תַּפְקִיד אַחֵר: תְּקִיעָה — הֵם הַקּוֹלוֹת שֶׁהָאָדָם צוֹעֵק קוֹל עַז, שֶׁאֵינוֹ מְפַחֵד מִשּׁוּם בְּרִיָּה שֶׁבָּעוֹלָם, הַמּוֹנַעַת אוֹתוֹ מִלְּהִתְקָרֵב אֶל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, שֶׁהוּא רַעְיָא מְהֵימְנָא, כְּלָלִיּוּת שִׁבְעַת הָרוֹעִים. וְאַחַר־כָּךְ בָּא שְׁבָרִים — שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה נִשְׁבֶּרֶת עַזּוּת הַגּוּף, וּבִשְׁבִיל זֶה נִקְרָא לְשׁוֹן שֶׁבֶר, שֶׁשּׁוֹבֵר אֶת הַגּוּף, גְּנוּחֵי גְּנִיחַ (רֹאשׁ הַשָּׁנָה לד.). תְּרוּעָה — זֶה סוֹבֵב עַל הַשִּׁבְעָה רוֹעִים דִּקְדֻשָּׁה, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהִתְקָרֵב אֲלֵיהֶם, כִּי אִם עַל־יְדֵי עַזּוּת דִּקְדֻשָּׁה, כִּי עַזּוּת הַגּוּף, וְכֵן עַזֵּי פָּנִים שֶׁבַּדּוֹר, מוֹנְעִים מִלְּהִתְקָרֵב אֶל הָרוֹעִים הָאֲמִתִּיִּים, הַמְגַלִּים אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְיֵשׁ בְּכֹחָם לְזַכֵּךְ אֶת הַגּוּף הַגַּשְׁמִי וְהַחֻמְרִי, הָעָב וְהַגַּס, וּלְהָפְכוֹ שֶׁגַּם הוּא יָאִיר לָאָדָם אוֹרוֹ יִתְבָּרַךְ.

(עַכְשָׁו יַלְבִּישׁ הַשָּׂגָתוֹ בִּבְחִינַת בְּרִית שֶׁאָדָם נִמּוֹל, עַל־יְדֵי־זֶה מַשְׁלִים אֶת גּוּפוֹ, שֶׁיִּהְיֶה בִּבְחִינַת בָּשָׂר): וְזֶה (בְּרֵאשִׁית יז, כג): ״וַיָּמָל אֶת בְּשַׂר עָרְלָתָם בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה״, וּכְתִיב (שָׁם כו): ״בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה נִמּוֹל אַבְרָהָם״; ׳הַיּוֹם הַזֶּה׳ — זֶה בְּחִינַת קוֹל דִּקְדֻשָּׁה, שֶׁהֵם בְּחִינַת קוֹלוֹת דִּקְדֻשָּׁה, בְּחִינַת

מִתְקָרֵבֶת וּמִתְדַּבֶּקֶת הָעֶצֶם לְהַבָּשָׂר, הַיְנוּ הַנְּשָׁמָה לְהַגּוּף. וְזֶהוּ: ״מִקּוֹל אַנְחָתִי דָּבְקָה עַצְמִי לִבְשָׂרִי״ כַּנַּ״ל.

וּבְחִינַת קוֹל הַתְּקִיעוֹת הוּא בְּחִינַת ״מִקּוֹל אַנְחָתִי״, וְהוּא מְשַׁבֵּר גּוּפוֹ שֶׁל אָדָם, בִּבְחִינַת (עָמוֹס ג): ״אִם יִתָּקַע שׁוֹפָר בְּעִיר וְעָם לֹא יֶחֱרָדוּ״, וְעַל־יְדֵי יוּכַל לָבוֹא לָרוֹעִים הַנַּ״ל. וְזֶה בְּחִינַת: תְּקִיעָה, שְׁבָרִים, תְּרוּעָה. תְּקִיעָה — הֵם הַקּוֹלוֹת, קוֹל עֹז. שְׁבָרִים — שֶׁעַל־יָדָם נִשְׁבָּר עַזּוּת הַגּוּף כַּנַּ״ל. תְּרוּעָה — בְּחִינַת (שְׁמוּאֵל־ב׳ ה): ״וְאַתָּה תִּרְעֶה אֶת עַמִּי״ הַנַּ״ל, שֶׁהֵם הָרוֹעִים דִּקְדֻשָּׁה, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהִתְקָרֵב לָהֶם כִּי אִם עַל־יְדֵי עַזּוּת דִּקְדֻשָּׁה, שֶׁהֵם בְּחִינַת קוֹלוֹת דִּקְדֻשָּׁה, בְּחִינַת קוֹל שׁוֹפָר כַּנַּ״ל. וְזֶה (בְּרֵאשִׁית יז): ״וַיָּמָל אֶת בְּשַׂר עָרְלָתָם בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה״, וּכְתִיב (שָׁם): ״בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה נִמּוֹל אַבְרָהָם״; ׳הַיּוֹם הַזֶּה׳ — זֶה

שׁוֹפָר, שֶׁמְּצָוָתוֹ בַּיּוֹם (רֹאשׁ הַשָּׁנָה כח), **בִּבְחִינַת** (תְּהִלִּים כ, ב): **״יַעַנְךָ ה׳ בְּיוֹם צָרָה״, שֶׁעַל יָדוֹ נִמּוֹל וְנִשְׁבָּר עָרְלַת בָּשָׂר, וּמְקַבֵּל אוֹר הָעֶצֶם;** הֵינוּ כְּשֶׁהָאָדָם נִמּוֹל, יוֹרֵד מִמֶּנּוּ הָעָרְלָה, וְעַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשֶׂה בִּבְחִינַת בָּשָׂר, שֶׁמַּשִּׂיג אֱלְקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ. וְכַמּוּבָא (זֹהַר יִתְרוֹ פו.): כֵּיוָן דְּבַר נַשׁ יִשְׂרָאֵל אִתְגַּזַּר עָאל בִּבְרִית דְּגָזַר קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּאַבְרָהָם דִּכְתִיב (בְּרֵאשִׁית כד, א): ״וַהֲוָ״ה בֵּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בַּכֹּל״, וּכְתִיב (מִיכָה ז, כ): ״חֶסֶד לְאַבְרָהָם״, וּשְׁאָרֵי לְמֵיעָאל בְּהַאי אָדָם, כֵּיוָן דְּזָכָה לְקַיְּמָא פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא, עָאל בֵּיהּ בְּהַאי אָדָם וְאִתְדַּבַּק בְּגוּפָא דְּמַלְכָּא, וּכְדֵין אִקְרֵי אָדָם; הֵינוּ שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא כְּבָיכוֹל מִזְדַּוֵּג בְּתוֹךְ הָאָדָם הַזֶּה שֶׁנִּמּוֹל. וְכֵן הוּא (זֹהַר לֶךְ־לְךָ צד.): בְּכָל זִמְנָא דְּאִתְרָשִׁים בַּר נַשׁ בְּהַאי רְשִׁימָא קַדִּישָׁא דְּהַאי אָת, מִינֵּהּ חָמֵי לְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מִגֵּיהּ מַמָּשׁ, וְנִשְׁמָתָא קַדִּישָׁא אִתְאַחִידַת בֵּיהּ. כִּי דַיְקָא עַל־יְדֵי שֶׁמָּל אֶת עַצְמוֹ, נַעֲשֶׂה בִּבְחִינַת בָּשָׂר, וּמִבְּשָׂרוֹ דַיְקָא רוֹאֶה אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְאֶת הַנְּשָׁמָה שֶׁשּׁוֹרָה בּוֹ.

[אִם תִּתְבּוֹנֵן וְתַשְׂכִּיל, שֶׁרַבֵּנוּ זַ״ל הִזְכִּיר פֹּה פְּסוּקִים מִכָּל הַשִּׁבְעָה רוֹעִים, שֶׁהֵם זָכוּ לָזֶה בְּהַכְלִית הַשְּׁלֵמוּת, וְכֵן הֵם בְּעַצְמָם הוֹדִיעוּ הַתְּקוּנִים בַּמֶּה שֶׁזּוֹכִים לְהִתְקָרֵב אֲלֵיהֶם, וּלְהַשְׂלִים הָאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה. הָרִאשׁוֹן הוּא אַבְרָהָם, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (בְּרֵאשִׁית יז, כג): ״וַיִּמָּל אֶת בְּשַׂר עָרְלָתָם בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה״, שֶׁבָּזֶה מְרֻמָּז, שֶׁעַל־יְדֵי הַקּוֹלוֹת שֶׁהֵם עֲזוּת, זוֹכִים לְהִתְקָרֵב אֶל הָרוֹעִים. וְכֵן יִצְחָק תָּמַהּ (בְּרֵאשִׁית כז, כב): ״הַקּוֹל קוֹל יַעֲקֹב״, וְהָיָה צָרִיךְ לִהְיוֹת הַיָּדַיִם, שֶׁהֵם הָאֱמוּנָה, בִּשְׁלֵמוּת. וְכֵן יַעֲקֹב (בְּרֵאשִׁית לה, ד): ״וַיִּתְּנוּ אֶל יַעֲקֹב אֶת כָּל אֱלֹהֵי הַנֵּכָר אֲשֶׁר בְּיָדָם״, שֶׁיַּעֲקֹב מְתַקֵּן הַיָּדַיִם, שֶׁהֵם אֱמוּנָה. וְכֵן מֹשֶׁה (שְׁמוֹת כט, לה): ״שִׁבְעַת יָמִים תְּמַלֵּא יָדָם״, וְכֵן (שְׁמוֹת לב, כט): ״וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה מִלְאוּ יֶדְכֶם הַיּוֹם לַה׳״, שֶׁזֶּה קָאֵי עַל שֶׁמִּלֵּא אֶת יָדָם עִם הָאֱמוּנָה. וְכֵן אַהֲרֹן (שְׁמוֹת לב, ד): ״וַיִּקַּח מִיָּדָם וַיָּצַר אֹתוֹ בַּחֶרֶט״. וְכֵן דָּוִד שֶׁצָּעַק (תְּהִלִּים קב, ו): ״מִקּוֹל אַנְחָתִי דָּבְקָה עַצְמִי לִבְשָׂרִי״, שֶׁכָּל אֵלּוּ מְזֻכָּרִים בְּתוֹרָה זוֹ, וְדוֹ״ק].

בִּבְחִינַת קוֹל שׁוֹפָר, שֶׁמְּצָוָתוֹ בַּיּוֹם (רֹאשׁ הַשָּׁנָה כח.; מְגִלָּה כ:), **בִּבְחִינַת** (תְּהִלִּים כ): **״יַעַנְךָ ה׳ בְּיוֹם צָרָה״, שֶׁעַל־יָדוֹ נִמּוֹל וְנִשְׁבָּר עָרְלַת בָּשָׂר, וּמְקַבֵּל אוֹר הָעֶצֶם:**

ו וְכֵן בִּכְלָלִיּוּת בְּנֵי הָאָדָם יֵשׁ בְּחִינַת עֶצֶם וּבָשָׂר, הַיְנוּ שֶׁהֶחָכָם הָאֱמֶת, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַנְּשָׁמָה לְהָעָם שֶׁהֵם לְמַטָּה מִמֶּנּוּ, הוּא בְּחִינַת עֶצֶם, וְהָעָם הֵם נֶגְדּוֹ בְּחִינַת בָּשָׂר. וּכְשֶׁהֵם בִּבְחִינַת

ו. (עַכְשָׁו יְקֻשַּׁר מַה הַקֶּשֶׁר בֵּין הַצַּדִּיק, מַנְהִיג הַדּוֹר, רוֹעֶה יִשְׂרָאֵל, אֶל הָעָם): וְכֵן בִּכְלָלִיּוּת בְּנֵי־הָאָדָם יֵשׁ בְּחִינַת עֶצֶם וּבָשָׂר, הַיְנוּ שֶׁהֶחָכָם הָאֱמֶת, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַנְּשָׁמָה לְהָעָם שֶׁהֵם לְמַטָּה מִמֶּנּוּ, הוּא בְּחִינַת עֶצֶם [עַיֵּן עֵץ חַיִּים, שַׁעַר ס״ג, שַׁעַר פְּרָקֵי הֵיכָלוֹת, פֶּרֶק ב׳: ׳יֵשׁ עוֹר בָּשָׂר גִּיד עֶצֶם׳; עוֹר בְּמַלְכוּת, בָּשָׂר בִּתְפְאֶרֶת, גִּיד בִּבְינָה, עֶצֶם בְּחָכְמָה. נִמְצָא שֶׁהָעֶצֶם הִיא הַחָכְמָה, שֶׁמִּשָּׁם יוֹנֵק הַצַּדִּיק, הַיְנוּ מֵחָכְמָה עֶלְיוֹנָה. וְכֵן מוּבָא (תִּקּוּנֵי־זֹהַר, תִּקּוּן סט): עֶצֶם מֵעֲצָמַי דָּא י״ה, וּבָשָׂר מִבְּשָׂרִי ו״ה. וְעַיֵּן בִּדְבָרֵי חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (נִדָּה לא.): אָבִיו מַזְרִיעַ הַלֵּבֶן, שֶׁמִּמֶּנּוּ עֲצָמוֹת וְגִידִים וְצִפָּרְנַיִם, וּמֹחַ שֶׁבְּרֹאשׁוֹ, וְלֵבֶן שֶׁבָּעַיִן. אִמּוֹ מַזְרַעַת אֹדֶם, שֶׁמִּמֶּנּוּ עוֹר וּבָשָׂר וּשְׂעָרוֹת, וְשָׁחֹר שֶׁבָּעַיִן. נִמְצָא, שֶׁמֵּהָאָב בָּא הָעֶצֶם, וּמֵהָאֵם בָּא הַבָּשָׂר]. **וְהָעָם הֵם נֶגְדּוֹ בְּחִינַת בָּשָׂר;** כִּי הָעֶצֶם יוֹתֵר חָזָק מֵהַבָּשָׂר, וְהוּא קַיָּם תָּמִיד, כִּי הַבָּשָׂר מִתְבַּלֶּה תֵּכֶף־וּמִיָּד בֶּעָפָר, מַה שֶּׁאֵין כֵּן הָעֲצָמוֹת נִשְׁאָרוֹת, אִם לֹא שֶׁיֵּשׁ לוֹ קִנְאָה, שֶׁאָז אָמְרוּ

חָכְמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (שַׁבָּת קנב:): כָּל מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ קִנְאָה בְּלִבּוֹ — עַצְמוֹתָיו מַרְקִיבִים. אֲבָל הָעֶצֶם הִיא חֲזָקָה מְאֹד, וְעוֹמֶדֶת זְמַן רַב, כִּי הָעֶצֶם בָּאָה מֵחָכְמָה עֶלְיוֹנָה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן הָעָם, הוּא בְּחִינַת בָּשָׂר לְגַבֵּי הֶחָכָם, וּכְשֶׁהֵם בִּבְחִינַת בָּשָׂר, כְּמוֹ בְּשַׂר הַגּוּף בְּעֶצֶם הָאָדָם, הֵם שׁוֹמְעִים הַקּוֹל אֲנָחָה, הַיְנוּ קוֹלוֹ שֶׁל הֶחָכָם, וְשׁוֹבֶרֶת גּוּפָם, בִּבְחִינַת ׳אֲנָחָה שׁוֹבֶרֶת׳ וְכוּ׳ [אֶת הַגּוּף, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (כְּתֻבּוֹת סב:): אֲנָחָה שׁוֹבֶרֶת כָּל גּוּפוֹ שֶׁל אָדָם]. וְעַל־יְדֵי־זֶה יוּכַל לְסָמֵךְ לְהִתְקָרֵב אֲלֵיהֶם, שֶׁהֵם בְּחִינַת בָּשָׂר; הַיְנוּ כְּשֶׁהָאָדָם מְזַכֵּךְ אֶת עַצְמוֹ, אֶת בְּשַׂר גּוּפוֹ, שֶׁיִּזְכֶּה לְזַכֵּךְ אֶת בְּשַׂר גּוּפוֹ, שֶׁגַּם הוּא יִהְיֶה כְּלִי לְקַבֵּל בּוֹ הָאוֹר, אָז זוֹכֶה לִשְׁמֹעַ אֶת קוֹלוֹ שֶׁל הֶחָכָם, שֶׁהוּא בְּחִינַת עֶצֶם לְגַבֵּי בָּשָׂר. שֶׁזֶּה בִּבְחִינַת ״מִקּוֹל אֲנָחָתִי דָּבְקָה עַצְמִי לִבְשָׂרִי״ הַנַּ״ל. הַיְנוּ כְּשֶׁהָאָדָם מִתְאַנֵּחַ וְצוֹעֵק בְּקוֹל, עַל־יְדֵי־זֶה הָעֶצֶם שֶׁהוּא הֶחָכָם, נִדְבָּק אֶל הָאוֹר, שֶׁהוּא בָּשָׂר. אַךְ כְּשֶׁאֵינָם בִּבְחִינַת בָּשָׂר, כִּי גּוּפָם מְגֻשָּׁם וּמְזֹהָם, וְלֹא הִזְדַּכְּכוּ, אָז אֵינָם שׁוֹמְעִים כְּלָל קוֹל הָאֲנָחָה הַנַּ״ל הַיְנוּ שֶׁל הֶחָכָם, וְגַם לֹא אֶת הַקּוֹל שֶׁל עַצְמוֹ. וַאֲפִלּוּ אִם שׁוֹמְעִים קוֹלוֹ, אֵינָם שׁוֹמְעִים הַקּוֹל בְּעַצְמוֹ, כִּי אִם קוֹל הַבָּרָה. וְקוֹל הַבָּרָה זֶה כְּבָר לֹא קוֹל הַקְּדֻשָּׁה, זֶה רַק קוֹל כְּשֶׁהָאָדָם צוֹעֵק בִּמְקוֹם חָלָל, אָז חוֹזֵר קוֹל הַבָּרָה, וּמְקוֹל הַבָּרָה יְכוֹלִים לְהַטְעוֹת אֶת עַצְמוֹ בְּקַלּוּת מְאֹד, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (גִּטִּין פט.): לֹא שָׁשְׁמְעוּ קוֹל הַבָּרָה, אֶלָּא כְּדֵי שֶׁיֹּאמְרוּ, פְּלוֹנִי מֵהֵיכָן שָׁמַע? מִפְּלוֹנִי, וּפְלוֹנִי מִפְּלוֹנִי, וּבוֹדְקִין וְהוֹלְכִין, עַד שֶׁמַּגִּיעִין לַדָּבָר הַבָּרוּר; הַיְנוּ כִּי מִסְּתָם קוֹל הַבָּרָה, אָדָם יָכוֹל לְהֶחָלֵשׁ וְלִפֹּל בְּדַעְתּוֹ מְאֹד, כִּי אִם לֹא שׁוֹמְעִים אֶת קוֹל הֶחָכָם בְּעַצְמוֹ שֶׁמְּחַזְּקוֹ וּמְעוֹרְרוֹ, עַל־יְדֵי־זֶה יָכוֹל לִפֹּל לְגַמְרֵי וּלְהִתְיָאֵשׁ, וּלְהִתְרַחֵק מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ.

בָּשָׂר, כְּמוֹ בְּשַׂר הַגּוּף בְּעֶצֶם הָאָדָם, הֵם שׁוֹמְעִים הַקּוֹל אֲנָחָה, הַיְנוּ קוֹלוֹ שֶׁל הֶחָכָם, וְשׁוֹבֶרֶת גּוּפָם, בִּבְחִינַת ׳אֲנָחָה שׁוֹבֶרֶת׳ וְכוּ׳, וְעַל־יְדֵי־זֶה יוּכַל לְסָמֵךְ לְהִתְקָרֵב אֲלֵיהֶם, שֶׁהֵם בְּחִינַת בָּשָׂר, בִּבְחִינַת ״מִקּוֹל אֲנָחָתִי דָּבְקָה עַצְמִי לִבְשָׂרִי״ הַנַּ״ל. אַךְ כְּשֶׁאֵינָם בִּבְחִינַת בָּשָׂר, אֵינָם שׁוֹמְעִים כְּלָל קוֹל הָאֲנָחָה הַנַּ״ל; וַאֲפִלּוּ אִם שׁוֹמְעִים קוֹלוֹ, אֵינָם שׁוֹמְעִים הַקּוֹל בְּעַצְמוֹ, כִּי אִם קוֹל הַבָּרָה:

ז. (עַכְשָׁו יָבֹאר מַה זֶּה קוֹל הַבָּרָה שֶׁשּׁוֹמֵעַ הָאָדָם): **וְקוֹל הַבָּרָה הוּא — דַּע, כִּי כְּשֶׁנִּתְעוֹרֵר קוֹל דִּקְדֻשָּׁה, אָזַי מִתְעוֹרֵר מִמֶּנּוּ קוֹל דִּסְטְרָא אָחֳרָא; כִּי** (קֹהֶלֶת ז, יד): ״זֶה לְעֻמַּת זֶה עָשָׂה הָאֱלֹהִים״; כְּנֶגֶד כָּל קוֹל דִּקְדֻשָּׁה, הַמְכֻרָּח שֶׁיִּתְעוֹרֵר גַּם הַסִּטְרָא אָחֳרָא, כִּי עַל־יְדֵי הָעֲבֵרוֹת נִבְרָאִים מְחַבְּלִים, וְהֵם צוֹעֲקִים: הַב לָן מְזוֹנֵי! הַב לָן חַיֵּי! כִּי הוּא בָּרָא אוֹתָם, וְלָכֵן הֵם תּוֹבְעִים מִמֶּנּוּ שֶׁיְּחַיֶּה אוֹתָם וְיפַרְנֵס אוֹתָם. וְזוֹ בּוּשָׁה גְּדוֹלָה מְאֹד לָאָדָם, שֶׁרָצִים אַחֲרָיו כָּל הַקְּלִפּוֹת וְהַמְחַבְּלִים שֶׁבָּרָא מֵחֲמַת עֲוֹנוֹתָיו, וְהֵם צוֹעֲקִים שֶׁיְּחַיֶּה אוֹתָם, כִּי הֵם רוֹצִים לִינֹק מֵהַקְּדֻשָּׁה, שֶׁזֶּה הַמְצָוֹות שֶׁמְּקַיֵּם וְהַתּוֹרָה שֶׁלּוֹמֵד וְהַתְּפִלָּה שֶׁמִּתְפַּלֵּל, כִּי הֵם רוֹצִים לְהִתְאַחֵז בָּזֶה וְלִינֹק מִזֶּה חַיּוּת. וּכְשֶׁאֵין מִתְגַּבֵּר וּמִתְעוֹרֵר קוֹל דִּקְדֻשָּׁה, הַיְנוּ כְּשֶׁהָאָדָם מֻנָּח בְּעִמְקֵי עֲמָקִים בַּשְּׁאוֹל תַּחְתִּית וּמִתַּחְתִּיו

הֵם נָחִים, כִּי אֵין לָהֶם מִמַּה לִינֹק, כִּי אָדָם אֵינוֹ מְקַיֵּם אֶת הַמִּצְוֹות וְאֵינוֹ לוֹמֵד תּוֹרָה וְאֵינוֹ מִתְפַּלֵּל, וַאֲפִלּוּ שֶׁכֵּן מְקַיֵּם אֶת הַמִּצְוֹות וְלוֹמֵד תּוֹרָה וּמִתְפַּלֵּל, אַךְ זֶה בִּלֹּא מֹחִין, בִּלְי שׂוּם הִתְעוֹרְרוּת דִּקְדֻשָּׁה רַק כְּמִצְוַת אֲנָשִׁים מְלֻמָּדָה, בִּלְי שׂוּם חַיּוּת, וְהוּא מָלֵא מַחֲשָׁבוֹת זָרוֹת וּקְרִירוּת, וְאֵין לוֹ שׂוּם טַעַם בַּחַיִּים הָרוּחָנִיִּים וְהַנִּצְחִיִּים, אֲזַי הַקְּלִיפּוֹת הֵם נָחִים, כִּי הֵם תָּפְסוּ אוֹתוֹ בְּמִצְוָתָם. אַךְ תֵּכֶף שֶׁמִּתְעוֹרֵר קוֹל דִּקְדֻשָּׁה, שֶׁהָאָדָם מִתְעוֹרֵר מִשְּׁנָתוֹ וְחוֹזֵר בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וּמַמְשִׁיךְ עַצְמוֹ אֶל הַקְּדֻשָּׁה בִּמְסִירוּת נֶפֶשׁ עֲצוּמָה, וּמַתְחִיל לְקַיֵּם אֶת הַמִּצְוֹות בְּחַיּוּת וּבְשִׂמְחָה, וְלוֹמֵד תּוֹרָה לִשְׁמָהּ, לְשֵׁם אֵל עוֹלָם, וּמִתְפַּלֵּל בְּחַיּוּת וּבִדְבֵקוּת וּבְהִתְעוֹרְרוּת נִפְלָאָה, עַל־יְדֵי־זֶה הֵם מִתְעוֹרְרִים תֵּכֶף וּמַתְחִילִין לִצְעֹק וּלְקַטְרֵג נֶגְדּוֹ, כִּי רוֹצִים לִמְנֹעַ אוֹתוֹ מִלִּהְיוֹת מִקָּרֵב אֶל הַקְּדֻשָּׁה, כִּי הֵם רוֹצִים לְהַחֲזִיק אוֹתוֹ בְּמִצְוָתָם. וְזֶהוּ קוֹל הַהַבָּרָה שֶׁיּוֹצֵא מִקּוֹל הַקְּדֻשָּׁה; תֵּכֶף־וּמִיָּד שֶׁמִּתְעוֹרֵר קוֹל דִּקְדֻשָּׁה אֵצֶל הָאָדָם שֶׁרוֹצֶה לִשְׁמֹעַ אֶת קוֹל הֶחָכָם, שֶׁמְּעוֹרֵר אוֹתוֹ לַחֲזֹר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה הָעֻצָּם מִתְחַבֵּרֶת אֶל הַבָּשָׂר, שֶׁזֶּה ״דָּבְקָה עַצְמִי לִבְשָׂרִי״, שֶׁהָעֻצָּם — שֶׁהֶחָכָם, מְדַבֵּק אֶת עַצְמוֹ אֶל הַבָּשָׂר — שֶׁהוּא הַמּוֹן־עַם, עַל־יְדֵי־זֶה מִתְעוֹרְרִים כְּנֶגְדּוֹ כָּל הַקְּלִפּוֹת וְהַמַּשְׁחִיתִים שֶׁבָּרָא מֵחֲמַת עֲוֹונוֹתָיו, וְהֵם הַמּוֹנְעִים אוֹתוֹ מִלְּהִתְקָרֵב אֶל הֶחָכָם וּמַנְהִיג הַדּוֹר, שֶׁהוּא רַעְיָא מְהֵימְנָא, רוֹעֶה אֶת הָאֱמוּנָה.

נָחִים; אַךְ תֵּכֶף שֶׁמִּתְעוֹרֵר קוֹל דִּקְדֻשָּׁה, הֵם מִתְעוֹרְרִים תֵּכֶף וּמַתְחִילִין לִצְעֹק וּלְקַטְרֵג נֶגְדּוֹ, וְזֶהוּ קוֹל הַהַבָּרָה שֶׁיּוֹצֵא מִקּוֹל הַקְּדֻשָּׁה. וְזֶה בְּחִינַת (יִרְמְיָה יד): **״אִם עֲוֹנֵינוּ עָנוּ בָנוּ״ — ׳אֵין עַנְיָה אֶלָּא לְשׁוֹן צְעָקָה׳, הַיְנוּ שֶׁהָעוֹונוֹת צוֹעֲקִין בָּנוּ בְּתוֹכֵנוּ מַמָּשׁ עַל־יְדֵי שֶׁמִּתְעוֹרֵר קוֹל דִּקְדֻשָּׁה, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב אֵצֶל הַצָּרְפִית** (מְלָכִים־א׳ יז): **״בָּאתָ אֵלַי לְהַזְכִּיר אֶת עֲוֹנִי״, הַיְנוּ: כָּל זְמַן שֶׁלֹּא הָיָה שָׁם אֵלְיָהוּ, וְלֹא הָיְתָה הַקְּדֻשָּׁה גוֹבֶרֶת כָּל כָּךְ, הָיוּ הָעֲוֹונוֹת שֶׁלָּהּ נָחִים, אַךְ עַל־יְדֵי שֶׁמִּתְעוֹרֵר שָׁם קְדֻשַּׁת אֵלְיָהוּ, הָיוּ נִזְכָּרִים וְנִתְעוֹרְרִים עֲוונוֹתֶיהָ לִצְעֹק וּלְקַטְרֵג עָלֶיהָ.**

(עַכְשָׁו יַלְבִּישׁ הַשָּׂגָתוֹ בְּפָסוּק): וְזֶה בְּחִינַת (יִרְמְיָה יד, ז): ״אִם עֲוֹנֵינוּ עָנוּ בָנוּ״; ׳אֵין עַנְיָה אֶלָּא לְשׁוֹן צְעָקָה׳ [עַיֵּן תַּעֲנִית יז.] עַל הַפָּסוּק (מְלָכִים־א׳ יח, לז): ״עֲנֵנִי ה׳ עֲנֵנִי״ — לְשׁוֹן צְעָקָה הִיא. וְכֵן עַל פָּסוּק (דִּבְרִים כו, ה): ״וְעָנִיתָ״, פֵּרֵשׁ רַשׁ״י: ׳לְשׁוֹן הָרָמַת קוֹל׳; הַיְנוּ שֶׁהָעֲוונוֹת צוֹעֲקִין בָּנוּ בְּתוֹכֵנוּ מַמָּשׁ, עַל־יְדֵי שֶׁמִּתְעוֹרֵר קוֹל דִּקְדֻשָּׁה, שֶׁזֶּה כְּלַל הַצָּרוֹת וְהַיִּסּוּרִים וְהַמְּרִירוּת שֶׁעוֹבְרִים עַל כָּל אֶחָד שֶׁמִּתְעוֹרֵר בְּתִשׁוּבָה, עַל־יְדֵי הֶחָכָם, מַנְהִיג הַדּוֹר, רוֹעֶה יִשְׂרָאֵל, כִּי עֲוונוֹתָיו נִזְכָּרִים וְצוֹעֲקִים כְּנֶגְדּוֹ. וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב אֵצֶל הַצָּרְפִית (מְלָכִים־א׳ יז, יח): ״בָּאתָ אֵלַי לְהַזְכִּיר אֶת עֲוֹנִי״; הַיְנוּ כָּל זְמַן שֶׁלֹּא הָיָה שָׁם אֵלְיָהוּ, וְלֹא הָיְתָה הַקְּדֻשָּׁה גוֹבֶרֶת כָּל־כָּךְ, הָיוּ הָעֲוונוֹת שֶׁלָּהּ נָחִים, אַךְ עַל־יְדֵי שֶׁמִּתְעוֹרֵר שָׁם קְדֻשַּׁת אֵלְיָהוּ, הָיוּ נִזְכָּרִים וְנִתְעוֹרְרִים עֲוונוֹתֶיהָ לִצְעֹק וּלְקַטְרֵג עָלֶיהָ; [כִּי תֵּכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁבָּא אֵלְיָהוּ אֵלֶיהָ, כְּתִיב (שָׁם יז): ״וַיְהִי אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה חָלָה בֶּן הָאִשָּׁה בַּעֲלַת הַבַּיִת, וַיְהִי חָלְיוֹ חָזָק מְאֹד, עַד אֲשֶׁר לֹא נוֹתְרָה בּוֹ נְשָׁמָה״. וְעַל זֶה צָעֲקָה: ״וַתֹּאמֶר אֶל אֵלְיָהוּ מַה לִּי וָלָךְ אִישׁ הָאֱלֹהִים, בָּאתָ אֵלַי לְהַזְכִּיר אֶת עֲוֹנִי וּלְהָמִית אֶת בְּנִי״; וְדָרְשׁוּ חַכְמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (פְּסִיקְתָא רַבְּתִי ג׳, סִימָן ב׳): אָמְרָה לוֹ, עַד שֶׁלֹּא

בָּאתָ אֵצְלִי, הָיָה הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא שׂוֹכֵל מַעֲשַׂי עִם בְּנֵי מְקוֹמִי, וְהָיִיתִי עוֹמֶדֶת, שֶׁהָיִיתִי כְּשֵׁרָה אֶצְלָם, וַעֲכְשָׁו בָּאתָ אֵצְלִי, וְעַל־יְדֵי שֶׁהָיִיתָ צַדִּיק, שָׂכַל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מַעֲשַׂי עִם מַעֲשֶׂיךָ, וְהִזְכַּרְתָּ עֲוֹנוֹתַי וָמֵת בְּנִי].

וְזֶהוּ ״אִם עֲוֹנֵינוּ עָנוּ בָנוּ״, שֶׁהָעַוּונוֹת צוֹעֲקִין בְּתוֹכֵנוּ; הַיְנוּ שֶׁכָּל הַמְּנִיעוֹת שֶׁבָּאוֹת לָאָדָם שֶׁמִּתְקָרֵב אֶל הֶחָכָם, מַנְהִיג הַדּוֹר, רוֹעֵה יִשְׂרָאֵל, הֵן בָּאוֹת מֵעֲוונוֹתָיו, וְלֹא עוֹד אֶלָּא וַאֲפִלּוּ כְּשֶׁאָנוּ צוֹעֲקִים אֵיזֶה קוֹל דִּקְדֻשָּׁה, אֵין אָנוּ זוֹכִין לִשְׁמֹעַ קוֹל דִּקְדֻשָּׁה בְּעַצְמוֹ, לִשְׁבּוֹר עַל יָדוֹ עַזּוּת הַגּוּף, כִּי אִם קוֹל הַבָּרָה, שֶׁהוּא קוֹל הָעַוונוֹת שֶׁנִּתְעוֹרְרִין נֶגֶד קוֹל דִּקְדֻשָּׁה, וְהֵם צוֹעֲקִים בְּתוֹכֵנוּ, עַל־יְדֵי־זֶה עוֹבֵר עַל הָאָדָם מַה שֶּׁעוֹבֵר — צָרוֹת וְיִסּוּרִים וּמְרִירוּת וּמְנִיעוֹת עֲצוּמוֹת וּבִלְבּוּלִים רַבִּים, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ מַה לַּעֲשׂוֹת. וְזֶה (הֶמְשֵׁךְ הַפָּסוּק שֶׁל ״אִם עֲוֹנֵינוּ עָנוּ בָנוּ״) ״הֲוָי״ה עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ כִּי רַבּוּ מְשׁוּבֹתֵינוּ לְךָ חָטָאנוּ״, שֶׁאֲנַחְנוּ מְבַקְּשִׁים אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בְּעַצְמוֹ, שֶׁאַתָּה בְּעַצְמְךָ תַּעֲשֶׂה לְמַעַן שִׁמְךָ, וּתְרַחֵם עָלֵינוּ לְמַעַנְךָ לְבַד; כִּי הַחֲטָאִים שֶׁלָּנוּ הֵם גָּרְמוּ לָנוּ מַה שֶּׁגָּרְמוּ, וּכְשֶׁאֵינוּ בִּבְחִינַת בָּשָׂר לְהֶחָכָם, שֶׁהוּא בְּחִינַת הָעֶצֶם, אֲזַי אֵינוֹ שׁוֹמֵעַ אֶת קוֹל הַהֶבְרָה, שֶׁהוּא קוֹל הָעַוונוֹת שֶׁנִּתְעוֹרְרִין נֶגֶד קוֹל דִּקְדֻשָּׁה, וְהֵם צוֹעֲקִים בְּתוֹכֵנוּ, עַל־יְדֵי־זֶה עוֹבֵר עַל הָאָדָם מַה שֶּׁעוֹבֵר — צָרוֹת וְיִסּוּרִים וּמְרִירוּת וּמְנִיעוֹת עֲצוּמוֹת וּבִלְבּוּלִים רַבִּים, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ מַה לַּעֲשׂוֹת. וְזֶה (הֶמְשֵׁךְ הַפָּסוּק שֶׁל ״אִם עֲוֹנֵינוּ עָנוּ בָנוּ״) ״הֲוָי״ה עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ כִּי רַבּוּ מְשׁוּבֹתֵינוּ לְךָ חָטָאנוּ״, שֶׁאֲנַחְנוּ מְבַקְּשִׁים אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בְּעַצְמוֹ, שֶׁאַתָּה בְּעַצְמְךָ תַּעֲשֶׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ, וּתְרַחֵם עָלֵינוּ לְמַעַנְךָ לְבַד; כִּי הַחֲטָאִים שֶׁלָּנוּ הֵם גָּרְמוּ לָנוּ מַה שֶּׁגָּרְמוּ, וּכְשֶׁאֵינוּ בִּבְחִינַת בָּשָׂר לְהֶחָכָם, שֶׁהוּא בְּחִינַת הָעֶצֶם, אֲזַי אֵינוֹ שׁוֹמֵעַ אֶת קוֹל הַהֶבְרָה, הַיְנוּ קוֹל הָעַוונוֹת שֶׁנִּתְעוֹרְרִין נֶגֶד קוֹל דִּקְדֻשָּׁה, אֵין אָנוּ זוֹכִין לִשְׁמֹעַ קוֹל דִּקְדֻשָּׁה בְּעַצְמוֹ, לִשְׁבּוֹר עַל יָדוֹ עַזּוּת הַגּוּף, כִּי אִם קוֹל הַבָּרָה, שֶׁהוּא קוֹל הָעַוונוֹת שֶׁנִּתְעוֹרְרִין נֶגֶד קוֹל דִּקְדֻשָּׁה, וְהֵם צוֹעֲקִים בְּתוֹכֵנוּ, עַל־יְדֵי־זֶה עוֹבֵר עַל הָאָדָם מַה שֶּׁעוֹבֵר — צָרוֹת וְיִסּוּרִים וּמְרִירוּת וּמְנִיעוֹת עֲצוּמוֹת וּבִלְבּוּלִים רַבִּים, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ מַה לַּעֲשׂוֹת. וְזֶה (הֶמְשֵׁךְ הַפָּסוּק שֶׁל ״אִם עֲוֹנֵינוּ עָנוּ בָנוּ״) ״הֲוָי״ה עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ כִּי רַבּוּ מְשׁוּבֹתֵינוּ לְךָ חָטָאנוּ״, שֶׁאֲנַחְנוּ מְבַקְּשִׁים אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בְּעַצְמוֹ, שֶׁאַתָּה בְּעַצְמְךָ תַּעֲשֶׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ, וּתְרַחֵם עָלֵינוּ לְמַעַנְךָ לְבַד; כִּי הַחֲטָאִים שֶׁלָּנוּ הֵם גָּרְמוּ לָנוּ מַה שֶּׁגָּרְמוּ, וּכְשֶׁאֵינוּ בִּבְחִינַת בָּשָׂר לְהֶחָכָם, שֶׁהוּא בְּחִינַת הָעֶצֶם, אֲזַי אֵינוֹ שׁוֹמֵעַ הַקּוֹל בְּעַצְמוֹ הַנַּ״ל, רַק קוֹל הַהֶבְרָה, הַיְנוּ קוֹל הָעַוונוֹת שֶׁנִּתְעוֹרְרִים מִזֶּה הַקּוֹל; כִּי כְּשֶׁהָאָדָם זוֹכֶה וּמְזַכֵּךְ אֶת בְּשַׂר גּוּפוֹ, בְּבְחִינַת (אִיּוֹב יט, כו): ״מִבְּשָׂרִי אֶחֱזֶה אֱלוֹהַּ״, שֶׁמִּבְּשַׂר הַגּוּף יֵחָזֶה אֱלוֹהַּ, הַיְנוּ הַשָּׂגוֹת אֱלֹקוּת, אֲזַי זוֹכֶה לִשְׁמֹעַ אֶת קוֹל הֶחָכָם, שֶׁהוּא בְּחִינַת עֶצֶם, שֶׁהוּא בְּעַצְמוֹ נִכְלָל בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְהוּא יָאִיר עָלָיו אוֹרוֹ יִתְבָּרַךְ בְּגִלּוּי רַב וְנוֹרָא וְנִפְלָא מְאֹד, אֲבָל אִם גּוּפוֹ מְגֻשָּׁם וּמְזֹהָם, וְלֹא זִכֵּךְ אֶת הַגּוּף, אֲזַי אֵינוֹ בָּשָׂר לְגַבֵּי הֶחָכָם שֶׁהוּא הָעֶצֶם, וְלָכֵן אֵינוֹ שׁוֹמֵעַ אֶת הַקּוֹל בְּעַצְמוֹ, אֶלָּא אֶת קוֹל הַהֶבְרָה שֶׁל הַסִּטְרָא אַחֲרָא. וּמִזֶּה בָּא, שֶׁתֶּכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁהָאָדָם מִתְקָרֵב אֶל הַקְּדֻשָּׁה, מִתְעוֹרְרִים כְּנֶגְדּוֹ כָּל הַמְּנִיעוֹת וְהַצָּרוֹת וְהַיִּסּוּרִים שֶׁמִּתְגַּבְּרִים עָלָיו מֵהָעֵזִּי פָּנִים שֶׁבַּדּוֹר, לְמָנֹעַ אוֹתוֹ מִלְּהִתְקָרֵב אֶל הֶחָכָם מַנְהִיג הַדּוֹר, רוֹעֵה יִשְׂרָאֵל. וְעַל זֶה צְרִיכִים עַזּוּת דִּקְדֻשָּׁה, נֶגֶד כָּל אֵלּוּ הַמּוֹנְעִים אוֹתוֹ.

וְזֶהוּ: אִם עֲוֹנֵינוּ עָנוּ בָנוּ — שֶׁהָעַוונוֹת צוֹעֲקִין בְּתוֹכֵנוּ. וַאֲפִלּוּ כְּשֶׁאָנוּ צוֹעֲקִים אֵיזֶה קוֹל דִּקְדֻשָּׁה, אֵין אָנוּ זוֹכִין לִשְׁמֹעַ קוֹל דִּקְדֻשָּׁה בְּעַצְמוֹ, לִשְׁבּוֹר עַל־יָדוֹ עַזּוּת הַגּוּף, כִּי אִם קוֹל הַבָּרָה, שֶׁהוּא קוֹל הָעַוונוֹת שֶׁנִּתְעוֹרְרִין נֶגֶד קוֹל דִּקְדֻשָּׁה, וְהֵם צוֹעֲקִים בְּתוֹכֵנוּ: ה׳ עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ — שֶׁאַתָּה בְּעַצְמְךָ תַּעֲשֶׂה לְמַעַן שִׁמְךָ וּתְרַחֵם עָלֵינוּ לְמַעַנְךָ לְבַד. וּכְשֶׁאֵינוּ בִּבְחִינַת בָּשָׂר לְהֶחָכָם, שֶׁהוּא בְּחִינַת הָעֶצֶם, אֲזַי אֵינוֹ שׁוֹמֵעַ הַקּוֹל בְּעַצְמוֹ הַנַּ״ל, רַק הַקּוֹל הַהֶבְרָה, הַיְנוּ קוֹל הָעַוונוֹת שֶׁנִּתְעוֹרְרִים מִזֶּה הַקּוֹל.

וְזֶה (רֹאשׁ הַשָּׁנָה כז:) ״הַתּוֹקֵעַ **בְּבוּר׳, בְּחִינוֹת** (תְּהִלִּים פח) **״שַׁתַּנִי בְּבוֹר תַּחְתִּיּוֹת״, וְהוּא** (עַכְשָׁו יַלְבִּישׁ הַשָּׂגָתוֹ בְּמַאֲמָר) וְזֶה (רֹאשׁ הַשָּׁנָה כז:) [זֶה לְשׁוֹן הַגְּמָרָא שָׁם: הַתּוֹקֵעַ לְתוֹךְ הַבּוֹר אוֹ לְתוֹךְ הַדּוּת לֹא יָצָא, וְהַתַּנְיָא יָצָא; אָמַר רַב הוּנָא לָא קַשְׁיָא, כָּאן לְאוֹתָן הָעוֹמְדִין עַל שְׂפַת הַבּוֹר, כָּאן לְאוֹתָן הָעוֹמְדִין בַּבּוֹר]. ׳הַתּוֹקֵעַ בְּבוֹר׳ הַיְנוּ אָדָם שֶׁנָּפַל בְּבוֹר תַּחְתִּיּוֹת עַל־יְדֵי עֲוונוֹתָיו, בְּחִינוֹת (תְּהִלִּים פח, ז): ״שַׁתַּנִי בְּבוֹר תַּחְתִּיּוֹת״, וְהוּא מֵנַח שָׁם, וְעִם כָּל זֹאת אֵינוֹ מְיָאֵשׁ אֶת עַצְמוֹ, אֶלָּא וְהוּא מִתְאַנֵּחַ וְתוֹקֵעַ וְצוֹעֵק אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא

מִתְאַנֵּחַ וְתוֹקֵעַ עַל זֶה; ׳אוֹתָם הָעוֹמְדִים בַּחוּץ׳ — שֶׁאֵינָם בִּבְחִינַת בָּשָׂר; ׳אִם קוֹל שׁוֹפָר שָׁמַע, יָצָא׳ — הַיְנוּ שֶׁיּוּכַל לָצֵאת מִתּוֹךְ הָרָע שֶׁלּוֹ; ׳וְאִם קוֹל הֲבָרָה שָׁמַע, לֹא יָצָא׳, כַּנַּ״ל.

נִמְצָא, בֵּין קוֹל אַנְחַת הָאָדָם בְּעַצְמוֹ אֵינוֹ שׁוֹמֵעַ אִם אֵינוֹ בִּבְחִינַת בָּשָׂר, שֶׁהַגּוּף רָחוֹק כָּל־כָּךְ מֵהָעֶצֶם הַנְּשָׁמָה עַד שֶׁאֵינוֹ בִּבְחִינַת בָּשָׂר, וַאֲזַי אֵינוֹ שׁוֹמֵעַ קוֹל אַנְחָתוֹ; וְכֵן קוֹל אַנְחַת הֶחָכָם, אִם אֵינוֹ בִּבְחִינַת בָּשָׂר לְהֶחָכָם, אֵינוֹ שׁוֹמֵעַ קוֹלוֹ, כִּי אִם קוֹל הֲבָרָה כַּנַּ״ל:

עַל זֶה (כִּי גַּם הַתְּקִיעוֹת הֵן קוֹלוֹת מֵעִמְקֵי הַלֵּב, שֶׁהָאָדָם צוֹעֵק וְגוֹנֵחַ מִתּוֹךְ פְּנִימִיּוּת לְבָבוֹ), עַל־יְדֵי־זֶה ׳אוֹתָם הָעוֹמְדִים בַּחוּץ׳, שֶׁאֵינָם בִּבְחִינַת בָּשָׂר, הַיְנוּ הָאֲנָשִׁים שֶׁעֲדַיִן לֹא זִכְּכוּ אֶת עַצְמָם, וְהַחֹמֶר מְכַסֶּה אֶת הַצּוּרָה, ׳אִם קוֹל שׁוֹפָר שָׁמַע יָצָא׳, הַיְנוּ שֶׁיּוּכַל לָצֵאת מִתּוֹךְ הָרָע שֶׁלּוֹ, כִּי מֵאַחַר שֶׁנִּשְׁמָתוֹ שׁוֹמַעַת אֶת קוֹל עַצְמוֹ וְכֵן אֶת קוֹל הֶחָכָם שֶׁמְּעוֹרְרוֹ, אָז יָכוֹל לָצֵאת מֵהָרָע שֶׁלּוֹ, אֲבָל ׳וְאִם קוֹל הֲבָרָה שָׁמַע, שֶׁשּׁוֹמֵעַ רַק אֶת הַקּוֹל שֶׁל עֲווֹנוֹתָיו, שֶׁמִּתְעוֹרְרִים בְּעֵת חֲזָרָתוֹ בִּתְשׁוּבָה אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, ׳לֹא יָצָא׳, כַּנַּ״ל, הוּא לֹא יָכוֹל לָצֵאת מֵהָרָע שֶׁנָּפַל אֵלָיו. נִמְצָא, בֵּין קוֹל אַנְחַת הָאָדָם בְּעַצְמוֹ, שֶׁהוּא צוֹעֵק וְגוֹנֵחַ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ אֵינוֹ שׁוֹמֵעַ, אִם אֵינוֹ בִּבְחִינַת בָּשָׂר, מִפְּנֵי שֶׁהַגּוּף רָחוֹק כָּל־כָּךְ מֵהָעֶצֶם הַנְּשָׁמָה, עַד שֶׁאֵינוֹ בִּבְחִינַת בָּשָׂר, וַאֲזַי אֵינוֹ שׁוֹמֵעַ קוֹל אַנְחָתוֹ, הוּא אֵינוֹ יָכוֹל לִשְׁמֹעַ מֵעַצְמוֹ אֶת כְּאֵב עֲווֹנוֹתָיו, כִּי כָּל־כָּךְ נִלְכַּד כְּבָר בְּטֻמְאָה וּבְזֻהֲמָה, עַד שֶׁאֵינוֹ שׁוֹמֵעַ אֶת קוֹל עַצְמוֹ, בְּשָׁעָה שֶׁצּוֹעֵק וְגוֹנֵחַ וּמִתְאַנֵּחַ, מֵחֲמַת עָבְיוּת וְגַשְׁמִיּוּת גּוּפוֹ, שֶׁמְּכַסָּה וּמַעֲלֶמֶת אֶת נִשְׁמָתוֹ. וְכֵן קוֹל אַנְחַת הֶחָכָם גַּם־כֵּן כְּבָר אֵינוֹ יָכוֹל לִשְׁמֹעַ, כִּי אִם אֵינוֹ בִּבְחִינַת בָּשָׂר לְהֶחָכָם, אֵינוֹ שׁוֹמֵעַ קוֹלוֹ, שֶׁמְּעוֹרְרוֹ וּמְחַזְּקוֹ וְרוֹצֶה לְהוֹצִיא אוֹתוֹ מֵהַחֹשֶׁךְ, כִּי אִם קוֹל הֲבָרָה כַּנַּ״ל; וְלָכֵן בָּא לָאָדָם כָּל־כָּךְ קָשֶׁה לְהִתְקָרֵב אֶל הֶחָכָם וְהַצַּדִּיק, מַנְהִיג הַדּוֹר, רוֹעֵה יִשְׂרָאֵל, כִּי אֵינוֹ שׁוֹמֵעַ אֶת קוֹלוֹ בְּעַצְמוֹ, אֶלָּא רַק אֶת קוֹל הַהֲבָרָה שֶׁנַּעֲשָׂה וְנִתְעוֹרֵר מֵעֲווֹנוֹתָיו, וְעַל־יְדֵי־זֶה יֵשׁ לוֹ בְּחִירָה גְּדוֹלָה, כִּי אִם אֵינוֹ זוֹכֶה, אֲזַי נִשְׁאָר בַּחוּץ, וְלֹא רַק שֶׁלֹּא יִתְקָרֵב אֶל הֶחָכָם שֶׁעַל יָדוֹ יִתְקָרֵב אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, אֶלָּא עוֹד יַתְחִיל לַחֲלֹק עָלָיו, וּלְרַחֵק אֲחֵרִים מִמֶּנּוּ. וְכָל אֶחָד כְּפִי קוֹל הַהֲבָרָה שֶׁשּׁוֹמֵעַ; כִּי מִי שֶׁחָטָא וּפָגַם הַרְבֵּה מְאֹד, וּבָרָא קְלִפּוֹת וּמַשְׁחִיתִים עַל־יְדֵי עֲווֹנוֹתָיו, עַל־יְדֵי־זֶה הוּא מְסֻבָּב עִם טֻמְאָה, שֶׁלֹּא רַק שֶׁאֵינוֹ מִתְקָרֵב אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא עַל־יְדֵי הֶחָכָם וְהַצַּדִּיק, מַנְהִיג הַדּוֹר, אֶלָּא הוּא עוֹד חוֹלֵק עַל הַצַּדִּיק וּמִתְנַגֵּד עָלָיו, וְגוֹרֵם לַאֲחֵרִים שֶׁיִּתְרַחֲקוּ מִמֶּנּוּ. וְכָל אֶחָד כְּפִי עָבְיוּת וְגַשְׁמִיּוּת גּוּפוֹ הַמְגֻשָּׁם עַל־יְדֵי עֲווֹנוֹתָיו. [וּמִכָּל זֶה תָּבִין וְתַשְׂכִּיל מַעֲלַת הָאָדָם הַזּוֹכֶה לְזַכֵּךְ אֶת גַּשְׁמִיּוּת וְחָמְרִיּוּת גּוּפוֹ, שֶׁאָז זוֹכֶה לִשְׁמֹעַ אֶת קוֹלוֹ שֶׁצּוֹעֵק לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְכֵן זוֹכֶה לִשְׁמֹעַ אֶת קוֹל הֶחָכָם וְהַצַּדִּיק, מַנְהִיג הַדּוֹר. וּלְהֵפֶךְ גְּנוּת הָאָדָם, שֶׁלֹּא דַּי שֶׁמִּתְגַּבֶּרֶת עָלָיו עַזּוּת הַגּוּף עַל־יְדֵי עֲווֹנוֹתָיו הַמְרֻבִּים, שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (תַּעֲנִית ז:): כָּל אָדָם שֶׁיֵּשׁ לוֹ עַזּוּת פָּנִים, בְּיָדוּעַ שֶׁנִּכְשַׁל בַּעֲבֵרָה, וּמֻתָּר לִקְרוֹתוֹ רָשָׁע, כִּי הוּא אֵינוֹ שׁוֹמֵעַ כְּבָר אֶת קוֹלוֹ, וּמִכָּל שֶׁכֵּן שֶׁעוֹד מֵסִית וּמַדִּיחַ אֶת אֲחֵרִים לְהִתְרַחֵק מֵהַצַּדִּיק, שֶׁזֶּה בִּכְלַל ׳חוֹטֵא וּמַחֲטִיא אֶת הָרַבִּים׳, שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (סַנְהֶדְרִין קז:): ׳הַחוֹטֵא וּמַחֲטִיא אֶת הָרַבִּים, אֵין מַסְפִּיקִין בְּיָדוֹ

לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה׳, כִּי לֹא דַּי שֶׁהוּא לֹא חָזַר בִּתְשׁוּבָה בְּעַצְמוֹ, אֶלָּא הוּא עוֹד מוֹנֵעַ אֶת אֲחֵרִים מִלַּחֲזֹר בִּתְשׁוּבָה, שֶׁזּוֹ רִשְׁעוּת וְאַכְזָרִיּוּת מֵאַיִן כָּמוֹהָ, אוֹי לוֹ וְאוֹי לְנַפְשׁוֹ].

ח. וְלָבוֹא לִבְחִינַת בָּשָׂר,

שֶׁיְּזֻכֶּה לְזַכֵּךְ לְגַמְרֵי אֶת בְּשַׂר גּוּפוֹ, שֶׁיִּשְׁמַע אֶת קוֹלוֹ שֶׁצּוֹעֵק וּמִתְאַנֵּחַ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְכֵן יִשְׁמַע אֶת קוֹל הַצַּדִּיק, מַנְהִיג הַדּוֹר, רוֹעֵה יִשְׂרָאֵל הַמְּעוֹרֵר הוּא עַל־יְדֵי הַשְׁמוּשׁ, עַל־יְדֵי שֶׁמְּשַׁמֵּשׁ אֶת הֶחָכָם, נַעֲשֶׂה בְּחִינַת בָּשָׂר לְהֶחָכָם; הַיְנוּ בְּאֹפֶן שֶׁיְּזֻכֶּה לִשְׁמֹעַ אֶת קוֹל הֶחָכָם, מַנְהִיג הַדּוֹר, רוֹעֵה יִשְׂרָאֵל, וּלְצַיֵּת אוֹתוֹ, צְרִיכִים לְשַׁמֵּשׁ אוֹתוֹ. וְזֶה מַה שֶּׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרָכוֹת ז.)**: גְּדוֹלָה שְׁמוּשָׁה שֶׁל תּוֹרָה יוֹתֵר מִלִּמּוּדָהּ; כִּי עַל־יְדֵי שֶׁמְּשַׁמֵּשׁ אֶת הֶחָכָם, נַעֲשֶׂה בְּשָׂרוֹ מְזֻכָּךְ, וְאָז יָכוֹל לְקַבֵּל מֵהַצַּדִּיק וְהֶחָכָם, מַנְהִיג הַדּוֹר, הִתְעוֹרְרוּת וְהַנְהָגָה אֵיךְ לָצֵאת מֵהַחֹשֶׁךְ. וְכֵן עַל־יְדֵי שֶׁמְּשַׁמֵּשׁ הַגּוּף לְהַנְשָׁמָה בַּעֲשִׂיַּת מִצְוֹות מַעֲשִׂיּוֹת, נַעֲשֶׂה הַגּוּף בְּחִינַת בָּשָׂר לְהַנְשָׁמָה; כִּי הַמִּצְוֹות הֵן רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, חֵלֶק אֱלוֹק מִמַּעַל מַמָּשׁ, וּכְשֶׁמְּקַיְּמָם, עַל־יְדֵי־זֶה מְזַכֵּךְ בְּשַׂר גּוּפוֹ, כִּי יֵשׁ לָאָדָם רְמַ״ח אֵיבָרִים — כְּנֶגֶד רְמַ״ח מִצְוֹות, וְשָׂסָ״ה גִּידִים — כְּנֶגֶד שָׂסָ״ה לֹא תַּעֲשֶׂה, וּכְכֹל שֶׁמְּקַיְּמִים אֵיזוֹ מִצְוָה, הוּא מְזַכֵּךְ אֶת הָאֵיבָר וְהַגִּיד הַשַּׁיָּךְ לְאוֹתָהּ מִצְוָה. וּכְשֶׁהַבָּשָׂר בַּבְּחִינָה הַזֹּאת, מְזֻכָּךְ מְאֹד אָז נִתְקַיֵּם** (יְשַׁעְיָהוּ מא, כז)**: ״וְלִירוּשָׁלַיִם מְבַשֵּׂר אֶתֵּן״ — מְבַשֵּׂר הַנְּמוּל הַנַּ״ל נִשְׁלָם יְרוּשָׁלַיִם, שֶׁהִיא ״קִרְיָה נֶאֱמָנָה״** (שָׁם א, כא)**; הַיְנוּ שֶׁזּוֹכִין לָבוֹא לֶאֱמוּנָה, שֶׁהִיא כְּלָלִיּוּת הַקְּדֻשָּׁה שֶׁמְּקַבְּלִין מִצַּדִּיקֵי הַדּוֹר הָאֲמִתִּיִּים;**

ח וְלָבוֹא לִבְחִינַת בָּשָׂר — הוּא עַל־יְדֵי הַשְׁמוּשׁ, עַל־יְדֵי שֶׁמְּשַׁמֵּשׁ אֶת הֶחָכָם, נַעֲשֶׂה בְּחִינַת בָּשָׂר לְהֶחָכָם; וְכֵן עַל־יְדֵי שֶׁמְּשַׁמֵּשׁ הַגּוּף לְהַנְשָׁמָה בַּעֲשִׂיַּת מִצְוֹות מַעֲשִׂיּוֹת, נַעֲשֶׂה הַגּוּף בְּחִינַת בָּשָׂר לְהַנְשָׁמָה.

וּכְשֶׁהַבָּשָׂר בַּבְּחִינָה הַזֹּאת, אָז (יְשַׁעְיָהוּ מא)**: ״וְלִירוּשָׁלַיִם מְבַשֵּׂר אֶתֵּן״ — מְבַשֵּׂר הַנְּמוּל הַנַּ״ל נִשְׁלָם יְרוּשָׁלַיִם, שֶׁהִיא ״קִרְיָה נֶאֱמָנָה״** (שָׁם א)**, הַיְנוּ שֶׁזּוֹכִין לָבוֹא לֶאֱמוּנָה, שֶׁהִיא כְּלָלִיּוּת הַקְּדֻשָּׁה שֶׁמְּקַבְּלִין מִצַּדִּיקֵי הַדּוֹר הָאֲמִתִּיִּים, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהִתְקָרֵב אֲלֵיהֶם כִּי אִם אֶתֵּן״; [הַיְנוּ מְבַשֵּׂ״ר הוּא לְשׁוֹן מְבָשָׂ״ר], מִבְּשַׂר הַנְּמוּל הַנַּ״ל נִשְׁלָם יְרוּשָׁלַיִם, שֶׁהִיא ״קִרְיָה נֶאֱמָנָה״** (שָׁם א, כא)**; הַיְנוּ שֶׁזּוֹכִין לָבוֹא לֶאֱמוּנָה, שֶׁהִיא כְּלָלִיּוּת הַקְּדֻשָּׁה שֶׁמְּקַבְּלִין מִצַּדִּיקֵי הַדּוֹר הָאֲמִתִּיִּים;** [רָצָה לוֹמַר יְרוּשָׁלַיִם, עַל שֵׁם יִרְאָה שָׁלֵם, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פָּרָשָׁה נו, סִימָן י׳)**: הֲרֵינִי קוֹרֵא אוֹתוֹ יְרוּשָׁלַיִם, כְּמוֹ שֶׁקָּרְאוּ שְׁנֵיהֶם יִרְאָה שָׁלֵם; וְיִרְאָה זוֹ מַלְכוּת, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (עֲבוֹדָה זָרָה ד.)**: אִלְמָלֵא מוֹרָאָהּ שֶׁל מַלְכוּת וְכוּ׳; כִּי מַלְכוּת הִיא בְּחִינַת יִרְאָה, וְכֵן מַלְכוּת זֶה אֱמוּנָה, כַּמּוּבָא (זֹהַר בְּרֵאשִׁית נט.)**: כָּל בַּר נַשׁ דְּדָחִיל לֵיהּ לְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, שַׁרְיָא עִמֵּיהּ מְהֵימְנוּתָא כְּדְקָא יָאוֹת וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם. וְכֵן (זֹהַר הַקְדָּמָה יא:)**: ״יִרְאַת הֶחָטְא״ רֵאשִׁית דַּעַת״, בְּגִין דִּמְלָה דָּא רֵאשִׁית אִקְרֵי וְדָא אִיהִי תַּרְעָא לְאַעָלָא גּוֹ מְהֵימָנוּתָא, וְעַל פִּקּוּדָא דָּא אִתְקְרֵי כָּל עַלְמָא וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם, שֶׁמְּפָרֵשׁ שֶׁיְּרוּשָׁלַיִם הִיא קִרְיָה נֶאֱמָנָה, שֶׁזּוֹכִין לָבוֹא לֶאֱמוּנָה עַל־יְדֵי בְּשַׂר הַנְּמוּל, שֶׁמּוֹרִיד מֵעַצְמוֹ אֶת גַּשְׁמִיּוּת וְחָמְרִיּוּת גּוּפוֹ הַמְּגֻשָּׁם וְהַמְּזֹהָם. וְאוּלַי אֶל זֶה נִתְכַּוְּנוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים** (שַׁבָּת קיט:)**: לֹא חָרְבָה יְרוּשָׁלַיִם אֶלָּא בִּשְׁבִיל שֶׁפָּסְקוּ מִמֶּנָּה אַנְשֵׁי אֱמָנָה]; וְלָכֵן עַל־יְדֵי הַצַּדִּיקִים, מַנְהִיגֵי הַדּוֹר, רוֹעֵי יִשְׂרָאֵל, זוֹכִים לֶאֱמוּנָה בְּרוּרָה וּמְזֻכֶּכֶת בּוֹ יִתְבָּרַךְ, עַד שֶׁמְּפַחֲדִים רַק מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ. אֲבָל צְרִיכִים לָדַעַת שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהִתְקָרֵב אֲלֵיהֶם, כִּי אִם עַל־יְדֵי עֲזוּת דִּקְדֻשָּׁה,

שֶׁהוּא בְּחִינַת כָּל הַקּוֹלוֹת דִּקְדֻשָּׁה, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה מְשַׁבְּרִין עַזּוּת דְּסִטְרָא אָחֳרָא, שֶׁהוּא בְּחִינַת עַזּוּת הַגּוּף, וְזוֹכִין לְהִתְקָרֵב וּלְהִתְדַּבֵּק אֲלֵיהֶם, וְעַל־יְדֵי־זֶה זוֹכִין לֶאֱמוּנָה שְׁלֵמָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת יְרוּשָׁלַיִם קִרְיָה נֶאֱמָנָה כַּנַּ״ל. וְלָכֵן כָּל מִי שֶׁרוֹצֶה לְהִתְקָרֵב אֶל צַדִּיקֵי אֱמֶת, מַנְהִיגֵי הַדּוֹר, רוֹעֵי יִשְׂרָאֵל, צָרִיךְ לָדַעַת, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהִתְקָרֵב אֲלֵיהֶם, אֶלָּא עַל־יְדֵי שֶׁמִּתְאַוְּרִים בְּעַזּוּת וּבְעַקְשָׁנוּת דִּקְדֻשָּׁה, שֶׁדַּיְקָא עַל־יְדֵי־זֶה מַכְנִיעִים אֶת גַּשְׁמִיּוּת וְחָמְרִיּוּת בְּשַׂר הַגּוּף; כִּי זֶה לְעֻמַּת זֶה עוֹמְדוֹת הַקְּלִפּוֹת שֶׁנִּבְרְאוּ מֵחֲמַת עֲוֹנוֹתָיו, וְהֵן מְקַטְרְגוֹת עַל הָאָדָם לֹא לְהִתְקָרֵב אֶל הַצַּדִּיקִים מַנְהִיגֵי הַדּוֹר, הַמְגַלִּים אֶת הָאֱמוּנָה, וְהֵן נוֹבְחוֹת כְּכָלְבִים: ״הַב, הַב״, כִּי עֲלֵיהֶן נֶאֱמַר (יְשַׁעְיָה נו, יא): ״וְהַכְּלָבִים עַזֵּי נֶפֶשׁ הֵמָּה רֹעִים״, וְזֶה נֶאֱמַר עַל רוֹעִים דְּסִטְרָא אָחֳרָא, שֶׁהֵם כְּנֶגֶד הָרוֹעִים דִּקְדֻשָּׁה, כַּנַּ״ל.

ט. וְלָבוֹא לְעַזּוּת דִּקְדֻשָּׁה הַנַּ״ל, הוּא עַל־יְדֵי שִׂמְחָה, כִּי עַל־יְדֵי שִׂמְחָה מִתְרַחֶבֶת הַדַּעַת וְהַלֵּב, וְעַל־יְדֵי־זֶה נִכְנֶסֶת בּוֹ עַזּוּת דִּקְדֻשָּׁה, **בִּבְחִינַת** (נְחֶמְיָה ח, י): ״כִּי חֶדְוַת ה׳ הִיא מָעֻזְּכֶם״; הַיְנוּ לְשׁוֹן עַזּוּת, עַל־יְדֵי חֶדְוַת הַנַּ״ל שֶׁשָּׁמֵחַ עִמּוֹ יִתְבָּרַךְ, נִכְנֶסֶת בּוֹ עַזּוּת דִּקְדֻשָּׁה לֹא לְפַחֵד מִשּׁוּם בְּרִיָּה שֶׁבָּעוֹלָם. הַיְנוּ עַל־יְדֵי בְּחִינַת נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַשִּׂמְחָה; כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (שַׁבָּת פח.): בְּשָׁעָה שֶׁאָמְרוּ יִשְׂרָאֵל נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע, יָרְדוּ שִׁשִּׁים רִבּוֹא מַלְאָכִים וְנָתְנוּ שְׁנֵי עֲטָרוֹת בְּרֹאשׁ כָּל אֶחָד וְכוּ׳, וּכְשֶׁחָטְאוּ נִלְקְחוּ וְכוּ׳. וְעָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהַחֲזִירָם לָהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וְשִׂמְחַת עוֹלָם עַל רֹאשָׁם״; נִמְצָא שֶׁנַּעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע הֵם בְּחִינַת שִׂמְחָה, בְּחִינַת ״וְשִׂמְחַת עוֹלָם עַל רֹאשָׁם״, כַּנַּ״ל; הַיְנוּ בְּשָׁעָה שֶׁמְּשָׁה רַבֵּנוּ בָּא לְעַם יִשְׂרָאֵל, כְּתִיב (שְׁמוֹת כד, ז): ״וַיִּקַּח סֵפֶר הַבְּרִית וַיִּקְרָא בְּאָזְנֵי הָעָם, וַיֹּאמְרוּ כָּל אֲשֶׁר דִּבֶּר הַוָי״ה נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע״; וְאָז נַעֲשָׂה שִׂמְחָה גְּדוֹלָה מְאֹד, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (דֶּרֶךְ אֶרֶץ זוּטָא): אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, גָּדוֹל הוּא הַשָּׁלוֹם, שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁעָמְדוּ יִשְׂרָאֵל וְאָמְרוּ (שְׁמוֹת כד, ז): ״כֹּל אֲשֶׁר דִּבֶּר הַוָי״ה נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע״; שָׂמַח בָּהֶן הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְנָתַן לָהֶם תּוֹרָתוֹ, עַיֵּן שָׁם; וְכֵן הוּא (תִּקּוּנֵי־זֹהַר, תִּקּוּן כב): בְּהַהוּא זִמְנָא דְּאָמְרוּ יִשְׂרָאֵל ׳נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע׳, מִיָּד ״יִשְׁמְחוּ הַשָּׁמַיִם וְתָגֵל הָאָרֶץ״, עַיֵּן שָׁם; וְאָז נַעֲשׂוּ עַם יִשְׂרָאֵל עָם, כִּי מֵאָז שֶׁקִּבְּלוּ אֶת הַתּוֹרָה — נַעֲשׂוּ עַם. וְאָמְרוּ

עַל־יְדֵי עַזּוּת דִּקְדֻשָּׁה, שֶׁהוּא בְּחִינַת כָּל הַקּוֹלוֹת דִּקְדֻשָּׁה, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה מְשַׁבְּרִין עַזּוּת דְּסִטְרָא אָחֳרָא, שֶׁהוּא בְּחִינַת עַזּוּת הַגּוּף, וְזוֹכִין לְהִתְקָרֵב וּלְהִתְדַּבֵּק אֲלֵיהֶם, וְעַל־יְדֵי־זֶה זוֹכִין לֶאֱמוּנָה שְׁלֵמָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת יְרוּשָׁלַיִם קִרְיָה נֶאֱמָנָה כַּנַּ״ל.

ט וְלָבוֹא לְעַזּוּת דִּקְדֻשָּׁה הַנַּ״ל, הוּא עַל־יְדֵי שִׂמְחָה, בִּבְחִינַת (נְחֶמְיָה ח): ״כִּי חֶדְוַת ה׳ הִיא מָעֻזְּכֶם״, הַיְנוּ עַל־יְדֵי בְּחִינַת **נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַשִּׂמְחָה; כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה** (שַׁבָּת פח): **בְּשָׁעָה שֶׁאָמְרוּ יִשְׂרָאֵל נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע, יָרְדוּ שִׁשִּׁים רִבּוֹא מַלְאָכִים וְנָתְנוּ שְׁנֵי עֲטָרוֹת בְּרֹאשׁ כָּל אֶחָד וְכוּ׳, וּכְשֶׁחָטְאוּ נִלְקְחוּ וְכוּ׳, וְעָתִיד הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא לְהַחֲזִירָם לָהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וְשִׂמְחַת עוֹלָם עַל רֹאשָׁם״. נִמְצָא שֶׁנַּעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע הֵם בְּחִינַת שִׂמְחָה, בְּחִינַת ״וְשִׂמְחַת עוֹלָם עַל רֹאשָׁם״ כַּנַּ״ל:**

חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בֵּיצָה כה:): ׳יִשְׂרָאֵל עַזִּין שֶׁבָּאֻמּוֹת׳, כִּי עַל־יְדֵי קַבָּלַת הַתּוֹרָה, וְאָמְרוּ ׳נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע׳, נִכְנְסָה בָּהֶם שִׁמְחָה עֲצוּמָה, וְגָרְמוּ שִׂמְחָה בְּכָל הָעוֹלָמוֹת. וְזֶה מַה שֶּׁהִטְבִּיעַ בָּהֶם אֶת הָעַזּוּת דִּקְדֻשָּׁה.

(עַכְשָׁו יַסְבִּיר מַה זֶּה ׳נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע׳):

וְדַע, כִּי שְׁנֵי הָעֲדָיִים שֶׁהִכְתִּירוּ בְּחוֹרֵב מִנַּעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע; הַיְנוּ שֶׁחֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים אָמְרוּ (שַׁבָּת פח.): בְּשָׁעָה שֶׁהִקְדִּימוּ יִשְׂרָאֵל נַעֲשֶׂה לְנִשְׁמָע בָּאוּ שִׁשִּׁים רִבּוֹא שֶׁל מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, קָשְׁרוּ לוֹ שְׁנֵי כְּתָרִים: אֶחָד כְּנֶגֶד נַעֲשֶׂה, וְאֶחָד כְּנֶגֶד נִשְׁמָע. וְכֵינָן שֶׁחָטְאוּ יִשְׂרָאֵל, יָרְדוּ מֵאָה וְעֶשְׂרִים רִבּוֹא מַלְאֲכֵי חַבָּלָה וּפְרָקוּם, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת לג, ו) ״וַיִּתְנַצְּלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עֶדְיָם מֵהַר חוֹרֵב״. (וּמְפָרֵשׁ רַבֵּנוּ זַ״ל מָה הֵם הַכְּתָרִים הָאֵלּוּ): הֵם **בְּחִינַת ״בְּרֵאשִׁית בָּרָא״, כַּמּוּבָא בְּסִפְרָא דִּצְנִיעוּתָא** (פֶּרֶק ה׳): בְּרֵאשִׁית דָּא מַאֲמָר, הַיְנוּ בְּרֵאשִׁית הוּא הַמַּאֲמָר הָרִאשׁוֹן מֵעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת, וְהוּא מְרַמֵּז עַל חָכְמָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים קיא): ״רֵאשִׁית חָכְמָה״, ׳בָּרָא׳ חֲצִי מַאֲמָר, הַיְנוּ בָּרָא הוּא חֲצִי מַאֲמָר מִתֵּבַת בְּרֵאשִׁית, שֶׁמִּתֵּבַת בְּרֵאשִׁית יוֹצֵא: בָּרָא שִׁית, וְהַכַּוָּנָה הִיא עַל זְעֵיר אַנְפִּין שֶׁנִּקְרָא ב״ן; כִּי בָּרָא זֶה תַּרְגּוּם בֵּ״ן, הַיְנוּ הַזְּעֵיר אַנְפִּין הוּא הַבֵּן שֶׁל הַחָכְמָה, שֶׁהוּא אַבָּא, וְזֶה שִׁית — שֵׁשׁ סְפִירוֹת מֵחָכְמָה עַד יְסוֹד, שֶׁזֶּה הַזְּעֵיר אַנְפִּין, וּשְׁנֵיהֶם מְקַבְּלִים מֵעִדּוּנָא דְּנַחְלָא עִלָּאָה, רַק בְּרֵאשִׁית שֶׁהוּא הַחָכְמָה, אַבָּא דָּא עֵדֶן עִלָּאָה, אֲבָל בָּרָא שֶׁהוּא הַזְּעֵיר אַנְפִּין בֶּן הַחָכְמָה, זֶה עֵדֶן תַּתָּאָה, וְכֵן בְּרֵאשִׁית הוּא חָכְמָה עִלָּאָה. וְכֵן בָּרָא הוּא חָכְמָה תַּתָּאָה. וְכֵן ׳בְּרֵאשִׁית׳ ׳בָּרָא׳ זֶה אָב וּבֵן, הַיְנוּ בְּרֵאשִׁית זֶה אָב, בָּרָא זֶה הַבֵּן. כִּי הַחָכְמָה נִכְלֶלֶת לְגַמְרֵי בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְהַזְּעֵיר אַנְפִּין מִתְלַבֵּשׁ בְּזֶה הָעוֹלָם, שֶׁזֶּה חָכְמָה עִלָּאָה, עֵדֶן עִלָּאָה, שֶׁמְּצַד הַחָכְמָה בָּאִים אֶל בְּטוּל הָאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וּמִצַּד הַזְּעֵיר אַנְפִּין נִמְשָׁךְ הַשֶּׁפַע לְמַטָּה, שֶׁזֶּה חָכְמָה תַּתָּאָה, עֵדֶן תַּתָּאָה, שֶׁמַּרְגִּישִׁים אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ גַּם בָּעוֹלָם הַגַּשְׁמִי וְהַחָמְרִי הַזֶּה, כִּי הַזְּעֵיר מִתְיַחֵד עִם הַמַּלְכוּת. [עַכְשָׁו מְגַלֶּה רַבֵּנוּ זַ״ל, אֲשֶׁר ׳נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע׳, שְׁנֵי הַכְּתָרִים הֵם בְּעַצְמָם ׳בְּרֵאשִׁית׳ זֶה חָכְמָה עִלָּאָה, עֵדֶן עִלָּאָה, ׳בָּרָא׳ זֶה חָכְמָה תַּתָּאָה, עֵדֶן תַּתָּאָה].

וְדַע , כִּי שְׁנֵי הָעֲדָיִים שֶׁהִכְתִּירוּ בְּחוֹרֵב מִנַּעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע הֵם בְּחִינַת ״בְּרֵאשִׁית בָּרָא״, כַּמּוּבָא בְּסִפְרָא דִּצְנִיעוּתָא (פֶּרֶק ה׳): **בְּרֵאשִׁית — דָּא מַאֲמָר, בָּרָא — חֲצִי מַאֲמָר, דָּא עֵדֶן עִלָּאָה, עֵדֶן תַּתָּאָה; חָכְמָה עִלָּאָה, חָכְמָה תַּתָּאָה; אָב וּבֵן.**

כִּי נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע הוּא בְּחִינַת נִסְתָּרוֹת וְנִגְלוֹת: נַעֲשֶׂה הוּא בְּחִינַת נִגְלוֹת, הַיְנוּ הַמִּצְוֹוֹת שֶׁאֶפְשָׁר לְכָל אֶחָד לְקַיֵּם לְפִי מַדְרֵגָתוֹ, וְנִשְׁמָע הִיא בְּחִינַת נִסְתָּרוֹת, מַה שֶּׁהוּא גָּבוֹהַּ וְנִסְתָּר מִמֶּנּוּ, שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לַעֲשׂוֹת עֲבוֹדָה בָּזֶה. לְמָשָׁל: אֵצֶל כָּל מִצְוָה יֵשׁ

כִּי נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע הוּא בְּחִינַת נִסְתָּרוֹת וְנִגְלוֹת,

שֶׁזֶּה בְּעַצְמוֹ חָכְמָה עִלָּאָה וְחָכְמָה תַּתָּאָה, עֵדֶן עִלָּאָה וְעֵדֶן תַּתָּאָה. ׳נַעֲשֶׂה׳ הוּא בְּחִינַת נִגְלוֹת, הַיְנוּ הַמִּצְוֹוֹת שֶׁאֶפְשָׁר לְכָל אֶחָד לְקַיֵּם לְפִי מַדְרֵגָתוֹ, זֶה נִקְרָא עֵדֶן תַּתָּאָה, חָכְמָה תַּתָּאָה, בָּרָא חֲצִי מַאֲמָר. ׳וְנִשְׁמַע׳ הִיא בְּחִינַת נִסְתָּרוֹת, מַה שֶּׁהוּא גָּבוֹהַּ וְנִסְתָּר מִמֶּנּוּ, שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לַעֲשׂוֹת עֲבוֹדָה בָּזֶה, שֶׁזֶּה נִקְרָא עֵדֶן עִלָּאָה, עֵדֶן תַּתָּאָה, ׳בְּרֵאשִׁית׳ מַאֲמָר שָׁלֵם. לְמָשָׁל: אֵצֶל כָּל מִצְוָה יֵשׁ דְּבָרִים שֶׁסְּבִיבוֹת

הַמְצָוָה, כִּי מִלְּבַד הַצִּוּוּי הַנֶּאֱמַר בַּתּוֹרָה לְקַיֵּם הַמְצָוָה, יֵשׁ עוֹד לָזֶה דְּבָרִים בַּתּוֹרָה, כְּגוֹן: ״וַיְדַבֵּר ה׳ אֶל מֹשֶׁה״, וּשְׁאָר דִּבּוּרֵי הַתּוֹרָה שֶׁסְּבִיבוֹת הַמְצָוָה, וַעֲבוֹדָה שֶׁיֵּשׁ בְּדִבּוּרֵי הַתּוֹרָה הַלָּלוּ שֶׁסְּבִיבוֹת הַמְצָוָה, הֵם בְּחִינַת ׳נִשְׁמַע׳, בְּחִינַת נִסְתָּר, כִּי הֵם סוֹדוֹת הַתּוֹרָה וְסִבּוּבִים בַּמַּאֲמָר הַסָּתוּם, שֶׁהוּא ׳בְּרֵאשִׁית׳, אֵין נִתְגַּלָּה אַחַר־כָּךְ הַמְצָוָה. כִּי הַמְצָוָה בְּעַצְמָהּ אָנוּ יְכוֹלִים לְקַיֵּם בְּפָשׁוּטוֹ, שֶׁזֶּה חָכְמָה תַּתָּאָה, עֵדֶן תַּתָּאָה, וְעֵיר אַנְפִּין שֶׁנּוֹתֵן לְהַשִּׂיגוֹ כְּשֶׁמִּתְיַחֵד עִם הַמַּלְכוּת. אַךְ הָעֲבוֹדָה שֶׁיֵּשׁ בְּאֵלּוּ הַדִּבּוּרִים שֶׁהֵם סְבִיבוֹת הַמְצָוָה, שֶׁהֵם חָכְמָה עִלָּאָה, ׳בְּרֵאשִׁית׳ מַאֲמָר סָתוּם, אֵין אָנוּ יוֹדְעִים, וְזֶה בְּחִינַת ׳נִשְׁמַע׳, בְּחִינַת נִסְתָּר, כִּי מַה שֶּׁסְּבִיב הַמְצָוָה, נֶעֱלָם וְנִסְתָּר מֵעֵין כָּל חַי. וְזֶה בְּחִינַת תּוֹרָה וּתְפִלָּה הַיְנוּ ׳נַעֲשֶׂה׳ הוּא בְּחִינַת תּוֹרָה, הַיְנוּ הַנִּגְלוֹת, מַה שֶּׁיּוֹדְעַ לְקַיֵּם. וְזֶה רוֹאִים בְּחוּשׁ, מַה שֶּׁהוּא לוֹמֵד וְהוּא מֵבִין, מַה שֶּׁאֵין כֵּן ו׳נִשְׁמַע׳ הֵם בְּחִינַת נִסְתָּרוֹת, בְּחִינַת דִּבּוּרֵי הַתּוֹרָה, שֶׁהֵם הַדִּבּוּרִים שֶׁל הַתּוֹרָה שֶׁסְּבִיבוֹת כָּל מִצְוָה, שֶׁהֵם בְּחִינַת נִסְתָּר כַּנַּ״ל, שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ אֵיךְ לַעֲבֹד בָּזֶה אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, בְּחִינַת תְּפִלָּה, שֶׁהִיא בְּסִפּוּר דְּעָלְמָא מַאי אִכְפַּת לָן אִי שָׁרֵי בְּהַאי אוֹ בְּהַאי דְּהָא בַּאֲתַר חַד לִישָׁרֵי, אֶלָּא לְלַמֵּד עַל הַכְּלָל כֻּלּוֹ יָצָא, וְזַכָּאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל דְּאִתְיָהִיב לְהוֹ אוֹרַיְתָא עִלָּאָה, אוֹרַיְתָא דְּקִשְׁט, וּמַאן דְּאָמַר דְּהַהוּא סִפּוּרָא דְּאוֹרַיְתָא לְאַחֲזָאָה עַל הַהוּא סִפּוּר בִּלְבָד קָאָתֵי, תִּפַּח רוּחֵיהּ וְכוּ׳, עַיֵּן

דְּבָרִים שֶׁסְּבִיבוֹת הַמְצָוָה, כִּי מִלְּבַד הַצִּוּוּי הַנֶּאֱמַר בַּתּוֹרָה לְקַיֵּם הַמְצָוָה, יֵשׁ עוֹד לָזֶה דְּבָרִים בַּתּוֹרָה, כְּגוֹן ״וַיְדַבֵּר ה׳ אֶל מֹשֶׁה״, וּשְׁאָר דִּבּוּרֵי הַתּוֹרָה שֶׁסְּבִיבוֹת הַמְצָוָה. וַעֲבוֹדָה שֶׁיֵּשׁ בְּדִבּוּרֵי הַתּוֹרָה הַלָּלוּ שֶׁסְּבִיבוֹת הַמְצָוָה הֵם בְּחִינַת ׳נִשְׁמַע׳, בְּחִינַת נִסְתָּר, כִּי הַמְצָוָה בְּעַצְמָהּ אָנוּ יְכוֹלִים לְקַיֵּם, אַךְ הָעֲבוֹדָה שֶׁיֵּשׁ בְּאֵלּוּ הַדִּבּוּרִים אֵין אָנוּ יוֹדְעִים, וְזֶה בְּחִינַת ׳נִשְׁמַע׳ בְּחִינַת נִסְתָּר.

וְזֶה בְּחִינַת תּוֹרָה וּתְפִלָּה: ׳נַעֲשֶׂה׳ הוּא בְּחִינַת תּוֹרָה, הַיְנוּ הַנִּגְלוֹת, מַה שֶּׁיּוֹדֵעַ לְקַיֵּם, ו׳נִשְׁמַע׳ הֵם בְּחִינַת נִסְתָּרוֹת, בְּחִינַת דִּבּוּרֵי הַתּוֹרָה, שֶׁהֵם הַדִּבּוּרִים שֶׁל הַתּוֹרָה שֶׁסְּבִיבוֹת כָּל מִצְוָה, שֶׁהֵם בְּחִינַת נִסְתָּר כַּנַּ״ל, שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ אֵיךְ לַעֲבֹד בָּזֶה אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, בְּחִינַת תְּפִלָּה, שֶׁהִיא

תּוֹרָה, כִּי הַתּוֹרָה אֵינָהּ סְפוּרִים, כַּמּוּבָא (זֹהַר בְּהַעֲלוֹתְךָ קמט.): כַּמָּה חֲבִיבִין מִלֵּי דְּאוֹרַיְתָא, דְּבְכָל מִלָּה וּמִלָּה אִית רָזִין עִלָּאִין וְאוֹרַיְתָא כֻּלָּא עִלָּאָה אִיקְרֵי, וְתָנִינָן בְּתַלְמִיסָר מְכִילָן דְּאוֹרַיְתָא, כָּל דָּבָר שֶׁהָיָה בַּכְּלָל וְיָצָא מִן הַכְּלָל, לֹא לְלַמֵּד עַל עַצְמוֹ יָצָא, אֶלָּא לְלַמֵּד עַל הַכְּלָל כֻּלּוֹ יָצָא, דְּהָא אוֹרַיְתָא דְּאִיהִי כְּלָלָא עִלָּאָה, אַף עַל גַּב דְּנָפַק מִנַּהּ חַד סִפּוּר בְּעָלְמָא וַדַּאי לֹא אָתֵי לְאַחֲזָאָה עַל הַהוּא סִפּוּר, אֶלָּא לְאַחֲזָאָה מִלִּין עִלָּאִין וְרָזִין עִלָּאִין, וְלֹא לְלַמֵּד עַל עַצְמוֹ יָצָא, אֶלָּא לְלַמֵּד עַל הַכְּלָל כֻּלּוֹ יָצָא, בְּגִין דְּהַהוּא סִפּוּר דְּאוֹרַיְתָא אוֹ הַהוּא עֻבְדָּא אַף־עַל־גַּב דְּהוּא נַפְקָא מִכְּלָלָא דְּאוֹרַיְתָא לָאו לְאַחֲזָאָה עַל גַּרְמֵיהּ נָפַק בִּלְבָד, אֶלָּא לְאַחֲזָאָה עַל הַהוּא כְּלָלָא עִלָּאָה דְּאוֹרַיְתָא כֻּלָּא נָפַק, כְּגוֹן הַאי דִּכְתִיב (בְּרֵאשִׁית ח, ד): ״וַתָּנַח הַתֵּבָה בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּשִׁבְעָה־עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ עַל הָרֵי אֲרָרָט״; וַדַּאי הַאי קְרָא מִכְּלָלָא דְּאוֹרַיְתָא נָפַק וְאָתֵי

שָׁם; הֲרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ, שֶׁכָּל הַסִּפּוּרִים שֶׁסְּבִיבוֹת הַתּוֹרָה, יֵשׁ בָּזֶה סוֹדוֹת וְרָזִין עִלָּאִין, וְהֵם בְּחִינַת 'וְנִשְׁמָע', שֶׁזֶּה בְּחִינַת תְּפִלָּה, שֶׁהִיא דְּבֵקוּת, כִּי הָאָדָם שֶׁהוּא מִתְפַּלֵּל לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, הוּא מְדַבֵּק אֶת עַצְמוֹ אָז אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וּמַה גַּם שֶׁאֵינוֹ רוֹאֶה בְּחוּשׁ מַה שֶּׁקּוֹרֶה עִם תְּפִלָּתוֹ, כִּי מֵאַחַר שֶׁהוּא דָּבוּק בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא בְּעֵת תְּפִלָּתוֹ, אֵינוֹ רוֹאֶה מַה נַּעֲשֶׂה מֵהַתְּפִלּוֹת שֶׁלּוֹ. וְלָכֵן תְּפִלָּה הִיא בְּחִינַת נִסְתָּר, כִּי 'שְׁמִיעָה תְּלָיָא בִּלְבָּא' (תְּקוּן נח), כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (מְלָכִים־א׳ ג, ט): ״וְנָתַתָּ לְעַבְדְּךָ לֵב שֹׁמֵעַ״, וַעֲבוֹדָה שֶׁבַּלֵּב זוֹ תְּפִלָּה (תַּעֲנִית ב:), הַיְנוּ בְּטוּל וּדְבֵקוּת לָאֵין סוֹף, כִּי אֵין סוֹף הוּא בְּחִינַת מַה שֶּׁאֵין בּוֹ תְּפִיסָה, וּמֵאַחַר שֶׁאֵין לוֹ תְּפִיסָה בָּזֶה [הַיְנוּ בְּדִבּוּרֵי הַתּוֹרָה הַנַּ״ל, כִּי הוּא בְּחִינַת נִסְתָּר כַּנַּ״ל], הוּא בְּחִינַת תְּפִלָּה דְּבֵקוּת, שֶׁהוּא רַק בְּטוּל לָאֵין סוֹף, שֶׁזֶּה בְּעַצְמוֹ 'וְנִשְׁמָע', כִּי הַשְׁמִיעָה תְּלוּיָה בַּלֵּב וְהַתְּפִלָּה הִיא עֲבוֹדָה שֶׁבַּלֵּב, שֶׁהוּא בָּטֵל וּמְבֻטָּל אֶל הָאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא. נִמְצָא, שֶׁכָּל הַדִּבּוּרִים וְהַסִּפּוּרִים שֶׁהֵם סְבִיבוֹת הַמְּצָוָה, יֵשׁ בָּהֶם רָזִים וְרָזֵי דְּרָזִין, סִתְרֵי נִסְתָּרוֹת עֶלְיוֹנוֹת, וְאֵינָם סְתָם סִפּוּרִים [וַעֲיֵן בַּזֹּהַר (בְּהַעֲלוֹתְךָ קנב.): רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, יָי לְהַהוּא בַּר נָשׁ דְּאָמַר דְּהָא אוֹרַיְתָא אָתָא לְאַחֲזָאָה סִפּוּרִין בְּעַלְמָא וּמִלִּין דְּהֶדְיוֹטֵי דְּאִי הָכִי אֲפִלּוּ בְּזִמְנָא דָּא אֲנַן יָכְלִין לְמֶעְבַּד אוֹרַיְתָא בְּמִלִּין דְּהֶדְיוֹטֵי וּבִשְׁבָחָא יָתֵר מִכֻּלְּהוּ, אִי לְאַחֲזָאָה מִלָּה דְּעָלְמָא אֲפִלּוּ אִינּוּן קַפְסִירֵי דְּעָלְמָא אִית בֵּינַיְהוּ מִלִּין עִלָּאִין יָתֵר אִי הָכִי נֵזִיל אַבַּתְרַיְהוּ וְנַעֲבִיד מִנַּיְהוּ אוֹרַיְתָא כְּהַאי גַּוְנָא, אֶלָּא כָּל מִלִּין דְּאוֹרַיְתָא מִלִּין עִלָּאִין אִינּוּן וְרָזִין עִלָּאִין תָּא חֲזִי עָלְמָא עִלָּאָה וְעַלְמָא תַּתָּאָה בְּחַד מַתְקָלָא אִתְקָלוּ יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא מַלְאֲכֵי עִלָּאֵי לְעֵילָּא, מַלְאֲכֵי כְּתִיב בְּהוֹ (תְּהִלִּים קד, ד): ״עֹשֶׂה מַלְאָכָיו רוּחוֹת״, בְּשַׁעְתָּא דְּנַחְתִּין לְתַתָּא, אַף־עַל־גַּב דְּנַחְתִּין מִתְלַבְּשִׁי בִּלְבוּשָׁא דְּהַאי עָלְמָא, וְאִי לָאו מִתְלַבְּשִׁי בִּלְבוּשָׁא כְּגַוְנָא דְּהַאי עָלְמָא לָא יָכְלִין לְמִיקַם בְּהַאי עָלְמָא וְלָא סָבִיל לוֹן עָלְמָא, וְאִי בְּמַלְאֲכֵי כָּךְ, אוֹרַיְתָא דְּבָרָא לְהוֹ וּבָרָא עָלְמִין כֻּלְּהוֹ וְקַיָּמִין בְּגִינָהּ עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה, כֵּיוָן דְּנַחְתַּת לְהַאי עָלְמָא, אִי לָאו דְּמִתְלַבְּשָׁא בִּלְבוּשִׁין דְּהַאי עָלְמָא, לָא יָכִיל עָלְמָא לְמִסְבַּל. וְעַל דָּא הַאי סִפּוּר דְּאוֹרַיְתָא לְבוּשָׁא דְּאוֹרַיְתָא אִיהוּ, מַאן דְּחָשִׁיב דְּהַהוּא לְבוּשָׁא אִיהוּ אוֹרַיְתָא מַמָּשׁ, וְלָא מִלָּה אַחֲרָא תִּפַּח רוּחֵיהּ, וְלָא יְהֵא לֵיהּ חוּלָקָא בְּעָלְמָא דְּאָתֵי, בְּגִין כָּךְ אָמַר דָּוִד (תְּהִלִּים קיט, יח): ״גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נִפְלָאוֹת מִתּוֹרָתֶךָ״, מַה דְּתְחוֹת לְבוּשָׁא דְּאוֹרַיְתָא, תָּא חֲזִי אִית לְבוּשָׁא דְּאַתְּ חָזֵי לְכֹלָּא, וְאִינּוּן טִפְשִׁין כַּד חָמָאן לְבַר נַשׁ בִּלְבוּשָׁא דְּאִתְחֲזֵי לוֹן שַׁפִּירָא, לָא מִסְתַּכְּלִין יָתֵר חָשִׁיבוּ דְּהַהוּא לְבוּשָׁא גּוּפָא חָשִׁיבוּתָא דְּגוּפָא נִשְׁמָתָא כְּהַאי גַּוְנָא אוֹרַיְתָא אִית לָהּ גּוּפָא וְאִינּוּן פִּקּוּדֵי אוֹרַיְתָא דְּאִקְרוּן גּוּפֵי תּוֹרָה, הַאי גּוּפָא מִתְלַבְּשָׁא בִּלְבוּשִׁין דְּאִנּוּן סִפּוּרִין דְּהַאי עָלְמָא טִפְשִׁין דְּעָלְמָא לָא מִסְתַּכְּלִי, אֶלָּא בְּהַהוּא לְבוּשָׁא דְּאִיהוּ סִפּוּר דְּאוֹרַיְתָא וְלָא יָדְעֵי יָתֵר וְלָא מִסְתַּכְּלִי בְּמַה דְּאִיהוּ תְּחוֹת הַהוּא לְבוּשָׁא אִינּוּן דְּיָדְעִין יַתִּיר לָא מִסְתַּכְּלָן בִּלְבוּשָׁא אֶלָּא בְּגוּפָא דְּאִיהוּ תְּחוֹת הַהוּא לְבוּשָׁא חַכִּימִין

דְּבֵקוּת, כִּי 'שְׁמִיעָה תְּלָיָא בִּלְבָּא' (תְּקוּן נח), כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (מְלָכִים־א׳ ג, ט): ״וְנָתַתָּ לְעַבְדְּךָ לֵב שֹׁמֵעַ״, וַעֲבוֹדָה שֶׁבַּלֵּב זוֹ תְּפִלָּה (תַּעֲנִית ב:), הַיְנוּ בְּטוּל וּדְבֵקוּת לָאֵין־סוֹף, כִּי אֵין־סוֹף הוּא בְּחִינַת מַה שֶּׁאֵין בּוֹ תְּפִיסָה, וּמֵאַחַר שֶׁאֵין לוֹ תְּפִיסָה בָּזֶה [הַיְנוּ בְּדִבּוּרֵי הַתּוֹרָה הַנַּ״ל, כִּי הוּא בְּחִינַת נִסְתָּר כַּנַּ״ל], הוּא בְּחִינַת תְּפִלָּה דְּבֵקוּת, שֶׁהוּא רַק בְּטוּל לָאֵין־סוֹף:

עַבְדִּי דְּמַלְכָּא עִלָּאָה אִינּוּן דְּקַיְימוּ בְּטוּרָא דְּסִינַי לָא מִסְתַּכְּלִי אֶלָּא בְּנִשְׁמָתָא דְּאִיהִי עִקָּרָא דְּכֹלָּא, אוֹרַיְתָא מַמָּשׁ וְכוּ', עַיֵּן שָׁם]:

י. וְיֵשׁ בְּכָל דַּרְגָּא וְדַרְגָּא וְכֵן בְּכָל עוֹלָם וְעוֹלָם בְּחִינַת נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע;

י וְיֵשׁ בְּכָל דַּרְגָּא וְדַרְגָּא וְכֵן בְּכָל עוֹלָם וְעוֹלָם בְּחִינַת נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע, כִּי כָּל אֶחָד לְפִי מַדְרֵגָתוֹ יֵשׁ לוֹ בְּחִינַת 'נַעֲשֶׂה', בְּחִינַת תּוֹרָה, הַיְנוּ הַנִּגְלוֹת לוֹ, וּבְחִינַת 'נִשְׁמָע', שֶׁהִיא בְּחִינַת נִסְתָּרוֹת, בְּחִינַת תְּפִלָּה כַּנַּ״ל. כִּי מִי שֶׁבָּא לְמַדְרֵגָה גְּבוֹהָה מֵהָרִאשׁוֹנָה, אֲזַי נַעֲשֶׂה מֵהַ'נִּשְׁמָע' שֶׁלּוֹ בְּחִינַת 'נַעֲשֶׂה', וְאַזַי יֵשׁ לוֹ בְּחִינַת נִשְׁמָע אַחֶרֶת, וְכֵן מִדַּרְגָּא לְדַרְגָּא, וְכֵן כָּל אָדָם לְפִי מַדְרֵגָתוֹ יֵשׁ לוֹ בְּחִינַת נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע. וְכֵן בְּכָל עוֹלָם יֵשׁ

בְּחִינַת נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע; הַיְנוּ כִּי צָרִיךְ כָּל אָדָם לָדַעַת, שֶׁעָלָיו תָּמִיד לַעֲלוֹת מַעְלָה מַעְלָה, וְלֹא יִשָּׁאֵר אַף פַּעַם בְּמַדְרֵגָה אַחַת, אֶלָּא כָּל פַּעַם יִתְעַלֶּה בְּדַרְגָּה אַחַר דַּרְגָּה, בְּאֹפֶן שֶׁיִּתְגַּלֶּה לוֹ יוֹתֵר גִּלּוּי הָאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, עַד שֶׁיִּהְיֶה נַעֲשֶׂה בָּשָׂר לָעֶצֶם, שֶׁגַּם בְּשַׂר גּוּפוֹ יַרְגִּישׁ אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְכֵן יִזְכֶּה לְקַבֵּל שְׁלֵמוּת מִמַּנְהִיג הַדּוֹר, רַעְיָא מְהֵימְנָא. וְלָכֵן צְרִיכִים לָדַעַת, שֶׁבְּכָל דַּרְגָּה וְדַרְגָּה יֵשׁ נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע חָדָשׁ, שֶׁלֹּא יַחְשֹׁב שֶׁהִגִּיעַ כְּבָר לְאֵיזוֹ דַּרְגָּה בָּעוֹלָם. כִּי כָּל אֶחָד לְפִי מַדְרֵגָתוֹ, יֵשׁ לוֹ בְּחִינַת 'נַעֲשֶׂה', בְּחִינַת תּוֹרָה, הַיְנוּ הַנִּגְלוֹת לוֹ, שֶׁזֶּה מַה שֶּׁמְּקַיֵּם אֶת הַמִּצְוֹות כִּפְשׁוּטָן, וְגַם בְּפַשְׁטוּת קִיּוּם הַמִּצְוֹות, יֵשׁ בָּזֶה מַדְרֵגוֹת לְאֵין סוֹף, כִּי כְּכָל שֶׁהָאָדָם מְקַיֵּם אֶת הַמִּצְוֹות, וְכֵן לוֹמֵד אֶת הַתּוֹרָה בִּפְשִׁיטוּת וּבְתָמִימוּת, יֵשׁ גַּם בִּבְחִינַת 'נַעֲשֶׂה', שֶׁהִיא הַתְּמִימוּת וְהַפְּשִׁיטוּת מַדְרֵגוֹת לְאֵין סוֹף, כָּל מַה שֶּׁזּוֹרֵק יוֹתֵר אֶת שִׂכְלוֹ, וּמְקַיֵּם אֶת הַמִּצְוֹות, וְלוֹמֵד תּוֹרָה בְּדֶרֶךְ קַבָּלַת עֹל, זֶה עוֹלֶה עַל הַכֹּל, וְאֵין סוֹף מַדְרֵגוֹת לְהַשְׁלִיךְ אֶת חָכְמָתוֹ הַמְּדֻמָּה, שֶׁמְּסַבֶּבֶת אֶת הַ'נַּעֲשֶׂה', כִּי כְּכָל שֶׁהָאָדָם יוֹתֵר תָּמִים וְיוֹתֵר פָּשׁוּט, זֶה נַעֲשֶׂה יוֹתֵר חָשׁוּב. וְכֵן וּבְחִינַת 'נִשְׁמָע', שֶׁהִיא בְּחִינַת נִסְתָּרוֹת, בְּחִינַת תְּפִלָּה כַּנַּ״ל, גַּם בָּזֶה יֵשׁ אֵין סוֹף מַדְרֵגוֹת, כִּי תָּמִיד צָרִיךְ לְהַמְשִׁיךְ אֶת עַצְמוֹ יוֹתֵר וְיוֹתֵר בְּהַשָּׂגַת אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וּלְהַמְשִׁיךְ עַל עַצְמוֹ אוֹר וְזִיו וְחִיּוּת וּדְבֵקוּת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ. כִּי מִי שֶׁבָּא לְמַדְרֵגָה גְּבוֹהָה מֵהָרִאשׁוֹנָה, אֲזַי נַעֲשֶׂה מֵהַ'נִּשְׁמָע' שֶׁלּוֹ בְּחִינַת 'נַעֲשֶׂה'; הַיְנוּ כְּשֶׁכְּבָר הִשִּׂיג גִּלּוּי אֱלֹקוּת, שֶׁהוּא בְּחִינַת 'וְנִשְׁמָע' לְפִי בְּחִינָתוֹ, אָז הַ'נַּעֲשֶׂה' שֶׁלּוֹ — קִיּוּם הַמִּצְוֹות וְלִמּוּד הַתּוֹרָה בְּהֶאָרָה וּבְזִיו יוֹתֵר גָּדוֹל, כִּי כְּכָל שֶׁהָאָדָם מַשִּׂיג יוֹתֵר רוּחָנִיּוּת אֱלֹקוּת, שֶׁזֶּה 'וְנִשְׁמָע' — נִסְתָּרוֹת, עַל־יְדֵי־זֶה הַ'נַּעֲשֶׂה' — הַנִּגְלֶה שֶׁלּוֹ נַעֲשֶׂה בְּיֶתֶר עֹמְקוּת. וְכֵן בְּכָל פַּעַם שֶׁרַק הִשִּׂיג אֶת הַ'וְנִשְׁמָע', אֲזַי יֵשׁ לוֹ בְּחִינַת נִשְׁמָע אַחֶרֶת, וְכֵן מִדַּרְגָּא לְדַרְגָּא; כִּי כָּל זְמַן שֶׁהָאָדָם חַי, עָלָיו לְתַקֵּן אֶת עַצְמוֹ בְּיֶתֶר שְׂאֵת וּבְיֶתֶר עֹז, לַעֲשׂוֹת עַצְמוֹ כְּלִי לְקַבֵּל בּוֹ אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְיִזַּכֵּךְ אֶת בְּשַׂר גּוּפוֹ, שֶׁגַּם מִמֶּנּוּ יִזְכֶּה לְהַשִּׂיג אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ. וְכֵן שֶׁיַּשִּׂיג אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ מִתּוֹךְ גַּשְׁמִיּוּת הָעוֹלָם הַזֶּה, שֶׁהוּא בְּחִינַת בָּשָׂר לְגַבֵּי הָעֶצֶם. וְכֵן כָּל אָדָם לְפִי מַדְרֵגָתוֹ, יֵשׁ לוֹ בְּחִינַת 'נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע', כִּי אֵין שְׁנֵי בְּנֵי־אָדָם שָׁוִים כְּלָל. וְדָבָר זֶה אִי אֶפְשָׁר לְהַסְבִּיר, כִּי מִבַּחוּץ לֹא יְכוֹלִים לְהַכִּיר אֶת זֶה כְּלָל. אֶחָד כְּבָר זָכָה לְהַגִּיעַ לְגִלּוּיִים כָּאֵלּוּ, עַד שֶׁלֹּא רוֹאֶה וְלֹא שׁוֹמֵעַ וְלֹא מַרְגִּישׁ רַק אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וַחֲבֵרוֹ שֶׁיּוֹשֵׁב עַל יָדוֹ וּמְדַבֵּר עִמּוֹ, עֲדַיִן לֹא הִתְחִיל לָצֵאת מִן הַחֹל אֶל הַקֹּדֶשׁ כְּחוּט הַשַּׂעֲרָה, וְאֵין לוֹ שׁוּם הַשָּׂגָה בָּזֶה, וְאִי אֶפְשָׁר לְהַסְבִּיר לוֹ דָּבָר זֶה. וְלָכֵן כָּל אֶחָד וְאֶחָד יֵשׁ לוֹ אֶת הַ'נַּעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע' שֶׁלּוֹ, שֶׁהֵם הַתּוֹרָה וְהַתְּפִלָּה — הַנִּגְלֶה

וְהַנִּסְתָּר שֶׁלּוֹ, כִּי מַה שֶּׁאָצְלוֹ נִגְלֶה, אֵצֶל חֲבֵרוֹ נִסְתָּר. וְכֵן בְּכָל עוֹלָם יֵשׁ בְּחִינַת 'נַעֲשֶׂה' וְנִשְׁמָע', כִּי הֲרֵי מִי שֶׁנִּמְצָא בָּעוֹלָם הַזֶּה, דָּבָר שֶׁהוּא לְמַעְלָה מִשִּׂכְלוֹ וְהַשָּׂגָתוֹ, זֶה נִקְרָא 'נִשְׁמָע', אַף עַל פִּי כֵן הוּא לְעוֹלָם הַגַּלְגִּלִּים בְּחִינַת 'נַעֲשֶׂה', כִּי שָׁם כְּשֶׁעוֹלִים לְעוֹד דַּרְגָּה, אֲזַי שָׁם יֵשׁ לָהֶם בְּחִינַת 'נִשְׁמָע' גָּבוֹהַּ מִמֶּנּוּ, וְכֵן הוּא מֵעוֹלָם לְעוֹלָם, בְּכָל פַּעַם שֶׁעוֹלִים לְדַרְגָּה חֲדָשָׁה בְּהַשָּׂגַת אֱלֹקוּת, יֵשׁ כְּבָר נִשְׁמָע חָדָשׁ, כִּי מַה שֶּׁהָיָה עַד עַכְשָׁו 'נִשְׁמָע', נַעֲשֶׂה עַכְשָׁו בְּחִינַת 'נַעֲשֶׂה', כִּי הוּא מֵבִין כְּבָר בְּשִׂכְלוֹ מַה שֶּׁקֹּדֶם לֹא הֵבִין, וְעַכְשָׁו יֵשׁ לוֹ 'נִשְׁמָע' חָדָשׁ, שֶׁהוּא רוֹצֶה לְהָבִין מַה שֶּׁלְּמַעְלָה מִשִּׂכְלוֹ וְהַשָּׂגָתוֹ.

(עַכְשָׁו יַלְבִּישׁ אֶת הַשָּׂגָתוֹ בְּמַאֲמַר: זֶה לְשׁוֹן הַגְּמָרָא שָׁם: אָמַר רָבָא, לְעוֹלָם יִלְמַד אָדָם תּוֹרָה בְּמָקוֹם שֶׁלִּבּוֹ חָפֵץ, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים א, ב): "כִּי אִם בְּתוֹרַת ה' חֶפְצוֹ". וְאָמַר רָבָא: בִּתְחִלָּה נִקְרֵאת עַל שְׁמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וּלְבַסּוֹף נִקְרֵאת עַל שְׁמוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: "בְּתוֹרַת ה' חֶפְצוֹ, וּבְתוֹרָתוֹ יֶהְגֶּה יוֹמָם וָלָיְלָה"); **וְזֶה בְּחִינַת תּוֹרַת ה' וְתוֹרָתוֹ** (עֲבוֹדָה זָרָה יט.) **— מִתְּחִלָּה תּוֹרַת ה', שֶׁנִּקְרֵאת עַל שְׁמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, הַיְנוּ שֶׁהוּא בְּחִינַת נִסְתָּר, "הַנִּסְתָּרֹת לַה' אֱלֹקֵינוּ", שֶׁזֶּה נֶעֱלָם וְנִסְתָּר מִמֶּנּוּ. וְאַחַר־כָּךְ כְּשֶׁהוּא מִתְגַּלֶּה בְּתוֹרָה, אֲזַי מַגִּיעַ בְּמַדְרֵגָה גְּבוֹהָה מִמֶּנָּה, וְאָז נַעֲשֶׂה תּוֹרָתוֹ הַיְנוּ שֶׁנַּעֲשֶׂה מֵה'נִּשְׁמַע' 'נַעֲשֶׂה', שֶׁהוּא בְּחִינַת "וְהַנִּגְלֹת לָנוּ וּלְבָנֵינוּ", קֹדֶם הַתּוֹרָה נִקְרֵאת עַל שְׁמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, שֶׁהוּא נֶעֱלָם וְנִסְתָּר מֵהָאָדָם, אֲבָל כֵּיוָן שֶׁהוּא מִתְגַּלֶּה, אָז נִקְרֵאת עַל שְׁמוֹ, הַיְנוּ שֶׁמַּשִּׂיג כְּבָר אֶת הַ'נִּשְׁמָע' וּמַגִּיעַ אֶל 'נַעֲשֶׂה'. וְזֶה** (דְּבָרִים כט, כח): **"הַנִּסְתָּרֹת לַה' אֱלֹהֵינוּ", זֶה בְּחִינַת 'נִשְׁמָע'; כִּי כָּל דָּבָר שֶׁנֶּעֱלָם מֵהָאָדָם, זֶה נִקְרָא נִסְתָּר, וְזֶה שַׁיָּךְ רַק לַהַוָיָ"ה אֱלֹקֵינוּ, אֲבָל "וְהַנִּגְלֹת לָנוּ וּלְבָנֵינוּ" — זֶה בְּחִינַת 'נַעֲשֶׂה'; הַיְנוּ מַה שֶּׁכְּבָר מִתְגַּלֶּה אֶל הָאָדָם, זֶה נִקְרָא עַל שְׁמוֹ, שֶׁהוּא כְּבָר מֵבִין מַה שֶּׁלָּמַד וּמְקַיֵּם. "עַד עוֹלָם לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת"; הַיְנוּ שֶׁיֵּלֵךְ מִדַּרְגָּא לְדַרְגָּא, שֶׁיָּבוֹא לְעוֹלָם שֶׁיִּהְיֶה מֵה'נִּשְׁמָע' 'נַעֲשֶׂה'. וְזֶה: לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל דִּבְרֵי הַתּוֹרָה; דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הֵם דִּבּוּרֵי הַתּוֹרָה שֶׁסְּבִיבוֹת הַמִּצְוָה, כְּגוֹן: 'וַיְדַבֵּר'**

בְּחִינַת נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע, כִּי מַה שֶּׁהוּא לְהָעוֹלָם הַזֶּה בְּחִינַת 'נִשְׁמָע' הוּא לְעוֹלָם הַגַּלְגִּלִּים בְּחִינַת 'נַעֲשֶׂה', וְיֵשׁ לָהֶם בְּחִינַת 'נִשְׁמָע' גָּבוֹהַּ מִמֶּנּוּ, וְכֵן מֵעוֹלָם לְעוֹלָם.

וְזֶה בְּחִינַת תּוֹרַת ה' וְתוֹרָתוֹ (עֲבוֹדָה זָרָה יט) **— מִתְּחִלָּה תּוֹרַת ה', שֶׁהוּא בְּחִינַת נִסְתָּר, "הַנִּסְתָּרֹת לַה' אֱלֹקֵינוּ", וְאַחַר־כָּךְ כְּשֶׁהוּא בְּמַדְרֵגָה גְּבוֹהַּ מִמֶּנָּה, נַעֲשֶׂה תּוֹרָתוֹ, שֶׁנַּעֲשֶׂה מֵה'נִּשְׁמָע' 'נַעֲשֶׂה', שֶׁהוּא בְּחִינַת "וְהַנִּגְלֹת לָנוּ וּלְבָנֵינוּ".**

וְזֶה (דְּבָרִים כט): **הַנִּסְתָּרֹת לַה' אֱלֹהֵינוּ — זֶה בְּחִינַת 'נִשְׁמָע', וְהַנִּגְלֹת לָנוּ וּלְבָנֵינוּ — זֶה בְּחִינַת 'נַעֲשֶׂה', עַד עוֹלָם לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת — שֶׁיֵּלֵךְ מִדַּרְגָּא לְדַרְגָּא, שֶׁיָּבוֹא לְעוֹלָם שֶׁיִּהְיֶה מֵה'נִּשְׁמָע' 'נַעֲשֶׂה'. וְזֶה: לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל דִּבְרֵי הַתּוֹרָה; דִּבְרֵי הַתּוֹרָה — הֵם דִּבּוּרֵי הַתּוֹרָה שֶׁסְּבִיבוֹת**

כַּנַּ״ל, שֶׁהֵם בְּחִינַת ׳נִשְׁמַע׳ כַּנַּ״ל, יְהִיֶה נַעֲשֶׂה מֵהֶם בְּחִינַת ׳נַעֲשֶׂה׳, וְזֶהוּ: עַד עוֹלָם, שֶׁיֵּלֵךְ מִדַּרְגָּא לְדַרְגָּא וּמֵעוֹלָם לְעוֹלָם, לַעֲשׂוֹת — לַעֲשׂוֹת דַּיְקָא, בְּחִינַת ׳נַעֲשֶׂה׳ אֶת כָּל דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת; דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הֵם בְּחִינַת דִּבּוּרֵי הַתּוֹרָה שֶׁסְּבִיבוֹת הַמְּצָוָה, שֶׁהֵם בְּחִינַת הַנִּסְתָּרוֹת, בְּחִינַת ׳נִשְׁמַע׳ כַּנַּ״ל, יְהִיֶה נַעֲשֶׂה מֵהֶם בְּחִינַת ׳נַעֲשֶׂה׳, בְּחִינַת נִגְלוֹת כַּנַּ״ל. כִּי בִּשְׁבִיל זֶה הָאָדָם נִבְרָא, שֶׁיַּעֲלֶה בְּכָל יְמֵי חַיָּיו מַעְלָה מַעְלָה, שֶׁיַּעֲשֶׂה מֵהַ׳נִּשְׁמַע׳ ׳נַעֲשֶׂה׳, שֶׁבְּכָל פַּעַם מַשִּׂיג הַשָּׂגוֹת אֲחֵרוֹת, שֶׁהָיָה נֶעֱלָם וְנִסְתָּר מִמֶּנּוּ, שֶׁזֶּה בְּחִינַת ׳נִשְׁמַע׳. וְעַכְשָׁו כְּשֶׁכְּבָר מֵבִין אֶת זֶה, וּמַשִּׂיג בָּהֶם, זֶה אֶצְלוֹ נַעֲשֶׂה לַעֲבֹדָה וּלְמַעֲשֶׂה. וְצָרִיךְ כָּל אָדָם שֶׁיֵּלֵךְ מִדַּרְגָּא לְדַרְגָּא וּמֵעוֹלָם לְעוֹלָם, עַד שֶׁיִּזְכֶּה בְּכָל פַּעַם לִבְחִינַת נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע גָּבוֹהַּ יוֹתֵר, שֶׁיִּהְיֶה נַעֲשֶׂה אֶצְלוֹ בְּכָל פַּעַם מִבְּחִינַת ׳נִשְׁמַע׳, בְּחִינַת נִסְתָּר, בְּחִינַת תְּפִלָּה, בְּחִינַת דִּבְרֵי הַתּוֹרָה שֶׁסְּבִיבוֹת הַמְּצָוָה, בְּחִינַת תּוֹרַת ה׳, יְהִיֶה נַעֲשֶׂה מִזֶּה בְּחִינַת ׳נַעֲשֶׂה׳, בְּחִינַת נִגְלֶה, בְּחִינַת תּוֹרָה, בְּחִינַת תּוֹרָתוֹ, וִיהִי לוֹ בְּחִינַת ׳נִשְׁמַע׳ וְכוּ׳ גָּבוֹהַּ יוֹתֵר. וְכֵן בְּכָל פַּעַם יֵלֵךְ מִדַּרְגָּא לְדַרְגָּא וּמִמַּעֲלָה לְמַעֲלָה, עַד שֶׁיָּבֹא בְּרֵאשִׁית נְקֻדַּת הַבְּרִיאָה, שֶׁהוּא תְּחִלַּת הָאֲצִילוּת. וְשָׁם יֵשׁ גַּם־כֵּן בְּחִינַת נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע, וּבְחִינַת ׳נִשְׁמַע׳ שֶׁיֵּשׁ שָׁם, הוּא תּוֹרַת ה׳ בֶּאֱמֶת [עַיֵּן זֹהַר חֻקַּת קפב. תּוֹרָה מֵחָכְמָה עִלָּאָה נַפְקָא]; כִּי בְּכָל עוֹלָם וְדַרְגָּא תּוֹרַת ה׳ הִיא רַק בְּשֵׁם הַמַּשְׂאָל, כִּי רַק מֵחֲמַת שֶׁנִּסְתָּר מִמֶּנּוּ נִקְרָא תּוֹרַת ה׳, וּכְשֶׁבָּא לְשָׁם נַעֲשֶׂה תּוֹרָתוֹ. וְעִנְיָן זֶה הוּא דַּק מְאֹד, עָמֹק עָמֹק מִי יִמְצָאֶנּוּ, כִּי הַתּוֹרָה הִיא חָכְמָתוֹ יִתְבָּרַךְ, וּכְכָל שֶׁהָאָדָם מַכְנִיס אֶת עַצְמוֹ יוֹתֵר בְּהַשָּׂגַת הַתּוֹרָה, מַשִּׂיג יוֹתֵר רוּחָנִיּוּת חִיּוּת אֱלֹקוּת. וּכְמוֹ שֶׁאֵין סוֹף אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, כָּךְ אֵין סוֹף לְתוֹרָתוֹ. אַךְ בְּחִינַת ה׳נִּשְׁמַע׳ שֶׁבְּתְחִלַּת הָאֲצִילוּת הִיא תּוֹרַת ה׳ בֶּאֱמֶת, כִּי אֵין גָּבוֹהַּ מִשָּׁם

הַמְּצָוָה, כְּגוֹן ׳וַיְדַבֵּר׳ כַּנַּ״ל, שֶׁהֵם בְּחִינַת ׳נִשְׁמַע׳ כַּנַּ״ל, יְהִיֶה נַעֲשֶׂה מֵהֶם בְּחִינַת ׳נַעֲשֶׂה׳. וְזֶהוּ: עַד עוֹלָם, שֶׁיֵּלֵךְ מִדַּרְגָּא לְדַרְגָּא וּמֵעוֹלָם לְעוֹלָם, לַעֲשׂוֹת — לַעֲשׂוֹת דַּיְקָא, בְּחִינַת ׳נַעֲשֶׂה׳, אֶת כָּל דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת; דִּבְרֵי הַתּוֹרָה — הֵם בְּחִינַת דִּבּוּרֵי הַתּוֹרָה שֶׁסְּבִיבוֹת הַמְּצָוָה, שֶׁהֵם בְּחִינַת הַנִּסְתָּרוֹת, בְּחִינַת ׳נִשְׁמַע׳ כַּנַּ״ל, יְהִיֶה נַעֲשֶׂה מֵהֶם בְּחִינַת ׳נַעֲשֶׂה׳, בְּחִינַת נִגְלוֹת כַּנַּ״ל.

וְצָרִיךְ כָּל אָדָם שֶׁיֵּלֵךְ מִדַּרְגָּא לְדַרְגָּא וּמֵעוֹלָם לְעוֹלָם, עַד שֶׁיִּזְכֶּה בְּכָל פַּעַם לִבְחִינַת נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע גָּבוֹהַּ יוֹתֵר, שֶׁיִּהְיֶה נַעֲשֶׂה אֶצְלוֹ בְּכָל פַּעַם מִבְּחִינַת ׳נִשְׁמַע׳, בְּחִינַת נִסְתָּר, בְּחִינַת תְּפִלָּה, בְּחִינַת דִּבְרֵי הַתּוֹרָה שֶׁסְּבִיבוֹת הַמְּצָוָה, בְּחִינַת תּוֹרַת ה׳, יְהִיֶה נַעֲשֶׂה מִזֶּה בְּחִינַת ׳נַעֲשֶׂה׳, בְּחִינַת נִגְלֶה, בְּחִינַת תּוֹרָה, בְּחִינַת תּוֹרָתוֹ, וִיהִי לוֹ בְּחִינַת ׳נִשְׁמַע׳ וְכוּ׳ גָּבוֹהַּ יוֹתֵר. וְכֵן בְּכָל פַּעַם יֵלֵךְ מִדַּרְגָּא לְדַרְגָּא וּמִמַּעֲלָה לְמַעֲלָה, עַד שֶׁיָּבֹא בְּרֵאשִׁית נְקֻדַּת הַבְּרִיאָה, שֶׁהוּא תְּחִלַּת הָאֲצִילוּת. וְשָׁם יֵשׁ גַּם־כֵּן בְּחִינַת נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע, וּבְחִינַת ׳נִשְׁמַע׳ שֶׁיֵּשׁ שָׁם הוּא תּוֹרַת ה׳ בֶּאֱמֶת, כִּי בְּכָל עוֹלָם וְדַרְגָּא תּוֹרַת ה׳ הִיא רַק בְּשֵׁם הַמַּשְׂאָל, כִּי רַק מֵחֲמַת שֶׁנִּסְתָּר מִמֶּנּוּ נִקְרָא תּוֹרַת ה׳, וּכְשֶׁבָּא לְשָׁם נַעֲשֶׂה תּוֹרָתוֹ. אַךְ בְּחִינַת ה׳נִּשְׁמַע׳ שֶׁבְּתְחִלַּת הָאֲצִילוּת הִיא תּוֹרַת ה׳ בֶּאֱמֶת, כִּי אֵין גָּבוֹהַּ מִשָּׁם רַק תּוֹרַת ה׳ מַמָּשׁ.

רַק תּוֹרַת ה׳ מַמָּשׁ, וְאַחַר־כָּךְ כְּשֶׁנִּכְלָל בָּאֵין סוֹף, אֲזַי הַ׳נַּעֲשָׂה׳ הִיא בְּחִינַת תּוֹרַת ה׳ מַמָּשׁ, עֶצֶם אֲמִתַּת גִּלּוּי אֶלְקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ. וְהַ׳נִּשְׁמָע׳ הוּא בְּחִינַת תְּפִלַּת ה׳, כִּי יֵשׁ תּוֹרַת ה׳, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (יְרוּשַׁלְמִי בִּכּוּרִים וְרֹאשׁ הַשָּׁנָה) ׳אֲנִי קַיְּמְתִיהָ תְּחִלָּה׳, וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ (בְּסוֹטָה יד.): ׳הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מַלְבִּישׁ עֲרֻמִּים וּמְבַקֵּר חוֹלִים׳ וְכוּ׳; וְכֵן אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (בְּרָכוֹת ו.): ׳מִנַּיִן שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מֵנִיחַ תְּפִלִּין׳ וְכוּ׳; [וְכֵן אָמְרוּ (עֲבוֹדָה זָרָה ד׳:): שָׁלֹשׁ רְאשׁוֹנוֹת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא יוֹשֵׁב וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה] וְכֵן יֵשׁ תְּפִלַּת ה׳, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (שָׁם ז.): מִנַּיִן שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִתְפַּלֵּל? שֶׁנֶּאֱמַר: ״וְשִׂמַּחְתִּים בְּבֵית תְּפִלָּתִי״; נִמְצָא, שֶׁיֵּשׁ תּוֹרַת ה׳ וְיֵשׁ תְּפִלַּת ה׳, וּכְשֶׁזּוֹכֶה לְהָכְלֵל בָּאֵין סוֹף, אֲזַי תּוֹרָתוֹ הִיא תּוֹרַת ה׳ מַמָּשׁ, וּתְפִלָּתוֹ הוּא תְּפִלַּת ה׳ מַמָּשׁ, כִּי הוּא נִכְלָל בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וּבְוַדַּאי גַּם בָּזֶה יֵשׁ מַדְרֵגוֹת לְאֵין סוֹף, כִּי אִי אֶפְשָׁר לְהַגִּיד, שֶׁהוּא הִגִּיעַ כְּבָר לְסוֹף תּוֹרַת הַשֵּׁם וּתְפִלַּת הַשֵּׁם, כִּי גַּם בָּזֶה יֵשׁ לַעֲלוֹת עוֹד מַעְלָה מַעְלָה עַד אֵין סוֹף, וְתוֹרַת הַשֵּׁם שֶׁהִיא אוֹרַיְתָא דַּאֲצִילוּת, הִיא גִּלּוּי אֶלְקוּת בְּתַכְלִית מַדְרֵגָה עֶלְיוֹנָה, וְכֵן תְּפִלַּת הַשֵּׁם, הוּא כִּבְיָכוֹל מְבַקֵּשׁ: יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנַי, שֶׁיִּכְבְּשׁוּ רַחֲמַי אֶת כַּעֲסִי, וְיִגְלוּ רַחֲמַי עַל מִדּוֹתַי, וְאֶתְנַהֵג עִם בָּנַי בְּמִדַּת רַחֲמִים, וְאֶכָּנֵס לָהֶם לִפְנִים מִשּׁוּרַת הַדִּין. וּכְמַאֲמָרָם זַ״ל (בְּרָכוֹת ז.): מַאי מַצְלֵי? אָמַר רַב זוּטְרָא בַּר טוּבְיָה, אָמַר רַב: יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנַי, שֶׁיִּכְבְּשׁוּ רַחֲמַי אֶת כַּעֲסִי, וְיִגְלוּ רַחֲמַי עַל מִדּוֹתַי, וְאֶתְנַהֵג עִם בָּנַי בְּמִדַּת רַחֲמִים, וְאֶכָּנֵס לָהֶם לִפְנִים מִשּׁוּרַת הַדִּין. (עַכְשָׁו יַלְבִּישׁ אֶת הַשָּׁגָתוֹ בְּמַאֲמָר):

וְאַחַר־כָּךְ כְּשֶׁנִּכְלָל בָּאֵין סוֹף, אֲזַי הַ׳נַּעֲשָׂה׳ הִיא בְּחִינַת תּוֹרַת ה׳ מַמָּשׁ, וְהַ׳נִּשְׁמָע׳ הוּא בְּחִינַת תְּפִלַּת ה׳. כִּי יֵשׁ תּוֹרַת ה׳, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (יְרוּשַׁלְמִי בִּכּוּרִים וְרֹאשׁ הַשָּׁנָה): **׳אֲנִי קַיְּמְתִיהָ תְּחִלָּה׳, וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ** (בְּסוֹטָה יד): **׳הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מַלְבִּישׁ עֲרֻמִּים וּמְבַקֵּר חוֹלִים׳ וְכוּ׳, וְכֵן אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה** (בְּרָכוֹת ו): **׳מִנַּיִן שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מֵנִיחַ תְּפִלִּין׳ וְכוּ׳. וְכֵן יֵשׁ תְּפִלַּת ה׳, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ, רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה** (שָׁם ז): **מִנַּיִן שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מִתְפַּלֵּל? שֶׁנֶּאֱמַר: ״וְשִׂמַּחְתִּים בְּבֵית תְּפִלָּתִי״. נִמְצָא שֶׁיֵּשׁ תּוֹרַת ה׳ וְיֵשׁ תְּפִלַּת ה׳. וּכְשֶׁזּוֹכֶה לְהָכְלֵל בְּאֵין־סוֹף, אֲזַי תּוֹרָתוֹ הוּא תּוֹרַת ה׳ מַמָּשׁ וּתְפִלָּתוֹ הוּא תְּפִלַּת ה׳ מַמָּשׁ.**

וְזֶה שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (בָּבָא קַמָּא צב): **הַמְבַקֵּשׁ רַחֲמִים עַל חֲבֵרוֹ וְהוּא צָרִיךְ לְאוֹתוֹ דָּבָר, הוּא נַעֲנֶה תְּחִלָּה, כִּי מַה שֶּׁצָּרִיךְ לְאוֹתוֹ דָּבָר וְאֵינוֹ מְבַקֵּשׁ עַל עַצְמוֹ, הוּא מֵחֲמַת שֶׁהוּא בִּבְחִינַת אַיִן, וְהוּא בְּחִינַת תְּחִלָּה, הַיְנוּ קֹדֶם הַבְּרִיאָה, וּמֵחֲמַת שֶׁהוּא בִּבְחִינַת תְּחִלָּה, עַל־יְדֵי־זֶה הוּא נַעֲנֶה תְּחִלָּה; הַיְנוּ זֶה**

עַל־יְדֵי־זֶה הוּא נַעֲנֶה תְּחִלָּה.

שֶׁהוֹלֵךְ מִדַּרְגָּה לְדַרְגָּה וּמֵעוֹלָם לְעוֹלָם, עַד שֶׁנִּכְלָל לְגַמְרֵי בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְזוֹכֶה לִתְפִלַּת הַשֵּׁם, הוּא כְּבָר אֵינוֹ מִתְפַּלֵּל בַּעֲבוּר עַצְמוֹ, כִּי הוּא בְּעֵינֵי עַצְמוֹ כְּלֹא כְלוּם, מֵאַחַר שֶׁנִּכְלָל בְּאַיִן, אֲבָל הוּא תָּמִיד מִתְפַּלֵּל בַּעֲבוּר זוּלָתוֹ, שֶׁזּוֹ מַדְרֵגַת גְּדוֹלֵי וּמְבֻחָרֵי הַצַּדִּיקִים, שֶׁתָּמִיד מִתְפַּלְּלִים רַק עַל הַזּוּלַת, כִּי הֵם בְּעֵינֵי עַצְמָם כְּלֹא כְלוּם, כִּי נִכְלָלִים בָּאַיִן. וְלָכֵן כְּשֶׁהֵם מִתְפַּלְּלִים בַּעֲבוּר זוּלָתָם, וְגַם הֵם צְרִיכִים אוֹתוֹ דָּבָר, הֵם נַעֲנִים תְּחִלָּה, כִּי כְּבָר זָכוּ לְהִכָּלֵל בָּאַיִן [וּמִכָּל זֶה תָּבִין וְתַשְׂכִּיל מַדְרֵגַת גְּדוֹלֵי וּמְבֻחָרֵי הַצַּדִּיקִים, שֶׁהֵם תָּמִיד מְבַקְּשִׁים רַק בַּעֲבוּר זוּלָתָם, וְאַף שֶׁהֵם בְּעַצְמָם מְלֵאִים צָרוֹת וְיִסּוּרִים, וְחָסֵר לָהֶם הַרְבֵּה, עִם כָּל זֹאת הֵם נִכְלָלִים בָּאַיִן, וְחוֹשְׁבִים עַצְמָם לְלֹא כְלוּם, וּמִתְפַּלְּלִים רַק בַּעֲבוּר זוּלָתָם. וּבְזֹכוּת זֶה הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא עוֹזֵר גַּם לָהֶם. וְאִם לֹא בָּעוֹלָם הַזֶּה, אֲזַי זוֹכִים לְהִכָּנֵס לִפְנֵי וְלִפְנִים לָעוֹלָם הַבָּא, וְדוֹ״ק].

כָּל זֶה לְשׁוֹן קָדְשׁוֹ שֶׁל מוֹהַרַנ״תְּ זַ״ל [לְכְאוֹרָה אֵין לְזֶה הָעִנְיָן חִבּוּר הֵיטֵב לְמָה שֶׁלְּמַעְלָה, אַךְ בֶּאֱמֶת מִבֹּאָר זֶה הָעִנְיָן הֵיטֵב לְמַעַיֵּן קְצָת, כִּי מִבֹּאָר לְעֵיל וּלְקַמָּן, שֶׁבְּחִינַת תְּפִלַּת ה׳ הוּא בְּחִינַת קֹדֶם הַבְּרִיאָה, בְּחִינַת אֵין סוֹף, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת תְּחִלָּה; וּמֶחֱמַת שְׁזֹאת הַבְּחִינָה הִיא בְּחִינַת אַיִן, עַל כֵּן אֵין מִי שֶׁיִּזְכֶּה לָזֶה, כִּי אִם מִי שֶׁהוּא בִּבְחִינַת אַיִן, דְּהַיְנוּ שֶׁהוּא עָנָו בֶּאֱמֶת וּמְבַטֵּל עַצְמוֹ לְגַמְרֵי בְּתַכְלִית הַבִּטּוּל כְּאִלּוּ אֵינוֹ בָּעוֹלָם, עַד שֶׁנִּכְלָל בְּאֵין־סוֹף, שֶׁשָּׁם הוּא בְּחִינַת תְּפִלַּת ה׳ כַּנַּ״ל. וּבָזֶה מְקֻשָּׁר הֵיטֵב מַה שֶּׁמּוּבָא לְקַמָּן עַל מַאֲמַר רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה: ׳אֶלְעָזָר זְעִירָא וְכוּ׳, שֶׁחֲשָׁדוּהוּ בִּגְדֻלּוּת וְעַל כֵּן חֲבָשׁוּהוּ׳ וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם. וְלִכְאוֹרָה אֵין קֶשֶׁר לְעִנְיַן פִּגַּם הַגְּדֻלּוּת לְהַתּוֹרָה הַזֹּאת, שֶׁלֹּא נִזְכַּר כָּאן כְּלָל אַךְ בֶּאֱמֶת עַל־פִּי הַנִּזְכָּר לְעֵיל מִבֹּאָר לָעֵינַיִם, שֶׁכָּל עִנְיָן זֶה לִזְכּוֹת לִבְחִינַת נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע הַגָּבוֹהַּ יוֹתֵר, שֶׁהוּא בְּחִינַת כְּלָלִיּוּת בְּאֵין סוֹף, בִּתְחִלַּת בְּחִינַת אַיִן, כִּי קֹדֶם הַבְּרִיאָה הָיָה הַכֹּל אֵין סוֹף, עַל־כֵּן אֵין מִי שֶׁיִּזְכֶּה לָזֶה, כִּי אִם מִי שֶׁהוּא בִּבְחִינַת אַיִן, דְּהַיְנוּ שֶׁהוּא עָנָו בֶּאֱמֶת, וּמְבַטֵּל עַצְמוֹ לְגַמְרֵי בְּתַכְלִית הַבִּטּוּל, כְּאִלּוּ אֵינוֹ בָּעוֹלָם, שֶׁזּוֹ שְׁלֵמוּת הָעֲנָוָה, שֶׁהוּא בָּטֵל וּמְבֻטָּל לְגַמְרֵי לְגַבֵּי הָאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא וְהוּא בְּעֵינֵי עַצְמוֹ כְּלֹא כְלוּם, עַד שֶׁנִּכְלָל בָּאֵין סוֹף, שֶׁשָּׁם הוּא בְּחִינַת תְּפִלַּת ה׳ כַּנַּ״ל; וְלָכֵן כְּשֶׁהוּא מִתְפַּלֵּל, תְּפִלָּתוֹ הִיא בְּהִתְפַּשְׁטוּת הַנַּשְׁמִיּוּת, עַד שֶׁאֵינוֹ מַרְגִּישׁ אֶת מְצִיאוּת עַצְמוֹ כְּלָל. וּבָזֶה מְקֻשָּׁר הֵיטֵב מַה שֶּׁמּוּבָא לְקַמָּן עַל מַאֲמַר רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה: ׳אֶלְעָזָר זְעִירָא וְכוּ׳, שֶׁחֲשָׁדוּהוּ בִּגְדֻלּוּת, וְעַל־כֵּן חֲבָשׁוּהוּ׳ וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם; וְלִכְאוֹרָה אֵין קֶשֶׁר לְעִנְיַן פִּגַּם הַגְּדֻלּוּת לְהַתּוֹרָה הַזֹּאת, שֶׁלֹּא נִזְכַּר כָּאן כְּלָל. אַךְ בֶּאֱמֶת עַל־פִּי הַנִּזְכָּר לְעֵיל מִבֹּאָר לָעֵינַיִם, שֶׁכָּל עִנְיָן זֶה לִזְכּוֹת לִבְחִינַת נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע הַגָּבוֹהַּ יוֹתֵר, שֶׁהוּא בְּחִינַת כְּלָלִיּוּת בְּאֵין סוֹף, בִּתְחִלַּת

הַבְּרִיאָה, כָּל זֶה אִי אֶפְשָׁר לִזְכּוֹת, כִּי אִם עַל־יְדֵי עֲנָוָה בֶּאֱמֶת, שֶׁהוּא בְּחִינַת אַיִן כַּנַּ״ל, שֶׁיִּהְיֶה בָּטֵל וּמְבֻטָּל בְּעֵינֵי עַצְמוֹ לְגַמְרֵי, שֶׁזּוֹ נִקְרֵאת שְׁלֵמוּת עֲנָוָה. וְעַתָּה מְבֹאָר הֵיטֵב קֶשֶׁר עִנְיַן זֶה ׳הַמִּתְפַּלֵּל עַל חֲבֵרוֹ וְהוּא צָרִיךְ׳ וְכוּ׳ לְהַתּוֹרָה הַזֹּאת, כִּי זֶה שֶׁמִּתְפַּלֵּל עַל חֲבֵרוֹ, אַף־עַל־פִּי שֶׁהוּא צָרִיךְ לְאוֹתוֹ דָּבָר, וְאֵינוֹ מְבַקֵּשׁ עַל עַצְמוֹ, כִּי אֵינוֹ מַחֲשִׁיב אֶת עַצְמוֹ לִכְלוּם, זֶהוּ בְּחִינַת עֲנָוָה, בְּחִינַת אַיִן, שֶׁמְּבַטֵּל עַצְמוֹ, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ עַל עַצְמוֹ כְּלוּם, רַק מַרְגִּישׁ צַעַר יִשְׂרָאֵל חֲבֵרוֹ קֹדֶם מִצַּעֲרוֹ, כִּי צַעַר חֲבֵרוֹ כּוֹאֵב לוֹ יוֹתֵר מִצַּעַר שֶׁלּוֹ, שֶׁזֶּה נִקְרָא בְּטוּל בֶּאֱמֶת, שֶׁבִּטֵּל אֶת עַצְמוֹ לְגַמְרֵי בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְעַל־יְדֵי הַבְּטוּל זֶה הוּא נִכְלָל בְּאַיִן, שֶׁהוּא בְּחִינַת תְּחִלָּה, בְּחִינַת קֹדֶם הַבְּרִיאָה, בְּחִינַת נִשְׁמָע, בְּחִינַת תְּפִלַּת ה׳ כַּנַּ״ל, וְעַל־כֵּן הוּא נַעֲנֶה תְּחִלָּה, כִּי הוּא בִּבְחִינַת תְּחִלָּה כַּנַּ״ל], כִּי מֵאַחַר שֶׁנִּכְלָל בִּתְחִלַּת הַבְּרִיאָה, הוּא מַמְשִׁיךְ עַל עַצְמוֹ יְשׁוּעוֹת וַחֲסָדִים.

(עַכְשָׁו יַלְבִּישׁ אֶת הַשָּׂגָתוֹ בַּמַּאֲמָר שֶׁל הַסִּפְרָא דִּצְנִיעוּתָא):

וְזֶה בְּחִינַת אָב וּבֵן, מַאֲמָר וַחֲצִי מַאֲמָר; כִּי הַ׳נַּעֲשֶׂה׳ הוּא בְּחִינַת נִגְלֶה, בְּחִינַת תּוֹרָה, בְּחִינוֹת ׳בָּרָא׳, בְּחִינוֹת בֵּן, בְּחִינוֹת עֵדֶן תַּתָּאָה, בְּחִינוֹת חָכְמָה תַּתָּאָה, בְּחִינוֹת חֲצִי מַאֲמָר, כִּי כָּל מַה שֶּׁאַחַר הַבְּרִיאָה, זֶה רַק חֲצִי, כִּי הַשְּׁלֵמוּת הִיא רַק כְּשֶׁנִּכְלָל סוֹף, בִּתְחִלַּת הַבְּרִיאָה, כָּל זֶה אִי אֶפְשָׁר לִזְכּוֹת כִּי אִם עַל־יְדֵי עֲנָוָה בֶּאֱמֶת, שֶׁהוּא בְּחִינַת אַיִן כַּנַּ״ל. וְעַתָּה מְבֹאָר הֵיטֵב קֶשֶׁר עִנְיַן זֶה — הַמִּתְפַּלֵּל עַל חֲבֵרוֹ וְהוּא צָרִיךְ וְכוּ׳ — לְהַתּוֹרָה הַזֹּאת, כִּי זֶה שֶׁמִּתְפַּלֵּל עַל חֲבֵרוֹ אַף־עַל־פִּי שֶׁהוּא צָרִיךְ לְאוֹתוֹ דָּבָר, זֶהוּ בְּחִינַת עֲנָוָה, בְּחִינַת אַיִן, שֶׁמְּבַטֵּל עַצְמוֹ וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ עַל עַצְמוֹ כְּלוּם, רַק מַרְגִּישׁ צַעַר יִשְׂרָאֵל חֲבֵרוֹ. וְעַל־יְדֵי הַבְּטוּל זֶה הוּא נִכְלָל בְּאַיִן, שֶׁהוּא בְּחִינַת תְּחִלָּה, בְּחִינַת קֹדֶם הַבְּרִיאָה, בְּחִינַת נִשְׁמָע, בְּחִינַת תְּפִלַּת ה׳ כַּנַּ״ל, וְעַל־כֵּן הוּא נַעֲנֶה תְּחִלָּה, כִּי הוּא בִּבְחִינַת תְּחִלָּה כַּנַּ״ל].

וְזֶה בְּחִינַת אָב וּבֵן, מַאֲמָר וַחֲצִי מַאֲמָר; כִּי הַ׳נַּעֲשֶׂה׳ הוּא בְּחִינַת נִגְלֶה, בְּחִינַת תּוֹרָה, בְּחִינוֹת ׳בָּרָא׳, בְּחִינוֹת בֵּן, בְּחִינוֹת עֵדֶן תַּתָּאָה, בְּחִינוֹת חָכְמָה תַּתָּאָה, בְּחִינוֹת חֲצִי מַאֲמָר, כְּנֶגֶד הַ׳נִּשְׁמָע׳, שֶׁהוּא בְּחִינוֹת ׳בְּרֵאשִׁית׳, מַאֲמָר הַשָּׁלֵם, חָכְמָה עִלָּאָה, עֵדֶן עִלָּאָה, בְּחִינוֹת אָב, בְּחִינַת תְּפִלָּה, בְּחִינוֹת נִסְתָּר, וְדָבָר זֶה שַׁיָּךְ בְּכָל דַּרְגָּא וְדַרְגָּא, כִּי כָּל דַּרְגָּא נֶגֶד דַּרְגָּא שֶׁלְּמַעְלָה מִמֶּנָּה, הוּא בְּחִינוֹת חֲצִי מַאֲמָר, כְּמוֹ הָאָב כְּשֶׁמְּדַבֵּר, מְדַבֵּר מַאֲמָר הַשָּׁלֵם, וּכְשֶׁבְּנוֹ הַקָּטָן מְדַבֵּר אַחֲרָיו, הוּא מְדַבֵּר רַק חֲצִי מַאֲמָר — כֵּן כָּל דַּרְגָּא נֶגֶד דַּרְגָּא שֶׁלְּמַעְלָה מִמֶּנָּה הִיא בְּחִינוֹת חֲצִי מַאֲמָר, וְהַדַּרְגָּא שֶׁלְּמַעְלָה מִמֶּנָּה לְגַמְרֵי בְּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, שֶׁהוּא כְּנֶגֶד הַ׳נִּשְׁמָע׳, שֶׁהוּא בְּחִינוֹת ׳בְּרֵאשִׁית׳, מַאֲמָר הַשָּׁלֵם, חָכְמָה עִלָּאָה, עֵדֶן עִלָּאָה, בְּחִינוֹת אָב, בְּחִינַת תְּפִלָּה, בְּחִינוֹת נִסְתָּר, וְדָבָר זֶה שַׁיָּךְ בְּכָל דַּרְגָּא וְדַרְגָּא, כִּי כָּל דַּרְגָּא נֶגֶד דַּרְגָּא שֶׁלְּמַעְלָה מִמֶּנָּה הִיא בְּחִינוֹת חֲצִי מַאֲמָר, כְּמוֹ הָאָב כְּשֶׁמְּדַבֵּר, מְדַבֵּר מַאֲמָר הַשָּׁלֵם, וּכְשֶׁבְּנוֹ הַקָּטָן מְדַבֵּר אַחֲרָיו, הוּא מְדַבֵּר רַק חֲצִי מַאֲמָר — כֵּן כָּל דַּרְגָּא נֶגֶד דַּרְגָּא שֶׁלְּמַעְלָה מִמֶּנָּה הִיא בְּחִינוֹת חֲצִי מַאֲמָר, וְהַדַּרְגָּא

הִיא בְּחִינוֹת מַאֲמָר הַשָּׁלֵם נֶגְדָּהּ, וְכֵן מִדַּרְגָּא לְדַרְגָּא, כִּי כָּל בְּנֵי־אָדָם וְחַיּוֹת וְעוֹפוֹת וּצְמָחִים, וְכָל הַדְּבָרִים שֶׁבְּזֶה הָעוֹלָם הֵם רַק בְּחִינוֹת חֲצִי מַאֲמָר נֶגֶד הָעוֹלָם שֶׁלְּמַעְלָה מִזֶּה הָעוֹלָם; כִּי לְמַעְלָה כְּכָל שֶׁנִּכְלָל יוֹתֵר בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, שָׁם נִקְרָא מַאֲמָר שָׁלֵם, בִּבְחִינַת אָב, בְּחִינַת נִסְתָּר, וּלְהֶפֶךְ כָּל מַה שֶּׁלְּמַטָּה מִזֶּה, נִקְרָא חֲצִי מַאֲמָר, בִּבְחִינַת בֵּן, בְּחִינַת נִגְלֶה, כִּי הֵם רַק רְמָזִים לִדְבָרִים הַגְּבוֹהִים מֵהֶם, וְכֵן מֵעוֹלָם לְעוֹלָם. וְכֵן כְּלָלִיּוּת הַבְּרִיאָה נֶגֶד קַדְמוּת הַבְּרִיאָה הִיא בְּחִינוֹת חֲצִי מַאֲמָר, כִּי עִקַּר שְׁלֵמוּת — בְּאֵין־סוֹף, וְשָׁם הוּא בְּחִינַת מַאֲמָר הַשָּׁלֵם. וְזֶה ׳בָּרָא׳, שֶׁהוּא כְּלָלִיּוּת הַבְּרִיאָה, הוּא חֲצִי מַאֲמָר נֶגֶד ׳בְּרֵאשִׁית׳, שֶׁהוּא בְּחִינוֹת קַדְמוּת הַבְּרִיאָה, כְּמוֹ ׳בְּרֵאשִׁית׳ — ׳יְרֵא בֹּשֶׁת׳ (תִּקּוּנִים, תִּקּוּן ז׳), שֶׁהִיא הַתְּפִלָּה, בְּחִינוֹת (מִשְׁלֵי לא, ל): ״יִרְאַת ה׳ הִיא תִּתְהַלָּל״, שֶׁהוּא מַאֲמָר הַשָּׁלֵם. וְעִנְיַן הַבֹּשֶׁת זֶה בְּעַצְמוֹ, שֶׁכָּל מַה שֶּׁנִּקְרָא חֲצִי מַאֲמָר מִתְבַּיֵּשׁ מֵהַמַּאֲמָר שָׁלֵם, וְדָבָר זֶה שַׁיָּךְ בְּתוֹךְ הַבְּרֵאשִׁית גַּם כֵּן, שֶׁהִיא תֵּבַת ׳יְרֵא בֹּשֶׁת׳, כִּי גַּם בִּבְחִינַת בְּרֵאשִׁית, שֶׁהוּא מַאֲמָר שָׁלֵם, עֲדַיִן יְכוֹלִים לַעֲלוֹת מַעְלָה מַעְלָה וְכֵן לְעוֹלָם, כִּי אֵין סוֹף לְהַשָּׂגָתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְלָכֵן גַּם בְּתֵבַת בְּרֵאשִׁית מְרֻמָּז ׳יְרֵא בֹּשֶׁת׳, כִּי גַּם שָׁם שַׁיֶּכֶת בּוּשָׁה לְגַבֵּי הָעוֹלָמוֹת שֶׁלְּמַעְלָה מִמֶּנּוּ.

שֶׁלְּמַעְלָה מִמֶּנָּה הִיא בְּחִינוֹת מַאֲמָר הַשָּׁלֵם נֶגְדָּהּ, וְכֵן מִדַּרְגָּא לְדַרְגָּא, כִּי כָּל בְּנֵי־אָדָם וְחַיּוֹת וְעוֹפוֹת וּצְמָחִים וְכָל הַדְּבָרִים שֶׁבְּזֶה הָעוֹלָם הֵם רַק בְּחִינוֹת חֲצִי מַאֲמָר נֶגֶד הָעוֹלָם שֶׁלְּמַעְלָה מִזֶּה הָעוֹלָם, כִּי הֵם רַק רְמָזִים לִדְבָרִים הַגְּבוֹהִים מֵהֶם, וְכֵן מֵעוֹלָם לְעוֹלָם. וְכֵן כְּלָלִיּוּת הַבְּרִיאָה נֶגֶד קַדְמוּת הַבְּרִיאָה הִיא בְּחִינוֹת חֲצִי מַאֲמָר, כִּי עִקַּר שְׁלֵמוּת — בְּאֵין־סוֹף, וְשָׁם הוּא בְּחִינַת מַאֲמָר הַשָּׁלֵם. וְזֶה ׳בָּרָא׳, שֶׁהוּא כְּלָלִיּוּת הַבְּרִיאָה, הוּא חֲצִי מַאֲמָר נֶגֶד ׳בְּרֵאשִׁית׳, שֶׁהוּא בְּחִינוֹת קַדְמוּת הַבְּרִיאָה, בְּחִינַת תְּפִלָּה, כְּמוֹ ׳בְּרֵאשִׁית׳ — ׳יְרֵא בֹּשֶׁת׳ (תִּקּוּנִים, תִּקּוּן ז׳), **שֶׁהִיא הַתְּפִלָּה, בְּחִינוֹת** (מִשְׁלֵי לא, ל): **״יִרְאַת ה׳ הִיא תִּתְהַלָּל״, שֶׁהוּא מַאֲמָר הַשָּׁלֵם.**

וְעַל כֵּן אֱמוּנָה נִקְרָא יְרוּשָׁלַיִם, כַּנַּזְכָּר לְעֵיל, עַל שֵׁם שֶׁעִקַּר בִּנְיָנָהּ מִבְּרֵאשִׁית, שֶׁהוּא בְּחִינַת יִרְאָה שָׁלֵם, כִּי ׳תַּמָּן יִרְאָה, תַּמָּן שָׁלֵם׳. ׳בְּרֵאשִׁית׳ — ׳יְרֵא בֹּשֶׁת׳, מַאֲמָר הַשָּׁלֵם, כִּי אֱמוּנָה הוּא מֵהָרוֹעִים כַּנַּ״ל, וּלְהָרוֹעִים אִי אֶפְשָׁר לְהִתְקָרֵב כִּי אִם עַל־יְדֵי עֲזוּת כַּנַּ״ל, וּלְעַזּוּת זוֹכִין עַל־יְדֵי שִׁמְחָה כַּנַּ״ל, וּלְשִׁמְחָה זוֹכִין עַל־יְדֵי בְּחִינוֹת נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע, שֶׁהוּא בְּחִינוֹת תּוֹרָה וּתְפִלָּה

וְעַל־כֵּן אֱמוּנָה נִקְרָא יְרוּשָׁלַיִם, כַּנַּזְכָּר לְעֵיל, עַל שֵׁם שֶׁעִקַּר בִּנְיָנָהּ מִבְּרֵאשִׁית, שֶׁהוּא בְּחִינַת יִרְאָה שָׁלֵם, כִּי ׳תַּמָּן יִרְאָה, תַּמָּן שָׁלֵם׳ (עַיֵּן מִדְרָשׁ רַבָּה וַיֵּרָא, פָּרָשָׁה נו), ׳בְּרֵאשִׁית׳ — ׳יְרֵא בֹּשֶׁת׳, מַאֲמָר הַשָּׁלֵם, כִּי אֱמוּנָה הוּא מֵהָרוֹעִים כַּנַּ״ל, וּלְהָרוֹעִים אִי אֶפְשָׁר לְהִתְקָרֵב כִּי אִם עַל־יְדֵי עֲזוּת כַּנַּ״ל, וּלְעַזּוּת זוֹכִין עַל־יְדֵי שִׁמְחָה כַּנַּ״ל, וּלְשִׁמְחָה זוֹכִין עַל־יְדֵי בְּחִינוֹת נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע, שֶׁהוּא בְּחִינוֹת תּוֹרָה וּתְפִלָּה וְכוּ׳ כַּנַּ״ל; הֵינוּ כְּשֶׁהָאָדָם

לוֹמַד תּוֹרָה, הוּא מַמְשִׁיךְ עַל עַצְמוֹ חָכְמָתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְזֶה מְקָרֵב אוֹתוֹ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, שֶׁיּוּכַל לְהִתְפַּלֵּל אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְעַל־יְדֵי־זֶה יִהְיֶה נִכְלָל בּוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁזֶּה בְּעַצְמוֹ נַעֲשֶׂה, שֶׁהוּא קִיּוּם הַמִּצְוֹת מַעֲשִׂיּוֹת דַּיְקָא, וְאַחַר־כָּךְ נִשְׁמָע שֶׁהוּא תְּפִלָּה, לְהַכְלֵל בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְזֶה מֵבִיא אֶת הָאָדָם לְשִׂמְחָה אֲמִתִּית, שֶׁנִּתְרַחֵב לִבּוֹ וְזוֹכֶה לְעַזּוּת דְּקְדֻשָּׁה, לֹא לִפְחֹד מִשּׁוּם בְּרִיָה שֶׁבָּעוֹלָם. אַךְ עִקַּר שְׁלֵמוּת הַשִּׂמְחָה הוּא עַל־יְדֵי יִרְאָה, כִּי ״וְגִילוּ בִּרְעָדָה״ כְּתִיב (תְּהִלִּים ב, יא) (בְּרָכוֹת ל:), הַיְנוּ עִקַּר הַגִּילָה וְהַשִּׂמְחָה הִיא עַל־יְדֵי תְּפִלָּה, שֶׁהוּא בְּחִינוֹת יִרְאָה כַּנַּ״ל; כִּי כְּכָל שֶׁהָאָדָם נִכְלָל יוֹתֵר בּוֹ יִתְבָּרַךְ, הוּא יוֹתֵר מְפַחֵד מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, כִּי הוּא מַרְגִּישׁ אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ עָלָיו, שֶׁזֶּה מַכְנִיס בּוֹ יִרְאָה וָפַחַד, וְלָכֵן תְּפִלָּה הִיא בְּחִינַת יִרְאָה, שֶׁהִיא בְּחִינוֹת ׳נִשְׁמָע׳, בְּחִינוֹת מַאֲמָר הַשָּׁלֵם, שֶׁשָּׁם עִקַּר הַשְׁלֵמוּת כַּנַּ״ל. כִּי נִכְלָל עַל־יְדֵי תְּפִלָּתוֹ בְּכָל פַּעַם יוֹתֵר וְיוֹתֵר בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא. נִמְצָא, שֶׁעִקַּר בְּנִין הָאֱמוּנָה, שֶׁהִיא בְּחִינוֹת יְרוּשָׁלַיִם, קְרִיָה נֶאֱמָנָה, זוֹכִין עַל־יְדֵי תְּפִלָּה, שֶׁהוּא בְּחִינוֹת יִרְאָה, בְּחִינוֹת מַאֲמָר הַשָּׁלֵם כַּנַּ״ל. וְעַל כֵּן נִקְרֵאת הָאֱמוּנָה יְרוּשָׁלַיִם, שֶׁהוּא יִרְאָה שָׁלֵם, כִּי עִקַּר בִּנְיָנָהּ עַל־יְדֵי בְּחִינוֹת יִרְאָה, שֶׁהוּא בְּחִינוֹת מַאֲמָר הַשָּׁלֵם, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינוֹת ׳בְּרֵאשִׁית׳, יָרֵא בִּשְׁת, שֶׁהוּא מַאֲמָר הַשָּׁלֵם כַּנַּ״ל. וְזֶה (שָׁם יט): ״עֵדוּת ה׳ נֶאֱמָנָה״ — עֵדוּת ה׳, שֶׁהֵם הָעֲדָיִים הַנַּ״ל, נֶאֱמָנָה — עַל־יָדָם נִבְנִית הָאֱמוּנָה.

וְזֶה (בְּרֵאשִׁית מט): ״מִשָּׁם רֹעֶה אֶבֶן יִשְׂרָאֵל״, וְתַרְגּוּמוֹ: אָב וּבֵן. וְזֶה מַאֲמָר הַשָּׁלֵם, שֶׁהוּא אָב וּבֵן כַּחֲדָא, כִּי חֲצִי מַאֲמָר הוּא בְּחִינוֹת בֵּן לְחוּד, אֲבָל מַאֲמָר הַשָּׁלֵם הוּא אָב וּבֵן כַּחֲדָא, כִּי שָׁם נִכְלָל הַכֹּל, וְעַל־יְדֵי־זֶה יָכוֹל לָבוֹא לִבְחִינוֹת רוֹעִים כַּנַּ״ל וְזֶהוּ ״מִשָּׁם רֹעֶה אֶבֶן יִשְׂרָאֵל״ כַּנַּ״ל. [וּמֵרָחוֹק תָּבִין וְתַשְׂכִּיל יִרְאָה, בְּחִינוֹת מַאֲמָר הַשָּׁלֵם כַּנַּ״ל, וְעַל־כֵּן נִקְרֵאת הָאֱמוּנָה יְרוּשָׁלַיִם, שֶׁהוּא יִרְאָה שָׁלֵם, כִּי עִקַּר בִּנְיָנָהּ עַל־יְדֵי בְּחִינוֹת יִרְאָה, שֶׁהוּא בְּחִינוֹת מַאֲמָר הַשָּׁלֵם, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינוֹת ׳בְּרֵאשִׁית׳ יָרֵא בִּשְׁת, שֶׁהוּא מַאֲמָר הַשָּׁלֵם כַּנַּ״ל; וְלָכֵן כְּכָל שֶׁנִּכְלָל יוֹתֵר בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וּמִתְיָרֵא מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וְכֵן מִתְבַּיֵּשׁ מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, כִּי כְּכָל שֶׁהָאָדָם יוֹתֵר מַכִּיר אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, עַל־יְדֵי תְּפִלָּה הוּא מִתְיָרֵא וּמִתְבַּיֵּשׁ מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ. וְזֶה (שָׁם יט, ח): ״עֵדוּת ה׳ נֶאֱמָנָה״; עֵדוּת ה׳ — שֶׁהֵם הָעֲדָיִים הַנַּ״ל, הַיְנוּ שְׁנֵי הַכְּתָרִים ׳נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע׳, נֶאֱמָנָה — עַל יָדָם נִבְנִית הָאֱמוּנָה. וְזֶה (בְּרֵאשִׁית מט, כד): ״מִשָּׁם רֹעֶה אֶבֶן יִשְׂרָאֵל״, וְתַרְגּוּמוֹ: אָב וּבֵן. וְזֶה מַאֲמָר הַשָּׁלֵם, שֶׁהוּא אָב וּבֵן כַּחֲדָא, כִּי חֲצִי מַאֲמָר הוּא בְּחִינוֹת בֵּן לְחוּד, אֲבָל מַאֲמָר הַשָּׁלֵם הוּא אָב וּבֵן כַּחֲדָא, כִּי שָׁם נִכְלָל הַכֹּל, וְעַל־יְדֵי־זֶה יָכוֹל לָבוֹא לִבְחִינוֹת רוֹעִים כַּנַּ״ל. וְזֶהוּ: ״מִשָּׁם רֹעֶה אֶבֶן יִשְׂרָאֵל״ כַּנַּ״ל:

אֵיךְ כְּשֶׁהָאָדָם מַרְבֶּה בִּלְמוּד תּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה בְּהַתְמָדָה וּבְתִשׁוּקָה עֲצוּמָה, וְעִקַּר הַלִּמּוּד הוּא כְּדֵי שֶׁיָּבִיא אוֹתוֹ לְמַעֲשֶׂה, וְכֵן מְקַיֵּם אֶת מִצְוֹתָיו יִתְבָּרַךְ בְּתַכְלִית הַשְּׁלֵמוּת, שֶׁכָּל זֶה הוּא בְּחִינַת ׳נַעֲשֶׂה׳, וְאַחַר־כָּךְ מִתְפַּלֵּל לְהַשִּׂיג אֶת הַנִּסְתָּרוֹת מִמֶּנּוּ, שֶׁכָּל זֶה הוּא בְּכְלַל ׳נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע׳, כִּי ׳נַעֲשֶׂה׳ זֶה בְּחִינַת נִגְלוֹת, ׳וְנִשְׁמַע׳ זֶה בְּחִינַת נִסְתָּרוֹת, עַל־יְדֵי־זֶה נִכְנָסִין בּוֹ עֲזוּת דִּקְדֻשָּׁה, וּמְקַבֵּל מֵהַצַּדִּיק שֶׁכָּלוּל מֵהַשִּׁבְעָה רוֹעִים, בְּרוּר וְזִכּוּךְ הָאֱמוּנָה, וְעוֹלֶה בְּכָל פַּעַם מַעְלָה מַעְלָה, וַאֲפִלּוּ כְּשֶׁיֵּשׁ לוֹ יְרִידָה הוּא אֵינוֹ נִשְׁבָּר, אֶלָּא נִכְלָל יוֹתֵר בּוֹ יִתְבָּרַךְ].

יא אַךְ כְּשֶׁרוֹצִים לָצֵאת מִמַּדְרֵגַת ׳נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע׳ זֶה לְמַדְרֵגַת ׳נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע׳ גָּבוֹהַּ מִמֶּנָּה, צָרִיךְ לִהְיוֹת יְרִידָה קֹדֶם הָעֲלִיָּה, כִּי הַיְרִידָה הִיא תַּכְלִית הָעֲלִיָּה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (עֲבוֹדָה זָרָה ד׃): **לֹא הָיָה דָּוִד רָאוּי לְאוֹתוֹ מַעֲשֶׂה וְכוּ׳; לֹא הָיוּ יִשְׂרָאֵל רְאוּיִים לְאוֹתוֹ מַעֲשֶׂה, אֶלָּא שֶׁנָּתַן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לָהֶם מִכְשׁוֹל לְטוֹבַת הָעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה שָׁם, לְהוֹרוֹת תְּשׁוּבָה.**

וְזֶה (יְשַׁעְיָהוּ ג)׃ **וְהַמִּכְשֹׁלָה הַזֹּאת תַּחַת יָדֶךָ — אֵלּוּ דִּבְרֵי־תוֹרָה, שֶׁאֵין אָדָם עוֹמֵד עֲלֵיהֶם אֶלָּא אִם כֵּן נִכְשָׁל בָּהֶם** (שַׁבָּת קכ וְגִטִּין מג). **דִּבְרֵי־תוֹרָה — הֵם בְּחִינַת הַדִּבּוּרִים שֶׁסְּבִיבוֹת הַמִּצְוָה, שֶׁהֵם ״וַיְדַבֵּר ה׳ אֶל מֹשֶׁה״ וְכוּ׳ כַּנַּ״ל, שֶׁהֵם בְּחִינוֹת** ״וְנָתַתִּי לָךְ מַהֲלְכִים בֵּין הָעֹמְדִים הָאֵלֶּה״, כִּי הֵם עוֹמְדִים תָּמִיד בְּמַדְרֵגָה אַחַת, כְּפִי שֶׁגָּזְרָה חָכְמָתוֹ יִתְבָּרַךְ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בַּר יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּמְצָא בָּעוֹלָם הַגַּשְׁמִי וְהַחָמְרִי הַזֶּה, יָכוֹל לַעֲלוֹת מַעְלָה מַעְלָה בְּכָל עֵת וָרֶגַע, אִם רַק יִרְצֶה, אַךְ הַהֶכְרֵחַ לֵידַע, שֶׁקֹּדֶם כָּל עֲלִיָּה צָרִיךְ לִהְיוֹת יְרִידָה קֹדֶם הָעֲלִיָּה, כִּי הַיְרִידָה הִיא תַּכְלִית הָעֲלִיָּה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (עֲבוֹדָה זָרָה ד׃): לֹא הָיָה דָּוִד רָאוּי לְאוֹתוֹ מַעֲשֶׂה וְכוּ׳; לֹא הָיוּ יִשְׂרָאֵל רְאוּיִים לְאוֹתוֹ מַעֲשֶׂה, אֶלָּא שֶׁנָּתַן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לָהֶם מִכְשׁוֹל לְטוֹבַת הָעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה שָׁם, לְהוֹרוֹת תְּשׁוּבָה, וְזֶה (יְשַׁעְיָה ג, ו): ״וְהַמִּכְשֹׁלָה הַזֹּאת תַּחַת יָדֶךָ״, אֵלּוּ דִּבְרֵי תוֹרָה, שֶׁאֵין אָדָם עוֹמֵד עֲלֵיהֶם, אֶלָּא אִם־כֵּן נִכְשָׁל בָּהֶם (שַׁבָּת ק״כ וְגִטִּין מ״ג), כִּי כְּדֵי שֶׁיַּעֲלֶה מַעְלָה, הַהֶכְרֵחַ קֹדֶם לָרֶדֶת, וְאָז הוּא עוֹלֶה יוֹתֵר לְמַעְלָה, וּכְכָל שֶׁרוֹצֶה לַעֲלוֹת יוֹתֵר לְמַעְלָה, אֲזַי מְסַבְּבִים שֶׁיֵּרֵד יוֹתֵר לְמַטָּה, וְהַכֹּל כְּדֵי שֶׁיִּתְעוֹרֵר בְּכָל פַּעַם מֵחָדָשׁ, כִּי תַּכְלִית יְרִידַת הַנְּשָׁמָה מֵרוֹם גָּבְהֵי מְרוֹמִים אֶל גַּשְׁמִיּוּת הֶבְלֵי הָעוֹלָם הַזֶּה הַמָּלֵא תַּאֲוֹוֹת וּמִדּוֹת רָעוֹת, הַמָּלֵא הַסְּתָרוֹת וְכִסּוּיִים, הַכֹּל כְּדֵי לַחֲזֹר וּלְדַבֵּק אֶת עַצְמוֹ בְּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, בִּרְצוֹנוֹת וּבְכִסּוּפִים יוֹתֵר חֲזָקִים, וְלָכֵן בְּכָל פַּעַם מַפִּילִים אוֹתוֹ, כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לְהִתְעַלּוֹת יוֹתֵר וְיוֹתֵר, וּבָזֶה נָבִין לָמָּה יֵשׁ בַּתּוֹרָה דִּבּוּרִים סְבִיבוֹת הַמִּצְוָה, אֲשֶׁר בֶּאֱמֶת אֵין עוֹד מִלָּה אַחַת מְיֻתֶּרֶת בַּתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה. וְהָעִנְיָן הוּא כִּי דִּבְרֵי תוֹרָה הֵם בְּחִינַת הַדִּבּוּרִים שֶׁסְּבִיבוֹת הַמִּצְוָה, שֶׁהֵם: ״וַיְדַבֵּר ה׳ אֶל מֹשֶׁה״ וְכוּ׳ כַּנַּ״ל, שֶׁהֵם יִתְבָּרַךְ לָהֶם מִכְשׁוֹל לְטוֹבַת הָעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה שָׁם, לְהוֹרוֹת תְּשׁוּבָה, וְזֶה (יְשַׁעְיָה ג, ו): ״וְהַמִּכְשֹׁלָה הַזֹּאת תַּחַת יָדֶךָ״, אֵלּוּ דִּבְרֵי תוֹרָה, שֶׁאֵין אָדָם עוֹמֵד עֲלֵיהֶם, אֶלָּא אִם־כֵּן נִכְשָׁל בָּהֶם (שַׁבָּת ק״כ וְגִטִּין מ״ג), כִּי כְּדֵי שֶׁיַּעֲלֶה מַעְלָה, הַהֶכְרֵחַ קֹדֶם לָרֶדֶת, וְאָז הוּא עוֹלֶה יוֹתֵר לְמַעְלָה, וּכְכָל שֶׁרוֹצֶה לַעֲלוֹת יוֹתֵר לְמַעְלָה, אֲזַי מְסַבְּבִים שֶׁיֵּרֵד יוֹתֵר לְמַטָּה, וְהַכֹּל כְּדֵי שֶׁיִּתְעוֹרֵר בְּכָל פַּעַם מֵחָדָשׁ, כִּי תַּכְלִית יְרִידַת הַנְּשָׁמָה מֵרוֹם גָּבְהֵי מְרוֹמִים אֶל גַּשְׁמִיּוּת הֶבְלֵי הָעוֹלָם הַזֶּה הַמָּלֵא תַּאֲוֹוֹת וּמִדּוֹת רָעוֹת, הַמָּלֵא הַסְּתָרוֹת וְכִסּוּיִים, הַכֹּל כְּדֵי לַחֲזֹר וּלְדַבֵּק אֶת עַצְמוֹ בְּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, בִּרְצוֹנוֹת וּבְכִסּוּפִים יוֹתֵר חֲזָקִים, וְלָכֵן בְּכָל פַּעַם מַפִּילִים אוֹתוֹ, כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לְהִתְעַלּוֹת יוֹתֵר וְיוֹתֵר, וּבָזֶה נָבִין לָמָּה יֵשׁ בַּתּוֹרָה דִּבּוּרִים סְבִיבוֹת הַמִּצְוָה, אֲשֶׁר בֶּאֱמֶת אֵין עוֹד מִלָּה אַחַת מְיֻתֶּרֶת בַּתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה. וְהָעִנְיָן הוּא כִּי דִּבְרֵי תוֹרָה הֵם בְּחִינַת הַדִּבּוּרִים שֶׁסְּבִיבוֹת הַמִּצְוָה, שֶׁהֵם: ״וַיְדַבֵּר ה׳ אֶל מֹשֶׁה״ וְכוּ׳ כַּנַּ״ל, שֶׁהֵם

בְּחִינוֹת נִסְתָּר, בְּחִינוֹת ׳נִשְׁמָע׳ בְּחִינוֹת תְּפִלָּה כַּנַּ״ל. עוֹמֵד עֲלֵיהֶם — זֶה בְּחִינוֹת תְּפִלָּה, כִּי אֵין עֲמִידָה אֶלָּא תְּפִלָּה (בְּרָכוֹת ו:), וְלַעֲשׂוֹת מֵהַדִּבְרֵי תּוֹרָה, שֶׁהוּא בְּחִינוֹת ׳נִשְׁמָע׳, יִהְיֶה נַעֲשֶׂה מִמֶּנּוּ בְּחִינוֹת ׳נַעֲשֶׂה׳, עַד שֶׁיִּהְיֶה הָעֲמִידָה, שֶׁהִיא בְּחִינוֹת הַתְּפִלָּה, יִהְיֶה עֲלֵיהֶם, הַיְנוּ שֶׁיִּהְיֶה לוֹ בְּחִינוֹת עֲמִידָה, בְּחִינוֹת תְּפִלָּה, בְּחִינוֹת ׳נִשְׁמָע׳, גָּבוֹהַּ יוֹתֵר, כִּי כְּשֶׁיִּהְיֶה מֵהַ׳נִּשְׁמָע׳ ׳נַעֲשֶׂה׳, יִהְיֶה לוֹ ׳נִשְׁמָע׳ גָּבוֹהַּ מִמֶּנּוּ כַּנַּ״ל; וְזֶה אִי אֶפְשָׁר אֶלָּא אִם־כֵּן נִכְשָׁל בָּהֶם, כִּי לַעֲלוֹת מִדַּרְגָּא לְדַרְגָּא צָרִיךְ יְרִידָה תְּחִלָּה, שֶׁהִיא הַמִּכְשׁוֹל; הַיְנוּ כִּי תַּכְלִית הַתּוֹרָה הִיא לְקַיֵּם אֶת הַמִּצְוֹות שֶׁצִּוָּנוּ הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, שֶׁעַל־יְדֵי כָּל מִצְוָה שֶׁאֲנַחְנוּ מְקַיְּמִים בְּזֶה הָעוֹלָם הַגַּשְׁמִי וְהַחֻמְרִי, הוּא בְּחִינַת נַעֲשֶׂה, שֶׁעוֹשִׂים בְּפֹעַל אֶת הַמִּצְוָה. וּכְשֶׁהָאָדָם עוֹשֶׂה אֶת הַמִּצְוָה, בָּזֶה מְקַיֵּם אֶת רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, וּבָזֶה מַמְשִׁיךְ עַל עַצְמוֹ אוֹר וְזִיו וְחִיּוּת וּדְבֵקוּת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ, וּמְאִירִים לוֹ הַמֹּחִין בִּדְבֵקוּת שֶׁמֶת. אַךְ כָּל הַסְּפוּרִים וְהַדִּבּוּרִים שֶׁסְּבִיבוֹת הַמִּצְוָה, שֶׁלִּכְאוֹרָה אֵין לָהֶם קֶשֶׁר אֶל הַמִּצְוָה בְּעַצְמָהּ, כָּל זֶה הוּא בְּחִינַת ׳וְנִשְׁמָע׳, נִסְתָּרוֹת, סִתְרֵי נִסְתָּרוֹת, כִּי אֵין בַּתּוֹרָה שׁוּם דִּבּוּר מְיֻתָּר, וְהַתּוֹרָה אֵינָהּ סִפּוּרִים, כַּמּוּבָא (זֹהַר בְּהַעֲלוֹתְךָ קנב.), וְעַל דָּא הַאי סִפּוּר דְּאוֹרַיְתָא לְבוּשָׁא דְּאוֹרַיְתָא אִיהוּ, מַאן דְּחָשִׁיב דְּהַהוּא לְבוּשָׁא אִיהוּ אוֹרַיְתָא מַמָּשׁ, וְלָא מִלָּה אַחֲרָא תִּפַּח רוּחֵיהּ, וְלֹא יְהֵא לֵיהּ חוּלָקָא בְּעַלְמָא דְּאָתֵי, בְּגִין כָּךְ אָמַר דָּוִד (שָׁם קיט, יח): ״גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נִפְלָאוֹת מִתּוֹרָתֶךָ״, מַה דְּתְחוֹת לְבוּשֵׁהּ דְּאוֹרַיְתָא תָּא חֲזִי אִית לְבוּשָׁא דְּאִתְחֲזֵי לְכֹלָּא, וְאִינּוּן טְפְשִׁין כַּד חֲמָאן לְבַר נַשׁ בִּלְבוּשָׁא דְּאִתְחֲזֵי לוֹן שַׁפִּירָא לָא מִסְתַּכְּלִין יַתִּיר, חֲשִׁיבוּ דְּהַהוּא לְבוּשָׁא גּוּפָא, חֲשִׁיבוּתָא דְּגוּפָא נִשְׁמָתָא, כְּהַאי גַּוְנָא אוֹרַיְתָא אִית לֵהּ גּוּפָא וְאִינּוּן פִּקּוּדֵי אוֹרַיְתָא דְּאִקְרוּן גּוּפֵי תּוֹרָה, הַאי גּוּפָא מִתְלַבְּשָׁא בִּלְבוּשִׁין דְּאִינּוּן סִפּוּרִין דְּהַאי עַלְמָא, טְפְשִׁין דְּעַלְמָא לָא מִסְתַּכְּלִי אֶלָּא בְּהַהוּא לְבוּשָׁא דְּאִיהוּ סִפּוּר דְּאוֹרַיְתָא, וְלָא יָדְעֵי יַתִּיר וְלָא מִסְתַּכְּלִי בְּמַה דְּאִיהוּ תְּחוֹת הַהוּא לְבוּשָׁא. אִינּוּן דְּיָדְעִין יַתִּיר לָא מִסְתַּכְּלָן בִּלְבוּשָׁא אֶלָּא בְּגוּפָא דְּאִיהוּ תְּחוֹת הַהוּא לְבוּשָׁא, חַכִּימִין עַבְדֵי דְּמַלְכָּא עִלָּאָה אִינּוּן דְּקַיְּמוּ בְּטוּרָא דְּסִינַי, לָא מִסְתַּכְּלִי אֶלָּא בְּנִשְׁמָתָא דְּאִיהִי עִקָּרָא דְּכֹלָּא אוֹרַיְתָא מַמָּשׁ, וּלְזִמְנָא דְּאָתֵי זְמִינִין לְאִסְתַּכְּלָא בְּנִשְׁמָתָא דְּנִשְׁמָתָא דְּאוֹרַיְתָא; וְלָכֵן כָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם — בֵּין בְּגַשְׁמִיּוּת וּבֵין בְּרוּחָנִיּוּת, צָרִיךְ לָדַעַת שֶׁבְּוַדַּאי יֵשׁ שָׁם כַּוָּנָה עֶלְיוֹנָה. וְלָכֵן אֵין לְהִשָּׁבֵר בְּעֵת שֶׁנּוֹפֵל וְנִתְרַחֵק כִּבְיָכוֹל מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, שֶׁנֶּעֱלֶמֶת וְנִסְתֶּרֶת מִמֶּנּוּ אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, אֶלָּא דַּיְקָא בִּמְקוֹמוֹ יַתְחִיל לְחַפֵּשׂ אַחֲרָיו יִתְבָּרַךְ, וְיֵדַע שֶׁהַיְרִידָה הִיא לִצְרָךְ עֲלִיָּה, שֶׁזֶּה בְּחִינַת כָּל הַסִּפּוּרִים שֶׁסְּבִיבוֹת הַמִּצְוָה, שֶׁגַּם שָׁם מְלֻבָּשִׁים

נִסְתָּר, בְּחִינוֹת ׳נִשְׁמָע׳, בְּחִינוֹת תְּפִלָּה כַּנַּ״ל. עוֹמֵד עֲלֵיהֶם — זֶה בְּחִינוֹת תְּפִלָּה, כִּי אֵין עֲמִידָה אֶלָּא תְּפִלָּה (בְּרָכוֹת ו:), **וְלַעֲשׂוֹת מֵהַדִּבְרֵי־תּוֹרָה, שֶׁהוּא בְּחִינוֹת ׳נִשְׁמָע׳, יִהְיֶה נַעֲשֶׂה מִמֶּנּוּ בְּחִינוֹת ׳נַעֲשֶׂה׳, עַד שֶׁיִּהְיֶה הָעֲמִידָה, שֶׁהִיא בְּחִינוֹת הַתְּפִלָּה, יִהְיֶה עֲלֵיהֶם, הַיְנוּ שֶׁיִּהְיֶה לוֹ בְּחִינוֹת עֲמִידָה, בְּחִינוֹת תְּפִלָּה, בְּחִינוֹת ׳נִשְׁמָע׳, גָּבוֹהַּ יוֹתֵר, כִּי כְּשֶׁיִּהְיֶה מֵהַ׳נִּשְׁמָע׳ ׳נַעֲשֶׂה׳ יִהְיֶה לוֹ ׳נִשְׁמָע׳ גָּבוֹהַּ מִמֶּנּוּ כַּנַּ״ל; וְזֶה אִי אֶפְשָׁר אֶלָּא אִם כֵּן נִכְשָׁל בָּהֶם, כִּי לַעֲלוֹת מִדַּרְגָּא לְדַרְגָּא צָרִיךְ יְרִידָה תְּחִלָּה, שֶׁהִיא הַמִּכְשׁוֹל.**

סִתְרֵי נִסְתָּרוֹת, שֶׁיֵּשׁ לָהֶם קֶשֶׁר פְּנִימִי אֶל הַמְּצָוָה, וּכְכָל שֶׁהָאָדָם מְחַפֵּשׂ וְחוֹתֵר לִמְצֹא בָּהֶם אֶת הַנְּשָׁמָה, שֶׁהִיא הַפְּנִימִיּוּת שֶׁבַּסְּפוּר, כְּמוֹ־כֵן נִתְגַּלֶּה לוֹ בְּחִינַת ׳וְנִשְׁמַע׳, וְעַל־יְדֵי־זֶה יָבוֹא אַחַר־כָּךְ אֶל בְּחִינַת ׳נַעֲשֶׂה׳. וְדָבָר זֶה סוֹבֵב אֵצֶל כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל, שֶׁדַּיְקָא הַיְרִידָה הִיא בְּחִינַת ׳וְנִשְׁמַע׳, כְּדֵי לַעֲלוֹת יוֹתֵר וּלְהָבִין בְּגִלּוּי אֱלֹקוּת, עַד שֶׁיָּבוֹא אֶל בְּחִינַת נַעֲשֶׂה. וְזֶה (יִרְמְיָה נ, כ): ״בַּיָּמִים הָהֵמָּה יְבֻקַּשׁ עֲוֹן יִשְׂרָאֵל וְאֵינֶנּוּ״, כִּי לֶעָתִיד יִהְיֶה כֻּלּוֹ תְּשׁוּבָה, וְעַל־יְדֵי הַתְּשׁוּבָה זְדוֹנוֹת נַעֲשִׂין זְכֻיּוֹת (עַיִן יוֹמָא פו:); וְיִהְיֶה נַעֲשֶׂה מֵעֲבֵרוֹת יִשְׂרָאֵל תּוֹרָה, וְעַל־כֵּן יְבֻקְּשׁוּ אָז הָעֲוֹנוֹת, כִּי יְבַקְּשׁוּ וִיחַפְּשׂוּ אָז אַחַר עֲוֹנוֹת יִשְׂרָאֵל, אֵיךְ לוֹקְחִין עוֹד אֵיזֶה עָוֹן, כְּדֵי לַעֲשׂוֹת מִמֶּנּוּ תּוֹרָה, וְזֶהוּ ׳וְאֵינֶנּוּ׳, כִּי יִהְיוּ כָּל הָעֲוֹנוֹת נִכְלָלִין בְּאַיִן, הַיְנוּ בְּאֵין סוֹף, שֶׁשָּׁם הָעֲוֹנוֹת נִתְהַפְּכִין לִזְכֻיּוֹת עַל־יְדֵי הַתְּשׁוּבָה, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינוֹת ׳יְרִידָה תַּכְלִית הָעֲלָיָה׳ הַנַּ״ל. וְזֶה (הוֹשֵׁעַ יד, ב) ״שׁוּבָה יִשְׂרָאֵל וְכוּ׳ כִּי כָשַׁלְתָּ בַּעֲוֹנֶךָ״; הַיְנוּ עַל־יְדֵי הַתְּשׁוּבָה יִהְיֶה נַעֲשֶׂה מֵהָעֲבֵרוֹת בְּחִינַת מַכְשֶׁלָה, שֶׁהוּא הַתּוֹרָה, הַנַּ״ל; שֶׁכָּל זֶה הוּא הִתְחַזְּקוּת עֲצוּמָה לְכָל בַּר יִשְׂרָאֵל, שֶׁלֹּא יִפֹּל בְּדַעְתּוֹ, אֲפִלּוּ שֶׁעוֹבֵר עָלָיו מַה שֶּׁעוֹבֵר, כִּי הַכֹּל בִּבְחִינַת ׳יְרִידָה לְצֹרֶךְ עֲלִיָּה׳, כִּי תַּעֲנוּג תְּמִידִי אֵינוֹ תַּעֲנוּג. וְלָכֵן כָּבֶה מִמֶּנּוּ הָאוֹר בְּכָל פַּעַם, כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לַעֲשׂוֹת הַתְחָלָה חֲדָשָׁה. וְלָכֵן צְרִיכִים לַעֲשׂוֹת בְּכָל פַּעַם הַתְחָלָה חֲדָשָׁה, וְלָשׁוּב בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה, וְעַל־יְדֵי־זֶה יִהְיֶה נִתְהַפֵּךְ מֵהָעֲוֹנוֹת שֶׁלּוֹ לִזְכֻיּוֹת; כִּי עִקַּר הַתַּכְלִית רַק לְהַכְלֵל בְּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְלָשׁוּב בְּכָל פַּעַם בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה, וְלֹא לְהִתְבַּלְבֵּל מֵהָעָבָר כְּלָל, רַק לַעֲשׂוֹת בְּכָל פַּעַם הַתְחָלָה חֲדָשָׁה, שֶׁכָּל זֶה הוּא סוֹד ׳נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע׳, שֶׁכְּשֶׁזּוֹכֶה לְקַיֵּם אֶת הַמְּצָוָה בְּפֹעַל, עַל־יְדֵי־זֶה נִמְשָׁךְ עָלָיו אוֹרוֹ יִתְבָּרַךְ בְּקִיּוּם מִצְוֹת מַעֲשִׂיּוֹת, וְאַחַר־כָּךְ צָרִיךְ לַעֲלוֹת מַעְלָה מַעְלָה, כְּדֵי שֶׁיָּאִיר עָלָיו הָאוֹר אֵין סוֹף יוֹתֵר, שֶׁזֶּה בְּחִינַת ׳וְנִשְׁמַע׳, לְהַשִּׂיג אֶת הַנִּסְתָּרוֹת שֶׁסְּבִיבוֹת הַמְּצָוָה. וְכָל זֶה שַׁיָּךְ אֵצֶל כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל, שֶׁבְּכָל פַּעַם כְּשֶׁרוֹצֶה לְקַיֵּם אֶת הַמְּצָוָה בִּשְׁלֵמוּת, מְסַבְּבִים עִמּוֹ סִבּוּבִים כָּאֵלּוּ, שֶׁיִּפֹּל וְתֶחְלַשׁ דַּעְתּוֹ, וְאִם אֵינוֹ מַנִּיחַ אֶת עַצְמוֹ לִפֹּל, עַל־יְדֵי־זֶה הוּא נִתְעֶלֶה בְּיֶתֶר שְׂאֵת וּבְיֶתֶר עֹז, וְזוֹכֶה אֶל ׳נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע׳ יוֹתֵר גָּבוֹהַּ, וְכֵן בְּכָל פַּעַם, כָּל זְמַן שֶׁהוּא עֲדַיִן חַי בְּזֶה הָעוֹלָם.

וְזֶה (יִרְמְיָה נ): **בַּיָּמִים הָהֵמָּה יְבֻקַּשׁ עֲוֹן יִשְׂרָאֵל וְאֵינֶנּוּ, כִּי לֶעָתִיד יִהְיֶה כֻּלּוֹ תְּשׁוּבָה, וְעַל־יְדֵי הַתְּשׁוּבָה זְדוֹנוֹת נַעֲשִׂין זְכֻיּוֹת, וְיִהְיֶה נַעֲשֶׂה מֵעֲבֵרוֹת יִשְׂרָאֵל תּוֹרָה, וְעַל־כֵּן יְבֻקְּשׁוּ אָז הָעֲוֹנוֹת, כִּי יְבַקְּשׁוּ וִיחַפְּשׂוּ אָז אַחַר עֲוֹנוֹת יִשְׂרָאֵל, אֵיךְ לוֹקְחִין עוֹד אֵיזֶה עָוֹן, כְּדֵי לַעֲשׂוֹת מִמֶּנּוּ תּוֹרָה. וְזֶהוּ: וְאֵינֶנּוּ, כִּי יִהְיוּ כָּל הָעֲוֹנוֹת נִכְלָלִין בְּאַיִן, הַיְנוּ בְּאֵין־סוֹף, שֶׁשָּׁם הָעֲוֹנוֹת נִתְהַפְּכִין לִזְכֻיּוֹת עַל־יְדֵי הַתְּשׁוּבָה, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינוֹת ׳יְרִידָה תַּכְלִית הָעֲלָיָה׳ הַנַּ״ל. וְזֶה** (הוֹשֵׁעַ יד): **״שׁוּבָה יִשְׂרָאֵל וְכוּ׳ כִּי כָשַׁלְתָּ בַּעֲוֹנֶךָ״, הַיְנוּ עַל־יְדֵי הַתְּשׁוּבָה יִהְיֶה נַעֲשֶׂה מֵהָעֲבֵרוֹת בְּחִינַת מַכְשֶׁלָה, שֶׁהוּא הַתּוֹרָה, כַּנַּ״ל:**

וְזֶה פֵּרוּשׁ הַמִּשְׁנָה (אָבוֹת פֶּרֶק ה): **יְהוּדָה בֶּן תֵּימָא אוֹמֵר: הֱוֵי עַז כַּנָּמֵר וְכוּ׳, נִמְצָא שֶׁמַּזְהִיר עַל** (עַכְשָׁו יַלְבִּישׁ אֶת הַשָּׁגָתוֹ בְּמַאֲמָר): וְזֶה פֵּרוּשׁ הַמִּשְׁנָה (אָבוֹת פֶּרֶק ה׳): יְהוּדָה בֶּן תֵּימָא אוֹמֵר: הֱוֵי עַז כַּנָּמֵר וְכוּ׳; נִמְצָא, שֶׁמַּזְהִיר עַל

עֲזוּת דִּקְדֻשָּׁה, שֶׁצָּרִיךְ הָאָדָם שֶׁיִּהְיֶה עַז כַּנָּמֵר כְּנֶגֶד כָּל הַקָּמִים כְּנֶגְדּוֹ לִמְנֹעַ אוֹתוֹ, חַס וְשָׁלוֹם, מֵעֲבוֹדָתוֹ. וְתֵכֶף־וּמִיָּד מְבאָר שָׁם גֹּדֶל הַפְּגָם וְהָאִסּוּר שֶׁל הָעֲזוּת פָּנִים דְּסִטְרָא אָחֳרָא, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב שָׁם: הוּא הָיָה אוֹמֵר: עַז פָּנִים לְגֵיהִנּוֹם וְכוּ'. וְאִם־כֵּן אֶפְשָׁר לְטָעוֹת, חַס וְשָׁלוֹם, כִּי בְּהֶכְרֵחַ צְרִיכִין לְעַזּוּת בִּשְׁבִיל הַקְּדֻשָּׁה כַּנַּ״ל, כִּי אִי אֶפְשָׁר לְהִתְקָרֵב אֶל הַקְּדֻשָּׁה בֶּאֱמֶת, כִּי אִם עַל־יְדֵי עֲזוּת כַּנַּ״ל, וּכְמוֹ שֶׁאָמַר הוּא עַצְמוֹ: 'הֱוֵי עַז כַּנָּמֵר'. וּמִצַּד אַחֵר הָעֲזוּת רַע מְאֹד, הַיְנוּ מִי שֶׁהוּא עֲזוּת פָּנִים שֶׁלֹּא בִּשְׁבִיל הַקְּדֻשָּׁה (מִכָּל שֶׁכֵּן כְּשֶׁהוּא עַז פָּנִים כְּנֶגֶד הַקְּדֻשָּׁה, שֶׁמַּעֲיִז פָּנִים נֶגֶד יִרְאֵי הַשֵּׁם וְכַיּוֹצֵא), שֶׁזֶּה הָעֲזוּת רַע מְאֹד, כִּי עַז פָּנִים לְגֵיהִנּוֹם. וְאִם־כֵּן 'נָפַל פּוּתָא בְּבֵירָא' (שַׁבָּת סז:), כִּי אֵין יוֹדְעִין אֵיךְ לְהִתְנַהֵג, עַל זֶה בִּקֵּשׁ הַתַּנָּא: יְהִי רָצוֹן שֶׁתִּבָּנֶה עִירְךָ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ (שֶׁלִּכְאוֹרָה הוּא פְּלִיאָה גְּדוֹלָה, וְכָל אָדָם מִשְׁתּוֹמֵם עַל זֶה: מַה סְּמִיכוּת יֵשׁ לִתְפִלָּה זֹאת לְהַקּוֹדֶם? וְגַם אֵין זֶה דֶּרֶךְ הַמִּשְׁנָה לְהִתְפַּלֵּל תְּפִלָּה וּבַקָּשָׁה בְּאֶמְצַע דְּבָרָיו? אַךְ עַתָּה מְבאָר הֵיטֵב);

הַיְנוּ שֶׁהִתְפַּלֵּל שֶׁיִּזְכֶּה לֵידַע אֵיךְ לְהִתְנַהֵג בְּעִנְיַן הָעֲזוּת, הַיְנוּ שֶׁלֹּא יִהְיֶה לוֹ שׁוּם עֲזוּת דְּסִטְרָא אָחֳרָא, רַק שֶׁיִּזְכֶּה שֶׁיִּהְיֶה לוֹ עֲזוּת דִּקְדֻשָּׁה, שֶׁעַל יָדוֹ נִבְנֶה יְרוּשָׁלַיִם, קְרִיָּה נֶאֱמָנָה, הַיְנוּ שֶׁזּוֹכִין לֶאֱמוּנָה עַל־יְדֵי זֶה הָעֲזוּת, כַּמְּבאָר לְעֵיל, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהִתְקָרֵב לְהַצַּדִּיקִים אֲמִתִּיִּים, שֶׁהֵם בְּחִינוֹת כְּלָלִיּוּת שִׁבְעָה רוֹעִים, שֶׁהֵם כְּלָלִיּוּת הַקְּדֻשָּׁה, שֶׁעִקַּר הָאֱמוּנָה

עֲזוּת דִּקְדֻשָּׁה, שֶׁצָּרִיךְ הָאָדָם שֶׁיִּהְיֶה עַז כַּנָּמֵר כְּנֶגֶד כָּל הַקָּמִים כְּנֶגְדּוֹ לִמְנֹעַ אוֹתוֹ, חַס וְשָׁלוֹם, מֵעֲבוֹדָתוֹ. וְתֵכֶף וּמִיָּד מְבאָר שָׁם גֹּדֶל הַפְּגָם וְהָאִסּוּר שֶׁל הָעֲזוּת פָּנִים דְּסִטְרָא־אָחֳרָא, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב שָׁם: הוּא הָיָה אוֹמֵר: עַז פָּנִים לְגֵיהִנּוֹם וְכוּ'. וְאִם כֵּן אֶפְשָׁר לְטָעוֹת, חַס וְשָׁלוֹם, כִּי בְּהֶכְרֵחַ צְרִיכִין לְעַזּוּת בִּשְׁבִיל הַקְּדֻשָּׁה כַּנַּ״ל, כִּי אִי אֶפְשָׁר לְהִתְקָרֵב אֶל הַקְּדֻשָּׁה בֶּאֱמֶת כִּי אִם עַל־יְדֵי עֲזוּת כַּנַּ״ל, וּכְמוֹ שֶׁאָמַר הוּא עַצְמוֹ: 'הֱוֵי עַז כַּנָּמֵר'. וּמִצַּד אַחֵר הָעֲזוּת רַע מְאֹד, הַיְנוּ מִי שֶׁהוּא עַזּוּת־פָּנִים שֶׁלֹּא בִּשְׁבִיל הַקְּדֻשָּׁה (מִכָּל שֶׁכֵּן מִי שֶׁהוּא עַז־פָּנִים כְּנֶגֶד הַקְּדֻשָּׁה, שֶׁמַּעֲיִז פָּנִים נֶגֶד יִרְאֵי הַשֵּׁם וְכַיּוֹצֵא), שֶׁזֶּה הָעֲזוּת רַע מְאֹד, כִּי עַז־פָּנִים לְגֵיהִנּוֹם.

וְאִם כֵּן, 'נָפַל פּוּתָא בְּבֵירָא', כִּי אֵין יוֹדְעִין אֵיךְ לְהִתְנַהֵג.

עַל זֶה בִּקֵּשׁ הַתַּנָּא: יְהִי רָצוֹן שֶׁתִּבָּנֶה עִירְךָ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ (שֶׁלִּכְאוֹרָה הוּא פְּלִיאָה גְּדוֹלָה וְכָל אָדָם מִשְׁתּוֹמֵם עַל זֶה: מַה סְּמִיכוּת יֵשׁ לִתְפִלָּה זֹאת לְהַקּוֹדֶם? וְגַם אֵין זֶה דֶּרֶךְ הַמִּשְׁנָה לְהִתְפַּלֵּל תְּפִלָּה וּבַקָּשָׁה בְּאֶמְצַע דְּבָרָיו? אַךְ עַתָּה מְבאָר הֵיטֵב);

נִמְשָׁךְ עַל יָדָם, כִּי אִם עַל־יְדֵי עֲזוּת כַּנַּ״ל. וְזֶהוּ ׳יְהִי רָצוֹן שֶׁתִּבָּנֶה עִירְךָ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ׳, הַיְנוּ שֶׁיִּהְיֶה הָעֲזוּת עַזּוּת דִּקְדֻשָּׁה, שֶׁמִּמֶּנּוּ נִבְנֶה יְרוּשָׁלַיִם קִרְיָה נֶאֱמָנָה כַּנַּ״ל.

אַךְ לָבוֹא לָזֶה הוּא עַל־יְדֵי ׳וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ׳, הַיְנוּ עַל־יְדֵי שֶׁמַּשִּׂיגִין בְּחִינַת נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע, שֶׁעוֹשִׂין מֵה׳נִּשְׁמָע׳ ׳נַעֲשֶׂה׳, מִתּוֹרַת ה׳ — תּוֹרָתוֹ, דְּהַיְנוּ שֶׁזּוֹכֶה לְהַשִּׂיג תּוֹרַת ה׳ כַּנַּ״ל. וְזֶהוּ ׳וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ׳, שֶׁיִּהְיֶה ׳חֶלְקֵנוּ׳, שֶׁהוּא הַחֵלֶק שֶׁלָּנוּ בְּהַתּוֹרָה, הַיְנוּ בְּחִינַת תּוֹרָתוֹ, בְּחִינַת נַעֲשֶׂה, ׳בְּתוֹרָתֶךָ׳, הַיְנוּ תּוֹרַת ה׳ מַמָּשׁ, הַיְנוּ שֶׁיִּזְכֶּה לְהָכְלֵל בְּאֵין כַּנַּ״ל, שֶׁיִּזְכֶּה לְהַשִּׂיג תּוֹרַת ה׳ בְּחִינַת נִשְׁמָע, שֶׁעַל יְדֵי זֶה זוֹכִין לְשִׂמְחָה כַּנַּ״ל, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה זוֹכִין לְעֲזוּת דִּקְדֻשָּׁה כַּנַּ״ל, בְּחִינַת ״כִּי חֶדְוַת ה׳ הִיא מָעֻזְּכֶם״ כַּנַּ״ל.

וְזֶה ׳וּבְשֶׁת פָּנִים לְגַן־עֵדֶן׳, כִּי בֶּאֱמֶת זֶה הָעֲזוּת דִּקְדֻשָּׁה נִמְשָׁךְ מִבְּשֶׁת, כִּי לְעֲזוּת דִּקְדֻשָּׁה זוֹכִין עַל־יְדֵי שִׂמְחָה וְחֶדְוָה, בְּחִינַת ״כִּי חֶדְוַת ה׳ הִיא מָעֻזְּכֶם״ כַּנַּ״ל, וּלְחֶדְוַת ה׳ זוֹכִין עַל־יְדֵי בְּחִינַת נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע כַּנַּ״ל. וְעִקַּר שְׁלֵמוּת הַשִּׂמְחָה הוּא עַל־יְדֵי יִרְאָה, שֶׁהִיא בְּחִינַת נִשְׁמָע, בְּחִינַת תְּפִלָּה כַּנַּ״ל, וְיִרְאָה הִיא בֹּשֶׁת, יָרֵא בֹּשֶׁת. נִמְצָא, שֶׁזֶּה הָעֲזוּת דִּקְדֻשָּׁה נִמְשָׁךְ מִבֹּשֶׁת. וְזֶה ׳וּבְשֶׁת פָּנִים לְגַן־עֵדֶן׳, כִּי הָעֲזוּת הַזֹּאת דִּקְדֻשָּׁה, שֶׁהוּא בְּחִינַת בֹּשֶׁת, הוּא בְּחִינַת עֵדֶן, בְּחִינַת עֵדֶן עִלָּאָה וְכוּ׳, שֶׁהוּא בְּחִינַת נִשְׁמָע, בְּחִינַת יִרְאָה, בְּחִינַת תְּפִלָּה כַּנַּ״ל. וְלָבוֹא לְעֲזוּת הַזֹּאת הִתְפַּלֵּל: ׳יְהִי רָצוֹן שֶׁתִּבָּנֶה עִירְךָ׳ וְכוּ׳, כַּנַּ״ל: [הַיְנוּ שֶׁמְּפָרֵשׁ אֶת

עַל־יָדָם, כִּי אִם עַל־יְדֵי עֲזוּת כַּנַּ״ל. וְזֶהוּ: ׳יְהִי רָצוֹן שֶׁתִּבָּנֶה עִירְךָ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ׳, הַיְנוּ שֶׁיִּהְיֶה הָעֲזוּת עַזּוּת דִּקְדֻשָּׁה שֶׁמִּמֶּנּוּ נִבְנֶה יְרוּשָׁלַיִם, קִרְיָה נֶאֱמָנָה, כַּנַּ״ל.

אַךְ לָבוֹא לָזֶה הוּא עַל־יְדֵי וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ, הַיְנוּ עַל־יְדֵי שֶׁמַּשִּׂיגִין בְּחִינַת נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע, שֶׁעוֹשִׂין מֵה׳נִּשְׁמָע׳ ׳נַעֲשֶׂה׳, מִתּוֹרַת ה׳ — תּוֹרָתוֹ, דְּהַיְנוּ שֶׁזּוֹכֶה לְהַשִּׂיג תּוֹרַת ה׳ כַּנַּ״ל. וְזֶהוּ: ׳וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ׳, שֶׁיִּהְיֶה ׳חֶלְקֵנוּ׳, שֶׁהוּא הַחֵלֶק שֶׁלָּנוּ בְּהַתּוֹרָה, הַיְנוּ בְּחִינַת תּוֹרָתוֹ, בְּחִינַת נַעֲשֶׂה, ׳בְּתוֹרָתֶךָ׳, הַיְנוּ תּוֹרַת ה׳ מַמָּשׁ, הַיְנוּ שֶׁיִּזְכֶּה לְהָכְלֵל בְּאֵין כַּנַּ״ל, שֶׁיִּזְכֶּה לְהַשִּׂיג תּוֹרַת ה׳ בְּחִינַת נִשְׁמָע, שֶׁעַל יְדֵי זֶה זוֹכִין לְשִׂמְחָה כַּנַּ״ל, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה זוֹכִין לְעֲזוּת דִּקְדֻשָּׁה כַּנַּ״ל, בְּחִינַת ״כִּי חֶדְוַת ה׳ הִיא מָעֻזְּכֶם״ כַּנַּ״ל.

וְזֶה: ׳וּבְשֶׁת פָּנִים לְגַן־עֵדֶן׳, כִּי בֶּאֱמֶת זֶה הָעֲזוּת דִּקְדֻשָּׁה נִמְשָׁךְ מִבְּשֶׁת, כִּי לְעֲזוּת דִּקְדֻשָּׁה זוֹכִין עַל־יְדֵי שִׂמְחָה וְחֶדְוָה, בְּחִינַת ״כִּי חֶדְוַת ה׳ הִיא מָעֻזְּכֶם״ כַּנַּ״ל, וּלְחֶדְוַת ה׳ זוֹכִין עַל־יְדֵי בְּחִינַת נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע כַּנַּ״ל. וְעִקַּר שְׁלֵמוּת הַשִּׂמְחָה הוּא עַל־יְדֵי יִרְאָה, שֶׁהִיא בְּחִינַת נִשְׁמָע, בְּחִינַת תְּפִלָּה כַּנַּ״ל, וְיִרְאָה הִיא בֹּשֶׁת, יָרֵא בֹּשֶׁת. נִמְצָא, שֶׁזֶּה הָעֲזוּת דִּקְדֻשָּׁה נִמְשָׁךְ מִבֹּשֶׁת. וְזֶה: ׳וּבְשֶׁת פָּנִים לְגַן־עֵדֶן׳, כִּי הָעֲזוּת הַזֹּאת דִּקְדֻשָּׁה, שֶׁהוּא בְּחִינַת בֹּשֶׁת, הוּא בְּחִינַת עֵדֶן, בְּחִינַת עֵדֶן עִלָּאָה וְכוּ׳, שֶׁהוּא בְּחִינַת נִשְׁמָע, בְּחִינַת יִרְאָה, בְּחִינַת תְּפִלָּה כַּנַּ״ל. וְלָבוֹא לְעֲזוּת הַזֹּאת הִתְפַּלֵּל: ׳יְהִי רָצוֹן שֶׁתִּבָּנֶה עִירְךָ׳ וְכוּ׳, כַּנַּ״ל:

הַמִּשְׁנָה (אָבוֹת, פֶּרֶק ה׳), וּמַלְבִּישׁ בָּהּ אֶת כָּל הַתּוֹרָה וְהַגִּלּוּי הַנִּפְלָא הַזֶּה: יְהוּדָה בֶּן תֵּימָא אוֹמֵר: הֱוֵי עַז כַּנָּמֵר, וְקַל כַּנֶּשֶׁר, וְרָץ כַּצְּבִי, וְגִבּוֹר כָּאֲרִי לַעֲשׂוֹת רְצוֹן אָבִיךָ שֶׁבַּשָּׁמַיִם. הוּא הָיָה אוֹמֵר: עַז פָּנִים לְגֵיהִנּוֹם וּבוּשֶׁת פָּנִים לְגַן־עֵדֶן, יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ הַוְיָ״ה אֱלֹהֵינוּ, שֶׁתִּבָּנֶה עִירְךָ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ, וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ; שֶׁצְּרִיכִים לִהְיוֹת ׳עַז כַּנָּמֵר׳, כִּי אִי אֶפְשָׁר לְקַבֵּל מֵהַצַּדִּיקִים, שֶׁהֵם כְּלוּלִים מֵהַשִּׁבְעָה רוֹעִים, אֶלָּא עַל־יְדֵי עַזּוּת דִּקְדֻשָּׁה, כִּי כְּנֶגֶד אֵלּוּ הַצַּדִּיקִים, שֶׁהֵם מוֹרִידִים אֶת הָאֱמוּנָה בָּעוֹלָם, עוֹמְדִים עַזֵּי פָּנִים, וּמוֹנְעִים מִלְּהִתְקָרֵב אֶל הַצַּדִּיקִים. וּצְרִיכִים לְהִתְגַּבֵּר כְּנֶגְדָּם בְּעַזּוּת וּבְעַקְשָׁנוּת דִּקְדֻשָּׁה, לֹא לְהִתְפָּעֵל מֵהֶם. וּבֶאֱמֶת קָשֶׁה מְאֹד לְהַבְחִין בֵּין עַזּוּת דִּקְדֻשָּׁה לְבֵין עַזּוּת דְּסִטְרָא אַחֲרָא, עַל זֶה אָמַר: ׳יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ הַוְיָ״ה, שֶׁתִּבָּנֶה עִירְךָ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ׳, שֶׁזֶּה פֶּלֶא, אֵיךְ בָּא בְּאֶמְצַע מַאֲמָרוֹ לְבַקֵּשׁ תְּפִלָּה? אֶלָּא צְרִיכִים לְבַקֵּשׁ רַחֲמִים וְתַחֲנוּנִים מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, לֵידַע מָה זּוֹ עַזּוּת דִּקְדֻשָּׁה, וּמָה זּוֹ עַזּוּת דְּסִטְרָא אַחֲרָא; כִּי אִי אֶפְשָׁר לְהַבְחִין בֵּינֵיהֶם, אֶלָּא עַל יְדֵי יִרְאָה וּבוּשָׁה, שֶׁזֶּה יְרוּשָׁלַיִם — יָרֵא שָׁלֵם, יָרֵא בֹּשֶׁת, קִרְיָה נֶאֱמָנָה; כִּי בָּזֶה שֶׁאָדָם מִתְפַּלֵּל עַל בִּנְיַן יְרוּשָׁלַיִם, בָּזֶה מוֹרֶה וּמְגַלֶּה שֶׁרוֹצֶה לִזְכּוֹת לְיִרְאַת שָׁמַיִם, בֹּשֶׁת דִּקְדֻשָּׁה, שֶׁעַל יָדָם מְקַבְּלִים עַזּוּת דִּקְדֻשָּׁה, שֶׁהוּא עוֹבֵר עַל הַכֹּל. שֶׁזֶּה ׳קַל כַּנֶּשֶׁר׳ ׳וְרָץ כַּצְּבִי׳, שֶׁהֵם בְּחִינַת זְרִיזוּת עֲצוּמָה; כִּי מִי שֶׁמִּתְלַבֵּשׁ בְּעַזּוּת דִּקְדֻשָּׁה, אֲזַי הוּא זָרִיז גָּמוּר, וְאֵינוֹ מִתְפָּעֵל מִשּׁוּם בְּרִיָּה, וְנַעֲשֶׂה ׳גִּבּוֹר כַּאֲרִי׳, וְאֵינוֹ מִתְפַּחֵד וּמִתְבַּהֵל מֵאַף מוֹנֵעַ וּמְעַכֵּב הָרוֹצֶה לְעַכֵּב אוֹתוֹ מִלְּהִתְקָרֵב לְהַצַּדִּיק הָאֱמֶת. וְעַל־יְדֵי־זֶה ׳וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ׳, נִזְכֶּה לְנַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע, שֶׁזֶּה תּוֹרָה וּתְפִלָּה, כִּי הַתּוֹרָה בָּהּ יֵשׁ נִגְלֶה וְנִסְתָּר, שֶׁהֵם בְּעַצְמָם בְּחִינַת נַעֲשֶׂה שֶׁהוּא נִגְלֶה, וּבְחִינַת נִשְׁמָע שֶׁהוּא נִסְתָּר. וְעַתָּה מוּבָנִים הֵיטֵב דִּבְרֵי הַתַּנָּא הַקָּדוֹשׁ, שֶׁגִּלָּה לָנוּ, שֶׁאָדָם צָרִיךְ לִהְיוֹת ׳עַז כַּנָּמֵר׳, לְהִתְאַזֵּר בְּעַזּוּת וּבְעַקְשָׁנוּת דִּקְדֻשָּׁה, לֹא לְהִסְתַּכֵּל עַל הַמִּתְנַגְּדִים הָרוֹצִים לִמְנֹעַ אוֹתוֹ מִלְּהִתְקָרֵב לְהַצַּדִּיק הָאֱמֶת, שֶׁכָּלוּל מֵהַשִּׁבְעָה רוֹעִים, שֶׁהוּא רַעְיָא מְהֵימָנָא, הָרוֹעֶה אֶת הָאֱמוּנָה. אֲבָל עַל זֶה צְרִיכִים לְבַקֵּשׁ רַחֲמִים רַבִּים, שֶׁלֹּא יִכָּנֵס בּוֹ, חַס וְשָׁלוֹם, אֵיזֶה עַזּוּת דְּסִטְרָא אָחֳרָא, עַל זֶה הוּא מְבַקֵּשׁ ׳שֶׁתִּבָּנֶה עִירְךָ׳, שֶׁזּוֹ עִיר הַקֹּדֶשׁ יְרוּשָׁלַיִם, קִרְיָה נֶאֱמָנָה, יָרֵא שָׁלֵם, יָרֵא בֹּשֶׁת, וְאָז יִהְיֶה לִבּוֹ חָזָק וְאַמִּיץ ׳גִּבּוֹר כַּאֲרִי׳, לֹא לְהִתְפַּחֵד מִשּׁוּם בְּרִיָּה שֶׁבָּעוֹלָם, וְעַל־יְדֵי־זֶה ׳וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ׳, שֶׁיִּזְכֶּה לְהַגִּיעַ בְּכָל פַּעַם אֶל נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע יוֹתֵר גָּבוֹהַּ].

וְזֶה פֵּרוּשׁ (בָּבָא קַמָּא נט): **אֶלְעָזָר זְעִירָא הֲוָה סָיֵם מָסָאנָא אַכְמָא. אָמְרוּ לֵהּ: מָה עֲבַדְתְּ? אָמַר: קָא מִתְאַבְּלִינָא עַל יְרוּשָׁלַיִם — כִּי הָיָה מִתְאַבֵּל עַל יְרוּשָׁלַיִם קִרְיָה נֶאֱמָנָה, הַיְנוּ עַל קִלְקוּל הָאֱמוּנָה. וְעַל־כֵּן סִיֵּם מָסָאנָא אַכְמָא, לְהוֹרוֹת שֶׁנִּתְקַלְקֵל חוֹתָם הָרַגְלִין וְנַעֲשָׂה מֵ׳חוֹתָם׳ ׳דַּם נִדָּה׳. וְזֶה: ׳מָסָאנָא אַכְמָא׳, שֶׁנִּתְקַלְקֵל הָרַגְלִין וְנַעֲשָׂה נִדָּה, כִּי ׳הַאי שָׁחוֹר**

(עַכְשָׁו יַלְבִּישׁ הַשָּׁגָתוֹ בְּמַאֲמָר): וְזֶה פֵּרוּשׁ (בָּבָא קַמָּא נט.): **אֶלְיְעֶזֶר זְעִירָא הֲוָה סָיֵם מָסָאנָא אַכְמָא. אָמְרוּ לֵהּ: מָה עֲבַדְתְּ? אָמַר: קָא מִתְאַבְּלִינָא עַל יְרוּשָׁלַיִם, כִּי הָיָה מִתְאַבֵּל עַל יְרוּשָׁלַיִם קִרְיָה נֶאֱמָנָה, הַיְנוּ עַל קִלְקוּל הָאֱמוּנָה, וְעַל־כֵּן סִיֵּם מָסָאנָא אַכְמָא, לְהוֹרוֹת שֶׁנִּתְקַלְקֵל חוֹתָם הָרַגְלִין, שֶׁזֶּה שֶׁנַּעַל נַעֲלַיִם שְׁחוֹרוֹת, לְהוֹרוֹת שֶׁנִּתְקַלְקֵל חוֹתָם הָרַגְלִין, וְנַעֲשָׂה מֵ׳חוֹתָם׳ ׳דַּם נִדָּה׳. וְזֶה ׳מָסָאנָא אַכְמָא׳, שֶׁנִּתְקַלְקֵל הָרַגְלִין וְנַעֲשָׂה נִדָּה, כִּי ׳הַאי שָׁחוֹר אָדֹם הוּא׳** (חֻלִּין מז:); וּבִשְׁבִיל זֶה לָבַשׁ נַעֲלַיִם שְׁחוֹרוֹת דַּיְקָא, שֶׁהֵם

בְּחִינַת ׳דַּם נִדָּה׳, כִּי ׳הַאי שָׁחֹר אָדֹם הוּא׳, כִּי נִתְהַפֵּךְ לְשַׁחֲרִירוּת׳. וְזֶה נַעֲשָׂה עַל־יְדֵי קִלְקוּל הָאֱמוּנָה, כִּי עִקַּר הִיא הָאֱמוּנָה, שֶׁעַל יָדָהּ זוֹכִים לְהַכֹּל. וְאֶת הָאֱמוּנָה מְקַבְּלִים מֵהַצַּדִּיק, שֶׁהוּא כָּלוּל מִשִּׁבְעָה רוֹעִים. וְלָכֵן נִקְרָא ׳רַעְיָא מְהֵימְנָא׳, שֶׁהוּא רוֹעֶה אֶת הָאֱמוּנָה, לְהַחְדִּיר בְּנִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, כַּמְבֹאָר לְמַעְלָה (שֶׁעַל־יְדֵי קִלְקוּל הָאֱמוּנָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת חוֹתָם הַיָּדִין, נִתְקַלְקֵל מִמֵּילָא חוֹתָם הָרַגְלִין, כִּי עִקַּר הוּא הָאֱמוּנָה כַּנַּ״ל). ׳אָמְרוּ לֵהּ: מִי חָשִׁיב אַתְּ לְאִתְאַבּוּלֵי׳ וְכוּ׳, הַיְנוּ שֶׁחֲשָׁדוּהוּ שֶׁיֵּשׁ לוֹ גַּדְלוּת, וְעַל־כֵּן עַל יָדָהּ נִתְקַלְקְלוּ הָרַגְלִין, בִּבְחִינַת (תְּהִלִּים לו, יב): ״אַל תְּבוֹאֵנִי רֶגֶל גַּאֲוָה״, כִּי עַל־יְדֵי גַּדְלוּת נִתְקַלְקְלוּ הָרַגְלִין, בִּבְחִינַת ׳כָּל הַמִּתְגָּאֶה, כְּאִלּוּ דּוֹחֵק רַגְלֵי הַשְּׁכִינָה׳ (עֵין בְּרָכוֹת מג: וּבְחִדּוּשֵׁי אַגָּדוֹת שָׁם; וְעֵין קִדּוּשִׁין ל״א וּבָרַ״ן שָׁם); וְעַל־כֵּן כֵּיוָן שֶׁחֲשָׁדוּהוּ בְּגַדְלוּת, חֲבָשׁוּהוּ, כִּי עִנְיַן הַגַּדְלוּת הוּא תְּפִיסָה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (מְגִלָּה יג:): וְאִם הֵגִיס דַּעְתּוֹ, הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מַשְׁפִּילוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר ״וְאִם אֲסוּרִים בַּזִּקִים״; נִמְצָא, שֶׁעִנְיַן הַגַּדְלוּת תְּפִיסָה, וְעַל־כֵּן חֲבָשׁוּהוּ. ׳אָמַר לְהוּ: בְּעוֹ מִנַּאי אוֹ אַבָּעֵי מִנֵּיכוּ׳, כִּי זֶה יִהְיֶה נִסָּיוֹן, אִם יֵשׁ לִי גַּדְלוּת, אָז רָאוּי שֶׁלֹּא אוּכַל לְהָשִׁיב לָכֶם, כִּי ׳כָּל הַמִּתְגָּאֶה, חָכְמָתוֹ מִסְתַּלֶּקֶת מִמֶּנּוּ׳ (פְּסָחִים סו:) ׳וְאִם אוּכַל לְהָשִׁיב לָכֶם, סִימָן שֶׁאֵין בִּי גַּדְלוּת׳. ׳בָּעֵי מִנֵּיהּ: הַאי מַאן דְּקָץ כּוּפְרָא מַאי מְשַׁלֵּם? קָץ כּוּפְרָא׳ — הוּא בְּחִינַת שֶׁפֶּגֶם בְּעַזּוּת. ׳כּוּפְרָא׳ — הוּא בְּחִינַת עַזּוּת, בְּחִינוֹת קוֹלוֹת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים קד, כא): ״הַכְּפִירִים שֹׁאֲגִים לַטָּרֶף״, וְשָׁאַל: מַאי מְשַׁלֵּם מִי שֶׁפָּגַם בְּזֶה הָעַזּוּת? וְהֵשִׁיבוּ: ׳מְשַׁלֵּם כּוּפְרָא׳ — כְּמוֹ שֶׁפָּגַם

אָדָם הוּא׳ (חֻלִּין מז:)**, וְזֶה נַעֲשָׂה עַל־יְדֵי קִלְקוּל הָאֱמוּנָה, כִּי עִקַּר הִיא הָאֱמוּנָה, כַּמְבֹאָר לְמַעְלָה (שֶׁעַל־יְדֵי קִלְקוּל הָאֱמוּנָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת חוֹתָם הַיָּדִין, נִתְקַלְקֵל מִמֵּילָא חוֹתָם הָרַגְלִין, כִּי עִקַּר הוּא הָאֱמוּנָה כַּנַּ״ל).**

׳אָמְרוּ לֵהּ: מִי חָשִׁיב אַתְּ לְאִתְאַבּוּלֵי׳ וְכוּ׳ — הַיְנוּ שֶׁחֲשָׁדוּהוּ שֶׁיֵּשׁ לוֹ גַּדְלוּת, וְעַל כֵּן עַל יָדָהּ נִתְקַלְקְלוּ הָרַגְלִין, בִּבְחִינַת (תְּהִלִּים לו): **״אַל תְּבוֹאֵנִי רֶגֶל גַּאֲוָה״, כִּי עַל־יְדֵי גַּדְלוּת נִתְקַלְקְלוּ הָרַגְלִין, בִּבְחִינַת: ׳כָּל הַמִּתְגָּאֶה, כְּאִלּוּ דּוֹחֵק רַגְלֵי הַשְּׁכִינָה׳. וְעַל כֵּן כֵּיוָן שֶׁחֲשָׁדוּהוּ בְּגַדְלוּת, חֲבָשׁוּהוּ, כִּי עִנְיַן הַגַּדְלוּת הוּא תְּפִיסָה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה** (מְגִלָּה יג:)**: וְאִם הֵגִיס דַּעְתּוֹ, הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מַשְׁפִּילוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר ״וְאִם אֲסוּרִים בַּזִּקִים״. נִמְצָא שֶׁעִנְיַן הַגַּדְלוּת — תְּפִיסָה, וְעַל כֵּן חֲבָשׁוּהוּ.**

אָמַר לְהוּ: בְּעוֹ מִנַּאי אוֹ אַבָּעֵי מִנֵּיכוּ — כִּי זֶה יִהְיֶה נִסָּיוֹן אִם יֵשׁ לִי גַּדְלוּת, אָז רָאוּי שֶׁלֹּא אוּכַל לְהָשִׁיב לָכֶם, כִּי ׳כָּל הַמִּתְגָּאֶה, חָכְמָתוֹ מִסְתַּלֶּקֶת מִמֶּנּוּ׳ (פְּסָחִים סו:)**. בָּעֵי מִנֵּיהּ: הַאי מַאן דְּקָץ כּוּפְרָא מַאי מְשַׁלֵּם? קָץ כּוּפְרָא — הוּא בְּחִינַת שֶׁפֶּגֶם בְּעַזּוּת. כּוּפְרָא — הוּא בְּחִינַת עַזּוּת, בְּחִינוֹת קוֹלוֹת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב** (תְּהִלִּים קד)**: ״הַכְּפִירִים שֹׁאֲגִים לַטָּרֶף״. וְשָׁאַל: מַאי מְשַׁלֵּם מִי שֶׁפָּגַם בְּזֶה הָעַזּוּת? וְהֵשִׁיבוּ: מְשַׁלֵּם כּוּפְרָא — כְּמוֹ שֶׁפָּגַם יְשַׁלֵּם.**

יְשַׁלֵּם. ׳וְשָׁאַל: וְהָא קָא חֲוֵי תַּמְרֵי׳ — כִּי עַל־יְדֵי־זֶה שֶׁפָּגַם בְּעַזּוּת יָכוֹל לָבוֹא לְקִלְקוּל הָאֱמוּנָה, וְזֶה תַּמְרֵי, בְּחִינַת (יִרְמְיָה ב, יא) ״הֶהֱימִיר גּוֹי אֱלֹהִים, וְעַמִּי הֵמִיר כְּבוֹדִי״ וְכוּ׳. וְהֵשִׁיבוּ: ׳יְשַׁלֵּם תַּמְרֵי׳ — כְּמוֹ שֶׁמַּגִּיעַ עַל קִלְקוּל הָאֱמוּנָה, ׳וְהָא לָא חֲוֵי תַּמְרֵי׳ — כִּי אַף־עַל־פִּי־כֵן עֲדַיִן לֹא בָּא לְכְפִירוֹת. וְהֵשִׁיב: ׳בְּשִׁשִּׁים׳ — הַיְנוּ גֵּיהִנּוֹם, ׳שֶׁכָּל הָעוֹלָם אֶחָד מִשִּׁשִּׁים לְגֵיהִנּוֹם׳ (עַיִן תַּעֲנִית י׳). כִּי ׳עַז פָּנִים לְגֵיהִנּוֹם׳, כִּי הֶעָנָשִׁים שֶׁל כָּל הַדְּבָרִים הֶחֱלִיף אַבְרָהָם אָבִינוּ, עָלָיו הַשָּׁלוֹם, עַל שְׁעִבּוּד מַלְכֻיּוֹת (עַיִן מִדְרָשׁ רַבָּה לְךְ־לְךְ פָּרָשָׁה מ״ב; פְּקוּדֵי פָּרָשָׁה נ״א), אַךְ עִנְּשׁ הָעַזּוּת נִשְׁאַר רַק בְּגֵיהִנּוֹם, וְזֶה שֶׁפָּגַם בְּעַזּוּת דִּקְדֻשָּׁה, עַל־יְדֵי עַזּוּת פָּנִים דְּסִטְרָא אָחֳרָא, יְשַׁלֵּם בְּשִׁשִּׁים, הַיְנוּ בַּגֵּיהִנּוֹם כַּנַּ״ל.

וְעַזּוּת דִּקְדֻשָּׁה הוּא בְּחִינַת תִּשְׁרֵי, וְעַל־כֵּן נִקְרָא ״יֶרַח הָאֵיתָנִים״ (מְלָכִים־א׳ ח, ב), מִלְּשׁוֹן תַּקִּיפוּת וַעֲזוּת, כִּי אָז צוֹעֲקִין יִשְׂרָאֵל קוֹלוֹת וְקוֹל שׁוֹפָר, שֶׁהַקּוֹלוֹת כֻּלָּם הֵן בְּחִינַת עַזּוּת כַּנַּ״ל. וְעַל־כֵּן אָז נֶחְתְּמוּ וְנִתְקְנוּ שְׁנֵי הַחוֹתָמוֹת, חוֹתָם בְּתוֹךְ חוֹתָם, כִּי עַל־יְדֵי עַזּוּת דִּקְדֻשָּׁה זוֹכִין לֶאֱמוּנָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת חוֹתַם הַיָּדִין, וְעַל־יְדֵי־זֶה זוֹכִין לְקַבֵּל מוֹסָר מִמּוֹכִיחֵי הַדּוֹר, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת חוֹתַם הָרַגְלַיִן כַּנַּ״ל, שֶׁהֵם בְּחִינַת שְׁנֵי הַחוֹתָמוֹת, חוֹתָם בְּתוֹךְ חוֹתָם כַּנַּ״ל. וְזֶה תִּשְׁרֵי בְּגִימַטְרִיָּה שְׁתֵּי פְּעָמִים חוֹתָ״ם עִם הַבּ׳ תֵּבוֹת (כַּמּוּבָא בִּכְתָבֵי הָאַר״י, בְּכַוָּנוֹת נְעִילָה וְהוֹשַׁעְנָא רַבָּא). וְעַל־כֵּן בְּתִשְׁרֵי שִׂמְחַת יִשְׂרָאֵל, כִּי עַזּוּת הוּא עַל־יְדֵי הַשִּׂמְחָה

וְשָׁאַל: וְהָא קָא חֲוֵי תַּמְרֵי — כִּי עַל־יְדֵי־זֶה שֶׁפָּגַם בְּעַזּוּת יָכוֹל לָבוֹא לְקִלְקוּל הָאֱמוּנָה. וְזֶה תַּמְרֵי, בְּחִינַת (יִרְמְיָה ב): **״הֶהֱימִיר גּוֹי אֱלֹהִים, וְעַמִּי הֵמִיר כְּבוֹדִי״ וְכוּ׳. וְהֵשִׁיבוּ: יְשַׁלֵּם תַּמְרֵי — כְּמוֹ שֶׁמַּגִּיעַ עַל קִלְקוּל הָאֱמוּנָה. וְהָא לָא חֲוֵי תַּמְרֵי — כִּי אַף־עַל־פִּי־כֵן עֲדַיִן לֹא בָּא לִכְפִירוֹת. וְהֵשִׁיב: בְּשִׁשִּׁים — הַיְנוּ גֵּיהִנּוֹם, ׳שֶׁכָּל הָעוֹלָם אֶחָד מִשִּׁשִּׁים לְגֵיהִנּוֹם׳, כִּי ׳עַז פָּנִים לְגֵיהִנּוֹם׳; כִּי הֶעָנָשִׁים שֶׁל כָּל הַדְּבָרִים הֶחֱלִיף אַבְרָהָם אָבִינוּ, עָלָיו הַשָּׁלוֹם, עַל שְׁעִבּוּד מַלְכֻיּוֹת, אַךְ עִנְּשׁ הָעַזּוּת נִשְׁאַר רַק בַּגֵּיהִנּוֹם. וְזֶה שֶׁפָּגַם בְּעַזּוּת דִּקְדֻשָּׁה עַל־יְדֵי עַזּוּת פָּנִים דְּסִטְרָא־אָחֳרָא, יְשַׁלֵּם בְּשִׁשִּׁים, הַיְנוּ בַּגֵּיהִנּוֹם כַּנַּ״ל.**

וְעַזּוּת דִּקְדֻשָּׁה הוּא בְּחִינַת תִּשְׁרֵי, וְעַל כֵּן נִקְרָא ״יֶרַח הָאֵתָנִים״ (מְלָכִים־א ח), **מִלְּשׁוֹן תַּקִּיפוּת וַעֲזוּת, כִּי אָז צוֹעֲקִין יִשְׂרָאֵל קוֹלוֹת וְקוֹל שׁוֹפָר, שֶׁהַקּוֹלוֹת כֻּלָּם הֵן בְּחִינַת עַזּוּת כַּנַּ״ל. וְעַל כֵּן אָז נֶחְתְּמוּ וְנִתְקְנוּ שְׁנֵי הַחוֹתָמוֹת, חוֹתָם בְּתוֹךְ חוֹתָם, כִּי עַל־יְדֵי עַזּוּת דִּקְדֻשָּׁה זוֹכִין לֶאֱמוּנָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת חוֹתַם הַיָּדִין, וְעַל־יְדֵי־זֶה זוֹכִין לְקַבֵּל מוֹסָר מִמּוֹכִיחֵי הַדּוֹר, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת חוֹתַם הָרַגְלַיִן כַּנַּ״ל, שֶׁהֵם בְּחִינַת שְׁנֵי הַחוֹתָמוֹת, חוֹתָם בְּתוֹךְ חוֹתָם, כַּנַּ״ל.**

וְזֶה תִּשְׁרֵי — בְּגִימַטְרִיָּא שְׁתֵּי פְּעָמִים חוֹתָ״ם עִם הַבּ׳ תֵּבוֹת (כַּמּוּבָא בִּכְתָבֵי הָאַר״י, בְּכַוָּנוֹת נְעִילָה וְהוֹשַׁעְנָא רַבָּא). **וְעַל־כֵּן בְּתִשְׁרֵי שִׂמְחַת יִשְׂרָאֵל, כִּי עַזּוּת הוּא עַל־יְדֵי הַשִּׂמְחָה**

הַשְׁמָחָה כַּנַּ״ל, כִּי ״חֶדְוַת ה׳ הִיא מָעֻזְּכֶם״, וְגַם הַמִּקְרָא הַזֶּה נֶאֱמַר עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה: [וְזֶה לְשׁוֹן הַגְּמָרָא: אֱלִיעֶזֶר זְעִירָא הֲוָה סָיֵם מְסָאנָא אֲכַמָּא, וְקָאֵי בְּשׁוּקָא דִּנְהַרְדָּעָא, אַשְׁכְּחוּהוּ דְּבֵי רֵישׁ גָּלוּתָא, וְאָמַר לוֹ מַאי שְׁנָא הָנֵי מְסָאנָא, אָמַר לְהוּ דְּקָא מִתְאַבְּלָנָא אֲיְרוּשָׁלַיִם. אָמְרוּ לֵיהּ: אַתְּ חֲשַׁבְתְּ לְאִיתְאַבּוּלֵי אֲיְרוּשָׁלַיִם (עַיֵּן תּוֹסְפוֹת שָׁם, שֶׁהָיָה לָבוּשׁ שְׁחוֹרִים וּמִתְכַּסֶּה שְׁחוֹרִים, וְהָיָה רוֹצֶה שֶׁאֲפִלּוּ הָרְצוּעוֹת יִהְיוּ שְׁחוֹרִים, שֶׁלֹּא יִהְיֶה עָלָיו כְּלָל צַד לַבְנוּנִיּוּת, מִפְּנֵי חֻרְבָּתָהּ שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם), סָבוּר יוֹתֵר הָוָה (הֵם חָשְׁבוּ שֶׁהוּא בַּעַל גַּאֲוָה, כִּי אֵינוֹ רָאוּי לְהִתְאַבֵּל עַל יְרוּשָׁלַיִם), אַתְיוּהָ וַחֲבָשׁוּהָ (הִכְנִיסוּ אוֹתוֹ בְּבֵית־סֹהַר, כִּי הֵם הָיוּ רֵישׁ גָּלוּתָא, וְהָיָה לָהֶם כֹּחַ לְהַכְנִיסוֹ בְּבֵית־הַסֹּהַר). אָמַר לְהוּ: גַּבְרָא רַבָּה אֲנָא (כִּי בְּמָקוֹם שֶׁאֵין לוֹ מַכִּירִין, מֵתֵר לְפָרְסֵם אֶת עַצְמוֹ). אָמְרוּ לֵיהּ: מְנָא יַדְעִינָן, אָמַר לְהוּ: אוֹ אַתּוּן בְּעוּ מִנַּאי מִלְתָא, אוֹ אֲנָא אֵיבָּעֵי מִינַיְכוּ מִלְתָא. אָמְרוּ לֵיהּ: בָּעֵי אַתְּ. אָמַר לְהוּ: הַאי מַאן דְּקָץ כּוּפְרָא מַאי מְשַׁלֵּם? אָמְרוּ לֵיהּ: מְשַׁלֵּם דְּמֵי כּוּפְרָא, וְהָא הֲווּ תַּמְרֵי. אָמְרוּ לֵיהּ: מְשַׁלֵּם דְּמֵי תַּמְרֵי, אָמַר לְהוּ: וְהָא לָאו תַּמְרֵי שָׁקֵל מִינֵּיהּ. אָמְרוּ לֵיהּ: אֵימָא לָן אַתְּ. אָמַר לְהוּ: בְּשִׁשִּׁים. וְהוּא רָצָה לְהַרְאוֹת לָהֶם שֶׁהֵם עַזֵּי פָּנִים, מֵאַחַר שֶׁחָבְשׁוּהוּ (עַיֵּן בְּאֹבִי הַנַּחַל). וְלָכֵן נִפְגַּם אֵצְלָם הָאֱמוּנָה, וְהָעֹנֶשׁ שֶׁלָּהֶם בְּשִׁשִּׁים, כִּי עַזֵּי פָּנִים הוּא אֶחָד מִשִּׁשִּׁים. וְזֶה שֶׁפָּגַם בְּעַזּוּת דִּקְדֻשָּׁה עַל־יְדֵי עַזּוּת פָּנִים דְּסִטְרָא אָחֳרָא, יְשַׁלֵּם בְּשִׁשִּׁים, הַיְנוּ בְּגֵיהִנּוֹם. וְהֶרְאָה לָהֶם שֶׁהֵם הָעַזֵּי פָּנִים שֶׁפָּגְמוּ בּוֹ, שֶׁלֹּא הֶאֱמִינוּ שֶׁהוּא מִתְאַבֵּל עַל יְרוּשָׁלַיִם, שֶׁהוּא יָרֵא שָׁלֵם, יָרֵא בֹּשֶׁת, וְעַל־כֵּן רָאוּי לְשַׁלֵּם בְּשִׁשִּׁים שֶׁהוּא גֵּיהִנּוֹם. וְנָקַט תַּמְרֵי — תְּמָרִים, שֶׁמְּרַמֵּז עַל חֹדֶשׁ תִּשְׁרֵי, שֶׁאָז לוֹקְחִים אֶת הַלּוּלָב שֶׁהוּא הַצַּדִּיק. וְכֵן תִּשְׁרֵי עוֹלֶה פַּעֲמַיִם חוֹתָם עִם הַשְּׁתִּי תֵּבוֹת, שֶׁזֶּה חוֹתָם בְּתוֹךְ חוֹתָם, שֶׁהֶרְאָה לָהֶם שֶׁהֵם הָעַזֵּי פָּנִים, מֵאַחַר שֶׁחָשְׁדוּהוּ וַחֲבָשׁוּהוּ. וְדָבָר זֶה שַׁיָּךְ בְּכָל דּוֹר וָדוֹר, כָּל אֵלּוּ שֶׁחוֹשְׁדִים בְּהַצַּדִּיק שֶׁהוּא בַּעַל גַּאֲוָה, וְחוֹבְשִׁים אוֹתוֹ לִפְנֵי שֶׁשּׁוֹאֲלִים אוֹתוֹ אֵיזוֹ הֲלָכָה לְבָרֵר אִם הוּא יוֹדֵעַ לְהָשִׁיב אוֹ לֹא, סִימָן שֶׁהֵם עַזֵּי פָּנִים, וְהֵם פָּגְמוּ בְּרַעְיָא מְהֵימְנָא, בְּהַצַּדִּיק הַמְגַלֶּה אֶת הָאֱמוּנָה. וְלָכֵן עָנְשָׁם בַּגֵּיהִנּוֹם, שֶׁהוּא שִׁשִּׁים. וְכָל זֶה רוֹאִים בְּחוּשׁ, שֶׁעַזֵּי פָּנִים שֶׁבַּדּוֹר הֵם מַלְכוּתָא בְּלָא תָּגָא, שֶׁנּוֹטְלִים אֶת הַמַּלְכוּת בְּלִי רְשׁוּת, וְהֵם מִתְנַשְּׂאִים עַל זוּלָתָם, וְעוֹד מִתְפָּאֲרִים בְּעַזּוּתָם וַחֲצִיפוּתָם, כְּאִלּוּ הָ׳רַעְיָא מְהֵימְנָא׳, הַצַּדִּיק, הַמְגַלֶּה אֶת הָאֱמוּנָה, שֶׁהוּא בַּעַל גַּאֲוָה, וּלְבַסּוֹף מִתְגַּלֶּה פְּנִיהֶם וּקְלוֹנָם בָּרַבִּים].

כַּנַּ״ל, כִּי ״חֶדְוַת ה׳ הִיא מָעֻזְּכֶם״, וְגַם הַמִּקְרָא הַזֶּה נֶאֱמַר עַל רֹאשׁ־הַשָּׁנָה:

(הַשְׁמָטוֹת הַשַּׁיָּכִים לְהַתּוֹרָה הַזֹּאת)

וְזֶה (דְּבָרִים ז): **״וְהָיָה עֵקֶב תִּשְׁמְעוּן אֶת הַמִּשְׁפָּטִים הָאֵלֶּה״; ׳עֵקֶב׳ — בְּחִינַת רַגְלִין, וְרַגְלִין הֵם בְּחִינַת הַמּוֹכִיחִים כַּנַּ״ל, וְלָהֶם מְגַלִּים הַדִּינִים, וְהֵם מוֹכִיחִים אֶת הַדּוֹר. וְזֶה: ״וְהָיָה עֵקֶב תִּשְׁמְעוּן״, הַיְנוּ, שֶׁמִּבְּחִינַת רַגְלִין, הַיְנוּ הַמּוֹכִיחִים, ״תִּשְׁמְעוּן אֶת הַמִּשְׁפָּטִים הָאֵלֶּה״, הַיְנוּ הַדִּינִים, כִּי לָהֶם מְגַלִּים אוֹתָם**

(הַשְׁמָטוֹת הַשַּׁיָּכִים לְהַתּוֹרָה הַזֹּאת)

וְזֶה (דְּבָרִים ז, יב): **״וְהָיָה עֵקֶב תִּשְׁמְעוּן אֶת הַמִּשְׁפָּטִים הָאֵלֶּה״; ׳עֵקֶב׳ בְּחִינַת רַגְלִין, וְרַגְלִין הֵם בְּחִינַת הַמּוֹכִיחִים כַּנַּ״ל, וְלָהֶם מְגַלִּים הַדִּינִים, וְהֵם מוֹכִיחִים אֶת הַדּוֹר. וְזֶה ״וְהָיָה עֵקֶב תִּשְׁמְעוּן״, הַיְנוּ שֶׁמִּבְּחִינַת רַגְלִין, הַיְנוּ הַמּוֹכִיחִים, ״תִּשְׁמְעוּן אֶת הַמִּשְׁפָּטִים הָאֵלֶּה״, הַיְנוּ הַדִּינִים, כִּי לָהֶם מְגַלִּים אוֹתָם כַּנַּ״ל, וְהֵם**

מוֹכִיחִים בָּזֶה אֶת הַדּוֹר כַּנַּ״ל: כִּי הַצַּדִּיקִים הַהוֹלְכִים לְעוֹרֵר אֶת עַם יִשְׂרָאֵל בִּתְשׁוּבָה, וּמוֹכִיחִים אוֹתָם לְשֵׁם שָׁמַיִם, עַל־יְדֵי־זֶה הֵם יוֹדְעִים מָתַי מִדַּת הַדִּין שׁוֹרָה. וּבָזֶה שֶׁהֵם מוֹכִיחִים אוֹתָם וְחוֹזְרִים בִּתְשׁוּבָה, עַל־יְדֵי־זֶה זוֹכִים לְנַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע, שֶׁזֶּה קַבָּלַת הַתּוֹרָה, שֶׁזֶּה הֶמְשֵׁךְ הַפָּסוּק: ״וְשִׂמַרְתֶּם וַעֲשִׂיתֶם אוֹתָם, וְשָׁמַר יְהוָ״ה אֱלֹהֶיךָ לְךָ אֶת הַבְּרִית וְאֶת הַחֶסֶד אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לַאֲבוֹתֶיךָ״. עַל־יְדֵי שֶׁתִּשְׁמְרוּ וְתַעֲשׂוּ מִצְוֹת הַבּוֹרֵא, אָז יִשְׁמָרְךָ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְיִשְׁמֹר לְךָ הַבְטָחָתוֹ.

כָּל הַקּוֹלוֹת הֵם בְּחִינַת עֲזוּת — קוֹל הַמּוֹכִיחַ הוּא בְּחִינַת קוֹל שׁוֹפָר, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יְשַׁעְיָהוּ נח, א): **״כַּשּׁוֹפָר הָרֵם קוֹלֶךָ״, וְכֵן קוֹל נְגִינָה, וְזֶה בְּחִינַת** (תְּהִלִּים לג, ג): **״הֵיטִיבוּ נַגֵּן בְּתְרוּעָה״ — קוֹל הַנִּגּוּן הוּא בְּחִינַת תְּרוּעָה, בְּחִינַת שׁוֹפָר, בְּחִינַת ״וְאַתָּה תֵּרֵעֶה אֶת עַמִּי״ כַּנַּ״ל:** וּבָזֶה תָּבִין וְתַשְׂכִּיל, שֶׁעַל־יְדֵי שֶׁאָדָם שָׁמֵחַ וְשָׂר, וְכֵן שׁוֹמֵעַ כְּלֵי זֶמֶר, נִכְנָס בּוֹ עֲזוּת דִּקְדֻשָּׁה, שֶׁמִּתְגַּבֵּר עַל עֲזוּת דִּסְטְרָא אָחְרָא, כִּי הַגּוּף הַגַּשְׁמִי וְהַחֻמְרִי נִמְשָׁךְ אַחַר הָעַצְבוּת וְהָעַצְלוּת, שֶׁזֶּה עֲזוּת דִּסְטְרָא אָחְרָא, וְעַל־יְדֵי שִׂמְחָה וּשְׁמִיעַת כְּלֵי זֶמֶר, זוֹכֶה לְהַכְנִיעַ אֶת הָעֲזוּת דִּסְטְרָא אָחְרָא, עֲזוּת הַגּוּף, וּמֵאִיר בּוֹ רוּחָנִיּוּת, חֵלֶק אֱלוֹהַּ מִמַּעַל, שֶׁהוּא בְּחִינַת ״וּמִבְּשָׂרִי אֶחֱזֶה אֱלוֹהַּ״, בְּחִינַת עֲזוּת דִּקְדֻשָּׁה.

בִּימֵי רַבָּן גַּמְלִיאֵל הָיָה הַדּוֹר, שֶׁהָיְתָה תּוֹרָתָם בְּחִינַת 'נִשְׁמָע', בְּחִינַת תְּפִלָּה, וְזֶה שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (מְגִלָּה כא.): **'בִּימֵי רַבָּן גַּמְלִיאֵל הָיוּ לוֹמְדִים תּוֹרָה בַּעֲמִידָה'; 'עֲמִידָה' הוּא בְּחִינַת תְּפִלָּה כַּנַּ״ל. וְעַל־כֵּן מִשֶּׁמֵּת רַבָּן גַּמְלִיאֵל בָּטֵל כְּבוֹד הַתּוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה** (שָׁם וּבְסוֹטָה מט:); **וְזֶה שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים** (תַּעֲנִית כט.): כְּשֶׁחָרַב טִיטְרוֹסְרוֹפּוֹס הָרָשָׁע אֶת הַהֵיכָל, נִגְזְרָה גְּזֵרָה עַל רַבָּן גַּמְלִיאֵל לַהֲרִיגָה, בָּא אוֹתוֹ הֶגְמוֹן וְעָמַד בְּבֵית־הַמִּדְרָשׁ, וְאָמַר: בַּעַל הַחֹטֶם מִתְבַּקֵּשׁ, בַּעַל הַחֹטֶם מִתְבַּקֵּשׁ. שֶׁהוּא סוֹד הַתְּפִלָּה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יְשַׁעְיָה יא, ג): ״וַהֲרִיחוֹ בְּיִרְאַת יְהוָ״ה״, שֶׁזֶּה חֹטֶם שֶׁהוּא תְּפִלָּה, בְּחִינַת (יְשַׁעְיָה מח, ט): ״וּתְהִלָּתִי אֶחֱטָם לָךְ״, כִּי הוּא הִכְנִיס עִנְיַן תְּפִלָּה, וְלָכֵן לָמְדוּ תּוֹרָה בַּעֲמִידָה דַּיְקָא, שֶׁהוּא תְּפִלָּה, בְּחִינַת 'נִשְׁמָע'. וּכְשֶׁמֵּת רַבָּן גַּמְלִיאֵל, בָּטֵל כְּבוֹד הַתּוֹרָה.

כָּל עוֹלָם יֵשׁ בְּחִינַת נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע. וְכֵן בַּמַּלְאָכִים יֵשׁ נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב

(תְּהִלִּים קג, כ): ״גִּבּוֹרֵי כֹחַ עֹשֵׂי דְבָרוֹ לִשְׁמֹעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ״. וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (שַׁבָּת פח.): מִי גִּלָּה רָז זֶה לְבָנַי, רָז שֶׁמַּלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת מִשְׁתַּמְּשִׁין בּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר ״גִּבּוֹרֵי כֹחַ״ וְכוּ׳; רָצָה לוֹמַר, שֶׁלֹּא יַחֲשֹׁב אָדָם שֶׁהִגִּיעַ כְּבָר אֶל מַדְרֵגָתוֹ, אֶלָּא בְּכָל עוֹלָם וְעוֹלָם, וּבְכָל דַּרְגָּא וְדַרְגָּא יֵשׁ בּוֹ ׳נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע׳, וּצְרִיכִים לַעֲלוֹת יוֹתֵר וְיוֹתֵר, וַאֲפִלּוּ מַלְאָכִים גַּם אֶצְלָם יֵשׁ ׳נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע׳ חָדָשׁ בְּכָל פַּעַם, כִּי אֵין חֵקֶר לִגְדֻלָּתוֹ יִתְבָּרַךְ. וְלָכֵן כָּל זְמַן שֶׁאָדָם חַי, לֹא שַׁיָּךְ שֶׁיַּגִּיד שֶׁהִגִּיעַ כְּבָר לְתַכְלִית מַדְרֵגָתוֹ, כִּי כָּל זְמַן שֶׁהוּא חַי, צָרִיךְ לַעֲלוֹת מַעְלָה מַעְלָה. כִּי בְּכָל פַּעַם נַעֲשֶׂה אֶצְלוֹ ״׳נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע׳ חָדָשׁ״.

אִי אֶפְשָׁר לְהִתְקָרֵב אֶל הַקְּדֻשָּׁה כִּי אִם עַל-יְדֵי עֲזוּת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: ׳הֱוֵי עַז כַּנָּמֵר׳ — כַּמְבאָר לְעֵיל. וְכֵן אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (בֵּיצָה כה:): **׳לֹא נִתְּנָה תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל, אֶלָּא מִפְּנֵי שֶׁהֵן עַזִּין׳. גְּדוֹלָה בּוּשָׁה, שֶׁנִּכְפְּלָה שְׁנֵי פְּעָמִים בַּפָּסוּק** (יוֹאֵל ב, כו-כז) **״וְלֹא יֵבשׁוּ״ וְכוּ׳, ״וְלֹא יֵבשׁוּ עַמִּי לְעוֹלָם״** (מוֹעֵד קָטָן ט:); כִּי דַּיְקָא כְּשֶׁאָדָם מִתְבַּיֵּשׁ מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, אָז מִתְאַזֵּר בְּעַזּוּת וּבְעַקְשָׁנוּת דִּקְדֻשָּׁה נֶגֶד כָּל הַקָּמִים עָלָיו. וּמְקַיֵּם ״וְלֹא יִתְבַּיֵּשׁ מִפָּנַי הַמַּלְעִיגִים עָלָיו״; כִּי כְּכָל שֶׁאָדָם יוֹתֵר מַרְגִּישׁ אֱמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ עָלָיו, וּמִתְבַּיֵּשׁ מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, עַל-יְדֵי-זֶה מִתְאַזֵּר יוֹתֵר בְּעַזּוּת דִּקְדֻשָּׁה, וְאֵינוֹ מְפַחֵד מִשּׁוּם בְּרִיָּה שֶׁבָּעוֹלָם, שֶׁרוֹצֶה לְרַחֵק מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ.

הַגַּן-עֵדֶן וְהַגֵּיהִנּוֹם הֵם בְּזֶה הָעוֹלָם מַמָּשׁ; הַיְינוּ כְּמוֹ שֶׁיֵּשׁ בָּעוֹלָם הַבָּא מָדוֹר הַנִּקְרָא גַּן-עֵדֶן, וּמָדוֹר הַנִּקְרָא גֵּיהִנּוֹם, כֵּן בְּזֶה הָעוֹלָם נִמְצָאִים גַּן-עֵדֶן וְגֵיהִנּוֹם, כַּמּוּבָא (זֹהַר מִשְׁפָּטִים קז.): אִית גַּן-עֵדֶן לְמַעְלָה וְאִית גַּן-עֵדֶן לְמַטָּה, אִית גֵּיהִנּוֹם לְמַטָּה וְאִית גֵּיהִנּוֹם לְמַעְלָה. אַךְ אִי אֶפְשָׁר לָבוֹא לְשָׁם, מֵחֲמַת הַקְּרִירוּת שֶׁבְּצַד צָפוֹן וְדָרוֹם; שֶׁזֶּה מַה שֶּׁמּוֹנֵעַ לְהַגִּיעַ לְשָׁם. וְצַעַר הַבּוּשָׁה גָּדוֹל מְאֹד יוֹתֵר מֵעִנְּשׁ גֵּיהִנּוֹם, הַיְנוּ אַף שֶׁעִנְּשׁ גֵּיהִנּוֹם זֶה הָעִנְּשׁ הַכִּי קָשֶׁה, שֶׁסּוֹבְלִים שָׁם מַה שֶּׁסּוֹבְלִים, עִם כָּל זֹאת עִנְּשׁ הַבּוּשָׁה יוֹתֵר קָשֶׁה מִגֵּיהִנּוֹם, וְכַמּוּבָא (מִדְרָשׁ הַנֶּעְלָם וַיֵּרָא קד:): וּמִמַּה שֶּׁנִּתְבַּיְּשׁוּ לִפְנֵיהֶם דַּיָּם לְהִתְכַּפֵּר לָהֶם שֶׁלֹּא יִכָּנְסוּ לְגֵיהִנּוֹם. כִּי עִנְּשׁ הַבּוּשָׁה שֶׁמְּבַיְּשִׁים אֶת הָאָדָם, זֶה הָעִנְּשׁ הַכִּי קָשֶׁה. וְכָל יִסּוּרֵי עוֹלָם הַזֶּה יֵשׁ בָּהֶם צַעַר

גִּבּוֹרֵי כֹחַ״ וְכוּ׳:

נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים קג): **״גִּבּוֹרֵי כֹחַ עֹשֵׂי דְבָרוֹ לִשְׁמֹעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ״, וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה** (שַׁבָּת פח): **מִי גִּלָּה רָז זֶה לְבָנַי, רָז שֶׁמַּלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת מִשְׁתַּמְּשִׁין בּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: ״גִּבּוֹרֵי כֹחַ״ וְכוּ׳:**

אִי אֶפְשָׁר לְהִתְקָרֵב אֶל הַקְּדֻשָּׁה כִּי אִם עַל-יְדֵי עֲזוּת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: ׳הֱוֵי עַז כַּנָּמֵר׳ — כַּמְבאָר לְעֵיל. וְכֵן אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (בֵּיצָה כה:): **׳לֹא נִתְּנָה תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל, אֶלָּא מִפְּנֵי שֶׁהֵן עַזִּין׳. גְּדוֹלָה בּוּשָׁה, שֶׁנִּכְפְּלָה שְׁנֵי פְּעָמִים בַּפָּסוּק** (יוֹאֵל ב, כו-כז) **״וְלֹא יֵבשׁוּ״ וְכוּ׳, ״וְלֹא יֵבשׁוּ עַמִּי לְעוֹלָם״** (מוֹעֵד קָטָן ט:); **כִּי דַּיְקָא כְּשֶׁאָדָם מִתְבַּיֵּשׁ מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, אָז מִתְאַזֵּר בְּעַזּוּת וּבְעַקְשָׁנוּת דִּקְדֻשָּׁה נֶגֶד כָּל הַקָּמִים עָלָיו. וּמְקַיֵּם ״וְלֹא יִתְבַּיֵּשׁ מִפָּנַי הַמַּלְעִיגִים עָלָיו״; כִּי כְּכָל שֶׁאָדָם יוֹתֵר מַרְגִּישׁ אֱמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ עָלָיו, וּמִתְבַּיֵּשׁ מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, עַל-יְדֵי-זֶה מִתְאַזֵּר יוֹתֵר בְּעַזּוּת דִּקְדֻשָּׁה, וְאֵינוֹ מְפַחֵד מִשּׁוּם בְּרִיָּה שֶׁבָּעוֹלָם, שֶׁרוֹצֶה לְרַחֵק מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ.**

הַגַּן-עֵדֶן וְהַגֵּיהִנּוֹם הֵם בְּזֶה הָעוֹלָם מַמָּשׁ, אַךְ אִי אֶפְשָׁר לָבוֹא לְשָׁם מֵחֲמַת הַקְּרִירוּת שֶׁבְּצַד צָפוֹן וְדָרוֹם. וְצַעַר הַבּוּשָׁה גָּדוֹל מְאֹד יוֹתֵר מֵעִנְּשׁ גֵּיהִנּוֹם, וְכָל יִסּוּרֵי עוֹלָם הַזֶּה יֵשׁ בָּהֶם צַעַר

הַבּוּשָׁה, שֶׁמִּתְבַּיֵּשׁ מֵחֲבֵרָיו עַל שֶׁיֵּשׁ לוֹ יְסוּרִין; הַיְנוּ כִּי הַיְּסוּרִים הֵכִי גְּדוֹלִים שֶׁאֶחָד מִתְבַּיֵּשׁ מֵהַשֵּׁנִי, אֲפִלּוּ שֶׁיֵּשׁ לוֹ יְסוּרִים מִזֶּה בְּעַצְמוֹ הוּא מִתְבַּיֵּשׁ, לָמָּה לוֹ יֵשׁ יְסוּרִים וְלַשֵּׁנִי לֹא, כִּי הַבּוּשָׁה שֶׁאָדָם מִתְבַּיֵּשׁ מִזּוּלָתוֹ, זֶה הוֹרֵס אוֹתוֹ לְגַמְרֵי. וְכֵן לֶעָתִיד לָבוֹא צַעַר הַבּוּשָׁה גָּדוֹל מְאֹד, וַאֲפִלּוּ כָּל צַדִּיק נִכְוֶה מֵחֻפָּתוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ — אוֹי לְאוֹתָהּ בּוּשָׁה, אוֹי לְאוֹתָהּ כְּלִמָּה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (בָּבָא בַּתְרָא עה.), וְאָמְרוּ שָׁם: פְּנֵי מֹשֶׁה כִּפְנֵי חַמָּה, פְּנֵי יְהוֹשֻׁעַ כִּפְנֵי לְבָנָה, אוֹי לָהּ לְאוֹתָהּ בּוּשָׁה, אוֹי לָהּ לְאוֹתָהּ כְּלִמָּה וְכוּ'; הַיְנוּ שֶׁגַּם הַצַּדִּיקִים הַדְּבֵקִים בּוֹ יִתְבָּרַךְ, כָּל אֶחָד יִתְבַּיֵּשׁ מֵהַשֵּׁנִי, שֶׁהוּא זָכָה בְּזֶה הָעוֹלָם לְהַגִּיעַ אֶל הַשָּׂגַת אֱלֹקוּת יוֹתֵר מֵחֲבֵרוֹ, כִּי כָּל צַדִּיק נִכְוֶה מֵחֻפָּתוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ, כִּי מַה שֶּׁלָּזֶה חֻפָּה, הַהוּא כְּבָר זָכָה הַרְבֵּה יוֹתֵר לְמַעְלָה מֵהַחֻפָּה שֶׁלּוֹ, וְזוֹ הַבּוּשָׁה לְמַעְלָה, שֶׁכָּל צַדִּיק וְצַדִּיק מִתְבַּיֵּשׁ מֵהַשֵּׁנִי, כִּי הָיָה יָכוֹל עוֹד בְּזֶה הָעוֹלָם הַגַּשְׁמִי וְהַחָמְרִי לַעֲבֹד אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בְּיֶתֶר עֹז, וּלְהַגִּיעַ לְרוּחָנִיּוּת חִיּוּת אֱלֹקוּת לְהַשִּׂיג הַשָּׂגוֹת גְּבוֹהוֹת וְנוֹרָאוֹת מְאֹד. וְזוֹ הַבּוּשָׁה הֵכִי גְּדוֹלָה בֵּין צַדִּיק לְצַדִּיק, שֶׁהוּא רוֹאֶה מַה שֶּׁחֲבֵרוֹ זָכָה, עַל־יְדֵי שֶׁהִשְׂכִּיל בְּזֶה הָעוֹלָם הַגַּשְׁמִי וְהַחָמְרִי, וְהַשֵּׁנִי לֹא הִתְבּוֹנֵן לְמַה יְכוֹלִים לִזְכּוֹת בְּזֶה הָעוֹלָם.

הַבּוּשָׁה, שֶׁמִּתְבַּיֵּשׁ מֵחֲבֵרָיו עַל שֶׁיֵּשׁ לוֹ יְסוּרִין. וְכֵן לֶעָתִיד לָבוֹא צַעַר הַבּוּשָׁה גָּדוֹל מְאֹד, וַאֲפִלּוּ כָּל צַדִּיק נִכְוֶה מֵחֻפָּתוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ — אוֹי לְאוֹתָהּ בּוּשָׁה, אוֹי לְאוֹתָהּ כְּלִמָּה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (בָּבָא בַּתְרָא עה), **וְאָמְרוּ שָׁם: פְּנֵי מֹשֶׁה כִּפְנֵי חַמָּה, פְּנֵי יְהוֹשֻׁעַ כִּפְנֵי לְבָנָה, אוֹי לָהּ לְאוֹתָהּ בּוּשָׁה, אוֹי לָהּ לְאוֹתָהּ כְּלִמָּה וְכוּ'; מִכָּל שֶׁכֵּן אֵיךְ יִתְבַּיְּשׁוּ הַחוֹטְאִים, רַחֲמָנָא לִצְלָן. וְאִם הוּא בְּמַדְרֵגָה שֶׁאֵין צָרִיךְ לְהִתְבַּיֵּשׁ מִשּׁוּם אָדָם — יֵשׁ לְהִתְבַּיֵּשׁ מֵהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, כִּי הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מְקַיֵּם כָּל הַתּוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה: הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא קוֹבֵר מֵתִים וְכוּ', הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מְבַקֵּר חוֹלִים וְכוּ', וּשְׁאָר מִצְוֹת הַתּוֹרָה שֶׁחָשְׁבוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְקַיֵּם אוֹתָם. וְגַם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִתְפַּלֵּל, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה: מִנַּיִן שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מִתְפַּלֵּל וְכוּ', וּמַאי מִתְפַּלֵּל? יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנַי וְכוּ'. וּבְוַדַּאי שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מְקַיֵּם מִצְוֹת**

מִכָּל שֶׁכֵּן אֵיךְ יִתְבַּיְּשׁוּ הַחוֹטְאִים, רַחֲמָנָא לִצְלָן, שֶׁאֵין לְךָ עוֹד בּוּשָׁה יוֹתֵר גְּדוֹלָה מִזֶּה, שֶׁרוֹאִים אֵיךְ שֶׁאָדָם חוֹטֵא, אֲשֶׁר פָּשׁוּט מְחַפֵּשׂ אֵיזֶה מָקוֹם לְהִטָּמֵן שָׁם מֵרֹב בּוּשָׁה. וְאִם הוּא בְּמַדְרֵגָה שֶׁאֵין צָרִיךְ לְהִתְבַּיֵּשׁ מִשּׁוּם אָדָם, הַיְנוּ שֶׁזֶּה סוֹבֵב עַל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, שֶׁכָּלוּל מֵהַשִּׁבְעָה רוֹעִים, אַף־עַל־פִּי־כֵן גַּם הוּא יֵשׁ לוֹ לְהִתְבַּיֵּשׁ מֵהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, כִּבְיָכוֹל, כִּי הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מְקַיֵּם כָּל הַתּוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה: הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא קוֹבֵר מֵתִים וְכוּ', הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מְבַקֵּר חוֹלִים וְכוּ', וּשְׁאָר מִצְוֹת הַתּוֹרָה שֶׁחָשְׁבוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְקַיֵּם אוֹתָם. וְגַם הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מִתְפַּלֵּל, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה: מִנַּיִן שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מִתְפַּלֵּל וְכוּ', וּמַאי מִתְפַּלֵּל? יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנַי וְכוּ'. וּבְוַדַּאי שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מְקַיֵּם מִצְוֹת

הַתּוֹרָה וּתְפִלָּה, כְּמוֹ שֶׁרָאוּי לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, שֶׁהוּא עִנְיָן בִּלְתִּי גְּבוּל, כִּי כְּבְיָכוֹל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא עֶצֶם עַצְמִיּוּת הַתּוֹרָה, כִּי אוֹרַיְתָא וְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חַד הוּא, וּבְוַדַּאי אֲפִלּוּ הַצַּדִּיק הָכִי גָּדוֹל צָרִיךְ לְהִתְבַּיֵּשׁ כַּמָּה רָחוֹק בֵּין קִיּוּם הַתּוֹרָה שֶׁלּוֹ וּבֵין תְּפִלָּה שֶׁלּוֹ לְתוֹרָה וּתְפִלָּה שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי אֵין עֵרֶךְ בֵּינֵיהֶם כְּלָל. וְלָכֵן צָרִיךְ כָּל צַדִּיק וְצַדִּיק לְהִתְבַּיֵּשׁ מְאֹד מְאֹד, וַאֲפִלּוּ כְּשֶׁהִגִּיעַ כְּבָר לְמַה שֶּׁהִגִּיעַ, צָרִיךְ לָדַעַת, אֲשֶׁר לְגַבֵּי אֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא הוּא כְּלוּם, וְתָמִיד צָרִיךְ לְהִתְבַּיֵּשׁ לְגַבֵּי קִיּוּם הַמִּצְוֹות שֶׁל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וּמִכָּל שֶׁכֵּן צַדִּיק אֶחָד לְצַדִּיק שֵׁנִי צָרִיךְ לְהִתְבַּיֵּשׁ, כִּי כָּל אֶחָד עוֹבֵד הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְפִי מַדְרֵגָתוֹ, בִּבְחִינַת ׳נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע׳, הֵינוּ תּוֹרָה וּתְפִלָּה כַּנַּ״ל.

[בְּעֵת שֶׁהִתְחִיל לוֹמַר הַתּוֹרָה הַזֹּאת, הִתְחִיל מִזֶּה הָעִנְיָן הַכָּתוּב כָּאן, מֵעִנְיַן הַגַּן־עֵדֶן וְהַגֵּיהִנֹּם וְצַעַר הַבּוּשָׁה וְכוּ׳ כַּנַּ״ל, עַד שֶׁנִּכְנַס בְּעִנְיַן תּוֹרָה וּתְפִלָּה שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעַצְמוֹ, כַּכָּתוּב כָּאן, וְאַחַר־כָּךְ נִכְנַס עַל־יְדֵי־זֶה מֵעִנְיָן לְעִנְיָן עַד שֶׁגָּמַר כָּל הַתּוֹרָה הַנַּ״ל. אַךְ בְּשָׁעָה שֶׁכָּתַבְתִּי לְפָנָיו תּוֹרָה זֹאת, הָפַךְ הַדָּבָר קְצָת, וְצִוָּה עָלַי לְהַתְחִיל הַתּוֹרָה מֵעִנְיָן ׳חוֹתָם בְּתוֹךְ חוֹתָם׳ כַּנַּ״ל, וְהַשֵּׁם יוֹדֵעַ כַּוָּנָתוֹ]:

מְרוֹמָם הוּא אֱלֹהִין בְּקַדְמֵיתָא וּבַתְרָיָתָא, דִּי צְבִי וְאִתְרְעִי בָּן וּמְסַר לָן אוֹרַיְתָא, דִּי זְכִינָא לְסַיְמָא סִפְרָא דִּצְנִיעוּתָא. כְּעַן נָרִים יְדָנָא, קֶדֶם אֱלָקָנָא, דִּי יַעֲמֵד לָנָא לְיַמִּינָא, לְהַתְחִיל וּלְגָמֹר רָזִין עִלָּאִין הַגְּנוּזִים בְּסָבֵי דְּבֵי אַתּוּנָא:

מִכָּל זֶה רוֹאִים אֵיךְ שֶׁצְּרִיכִים לְהִתְחַזֵּק בְּזֶה הָעוֹלָם, כִּי הַגֵּיהִנֹּם וְהַגַּן עֵדֶן הֵם בְּזֶה הָעוֹלָם, וְזוֹ הַבְּחִירָה — אוֹ לִבְחֹר בְּגֵיהִנֹּם, רַחֲמָנָא לִצְלָן, שֶׁהוּא הִפּוּךְ הַבּוּשָׁה לְהִתְבַּיֵּשׁ מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וְאַדְרַבָּה לִהְיוֹת עַז פָּנִים, אוֹ לִבְחֹר בְּגַן עֵדֶן, שֶׁהִיא שִׂמְחַת הַמִּצְוֹות, וּלְהַתְמִיד בְּתוֹרָה וּבִתְפִלָּה, וּלְהִתְבַּיֵּשׁ רַק מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וּלְהִתְאַזֵּר בְּעַזּוּת דִּקְדֻשָּׁה, וְלֹא לִפְחֹד מִשּׁוּם בְּרִיָּה, רַק לִהְיוֹת חָזָק וְאַמִּיץ בֶּאֱמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְזֶה יַמְשִׁיךְ לוֹ כָּל הַיְשׁוּעוֹת.

מְרוֹמָם הוּא אֱלֹהִין בְּקַדְמֵיתָא וּבַתְרָיָתָא, דִּי צְבִי וְאִתְרְעִי בָּן וּמְסַר לָן אוֹרַיְתָא, דִּי זְכִינָא לְסַיְמָא סִפְרָא דִּצְנִיעוּתָא, כְּעַן נָרִים יְדָנָא, קֶדֶם אֱלָקָנָא, דִּי יַעֲמֵד לָנָא לְיַמִּינָא, לְהַתְחִיל וּלְגָמֹר רָזִין עִלָּאִין הַגְּנוּזִים בְּסָבֵי דְּבֵי אַתּוּנָא:

כג

סָבֵי דְּבֵי אַתּוּנָא

(בַּגְּמָרָא בְּכוֹרוֹת מוּבָא, שֶׁהַקֵּיסָר אָמַר לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָה: אִם אַתָּה חָכָם כָּזֶה, תָּבִיא לִי אֶת הַחֲכָמִים מֵעִיר יָוָן, שֶׁזֶּה ׳סָבֵי דְּבֵי אַתּוּנָא׳, הַזְּקֵנִים מֵעִיר הַבִּירָה שֶׁל יָוָן, וְיִתְוַכְּחוּ בִּפְנֵי הַקֵּיסָר. וּבְוַדַּאי יֵשׁ בְּתוֹךְ הַוִּכּוּחַ סִתְרֵי נִסְתָּרוֹת וְרָזֵי דְּרָזִין. וְרַבֵּנוּ זַ״ל גִּלָּה נוֹרָאוֹת נִפְלָאוֹת מַה גָּנוּז וְסָתוּם בְּתוֹךְ הַוִּכּוּחִים. וְהֵם אֵלּוּ הַמַּאֲמָרִים הַנִּקְרָאִים בְּשֵׁם ׳סָבֵי דְּבֵי אַתּוּנָא׳, הַוִּכּוּחִים שֶׁהָיוּ לִיהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָה עִם חַכְמֵי יָוָן).

אֵימָא לָן מִלֵּי דִּכְדִיבֵי; שֶׁהַסָּבֵי דְּבֵי אַתּוּנָא אָמְרוּ לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָה: תַּגִּיד לָנוּ דְּבַר שֶׁקֶר. אָמַר לְהוּ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָה אָמַר לָהֶם: **הֲוֵי לָן כַּדְנַיְתָא וִילַדָּה** — הָיְתָה לָנוּ פְּרֵדָה וְיָלְדָה, **וַהֲוֵי תַּלְיָה לֵהּ פִּתְקָא** — וְהָיָה תָּלוּי פֶּתֶק עַל הַפְּרֵדָה. **וּכְתִיב בֵּהּ** — וְהָיָה כָּתוּב שָׁם, **דְּמַסִּיק בְּבֵי אַבָּא מֵאָה אַלְפֵי זוּזֵי** — שֶׁהוּא תּוֹבֵעַ מֵאָבִיו שֶׁחַיָּב לוֹ מֵאָה אֶלֶף זוּזִים. **אָמְרוּ לֵיהּ** — אָמְרוּ לוֹ הַסָּבֵי דְּבֵי אַתּוּנָא, **וְכַדְנַיְתָא מִי יָלֵדָה** — אֵיךְ יְכוֹלָה פְּרֵדָה לְהוֹלִיד? **אָמַר לְהוּ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָה, הֵי נִינְהוּ מִלֵּי דִּכְדִיבֵי** — אֵלּוּ הַמִּלִּים שֶׁל שֶׁקֶר שֶׁרְצִיתֶם לִשְׁמֹעַ. וְעוֹד שָׁאֲלוּ אוֹתוֹ: **מִלְחָא כִּי סַרְיָא** — מֶלַח שֶׁמַּסְרִיחַ, **בְּמָה מַלְחֵי לֵהּ** — עִם מַה מוֹלְחִים אוֹתוֹ שֶׁלֹּא יַסְרִיחַ? עָנָה וְאָמַר לָהֶם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָה: **בְּסִילוּתָא דְּכַדְנַיְתָא** — עִם שִׁלְיָא שֶׁל פְּרֵדָה. וְחָזְרוּ וְשָׁאֲלוּ אוֹתוֹ הַסָּבֵי דְּבֵי אַתּוּנָא: **וּמִי אִיכָּא סִילוּתָא לְכַדְנַיְתָא** — וְכִי יֵשׁ שִׁלְיָא לִפְרֵדָה? עָנָה וְאָמַר לָהֶם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָה: **וּמִלְחָא מִי סַרְיָא** — וְאֵיךְ יָכוֹל מֶלַח לְהַסְרִיחַ (בְּכוֹרוֹת ח:). וְהַמַּאֲמָר הַזֶּה כֻּלּוֹ פֶּלֶא, וְרַבֵּנוּ זַ״ל מְפָרֵשׁ אֶת זֶה הֵיטֵב, הָדֵק הָדֵק הֵיטֵב.

(לְשׁוֹן רַבֵּנוּ, זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה)

צִוִּיתָ צֶדֶק עֵדֹתֶיךָ וֶאֱמוּנָה מְאֹד (תְּהִלִּים קיט, קלח)

א. כִּי יֵשׁ פָּנִים דִּקְדֻשָּׁה, שֶׁהֵם אַנְפִּין נְהוֹרִין; הַיְנוּ שֶׁהָאָדָם תָּמִיד שָׂמֵחַ, וּמַרְאֶה פָּנִים שׂוֹחֲקוֹת לְזוּלָתוֹ, זֶה נִקְרָא פָּנִים שֶׁל הַקְּדֻשָּׁה, שֶׁזֶּה **בְּחִינַת חַיִּים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב** (מִשְׁלֵי טז, טו): **״בְּאוֹר פְּנֵי מֶלֶךְ חַיִּים״**. וְדָרְשׁוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (תַּנְחוּמָא בְּהַעֲלוֹתְךָ), שֶׁהוּא זִיו הַשְּׁכִינָה, שֶׁמְּאִירָה עַל הַצַּדִּיקִים. וְכֵן אָמְרוּ (תַּנְחוּמָא נָשֹׂא): ״יָאֵר הֲוָיָ״ה פָּנָיו אֵלֶיךָ״, ׳יָאֵר לְךָ׳ מֵאוֹר פָּנָיו. וְאֵין יָאֵר אֶלָּא חַיִּים, שֶׁנֶּאֱמַר: ״בְּאוֹר פְּנֵי מֶלֶךְ חַיִּים״. וְאָמְרוּ (מִדְרָשׁ תְּהִלִּים סח,

כג

סָבֵי דְּבֵי אַתּוּנָא

אֵימָא לָן מִלֵּי דִּכְדִיבֵי, אֲמַר לְהוּ הֲוֵי לָן כַּדְנַיְתָא וִילַדָּה, וַהֲוֵי תָּלְיָה לֵהּ פִּתְקָא. וּכְתִיב בֵּהּ דְּמַסִּיק בְּבֵי אַבָּא מְאָה אַלְפֵי זוּזֵי. אָמְרוּ לֵהּ, וְכַדְנַיְתָא מִי יָלֵדָה. אֲמַר לְהוּ, הֵי נִינְהוּ מִלֵּי דִּכְדִיבֵי: מִלְחָא כִּי סַרְיָא בְּמָה מַלְחֵי לֵהּ, בְּסִילוּתָא דְּכַדְנַיְתָא. וּמִי אִיכָּא סִילוּתָא לְכַדְנַיְתָא, וּמִלְחָא מִי סַרְיָא (בְּכוֹרוֹת ח:):

רַשִׁ״י:

מִלֵּי דִּכְדִיבֵי. דְּבַר כָּזָב: **כַּדְנַיְתָא.** פִּרְדָּה: **תָּלָא פִּתְקָא.** שְׁטָר בְּצַוָּארוֹ שֶׁל הַוָּלָד: **הֵי נִינְהוּ מִלֵּי דִּכְדִיבֵי.** אֵלּוּ הֵם דִּבְרֵי כָּזָב: **סִילוּתָא.** שִׁלְיָא:

(לְשׁוֹן רַבֵּנוּ, זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה)

צִוִּיתָ צֶדֶק עֵדֹתֶיךָ וֶאֱמוּנָה מְאֹד (תְּהִלִּים קיט):

א כִּי יֵשׁ פָּנִים דִּקְדֻשָּׁה, שֶׁהֵם אַנְפִּין נְהוֹרִין, בְּחִינַת חַיִּים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (מִשְׁלֵי טז): **״בְּאוֹר פְּנֵי**

סִימָן י׳), שֶׁכָּל הָרוֹאֶה פְּנֵי הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא אֵינוֹ מֵת, שֶׁנֶּאֱמַר: ״בְּאוֹר פְּנֵי מֶלֶךְ חַיִּים״; כִּי בָּזֶה שֶׁהָאָדָם מְדַבֵּק אֶת עַצְמוֹ בּוֹ יִתְבָּרַךְ, זֶה **בְּחִינַת שִׂמְחָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב** (תְּהִלִּים טז, יא): **״שִׂבַע שְׂמָחוֹת אֶת פָּנֶיךָ״**, הַיְנוּ שֶׁהַשִּׂמְחָה נִתְרָאָה עַל פָּנָיו, וְזֶה מַה שֶּׁמְּחַיֶּה אוֹתוֹ. (וּמֵבִיא רְאָיָה מִפָּסוּק) **וּכְתִיב** (בְּרֵאשִׁית מה, כז): **״וַתְּחִי רוּחַ יַעֲקֹב״, זֶה בְּחִינַת שִׂמְחָה.** וְדָרְשׁוּ עַל פָּסוּק זֶה חַכְמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (מִדְרָשׁ תְּהִלִּים כד, סִימָן ג׳): אֵין הַשְׁכִּינָה שׁוֹרָה אֶלָּא מִתּוֹךְ שִׂמְחָה שֶׁל מִצְוָה, שֶׁזֶּה ״וַתְּחִי רוּחַ יַעֲקֹב״, שֶׁנִּשְׁפַּע עָלָיו רוּחַ־הַקֹּדֶשׁ שֶׁנִּלְקְחָה מִמֶּנּוּ עַל־יְדֵי הַחֻרְבָּן שֶׁהֶחֱרִימוּ, שֶׁלֹּא יֵדַע שִׁיּוֹסֵף חַי, וְלֹא הָיְתָה אֶצְלוֹ שִׂמְחָה, שֶׁמִּשָּׁם נִשְׁפַּע רוּחַ־הַקֹּדֶשׁ, אַנְפִּין נְהוֹרִין, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (בְּרֵאשִׁית לז, לה): ״וַיְמָאֵן לְהִתְנַחֵם וַיֹּאמֶר כִּי אֵרֵד אֶל בְּנִי אָבֵל שְׁאֹלָה״. וּכְשֶׁנִּתְגַּלָּה לוֹ שֶׁבְּנוֹ יוֹסֵף חַי, אָז חָזְרָה אֶצְלוֹ הַשִּׂמְחָה, וְנִתְקַיֵּם אֶצְלוֹ: ״וַתְּחִי רוּחַ יַעֲקֹב״, שֶׁחָזַר אֶצְלוֹ רוּחַ־הַקֹּדֶשׁ, אַנְפִּין נְהוֹרִין, פָּנִים דִּקְדֻשָּׁה.

וְיֵשׁ פָּנִים דִּסְטְרָא אָחֳרָא, שֶׁהֵם אַנְפִּין חֲשׁוֹכִין,

מָרָה שְׁחוֹרָה, הַיְנוּ שֶׁהָאָדָם נִמְצָא תָּמִיד בְּעַצְבוּת, וְזֶה נָכָר עַל פָּנָיו, אֲשֶׁר זוֹ **עֲבוֹדַת אֱלִילִים** מַמָּשׁ. כִּי בָּזֶה שֶׁהָאָדָם בְּעַצְבוּת וּבְמָרָה שְׁחוֹרָה, וְתָמִיד מִסְתּוֹבֵב בְּאַנְפִּין חֲשׁוֹכִין, בָּזֶה הוּא מְגַלֶּה שֶׁאֵין לוֹ אֱמוּנָה כְּלָל, כִּי הַמַּאֲמִין הָאֲמִתִּי, שֶׁמַּאֲמִין אֲשֶׁר אֵין בִּלְעָדָיו יִתְבָּרַךְ כְּלָל, וְדָבָר גָּדוֹל וְדָבָר קָטָן אֵינוֹ נַעֲשֶׂה מֵעַצְמוֹ אֶלָּא בְּהַשְׁגָּחַת הַמַּאֲצִיל הָעֶלְיוֹן, הוּא תָּמִיד שָׂמֵחַ, וְאֵינוֹ דּוֹאֵג דַּאֲגַת מָחָר. לֹא־כֵן מִי שֶׁנִּפְגָּמָה אֶצְלוֹ הָאֱמוּנָה, הוּא דּוֹאֵג בַּמֶּה יִתְפַּרְנֵס לְמָחָר, וּמִסְתּוֹבֵב בְּפָנִים דִּסְטְרָא אָחֳרָא, אַנְפִּין חֲשׁוֹכִין, מָרָה שְׁחוֹרָה, שֶׁכָּל זֶה הוּא עֲבוֹדָה זָרָה מַמָּשׁ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שְׁמוֹת כ, ג): ״לֹא יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל פָּנָי״, הַיְנוּ שֶׁרוֹאִים אֶת הָעֲבוֹדָה זָרָה עַל פָּנָיו, שֶׁזֶּה מַה שֶּׁהַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה הִזְהִירָה, שֶׁתִּשְׁתַּדֵּל שֶׁלֹּא יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל פָּנַי, הַיְנוּ שֶׁיִּרְאוּ אֶצְלְךָ אַנְפִּין נְהוֹרִין, לֹא אַנְפִּין חֲשׁוֹכִין, שֶׁזֶּה 'לֹא יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל פָּנַי' דַּיְקָא (עַיֵּן זֹהַר יִתְרוֹ פז. דְּהָא הַאי פַּרְצוּפָא שַׁלִּיט בְּכֹלָּא, כִּי צָרִיךְ שֶׁתֵּדַע, שֶׁבְּפַרְצוּפוֹ שֶׁל אָדָם יְכוֹלִים לְהַכִּיר אֶת הַכֹּל, שֶׁזֶּה סוֹד חָכְמַת הַפַּרְצוּף, כַּמּוּבָא שָׁם עַל הַפָּסוּק: ״וְאַתָּה תֶּחֱזֶה״, עַיֵּן שָׁם). **וְאֵלּוּ בְּנֵי־אָדָם הַנּוֹפְלִים בְּתַאֲוַת מָמוֹן, וְאֵינָם מַאֲמִינִים שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא יָכוֹל לְפַרְנֵס אֶת הָאָדָם בְּסִבָּה קַלָּה, וְרוֹדְפִים אַחַר פַּרְנָסָתָם בִּיגִיעוֹת גְּדוֹלוֹת, וְהֵם אוֹכְלֵי לֶחֶם בְּעַצְבוֹן כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב** (בְּרֵאשִׁית ג, יז): **״בְּעַצָּבוֹן תֹּאכְלֶנָּה״**, כִּי מִי שֶׁאֵינוֹ מַאֲמִין בַּהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, כָּל פַּרְנָסָתוֹ בָּאָה לוֹ בְּעַצְבוּת, **וַעֲצָבוּת הוּא מָרָה שְׁחוֹרָה**, כִּי זֶה תָּלוּי בָּזֶה; כִּי כְּשֶׁהָאָדָם נֶעֱקָר מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, רַחֲמָנָא לִצְלָן, נִכְנָס בְּתוֹךְ עַצְמוֹ, וְשׁוֹרֶה בְּעַצְבוּת, שֶׁהִיא מָרָה שְׁחוֹרָה,

מֶלֶךְ חַיִּים״. בְּחִינַת שִׂמְחָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים טז): **״שִׂבַע שְׂמָחוֹת אֶת פָּנֶיךָ״, וּכְתִיב** (בְּרֵאשִׁית מה): **״וַתְּחִי רוּחַ יַעֲקֹב״, זֶה בְּחִינַת שִׂמְחָה: וְיֵשׁ פָּנִים דִּסְטְרָא אָחֳרָא, שֶׁהֵם אַנְפִּין חֲשׁוֹכִין, מָרָה שְׁחוֹרָה, עֲבוֹדָה זָרָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב** (שְׁמוֹת כ׳): **״לֹא יִהְיֶה לְךָ אֱלֹקִים אֲחֵרִים עַל פָּנַי״.**

וְאֵלּוּ בְּנֵי אָדָם הַנּוֹפְלִים בְּתַאֲוַת מָמוֹן, וְאֵינָם מַאֲמִינִים שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא יָכוֹל לְפַרְנֵס אֶת הָאָדָם בְּסִבָּה קַלָּה, וְרוֹדְפִים אַחַר פַּרְנָסָתָם בִּיגִיעוֹת גְּדוֹלוֹת, וְהֵם אוֹכְלֵי לֶחֶם בְּעַצְבוֹן כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בְּרֵאשִׁית ג׳): **״בְּעַצָּבוֹן תֹּאכְלֶנָּה״, וְעַצְבוּת הוּא מָרָה**

וְכָל אֵלּוּ בְּנֵי־אָדָם נִקְשָׁרִים בְּפָנִים דְּסִטְרָא אָחֳרָא, שֶׁהוֹלְכִים תָּמִיד בְּאַנְפִּין חֲשׁוּכִין, שֶׁמַּכְהִירִים עַל פְּנֵיהֶם שֶׁאֵין לָהֶם אֱמוּנָה, אֶלָּא אֱלֹהִים אֲחֵרִים שׁוֹרֶה בְּתוֹכָם, וְלָכֵן הֵם תָּמִיד בְּחִינַת חֹשֶׁךְ, שֶׁהוּא בְּחִינַת מִיתָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (אֵיכָה ג, ו): ״בְּמַחֲשַׁכִּים הוֹשִׁיבַנִי כְּמֵתֵי עוֹלָם״, [וְעַיֵּן תִּקּוּנֵי זֹהַר, תִּקּוּן כה: וְכֻלְּהוּ חֲשִׁיבִין בְּגָלוּתָא כְּמֵתִים. וְאִיתְמַר בְּהוֹ ״בְּמַחֲשַׁכִּים הוֹשִׁיבַנִי כְּמֵתֵי עוֹלָם״, כִּי הַגָּלוּת זֶה סוֹבֵב עַל הָעַצְבוּת וְהַמְּרִירוּת שֶׁמְּסַבֵּב אֶת הָאָדָם, שֶׁהוּא תָּמִיד בְּמָרָה שְׁחוֹרָה]. וְעַלֵּיהֶם נֶאֱמַר (יְחֶזְקֵאל ז, יט): ״וְזָהָבָם לְנִדָּה״, הַיְנוּ כִּי מֵאַחַר שֶׁרוֹדְפִים אַחַר הַזָּהָב וְהַכֶּסֶף, וְעוֹשִׂים מִזֶּה עִקָּר, עַל־יְדֵי־זֶה הֵם נֶעְתָּקִים וְנִתְרַחֲקִים מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, הַיְנוּ בְּחִינַת עֲבוֹדַת אֱלִילִים, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (שַׁבָּת פב.): ׳מִנַּיִן לַעֲבוֹדַת אֱלִילִים שֶׁמִּטַּמָּא כִּנְדָּה׳? שֶׁנֶּאֱמַר: ״תִּזְרֵם כְּמוֹ דָוָה״, כִּי בָּרֶגַע שֶׁהָאָדָם עוֹשֶׂה עִקָּר מֵהַזָּהָב וְהַכֶּסֶף, עַל־יְדֵי־זֶה הוּא מִתְרַחֵק מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, מֵאַחַר שֶׁמַּכְנִיס אֶת עַצְמוֹ בְּתוֹךְ הַטֻּבַּע. אֲבָל אֵלּוּ בְּנֵי־אָדָם, שֶׁמִּשָּׁאָם וּמַתָּנָם בֶּאֱמוּנָה, הֵם דְּבֵקִים בְּאוֹר הַפָּנִים דִּקְדֻשָּׁה, כִּי מִי שֶׁמַּאֲמִין שֶׁהַכֹּל בָּא מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וְיוֹדֵעַ אֲשֶׁר דָּבָר גָּדוֹל וְדָבָר קָטָן לֹא נַעֲשֶׂה מֵעַצְמוֹ אֶלָּא בְּהַשְׁגָּחַת הַמַּאֲצִיל הָעֶלְיוֹן, לָכֵן הַמַּשָּׂא וּמַתָּן שֶׁלּוֹ בֶּאֱמוּנָה, כִּי אֵינוֹ נִכְנָס בְּתָחוּמוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ, וְעַל־יְדֵי־זֶה הוּא דָּבוּק בְּאוֹר הַפָּנִים דִּקְדֻשָּׁה, וְהוּא תָּמִיד שָׂמֵחַ, וְיֵשׁ לוֹ אַנְפִּין נְהוֹרִין.

שְׁחוֹרָה. אֵלּוּ בְּנֵי אָדָם נִקְשָׁרִים בְּפָנִים דְּסִטְרָא אָחֳרָא, אֱלֹקִים אֲחֵרִים, חֹשֶׁךְ, בְּחִינַת מִיתָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (אֵיכָה ג׳): **״בְּמַחֲשַׁכִּים הוֹשִׁיבַנִי״ וְכוּ׳. וְעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר** (יְחֶזְקֵאל ז׳): **״וְזָהָבָם לְנִדָּה״, הַיְנוּ בְּחִינַת עֲבוֹדָה זָרָה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה** (שַׁבָּת פט): **׳מִנַּיִן לַעֲבוֹדָה־זָרָה שֶׁמִּטַּמֵּא כִּנְדָּה׳ שֶׁנֶּאֱמַר ״תִּזְרֵם כְּמוֹ דָוָה״. אֲבָל אֵלּוּ בְּנֵי אָדָם שֶׁמִּשָּׁאָם וּמַתָּנָם בֶּאֱמוּנָה, הֵם דְּבֵקִים בְּאוֹר הַפָּנִים דִּקְדֻשָּׁה. כִּי אֵין אֱמוּנָה בִּלְאֹ אֱמֶת, כַּמּוּבָא בַּזֹּהַר** (בָּלָק קצח:): **הַיְנוּ צֶדֶק הַיְנוּ אֱמוּנָה וְכוּ׳, [וּמַסִּיק שָׁם אֱמוּנָה אִתְקְרִיאַת כַּד אִתְחַבַּר בָּהּ אֱמֶת, נִמְצָא שֶׁעִקַּר אֱמוּנָה עַל־יְדֵי אֱמֶת] וֶאֱמֶת הוּא אוֹר הַפָּנִים כַּיָּדוּעַ:**

וְזֶה שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זִכְרוֹנָם

(עַכְשָׁו יְקַשֵּׁר פָּנִים דִּקְדֻשָּׁה אֶל אֱמוּנָה): כִּי אֵין אֱמוּנָה בִּלְאֹ אֱמֶת, כַּמּוּבָא בַּזֹּהַר (בָּלָק קצח) הַיְנוּ צֶדֶק הַיְנוּ אֱמוּנָה וְכוּ׳. (וְזֶה לְשׁוֹן הַזֹּהַר שָׁם: אֱמוּנָה בְּשַׁעְתָּא דְּאִתְחַבַּר בָּהּ כְּדֵין אִיהוּ אֱמֶת לְחֶדְוָה, וְכָל אַנְפִּין נְהִירִין כְּדֵין אִקְרֵי אֱמוּנָה, וְאִית דְּתָרְנוּתָא לְכֹלָּא וְכָל נִשְׁמָתִין סַלְקִין מִתְחַיְּבֵי בְּכַמָּה חִיּוּבִין דְּחַיְּבִין בִּישִׁין. וְכֵינָן דְּבִקְדוּשָׁה סַלְקָן אַהֲדַר לוֹן בְּרַחֲמֵי וְחַס עֲלַיְהוּ, וּכְדֵין אִקְרֵי אֱמוּנָה, וְלֵית אֱמוּנָה בִּלְאֹ אֱמֶת). [וּמַסִּיק שָׁם אֱמוּנָה אִתְקְרִיאַת כַּד אִתְחַבַּר בָּהּ אֱמֶת, נִמְצָא, שֶׁעִקַּר אֱמוּנָה עַל־יְדֵי אֱמֶת], וֶאֱמֶת הוּא אוֹר הַפָּנִים כַּיָּדוּעַ, עַיֵּן בִּכְתָבַי הָאֲרִיזַ״ל בְּסוֹד י״ג מִדּוֹת הָרַחֲמִים, שֶׁתֵּבַת ׳וֶאֱמֶת׳ הוּא כְּנֶגֶד אוֹר הַפָּנִים; כִּי כְּשֶׁהָאָדָם מַאֲמִין, שֶׁאֵין בִּלְעָדָיו יִתְבָּרַךְ כְּלָל, וְהַכֹּל לַכֹּל אֱלֹקוּת גָּמוּר הוּא, זוֹ שְׁלֵמוּת הָאֱמֶת. וְאָז מֵאִיר לוֹ אוֹר הַפָּנִים דִּקְדֻשָּׁה, אַנְפִּין נְהוֹרִין, וְטוֹעֵם טַעַם עוֹלָם הַבָּא בָּעוֹלָם הַזֶּה.

(עַכְשָׁו יַלְבִּישׁ אֶת הַשָּׂגָתוֹ בְּמַאֲמַר חַז״ל): **וְזֶה שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה** (שַׁבָּת

לג): ״וַיִּחַן פְּנֵי הָעִיר״, ׳חַד אָמַר מַטְבֵּעַ תִּקֵּן לָהֶם, וְחַד אָמַר מְרְחָצָאוֹת תִּקֵּן לָהֶם, הַיְנוּ הַךְ וְלֹא פְּלִיגִי׳; כִּי יַעֲקֹב הוּא בְּחִינַת אֱמֶת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (מִיכָה ז, כ): ״תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב״, וְהוּא בְּחִינַת אוֹר הַפָּנִים. וְתֻכָּף כְּשֶׁבָּא, נִתַּקֵּן אֱמוּנָה, וְזֶה ׳מַטְבֵּעַ תִּקֵּן׳, שֶׁתִּקֵּן תַּאֲוַת מָמוֹן, וּכְשֶׁתִּקֵּן תַּאֲוַת מָמוֹן, נִתַּקֵּן פְּגַם עֲבוֹדַת אֱלִילִים. וְזֶה ׳מְרְחָצָאוֹת תִּקֵּן לָהֶם׳, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: ״וַתֵּרֶד בַּת פַּרְעֹה לִרְחֹץ״, וְדָרְשׁוּ חֲכָמֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (מְגִלָּה יג; סוֹטָה יב:): ׳לִרְחֹץ מִגִּלּוּלֵי בֵּית אָבִיהָ׳. וְזֶה ״וַיִּחַן פְּנֵי הָעִיר״, ׳פְּנֵי׳ דַּיְקָא, שֶׁהִיא פָּנִים דְּסִטְרָא אַחֲרָא, שֶׁהִיא מַטְבֵּעַ, הַיְנוּ תַּאֲוַת מָמוֹן; כִּי כָּל עֲבוֹדוֹת זָרוֹת תְּחוּבִים בְּמָמוֹן; הַיְנוּ יַעֲקֹב אָבִינוּ אַחַר שֶׁחָזַר מִבֵּית לָבָן, וּפָגְשׁוֹ עֵשָׂו וְרָצָה לְהַזִּיק לוֹ, וְאַחַר־כָּךְ בָּא שָׁרוֹ שֶׁל עֵשָׂו ״וַיִּגַּע בְּכַף יְרֵכוֹ״ וְגוֹ׳, וּכְשֶׁחָזַר וְהִגִּיעַ בְּשָׁלוֹם אֶל עִיר שְׁכֶם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בְּרֵאשִׁית לג, יח): ״וַיָּבֹא יַעֲקֹב שָׁלֵם עִיר שְׁכֶם אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ כְּנַעַן, בְּבֹאוֹ מִפַּדַּן אֲרָם, וַיִּחַן אֶת פְּנֵי הָעִיר״, וְדָרְשׁוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (שַׁבָּת לג:): וַיָּבֹא יַעֲקֹב שָׁלֵם, וְאָמַר רַב: שָׁלֵם בְּגוּפוֹ, שָׁלֵם בְּמָמוֹנוֹ, שָׁלֵם בְּתוֹרָתוֹ. ״וַיִּחַן אֶת פְּנֵי הָעִיר״ אָמַר רַב: מַטְבֵּעַ תִּקֵּן לָהֶם וְכוּ׳. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: מֶרְחָצָאוֹת תִּקֵּן לָהֶם. וּמְגִלָּה פֹּה רַבֵּנוּ זַ״ל, שֶׁמַּה שֶׁתִּקֵּן יַעֲקֹב אָבִינוּ אָז, שֶׁרָחַץ אֶת בָּנָיו וּבְנֵי בֵּיתוֹ מִתַּאֲוַת מָמוֹן, שֶׁהוּא עֲבוֹדָה זָרָה. כִּי יַעֲקֹב מִדָּתוֹ אֱמֶת, וְאָחַז בִּשְׁלֵמוּת אוֹר הַפָּנִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שָׁם לב, ל): ״כִּי רָאִיתִי אֱלֹהִים פָּנִים אֶל פָּנִים וַתִּנָּצֵל נַפְשִׁי״, וְלָכֵן תִּקֵּן מֶרְחָצָאוֹת וּמַטְבֵּעַ, כְּדֵי שֶׁיִּרְחֲצוּ אֶת עַצְמָם מִכָּל מִינֵי תַּאֲוַת מָמוֹן, שֶׁהוּא עֲבוֹדָה זָרָה, וְיִתְחַזְּקוּ בֶּאֱמוּנָה בּוֹ יִתְבָּרַךְ.

לִבְרָכָה (שַׁבָּת לג:): ״וַיִּחַן פְּנֵי הָעִיר״, ׳חַד אָמַר מַטְבֵּעַ תִּקֵּן לָהֶם, וְחַד אָמַר מֶרְחָצָאוֹת תִּקֵּן לָהֶם. הַיְנוּ הַךְ וְלֹא פְּלִיגִי׳, כִּי יַעֲקֹב הוּא בְּחִינַת אֱמֶת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (מִיכָה ז׳): ״תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב״, וְהוּא בְּחִינַת אוֹר הַפָּנִים וְתֻכָּף, כְּשֶׁבָּא נִתְתַּקֵּן אֱמוּנָה. וְזֶה ׳מַטְבֵּעַ תִּקֵּן׳, שֶׁתִּקֵּן תַּאֲוַת מָמוֹן. וּכְשֶׁתִּקֵּן תַּאֲוַת מָמוֹן, נִתְתַּקֵּן פְּגַם עֲבוֹדָה זָרָה. וְזֶה ׳מֶרְחָצָאוֹת תִּקֵּן לָהֶם׳, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: ״וַתֵּרֶד בַּת פַּרְעֹה לִרְחֹץ״, וְדָרְשׁוּ חֲכָמֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (מְגִלָּה יג וְסוֹטָה יב:): ׳לִרְחֹץ מִגִּלּוּלֵי בֵּית אָבִיהָ׳. וְזֶה: ״וַיִּחַן פְּנֵי הָעִיר״, ׳פְּנֵי׳ דַּיְקָא, שֶׁהִיא פָּנִים דְּסִטְרָא אָחֳרָא. שֶׁהִיא מַטְבֵּעַ, הַיְנוּ תַּאֲוַת מָמוֹן, כִּי כָּל עֲבוֹדוֹת זָרוֹת תְּחוּבִים בְּמָמוֹן. **וּבִשְׁבִיל זֶה מָמוֹן עִם אוֹתִיּוֹתָיו גִּימַטְרִיָּא ק״ם, כְּנֶגֶד ק״ם קְלִין, שֶׁהַשְׁכִּינָה צוֹוַחַת: ׳קַלַּנִי מֵרֹאשִׁי! קַלַּנִי מִזְּרוֹעַי׳!** (סַנְהֶדְרִין מו) **עַל אֵלּוּ הַנּוֹפְלִים בְּתַאֲוַת מָמוֹן, שֶׁהֵם עֲבוֹדָה זָרָה כְּלוּלִים מֵעֲבוֹדוֹת זָרוֹת שֶׁל שִׁבְעִים אֻמּוֹת. (וְעַל־כֵּן הֵם ק״ם קְלִין, שֶׁהֵם שְׁתֵּי פְּעָמִים ע׳, כִּי הַשְׁכִּינָה צוֹוַחַת הַקְּלִין כְּפוּלִים, בְּחִינַת ׳קַלַּנִי מֵרֹאשִׁי קַלַּנִי מִזְּרוֹעַי׳,**

בִּשְׁבִיל זֶה מָמוֹן עִם אוֹתִיּוֹתָיו

גִּימַטְרִיָּה ק״ם, כְּנֶגֶד ק״ם קְלִין, שֶׁהַשְׁכִּינָה צוֹוַחַת: ׳קַלַּנִי מֵרֹאשִׁי, קַלַּנִי מִזְּרוֹעַי׳ (סַנְהֶדְרִין מו.), עַל אֵלּוּ הַנּוֹפְלִים בְּתַאֲוַת מָמוֹן, שֶׁהֵם עֲבוֹדַת אֱלִילִים כְּלוּלִים מֵעֲבוֹדוֹת זָרוֹת שֶׁל שִׁבְעִים אֻמּוֹת. (וְעַל־כֵּן הֵם ק״ם קְלִין, שֶׁהֵם שְׁתֵּי פְּעָמִים ע׳, כִּי הַשְׁכִּינָה צוֹוַחַת הַקְּלִין כְּפוּלִים, בְּחִינַת ׳קַלַּנִי מֵרֹאשִׁי קַלַּנִי מִזְּרוֹעַי׳,

הַנּוֹפְלִים בְּתַאֲוַת מָמוֹן, שֶׁהֵם עֲבוֹדָה זָרָה כְּלוּלִים מֵעֲבוֹדוֹת זָרוֹת שֶׁל שִׁבְעִים אֻמּוֹת.

(וְעַל כֵּן הֵם ק״ם קְלִין, שֶׁהֵם שְׁתֵּי פְּעָמִים ע׳. כִּי הַשְׁכִּינָה צוֹוַחַת הַקְּלִין כְּפוּלִים, בְּחִינַת ׳קַלַּנִי מֵרֹאשִׁי קַלַּנִי

שֶׁהוּא בְּחִינַת קוֹלוֹת כְּפוּלִים, הַיְינוּ שְׁנֵי פְּעָמִים עַי״ן קָלִין, שֶׁצּוֹוַחַת הַשְׁכִּינָה עַל הַנּוֹפְלִים בְּתַאֲוַת מָמוֹן שֶׁהִיא עֲבוֹדָה זָרָה כְּלוֹלָה מִכָּל הָעֲבוֹדוֹת זָרוֹת שֶׁל עַי״ן אֻמּוֹת). [הַיְינוּ, כְּשֶׁאֶחָד נוֹפֵל לְתַאֲוַת מָמוֹן, וְעוֹשֶׂה מְצִיאוּת מֵהַמָּמוֹן, וְחוֹשֵׁב שֶׁהַכֹּל בִּידֵי הָאָדָם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דְּבָרִים ח, יז): ״וְאָמַרְתָּ בִּלְבָבֶךָ כֹּחִי וְעֹצֶם יָדִי עָשָׂה לִי אֶת הַחַיִל הַזֶּה״, אֲזַי הַשְׁכִּינָה רוֹעֶמֶת וְצוֹעֶקֶת פַּעֲמַיִם ע׳ קָלִין, פַּעַם נֶגֶד קָלַנִי מֵרָאשִׁי, וּפַעַם נֶגֶד קָלַנִי מִזְּרוֹעִי. יֵשׁ בְּנֵי־אָדָם שֶׁחוֹשְׁבִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם רֹאשׁ טוֹב, וְזֶה מַה שֶּׁהֵבִיא לָהֶם אֶת הַמָּמוֹן, וְעַל זֶה רוֹעֶמֶת וְצוֹעֶקֶת הַשְׁכִּינָה: קָלַנִי מֵרָאשִׁי, אַתָּה מְבַזֶּה אוֹתִי, כְּאִלּוּ פַּרְנָסָתְךָ בָּאָה מֵחֲמַת שֶׁיֵּשׁ לְךָ רֹאשׁ טוֹב, וְכֵן יֵשׁ בְּנֵי־אָדָם הַחוֹשְׁבִים, שֶׁעַל־יְדֵי יְדֵיהֶם בְּכֹחַ עַצְמָם בָּא לָהֶם הַמָּמוֹן, וְעַל זֶה רוֹעֶמֶת וְצוֹעֶקֶת הַשְׁכִּינָה: קָלַנִי מִזְּרוֹעִי, אַתָּה מְבַזֶּה אוֹתִי, כְּאִלּוּ פַּרְנָסָתְךָ בָּאָה, מֵחֲמַת שֶׁיֵּשׁ לְךָ יָדַיִם טוֹבוֹת. וְזֶה שֶׁהַשְׁכִּינָה צוֹעֶקֶת קָלַנִי מֵרָאשִׁי — כְּנֶגֶד בְּחִינַת חָכְמָה שֶׁבָּרֹאשׁ, קָלַנִי מִזְּרוֹעִי — כְּנֶגֶד בְּחִינַת וְעֹצֶם יָדִי (פְּרִפְרָאוֹת לְחָכְמָה); וּבֶאֱמֶת אָדָם צָרִיךְ לִצְעֹק ע׳ קָלִין, כְּדֵי לְזַכֵּךְ אֶת הַמֹּחִין, וְלֵידַע שֶׁפַּרְנָסָתוֹ תְּלוּיָה בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְאַחַר־כָּךְ צָרִיךְ לִצְעֹק עוֹד ע׳ קָלִין, כְּדֵי לְהוֹרִיד אֶת הַשֶּׁפַע אֵלָיו, וְלֹא תִּהְיֶה לוֹ תַּאֲוַת מָמוֹן].

מִזְּרוֹעִי׳, שֶׁהוּא בְּחִינַת קוֹלוֹת כְּפוּלִים, הַיְינוּ שְׁנֵי פְּעָמִים עַי״ן קָלִין, שֶׁצּוֹוַחַת הַשְׁכִּינָה עַל הַנּוֹפְלִים בְּתַאֲוַת מָמוֹן שֶׁהִיא עֲבוֹדָה זָרָה כְּלוֹלָה מִכָּל הָעֲבוֹדוֹת זָרוֹת שֶׁל עַי״ן אֻמּוֹת).

וְזֶה שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (פְּסָחִים קיח): **׳קָשִׁין מְזוֹנוֹתָיו כִּפְלַיִם כַּיּוֹלֵדָה׳, כִּי הַיּוֹלֶדֶת רָאמַת עַי״ן קָלִין קֹדֶם הַלֵּדָה, וְהָכָא יֵשׁ ק״ם קָלִין שֶׁהֵם שְׁנֵי פְּעָמִים עַי״ן: וְזֶהוּ** (אָבוֹת פֶּרֶק ב׳): **׳וְאַל תְּהִי רָשָׁע בִּפְנֵי עַצְמְךָ׳, ׳בִּפְנֵי׳ — זֶהוּ בְּחִינַת פָּנִים דְּסִטְרָא אָחֳרָא, הַבָּא מֵחֲמַת תַּאֲוַת מָמוֹן, שֶׁאֵין מַאֲמִין בְּהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, שֶׁהוּא הַזָּן וּמְפַרְנֵס, וְהוּא חוֹשֵׁב ״כֹּחִי וְעֹצֶם יָדִי עָשָׂה לִי אֶת הַחַיִל הַזֶּה״** (דְּבָרִים ח׳). **וְזֶה ׳עַצְמְךָ׳, לְשׁוֹן עֹצֶם יָדִי:**

וְזֶה שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זַ״ל (פְּסָחִים קיח): **׳קָשִׁין מְזוֹנוֹתָיו כִּפְלַיִם כַּיּוֹלֵדָה׳, כִּי הַיּוֹלֶדֶת רָאמַת עַי״ן קָלִין קֹדֶם הַלֵּדָה, וְהָכָא יֵשׁ ק״ם קָלִין, שֶׁהֵם שְׁתֵּי פְּעָמִים עַי״ן** [הַיְינוּ לָמָּה צְרִיכִים לִצְעֹק פַּעֲמַיִם ע׳ קָלִין, מִי שֶׁנּוֹפֵל בְּתַאֲוַת מָמוֹן? כִּי בִּלֵּדָה, הָאִשָּׁה צוֹעֶקֶת וְרוֹעֶמֶת ע׳ קָלִין כְּדֵי לְהוֹלִיד, וּמֵחֲמַת שֶׁמְּזוֹנוֹתָיו שֶׁל אָדָם קָשִׁין לוֹ כִּפְלַיִם כַּיּוֹלֵדָה, לָכֵן צָרִיךְ לִצְעֹק פַּעֲמַיִם ע׳ קָלִין, כִּי גַּם לְהַשִּׂיג פַּרְנָסָה זֶה בְּחִינַת לֵדָה, כִּי קֹדֶם אֵין לוֹ כְּלוּם, וְאַחַר־כָּךְ נִמְשֶׁכֶת לוֹ פַּרְנָסָה, שֶׁזֶּה בְּחִינַת יֵשׁ מֵאַיִן כְּמוֹ לֵדָה, שֶׁגַּם־כֵּן יֵשׁ מֵאַיִן, אַךְ מֵחֲמַת שֶׁהַפַּרְנָסָה בָּאָה לָאָדָם קָשֶׁה כִּפְלַיִם כַּיּוֹלֵדָה, לָכֵן צָרִיךְ לִצְעֹק ק״מ קָלִין, כְּמִסְפַּר מָמוֹ״ן עִם הַד׳ אוֹתִיּוֹת; כִּי אִי אֶפְשָׁר לְהַשִּׂיג מָמוֹן, אֶלָּא כְּשֶׁצּוֹעֵק הַרְבֵּה אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְאָז נִשְׁפָּע עָלָיו דַּעַת וָשֵׂכֶל, וְהַדַּעַת שֶׁהוּא אוֹר אֱלֹקִי מִתְהַפֵּךְ אַחַר־כָּךְ לְשֶׁפַע גַּשְׁמִי].

(עַכְשָׁו יַלְבִּישׁ אֶת הַשָּׂגָתוֹ בְּמַאֲמָר): וְזֶהוּ (אָבוֹת, פֶּרֶק ב׳): **׳וְאַל תְּהִי רָשָׁע בִּפְנֵי עַצְמְךָ׳, ׳בִּפְנֵי׳ זֶהוּ בְּחִינַת פָּנִים דְּסִטְרָא אַחֲרָא, הַבָּא מֵחֲמַת תַּאֲוַת מָמוֹן, שֶׁאֵין מַאֲמִין בְּהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, שֶׁהוּא הַזָּן וּמְפַרְנֵס, וְהוּא חוֹשֵׁב ״כֹּחִי וְעֹצֶם יָדִי עָשָׂה לִי אֶת הַחַיִל הַזֶּה״** (דְּבָרִים ח, יז), **וְזֶה ׳עַצְמְךָ׳, לְשׁוֹן עֹצֶם יָדִי; הַיְינוּ אֶת הָרִשְׁעוּת שֶׁל הָאָדָם מַכִּירִים בְּפָנָיו דַּיְקָא, כִּי אִם**

הוֹלֵךְ עִם אַנְפִּין חֲשׁוֹכִין וּמָרָה שְׁחוֹרָה, סִימָן שֶׁהוּא רָחוֹק מֵאֱמוּנָה, וְחוֹשֵׁב שֶׁיֵּשׁ כָּאן טֶבַע, מִקְרֶה וּמַזָּל, וְלָכֵן כְּשֶׁמִּתְיַגֵּעַ בְּפַרְנָסָתוֹ, וְאֵינוֹ מַשִּׂיגָהּ, הוּא נוֹפֵל בְּמָרָה שְׁחוֹרָה, אַנְפִּין חֲשׁוֹכִין, וְהוּא מִסְתּוֹבֵב בְּמִרְירוּת, שֶׁזֶּה פֵּרוּשׁ (תְּהִלִּים קטו, ד): ״עֲצַבֵּיהֶם כֶּסֶף וְזָהָב, מַעֲשֵׂה יְדֵי אָדָם״; כְּשֶׁהָאָדָם חוֹשֵׁב שֶׁהַכֶּסֶף וְהַזָּהָב הֵם מַעֲשֵׂה יְדֵי אָדָם, אָז הָעֲצָבוּת מֻנַּחַת עַל פָּנָיו, שֶׁזֶּה מַה שֶּׁמַּזְהִיר הַתַּנָּא: אַל תְּהִי רָשָׁע ׳בִּפְנֵי׳ עַצְמְךָ, בִּפְנֵי דַּיָּקָא, הַיְנוּ שֶׁמַּכִּירִים עַל הַפָּנִים שֶׁלְּךָ, שֶׁאַתָּה מָלֵא עֲצָבוּת וְקַשְׁיוּת וּסְפֵקוֹת עָלָיו יִתְבָּרַךְ.

ב. וְדַע, שֶׁעַל־יְדֵי תִּקּוּן בְּרִית קֹדֶשׁ, הוּא נִצּוֹל מִפָּנִים דְּסִטְרָא אָחֳרָא; הַיְנוּ כְּשֶׁהָאָדָם זוֹכֶה לְתִקּוּן הַבְּרִית, עַל־יְדֵי־זֶה נִצּוֹל מֵעֲצָבוּת וּמָרָה שְׁחוֹרָה, שֶׁבָּא עַל־יְדֵי פְּגַם הַבְּרִית, הַקְּלִפָּה הַנִּקְרֵאת לילי״ת, עַל שֵׁם יְלָלָה, שֶׁמַּכְנֶסֶת אֶת הָאָדָם בְּעֲצָבוּת וּבִמְרִירוּת — מִי שֶׁפָּגַם בִּבְרִית, וְלָכֵן מִי שֶׁזּוֹכֶה לְהַגִּיעַ לְתִקּוּן הַבְּרִית, תִּקּוּן הַמֹּחִין, זוֹכֶה לְאַנְפִּין נְהוֹרִין, פָּנִים דְּקֻדְשָׁה, כִּי עַל־יְדֵי דַּם בְּרִית, נִתַּקֵּן דַּם נִדָּה; כִּי זֶה לְעֻמַּת זֶה, דַּם בְּרִית זֶה דָּם קָדוֹשׁ, וּלְהֶפֶךְ דַּם נִדָּה זֶה דָּם טָמֵא, שֶׁהִיא תַּאֲוַת מָמוֹן, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (זְכַרְיָה ט, יא) ״גַּם בְּדַם בְּרִיתֵךְ״, [עַיֵּן רַשִׁ״י (שַׁבָּת קלז:) עַל פָּסוּק זֶה, שֶׁעַל־יְדֵי דָּם בְּרִית נִצּוֹל מִגֵּיהִנּוֹם. וְעַיֵּן בְּתָנָא דְּבֵי אֵלִיָּהוּ זוּטָא (פֶּרֶק כה), אִיתָא עַל פָּסוּק זֶה: כֵּיוָן שֶׁנּוֹלָד אַבְרָהָם וְעָסַק בְּמִילָה, נִשְׁבַּע לוֹ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, שֶׁבִּזְכוּת מִילָה מַצִּיל אֶת יִשְׂרָאֵל מִדִּינָהּ שֶׁל גֵּיהִנּוֹם. וְעַיֵּן מִכִּילְתָּא פָּרָשַׁת בֹּא: בְּשָׂכָר דַּם מִילָה נִגְאֲלוּ].

ב וְדַע שֶׁעַל־יְדֵי תִּקּוּן בְּרִית קֹדֶשׁ, הוּא נִצּוֹל מִפָּנִים דְּסִטְרָא אָחֳרָא. עַל־יְדֵי דַּם בְּרִית, נִתַּקֵּן דַּם נִדָּה, תַּאֲוַת מָמוֹן. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (זְכַרְיָה ט׳): **״גַּם בְּדַם בְּרִיתֵךְ״, עַל־יְדֵי בְּרִית, ״שִׁלַּחְתִּי אֲסִירַיִךְ מִבּוֹר״. ׳בּוֹר דָּא טְחוֹל׳. מָרָה שְׁחוֹרָה, ״בְּעִצְבוֹן תֹּאכְלֶנָּה״. כִּי בְּרִית הוּא בְּחִינַת מֶלַח הַמַּמְתִּיק מְרִירוּת וְעִצְבוֹן הַפַּרְנָסָה, כַּמּוּבָא בַּזֹּהַר** (וַיְחִי רמא:): **׳אִלְמָלֵא מִלְחָא לָא הֲוֵי עַלְמָא יָכְלֵי לְמִסְבַּל מְרִירוּתָא׳. וְזֶהוּ** (בְּמִדְבַּר יח): **״בְּרִית מֶלַח עוֹלָם הוּא״. וְזֶהוּ** (וַיִּקְרָא ב׳): **״אַל תַּשְׁבִּית מֶלַח בְּרִית אֱלֹקֶיךָ״ — ׳אֱלֹקֶיךָ׳ דַּיְקָא, כִּי עַל־יְדֵי־זֶה נִתְקַשֵּׁר בֶּאֱלֹקוּת, וְנִתְפָּרֵשׁ מֵעֲבוֹדָה זָרָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב** (אִיּוֹב יט): **״מִבְּשָׂרִי אֶחֱזֶה אֱלוֹק״. כִּי עַל יְדֵי** כַּמּוּבָא בַּזֹּהַר (וַיְחִי רמא): ׳אִלְמָלֵא מִלְחָא לָא הֲוֵי עַלְמָא יָכְלֵי לְמִסְבַּל מְרִירוּתָא׳, כִּי הַמֶּלַח שֶׁהוּא הַבְּרִית, מַמְתִּיק אֶת הַמְּרִירוּת. (עַכְשָׁו יָבִיא רְאָיָה מִפְּסוּקִים, שֶׁבְּרִית זֶה מֶלַח): וְזֶהוּ (בַּמִּדְבָּר יח, יט) ״בְּרִית מֶלַח עוֹלָם הוּא״, וְכֵן (וַיִּקְרָא ב, יג): ״וְלֹא תַּשְׁבִּית מֶלַח בְּרִית אֱלֹקֶיךָ״, ׳אֱלֹקֶיךָ׳ דַּיְקָא, כִּי עַל־יְדֵי־זֶה שֶׁאוֹחֵז בְּתִקּוּן הַבְּרִית, נִתְקַשֵּׁר בֶּאֱלֹקוּת, וְנִתְפָּרֵשׁ מֵעֲבוֹדַת אֱלִילִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (אִיּוֹב יט, כו): ״מִבְּשָׂרִי אֶחֱזֶה

אֱלוֹק״, שֶׁמִּבְשַׂר גּוּפוֹ, שֶׁזֶּה תִּקּוּן הַבְּרִית, בְּסוֹד (בְּרֵאשִׁית ב, כג): ״וּבָשָׂר מִבְּשָׂרִי״ [עַיֵּן בְּרֵאשִׁית רַבָּה (פָּרָשָׁה מח, סִימָן ב׳): ׳וּמִבְּשָׂרִי אֶחֱזֶה אֱלוֹהַּ׳, אִלּוּלֵי שֶׁעָשִׂיתִי כֵּן, מֵהֵיכָן הָיָה הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא נִגְלֶה עָלַי. עַיֵּן שָׁם. וּבַזֹּהַר (לְךְ־לְךָ צד.): בְּכָל זִמְנָא דְּאִתְרָשִׁים בַּר נַשׁ בְּהַאי רְשִׁימָא קַדִּישָׁא דְּהַאי אָת, מִגֵּיהּ חָמֵי לְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִגֵּיהּ מַמָּשׁ. וְנִשְׁמָתָא קַדִּישָׁא אִתְאָחִידַת בֵּיהּ, וְאִי לָא זָכֵי דְּלָא נְטִיר הַאי אָת, מַה כְּתִיב (אִיּוֹב ד, ט): ״מִנִּשְׁמַת אֱלוֹהַּ יאבֵדוּ״. דְּהָא רְשִׁימוּ דְּקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא אֶתְנַטִּיר. וְאִי זָכֵי וְנָטִיר לֵיהּ שְׁכִינְתָּא לָא אֶתְפָּרִישׁ מִגֵּיהּ, עַיֵּן שָׁם; (וּבְתִקּוּן יט): וְרָזָא דָּא לְחַכִּימֵי לִבָּא אִתְמַסַּר וְהַאי בָּשָׂ״ר בְּהִפּוּכָא שֵׁבֶ״ר. וְעָלֵיהּ אִתְמַר: ״שֶׁבֶר רַעֲבוֹן בָּתֵּיכֶם״. אִם זָכוּ — בְּשַׂר קֹדֶשׁ, דְּאִתְמַר בֵּיהּ: ״וּמִבְּשָׂרִי אֶחֱזֶה אֱלוֹק״, וְאִם לָא נָטְרִין בְּהַאי בָּשָׂ״ר אוֹת בְּרִי״ת, אִתְהַפֵּךְ לוֹן בְּשֶׁבֶ״ר, עַיֵּן שָׁם; (וּבְתִקּוּן כד): לְצַדִּיקָיָא וַדַּאי בַּאֲתַר דְּמִילָה וּפְרִיעָה שַׁרְיָא יקו״ק. וְדָא אִיהוּ ״וּמִבְּשָׂרִי אֶחֱזֶה אֱלוֹק״. וַעֲלַיְהוּ אִתְמַר: ״רָאמַר לָךְ בְּדָמַיִךְ חְיִי״ לְצַדִּיקָיָא, עַיֵּן שָׁם]; כִּי עַל־יְדֵי תִּקּוּן הַבְּרִית, מֵאִיר לְעַצְמוֹ אוֹר פְּנֵי מֶלֶךְ חַיִּים. וְזֶה מַה שֶּׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (כְּתֻבּוֹת סו:): ׳מֶלַח מָמוֹן חָסֵר׳; כִּי עַל־יְדֵי מֶלַח, נִתְמַעֵט אֶצְלוֹ תַּאֲוַת מָמוֹן. [וְעַיֵּן שָׁם בְּרַשׁ״י: ׳מֶלַח מָמוֹן חָסֵר׳ — הָרוֹצֶה לְמָלֵחַ מָמוֹנוֹ, כְּלוֹמַר לִגְרֹם לוֹ שֶׁיִּתְקַיֵּם — יְחַסְּרֶנּוּ לְצְדָקָה תָּמִיד, וְחֶסְרוֹנוֹ זֶהוּ קִיּוּמוֹ, עַיֵּן שָׁם. וּצְדָקָה הוּא הֵפֶךְ תַּאֲוַת מָמוֹן, כִּי הֲרֵי מְפַזֵּר אֶת זֶה לַעֲנִיִּים, וְאֵין לוֹ תַּאֲוָה לְכֶסֶף, נִמְצָא, שֶׁמֶּלַח שֶׁהוּא תִּקּוּן הַבְּרִית, עַל־יְדֵי־זֶה נִתְמַעֵט אֶצְלוֹ תַּאֲוַת מָמוֹן, וּמַרְבֶּה בִּצְדָקָה].

תִּקּוּן הַבְּרִית, מֵאִיר לְעַצְמוֹ אוֹר פְּנֵי מֶלֶךְ חַיִּים: וְזֶה (כְּתֻבּוֹת סו:) **׳מֶלַח מָמוֹן חָסֵר׳, כִּי עַל־יְדֵי מֶלַח, נִתְמַעֵט אֶצְלוֹ תַּאֲוַת מָמוֹן:**

ג וְזֶהוּ (דְּבָרִים לג): **״וַיְגָרֵשׁ מִפָּנֶיךָ אוֹיֵב״, מִפָּנֶיךָ דִּקְדֻשָּׁה, ״וַיֹּאמֶר הַשְׁמֵד״ — לְשׁוֹן שְׁמָד, לְשׁוֹן עֲבוֹדָה־זָרָה, הַיְנוּ תַּאֲוַת מָמוֹן. כִּי כָּל יִשְׂרָאֵל נִקְרָאִים צַדִּיקִים, עַל שֵׁם הַבְּרִית. וּבִשְׁבִיל זֶה, כְּשֶׁמְּגָרֵשׁ מִפְּנֵיהֶם דִּקְדֻשָּׁה, אֶת הָאוֹיֵב, הוּא מַפִּיל אוֹתָם הָאוֹיְבִים, בְּפָנִים דְּסִטְרָא אָחֳרָא, הַיְנוּ הַשְׁמֵד:**

ג. (עַכְשָׁו יָלְבִּישׁ אֶת הַשָּׁגָתוֹ בְּפָסוּק): וְזֶהוּ (דְּבָרִים לג, כז): ״וַיְגָרֵשׁ מִפָּנֶיךָ אוֹיֵב״, מִפָּנֶיךָ דִּקְדֻשָּׁה, הַיְנוּ אִם תְּגָרֵשׁ מִפָּנֶיךָ אֶת הָאוֹיֵב שֶׁהוּא אַנְפִּין חֲשׁוֹכִין, פָּנִים דְּסִטְרָא אָחֳרָא, וְתִזְכֶּה לְאַנְפִּין נְהוֹרִין, פָּנִים דִּקְדֻשָּׁה, אָז ״וַיֹּאמֶר הַשְׁמֵד״ לְשׁוֹן שְׁמָד, לְשׁוֹן עֲבוֹדָה זָרָה, הַיְנוּ תַּאֲוַת מָמוֹן, מִמֵּילָא תְּגָרֵשׁ מִמְּךָ אֶת הַשְׁמָד, הָעֲבוֹדָה זָרָה, שֶׁהִיא תַּאֲוַת מָמוֹן, כִּי עַל־יְדֵי פָּנִים דִּקְדֻשָּׁה, אַנְפִּין נְהוֹרִין, מְבַטְּלִין אֶת הַפָּנִים דְּסִטְרָא אָחֳרָא, שֶׁהִיא תַּאֲוַת מָמוֹן, עֲבוֹדָה זָרָה. **כִּי כָּל יִשְׂרָאֵל נִקְרָאִים צַדִּיקִים, עַל שֵׁם הַבְּרִית** (עַיֵּן זֹהַר לֶךְ־לְךָ צג.) [זֶה לְשׁוֹן הַזֹּהַר: וְכִי כֻּלְּהוּ יִשְׂרָאֵל צַדִּיקֵי נִינְהוּ, וְהָא כַּמָּה חַיָּבִין אִית בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל, כַּמָּה חַטָּאִין וְכַמָּה רְשִׁיעִין דְּעָבְרִין עַל פִּקּוּדֵי אוֹרַיְתָא? אֶלָּא הָכִי תָּנָא בְּרָזָא דְּמַתְנִיתִין. זַכָּאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל דְּעָבְדִין קָרְבָּנָא דְּרַעֲוָא לְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּמַקְרִיבִין בְּנֵיהוּ לְתַמְנָיָא יוֹמִין לְקָרְבָּנָא. וְכַד אִתְגַּזְרוּ עָאלוּ בְּהַאי חוּלְקָא טָבָא דְּקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. דִּכְתִיב (מִשְׁלֵי י׳, כה): ״וְצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם״. וְכֵינָן דְּעָאלוּ בְּהַאי חוּלְקָא דְּצַדִּיק — אִקְרוּן צַדִּיקִים. וַדַּאי כֻּלָּם צַדִּיקִים, הַיְנוּ עַל־יְדֵי שֶׁנִּמּוֹלִים נִקְרָאִים צַדִּיקִים]. **וּבִשְׁבִיל זֶה, כְּשֶׁמְּגָרֵשׁ מִפְּנֵיהֶם דִּקְדֻשָּׁה, אֶת הָאוֹיֵב, הוּא מַפִּיל אוֹתָם הָאוֹיְבִים, בְּפָנִים דְּסִטְרָא אָחֳרָא,**

הֵינוּ הַשְׁמֵד; כְּשֶׁהָאָדָם מְגָרֵשׁ מִפָּנָיו אֶת הָעַצְבוּת, שֶׁהוּא אַנְפִּין חֲשׁוּכִין, וְהוּא מַמְשִׁיךְ עַל עַצְמוֹ אַנְפִּין נְהוֹרִין, עַל־יְדֵי־זֶה הוּא מְבַטֵּל מֵעַצְמוֹ אֶת תַּאֲוַת מָמוֹן, וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁמַּפִּיל גַּם אֶת כָּל הַשּׁוֹנְאִים שֶׁלּוֹ שֶׁרָצוּ לְהַפִּיל אוֹתוֹ בְּשֶׁמֶד, שֶׁהוּא עֲבוֹדָה זָרָה, תַּאֲוַת מָמוֹן, הֵם נוֹפְלִים בַּמֶּה שֶׁרָצוּ לְהַפִּיל אוֹתוֹ, עַל־יְדֵי שֶׁהָאָדָם מִתְגַּבֵּר עִם אַנְפִּין דִּקְדֻשָּׁה, אַנְפִּין נְהוֹרִין. נִמְצָא, כָּל צַדִּיק וְצַדִּיק, כְּשֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא רוֹצֶה לְגָרֵשׁ אוֹיְבָיו שֶׁל צַדִּיק, הוּא מַפִּיל אֶת הָאוֹיֵב בְּתַאֲוַת מָמוֹן, וְעַל־יְדֵי־זֶה הוּא נַעֲשֶׂה עָסוּק עִם עַצְמוֹ וְשׂוֹכֵחַ מֵהַצַּדִּיק. וּכְעֵין שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (סֵפֶר־הַמִּדּוֹת, אוֹת מְרִיבָה, סִימָן ב׳): מִי שֶׁרוֹדֵף אֶת חֲבֵרוֹ, הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מֵבִיא עָלָיו רָעָה, כְּדֵי שֶׁיִּשְׁכַּח אֶת חֲבֵרוֹ מִלְּרָדְפוֹ אוֹתוֹ. **כִּי 'צַדִּיק הוּא בְּרִית עוֹלָם'** (תְּקוּן מח); הֵינוּ שֶׁמַּחֲזִיק בִּשְׁלֵמוּת תִּקּוּן הַבְּרִית, שֶׁאָז נִקְרָא צַדִּיק. וְזֶה הָאוֹיֵב שֶׁל צַדִּיק, שֶׁחוֹלֵק עַל צַדִּיק, אֵין לוֹ מֶלַח לְהַמְתִּיק מְרִירוּתוֹ, כִּי 'מֶלַח מָמוֹן חָסֵר', כִּי עִקַּר תַּאֲוַת מָמוֹן שֶׁנִּתְמַעֵט, אֵינוֹ אֶלָּא עַל־יְדֵי בְּרִית, וּמֵחֲמַת שֶׁאֵינוֹ אוֹחֵז בְּתִקּוּן הַבְּרִית, אֵין לוֹ בַּמֶּה לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמוֹ, כִּי אֵין לוֹ מֶלַח לְהַמְתִּיק אֶת מְרִירוּתוֹ, עַל־יְדֵי־זֶה נוֹפֵל בְּתַאֲוַת מָמוֹן, וְנִשְׁקָע שָׁם, וּכְבָר שׁוֹכֵחַ מִלְּרָדְפוֹ אֶת הַצַּדִּיק. [וְדָבָר זֶה רוֹאִים בְּחוּשׁ, שֶׁהַצַּדִּיק מֵרֹב דְּבֵקוּתוֹ בּוֹ יִתְבָּרַךְ, נִזְדַּכֵּךְ לְגַמְרֵי מִתַּאֲוַת מָמוֹן, וְאֵינוֹ מִתְאַוֶּה לְמָמוֹן כְּלָל, כִּי זָכָה לְשֶׁפַע דִּקְדֻשָּׁה, וְהוּא תָּמִיד בְּאַנְפִּין נְהוֹרִין, וְלָכֵן לֹא יְכוֹלִים לְהַפִּיל אוֹתוֹ, לֹא־כֵן מִי שֶׁמִּתְאַוֶּה לְמָמוֹן, וְהוּא תָּמִיד בְּאַנְפִּין חֲשׁוּכִין, בְּנֶקֶל לְהַפִּיל אוֹתוֹ. וְעִקַּר הַנְּפִילָה הוּא עַל־יְדֵי קִנְאָה, שֶׁמְּקַנֵּא תָּמִיד בְּהַזּוּלַת, לָמָּה יֵשׁ לוֹ יוֹתֵר כֶּסֶף מִמֶּנּוּ, וְזֶה עִקַּר הַנְּפִילָה שֶׁל רֹב הָעוֹלָם, שֶׁנּוֹפְלִים בְּדַעְתָּם, עַל־יְדֵי שֶׁמִּסְתַּכְּלִים בְּעַיִן רָעָה עַל הַזּוּלַת, שֶׁיֵּשׁ לָהֶם מָמוֹן יוֹתֵר מֵהֶם, וְזֶה מַה שֶּׁשּׁוֹבֵר אוֹתָם, לֹא־כֵן הַצַּדִּיק מֵרֹב הִתְכַּלְלוּתוֹ בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, הוּא מַרְגִּישׁ שֶׁהוּא הֶעָשִׁיר הַכִּי גָּדוֹל, וְאֵינוֹ מְקַנֵּא בְּשׁוּם בְּרִיָּה, וּמִמֵּילָא לֹא יְכוֹלִים לְהַפִּיל אוֹתוֹ].

נִמְצָא, כָּל צַדִּיק וְצַדִּיק, כְּשֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוֹצֶה לְגָרֵשׁ אוֹיְבָיו שֶׁל צַדִּיק הוּא מַפִּיל אֶת הָאוֹיֵב בְּתַאֲוַת מָמוֹן. כִּי 'צַדִּיק הוּא בְּרִית עוֹלָם' (תְּקוּן מח), **וְזֶה הָאוֹיֵב שֶׁל צַדִּיק, שֶׁחוֹלֵק עַל צַדִּיק, אֵין לוֹ מֶלַח לְהַמְתִּיק מְרִירוּתוֹ. כִּי 'מֶלַח מָמוֹן חָסֵר', כִּי עִקַּר תַּאֲוַת מָמוֹן שֶׁנִּתְמַעֵט, אֵינוֹ אֶלָּא עַל־יְדֵי בְּרִית: וּבִשְׁבִיל זֶה, זְבוּלוּן שֶׁהָיָה אוֹהֵב לְיִשָּׂשכָר, נֶאֱמַר בּוֹ** (דְּבָרִים לג): **"שְׂמַח זְבוּלוּן". 'שְׂמַח', הֶפֶךְ בְּעִצְבוֹן, 'שִׂבַּע שְׂמָחוֹת אֶת פָּנֶיךָ'**

וְזֶה כְּשֶׁבְּקָשָׁה רָחֵב סִימָנָא דְּחַיֵּי, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יְהוֹשֻׁעַ ב׳): **"וְהַחֲיִיתֶם אֶת אָבִי וְאִמִּי וְכוּ', כִּי 'צַדִּיק הוּא בְּרִית עוֹלָם'** (תְּקוּן מח); הֵינוּ שֶׁמַּחֲזִיק בִּשְׁלֵמוּת תִּקּוּן הַבְּרִית, שֶׁאָז נִקְרָא צַדִּיק. וְזֶה הָאוֹיֵב שֶׁל צַדִּיק, שֶׁחוֹלֵק עַל צַדִּיק, אֵין לוֹ מֶלַח לְהַמְתִּיק מְרִירוּתוֹ, כִּי 'מֶלַח מָמוֹן חָסֵר', כִּי עִקַּר תַּאֲוַת מָמוֹן שֶׁנִּתְמַעֵט, אֵינוֹ אֶלָּא עַל־יְדֵי בְּרִית, וּמֵחֲמַת שֶׁאֵינוֹ אוֹחֵז בְּתִקּוּן הַבְּרִית, אֵין לוֹ בַּמֶּה לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמוֹ, כִּי אֵין לוֹ מֶלַח לְהַמְתִּיק אֶת מְרִירוּתוֹ, עַל־יְדֵי־זֶה נוֹפֵל בְּתַאֲוַת מָמוֹן, וְנִשְׁקָע שָׁם, וּכְבָר שׁוֹכֵחַ מִלְּרָדְפוֹ אֶת הַצַּדִּיק. וְזֶה הָאוֹיֵב שֶׁל צַדִּיק, שֶׁחוֹלֵק עַל צַדִּיק, אֵין לוֹ מֶלַח לְהַמְתִּיק מְרִירוּתוֹ, כִּי 'מֶלַח מָמוֹן חָסֵר', כִּי עִקַּר תַּאֲוַת מָמוֹן שֶׁנִּתְמַעֵט, אֵינוֹ אֶלָּא עַל־יְדֵי בְּרִית: וּבִשְׁבִיל זֶה, זְבוּלוּן שֶׁהָיָה אוֹהֵב לְיִשָּׂשכָר, נֶאֱמַר בּוֹ (דְּבָרִים לג, יח): "שְׂמַח זְבוּלֻן", 'שְׂמַח' הֶפֶךְ בְּעִצְבוֹן, 'שִׂבַּע שְׂמָחוֹת אֶת פָּנֶיךָ'; כִּי זְבוּלוּן עָשָׂה שֻׁתָּפוּת עִם יִשָּׂשכָר, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פָּרָשָׁה עב, סִימָן ה׳): יִשָּׂשכָר יוֹשֵׁב וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה, וּזְבוּלוּן יוֹצֵא בַּיַּמִּים וּבָא וְנוֹתֵן לְתוֹךְ פִּיו שֶׁל יִשָּׂשכָר, וְהַתּוֹרָה רַבָּה בְּיִשְׂרָאֵל; וְעַל־כֵּן נֶאֱמַר בּוֹ "שְׂמַח זְבוּלֻן בְּצֵאתֶךָ", שְׂמַח דַּיְקָא, כִּי בָּזֶה שֶׁעָזַר לְיִשָּׂשכָר שֶׁיּוּכַל לִלְמוֹד תּוֹרָה, בָּזֶה הֶרְאָה שֶׁאֵין לוֹ תַּאֲוַת מָמוֹן, וְעַל־כֵּן הָיָה תָּמִיד בְּשִׂמְחָה, אַנְפִּין נְהוֹרִין.

(עַכְשָׁו יַלְבִּישׁ אֶת הַשָּׂגָתוֹ בְּעִנְיַן רָחֵב): וְזֶה כְּשֶׁבְּקָשָׁה רָחֵב סִימָנָא דְּחַיֵּי (עַיֵּן זֹהַר וַיֵּחִי רמא), **כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב** (יְהוֹשֻׁעַ ב, יג) **"וְהַחֲיִיתֶם אֶת**

וּבִשְׁבִיל זֶה, זְבוּלוּן שֶׁהָיָה אוֹהֵב לְיִשָּׂשכָר, נֶאֱמַר בּוֹ (דְּבָרִים לג, יח): **"שְׂמַח זְבוּלֻן", 'שְׂמַח' הֶפֶךְ בְּעִצְבוֹן, 'שִׂבַּע שְׂמָחוֹת אֶת פָּנֶיךָ'**; כִּי זְבוּלוּן עָשָׂה שֻׁתָּפוּת עִם יִשָּׂשכָר, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פָּרָשָׁה עב, סִימָן ה׳): יִשָּׂשכָר יוֹשֵׁב וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה, וּזְבוּלוּן יוֹצֵא בַּיַּמִּים וּבָא וְנוֹתֵן לְתוֹךְ פִּיו שֶׁל יִשָּׂשכָר, וְהַתּוֹרָה רַבָּה בְּיִשְׂרָאֵל; וְעַל־כֵּן נֶאֱמַר בּוֹ "שְׂמַח זְבוּלֻן בְּצֵאתֶךָ", שְׂמַח דַּיְקָא, כִּי בָּזֶה שֶׁעָזַר לְיִשָּׂשכָר שֶׁיּוּכַל לִלְמוֹד תּוֹרָה, בָּזֶה הֶרְאָה שֶׁאֵין לוֹ תַּאֲוַת מָמוֹן, וְעַל־כֵּן הָיָה תָּמִיד בְּשִׂמְחָה, אַנְפִּין נְהוֹרִין.

(עַכְשָׁו יַלְבִּישׁ אֶת הַשָּׂגָתוֹ בְּעִנְיַן רָחֵב): וְזֶה כְּשֶׁבְּקָשָׁה רָחֵב סִימָנָא דְּחַיֵּי (עַיֵּן זֹהַר וַיֵּחִי רמא), כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יְהוֹשֻׁעַ ב, יג) "וְהַחֲיִיתֶם אֶת

אָמְרָה וּנְתַתֶּם לִי אוֹת אֱמֶת״. כִּי אֱמֶת הוּא בְּחִינַת חַיִּים כַּנַּ״ל, וְאָמְרוּ לָהּ: ״אֶת תְּקוָתֵךְ חוּט הַשָּׁנִי תִּקְשְׁרִי״ לָךְ, ׳תִּקְוָה׳ זֶה בְּחִינַת אֱמוּנָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יִרְמְיָה לא, טז): **״וְיֵשׁ תִּקְוָה לְאַחֲרִיתֵךְ״, וֶאֱמוּנָה הִיא אַחֲרִית הַיָּמִים** (עַיֵּן זֹהַר תְּשָׁא קפט, וְאִתְּתָנֵן רע), **כִּי עָלֶיהָ עוֹמְדִים כָּל הַמִּדּוֹת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב** (מִכָּאן כד.): **׳בָּא חֲבַקּוּק וְהֶעֱמִידָן עַל אַחַת׳ וְכוּ׳. וְחוּט הַשָּׁנִי זֶה בְּחִינַת זְרִיחַת אוֹר הַפָּנִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב** (בְּרֵאשִׁית לח, ל): **״וַיִּקְרָא שְׁמוֹ זָרַח״ וְכוּ׳, ״כִּי הַחשֶׁךְ יְכַסֶּה אֶרֶץ, וְעָלַיִךְ יִזְרַח ה׳״** (יְשַׁעְיָה ס, ב), **כִּי חשֶׁךְ הוּא בְּחִינַת בְּעָצְבוֹן, דַּאֲגַת וְתַאֲוַת הַפַּרְנָסָה, צַעַר כִּפְלַיִם כַּיּוֹלֶדָה, אֲנָפִין חֲשׁוֹכִין, עֲבוֹדָה זָרָה ׳וְעָלַיִךְ יִזְרַח ה׳׳, אֱמוּנַת אֱלִקוּת, אוֹר הַפָּנִים, ״וַיִּחַן פְּנֵי הָעִיר״, תִּקּוּן הַמַּטְבֵּעַ, תִּקּוּן תַּאֲוַת מָמוֹן, בְּחִינוֹת ״שְׂמַח זְבוּלֻן״; הַיְנוּ כִּי אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים** (מְגִלָּה יד:): **רָחָב הִתְגַּיְּרָה וְנִשְׂאָה יְהוֹשֻׁעַ.** וּמוּבָא בַּזֹּהַר (וַיְחִי רמא:): **הִיא בָּעֲאַת סִיְמָנָא דְּחַיֵּי, דִּכְתִיב: ״וְהַחֲיִיתֶם אֶת אָבִי״ וְגוֹ׳. וְאָמְרָה: סִימָנָא דְּחַיֵּי לָא שַׁרְיָא אֶלָּא בָּאוֹת אֱמֶת, וּמַאי אִיהוּ אוֹת אֱמֶת? דָּא אוֹת ו׳, בְּגִין דְּבֵיהּ שַׁרְיָן חַיִּין, הֲכִי אוֹלִיפְנָא סִימָנָא דְּמִשָּׁה קָא בָּעֲאת, וְאִינוּן אַמַּאי יַהֲבוּ לָהּ תִּקְוַת חוּט הַשָּׁנִי? אֶלָּא אִינוּן אָמְרֵי מִשֶּׁה הָא אִסְתַּלַּק מֵעַלְמָא, דְּהָא אִתְכַּנִּישׁ שִׁמְשָׁא, וְהָא מָטָא זִמְנָא דְּסִיהֲרָא לְמִשְׁלַט, סִימָנָא דְּסִיהֲרָא אִית לָן לְמֵיהַב לָךְ. וּמַאי אִיהוּ תִּקְוַת חוּט הַשָּׁנִי הַזֶּה, כְּמַה דְּאַתְּ אָמַר** (שִׁיר הַשִּׁירִים ד, ג): **״כְּחוּט הַשָּׁנִי שִׂפְתוֹתַיִךְ״, סִימָנָא דְּיהוֹשֻׁעַ יְהֵא גַּבָּךְ, בְּגִין דְּשׁוּלְטָנוּתָא דְּסִיהֲרָא הַשְׁתָּא, הַיְנוּ כִּי גַּם בְּעֵת שֶׁעוֹבֶרֶת עַל הָאָדָם עֲנִיּוּת וְדַחֲקוּת, שֶׁהִיא בְּחִינַת לְבָנָה דְּלֵית לָהּ מִגַּרְמָא כְּלוּם, וּמִתְגַּבֶּרֶת הָעַצְבוּת וְהַמְּרִירוּת, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל** (שְׁמוֹת רַבָּה, פָּרָשָׁה לא, סִימָן יד): **אִלּוּ נִתְקַבְּצוּ כָּל יִסּוּרִים בְּצַד אֶחָד וַעֲנִיּוּת מִצַּד אֶחָד, הָעֲנִיּוּת מַכְרַעַת לְכֻלָּן; וְאָמְרוּ** (שָׁם סִימָן יא): **אֵין בָּעוֹלָם קָשֶׁה מֵהָעֲנִיּוּת, שֶׁהִיא קָשָׁה מִכָּל יִסּוּרִין שֶׁבָּעוֹלָם; כִּי אָז כְּשֶׁשּׁוֹרָה עַל הָאָדָם עַצְבוּת וּמְרִירוּת מֵחֲמַת עֲנִיּוּת, וְהַסִּטְרָא אָחֳרָא רוֹצָה לְהִתְגַּבֵּר עָלָיו, לְהַפִּילוֹ בְּעַצְבוֹן, שֶׁהוּא בְּחִינַת מִיתָה, וּכְמַאֲמָרָם זַ״ל: עָנִי חָשׁוּב כְּמֵת, אָז דַּיְקָא צְרִיכִים לְהַמְשִׁיךְ בּוֹ אוֹת אֱמֶת, שֶׁזּוֹ אֱמוּנָה, שֶׁיַּחְדִּיר בְּעַצְמוֹ תִּקְוָה, בִּבְחִינַת** (יִרְמְיָה לא, טז): **״וְיֵשׁ תִּקְוָה לְאַחֲרִיתֵךְ״, שֶׁזֶּה חוּט הַשָּׁנִי, חוּט שֶׁל חֶסֶד, זְרִיחַת הָאוֹר בְּתוֹךְ הַחשֶׁךְ. וְלָכֵן דַּיְקָא רָחָב, שֶׁעָלֶיהָ הִתְגַּבֵּר מַה שֶּׁהִתְגַּבֵּר וְכוּ׳, וְנִשְׂאָה לִיהוֹשֻׁעַ, שֶׁהוּא סוֹד הַלְּבָנָה, בְּקֶשֶׁה חוּט שֶׁל חֶסֶד, שֶׁהוּא הֶאָרַת מֹשֶׁה, שֶׁהוּא אֱמֶת, שֶׁיָּאִיר בְּתוֹךְ הַלְּבָנָה, שֶׁתִּהְיֶה הַשְׁלֵמוּת בֵּין חַמָּה**

אָמְרָה וּנְתַתֶּם לִי אוֹת אֱמֶת״. כִּי אֱמֶת הוּא בְּחִינַת חַיִּים כַּנַּ״ל, וְאָמְרוּ לָהּ: ״אֶת תְּקוָתֵךְ חוּט הַשָּׁנִי תִּקְשְׁרִי״ לָךְ, ׳תִּקְוָה׳ זֶה בְּחִינַת אֱמוּנָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יִרְמְיָה לא, טז): ״וְיֵשׁ תִּקְוָה לְאַחֲרִיתֵךְ״. וֶאֱמוּנָה, הִיא אַחֲרִית הַיָּמִים. כִּי עָלֶיהָ עוֹמְדִים כָּל הַמִּדּוֹת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (מִכָּאן כד.): ״בָּא חֲבַקּוּק וְהֶעֱמִידָן עַל אַחַת״ וְכוּ׳. וְחוּט הַשָּׁנִי זֶה בְּחִינַת זְרִיחַת אוֹר הַפָּנִים כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בְּרֵאשִׁית לח): ״וַיִּקְרָא שְׁמוֹ זָרַח״ וְכוּ׳, ״כִּי הַחשֶׁךְ יְכַסֶּה אֶרֶץ וְעָלַיִךְ יִזְרַח ה׳״ (יְשַׁעְיָה ס׳). כִּי חשֶׁךְ הוּא בְּחִינוֹת בְּעָצְבוֹן, דַּאֲגַת וְתַאֲוַת הַפַּרְנָסָה, צַעַר כִּפְלַיִם כַּיּוֹלֶדָה, אֲנָפִין חֲשׁוֹכִין, עֲבוֹדָה זָרָה. ׳וְעָלַיִךְ יִזְרַח ה׳׳, אֱמוּנַת אֱלִקוּת, אוֹר הַפָּנִים, ״וַיִּחַן פְּנֵי הָעִיר״ תִּקּוּן הַמַּטְבֵּעַ, תִּקּוּן תַּאֲוַת מָמוֹן, בְּחִינוֹת ״שְׂמַח זְבוּלֻן״:

לִלְבָנָה, שֶׁזֶּה (יְהוֹשֻׁעַ ב, יב): ״וּנְתַתֶּם לִי אוֹת אֱמֶת״, וְעַל־יְדֵי־זֶה תִּתְבַּטֵּל תַּאֲוַת מָמוֹן, דַּאֲגַת וְטִרְדַּת הַפַּרְנָסָה, אַנְפִּין חֲשׁוּכִין, עֲבוֹדָה זָרָה, ״וְעָלַיִךְ יִזְרַח הַוָ״ה״, שֶׁזּוֹ אֱמוּנַת אֶלְקוּת, אוֹר הַפָּנִים, תִּקּוּן תַּאֲוַת מָמוֹן, שֶׁזֶּה ״שְׁמַח זְבוּלוּן״, ׳שְׂמַח׳ דַּיְקָא, שֶׁאַף שֶׁעָסַק בְּפַרְנָסָה וּבְפַרְקְמַטְיָה, תָּמִיד הָיָה בְּשִׂמְחָה. וְכָל זֶה עוֹבֵר עַל כָּל אֶחָד שֶׁנּוֹפֵל בְּדַעְתּוֹ מֵחֲמַת הָעֲנִיּוּת שֶׁמְּסַבְּתוֹ, שֶׁזֶּה סוֹד הַמַּלְכוּת, בְּחִינַת יְהוֹשֻׁעַ, וּמְבַקֵּשׁ אוֹת אֱמֶת, וְזֶה ״אֶת תִּקְוֹת חוּט הַשָּׁנִי תַּקְשִׁירִי״ לָךְ, אָסוּר לְהִתְיָאֵשׁ אֲפִלּוּ בַּמַּצָּבִים הֲכִי קָשִׁים, וְאָסוּר לִפֹּל בְּאַנְפִּין חֲשׁוּכִין, שֶׁזֶּה בְּעַצְמוֹ תַּאֲוַת מָמוֹן, אֶלָּא צָרִיךְ לְהַזְרִיחַ עָלָיו אוֹר הַפָּנִים, וּלְהַמְתִּיק מִמֶּנּוּ אֶת הַדִּינִים, וְלִזְכֹּר אֲשֶׁר ״וְיֵשׁ תִּקְוָה לְאַחֲרִיתֵךְ״, שֶׁזֶּה סוֹד אֱמוּנָה, שֶׁבְּוַדַּאי לֹא יַעֲזֹב אוֹתְךָ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, אֲפִלּוּ בַּמַּצָּבִים שֶׁנִּפַּלְתָּ בָּהֶם, בַּעֲנִיּוּת וּבְדַחְקוּת, כִּי אִם רַק תִּחְיֶה אֶת עַצְמְךָ, וְתַמְשִׁיךְ עַל עַצְמְךָ בְּרִית מֶלַח עוֹלָם, הַמַּמְתִּיק מְרִירוּתָא דְּהַאי עָלְמָא, עַל־יְדֵי־זֶה תּוּכַל לְהַחֲזִיק מַעֲמָד וְלֹא לְהִשָּׁבֵר. וְלָכֵן דַּיְקָא רָחָב, שֶׁעָבַר עָלֶיהָ מַה שֶּׁעָבַר וְכוּ׳, וּנְשָׂאָהּ יְהוֹשֻׁעַ, שֶׁהוּא בְּחִינַת מַלְכוּת, בִּקְּשָׁה אוֹת אֱמֶת, שֶׁיָּאִיר בָּהּ פְּנֵי מֹשֶׁה, שֶׁהוּא פְּנֵי הַחַמָּה, וְאַף ״כִּי הַחֹשֶׁךְ יְכַסֶּה אֶרֶץ״, עִם כָּל זֶה ״וְעָלַיִךְ יִזְרַח הַוָ״ה״. וְדָבָר זֶה עוֹבֵר עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, אִם הוּא מִתְחַזֵּק בְּתוֹךְ הָעֲנִיּוּת וְהַדַּחְקוּת שֶׁעוֹבֶרֶת עָלָיו, לְבַסּוֹף יוֹצֵא מִשָּׁם. כִּי אָסוּר לְהִמָּשֵׁךְ אַחַר הָעֲצָבוּת וְהָעַצְלוּת, שֶׁזּוֹ בְּעַצְמָהּ תַּאֲוַת מָמוֹן, אַנְפִּין חֲשׁוּכִין, בְּחִינַת מִיתָה, שֶׁבָּא מִפְּגַם הַבְּרִית, וְלָכֵן עַל־יְדֵי שֶׁבְּקָשָׁה אוֹת אֱמֶת, שֶׁהוּא הַחַיִּים, שֶׁיָּאִיר בְּתוֹךְ הַמַּלְכוּת, עַל יְדֵי זֶה נִשְׁלְמָה.

וְזֶה בְּחִינַת (בְּרָכוֹת ח׳): **׳מָצָא אוֹ מוֹצֵא׳, כִּי הַפַּרְנָסָה הוּא בְּחִינַת אִשָּׁה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה** (סַנְהֶדְרִין פא): **׳הַיּוֹרֵד לְפַרְנָסַת חֲבֵרוֹ כְּאִלּוּ בָּא עַל אִשְׁתּוֹ׳. וּפַרְנָסָה שֶׁהוּא בְּעִצָּבוֹן, הִיא בְּחִינַת ׳מוֹצֵא אֲנִי מַר מִמָּוֶת אֶת הָאִשָּׁה׳. (בְּחִינַת מְרִירוּתָא דְּעָלְמָא שֶׁצָּרִיךְ לְהַמְתִּיקָהּ עַל־יְדֵי מֶלַח כַּנַּ״ל, ׳אִלְמְלֵא מִלְחָא לָא חֲוֵי יָכִיל עָלְמָא לְמִסְבַּל מְרִירוּתָא׳. וְעַל כֵּן לְהֵפֶךְ, בְּפַרְנָסָה דִּקְדֻשָּׁה כְּתִיב: ״מָצָא אִשָּׁה מָצָא טוֹב״** (מִשְׁלֵי יח). **׳טוֹב׳ בְּחִינַת צַדִּיק, בְּחִינַת בְּרִית מֶלַח, שֶׁהוּא מַמְתִּיק מְרִירוּתָא, הַיְנוּ תַּאֲוַת וְעִצְּבוֹן הַפַּרְנָסָה). וּפַרְנָסָה שֶׁהוּא בְּחִינַת: ״שְׂמַח זְבוּלוּן בְּצֵאתֶךָ״, הוּא בְּחִינַת ׳מָצָא אִשָּׁה מָצָא טוֹב׳. ׳וְאֵין טוֹב אֶלָּא צַדִּיק׳** (יוֹמָא לח:). **הַיְנוּ בְּרִית, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב** (יְשַׁעְיָה ג׳): **׳אִמְרוּ צַדִּיק כִּי טוֹב׳** (מִשְׁלֵי יח, כב): **׳טוֹב׳ בְּחִינַת צַדִּיק, בְּחִינַת בְּרִית מֶלַח, שֶׁהוּא מַמְתִּיק מְרִירוּתָא, הַיְנוּ תַּאֲוַת וְעִצְּבוֹן הַפַּרְנָסָה), וּפַרְנָסָה שֶׁהִיא בְּחִינַת ״שְׂמַח זְבוּלוּן בְּצֵאתֶךָ״, הוּא בְּחִינַת ׳מָצָא אִשָּׁה מָצָא טוֹב׳, וְאֵין טוֹב אֶלָּא צַדִּיק** (יוֹמָא לח) **הַיְנוּ בְּרִית, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב** (יְשַׁעְיָה ג׳): **׳אִמְרוּ צַדִּיק כִּי טוֹב׳,**

(עַכְשָׁו יַלְבִּישׁ אֶת הַשָּׂגָתוֹ בְּמַאֲמָר):

וְזֶה בְּחִינַת (בְּרָכוֹת ח.): ׳מָצָא אוֹ מוֹצֵא׳, כִּי הַפַּרְנָסָה הוּא בְּחִינַת אִשָּׁה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (סַנְהֶדְרִין פא.): ׳הַיּוֹרֵד לְפַרְנָסַת חֲבֵרוֹ, כְּאִלּוּ בָּא עַל אִשְׁתּוֹ׳; וּפַרְנָסָה שֶׁהִיא בְּעִצָּבוֹן, הִיא בְּחִינַת ׳מוֹצֵא אֲנִי מַר מִמָּוֶת אֶת הָאִשָּׁה׳ (בְּחִינַת מְרִירוּתָא דְּעָלְמָא שֶׁצָּרִיךְ לְהַמְתִּיקָהּ עַל־יְדֵי מֶלַח כַּנַּ״ל, ׳אִלְמְלֵא מִלְחָא לָא חֲוֵי יָכִיל עָלְמָא לְמִסְבַּל מְרִירוּתָא׳. וְעַל־כֵּן לְהֵפֶךְ, בְּפַרְנָסָה דִּקְדֻשָּׁה כְּתִיב: ״מָצָא אִשָּׁה מָצָא טוֹב״

וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (שְׁמוֹת ב, ב): **״וַתֵּרֶא אֹתוֹ כִּי טוֹב הוּא״, ׳שֶׁנּוֹלַד מָהוּל׳** (מִדְרָשׁ רַבָּה שְׁמוֹת, פָּרָשָׁה א׳), **וְאֵין טוֹב אֶלָּא אוֹר** (שָׁם), **כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב** (בְּרֵאשִׁית א, ד) **״וַיַּרְא אֱלֹקִים אֶת הָאוֹר״ וְכוּ׳, זֶה בְּחִינַת ׳וְעָלַיִךְ יִזְרַח ה׳, בְּחִינַת חוּט הַשָּׁנִי.** כִּי בֶּאֱמֶת כָּל הַפַּרְנָסָה הִיא רַק בִּשְׁבִיל הָאִשָּׁה, וּכְמַאֲמָרָם זַ״ל (תְּמוּרָה טז.): אִשָּׁה כֵּיוָן שֶׁאֵין לָהּ תְּבוּאָה בְּתוֹךְ בֵּיתָהּ מֵיָד צוֹעֶקֶת; כִּי הַפַּרְנָסָה שַׁיֶּכֶת יוֹתֵר לָאִשָּׁה מֵהַבַּעַל. וְלָכֵן אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בָּבָא מְצִיעָא נט.): לְעוֹלָם יְהֵא אָדָם זָהִיר בִּכְבוֹד אִשְׁתּוֹ, שֶׁאֵין בְּרָכָה מְצוּיָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ שֶׁל אָדָם, אֶלָּא בִּשְׁבִיל אִשְׁתּוֹ וְכוּ׳, ׳אוֹקִירוּ לְנָשַׁיְכוּ כִּי הֵיכֵי דְּתִתְעַתְּרוּ׳, וְלָכֵן בְּמַעֲרָבָא שָׁאֲלוּ: ׳מָצָא אוֹ מוֹצֵא׳, מָצָא הַיְנוּ ״מָצָא אִשָּׁה מָצָא טוֹב״, זֶה צַדִּיק בְּרִית מֶלַח, שֶׁמַּמְתִּיק מְרִירוּתָא דְּהַאי עָלְמָא, ״שְׁמַח זְבוּלוּן בְּצֵאתֶךָ״, שֶׁזֶּה תִּקּוּן תַּאֲוַת מָמוֹן, שֶׁאָז ״מָצָא אִשָּׁה מָצָא טוֹב״, וְאֵין טוֹב אֶלָּא אוֹר, שֶׁמֵּאִיר עָלָיו תָּמִיד אוֹרוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁיּוֹדֵעַ שֶׁהַכֹּל בְּהַשְׁגָּחָה פְּרָטִית. אוֹ ׳מוֹצֵא׳ הַיְנוּ ׳מוֹצֵא אֲנִי מַר מִמָּוֶת אֶת הָאִשָּׁה׳, שֶׁזֶּה מְרִירוּתָא דְּהַאי עָלְמָא, אַנְפִּין חֲשׁוּכִין, מָרָה שְׁחוֹרָה, וּצְרִיכִים לְהַחֲיוֹתָהּ תָּמִיד. וְזֶה מַה שֶּׁהָאִשָּׁה מִתְקַדֶּשֶׁת בְּכֶסֶף דַּיְקָא, כִּי הִיא מַשְׁלֶמֶת אֶת עַצְמָהּ אָז.

ד. (עַכְשָׁו יָלְבִּישׁ אֶת הַשָּׁגָתוֹ בְּמִצְוַת מְזוּזָה):

וְזֶה בְּחִינַת מְזוּזָה, כִּי אִיתָא בַּמִּדְרָשׁ (בַּמִּדְבָּר רַבָּה, פָּרָשָׁה כב): **׳לָמָּה נִקְרָא שְׁמָן זוּזֵי? מִפְּנֵי שֶׁזָּזִין מִזֶּה לָזֶה׳. וְזֶה** (אִיּוֹב כב): **״וְהָיָה שַׁדַּי בְּצָרֶיךָ״, הַיְנוּ עַל־יְדֵי מְזוּזָה, ״וְכֶסֶף תּוֹעָפוֹת לָךְ״ — עַל־יְדֵי־זֶה פַּרְנָסָתוֹ מְעוֹפֶפֶת לָךְ. כִּי שַׁדַּי הוּא בְּחִינַת בְּרִית.** כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בְּרֵאשִׁית לה): **״אֲנִי אֵל שַׁדַּי פְּרֵה וּרְבֵה״.**

וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (שְׁמוֹת ב) **״וַתֵּרֶא אוֹתוֹ כִּי טוֹב הוּא״ — ׳שֶׁנּוֹלַד מָהוּל׳** (מִדְרָשׁ רַבָּה, שְׁמוֹת, פָּרָשָׁה א׳). **׳וְאֵין טוֹב אֶלָּא אוֹר׳** (שָׁם), **כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב** (בְּרֵאשִׁית א׳): **״וַיַּרְא אֱלֹקִים אֶת הָאוֹר״ וְכוּ׳. זֶה בְּחִינַת ׳וְעָלַיִךְ יִזְרַח ה׳׳, בְּחִינַת חוּט הַשָּׁנִי:**

ד וְזֶה בְּחִינַת מְזוּזָה, כִּי אִיתָא בַּמִּדְרָשׁ (בַּמִּדְבָּר פָּרָשָׁה כב): **׳לָמָּה נִקְרָא שְׁמָן זוּזֵי? מִפְּנֵי שֶׁזָּזִין מִזֶּה לָזֶה׳. וְזֶה** (אִיּוֹב כב): **״וְהָיָה שַׁדַּי בְּצָרֶיךָ״, הַיְנוּ עַל־יְדֵי מְזוּזָה, ״וְכֶסֶף תּוֹעָפוֹת לָךְ״ — עַל־יְדֵי־זֶה פַּרְנָסָתוֹ מְעוֹפֶפֶת לָךְ. כִּי שַׁדַּי הוּא בְּחִינַת בְּרִית. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב** (בְּרֵאשִׁית לה): **״אֲנִי אֵל שַׁדַּי פְּרֵה וּרְבֵה״.**

שֶׁזָּזִין מִזֶּה לָזֶה׳; נִמְצָא, שֶׁמְּזוּזָה הִיא נֶגֶד תַּאֲוַת מָמוֹן, כִּי הִיא לָשׁוֹן נוֹפֵל עַל לָשׁוֹן, מְזוּזָה — לָשׁוֹן זוּזֵי, כֶּסֶף [עַיֵּן בָּבָא בַּתְרָא (קג:) זוּזֵי אִקְרֵי נִכְסֵי]. וְזֶה (אִיּוֹב כב, כה): ״וְהָיָה שַׁדַּי בְּצָרֶיךָ״, הַיְנוּ עַל־יְדֵי מְזוּזָה, ״וְכֶסֶף תּוֹעָפוֹת לָךְ״, עַל־יְדֵי־זֶה פַּרְנָסָתוֹ מְעוֹפֶפֶת לָךְ [זֶה לְשׁוֹן הַפָּסוּק: ״וְהָיָה שַׁדַּי בְּצָרֶיךָ וְכֶסֶף תּוֹעָפוֹת לָךְ״. וּפֵרֵשׁ רַבֵּנוּ זַ״ל: ״וְהָיָה שַׁדַּי בְּצָרֶיךָ״, כְּשֶׁשָּׁם שַׁדַּי, שֶׁרְשׁוּם עַל הַמְּזוּזָה, עוֹמֵד עַל דַּלְתֶּךָ, כִּי צִירֶיךָ סוֹבְבִים עַל צִיר הַבַּיִת, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (שְׁמוֹת רַבָּה, פָּרָשָׁה מ׳, סִימָן ד׳): וְאֵין בְּצָרֶיךָ אֶלָּא חוֹמָה, כְּמַה דְּאַתְּ אָמַר (יְשַׁעְיָה כה, יב): ״וּמִבְצַר מִשְׂגַּב חוֹמֹתֶיךָ״, עַל־יְדֵי־זֶה ״וְכֶסֶף תּוֹעָפוֹת לָךְ״ עַל־יְדֵי־זֶה פַּרְנָסָתוֹ מְעוֹפֶפֶת לוֹ, כְּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרָכוֹת סג.): רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי אָמַר: פַּרְנָסָתוֹ מְעוֹפֶפֶת לוֹ כְּצִפּוֹר, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וְכֶסֶף תּוֹעָפוֹת לָךְ״]. כִּי שַׁדַּי״י הוּא בְּחִינַת בְּרִית [עַיֵּן זֹהַר פִּנְחָס (רנח.): מְזוּזָה רָשִׁים שַׁדַּי צַדִּיק וּשְׁכִינְתָּא תַּרְעָא דְּמְזוּזָה זֶה הַשַּׁעַר לַהֲוָיָ״ה, עַיֵּן שָׁם; וְעַיֵּן לְקוּטֵי תּוֹרָה (אִיּוֹב כב, כה): ״וְהָיָה שַׁדַּי בְּצָרֶיךָ״, אַל תִּקְרֵי בְּצָרֶיךָ, אֶלָּא בְּצִירֶיךָ, לְשׁוֹן דֶּלֶת וּפֶתַח, שֶׁשָּׁם שָׂמִים אֶת הַמְּזוּזָה, שֶׁרְשִׁים שֵׁם שַׁדַּ״י], כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בְּרֵאשִׁית לה, יא): ״אֲנִי אֵל שַׁדַּי פְּרֵה וּרְבֵה״, הַיְנוּ כִּי שֵׁם שַׁדַּ״י מְרַמֵּז עַל הַבְּרִית, שֶׁהוּא פְּרֵה וּרְבֵה [רָצָה לוֹמַר, שֶׁעַל־יְדֵי תִּקּוּן הַבְּרִית זוֹכִים לִשְׁבֹּר תַּאֲוַת מָמוֹן. וְכֵן מִצְוַת

מְזוּזָה מְסַגֶּלֶת לִשְׁבֹּר תַּאֲוַת מָמוֹן].

וְזֶה שֶׁדָּרְשׁוּ חֲכָמֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (יְרוּשַׁלְמִי בְּרָכוֹת, פֶּרֶק א׳), **שֶׁעֲשָׂרֶת הַדִּבְּרוֹת הֵם בְּקְרִיאַת שְׁמַע, וְדִבּוּר 'לֹא תַחְמֹד' כְּנֶגֶד 'וּכְתַבְתָּם עַל מְזוּזוֹת'. כִּי עַל־יְדֵי מְזוּזָה נִתְבַּטֵּל חֶמְדַּת הַמָּמוֹן כַּנַּ״ל. וּקְרִיאַת שְׁמַע הִיא אֱמוּנָה, אֲנִפִּין נְהוֹרִין, שֶׁמַּאֲמִין שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא יָכוֹל לְפָרְנֵס אוֹתוֹ בְּסִבָּה קַלָּה. וְלָכֵן ״לֹא תַחְמֹד״ שֶׁסּוֹבֵב עַל תַּאֲוַת מָמוֹן, שֶׁהוּא חוֹמֶד כֶּסֶף שֶׁל זוּלָתוֹ, כְּנֶגֶד ״וּכְתַבְתָּם עַל מְזוּזוֹת״, כִּי עַל־יְדֵי מְזוּזָה נִתְבַּטֵּל חֶמְדַּת תַּאֲוַת מָמוֹן, שֶׁזֶּה מֵלַח מָמוֹן חָסֵר; הַיְנוּ לִזְכּוֹת לִשְׁבֹּר תַּאֲוַת מָמוֹן, זֶה עַל־יְדֵי בְּרִית מֶלַח עוֹלָם.

וְזֶהוּ (תְּהִלִּים נ, יא): 'וְזִיז' לְשׁוֹן זוּזֵי, הַיְנוּ מָמוֹן, שֶׁנִּתְבַּטֵּל הַתַּאֲוָה שֶׁל מָמוֹן עַל־יְדֵי שֵׁם שַׁדַּ״י, שֶׁזֶּה 'שָׁדַי עִמָּדִי', עַל־יְדֵי שְׁמִירַת הַבְּרִית אָז זוֹכֶה לְמֹחִין שְׁלֵמִים, וְאֵין לוֹ כְּבָר שׁוּם תַּאֲוַת מָמוֹן, הַיְנוּ עַל־יְדֵי מְזוּזָה זוֹכֶה לְבְחִינַת 'שְׂמַח זְבוּלוּן'; כִּי מְזוּזָה זֶה תִּקּוּן הַבְּרִית, שֵׁם שַׁדַּ״י, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה הוּא שָׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ, וְאֵינוֹ אָץ לְהַעֲשִׁיר.

וּמֵאַחַר שֶׁאָמְרוּ שֶׁ״לֹא תַחְמֹד״ הוּא כְּנֶגֶד ״וּכְתַבְתָּם״, וְזֶה תַּאֲוַת מָמוֹן, מְבַטֵּל מִמֶּנּוּ אֶת הַמָּוֶת, שֶׁהוּא

וְזֶה שֶׁדָּרְשׁוּ חֲכָמֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (יְרוּשַׁלְמִי בְּרָכוֹת פֶּרֶק א׳): **שֶׁעֲשָׂרֶת הַדִּבְּרוֹת הֵם בְּקְרִיאַת שְׁמַע, וְדִבּוּר 'לֹא תַחְמֹד' כְּנֶגֶד 'וּכְתַבְתָּם עַל מְזוּזוֹת'. כִּי עַל־יְדֵי מְזוּזָה נִתְבַּטֵּל חֶמְדַּת הַמָּמוֹן כַּנַּ״ל, מֶלַח מָמוֹן חָסֵר: וְזֶהוּ** (תְּהִלִּים נ׳): **'וְזִיז', הַיְנוּ מָמוֹן, 'שָׁדַי עִמָּדִי'. עַל־יְדֵי שְׁמִירַת הַבְּרִית, עַל־יְדֵי מְזוּזָה, זוֹכֶה לִבְחִינַת 'שְׂמַח זְבוּלוּן' וְזֶה שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה 'וּכְתַבְתָּם — שֶׁיִּהְיֶה כְּתִיבָה תַּמָּה'** (שַׁבָּת קג: מְנָחוֹת לד), **וְזֶה בְּחִינַת** (בְּרֵאשִׁית כה): **״יַעֲקֹב אִישׁ תָּם״ כִּי עַל יָדוֹ ״וַיִּחַן פְּנֵי הָעִיר״, עַל יָדוֹ תִּקּוּן הַמַּטְבֵּעַ כַּנַּ״ל, שֶׁעַל יָדוֹ נִתְבַּטֵּל תַּאֲוַת מָמוֹן. וְזֶהוּ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה** (שַׁבָּת לב:), **שֶׁאֲרִיכַת יָמִים עַל־יְדֵי מְזוּזָה, כִּי סָמוּךְ ל״וּכְתַבְתָּם״ — ״לְמַעַן יִרְבּוּ יְמֵיכֶם״, כִּי עַל־יְדֵי אֱמוּנָה בְּמַשָּׂא וּמַתָּן, בָּא אוֹר הַחַיִּים כַּנַּ״ל, שֶׁאֵינוֹ רַק אַחַר הַהֶבֶל, וְאֵינוֹ אָץ לְהַעֲשִׁיר. וְזֶה שֶׁאָמְרוּ** (שָׁם): **'מִקְרָא נִדְרָשׁ לְפָנָיו', מַה זֶּה לְפָנָיו? הַיְנוּ בְּחִינַת אוֹר הַפָּנִים, אֲנִפִּין נְהִירִין, שֶׁהוּא סִימָנָא דְּחַיֵּי, כִּי עַל־יְדֵי שֶׁהָאָדָם מְבַטֵּל מִמֶּנּוּ**

שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה: 'וּכְתַבְתָּם — שֶׁיִּהְיֶה כְּתִיבָה תַּמָּה' (שַׁבָּת קג: [שֶׁתְּהֵא כְּתִיבָה תָּמָה שֶׁלֹּא יִכְתֹּב אַלְפִּי״ן עֵינִי״ן, עֵינִי״ן אַלְפִּי״ן, בֵּיתִי״ן כָּפִּי״ן, כָּפִּי״ן בֵּיתִי״ן, גִּמְי״ן צַדִּי״ן, צַדִּי״ן גִּמְי״ן וְכוּ׳], (מְנָחוֹת לה.) [הַאי קִילְפָא דִּתְפִלִּין צָרִיךְ לְמִיבְדַּקֵּיהּ, דִּדִילְמָא אִית בֵּהּ רֵיעוּתָא, וּבְעֵינָא כְּתִיבָה תַּמָּה וְלֵיכָּא, וְכוּ׳]); **וְכָל זֶה הוּא בְּחִינַת** (בְּרֵאשִׁית כה, כז): **״יַעֲקֹב אִישׁ תָּם״, הַיְנוּ יַעֲקֹב הוּא בְּתִפְאֶרֶת, שֶׁהוּא הַתּוֹרָה, שֶׁצְּרִיכָה לִהְיוֹת כְּתוּבָה כְּתִיבָה תַּמָּה, שֶׁזּוֹ מִדָּתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב, 'אִישׁ תָּם', כִּי עַל יָדוֹ ״וַיִּחַן פְּנֵי הָעִיר״, עַל יָדוֹ תִּקּוּן הַמַּטְבֵּעַ כַּנַּ״ל, שֶׁעַל יָדוֹ נִתְבַּטֵּל תַּאֲוַת מָמוֹן. וְזֶהוּ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה** (שַׁבָּת לב:), **שֶׁאֲרִיכַת יָמִים עַל־יְדֵי מְזוּזָה, כִּי סָמוּךְ ל״וּכְתַבְתָּם״ — ״לְמַעַן יִרְבּוּ יְמֵיכֶם״. כִּי עַל־יְדֵי אֱמוּנָה בְּמַשָּׂא וּמַתָּן, בָּא אוֹר הַחַיִּים כַּנַּ״ל: וְזֶה שֶׁאָמְרוּ** (שָׁם): **'מִקְרָא נִדְרָשׁ לְפָנָיו', הַיְנוּ בְּחִינַת אוֹר הַפָּנִים, שֶׁהוּא סִימָנָא דְּחַיֵּי.**

אַנְפִּין חֲשׁוֹכִין. וּבִשְׁבִיל זֶה קְבִיעוּת הַמְּזוּזָה בַּשְּׁלִישׁ הָעֶלְיוֹן שֶׁל הַפֶּתַח (מְנָחוֹת לג.), כִּי אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (בָּבָא מְצִיעָא מב:): 'לְעוֹלָם יְשַׁלֵּשׁ אָדָם אֶת מְעוֹתָיו: שְׁלִישׁ בִּפְרַקְמַטְיָא' וְכוּ', וּשְׁלִישׁ הָעֶלְיוֹן הוּא הַשְּׁלִישׁ שֶׁבִּפְרַקְמַטְיָא, כְּמַאֲמַר חֲכָמֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (יְרוּשַׁלְמִי פֵּאָה, פֶּרֶק ח'): 'טָבִין חַמְשִׁין דְּעָבְדִין מִמָּאתָן דְּלָא עָבְדִין'; וְלָכֵן הֵם בַּשְּׁלִישׁ הָעֶלְיוֹן, כִּי אִם חַמְשִׁין דְּעָבְדִין, וְעוֹסֵק בָּהֶם בְּמַשָּׂא וּמַתָּן, הוּא יַרְוִיחַ הַרְבֵּה יוֹתֵר, אֲבָל שָׁם צְרִיכִים לְהַמְשִׁיךְ אֱמוּנָה, אַנְפִּין נְהוֹרִין, לִשְׁבּוֹר תַּאֲוַת מָמוֹן. וְעִקַּר הָאֱמוּנָה צָרִיךְ לִהְיוֹת בְּמַשָּׂא וּבְמַתָּן, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ (שַׁבָּת לא.): 'נָשָׂאתָ וְנָתַתָּ בֶּאֱמוּנָה'; כִּי אָסוּר לְשַׁקֵּר בְּמַשָּׂא וּמַתָּן, שֶׁזֶּה בְּחִינַת תַּאֲוַת מָמוֹן, שֶׁלּוֹקֵחַ מַה שֶּׁלֹּא שַׁיָּךְ אֵלָיו, שֶׁזֶּה גַּם בְּחִינַת "לֹא תַחְמֹד". נִמְצָא, שֶׁעִקַּר הַמָּמוֹן, שֶׁשָּׁם צָרִיךְ אֱמוּנָה, הוּא בִּשְׁלִישׁ עֶלְיוֹן, שֶׁהוּא בַּשְּׁלִישׁ שֶׁבִּפְרַקְמַטְיָא, שֶׁשָּׁם הוּא עוֹסֵק בְּמַשָּׂא וּבְמַתָּן, וְלָכֵן הוּא בַּשְּׁלִישׁ הָעֶלְיוֹן, בִּמְקוֹם הַמְּזוּזָה דַּיְקָא, שֶׁהִיא מְבַטֶּלֶת מֵהָאָדָם תַּאֲוַת מָמוֹן, אַנְפִּין חֲשׁוֹכִין, וּבָא לוֹ אַנְפִּין נְהוֹרִין.

וּבִשְׁבִיל זֶה קְבִיעוּת הַמְּזוּזָה בַּשְּׁלִישׁ הָעֶלְיוֹן שֶׁל הַפֶּתַח (מְנָחוֹת לג.), **כִּי אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה** (בָּבָא מְצִיעָא מב): **'לְעוֹלָם יְשַׁלֵּשׁ אָדָם אֶת מְעוֹתָיו שְׁלִישׁ בִּפְרַקְמַטְיָא' וְכוּ'. וּשְׁלִישׁ הָעֶלְיוֹן הוּא הַשְּׁלִישׁ שֶׁבִּפְרַקְמַטְיָא, כְּמַאֲמַר חֲכָמֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה** (יְרוּשַׁלְמִי פֵּאָה פֶּרֶק ח'): **'טָבִין חַמְשִׁין דְּעָבְדִין מִמָּאתָן דְּלָא עָבְדִין'. וְעִקַּר הָאֱמוּנָה צָרִיךְ לִהְיוֹת בְּמַשָּׂא וּבְמַתָּן, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב** (שַׁבָּת לא): **'נָשָׂאתָ וְנָתַתָּ בֶּאֱמוּנָה'. נִמְצָא שֶׁעִקַּר הַמָּמוֹן שֶׁשָּׁם צָרִיךְ אֱמוּנָה הוּא בִּשְׁלִישׁ עֶלְיוֹן, שֶׁהוּא בַּשְּׁלִישׁ שֶׁבִּפְרַקְמַטְיָא:**

ה וְכָל הַמִּצְוֹות שֶׁאָדָם עוֹשֶׂה אוֹתָם בְּלֹא מָמוֹן, הֵינוּ שֶׁאֵין רוֹצֶה לְהַפְסִיד מָמוֹן בִּשְׁבִיל הַמִּצְוָה, זֶה הַבְּחִינָה נִקְרָא צֶדֶק, כִּי עֲדַיִן לֹא נִשְׁלַם, כַּמּוּבָא (זֹהַר בְּחֻקֹּתַי קיג:): דְּהָא אִתְעַר צְדָקָה לְצֶדֶק לְחַבְּרָא לוֹן כְּחַדָּא וּלְמֶהֱוֵי כֻּלָּא שְׁמָא קַדִּישָׁא כִּדְקָא יָאוּת דְּהָא צֶדֶק לֹא אִתְתַּקַּן וְלָא אִשְׁתַּלִּים אֶלָּא בִּצְדָקָה. עַיֵּן שָׁם; וְזֶה "צִוִּיתָ צֶדֶק עֵדְוֹתֶיךָ", הֵינוּ שֶׁאֲנִי מְצַוֶּה וּמְקַיֵּם עֵדְוֹתֶיךָ בְּלִי מָמוֹן, שֶׁנִּקְרָא רַק צֶדֶק, וְלֹא צְדָקָה, לָזֶה אֵין עֲדַיִן שְׁלֵמוּת, כִּי חָסֵר לוֹ עֲדַיִן 'לִשְׁמָהּ' שֶׁל הַמִּצְוָה, שֶׁהוּא לְשֵׁם ה'. אֲבָל כְּשֶׁחָבִיב כָּל־כָּךְ הַמִּצְוָה, עַד שֶׁאֵינוֹ מַרְגִּישׁ בְּהֶפְסֵד מָמוֹן, הֵינוּ שֶׁמְּבַזְבֵּז אֶת כַּסְפּוֹ בַּעֲבוּר הַמִּצְוָה, וְקוֹנֶה אֶת הַמִּצְוָה בְּכֶסֶף מָלֵא, זֹאת הַבְּחִינָה נִקְרָא אֱמוּנָה, שֶׁזּוֹ שְׁלֵמוּת הַצְּדָקָה, כִּי עִקַּר אֱמוּנָה הוּא בְּמָמוֹן, כִּי בָּזֶה שֶׁמְּבַזְבֵּז כֶּסֶף עַל קְנִיַּת מִצְוָה, בָּזֶה הוּא מְגַלֶּה טָהֳרַת לִבּוֹ, שֶׁאֵינוֹ מְפַחֵד שֶׁלֹּא יִהְיֶה לוֹ, אֶלָּא הוּא מַאֲמִין בְּהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא שֶׁיִּתֵּן לוֹ, כִּי הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב רַק מֵאִתּוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְלָכֵן הוּא מְבַזְבֵּז כַּסְפּוֹ וּמָמוֹנוֹ עַל קְנִיַּת מִצְוָה. וְזֶה עִקַּר שְׁלֵמוּת שְׁבִירַת תַּאֲוַת מָמוֹן, כִּי בְּשֶׁמְּשַׁבֵּר תַּאֲוַת מָמוֹן כַּנַּ״ל,

ה. (עַכְשָׁו יְפָרֵשׁ אֶת הַפָּסוּק שֶׁהִתְחִיל בּוֹ): **וְכָל הַמִּצְוֹות שֶׁאָדָם עוֹשֶׂה אוֹתָם בְּלֹא מָמוֹן, הֵינוּ שֶׁאֵין רוֹצֶה לְהַפְסִיד מָמוֹן בִּשְׁבִיל הַמִּצְוָה, זֶה הַבְּחִינָה נִקְרָא צֶדֶק, כִּי עֲדַיִן לֹא נִשְׁלַם,**

שֶׁשָּׁם פָּנִים דִּקְדֻשָּׁה, שֶׁזֶּה אַנְפִּין נְהוֹרִין, וְהוּא תָּמִיד בְּשִׂמְחָה, שֶׁזֶּה אֱמוּנָה מְאֹד — זֶה מָמוֹן, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דִּבְרִים ו) ״וּבְכָל מְאֹדֶךָ״, וְדָרְשׁוּ עַל זֶה חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרָכוֹת נד.): ״וּבְכָל מְאֹדֶךָ״ — בְּכָל מָמוֹנְךָ; נִמְצָא, כְּשֶׁבַּר יִשְׂרָאֵל מְבַזְּבֵז מָמוֹנוֹ וְכַסְפּוֹ בַּעֲבוּר קִיּוּם הַמִּצְוָה, בָּזֶה הוּא מְגַלֶּה טֹהַר נַפְשׁוֹ, שֶׁכְּבָר שָׁבַר אֶת תַּאֲוַת מָמוֹן, וְיֵשׁ לוֹ אֱמוּנָה בְּרוּרָה וּמְזֻכֶּכֶת בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְיוֹדֵעַ אֲשֶׁר בִּשְׁבִיל קְנִיַּת מִצְוָה לֹא מַפְסִידִים, אַדְרַבָּה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַשְׁלִים לוֹ אֶת חֶסְרוֹנוֹ. וְזוֹ הַצְּדָקָה שֶׁעוֹשִׂים לַנְּשָׁמָה, שֶׁמְּשַׁלְּמִים בְּכֶסֶף מָלֵא בַּעֲבוּר קְנִיַּת מִצְוָה. וּמוּבָא (זֹהַר אֱמֹר פט:): מַאן ׳צְדָקָה׳? אֲתַר דְּכָל אַנְפִּין נְהִירִין אֲחִידָן בֵּהּ, וְהוּא אָחִיד בְּכֻלְּהוּ וּבֵיהּ אִשְׁתַּכְּחוּ. ״וְלָנוּ בֹּשֶׁת הַפָּנִים״, אֲתַר דְּכָל אַנְפִּין נְהִירִין אִתְרַחֲקָן מִנֵּיהּ. צְדָקָה אֱמֶת קְשׁוֹט וּנְהוֹרָא דְּכֹלָּא וּנְהוֹרָא דְּאַנְפִּין חֵידוּ כֹּלָּא. בֹּשֶׁת כְּסִיפָא רְחִיקוּ דְּקְשׁוֹט מַאן דְּאַכְסִיף, בְּגִין דְּאֱמֶת דְּאִיהוּ צְדָקָה אִתְרַחֵק מִנֵּיהּ רְחִיקוּ דְּאַנְפִּין נְהִירִין; כִּי מִי שֶׁנֶּאֱחַז בְּתַאֲוַת מָמוֹן, הוּא רָחוֹק מֵאַנְפִּין נְהוֹרִין, וְעָלָיו נֶאֱמַר: ״וְלָנוּ בֹּשֶׁת הַפָּנִים״, אֲבָל מִי שֶׁשָּׁבַר תַּאֲוַת מָמוֹן, הוּא קָשׁוּר בֶּאֱמֶת, וְזוֹכֶה לְאַנְפִּין נְהִירִין, וְאֵין לוֹ מִמִּי לְהִתְבַּיֵּשׁ.

תַּאֲוַת מָמוֹן כַּנַּ״ל, שֶׁשָּׁם פָּנִים דִּקְדֻשָּׁה. וְזֶה אֱמוּנָה מְאֹד, — זֶה מָמוֹן כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דְּבָרִים ו): **״וּבְכָל מְאֹדֶךָ״** (בְּרָכוֹת נד):

וְזֶה פֵּרוּשׁ שֶׁאָמְרוּ סָבֵי דְּבֵי אַתּוּנָא, אֱמֹר לָנוּ מִלֵּי דִּכְדִיבָא, זֶה בְּחִינַת שֶׁקֶר, בְּחִינַת עֲבוֹדָה זָרָה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה, (סַנְהֶדְרִין צב.): **׳כָּל הַמַּחֲלִיף בְּדִבּוּרוֹ כְּאִלּוּ עוֹבֵד עֲבוֹדַת־כּוֹכָבִים׳ וְכוּ׳. וְאָמַר לָהֶם: הַוֵי לָן כַּדְנַיְתָא וִילַדָּה, כַּדְנַיְתָא — זוֹ פִּרְדָּה. זֶה בְּחִינַת עַכּוּ״ם, דְּשָׁרְיָא בְּפִרוּדָא, כַּמּוּבָא בַּזֹּהַר** (מִשְׁפָּטִים צה.): **׳שְׁאֵרִי בְּחִבּוּרָא וְסַיִּם בְּפִרוּדָא׳; הַיְנוּ כִּי בַּהַתְחָלָה הֵם מְדַבְּרִים אֱמֶת, אֲבָל לְבַסּוֹף מְסַיְּמִים עִם שֶׁקֶר, שֶׁזֶּה פֵּרוּדָא, מִלְּשׁוֹן פֵּרֵד, שֶׁמַּפְרִידִים הָעַכּוּ״ם מִיחִידוֹ יִתְבָּרַךְ. ״וִילַדָּה״ — זֶה בְּחִינַת רֵוַח, הַמְכֻנֶּה בְּשֵׁם לֵדָה; כִּי מַה שֶּׁהָאָדָם מַרְוִיחַ כֶּסֶף וּמָמוֹן, זֶה נִקְרָא לֵדָה, כִּי מִקֹּדֶם לֹא הָיָה לוֹ, וְעַכְשָׁו עָסַק בְּמַשָּׂא וּמַתָּן וְהִרְוִיחַ מָמוֹן וָכֶסֶף, שֶׁזֶּה בְּחִינַת לֵדָה. [וְזֶה מְקֻשָּׁר אֶל מַה שֶּׁאָמַר לְמָעְלָה: קְשִׁין מְזוֹנוֹתָיו כִּפְלַיִם כַּיּוֹלֵדָה. וְאָמְרוּ לוֹ: ״וְכַדְנַיְתָא מִי יָלַדָה״, כִּי ׳עַכּוּ״ם אֵל אַחֵר אִסְתָּרֵס וְלֹא עָבֵד פֵּרִין׳** (זֹהַר מִשְׁפָּטִים קג.). וְלָכֵן אֵיךְ יָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁפִּרְדָּה, שֶׁהִיא לְשׁוֹן פֵּרוּד, שֶׁנִּפְרָד מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, אֵיךְ יָכוֹל לְהוֹלִיד וּלְהַרְוִיחַ אַתּוּנָא, ״אֱמֹר לָנוּ מִלֵּי דִּכְדִיבָא״, זֶה בְּחִינַת שֶׁקֶר, בְּחִינַת עֲבוֹדָה זָרָה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (סַנְהֶדְרִין צב.): ׳כָּל הַמַּחֲלִיף בְּדִבּוּרוֹ כְּאִלּוּ עוֹבֵד עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים׳ וְכוּ׳; וּבְדֶרֶךְ כְּלָל אָדָם מַחֲלִיף בְּדִבּוּרוֹ בְּעֵת עִסְקוֹ בְּמַשָּׂא וּמַתָּן, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (בָּבָא מְצִיעָא מד.): מִי שֶׁפָּרַע מֵאַנְשֵׁי דּוֹר הַמַּבּוּל וּמִדּוֹר הַהַפְלָגָה, הוּא עָתִיד לְהִפָּרַע מִמִּי שֶׁאֵינוֹ עוֹמֵד בְּדִבּוּרוֹ; כִּי מִי שֶׁנִּכְנְסָה בּוֹ תַּאֲוַת מָמוֹן, הוּא מְדַבֵּר שֶׁקֶר וּמַחֲלִיף בְּדִבּוּרוֹ, וְאָמַר לָהֶם ״הַוֵי לָן כַּדְנַיְתָא וִילַדָּה, כַּדְנַיְתָא״ — זוֹ פִּרְדָּה, זֶה בְּחִינַת עַכּוּ״ם, דְּשָׁרְיָא בְּפִרוּדָא, כַּמּוּבָא בַּזֹּהַר (מִשְׁפָּטִים צה.): ׳שְׁאֵרִי בְּחִבּוּרָא וְסַיִּם בְּפִרוּדָא׳; הַיְנוּ כִּי בַּהַתְחָלָה הֵם מְדַבְּרִים אֱמֶת, אֲבָל לְבַסּוֹף מְסַיְּמִים עִם שֶׁקֶר, שֶׁזֶּה פֵּרוּדָא, מִלְּשׁוֹן פֵּרֵד, שֶׁמַּפְרִידִים הָעַכּוּ״ם מִיחִידוֹ יִתְבָּרַךְ. ״וִילַדָּה״ — זֶה בְּחִינַת רֵוַח, הַמְכֻנֶּה בְּשֵׁם לֵדָה; כִּי מַה שֶּׁהָאָדָם מַרְוִיחַ כֶּסֶף וּמָמוֹן, זֶה נִקְרָא לֵדָה, כִּי מִקֹּדֶם לֹא הָיָה לוֹ, וְעַכְשָׁו עָסַק בְּמַשָּׂא וּמַתָּן וְהִרְוִיחַ מָמוֹן וָכֶסֶף, שֶׁזֶּה בְּחִינַת לֵדָה. [וְזֶה מְקֻשָּׁר אֶל מַה שֶּׁאָמַר לְמָעְלָה: קְשִׁין מְזוֹנוֹתָיו כִּפְלַיִם כַּיּוֹלֵדָה. וְאָמְרוּ לוֹ: ״וְכַדְנַיְתָא מִי יָלַדָה״, כִּי ׳עַכּוּ״ם אֵל אַחֵר אִסְתָּרֵס וְלֹא עָבֵד פֵּרִין׳** (זֹהַר מִשְׁפָּטִים קג.). וְלָכֵן אֵיךְ יָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁפִּרְדָּה, שֶׁהִיא לְשׁוֹן פֵּרוּד, שֶׁנִּפְרָד מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, אֵיךְ יָכוֹל לְהוֹלִיד וּלְהַרְוִיחַ

(עַכְשָׁו יַלְבִּישׁ הַשָּׂגָתוֹ בַּמַּאֲמָר ׳סָבֵי דְּבֵי אַתּוּנָא׳): **וְזֶה פֵּרוּשׁ שֶׁאָמְרוּ סָבֵי דְּבֵי**

פְּרִין׳ (שָׁם קג.). **וְהִשִּׁיב לָהֶם: ׳הֵי נִיהוּ מִלֵּי דְּכִדְיָבָא׳. הַיְנוּ הַשֶּׁקֶר, שֶׁנִּדְמֶה לָהֶם שֶׁמַּרְוִיחִין, וּבֶאֱמֶת אֵינָם מַרְוִיחִין.**

וְתָלָא לֵהּ פִּתְקָא בְּצַוָּארָא דַּהֲוֵי מַסִּיק בֵּי אַבָּא מְאָה אַלְפֵי זוּזֵי, בֵּי אַבָּא זֶה עֲבוֹדַת־אֱלִילִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יִרְמְיָה ב): **״הָאוֹמֵר לָעֵץ אָבִי אָתָּה״. וַעֲבוֹדָה זָרָה הִיא חוֹבָה. שֶׁמַּכְרַעַת אֶת הַכֹּל לְכַף חוֹבָה. וְכָל הַמִּתְדַּבְּקִין בָּהּ הֵם בַּעֲלֵי חוֹבוֹת, כְּמוֹ שֶׁאָנוּ רוֹאִים בְּחוּשׁ, שֶׁזֶּה הַמַּשָּׂא תָּלוּי בְּצַוָּאר בְּנֵי אָדָם, שֶׁאֵין מִסְתַּפְּקִין בְּמָמוֹנָם. וְלוֹוִין מָמוֹן מֵאֲחֵרִים, וְנִדְמֶה לָהֶם שֶׁהֵם מְשֻׁתַּפְרִין שָׂכָר הַרְבֵּה, וְאַחַר־כָּךְ מֵתִים בַּעֲלֵי חוֹבוֹת. וְאִם אֵינָם מֵתִים בַּעֲלֵי חוֹבוֹת, הֵם בְּחַיֵּיהֶם בַּעֲלֵי חוֹבוֹת, וּמַטְרִיחִים אֶת עַצְמָם בְּטָרְחוֹת גְּדוֹלוֹת, וּמְסַכְּנִים אֶת עַצְמָם בְּסַכָּנַת דְּרָכִים, בִּשְׁבִיל שָׂכָר מֵעָט, בִּשְׁבִיל לְשַׁלֵּם חוֹב אֲבִיהֶם, חוֹב עֲבוֹדָה זָרָה. כִּי ׳מְצָוָה לְקַיֵּם דִּבְרֵי הַמֵּת׳, וְזֶה הַדָּבָר לָהֶם כְּמוֹ צַוָּאָה מֵאֲבִיהֶם, שֶׁיְּשַׁלְּמוּ חוֹבוֹתָיו. וְזֶה שֶׁפֵּרֵשׁ מַהַרְשָׁ״א: ׳תָּלָא לֵהּ פִּתְקָא בְּצַוָּארָא׳ — שְׁטַר צַוָּאָה.**

מָמוֹן? וְהֵשִׁיב לָהֶם: ״הֵי נִיהוּ מִלֵּי דְּכִדְיָבָא״, הַיְנוּ הַשֶּׁקֶר, שֶׁנִּדְמֶה לָהֶם שֶׁמַּרְוִיחִין, וּבֶאֱמֶת אֵינָם מַרְוִיחִין; כִּי זוֹהִי תַּאֲוַת מָמוֹן, שֶׁהָאָדָם רָץ אַחַר הַכֶּסֶף כְּקוֹרֵא בֶּהָרִים, וְנִדְמֶה לוֹ בְּכָל פַּעַם שֶׁמַּרְוִיחַ, וּבֵין כָּךְ לֹא נִשְׁאָר בְּיָדוֹ כְּלוּם, כִּי מִי שֶׁמְּשֻׁקָּע בְּתַאֲוַת מָמוֹן, וְכָל הָרֹאשׁ שֶׁלּוֹ זֶה רַק כֶּסֶף, אֵינוֹ רוֹאֶה סִימָן בְּרָכָה בְּכִסְפּוֹ. ״וְתָלָא לֵהּ פִּתְקָא בְּצַוָּארָא דַּהֲוֵי מַסִּיק בֵּי אַבָּא מְאָה אַלְפֵי זוּזֵי, ״בֵּי אַבָּא״ זוֹ עֲבוֹדַת אֱלִילִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יִרְמְיָה ב, כז): ״הָאוֹמֵר לָעֵץ אָבִי אַתָּה״, וַעֲבוֹדַת אֱלִילִים הִיא חוֹבָה (עַיֵּן רַשׁ״י לְךָ־לְךָ בַּפָּסוּק: ״וַיְרַדְּפֵם עַד חוֹבָה״), שֶׁמַּכְרַעַת אֶת הַכֹּל לְכַף חוֹבָה. וְכָל הַמִּתְדַּבְּקִין בָּהּ הֵם בַּעֲלֵי חוֹבוֹת, כְּמוֹ שֶׁאָנוּ רוֹאִים בְּחוּשׁ, שֶׁזֶּה הַמַּשָּׂא תָּלוּי בְּצַוָּאר בְּנֵי־אָדָם, שֶׁאֵין מִסְתַּפְּקִין בְּמָמוֹנָם, וְלוֹוִין מָמוֹן מֵאֲחֵרִים, וְנִדְמֶה לָהֶם שֶׁהֵם מְשֻׁתַּפְרִין שָׂכָר הַרְבֵּה, וְאַחַר־כָּךְ מֵתִים בַּעֲלֵי חוֹבוֹת, וְאִם אֵינָם מֵתִים בַּעֲלֵי חוֹבוֹת, הֵם בְּחַיֵּיהֶם בַּעֲלֵי חוֹבוֹת, וּמַטְרִיחִים אֶת עַצְמָם בְּטָרְחוֹת גְּדוֹלוֹת, וּמְסַכְּנִים אֶת עַצְמָם בְּסַכָּנַת דְּרָכִים, בִּשְׁבִיל שָׂכָר מֵעָט, בִּשְׁבִיל לְשַׁלֵּם חוֹב אֲבִיהֶם, חוֹב עֲבוֹדָה זָרָה. כִּי ׳מְצָוָה לְקַיֵּם דִּבְרֵי הַמֵּת׳, וְזֶה הַדָּבָר לָהֶם כְּמוֹ צַוָּאָה מֵאֲבִיהֶם, שֶׁיְּשַׁלְּמוּ חוֹבוֹתָיו. וְזֶה שֶׁפֵּרֵשׁ מַהַרְשָׁ״א: ׳תָּלָא לֵהּ פִּתְקָא בְּצַוָּארָא׳ — שְׁטַר צַוָּאָה. הַיְנוּ, מִי שֶׁמְּשֻׁקָּע בַּתַּאֲוַת מָמוֹן, נִדְמֶה לוֹ תָּמִיד שֶׁהוּא צָרִיךְ לָרוּץ אַחַר הַכֶּסֶף, וְהוּא חַי בְּדִמְיוֹן וְעוֹסֵק בַּעֲסָקִים, וְנִדְמֶה לוֹ בְּכָל פַּעַם שֶׁהוּא מַרְוִיחַ, וְעַל סְמָךְ זֶה הוּא לוֶֹה כֶּסֶף, וְנִכְנָס בַּעֲסָקִים יוֹתֵר גְּדוֹלִים, וּבְכָל פַּעַם נִדְמֶה לוֹ שֶׁהוּא מַרְוִיחַ, וְכָךְ הוּא לוֶֹה עוֹד יוֹתֵר כֶּסֶף, עַד שֶׁהוּא תָּמִיד בַּעַל חוֹב, וְעִם כָּל זֹאת נִדְמֶה לוֹ שֶׁהוּא מַרְוִיחַ וּמַטְרִיחַ אֶת עַצְמוֹ בְּטָרְחוֹת גְּדוֹלוֹת, וּמְסַכֵּן אֶת עַצְמוֹ בְּסַכָּנוֹת, וְרָץ אַחַר הַכֶּסֶף, וְאֵינוֹ קוֹלֵט, שֶׁהַכֹּל רַק דִּמְיוֹן גָּדוֹל, כִּי בֵּין כָּךְ מְכַלֶּה אֶת יָמָיו הַטּוֹבִים בְּהֶבֶל וּבְרִיק, וּמְאוּמָה לֹא נִשְׁאָר בְּיָדוֹ, כִּי לְבַסּוֹף הַכֹּל מַשְׁאִיר לַאֲחֵרִים. וּכְמוֹ שֶׁאָמַר הֶחָכָם מִכָּל אָדָם (קֹהֶלֶת ה, יג־יד): ״וְאָבֵד הָעֹשֶׁר הַהוּא בְּעִנְיַן רָע״ וְגוֹ׳, ״כַּאֲשֶׁר יָצָא מִבֶּטֶן אִמּוֹ עָרוֹם יָשׁוּב לָלֶכֶת כְּשֶׁבָּא וּמְאוּמָה לֹא יִשָּׂא בַעֲמָלוֹ שֶׁיֵּלֵךְ בְּיָדוֹ״ וְגוֹ׳, ״כָּל־עַמַּת שֶׁבָּא כֵּן יֵלֵךְ וּמַה יִּתְרוֹן לוֹ שֶׁיַּעֲמֹל לָרוּחַ״ וְגוֹ׳; וְאֵין זֶה אֶלָּא שֶׁנִּדְבָּק בַּעֲבוֹדָה זָרָה שֶׁל

מָמוֹן, וְנִדְמֶה לוֹ בְּדִמְיוֹנוֹ שֶׁהוּא מַרְוִיחַ, וּבֵין כָּךְ מְאַבֵּד אֶת יָמָיו הַטּוֹבִים.

**וְאַחַר־כָּךְ אָמְרוּ לוֹ: ״מִלְחָא כִּי סָרְיָא בְּמַאי מַלְחֵי לֵהּ״; מִי שֶׁנָּפַל לְתַאֲוַת מָמוֹן, שֶׁבָּא מִפְּגַם הַבְּרִית, אֵיךְ יוֹצְאִים מִזֶּה; כִּי תִּקּוּן שֶׁל תַּאֲוַת מָמוֹן הוּא תִּקּוּן הַבְּרִית, שֶׁהוּא בְּרִית מֶלַח עוֹלָם כַּנַּ״ל, וְשָׁאֲלוּ אוֹתוֹ: זֶה שֶׁתִּקֵּן בְּרִיתוֹ, שֶׁאָז זוֹכֶה לְאַנְפִּין נְהוֹרִין, וְאֵינוֹ אָץ לְהַעֲשִׁיר. אֲבָל אִם נָפַל לְסִרְחוֹן תַּאֲוַת מָמוֹן, בְּמַאי תִּקּוּנוֹ, אֵיךְ יְכוֹלִים לְתַקֵּן אוֹתוֹ, וּלְהוֹצִיאוֹ מֵהַתַּאֲוָה הַמְגֻנָּה הַזּוֹ שֶׁל תַּאֲוַת מָמוֹן, לָרוּץ כְּקוֹרֵא בֶּהָרִים, וְיִדְמֶה לוֹ בְּדִמְיוֹנוֹ כְּאִלּוּ הוּא מַרְוִיחַ, וּלְבַסּוֹף מֵת בַּעַל חוֹב, וְאִבֵּד אֶת יָמָיו הַטּוֹבִים? וְהֵשִׁיב לָהֶם: ״בְּסִילוּתָא דְּכַרְנֵיתָא״, הַיְנוּ בְּשִׁלְיָא שֶׁל הַפְּרָדָה; כִּי בֶּאֱמֶת יֵשׁ עוֹד תִּקּוּן לְתַאֲוַת מָמוֹן, הַיְנוּ שֶׁיִּסְתַּכֵּל לַשֹּׁרֶשׁ, שֶׁמִּשָּׁם בָּא כָּל הַמָּמוֹן וְכָל הַהַשְׁפָּעוֹת, וְעַל־יְדֵי הִסְתַּכְּלוּתוֹ שָׁם, יִתְבַּטֵּל תַּאֲוָתוֹ, כִּי שָׁם בְּשָׁרְשָׁהּ, הַשֶּׁפַע כֻּלּוֹ אוֹר צַח וּמְצֻחְצָח, וְתַעֲנוּג רוּחָנִי, וְאֵין מְתְאַוֶּה (נ״א מִתְעַבֶּה כת״י) אֶלָּא לְמַטָּה, וּמִי הוּא הַפֶּתִי יָסוּר הֵנָּה, לְהַשְׁלִיךְ תַּעֲנוּג רוּחָנִי, וְלִקַּח תַּעֲנוּג עָב; הַיְנוּ שֶׁאָדָם מְדַבֵּק אֶת עַצְמוֹ בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, שֶׁשָּׁם הוּא אוֹר צַח וּמְצֻחְצָח, תַּעֲנוּג רוּחָנִי, גַּוְנִין עִלָּאִין, כְּשֶׁיּוֹרֵד לְמַטָּה מִתְעַבֶּה הַגְּוָנִים עִלָּאִין, שְׁמִזֶּה נַעֲשֶׂה הַכֶּסֶף וְהַמָּמוֹן. וְלָכֵן מִי שֶׁרוֹצֶה לְשַׁבֵּר תַּאֲוַת מָמוֹן מֵעַצְמוֹ, עֲצָתוֹ אֱמוּנָה — שֶׁיְּדַבֵּק אֶת עַצְמוֹ בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, שֶׁהוּא אוֹר צַח וּמְצֻחְצָח, וְלֹא יִרְצֶה שׁוּם דָּבָר רַק אֶת אֱמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְאָז כְּבָר לֹא יִתְאַוֶּה אֶל כֶּסֶף וּמָמוֹן, שֶׁהוּא עָבְיוּת וְגַשְׁמִיּוּת. אֲבָל לְזֹאת הַהִסְתַּכְּלוּת אֵי אֶפְשָׁר לָבוֹא, אֶלָּא עַד שֶׁיִּתְקַן בְּרִיתוֹ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (אִיּוֹב יט, כו): ״מִבְּשָׂרִי אֶחֱזֶה אֱלוֹהַּ״, שֶׁבְּתְחִלָּה צָרִיךְ לְתַקֵּן בְּשַׂר קָדֶשׁ, שֶׁהוּא הַבְּרִית, וְאָז יוּכַל לְהִסְתַּכֵּל בָּאֱלֹקוּת, וְלֹא יִתְאַוֶּה לְכֶסֶף וּלְמָמוֹן גַּשְׁמִי. וּבִשְׁבִיל זֶה עִקַּר הַתִּקּוּן שֶׁל תַּאֲוַת מָמוֹן הוּא עַל־יְדֵי בְּרִית, וּכְשֶׁמְּתַקֵּן בְּרִיתוֹ, אִי אֶפְשָׁר לִפֹּל לְתַאֲוַת מָמוֹן, כִּי עַל־יְדֵי מֶלַח, שֶׁהוּא תִּקּוּן הַבְּרִית, תַּאֲוַת מָמוֹן חָסֵר כַּנַּ״ל, נֶחְסָר מִמֶּנּוּ כְּבָר הַתַּאֲוָה לְכֶסֶף וּמָמוֹן, אַדְרַבָּה מְחַלְּקוֹ לְצְדָקָה, כִּי אֵינוֹ הָדוּק אֶל תַּאֲוַת מָמוֹן. וְשֹׁרֶשׁ הַשְׁפָּעוֹת הוּא מְכֻנֶּה בְּשֵׁם שִׁלְיָא, שֶׁשָּׁם מֵנַח הַוָּלָד [עַיֵּן רַמְבַּ״ם

וְאַחַר־כָּךְ אָמְרוּ לוֹ: מִלְחָא כִּי סָרְיָא בְּמַאי מַלְחֵי לֵהּ

— כִּי תִּקּוּן שֶׁל תַּאֲוַת מָמוֹן, הוּא תִּקּוּן הַבְּרִית מֶלַח כַּנַּ״ל. וְשָׁאֲלוּ אוֹתוֹ: זֶה שֶׁתִּקֵּן בְּרִיתוֹ, אִם נָפַל לְסִרְחוֹן תַּאֲוַת מָמוֹן, בְּמַאי תִּקּוּנוֹ. וְהֵשִׁיב לָהֶם: בְּסִילוּתָא דְּכַרְנֵיתָא

— כִּי בֶּאֱמֶת יֵשׁ עוֹד תִּקּוּן לְתַאֲוַת מָמוֹן, הַיְנוּ שֶׁיִּסְתַּכֵּל לַשֹּׁרֶשׁ, שֶׁמִּשָּׁם בָּא כָּל הַמָּמוֹן וְכָל הַהַשְׁפָּעוֹת. וְעַל־יְדֵי הִסְתַּכְּלוּתוֹ שָׁם, יִתְבַּטֵּל תַּאֲוָתוֹ. כִּי שָׁם בְּשָׁרְשָׁהּ, הַשֶּׁפַע כֻּלּוֹ אוֹר צַח וּמְצֻחְצָח, וְתַעֲנוּג רוּחָנִי, וְאֵין מְתְאַוֶּה (נ״א מִתְעַבֶּה כת״י) אֶלָּא לְמַטָּה

**אֲבָל לְזֹאת הַהִסְתַּכְּלוּת, אִי אֶפְשָׁר לָבוֹא, אֶלָּא עַד שֶׁיִּתְקַן בְּרִיתוֹ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: ׳מִבְּשָׂרִי אֶחֱזֶה אֱלוֹהַּ׳. שֶׁבְּתְחִלָּה צָרִיךְ לְתַקֵּן בְּשַׂר קָדֶשׁ, וְאָז יוּכַל לְהִסְתַּכֵּל בָּאֱלֹקוּת. וּבִשְׁבִיל זֶה, עִקַּר הַתִּקּוּן שֶׁל תַּאֲוַת מָמוֹן, הוּא עַל־יְדֵי בְּרִית. וּכְשֶׁמְּתַקֵּן בְּרִיתוֹ, אִי אֶפְשָׁר לִפֹּל לְתַאֲוַת מָמוֹן. כִּי עַל־יְדֵי מֶלַח, תַּאֲוַת מָמוֹן חָסֵר כַּנַּ״ל. וְשֹׁרֶשׁ הַשְׁפָּעוֹת הוּא מְכֻנֶּה בְּשֵׁם שִׁלְיָא, שֶׁשָּׁם מֵנַח הַוָּלָד. כִּי

בְּפֵרוּשׁ הַמִּשְׁנָיוֹת (בְּכוֹרוֹת ג׳) מְמוּתָרוֹת דַּם הַנִּדּוֹת וְשִׁכְבַת הַזֶּרַע, נַעֲשֶׂה כְּמִין כִּסּוּי עַל הָעֲבָר, בְּתוֹךְ הַקְּרוּם שֶׁעָלָיו, שֶׁשְּׁמוֹ שִׁלְיָא, וְעוֹבֵר בְּתוֹךְ הַשִּׁלְיָא וּמֵעַל הַשִּׁלְיָא קְרוּם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ דְּמוּת דַּם נִקְרָשׁ, הוּא הַנִּקְרָא שָׁפִיר, עַיֵּן שָׁם]; כִּי הַשִּׁלְיָא הוּא בְּחִינַת דַּלְתֵי בִטְנִי, כִּי יֵשׁ שְׁתֵּי דְּלָתוֹת לָאִשָּׁה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (אִיּוֹב ג): ״כִּי לֹא סָגַר דַּלְתֵי בִטְנִי״, וְדָרְשׁוּ עַל זֶה חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּכוֹרוֹת מה.): כְּשֵׁם שֶׁדְּלָתוֹת לַבַּיִת כָּךְ דְּלָתוֹת לָאִשָּׁה, עַיֵּן שָׁם; [עַיֵּן שַׁבָּת פו: אִשָּׁה דְּאִית לָהּ פְּרוֹזְדוֹר. וּפֵרֵשׁ רַשִּׁ״י: בְּשַׂר כָּתְלֵי בֵּית הָרֶחֶם בּוֹלֵט מִן הַשְּׁנַיִם וְלַחוּץ, וּבֵית הָרֶחֶם חָלוּי מִן הַשְּׁנַיִם וְלִפְנִים, עַיֵּן שָׁם; שֶׁזֶּה בְּחִינַת שְׁתֵּי הַדְּלָתוֹת שֶׁיֵּשׁ בָּאִשָּׁה]. וְנַעֲשֶׂה מִשְּׁנֵי דַּלְתֵּין, צוּרַת מֵ״ם סְתוּמָה, הַיְנוּ כְּשֶׁמְּחַבְּרִין שְׁתֵּי דַּלְתֵּין נַעֲשֶׂה מִזֶּה מֵ״ם סְתוּמָה, וְלָכֵן בְּעֵת הֵרָיוֹן, נִסְתָּם הַדְּלָתוֹת שֶׁבְּרֶחֶם הָאִשָּׁה, שֶׁשָּׁם מֻנָּח הַוָּלָד [עַיֵּן זֹהַר (פִּנְחָס רמט:): בְּשַׁעְתָּא דְּאִתְעַבְּרַת אִסְתִּימַת כֵּיוָן דְּמָטָא זִמְנָא לְמֵילַד גָּעֲאַת וְרַמָּאת קָלִין קָלָא בָּתַר קָלָא עַד שִׁבְעִין קָלִין וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם; הֵרֵי בְּעֵת עִבּוּר נִסְתָּם הָרֶחֶם, שֶׁהוּא סוֹד ב׳ דַּלְתֵּין, שֶׁהֵם צוּרַת מֵ״ם] וְהוּא בְּחִינַת מֵ״ם יוֹם שֶׁל יְצִירַת הַוָּלָד (נִדָּה ל׳). [וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֶחָד בְּרִית הַזָּכָר, וְאֶחָד בְּרִית הַנְּקֵבָה, זֶה וְזֶה מ״א. עַיֵּן רַשִּׁ״י, שֶׁלֹּא נִגְמַר יְצִירָתוֹ, עַד שֶׁיִּכְלוּ כָּל מ׳ יוֹם]. וְכֵן יֵשׁ לְמַעְלָה דַּלְתֵי שָׁמַיִם, שֶׁמִּשָּׁם נוֹלָד הַשְׁפָּעוֹת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים עח, כג): ״דַּלְתֵי שָׁמַיִם פָּתָח וַיַּמְטֵר עֲלֵיהֶם כְּעָפָר שְׁאֵר וּכְחוֹל יַמִּים עוֹף כָּנָף״, וְדָרְשׁוּ עַל זֶה חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (יוֹמָא עה:): מְלַמֵּד שֶׁיָּרַד לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל עִם הַמָּן דָּבָר שֶׁטָּעוּן שְׁחִיטָה; וְזֶה שֶׁהֵשִׁיב לָהֶם: בְּשִׁלְיָא דְּכַדְנַיְתָא, הוּא תִּקּוּנוֹ שֶׁל זֶה הַשּׁוֹמֵר הַבְּרִית, כְּשֶׁנּוֹפֵל לְתַאֲוַת מָמוֹן, אָז הוּא צָרִיךְ לְהִסְתַּכֵּל רַק עַל הַשֹּׁרֶשׁ, מֵהֵיכָן שֶׁהַהַשְׁפָּעוֹת בָּאוֹת, שֶׁהֵם דַּלְתֵי שָׁמַיִם, הַיְנוּ לְהִתְבּוֹנֵן בְּרוּחָנִיּוּת אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וּלְבַטֵּל אֶת עַצְמוֹ בְּעֶצֶם עַצְמִיּוּת אֱלֹקוּתוֹ, שֶׁמִּשָּׁם יוֹרְדוֹת הַהַשְׁפָּעוֹת. וְאָמְרוּ לֵיהּ: ״מִי אִיכָּא שִׁלְיָא לְפִרְדָּה״, כִּי עַכּוּ״ם אֵין לָהּ אֲפִלּוּ בֵּית וָלָד. אָמַר לָהֶם: ״וּמִלְּחָא מִי סָרְיָא״, כִּי בֶּאֱמֶת מִי שֶׁתִּקֵּן הַבְּרִית, אֵינוֹ נוֹפֵל לְתַאֲוַת הַמָּמוֹן, כִּי אָז הוּא זוֹכֶה שֶׁנִּתְקַיֵּם אֶצְלוֹ: ״מִבְּשָׂרִי אֱחֶזֶה אֱלוֹהַּ״, הַיְנוּ עַל־יְדֵי בְּשַׂר בְּרִית קֹדֶשׁ שֶׁתִּקֵּן, אָז זוֹכֶה לְהִסְתַּכֵּל עַל רוּחָנִיּוּת חִיּוּת אֱלֹקוּת, שֶׁמִּשָּׁם שֹׁרֶשׁ הַמָּמוֹן, וְאֵינוֹ נוֹפֵל לְתַאֲוַת מָמוֹן כְּלָל.

הַשִּׁלְיָא הוּא בְּחִינַת דַּלְתֵי בִטְנִי, כִּי יֵשׁ שְׁתֵּי דְּלָתוֹת לָאִשָּׁה. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (אִיּוֹב ג): **״כִּי לֹא סָגַר דַּלְתֵי בִטְנִי״** (בְּכוֹרוֹת מה). **וְנַעֲשֶׂה מִשְּׁנֵי דַּלְתֵּין, צוּרַת מֵ״ם סְתוּמָה, שֶׁשָּׁם מֻנָּח הַוָּלָד, וְהוּא בְּחִינַת מֵ״ם יוֹם שֶׁל יְצִירַת הַוָּלָד** (נִדָּה ל׳). **וְכֵן יֵשׁ לְמַעְלָה דַּלְתֵי שָׁמַיִם, שֶׁמִּשָּׁם נוֹלָד הַשְׁפָּעוֹת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב** (תְּהִלִּים עח): **״דַּלְתֵי שָׁמַיִם פָּתָח וַיַּמְטֵר עֲלֵיהֶם כְּעָפָר שְׁאֵר״ וְכוּ׳. וְזֶה שֶׁהֵשִׁיב לָהֶם: בְּשִׁלְיָא דְּכַדְנַיְתָא, הוּא תִּקּוּנוֹ שֶׁל זֶה הַשּׁוֹמֵר הַבְּרִית, כְּשֶׁנּוֹפֵל לְתַאֲוַת מָמוֹן. וְאָמְרוּ לֵיהּ: מִי אִיכָּא שִׁלְיָא לְפִרְדָּה. — כִּי עַכּוּ״ם אֵין לָהּ אֲפִלּוּ בֵּית וָלָד. אָמַר לָהֶם: — וּמִלְּחָא מִי סָרְיָא — כִּי בֶּאֱמֶת מִי שֶׁתִּקֵּן הַבְּרִית, אֵינוֹ נוֹפֵל לְתַאֲוַת הַמָּמוֹן:**

אַנְשֵׁי דָּמִים וּמִרְמָה לֹא יֶחֱצוּ יְמֵיהֶם (תְּהִלִּים נה). **הַיְנוּ מִי שֶׁהוּא בַּעַל מַחֲלֹקֶת, נוֹפֵל לְתַאֲוַת**

״אַנְשֵׁי דָמִים וּמִרְמָה לֹא יֶחֱצוּ יְמֵיהֶם״ (תְּהִלִּים נה, כד); **הַיְנוּ מִי שֶׁהוּא בַּעַל מַחֲלֹקֶת,**

נוֹפֵל לְתַאֲוַת מָמוֹן, וְיָמָיו כָּלִים בִּרְדִיפָה אַחַר מוֹתָרוֹת. וְזֶה ׳לֹא יֻחֲצוּ יְמֵיהֶם׳, שֶׁאֵין אָדָם מֵת וַחֲצִי תַּאֲוָתוֹ בְּיָדוֹ (מִדְרָשׁ רַבָּה קֹהֶלֶת) וְזֶה ׳לֹא יֻחֲצוּ׳, שֶׁאֵין מַשִּׂיג חֲצִי תַּאֲוָתוֹ, כַּמּוּבָא לָעִיל (בְּאוֹת ג) עַל פָּסוּק: ׳וַיְגָרֶשׁ מִפָּנֶיךָ אוֹיֵב וַיֹּאמֶר הַשְׁמֵד׳, עַיִן שָׁם (עַד כָּאן לְשׁוֹן רַבֵּנוּ זַ״ל). וְזֶה שֶׁסִּיֵּם: ״וַאֲנִי אֶבְטַח בָּךְ״, שֶׁהוּא הַהֲפוּךְ מִתַּאֲוַת מָמוֹן, כִּי הַמְשֻׁקָּע בְּתַאֲוַת מָמוֹן, אֵינוֹ בּוֹטֵחַ בַּה׳, כִּי הוּא עוֹבֵד כָּל עַכּוּ״ם. אַךְ ׳וַאֲנִי אֶבְטַח בָּךְ׳, שֶׁתּוּכַל לְהַזְמִין לִי פַּרְנָסָתִי בְּסִבָּה קַלָּה, וְאֶהְיֶה שָׂמֵחַ בְּחֶלְקִי, וְלֹא אֶהְיֶה מְשֻׁקָּע בְּתַאֲוַת מָמוֹן; כִּי אֶצְלוֹ יִתְבָּרַךְ מְאֹד שָׁנוּי הַמַּחֲלֹקֶת, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (סַנְהֶדְרִין קי.): כָּל הַמַּחֲזִיק בְּמַחֲלֹקֶת עוֹבֵר בְּלַאו; וְאָמְרוּ (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פָּרָשָׁה כו, סִימָן ד׳): קָשָׁה הִיא הַמַּחֲלֹקֶת כְּדוֹר הַמַּבּוּל; וְאָמְרוּ (בַּמִּדְבָּר רַבָּה, פָּרָשָׁה יח, סִימָן ד׳): בֹּא וּרְאֵה כַּמָּה קָשָׁה מַחֲלֹקֶת, שֶׁכָּל הָעוֹזֵר בְּמַחֲלֹקֶת, הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מְאַבֵּד אֶת זִכְרוֹ, שֶׁכָּךְ כְּתִיב: ״וְאֵשׁ יָצְאָה מֵאֵת ה׳, וַתֹּאכַל אֶת הַחֲמִשִּׁים וּמָאתַיִם אִישׁ״. אָמַר רַבִּי בְּרֶכְיָה: כַּמָּה קָשָׁה הַמַּחֲלֹקֶת, שֶׁבֵּית־דִּין שֶׁל מַעְלָה אֵין קוֹנְסִים אֶלָּא מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה, וּבֵית־דִּין שֶׁל מַטָּה מִבֶּן י״ג, וּבְמַחֲלֹקְתּוֹ שֶׁל קֹרַח — תִּינוֹקוֹת בְּנֵי יוֹמָן נִשְׂרְפוּ וְנִבְלְעוּ בִּשְׁאוֹל תַּחְתִּית. וְלָכֵן מִי שֶׁהוּא בַּעַל מַחֲלֹקֶת, עָנְשׁוֹ — שֶׁנּוֹפֵל לְתַאֲוַת מָמוֹן, וְיָמָיו כָּלִים בִּרְדִיפָה אַחַר מוֹתָרוֹת. וּבָזֶה הָאָדָם יָכוֹל לִמְדֹּד אֶת עַצְמוֹ, אִם הוּא נָקִי מִמַּחֲלֹקֶת — אִם אֵין לוֹ תַּאֲוַת מָמוֹן, וְאֵינוֹ רָץ וּמִסְתּוֹבֵב בָּעוֹלָם כְּקוֹרֵא בֶּהָרִים אַחַר מָמוֹן, סִימָן שֶׁאֵין לוֹ שַׁיָּכוּת עִם מַחֲלֹקֶת. וְאִם רוֹאִים שֶׁאֶחָד רָץ אַחַר כֶּסֶף, וְכָל מַהוּתוֹ זֶה רַק הַשָּׂגַת מָמוֹן וָכֶסֶף, סִימָן שֶׁהוּא בַּעַל מַחֲלֹקֶת. וּכְבָר אָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל, שֶׁהַכֹּל הוּא יָכוֹל לְקַבֵּל, אֲבָל לֹא בַּעַל מַחֲלֹקֶת. וְיַעַן שֶׁכָּל אֶחָד צוֹעֵק עַל הַוּוֹלַת שֶׁהוּא בַּעַל מַחֲלֹקֶת, נוֹתֵן רַבֵּנוּ זַ״ל סִימָן מִי הוּא בֶּאֱמֶת הַבַּעַל מַחֲלֹקֶת — מִי שֶׁרָץ כָּל הַיּוֹם אַחַר מָמוֹן וָכֶסֶף, סִימָן שֶׁהוּא בַּעַל מַחֲלֹקֶת, כִּי מִי שֶׁהוּא בַּעַל מַחֲלֹקֶת, נוֹפֵל לְתַאֲוַת מָמוֹן, וְיָמָיו כָּלִים בִּרְדִיפָה אַחַר מוֹתָרוֹת, וּמְאוּמָה אֵין בְּיָדוֹ.

וְעַל־כֵּן אֵלּוּ הַמְשֻׁקָּעִים בְּמָמוֹן, כָּל מַה שֶּׁיֵּשׁ לוֹ עֲשִׁירוּת יוֹתֵר, יֵשׁ לוֹ דְּאָגוֹת וַעֲצָבוּת וּמָרָה שְׁחוֹרָה בְּיוֹתֵר, כִּי הַמָּמוֹן וְהָעֲשִׁירוּת שֶׁלּוֹ הוּא בִּבְחִינַת: ״בְּעִצָּבוֹן תֹּאכְלֶנָּה״, שֶׁהוּא בְּחִינַת עֲצָבוּת וּמָרָה שְׁחוֹרָה, אַנְפִּין חֲשׁוֹכִין, מִיתָה כַּנַּ״ל; וְזֶה נֶאֱמַר עַל אָדָם הָרִאשׁוֹן, שֶׁאָכַל מֵעֵץ

מָמוֹן, וְיָמָיו כָּלִים בִּרְדִיפָה אַחַר מוֹתָרוֹת. וְזֶה: ׳לֹא יֻחֲצוּ יְמֵיהֶם׳ — שֶׁאֵין אָדָם מֵת וַחֲצִי תַּאֲוָתוֹ בְּיָדוֹ (מִדְרָשׁ רַבָּה קֹהֶלֶת סֵדֶר א). **וְזֶה ׳לֹא יֻחֲצוּ׳ — שֶׁאֵין מַשִּׂיג חֲצִי תַּאֲוָתוֹ כַּמּוּבָא לְעֵיל** (בְּאוֹת ג) **עַל פָּסוּק ׳וַיְגָרֶשׁ מִפָּנֶיךָ אוֹיֵב וַיֹּאמֶר הַשְׁמֵד׳ עַיִן שָׁם:** (עַד כָּאן לְשׁוֹן רַבֵּנוּ, זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה): **וְזֶה שֶׁסִּיֵּם ״וַאֲנִי אֶבְטַח בָּךְ״ — שֶׁהוּא הַהֲפוּךְ מִתַּאֲוַת מָמוֹן. כִּי הַמְשֻׁקָּע בְּתַאֲוַת מָמוֹן, אֵינוֹ בּוֹטֵחַ בַּה׳, כִּי הוּא עוֹבֵד כָּל עַכּוּ״ם. אַךְ: ׳וַאֲנִי אֶבְטַח בָּךְ׳ — שֶׁתּוּכַל לְהַזְמִין לִי פַּרְנָסָתִי בְּסִבָּה קַלָּה, וְאֶהְיֶה שָׂמֵחַ בְּחֶלְקִי, וְלֹא אֶהְיֶה מְשֻׁקָּע בְּתַאֲוַת מָמוֹן:**

וְעַל כֵּן אֵלּוּ הַמְשֻׁקָּעִים בְּמָמוֹן, כָּל מַה שֶּׁיֵּשׁ לוֹ עֲשִׁירוּת יוֹתֵר, יֵשׁ לוֹ דְּאָגוֹת וַעֲצָבוּת וּמָרָה שְׁחוֹרָה בְּיוֹתֵר. כִּי הַמָּמוֹן וְהָעֲשִׁירוּת שֶׁלּוֹ הוּא בִּבְחִינַת: ״בְּעִצָּבוֹן תֹּאכְלֶנָּה״, שֶׁהוּא בְּחִינַת עֲצָבוּת וּמָרָה שְׁחוֹרָה, אַנְפִּין חֲשׁוֹכִין, מִיתָה כַּנַּ״ל. וְעַל כֵּן כָּל

הַדַּעַת טוֹב וָרָע, שֶׁהִפְרִיד בֵּין הַטּוֹב לְבֵין הָרַע, שֶׁזֶּה הֶפֶךְ מִשָּׁמֵחַ בְּחֶלְקוֹ תָּמִיד; כִּי כְּשֶׁהָאָדָם יוֹדֵעַ שֶׁכָּל מַה שֶּׁיֵּשׁ לוֹ זֶה מַתָּנָה מֵהַשָּׁמַיִם, וְאֵינוֹ אָץ לְהַעֲשִׁיר, כִּי יוֹדֵעַ שֶׁהַכֹּל מֻשְׁגָּח מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, אֲזַי שָׁבַר כְּבָר תַּאֲוַת מָמוֹן, כִּי כָּל מַה שֶּׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא נוֹתֵן לוֹ, הוּא יוֹדֵעַ שֶׁזֶּה חֶסֶד חִנָּם מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וְהוּא חַי רַק עִם הַשְׁגָּחָה, אֲבָל בָּרֵגַע שֶׁהָאָדָם מַפְרִיד בֵּין טוֹב לְרַע, זוֹ כְּבָר תַּאֲוַת מָמוֹן, וְזֶה מַכְנִיס בּוֹ עַצְבוּת וּמָרָה שְׁחֹרָה, כִּי הוּא עוֹשֶׂה עִקַּר מֵהַמָּמוֹן, וְלָכֵן נִתְקַלֵּל: ״אֲרוּרָה הָאֲדָמָה בַּעֲבוּרֶךָ בְּעִצָּבוֹן תֹּאכְלֶנָּה כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ״, שֶׁאַף פַּעַם לֹא יִהְיֶה שָׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ. וְעַל־כֵּן כָּל מַה שֶּׁיֵּשׁ לוֹ מָמוֹן וַעֲשִׁירוּת יוֹתֵר, יֵשׁ לוֹ עַצְבוּת וּמָרָה שְׁחֹרָה וּדְאָגוֹת יוֹתֵר, כִּי הַמָּמוֹן שֶׁלּוֹ הוּא מִבְּחִינַת עַצְבוּת וּמָרָה שְׁחֹרָה וְכוּ׳ כַּנַּ״ל, כִּי אֵינוֹ דָּבוּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ, לֵידַע שֶׁהַכֹּל מַתְּנַת חִנָּם מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, אֶלָּא חוֹשֵׁב אֲשֶׁר ״כֹּחִי וְעֹצֶם יָדִי עָשָׂה לִי אֶת הַחַיִל הַזֶּה״, וְזֶהוּ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (אָבוֹת פֶּרֶק ב׳): ׳מַרְבֶּה נְכָסִים מַרְבֶּה דְּאָגָה׳; כִּי בְּוַדַּאי הוּא מַרְבֶּה דְּאָגָה וְעַצְבוּת עַל־יְדֵי רִבּוּי הַנְּכָסִים וְהָעֲשִׁירוּת שֶׁיֵּשׁ לוֹ, כִּי הַנְּכָסִים שֶׁלּוֹ הֵם בְּעַצְמוֹ בְּחִינַת עַצְבוּת כַּנַּ״ל, וְעַל כֵּן כָּל מַה שֶּׁמִּתְרַבִּין יוֹתֵר נִתְרַבֶּה הָעַצְבוּת וְהַדְּאָגוֹת בְּיוֹתֵר כַּנַּ״ל. וְעַל כֵּן הַמָּמוֹן וְהָעֲשִׁירוּת הוּא מְקַצֵּר וּמְכַלֶּה יָמָיו וְחַיָּיו שֶׁל הָאָדָם, כִּי אֵין דָּבָר שֶׁמַּפְסִיד הַחִיּוּת כְּמוֹ הַדְּאָגָה וְהָעַצְבוּת, כַּיָּדוּעַ לְחַכְמֵי הָרוֹפְאִים. וְהַמָּמוֹן וְהָעֲשִׁירוּת הוּא מַרְבֶּה דְּאָגָה וְעַצְבוּת כַּנַּ״ל, עַל־כֵּן הוּא מַפְסִיד וּמְכַלֶּה חַיָּיו. כִּי הוּא מְקֻשָּׁר בְּפָנִים דִּסְטָרָא אָחֳרָא, אֶלְקִים אֲחֵרִים, חֹשֶׁךְ, שֶׁהוּא בְּחִינַת מִיתָה, הֶפֶךְ אוֹר פְּנֵי מֶלֶךְ חַיִּים כַּנַּ״ל, שֶׁהוּא שִׂמְחַת הַחַיִּים, וְעַל־כֵּן הַמָּמוֹן מֵמִית אוֹתוֹ, כִּי הוּא רַק מֵחֲמַת הַדְּאָגוֹת וְהַקְּנָאָה, שֶׁמְּקַנְּאִים לָמָּה שֶׁלְּזוּלָתוֹ יֵשׁ יוֹתֵר כֶּסֶף, וְנִכְנְסָה בָּהֶם תַּאֲוַת מָמוֹן, כַּנַּ״ל, כִּי לֹא קִשְׁרָם אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, רַק חוֹשֵׁב שֶׁשִּׂכְלוֹ וְיָדָיו עָשׂוּ לוֹ אֶת הַחַיִל הַזֶּה, וְעַל־כֵּן כָּל מַה שֶּׁמִּתְרַבִּין יוֹתֵר הַנְּכָסִים שֶׁלּוֹ, נִתְרַבֶּה הָעַצְבוּת וְהַדְּאָגוֹת בְּיוֹתֵר כַּנַּ״ל. וְעַל־כֵּן הַמָּמוֹן וְהָעֲשִׁירוּת הוּא מְקַצֵּר וּמְכַלֶּה יָמָיו וְחַיָּיו שֶׁל הָאָדָם, כִּי אֵין דָּבָר שֶׁמַּפְסִיד הַחִיּוּת כְּמוֹ הַדְּאָגָה וְהָעַצְבוּת, כַּיָּדוּעַ לְחַכְמֵי הָרוֹפְאִים. וְהַמָּמוֹן וְהָעֲשִׁירוּת הוּא מַרְבֶּה דְּאָגָה וְעַצְבוּת כַּנַּ״ל, עַל־כֵּן הוּא מַפְסִיד וּמְכַלֶּה חַיָּיו, כִּי הוּא מְקֻשָּׁר בְּפָנִים דִּסְטָרָא אָחֳרָא, כִּי תָּמִיד מִסְתּוֹבֵב בְּמָרָה שְׁחֹרָה, כִּי לְעוֹלָם אֵינוֹ מְמַלֵּא אֶת תַּאֲוָתוֹ, כִּי יֵשׁ לוֹ מָנָה — רוֹצֶה מָאתַיִם, כִּי כָּךְ דַּרְכֵּי הָאֲנָשִׁים שֶׁנּוֹפְלִים בְּתַאֲוַת מָמוֹן, כַּמָּה כֶּסֶף שֶׁיִּהְיֶה לָהֶם, הֵם תָּמִיד בְּמָרָה שְׁחֹרָה וּבְעַצְבוּת, שֶׁכָּל זֶה הוּא אֱלֹהִים אֲחֵרִים, שֶׁהוּא עֲבוֹדָה זָרָה, שֶׁזֶּה חֹשֶׁךְ, שֶׁהוּא בְּחִינַת מִיתָה, כִּי חַיָּיו אֵינָם חַיִּים, וְהוּא רַק דּוֹאֵג עַל כֶּסֶף בְּכָל יוֹם. הֶפֶךְ אוֹר פְּנֵי מֶלֶךְ חַיִּים כַּנַּ״ל, שֶׁהוּא שִׂמְחַת הַחַיִּים, וְעַל־כֵּן הַמָּמוֹן מֵמִית אוֹתוֹ, כְּמוֹ שֶׁרוֹאִים בְּחוּשׁ, שֶׁרֹב בְּנֵי־אָדָם שֶׁמֵּתִים בְּקִצּוּר יָמִים, הוּא

מַה שֶּׁיֵּשׁ לוֹ מָמוֹן וַעֲשִׁירוּת יוֹתֵר, יֵשׁ לוֹ עַצְבוּת וּמָרָה שְׁחוֹרָה וּדְאָגוֹת יוֹתֵר, כִּי הַמָּמוֹן שֶׁלּוֹ הוּא מִבְּחִינַת עַצְבוּת וּמָרָה שְׁחוֹרָה וְכוּ׳ כַּנַּ״ל. וְזֶהוּ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (אָבוֹת פֶּרֶק ב׳): ׳מַרְבֶּה נְכָסִים — מַרְבֶּה דְּאָגָה׳. כִּי בְּוַדַּאי הוּא מַרְבֶּה דְּאָגָה וְעַצְבוּת עַל־יְדֵי רִבּוּי הַנְּכָסִים וְהָעֲשִׁירוּת. כִּי הַנְּכָסִים שֶׁלּוֹ הֵם בְּעַצְמוֹ בְּחִינַת עַצְבוּת כַּנַּ״ל, וְעַל כֵּן כָּל מַה שֶּׁמִּתְרַבִּין יוֹתֵר נִתְרַבֶּה הָעַצְבוּת וְהַדְּאָגוֹת בְּיוֹתֵר כַּנַּ״ל. וְעַל כֵּן הַמָּמוֹן וְהָעֲשִׁירוּת הוּא מְקַצֵּר וּמְכַלֶּה יָמָיו וְחַיָּיו שֶׁל הָאָדָם, כִּי אֵין דָּבָר שֶׁמַּפְסִיד הַחִיּוּת כְּמוֹ הַדְּאָגָה וְהָעַצְבוּת, כַּיָּדוּעַ לְחַכְמֵי הָרוֹפְאִים. וְהַמָּמוֹן וְהָעֲשִׁירוּת הוּא מַרְבֶּה דְּאָגָה וְעַצְבוּת כַּנַּ״ל, עַל־כֵּן הוּא מַפְסִיד וּמְכַלֶּה חַיָּיו, כִּי הוּא מְקֻשָּׁר בְּפָנִים דִּסְטָרָא אָחֳרָא, אֶלְקִים אֲחֵרִים, חֹשֶׁךְ, שֶׁהוּא בְּחִינַת מִיתָה, הֶפֶךְ אוֹר פְּנֵי מֶלֶךְ חַיִּים כַּנַּ״ל. וְעַל כֵּן הַמָּמוֹן מֵמִית אוֹתוֹ, כִּי הוּא

שֶׁנִּתְאַוִּים לְכֶסֶף, וְזֶה מַה שֶּׁהוֹרֵג אוֹתָם. כִּי הוּא בִּבְחִינַת מִיתָה שֶׁהוּא עַצְבוּת וְכוּ׳ כַּנַּ״ל, שֶׁכָּל זֶה הוּא בְּחִינַת תַּאֲוַת מָמוֹן כַּנַּ״ל. וְזֶה שֶׁכָּתוּב (בְּרֵאשִׁית ג, יד) ״וְעָפָר תֹּאכַל כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ״, שֶׁזֶּה נֶאֱמַר עַל הַנָּחָשׁ, שֶׁהִכְשִׁיל אֶת אָדָם וְחַוָּה בַּאֲכִילַת עֵץ הַדַּעַת, לְהַפְרִיד בֵּין טוֹב לְרַע, שֶׁזֶּה בְּעַצְמוֹ תַּאֲוַת מָמוֹן. וְלָכֵן עָפָר זֶה בְּחִינַת הַמָּמוֹן, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (אִיּוֹב כח, ו): ״וְעַפְרֹת זָהָב לוֹ״; הַיְנוּ שֶׁהַמָּמוֹן וְהָעֲשִׁירוּת שֶׁהוּא בְּחִינַת עָפָר, שֶׁהוּא עַצְבוּת, כִּי עַצְבוּת בָּאָה מִיסּוֹד הֶעָפָר, וְלָכֵן מִי שֶׁנּוֹפֵל לְתַאֲוַת מָמוֹן, עָלָיו נֶאֱמַר: 'וְעָפָר תֹּאכַל כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ', כִּי הַמָּמוֹן הִיא אוֹכֶלֶת וּמְכַלָּה כָּל יְמֵי חַיָּיו שֶׁל הָאָדָם כַּנַּ״ל. כִּי עָפָר הוּא בְּחִינַת עַצְבוּת, שֶׁהוּא בְּחִינַת תַּאֲוַת מָמוֹן, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּתִּקּוּנִים (תִּקּוּן ע קכב:): 'עָפָר אִיהוּ קַר וְיָבֵשׁ, הָכִי טְחוֹל קַר וְיָבֵשׁ'. וּמֵהַטְּחוֹל נִמְשָׁךְ הָעַצְבוּת כַּיָּדוּעַ, וְזֶה שֶׁשִּׁים שָׁם בַּתִּקּוּנִים: 'וּבְגִין דָּא: וְעָפָר תֹּאכַל (כָּל) יְמֵי חַיֶּיךָ' וְכוּ׳, הַיְנוּ כַּנַּ״ל. עַיֵּן שָׁם וְהָבֵן הֵיטֵב: וְזֶה שֶׁכָּתוּב בַּתִּקּוּנִים (תִּקּוּן ג׳ בְּהַי״א תִּקּוּנִים הָאַחֲרוֹנִים): טְחוֹל דָּא לִילִית, אִמָּא דְּעֵרֶב־רַב, שִׁחוֹק הַכְּסִיל. מָאן כְּסִיל, דָּא אֵל אַחֵר וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם וְאִיהוּ אַסְפָּרָה לִרְבָיָא דְּאִנּוּן חַיָּבַיָּא, חֵיכִית בְּהוֹן בְּעִתְרָא בְּהַאי עָלְמָא, וּלְבָתַר קְטִילַת לוֹן. כִּי הַכֶּסֶף מְשַׂחֵק עִם הָאָדָם, וְנִדְמֶה לוֹ בְּכָל פַּעַם כְּאִלּוּ הוּא מַרְוִיחַ, וּלְבַסּוֹף הַכֶּסֶף הוֹרֵג אוֹתוֹ. כִּי אֵלּוּ הַמְשֻׁקָּעִים בְּמָמוֹן, הֵם בִּבְחִינַת ״בְּעִצָּבוֹן תֹּאכְלֶנָּה״, שֶׁהוּא בְּחִינַת טְחוֹל, שֶׁהוּא בְּחִינַת עַצְבוּת וּמָרָה שְׁחֹרָה וְרִבּוּי דְּאָגוֹת, וְהֵם מְקֻשָּׁרִים בְּפָנִים דְּסִטְרָא אָחֳרָא, אֵל אַחֵר וְכוּ׳ כַּנַּ״ל; שֶׁכָּל זֶה הוּא בְּחִינַת הַטְּחוֹל, אִמָּא דְּעֵרֶב־רַב, שִׁחוֹק הַכְּסִיל, אֵל אַחֵר כַּנַּ״ל. וְזֶה שֶׁכָּתוּב שָׁם: 'לְבָתַר

בִּבְחִינַת מִיתָה שֶׁהוּא עַצְבוּת וְכוּ׳ כַּנַּ״ל, שֶׁכָּל זֶה הוּא בְּחִינַת תַּאֲוַת מָמוֹן כַּנַּ״ל:

וְזֶה שֶׁכָּתוּב (בְּרֵאשִׁית ג): ״וְעָפָר תֹּאכַל כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ״ — עָפָר זֶה בְּחִינַת הַמָּמוֹן, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: ״וְעַפְרוֹת זָהָב לוֹ״. הַיְנוּ שֶׁהַמָּמוֹן וְהָעֲשִׁירוּת שֶׁהוּא בְּחִינַת עָפָר, 'תֹּאכַל כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ', כִּי הַמָּמוֹן הִיא אוֹכֶלֶת וּמְכַלָּה כָּל יְמֵי חַיָּיו שֶׁל הָאָדָם כַּנַּ״ל. כִּי עָפָר הוּא בְּחִינַת עַצְבוּת, שֶׁהוּא בְּחִינַת תַּאֲוַת מָמוֹן, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּתִּקּוּנִים (תִּקּוּן ע קכב:): 'עָפָר אִיהוּ קַר וְיָבֵשׁ, הָכִי טְחוֹל קַר וְיָבֵשׁ'. וּמֵהַטְּחוֹל נִמְשָׁךְ הָעַצְבוּת כַּיָּדוּעַ, וְזֶה שֶׁשִּׁים שָׁם בַּתִּקּוּנִים: 'וּבְגִין דָּא: וְעָפָר תֹּאכַל (כָּל) יְמֵי חַיֶּיךָ' וְכוּ׳, הַיְנוּ כַּנַּ״ל. עַיֵּן שָׁם וְהָבֵן הֵיטֵב:

וְזֶה שֶׁכָּתוּב בַּתִּקּוּנִים (תִּקּוּן ג׳ בְּהַי״א תִּקּוּנִים הָאַחֲרוֹנִים): טְחוֹל דָּא לִילִית, אִמָּא דְּעֵרֶב־רַב, שִׁחוֹק הַכְּסִיל. מָאן כְּסִיל, דָּא אֵל אַחֵר וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם וְאִיהוּ אַסְפָּרָה לִרְבָיָא דְּאִנּוּן חַיָּבַיָּא. חֵיכִית בְּהוֹן בְּעִתְרָא בְּהַאי עָלְמָא, וּלְבָתַר קְטִילַת לוֹן. כִּי אֵלּוּ הַמְשֻׁקָּעִים בְּמָמוֹן, הֵם בִּבְחִינַת ״בְּעִצָּבוֹן תֹּאכְלֶנָּה״. שֶׁהוּא בְּחִינַת טְחוֹל שֶׁהוּא בְּחִינַת עַצְבוּת וּמָרָה שְׁחוֹרָה וְרִבּוּי דְּאָגוֹת, וְהֵם מְקֻשָּׁרִים בְּפָנִים דְּסִטְרָא־אָחֳרָא אֵל אַחֵר וְכוּ׳ כַּנַּ״ל. שֶׁכָּל זֶה הוּא בְּחִינַת הַטְּחוֹל, אִמָּא דְּעֵרֶב רַב, שִׁחוֹק הַכְּסִיל, אֵל אַחֵר כַּנַּ״ל. וְזֶה שֶׁכָּתוּב שָׁם,

קְטִילַת לוֹן׳, כִּי בְּוַדַּאי הַמָּמוֹן שֶׁהוּא בְּחִינַת טְחוֹל עַצְבוּת וְכוּ׳ כַּנַּ״ל, הוֹרֶגֶת אוֹתָם; כִּי הַמָּמוֹן שֶׁלּוֹ הוּא בְּבְחִינַת מִיתָה, אַנְפִּין חֲשׁוּכִין, עַצְבוּת וְכוּ׳ כַּנַּ״ל, וְזֶהוּ מַה שְּׁכָתוּב לְעֵיל: מָצָא אוֹ מוֹצֵא, שֶׁתַּאֲוַת מָמוֹן הוּא בְּחִינַת ״מוֹצֵא אֲנִי מַר מָוֶת אֶת הָאִשָּׁה״ וְכוּ׳ כַּנַּ״ל, כִּי כֵּן מְבֹאָר שָׁם בַּתִּקּוּנִים (תִּקּוּן ע׳ הַנַּ״ל); וְלָכֵן אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (תְּמוּרָה טז.): אָמַר רָבָא אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אָמְרָה לוֹ: מַה חָמוֹר זֶה, כֵּיוָן שֶׁאֵין לוֹ מַאֲכָל בְּאִבּוּסוֹ — מִיָּד צוֹעֵק, כָּךְ אִשָּׁה, כֵּיוָן שֶׁאֵין לָהּ תְּבוּאָה בְּתוֹךְ בֵּיתָהּ — מִיָּד צוֹעֶקֶת; שֶׁעַל אִשָּׁה כָּזוֹ נֶאֱמַר: ״מוֹצֵא אֲנִי מַר מָוֶת אֶת הָאִשָּׁה״, כִּי הִיא מְמִיתָה אֶת בַּעֲלָהּ. וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (יְבָמוֹת סג.), שֶׁאִשָּׁה רָעָה קָשָׁה מִמָּוֶת, כִּי הִיא נִמְשֶׁכֶת אַחַר הַמָּמוֹן, וְלָכֵן הִיא מְמָרֶרֶת אֶת חַיֵּי בַּעֲלָהּ, עַד שֶׁהִיא מְמִיתָה אוֹתוֹ. שֶׁזֶּה ׳וּמוֹצֵא אֲנִי מַר מִמָּוֶת אֶת הָאִשָּׁה וְדָא טְחוֹל׳ וְכוּ׳. אַךְ פַּרְנָסָה דְּקְדֻשָּׁה הוּא בְּחִינַת ״מָצָא אִשָּׁה טוֹב״ וְכוּ׳, שֶׁהִיא מְשַׂמַּחַת אֶת בַּעֲלָהּ. וְזֶה שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (סַנְהֶדְרִין נח:): ״כָּל יְמֵי עָנִי רָעִים״ — זֶה שֶׁיֵּשׁ לוֹ אִשָּׁה רָעָה, ״וְטוֹב לֵב מִשְׁתֶּה תָּמִיד״ — זֶה שֶׁיֵּשׁ לוֹ אִשָּׁה טוֹבָה; כִּי אִשָּׁה רָעָה מְמָרֶרֶת לוֹ אֶת הַחַיִּים, ״כָּל יְמֵי עָנִי רָעִים״, כִּי הוּא שׁוֹרֶה בִּשְׁבִילָהּ בְּתַאֲוַת מָמוֹן, וְלָכֵן הוּא עָנִי, לֹא־כֵן אִשָּׁה טוֹבָה שֶׁהִיא בְּחִינַת הַצַּדִּיק כַּנַּ״ל, וְהִיא מְשַׂמַּחַת אוֹתוֹ, וְלָכֵן ״וְטוֹב לֵב מִשְׁתֶּה תָּמִיד״; כִּי הַצַּדִּיק הָאֱמֶת נִצּוֹל מִזֶּה, וְעָלָיו אָמְרוּ (יְבָמוֹת סג.): זָכָה — עוֹזַרְתּוֹ; כִּי הַצַּדִּיק — אִשְׁתּוֹ עוֹזֶרֶת לוֹ, וְלָכֵן אֵינוֹ נוֹפֵל בְּתַאֲוַת מָמוֹן, וְלָכֵן הוּא תָּמִיד שָׂמֵחַ, כִּי אֵין הַמָּמוֹן מַזִּיק לוֹ, כִּי עָלָיו נֶאֱמַר: ׳טוֹב לִפְנֵי הָאֱלֹקִים יִמָּלֵט מִמֶּנָּה׳ וְכוּ׳, כִּי הוּא בּוֹרֵחַ מֵהַעֲצְבוּת. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב שָׁם בַּתִּקּוּנִים (תִּקּוּן ג׳ הַנַּ״ל): וְאַמַּאי אִתְקְרִיאוּ רַבָּיָא, בְּגִין דְּלָא אִית בְּהוֹן דַּעַת לְאִשְׁתְּזָבָא מִנֵּהּ, אֲבָל לֵב מֵבִין אִשְׁתְּזִיב מִנֵּהּ דְּתַמָּן צַדִּיק, וְרָזָא דְּמִלָּה: ׳טוֹב לִפְנֵי הָאֱלֹקִים יִמָּלֵט מִמֶּנָּה וְחוֹטֵא יִלָּכֵד בָּהּ׳. כִּי צָרִיךְ חָכְמָה וְדַעַת גָּדוֹל לָזֶה, שֶׁלֹּא יַזִּיקֵנוּ הַמָּמוֹן, שֶׁלֹּא יְכַלֶּה יְמֵי חַיָּיו. כִּי רֹב הָעוֹלָם נִלְכָּדוּ בָּזֶה, הַיְנוּ בְּתַאֲוַת מָמוֹן, וְהַמָּמוֹן הוֹרֵגֶת וּמֵמִית אוֹתָם כַּנַּ״ל. וְאִי אֶפְשָׁר

׳לְבָתַר קְטִילַת לוֹן׳. כִּי בְּוַדַּאי הַמָּמוֹן שֶׁהוּא בְּחִינַת טְחוֹל עַצְבוּת וְכוּ׳ כַּנַּ״ל, הוֹרֶגֶת אוֹתָם. כִּי הַמָּמוֹן שֶׁלּוֹ הוּא בְּבְחִינַת מִיתָה, אַנְפִּין חֲשׁוּכִין, עַצְבוּת וְכוּ׳ כַּנַּ״ל. וְזֶהוּ מַה שְּׁכָתוּב לְעֵיל, מָצָא אוֹ מוֹצֵא, שֶׁתַּאֲוַת מָמוֹן הוּא בְּחִינַת: ״מוֹצֵא אֲנִי מַר מִמָּוֶת אֶת הָאִשָּׁה״ וְכוּ׳ כַּנַּ״ל. כִּי כֵּן מְבֹאָר שָׁם בַּתִּקּוּנִים (תִּקּוּן ע׳ הַנַּ״ל): ׳וּמוֹצֵא אֲנִי מַר מִמָּוֶת אֶת הָאִשָּׁה וְדָא טְחוֹל׳ וְכוּ׳. אַךְ פַּרְנָסָה דְּקְדֻשָּׁה הוּא בְּחִינַת ״מָצָא אִשָּׁה מָצָא טוֹב״ וְכוּ׳, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַצַּדִּיק כַּנַּ״ל. כִּי הַצַּדִּיק הָאֱמֶת נִצּוֹל מִזֶּה, כִּי אֵין הַמָּמוֹן מַזִּיק לוֹ, כִּי עָלָיו נֶאֱמַר: ׳טוֹב לִפְנֵי הָאֱלֹקִים יִמָּלֵט מִמֶּנָּה׳ וְכוּ׳. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב שָׁם בַּתִּקּוּנִים (תִּקּוּן ג׳ הַנַּ״ל): וְאַמַּאי אִתְקְרִיאוּ רַבָּיָא, בְּגִין דְּלָא אִית בְּהוֹן דַּעַת לְאִשְׁתְּזָבָא מִנֵּהּ, אֲבָל לֵב מֵבִין אִשְׁתְּזִיב מִנֵּהּ דְּתַמָּן צַדִּיק. וְרָזָא דְּמִלָּה: ׳טוֹב לִפְנֵי הָאֱלֹקִים יִמָּלֵט מִמֶּנָּה וְחוֹטֵא יִלָּכֵד בָּהּ׳. כִּי צָרִיךְ חָכְמָה וְדַעַת גָּדוֹל לָזֶה, שֶׁלֹּא יַזִּיקֵנוּ הַמָּמוֹן, שֶׁלֹּא יְכַלֶּה יְמֵי חַיָּיו. כִּי רֹב הָעוֹלָם נִלְכָּדוּ בָּזֶה, הַיְנוּ בְּתַאֲוַת מָמוֹן, וְהַמָּמוֹן הוֹרֶגֶת וּמֵמִית אוֹתָם כַּנַּ״ל. וְאִי אֶפְשָׁר

לְהִנָּצֵל מִזֶּה, כִּי אִם עַל־יְדֵי הַצַּדִּיק, שֶׁנֶּאֱמַר עָלָיו: ׳טוֹב לִפְנֵי הָאֱלֹקִים יִמָּלֵט מִמֶּנָּה׳ וְכוּ׳ כַּנַּ״ל, אַשְׁרֵי לוֹ! עַיִן שָׁם בַּתִּקּוּנִים (תִּקּוּן ג׳ הַנַּ״ל, וְתִקּוּן ע׳ הַנַּ״ל) וְתִרְאֶה נִפְלָאוֹת, אֵיךְ עַתָּה שֶׁפָּתַח רַבֵּנוּ זַ״ל אֶת עֵינֵינוּ, וְגִלָּה לָנוּ אֶת הַהַקְדָּמוֹת הַחֲדָשׁוֹת הַנִּפְלָאוֹת הַמְבֹאָרִים לָעֵיל בְּהַתּוֹרָה הַזֹּאת, עַתָּה עַתָּה מְבֹאָרִים הֵיטֵב דִּבְרֵי הַתִּקּוּנִים הַנַּ״ל, כִּי עַתָּה מְבֹאָרִים שָׁם כָּל דִּבְרֵי רַבֵּנוּ הַנַּ״ל, רְאֵה וְהָבֵן וַחֲכַם, עַיִן שָׁם בְּתִקּוּן ע׳ הַנַּ״ל מַה שֶּׁפָּתוּב שָׁם, אִם זָכָה וְכוּ׳ — עֵזֶר, וְאִם לָאו — כְּנֶגְדּוֹ וְכוּ׳, עֲלֵהּ אִתְמַר: ׳וּמוֹצֵא אֲנִי מַר מִמָּוֶת אֶת הָאִשָּׁה׳, וְדָא טְחוֹל שַׁבְּתַאי וְכוּ׳ (הַיְינוּ בְּחִינַת עַצְבוּת וּמָרָה שְׁחוֹרָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת טְחוֹל שַׁבְּתַאי, פִּתְיָא אֲפָמָא כַּיְדוּעַ). עֵזֶר דָּא שְׁכִינְתָּא, עֲלֵהּ אִתְמַר: מָצָא אִשָּׁה מָצָא טוֹב, וְיָפֵק רָצוֹן מֵה׳, וּבְגִין דָּא הַוּוֹ אָמְרֵי מָארֵי מַתְנִיתִין מָצָא אוֹ מוֹצֵא, עַיִן שָׁם הֵיטֵב וְהָבֵן, וְתִרְאֶה שֶׁכָּל דִּבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל מְבֹאָרִים עַתָּה שָׁם וּבְתִקּוּן ג׳ הַנַּ״ל בָּאֵר הֵיטֵב. כִּי מִי שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִשְׁמֹר אֶת עַצְמוֹ מִתַּאֲוַת מָמוֹן, הַמָּמוֹן מֵמִית אוֹתוֹ, שֶׁזֶּה ׳חַיְכִית בְּהוֹן בְּעַתְרָא בְּהַאי עָלְמָא וּלְבָתַר קְטִילַת לוֹן׳, שֶׁהַכֶּסֶף מְשַׂחֵק עִם הָאָדָם, וְלוֹקֵחַ לוֹ אֶת כָּל הַיְמִים הַטּוֹבִים שֶׁנּוֹתְנִים לוֹ בְּמַתָּנָה, וּלְבַסּוֹף הַכֶּסֶף הוֹרֵג אוֹתוֹ, וְאֵין לוֹ כְּלוּם.

(זֹאת הַתּוֹרָה הִיא לְשׁוֹן רַבֵּנוּ, זְכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, בְּעַצְמוֹ, עַד הַמָּקוֹם שֶׁנִּרְשָׁם לְעֵיל. וּמִשָּׁם וָהָלְאָה הוּא מִלְּשׁוֹנִי, מַה שֶּׁשָּׁמַעְתִּי עוֹד דְּבָרִים שֶׁלֹּא נִתְבָּאֲרוּ בִּלְשׁוֹנוֹ הַקָּדוֹשׁ, וְעוֹד לֵאלֹוהַּ מִלִּין, מַה שֶּׁשָּׁמַעְתִּי וְהֵבַנְתִּי מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ, בְּעֵת שֶׁזָּכִיתִי לִשְׁמֹעַ מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ הַתּוֹרָה הַזֹּאת. וְזֶהוּ:

לְהִנָּצֵל מִזֶּה כִּי אִם עַל־יְדֵי הַצַּדִּיק שֶׁנֶּאֱמַר עָלָיו: ׳טוֹב לִפְנֵי הָאֱלֹקִים יִמָּלֵט מִמֶּנָּה׳ וְכוּ׳ כַּנַּ״ל, אַשְׁרֵי לוֹ:

עַיִן שָׁם בַּתִּקּוּנִים (תִּקּוּן ג׳ הַנַּ״ל, וְתִקּוּן ע׳ הַנַּ״ל), **וְתִרְאֶה נִפְלָאוֹת, אֵיךְ עַתָּה שֶׁפָּתַח רַבֵּנוּ, זְכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, אֶת עֵינֵינוּ וְגִלָּה לָנוּ אֶת הַהַקְדָּמוֹת הַחֲדָשׁוֹת הַנִּפְלָאוֹת הַמְבֹאָרִים לְעֵיל בְּהַתּוֹרָה הַזֹּאת, עַתָּה עַתָּה מְבֹאָרִים הֵיטֵב דִּבְרֵי הַתִּקּוּנִים הַנַּ״ל. כִּי עַתָּה מְבֹאָרִים שָׁם כָּל דִּבְרֵי רַבֵּנוּ הַנַּ״ל, רְאֵה וְהָבֵן וַחֲכַם עַיִן שָׁם בְּתִקּוּן ע׳ הַנַּ״ל מַה שֶּׁכָּתוּב שָׁם, אִם זָכָה וְכוּ׳ עֵזֶר, וְאִם לָאו כְּנֶגְדּוֹ וְכוּ׳. עֲלֵהּ אִתְמַר ׳וּמוֹצֵא אֲנִי מַר מִמָּוֶת אֶת הָאִשָּׁה׳, וְדָא טְחוֹל שַׁבְּתַאי וְכוּ׳. (הַיְינוּ בְּחִינַת עַצְבוּת וּמָרָה שְׁחוֹרָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת טְחוֹל. שַׁבְּתַאי, פִּתְיָא אֲפָמָא כַּיְדוּעַ). עֵזֶר דָּא שְׁכִינְתָּא, עֲלֵהּ אִתְמַר: מָצָא אִשָּׁה מָצָא טוֹב, וְיָפֵק רָצוֹן מֵה׳, וּבְגִין דָּא הַוּוֹ אָמְרֵי מָארֵי מַתְנִיתִין מָצָא אוֹ מוֹצֵא. עַיִן שָׁם הֵיטֵב וְהָבֵן, וְתִרְאֶה שֶׁכָּל דִּבְרֵי רַבֵּנוּ, זְכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, מְבֹאָרִים עַתָּה שָׁם וּבְתִקּוּן ג׳ הַנַּ״ל בָּאֵר הֵיטֵב:**

(זֹאת הַתּוֹרָה הִיא לְשׁוֹן רַבֵּנוּ, זְכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, בְּעַצְמוֹ, עַד הַמָּקוֹם שֶׁנִּרְשָׁם לְעֵיל. וּמִשָּׁם וָהָלְאָה הוּא מִלְּשׁוֹנִי, מַה שֶּׁשָּׁמַעְתִּי עוֹד דְּבָרִים שֶׁלֹּא נִתְבָּאֲרוּ בִּלְשׁוֹנוֹ הַקָּדוֹשׁ. וְעוֹד לֵאלֹוהַּ מִלִּין, מַה שֶּׁשָּׁמַעְתִּי וְהֵבַנְתִּי מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ בְּעֵת שֶׁזָּכִיתִי לִשְׁמֹעַ מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ הַתּוֹרָה הַזֹּאת. וְזֶהוּ:)

׳קָשִׁים מְזוֹנוֹתָיו כִּפְלַיִם כַּיּוֹלֵדָה׳, כִּי הַיּוֹלֶדֶת רָאמַת עַי״ן קָלִין, וְהָכָא יֵשׁ ק״מ קָלִין וְכוּ׳, עַיִן לְעֵיל. כִּי צְרִיכִים לְהִתְנַסּוֹת וּלְהִצְטָרֵף בְּתַאֲוָה זוֹ שֶׁל מָמוֹן, קֹדֶם שֶׁזּוֹכִין לְמַשָּׂא וּמַתָּן בֶּאֱמוּנָה, לְהַרְוִיחַ וּלְהוֹלִיד מָמוֹן דִּקְדֻשָּׁה. דְּהַיְנוּ שֶׁצְּרִיכִין לְהִתְגַּבֵּר מְאֹד בְּשָׁעָה שֶׁעוֹסֵק בְּמַשָּׂא וּמַתָּן, שֶׁלֹּא יִפֹּל אָז לְתַאֲוַת מָמוֹן כְּלָל, חַס וְשָׁלוֹם, רַק מַשָּׂאוֹ וּמַתָּנוֹ יִהְיֶה בֶּאֱמֶת וּבֶאֱמוּנָה וּלְשַׁבֵּר וּלְבַטֵּל כָּל הַמַּחֲשָׁבוֹת וְהַבִּלְבּוּלִים וְהַתַּאֲוֹת שֶׁל מָמוֹן שֶׁבָּאִים עָלָיו, רַק כָּל כַּוָּנָתוֹ יִהְיֶה בִּשְׁבִיל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְבַד, כְּדֵי שֶׁיִּזְכֶּה לַעֲבֹד הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל־יְדֵי הַמָּמוֹן שֶׁיִּרְוִיחַ, וְלִתֵּן צְדָקָה לְהַחֲזִיק לוֹמְדֵי תּוֹרָה וְעוֹבְדֵי הַשֵּׁם וְכוּ׳. וּבִשְׁבִיל זֶה ׳קָשִׁים מְזוֹנוֹתָיו שֶׁל אָדָם כִּפְלַיִם כַּיּוֹלֵדָה׳, כִּי הַיּוֹלֶדֶת צְרִיכָה לְסֹבֶל חֳבָלִי לֵדָה, וּצְרִיכָה לְצַעַק ע׳ קָלִין קֹדֶם הַלֵּדָה. וְהָכָא יֵשׁ ק״ם קָלִין שֶׁהַשְׁכִינָה צוֹוַחַת, חַס וְשָׁלוֹם, ׳קַלַּנִי מֵרֹאשִׁי קַלַּנִי מִזְּרוֹעַי׳, עַל הַנּוֹפְלִים בְּתַאֲוַת מָמוֹן. וְקֹדֶם שֶׁמַּרְוִיחִין מָמוֹן, צְרִיכִין לֵילֵךְ וְלַעֲבֹר וּלְהִתְנַסּוֹת וּלְהִצְטָרֵף דֶּרֶךְ אֵלּוּ הַק״ם קָלִין, וּלְצַעֵק וּלְהִתְפַּלֵּל לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לַעֲבֹר עֲלֵיהֶם בְּשָׁלוֹם וּלְהַנְצֵל מֵהֶם; עַל־כֵּן ׳קָשִׁים מְזוֹנוֹתָיו כִּפְלַיִם כַּיּוֹלֵדָה׳, דְּאֵלּוּ הָתָם ע׳ קָלִין וְהָכָא ק״ם קָלִין, וְהָבֵן. [וְזֶה מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל כָּל אֶחָד, קֹדֶם שֶׁרוֹצֶה לְהַרְוִיחַ כֶּסֶף, עוֹבֵר עָלָיו מְרִירוּת וּקְשָׁיִים כְּמוֹ אִשָּׁה יוֹלֶדֶת, עַד שֶׁמַּשִּׂיג אֶת הַכֶּסֶף, וּצְרִיכִים זְכוּת מֵהַשָּׁמַיִם וְהַרְבֵּה צְעָקוֹת לִצְעֹק אֵלָיו יִתְבָּרַךְ שֶׁיִּנָּצֵל מִתַּאֲוַת מָמוֹן, וְלֹא יִמָּשֵׁךְ אַחַר גַּשְׁמִיּוּת הַכֶּסֶף, אֶלָּא שֶׁיִּתֵּן צְדָקָה, וְיַחֲזִק לוֹמְדֵי תּוֹרָה וְעוֹבְדֵי הַשֵּׁם.

׳קָשִׁים מְזוֹנוֹתָיו כִּפְלַיִם כַּיּוֹלֵדָה׳, כִּי הַיּוֹלֶדֶת רָאמַת עַי״ן קָלִין, וְהָכָא יֵשׁ ק״מ קָלִין וְכוּ׳, עַיִן לְעֵיל. כִּי צְרִיכִים לְהִתְנַסּוֹת וּלְהִצְטָרֵף בְּתַאֲוָה זוֹ שֶׁל מָמוֹן, קֹדֶם שֶׁזּוֹכִין לְמַשָּׂא וּמַתָּן בֶּאֱמוּנָה, לְהַרְוִיחַ וּלְהוֹלִיד מָמוֹן דִּקְדֻשָּׁה. דְּהַיְנוּ שֶׁצְּרִיכִין לְהִתְגַּבֵּר מְאֹד בְּשָׁעָה שֶׁעוֹסֵק בְּמַשָּׂא וּמַתָּן, שֶׁלֹּא יִפֹּל אָז לְתַאֲוַת מָמוֹן כְּלָל חַס וְשָׁלוֹם. רַק מַשָּׂאוֹ וּמַתָּנוֹ יִהְיֶה בֶּאֱמֶת וּבֶאֱמוּנָה וּלְשַׁבֵּר וּלְבַטֵּל כָּל הַמַּחֲשָׁבוֹת וְהַבִּלְבּוּלִים וְהַתַּאֲוֹת שֶׁל מָמוֹן שֶׁבָּאִים עָלָיו. רַק כָּל כַּוָּנָתוֹ יִהְיֶה בִּשְׁבִיל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְבַד, כְּדֵי שֶׁיִּזְכֶּה לַעֲבֹד הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל־יְדֵי הַמָּמוֹן שֶׁיִּרְוִיחַ, וְלִתֵּן צְדָקָה לְהַחֲזִיק לוֹמְדֵי תּוֹרָה וְעוֹבְדֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וּבִשְׁבִיל זֶה ׳קָשִׁים מְזוֹנוֹתָיו שֶׁל אָדָם כִּפְלַיִם כַּיּוֹלֵדָה׳, כִּי הַיּוֹלֶדֶת צְרִיכָה לְסֹבֶל חֳבָלִי לֵדָה, וּצְרִיכָה לְצַעֵק ע׳ קָלִין קֹדֶם הַלֵּדָה. וְהָכָא יֵשׁ ק״ם קָלִין שֶׁהַשְׁכִינָה צוֹוַחַת, חַס וְשָׁלוֹם, ׳קַלַּנִי מֵרֹאשִׁי קַלַּנִי מִזְּרוֹעַי׳, עַל הַנּוֹפְלִים בְּתַאֲוַת מָמוֹן. וְקֹדֶם שֶׁמַּרְוִיחִין מָמוֹן, צְרִיכִין לֵילֵךְ וְלַעֲבֹר וּלְהִתְנַסּוֹת וּלְהִצְטָרֵף דֶּרֶךְ אֵלּוּ הַק״ם קָלִין, וּלְצַעֵק וּלְהִתְפַּלֵּל לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לַעֲבֹר עֲלֵיהֶם בְּשָׁלוֹם וּלְהִנָּצֵל מֵהֶם; עַל־כֵּן ׳קָשִׁים מְזוֹנוֹתָיו כִּפְלַיִם כַּיּוֹלֵדָה׳, דְּאֵלּוּ הָתָם ע׳ קָלִין וְהָכָא ק״ם קָלִין, וְהָבֵן:

גַּם בֵּאֵר אָז שֶׁק״ם קָלִין הֵם שְׁתֵּי פְּעָמִים ע׳, הַיְנוּ: ׳קַלַּנִי מֵרֹאשִׁי קַלַּנִי מִזְּרוֹעַי׳, שֶׁהֵם בְּחִינַת שְׁנֵי מִינֵי קוֹלוֹת,

גַּם בֵּאֵר אָז, שֶׁק״ם קָלִין הֵם שְׁתֵּי פְּעָמִים ע׳, הַיְנוּ ׳קַלַּנִי מֵרֹאשִׁי קַלַּנִי מִזְּרוֹעַי׳, שֶׁהֵם בְּחִינַת שְׁנֵי מִינֵי קוֹלוֹת, מֵרֹאשִׁי

וּמְזֹרוֹעִי. וְכָל קוֹל הוּא בְּחִינַת ע׳ קְלִין שֶׁל הַיּוֹלֶדֶת, וְהָכָא הֵם כְּפוּלִים: ׳קַלַּנִי מֵרֹאשִׁי קַלַּנִי מִזְּרוֹעִי׳, קַלַּנִי לְשׁוֹן קוֹל, עַל־כֵּן הֵם ק״ם קְלִין: כִּי בֶּאֱמֶת כָּל הָרֻוַח הַמְכֻנֶּה בְּשֵׁם לֵדָה, וְכָל הַמָּמוֹן וְכָל הַהַשְׁפָּעוֹת, נִמְשָׁכִין רַק מִשְׁבִּירַת תַּאֲוַת מָמוֹן, שֶׁהִיא בְּחִינַת אֶמֶת כַּנַּ״ל. וְזֶהוּ בְּחִינַת קֶשְׁטָא קָאֵי (שַׁבָּת קד.); כִּי אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (פְּסָחִים קיט.): ׳וְאֶת כָּל הַיְקוּם אֲשֶׁר בְּרַגְלֵיהֶם׳ — זֶה מָמוֹנוֹ שֶׁל אָדָם, שֶׁמַּעֲמִידוֹ עַל רַגְלָיו; וְעַל־כֵּן עִקַּר הַמַּעֲמַד פַּרְנָסָה, הַיְנוּ מָמוֹנוֹ שֶׁל אָדָם, שֶׁמַּעֲמִידוֹ עַל רַגְלָיו, הוּא עַל־יְדֵי אֱמֶת, שֶׁהוּא בְּחִינַת שְׁבִירַת תַּאֲוַת מָמוֹן כַּנַּ״ל. וְזֶה בְּחִינַת קֶשְׁטָא קָאֵי, הַיְנוּ עַל־יְדֵי אֱמֶת יֵשׁ לוֹ מָמוֹן, שֶׁהוּא בְּחִינַת עֲמִידָה, שֶׁמַּעֲמִידוֹ עַל רַגְלָיו כַּנַּ״ל. אֲבָל שִׁקְרָא לָא קָאֵי, כִּי שֶׁקֶר הוּא עֲבוֹדָה זָרָה, תַּאֲוַת מָמוֹן, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה: ׳הַמַּחֲלִיף בְּדִבּוּרוֹ כְּאִלּוּ עוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה׳, וְעַל־כֵּן עַל־יְדֵי שֶׁקֶר, שֶׁהוּא עֲבוֹדָה זָרָה, תַּאֲוַת מָמוֹן, אֵין לוֹ שׁוּם קִיּוּם וּמַעֲמָד, הַיְנוּ שֶׁאֵין לוֹ מָמוֹן, הַנִּקְרָא יְקוּם וְכוּ׳ כַּנַּ״ל. וְזֶהוּ: ׳שִׁקְרָא לָא קָאֵי׳ כַּנַּ״ל; כִּי עֲבוֹדָה זָרָה אֵל אַחֵר אִסְתָּרִס וְלָא עָבֵד פֵּרִין כַּמְבֹאָר שָׁם בַּמַּאֲמָר הַנַּ״ל הֵיטֵב.

כִּי עַל־פִּי הָרֹב, אֵלּוּ הָרוֹדְפִים בְּיוֹתֵר אַחַר תַּאֲוַת מָמוֹן, הֵם מֵתִים בַּעֲלֵי חוֹבוֹת, וּמְאוּמָה אֵין בְּיָדָם, וַאֲפִלּוּ אִם אֵינָם מֵתִים בַּעֲלֵי חוֹבוֹת, הֵם בְּחַיֵּיהֶם בַּעֲלֵי חוֹבוֹת לְתַאֲוָתָם, שֶׁהֵם מִתְאַוִּים כָּל־כָּךְ לְמָמוֹן הַרְבֵּה, עַד שֶׁהֵם רָצִים וְיגֵעִים מְאֹד כָּל יְמֵיהֶם בִּיגִיעוֹת גְּדוֹלוֹת, וּמְסַכְּנִים עַצְמָם

מֵרֹאשִׁי וּמִזְּרוֹעִי. וְכָל קוֹל הוּא בְּחִינַת ע׳ קְלִין שֶׁל הַיּוֹלֶדֶת, וְהָכָא הֵם כְּפוּלִים: ׳קַלַּנִי מֵרֹאשִׁי קַלַּנִי מִזְּרוֹעִי׳, קַלַּנִי — לְשׁוֹן קוֹל, עַל כֵּן הֵם ק״ם קְלִין: כִּי בֶּאֱמֶת כָּל הָרֻוַח הַמְכֻנֶּה בְּשֵׁם לֵדָה, וְכָל הַמָּמוֹן וְכָל הַהַשְׁפָּעוֹת נִמְשָׁכִין רַק מִשְׁבִּירַת תַּאֲוַת מָמוֹן, שֶׁהִיא בְּחִינַת אֶמֶת כַּנַּ״ל. וְזֶהוּ בְּחִינַת קֶשְׁטָא קָאֵי (שַׁבָּת קד) כִּי אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (פְּסָחִים קיט): ׳וְאֶת כָּל הַיְקוּם אֲשֶׁר בְּרַגְלֵיהֶם׳ — זֶה מָמוֹנוֹ שֶׁל אָדָם שֶׁמַּעֲמִידוֹ עַל רַגְלָיו. וְעַל כֵּן עִקַּר הַמַּעֲמַד פַּרְנָסָה, הַיְנוּ מָמוֹנוֹ שֶׁל אָדָם, שֶׁמַּעֲמִידוֹ עַל רַגְלָיו, הוּא עַל־יְדֵי אֱמֶת, שֶׁהוּא בְּחִינַת שְׁבִירַת תַּאֲוַת מָמוֹן כַּנַּ״ל. וְזֶה בְּחִינַת קֶשְׁטָא קָאֵי, הַיְנוּ עַל־יְדֵי אֱמֶת יֵשׁ לוֹ מָמוֹן, שֶׁהוּא בְּחִינַת עֲמִידָה, שֶׁמַּעֲמִידוֹ עַל רַגְלָיו כַּנַּ״ל. אֲבָל שִׁקְרָא לָא קָאֵי, כִּי שֶׁקֶר הוּא עֲבוֹדָה זָרָה, תַּאֲוַת מָמוֹן, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה: ׳הַמַּחֲלִיף בְּדִבּוּרוֹ כְּאִלּוּ עוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה׳, וְעַל־כֵּן עַל־יְדֵי שֶׁקֶר, שֶׁהוּא עֲבוֹדָה זָרָה, תַּאֲוַת מָמוֹן, אֵין לוֹ שׁוּם קִיּוּם וּמַעֲמָד, הַיְנוּ שֶׁאֵין לוֹ מָמוֹן, הַנִּקְרָא יְקוּם וְכוּ׳ כַּנַּ״ל. וְזֶהוּ: ׳שִׁקְרָא לָא קָאֵי׳ כַּנַּ״ל; כִּי עֲבוֹדָה זָרָה אֵל אַחֵר אִסְתָּרִס וְלָא עָבֵד פֵּרִין כַּמְבֹאָר שָׁם בַּמַּאֲמָר הַנַּ״ל הֵיטֵב.

כִּי עַל־פִּי הָרֹב, אֵלּוּ הָרוֹדְפִים בְּיוֹתֵר אַחַר תַּאֲוַת מָמוֹן, הֵם מֵתִים בַּעֲלֵי חוֹבוֹת, וּמְאוּמָה אֵין בְּיָדָם. וַאֲפִלּוּ אִם אֵינָם מֵתִים בַּעֲלֵי חוֹבוֹת, הֵם בְּחַיֵּיהֶם בַּעֲלֵי חוֹבוֹת לְתַאֲוָתָם. שֶׁהֵם מִתְאַוִּים כָּל־כָּךְ לְמָמוֹן הַרְבֵּה, עַד שֶׁהֵם רָצִים וְיגֵעִים מְאֹד כָּל יְמֵיהֶם בִּיגִיעוֹת גְּדוֹלוֹת, וּמְסַכְּנִים

בְּסַכָּנוֹת גְּדוֹלוֹת, בִּשְׁבִיל לְמַלֹּאת תַּאֲוָתָם, כְּאִלּוּ הָיָה עֲלֵיהֶם חוֹב גָּדוֹל לְשַׁלֵּם, הַיְנוּ חוֹב הָעֲבוֹדָה זָרָה וְכוּ׳, כַּמְבאָר לְעֵיל. וְכָל יְמֵיהֶם אֵינָם יְכוֹלִים לְמַלֹּאת תַּאֲוָתָם, וּלְשַׁלֵּם חוֹב הַזֶּה שֶׁל תַּאֲוָתָם, כִּי ׳אֵין אָדָם מֵת וַחֲצִי תַּאֲוָתוֹ בְּיָדוֹ׳ וְכוּ׳ כַּנַּ״ל. נִמְצָא, שֶׁאֵין מָמוֹנוֹ מָמוֹן כְּלָל, כִּי אֵין לוֹ שׁוּם הֲנָאָה מִמָּמוֹנוֹ, כִּי ׳אֵל אַחֵר אֶסְתְּרֵס וְלָא עָבֵד פֵּרִין׳ וְכוּ׳ כַּנַּ״ל. וְעַל־כֵּן אִי אֶפְשָׁר לְהַמְשִׁיךְ שֶׁפַע וּמְזוֹנוֹת וּלְהַרְוִיחַ מָמוֹן הַנִּקְרָא מָמוֹן, דְּהַיְנוּ מָמוֹן דִּקְדֻשָּׁה, שֶׁיִּהְיֶה ׳שָׁמֵחַ בְּחֶלְקוֹ׳, שֶׁזֶּהוּ עִקַּר הָעֲשִׁירוּת, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה: ׳אֵיזֶהוּ עָשִׁיר הַשָּׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ׳ (אָבוֹת פֶּרֶק ד׳), כִּי אִם עַל־יְדֵי שְׁבִירַת תַּאֲוַת מָמוֹן, שֶׁהוּא בְּחִינַת אֱמֶת, שֶׁמִּשָּׁם עִקַּר הַהִשְׁפָּעָה כַּנַּ״ל. וְעַל־כֵּן ׳קָשִׁים מְזוֹנוֹתָיו כִּפְלַיִם כַּיּוֹלֶדָה׳, כִּי צָרִיךְ לֵילֵךְ וְלַעֲבֹר וּלְשַׁבֵּר הַק״ם קְלִין שֶׁל תַּאֲוַת מָמוֹן כַּנַּ״ל, אֲשֶׁר רַק עַל־יְדֵי־זֶה יְכוֹלִין לְהַרְוִיחַ מָמוֹן. כִּי עִקַּר הַשֶּׁפַע נִמְשָׁךְ מֵאֱמֶת, שֶׁהוּא בְּחִינַת שְׁבִירַת תַּאֲוַת מָמוֹן, וְזֶה מְקֻשָּׁר הַמַּאֲמָר הֵיטֵב. וְהָבֵן שָׁם הֵיטֵב מְאֹד, כִּי דִּבְרֵי רַבֵּנוּ, זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, הֵם עֲמֻקִּים מְאֹד מְאֹד. וְיֵשׁ בָּהֶם עַמְקוּת גָּדוֹל (וְעַתָּה מוּבָן הֵיטֵב מַה שֶּׁאָמַר עַל אֵימָא לָךְ מִלֵּי דְּכִדְיבֵי וְכוּ׳, שֶׁקָּרָא תַּאֲוַת מָמוֹן מִלֵּי דְּכִדְיבֵי, הַיְנוּ שֶׁקֶר עֲבוֹדָה זָרָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב שָׁם, כִּי בְּוַדַּאי הוּא בְּחִינַת שֶׁקֶר, כִּי נִדְמֶה לוֹ שֶׁמַּרְוִיחַ וּמַרְוִיחַ, וּלְבַסּוֹף אֵין בְּיָדוֹ מְאוּמָה, כְּמוֹ שֶׁשָּׁכִיחַ עַתָּה בָּעוֹלָם, וְעַל־כֵּן כָּל זְמַן שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ הַמָּמוֹן, אֵינוֹ חַי כְּלָל, כִּי מֵאַחַר שֶׁאֵין לוֹ שׁוּם הֲנָאָה מִמֶּנּוּ, כִּי חָסֵר לוֹ בְּכָל פַּעַם יוֹתֵר, וְהוּא בַּעַל חוֹב תָּמִיד, עַל־כֵּן הֵשִׁיב לָהֶם: הַי נִיהוּ מִלֵּי דְּכִדְיבֵי, הַיְנוּ שֶׁקֶר, שֶׁנִּדְמֶה לָהֶם שֶׁהֵם מַרְוִיחִים, וּבֶאֱמֶת אֵינָם מַרְוִיחִין כַּנַּ״ל, כִּי מֵתִים בַּעֲלֵי חוֹבוֹת, כִּי עַל־פִּי רֹב הֵם נִשְׁאָרִים בַּעֲלֵי חוֹבוֹת מַמָּשׁ, אוֹ שֶׁהֵם בַּעֲלֵי חוֹבוֹת לְתַאֲוָתָם וְכַנַּ״ל, עַיֵּן כָּל זֶה הֵיטֵב לְעֵיל, וְתָבִין עַתָּה אֵיךְ הַכֹּל מְקֻשָּׁר יָפֶה. וְהָעִקָּר שֶׁתָּבִין הַדְּבָרִים הֵיטֵב בֶּאֱמֶת לְמַעֲשֶׂה, לְהִשְׁתַּדֵּל לְהַצִּיל נַפְשְׁךָ מִמָּר מִמָּוֶת שֶׁהִיא תַּאֲוַת מָמוֹן כַּנַּ״ל). [כִּי רֹב הָעוֹלָם נִמְשָׁכִים אַחַר תַּאֲוַת מָמוֹן, וְזֶה מַה

עַצְמָם בְּסַכָּנוֹת גְּדוֹלוֹת, בִּשְׁבִיל לְמַלֹּאת תַּאֲוָתָם, כְּאִלּוּ הָיָה עֲלֵיהֶם חוֹב גָּדוֹל לְשַׁלֵּם, הַיְנוּ חוֹב הָעֲבוֹדָה זָרָה וְכוּ׳, כַּמְבאָר לְעֵיל. וְכָל יְמֵיהֶם אֵינָם יְכוֹלִים לְמַלֹּאת תַּאֲוָתָם, וּלְשַׁלֵּם חוֹב הַזֶּה שֶׁל תַּאֲוָתָם, כִּי ׳אֵין אָדָם מֵת וַחֲצִי תַּאֲוָתוֹ בְּיָדוֹ׳ וְכוּ׳ כַּנַּ״ל. נִמְצָא שֶׁאֵין מָמוֹנוֹ מָמוֹן כְּלָל, כִּי אֵין לוֹ שׁוּם הֲנָאָה מִמָּמוֹנוֹ, כִּי ׳אֵל אַחֵר אֶסְתְּרֵס וְלָא עָבֵד פֵּרִין׳ וְכוּ׳ כַּנַּ״ל. וְעַל כֵּן אִי אֶפְשָׁר לְהַמְשִׁיךְ שֶׁפַע וּמְזוֹנוֹת וּלְהַרְוִיחַ מָמוֹן הַנִּקְרָא מָמוֹן, דְּהַיְנוּ מָמוֹן דִּקְדֻשָּׁה, שֶׁיִּהְיֶה ׳שָׁמֵחַ בְּחֶלְקוֹ׳ שֶׁזֶּהוּ עִקַּר הָעֲשִׁירוּת, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה, ׳אֵיזֶהוּ עָשִׁיר — הַשָּׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ׳ (אָבוֹת פֶּרֶק ד׳), כִּי אִם עַל יְדֵי שְׁבִירַת תַּאֲוַת מָמוֹן, שֶׁהוּא בְּחִינַת אֱמֶת, שֶׁמִּשָּׁם עִקַּר הַהִשְׁפָּעָה כַּנַּ״ל. וְעַל כֵּן ׳קָשִׁים מְזוֹנוֹתָיו כִּפְלַיִם כַּיּוֹלֶדָה׳, כִּי צָרִיךְ לֵילֵךְ וְלַעֲבֹר וּלְשַׁבֵּר הַק״ם קְלִין שֶׁל תַּאֲוַת מָמוֹן כַּנַּ״ל, אֲשֶׁר רַק עַל־יְדֵי־זֶה יְכוֹלִין לְהַרְוִיחַ מָמוֹן. כִּי עִקַּר הַשֶּׁפַע נִמְשָׁךְ מֵאֱמֶת, שֶׁהוּא בְּחִינַת שְׁבִירַת תַּאֲוַת מָמוֹן, וְזֶה מְקֻשָּׁר הַמַּאֲמָר הֵיטֵב. וְהָבֵן שָׁם הֵיטֵב מְאֹד, כִּי דִּבְרֵי רַבֵּנוּ, זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, הֵם עֲמֻקִּים מְאֹד מְאֹד. וְיֵשׁ בָּהֶם עַמְקוּת גָּדוֹל:

שֶׁהוֹרֵג אוֹתָם, כִּי הֵם רָצִים תָּמִיד אַחַר הַמָּמוֹן, וְיוֹמָם וָלַיְלָה מְבַלִּים אֶת יְמֵיהֶם לְהַשִּׂיג מָמוֹן, וּבֵין כָּךְ מְאַבְּדִים אֶת הַיָּמִים הַטּוֹבִים, שֶׁלֹּא לוֹמְדִים וְלֹא מִתְפַּלְּלִים, וְלֹא מְקַיְּמִים מִצְוֹות, וְהַכֶּסֶף מְשַׂחֵק עִם הָאָדָם, עַד שֶׁלֹּא נִשְׁאָר מִמֶּנּוּ שׁוּם דָּבָר. וְעַל־כֵּן צְרִיכִים לִצְעֹק הַרְבֵּה לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, שֶׁיִּהְיֶה נָקִי מִתַּאֲוַת מָמוֹן, וְיִנָּצֵל מֵהַתַּאֲוָה הַמָּרָה הַזּוֹ, שֶׁרֹב בְּנֵי־אָדָם נִלְכָּדוּ בָּהּ, וְלֹא יְכוֹלִים לָצֵאת מִזֶּה, כִּי הִיא כְּמוֹ עֲבוֹדָה זָרָה, שֶׁקָּשֶׁה לְהִבָּדֵל מִמֶּנָּהּ; כִּי הָאָדָם מַרְוִיחַ וּמַרְוִיחַ, וְנִדְמֶה לוֹ בְּכָל פַּעַם שֶׁהוּא מַרְוִיחַ יוֹתֵר, אֲבָל לְבַסּוֹף אִבֵּד אֶת הַיָּמִים וְהַלֵּילוֹת הַטּוֹבִים שֶׁלּוֹ, שֶׁהָיָה יָכוֹל לָעֲשׂוֹת בָּהֶם כָּל־כָּךְ הַרְבֵּה טוֹב, וּמְאוּמָה אֵין בְּיָדוֹ, כִּי הַכֶּסֶף צוֹחֵק מֵהָאָדָם וּמְשַׂחֵק אִתּוֹ, וְהוּא חַי בִּדְמְיוֹנוֹת וּבְשִׂטְיוֹת, וּלְבַסּוֹף אֵין לוֹ כְּלוּם. וְלָכֵן צְרִיכִים לִצְעֹק הַרְבֵּה לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, כִּפְלַיִם כַּיּוֹלֶדֶת, הַיְנוּ כְּמוֹ שֶׁיּוֹלֶדֶת צוֹעֶקֶת וְרוֹעֶמֶת ע׳ קָלִין, עַד שֶׁהִיא יוֹלֶדֶת, כְּמוֹ־כֵן וְיוֹתֵר מִכֵּן צְרִיכִים לִצְעֹק פַּעֲמַיִם ע׳ קָלִין, שֶׁהוּא מִסְפָּר ק״מ, שֶׁעוֹלֶה מָמוֹן עִם הַד׳ אוֹתִיּוֹת, כִּי אִי אֶפְשָׁר לְהִנָּצֵל מִתַּאֲוַת מָמוֹן, כִּי אִם עַל־יְדֵי שֶׁצּוֹעֲקִים הַרְבֵּה אֶל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁיַּצִּילֵנוּ מֵהַתַּאֲוָה הַמְדַמְיֶנֶת הַזּוֹ, שֶׁנִּקְרֵאת תַּאֲוַת מָמוֹן].

(שַׁיָּךְ לְאוֹת א): שָׁם מְבֹאָר שֶׁהַמָּמוֹן הוּא בְּחִינַת פָּנִים וְכוּ׳ עַיִן שָׁם. וְעַל כֵּן אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה: ׳פְּנֵי הָאָרֶץ הֵם הָעֲשִׁירִים׳. כְּמוֹ שֶׁפֵּרֵשׁ רַשׁ״י עַל פָּסוּק (בְּרֵאשִׁית מא): **״וְהָרָעָב הָיָה עַל כָּל פְּנֵי הָאָרֶץ״ — ׳מִי הֵם פְּנֵי הָאָרֶץ אֵלּוּ הָעֲשִׁירִים׳. כִּי הַמָּמוֹן וְהָעֲשִׁירוּת הוּא בְּחִינַת פָּנִים כַּנַּ״ל: שָׁם תַּאֲוַת מָמוֹן הוּא בְּחִינַת חֹשֶׁךְ, אֲנָפִין חֲשׁוֹכִין וְכוּ׳ עַיִן שָׁם. וְכֵן מְרֻמָּז בַּזֹּהַר** (מִקֵּץ קצג.): **׳קֵץ שָׂם לַחֹשֶׁךְ׳ וְכוּ׳ דָּא זֻהֲמָא דְּדַהֲבָא:**

(שַׁיָּךְ לְאוֹת ג): ׳וַיְגָרֶשׁ מִפָּנֶיךָ אוֹיֵב וַיֹּאמֶר הַשְׁמֵד׳ וְכוּ׳, כִּי ׳כָּל יִשְׂרָאֵל נִקְרָאִים צַדִּיקִים עַל שֵׁם הַבְּרִית׳ וְכוּ׳ עַיִן שָׁם. וְעַל כֵּן יוּכַל כָּל אֶחָד שֶׁהוּא שׁוֹמֵר הַבְּרִית יוֹתֵר מֵחֲבֵרוֹ, לְהַפִּיל אֶת חֲבֵרוֹ, כִּי הוּא בְּחִינַת צַדִּיק פָּנִים דִּקְדֻשָּׁה

(שַׁיָּךְ לְאוֹת א): שָׁם מְבֹאָר, שֶׁהַמָּמוֹן הוּא בְּחִינַת פָּנִים וְכוּ׳, עַיִן שָׁם. וְעַל־כֵּן אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה: ׳פְּנֵי הָאָרֶץ הֵם הָעֲשִׁירִים׳, כְּמוֹ שֶׁפֵּרֵשׁ רַשׁ״י עַל פָּסוּק (בְּרֵאשִׁית מא): ״וְהָרָעָב הָיָה עַל כָּל פְּנֵי הָאָרֶץ״ — ׳מִי הֵם פְּנֵי הָאָרֶץ? אֵלּוּ הָעֲשִׁירִים׳; כִּי הַמָּמוֹן וְהָעֲשִׁירוּת הוּא בְּחִינַת פָּנִים כַּנַּ״ל. וְזֶה שֶׁאָמַר הֶחָכָם מִכָּל אָדָם (מִשְׁלֵי יד, כ): ״וְאֹהֲבֵי עָשִׁיר רַבִּים״, וְדָרְשׁוּ עַל זֶה חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (שְׁמוֹת רַבָּה, פָּרָשָׁה לא, סִימָן יג): וְאִם הָיָה עָשִׁיר, הַכֹּל נִדְבָּקִים בּוֹ וְאוֹהֲבִים אוֹתוֹ; כִּי הוּא בְּחִינַת פָּנִים, אֲנָפִין נְהוֹרִין, כִּי מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ כֶּסֶף, מָמוֹן, יֵשׁ לוֹ פָּנִים בָּעוֹלָם. שָׁם תַּאֲוַת מָמוֹן הוּא בְּחִינַת חֹשֶׁךְ, אֲנָפִין חֲשׁוֹכִין וְכוּ׳, עַיִן שָׁם. וְכֵן מְרֻמָּז בַּזֹּהַר (מִקֵּץ קצג.): ׳קֵץ שָׂם לַחֹשֶׁךְ׳ וְכוּ׳, דָּא זֻהֲמָא דְּדַהֲבָא; כִּי מִי שֶׁנִּדְבָּקֶת בּוֹ תַּאֲוַת מָמוֹן, וְעוֹשֶׂה מֵהַכֶּסֶף וְהַמָּמוֹן עִקָּר, עַל־יְדֵי־זֶה הוּא שׁוֹרֶה בְּאֲנָפִין חֲשׁוֹכִין, וְהַכֶּסֶף וְהַמָּמוֹן עוֹשִׂים קֵץ מִמֶּנּוּ, שֶׁזּוֹ זֻהֲמָה שֶׁל הַזָּהָב.

(שַׁיָּךְ לְאוֹת ג): ׳וַיְגָרֶשׁ מִפָּנֶיךָ אוֹיֵב וַיֹּאמֶר הַשְׁמֵד׳ וְכוּ׳, כִּי ׳כָּל יִשְׂרָאֵל נִקְרָאִים צַדִּיקִים עַל שֵׁם הַבְּרִית׳ וְכוּ׳, עַיִן שָׁם. וְעַל־כֵּן יוּכַל כָּל אֶחָד שֶׁהוּא שׁוֹמֵר הַבְּרִית יוֹתֵר מֵחֲבֵרוֹ, לְהַפִּיל אֶת חֲבֵרוֹ, כִּי הוּא בְּחִינַת צַדִּיק פָּנִים

דִּקְדֻשָּׁה לְגַבֵּי חֲבֵרוֹ, וְעָלָיו נֶאֱמַר גַּם־כֵּן: ׳וַיִּגָּרֵשׁ מִפָּנֶיךָ אוֹיֵב׳ וְכוּ׳; וְעַל־כֵּן צָרִיךְ לְזָהֵר כְּשֶׁיֵּשׁ מַחֲלֹקֶת עַל הָאָדָם, שֶׁלֹּא יִפֹּל לְתוֹךְ תְּשׁוּקַת הַמָּמוֹן, כִּי אוּלַי חֲבֵרוֹ פָּנִים דִּקְדֻשָּׁה נֶגְדּוֹ, וְיֵשׁ לוֹ כֹּחַ לְהַפִּיל אוֹתוֹ, וְהַנְּפִילָה הוּא שֶׁמַּפִּילִין אוֹתוֹ לְתַאֲוַת מָמוֹן כַּנַּ״ל, עַל־כֵּן צָרִיךְ לְזָהֵר מִזֶּה. נִמְצָא, שֶׁזֶּה הָעִנְיָן שֶׁל בַּעַל מַחֲלֹקֶת, שֶׁנּוֹפֵל לְתַאֲוַת מָמוֹן, וְנִכְרָת וְנֶאֱבָד לְגַמְרֵי מִן הָעוֹלָם. וְלָכֵן קָרַח שֶׁהָיָה בַּעַל מַחֲלֹקֶת, וְחָלַק עַל מֹשֶׁה, וְנָפַל לְתַאֲוַת מָמוֹן, כִּי מֹשֶׁה רַבֵּנוּ הָיְתָה גְּדֻלָּתוֹ לְמַעְלָה מִגְּדֻלַּת קָרַח, כִּי הוּא אָחַז בִּשְׁלֵמוּת תִּקּוּן הַבְּרִית, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דְּבָרִים ה, כח): ״וְאַתָּה פֹּה עֲמֹד עִמָּדִי״; וְלָכֵן נָפַל קָרַח לְתַאֲוַת מָמוֹן, כִּי הוּא הִתְחִיל לַחֲלֹק עַל מֹשֶׁה, וְהָיְתָה נְפִילָתוֹ וְעָנְשׁוֹ, שֶׁנָּפַל לְתַאֲוַת מָמוֹן. וְזֶה שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (פְּסָחִים קיט.): שָׁלֹשׁ מַטְמוֹנִיּוֹת הִטְמִין יוֹסֵף בְּמִצְרַיִם, אַחַת נִתְגַּלְּתָה לְקָרַח וְכוּ׳. וְאָמְרוּ (שָׁם) עַל פָּסוּק (קֹהֶלֶת ה, יב): ״עֹשֶׁר שָׁמוּר לִבְעָלָיו לְרָעָתוֹ״, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: זֶה עָשְׁרוֹ שֶׁל קָרַח. וְאָמְרוּ (מִדְרָשׁ אַגָּדָה): קָרַח מָצָא שְׁנֵי אוֹצָרוֹת מֵאוֹצָרוֹת יוֹסֵף, מִלֹּא כֶּסֶף וְזָהָב, וְרָצָה לְסַלֵּק בָּעֹשֶׁר הַזֶּה אֶת מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן מִן הָעוֹלָם, וּלְבַסּוֹף הוּא נֶעֱקַר מִן הָעוֹלָם עַל־יְדֵי עֲשִׁירוּתוֹ, עַד שֶׁכָּפַר בָּעִקָּר, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (בַּמִּדְבָּר רַבָּה, פָּרָשָׁה טז, סִימָן א׳): קָרַח פָּרַשׁ לְמִינוּת, וְכָפַר בַּמִּצְוֹת שֶׁל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא. וְלָכֵן צְרִיכִים מְאֹד מְאֹד לְהִשָּׁמֵר לֹא לִפֹּל בְּמַחֲלֹקֶת, כִּי עָנְשׁוֹ יִהְיֶה — שֶׁיִּפֹּל לַתַּאֲוַת מָמוֹן, שֶׁזֶּה יַעֲקֹר אוֹתוֹ מִן הָעוֹלָם.

**לְגַבֵּי חֲבֵרוֹ, וְעָלָיו נֶאֱמַר גַּם כֵּן: ׳וַיִּגָּרֵשׁ מִפָּנֶיךָ אוֹיֵב׳ וְכוּ׳. וְעַל־כֵּן צָרִיךְ לְזָהֵר כְּשֶׁיֵּשׁ מַחֲלֹקֶת עַל הָאָדָם שֶׁלֹּא יִפֹּל לְתוֹךְ תְּשׁוּקַת הַמָּמוֹן, כִּי אוּלַי חֲבֵרוֹ פָּנִים דִּקְדֻשָּׁה נֶגְדּוֹ, וְיֵשׁ לוֹ כֹּחַ לְהַפִּיל אוֹתוֹ, וְהַנְּפִילָה הוּא שֶׁמַּפִּילִין אוֹתוֹ לְתַאֲוַת מָמוֹן כַּנַּ״ל, עַל כֵּן צָרִיךְ לְזָהֵר מִזֶּה: שָׁם ׳כִּי כָל יִשְׂרָאֵל נִקְרָאִים צַדִּיקִים עַל שֵׁם הַבְּרִית׳. שָׁמַעְתִּי אָז מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ בְּפֵרוּשׁ שֶׁאָמַר, שֶׁכָּל יִשְׂרָאֵל עַל־יְדֵי שֶׁהֵם נְמוּלִים, עַל־כֵּן כֻּלָּם נִקְרָאִים צַדִּיקִים; כִּי מִצְוַת מִילָה מַכְנֶסֶת בָּאָדָם אֶת שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ, כַּמּוּבָא (תִּקּוּנֵי־זֹהַר, תִּקּוּן כב) עַל הַפָּסוּק (דְּבָרִים ל, יב): ״מִ״י יַ״עֲלֶה לָ״נוּ הַ״שָּׁמַ״יְמָה״, רֵישֵׁי אַתְוָן מ׳׳ל׳׳ה׳, וְסוֹפֵי אֶתְוָן י׳׳ה׳׳ו׳׳ה׳, מַאן דְּנָטִיר הַאי רְשִׁימוּ, כְּאִלּוּ נָטִיר שְׁמָא קַדִּישָׁא. וּמַאן דִּמְשַׁקַּר בְּהַאי רְשִׁימוּ, כְּאִלּוּ מְשַׁקַּר בִּשְׁמָא קַדִּישָׁא. דְּהַאי אִתְקְרֵי חוֹתְמָא דְּגוּשְׁפַּנְקָא דְּמַלְכָּא וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם; נִמְצָא, שֶׁכָּל בַּר יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּמּוֹל, יֵשׁ בּוֹ חוֹתָם הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, עַל־יְדֵי בְּרִית, מֵאִיר בּוֹ שֵׁם הַוָ״ה.

(שַׁיָּךְ לְאוֹת ד׳): וְזֶה בְּחִינַת מְזוּזָה וְכוּ׳. וְזֶהוּ ׳וְהָיָה שַׁדַּי בְּצָרֶיךָ וְכֶסֶף׳ וְכוּ׳, כִּי שַׁדַּי הוּא בְּחִינַת בְּרִית וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם. וְזֶה בְּחִינַת שַׁדַּי ׳שֶׁאָמַר לְעוֹלָמוֹ דַּי׳, דְּהַיְנוּ שֶׁשָּׁמַח בְּחֶלְקוֹ וְאוֹמֵר דַּי לְמַה שֶּׁיֵּשׁ לוֹ וְאֵינוֹ מִתְאַוֶּה יוֹתֵר, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת שְׁבִירַת תַּאֲוַת מָמוֹן,

שָׁם ׳כִּי כָל יִשְׂרָאֵל נִקְרָאִים צַדִּיקִים עַל שֵׁם הַבְּרִית׳. שָׁמַעְתִּי אָז מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ בְּפֵרוּשׁ שֶׁאָמַר, שֶׁכָּל יִשְׂרָאֵל עַל־יְדֵי שֶׁהֵם נְמוּלִים, עַל־כֵּן כֻּלָּם נִקְרָאִים צַדִּיקִים; כִּי מִצְוַת מִילָה מַכְנֶסֶת בָּאָדָם אֶת שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ, כַּמּוּבָא (תִּקּוּנֵי־זֹהַר, תִּקּוּן כב) עַל הַפָּסוּק (דְּבָרִים ל, יב): ״מִ״י יַ״עֲלֶה לָ״נוּ הַ״שָּׁמַ״יְמָה״, רֵישֵׁי אַתְוָן מ׳׳ל׳׳ה׳, וְסוֹפֵי אֶתְוָן י׳׳ה׳׳ו׳׳ה׳, מַאן דְּנָטִיר הַאי רְשִׁימוּ, כְּאִלּוּ נָטִיר שְׁמָא קַדִּישָׁא. וּמַאן דִּמְשַׁקַּר בְּהַאי רְשִׁימוּ, כְּאִלּוּ מְשַׁקַּר בִּשְׁמָא קַדִּישָׁא. דְּהַאי אִתְקְרֵי חוֹתְמָא דְּגוּשְׁפַּנְקָא דְּמַלְכָּא וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם; נִמְצָא, שֶׁכָּל בַּר יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּמּוֹל, יֵשׁ בּוֹ חוֹתָם הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, עַל־יְדֵי בְּרִית, מֵאִיר בּוֹ שֵׁם הַוָ״ה.
(שַׁיָּךְ לְאוֹת ד׳): וְזֶה בְּחִינַת מְזוּזָה וְכוּ׳. וְזֶהוּ ׳וְהָיָה שַׁדַּי בְּצָרֶיךָ וְכֶסֶף׳ וְכוּ׳, כִּי שַׁדַּי הוּא בְּחִינַת בְּרִית וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם. וְזֶה בְּחִינַת שַׁדַּי ׳שֶׁאָמַר לְעוֹלָמוֹ דַּי׳, דְּהַיְנוּ שֶׁשָּׁמַח בְּחֶלְקוֹ וְאוֹמֵר דַּי לְמַה שֶּׁיֵּשׁ לוֹ וְאֵינוֹ מִתְאַוֶּה יוֹתֵר, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת שְׁבִירַת תַּאֲוַת מָמוֹן,

שֶׁזּוֹכִין עַל־יְדֵי שְׁמִירַת הַבְּרִית כַּנַּ״ל. הַיְנוּ, שֶׁשֵּׁם שַׁדַּ״י נִקְרָא עַל שֵׁם ׳דַּי׳, כְּמוֹ שֶׁפֵּרֵשׁ רַשִּׁ״י עַל הַפָּסוּק (בְּרֵאשִׁית יז, א): ״אֲנִי אֵל שַׁדַּי״, אֲנִי הוּא שֶׁיֵּשׁ דַּי בֶּאֱלֹהוּתִי לְכָל בְּרִיָּה; נִמְצָא, שֶׁשֵּׁם שַׁדַּ״י הוּא לְשׁוֹן דַּי, שֶׁיֵּשׁ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד מָקוֹם אֶצְלוֹ יִתְבָּרַךְ. וְלָכֵן מִצְוַת מְזוּזָה מַדְבֶּקֶת אֶת הָאָדָם בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְאָז יֵשׁ לוֹ כְּבָר דַּי בֶּאֱלֹהוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְהוּא תָּמִיד שָׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ, וְאֵינוֹ מְקַנֵּא אֶת שׁוּם בְּרִיָּה, וְאוֹמֵר דַּי לְמַה שֶּׁיֵּשׁ לוֹ. וְזֶה זוֹכִים עַל־יְדֵי שְׁמִירַת הַבְּרִית. וְלָכֵן דַּיְקָא בְּרִית שַׁיָּךְ לְשֵׁם שַׁדַּ״י, עַל שֵׁם (בְּרֵאשִׁית לה, יא): ״אֲנִי אֵל שַׁדַּי פְּרֵה וּרְבֵה״, וְזֶה שֶׁעַל הַמְּזוּזָה מִבַּחוּץ רָשׁוּם שֵׁם שַׁדַּ״י. וְזֶה מַה שֶּׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (שַׁבָּת לב:): בַּעֲוֹן מְזוּזָה בָּנִים מֵתִים; כִּי זֶה תָּלוּי בָּזֶה.

(גַּם זֶה שַׁיָּךְ לְאוֹת ד׳): מְבֹאָר שָׁם, שֶׁעַל־יְדֵי מִצְוַת מְזוּזָה, נִתְבַּטֵּל חֶמְדַּת הַמָּמוֹן, וְעַל־כֵּן ״וּכְתַבְתָּם עַל מְזוּזוֹת״ וְכוּ׳, כְּנֶגֶד ״לֹא תַחְמֹד״ כַּנַּ״ל, עַיֵּן שָׁם. עַתָּה בֹּא וּרְאֵה נִפְלְאוֹת ה׳, כִּי מְבֹאָר בִּירוּשַׁלְמִי פֵּאָה (וּבִבְרֵאשִׁית רַבָּה, פָּרָשָׁה לה): ׳אַרְטַבָּן שְׁלַח לְרַבִּי חַד מַרְגָּלִיתָא טָבָא, שְׁלַח לֵיהּ רַבִּי חֲדָא מְזוּזָה׳, וְלִכְאוֹרָה הוּא פֶּלֶא, מַדּוּעַ שָׁלַח לוֹ מְזוּזָה דַּיְקָא, וְלֹא מִצְוָה אַחֶרֶת? אַךְ עַל־פִּי מַה שֶּׁגִּלָּה רַבֵּנוּ זַ״ל בְּהַתּוֹרָה הַזֹּאת, מְבֹאָר הָעִנְיָן הֵיטֵב; כִּי מְזוּזָה דַּיְקָא מְבַטֵּל חֶמְדַּת הַמָּמוֹן, וְעַל־כֵּן שָׁלַח לוֹ מְזוּזָה דַּיְקָא, כִּי אַרְטַבָּן שְׁלַח לוֹ מַרְגָּלִיתָא טָבָא, הַיְנוּ עֲשִׁירוּת וּמָמוֹן, כִּי הָיָה שָׁוֶה מָמוֹן הַרְבֵּה, וְעָשָׂה עִקַּר הַחֲשִׁיבוּת מִזֶּה, עַל־כֵּן שָׁלַח לוֹ רַבִּי כְּנֶגֶד זֶה מְזוּזָה דַּיְקָא, כִּי מְזוּזָה מְבַטֵּל חֶמְדַּת הָעֲשִׁירוּת כַּנַּ״ל. כִּי רָצָה רַבִּי לְרַמֵּז לוֹ, שֶׁכְּנֶגֶד תַּאֲוַת מָמוֹן, שֶׁהִיא מַרְגָּלִית טוֹבָה שֶׁשָּׁלַחְתָּ לִי, אֲנִי שׁוֹלֵחַ לְךָ חֲזָרָה מְזוּזָה, כְּדֵי לְבַטֵּל מִמֶּנִּי תַּאֲוַת מָמוֹן. וְזֶה שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (כְּתֻבּוֹת קד.): בִּשְׁעַת פְּטִירָתוֹ שֶׁל רַבִּי, זָקַף עֶשֶׂר אֶצְבְּעוֹתָיו כְּלַפֵּי מַעְלָה, אָמַר: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, גָּלוּי וְיָדוּעַ לְפָנֶיךָ, שֶׁיָּגַעְתִּי בְּעֶשֶׂר אֶצְבְּעוֹתַי בַּתּוֹרָה, וְלֹא נֶהֱנֵיתִי אֲפִלּוּ בְּאֶצְבַּע קְטַנָּה; אַף שֶׁהָיָה עָשִׁיר גָּדוֹל, עִם כָּל זֹאת לֹא נֶהֱנָה מֵעֲשִׁירוּתוֹ אֲפִלּוּ בְּאֶצְבַּע קְטַנָּה, כִּי עַל־יְדֵי מִצְוַת מְזוּזָה מְבַטֵּל מִמֶּנּוּ תַּאֲוַת מָמוֹן.

מִלְחָא כִּי סַרְיָא, זֶה שֶׁנָּפַל לְסִרְחוֹן תַּאֲוַת הַמָּמוֹן וְכוּ׳, וְעַל־כֵּן אַפְקוּהוּ בִּלְשׁוֹן כִּי סַרְיָא, שֶׁהוּא לָשׁוֹן הַנֶּאֱמַר

מָמוֹן שֶׁזּוֹכִין עַל־יְדֵי שְׁמִירַת הַבְּרִית כַּנַּ״ל:

(גַּם זֶה שַׁיָּךְ לְאוֹת ד): מְבֹאָר שָׁם שֶׁעַל־יְדֵי מִצְוַת מְזוּזָה נִתְבַּטֵּל חֶמְדַּת הַמָּמוֹן, וְעַל כֵּן ״וּכְתַבְתָּם עַל מְזוּזוֹת״ וְכוּ׳ כְּנֶגֶד ״לֹא תַחְמֹד״ כַּנַּ״ל עַיֵּן שָׁם. עַתָּה בּוֹא וּרְאֵה נִפְלְאוֹת ה׳, כִּי מְבֹאָר בִּירוּשַׁלְמִי פֵּאָה (וּבִבְרֵאשִׁית רַבָּה פָּרָשָׁה לה): ׳אַרְטַבָּן שְׁלַח לְרַבִּי חַד מַרְגָּלִיתָא טָבָא, שְׁלַח לֵיה רַבִּי חֲדָא מְזוּזָה׳. וְלִכְאוֹרָה הוּא פֶּלֶא, מַדּוּעַ שָׁלַח לוֹ מְזוּזָה דַּיְקָא, וְלֹא מִצְוָה אַחֶרֶת. אַךְ עַל־פִּי מַה שֶּׁגִּלָּה רַבֵּנוּ, זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, בְּהַתּוֹרָה הַזֹּאת מְבֹאָר הָעִנְיָן הֵיטֵב, כִּי מְזוּזָה דַּיְקָא מְבַטֵּל חֶמְדַּת הַמָּמוֹן, וְעַל־כֵּן שָׁלַח לוֹ מְזוּזָה דַּיְקָא. כִּי אַרְטַבָּן שָׁלַח לוֹ מַרְגָּלִיתָא טָבָא, הַיְנוּ עֲשִׁירוּת וּמָמוֹן, כִּי הָיָה שָׁוֶה מָמוֹן הַרְבֵּה, וְעָשָׂה עִקַּר הַחֲשִׁיבוּת מִזֶּה. עַל כֵּן שָׁלַח לוֹ רַבִּי כְּנֶגֶד זֶה מְזוּזָה דַּיְקָא, כִּי מְזוּזָה מְבַטֵּל חֶמְדַּת הָעֲשִׁירוּת כַּנַּ״ל:

מִלְחָא כִּי סַרְיָא, זֶה שֶׁנָּפַל לְסִרְחוֹן תַּאֲוַת הַמָּמוֹן כוּ׳.

וְעַל־כֵּן אַפְקוּהוּ בִּלְשׁוֹן כִּי סַרְיָא, שֶׁהוּא לָשׁוֹן הַנֶּאֱמַר

בְּעַפּו״ם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שְׁמוֹת לב, ח): ״סָרוּ מַהֵר״ וְכוּ׳, כִּי הַמְשַׁקֵּעַ בְּמָמוֹן, עוֹבֵד כָּל הָעַפּו״ם כַּנַּ״ל, וְעַל־כֵּן עַל כָּל מַטְבֵּעַ חֲקוּקָה הָעֲבוֹדָה זָרָה שֶׁל עַפּו״ם. כְּמוֹ שֶׁאֲנַחְנוּ רוֹאִים בְּחוּשׁ, שֶׁכָּל אֻמָּה וְאֻמָּה עַל הַמַּטְבֵּעַ שֶׁלָּהּ חֲקוּקָה הָעֲבוֹדָה זָרָה שֶׁלָּהֶם, וְכֵן רוֹאִים שֶׁעַל רֹב מַטְבְּעוֹת שֶׁל אֻמּוֹת הָעוֹלָם, יֵשׁ שָׁם צֶלֶב, שֶׁהוּא עֲבוֹדָה זָרָה.

עַל־פִּי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, יָבִין הַמַּשְׂכִּיל, לְפָרֵשׁ כֵּלָּא סַגְיָא דְּ״הַזָּהָב קוֹנֶה אֶת הַכֶּסֶף וְהַכֶּסֶף אֵינוֹ קוֹנֶה וְכוּ׳ הַנְּחֹשֶׁת קוֹנָה׳ וְכוּ׳, וְהַכֹּל מַה שֶּׁהוּא מַטְבֵּעַ וְיוֹצֵא, חָשׁוּב מָעוֹת, עַיֵּן שָׁם כָּל הַסַּגְיָא. וְסַגְיָא ׳אִי מָעוֹת נִקְנֶה בַּחֲלִיפִין׳, וְסַגְיָא דְּ׳כָּל הַנַּעֲשֶׂה דָּמִים בְּאַחֵר׳, הַכֹּל יִבְאָר לְמַשְׂכִּיל עַל־פִּי הַתּוֹרָה הַזֹּאת עִם עוֹד קְצָת הַקְּדָמוֹת. הַיְנוּ, עִם כָּל מַאֲמָר שֶׁל רַבֵּנוּ זַ״ל, יְכוֹלִים לְפָרֵשׁ כָּל סַגְיָא שֶׁבַּשַׁ״ס. כִּי אַף שֶׁכָּל סַגְיָא מְדַבֶּרֶת מֵהֲלָכוֹת הַתּוֹרָה, עִם כָּל זֶה בְּוַדַּאי טְמוּנִים וּגְנוּזִים בָּהּ סוֹדוֹת וְרָזֵי דְּרָזִין, סִתְרֵי נִסְתָּרוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה. וְעַל־יְדֵי הַקְּדָמוֹת שֶׁל רַבֵּנוּ זַ״ל יְכוֹלִים לְהָבִין כָּל סַגְיָא שֶׁבַּשַׁ״ס, אֶת הַסּוֹדוֹת שֶׁמְּרֻמָּזִים בָּהּ.

בְּעַפּו״ם כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שְׁמוֹת לב) ״סָרוּ מַהֵר״ וְכוּ׳ כִּי הַמְשׁוּקָע בְּמָמוֹן, עוֹבֵד כָּל הָעַפּו״ם כַּנַּ״ל, וְעַל כֵּן עַל כָּל מַטְבֵּעַ חֲקוּקָה הָעֲבוֹדָה זָרָה שֶׁל עַפּו״ם:

עַל־פִּי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, יָבִין הַמַּשְׂכִּיל, לְפָרֵשׁ כֵּלָּא סַגְיָא דְּ״הַזָּהָב קוֹנֶה אֶת הַכֶּסֶף וְהַכֶּסֶף אֵינוֹ קוֹנֶה וְכוּ׳ הַנְּחֹשֶׁת קוֹנָה״ וְכוּ׳, וְהַכֹּל מַה שֶּׁהוּא מַטְבֵּעַ וְיוֹצֵא, חָשׁוּב מָעוֹת. עַיֵּן שָׁם כָּל הַסַּגְיָא. וְסַגְיָא ״אִי מָעוֹת נִקְנֶה בַּחֲלִיפִין״. וְסַגְיָא דְּ״כָל הַנַּעֲשֶׂה דָּמִים בְּאַחֵר״. הַכֹּל יִבְאָר לְמַשְׂכִּיל עַל־פִּי הַתּוֹרָה הַזֹּאת עִם עוֹד קְצָת הַקְּדָמוֹת:

כד

כד

(לְשׁוֹן רַבֵּנוּ, זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה):

אָמְרוּ לֵהּ סָבָא דְּבֵי אַתּוּנָא לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָא: אֶמְצָעוּתָא דְּעַלְמָא הֵיכָא? אֵיפֹה אֶמְצַע הָעוֹלָם? זַקָּפָא לְאֶצְבָּעֲתֵהּ הִגְבִּיהַּ אֶת הָאֶצְבַּע. אָמַר לְהוֹ: הָכָא וְאָמַר לָהֶם פֹּה. אָמְרוּ לֵהּ סָבֵי דְּבֵי אַתּוּנָא: מִי יֵימַר? מִי אוֹמֵר שֶׁזֶּה כָּךְ? אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָא: אַיְתוּ אַשְׁלוּ וּמוֹשְׁחוּ תָּבִיאוּ חֲבָלִים וְתִמְדְּדוּ.

א. דַּע, שֶׁיֵּשׁ אוֹר, שֶׁהוּא מְמַעְלָה מִנַּפְשִׁין וְרוּחִין וְנִשְׁמָתִין, שֶׁהֵם: עֲשִׂיָּה, יְצִירָה, בְּרִיאָה. וְהוּא אוֹר אֵין־סוֹף עוֹלָם הָאֲצִילוּת, שֶׁשָּׁם עֶצֶם גִּלּוּי אֱלֹקוּת בְּלִי לְבוּשִׁים. וְאַף־עַל־פִּי שֶׁאֵין הַשֵּׂכֶל מַשִּׂיג אוֹתוֹ מֵרֹב עָמְקוֹ, וּמַה גַּם שֶׁאֵין שָׁם שׁוּם לְבוּשׁ לְהַשִּׂיגוֹ, אַף־עַל־פִּי־כֵן רְדִיפָה דְּמַחְשָׁבָה לְמִרְדָּף אַבַּתְרֵהּ, שֶׁהַמַּחְשָׁבָה יְכוֹלָה לָרוּץ אַחֲרָיו וְלִתְפֹּס וּלְהַשִּׂיג

(לְשׁוֹן רַבֵּנוּ, זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה):

אָמְרוּ לֵהּ סָבָא דְּבֵי אַתּוּנָא לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָא, אֶמְצָעוּתָא דְּעַלְמָא הֵיכָא, זַקָּפָא לְאֶצְבָּעֲתֵהּ, אָמַר לְהוֹ הָכָא. אָמְרוּ לֵהּ, מִי יֵימַר. אָמַר, אַיְתוּ אַשְׁלוּ וּמוֹשְׁחוּ:

(לְשׁוֹן רַבֵּנוּ, זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה):

א דַּע, שֶׁיֵּשׁ אוֹר, שֶׁהוּא לְמַעְלָה מִנַּפְשִׁין וְרוּחִין וְנִשְׁמָתִין, וְהוּא אוֹר אֵין־סוֹף. וְאַף־עַל־פִּי שֶׁאֵין הַשֵּׂכֶל מַשִּׂיג אוֹתוֹ, אַף עַל פִּי כֵן רְדִיפָה דְּמַחְשָׁבָה לְמִרְדָּף

אֵיזֶה אוֹר. וְעַל־יְדֵי הָרְדִיפָה, אָז הַשֵּׂכֶל מַשִּׂיג אוֹתוֹ, בִּבְחִינַת מָטֵי וְלָא מָטֵי, בָּזֶה שֶׁהַשֵּׂכֶל שֶׁל הָאָדָם רָץ לְהַשִּׂיג בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ הָאוֹר אֵין סוֹף, זֶה רַק בְּחִינַת מָטֵי וְלֹא מָטֵי, הַיְנוּ שֶׁמַּגִּיעַ וְאֵינוֹ מַגִּיעַ, כִּי הִנֵּה אָדָם מִתְלַהֵב בָּאוֹר אֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְהִנֵּה נֶעֱלָם מִמֶּנּוּ הָאוֹר. כִּי בֶּאֱמֶת אִי אֶפְשָׁר לְהַשִּׂיג אוֹתוֹ, כִּי עֶצֶם עַצְמִיּוּת אֶלְקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ בִּלְי שׁוּם לְבוּשִׁים, כִּי הוּא לְמַעְלָה מִנֶּפֶשׁ, רוּחַ, נְשָׁמָה, שֶׁהֵם הַלְּבוּשִׁים שֶׁל הָעוֹלָמוֹת:

בְּרִיאָה, יְצִירָה, עֲשִׂיָּה.

ב. וְדַע, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהַשִּׂיג אוֹתוֹ הַיְנוּ אֶת הָאוֹר אֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, אֲפִלּוּ בִּבְחִינַת מָטֵי וְלָא מָטֵי, אֶלָּא עַל־יְדֵי עֲשִׂיַּת הַמִּצְווֹת בְּשִׂמְחָה, כִּי הַשִּׂמְחָה מַרְחֶבֶת אֶת הַדַּעַת, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה כְּלִי לְקַבֵּל בּוֹ רוּחָנִיּוּת חִיּוּת אֱלֹקוּת. כִּי עַל־יְדֵי שִׂמְחַת הַמִּצְוָה נִשְׁלָם הַקְּדֻשָּׁה, וּמַעֲלָה הַחִיּוּת וְהַקְּדֻשָּׁה שֶׁבַּקְּלִפּוֹת, שֶׁשָּׁם שׁוֹרָה הָעַצְבוּת וְהַמְּרִירוּת וְהַחֹשֶׁךְ, בִּבְחִינַת אַחַד־עָשָׂר סְמָנֵי הַקְּטֹרֶת, שֶׁהֵם שׁוֹרְפִים, וּמְבַטְּלִים אֶת הַקְּלִפּוֹת. כִּי הַקְּלִפּוֹת הֵם בְּחִינַת מוֹתָרוֹת, כִּי הֵם רַק מְבַחוּץ, כְּדֵי לְהַעֲלִים וּלְהַסְתִּיר אֶת הָאוֹר, בִּשְׁבִיל הַבְּחִירָה וְהַנִּסָּיוֹן, וְזֶה כְּעֵין הַקְּלִפָּה שֶׁקְּדָמָה לַפְּרִי. וְהֵם בְּחִינַת עֲצָבוּת; כִּי מֵאַחַר שֶׁהֵם מַעֲלִימִים וּמְכַסִּים אֶת הָאוֹר אֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, אֲזַי זֶה מַכְנִיס עֲצָבוּת בָּאָדָם, בִּבְחִינַת (מִשְׁלֵי יד, כג): ״בְּכָל עֶצֶב יִהְיֶה מוֹתָר״; הַיְנוּ עַל־יְדֵי הַמּוֹתָרוֹת, שֶׁהֵם הַקְּלִפּוֹת, בָּאָה הָעַצְבוּת, שֶׁזֶּה (בְּרֵאשִׁית ו, ו): ״וַיִּתְעַצֵּב אֶל לִבּוֹ״, שֶׁשֹּׂרֶשׁ הַקְּדֻשָּׁה הוּא בַּלֵּב, כִּי הַלֵּב מִתְלַהֵב תָּמִיד אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְאִם הוּא מָלֵא מוֹתָרוֹת, שֶׁהֵם הַקְּלִפּוֹת, אֲזַי הַלֵּב מָלֵא עֲצָבוּת, וּלְהֶפֶךְ — כְּשֶׁזּוֹכֶה לְהוֹרִיד אֶת הַמּוֹתָרוֹת, שֶׁהֵם הַקְּלִפּוֹת, אָז נִכְנֶסֶת שִׂמְחָה בְּלִבּוֹ, וְעִקַּר הַשִּׂמְחָה הִיא בַּלֵּב, שֶׁזֶּה (תְּהִלִּים ד): ״נָתַתָּה שִׂמְחָה בְּלִבִּי״, שֶׁהַשִּׂמְחָה הִיא בְּתוֹךְ הַלֵּב, וְאָז הַלֵּב יָכוֹל לְהִתְלַהֵב וּלְהַשִּׂיג אֶת הָאוֹר אֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, בִּבְחִינַת מָטֵי וְלָא מָטֵי, כִּי יֵשׁ לוֹ כֵּלִים לָזֶה. כִּי הַשִּׂמְחָה הִיא מַרְחֶבֶת אֶת הַדַּעַת וְהַלֵּב, וְעַל־יְדֵי־זֶה יָכוֹל לְהַשִּׂיג הָאוֹר אֵין סוֹף, בִּבְחִינַת מָטֵי וְלָא מָטֵי. וְגָלוּת הַשְּׁכִינָה, זֶה שֶׁלֹּא מַשִּׂיג אֶת הָאוֹר אֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, שֶׁהוּא בְּחִינַת לֵב, הַיְנוּ שֶׁלִּבּוֹ נַעֲשֶׂה מְטֻמְטָם בְּעַצְבוּת וּבְמָרָה שְׁחוֹרָה, וְנִתְעַקֵּם לִבּוֹ בְּקֻשְׁיוֹת וּבִסְפֵקוֹת עָלָיו יִתְבָּרַךְ, כִּי הַלֵּב בּוֹ מִשְׁכַּן הַשְּׁכִינָה, שֶׁהוּא שִׂמְחָתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וּלְהֶפֶךְ — עִקַּר גָּלוּתָהּ, כְּשֶׁעַצְבוּת שֶׁהֵם הַקְּלִפּוֹת, גּוֹבְרִים עָלֶיהָ, בִּבְחִינַת: ״וַיִּתְעַצֵּב אֶל לִבּוֹ״, הַיְנוּ כְּשֶׁהָעַצְבוּת מְמַלֵּאת אֶת לִבּוֹ, זֶה בְּעַצְמוֹ גָּלוּת הַשְּׁכִינָה, כִּי הָעַצְבוּת

אַבַּתְרֵהּ. וְעַל יְדֵי הָרְדִיפָה, אָז הַשֵּׂכֶל מַשִּׂיג אוֹתוֹ בִּבְחִינַת מְטֵי וְלָא מְטֵי. כִּי בֶּאֱמֶת אִי אֶפְשָׁר לְהַשִּׂיג אוֹתוֹ, כִּי הוּא לְמַעְלָה מִנֶּפֶשׁ רוּחַ נְשָׁמָה:

ב וְדַע שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהַשִּׂיג אוֹתוֹ אֲפִלּוּ בִּבְחִינַת מְטֵי וְלָא מְטֵי. אֶלָּא עַל יְדֵי עֲשִׂיַּת הַמִּצְווֹת בְּשִׂמְחָה. כִּי עַל יְדֵי שִׂמְחַת הַמִּצְוָה, נִשְׁלָם הַקְּדֻשָּׁה. וּמַעֲלָה הַחִיּוּת וְהַקְּדֻשָּׁה שֶׁבַּקְּלִיפּוֹת, בִּבְחִינַת אַחַד־עָשָׂר סַמְנֵי הַקְּטֹרֶת. כִּי הַקְּלִפּוֹת הֵם בְּחִינַת מוֹתָרוֹת, וְהֵם בְּחִינַת עֲצָבוּת, בִּבְחִינַת (מִשְׁלֵי יד): **׳בְּכָל עֶצֶב יִהְיֶה מוֹתָר׳. וְהֵם תָּקְפָא דִּדְינָא, בִּבְחִינַת** (בְּרֵאשִׁית ו): **״וַיִּתְעַצֵּב אֶל לִבּוֹ״. וְעִקַּר הַשִּׂמְחָה הִיא בַּלֵּב, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב** (תְּהִלִּים ד): **״נָתַתָּה שִׂמְחָה בְלִבִּי״. וְגָלוּת הַשְּׁכִינָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת לֵב שֶׁהוּא שִׂמְחָתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל, עִקַּר גָּלוּתָהּ — כְּשֶׁעַצְבוּת שֶׁהֵם הַקְּלִפּוֹת גּוֹבְרִים עָלֶיהָ, בִּבְחִינַת: ״וַיִּתְעַצֵּב**

מְבִיאָה אֶת הָאָדָם לְקֻשְׁיוֹת וּסְפֵקוֹת וַעֲקמומיוּת, עַד שֶׁהַלֵּב שְׁלוֹ מִתְעַקֵּם לְגַמְרֵי. וְזֶה הוּא כְּשֶׁיֵּצְאוּ יִשְׂרָאֵל מֵהַגָּלוּת כְּתִיב (יְשַׁעְיָה נה, יב): ״כִּי בְשִׂמְחָה תֵּצֵאוּ״; כִּי עִקַּר הַיְצִיאָה מֵהַגָּלוּת יִהְיֶה רַק עַל־יְדֵי תִּקֻּף הַשִּׂמְחָה, וְזֶה אֲשֶׁר יִשְׂמַ״ח אוֹתִיּוֹת מָשִׁי״חַ, כִּי הוּא יִגְאַל אֶת עַם יִשְׂרָאֵל עַל־יְדֵי תִּקֻּף הַשִּׂמְחָה שֶׁתִּכָּנֵס בְּלֵב כָּל אֶחָד וְאֶחָד, עַד שֶׁלֹּא תִּהְיֶה לוֹ שׁוּם עַקְמִימִיוּת. וּבְשִׁבְיל זֶה, שֶׁעַל־יְדֵי הַקְּטֹרֶת מַעֲלִין מֵהַקְּלִפּוֹת חִיּוּתָם, כְּתִיב בָּהֶם (מִשְׁלֵי כז, ט): ״קְטֹרֶת יְשַׂמַּח לֵב״, כִּי הַקְּטֹרֶת נִקְרֵאת עַל שֵׁם קֶשֶׁר, שֶׁהִיא מְקַשֶּׁרֶת כָּל הָעוֹלָמוֹת, הַיְנוּ שֶׁמְּקַשֶּׁרֶת אֶת עוֹלָם הָאֲצִילוּת אֶל עוֹלָמוֹת בְּרִיאָה, יְצִירָה, עֲשִׂיָּה. נִמְצָא, כְּשֶׁעוֹשֶׂה הַמִּצְוָה בְּשִׂמְחָה, אֲזַי מַעֲלֶה הַשְׁכִּינָה שֶׁהִיא הַמִּצְוָה, שֶׁהִיא שִׂמְחַת הַלֵּב, מִבֵּין הַקְּלִפּוֹת; כִּי עַל־יְדֵי תִּקֻּף הַשִּׂמְחָה, בְּשָׁעָה שֶׁמְּקַיֵּם מִצְוָה בְּשִׂמְחָה, וּמְגַלֶּה אֶת פְּנִימִיּוּת לִבּוֹ, שֶׁלִּבּוֹ חָפֵץ לַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, עַל־יְדֵי־זֶה שֶׁמְּקַיֵּם אֶת הַמִּצְוָה בְּשִׂמְחָה, הוּא כְּאִלּוּ מַקְטִיר קְטֹרֶת, שֶׁזֶּה סוֹד הַקֶּשֶׁר שֶׁמְּקַשֶּׁרֶת בֵּין עוֹלָם הָאֲצִילוּת לְבֵין בְּרִיאָה, יְצִירָה, עֲשִׂיָּה. וְזֶהוּ בְּחִינַת מַלְכוּת דַּעֲשִׂיָּה הָעוֹלָה מִן הַקְּלִפּוֹת: כִּי הַמַּלְכוּת נִמְצֵאת עַכְשָׁו בְּגָלוּת, כִּי אַף אֶחָד אֵינוֹ מַרְגִּישׁ אֶת מַלְכוּתוֹ יִתְבָּרַךְ עַל עַצְמוֹ, אֲפִלּוּ שֶׁמְּקַיְּמִים אֶת הַמִּצְוָה, זֶה רַק כְּמִצְוַת אֲנָשִׁים מְלֻמָּדָה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן, אִם אָדָם שָׂמֵחַ בְּקִיּוּם הַמִּצְוֹת, סִימָן שֶׁיֵּשׁ לוֹ הַרְגָּשָׁה בְּכָל מִצְוָה וּמִצְוָה, שֶׁזֶּה רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, וּמְקַיֵּם אֶת הַמִּצְוָה בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה, וּבָזֶה הוּא מְגַלֶּה טֹהַר לִבּוֹ, וַעַל־יְדֵי־זֶה נִכְנֶסֶת שִׂמְחָה בְּלִבּוֹ, שֶׁהוּא מַלְכוּת דִּקְדֻשָּׁה, וְעוֹלָה מִן הַקְּלִפּוֹת, וְזוֹ גְּאֻלָּתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל. וְלָכֵן צָרִיךְ כָּל אָדָם לְהִתְגַּבֵּר מְאֹד מְאֹד לִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה תָּמִיד, וְלַעֲשׂוֹת אֶת הַמִּצְוֹת בְּשִׂמְחָה גְּדוֹלָה, וְכָל מַה שֶּׁיּוֹדֵעַ רְחוֹקוֹ יוֹתֵר מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, הוּא צָרִיךְ לְהִתְגַּבֵּר בְּיוֹתֵר וְיוֹתֵר לִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה, וּבְפָרָט בְּעֵת עֲשִׂיַּת אֵיזוֹ מִצְוָה, אָז יִהְיֶה בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה, שֶׁהוּא עוֹשֶׂה אֶת רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, וְאִם יִתְגַּבֵּר וְיִהְיֶה בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה בְּעֵת עֲשִׂיַּת הַמִּצְוָה, אָז יִזְכֶּה לָצֵאת מֵהַקְּלִפּוֹת וְהָעֲבֵרוֹת שֶׁנָּפַל לְשָׁם, כִּי יֵשׁ בְּכֹחַ שִׂמְחַת הַמִּצְוֹת לְהוֹצִיאוֹ מֵהַקְּלִפּוֹת, וּמַעֲלֶה אֶת הַמַּלְכוּת שֶׁהִיא הָאֱמוּנָה לְרוּם גָּבְהֵי מְרוֹמִים.

אֶל לִבּוֹ״. וְזֶה הוּא כְּשֶׁיֵּצְאוּ יִשְׂרָאֵל מֵהַגָּלוּת, כְּתִיב (יְשַׁעְיָה נה): **״כִּי בְשִׂמְחָה תֵּצֵאוּ״. וּבְשִׁבְיל זֶה, שֶׁעַל־יְדֵי הַקְּטֹרֶת מַעֲלִין מֵהַקְּלִפּוֹת חִיּוּתָם, כְּתִיב בָּהֶם** (מִשְׁלֵי כז): **׳קְטֹרֶת יְשַׂמַּח לֵב׳. נִמְצָא כְּשֶׁעוֹשֶׂה הַמִּצְוָה בְּשִׂמְחָה, אֲזַי מַעֲלֶה הַשְׁכִּינָה, שֶׁהִיא הַמִּצְוָה, שֶׁהִיא שִׂמְחַת הַלֵּב, מִבֵּין הַקְּלִפּוֹת. וְזֶהוּ בְּחִינַת מַלְכוּת דַּעֲשִׂיָּה הָעוֹלָה מִן הַקְּלִפּוֹת:**

ג **וּכְשֶׁאָדָם עוֹשֶׂה אֵיזֶה מִצְוָה, יֵשׁ כֹּחַ בְּהַמִּצְוָה, לֵילֵךְ וּלְעוֹרֵר כָּל הָעוֹלָמוֹת לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. בְּבְחִינַת** (שְׁמוֹת י): **״בְּנְעָרֵינוּ וּבִזְקֵנֵינוּ נֵלֵךְ, בְּצֹאנֵנוּ וּבִבְקָרֵנוּ נֵלֵךְ״. וְזֶה בְּחִינַת**

ג. **וּכְשֶׁאָדָם עוֹשֶׂה אֵיזֶה מִצְוָה בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה, יֵשׁ כֹּחַ בְּהַמִּצְוָה לֵילֵךְ וּלְעוֹרֵר כָּל הָעוֹלָמוֹת לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ**; כִּי עַל־יְדֵי קִיּוּם הַמִּצְוֹת בְּשִׂמְחָה, הוּא מַמְשִׁיךְ אוֹרוֹת צַחְצָחוֹת, אוֹרוֹת עֶלְיוֹנִים בְּכָל הָעוֹלָמוֹת, כִּי הַמִּצְוֹת הֵם אוֹרוֹת הַמְלֻבָּשִׁים בְּכֵלִים, וּכְשֶׁבַּר יִשְׂרָאֵל עוֹשֶׂה אֶת הַמִּצְוָה בְּשִׂמְחָה, עַל־יְדֵי־זֶה מֵאִיר אוֹר גָּדוֹל אֲפִלּוּ בְּעוֹלָם הָעֲשִׂיָּה, וּמִכָּל שֶׁכֵּן בְּעוֹלָם הַיְצִירָה וְהַבְּרִיאָה, עַד שֶׁיָּכוֹל לְהַשִּׂיג אֶת הָאוֹר אֵין סוֹף הַמֵּאִיר בְּעוֹלָם הָאֲצִילוּת. וְזֶה מַה שֶּׁאָמַר מֹשֶׁה לְפַרְעֹה (שְׁמוֹת י, ט): ״בְּנְעָרֵינוּ וּבִזְקֵנֵינוּ נֵלֵךְ, בְּצֹאנֵנוּ וּבִבְקָרֵנוּ נֵלֵךְ״, שֶׁאֲנַחְנוּ

הוֹלְכִים לְהַקְרִיב קָרְבַּן פֶּסַח לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה, עַל־יְדֵי־זֶה נִזְכֶּה לְהַעֲלוֹת אֶת כָּל הָעוֹלָמוֹת מִתַּכְלִית גַּשְׁמִיּוּת הָעֲשִׂיָּה עַד רוּם גָּבְהֵי מְרוֹמִים. וְזֶה בְּחִינַת ׳מַלְכוּת מַלְבִּישׁ נֶצַח הוֹד יְסוֹד׳, שֶׁהֵם כְּלֵי הַהֲלִיכָה, הַיְנוּ כִּי נֶצַח וְהוֹד הֵן שְׁתֵּי שׁוֹקַיִן, שֶׁהֵן שְׁתֵּי הָרַגְלַיִם, וְהַמַּלְכוּת מַלְבִּישָׁן בְּזֶה שֶׁמְּקַיְּמִים אֶת הַמִּצְוֹות בְּשִׂמְחָה, אֲזַי הַמַּלְכוּת מַלְבִּישָׁה אֶת הַשֶּׁלֶשׁ סְפִירוֹת: נֶצַח, הוֹד, יְסוֹד, וְהֵם מִתְעַלִּין בְּתַכְלִית הָעֲלִיָּה, וְזֶה בְּחִינַת (תְּהִלִּים לז, לא): ״תּוֹרַת אֱלֹקָיו בְּלִבּוֹ לֹא תִמְעַד אֲשֻׁרָיו״, הַיְנוּ אִם יַכְנִיס אֶת תּוֹרַת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בְּלִבּוֹ, שֶׁשָּׁם מְבָאֵרֶת אֶת מִצְוֹתָיו יִתְבָּרַךְ, כִּי הַתּוֹרָה הִיא חָכְמָתוֹ יִתְבָּרַךְ, וּמְגַלֶּה אֶת הַמִּצְוֹות — רְמַ״ח מִצְוֹות עֲשֵׂה וְשָׁסָ״ה לֹא תַעֲשֶׂה, אֵיךְ לְקַיְּמָן בִּשְׁלֵמוּת וּבְשִׂמְחָה עֲצוּמָה, שֶׁאָז הִיא הוֹלֶכֶת לְעוֹרֵר אֶת כָּל הָעוֹלָמוֹת וּלְיַחֲדָם וּלְקַשְּׁרָם יַחְדָּו, שֶׁזֶּה פֵּרוּשׁ הַפָּסוּק (שָׁם סח, כה): ״הֲלִיכוֹת אֵלִי מַלְכִּי בַקֹּדֶשׁ״, כְּשֶׁמַּעֲלִין מַלְכוּת לְתוֹךְ הַקְּדֻשָּׁה, שֶׁזֶּה מַלְכִּי בַקֹּדֶשׁ, הִיא מַלְבֶּשֶׁת אֶת הֲלִיכוֹת אֵלִי הַיְנוּ אֶת ׳נֶצַח, הוֹד, יְסוֹד׳, לֵילֵךְ וּלְעוֹרֵר כָּל הַדְּבָרִים לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ: כִּי בָּזֶה שֶׁמְּקַיְּמִים אֶת הַמִּצְוֹות בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה, אֲפִלּוּ שֶׁנִּמְצָא בְּמִדּוֹרֵי הַקְּלִפּוֹת, וְהוּא מָלֵא מוֹתָרוֹת, הַמַּעֲלִימִים וּמַסְתִּירִים אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, אִם מִתְחַזֵּק אֲפִלּוּ בְּמָקוֹם שֶׁהוּא נִמְצָא שָׁמָּה, וְיַקֵּים אֶת הַמִּצְוֹות בְּתַכְלִית הַשִּׂמְחָה, לֹא רַק שֶׁהוּא יֵצֵא מֵהַטֻּמְאָה וְהַזֻּהֲמָה וְהַמּוֹתָרוֹת וְהָעֲצְבוּת וְהַמָּרָה שְׁחוֹרָה, וְיַשִּׂיג אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, אֶלָּא יֵשׁ בְּכֹחוֹ לְעוֹרֵר אֶת כָּל הַבְּרִיאָה כֻּלָּהּ לְהִתְעַלּוֹת בְּתַכְלִית הָעֲלִיָּה.

׳מַלְכוּת מַלְבִּישׁ נֶצַח הוֹד יְסוֹד׳, שֶׁהֵם כְּלֵי הַהֲלִיכָה. וְזֶה בְּחִינַת (תְּהִלִּים לז): **״תּוֹרַת אֱלֹקָיו בְּלִבּוֹ לֹא תִמְעַד אֲשֻׁרָיו״, שֶׁהִיא הוֹלֶכֶת לְעוֹרֵר. וְזֶה בְּחִינַת** (שָׁם סח): **״הֲלִיכוֹת אֵלִי מַלְכִּי בַקֹּדֶשׁ״ — כְּשֶׁמַּעֲלִין מַלְכוּת לְתוֹךְ הַקְּדֻשָּׁה, הִיא מַלְבֶּשֶׁת אֶת הֲלִיכוֹת אֵלִי אֶת ׳נֶצַח הוֹד יְסוֹד׳, לֵילֵךְ וּלְעוֹרֵר כָּל הַדְּבָרִים לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ:**

ד. וְעַל־יְדֵי הַהִתְעוֹרְרוּת, הַיְנוּ עַל־יְדֵי הֲלִיכָה, נִמְשָׁךְ בְּרָכָה לְכָל הָעוֹלָמוֹת. וְזֶה בְּחִינַת: ׳נֶצַח הוֹד יְסוֹד מַלְבִּישִׁין אֶת חֶסֶד גְּבוּרָה תִּפְאֶרֶת׳, שֶׁהֵם הַיָּדַיִם, שֶׁמִּשָּׁם כָּל הַבְּרָכוֹת. וְזֶה בְּחִינַת: ׳מַלְכוּת מַלְבִּישׁ נֶצַח הוֹד יְסוֹד׳, שֶׁהֵם כְּלֵי הַהֲלִיכָה. וְזֶה בְּחִינַת (תְּהִלִּים לז, לא): ״תּוֹרַת אֱלֹקָיו בְּלִבּוֹ לֹא תִמְעַד אֲשֻׁרָיו״, הַיְנוּ אִם יַכְנִיס אֶת תּוֹרַת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בְּלִבּוֹ, שֶׁשָּׁם מְבָאֵרֶת אֶת מִצְוֹתָיו יִתְבָּרַךְ, כִּי הַתּוֹרָה הִיא חָכְמָתוֹ יִתְבָּרַךְ, וּמְגַלֶּה אֶת הַמִּצְוֹות — רְמַ״ח מִצְוֹות עֲשֵׂה וְשָׁסָ״ה לֹא תַעֲשֶׂה, אֵיךְ לְקַיְּמָן בִּשְׁלֵמוּת וּבְשִׂמְחָה עֲצוּמָה, שֶׁאָז הִיא הוֹלֶכֶת לְעוֹרֵר אֶת כָּל הָעוֹלָמוֹת וּלְיַחֲדָם וּלְקַשְּׁרָם יַחְדָּו, שֶׁזֶּה פֵּרוּשׁ הַפָּסוּק (שָׁם סח, כה): ״הֲלִיכוֹת אֵלִי מַלְכִּי בַקֹּדֶשׁ״, כְּשֶׁמַּעֲלִין מַלְכוּת לְתוֹךְ הַקְּדֻשָּׁה, שֶׁזֶּה מַלְכִּי בַקֹּדֶשׁ, הִיא מַלְבֶּשֶׁת אֶת הֲלִיכוֹת אֵלִי הַיְנוּ אֶת ׳נֶצַח, הוֹד, יְסוֹד׳, לֵילֵךְ וּלְעוֹרֵר כָּל הַדְּבָרִים לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ: כִּי בָּזֶה שֶׁמְּקַיְּמִים אֶת הַמִּצְוֹות בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה, אֲפִלּוּ שֶׁנִּמְצָא בְּמִדּוֹרֵי הַקְּלִפּוֹת, יֵשׁ בְּכֹחוֹ לְעוֹרֵר אֶת כָּל הַבְּרִיאָה כֻּלָּהּ לְהִתְעַלּוֹת בְּתַכְלִית הָעֲלִיָּה.

[וּמֵרָחוֹק תָּבִין וְתַשְׂכִּיל אֶת גֹּדֶל הַמַּעֲלָה שֶׁל כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל, שֶׁמְּחַזֵּק אֶת עַצְמוֹ לְקַיֵּם אֶת הַמִּצְוֹות בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה, אֲפִלּוּ שֶׁנָּפַל לְמָקוֹם שֶׁנָּפַל, וְהוּא נִמְצָא בְּמִדּוֹרֵי הַקְּלִפּוֹת, וְהוּא מָלֵא מוֹתָרוֹת, הַמַּעֲלִימִים וּמַסְתִּירִים אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, אִם מִתְחַזֵּק אֲפִלּוּ בְּמָקוֹם שֶׁהוּא נִמְצָא שָׁמָּה, וְיַקֵּים אֶת הַמִּצְוֹות בְּתַכְלִית הַשִּׂמְחָה, לֹא רַק שֶׁהוּא יֵצֵא מֵהַטֻּמְאָה וְהַזֻּהֲמָה וְהַמּוֹתָרוֹת וְהָעֲצְבוּת וְהַמָּרָה שְׁחוֹרָה, וְיַשִּׂיג אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, אֶלָּא יֵשׁ בְּכֹחוֹ לְעוֹרֵר אֶת כָּל הַבְּרִיאָה כֻּלָּהּ לְהִתְעַלּוֹת בְּתַכְלִית הָעֲלִיָּה.

ד. וְעַל־יְדֵי הַהִתְעוֹרְרוּת, שֶׁאָדָם עוֹשֶׂה עַל־יְדֵי שִׂמְחַת הַמִּצְוֹות, שֶׁאָז יוֹצֵא מֵהַקְּלִפּוֹת וְהַסִּטְרָא אַחֲרָא שֶׁנִּלְכַּד בָּהֶם, עַל־יְדֵי־זֶה עוֹשֶׂה הִתְעוֹרְרוּת לְעוֹרֵר כָּל הַדְּבָרִים לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ; הַיְנוּ עַל־יְדֵי הֲלִיכָה, נִמְשָׁךְ בְּרָכָה לְכָל הָעוֹלָמוֹת, בָּזֶה שֶׁהוּא בְּעַצְמוֹ מִתְעַלֶּה מֵהַקְּלִפּוֹת שֶׁבְּעוֹלָם הָעֲשִׂיָּה, וְעוֹלֶה אֶל עוֹלָם הַיְצִירָה, וּמִשָּׁם לְעוֹלָם הַבְּרִיאָה, עַד שֶׁמַּגִּיעַ אֶל עֶצֶם הָאֲצִילוּת, שֶׁהוּא בְּחִינַת מָטֵי וְלָא מָטֵי, וְכֵן עַל־יְדֵי שִׂמְחַת הַמִּצְוֹות, הוּא מְעוֹרֵר גַּם אֲחֵרִים לָלֶכֶת וּלְהִתְעַלּוֹת מֵעוֹלָם לְעוֹלָם, כִּי אֲנָשִׁים מִסְתַּכְּלִים עָלָיו, אֵיךְ הוּא מְקַיֵּם אֶת הַמִּצְוֹות, וְזֶה עוֹשֶׂה אֶצְלָם גַּם־כֵּן הִתְעוֹרְרוּת לָלֶכֶת וּלְהִתְעַלּוֹת בִּקְדֻשָּׁה. וְזֶה בְּחִינַת: ׳נֶצַח הוֹד יְסוֹד מַלְבִּישִׁין אֶת חֶסֶד גְּבוּרָה תִּפְאֶרֶת׳, שֶׁהֵם הַיָּדַיִם; הַיְנוּ הַסְּפִירוֹת נֶצַח הוֹד — הֵם הָרַגְלִין, כְּשֶׁעוֹלִין עַל־יְדֵי הֲלִיכָה, הֵם מַגִּיעִים עַד הַיָּדַיִם, שֶׁהֵם חֶסֶד גְּבוּרָה, וְהַגּוּף זֶה תִּפְאֶרֶת, שֶׁמִּשָּׁם כָּל הַבְּרָכוֹת, כִּי הַבְּרָכוֹת בָּאוֹת עַל־יְדֵי הַיָּדַיִם, כִּי הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מַשְׁפִּיעַ אֶת הַבְּרָכוֹת

עַל־יְדֵי הַיָּדַיִם, אֲבָל קֹדֶם צָרִיךְ לִהְיוֹת אִתְעָרוּתָא דִּלְתַתָּא, שֶׁזֶּה נָצַח, הוֹד, יְסוֹד, שֶׁהֵם הָרַגְלִין עוֹלִין אֶל הַיָּדַיִם. וְזֶה בְּחִינַת **וַיְבָרֶךְ ה׳ אֹתְךָ לְרַגְלִי״**, הַיְנוּ בִּשְׁבִיל שֶׁהָיָה אִתְעָרוּתָא דִּלְתַתָּא, שֶׁיַּעֲקֹב אָבִינוּ אָמַר לְלָבָן, שֶׁכָּל הַבְּרָכוֹת שֶׁנִּתְבָּרַכְתָּ, הָיוּ עַל־יְדֵי שֶׁקִּיַּמְתָּ אֶת הַמִּצְוֹת בְּשִׂמְחָה, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה עָשָׂה הִתְעוֹרְרוּת בְּכָל הָעוֹלָמוֹת, וְגַם כָּאן לְמַטָּה הוּא עוֹרֵר אֶת לָבָן, עַד שֶׁנִּתְבָּרֵךְ עַל יָדוֹ, כִּי עַל־יְדֵי אִתְעָרוּתָא דִּלְתַתָּא שֶׁל יַעֲקֹב, בָּאָה לוֹ הַבְּרָכָה, הַיְנוּ עַל־יְדֵי הַיָּדַיִם, שֶׁהֵם חֶסֶד, גְּבוּרָה, תִּפְאֶרֶת, נִמְצָא שֶׁעוֹלִין הָרַגְלִין בְּבְחִינַת יָדַיִם, כִּי הָרַגְלִין הֵם נֶצַח, הוֹד, יְסוֹד, מַלְבִּישִׁים אֶת הַיָּדַיִם, שֶׁהֵם חֶסֶד, גְּבוּרָה, תִּפְאֶרֶת, בְּבְחִינַת (שופטים ד, כד): ״וַתִּתֶּלְךְ יָד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הָלוֹךְ וְקָשָׁה״; רָצָה לוֹמַר, עַל־יְדֵי שֶׁחָזְרוּ בִּתְשׁוּבָה אָז בְּשָׁעָה שֶׁכָּבְשׁוּ אֶת סִיסְרָא, וְיָעֵל הָרְגָה אוֹתוֹ, וְהָיְתָה אָז שִׂמְחָה גְּדוֹלָה מְאֹד, עַל־יְדֵי־זֶה נִשְׁפְּעָה עֲלֵיהֶם הַבְּרָכָה מֵהַיָּדַיִם, שֶׁזֶּה (ויקרא ט, כב): ״וַיִּשָּׂא אַהֲרֹן אֶת יָדָו אֶל הָעָם וַיְבָרְכֵם״, כִּי עִקַּר הַבְּרָכוֹת בָּאוֹת עַל־יְדֵי הַיָּדַיִם, שֶׁזֶּה נְשִׂיאַת כַּפַּיִם שֶׁל הַכֹּהֲנִים, שֶׁדַּיְקָא עַל־יְדֵי־זֶה נִמְשְׁכָה הַבְּרָכָה, שֶׁהַבְּרָכוֹת בָּאוֹת דֶּרֶךְ הַיָּדַיִם, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (בראשית מט, כד): **״מִידֵי אֲבִיר יַעֲקֹב מִשָּׁם רֹעֶה אֶבֶן יִשְׂרָאֵל״**; שֶׁהַבְּרָכוֹת בָּאוּ מִיַּעֲקֹב דֶּרֶךְ הַיָּדַיִם. **[וּמֵרָחוֹק** תָּבִין וְתַשְׂכִּיל, אֲשֶׁר רַבֵּנוּ ז״ל מְגַלֶּה לָנוּ פֹּה סוֹד נִפְלָא וְנוֹרָא מְאֹד, שֶׁעַל־יְדֵי שֶׁאָדָם שָׂשׂ וְשָׂמֵחַ בְּקִיּוּם הַמִּצְוֹת מַעֲשִׂיּוֹת דַּיְקָא בְּזֶה הָעוֹלָם, עַל־יְדֵי־זֶה נִתְעַלִּין הָרַגְלִין, שֶׁהֵם הַסְּפִירוֹת הַתַּחְתּוֹנוֹת, וְעוֹלִים וּמַלְבִּישִׁים אֶת הַסְּפִירוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת, הַיְנוּ נֶצַח, הוֹד, יְסוֹד, עוֹלִין וְנַעֲשִׂין לְבוּשׁ לְהַסְּפִירוֹת: חֶסֶד, גְּבוּרָה, תִּפְאֶרֶת, הַיְנוּ כְּשֶׁאָדָם שָׂשׂ וְשָׂמֵחַ, עַד שֶׁהַשִּׂמְחָה יוֹרֶדֶת לְרַגְלָיו, וְרוֹקֵד מֵרֹב שִׂמְחָה, עַל־יְדֵי־זֶה הוּא עוֹלֶה לְמַעְלָה, וְנִשְׁפַּעַת עָלָיו בְּרָכָה מֵהָעוֹלָמוֹת הָעֶלְיוֹנִים, שֶׁכָּל וְדַעַת רוּחָנִיּוּת הַשָּׂגוֹת אֱלֹקוּת, וְאָז נִתְמַלֵּא רְצוֹנוֹ בְּמֶה שֶׁהוּא רוֹצֶה].

ה. וְעִקַּר הַבְּרָכָה שֶׁנִּשְׁפָּעִין מֵהַיָּדַיִם, הֵם שֵׂכֶל; הַיְנוּ כְּשֶׁנֶּצַח, הוֹד, יְסוֹד, שֶׁהֵם הָרַגְלִין, עוֹלִים לְמַעְלָה אֶל הַיָּדַיִם, שֶׁהֵם חֶסֶד, גְּבוּרָה, תִּפְאֶרֶת, הַיְנוּ הָרַגְלִין עוֹלִים אֶל הַיָּדַיִם, אָז נִשְׁפָּעוֹת הַבְּרָכוֹת. וְעִקַּר הַבְּרָכָה שֶׁנִּשְׁפַּעַת מֵהַיָּדַיִם, הֵם: שֵׂכֶל וְדַעַת בְּהַשָּׂגַת אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ. **וּכְשֶׁבָּאִים לְמַטָּה**; הַיְנוּ בִּרְכַּת הַשֵּׂכֶל, עַל־יְדֵי־זֶה **נַעֲשִׂים לְכָל אֶחָד וְאֶחָד כְּפִי רְצוֹנוֹ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב** (תהלים קמה, טז): **״פּוֹתֵחַ אֶת יָדֶיךָ, וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל חַי רָצוֹן״**; הַיְנוּ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא פּוֹתֵחַ אֶת הַיָּדַיִם, שֶׁמִּשָּׁם נִשְׁפַּעַת הַבְּרָכָה, אֲבָל הוּא מַשְׂבִּיעַ לְכָל חַי רָצוֹן, שֶׁכָּל אֶחָד יְצַיֵּר אֶת הַבְּרָכָה כְּפִי רְצוֹנוֹ. בְּכֵן מִי שֶׁהוּא בַּעַל נֶפֶשׁ, שֶׁרוֹצֶה רַק אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וּלְהַמְשִׁיךְ עַל עַצְמוֹ אוֹר וְזִיו וְחִיּוּת וּדְבֵקוּת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, צָרִיךְ לְכַוֵּן רְצוֹנוֹ, שֶׁיַּמְשִׁיךְ **בִּרְכַּת שֵׂכֶל, בִּבְחִינַת** (בראשית מח, יד): **״שִׂכֵּל אֶת יָדָיו״**, הַיְנוּ הַבְּרָכוֹת שֶׁנִּשְׁפָּעוֹת

(בראשית ל): **״וַיְבָרֶךְ ה׳ אֹתְךָ לְרַגְלִי״. נִמְצָא שֶׁעוֹלִין הָרַגְלִין בְּבְחִינַת יָדַיִם, בִּבְחִינַת** (שופטים ד): **״וַתִּתֶּלְךְ יַד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הָלוֹךְ וְקָשָׁה״. וְעִקַּר הַבְּרָכוֹת מִיָּדַיִם, בִּבְחִינַת** (ויקרא ט): **״וַיִּשָּׂא אַהֲרֹן אֶת יָדָו וַיְבָרְכֵם״, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב** (בראשית מט): **״מִידֵי אֲבִיר יַעֲקֹב מִשָּׁם רֹעֶה אֶבֶן יִשְׂרָאֵל״:**

ה וְעִקַּר הַבְּרָכָה שֶׁנִּשְׁפָּעִין מֵהַיָּדַיִם, הֵם שֵׂכֶל. וּכְשֶׁבָּאִים לְמַטָּה, נַעֲשִׂים לְכָל אֶחָד וְאֶחָד כְּפִי רְצוֹנוֹ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תהלים קמה): **״פּוֹתֵחַ אֶת יָדֶיךָ וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל חַי רָצוֹן״. בְּכֵן מִי שֶׁהוּא בַּעַל נֶפֶשׁ, צָרִיךְ לְכַוֵּן רְצוֹנוֹ, שֶׁיַּמְשִׁיךְ בִּרְכַּת שֵׂכֶל, בִּבְחִינַת** (בראשית מח): **״שִׂכֵּל אֶת**

מֵהַיָּדַיִם, עוֹלוֹת עַד חָכְמָה, בִּינָה וָדַעַת, שֶׁהֵם הַשֵּׂכֶל, צְרִיכִים לִרְאוֹת שֶׁעִקַּר הַבְּרָכָה תִּהְיֶה רַק שֵׂכֶל וְדַעַת וְהַשָּׂגַת אֱלֹקוּת, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (נְדָרִים מא.): דַּעַת קָנִיתָ — מָה חָסַרְתָּ, דַּעַת חָסַרְתָּ — מַה קָּנִיתָ; כִּי עִקַּר הַבְּרָכָה הוּא שֵׂכֶל, שֶׁאָדָם צָרִיךְ לְהַמְשִׁיךְ עַל עַצְמוֹ שֵׂכֶל אֱלֹקִי, שֶׁיָּאִיר עָלָיו תָּמִיד אוֹר הָאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, שֶׁזֶּה עִקַּר הַבְּרָכָה. וּבְבְחִינַת (שְׁמוֹת טו, יז): ״מִקְדָּשׁ ה׳ כּוֹנְנוּ יָדֶיךָ״. וְזֶה בְּחִינַת: ׳חֶסֶד גְּבוּרָה תִּפְאֶרֶת, שֶׁמַּלְבִּישִׁין אֶת חָכְמָה בִּינָה דַּעַת, שֶׁהֵם הַמִּקְדָּשׁ, כִּי הַמֹּחִין הֵם הַשֵּׂכֶל, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (בְּרָכוֹת לג.): כָּל אָדָם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ דֵּעָה, כְּאִלּוּ נִבְנָה בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ בְּיָמָיו; וְזֶה יוֹרֵד עַד יָדָיו, וּמִשָּׁם בָּאָה הַשְׁפָּעָה שֶׁל הַבְּרָכָה. וְעִקַּר הַבְּרָכָה הוּא שֵׂכֶל וְדַעַת בָּאִין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְאָז נַעֲשֶׂה כִּרְצוֹנוֹ; כִּי אִם אָדָם מְבַטֵּל אֶת רְצוֹנוֹ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, אָז נִשְׁפָּע עָלָיו כָּל אֶחָד כְּפִי בְּחִינָתוֹ.

[וּמֵרָחוֹק תָּבִין וְתַשְׂכִּיל אִיךְ שֶׁרַבֵּנוּ זַ״ל מְקַשֵּׁר אֶת כָּל הָעוֹלָמוֹת יַחַד עַל־יְדֵי שִׁמְחַת הַמִּצְוֹות, אַף שֶׁאָדָם נִמְצָא בְּתַכְלִית הַדְּיוֹטָא הַתַּחְתּוֹנָה בְּעוֹלָם הָעֲשִׂיָּה, הַנַּשְׁמִי וְהַחָמְרִי, הַמָּלֵא הַעֲלָמוֹת וְהַסְתָּרוֹת, עִם כָּל זֹאת כְּשֶׁמִּתְגַּבֵּר גַּם שָׁם לִרְקֹד וְלִשְׂמֹחַ בַּעֲשִׂיַּת הַמִּצְוֹות, עַל־יְדֵי־זֶה הָרַגְלִין שֶׁל נֶצַח, הוֹד, יְסוֹד, עוֹלִים עַד עוֹלָם הַיְצִירָה, שֶׁהֵם הַיָּדַיִם — חֶסֶד, גְּבוּרָה, תִּפְאֶרֶת, וּמִשָּׁם נִשְׁפָּעוֹת הַבְּרָכוֹת. וְעִקַּר הַבְּרָכָה נִמְשֶׁכֶת מֵעוֹלָם הַבְּרִיאָה, שֶׁמִּשָּׁם יוֹרֵד הַשֵּׂכֶל, שֶׁהוּא חָכְמָה, בִּינָה וָדַעַת, שֶׁמִּתְחַבְּרוֹת יַחַד, וְעַל־יְדֵי־זֶה זוֹכֶה לְעֶצֶם הָאֲצִילוּת, בִּבְחִינַת מָטִי וְלָא מָטֵי, כִּי נִתְחַבְּרוֹת חָכְמָה, בִּינָה בְּיַחַד, שֶׁהֵם אַבָּא וְאִמָּא, שֶׁהָאֲצִילוּת מַשְׁפִּיעָה אוֹר וְזִיו וְחִיּוּת אֶל יְצִירָה וַעֲשִׂיָּה, שֶׁזּוֹ שְׁלֵמוּת הַדַּעַת שֶׁיּוֹצֵא מֵחָכְמָה וּבִינָה יַחַד, וְזֶה הַשֵּׂכֶל שֶׁיּוֹרֵד עַל הַיָּדַיִם, וְנִשְׁפָּע עַל הָאָדָם. וּכְפִי שֶׁמְּצַיֵּר אֶת הָאוֹר, כֵּן נַעֲשֶׂה רְצוֹנוֹ].

ו. וְצָרִיךְ לְהַמְשִׁיךְ אֱמוּנָה לְתוֹךְ בִּרְכַּת הַשֵּׂכֶל;

הַיְנוּ כִּי עִקַּר הַבְּרָכָה הוּא הַמְשָׁכַת הַשֵּׂכֶל הָאֱלֹקִי, עִם כָּל זֹאת תָּמִיד צְרִיכִים לְהִתְחַזֵּק בֶּאֱמוּנָה, כִּי אֵין לִסְמֹךְ עַל הַשֵּׂכֶל בְּעַצְמוֹ כַּיָּדוּעַ, כִּי אִם אָדָם הוֹלֵךְ אַחַר שִׂכְלוֹ, אֲפִלּוּ שֵׂכֶל אֱלֹקִי, הוּא יָכוֹל אַחַר־כָּךְ לְהִכָּשֵׁל, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (אָבוֹת, פֶּרֶק ג׳): כֹּל שֶׁחָכְמָתוֹ מְרֻבָּה מִמַּעֲשָׂיו, אֵין חָכְמָתוֹ מִתְקַיֶּמֶת; אֲבָל אִם אָדָם מִתְחַזֵּק בֶּאֱמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבָּרַךְ, אַף פַּעַם לֹא יִכָּשֵׁל, וַיַּמְשִׁיךְ בְּרָכָה בְּתוֹךְ הַשֵּׂכֶל. וְזֶה **בְּחִינַת** (מִשְׁלֵי כח, כ): **״אִישׁ אֱמוּנוֹת רַב בְּרָכוֹת״**, כָּל הַבְּרָכוֹת שֶׁבָּאוֹת לָאָדָם, זֶה רַק עַל־יְדֵי תֹּקֶף הָאֱמוּנָה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ, וְאֵינוֹ מִשְׁתַּמֵּשׁ בְּשִׂכְלוֹ, אֲפִלּוּ שֶׂזֶּהוּ שֵׂכֶל אֱלֹקִי, וְזֶה אֲשֶׁר הַבְּרָכוֹת נִמְשָׁכוֹת מֵהַיָּדַיִם. וְעִקַּר הַבְּרָכָה הִיא אֱמוּנָה, שֶׁזֶּה **בְּחִינַת** (שְׁמוֹת יז, יב): **״וַיְהִי יָדָיו אֱמוּנָה״**; הַיְנוּ שֶׁהָאֱמוּנָה בָּאָה דֶּרֶךְ הַיָּדַיִם, **וּבְחִינַת** (שְׁמוּאֵל־א׳ כד, כ): **״וְקָמָה בְּיָדְךָ מַמְלֶכֶת יִשְׂרָאֵל״**, שֶׁזֶּה נֶאֱמַר עַל דָּוִד, שֶׁמִּמֶּנּוּ יֵצֵא מָשִׁיחַ, שֶׁיָּקִים מַלְכוּת יִשְׂרָאֵל, הַכֹּל יִהְיֶה עַל־יְדֵי הַיָּדַיִם, שֶׁמִּשָּׁם נִמְשָׁכוֹת הַבְּרָכוֹת. וְעִקַּר הַבְּרָכָה הוּא אֱמוּנָה, הַיְנוּ שֶׁמַּמְשִׁיךְ אֱמוּנָה **לְתוֹךְ בִּרְכַּת הַיָּדַיִם**. וְזֶה יִהְיֶה בִּשְׁלֵמוּת בְּעֵת הַגְּאֻלָּה, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (שְׁמוּאֵל־א׳ ב, לה): **״וּבָנִיתִי לוֹ בַּיִת נֶאֱמָן״** וְהִתְהַלֵּךְ לִפְנֵי מְשִׁיחִי כָּל הַיָּמִים״,

יָדָיו״, וּבְבְחִינַת (שְׁמוֹת טו): **״מִקְדָּשׁ ה׳ כּוֹנְנוּ יָדֶיךָ״. וְזֶה בְּחִינַת ׳חֶסֶד גְּבוּרָה תִּפְאֶרֶת שֶׁמַּלְבִּישִׁין אֶת חָכְמָה בִּינָה דַּעַת:**

ו וְצָרִיךְ לְהַמְשִׁיךְ אֱמוּנָה לְתוֹךְ בִּרְכַּת הַשֵּׂכֶל, כִּי אֵין לִסְמֹךְ עַל הַשֵּׂכֶל בְּעַצְמוֹ כַּיָּדוּעַ. וְזֶה בְּחִינַת (מִשְׁלֵי כח): **״אִישׁ אֱמוּנוֹת רַב בְּרָכוֹת״, וּבְחִינַת** (שְׁמוֹת יז): **״וַיְהִי יָדָיו אֱמוּנָה״, וּבְחִינַת** (שְׁמוּאֵל־א כד): **״וְקָמָה בְּיָדְךָ מַמְלֶכֶת יִשְׂרָאֵל״, הַיְנוּ שֶׁמַּמְשִׁיךְ אֱמוּנָה לְתוֹךְ בִּרְכַּת הַיָּדַיִם. וְזֶהוּ בְּחִינַת** (שְׁמוּאֵל־א ב): **׳וּבָנִיתִי לוֹ בַּיִת נֶאֱמָן׳,**

וְזֶה **בְּחִינַת** (תְּהִלִּים פט, ו): ״אֱמוּנָתְךָ בִּקְהַל קְדֹשִׁים״, קֹדֶשׁ זֶה בְּחִינַת מוֹחִין, כִּי עִקַּר הַקְּדֻשָּׁה הוּא בַּמֹּחַ. וְזֶה **בְּחִינַת**: ׳מַלְכוּת דִּיצִירָה שֶׁהוּא הַיָּדַיִם, כִּי הַגּוּף זְעִיר אַנְפִּין הוּא בִּיצִירָה, וּמִשָּׁם **נַעֲשֶׂה מִמֶּנָּה חָכְמָה בִּינָה דַּעַת דַּעֲשִׂיָּה**; הַיְנוּ שֶׁנִּשְׁפַּעַת בְּרָכָה מִתּוֹךְ הַיָּדַיִם אֶל הָרַגְלַיִם שֶׁהֵם הָעֲשִׂיָּה.

[וְאַף שֶׁדְּבָרִים אֵלּוּ הֵם עֲמֻקִּים, עָמֹק עָמֹק מִי יִמְצָאֶנּוּ, עִם כָּל זֹאת חֲרֵי רַבֵּנוּ ז״ל צִמְצֵם אֶת עַצְמוֹ אֵלֵינוּ קְטַנֵּי הָעֵרֶךְ, שֶׁגַּם לָנוּ תִּהְיֶה אֵיזוֹ הֶאָרָה בְּהַשָּׂגַת אֱלֹקוּת, וְנִזְכֶּה גַּם־כֵּן לְהַרְגִּישׁ אֵיזוֹ הֶאָרָה, בִּבְחִינַת מָטֵי וְלָא מָטֵי בְּהַשָּׂגַת הָאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְזֶה עַל־יְדֵי שֶׁאָדָם מְקַיֵּם אֶת הַמִּצְוֹות בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה, אֲפִלּוּ שֶׁכְּבָר נִמְצָא בְּמִדּוֹר הַקְּלִפּוֹת, עַל־יְדֵי שֶׁמִּתְחַזֵּק גַּם שָׁם לְקַיֵּם אֶת הַמִּצְוֹות בְּשִׂמְחָה, עַל־יְדֵי־זֶה הוּא מִתְעַלֶּה, וְיוֹצֵא מֵעוֹלָם הָעֲשִׂיָּה וְעוֹלֶה לְעוֹלָם הַיְצִירָה, וּמֵעוֹלָם הַיְצִירָה עוֹלֶה לְעוֹלָם הַבְּרִיאָה, שֶׁכָּל זֶה הוּא בְּחִינַת נַפְשִׁין, רוּחִין וְנִשְׁמָתִין, וְעוֹלֶה עַד הַשָּׂגַת עֶצֶם הָאֲצִילוּת, בִּבְחִינַת מָטֵי וְלָא מָטֵי. וּבְתִחָלָה מַתְחִילִין עִם הָרַגְלַיִן לְהִתְעַלּוֹת בְּקִיּוּם מִצְוֹות מַעֲשִׂיּוֹת דַּיְקָא, וְאַחַר־כָּךְ עוֹלִין אֶל הַשֵּׂכֶל וְהַהֲבָנָה וְהַהַשָּׂגָה, עִם כָּל זֹאת צְרִיכִים לְהָכָנֵס וּלְהַמְשִׁיךְ אֱמוּנָה בְּתוֹךְ הַשֵּׂכֶל, כִּי הָאֱמוּנָה הוּא הַצִּמְצוּם, שֶׁזֶּה הַמְסַדֵּר וְהַמְיַשֵּׁב אֶת הַמֹּחִין, כְּדֵי שֶׁלֹּא יֵצֵא חוּץ מֵהַמִּדָּה, וְלָכֵן תָּמִיד צְרִיכִים אֱמוּנָה, וַאֲפִלּוּ שֶׁגִּיעַ אֶל שֵׂכֶל עֶלְיוֹן נוֹרָא וְנִפְלָא מְאֹד, בָּטֵל וּמְבֻטָּל אֶל עֶצֶם עַצְמִיּוּת אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, עַד שֶׁאֵבֶד רְאִיָּה חוּשִׁית וְגַשְׁמִית מֵהֶבְלֵי הָעוֹלָם הַזֶּה, וּכְבָר אֵין לְפָנֵי מַרְאֶה עֵינָיו רַק אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, עִם כָּל זֹאת צָרִיךְ תָּמִיד לְהַכְנִיס אֱמוּנָה בְּתוֹךְ הַשֵּׂכֶל, הַיְנוּ לְהַשְׁלִיךְ אֶת כָּל הַהַשָּׂגוֹת, וּלְהַתְחִיל בְּכָל פַּעַם מֵחָדָשׁ עִם אֱמוּנָה פְּשׁוּטָה, וְעַל־יְדֵי־זֶה יַעֲלֶה תָּמִיד מַעְלָה מַעְלָה. וְעִקַּר אֱמוּנָה פְּשׁוּטָה לְקַיֵּם אֶת הַמִּצְוֹות מַעֲשִׂיּוֹת בְּלִי שׂוּם הַשְׂכָּלָה וַהֲבָנָה כְּלָל, רַק בְּדֶרֶךְ קַבָּלַת עֹל וּבְשִׂמְחָה עֲצוּמָה. וְכַמּוּבָא (סִפְרֵי־הַמִּדּוֹת, אוֹת שִׂמְחָה, סִימָן א׳): כְּשֶׁאָדָם עוֹשֶׂה מִצְוָה בְּשִׂמְחָה, זֶה סִימָן שֶׁלִּבּוֹ שָׁלֵם לְאלֹקָיו, כִּי הָעִקָּר הוּא שִׂמְחַת הַמִּצְוֹות בְּפֹעַל מַמָּשׁ, וּכְמַאֲמָרָם זַ״ל (וַיִּקְרָא רַבָּה, פָּרָשָׁה לד, סִימָן ח׳): לִמְּדָתְךָ תּוֹרָה דֶּרֶךְ אֶרֶץ, שֶׁכְּשֶׁיִּהְיֶה אָדָם עוֹשֶׂה מִצְוָה, יְהֵא עוֹשֶׂה אוֹתָהּ בְּלֵב שָׂמֵחַ; וְכֵן אָמְרוּ (מְכִילְתָּא בְּשַׁלַּח): כָּל הַמְקַבֵּל עָלָיו מִצְוָה אַחַת בֶּאֱמוּנָה, כְּדַאי הוּא שֶׁתִּשְׁרֶה עָלָיו רוּחַ־הַקֹּדֶשׁ; כִּי עַל־יְדֵי הָאֱמוּנָה פְּשׁוּטָה שֶׁמַּכְנִיס בַּשֵּׂכֶל הָאֱלֹקִי, וּמְקַיֵּם אֶת הַמִּצְוָה בְּדֶרֶךְ קַבָּלַת עֹל וּבְשִׂמְחָה עֲצוּמָה, זֶה בְּעַצְמוֹ מַעֲלֶה אוֹתוֹ לְמַעְלָה מִנַּפְשִׁין, רוּחִין וְנִשְׁמָתִין, עַד שֶׁהוּא מַשִּׂיג אֶת עֶצֶם הָאֲצִילוּת, בִּבְחִינַת מָטֵי וְלָא מָטֵי, וְדוֹ״ק].

(**עַכְשָׁו** יַסְבִּיר מַה זּוֹ בִּרְכַּת הַשֵּׂכֶל, שֶׁצְּרִיכִים לְהַמְשִׁיךְ בּוֹ אֱמוּנָה).

ז. וּבְפְנִימִיּוּת בִּרְכָאן, שֶׁהוּא דַּקּוּת הַבְּרָכָאן, נִתְבָּרַךְ מֵהֶם הַמְסַדֵּר וְהַמְיַשֵּׁב אֶת הַשֵּׂכֶל, שֶׁהִיא בְּחִינַת כֶּתֶר; הַיְנוּ הַשֵּׂכֶל שֶׁל הָאָדָם רַק תָּמִיד לְהַשִּׂיג דְּבָרִים שֶׁלְּמַעְלָה מֵהַשָּׂגָתוֹ, וְזֶה מְסֻכָּן מְאֹד, כִּי עַל־יְדֵי־זֶה יָכוֹל לְהִתְבַּלְבֵּל לְגַמְרֵי, כִּי רִבּוּי אוֹר יָבִיא לוֹ רִבּוּי חֹשֶׁךְ. וְלָכֵן צְרִיכִים בְּרָכָה מְיֻחֶדֶת, שֶׁיִּהְיֶה הַמֹּחַ שֶׁלּוֹ מְסֻדָּר וּמְיֻשָּׁב, שֶׁזֶּה סוֹד הַכֶּתֶר, שֶׁמִּצַּד אֶחָד הוּא רַק לְהַשִּׂיג מַה שֶּׁלְּמַעְלָה מִשִּׂכְלוֹ, וּמִצַּד שֵׁנִי צָרִיךְ לְצַמְצֵם אֶת עַצְמוֹ, שֶׁזֶּה סוֹד (יְחֶזְקֵאל א, יד): ״וְהַחַיּוֹת רָצוֹא

וְזֶה בְּחִינַת (תְּהִלִּים פט): ״אֱמוּנָתְךָ בִּקְהַל קְדֹשִׁים״, קֹדֶשׁ זֶה בְּחִינַת מוֹחִין. וְזֶה בְּחִינַת: ׳מַלְכוּת דִּיצִירָה שֶׁהוּא הַיָּדַיִם, כִּי הַגּוּף זְעִיר אַנְפִּין הוּא בִּיצִירָה, וּמִשָּׁם **נַעֲשֶׂה מִמֶּנָּה חָכְמָה בִּינָה דַּעַת דַּעֲשִׂיָּה**; הַיְנוּ שֶׁנִּשְׁפַּעַת בְּרָכָה מִתּוֹךְ הַיָּדַיִם אֶל הָרַגְלַיִם שֶׁהֵם הָעֲשִׂיָּה.

ז וּבְפְנִימִיּוּת בִּרְכָאן, שֶׁהוּא דַּקּוּת הַבִּרְכָאן, נִתְבָּרַךְ מֵהֶם הַמְסַדֵּר וְהַמְיַשֵּׁב אֶת הַשֵּׂכֶל, שֶׁהִיא בְּחִינַת כֶּתֶר. בְּחִינַת (בְּרֵאשִׁית

וָשׁוֹב״ וְגוֹ׳, וְזֶה (הַקְּדָמַת תִּקּוּנֵי זֹהַר) דְּאִם רָץ לִבְּךָ שׁוּב לְאָחוֹר, כִּי זֶה בִּרְכַּת הַשֵּׂכֶל, וְזֶה בְּחִינַת (בְּרֵאשִׁית כו, ג): ״וְאֶהְיֶה עִמְּךָ וַאֲבָרְכֶךָּ״; הַיְנוּ אֶהְיֶה הוּא סוֹד הַכֶּתֶר, שָׁם צְרִיכִים בְּרָכָה, כִּי כֶּתֶר הוּא לְשׁוֹן הַמְתָּנָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (אִיּוֹב לו, ה): ״כַּתֶּר לִי זְעִיר וַאֲחַוֶּךָּ״, כִּי כְּשֶׁשּׁוֹאֲלִין אֶת הָאָדָם אֵיזֶהוּ שֵׂכֶל, אוֹמֵר: הַמְתֵּן עַד שֶׁאֶתְיַשֵּׁב, וְלָכֵן כֶּתֶר הוּא לְשׁוֹן הַמְתָּנָה, שֶׁזֶּה עִקַּר הַבְּרָכָה, שֶׁצְּרִיכִים לְהַכְנִיס בְּתוֹךְ הַשֵּׂכֶל מִצַּד אֶחָד שֵׁם אהי״ה — זֶה מִלְּשׁוֹן רָצוֹן, אֲנִי רוֹצֶה, וּמִצַּד שֵׁנִי שֵׁם אהי״ה — זֶה לְחַכּוֹת. [וּמֵרָחוֹק תָּבִין שֶׁזֶּה הַכֶּתֶר מִתְחַלֵּק לְג׳ רֹאשׁוֹנוֹת וְז׳ תַּחְתּוֹנוֹת, וְדוֹ״ק]. כִּי זֶה עִקַּר בְּרִכַּת הַשֵּׂכֶל, אַף שֶׁמִּצַּד אֶחָד הוּא רוֹדֵף לְהַשִּׂיג אֶת הַדְּבָרִים שֶׁלְּמַעְלָה מֵהַשָּׂגָתוֹ, אֲבָל מִצַּד שֵׁנִי הוּא מְחַכֶּה, שֶׁזֶּה הַמְסַדֵּר וְהַמְיַשֵּׁב אֶת הַמֹּחִין, וְכָל זֶה בָּא מֵרִבּוּי הַשִּׂמְחָה, כִּי כְּשֶׁאָדָם שָׂמֵחַ, אָז נִתְרַחֵב מֹחוֹ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן כְּשֶׁהוּא בְּעַצְבוּת, נִצְטַמְצֵם מֹחוֹ. וְגַם שָׁם צָרִיךְ אֱמוּנָה, הַיְנוּ בְּסוֹד הַכֶּתֶר, שֶׁמִּצַּד אֶחָד רָץ מֹחוֹ לְהַשִּׂיג גְּלוּיֵי אֱלֹקוּת, וּמִצַּד שֵׁנִי צָרִיךְ לַעֲצֹר וְלֹא לָרוּץ יוֹתֵר מִדַּאי, כָּל זֶה זוֹכִים עַל־יְדֵי תִּקּוּף הָאֱמוּנָה, בִּבְחִינַת אָמוֹן מֻפְלָא (עֵיִן תִּקּוּן ע׳: כֶּתֶר אָמוֹן מֻפְלָא וּמְכֻסֶּה. וְעֵיִן תִּקּוּן ס״ט: א״י הֶבֶל אָחִיךָ, א׳ אָמוֹן מֻפְלָא וּמְכֻסֶּה. י׳ מַחֲשָׁבָה דִּבְהַאי אַתַּר חָאבוּ אָדָם וְהֶבֶל. וְאִתְמַר דְּאִינּוּן א׳ כֶּתֶר עֶלְיוֹן י׳ מַחֲשָׁבָה. לְעֵילָּא אִסְתַּלַּק הַאי חוֹבָה וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם. הַיְנוּ שֶׁהַפְּגָם שֶׁלָּהֶם הָיָה, שֶׁלֹּא יָכְלוּ לְצַמְצֵם אֶת הַמַּחֲשָׁבָה, וְלֹא זָכוּ אֶל הַמְסַדֵּר וְהַמְיַשֵּׁב שֶׁל הַמֹּחִין). וְזֶה בְּחִינַת ״שֶׁמִּפְּנִימִיּוּת חֶסֶד גְּבוּרָה תִּפְאֶרֶת, עוֹלָה עַד אַבָּא וְאִמָּא, שֶׁהִיא חָכְמָה וּבִינָה, וּמִפְּנִימִיּוּת מַלְכוּת דִּיצִירָה, נַעֲשֶׂה כֶּתֶר דַּעֲשִׂיָּה; הַיְנוּ שֶׁמַּלְכוּת מֵהָעוֹלָמוֹת שֶׁלְּמַעְלָה נַעֲשֶׂה כֶּתֶר אֶל הָעוֹלָם שֶׁלְּמַטָּה, וְכֵן עוֹלִין הָעוֹלָמוֹת עַד לְמַעְלָה, עַד אֲצִילוּת לְמַעְלָה׳; הַיְנוּ, כִּי זֶה טָבַע הָעוֹלָמוֹת, שֶׁהַתַּחְתּוֹן עוֹלֶה תָּמִיד לְמַעְלָה, וְנַעֲשֶׂה כֶּתֶר לָעוֹלָם שֶׁלְּמַטָּה, וְעַל זֶה צְרִיכִים בְּרָכָה מְיֻחֶדֶת, שֶׁלֹּא יַהֲרֹס לְמַעְלָה מֵהַשָּׂגָתוֹ, כִּי הַמַּחֲשָׁבָה רוֹדֶפֶת תָּמִיד לְהַשִּׂיג רוּחָנִיּוּת אֱלֹקוּת, כִּי כֵּן טָבַע הָעוֹלָמוֹת, שֶׁעוֹלִים תָּמִיד לְמַעְלָה, וּצְרִיכִים לִזְכוֹת אֶל הַמְסַדֵּר וְהַמְיַשֵּׁב שֶׁל הַמֹּחִין, שֶׁלֹּא יִהְיֶה רִבּוּי אוֹר שֶׁגּוֹרֵם אַחַר־כָּךְ לִשְׁבִירַת הַכֵּלִים. וְזֶה (יְחֶזְקֵאל ג, יב): ״בָּרוּךְ כְּבוֹד ה׳ מִמְּקוֹמוֹ״; ׳בָּרוּךְ׳ זֶה בְּחִינַת יָדַיִם; כִּי עִקַּר הַבְּרָכָה תָּלוּי בַּיָּדַיִם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (וַיִּקְרָא ט, כב): ״וַיִּשָּׂא אַהֲרֹן אֶת יָדָו אֶל הָעָם וַיְבָרְכֵם״, ׳כְּבוֹד ה׳׳ זֶה בְּחִינַת אֱמוּנָה, כִּי עִקַּר הַכָּבוֹד זֶה הַמַּלְכוּת, כִּי זוֹכֶה לְהַמְלִיךְ עַל עַצְמוֹ אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, ׳מִמְּקוֹמוֹ׳, זֶה בְּחִינַת כֶּתֶר; כִּי כְּבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ נִמְצָא בְּכָל מָקוֹם, כִּי הוּא מְקוֹמוֹ שֶׁל עוֹלָם, וְאֵין הָעוֹלָם מְקוֹמוֹ, וּמֵחֲמַת שֶׁמְּלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, בְּכָל מָקוֹם נִמְצָא כְּבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ, עַל־יְדֵי־זֶה זוֹכִים לִבְחִינַת כֶּתֶר, שֶׁמְּצַמְצֵם אֶת הַמֹּחַ לֹא לָרוּץ יוֹתֵר מִדַּאי, שֶׁזֶּה תִּקּוּן הַמְסַדֵּר

וְאֶהְיֶה עִמְּךָ וַאֲבָרְכֶךָּ״, כֶּתֶר, הוּא לְשׁוֹן הַמְתָּנָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (אִיּוֹב לו): ״כַּתֶּר לִי זְעִיר״, כִּי כְּשֶׁשּׁוֹאֲלִין אֶת הָאָדָם אֵיזֶהוּ שֵׂכֶל, אוֹמֵר: הַמְתֵּן עַד שֶׁאֶתְיַשֵּׁב, וְגַם שָׁם צָרִיךְ אֱמוּנָה, בִּבְחִינַת אָמוֹן מֻפְלָא וְזֶה בְּחִינַת ׳שֶׁמִּפְּנִימִיּוּת חֶסֶד גְּבוּרָה תִּפְאֶרֶת, וּמִפְּנִימִיּוּת מַלְכוּת דִּיצִירָה, נַעֲשֶׂה כֶּתֶר דַּעֲשִׂיָּה. וְכֵן עוֹלִין הָעוֹלָמוֹת עַד לְמַעְלָה, עַד אֲצִילוּת לְמַעְלָה׳: וְזֶה (יְחֶזְקֵאל ג׳): **״בָּרוּךְ כְּבוֹד ה׳ מִמְּקוֹמוֹ״. ׳בָּרוּךְ׳, זֶה בְּחִינַת יָדַיִם; ׳כְּבוֹד ה׳׳, זֶה בְּחִינַת אֱמוּנָה; ׳מִמְּקוֹמוֹ׳, זֶה בְּחִינַת כֶּתֶר:**

וְהַמְיַשֵּׁב שֶׁל הַמֹּחִין, וּבְלִי זֶה אִי אֶפְשָׁר בְּשׁוּם פָּנִים וָאֹפֶן לְהַשִּׂיג אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ.

(עַכְשָׁו יְבָאֵר אֵיךְ אָדָם בְּעַצְמוֹ בּוֹנֶה עוֹלָמוֹת וְכֵלִים לְהַשִּׂיג בָּהֶם הַשָּׂגוֹת נוֹרָאוֹת נִפְלָאוֹת בְּאוֹר אֱלֹקִי).

ח. וּכְשֶׁעוֹשֶׂה וּמְתַקֵּן אֶת הַמְיַשֵּׁב וְהַמְסַדֵּר, שֶׁהוּא הַכֶּתֶר פָּרְאוּי, שֶׁאָז וְהַמֹּחִין רוֹדְפִין לְהַשִּׂיג הָאוֹר אֵין סוֹף, וְהַכֶּתֶר מְעַכֵּב אֶת הַשֵּׂכֶל, כְּדֵי לְיַשֵּׁב אֶת הַשֵּׂכֶל, וְעַל־יְדֵי הָרְדִיפָה וְהַמְעַכֵּב, אֲזַי מַכֶּה הַמֹּחִין בְּהַמְיַשֵּׁב וְהַמְסַדֵּר, וְנַעֲשִׂין הֵיכָלִין לְאוֹר אֵין סוֹף; הַיְנוּ בָּזֶה בְּעַצְמוֹ שֶׁמְצַד אֶחָד אָדָם רוֹדֵף עִם מַחֲשַׁבְתּוֹ לְהַשִּׂיג אוֹר אֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וּמִצַּד שֵׁנִי מִתְעַכֵּב עַל־יְדֵי הַמְיַשֵּׁב וְהַמְסַדֵּר הַמֹּחִין, מִזֶּה בְּעַצְמוֹ נַעֲשִׂין הֵיכָלוֹת, [שֶׁמֶּרְחוֹק תָּבִין וְתַשְׂכִּיל, שֶׁזֶּה סוֹד הַיִּחוּדִים, שֶׁאָדָם מְיַחֵד שְׁמוֹתָיו יִתְבָּרַךְ: ע״ב, ס״ג, מ״ה, ב״ן, עַל־יְדֵי־זֶה בְּעַצְמוֹ נַעֲשִׂין הֵיכָלוֹת, וְכָל יִחוּד יֵשׁ בָּזֶה הַרְבֵּה בְּחִינוֹת מִלּוּי וּמִלּוּי דְּמִלּוּי, וְכֵן פְּרָטֵי הַמִּלּוּי וְכוּ׳, כָּל אֶחָד כְּפִי הַרְחָבַת דַּעְתּוֹ, וּמִזֶּה בְּעַצְמוֹ נִמְשָׁךְ עָלָיו אוֹר אֱלֹקִי, שֶׁמַּשִּׂיג אֶת הָאוֹר אֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְיָכוֹל לְהַחֲזִיק מַעֲמָד בְּזֶה הָעוֹלָם הָעוֹבֵר, כִּי הֲרֵי הַכֹּל זֶה אֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וּכְדֵי שֶׁלֹּא יִהְיֶה רִבּוּי אוֹר, צָרִיךְ לְצַמְצֵם אֶת הַמֹּחִין, שֶׁלֹּא יָרוּצוּ יוֹתֵר מִדַּאי, וְזֶה נַעֲשֶׂה עַל־יְדֵי הַיִּחוּדִים, וְדוֹ״ק]. וְאַף־עַל־פִּי־כֵן לָא יְדִיעַ וְלָא אִתְיְדַע, כַּמּוּבָא בַּזֹּהַר (נֹחַ סה.): ׳וּמִגּוֹ הַאי פְּרִיסָא בְּרְדִיפָה דְּהַאי מַחֲשָׁבָה, מְטֵי וְלָא מְטֵי׳; הַיְנוּ וּפְרִיסָא, זֶה הַמְסַדֵּר וְהַמְיַשֵּׁב, שֶׁהוּא בְּחִינַת כֶּתֶר, שֶׁהוּא פָּרוּס בֵּין הַנֶּאֱצָלִים לְבֵין הַמַּאֲצִיל, ׳וְאִתְעֲבִידוּ תְּשַׁע הֵיכָלִין, דְּלָאו אִנּוּן נְהוֹרִין, וְלָא רוּחִין, וְלָא נְשָׁמָתִין, וְלֵית מָאן דְּקַיְמָא בְּהוּ, וְלָא מִתְדַּבְּקִין, וְלֹא מִתְיַדְּעִין׳; הַיְנוּ, בָּזֶה שֶׁמַּחֲמַת מַחֲשַׁבְתּוֹ רוֹצֶה לְהַשִּׂיג אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְכִמְעַט שֶׁיִּתְבַּטֵּל מֵהַמְצִיאוּת, וְהַמְסַדֵּר וְהַמְיַשֵּׁב אֶת הַמֹּחִין עוֹצְרִים אֶת רְדִיפוֹת הַמֹּחִין, עַל־יְדֵי־זֶה בְּעַצְמוֹ נַעֲשֶׂה תְּשַׁע הֵיכָלִין, שֶׁהֵן הַסְּפִירוֹת: חָכְמָה, בִּינָה, שֶׁהֵם אַבָּא וְאִמָּא. זְעֵיר, שֶׁהֵם חֶסֶד, גְּבוּרָה, תִּפְאֶרֶת, נֶצַח, הוֹד, יְסוֹד. נוּקְבָא זֶה מַלְכוּת, שֶׁבְּיַחַד הֵם תְּשַׁע, שֶׁנִּקְרָאִים תְּשַׁע הֵיכָלִין. [וּמֶרְחוֹק תָּבִין וְתַשְׂכִּיל הַשָּׂגַת הַצַּדִּיקִים הַדְּבֵקִים בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְעַל־יְדֵי הָרְדִיפָה וְהַמְעַכֵּב, הֵם בּוֹנִים הֵיכָלוֹת, וּכְפִי עֵרֶךְ קְדֻשָּׁתָם וְטָהֳרָתָם, שֶׁמְּקַדְּשִׁים וּמְטַהֲרִים אֶת עַצְמָם, וּמְזַכְּכִים אֶת הַמֹּחִין, מַשִּׂיגִים אוֹרוֹת צַחְצָחוֹת, גְּלוּיִים נוֹרָאִים וְנִפְלָאִים מְאֹד, כָּל אֶחָד כְּפִי הֲכָנָתוֹ שֶׁמְּכִין אֶת עַצְמוֹ אֶל זֶה]. וְדַע, שֶׁזּוֹ תַּכְלִית הַיְדִיעָה, כִּי תַּכְלִית הַיְדִיעָה — דְּלָא יֵדַע; הַיְנוּ שֶׁזֶּה בְּעַצְמוֹ סוֹד הַצִּמְצוּם, שֶׁהוּא הַמַּלְכוּת דְּלֵית לָהּ מִגַּרְמָהּ כְּלוּם, כִּי כָּל שֶׁמַּכְנִיס בְּעַצְמוֹ אֲמִתַּת

ח וּכְשֶׁעוֹשֶׂה וּמְתַקֵּן אֶת הַמְיַשֵּׁב וְהַמְסַדֵּר, שֶׁהוּא הַכֶּתֶר פָּרְאוּי, וְהַמֹּחִין רוֹדְפִין לְהַשִּׂיג הָאוֹר אֵין־סוֹף. וְהַכֶּתֶר מְעַכֵּב אֶת הַשֵּׂכֶל, כְּדֵי לְיַשֵּׁב אֶת הַשֵּׂכֶל. וְעַל־יְדֵי הָרְדִיפָה וְהַמְעַכֵּב, אֲזַי מַכֶּה הַמֹּחִין בְּהַמְיַשֵּׁב וְהַמְסַדֵּר, וְנַעֲשִׂין הֵיכָלִין לְאוֹר אֵין־סוֹף. וְאַף־עַל־פִּי־כֵן לָא יְדִיעַ וְלָא אִתְיְדַע, כַּמּוּבָא בַּזֹּהַר פָּרָשַׁת נֹחַ (סה.): **׳וּמִגּוֹ הַאי פְּרִיסָא בִּרְדִיפָה דְּהַאי מַחֲשָׁבָה, מְטֵי וְלָא מְטֵי׳. וּפְרִיסָא, זֶה הַמְסַדֵּר וְהַמְיַשֵּׁב, שֶׁהוּא בְּחִינַת כֶּתֶר, שֶׁהוּא פָּרוּס בֵּין הַנֶּאֱצָלִים לְבֵין הַמַּאֲצִיל. ׳וְאִתְעֲבִידוּ תְּשַׁע הֵיכָלִין, דְּלָאו אִנּוּן נְהוֹרִין, וְלָא רוּחִין, וְלָא נְשָׁמָתִין, וְלֵית מָאן דְּקַיְמָא בְּהוּ, וְלָא מִתְדַּבְּקִין, וְלָא מִתְיַדְּעִין׳. וְדַע, שֶׁזֶּה תַּכְלִית הַיְדִיעָה, כִּי תַּכְלִית הַיְדִיעָה — דְּלָא יֵדַע.**

מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְזוֹכֶה לִהְיוֹת בָּטֵל וּמְבֻטָּל אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן הוּא יוֹדֵעַ, שֶׁכַּמָּה שֶׁרַק יוֹדְעִים וּמַשִּׂיגִים, עֲדַיִן לֹא יוֹדְעִים כְּלָל, זֶה בְּעַצְמוֹ הַשַּׂעֲשׁוּעַ. וְזֶה בְּחִינַת (יְשַׁעְיָה נח, יא): ״וְהִשְׂבִּיעַ בְּצַחֲצָחוֹת נַפְשֶׁךָ״; כִּי אוֹרוֹת אֵלּוּ הֵם הַצַּחֲצָחוֹת, שֶׁהֵם לְמַעְלָה מֵהַסְּפִירוֹת (עֵין פַּרְדֵּס רִמּוֹנִים, שַׁעַר הַצַּחֲצָחוֹת), כִּי זֶה כְּבָר לְמַעְלָה מִכָּל הָעוֹלָמוֹת, וְהָאוֹרוֹת הָאֵלּוּ זוֹכִים דַּיְקָא עַל־יְדֵי שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּחִינַת כֶּתֶר, שֶׁהוּא הַמְסַדֵּר וְהַמְיַשֵּׁב אֶת הַמֹּחִין, מִצַּד אֶחָד הוּא רַק לְהַשִּׂיג אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וּמִצַּד שֵׁנִי מִתְעַכֵּב וְיוֹדֵעַ שֶׁאִי אֶפְשָׁר לֵידַע, זֶה בְּעַצְמוֹ אוֹרוֹת הַצַּחֲצָחוֹת, שֶׁמַּשִּׂיגִים גְּדוֹלֵי וּמֻבְחָרֵי הַצַּדִּיקִים; אַשְׁרֵי מִי שֶׁזּוֹכֶה שֶׁיִּרְדְּפוּ מַחֲשַׁבְתּוֹ לְהַשִּׂיג הַשָּׂגוֹת אֵלּוּ, אַף־עַל־פִּי שֶׁאֵין יְכֹלֶת בְּיַד הַשֵּׂכֶל לְהַשִּׂיג אוֹתָם, כִּי לֹא מִתְדַּבְּקִין וְלָא יְדִיעָן; הֵינוּ מִצַּד אֶחָד הוּא לֹא בָּא עַד הַסּוֹף, שֶׁזֶּה לֹא מִתְדַּבְּקִין, וּמִצַּד שֵׁנִי הוּא לֹא חוֹזֵר עַד לְמַטָּה, כִּי יוֹדֵעַ שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ, שֶׁזֶּה וְלֹא יְדִיעָן. וְתִשְׁעָה הֵיכָלִין אֵלּוּ, שֶׁהֵם הַתֵּשַׁע סְפִירוֹת אַבָּא אִמָּא, זְעֵיר וְנוּקְבֵיהּ, שֶׁהֵם פַּרְצוּף אֶחָד, נַעֲשִׂין עַל־יְדֵי הַבְּטִישָׁה, שְׁמְבַטְּשִׁין הַמֹּחִין בַּכֶּתֶר בִּשְׁעַת רְדִיפָה. וְהַמֹּחִין הֵם תְּלָת, וְכָל אֶחָד כָּלוּל מִתְּלָת, כִּי נִכְלָלִין בִּשְׁעַת רְדִיפָה, וְשָׁלֹשׁ פְּעָמִים שָׁלֹשׁ הֵם תִּשְׁעָה, וְזֶהוּ תִּשְׁעָה הֵיכָלִין, שְׁמִזֶּה נִבְנֶה פַּרְצוּף שָׁלֵם: אַבָּא אִמָּא זְעֵיר וְנוּקְבֵיהּ, וּמִשָּׁם יוֹנְקִים הַצַּדִּיקִים אֶת הַמֹּחִין שֶׁלָּהֶם בִּדְבֵקוּת הָאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא. וְזֶה שַׁיָּךְ לְכָל אֶחָד כְּפִי מַדְרֵגָתוֹ, כְּפִי הָרְדִיפָה וְהַמְעַכֵּב, כֵּן נִבְנֶה לוֹ הַתִּשְׁעָה הֵיכָלוֹת, כִּי גַּם פְּשׁוּטֵי עַם, שֶׁמֵּאִיר עֲלֵיהֶם לִפְעָמִים הָאוֹר אֵין סוֹף, נַעֲשֶׂה אֶצְלָם הַתִּשְׁעָה הֵיכָלוֹת הָאֵלּוּ, וְהֵם אֲפִלּוּ לֹא יוֹדְעִים מִזֶּה, כִּי זֶה הַצִּמְצוּם וְהַכְּלִי, זֶה מֻכְרָח בִּשְׁבִיל הַשָּׂגוֹת אֱלֹקוּת, שֶׁהֵם הַתִּשְׁעָה הֵיכָלוֹת.

[זֶה הָעִנְיָן עָמֹק עָמֹק מִי יִמְצָאֶנּוּ, כַּמּוּבָן לַמַּשְׂכִּיל. וְכַאֲשֶׁר רָמַז לִי רַבֵּנוּ זַ״ל בְּעַצְמוֹ גֹּדֶל עַמְקוּת הַסּוֹד הַנּוֹרָא הַזֶּה, שֶׁמַּגִּיעַ לְמַעְלָה לְמַעְלָה וְכוּ׳, וְכַמְבֹאָר בְּהַתּוֹרָה הַזֹּאת לַמְעַיֵּן, וְהַהֶכְרֵחַ לְבָאֵר הַדָּבָר קְצָת. וְהוּא, כִּי הַכֶּתֶר הוּא הַמְיַשֵּׁב וְהַמְסַדֵּר אֶת הַמֹּחִין, דְּהַיְנוּ הַכֹּחַ שֶׁיֵּשׁ בְּהַשֵּׂכֶל שֶׁל אָדָם לְיַשֵּׁב וּלְסַדֵּר אֶת הַמֹּחַ וְהַדַּעַת לְבַל יָהֳרֹס לָצֵאת חוּץ מִן הַגְּבוּל, זֶה הַכֹּחַ בִּשְׁעַת רְדִיפָה לְהַשִּׂיג אֶת רוּחָנִיּוּת אֱלֹקוּת. וְהַמֹּחִין הֵם תְּלָת: חָכְמָה, בִּינָה, וָדַעַת. וְכָל אֶחָד כָּלוּל מִתְּלָת, כִּי נִכְלָלִין בִּשְׁעַת רְדִיפָה, וְשָׁלֹשׁ פְּעָמִים שָׁלֹשׁ הֵם תִּשְׁעָה, וְזֶהוּ תִּשְׁעָה הֵיכָלִין,

וְזֶה בְּחִינַת (יְשַׁעְיָה נח): ״וְהִשְׂבִּיעַ בְּצַחֲצָחוֹת נַפְשֶׁךָ״; כִּי אוֹרוֹת אֵלּוּ, הֵם הַצַּחֲצָחוֹת, שֶׁהֵם לְמַעְלָה מֵהַסְּפִירוֹת, אַשְׁרֵי מִי שֶׁזּוֹכֶה שֶׁיִּרְדְּפוּ מַחֲשַׁבְתּוֹ לְהַשִּׂיג הַשָּׂגוֹת אֵלּוּ, אַף־עַל־פִּי שֶׁאֵין יְכֹלֶת בְּיַד הַשֵּׂכֶל לְהַשִּׂיג אוֹתָם, כִּי לָא מִתְדַּבְּקִין וְלָא יְדִיעָן: וְתִשְׁעָה הֵיכָלִין אֵלּוּ, נַעֲשִׂין עַל־יְדֵי הַבְּטִישָׁה, שְׁמְבַטְּשִׁין הַמֹּחִין בַּכֶּתֶר בִּשְׁעַת רְדִיפָה. וְהַמֹּחִין הֵם תְּלָת, וְכָל אֶחָד כָּלוּל מִתְּלָת, כִּי נִכְלָלִין בִּשְׁעַת רְדִיפָה. וְשָׁלֹשׁ פְּעָמִים שָׁלֹשׁ, הֵם תִּשְׁעָה, וְזֶהוּ תִּשְׁעָה הֵיכָלִין:

[זֶה הָעִנְיָן עָמֹק עָמֹק מִי יִמְצָאֶנּוּ, כַּמּוּבָן לַמַּשְׂכִּיל. וְכַאֲשֶׁר רָמַז לִי רַבֵּנוּ, זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, בְּעַצְמוֹ, גֹּדֶל עַמְקוּת הַסּוֹד הַנּוֹרָא הַזֶּה שֶׁמַּגִּיעַ לְמַעְלָה לְמַעְלָה וְכוּ׳, וְכַמְבֹאָר בְּהַתּוֹרָה הַזֹּאת לַמְעַיֵּן, וְהַהֶכְרֵחַ לְבָאֵר הַדָּבָר קְצָת.

וְהוּא, כִּי הַכֶּתֶר הוּא הַמְיַשֵּׁב וְהַמְסַדֵּר אֶת הַמֹּחִין, דְּהַיְנוּ הַכֹּחַ שֶׁיֵּשׁ בְּהַשֵּׂכֶל שֶׁל אָדָם לְיַשֵּׁב וּלְסַדֵּר אֶת הַמֹּחַ וְהַדַּעַת לְבַל יָהֳרֹס לָצֵאת חוּץ מִן הַגְּבוּל, זֶה הַכֹּחַ

הַכֹּחַ הוּא בְּחִינַת כֶּתֶר כַּנַּ״ל, וְזֶה הַכֹּחַ הוּא כְּמוֹ מְחִצָּה הַמַּפְסֶקֶת בֵּין הַמּוֹחִין וּבֵין הָאוֹר אֵין סוֹף, כִּי זֶה הַכֹּחַ, שֶׁהוּא הַמְיַשֵּׁב וְהַמְסַדֵּר, הוּא מְעַכֵּב אֶת הַמּוֹחִין בְּעֵת מְרוּצָתָם וּרְדִיפָתָם לְבַל יֶהֱרְסוּ לַעֲלוֹת אֶל ה׳ לְמַעְלָה מִמְּחִצָּתָם, כִּי הַמּוֹחִין רוֹדְפִין לְהַשִּׂיג הָאוֹר אֵין סוֹף. וְזֶה הַכֹּחַ הַנַּ״ל שֶׁל הַשֵּׂכֶל, שֶׁהוּא הַמְיַשֵּׁב וְהַמְסַדֵּר, שֶׁהוּא בְּחִינַת כֶּתֶר, הוּא עוֹמֵד בִּפְנֵיהֶם כְּמוֹ מְחִצָּה, וּמְעַכֵּב אוֹתָם מֵרְדִיפָתָם כַּנַּ״ל, וְעַל־יְדֵי הָרְדִיפָה וְהַמְעַכֵּב, הַיְנוּ עַל־יְדֵי הָרְדִיפָה שֶׁהַמּוֹחִין רוֹדְפִין לְהַשִּׂיג אוֹר הָאֵין סוֹף, וְעַל־יְדֵי כֹּחַ הַמְעַכֵּב, שֶׁהוּא כֹּחַ הַמְיַשֵּׁב וְהַמְסַדֵּר, בְּחִינַת כֶּתֶר כַּנַּ״ל עַל־יְדֵי שְׁתֵּי בְּחִינוֹת אֵלּוּ, עַל־יְדֵי־זֶה מְבַטְּשִׁין וּמַכִּין הַמּוֹחִין בִּבְחִינַת הַמְּחִצָּה הַנַּ״ל שֶׁהוּא הַמְיַשֵּׁב וְהַמְסַדֵּר, וְעַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשִׂין הֵיכָלִין לָאוֹר אֵין סוֹף, דְּהַיְנוּ שֶׁנַּעֲשִׂין בְּחִינַת כֵּלִים וְהֵיכָלוֹת בְּרוּחָנִיּוּת עֶלְיוֹן, לְהַשִּׂיג עַל יָדָם בִּבְחִינַת מְטֵי וְלָא מְטֵי, אוֹר הָאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא; כִּי אִם לֹא הָיָה הַמְעַכֵּב הַנַּ״ל כְּלָל, וְלֹא הָיָה מִי שֶׁיְּעַכֵּב אֶת הַמּוֹחִין מֵרְדִיפָתָם וּמְרוּצָתָם, הָיוּ מִתְבַּטְּלִין הַמּוֹחִין לְגַמְרֵי, כִּי הָיָה הָאָדָם מִתְבַּטֵּל בַּמְּצִיאוּת, כִּי אוֹר הָאֵין סוֹף אִי אֶפְשָׁר לְהַשִּׂיג, אַךְ עַל־יְדֵי שְׁתֵּי הַבְּחִינוֹת, שֶׁהֵם הָרְדִיפָה וְהַמְעַכֵּב, עַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשִׂין בְּחִינַת מְחִצּוֹת וְהֵיכָלִין הַנַּ״ל, שֶׁעַל יָדָם מַשִּׂיגִים אוֹר הָאֵין סוֹף רַק בִּבְחִינַת ׳מְטֵי וְלָא מְטֵי׳. וּפְרוּשׁ ׳מְטֵי וְלָא מְטֵי׳ יָדוּעַ לַמְּבִינִים, דְּהַיְנוּ ׳שֶׁמַּגִּיעַ וְאֵינוֹ מַגִּיעַ׳, שֶׁרוֹדֵף וּמַגִּיעַ לְהַשִּׂיג וְאַף־עַל־פִּי־כֵן אֵינוֹ מַגִּיעַ וּמַשִּׂיג, שֶׁזֶּה נַעֲשֶׂה עַל־יְדֵי הָרְדִיפָה וְהַמְעַכֵּב

הוּא בְּחִינַת כֶּתֶר כַּנַּ״ל. וְזֶה הַכֹּחַ הוּא כְּמוֹ מְחִצָּה הַמַּפְסֶקֶת בֵּין הַמּוֹחִין וּבֵין הָאוֹר אֵין־סוֹף, כִּי זֶה הַכֹּחַ שֶׁהוּא הַמְיַשֵּׁב וְהַמְסַדֵּר, הוּא מְעַכֵּב אֶת הַמּוֹחִין בְּעֵת מְרוּצָתָם וּרְדִיפָתָם לְבַל יֶהֱרְסוּ לַעֲלוֹת אֶל ה׳ לְמַעְלָה מִמְּחִצָּתָם, כִּי הַמּוֹחִין רוֹדְפִין לְהַשִּׂיג הָאוֹר אֵין־סוֹף. וְזֶה הַכֹּחַ הַנַּ״ל שֶׁל הַשֵּׂכֶל שֶׁהוּא הַמְיַשֵּׁב וְהַמְסַדֵּר, שֶׁהוּא בְּחִינַת כֶּתֶר — הוּא עוֹמֵד בִּפְנֵיהֶם כְּמוֹ מְחִצָּה, וּמְעַכֵּב אוֹתָם מֵרְדִיפָתָם כַּנַּ״ל. וְעַל־יְדֵי הָרְדִיפָה וְהַמְעַכֵּב, הַיְנוּ עַל־יְדֵי הָרְדִיפָה שֶׁהַמּוֹחִין רוֹדְפִין לְהַשִּׂיג אוֹר הָאֵין־סוֹף, וְעַל־יְדֵי כֹּחַ הַמְעַכֵּב, שֶׁהוּא כֹּחַ הַמְיַשֵּׁב וְהַמְסַדֵּר, בְּחִינַת כֶּתֶר כַּנַּ״ל, עַל־יְדֵי שְׁתֵּי בְּחִינוֹת אֵלּוּ, עַל־יְדֵי־זֶה מְבַטְּשִׁין וּמַכִּין הַמּוֹחִין בִּבְחִינַת הַמְּחִצָּה הַנַּ״ל שֶׁהוּא הַמְיַשֵּׁב וְהַמְסַדֵּר, וְעַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשִׂין הֵיכָלִין לְאוֹר אֵין סוֹף, דְּהַיְנוּ שֶׁנַּעֲשִׂין בְּחִינַת כֵּלִים וְהֵיכָלוֹת בְּרוּחָנִיּוּת עֶלְיוֹן, לְהַשִּׂיג עַל יָדָם בִּבְחִינַת מְטֵי וְלָא מְטֵי אוֹר הָאֵין־סוֹף בָּרוּךְ הוּא. כִּי אִם לֹא הָיָה הַמְעַכֵּב הַנַּ״ל כְּלָל, וְלֹא הָיָה מִי שֶׁיְּעַכֵּב אֶת הַמּוֹחִין מֵרְדִיפָתָם וּמְרוּצָתָם, הָיוּ מִתְבַּטְּלִין הַמּוֹחִין לְגַמְרֵי, כִּי הָיָה הָאָדָם מִתְבַּטֵּל בַּמְּצִיאוּת, כִּי אוֹר הָאֵין־סוֹף אִי אֶפְשָׁר לְהַשִּׂיג. אַךְ עַל־יְדֵי שְׁתֵּי הַבְּחִינוֹת, שֶׁהֵם הָרְדִיפָה וְהַמְעַכֵּב, עַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשִׂין בְּחִינַת מְחִצּוֹת וְהֵיכָלִין הַנַּ״ל שֶׁעַל יָדָם מַשִּׂיגִים אוֹר הָאֵין סוֹף רַק בִּבְחִינַת ׳מְטֵי וְלָא מְטֵי׳.

וּפְרוּשׁ ׳מְטֵי וְלָא מְטֵי׳, יָדוּעַ לַמְּבִינִים. דְּהַיְנוּ ׳שֶׁמַּגִּיעַ וְאֵינוֹ מַגִּיעַ׳, שֶׁרוֹדֵף וּמַגִּיעַ לְהַשִּׂיג וְאַף־עַל־פִּי־כֵן אֵינוֹ מַגִּיעַ וּמַשִּׂיג, שֶׁזֶּה נַעֲשֶׂה עַל־יְדֵי הָרְדִיפָה וְהַמְעַכֵּב

כַּנַּ״ל. וְאַף־עַל־פִּי שֶׁנַּעֲשִׂין אִלּוּ הַהֵיכָלִין הַנַּ״ל, אַף־עַל־פִּי־כֵן לָא יְדִיעַ וְלָא אִתְיַדַּע וְלֵית מָאן דְּקָיְמָא בְּהוֹ וְלָא מִתְדַּבְּקִין וְלָא יָדְעִין וְכוּ׳ כַּנַּ״ל. כִּי אִי אֶפְשָׁר לְצַיֵּר בַּשִּׂכֶל הַשָּׂגוֹת אֵלּוּ הַהֵיכָלוֹת הַנַּ״ל, כִּי הֵם לְמַעְלָה מִנַּפְשִׁין רוּחִין וְנִשְׁמָתִין, לְמַעְלָה מִכָּל הַשִּׂכְלִיּוֹת, כִּי הֵם לְמַעְלָה מֵהַסְּפִירוֹת וְכוּ׳, כַּמְבֹאָר לְעֵיל בִּלְשׁוֹן רַבֵּנוּ זַ״ל, עַיֵּן שָׁם הֵיטֵב וְתָבִין שֶׁלֹּא הוֹסַפְתִּי שׁוּם דָּבָר כְּלָל; כִּי בִּכְלַל דְּבָרָיו דְּבָרַי, רַק חָזַרְתִּי וּבֵאַרְתִּי הַדְּבָרִים קְצָת, לְגַדֵּל עִצָּם עַמְקוּתָם עַד אֵין סוֹף, וּבִשְׁבִיל זֶה נַעֲשִׂין תִּשְׁעָה הֵיכָלִין דַּיְקָא, כִּי הַמֹּחִין הֵם שָׁלֹשׁ, וּמֵחֲמַת רְדִיפָתָם וְהַכָּאָתָם בְּהַמַּעְבֶּה הַנַּ״ל, הֵם נִכְלָלִין זֶה בָּזֶה, וְנַעֲשֶׂה כָּל אֶחָד כָּלוּל מִשָּׁלֹשׁ, וְשָׁלֹשׁ פְּעָמִים שָׁלֹשׁ הֵם תִּשְׁעָה. וְזֶהוּ בְּחִינַת תִּשְׁעָה הֵיכָלִין הַנַּ״ל: אַשְׁרֵי מִי שֶׁיִּזְכֶּה לֵילֵךְ וְלַעֲלוֹת בְּדַרְכּוֹ הַקָּדֵשׁ הַנֶּאֱמָר בְּהַתּוֹרָה הַזֹּאת עַד שֶׁיִּזְכֶּה לְהַשָּׂגוֹת אֵלּוּ:].

[וְהִנֵּה אַף שֶׁמּוֹהַרַנַ״תְ זַ״ל הִסְבִּיר אֶת דִּבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל בָּעִמְק, עֲדַיִן יֵשׁ לְהוֹרִיד אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לְלָשׁוֹן יוֹתֵר פְּשׁוּטָה, שֶׁגַּם קְטַנֵּי עֵרֶךְ כָּמֹנוּ נִזְכֶּה לְהָבִין בְּאוֹרוֹת צַחְצָחוֹת כָּאֵלֶּה, וְהוּא — שֶׁעָלֵינוּ לָדַעַת, שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא לְמַעְלָה מֵהַמִּנְיָן וְהַמִּסְפָּר, וְלֹא שַׁיָּךְ אֵצֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא שׁוּם צְמְצוּם כְּבָיְכוֹל, וְשׁוּם לְבוּשׁ, וְהַכֹּל לַכֹּל אֱלֹקוּת גָּמוּר הוּא, וּבָרָא אֶת הָאָדָם גּוּף נִשְׁמִי וְחָמְרִי, וְהוּא לְבוּשׁ עַל הַנְּשָׁמָה, וְתַכְלִית הַנְּשָׁמָה, שֶׁתִּהְיֶה דְּבוּקָה בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, שֶׁגַּם בָּעוֹלָם הַזֶּה הַנִּשְׁמִי וְהַחָמְרִי יִזְכּוּ לְהַכִּיר אֶת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, אֲבָל יַעַן שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, כְּבָיְכוֹל, אוֹר רוּחָנִי, שֶׁאָדָם מִצַּמְצֵם הוּא לֹא יָכוֹל לְהָבִין אֶת זֶה, וְהַמֹּחַ מַחֲשָׁבָה רָץ לְרַדֵּף לְהַשִּׂיג רוּחָנִיּוּת אֱלֹקוּת, וְלָצֵאת מֵהַצְמְצוּם, עַד שֶׁתִּתְבַּטֵּל לְגַמְרֵי, לָזֹאת נָתַן לָנוּ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא אֶת הַתּוֹרָה, שֶׁהִיא חָכְמָתוֹ יִתְבָּרַךְ, אֲשֶׁר מִשָּׁם יוֹצְאוֹת הַתַּרי״ג מִצְוֹות, שֶׁהֵן רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁעַל־יְדֵי קִיּוּם הַמִּצְוֹות מַעֲשִׂיּוֹת דַּיְקָא, נִזְדַּכֵּךְ הָאָדָם וְנִזְדַּכֶּכֶת הַבְּרִיאָה, וְעַל־יְדֵי־זֶה יֵשׁ לָאָדָם אֵיזוֹ הַשָּׂגָה בְּרוּחָנִיּוּת חִיּוּת אֱלֹקוּת, כִּי הַמִּצְוֹות הֵם מִלֻּבָּשׁוֹת בְּדְבָרִים גַּשְׁמִיִּים, כְּגוֹן: ״וְעָשִׂיתָ מַעֲקֶה לְגַגֶּךָ״ וְכוּ׳, שֶׁהֵן הַמִּצְוֹות בְּדוֹמֶם. חִטִּים לְמַצָּה, וְאֶתְרוֹג לְמִצְוָה וְכוּ׳, שֶׁהֵן הַמִּצְוֹות בְּצוֹמֵחַ. ״לֹא תַחֲרֹשׁ בְּשׁוֹר וּבַחֲמוֹר יַחְדָּו״ וְכוּ׳, צֶמֶר רְחֵלִים לְצִיצִית, עוֹר בְּהֵמָה לִתְפִלִּין וְלִמְזוּזָה, שֶׁהֵן הַמִּצְוֹות בְּחַי. ״לֹא תְגֻנַּב״, ״לֹא תִרְצָח״ וְכוּ׳, שֶׁהֵן הַמִּצְוֹות בְּמְדַבֵּר, וְכָל הַמִּצְוֹות מַעֲשִׂיּוֹת בְּדְבָרִים

כַּנַּ״ל. וְאַף־עַל־פִּי שֶׁנַּעֲשִׂין אִלּוּ הַהֵיכָלִין הַנַּ״ל, אַף־עַל־פִּי־כֵן לָא יְדִיעַ וְלָא אִתְיַדַּע וְלֵית מָאן דְּקָיְמָא בְּהוֹ וְלָא מִתְדַּבְּקִין וְלָא יָדְעִין וְכוּ׳ כַּנַּ״ל. כִּי אִי אֶפְשָׁר לְצַיֵּר בַּשִּׂכֶל הַשָּׂגוֹת אֵלּוּ הַהֵיכָלוֹת הַנַּ״ל, כִּי הֵם לְמַעְלָה מִנַּפְשִׁין רוּחִין וְנִשְׁמָתִין, לְמַעְלָה מִכָּל הַשִּׂכְלִיּוֹת, כִּי הֵם לְמַעְלָה מֵהַסְּפִירוֹת וְכוּ׳. כַּמְבֹאָר לְעֵיל בִּלְשׁוֹן רַבֵּנוּ, זְכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, עַיֵּן שָׁם הֵיטֵב וְתָבִין שֶׁלֹּא הוֹסַפְתִּי שׁוּם דָּבָר כְּלָל, כִּי בִּכְלַל דְּבָרָיו דְּבָרַי. רַק חָזַרְתִּי וּבֵאַרְתִּי הַדְּבָרִים קְצָת, לְגַדֵּל עִצָּם עַמְקוּתָם עַד אֵין־סוֹף. וּבִשְׁבִיל זֶה נַעֲשִׂין תִּשְׁעָה הֵיכָלִין דַּיְקָא, כִּי הַמֹּחִין הֵם שָׁלֹשׁ, וּמֵחֲמַת רְדִיפָתָם וְהַכָּאָתָם בְּהַמַּעְבֶּה הַנַּ״ל, הֵם נִכְלָלִין זֶה בָּזֶה, וְנַעֲשֶׂה כָּל אֶחָד כָּלוּל מִשָּׁלֹשׁ, וְשָׁלֹשׁ פְּעָמִים שָׁלֹשׁ הֵם תִּשְׁעָה, וְזֶהוּ בְּחִינַת תִּשְׁעָה הֵיכָלִין הַנַּ״ל: אַשְׁרֵי מִי שֶׁיִּזְכֶּה לֵילֵךְ וְלַעֲלוֹת בְּדַרְכּוֹ הַקָּדֵשׁ הַנֶּאֱמָר בְּהַתּוֹרָה הַזֹּאת עַד שֶׁיִּזְכֶּה לְהַשָּׂגוֹת אֵלּוּ]:

גַּשְׁמִיִּים דַּיְקָא, וְעַל־יְדֵי־זֶה מְזַכְּכִים אֶת הָעוֹלָם, וְכֵן כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל שֶׁזּוֹכֶה לְקַיֵּם אֶת הַמִּצְוֹות בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה, בָּזֶה הוּא מְגַלֶּה אֶת טֹהַר לְבָבוֹ, שֶׁהוּא מַאֲמִין שֶׁהוּא יִתְבָּרַךְ נִמְצָא, וְאֵין בִּלְעָדָיו נִמְצָא. וּכְמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (סֵפֶר־הַמִּדּוֹת, אות שִׂמְחָה, סִימָן א׳): כְּשֶׁאָדָם עוֹשֶׂה מִצְוָה בְּשִׂמְחָה, זֶה סִימָן שֶׁלִּבּוֹ שָׁלֵם עִם אֱלֹהָיו, וְעַל־יְדֵי שֶׁאָדָם לוֹמֵד תּוֹרָה בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה לִשְׁמָהּ, לְשֵׁם אֵל עוֹלָם, וְכֵן מְקַיֵּם אֶת הַמִּצְוֹות בְּתַכְלִית הַשִּׂמְחָה, עַל־יְדֵי־זֶה אֲפִלּוּ שֶׁמַּנָּח בְּעָמְקֵי עֲמָקִים, בְּמִדּוֹר הַקְּלִפּוֹת, יְזַכֶּה לָצֵאת מִשָּׁמָּה, כִּי הַקְּלִפּוֹת הֵן הַמַּעֲלִימוֹת וְהַמְכַסּוֹת וְהַמַּסְתִּירוֹת אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וּכְשֶׁבֵּר יִשְׂרָאֵל זוֹכֶה לְקַיֵּם אֶת הַמִּצְוֹות, שֶׁהֵן מְדַבְּרִים גַּשְׁמִיִּים וְחָמְרִיִּים, בָּעוֹלָם הַזֶּה הַמָּלֵא קְלִפּוֹת וְהַסְתָּרוֹת וְהַעֲלָמוֹת, וְהוּא שָׂמֵח עִם הַמִּצְוֹות, בְּזֶה הוּא מְגַלֶּה שֶׁאֵין בִּלְעָדָיו יִתְבָּרַךְ כְּלָל, וְהַכֹּל לַכֹּל אֱלֹקוּת גָּמוּר הוּא, וְעַל־יְדֵי־זֶה הוּא עוֹלֶה לְמַעְלָה מֵהַמִּנְיָן וְהַמִּסְפָּר, שֶׁזֶּה סוֹד תִּשְׁעָה הֵיכָלִין, שֶׁהֵן הַסְּפִירוֹת מֵחָכְמָה עַד הַמַּלְכוּת, כִּי לִפְנֵי אֶחָד מָה אַתָּה סוֹפֵר. וְלָכֵן הַכֶּתֶר יֵשׁ בּוֹ שְׁתֵּי בְּחִינוֹת: בְּחִינָה אַחַת הוּא רָצוֹן שֶׁבְּרָצוֹנוֹת, סוֹד אהי״ה, בְּטוּל אֶל הָאַיִן סוֹף בָּרוּךְ הוּא, שֶׁהוּא רוֹצֶה לְהִכָּלֵל בָּאַיִן סוֹף בָּרוּךְ הוּא. בְּחִינָה שְׁנִיָּה, הוּא הַצִּמְצוּם וְהַמְעַכֵּב וְהַמְסַדֵּר וְהַמְיַשֵּׁב אֶת הַמֹּחִין, ״כַּתֵּר לִי וַאֲחַזֵּךְ״, שֶׁהוּא עוֹצֵר אֶת הַמֹּחִין שֶׁלֹּא יֵצְא מֵהַגְּבוּל וְיִתְבַּטֵּל לְגַמְרֵי. וְלָכֵן הַתִּשַּׁע סְפִירוֹת הֵם עִקַּר הַמִּסְפָּר, כִּי מִסְפָּר תִּשַּׁע הוּא שֹׁרֶשׁ כָּל הַמִּסְפָּרִים שֶׁבָּעוֹלָם, כִּי יָדוּעַ בְּחוּשׁ, שֶׁהַמִּסְפָּר כֻּלֶּה אֵצֶל תִּשַּׁע, כִּי אַחַר תִּשַּׁע חוֹזֵר הַמִּסְפָּר לְמִקּוֹר הָאַחְדוּת שֶׁהוּא עֶשֶׂר, שֶׁהוּא בְּחִינַת אֶחָד, כִּי עֶשֶׂר הוּא עֲשִׂירִית אֶחָד, וְכֵן הוֹלֵךְ הַמִּסְפָּר עַד תִּשַּׁע עֲשִׂירִיּוֹת, וְאַחַר־כָּךְ חוֹזֵר וְנִכְלָל בְּאֶחָד, שֶׁהוּא מֵאָה אֶחָד, וְכֵן לְעוֹלָם, תָּמִיד הַמִּסְפָּר הָעֲשִׂירִי כְּבָר נִכְלָל בְּאֶחָד, וּמַתְחִילִים עוֹד הַפַּעַם לִסְפּוֹר, נִמְצָא, שֶׁהַמִּסְפָּר שֶׁהוּא בְּעַצְמוֹ הַצִּמְצוּם הוּא תִּשַּׁע, שֶׁזֶּה הַתִּשְׁעָה הֵיכָלִין, שֶׁמִּזֶּה נִתְהַוֶּה הָעוֹלָמוֹת, וְלָכֵן כְּשֶׁבֵּר יִשְׂרָאֵל זוֹכֶה לְקַיֵּם אֶת הַמִּצְוֹות מַעֲשִׂיּוֹת בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה, עַל־יְדֵי־זֶה יוֹצֵא מִמִּדּוֹר הַקְּלִפּוֹת, וְעוֹלֶה לְמַעְלָה מִנַּפְשִׁין, רוּחִין וְנִשְׁמָתִין, עַד שֶׁזּוֹכֶה לְהַגִּיעַ אֶל עֶצֶם הָאֲצִילוּת, בִּבְחִינַת מִטֵּי וְלָא מְטֵי; כִּי מִצַּד אֶחָד הוּא מָטֵי, שֶׁזֶּה הַצִּמְצוּם הַמְסַדֵּר וְהַמְיַשֵּׁב אֶת הַמֹּחִין, וּמִצַּד שֵׁנִי הוּא וְלָא מָטֵי, שֶׁהוּא רָץ וְאֵינוֹ יָכוֹל לְהַשִּׂיג, כִּי אֵין סוֹף לְאוֹרוֹ יִתְבָּרַךְ. וְכָל זֶה נַעֲשֶׂה אֵצֶל כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל, אִם רַק יַכְנִיס בְּעַצְמוֹ אֱמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה יִתְבָּרֵךְ שִׂכְלוֹ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (מִשְׁלֵי כח, כ): ״אִישׁ אֱמוּנוֹת רַב בְּרָכוֹת״, וְעַל־יְדֵי אֱמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבָּרַךְ, יְזַכֶּה לְהַגִּיעַ לְשִׂמְחָה עֲצוּמָה, וְעַל־יְדֵי שִׂמְחָה יִתְרַחֵב מֹחוֹ, וְיוּכַל לְהַמְשִׁיךְ בְּכָל פַּעַם הַשָּׂגוֹת חֲדָשׁוֹת בֶּאֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, עַד שֶׁמֹּחוֹ יִטַּיֵּל בִּיחוּדִים קְדוֹשִׁים שֶׁהֵן הָעוֹלָמוֹת, וְדוֹ״ק].

וְזֶה שֶׁשָּׁאֲלוּ סָבֵי דְּבֵי אַתּוּנָא: אֶמְצָעוּתָא דְּעָלְמָא הֵיכָא. זַקְפָא אֲצְבָעָתָא, אָמַר הָכָא. אָמְרוּ לֵהּ מִי יֵימַר, אָמַר לְהוֹ פַּאֲיתוּ אַשְׁלֵי וּמוֹשְׁחוּ. שָׁשָׁאֲלוּ אוֹתוֹ: אֵיךְ מַשִּׁיגִין אוֹר אֵין סוֹף, שֶׁהוּא אֶמְצָעָא דְּעָלְמָא, שֶׁמִּמֶּנּוּ הַכֹּל שׁוֹאֲבִין חִיּוּת וְשֶׁפַע. זַקְפָא

(עַכְשָׁו יַלְבִּישׁ אֶת הַשָּׂגָתוֹ בְּמַאֲמַר הַסָּבֵי דְּבֵי אַתּוּנָא שֶׁהִתְחִיל בָּהֶם): וְזֶה שֶׁשָּׁאֲלוּ סָבֵי דְּבֵי אַתּוּנָא: אֶמְצָעוּתָא דְּעָלְמָא הֵיכָא. זַקְפָא אֲצְבָעָתָא, אָמַר הָכָא. אָמְרוּ לֵהּ מִי יֵימַר, אָמַר לְהוֹ פַּאֲיתוּ אַשְׁלֵי וּמוֹשְׁחוּ. שָׁשָׁאֲלוּ אוֹתוֹ: אֵיךְ מַשִּׁיגִין אוֹר אֵין סוֹף, שֶׁהוּא אֶמְצָעָא דְּעָלְמָא; הַיְנוּ בָּאֵין סוֹף לֹא שַׁיָּךְ תְּחִלָּה וָסוֹף, אוֹ מִקֹּדֶם וְאַחַר־כָּךְ, אֶלָּא אִיפֹּה שֶׁנִּמְצָאִים בְּכָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, שָׁם הוּא הָאֶמְצַע, כִּי הוּא יִתְבָּרַךְ נִמְצָא וְאֵין בִּלְעָדָיו נִמְצָא, וְלָכֵן בְּאֵיזֶה מָקוֹם שֶׁרַק לֹא תִּהְיֶה — תִּמְצָא אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁמִּמֶּנּוּ הַכֹּל שׁוֹאֲבִין חִיּוּת וְשֶׁפַע. וְלָכֵן לֹא שַׁיָּךְ אֲפִלּוּ לִשְׁאֹל — אֵיפֹה

אֶמְצַע הָעוֹלָם, כִּי בְּוַדַּאי פֹּה הֵיכָן שֶׁאַתָּה נִמְצָא, הוּא אֶמְצַע הָעוֹלָם. וְזֶה זַקְפָא אֶצְבָּעָתָא, זֶה בְּחִינַת בְּרָכוֹת כַּנַּ״ל, בְּחִינַת: ״וַיִּשָּׂא אַהֲרֹן אֶת יָדָו וַיְבָרֲכֵם״ כַּנַּ״ל, הַיְנוּ שֶׁעַל־יְדֵי הַבְּרָכוֹת מְבַטְּשִׁין הַמֹּחִין בְּכֶתֶר, וְנַעֲשִׂין הֵיכָלִין כַּנַּ״ל; עַל־יְדֵי הָרְדִיפָה וְהַמְעַכֵּב, שֶׁהוּא סוֹד הַכֶּתֶר, עַל־יְדֵי־זֶה מוֹצְאִים אֶת אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּכָל מָקוֹם בָּעוֹלָם. וְאָמְרוּ לֵהּ וְשָׁאֲלוּ הַסָּבָא דְּבֵי אַתּוּנָא: מִי יֵימַר — מִי הוּא זֶה שֶׁיִּכְנֹס בְּהֵיכְלֵי הַתְּמוּרוֹת לִמְקוֹם הַקְּלִפּוֹת, לְהַעֲלוֹת מִשָּׁם הַקְּדֻשָּׁה בִּבְחִינַת קְטֹרֶת כַּנַּ״ל, וְשֶׁעַל־יְדֵי עֲלִיָּתוֹ יִתְעַלֶּה הַבְּרָכוֹת כַּנַּ״ל. וְזֶה מִי יֵימַר לְשׁוֹן תְּמוּרָה; כִּי הֲרֵי הַקְּלִפּוֹת, שֶׁהֵם הֵיכְלֵי הַתְּמוּרוֹת, מְכַסִּים וּמַסְתִּירִים וּמַעֲלִימִים אֶת אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וּמִי הוּא זֶה שֶׁיָּכוֹל לְהִכָּנֵס בְּתוֹךְ הֵיכְלֵי הַתְּמוּרוֹת, וּלְהוֹרִיד אֶת הַקְּלִפּוֹת, וּלְגַלּוֹת אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, עַד שֶׁבְּכָל מָקוֹם שֶׁיִּמָּצֵא יוּכַל לוֹמַר שֶׁזֶּה אֶמְצַע הָעוֹלָם, אֲפִלּוּ בִּמְדוֹר הַקְּלִפּוֹת, שֶׁזֶּה לְשׁוֹן (וַיִּקְרָא כז, י): ״אִם הָמֵר יְמִירֶנּוּ״, ״וְהָיָה הוּא וּתְמוּרָתוֹ יִהְיֶה קֹדֶשׁ״ וְגוֹ׳, הַיְנוּ הֵיכְלֵי הַתְּמוּרוֹת הֵם מְבַלְבְּלִים אֶת דַּעַת הָאָדָם בְּכָל מִינֵי דִּמְיוֹנוֹת וְחֶזְיוֹנוֹת, שֶׁלֹּא יַשִּׂיג אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ. אֲבָל אִם אָדָם מְקַיֵּם אֶת הַמִּצְווֹת בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה, וְנִכְלָל בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, אָז מִנֵּיהּ וּבֵיהּ אַבָּא נִיזִיל בֵּיהּ נַרְגָּא, שֶׁזֶּה ״אִם הָמֵר יְמִירֶנּוּ״, אִם הֵיכְלֵי הַתְּמוּרוֹת רוֹצִים לְהָמִיר אֶת הַקְּדֻשָּׁה, וּלְהַעֲלִים וּלְכַסּוֹת אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, אֲזַי ״וְהָיָה הוּא וּתְמוּרָתוֹ יִהְיֶה קֹדֶשׁ״, שֶׁזֶּה ׳וְהֵשִׁיב לָהֶם: אַיְתוּ אַשְׁלֵי וּמוֹשְׁחוּ, הַיְנוּ עִקַּר עֲלִיַּת הַקְּדֻשָּׁה, עַל־יְדֵי הַשִּׂמְחָה; הַיְנוּ כְּשֶׁבַּר יִשְׂרָאֵל מְקַיֵּם אֶת הַמִּצְווֹת בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה, בָּזֶה הוּא מְגַלֶּה, שֶׁגַּם בְּתוֹךְ הֵיכְלֵי הַתְּמוּרוֹת נִמְצָא הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְהַכֹּל רַק הֶעְלֵם וְהֶסְתֵּר שֶׁמְּכַסֶּה וּמַסְתִּיר וּמַעֲלִים אֶת אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, אֲבָל בֶּאֱמֶת גַּם שָׁם נִמְצָא הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, כִּי אֵין בִּלְעָדָיו יִתְבָּרַךְ כְּלָל. וְלֶעָתִיד בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל מֵהַגָּלוּת בְּשִׂמְחָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יְשַׁעְיָה נה, יב) ׳כִּי בְשִׂמְחָה תֵצֵאוּ וּבְשָׁלוֹם תּוּבָלוּן׳, הַיְנוּ שֶׁבְּעֵת הַגְּאֻלָּה אָז תִּתְגַּבֵּר הַשִּׂמְחָה עַד מְאֹד, וְאָז יִכְלוּ הַקְּלִפּוֹת לְגַמְרֵי, כִּי הֵם הֵם הָעַצְבוּת וְהַמָּרָה שְׁחֹרָה וְהַמְּרִירוּת שֶׁתּוֹפְסִים אֶת הָאָדָם, כִּי הֵיכְלֵי הַתְּמוּרוֹת הֵם בְּעַצְמָם הָעַצְבוּת, וּבְעֵת הַגְּאֻלָּה יִתְבַּטְּלוּ לְגַמְרֵי. וְכֵן גַּם עַכְשָׁו, כְּשֶׁאָדָם נִמְצָא בִּמְדוֹר הַקְּלִפּוֹת, בְּהֵיכְלֵי הַתְּמוּרוֹת, בְּעָמְקֵי עֲמָקִים, בַּשְּׁאוֹל תַּחְתִּית וּמִתַּחְתָּיו, אִם יִתְגַּבֵּר וִיקַיֵּם כָּל מִצְוָה וּמִצְוָה, שֶׁהִיא רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה, עַל־יְדֵי־זֶה יַעֲלֶה לְמַעְלָה מִנַּפְשִׁין, רוּחִין וְנִשְׁמָתִין, עַד שֶׁיַּגִּיעַ אֶל עֶצֶם הָאֲצִילוּת, וְיַשִּׂיג הָאוֹר אֵין סוֹף, בִּבְחִינַת מָטֵי וְלָא מָטֵי, וְזֶה: ׳אַיְתוּ אַשְׁלֵי׳, הַיְנוּ עַל יְדֵיכֶם וְעַל כָּרְחֲכֶם יִתְבַּטְּלוּ הַקְּלִפּוֹת, כִּי אַתֶּם בְּעַצְמְכֶם

אֶצְבָּעָתָא, זֶה בְּחִינַת בְּרָכוֹת כַּנַּ״ל, בְּחִינַת: ״וַיִּשָּׂא אַהֲרֹן אֶת יָדָו וַיְבָרֲכֵם״ כַּנַּ״ל. הַיְנוּ שֶׁעַל־יְדֵי הַבְּרָכוֹת מְבַטְּשִׁין הַמֹּחִין בְּכֶתֶר, וְנַעֲשִׂין הֵיכָלִין כַּנַּ״ל. וְאָמְרוּ לֵהּ מִי יֵימַר — מִי הוּא זֶה שֶׁיִּכְנֹס בְּהֵיכְלֵי הַתְּמוּרוֹת לִמְקוֹם הַקְּלִפּוֹת, לְהַעֲלוֹת מִשָּׁם הַקְּדֻשָּׁה בִּבְחִינַת קְטֹרֶת כַּנַּ״ל, וְשֶׁעַל־יְדֵי עֲלִיָּתוֹ יִתְעַלֶּה הַבְּרָכוֹת כַּנַּ״ל. וְזֶה מִי יֵימַר, לְשׁוֹן תְּמוּרָה, לְשׁוֹן (וַיִּקְרָא כז): **״אִם הָמֵר יְמִירֶנּוּ״.**

וְהֵשִׁיב לָהֶם, אַיְתוּ אַשְׁלֵי וּמוֹשְׁחוּ, הַיְנוּ עִקַּר עֲלִיַּת הַקְּדֻשָּׁה, עַל־יְדֵי הַשִּׂמְחָה. וְלֶעָתִיד בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל מֵהַגָּלוּת בְּשִׂמְחָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: ׳כִּי בְשִׂמְחָה תֵצֵאוּ׳, וְאָז יִכְלוּ הַקְּלִפּוֹת לְגַמְרֵי. וְזֶה: ׳אַיְתוּ אַשְׁלֵי׳, הַיְנוּ עַל יְדֵיכֶם וְעַל כָּרְחֲכֶם יִתְבַּטְּלוּ הַקְּלִפּוֹת. כִּי אַתֶּם

תָּבִיאוּ אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל מֵהַגָּלוּת, כִּי נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל נִקְרָאִים אַשְׁלֵי, הֵינוּ חֶבֶל נַחֲלָתוֹ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יְשַׁעְיָה סו, כ): ״וְהֵבִיאוּ אֶת אֲחֵיכֶם״ בֵּית יִשְׂרָאֵל, שֶׁכָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵהָעַכּוּ״ם יָבִיאוּ בְּיָדָם אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל מֵהַגָּלוּת, עַל־יְדֵי רִבּוּי הַשִּׁמְחָה שֶׁיִּהְיֶה בָּעֵת הַזֹּאת, שֶׁלֹּא יִצְטָרְכוּ לָרֶדֶת לְבֵין הָעַכּוּ״ם, וּלְחַפֵּשׂ אַחַר כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּטְמַע בֵּינֵיהֶם, אֶלָּא תִּתְגַּבֵּר הַשִּׂמְחָה בְּעֵת הַגְּאֻלָּה כָּל־כָּךְ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים קכו, ב): ״אָז יֹאמְרוּ בַגּוֹיִם הִגְדִּיל ה׳ לַעֲשׂוֹת עִם אֵלֶּה וְכוּ׳, הָיִינוּ שְׂמֵחִים״, וְעַל־יְדֵי הַשִּׂמְחָה יִתְבַּטְּלוּ הַקְּלִפּוֹת, וְאָז יַחְזְרוּ נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל אֵלָיו יִתְבָּרַךְ; כִּי עַל־יְדֵי תִּקּוּן הַשִּׂמְחָה יַחְזְרוּ נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְהַקְּלִפּוֹת יִתְבַּטְּלוּ לְגַמְרֵי, בִּבְחִינַת (שְׁמוּאֵל־ב׳ ח, ב): ״וַיִּמַּדְּדֵם בַּחֶבֶל הַשְׁכֵּב אוֹתָם אַרְצָה״, וְדָרְשׁוּ מִזֶּה חַכְמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (סַנְהֶדְרִין לט:): אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מְשׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי: הֵינוּ דְּאָמְרֵי אִינְשֵׁי, מִינֵּיהּ וּבֵיהּ אַבָּא לֵיזִיל בֵּיהּ נִרְגָּא. [עַיֵּן זֹהַר בָּלָק קצ.]: כְּדֵין שָׂרַאת רוּחַ קֻדְשָׁא עַל דָּוִד, אָמַר לֵיהּ דָּוִד: כַּד כָּל עָלְמָא מְדַיְּדְנָא וַאֲפִילְנָא עֲרְבִין יִשְׂרָאֵל חֶבֶל נַחֲלָתוֹ הֲווּ דְּכִירְנָא מַה דְּעָבְדוּ מוֹאָב בְּחֶבֶל נַחֲלָתוֹ. מוֹאָב מַה כְּתִיב (שְׁמוּאֵל ב׳ ח, ב): ״וַיִּמַּדְּדֵם בַּחֶבֶל״ בְּהַהוּא חֶבֶל נַחֲלַת הֲוָיָ״ה. כָּל אִינּוּן דְּהָווּ מֵהַהוּא זַרְעָא הַהוּא חֶבֶל אָחִיד בְּהוּ. כְּתִיב (שָׁם): מְלֹא הַחֶבֶל. מַהוּ מְלֹא הַחֶבֶל? אֶלָּא הַהוּא דִּכְתִיב (יְשַׁעְיָה ו, ג): ״מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ״, כִּי עַל־יְדֵי שֶׁנִּתְגַּלָּה שֶׁמְּלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, עַל־יְדֵי־זֶה בְּעַצְמוֹ נָקַם דָּוִד בְּמוֹאָב]. וְזֶה:

בְּעַצְמְכֶם תָּבִיאוּ אֶת בֵּית־יִשְׂרָאֵל מֵהַגָּלוּת, הַנִּקְרָאִים אַשְׁלֵי, הֵינוּ חֶבֶל נַחֲלָתוֹ. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יְשַׁעְיָה סו): **״וְהֵבִיאוּ אֶת אֲחֵיכֶם בֵּית יִשְׂרָאֵל״, שֶׁכָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵהָעַכּוּ״ם יָבִיאוּ בְּיָדָם אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל מֵהַגָּלוּת, עַל־יְדֵי רִבּוּי הַשִּׂמְחָה שֶׁיִּהְיֶה בָּעֵת הַזֹּאת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב** (תְּהִלִּים קכו): **״אָז יֹאמְרוּ בַגּוֹיִם הִגְדִּיל ה׳ לַעֲשׂוֹת עִם אֵלֶּה וְכוּ׳, הָיִינוּ שְׂמֵחִים״. וְעַל־יְדֵי הַשִּׂמְחָה יִתְבַּטְּלוּ הַקְּלִפּוֹת, בִּבְחִינַת** (שְׁמוּאֵל־ב׳ ח): **״וַיִּמַּדְּדֵם בַּחֶבֶל הַשְׁכֵּב אוֹתָם אַרְצָה״. וְזֶה: ״מוֹשְׁחוּ״, הֵינוּ הַמְּדִידָה לְכַלּוֹת אוֹתָם**:

כה

אָמְרוּ לֵהּ, אַחֲוֵי לָן מָנָא דְּלָא שָׁוְיָא לְחַבָּלָא. אַיְתִי בּוּדְיָא. פְּשַׁטוּהוּ, וְלָא חֲוֵי עָיֵל לְתַרְעָא. אָמַר לְהוּ, אַיְתוּ מָרָא

לְכַלּוֹת אוֹתָם עַל־יְדֵי תִּקּוּן הַשִּׂמְחָה, כִּי זוֹ תִּהְיֶה הַגְּאֻלָּה, שֶׁתִּתְפַּשֵּׁט כָּל־כָּךְ הַשִּׂמְחָה עַל כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל בְּכָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, עַד שֶׁמִּמֵּילָא יִתְבַּטְּלוּ הֵיכְלֵי הַתְּמוּרוֹת, וְכָל אֶחָד יִזְכֶּה לְהַכִּירוֹ יִתְבָּרַךְ פָּנִים בְּפָנִים, וְתִגְדַּל הַשִּׂמְחָה כָּל־כָּךְ, עַד שֶׁכָּל אֶחָד וְאֶחָד יֵצֵא מִגְּלוּתוֹ עַל־יְדֵי תִּקּוּן הַשִּׂמְחָה, עַל־יְדֵי גִּלּוּי עֶצֶם עַצְמִיּוּת אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ שֶׁיִּתְגַּלֶּה אָז. וְזֶה שַׁיָּךְ גַּם עַכְשָׁו, בְּעֵת שֶׁבַּר יִשְׂרָאֵל מְקֻיָּם מִצְוַת בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה, עַל־יְדֵי־זֶה מִתְבַּטְּלִים הַדִּמְיוֹנוֹת וְהַהַבָלִים, שֶׁהֵם הֵיכְלֵי הַתְּמוּרוֹת, וְזוֹכִין לְהַשִּׂיג גִּלּוּי אֱלֹקוּת, וְדו״ק.

כה

אָמְרוּ לֵיהּ, סָבָא דְּבֵי אַתּוּנָא לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָא, אַחֲוֵי לָן מָנָא דְּלָא שָׁוְיָא לְחַבָּלָא, תַּרְאֶה לָנוּ כְּלִי שֶׁאֵינוֹ שָׁוֶה הַהֶפְסֵד שֶׁמַּפְסִיד, אַיְתִי בּוּדְיָא הֲבִיאוּ מַחְצֶלֶת, פְּשָׁטוּהוּ — פַּרְסוּהוּ, וְלֹא חֲוֵי עָיֵל לְתַרְעָא, שֶׁלֹּא נִכְנָס בְּתוֹךְ הַדֶּלֶת, כִּי הָיָה רָחָב מִדַּאי. אָמַר לְהוּ, אַיְתוּ מָרָא, תְּבִיאוּ מַעְדֵּר,

סִתְרוּ — תִּשְׁבְּרוּ בְּנִין הַפֶּתַח וְהַכֹּתֶל עַד שֶׁיִּכָּנֵס. הַיְנוּ מָנָא דְּלָא שַׁוְיָא לְחַבָּלָא, זֶה הַכְּלִי שֶׁלֹּא שָׁוֶה אֶת הַהֶפְסֵד.

מִשְׁחָרַב בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ בָּטַל הַשָּׁמִיר וְנִפֶּת צוּפִים וַאֲמָנָה (מִשְׁנָה סוֹטָה מח:).

א. כִּי צָרִיךְ כָּל אָדָם לְהוֹצִיא אֶת עַצְמוֹ מֵהַמְּדָמֶה; כִּי טֶבַע שֶׁל הָאָדָם שֶׁנִּמְשָׁךְ אַחַר כֹּחַ הַמְּדַמֶּה, שֶׁזֶּה כְּלַל הַדִּמְיוֹנוֹת שֶׁעוֹבְרִים עַל כָּל אֶחָד, שֶׁנִּתְהַוּוּ מֵעַוְונוֹתָיו הַמְרֻבִּים. וּכְכָל שֶׁאָדָם חוֹטֵא יוֹתֵר, נִכְנָס בּוֹ מְדַמֶּה שֶׁהוּא הַדִּמְיוֹן, וְזֶה הוֹרֵס לוֹ אֶת כָּל הַחַיִּים; כִּי כָּל מַה שֶּׁאָדָם סוֹבֵל בְּזֶה הָעוֹלָם, זֶה רַק מֵחֲמַת כֹּחַ הַמְּדַמֶּה, שֶׁהוּא הַדִּמְיוֹן, שֶׁזֶּה כֹּחַ הַבְּהֵמִיּוּת, שֶׁנִּמְצָא אֵצֶל הָאָדָם מִצַּד גּוּפוֹ הֶעָכוּר, וּכְכָל שֶׁנִּתְעַבֵּר גּוּפוֹ, עַל־יְדֵי עֲבֵירוֹת וְגַשְׁמִיּוּת וַעֲוונוֹת, כֵּן מִתְעַבֶּה אֶצְלוֹ כֹּחַ הַבְּהֵמִיּוּת, שֶׁמִּשָּׁם נִמְשָׁךְ הַדִּמְיוֹן לָאָדָם, עַד שֶׁרֹב רֻבָּן שֶׁל בְּנֵי הָעוֹלָם מֻנָּחִים בְּדִמְיוֹן גָּדוֹל מְאֹד. וְזֶה מַה שֶּׁמְּעַנֶּה אוֹתָם בְּכָל מִינֵי עִנּוּיִים, כִּי זֶה כֹּחַ הַדִּמְיוֹן, שֶׁמּוֹלִיךְ שׁוֹלֵל אֶת הָאָדָם מִמַּחֲשָׁבָה לְמַחֲשָׁבָה, עַד שֶׁמֵּבִיא אוֹתוֹ לִידֵי הִרְהוּרִים רָעִים וּמַחֲשָׁבוֹת זָרוֹת, שֶׁמִּשָּׁם נִמְשָׁכוֹת כָּל הָעֲבֵרוֹת שֶׁאָדָם עוֹבֵר, וּמִשָּׁם נִמְשָׁכוֹת כָּל הַמַּחֲלֹקֶת וְהַמְּרִיבוֹת, שֶׁהוּא רַב וְחוֹלֵק עִם הַזּוּלַת, וְהַכֹּל הוּא מִצַּד הַדִּמְיוֹן. וְלָכֵן צָרִיךְ כָּל אָדָם לְהוֹצִיא אֶת עַצְמוֹ מֵהַמְּדַמֶּה, שֶׁהוּא כֹּחַ הַבְּהֵמִיּוּת שֶׁנִּמְצָא בּוֹ, וְלַעֲלוֹת אֶל הַשֵּׂכֶל, שֶׁהוּא עֶצֶם עַצְמִיּוּת אֱלְקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ; כִּי בֶּאֱמֶת כָּל הַבְּרִיאָה כֻּלָּהּ זֶה רַק לְבוּשׁ לְגַבֵּי הָאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, כִּי דָּבָר גָּדוֹל וְדָבָר קָטָן אֵינוֹ נַעֲשֶׂה מֵעַצְמוֹ, אֶלָּא בְּהַשְׁגָּחַת הַמַּאֲצִיל הָעֶלְיוֹן, כִּי הַכֹּל זֶה אֱלְקוּת וֶאֱלְקוּת זֶה הַכֹּל. וְזוֹ הַשְׁלֵמוּת שֶׁאָדָם צָרִיךְ לְהַגִּיעַ אֵלֶיהָ, שֶׁתָּמִיד יַרְגִּישׁ אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, אֵיךְ שֶׁמְּסַבֵּב אוֹתוֹ וּמְסַבֵּב אֶת כָּל הַבְּרִיאָה כֻּלָּהּ, וְנִמְצָא בְּתוֹךְ הַבְּרִיאָה, שֶׁזֶּה הַשֵּׂכֶל הָאֱלֹקִי, שֶׁאָדָם צָרִיךְ לְהַגִּיעַ אֵלָיו, וְרַק לַחֲשֹׁב מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וְלִהְיוֹת בָּטֵל וּמְבֻטָּל אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְאָז כָּל הַחַיִּים שֶׁלּוֹ חַיִּים אֲחֵרִים לְגַמְרֵי, כִּי הוּא חַי רַק עִמּוֹ יִתְבָּרַךְ. וְזוֹ הַתַּכְלִית שֶׁאָדָם צָרִיךְ לְהַגִּיעַ בְּזֶה הָעוֹלָם — לְהַרְגִּישׁ אֶת הַשֵּׂכֶל הָאֱלֹקִי שֶׁיֵּשׁ בְּתוֹךְ הַבְּרִיאָה. וּכְשֶׁנִּמְשָׁךְ אַחַר הַמְּדַמֶּה, הַיְנוּ אִם אָדָם אֵינוֹ מְבַטֵּל אֶת עַצְמוֹ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, אֶלָּא נִמְשָׁךְ אַחַר הַדִּמְיוֹן שֶׁלּוֹ, זֶה בְּחִינַת שְׁרִירוּת לֵב, שֶׁהוּא הוֹלֵךְ אַחַר הַמְּדַמֶּה שֶׁבַּלֵּב. כִּי עִקַּר הַבִּינָה וְהַשֵּׂכֶל הוּא בְּתוֹךְ הַלֵּב, כִּי (בְּרָכוֹת סא.): לֵב מֵבִין, וְאָמְרוּ (יְרוּשַׁלְמִי תְּרוּמוֹת, פֶּרֶק ח׳): כָּל הָאֵיבָרִים תְּלוּיִים בַּלֵּב, כִּי הַלֵּב עִקַּר הָאָדָם — אִם לְטוֹב אִם לְרַע, כְּמַאֲמָרָם ז״ל (סַנְהֶדְרִין כו.): הַלֵּב יוֹדֵעַ אִם לְעַקֵּל אִם לְעַקְלְקֻלּוֹת. וּפֵרֵשׁ רַשְׁ״י: לִבּוֹ יוֹדֵעַ אִם לְעַקֵּל נִתְכַּוֵּן אוֹ לַעֲקַלְקֻלּוֹת, לַעֲבֹר עַל הַדָּת. וְאָמְרוּ (פְּסִיקְתָא דְּרַב כַּהֲנָא, פֶּרֶק טז): הַלֵּב רוֹאֶה, הַלֵּב שׁוֹמֵעַ, הַלֵּב מְדַבֵּר, הַלֵּב יוֹדֵעַ, הַלֵּב עוֹמֵד, הַלֵּב נוֹפֵל, הַלֵּב מְהַלֵּךְ, הַלֵּב צוֹעֵק, הַלֵּב שָׂמֵחַ, הַלֵּב מִתְנַחֵם; כִּי הַכֹּל תָּלוּי בַּלֵּב, אִם אָדָם נִמְשָׁךְ אַחַר הַשֵּׂכֶל

סִתְרוּ. הַיְנוּ מָנָא דְּלָא שַׁוְיָא לְחַבָּלָא:

רַשְׁ״י:

אַחֲוֵי לָן מָנָא דְּלָא שַׁוְיָא לְחַבָּלָא, הַרְאֵנוּ כְּלִי שֶׁאֵינוֹ שָׁוֶה הַהֶפְסֵד שֶׁהוּא מַפְסִיד: **בּוּדְיָא,** מַחֲצֶלֶת: **לָא עָיֵל בְּתַרְעָא,** שֶׁהָיָה אָרֹךְ וְרָחָב יוֹתֵר מִן הַפֶּתַח: **אַיְתוּ מָרָא וְסִתְרוּ,** בְּנִין הַפֶּתַח וְהַכֹּתֶל עַד שֶׁיִּכָּנֵס:

מִשְׁחָרַב בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ בָּטַל הַשָּׁמִיר וְנִפֶּת צוּפִים וַאֲמָנָה (מִשְׁנָה סוֹטָה מח):

א כִּי צָרִיךְ כָּל אָדָם לְהוֹצִיא אֶת עַצְמוֹ מֵהַמְּדַמֶּה, וְלַעֲלוֹת אֶל הַשֵּׂכֶל. וּכְשֶׁנִּמְשָׁךְ אַחַר הַמְּדַמֶּה, זֶה בְּחִינַת שְׁרִירוּת לֵב, שֶׁהוּא הוֹלֵךְ אַחַר הַמְּדַמֶּה שֶׁבַּלֵּב.

הָאֱלֹקִי שֶׁבַּלֵּב, אָז נִכְלָל לְגַמְרֵי בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְלִבּוֹ מְגַלֶּה לוֹ חָכְמָה עֶלְיוֹנָה, אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְאֵין חֵקֶר לִתְבוּנָתוֹ וְחָכְמָתוֹ. וּלְהֵפֶךְ — אִם אָדָם נִמְשָׁךְ אַחַר הַמְדַמֶּה שֶׁבַּלֵּב, אֲזַי יִצְרוֹ מִתְגַּבֵּר עָלָיו, וְנַעֲשֶׂה כְּלֵב הָאֶבֶן, שֶׁאֵינוֹ מַרְגִּישׁ שׁוּם הִתְעוֹרְרוּת לְקְדֻשָּׁה, וְאֵין בּוֹ יִרְאַת שָׁמַיִם. כִּי אֵצֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא חָשׁוּב רַק הַלֵּב, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (סַנְהֶדְרִין קו.): הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא לִבָּא בָּעֵי, דִּכְתִיב (שְׁמוּאֵל א׳ טז, ז): ״וַיהוָ״ה יִרְאֶה לַלֵּבָב״; כִּי הַלֵּב מַשִּׂיג עַד אֵין סוֹף, וְהַמְדַמֶּה מַעֲלִים וּמַסְתִּיר אֶת הָאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, שֶׁמִּשָּׁם נִמְשָׁךְ הַיֵּצֶר הָרָע, שֶׁמַּכְנִיס בָּאָדָם עַקְמִימִיּוּת בַּלֵּב וּסְפֵקוֹת, עַד שֶׁנַּעֲשֶׂה לִבּוֹ לֵב הָאֶבֶן, וְאֵינוֹ מַרְגִּישׁ שׁוּם אֱלֹקוּת. כִּי הַלֵּב נַעֲשֶׂה מֵאֶבֶן כָּאֶבֶן הַזֶּה שֶׁאֵין לוֹ שׁוּם הַרְגָּשָׁה. **וּכְשֶׁיּוֹצֵא מִשְּׁרִירוּת הַלֵּב, וּמְשַׁבֵּר לִבּוֹ הָאֶבֶן, זֶה בְּחִינַת 'שָׁמִיר', שֶׁעַל יָדוֹ נִכְנָע הָאֶבֶן,** כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (סוֹטָה מח:), וּמַרְאֶה לָהֶן שָׁמִיר מִבַּחוּץ, וְהֵן נִבְקָעוֹת מֵאֲלֵיהֶן; הַיְנוּ שָׁמִיר הִיא תּוֹלַעַת, שֶׁעַל יָדָהּ הָיוּ חוֹתְכִים אֶת אַבְנֵי בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ. וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (מִדְרָשׁ תְּהִלִּים, פָּרָשָׁה כב, סִימָן כ׳): מַה הַתּוֹלַעַת הַזּוֹ אֵין לָהּ אֶלָּא פִּיהָ, כָּךְ יִשְׂרָאֵל אֵין לָהֶם אֶלָּא תְּפִלַּת הַפֶּה. כִּי הָעֵצָה לַחְתֹּךְ אֶת לֵב הָאֶבֶן — זוֹ תְּפִלָּה, כִּי עַל־יְדֵי שֶׁמְּדַבְּרִים אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וּמְבַקְּשִׁים וּמִתְחַנְּנִים לְבָרוֹר וְזַכּוֹךְ הַמֹּחִין, עַל־יְדֵי־זֶה נִמְשָׁךְ אַחַר הַשֵּׂכֶל, שֶׁהוּא אוֹרוֹ יִתְבָּרַךְ, וְאֵינוֹ הוֹלֵךְ אַחַר תַּאֲוֹת הַמְדַמִּיּוֹת, וְהוֹלֵךְ אַחַר הַשֵּׂכֶל, שֶׁהוּא הָאוֹר אֱלֹקִי. וְכָל זְמַן שֶׁלֹּא הוֹצִיא שִׂכְלוֹ אֶל הַפֹּעַל, הַיְנוּ שֶׁלֹּא הִשְׁתַּמֵּשׁ בְּשִׂכְלוֹ עֲדַיִן, אָז אֶצְלוֹ הַשֵּׂכֶל בְּכֹחַ, אַף־עַל־פִּי שֶׁכְּבָר שָׁבַר הַמְדַמֶּה, אָז נִתְקוֹמֵם תְּכוּנַת שִׂכְלוֹ. כִּי 'כְּשֶׁזֶּה קָם זֶה נוֹפֵל' (כַּמּוּבָא בְּרַשׁ״י רֵישׁ פָּרָשַׁת תּוֹלְדוֹת: ״מִלְּאֹם יֵאָמֵץ״ — לֹא יִשְׁוּוּ בִּגְדֻלָּה, כְּשֶׁזֶּה קָם זֶה נוֹפֵל. וְכֵן הוּא אוֹמֵר (יְחֶזְקֵאל כו, ב): ״אִמְלְאָה הָחֳרָבָה״ — לֹא נִתְמַלְאָה צוֹר אֶלָּא מֵחֳרְבָּנָהּ שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם״); אֲבָל הַשֵּׂכֶל עֲדַיִן בְּכֹחַ, הַיְנוּ כָּל אֶחָד וְאֶחָד יֵשׁ לוֹ חֵלֶק בַּשֵּׂכֶל אֱלֹקִי, כִּי הַשֵּׂכֶל אֱלֹקִי הוּא הַנְּשָׁמָה שֶׁבָּאָדָם, וְהַנְּשָׁמָה הִיא חֵלֶק אֱלֹקִי מִמַּעַל, אֶלָּא זֶה לְעֻמַּת זֶה יֵשׁ כֹּחַ הַבַּהֲמִיּוּת, שֶׁזֶּה כֹּחַ הַמְדַמֶּה, שֶׁמַּעֲלִים וּמַסְתִּיר אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וּמַגְבִּיר לוֹ אֶת לֵב הָאֶבֶן. וְלָכֵן עַל־יְדֵי שָׁמִיר, שֶׁהִיא תּוֹלַעַת, שׁוֹבְרִים אֶת לֵב הָאֶבֶן, שֶׁזּוֹ תְּפִלָּה, שֶׁהָאָדָם מִתְפַּלֵּל וּמְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, שֶׁיְּזַכֵּךְ מִכֹּחַ הַבַּהֲמִיּוּת, שֶׁהוּא כֹּחַ הַמְדַמֶּה, וְיַרְגִּישׁ אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁזֶּה מוֹצִיא אֶת הַשֵּׂכֶל מֵהַכֹּחַ אֶל הַפֹּעַל. כִּי כָּל זְמַן שֶׁאֵינוֹ מִשְׁתַּמֵּשׁ עִם הַשֵּׂכֶל, הוּא נִמְצָא בְּכֹחַ הַמְדַמֶּה, וְאַחַר־כָּךְ כְּשֶׁחוֹזֵר בְּשִׂכְלוֹ וּמִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ, שֶׁמַּחְדִּיר בְּעַצְמוֹ תָּמִיד אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְחוֹזֵר בְּכָל דָּבָר אַחַר אֲמִתָּתוֹ יִתְבָּרַךְ, אֲזַי הַשֵּׂכֶל בְּפֹעַל, הַיְנוּ שֶׁמּוֹצִיא שִׂכְלוֹ שֶׁמַּשִּׂיג בֶּאֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ מִן הַכֹּחַ אֶל הַפֹּעַל. וְזֶה בְּחִינַת 'נֹפֶת צוּפִים', בְּבְחִינַת (שִׁיר הַשִּׁירִים ד, יא) ״נֹפֶת

וּכְשֶׁיּוֹצֵא מִשְּׁרִירוּת הַלֵּב, וּמְשַׁבֵּר לִבּוֹ הָאֶבֶן — זֶה בְּחִינַת 'שָׁמִיר', שֶׁעַל יָדוֹ נִכְנָע הָאֶבֶן, וְאֵינוֹ הוֹלֵךְ אַחַר תַּאֲוֹת הַמְדַמִּיּוֹת, וְהוֹלֵךְ אַחַר הַשֵּׂכֶל.

וְכָל זְמַן שֶׁלֹּא הוֹצִיא שִׂכְלוֹ אֶל הַפֹּעַל שֶׁלֹּא הִשְׁתַּמֵּשׁ בְּשִׂכְלוֹ עֲדַיִן — אָז אֶצְלוֹ הַשֵּׂכֶל בְּכֹחַ. אַף־עַל־פִּי שֶׁכְּבָר שָׁבַר הַמְדַמֶּה, אָז נִתְקוֹמֵם תְּכוּנַת שִׂכְלוֹ. כִּי 'כְּשֶׁזֶּה קָם זֶה נוֹפֵל' (כַּמּוּבָא בְּרַשׁ״י רֵישׁ פָּרָשַׁת תּוֹלְדוֹת), **אֲבָל הַשֵּׂכֶל עֲדַיִן בְּכֹחַ. וְאַחַר־כָּךְ כְּשֶׁחוֹזֵר בְּשִׂכְלוֹ וּמִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ, אֲזַי הַשֵּׂכֶל בְּפֹעַל. וְזֶה בְּחִינַת 'נֹפֶת צוּפִים', בְּבְחִינַת** (שִׁיר הַשִּׁירִים ד׳): **״נֹפֶת**

תִּטְּפָנָה שִׂפְתוֹתַיִךְ״, שֶׁהוֹצִיא מְתִיקוּת שִׂכְלוֹ מִפִּיהַ אֶל הַפֹּעַל. [וְזֶה ׳שִׂפְתוֹתַיִךְ׳ הוּא בְּחִינַת מוֹצִיא מִפִּיהַ אֶל הַפֹּעַל, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַדִּבּוּר].

[וּמִכָּל זֶה תָּבִין וְתַשְׂכִּיל, אֵיךְ שֶׁמֵּבִיא רְאָיָה, שֶׁהַדִּבּוּר שֶׁהָאָדָם מְדַבֵּר אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, שֶׁזֶּה בְּחִינַת תּוֹלַעַת, שֶׁדָּרְשׁוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (תַּנְחוּמָא בְּשַׁלַּח) עַל הַפָּסוּק (יְשַׁעְיָה סא): ״אַל תִּירְאִי תּוֹלַעַת יַעֲקֹב״, לָמָּה נִמְשְׁלוּ יִשְׂרָאֵל לְתוֹלַעַת? לוֹמַר לְךָ, מַה תּוֹלַעַת הַזֶּה אֵינוֹ מַכֶּה אֶת הָאֲרָזִים אֶלָּא בְּפִיו, וְהוּא רַךְ וּמַכֶּה אֶת הַקָּשֶׁה, כָּךְ אֵין לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל אֶלָּא תְּפִלָּה, שֶׁהָעַכּוּ״ם נִמְשְׁלוּ כָּאֲרָזִים, וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם. שֶׁזֶּה כֹּחַ הַמְּדַמֶּה שֶׁמִּתְגַּבֵּר עַל הָאָדָם. וְעַל־יְדֵי תְּפִלָּה שֶׁהָאָדָם מְדַבֵּר לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, שֶׁזֶּה בְּחִינַת נֹפֶת צוּפִים, בְּחִינַת ״נֹפֶת תִּטְּפָנָה שִׂפְתוֹתַיִךְ״, שֶׁזֶּה בְּעַצְמוֹ הַדִּבּוּר, עַל־יְדֵי־זֶה הוּא מוֹצִיא מֵהַכֹּחַ אֶל הַפֹּעַל שִׂכְלוֹ, שֶׁהוּא הַשָּׂגַת אֱלֹקוּת, רָצָה לוֹמַר, בְּעֶצֶם הַנְּשָׁמָה הִיא חֵלֶק אֱלוֹהַּ מִמַּעַל, וְהִיא תָּמִיד מִשְׁתּוֹקֶקֶת לְהִכָּלֵל בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, אֲבָל כֹּחַ הַבַּהֲמִיּוּת, שֶׁזֶּה כֹּחַ הַמְּדַמֶּה, מִתְלַבֵּשׁ עַל הַשֵּׂכֶל, וְלֹא נוֹתֵן לוֹ לָצֵאת מִכֹּחַ אֶל הַפֹּעַל, לְהַשִּׂיג אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְעַל־יְדֵי שֶׁהָאָדָם מְדַבֵּר אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, שֶׁזֶּה בְּחִינַת שָׂמִיר, שֶׁהִיא תּוֹלַעַת, בְּחִינַת תְּפִלָּה, עַל־יְדֵי־זֶה בְּעַצְמוֹ הוּא מוֹצִיא מֵהַכֹּחַ אֶל הַפֹּעַל שִׂכְלוֹ, וְזוֹכֶה לְהַשִּׂיג תָּמִיד אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ. וּבָזֶה מְקֻשָּׁרִים דְּבָרָיו, וְדוֹ״ק].

וְאַחַר־כָּךְ כְּשֶׁמַּשִּׂיג בְּשִׂכְלוֹ כָּל מַה שֶּׁיֵּשׁ בְּיַד אֱנוֹשִׁי לְהַשִּׂיג; הַיְנוּ כְּשֶׁהָאָדָם זוֹכֶה, וְהוּא בָּטֵל וּמְבֻטָּל אֶל הָאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, עַד שֶׁאֵין לוֹ שׁוּם מַחֲשָׁבָה אַחֶרֶת, אֶלָּא לִהְיוֹת בָּטֵל וּמְבֻטָּל אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, אָז זוֹכֶה לְהַשִּׂיג בְּשִׂכְלוֹ דְּבָרִים לְמַעְלָה מִשֵּׂכֶל אֲנָשִׁים אֲחֵרִים, כִּי עַל־יְדֵי תִּקּוּף הַדְּבֵקוּת, שֶׁהָאָדָם דָּבוּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ, עַד שֶׁמֹּחַ מַחֲשַׁבְתּוֹ בָּטֵל לְגַמְרֵי אֶל הָרוּחָנִיּוּת, וְאֵין לוֹ שׁוּם שַׂיָּכוּת אֶל גַּשְׁמִיּוּת הָעוֹלָם הַזֶּה, אָז שִׂכְלוֹ שָׁב שֵׂכֶל הַנִּקְבֶּה, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ הַמְּחַקְּרִים בְּעִנְיַן שֵׂכֶל הָאָדָם; שֶׁיֵּשׁ שֵׂכֶל בְּכֹחַ, הַיְנוּ מַה שֶּׁכָּל אֶחָד יֵשׁ בְּכֹחוֹ לְהַשִּׂיג וּלְהָבִין וּלְהַגִּיעַ. וְשֵׂכֶל הַפֹּעַל, מַה שֶּׁמּוֹצִיא כְּבָר מִכֹּחַ אֶל הַפֹּעַל. וְשֵׂכֶל הַנִּקְבֶּה, מַה שֶּׁהָאָדָם קָנָה כְּבָר; הַיְנוּ ״בְּכֹחַ״ יֵשׁ לְכָל אֶחָד לְהַגִּיעַ לְכָל הַמַּדְרֵגוֹת שֶׁבָּעוֹלָם, אֲבָל צְרִיכִים הַרְבֵּה יְגִיעָה וְטִרְחָה לְהַגִּיעַ לָזֶה, וּכְשֶׁכְּבָר זוֹכֶה לְהוֹצִיא מִכֹּחַ אֶל הַפֹּעַל, וּמַתְחִיל לְהַשִּׂיג מַה שֶּׁיֵּשׁ בְּשֵׂכֶל אֱנוֹשִׁי לְהַשִּׂיג, זֶה עֲדַיִן לֹא הַכֹּל, אֶלָּא מַה שֶּׁזּוֹכֶה לְהַגִּיעַ אֶל ״שֵׂכֶל הַנִּקְבֶּה״, הַיְנוּ מַה שֶּׁיֵּשׁ לוֹ כְּבָר בַּיָּד, שֶׁמִּכָּל הַהַשָּׂגוֹת הָרוּחָנִיּוֹת הַדַּקּוֹת, דַּק שֶׁבַּדַּק, רוּחָנִי שֶׁבְּרוּחָנִי, צָרִיךְ שֶׁיִּקָּנֶה מַשֶּׁהוּ, הַיְנוּ שֶׁיִּהְיֶה בְּיָדוֹ מַה שֶּׁהִשִּׂיג. **וְעִקַּר קִיּוּמוֹ שֶׁל אָדָם לְאַחַר מִיתָתוֹ, אֵינוֹ אֶלָּא שֵׂכֶל הַנִּקְבֶּה,** מַה שֶּׁקָּנָה וְיֵשׁ לוֹ בְּיָדוֹ. **וְזֶה הַשְּׁאֵרוֹתָיו לְאַחַר הַמִּיתָה;** כִּי אָדָם לוֹקֵחַ עִמּוֹ רַק דְּבָרִים רוּחָנִיִּים שֶׁקָּנָה בְּיָדוֹ. [רָצָה לוֹמַר: בְּכֹחַ יָכוֹל כָּל אָדָם לִלְמֹד תּוֹרָה, וְלִהְיוֹת בְּכָל מְקוֹמוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, אֲבָל עַד שֶׁאֵינוֹ לוֹמֵד, עֲדַיִן לֹא הוֹצִיא מִכֹּחַ אֶל הַפֹּעַל, בְּכֹחוֹ יָכוֹל לְהַשִּׂיג אֶת כָּל הַתּוֹרָה, אֲבָל כָּל זְמַן שֶׁלֹּא הִתְחִיל לִלְמֹד, וְלֹא הוֹצִיא מִכֹּחַ אֶל הַפֹּעַל,

תִּטְּפָנָה שִׂפְתוֹתַיִךְ״ — שֶׁהוֹצִיא מְתִיקוּת שִׂכְלוֹ מִפִּיהַ אֶל הַפֹּעַל. [וְזֶה: ׳שִׂפְתוֹתַיִךְ׳, הוּא בְּחִינַת מוֹצִיא מִפִּיהַ אֶל הַפֹּעַל, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַדִּבּוּר].

וְאַחַר־כָּךְ כְּשֶׁמַּשִּׂיג בְּשִׂכְלוֹ כָּל מַה שֶּׁיֵּשׁ בְּיַד אֱנוֹשִׁי לְהַשִּׂיג, אָז שִׂכְלוֹ שָׁב שֵׂכֶל הַנִּקְבֶּה. כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ הַמְּחַקְּרִים, שֶׁיֵּשׁ שֵׂכֶל בְּכֹחַ, וְשֵׂכֶל הַפֹּעַל, וְשֵׂכֶל הַנִּקְבֶּה. וְעִקַּר קִיּוּמוֹ שֶׁל אָדָם לְאַחַר מִיתָתוֹ, אֵינוֹ אֶלָּא שֵׂכֶל הַנִּקְבֶּה, וְזֶה הַשְּׁאֵרוֹתָיו לְאַחַר

עֲדַיִן אֵין לוֹ כְּלוּם, וְאִם כְּבָר הִתְחִיל לִלְמֹד, עַד שֶׁלֹּא קָנָה קִנְיַן הַתּוֹרָה, הַיְנוּ שֶׁמֵּבִין וּמַשְׂכִּיל מַה לָּמַד, וּמָכָל שֶׁכֵּן שֶׁאֵינוֹ מְקַיֵּם מַה שֶּׁלּוֹמֵד, אַף שֶׁהוֹצִיא מִכֹּחַ אֶל הַפֹּעַל, עֲדַיִן אֵין לוֹ קִנְיָן בְּיָד. מַה שֶּׁאֵין כֵּן כְּשֶׁהָאָדָם מוֹצִיא מִכֹּחַ אֶל הַפֹּעַל, וְלוֹמֵד וּמְחַדֵּשׁ בִּלְמוּדוֹ, וְכֵן מְקַיֵּם אֶת כָּל מַה שֶּׁלּוֹמֵד, זֶה נִקְרָא שֶׁכָּל הַנִּקְנֶה, וְזֶה כָּל הַשְׁאָרוֹתָיו לְאַחַר הַמִּיתָה. וּכְעֵין שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (אָבוֹת פֶּרֶק ו׳): ׳לְפִי שֶׁבְּשָׁעַת פְּטִירָתוֹ שֶׁל אָדָם, אֵין מְלַוִּין לוֹ לָאָדָם לֹא כֶּסֶף וְלֹא זָהָב וְלֹא אֲבָנִים טוֹבוֹת וּמַרְגָּלִיּוֹת, אֶלָּא תּוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים בִּלְבָד; שֶׁזֶּה הוּא שֶׁכָּל הַנִּקְנֶה, מַה שֶּׁקָּנָה וְיֵשׁ לוֹ בְּיָד. כְּמוֹ־כֵן הוּא בְּרוּחָנִיּוּת לְמַעְלָה לְמַעְלָה בְּכֹחַ הָאָדָם לְהַגִּיעַ לְאֵין סֵפֶר מַדְרֵגוֹת, אֲבָל עַד שֶׁלֹּא הוֹצִיא מִכֹּחַ אֶל הַפֹּעַל, עֲדַיִן אֵין אֶצְלוֹ כְּלוּם, וַאֲפִלּוּ שֶׁכְּבָר הוֹצִיא מִכֹּחַ אֶל הַפֹּעַל, וְהִגִּיעַ לְהַשָּׂגוֹת רוּחָנִיּוּת אֱלֹקוּת, עַד שֶׁאֵינוֹ זוֹכֶה אֶל שֶׁכָּל הַנִּקְנֶה, שֶׁזֶּה בִּכְלַל הִתְלַבְּשׁוּת הַשָּׂגַת אֱלֹקוּת בִּלְבוּשִׁים, הַיְנוּ שֵׁמוֹת וְיִחוּדִים וְצִרּוּפֵי עוֹלָמוֹת, עֲדַיִן אֵין אֶצְלוֹ כְּלוּם, כִּי מַה שֶּׁנִּשְׁאָר מֵהָאָדָם, זֶה רַק שֶׁכָּל הַנִּקְנֶה]. וְזֶה בְּחִינַת אֲמָנָה, כִּי אֲמָנָה — לְשׁוֹן קִיּוּם דָּבָר, כִּי שֶׁכָּל הַנִּקְנֶה, הוּא קִיּוּם שֶׁל אָדָם לְאַחַר מוֹתוֹ, וְשֶׁכָּל הַנִּקְנֶה נִקְרָא, מַה שֶּׁאָדָם יוֹדֵעַ הַרְבֵּה דְּבָרִים בִּידִיעָה אַחַת. כִּי קֹדֶם צָרִיךְ לֵידַע הַרְבֵּה הַקְדָּמוֹת קֹדֶם שֶׁיֵּדַע אֵיזֶהוּ דָּבָר, וְאַחַר־כָּךְ כְּשֶׁמַּשִּׂיג אֶת הַדָּבָר, מַשְׁלִיךְ הַקְדָּמוֹתָיו, וְיוֹדֵעַ אֶת הַדָּבָר בִּידִיעָה אַחַת. וְעִקַּר הַמַּעְיַן הַחָכְמָה מִן הַמִּקְדָּשׁ יָצָא, כִּי שָׁם הָיוּ מַקְרִיבִין הַקָּרְבָּנוֹת, שֶׁהֵם הַבַּהֲמִיּוֹת וְכֹחַ הַדִּמְיוֹן. כְּמוֹ הַמִּיתָה. וְזֶה בְּחִינַת אֲמָנָה, כִּי אֲמָנָה — לְשׁוֹן קִיּוּם דָּבָר, כִּי שֶׁכָּל הַנִּקְנֶה, הוּא קִיּוּם שֶׁל אָדָם לְאַחַר מוֹתוֹ. וְשֶׁכָּל הַנִּקְנֶה נִקְרָא, מַה שֶּׁאָדָם יוֹדֵעַ הַרְבֵּה דְּבָרִים בִּידִיעָה אַחַת. כִּי קֹדֶם צָרִיךְ לֵידַע הַרְבֵּה הַקְדָּמוֹת קֹדֶם שֶׁיֵּדַע אֵיזֶהוּ דָּבָר, וְאַחַר־כָּךְ כְּשֶׁמַּשִּׂיג אֶת הַדָּבָר, מַשְׁלִיךְ הַקְדָּמוֹתָיו, וְיוֹדֵעַ אֶת הַדָּבָר בִּידִיעָה אַחַת. הַיְנוּ כְּמוֹ שֶׁאֲנַחְנוּ רוֹאִים, שֶׁלְּהַגִּיעַ אֶל שֶׁכָּל כְּלָלִי, שֶׁהוּא שֶׁכָּל הַנִּקְנֶה, צְרִיכִים קֹדֶם הַרְבֵּה הַקְדָּמוֹת, עַד שֶׁמַּגִּיעַ לַמְּכֻוָּן, כְּמוֹ־כֵן בְּרוּחָנִיּוּת עוֹבֵר עַל הָאָדָם לִפְנֵי כֵן כָּל מִינֵי מְדַמֶּה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (הוֹשֵׁעַ יב, יא): ״וּבְיַד הַנְּבִיאִים אֲדַמֶּה״, שֶׁאֵלּוּ הַדִּמְיוֹנוֹת וְהַסְּבוּבִים דִּקְדֻשָּׁה, שֶׁמְּסַבְּבִים אֶת הַנָּבִיא, שֶׁנִּכְלָל לְגַמְרֵי בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, עַד שֶׁזּוֹכֶה לְהַגִּיעַ לִדְבֵקוּת אֱמֶת, לְבִטּוּל אֶל אֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, הוּא צָרִיךְ לַעֲבֹר הַרְבֵּה סְבוּבִים, עַד שֶׁזּוֹכֶה שֶׁנּוֹפֵל הַמְדַמֶּה, שֶׁהֵם הַהַקְדָּמוֹת אֲשֶׁר סְבִיבוֹת הַשֵּׂכֶל, וְנִשְׁאָר אֶצְלוֹ שֵׂכֶל בָּרוּר, שֶׁהוּא הַשָּׂגַת אֱלֹקוּת בְּתַכְלִית מַדְרֵגָה עֶלְיוֹנָה, (שֶׁזֶּה מַה שֶּׁמּוּבָא בַּתִּקּוּנִים (תִּקּוּן ל׃): אַדַמֶּה אִיהִי דִּמְיוֹן לְכָל נְבִיאֵי, וּלְכָל חַד כְּפוּם חֵילֵיהּ, וּבְגִין דְּאִיהִי שָׁלְטָא עַל כָּל מֶרְכָּבוֹת דִּלְתַתָּא וְעַל כָּל כּוֹכְבַיָּא וּמַזָּלֵי וְאִלָּנִין וּדְשָׂאִין וְעַל כָּל עוֹפֵי שְׁמַיָּא וְחֵינָן וַאֲרָעָא וְנוּנֵי יַמָּא, בְּגִין דָּא אִתְקְרִיאַת בִּשְׁמָא דְּכֻלְּהוּ מִסְטָרָא דְּחֵינָן אִתְקְרִיאַת חַיָּה, וּמִסְטָרָא דְּעוֹפִין נָשֶׁר, יוֹנָה, צִפּוֹר, וּמִסְטָרָא דְּנוּנִין הַדָּג וְכוּ׳; עַד שֶׁהַנָּבִיא מַשִּׂיג נְבוּאָה, שֶׁכָּל לְמַעְלָה מִשֶּׂכֶל, שֶׁכָּל שֶׁכּוֹלֵל הַרְבֵּה שִׂכְלִיִּים, הוּא צָרִיךְ לַעֲבֹר כַּמָּה מִינֵי דְּמְיוֹנוֹת). וְעִקַּר הַמַּעְיַן הַחָכְמָה מִן הַמִּקְדָּשׁ יָצָא, כִּי בְּבֵית־הַמִּקְדָּשׁ — שָׁם הָיָה כָּל הָאוֹר, כְּמַאֲמָרָם ז״ל (תּוֹסֶפְתָּא עֲבוֹדָה זָרָה, פֶּרֶק א׳): מֵהֵיכָן נִבְרֵאת הָאוֹרָה? מִמְּקוֹם בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. וְכֵן אָמְרוּ (שְׁמוֹת רַבָּה, פָּרָשָׁה לו, סִימָן א׳): כְּשֵׁם שֶׁהַשֶּׁמֶן מֵאִיר, כָּךְ בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ מֵאִיר לְכָל הָעוֹלָם. וְעִקַּר הָאוֹר זֶה אוֹר הָאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא. וְלָכֵן דַּיְקָא שָׁם הִכְנִיעוּ קֹדֶם אֶת הַמְדַמֶּה, שֶׁזֶּה הֵפֶךְ הַשֵּׂכֶל, גִּלּוּי אֱלֹקוּת, כִּי שָׁם הָיוּ מַקְרִיבִין הַקָּרְבָּנוֹת, שֶׁהֵם הַבַּהֲמִיּוֹת וְכֹחַ

הַדְּמְיוֹן; כִּי כְּשֶׁהָאָדָם חוֹטֵא, נִכְנָס בּוֹ רוּחַ שְׁטוּת, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (סוֹטָה ג.): אֵין אָדָם עוֹבֵר עֲבֵרָה, אֶלָּא אִם־כֵּן נִכְנַס בּוֹ רוּחַ שְׁטוּת; וַעֲבֵרָה מְבִיאָה לָאָדָם אֶת הַדְּמְיוֹן, וּכְשֶׁהָאָדָם מַקְרִיב קָרְבָּן וּמִתְוַדֶּה עָלָיו, עַל־יְדֵי־זֶה נִשְׁבָּר לִבּוֹ, וְאָז מַתְחִיל לְהָאִיר לוֹ הָאוֹר הָאֵין סוֹף, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים נא, יט): ״זִבְחֵי אֱלֹקִים רוּחַ נִשְׁבָּרָה״, שֶׁשְּׁבִירַת הַדְּמְיוֹן הֵם הַקָּרְבָּנוֹת. כִּי בִּשְׁבִיל זֶה הָאָדָם מַקְרִיב קָרְבָּן וּמִתְוַדֶּה עָלָיו, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה נִשְׁבָּר אֶצְלוֹ הָרָע, שֶׁהוּא כֹּחַ הַדְּמְיוֹן, שֶׁנִּדְבָּק בּוֹ עַל־יְדֵי הָעֲבֵרָה, וּמַתְחִיל לְהָאִיר בּוֹ הָאוֹר הָאֵין סוֹף, שֶׁהוּא הַשֵּׂכֶל הָעֶלְיוֹן, עֶצֶם אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ. וּבִשְׁבִיל זֶה אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה: ׳כְּשֶׁחָרַב בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ בָּטַל הַשָּׁמִיר׳ וְכוּ׳, שֶׁהִיא תּוֹלַעַת הַתְּפִלָּה, כִּי בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ שָׁם הָיָה מְקוֹם תְּפִלָּה, וּכְשֶׁיִּבָּנֶה בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ, אָז יִתְקַיֵּם (יוֹאֵל ד, יח) ״וּמַעְיָן מִן הַמִּקְדָּשׁ יֵצֵא״, כִּי אָז יַחֲזֹר לָנוּ בִּשְׁלֵמוּת גִּלּוּי אֱמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְנוּכַל לְהִתְפַּלֵּל לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בִּדְבֵקוּת אֱמֶת, וְאָז יֵצֵא מַעְיַן הַשֵּׂכֶל מִן הַמִּקְדָּשׁ, שֶׁהוּא הֶאָרַת הָאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא.

ב

וְדַע שֶׁבְּכָל עוֹלָם וְעוֹלָם וּבְכָל מַדְרֵגָה וּמַדְרֵגָה, יֵשׁ שָׁם דְּמְיוֹנוֹת אֵלּוּ. וְהֵם הֵם הַקְּלִפּוֹת הַקּוֹדְמִין לַפְּרִי, וְסוֹבְבִים אֶת הַקְּדֻשָּׁה, בִּבְחִינַת (תְּהִלִּים יב): ׳סָבִיב רְשָׁעִים יִתְהַלָּכוּן׳. **וּכְשֶׁאָדָם נֶעְתָּק מִמַּדְרֵגָה לְמַדְרֵגָה, אָז צָרִיךְ לוֹ לֵילֵךְ דֶּרֶךְ אֵלּוּ הַדְּמְיוֹנוֹת, כְּדֵי לְהַגִּיעַ אֶל הַקְּדֻשָּׁה. וְתֵכֶף כְּשֶׁעוֹלֶה לְהַמַּדְרֵגָה, אֲזַי נִתְעוֹרְרִין הַקְּלִפּוֹת שֶׁבַּמַּדְרֵגָה, וּמְסַבְּבִין אוֹתוֹ. וְצָרִיךְ לְהַכְנִיעַ אוֹתָם וּלְשַׁבֵּר אוֹתָם, וּלְטַהֵר אוֹתוֹ הַמָּקוֹם מִקְּלִפּוֹת:**

ב. וְדַע, שֶׁבְּכָל עוֹלָם וְעוֹלָם וּבְכָל מַדְרֵגָה וּמַדְרֵגָה, יֵשׁ שָׁם דְּמְיוֹנוֹת אֵלּוּ, וְהֵם הֵם הַקְּלִפּוֹת הַקּוֹדְמִין לַפְּרִי, וְסוֹבְבִים אֶת הַקְּדֻשָּׁה, בִּבְחִינַת (תְּהִלִּים יב, ט): ״סָבִיב רְשָׁעִים יִתְהַלָּכוּן״, וּכְשֶׁאָדָם נֶעְתָּק מִמַּדְרֵגָה לְמַדְרֵגָה, אָז צָרִיךְ לוֹ לֵילֵךְ דֶּרֶךְ אֵלּוּ הַדְּמְיוֹנוֹת, כְּדֵי לְהַגִּיעַ אֶל הַקְּדֻשָּׁה. וְתֵכֶף כְּשֶׁעוֹלֶה לְהַמַּדְרֵגָה, אֲזַי נִתְעוֹרְרִין הַקְּלִפּוֹת שֶׁבַּמַּדְרֵגָה, וּמְסַבְּבִין אוֹתוֹ, וְצָרִיךְ לְהַכְנִיעַ אוֹתָם וּלְשַׁבֵּר אוֹתָם, וּלְטַהֵר אוֹתוֹ הַמָּקוֹם מִקְּלִפּוֹת; [הַיְנוּ מֵאַחַר שֶׁגִּלָּה לָנוּ, שֶׁכָּל עֲבוֹדַת הָאָדָם לָצֵאת מִכֹּחַ הַמְּדַמֶּה, כִּי הַדְּמְיוֹן שֶׁהוּא הַבַּהֲמִיּוּת, מִתְגַּבֵּר עַל כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל הָרוֹצֶה לַעֲלוֹת מַעְלָה מַעְלָה, וּלְהַשִּׂיג אֶת הַשֵּׂכֶל, שֶׁהוּא אוֹר אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, עַד שֶׁיִּזְכֶּה לְהִכָּלֵל בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא מַמָּשׁ, וְיוֹצִיא מֵהַכֹּחַ אֶל הַפֹּעַל אֶת שִׂכְלוֹ הַגָּנוּז בּוֹ, עַד שֶׁיִּזְכֶּה לְשֵׂכֶל הַנִּקְנֶה, שֶׁיִּקָּנֶה לְעַצְמוֹ קִנְיָן נִצְחִי, גִּלּוּי אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ. עַל זֶה הוּא מוֹסִיף, שֶׁאַל יַחְשֹׁב הָאָדָם, שֶׁאִם כְּבָר פַּעַם אַחַת שָׁבַר אֶת כֹּחַ הַמְּדַמֶּה, וְהוֹצִיא אֶת שִׂכְלוֹ מִכֹּחַ אֶל הַפֹּעַל — זֶהוּ זֶה, שֶׁעַכְשָׁיו כְּבָר לֹא תִּהְיֶה עָלָיו הִתְגַּבְּרוּת כֹּחַ הַמְּדַמֶּה, עַל זֶה הוּא מְגַלֶּה, שֶׁאַל תַּחְשֹׁב כָּךְ, אֶלָּא צָרִיךְ שֶׁתֵּדַע, שֶׁבְּכָל עוֹלָם וְעוֹלָם וּבְכָל מַדְרֵגָה וּמַדְרֵגָה, מַתְחִילִים נְסִיּוֹנוֹת חֲדָשִׁים, כִּי כְּשֶׁהָאָדָם זוֹכֶה לְהַשִּׂיג אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, זֶה נִקְרָא עוֹלָם, פַּרְצוּף שָׁלֵם. כֶּתֶר זֶה עַתִּיק וְאָרִיךְ אַנְפִּין, חָכְמָה וּבִינָה זֶה אַבָּא וְאִמָּא, זְעֵיר אַנְפִּין זֶה חֶסֶד גְּבוּרָה תִּפְאֶרֶת נֶצַח הוֹד

יְסוֹד, וְנַקְבָּא דְּזְעִיר אַנְפִּין זֶה הַמַּלְכוּת, וְזֶה נִקְרָא פַּרְצוּף שָׁלֵם, עוֹלָם אֶחָד, הַיְנוּ עַל־יְדֵי שֶׁהָאָדָם זוֹכֶה לְשַׁבֵּר אֶת כֹּחַ הַמְדַמֶּה שֶׁלּוֹ וְלָבֹא אֶל הַשֵּׂכֶל, אָז מֵאִיר לְפָנָיו עוֹלָם שָׁלֵם עִם צְרוּפִין הַשַּׁיְכִים לָעוֹלָם הַזֶּה. וְכֵן הוּא בְּכָל מַדְרֵגָה וּמַדְרֵגָה, כְּכָל שֶׁמִּתְקָרֵב יוֹתֵר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, מִתְגַּלֶּה אֵלָיו יוֹתֵר אוֹר נוֹרָא וְנִפְלָא מְאֹד. וְאַל יַחֲשֹׁב אָדָם כִּרְגַע, הֱיוֹת שֶׁכְּבָר הִשִּׂיג מַה שֶּׁהִשִּׂיג, נִגְמַר בָּזֶה שְׁבִירַת כֹּחַ הַדִּמְיוֹן שֶׁהוּא הַבַּהֲמִיּוּת שֶׁבּוֹ, אֶלָּא צָרִיךְ לֵידַע, שֶׁבְּכָל יוֹם וּבְכָל שָׁעָה וּבְכָל רֶגַע, מִתְגַּבֵּר עָלָיו דִּמְיוֹן אַחֵר. וְלָכֵן צְרִיכִים תָּמִיד לַעֲסֹק בִּשְׁבִירַת הַדִּמְיוֹנוֹת, כִּי כָּל זְמַן שֶׁהָאָדָם חַי, מִתְגַּבֵּר עָלָיו כֹּחַ הַבַּהֲמִיּוּת, שֶׁהוּא כֹּחַ הַדִּמְיוֹן, שֶׁרוֹצֶה לְהַעֲלִים וּלְהַסְתִּיר מִמֶּנּוּ אֶת הָאוֹר, כְּאִלּוּ עֲדַיִן לֹא רָאָה אוֹר מִימָיו. וְלָכֵן צְרִיכִים לַעֲבֹד עַל עַצְמוֹ כָּל יְמֵי חַיָּיו לְשַׁבֵּר אֶת הַמְדַמֶּה, וּכְשֶׁהָאָדָם יוֹדֵעַ אֶת זֹאת, אָזַי אַף פַּעַם לֹא יִפֹּל בְּדַעְתּוֹ. כִּי בְּדֶרֶךְ כְּלָל כְּשֶׁהָאָדָם הִגִּיעַ לְאֵיזוֹ דַּרְגָּה בְּהַשָּׂגַת אֱלֹקוּת, וְנִדְמֶה לוֹ שֶׁכְּבָר הִשִּׂיג מַה שֶּׁהִשִּׂיג, וּפִתְאֹם נֶחְשָׁךְ מִמֶּנּוּ כָּל הָאוֹר, עַד שֶׁנִּדְמֶה לוֹ כְּאִלּוּ עֲדַיִן לֹא הִשִּׂיג אוֹר מִימָיו, וְנִשְׁבָּר עַל־יְדֵי־זֶה, אֲבָל אִם הוּא יוֹדֵעַ דָּבָר זֶה מֵרֹאשׁ, שֶׁכָּךְ הוֹלֵךְ, שֶׁבְּכָל פַּעַם שֶׁעוֹלֶה לְדַרְגָּה חֲדָשָׁה, וּמַגִּיעַ אֶל עוֹלָם חָדָשׁ, מִתְגַּבֵּר עָלָיו כֹּחַ הַמְדַמֶּה, אָזַי אַף פַּעַם לֹא יִהְיֶה שָׁבוּר. (וּבָזֶה יִהְיוּ מְקֻשָּׁרִים דְּבָרָיו אֶל מַה שֶּׁאוֹמֵר אַחַר־כָּךְ: וּבָזֶה טוֹעִין הַחֲסִידִים הָרְבֵּה, שֶׁפִּתְאֹם נִדְמֶה לָהֶם שֶׁנָּפְלוּ מֵעֲבוֹדַת הַשֵּׁם, וּבֶאֱמֶת אֵין זֶה נְפִילָה כְּלָל, רַק מֵחֲמַת שֶׁצְּרִיכִים לַעֲלוֹת מִמַּדְרֵגָה לְמַדְרֵגָה, אָזַי מִתְעוֹרְרִין וּמִתְגַּבְּרִין מֵחָדָשׁ הַקְּלִפּוֹת), וְדוֹ״ק].

ג. וְדַע, שֶׁאֵין שְׁנֵי בְּנֵי־אָדָם שָׁוִין זֶה לָזֶה, וְלָכֵן אֵין לְהָאָדָם לִפֹּל בְּדַעְתּוֹ, כְּשֶׁרוֹאֶה שֶׁאֶחָד יוֹתֵר מִמֶּנּוּ, כִּי מֵאַיִן הָאָדָם יוֹדֵעַ מִי יוֹתֵר גָּדוֹל מִמִּי. כִּי כָּל הַנְּשָׁמוֹת הֵם זֶה לְמַעְלָה מִזֶּה, כִּי כְּלַל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל הֵם פַּרְצוּף אֶחָד שֶׁל כָּל הָעוֹלָמוֹת, הַיְנוּ וְזֶה מַלְבּוּשׁ לָזֶה, הַיְנוּ נְשָׁמָה אַחַת מַלְבֶּשֶׁת אֶת נִשְׁמַת חֲבֵרוֹ, כִּי כָּל אֶחָד תָּלוּי בַּשֵּׁנִי, שֶׁזֶּה מַה שֶּׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (מִדְרָשׁ תְּהִלִּים, פְּרָשָׁה ח׳, סִימָן ד׳): בִּשְׁעַת מַתַּן תּוֹרָה, שֶׁהָיוּ עֲרֵבִים זֶה לָזֶה, כִּי אֶחָד תָּלוּי בַּשֵּׁנִי, הַיְנוּ **וּפְנִימִית שֶׁל תַּחְתּוֹן נַעֲשָׂה לְבוּשׁ וְחִיצוֹנִיּוּת לְחִיצוֹנִיּוּת עֶלְיוֹן**; הַיְנוּ אָדָם שֶׁנִּמְצָא עֲדַיִן בְּמַדְרֵגָה חִיצוֹנִית, וְזָכָה לְפִי בְּחִינָתוֹ לְהַשִּׂיג הַשָּׂגוֹת אֱלֹקוּת, שֶׁזֶּה הַפְּנִימִיּוּת שֶׁלּוֹ, אַף שֶׁלְּפִי בְּחִינָתוֹ זוֹ מַדְרֵגָה עֶלְיוֹנָה, עִם כָּל זֹאת הוּא נַעֲשָׂה לְבוּשׁ וְחִיצוֹנִיּוּת לָזֶה שֶׁכְּבָר עוֹמֵד בְּמַעֲלָה יוֹתֵר גְּדוֹלָה מִמֶּנּוּ. וְזֶה שַׁיָּךְ לְכָל בַּר יִשְׂרָאֵל, אֶחָד מַלְבִּישׁ אֶת הַשֵּׁנִי. **נִמְצָא, כְּשֶׁאֶחָד רוֹצֶה לַעֲלוֹת מִמַּדְרֵגָתוֹ לְמַדְרֵגָה עֶלְיוֹנָה**, כִּי הַתַּכְלִית הִיא לְשַׁבֵּר אֶת הַמְדַמֶּה, וּלְהַגִּיעַ אֶל הַשֵּׂכֶל, שֶׁהוּא אוֹר אֱלֹקֵי הַמֵּאִיר בְּכָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, וְכֵן בְּכָל פַּעַם הוּא צָרִיךְ לְשַׁבֵּר מַדְמֶה חָדָשׁ, שֶׁזֶּה כֹּחַ הַבַּהֲמִיּוּת שֶׁמִּתְגַּבֵּר עַל הָאָדָם. וְלָכֵן צָרִיךְ לָדַעַת, כִּי בָּזֶה שֶׁשָּׁבַר אֶת הַמְדַמֶּה, וְהוֹצִיא אֶת שִׂכְלוֹ מִכֹּחַ אֶל הַפֹּעַל, אָזַי **הוֹלֵךְ וְנֶעְתָּק הָאָדָם הָעוֹמֵד בַּמַּדְרֵגָה הָעֶלְיוֹנָה, וְהוֹלֵךְ וְנֶעְתָּק לְמַדְרֵגָה הַיּוֹתֵר עֶלְיוֹנָה**, כִּי זֶה שֶׁלְּמַטָּה מִמֶּנּוּ דּוֹחֵף אוֹתוֹ לְמַעְלָה, כִּי אִי אֶפְשָׁר שֶׁיִּהְיוּ שְׁנֵי אֲנָשִׁים בְּמַדְרֵגָה אַחַת, וְלָכֵן אֶחָד דּוֹחֵף אֶת הַשֵּׁנִי לַעֲלוֹת יוֹתֵר לְמַעְלָה. [וּמִכָּל זֶה

ג וְדַע שֶׁאֵין שְׁנֵי בְּנֵי אָדָם שָׁוִין זֶה לָזֶה. כִּי כָּל הַנְּשָׁמוֹת הֵם זֶה לְמַעְלָה מִזֶּה, וְזֶה מַלְבּוּשׁ לָזֶה. וּפְנִימִית שֶׁל תַּחְתּוֹן נַעֲשָׂה לְבוּשׁ וְחִיצוֹנִיּוּת לְחִיצוֹנִיּוּת עֶלְיוֹן. נִמְצָא כְּשֶׁאֶחָד רוֹצֶה לַעֲלוֹת מִמַּדְרֵגָתוֹ לְמַדְרֵגָה עֶלְיוֹנָה, אָזַי הוֹלֵךְ וְנֶעְתָּק הָאָדָם הָעוֹמֵד בַּמַּדְרֵגָה הָעֶלְיוֹנָה, וְהוֹלֵךְ וְנֶעְתָּק לַמַּדְרֵגָה הַיּוֹתֵר עֶלְיוֹנָה, כִּי אִי אֶפְשָׁר שֶׁיִּהְיוּ שְׁנֵי אֲנָשִׁים בְּמַדְרֵגָה אַחַת

תָּבִין וְתַשְׂכִּיל מֵרָחוֹק מַעֲלַת בַּעַל תְּשׁוּבָה, שֶׁעָבַר עַל כָּל הָעֲבֵרוֹת שֶׁבָּעוֹלָם, רַחֲמָנָא לִישֵׁזְבָן, הַגָּרוּעַ שֶׁבְּכָל הַגְּרוּעִים, רַחֲמָנָא לִצְלָן, וְעַכְשָׁו שֶׁהוּא חוֹזֵר בִּתְשׁוּבָה, הוּא מְנַעְנֵעַ אֶת כְּלַל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וּמַכְנִיס בָּהֶם הִרְהוּר תְּשׁוּבָה, כִּי כָּל הַנְּשָׁמוֹת תְּלוּיוֹת זוֹ בָּזוֹ, וּכְשֶׁנִּשְׁמָה אַחַת עוֹלָה, אֲזַי בְּהֶכְרֵחַ שֶׁהַנְּשָׁמָה הַשְּׁנִיָּה גַּם־כֵּן תַּעֲלֶה, וְכֵן מִנְּשָׁמָה לְנִשְׁמָה. וְלָכֵן מִי שֶׁמַּרְגִּישׁ שֶׁהוּא הֲכִי גָּרוּעַ, אִם הוּא חוֹזֵר בִּתְשׁוּבָה, הוּא עוֹשֶׂה הִתְעוֹרְרוּת כָּזֹאת, עַד שֶׁכֻּלָּם מִתְעוֹרְרִים בִּתְשׁוּבָה. וְזֶה מַה שֶּׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (יוֹמָא פו:): גְּדוֹלָה תְּשׁוּבָה, שֶׁבִּשְׁבִיל יָחִיד שֶׁעָשָׂה תְּשׁוּבָה מוֹחֲלִין לְכָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ; כִּי אִם הוּא מַרְגִּישׁ בֶּאֱמֶת כְּאֵב עֲוֹנוֹתָיו, וְחָשׁ שֶׁהוּא הֲכִי גָּרוּעַ בְּכָל הָעוֹלָם, וְחוֹזֵר בִּתְשׁוּבָה אֲמִתִּית, עַל־יְדֵי־זֶה גּוֹרֵם, שֶׁכְּלַל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בְּכָל הָעוֹלָם, נִכְנָס בָּהֶם גַּם־כֵּן הִרְהוּר תְּשׁוּבָה, וְהוּא דּוֹחֵף אֶחָד אַחַר הַשֵּׁנִי לַעֲלוֹת מַעְלָה מַעְלָה. כִּי הֵרֵי הַנְּשָׁמוֹת שֶׁל כְּלַל יִשְׂרָאֵל נִכְלָלוֹת זוֹ בָּזוֹ, וּכְשֶׁאַחֲרוֹן וְהַחִיצוֹן לְגַמְרֵי מִתְעוֹרֵר בִּתְשׁוּבָה, הוּא גּוֹרֵם לַעֲשׂוֹת הִתְעוֹרְרוּת בִּכְלַל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וּמַעֲלָתוֹ — אֵין לְתָאֵר וְאֵין לְשַׁעֵר כְּלָל, וְאַף אֶחָד אֵינוֹ יוֹדֵעַ אֶת מַעֲלָתוֹ, כִּי הוּא נֶחְבָּא אֶל הַכֵּלִים, וְהוּא חוֹזֵר בִּתְשׁוּבָה וְגוֹרֵם הִתְעַלּוּת לְכִלַּל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל].

(עַכְשָׁו יַסְבִּיר, שֶׁמַּה שֶּׁאֶחָד דּוֹחֵף וּמַגְבִּיהַּ אֶת הַשֵּׁנִי, זֶה רַק הַפְּנִימִיּוּת): וְאֵינוֹ נֶעְתָּק מֵהָאָדָם הָעֶלְיוֹן, אֶלָּא הַפְּנִימִיּוּת שֶׁלּוֹ, וְהַחִיצוֹנִיּוּת נִשְׁאָר. וְגַם הָאָדָם שֶׁבְּמַדְרֵגָה הַתַּחְתּוֹנָה, אֵינוֹ נֶעְתָּק וְעוֹלֶה, אֶלָּא הַפְּנִימִיּוּת, וְהַפְּנִימִיּוּת שֶׁל הַתַּחְתּוֹן, נַעֲשֶׂה חִיצוֹנִיּוּת לְחִיצוֹנִיּוּת עֶלְיוֹן. וְאַף־עַל־פִּי שֶׁכְּבָר נִשְׁבַּר הַקְּלִפָּה שֶׁבְּמַדְרֵגָה עֶלְיוֹנָה עַל־יְדֵי הָאָדָם הָעֶלְיוֹן, אַף־עַל־פִּי־כֵן כְּשֶׁפְּנִימִיּוּת שֶׁל הָעֶלְיוֹן נֶעְתָּק מִשָּׁם (נ״א וּפְנִימִיּוּת הַתַּחְתּוֹן) וְחִיצוֹנִיּוּת הַתַּחְתּוֹן עוֹלֶה, אֲזַי הַקְּלִפָּה חוֹזֵר וְנֶעוֹר, כִּי לֹא נִכְנַעַת אֶלָּא לִפְנֵי הָאוֹר הַפְּנִימִיּוּת שֶׁל הָעֶלְיוֹן, אֲבָל לִפְנֵי הַתַּחְתּוֹן אֲפִלּוּ לִפְנֵי פְּנִימִיּוּתָיו, יֵשׁ כֹּחַ בְּיָדָהּ לְהִתְעוֹרֵר כְּנֶגְדּוֹ. וּבִשְׁבִיל זֶה צָרִיךְ לוֹ לְשַׁבֵּר אוֹתָהּ וּלְהַכְנִיעַ אוֹתָהּ מֵחָדָשׁ. הַיְנוּ בֶּאֱמֶת יָכוֹל לִהְיוֹת, שֶׁבְּחִיצוֹנִיּוּת הָאָדָם לֹא רוֹאִים אֶצְלוֹ שׁוּם שִׁנּוּי, בָּזֶה שֶׁאֶחָד דּוֹחֵף וּמַעֲלֶה אֶת חֲבֵרוֹ, אֲבָל בִּפְנִימִיּוּת יֵשׁ אֶצְלוֹ שִׁנּוּי גָּדוֹל מְאֹד, כִּי הַנְּשָׁמָה הוּא חֵלֶק אֱלוֹק מִמַּעַל מַמָּשׁ, וּכְשֶׁבַּר יִשְׂרָאֵל עוֹשֶׂה תְּשׁוּבָה, הוּא מַדְבִּיק אֶת עַצְמוֹ בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וּמִשְׁתַּדֵּל בְּכָל כֹּחוֹ לָצֵאת מִכֹּחַ אֶל הַפֹּעַל, דְּהַיְנוּ לְהַשִּׂיג אֶת הַשֵּׂכֶל הָעֶלְיוֹן, עַד שֶׁיִּהְיֶה נִקְנֶה אֶצְלוֹ בְּקִנְיָן שָׁלֵם, אֲשֶׁר אֵין בִּלְעָדָיו יִתְבָּרַךְ כְּלָל, שֶׁזֶּה הַשֵּׂכֶל הַכּוֹלֵל כָּל הַשְּׂכָלִיִּים, עַל־יְדֵי־זֶה הוּא דּוֹחֵף וּמַעֲלֶה גַּם אֶת חֲבֵרוֹ, וַחֲבֵרוֹ אֶת חֲבֵרוֹ, וְכָל זֶה בִּפְנִימִיּוּת,

אַחַת. וְאֵינוֹ נֶעְתָּק מֵהָאָדָם הָעֶלְיוֹן, אֶלָּא הַפְּנִימִיּוּת שֶׁלּוֹ, וְהַחִיצוֹנִיּוּת נִשְׁאָר. וְגַם הָאָדָם שֶׁבְּמַדְרֵגָה הַתַּחְתּוֹנָה, אֵינוֹ נֶעְתָּק וְעוֹלֶה, אֶלָּא הַפְּנִימִיּוּת. וְהַפְּנִימִיּוּת שֶׁל הַתַּחְתּוֹן, נַעֲשֶׂה חִיצוֹנִיּוּת לְחִיצוֹנִיּוּת עֶלְיוֹן.

וְאַף־עַל־פִּי שֶׁכְּבָר נִשְׁבַּר הַקְּלִפָּה שֶׁבְּמַדְרֵגָה עֶלְיוֹנָה עַל־יְדֵי הָאָדָם הָעֶלְיוֹן, אַף־עַל־פִּי־כֵן, כְּשֶׁפְּנִימִיּוּת שֶׁל הָעֶלְיוֹן נֶעְתָּק מִשָּׁם. (נ״א וּפְנִימִיּוּת הַתַּחְתּוֹן) **וְחִיצוֹנִיּוּת הַתַּחְתּוֹן עוֹלֶה, אֲזַי הַקְּלִפָּה חוֹזֵר וְנֶעוֹר. כִּי לֹא נִכְנַעַת אֶלָּא לִפְנֵי הָאוֹר הַפְּנִימִיּוּת שֶׁל הָעֶלְיוֹן, אֲבָל לִפְנֵי הַתַּחְתּוֹן אֲפִלּוּ לִפְנֵי פְּנִימִיּוּתָיו, יֵשׁ כֹּחַ בְּיָדָהּ לְהִתְעוֹרֵר כְּנֶגְדּוֹ. וּבִשְׁבִיל זֶה צָרִיךְ לוֹ לְשַׁבֵּר אוֹתָהּ וּלְהַכְנִיעַ אוֹתָהּ מֵחָדָשׁ.**

שֶׁנִּכְנָסִים הִרְהוּרֵי תְּשׁוּבָה בְּנִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְאַף אֶחָד אֵינוֹ יוֹדֵעַ מִי גּוֹרֵם לוֹ לַחֲזֹר בִּתְשׁוּבָה. וְלָכֵן מַעֲלַת בַּעַל תְּשׁוּבָה גְּדוֹלָה מְאֹד. וּמִזֶּה רוֹאִים, שֶׁנִּכְנֶסֶת פִּתְאֹם בִּבְנֵי־אָדָם הִתְעוֹרְרוּת עֶלְיוֹנָה לָשׁוּב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וּבִפְנִימִיּוּתוֹ מַחֲלִיט לַחֲזֹר בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה, וּלְהַגִּיעַ אֶל הַשְּׁלֵמוּת הָעֶלְיוֹנָה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בַּחִיצוֹנִיּוּת שֶׁלּוֹ לֹא רוֹאִים שׁוּם שִׁנּוּי, שֶׁכָּל זֶה נַעֲשֶׂה עַל־יְדֵי הַתַּחְתּוֹן, שֶׁהוּא שׁוֹבֵר אֶת הַמְדַמֶּה, וּמַתְחִיל לְהַשִּׂיג אֶת הַשֵּׂכֶל, עַל־יְדֵי־זֶה גַּם הַפְּנִימִיּוּת שֶׁל חֲבֵרוֹ שֶׁסָּמוּךְ לוֹ עוֹלֵית, וְכֵן הַפְּנִימִיּוּת שֶׁל הַנְּשָׁמָה שֶׁקְּרוֹבָה לַנְּשָׁמָה הַזּוֹ, וְכֵן לְהַלָּן נִתְעוֹרְרִין בִּתְשׁוּבָה, עַד שֶׁנַּעֲשָׂה הִתְעוֹרְרוּת בִּכְלַל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל. עִם כָּל זֹאת צְרִיכִים לִזְכֹּר, שֶׁהַמְדַמֶּה אֵינוֹ עוֹזֵב אֶת הָאָדָם, וְלָכֵן עָלָיו לַחֲזֹר בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה בְּכָל יוֹם וּבְכָל שָׁעָה וּבְכָל רֶגַע, וְעַל־יְדֵי־זֶה הוּא דּוֹחֵף וּמַעֲלֶה אֶת הַנְּשָׁמוֹת מַעְלָה מַעְלָה. וְגֹדֶל זְכוּתוֹ — אֵין לְתָאֵר וְאֵין לְשַׁעֵר כְּלָל, כִּי אַף אֶחָד אֵינוֹ יוֹדֵעַ מִמִּי הוּא מְקַבֵּל אֶת הַהִתְעוֹרְרוּת שֶׁלּוֹ. וְלָכֵן זוֹ הִתְחַזְּקוּת גְּדוֹלָה לְכָל בַּעַל תְּשׁוּבָה, שֶׁלֹּא יִתְיָאֵשׁ, וַאֲפִלּוּ שֶׁנִּדְמֶה לוֹ, שֶׁהוּא הֲכִי גָּרוּעַ בָּעוֹלָם, עָלָיו לֵידַע, כִּי אַדְּרַבָּה, אִם הוּא יַחֲזֹר בִּתְשׁוּבָה, הוּא מַכְנִיס הִתְעוֹרְרוּת בִּכְלַל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וּבִזְכוּתוֹ כֻּלָּם עוֹלִין מַעְלָה מַעְלָה, וְנִטְהָר אֲוִיר הָעוֹלָם מִכָּל הַדִּמְיוֹנוֹת וְכֹחַ הַבַּהֲמִיּוּת, וְדוֹ״ק.

(עַכְשָׁו יַסְבִּיר מַה זֶּה פְּנִימִיּוּת הַנְּשָׁמָה וְחִיצוֹנִיּוּת הַנְּשָׁמָה): וּפְנִימִיּוּת וְחִיצוֹנִיּוּת, הֵם שְׁנֵי מִינֵי עֲבוֹדוֹת: עֲבוֹדָה שֶׁל תּוֹרָה וּתְפִלָּה וּמִצְווֹת — הֵם פְּנִימִיּוּת, כִּי הֵם דְּבָרִים רוּחָנִיִּים, וְלָכֵן אֵין לְשׁוּם בִּרְיָה הַשָּׂגָה מַה בְּכַוָּנוֹת הַפְּנִימִיּוּת שֶׁל חֲבֵרוֹ — בֵּין בְּתוֹרָה, וּבֵין בִּתְפִלָּה, וּבֵין בְּקִיּוּם הַמִּצְווֹת, כִּי כָּל אֶחָד לוֹמֵד תּוֹרָה בְּאֹפֶן אַחֵר, הַיְנוּ כִּי אֵינוֹ דּוֹמֶה עַמְקוּת וַהֲבָנָה שֶׁל זֶה, כְּעַמְקוּת וַהֲבָנָה שֶׁל הַשֵּׁנִי, וְכֵן מַעְלָה מַעְלָה. וּכְמוֹ־כֵן הַתְּפִלָּה שֶׁכָּל אֶחָד מִתְפַּלֵּל בִּדְבֵקוּת אַחֶרֶת, וְכֵן קִיּוּם הַמִּצְווֹת — כָּל אֶחָד מְקַיֵּם בְּאֹפֶן אַחֵר. **וַעֲבוֹדַת אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה וּשְׁאָר צָרְכֵי הַגּוּף — הֵם חִיצוֹנִיּוּת**; כִּי הַגּוּף צָרִיךְ לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת, אֲבָל גַּם בָּזֶה יֵשׁ עֲבוֹדָה גְּדוֹלָה מְאֹד, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (דְּבָרִים ח, ג): ״כִּי לֹא עַל הַלֶּחֶם לְבַדּוֹ יִחְיֶה הָאָדָם״ וְגוֹ׳, עִם כָּל זֹאת יֵשׁ לַצַּדִּיקִים עֲבוֹדָה גְּדוֹלָה מְאֹד בְּגַשְׁמִיּוּת הָאֲכִילָה וְהַשְּׁתִיָּה, כִּי הֲרֵי הַכֹּל לַכֹּל אֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וּבְכָל מַאֲכָל וּמִשְׁתֶּה, יֵשׁ בּוֹ נְשָׁמוֹת, עוֹלָמוֹת, אֱלֹקוּת, וְכָל צַדִּיק יֵשׁ לוֹ עֲבוֹדָה אַחֶרֶת, כִּי אֵינָהּ דּוֹמָה עֲבוֹדַת צַדִּיק זֶה לַעֲבוֹדַת צַדִּיק אַחֵר (עַיֵּן סֵפֶר־הַמִּדּוֹת, אוֹת צַדִּיק, סִימָן קכג: כָּל צַדִּיק יֵשׁ לוֹ דְּבַר עֲבוֹדָה שֶׁצַּדִּיק אַחֵר, אֲפִלּוּ גָּדוֹל מִמֶּנּוּ, אֵינוֹ יָכוֹל לְהַשִּׂיג עֲבוֹדָתוֹ); **וַעֲבוֹדַת חִיצוֹנִיּוּת, הַיְנוּ אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה, שֶׁל הָאָדָם הָעוֹמֵד בַּמַּדְרֵגָה הָעֶלְיוֹנָה, הִיא מְאִירָה וּמְשֻׁבַּחַת יוֹתֵר מֵעֲבוֹדוֹת פְּנִימִיּוּת, הַיְנוּ תּוֹרָה וּתְפִלָּה, שֶׁל הָאָדָם הָעוֹמֵד בַּמַּדְרֵגָה הַתַּחְתּוֹנָה**; הַיְנוּ כִּי צַדִּיק הַדָּבוּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ בִּדְבֵקוּת אֱמֶת, וְאֵינוֹ מַסִּיחַ דַּעַת מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ כְּרֶגַע, כְּשֶׁהוּא אוֹכֵל אֲכִילָה גַּשְׁמִית וְשׁוֹתֶה שְׁתִיָּה גַּשְׁמִית, זֶה עִם דְּבֵקוּת וְיִחוּדִים כָּאֵלּוּ, מַה שֶּׁאַחֵר אֵינוֹ מַשִּׂיג בְּלִמּוּד תּוֹרָתוֹ וּבִתְפִלָּתוֹ וּבְקִיּוּם הַמִּצְווֹת. **וּבִשְׁבִיל זֶה פְּנִימִיּוּת הַתַּחְתּוֹן נַעֲשֶׂה לְבוּשׁ לַחִיצוֹנִיּוּת הָעֶלְיוֹן**; הַיְנוּ

וּפְנִימִיּוּת וְחִיצוֹנִיּוּת, הֵם שְׁנֵי מִינֵי עֲבוֹדוֹת: עֲבוֹדָה שֶׁל תּוֹרָה וּתְפִלָּה וּמִצְווֹת, הֵם פְּנִימִיּוּת. וַעֲבוֹדַת אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה וּשְׁאָר צָרְכֵי הַגּוּף, הֵם חִיצוֹנִיּוּת. וַעֲבוֹדַת חִיצוֹנִיּוּת, הַיְנוּ אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה, שֶׁל הָאָדָם הָעוֹמֵד בַּמַּדְרֵגָה הָעֶלְיוֹנָה, הִיא מְאִירָה וּמְשֻׁבַּחַת יוֹתֵר, מֵעֲבוֹדוֹת פְּנִימִיּוֹת, הַיְנוּ תּוֹרָה וּתְפִלָּה, שֶׁל הָאָדָם הָעוֹמֵד בַּמַּדְרֵגָה הַתַּחְתּוֹנָה. וּבִשְׁבִיל זֶה פְּנִימִיּוּת הַתַּחְתּוֹן נַעֲשֶׂה לְבוּשׁ לַחִיצוֹנִיּוּת הָעֶלְיוֹן:

שְׁנִשְׁמָה שֶׁמְּאד גְּבוֹהָה, רָצָה לוֹמַר שֶׁהִיא דְּבוּקָה בְּקִבְיעוּת בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, כָּל אֵלּוּ הַנְּשָׁמוֹת שֶׁתַּחְתָּיו, הַפְּנִימִיּוּת שֶׁלָּהֶם, שֶׁזֶּה עֲבוֹדַת לְמוּד הַתּוֹרָה וּתְפִלָּה וְקִיּוּם הַמִּצְוֹות שֶׁלָּהֶם, נַעֲשִׂים לְבוּשׁ לַחִיצוֹנִיּוּת שֶׁל הַצַּדִּיק הָעוֹסֵק עַכְשָׁו בַּאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה. [וְהַכְּלָל, שֶׁכָּל מִי שֶׁלְּמַטָּה מֵחֲבֵרוֹ בְּהַשָּׂגָה, הוּא נַעֲשֶׂה לְבוּשׁ חִיצוֹנִי לְמִי שֶׁלְּמַעְלָה מִמֶּנּוּ].

(עַכְשָׁו יַלְבִּישׁ אֶת הַשָּׂגָתוֹ בְּפָסוּק) וְזֶה פֵּרוּשׁ (יִרְמְיָה יז, יב) ״כִּסֵּא כָבוֹד מָרוֹם מֵרִאשׁוֹן מְקוֹם מִקְדָּשֵׁנוּ״, ׳כִּסֵּא׳ זֶה בְּחִינַת פְּנִימִיּוּת, לְשׁוֹן אִתְכַּסְיָא. ׳כָּבוֹד׳ זֶה חִיצוֹנִיּוּת וּלְבוּשׁ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב [כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים] (שַׁבָּת קיג.): ׳רַבִּי יוֹחָנָן קָרָא לְמָאנֵהּ מְכַבְּדוּתָא; הַיְנוּ שֶׁהַלְּבוּשׁ מְכַבֵּד אֶת הָאָדָם. ׳מָרוֹם מֵרִאשׁוֹן׳ הַיְנוּ כְּשֶׁנִּתְרוֹמֵם וְנִתְעַלֶּה מִמַּדְרֵגָה רִאשׁוֹנָה, שֶׁהָיָה שָׁם קֹדֶם, וְאָז נַעֲשָׂה מִפְּנִימִיּוּת חִיצוֹנִיּוּת, בְּשִׁבְיל זֶה ׳מְקוֹם מִקְדָּשֵׁנוּ׳ — צָרִיךְ לְקַדֵּשׁ אֶת הַמָּקוֹם מֵחָדָשׁ, כִּי הַקְּלִפּוֹת חוֹזְרִים וְנֶעוֹרִים כַּנַּ״ל; רָצָה לוֹמַר, כִּי אָדָם צָרִיךְ לַעֲלוֹת בְּכָל פַּעַם מַעְלָה מַעְלָה, וְלִפְנֵי כָּל עֲלִיָּה מִתְגַּבְּרִים וּמִתְפַּשְׁטִים עָלָיו הַדְּמְיוֹנוֹת, שֶׁהֵם כֹּחַ הַבַּהֲמִיּוּת, וְזֶה שֶׁמְּפָרֵשׁ אֶת הַפָּסוּק: ״כִּסֵּא כָבוֹד מָרוֹם״, אִם עֲדַיִן הַכָּבוֹד, שֶׁכְּבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ מְכֻסֶּה, וְצָרִיךְ לְהִתְעַלּוֹת כְּדֵי שֶׁיִּתְגַּלֶּה כְּבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ, הַיְנוּ לַעֲשׂוֹת מֵהַפְּנִימִי חִיצוֹנִי, וְכֵן בְּכָל פַּעַם לַעֲשׂוֹת מִכִּסֵּא שֶׁהוּא פְּנִימִי, לְשׁוֹן אִתְכַּסְיָא, כָּבוֹד שֶׁהוּא לְבוּשׁ, הַיְנוּ חִיצוֹנִיּוּת, ׳מָרוֹם מֵרִאשׁוֹן׳, הוּא צָרִיךְ לְהִתְרוֹמֵם וּלְהִתְעַלּוֹת מִמָּקוֹם הָרִאשׁוֹן, הוּא עַל־יְדֵי ׳מְקוֹם מִקְדָּשֵׁנוּ׳, הַיְנוּ לְקַדֵּשׁ אֶת הַמָּקוֹם מֵחָדָשׁ, כִּי הַקְּלִפּוֹת שֶׁהֵם הַדְּמְיוֹנוֹת, כֹּחַ הַבַּהֲמִיּוּת, מִתְפַּשְׁטוֹת עַל הָאָדָם בְּכָל פַּעַם וּפַעַם.

וְזֶה פֵּרוּשׁ (יִרְמְיָה יז): **״כִּסֵּא כָבוֹד מָרוֹם״ וְכוּ׳, כִּסֵּא זֶה בְּחִינַת פְּנִימִיּוּת, לְשׁוֹן אִתְכַּסְיָא. כָּבוֹד, זֶה חִיצוֹנִיּוּת וּלְבוּשׁ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב** (שַׁבָּת קיג): **׳רַבִּי יוֹחָנָן קָרָא לְמָאנֵהּ׳ וְכוּ׳. מָרוֹם מֵרִאשׁוֹן — הַיְנוּ כְּשֶׁנִּתְרוֹמֵם וְנִתְעַלֶּה מִמַּדְרֵגָה הָרִאשׁוֹנָה, וְאָז נַעֲשֶׂה מִפְּנִימִיּוּת חִיצוֹנִיּוּת. בִּשְׁבִיל זֶה, מְקוֹם מִקְדָּשֵׁנוּ — צָרִיךְ לְקַדֵּשׁ אֶת הַמָּקוֹם מֵחָדָשׁ, כִּי הַקְּלִפּוֹת חוֹזְרִים וְנֶעוֹרִים כַּנַּ״ל:**

ד וְאִי אֶפְשָׁר לְהַכְנִיעַ הַקְּלִפּוֹת, הַיְנוּ הַדְּמְיוֹנוֹת וְהַמַּחֲשָׁבוֹת וְהַתַּאֲוֹות וְהַבִּלְבּוּלִים וְהַמְנִיעוֹת שֶׁבַּמַּדְרֵגָה, אֶלָּא עַל־יְדֵי גְּדֻלּוֹת הַבּוֹרֵא. כַּמּוּבָא בַּכַּוָּנוֹת שֶׁל ׳הוֹדוּ לַה׳ קִרְאוּ בִשְׁמוֹ׳, שֶׁזֶּה הַמְּזִמּוֹר נִתְקַן לְהַכְנִיעַ הַקְּלִפּוֹת שֶׁבַּיְצִירָה,

הַחִיצוֹנִי, וְהַלֵּב הוּא הַפְּנִימִי. וְזוֹ כָּל עֲבוֹדַת בַּר יִשְׂרָאֵל, שֶׁיִּהְיוּ פִּיו וְלִבּוֹ שָׁוִין, שֶׁזּוֹ הַשְּׁלֵמוּת, וְדוֹ״ק.

ד. וְאִי אֶפְשָׁר לְהַכְנִיעַ הַקְּלִפּוֹת, הַיְנוּ הַדְּמְיוֹנוֹת וְהַמַּחֲשָׁבוֹת וְהַתַּאֲוֹות וְהַבִּלְבּוּלִים וְהַמְנִיעוֹת שֶׁבַּמַּדְרֵגָה שֶׁעוֹמֵד בָּהּ עַכְשָׁו, **אֶלָּא עַל־יְדֵי גְּדֻלַּת הַבּוֹרֵא, כַּמּוּבָא בַּכַּוָּנוֹת שֶׁל ׳הוֹדוּ לַה׳ קִרְאוּ בִשְׁמוֹ׳** (עֵץ פְּרִי עֵץ חַיִּים, שַׁעַר הַזְּמִירוֹת, פֶּרֶק א׳), **שֶׁזֶּה הַמְּזִמּוֹר נִתְקַן לְהַכְנִיעַ הַקְּלִפּוֹת שֶׁבַּיְצִירָה, כִּי**

נִתְעוֹרְרִים נֶגֶד עֲשִׂיָּה שֶׁעוֹלָה בַּיְצִירָה, וְעַל־יְדֵי שֶׁמַּזְכִּירִין גְּדֻלּוֹת הַבּוֹרֵא — נִכְנָעִין, עַיִן שָׁם. הַיְנוּ כִּי עִקַּר הַקְּלִפּוֹת הֵם הַדִּמְיוֹנוֹת וְהַמַּחֲשָׁבוֹת זָרוֹת, שֶׁעוֹלִין בְּדַעַת הָאָדָם, וְנִכְנָסוֹת בּוֹ תַּאֲוֹוֹת רָעוֹת, וּמִזֶּה נִתְהַוִּים לוֹ בִּלְבּוּלִים גְּדוֹלִים וּמְנִיעוֹת לְהַשִּׂיג גְּדֻלַּת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ. כִּי הַקְּלִפּוֹת, שֶׁהֵם כֹּחַ הַבַּהֲמִיּוּת, מִתְגַּבְּרוֹת עָלָיו, עַד שֶׁקָּשֶׁה לוֹ לְהִתְרַכֵּז וְלַחֲשֹׁב מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ. לָכֵן עִקַּר הָעֵצָה — רַק לְהַכְנִיס בְּעַצְמוֹ גְּדֻלַּת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, הַיְנוּ לַחֲשֹׁב רַק מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וּלְהַחְדִּיר בְּעַצְמוֹ, אֵיךְ שֶׁאֵין בִּלְעָדָיו יִתְבָּרַךְ כְּלָל, וְהוּא יִתְבָּרַךְ מְחַיֶּה וּמְהַוֶּה וּמְקַיֵּם אֶת כָּל הַבְּרִיאָה כֻּלָּהּ, וְהַכֹּל לַכֹּל זֶה אֶלְקוּת גָּמוּר, אֲשֶׁר בִּשְׁבִיל זֶה נִתְקַן לוֹמַר ״הוֹדוּ״, שֶׁהֵם לִקּוּטֵי פְּסוּקִים הַמְדַבְּרִים מִגְּדֻלַּת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ; כִּי בְּעֵת שֶׁאָדָם מִתְפַּלֵּל אֶת הַתְּפִלּוֹת וְהַמְּזֻמּוֹרִים בְּסֵדֶר הַקְּרֻבָּנוֹת שֶׁבְּעוֹלָם הָעֲשִׂיָּה, וְהוּא מַכְנִיעַ אֶת הַקְּלִפּוֹת שָׁם. וּכְשֶׁרוֹצֶה לְהַכְנֵס לְהִתְפַּלֵּל אֶת סֵדֶר הַזְּמִירוֹת וְהַמְּזֻמּוֹרִים שֶׁבְּעוֹלָם הַיְצִירָה, הַיְנוּ שֶׁרוֹצֶה לְהִתְעַלּוֹת לְעוֹלָם יוֹתֵר גָּבֹהַּ, אָז מִתְגַּבְּרִים עָלָיו הַקְּלִפּוֹת וְהַדִּמְיוֹנוֹת וְכֹחַ הַבַּהֲמִיּוּת, שֶׁהֵם הַמַּחֲשָׁבוֹת זָרוֹת וְהַהִרְהוּרִים רָעִים, וְלֹא נוֹתְנִים לוֹ לְהִתְעַלּוֹת. וְלָכֵן אוֹמְרִים אָז אֶת הַפְּסוּקִים הָאֵלּוּ, הַמְדַבְּרִים מִגְּדֻלַּת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, כְּדֵי לְהַזְכִּיר עַצְמוֹ בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְעַל־יְדֵי־זֶה הֵם נִכְנָעִים, וְהוּא יָכוֹל לְהַכְנִס לְעוֹלָם הַיְצִירָה; כִּי ׳פְּנִימִיּוּת הַיְצִירָה עוֹלֶה לַבְּרִיאָה, וּפְנִימִיּוּת עֲשִׂיָּה עוֹלֶה וּמַלְבִּישׁ לְחִיצוֹנִיּוּת יְצִירָה׳, עַיִן שָׁם; הַיְנוּ כָּךְ סֵדֶר עֲלִיַּת הָעוֹלָמוֹת, שֶׁהַפְּנִימִיּוּת שֶׁל הָעֲשִׂיָּה עוֹלָה וְנַעֲשֶׂה חִיצוֹנִיּוּת לְהַיְצִירָה, וְהַפְּנִימִיּוּת שֶׁל הַיְצִירָה עוֹלָה וְנַעֲשֵׂית חִיצוֹנִיּוּת לְהַבְּרִיאָה, וְכֵן בְּכָל דַּרְגָּה וְדַרְגָּה. וְלָכֵן צְרִיכִים לִשְׁמֹר מְאֹד, שֶׁלֹּא יִתְגַּבֵּר עָלָיו כֹּחַ הַמַּדָּמָה, שֶׁהֵן הַקְּלִפּוֹת הַמְסַבְּבוֹת אֶת הָאָדָם בְּכָל מִינֵי דִּמְיוֹנוֹת, וְרוֹצוֹת לַעֲקֹר אוֹתוֹ מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ. וְזֶה זוֹכִים עַל־יְדֵי הִתְגַּלּוּת גְּדֻלַּת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, שֶׁאָדָם צָרִיךְ לְהַחְדִּיר בְּעַצְמוֹ תָּמִיד אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְאֵיךְ שֶׁאֵין שׁוּם מְצִיאוּת בִּלְעָדָיו יִתְבָּרַךְ כְּלָל. וְהִתְגַּלּוּת גְּדֻלַּת הַבּוֹרֵא, הוּא עַל־יְדֵי צְדָקָה שֶׁנּוֹתְנִין לְעָנִי הָגוּן. כִּי עִקַּר הַגְּדֻלָּה וְהַפְּאֵר הוּא הִתְגַּלּוּת הַגְּוָנִין (עַיִן זֹהַר בְּשַׁלַּח סב: תִּרוּמָה קנב:). וְכֶסֶף וְזָהָב הֵן הֵן הַגְּוָנִין, כִּי גְּוָנִין עִלָּאִין בָּהֶם, וּגְוָנִין עִלָּאִין הַמְלֻבָּשִׁים בְּכֶסֶף וְזָהָב, אֵין מְאִירִין אֶלָּא כְּשֶׁבָּאִים לְאִישׁ הַיִּשְׂרְאֵלִי, כִּי שָׁם מְקוֹמָם, וְנִכְלָלִים זֶה בָּזֶה, וּמִתְנַהֲרִין אֵלּוּ הַגְּוָנִין, בִּבְחִינַת (יְשַׁעְיָה מט, ג): ״יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר״, כִּי מְקוֹם הַגְּוָנִין אֵינוֹ אֶלָּא אֵצֶל אִישׁ הַיִּשְׂרְאֵלִי, וּכְשֶׁמִּתְנַהֲרִין הַגְּוָנִין, אָזַי הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מִתְגַּדֵּל

כִּי נִתְעוֹרְרִים נֶגֶד עֲשִׂיָּה שֶׁעוֹלָה בַּיְצִירָה, וְעַל־יְדֵי שֶׁמַּזְכִּירִין גְּדֻלּוֹת הַבּוֹרֵא — נִכְנָעִין, עַיִן שָׁם. כִּי ׳פְּנִימִיּוּת הַיְצִירָה עוֹלֶה לַבְּרִיאָה, וּפְנִימִיּוּת עֲשִׂיָּה עוֹלֶה וּמַלְבִּישׁ לְחִיצוֹנִיּוּת יְצִירָה׳ עַיִן שָׁם.
וְהַהִתְגַּלּוּת גְּדֻלּוֹת הַבּוֹרֵא, הוּא עַל־יְדֵי צְדָקָה שֶׁנּוֹתְנִין לְעָנִי הָגוּן. כִּי עִקַּר הַגְּדֻלָּה וְהַפְּאֵר הוּא הִתְגַּלּוּת הַגְּוָנִין. וְכֶסֶף וְזָהָב הֵן הֵן הַגְּוָנִין, כִּי גְּוָנִין עִלָּאִין בָּהֶם. וּגְוָנִין עִלָּאִין הַמְלֻבָּשִׁים בְּכֶסֶף וְזָהָב, אֵין מְאִירִין אֶלָּא כְּשֶׁבָּאִים לְאִישׁ הַיִּשְׂרְאֵלִי, כִּי שָׁם מְקוֹמָם. וְנִכְלָלִים זֶה בָּזֶה, וּמִתְנַהֲרִין אֵלּוּ הַגְּוָנִין, בִּבְחִינַת (יְשַׁעְיָה מט) : ״יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר״, כִּי מְקוֹם הַגְּוָנִין אֵינוֹ אֶלָּא אֵצֶל אִישׁ הַיִּשְׂרְאֵלִי. וּכְשֶׁמִּתְנַהֲרִין הַגְּוָנִין, אָזַי הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מִתְגַּדֵּל

מִתְגַּדֵּל וּמִתְפָּאֵר בָּהֶם, בִּבְחִינַת (חַגַּי ב, ח): ״לִי הַכֶּסֶף וְלִי הַזָּהָב״; וְנַעֲשֶׂה מֵהֶם בִּגְדֵי יֶשַׁע. ״יֶשַׁע״ — אִסְתַּכְּלוּתָא, כְּמוֹ ״יִשְׁעוֹ אֶל ה׳״ (זֹהַר יִתְרוֹ צ: עַיֵּן שָׁם), מֵחֲמַת הַפְּאֵר הַכֹּל מִסְתַּכְּלִין בּוֹ, כִּי כֻּלָּם מִתְאַוִּין לְהִסְתַּכֵּל בּוֹ; הַיְנוּ שֶׁאָדָם צָרִיךְ לָתֵת צְדָקָה, וּבִפְרָט קֹדֶם הַתְּפִלָּה, שֶׁאָז הוּא עוֹלֶה מֵעוֹלָם לְעוֹלָם, וְכֵן בְּמֶשֶׁךְ הַיּוֹם טוֹב לְהַרְבּוֹת בִּצְדָקָה. וּבִפְרָט מִי שֶׁזּוֹכֶה לְהִתְעַלּוֹת בְּכָל פַּעַם בַּעֲלִיָּה אַחַר עֲלִיָּה, שֶׁמַּרְגִּישׁ גְּדֻלּוֹת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, עָלָיו לְהַרְבּוֹת בִּצְדָקָה, כִּי הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב הֵם גְּוָנִין עִלָּאִין, הַיְנוּ רוֹאִים שֶׁבְּנֵי־אָדָם מִתְאַוִּים לְכֶסֶף וְזָהָב, וּבֶאֱמֶת בָּהֶם מְלֻבָּשׁ אוֹרוֹ יִתְבָּרַךְ. וּבִשְׁבִיל זֶה כָּל אָדָם מִתְאַוֶּה לְכֶסֶף וְזָהָב, כִּי הֵם בָּאִים מִמָּקוֹם גָּבֹהַּ מְאֹד, וְזֶה גִּלּוּי הַהַשְׁגָּחָה, בִּבְחִינַת: ״לִי הַכֶּסֶף וְלִי הַזָּהָב נְאֻם הֲוָ״ה צְבָאוֹת״ (עַיֵּן הַשְׁמָטוֹת הַזֹּהַר, בְּרֵאשִׁית רסז.): וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ זָהָב? שֶׁבּוֹ כְּלוּלוֹת שָׁלֹשׁ מִדּוֹת הַז׳ ז׳ מִדּוֹת, הַה׳ ה׳ אֲחָדוֹת, הַב׳ חָכְמָ״ה וּבִינָ״ה, וְנִקְרֵאת נְשָׁמָה זוֹ עַל שֵׁם אֲצִילוּת, ה׳ סְפִירוֹת אַחֲרוֹנוֹת וְח׳ שֵׁמוֹת לִנְשָׁמָה רוּחַ חַיָּה יְחִידָה נְשָׁמָה נֶפֶשׁ מַאי עֲבִידְתִּיהּ כְּסָא הֵיא ה׳ לְז׳, דִּכְתִיב (קֹהֶלֶת ה, ז): ״כִּי גָּבֹהַּ מֵעַל גָּבֹהַּ שֹׁמֵר״ וְכוּ׳; כִּי הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב הֵם רַק צְרוּפִים שֶׁל אוֹרוֹת עֶלְיוֹנִים, וְלָכֵן כֻּלָּם מִשְׁתּוֹקְקִים לְהַגִּיעַ לָזֶה. אֲבָל מִי שֶׁיּוֹדֵעַ, שֶׁזֶּה רַק גְּוָנִין עִלָּאִין, הוּא אֵינוֹ מִשְׁתּוֹקֵק אֶל הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב, אֶלָּא אֶל רוּחָנִיּוּת חִיּוּת אֱלֹקוּת הַמְלֻבָּשֶׁת בַּכֶּסֶף וּבַזָּהָב. וּבִשְׁבִיל זֶה כְּשֶׁנּוֹתֵן אֶת כַּסְפּוֹ וּזְהָבוֹ לִצְדָקָה, עַל־יְדֵי־זֶה הוּא מַמְשִׁיךְ עַל עַצְמוֹ הַשְׁגָּחָה, אֲשֶׁר הוּא יוֹדֵעַ, כִּי ״לִי הַכֶּסֶף וְלִי הַזָּהָב״, וְאָז זוֹכֶה לִשְׁבֹּר אֶת הַמִּדָּמָה לְגַמְרֵי. אֲבָל כָּל זְמַן שֶׁהַכֶּסֶף וְזָהָב אֵצֶל הָעַכּוּ״ם, אֲזַי הַגְּוָנִין נֶעֱלָמִים אוֹתָם, וְאֵינָם מְאִירִין, כִּי אֵין שָׁם מְקוֹמָם. כִּי אֵין מְקוֹמָם אֶלָּא אֵצֶל אִישׁ הַיִּשְׂרְאֵלִי, בִּבְחִינַת: ״יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר״, כִּי שָׁם פְּאֵר הַגְּוָנִין; כִּי גַּם נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל כְּלוּלִים בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְהֵם חֵלֶק אֱלוֹק מִמַּעַל, וְלָכֵן הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מִתְפָּאֵר עִמָּהֶם, וְלָכֵן כַּסְפָּם וּזְהָבָם מְאִירִים מְאֹד, וְתֵכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁבָּאִים לִידֵי הָעַכּוּ״ם, כְּבָר נֶחֱשָׁכִים הָאוֹרוֹת הַגְּנוּזִים וּטְמוּנִים שָׁם. וּבִשְׁבִיל זֶה הָעַכּוּ״ם תְּאֵבִין לְמָמוֹן יִשְׂרָאֵל, אַף־עַל־פִּי שֶׁיֵּשׁ לְהָעַכּוּ״ם כֶּסֶף וְזָהָב הַרְבֵּה, תְּאֵבִים לְדִינָר שֶׁל יְהוּדִי, כְּאִלּוּ לֹא רָאָה מָמוֹן מֵעוֹלָם, וְזֶה מֵחֲמַת שֶׁהַכֶּסֶף וְזָהָב שֶׁיֵּשׁ תַּחַת יָדָם, אֵין הַגְּוָנִין מְאִירִין, וְאֵין הַחֵן שׁוֹרֶה עַל מָמוֹן שֶׁלָּהֶם, כִּי הֵם הֵם הַקְּלִפּוֹת וְהַדְּמְיוֹנוֹת שֶׁמְּסַבְּבִים אֶת הָאָדָם. [וּבָזֶה יִהְיוּ מְקֻשָּׁרִים דְּבָרָיו; כִּי יִשְׂרָאֵל הֵם הַשֵּׂכֶל וְעַכּוּ״ם הֵם הַדְּמְיוֹנוֹת שֶׁמְּסַבְּבִים אֶת הַשֵּׂכֶל, וְלָכֵן אֵצֶל הָעַכּוּ״ם לֹא מֵאִיר כְּלוּם, וַאֲפִלּוּ

וּמִתְפָּאֵר בָּהֶם, בִּבְחִינַת (חַגַּי ב): **״לִי הַכֶּסֶף וְלִי הַזָּהָב, וְנַעֲשֶׂה מֵהֶם בִּגְדֵי יֶשַׁע״. ״יֶשַׁע״ — אִסְתַּכְּלוּתָא, כְּמוֹ ״יִשְׁעוֹ אֶל ה׳״** (זֹהַר יִתְרוֹ צ: עַיֵּן שָׁם) **— מֵחֲמַת הַפְּאֵר הַכֹּל מִסְתַּכְּלִין בּוֹ, כִּי כֻּלָּם מִתְאַוִּין לְהִסְתַּכֵּל בּוֹ. אֲבָל כָּל זְמַן שֶׁהַכֶּסֶף וְזָהָב אֵצֶל הָעַכּוּ״ם, אֲזַי הַגְּוָנִין נֶעֱלָמִים אוֹתָם, וְאֵינָם מְאִירִין, כִּי אֵין שָׁם מְקוֹמָם. כִּי אֵין מְקוֹמָם אֶלָּא אֵצֶל אִישׁ הַיִּשְׂרְאֵלִי, בִּבְחִינַת: ״יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר״, כִּי שָׁם פְּאֵר הַגְּוָנִין**

וּבִשְׁבִיל זֶה הָעַכּוּ״ם תְּאֵבִין לְמָמוֹן יִשְׂרָאֵל, אַף־עַל־פִּי שֶׁיֵּשׁ לְהָעַכּוּ״ם כֶּסֶף וְזָהָב הַרְבֵּה, תְּאֵבִים לְדִינָר שֶׁל יְהוּדִי, כְּאִלּוּ לֹא רָאָה מָמוֹן מֵעוֹלָם. וְזֶה מֵחֲמַת שֶׁהַכֶּסֶף וְזָהָב שֶׁיֵּשׁ תַּחַת יָדָם, אֵין הַגְּוָנִין מְאִירִין, וְאֵין הַחֵן שׁוֹרֶה עַל מָמוֹן שֶׁלָּהֶם

הַכֶּסֶף וְזָהָב לֹא רוֹאִים שׁוּם דָּבָר, לֹא־כֵן נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל הֵם חֵלֶק אֱלוֹק מִמַּעַל, מֵאִיר אֶצְלָם גַּם גַּשְׁמִיּוּת כֶּסֶף וְזָהָב]. כִּי עִקַּר הַפְּאֵר וְהַחֵן לֹא נִתְגַּלֶּה אֶלָּא אֵצֶל יִשְׂרָאֵל, וּבִשְׁבִיל זֶה נִקְרָאִים הָעַכּוּ״ם וְאֻמּוֹת הָעוֹלָם רָשִׁים, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ (אָבוֹת פֶּרֶק ב׳): ׳הֱוֵי זְהִירִים בָּרָשׁוּת׳; כִּי הֵם רָשִׁים וַעֲנִיִּים, כִּי אֵין לָהֶם הֲנָאָה מִמָּמוֹנָם, כְּאִלּוּ הֵם עֲנִיִּים, וּתְאֵבִין לְמָמוֹן שֶׁל יִשְׂרָאֵל, כִּי עַל מָמוֹנָם שֶׁל הַיִּשְׂרְאֵלִי שׁוֹרֶה הַפְּאֵר וְהַחֵן, וְהַכֹּל תְּאֵבִין לְהִסְתַּכֵּל עַל הַפְּאֵר וְהַחֵן; כִּי מֵאַחַר שֶׁהֵם דְּבוּקִים בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, אָז גַּם הַגַּשְׁמִיּוּת שֶׁלָּהֶם נַעֲשֵׂית רוּחָנִיּוּת. אֲבָל דַּע, תֵּכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁהָעַכּוּ״ם מְקַבְּלִ֣ין מָמוֹן מִיִּשְׂרָאֵל, תֵּכֶף־וּמִיָּד נִתְעַלֵּם הַחֵן וְהַפְּאֵר בְּתוֹךְ הַמָּמוֹן. וּבִשְׁבִיל זֶה הָעַכּוּ״ם בְּכָל פַּעַם תּוֹבֵעַ מָמוֹן אַחֵר מִיִּשְׂרָאֵל, וְשׁוֹכֵחַ הַמָּמוֹן שֶׁכְּבָר קִבֵּל, כִּי נִתְעַלֵּם הַחֵן כְּשֶׁבָּא לְיַד הָעַכּוּ״ם, וְזֶהוּ (שָׁם) שֶׁאֵין מְקָרְבִין אֶלָּא בִּשְׁעַת הַנָּיָתָן; הַיְנוּ כָּל זְמַן שֶׁיֵּשׁ לָהֶם הֲנָאָה מֵהַכֶּסֶף וְהַזָּהָב שֶׁלְּךָ, הוּא יְקָרֵב אוֹתְךָ, אֲבָל תֵּכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁהוּא כְּבָר קִבֵּל מִמְּךָ אֶת הַכֶּסֶף, הוּא יִזְרֹק אוֹתְךָ, שֶׁזֶּה ׳וְאֵין עוֹמְדִין לוֹ לָאָדָם בִּשְׁעַת דָּחֳקוֹ׳, וּכְבָר רוֹצֶה מִמְּךָ עוֹד כֶּסֶף, וְכֵן בְּכָל פַּעַם. מֵאַחַר שֶׁגִּלָּה שֶׁבַּכֶּסֶף וְזָהָב מְלֻבָּשׁ גְּוָנִין עַלָּאִין, וּצְרִיכִים רַק לְהִסְתַּכֵּל עַל זֶה.

הַפְּאֵר וְהַחֵן לֹא נִתְגַּלֶּה אֶלָּא אֵצֶל יִשְׂרָאֵל. וּבִשְׁבִיל זֶה נִקְרָאִים רָשִׁים, כְּמוֹ (אָבוֹת פֶּרֶק ב׳): **׳הֱוֵי זְהִירִים בָּרָשׁוּת׳. כִּי הֵם רָשִׁים וַעֲנִיִּים, כִּי אֵין לָהֶם הֲנָאָה מִמָּמוֹנָם, כְּאִלּוּ הֵם עֲנִיִּים, וּתְאֵבִין לְמָמוֹן שֶׁל יִשְׂרָאֵל, כִּי עַל מָמוֹנָם שֶׁל הַיִּשְׂרְאֵלִי שׁוֹרֶה הַפְּאֵר וְהַחֵן, וְהַכֹּל תְּאֵבִין לְהִסְתַּכֵּל עַל הַפְּאֵר וְהַחֵן: אֲבָל דַּע, תֵּכֶף וּמִיָּד כְּשֶׁהָעַכּוּ״ם מְקַבְּלִ֣ין מָמוֹן יִשְׂרָאֵל, תֵּכֶף וּמִיָּד נִתְעַלֵּם הַחֵן וְהַפְּאֵר בְּתוֹךְ הַמָּמוֹן. וּבִשְׁבִיל זֶה הָעַכּוּ״ם בְּכָל פַּעַם תּוֹבֵעַ מָמוֹן אַחֵר מִיִּשְׂרָאֵל, וְשׁוֹכֵחַ הַמָּמוֹן שֶׁכְּבָר קִבֵּל, כִּי נִתְעַלֵּם הַחֵן כְּשֶׁבָּא לְיַד הָעַכּוּ״ם, וְזֶהוּ** (שָׁם): **שֶׁאֵין מְקָרְבִין אֶלָּא בִּשְׁעַת הַנָּיָתָן: וְזֶה בְּחִינַת** (בְּרֵאשִׁית ו׳): **״חֵן בְּעֵינֵי ה׳״ — עֵינֵי ה׳, זֶה גְּוָנִין עַלָּאִין, שֶׁהֵם בְּחִינַת כֶּסֶף וְזָהָב, שָׁם עִקַּר הַחֵן וְהַפְּאֵר. פָּסוּק זֶה נֶאֱמַר אֵצֶל נֹחַ, וְאֶצְלוֹ נֶאֱמַר: ״וְנֹחַ מָצָא חֵן בְּעֵינֵי הַוָּיָ״ה״, כִּי חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים אָמְרוּ** (סַנְהֶדְרִין קח.): דּוֹר הַמַּבּוּל עָבְרוּ עַל הַכֹּל, וְלֹא נֶחְתַּם עֲלֵיהֶם גְּזַר דִּינָם, עַד שֶׁפָּשְׁטוּ יְדֵיהֶם בְּגֵזֶל, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית ו׳, יג): ״כִּי מָלְאָה הָאָרֶץ חָמָס מִפְּנֵיהֶם, וְהִנְנִי מַשְׁחִיתָם אֶת הָאָרֶץ״; כִּי זֶה בְּדִיּוּק הַהֶפֶךְ מִלְּהִסְתַּכֵּל בִּגְוָנִין עִלָּאִין, כִּי אֵין אָדָם גּוֹזֵל וְגוֹנֵב אֶת חֲבֵרוֹ, אֶלָּא כְּשֶׁנִּפְגָּם אֶצְלוֹ הַגְּוָנִין עִלָּאִין, שֶׁמִּשָּׁם בָּאוֹת כָּל הַגְּזֵלוֹת וְהַגְּנֵבוֹת שֶׁאָחַד גּוֹנֵב מֵהַשֵּׁנִי. וּמַעֲלָתוֹ שֶׁל נֹחַ הָיְתָה, שֶׁהָיָה אִישׁ צַדִּיק תָּמִים בְּדוֹרוֹתָיו, וּמָצָא חֵן בְּעֵינֵי הַוָּיָ״ה, מִפְּנֵי שֶׁהִסְתַּכֵּל בִּגְוָנִין שֶׁל הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב, וְלֹא נִמְשַׁךְ אַחַר הַגְּזֵלָה וְהַגְּנֵבָה, שֶׁבָּזֶה פָּגְמוּ אַנְשֵׁי דּוֹרוֹ; כִּי כָּל הַגְּנֵבוֹת וְהַגְּזֵלוֹת שֶׁיֵּשׁ בִּבְנֵי־אָדָם, הֵם רַק מֵחֲמַת שֶׁמּוֹצִיאִים אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מֵהַכֶּסֶף וְהַזָּהָב, וְעוֹשִׂים מִזֶּה מְצִיאוּת בִּפְנֵי עַצְמָהּ, אֲבָל תֵּכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁהָאָדָם רַק מִסְתַּכֵּל בַּגְּוָנִין עִלָּאִין שֶׁיֵּשׁ בַּכֶּסֶף וְזָהָב, אָז אַף פַּעַם לֹא יִגְנֹב וְלֹא יִגְזֹל. וְזֶה שֶׁאָמַר אֲבִימֶלֶךְ לְשָׂרָה: ״הִנֵּה נָתַתִּי אֶלֶף כֶּסֶף לְאָחִיךְ, הִנֵּה הוּא לָךְ כְּסוּת עֵינַיִם״** (בְּרֵאשִׁית כ׳, טז);

הֵינוּ כְּשֶׁיָּצָא הַמָּמוֹן מִיַּד עַכּוּ״ם לְיַד הַיִּשְׂרְאֵלִי, תֵּכֶף נִתְגַּלּוּ הַגְּוָנִין, וְנַעֲשׂוּ בִּבְחִינַת 'בִּגְדֵי יֶשַׁע', הֵינוּ 'כְּסוּת עֵינַיִם', שֶׁהַכֹּל מִסְתַּכְּלִין בָּהֶם, שֶׁהַכֹּל תְּאֵבִים לְהִסְתַּכֵּל בָּהֶם; הֵינוּ כִּי אֲבִימֶלֶךְ פָּגַם בָּזֶה שֶׁלָּקַח אֶת שָׂרָה, וּכְדֵי לְתַקֵּן אֶת זֶה, נָתַן צְדָקָה לְאַבְרָהָם. וְעַל־יְדֵי צְדָקָה שֶׁנּוֹתֵן מִמָּמוֹנוֹ, נִתַּקֵּן כָּל מָמוֹנוֹ, וְנִתְגַּלִּין הַגְּוָנִין וּמְאִירִין, וְנַעֲשֶׂה כָּל מָמוֹנוֹ בִּבְחִינַת: "לִי הַכֶּסֶף וְלִי הַזָּהָב", בִּבְחִינַת (יְשַׁעְיָה סא, י): "בִּגְדֵי יֶשַׁע מְעִיל צְדָקָה יְעָטָנִי", וּבִשְׁבִיל זֶה טָעַן: "מֶה עָשִׂיתָ לָנוּ, וּמֶה חָטָאתִי לָךְ, כִּי הֵבֵאתָ עָלַי וְעַל מַמְלַכְתִּי חֲטָאָה גְדֹלָה, מַעֲשִׂים אֲשֶׁר לֹא יֵעָשׂוּ עָשִׂיתָ עִמָּדִי", כִּי הוּא גִּלָּה, אֲשֶׁר "בְּתֹם לְבָבִי וּבְנִקְיוֹן כַּפַּי עָשִׂיתִי זֹאת", וְלָכֵן כְּשֶׁחָזַר בִּתְשׁוּבָה כְּתִיב: "וַיִּקַּח אֲבִימֶלֶךְ צֹאן וּבָקָר, וַעֲבָדִים וּשְׁפָחוֹת, וַיָּשֶׁב לוֹ אֶת שָׂרָה אִשְׁתּוֹ, וַיֹּאמֶר אֲבִימֶלֶךְ: הִנֵּה אַרְצִי לְפָנֶיךָ בַּטּוֹב בְּעֵינֶיךָ שֵׁב", 'בְּעֵינֶיךָ' דַּיְקָא, כְּדֵי לְתַקֵּן אֶת פְּגַם הָעֵינַיִם, שֶׁיִּזְכֶּה לִרְאוֹת אֶת הַגְּוָנִים עִלָּאִין שֶׁנִּמְצָאִים בְּתוֹךְ הַכֶּסֶף, וְזֶה כְּסוּת עֵינַיִם, כִּי הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב מְכַסִּים אֶת עֵינֵי הַשִּׂגָּחָתוֹ הַפְּרָטִית. וְלָכֵן עִקַּר הַתְּשׁוּבָה שֶׁלּוֹ הָיְתָה, שֶׁהִסְתַּכֵּל עַל הַגְּוָנִין עִלָּאִין שֶׁבְּתוֹךְ הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב, וּבָזֶה תִּקֵּן מַה שֶּׁפָּגַם. וַאֲפִלּוּ זֶה הַמָּעוֹת שֶׁלּוֹקְחִין הָעַכּוּ״ם מֵאִתָּנוּ, נֶחֱשָׁב לִצְדָקָה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (בָּבָא בַּתְרָא ט.): "וְנוֹגְשַׁיִךְ צְדָקָה", זֶה שֶׁהָעַכּוּ״ם נוֹגְשִׁים אֶת יִשְׂרָאֵל בְּמִסִּים וְאַרְנוֹנִיּוֹת שֶׁלֹּא בְּצֶדֶק וּבְיֹשֶׁר, זֶה גַּם־כֵּן נִקְרָא אֶצְלוֹ יִתְבָּרַךְ צְדָקָה שֶׁעַם יִשְׂרָאֵל נוֹתְנִים, וּמֵאִיר עֲלֵיהֶם הַגְּוָנִין עִלָּאִין, כִּי עַל־יְדֵי שֶׁנּוֹתְנִים צְדָקָה, מַמְשִׁיכִים עַל עַצְמָם הָאָרַת גְּדֻלַּת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ. וְזֶהוּ (שִׁיר הַשִּׁירִים ז, ה): "עֵינַיִךְ בְּרֵכוֹת בְּחֶשְׁבּוֹן"; 'עֵינַיִךְ' זֶה הַגְּוָנִין, בְּחִינַת 'כֶּסֶף וְזָהָב', נִתְבָּרְכִין עַל־יְדֵי צְדָקָה, 'שֶׁכָּל פְּרוּטָה נִצְטָרֶךְ לְחֶשְׁבּוֹן גָּדוֹל' (בָּבָא בַּתְרָא שָׁם:), וַאֲפִלּוּ עַל־יְדֵי הַמָּמוֹן שֶׁבָּא לְתוֹךְ יַד הָעַכּוּ״ם, הַנִּקְרָאִים בַּת רַבִּים, גַּם זֶה נֶחֱשָׁב לִצְדָקָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "וְנוֹגְשַׁיִךְ צְדָקָה", וְזֶה דַּוְקָא עַל שַׁעַר בַּת רַבִּים, כְּשֶׁעֲדַיִן עַל הַשַּׁעַר, קֹדֶם שֶׁבָּא לְיַד הָעַכּוּ״ם, עֲדַיִן שׁוֹרֶה הַחֵן עַל הַמָּמוֹן, אֲבָל אַחַר־כָּךְ נֶעֱלָם הַחֵן כַּנַּ״ל; הֵינוּ שֶׁכָּל זְמַן

לְאָחִיךָ, הִנֵּה הוּא לָךְ כְּסוּת עֵינַיִם" (בְּרֵאשִׁית כ). הֵינוּ: כְּשֶׁיָּצָא הַמָּמוֹן מִיַּד עַכּוּ״ם לְיַד הַיִּשְׂרְאֵלִי, תֵּכֶף נִתְגַּלּוּ הַגְּוָנִין, וְנַעֲשׂוּ בִּבְחִינַת 'בִּגְדֵי יֶשַׁע', הֵינוּ 'כְּסוּת עֵינַיִם', שֶׁהַכֹּל מִסְתַּכְּלִין בָּהֶם, שֶׁהַכֹּל תְּאֵבִים לְהִסְתַּכֵּל בָּהֶם.

וְעַל־יְדֵי צְדָקָה שֶׁנּוֹתֵן מִמָּמוֹנוֹ, נִתְתַּקֵּן כָּל מָמוֹנוֹ, וְנִתְגַּלִּין הַגְּוָנִין וּמְאִירִין. וְנַעֲשֶׂה כָּל מָמוֹנוֹ בִּבְחִינַת: 'לִי הַכֶּסֶף וְלִי הַזָּהָב', בִּבְחִינַת (יְשַׁעְיָה סא): **"בִּגְדֵי יֶשַׁע מְעִיל צְדָקָה יְעָטָנִי". וַאֲפִלּוּ זֶה הַמָּעוֹת שֶׁלּוֹקְחִין הָעַכּוּ״ם מֵאִתָּנוּ, נֶחֱשָׁב לִצְדָקָה. כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה** (בָּבָא בַּתְרָא ט): **וְנוֹגְשַׁיִךְ צְדָקָה. וְזֶהוּ** (שִׁיר הַשִּׁירִים ז): **"עֵינַיִךְ בְּרֵכוֹת בְּחֶשְׁבּוֹן" — 'עֵינַיִךְ', זֶה הַגְּוָנִין, בְּחִינַת 'כֶּסֶף וְזָהָב', נִתְבָּרְכִין עַל־יְדֵי צְדָקָה, 'שֶׁכָּל פְּרוּטָה נִצְטָרֶךְ לְחֶשְׁבּוֹן גָּדוֹל'** (בָּבָא־בַּתְרָא שָׁם:). **וַאֲפִלּוּ עַל־יְדֵי הַמָּמוֹן שֶׁבָּא לְתוֹךְ יַד הָעַכּוּ״ם, הַנִּקְרָאִים בַּת רַבִּים, גַּם זֶה נֶחֱשָׁב לִצְדָקָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "וְנוֹגְשַׁיִךְ צְדָקָה". וְזֶה דַּוְקָא, עַל שַׁעַר בַּת רַבִּים, כְּשֶׁעֲדַיִן עַל הַשַּׁעַר, קֹדֶם שֶׁבָּא לְיַד הָעַכּוּ״ם, עֲדַיִן שׁוֹרֶה הַחֵן עַל הַמָּמוֹן, אֲבָל אַחַר־כָּךְ נֶעֱלָם הַחֵן כַּנַּ״ל:**

שֶׁהַכֶּסֶף וְהַזָּהָב בִּידֵי כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל, עַל־יְדֵי־זֶה מֵאִיר עֲלֵיהֶם גְּוָנִין עִלָּאִין, כִּי כַּסְפָּם וּזְהָבָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל נִמְשָׁכִים מִמָּקוֹם גָּבֹהַּ מְאֹד, אֲבָל תֵּכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁיּוֹצֵא אֵצֶל אֻמּוֹת הָעוֹלָם, נֶחֱשָׁכִים הָאוֹרוֹת, וּמִזֶּה בָּא, שֶׁאֻמּוֹת הָעוֹלָם תָּמִיד תְּאֵבִים וְחוֹמְדִים כֶּסֶף שֶׁל יְהוּדִים, כִּי הַכֶּסֶף שֶׁלָּהֶם מֵאִיר בִּגְוָנִין עִלָּאִין, וְלָכֵן הֵם תָּמִיד מְשְׁתּוֹקְקִים לְהַשִּׂיג אֶת הַכֶּסֶף שֶׁלָּהֶם.

(עַכְשָׁו יַלְבִּישׁ אֶת הַשָּׂגָתוֹ בְּמֶה שֶׁהִתְחִיל):

וְזֶהוּ שֶׁאָמְרוּ סָבֵי דְּבֵי אַתּוּנָא: אַחֲוֵי לָן מָנָא דְּלָא שָׁוְיָא לְחַבָּלָא, וְאַיְתִי בּוּדְיָא וּפְשַׁטוּהוּ, וְלָא עָיֵל לְתַרְעָא. וְאָמַר לוֹן, אֲיתוּ מָרָא וְסַתְרֵי לַפֶּתַח עִם הַכּוֹתֶל. פֵּרוּשׁ: בּוּדְיָא, זֶה בְּדָיוֹת הַלֵּב, מַה שֶּׁבּוֹדֶה מִלִּבּוֹ, הַיְנוּ הַמְדַמֶּה הַנַּ״ל, הַיְנוּ בְּחִינַת שְׁרִירוּת לֵב הַנַּ״ל. כְּשֶׁזֶּה הַכֹּחַ הַמְדַמֶּה שֶׁבַּלֵּב, גּוֹבֵר וּמִתְפַּשֵּׁט עַל הָאָדָם שֶׁעוֹלֶה מִמַּדְרֵגָה הַתַּחְתּוֹנָה לְמַדְרֵגָה עֶלְיוֹנָה. וְהַקְלִפָּה הַזֹּאת שֶׁהִיא הַמְדַמֶּה, לָא שָׁוְיָא לְנֶגֶד עֵינֶיהָ הַהֶפְסֵד וְחַבָּלָה שֶׁנִּפְסֶדֶת כְּבָר מֵהָאִישׁ שֶׁהָיָה בְּמַדְרֵגָה עֶלְיוֹנָה, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן הִיא מִתְגַּבֶּרֶת אַחַר־כָּךְ כַּנַּ״ל:

וְלָא עָיֵל לְתַרְעָא — הַיְנוּ שֶׁלֹּא יָכוֹל הָאִישׁ לִכָּנֵס לְשַׁעַר קְדֻשָּׁה שֶׁהִיא הַשֵּׂכֶל, מֵחֲמַת הִתְגַּבְּרוּת הַמְדַמֶּה. וְעֵצָה הַיְעוּצָה עַל זֶה: סְתִירַת הַפֶּתַח, שֶׁהוּא הַמְדַמֶּה, שֶׁהוּא הַטֻּמְאָה, כְּמוֹ: 'הַבָּא לְטַמֵּא פּוֹתְחִין לוֹ' (יוֹמָא לח:), וְהוּא בְּחִינַת (בְּרֵאשִׁית ד) **"לַפֶּתַח חַטָּאת רוֹבֵץ". וּסְתִירָתוֹ — עַל־יְדֵי הַגְּוָנִין הַנַּ״ל, שֶׁהוּא גְּדֻלַּת הַבּוֹרֵא הַנַּ״ל.**

שֶׁוְיָא לְנֶגֶד עֵינֶיהָ הַהֶפְסֵד וְחַבָּלָה שֶׁנִּפְסֶדֶת כְּבָר מֵהָאִישׁ שֶׁהָיָה בְּמַדְרֵגָה עֶלְיוֹנָה, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן הִיא מִתְגַּבֶּרֶת אַחַר־כָּךְ כַּנַּ״ל; כִּי הַמְדַמֶּה שֶׁבַּלֵּב מִתְגַּבֵּר עַל מֹחַ הָאָדָם, וּמְעַכֵּב אוֹתוֹ מִלְּהִסְתַּכֵּל בְּרוּחָנִיּוּת חִיּוּת אֱלֹקוּת שֶׁהוּא הַשֵּׂכֶל, שֶׁזּוֹ מַדְרֵגַת הַצַּדִּיקִים, שֶׁלִּבָּם בִּרְשׁוּתָם, כִּי הַמֹּחַ שׁוֹלֵט עַל הַלֵּב. וְלָא עָיֵל לְתַרְעָא — הַיְנוּ שֶׁלֹּא יָכוֹל הָאִישׁ לִכָּנֵס לְשַׁעַר קְדֻשָּׁה שֶׁהִיא הַשֵּׂכֶל, שָׁשָׁם עִקַּר הַקְּדֻשָּׁה, מֵחֲמַת הִתְגַּבְּרוּת הַמְדַמֶּה שֶׁמִּתְגַּבֶּרֶת עַל הַשֵּׂכֶל. וְעֵצָה הַיְעוּצָה עַל זֶה אֵיךְ לְהִתְגַּבֵּר עַל כֹּחַ הַמְדַמֶּה הוּא — סְתִירַת הַפֶּתַח, שֶׁהוּא הַמְדַמֶּה, שֶׁהוּא הַטֻּמְאָה, כְּמוֹ: 'הַבָּא לְטַמֵּא פּוֹתְחִין לוֹ' (יוֹמָא לח:), כִּי הַטֻּמְאָה שׁוֹרָה עַל פֶּתַח דַּיְקָא, וְהוּא בְּחִינַת (בְּרֵאשִׁית ד, ז) "לַפֶּתַח חַטָּאת רוֹבֵץ", שֶׁהַכֹּחַ הַמְדַמֶּה מִתְגַּבֵּר דַּיְקָא בְּפֶתַח הַקְּדֻשָּׁה, שֶׁצָּרִיךְ אָדָם לַעֲלוֹת מִמַּדְרֵגָה לְמַדְרֵגָה. וְלָכֵן בְּכָל פַּעַם בְּעֵת שֶׁצָּרִיךְ לְהִכָּנֵס בְּפֶתַח חָדָשׁ, וְלַעֲלוֹת בַּעֲלִיָּה חֲדָשָׁה, הַיְנוּ אֶל מַדְרֵגָה יוֹתֵר עֶלְיוֹנָה, אָז דַּיְקָא מִתְגַּבֵּר וּמִתְפַּשֵּׁט עָלָיו כֹּחַ הַמְדַמֶּה שֶׁהוּא הַדִּמְיוֹן, וְסִתִירָתוֹ — אֵיךְ סוֹתְרִים אֶת כֹּחַ הַמְדַמֶּה? עַל־יְדֵי הַגְּוָנִין הַנַּ״ל, שֶׁהוּא גְּדֻלַּת

הַבּוֹרֵא הַנַּ״ל. הַיְנוּ שֶׁאָדָם צָרִיךְ תָּמִיד לְהִסְתַּכֵּל עַל אוֹר אֱלֹקִי, שֶׁזֶּה בְּעַצְמוֹ הַשֵּׂכֶל, וּכְשֶׁאָדָם מִתְבּוֹנֵן הֵיטֵב בִּגְדֻלַּת הַבּוֹרֵא, עַל־יְדֵי־זֶה מְבַטֵּל אֶת הַמְּדָמֶה, שֶׁהוּא כֹּחַ הַבַּהֲמִיּוּת. וְהֵם בְּחִינַת כּוֹתֶל ׳כו׳ ׳תל׳ (זֹהַר מִשְׁפָּטִים קטז.); [וְזוֹ לְשׁוֹן הַזֹּהַר שָׁם: דִּשְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה כּוֹתֶל מַעֲרָבִי דְּיוּרָא דִּילֵהּ, עַל שֵׁם דְּאִיהוּ תֵּל שֶׁהַכֹּל פּוֹנִים בּוֹ, כ״ו תֵּ״ל, יהו״ה כ״ו, וַדַּאי שְׁכִינְתָּא אִיהוּ תֵּל דִּילֵהּ, עַל שֵׁם (שִׁיר הַשִּׁירִים ה, יא): ״קְוָצוֹתָיו תַּלְתַּלִּים שְׁחֹרוֹת כָּעוֹרֵב״, וְאוֹקְמוּהּ עַל כָּל קוֹץ וָקוֹץ תִּלֵּי תִּלִּים שֶׁל הֲלָכוֹת, (קוֹץ) ד׳ מִן אֶחָד, תֵּל שֶׁהַכֹּל פּוֹנִים בּוֹ. וְהַאי קוֹץ, הוּא אֶחָד בֵּין א״ח וּבֵין ד׳, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (דִּבְרֵי־הַיָּמִים־א׳ כט, יא): ״כִּי כֹל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ״, וְתַרְגֵּם יוֹנָתָן דְּאָחִיד בִּשְׁמַיָּא וּבְאַרְעָא, וְעָלֵיהּ אוֹקְמוּהָ עַל מָה הָעוֹלָם עוֹמֵד? עַל עַמּוּד אֶחָד שְׁמוֹ צַדִּיק, שֶׁנֶּאֱמַר (מִשְׁלֵי י, כה): ״וְצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם״]. כ״ו זֶה בְּחִינַת שֵׁם הַקָּדוֹשׁ, שֶׁהוּא בְּחִינַת גְּוָנִין, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים כז, א): ״ה׳ אוֹרִי״, שֶׁהוּא אוֹרוֹת הַגְּוָנִין, הַיְנוּ הוי״ה שֶׁעוֹלֶה כ״ו, ״אוֹרִי״ — מֵאִיר לִי אוֹרוֹת הַגְּוָנִין הָעֶלְיוֹנִין, ״וְיִשְׁעִי״ — שֶׁהוּא בְּחִינַת בְּגָדֵי יֶשַׁע הַנַּ״ל, שֶׁמִּתְעַטֵּף בָּאוֹר הַזֶּה, שֶׁזֶּה בְּחִינַת צְדָקָה, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה נִתְבָּרֵר הַמְּדָמֶה, עַל־יְדֵי גִּלּוּי אֱלֹקוּת, שֶׁזֶּה תֵּל שֶׁהַכֹּל פּוֹנִין לוֹ, וּתְאֵבִין לְהִסְתַּכֵּל בּוֹ (עַיֵּן זֹהַר וַיִּגַּשׁ רט:): מַה צָּוַאר אִיהוּ שְׁפִירוּ דְּכָל גּוּפָא, הָכִי נָמֵי בֵּי מִקְדְּשָׁא אִיהוּ שְׁפִירוּ דְּכָל עָלְמָא. ״בָּנוּי לְתַלְפִּיוֹת״, תְּלָא דְּכָל בְּנֵי עָלְמָא הֲווֹ מִסְתַּכְּלָן בֵּהּ, וְהָכֵי אוֹקְמוּהָ תַּלְפִּיוֹת, תֵּל דְּכָל פִּיּוֹת דְּעָלְמָא מִשְׁתַּבְּחָן וּמְצַלְּאָן לְגַבֵּהּ וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם; וּבָזֶה יִהְיֶה קָשֶׁר לִדְבָרָיו, שֶׁהִתְחִיל לְדַבֵּר מִבֵּית־הַמִּקְדָּשׁ, שֶׁשָּׁם הִקְרִיבוּ אֶת הַקָּרְבָּנוֹת לְהַכְנִיעַ אֶת הַמְּדָמֶה. וְעַיֵּן (זֹהַר מִשְׁפָּטִים קטז.): דִּשְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה כּוֹתֶל מַעֲרָבִי דְּיוּרָא דִּילֵהּ, עַל שֵׁם דְּאִיהוּ תֵּל שֶׁהַכֹּל פּוֹנִים בּוֹ, כ״ו תֵּ״ל יהו״ה כ״ו, וַדַּאי שְׁכִינְתָּא אִיהוּ תֵּל דִּילֵהּ, עַל שֵׁם (שִׁיר הַשִּׁירִים ה, יא): ״קְוָצוֹתָיו תַּלְתַּלִּים שְׁחֹרוֹת כָּעוֹרֵב״, וְאוֹקְמוּהָ עַל כָּל קוֹץ וָקוֹץ תִּלֵּי תִּלִּים שֶׁל הֲלָכוֹת וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם. וּבָזֶה יִהְיֶה מְקֻשָּׁר מַה שֶּׁדִּבֵּר מֵהַשֵּׂכֶל הַנִּקְנֶה, שֶׁיְּכוֹלִים מִכָּל פֶּרָט לִלְמֹד תִּלֵּי תִּלִּים שֶׁל הֲלָכוֹת, שֶׁכָּל זֶה נִשְׁאָר בִּידֵי אָדָם, כִּי מַה שֶּׁהוּא מְחַדֵּשׁ, זֶה מַה שֶּׁנִּשְׁאָר בְּיָדוֹ לְאַחַר מִיתָתוֹ, וְדוֹ״ק.

(מִפִּימָן כ״ד עַד כָּאן לְשׁוֹן רַבֵּנוּ, זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה)

וְהֵם בְּחִינַת כּוֹתֶל ׳כו׳ ׳תל׳ (זֹהַר מִשְׁפָּטִים קטז.). **כ״ו זֶה בְּחִינַת שֵׁם הַקָּדוֹשׁ, שֶׁהוּא בְּחִינַת גְּוָנִין, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב** (תְּהִלִּים כז): **״ה׳ אוֹרִי״ — שֶׁהוּא אוֹרוֹת הַגְּוָנִין. ״וְיִשְׁעִי״ — שֶׁהוּא בְּחִינַת בִּגְדֵי יֶשַׁע הַנַּ״ל. וְהוּא תֵּל שֶׁהַכֹּל פּוֹנִין לוֹ** (זֹהַר שָׁם), **וּתְאֵבִין לְהִסְתַּכֵּל בּוֹ:**

(מִפִּימָן כ״ד עַד כָּאן לְשׁוֹן רַבֵּנוּ, זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה):

ה. גַּם דַּע, שֶׁכְּדֵי לְהַכְנִיעַ הַקְּלִפָּה הַמְסַבֶּבֶת שֶׁבְּכָל מַדְרֵגָה כַּנַּ״ל, עַל־זֶה צָרִיךְ שֶׁיְּעוֹרֵר שִׂמְחָה שֶׁל מִצְוָה עַל עַצְמוֹ. הַיְנוּ שֶׁיִּשְׂמַח עַל־יְדֵי שֶׁיִּזְכֹּר שֶׁזָּכָה לְהִתְקָרֵב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְזָכָה לְהִתְקָרֵב לַצַּדִּיקִים הַמְקָרְבִין אוֹתוֹ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְעַל־יְדֵי הַשִּׂמְחָה זוֹ, הוּא מְשַׁבֵּר הַקְּלִפָּה וְנִכְנָס לְמַדְרֵגָה שְׁנִיָּה:

ה. גַּם דַּע, שֶׁכְּדֵי לְהַכְנִיעַ הַקְּלִפָּה הַמְסַבֶּבֶת שֶׁבְּכָל מַדְרֵגָה כַּנַּ״ל, עַל זֶה צָרִיךְ שֶׁיְּעוֹרֵר שִׂמְחָה שֶׁל מִצְוָה עַל עַצְמוֹ, הַיְנוּ שֶׁיִּשְׂמַח עַל־יְדֵי שֶׁיִּזְכֹּר, שֶׁזָּכָה לְהִתְקָרֵב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְזָכָה לְהִתְקָרֵב לַצַּדִּיקִים הַמְקָרְבִין אוֹתוֹ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְעַל־יְדֵי הַשִּׂמְחָה זוֹ, הוּא מְשַׁבֵּר הַקְּלִפָּה, וְנִכְנָס לְמַדְרֵגָה שְׁנִיָּה; כִּי בֶּאֱמֶת כָּל הַדְּמְיוֹנוֹת שֶׁתּוֹפְסִים אֶת הָאָדָם, זֶה רַק כְּשֶׁהוּא בְּעַצְבוּת וּבְמְרִירוּת, אֲבָל

תֵּכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁהָאָדָם שָׂשׂ וְשָׂמֵחַ, עַל־יְדֵי־זֶה נִתְרַחֵב מֹחוֹ, וּמַמְשִׁיךְ עַל עַצְמוֹ גְּדֻלַּת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, כִּי ״עֹז וְחֶדְוָה בִּמְקוֹמוֹ״, וְעַל־יְדֵי־זֶה מְמַלֵּא נִשְׁרָפִים כָּל הַקְּלִפּוֹת שֶׁהֵם הַדְּמְיוֹנוֹת.

(שַׁיָּךְ לְאוֹת א׳): ״זִבְחֵי אֱלֹקִים רוּחַ נִשְׁבָּרָה״, שֶׁשְּׁבִירַת הַדְּמְיוֹן הֵם הַקְּרָבָנוֹת וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם. וְזֶה בְּחִינַת סְמִיכָה עַל הַקְּרָבָנוֹת, כִּי הַקְּרָבָנוֹת מְבִיאִין מִבְּהֵמוֹת, שֶׁהֵם בְּחִינַת כֹּחַ הַמְדַמֶּה, כִּי הַבְּהֵמָה יֵשׁ לָהּ גַּם־כֵּן כֹּחַ הַמְדַמֶּה, וּכְשֶׁאָדָם הוֹלֵךְ אַחַר הַמְדַמֶּה שֶׁבַּלֵּב, דְּהַיְנוּ אַחַר תַּאֲוֹתָיו, חַס וְשָׁלוֹם, שֶׁבָּאִין מִכֹּחַ הַמְדַמֶּה — זֶהוּ מַעֲשֶׂה בְּהֵמָה מַמָּשׁ, כִּי גַּם הַבְּהֵמָה יֵשׁ לָהּ כֹּחַ הַמְדַמֶּה, וְעַל־כֵּן כְּשֶׁאָדָם חוֹטֵא, חַס וְשָׁלוֹם, וְכָל הַחֲטָאִים בָּאִין עַל־יְדֵי כֹּחַ הַמְדַמֶּה, שֶׁמִּשָּׁם נִמְשָׁכִין כָּל הַתַּאֲוֹת, עַל־כֵּן הוּא צָרִיךְ לְהָבִיא קָרְבָּן מִבְּהֵמוֹת, וְצָרִיךְ לִסְמֹךְ עָלָיו וּלְהִתְוַדּוֹת כָּל חַטָּאָיו עַל הַקָּרְבָּן בִּשְׁעַת הַסְּמִיכָה, וְעַל־יְדֵי־זֶה נִמְשָׁכִין כָּל הַחֲטָאִים וְכָל כֹּחַ הַמְדַמֶּה עַל הַבְּהֵמָה, שֶׁהִיא בְּחִינַת מְדַמֶּה כַּנַּ״ל, וְאַחַר־כָּךְ תֵּכֶף לִסְמִיכָה — שְׁחִיטָה (מִנְחוֹת צג.), וְשׁוֹחֲטִין הַבְּהֵמָה לְקָרְבָּן, וְעַל־יְדֵי־זֶה נִכְנָע וְנִשְׁבָּר הַמְדַמֶּה. [וּבָזֶה מְקֻשָּׁרִים דְּבָרָיו, שֶׁשְּׁבִירַת הַמְדַמֶּה זֶה עַל־יְדֵי שָׁמִיר, בְּחִינַת ׳נֹפֶת צוּפִים׳, בְּחִינַת ״נֹפֶת תִּטֹּפְנָה שִׂפְתוֹתַיִךְ״, שֶׁהוּא הַדִּבּוּר, הַיְנוּ הַוִּדּוּי דְּבָרִים שֶׁהָאָדָם מִתְוַדֶּה בְּעֵת הַקְרָבַת הַקָּרְבָּן, שֶׁזֶּה בְּעַצְמוֹ שׁוֹבֵר אֶת הַדְּמְיוֹן שֶׁלּוֹ].

(שַׁיָּךְ לְאוֹת א׳): ״זִבְחֵי אֱלֹקִים רוּחַ נִשְׁבָּרָה״, שֶׁשְּׁבִירַת הַדְּמְיוֹן הֵם הַקְּרָבָנוֹת וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם. וְזֶה בְּחִינַת סְמִיכָה עַל הַקְּרָבָנוֹת, כִּי הַקְּרָבָנוֹת מְבִיאִין מִבְּהֵמוֹת, שֶׁהֵם בְּחִינַת כֹּחַ הַמְדַמֶּה, כִּי הַבְּהֵמָה יֵשׁ לָהּ גַּם־כֵּן כֹּחַ הַמְדַמֶּה, וּכְשֶׁאָדָם הוֹלֵךְ אַחַר הַמְדַמֶּה שֶׁבַּלֵּב, דְּהַיְנוּ אַחַר תַּאֲוֹתָיו, חַס וְשָׁלוֹם, שֶׁבָּאִין מִכֹּחַ הַמְדַמֶּה — זֶהוּ מַעֲשֶׂה בְּהֵמָה מַמָּשׁ, כִּי גַּם הַבְּהֵמָה יֵשׁ לָהּ כֹּחַ הַמְדַמֶּה, וְעַל־כֵּן כְּשֶׁאָדָם חוֹטֵא, חַס וְשָׁלוֹם, וְכָל הַחֲטָאִים בָּאִין עַל־יְדֵי כֹּחַ הַמְדַמֶּה שֶׁמִּשָּׁם נִמְשָׁכִין כָּל הַתַּאֲוֹת, עַל־כֵּן הוּא צָרִיךְ לְהָבִיא קָרְבָּן מִבְּהֵמוֹת, וְצָרִיךְ לִסְמֹךְ עָלָיו וּלְהִתְוַדּוֹת כָּל חַטָּאָיו עַל הַקָּרְבָּן בִּשְׁעַת הַסְּמִיכָה, וְעַל־יְדֵי־זֶה נִמְשָׁכִין כָּל הַחֲטָאִים וְכָל כֹּחַ הַמְדַמֶּה עַל הַבְּהֵמָה, שֶׁהִיא בְּחִינַת מְדַמֶּה כַּנַּ״ל. וְאַחַר־כָּךְ תֵּכֶף לִסְמִיכָה — שְׁחִיטָה. וְשׁוֹחֲטִין הַבְּהֵמָה לְקָרְבָּן, וְעַל־יְדֵי־זֶה נִכְנָע וְנִשְׁבָּר הַמְדַמֶּה:

(שַׁיָּךְ לְאוֹת ב׳ ג׳): מִבְּאָר שָׁם, שֶׁכְּשֶׁאָדָם נֶעְתָּק מִמַּדְרֵגָה לְמַדְרֵגָה, אָז צָרִיךְ לוֹ לֵילֵךְ דֶּרֶךְ אֲלוּ הַדְּמְיוֹנוֹת כְּדֵי לְהַגִּיעַ אֶל הַקְּדֻשָּׁה. וְתֵכֶף כְּשֶׁעוֹלֶה לְהַמַּדְרֵגָה הַשְּׁנִיָּה, אֲזַי נִתְעוֹרְרִין הַקְּלִפּוֹת שֶׁבַּמַּדְרֵגָה וּמְסַבְּבִין אוֹתוֹ, וְצָרִיךְ לְהַכְנִיעַ אוֹתָם מֵחָדָשׁ וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם. וְאַף־עַל־פִּי שֶׁכְּבָר נִשְׁבַּר הַקְּלִפָּה שֶׁבַּמַּדְרֵגָה הָעֶלְיוֹנָה וְכוּ׳, אַף־עַל־פִּי־כֵן כְּשֶׁפְּנִימִיּוּת שֶׁל הָעֶלְיוֹן נֶעְתָּק מִשָּׁם

נֶעְתָּק מִשָּׁם וְחִיצוֹנִיּוּת (וּפְנִימִיּוּת) הַתַּחְתּוֹן עוֹלֶה, אֲזַי הַקְּלִפָּה חוֹזֶרֶת וְנֶעְוֶרֶת וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם; וְאָמַר אָז בְּזֶה הַלָּשׁוֹן: וּבָזֶה טוֹעִין הַחֲסִידִים הָרִבִּים, שֶׁפִּתְאֹם נִדְמֶה לָהֶם שֶׁנִּפְלוּ מֵעֲבוֹדַת ה׳, וּבֶאֱמֶת אֵין זֶה נְפִילָה כְּלָל, רַק מֻחְמַת שֶׁצְּרִיכִין לַעֲלוֹת מִמַּדְרֵגָה לְמַדְרֵגָה, וְאָז מִתְעוֹרְרִין וּמִתְגַּבְּרִין מֵחָדָשׁ הַקְּלִפּוֹת, שֶׁהֵם הַתַּאֲוֹת וְהַבִּלְבּוּלִים וְהַדִּמְיוֹנוֹת וְהַמַּחֲשָׁבוֹת וְהַמְנִיעוֹת כַּנַּ״ל, עַל־כֵּן צְרִיכִין לְהִתְגַּבֵּר בְּכָל פַּעַם מֵחָדָשׁ לַחֲזֹר וּלְהַכְנִיעַ וּלְשַׁבֵּר הַקְּלִפּוֹת וְהַמְנִיעוֹת וְכוּ׳, שֶׁבְּכָל מַדְרֵגָה וּמַדְרֵגָה מֵחָדָשׁ. אֲבָל בֶּאֱמֶת אֵין זֶה נְפִילָה כְּלָל כַּנַּ״ל: וְלָכֵן צָרִיךְ כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל לְהִתְחַזֵּק בְּיֶתֶר שְׂאֵת וּבְיֶתֶר עֹז לֹא לְהִשָּׁבֵר מִשּׁוּם דָּבָר שֶׁבָּעוֹלָם, וַאֲפִלּוּ שֶׁכְּבָר נִדְמֶה לוֹ שֶׁהִשִּׂיג הַשָּׂגַת אֱלֹקוּת, וּפִתְאֹם נֶחְשָׁךְ לוֹ הַכֹּל, וְנוֹפֵל נְפִילָה אַחַר נְפִילָה, וִירִידָה אַחַר יְרִידָה, אָסוּר לוֹ לְהִשָּׁבֵר, אֶלָּא הוּא צָרִיךְ לָדַעַת, שֶׁעַכְשָׁו עָלָיו לַעֲלוֹת לְמַדְרֵגָה יוֹתֵר עֶלְיוֹנָה, וְלָכֵן מִתְגַּבְּרִים עָלָיו הַקְּלִפּוֹת בְּכֹחַ גָּדוֹל, כִּי בְּכָל דַּרְגָּה וְדַרְגָּה שֶׁהָאָדָם צָרִיךְ לְהַשִּׂיג הַשָּׂגוֹת אֱלֹקוּת, מִתְפַּשְּׁטִים לְפָנָיו זֶה קְלִפָּה עֲצוּמָה, שֶׁהֵם הַדִּמְיוֹנוֹת, שֶׁמֵּהֶם נִמְשָׁכִים כְּלַל הַתַּאֲוֹת רָעוֹת וְהַמִּדּוֹת רָעוֹת מַה שֶּׁאֶחָד מֵרִים וּמַגְבִּיהַּ אֶת חֲבֵרוֹ, כִּי עַל־יְדֵי וְהַהַרְהוּרִים רָעִים. וְלָכֵן אָסוּר לְהַטְעוֹת אֶת עַצְמוֹ וְלוֹמַר: מֵאַחַר שֶׁאֲנִי רוֹאֶה שֶׁלֹּא צְרִיכִים אוֹתִי כְּבָר, כִּי מֵאַחַר שֶׁאֲנִי מִתְיַגֵּעַ יָמִים וְשָׁנִים בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּלְבַסּוֹף אֲנִי נוֹפֵל בְּכָל פַּעַם לְתַאֲוֹת

וְחִיצוֹנִיּוּת (וּפְנִימִיּוּת) הַתַּחְתּוֹן עוֹלֶה, אֲזַי הַקְּלִפָּה חוֹזֶרֶת וְנֶעְוֶרֶת וְכוּ׳ עַיֵּן שָׁם. וְאָמַר אָז בְּזֶה הַלָּשׁוֹן: וּבָזֶה טוֹעִין הַחֲסִידִים הָרִבִּים, שֶׁפִּתְאֹם נִדְמֶה לָהֶם שֶׁנִּפְלוּ מֵעֲבוֹדַת ה׳, וּבֶאֱמֶת אֵין זֶה נְפִילָה כְּלָל, רַק מֻחְמַת שֶׁצְּרִיכִין לַעֲלוֹת מִמַּדְרֵגָה לְמַדְרֵגָה, וְאָז מִתְעוֹרְרִין וּמִתְגַּבְּרִין מֵחָדָשׁ הַקְּלִפּוֹת, שֶׁהֵם הַתַּאֲוֹת וְהַבִּלְבּוּלִים וְהַדִּמְיוֹנוֹת וְהַמַּחֲשָׁבוֹת וְהַמְנִיעוֹת כַּנַּ״ל, עַל כֵּן צְרִיכִין לְהִתְגַּבֵּר בְּכָל פַּעַם מֵחָדָשׁ לַחֲזֹר וּלְהַכְנִיעַ וּלְשַׁבֵּר הַקְּלִפּוֹת וְהַמְנִיעוֹת וְכוּ׳ שֶׁבְּכָל מַדְרֵגָה וּמַדְרֵגָה מֵחָדָשׁ, אֲבָל בֶּאֱמֶת אֵין זֶה נְפִילָה כְּלָל כַּנַּ״ל:

(שַׁיָּךְ לְאוֹת ג): וְדַע שֶׁאֵין שְׁנֵי בְּנֵי אָדָם שָׁוִין וְכוּ׳, נִמְצָא כְּשֶׁאֶחָד רוֹצֶה לַעֲלוֹת מִמַּדְרֵגָתוֹ לְמַדְרֵגָה עֶלְיוֹנָה יוֹתֵר אֲזַי הוֹלֵךְ וְנֶעְתָּק הָאָדָם הָעוֹמֵד בְּאוֹתָהּ הַמַּדְרֵגָה הָעֶלְיוֹנָה, וְהוֹלֵךְ וְנֶעְתָּק לַמַּדְרֵגָה הַיּוֹתֵר עֶלְיוֹנָה וְכוּ׳. וְאָמַר אָז בְּזֶה הַלָּשׁוֹן: וְזֶה בְּחִינַת הָרָמָה, מַה שֶּׁאֶחָד מֵרִים וּמַגְבִּיהַּ אֶת חֲבֵרוֹ. כִּי עַל־יְדֵי שֶׁזֶּה הָאָדָם

שֶׁמְּסַבְּבִים אוֹתוֹ.

(שַׁיָּךְ לְאוֹת ג׳): וְדַע, שֶׁאֵין שְׁנֵי בְּנֵי־אָדָם שָׁוִין וְכוּ׳, נִמְצָא, כְּשֶׁאֶחָד רוֹצֶה לַעֲלוֹת מִמַּדְרֵגָתוֹ לְמַדְרֵגָה עֶלְיוֹנָה יוֹתֵר, אֲזַי הוֹלֵךְ וְנֶעְתָּק הָאָדָם הָעוֹמֵד בְּאוֹתָהּ הַמַּדְרֵגָה הָעֶלְיוֹנָה, וְהוֹלֵךְ וְנֶעְתָּק לְמַדְרֵגָה הַיּוֹתֵר עֶלְיוֹנָה וְכוּ׳. וְאָמַר אָז בְּזֶה הַלָּשׁוֹן: וְזֶה בְּחִינַת הָרָמָה,

שֶׁזֶּה הָאָדָם שֶׁבְּמַדְרֵגָה הַתַּחְתּוֹנָה עָלָה מִדַּרְגָּא לְדַרְגָּא, עַל־יְדֵי־זֶה הִגְבִּיהַּ וְהֵרִים אֶת חֲבֵרוֹ שֶׁבְּמַדְרֵגָה הָעֶלְיוֹנָה לַעֲלוֹת לְמַעְלָה עֶלְיוֹנָה יוֹתֵר, וְכֵן חֲבֵרוֹ דַּחֲבֵרוֹ הַגָּבוֹהַּ עוֹד יוֹתֵר מֵחֲבֵרוֹ, עָלָה עוֹד יוֹתֵר לְמַעְלָה, וְכֵן לְמַעְלָה לְמַעְלָה, כִּי אִי אֶפְשָׁר שֶׁיִּהְיוּ שְׁנֵי בְּנֵי־אָדָם בְּמַדְרֵגָה אַחַת כַּנַּ״ל: וְלָכֵן צָרִיךְ כָּל אֶחָד לְהִתְחַזֵּק בְּיֶתֶר שְׂאֵת וּבְיֶתֶר עֹז, וְאָסוּר לְהִשָּׁבֵר מִשּׁוּם דָּבָר שֶׁבָּעוֹלָם. וְזוֹ מַעֲלַת הַצַּדִּיקִים, שֶׁמַּחֲזִיקִים אֶת עַצְמָם לְלֹא כְּלוּם, עַד שֶׁנֶּחֱשָׁבִים בְּעֵינֵיהֶם לַהֲכִי גְּרוּעִים, וְעַל־יְדֵי־זֶה הֵם יְכוֹלִים לְהַעֲלוֹת וּלְהַגְבִּיהַּ אֶת כְּלַל נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל עַל־יְדֵי תְּשׁוּבָתָם. וְזֶה מַה שֶּׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (יוֹמָא פו:): גְּדוֹלָה תְּשׁוּבָה, שֶׁבִּשְׁבִילָהּ יָחִיד שֶׁעָשָׂה תְּשׁוּבָה, מוֹחֲלִין לְכָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ; כִּי אִם הוּא הַיָּחִיד שֶׁמַּחֲזִיק אֶת עַצְמוֹ לַהֲכִי גָּרוּעַ, עַל־יְדֵי־זֶה הוּא גּוֹרֵם לְהַכְנִיס הָרְהוּרֵי תְּשׁוּבָה בְּכָל הַנְּשָׁמוֹת, שֶׁהֵם לְמַעְלָה מִנִּשְׁמָתוֹ, כִּי מֵאַחַר שֶׁהוּא הָאַחֲרוֹן, לָכֵן הוּא מְזַעְזֵעַ אֶת הַנְּשָׁמָה שֶׁמֵּעָלָיו, וְכֵן הַנְּשָׁמָה שֶׁמֵּעָלָיו, וְכֵן עַד רוֹם גָּבְהֵי מְרוֹמִים. נִמְצָא, שֶׁהַצַּדִּיק הָאֱמֶת מַחֲזִיק אֶת עַצְמוֹ שֶׁהוּא אַחֲרוֹן, וְעַל־יְדֵי־זֶה הוּא הַיָּחִיד שֶׁשָּׁב וְעוֹשֶׂה תְּשׁוּבָה, עַל יָדוֹ מוֹחֲלִין לְכָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ. וְזֶה מַה שֶּׁנֶּאֱמַר אֵצֶל מֹשֶׁה רַבֵּנוּ (בְּמִדְבַּר יב, ג): ״וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עָנָו מְאֹד מִכֹּל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה״; וְלָכֵן הָיָה בְּכֹחוֹ לְהַחֲזִיר אֶת כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ בִּתְשׁוּבָה, וּלְהוֹרִיד אֶת הַשְּׁכִינָה בָּעוֹלָם; כִּי מֵאַחַר שֶׁהֶחֱזִיק אֶת עַצְמוֹ שָׁפֵל מִכָּל אָדָם אֲשֶׁר נִמְצָא עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה, לָכֵן דַּיְקָא אָדָם שֶׁמַּרְגִּישׁ אֶת עַצְמוֹ שֶׁהוּא הֲכִי יָרוּד וּפָחוּת, אִם הוּא רַק יָשׁוּב בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה, הוּא יִגְרֹם שֶׁהַנְּשָׁמָה שֶׁמֵּעָלָיו גַּם־כֵּן תִּתְעוֹרֵר, וְכֵן הַנְּשָׁמָה שֶׁמֵּעַל הַנְּשָׁמָה, עַד רוֹם גָּבְהֵי מְרוֹמִים; כִּי כָּל הַנְּשָׁמוֹת תְּלוּיוֹת זוֹ בָּזוֹ.

שֶׁבְּמַדְרֵגָה הַתַּחְתּוֹנָה עָלָה מִדַּרְגָּא לְדַרְגָּא, עַל־יְדֵי־זֶה הִגְבִּיהַּ וְהֵרִים אֶת חֲבֵרוֹ שֶׁבְּמַדְרֵגָה הָעֶלְיוֹנָה, לַעֲלוֹת לְמַעְלָה עֶלְיוֹנָה יוֹתֵר. וְכֵן חֲבֵרוֹ דַּחֲבֵרוֹ הַגָּבוֹהַּ עוֹד יוֹתֵר מֵחֲבֵרוֹ, עָלָה עוֹד יוֹתֵר לְמַעְלָה, וְכֵן לְמַעְלָה לְמַעְלָה, כִּי אִי אֶפְשָׁר שֶׁיִּהְיוּ שְׁנֵי בְּנֵי אָדָם בְּמַדְרֵגָה אַחַת כַּנַּ״ל:

אַחַר שֶׁאָמַר מַאֲמָר הַנַּ״ל, וְשָׁם מְכֻנֶּה וְקוֹרֵא כָּל תַּאֲוֹת הַיֵּצֶר הָרָע בְּשֵׁם כֹּחַ הַמְּדַמֶּה. אָמַר אָז: צְרִיכִין לִקְרֹא לוֹ וּלְכַנּוֹת לוֹ שֵׁם אַחֵר, הַיְנוּ לְהַבַּעַל־דָּבָר וְהַיֵּצֶר הָרָע צְרִיכִין לִקְרוֹת אוֹתוֹ בְּשֵׁם אַחֵר, דְּהַיְנוּ שֶׁלֹּא לִקְרוֹתוֹ עוֹד בְּשֵׁם יֵצֶר הָרָע, רַק בְּשֵׁם כֹּחַ הַמְּדַמֶּה. וְאָמַר זֹאת בְּדֶרֶךְ שְׂחוֹק, אֲבָל הַבַּנְתִּי שֶׁהָיָה לוֹ בָּזֶה כַּוָּנָה שְׁלֵמָה, וְלֹא זָכִיתִי לְהָבִין כַּוָּנָתוֹ בָּזֶה:

אַחַר שֶׁאָמַר מַאֲמָר הַנַּ״ל, וְשָׁם מְכֻנֶּה וְקוֹרֵא כָּל תַּאֲוֹת הַיֵּצֶר הָרָע בְּשֵׁם כֹּחַ הַמְּדַמֶּה. אָמַר אָז: צְרִיכִין לִקְרֹא לוֹ וּלְכַנּוֹת לוֹ שֵׁם אַחֵר, הַיְנוּ לְהַבַּעַל־דָּבָר וְהַיֵּצֶר הָרָע בְּשֵׁם כֹּחַ הַמְּדַמֶּה, כִּי הֵם יְכוֹלִים לְהַעֲלוֹת וּלְהַגְבִּיהַּ אֶת כְּלַל נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל עַל־יְדֵי תְּשׁוּבָתָם. וְזֶה מַה שֶּׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (יוֹמָא פו:): גְּדוֹלָה תְּשׁוּבָה, שֶׁבִּשְׁבִילָהּ יָחִיד שֶׁעָשָׂה תְּשׁוּבָה, מוֹחֲלִין לְכָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ; כִּי אִם הוּא הַיָּחִיד שֶׁמַּחֲזִיק אֶת עַצְמוֹ לַהֲכִי גָּרוּעַ, עַל־יְדֵי־זֶה הוּא גּוֹרֵם לְהַכְנִיס הָרְהוּרֵי תְּשׁוּבָה בְּכָל הַנְּשָׁמוֹת, שֶׁהֵם לְמַעְלָה מִנִּשְׁמָתוֹ, כִּי מֵאַחַר שֶׁהוּא הָאַחֲרוֹן, לָכֵן הוּא מְזַעְזֵעַ אֶת הַנְּשָׁמָה שֶׁמֵּעָלָיו, וְכֵן הַנְּשָׁמָה שֶׁמֵּעָלָיו, וְכֵן עַד רוֹם גָּבְהֵי מְרוֹמִים. נִמְצָא, שֶׁהַצַּדִּיק הָאֱמֶת מַחֲזִיק אֶת עַצְמוֹ שֶׁהוּא אַחֲרוֹן, וְעַל־יְדֵי־זֶה הוּא הַיָּחִיד שֶׁשָּׁב וְעוֹשֶׂה תְּשׁוּבָה, עַל יָדוֹ מוֹחֲלִין לְכָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ. וְזֶה מַה שֶּׁנֶּאֱמַר אֵצֶל מֹשֶׁה רַבֵּנוּ (בְּמִדְבַּר יב, ג): ״וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עָנָו מְאֹד מִכֹּל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה״; וְלָכֵן הָיָה בְּכֹחוֹ לְהַחֲזִיר אֶת כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ בִּתְשׁוּבָה, וּלְהוֹרִיד אֶת הַשְּׁכִינָה בָּעוֹלָם; כִּי מֵאַחַר שֶׁהֶחֱזִיק אֶת עַצְמוֹ שָׁפֵל מִכָּל אָדָם אֲשֶׁר נִמְצָא עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה, לָכֵן דַּיְקָא אָדָם שֶׁמַּרְגִּישׁ אֶת עַצְמוֹ שֶׁהוּא הֲכִי יָרוּד וּפָחוּת, אִם הוּא רַק יָשׁוּב בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה, הוּא יִגְרֹם שֶׁהַנְּשָׁמָה שֶׁמֵּעָלָיו גַּם־כֵּן תִּתְעוֹרֵר, וְכֵן הַנְּשָׁמָה שֶׁמֵּעַל הַנְּשָׁמָה, עַד רוֹם גָּבְהֵי מְרוֹמִים; כִּי כָּל הַנְּשָׁמוֹת תְּלוּיוֹת זוֹ בָּזוֹ.

אַחַר שֶׁאָמַר מַאֲמָר הַנַּ״ל, וְשָׁם מְכֻנֶּה וְקוֹרֵא כָּל תַּאֲוֹת הַיֵּצֶר הָרָע בְּשֵׁם כֹּחַ הַמְּדַמֶּה. אָמַר אָז: צְרִיכִין לִקְרֹא לוֹ וּלְכַנּוֹת לוֹ שֵׁם אַחֵר, הַיְנוּ לְהַבַּעַל־דָּבָר וְהַיֵּצֶר הָרָע בְּשֵׁם כֹּחַ הַמְּדַמֶּה, כִּי הֵם יְכוֹלִים לְהַעֲלוֹת וּלְהַגְבִּיהַּ אֶת כְּלַל נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל עַל־יְדֵי תְּשׁוּבָתָם. וְזֶה מַה שֶּׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (יוֹמָא פו:): גְּדוֹלָה תְּשׁוּבָה, שֶׁבִּשְׁבִילָהּ יָחִיד שֶׁעָשָׂה תְּשׁוּבָה, מוֹחֲלִין לְכָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ; כִּי אִם הוּא הַיָּחִיד שֶׁמַּחֲזִיק אֶת עַצְמוֹ לַהֲכִי גָּרוּעַ, עַל־יְדֵי־זֶה הוּא גּוֹרֵם לְהַכְנִיס הָרְהוּרֵי תְּשׁוּבָה בְּכָל הַנְּשָׁמוֹת, שֶׁהֵם לְמַעְלָה מִנִּשְׁמָתוֹ, כִּי מֵאַחַר שֶׁהוּא הָאַחֲרוֹן, לָכֵן הוּא מְזַעְזֵעַ אֶת הַנְּשָׁמָה שֶׁמֵּעָלָיו, וְכֵן הַנְּשָׁמָה שֶׁמֵּעָלָיו, וְכֵן עַד רוֹם גָּבְהֵי מְרוֹמִים. נִמְצָא, שֶׁהַצַּדִּיק הָאֱמֶת מַחֲזִיק אֶת עַצְמוֹ שֶׁהוּא אַחֲרוֹן, וְעַל־יְדֵי־זֶה הוּא הַיָּחִיד שֶׁשָּׁב וְעוֹשֶׂה תְּשׁוּבָה, עַל יָדוֹ מוֹחֲלִין לְכָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ. וְזֶה מַה שֶּׁנֶּאֱמַר אֵצֶל מֹשֶׁה רַבֵּנוּ (בְּמִדְבַּר יב, ג): ״וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עָנָו מְאֹד מִכֹּל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה״; וְלָכֵן הָיָה בְּכֹחוֹ לְהַחֲזִיר אֶת כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ בִּתְשׁוּבָה, וּלְהוֹרִיד אֶת הַשְּׁכִינָה בָּעוֹלָם; כִּי מֵאַחַר שֶׁהֶחֱזִיק אֶת עַצְמוֹ שָׁפֵל מִכָּל אָדָם אֲשֶׁר נִמְצָא עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה, לָכֵן דַּיְקָא אָדָם שֶׁמַּרְגִּישׁ אֶת עַצְמוֹ שֶׁהוּא הֲכִי יָרוּד וּפָחוּת, אִם הוּא רַק יָשׁוּב בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה, הוּא יִגְרֹם שֶׁהַנְּשָׁמָה שֶׁמֵּעָלָיו גַּם־כֵּן תִּתְעוֹרֵר, וְכֵן הַנְּשָׁמָה שֶׁמֵּעַל הַנְּשָׁמָה, עַד רוֹם גָּבְהֵי מְרוֹמִים; כִּי כָּל הַנְּשָׁמוֹת תְּלוּיוֹת זוֹ בָּזוֹ.

אַחַר שֶׁאָמַר מַאֲמָר הַנַּ״ל, וְשָׁם מְכֻנֶּה וְקוֹרֵא כָּל תַּאֲוֹת הַיֵּצֶר הָרָע בְּשֵׁם כֹּחַ הַמְּדַמֶּה. אָמַר אָז: צְרִיכִין לִקְרֹא לוֹ וּלְכַנּוֹת לוֹ שֵׁם אַחֵר, הַיְנוּ לְהַבַּעַל־דָּבָר וְהַיֵּצֶר הָרָע בְּשֵׁם כֹּחַ הַמְּדַמֶּה, כִּי הֵם יְכוֹלִים לְהַעֲלוֹת וּלְהַגְבִּיהַּ אֶת כְּלַל נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל עַל־יְדֵי תְּשׁוּבָתָם. וְזֶה מַה שֶּׁנֶּאֱמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (יוֹמָא פו:): גְּדוֹלָה תְּשׁוּבָה, שֶׁבִּשְׁבִילָהּ יָחִיד שֶׁעָשָׂה תְּשׁוּבָה, מוֹחֲלִין לְכָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ; כִּי אִם הוּא הַיָּחִיד שֶׁמַּחֲזִיק אֶת עַצְמוֹ לַהֲכִי גָּרוּעַ, עַל־יְדֵי־זֶה הוּא גּוֹרֵם לְהַכְנִיס הָרְהוּרֵי תְּשׁוּבָה בְּכָל הַנְּשָׁמוֹת, שֶׁהֵם לְמַעְלָה מִנִּשְׁמָתוֹ, כִּי מֵאַחַר שֶׁהוּא הָאַחֲרוֹן, לָכֵן הוּא מְזַעְזֵעַ אֶת הַנְּשָׁמָה שֶׁמֵּעָלָיו, וְכֵן הַנְּשָׁמָה שֶׁמֵּעָלָיו, וְכֵן עַד רוֹם גָּבְהֵי מְרוֹמִים. נִמְצָא, שֶׁהַצַּדִּיק הָאֱמֶת מַחֲזִיק אֶת עַצְמוֹ שֶׁהוּא אַחֲרוֹן, וְעַל־יְדֵי־זֶה הוּא הַיָּחִיד שֶׁשָּׁב וְעוֹשֶׂה תְּשׁוּבָה, עַל יָדוֹ מוֹחֲלִין לְכָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ. וְזֶה מַה שֶּׁנֶּאֱמַר אֵצֶל מֹשֶׁה רַבֵּנוּ (בְּמִדְבַּר יב, ג): ״וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עָנָו מְאֹד מִכֹּל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה״; וְלָכֵן הָיָה בְּכֹחוֹ לְהַחֲזִיר אֶת כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ בִּתְשׁוּבָה, וּלְהוֹרִיד אֶת הַשְּׁכִינָה בָּעוֹלָם; כִּי מֵאַחַר שֶׁהֶחֱזִיק אֶת עַצְמוֹ שָׁפֵל מִכָּל אָדָם אֲשֶׁר נִמְצָא עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה, לָכֵן דַּיְקָא אָדָם שֶׁמַּרְגִּישׁ אֶת עַצְמוֹ שֶׁהוּא הֲכִי יָרוּד וּפָחוּת, אִם הוּא רַק יָשׁוּב בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה, הוּא יִגְרֹם שֶׁהַנְּשָׁמָה שֶׁמֵּעָלָיו גַּם־כֵּן תִּתְעוֹרֵר, וְכֵן הַנְּשָׁמָה שֶׁמֵּעַל הַנְּשָׁמָה, עַד רוֹם גָּבְהֵי מְרוֹמִים; כִּי כָּל הַנְּשָׁמוֹת תְּלוּיוֹת זוֹ בָּזוֹ.

אַחַר שֶׁאָמַר מַאֲמָר הַנַּ״ל, וְשָׁם מְכֻנֶּה וְקוֹרֵא כָּל תַּאֲוֹת הַיֵּצֶר הָרָע בְּשֵׁם כֹּחַ הַמְּדַמֶּה. אָמַר אָז: צְרִיכִין לִקְרֹא לוֹ וּלְכַנּוֹת לוֹ שֵׁם אַחֵר, הַיְנוּ לְהַבַּעַל־דָּבָר וְהַיֵּצֶר הָרָע בְּשֵׁם כֹּחַ הַמְּדַמֶּה, כִּי הֵם יְכוֹלִים לְהַעֲלוֹת וּלְהַגְבִּיהַּ אֶת כְּלַל נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל עַל־יְדֵי תְּשׁוּבָתָם. וְזֶה מַה שֶּׁנֶּאֱמַר אֵצֶל מֹשֶׁה רַבֵּנוּ (בְּמִדְבַּר יב, ג): ״וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עָנָו מְאֹד מִכֹּל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה״; וְלָכֵן הָיָה בְּכֹחוֹ לְהַחֲזִיר אֶת כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ בִּתְשׁוּבָה, וּלְהוֹרִיד אֶת הַשְּׁכִינָה בָּעוֹלָם; כִּי מֵאַחַר שֶׁהֶחֱזִיק אֶת עַצְמוֹ שָׁפֵל מִכָּל אָדָם אֲשֶׁר נִמְצָא עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה, לָכֵן דַּיְקָא אָדָם שֶׁמַּרְגִּישׁ אֶת עַצְמוֹ שֶׁהוּא הֲכִי יָרוּד וּפָחוּת, אִם הוּא רַק יָשׁוּב בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה, הוּא יִגְרֹם שֶׁהַנְּשָׁמָה שֶׁמֵּעָלָיו גַּם־כֵּן תִּתְעוֹרֵר, וְכֵן הַנְּשָׁמָה שֶׁמֵּעַל הַנְּשָׁמָה, עַד רוֹם גָּבְהֵי מְרוֹמִים; כִּי כָּל הַנְּשָׁמוֹת תְּלוּיוֹת זוֹ בָּזוֹ.

אַחַר שֶׁאָמַר מַאֲמָר הַנַּ״ל, וְשָׁם מְכֻנֶּה וְקוֹרֵא כָּל תַּאֲוֹת הַיֵּצֶר הָרָע בְּשֵׁם כֹּחַ הַמְּדַמֶּה. אָמַר אָז: צְרִיכִין לִקְרֹא לוֹ וּלְכַנּוֹת לוֹ שֵׁם אַחֵר, הַיְנוּ לְהַבַּעַל־דָּבָר וְהַיֵּצֶר הָרָע בְּשֵׁם כֹּחַ הַמְּדַמֶּה, כִּי הֵם יְכוֹלִים לְהַעֲלוֹת וּלְהַגְבִּיהַּ אֶת כְּלַל נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל עַל־יְדֵי תְּשׁוּבָתָם. וְזֶה מַה שֶּׁנֶּאֱמַר אֵצֶל מֹשֶׁה רַבֵּנוּ (בְּמִדְבַּר יב, ג): ״וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עָנָו מְאֹד מִכֹּל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה״; וְלָכֵן הָיָה בְּכֹחוֹ לְהַחֲזִיר אֶת כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ בִּתְשׁוּבָה, וּלְהוֹרִיד אֶת הַשְּׁכִינָה בָּעוֹלָם; כִּי מֵאַחַר שֶׁהֶחֱזִיק אֶת עַצְמוֹ שָׁפֵל מִכָּל אָדָם אֲשֶׁר נִמְצָא עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה, לָכֵן דַּיְקָא אָדָם שֶׁמַּרְגִּישׁ אֶת עַצְמוֹ שֶׁהוּא הֲכִי יָרוּד וּפָחוּת, אִם הוּא רַק יָשׁוּב בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה, הוּא יִגְרֹם שֶׁהַנְּשָׁמָה שֶׁמֵּעָלָיו גַּם־כֵּן תִּתְעוֹרֵר, וְכֵן הַנְּשָׁמָה שֶׁמֵּעַל הַנְּשָׁמָה, עַד רוֹם גָּבְהֵי מְרוֹמִים; כִּי כָּל הַנְּשָׁמוֹת תְּלוּיוֹת זוֹ בָּזוֹ.

אַחַר שֶׁאָמַר מַאֲמָר הַנַּ״ל, וְשָׁם מְכֻנֶּה וְקוֹרֵא כָּל תַּאֲוֹת הַיֵּצֶר הָרָע בְּשֵׁם כֹּחַ הַמְּדַמֶּה. אָמַר אָז: צְרִיכִין לִקְרֹא לוֹ וּלְכַנּוֹת לוֹ שֵׁם אַחֵר, הַיְנוּ לְהַבַּעַל־דָּבָר וְהַיֵּצֶר הָרָע בְּשֵׁם כֹּחַ הַמְּדַמֶּה, כִּי הֵם יְכוֹלִים לְהַעֲלוֹת וּלְהַגְבִּיהַּ אֶת כְּלַל נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל עַל־יְדֵי תְּשׁוּבָתָם. וְזֶה מַה שֶּׁנֶּאֱמַר אֵצֶל מֹשֶׁה רַבֵּנוּ (בְּמִדְבַּר יב, ג): ״וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עָנָו מְאֹד מִכֹּל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה״; וְלָכֵן הָיָה בְּכֹחוֹ לְהַחֲזִיר אֶת כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ בִּתְשׁוּבָה, וּלְהוֹרִיד אֶת הַשְּׁכִינָה בָּעוֹלָם; כִּי מֵאַחַר שֶׁהֶחֱזִיק אֶת עַצְמוֹ שָׁפֵל מִכָּל אָדָם אֲשֶׁר נִמְצָא עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה, לָכֵן דַּיְקָא אָדָם שֶׁמַּרְגִּישׁ אֶת עַצְמוֹ שֶׁהוּא הֲכִי יָרוּד וּפָחוּת, אִם הוּא רַק יָשׁוּב בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה, הוּא יִגְרֹם שֶׁהַנְּשָׁמָה שֶׁמֵּעָלָיו גַּם־כֵּן תִּתְעוֹרֵר, וְכֵן הַנְּשָׁמָה שֶׁמֵּעַל הַנְּשָׁמָה, עַד רוֹם גָּבְהֵי מְרוֹמִים; כִּי כָּל הַנְּשָׁמוֹת תְּלוּיוֹת זוֹ בָּזוֹ.

וְעַל כֵּן הָיָה בְּכֹחוֹ שֶׁל מֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם לְהַחֲזִיר אֶת כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ בִּתְשׁוּבָה, וּלְהוֹרִיד אֶת הַשְּׁכִינָה בָּעוֹלָם, כִּי מֵאַחַר שֶׁהֶחֱזִיק אֶת עַצְמוֹ שָׁפֵל מִכָּל אָדָם אֲשֶׁר נִמְצָא עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה, לָכֵן דַּיְקָא אָדָם שֶׁמַּרְגִּישׁ אֶת עַצְמוֹ שֶׁהוּא הֲכִי יָרוּד וּפָחוּת, אִם הוּא רַק יָשׁוּב בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה, הוּא יִגְרֹם שֶׁהַנְּשָׁמָה שֶׁמֵּעָלָיו גַּם־כֵּן תִּתְעוֹרֵר, וְכֵן הַנְּשָׁמָה שֶׁמֵּעַל הַנְּשָׁמָה, עַד רוֹם גָּבְהֵי מְרוֹמִים; כִּי כָּל הַנְּשָׁמוֹת תְּלוּיוֹת זוֹ בָּזוֹ.

וְעַל כֵּן הָיָה בְּכֹחוֹ שֶׁל מֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם לְהַחֲזִיר אֶת כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ בִּתְשׁוּבָה, וּלְהוֹרִיד אֶת הַשְּׁכִינָה בָּעוֹלָם, כִּי מֵאַחַר שֶׁהֶחֱזִיק אֶת עַצְמוֹ שָׁפֵל מִכָּל אָדָם אֲשֶׁר נִמְצָא עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה, לָכֵן דַּיְקָא אָדָם שֶׁמַּרְגִּישׁ אֶת עַצְמוֹ שֶׁהוּא הֲכִי יָרוּד וּפָחוּת, אִם הוּא רַק יָשׁוּב בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה, הוּא יִגְרֹם שֶׁהַנְּשָׁמָה שֶׁמֵּעָלָיו גַּם־כֵּן תִּתְעוֹרֵר, וְכֵן הַנְּשָׁמָה שֶׁמֵּעַל הַנְּשָׁמָה, עַד רוֹם גָּבְהֵי מְרוֹמִים; כִּי כָּל הַנְּשָׁמוֹת תְּלוּיוֹת זוֹ בָּזוֹ.

וְעַל כֵּן הָיָה בְּכֹחוֹ שֶׁל מֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם לְהַחֲזִיר אֶת כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ בִּתְשׁוּבָה, וּלְהוֹרִיד אֶת הַשְּׁכִינָה בָּעוֹלָם, כִּי מֵאַחַר שֶׁהֶחֱזִיק אֶת עַצְמוֹ שָׁפֵל מִכָּל אָדָם אֲשֶׁר נִמְצָא עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה, לָכֵן דַּיְקָא אָדָם שֶׁמַּרְגִּישׁ אֶת עַצְמוֹ שֶׁהוּא הֲכִי יָרוּד וּפָחוּת, אִם הוּא רַק יָשׁוּב בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה, הוּא יִגְרֹם שֶׁהַנְּשָׁמָה שֶׁמֵּעָלָיו גַּם־כֵּן תִּתְעוֹרֵר, וְכֵן הַנְּשָׁמָה שֶׁמֵּעַל הַנְּשָׁמָה, עַד רוֹם גָּבְהֵי מְרוֹמִים; כִּי כָּל הַנְּשָׁמוֹת תְּלוּיוֹת זוֹ בָּזוֹ.

וְעַל כֵּן הָיָה בְּכֹחוֹ שֶׁל מֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם לְהַחֲזִיר אֶת כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ בִּתְשׁוּבָה, וּלְהוֹרִיד אֶת הַשְּׁכִינָה בָּעוֹלָם, כִּי מֵאַחַר שֶׁהֶחֱזִיק אֶת עַצְמוֹ שָׁפֵל מִכָּל אָדָם אֲשֶׁר נִמְצָא עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה, לָכֵן דַּיְקָא אָדָם שֶׁמַּרְגִּישׁ אֶת עַצְמוֹ שֶׁהוּא הֲכִי יָרוּד וּפָחוּת, אִם הוּא רַק יָשׁוּב בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה, הוּא יִגְרֹם שֶׁהַנְּשָׁמָה שֶׁמֵּעָלָיו גַּם־כֵּן תִּתְעוֹרֵר, וְכֵן הַנְּשָׁמָה שֶׁמֵּעַל הַנְּשָׁמָה, עַד רוֹם גָּבְהֵי מְרוֹמִים; כִּי כָּל הַנְּשָׁמוֹת תְּלוּיוֹת זוֹ בָּזוֹ.

וְעַל כֵּן הָיָה בְּכֹחוֹ שֶׁל מֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם לְהַחֲזִיר אֶת כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ בִּתְשׁוּבָה, וּלְהוֹרִיד אֶת הַשְּׁכִינָה בָּעוֹלָם, כִּי מֵאַחַר שֶׁהֶחֱזִיק אֶת עַצְמוֹ שָׁפֵל מִכָּל אָדָם אֲשֶׁר נִמְצָא עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה, לָכֵן דַּיְקָא אָדָם שֶׁמַּרְגִּישׁ אֶת עַצְמוֹ שֶׁהוּא הֲכִי יָרוּד וּפָחוּת, אִם הוּא רַק יָשׁוּב בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה, הוּא יִגְרֹם שֶׁהַנְּשָׁמָה שֶׁמֵּעָלָיו גַּם־כֵּן תִּתְעוֹרֵר, וְכֵן הַנְּשָׁמָה שֶׁמֵּעַל הַנְּשָׁמָה, עַד רוֹם גָּבְהֵי מְרוֹמִים; כִּי כָּל הַנְּשָׁמוֹת תְּלוּיוֹת זוֹ בָּזוֹ.

וְלָנוּ אֶת נִשְׁמַת רַבֵּנוּ זַ״ל בָּעוֹלָם, שֶׁהוּא מְגַלֶּה אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּגִלּוּי רַב וְנוֹרָא מְאֹד, עַד גִּלּוּי אוֹר הַבִּינָה, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה גַּם הָרְחוֹקִים יְכוֹלִים לְהִתְקָרֵב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ. וְלָכֵן זֶה לְעֻמַּת זֶה נִתְגַּבֵּר גֻּדּוֹ כֹּחַ הַמְּדַמֶּה, שֶׁהֵם כְּלַל הַדִּמְיוֹנוֹת שֶׁיֵּשׁ עַכְשָׁו בָּעוֹלָם, שֶׁמַּטְעִים אֶת הַבְּרִיּוֹת בְּכָל

מִינֵי דְּמְיוֹנוֹת, כִּי כֹּחַ הַמְדַמֶּה מִתְפַּשֵּׁט עַכְשָׁו מְאֹד בָּעוֹלָם, וְקָמִים וְצָצִים כָּל מִינֵי שַׁקְרָנִים, רַמָּאִים, צְבוּעִים, וְרוֹצִים לְהַעֲלִים וּלְהַסְתִּיר אֶת הָאוֹר הָעֶלְיוֹן שֶׁנִּתְגַּלָּה בָּעוֹלָם, שֶׁהוּא אוֹרוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ זַ״ל, וְדוֹ״ק.

כו

(לְשׁוֹן רַבֵּנוּ, זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה)

סָבִי דְּבֵי אַתּוּנָא, שָׁאֲלוּ אֶת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָא, **רְצִיצָא דְּמָיֵת בְּבִיעוּתֵהּ, אֶפְרוֹחַ שֶׁמֵּת בְּתוֹךְ קִלְפָּתוֹ, הֵיכָא נָפֵק רוּחָא?** מֵהֵיכָן יוֹצֵא הָרוּחַ חַיִּים שֶׁל הָאֶפְרוֹחַ? וְאָמַר לְהוֹ: עָנָה לָהֶם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָא: בְּהַיְנוּ דְּעָל — מֵאֵיפֹה שֶׁנּוֹכְנָס. רַשׁ״י: רְצִיצָא דְּמָיֵת, אֶפְרוֹחַ שֶׁמֵּת בְּתוֹךְ קִלְפָּתוֹ:

רְצִיצָא, זֶה אֶפְרוֹחַ. וְאֶפְרוֹחַ זֶה בְּחִינַת צַדִּיק, וּמֵבִיא רְאָיָה מִפָּסוּק: **בְּחִינַת** (תְּהִלִּים עב): ״יִפְרַח בְּיָמָיו צַדִּיק״, הַיְנוּ הַצַּדִּיק הוּא בְּחִינַת אֶפְרוֹחַ, כִּי צַדִּיק אֱמֶת שֶׁבָּטֵל וּמְבֻטָּל לְגַמְרֵי לָאַיִן סוֹף בָּרוּךְ הוּא, כָּל יוֹם מִתְחַיֵּל מֵחָדָשׁ, וְהוּא בְּעֵינָיו כְּמוֹ אֶפְרוֹחַ שֶׁבְּתוֹךְ הַבֵּיצָה, שֶׁעֲדַיִן לֹא הִתְחִיל לִחְיוֹת. שֶׁזֶּה יִפְרַח — לְשׁוֹן אֶפְרוֹחַ, בְּיָמָיו — כָּל יוֹם וָיוֹם הַצַּדִּיק מַתְחִיל מֵחָדָשׁ, כְּאִלּוּ עֲדַיִן מֵעוֹלָם לֹא הִתְחִיל, וְכָךְ הוּא מוֹסֵר נַפְשׁוֹ בְּכָל יוֹם מֵחָדָשׁ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ. שֶׁשָּׁאֲלוּ אוֹתוֹ עֵצָה כְּדַת מַה לַּעֲשׂוֹת, הַצַּדִּיק שֶׁמֵּמִית אֶת עַצְמוֹ, וּמוֹסֵר אֶת נַפְשׁוֹ בִּצְלוֹתֵהּ וּבָעוּתֵהּ בְּתוֹךְ

כו

(לְשׁוֹן רַבֵּנוּ, זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה:)

רְצִיצָא דְּמָיֵת בְּבִיעוּתֵהּ, הֵיכָא נָפֵק רוּחָא. וְאָמַר לְהוֹ: בְּהַיְנוּ דְּעָל.

רַשׁ״י:

רְצִיצָא דְּמָיֵת, אֶפְרוֹחַ שֶׁמֵּת בְּתוֹךְ קִלְפָּתוֹ:

רְצִיצָא, זֶה אֶפְרוֹחַ. זֶה בְּחִינַת צַדִּיק, בְּחִינַת (תְּהִלִּים עב): **״יִפְרַח בְּיָמָיו צַדִּיק״. שֶׁשָּׁאֲלוּ אוֹתוֹ: הַצַּדִּיק שֶׁמֵּמִית אֶת עַצְמוֹ, וּמוֹסֵר אֶת נַפְשׁוֹ בִּצְלוֹתֵהּ וּבָעוּתֵהּ — בְּאֵיזֶה מִן הַמְּקוֹמוֹת מִן הַתְּפִלָּה, צָרִיךְ לוֹ לִמְסֹר אֶת נַפְשׁוֹ בְּיוֹתֵר. וְהֵשִׁיב לָהֶם: הֵיכָא דְּעָל. הַיְנוּ אֵיךְ שֶׁיֵּשׁ לוֹ לְהַעֲלוֹת נִיצוֹצֵי הַקְּדֻשָּׁה, הַיְנוּ אֵיךְ שֶׁנִּכְנָסִים בּוֹ מַחֲשָׁבוֹת זָרוֹת, וְצָרִיךְ לְהַעֲלוֹתָם כַּיָּדוּעַ, שָׁם צָרִיךְ לוֹ לִמְסֹר נַפְשׁוֹ:**

הַתְּפִלָּה [עַיֵּן (בְּרֵאשִׁית מח, כב): ״בְּחַרְבִּי וּבְקַשְׁתִּי״, וְתַרְגּוּמוֹ: ׳בִּצְלוֹתִי וּבְבָעוּתִי], כִּי תְּפִלַּת הַצַּדִּיק הִיא בְּמְסִירוּת נֶפֶשׁ גְּדוֹלָה מְאֹד, וְהוּא מוּכָן וּמְזֻמָּן לְהוֹצִיא נַפְשׁוֹ עַל קִדּוּשׁ ה׳ בְּעֵת הַתְּפִלָּה, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (תַּעֲנִית ח.): ׳אֵין תְּפִלָּתוֹ שֶׁל אָדָם נִשְׁמַעַת, אֶלָּא אִם־כֵּן מֵשִׂים נַפְשׁוֹ בְּכַפּוֹ׳. בְּאֵיזֶה מִן הַמְּקוֹמוֹת מִן הַתְּפִלָּה, צָרִיךְ לוֹ לִמְסֹר אֶת נַפְשׁוֹ בְּיוֹתֵר, אַף שֶׁמִּתְפַּלֵּל אֶת כָּל הַתְּפִלָּה בְּמְסִירוּת נֶפֶשׁ עֲצוּמָה מְאֹד, עִם כָּל זֹאת הֵיכָן רָאוּי לִמְסֹר אֶת נַפְשׁוֹ בְּיוֹתֵר? וְהֵשִׁיב לָהֶם: ׳הֵיכָא דְּעָל׳, הַיְנוּ אֵיךְ שֶׁיֵּשׁ לוֹ לְהַעֲלוֹת נִצוֹצֵי הַקְּדֻשָּׁה, הַיְנוּ אֵיךְ שֶׁנִּכְנָסִים בּוֹ מַחֲשָׁבוֹת זָרוֹת, וְצָרִיךְ לְהַעֲלוֹתָם כַּיָּדוּעַ, שָׁם צָרִיךְ לוֹ לִמְסֹר נַפְשׁוֹ. הַיְנוּ כִּי הַצַּדִּיק דָּבוּק בָּאַיִן סוֹף בָּרוּךְ הוּא תָּמִיד, וּבִפְרָט בְּעֵת הַתְּפִלָּה, שֶׁאָז נִכְלָל לְגַמְרֵי בּוֹ יִתְבָּרַךְ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דְּבָרִים י): ״הוּא תְהִלָּתְךָ וְהוּא אֱלֹהֶיךָ״ וְגוֹ׳, כִּי הַתְּפִלָּה שֶׁהַצַּדִּיק מִתְפַּלֵּל, נִכְלֶלֶת בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְנַעֲשֶׂה אֶחָד כְּבְיָכוֹל עִמּוֹ יִתְבָּרַךְ מֵרֹב דְּבֵקוּתוֹ, וּמֵאִיר לוֹ אוֹר נוֹרָא וְנִפְלָא מְאֹד. כִּי בְּעֵת הַתְּפִלָּה נִתְיַחֲדִים יַחַד נְשָׁמוֹת, סְפִירוֹת וְעוֹלָמוֹת, בְּתוֹךְ אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ. וְהִנֵּה נִכְנָסוֹת בְּהַצַּדִּיק מַחֲשָׁבוֹת זָרוֹת, וְהוּא צָרִיךְ לָדַעַת, שֶׁעַכְשָׁו בָּאוֹת נְשָׁמוֹת, כְּדֵי לְתַקְּנָם, כִּי בֶּאֱמֶת הַכֹּל לַכֹּל אֱלֹקוּת גָּמוּר, וְאֵין בִּלְעָדָיו יִתְבָּרַךְ כְּלָל, וְהַצַּדִּיק בָּטֵל וּמְבֻטָּל בּוֹ

יִתְבָּרַךְ, וְאִם בָּאוֹת מַחֲשָׁבוֹת זָרוֹת בְּעֵת דְּבֵקוּתוֹ וּתְפִלָּתוֹ, אָז בְּוַדַּאי יֵשׁ שָׁם נִצּוֹצוֹת הַקְּדֻשָּׁה, שֶׁהֵם נִשְׁמוֹת שֶׁבָּאוֹת לְתִקּוּן, אוֹ שֶׁהוּא בְּעַצְמוֹ פָּגַם בְּדַקּוּת, וַעֲכְשָׁו הוּא הַזְּמַן לְהַעֲלוֹת אֶת הַמַּחֲשָׁבָה זָרָה שֶׁנִּכְנְסָה בּוֹ. וְלָכֵן דַּיְקָא שָׁם צָרִיךְ לִמְסֹר אֶת נַפְשׁוֹ בִּתְפִלָּתוֹ, וּלְהִתְגַּבֵּר בְּיֶתֶר שְׂאֵת וּבְיֶתֶר עֹז בִּדְבֵקוּת אֱמֶת, וְלֹא לְהִשָּׁבֵר אֵיךְ נִכְנְסוּ בּוֹ מַחֲשָׁבוֹת זָרוֹת, אַדְרַבָּה, צָרִיךְ לְהִתְחַזֵּק וְלֵידַע, כִּי דַּיְקָא בְּחֵלֶק זֶה מֵהַתְּפִלָּה, יֵשׁ לוֹ לְתַקֵּן אֵיזוֹ נְשָׁמָה שֶׁבָּאָה אֵלָיו לְתִקּוּן, אוֹ הוּא בְּעַצְמוֹ פָּגַם בְּמַשֶּׁהוּ, שֶׁעַכְשָׁו הוּא הַזְּמַן לִמְסֹר אֶת נַפְשׁוֹ, וּלְקַשֵּׁר אֶת הַמַּחֲשָׁבָה אֶל הַדִּבּוּר בְּמִסִּירוּת נֶפֶשׁ עֲצוּמָה וְלֹא לְהִתְבַּלְבֵּל, וַאֲפִלּוּ שֶׁהַמַּחֲשָׁבוֹת זָרוֹת אֵינָן רוֹצוֹת לָלֶכֶת מִמֶּנּוּ, שֶׁיֹּאמַר עַל־כָּל־פָּנִים אֶת דִּבּוּרֵי הַתְּפִלָּה בְּתִמִּימוּת וּבְפְשִׁיטוּת כְּתִינוֹק, עַל־כָּל־פָּנִים פֵּרוּשׁ הַמִּלּוֹת, אֲפִלּוּ שֶׁזֶּה בְּלִי חִיּוּת וּבְלִי דְּבֵקוּת.

[**וּמִכָּל** זֶה תָּבִין וְתַשְׂכִּיל מַעֲלַת גְּדֻלַּת נִפְלָאוֹת הַצַּדִּיקִים, עַל אַף שֶׁהֵם מוֹסְרִים אֶת נַפְשָׁם בְּכָל עֵת וָרֶגַע אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וּבִפְרָט בְּעֵת הַתְּפִלָּה, וְהֵם דְּבוּקִים בְּתַכְלִית הַדְּבֵקוּת בּוֹ יִתְבָּרַךְ, עִם כָּל זֹאת יְכוֹלָה לְהִכָּנֵס אֶצְלָם אֵיזוֹ מַחֲשָׁבָה זָרָה אוֹ מַחֲשָׁבָה אַחֶרֶת, וְאָז הֵם מִתְגַּבְּרִים בְּיֶתֶר שְׂאֵת וּבְיֶתֶר עֹז בְּמְסִירוּת נֶפֶשׁ גְּדוֹלָה מְאֹד, וְאֵינָם מִתְבַּלְבְּלִים מִשּׁוּם דָּבָר, אַדְרַבָּה, הֵם יוֹדְעִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם מַה לְתַקֵּן פֹּה. וְדָבָר זֶה אִי אֶפְשָׁר לְהַסְבִּיר, אֵיךְ שֶׁמֹּרֶב הִתְבַּלְּלוּתָם בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וּדְבֵקִים בִּדְבֵקוּת אֱמֶת בּוֹ יִתְבָּרַךְ, עִם כָּל זֹאת אֵינָם נִשְׁבָּרִים מִשּׁוּם דָּבָר שֶׁבָּעוֹלָם, אַדְרַבָּה, הֵיכָן שֶׁנִּכְנָסוֹת בָּהֶם יוֹתֵר מַחֲשָׁבוֹת זָרוֹת, הֵם יוֹדְעִים שֶׁיֵּשׁ שָׁם נִצּוֹצֵי קְדֻשָּׁה, וְשָׁם דַּיְקָא צְרִיכִים לִמְסֹר נַפְשָׁם, וְדוֹ״ק].

כז

רְצִיצָא דְּמֵיתַ בְּבֵיעוּתֵהּ, הֵיכָא נָפֵק רוּחָא. אָמַר לְהוּ, בְּהַיְנוּ דְּעָאל.

א כִּי לְמִשְׁךְ אֶת כָּל הָעוֹלָם לַעֲבוֹדָתוֹ לְעָבְדוּ שְׁכֶם אֶחָד, וְכֻלָּם יַשְׁלִיכוּ אֱלִילֵי כַּסְפָּם וּזְהָבָם וְיִתְפַּלְּלוּ אֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְבַד — זֶה הַדָּבָר נַעֲשֶׂה בְּכָל דּוֹר וָדוֹר לְפִי הַשָּׁלוֹם שֶׁבַּדּוֹר. כִּי עַל־יְדֵי הַשָּׁלוֹם שֶׁיֵּשׁ בֵּין בְּנֵי הָאָדָם, וְהֵם חוֹקְרִים וּמַסְבִּירִים זֶה לָזֶה הָאֱמֶת, עַל־יְדֵי־זֶה מַשְׁלִיךְ כָּל אִישׁ אֶת שֶׁקֶר אֱלִילֵי כַּסְפּוֹ, וּמְקָרֵב אֶת עַצְמוֹ לְהָאֱמֶת:

כז

רְצִיצָא אֶפְרוֹחַ. דְּמֵיתַ בְּבֵעוּתֵהּ, שֶׁמֵּת בְּתוֹךְ הַבֵּיצָה. הֵיכָא נָפֵק רוּחָא, אֵיפֹה יוֹצֵאת הָרוּחַ שֶׁלּוֹ. אָמַר לְהוּ, הֵשִׁיב לָהֶם: בְּהַיְנוּ דְּעָאל, אֵיפֹה שֶׁנִּכְנָס.

א. כִּי לְמִשְׁךְ אֶת כָּל הָעוֹלָם לַעֲבוֹדָתוֹ לְעָבְדוּ שְׁכֶם אֶחָד, שֶׁזּוֹ הַתַּכְלִית, שֶׁכֻּלָּם יַכִּירוּ אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְכֻלָּם יַשְׁלִיכוּ אֱלִילֵי כַּסְפָּם וּזְהָבָם, שֶׁלֹּא יַעֲשׂוּ מִזֶּה עִקָּר, אֶלָּא וְיִתְפַּלְּלוּ אֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְבַד, שֶׁזּוֹ הַדְּבֵקוּת וְהַבִּטּוּל אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, זֶה הַדָּבָר נַעֲשֶׂה בְּכָל דּוֹר וָדוֹר לְפִי הַשָּׁלוֹם שֶׁבַּדּוֹר; הַיְנוּ שֶׁבְּנֵי־אָדָם בְּשָׁלוֹם אִישׁ עִם רֵעֵהוּ, וְאֵין שׁוּם מַחֲלֹקֶת וּפְרוּדִים בֵּינֵיהֶם; כִּי עַל־יְדֵי הַשָּׁלוֹם שֶׁיֵּשׁ בֵּין בְּנֵי הָאָדָם, הֵם יְכוֹלִים לְדַבֵּר אֶחָד עִם הַשֵּׁנִי, וְעַל־יְדֵי־זֶה בָּאִים וּמִתְחַבְּרִים זֶה עִם זֶה. וְהֵם חוֹקְרִים וּמַסְבִּירִים זֶה לָזֶה הָאֱמֶת, אֲשֶׁר אֵין שׁוּם תַּכְלִית בְּזֶה הָעוֹלָם, רַק לְהִתְקָרֵב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וּלְהַכִּירוֹ מִכָּל דָּבָר, וּבָאִים עַל־יְדֵי־זֶה לִידֵי הַכָּרָה, עַד אֲשֶׁר מַשְׁלִיךְ כָּל אִישׁ אֶת שֶׁקֶר אֱלִילֵי כַּסְפּוֹ, וְיוֹדֵעַ אֲשֶׁר זֶה רַק דָּבָר עוֹבֵר, וּמְקָרֵב אֶת עַצְמוֹ לְהָאֱמֶת, שֶׁהוּא הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא:

ב. וְאִי אֶפְשָׁר לָבוֹא לִבְחִינַת שָׁלוֹם, אֶלָּא עַל־יְדֵי הֶאָרַת פָּנִים, הַדְרַת פָּנִים; הַיְנוּ שֶׁיֵּשׁ שְׁתֵּי מַדְרֵגוֹת: הֶאָרַת פָּנִים זֶה גִּלּוּי אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁתָּמִיד מְסִתַּכְּלִים רַק עַל הַפְּנִימִיּוּת שֶׁל הַבְּרִיאָה, כִּי הַכֹּל לַכֹּל אֱלֹקוּת גָּמוּר הוּא, בַּהִתְלַבְּשׁוּת הַזּוּ אֲשֶׁר לְמַרְאֶה עֵינֵינוּ, וְזוֹ נִקְרֵאת הֶאָרַת פָּנִים. וְזֶה (בְּרֵאשִׁית לג): ״וַיָּבֹא יַעֲקֹב שָׁלֵם עִיר שְׁכֶם״, יַעֲקֹב חָזַר מִלָּבָן וּמֵעֲשָׂו שָׁלֵם, הַיְנוּ אַף שֶׁלָּבָן וְעֵשָׂו רָצוּ לְהָרַע לוֹ וְלֹא יָכְלוּ, כִּי הוּא הִמְשִׁיךְ אֶת הַשָּׁלוֹם הַנִּפְלָא, שֶׁהִתְגַּלָּה לֶעָתִיד לָבוֹא, שֶׁזֶּה עִיר שְׁכֶם, שֶׁהוּא אִתְעָרוּתָא שֶׁל בְּחִינַת (צְפַנְיָה ג): ״לְעָבְדוֹ שְׁכֶם אֶחָד״, הַיְנוּ בְּעֵת הַגְּאֻלָּה, אָז יָשׁוּבוּ כָּל הָעוֹלָם וְאֻמּוֹת הָעוֹלָם שְׁכֶם אֶחָד לְעָבְדוֹ בְּלֵבָב שָׁלֵם; כִּי תִּתְגַּלֶּה הֶאָרַת פָּנָיו יִתְבָּרַךְ בְּגִלּוּי רַב וְנִפְלָא מְאֹד. וְאֵיךְ יִזְכּוּ לָזֶה? **הוּא עַל־יְדֵי שָׁלוֹם,** כִּי יִהְיֶה נַעֲשֶׂה הַשָּׁלוֹם הַנִּפְלָא בָּעוֹלָם, עַד שֶׁגַּם יִתְפַּשֵּׁט בֵּין הַחַיּוֹת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יְשַׁעְיָה יא, ו): ״וְגָר זְאֵב עִם כֶּבֶשׂ וְנָמֵר עִם גְּדִי יִרְבָּץ״ וְגוֹ׳; **וְשָׁלוֹם הוּא עַל־יְדֵי בְּחִינַת יַעֲקֹב,** כִּי הוּא הִמְשִׁיךְ אֶת הַשָּׁלוֹם. וְיַעֲקֹב בְּעַצְמוֹ הוּא **הֶאָרַת פָּנִים, בְּחִינַת שׁוּפְרֵהּ דְּיַעֲקֹב כְּעֵין שׁוּפְרֵהּ דְּאָדָם** (בָּבָא מְצִיעָא פד). וּכְמוֹ שֶׁהָיָה אָדָם הָרִאשׁוֹן קֹדֶם הַחֵטְא, שֶׁהָאִירָה אֶצְלוֹ אֲמִתָּתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּלִי שׁוּם לְבוּשִׁים, כְּמוֹ־כֵן זָכָה יַעֲקֹב לְאוֹתָהּ מַדְרֵגָה שֶׁהָיְתָה לְאָדָם הָרִאשׁוֹן, שֶׁאֶצְלוֹ הֵאִירָה הֶאָרַת פָּנִים, שֶׁזֶּה **בְּחִינַת** (תְּהִלִּים כד): ״מְבַקְשֵׁי פָנֶיךָ יַעֲקֹב׳ סֶלָה״.

ג וְהַדְרַת־פָּנִים זֶה בְּחִינַת דְּרוּשֵׁי הַתּוֹרָה. שֶׁהַתּוֹרָה נִדְרֶשֶׁת בִּשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת, הַנִּמְשָׁכִים מִתְּרֵיסַר תִּקּוּנֵי דִּקְנָא (זֹהַר אַחֲרֵי סב.)**, מִבְּחִינַת הַדְרַת פָּנִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב** (וַיִּקְרָא יט): ״וְהָדַרְתָּ פְּנֵי זָקֵן״:

ב וְאִי אֶפְשָׁר לָבוֹא לִבְחִינַת שָׁלוֹם, אֶלָּא עַל־יְדֵי הֶאָרַת־פָּנִים, הַדְרַת־פָּנִים. וְזֶה (בְּרֵאשִׁית לג): **״וַיָּבֹא יַעֲקֹב שָׁלֵם עִיר שְׁכֶם״ — אִתְעָרוּתָא שֶׁל בְּחִינַת** (צְפַנְיָה ג): **״לְעָבְדוֹ שְׁכֶם אֶחָד״, הוּא עַל־יְדֵי שָׁלוֹם. וְשָׁלוֹם הוּא עַל־יְדֵי בְּחִינַת יַעֲקֹב. שֶׁהוּא הֶאָרַת פָּנִים, בְּחִינַת שׁוּפְרֵהּ דְּיַעֲקֹב כְּעֵין שׁוּפְרֵהּ דְּאָדָם** (בָּבָא מְצִיעָא פד. עַיֵּן שָׁם)**, וְזֶה בְּחִינַת** (תְּהִלִּים כד): **׳מְבַקְשֵׁי פָנֶיךָ יַעֲקֹב׳ סֶלָה:**

ג וְהַדְרַת־פָּנִים זֶה בְּחִינַת דְּרוּשֵׁי הַתּוֹרָה. שֶׁהַתּוֹרָה נִדְרֶשֶׁת בִּשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת, הַנִּמְשָׁכִים מִתְּרֵיסַר תִּקּוּנֵי דִּקְנָא (זֹהַר אַחֲרֵי סב.)**, מִבְּחִינַת הַדְרַת פָּנִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב** (וַיִּקְרָא יט): **״וְהָדַרְתָּ פְּנֵי זָקֵן״:**

יַעֲקֹב״. כִּי יַעֲקֹב תָּמִיד מְבַקֵּשׁ בְּכָל דָּבָר אֶת פְּנֵי הַיָּנָ״ה, וּכְשֶׁהָאָדָם תָּמִיד רַק מְחַפֵּשׂ אַחַר הֶאָרַת פָּנִים, הַיְנוּ שֶׁתִּתְגַּלֶּה לוֹ פְּנִימִיּוּת הַבְּרִיאָה, שֶׁהוּא הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, הַמְחַיֶּה וּמְהַוֶּה אֶת כָּל הַבְּרִיאָה כֻּלָּהּ, עַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשֶׂה הַשָּׁלוֹם הַנִּצְחִי; כִּי כְּשֶׁנִּתְגַּלֶּה לְכֻלָּם, אֲשֶׁר הוּא נִמְצָא, וְאֵין בִּלְעָדָיו נִמְצָא, לֹא שַׁיָּךְ לְגַמְרֵי לָרִיב אֶחָד עִם הַשֵּׁנִי, כִּי הֲרֵי הַכֹּל מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ.

ג. וּמַדְרֵגָה שְׁנִיָּה שֶׁעַל יָדָהּ נַעֲשֶׂה הַשָּׁלוֹם, זֶה הַדְרַת פָּנִים. וְהַדְרַת פָּנִים זֶה בְּחִינַת דְּרוּשֵׁי הַתּוֹרָה שֶׁהַתּוֹרָה נִדְרֶשֶׁת בִּשְׁלֹשׁ־עֶשְׂרֵה מִדּוֹת, הַנִּמְשָׁכִים מִתְּרֵיסַר תִּקּוּנֵי דִּקְנָא (זֹהַר אַחֲרֵי סב.), מִבְּחִינַת הַדְרַת פָּנִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (וַיִּקְרָא יט): ״וְהָדַרְתָּ פְּנֵי זָקֵן״. וְזָקֵן זֶה בְּחִינַת עַתִּיק, שֶׁמִּשָּׁם נִמְשָׁךְ הַי״ג מִדּוֹת הָרַחֲמִים, שֶׁמִּשָּׁם נִמְשָׁכִים הַי״ג מִדּוֹת שֶׁהַתּוֹרָה נִדְרֶשֶׁת בָּהֶם, כִּי הֵם כְּלוּלִים זֶה בָּזֶה.

[**רָצָה** לוֹמַר, שֶׁהַתַּכְלִית הַבְּרִיאָה — שֶׁהָאָדָם יְקַשֵּׁר רוּחָנִיּוּת לְגַשְׁמִיּוּת וְגַשְׁמִיּוּת לְרוּחָנִיּוּת, שֶׁזֶּה חִבּוּר וְקִשּׁוּר בֵּין הַגּוּף לַנְּשָׁמָה וְהַנְּשָׁמָה לַגּוּף, וּמִשָּׁם נִמְשָׁךְ הַשָּׁלוֹם הַנִּפְלָא בֵּין כָּל יִשְׂרָאֵל וּבֵין כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ. כִּי בֶּאֱמֶת כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל יֵשׁ לוֹ כֹּחַ לְהַחֲזִיר אֶת כָּל הָעוֹלָם בִּתְשׁוּבָה (לִקּוּטֵי־הֲלָכוֹת, קְרִיאָה וּכְתִיבַת קַעֲקַע, הֲלָכָה ג׳, אוֹת א׳), כִּי חַיָּב אָדָם לוֹמַר: בִּשְׁבִילִי נִבְרָא הָעוֹלָם (סַנְהֶדְרִין לז.); כִּי כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל כָּלוּל מִכָּל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בַּמִּדְבָּר יט,

יד): ״זֹאת הַתּוֹרָה״, כִּי כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל כָּלוּל מֵרַמ״ח אֵיבָרִים וּשְׁסָ״ה גִּידִים, שֶׁהֵם רַמ״ח מִצְוֹת עֲשֵׂה וּשְׁסָ״ה מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה, שֶׁהוּא כְּלַל כָּל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ. וְהַתּוֹרָה כְּלוּלָה מִשִּׁשִּׁים רִבּוֹא נַפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל כַּיָּדוּעַ (עֵץ זֹהַר חָדָשׁ, שִׁיר הַשִּׁירִים צא); נִמְצָא, שֶׁכָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל כָּלוּל מִכָּל יִשְׂרָאֵל, וְעַל־כֵּן כָּל יִשְׂרָאֵל עֲרֵבִים זֶה לָזֶה, כִּי כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל כָּלוּל מִכֻּלָּם, וְיֵשׁ לוֹ כֹּחַ לְהַחֲזִיר כָּל יִשְׂרָאֵל בִּתְשׁוּבָה, וְהוּא מְחֻיָּב לְהִשְׁתַּדֵּל בָּזֶה. וְיֵשׁ שְׁתֵּי מַדְרֵגוֹת אֵיךְ לְהָבִיא אֶת הַשָּׁלוֹם הַנִּפְלָא: א. הֶאָרַת פָּנִים. שֶׁיָּאִיר אֶת פְּנֵי הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בְּכָל פְּרָטֵי הַבְּרִיאָה, וְתָמִיד יְחַפֵּשׂ אַחֲרָיו יִתְבָּרַךְ, עַד שֶׁתִּתְגַּלֶּה אֵלָיו אֱמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְיַשִּׂיג אֶת פְּנִימִיּוּת הַבְּרִיאָה. ב. הַדְרַת פָּנִים. הַיְנוּ דְּרוּשֵׁי הַתּוֹרָה, שֶׁהֵם כְּלוּלִים מִי״ג מִדּוֹת שֶׁהַתּוֹרָה נִדְרֶשֶׁת בָּהֶם, הַנִּמְשָׁכִים מִי״ג מִדּוֹת הָרַחֲמִים. וּצְרִיכִים שְׁנֵיהֶם דַּיְקָא, כִּי אִם אָדָם רַק יַנִּיחַ אֶת עַצְמוֹ עַל הֶאָרַת פָּנִים, הוּא יָכוֹל לְהַטְעוֹת לְגַמְרֵי, כִּי יָכוֹל לַעֲשׂוֹת מֵאסּוּר הֶתֵּר, רַחֲמָנָא לִישֵׁזְבָן. לָזֹאת צְרִיכִים גַּם הַדְרַת פָּנִים, שֶׁהֵם דְּרוּשֵׁי הַתּוֹרָה, הַנִּמְשָׁכִים מִי״ג מִדּוֹת שֶׁהַתּוֹרָה נִדְרֶשֶׁת בָּהֶם, שֶׁזֶּה הַצְּמְצוּם, לֹא לָצֵאת מִדִּינֵי הַתּוֹרָה. כִּי אַף שֶׁשָּׁלוֹם הוּא דָּבָר נִפְלָא מְאֹד, עִם כָּל זֹאת צָרִיךְ לִהְיוֹת רַק עַל־פִּי הַתּוֹרָה, אֲשֶׁר עָלֶיהָ נֶאֱמַר (מִשְׁלֵי ג, יז): ״דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי נֹעַם וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם״; וְלָבוֹא לְבֵרוּר וְזִכּוּךְ י״ג מִדּוֹת שֶׁהַתּוֹרָה נִדְרֶשֶׁת בָּהֶם, הַיְנוּ שֶׁיִּזְכֶּה לַהֲלָכָה בְּרוּרָה וּלְמִשְׁנָה בְּרוּרָה, זֶה זוֹכִים עַל־יְדֵי י״ג מִדּוֹת הָרַחֲמִים, שֶׁמִּשָּׁם נִמְשָׁךְ הַתְּפִלָּה. וְלָכֵן כְּדֵי לְהַמְשִׁיךְ אֶת הַשָּׁלוֹם בָּעוֹלָם, הֶהְכְרֵחַ שֶׁיִּהְיוּ לוֹ שְׁתֵּי הַמַּדְרֵגוֹת הָאֵלּוּ: מִצַּד אֶחָד הֶאָרַת פָּנִים, רַק לִרְאוֹת אֶת אֱמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וּלְהִתְבּוֹנֵן בִּפְנִימִיּוּת הַבְּרִיאָה, אֵיךְ שֶׁהוּא יִתְבָּרַךְ מְחַיֶּה וּמְהַוֶּה וּמְקַיֵּם אֶת כָּל הַבְּרִיאָה כֻּלָּהּ, וְדוֹמֵם, צוֹמֵחַ, חַי, מְדַבֵּר — זֶה עֶצֶם אֱלְקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְהוּא מְחַבֵּר וּמַשְׁלִים בֵּין כָּל חֶלְקֵי הַבְּרִיאָה. וּמִצַּד שֵׁנִי — צָרִיךְ הַדְרַת פָּנִים, שֶׁהֵם דְּרוּשֵׁי הַתּוֹרָה, שֶׁלֹּא יֵצֵא מִדִּינֵי הַתּוֹרָה, אֲשֶׁר שָׂרָשָׁם הֵם י״ג מִדּוֹת שֶׁהַתּוֹרָה נִדְרֶשֶׁת בָּהֶם. וְלִזְכּוֹת לְבָרֵר לְעַצְמוֹ דִּינֵי הַתּוֹרָה, זֶה עַל־יְדֵי י״ג מִדּוֹת הָרַחֲמִים, שֶׁהִיא הַתְּפִלָּה. וְלָכֵן כְּדֵי לְהַטּוֹת אֶת כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ שֶׁיִּקַּבְּלוּ עַל עַצְמָם עֹל מַלְכוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְיִהְיֶה הַשָּׁלוֹם הַנִּפְלָא, צְרִיכִים אֶת שְׁתֵּי הַמַּדְרֵגוֹת: הֶאָרַת פָּנִים וְהַדְרַת פָּנִים גַּם יַחַד, וְדוֹ״ק].

ד. וּלְפִי הַהִזְדַּכְּכוּת חָכְמָתוֹ בִּשְׁלֹשׁ־עֶשְׂרֵה מִדּוֹת אֵלּוּ הַנַּ״ל, כֵּן הִזְדַּכְּכוּת קוֹל רִנָּתוֹ. בִּבְחִינַת: 'זָקֵן — זֶה קָנָה חָכְמָה' (קִדּוּשִׁין לב:), 'הַקָּנֶה מוֹצִיא קוֹל' (בְּרָכוֹת סא וְעֵין זֹהַר פִּנְחָס רלב רלד רלה:). וְזֶה (שִׁיר הַשִּׁירִים ב): ״הַרְאִינִי אֶת מַרְאַיִךְ״, זֶה בְּחִינַת הַדְרַת־פָּנִים, בְּחִינַת זָקֵן כַּנַּ״ל. 'הַשְׁמִיעֵנִי אֶת קוֹלֵךְ' — כִּי הַקּוֹל לְפִי הַחָכְמָה שֶׁל דְּרוּשֵׁי הַתּוֹרָה

ד. (עַכְשָׁו יָפָרֵשׁ וְיַקְשֵׁר אֵיךְ הֶאָרַת פָּנִים וְהַדְרַת פָּנִים כְּלוּלִים זֶה בָּזֶה, וּצְרִיכִים אֶת שְׁנֵיהֶם דַּיְקָא). **וּלְפִי הַהִזְדַּכְּכוּת חָכְמָתוֹ בִּשְׁלֹשׁ־עֶשְׂרֵה מִדּוֹת אֵלּוּ הַנַּ״ל**, הַיְנוּ י״ג מִדּוֹת שֶׁהַתּוֹרָה נִדְרֶשֶׁת בָּהֶם, **כֵּן הִזְדַּכְּכוּת קוֹל רִנָּתוֹ**, שֶׁזֶּה י״ג מִדּוֹת הָרַחֲמִים, כִּי הֵם תְּלוּיִים זֶה בָּזֶה, כְּשֶׁמְּזַכֵּךְ חָכְמָתוֹ עַל־יְדֵי הַתּוֹרָה, עַל־יְדֵי־זֶה נִזְדַּכֵּךְ קוֹל רִנָּתוֹ בִּתְפִלָּתוֹ. כִּי אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (קִדּוּשִׁין לב:): 'זָקֵן — זֶה קָנָה חָכְמָה'; 'הַקָּנֶה מוֹצִיא קוֹל' (בְּרָכוֹת ס״א, וְעֵין זֹהַר פִּנְחָס רלב, רלד, רלה:). **וְזֶה** (שִׁיר הַשִּׁירִים ב): **״הַרְאִינִי אֶת מַרְאַיִךְ״, זֶה בְּחִינַת הַדְרַת פָּנִים, בְּחִינַת זָקֵן כַּנַּ״ל. הַיְנוּ דְּרוּשֵׁי הַתּוֹרָה שֶׁנִּמְשָׁכִים מִי״ג מִדּוֹת שֶׁהַתּוֹרָה נִדְרֶשֶׁת בָּהֶם, שֶׁזֶּה עִקַּר הַדְרַת פָּנִים, שֶׁהָאָדָם יִתְנַהֵג עַל־פִּי הַתּוֹרָה. וּמִזֶּה יוֹצֵא ״הַשְׁמִיעֵנִי אֶת קוֹלֵךְ״, כִּי הַקּוֹל לְפִי הַחָכְמָה שֶׁל דְּרוּשֵׁי הַתּוֹרָה, הַיְנוּ לְפִי**

הַשֹּׂכֶל שֶׁל שִׁלּשׁ־עֶשְׂרֵה מִדּוֹת שֶׁהוּא דּוֹרֵשׁ בָּהֶם אֶת הַתּוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (עָמוֹס ה): ״דִּרְשׁוּנִי וִחְיוּ״, כִּי ״הַחָכְמָה תְּחַיֶּה אֶת בְּעָלֶיהָ״ (קֹהֶלֶת ז). [רָצָה לוֹמַר, שֶׁמְּקַשֵּׁר אֶת דְּרוּשֵׁי הַתּוֹרָה אֶל שִׁפְיַכַת לֵב בִּתְפִלָּה, כִּי הֵם תְּלוּיִים זֶה בָּזֶה, כִּי הַתּוֹרָה שָׁרְשָׁהּ בְּי״ג מִדּוֹת שֶׁהַתּוֹרָה נִדְרֶשֶׁת בָּהֶם, וְהַתְּפִלָּה שָׁרְשָׁהּ בְּי״ג מִדּוֹת הָרַחֲמִים, וְהֵם כְּלוּלִים זֶה בָּזֶה. וְלָכֵן כְּשֶׁהָאָדָם מַשְׁלִים אֶת חָכְמָתוֹ עִם י״ג מִדּוֹת שֶׁהַתּוֹרָה נִדְרֶשֶׁת בָּהֶם, שֶׁהֵם חָכְמוֹת הַתּוֹרָה, עַל־יְדֵי־זֶה יוֹצֵא קוֹלוֹ בִּתְפִלָּה, שֶׁשָּׁרְשָׁהּ בְּי״ג מִדּוֹת שֶׁהַתּוֹרָה נִדְרֶשֶׁת בָּהֶם, וְעַל־יְדֵי שְׁנֵיהֶם יַחַד נִתְעוֹרֵר, שֶׁיִּמְשַׁךְ עָלָיו אַחַר־כָּךְ אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, עַד שֶׁמֵּאִיר עָלָיו אוֹרוֹ יִתְבָּרַךְ, וְדוֹ״ק].

ה. וּכְשֶׁנִּזְדַּכֵּךְ קוֹלוֹ, אָז עַל־יְדֵי הַשְׁמָעַת קוֹלוֹ לְבַד בִּלְאֹ דִּבּוּר, הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מוֹשִׁיעוֹ בְּעֵת צָרָתוֹ, כִּי הַקּוֹל בְּעַצְמוֹ זֶה אוֹרוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי הַקּוֹל הוּא לְבוּשׁ רוּחָנִי, שֶׁבּוֹ נִמְשָׁךְ וּמִתְלַבֵּשׁ שֶׁפַע הַשֵּׂכֶל שֶׁבְּמֹחַ, וְלָכֵן הַקּוֹל גּוֹרֵם גִּלּוּי הַכַּוָּנָה שֶׁבְּמֹחַ, לִהְיוֹת נִמְשָׁךְ וּמִתְגַּלֶּה, וְלָכֵן עַל־יְדֵי קוֹל הַנִּגּוּן מֵבִיא וּמַמְשִׁיךְ הַכַּוָּנָה שֶׁבְּמֹחַ לִידֵי גִּלּוּי. וְזֶה (תְּהִלִּים קו): ״וַיַּרְא (ה׳) בְּצָר לָהֶם בְּשָׁמְעוֹ אֶת רִנָּתָם״, עַל־יְדֵי שְׁמִיעַת קוֹלוֹ, הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא רוֹאֶה מִי שֶׁמְּצֻר לוֹ, אֵיזֶהוּ עַכּוּ״ם מֵצֵר לָנוּ. וְזֶהוּ (דִּבְרִים כז): ״בָּאֵר הֵיטֵב״ — בְּשִׁבְעִים לָשׁוֹן. שֶׁפֵּרוּשִׁים וּדְרוּשֵׁי הַתּוֹרָה שֶׁמִּשָּׁם תּוֹצְאוֹת הַקּוֹל, עַל יָדָם הֵיטִיב לָנוּ בְּכָל הַלְּשׁוֹנוֹת וּבְכָל הָעַכּוּ״ם. בִּבְחִינַת בְּשָׁמְעוֹ אֶת רִנָּתָם, רָאשֵׁי־תֵבוֹת בָּאֵ״ר, וּבָאֵר הוּא לְשׁוֹן פֵּרוּשׁ וּדְרוּשׁ:

ו. וּלְהַדֵּרַת פְּנֵים הַנַּ״ל אִי אֶפְשָׁר לָבוֹא, אֶלָּא עַל־יְדֵי תִּקּוּן הַבְּרִית. בִּבְחִינַת (דִּבְרֵי־הַיָּמִים־א׳ כט) **וְגַם רָאִיתִי עַמְּךָ הִנְנוּ עַתָּה נִמְצְאוּ בְזֶה לְהִתְנַדֵּב לְךָ, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַבְּרִית, שֶׁעַל־יְדֵי הַבְּרִית נִמְצָא בְּכָל אֶחָד בְּחִינַת נְדָבָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב** (שִׁיר הַשִּׁירִים ד): ״כֻּלָּךְ יָפָה רַעְיָתִי וּמוּם אֵין בָּךְ״, וְעַל־יְדֵי־זֶה נִמְצָא בְּכָל אֶחָד בְּחִינַת נְדָבָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַבְּרִית, וְעַל־יְדֵי־זֶה נִמְצָא בְּכָל אֶחָד בְּחִינַת הַתְּפִלָּה, שֶׁהִיא בְּחִינַת נְדָבָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים קיט): ״נִדְבוֹת פִּי רְצֵה נָא ה׳״, וְעַל־יְדֵי־זֶה נִמְצָא בְּכָל אֶחָד בְּחִינַת הַתּוֹרָה, שֶׁהִיא בְּחִינַת נְדָבָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שְׁמוֹת לה): ״כָּל נְדִיב לִבּוֹ״, וְעַל־יְדֵי־זֶה נִמְצָא בְּכָל אֶחָד בְּחִינַת הַמָּן, שֶׁהוּא בְּחִינַת נְדָבָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שְׁמוֹת טז): ״הִמְטִיר לָכֶם לֶחֶם מִן הַשָּׁמָיִם״, וְעַל־יְדֵי־זֶה נִמְצָא בְּכָל אֶחָד בְּחִינַת הַמִּשְׁכָּן, שֶׁהוּא בְּחִינַת נְדָבָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שְׁמוֹת לה): ״כָּל אִישׁ אֲשֶׁר נָשָׂאוֹ לִבּוֹ״, וְעַל־יְדֵי־זֶה נִמְצָא בְּכָל אֶחָד בְּחִינַת הַמִּצְוֹת, שֶׁהֵן בְּחִינַת נְדָבָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שְׁמוֹת כה): ״מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְּבֶנּוּ לִבּוֹ״, וְעַל־יְדֵי־זֶה נִמְצָא בְּכָל אֶחָד בְּחִינַת הַתְּשׁוּבָה, שֶׁהִיא בְּחִינַת נְדָבָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (הוֹשֵׁעַ יד): ״אֶרְפָּה מְשׁוּבָתָם אוֹהֲבֵם נְדָבָה״

טז): ״הוֹד וְהָדָר לְפָנָיו״, כְּשֶׁ״עז וְחֶדְוָה בִּמְקוֹמוֹ״, שֶׁהוּא בְּרִית, הַנִּקְרָא בְּעַז, וְהוּא חֶדְוָה דְּמַטְרוֹנִיתָא; כִּי תִּקּוּן הַבְּרִית, זֶה בְּעַצְמוֹ תִּקּוּן הַמֹּחַ, וְלָכֵן כְּשֶׁהָאָדָם זוֹכֶה לִשְׁמֹר עַל בְּרִיתוֹ, עַל־יְדֵי־זֶה זוֹכֶה לְזִכּוּךְ הַמֹּחַ, וּמְחַדֵּשׁ חִדּוּשֵׁי תּוֹרָה עַל־יְדֵי י״ג מִדּוֹת שֶׁהַתּוֹרָה נִדְרֶשֶׁת בָּהֶם, שֶׁזֶּה בְּעַצְמוֹ פֵּרוּשׁ הַפָּסוּק: ״הוֹד וְהָדָר לְפָנָיו״, מָתַי יִהְיֶה לְפָנֶיךָ בְּחִינַת הַדְרַת פָּנִים, שֶׁהֵם דְּרוּשֵׁי הַתּוֹרָה? עַל־יְדֵי ״עז וְחֶדְוָה בִּמְקוֹמוֹ״, הַיְנוּ כְּשֶׁיִּהְיֶה תִּקּוּן הַבְּרִית עַל מָקוֹם הָרָאוּי. וְזֶה (שְׁמוֹת טו): ״עָזִּי״, זֶה בְּחִינַת בְּרִית, כִּי עז עַל שֵׁם בְּעַז — בּוֹ עז, בּוֹ תָּקְפָּא (תִּקּוּנֵי־זֹהַר, תִּקּוּן לז); ״וְזִמְרַת״ — זֶה בְּחִינַת קוֹל, כִּי הַזִּמְרָה זֶה קוֹל בִּלְאֹ דִּבּוּר, עַל־יְדֵי־זֶה ״וַיְהִי לִי לִישׁוּעָה״, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַמְשִׁיךְ יְשׁוּעָה, כְּשֶׁרַק מַשְׁמִיעִים אֶת הַקּוֹל בִּלְאֹ דִּבּוּר, בִּבְחִינַת ״וַיַּרְא (ה׳) בַּצַּר לָהֶם״ וְכוּ׳. וְזֶה שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (סוֹטָה ל:): כְּשֶׁעָלוּ יִשְׂרָאֵל מִן הַיָּם, נָתְנוּ עֵינֵיהֶם לוֹמַר שִׁירָה; כִּי עַל הַיָּם נִתְגַּלָּה בְּחִינַת בְּרִית, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה: ״הַיָּם רָאָה וַיָּנֹס (וַיָּסָב) — וַיֵּצֵא הַחוּצָה׳ (מִדְרָשׁ רַבָּה וַיֵּשֶׁב פָּרָשָׁה ז׳). נָתְנוּ עֵינֵיהֶם — זֶה בְּחִינַת הַדְרַת־פָּנִים, בְּחִינַת ׳זָקֵן — זֶה קָנָה חָכְמָה׳, כְּמוֹ שֶׁפֵּרֵשׁ רַשׁ״י (בְּרֵאשִׁית ג): ״וַתִּפָּקַחְנָה עֵינֵי שְׁנֵיהֶם עַל שֵׁם הַחָכְמָה נֶאֱמַר. לוֹמַר שִׁירָה — זֶה בְּחִינַת קוֹל בִּלְאֹ דִּבּוּר, שֶׁנִּתְגַּלָּה עַל־יְדֵי הַחָכְמָה. וְזֶה שֶׁאָמְרוּ (סוֹטָה שָׁם): עוֹלְלִים וְיוֹנְקִים אָמְרוּ: ״זֶה אֵלִי וְאַנְוֵהוּ״, זֶה — בְּחִינַת בְּרִית, בְּחִינַת (שְׁמוֹת ג): ״וְזֶה

טז): ״הוֹד וְהָדָר לְפָנָיו״, כְּשֶׁ״עז וְחֶדְוָה בִּמְקוֹמוֹ״, שֶׁהוּא בְּרִית, הַנִּקְרָא בְּעַז, וְהוּא חֶדְוָה דְּמַטְרוֹנִיתָא.

וְזֶה (שְׁמוֹת טו): עָזִּי, זֶה בְּחִינַת בְּרִית. וְזִמְרָת, זֶה בְּחִינַת קוֹל. וַיְהִי לִי לִישׁוּעָה, בִּבְחִינַת ׳וַיַּרְא (ה׳) בַּצַּר לָהֶם׳ וְכוּ׳: וְזֶה שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (סוֹטָה ל:): כְּשֶׁעָלוּ יִשְׂרָאֵל מִן הַיָּם, נָתְנוּ עֵינֵיהֶם לוֹמַר שִׁירָה. כִּי עַל הַיָּם נִתְגַּלָּה בְּחִינַת בְּרִית, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה: ׳הַיָּם רָאָה וַיָּנֹס (וַיָּסָב) — וַיֵּצֵא הַחוּצָה׳ (מִדְרָשׁ רַבָּה וַיֵּשֶׁב פָּרָשָׁה ז׳). נָתְנוּ עֵינֵיהֶם — זֶה בְּחִינַת הַדְרַת־פָּנִים, בְּחִינַת ׳זָקֵן — זֶה קָנָה חָכְמָה׳, כְּמוֹ שֶׁפֵּרֵשׁ רַשׁ״י (בְּרֵאשִׁית ג): ״וַתִּפָּקַחְנָה עֵינֵי שְׁנֵיהֶם״ עַל שֵׁם הַחָכְמָה נֶאֱמַר. לוֹמַר שִׁירָה — זֶה בְּחִינַת קוֹל, שֶׁנִּתְגַּלָּה עַל־יְדֵי הַחָכְמָה. וְזֶה שֶׁאָמְרוּ (סוֹטָה שָׁם): עוֹלְלִים וְיוֹנְקִים אָמְרוּ: ״זֶה אֵלִי וְאַנְוֵהוּ״, ׳זֶה׳ הַחוּצָה״ (מִדְרָשׁ רַבָּה וַיֵּשֶׁב, פָּרָשָׁה ז׳), שֶׁכָּל זֶה — בְּחִינַת בְּרִית, בְּחִינַת (שְׁמוֹת ג):

נֶאֱמַר אֵצֶל יוֹסֵף: ״הַיָּם רָאָה״ — מָה רָאָה? אֲרוֹנוֹ שֶׁל יוֹסֵף רָאָה. כִּי יוֹסֵף אָחַז בִּשְׁלֵמוּת בְּתִקּוּן הַבְּרִית, וְלָכֵן דַּיְקָא אָז נָתְנוּ עֵינֵיהֶם לוֹמַר שִׁירָה, שֶׁזֶּה קוֹל בִּלְאֹ דִּבּוּר, וְעַל־יְדֵי־זֶה בְּעַצְמוֹ רָאוּ בְּמַפֶּלֶת הַמִּצְרִים שֶׁנִּטְבְּעוּ בַּיָּם. נָתְנוּ עֵינֵיהֶם — זֶה בְּחִינַת הַדְרַת פָּנִים, בְּחִינַת ׳זָקֵן — זֶה קָנָה חָכְמָה׳, כְּמוֹ שֶׁפֵּרֵשׁ רַשׁ״י (בְּרֵאשִׁית ג): ״וַתִּפָּקַחְנָה עֵינֵי שְׁנֵיהֶם״ — עַל שֵׁם הַחָכְמָה נֶאֱמַר; רָצָה לוֹמַר הָעֵינַיִם הֵם עַל שֵׁם הַחָכְמָה, כִּי הֵם עֵינֵי הַשֵּׂכֶל, וְחָכְמָה בָּאָה מִסּוֹד זָקֵן שֶׁהוּא עַתִּיק, שֶׁמִּשָּׁם יוֹרֵד הַי״ג מִדּוֹת שֶׁהַתּוֹרָה נִדְרֶשֶׁת בָּהֶם, י״ג מִדּוֹת הָרַחֲמִים, וְלָכֵן תֵּכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁאָחֲזוּ בְּתִקּוּן הַבְּרִית עַל־יְדֵי יוֹסֵף, נָתְנוּ עֵינֵיהֶם לוֹמַר שִׁירָה, כִּי זָכוּ שֶׁיִּפָּתַח לָהֶם הָאוֹר הָאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא; כִּי בּוֹ בָּרֵגַע שֶׁנִּבְקַע הַיָּם כָּאן לְמַטָּה, גַּם נִבְקַע יַם הַחָכְמָה לְמַעְלָה, שֶׁרָאוּ בְּמוֹ עֵינֵיהֶם גְּלוּי אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְנִזְדַּכֵּךְ מֹחָם. לוֹמַר שִׁירָה — זֶה בְּחִינַת קוֹל בִּלְאֹ דִּבּוּר, שֶׁנִּתְגַּלָּה עַל־יְדֵי הַחָכְמָה, וְאָז הִרְגִּישׁוּ אֱלֹקוּת. וְזֶה שֶׁאָמְרוּ (סוֹטָה שָׁם):

״וְזֶה לְךָ הָאוֹת״, הַיְנוּ מֵבִיא רְאָיָה, שֶׁגִּלּוּי אֱלֹקוּת, עַד שֶׁהֶרְאוּ בְּאֶצְבָּעָם וְאָמְרוּ: זֶה אֵלִי וְאַנְוֵהוּ, זֶה בָּא מֵחֲמַת שֶׁתִּקְּנוּ אוֹת בְּרִיתָם. ׳וְאַנְוֵהוּ׳ — זֶה בְּחִינַת הַדְּרַת פָּנִים, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (שַׁבָּת קנב.): הַדְּרַת פָּנִים — זָקֵן, שֶׁזֶּה י״ג מִדּוֹת הַנִּמְשָׁכִים מִתִּקּוּנֵי דִּיקְנָא. וְזֶהוּ פֶּרוּשׁ (מִשְׁלֵי כט): ״רֹעֶה זוֹנוֹת יְאַבֵּד הוֹן״, ׳הוֹן׳ — זֶה בְּחִינַת קוֹל, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה: ״כַּבֵּד אֶת ה׳ מֵהוֹנֶךָ״ — ׳אַל תִּקְרֵי מֵהוֹנֶךָ אֶלָּא מִגְּרוֹנֶךָ׳ (כַּמּוּבָא בבאה״ט סִימָן נ״ג בְּשֵׁם הַפְּסִיקְתָּא, וְכֵן בְּרַשִׁ״י מִשְׁלֵי ג׳ בְּהַגָּ״ה שָׁם. וּלְשׁוֹן הַפְּסִיקְתָּא אֶלָּא מֵחֲנֶנְךָ וְכוּ׳ אִם נָתַן לְךָ קוֹל עָרֵב וְכוּ׳). וּכְשֶׁפּוֹגֵם בַּבְּרִית — נִפְגָּם קוֹלוֹ. רוֹאִים מִזֶּה, שֶׁהַקּוֹל תָּלוּי בְּתִקּוּן הַבְּרִית, שֶׁהוּא הַדְּרַת פָּנִים. וְיַעֲקֹב שֶׁשָּׁמַר בְּרִיתוֹ, כְּמוֹ (בְּרֵאשִׁית מט): ״רֵאשִׁית אוֹנִי״ — זָכָה לַקּוֹל, בְּבְחִינַת (שָׁם כז): ״הַקֹּל קוֹל יַעֲקֹב״, וּמִבְּחִינַת קוֹל זוֹכֶה לְשָׁלוֹם, בְּבְחִינַת (שִׁיר הַשִּׁירִים א): ״שִׁיר הַשִּׁירִים אֲשֶׁר לִשְׁלֹמֹה״ — לַמֶּלֶךְ שֶׁהַשָּׁלוֹם שֶׁלּוֹ. וּבִשְׁבִיל זֶה, תֵּכֶף אַחַר קוֹל רִנָּה שֶׁל שִׁירַת הַיָּם זָכוּ לְשַׁבַּת שָׁלוֹם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: ״וַיָּבֹאוּ מָרָתָה״, וְשַׁבָּת בְּמָרָה נִצְטַוָּה (כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל סַנְהֶדְרִין נו:). וְזֶה (שְׁמוֹת שָׁם): ״וַיְתַּעַן לָהֶם מִרִּים שִׁירוּ לַה׳״ — רָאשֵׁי תֵּבוֹת שָׁלוֹ״ם, שֶׁעַל־יְדֵי שִׁירָה זָכוּ לְשָׁלוֹם; הַיְנוּ שֶׁמְּקַשֵּׁר עַכְשָׁו אֶת הַדְּרַת פָּנִים, שֶׁהֵם דְּרוּשֵׁי הַתּוֹרָה הַנֶּאֱמָרִים בְּי״ג מִדּוֹת שֶׁהַתּוֹרָה נִדְרֶשֶׁת בָּהֶם, שֶׁמִּשָּׁם נִמְשָׁךְ גַּם הַי״ג מִדּוֹת הָרַחֲמִים, שֶׁכָּל זֶה הוּא בְּחִינַת קוֹל בְּלֹא דִּבּוּר, וּלְזֶה זוֹכִים עַל־יְדֵי תִּקּוּן הַבְּרִית, וּמִשָּׁם זָכוּ לְשַׁבַּת שָׁלוֹם. נִמְצָא, שֶׁעַל־יְדֵי הַדְּרַת פָּנִים שֶׁל דְּרוּשֵׁי הַתּוֹרָה, יְכוֹלִים לִזְכּוֹת לְקוֹל כָּזֶה, שֶׁעַל יָדוֹ עוֹשִׂים שָׁלוֹם עִם כֻּלָּם.

וְזֶהוּ פֶּרוּשׁ (מִשְׁלֵי כט): **״רֹעֶה זוֹנוֹת יְאַבֵּד הוֹן״, ׳הוֹן׳ זֶה בְּחִינַת קוֹל, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה: ׳כַּבֵּד אֶת ה׳ מֵהוֹנֶךָ — אַל תִּקְרֵי מֵהוֹנֶךָ אֶלָּא מִגְּרוֹנֶךָ׳.** (כַּמּוּבָא בבאה״ט סִימָן נג בְּשֵׁם הַפְּסִיקְתָּא, וְכֵן בְּרַשִׁ״י מִשְׁלֵי ג׳ בְּהַגָּ״ה שָׁם. וּלְשׁוֹן הַפְּסִיקְתָּא אֶלָּא מֵחֲנֶנְךָ וְכוּ׳ אִם נָתַן לְךָ קוֹל עָרֵב וְכוּ׳). **וּכְשֶׁפּוֹגֵם בַּבְּרִית, נִפְגָּם קוֹלוֹ. וְיַעֲקֹב שֶׁשָּׁמַר בְּרִיתוֹ, כְּמוֹ** (בְּרֵאשִׁית מט): **״רֵאשִׁית אוֹנִי״, זָכָה לַקּוֹל, בְּבְחִינַת** (שָׁם כז): **״הַקֹּל קוֹל יַעֲקֹב״, וּמִבְּחִינַת קוֹל זוֹכֶה לְשָׁלוֹם, בְּבְחִינַת** (שִׁיר הַשִּׁירִים א): **״שִׁיר הַשִּׁירִים אֲשֶׁר לִשְׁלֹמֹה״ — לַמֶּלֶךְ שֶׁהַשָּׁלוֹם שֶׁלּוֹ. וּבִשְׁבִיל זֶה תֵּכֶף אַחַר קוֹל רִנָּה שֶׁל שִׁירַת הַיָּם זָכוּ לְשַׁבַּת שָׁלוֹם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב:** ״וַיָּבֹאוּ מָרָתָה״, **וְשַׁבָּת בְּמָרָה נִצְטַוָּה** (כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל סַנְהֶדְרִין נו:). **וְזֶה** (שְׁמוֹת שָׁם): **״וַיְתַּעַן לָהֶם מִרִּים שִׁירוּ לַה׳״ רָאשֵׁי־תֵּבוֹת שָׁלוֹם שֶׁעַל־יְדֵי שִׁירָה זָכוּ לְשָׁלוֹם:**

ז וְדַוְקָא בְּמָרָה קִבְּלוּ שַׁבַּת־שָׁלוֹם, כִּי כֵן דֶּרֶךְ הַשָּׁלוֹם לְהִתְלַבֵּשׁ בְּמָרָה, בְּבְחִינַת (יְשַׁעְיָה לח): **״הִנֵּה**

[וְזֶה יִהְיוּ מְקֻשָּׁרִים דְּבָרָיו, שֶׁאָמַר לְמָשְׁךְ אֶת כָּל הָעוֹלָם לַעֲבוֹדָתוֹ, לְעָבְדוֹ שְׁכֶם אֶחָד, זֶה הַדָּבָר נַעֲשֶׂה בְּכָל דּוֹר וָדוֹר לְפִי הַשָּׁלוֹם שֶׁבַּדּוֹר].

ז. (עַכְשָׁו יָסְבִּיר אֵיךְ שֶׁהַשָּׁלוֹם לֹא בָּא קַל לָאָדָם, וּבָזֶה יִהְיוּ מְקֻשָּׁרִים דְּבָרָיו בַּמֶּה שֶׁהִתְחִיל לְמָשְׁךְ אֶת כָּל הָעוֹלָם לַעֲבוֹדָתוֹ, לְעָבְדוֹ שְׁכֶם אֶחָד, זֶה הַדָּבָר נַעֲשֶׂה בְּכָל דּוֹר וָדוֹר כְּפִי הַשָּׁלוֹם שֶׁבַּדּוֹר): וְדַוְקָא בְּמָרָה קִבְּלוּ שַׁבַּת שָׁלוֹם, כִּי כֵן דֶּרֶךְ הַשָּׁלוֹם לְהִתְלַבֵּשׁ בְּמָרָה, בְּבְחִינַת (יְשַׁעְיָה לח): ״הִנֵּה לְשָׁלוֹם מַר לִי מָר״;

וּכְמַאֲמָרָם זַ״ל (בְּרָכוֹת י:): אֲפִלּוּ בְּשָׁעָה שֶׁשִּׁגֵּר לוֹ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא שָׁלוֹם, מַר הוּא לוֹ; וְכֵן הוּא (יְרוּשַׁלְמִי, פֶּרֶק י׳, הֲלָכָה א׳): חִזְקִיָּהוּ אָבִיו רָשָׁע וּבְנוֹ רָשָׁע, הוּא שֶׁחִזְקִיָּהוּ אוֹמֵר: ״הִנֵּה לְשָׁלוֹם מַר לִי מָר״, מָר לִי מִלְּפָנַי — מֵאָחֳז, מָר לִי מֵאַחֲרַי — מִמְּנַשֶּׁה; הַיְנוּ שֶׁאַל תַּחְשֹׁב, שֶׁכְּדֵי לְהַחֲזִיר אֶת כָּל הָעוֹלָם לַעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ, עַל־יְדֵי הַמְשָׁכַת הַשָּׁלוֹם, דָּבָר זֶה בָּא לָאָדָם בְּקַלּוּת, אֶלָּא זֶה מִתְלַבֵּשׁ בִּמְרִירוּת גְּדוֹלָה. כְּמוֹ שֶׁכָּל הָרְפוּאוֹת הֵם בְּסַמִּים מָרִים, כֵּן הַשָּׁלוֹם שֶׁהוּא רְפוּאָה לְכָל הַדְּבָרִים, בָּא לָאָדָם מְאֹד קָשֶׁה. [וּמֵבִיא רְאָיָה מִפָּסוּק, שֶׁשָּׁלוֹם לָקָרֹב בֵּין רָחוֹק לְקָרוֹב זֶה רְפוּאָה]: בִּבְחִינַת (שָׁם נז): ״שָׁלוֹם לָרָחוֹק וְלַקָּרוֹב אָמַר ה׳ וּרְפָאתִיו״; וְזֶה בָּא לָאָדָם מְאֹד קָשֶׁה, כִּי לְחַבֵּר שְׁנֵי הַפָּכִים — רָחוֹק וְקָרוֹב, עַל זֶה צְרִיכִים לִסְבֹּל מְרִירוּת כְּמוֹ רְפוּאָה, שֶׁהִיא בְּדֶרֶךְ כְּלָל סַם מַר, שֶׁקָּשֶׁה לָאָדָם לְקַבְּלוֹ מֵרֹב מְרִירוּת. וְלִפְעָמִים הַחֻלְשָׁה גּוֹבֶרֶת כָּל־כָּךְ, עַד שֶׁאֵין יְכֹלֶת בְּיַד הַחוֹלֶה לִסְבֹּל מְרִירוּת הָרְפוּאוֹת, וְאָז הָרוֹפְאִים מוֹשְׁכִין יְדֵיהֶם מִן הַחוֹלֶה וּמְיָאֲשִׁים אוֹתוֹ — כָּךְ כְּשֶׁהָעֲוונוֹת שֶׁהֵם חֳלִי הַנֶּפֶשׁ גּוֹבְרִים מְאֹד, אָז אֵין יָכוֹל לִסְבֹּל מְרִירוּת הָרְפוּאוֹת, וְאָז: ״אֵין שָׁלוֹם אָמַר לָרְשָׁעִים״ (יְשַׁעְיָה מח נז). וְזֶה שֶׁשִּׁבַּח חִזְקִיָּה אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, שֶׁהִשְׁלִיךְ כָּל חַטֹּאתָיו אַחַר כְּתֵפוֹ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יְצַטָּרֵךְ לְהַלְבִּישׁ אֶת הַשָּׁלוֹם בִּמְרִירוּת הַרְבֵּה. וְזֶה ״הִנֵּה לְשָׁלוֹם מַר לִי מָר״ (שָׁם לח); הַיְנוּ זֶה יָדוּעַ, כִּי לְשָׁלוֹם צָרִיךְ מְרִירוּת. ״וְאַתָּה חָשַׂקְתָּ נַפְשִׁי מֵרֶדֶת שָׁחַת״ (שָׁם כְּתוּב מְשֻׁחַת בְּלִי, וּפֵרֵשׁ רַשִׁ״י: מִבְּלִי רֶדֶת שַׁחַת), כִּי יָדַעְתָּ שֶׁאֵין בִּי כֹּחַ לִסְבֹּל מְרִירוּת לְפִי חַטָּאתַי. ״וְהִשְׁלַכְתָּ אַחַר גַּוְּךָ כָּל חַטָּאַי״ — כְּדֵי שֶׁיִּתְלַבֵּשׁ הַשָּׁלוֹם בִּמְרִירוּת כְּפִי יְכָלְתִּי. וְזֶה (בְּרֵאשִׁית

לְשָׁלוֹם מַר לִי מָר״ — כְּמוֹ שֶׁכָּל הָרְפוּאוֹת הֵם בְּסַמִּים מָרִים, כֵּן הַשָּׁלוֹם שֶׁהוּא רְפוּאָה לְכָל הַדְּבָרִים, בְּבְחִינַת׳ (שָׁם נז): **״שָׁלוֹם לָרָחוֹק וְלַקָּרוֹב אָמַר ה׳ וּרְפָאתִיו״. וְלִפְעָמִים הַחֻלְשָׁה גּוֹבֶרֶת כָּל כָּךְ, עַד שֶׁאֵין יְכֹלֶת בְּיַד הַחוֹלֶה לִסְבֹּל מְרִירוּת הָרְפוּאוֹת, וְאָז הָרוֹפְאִים מוֹשְׁכִין יְדֵיהֶם מִן הַחוֹלֶה וּמְיָאֲשִׁים אוֹתוֹ — כָּךְ כְּשֶׁהָעֲוונוֹת שֶׁהֵם חֳלִי הַנֶּפֶשׁ גּוֹבְרִים מְאֹד, אָז אֵין יָכוֹל לִסְבֹּל מְרִירוּת הָרְפוּאוֹת, וְאָז: ״אֵין שָׁלוֹם אָמַר לָרְשָׁעִים״** (יְשַׁעְיָה מח נז).

וְזֶה שֶׁשִּׁבַּח חִזְקִיָּה אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, שֶׁהִשְׁלִיךְ כָּל חַטֹּאתָיו אַחַר כְּתֵפוֹ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יְצַטָּרֵךְ לְהַלְבִּישׁ אֶת הַשָּׁלוֹם בִּמְרִירוּת הַרְבֵּה. וְזֶה, הִנֵּה לְשָׁלוֹם מַר לִי מָר (שָׁם לח), **הַיְנוּ זֶה יָדוּעַ, כִּי לְשָׁלוֹם צָרִיךְ מְרִירוּת. וְאַתָּה חָשַׂקְתָּ נַפְשִׁי מֵרֶדֶת שָׁחַת** (שָׁם כְּתוּב מְשֻׁחַת בְּלִי, וּפֵרֵשׁ רַשִׁ״י: מִבְּלִי רֶדֶת שַׁחַת) **— כִּי יָדַעְתָּ שֶׁאֵין בִּי כֹּחַ לִסְבֹּל מְרִירוּת לְפִי חַטָּאתַי. וְהִשְׁלַכְתָּ אַחַר גַּוְּךָ כָּל חַטָּאַי — כְּדֵי שֶׁיִּתְלַבֵּשׁ הַשָּׁלוֹם בִּמְרִירוּת כְּפִי יְכָלְתִּי. וְזֶה** (בְּרֵאשִׁית

אֵין יָכוֹל לִסְבֹּל מְרִירוּת הָרְפוּאוֹת, וְאָז ״אֵין שָׁלוֹם אָמַר לָרְשָׁעִים״ (יְשַׁעְיָה מח, נז); וְלָכֵן כָּל מִי שֶׁעוֹסֵק בִּלְקָרֵב נְפָשׁוֹת אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, צָרִיךְ לָדַעַת שֶׁדָּבָר זֶה בָּא מְאֹד קָשֶׁה, וּבִפְרָט אִם זֶה תָּלוּי לְהַחְדִּיר שָׁלוֹם בֵּין הָעוֹלָם, וּבִפְרָטִיּוּת בֵּין שְׁנֵי הַפָּכִים, זֶה בָּא מְאֹד מְאֹד קָשֶׁה. וּכְמוֹ שֶׁבְּגַשְׁמִיּוּת כְּשֶׁמִּתְגַּבֶּרֶת הַחֻלְשָׁה מְאֹד, וְקָשֶׁה לְקַבֵּל אֶת מְרִירוּת הַתְּרוּפָה, הָרוֹפְאִים מִתְיָאֲשִׁים מִמֶּנּוּ, כְּמוֹ־כֵן כְּשֶׁרוֹצִים לְקָרֵב אֶת הָרְחוֹקִים, בָּא דָּבָר זֶה קָשֶׁה וְכָבֵד מְאֹד, עַד שֶׁנִּדְמֶה אֲשֶׁר ״אֵין שָׁלוֹם אָמַר לָרְשָׁעִים״. וְזֶה שֶׁשִּׁבַּח חִזְקִיָּה אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, שֶׁהִשְׁלִיךְ כָּל חַטֹּאתָיו אַחַר כְּתֵפוֹ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יְצַטָּרֵךְ לְהַלְבִּישׁ אֶת הַשָּׁלוֹם בִּמְרִירוּת הַרְבֵּה. וְזֶה ״הִנֵּה לְשָׁלוֹם מַר לִי מָר״ (שָׁם לח); הַיְנוּ זֶה יָדוּעַ, כִּי לְשָׁלוֹם צָרִיךְ מְרִירוּת. ״וְאַתָּה חָשַׂקְתָּ נַפְשִׁי מֵרֶדֶת שָׁחַת״ (שָׁם כְּתוּב מְשֻׁחַת בְּלִי, וּפֵרֵשׁ רַשִׁ״י: מִבְּלִי רֶדֶת שַׁחַת), כִּי יָדַעְתָּ שֶׁאֵין בִּי כֹּחַ לִסְבֹּל מְרִירוּת לְפִי חַטָּאתַי. ״וְהִשְׁלַכְתָּ אַחַר גַּוְּךָ כָּל חַטָּאַי״ — כְּדֵי שֶׁיִּתְלַבֵּשׁ הַשָּׁלוֹם בִּמְרִירוּת כְּפִי יְכָלְתִּי. וְזֶה

(בְּרֵאשִׁית כד): **״וְאַבְרָהָם זָקֵן״, עַל־יְדֵי זָקֵן הַנַּ״ל, עַל־יְדֵי־זֶה ״וַה׳ בֵּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בַּכֹּל״ — זֶה שָׁלוֹם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: ״עוֹשֶׂה שָׁלוֹם וּבוֹרֵא אֶת הַכֹּל״.**

[מִכָּל זֶה תָּבִין וְתַשְׂכִּיל, אֵיךְ בָּא הַדָּבָר הַזֶּה — לְהַכְנִיס שָׁלוֹם בָּעוֹלָם, בְּקֹשִׁי גָּדוֹל, כִּי גַּם אָדָם שֶׁחָטָא, רַחֲמָנָא לִישֵׁזְבָן, גַּם לוֹ עוֹבֶרֶת מְרִירוּת וְקֻשְׁיוֹת וּסְפֵקוֹת, וְאֵין בּוֹ שָׁלוֹם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים לח, ד): ״אֵין שָׁלוֹם בַּעֲצָמַי מִפְּנֵי חַטָּאתִי״, וּכְשֶׁבָּא לַחֲזֹר בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה, עָלָיו לְהִשְׁתַּדֵּל שֶׁיִּהְיֶה שָׁלוֹם בַּעֲצָמָיו, שֶׁלֹּא יִהְיוּ לוֹ שׁוּם קֻשְׁיוֹת וּסְפֵקוֹת עָלָיו יִתְבָּרַךְ; כִּי כְּמוֹ כְּשֶׁרוֹצִים לְהַחֲזִיר אֶת כָּל הָעוֹלָם בִּתְשׁוּבָה, צְרִיכִים לִרְאוֹת שֶׁיִּהְיֶה שָׁלוֹם, כִּי אַחֶרֶת לֹא יְקַבְּלוּ אֶת דְּבָרָיו, כְּמוֹ־כֵן כְּשֶׁהָאָדָם רוֹצֶה לַחֲזֹר בִּתְשׁוּבָה, הוּא צָרִיךְ לִרְאוֹת שֶׁיִּהְיֶה שָׁלוֹם בַּעֲצָמָיו, כִּי דָּבָר זֶה בָּא לָאָדָם מְאֹד מְאֹד קָשֶׁה, וּמֵרֹב עֲוֹנוֹתָיו נִכְנָסִים בּוֹ כָּל מִינֵי סְפֵקוֹת וּמְרִירוּת, עַד שֶׁעַל־פִּי־רֹב אָדָם בּוֹעֵט, רַחֲמָנָא לִישֵׁזְבָן, מֵרֹב מְרִירוּת שֶׁעוֹבֶרֶת עָלָיו. וְלָכֵן כָּל מִי שֶׁחוֹגֵר מָתְנָיו לְקָרֵב אֶת כָּל הָעוֹלָם אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, עָלָיו לִהְיוֹת מוּכָן לְקַבֵּל מְרִירוּת גְּדוֹלָה מְאֹד, שֶׁזֶּה מַה שֶּׁכָּל אֵלּוּ הָעוֹסְקִים בְּקֵרוּב רְחוֹקִים, צְרִיכִים לִסְבֹּל מְרִירוּת גְּדוֹלָה מְאֹד, כִּי דֶּרֶךְ הַשָּׁלוֹם — לְהִתְלַבֵּשׁ בִּמְרִירוּת. וְהֵבִיא רְאָיָה מֵאַבְרָהָם אָבִינוּ, שֶׁהוּא קֵרֵב רְחוֹקִים, וְגִלָּה וּפֵרְסֵם אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְעַל־כֵּן נֶאֱמַר בּוֹ: ״וַהַוָ״ה בֵּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בַּכֹּל״, ׳בַּכֹּל׳ — זֶה שָׁלוֹם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יְשַׁעְיָה מה, ז): ״עוֹשֶׂה שָׁלוֹם וּבוֹרֵא רָע״, [וּבוֹרֵא אֶת הַכֹּל (בְּנֹסַח הַתְּפִלָּה), כִּי גַּם רַע הוּא כְּסֵא לַטּוֹב]. וּבָזֶה מְקֻשָּׁרִים דְּבָרָיו כד): **״וְאַבְרָהָם זָקֵן״ — עַל־יְדֵי זָקֵן הַנַּ״ל, עַל־יְדֵי־זֶה: ״וַה׳ בֵּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בַּכֹּל״ — זֶה שָׁלוֹם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: ׳עוֹשֶׂה שָׁלוֹם וּבוֹרֵא אֶת הַכֹּל׳:**

ח וְשָׁלוֹם בְּגוּפוֹ (שַׁבָּת לג: דָּרְשׁוּ עַל פָּסוּק ״וַיָּבֹא יַעֲקֹב שָׁלֵם״, שָׁלוֹם בְּגוּפוֹ שָׁלוֹם בְּמָמוֹנוֹ וְכוּ׳) **— בְּאַרְבַּע מָרוֹת שֶׁלֹּא תִּתְגַּבֵּר אַחַת עַל חֲבֶרְתָּהּ. שָׁלוֹם בְּמָמוֹנוֹ —** הַיְטֵב הָדַק, הָדֵק הֵיטֵב. וּבֶאֱמֶת הָאָדָם צָרִיךְ לְהִתְחַזֵּק בְּכָל הַמַּצָּבִים שֶׁרַק עוֹבְרִים עָלָיו, כִּי הַמְּרִירוּת זֶה כְּלַל הַמְּנִיעוֹת שֶׁבָּאִים עָלָיו, בְּעֵת שֶׁרוֹצֶה לַחֲזֹר בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה; כִּי קֹדֶם שֶׁנִּכְנָסִים אֶל הַקְּדֻשָּׁה, מִתְגַּבְּרִים וּמִתְפַּשְּׁטִים עָלָיו כָּל הַמְּנִיעוֹת וְהַבִּלְבּוּלִים, שֶׁמּוֹנְעִים אוֹתוֹ מִלְּהִתְקָרֵב אֶל הַקְּדֻשָּׁה, וְזֶה בִּכְלַל הַמְּרִירוּת שֶׁצְּרִיכִים לִסְבֹּל בִּשְׁבִיל הַשָּׁלוֹם, שֶׁהוּא הַהִתְקָרְבוּת אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, כִּי שְׁמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא שָׁלוֹם (שַׁבָּת י.); וְלִפְנֵי שֶׁזּוֹכִים לִהְיוֹת דְּבוּקִים בְּחַי הַחַיִּים בּוֹ יִתְבָּרַךְ, עָלָיו לַעֲבֹר כָּל מִינֵי יְרִידוֹת וּנְפִילוֹת וּסְפֵקוֹת וּבִלְבּוּלִים. וְאִם עוֹבֵר עַל הַכֹּל, זֶה כְּמוֹ חוֹלֶה שֶׁלָּקַח תְּרוּפָה מָרָה, וְהוֹעִיל לוֹ לְהִתְרַפֵּא, אֲבָל אִם אֵינוֹ יָכוֹל לִסְבֹּל אֶת מְרִירוּת הַסְּפֵקוֹת וְהַבִּלְבּוּלִים שֶׁעוֹבְרִים עַל כָּל מִי שֶׁרוֹצֶה לְהִכָּנֵס אֶל הַקְּדֻשָּׁה, עַל־יְדֵי־זֶה הָרוֹפְאִים מִתְיָאֲשִׁים מִמֶּנּוּ. וּכְלַל הַדָּבָר, שֶׁקֹּדֶם שֶׁרוֹצִים לַחֲזֹר בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה אֲלֵיו יִתְבָּרַךְ, שֶׁזֶּה כְּלַל הַשָּׁלוֹם, שֶׁיִּהְיֶה שָׁלוֹם בְּגוּפוֹ וּבִנְשָׁמָתוֹ וּבְמָמוֹנוֹ, עָלָיו לַעֲבֹר כָּל מִינֵי נִסְיוֹנוֹת קָשִׁים וּמָרִים, וְאִם מַחֲזִיק מַעֲמָד, עַל־יְדֵי־זֶה יִזְכֶּה אַחַר־כָּךְ אֶל הַשָּׁלוֹם הַנִּפְלָא, לִהְיוֹת דָּבוּק בְּחַי הַחַיִּים בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וּכְמוֹ שֶׁהוּא בִּפְרָט הָאָדָם, כָּךְ הוּא בִּכְלָלִיּוּת הָעוֹלָם, וְדוֹ״ק.]

ח. (עַכְשָׁו יָבֹאר, אֵיךְ שֶׁכָּל הַגִּלּוּי שַׁיָּךְ גַּם עַל עַצְמוֹ, כִּי כְּשֶׁהָאָדָם חוֹטֵא — זֶה חֶלְיֵ הַנֶּפֶשׁ, וְאֵין שָׁלוֹם בַּעֲצָמָיו מִפְּנֵי חַטָּאָיו, וְהוּא צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת שָׁלוֹם בְּגוּפוֹ וּבְעַצְמוֹתָיו): **וְשָׁלוֹם בְּגוּפוֹ** (שַׁבָּת לג: דָּרְשׁוּ עַל פָּסוּק: ״וַיָּבֹא יַעֲקֹב שָׁלֵם״, שָׁלוֹם בְּגוּפוֹ שָׁלוֹם בְּמָמוֹנוֹ וְכוּ׳) **— בְּאַרְבַּע מָרוֹת, שֶׁלֹּא תִּתְגַּבֵּר אַחַת עַל חֲבֶרְתָּהּ,** שֶׁזֶּה עִקַּר הַחֹלִי, שֶׁאִם מָרָה

אַחַת מִתְגַּבֶּרֶת עַל מָרָה שְׁנִיָּה, מִזֶּה נַעֲשֶׂה חֹלִי; כִּי יֵשׁ לָאָדָם אַרְבַּע מָרוֹת: מָרָה אֲדֻמָּה, מָרָה יְרָקָה, מָרָה לְבָנָה, מָרָה שְׁחֹרָה, אֲשֶׁר מִשָּׁם בָּאוֹת כָּל הַמַּדּוֹת רָעוֹת וְהַמַּחֲלוֹת רָעוֹת, וְאִם הֵם בְּמֶזֶג הַשָּׁוֶה — כָּל הָאַרְבַּע מָרוֹת, אֲזַי הָאָדָם בָּרִיא בְּנַפְשׁוֹ וּבְגוּפוֹ, אֲבָל אִם מִתְגַּבֶּרֶת עָלָיו מָרָה יוֹתֵר מֵהַשְּׁנִיָּה — זֶה חֳלִי הַנֶּפֶשׁ וְגַם חֳלִי הַגּוּף. וְלָכֵן צְרִיכִים לִרְאוֹת, שֶׁיִּהְיֶה שָׁלוֹם בֵּין הָאַרְבַּע מָרוֹת. וְכֵן שָׁלוֹם בְּמָמוֹנוֹ, שֶׁלֹּא יִהְיֶה בָּא זֶה וְאָכַל אֶת זֶה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרָה בַּת נַקְדִּימוֹן בֶּן גֹּרְיוֹן (כְּתֻבּוֹת סו:) זֶה לְשׁוֹן הַגְּמָרָא שָׁם: שֶׁהָיָה רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי הוֹלֵךְ עִם תַּלְמִידָיו, וּבָאָתָה בַּת נַקְדִּימוֹן בֶּן גֹּרְיוֹן אֲלָיו, וְאָמְרָה: רַבִּי, פַּרְנְסֵנִי! אָמַר לָהּ: בִּתִּי, מִי אַתְּ? אָמְרָה לוֹ: בַּת נַקְדִּימוֹן בֶּן גֹּרְיוֹן אֲנִי. אָמַר לָהּ: בִּתִּי, מָמוֹן שֶׁל בֵּית אָבִיךְ הֵיכָן הָלַךְ? אָמְרָה לוֹ: רַבִּי, לָא כִּכְדֵין מַתְלִין מַתְלָא בִּירוּשָׁלַיִם מֶלַח מָמוֹן חָסֵר? וְאָמְרִי לָהּ: חֶסֶד. וְשֶׁל בֵּית חָמִיךְ הֵיכָן הוּא? אָמְרָה לוֹ: בָּא זֶה וְאִבֵּד אֶת זֶה, עַיִן שָׁם; רוֹאִים מִכָּאן, שֶׁיְּכוֹלִים לְאַבֵּד אֶת הַכֶּסֶף וְהַמָּמוֹן שֶׁיָּגַע עַל זֶה. וְלָכֵן גַּם בָּזֶה צְרִיכִים שָׁלוֹם. שָׁלוֹם בְּתוֹרָתוֹ — בִּלֹּא קֻשְׁיוֹת, שֶׁיִּלְמַד תּוֹרָה לְשֵׁם אֵל עוֹלָם, וְלֹא יִכָּנְסוּ בּוֹ שׁוּם סְפֵקוֹת בִּלְמוּדוֹ. וְאָז: ״וַיָּבֹא יַעֲקֹב שָׁלֵם עִיר שְׁכֶם״ כַּנַּ״ל.

שֶׁלֹּא יִהְיֶה בָּא זֶה וְאָכַל אֶת זֶה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרָה בַּת נַקְדִּימוֹן בֶּן גֹּרְיוֹן (כְּתֻבּוֹת סו:). שָׁלוֹם בְּתוֹרָתוֹ — בִּלֹּא קֻשְׁיוֹת. וְאָז: ״וַיָּבֹא יַעֲקֹב שָׁלֵם עִיר שְׁכֶם״ כַּנַּ״ל:

וְזֶה פֵּרוּשׁ: רְצִיצָא — בְּחִינַת קָנֶה רָצוּץ. שֶׁהֵם הָעַכּוּ״ם, שֶׁהֵם רְחוֹקִים מִבְּחִינַת זָקֵן — זֶה קָנֶה חָכְמָה׳, מֵהַדַּרַת־פָּנִים וְהֵם

[**רָצָה** לוֹמַר, שֶׁהָאָדָם צָרִיךְ לִרְאוֹת שֶׁיִּהְיֶה שָׁלוֹם בְּגוּפוֹ, שֶׁלֹּא תִּתְגַּבֵּר אֵיזוֹ מָרָה עַל חֲבֶרְתָּהּ, שֶׁזֶּה חֳלִי הַנֶּפֶשׁ, שֶׁבָּא מֵחֲמַת הַחֲטָאִים שֶׁהָאָדָם חוֹטֵא, כְּגוֹן: כַּעַס — אָז מִתְגַּבֶּרֶת עָלָיו מָרָה אֲדֻמָּה. פְּגַם הַבְּרִית — אָז מִתְגַּבֶּרֶת עָלָיו מָרָה שְׁחֹרָה. תַּאֲוַת אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה — אָז מִתְגַּבֶּרֶת עָלָיו מָרָה לְבָנָה. וְכֵן שְׁאָר עֲבֵרוֹת, אָז מִתְגַּבֶּרֶת עָלָיו מָרָה יְרָקָה. וְזֶה חֳלִי הַנֶּפֶשׁ שֶׁיֵּשׁ בָּאָדָם, שֶׁמִּמֶּשֶׁם נִמְשָׁךְ גַּם חֳלִי הַגּוּף, עַד שֶׁנֶּעֱלָם וְנִסְתָּר מִמֶּנּוּ אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ. וּכְדֵי שֶׁיִּזְכֶּה לְזַכֵּךְ אֶת גּוּפוֹ, עַד שֶׁהַקּוֹל לְבַד יְעוֹרֵר אוֹתוֹ, בִּבְחִינַת ׳הַקּוֹל מְעוֹרֵר אֶת הַכַּוָּנָה׳, הוּא צָרִיךְ לִרְאוֹת שֶׁיִּהְיֶה שָׁלוֹם בְּגוּפוֹ. וְכֵן שֶׁיִּהְיֶה שָׁלוֹם בְּמָמוֹנוֹ, שֶׁלֹּא יִהְיֶה בָּא זֶה וְאָכַל אֶת זֶה, כִּי יוּכַל לְצַמְצֵם עַצְמוֹ, וְלֹא לָרוּץ אַחַר הַכֶּסֶף וְהַמָּמוֹן כְּקוֹרֵא בֶּהָרִים, וִיבַטֵּל אֶת רֹב יָמָיו אַחַר רְדִיפַת הַמָּמוֹן, וּכְשֶׁיֵּצֵא מִזֶּה הָעוֹלָם, מְאוּמָה לֹא יִשָּׂא עִמּוֹ. וְכֵן שָׁלוֹם בְּתוֹרָתוֹ, שֶׁיִּלְמַד תּוֹרָה לִשְׁמָהּ, לְשֵׁם אֵל עוֹלָם, אָז ״וַיָּבֹא יַעֲקֹב שָׁלֵם עִיר שְׁכֶם״, כִּי יַעֲקֹב זָכָה לִשְׁלֵמוּת הַבְּרִית, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בְּרֵאשִׁית מט): ״רֵאשִׁית אוֹנִי״, וְלָכֵן זָכָה לְקוֹל, בְּחִינַת (בְּרֵאשִׁית כז): ״הַקֹּל קוֹל יַעֲקֹב״, וּמֵהַקּוֹל הַזֶּה זָכָה לְשָׁלוֹם, עַד שֶׁהִגִּיעַ לְעִיר שְׁכֶם, הֵינוּ לִמְשֹׁךְ אֶת כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ לַעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ, לְעָבְדוֹ שְׁכֶם אֶחָד. (וּבָזֶה מְקֻשָּׁרִים דְּבָרָיו), וְדוֹ״ק].

**וְזֶה פֵּרוּשׁ: רְצִיצָא — בְּחִינַת קָנֶה רָצוּץ, שֶׁהֵם הָעַכּוּ״ם, שֶׁהֵם רְחוֹקִים מִבְּחִינַת ׳זָקֵן — זֶה קָנֶה חָכְמָה׳, כִּי עַכּוּ״ם אֵין בָּהֶם שׁוּם חָכְמָה, וּכְמַאֲמָרָם זַ״ל (בָּבָא מְצִיעָא קיד:) עַל פָּסוּק (יְחֶזְקֵאל לד): ״וְאַתֶּן צֹאנִי צֹאן מַרְעִיתִי אָדָם אַתֶּם״, אַתֶּם קְרוּיִין אָדָם, וְאֵין נוֹכְרִים קְרוּיִין אָדָם; וְכֵן הוּא (זֹהַר פִּנְחָס ריט.): ״אָדָם אַתֶּם״, אַתֶּם קְרוּיִין אָדָם וְלֹא אֻמִּין עַכּוּ״ם. נִשְׁמָתִין דְּעַמִּין עַכּוּ״ם מַדְעִיכוּ דְּקַשׁ בְּלֹא נְהוֹרָא דִּשְׁרֵי עֲלַיְיהוּ, וְעַל דָּא מִשְׁתַּכְּכִין וְלָא מִתְנַעְנְעָן דְּהָא לֵית לוֹן אוֹרַיְיתָא וְלָא דָּלְקִין בֵּהּ וְלָאו נְהוֹרָא שַׁרְיָא בְּהוֹן אֵינוּן קַיְמִין כְּעֻצִּים בְּגוֹ נוּרָא דְּדָלִיק בְּלָא נְהוֹרָא דְּשַׁרְיָא עֲלַיְיהוּ, וְעַל דָּא מִשְׁתַּכְּכִין בְּלָא נְהוֹרָא כְּלָל.

וּמֵאַחַר שֶׁאֵין לָהֶם תּוֹרָה, עַל־יְדֵי־זֶה הֵם רְחוֹקִים מֵהַדֶּרֶת פָּנִים, וְהֵם דְּבֵקִים בְּקֶנֶה רָצוּץ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים סח): "גְּעַר חַיַּת קָנֶה". וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (מִדְרָשׁ תְּהִלִּים סח): אָמְרָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, רִבּוֹן הָעוֹלָמִים, צַוֵּה יְשׁוּעוֹת עַמְּךָ וְתֵן עֹז לִמְשִׁיחֶךָ וְכוּ'. אֵימָתַי? בִּזְמַן שֶׁתִּכְלֶה מַלְכוּת אֱדוֹם. "גְּעַר חַיַּת קָנֶה" — זוֹ אֱדוֹם הָרְשָׁעָה, שֶׁכָּל כְּתִיבָתָהּ בְּקֶנֶה, שֶׁכּוֹתְבִין דִּימוֹסְיאוֹת שֶׁל שְׁמַד עַל יִשְׂרָאֵל, וְגוֹזְרִין עֲלֵיהֶם שֶׁיִּשְׁתַּחֲווּ לַעֲבוֹדָה זָרָה. **דְּמָיֶת בְּבִיעוּתָהּ — הַיְנוּ לְהָמִית וּלְבַטֵּל בָּעוּתָם וְצָלוֹתָם שֶׁל הָעַכּוּ"ם**, שֶׁיַּעַזְבוּ עוֹד אֶת הָעֲבוֹדָה זָרָה שֶׁלָּהֶם, וְיִתְרַחֲקוּ מִלְּבַקֵּשׁ עוֹד מֵאלֹהִים אֲחֵרִים, אֶלָּא לִקְרֹא בְּלֵב בְּשֵׁם ה'. **הֵיכָא נָפֵק רוּחָא** — אֵיךְ יְכוֹלִים לְהוֹצִיא אֶת הָרוּחַ רָעָה הַזּוֹ מֵהֶם וּמֵהֲמוֹנֵיהֶם; **הַיְנוּ זֹאת הַבְּחִינָה אִי אֶפְשָׁר, אֶלָּא עַל־יְדֵי תִּקּוּן בְּרִית, שֶׁהוּא בְּחִינַת** (יְהוֹשֻׁעַ ב): **"וְלֹא קָמָה עוֹד רוּחַ בְּאִישׁ"**. שֶׁזֶּה נֶאֱמַר אֵצֶל רָחָב, שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (מְגִלָּה יד:) שֶׁהִתְגַּיְּרָה. וְאֵיךְ מַפִּיק וּמוֹצִיא נִצּוֹצֵי הַקְּדֻשָּׁה שֶׁנָּפְלוּ עַל־יְדֵי פְּגַם הַבְּרִית? וְאָמַר לָהֶם: **בְּהַיְנוּ דְּעָאל, בָּזֶה שֶׁנִּכְנָס בּוֹ רוּחַ, הַיְנוּ הִרְהוּרֵי זְנוּת, וְהוּא מְשַׁבֵּר תַּאֲוָתוֹ, בָּזֶה הוּא מַפִּיק וּמוֹצִיא נִצּוֹצֵי הַקְּדֻשָּׁה שֶׁל פְּגַם הַבְּרִית, כִּי זֶה הוּא בְּחִינַת תְּשׁוּבַת הַמִּשְׁקָל**; שֶׁזֶּה בְּעַצְמוֹ הַמְּרִירוּת שֶׁעוֹבֶרֶת עַל הָאָדָם לִפְנֵי שֶׁרוֹצֶה לִזְכּוֹת לִבְרִית שָׁלוֹם, שֶׁהַהֶכְרֵחַ לוֹ לַעֲבֹר בְּכָל אֵלּוּ הַמְּקוֹמוֹת הַמְטֻנָּפִים שֶׁהָיָה שָׁם עַד עַכְשָׁו, וְהוּא פּוֹגֶה עֹרֶף לָהֶם, וְחוֹזֵר בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה, וְסוֹבֵל אֶת הַמְּרִירוּת הַכְּרוּכָה בַּשָּׁלוֹם הַזֶּה, זֶה בְּעַצְמוֹ תִּקּוּנוֹ; כִּי בְּמָקוֹם שֶׁקִּלְקֵל — שָׁם צָרִיךְ לְתַקֵּן, שֶׁזֶּה מַה שֶּׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (יוֹמָא פו:): הֵיכִי דָּמֵי בַּעַל תְּשׁוּבָה? אָמַר רַב יְהוּדָה: כְּגוֹן שֶׁבָּאת לְיָדוֹ דְּבַר עֲבֵרָה פַּעַם רִאשׁוֹנָה וּשְׁנִיָּה וְנִצַּל הֵימֶנָּה, מַחְוֵי רַב יְהוּדָה: בְּאוֹתָהּ אִשָּׁה, בְּאוֹתוֹ פֶּרֶק, בְּאוֹתוֹ מָקוֹם; הַיְנוּ שֶׁהוּא צָרִיךְ לַעֲבֹר עוֹד פַּעַם בִּמְקוֹמוֹת אֵלּוּ, וְלִסְבֹּל אֶת הַמְּרִירוּת שֶׁל הַיֵּצֶר הָרָע, שֶׁרוֹצֶה לִמְשֹׁךְ אוֹתוֹ חֲזָרָה אֶל הָרָע שֶׁעָשָׂה עַד עַכְשָׁו, וְהוּא פּוֹגֶה עֹרֶף מֵהֶם, אָז הוּא זוֹכֶה לְהַגִּיעַ לְשָׁלוֹם אֲמִתִּי. וּמֵבִיא רְאָיָה מִפָּסוּק (אֵיכָה ה): **"זִקְנִים מִשַּׁעַר שָׁבָתוּ בַּחוּרִים מִנְּגִינָתָם"**. וְדָרְשׁוּ עַל זֶה חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (יְרוּשַׁלְמִי סוֹטָה, פֶּרֶק ט', הֲלָכָה יב): אָמַר רַב חִסְדָּא, בָּרִאשׁוֹנָה הָיְתָה אֵימַת סַנְהֶדְרִין עֲלֵיהֶן, וְלֹא הָיוּ אוֹמְרִים דִּבְרֵי נְבָלָה בַּשִּׁיר, אֲבָל עַכְשָׁו, שֶׁאֵין אֵימַת סַנְהֶדְרִין עֲלֵיהֶן, הֵן אוֹמְרִים דִּבְרֵי נְבָלָה בַּשִּׁיר, כִּי זָקֵן הוּא זֶה שֶׁקָּנָה חָכְמָה, וּמֵאַחַר שֶׁמְּשַׁעַר יְשִׁבְתּוּ, שֶׁמִּתְרַחֲקִים מֵהַסַּנְהֶדְרִין הַיּוֹדְעִים לִדְרֹשׁ דְּרוּשֵׁי הַתּוֹרָה בְּי"ג מִדּוֹת שֶׁהַתּוֹרָה נִדְרֶשֶׁת בָּהֶם, עַל־יְדֵי־זֶה בַּחוּרִים מִנְּגִינָתָם, שֶׁנִּתְקַלְקֵל הַקּוֹל, וְהֵם אוֹמְרִים דִּבְרֵי

דְּבֵקִים בְּקֶנֶה רָצוּץ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים סח): **"גְּעַר חַיַּת קָנֶה". דְּמָיֶת בְּבִיעוּתָהּ — הַיְנוּ לְהָמִית וּלְבַטֵּל בָּעוּתָם וְצָלוֹתָם, מִלְּבַקֵּשׁ עוֹד מֵאֱלֹקִים אֲחֵרִים, אֶלָּא לִקְרֹא בְּלֵב בְּשֵׁם ה'. הֵיכָא נָפֵק רוּחָא — הַיְנוּ זֹאת הַבְּחִינָה אִי אֶפְשָׁר, אֶלָּא עַל־יְדֵי תִּקּוּן בְּרִית, שֶׁהוּא בְּחִינַת** (יְהוֹשֻׁעַ ב): **"וְלֹא קָמָה עוֹד רוּחַ בְּאִישׁ". וְאֵיךְ מַפִּיק וּמוֹצִיא נִיצּוֹצֵי הַקְּדֻשָּׁה שֶׁנָּפְלוּ עַל־יְדֵי פְּגַם הַבְּרִית? וְאָמַר לָהֶם: בְּהַיְנוּ דְּעָאל — בָּזֶה שֶׁנִּכְנָס בּוֹ רוּחַ. הַיְנוּ הִרְהוּרֵי זְנוּת, וְהוּא מְשַׁבֵּר תַּאֲוָתוֹ בָּזֶה הוּא מַפִּיק וּמוֹצִיא נִיצּוֹצֵי הַקְּדֻשָּׁה שֶׁל פְּגַם הַבְּרִית, כִּי זֶה הוּא בְּחִינַת תְּשׁוּבַת הַמִּשְׁקָל** (אֵיכָה ה'): **"זִקְנִים מִשַּׁעַר שָׁבָתוּ בַּחוּרִים מִנְּגִינָתָם"**:

נְבָלָה בַּשִּׁיר. וְלָכֵן צְרִיכִים תְּשׁוּבַת הַמִּשְׁקָל לְתַקֵּן זֹאת, וְאַף שֶׁיָּבוֹא דָּבָר זֶה בִּמְרִירוּת, כִּי הִרְגִּיל אֶת עַצְמוֹ כְּבָר לִפְגֹּם בַּבְּרִית, וְאִבֵּד אֶת שִׂכְלוֹ שֶׁהוּא הַדֶּרֶת פָּנִים, שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִדְרֹשׁ אֶת הַתּוֹרָה בְּי״ג מִדּוֹת שֶׁהַתּוֹרָה נִדְרֶשֶׁת בָּהֶם.

(עַד כָּאן לְשׁוֹן רַבֵּנוּ, זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה):

(שַׁיָּךְ לְעֵיל): ״וַיֵּרָא (ה׳) בַּצַּר לָהֶם בְּשָׁמְעוֹ אֶת רִנָּתָם״, עַל־יְדֵי שְׁמִיעַת קוֹלוֹ, הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא רוֹאֶה מִי שֶׁמֵּצֵר לוֹ, אֵיזֶה עִנְיָן מֵצֵר לָנוּ וְכוּ׳. וְאָמַר, שֶׁעַל־כֵּן כְּשֶׁיֵּשׁ, חַס וְשָׁלוֹם, אֵיזֶה גְּזֵרָה וְצָרָה לְיִשְׂרָאֵל מֵאֵיזֶה עִנְיָן, אֲזַי טוֹב לְנַגֵּן הַנִּגּוּן שֶׁל אוֹתָהּ הָעִנְיָן שֶׁמֵּצֵר לָהֶם, חַס וְשָׁלוֹם. וְזֶהוּ: ״בְּשָׁמְעוֹ אֶת רִנָּתָם״ — ׳רִנָּתָם׳ דַּיְקָא, הַיְנוּ רִנָּה וְנִגּוּן שֶׁלָּהֶם שֶׁל אוֹתָהּ הָעִנְיָן שֶׁמֵּצֵר לְיִשְׂרָאֵל, חַס וְשָׁלוֹם, וְעַל־יְדֵי־זֶה תִּהְיֶה מַפָּלָה לְאוֹתָהּ אֻמָּה שֶׁמֵּצֵרָה לְיִשְׂרָאֵל:

כח

(לְשׁוֹן רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה)

הַסָּבֵי דְּבֵי אַתּוּנָה שָׁאֲלוּ אֶת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָה: בְּנִי לָן בֵּיתָא בַּאֲוִירָא דְּעַלְמָא; בְּנֵה לָנוּ בַּיִת בַּאֲוִיר הָעוֹלָם. אָמַר שֵׁם; רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָה אָמַר שֵׁם מִשְׁמוֹתָיו יִתְבָּרַךְ. קָם וְתָלָא בֵּין שְׁמַיָּא לְאַרְעָא; נִתְרוֹמֵם וְנִתְלָה בֵּין שָׁמַיִם לָאָרֶץ. אָמַר לְהוּ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָה לְסָבֵי דְּבֵי אַתּוּנָה. אַפִּיקוּ לִי לִבְנֵי וְטִינָא מֵהָתָם; תָּבִיאוּ לִי לְבֵנִים וְטִיט מִשָּׁם, כְּדֵי שֶׁאֶבְנֶה אֶת הַבַּיִת. אָמְרוּ סָבֵי דְּבֵי אַתּוּנָה לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָה: וּמִי אִיכָּא דְּמָצֵי לַאֲסוּקֵי הָתָם; מִי יָכוֹל לְהָבִיא לְשָׁם לְבֵנִים וְטִיט, אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָה: וּמִי אִיכָּא דְּמָצֵי לְמִבְנֵי בֵּיתָא בֵּין שְׁמַיָּא לְאַרְעָא; וּמִי יָכוֹל לִבְנוֹת בַּיִת בֵּין שָׁמַיִם לָאָרֶץ:

(עַד כָּאן לְשׁוֹן רַבֵּנוּ, זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה)

(שַׁיָּךְ לְעֵיל): וַיֵּרָא (ה׳) בַּצַּר לָהֶם בְּשָׁמְעוֹ אֶת רִנָּתָם, עַל־יְדֵי שְׁמִיעַת קוֹלוֹ, הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא רוֹאֶה מִי שֶׁמֵּצֵר לוֹ, אֵיזֶה עִנְיָן מֵצֵר לָנוּ וְכוּ׳. וְאָמַר, שֶׁעַל־כֵּן כְּשֶׁיֵּשׁ, חַס וְשָׁלוֹם, אֵיזֶה גְּזֵרָה וְצָרָה לְיִשְׂרָאֵל מֵאֵיזֶה עִנְיָן, אֲזַי טוֹב לְנַגֵּן הַנִּגּוּן שֶׁל אוֹתָהּ הָעִנְיָן שֶׁמֵּצֵר לָהֶם, חַס וְשָׁלוֹם. וְזֶהוּ: ״בְּשָׁמְעוֹ אֶת רִנָּתָם״ ׳רִנָּתָם׳ דַּיְקָא, הַיְנוּ רִנָּה וְנִגּוּן שֶׁלָּהֶם שֶׁל אוֹתָהּ הָעִנְיָן שֶׁמֵּצֵרָה לְיִשְׂרָאֵל, חַס וְשָׁלוֹם:

כח

(לְשׁוֹן רַבֵּנוּ, זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה)

בְּנִי לָן בֵּיתָא בַּאֲוִירָא דְּעַלְמָא, אָמַר שֵׁם, קָם וְתָלָא בֵּין שְׁמַיָּא לְאַרְעָא. אָמַר לְהוּ, אַפִּיקוּ לִי לִבְנֵי וְטִינָא מֵהָתָם. אָמְרוּ: וּמִי אִיכָּא דְּמָצֵי לְאַסּוּקֵי הָתָם. אָמַר: וּמִי אִיכָּא דְּמָצֵי לְמִבְנֵי בֵּיתָא בֵּין שְׁמַיָּא לְאַרְעָא:

א הַמִּתְנַגְּדִים הַמְבַזִּים וְהַמְחָרְפִים יִרְאֵי הַשֵּׁם — זֶה מֵחֲמַת שֶׁמְּקַבְּלִים תּוֹרָה מִתַּלְמִידֵי חֲכָמִים

א. הַמִּתְנַגְּדִים הַמְבַזִּים וְהַמְחָרְפִים יִרְאֵי הַשֵּׁם, מֵאֵיפֹה זֶה בָּא? זֶה מֵחֲמַת שֶׁמְּקַבְּלִים תּוֹרָה מִתַּלְמִידֵי חֲכָמִים שֶׁדַּיָּן יְהוּדָאִין [עַיֵּן זֹהַר פִּנְחָס רנג: מָארֵי מִשְׁנָה דְּאִינּוּן כְּמַלְאָכִים מְשַׁמְּשִׁין לוֹן שֵׁדִים יְהוּדָאֵי דְּאִינּוּן רְשִׁימִין בָּאוֹת שַׁדַּי, וְאִית שֵׁדִין וּמַזִּיקִין מִסִּטְרָא דְּמָסָאֲבוּ דְּאִתְקְרִיאוּ שֵׁדִים עַכּוּ״ם (קֹהֶלֶת ז): ״וְזֶה לְעֻמַּת זֶה עָשָׂה הָאֱלֹהִים״, וּבְגִין דָּא אָמְרוּ מָארֵי מַתְנִיתִין דְּאִינּוּן ג׳ מִינִין

מִנַּיְיהוּ. חַד מִין דְּלְהוֹן כְּמַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת וּמִין תִּנְיָנָא כִּבְנֵי־אָדָם וּמִין תְּלִיתָאֵי כִּבְעִירָן, וְאִית בְּהוֹן חַכִּימִין בְּאוֹרַיְיתָא דִּבְכְתָב וְדִבְעַל פֶּה. אִתְקְרֵי יוֹסֵף שִׁידָא עַל שֵׁם דְּאוֹלִיד לֵיהּ שֵׁד וְלָאו לְמַגְנָא אָמְרוּ מָארֵי מַתְנִיתִין, אִם הָרַב דּוֹמֶה לְמַלְאָךְ הַוָ״ה צְבָאוֹת, תּוֹרָה יְבַקְּשׁוּ מִפִּיהוּ. וְאַשְׁמְדַאי מַלְכָּא הוּא וְכָל מִשְׁפַּחְתֵּיהּ הָא אוּקִימְנָא דְּאִינּוּן שֵׁדִין יְהוּדָאִין דְּאִתַּכְּפִין בְּאוֹרַיְיתָא וּבְשָׁמָהן דְּאוֹרַיְיתָא וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם.

שֵׁדִין יְהוּדָאִין. כִּי תַּלְמִידֵי־חֲכָמִים שֵׁדִין יְהוּדָאִין הֵם מְקַבְּלִים תּוֹרָתָם מֵהַשֵּׁדִין, שֶׁיֵּשׁ לָהֶם תּוֹרָה נְפוּלָה מֵאַלְפִין נְפוּלִים. וּבְאַלְפִין אֵלּוּ כְּתִיב בִּשְׁלֹמֹה (מְלָכִים־א׳ ה׳): **״וַיְדַבֵּר שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים מָשָׁל וַיְהִי**

הַתּוֹרָה הִיא בְּזֵעִיר אַנְפִּין, שֶׁזֶּה מָארֵי מִשְׁנָה, שֶׁשָּׁם שׁוֹרֶה מט״ט, וְאֵלּוּ הַצַּדִּיקִים יוֹנְקִים מִשָּׁם, הֵם קְדוֹשִׁים כְּמַלְאָכִים, וּמְשַׁמְּשִׁים לָהֶם שֵׁדִין יְהוּדָאִין, וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (חֻלִּין קה׃): הַהוּא בַּר שִׁידָא דְּהָוָה בֵּי רַב פַּפָּא. פֵּרֵשׁ רַשִׁ״י: שֶׁהָיָה מְשַׁמְּשׁוֹ; הַיְנוּ הַצַּדִּיקִים הַדְּבוּקִים בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְנִכְלָלִים בְּמט״ט, שֶׁזֶּה תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה הַיּוֹצֶאת מִתּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, הֵם זוֹכִים שֶׁמְּשַׁמְּשִׁים לָהֶם שֵׁד, וּמֵחֲמַת הַשְׁמוּשׁ שֶׁמְּשַׁמְּשִׁים אֶת הַתַּלְמִידֵי חֲכָמִים, נִתְוַסֵּף לָהֶם י׳, שֶׁזֶּה שַׁדַּי, עַל שֵׁם מט״ט. אֲבָל יֵשׁ שֵׁדִין מִצַּד קְלִפּוֹת הַטְּמֵאוֹת, כִּי ״זֶה לְעֻמַּת זֶה עָשָׂה אֱלֹקִים״, כִּי מַה שֶּׁיֵּשׁ בַּקְּדֻשָּׁה, יֵשׁ זֶה לְעֻמַּת זֶה בַּטֻּמְאָה. וְיֵשׁ שִׁלְשָׁה מִינִים בְּשֵׁדִים: מִין אֶחָד הַדּוֹמֶה לְמַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת, לְפִי שֶׁמְּשַׁמְּשִׁים אֶת הַתַּלְמִידֵי חֲכָמִים הַקְּדוֹשִׁים כְּמַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת. וּמִין שֵׁנִי הֵם דּוֹמִים לִבְנֵי־אָדָם, וְהֵם שֵׁדִים בֵּינוֹנִים, וּמִין שְׁלִישִׁי הֵם כִּבְהֵמוֹת, שֵׁדִים טְמֵאִים. וְאֵלּוּ שֶׁקְּרוֹבִים אֶל הַקְּדֻשָּׁה, שֶׁמְּשַׁמְּשִׁים אֶת הַתַּלְמִידֵי חֲכָמִים, כְּגוֹן יוֹסֵף שִׁידָא, שֶׁאָמְרוּ (עֵרוּבִין מג׃): דִּלְמָא יוֹסֵף שִׁידָא אַמְרִינְהוּ. וְכֵן (פְּסָחִים קי׳.): אָמַר רַב יוֹסֵף, אָמַר לִי יוֹסֵף שִׁידָא, אָמַר רַב פַּפָּא, אָמַר לִי יוֹסֵף שִׁידָא, עַיֵּן שָׁם. וְעַל זֶה אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (חַגִּיגָה טו׃): אִם הָרַב דּוֹמֶה לְמַלְאָךְ הַוָ״ה צְבָאוֹת, תּוֹרָה יְבַקְּשׁוּ מִפִּיו. כִּי אִם הָרַב דָּבוּק בְּהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, אֲזַי תּוֹרָתוֹ תּוֹרָה מִזְּעִיר אַנְפִּין, וּמִשָּׁם יוֹנְקִים גַּם הַשֵּׁדִין יְהוּדָאִין שֶׁמְּשַׁמְּשִׁים אוֹתָם; הַיְנוּ כִּי כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל רָשׁוּם בּוֹ שֵׁם שַׁדַּ״י, עַל שֵׁם הַבְּרִית, שֶׁכָּל אֶחָד נִמּוֹל, נֶחֱקַק בּוֹ שַׁדַּ״י. וְלָכֵן אִם הוּא נוֹטֵר אֶת הַבְּרִית, מֵאִיר בּוֹ שֵׁם שַׁדַּ״י, וְהוּא מָארֵי מִשְׁנָה. אֲבָל אִם הוּא פָּגַם בַּבְּרִית, אֲבֵד אֶת הַיו״ד וְנִשְׁאָר שֵׁ״ד, וְלָכֵן אֵלּוּ הַתַּלְמִידֵי חֲכָמִים, אַף שֶׁיּוֹדְעִים לִלְמֹד, וְרַק הֵם פּוֹגְמִים בַּבְּרִית, רַחֲמָנָא לִישֵׁזְבָן, אִבְּדוּ אֶת הַיו״ד, וְנִשְׁאַר אֶצְלָם שֵׁ״ד, וְזֶה שֵׁדִין יְהוּדָאִין, אַף שֶׁהֵם קְרוֹבִים לְתַלְמִידֵי חֲכָמִים, הַמְקַבְּלִים תּוֹרָה מִצַּד הַקְּדֻשָּׁה, אֲבָל הֵם בְּעַצְמָם שֵׁדִין יְהוּדָאִין, וְהֵם הַמִּתְלוֹצְצִים מֵהַצַּדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּים הַדְּבֵקִים בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְהֵם מְאֹד מְסֻכָּנִים, כִּי בְּנֵי־אָדָם אֵינָם כָּל־כָּךְ רְחוּקִים מֵהֶם, וְנִמְשָׁכִים אַחֲרֵיהֶם, מֵאַחַר שֶׁהֵם תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, אֲבָל בֶּאֱמֶת הֵם תַּלְמִידֵי חֲכָמִים שֵׁדִין יְהוּדָאִין, וְהֵם מְאֹד מְסֻכָּנִים לְרַחֵק אֶת בְּנֵי־אָדָם מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ]. **כִּי תַּלְמִידֵי חֲכָמִים שֵׁדִין יְהוּדָאִין, הֵם מְקַבְּלִים תּוֹרָתָם מֵהַשֵּׁדִין, שֶׁיֵּשׁ לָהֶם תּוֹרָה נְפוּלָה מֵאַלְפִין נְפוּלִים;** [הַיְנוּ כִּי מִי שֶׁשּׁוֹמֵר אֶת בְּרִיתוֹ, יוֹדֵעַ שֶׁאַלּוּפוֹ שֶׁל עוֹלָם נִמְצָא בְּכָל מָקוֹם, וְאָז תּוֹרָתוֹ הִיא תּוֹרַת הַשֵּׁם, לֹא־כֵן מִי שֶׁפָּגַם בִּבְרִיתוֹ, הוּא מַפְרִיד אֶת הַיו״ד מִשֵּׁם שַׁדַּ״י, וְנִשְׁאַר שֵׁ״ד, כִּי הוּא נִתֵּק אֶת עַצְמוֹ מֵאַלּוּפוֹ שֶׁל עוֹלָם. וְלָכֵן אֵלּוּ הַתַּלְמִידֵי חֲכָמִים שֵׁדִין יְהוּדָאִין, מְקַבְּלִים אֶת חֵלֶק תּוֹרָתָם מֵהַשֵּׁדִין, וְהֵם מַזִּיקֵי עַלְמָא, כִּי עִם חִדּוּשֵׁיהֶם שֶׁמְּחַדְּשִׁים, הֵם מְנַתְּקִים אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וְלָכֵן הֵם מִתְנַגְּדִים גְּדוֹלִים עַל יִרְאֵי הַשֵּׁם, וּמְחָרְפִים אוֹתָן]. **וּבְאַלְפִין אֵלּוּ כְּתִיב בִּשְׁלֹמֹה** (מְלָכִים־א׳ ה׳): **״וַיְדַבֵּר שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים מָשָׁל, וַיְהִי**

שִׁירוּ חֲמִשָּׁה וָאֶלֶף״; כִּי שְׁלֹמֹה זָכָה לָהֶם בִּקְדֻשָּׁה; כִּי בִּימֵי שְׁלֹמֹה הָוָה סִיהֲרָא בִּשְׁלֵמוּתָא, כַּמּוּבָא (זֹהַר הַאֲזִינוּ רפז.): בְּיוֹמוֹי דִּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא קַיְמָא סִיהֲרָא בְּאַשְׁלֵמוּתָא. וְלָכֵן הֵאִיר לוֹ אֲלוּפוֹ שֶׁל עוֹלָם מִכָּל פְּרָט מִפְּרָטֵי הַבְּרִיאָה, וְלָכֵן הָיָה יָכוֹל לִדְרֹשׁ מִכָּל דְּבַר תּוֹרָה וְגִלּוּי אֱלֹקוּת, כִּי מֵאַחַר שֶׁהָיָה אָצְלוֹ סִיהֲרָא בְּאַשְׁלֵמוּתָא, שֶׁזֶּה שָׁם הֲוָיָ״ה בְּמִלּוּי אַלְפִּי״ן כָּזֶה: יו״ד, ה״א, וא״ו, ה״א, סוֹד שֵׁם מ״ה, בְּטוּל אֶל הָאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא. וְלָכֵן יֵשׁ שְׁלֹשָׁה אַלְפִּי״ן, וְכָל אָלֶ״ף זֶה אוֹר, וְזֶה הַשְּׁלֹשֶׁת אַלְפִּי״ן משל מ׳ בְּחֶסֶד, ש׳ בִּגְבוּרָה, ל׳ בְּתִפְאֶרֶת. וְהֵם כְּנֶגֶד הַשְּׁלֹשָׁה סְפָרִים שֶׁחִבֵּר שְׁלֹמֹה: שִׁיר הַשִּׁירִים, קֹהֶלֶת, מִשְׁלֵי, שֶׁהֵם נֶגֶד: חֶסֶד, גְּבוּרָה, תִּפְאֶרֶת. וַחֲמִשָּׁה חֲסָדִים הַמִּתְלַבְּשִׁים תּוֹךְ הַיְסוֹד. וְזֶה: ״וַיְהִי שִׁירוֹ חֲמִשָּׁה וָאֶלֶף״; חֲמִשָּׁה כְּנֶגֶד חֲמִשָּׁה חֲסָדִים הַכְּלוּלִים בְּתוֹךְ צִיּוּר אל״ף, סוֹד אֲלוּפוֹ שֶׁל עוֹלָם. אֲבָל תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, שֶׁדַּיָּן יְהוּדָאִין, מְקַבְּלִין מֵהֶם דֶּרֶךְ הַקְּלִפּוֹת, וּבִשְׁבִיל זֶה כָּל דִּבּוּרָם דֶּרֶךְ מָשָׁל וּמְלִיצָה וּטְעָמִים נִפְלָאִים, כִּי שָׁרְשָׁהּ מֵאֲלוּפוֹ אַלְפִּין הַנַּ״ל, שֶׁהֵם הָאַלְפִּין הַנִּפּוּלִים, שֶׁזֶּה סוֹד (שְׁמוֹת טו, ט): ״אָמַר אוֹיֵב אֶרְדֹּף אַשִּׂיג אֲחַלֵּק שָׁלָל״; כִּי הַסִּטְרָא אַחֲרָא רוֹדֶפֶת אַחַר הַקְּדֻשָּׁה, וְרוֹצָה לִינֹק מִמֶּנָּה, וְאֵלּוּ הַתַּלְמִידֵי חֲכָמִים, שֶׁדַּיָּן יְהוּדָאִין, יוֹנְקִים מִסִּטְרָא דְּטֻמְאָה אַלְפִּין הַנִּפּוּלִין, כִּי אֵינָם בְּטֵלִים וּמְבֻטָּלִים אֶל הָאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, אֶלָּא מַפְרִידִים אֶת הַתּוֹרָה מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ. וְכָל תּוֹרָתוֹ שֶׁל דּוֹאֵג מְשָׁפָה וְלַחוּץ (סַנְהֶדְרִין קו:), כִּי אֵינָם מְקַשְּׁרִים אֶת הַתּוֹרָה עִם נוֹתֵן הַתּוֹרָה. וְלָכֵן אֵלּוּ הַתַּלְמִידֵי חֲכָמִים נֶאֱמַר עֲלֵיהֶם (יְשַׁעְיָה ז׳): ״הַמְעַט מִכֶּם הַלְאוֹת אֲנָשִׁים כִּי תַלְאוּ גַּם אֱלֹקַי״; כִּי מְיַגְּעִים אֲנָשִׁים שֶׁבָּאִים לִשְׁמֹעַ דְּרוּשָׁם וְתוֹרָתָם, וַאֲנָשִׁים חוֹשְׁבִים שֶׁיָּבוֹאוּ לְאֵיזֶהוּ תּוֹעֶלֶת עַל יָדָם, הֵינוּ שֶׁיָּבוֹאוּ לָדַעַת אֶת ה׳ אֵיךְ לַעֲבֹד. וְהֵם הָאֲנָשִׁים אֵין מַשִּׂיגִים שׁוּם תּוֹעֶלֶת, כִּי תּוֹרָתָם שֶׁל אֵלּוּ הַתַּלְמִידֵי חֲכָמִים, אֵין לָהּ כֹּחַ לְהַדְרִיךְ אֶת הָאָדָם בְּדֶרֶךְ הַטּוֹב, כִּי מְבִישָׁא לָא חֲזֵי טָבָא, וְלֹא עוֹד, כִּי תַּלְאוּ גַּם אֱלֹקִים — כְּאִלּוּ נִלְאָה הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מִלַּעֲזֹר לָעוֹבְדִים אוֹתוֹ. נִמְצָא שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה אֵלּוּ בְּנֵי־אָדָם נוֹפְלִים בִּכְפִירוֹת גְּדוֹלוֹת, וְחוֹשְׁבִים, חַס וְשָׁלוֹם: ״לֹא יִרְאֶה וְלֹא יָבִין אֱלֹקִים בְּמַעֲשֵׂה בְּנֵי־אָדָם״. עַל־יְדֵי־זֶה

שִׁירוּ חֲמִשָּׁה וָאֶלֶף״. כִּי שְׁלֹמֹה זָכָה לָהֶם בִּקְדֻשָּׁה, אֲבָל תַּלְמִידֵי־חֲכָמִים שֶׁדַּיָּן יְהוּדָאִין מְקַבְּלִין מֵהֶם דֶּרֶךְ הַקְּלִפּוֹת. וּבִשְׁבִיל זֶה כָּל דִּבּוּרָם — דֶּרֶךְ מָשָׁל וּמְלִיצָה וּטְעָמִים נִפְלָאִים, כִּי שָׁרְשָׁהּ מֵאֲלוּפוֹ אַלְפִּין הַנַּ״ל.

וְאֵלּוּ הַתַּלְמִידֵי־חֲכָמִים, נֶאֱמַר עֲלֵיהֶם (יְשַׁעְיָה ז׳): **״הַמְעַט מִכֶּם הַלְאוֹת אֲנָשִׁים כִּי תַלְאוּ גַּם אֱלֹקַי״. כִּי מְיַגְּעִים אֲנָשִׁים שֶׁבָּאִים לִשְׁמֹעַ דְּרוּשָׁם וְתוֹרָתָם, וַאֲנָשִׁים חוֹשְׁבִים שֶׁיָּבוֹאוּ לְאֵיזֶהוּ תּוֹעֶלֶת עַל יָדָם, הֵינוּ שֶׁיָּבוֹאוּ לָדַעַת אֶת ה׳ אֵיךְ לַעֲבֹד. וְהֵם — הָאֲנָשִׁים — אֵין מַשִּׂיגִים שׁוּם תּוֹעֶלֶת, כִּי תּוֹרָתָם שֶׁל אֵלּוּ הַתַּלְמִידֵי־חֲכָמִים אֵין לָהּ כֹּחַ לְהַדְרִיךְ אֶת הָאָדָם בְּדֶרֶךְ הַטּוֹב, כִּי מְבִישָׁא לָא חֲזֵי טָבָא. וְלֹא עוֹד, כִּי תַּלְאוּ גַּם אֱלֹקִים — כְּאִלּוּ לוֹאֶה הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מִלַּעֲזֹר לָעוֹבְדִים אוֹתוֹ. נִמְצָא שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה אֵלּוּ בְּנֵי אָדָם נוֹפְלִים בִּכְפִירוֹת גְּדוֹלוֹת, וְחוֹשְׁבִים, חַס וְשָׁלוֹם, ״לֹא יִרְאֶה וְלֹא יָבִין אֱלֹקִים בְּמַעֲשֵׂה בְּנֵי־אָדָם״. עַל־יְדֵי־זֶה**

אָדָם״, עַל־יְדֵי־זֶה ״אֶת יִרְאֵי ה׳ לֹא יְכַבְּדוּ״, וּמְחָרְפִים וּמְבַיְּשִׁים אוֹתָם. וּבְשִׁבְיל זֶה בּוּשָׁה נִקְרֵאת עֲבוֹדַת אֱלִילִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (הוֹשֵׁעַ ט׳): ״וַיִּנָּזְרוּ לַבֹּשֶׁת״; כִּי הַבּוּשָׁה וְהַחֲרוּף נַעֲשֶׂה מֵהַכְּפִירוֹת:

[רָצָה לוֹמַר, מֵאַחַר שֶׁאֵלּוּ הַתַּלְמִידֵי חֲכָמִים, שֶׁדַּיָּן יְהוּדָאִין, לֹא מְקַשְּׁרִים אֶת הַתּוֹרָה אֶל נוֹתֵן הַתּוֹרָה, כִּי מַפְרִידִים אֶת הַתּוֹרָה מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וְלֹא מוֹצְאִים אֶת אַלּוּפוֹ שֶׁל עוֹלָם הַמִּסְתַּתֵּר בְּכָל דָּבָר, עַל־יְדֵי־זֶה הֵם גּוֹרְמִים, שֶׁכָּל אֵלּוּ הַבָּאִים לִשְׁמֹעַ דְּרוּשָׁם וְתוֹרָתָם, שֶׁנּוֹפְלִים בִּכְפִירוֹת וְאֶפִּיקוֹרְסוּת, וַאֲנָשִׁים לֹא מְקַבְּלִים שׁוּם תּוֹעֶלֶת מֵהֶם וּמִתּוֹרָתָם, כִּי מֵרָע לֹא יוֹצֵא טוֹב, כִּי מֵאַחַר שֶׁכָּל תּוֹרָתָם הִיא רַק בְּדֶרֶךְ מָשָׁל וּמְלִיצָה, וּמִי שֶׁמַּעֲיַן בְּדִבְרֵיהֶם, הוּא רַק מִתְיַגֵּעַ וְלֹא מוֹצֵא שׁוּם תּוֹעֶלֶת בְּדִבְרֵיהֶם, וְלָכֵן לֹא בְּחִנָּם שֶׁהֵם מְחָרְפִים וּמְגַדְּפִים אֶת יִרְאֵי הַשֵּׁם וְחוֹשְׁבֵי שְׁמוֹ, וְהַכֹּל בָּא מֵחֲמַת קְנְאָה סְרוּחָה שֶׁיֵּשׁ לָהֶם עֲלֵיהֶם. וּמַה גַּם, כִּי הַטֻּמְאָה לֹא יְכוֹלָה לִסְבֹּל אֶת הַקְּדֻשָּׁה, וְלָכֵן הִיא תָּמִיד רוֹדֶפֶת אוֹתָהּ. וְאִם תִּתְבּוֹנֵן, תָּבִין וְתַשְׂכִּיל מֵהֵיכָן בָּא, שֶׁיִּרְאֵי הַשֵּׁם סוֹבְלִים חֲרוּפִין וְגִדּוּפִין, עֶלְבּוֹנוֹת וּבְזָיוֹנוֹת מֵאֵלּוּ הַתַּלְמִידֵי חֲכָמִים שֶׁדַּיָּן יְהוּדָאִין, שֶׁנִּתְקוּ עַצְמָם לְגַמְרֵי מֵאַלּוּפוֹ שֶׁל עוֹלָם].

ב. וּכְשֶׁיֵּשׁ לְיִרְאֵי הַשֵּׁם חֲרָפוֹת וּבוּשׁוֹת מֵהַכּוֹפְרִים הָאֵלּוּ; כִּי אֵלּוּ הַשֵּׁדִים יְהוּדָאִין לֹא יְכוֹלִים לִסְבֹּל אֶת יִרְאֵי הַשֵּׁם הָאֲמִתִּיִּים, וְלָכֵן הֵם מְחָרְפִים וּמְבַזִּים אוֹתָם. עֵצָה עַל זֶה: ״אָנֹכִי תּוֹלַעַת וְלֹא אִישׁ חֶרְפַּת אָדָם״ (תְּהִלִּים כב) לַחֲרָפוֹת וּבְזָיוֹנוֹת, הַסְּגֻלָּה לָזֶה בְּחִינַת תּוֹלָע, הַיְנוּ שֶׁיְּנַמִּיךְ אֶת עַצְמוֹ כְּתוֹלַעַת הַזּוֹ הָרוֹחֶשֶׁת עַל הָאָרֶץ, לְבַטֵּל אֶת עַצְמוֹ לְגַמְרֵי אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, שֶׁעַל־יְדֵי בְּחִינָה הַזֹּאת מְנַצֵּחַ אוֹיְבָיו; כִּי בּוֹ בָּרֵגַע שֶׁהָאָדָם נַעֲשֶׂה בְּעֵינֵי עַצְמוֹ כְּתוֹלַעַת הָרוֹחֶשֶׁת, וְאֵינוֹ עוֹנֶה לָרְשָׁעִים הָאֵלּוּ, וְאֵינוֹ נִכְנָס אִתָּם בְּוִכּוּחִים, הוּא כְּבָר מְנַצֵּחַ, כִּי תּוֹלַע הוּא בְּחִינַת אֱמוּנָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (אֵיכָה ד׳): ״הָאֲמֻנִים עָלֵי תּוֹלָע״, כִּי הַתּוֹלַעַת הִיא הָרוֹחֶשֶׁת עַל הָאָרֶץ, וְהִיא בְּסוֹד הַמַּלְכוּת, שֶׁהִיא הַתְּפִלָּה. וּכְמַאֲמָרָם זַ״ל (תַּנְחוּמָא בְּשַׁלַּח): לָמָּה נִמְשְׁלוּ יִשְׂרָאֵל לְתוֹלַעַת? לוֹמַר לְךָ, מַה תּוֹלַעַת הַזֶּה אֵינוֹ מַכֶּה אֶת הָאָרְזִים אֶלָּא בְּפִיו, וְהוּא רַךְ וּמַכֶּה אֶת הַקָּשֶׁה, כָּךְ אֵין לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל אֶלָּא תְּפִלָּה (עֵין קְהִלּוֹת יַעֲקֹב, עֲרֶךְ תּוֹלַעַת): תּוֹלַע״ת גִּימַטְרִיָּה שק״ו צי״ת, שֶׁהוּא הַשֵּׁם הַשְּׁבִיעִי נֶגֶד הַמַּלְכוּת, שֶׁהוּא סוֹד הַתְּפִלָּה, סוֹד ״שַׁוְּעָתֵנוּ קַבֵּל וּשְׁמַע צַעֲקָתֵנוּ יוֹדֵעַ תַּעֲלוּמוֹת״. **וְהוּא בְּחִינַת אַבְרָהָם, שֶׁהוּא רֹאשׁ לַמַּאֲמִינִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב** (בְּרֵאשִׁית טו) ״וְהֶאֱמִין בַּה׳״, כִּי אַבְרָהָם אָבִינוּ גִּלָּה וּפֵרֵסֵם אֶת שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ לְכָל הָעוֹלָם, וּכְמַאֲמָרָם זַ״ל (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פָּרָשָׁה מג, סִימָן ז׳): אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, אֲנִי לֹא הָיָה שְׁמִי נִכָּר לִבְרִיּוֹתַי, וְהִכַּרְתָּ אוֹתִי בִּבְרִיּוֹתַי, מַעֲלָה אֲנִי עָלֶיךָ, כְּאֵלּוּ אַתָּה שֻׁתָּף עִמִּי

״אֶת יִרְאֵי ה׳ לֹא יְכַבְּדוּ״, וּמְחָרְפִים וּמְבַיְּשִׁים אוֹתָם. וּבְשִׁבְיל זֶה בּוּשָׁה נִקְרָא עֲבוֹדָה זָרָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (הוֹשֵׁעַ ט׳): **״וַיִּנָּזְרוּ לַבֹּשֶׁת״, כִּי הַבּוּשָׁה וְהַחֲרוּף נַעֲשֶׂה מֵהַכְּפִירוֹת:**

ב וּכְשֶׁיֵּשׁ לְיִרְאֵי הַשֵּׁם חֲרָפוֹת וּבוּשׁוֹת מֵהַכּוֹפְרִים הָאֵלּוּ, עֵצָה עַל־זֶה: ״אָנֹכִי תּוֹלַעַת וְלֹא אִישׁ חֶרְפַּת אָדָם״ (תְּהִלִּים כב). **לַחֲרָפוֹת וּבְזָיוֹנוֹת, הַסְּגֻלָּה לָזֶה בְּחִינַת תּוֹלָע. שֶׁעַל־יְדֵי בְּחִינַת הַזֹּאת, מְנַצֵּחַ אוֹיְבָיו. כִּי תּוֹלָע הוּא בְּחִינַת אֱמוּנָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב** (אֵיכָה ד׳): **״הָאֲמֻנִים עָלֵי תּוֹלָע״. וְהוּא בְּחִינַת אַבְרָהָם שֶׁהוּא רֹאשׁ לַמַּאֲמִינִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב** (בְּרֵאשִׁית טו): **״וְהֶאֱמִין בַּה׳״. וּבִבְחִינַת**

בִּבְרִיָּתוֹ שֶׁל עוֹלָם; וְאָמְרוּ (סוֹטָה י:): הִקְרִיא אַבְרָהָם שְׁמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בְּפֶה כָּל עוֹבֵר וָשָׁב. וּבְבְחִינַת אַבְרָהָם, שֶׁהוּא בְּחִינַת אֱמוּנָה, מְשַׁבֵּר וּמְבַטֵּל עֲבוֹדַת אֱלִילִים וְהַכְּפִירוֹת וְהַבְּזָיוֹנוֹת; כִּי עַל־יְדֵי תֹּקֶף הָאֱמוּנָה, שֶׁהָאָדָם מַאֲמִין בְּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, עַל־יְדֵי־זֶה מִתְבַּטְּלוֹת מִמֵּילָא כָּל הָעֲבוֹדוֹת זָרוֹת שֶׁבָּעוֹלָם, וְהַכְּפִירוֹת וְהַבְּזָיוֹנוֹת שֶׁנּוֹפְלִים עַל הָאָדָם; כִּי בּוֹ בָּרֵגַע שֶׁהָאָדָם מְבַטֵּל אֶת עַצְמוֹ לְגַמְרֵי אֶל הָאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וּמִתְפַּלֵּל רַק אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְאֵינוֹ עוֹנֶה לִמְחָרְפָיו וְלִמְבַזָּיו דָּבָר, אֶלָּא יוֹדֵעַ שֶׁהַכֹּל מִדִּין שָׁמַיִם, וּמְקַבֵּל אֶת הַכֹּל בְּאַהֲבָה, עַל־יְדֵי־זֶה וּמִתְגַּבֵּר עַל הַפּוֹפְרִים, בִּבְחִינַת (תְּהִלִּים כ׳): ״בִּגְבוּרוֹת יֵשַׁע יְמִינוֹ״, דַּיְקָא עַל־יְדֵי שֶׁמְּקַבֵּל אֶת הַגְּבוּרוֹת, שֶׁהֵם הַבְּזָיוֹנוֹת שֶׁמְּחָרְפִים וּמְבַזִּים אוֹתוֹ, בָּזֶה נִמְשָׁךְ עָלָיו יָמִין שֶׁהוּא חֶסֶד. כִּי אַבְרָהָם, שֶׁהוּא בְּחִינַת חֶסֶד, בְּחִינַת אֱמוּנָה, בְּחִינַת (שָׁם פט): ״וְחַסְדִּי לֹא אָפִיר וְלֹא אֲשַׁקֵּר בֶּאֱמוּנָתִי״, [הַיְנוּ מֵבִיא רְאָיָה מִפָּסוּק, שֶׁחֶסֶד וֶאֱמוּנָה תְּלוּיִים זֶה בָּזֶה, כִּי עַל־יְדֵי שֶׁלֹּא יְבַטֵּל אֶת הַחֶסֶד, עַל־יְדֵי־זֶה לֹא יְשַׁקֵּר בֶּאֱמוּנָתוֹ]. בְּיָמִין הַזֹּאת שֶׁהוּא חֶסֶד, הוּא מִתְגַּבֵּר עַל אוֹיְבָיו, וְנִכְנָעִים לְגַמְרֵי תַּחְתָּיו, כִּי מִי שֶׁמְּבַטֵּל אֶת עַצְמוֹ תָּמִיד אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, עַל־יְדֵי־זֶה יֵשׁ מַפָּלָה לְשׂוֹנְאָיו וּלְמִתְנַגְּדָיו, כִּי נַעֲשֶׂה בִּבְחִינַת (נָחוּם ב׳) ״אַנְשֵׁי חַיִל מְתֻלָּעִים״, וְלֹא נִשְׁאָר מֵהֶם שׁוּם דָּבָר. וּבְזֶה הַחֶסֶד הוּא מְתַקֵּן אֵלּוּ הָאַלְפִין הַנִּפּוֹלִים הַנַּ״ל, בִּבְחִינַת (שְׁמוֹת כ׳): ״וְעֹשֶׂה חֶסֶד לַאֲלָפִים״; הַיְנוּ אִם אָדָם בָּטֵל וּמְבֻטָּל אֶל הָאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וּמַמְשִׁיךְ עַל עַצְמוֹ אֶת תֹּקֶף הָאֱמוּנָה, שֶׁזֶּה בְּחִינַת תּוֹלַעַת, שֶׁעוֹשֶׂה אֶת עַצְמוֹ כְּתוֹלַעַת הַזּוֹ הָרוֹחֶשֶׁת עַל הָאָרֶץ, וְאֵינוֹ מֵשִׁיב לִמְחָרְפָיו וּמִתְנַגְּדָיו, עַל־יְדֵי־זֶה בְּעַצְמוֹ נִמְשָׁךְ עַל עַצְמוֹ אַלּוּפוֹ שֶׁל עוֹלָם, וּמַעֲלֶה אֶת הָאַלְפִין הַנִּפּוֹלִין, וְנִתְגַּלֶּה הָאֵין סוֹף עָלָיו, כִּי יוֹדֵעַ, שֶׁכָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלָיו, דָּבָר גָּדוֹל וְדָבָר קָטָן אֵינוֹ נַעֲשֶׂה מֵעַצְמוֹ, אֶלָּא בְּהַשְׁגָּחַת הַמַּאֲצִיל הָעֶלְיוֹן, וְעַל־יְדֵי־זֶה נִמְשָׁךְ חֶסֶד אֵל כָּל הַיּוֹם, וְלֹא יְכוֹלִים לַעֲשׂוֹת לוֹ שׁוּם דָּבָר.

אַבְרָהָם שֶׁהוּא בְּחִינַת אֱמוּנָה, מְשַׁבֵּר וּמְבַטֵּל עֲבוֹדָה־זָרָה וְהַכְּפִירוֹת וְהַבְּזָיוֹנוֹת, וּמִתְגַּבֵּר עַל הַכּוֹפְרִים, בִּבְחִינַת (תְּהִלִּים כ׳): **״בִּגְבוּרוֹת יֵשַׁע יְמִינוֹ״. כִּי אַבְרָהָם שֶׁהוּא בְּחִינַת חֶסֶד, בְּחִינַת אֱמוּנָה, בְּחִינַת** (שָׁם פט): **״וְחַסְדִּי לֹא אָפִיר וְלֹא אֲשַׁקֵּר בֶּאֱמוּנָתִי״, בְּיָמִין הַזֹּאת הוּא מִתְגַּבֵּר עַל אוֹיְבָיו, כִּי נַעֲשֶׂה בִּבְחִינַת** (נָחוּם ב׳): **״אַנְשֵׁי חַיִל מְתֻלָּעִים״. וּבְזֶה הַחֶסֶד הוּא מְתַקֵּן אֵלּוּ הָאַלְפִין הַנִּפּוֹלִים הַנַּ״ל, בִּבְחִינַת** (שְׁמוֹת כ׳): **״וְעֹשֶׂה חֶסֶד לָאֲלָפִים״:**

ג וְלָבוֹא לְחֶסֶד, אִי אֶפְשָׁר לָבוֹא אֶלָּא עַל־יְדֵי שֶׁיַּכְנִיס תַּלְמִידֵי־חֲכָמִים צַדִּיקִים לְתוֹךְ בֵּיתוֹ. כִּי 'הַמַּכְנִיס אוֹרְחִים תַּלְמִידֵי־חֲכָמִים אֲמִתִּיִּים לְתוֹךְ בֵּיתוֹ כְּאִלּוּ הִקְרִיב תְּמִידִין', כְּמַאֲמַר חֲכָמֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (בְּרָכוֹת י:): **'אִישׁ קָדוֹשׁ עוֹבֵר עָלֵינוּ תָּמִיד' וְכוּ'.** [זֶה לְשׁוֹן הַגְּמָרָא: ״עוֹבֵר עָלֵינוּ תָּמִיד״, אָמַר רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי חֲנִינָא מִשּׁוּם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב: כָּל הַמְאָרֵחַ תַּלְמִיד חָכָם בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, כְּאִלּוּ הִקְרִיב תְּמִידִין, כְּמַאֲמַר חֲכָמֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (בְּרָכוֹת י:) 'אִישׁ קָדוֹשׁ עוֹבֵר עָלֵינוּ תָּמִיד' וְכוּ'. [זֶה לְשׁוֹן הַגְּמָרָא: ״עוֹבֵר עָלֵינוּ תָּמִיד״, אָמַר רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי חֲנִינָא מִשּׁוּם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב: כָּל הַמְאָרֵחַ תַּלְמִיד חָכָם בְּתוֹךְ

בֵּיתוֹ, וּמְהַנֵּהוּ מִנְּכָסָיו, מַעֲלֶה עָלָיו הַכָּתוּב כְּאִלּוּ מַקְרִיב תְּמִידִין, כִּי הַתַּלְמִיד חָכָם מְחַדֵּשׁ בְּכָל פַּעַם חִדּוּשֵׁי תּוֹרָה אֲמִתִּיִּים, וּמְגַלֶּה אֶת אֱלוֹפוֹ שֶׁל עוֹלָם, וּמוֹרִיד אֶת הַשְּׁכִינָה בָּעוֹלָם, וְלָכֵן כָּל מִי שֶׁמְּאָרֵחַ אוֹתוֹ, הוּא עוֹשֶׂה מִשְׁכָּן לִשְׁכִינַת עֻזּוֹ יִתְבָּרַךְ שְׁיִשְׂרֶה אֶצְלוֹ; כִּי הַתַּלְמִידֵי חֲכָמִים הָאֲמִתִּיִּים, הֵם מֶרְכָּבָה לִשְׁכִינַת עֻזּוֹ יִתְבָּרַךְ, וּכְמוֹ שֶׁקָּרְבָּן תָּמִיד כִּפֵּר עַל עֲוונוֹת בְּנֵי־אָדָם, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (פְּסִיקְתָּא רַבָּתִי טו, סִימָן יח): תָּמִיד שֶׁל שַׁחַר הָיָה מְכַפֵּר עַל עֲבֵרוֹת שֶׁל לַיְלָה, תָּמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם הָיָה מְכַפֵּר עַל עֲבֵרוֹת שֶׁנַּעֲשׂוּ בַּיּוֹם. כְּמוֹ־כֵן הַתַּלְמִיד חָכָם הָאֲמִתִּי, שֶׁמְּחַדֵּשׁ חִדּוּשֵׁי תּוֹרָה, הוּא מַמְשִׁיךְ אֶת הַשְּׁכִינָה, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (שִׁיר הַשִּׁירִים רַבָּה, פָּרָשָׁה ח׳, סִימָן טו): כָּל מָקוֹם שֶׁהִשְׁרָה הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא תּוֹרָתוֹ — הִשְׁרָה שְׁכִינָתוֹ. וְכֵן אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פָּרָשָׁה פו, סִימָן ז׳): בְּכָל מָקוֹם שֶׁהַצַּדִּיקִים הוֹלְכִים, הַשְּׁכִינָה הוֹלֶכֶת עִמָּהֶם. וּבְמָקוֹם שֶׁהַשְּׁכִינָה מְצוּיָה, הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מוֹחֵל עַל כָּל הָעֲוונוֹת. וְלָכֵן אַשְׁרֵי מִי שֶׁזּוֹכֶה לְאָרֵחַ תַּלְמִידֵי חֲכָמִים אֲמִתִּיִּים בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, שֶׁבָּזֶה הוּא מְאָרֵחַ אֶת הַשְּׁכִינָה בַּבַּיִת, וְנִתְכַּפְּרִים לוֹ כָּל עֲוונוֹתָיו]. **וּבְזֶה הַשְּׁמוּשׁ שֶׁעוֹמֵד עֲלֵיהֶם וּמְשַׁמֵּשׁ אוֹתָם, זוֹכֶה לַחֶסֶד הַנַּ״ל, כְּמַאֲמַר** (כְּתֻבּוֹת צו): **׳כָּל הַמּוֹנֵעַ תַּלְמִידוֹ מִלְּשַׁמְּשׁוֹ כְּאִלּוּ מוֹנֵעַ מִמֶּנּוּ חֶסֶד׳. וּבִשְׁבִיל זֶה הָיָה הַתָּמִיד כֶּבֶשׂ, כִּי מִמֶּנּוּ נִתְתַּקְּנוּ הָאַלְפִין, בִּבְחִינַת** (יִרְמְיָה יא): **״וַאֲנִי כְּכֶבֶשׂ אַלּוּף״**, כִּי קָרְבַּן תָּמִיד מְכַפֵּר עֲוונוֹתֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְעַל־יְדֵי־זֶה נִתְגַּלֶּה אַלּוּפוֹ שֶׁל עוֹלָם. וְזֶה בְּחִינַת כֶּבֶשׂ, שֶׁכָּבוּשׁ תַּחַת יַד רַבּוֹ וּמְשַׁמֵּשׁ אוֹתָם; הַיְנוּ בְּדִיּוּק כְּמוֹ קָרְבַּן תָּמִיד שֶׁהָיָה כֶּבֶשׂ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בְּמִדְבַּר כח, ג): ״כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה תְּמִימִם שְׁנַיִם לַיּוֹם עֹלָה תָּמִיד״, וְזֶה הָיָה מְכַפֵּר עַל עֲוונוֹתֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ־כֵן מִי שֶׁכָּבוּשׁ תַּחַת יַד רַבּוֹ, וּמְשַׁמֵּשׁ אוֹתוֹ, עַל־יְדֵי־זֶה מְכַפְּרִין לוֹ עַל עֲוונוֹתָיו. וְזֶה תָּמִד — גִּימַטְרִיָּה ד׳ אַלְפִין [(עֵץ פְּרִי עֵץ חַיִּים, פֶּרֶק ג׳) לֵאָה לוֹקַחַת ד׳ אַלְפִין מִד׳ שְׁמוֹת אהי״ה, שֶׁהֵם גִּימַטְרִיָּה מד״ת אוֹתִיּוֹת תָּמ״ד]. שֶׁהוּא תִּקּוּן הָאַלְפִין כַּנַּ״ל; הַיְנוּ קָרְבַּן תָּמִיד מְתַקֵּן אֶת הַתּוֹלָע שֶׁהִיא קְלִפָּה טְמֵאָה, שֶׁרוֹצָה לְהַרְקִיב וּלְכַלּוֹת הָעוֹלָם. וְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא צִוָּה לְהָבִיא עוֹלַ״ת תָּמ״ד, לְהַכְנִיעַ אֶת תּוֹלָ״ע עַל־יְדֵי תָּמ״ד שֶׁהוּא ד׳ אַלְפִין שֶׁל שֵׁם אהי״ה, גִּלּוּי אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, בְּכָל אֲשֶׁר תִּפְנֶה תִּרְאֶה רַק שֵׁם אהי״ה, שֶׁהֵם ד׳ אַלְפִין, אַלּוּפוֹ שֶׁל עוֹלָם הַנִּמְצָא בְּכָל תְּנוּעָה וּתְנוּעָה שֶׁרַק תִּפְנֶה. וְעַל־יְדֵי־זֶה מַכְנִיעִים אֶת הַתּוֹלַעַת שֶׁרוֹצָה לְכַלּוֹת אֶת הָעוֹלָם. וְזֶהוּ (מִשְׁלֵי כג): ״לְמִי מְדָנִים לְמִי שִׂיחַ״; הַיְנוּ עַל־יְדֵי שִׂי״חַ, עַל־יְדֵי חָכָם שֵׁד יְהוּדַאי, עַל יָדוֹ מְדָנִים, עַל יָדוֹ בָּא הִתְנַגְּדוּת. רָצָה לוֹמַר שִׂי״חַ רָאשֵׁי

תָּמִיד׳ וְכוּ׳. וּבְזֶה הַשְּׁמוּשׁ שֶׁעוֹמֵד עֲלֵיהֶם וּמְשַׁמֵּשׁ אוֹתָם, זוֹכֶה לַחֶסֶד הַנַּ״ל, כְּמַאֲמַר (כְּתֻבּוֹת צו): **׳כָּל הַמּוֹנֵעַ תַּלְמִידוֹ מִלְּשַׁמְּשׁוֹ כְּאִלּוּ מוֹנֵעַ מִמֶּנּוּ חֶסֶד׳. וּבִשְׁבִיל זֶה הָיָה הַתָּמִיד כֶּבֶשׂ, כִּי מִמֶּנּוּ נִתְתַּקְּנוּ הָאַלְפִין, בִּבְחִינַת** (יִרְמְיָה יא): **״וַאֲנִי כְּכֶבֶשׂ אַלּוּף״. וְזֶה בְּחִינַת כֶּבֶשׂ — שֶׁכָּבוּשׁ תַּחַת יַד רַבּוֹ וּמְשַׁמֵּשׁ אוֹתָם. וְזֶה תָּמִד — גִּימַטְרִיָּה ד׳ אַלְפִין שֶׁהוּא תִּקּוּן הָאַלְפִין כַּנַּ״ל. וְזֶהוּ** (מִשְׁלֵי כג): **״לְמִי מְדָנִים לְמִי שִׂיחַ״, הַיְנוּ עַל־יְדֵי שִׂי״חַ, עַל־יְדֵי חָכָם שֵׁד יְהוּדַאי, עַל יָדוֹ מְדָנִים, עַל יָדוֹ בָּא הִתְנַגְּדוּת:**

תֵּבוֹת: חָ׳כָם שֵׁ׳ד יְ׳הוּדָאי; הוּא אֲשֶׁר גּוֹרֵם אֶת הַמְּדָנִים וְהַמַּחֲלֹקֶת וְהִתְנַגְּדוּת עַל יְרֵאֵי הַשֵּׁם: (עַכְשָׁו יַלְבִּישׁ אֶת הַשָּׁגָתוֹ בְּמַאֲמָר שֶׁהִתְחִיל בּוֹ):

וְזֶהוּ שֶׁאָמְרוּ סָבֵי דְּבֵי אַתּוּנָא: בְּנֵי לָן בֵּיתָא בַּאֲוִירָא דְּעָלְמָא. כִּי אִלּוּ בְּנֵי־אָדָם הָרוֹצִים לַעֲרֹךְ עֲבוֹדָתָם עַל־יְדֵי הַתּוֹרָה שֶׁשּׁוֹמְעִים מִתַּלְמִידֵי חֲכָמִים שֶׁדַּיָּן יְהוּדָאִין, כִּי שָׁמְעוּ אֶת דְּרָשׁוֹתָם וְחִדּוּשֵׁי תּוֹרָתָם. וּבֶאֱמֶת אֵין לָהֶם עַל מָה שֶׁיִּסְמְכוּ, כִּי הַכֹּל תָּלוּי בַּאֲוִיר, בְּלִי שׁוּם הַקְדָּמוֹת אֲמִתִּיּוֹת, וַהֲוֵי כְּאִלּוּ רוֹצִים לִבְנוֹת בַּיִת בַּאֲוִירָא, וְאֵין לָהֶם עַל מָה שֶׁיִּסְמְכוּ, כִּי אֵינָם מְדַבְּרִים בִּכְלָל מֵהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְכָל דִּבּוּרֵיהֶם וְחִדּוּשֵׁיהֶם הֵם דִּבּוּרִים שֶׁל מָה בְּכָךְ, כְּמוֹ הַשֹּׁדַיִן שֶׁפּוֹרְחִים בַּאֲוִיר, וְאֵין לָהֶם שׁוּם יְנִיקָה מֵהַקְּדֻשָּׁה. וְאָמַר שָׁם, שֶׁמַּזְכִּירִים תָּמִיד אֶת שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ, וְהוּא יִתְבָּרַךְ שָׁגוּר עַל לְשׁוֹנָם, עַל־יְדֵי־זֶה וְקָם בֵּין שְׁמַיָּא לְאַרְעָא; הֵם מְקַשְּׁרִים אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, אֲפִלּוּ שֶׁנִּמְצָאִים בְּגַשְׁמִיּוּת עַדַיִן בְּאַרְעָא, בָּאָרֶץ, בְּגַשְׁמִיּוּת הֶבְלֵי עוֹלָם הַזֶּה, אֶל רוּחָנִיּוּת עוֹלָם הַבָּא. הַיְנוּ תַּלְמִיד חָכָם הָאֲמִתִּי, הוּא בֵּין שְׁמַיָּא לְאַרְעָא, כְּתַרְגּוּמוֹ: ״כִּי כֹל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ״ [דַּאֲחִיד בִּשְׁמַיָּא וְאַרְעָא]; כִּי זוֹ עֲבוֹדַת הַתַּלְמִידֵי חֲכָמִים הָאֲמִתִּיִּים, שֶׁהֵם מְקַשְּׁרִים אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, אֲפִלּוּ שֶׁנִּמְצָאִים בְּגַשְׁמִיּוּת הָאָרֶץ, שֶׁיִּהְיוּ דְּבוּקִים בּוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁהוּא שָׁמַיִם, רוּחָנִיּוּת אֱלֹקוּת. וְאָמַר הַצַּדִּיק הָאֱמֶת וְהַתַּלְמִיד חָכָם הָאֲמִתִּי, לְאִלּוּ הָאֲנָשִׁים שֶׁשּׁוֹמְעִים אֶת דְּבָרָיו: אַפִּיקוּ לִי לִבְנֵי וְטִינָא מֵהָתָם; כִּי טִינָא נִכְנָס בְּלִבָּם שֶׁל אִלּוּ כַּנַּ״ל, שֶׁשָּׁמְעוּ אֶת דְּרָשׁוֹתֵיהֶם וְחִדּוּשֵׁיהֶם שֶׁל אִלּוּ הַתַּלְמִידֵי חֲכָמִים שֶׁדַּיָּן יְהוּדָאִין, עַד שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשֶׂה לָהֶם לֵב הָאֶבֶן, וְנִתְמַלְּאוּ קֻשְׁיוֹת וּסְפֵקוֹת עָלָיו יִתְבָּרַךְ, וְיֵשׁ לָהֶם טִינָה בַּלֵּב, כִּבְיָכוֹל, עַל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וּכְשֶׁתַּלְמִיד חָכָם אֲמִתִּי רוֹאֶה מַחֲשַׁבְתָּם הָרָעָה, אוֹמֵר לָהֶם שֶׁיּוֹצִיאוּ הַטִּינָא מִלִּבָּם, שֶׁיּוֹצִיאוּ הַטִּינָא שֶׁבְּלֵב הָאֶבֶן, וְאַל יִכְפְּרוּ בְּהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, כִּי הַטִּינָא וְלֵב הָאֶבֶן מֵהָתָם; הַיְנוּ מִבְּחִינַת הָאַלְפִּין הַנְּפוּלִים הַנַּ״ל, שֶׁהֵן גִּימַטְרִיָּה הָתָם [כִּי אַרְבַּע פְּעָמִים אָלֶף עִם הַכּוֹלֵל עוֹלֶה הָתָם]; כִּי כָּל הַסְּפֵקוֹת וְהַקֻּשְׁיוֹת שֶׁנִּכְנָסִים בְּלֵב בַּר יִשְׂרָאֵל, זֶה רַק מֵחֲמַת שֶׁשּׁוֹמֵעַ תּוֹרָה וּדְרוּשִׁים מֵאִלּוּ הַתַּלְמִידֵי חֲכָמִים, שֶׁדַּיָּן יְהוּדָאִין, הַמְּלֵאִים בְּעַצְמָם

וְזֶהוּ שֶׁאָמְרוּ סָבֵי דְּבֵי אַתּוּנָא: בְּנֵי לָן בֵּיתָא בַּאֲוִירָא דְּעָלְמָא. כִּי אִלּוּ בְּנֵי אָדָם הָרוֹצִים לַעֲרֹךְ עֲבוֹדָתָם עַל־יְדֵי הַתּוֹרָה שֶׁשּׁוֹמְעִים מִתַּלְמִידֵי־חֲכָמִים שֶׁדַּיָּן יְהוּדָאִין, וּבֶאֱמֶת אֵין לָהֶם עַל מָה שֶׁיִּסְמְכוּ, וַהֲוֵי כְּאִלּוּ רוֹצִים לִבְנוֹת בַּיִת בַּאֲוִירָא. כִּי תַּלְמִידֵי־חֲכָמִים שֶׁדַּיָּן יְהוּדָאִין הֵם פּוֹרְחִין בָּאֲוִיר, וְאֵין לָהֶם עַל מָה שֶׁיִּסְמְכוּ, כְּמוֹ הַשֹּׁדַיִן שֶׁפּוֹרְחִים בָּאֲוִיר.

וְאָמַר שָׁם, וְקָם בֵּין שְׁמַיָּא לְאַרְעָא — הַיְנוּ תַּלְמִיד־חָכָם הָאֲמִתִּי הוּא בֵּין שְׁמַיָּא לְאַרְעָא, כְּתַרְגּוּמוֹ: ״כִּי כֹל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ״ [דַּאֲחִיד בִּשְׁמַיָּא וְאַרְעָא]. וְאָמַר אַפִּיקוּ לִי לִבְנֵי וְטִינָא מֵהָתָם — כִּי טִינָא נִכְנָס בְּלִבָּם שֶׁל אִלּוּ כַּנַּ״ל, וְנַעֲשֶׂה לָהֶם לֵב הָאֶבֶן. וּכְשֶׁתַּלְמִיד־חָכָם הָאֲמִתִּי רוֹאֶה מַחֲשַׁבְתָּם הָרָעָה, אוֹמֵר לָהֶם שֶׁיּוֹצִיאוּ הַטִּינָא מִלִּבָּם, שֶׁיּוֹצִיאוּ הַטִּינָא שֶׁבְּלֵב הָאֶבֶן, וְאַל יִכְפְּרוּ בְּהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא. כִּי הַטִּינָא וְלֵב הָאֶבֶן מֵהָתָם, הַיְנוּ מִבְּחִינַת הָאַלְפִּין הַנְּפוּלִים הַנַּ״ל, שֶׁהֵן גִּימַטְרִיָּא הָתָם, [כִּי אַרְבַּע פְּעָמִים אָלֶף עִם הַכּוֹלֵל עוֹלֶה הָתָם].

עִם כְּפִירוּת וּסְפֵקוֹת עָלָיו יִתְבָּרַךְ, וּכְשֶׁשּׁוֹמְעִים אֶת דִּבְרֵיהֶם, נִכְנֶסֶת טִינָה בַּלֵּב נֶגְדּוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי אֵינָם מְדַבְּרִים מֵאֲלוּפוֹ שֶׁל עוֹלָם. אָמְרוּ: מִי אִיכָּא דְּמָצֵי לְאַסּוּקֵי הָתָם — שֶׁאָמְרוּ לוֹ: מִי יָכוֹל לַעֲלוֹת הָאַלְפִין הַנְּפוּלִים, כִּי מִי שֶׁכְּבָר נָפַל בְּקֻשְׁיוֹת וּסְפֵקוֹת עָלָיו יִתְבָּרַךְ, וְנִכְנְסָה טִינָה בְּלִבּוֹ עָלָיו יִתְבָּרַךְ, רַחֲמָנָא לִישֵׁזְבָן, הוּא לֹא יָכוֹל לְהָבִין אֵיךְ יְכוֹלִים לְהַעֲלוֹת אֶת הָאַלְפִין הַנְּפוּלִים, וְלִזְכּוֹת לְהַגִּיעַ לְהַרְגִּישׁ תָּמִיד אֶת אֲלוּפוֹ שֶׁל עוֹלָם, אֲשֶׁר בְּכָל תְּנוּעָה וּתְנוּעָה שָׁם נִמְצָא, וּבִלְעָדָיו אֵין שׁוּם נִמְצָא. וְהֵשִׁיב לָהֶם הַתַּלְמִיד חָכָם הָאֱמֶת, הַצַּדִּיק: מִי אִיכָּא דְּמָצֵי לְמִבְנֵי בֵּיתָא בֵּין שְׁמַיָּא לְאַרְעָא; הַיְנוּ מִי שֶׁבּוֹנֶה בֵּיתוֹ עַל־יְדֵי תַּלְמִידֵי חֲכָמִים הָאֲמִתִּיִּים, שֶׁמַּכְנִיסָם בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ וּמְשַׁמְּשָׁם, וְשׁוֹמֵעַ אֶת דְּרוּשָׁם וְחִדּוּשָׁם, אֲשֶׁר בְּנוּיִים עַל אַדְנֵי אֱמֶת, עַל יְסוֹדוֹת חֲזָקִים, אֲלוּפוֹ שֶׁל עוֹלָם, הַחִדּוּשִׁים הָאֵלּוּ יְכוֹלִים לְהוֹצִיא אֶת הַקֻּשְׁיוֹת וְהַקְּנָאָה שֶׁבַּלֵּב, כִּי יֵשׁ לָהֶם עַל מַה שֶּׁיִּסְמְכוּ, כִּי הַחִדּוּשִׁים שֶׁלָּהֶם בְּנוּיִים וּמְיֻסָּדִים עַל גִּלּוּי אֱלֹקוּת, כִּי תַּלְמִידֵי חֲכָמִים אֲמִתִּיִּים הֵם יְסוֹד כָּל דָּבָר, כִּי הֵם הַמְגַלִּים אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ. וּמִי שֶׁבִּיתוֹ בֵּית וַעַד לַחֲכָמִים, שֶׁבּוֹנֶה בֵּיתוֹ בִּבְחִינַת: ״אִישׁ קָדוֹשׁ עוֹבֵר עָלֵינוּ תָּמִיד, נַעֲשֶׂה עֲלִיַּת קִיר״ (מְלָכִים־ב ד׳); הַיְנוּ שֶׁמְּאָרְחִים אֶת הַתַּלְמִידֵי חֲכָמִים הָאֲמִתִּיִּים בְּתוֹךְ בֵּיתָם, וּמְחַדְּשִׁים שָׁם חִדּוּשֵׁי תּוֹרָה וְגִלּוּי אֱלֹקוּת, דַּיְקָא

אֵלּוּ הָאֲנָשִׁים מַעֲלִין הָאַלְפִין כַּנַּ״ל:

[וּמֵרָחוֹק תָּבִין וְתַשְׂכִּיל, שֶׁזֶּה מַה שֶּׁעָשְׂתָה הַשּׁוּנַמִּית עֲלִיַּת קִיר לֶאֱלִישָׁע, וְאָמְרָה: ״נַעֲשֶׂה נָּא עֲלִיַּת קִיר קְטַנָּה וְנָשִׂים לוֹ שָׁם מִטָּה וְשֻׁלְחָן וְכִסֵּא וּמְנוֹרָה״. וּמוּבָא (זֹהַר תְּרוּמָה קלג): בְּגִין דְּאִלֵּין אַרְבָּעָה אִינּוּן תִּקּוּנֵי דִּשְׁכִינְתָּא לְאִתְתַּקָּנָא לְגַבֵּי בַּעְלָהּ בְּאַרְבָּעָה תִּקּוּנִין אִלֵּין אִתְתַּקָּנַת בִּשְׁפִירָהָא בְּחֶדְוּוהָא בְּחֶזְוּוהָא עַל־יְדֵי דְּעַמָּא קַדִּישָׁא בְּכָל יוֹמָא. מִטָּה אִתְיְהִיבַת לֵיהּ לְיַעֲקֹב לְאִתַּתְקָנָא, וְעַל דָּא יַעֲקֹב אַתְקִין צְלוֹתָא דְּעַרְבִית. שֻׁלְחָן אַתְקִין דָּוִד מַלְכָּא בְּאִינּוּן שִׁירִין וְתוּשְׁבְּחָן דְּאִיהוּ אַתְקִין כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (תְּהִלִּים כג): ״תַּעֲרֹךְ לְפָנַי שֻׁלְחָן נֶגֶד צוֹרְרָי״; כְּסֵא אַתְקִין אַבְרָהָם בְּאִתְקַשְׁרוּתָא דְּלֵיהּ דְּעָבִיד טִיבוּ וּשְׁלִימוּ דְּנִשְׁמָתִין לְכָל בְּנֵי עָלְמָא, וְלֵית תִּקּוּנָא דִּכְסֵא אֶלָּא בְּחֶסֶד דְּאַבְרָהָם, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (יְשַׁעְיָה טז): ״וְהוּכַן בְּחֶסֶד כִּסֵּא״. מְנוֹרָה אַתְקִין יִצְחָק דְּאַקְדִּישׁ שְׁמָא דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעֵינֵיהוֹן דְּכָל עָלְמָא, וְנָהִיר נְהִירוּ דְּבוּצִינָא עִלָּאָה בְּהַהִיא קְדֻשָּׁה. בְּגִינֵי כָּךְ צְרִיכִין עַמָּא קַדִּישָׁא לוֹמַר תָּדִיר וּלְשַׁוָּאָה רְעוּתְהוֹן לְסַדְּרָא לְגַבֵּי עַלְמָא עִלָּאָה דְּאִיהוּ מָאנֵי דְּבֵיתָא אִישׁ הָאֱלֹהִים מִטָּה וְשֻׁלְחָן וְכִסֵּא וּמְנוֹרָה לְמֶהֱוֵי שְׁלִימוּ בְּכָל יוֹמָא עִילָּא וְתַתָּא. שֶׁזֶּה סוֹד ד׳ תְּפִלּוֹת שֶׁל כָּל יוֹם: עַרְבִית, חֲצוֹת, שַׁחֲרִית, מִנְחָה. שֶׁהֵם כְּנֶגֶד: ״מִטָּה וְשֻׁלְחָן וְכִסֵּא וּמְנוֹרָה״, וְעַל־יְדֵי־זֶה מַעֲלִים אֶת הַד׳ אַלְפִין הַנְּפוּלִים, וְנִתְגַּלֶּה אַלּוּפוֹ שֶׁל עוֹלָם בְּכָל תְּנוּעָה וּתְנוּעָה. וְזֶה עֲבוֹדַת הַתַּלְמִידֵי חֲכָמִים הָאֲמִתִּיִּים, הַדְּבֵקִים בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, שֶׁעַל־יְדֵי חִדּוּשֵׁיהֶם וּדְרוּשֵׁיהֶם הֵם מַעֲלִים אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, שֶׁיִּהְיוּ חֲזָקִים בְּכָל יוֹם לְהָכִין לְהַשְׁכִּינָה

הַקְּדוֹשָׁה ״מִטָּה וְשֻׁלְחָן וְכִסֵּא וּמְנוֹרָה״, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה מַמְשִׁיכִים עַל עַצְמוֹ אַלּוּפוֹ שֶׁל עוֹלָם, וְדוֹ״ק]. **(עַכְשָׁו** יִגָּלֶה סוֹד אוֹתִיּוֹת: א׳ ב׳ ג׳ ד׳ ה׳ ו׳ ז׳ ח׳ ט׳ י׳. הַמְקֻשָּׁרִים אֶל הַתּוֹרָה הַזֹּאת).

וְזֶה אָלֶף בֵּית גִּימֶל דָּלֶת דָּא שְׁמַיָּא וְאַרְעָא. הֵינוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים דָּרְשׁוּ (שַׁבָּת קד.): ג׳ ד׳ גּוֹמֵל דַּלִּים, שֶׁזֶּה בְּחִינַת מַשְׁפִּיעַ וּמְקַבֵּל, שֶׁהוּא שָׁמַיִם וָאָרֶץ, זְעֵיר אַנְפִּין וְנוּקְבָא. **בֵּית — מִי שֶׁבּוֹנֶה בֵּיתוֹ בֵּין שְׁמַיָּא לְאַרְעָא, זֶה תִּקּוּן הָאַלְפִּין.** הַצַּדִּיק הַתַּלְמִיד חָכָם הָאֲמִתִּי, הוּא מְתַקֵּן אֶת בֵּיתוֹ בֵּין שְׁמַיָּא לְאַרְעָא, הֵינוּ שֶׁמְּקַשֵּׁר רוּחָנִיּוּת לְגַשְׁמִיּוּת וְגַשְׁמִיּוּת לְרוּחָנִיּוּת, שֶׁזֶּה שָׁמַיִם לָאָרֶץ וְאֶרֶץ לְשָׁמַיִם, וְעַל־יְדֵי־זֶה נִתְגַּלֶּה אַלּוּפוֹ שֶׁל עוֹלָם, שֶׁזֶּה מַה שֶּׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרָכוֹת י׃) עַל פָּסוּק (שְׁמוּאֵל־א׳ א׳ ז׳): ״וּתְשׁוּבָתוֹ הָרָמָתָה כִּי שָׁם בֵּיתוֹ״. וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, שֶׁכָּל מָקוֹם שֶׁהָלַךְ שָׁם — בֵּיתוֹ עִמּוֹ. **זַיִן חַיִּת — הֵינוּ אֵלּוּ בְּנֵי־אָדָם הַמְקַבְּלִים תּוֹרָתָם מִשְּׁדִין יְהוּדָאִין הַמְכֻנִּים בְּשֵׁם זַיִן, בְּחִינַת** (וַיִּקְרָא יז׃): **״לַשְּׂעִירִים אֲשֶׁר הֵם זוֹנִים״**; שְׂעִירִים הֵם שֵׁדִים (עֵץ הַדְּבָרִים לב, יז): ״יִזְבְּחוּ לַשֵּׁדִים״ וְגוֹ׳ לֹא שְׁעָרוּם אֲבוֹתֵיכֶם״; וּפֵרֵשׁ רַשְׁ״י: שְׁעָרוּם לְשׁוֹן (יְשַׁעְיָה יג, כא): ״וּשְׂעִירִים יְרַקְּדוּ שָׁם״. שְׂעִירִים הֵם שֵׁדִים). **מֵהֶם הַחֵרוּף וְהַבְּזָיוֹנוֹת, בִּבְחִינַת** (אִיּוֹב לא): **״וּבוּז מִשְׁפָּחוֹת יְחִתֵּנִי״, בְּחִינַת חֵית:** הֵינוּ יְחִתֵּנִי זֶה לְשׁוֹן חֵי״ת, שֶׁהוּא לְשׁוֹן חֵרוּף וְגִדּוּף. **הֵא וָאו — הוֹי וַי לְשׁוֹן צְעָקָה וּמְרִיבָה כַּנַּ״ל,** [עַיֵּן (יְשַׁעְיָה א, ד): ״הוֹי גּוֹי חוֹטֵא״ וְגוֹ׳. וּפֵרֵשׁ רַשְׁ״י: כָּל הוֹי שֶׁבַּמִּקְרָא לְשׁוֹן קוֹבֵל וְקוֹנֶה, כְּאָדָם הַגּוֹנֵחַ מִלִּבּוֹ וְצוֹעֵק: אֲהָהּ וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם]. **׳לְמִי מְדָנִים לְמִי שִׂיחַ׳; הֵינוּ זַיִן חֵית.** תַּלְמִיד חָכָם שֵׁד יְהוּדָאִי מְקַבֵּל תּוֹרָתוֹ מִזַּיִן, שֶׁהוּא ״לַשְּׂעִירִים אֲשֶׁר הֵם זוֹנִים״, שֶׁהֵם הַשֵּׁדִים, וְחֵי״ת שֶׁהֵם מְבַזִּים וּמְחָרְפִים, שֶׁהוּא ״וּבוּז מִשְׁפָּחוֹת יְחִתֵּנִי״, עַד שֶׁהֵם צוֹעֲקִים: הוֹי וַי, שֶׁזֶּה ה׳ ו׳ — לְשׁוֹן צְעָקָה וּמְרִיבָה. וּמִי גּוֹרֵם אֶת זֶה? הַתַּלְמִידֵי חֲכָמִים שֵׁדִים יְהוּדָאִין, שֶׁזֶּה: ״לְמִי מְדָנִים״, מִי גּוֹרֵם מָדוֹן וּמְרִיבָה, לְמִי שִׂ״חַ׳, שֶׁהוּא רָאשֵׁי תֵּבוֹת: חָכָם שֵׁד יְהוּדָאִי. טֵית יוּד זֶה מְרַמֵּז עַל **טוֹבָא גָּנֵז בְּגַוֵּהּ;** כִּי בְּכָל דָּבָר יְכוֹלִים לִמְצֹא גַּם טוֹב. **כִּי צָרִיךְ כְּשֶׁשּׁוֹמֵעַ תּוֹרָה מִתַּלְמִידֵי חֲכָמִים שֵׁדִין יְהוּדָאִין, שֶׁיֹּאכַל טוֹב שֶׁבְּגַוֵּהּ, כְּמוֹ** (חֲגִיגָה טו׃): **׳רַבִּי מֵאִיר רִמּוֹן מָצָא תּוֹכוֹ אָכַל׳; שֶׁלָּמַד תּוֹרָה מֵאַחֵר, שֶׁהָיָה שֵׁד יְהוּדָאִי, וְלָכֵן רַבִּי מֵאִיר אֶת הַטּוֹב לָקַח מִמֶּנּוּ. וְכֵן כָּל אֶחָד כְּשֶׁהוּא כְּבָר שָׁמַע מֵאֵלּוּ הַמִּתְנַגְּדִים הַמְחָרְפִים יִרְאֵי הַשֵּׁם — תּוֹרָה, עָלָיו לָקַחַת אֶת הַטּוֹב מִדִּבְרֵיהֶם, כִּי בְּכָל מָקוֹם יְכוֹלִים לִמְצֹא אֶת הַטּוֹב, שֶׁזֶּה אַלּוּפוֹ שֶׁל עוֹלָם. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב** (מִשְׁלֵי כג): **״בְּנִי, תְּנָה לִבְּךָ לִי״, לָתֵת לִבּוֹ וּלְהַשְׂכִּיל וּלְהָבִין אֶת הָאֱלֹקוּת שֶׁיֵּשׁ בְּכָל דָּבָר. וּכְתִיב** (שָׁם

וְזֶה אָלֶף בֵּית גִּימֶל דָּלֶת. גִּימֶל דָּלֶת דָּא שְׁמַיָּא וְאַרְעָא. בֵּית — מִי שֶׁבּוֹנֶה בֵּיתוֹ בֵּין שְׁמַיָּא לְאַרְעָא, זֶה תִּקּוּן הָאַלְפִּין. זַיִן חַיִּת — הֵינוּ אֵלּוּ בְּנֵי אָדָם הַמְקַבְּלִים תּוֹרָתָם מִשְּׁדִין יְהוּדָאִין, הַמְכֻנִּים בְּשֵׁם זַיִן, בְּחִינַת (וַיִּקְרָא יז׃): **״לַשְּׂעִירִים אֲשֶׁר הֵם זוֹנִים״**; שְׂעִירִים הֵם שֵׁדִים (עֵץ הַדְּבָרִים לב, יז): ״יִזְבְּחוּ לַשֵּׁדִים״ וְגוֹ׳ לֹא שְׁעָרוּם אֲבוֹתֵיכֶם״; וּפֵרֵשׁ רַשְׁ״י: שְׁעָרוּם לְשׁוֹן (יְשַׁעְיָה יג, כא): ״וּשְׂעִירִים יְרַקְּדוּ שָׁם״. שְׂעִירִים הֵם שֵׁדִים). **מֵהֶם הַחֵרוּף וְהַבְּזָיוֹנוֹת, בִּבְחִינַת** (אִיּוֹב לא): **״וּבוּז מִשְׁפָּחוֹת יְחִתֵּנִי״, בְּחִינַת חֵית:** הֵינוּ יְחִתֵּנִי זֶה לְשׁוֹן חֵי״ת, שֶׁהוּא לְשׁוֹן חֵרוּף וְגִדּוּף. **הֵא וָאו — הוֹי וַי לְשׁוֹן צְעָקָה וּמְרִיבָה כַּנַּ״ל,** [עַיֵּן (יְשַׁעְיָה א, ד): ״הוֹי גּוֹי חוֹטֵא״ וְגוֹ׳. וּפֵרֵשׁ רַשְׁ״י: כָּל הוֹי שֶׁבַּמִּקְרָא לְשׁוֹן קוֹבֵל וְקוֹנֶה, כְּאָדָם הַגּוֹנֵחַ מִלִּבּוֹ וְצוֹעֵק: אֲהָהּ וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם]. **׳לְמִי מְדָנִים לְמִי שִׂיחַ׳; הֵינוּ זַיִן חֵית.** תַּלְמִיד חָכָם שֵׁד יְהוּדָאִי מְקַבֵּל תּוֹרָתוֹ מִזַּיִן, שֶׁהוּא ״לַשְּׂעִירִים אֲשֶׁר הֵם זוֹנִים״, שֶׁהֵם הַשֵּׁדִים, וְחֵי״ת שֶׁהֵם מְבַזִּים וּמְחָרְפִים, שֶׁהוּא ״וּבוּז מִשְׁפָּחוֹת יְחִתֵּנִי״, עַד שֶׁהֵם צוֹעֲקִים: הוֹי וַי, שֶׁזֶּה ה׳ ו׳ — לְשׁוֹן צְעָקָה וּמְרִיבָה. וּמִי גּוֹרֵם אֶת זֶה? הַתַּלְמִידֵי חֲכָמִים שֵׁדִים יְהוּדָאִין, שֶׁזֶּה: ״לְמִי מְדָנִים״, מִי גּוֹרֵם מָדוֹן וּמְרִיבָה, לְמִי שִׂ״חַ׳, שֶׁהוּא רָאשֵׁי תֵּבוֹת: חָכָם שֵׁד יְהוּדָאִי. טֵית יוּד זֶה מְרַמֵּז עַל **טוֹבָא גָּנֵז בְּגַוֵּהּ;** כִּי בְּכָל דָּבָר יְכוֹלִים לִמְצֹא גַּם טוֹב. **כִּי צָרִיךְ כְּשֶׁשּׁוֹמֵעַ תּוֹרָה מִתַּלְמִידֵי חֲכָמִים שֵׁדִין יְהוּדָאִין, שֶׁיֹּאכַל טוֹב שֶׁבְּגַוֵּהּ, כְּמוֹ** (חֲגִיגָה טו׃): **׳רַבִּי מֵאִיר רִמּוֹן מָצָא תּוֹכוֹ אָכַל׳; שֶׁלָּמַד תּוֹרָה מֵאַחֵר, שֶׁהָיָה שֵׁד יְהוּדָאִי, וְלָכֵן רַבִּי מֵאִיר אֶת הַטּוֹב לָקַח מִמֶּנּוּ. וְכֵן כָּל אֶחָד כְּשֶׁהוּא כְּבָר שָׁמַע מֵאֵלּוּ הַמִּתְנַגְּדִים הַמְחָרְפִים יִרְאֵי הַשֵּׁם — תּוֹרָה, עָלָיו לָקַחַת אֶת הַטּוֹב מִדִּבְרֵיהֶם, כִּי בְּכָל מָקוֹם יְכוֹלִים לִמְצֹא אֶת הַטּוֹב, שֶׁזֶּה אַלּוּפוֹ שֶׁל עוֹלָם. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב** (מִשְׁלֵי כג): **״בְּנִי, תְּנָה לִבְּךָ לִי״, לָתֵת לִבּוֹ וּלְהַשְׂכִּיל וּלְהָבִין אֶת הָאֱלֹקוּת שֶׁיֵּשׁ בְּכָל דָּבָר. וּכְתִיב** (שָׁם

כב): ״שְׁמַע דִּבְרֵי חֲכָמִים וְלִבְּךָ תָּשִׁית לְדַעְתִּי״; הַיְנוּ לְהִתְבּוֹנֵן בְּכָל דִּבְרֵי הַחֲכָמִים. וּכְשֶׁעוֹשֶׂה כֵּן, מַעֲלֶה טוֹב הַגָּנוּז בְּגַוֵּהּ, הַיְנוּ הָאַלְפִין הַנְּפוּלִים, וְזֶה טֵית — טוּבָא גָּנֵז בְּגַוֵּהּ (הַקְדָּמַת הַזֹּהַר ג.), שֶׁתָּשִׁית לִבְּךָ לַטּוֹב הַגָּנוּז בִּדְבָרָיו, וְעַל־יְדֵי־זֶה יוּד — הַיְנוּ תִּתַּקֵּן עַל־יְדֵי־זֶה הָאַלְפִין, בְּחִינַת (יְשַׁעְיָה כה): ״אוֹדֶה שִׁמְךָ כִּי עָשִׂיתָ פֶלֶא״ — דָּא אָלֶף. וְזֶה יוּד צוּרַת אָלֶף, כִּי אָל״ף הוּא ו׳ בָּאֶמְצַע, וּלְמַעְלָה י׳ וּלְמַטָּה י׳ בְּצוּרַת ד׳. וְזֶה יוּד, לְשׁוֹן אוֹדֶה. יוּד בְּחִינַת (אֵיכָה ג׳): ״וַיַּדּוּ אֶבֶן״ — לְשׁוֹן הַשְׁלָכָה, הַיְנוּ קְלִפָּתוֹ זָרָק: רָצָה לוֹמַר יו״ד אוֹתִיּוֹת יָד״וֹ, שֶׁעַל יָדוֹ זוֹרְקִים וּמַשְׁלִיכִים, שֶׁזֶּה ט׳ י׳, שֶׁטּוּבָא גָּנוּז בְּגַוֵּהּ, אֶת הַטּוֹב לוֹקְחִים וְאֶת הָרַע זוֹרְקִים.

[וּמֵרָחוֹק תֵּבִין וְתַשְׂכִּיל, שֶׁזֶּה שַׁיָּךְ בְּכָל פְּרָט וּפְרָט, כְּשֶׁשּׁוֹמְעִים תּוֹרָתָם שֶׁל מְתַנַּגְּדִים הַמְבַזִּים וּמְחָרְפִים אֶת יִרְאֵי הַשֵּׁם, אֶת הַטּוֹב לְקַבֵּל וְאֶת הָרַע לִזְרֹק. וְכֵן מִי שֶׁרַק מַטֶּה אָזְנוֹ אֶל פְּרָטֵי הַבְּרִיאָה, יָכוֹל לִשְׁמֹעַ מִכָּל הַדְּבָרִים אֶת קוֹלוֹ יִתְבָּרַךְ. וְכַמּוּבָא בְּמָקוֹם אַחֵר (שִׂיחוֹת־הָרַ״ן, סִימָן נב): מִכָּל הַדְּבָרִים צוֹעֵק כְּבוֹד הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, וַאֲפִלּוּ מִסִּפּוּרֵי הַגּוֹיִים צוֹעֵק גַּם־כֵּן כְּבוֹד הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים צו, ג): ״סַפְּרוּ בַגּוֹיִם אֶת כְּבוֹדוֹ״, שֶׁאֲפִלּוּ בְּסִפּוּרֵי הַגּוֹיִים צוֹעֵק כְּבוֹד הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי כְּבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ צוֹעֵק תָּמִיד, וְקוֹרֵא וּמְרַמֵּז לְהָאָדָם שֶׁיִּתְקָרֵב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְהוּא יִתְבָּרַךְ יְקָרֵב אוֹתוֹ בְּרַחֲמִים וּבְאַהֲבָה וּבְחִבָּה גְּדוֹלָה וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם. שֶׁזֶּה בִּכְלַל טוּבָא גָּנוּז בְּגַוֵּהּ, תּוֹכוֹ אָכַל וּקְלִפָּתוֹ זָרַק, וְדוֹ״ק].

(עַד כָּאן לְשׁוֹן רַבֵּנוּ, זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה):

וְשָׁמַעְנוּ מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ, שֶׁזֹּאת הַתּוֹרָה מְרֻמָּז בָּהּ כָּל הַכַּוָּנוֹת שֶׁל פָּרָשַׁת הַתָּמִיד שֶׁאוֹמְרִים בַּבֹּקֶר. וּבֵאֵר לָנוּ קְצָת, וְעַיֵּן בַּכַּוָּנוֹת וְתִרְאֶה וְתָבִין שֶׁכָּל הַכַּוָּנוֹת שֶׁל פָּרָשַׁת הַתָּמִיד מְבֹאָרִים בַּתּוֹרָה הַזֹּאת. כִּי מְבֹאָר שָׁם בַּכַּוָּנוֹת, שֶׁתָּמִיד מַכְנִיעַ קְלִפּוֹת דַּעֲשִׂיָּה וְכוּ׳, שֶׁהֵם בְּחִינַת עֲבוֹדָה זָרָה וְכוּ׳. וְ״עוֹלַת״ גִּימַטְרִיָּא שֵׁם אב״ג ית״ן וְכוּ׳, שֶׁהוּא בְּחֶסֶד, וְכוּ׳ בְּסוֹד: ״וַיַּשְׁכֵּם אַבְרָהָם בַּבֹּקֶר״, וְהוּא סוֹד: ״אַל תִּירְאִי תּוֹלַעַת״ וְכוּ׳, וְיֵשׁ כְּנֶגְדּוֹ

לִי״, וּכְתִיב (שָׁם כב): **״שְׁמַע דִּבְרֵי חֲכָמִים וְלִבְּךָ תָּשִׁית לְדַעְתִּי״. וּכְשֶׁעוֹשֶׂה כֵּן, מַעֲלֶה טוֹב הַגָּנוּז בְּגַוֵּהּ, הַיְנוּ הָאַלְפִין הַנְּפוּלִים. וְזֶה טֵית — טוּבָא גָּנֵז בְּגַוֵּהּ** (הַקְדָּמַת הַזֹּהַר ג.). **שֶׁתָּשִׁית לִבְּךָ לַטּוֹב הַגָּנוּז בִּדְבָרָיו, וְעַל־יְדֵי־זֶה יוּד — הַיְנוּ תִּתַּקֵּן עַל־יְדֵי־זֶה הָאַלְפִין, בְּחִינַת** (יְשַׁעְיָה כה): **״אוֹדֶה שִׁמְךָ כִּי עָשִׂיתָ פֶלֶא״ — דָּא אָלֶף. וְזֶה יוּד צוּרַת אָלֶף. וְזֶה יוּד, לְשׁוֹן אוֹדֶה. יוּד, בְּחִינַת** (אֵיכָה ג׳): **״וַיַּדּוּ אֶבֶן״ — לְשׁוֹן הַשְׁלָכָה, הַיְנוּ קְלִפָּתוֹ זָרַק:**

(עַד כָּאן לְשׁוֹן רַבֵּנוּ, זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה):

וְשָׁמַעְנוּ מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ, שֶׁזֹּאת הַתּוֹרָה מְרֻמָּז בָּהּ כָּל הַכַּוָּנוֹת שֶׁל פָּרָשַׁת הַתָּמִיד שֶׁאוֹמְרִים בַּבֹּקֶר. וּבֵאֵר לָנוּ קְצָת, וְעַיֵּן בַּכַּוָּנוֹת וְתִרְאֶה וְתָבִין שֶׁכָּל הַכַּוָּנוֹת שֶׁל פָּרָשַׁת הַתָּמִיד מְבֹאָרִים בַּתּוֹרָה הַזֹּאת. כִּי מְבֹאָר שָׁם בַּכַּוָּנוֹת, שֶׁתָּמִיד מַכְנִיעַ קְלִפּוֹת דַּעֲשִׂיָּה וְכוּ׳, שֶׁהֵם בְּחִינַת עֲבוֹדָה זָרָה וְכוּ׳. וְ״עוֹלַת״ גִּימַטְרִיָּא שֵׁם אב״ג ית״ן וְכוּ׳, שֶׁהוּא בְּחֶסֶד, וְכוּ׳ בְּסוֹד: ״וַיַּשְׁכֵּם אַבְרָהָם בַּבֹּקֶר״, וְהוּא סוֹד: ״אַל תִּירְאִי תּוֹלַעַת״ וְכוּ׳, וְיֵשׁ כְּנֶגְדּוֹ בַּקְלִפָּה תּוֹלָע אֲשֶׁר

בַּקְלִפָּה תּוֹלָע אֲשֶׁר מְכַלֶּה וְאוֹכֵל הַכֹּל וְכוּ׳. וְעַל כֵּן צִוָּה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו לְהַקְרִיב עוֹלַת תָּמִיד, לְהִתְגַּבֵּר עוֹלַת תָּמִיד שֶׁבִּקְדֻשָּׁה, שֶׁהוּא בְּחִינַת תּוֹלַעַת יַעֲקֹב, שֶׁעַל הַתּוֹלָע שֶׁבַּקְלִפָּה וְכוּ׳. וְדַע כִּי כָּל קָרְבָּן עוֹלָה, הִיא בִּבְחִינַת לֵאָה וְכוּ׳. וְלָכֵן בָּא עוֹלַת תָּמִיד כְּנֶגְדָּהּ, כְּדֵי לְמַתֵּק דִּינֶיהָ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִשְׁלֹט וְיִמְשֹׁל הַתּוֹלַעַת הַטָּמֵא, וְתוֹלָע יַחֲזֹר לְעוֹלַת. וְזֶה שֶׁכָּתוּב: עוֹלַת תָּמִד כִּי תָּמִד בְּגִימַטְרִיָּא ד׳ אַלְפִין שֶׁלּוֹקַחַת לֵאָה וְכוּ׳. כָּל זֶה מְבֹאָר בַּ״פְּרִי־עֵץ־חַיִּים״ שַׁעַר הַקָּרְבָּנוֹת, פֶּרֶק ד׳ עַיִן שָׁם הֵיטֵב.

וּתְדַקְדֵּק וְתִרְאֶה שֶׁכָּל זֶה מְבֹאָר בְּהַתּוֹרָה הַנַּ״ל. כִּי מְבֹאָר שָׁם שֶׁהַמִּתְנַגְּדִים הַמְחָרְפִין יִרְאֵי הַשֵּׁם, זֶה נִמְשָׁךְ מֵהָאַלְפִין הַנְּפוּלִים, שֶׁאֵלּוּ הָאַלְפִין בִּקְדֻשָּׁה הֵם בְּחִינַת לֵאָה, וְאֶצְלָם נַעֲשֶׂה מִזֶּה בְּחִינַת: ״הַמְעַט מִכֶּם הַלְאוֹת אֲנָשִׁים, כִּי תַלְאוּ גַּם אֱלֹקַי״ — כְּאִלּוּ לוֹאֶה הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מִלַּעֲזֹר וְכוּ׳. כִּי מִלֵּאָה נַעֲשֶׂה אֶצְלָם בְּחִינַת לוֹאֶה, כִּי הֵם יוֹנְקִים מֵהַדִּינִים הַקָּשִׁים שֶׁבִּלֵּאָה, שֶׁמִּשָּׁם אַחִיזַת הַקְּלִפּוֹת הַקָּשׁוֹת שֶׁהֵם בְּחִינַת עֲבוֹדָה זָרָה הַנַּ״ל. וְזֶה מַה שֶּׁמְּבֹאָר בְּהַתּוֹרָה הַנַּ״ל שֶׁנּוֹפְלִים בִּכְפִירוֹת בְּחִינַת עֲבוֹדָה זָרָה עַיִן שָׁם.

וְהַתְקוֹן: ׳אָנֹכִי תּוֹלַעַת וְלֹא אִישׁ׳ וְכוּ׳, הַיְנוּ בְּחִינַת תּוֹלָע דִּקְדֻשָּׁה שֶׁמַּכְנִיעַ תּוֹלָע דִּקְלִפָּה. וְזֶה שֶׁמּוּבָא לְעֵיל בְּהַתּוֹרָה הַנַּ״ל שֶׁהוּא בְּחִינַת אַבְרָהָם, כִּי כֵן מְבֹאָר שָׁם בַּכַּוָּנוֹת שֶׁתּוֹלָע דִּקְדֻשָּׁה, בְּחִינַת עוֹלַת תָּמִד, הוּא בְּחִינַת חֶסֶד, בְּחִינַת אַבְרָהָם, בְּחִינַת חֶסֶד שֶׁבִּגְבוּרָה. וְזֶה שֶׁמּוּבָא

מְכַלֶּה וְאוֹכֵל הַכֹּל וְכוּ׳. וְעַל כֵּן צִוָּה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו לְהַקְרִיב עוֹלַת תָּמִיד, לְהִתְגַּבֵּר עוֹלַת תָּמִיד שֶׁבִּקְדֻשָּׁה, שֶׁהוּא בְּחִינַת תּוֹלַעַת יַעֲקֹב, שֶׁעַל הַתּוֹלָע שֶׁבַּקְלִפָּה וְכוּ׳. וְדַע כִּי כָּל קָרְבָּן עוֹלָה, הִיא בִּבְחִינַת לֵאָה וְכוּ׳. וְלָכֵן בָּא עוֹלַת תָּמִיד כְּנֶגְדָּהּ, כְּדֵי לְמַתֵּק דִּינֶיהָ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִשְׁלֹט וְיִמְשֹׁל הַתּוֹלַעַת הַטָּמֵא, וְתוֹלָע יַחֲזֹר לְעוֹלַת. וְזֶה שֶׁכָּתוּב: עוֹלַת תָּמִד כִּי תָּמִד בְּגִימַטְרִיָּא ד׳ אַלְפִין שֶׁלּוֹקַחַת לֵאָה וְכוּ׳. כָּל זֶה מְבֹאָר בַּ״פְּרִי־עֵץ־חַיִּים״ שַׁעַר הַקָּרְבָּנוֹת, פֶּרֶק ד׳ עַיִן שָׁם הֵיטֵב.

וּתְדַקְדֵּק וְתִרְאֶה שֶׁכָּל זֶה מְבֹאָר בְּהַתּוֹרָה הַנַּ״ל. כִּי מְבֹאָר שָׁם שֶׁהַמִּתְנַגְּדִים הַמְחָרְפִין יִרְאֵי הַשֵּׁם, זֶה נִמְשָׁךְ מֵהָאַלְפִין הַנְּפוּלִים, שֶׁאֵלּוּ הָאַלְפִין בִּקְדֻשָּׁה הֵם בְּחִינַת לֵאָה, וְאֶצְלָם נַעֲשֶׂה מִזֶּה בְּחִינַת: ״הַמְעַט מִכֶּם הַלְאוֹת אֲנָשִׁים, כִּי תַלְאוּ גַּם אֱלֹקַי״ — כְּאִלּוּ לוֹאֶה הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מִלַּעֲזֹר וְכוּ׳. כִּי מִלֵּאָה נַעֲשֶׂה אֶצְלָם בְּחִינַת לוֹאֶה, כִּי הֵם יוֹנְקִים מֵהַדִּינִים הַקָּשִׁים שֶׁבִּלֵּאָה, שֶׁמִּשָּׁם אַחִיזַת הַקְּלִפּוֹת הַקָּשׁוֹת שֶׁהֵם בְּחִינַת עֲבוֹדָה זָרָה הַנַּ״ל. וְזֶה מַה שֶּׁמְּבֹאָר בְּהַתּוֹרָה הַנַּ״ל שֶׁנּוֹפְלִים בִּכְפִירוֹת בְּחִינַת עֲבוֹדָה זָרָה עַיִן שָׁם.

וְהַתְקוֹן: ׳אָנֹכִי תּוֹלַעַת וְלֹא אִישׁ׳ וְכוּ׳, הַיְנוּ בְּחִינַת תּוֹלָע דִּקְדֻשָּׁה שֶׁמַּכְנִיעַ תּוֹלָע דִּקְלִפָּה. וְזֶה שֶׁמּוּבָא לְעֵיל בְּהַתּוֹרָה הַנַּ״ל שֶׁהוּא בְּחִינַת אַבְרָהָם, כִּי כֵן מְבֹאָר שָׁם בַּכַּוָּנוֹת שֶׁתּוֹלָע דִּקְדֻשָּׁה, בְּחִינַת עוֹלַת תָּמִד, הוּא בְּחִינַת חֶסֶד, בְּחִינַת אַבְרָהָם, בְּחִינַת חֶסֶד שֶׁבִּגְבוּרָה. וְזֶה שֶׁמּוּבָא

בְּחִינַת חֶסֶד, בְּחִינַת אַבְרָהָם, בְּחִינַת חֶסֶד שֶׁבִּגְבוּרָה. וְזֶה שֶׁמּוּבָא בְּהַתּוֹרָה הַנַּ״ל שֶׁהוּא בְּחִינַת: ״בִּגְבוּרוֹת יֵשַׁע יְמִינוֹ״, הַיְנוּ בְּחִינַת חֶסֶד שֶׁבִּגְבוּרָה:

וְזֶה שֶׁמּוּבָא שָׁם שֶׁעִקַּר הַתִּקּוּן עַל־יְדֵי שֶׁיַּכְנִיס אוֹרְחִים תַּלְמִידֵי־חֲכָמִים בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, שֶׁנֶּחֱשָׁב כְּאִלּוּ הִקְרִיב תְּמִידִין, כִּי תָּמִד בְּגִימַטְרִיָּא ד׳ אַלְפִין. כִּי עִקַּר הַתִּקּוּן עַל־יְדֵי בְּחִינַת קָרְבַּן תָּמִד, שֶׁעוֹלֶה ד׳ אַלְפִין, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה נִתְתַּקְּנִין הָאַלְפִין הַנַּ״ל, וְזוֹכִין לִבְחִינַת תּוֹלָע דְּקְדֻשָּׁה, שֶׁהוּא בְּחִינַת עוֹלַת תָּמִיד, בְּחִינַת חֶסֶד לְאַבְרָהָם. עַיֵּן בְּהַתּוֹרָה הַנַּ״ל וּבַכַּוָּנוֹת הֵיטֵב, וְתָבִין אֵיךְ נִכְלְלוּ כָּל הַכַּוָּנוֹת שֶׁל פָּרָשַׁת הַתָּמִיד בְּהַתּוֹרָה הַנַּ״ל. עַיֵּן הֵיטֵב וְתָבִין פְּלָאוֹת:

כט

הַאי גַּבְרָא דְּאָזֵל בָּעֵי אִתְּתָא — אָדָם אֶחָד רָצָה לְהִתְחַתֵּן עִם אִשָּׁה, וְלֹא קָיְהֲבִי לֵהּ — וְלֹא נָתְנוּ לוֹ אוֹתָהּ. מַאי חָזֵי דְּאָזֵל לְהֵיכָא דְּמִדְלֵי מִנָּהּ — מַה הוּא רוֹאֶה, שֶׁהוֹלֵךְ לָקַחַת אִשָּׁה יוֹתֵר מְיֻחֶסֶת מִמֶּנָּהּ, הֲלֹא לֹא רָצוּ לָתֵת לוֹ אִשָּׁה פְּחוּתָה מִמֶּנּוּ, לָמָּה הוּא מְנַסֶּה

לָלֶכֶת וְלָקַחַת אִשָּׁה יוֹתֵר מְיֻחֶסֶת מִמֶּנּוּ; שְׁקַל סִכְתָּא — לָקַח יָתֵד, דָּצָה לְתַתָּא — רָצָה לְהַכְנִיס אֶת זֶה לְמַטָּה שֶׁאֵין חוֹר, לָא עָאל — זֶה לֹא נִכְנַס, דָּלֵי דָּצָה לְעֵלָּא — לָקַח אֶת הַיָּתֵד וְהִכְנִיסוֹ לְמַעְלָה, שֶׁיֵּשׁ חוֹר בַּכֹּתֶל, עָאל — וְנִכְנַס הַיָּתֵד. אָמַר — הָאָדָם שֶׁרָצָה לָקַחַת אִשָּׁה יוֹתֵר מְיֻחֶסֶת: הַאי נַמִּי מִתְרַמְיָא לֵהּ בַּת מַזָּלֵהּ — יָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁמְּיֻחֶסֶת יוֹתֵר כֵּן יִתְּנוּ לוֹ.

רַשִׁ״י: דְּמִדְלֵיָה מִנָּהּ, שֶׁמְּיֻחֶסֶת מֵרִאשׁוֹנָה, וְשׁוֹאֵל אוֹתוֹ: הֲלֹא יֵשׁ לוֹ לִלְמֹד הוֹאִיל וְלֹא נָתְנוּ לוֹ רִאשׁוֹנָה כָּל שֶׁכֵּן זוֹ: סִכְתָּא, קַבִּילָא: דָּצָה, הִשְׁפִּיל יָדוֹ בְּמָקוֹם שֶׁאֵין חוֹר בַּכֹּתֶל וְלָא עָל: דָּלֵי דָּצָה, הִגְבִּיהַּ יָדוֹ וְנֶעֱצָה בְּמָקוֹם נֶקֶב וְעָאל:

בְּהַתּוֹרָה הַנַּ״ל שֶׁהוּא בְּחִינַת: ״בִּגְבוּרוֹת יֵשַׁע יְמִינוֹ״, הַיְנוּ בְּחִינַת חֶסֶד שֶׁבִּגְבוּרָה:

וְזֶה שֶׁמּוּבָא שָׁם שֶׁעִקַּר הַתִּקּוּן — עַל־יְדֵי שֶׁיַּכְנִיס אוֹרְחִים תַּלְמִידֵי־חֲכָמִים בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, שֶׁנֶּחֱשָׁב כְּאִלּוּ הִקְרִיב תְּמִידִין, כִּי תָּמִד בְּגִימַטְרִיָּא ד׳ אַלְפִין. כִּי עִקַּר הַתִּקּוּן — עַל־יְדֵי בְּחִינַת קָרְבַּן תָּמִד, שֶׁעוֹלֶה ד׳ אַלְפִין, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה נִתְתַּקְּנִין הָאַלְפִין הַנַּ״ל, וְזוֹכִין לִבְחִינַת תּוֹלָע דְּקְדֻשָּׁה, שֶׁהוּא בְּחִינַת עוֹלַת תָּמִיד, בְּחִינַת חֶסֶד לְאַבְרָהָם. עַיֵּן בְּהַתּוֹרָה הַנַּ״ל וּבַכַּוָּנוֹת הֵיטֵב, וְתָבִין אֵיךְ נִכְלְלוּ כָּל הַכַּוָּנוֹת שֶׁל פָּרָשַׁת הַתָּמִיד בְּהַתּוֹרָה הַנַּ״ל. עַיֵּן הֵיטֵב וְתָבִין פְּלָאוֹת:

כט

הַאי גַּבְרָא דְּאָזֵל בָּעֵי אִתְּתָא וְלָא קָיְהֲבִי לֵהּ, מַאי חָזֵי דְּאָזֵל לְהֵיכָא דְּמִדְלֵי מִנָּהּ. שְׁקַל סִכְתָּא דָּצָה לְתַתָּא לָא עָאל, דָּלֵי דָּצָה לְעֵלָּא עָאל. אָמַר: הַאי נַמִּי מִתְרַמְיָא לֵהּ בַּת מַזָּלֵהּ:

רַשִׁ״י:

דְּמִדְלֵיָה מִנָּהּ, שֶׁמְּיֻחֶסֶת מֵרִאשׁוֹנָה וְשׁוֹאֵל אוֹתוֹ הֲלֹא יֵשׁ לוֹ לִלְמֹד הוֹאִיל וְלֹא נָתְנוּ לוֹ רִאשׁוֹנָה כָּל שֶׁכֵּן זוֹ: סִכְתָּא, קַבִּילָא: דָּצָה, הִשְׁפִּיל יָדוֹ בְּמָקוֹם שֶׁאֵין חוֹר בַּכֹּתֶל וְלָא עָל: דָּלֵי דָּצָה, הִגְבִּיהַּ יָדוֹ וְנֶעֱצָה בְּמָקוֹם נֶקֶב וְעָאל:

הַאי גַּבְרָא דְּאָזַל בָּעֵי אִתְּתָא וְלָא קָיְהֲבִי לֵהּ וְכוּ׳.

א. כִּי לֹא כָל דִּבּוּר נִקְרָא דִּבּוּר, כִּי דִּבּוּר שֶׁאֵינוֹ נִשְׁמָע וְנִתְקַבֵּל אֵינוֹ נִקְרָא דִּבּוּר, הַיְנוּ שֶׁשְּׁלֵמוּת הַדִּבּוּר הוּא כְּשֶׁאָדָם מְדַבֵּר דְּבָרָיו נִשְׁמָעִים וְנִתְקַבְּלִים, כִּי אִם אֵינָם נִשְׁמָעִים וְאֵינָם נִתְקַבְּלִים, הֵם אֵינָם דִּבּוּרִים, וּמֵבִיא רְאָיָה מִפָּסוּק, שֶׁזֶּה בְּחִינַת (תְּהִלִּים יט, ד): ״אֵין אֹמֶר וְאֵין דְּבָרִים בְּלִי נִשְׁמָע קוֹלָם״, הַיְנוּ מֵאַחַר שֶׁאֵין נִשְׁמָע קוֹלָם, הַדִּבּוּר שֶׁלּוֹ לֹא נִתְקַבֵּל, סִימָן שֶׁאֵין אֹמֶר וְאֵין דְּבָרִים, הֵם לֹא נִקְרָאִים דִּבּוּרִים. וְעִקַּר מַה שֶּׁנִּתְקַבֵּל הַדִּבּוּר, הוּא מֵחֲמַת הַטּוֹב שֶׁיֵּשׁ בּוֹ, כִּי טוֹב הַכֹּל חֲפָצִים, הַיְנוּ שֶׁבְּנֵי אָדָם רוֹצִים לִשְׁמֹעַ רַק דְּבָרִים טוֹבִים, וְעַל־כֵּן כְּשֶׁיֵּשׁ טוֹב בְּהַדִּבּוּר, אָזַי הַדִּבּוּר נִשְׁמָע וְנִתְקַבֵּל; כִּי טֶבַע שֶׁל אָדָם שֶׁרוֹצֶה שֶׁיְּחַזְּקוּ אוֹתוֹ וְיִבְנוּ אוֹתוֹ, וְזֶה הַטּוֹב שֶׁיֵּשׁ בְּהַדִּבּוּר. אֲבָל כְּשֶׁאֵין טוֹב בְּהַדִּבּוּר, הַיְנוּ שֶׁאֵינוֹ מְחַזֵּק וּמְעוֹדֵד בְּנֵי אָדָם, הַדִּבּוּר הַזֶּה אֵינוֹ נִתְקַבֵּל אֵצֶל בְּנֵי־אָדָם, כִּי אַף אֶחָד אֵינוֹ רוֹצֶה לִשְׁמֹעַ אֶת הַצָּרָה שֶׁל הַזּוּלַת, וּמִכָּל שֶׁכֵּן אֵינוֹ רוֹצֶה שֶׁיַּשְׁפִּילוּ אוֹתוֹ. וְאֵיךְ עוֹשִׂין הַטּוֹב בְּהַדִּבּוּר? עַל־יְדֵי שֶׁלּוֹקְחִין הַדִּבּוּר מֵהַדַּעַת, הַיְנוּ שֶׁיְּדַבֵּר מִדַּעַת, שֶׁיַּחְדִּיר בְּזוּלָתוֹ אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁזּוֹ שְׁלֵמוּת הַדַּעַת, אָזַי יֵשׁ בּוֹ טוֹב, כִּי אֶצֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא כָּתוּב (תְּהִלִּים קמה, ט): ״טוֹב ה׳ לַכֹּל״ וְגוֹ׳. אֲבָל כְּשֶׁהַדִּבּוּר בִּלֹא דַּעַת, שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה לְחַזֵּק אֶת הָאָדָם, וּלְהָאִיר בּוֹ אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, אָזַי אֵין בּוֹ טוֹב, שֶׁעַל זֶה נֶאֱמַר (מִשְׁלֵי יט, ב): ״גַּם בִּלֹא דַעַת נֶפֶשׁ לֹא טוֹב״, ׳נֶפֶשׁ׳ הוּא הַדִּבּוּר, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בְּרֵאשִׁית ב, ז): ״וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה״, וְתַרְגּוּמוֹ: ׳לְרוּחַ מְמַלְלָא׳; הַיְנוּ כְּשֶׁהַנֶּפֶשׁ שֶׁהוּא הַדִּבּוּר, הוּא לֹא טוֹב, אֵינוֹ מְדַבֵּר דִּבּוּרִים טוֹבִים, זֶה מֵחֲמַת שֶׁלּוֹקֵחַ אֶת הַדִּבּוּר בִּלֹא דַּעַת, הַיְנוּ שֶׁאֵינוֹ מְגַלֶּה אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְאֵינוֹ מְחַזֵּק אוֹתוֹ.

ב. וּלְהָקִים וּלְרוֹמֵם אֶת הַדַּעַת,

הוּא עַל־יְדֵי שֶׁבַח הַצַּדִּיקִים. כְּשֶׁמְּשַׁבְּחִין וּמְפָאֲרִין אֶת הַצַּדִּיקִים, עַל־יְדֵי־זֶה נִתְרוֹמֵם הַדַּעַת. בְּחִינַת (דְּבָרִים לב): ״כַּנֶּשֶׁר יָעִיר קִנּוֹ״, ׳נִשְׁרָא׳ — דָּא רוּחָא

הַאי גַּבְרָא דְּאָזַל בָּעֵי אִתְּתָא וְלָא קָיְהֲבִי לֵהּ וְכוּ׳,

א כִּי לֹא כָל דִּבּוּר נִקְרָא דִּבּוּר, כִּי דִּבּוּר שֶׁאֵינוֹ נִשְׁמָע וְנִתְקַבֵּל אֵינוֹ נִקְרָא דִּבּוּר, בְּחִינַת (תְּהִלִּים יט): ״אֵין אֹמֶר וְאֵין דְּבָרִים בְּלִי נִשְׁמָע קוֹלָם״. וְעִקַּר מַה שֶּׁנִּתְקַבֵּל הַדִּבּוּר, הוּא מֵחֲמַת הַטּוֹב שֶׁיֵּשׁ בּוֹ, כִּי טוֹב הַכֹּל חֲפָצִים. וְעַל כֵּן כְּשֶׁיֵּשׁ טוֹב בְּהַדִּבּוּר, אָזַי הַדִּבּוּר נִשְׁמָע וְנִתְקַבֵּל, אֲבָל כְּשֶׁאֵין טוֹב בְּהַדִּבּוּר אֵינוֹ נִתְקַבֵּל: וְאֵיךְ עוֹשִׂין הַטּוֹב בְּהַדִּבּוּר? הוּא עַל־יְדֵי שֶׁלּוֹקְחִין הַדִּבּוּר מֵהַדַּעַת, אָזַי יֵשׁ בּוֹ טוֹב. אֲבָל כְּשֶׁהַדִּבּוּר בִּלֹא דַּעַת, אָזַי אֵין בּוֹ טוֹב. בְּחִינַת** (מִשְׁלֵי יט): ״גַּם בִּלֹא דַעַת נֶפֶשׁ לֹא טוֹב״, ׳נֶפֶשׁ׳ הוּא הַדִּבּוּר, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בְּרֵאשִׁית ב׳): ״וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה״, וְתַרְגּוּמוֹ: ׳לְרוּחַ מְמַלְלָא׳:

ב וּלְהָקִים וּלְרוֹמֵם אֶת הַדַּעַת, הוּא עַל־יְדֵי שֶׁבַח הַצַּדִּיקִים. כְּשֶׁמְּשַׁבְּחִין וּמְפָאֲרִין אֶת הַצַּדִּיקִים, עַל־יְדֵי־זֶה נִתְרוֹמֵם הַדַּעַת. בְּחִינַת (דְּבָרִים לב): ״כַּנֶּשֶׁר יָעִיר קִנּוֹ״, ׳נִשְׁרָא׳ — דָּא רוּחָא

[עַיֵּן

רַעְיָא מְהֵימְנָא פִּנְחָס, חֵלֶק ג׳ רלד, רֵיחָא נִשְׁרָא. וְעַיִן (תִּקּוּנֵי־זֹהַר, תִּקּוּן יג): נִשְׁרָא נָטִיל י׳ בְּפִימָא וְעַל רֵישָׁא, ו׳ בְּגוּפָא, ה״ה בְּגַדְפָּא; הַיְנוּ שֶׁהַנֶּשֶׁר הוּא בְּחִינַת רֵיחַ, וּמַה גַּם שֶׁכָּל שֵׁם הַוָּיָ״ה נִמְצָא בּוֹ: הַיּוּ״ד בְּפִיו וְעַל רֹאשׁוֹ, וְהַוָּיָ״ו זֶה גּוּפוֹ, וּשְׁתֵּי הֵהֵי״ן הֵם שְׁנֵי הַכְּנָפַיִם שֶׁפּוֹרֵחַ בָּהֶם]. דָּא בְּחִינַת צַדִּיק, כִּי גַּם הַצַּדִּיק הוּא בְּחִינַת נֶשֶׁר, שֶׁהוּא בְּחִינַת רוּחַ, **בְּבְחִינַת** (בַּמִּדְבָּר כז, יח): ״אִישׁ אֲשֶׁר רוּחַ בּוֹ; וְדָרְשׁוּ עַל זֶה חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (תַּנְחוּמָא פִּנְחָס): שֶׁיּוֹדֵעַ לַהֲלֹךְ עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵהֶם לְפִי דַּעְתּוֹ. יָעִיר קִנּוֹ, שֶׁהוּא מְעוֹרֵר הַמּוֹחִין מִתַּרְדֵּמוּתָן, מִבְּחִינַת מוֹחִין דְּקַטְנוּת, מִבְּחִינַת שְׁנָה. כִּי קֵן זֶה הַמּוֹחִין, הַיְנוּ קִנּוֹ דָּא ״קִנָּה חָכְמָה קִנָּה בִּינָה״ (מִשְׁלֵי ד, ה), שֶׁהֵם הַמּוֹחִין. אַבָּא וְאִמָּא נִקְרָאִים חָכְמָה וּבִינָה.

[**רָצָה** לוֹמַר, הַצַּדִּיקִים הֵם בְּחִינַת רוּחַ, שֶׁיּוֹדְעִים לַהֲלֹךְ עִם כָּל אֶחָד כְּפִי רוּחוֹ וְדַעְתּוֹ, וְהוּא בְּדֶרֶגְמַת הַנֶּשֶׁר, שֶׁהוּא בְּחִינַת רֵיחַ. וְאֵצֶל הַצַּדִּיק כָּתוּב (יְשַׁעְיָה יא, ג): ״וַהֲרִיחוֹ בְּיִרְאַת הַוָּיָ״ה״ וְגוֹ׳, וְגַם בָּהֶם יֵשׁ בְּשִׁלְמוּת שֵׁם הַוָּיָ״ה בָּרוּךְ הוּא. וְלָכֵן כְּשֶׁמְּשַׁבְּחִים וּמְפָאֲרִים אוֹתָם, עַל־יְדֵי־זֶה נִתְעוֹרְרִים הַמּוֹחִין מֵהַתַּרְדֵּמָה, וְנִשְׁלָם הַדַּעַת. וְאָז כְּשֶׁמְּדַבֵּר — דִּבּוּרָיו נִשְׁמָעִים וְנִתְקַבְּלִים, כִּי מֵאַחַר שֶׁיֵּשׁ טוֹב בַּדִּבּוּר, כִּי נִלְקָח מֵהַדַּעַת]. **וַאֲפִלּוּ מַלְאָכִים**, שֶׁזֶּה סוֹבֵב עַל גְּדוֹלֵי וּמֻבְחָרֵי הַצַּדִּיקִים, שֶׁהֵם הַנְּבִיאִים, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (וַיִּקְרָא רַבָּה, פָּרָשָׁה א׳, סִימָן א׳): וְכִי מַלְאָךְ הָיָה וַהֲלֹא פִּנְחָס הָיָה, וְלָמָּה קוֹרֵא אוֹתוֹ מַלְאָךְ? אָמַר רַבִּי סִימוֹן, פִּנְחָס בְּשָׁעָה שֶׁהָיְתָה רוּחַ־הַקֹּדֶשׁ שׁוֹרָה עָלָיו, הָיוּ פָּנָיו בּוֹעֲרוֹת כְּלַפִּידִים וְכוּ׳, נִקְרְאוּ הַנְּבִיאִים מַלְאָכִים, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (חַגַּי א, יג): ״וַיֹּאמֶר חַגַּי מַלְאַךְ הַוָּיָ״ה״ וְגוֹ׳, כְּשֶׁרוֹצִים לַעֲשׂוֹת דִּבּוּר שֶׁיִּהְיֶה נִשְׁמָע וְנִתְקַבֵּל אֶצְלָם, בִּבְחִינַת: ׳עֹשֵׂי דְּבָרוֹ לִשְׁמֹעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ׳, אֲזַי הֵם מְשַׁבְּחִין וּמְפָאֲרִין אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ תְּחִלָּה, שֶׁהוּא צַדִּיקוֹ שֶׁל עוֹלָם, בְּחִינַת (תְּהִלִּים קמה, יז): ״צַדִּיק ה׳ בְּכָל דְּרָכָיו״, וְעַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשֶׂה הַדִּבּוּר, בִּבְחִינַת: ׳לִשְׁמֹעַ׳ וְכוּ׳. וְזֶה (תְּהִלִּים קמה, כ): ״בָּרְכוּ ה׳ מַלְאָכָיו״, הַיְנוּ הַשָּׁבַח שֶׁמְּשַׁבְּחִין תְּחִלָּה אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁהוּא צַדִּיקוֹ שֶׁל עוֹלָם. וְאַחַר־כָּךְ עַל־יְדֵי־זֶה: ׳עוֹשֵׂה דְּבָרוֹ לִשְׁמֹעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ׳, שֶׁעוֹשִׂין הַדִּבּוּר שֶׁהוּא נִשְׁמָע וְנִתְקַבֵּל; הַיְנוּ הַצַּדִּיקִים הַגְּדוֹלִים, הַמַּפְלִגִים בְּמַעֲלָה נוֹרָאָה וְנִפְלָאָה מְאֹד, וּבְטֵלִים וּמְבֻטָּלִים לְגַמְרֵי אֶל הָאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא,

(כַּמּוּבָא בְּתִקּוּן ג׳ מֵהַי״א תִּקּוּנִים), **דָּא בְּחִינַת צַדִּיק, בְּבְחִינַת** (בְּמִדְבַּר כז): **״אִישׁ אֲשֶׁר רוּחַ בּוֹ״. יָעִיר קִנּוֹ שֶׁהוּא מְעוֹרֵר הַמּוֹחִין מִתַּרְדֵּמוּתָן, מִבְּחִינַת מוֹחִין דְּקַטְנוּת, מִבְּחִינַת שְׁנָה. קִנּוֹ — דָּא ״קִנָּה חָכְמָה קִנָּה בִּינָה״** (מִשְׁלֵי ד׳), **שֶׁהֵם הַמּוֹחִין.**

וַאֲפִלּוּ מַלְאָכִים כְּשֶׁרוֹצִים לַעֲשׂוֹת דִּבּוּר שֶׁיִּהְיֶה נִשְׁמָע וְנִתְקַבֵּל אֶצְלָם, בִּבְחִינַת: ׳עֹשֵׂי דְּבָרוֹ לִשְׁמֹעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ׳, אֲזַי הֵם מְשַׁבְּחִין וּמְפָאֲרִין אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ תְּחִלָּה, שֶׁהוּא צַדִּיקוֹ שֶׁל עוֹלָם, בְּחִינַת (תְּהִלִּים קמה): **״צַדִּיק ה׳ בְּכָל דְּרָכָיו״, וְעַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשֶׂה הַדִּבּוּר, בִּבְחִינַת: ׳לִשְׁמֹעַ׳ וְכוּ׳. וְזֶה** (תְּהִלִּים קמה): **״בָּרְכוּ ה׳ מַלְאָכָיו״, הַיְנוּ הַשָּׁבַח שֶׁמְּשַׁבְּחִין תְּחִלָּה אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁהוּא צַדִּיקוֹ שֶׁל עוֹלָם. וְאַחַר־כָּךְ עַל־יְדֵי־זֶה: ׳עוֹשֵׂה דְּבָרוֹ לִשְׁמֹעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ׳, שֶׁעוֹשִׂין הַדִּבּוּר שֶׁהוּא נִשְׁמָע וְנִתְקַבֵּל:**

כְּשֶׁהֵם רוֹצִים לִשְׁמֹעַ בְּקוֹל דִּבּוּרָיו יִתְבָּרַךְ, שֶׁזֶּה סוֹד הַנְּבוּאָה, שֶׁשּׁוֹמְעִים הַקּוֹל מְדַבֵּר אֲלֵיהֶם, בִּבְחִינַת (בְּמִדְבַּר ז, פט): ״וַיִּשְׁמַע אֶת הַקּוֹל מְדַבֵּר אֵלָיו״, קוֹל לוֹ קוֹל אֵלָיו (עֵין בְּמִדְבַּר רַבָּה, פָּרָשָׁה יד, סִימָן כ); הֵם קֹדֶם מְבַטְּלִים אֶת עַצְמָם לְגַמְרֵי אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וּמְשַׁבְּחִים וּמְפָאֲרִים אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁגַּם אֶצְלוֹ יִתְבָּרַךְ שַׁיָּךְ שֶׁבַח הַצַּדִּיקִים, כִּבְיָכוֹל, שֶׁנִּקְרָא: ״צַדִּיק הַוְיָ״ה בְּכָל דְּרָכָיו״, וְעַל־יְדֵי הַשֶּׁבַח שֶׁמְּשַׁבְּחִים וּמְפָאֲרִים אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, שֶׁזֶּה בְּחִינַת ״עֹשֵׂי דְּבָרוֹ״, שֶׁהֵם בּוֹנִים אֶת הַדִּבּוּר, עַל־יְדֵי־זֶה ״לִשְׁמֹעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ״, שֶׁמִּתּוֹךְ דִּבּוּרֵיהֶם וְשִׁבְחֵיהֶם שֶׁמְּשַׁבְּחִים וּמְפָאֲרִים אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, עַל־יְדֵי־זֶה הֵם שׁוֹמְעִים, כִּבְיָכוֹל, אֶת קוֹלוֹ יִתְבָּרַךְ, כַּמּוּבָא (שַׁעַר רוּחַ־הַקֹּדֶשׁ, דְּרוּשׁ א׳). וְלָכֵן דִּבּוּרֵיהֶם נִשְׁמָע וְנִתְקַבֵּל, כִּי שְׁכִינָה מְדַבֶּרֶת מִתּוֹךְ גְּרוֹנָם, [כְּמוֹ שֶׁכָּל אָדָם שֶׁמְּדַבֵּר מִשִּׁבְחָם שֶׁל הַצַּדִּיקִים, עַל־יְדֵי־זֶה זוֹכֶה שֶׁהַדִּבּוּר הוּא עִם דַּעַת, וְנִשְׁמָע וְנִתְקַבֵּל, כְּמוֹ־כֵן גְּדוֹלֵי וּמְחֻבָּרֵי הַצַּדִּיקִים, הַנִּכְלָלִים לְגַמְרֵי בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וּמְשַׁבְּחִים וּמְפָאֲרִים אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, עַל־יְדֵי־זֶה מִתּוֹךְ הַדִּבּוּרִים שֶׁלָּהֶם, הֵם זוֹכִים לִשְׁמֹעַ אֶת קוֹלוֹ יִתְבָּרַךְ. וּמַה גַּם מַלְאֲכֵי מַעְלָה, הָאוֹמְרִים שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, גַּם הֵם זוֹכִים שֶׁנִּשְׁפָּע עֲלֵיהֶם אוֹר יוֹתֵר גָּבֹהַּ. כִּי הַמַּלְאָכִים הֵם בְּסוֹד הַסְּפִירוֹת, כִּי כָּל מַלְאָךְ נִקְרָא כְּפִי כֹּחוֹ שֶׁמְּקַבֵּל מֵהַסְּפִירָה הַשַּׁיֶּכֶת אֵלָיו, וְדוֹ״ק].

ג. (עַכְשָׁו יִקָּשֵׁר עִנְיַן בְּגָדִים לְבָנִים אֶל תִּקּוּן הַדִּבּוּר, שֶׁגַּם־כֵּן צָרִיךְ לִהְיוֹת לָבָן בְּלִי שׁוּם רְבָב, וְגַם הַדִּבּוּר נִקְרָא בְּחִינַת מַלְכוּת): **וְזֶה בְּחִינַת בְּגָדִים לְבָנִים, הַיְנוּ תִּקּוּן הַדִּבּוּר, שֶׁהוּא בְּחִינַת מַלְכוּת פֶּה, הוּא בְּחִינַת בְּגָדִים לְבָנִים. כִּי צָרִיךְ לִשְׁמֹר מְאֹד אֶת הַבְּגָדִים, שֶׁלֹּא יִבָּזֶה אֶת הַבְּגָדִים, רַק לְשָׁמְרָן כָּרָאוּי שֶׁלֹּא יָבוֹא עֲלֵיהֶם שׁוּם כֶּתֶם וּרְבָב. וְכָל מִי שֶׁהוּא גָּדוֹל יוֹתֵר, צָרִיךְ לִשְׁמֹר אֶת הַבְּגָדִים יוֹתֵר. כִּי כָּל מִי שֶׁגָּדוֹל יוֹתֵר, מְדַקְדְּקִין עִמּוֹ יוֹתֵר. וְעַל כֵּן תַּלְמִיד־חָכָם שֶׁנִּמְצָא רָבָב עַל בְּגָדָיו חַיָּב מִיתָה** (שַׁבָּת קיג), **כִּי עִמּוֹ מְדַקְדְּקִין יוֹתֵר. כִּי הַבְּגָדִים בְּעַצְמָם הֵם דָּנִין אוֹתוֹ, בִּבְחִינַת דִּינָא דְּמַלְכוּתָא. כִּי הַבְּגָדִים הֵם בְּחִינַת מַלְכוּת, כִּי רַבִּי יוֹחָנָן קָרָא לְמָאנֵהּ מְכַבְּדוּתָא** (שַׁבָּת קיג.), **שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת מַלְכוּת** (תְּהִלִּים כד): ״מֶלֶךְ הַכָּבוֹד״. **וְהֵם בְּחִינַת ׳צֶדֶק מַלְכוּתָא קַדִּישָׁא׳, שֶׁזֶּה בְּחִינַת הַבְּגָדִים, בְּחִינַת** (אִיּוֹב כט): ״צֶדֶק

ג וְזֶה בְּחִינַת בְּגָדִים לְבָנִים, הַיְנוּ תִּקּוּן הַדִּבּוּר שֶׁהוּא בְּחִינַת מַלְכוּת פֶּה, הוּא בְּחִינַת בְּגָדִים לְבָנִים. כִּי צָרִיךְ לִשְׁמֹר מְאֹד אֶת הַבְּגָדִים, שֶׁלֹּא יִבָּזֶה אֶת הַבְּגָדִים, רַק לְשָׁמְרָן כָּרָאוּי שֶׁלֹּא יָבוֹא עֲלֵיהֶם שׁוּם כֶּתֶם וּרְבָב. וְכָל מִי שֶׁהוּא גָּדוֹל יוֹתֵר, צָרִיךְ לִשְׁמֹר אֶת הַבְּגָדִים יוֹתֵר. כִּי כָּל מִי שֶׁגָּדוֹל יוֹתֵר, מְדַקְדְּקִין עִמּוֹ יוֹתֵר. וְעַל כֵּן תַּלְמִיד־חָכָם שֶׁנִּמְצָא רָבָב עַל בְּגָדָיו חַיָּב מִיתָה (שַׁבָּת קיג), **כִּי עִמּוֹ מְדַקְדְּקִין יוֹתֵר. כִּי הַבְּגָדִים בְּעַצְמָם הֵם דָּנִין אוֹתוֹ, בִּבְחִינַת דִּינָא דְּמַלְכוּתָא. כִּי הַבְּגָדִים הֵם בִּבְחִינַת מַלְכוּת, כִּי רַבִּי יוֹחָנָן קָרָא לְמָאנֵהּ מְכַבְּדוּתָא** (שָׁם). **שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת מַלְכוּת, בְּחִינַת** (תְּהִלִּים כד, ח): ״מֶלֶךְ הַכָּבוֹד״. **וְהֵם בְּחִינַת ׳צֶדֶק מַלְכוּתָא קַדִּישָׁא׳** (פְּתַח אֱלִיָּהוּ), **שֶׁזֶּה בְּחִינַת הַבְּגָדִים, בְּחִינַת** (אִיּוֹב כט, יד): ״צֶדֶק לָבַשְׁתִּי״; הַיְנוּ כְּמוֹ שֶׁאָדָם צָרִיךְ לְהַקְפִּיד מְאֹד עַל נְקִיּוּת הַבְּגָדִים וְלֹא לְלַכְלְכָם, וְכָל מִי שֶׁגָּדוֹל מְדַקְדְּקִין עִמּוֹ בְּיוֹתֵר, כְּמוֹ־כֵן הַדִּבּוּר צָרִיךְ

לִהְיוֹת לָבָן לְגַמְרֵי בְּלִי שׁוּם רֻבָּב, הַיְנוּ לֹא לְדַבֵּר כָּל הָעוֹלֶה עַל רוּחוֹ, אֶלָּא בְּשָׁעָה שֶׁהוּא מְדַבֵּר, שֶׁיִּהְיֶה דִּבּוּרוֹ קָשׁוּר אֶל דַּעְתּוֹ, שֶׁהַדִּבּוּר יִהְיֶה נִמְשָׁךְ מֵהַדַּעַת, כִּי אִם מְדַבֵּר בְּלִי קְשׁוּר אֶל הַדַּעַת, עַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשֶׂה כְּתָמִים עַל דִּבּוּרוֹ, כְּמִי שֶׁמְּלַכְלֵךְ אֶת בְּגָדָיו, וְנַעֲשִׂים עֲלֵיהֶם כְּתָמִים. וְהַמְבַזֶּה אוֹתָם, נִמְצָא שֶׁהוּא כְּמוֹרֵד בַּמַּלְכוּת, וְאָז דְּיָנָא דְּמַלְכוּתָא דָּן אוֹתוֹ; כִּי הַדִּבּוּר שֶׁאֵינוֹ מְקֻשָּׁר אֶל הַדַּעַת, הוּא כְּמוֹרֵד בַּמַּלְכוּת, וְאָז הַדִּבּוּר בְּעַצְמוֹ דָּן עַצְמוֹ, שֶׁמִּזֶּה סוֹבֵל אָדָם מַה שֶּׁסּוֹבֵל. וְעַל־יְדֵי־זֶה עוֹשֶׂה פֵּרוּד בֵּין קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתָּא, כִּי הַדִּבּוּר הוּא הַשְּׁכִינָה, וְהַדַּעַת שֶׁהוּא דָּבוּק בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, הוּא בְּחִינַת קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתָּא, וּכְשֶׁפּוֹגֵם בְּדִבּוּרוֹ, עַל־יְדֵי־זֶה הוּא מַפְרִיד אֶת קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתָּא, שֶׁזֶּה בְּחִינַת ׳נָחָשׁ מָשִׁיךְ לָהּ לְגַבָּהּ וְאַטִּיל בָּהּ זֻהֲמָא׳ (עַיִן זֹהַר אַחֲרֵי עט); כִּי הַנָּחָשׁ הַקַּדְמוֹנִי שֶׁהוּא הַיֵּצֶר הָרָע, מוֹשֵׁךְ אֶת הַדִּבּוּר אֵלָיו, וּמַכְנִיס בּוֹ זֻהֲמָה, שֶׁזֶּה כְּלַל הַדְּבָרִים בְּטֵלִים שֶׁאָדָם מְדַבֵּר, וְעַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשֶׂה כְּתָמִים עַל דִּבּוּרָיו, בְּחִינַת יִהְיוּ בִּגְדֶיךָ לְבָנִים״, ׳בְּכָל עֵת׳ דַּיְקָא. דַּם נִדָּה, שֶׁאָז הִיא צְרִיכָה לִהְיוֹת מֻפְרֶשֶׁת לְבָנִים׳, הַיְנוּ בִּלְאׇ רְבָב, הַיְנוּ בְּחִינַת טָהֳרַת הַשְּׁכִינָה מִבַּעְלָהּ, כְּמוֹ־כֵן מִי שֶׁפּוֹגֵם בְּדִבּוּרוֹ, וְנַעֲשֶׂה כְּתָמִים עַל דִּבּוּרוֹ, בְּחִינַת מַדּוּעַ אָדֹם לִלְבוּשֶׁךָ״, שֶׁזֶּה בְּחִינַת דַּם נִדָּה שֶׁהוּא אָדֹם. וְזֶהוּ בְּחִינַת הַפֶּתַח וְהָרֶבֶב שֶׁנִּמְצָא עַל בִּגְדוֹ, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה נִפְרֶדֶת בְּחִינַת הַמַּלְכוּת הַנַּ״ל, שֶׁהוּא הַדִּבּוּר, שֶׁהִיא שְׁכִינַת עֻזּוֹ, כִּי הַדִּבּוּר הוּא בְּחִינַת מַלְכוּת פֶּה מְקֻדָּשָׁא בְּרִיךְ הוּא, שֶׁהוּא הַבְּטוּל אֶל הָאַיִן סוֹף בָּרוּךְ הוּא, דַּעַת עֶלְיוֹן. וְאָז (יִרְמְיָה כה, ל): ״שָׁאֹג יִשְׁאַג עַל נָוֵהוּ״, עַל נָוֶה דִּילֵהּ (זֹהַר אַחֲרֵי עד:), כִּי בְּשָׁעָה שֶׁיֵּשׁ פֵּרוּד בֵּין קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתָּא, עַל־יְדֵי־זֶה שָׁאֹג יִשְׁאַג, כִּבְיָכוֹל, הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, עַל נָוֶה דִּלֵּיהּ, עַל הַיְפִי שֶׁלּוֹ, שֶׁהוּא הַדִּבּוּר מַלְכוּת פֶּה, וְאָז שׁוֹלֶטֶת שִׁפְחָה בִּיתָא, שֶׁהוּא מַלְכוּת דְּסִטְרָא אָחֳרָא עַל הָאָדָם, בְּבְחִינַת (מִשְׁלֵי ל, כח): ״שִׂפְחָה כִּי תִירַשׁ גְּבִרְתָּהּ״, שֶׁהִיא אִשָּׁה רָעָה, שֶׁהִיא בְּחִינַת עֵת רָעָה (עַיִן זֹהַר תְּרוּמָה קנה:), כִּי יֵשׁ כ״ח [עֶשְׂרִים וּשְׁמוֹנָה] עִתִּים, עִתִּים לְטוֹבָה, עִתִּים לְרָעָה (קֹהֶלֶת ג), וְצָרִיךְ לְהַכְנִיעַ שִׁפְחָה בִּיתָא, שֶׁהִיא עֵת רָעָה (שָׁם ט, ח): ״בְּכָל עֵת

לָבַשְׁתִּי״. וְהַמְבַזֶּה אוֹתָם, נִמְצָא שֶׁהוּא כְּמוֹרֵד בְּמַלְכוּת, וְאָז דְּיָנָא דְּמַלְכוּתָא דָּן אוֹתוֹ.

וְעַל־יְדֵי־זֶה עוֹשֶׂה פֵּרוּד בֵּין קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּהּ, בְּבְחִינַת ׳נָחָשׁ מָשִׁיךְ לָהּ לְגַבָּהּ וְאַטִּיל בָּהּ זֻהֲמָא׳, בְּבְחִינַת דַּם נִדָּה, בְּבְחִינַת (יְשַׁעְיָה סג): **״מַדּוּעַ אָדֹם לִלְבוּשֶׁךָ״. וְזֶהוּ בְּחִינַת הַפֶּתַח וְהָרֶבֶב שֶׁנִּמְצָא עַל בִּגְדוֹ שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה נִפְרֶדֶת בְּחִינַת הַמַּלְכוּת הַנַּ״ל שֶׁהִיא שְׁכִינַת עֻזּוֹ מִקֻּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְאָז** (יִרְמְיָה כה): **״שָׁאֹג יִשְׁאַג עַל נָוֵהוּ״ — עַל נָוֶה דִּילֵהּ. וְאָז שׁוֹלֶטֶת שִׁפְחָה בִּיתָא, שֶׁהוּא מַלְכוּת דְּסִטְרָא אָחֳרָא. בְּבְחִינַת** (מִשְׁלֵי ל): **״שִׂפְחָה כִּי תִירַשׁ גְּבִרְתָּהּ״, שֶׁהִיא אִשָּׁה רָעָה, שֶׁהִיא בְּחִינַת עֵת רָעָה. כִּי יֵשׁ כ״ח** [עֶשְׂרִים וּשְׁמוֹנָה] **עִתִּים, עִתִּים לְטוֹבָה, עִתִּים לְרָעָה. וְצָרִיךְ לְהַכְנִיעַ שִׁפְחָה בִּיתָא, שֶׁהִיא עֵת רָעָה. בְּבְחִינַת** (קֹהֶלֶת ט): **״בְּכָל עֵת יִהְיוּ בְגָדֶיךָ לְבָנִים״, ׳בְּכָל עֵת׳ דַּיְקָא. ׳בְּגָדֶיךָ לְבָנִים׳, הַיְנוּ בִּלְאׇ רְבָב, הַיְנוּ בְּחִינַת טָהֳרַת הַשְּׁכִינָה**

הַשְׁכִּינָה מִנְּדָתָהּ, בִּבְחִינַת ״דַּם נֶעְפָּר וְנַעֲשֶׂה חָלָב״ (בְּכוֹרוֹת ו: נִדָּה ט); הַיְנוּ כִּי אִשָּׁה רָעָה הִיא בְּחִינַת שִׁפְחָה בִּישָׁא, שֶׁהִיא עֵת רָעָה, שֶׁעוֹבְרִים עַל אָדָם בִּלְבוּלִים וִירִידוֹת וּנְפִילוֹת, וּלְהֶפֶךְ אִשָּׁה טוֹבָה הִיא בְּחִינַת עֵת טוֹבָה, שֶׁזֶּה טָהֳרַת הַשְׁכִּינָה מִנְּדָתָהּ, שֶׁאֵין בָּהּ כְּתָמִים אֲדֻמִּים, אֶלָּא זֶה בְּחִינַת לָבָן, לַבְנוּנִית הַמֹּחִין, שֶׁזֶּה בְּגָדֶיךָ לְשׁוֹן גִּיד, הַיְנוּ גִּיד הַלָּשׁוֹן צָרִיךְ לִהְיוֹת לָבָן בְּלִי שׁוּם רְבָב אָדֹם, פְּגַם הַדִּבּוּר, שֶׁזֶּה בְּעַצְמוֹ ״בְּכָל עֵת יִהְיוּ בְּגָדֶיךָ לְבָנִים״, שֶׁהַדִּבּוּר צָרִיךְ לִהְיוֹת לָבָן בְּלִי שׁוּם כְּתָמִים, וְאָז נַעֲשֶׂה יִחוּד בֵּין בְּחִינַת קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, שֶׁהוּא לַבְנוּנִית הַמֹּחִין, אֶל בְּחִינַת שְׁכִינְתָּא, שֶׁהוּא הַדִּבּוּר. וְהָרְשָׁעִים בַּעֲוֹנוֹתֵיהֶם, וּבִפְרָט עַל־יְדֵי פְּגַם הַדִּבּוּר, גּוֹרְמִין אַפְרָשׁוּתָא בֵּין קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ, כִּי גּוֹרְמִין לָהּ דַּם נִדָּה, שֶׁזֶּה כְּתָמִים, וְאָז הִיא נִקְרֵאת עִיר הַדָּמִים (יְחֶזְקֵאל כב, כד), (נָחוּם ג, א), וְעַל־שֵׁם זֶה רְשָׁעִים נִקְרָאִים אַנְשֵׁי דָמִים (תְּהִלִּים נה, כד), כִּי שָׂטָ״ן לֹא תַעֲשֶׂה תְּלוּיִים בְּשָׂטָ״ן גִּידִים, שֶׁשָּׁם תַּהֲלוּכַת הַדָּמִים, וּלְפִי בְּחִינַת לֹא תַעֲשֶׂה שֶׁעוֹבְרִים, כֵּן מְעוֹרְרִים דַּם נִדָּה לְהַשְׁכִּינָה, כִּי בַּמָּה מִינֵי דָמִים יֵשׁ (נִדָּה יט.), בְּכֵן צָרִיךְ לְהַמְתִּיק אֶת הַדָּמִים הָאֵלּוּ, הַיְנוּ לְתַקֵּן הַלָּאוִין שֶׁהֵם הַגִּידִין, וּלְהַמְשִׁיךְ לָהֶם לַבְנוּנִית, בִּבְחִינַת: ״דַּם נֶעְפָּר וְנַעֲשֶׂה חָלָב״, וְזֶהוּ: ״בְּכָל עֵת יִהְיוּ בְּגָדֶיךָ לְבָנִים״, בְּגִידֶיךָ דַּיְקָא, לְהַמְשִׁיךְ לָהֶם לַבְנוּנִית. כִּי הַכֹּל תָּלוּי רַק בַּדִּבּוּר, כִּי כְּשֶׁאָדָם מְדַבֵּר דִּבּוּר עִם דַּעַת, שֶׁזֶּה יִחוּד קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתָּא, וְהוּא שׁוֹמֵר שֶׁלֹּא יִהְיֶה עַל דִּבּוּרוֹ שׁוּם רְבָב אָדֹם, דַּם נִדָּה, עַל־יְדֵי־זֶה הַדִּבּוּר נִשְׁמָע וְנִתְקַבֵּל, כִּי מְדַבֵּר בִּדְבֵקוּת עֶלְיוֹנָה, שֶׁזֶּה הַדִּבּוּר שֶׁל הַצַּדִּיקִים, שֶׁהֵם בּוֹנִים קֹדֶם אֶת דִּבּוּרָם, וְאַחַר־כָּךְ הֵם שׁוֹמְעִים אֶת קוֹלוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁהוּא דַּעַת הָעֶלְיוֹן, שֶׁזֶּה תַּכְלִית הַיִּחוּד, שֶׁבִּשְׁבִיל זֶה נִבְרָא הָאָדָם, לְהַמְשִׁיךְ אֶת אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ בָּעוֹלָם, וְלִשְׁמֹעַ אֶת קוֹלוֹ יִתְבָּרַךְ מִפְּרָטֵי הַבְּרִיאָה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן הָרְשָׁעִים הֵם גּוֹרְמִים פֵּרוּד בֵּין קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתָּא, כִּי פָּגְמוּ בְּגִיד הַלָּשׁוֹן. [וּמֵרָחוֹק תָּבִין וְתַשְׂכִּיל אֵיךְ שֶׁיְּכוֹלִים לְהַכִּיר אֶת הָאָדָם, אִם זָכָה כְּבָר לְטָהֳרַת הַמֹּחִין, שֶׁמִּשָּׁם נִמְשָׁךְ טָהֳרַת הַדִּבּוּר, אִם שׁוֹמֵר עַל בְּגָדָיו, שֶׁלֹּא יִהְיֶה עֲלֵיהֶם שׁוּם כְּתָמִים וּרְבָב, וְדוֹ״ק].

מִנְּדָתָהּ, בִּבְחִינַת ״דַּם נֶעְפָּר וְנַעֲשֶׂה חָלָב״ (בְּכוֹרוֹת ו: נִדָּה ט).

וְהָרְשָׁעִים בַּעֲוֹנוֹתֵיהֶם גּוֹרְמִין אַפְרָשׁוּתָא בֵּין קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ, כִּי גּוֹרְמִין לָהּ דַּם נִדָּה, וְאָז הִיא נִקְרֵאת עִיר הַדָּמִים, (נָחוּם ג׳), **וְעַל־שֵׁם זֶה רְשָׁעִים נִקְרָאִים אַנְשֵׁי דָמִים. כִּי שָׂטָ״ן לֹא תַעֲשֶׂה תְּלוּיִים בְּשָׂטָ״ן גִּידִים, שֶׁשָּׁם תַּהֲלוּכַת הַדָּמִים. וּלְפִי בְּחִינַת לֹא תַעֲשֶׂה שֶׁעוֹבְרִים, כֵּן מְעוֹרְרִים דַּם נִדָּה לְהַשְׁכִּינָה, כִּי בַּמָּה מִינֵי דָמִים יֵשׁ. בְּכֵן צָרִיךְ לְהַמְתִּיק אֶת הַדָּמִים הָאֵלּוּ, הַיְנוּ לְתַקֵּן הַלָּאוִין שֶׁהֵם הַגִּידִין, וּלְהַמְשִׁיךְ לָהֶם לַבְנוּנִית, בִּבְחִינַת: ״דַּם נֶעְפָּר וְנַעֲשֶׂה חָלָב״. וְזֶהוּ: בְּכָל עֵת יִהְיוּ בְּגָדֶיךָ לְבָנִים — בְּגִידֶיךָ דַּיְקָא, לְהַמְשִׁיךְ לָהֶם לַבְנוּנִית:**

ד וּלְתַקֵּן כָּל הָעֲבֵרוֹת בִּפְרָטִיּוּת הֵם רַבִּים מְאֹד, וְכָבֵד עַל הָאָדָם, וְאִי אֶפְשָׁר לְתַקֵּן

הָאֵלּוּ, הַיְנוּ לְתַקֵּן הַלָּאוִין שֶׁהֵם הַגִּידִין, וּלְהַמְשִׁיךְ לָהֶם לַבְנוּנִית, בִּבְחִינַת: ״דַּם נֶעְפָּר וְנַעֲשֶׂה חָלָב״, וְזֶהוּ: ״בְּכָל עֵת יִהְיוּ בְּגָדֶיךָ לְבָנִים״, בְּגִידֶיךָ דַּיְקָא, לְהַמְשִׁיךְ לָהֶם לַבְנוּנִית.

ד. וּלְתַקֵּן כָּל הָעֲבֵרוֹת בִּפְרָטִיּוּת הֵם רַבִּים מְאֹד, וְכָבֵד עַל הָאָדָם, וְאִי אֶפְשָׁר לְתַקֵּן אוֹתָם, כִּי

יֵשׁ דְּקְדּוּקִים וּפְרָטִים רַבִּים בְּכָל לָאו וָלָאו, כִּי בְּכָל פְּרָט יֵשׁ פְּרָטִים וּפְרָטֵי פְּרָטִים, כִּי עַל כָּל לָאו הוֹסִיפוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים גְּזֵרוֹת וּסְיָגִים, כְּדֵי לֹא לְהַמְשִׁךְ, חַס וְשָׁלוֹם, לַעֲבֹר עַל צִוּוּי הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, בְּכֵן צָרִיךְ לְתַקֵּן כְּלָלִיּוּת הַגִּידִים, שֶׁהוּא בְּחִינַת (דְּבָרִים ד, יג): ״וַיַּגֶּד לָכֶם אֶת בְּרִיתוֹ״, הַיְנוּ וַיַּגֶּד הוּא לְשׁוֹן גִּיד, וְהוּא גַּם לְשׁוֹן דִּבּוּר וְצִוּוּי, וְזֶה תָּלוּי כְּפִי שֶׁשּׁוֹמֵר אֶת בְּרִיתוֹ, שֶׁלֹּא יְקַלְקֵל אֶת הַמֹּחַ שֶׁלּוֹ. [וּבָזֶה יִהְיוּ מְקֻשָּׁרִים הַתְּחָלַת דְּבָרָיו ״מִטּוּב הַדִּבּוּר״] (עַיֵּן זֹהַר וַיִּשְׁלַח קעו:): דְּכָל פְּקוּדֵי אוֹרַיְיתָא מִתְקַשְּׁרָן בִּנְטִירוּ דִּבְרִית קַדִּישָׁא וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם.) וְאָז עַל־יְדֵי תִּקּוּן הַבְּרִית, שֶׁהוּא כְּלָלִיּוּת הַגִּידִין, נִתַּקֵּן מִמֵּילָא כָּל הַלָּאוִין שֶׁעָבַר, וְנִמְשָׁךְ לָהֶם לַבְּנוּנִית [שֶׁהוּא תָּלוּי בַּמֹּחִין], וְעַל שֵׁם זֶה נִקְרָא כְּלָלִיּוּת הַגִּידִין, שֶׁהוּא הַבְּרִית־קֹדֶשׁ, ׳שַׁדַּי׳, עַל־שֵׁם שֶׁשָּׁדֵי וְיוֹרֶה כַּחֵץ [עַיֵּן רַשׁ״י עַל פָּסוּק (בְּרֵאשִׁית מט, כה): ״בִּרְכֹת שָׁדַיִם וָרָחַם״, שֶׁהַזֶּרַע יוֹרֶה כַּחֵץ] לַבְּנוּנִית וְתִקּוּנִים לְכָל פְּרָט וּפְרָט כְּפִי צָרְכּוֹ, וַאֲפִלּוּ לַמְּקוֹמוֹת הַצָּרִים וְהַדַּקִּים. כִּי יֵשׁ מְקוֹמוֹת צָרִים וְדַקִּים שֶׁאִי אֶפְשָׁר לָבוֹא לְשָׁם שׁוּם תִּקּוּן כִּי אִם עַל־יְדֵי תִּקּוּן הַכְּלָלִי, שֶׁהוּא זוֹרֵק לַבְּנוּנִית וְתִקּוּנִים גַּם לַמְּקוֹמוֹת הַצָּרִים וְהַדַּקִּים. בִּבְחִינַת (אִיּוֹב כב): ״וְהָיָה שַׁדַּי בְּצָרֶיךָ״ — שֶׁשָּׁדֵי וְיוֹרֶה תִּקּוּנִין לְכָל מְקוֹמוֹת הַצָּרִים [הַיְנוּ כִּי לַבְּנוּנִית הַמֹּחִין הֵם בְּחִינַת הַזֶּרַע, שֶׁבָּא מֵהַמֹּחַ, וְעוֹבֵר דֶּרֶךְ כָּל הָאֵיבָרִים, עַד שֶׁיּוֹצֵא דֶּרֶךְ הַבְּרִית, וְלָכֵן שֶׁיּוֹצֵא לְבַטָּלָה מִתְקַלְקֵל כָּל הַמֹּחִין, וּבָא לִידֵי נְפִילָה, וּכְמוֹ שֶׁהוּא בְּגַשְׁמִיּוּת כָּךְ הוּא בְּרוּחָנִיּוּת, כִּי הָרַמַּ״ח מִצְוֹת עֲשֵׂה וְהַשָּׁסָ״ה לֹא תַּעֲשֶׂה, הֵם כְּדֶגֶמַת הָרַמַּ״ח אֵיבָרִים וְהַשָּׁסָ״ה גִּידִים, שֶׁהֵם תְּלוּיִים בַּמֹּחַ, כְּמוֹ־כֵן הָאוֹר אֵין סוֹף מִתְלַבֵּשׁ בְּתוֹךְ הָרַמַּ״ח מִצְוֹת עֲשֵׂה וְשָׁסָ״ה לֹא תַּעֲשֶׂה, וְכָל לָאו יֵשׁ לוֹ פְּרָטִים וּפְרָטֵי פְּרָטִים, וּכְשֶׁרוֹצִים לְתַקֵּן, צְרִיכִים לְהַמְשִׁיךְ אֶת הָאוֹר מִלְּמַעְלָה מֵחָדָשׁ, כְּמוֹ־כֵן כְּדֵי לְתַקֵּן אֶת מַה שֶּׁקִּלְקֵל בְּמֹחוֹ עַל־יְדֵי עֲוֹונוֹתָיו, הוּא צָרִיךְ לְתַקֵּן אֶת בְּרִיתוֹ, שֶׁזֶּה כְּלָלִיּוּת כָּל הַגִּידִים, שֶׁבָּהּ תְּלוּיָה שְׁמִירָה מִכָּל הַלָּאוִין. וְעַל שֵׁם זֶה נִקְרָא בְּרִית ׳זֹהַר הָרָקִיעַ׳, כִּי הַמֹּחִין הֵם כְּמוֹ הָרָקִיעַ, שֶׁמַּפְרִיד בֵּין מַיִם עֶלְיוֹנִים לְמַיִם תַּחְתּוֹנִים, כֵּן הַמֹּחִין מְצַד אֶחָד הֵם בְּטֵלִים לְגַמְרֵי אֶל הָאֵין סוֹף, וּמְצַד שֵׁנִי הֵם נִמְשָׁכִים אֶל הָאָרֶץ וְהַגַּשְׁמִיּוּת. כִּי קֹדֶם הַתִּקּוּן, שֶׁתִּקֵּן אֶת בְּרִיתוֹ שֶׁתְּלוּיָה בַּמֹּחִין, אֲזַי הָרָקִיעַ שֶׁהוּא הַמֹּחַ, הוּא בִּבְחִינַת (אִיּוֹב כ, כז):

אוֹתָם, כִּי יֵשׁ דְּקְדּוּקִים וּפְרָטִים רַבִּים בְּכָל לָאו וָלָאו. בְּכֵן צָרִיךְ לְתַקֵּן כְּלָלִיּוּת הַגִּידִים, שֶׁהוּא בְּחִינַת (דְּבָרִים ד׳): **״וַיַּגֶּד לָכֶם אֶת בְּרִיתוֹ״, וְאָז, עַל־יְדֵי תִּקּוּן הַבְּרִית, שֶׁהוּא כְּלָלִיּוּת הַגִּידִין, נִתְתַּקֵּן מִמֵּילָא כָּל הַלָּאוִין שֶׁעָבַר, וְנִמְשָׁךְ לָהֶם לַבְּנוּנִית. וְעַל שֵׁם זֶה נִקְרָא כְּלָלִיּוּת הַגִּידִין שֶׁהוּא הַבְּרִית־קֹדֶשׁ, ׳שַׁדַּי׳, עַל־שֵׁם שֶׁשָּׁדֵי וְיוֹרֶה כֹּחַ לַבְּנוּנִית וְתִקּוּנִים לְכָל פְּרָט וּפְרָט כְּפִי צָרְכּוֹ, וַאֲפִלּוּ לַמְּקוֹמוֹת הַצָּרִים וְהַדַּקִּים. כִּי יֵשׁ מְקוֹמוֹת צָרִים וְדַקִּים שֶׁאִי אֶפְשָׁר לָבוֹא לְשָׁם שׁוּם תִּקּוּן כִּי אִם עַל־יְדֵי תִּקּוּן הַכְּלָלִי, שֶׁהוּא זוֹרֵק לַבְּנוּנִית וְתִקּוּנִים גַּם לַמְּקוֹמוֹת הַצָּרִים וְהַדַּקִּים. בִּבְחִינַת** (אִיּוֹב כב): **״וְהָיָה שַׁדַּי בְּצָרֶיךָ״ — שֶׁשָּׁדֵי וְיוֹרֶה תִּקּוּנִין לְכָל מְקוֹמוֹת הַצָּרִים.**

וְעַל שֵׁם זֶה נִקְרָא בְּרִית: ׳זֹהַר הָרָקִיעַ׳. כִּי קֹדֶם הַתִּקּוּן, אֲזַי הָרָקִיעַ הוּא בִּבְחִינַת (אִיּוֹב כ):

״יִגַּלּוּ שָׁמַיִם עֲוֹונוֹ״, שֶׁנִּתְגַּלֶּה עֲוֹונוֹת הַמֹּחִין, שֶׁהוּא רָקִיעַ הַשָּׁמַיִם. וְאַחַר הַתִּקּוּן, אֲזַי מַזְהִיר וּמְטַהֵר אֶת הָרָקִיעַ, בִּבְחִינַת לָשׁוֹן שֶׁל זְהוֹרִית, שֶׁהוּא מַלְבִּין עֲוֹונוֹתֵיהֶן שֶׁל שָׂ״ה לָאוִין, כִּי אִם אָדָם שָׁב בִּתְשׁוּבָה וּמְתַקֵּן אֶת בְּרִיתוֹ, עַל־יְדֵי־זֶה נִמְשָׁךְ לַבְנוּנִית הַמֹּחִין, וּמַשְׁפִּיעַ לַבְנוּנִית בְּשָׂ״ה גִּידִין, בִּבְחִינַת: ׳בְּכָל עֵת יִהְיוּ בְגָדֶיךָ לְבָנִים׳; הַיְנוּ ׳בְּגִידֶיךָ׳, שֶׁהִיא כְּלָלִיּוּת הַגִּידִים שֶׁהִיא הַבְּרִית, יִהְיֶה לָבָן, בְּלִי שׁוּם פְּגָם, כִּי הַבְּרִית תְּלוּיָה בַּמֹּחִין, כִּי כָּל הַלַּבְנוּנִית נִמְשָׁךְ מִן הַמֹּחַ, בְּחִינַת: ׳וְנוֹזְלִים מִן לְבָנוֹן׳, וְעַל לְבָנוֹן מוּבָא (זֹהַר פִּינְחָס רלה:), שֶׁהוּא ׳מִן לִבּוֹנָא דְּמַחֲא׳, הַיְנוּ שֶׁנִּמְשָׁךְ מֹחִין לְבָנִים, שֶׁזֶּה טָהֳרַת הַמֹּחִין, שֶׁרַק חוֹשֵׁב מֵהָאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא. וְעַל־יְדֵי תִּקּוּן כְּלָלִיּוּת הַגִּידִין נִתְרוֹמֵם הַמֹּחִין, כִּי בָּא לִידֵי גְּדֻלּוּת הַמֹּחִין, בִּבְחִינַת: ״כְּגֹשֶׁר יָעִיר קִנּוֹ״. נִשְׁרָא דָּא רוּחָא, שֶׁהוּא כְּלָלִיּוּת הַגִּידִין, בְּחִינַת (יְהוֹשֻׁעַ ב): ״וְלֹא קָמָה עוֹד רוּחַ בְּאִישׁ״ (עַיֵּן זְבָחִים קטז), שֶׁזֶּה סוֹבֵב עַל הַבְּרִית, עַיֵּן שָׁם. יָעִיר קִנּוֹ — שֶׁהוּא מְעוֹרֵר ׳קִנָּה חָכְמָה קְנֵה בִינָה׳, הַיְנוּ הַמֹּחִין, כִּי כְּפִי קְדֻשַּׁת הַבְּרִית כֵּן זוֹכֶה לְמֹחִין נְקִיִּים, כִּי הֵם תְּלוּיִים זֶה בָּזֶה, וְעַל־יְדֵי־זֶה נִתְעוֹרֵר מִבְּחִינַת שֶׁנָּה, עַל־יְדֵי תִּקּוּן הַבְּרִית הַמֹּחִין נִתְעוֹרְרִין, שֶׁזֶּה עַל גּוֹזָלָיו יְרַחֵף — שֶׁהוּא מְרַחֵף וּמֵגֵן עַל הַמֹּחִין שֶׁהָיוּ מִתְּחִלָּה נִגְזָלִים, עַל־יְדֵי פְּגַם הַבְּרִית, פְּגַם טִפַּת הַמֹּחַ, בִּבְחִינַת (מִשְׁלֵי כח): ״גּוֹזֵל אָבִיו וְאִמּוֹ״, הֵם הַמֹּחִין, שֶׁהֵם אָב בְּחָכְמָה (מְגִלָּה יג) וְאֵם לַבִּינָה (מִשְׁלֵי ב); [הַיְנוּ שֶׁהוּא מֵבִיא רְאָיָה, שֶׁהַמֹּחִין הֵם בְּסוֹד אַבָּא וְאִמָּא, חָכְמָה וּבִינָה]. וְזֶה בְּחִינַת (בְּרָכוֹת ג): ׳תִּינוֹק יוֹנֵק מִשְׁדֵי אִמּוֹ׳ (עַיֵּן זֹהַר פִּינְחָס רנח:): ׳תִּינוֹק׳ הַיְנוּ הַמֹּחִין דְּקַטְנוּת, שֶׁהוּא יוֹנֵק וְנִגְדָּל מִקַּטְנוּתוֹ, עַל־יְדֵי תִּקּוּן הַכְּלָלִי, שֶׁהוּא שָׁדֵי וְיוֹרֶה כְּחֵץ. וְזֶה: אִמּוֹ, דָּא כְּנֶסְיָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (מִשְׁלֵי כג, כב): ״אַל תָּבוּז כִּי זָקְנָה אִמֶּךָ״. פֵּרֵשׁ רַשׁ״י: כְּנֶסְיָתֵךְ, שֶׁשָּׁם נִתְכַּנְּסִין וְנִכְלָלִין כָּל הַתִּקּוּנִים, כִּי הַכֹּל תָּלוּי בְּהַמֹּחִין, כִּי עִקַּר הָאָדָם הוּא הַמֹּחַ, שֶׁשָּׁם שׁוֹרָה

״יִגַּלּוּ שָׁמַיִם עֲוֹונוֹ״. וְאַחַר הַתִּקּוּן, אֲזַי מַזְהִיר וּמְטַהֵר אֶת הָרָקִיעַ, בִּבְחִינַת לָשׁוֹן שֶׁל זְהוֹרִית, שֶׁהוּא מַלְבִּין עֲוֹונוֹתֵיהֶן שֶׁל שָׂ״ה לָאוִין, וּמַשְׁפִּיעַ לַבְנוּנִית בְּשָׂ״ה גִּידִין, בִּבְחִינַת: ׳בְּכָל עֵת יִהְיוּ בְגָדֶיךָ לְבָנִים׳.

כִּי כָּל הַלַּבְנוּנִית נִמְשָׁךְ מִן הַמֹּחַ, בְּחִינַת: ׳וְנוֹזְלִים מִן לְבָנוֹן׳ ׳מִן לִבּוֹנָא דְּמַחֲא׳ (זֹהַר פִּינְחָס רלה:). **וְעַל־יְדֵי תִּקּוּן כְּלָלִיּוּת הַגִּידִין נִתְרוֹמֵם הַמֹּחִין, בִּבְחִינַת: ״כְּגֹשֶׁר יָעִיר קִנּוֹ״. נִשְׁרָא דָּא רוּחָא, שֶׁהוּא כְּלָלִיּוּת הַגִּידִין, בְּחִינַת** (יְהוֹשֻׁעַ ב): **״וְלֹא קָמָה עוֹד רוּחַ בְּאִישׁ״. יָעִיר קִנּוֹ — שֶׁהוּא מְעוֹרֵר ׳קִנָּה חָכְמָה קְנֵה בִינָה׳, מִבְּחִינַת שֶׁנָּה. עַל גּוֹזָלָיו יְרַחֵף — שֶׁהוּא מְרַחֵף וּמֵגֵן עַל הַמֹּחִין שֶׁהָיוּ מִתְּחִלָּה נִגְזָלִין, בִּבְחִינַת** (מִשְׁלֵי כח): **״גּוֹזֵל אָבִיו וְאִמּוֹ״, הֵם הַמֹּחִין, שֶׁהֵם אָב בְּחָכְמָה וְאֵם לַבִּינָה. וְזֶה בְּחִינַת** (בְּרָכוֹת ג): **׳תִּינוֹק יוֹנֵק מִשְׁדֵי אִמּוֹ׳. ׳תִּינוֹק׳ הַיְנוּ הַמֹּחִין דְּקַטְנוּת, שֶׁהוּא יוֹנֵק וְנִגְדָּל מִקַּטְנוּתוֹ, עַל־יְדֵי תִּקּוּן הַכְּלָלִי, שֶׁהוּא שָׁדֵי וְיוֹרֶה כְּחֵץ. וְזֶה: אִמּוֹ, דָּא כְּנֶסְיָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב** (מִשְׁלֵי כג): **״אַל תָּבוּז כִּי זָקְנָה אִמֶּךָ״. פֵּרֵשׁ רַשׁ״י: כְּנֶסְיָתֵךְ. שֶׁשָּׁם נִתְכַּנְּסִין וְנִכְלָלִין כָּל הַתִּקּוּנִים:**

נִשְׁמָתוֹ. וְזֶה עִקַּר הִתְקָרְבוּת יִשְׂרָאֵל לַאֲבִיהֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם, הַיְנוּ עַל־יְדֵי תִּקּוּן הַבְּרִית, עַל־יְדֵי־זֶה עִקַּר הַהִתְקָרְבוּת שֶׁל יִשְׂרָאֵל לַאֲבִיהֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם, בִּבְחִינַת (שְׁמוֹת יט, ד): ״וָאֶשָּׂא אֶתְכֶם עַל כַּנְפֵי נְשָׁרִים וָאָבִא אֶתְכֶם אֵלָי״. ׳נְשָׁרָא׳ זֶה תִּקּוּן הַכְּלָלִי, שֶׁהוּא בְּחִינַת: ״וַיַּגֶּד לָכֶם אֶת בְּרִיתוֹ״ כַּנַּ״ל, הַיְנוּ תִּקּוּן הַבְּרִית, עַל־יְדֵי־זֶה דַּיְקָא ״וָאָבִא אֶתְכֶם אֵלָי״ — שֶׁנִּתְקָרְבוּ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ כִּי עִקַּר הַהִתְקָרְבוּת לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, הוּא עַל־יְדֵי תִּקּוּן הַבְּרִית כַּנַּ״ל. וְלָכֵן צָרִיךְ הָאָדָם לִשְׁמֹר מְאֹד עַל מֹחַ מַחֲשַׁבְתּוֹ, וְלֹא יַכְנִיס בּוֹ שׁוּם הַרְהוּרִים רָעִים, כִּי דַּיְקָא עַל־יְדֵי־זֶה יַשְׁלִים אֶת דַּעְתּוֹ, שֶׁזֶּה בְּסוֹד חָכְמָה וּבִינָה, אַבָּא וְאִמָּא, וְיִהְיֶה נוֹלָד אֶצְלוֹ תָּמִיד מֹחִין חֲדָשִׁים, בִּדְבֵקוּת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ.

ה. וּבָזֶה תָּלוּי פַּרְנָסָה בְּלִי טֹרַח, כִּי פַּרְנָסָה בְּטֹרַח בָּא מֵחֲמַת חֶסְרוֹן הַדַּעַת, כַּמּוּבָא (זֹהַר בְּשַׁלַּח סב:): וְאִינּוּן דְּלָא אִשְׁתַּכְּחוּ בְּנֵי מְהֵימְנוּתָא, מַה כְּתִיב בְּהוֹ (בַּמִּדְבָּר יא, ח): ״שָׁטוּ הָעָם וְלָקְטוּ״, מַאי שָׁטוּ? שְׁטוּתָא הֲווֹ נָסְבֵי לְגַרְמַיְיהוּ בְּגִין דְּלָא הֲווֹ בְּנֵי מְהֵימְנוּתָא וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם; כִּי מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ דַּעַת וֶאֱמוּנָה, עַל־יְדֵי־זֶה נִמְשָׁךְ לוֹ פַּרְנָסָה בְּנָקֵל, שֶׁהוּא בְּחִינַת (שָׁם טז, ד): ״לֶחֶם מִן הַשָּׁמַיִם״, שֶׁנֶּאֱמַר עַל הַמָּן, שֶׁבָּא מִשַּׁעַר נ׳, הַיְנוּ עַל־יְדֵי תִּקּוּן הַכְּלָלִי, שֶׁהוּא תִּקּוּן הַבְּרִית, נִשְׁלָם הַמֹּחַ וְהַדַּעַת, וְעַל־יְדֵי־זֶה לֹא צָרִיךְ לְהִתְיַגֵּעַ בִּשְׁבִיל פַּרְנָסָתוֹ, וְתִקּוּן הַכְּלָלִי, שֶׁהוּא בְּחִינַת (מִשְׁלֵי ל, יט): ״דֶּרֶךְ הַנֶּשֶׁר בַּשָּׁמָיִם״, [עַיֵּן זֹהַר יִתְרוֹ פ: מַאי בַּשָּׁמַיִם בְּרַחֲמֵי. מַה נֶּשֶׁר אֶשְׁתַּכַּח בְּרַחֲמֵי עַל בְּנוֹי וְדִינָא לְגַבֵּי אַחֲרָנִין, כָּךְ קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִשְׁתַּכַּח בְּרַחֲמֵי לְגַבֵּי יִשְׂרָאֵל וְדִינָא לְגַבֵּי עַמִּין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם. וְהָרַחֲמָנוּת תָּלוּי בַּדַּעַת].

וְזֶה עִקַּר הִתְקָרְבוּת יִשְׂרָאֵל לַאֲבִיהֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם, הַיְנוּ עַל יְדֵי תִּקּוּן הַבְּרִית, עַל־יְדֵי־זֶה עִקַּר הַהִתְקָרְבוּת שֶׁל יִשְׂרָאֵל לַאֲבִיהֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם, בִּבְחִינַת (שְׁמוֹת יט): **״וָאֶשָּׂא אֶתְכֶם עַל כַּנְפֵי נְשָׁרִים וָאָבִא אֶתְכֶם אֵלָי״. ׳נְשָׁרָא׳ זֶה תִּקּוּן הַכְּלָלִי, שֶׁהוּא בְּחִינַת: ״וַיַּגֶּד לָכֶם אֶת בְּרִיתוֹ״ כַּנַּ״ל, הַיְנוּ תִּקּוּן הַבְּרִית. עַל־יְדֵי־זֶה דַּיְקָא, ״וָאָבִא אֶתְכֶם אֵלָי״ — שֶׁנִּתְקָרְבוּ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ. כִּי עִקַּר הַהִתְקָרְבוּת לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, הוּא עַל־יְדֵי תִּקּוּן הַבְּרִית כַּנַּ״ל:**

ה וּבָזֶה תָּלוּי פַּרְנָסָה בְּלִי טֹרַח, כִּי פַּרְנָסָה בְּטֹרַח בָּא מֵחֲמַת חֶסְרוֹן הַדַּעַת, כַּמּוּבָא (זֹהַר בְּשַׁלַּח סב:): וְאִינּוּן דְּלָא אִשְׁתַּכְּחוּ בְּנֵי מְהֵימְנוּתָא, מַה כְּתִיב בְּהוֹ (בַּמִּדְבָּר יא, ח): ״שָׁטוּ הָעָם וְלָקְטוּ״, מַאי שָׁטוּ? שְׁטוּתָא הֲווֹ נָסְבֵי לְגַרְמַיְיהוּ בְּגִין דְּלָא הֲווֹ בְּנֵי מְהֵימְנוּתָא וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם; כִּי מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ דַּעַת וֶאֱמוּנָה, עַל־יְדֵי־זֶה נִמְשָׁךְ לוֹ פַּרְנָסָה בְּנָקֵל, שֶׁהוּא בְּחִינַת (שָׁם טז, ד): ״לֶחֶם מִן הַשָּׁמַיִם״, שֶׁנֶּאֱמַר עַל הַמָּן, שֶׁבָּא מִשַּׁעַר נ׳, הַיְנוּ עַל־יְדֵי תִּקּוּן הַכְּלָלִי, שֶׁהוּא תִּקּוּן הַבְּרִית, נִשְׁלָם הַמֹּחַ וְהַדַּעַת, וְעַל־יְדֵי־זֶה לֹא צָרִיךְ לְהִתְיַגֵּעַ בִּשְׁבִיל פַּרְנָסָתוֹ, וְתִקּוּן הַכְּלָלִי, שֶׁהוּא בְּחִינַת (מִשְׁלֵי ל, יט): ״דֶּרֶךְ הַנֶּשֶׁר בַּשָּׁמַיִם״, [עַיֵּן זֹהַר יִתְרוֹ פ: מַאי בַּשָּׁמַיִם בְּרַחֲמֵי. מַה נֶּשֶׁר אֶשְׁתַּכַּח בְּרַחֲמֵי עַל בְּנוֹי וְדִינָא לְגַבֵּי אַחֲרָנִין, כָּךְ קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִשְׁתַּכַּח בְּרַחֲמֵי לְגַבֵּי יִשְׂרָאֵל וְדִינָא לְגַבֵּי עַמִּין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם. וְהָרַחֲמָנוּת תָּלוּי בַּדַּעַת]. וְזֶה ״וְהַמָּן כִּזְרַע גַּד הוּא״ — ׳זֶרַע גַּד׳, דָּא טִפָּה חִוָּרְתָּא (תִּקּוּנִים תִּקּוּן כא נב:), הַיְנוּ טִפַּת הַזֶּרַע שֶׁבָּא מֵהַמֹּחַ, הַיְנוּ בְּחִינַת: ׳וְנוֹזְלִים מִן לְבָנוֹן׳, מִן לְבוּנָא דְּמֹחָא, שֶׁזֶּה בְּחִינַת תִּקּוּן הַבְּרִית, הַיְנוּ כְּשֶׁשּׁוֹמֵר עַצְמוֹ שֶׁלֹּא תֵּצֵא הַטִּפָּה לְבַטָּלָה, שֶׁבָּזֶה תָּלוּי פַּרְנָסָה בְּלִי טֹרַח, מֵאַחַר שֶׁנִּשְׁלַם דַּעְתּוֹ וְאֵינוֹ פּוֹגְמוֹ, שֶׁהוּא בְּחִינַת מָן, בְּחִינַת ׳לֶחֶם מִן הַשָּׁמַיִם׳ כַּנַּ״ל; כִּי כְּשֶׁהַמֹּחִין זַכִּים, עַל־יְדֵי־זֶה הוּא דָּבוּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְנִשְׁפָּע עָלָיו פַּרְנָסָה בְּקַלּוּת. כִּי פַּרְנָסָה שֶׁהוּא בְּטֹרְחָא וּבִכְבֵדוּת, הוּא

מֵחֲמַת שֶׁלֹּא תִּקֵּן תִּקּוּן הַכְּלָלִי, שֶׁהוּא תִּקּוּן הַבְּרִית, כִּי מֵאַן דְּזָרַק פְּרוּרִין דְּנַהֲמָא עֲנִיּוּת רָדַף אַבַּתְרֵיהּ, כָּל שֶׁכֵּן מַאן דְּזָרַק פְּרוּרִין דְּמָחָא (זֹהַר פִּינְחָס רמד.); הַיְנוּ כְּשֶׁאָדָם אֵינוֹ נִזְהָר, וְזוֹרֵק פֵּרוּרִים שֶׁל לֶחֶם עַל הָאָרֶץ, עֲנִיּוּת רוֹדֶפֶת אַחֲרָיו, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (חֻלִּין כה:): הַהוּא גַּבְרָא, דַּהֲוָה מְהַדֵּר עָלֵיהּ שָׂרָא דַּעֲנִיּוּתָא, וְלָא הֲוָה יָכִיל לֵיהּ דְּקָא זָהִיר אַנְשְׁוּרָא טוֹבָא, יוֹמָא חַד פָּרַךְ לִיפְתָּא אַיבְּלֵי, אָמַר הַשְׁתָּא וַדַּאי נָפַל בִּידַאי, בָּתַר דְּאָכִיל אַייתֵי מָרָא עַקְּרִינְהוּ לְיַבְּלֵי שְׁדִינְהוּ לְנַהֲרָא, שְׁמָעֵיהּ דְּקָאָמַר וַוי דְּאַפְקֵיהּ הַהוּא גַּבְרָא מִבֵּיתֵיהּ [שַׂר שֶׁל עֲנִיּוּת רוֹדֵף אַחַר בְּנֵי־אָדָם שֶׁזּוֹרְקִים פֵּרוּרִים, פַּעַם מָצָא אָדָם שֶׁאוֹכֵל לֶחֶם עַל עֲשָׂבִים, אָמַר הַשָּׂר שֶׁל הָעֲנִיּוּת, בְּוַדַּאי עַכְשָׁו אֲנִי אֶתְפֹּס אוֹתוֹ, כִּי אִי אֶפְשָׁר לְהִזָּהֵר מִבֵּין הָעֲשָׂבִים, וּכְשֶׁגָּמַר לֶאֱכֹל תָּלַשׁ אֶת כָּל הָעֲשָׂבִים, וְזָרַק אוֹתָם לְתוֹךְ הַנָּהָר, עָנָה וְאָמַר הַשָּׂר שֶׁל הָעֲנִיּוּת: יַי, שֶׁהָאָדָם הַזֶּה הוֹצִיא אוֹתִי מִבֵּיתוֹ], רוֹאִים מִכָּאן, שֶׁפֵּרוּרִים שֶׁנִּזְרָקִין עַל הָאָרֶץ, מְבִיאִים לִידֵי עֲנִיּוּת, כָּל שֶׁכֵּן מִי שֶׁזּוֹרֵק טִפּוֹת זֶרַע לְבַטָּלָה, בְּוַדַּאי הָעֲנִיּוּת תִּרְדֹּף אַחֲרָיו. (עַכְשָׁו יַלְבִּישׁ הַשָּׂגָתוֹ בְּפָסוּק): וְזֶה (וַיִּקְרָא יט, כו): ״לֹא תֹאכְלוּ עַל הַדָּם״, הַיְנוּ עַל־יְדֵי הַדָּמִים, שֶׁהֵם גּוֹרְמִים לַשְׁכִּינָה בְּחִינַת דַּם נִדָּה, בְּבְחִינַת עִיר הַדָּמִים, בְּבְחִינַת: ׳מַדּוּעַ אָדֹם לִלְבוּשֶׁךָ׳, בְּבְחִינַת ׳שְׁנִמְצָא רְבָב עַל בְּגָדָיו׳, הַיְנוּ עַל־יְדֵי פְּגַם הַבְּרִית, שֶׁהוּא בְּחִינַת פְּגַם כְּלָלִיּוּת הַגִּידִין, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת פְּגַם הַבְּגָדִים כַּנַּ״ל, עַל־יְדֵי־זֶה לֹא תֹאכְלוּ — הַיְנוּ פַּרְנָסָה בְּטַרַח [הַיְנוּ כְּשֶׁאָדָם חוֹטֵא בְּפֶגַם הַבְּרִית, עַל־יְדֵי־זֶה הוּא גּוֹרֵם לְהַשְׁכִּינָה דַּם נִדָּה, שֶׁהַלְבוּשִׁים נַעֲשֶׂה אָדֹם, שֶׁזֶּה רְבָב עַל בִּגְדוֹ מֵחֲמַת פְּגָמוֹ, וּבִשְׁבִיל זֶה אֵין לוֹ מַה לֶּאֱכֹל, שֶׁזֶּה ״לֹא תֹאכְלוּ עַל הַדָּם״, בִּשְׁבִיל הַדָּם שֶׁהוּא דַּם נִדָּה, רְבָב עַל בִּגְדוֹ, שֶׁגּוֹרֵם עַל־יְדֵי פְּגַם הַבְּרִית, אֵין לוֹ מַה לֶּאֱכֹל]. לֹא תְנַחֲשׁוּ וְלֹא תְעוֹנְנוּ, שֶׁהֵם גּוֹרְמִים בְּחִינַת נָחָשׁ מָשִׁיךְ לָהּ לְגַבָּהּ, הַיְנוּ לִשְׁמֹר מֵהַנָּחָשׁ, שֶׁנִּמְצָא אֵצֶל כָּל אָדָם, הַמְּסִיתוֹ מֵאַחֲרֵי הַמָּקוֹם בָּרוּךְ הוּא, וְגוֹרְמִים שִׁלְיַטַת הַשִּׁפְחָה בִּישָׁא, שֶׁהִיא עֵת רָעָה. וְזֶה לֹא תְנַחֲשׁוּ, שֶׁלֹּא לִגְרֹם, חַס וְשָׁלוֹם, נָחָשׁ מָשִׁיךְ לָהּ לְגַבָּהּ וְכוּ׳ כַּנַּ״ל, וְלֹא תְעוֹנְנוּ, שֶׁהוּא לְשׁוֹן עֵת וְעוֹנָה, הַיְנוּ שֶׁלֹּא לִגְרֹם, חַס וְשָׁלוֹם, שִׁלְיַטַת הָעֵת רָעָה שֶׁל הַכ״ח עִתִּים, וְכַנַּ״ל. הַיְנוּ אִם אָדָם אֵינוֹ נִזְהָר מֵהַנָּחָשׁ, שֶׁהֵם הַכְּפִירוֹת

מֵחֲמַת שֶׁלֹּא תִּקֵּן תִּקּוּן הַכְּלָלִי, שֶׁהוּא תִּקּוּן הַבְּרִית. כִּי מָאן דְּזָרַק פְּרוּרִין דְּנַהֲמָא עֲנִיּוּת רָדַף אַבַּתְרֵיהּ, כָּל שֶׁכֵּן מָאן דְּזָרַק פְּרוּרִין דְּמָחָא (זֹהַר פִּינְחָס רמד.):

וְזֶה (וַיִּקְרָא יט) ״לֹא תֹאכְלוּ עַל הַדָּם״ הַיְנוּ עַל יְדֵי הַדָּמִים, שֶׁהֵם גּוֹרְמִים לַשְׁכִּינָה בְּחִינַת דָּם נִדָּה, בְּבְחִינַת עִיר הַדָּמִים, בְּבְחִינַת: ׳מַדּוּעַ אָדֹם לִלְבוּשֶׁךָ׳, בְּבְחִינַת ׳שְׁנִמְצָא רְבָב עַל בְּגָדָיו׳, הַיְנוּ עַל־יְדֵי פְּגַם הַבְּרִית, שֶׁהוּא בְּחִינַת פְּגַם כְּלָלִיּוּת הַגִּידִין, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת פְּגַם הַבְּגָדִים כַּנַּ״ל, עַל־יְדֵי־זֶה: לֹא תֹאכְלוּ — הַיְנוּ פַּרְנָסָה בְּטַרַח. וְזֶה: לֹא תְנַחֲשׁוּ וְלֹא תְעוֹנְנוּ — שֶׁהֵם גּוֹרְמִים בְּחִינַת נָחָשׁ מָשִׁיךְ לָהּ לְגַבָּהּ, וְגוֹרְמִים שִׁלְיַטַת הַשִּׁפְחָה בִּישָׁא, שֶׁהִיא עֵת רָעָה. וְזֶה: לֹא תְנַחֲשׁוּ, שֶׁלֹּא לִגְרֹם, חַס וְשָׁלוֹם, נָחָשׁ מָשִׁיךְ לָהּ לְגַבָּהּ וְכוּ׳ כַּנַּ״ל. וְלֹא תְעוֹנְנוּ — שֶׁהוּא לְשׁוֹן עֵת וְעוֹנָה, הַיְנוּ שֶׁלֹּא לִגְרֹם, חַס וְשָׁלוֹם, שִׁלְיַטַת הָעֵת רָעָה שֶׁל הַכ״ח עִתִּים, וְכַנַּ״ל:

שֶׁנִּכְנְסוּ בָּאָדָם, שֶׁאָמַר (בְּרֵאשִׁית ג, ה): ״וְהְיִיתֶם כֵּאלֹקִים יוֹדְעֵי טוֹב וָרָע״, וְעַל־יְדֵי־זֶה בָּא שֶׁשּׁוֹלֵט בּוֹ הָעֵת רַע; כִּי יֵשׁ כ״ח עִתִּים — י״ד לְטוֹבָה וְי״ד לְרָעָה (קֹהֶלֶת ג), וּכְשֶׁיֵּשׁ לָאָדָם עֵת רָע, עַל־יְדֵי־זֶה בָּאָה לוֹ פַּרְנָסָה בִּכְבֵדוּת, וְזֶה הַקֶּשֶׁר: ״לֹא תֹאכְלוּ עַל הַדָּם לֹא תְנַחֲשׁוּ וְלֹא תְעוֹנְנוּ״, כִּי עַל־יְדֵי שֶׁמַּמְשִׁיךְ עַל עַצְמוֹ פְּגַם הַדַּעַת, שֶׁבָּא מִפְּגַם הַבְּרִית שֶׁהוּא נָחָשׁ שֶׁהִטִּיל זִהֲמָא, שֶׁגָּרַם דַּם נִדָּה, עַל־יְדֵי־זֶה אֵין לוֹ מַה לֶּאֱכֹל, וְעוֹבֵר עָלָיו עֵת רָעָה. וְזֶה שֶׁבִּקֵּשׁ יַעֲקֹב (בְּרֵאשִׁית כח, כ): ״וְנָתַן לִי לֶחֶם לֶאֱכֹל וּבֶגֶד לִלְבֹּשׁ״, כִּי זֶה תָּלוּי בָּזֶה, כִּי פַּרְנָסָה תָּלוּי בִּבְחִינַת בְּגָדִים לְבָנִים, הַיְנוּ כְּפִי שֶׁאָדָם זוֹכֶה לִבְגָדִים לְבָנִים, שֶׁזֶּה בְּגִידִין לְבָנִים, כְּלָלִיּוּת הַגִּיד, תִּקּוּן הַבְּרִית, תִּקּוּן וְטָהֳרַת הַמֹּחִין, כָּךְ זוֹכֶה לְפַרְנָסָה בְּנָקֵל. וְזֶה (יְשַׁעְיָה כג, יח): ״לֶאֱכֹל לְשָׂבְעָה וּלְמִכְסֶה עַתִּיק״, הַיְנוּ אֲכִילָה כְּדֵי שְׂבִיעָה תָּלוּי כְּפִי הַמִּכְסֶה, הַיְנוּ הַלְבּוּשׁ נָקִי, שֶׁאָדָם מַמְשִׁיךְ עַל עַצְמוֹ מִבְּחִינַת עַתִּיק, שֶׁהִיא הַמַּדְרֵגָה הֲכִי עֶלְיוֹנָה, בְּחִינַת הַמֹּחַ, שֶׁמִּשָּׁם נִמְשָׁךְ הַטִּפָּה כַּנַּ״ל. וְיַעֲקֹב שֶׁהִמְשִׁיךְ לַבְּנוּנִית, בִּבְחִינַת (בְּרֵאשִׁית ל, לז): ״מַחְשַׁף הַלָּבָן״, עַל־יְדֵי תִּקּוּן הַכְּלָלִי, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שָׁם מט, ג): ״רֵאשִׁית אוֹנִי״, הַיְנוּ יַעֲקֹב אָבִינוּ זָכָה בִּשְׁלֵמוּת אֶל לַבְּנוּנִיּוּת הַמֹּחִין, עַל־יְדֵי שֶׁזָּכָה לִשְׁלֵמוּת תִּקּוּן הַבְּרִית, שֶׁלֹּא אִבֵּד אֲפִלּוּ טִפָּה אַחַת, שֶׁזֶּה שֶׁאָמַר: ״רְאוּבֵן בְּכוֹרִי אַתָּה כֹּחִי וְרֵאשִׁית אוֹנִי״, וּפֵרֵשׁ רַשִׁ״י: הֵיא טִפָּה רִאשׁוֹנָה שֶׁלּוֹ, שֶׁלֹּא רָאָה קֶרִי מִימָיו [עַיֵּן תַּנְחוּמָא וַיְחִי, אַתָּה בְּכוֹרִי טִפָּה רִאשׁוֹנָה שֶׁלִּי שֶׁעָשִׂיתִי פ׳ שָׁנָה, וַאֲפִלּוּ קֶרִי לֹא רָאִיתִי]. וְלָכֵן נֶאֱמַר בּוֹ (שָׁם כה, כז): ״יוֹשֵׁב אֹהָלִים״, הַיְנוּ בְּחִינַת שָׁמַיִם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יְשַׁעְיָה מ, כב) ״וַיִּמְתָּחֵם כָּאֹהֶל לָשָׁבֶת״, וְלִפְנֵי זֶה כָּתוּב: ״הַנּוֹטֶה כַּדּוֹק שָׁמַיִם״, הַיְנוּ בְּחִינַת: ׳דֶּרֶךְ הַנָּשֶׁר בַּשָּׁמַיִם׳, וְנָשֶׁר מְרַמֵּז עַל רוּחַ ״נִשְׂרָא דְּרוּחָא״, בְּחִינַת ׳זֹהַר הָרָקִיעַ׳, הַיְנוּ שֶׁהַמֹּחִין הַנִּקְרָא רָקִיעַ הַשָּׁמַיִם, הֵם נְקִיִּים עַל־יְדֵי תִּקּוּן הַבְּרִית, וּמַזְהִירִין כְּזֹהַר הָרָקִיעַ, שֶׁזֶּה בְּחִינַת ׳לָשׁוֹן שֶׁל זְהוֹרִית׳, שֶׁמַּלְבִּין עֲווֹנוֹתֵיהֶן, כְּמַאֲמָרָם ז״ל (יוֹמָא סח:): לָשׁוֹן שֶׁל זְהוֹרִית הָיָה קָשׁוּר עַל פִּתְחוֹ שֶׁל הֵיכָל, וּכְשֶׁהִגִּיעַ שָׂעִיר לַמִּדְבָּר הָיָה הַלָּשׁוֹן מַלְבִּין, שֶׁנֶּאֱמַר (יְשַׁעְיָה א, יח): ״אִם יִהְיוּ חַטָּאֵיכֶם כַּשָּׁנִים כַּשֶּׁלֶג יַלְבִּינוּ״. וְכֵן הוּא (מִדְרַשׁ תְּהִלִּים פו): בְּשָׁעָה שֶׁהָיָה לָשׁוֹן שֶׁל זְהוֹרִית נִתְלָה עַל פֶּתַח הַהֵיכָל מִתְלַבֵּן, הָיוּ יוֹדְעִין שֶׁנִּשְׁמְעָה תְּפִלָּתָם. וְהַדָּמִים שֶׁל שָׁס״ה גִּידִין, הַיְנוּ הַדָּמִים שֶׁל הָאָדָם עוֹבְרִים דֶּרֶךְ כָּל הַגִּידִין שֶׁלּוֹ, וְלָכֵן כְּשֶׁאָדָם חוֹטֵא זֶה בָּא מֵהַדָּמִים, דֶּרֶךְ כָּל הַגִּידִין, וּכְשֶׁזּוֹכֶה לְזַכְּכָם, עַל־יְדֵי־זֶה זוֹכֶה לְגִידִין לְבָנִים, שֶׁזֶּה בְּחִינַת (שָׁם א): ״אִם יַאְדִּימוּ כַּתּוֹלָע יִהְיוּ״:

וְזֶה שֶׁבִּקֵּשׁ יַעֲקֹב (בְּרֵאשִׁית כח): **״וְנָתַן לִי לֶחֶם לֶאֱכֹל וּבֶגֶד לִלְבֹּשׁ״, כִּי זֶה תָּלוּי בָּזֶה, כִּי פַּרְנָסָה תָּלוּי בִּבְחִינַת בְּגָדִים לְבָנִים. וְזֶה** (יְשַׁעְיָה כג): **״לֶאֱכֹל לְשָׂבְעָה וּלְמִכְסֶה עַתִּיק״. וְיַעֲקֹב שֶׁהִמְשִׁיךְ לַבְּנוּנִית, בִּבְחִינַת** (בְּרֵאשִׁית ל): **״מַחְשַׁף הַלָּבָן״, עַל־יְדֵי תִּקּוּן הַכְּלָלִי, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב** (שָׁם מט): **״רֵאשִׁית אוֹנִי״, נֶאֱמַר בּוֹ** (שָׁם כה): **״יוֹשֵׁב אֹהָלִים״, הַיְנוּ בְּחִינַת שָׁמַיִם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב** (יְשַׁעְיָה מ): **״וַיִּמְתָּחֵם כָּאֹהֶל לָשָׁבֶת״, בְּחִינַת: ׳דֶּרֶךְ הַנָּשֶׁר בַּשָּׁמַיִם׳, בְּחִינַת ׳זֹהַר הָרָקִיעַ׳, בְּחִינַת ׳לָשׁוֹן שֶׁל זְהוֹרִית׳, שֶׁמַּלְבִּין עֲווֹנוֹתֵיהֶן, וְהַדָּמִים שֶׁל שָׁס״ה גִּידִין, בִּבְחִינַת** (שָׁם א): **״אִם יַאְדִּימוּ כַּתּוֹלָע יִהְיוּ״:**

כַּצֶּמֶר יִהְיוּ״; [הַיְנוּ שֶׁמְּקַשֵּׁר אֶת הַבְּגָדִים לְבָנִים, שֶׁהֵם בְּחִינַת גִּידִין לְבָנִים, שֶׁהוּא תִּקּוּן הַמֹּחִין, תִּקּוּן הַבְּרִית, אֶל פַּרְנָסָה, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְקַבֵּל פַּרְנָסָה בְּנָקֵל, אֶלָּא עַל־יְדֵי תִּקּוּן הַבְּרִית, שֶׁהוּא שְׁלֵמוּת וְטָהֳרַת הַמֹּחִין, כִּי כְּמוֹ הַשָּׁמַיִם, שֶׁהֵם בְּחִינַת אֹהֶל עַל הָאָדָם, כִּי הַשָּׁמַיִם מְכַסִּים אֶת כָּל הָאָרֶץ, כְּמוֹ־כֵן הַמֹּחִין שֶׁל הָאָדָם מְסַבְּבִים אֶת כָּל הָאָדָם, וְלָכֵן עִקַּר הָאָדָם הוּא הַמֹּחַ, שֶׁצָּרִיךְ לִהְיוֹת לָבָן, בְּלִי שׁוּם כֶּתֶם כְּלָל, שֶׁאָז הוּא כְּמוֹ הַנֶּשֶׁר הַזֶּה שֶׁעָף בַּשָּׁמַיִם, וְאֵינוֹ מְפַחֵד מִשּׁוּם בְּרִיָּה, כְּמוֹ־כֵן מִי שֶׁזּוֹכֶה לְקַדֶּשֶׁת הַבְּרִית, שֶׁהוּא טָהֳרַת הַמֹּחִין, שֶׁזֶּה שָׁמַיִם נְקִיִּים, עַל־יְדֵי־זֶה מַמְשִׁיךְ פַּרְנָסָה בְּנָקֵל (וּבָזֶה מְקֻשָּׁרִים דְּבָרָיו)].

ו. וְכָל זְמַן שֶׁלֹּא תִּקֵּן תִּקּוּן הַכְּלָלִי, וְהַשְׁכִּינָה הִיא בִּבְחִינַת: ״מַדּוּעַ אָדֹם לִלְבוּשֶׁךָ״, בְּחִינַת דַּם נִדָּה, אֲזַי הַדִּבּוּר אָסוּר, בִּבְחִינַת (תְּהִלִּים לט, ג): **״נֶאֱלַמְתִּי דוּמִיָּה״, שֶׁמֵּאֲלוּ הַדָּמִים נַעֲשֶׂה בִּבְחִינַת ׳דּוּמִיָּה׳; כִּי עִקַּר הַדִּבּוּר תָּלוּי בַּתִּקּוּן הַכְּלָלִי, שֶׁהוּא בְּחִינַת: ״וַיַּגֶּד לָכֶם אֶת בְּרִיתוֹ״ כַּנַּ״ל; כִּי הַדִּבּוּר בְּעַצְמוֹ זֶה הַשְׁכִּינָה, כַּמּוּבָא** (הַקְדָּמַת תִּקּוּנִים יז.) **מַלְכוּת פֶּה, וְאִם הַדִּבּוּר אֵינוֹ מְקֻשָּׁר אֶל הַמֹּחַ־מַחֲשָׁבָה, שֶׁזֶּה תִּקּוּן הַכְּלָלִי, תִּקּוּן הַמֹּחִין, אֲזַי הוּא בְּחִינַת דַּם נִדָּה, לְבוּשׁ אָדֹם, הַיְנוּ כְּתָמִים, וְלָכֵן אָז הַדִּבּוּר אָסוּר, כִּי זֶה יִגְרֹם לְבִלְבּוּל הַמֹּחִין, וְאִם זוֹכִים לְמֹחִין נְקִיִּים, שֶׁזֶּה תִּקּוּן הַבְּרִית, תִּקּוּן הַכְּלָלִי, אֲזַי הַדִּבּוּר מֻתָּר, כִּי אָז מְקֻשָּׁר הַדִּבּוּר אֶל הַמַּחֲשָׁבָה. אֲבָל אִם יֵשׁ פְּגָם בַּמֹּחִין, שֶׁהוּא מְבֹהָל וּמְבֻלְבָּל, אָז הַדִּבּוּר אָסוּר, וּמַה גַּם שֶׁאָז יִגְרֹם הַדִּבּוּר לְבִלְבּוּל וּנְפִילַת הַמֹּחִין בְּיוֹתֵר.**

(עַכְשָׁו יַלְבִּישׁ אֶת הַשָּׁגָתוֹ בְּמַאֲמַר זֹהַר (אַחֲרֵי עט): תָּאנָא בְּיוֹמוֹי דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן הֲוָה אָמַר בַּר נַשׁ לְחַבְרֵיהּ פְּתַח פִּיךְ וְיָאִירוּ דְּבָרֶיךָ, בָּתַר דְּשָׁכִיב רַבִּי שִׁמְעוֹן, הֲוּוּ אָמְרֵי (קֹהֶלֶת ה, ה): ״אַל תִּתֵּן אֶת פִּיךָ לַחֲטִיא אֶת בְּשָׂרֶךָ״). וְזֶה בְּחִינַת: בָּתַר דְּשָׁכִיב רַבִּי שִׁמְעוֹן הֲוָה אָמַר חַד לְחַבְרֵהּ: אַל תִּתֵּן אֶת פִּיךָ לַחֲטִיא אֶת בְּשָׂרֶךָ״, כִּי רַבִּי שִׁמְעוֹן הָיָה קֶשֶׁת הַבְּרִית [(עַיֵּן מִדְרַשׁ תְּהִלִּים לו, סִימָן ח׳), שֶׁכָּל יָמָיו שֶׁל רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי לֹא נִרְאֲתָה הַקֶּשֶׁת, וְכֵן הוּא (זֹהַר וַיִּקְרָא טו): מִכָּאן סִימָנָא לַחֲסִידָא, זַכָּאָה דְּלָא אִתְגַּלְיָא הַאי קֶשֶׁת בְּיוֹמוֹי וְלָא אִצְטָרִיךְ עַלְמָא בְּיוֹמוֹי לְהַאי אוֹת, וּמַאן אִיהוּ הַהוּא דְּבָעֵי רַחֲמֵי עַל עַלְמָא אִתְחֲזֵי לאגנא עלוי כְּגוֹן: רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחָאי, דְּלָא אִצְטָרִיךְ עַלְמָא בְּיוֹמוֹי לְהַאי אוֹת, דְּהָא הוּא אוֹת סִימָנָא בְּעַלְמָא הֲוָה וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם]. הַיְנוּ שֶׁרַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחָאי אָחַז בִּשְׁלֵמוּת תִּקּוּן הַבְּרִית, וְלָכֵן לֹא הִתְגַּלָּה בְּיָמָיו הַקֶּשֶׁת, שֶׁזֶּה בְּחִינַת: ״וַיַּגֶּד לָכֶם אֶת בְּרִיתוֹ״, הַיְנוּ כְּלָלִיּוּת הַגִּידִין, כִּי כָּל הַגִּידִין תְּלוּיִין בְּגִיד הַבְּרִית, וּכְשֶׁאֵין תִּקּוּן הַכְּלָלִי, אֲזַי הַדִּבּוּר אָסוּר, בִּבְחִינַת: ״נֶאֱלַמְתִּי דוּמִיָּה״, בְּחִינַת: ״אַל תִּתֵּן

אֶת פִּיךָ, לַחֲטִיא אֶת בְּשָׂרְךָ״, כַּנַּ״ל, וְלָכֵן כְּשֶׁרַבִּי שִׁמְעוֹן לֹא הָיָה בָּעוֹלָם, הַיְנוּ כְּשֶׁאֵין צַדִּיק נוֹטֵר הַבְּרִית שֶׁיָּכוֹל לְהָגֵן עַל הַדּוֹר, אָסוּר לְדַבֵּר אָז, וּמִי שֶׁהוּא מְדַבֵּר אָז כְּשֶׁאֵין תִּקּוּן הַכְּלָלִי, הוּא עוֹבֵר עַל: ״לֹא תֵלֵךְ רָכִיל בְּעַמֶּךָ״ (וַיִּקְרָא יט, טז), וְהוּא ״הוֹלֵךְ רָכִיל מְגַלֶּה סוֹד״ (מִשְׁלֵי יא, יג); כִּי לְגִלּוּי סוֹדוֹת צְרִיכִים כֵּלִים, וּכְשֶׁאָדָם פָּגוּם בַּבְּרִית, קָשֶׁה לוֹ לְקַבֵּל סוֹדוֹת הַתּוֹרָה, רוּחָנִיּוּת חִיּוּת אֱלֹקוּת הַמְלֻבָּשִׁים בִּלְבוּשִׁין, וּכְשֶׁאֵין מֹחוֹ שָׁלֵם, אָז קָשֶׁה לוֹ לְקַבֵּל אֶת הַלִּמּוּד, וְעַל־כֵּן אָסוּר אָז לְדַבֵּר. אֲבָל בְּיוֹמוֹי דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, כְּשֶׁנִּמְצָא צַדִּיק שֶׁמֵּגֵן עַל הַדּוֹר, שֶׁהוּא כְּמוֹ רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחָאי, הֲוָה אָמַר חַד לְחַבְרֵהּ ׳פְּתַח פִּיךָ׳, כִּי כְּשֶׁיֵּשׁ תִּקּוּן הַכְּלָלִי שֶׁהוּא קֶשֶׁת הַבְּרִית, אֲזַי הַדִּבּוּר מֻתָּר, כִּי הַדָּמִים כְּבָר נִתְתַּקְּנוּ, בִּבְחִינַת: ׳דָּם נֶעְפָּר וְנַעֲשָׂה חָלָב׳, בִּבְחִינַת: ׳בְּכָל עֵת יִהְיוּ בְּגָדֶיךָ לְבָנִים׳.

וְזֶה (תְּהִלִּים ל): ״לְמַעַן יְזַמֶּרְךָ כָּבוֹד וְלֹא יִדֹּם״; ׳כָּבוֹד׳ זֶה בְּחִינַת בְּגָדִים, כִּי הַבְּגָדִים מְכַבְּדִים אֶת הָאָדָם, כִּי רַבִּי יוֹחָנָן קָרָא לְמָאנֵיהּ מְכַבְּדוּתָא, שֶׁהוּא מַלְכוּת מֶלֶךְ הַכָּבוֹד כַּנַּ״ל, שֶׁנִּתְלַבְּנִין מִבְּחִינַת: ״מַדּוּעַ אָדֹם לִלְבוּשֶׁךָ״, מִבְּחִינַת ׳דַּם נִדָּה׳, וְאָז: ״וְלֹא יִדֹּם״, הַיְנוּ תֶּכֶף־וּמִיָּד שֶׁנִּטְהָר מַלְבּוּשָׁיו, שֶׁהֵם הַגִּידִין הַכְּלוּלִים בַּמֹּחִין, אֲזַי כְּבָר הוּא לֹא צָרִיךְ לְדַם וְלִשְׁתִּיקָה, כִּי נִמְשָׁךְ לַבְּנוּנִית בְּהַדָּמִים, מִבְּחִינַת: ״וְנוֹזְלִים מִן לְבָנוֹן״, שֶׁהוּא לַבְּנוּנִית הַמֹּחִין כַּנַּ״ל, וְאָז הַדִּבּוּר מֻתָּר, בִּבְחִינַת: ׳פְּתַח פִּיךָ׳; כִּי כְּשֶׁהַמֹּחִין מְבֻלְבָּלִים וּמְלֵאִי כְּתָמִים, מֻחֲמַת פְּגַם הַבְּרִית, אָז אָסוּר לְדַבֵּר, כִּי הַדִּבּוּר צָרִיךְ לִהְיוֹת מְקֻשָּׁר אֶל הַמֹּחִין, וְאִם יְדַבֵּר — יִפֹּל יוֹתֵר.

ז. וְזֶה בְּחִינַת חָלִי נוֹפֵל, רַחֲמָנָא לִצְלָן, הַיְנוּ כְּשֶׁהַדָּמִים מִתְגַּבְּרִין וְהֵם מַתִּיזִין לְהַמֹּחַ, וְעַל־יְדֵי־זֶה נִלְחָץ הַמֹּחִין. וְעַל־יְדֵי לְחִיצַת הַמֹּחִין, רוֹעֲשִׁין הָאֵיבָרִים. כִּי הַמֹּחַ הוּא שַׂר צָבָא, וּכְשֶׁהַשּׂוֹנֵא בָּא עַל הַשַּׂר צָבָא, אֲזַי רוֹעֲשִׁים כָּל צְבָאָיו, כִּי כֻּלָּם תְּלוּיִים בּוֹ, וַאֲזַי

בִּבְחִינַת: ׳אַל תִּתֵּן אֶת פִּיךָ׳ כַּנַּ״ל. וּמִי שֶׁהוּא מְדַבֵּר אָז כְּשֶׁאֵין תִּקּוּן הַכְּלָלִי, הוּא עוֹבֵר עַל: ״לֹא תֵלֵךְ רָכִיל בְּעַמֶּךָ״ (וַיִּקְרָא יט) וְהוּא ״הוֹלֵךְ רָכִיל מְגַלֶּה סוֹד״ (מִשְׁלֵי יא). אֲבָל בְּיוֹמוֹי דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, הֲוָה אָמַר חַד לְחַבְרֵהּ: ׳פְּתַח פִּיךָ׳. כִּי כְּשֶׁיֵּשׁ תִּקּוּן הַכְּלָלִי שֶׁהוּא קֶשֶׁת הַבְּרִית, אֲזַי הַדִּבּוּר מֻתָּר. כִּי הַדָּמִים כְּבָר נִתְתַּקְּנוּ, בִּבְחִינַת: ׳דָּם נֶעְפָּר וְנַעֲשָׂה חָלָב׳, בִּבְחִינַת: ׳בְּכָל עֵת יִהְיוּ בְּגָדֶיךָ לְבָנִים׳:

וְזֶה (תְּהִלִּים ל): ״לְמַעַן יְזַמֶּרְךָ כָּבוֹד וְלֹא יִדֹּם״, ׳כָּבוֹד׳, זֶה בְּחִינַת בְּגָדִים כַּנַּ״ל. שֶׁנִּתְלַבְּנִין מִבְּחִינַת: ׳מַדּוּעַ אָדֹם לִלְבוּשֶׁךָ׳, מִבְּחִינַת ׳דַּם נִדָּה׳. וְאָז: ׳וְלֹא יִדֹּם׳ — כִּי נִמְשָׁךְ לַבְּנוּנִית בְּהַדָּמִים, מִבְּחִינַת: ״וְנוֹזְלִים מִן לְבָנוֹן״ כַּנַּ״ל. וְאָז הַדִּבּוּר מֻתָּר, בִּבְחִינַת: ׳פְּתַח פִּיךָ׳:

ז וְזֶה בְּחִינַת חָלִי נוֹפֵל, רַחֲמָנָא לִצְלָן, הַיְנוּ כְּשֶׁהַדָּמִים מִתְגַּבְּרִין וְהֵם מַתִּיזִין לְהַמֹּחַ, וְעַל־יְדֵי־זֶה נִלְחָץ הַמֹּחִין. וְעַל־יְדֵי לְחִיצַת הַמֹּחִין, רוֹעֲשִׁין הָאֵיבָרִים. כִּי הַמֹּחַ הוּא שַׂר צָבָא, וּכְשֶׁהַשּׂוֹנֵא בָּא עַל הַשַּׂר צָבָא, אֲזַי רוֹעֲשִׁים כָּל צְבָאָיו, כִּי כֻּלָּם תְּלוּיִים בּוֹ. וַאֲזַי הַשְׁכִּינָה

(עַכְשָׁו יַלְבִּישׁ אֶת הַשָּׂגָתוֹ בְּפָסוּק): וְזֶה

הַשְׁכִּינָה נוֹפֶלֶת, חַס וְשָׁלוֹם, בִּבְחִינַת (עָמוֹס ט, יא): ״סֻכַּת דָּוִד הַנּוֹפֶלֶת״; כִּי עִקַּר הָאָדָם זֶה הַמֹּחִין, שֶׁהֵם לְבוּשׁ הַנְּשָׁמָה, וּכְשֶׁהַמֹּחִין נְקִיִּים, בְּלִי שׁוּם רֶבֶב, אֲזַי הוּא זוֹכֶה לְגַדְלוּת הַמֹּחִין, וְהוּא דָּבוּק בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְאָז הַדִּבּוּר, שֶׁהוּא הַשְׁכִּינָה מַלְכוּת פֶּה, עִם דַּעַת, לֹא־כֵן אִם אָדָם פּוֹגֵם בְּמֹחוֹ עַל־יְדֵי פְּגַם הַבְּרִית, שֶׁאָז הַלְּבוּשׁ שֶׁל הַנְּשָׁמָה שֶׁל הַמֹּחִין נַעֲשֶׂה עִם כְּתָמִים, כִּתְמֵי דָּם נִדָּה, עַל־יְדֵי־זֶה הַדָּמִים לוֹחֲצִים אֶת הַמֹּחִין, עַד שֶׁמְּזֶה נִשְׁתַּלְשֵׁל מַחֲלַת הַנְּפִילָה בְּגַשְׁמִיּוּת, רַחֲמָנָא לִצְלָן, שֶׁהִיא מַחֲלָה מָרָה מְאֹד, וְכֵן נוֹפֵל בְּרוּחָנִיּוּת, שֶׁזֶּה בְּחִינַת ׳סֻכַּת דָּוִד הַנּוֹפֶלֶת׳, כִּי עַכְשָׁו הִיא נְפִלָה שֶׁזּוֹ הַנְּפִילָה, כִּי אֵין הַדִּבּוּר בָּא מֵהַדַּעַת שֶׁמְּסַכֵּךְ אֶת הָאָדָם. וְעַל־יְדֵי תִּקּוּן הַכְּלָלִי שֶׁמְּעוֹרֵר הַמֹּחִין כַּנַּ״ל, וּמַמְשִׁיךְ לַבְּנוּנִית לְהַגִּידִין, בִּבְחִינַת: ׳בְּכָל עֵת יִהְיוּ בְּגָדֶיךָ לְבָנִים׳, אֲזַי נִתְרַפֵּאת מֵחוֹלַאַת הַנְּפִילָה; הַיְנוּ כְּשֶׁיִּהְיֶה תִּקּוּן הַדִּבּוּר, אָז יִהְיֶה שְׁלֵמוּת הַדַּעַת, וְאָז תָּקוּם סֻכַּת דָּוִד הַנּוֹפֶלֶת, וְאָז ״נָפְלָה וְלֹא תוֹסִיף קוּם בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל״ (שָׁם ה, ב), וְאָז הַדִּבּוּר מֵתֵר, בִּבְחִינַת: ׳פְּתַח פִּיךָ׳; כִּי כְּשֶׁיֵּשׁ שְׁלֵמוּת הַדִּבּוּר, עַל־יְדֵי הַמְשָׁכַת הַדַּעַת, טָהֳרַת הַמֹּחִין, אֲזַי הַדִּבּוּר מֵתֵר.

(עַכְשָׁו יַלְבִּישׁ הַשָּׂגָתוֹ בְּפָסוּק): וְזֶהוּ ״לֹא תֵלֵךְ רָכִיל, וְלֹא תַעֲמֹד עַל דַּם רֵעֶךָ״, הַיְנוּ כְּשֶׁמְּחַבְּרִים וּתְלוּיִים זֶה בָּזֶה רֵעֲךָ — הַיְנוּ הַמֹּחִין, שֶׁהֵם ׳תְּרֵין רְעִין דְּלָא מִתְפָּרְשִׁין׳ (זֹהַר וַיִּקְרָא דַּף ד׃), שֶׁהֵם בְּסוֹד חָכְמָה וּבִינָה, אַבָּא וְאִמָּא, יָ״ה, שֶׁהֵם מְחֻבָּרִים יַחַד, כְּשֶׁהֵם אֵינָם עוֹמְדִים וְנִתְבַּטְּלִין מִלַּעֲשׂוֹת פְּעֻלָּתָם, עַל־יְדֵי תִּגְבֹּרֶת הַדָּמִים הַלּוֹחֲצִים אֶת הַמֹּחִין, עַל־יְדֵי־זֶה לֹא תַּעֲבֹר עַל ״לֹא תֵלֵךְ רָכִיל״, כִּי אָז הַדִּבּוּר מֵתֵר, בִּבְחִינַת ׳פְּתַח פִּיךָ, בְּיוֹמוֹי דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן׳ וְכוּ׳; הַיְנוּ כְּשֶׁאָדָם אוֹחֵז בִּשְׁלֵמוּת הַדַּעַת, וְדָבוּק בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְהַדָּמִים, דַּם נִדָּה לֹא מַלְחִיצִים אֶת הַמֹּחִין, שֶׁזֶּה ״וְלֹא תַעֲמֹד עַל דַּם רֵעֶךָ״, שֶׁהַדָּמִים אֵינָם מַלְחִיצִים אֶת הַמֹּחִין הַנִּקְרָאִים תְּרֵין רְעִין דְּלָא מִתְפָּרְשִׁין, אָז לֹא עוֹבְרִים עַל ״לֹא תֵלֵךְ רָכִיל״, כִּי אָז מֵתֵר לְדַבֵּר, וּכְשֶׁהַדִּבּוּר מְחֻבָּר אֶל הַדַּעַת, שֶׁזֶּה סוֹד דִּבּוּר בְּדַעַת, עַל־יְדֵי־זֶה נִשְׁמָע וְנִתְקַבֵּל, וְהוּא אַף פַּעַם לֹא יִפֹּל.

נוֹפֶלֶת, חַס וְשָׁלוֹם, בִּבְחִינַת (עָמוֹס ט) **: ״סֻכַּת דָּוִד הַנּוֹפֶלֶת״. וְעַל־יְדֵי תִּקּוּן הַכְּלָלִי שֶׁמְּעוֹרֵר הַמֹּחִין כַּנַּ״ל, וּמַמְשִׁיךְ לַבְּנוּנִית לְהַגִּידִין, בִּבְחִינַת: ׳בְּכָל עֵת יִהְיוּ בְּגָדֶיךָ לְבָנִים׳, אֲזַי נִתְרַפֵּאת מֵחוֹלַאַת הַנְּפִילָה; הַיְנוּ כְּשֶׁיִּהְיֶה תִּקּוּן הַדִּבּוּר, אָז יִהְיֶה שְׁלֵמוּת הַדַּעַת, וְאָז תָּקוּם סֻכַּת דָּוִד הַנּוֹפֶלֶת, וְאָז ״נָפְלָה וְלֹא תוֹסִיף קוּם בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל״ (שָׁם ה, ב), וְאָז הַדִּבּוּר מֵתֵר, בִּבְחִינַת: ׳פְּתַח פִּיךָ׳; כִּי כְּשֶׁיֵּשׁ שְׁלֵמוּת הַדִּבּוּר, עַל־יְדֵי הַמְשָׁכַת הַדַּעַת, טָהֳרַת הַמֹּחִין, אֲזַי הַדִּבּוּר מֵתֵר. וְזֶהוּ: ״לֹא תֵלֵךְ רָכִיל, וְלֹא תַעֲמֹד עַל דַּם רֵעֶךָ״ ׳רֵעֲךָ׳, הַיְנוּ הַמֹּחִין, שֶׁהֵם ׳תְּרֵין רְעִין דְּלָא מִתְפָּרְשִׁין׳ — כְּשֶׁהֵם אֵינָם עוֹמְדִים וְנִתְבַּטְּלִין מִלַּעֲשׂוֹת פְּעֻלָּתָם עַל־יְדֵי תִּגְבֹּרֶת הַדָּמִים הַלּוֹחֲצִים אֶת הַמֹּחִין, עַל־יְדֵי־זֶה לֹא תַּעֲבֹר עַל: ״לֹא תֵלֵךְ רָכִיל״. כִּי אָז הַדִּבּוּר מֵתֵר, בִּבְחִינַת ׳פְּתַח פִּיךָ, בְּיוֹמוֹי דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן׳ וְכוּ׳:

[וּמֵרָחוֹק תָּבִין וְתַשְׂכִּיל כְּשֶׁבַּר יִשְׂרָאֵל זוֹכֶה לִשְׁמֹר עַל בְּרִיתוֹ, עַל־יְדֵי־זֶה זוֹכֶה לְתִקּוּן הַבְּרִית, תִּקּוּן הַמֹּחִין, וְהַדִּבּוּר מְקֻשָּׁר אֶל הַדַּעַת, וְאָז נִשְׁמָע וְנִתְקַבֵּל, וְהוּא אַף פַּעַם לֹא יִפֹּל, כִּי כְּשֶׁאָדָם דָּבוּק תָּמִיד בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, שֶׁזֶּה תִּקּוּן הַכְּלָלִי, תִּקּוּן הַמֹּחִין, אֲזַי כָּל דִּבּוּרָיו, הֵם רַק גִּלּוּיִים שֶׁמְּגַלִּים אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְאָז אַף פַּעַם לֹא יִפֹּל, שֶׁזֶּה בְּגִידִין

לְבָנִים, הַיְנוּ גִּיד הַלָּשׁוֹן יִהְיֶה תָּמִיד לָבָן, שֶׁזֶּה תָּלוּי בְּגִיד הַמָּעוֹר — תִּקּוּן הַבְּרִית, כִּי הֵם תְּלוּיִים זֶה בָּזֶה].

(עַכְשָׁו יַלְבִּישׁ הַשָּׂגָתוֹ בְּפָסוּק): ח. וְזֶה בְּחִינַת (חֲבַקּוּק ב, ה): ״וְאַף כִּי הַיַּיִן בּוֹגֵד״; ׳בּוֹגֵד׳ הַיְנוּ בְּחִינַת גִּידִין הַנַּ״ל, כִּי לָשׁוֹן נוֹפֵל עַל לָשׁוֹן, שֶׁעַל יָדוֹ ׳הוֹלֵךְ רָכִיל מְגַלֶּה סוֹד׳, בְּבְחִינַת ׳נִכְנַס יַיִן — יָצָא סוֹד׳ (סַנְהֶדְרִין לח). כִּי הַיַּיִן הוּא בְּחִינַת גִּידִין, הִתְגַּבְּרוּת הַדָּמִים (מִשְׁלֵי כג): ״אַל תֵּרֶא יַיִן כִּי יִתְאַדָּם״, שֶׁאַחֲרִיתוֹ דָּם (סַנְהֶדְרִין ע), וְעַל־שֵׁם זֶה נִקְרָא ׳תִּירוֹשׁ׳, וְלָמְדוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה, מִזֶּה (יוֹמָא עו:): ׳זָכָה — נַעֲשֶׂה רֹאשׁ, לֹא זָכָה — נַעֲשֶׂה רֶשׁ׳; הַיְנוּ כְּשֶׁלֹּא זָכָה, שֶׁאֵינוֹ מְזַכֵּךְ אֶת הַדָּמִים, עַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשֶׂה רֶשׁ — שֶׁאֵין לוֹ לֶחֶם מִן הַשָּׁמַיִם כַּנַּ״ל. אֲבָל זָכָה — נַעֲשֶׂה רֹאשׁ, בְּבְחִינַת מֹחִין. הַיְנוּ בְּחִינַת הַמְשָׁכַת הַלַּבְנוּנִית מִן הַמֹּחִין, בְּבְחִינַת ״וְנוֹזְלִים מִן לְבָנוֹן״ כַּנַּ״ל. הַיְנוּ שֶׁמַּזְהִיר עַל שְׁתִיַּת יַיִן, כִּי אִם שׁוֹתֶה יוֹתֵר מִיכָלְתּוֹ, עַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשֶׂה שִׁכּוֹר, וְנִתְבַּלְבְּלֶת דַּעְתּוֹ, וְנַעֲשֶׂה רֶשׁ, כִּי אָז הַדָּמִים לוֹחֲצִים עַל הַמֹּחִין וְנוֹפֵל, וְלָכֵן כָּל הַשּׁוֹתֶה יוֹתֵר מִדַּי, עַל־יְדֵי־זֶה אֵינוֹ זוֹכֶה לְיַשֵּׁר דַּעְתּוֹ וּלְזַכֵּךְ אֶת דָּמוֹ, שֶׁאָז הַיַּיִן הוּא בְּחִינַת דָּם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (מִשְׁלֵי כג, לא): ״אַל תֵּרֶא יַיִן כִּי יִתְאַדָּם״, וְדָרְשׁוּ עַל זֶה חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (וַיִּקְרָא רַבָּה, פָּרָשָׁה יב, סִימָן א׳): מַהוּ כִּי יִתְאַדָּם? כִּי יִתְאַוֶּה לְדַם נִדָּה וּלְדַם זִיבָה, כִּי רִבּוּי הַיַּיִן גּוֹרֵם לוֹ בִּלְבּוּל הַדַּעַת, וְלֹא רַק שֶׁאֵינוֹ מְזַכֵּךְ אֶת דָּמָיו אֶלָּא בָּא לִידֵי פְּגַם הַגִּידִין, שֶׁהוּא פְּגַם הַמֹּחִין, הֵפֶךְ תִּקּוּן הַכְּלָלִי, וְעַל־יְדֵי־זֶה אֵין דִּבּוּרוֹ דִּבּוּר שֶׁנִּשְׁמַע וְנִתְקַבֵּל, כְּדֶרֶךְ הַשִּׁכּוֹר הַזֶּה שֶׁמְּדַבֵּר בְּלִי יִשּׁוּב הַדַּעַת. וַחֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים אָמְרוּ (תַּנְחוּמָא שְׁמִינִי) עַל פָּסוּק (חֲבַקּוּק ב, ה): ״וְאַף כִּי הַיַּיִן בּוֹגֵד״, שֶׁגּוֹרֵם לְאַרְבָּעָה דְּבָרִים: עֲבוֹדָה זָרָה, גִּלּוּי עֲרָיוֹת, שְׁפִיכוּת דָּמִים וּלְשׁוֹן־הָרָע, כִּי הַכֹּל תָּלוּי בִּבְלְבּוּל הַדַּעַת שֶׁנִּגְרָם עַל־יְדֵי שְׁתִיַּת הַיַּיִן, כִּי לֹא זָכָה — נַעֲשֶׂה רֶשׁ, הַיְנוּ אִם לֹא זִכֵּךְ אֶת הַדָּמִים שֶׁלּוֹ, אָז אָסוּר לְדַבֵּר, וְנִכְנַס יַיִן יָצָא סוֹד, שֶׁאָז עוֹבֵר עַל ״לֹא תֵלֵךְ רָכִיל בְּעַמֶּךָ״. וְכֵן עַל־יְדֵי שְׁתִיַּת הַיַּיִן נַעֲשֶׂה עָנִי, כִּי עַל־יְדֵי פְּגַם הַדַּעַת בָּא לִידֵי פְּגַם הַבְּרִית, כִּי מַאן דְּזָרִיק טִפִּין דְּמֹחָא, עָנְיוּת רָדִיף אַבַּתְרֵיהּ. וְזֶה שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (וַיִּקְרָא רַבָּה, פָּרָשָׁה יב, סִימָן א׳): ״אַל תֵּרֶא יַיִן כִּי יִתְאַדָּם״, וַדַּאי מַסְמִיק לֵיהּ, כִּי יִתֵּן בַּכּוֹס עֵינוֹ, הוּא נוֹתֵן עֵינוֹ בַּכּוֹס, וְחֶנְנֵנִי נוֹתֵן עֵינָיו בַּכִּיס וְכוּ׳, כִּי נַעֲשֶׂה עָנִי עַל־יְדֵי־זֶה. וְכֵן הוּא (תַּנְחוּמָא שְׁמִינִי): הַשִּׁכּוֹר נוֹתֵן עֵינוֹ בַּכּוֹס, וְהַחֶנְנֵנִי בַּכִּיס וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם.

ח וְזֶה בְּחִינַת (חֲבַקּוּק ב): **״וְאַף כִּי הַיַּיִן בּוֹגֵד״ — ׳בּוֹגֵד׳, הַיְנוּ בְּחִינַת גִּידִין הַנַּ״ל, שֶׁעַל יָדוֹ ׳הוֹלֵךְ רָכִיל מְגַלֶּה סוֹד׳, בְּבְחִינַת ׳נִכְנַס יַיִן — יָצָא סוֹד׳** (סַנְהֶדְרִין לח). **כִּי הַיַּיִן הוּא בְּחִינַת גִּידִין, הִתְגַּבְּרוּת הַדָּמִים. בְּבְחִינַת** (מִשְׁלֵי כג): **׳אַל תֵּרֶא יַיִן כִּי יִתְאַדָּם׳, שֶׁאַחֲרִיתוֹ דָּם** (סַנְהֶדְרִין ע). **וְעַל־שֵׁם־זֶה נִקְרָא ״תִּירוֹשׁ״, וְלָמְדוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה, מִזֶּה** (יוֹמָא עו:): **׳זָכָה — נַעֲשֶׂה רֹאשׁ, לֹא זָכָה — נַעֲשֶׂה רֶשׁ׳. הַיְנוּ כְּשֶׁלֹּא זָכָה, שֶׁאֵינוֹ מְזַכֵּךְ אֶת הַדָּמִים, עַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשֶׂה רֶשׁ — שֶׁאֵין לוֹ לֶחֶם מִן הַשָּׁמַיִם כַּנַּ״ל. אֲבָל זָכָה — נַעֲשֶׂה רֹאשׁ, בְּבְחִינַת מֹחִין. הַיְנוּ בְּחִינַת הַמְשָׁכַת הַלַּבְנוּנִית מִן הַמֹּחִין, בְּבְחִינַת ׳וְנוֹזְלִים מִן לְבָנוֹן׳ כַּנַּ״ל:**

ט. וְזֶה בְּחִינַת מַשָּׂא וּמַתָּן בֶּאֱמוּנָה; כִּי זֶה עִקַּר הַשְׁלֵמוּת, כְּשֶׁיֵּשׁ לָאָדָם מֹחִין נְקִיִּים, שֶׁהוּא תִּקּוּן הַכְּלָלִי, אֲזַי אַף שֶׁעוֹסֵק בְּעִסְקֵי עוֹלָם הַזֶּה, בְּמַשָּׂא וּמַתָּן, אֲזַי אַף פַּעַם לֹא יִגַּע בְּכִסְפּוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ. כִּי מִי שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה מַשָּׂא וּמַתָּן בֶּאֱמוּנָה, וְהוּא מְשֻׁקָּע בְּתַאֲוַת מָמוֹן, וְגוֹזֵל אֶת חֲבֵרוֹ, אֲזַי הוּא מְעוֹרֵר דָּמִים הַנַּ״ל, בְּבְחִינַת: ׳מַדּוּעַ אָדֹם לִלְבוּשֶׁךָ׳ הַנַּ״ל, וְגוֹרֵם דַּם נִדָּה לַשְׁכִינָה, בְּבְחִינַת (יְחֶזְקֵאל ז, יט): ״וּזְהָבָם לְנִדָּה״ וְזֶהוּ: ׳דָּמִים תַּרְתֵּי מַשְׁמַע׳ (מְגִלָּה יד:), הַיְנוּ דַּם נִדָּה עַל־יְדֵי הַמָּמוֹן; הַיְנוּ בָּזֶה שֶׁאֵינוֹ עוֹסֵק בְּמַשָּׂא וּמַתָּן בֶּאֱמוּנָה, וְעוֹד לוֹקֵחַ כֶּסֶף וְזָהָב שֶׁאֵינוֹ שַׁיָּךְ לוֹ, בָּזֶה הוּא גּוֹרֵם דַּם נִדָּה לַשְׁכִינָה. בִּשְׁבִיל זֶה נִקְרָא ׳גְּזֵלָה׳ בְּחִינַת ׳בֶּגֶד׳, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יְשַׁעְיָה כד, טז): ״וּבֶגֶד בּוֹגְדִים בָּגָדוּ״, הַיְנוּ פְּגַם הַבְּגָדִים הַנַּ״ל, בְּחִינַת ׳שֶׁנִּמְצָא רָבָב עַל בְּגָדָיו׳, וְזֶה שֶׁתִּרְגֵּם יוֹנָתָן (עַל פָּסוּק: ״וּבֶגֶד בּוֹגְדִים בָּגָדוּ״ הַנַּ״ל, וּבְסַנְהֶדְרִין צד:) ׳בָּזוּזֵי וּבָזוּזֵי דְּבָזוּזֵי׳, הַיְנוּ בְּחִינַת תַּאֲוַת מָמוֹן, שֶׁכָּל מַה שֶּׁיֵּשׁ לוֹ יוֹתֵר, הוּא חוֹמֵד יוֹתֵר, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (קֹהֶלֶת רַבָּה, פָּרָשָׁה ג׳, סִימָן יג): אֵין אָדָם יוֹצֵא מִן הָעוֹלָם וַחֲצִי תַּאֲוָתוֹ בְּיָדוֹ, אֶלָּא אִם אֵית לֵיהּ מֵאָה בָּעֵי דְּיַעְבְּדוּן תַּרְתֵּי מֵאָה וּמַאן דְּאִית לֵיהּ תַּרְתֵּי מֵאָה בָּעֵי דְּיַעְבְּדוּן אַרְבָּעָה, לַעֲנוֹת בּוֹ, וּמִזֶּה בָּא, שֶׁאָדָם פּוֹגֵם בְּמַשָּׂא וּמַתָּן בֶּאֱמוּנָה, עַל־יְדֵי קִלְקוּל הַדַּעַת, וְלָכֵן הוּא תָּמִיד רוֹצֶה יוֹתֵר מִמַּה שֶּׁיֵּשׁ לוֹ. וְזֶה עִקַּר תִּקּוּנוֹ שֶׁל הַמַּשָּׂא וּמַתָּן, שֶׁיִּכָּנֵס בְּכָל הִלּוּךְ וְהִלּוּךְ, וּבְכָל דִּבּוּר וְדִבּוּר שֶׁהוּא הוֹלֵךְ וּמְדַבֵּר בְּשָׁעַת הַמַּשָּׂא וּמַתָּן, שֶׁכַּוָּנָתוֹ כְּדֵי שֶׁיַּרְוִיחַ כְּדֵי שֶׁיִּתֵּן צְדָקָה, וְזֶה הוּא בְּחִינַת תִּקּוּן הַכְּלָלִי שֶׁל הַדָּמִים, כִּי הַצְּדָקָה הוּא בְּחִינַת כְּלָלִיּוּת הַגִּידִין, בְּבְחִינַת (הוֹשֵׁעַ י, יב): ״זִרְעוּ לָכֶם לִצְדָקָה״; כִּי הַצְּדָקָה הִיא כְּעֵין זֶרַע, בְּבְחִינַת ׳זֶרַע גַּד׳, הוּא טִפָּה חִוָּרְתָּא, שֶׁעַל־יְדֵי הַתִּקּוּן הַזֶּה נִתְרוֹמֵם הַמֹּחִין; כִּי בָּזֶה שֶׁנּוֹתֵן צְדָקָה, הוּא מַשְׁלִים אֶת דַּעְתּוֹ, כִּי הוּא מְגַלֶּה שֶׁאֵינוֹ מְפַחֵד שֶׁלֹּא יִהְיֶה לוֹ, שֶׁזֶּה בְּבְחִינַת: ׳מֹחָא חִוָּרְתָּא כְּכַסְפָּא׳

ט וְזֶה בְּחִינַת מַשָּׂא וּמַתָּן בֶּאֱמוּנָה, כִּי מִי שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה מַשָּׂא וּמַתָּן בֶּאֱמוּנָה, וְהוּא מְשֻׁקָּע בְּתַאֲוַת מָמוֹן, וְגוֹזֵל אֶת חֲבֵרוֹ — אֲזַי הוּא מְעוֹרֵר דָּמִים הַנַּ״ל, בְּבְחִינַת: מַדּוּעַ אָדֹם לִלְבוּשֶׁךָ הַנַּ״ל, וְגוֹרֵם דַּם נִדָּה לַשְׁכִינָה, בְּבְחִינַת (יְחֶזְקֵאל ז): **״וּזְהָבָם לְנִדָּה״. וְזֶהוּ: ׳דָּמִים תַּרְתֵּי מַשְׁמַע׳** (מְגִלָּה יד:, וְעַיֵּן חִדּוּשֵׁי אַגָּדוֹת שַׁבָּת קלט ד״ה כִּי כַּפֵּיכֶם), **הַיְנוּ דַּם נִדָּה עַל־יְדֵי הַמָּמוֹן. בִּשְׁבִיל זֶה נִקְרָא ׳גְּזֵלָה׳ בְּחִינַת ׳בֶּגֶד׳, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב** (יְשַׁעְיָה כד): **״וּבֶגֶד בּוֹגְדִים בָּגָדוּ״. הַיְנוּ פְּגַם הַבְּגָדִים הַנַּ״ל, בְּחִינַת ׳שֶׁנִּמְצָא רָבָב עַל בְּגָדָיו׳. וְזֶה שֶׁתִּרְגֵּם יוֹנָתָן** (עַל פָּסוּק וּבֶגֶד בּוֹגְדִים בָּגָדוּ הַנַּ״ל וּבְסַנְהֶדְרִין צד) **׳בָּזוּזֵי וּבָזוּזֵי דְּבָזוּזֵי׳, הַיְנוּ בְּחִינַת תַּאֲוַת מָמוֹן, שֶׁכָּל מַה שֶּׁיֵּשׁ לוֹ יוֹתֵר הוּא חוֹמֵד יוֹתֵר.**

וְזֶה עִקַּר תִּקּוּנוֹ שֶׁל הַמַּשָּׂא וּמַתָּן — שֶׁיִּכָּנֵס בְּכָל הִלּוּךְ וְהִלּוּךְ, וּבְכָל דִּבּוּר וְדִבּוּר, שֶׁהוּא הוֹלֵךְ וּמְדַבֵּר בְּשָׁעַת הַמַּשָּׂא וּמַתָּן, שֶׁכַּוָּנָתוֹ כְּדֵי שֶׁיַּרְוִיחַ כְּדֵי שֶׁיִּתֵּן צְדָקָה. וְזֶה הוּא בְּחִינַת תִּקּוּן הַכְּלָלִי שֶׁל הַדָּמִים, כִּי הַצְּדָקָה הוּא בְּחִינַת כְּלָלִיּוּת הַגִּידִין, בְּבְחִינַת (הוֹשֵׁעַ י): **״זִרְעוּ לָכֶם לִצְדָקָה״. בְּבְחִינַת ׳זֶרַע גַּד׳, הוּא טִפָּה חִוָּרְתָּא, שֶׁעַל־יְדֵי הַתִּקּוּן הַזֶּה נִתְרוֹמֵם הַמֹּחִין, בְּבְחִינַת: ׳מֹחָא חִוָּרְתָּא**

(תִּקּוּן ע), הַיְנוּ שֶׁהַמּוֹחִין שֶׁלּוֹ מְבֹרָרִין כְּכֶסֶף טָהוֹר, וְעַל־שֵׁם זֶה נִקְרָא מַשָּׂא וּמַתָּן, לְהוֹרוֹת שֶׁיֵּשׁ בּוֹ תִּקּוּן לִבְחִינַת בְּגָדִים הַנַּ״ל, לִבְחִינַת דָּמִים הַנַּ״ל. מַשָּׂא זֶה בְּחִינַת (תְּהִלִּים לח, ה): ״כִּי עֲוֹנוֹתַי עָבְרוּ רֹאשִׁי כְּמַשָּׂא כָּבֵד יִכְבְּדוּ מִמֶּנִּי״, שֶׁהֵם הַשָּׂסָ״ה לָאוִין הַנַּ״ל, שֶׁמִּתְגַּבְּרִין עַל הָרֹאשׁ שֶׁהוּא הַמּוֹחִין, בִּבְחִינַת: ״לֹא תַעֲמֹד עַל דַּם רֵעֶךָ״ כַּנַּ״ל, וְהוּא בְּחִינַת פְּגַם הַבְּגָדִים הַנַּ״ל כַּנַּ״ל. הַיְנוּ כְּשֶׁאָדָם זוֹכֶה לִשְׁלֵמוּת הַדַּעַת, תִּקּוּן הַמּוֹחִין, שֶׁדָּבוּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ, אָז אַף פַּעַם לֹא יִגַּע בְּכֶסֶף זוּלָתוֹ, שֶׁזֶּה תִּקּוּן הַמַּשָּׂא וּמַתָּן, כִּי הוּא מַגְבִּיהַּ הַכֹּל אֵלָיו יִתְבָּרַךְ. וְזֶה: ׳כָּבֵד יִכְבְּדוּ׳, הַיְנוּ בְּחִינַת מֶלֶךְ הַכָּבוֹד הַנַּ״ל. ׳כָּבֵד׳ הַיְנוּ בְּחִינַת הַדָּמִים, שֶׁהַכָּבֵד מָלֵא דַּם, שֶׁהוּא בְּחִינַת דָּם נֶדֶה הַנַּ״ל. ׳וּמַתָּן׳ הוּא בְּחִינַת תִּקּוּן הַכְּלָלִי, שֶׁהוּא הַצְּדָקָה, בְּחִינַת (מִשְׁלֵי יח, טז): ״מַתַּן אָדָם יַרְחִיב לוֹ״, בְּחִינַת קֶשֶׁת הַבְּרִית שֶׁהוּא הַצַּדִּיק, בְּחִינַת (תְּהִלִּים לז, כא): ״צַדִּיק חוֹנֵן וְנוֹתֵן״, (רֹאשׁ הַשָּׁנָה ו:): ׳בְּפִיךְ׳ — זוֹ צְדָקָה, שֶׁאָז הַדִּבּוּר מֻתָּר; הַיְנוּ כִּי בּוֹ בָּרַע שֶׁאָדָם זוֹכֶה לְמֹחִין נְקִיִּים, וְיוֹדֵעַ שֶׁאֵין בִּלְעָדָיו יִתְבָּרַךְ כְּלָל, וְהַכֹּל לַכֹּל אֱלֹקוּת גָּמוּר הוּא, וְכָל הַבְּרִיאָה הִיא לְבוּשׁ לְגַבֵּי אֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, שֶׁזֶּה סוֹד בְּגָדִים לְבָנִים, שֶׁמַּמְשִׁיךְ לַבְּנוּנִית בְּמֹחוֹ, אָז לֹא רַק שֶׁלֹּא יִקַּח מֵאַחֵר כֶּסֶף, אֶלָּא יִהְיֶה מַשְׁפִּיעַ לַזּוּלַת, שֶׁזֶּה ״צַדִּיק חוֹנֵן וְנוֹתֵן״. וְעַל זֶה אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה: בְּפִיךְ — זֶה צְדָקָה, וְאָז הַדִּבּוּר מֻתָּר, מֵאַחַר שֶׁיֵּשׁ לוֹ תִּקּוּן הַמּוֹחִין. [וּבָזֶה מְקֻשָּׁרִים תְּחִלַּת דְּבָרָיו, שֶׁעַל־יְדֵי שֶׁזּוֹכֶה לְדִבּוּר עִם דֵּעָה, הַדִּבּוּר נִשְׁמָע וְנִתְקַבֵּל, וְהַדַּעַת מִשָּׁם בָּא הָעֲשִׁירוּת, וּכְמַאֲמָרָם זַ״ל (נְדָרִים מא.): אֵין עָנִי אֶלָּא בְּדַעָה, וְהָבֵן].

כְּכֶסֶף׳. וְעַל־שֵׁם־זֶה נִקְרָא מַשָּׂא וּמַתָּן, לְהוֹרוֹת שֶׁיֵּשׁ בּוֹ תִּקּוּן לִבְחִינַת בְּגָדִים הַנַּ״ל, לִבְחִינַת דָּמִים הַנַּ״ל. ׳מַשָּׂא׳, זֶה בְּחִינַת (תְּהִלִּים לח): **״כִּי עֲוֹנוֹתַי עָבְרוּ רֹאשִׁי כְּמַשָּׂא כָּבֵד יִכְבְּדוּ מִמֶּנִּי״. שֶׁהֵם הַשָּׂסָ״ה לָאוִין הַנַּ״ל, שֶׁמִּתְגַּבְּרִין עַל הָרֹאשׁ שֶׁהוּא הַמּוֹחִין, בִּבְחִינַת: ״לֹא תַעֲמֹד עַל דַּם רֵעֶךָ״ כַּנַּ״ל, וְהוּא בְּחִינַת פְּגַם הַבְּגָדִים הַנַּ״ל כַּנַּ״ל. וְזֶה: ׳כָּבֵד יִכְבְּדוּ׳, הַיְנוּ בְּחִינַת מֶלֶךְ הַכָּבוֹד הַנַּ״ל. ׳כָּבֵד׳, הַיְנוּ בְּחִינַת הַדָּמִים, שֶׁהַכָּבֵד מָלֵא דָּם, שֶׁהוּא בְּחִינַת דָּם נֶדֶה הַנַּ״ל. ׳וּמַתָּן׳, הוּא בְּחִינַת תִּקּוּן הַכְּלָלִי, שֶׁהוּא הַצְּדָקָה, בְּחִינַת** (מִשְׁלֵי יח): **״מַתַּן אָדָם יַרְחִיב לוֹ״. בְּחִינַת קֶשֶׁת הַבְּרִית שֶׁהוּא הַצַּדִּיק, בְּחִינַת** (תְּהִלִּים לז): **״צַדִּיק חוֹנֵן וְנוֹתֵן״. וְזֶה שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה** (רֹאשׁ־הַשָּׁנָה ו): **׳בְּפִיךְ׳ — זוֹ צְדָקָה, שֶׁאָז הַדִּבּוּר מֻתָּר:**

י וְהִנֵּה הַכְּלָל — שֶׁצָּרִיךְ לְתַקֵּן תְּחִלָּה ׳תִּקּוּן הַכְּלָלִי׳, וְעַל יְדֵי זֶה מְמַיְלָא יְתַקֵּן הַכֹּל בִּפְרָט. וְאַף שֶׁתִּקּוּן הַכְּלָלִי הוּא גָּבוֹהַּ וּמְרוֹמָם יוֹתֵר מִתִּקּוּן כָּל דָּבָר בִּפְרָט, עִם כָּל זֶה מֻחְלֶמֶת שֶׁתִּקּוּן כָּל דָּבָר, תָּלוּי בְּהַמּוֹחַ, דְּהַיְנוּ לְהַמְשִׁיךְ

י. וְהִנֵּה הַכְּלָל — שֶׁצָּרִיךְ לְתַקֵּן תְּחִלָּה ׳תִּקּוּן הַכְּלָלִי׳, וְעַל־יְדֵי־זֶה מְמֵילָא יְתַקֵּן הַכֹּל בִּפְרָט, כִּי אִם כְּבָר מְתַקְּנִים אֶת הַכְּלָל, מְמֵילָא יְתַקֵּן גַּם הַפְּרָט. וְאַף שֶׁתִּקּוּן הַכְּלָלִי הוּא גָּבוֹהַּ וּמְרוֹמָם יוֹתֵר מִתִּקּוּן כָּל דָּבָר בִּפְרָט, וְקָשֶׁה לְהַגִּיעַ לָזֶה, כִּי הֲרֵי זֶהוּ תִּקּוּן כְּלָלִי עַל כָּל הַחֲטָאִים, עִם כָּל זֶה מֻחְלֶמֶת שֶׁתִּקּוּן כָּל דָּבָר תָּלוּי בְּהַמּוֹחַ, דְּהַיְנוּ

לְהַמְשִׁיךְ לַבְּנוּנִית מִן הַמּחַ, בִּבְחִינַת: ׳וְנוֹזְלִים מִן לְבָנוֹן׳, כִּי צְרִיכִים דָּבָר רִאשׁוֹן לְתַקֵּן אֶת הַמּחִין, שֶׁמִּשָּׁם נִמְשָׁךְ כָּל קִיּוּם הָאָדָם גַּם בְּגַשְׁמִיּוּת, וּמִכָּל שֶׁכֵּן בְּרוּחָנִיּוּת, כִּי עִקַּר הָאָדָם הוּא הַמּחַ־מַחֲשָׁבָה שֶׁשָּׁם מִשְׁכַּן הַנְּשָׁמָה. וּלְרוֹמֵם הַמּחַ אִי אֶפְשָׁר, כִּי אִם עַל־יְדֵי תִּקּוּן הַכְּלָלִי, בִּבְחִינַת: ׳כְּנֶשֶׁר יָעִיר קִנּוֹ׳ כַּנַּ״ל, לְהַמְשִׁיךְ לַבְּנוּנִית הַמּחִין, עַל־יְדֵי בִּטּוּל אֶל הָאַיִן סוֹף בָּרוּךְ הוּא, עַל־כֵּן צָרִיךְ לֵילֵךְ מִתְּחִלָּה אֶל הַמַּדְרֵגָה הַיּוֹתֵר עֶלְיוֹנָה מִזֶּה, דְּהַיְנוּ תִּקּוּן הַכְּלָלִי, כְּדֵי לְתַקֵּן וּלְרוֹמֵם הַמּחַ, וְעַל־יְדֵי־זֶה נִתְתַּקֵּן הַכֹּל מִמֵּילָא כַּנַּ״ל; רָצָה לוֹמַר שֶׁקֹּדֶם אָדָם צָרִיךְ לְקַדֵּשׁ וּלְטַהֵר אֶת מֹחוֹ וּמַחֲשַׁבְתּוֹ, וּלְהַמְשִׁיךְ לַבְּנוּנִית הַמּחִין, שֶׁהִיא הָאָרַת הָאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, לַחֲשֹׁב רַק מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וְלִשְׁמֹר שֶׁלֹּא יִהְיֶה שׁוּם כֶּתֶם עַל מֹחוֹ, הַיְנוּ אֵיזֶה הִרְהוּר אוֹ מַחֲשָׁבָה רָעָה, כִּי אָדָם צָרִיךְ לִהְיוֹת בָּטֵל וּמְבֻטָּל לְגַמְרֵי לָאַיִן סוֹף בָּרוּךְ הוּא, לְקַדֵּשׁ וּלְטַהֵר אֶת מֹחַ מַחֲשַׁבְתּוֹ, שֶׁבָּזֶה תָּלוּי כָּל הָאָדָם, וְזֶה תִּקּוּן הַכְּלָלִי שֶׁל הַמּחִין. וְזֶה זוֹכִים עַל־יְדֵי קְדֻשַּׁת הַדִּבּוּר, לִשְׁמֹר שֶׁלֹּא יִהְיֶה שׁוּם כֶּתֶם עַל דִּבּוּרוֹ, שֶׁיִּהְיֶה לוֹ גִּיד הַלָּשׁוֹן נָקִי מִכָּל רָבָב, וְעַל־יְדֵי־זֶה מְמַלֵּא יִהְיוּ לוֹ מֹחִין נְקִיִּים, כִּי הֵם תְּלוּיִים זֶה בָּזֶה. וְלָכֵן עַל־יְדֵי שֶׁבַח הַצַּדִּיקִים, שֶׁמְּשַׁבֵּחַ וּמְפָאֵר אֶת הַצַּדִּיקִים, עַל־יְדֵי־זֶה מְרִימִים וּמַגְבִּיהִים אֶת הַמּחִין, וּבָזֶה קְשׁוּרִים דְּבָרָיו.

לַבְּנוּנִית מִן הַמּחַ, בִּבְחִינַת: ׳וְנוֹזְלִים מִן לְבָנוֹן׳. וּלְרוֹמֵם הַמּחַ אִי אֶפְשָׁר כִּי־אִם עַל־יְדֵי תִּקּוּן הַכְּלָלִי, בִּבְחִינַת: ׳כְּנֶשֶׁר יָעִיר קִנּוֹ׳ כַּנַּ״ל. עַל כֵּן צָרִיךְ לֵילֵךְ מִתְּחִלָּה אֶל הַמַּדְרֵגָה הַיּוֹתֵר עֶלְיוֹנָה מִזֶּה, דְּהַיְנוּ תִּקּוּן הַכְּלָלִי, כְּדֵי לְתַקֵּן וּלְרוֹמֵם הַמּחַ, וְעַל־יְדֵי־זֶה נִתְתַּקֵּן הַכֹּל מִמֵּילָא כַּנַּ״ל:

וְזֶה פֵּרוּשׁ: הַאי גַּבְרָא דְּאָזֵל בָּעֵי אִתְּתָא, וְלָא קָיְהֲבוּ לֵהּ. הַיְנוּ בְּחִינַת ״אִשָּׁה יִרְאַת ה׳״ (כג), **הַיְנוּ מִי שֶׁפָּגַם בַּעֲוֹנוֹת, וְגָרַם דַּם נִדָּה לַשְּׁכִינָה כַּנַּ״ל, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה נֶחְשׁ מַשִּׁיךְ לָהּ לְגַבָּהּ וְכוּ׳, וְנַעֲשֶׂה פֵּרוּד בֵּין קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּהּ. וְזֶהוּ: וְלָא קָיְהֲבוּ לֵהּ בְּחִינַת ׳שָׁאג יִשְׁאַג עַל נָוֵהוּ׳ כַּנַּ״ל. מַאי חֲזָא דְּאָזֵל לְהֵיכָא דְּמַדְלֵי מְנָהּ — הַיְנוּ כְּשֶׁרוֹצֶה לְטַהֵר אֶת הַמַּלְכוּת מֵהַדָּמִים, הוּא הוֹלֵךְ אֶל הַמַּדְרֵגָה הַיּוֹתֵר עֶלְיוֹנָה מִזֶּה, הַיְנוּ תִּקּוּן הַכְּלָלִי שֶׁהוּא לְמַעְלָה מֵאִשָּׁה יִרְאַת ה׳, בְּחִינַת** (שְׁמוּאֵל־ב׳ כג, ג): **״צַדִּיק מוֹשֵׁל בְּיִרְאַת אֱלֹקִים״, כִּי הַצַּדִּיק שֶׁהוּא בְּחִינוֹת**

(עַכְשָׁו יָלְבִּישׁ אֶת הַשָּׁגָתוֹ בְּמַאֲמָר שֶׁהִתְחִיל בּוֹ): וְזֶה פֵּרוּשׁ: הַאי גַּבְרָא דְּאָזֵל בָּעֵי אִתְּתָא, וְלָא קָיְהֲבוּ לֵהּ. הַיְנוּ בְּחִינַת ״אִשָּׁה יִרְאַת ה׳״ (מִשְׁלֵי לא, ל); הַיְנוּ מִי שֶׁפָּגַם בַּעֲוֹנוֹת, וְגָרַם דַּם נִדָּה לַשְּׁכִינָה כַּנַּ״ל, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה נָחָשׁ מַשִּׁיךְ לָהּ לְגַבָּהּ וְכוּ׳, וְנַעֲשֶׂה פֵּרוּד בֵּין קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּהּ. וְזֶהוּ: וְלָא קָיְהֲבוּ לֵהּ, שֶׁהוּא לֹא קִבֵּל אֶת הָאִשָּׁה יִרְאַת הַשֵּׁם, עַל יְדֵי פְּגַם הַמּחִין, בְּחִינַת: ׳שָׁאג יִשְׁאַג עַל נָוֵהוּ׳ כַּנַּ״ל. מַאי חֲזָא דְּאָזֵל לְהֵיכָא דְּמַדְלֵי מְנָהּ, הַיְנוּ כְּשֶׁרוֹצֶה לְטַהֵר אֶת הַמַּלְכוּת מֵהַדָּמִים, שֶׁמֹּחוֹ וְדִבּוּרוֹ יִהְיוּ נְקִיִּים בְּלִי שׁוּם כְּתָמִים, אֲזַי הוּא הוֹלֵךְ אֶל הַמַּדְרֵגָה הַיּוֹתֵר עֶלְיוֹנָה, הַיְנוּ תִּקּוּן הַכְּלָלִי, שֶׁהוּא לְמַעְלָה מֵאִשָּׁה יִרְאַת ה׳, בְּחִינַת (שְׁמוּאֵל־ב׳ כג, ג): ״צַדִּיק מוֹשֵׁל בְּיִרְאַת אֱלֹקִים״, כִּי הַצַּדִּיק שֶׁהוּא בְּחִינוֹת

תִּקּוּן הַכְּלָלִי הוּא לְמַעְלָה, וְהוּא מוֹשֵׁל בִּירָאַת אֱלֹקִים, שֶׁהוּא בְּחִינַת מַלְכוּת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (אָבוֹת פֶּרֶק ג׳): ׳אִלְמָלֵא מוֹרָאָה שֶׁל מַלְכוּת׳, הַיְנוּ שֶׁהַמֹּחִין הֵם בְּמָקוֹם גָּבֹהַּ מֵהַדִּבּוּר שֶׁהוּא בְּמָקוֹם נָמוֹךְ, וְלָכֵן כְּשֶׁרוֹאֶה שֶׁהַדִּבּוּר פָּגוּם, עָלָיו לְהַמְשִׁיךְ מֹחִין עִלָּאִין דְּבְקוּת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, וְעַל־יְדֵי־זֶה גַּם דִּבּוּרָיו יִהְיוּ נְקִיִּים. וְזֶהוּ שְׁקַל סִפְתָּא דָּצָה לְתַתָּא וְכוּ׳ — סִפְתָּא הֵם יְתֵדוֹת וּמַסְמְרוֹת, כְּמוֹ שֶׁפֵּרֵשׁ רַשׁ״י, הַיְנוּ בְּחִינַת דִּבְרֵי תוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (קֹהֶלֶת יב, יא): ״דִּבְרֵי חֲכָמִים כְּדָרְבוֹנוֹת וּכְמַסְמְרוֹת״ [(עַיֵּן בְּמִדְבַּר רַבָּה, פָּרָשָׁה יד, סִימָן ד׳): לָמָּה נִמְשְׁלוּ דִּבְרֵי תוֹרָה כְּדַרְבָּן? לוֹמַר לָךְ מַה דַּרְבָּן זֶה מְכַוֵּן אֶת הַפָּרָה לִתְלָמֶיהָ לְהָבִיא חַיִּים לָעוֹלָם, אַף דִּבְרֵי תוֹרָה מְכַוְּנִין לֵב לוֹמְדֵיהֶן מִדַּרְכֵי מִיתָה לְדַרְכֵי חַיִּים וְכוּ׳; מַה הַדַּרְבָּן הַזֶּה מְכַוֵּן אֶת הַפָּרָה לַחָרֹשׁ בַּתֶּלֶם שָׁלָהּ, כָּךְ דִּבְרֵי חֲכָמִים מְכַוְּנִים אֶת הָאָדָם הַזֶּה לְדַרְכָיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם]. דָּצָה לְתַתָּא — הַיְנוּ בְּחִינַת מַדְרֵגוֹת הַתַּחְתּוֹנוֹת, כְּשֶׁאָדָם נִמְצָא לְמַטָּה שָׁנָפַל, שֶׁזֶּה בְּחִינַת נְפִילָה, רַחֲמָנָא לִצְלָן, שֶׁאָז הַמֹּחִין אֵינָם כְּתִקּוּנָן, כְּשֶׁאֵין תִּקּוּן הַכְּלָלִי, שֶׁזֶּה בְּחִינַת בָּתַר דְּאִסְתַּלַּק רַבִּי שִׁמְעוֹן, הַיְנוּ שֶׁאֵין שָׁבַח הַצַּדִּיקִים, שֶׁאָז הַדִּבּוּר אָסוּר, וְלָא עָאל, הַיְנוּ שֶׁלֹּא הָיָה אֶפְשָׁר אָז לְדַבֵּר דִּבְרֵי תוֹרָה כַּנַּ״ל, כִּי אֵין לוֹ מֹחִין, דָּצָה לְעֵלָּא, הַיְנוּ שֶׁעָלָה לְמַעְלָה לְתַקֵּן אֶת הַמֹּחִין, וְעָאל הַיְנוּ בְּחִינוֹת בְּיוֹמוֹי דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, שֶׁהוּא קֶשֶׁת הַבְּרִית, שֶׁהוּא תִּקּוּן הַכְּלָלִי, שֶׁאָז הַדִּבּוּר מֻתָּר, הַיְנוּ שֶׁהֻרְאָה לָהֶם, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְתַקֵּן הַדִּבּוּר, כִּי אִם עַל־יְדֵי שֶׁבַח הַצַּדִּיקִים, שֶׁהוּא תִּקּוּן הַכְּלָלִי לְהַדִּבּוּר. וְהוּא הַדִּין כָּל הַדְּבָרִים אִי אֶפְשָׁר לְתַקֵּן, כִּי אִם עַל־יְדֵי תִּקּוּן הַכְּלָלִי, כְּדֵי לְהָרִים אֶת הַמֹּחַ שֶׁמִּשָּׁם נִמְשָׁךְ כָּל הַלַּבְנוּנִית כַּנַּ״ל; הַיְנוּ בָּזֶה שֶׁאָדָם מְדַבֵּק אֶת עַצְמוֹ בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וּמַמְשִׁיךְ לַבְנוּנִית הַמֹּחִין, עַל־יְדֵי תִּקּוּן הַכְּלָלִי, עַל־יְדֵי־זֶה הוּא יָכוֹל לְדַבֵּר דִּבּוּר הַנִּשְׁמָע וְנִתְקַבֵּל. וְזֶה הַאי נַמִּי אִתְרְמִיז לֵהּ בַּת מַזָּלֵהּ, הַיְנוּ בְּחִינַת הַמֹּחִין, בְּחִינַת ׳וְנוֹזְלִים

תִּקּוּן הַכְּלָלִי הוּא לְמַעְלָה, וְהוּא מוֹשֵׁל בִּירָאַת אֱלֹקִים, שֶׁהוּא בְּחִינַת מַלְכוּת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (אָבוֹת פֶּרֶק ג׳): **׳אִלְמָלֵא מוֹרָאָה שֶׁל מַלְכוּת׳.**

וְזֶהוּ: שְׁקַל סִפְתָּא דָּצָה לְתַתָּא וְכוּ׳ — סִפְתָּא הֵם יְתֵדוֹת וּמַסְמְרוֹת, כְּמוֹ שֶׁפֵּרֵשׁ רַשׁ״י. הַיְנוּ בְּחִינַת דִּבְרֵי תוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (קֹהֶלֶת יב): **״דִּבְרֵי חֲכָמִים כַּדָּרְבוֹנוֹת וּכְמַסְמְרוֹת״. דָּצָה לְתַתָּא — הַיְנוּ בְּחִינַת מַדְרֵגוֹת הַתַּחְתּוֹנוֹת, כְּשֶׁאֵין תִּקּוּן הַכְּלָלִי, בְּחִינַת: בָּתַר דְּאִסְתַּלַּק רַבִּי שִׁמְעוֹן, שֶׁאָז הַדִּבּוּר אָסוּר. וְזֶהוּ: וְלָא עָאל — הַיְנוּ שֶׁלֹּא הָיָה אֶפְשָׁר אָז לְדַבֵּר דִּבְרֵי תוֹרָה כַּנַּ״ל. דָּצָה לְעֵלָּא וְעָאל הַיְנוּ בְּחִינוֹת בְּיוֹמוֹי דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, שֶׁהוּא קֶשֶׁת הַבְּרִית, שֶׁהוּא תִּקּוּן הַכְּלָלִי, שֶׁאָז הַדִּבּוּר מֻתָּר. הַיְנוּ שֶׁהֻרְאָה לָהֶם, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְתַקֵּן הַדִּבּוּר כִּי אִם עַל־יְדֵי שֶׁבַח הַצַּדִּיקִים, שֶׁהוּא תִּקּוּן הַכְּלָלִי לְהַדִּבּוּר. וְהוּא הַדִּין כָּל הַדְּבָרִים אִי אֶפְשָׁר לְתַקֵּן כִּי אִם עַל יְדֵי תִּקּוּן הַכְּלָלִי, כְּדֵי לְהָרִים אֶת הַמֹּחַ שֶׁמִּשָּׁם נִמְשָׁךְ כָּל הַלַּבְנוּנִית כַּנַּ״ל.**

וְזֶה: הַאי נַמִּי אִתְרְמִיז לֵהּ בַּת מַזָּלֵהּ — הַיְנוּ בְּחִינַת

מִן לְבָנוֹן׳ הַיְנוּ שֶׁתָּפַס לָהֶם לְדַגְמָא אֶת הַדִּבּוּר, וְהֶרְאָה לָהֶם, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְתַקֵּן, כִּי אִם עַל־יְדֵי תִּקּוּן הַכְּלָלִי. וְהָרְאָיָה, כִּי בִּימֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן הָיָה הַדִּבּוּר עַל תִּקּוּנוֹ, וּבָתַר דְּאִסְתְּלַק נֶאֱמַר: ׳אַל תִּתֵּן אֶת פִּיךָ׳ וְגוֹ׳, כִּי כְּשֶׁיֵּשׁ הַצַּדִּיק, שֶׁהוּא בְּחִינַת רַבִּי שִׁמְעוֹן, וּמְשַׁבְּחִים וּמְפָאֲרִים אֶת הַצַּדִּיקִים, עַל־יְדֵי־זֶה נִתְקַן הַמֹּחִין, וְהַדִּבּוּר מֻתָּר, כִּי אֵינוֹ מַלְחִיץ אֶת הַמֹּחִין. וְזֶהוּ ׳דָּצָה לְתַתָּא׳ וְכוּ׳ כַּנַּ״ל, שֶׁאָז הוּא מַעֲלֶה אֶת הַדִּבּוּר אֶל שְׁלֵמוּתוֹ. וּכְמוֹ־כֵן כָּל הַדְּבָרִים, צָרִיךְ לְתַקֵּן עַל־יְדֵי תִּקּוּן הַכְּלָלִי הַשַּׁיָּךְ לוֹ. כְּגוֹן: מַשָּׂא וּמַתָּן — עַל־יְדֵי צְדָקָה, הַיְנוּ כְּשֶׁאָדָם עוֹסֵק בְּעִסְקֵי עוֹלָם הַזֶּה לְפַרְנָסָה, צָרִיךְ לְכַוֵּן שֶׁמִּכָּל מַה שֶּׁיְּרוִיחַ יִתֵּן מִזֶּה צְדָקָה, וְזֶה תִּקּוּן הַמַּשָּׂא וּמַתָּן, וְכֵן כֻּלָּם, הַיְנוּ כָּל דָּבָר צְרִיכִים לַעֲלוֹת אֶת זֶה לְשָׁרְשׁוֹ, וְזֶה נַעֲשֶׂה עַל־יְדֵי שֶׁמְּקַשֵּׁר אֶת הַדָּבָר אֶל הַמֹּחִין, כִּי צָרִיךְ לְתַקֵּן כָּל דָּבָר עַל־יְדֵי תִּקּוּן הַכְּלָלִי הַשַּׁיָּךְ לוֹ, וְזֶה מֻחְמַת שֶׁצָּרִיךְ לְהָרִים אֶת הַמֹּחִין, לְהַמְשִׁיךְ מִשָּׁם לַבְּנוּנִית, לְתַקֵּן וּלְלַבֵּן כָּל הַפְּגָמִים, וְזֶה אִי אֶפְשָׁר כִּי אִם עַל־יְדֵי תִּקּוּן הַכְּלָלִי כַּנַּ״ל. וְזֶה בְּחִינַת: ׳הַאי נַמִּי אִתְרַמֵּי לֵהּ בַּת מַזָּלֵהּ׳, בְּחִינַת: ׳וְנוֹזְלִים מִן לְבָנוֹן׳, מִן לִבּוּנָא דְּמֹחָא כַּנַּ״ל (מִשְׁלֵי י׳): כְּסֶ״ף נִבְחָ״ר לְשׁוֹ״ן צַדִּי״ק: (בְּאוֹר זֶה הָעִנְיָן וּמַה שֵּׁיְּכוּת יֵשׁ לְפָסוּק זֶה לְהַתּוֹרָה הַנַּ״ל יִתְבָּאֵר בְּמָקוֹם אַחֵר):

הַמֹּחִין, בְּחִינַת ׳וְנוֹזְלִים מִן לְבָנוֹן׳. הַיְנוּ שֶׁתָּפַס לָהֶם לְדַגְמָא אֶת הַדִּבּוּר, וְהֶרְאָה לָהֶם, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְתַקֵּן כִּי אִם עַל־יְדֵי תִּקּוּן הַכְּלָלִי. וְהָרְאָיָה, כִּי בִּימֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן הָיָה הַדִּבּוּר עַל תִּקּוּנוֹ, וּבָתַר דְּאִסְתְּלַק נֶאֱמַר: ׳אַל תִּתֵּן אֶת פִּיךָ׳ וְגוֹ׳, וְזֶהוּ: ׳דָּצָה לְתַתָּא׳ וְכוּ׳ כַּנַּ״ל. וּכְמוֹ כֵן כָּל הַדְּבָרִים, צָרִיךְ לְתַקֵּן עַל־יְדֵי תִּקּוּן הַכְּלָלִי הַשַּׁיָּךְ לוֹ. כְּגוֹן מַשָּׂא וּמַתָּן — עַל־יְדֵי צְדָקָה, וְכֵן כֻּלָּם צָרִיךְ לְתַקֵּן כָּל דָּבָר עַל־יְדֵי תִּקּוּן הַכְּלָלִי הַשַּׁיָּךְ לוֹ. וְזֶה מֻחְמַת שֶׁצָּרִיךְ לְהָרִים אֶת הַמֹּחִין, לְהַמְשִׁיךְ מִשָּׁם לַבְּנוּנִית, לְתַקֵּן וּלְלַבֵּן כָּל הַפְּגָמִים, וְזֶה אִי אֶפְשָׁר כִּי־אִם עַל־יְדֵי תִּקּוּן הַכְּלָלִי כַּנַּ״ל. וְזֶה בְּחִינַת: ׳הַאי נַמִּי אִתְרַמֵּי לֵהּ בַּת מַזָּלֵהּ׳, בְּחִינַת: ׳וְנוֹזְלִים מִן לְבָנוֹן׳, מִן לִבּוּנָא דְּמֹחָא כַּנַּ״ל (מִשְׁלֵי י׳): **כְּסֶ״ף נִבְחָ״ר לְשׁוֹ״ן צַדִּי״ק:** (בְּאוֹר זֶה הָעִנְיָן וּמַה שֵּׁיְּכוּת יֵשׁ לְפָסוּק זֶה לְהַתּוֹרָה הַנַּ״ל יִתְבָּאֵר בְּמָקוֹם אַחֵר):

אֲלָיו יִתְבָּרֵךְ, וְזֶה נַעֲשֶׂה עַל־יְדֵי תִּקּוּן הַמֹּחִין, שֶׁאָז אַפִּלּוּ שֶׁמְּדַבֵּר מֵעִסְקֵי הָעוֹלָם נַעֲשֶׂה מִזֶּה יִחוּד עֶלְיוֹן נוֹרָא מְאֹד, מֵאַחַר שֶׁמְּקַשֵּׁר אֶת הַכֹּל אֶל הַמֹּחִין, וְזֶה בְּחִינַת: ׳הַאי נַמִּי אִתְרַמֵּי לֵהּ בַּת מַזָּלֵהּ׳, בְּחִינַת: ׳וְנוֹזְלִים מִן לְבָנוֹן׳, מִן לִבּוּנָא דְּמֹחָא כַּנַּ״ל, הַיְנוּ עַל־יְדֵי שֶׁזּוֹכֶה לְמֹחִין נְקִיִּים, לַבְּנוּנִית הַמֹּחִין, עַל־יְדֵי־זֶה זוֹכֶה לְתַקֵּן הַכֹּל. (מִשְׁלֵי י׳, כ): כְּסֶ״ף נִבְחָ״ר לְשׁוֹ״ן צַדִּי״ק, סוֹפֵי תֵּבוֹת פְּ׳רַ׳נְ׳קְ׳ (בְּאוֹר זֶה הָעִנְיָן וּמַה שֵּׁיְּכוּת יֵשׁ לְפָסוּק זֶה לְהַתּוֹרָה הַנַּ״ל, יִתְבָּאֵר בְּמָקוֹם אַחֵר)

[עַיֵּן חַיֵּי־מוֹהַר״ן, סִימָן כ׳, בְּאוֹתָהּ הָעֵת שֶׁאָמַר מַאֲמָר הַנַּ״ל הָיָה לְאִישׁ אֶחָד עָשִׁיר מֵאַנְשֵׁי רַבֵּנוּ זַ״ל אֵיזֶה עֵסֶק עִם אֲדוֹנִים בְּוִינְצִיָּא מֵאַנְשֵׁי חֵיל שֶׁל הַקֵּיסָר״ה [הַקֵּיסָר יָרוּם הוֹדוֹ], הַיְנוּ שֶׁהֶעֱמִיד לָהֶם קֶמַח, וְלֹא הוּטַב בְּעֵינֵיהֶם, וְרָצוּ הָאֲדוֹנִים הַנַּ״ל לְסַכֵּן אוֹתוֹ בְּסַכָּנוֹת נְפָשׁוֹת לְבַד מִסַּכָּנַת מָמוֹן. וּבְשָׁעָה שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל הַמַּאֲמָר הַנַּ״ל, נִכְנַס בְּלִבּוֹ מְאֹד מַה שֶּׁמְּבֹאָר שָׁם, שֶׁעַל־יְדֵי שֶׁבַח הַצַּדִּיקִים הַדִּבּוּר נִשְׁמָע וְנִתְקַבֵּל, כִּי זֶה כָּל עִנְיָנוֹ, כִּי הֲלֹא הָעִקָּר שֶׁיִּהְיוּ דִּבּוּרָיו וְטַעֲנוֹתָיו נִשְׁמָעִים וְנִתְקַבְּלִים לִפְנֵי הָאֲדוֹנִים. וְתֵכֶף בְּמוֹצָאֵי שַׁבּוּעוֹת נָסַע לְוִינְצִיָּא, וְכָל אוֹתָהּ הַדֶּרֶךְ עָסַק רַק לְסַפֵּר בְּשִׁבְחֵי רַבֵּנוּ זַ״ל. וְכֵן

מִן לְבָנוֹן׳ הַיְנוּ שֶׁתָּפַס לָהֶם לְדַגְמָא אֶת הַדִּבּוּר, וְהֶרְאָה לָהֶם, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְתַקֵּן, כִּי אִם עַל־יְדֵי תִּקּוּן הַכְּלָלִי. וְהָרְאָיָה, כִּי בִּימֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן הָיָה הַדִּבּוּר עַל תִּקּוּנוֹ, וּבָתַר דְּאִסְתְּלַק נֶאֱמַר: ׳אַל תִּתֵּן אֶת פִּיךָ׳ וְגוֹ׳, כִּי כְּשֶׁיֵּשׁ הַצַּדִּיק, שֶׁהוּא בְּחִינַת רַבִּי שִׁמְעוֹן, וּמְשַׁבְּחִים וּמְפָאֲרִים אֶת הַצַּדִּיקִים, עַל־יְדֵי־זֶה נִתְקַן הַמֹּחִין, וְהַדִּבּוּר מֻתָּר, כִּי אֵינוֹ מַלְחִיץ אֶת הַמֹּחִין. וְזֶהוּ ׳דָּצָה לְתַתָּא׳ וְכוּ׳ כַּנַּ״ל, שֶׁאָז הוּא מַעֲלֶה אֶת הַדִּבּוּר אֶל שְׁלֵמוּתוֹ. וּכְמוֹ־כֵן כָּל הַדְּבָרִים, צָרִיךְ לְתַקֵּן עַל־יְדֵי תִּקּוּן הַכְּלָלִי הַשַּׁיָּךְ לוֹ. כְּגוֹן: מַשָּׂא וּמַתָּן — עַל־יְדֵי צְדָקָה, הַיְנוּ כְּשֶׁאָדָם עוֹסֵק בְּעִסְקֵי עוֹלָם הַזֶּה לְפַרְנָסָה, צָרִיךְ לְכַוֵּן שֶׁמִּכָּל מַה שֶּׁיְּרוִיחַ יִתֵּן מִזֶּה צְדָקָה, וְזֶה תִּקּוּן הַמַּשָּׂא וּמַתָּן, וְכֵן כֻּלָּם, הַיְנוּ כָּל דָּבָר צְרִיכִים לַעֲלוֹת אֶת זֶה לְשָׁרְשׁוֹ, וְזֶה נַעֲשֶׂה עַל־יְדֵי שֶׁמְּקַשֵּׁר אֶת הַדָּבָר אֶל הַמֹּחִין, כִּי צָרִיךְ לְתַקֵּן כָּל דָּבָר עַל־יְדֵי תִּקּוּן הַכְּלָלִי הַשַּׁיָּךְ לוֹ, וְזֶה מֻחְמַת שֶׁצָּרִיךְ לְהָרִים אֶת הַמֹּחִין, לְהַמְשִׁיךְ מִשָּׁם לַבְּנוּנִית, לְתַקֵּן וּלְלַבֵּן כָּל הַפְּגָמִים, וְזֶה אִי אֶפְשָׁר כִּי אִם עַל־יְדֵי תִּקּוּן הַכְּלָלִי כַּנַּ״ל, הַיְנוּ כִּי עִקַּר הַתַּכְלִית לִהְיוֹת דְּבוּק תָּמִיד בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, וּלְקַשֵּׁר כָּל פְּרָט וּפְרָט מִפְּרָטֵי הַבְּרִיאָה

בְּבֹאוֹ לְוִינְצִיָּא עָסַק לְסַפֵּר לִפְנֵי בַּעַל הָאַכְסַנְיָה שֶׁלּוֹ הַרְבֵּה מִשִּׁבְחֵי רַבֵּנוּ זַ״ל. כִּי בֶּאֱמֶת הָיָה לְכָל אַנְשֵׁי רַבֵּנוּ זַ״ל אֲפִלּוּ לְהַבַּעֲלֵי בָּתִּים הַפְּשׁוּטִים, סִפּוּרִים וְשִׁבָחִים הַרְבֵּה מֵרַבֵּנוּ זַ״ל עַד אֵין מִסְפָּר. וְתֵכֶף אַחַר־כָּךְ נִכְנַס אֶל הָאֲדוֹנִים, וְדִבֵּר לִפְנֵיהֶם כָּל טַעֲנוֹתָיו וְאַמַּתְלָאוֹתָיו, וְנִתְקַבְּלוּ דְּבָרָיו בְּאָזְנֵיהֶם, וְקִבְּלוּ אוֹתוֹ בְּכָבוֹד גָּדוֹל, וְנִצֹּל מִכָּל הַסַּכָּנוֹת הַנַּ״ל, וְיָצָא בְּשָׁלוֹם מִן הָעֵסֶק הַנַּ״ל כָּרָאוּי, עַיֵּן שָׁם].

(שַׁיָּךְ לְאוֹת ח׳): וְעַל־כֵּן אִשָּׁה שֶׁדַּמְיָהּ מְרֻבִּים וְאֵין לָהּ וֶסֶת, אַף שֶׁיֵּין מַזִּיק לָהּ כַּנַּ״ל, בְּחִינַת ׳יַּיִן כִּי יִתְאַדָּם׳, שֶׁאַחֲרִיתוֹ דָּם, בְּחִינַת: נִכְנַס יַּיִן — יָצָא סוֹד׳ כַּנַּ״ל, עִם כָּל זֶה רְפוּאָתָהּ עַל־יְדֵי יַּיִן שֶׁהִסְתַּכֵּל בּוֹ צַדִּיק אֱמִתִּי, כִּי הָעֵינַיִם הֵם בְּחִינַת שְׁעָרוֹת. כִּי ׳שִׁבְעָה גִּלְדֵי עֵינָא׳ (בְּהַקְדָּמַת הַתִּקּוּנִים י״ב: שִׁבְעָה גִּלְדֵי עֵינָא אִינּוּן דְּנַהֲרִין בְּהוֹן שִׁבְעָה כּוֹכְבֵי לֶכֶת. וְשִׁמְשָׁא וְסִיהֲרָא דְּאִתְמַר בְּהוֹן: וְעֵינֵינוּ מְאִירוֹת כַּשֶּׁמֶשׁ וְכַיָּרֵחַ וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם; וּבְתִקּוּן ע׳: וְגַבְוֹתָם מְלֵאוֹת עֵינַיִם, אִינּוּן אוֹר צַח, אוֹר מְצֻחְצָח, אוֹר קַדְמוֹן, וְכַמָּה נְהוֹרִין דְּתָלְיָן מִנַּיְהוּ דְּנַהֲרִין מִלְּגוֹ כְּנִשְׁמָתָא בְּגוּפָא. וְעוֹד וְגַבֵּיהֶן אֶלָּא אִינּוּן שִׁבְעָה גִּלְדֵי עֵינָא דְּאִינּוּן דָּא עַל גַּב דָּא כְּגִלְדֵי בְּצָלִים וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם); כִּי הַצַּדִּיק מֵחֲמַת רֹב דְּבֵקוּתוֹ, שֶׁדָּבוּק בָּאוֹר אֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְזוֹכֶה לְלַבְּנוּנִית הַמֹּחִין, עַל־יְדֵי־זֶה מַמְשִׁיךְ דֶּרֶךְ עֵינָיו אוֹרוֹ יִתְבָּרַךְ, עַל־יְדֵי יִחוּדִים קְדוֹשִׁים שֶׁמַּיְחֵד דֶּרֶךְ הַסְּפִירוֹת שֶׁהֵם זְעֵיר וְנֻקְבָא, אֲשֶׁר הֵם בְּחִינַת (שׁוֹפְטִים טז, יט): ׳שֶׁבַע מַחְלְפוֹת רֹאשׁוֹ׳, וְהֵם בְּחִינַת הַמֹּחִין, כִּי הַשְּׁעָרוֹת הֵם מוֹתְרֵי מֹחִין, וְעַל־כֵּן הֵם בְּחִינַת שֶׁבַע מַחְלְפוֹת וְכוּ׳, בְּחִינַת שֶׁבַע מִדּוֹת, שֶׁחוֹלְפִין וְעוֹבְרִין בַּמַּחֲשָׁבָה שֶׁבַּמֹּחַ, כִּי הַמַּחֲשָׁבָה שֶׁבַּמֹּחַ הוּא כְּפִי הַמִּדּוֹת שֶׁבָּאָדָם, וּכְפִי הַמִּדָּה שֶׁהָאָדָם אוֹחֵז בָּהּ, כֵּן חוֹלְפִין וְעוֹבְרִין עָלָיו הַמַּחֲשָׁבוֹת שֶׁבַּמֹּחַ. וְזֶה: ׳שֶׁבַע מַחְלְפוֹת רֹאשׁוֹ׳ — לְשׁוֹן חָלַף וְעָבַר כַּנַּ״ל; וְלָכֵן עַל יְדֵי קְדֻשַּׁת עֵינָיו, שֶׁמִּסְתַּכֵּל בְּתוֹךְ הַיַּיִן, מַמְשִׁיךְ יְשׁוּעָה לְהָאִשָּׁה, וְנִתְהַפֵּךְ מִדַּם לְיַּיִן, בְּסוֹד: ״כִּי יִרְאֶה יַּיִן כִּי יִתְאַדָּם״; וּכְשֶׁפּוֹגְמִין בְּהַשְּׁעָרוֹת — נִפְגָּם הָרְאִיָּה, שֶׁהִיא ׳שִׁבְעָה גִּלְדֵי עֵינָא׳, הַיְנוּ שֶׁאֵינוֹ דָּבוּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ, עַל־יְדֵי־זֶה אֵין לוֹ לַבְּנוּנִית הַמֹּחִין, וּמְמֵילָא אֵין לוֹ מַחֲשָׁבוֹת נְקִיּוֹת וּמְזֻכָּכוֹת. דְּנַהֲרִין מִלְּגוֹ כְּנִשְׁמָתָא בְּגוּפָא. וְעוֹד וְגַבֵּיהֶן וְעַל־כֵּן שִׁמְשׁוֹן שֶׁפָּגַם בְּשֶׁבַע מַחְלְפוֹת רֹאשׁוֹ,

נֶאֱמַר בּוֹ (שָׁם כא) ׳וַיִּנָּקְרוּ פִּלְשְׁתִּים אֶת עֵינָיו׳, כִּי זֶה תָּלוּי בָּזֶה, כִּי הָעֵינַיִם תְּלוּיִים בַּמַּחֲשָׁבָה, וְהַמַּחֲשָׁבָה בָּעֵינַיִם, וְעַל־כֵּן עַל־יְדֵי ׳שִׁבְעָה גִּלְדֵי עֵינָא׳, מְתַקְּנִין בְּחִינַת שֶׁבַע מַחְלְפוֹת רֹאשׁוֹ, שֶׁהֵם הַשְׁעָרוֹת, בִּבְחִינַת (דָּנִיֵּאל ז, ט): ״וּשְׂעַר רֹאשֵׁהּ כַּעֲמַר נְקֵא״, הַיְנוּ צְנוֹרֵי הַמֹּחִין, לְהַמְשִׁיךְ דַּרְכָּם לַבְּנוּנִית הַמֹּחִין, בִּבְחִינַת ׳לְשׁוֹן שֶׁל זְהוֹרִית׳, שֶׁהוּא מַלְבִּין הָאַדְמִימוּת שֶׁל הַשָּׂס״ה גִּידִין, בִּבְחִינַת ׳אִם יַאְדִּימוּ כַּתּוֹלָע כַּצֶּמֶר יִהְיוּ׳. נִמְצָא שֶׁנִּתְתַּקֵּן עַל־יְדֵי־זֶה הָאַדְמִימוּת, שֶׁהוּא בְּחִינַת דַּם נִדָּה כַּנַּ״ל, וּמְקַבֶּלֶת אֶת הַוֶּסֶת בַּזְּמַן הַנָּכוֹן לָהּ. וְזֶה בְּחִינַת (תְּהִלִּים קיח,ה): ״מִן הַמֵּצַ״ר קָרָאתִי יָהּ״, אוֹתִיּוֹת צֶמ״ר. כַּמּוּבָא בַּכַּוָּנוֹת (עֵץ שַׁעַר הַכַּוָּנוֹת, סוֹד י״ג מִדּוֹת הָרַחֲמִים), שֶׁמִּשָּׁם נִמְשָׁךְ לַבְּנוּנִית הַמֹּחִין, בְּסוֹד (יְשַׁעְיָה א, יח): ״אִם יַאְדִּימוּ כַּתּוֹלָע כַּצֶּמֶר יִהְיוּ״, סוֹד לַבְּנוּנִית הַמֹּחִין.

ל

הַסָּבִי דְּבֵי אַתּוּנָא שָׁאֲלוּ אֶת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָא: מֵישְׁרָא דְּסַפִּינָא בְּמַאי קָטְלֵי לֵהּ? אֶחָד הָיְתָה לוֹ עֲרוּגָה שֶׁל סַכִּינִים, בַּמֶּה חוֹתְכִים אֶת זֶה? עָנָה וְאָמַר לָהֶם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָא: בְּקַרְנָא דְּחַמְרָא, בְּקַרְנַיִם שֶׁל חֲמוֹר. שָׁאֲלוּ אוֹתוֹ הַסָּבֵי דְּבֵי אַתּוּנָא: וּמִי אִיכָּא קַרְנָא לְחַמְרָא? הַאִם יֵשׁ לַחֲמוֹר קַרְנַיִם? עָנָה לָהֶם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָא בִּשְׁאֵלָה: וּמֵישָׁרָא דְּסַפִּינָא מִי חֲזֵי? וְכִי אֵיךְ יְכוֹלָה לִהְיוֹת עֲרוּגָה שֶׁל סַכִּינִים? אַיְתוּ לֵהּ תְּרֵי בֵּיעֵי, הֲבִיאוּ הַסָּבֵי דְּבֵי אַתּוּנָא לִפְנֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָא שְׁתֵּי בֵּיצִים. אָמְרוּ לֵהּ הַסָּבֵי דְּבֵי אַתּוּנָא: הֵי זוּגְתָּא חִוָּרְתָּא אִיזוֹ בֵּיצָה בָּאָה מִזּוּג תַּרְנְגוֹלִים לְבָנִים, וְהֵי זוּגְתָּא אֻכְמְתָּא? אֵיזוֹ בֵּיצָה בָּאָה מִזּוּג תַּרְנְגוֹלִים שְׁחוֹרִים? אַיְתֵי אִיהוּ הֲבִיא רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָא תְּרֵי גְּבִינֵי — שְׁתֵּי גְּבִינוֹת, אָמַר לְהוּ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָא לְסָבֵי דְּבֵי אַתּוּנָא: הֵי דְּעָזָא חִוָּרְתָּא, אֵיזוֹ גְּבִינָה בָּאָה מֵעִזִּים לְבָנִים, וְהֵי דְּעָזָא אֻכְמְתָּא? וְאֵיזוֹ גְּבִינָה בָּאָה מֵעִזִּים שְׁחוֹרִים? רַשַּׁ״י: בְּמַאי קָטְלֵי לֵהּ, עֲרוּגַת סַכִּינִין בְּמַאי גּוֹזְזִין וְקוֹצְצִין אוֹתָהּ:

מֵישְׁרָא דְּסַפִּינָא בְּמַאי קָטְלֵי לֵהּ וְכוּ׳.

נֶאֱמַר בּוֹ (שָׁם): **׳וַיִּנָּקְרוּ פְּלִשְׁתִּים אֶת עֵינָיו׳. וְעַל־כֵּן עַל־יְדֵי ׳שִׁבְעָה גִּלְדֵי עֵינָא׳, מְתַקְּנִין בְּחִינַת שֶׁבַע מַחְלְפוֹת רֹאשׁוֹ, שֶׁהֵם הַשְׁעָרוֹת, בִּבְחִינַת** (דָּנִיֵּאל ז): **״וּשְׂעַר רֹאשֵׁהּ כַּעֲמַר נְקֵא״. בִּבְחִינַת ׳לָשׁוֹן שֶׁל זְהוֹרִית׳, שֶׁהוּא מַלְבִּין הָאַדְמִימוּת שֶׁל הַשָּׂס״ה גִּידִין, בִּבְחִינַת: ׳אִם יַאְדִּימוּ כַּתּוֹלָע כַּצֶּמֶר יִהְיוּ׳. נִמְצָא שֶׁנִּתְתַּקֵּן עַל יְדֵי זֶה הָאַדְמִימוּת, שֶׁהוּא בְּחִינַת דַּם נִדָּה כַּנַּ״ל. וְזֶה בְּחִינַת** (תְּהִלִּים קיח): **״מִן הַמֵּצַ״ר קָרָאתִי יָהּ״, אוֹתִיּוֹת צֶמ״ר. כַּמּוּבָא בַּכַּוָּנוֹת, עֵץ שָׁם וְהָבֵן:**

ל

מֵישְׁרָא דְּסַפִּינָא בְּמַאי קָטְלֵי לֵהּ, בְּקַרְנָא דְּחַמְרָא. וּמִי אִיכָּא קַרְנָא לְחַמְרָא, וּמֵישָׁרָא דְּסַפִּינָא מִי חֲזֵי. אַיְתוּ לֵהּ תְּרֵי בֵּיעֵי, אָמְרוּ לֵהּ, הֵי זוּגְתָּא חִוָּרְתָּא וְהֵי זוּגְתָּא אֻכְמְתָּא. אַיְתֵי אִיהוּ תְּרֵי גְּבִינֵי, אָמַר לְהוּ, הֵי דְּעָזָא חִוָּרְתָּא וְהֵי דְּעָזָא אֻכְמְתָּא:

רַשַּׁ״י:

בְּמַאי קָטְלֵי לֵהּ, עֲרוּגַת סַכִּינִין בְּמַאי גּוֹזְזִין וְקוֹצְצִין אוֹתָהּ:

מֵישְׁרָא דְּסַפִּינָא בְּמַאי קָטְלֵי לֵהּ וְכוּ׳.

א. הַשָּׂגוֹת אֱלֹקוּת — לְהַשִּׂיג רוּחָנִיּוּת חִיּוּת אֱלֹקוּת בְּזֶה הָעוֹלָם הַגַּשְׁמִי וְהַחָמְרִי, הַמְּלֵא הַעֲלָמוֹת וְהַסְתָּרוֹת, אִי אֶפְשָׁר לְהַשִּׂיג בְּזֶה הָעוֹלָם, מֵרֹב הֶסְתֵּר וְהֶעְלֵם, כִּי אִם עַל־יְדֵי צְמְצוּמִים רַבִּים מְעֻלֶּה לְעָלוּל, מִשֶּׁכֻּלּ עֶלְיוֹן לְשֶׁכֻּלּ תַּחְתּוֹן; הַיְנוּ הַרְבֵּה לְבוּשִׁים צְרִיכִים לְהָכִין, כְּדֵי לְקַבֵּל אֶת הָאוֹר הָעֶלְיוֹן, אוֹר אֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, כִּי מֵרֹב אוֹר עֶלְיוֹן נוֹרָא מְאֹד, שֶׁכְּבָיְכוֹל מֵאִיר אוֹרוֹ יִתְבָּרַךְ בְּכָל הָעוֹלָמוֹת, אִי אֶפְשָׁר לְהַשִּׂיגוֹ בְּשׁוּם פָּנִים וָאֹפֶן, כִּי רִבּוּי הָאוֹר גּוֹרֵם שְׁבִירַת הַכֵּלִים, וְעַל־כֵּן הַהֶכְרֵחַ לְצַמְצֵם אֶת הָאוֹר בְּצִמְצוּמִים אַחַר צִמְצוּמִים, וְדַיְקָא עַל־יְדֵי־זֶה יָכוֹל כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְהַשִּׂיג אֵיזֶה נִצּוֹץ שֶׁל אוֹר הַמֵּאִיר אוֹרוֹ יִתְבָּרַךְ, כָּל אֶחָד כְּפוּם מַה דְּמְשַׁעֵר בְּלִבּוֹ, כְּפִי הַכֵּלִים וְהַצִּמְצוּמִים שֶׁמְּכִין לְעַצְמוֹ, כְּמוֹ שֶׁאָנוּ רוֹאִים בְּחוּשׁ, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהַשִּׂיג שֶׁכֻּלּ גָּדוֹל, כִּי אִם עַל־יְדֵי הִתְלַבְּשׁוּת בַּשֶּׁכֻּלּ הַתַּחְתּוֹן, רָצָה לוֹמַר כְּשֶׁיֵּשׁ אֵיזוֹ הַשָּׂגָה וְשֶׂכֶל גָּדוֹל שֶׁקָּשֶׁה לְהַשִּׂיגוֹ מֵרֹב עֹמֶק הַמֻּשָּׂג וְקֹצֶר דַּעַת הַמַּשִּׂיג, אֲזַי צְרִיכִים לְהַלְבִּישׁ אֶת הַהַשָּׂגָה בְּדְבָרִים פְּשׁוּטִים וְקַלִּים וְנוֹחִים לְהָבִין, כְּמוֹ הַמְלַמֵּד כְּשֶׁרוֹצֶה לְהַסְבִּיר שֶׂכֶל גָּדוֹל לְהַתַּלְמִיד, וְהוּא עֲדַיִן קָטָן מִלְּהָבִין שֶׂכֶל גָּדוֹל, אֲזַי הוּא צָרִיךְ לְהַלְבִּישׁ אוֹתוֹ בְּשֶׂכֶל תַּחְתּוֹן וְקָטָן, כְּדֵי שֶׁיּוּכַל הַתַּלְמִיד לַהֲבִינוֹ, דְּהַיְנוּ שֶׁהוּא מַצִּיעַ לוֹ מִתְּחִלָּה הַהַקְדָּמוֹת וְשִׂכְלִיּוֹת קְטַנִּים שֶׁמְּסַבֵּב לוֹ תְּחִלָּה, כְּדֵי לַהֲבִינוֹ עַל־יְדֵי־זֶה הַמְכֻוָּן, שֶׁהוּא שֶׂכֶל עֶלְיוֹן וְגָדוֹל, כִּי לוּלֵא זֹאת שֶׁהַמְלַמֵּד מַלְבִּישׁ שֶׂכֶל עֶלְיוֹן וְהַשָּׂגָה גְּדוֹלָה בְּשֶׂכֶל תַּחְתּוֹן וְהַשָּׂגָה נְמוֹכָה, אֲזַי הַתַּלְמִיד לֹא הָיָה מֵבִין כְּלָל, שֶׁכָּל זֶה הוּא צְמְצוּם הָאוֹר.

א הַשָּׂגוֹת אֱלֹקוּת, אִי אֶפְשָׁר לְהַשִּׂיג כִּי אִם עַל־יְדֵי צְמְצוּמִים רַבִּים. מֵעְלֶה לְעָלוּל, מִשֶּׁכֻּלּ עֶלְיוֹן לְשֶׁכֻּלּ תַּחְתּוֹן. כְּמוֹ שֶׁאָנוּ רוֹאִים בְּחוּשׁ, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהַשִּׂיג שֶׂכֶל גָּדוֹל, כִּי אִם עַל־יְדֵי הִתְלַבְּשׁוּת בַּשֶּׂכֶל הַתַּחְתּוֹן. כְּמוֹ הַמְלַמֵּד כְּשֶׁרוֹצֶה לְהַסְבִּיר שֶׂכֶל גָּדוֹל לְהַתַּלְמִיד, הוּא צָרִיךְ לְהַלְבִּישׁ אוֹתוֹ בְּשֶׂכֶל תַּחְתּוֹן וְקָטָן, כְּדֵי שֶׁיּוּכַל הַתַּלְמִיד לַהֲבִינוֹ. דְּהַיְנוּ שֶׁהוּא מַצִּיעַ לוֹ מִתְּחִלָּה הַהַקְדָּמוֹת וְשִׂכְלִיּוֹת קְטַנִּים שֶׁמְּסַבֵּב לוֹ תְּחִלָּה, כְּדֵי לַהֲבִינוֹ עַל יְדֵי זֶה הַמְכֻוָּן, שֶׁהוּא שֶׂכֶל עֶלְיוֹן וְגָדוֹל:

ב וְצָרִיךְ כָּל אֶחָד לְבַקֵּשׁ מְאֹד מִלַּמֵּד הָגוּן כָּזֶה, שֶׁיּוּכַל לְהַסְבִּיר וּלְהָבִין אוֹתוֹ שֶׂכֶל עֶלְיוֹן וְגָדוֹל כָּזֶה, דְּהַיְנוּ הַשָּׂגוֹת הַצַּדִּיק הָאֱמֶת מֵעְלֶה לְעָלוּל, מִשֶּׁכֻּלּ עֶלְיוֹן לְשֶׁכֻּלּ תַּחְתּוֹן, וּבִלְבָד שֶׁיִּהְיוּ חֲזָקִים בֶּאֱמוּנַת חֲכָמִים וּבְהַמְלַמֵּד הֶהָגוּן הַזֶּה, שֶׁיָּכוֹל לְצַמְצֵם עַצְמוֹ גַּם אֵלָיו, שֶׁזּוֹ מַעֲלַת גְּדֻלַּת הַמִּתְקָרֵב אֶל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, שֶׁהוּא הַמְלַמֵּד הֶהָגוּן, שֶׁיָּכוֹל לְלַמֵּד גַּם לְתַלְמִיד קָטָן בְּמַעֲלָה כָּמוֹהוּ].

[וּמִכָּל זֶה תָּבִין וְתַשְׂכִּיל גְּדֻלַּת הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, שֶׁהוּא הַמְלַמֵּד הֶהָגוּן, שֶׁיּוֹדֵעַ אֵיךְ לְצַמְצֵם אֶת הָאוֹר בְּאֹפֶן כָּזֶה, שֶׁאֲפִלּוּ הַפְּחוּתִים וְהַיְרוּדִים וְהַנְּפוּלִים, שֶׁמְּנֻחִים בְּעָמְקֵי עֲמָקִים בַּשְּׁאוֹל תַּחְתִּית וּמִתַּחְתָּיו, גַּם הֵם יַשִּׂיגוּ הַשָּׂגוֹת אֱלֹקוּת, וּכְכָל שֶׁהֵם מְבַטְּלִים אֶת עַצְמָם וְאֶת דַּעְתָּם הַמְּדֻמָּה, וְאֶת חָכְמָתָם הַפְּגוּמָה אֶל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, שֶׁהוּא הַמְלַמֵּד הֶהָגוּן, וּמְקַבְּלִים אֶת דְּבָרָיו, כְּמוֹ־כֵן הֵם נַעֲשִׂים כֵּלִים לְקַבֵּל בּוֹ אֶת הָאוֹר הָאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, שֶׁמְּצַמְצֵם לָהֶם

בּ. וְצָרִיךְ כָּל אֶחָד לְבַקֵּשׁ מְאֹד מִלַּמֵּד הָגוּן כָּזֶה, שֶׁיּוּכַל לְהַסְבִּיר וּלְהָבִין אוֹתוֹ שֶׂכֶל עֶלְיוֹן וְגָדוֹל כָּזֶה, דְּהַיְנוּ הַשָּׂגוֹת אֱלֹקוּת; כִּי הֲלֹא זוֹ

הַתַּכְלִית שֶׁבִּשְׁבִילָהּ נִבְרֵאנוּ, שֶׁנִּזְכֶּה לְהַכִּירוֹ יִתְבָּרַךְ בְּזֶה הָעוֹלָם הַגַּשְׁמִי וְהַחָמְרִי, וְלַהֲפֹךְ אֶת כָּל הַגַּשְׁמִי לְרוּחָנִי, כִּי בֶּאֱמֶת אֵין בִּלְעָדָיו יִתְבָּרַךְ כְּלָל, רַק הַכֹּל אֱלֹקוּת גָּמוּר הוּא, אַךְ לִזְכּוֹת לְהַשִּׂיג אֶת זֶה צְרִיכִים מְלַמֵּד טוֹב, שֶׁיּוּכַל לִלְמֹד עִמּוֹ וּלְהַסְבִּירוֹ בְּהֶסְבֵּר כָּזֶה, שֶׁגַּם הוּא יוּכַל לְהָבִין. כִּי צָרִיךְ לָזֶה רַבִּי גָּדוֹל מְאֹד מְאֹד, שֶׁיּוּכַל לְהַסְבִּיר שֵׂכֶל גָּדוֹל כָּזֶה, עַל־יְדֵי הַשֵּׂכֶל הַתַּחְתּוֹן כַּנַּ״ל; הַיְנוּ שֶׁגַּם בֵּין הַצַּדִּיקִים יֵשׁ הַרְבֵּה דְּרָגוֹת, וְהָעִקָּר לְהִתְקָרֵב אֶל רַבִּי כָּזֶה, שֶׁהוּא כָּל־כָּךְ בָּטֵל וּמְבֻטָּל אֶל הָאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, עַד שֶׁיָּכוֹל לְהוֹרִיד גַּם לִקְטַנִּים וְלִפְחוּתִים הַשָּׂגוֹת אֱלֹקוּת, וְזֶה עִקַּר מַעֲלַת הָרַבִּי הַגָּדוֹל מְאֹד, שֶׁיָּכוֹל לְהַסְבִּיר אֱלֹקוּת בְּגִלּוּי כָּזֶה, כְּדֵי שֶׁיּוּכְלוּ הַקְּטַנִּים לַהֲבִינוֹ. וְכָל מַה שֶּׁהוּא קָטָן בְּיוֹתֵר, וּמְרֻחָק בְּיוֹתֵר מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, הוּא צָרִיךְ רַבִּי גָּדוֹל בְּיוֹתֵר; כִּי אַדְּרַבָּה, כְּכָל שֶׁהַצַּדִּיק עֶלְיוֹן וְגָבֹהַּ מְאֹד בְּהַשָּׂגַת אֱלֹקוּת, בְּבִטּוּל כָּל הַרְגָּשׁוֹתָיו, וְנִכְלָל בְּמָקוֹם שֶׁנִּכְלָל, וּבָטֵל וּמְבֻטָּל לְגַמְרֵי אֶל הָאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, לְמַעְלָה לְמַעְלָה, הוּא יָכוֹל לָרֶדֶת יוֹתֵר אֶל הַנְּמוֹכִים וְהַנְּפוּלִים, וּלְהָאִיר גַּם בָּהֶם הַשָּׂגַת אֱלֹקוּת. כְּמוֹ שֶׁמָּצִינוּ בְּעֵת שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל בְּמַדְרֵגָה קְטַנָּה מְאֹד, דְּהַיְנוּ בְּמִצְרַיִם, שֶׁהָיוּ מְשֻׁקָּעִים בְּמ״ט שַׁעֲרֵי טֻמְאָה, וְהָיָה נִדְמֶה כְּבָר כְּאִלּוּ אָבַד מָנוֹס וְתִקְוָה מֵהֶם, כִּי הַמִּצְרִים הָיוּ מְאֹד מְזֹהָמִים וּפְגוּמִים, וּכְמַאֲמָרָם זַ״ל (תּוֹרַת כֹּהֲנִים אַחֲרֵי): מַגִּיד הַכָּתוּב, שֶׁמַּעֲשֵׂיהֶם שֶׁל מִצְרַיִם מְקֻלְקָלִין מִכָּל הָעֲמָמִין. וְכֵן הוּא (זֹהַר שְׁמוֹת יז.): לֵית לָךְ אֻמָּא מַכִּיכָא וּקְלִילָא וְנִבְזֵית קָמֵי קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כַּוָּתַיְיהוּ דְּמִצְרָאֵי, וְעַם יִשְׂרָאֵל הָיוּ צְרִיכִים לִהְיוֹת בֵּינֵיהֶם, וְלָכֵן הָיוּ צְרִיכִים רַבִּי גָּדוֹל וּמְלַמֵּד גָּדוֹל וְנוֹרָא מְאֹד, דְּהַיְנוּ מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, עָלָיו הַשָּׁלוֹם, אֲשֶׁר הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה מְעִידָה עָלָיו (דְּבָרִים לד, י): ״וְלֹא קָם נָבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה אֲשֶׁר יְדָעוֹ הֲוָיָ״ה פָּנִים אֶל פָּנִים״; כִּי כָּל מַה שֶּׁהוּא קָטָן וּמְרֻחָק בְּיוֹתֵר, צָרִיךְ מְלַמֵּד גָּדוֹל בְּיוֹתֵר, שֶׁיִּהְיֶה אֻמָּן כָּזֶה, שֶׁיּוּכַל לְהַלְבִּישׁ שֵׂכֶל עֶלְיוֹן כָּזֶה, דְּהַיְנוּ הַשָּׂגָתוֹ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, לְקָטָן וּמְרֻחָק כְּמוֹתוֹ, כְּמוֹ שֶׁרוֹאִים גַּם בְּגַשְׁמִיּוּת, כִּי כָּל מַה שֶּׁהַחוֹלֶה נֶחֱלָה בְּיוֹתֵר, צָרִיךְ רוֹפֵא גָּדוֹל בְּיוֹתֵר, עַל־כֵּן אֵין לְהָאָדָם לוֹמַר: דַּי לִי אִם אֶהְיֶה מְקֹרָב אֵצֶל אִישׁ נִכְבָּד וִירֵא ה׳, אַף שֶׁאֵינוֹ מֻפְלָג בְּמַעֲלָה, כִּי הַלְוַאי שֶׁאֶהְיֶה מִקֹּדֶם כָּמֹהוּ, אַל

אֱלֹקוּת. כִּי צָרִיךְ לָזֶה רַבִּי גָּדוֹל מְאֹד מְאֹד, שֶׁיּוּכַל לְהַסְבִּיר שֵׂכֶל גָּדוֹל כָּזֶה, עַל יְדֵי הַשֵּׂכֶל הַתַּחְתּוֹן כַּנַּ״ל, כְּדֵי שֶׁיּוּכְלוּ הַקְּטַנִּים לַהֲבִינוֹ. וְכָל מַה שֶּׁהוּא קָטָן בְּיוֹתֵר, וּמְרֻחָק בְּיוֹתֵר מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, הוּא צָרִיךְ רַבִּי גָּדוֹל בְּיוֹתֵר. כְּמוֹ שֶׁמָּצִינוּ בְּעֵת שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל בְּמַדְרֵגָה קְטַנָּה מְאֹד, דְּהַיְנוּ בְּמִצְרַיִם, שֶׁהָיוּ מְשֻׁקָּעִים בְּמ״ט שַׁעֲרֵי טֻמְאָה, הָיוּ צְרִיכִים רַבִּי גָּדוֹל וּמְלַמֵּד גָּדוֹל וְנוֹרָא מְאֹד, דְּהַיְנוּ מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, עָלָיו הַשָּׁלוֹם. כִּי כָּל מַה שֶּׁהוּא קָטָן וּמְרֻחָק בְּיוֹתֵר, צָרִיךְ מְלַמֵּד גָּדוֹל בְּיוֹתֵר. שֶׁיִּהְיֶה אֻמָּן כָּזֶה, שֶׁיּוּכַל לְהַלְבִּישׁ שֵׂכֶל עֶלְיוֹן כָּזֶה, דְּהַיְנוּ הַשָּׂגָתוֹ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, לְקָטָן וּמְרֻחָק כְּמוֹתוֹ. כִּי כָּל מַה שֶּׁהַחוֹלֶה נֶחֱלָה בְּיוֹתֵר, צָרִיךְ רוֹפֵא גָּדוֹל בְּיוֹתֵר.

עַל כֵּן אֵין לְהָאָדָם לוֹמַר: דַּי לִי אִם אֶהְיֶה מְקֹרָב אֵצֶל אִישׁ נִכְבָּד וִירֵא ה׳, אַף, שֶׁאֵינוֹ מֻפְלָג בְּמַעֲלָה, כִּי הַלְוַאי שֶׁאֶהְיֶה מִקֹּדֶם כָּמֹהוּ. אַל יֹאמַר כֵּן, כִּי

יֹאמַר כֵּן, כִּי אַדְרַבָּא, כְּפִי מַה שֶׁיֵּדַע אֱנָשׁ בְּנַפְשֵׁיהּ גּוֹדֶל פְּחִיתוּתוֹ וְגוֹדֶל רְחוּקוֹ שֶׁנִּרְחַק מְאֹד מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כָּל אֶחָד וְאֶחָד כְּפִי מַה שֶׁיּוֹדֵעַ בְּנַפְשׁוֹ, וּכְמוֹ־כֵן כָּל מַה שֶׁיּוֹדֵעַ בְּעַצְמוֹ שֶׁהוּא מְרֻחָק בְּיוֹתֵר, צָרִיךְ לְבַקֵּשׁ לְנַפְשׁוֹ רוֹפֵא גָּדוֹל מְאֹד מְאֹד, הַגָּדוֹל בְּמַעֲלָה בְּיוֹתֵר, דְּהַיְנוּ שֶׁיַּחֲזִיר וִיבַקֵּשׁ תָּמִיד לִזְכוֹת לְהִתְקָרֵב לְהָרַבִּי הַגָּדוֹל מְאֹד מְאֹד כַּנַּ״ל. כִּי כָּל מַה שֶׁהוּא קָטָן בְּיוֹתֵר, צָרִיךְ מְלַמֵּד גָּדוֹל בְּיוֹתֵר כַּנַּ״ל; הַיְנוּ כְּמוֹ בְּגַשְׁמִיּוּת כְּשֶׁאָדָם חוֹלֶה מְאֹד, אֵין הוּא מִסְתַּפֵּק בְּרוֹפֵא קָטָן, אֶלָּא כָּל מַה שֶּׁיּוֹדֵעַ יוֹתֵר שֶׁהוּא חוֹלֶה בְּיוֹתֵר, וְיֵשׁ לוֹ מַחֲלָה מְסֻכֶּנֶת בְּיוֹתֵר, אָזַי הוּא מְחַפֵּשׂ וּמְבַקֵּשׁ אַחַר הָרוֹפֵא הַגָּדוֹל בְּמַעֲלָה נוֹרָאָה וְנִפְלָאָה מְאֹד, כְּמוֹ־כֵן וְיוֹתֵר מִכֵּן כָּל מַה שֶׁאָדָם יוֹדֵעַ שֶׁהוּא יָרוּד וְנָפוּל, וְנִכְשָׁל בַּמֶּה שֶׁנִּכְשָׁל, וּמֻנָּח בַּשְּׁאוֹל תַּחְתִּית וּמִתַּחְתָּיו, עָלָיו לְחַפֵּשׂ וּלְבַקֵּשׁ אַחַר הַצַּדִּיק הַגָּדוֹל בְּמַעֲלָה נוֹרָאָה וְנִפְלָאָה בְּיוֹתֵר, שֶׁיּוּכַל לְהַחֲזִיר גַּם בּוֹ הַשָּׂגַת אֱלֹקוּת, בְּמַדְרֵגָה עֶלְיוֹנָה מְאֹד, עַד שֶׁגַּם הוּא יַשִּׂיג אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, בְּמָקוֹם שֶׁהוּא מֻנָּח שָׁם, מִפְּנֵי שֶׁחָכָם גָּדוֹל הָיָה, וְעֵינָיו קָמוּ מִלְּבֹא לְבֵית הַמִּדְרָשׁ וְכוּ׳, וְנִכְנְסוּ אֵלָיו הַחֲכָמִים וְכוּ׳, וּתְנוּעָה שָׁם אֲלוּפוֹ שֶׁל עוֹלָם. וְאֵל זֶה אִי אֶפְשָׁר לְהַגִּיעַ, אֶלָּא עַל־יְדֵי הָרַבִּי הַגָּדוֹל בְּמַעֲלָה נוֹרָאָה וְנִפְלָאָה מְאֹד.

ג. וְזֶה הַצְּמְצוּמִים שֶׁהַמְלַמֵּד וְהָרַבִּי הַגָּדוֹל בְּמַעֲלָה נוֹרָאָה וְנִפְלָאָה מְאֹד מְצַמְצֵם אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁכָּל עֶלְיוֹן וְשֶׁכָּל תַּחְתּוֹן, בְּאֹפֶן שֶׁכֻּלָּם יָבִינוּ, זֶה בְּחִינַת שַׂעֲרוֹת, כְּמוֹ שֶׁאָנַחְנוּ רוֹאִים, שֶׁהַהֶאָרוֹת הַמֹּחִין יוֹצְאִין בְּהַשְּׂעָרוֹת, כַּמּוּבָא (אִדְרָא רַבָּא נְשָׂא קכח:); כִּי מֵהַשְּׂעָרוֹת יוֹצְאִים הַמֹּחִין, וּמִשָּׁם מַכִּירִים אֶת הָאָדָם, כֵּן הַשֶּׂכֶל הָעֶלְיוֹן, שֶׁהוּא הַשָּׂגוֹת אֱלֹקוּת, הוּא מִתְלַבֵּשׁ בְּהַשֶּׂכֶל הַתַּחְתּוֹן, שֶׁזֶּה מַה שֶּׁכָּתוּב בַּתִּקּוּנִים (תִּקּוּן ע׳ קי״ג) שַׂעֲרָא בְּעִגּוּלָא, הַיְנוּ דֶּרֶךְ הַשְּׂעָרוֹת מַכִּירִים אֶת הָאָדָם. וְיֵשׁ שְׂעָרוֹת עִגּוּלִים, שֶׁזֶּה בְּחִינַת סִבּוּבִים, דְּהַיְנוּ הַהַקָּדָמוֹת הַמְסַבְּבִין, עַד שֶׁבָּאִים אֶל הַמְּכֻוָּן כַּנַּ״ל. וְהָעִקָּר הוּא הַמְּכֻוָּן, כְּמוֹ שֶׁמָּצִינוּ בִּדְבָרֵי רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (יְבָמוֹת טז), שֶׁסִּבְּבוּהוּ בַּהֲלָכוֹת עַד שֶׁהִגִּיעוּ לְצָרַת הַבַּת. [וְזֶה לְשׁוֹן הַגְּמָרָא: בִּימֵי רַבִּי דּוֹסָא בֶּן הַרְכִּינָס הִתִּירוּ צָרַת הַבַּת לָאַחִין, וְהָיָה הַדָּבָר קָשֶׁה לַחֲכָמִים,

אַדְרַבָּא, כְּפִי מַה שֶׁיֵּדַע אֱנָשׁ בְּנַפְשֵׁיהּ גּוֹדֶל פְּחִיתוּתוֹ וְגוֹדֶל רְחוּקוֹ שֶׁנִּרְחַק מְאֹד מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כָּל אֶחָד וְאֶחָד כְּפִי מַה שֶׁיּוֹדֵעַ בְּנַפְשׁוֹ. וּכְמוֹ כֵן כָּל מַה שֶׁיּוֹדֵעַ בְּעַצְמוֹ שֶׁהוּא מְרֻחָק בְּיוֹתֵר, צָרִיךְ לְבַקֵּשׁ לְנַפְשׁוֹ רוֹפֵא גָּדוֹל מְאֹד מְאֹד, הַגָּדוֹל בְּמַעֲלָה בְּיוֹתֵר, דְּהַיְנוּ שֶׁיַּחֲזִיר וִיבַקֵּשׁ תָּמִיד לִזְכוֹת לְהִתְקָרֵב לְהָרַבִּי הַגָּדוֹל מְאֹד מְאֹד כַּנַּ״ל. כִּי כָּל מַה שֶׁהוּא קָטָן בְּיוֹתֵר, צָרִיךְ מְלַמֵּד גָּדוֹל בְּיוֹתֵר כַּנַּ״ל:

ג וְזֶה בְּחִינַת שְׂעָרוֹת, שֶׁהַהֶאָרוֹת הַמֹּחִין יוֹצְאִין בְּהַשְּׂעָרוֹת. כֵּן הַשֶּׂכֶל הָעֶלְיוֹן שֶׁהוּא הַשָּׂגוֹת אֱלֹקוּת, הוּא מִתְלַבֵּשׁ בְּהַשֶּׂכֶל הַתַּחְתּוֹן. וְזֶה בְּחִינַת (תִּקּוּן ע׳ קי״ג.) שַׂעֲרָא בְּעִגּוּלָא, בְּחִינַת סִבּוּבִים, דְּהַיְנוּ הַהַקָּדָמוֹת הַמְסַבְּבִין עַד שֶׁבָּאִים אֶל הַמְּכֻוָּן כַּנַּ״ל. וְהָעִקָּר הוּא הַמְּכֻוָּן, כְּמוֹ שֶׁמָּצִינוּ בִּדְבָרֵי רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (יְבָמוֹת ט״ז): שֶׁסִּבְּבוּהוּ בַּהֲלָכוֹת עַד שֶׁהִגִּיעוּ לְצָרַת הַבַּת. נִמְצָא שֶׁכָּל

לְצָרַת הַבַּת, אָמְרוּ לֵיהּ צָרַת הַבַּת, מַהוּ?] נִמְצָא, שֶׁכָּל הַהֲלָכוֹת שֶׁדִּבְּרוּ מִקֹּדֶם לֹא הָיוּ עִקַּר הַמְכֻוָּן, רַק הָיוּ סְבוּבִים וְהַקְדָּמוֹת, כְּדֵי לְהַגִּיעַ לְצָרַת הַבַּת שֶׁהוּא הַמְכֻוָּן. וְכֵן הַדָּבָר, שֶׁהַצַּדִּיק הַמְלַמֵּד, הָרַבִּי הַגָּדוֹל בְּמַעֲלָה נוֹרָאָה וְנִפְלָאָה מְאֹד, מְסַבֵּב סְבוּבִים כְּעֵין הַשְׁעָרוֹת הַיּוֹצְאִים מֵהַמֹּחַ, וּמַרְבֶּה בְּהַקְדָּמוֹת, עַד שֶׁבָּא אֶל הַמְכֻוָּן, הַשָּׂגַת אֱלֹקוּת שֶׁיִּשְׁיגוּ גַּם הַקְּטַנִּים בְּמַעֲלָה.

הַהֲלָכוֹת שֶׁדִּבְּרוּ מִקֹּדֶם לֹא הָיוּ עִקַּר הַמְכֻוָּן, רַק הָיוּ סְבוּבִים וְהַקְדָּמוֹת כְּדֵי לְהַגִּיעַ לְצָרַת הַבַּת שֶׁהוּא הַמְכֻוָּן:

[**וּמִכָּל** זֶה תָּבִין וְתַשְׂכִּיל עִמֹּק דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, שֶׁתָּפַס לְשׁוֹן שְׁעָרוֹת דַּיְקָא, שֶׁהֵם סוֹד הַצְּמְצוּמִים, כִּי הָאָדָם נִמְצָא בְּזֶה הָעוֹלָם בְּסַכָּנָה גְּדוֹלָה מְאֹד, שֶׁלֹּא יִפֹּל בְּנֶקְבָּא דִּתְהוֹמָא רַבָּה עַל־יְדֵי הַכְּפִירוֹת וְהָאֶפִּיקוֹרְסוּת שֶׁמְּסַבְּבִים אוֹתוֹ בְּזֶה הָעוֹלָם, וּבְכָל אֲשֶׁר רַק עוֹבֵר עָלָיו, הוּא צָרִיךְ לַעֲמֹד בְּנִסָּיוֹן קָשֶׁה, לְבַל יִסָּחֵב אַחַר פְּגָעֵי וּמִקְרֵי הַזְּמַן שֶׁעוֹבְרִים עָלָיו. כִּי בֶּאֱמֶת צָרִיךְ כָּל אָדָם לְהַאֲמִין בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה, שֶׁכָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלָיו בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה מִיּוֹם הִוָּלְדוֹ עַד יוֹם מוֹתוֹ — הַכֹּל רַק סְבוּבִים מֵאִתּוֹ יִתְבָּרַךְ, כְּדֵי שֶׁיִּזְכֶּה לְהַשָּׂגוֹת אֱלֹקוּת, לָדַעַת וּלְהַכִּיר אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי רַק בִּשְׁבִיל זֶה נִבְרָא, וְאֵין שׂוּם תַּכְלִית אַחֶרֶת חוּץ מִזּוֹ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּזֹּהַר (בֹּא מג:), שֶׁעִקַּר הַבְּרִיאָה הָיְתָה בִּגְין דְּיִשְׁתְּמוֹדָעִין לֵיהּ, וְזֶה עִקַּר כְּלַל כָּל הַתּוֹרָה וּכְלַל כָּל הַבְּנָיוֹת שֶׁל כָּל הַמְּצִוּוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת, כִּי כֻּלָּן הֵם שְׁעוּרִים וְצִמְצוּמִים לֶאֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁעַל־יְדֵי אֵלּוּ הַמִּצְוֹות אָנוּ זוֹכִין לְהַמְשִׁיךְ הַשִּׂכְלִיִּים וְהַצִּמְצוּמִים הַקְּדוֹשִׁים, שֶׁעַל יָדָם נִזְכֶּה לְהַשָּׂגוֹת אֱלֹקוּת, לָדַעַת וּלְהַכִּיר אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, אַף מֵחֲמַת הַפְּגָמִים הַמְרֻבִּים שֶׁל הָאָדָם, מִתְגַּבְּרוֹת הַקְּלִפּוֹת עָלָיו לְבַלְבֵּל דַּעְתּוֹ, שֶׁלֹּא יִסְתַּכֵּל וְלֹא יָבִין שֶׁכָּל מַה שֶּׁמְּסַבֵּב הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִמּוֹ הִיא לְטוֹבָתוֹ הַנִּצְחִית, כְּדֵי לִזְכּוֹת לְחַיֵּי עוֹלָם הַבָּא בְּזֶה הָעוֹלָם, עַל־יְדֵי הַשָּׂגַת אֱלֹקוּת, וְעַל־יְדֵי־זֶה הוּא שׂוֹכֵחַ, חַס וְשָׁלוֹם, אֶת הָעִקָּר, מַה תַּכְלִיתוֹ בְּזֶה הָעוֹלָם, וְעוֹשֶׂה מֵהַטָּפֵל עִקָּר, כְּאִלּוּ הָעִקָּר, חַס וְשָׁלוֹם, עִסְקֵי הָעוֹלָם הַזֶּה וְטִרְדוֹת הַפַּרְנָסָה. עַל־כֵּן צְרִיכִים לְבַקֵּשׁ מְאֹד מְאֹד רַבִּי הָגוּן, שֶׁיִּהְיֶה גָּדוֹל בְּמַעֲלָה, שֶׁיּוּכַל לְהִתְנַהֵג עִמּוֹ כָּרָאוּי, שֶׁיְּסַבֵּב עִמּוֹ בִּדְרָכִים נִפְלָאוֹת, בְּאֹפֶן שֶׁיַּכְנִיס בּוֹ גַּם־כֵּן הַשָּׂגוֹת אֱלֹקוּת. וְהִנֵּה מְבֹאָר בְּהַתּוֹרָה הַזֹּאת, שֶׁאֵלּוּ הַשִּׂכְלִיִּים וְהַצִּמְצוּמִים הַקְּדוֹשִׁים, שֶׁהֵם הַקְּדָמוֹת וְסִבּוּבִים לְהַשִּׂיג עַל יָדָם הַשָּׂגַת אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, אֵלּוּ הַשִּׂכְלִיִּים הֵם בְּחִינַת שַׁעֲרוֹת וְכוּ׳, וְעַל־כֵּן הֵם נִקְרָאִים שַׁעֲרוֹת, כִּי צְרִיכִים לְדַקְדֵּק בָּהֶם מְאֹד כְּחוּט הַשַּׂעֲרָה, שֶׁלֹּא יֵטֶה לְיָמִין וְלִשְׂמֹאל, כִּי אִם לֹא יְצַמְצֵם אוֹתוֹ כָּרָאוּי, וַיַּמְשִׁיךְ שֵׂכֶל הַרְבֵּה יוֹתֵר מִדַּי, יְהִיֶה, חַס וְשָׁלוֹם, רִבּוּי אוֹר שֶׁגּוֹרֵם שְׁבִירַת הַכֵּלִים, חַס וְשָׁלוֹם, שֶׁמִּשָּׁם יִנִּיקַת הַקְּלִפּוֹת כַּיָּדוּעַ, וְכֵן לְהֶפֶךְ אִם יְצַמְצֵם אוֹתָן יוֹתֵר מִדַּי, יִהְיֶה נֶעֱלָם אוֹר הַשֵּׂכֶל לְגַמְרֵי, עַל־כֵּן צָרִיךְ הַצַּדִּיק הָרַבִּי וְהַמְלַמֵּד הֶהָגוּן הָעוֹסֵק בָּזֶה, לִהְיוֹת קוֹלֵעַ אֶל הַשַּׁעֲרָה וְלֹא יַחֲטִיא, לְהַמְשִׁיךְ הַשֵּׂכֶל בִּדְרָכִים נִפְלָאִים, בִּבְחִינַת שְׁעָרוֹת שֶׁהֵם צְמְצוּמִים דַּקִּים, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן כָּל שַׂעֲרָה וְשַׂעֲרָה הִיא חֲלוּלָה, וְהִיא צִנּוֹר נִפְלָא שֶׁנִּמְשָׁךְ עַל יָדָהּ מַעְיַן הַחָכְמָה מִן הַמֹּחַ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (אִיּוֹב לח): ״מִי פִלַּג לַשֶּׁטֶף תְּעָלָה״ וְגוֹ׳; וְדָרְשׁוּ עַל זֶה חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בָּבָא בַּתְרָא טז.): הַרְבֵּה נִימִין בָּרָאתִי בָּאָדָם, וְכָל נִימָא וְנִימָא בָּרָאתִי לָהּ גּוּמָא בִּפְנֵי עַצְמָהּ, שֶׁלֹּא יִהְיוּ שְׁתַּיִם יוֹנְקוֹת מִגּוּמָא אַחַת, שֶׁאִלְמָלֵא שְׁתַּיִם יוֹנְקוֹת מִגּוּמָא אַחַת, מַחְשִׁיכוֹת מְאוֹר עֵינָיו שֶׁל אָדָם. וְהִנֵּה הַצַּדִּיק בְּוַדַּאי עוֹשֶׂה עֲבוֹדָתוֹ וּמְלַאכְתּוֹ בִּשְׁלֵמוּת, וְעוֹסֵק עִמָּנוּ כָּרָאוּי עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד, אֲבָל הָאָדָם יֵשׁ לוֹ בְּחִירָה, וְכָל אֶחָד

כְּפִי מַעֲשָׂיו, כֵּן מַמְשִׁיךְ עַל עַצְמוֹ שִׂכְלִיּוּת שֶׁל הַצַּדִּיק, שֶׁהֵם בְּחִינַת שְׂעָרוֹת, בְּחִינַת צְמָחִים קְדוֹשִׁים וְסִבּוּבִים נִפְלָאִים לְהַשִּׂיג עַל יָדָם אֱלֻקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, עַל־כֵּן צָרִיךְ כָּל אָדָם לֵידַע, שֶׁיָּכוֹל הָאָדָם לְקַלְקֵל הַרְבֵּה מְאֹד עַל־יְדֵי חוּט הַשַּׁעֲרָה, חַס וְשָׁלוֹם, וּמִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁיָּכוֹל לְתַקֵּן הַרְבֵּה עַל־יְדֵי חוּט הַשַּׁעֲרָה, כִּי מִדָּה טוֹבָה מְרֻבָּה מִמִּדַּת פֻּרְעָנוּת, כִּי זֶה יוֹדֵעַ כָּל אָדָם בְּנַפְשׁוֹ, שֶׁעִקַּר קִלְקוּלוֹ וּפְגָמָיו וַחֲטָאָיו, חַס וְשָׁלוֹם, כֻּלָּם הִתְחִילוּ מֵחוּט הַשַּׁעֲרָה, עַל־יְדֵי שֶׁלֹּא נִזְהַר בִּתְחִלָּה לִשְׁמֹר מַחֲשַׁבְתּוֹ הֵיטֵב, וְנִמְשַׁךְ אַחַר הַמַּסִּית מִצַּד מִעַט מְעַט, רַחֲמָנָא לִצְלָן, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יְשַׁעְיָה ה׳): ״הוֹי מוֹשְׁכֵי הֶעָוֹן בְּחַבְלֵי הַשָּׁוְא וְכַעֲבוֹת הָעֲגָלָה חַטָּאָה״ וְגוֹ׳, אֲבָל מִדָּה מְרֻבָּה, כִּי חוּט הַשַּׁעֲרָה בִּקְדֻשָּׁה יָקָר מְאֹד מְאֹד וְכוּ׳, וְצָרִיךְ לֵידַע וּלְהַאֲמִין, שֶׁכָּל תְּנוּעָה וּתְנוּעָה שֶׁיְּנַתֵּק וַיַּמְשִׁיךְ אֶת עַצְמוֹ מֵהַמַּחֲשָׁבוֹת רָעוֹת וְכוּ׳, אֲפִלּוּ כְּחוּט הַשַּׁעֲרָה, הוּא יָקָר מְאֹד מְאֹד בְּלִי שִׁעוּר אֶצְלוֹ יִתְבָּרַךְ, וְאֵלּוּ הַשְּׂעָרוֹת יִתְלַקְּטוּ יַחַד, וּבִרְבוֹת הַיָּמִים יִגְאָלֵהוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מֵהֶם, וְיִזְכֶּה עַל יָדָם לְהַשָּׂגוֹת אֱלֻקוּת, שֶׁנִּמְשָׁךְ עַל־יְדֵי צְמָחִים קְדוֹשִׁים, שֶׁהֵם בְּחִינַת שְׂעָרוֹת, שֶׁהֵם נַעֲשִׂים עַל־יְדֵי שֶׁאִישׁ הַיִּשְׂרְאֵלִי מוֹשֵׁךְ אֶת עַצְמוֹ מֵרָע לְטוֹב בְּכָל פַּעַם, שֶׁעִקָּרוֹ תָּלוּי בְּחוּט הַשַּׁעֲרָה, כִּי אֲפִלּוּ צַדִּיקִים גְּדוֹלִים תְּלוּיִים בְּכָל עֵת בְּחוּט הַשַּׁעֲרָה, שֶׁלֹּא יִפְּלוּ בְּנֶקְבָא דִּתְהוֹמָא רַבָּה, וְזֶה הַנִּסָּיוֹן הַקָּשֶׁה שֶׁלָּהֶם, וּבִשְׁבִיל זֶה צְרִיכִים לְהַחֲזִיק אֶת עַצְמוֹ תָּמִיד בְּהַצַּדִּיק הַגָּדוֹל בְּמַעֲלָה נוֹרָאָה וְנִפְלָאָה מְאֹד, וְדוֹ״ק].

וְזֶה בְּחִינַת (שָׁם בְּתִקּוּן ע׳ קי״א:) **׳שַׁעֲרָא אֲכָמָא׳, בְּחִינַת** (שִׁיר הַשִּׁירִים א׳): **״שְׁחוֹרָה אֲנִי וְנָאוָה״. כִּי הַשַּׁחֲרוּת הוּא מְקַבֵּץ אֶת הָרְאוּת וּמְצַמְצֵם אוֹתוֹ כְּדֵי לִרְאוֹת הֵיטֵב, כֵּן הַשֵּׂכֶל הַתַּחְתּוֹן הוּא בְּחִינַת שַׁחֲרוּת, שֶׁמְּצַמְצֵם בּוֹ נָאוָה וְיִפְעִי שֶׁבַּשֵּׂכֶל הָעֶלְיוֹן:**

וְנָאוָה״; זֶה לְשׁוֹן הַתִּקּוּנִים שָׁם, שַׁעֲרָא אֲכָמָא מִסְטְרָא דִּשְׂכִינְתָּא דְּאִתְמַר בָּהּ ״שְׁחוֹרָה אֲנִי וְנָאוָה, גְּוֶן יְחִידָה דְּלָא תָּפִיס בֵּהּ גְּוֶן כְּלָל, מִלְּגָאו דִּילֵהּ גְּוֶן חִוָּר, וְרָזָא דְּמִלָּה יָשֶׁת חֹשֶׁךְ סִתְרוֹ, הַיְנוּ הַשְׂכִינָה כְּשֶׁהִיא נִמְצֵאת פֹּה לְמַטָּה, הִיא מְכַסָּה עַצְמָהּ בְּבֶגֶד שָׁחוֹר, שֶׁזֶּה מַה שֶּׁכָּתוּב: ״שְׁחוֹרָה אֲנִי״ מִבַּחוּץ, אֲבָל וְ״נָאוָה״ מִבִּפְנִים, וְזֶה הַצָּבַע הַיְחִידִי שֶׁאֵינוֹ תּוֹפֵס צֶבַע אַחֵר, שֶׁזֶּה ״יָשֶׁת חֹשֶׁךְ סִתְרוֹ״, שֶׁהַשְׂכִינָה מִבַּחוּץ בָּעוֹלָם הַזֶּה יֵשׁ לָהּ צֶבַע שָׁחוֹר, שֶׁבָּזֶה הִיא מַסְתֶּרֶת אֶת עַצְמָהּ מֵהַחִיצוֹנִים, הַיְנוּ כִּי הַצְּמָחִים, כִּבְיָכוֹל, שֶׁמְּצַמְצֵם אֶת עַצְמוֹ בִּצְמָחִים מֵעִלָּה לְעִלּוּל, מִשֵּׂכֶל עֶלְיוֹן לְשֵׂכֶל תַּחְתּוֹן, זֶה סוֹד שַׁעֲרָא אֲכָמָא, שַׂעֲרוֹת שְׁחוֹרוֹת, כִּי הַשַּׁחֲרוּת הוּא **מְקַבֵּץ אֶת הָרְאוּת וּמְצַמְצֵם אוֹתוֹ, כְּדֵי לִרְאוֹת הֵיטֵב**, כִּי רוֹאִים בְּחוּשׁ, אֲשֶׁר אִישׁוֹן עַיִן הוּא הַמְצַמְצֵם אֶת כָּל דָּבָר, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דְּבָרִים לב, י): ״כְּאִישׁוֹן עֵינוֹ״, הוּא הַשָּׁחוֹר שֶׁבָּעַיִן, שֶׁהַמָּאוֹר יוֹצֵא הֵימֶנּוּ, עַיִן שָׁם. כֵּן **הַשֵּׂכֶל הַתַּחְתּוֹן הוּא בְּחִינַת שַׁחֲרוּת, שֶׁמְּצַמְצֵם בּוֹ נָאוָה וְיִפְעִי שֶׁבַּשֵּׂכֶל הָעֶלְיוֹן**. [רָצָה לוֹמַר, שֶׁכָּל הַבְּרִיאָה כֻּלָּהּ זֶה לְבוּשׁ לְגַבֵּי הָאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְלָכֵן מִבַּחוּץ הַכֹּל נִרְאֶה שָׁחוֹר, ״שְׁחוֹרָה אֲנִי״ מִבַּחוּץ ״וְנָאוָה״ מִבִּפְנִים, שֶׁזֶּה מַה שֶּׁהַצַּדִּיק מְצַמְצֵם אֶת הָאָרַת אֱלֻקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, עַד שֶׁכָּל אֶחָד יָכוֹל לְהַשִּׂיג רוּחָנִיּוּת חִיּוּת אֱלֻקוּת, וְיִתְגַּלֶּה אֵלָיו אֲשֶׁר כָּל הַבְּרִיאָה כֻּלָּהּ זֶה הַשְׂכִינָה, כִּי עִקַּר שְׂכִינָה בַּתַּחְתּוֹנָה, אַף הַכֹּל נֶעֱלָם וּמְכֻסֶּה מֵעֵין כָּל חַי, וְהַצַּדִּיק מְגַלֶּה אֶת אֱלֻקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּתוֹךְ הַבְּרִיאָה, וּמֵחֲמַת שֶׁהוּא אוֹר גָּדוֹל נוֹרָא מְאֹד, לָכֵן הוּא צָרִיךְ לְצַמְצֵם אֶת

וְזֶה בְּחִינַת (שָׁם בְּתִקּוּן ע׳ קי״א:) **׳שַׁעֲרָא אֲכָמָא׳, בְּחִינַת** (שִׁיר הַשִּׁירִים א׳): **״שְׁחוֹרָה אֲנִי וְנָאוָה״.**

זֶה מִשֶּׁכֶל עֶלְיוֹן לְשֶׁכֶל תַּחְתּוֹן, מֵעֵילָה לְעָלוּל, אֲשֶׁר כָּל זֶה הוּא סוֹד שְׁעָרוֹת, הַיְנוּ צְמָצוּמִים, שֶׁיּוּכַל כָּל אֶחָד לְהַשִּׂיג כְּפִי הֲכָנָתוֹ שֶׁמֵּכִין עַצְמוֹ לָזֶה]. וְאֵלּוּ הַשְּׂעָרוֹת הֵם בְּחִינַת ׳שְׁעוּרָא דְּאַתְוָן דְּאוֹרַיְתָא׳ (תִּקּוּן ע׳), כִּי הַמִּצְווֹת הֵם חָכְמוֹת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, כִּי כָּל מִצְוָה וּמִצְוָה יֵשׁ לָהּ שְׁעוּרִים אֲחֵרִים וּגְבוּלִים, כְּגוֹן: מִפְּנֵי מָה הַמִּצְוָה הַזֹּאת מִצְוָתָהּ בְּכָךְ? מִפְּנֵי שֶׁכֵּן חִיְּבָה חָכְמָתוֹ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, וְכֵן מִצְוָה אַחֶרֶת מִצְוָתָהּ בְּכָךְ? לְפִי חָכְמָתוֹ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, וְכָל מִצְוָה וּמִצְוָה יֵשׁ לָהּ אוֹתִיּוֹת וְתֵבוֹת וְעִנְיָנִים שֶׁהֵם שְׁעוּרִים וּגְבוּלִים שֶׁמְּצַמְצָם בָּהֶן חָכְמָתוֹ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, שֶׁזֶּה בְּחִינַת הִתְלַבְּשׁוּת הַשֶּׂכֶל הָעֶלְיוֹן בַּשֶּׂכֶל הַתַּחְתּוֹן, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה זוֹכִין לְהַשָּׂגוֹת אֱלֹקוּת כַּנַּ״ל.

[וּמִכָּל זֶה תָּבִין וְתַשְׂכִּיל סוֹד עֹמֶק הַבְּרִיאָה, אֵיךְ שֶׁדּוֹמֶם, צוֹמֵחַ, חַי, מְדַבֵּר, הֵם עֶצֶם עַצְמִיּוּת אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְהַכֹּל לְבוּשׁ לְגַבֵּי הָאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְאֵלּוּ הַמִּצְווֹת הַמְלֻבָּשִׁים בִּלְבוּשׁ גַּשְׁמִי וְחָמְרִי דַּיְקָא, הַיְנוּ שֶׁיֵּשׁ מִצְווֹת הַשַּׂיָּכוֹת בְּדוֹמֶם, וְיֵשׁ מִצְווֹת הַשַּׂיָּכוֹת בְּצוֹמֵחַ, וְיֵשׁ מִצְווֹת הַשַּׂיָּכוֹת בְּחַי, וְיֵשׁ מִצְווֹת הַשַּׂיָּכוֹת בִּמְדַבֵּר, כִּי כָּל מִצְוָה וּמִצְוָה יֵשׁ לָהּ שְׁעוּרִים אֲחֵרִים וּגְבוּלִים, כְּגוֹן: מִפְּנֵי מַה הַמִּצְוָה הַזֹּאת מִצְוָתָהּ בְּכָךְ? מִפְּנֵי שֶׁכֵּן חִיְּבָה חָכְמָתוֹ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, וְכֵן מִצְוָה אַחֶרֶת מִצְוָתָהּ בְּכָךְ? לְפִי חָכְמָתוֹ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, וְכָל מִצְוָה וּמִצְוָה יֵשׁ לָהּ אוֹתִיּוֹת וְתֵבוֹת וְעִנְיָנִים שֶׁהֵם שְׁעוּרִים וּגְבוּלִים שֶׁמְּצַמְצָם בָּהֶן חָכְמָתוֹ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, שֶׁזֶּה בְּחִינַת הִתְלַבְּשׁוּת הַשֶּׂכֶל הָעֶלְיוֹן בַּשֶּׂכֶל הַתַּחְתּוֹן, שֶׁעַל יְדֵי זֶה זוֹכִין לְהַשָּׂגוֹת אֱלֹקוּת כַּנַּ״ל.

וְאֵלּוּ הַשְּׂעָרוֹת הֵן בְּחִינַת ׳שְׁעוּרָא דְּאַתְוָן דְּאוֹרַיְתָא׳ (תִּקּוּן ע׳), **כִּי הַמִּצְווֹת הֵם חָכְמוֹת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ. כִּי כָּל מִצְוָה וּמִצְוָה יֵשׁ לָהּ שְׁעוּרִים אֲחֵרִים וּגְבוּלִים, כְּגוֹן מִפְּנֵי מָה הַמִּצְוָה הַזֹּאת מִצְוָתָהּ בְּכָךְ, מִפְּנֵי שֶׁכֵּן חִיְּבָה חָכְמָתוֹ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ. וְכֵן מִצְוָה אַחֶרֶת מִצְוָתָהּ בְּכָךְ, לְפִי חָכְמָתוֹ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ. וְכָל מִצְוָה וּמִצְוָה יֵשׁ לָהּ אוֹתִיּוֹת וְתֵבוֹת וְעִנְיָנִים שֶׁהֵם שְׁעוּרִים וּגְבוּלִים שֶׁמְּצַמְצָם בָּהֶן חָכְמָתוֹ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, שֶׁזֶּה בְּחִינַת הִתְלַבְּשׁוּת הַשֶּׂכֶל הָעֶלְיוֹן בַּשֶּׂכֶל הַתַּחְתּוֹן, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה זוֹכִין לְהַשָּׂגוֹת אֱלֹקוּת כַּנַּ״ל:**

וְזֶה בְּחִינַת (בָּבָא בַּתְרָא ט״ז:) **׳בַּת הָיְתָה לוֹ לְאַבְרָהָם אָבִינוּ וּבַכֹּל שְׁמָהּ׳, ׳בַּת׳, זֶה בְּחִינַת בַּת עַיִן. דְּהַיְנוּ הַשָּׂחֹר שֶׁבָּעַיִן, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַשַּׂחֲרוּת הַנַּ״ל, שֶׁהוּא מְצַמְצֵם וּמַגְבִּיל וְכוֹלֵל בְּעַצְמוֹ כָּל הַדְּבָרִים הַגְּדוֹלִים הָעוֹמְדִים לְנֶגְדּוֹ. כְּגוֹן הַר גָּדוֹל כְּשֶׁעוֹמֵד לִפְנֵי הַבַּת עַיִן, שֶׁהוּא הַשָּׂחֹר שֶׁבָּעַיִן, אֲזַי נִגְבָּל כָּל הָהָר בְּתוֹךְ הַבַּת עַיִן שֶׁרוֹאֶה אוֹתוֹ. כִּי הַשַּׂחֲרוּת שֶׁבָּעַיִן הוּא מְצַמְצֵם כָּל**

וְזֶה בְּחִינַת (בָּבָא בַּתְרָא ט״ז:) **׳בַּת הָיְתָה לוֹ לְאַבְרָהָם אָבִינוּ וּבַכֹּל שְׁמָהּ׳, ׳בַּת׳, זֶה בְּחִינַת בַּת עַיִן. דְּהַיְנוּ הַשָּׂחֹר שֶׁבָּעַיִן, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַשַּׂחֲרוּת הַנַּ״ל, שֶׁהוּא מְצַמְצֵם וּמַגְבִּיל וְכוֹלֵל בְּעַצְמוֹ כָּל הַדְּבָרִים הָעוֹמְדִים לְנֶגְדּוֹ. כְּגוֹן הַר גָּדוֹל כְּשֶׁעוֹמֵד לִפְנֵי הַבַּת עַיִן, שֶׁהוּא הַשָּׂחֹר שֶׁבָּעַיִן, אֲזַי נִגְבָּל כָּל הָהָר בְּתוֹךְ הַבַּת עַיִן שֶׁרוֹאֶה אוֹתוֹ. כִּי הַשַּׂחֲרוּת שֶׁבָּעַיִן הוּא מְצַמְצֵם כָּל**

הַדְּבָרִים הַגְּדוֹלִים וְנִכְלָלִין וְנִרְאִין בְּתוֹכוֹ, וְעַל־יְדֵי־זֶה רוֹאִין וּמַשִּׂיגִין הַדָּבָר שֶׁרוֹאִין. כְּמוֹ־כֵן זֶה הַשֵּׂכֶל הַתַּחְתּוֹן מְצַמְצֵם וּמַגְבִּיל הַשֵּׂכֶל הַגָּדוֹל הָעֶלְיוֹן וְנִכְלָל בְּתוֹכוֹ, וְעַל־יְדֵי־זֶה רוֹאִין וּמְבִינִים וּמַשִּׂיגִים אֶת הַשֵּׂכֶל הָעֶלְיוֹן הַגָּדוֹל כַּנַּ״ל; הֵינוּ שֶׁאַבְרָהָם אָבִינוּ הָיָה הָרִאשׁוֹן שֶׁגִּלָּה וּפָרְסֵם אֶת אֱמוּנַת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ בָּעוֹלָם, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (סוֹטָה י:), שֶׁהִקְרִיא אַבְרָהָם אָבִינוּ שְׁמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בְּפֶה כָּל עוֹבֵר וָשָׁב; וְכֵן אָמְרוּ (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פָּרָשָׁה מג, סִימָן ה׳): אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, אֲנִי לֹא הָיָה שְׁמִי נִכָּר לִבְרִיּוֹתַי וְהִכַּרְתָּ אוֹתִי בִּבְרִיּוֹתַי, מַעֲלֶה אֲנִי עָלֶיךָ כְּאִלּוּ אַתָּה שֻׁתָּף עִמִּי בִּבְרִיאָתוֹ שֶׁל עוֹלָם, וְכֵן אָמְרוּ (בַּמִּדְבָּר רַבָּה, פָּרָשָׁה יד, סִימָן ב׳): אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, אַבְרָהָם, הָעֶלְיוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים שֶׁלִּי הֵם, כְּמָה דְּאָמַר (אִיּוֹב מא): ״תַּחַת כָּל הַשָּׁמַיִם לִי הוּא״, וְאָמַר (תְּהִלִּים כד, א): ״לַהֲוָיָ״ה הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ״, וְאַתָּה הוֹדַעְתָּ שְׁמִי בָּעוֹלָם, חַייֶךָ שֶׁאֲנִי מַקְנֶה אוֹתְךָ אֶת הָעֶלְיוֹנִים וְאֶת הַתַּחְתּוֹנִים, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית יד, יט): ״וַיְבָרְכֵהוּ וַיֹּאמַר, בָּרוּךְ אַבְרָם לְאֵל עֶלְיוֹן קֹנֵה שָׁמַיִם וָאָרֶץ״, וְלָכֵן מֵאַחַר שֶׁהוּא גִּלָּה לְכֻלָּם אֶת אֱמוּנַת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, הָיָה צָרִיךְ אֶת הַצְּמָצוּם לְצַמְצֵם מְשֵׂכֶל עֶלְיוֹן לְשֵׂכֶל תַּחְתּוֹן, מֵעֲלָה לְעָלוּל, לְהַסְבִּיר לָרְחוֹקִים אֶת אֱמוּנָתוֹ יִתְבָּרַךְ. וְלָכֵן הוּא דַּיְקָא הָיָה צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה לוֹ אֶת הַבַּת עַיִן, שֶׁהוּא הַשָּׁחֹר שֶׁבָּעַיִן, שֶׁיְּכוֹל לְצַמְצֵם אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב, שֶׁגַּם הָרְחוֹקִים יוּכְלוּ לְהַשִּׂיג הַשָּׂגַת אֱלֹקוּת, וְזֶה ׳בַּת הָיְתָה לְאַבְרָהָם׳, שֶׁזֶּה סוֹד בַּת עַיִן, ׳וּבַכֹּל שָׁמָהּ׳, וְזֶה סוֹד שֵׁם ב״ן הָעוֹלֶה בַּפ״ל, כִּי גַּם בַּעֲשִׂיָּה יְכוֹלִים לְהָאִיר אֶת אֱמוּנַת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּהֶאָרָה נוֹרָאָה וְנִפְלָאָה מְאֹד, עַל־יְדֵי צְמְצוּמִים רַבִּים מֵעֲלָה לְעָלוּל, מִשֵּׂכֶל עֶלְיוֹן לְשֵׂכֶל תַּחְתּוֹן.

הַדְּבָרִים הַגְּדוֹלִים וְנִכְלָלִין וְנִרְאִין בְּתוֹכוֹ, וְעַל־יְדֵי־זֶה רוֹאִין וּמַשִּׂיגִין הַדָּבָר שֶׁרוֹאִין. כְּמוֹ כֵן זֶה הַשֵּׂכֶל הַתַּחְתּוֹן מְצַמְצֵם וּמַגְבִּיל הַשֵּׂכֶל הַגָּדוֹל הָעֶלְיוֹן וְנִכְלָל בְּתוֹכוֹ, וְעַל־יְדֵי־זֶה רוֹאִין וּמְבִינִים וּמַשִּׂיגִין אֶת הַשֵּׂכֶל הָעֶלְיוֹן הַגָּדוֹל כַּנַּ״ל:

(עַכְשָׁו יַלְבִּישׁ אֶת הַשָּׂגָתוֹ בְּפָסוּק): וְזֶה **בְּחִינַת** (שְׁמוֹת ג): **״וַיֵּרָא אֵלָיו ה׳ בְּלַבַּת אֵשׁ״, שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ רָצָה לְהַלְבִּישׁ לוֹ הַשָּׂגוֹת אֱלֹקוּת, וְהִלְבִּישׁ לוֹ בִּבְחִינַת בַּת עַיִן הַנַּ״ל;** כִּי בְּעֵת שֶׁגִּלָּה עַצְמוֹ, כִּבְיָכוֹל, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא — אֶל מֹשֶׁה, הָיָה מִתּוֹךְ הַסְּנֶה, בְּלַבַּת אֵשׁ, שֶׁזֶּה סוֹד ׳בַּת עַיִן׳, שָׁחֹר שֶׁבָּעַיִן, שֶׁבּוֹ מִצְטַמְצֵמֶת הָרְאִיָּה, כִּי הָעַיִן יֵשׁ לָהּ שְׁלֹשָׁה צְבָעִים, וְהַבַּת עַיִן זֶה הַשָּׁחֹר שֶׁבָּעַיִן, שֶׁבּוֹ מִצְטַמְצֵם הַכֹּל וְכָךְ רוֹאִים. וְלָכֵן כְּשֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא רָצָה לְהִתְגַּלּוֹת לְמֹשֶׁה, כִּבְיָכוֹל הִתְגַּלָּה בִּבְחִינַת בַּת, שֶׁזֶּה בְּלַבַּת דַּיְקָא, שֶׁהוּא בַּת עַיִן, כַּמּוּבָא (תִּקּוּנֵי־זֹהַר, תִּקּוּן ו׳): וַיֵּרָא הָא גֶּוֶן חַד, בְּלַבַּת אֵשׁ מִתּוֹךְ הַסְּנֶה, הָא גֶּוֶן תִּנְיָנָא, וַיַּרְא וְהִנֵּה הַסְּנֶה בּוֹעֵר בָּאֵשׁ הָא תְּלָתָא, וְאִינּוּן לָקְבֵל שְׁלֹשָׁה גַּוְונִין דְּעֵינָא בְּלַבַּת אֵשׁ דָּא בַּת עַיִן, וְכוּ׳ עַיֵּן שָׁם.

(עַכְשָׁו יְקֻשַּׁר עוֹד מַאֲמָר לְהַשָּׂגָתוֹ**):** וְזֶה **בְּחִינַת** (בָּבָא בַּתְרָא קמא.): **׳בַּת תְּחִלָּה — סִימָן יָפֶה לְבָנִים׳, ׳בַּת תְּחִלָּה׳ זֶה בְּחִינַת הַשֵּׂכֶל הַתַּחְתּוֹן, שֶׁהוּא תְּחִלָּה וְהַקְדָּמָה לַשֵּׂכֶל הָעֶלְיוֹן.**

וְזֶה בְּחִינַת: ׳סִימָן יָפֶה לְבָנִים׳, ׳בָּנִים׳ זֶה בְּחִינַת הַשֵּׂכֶל הָעֶלְיוֹן, כְּמַאֲמַר חֲכָמֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (מְנָחוֹת קי): ״הָבִיאִי בָנַי מֵרָחוֹק וּבְנוֹתַי מִקְצֵה הָאָרֶץ״, ׳הָבִיאִי בָנַי׳ — אֵלּוּ גָּלְיוֹת שֶׁבְּבָבֶל שֶׁדַּעְתָּן מְיֻשֶּׁבֶת כְּבָנִים׳, ׳בְּנוֹתַי׳ — אֵלּוּ גָּלְיוֹת שֶׁבִּשְׁאָר אַרְצוֹת, שֶׁדַּעְתָּן אֵינָהּ מְיֻשֶּׁבֶת כְּבָנוֹת׳; נִמְצָא, שֶׁבָּנִים הֵם בְּחִינַת דַּעַת מְיֻשֶּׁבֶת, בְּחִינַת שֵׂכֶל עֶלְיוֹן וְגָדוֹל הַנַּ״ל, שֶׁמַּשְׁפִּיעִין עַל־יְדֵי הַהַקְדָּמוֹת, בְּחִינַת שֵׂכֶל הַתַּחְתּוֹן כַּנַּ״ל, וְזֶהוּ ׳בַּת תְּחִלָּה׳, שֶׁהוּא הַשֵּׂכֶל הַתַּחְתּוֹן, ׳סִימָן יָפֶה לְבָנִים׳, שֶׁעַל יָדוֹ מַשְׁפִּיעִין הַשֵּׂכֶל הָעֶלְיוֹן, שֶׁהוּא בְּחִינַת בָּנִים כַּנַּ״ל, וְזֶהוּ ׳סִימָן יָפֶה׳, שֶׁבּוֹ מְסֻמָּן וּמְגֻבָּל הַשֵּׂכֶל הָעֶלְיוֹן, בִּבְחִינַת ׳שִׁעוּרָא דְּאַתְוָן דְּאוֹרַיְתָא׳ בְּחִינוֹת ׳שְׁחוֹרָה אֲנִי וְנָאוָה׳ כַּנַּ״ל. הַיְנוּ שֶׁבֵּן הוּא סוֹד מַשְׁפִּיעַ שֵׂכֶל עֶלְיוֹן גָּדוֹל וְנוֹרָא מְאֹד, בִּגְלוּי אֱלְקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְאִי אֶפְשָׁר לְהַשִּׂיגוֹ אֶלָּא אִם מַקְדִּימִים קֹדֶם בְּחִינַת בַּת, שֶׁהִיא סוֹד מְקַבֵּל, צִמְצוּם; כִּי מֵרֹב הָאוֹר אִי אֶפְשָׁר לְקַבֵּל אֶת הַדַּעַת וְהַשֵּׂכֶל, אֶלָּא עַל־יְדֵי צִמְצוּם, שֶׁאֵלּוּ הַשְּׁעוּרִים שֶׁל כָּל הַמִּצְווֹת, שֶׁכֻּלָּם שְׁעוּרִים וְצִמְצוּמִים, אֱלְקוּת וּלְהַשִּׂיג שֵׂכֶל תַּחְתּוֹן, עָלָיו לִשְׁנֹא אֶת שֶׁכְּבָיְכוֹל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא צִמְצֵם אֶת עַצְמוֹ בָּהֶם וּבְקִיּוּם מִצְווֹתָיו הַקְּדוֹשׁוֹת, וְעַל־יְדֵי־זֶה נִמְשָׁךְ לָאָדָם אוֹר עֶלְיוֹן וְנוֹרָא מְאֹד. וְכֵן הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה הִיא חָכְמָתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְהַלּוֹמֵד תּוֹרָה מַמְשִׁיךְ עַל עַצְמוֹ אוֹרוֹ יִתְבָּרַךְ, בְּהֶאָרָה נוֹרָאָה וְנִפְלָאָה עַד מְאֹד.

וְהַקְּדָמָה לַשֵּׂכֶל הָעֶלְיוֹן. וְזֶה בְּחִינַת: ׳סִימָן יָפֶה לְבָנִים׳, ׳בָּנִים׳, זֶה בְּחִינַת הַשֵּׂכֶל הָעֶלְיוֹן. כְּמַאֲמַר חֲכָמֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (מְנָחוֹת ק״י): **״הָבִיאִי בָנַי מֵרָחוֹק וּבְנוֹתַי מִקְצֵה הָאָרֶץ״, ׳הָבִיאִי בָנַי — אֵלּוּ גָּלְיוֹת שֶׁבְּבָבֶל שֶׁדַּעְתָּן מְיֻשֶּׁבֶת כְּבָנִים׳. ׳בְּנוֹתַי — אֵלּוּ גָּלְיוֹת שֶׁבִּשְׁאָר אַרְצוֹת שֶׁדַּעְתָּן אֵינָן מְיֻשֶּׁבֶת כְּבָנוֹת׳. נִמְצָא שֶׁבָּנִים הֵם בְּחִינַת דַּעַת מְיֻשֶּׁבֶת, בְּחִינַת שֵׂכֶל עֶלְיוֹן וְגָדוֹל הַנַּ״ל. שֶׁמַּשְׁפִּיעִין עַל יְדֵי הַהַקְדָּמוֹת, בְּחִינַת שֵׂכֶל הַתַּחְתּוֹן כַּנַּ״ל. וְזֶהוּ ׳בַּת תְּחִלָּה׳, שֶׁהוּא הַשֵּׂכֶל הַתַּחְתּוֹן. ׳סִימָן יָפֶה לְבָנִים׳, שֶׁעַל יָדוֹ מַשְׁפִּיעִין הַשֵּׂכֶל הָעֶלְיוֹן שֶׁהוּא בְּחִינַת בָּנִים כַּנַּ״ל. וְזֶהוּ ׳סִימָן יָפֶה׳, שֶׁבּוֹ מְסֻמָּן וּמְגֻבָּל הַשֵּׂכֶל הָעֶלְיוֹן, בִּבְחִינַת ׳שִׁיעוּרָא דְּאַתְוָן דְּאוֹרַיְתָא׳, בְּחִינוֹת ׳שְׁחוֹרָה אֲנִי וְנָאוָה׳ כַּנַּ״ל:**

ד וְלָבוֹא לְהַשֵּׂכֶל הַתַּחְתּוֹן הַזֶּה, אִי אֶפְשָׁר כִּי אִם עַל־יְדֵי שׁוֹנֵא בֶּצַע, שֶׁיִּשְׁנָא הַמָּמוֹן בְּתַכְלִית הַשִּׂנְאָה. כִּי שַׁעֲרָא

ד. וְלָבוֹא לְהַשֵּׂכֶל הַתַּחְתּוֹן הַזֶּה, שֶׁיּוּכַל לְהַלְבִּישׁ אוֹרוֹ יִתְבָּרַךְ, מִשֵּׂכֶל עֶלְיוֹן לְשֵׂכֶל תַּחְתּוֹן, זֶה אִי אֶפְשָׁר כִּי אִם עַל־יְדֵי שׁוֹנֵא בֶּצַע, שֶׁיִּשְׂנָא הַמָּמוֹן בְּתַכְלִית הַשִּׂנְאָה; כִּי הַמָּמוֹן זֶה אוֹרוֹת עֶלְיוֹנִים, שֶׁנִּתְלַבְּשׁוּ בְּגַשְׁמִיּוּת עוֹלָם הָעֲשִׂיָּה, עַד שֶׁבְּנֵי־אָדָם שׁוֹכְחִים מֵהָעִקָּר, וְעוֹשִׂים מֵהָעִקָּר טָפֵל. בִּשְׁבִיל זֶה רוֹאִים, שֶׁכֻּלָּם נִמְשָׁכִים אַחַר הַמָּמוֹן, כִּי יֵשׁ בּוֹ אוֹרוֹת עֶלְיוֹנִים, אוֹרוֹת צַחְצָחוֹת, וּבְשָׁרְשָׁם כָּל אֶחָד נִמְשָׁךְ אַחַר הָאוֹר רוּחָנִי, אַךְ כְּשֶׁמִּתְלַבֵּשׁ הָאוֹר בְּמָמוֹן גַּשְׁמִי, עַל־יְדֵי־זֶה שׁוֹכְחִים כֻּלָּם אֶת הָאוֹר רוּחָנִי, וְנִמְשָׁכִים אַחַר הַגַּשְׁמִיּוּת, עַד שֶׁבְּנֵי־אָדָם עוֹשִׂים אֱלִיל מֵהַכֶּסֶף וְהַזָּהָב, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים קטו, ד): ״עֲצַבֵּיהֶם כֶּסֶף וְזָהָב מַעֲשֵׂי יְדֵי אָדָם״, וְלָכֵן כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לְהָבִין רוּחָנִיּוּת חִיּוּת

[עַיֵּן תִּקּוּנֵי־זֹהַר תִּקּוּן ע׳: שׁוֹנְאֵי בֶּצַע מִסְטָרָא דְּמַלְכוּת הִיא הַצִּמְצוּם, אוֹת ה׳ אַחֲרוֹנָה מִשֵּׁם הַוָ״ה]. וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (תַּנְחוּמָא יִתְרוֹ): שׁוֹנְאֵי בֶּצַע, שׁוֹנְאֵי מָמוֹן עַצְמָן, כָּל שֶׁכֵּן מָמוֹן שֶׁל אֲחֵרִים וְכוּ׳, דַּיְקָא הֵם יְכוֹלִים לִהְיוֹת דַּיָּנִים. וְכֵן הוּא (מְכִילְתָא יִתְרוֹ): שׁוֹנְאֵי בֶּצַע, שֶׁשּׁוֹנְאִים מָמוֹן עַצְמָם, וְאֵם מָמוֹן עַצְמָם שׁוֹנְאִין, קַל וָחֹמֶר מָמוֹן אֲחֵרִים. וְכָל זֶה שֶׁמֵּרֹב דְּבֵקוּתָם בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, הֵם אֵינָם נִמְשָׁכִים אַחַר הַמָּמוֹן הַגַּשְׁמִי, וְעַל־יְדֵי־זֶה זוֹכִים לִרְאוֹת אוֹרוֹת עֶלְיוֹנוֹת, אוֹרוֹת צַחְצָחוֹת, רוּחָנִיּוּת חִיּוּת אֱלֹקוּת, עַד שֶׁיְּכוֹלִים לְצַמְצֵם אֶת הָאוֹר גַּם בַּהֶכְי יְרוּדִים. (עַכְשָׁו יְקַשֵּׁר בֵּין שׁוֹנֵא בֶּצַע לְהַצִּמְצוּם) כִּי שַׁעֲרָא אֲבָמָא, שֶׁזֶּה הַצִּמְצוּם, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַשֵּׂכֶל הַתַּחְתּוֹן, שֶׁמַּלְבִּישׁ בּוֹ אֶת הַשֵּׂכֶל הָעֶלְיוֹן, הוּא מִסְטְרָא דְּמַלְכוּת, שֶׁגַּם הִיא מְקַבֶּלֶת רַק מַה שֶּׁמַּשְׁפִּיעִים בָּהּ, כִּי מַלְכוּת דִּלֵית לָהּ מִגַּרְמָא כְּלוּם, אֶלָּא מִמַּה שֶּׁמַּשְׁפִּיעִים בָּהּ, וְכֵן שׁוֹנֵא בֶּצַע הוּא מִסְטְרָא דְּמַלְכוּת (עַיֵּן תִּקּוּן ע׳ דַּף קכא: שׁוֹנְאֵי בֶּצַע מִסְטְרָא דְּמַלְכוּת דְּתַמָּן ה׳. וְעַיֵּן דַּף קכה. שׁוֹנְאֵי בֶּצַע בְּגִין אֲכָם. וְעַיֵּן דַּף קכט. בַּר נַשׁ דְּאַנְפּוֹי אֲכָמִין מִסְטְרָא דְּשׁוֹנְאֵי בֶּצַע, עַיֵּן שָׁם); כִּי הַשֵּׂכֶל הַתַּחְתּוֹן הוּא בְּחִינוֹת מַלְכוּת, שֶׁהוּא בְּחִינוֹת חָכְמָה תַּתָּאָה שֶׁבְּכָל עוֹלָם וְעוֹלָם, שֶׁהוּא מַנְהִיג אוֹתוֹ הָעוֹלָם, שֶׁזֶּה הַשֵּׂכֶל שֶׁל הַהַנְהָגָה וְהַמַּלְכוּת, הוּא בְּחִינַת חָכְמָה וְשֵׂכֶל הַתַּחְתּוֹן, כְּנֶגֶד הַשֵּׂכֶל שֶׁל הַשָּׂגוֹת אֱלֹקוּת שֶׁמֵּאִיר בּוֹ, הַיְנוּ תָּמִיד הָאוֹר הָעֶלְיוֹן הוּא אוֹר אֵין סוֹף לְגַבֵּי הַסְּפִירוֹת הַתַּחְתּוֹנוֹת, וּבִפְרָט לְגַבֵּי סְפִירַת הַמַּלְכוּת, כִּי בְּכָל עוֹלָם וְעוֹלָם סְפִירַת הַמַּלְכוּת הִיא הַמְצַמְצֶמֶת אֶת הָאוֹר אֵין סוֹף, שֶׁזֶּה שֵּׂכֶל עֶלְיוֹן הַמִּתְלַבֵּשׁ בְּשֵׂכֶל תַּחְתּוֹן, כְּדֵי שֶׁתִּהְיֶה הַשָּׂגָה גַּם לָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן לְהָבִין רוּחָנִיּוּת חִיּוּת אֱלֹקוּת. וְעַל־כֵּן בְּיוֹמוֹי דִּשְׁמוּאֵל, שֶׁנָּפְלוּ רָאשֵׁי הַדּוֹר אֶל הַמָּמוֹן, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שְׁמוּאֵל־א׳ ח׳): ״וַיִּטּוּ אַחֲרֵי הַבָּצַע״, עַל־כֵּן תֻּכְּף פָּגְמוּ בְּמַלְכוּת דִּקְדֻשָּׁה. כְּתִיב (שָׁם): ״כִּי אַתְּ מָאַסוּ מִמְּלֹךְ עֲלֵיהֶם, וְשָׁאֲלוּ לָהֶם מֶלֶךְ כְּכָל הָעַמִּים״, כִּי אֶצְלָם נִפְגְּמָה הַמַּלְכוּת דִּקְדֻשָּׁה, שֶׁלֹּא רָצוּ לְבַטֵּל אֶת עַצְמָם אֶל הָאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וּלְקַבֵּל רוּחָנִיּוּת חִיּוּת אֱלֹקוּת, אֶלָּא רָצוּ מֶלֶךְ בָּשָׂר וָדָם כְּמוֹ שְׁאָר אֻמּוֹת הָעוֹלָם. וְכָל זֶה הָיָה שֶׁנָּפְלוּ אֶל תַּאֲוַת מָמוֹן, וּלְהֵפֶךְ וּבְיוֹמוֹי דִּשְׁלֹמֹה שֶׁאֵין כֶּסֶף נֶחְשָׁב, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (מְלָכִים־א׳ י׳): ״וְכָל כְּלֵי מַשְׁקֵה הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה זָהָב וְכֹל כְּלֵי בֵּית יַעַר הַלְּבָנוֹן זָהָב סָגוּר אֵין כֶּסֶף לֹא נֶחְשָׁב בִּימֵי שְׁלֹמֹה לִמְאוּמָה״, כִּי שָׁבְרוּ אָז אֶת תַּאֲוַת מָמוֹן לְגַמְרֵי; כִּי שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ תִּקֵּן אֶת מִדַּת הַמַּלְכוּת בִּשְׁלֵמוּת, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (מִדְרָשׁ אַגָּדָה): שְׁלֹמֹה מָלַךְ עַל עֶלְיוֹנִים וְעַל הַתַּחְתּוֹנִים, שֶׁנֶּאֱמַר (דִּבְרֵי־

אֲבָמָא, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַשֵּׂכֶל הַתַּחְתּוֹן, הוּא מִסְטְרָא דְּמַלְכוּת. וְכֵן שׁוֹנֵא בֶּצַע, הוּא מִסְטְרָא דְּמַלְכוּת. כִּי הַשֵּׂכֶל הַתַּחְתּוֹן הוּא בְּחִינוֹת מַלְכוּת, שֶׁהוּא בְּחִינוֹת חָכְמָה תַּתָּאָה שֶׁבְּכָל עוֹלָם וְעוֹלָם, שֶׁהוּא מַנְהִיג אוֹתוֹ הָעוֹלָם. שֶׁזֶּה הַשֵּׂכֶל שֶׁל הַהַנְהָגָה וְהַמַּלְכוּת, הוּא בְּחִינַת חָכְמָה וְשֵׂכֶל הַתַּחְתּוֹן, כְּנֶגֶד הַשֵּׂכֶל שֶׁל הַשָּׂגוֹת אֱלֹקוּת.

וְעַל כֵּן בְּיוֹמוֹי דִּשְׁמוּאֵל שֶׁנָּפְלוּ רָאשֵׁי הַדּוֹר אֶל הַמָּמוֹן, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שְׁמוּאֵל־א׳ ח׳): **״וַיִּטּוּ אַחֲרֵי הַבָּצַע״, עַל כֵּן תֻּכְּף פָּגְמוּ בְּמַלְכוּת דִּקְדֻשָּׁה. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב** (שָׁם) **״כִּי אֹתְךָ מָאֲסוּ מִמְּלֹךְ עֲלֵיהֶם, וְשָׁאֲלוּ לָהֶם מֶלֶךְ כְּכָל הָעַמִּים״. וּבְיוֹמוֹי דִּשְׁלֹמֹה שֶׁאֵין כֶּסֶף נֶחְשָׁב**

הַיָּמִים־א׳ כט, כג): וַיֵּשֶׁב שְׁלֹמֹה עַל כִּסֵּא הֲוָיָ״ה לְמֶלֶךְ״ וְגוֹ׳, [וְעַיֵּן זֹהַר יִתְרוֹ פה. כַּד אָתָא שְׁלֹמֹה קַיְמָא סִיהֲרָא בְּאַשְׁלְמוּתָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב: ״וַיֵּשֶׁב שְׁלֹמֹה עַל כִּסֵּא הֲוָיָ״ה לְמֶלֶךְ״ וְגוֹ׳]; כִּי הִכְנִיס אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ בָּעוֹלָם, עַל־יְדֵי שֶׁהָיָה מוֹלֵךְ בַּכִּפָּה, כַּמּוּבָא (בַּמִּדְבָּר־רַבָּה, פָּרָשָׁה יג, סִימָן יד); וְלָכֵן הָיָה מַלְכוּת דִּקְדֻשָּׁה עַל תִּקּוּנָהּ וּמְכוֹנָהּ, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (דִּבְרֵי־הַיָּמִים־א׳ כט, כג) ״וַיֵּשֶׁב שְׁלֹמֹה עַל כִּסֵּא הֲוָיָ״ה״, וְדָרְשׁוּ עַל זֶה חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (מְגִלָּה יא:), שֶׁמָּלַךְ עַל עֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים; וְעַל־כֵּן זָכָה שְׁלֹמֹה לְזֶה הַשֵּׂכֶל הַתַּחְתּוֹן הַנַּ״ל, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (מְלָכִים־א׳ ה׳): ״וַיֶּחֱכַּם מִכָּל הָאָדָם״. וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (שָׁם): ״וַתֵּרֶב חָכְמַת שְׁלֹמֹה מִכָּל בְּנֵי קֶדֶם״, כִּי זֶה הַשֵּׂכֶל הוּא בְּחִינַת מַלְכוּת כַּנַּ״ל, וְלָכֵן הָיָה יָכוֹל לְהַלְבִּישׁ אֶת חָכְמָתוֹ בְּכֻלָּם, שֶׁזֶּה הִתְלַבְּשׁוּת חָכְמָה עִלָּאָה בְּחָכְמָה תַּתָּאָה, וְעַל זֶה צְרִיכִים חָכְמָה יְתֵרָה. אֲבָל עַל־יְדֵי אַהֲבַת מָמוֹן, הוּא נוֹפֵל לְאֻכָּמָא דְּסִטְרָא אָחֳרָא, בְּחִינוֹת ׳שַׁבְּתַאי פָּתְיָא אֻכָּמָא׳ (תִּקּוּן ע׳), מָרָה שְׁחוֹרָה, בְּחִינוֹת (בְּרֵאשִׁית ג׳): ״בְּעִצָּבוֹן תֹּאכֲלֶנָּה״, וְנוֹפֵל לְעִגּוּלָא וְסִבּוּבִים מִסִּטְרָא אַחֳרָא, בְּחִינוֹת (תְּהִלִּים יב): ״סָבִיב רְשָׁעִים יִתְהַלָּכוּן״, שֶׁהוּא הַמָּמוֹן, בְּחִינוֹת (בַּמִּדְבָּר יא): ״שָׁטוּ הָעָם וְלָקְטוּ״, וְאָמְרוּ (זֹהַר בְּשַׁלַּח סב:) — ׳בִּשְׁטוּתָא׳, הֵפֶךְ הַחָכְמָה; הַיְנוּ מִי שֶׁנּוֹפֵל לְתַאֲוַת מָמוֹן, הוּא נוֹפֵל לְמָרָה שְׁחוֹרָה וְעַצְבוּת, וְאֶצְלוֹ אֵין חָכְמָה, כִּי מִתְדַּבֵּק בִּשְׁטוּת, וְהוּא צָרִיךְ לְהִתְיַגֵּעַ וְלִטְרֹחַ לְהָבִיא פַּרְנָסָתוֹ, וְעוֹקֵר אֶת עַצְמוֹ לְגַמְרֵי מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, כִּי חוֹשֵׁב שֶׁהַפַּרְנָסָה תְּלוּיָה בִּידֵי אָדָם, וְזֶה הֵפֶךְ הַחָכְמָה.

הָיָה מַלְכוּת דִּקְדֻשָּׁה עַל תִּקּוּנָהּ וּמְכוֹנָהּ. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דִּבְרֵי־הַיָּמִים־א כט): **״וַיֵּשֶׁב שְׁלֹמֹה עַל כִּסֵּא ה׳״, שֶׁמָּלַךְ עַל עֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים** (מְגִלָּה יא:). **וְעַל כֵּן זָכָה שְׁלֹמֹה לְזֶה הַשֵּׂכֶל הַתַּחְתּוֹן הַנַּ״ל, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב** (מְלָכִים־א ה׳): **״וַיֶּחְכַּם מִכָּל הָאָדָם״, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב** (שָׁם): **״וַתֵּרֶב חָכְמַת שְׁלֹמֹה מִכָּל בְּנֵי קֶדֶם״, כִּי זֶה הַשֵּׂכֶל הוּא בְּחִינַת מַלְכוּת כַּנַּ״ל. אֲבָל עַל־יְדֵי אַהֲבַת מָמוֹן, הוּא נוֹפֵל לְאֻכָּמָא דְּסִטְרָא אָחֳרָא, בְּחִינוֹת: ׳שַׁבְּתַאי פָּתְיָא אֻכָּמָא׳** (תִּקּוּן ע׳), **מָרָה שְׁחוֹרָה, בְּחִינוֹת** (בְּרֵאשִׁית ג׳) **״בְּעִצָּבוֹן תֹּאכֲלֶנָּה״. וְנוֹפֵל לְעִגּוּלָא וְסִבּוּבִים מִסִּטְרָא אָחֳרָא, בְּחִינוֹת** (תְּהִלִּים יב): **״סָבִיב רְשָׁעִים יִתְהַלָּכוּן״. שֶׁהוּא מִתְאַוֶּה וּמִשְׁתּוֹקֵק אַחַר הַמָּמוֹן, בְּחִינוֹת** (בְּמִדְבַּר י״א): **״שָׁטוּ הָעָם וְלָקְטוּ״ — ׳בִּשְׁטוּתָא׳** (זֹהַר בְּשַׁלַּח סב: סג.), **הֵפֶךְ הַחָכְמָה:**

ה וּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ אוֹתוֹ הַחָכְמָה, צָרִיךְ לִרְאוֹת לְהַמְשִׁיךְ לְתוֹכָהּ חִיּוּת, לְהַחֲיוֹת הַחָכְמָה תַּתָּאָה. כָּל אֶחָד לְפִי בְּחִינוֹת הַחָכְמָה תַּתָּאָה שֶׁיֵּשׁ לוֹ, כְּפִי

**ה. וּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ אוֹתוֹ הַחָכְמָה, שֶׁיָּכוֹל לְצַמְצֵם אֶת הָאוֹר, וּלְהַלְבִּישׁוֹ בִּלְבוּשִׁים מֵעִילָה לְעָלוּל, מִשֵּׂכֶל עֶלְיוֹן לְשֵׂכֶל תַּחְתּוֹן, הוּא צָרִיךְ לִרְאוֹת לְהַמְשִׁיךְ לְתוֹכָהּ חִיּוּת, לְהַחֲיוֹת הַחָכְמָה תַּתָּאָה. כָּל אֶחָד לְפִי בְּחִינוֹת הַחָכְמָה תַּתָּאָה שֶׁיֵּשׁ לוֹ, הַיְנוּ לְהַכְנִיס חִיּוּת אֱלֹקוּת בְּכָל פְּרָט וּפְרָט. שֶׁזּוֹ מַעֲלַת גְּדוֹלֵי וּמֻבְחֲרֵי הַצַּדִּיקִים, שֶׁכָּל חִדּוּשֵׁיהֶם הוּא לְהַחְדִּיר וּלְהַכְנִיס חִיּוּת אֱלֹקוּת בְּכָל הַשּׁוֹמֵעַ דִּבְרֵיהֶם, כִּי אַף שֶׁמְּצַמְצֵם אֶת הָאוֹר בְּצִמְצוּמִים רַבִּים, עִם כָּל זֹאת צְרִיכִים

לְהַכְנִיס חִיּוּת אֱלֹקוּת לְהַחַיּוֹת אֶת הַחָכְמָה תַּתָּאָה, לְהַגְבִּיהַּ אֶת מֹחַ הָאָדָם שֶׁיָּאִיר בּוֹ אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ. וְאֶת הַחִיּוּת אֱלֹקִי לְצַמְצֵם הוּא לְכָל אֶחָד כְּפִי בְּחִינָתוֹ, כְּפִי בְּחִינוֹת הַחָכְמָה תַּתָּאָה שֶׁבְּכָל עוֹלָם וְעוֹלָם; כִּי בְּכָל עוֹלָם וְעוֹלָם צְרִיכִים לְהָאִיר בּוֹ מֵחָדָשׁ אוֹרוֹ יִתְבָּרַךְ, הַיְנוּ כִּי הוּא יִתְבָּרַךְ מְלַבֵּשׁ בְּעֶשֶׂר סְפִירוֹת, שֶׁהֵם חָמְשָׁה פַּרְצוּפִים: עַתִּיק וְאָרִיךְ, אַבָּא וְאִמָּא, זְעֵיר וְנֻקְבָא, וְזֶה הַשָּׁגָה בְּעוֹלָם אֶחָד, וְזֶה יֵשׁ אֶצֶל כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל. וּכְכָל שֶׁעוֹלֶה יוֹתֵר וְיוֹתֵר, צְרִיכִים לְהָאִיר בּוֹ אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, בִּבְחִינַת (מִשְׁלֵי טז): ״בְּאוֹר פְּנֵי מֶלֶךְ חַיִּים״, הַיְנוּ לְהַכְנִיס חִיּוּת בָּאָדָם מֵאוֹר פְּנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא. וְעַל־כֵּן צְרִיכִין לְהַעֲלוֹת אֶת הַמַּלְכוּת, בְּחִינוֹת חָכְמָה תַּתָּאָה, אֶל אוֹר הַפָּנִים הַמְאִיר בְּשָׁלֹשׁ רְגָלִים, כִּי אָז הוּא עֶצֶם הִתְגַּלּוּת אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, בְּדֶרֶךְ גִּלּוּי רַב וְנוֹרָא מְאֹד, פֶּסַח — יְצִיאַת מִצְרַיִם וּקְרִיעַת יַם סוּף וְכוּ׳, שָׁבוּעוֹת — קַבָּלַת הַתּוֹרָה בְּקוֹלוֹת וּבְרָקִים, סֻכּוֹת — עַנְנֵי כָּבוֹד שֶׁסִּבֵּב אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל וְסָכַךְ עֲלֵיהֶם. וְלָכֵן בְּשָׁלֹשׁ רְגָלִים: פֶּסַח, שָׁבוּעוֹת, סֻכּוֹת, אָז מֵאִיר אוֹר פְּנֵי מֶלֶךְ עוֹלָם, בְּגִלּוּי רַב מְאֹד, וְאֵין עוֹד שִׁמְחָה כְּשִׂמְחָה זוֹ, שֶׁאָדָם מַרְגִּישׁ אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי עִקַּר אוֹר הַפָּנִים הוּא שִׂמְחָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שָׁם טו): ״לֵב שָׂמֵחַ יֵיטִב פָּנִים״, כִּי כְּשֶׁהַלֵּב שָׂמֵחַ, אָז מֵאִיר בּוֹ פְּנֵי אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ. וְעִקַּר הַשִּׂמְחָה הוּא מִן הַמִּצְוֹות, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים יט): ״פִּקּוּדֵי ה׳ יְשָׁרִים מְשַׂמְּחֵי לֵב״, כִּי הַמִּצְוֹות הֵן רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, כְּשֶׁאָדָם מְקַיֵּם אֶת רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, עַל־יְדֵי־זֶה נִכְנֶסֶת בּוֹ שִׂמְחָה, כִּי בְּגִלּוּי אוֹר אֱלֹקִי, שָׁם שׂוֹרָה רַק הַשִּׂמְחָה וְהַחֶדְוָה, וְעִקַּר הַשִּׂמְחָה הוּא בַּלֵּב, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שָׁם ד׳): ״נָתַתָּ שִׂמְחָה בְּלִבִּי״, וְהַלֵּב שֶׁל כָּל הַשָּׁנָה הֵם הַשָּׁלֹשׁ רְגָלִים, בְּחִינוֹת (וַיִּקְרָא כג): ״אֵלֶּה מוֹעֲדֵי ה׳״ רָאשֵׁי־תֵּבוֹת אִמְּ״י כַּמּוּבָא. שֶׁהִיא אֵם לַבִּינָה. וּבִינָה לִבָּא. וְהַשִּׂמְחָה שֶׁל כָּל הַמִּצְוֹות שֶׁעוֹשִׂין בְּכָל הַשָּׁנָה, הוּא מִתְקַבֵּץ אֶל הַלֵּב, וְעַל־כֵּן הֵם יְמֵי שִׂמְחָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דְּבָרִים טז): ״וְשָׂמַחְתָּ בְּחַגֶּךָ״, וְאָז הוּא מִן הַמִּצְוֹות, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים יט): ״פִּקּוּדֵי ה׳ יְשָׁרִים מְשַׂמְּחֵי לֵב״, כִּי הַמִּצְוֹות הֵן רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, כְּשֶׁאָדָם מְקַיֵּם אֶת רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, עַל־יְדֵי־זֶה נִכְנֶסֶת בּוֹ שִׂמְחָה, כִּי בְּגִלּוּי אוֹר אֱלֹקִי, שָׁם שׂוֹרָה רַק הַשִּׂמְחָה וְהַחֶדְוָה, וְעִקַּר הַשִּׂמְחָה הוּא בַּלֵּב, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שָׁם ד׳): ״נָתַתָּ שִׂמְחָה בְּלִבִּי״, וְהַלֵּב שֶׁל כָּל הַשָּׁנָה הֵם הַשָּׁלֹשׁ רְגָלִים, בְּחִינוֹת (וַיִּקְרָא כג): ״אֵלֶּה מוֹעֲדֵי ה׳״ רָאשֵׁי־תֵּבוֹת אִמְּ״י כַּמּוּבָא. שֶׁהִיא אֵם לַבִּינָה. וּבִינָה לִבָּא. וְהַשִּׂמְחָה שֶׁל כָּל הַמִּצְוֹות שֶׁעוֹשִׂין בְּכָל הַשָּׁנָה, הוּא מִתְקַבֵּץ אֶל הַלֵּב, שֶׁהֵם הַשָּׁלֹשׁ רְגָלִים, וְעַל־כֵּן הֵם יְמֵי שִׂמְחָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דְּבָרִים טז): ״וְשָׂמַחְתָּ בְּחַגֶּךָ״, וְאָז בְּחִינַת תְּבוּנָה, שֶׁהוּא בַּלֵּב, וְהַשִּׂמְחָה שֶׁל כָּל הַמִּצְוֹות שֶׁעוֹשִׂין בְּכָל הַשָּׁנָה, הוּא מִתְקַבֵּץ אֶל הַלֵּב, שֶׁהֵם הַשָּׁלֹשׁ רְגָלִים, וְעַל־כֵּן הֵם יְמֵי שִׂמְחָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דְּבָרִים טז): ״וְשָׂמַחְתָּ בְּחַגֶּךָ״, וְאָז

מֵאִיר הַפָּנִים עַל־יְדֵי הַשִּׂמְחָה, בִּבְחִינוֹת (מִשְׁלֵי טו, יג): ״לֵב שָׂמֵחַ יֵיטִב פָּנִים״, וְהַפָּנִים הוּא הָאָרַת הַוָּי״ה אֱלֹקִים, וְלָכֵן אִם הַלֵּב שָׂמֵחַ, אָז זוֹכֶה לִהְיוֹת דָּבוּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וּלְהָאִיר לְעַצְמוֹ אוֹר פָּנָיו יִתְבָּרַךְ, בִּשְׁבִיל זֶה נִצְטַוֵּינוּ (דְּבָרִים טז): ״שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה יֵרָאֶה כָּל זְכוּרְךָ אֶת פְּנֵי הַוָּי״ה אֱלֹקֶיךָ״, כִּי הָיוּ צְרִיכִים לַעֲלוֹת לָרֶגֶל שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה, בִּשְׁבִיל לְקַבֵּל אוֹר הַפָּנִים שֶׁהֵאִיר בְּבֵית־הַמִּקְדָּשׁ, כִּי כָּל הָאוֹר הָיָה בְּבֵית־הַמִּקְדָּשׁ, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פָּרָשָׁה ג׳, סִימָן ד׳): מִמְּקוֹם בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ נִבְרֵאת הָאוֹרָה. וְזֶה בְּחִינַת (סֵפֶר כז): ׳חַיָּב אָדָם לְהַקְבִּיל פְּנֵי רַבּוֹ בָּרֶגֶל׳, כִּדֵי לְקַבֵּל אוֹר הַפָּנִים, כִּי הַצַּדִּיק וְהָרַבִּי הָאֱמֶת הַדָּבוּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ, אֶצְלוֹ מֵאִיר אוֹרוֹ יִתְבָּרַךְ, וְלָכֵן חַיָּב כָּל אָדָם לְהַקְבִּיל פְּנֵי רַבּוֹ בָּרֶגֶל דַּיְקָא, כִּי עַכְשָׁו אֵין בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ, שֶׁשָּׁם מֵאִיר הָאוֹר הָאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְנִמְצָא רַק אֵצֶל הַצַּדִּיק וְהָרַבִּי הָאֱמֶת, שֶׁהוּא בָּטֵל וּמְבֻטָּל לָאַיִן סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְלָכֵן צְרִיכִים לָבוֹא וּלְהַקְבִּיל פָּנָיו בָּרֶגֶל דַּיְקָא, כְּדֵי לְקַבֵּל מִמֶּנּוּ אוֹר הַפָּנִים, שֶׁהוּא אוֹר הָאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וּלְהַחֲיוֹת אֶת בְּחִינוֹת הַמַּלְכוּת, וְזֶה (תְּהִלִּים פה): ״צֶדֶק לְפָנָיו יְהַלֵּךְ״ — ׳צֶדֶק מַלְכוּתָא קַדִּישָׁא׳. כְּשֶׁמּוֹלִיכִין אוֹתָהּ אֶל אוֹר הַפָּנִים. הָעִקָּר עַל יְדֵי בְּחִינוֹת — ״וְיָשֵׂם לְדֶרֶךְ פְּעָמָיו״, הַיְנוּ שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה וְכוּ׳, שֶׁעַל יְדֵיהֶם מְקַבְּלִין מֵאוֹר הַפָּנִים כַּנַּ״ל. וְזֶה בְּחִינוֹת (שָׁם ק״מ): ״יֵשְׁבוּ יְשָׁרִים אֶת פָּנֶיךָ״, ״יְשָׁרִים״, הֵם ״פִּקּוּדֵי ה׳ יְשָׁרִים מְשַׂמְּחֵי לֵב״, הֵם מְיַשְּׁבִין וּמְאִירִין וּמְסַדְּרִין אוֹר הַפָּנִים כַּנַּ״ל, הַיְנוּ הַצַּדִּיקִים שֶׁהֵם הַיְשָׁרִים, הֵם מְקַיְּמִים אֶת הַמִּצְווֹת בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה, וְלִבָּם תָּמִיד דָּבוּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְלָכֵן דַּיְקָא אֶצְלָם מֵאִיר הָאוֹר הַגָּנוּז, הָאוֹר הָאֱלֹקִי, שֶׁצְּרִיכִים לְקַבֵּל בְּכָל פַּעַם אֶת פְּנֵיהֶם, וּבִפְרָט בְּיָמִים טוֹבִים. וּמוּבָא (זֹהַר בֹּא לח.) עַל הַפָּסוּק (שְׁמוֹת לד): ״יֵרָאֶה כָּל זְכוּרְךָ אֶת פְּנֵי הָאָדוֹן הַוָּי״ה״, מַאן פְּנֵי הָאָדוֹן הַוָּי״ה, דָּא רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי, שֶׁכְּדֵי לְקַיֵּם מִצְוַת עֲלִיַּת הָרֶגֶל בַּזְּמַן הַזֶּה, צְרִיכִים עַכְשָׁו לָלֶכֶת אֶל הַצַּדִּיקִים, שֶׁשָּׁם מֵאִיר אוֹר הַפָּנִים הָעֶלְיוֹנִים, אוֹרוֹ יִתְבָּרַךְ, בְּהֶאָרָה נוֹרָאָה וְנִפְלָאָה מְאֹד.

וְזֶה בְּחִינַת (סֵפֶר כ״ז): **׳חַיָּב אָדָם לְהַקְבִּיל פְּנֵי רַבּוֹ בָּרֶגֶל׳, כְּדֵי לְקַבֵּל אוֹר הַפָּנִים, וּלְהַחֲיוֹת אֶת בְּחִינוֹת הַמַּלְכוּת: וְזֶה** (תְּהִלִּים פ״ה): **״צֶדֶק לְפָנָיו יְהַלֵּךְ״ — ׳צֶדֶק מַלְכוּתָא קַדִּישָׁא׳. כְּשֶׁמּוֹלִיכִין אוֹתָהּ אֶל אוֹר הַפָּנִים. הָעִקָּר עַל יְדֵי בְּחִינוֹת — ״וְיָשֵׂם לְדֶרֶךְ פְּעָמָיו״, הַיְנוּ שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה וְכוּ׳, שֶׁעַל יְדֵיהֶם מְקַבְּלִין מֵאוֹר הַפָּנִים כַּנַּ״ל. וְזֶה בְּחִינוֹת** (שָׁם ק״מ): **״יֵשְׁבוּ יְשָׁרִים אֶת פָּנֶיךָ״, ״יְשָׁרִים״, הֵם ״פִּקּוּדֵי ה׳ יְשָׁרִים מְשַׂמְּחֵי לֵב״, הֵם מְיַשְּׁבִין וּמְאִירִין וּמְסַדְּרִין אוֹר הַפָּנִים כַּנַּ״ל:**

ו וְלִפְעָמִים שָׁנוֹפֵל, חַס וְשָׁלוֹם, כְּשֶׁמּוֹלִיכִין אוֹתָהּ אֶל אוֹר הַפָּנִים, אֲזַי הָעִקָּר עַל־יְדֵי בְּחִינוֹת — ״וַיָּשֶׂם לְדֶרֶךְ פְּעָמָיו״, שֶׁהוּא סוֹד עֲלִיַּת הָרֶגֶל, שֶׁזֶּה מַה שֶּׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (סֵפֶר דִּכְתִיב) (שִׁיר הַשִּׁירִים ז): ״מַה יָּפוּ פְעָמַיִךְ בַּנְּעָלִים בַּת נָדִיב״, מַה יָּפוּ פְּעָמוֹתֵיהֶן שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּשָׁעָה שֶׁעוֹלִין לָרֶגֶל, הַיְנוּ שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה וְכוּ׳, [פְּעָמִים, פְּעָמָיו, פְּעָמַיִךְ — זֶה מִשְׁרָשׁ אֶחָד], שֶׁעַל יְדֵיהֶם מְקַבְּלִין מֵאוֹר הַפָּנִים כַּנַּ״ל. וְזֶה בְּחִינוֹת (תְּהִלִּים קמ): ״יֵשְׁבוּ יְשָׁרִים אֶת פָּנֶיךָ״, ״יְשָׁרִים״ הֵם ״פִּקּוּדֵי ה׳ יְשָׁרִים מְשַׂמְּחֵי לֵב״, הֵם מְיַשְּׁבִין וּמְאִירִין וּמְסַדְּרִין אוֹר הַפָּנִים כַּנַּ״ל, הַיְנוּ הַצַּדִּיקִים שֶׁהֵם הַיְשָׁרִים, הֵם מְקַיְּמִים אֶת הַמִּצְווֹת בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה, וְלִבָּם תָּמִיד דָּבוּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְלָכֵן דַּיְקָא אֶצְלָם מֵאִיר הָאוֹר הַגָּנוּז, הָאוֹר הָאֱלֹקִי, שֶׁצְּרִיכִים לְקַבֵּל בְּכָל פַּעַם אֶת פְּנֵיהֶם, וּבִפְרָט בְּיָמִים טוֹבִים. וּמוּבָא (זֹהַר בֹּא לח.) עַל הַפָּסוּק (שְׁמוֹת לד): ״יֵרָאֶה כָּל זְכוּרְךָ אֶת פְּנֵי הָאָדוֹן הַוָּי״ה״, מַאן פְּנֵי הָאָדוֹן הַוָּי״ה, דָּא רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי, שֶׁכְּדֵי לְקַיֵּם מִצְוַת עֲלִיַּת הָרֶגֶל בַּזְּמַן הַזֶּה, צְרִיכִים עַכְשָׁו לָלֶכֶת אֶל הַצַּדִּיקִים, שֶׁשָּׁם מֵאִיר אוֹר הַפָּנִים הָעֶלְיוֹנִים, אוֹרוֹ יִתְבָּרַךְ, בְּהֶאָרָה נוֹרָאָה וְנִפְלָאָה מְאֹד.

ו. וְלִפְעָמִים שָׁנוֹפֵל, חַס וְשָׁלוֹם, בְּחִינוֹת

הַמַּלְכוּת דִּקְדֻשָּׁה, בְּחִינוֹת חָכְמָה תַּתָּאָה, לַגָּלוּת שֶׁל אַרְבַּע מַלְכֻיּוֹת, הַיְנוּ שֶׁהַנְּשָׁמָה שֶׁהִיא בְּחִינַת מַלְכוּת, חָכְמָה תַּתָּאָה — נוֹפֶלֶת, וְאִי אֶפְשָׁר לְהָאִיר בָּהּ אוֹר הַחָכְמָה עֶלְיוֹנָה. כִּי הַמַּלְכוּת הוּא בְּחִינוֹת דָּלֶ״ת, בְּגִין דְּלֵית לָהּ מִגַּרְמָהּ כְּלוּם (זֹהַר וַיְחִי רלח וְרמט:), כִּי אִם עַל־יְדֵי עַנְפֵּי הַשֹּׂכֶל הָעֶלְיוֹן הַמִּתְפַּשְׁטִין לְשָׁם. כִּי עִקַּר יְנִיקַת הַחָכְמָה תַּתָּאָה הִיא מֵהַחָכְמָה עֶלְיוֹנָה, וְגַם הִיא כְּלוּלָה מֵאַרְבָּעָה עוֹלָמוֹת, כִּי בְּכָל עוֹלָם וְעוֹלָם יֵשׁ בְּחִינוֹת הַמַּלְכוּת, בְּחִינוֹת חָכְמָה תַּתָּאָה, שֶׁהִיא בְּחִינוֹת הַחָכְמָה הַמַּנְהֶגֶת אֶת הָעוֹלָם כַּנַּ״ל, הַיְנוּ יֵשׁ מַלְכוּת דַּאֲצִילוּת, מַלְכוּת דִּבְרִיאָה, מַלְכוּת דִּיצִירָה, מַלְכוּת דַּעֲשִׂיָּה, וּבְקִדֻּשָּׁה הִיא מְקַבֶּלֶת מֵהָעוֹלָמוֹת שֶׁלְּמַעְלָה, וְכָךְ מוֹרִידָה אֶל הָעוֹלָמוֹת שֶׁלְּמַטָּה, מֵעוֹלָם לְעוֹלָם, כִּי הַמַּלְכוּת הִיא הַצִּמְצוּם, וּלְהֵפֶךְ וְכָל הַחָכְמוֹת שֶׁל הָעַפּוּ״ם, שֶׁהֵם חָכְמוֹת חִיצוֹנִיּוֹת, כֻּלָּם הֵם תַּחַת הַחָכְמָה תַּתָּאָה הַנַּ״ל, וּמִשָּׁם יוֹנֵק חָכְמָתָם. וּכְשֶׁיּוֹנְקִים, חַס וְשָׁלוֹם, יוֹתֵר מֵהָרָאוּי לָהֶם, אֲזַי מִתְגַּבְּרִים, חַס וְשָׁלוֹם, וְנַעֲשֶׂה מֶמְשֶׁלֶת הָאַרְבַּע מַלְכֻיּוֹת, שֶׁהֵם אַרְבַּע גָּלֻיּוֹת, כִּי הָעַפּוּ״ם יוֹנְקִים גַּם־כֵּן מֵהַקְּדֻשָּׁה, וְאִם נוֹתְנִים לָהֶם כֹּחַ, חַס וְשָׁלוֹם, מִזֶּה נַעֲשֶׂה הַגָּלוּת. וּמִי יָכוֹל לִסְבֹּל אֶת קוֹל הַצְּעָקָה וְהַזְּעָקָה הַגְּדוֹלָה, כְּשֶׁנּוֹפֵל בְּחִינוֹת הַמַּלְכוּת, בְּחִינוֹת הַחָכְמָה תַּתָּאָה בֵּינֵיהֶם, חַס וְשָׁלוֹם, בִּבְחִינוֹת (קֹהֶלֶת ט): ״זַעֲקַת מוֹשֵׁל בִּכְסִילִים״, דְּהַיְנוּ הַזְּעָקָה כְּשֶׁנּוֹפֵל הַמֶּמְשָׁלָה, בְּחִינוֹת הַמַּלְכוּת, בְּחִינוֹת חָכְמָה תַּתָּאָה, בֵּין הַכְּסִילִים, שֶׁהַכְּסִיל רוֹצֶה לְהִתְחַכֵּם, שֶׁרוֹצִים לִינֹק וּלְהַמְשִׁיךְ לְתוֹךְ הַחָכְמוֹת שֶׁלָּהֶם שֶׁהֵם כְּסִילוּת בֶּאֱמֶת, אֶת בְּחִינוֹת הַחָכְמָה הָאֲמִתִּיּוֹת, בְּחִינוֹת חָכְמָה תַּתָּאָה הַנַּ״ל. כִּי בֶּאֱמֶת הַמַּאֲמִין הָאֲמִתִּי, שֶׁמַּאֲמִין שֶׁאֵין בִּלְעָדָיו יִתְבָּרַךְ כְּלָל, מְקַשֵּׁר אֶת הַמַּלְכוּת, שֶׁהִיא חָכְמָה תַּתָּאָה אֶל חָכְמָה עִלָּאָה, וְנִמְשָׁךְ עָלָיו אוֹר גָּדוֹל וְנוֹרָא מְאֹד, עַד שֶׁנִּתְבַּטֵּל אֶצְלוֹ כָּל עִנְיַן הַגָּלוּת, אֲבָל אִם נוֹתְנִים כֹּחַ לַחָכְמוֹת הַחִיצוֹנִיּוֹת לְהִשְׁתַּלֵּט עָלָיו, מִשָּׁם יוֹנְקִים הַחִיצוֹנִים, שֶׁהוּא מַלְכוּת הָעַפּוּ״ם, שֶׁהוּא הַגָּלוּת, וְאָז הַשְּׁכִינָה, מַלְכוּת

בְּחִינוֹת הַמַּלְכוּת דִּקְדֻשָּׁה, בְּחִינוֹת חָכְמָה תַּתָּאָה, לַגָּלוּת שֶׁל אַרְבַּע מַלְכֻיּוֹת. כִּי הַמַּלְכוּת הוּא בְּחִינוֹת דָּלֶ״ת, בְּגִין דְּלֵית לָהּ מִגַּרְמָהּ כְּלוּם. כִּי אִם עַל יְדֵי עַנְפֵּי הַשֹּׂכֶל הָעֶלְיוֹן הַמִּתְפַּשְׁטִין לְשָׁם. וְגַם הִיא כְּלוּלָה מֵאַרְבָּעָה עוֹלָמוֹת, כִּי בְּכָל עוֹלָם וְעוֹלָם יֵשׁ בְּחִינוֹת הַמַּלְכוּת, בְּחִינוֹת חָכְמָה תַּתָּאָה, שֶׁהִיא בְּחִינוֹת הַחָכְמָה הַמַּנְהֶגֶת אֶת הָעוֹלָם כַּנַּ״ל. וְכָל הַחָכְמוֹת שֶׁל הָעַפּוּ״ם כֻּלָּם הֵם תַּחַת הַחָכְמָה תַּתָּאָה הַנַּ״ל, וּמִשָּׁם יוֹנֵק חָכְמָתָם. וּכְשֶׁיּוֹנְקִים, חַס וְשָׁלוֹם, יוֹתֵר מֵהָרָאוּי לָהֶם, אֲזַי מִתְגַּבְּרִים, חַס וְשָׁלוֹם, וְנַעֲשֶׂה מֶמְשֶׁלֶת הָאַרְבַּע מַלְכֻיּוֹת, שֶׁהֵם אַרְבַּע גָּלֻיּוֹת. וּמִי יָכוֹל לִסְבֹּל אֶת קוֹל הַצְּעָקָה וְהַזְּעָקָה הַגְּדוֹלָה, כְּשֶׁנּוֹפֵל בְּחִינוֹת הַמַּלְכוּת, בְּחִינוֹת הַחָכְמָה תַּתָּאָה, בֵּינֵיהֶם, חַס וְשָׁלוֹם. בִּבְחִינוֹת (קֹהֶלֶת ט): ״זַעֲקַת מוֹשֵׁל בִּכְסִילִים״, דְּהַיְנוּ הַזְּעָקָה כְּשֶׁנּוֹפֵל הַמֶּמְשָׁלָה, בְּחִינוֹת הַמַּלְכוּת, בְּחִינוֹת חָכְמָה תַּתָּאָה, בֵּין הַכְּסִילִים. שֶׁהַכְּסִיל רוֹצֶה לְהִתְחַכֵּם, שֶׁרוֹצִים לִינֹק וּלְהַמְשִׁיךְ לְתוֹךְ הַחָכְמוֹת שֶׁלָּהֶם שֶׁהֵם כְּסִילוּת בֶּאֱמֶת, אֶת בְּחִינוֹת הַחָכְמָה הָאֲמִתִּיּוֹת, בְּחִינוֹת חָכְמָה תַּתָּאָה הַנַּ״ל. וְגַם יֵשׁ עוֹד צְעָקָה

תַּתָּאָה, זוֹעֶקֶת וְצוֹעֶקֶת אֵיךְ הַכְּסִילִים מוֹשְׁלִים, וְאֵיךְ נָפַל הָאָדָם בְּגַשְׁמִיּוּת וּבְחָמְרִיּוּת, עַד שֶׁנִּתְפַּשְׁטָה עָלָיו הַגָּלוּת הַמָּרָה, עַל־יְדֵי אֻמּוֹת הָעוֹלָם. וְגַם יֵשׁ עוֹד צְעָקָה גְּדוֹלָה מִזֶּה, דְּהַיְנוּ שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כְּבָיכוֹל, בְּעַצְמוֹ שׁוֹאֵג, בִּבְחִינוֹת (יִרְמְיָה כה): ״שָׁאֹג יִשְׁאַג עַל נָוֵהוּ״ — ׳עַל נָוֵה דִּילֵהּ׳ (זֹהַר אַחֲרֵי ע״ד ע״ב:), שֶׁהוּא בְּחִינוֹת הַמַּלְכוּת; כִּי הַמַּלְכוּת שֶׁהִיא אֱמוּנָה, הִיא הַהוֹד וְהֶהָדָר, כְּבָיכוֹל, שֶׁל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, כִּי כְּשֶׁבַּר יִשְׂרָאֵל חָזָק בֶּאֱמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וּמוֹסֵר אֶת עַצְמוֹ כָּל כֻּלּוֹ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, בָּזֶה בְּעַצְמוֹ הוּא מְיַחֵד אֶת הַחָכְמָה תַּתָּאָה שֶׁתִּתְקַבֵּל מֵהַחָכְמָה עִלָּאָה, וְעַל־יְדֵי־זֶה נִתְבַּטֵּל הַגָּלוּת, כִּי מִתְגַּלֶּה אֲשֶׁר אֵין בִּלְעָדָיו יִתְבָּרַךְ כְּלָל, וְהַכֹּל לַכֹּל אֱלֹקוּת גָּמוּר הוּא, וּלְהֶפֶךְ אִם אָדָם מְנַתֵּק אֶת עַצְמוֹ מֵאֱמוּנָה, וְנִמְשָׁךְ אַחַר חָכְמוֹת חִיצוֹנִיּוֹת, חָכְמוֹת אֻמּוֹת הָעוֹלָם, שֶׁנּוֹפֵל בְּגָלֻיּוֹת שֶׁל אַרְבַּע מַלְכֻיּוֹת, וְאָז כְּבָיכוֹל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בְּעַצְמוֹ צוֹעֵק עַל נָוֵה דִּילֵהּ, עַל הַהוֹד וְהֶהָדָר שֶׁלּוֹ שֶׁנָּפַל בְּגָלוּת, כִּי הַמַּלְכוּת נָפְלָה בֵּין אֻמּוֹת הָעוֹלָם, וְצָרִיךְ לִרְאוֹת לַחְתֹּךְ וּלְהַבְדִּיל אֶת בְּחִינוֹת הַמַּלְכוּת הַנַּ״ל מִבֵּין הָאַרְבַּע גָּלֻיּוֹת, וּלְהַעֲלוֹתָהּ מִשָּׁם; כִּי זֶה עִקַּר הַשְּׁלֵמוּת — לְנַתֵּק אֶת עַצְמוֹ מֵהַגָּלוּת, וּלְהַדְבִּיק אֶת עַצְמוֹ בְּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא. וְעִקַּר עֲלִיָּתָהּ עַל־יְדֵי בְּחִינוֹת הַחֶסֶד, בִּבְחִינַת (יְשַׁעְיָה טז): ״וְהוּכַן בְּחֶסֶד כִּסֵּא״, כִּי מִדַּת הַחֶסֶד יוֹנֶקֶת מֵהַחָכְמָה, וּבָזֶה מְכִינִים כְּבָיכוֹל כִּסֵּא לֶאֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ; כִּי אִם אָדָם הוֹלֵךְ בְּחֶסֶד עִם הַזּוּלַת, עַל־יְדֵי־זֶה הוּא בּוֹנֶה אֶת הַמַּלְכוּת, וְיוֹצֵא מֵהַגָּלוּת, שֶׁזֶּה בְּחִינַת (הוֹשֵׁעַ י): ״קִצְרוּ לְפִי חֶסֶד״, שֶׁעַל־יְדֵי הַחֶסֶד קוֹצְרִין וְחוֹתְכִין אֶת הַדָּלֶת, בְּחִינַת הַמַּלְכוּת, וּמַבְדִּילִין אוֹתָהּ מֵהֶם, וּמַעֲלִין אוֹתָהּ אֶל אוֹר הַפָּנִים, כִּי עַל־יְדֵי מִדַּת הַחֶסֶד נִתְגַּלֶּה שֶׁהוּא מִזֶּרַע אַבְרָהָם, וּכְמַאֲמָרָם זַ״ל (יְבָמוֹת עט.): שְׁלֹשָׁה סִימָנִים יֵשׁ בְּאָמָּה זוֹ, הָרַחֲמָנִים, וְהַבַּיְשָׁנִין, וְגוֹמְלֵי חֲסָדִים, וְהֵם תְּלוּיִים זֶה בָּזֶה; כִּי מִי שֶׁגּוֹמֵל חֶסֶד עִם הַזּוּלַת, סִימָן שֶׁהוּא רַחֲמָן וּבַיְשָׁן, וְעַל־יְדֵי מִדַּת הַחֶסֶד נִבְנֵית אֱצִלּוֹ הָאֱמוּנָה בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא. וְכֵן אָמְרוּ (בֵּיצָה לב:): כָּל הַמְרַחֵם עַל הַבְּרִיּוֹת, בְּיָדוּעַ שֶׁהוּא מִזַּרְעוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ. וְעַל־כֵּן אַבְרָהָם הָיָה אִישׁ הַחֶסֶד, וְהָיָה מִשְׁתַּדֵּל תָּמִיד לַעֲשׂוֹת חֶסֶד, כְּדֵי לְהַעֲלוֹת בְּחִינַת הַמַּלְכוּת מֵהֶם, הַיְנוּ מֵהַסִּטְרָא אַחֲרָא, וְאַבְרָהָם אָבִינוּ הָיָה רֹאשׁ לַמַּאֲמִינִים, כִּי גִּלָּה אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ לְכָל עוֹבֵר וָשָׁב, וְלָכֵן בָּנָה אֶת הַמַּלְכוּת בִּשְׁלֵמוּת, שֶׁגִּלָּה לְכֻלָּם, אֲשֶׁר הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, מַנְהִיג אֶת

גְּדוֹלָה מִזֶּה, דְּהַיְנוּ שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כְּבָיכוֹל בְּעַצְמוֹ שׁוֹאֵג, בִּבְחִינוֹת (יִרְמְיָה כ״ה): ״שָׁאֹג יִשְׁאַג עַל נָוֵהוּ״ — ׳עַל נָוֵה דִּילֵהּ׳. שֶׁהוּא בְּחִינוֹת הַמַּלְכוּת, שֶׁנּוֹפֵל בַּגָּלֻיּוֹת שֶׁל אַרְבַּע מַלְכֻיּוֹת:

וְצָרִיךְ לִרְאוֹת לַחְתֹּךְ וּלְהַבְדִּיל אֶת בְּחִינוֹת הַמַּלְכוּת הַנַּ״ל מִבֵּין הָאַרְבַּע גָּלֻיּוֹת, וּלְהַעֲלוֹתָהּ מִשָּׁם. וְעִקַּר עֲלִיָּתָהּ עַל יְדֵי בְּחִינוֹת הַחֶסֶד, בִּבְחִינַת (יְשַׁעְיָה ט״ז): ״וְהוּכַן בְּחֶסֶד כִּסֵּא״. בְּחִינַת (הוֹשֵׁעַ י): ״קִצְרוּ לְפִי חֶסֶד״, שֶׁעַל־יְדֵי הַחֶסֶד קוֹצְרִין וְחוֹתְכִין אֶת הַדָּלֶת, בְּחִינַת הַמַּלְכוּת, וּמַבְדִּילִין אוֹתָהּ מֵהֶם, וּמַעֲלִין אוֹתָהּ אֶל אוֹר הַפָּנִים:

וְעַל כֵּן אַבְרָהָם הָיָה אִישׁ הַחֶסֶד, וְהָיָה מִשְׁתַּדֵּל תָּמִיד לַעֲשׂוֹת חֶסֶד, כְּדֵי לְהַעֲלוֹת בְּחִינַת הַמַּלְכוּת מֵהֶם. וְעַל כֵּן רָדַף

עוֹלָמוֹ בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים. וְעַל־כֵּן רָדַף אַבְרָהָם אַחַר הָאַרְבָּעָה מְלָכִים כְּדֵי לְהַכְנִיעָם, וְלָמָּה דַּיְקָא אַחַר אַרְבָּעָה מְלָכִים? אֶלָּא שֶׁהֵן בְּחִינַת הָאַרְבַּע מַלְכֻיּוֹת דְּסִטְרָא אַחֲרָא, וְאַבְרָהָם הָיָה לוֹ הַכֹּחַ לָזֶה לְהַכְנִיעַ אֶת הָאַרְבַּע מַלְכֻיּוֹת דְּסִטְרָא אַחֲרָא, כִּי אַבְרָהָם הָיָה שׁוֹנֵא מָמוֹן, כִּי מָאַס מָמוֹן סְדוֹם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בְּרֵאשִׁית יד): ״אִם מִחוּט וְעַד שְׂרוֹךְ וְכוּ׳, וְלֹא תֹאמַר אֲנִי הֶעֱשַׁרְתִּי אֶת אַבְרָם״, וּמֵאַחַר שֶׁשָּׂנָא אֶת הַמָּמוֹן, וְלֹא רָצָה לְקַבֵּל מֵהַזּוּלַת, עַל־יְדֵי־זֶה הָיָה בְּכֹחוֹ לְהוֹרִיד אֶת הַחָכְמָה עֶלְיוֹנָה מִשֶּׂכֶל עֶלְיוֹן לְשֶׂכֶל תַּחְתּוֹן, מֵעִילָּה לְעָלוּל, עַד שֶׁכָּל עוֹבֵר וָשָׁב יָבִין אֶלְקוּתוֹ יִתְבָּרֵךְ, כִּי אַבְרָהָם תִּקֵּן שַׁחֲרִית (בְּרָכוֹת כו:), שֶׁכָּל זֶה הוּא בְּחִינַת שַׁחֲרוּת הַנַּ״ל, הַיְנוּ כְּדֵי לְצַמְצֵם אֶת הָאוֹר צָרִיךְ לַעֲבֹר דֶּרֶךְ הַשָּׁחֹר שֶׁבָּעַיִן, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַשֶּׂכֶל הַתַּחְתּוֹן הַנַּ״ל, בְּחִינַת חָכְמָה תַּתָּאָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת שַׁחֲרוּת כַּנַּ״ל, שֶׁזּוֹכִין לְתַקֵּן בְּחִינַת זֹאת עַל־יְדֵי שׁוֹנֵא בֶּצַע כַּנַּ״ל, וְעַל־כֵּן יָצָא מֵאַבְרָהָם יִצְחָק וְיִשְׁמָעֵאל, יַעֲקֹב וְעֵשָׂו, שֶׁהֵם בְּחִינַת כְּנֶגֶד אַרְבָּעָה בָּנִים דִּבְרָה תוֹרָה: אֶחָד חָכָם וְאֶחָד רָשָׁע וְאֶחָד תָּם וְאֶחָד שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ לִשְׁאֹל, שֶׁהֵם כְּנֶגֶד אַרְבַּע מַלְכֻיּוֹת שֶׁבְּקִרְדֶּשָׁה כַּיָּדוּעַ (עַיֵּן בְּכַוָּנוֹת הַהַגָּדָה); יִצְחָק — זֶה בְּחִינַת בֵּן חָכָם, כִּי יִצְחָק עַל שֵׁם הַצְּחוֹק וְהַשִּׂמְחָה, בְּחִינַת (מִשְׁלֵי י׳): ״בֵּן חָכָם יְשַׂמַּח אָב״, שֶׁהוּא כְּנֶגֶד עוֹלָם הָאֲצִילוּת. עֵשָׂו — הוּא בֵּן רָשָׁע, שֶׁהוּא כְּנֶגֶד עוֹלָם הָעֲשִׂיָּה. יַעֲקֹב — הוּא בֵּן תָּם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בְּרֵאשִׁית כה): ״וְיַעֲקֹב אִישׁ תָּם״, שֶׁהוּא כְּנֶגֶד עוֹלָם הַיְצִירָה. יִשְׁמָעֵאל — הוּא בְּחִינַת בֵּן שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ לִשְׁאֹל, כִּי יִשְׁמָעֵאל עָשָׂה תְּשׁוּבָה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (בָּבָא בַּתְרָא טז:); וְעִקַּר הַתְּשׁוּבָה הִיא בִּבְחִינַת שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ לִשְׁאֹל, הַיְנוּ לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה וְלִשְׁאֹל כַּפָּרָה מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ עַל שֶׁאֵינָם יְדוּעִים, שֶׁזֶּה עִקַּר הַתְּשׁוּבָה, בִּבְחִינַת (תְּהִלִּים

אַבְרָהָם אַחַר הָאַרְבָּעָה מְלָכִים כְּדֵי לְהַכְנִיעָם, שֶׁהֵן בְּחִינַת הָאַרְבַּע מַלְכֻיּוֹת דְּסִטְרָא־אָחֳרָא. כִּי אַבְרָהָם הָיָה שׁוֹנֵא מָמוֹן, כִּי מָאַס מָמוֹן סְדוֹם. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בְּרֵאשִׁית יד): **״אִם מִחוּט וְעַד שְׂרוֹךְ וְכוּ׳ וְלֹא תֹאמַר אֲנִי הֶעֱשַׁרְתִּי אֶת אַבְרָם״. כִּי אַבְרָהָם תִּקֵּן שַׁחֲרִית** (בְּרָכוֹת כו:), **בְּחִינַת שַׁחֲרוּת הַנַּ״ל. שֶׁהוּא בְּחִינַת הַשֶּׂכֶל הַתַּחְתּוֹן הַנַּ״ל, בְּחִינַת חָכְמָה תַּתָּאָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת שַׁחֲרוּת כַּנַּ״ל, שֶׁזּוֹכִין לְתַקֵּן בְּחִינַת זֹאת עַל־יְדֵי שׁוֹנֵא בֶּצַע כַּנַּ״ל:**

וְעַל כֵּן יָצָא מֵאַבְרָהָם יִצְחָק וְיִשְׁמָעֵאל יַעֲקֹב וְעֵשָׂו, שֶׁהֵם בְּחִינַת כְּנֶגֶד אַרְבָּעָה בָּנִים דִּבְרָה תוֹרָה, אֶחָד חָכָם וְאֶחָד רָשָׁע וְאֶחָד תָּם וְאֶחָד שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ לִשְׁאֹל, שֶׁהֵם כְּנֶגֶד אַרְבַּע מַלְכֻיּוֹת שֶׁבְּקִרְדֶּשָׁה כַּיָּדוּעַ: יִצְחָק, זֶה בְּחִינַת בֵּן חָכָם. כִּי יִצְחָק עַל שֵׁם הַצְּחוֹק וְהַשִּׂמְחָה, בְּחִינַת (מִשְׁלֵי י׳): **״בֵּן חָכָם יְשַׂמַּח אָב״: עֵשָׂו, הוּא בֵּן רָשָׁע: יַעֲקֹב, הוּא בֵּן תָּם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב** (בְּרֵאשִׁית כה): **״וְיַעֲקֹב אִישׁ תָּם״: יִשְׁמָעֵאל, הוּא בְּחִינַת בֵּן שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ לִשְׁאֹל. כִּי יִשְׁמָעֵאל עָשָׂה תְּשׁוּבָה כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה** (בָּבָא בַּתְרָא טז:). **וְעִקַּר הַתְּשׁוּבָה הִיא בִּבְחִינַת שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ לִשְׁאֹל. הַיְנוּ לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה וְלִשְׁאֹל כַּפָּרָה מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ עַל שֶׁאֵינָם יְדוּעִים, שֶׁזֶּה עִקַּר הַתְּשׁוּבָה,**

סט): ״אֲשֶׁר לֹא גָזַלְתִּי אָז אָשִׁיב״, שֶׁהוּא כְּנֶגֶד עוֹלָם הַבְּרִיאָה, שֶׁשָּׁם הַתְּשׁוּבָה. וְלָכֵן הָיָה בְּכֹחוֹ לָקַחַת אֶת הַד׳ מַלְכֻיּוֹת מֵהַד׳ עוֹלָמוֹת, שֶׁהִיא חָכְמָה עִלָּאָה, וּלְהוֹרִידָהּ עַד חָכְמָה תַּתָּאָה, וְעַל־יְדֵי־זֶה נִתְבַּטְּלָה הַד׳ מַלְכֻיּוֹת שֶׁל הַסִּטְרָא אַחֲרָא, שֶׁמֵּהֶם בָּאָה הַגָּלוּת, כִּי תֵּכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁאָדָם מַחְדִּיר בְּעַצְמוֹ אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְיוֹדֵעַ בְּבֵרוּר שֶׁאֵין בִּלְעָדָיו יִתְבָּרַךְ, וְלַהֲוָיָ״ה מְלוּכָה וּמוֹשֵׁל בַּכֹּל, עַל־יְדֵי־זֶה נִתְבַּטֵּל הַגָּלוּת, כִּי עִקַּר הַגָּלוּת הוּא רַק מֵחֲמַת חֶסְרוֹן הָאֱמוּנָה. וְזֶה בְּחִינַת אַבְרָהָם תִּקֵּן שַׁחֲרִית, נוּטְרִיקוֹן: חָ׳כָם, רָ׳שָׁע, תָּ׳ם, שֶׁ׳אֵינוֹ יָ׳וֹדֵעַ, שֶׁהֵם בְּחִינַת הָאַרְבַּע מַלְכֻיּוֹת בַּנַ״ל; הַיְנוּ שַׁ׳חַ׳רַ׳י׳ת׳ רָאשֵׁי תֵּבוֹת: שֶׁ׳אֵינוֹ יָ׳וֹדֵעַ, חָ׳כָם, רָ׳שָׁע, תָּ׳ם, כִּי הָיָה בְּכֹחוֹ לְהוֹרִיד חָכְמָה עֶלְיוֹנָה מֵהַד׳ עוֹלָמוֹת אֶל חָכְמָה תַּתָּאָה, שֶׁמִּשָּׁם יוֹנְקִים הַד׳ מַלְכֻיּוֹת הָרְשָׁעָה, וְתֵכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁגִּלָּה אֶת אֲמִתָּתוֹ יִתְבָּרַךְ, אֲשֶׁר אֵין בִּלְעָדָיו יִתְבָּרַךְ כְּלָל, עַל־יְדֵי־זֶה הֵם נִתְבַּטְּלִים, כִּי מֵרֹב אוֹר שֶׁיּוֹרֵד מִלְּמַעְלָה, נִתְבַּטֵּל מַלְכוּת הָרְשָׁעָה, וְנִתְגַּלֶּה מַלְכוּת דִּקְדֻשָּׁה.

בִּבְחִינַת (תְּהִלִּים סט): **״אֲשֶׁר לֹא גָזַלְתִּי אָז אָשִׁיב״: וְזֶה בְּחִינַת אַבְרָהָם תִּקֵּן שַׁחֲרִית, נוּטְרִיקוֹן חָכָם רָשָׁע תָּם שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ. שֶׁהֵם בְּחִינַת הָאַרְבַּע מַלְכֻיּוֹת כַּנַ״ל:**

וְזֶה (שְׁמוּאֵל־ט טו): **וַיְשַׁסֵּף שְׁמוּאֵל אֶת אֲגָג, כִּי אֲגָג הוּא כְּלָלוּת הָאַרְבַּע מַלְכֻיּוֹת דְּסִטְרָא־אָחֳרָא, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב** (בְּמִדְבַּר כד): **״רֵאשִׁית גּוֹיִם עֲמָלֵק״. וְזֶה שֶׁפֵּרֵשׁ רַשׁ״י: ׳וַיְשַׁסֵּף — חֲתָכוֹ לְאַרְבָּעָה׳. הַיְנוּ שֶׁחָתַךְ וְהִבְדִּיל אֶת הַדָּלֶ״ת, שֶׁהִיא בְּחִינַת מַלְכוּת דִּקְדֻשָּׁה, דְּלִית לָהּ מִגַּרְמָא כְּלוּם וְכוּ׳ כַּנַ״ל. מֵאַגָג שֶׁהוּא כְּלָלִיּוּת אַרְבַּע מַלְכֻיּוֹת דְּסִטְרָא אַחֲרָא, וְהֶעֱלָה אֶת הַמַּלְכוּת דִּקְדֻשָּׁה בְּשָׁלֹשׁ רְגָלִים, כִּי כְּשֶׁמַּפְרִידִים אֶת הַדָּלֶ״ת, שֶׁהוּא הַמַּלְכוּת מֵהַסִּטְרָא אַחֲרָא, עַל־יְדֵי־זֶה מֵאִיר בּוֹ אוֹר גָּדוֹל וְנוֹרָא מְאֹד, אוֹר הַפָּנִים שֶׁמֵּאִיר בְּשָׁלֹשׁ רְגָלִים. וְזֶה וַיְשַׁסֵּף — רָאשֵׁי תֵּבוֹת: שָׁ׳בוּעוֹת, סֻ׳כּוֹת, פֶּ׳סַח, כִּי עִקַּר חִיּוּתָהּ מֵאוֹר הַפָּנִים שֶׁבְּשָׁלֹשׁ**

עַכְשָׁו יַלְבִּישׁ אֶת הַשָּׁגָתוֹ בְּפָסוּק): וְזֶה (שְׁמוּאֵל־א׳ ט״ו): ״וַיְשַׁסֵּף שְׁמוּאֵל אֶת אֲגָג״, כִּי אֲגָג הוּא כְּלָלוּת הָאַרְבַּע מַלְכֻיּוֹת דְּסִטְרָא אַחֲרָא, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בְּמִדְבַּר כד): ״רֵאשִׁית גּוֹיִם עֲמָלֵק״, וְכָל אֻמּוֹת הָעוֹלָם שֶׁמִּשְׁתַּעְבְּדִים עִם יִשְׂרָאֵל בַּגָּלוּת הָאָרֹךְ הַמָּר הַזֶּה, הַכֹּל הִתְחִיל מֵעֲמָלֵק, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (תַּנְחוּמָא כִּי תֵצֵא): לְאַמְבַּטְיָה רוֹתַחַת שֶׁלֹּא הָיָה בְּרִיָּה יְכוֹלָה לֵירֵד בְּתוֹכָהּ, בָּא בֶּן בִּלְעָם אֶחָד קָפַץ וְיָרַד לְתוֹכָהּ, אַף־עַל־פִּי שֶׁנִּכְוָה, הֵקֵרָּה לִפְנֵי אֲחֵרִים, אַף כָּךְ כְּשֶׁיָּצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, וְנִקְרַע הַיָּם לִפְנֵיהֶם, נִשְׁתַּקְּעוּ הַמִּצְרִים לְתוֹכוֹ, נָפַל פַּחְדָּם עַל כָּל הָאֻמּוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת טו, טז): ״אָז נִבְהֲלוּ אַלּוּפֵי אֱדוֹם״ וְגוֹ׳, ״תִּפֹּל עֲלֵיהֶם אֵימָתָה וָפַחַד״, כֵּיוָן שֶׁבָּא עֲמָלֵק וְנִזְדַּוֵּג לָהֶם, אַף־עַל־פִּי שֶׁנָּטַל אֶת שֶׁלּוֹ מִתַּחַת יְדֵיהֶן, הֵקֵרָּן לִפְנֵי אֻמּוֹת הָעוֹלָם, וְלָכֵן עֲמָלֵק הוּא כְּלָלִיּוּת הָאַרְבַּע מַלְכֻיּוֹת שֶׁנִּשְׁתַּעְבְּדוּ בְּיִשְׂרָאֵל. וְזֶה שֶׁפֵּרֵשׁ רַשׁ״י: ׳וַיְשַׁסֵּף — חֲתָכוֹ לְאַרְבָּעָה׳, הַיְנוּ שֶׁחָתַךְ וְהִבְדִּיל אֶת הַדָּלֶ״ת, שֶׁהִיא בְּחִינַת מַלְכוּת דִּקְדֻשָּׁה, דְּלִית לָהּ מִגַּרְמָא כְּלוּם וְכוּ׳ כַּנַ״ל. מֵאַגָג שֶׁהוּא כְּלָלִיּוּת אַרְבַּע מַלְכֻיּוֹת דְּסִטְרָא אַחֲרָא, וְהֶעֱלָה אֶת הַמַּלְכוּת דִּקְדֻשָּׁה בְּשָׁלֹשׁ רְגָלִים, כִּי כְּשֶׁמַּפְרִידִים אֶת הַדָּלֶ״ת, שֶׁהוּא הַמַּלְכוּת מֵהַסִּטְרָא אַחֲרָא, עַל־יְדֵי־זֶה מֵאִיר בּוֹ אוֹר גָּדוֹל וְנוֹרָא מְאֹד, אוֹר הַפָּנִים שֶׁמֵּאִיר בְּשָׁלֹשׁ רְגָלִים. וְזֶה וַיְשַׁסֵּף — רָאשֵׁי תֵּבוֹת: שָׁ׳בוּעוֹת, סֻ׳כּוֹת, פֶּ׳סַח, כִּי עִקַּר חִיּוּתָהּ מֵאוֹר

הַפָּנִים שֶׁבְּשָׁלֹשׁ רְגָלִים כַּנַּ״ל, בִּבְחִינַת (שְׁמוּאֵל־ב׳ יא): ״וַיְהִי לִתְשׁוּבַת הַשָּׁנָה לְעֵת צֵאת הַמְּלָכִים״, ״תְּשׁוּבַת הַשָּׁנָה״ זֶה בְּחִינַת שָׁלֹשׁ רְגָלִים, שֶׁהֵם יְמֵי דִּין, יְמֵי תְּשׁוּבָה, כְּמַאֲמַר חֲכָמֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (רֹאשׁ הַשָּׁנָה טז): ׳בְּפֶסַח נִדּוֹנִין עַל הַתְּבוּאָה, בַּעֲצֶרֶת׳ וְכוּ׳, וְאָז עֵת צֵאת הַמְּלָכִים כַּנַּ״ל, שֶׁמּוֹצִיאִין אֶת בְּחִינַת הַמַּלְכוּת דִּקְדֻשָּׁה מִגָּלֻיּוֹת שֶׁל הָאַרְבַּע מַלְכֻיּוֹת, וּמַעֲלִין אוֹתָהּ אֶל אוֹר הַפָּנִים, הַמֵּאִיר בְּשָׁלֹשׁ רְגָלִים כַּנַּ״ל. כִּי בְּשָׁלֹשׁ רְגָלִים אָז מֵאִיר אוֹר הַפָּנִים, הַיְנוּ בְּכָל רֶגֶל: פֶּסַח, שָׁבוּעוֹת, סֻכּוֹת, אָז נִתְגַּלֶּה אֱמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּגִלּוּי רַב וְנוֹרָא מְאֹד, כִּי הָיָה שְׁדּוּד הַמַּעֲרָכָה, שְׁדּוּד הַמַּעֲרָכָה, וְהֵאִיר אוֹר פָּנָיו יִתְבָּרַךְ, וְעַל־כֵּן יֵשׁ אַרְבַּע בְּחִינוֹת בְּכָל רֶגֶל: בְּפֶסַח הֵם אַרְבַּע כּוֹסוֹת, בְּשָׁבוּעוֹת הוּא סֵדֶר הַמִּשְׁנָה, שֶׁהוּא אַרְבַּע פְּעָמִים בְּיַד כָּל אֶחָד, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (עֲרוּבִין נד:): ׳כִּיצַד סֵדֶר מִשְׁנָה, מֹשֶׁה לָמַד מִפִּי הַגְּבוּרָה, נִכְנַס אַהֲרֹן וְשָׁנָה לוֹ מֹשֶׁה פִּרְקוֹ, נִסְתַּלֵּק אַהֲרֹן וְיָשַׁב לְשִׁמְאל מֹשֶׁה, נִכְנְסוּ בָּנָיו וְשָׁנָה לָהֶן מֹשֶׁה פִּרְקָן, נִסְתַּלְּקוּ בָּנָיו, אֶלְעָזָר יָשַׁב לִימִין מֹשֶׁה וְאִיתָמָר לִשְׂמֹאל אַהֲרֹן וְכוּ׳, מִכָּאן אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: חַיָּב אָדָם לְשַׁנּוֹת לְתַלְמִידוֹ אַרְבַּע פְּעָמִים: בְּסֻכּוֹת הִיא אַרְבָּעָה מִינִים, נִמְצָא שֶׁבְּכָל חַג יֵשׁ אַרְבַּע מִצְוֹות, וְהֵם הַכֹּל כְּנֶגֶד בְּחִינַת הַד׳ הַנַּ״ל, בְּחִינַת מַלְכוּת הַנַּ״ל, שֶׁצָּרִיךְ לְהַעֲלוֹתָהּ אֶל הָאוֹר הַפָּנִים, עַל־יְדֵי שִׁמְחוֹת הַמִּצְוֹות שֶׁמִּתְקַבְּצִין לְתוֹךְ הָרְגָלִים כַּנַּ״ל, שֶׁעַל־יְדֵי הַשָּׁלֹשׁ רְגָלִים וּשְׂמֵחִים בָּהֶם, מַכְנִיעִים אֶת הַד׳ מַלְכֻיּוֹת דִּסְטָרָא אַחֲרָא.

רְגָלִים כַּנַּ״ל. בִּבְחִינַת (שְׁמוּאֵל־ב יא): **״וַיְהִי לִתְשׁוּבַת הַשָּׁנָה לְעֵת צֵאת הַמְּלָכִים״, ״תְּשׁוּבַת הַשָּׁנָה״ — זֶה בְּחִינַת שָׁלֹשׁ רְגָלִים, שֶׁהֵם יְמֵי דִּין, יְמֵי תְּשׁוּבָה, כְּמַאֲמַר חֲכָמֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה** (רֹאשׁ־הַשָּׁנָה טז): **׳בְּפֶסַח נִדּוֹנִין עַל הַתְּבוּאָה, בַּעֲצֶרֶת׳ וְכוּ׳. וְאָז עֵת צֵאת הַמְּלָכִים כַּנַּ״ל, שֶׁמּוֹצִיאִין אֶת בְּחִינַת הַמַּלְכוּת דִּקְדֻשָּׁה מִגָּלֻיּוֹת שֶׁל הָאַרְבַּע מַלְכֻיּוֹת, וּמַעֲלִין אוֹתָהּ אֶל אוֹר הַפָּנִים, הַמֵּאִיר בְּשָׁלֹשׁ רְגָלִים כַּנַּ״ל:**

וְעַל כֵּן יֵשׁ אַרְבַּע בְּחִינוֹת בְּכָל רֶגֶל, בְּפֶסַח הֵם אַרְבַּע כּוֹסוֹת. בְּשָׁבוּעוֹת הוּא סֵדֶר הַמִּשְׁנָה, שֶׁהוּא אַרְבַּע פְּעָמִים בְּיַד כָּל אֶחָד, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (עֲרוּבִין נד:): **׳כִּיצַד סֵדֶר מִשְׁנָה וְכוּ׳. בְּסֻכּוֹת הִיא אַרְבָּעָה מִינִים, הַכֹּל כְּנֶגֶד בְּחִינַת הַד׳ הַנַּ״ל, בְּחִינַת מַלְכוּת הַנַּ״ל, שֶׁצָּרִיךְ לְהַעֲלוֹתָהּ אֶל הָאוֹר הַפָּנִים, עַל־יְדֵי שִׁמְחוֹת הַמִּצְוֹות שֶׁמִּתְקַבְּצִין לְתוֹךְ הָרְגָלִים כַּנַּ״ל:**

ז. וְעִקַּר הִתְגַּלּוּת הַחֶסֶד הַנַּ״ל, שֶׁעַל יָדוֹ קוֹצְרִין וְחוֹתְכִין וּמַבְדִּילִין אֶת הַדַּ״ת הַנַּ״ל מֵאַרְבַּע גָּלֻיּוֹת שֶׁל הָעַכּוּ״ם, הוּא עַל־יְדֵי תּוֹכָחָה; הַיְנוּ שֶׁהַצַּדִּיק מוֹכִיחַ אֶת כָּל הַמְקֹרָבִים אֵלָיו, כְּדֵי שֶׁיּוּכְלוּ לְקַבֵּל אֶת הָאֲרַת הָאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, מִשֶּׁכֶל עֶלְיוֹן לְשֶׂכֶל תַּחְתּוֹן, עַל־יְדֵי־זֶה נִמְשָׁךְ חֶסֶד, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (תָּמִיד כח): כָּל הַמּוֹכִיחַ אֶת

וְעִקַּר הִתְגַּלּוּת הַחֶסֶד הַנַּ״ל, שֶׁעַל יָדוֹ קוֹצְרִין וְחוֹתְכִין וּמַבְדִּילִין אֶת הַדַּ״ת הַנַּ״ל מֵאַרְבַּע גָּלֻיּוֹת שֶׁל הָעַכּוּ״ם, הוּא עַל־יְדֵי תּוֹכָחָה. כִּי עַל־יְדֵי פְּתִיחַת פֶּה שֶׁל

חֲבֵרוֹ לְשֵׁם שָׁמַיִם, זוֹכֶה לְחֶלְקוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁמּוֹשְׁכִים עָלָיו חוּט שֶׁל חֶסֶד; כִּי עַל־יְדֵי פְּתִיחַת פֶּה שֶׁל הַמּוֹכִיחַ, נִתְגַּלֶּה חָכְמָה, כִּי עַל־יְדֵי תּוֹכַחְתּוֹ, הוּא עוֹשֶׂה אֶת הָאָדָם כְּלִי לְקַבֵּל בּוֹ חָכְמָה מִשֶּׁכָּל עֶלְיוֹן לְשֶׁכָּל תַּחְתּוֹן, וְעַל־יְדֵי זֹאת הַחָכְמָה — נִתְגַּלֶּה חֶסֶד, כִּי עִקַּר הִתְגַּלּוּת חֶסֶד, עַל־יְדֵי הַחָכְמָה, כִּי ׳אֵל נֶהִירוּ דְּחָכְמְתָא׳ (זֹהַר לֶךְ־לְךָ צד.) הַיְנוּ כִּי אֵל הוּא חָכְמָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים נב): ״חֶסֶד אֵל כָּל הַיּוֹם״, וְזֶה עִקַּר הַחָכְמָה — לְהַמְשִׁיךְ אֶת חַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ עַל כָּל אָדָם בְּכָל יוֹם, כִּי עוֹבְרִים עַל כָּל אֶחָד כָּל־כָּךְ הַרְבֵּה צָרוֹת וְיִסּוּרִים, עַד שֶׁנּוֹפֵל בְּדַעְתּוֹ, וְאִי אֶפְשָׁר לְהַכְנִיס בּוֹ הַשָּׂגַת אֱלֹקוּת, אֶלָּא עַל־יְדֵי צְמִצּוּמִים רַבִּים, שֶׁמַּמְשִׁיכִים עָלָיו אֶת חַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְעַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשֶׂה אָדָם כְּלִי לְקַבֵּל בּוֹ הַשָּׂגוֹת אֱלֹקוּת מִשֶּׁכָּל עֶלְיוֹן לְשֶׁכָּל תַּחְתּוֹן. (וּמֵבִיא רְאָיָה מִפָּסוּק): כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (מִשְׁלֵי לא): ״פִּיהָ פָּתְחָה בְחָכְמָה, וְתוֹרַת חֶסֶד עַל לְשׁוֹנָהּ״, עַל־יְדֵי שֶׁהַצַּדִּיק פּוֹתֵחַ פִּיו בְּדִבְרֵי חָכְמָה, שֶׁזּוֹ הַתּוֹכֵחָה שֶׁהוּא מוֹכִיחַ אֶת תַּלְמִידָיו, עַל־יְדֵי־זֶה מַמְשִׁיךְ עֲלֵיהֶם תּוֹרַת חֶסֶד, וּמַתְחִילִים לִרְאוֹת אֶת חַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ, עַד שֶׁשָּׂגוּר עַל לְשׁוֹנוֹ תָּמִיד אֲמִתָּתוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁזֶּה הַשָּׂגַת אֱלֹקוּת, וְזֶה (תְּהִלִּים קמא): ״יֶהֱלְמֵנִי צַדִּיק חֶסֶד וְיוֹכִיחֵנִי״, הַיְנוּ שֶׁעַל־יְדֵי תּוֹכָחָה נִתְגַּלֶּה חֶסֶד. וְזֶה שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (דְּבָרִים רַבָּה, פָּרָשָׁה א׳, סִימָן ט׳): וּמִנַּיִן שֶׁכָּל הַמְקַבֵּל תּוֹכֵחָה זוֹכֶה לִבְרָכָה? שֶׁכֵּן שְׁלֹמֹה מְפָרֵשׁ (מִשְׁלֵי כד): ״וְלַמּוֹכִיחִים יִנְעָם וַעֲלֵיהֶם תָּבוֹא בִרְכַּת טוֹב״; וּצְרִיכִין אָנוּ לְקַבֵּל תּוֹכַחְתָּם שֶׁל הַצַּדִּיקִים הַמּוֹכִיחִים בְּאַהֲבָה, אַף־עַל־פִּי שֶׁתּוֹכָחָה שֶׁלָּהֶם הִיא לִפְעָמִים דֶּרֶךְ בְּזָיוֹן שֶׁמְּבַזִּים אוֹתָנוּ, אַף־עַל־פִּי־כֵן צְרִיכִין אָנוּ לְקַבֵּל תּוֹכַחְתָּם, כְּדֵי לְקַבֵּל עַל יָדוֹ אֶת הַחֶסֶד, כַּנַּ״ל. כִּי מַה שֶּׁתּוֹכַחְתָּם הוֹלֶכֶת לִפְעָמִים בְּדֶרֶךְ בְּזוּי, צָרִיךְ לָדוּן אוֹתָם לְכַף זְכוּת, כִּי אֵין אָדָם נִתְפָּס עַל צַעֲרוֹ, כִּי סוֹבְלִים צַעַר גָּדוֹל מֵאִתָּנוּ, מֵאַחַר שֶׁהוּא יָגֵעַ וְטוֹרֵחַ לְנַקּוֹת אוֹתָנוּ, וּלְהַכְנִיס בָּנוּ הַשָּׂגַת אֱלֹקוּת דֶּרֶךְ צְמִצּוּמִים רַבִּים, כִּי לַעֲזוֹר לְבַעַל בְּחִירָה לוֹקֵחַ הַרְבֵּה זְמַן, כִּי צְרִיכִים לְהִתְיַגֵּעַ אִתּוֹ יָמִים וְשָׁנִים, עַד מְטַהֲרִים אֶת מֹחוֹ וְאֶת לִבּוֹ, עַד שֶׁהוּא מַגִּיעַ לְמַה שֶּׁהוּא מַגִּיעַ, שֶׁנִּכְנֶסֶת בּוֹ גַּם־כֵּן הִתְנוֹצְצוּת אֱלֹקוּת דֶּרֶךְ צְמִצּוּמִים רַבִּים מְעִילָּה לְעָלוּל, מִשֶּׁכָּל עֶלְיוֹן לְשֶׁכָּל תַּחְתּוֹן, וּכְבָר מַתְחִילִים גַּם־כֵּן לְהִתְפַּלֵּל וְלִלְמֹד, עִם כָּל זֹאת לְהַצַּדִּיק שֶׁעוֹסֵק לְקָרְבֵנוּ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְלַעֲשׂוֹת אוֹתָנוּ כְּלִי לְקַבֵּל בּוֹ אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, זֶה בָּא לוֹ בְּצַעַר גָּדוֹל מְאֹד, וְהוּא סוֹבֵל צַעַר גָּדוֹל מֵאִתָּנוּ, כִּי אֲפִלּוּ

חֲבֵרוֹ לְשֵׁם שָׁמַיִם, זוֹכֶה לְחֶלְקוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁמּוֹשְׁכִים עָלָיו חוּט שֶׁל חֶסֶד; כִּי עַל־יְדֵי פְּתִיחַת פֶּה שֶׁל הַמּוֹכִיחַ, נִתְגַּלֶּה חָכְמָה, כִּי עַל־יְדֵי תּוֹכַחְתּוֹ, הוּא עוֹשֶׂה אֶת הָאָדָם כְּלִי לְקַבֵּל בּוֹ חָכְמָה מִשֶּׁכָּל עֶלְיוֹן לְשֶׁכָּל תַּחְתּוֹן, וְעַל־יְדֵי זֹאת הַחָכְמָה — נִתְגַּלֶּה חֶסֶד, כִּי עִקַּר הִתְגַּלּוּת חֶסֶד, עַל־יְדֵי הַחָכְמָה, כִּי ׳אֵל נֶהִירוּ דְּחָכְמְתָא׳ (זֹהַר לֶךְ־לְךָ צד.) הַיְנוּ כִּי אֵל הוּא חָכְמָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים נב): ״חֶסֶד אֵל כָּל הַיּוֹם״, וְזֶה עִקַּר הַחָכְמָה — לְהַמְשִׁיךְ אֶת חַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ עַל כָּל אָדָם בְּכָל יוֹם, כִּי עוֹבְרִים עַל כָּל אֶחָד כָּל־כָּךְ הַרְבֵּה צָרוֹת וְיִסּוּרִים, עַד שֶׁנּוֹפֵל בְּדַעְתּוֹ, וְאִי אֶפְשָׁר לְהַכְנִיס בּוֹ הַשָּׂגַת אֱלֹקוּת, אֶלָּא עַל־יְדֵי צְמִצּוּמִים רַבִּים, שֶׁמַּמְשִׁיכִים עָלָיו אֶת חַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְעַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשֶׂה אָדָם כְּלִי לְקַבֵּל בּוֹ הַשָּׂגוֹת אֱלֹקוּת מִשֶּׁכָּל עֶלְיוֹן לְשֶׁכָּל תַּחְתּוֹן. (וּמֵבִיא רְאָיָה מִפָּסוּק): כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (מִשְׁלֵי לא): ״פִּיהָ פָּתְחָה בְחָכְמָה, וְתוֹרַת חֶסֶד עַל לְשׁוֹנָהּ״, עַל־יְדֵי שֶׁהַצַּדִּיק פּוֹתֵחַ פִּיו בְּדִבְרֵי חָכְמָה, שֶׁזּוֹ הַתּוֹכֵחָה שֶׁהוּא מוֹכִיחַ אֶת תַּלְמִידָיו, עַל־יְדֵי־זֶה מַמְשִׁיךְ עֲלֵיהֶם תּוֹרַת חֶסֶד, וּמַתְחִילִים לִרְאוֹת אֶת חַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ, עַד שֶׁשָּׂגוּר עַל לְשׁוֹנוֹ תָּמִיד אֲמִתָּתוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁזֶּה הַשָּׂגַת אֱלֹקוּת, וְזֶה (תְּהִלִּים קמא): ״יֶהֱלְמֵנִי צַדִּיק חֶסֶד וְיוֹכִיחֵנִי״, הַיְנוּ שֶׁעַל־יְדֵי תּוֹכָחָה נִתְגַּלֶּה חֶסֶד. וְזֶה שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (דְּבָרִים רַבָּה, פָּרָשָׁה א׳, סִימָן ט׳): וּמִנַּיִן שֶׁכָּל הַמְקַבֵּל תּוֹכֵחָה זוֹכֶה לִבְרָכָה? שֶׁכֵּן שְׁלֹמֹה מְפָרֵשׁ (מִשְׁלֵי כד): ״וְלַמּוֹכִיחִים יִנְעָם וַעֲלֵיהֶם תָּבוֹא בִרְכַּת טוֹב״; וּצְרִיכִין אָנוּ לְקַבֵּל תּוֹכַחְתָּם שֶׁל הַצַּדִּיקִים הַמּוֹכִיחִים בְּאַהֲבָה, אַף־עַל־פִּי שֶׁתּוֹכָחָה שֶׁלָּהֶם הִיא לִפְעָמִים דֶּרֶךְ בְּזָיוֹן שֶׁמְּבַזִּים אוֹתָנוּ, אַף־עַל־פִּי־כֵן צְרִיכִין אָנוּ לְקַבֵּל תּוֹכַחְתָּם, כְּדֵי לְקַבֵּל עַל יָדוֹ אֶת הַחֶסֶד, כַּנַּ״ל. כִּי מַה שֶּׁתּוֹכַחְתָּם הוֹלֶכֶת לִפְעָמִים בְּדֶרֶךְ בְּזוּי, צָרִיךְ לָדוּן אוֹתָם לְכַף זְכוּת. כִּי אֵין אָדָם נִתְפָּס עַל צַעֲרוֹ, כִּי סוֹבְלִים צַעַר גָּדוֹל מֵאִתָּנוּ. כִּי

מַה שֶּׁהוּא טוֹב אֶצְלֵנוּ, הוּא רָעָה אֵצֶל הַצַּדִּיקִים, וּכְעִין מַה שֶּׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (יְבָמוֹת קג): 'כָּל טוֹבָתָן שֶׁל רְשָׁעִים, רָעָה הִיא אֵצֶל הַצַּדִּיקִים'; הַיְנוּ כִּי עֲסָקִים וְשִׂיחַת חֻלִּין שֶׁלָּנוּ, הוּא בְּוַדַּאי רָעָה אֶצְלָם, כִּי אַחַר שֶׁהֵם כָּל־כָּךְ מִתְיַגְּעִים וְטוֹרְחִים וּמְדַבְּרִים אִתָּנוּ בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה, וּמַלְבִּישִׁים אֶת עַצְמָם בִּלְבוּשִׁים, וּמְצַמְצְמִים עַצְמָם בְּצִמְצוּמִים, כְּדֵי לְהַחְדִּיר בָּנוּ הַשָּׂגַת אֱלֹקוּת, וּלְבַסּוֹף אֲנַחְנוּ עֲסוּקִים בַּעֲסָקֵינוּ הַגַּשְׁמִים, וּמְדַבְּרִים שִׂיחַת חֻלִּין שֶׁל מַה בְּכָךְ, וְזֶה רָעָה וְצַעַר לָהֶם, כִּי אַחֲרֵי שֶׁיָּגְעוּ כָּל־כָּךְ הַרְבֵּה לְבַסּוֹף נוֹפְלִים חֲזָרָה, וְהֵם לֹא רַק הָעֲסָקִים וְהַשִּׂיחַת חֻלִּין שֶׁלָּנוּ רָעָה אֶצְלָם, אֶלָּא אֲפִלּוּ טוֹבוֹתֵינוּ, הַיְנוּ הַתְּפִלָּה שֶׁהִיא בְּעֶרְכֵּנוּ רַק טוֹב, הוּא רָעָה אֵצֶל הַצַּדִּיקִים, בִּבְחִינַת (שָׁם): "וּתְפִלָּתִי בְּרָעוֹתֵיהֶם", כִּי תְּפִלָּתֵנוּ מְבַלְבֶּלֶת אוֹתָם; כִּי כָּל עַרְבוּב הַדַּעַת וְכָל הַבִּלְבּוּלִים וְכָל הַשְׁטוּתִים שֶׁיֵּשׁ לָנוּ לִפְעָמִים, הַכֹּל נִמְשָׁךְ בִּתְפִלָּתֵנוּ, כִּי כָּל הַבִּלְבּוּלִים וְכוּ' וְכָל הַמַּחֲשָׁבוֹת שֶׁחוֹשֵׁב הָאָדָם לִפְעָמִים, הַכֹּל בָּאִים עַל דַּעְתּוֹ בְּשָׁעַת הַתְּפִלָּה דַּיְקָא, וְהַכֹּל נִשְׁמָע אֶלָּיו אָז דַּיְקָא, בְּשָׁעָה שֶׁעוֹמֵד לְהִתְפַּלֵּל. בִּבְחִינַת (שָׁם קו): "מִי יְמַלֵּל גְּבוּרוֹת ה', יַשְׁמִיעַ כָּל תְּהִלָּתוֹ". 'תְּהִלָּתוֹ' — לְשׁוֹן (אִיּוֹב ד): "וּבְמַלְאָכָיו יָשִׂים תָּהֳלָה", הַיְנוּ עֵרְבוּב וּבִלְבּוּלִים, שֶׁאָז מַשְׁמִיעִין אֶת עַצְמָן דַּיְקָא בְּשָׁעָה שֶׁעוֹמֵד לְהִתְפַּלֵּל וּלְמַלֵּל גְּבוּרוֹת ה', הַיְנוּ אֲפִלּוּ שֶׁאֲנַחְנוּ כְּבָר כֵּן שׁוֹמְעִים בְּקוֹל הַתּוֹכָחָה שֶׁל הַצַּדִּיקִים הַמּוֹכִיחִים אוֹתָנוּ בְּתוֹכָחָה שֶׁל חֶסֶד, וּכְבָר מַתְחִילִים לְהִתְפַּלֵּל אֲלֵיהֶם יִתְבָּרַךְ, גַּם אָז בְּאֶמְצַע הַתְּפִלָּה, נִכְנָסִים לָנוּ כָּל מִינֵי מַחֲשָׁבוֹת זָרוֹת וּבִלְבּוּלִים. כְּמוֹ שֶׁרוֹאִים בְּחוּשׁ, שֶׁכָּל הַמַּחֲשָׁבוֹת זָרוֹת שֶׁאָדָם חוֹשֵׁב בָּאוֹת לוֹ בְּעֵת הַתְּפִלָּה דַּיְקָא, וְזֶה צַעַר גָּדוֹל לְהַצַּדִּיק הַמּוֹכִיחַ לְשֵׁם שָׁמַיִם, כִּי רוֹאֶה אַחַר כָּל מִינֵי יְגִיעוֹת וּטְרָחוֹת שֶׁיָּגַע וְטָרַח לְצַמְצֵם אֶת הָאוֹר אֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, הַשָּׂגַת אֱלֹקוּת בְּצִמְצוּמִים רַבִּים, עַד שֶׁגַּם פְּחוּתֵי עֵרֶךְ כָּמוֹנוּ, גַּם־כֵּן יַשִּׂיגוּ אֵיזוֹ הִתְנוֹצְצוּת אֱלֹקוּת, וְעַל־יְדֵי־זֶה אֲנַחְנוּ מִתְפַּלְּלִים אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, עִם כָּל זֹאת הַתְּפִלָּה מְלֵאָה מַחֲשָׁבוֹת זָרוֹת וְהִרְהוּרִים רָעִים מְגֻנִּים, וְזֶה צַעַר גָּדוֹל לְהַצַּדִּיק הַמּוֹכִיחַ אוֹתָנוּ. וּבֶאֱמֶת

אֲפִלּוּ מַה שֶּׁהוּא טוֹב אֶצְלֵנוּ הוּא רָעָה אֵצֶל הַצַּדִּיקִים, וּכְעִין מַה שֶּׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (יְבָמוֹת ק״ג): 'כָּל טוֹבָתָן שֶׁל רְשָׁעִים רָעָה הִיא אֵצֶל הַצַּדִּיקִים'. הַיְנוּ כִּי עֲסָקִים וְשִׂיחַת חֻלִּין שֶׁלָּנוּ הוּא בְּוַדַּאי רָעָה אֶצְלָם, אֶלָּא אֲפִלּוּ טוֹבוֹתֵינוּ, הַיְנוּ תְּפִלָּה שֶׁהִיא בְּעֶרְכֵּנוּ רַק טוֹב, הוּא רָעָה אֵצֶל הַצַּדִּיקִים בִּבְחִינַת (שָׁם): "וּתְפִלָּתִי בְּרָעוֹתֵיהֶם", כִּי תְּפִלָּתֵנוּ מְבַלְבֶּלֶת אוֹתָם.

כִּי כָּל הָעֵרְבוּב הַדַּעַת וְכָל הַבִּלְבּוּלִים וְכָל הַשְׁטוּתִים שֶׁיֵּשׁ לָנוּ לִפְעָמִים, הַכֹּל נִמְשָׁךְ בִּתְפִלָּתֵנוּ. כִּי כָּל הַבִּלְבּוּלִים וְכוּ' וְכָל הַמַּחֲשָׁבוֹת שֶׁחוֹשֵׁב הָאָדָם לִפְעָמִים, הַכֹּל בָּאִים עַל דַּעְתּוֹ בְּשָׁעַת הַתְּפִלָּה דַּיְקָא, וְהַכֹּל נִשְׁמָע אֶלָּיו אָז דַּיְקָא, בְּשָׁעָה שֶׁעוֹמֵד לְהִתְפַּלֵּל. בִּבְחִינַת (שָׁם קו): "מִי יְמַלֵּל גְּבוּרוֹת ה', יַשְׁמִיעַ כָּל תְּהִלָּתוֹ". 'תְּהִלָּתוֹ' — לְשׁוֹן (אִיּוֹב ד): "וּבְמַלְאָכָיו יָשִׂים תָּהֳלָה", הַיְנוּ עֵרְבוּב וּבִלְבּוּלִים, שֶׁאָז מַשְׁמִיעִין אֶת עַצְמָן דַּיְקָא בְּשָׁעָה שֶׁעוֹמֵד לְהִתְפַּלֵּל וּלְמַלֵּל גְּבוּרוֹת

לָמָּה דַּיְקָא בְּעֵת הַתְּפִלָּה נִתְעוֹרֵר לָאָדָם כָּל הַמַּחֲשָׁבוֹת זָרוֹת וְהַהִרְהוּרִים רָעִים? וְהוּא בְּשִׁתֵּי בְּחִינוֹת: אוֹ שֶׁבָּאִים לְהִתְתַּקֵּן, מֵחֲמַת שֶׁרוֹאִים שֶׁמִּתְפַּלֵּל בְּכַוָּנָה כָּרָאוּי, עַל־כֵּן בָּאִים לְהִתְתַּקֵּן כִּי עַכְשָׁו הוּא הַזְּמַן שֶׁיְּכוֹלִין לְהִתְתַּקֵּן, כִּי יֵשׁ בָּהֶם נִצּוֹצוֹת קְדוֹשִׁים שֶׁצְּרִיכִין תִּקּוּן; כִּי בֶּאֱמֶת כָּל מַחֲשָׁבָה הִיא קוֹמָה שְׁלֵמָה, וְאָדָם צָרִיךְ לְהִתְפַּלֵּל לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בִּדְבֵקוּת כָּזוֹ, עַד שֶׁיִּהְיֶה בָּטֵל וּמְבֻטָּל לָאַיִן סוֹף בָּרוּךְ הוּא, שֶׁהוּא וְהַתְּפִלָּה יִהְיֶה אַחַת, בִּבְחִינַת (דְּבָרִים י, כא): ״הוּא תְּהִלָּתְךָ וְהוּא אֱלֹהֶיךָ״, אַךְ מֵחֲמַת שֶׁאָדָם חָטָא, וּמִכָּל חֵטְא וְעָוֹן בּוֹרֵא קְלִפּוֹת וּמַשְׁחִיתִים, וּבְעֵת הַתְּפִלָּה הֵם בָּאִים אֵלָיו כְּדֵי שֶׁיִּתַּקְּנֵם, כִּי אָז בְּשָׁעַת הַתְּפִלָּה שֶׁאָדָם מִתְפַּלֵּל אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, הוּא יָכוֹל לְתַקֵּן אֶת כָּל מַה שֶּׁחָטָא, לָכֵן דַּיְקָא אָז בָּאִים אֵלָיו כָּל הַמַּחֲשָׁבוֹת זָרוֹת וְהַהִרְהוּרִים רָעִים, וְתוֹפְסִים אוֹתוֹ, כְּדֵי שֶׁיִּתַּקֵּן אוֹתָם, וְיַעֲלֶה אוֹתָם חֲזָרָה אֶל הַקְּדֻשָּׁה; כִּי כְּשֶׁאָדָם חוֹטֵא, בַּר מִינָן, אֲזַי הַהֶכְרֵחַ שֶׁיִּהְיוּ לוֹ מַחֲשָׁבוֹת רָעוֹת וְהִרְהוּרִים מְגֻנִּים, וּבְעֵת הַתְּפִלָּה הוּא יָכוֹל לְתַקֵּן אוֹתָם, וְלָכֵן הֵם בָּאִים דַּיְקָא בְּשָׁעַת הַתְּפִלָּה, אוֹ בִּבְחִינָה אַחֶרֶת, מֵחֲמַת שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לְהִתְפַּלֵּל, וּבָאִין לְבַלְבֵּל אוֹתוֹ מִתְּפִלָּתוֹ, כִּי בְּעֵת הַתְּפִלָּה, אָז הָאָדָם דָּבוּק בְּחַי הַחַיִּים בּוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי אָז הַיִּחוּד פָּנִים אֶל פָּנִים בְּגִלּוּי רַב וְנִפְלָא מְאֹד, שֶׁמֵּאִיר בּוֹ אוֹר הַפָּנִים דִּקְדֻשָּׁה, וְלֹא כָּל אֶחָד רָאוּי לָזֶה, וְלָכֵן לְמַעַן הַבְּחִירָה וְהַנִּסָּיוֹן, שׁוֹלְחִים לוֹ הִרְהוּרִים רָעִים וּמַחֲשָׁבוֹת זָרוֹת וּבִלְבּוּלִים לְבַלְבֵּל אֶת תְּפִלָּתוֹ, כִּי לֹא כָּל אֶחָד רָאוּי לְהִתְיַחֵד וּלְהִתְדַּבֵּק וּלְזַוֵּג אֶת עַצְמוֹ כְּבְיָכוֹל עִמּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְלָכֵן שׁוֹלְחִים לוֹ אֶת הַבִּלְבּוּלִים בְּעֵת הַתְּפִלָּה, כְּדֵי שֶׁיִּבְרַח. עַל־כָּל־פָּנִים בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ בְּשָׁעַת הַתְּפִלָּה דַּיְקָא בָּאִין כָּל הָעֲרְבּוּבִים וְכָל הַבִּלְבּוּלִים שֶׁל הָאָדָם, וְנִשְׁמָעִין אֶצְלוֹ אָז, וּבִשְׁבִיל זֶה נִקְרָאִין הַבִּלְבּוּלִים וְהָעֲרְבּוּבִים תְּהִלָּה כַּנַּ״ל, מֵחֲמַת שֶׁהֵן בָּאִים דַּיְקָא בְּעֵת הַתְּפִלָּה וְהַתְּהִלָּה כַּנַּ״ל, הַיְנוּ מֵחֲמַת שְׁנֵי הַטְּעָמִים הָאֵלּוּ כַּנַּ״ל, אוֹ שֶׁעַכְשָׁו הִגִּיעַ הַזְּמַן לְהַעֲלוֹתָם, אוֹ שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לְהִתְפַּלֵּל, וְלָכֵן כָּל הַבִּלְבּוּלִים בָּאִים בְּעֵת הַתְּפִלָּה דַּיְקָא. וְכָל הַתְּפִלּוֹת הָאֵלּוּ עִם כָּל הָעֲרְבּוּבִים בָּאִין אֶל הַצַּדִּיקִים, כִּי הַצַּדִּיקִים הֵם בְּחִינַת מָשִׁיחַ, שֶׁאֵלָיו בָּאִין כָּל הַתְּפִלּוֹת לְהַעֲלוֹתָן, בִּבְחִינַת (יְשַׁעְיָה מח): ״וּתְהִלָּתִי אֶחֱטָם לָךְ״, שֶׁכָּל הַתְּהִלּוֹת בָּאִין לִבְחִינַת מָשִׁיחַ, שֶׁהוּא

ה׳. וְהוּא בְּשִׁתֵּי בְּחִינוֹת: אוֹ שֶׁבָּאִים לְהִתְתַּקֵּן מֵחֲמַת שֶׁרוֹאִים שֶׁמִּתְפַּלֵּל בְּכַוָּנָה כָּרָאוּי, עַל כֵּן בָּאִים לְהִתְתַּקֵּן. כִּי עַכְשָׁו הוּא הַזְּמַן שֶׁיְּכוֹלִין לְהִתְתַּקֵּן, כִּי יֵשׁ בָּהֶם נִיצוֹצוֹת קְדוֹשִׁים שֶׁצְּרִיכִין תִּקּוּן. אוֹ בִּבְחִינָה אַחֶרֶת, מֵחֲמַת שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לְהִתְפַּלֵּל, וּבָאִין לְבַלְבֵּל אוֹתוֹ מִתְּפִלָּתוֹ. עַל כָּל פָּנִים בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ, בְּשָׁעַת הַתְּפִלָּה דַּיְקָא בָּאִין כָּל הָעֲרְבּוּבִים וְכָל הַבִּלְבּוּלִים שֶׁל הָאָדָם, וְנִשְׁמָעִין אֶצְלוֹ אָז, וּבִשְׁבִיל זֶה נִקְרָאִין הַבִּלְבּוּלִים וְהָעֲרְבּוּבִים תְּהִלָּה כַּנַּ״ל, מֵחֲמַת שֶׁהֵן בָּאִים דַּיְקָא בְּעֵת הַתְּפִלָּה וְהַתְּהִלָּה כַּנַּ״ל.

וְכָל הַתְּפִלּוֹת הָאֵלּוּ עִם כָּל הָעֲרְבּוּבִים בָּאִין אֶל הַצַּדִּיקִים, כִּי הַצַּדִּיקִים הֵם בְּחִינַת מָשִׁיחַ, שֶׁאֵלָיו בָּאִין כָּל הַתְּפִלּוֹת לְהַעֲלוֹתָן. בִּבְחִינַת (יְשַׁעְיָה מח): **״וּתְהִלָּתִי אֶחֱטָם לָךְ״, שֶׁכָּל הַתְּהִלּוֹת בָּאִין לִבְחִינַת מָשִׁיחַ,**

בְּחִינַת חֹטֶם, בְּחִינַת (אֵיכָה ד׳): ״רוּחַ אַפֵּנוּ מְשִׁיחַ ה״, כִּי מָשִׁיחַ הוּא מוֹרַח וְדָאִין (כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה, סַנְהֶדְרִין צג:), **בִּבְחִינַת** (יְשַׁעְיָה יא): ״וַהֲרִיחוֹ בְּיִרְאַת ה׳״, הַיְנוּ בִּתְפִלּוֹת שֶׁהֵם בְּחִינַת (מִשְׁלֵי לא): ״יִרְאַת ה׳ הִיא תִּתְהַלָּל״, כִּי הוּא מוֹרַח וּמַרְגִּישׁ בְּהַתְּפִלּוֹת שֶׁמְּקַבֵּל מֵהֶם אֶת כָּל אֶחָד וְאֶחָד כְּפִי מַה שֶּׁהוּא, כִּי כָּל הָעֲרֵבוּבִים שֶׁל כָּל אֶחָד הֵם בְּתוֹךְ הַתְּפִלָּה כַּנַּ״ל, נִמְצָא, שֶׁהַצַּדִּיקִים הֵם סוֹבְלִים צַעַר עַל־יְדֵי הַתְּפִלּוֹת שֶׁלָּנוּ שֶׁמְּבַלְבְּלִין אוֹתָן כַּנַּ״ל, וּבִשְׁבִיל זֶה צָרִיךְ לְקַבֵּל תּוֹכַחְתָּם, אַף שֶׁמְּבַזִּין אוֹתָנוּ כַּנַּ״ל; כִּי כָּל צַדִּיק יֵשׁ בּוֹ בְּחִינַת מָשִׁיחַ, כִּי הוּא דָּבוּק בְּבִטּוּל כָּל הַרְגָּשׁוֹתָיו אֲלֵיו יִתְבָּרַךְ, עַד שֶׁזָּכָה לִבְחִינַת יְחִידָה דִּיחִידָה, כָּל אֶחָד כְּפִי בְּחִינָתוֹ, שֶׁזֶּה בְּחִינַת מָשִׁיחַ, וְלָכֵן הוּא יָכוֹל לַעֲלוֹת אֶת הַתְּפִלָּה אֶל הַמָּקוֹם הַשַּׁיֶּכֶת, כִּי הַצַּדִּיק הָאֱמֶת הַמּוֹכִיחַ לְשֵׁם שָׁמַיִם, יוֹדֵעַ לַהֲלֹךְ נֶגֶד רוּחוֹ שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, וּמְחַזֵּק וּמְאַמֵּץ וּמְעוֹדֵד אוֹתוֹ לְהִתְפַּלֵּל אֲלֵיו יִתְבָּרַךְ, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה נִמְשָׁךְ עָלָיו אוֹר הַפָּנִים, וְנִתְעַלֶּה גַּם נִשְׁמָתוֹ, אַךְ לַצַּדִּיק שֶׁהוּא בְּחִינַת מָשִׁיחַ, יֵשׁ צַעַר גָּדוֹל מְאֹד, כִּי רוֹאֶה אַחַר כָּל יְגִיעָתוֹ וְטִרְחָתוֹ וַעֲבוֹדָתוֹ, שֶׁיָּגַע וְטָרַח עִם הָאָדָם הַזֶּה, עַד שֶׁהֶחְדִּיר בּוֹ שֶׁגַּם לוֹ יָאִיר אוֹר הַפָּנִים, וְיוּכַל לְהִתְפַּלֵּל אֲלֵיו יִתְבָּרַךְ, לְבַסּוֹף הוּא מָלֵא מַחֲשָׁבוֹת זָרוֹת וּבִלְבּוּלִים, וְזֶה הַצַּעַר הַגָּדוֹל שֶׁל הַצַּדִּיק, שֶׁהוּא בְּחִינַת מָשִׁיחַ. וְזֶה שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (סַנְהֶדְרִין צח.) עַל מָשִׁיחַ, וְהֵיכָא יָתִיב? אַפֵּיתְחָא דְּרוֹמִי, וּמַאי סִימָנֵיהּ? יָתִיב בֵּינֵי עֲנָיֵי סוֹבְלֵי חֳלָאִים וְכוּ׳ הוּא כַּנַּ״ל, שֶׁיּוֹשֵׁב דַּיְקָא בֵּין אֵלּוּ הַסּוֹבְלֵי חֳלָאִים, אֲנָשִׁים שֶׁנָּפְלוּ וְנִכְשְׁלוּ בַּעֲוֹנוֹת חֲמוּרִים, וְנִכְנְסוּ בָּהֶם מַחֲשָׁבוֹת שֶׁל כְּפִירוּת וְאֶפִּיקוֹרְסוּת, שֶׁזֶּה בְּחִינַת רוֹמִי, וְדַיְקָא שָׁם יוֹשֵׁב מָשִׁיחַ, לְהַעֲלוֹת אֶת הַתְּפִלּוֹת שֶׁל אֵלּוּ הַשְּׁבוּרִים וְהָרְצוּצִים וְכוּ׳.

ח. אָמְנָם לְכְאוֹרָה אֵיךְ אֶפְשָׁר לוֹ לְהוֹכִיחַ אֶת כָּל אֶחָד וְאֶחָד, הֲלֹא כָּל הַתְּפִלּוֹת בָּאִין אֶצְלוֹ בְּיַחַד, שֶׁל הַכְּשֵׁרִים וְשֶׁל אוֹתָם שֶׁאֵינָן כְּשֵׁרִים, וְאֵיךְ יוֹדֵעַ אֵיזֶה תְּפִלָּה בָּאָה מִזֶּה אוֹ מִזֶּה, כְּדֵי לְהוֹכִיחַ אוֹתוֹ, וְאַף שֶׁהַצַּדִּיק נִכְלָל בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְהוּא נִמְצָא בְּכָל מָקוֹם, וְאֵין אֶצְלוֹ צִמְצוּם וּגְבוּל, וּכְעֵין שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (פְּסִיקְתָא רַבָּתִי כא, סִימָן ד׳): בְּנֹהַג שֶׁבָּעוֹלָם קוֹל אֶחָד נִכְנָס לְתוֹךְ עֶשֶׂר אָזְנַיִם, שֶׁמָּא עֲשָׂרָה קוֹלוֹת נִכְנָסִים לְתוֹךְ אֹזֶן אַחַת?! וּמָה אִם תְּפִלּוֹת כָּל בְּרִיָּה הוּא שׁוֹמֵעַ כֻּלָּם כְּאַחַת, שׁוֹמֵעַ תְּפִלּוֹת אֵינוֹ אוֹמֵר

שֶׁהוּא בְּחִינַת חֹטֶם, בְּחִינַת (אֵיכָה ד׳): **״רוּחַ אַפֵּינוּ מְשִׁיחַ ה״. כִּי מָשִׁיחַ הוּא מוֹרַח וְדָאִין** (כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה, סַנְהֶדְרִין צג:), **בִּבְחִינַת** (יְשַׁעְיָה י״א): **״וַהֲרִיחוֹ בְּיִרְאַת ה׳״. הַיְנוּ בִּתְפִלּוֹת, שֶׁהֵן בְּחִינַת** (מִשְׁלֵי לא): **״יִרְאַת ה׳ הִיא תִּתְהַלָּל״. כִּי הוּא מוֹרַח וּמַרְגִּישׁ בְּהַתְּפִלּוֹת שֶׁמְּקַבֵּל מֵהֶם, אֶת כָּל אֶחָד וְאֶחָד כְּפִי מַה שֶּׁהוּא, כִּי כָּל הָעֲרֵבוּבִים שֶׁל כָּל אֶחָד הֵם בְּתוֹךְ הַתְּפִלָּה כַּנַּ״ל. נִמְצָא שֶׁהַצַּדִּיקִים הֵם סוֹבְלִים צַעַר עַל יְדֵי הַתְּפִלּוֹת שֶׁלָּנוּ שֶׁמְּבַלְבְּלִין אוֹתָן כַּנַּ״ל, וּבִשְׁבִיל זֶה צָרִיךְ לְקַבֵּל תּוֹכַחְתָּם אַף שֶׁמְּבַזִּין אוֹתָנוּ כַּנַּ״ל:**

ח אָמְנָם לְכְאוֹרָה אֵיךְ אֶפְשָׁר לוֹ, לְהוֹכִיחַ אֶת כָּל אֶחָד וְאֶחָד. הֲלֹא כָּל הַתְּפִלּוֹת בָּאִין אֶצְלוֹ בְּיַחַד, שֶׁל הַכְּשֵׁרִים וְשֶׁל אוֹתָם שֶׁאֵינָן כְּשֵׁרִים, וְאֵיךְ יוֹדֵעַ אֵיזֶה תְּפִלָּה בָּאָה מִזֶּה אוֹ מִזֶּה, כְּדֵי לְהוֹכִיחַ אוֹתוֹ. אַךְ הוּא יוֹדֵעַ

כָּאן, אֶלָּא (תְּהִלִּים סה, ג): ״שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה עָדֶיךָ כָּל בָּשָׂר יָבוֹאוּ״, וּלְהַבִּיט בְּכָל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל וְלוֹמַר לוֹ: ״אָנֹכִי הֲוָיָ״ה אֱלֹקֶיךָ״, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. אַךְ הוּא יוֹדֵעַ זֹאת, עַל־יְדֵי הָעֲזוּת וְהַתּוֹרָה שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, אִם תְּפִלָּתוֹ הָיְתָה כָּהוֹגֶן אִם לָאו, כִּי יֵשׁ שְׁנֵי מִינֵי עַזּוּת, כִּי יֵשׁ עַזּוּת דִּקְדֻשָּׁה, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה, כִּי אִם עַל־יְדֵי זֶה הָעַזּוּת דִּקְדֻשָּׁה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (אָבוֹת, פֶּרֶק ב׳): ׳לֹא הַבַּיְשָׁן לָמֵד׳, וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (בְּיצָה כה:): ׳מִפְּנֵי מָה נִתְּנָה תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל? מִפְּנֵי שֶׁעַזִּין הֵן׳, וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ (אָבוֹת פֶּרֶק ה׳): ׳הֱוֵי עַז כַּנָּמֵר׳, וּבִשְׁבִיל זֶה הַתּוֹרָה נִקְרֵאת עֹז, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים כט): ״הֲבוּ לַיָ״ה עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן״ (וּכְמוֹ שֶׁפֵּרֵשׁ רַשׁ״י, וְכֵן בִּזְבָחִים קטז), כִּי אִי אֶפְשָׁר לָבוֹא אֶל הַתּוֹרָה כִּי אִם עַל־יְדֵי עַזּוּת דִּקְדֻשָּׁה; כִּי מִי שֶׁחוֹגֵר מָתְנָיו לְהִתְפַּלֵּל אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, הוּא צָרִיךְ לְהִתְאַזֵּר בְּמִדַּת הָעַזּוּת וְהָעַקְשָׁנוּת, וְלָבוֹא וּלְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ אֲפִלּוּ גְּדוֹלוֹת, וְזוֹ נִקְרֵאת עַזּוּת דִּקְדֻשָּׁה, אַף שֶׁיּוֹדֵעַ שֶׁחָטָא וּפָגַם וְעָשָׂה מַה שֶּׁעָשָׂה, עִם כָּל זֹאת הוּא בָּא אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בְּעַזּוּת דִּקְדֻשָּׁה, וּמִתְחַנֵּן וּמְבַקֵּשׁ עַל נַפְשׁוֹ, שֶׁיָּחוּס וְיִרַחֵם עָלָיו, וַאֲפִלּוּ שֶׁיּוֹדֵעַ שֶׁפָּגַם מְאֹד, עִם כָּל זֹאת הוּא בָּא וּמִשְׁתַּטֵּחַ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, שֶׁיְּזַכֵּה לָצֵאת מֵהָרָע שֶׁנִּלְכַּד בּוֹ, וְאֵינוֹ עוֹזֵב, כִּבְיָכוֹל, אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, אֶלָּא הוּא בָּא בְּטַעֲנוֹת חֲזָקוֹת, וְאֵינוֹ נוֹפֵל בְּדַעְתּוֹ כְּלָל. כָּל זֶה נִקְרָא עַזּוּת דִּקְדֻשָּׁה. וּכְמוֹ־כֵן בִּלְמוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, צְרִיכִים לְהִתְאַזֵּר בְּעַזּוּת דִּקְדֻשָּׁה, לִהְיוֹת עַקְשָׁן גָּדוֹל מְאֹד, לִלְמֹד שְׁעוּרִים בְּקִבְיעוּת עֲצוּמָה, וְאַף שֶׁעוֹבֵר עָלָיו קַטְנוּת וְצִמְצוּמִים, וְנִדְמֶה לוֹ כְּאִלּוּ אָבַד מָנוֹס וְתִקְוָה, שֶׁמֹּרֶב חַטָּאָיו וַעֲוֹנוֹתָיו נִתְבַּלְבֵּל דַּעְתּוֹ וּמֹחוֹ, וְאֵינוֹ מְסֻגָּל לְהַשִּׂיג אֶת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר לוֹמֵד, עִם כָּל זֹאת אוֹ שֶׁהוּא מִתְאַזֵּר בְּעַזּוּת וּבְעַקְשָׁנוּת דִּקְדֻשָּׁה לִלְמֹד שְׁעוּרִים כְּסִדְרָן בְּמִקְרָא, בְּמִשְׁנָה, בְּמִדְרָשׁ, בַּהֲלָכָה, בָּאַגָּדָה, בַּקַּבָּלָה, בְּמוּסָר וּבַחֲסִידוּת, וְאַף שֶׁבְּכָל פַּעַם נִדְמֶה לוֹ כְּאִלּוּ מֻמָּנוּ כְּבָר לֹא יִהְיֶה שׁוּם דָּבָר, כִּי קָשֶׁה לוֹ לְהִתְרַכֵּז וּלְהָבִין אֶת לִמּוּדוֹ, עִם כָּל זֹאת הוּא מִתְחַזֵּק בְּעַקְשָׁנוּת וּבְעַזּוּת דִּקְדֻשָּׁה, לְבַסּוֹף יִזְכֶּה לְהָבִין. וּכְנֶגֶד זֶה יֵשׁ לְהַפּוּךְ עַזּוּת מִן הַסִּטְרָא אָחֳרָא, שֶׁמִּשָּׁם בָּאִין תּוֹרוֹת אֲחֵרוֹת, שֶׁהֵן תּוֹרוֹת שָׁלָהֶן, שֶׁהֵם בְּחִינַת פְּסִילִים. כִּי ׳כָּל מִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ עַזּוּת, בְּיָדוּעַ שֶׁלֹּא עָמְדוּ רַגְלֵי אֲבוֹתָיו עַל הַר סִינַי׳

זֹאת, עַל יְדֵי הָעַזּוּת וְהַתּוֹרָה שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, אִם תְּפִלָּתוֹ הָיְתָה כְּהוֹגֶן אִם לָאו.

כִּי יֵשׁ שְׁנֵי מִינֵי עַזּוּת, כִּי יֵשׁ עַזּוּת דִּקְדֻשָּׁה, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה כִּי אִם עַל־יְדֵי זֶה הָעַזּוּת דִּקְדֻשָּׁה. כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (אָבוֹת פֶּרֶק ב׳): **׳לֹא הַבַּיְשָׁן לָמֵד׳, וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה** (בְּיצָה כה:): **׳מִפְּנֵי מָה נִתְּנָה תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל — מִפְּנֵי שֶׁעַזִּין הֵן׳, וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ** (אָבוֹת פֶּרֶק ה׳): **׳הֱוֵי עַז כַּנָּמֵר׳. וּבִשְׁבִיל זֶה הַתּוֹרָה נִקְרֵאת עֹז, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב** (תְּהִלִּים כט): **״הֲבוּ לַיָ״ה עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן״** (וּכְמוֹ שֶׁפֵּרֵשׁ רַשׁ״י, וְכֵן בִּזְבָחִים קטז). **כִּי אִי אֶפְשָׁר לָבוֹא אֶל הַתּוֹרָה, כִּי אִם עַל יְדֵי עַזּוּת דִּקְדֻשָּׁה. וּכְנֶגֶד זֶה, יֵשׁ לְהַפּוּךְ עַזּוּת מִן הַסִּטְרָא אָחֳרָא, שֶׁמִּשָּׁם בָּאִין תּוֹרוֹת אֲחֵרוֹת. שֶׁהֵן תּוֹרוֹת שָׁלָהֶן, שֶׁהֵם בְּחִינַת פְּסִילִים. כִּי ׳כָּל מִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ עַזּוּת, בְּיָדוּעַ שֶׁלֹּא עָמְדוּ רַגְלֵי אֲבוֹתָיו עַל הַר סִינַי׳**

סִינַי׳ (נְדָרִים כ); וְיֵשׁ לוֹ תּוֹרָה מִסִּטְרָא אַחֲרָא הַנִּקְרָאִין פְּסִילִים, שֶׁהוּא הֵפֶךְ מִן הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁלָּנוּ, שֶׁהוּא בְּחִינוֹת: ״פְּסָל לְךָ״, כִּי הִיא נִקְרֵאת פְּסֹלֶת, עַל שֵׁם הֶעָתִיד, כְּמַאֲמַר חֲכָמֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (פְּסָחִים נ): ׳אוֹר שֶׁהוּא יָקָר בָּעוֹלָם הַזֶּה, יִהְיֶה קָפוּי וְקַל לָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁהִיא בְּחִינוֹת פְּסֹלֶת, שֶׁהוּא קָפוּי וְקַל וְצָף לְמַעְלָה, אֲבָל תּוֹרָתוֹ הִיא פְּסֹלֶת אֲפִלּוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה, וְעַל שֵׁם זֶה נִקְרָאִין פְּסִילִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שְׁמוֹת כ): ״לֹא תַעֲשֶׂה לְךָ פֶּסֶל״, וּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ עֲזוּת שֶׁלָּהֶם מִן הַסִּטְרָא אָחֳרָא, הוּא מְקַבֵּל תּוֹרָה שֶׁלָּהֶם, בְּחִינַת פְּסִילִים כַּנַּ״ל: שֶׁזֶּה כְּלַל הַלִּמּוּדִים הַפְּגוּמִים שֶׁנִּמְצָאִים בַּאֲנָשִׁים, שֶׁשּׁוֹבְרִים אֶת עַצְמָם וְשׁוֹבְרִים אֶת אֲחֵרִים, וְהַכֹּל עַל־יְדֵי הַלִּמּוּדִים הַפְּסוּלִים שֶׁלָּהֶם; כִּי עֶצֶם הָעֲבֹדָה שֶׁאָדָם מוֹצִיא מֵהַלִּמּוּדִים שֶׁלּוֹמֵד, שֶׁהוּא כְּבָר אֵינוֹ שָׁוֶה שׁוּם דָּבָר, וְכֵן אֲחֵרִים אֵינָם שַׁיָּכִים כְּלָל אֶל הַקְּדֻשָּׁה, וְכַדּוֹמֶה כָּל מִינֵי חֲלִישׁוּת שֶׁנִּכְנָסָה בּוֹ בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כְּאִלּוּ אֵין שׁוֹמְעִים אֶת תְּפִלָּתוֹ, וּכְאִלּוּ מִמֶּנּוּ כְּבָר לֹא יִהְיֶה שׁוּם דָּבָר, כָּל זֶה הוּא בִּכְלַל עֲזוּת דְּסִטְרָא אָחֳרָא, פֶּסֶל וּמַסֵּכָה, שֶׁהוּא חוֹשֵׁב שֶׁאוֹחֵז בַּעֲנָוָה, וּבֶאֱמֶת אֵין זוֹ אֶלָּא עֲזוּת דְּסִטְרָא אָחֳרָא, שֶׁעַל־יְדֵי עֲוונוֹתָיו הַמְרֻבִּים, גּוּפוֹ הַמְגֻשָּׁם וְהַמְזֹהָם, נֶפֶשׁ הַבַּהֲמִיּוּת, מִתְגַּבֶּרֶת וּמִתְפַּשֶּׁטֶת עַל נֶפֶשׁ הָאֱלֹקִית, נִשְׁמָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה, וּמַחֲלִישָׁהּ מְאֹד בַּחֲלִישׁוּת גְּדוֹלָה, כְּאִלּוּ אָבַד מָנוֹס וְתִקְוָה מִמֶּנּוּ, וּכְאִלּוּ מִמֶּנּוּ כְּבָר לֹא יִהְיֶה שׁוּם דָּבָר, וְלָכֵן הוּא עוֹזֵב אֶת עַצְמוֹ, וּמִתְרַשֵּׁל מִתּוֹרָה וּתְפִלָּה, שֶׁכָּל זֶה הוּא עֲזוּת דְּסִטְרָא אָחֳרָא. וְעַל־יְדֵי הָעֲזוּת שֶׁהַצַּדִּיק רוֹאֶה בְּכָל אֶחָד וְאֶחָד כְּפִי מַה שֶּׁהוּא, אִם יֵשׁ לוֹ עֲזוּת דִּקְדֻשָּׁה אוֹ לְהִפּוּךְ, עַל־יְדֵי־זֶה הוּא יוֹדֵעַ אִם תְּפִלָּתוֹ הָיְתָה תְּפִלָּה הַכְּשֵׁרָה אוֹ לְהִפּוּךְ, כִּי גַּם הַתְּפִלָּה הִיא עַל־יְדֵי עֲזוּת, כִּי אִי אֶפְשָׁר לַעֲמֹד לְהִתְפַּלֵּל לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי אִם עַל־יְדֵי עֲזוּת, כִּי כָּל אֶחָד לְפוּם מַה דִּמְשַׁעֵר בְּלִבֵּהּ אֶת גְּדֻלַּת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (מִשְׁלֵי לא): ״נוֹדָע בַּשְּׁעָרִים בַּעְלָהּ״, כָּל חַד לְפוּם מָה דִּמְשַׁעֵר בְּלִבֵּהּ (זֹהַר וַיֵּרָא קג:): וְכָל

(נְדָרִים כ׳). וְיֵשׁ לוֹ תּוֹרָה מִסִּטְרָא אָחֳרָא הַנִּקְרָאִין פְּסִילִים, שֶׁהוּא הֵפֶךְ מִן הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁלָּנוּ שֶׁהוּא בְּחִינוֹת: ״פְּסָל לְךָ״. כִּי הִיא נִקְרֵאת פְּסֹלֶת, עַל שֵׁם הֶעָתִיד. כְּמַאֲמַר חֲכָמֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (פְּסָחִים נ׳) ׳אוֹר שֶׁהוּא יָקָר בָּעוֹלָם הַזֶּה, יִהְיֶה קָפוּי וְקַל לָעוֹלָם הַבָּא. שֶׁהִיא בְּחִינוֹת פְּסֹלֶת, שֶׁהוּא קָפוּי וְקַל וְצָף לְמַעְלָה. אֲבָל תּוֹרָתוֹ הִיא פְּסֹלֶת אֲפִלּוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה, וְעַל שֵׁם זֶה נִקְרָאִין פְּסִילִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שְׁמוֹת כ׳): ״לֹא תַעֲשֶׂה לְךָ פֶּסֶל״. וּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ עֲזוּת שֶׁלָּהֶם מִן הַסִּטְרָא־אָחֳרָא, הוּא מְקַבֵּל תּוֹרָה שֶׁלָּהֶם בְּחִינַת פְּסִילִים כַּנַּ״ל:

וְעַל־יְדֵי הָעֲזוּת שֶׁהַצַּדִּיק רוֹאֶה בְּכָל אֶחָד וְאֶחָד כְּפִי מַה שֶּׁהוּא, אִם יֵשׁ לוֹ עֲזוּת דִּקְדֻשָּׁה אוֹ לְהִפּוּךְ, עַל יְדֵי זֶה הוּא יוֹדֵעַ אִם תְּפִלָּתוֹ הָיְתָה תְּפִלָּה הַכְּשֵׁרָה אוֹ לְהִפּוּךְ. כִּי גַּם הַתְּפִלָּה הִיא עַל־יְדֵי עֲזוּת, כִּי אִי אֶפְשָׁר לַעֲמֹד לְהִתְפַּלֵּל לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כִּי אִם עַל־יְדֵי עֲזוּת. כִּי כָּל אֶחָד לְפוּם מָה דִּמְשַׁעֵר בְּלִבֵּהּ אֶת גְּדֻלַּת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (מִשְׁלֵי לא): ״נוֹדָע בַּשְּׁעָרִים בַּעְלָהּ״ — כָּל חַד לְפוּם מָה דִּמְשַׁעֵר בְּלִבֵּהּ (זֹהַר

אֶחָד לְפִי עֶרְכּוֹ שֶׁמְּשַׁעֵר בְּלִבּוֹ אֶת גְּדֻלַּת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, אֵיךְ אֶפְשָׁר לוֹ לַעֲמֹד וּלְהִתְפַּלֵּל לְפָנָיו, וּבִפְרָט הַתְּפִלָּה שֶׁהִיא פְּלָאוֹת, דְּהַיְנוּ שְׁדּוּד הַמַּעֲרָכוֹת, שֶׁהַמַּעֲרָכוֹת מְחַיְּבִין כָּךְ, וְכָל כּוֹכָב וּמַזָּל קָבוּעַ עַל מִשְׁמַרְתּוֹ וּמַעֲרָכָה שֶׁלּוֹ, כְּפִי מַה שֶּׁסִּדְּרָם הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, שֶׁיִּהְיוּ קְבוּעִים וּמְסֻדָּרִים כָּךְ וְכָךְ, וְהוּא בָּא בִּתְפִלָּתוֹ וְרוֹצֶה לְסַלֵּק הַמַּעֲרָכוֹת וְלַעֲשׂוֹת פְּלָאוֹת, עַל־כֵּן בִּשְׁעַת הַתְּפִלָּה צָרִיךְ לְסַלֵּק אֶת הַבּוּשָׁה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים כב): ״בְּךָ בָּטְחוּ אֲבוֹתֵינוּ וְכוּ׳ בָּטְחוּ וְלֹא בֹשׁוּ״, כִּי עַל־יְדֵי הַבּוּשָׁה שֶׁמִּתְבַּיֵּשׁ מֵאִתּוֹ יִתְבָּרַךְ, אִי אֶפְשָׁר לְהִתְפַּלֵּל, כִּי אִם עַל־יְדֵי עַזּוּת כַּנַּ״ל. וְלָכֵן כָּל מִי שֶׁחוֹגֵר מָתְנָיו לָבוֹא לְהִתְפַּלֵּל לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, הוּא צָרִיךְ לְסַלֵּק מִמֶּנּוּ אֶת הַבּוּשָׁה דְּסִטְרָא אָחֳרָא, וּלְהִתְאַזֵּר בְּעַזּוּת וּבְעַקְשָׁנוּת דִּקְדֻשָּׁה, וְלָבוֹא וּלְהִתְחַנֵּן לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, וּלְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ אֲפִלּוּ פְּלָאֵי פְּלָאוֹת שֶׁיַּעֲשֶׂה עִמּוֹ נִסִּים וְנִפְלָאוֹת, שְׁדּוּד הַטֶּבַע מַמָּשׁ, וְאַף שֶׁמַּרְגִּישׁ שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לָזֶה, עִם כָּל זֹאת עַל־יְדֵי תֹּקֶף תַּבְעֶרֶת לִבּוֹ שֶׁבּוֹעֵר אַחֲרָיו יִתְבָּרַךְ, הוּא אֵינוֹ מִתְבַּיֵּשׁ אֲפִלּוּ לְבַקֵּשׁ גְּדוֹלוֹת וְנִפְלָאוֹת מִמֶּנּוּ. (עַכְשָׁו יַלְבִּישׁ אֶת הַשָּׂגָתוֹ בְּפָסוּק) וְזֶה בְּחִינַת (שָׁם עז): ״אַתָּה הָאֵל עוֹשֵׂה פֶּלֶא הוֹדַעְתָּ בָעַמִּים עֻזֶּךָ״, שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עוֹשֶׂה פְּלָאוֹת עַל־יְדֵי תְּפִלּוֹת יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם עַל־יְדֵי בְּחִינוֹת עַזּוּת כַּנַּ״ל; הַיְנוּ בַּר יִשְׂרָאֵל כְּשֶׁבָּא בְּעַזּוּת וּבְעַקְשָׁנוּת דִּקְדֻשָּׁה אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְאֵינוֹ עוֹזֵב אוֹתוֹ כְּבָיְכוֹל, אֶלָּא מְבַקֵּשׁ גְּדוֹלוֹת מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, שֶׁיַּעֲשֶׂה עִמּוֹ פְּלָאוֹת, שְׁדּוּד הַטֶּבַע וְהַמַּעֲרָכָה, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה מוֹדִיעַ לְהָעַכּוּ״ם אֶת הָעַזּוּת דִּקְדֻשָּׁה שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שֶׁעַל־יְדֵי שֶׁרוֹאִין הָעַכּוּ״ם אֶת הַפְּלָאוֹת הַנַּעֲשִׂין בָּעוֹלָם, עַל־יְדֵי תְּפִלּוֹת יִשְׂרָאֵל, עַל־יְדֵי־זֶה יוֹדְעִין כַּמָּה גָּדוֹל הָעַזּוּת דִּקְדֻשָּׁה שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁיֵּשׁ לָהֶם עַזּוּת כָּזֶה, לְהִתְפַּלֵּל וְלַעֲשׂוֹת פְּלָאוֹת כַּנַּ״ל. וְזוֹ מַעֲלַת נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, שֶׁנִּקְרָאִים (שְׁמוֹת לב): ״עַם

וְכָל אֶחָד לְפִי עֶרְכּוֹ שֶׁמְּשַׁעֵר בְּלִבּוֹ אֶת גְּדֻלַּת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, אֵיךְ אֶפְשָׁר לוֹ לַעֲמֹד וּלְהִתְפַּלֵּל לְפָנָיו. וּבִפְרָט הַתְּפִלָּה שֶׁהִיא פְּלָאוֹת, דְּהַיְנוּ שְׁדּוּד הַמַּעֲרָכוֹת. שֶׁהַמַּעֲרָכוֹת מְחַיְּבִין כָּךְ, וְכָל כּוֹכָב וּמַזָּל קָבוּעַ עַל מִשְׁמַרְתּוֹ וּמַעֲרָכָה שֶׁלּוֹ, כְּפִי מַה שֶּׁסִּדְּרָם הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, שֶׁיִּהְיוּ קְבוּעִים וּמְסֻדָּרִים כָּךְ וְכָךְ, וְהוּא בָּא בִּתְפִלָּתוֹ וְרוֹצֶה לְסַלֵּק הַמַּעֲרָכוֹת וְלַעֲשׂוֹת פְּלָאוֹת. עַל כֵּן בִּשְׁעַת הַתְּפִלָּה צָרִיךְ לְסַלֵּק אֶת הַבּוּשָׁה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים כ״ב): ״בְּךָ בָּטְחוּ אֲבוֹתֵינוּ וְכוּ׳ בָּטְחוּ וְלֹא בֹשׁוּ״. כִּי עַל־יְדֵי הַבּוּשָׁה שֶׁמִּתְבַּיֵּשׁ מֵאִתּוֹ יִתְבָּרַךְ, אִי אֶפְשָׁר לְהִתְפַּלֵּל, כִּי אִם עַל־יְדֵי עַזּוּת כַּנַּ״ל.

וְזֶה בְּחִינַת (שָׁם עז): **״אַתָּה הָאֵל עוֹשֵׂה פֶּלֶא הוֹדַעְתָּ בָעַמִּים עֻזֶּךָ״ — שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עוֹשֶׂה פְּלָאוֹת עַל־יְדֵי תְּפִלּוֹת יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם עַל־יְדֵי בְּחִינוֹת עַזּוּת כַּנַּ״ל, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה מוֹדִיעַ לְהָעַכּוּ״ם אֶת הָעַזּוּת דִּקְדֻשָּׁה שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שֶׁעַל־יְדֵי שֶׁרוֹאִין הָעַכּוּ״ם אֶת הַפְּלָאוֹת הַנַּעֲשִׂין בָּעוֹלָם עַל־יְדֵי תְּפִלּוֹת יִשְׂרָאֵל, עַל־יְדֵי־זֶה יוֹדְעִין כַּמָּה גָּדוֹל הָעַזּוּת דִּקְדֻשָּׁה שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁיֵּשׁ לָהֶם עַזּוּת כָּזֶה, לְהִתְפַּלֵּל וְלַעֲשׂוֹת פְּלָאוֹת כַּנַּ״ל. וְעַל כֵּן הַצַּדִּיק**

קְשֶׁה עֹרֶף״, שֶׁהֵם עַזִּים וְעַקְשָׁנִים דִּקְדֻשָּׁה, נֶגֶד כָּל אֻמּוֹת הָעוֹלָם, עַד שֶׁסּוֹבְלִים מֵהֶם סֵבֶל גָּדוֹל מְאֹד, עִם כָּל זֹאת הֵם לֹא יַעַזְבוּ אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בְּשׁוּם פָּנִים וָאֹפֶן, עַל אַף כָּל הַשְׁמָדוֹת, הַהֲרִיגוֹת וְהָרְצִיחוֹת וְהַמִּיתוֹת מְשֻׁנּוֹת שֶׁסּוֹבְלִים, רַחֲמָנָא לִצְלָן, עִם כָּל זֹאת הֵם עַקְשָׁנִים וּמִתְאַזְּרִים בְּעַזּוּת דִּקְדֻשָּׁה, וְלוֹמְדִים תּוֹרָה, וּמְקַיְּמִים אֶת הַמִּצְוֹת וְעוֹסְקִים בִּתְפִלָּה, וּמְבַקְּשִׁים פְּלָאוֹת אֲפִלּוּ בְּתֹקֶף צָרוֹתֵיהֶם בְּהַגָּלוּת הַמָּרָה שֶׁעוֹבֶרֶת עֲלֵיהֶם, שֶׁמִּכָּל זֶה אֻמּוֹת הָעוֹלָם מִתְפַּעֲלִים. וְעַל־כֵּן הַצַּדִּיק עַל־יְדֵי שֶׁרוֹאֶה הָעַזּוּת וְהַתּוֹרָה שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, עַל־יְדֵי־זֶה יוֹדֵעַ אֶת הַתְּפִלָּה שֶׁבִּלְבָּלָה אוֹתוֹ, מֵאֵיזֶה מֵהֶם בָּאָה, וְעַל־יְדֵי־זֶה יוֹדֵעַ לְהוֹכִיחַ אוֹתוֹ; כִּי אִם רוֹאֶה שֶׁאַחַר כָּל דִּבּוּרָיו שֶׁדִּבֵּר וְחִזֵּק אֵיזֶה תַּלְמִיד, וַעֲדַיִן הוּא מִתְרַשֵּׁל מִתּוֹרָה וּתְפִלָּה, עַל־יְדֵי־זֶה הוּא יוֹדֵעַ שֶׁיֵּשׁ בּוֹ עַזּוּת דְּסִטְרָא אָחֳרָא, עֲנָוָה פְּסוּלָה, שֶׁזֶּה מַה שֶּׁמְּבַלְבֵּל אוֹתוֹ, כִּי אַחֲרֵי כָּל־כָּךְ יְגִיעוֹת וּטְרָחוֹת שֶׁהַצַּדִּיק מַכְנִיס בְּתַלְמִידָיו, הוּא יָכוֹל לִרְאוֹת מִי בֶּאֱמֶת חָפֵץ בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בֶּאֱמֶת, וְהוּא בָּא אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בְּלֵב אֱמֶת, לֵב אֶחָד, וְלוֹמֵד תּוֹרָה בְּהַתְמָדָה רַבָּה, וּמִתְפַּלֵּל בְּעַקְשָׁנוּת דִּקְדֻשָּׁה, וּמְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ שֶׁיַּעֲשֶׂה עִמּוֹ פְּלָאוֹת, וְעַל־יְדֵי־זֶה הַצַּדִּיק יוֹדֵעַ אֵיךְ לְהוֹכִיחַ אֶת כָּל אֶחָד וְאֶחָד, כִּי הוּא רוֹאֶה אֶת זֶה כְּפִי עֲבוֹדָתוֹ וְעַקְשָׁנוּתוֹ, אִם אֵינוֹ מִתְרַשֵּׁל בְּשׁוּם פָּנִים וָאֹפֶן, סִימָן שֶׁיֵּשׁ לוֹ עַזּוּת דִּקְדֻשָּׁה, אֲבָל אִם הוּא מִתְרַשֵּׁל, סִימָן שֶׁיֵּשׁ לוֹ עַזּוּת דְּסִטְרָא אָחֳרָא, וְזֶה מַה שֶּׁמְּבַלְבֵּל אֶת הַצַּדִּיק, וּכְפִי זֶה הוּא יוֹדֵעַ אֵיךְ לְהוֹכִיחַ אֶת כָּל אֶחָד וְאֶחָד.

(עַכְשָׁו יַלְבִּישׁ אֶת הַשָּׂגָתוֹ עִם הַמַּאֲמָר שֶׁהִתְחִיל בּוֹ): וְזֶהוּ מֵישָׁרָא דְּסַכִּינָא, הַיְנוּ **בְּחִינַת חָכְמָה תַּתָּאָה הַנַּ״ל, בְּחִינַת מַלְכוּת הַנַּ״ל**; כִּי חָכְמָה תַּתָּאָה הִיא הַחָכְמָה מִזֶּה הָעוֹלָם, שֶׁמְּסֻדֶּרֶת כַּעֲרוּגָה הַזּוֹ בְּסֵדֶר נָכוֹן וְיָשָׁר, כִּי בְּוַדַּאי כָּל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בְּזֶה הָעוֹלָם, הַכֹּל מְסֻדָּר בְּסֵדֶר הָגוּן, כִּי הַכֹּל בְּחֶשְׁבּוֹן צֶדֶק, כְּפִי שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ חָכְמָה עִלָּאָה, שֶׁיְּכוֹלִים לִלְמֹד מִכָּל דָּבָר גַּשְׁמִי לְמוּדִים עֲמֻקִּים בְּהַשָּׂגַת אֱלֹקוּת, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (קֹהֶלֶת רַבָּה, פָּרָשָׁה ב׳, סִימָן כו): גָּדוֹל כֹּחָן שֶׁל נְבִיאִים, שֶׁמְּדַמִּים אֶת הַצּוּרָה לְיוֹצְרָהּ וְכוּ׳, וְכֵן הוּא (תַּנְחוּמָא חֻקַּת): גָּדוֹל כֹּחָן שֶׁל נְבִיאִים, שֶׁמְּדַמִּים דְּמוּת גְּבוּרָה שֶׁל מַעְלָה לְצוּרַת אָדָם וְכוּ׳; וְכֵן הוּא (מִדְרָשׁ אַגָּדָה): וַיֵּשׁ עֲרוּגָה אַחַת, שֶׁכֻּלָּהּ דֻּגְמָא אַחַת, כִּי גְּזֵרַת הַמֶּלֶךְ הִיא, שֶׁאַפִּלּוּ דֻּגְמָא אַחַת מֵינֶקֶת מִכֻּלָּן, וְאִם מִתְקַבְּצִין כָּל בָּאֵי הָעוֹלָם, אֵינָם יְכוֹלִים לַעֲשׂוֹת כְּדֻגְמָא אַחַת, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (תְּהִלִּים קד): ״מָה רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ ה׳ וְגוֹ׳, וְאֵין לְךָ עֵשֶׂב וְאִילָן שֶׁאֵין לוֹ שַׂר מִלְמַעְלָה, וּמַחֲזִירוֹ וּמְבִיאוֹ בְּעִתּוֹ וּמַצְמִיחוֹ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (אִיּוֹב לח): ״הַתֹּצִיא מַזָּרוֹת בְּעִתּוֹ״, נִמְצָא, שֶׁמֻּחְכְּמָה תַּתָּאָה שֶׁל עוֹלָם הַזֶּה יְכוֹלִים לִלְמֹד הַרְבֵּה דְּבָרִים, כִּי הַכֹּל מְקֻשָּׁר וּמְחֻבָּר יַחְדָּו, חָכְמָה תַּתָּאָה בְּחָכְמָה עִלָּאָה, שֶׁכָּל זֶה הוּא **בְּחִינַת** (בַּמִּדְבָּר כב): ״הַהַסְכֵּן הִסְכַּנְתִּי״, **לְשׁוֹן לְמוּד** (כְּתַרְגּוּמוֹ הֵמִילַךְ אַלִיפְנָא), שֶׁזֶּה לְשׁוֹן סַכִּין, הַיְנוּ עֲרוּגָה שֶׁל

עַל־יְדֵי שֶׁרוֹאֶה הָעַזּוּת וְהַתּוֹרָה שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, עַל־יְדֵי־זֶה יוֹדֵעַ אֶת הַתְּפִלָּה שֶׁבִּלְבְּלָה אוֹתוֹ מֵאֵיזֶה מֵהֶם בָּאָה, וְעַל־יְדֵי־זֶה יוֹדֵעַ לְהוֹכִיחַ אוֹתוֹ:

וְזֶהוּ מֵישָׁרָא דְּסַכִּינָא, הַיְנוּ בְּחִינַת חָכְמָה תַּתָּאָה הַנַּ״ל, בְּחִינַת מַלְכוּת הַנַּ״ל. שֶׁהוּא לְמוּד הַנַּ״ל, בְּחִינַת הַהַסְכֵּן הִסְכַּנְתִּי״ — לְשׁוֹן לְמוּד, (כְּתַרְגּוּמוֹ הֵמִילַךְ, אַלִיפְנָא), **בְּחִינַת** (וַיִּקְרָא כו):

סַכִּינִים, בְּחִינַת (וַיִּקְרָא כו): ״חֶרֶב נוֹקֶמֶת״, שֶׁהִיא בְּחִינַת מַלְכוּת הַנַּ״ל; הַיְנוּ ״הִסְכַּנְתִּי״ הוּא הֵן לְשׁוֹן לִמּוּד, שֶׁיְּכוֹלִים לִלְמֹד מֵחָכְמָה תַּתָּאָה, וְכֵן לְשׁוֹן סַכִּין, וְזֶה מִישָׁרָא, פֵּרֵשׁ רַשׁ״י: ׳עֲרוּגָה׳, הַיְנוּ בְּחִינַת: זַעֲקַת מוּשָׁל וְכוּ׳, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים מב): ״כְּאַיָּל תַּעֲרֹג״, תַּעֲרֹג הוּא לְשׁוֹן עֲרוּגָה, כִּי זֶה מַה שֶּׁמַּלְכוּת חָכְמָה תַּתָּאָה זוֹעֶקֶת וְצוֹעֶקֶת: ״מָתַי אָבוֹא וְאֵרָאֶה פְּנֵי אֱלֹקִים״, כִּי כְּשֶׁהַנְּשָׁמָה נוֹפֶלֶת בְּגָלוּת ד׳ מַלְכֻיּוֹת, הִיא צוֹעֶקֶת וְזוֹעֶקֶת מְאֹד לָשׁוּב אֶל קוֹנָהּ. בְּמַאי קָטְלֵי לֵהּ, פֵּרֵשׁ רַשׁ״י: ׳בְּמַאי חוֹתְכִין אוֹתָהּ׳, הַיְנוּ בַּמֶּה חוֹתְכִין וּמַבְדִּילִין אֶת הַמַּלְכוּת הַנַּ״ל, כְּדֵי לְהַצִּילָהּ מִזְּעָקָה הַנַּ״ל, בִּבְחִינַת: חֻתְכוּ לְאַרְבָּעָה כַּנַּ״ל, לַחְתֹּךְ אֶת הַנְּשָׁמָה שֶׁהִיא בְּחִינַת מַלְכוּת, חָכְמָה תַּתָּאָה, לְקַשְּׁרָהּ לְחָכְמָה עִלָּאָה, הַיְנוּ לְהוֹצִיאָהּ מֵהַגָּלוּת שֶׁל ד׳ מַלְכֻיּוֹת. וְהֵשִׁיב לָהֶם: בְּקַרְנָא דְּחַמְרָא, הַיְנוּ עַל־יְדֵי תּוֹכָחָה, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה נִתְגַּלֶּה הַחֶסֶד, וּבָזֶה קוֹצְרִין וְחוֹתְכִין אֶת הַד׳, בִּבְחִינוֹת: ״קִצְרוּ לְפִי חֶסֶד״ כַּנַּ״ל. קַרְנָא, זֶה בְּחִינַת קוֹל הַמּוֹכִיחַ, בְּחִינַת קֶרֶן הַשּׁוֹפָר, בִּבְחִינַת (יְשַׁעְיָה נח): ״הָרֵם כַּשּׁוֹפָר קוֹלֶךָ וְהַגֵּד לְעַמִּי פִּשְׁעָם״, הַיְנוּ תּוֹכָחָה הַנַּ״ל: חַמְרָא, זֶה בְּחִינַת (בְּרֵאשִׁית מט): ״יְשָׁשכָר חֲמוֹר גָּרֶם״, בְּחִינוֹת (דִּבְרֵי־הַיָּמִים־א׳ יב): ״וּמִבְּנֵי יִשָּׂשכָר יוֹדְעֵי בִינָה לָעִתִּים״; כִּי עַל־יְדֵי הַתּוֹכָחָה מַעֲלִין אוֹתָהּ לָרַגְלַיִם, שֶׁהוּא בְּחִינוֹת בִּינָה לָעִתִּים כַּנַּ״ל; שֶׁזֶּה מַה שֶּׁדָּרְשׁוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּמִדְבַּר רַבָּה, פָּרָשָׁה יג, סִימָן טו): לָדַעַת מַה יַּעֲשֶׂה יִשְׂרָאֵל בְּאֵיזֶה יוֹם יַעֲשׂוּ מוֹעֲדִים; כִּי הַחֲכָמִים הַמּוֹכִיחִים בָּאִים מִשֵּׁבֶט יִשָּׂשכָר, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (יוֹמָא כו.): לֹא נִמְצָא תַּלְמִיד חָכָם מוֹרֶה הוֹרָאָה, אֶלָּא אוֹ מִשֵּׁבֶט לֵוִי, אוֹ מִשֵּׁבֶט יִשָּׂשכָר. אַיְתוּ לֵהּ תְּרֵי בֵּייעֵי, לְשׁוֹן צְלוֹתָא וּבָעוּתָא, בְּחִינוֹת תְּפִלּוֹת, שֶׁהַצַּדִּיק הַמּוֹכִיחַ בּוֹדֵק דֶּרֶךְ הַתְּפִלּוֹת, אֵיזוֹהִי תְּפִלָּה כְּשֵׁרָה, אוֹ לְהֶפֶךְ. אָמְרִי, הֵי דְּחַוְרָתָא וְהֵי דְּאַכְמְתָא, הַיְנוּ שֶׁאַתָּה אוֹמֵר, שֶׁעַל־יְדֵי תּוֹכָחָה מַעֲלִין אֶת הַמַּלְכוּת כַּנַּ״ל,

״חֶרֶב נוֹקֶמֶת״, שֶׁהִיא בְּחִינַת מַלְכוּת הַנַּ״ל: מֵישָׁרָא, פֵּרֵשׁ רַשׁ״י: ׳עֲרוּגָה׳. הַיְנוּ בְּחִינַת: זַעֲקַת מוּשָׁל וְכוּ׳, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים מב): **״כְּאַיָּל תַּעֲרֹג״. בְּמַאי קָטְלֵי לֵהּ, פֵּרֵשׁ רַשׁ״י: ׳בְּמַאי חוֹתְכִין אוֹתָהּ׳. הַיְנוּ בַּמֶּה חוֹתְכִין וּמַבְדִּילִין אֶת הַמַּלְכוּת הַנַּ״ל, כְּדֵי לְהַצִּילָהּ מִזְּעָקָה הַנַּ״ל, בִּבְחִינַת: חֻתְכוּ לְאַרְבָּעָה כַּנַּ״ל.**

וְהֵשִׁיב לָהֶם, בְּקַרְנָא דְּחַמְרָא. הַיְנוּ עַל יְדֵי תּוֹכָחָה, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה נִתְגַּלֶּה הַחֶסֶד, וּבָזֶה קוֹצְרִין וְחוֹתְכִין אֶת הַד׳, בִּבְחִינוֹת: ״קִצְרוּ לְפִי חֶסֶד״ כַּנַּ״ל. קַרְנָא, זֶה בְּחִינַת קוֹל הַמּוֹכִיחַ. בְּחִינַת קֶרֶן הַשּׁוֹפָר, בִּבְחִינַת (יְשַׁעְיָה נח): **״הָרֵם כַּשּׁוֹפָר קוֹלֶךָ וְהַגֵּד לְעַמִּי פִּשְׁעָם״, הַיְנוּ תּוֹכָחָה הַנַּ״ל: חַמְרָא, זֶה בְּחִינַת** (בְּרֵאשִׁית מט): **״יְשָׁשכָר חֲמוֹר גָּרֶם״, בְּחִינוֹת** (דִּבְרֵי־הַיָּמִים־א יב): **״וּמִבְּנֵי יִשָּׂשכָר יוֹדְעֵי בִינָה לָעִתִּים״. כִּי עַל יְדֵי הַתּוֹכָחָה מַעֲלִין אוֹתָהּ לָרַגְלַיִם, שֶׁהוּא בְּחִינוֹת בִּינָה לָעִתִּים כַּנַּ״ל: אַיְתוּ לֵהּ תְּרֵי בֵּייעֵי, לְשׁוֹן צְלוֹתָא וּבָעוּתָא, בְּחִינוֹת תְּפִלּוֹת, אָמְרִי, הֵי דְּחַוְרָתָא וְהֵי דְּאַכְמְתָא, הַיְנוּ שֶׁאַתָּה אוֹמֵר שֶׁעַל יְדֵי תּוֹכָחָה מַעֲלִין אֶת הַמַּלְכוּת כַּנַּ״ל, הֲלֹא אֵיךְ**

הֲלֹא אֵיךְ אֶפְשָׁר לְהוֹכִיחַ כִּי הֲלֹא הַתְּפִלּוֹת בָּאִין בְּיַחַד, וְאֵיךְ יוֹדֵעַ לְהוֹכִיחַ לְפִי הַתְּפִלָּה, כִּי אֵינוֹ יוֹדֵעַ אֵיזֶה תְּפִלָּה שֶׁל הַכָּשֵׁר אוֹ לְהֵפֶךְ. וְזֶהוּ הֵי דְּחִוַּרְתָּא וְהֵי דְּאֶכְמְתָא, הַיְנוּ אֵיזֶה תְּפִלָּה מֵאִישׁ כָּשֵׁר אוֹ לְהֵפוּךְ; חִוַּרְתָּא לָבָן — זֶה אִישׁ כָּשֵׁר, אֶכְמְתָא שָׁחוֹר — זֶה אִישׁ שֶׁאֵינוֹ כָּשֵׁר, אַיְתֵי לְהוֹ תְּרֵי גְּבִינֵי, הַיְנוּ בְּחִינוֹת (איוב י): ״וְכַגְּבִינָה תַּקְפִּיאֵנִי״, הַיְנוּ בְּחִינוֹת תְּרֵי תּוֹרוֹת הַנַּ״ל, שֶׁהֵן בְּחִינוֹת קָפוּי וְקַל, בְּחִינוֹת פְּסֹלֶת, בִּבְחִינוֹת: ״פְּסֹל לְךָ״, וּבְחִינוֹת: ״לֹא תַעֲשֶׂה לְךָ פֶּסֶל״ כַּנַּ״ל; הַיְנוּ כְּמוֹ שֶׁהַגְּבִינָה נַעֲשֵׂית מֵהֶחָלָב, וְיוֹצֵא מִזֶּה טוֹב, וְיוֹצֵא מִזֶּה מְקֻלְקָל, כְּמוֹ־כֵן בְּלִמּוּד תּוֹרָה יֵשׁ שֶׁלּוֹמֵד תּוֹרָה מִצַּד הַקְּדֻשָּׁה לְקָרֵב אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל אֲלֵיו יִתְבָּרַךְ, וְיֵשׁ שֶׁלּוֹמֵד תּוֹרָה מִצַּד הַסִּטְרָא אַחֲרָא, לְרַחֵק אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ. וְאָמַר לְהוֹ, הֵי דְּעִזֵּי חִוַּרְתָּא וְהֵי דְּעִזֵּי אֶכְמְתָא, הַיְנוּ תְּרֵי עִזּוּת הַנַּ״ל, שֶׁהֵן עִזּוּת דִּקְדֻשָּׁה וְעִזּוּת דְּסִטְרָא אָחֳרָא, שֶׁמֵּהֶן תְּרֵי תּוֹרוֹת הַנַּ״ל. וּלְפִי הָעִזּוּת יְכוֹלִין לֵידַע אֶת הַתְּפִלּוֹת כַּנַּ״ל, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה יָכוֹל לְהוֹכִיחַ אוֹתָם כַּנַּ״ל. שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה חוֹתְכִין וּמַבְדִּילִין אֶת בְּחִינוֹת הַמַּלְכוּת, וּמַצִּילִין אוֹתָהּ מִזַּעֲקַת מוֹשֵׁל, וּמַעֲלִין אוֹתָהּ לִבְחִינוֹת אוֹר הַפָּנִים הַמְאִיר בָּרְגָלִים כַּנַּ״ל; כִּי עִזִּים הוּא לְשׁוֹן עַזּוּת, וְלָכֵן הַצַּדִּיק הָרַב הַמּוֹכִיחַ, יוֹדֵעַ אֶת מַהוּת הַתַּלְמִיד כְּפִי הָעַזּוּת שֶׁיֵּשׁ בּוֹ — אִם בִּקְדֻשָּׁה אִם בְּסִטְרָא אָחֳרָא, כְּמוֹ־כֵן הוּא יָכוֹל לְהוֹכִיחוֹ.

אֶפְשָׁר לְהוֹכִיחַ, כִּי הֲלֹא הַתְּפִלּוֹת בָּאִין בְּיַחַד, וְאֵיךְ יוֹדֵעַ לְהוֹכִיחַ לְפִי הַתְּפִלָּה, כִּי אֵינוֹ יוֹדֵעַ אֵיזֶה תְּפִלָּה שֶׁל הַכָּשֵׁר אוֹ לְהֵפֶךְ.

וְזֶהוּ הֵי דְּחִוַּרְתָּא וְהֵי דְּאֶכְמְתָא, הַיְנוּ אֵיזֶה תְּפִלָּה מֵאִישׁ כָּשֵׁר אוֹ לְהֵפוּךְ. אַיְתֵי לְהוֹ תְּרֵי גְּבִינֵי, הַיְנוּ בְּחִינוֹת (איוב י): **״וְכַגְּבִינָה תַּקְפִּיאֵנִי״. הַיְנוּ בְּחִינוֹת תְּרֵי תּוֹרוֹת הַנַּ״ל, שֶׁהֵן בְּחִינוֹת קָפוּי וְקַל, בְּחִינוֹת פְּסֹלֶת, בִּבְחִינוֹת: ״פְּסֹל לְךָ״, וּבְחִינוֹת: ״לֹא תַעֲשֶׂה לְךָ פֶּסֶל״ כַּנַּ״ל. וְאָמַר לְהוֹ, הֵי דְּעִזֵּי חִוַּרְתָּא וְהֵי דְּעִזֵּי אֶכְמְתָא. הַיְנוּ תְּרֵי עִזּוּת הַנַּ״ל, שֶׁהֵן עִזּוּת דִּקְדֻשָּׁה, וְעִזּוּת דְּסִטְרָא אָחֳרָא, שֶׁמֵּהֶן תְּרֵי תּוֹרוֹת הַנַּ״ל. וּלְפִי הָעִזּוּת יְכוֹלִין לֵידַע אֶת הַתְּפִלּוֹת כַּנַּ״ל, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה יָכוֹל לְהוֹכִיחַ אוֹתָם כַּנַּ״ל. שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה חוֹתְכִין וּמַבְדִּילִין אֶת בְּחִינוֹת הַמַּלְכוּת, וּמַצִּילִין אוֹתָהּ מִזַּעֲקַת מוֹשֵׁל, וּמַעֲלִין אוֹתָהּ לִבְחִינוֹת אוֹר הַפָּנִים הַמְאִיר בָּרְגָלִים כַּנַּ״ל:**

זֹאת הַתּוֹרָה הִתְחִיל לוֹמַר עַל פָּסוּק: ״וַיְהִי מִקֵּץ״ וְכוּ׳, אַךְ לֹא סִיֵּם לְבָאֵר זֶה הַפָּסוּק עַל־פִּי הַתּוֹרָה הַזֹּאת, וְאָמַר אַחַר־כָּךְ, שֶׁאִם הָיָה רוֹצֶה לְסַיֵּם פֵּרוּשׁ הַפָּסוּק, הָיָה צָרִיךְ לוֹמַר עוֹד תּוֹרָה כָּזֹאת כְּדֵי לְבָאֵר הַפָּסוּק:

זֹאת הַתּוֹרָה הִתְחִיל לוֹמַר עַל הַפָּסוּק: ״וַיְהִי מִקֵּץ״ וְכוּ׳, אַךְ לֹא סִיֵּם לְבָאֵר זֶה הַפָּסוּק עַל־פִּי הַתּוֹרָה הַזֹּאת, וְאָמַר אַחַר־כָּךְ, שֶׁאִם הָיָה רוֹצֶה לְסַיֵּם פֵּרוּשׁ הַפָּסוּק, הָיָה צָרִיךְ לוֹמַר עוֹד תּוֹרָה כָּזֹאת כְּדֵי לְבָאֵר הַפָּסוּק [כִּי הַתּוֹרָה הַזּוֹ עֲמֻקָּה מְאֹד, עָמֹק עָמֹק מִי יִמְצָאֶנּוּ, כִּי מְדַבֵּר מֵעֲלַת הַמַּלְכוּת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, מֵהַד׳ מַלְכֻיּוֹת שֶׁל אֻמּוֹת הָעוֹלָם, שֶׁהָלְכוּ בֵּינֵיהֶם לַגָּלוּת, וְהַתּוֹרָה הַזֹּאת אֲמָרָהּ רַבֵּנוּ זַ״ל בְּשַׁבָּת חֲנֻכָּה תקס״ז בִּסְעֻדָּה שְׁלִישִׁית שֶׁל שַׁבָּת,

וּבְתְחִילַת הַתּוֹרָה הִתְחִיל עִם הַפָּסוּק: ״וַיְהִי מִקֵּץ שְׁנָתַיִם יָמִים״, וְלֹא גָּמַר לְגַלּוֹת פֵּרוּשׁ הַפָּסוּק אֵיךְ שַׁיֶּכֶת הַתּוֹרָה הַזֹּאת לַפָּסוּק].

מִקּוֹלוֹ שֶׁל אָדָם יְכוֹלִין לֵידַע אֶת בְּחִינוֹת הַמַּלְכוּת שֶׁלּוֹ, כִּי יֵשׁ בְּכָל אֶחָד וְאֶחָד בְּחִינוֹת מַלְכוּת, וְהוּא נִפְרָד בְּקוֹלוֹ, כִּי אֵין שְׁנֵי קוֹלוֹת שָׁוִין, כִּי קוֹל שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מְשֻׁנֶּה מֵחֲבֵרוֹ, וְעַל־כֵּן יְכוֹלִין לְהַכִּיר אֶת הָאָדָם בְּקוֹלוֹ. כְּמוֹ שֶׁנִּרְאֶה בְּחוּשׁ; כִּי כְּפִי בְּחִינוֹת הָאָדָם, כֵּן הוּא קוֹלוֹ, וְעַל־יְדֵי הַקּוֹל יְכוֹלִין לְהַכִּיר אֶת בְּחִינוֹת הַמַּלְכוּת שֶׁלּוֹ; כִּי יֵשׁ ״קוֹל עֲנוֹת גְּבוּרָה וְקוֹל עֲנוֹת חֲלוּשָׁה״ (שְׁמוֹת לב), כְּפִי בְּחִינַת הַמַּלְכוּת שֶׁל כָּל אֶחָד; הֵינוּ מִי שֶׁמַּלְכוּתוֹ הִיא בְּתַקֶּף וָעֹז, הוּא מְדַבֵּר בִּגְבוּרָה וּבְחֹזֶק, וּכְשֶׁאֵין מַלְכוּתוֹ בְּתַקֶּף וּבְעֹז, הוּא מְדַבֵּר בְּחֻלְשָׁה. וְעַל־כֵּן שָׁאוּל שֶׁהָיָה רוֹדֵף אֶת דָּוִד עַל שֶׁרָאָה בּוֹ שֶׁיִּמְלֹךְ, מָצִינוּ שָׁם בַּמִּקְרָא כְּשֶׁנִּזְדַּמְּנוּ יַחַד שָׁאוּל וְדָוִד, אָמַר לוֹ שָׁאוּל לְדָוִד (שְׁמוּאֵל־א׳ כד): ״הֲקוֹלְךָ זֶה בְּנִי דָוִד״, שֶׁהֵבִין שָׁאוּל בְּהַקּוֹל, שֶׁהוּא חָזָק בִּבְחִינוֹת הַמַּלְכוּת, וְשָׁאַל אֶת דָּוִד: ״הֲקוֹלְךָ זֶה בְּנִי דָוִד״, שֶׁתָּמַהּ שָׁאוּל עַל קוֹלוֹ שֶׁל דָּוִד, כִּי הֵבִין שֶׁהוּא קוֹל שֶׁל מֶלֶךְ מַמָּשׁ, וְעַל־כֵּן רָצָה שָׁאוּל לָשֵׂאת אֶת קוֹלוֹ, דְּהַיְנוּ לְהַגְבִּיהַּ אֶת קוֹלוֹ לְמַעְלָה מִקּוֹלוֹ שֶׁל דָּוִד, הַיְנוּ לְהִתְגַּבֵּר עָלָיו, אֲבָל לֹא הָיָה יָכוֹל (שָׁם): ״וַיִּשָּׂא שָׁאוּל אֶת קוֹלוֹ וַיִּבְךְּ״, דְּהַיְנוּ שֶׁרָצָה לָשֵׂאת וּלְהַגְבִּיהַּ קוֹלוֹ כַּנַּ״ל, אֲבָל הָיָה הַקּוֹל נִבְכֶּה, וְזֶה בְּחִינוֹת: ״וַיִּבְךְּ״, שֶׁהָיָה הַקּוֹל נִבְכֶּה, קוֹל נָמוּךְ שֶׁל בְּכִיָּה, עַל־כֵּן אָמַר שָׁאוּל אָז אֶל דָּוִד: ״יָדַעְתִּי כִּי מָלֹךְ תִּמְלֹךְ״, כִּי יָדַע זֶה עַל־יְדֵי הַקּוֹל כַּנַּ״ל; כִּי עַל־יְדֵי הַקּוֹל יְכוֹלִים לְהַכִּיר אֶת כָּל הָאָדָם, כִּי עִקַּר הַנְהָגַת הַמַּלְכוּת וְהָעֲשִׂירוּת, הוּא עַל־יְדֵי קוֹל וְדִבּוּר, כִּי כָּל אֶחָד כְּפִי הַמֶּמְשָׁלָה שֶׁלּוֹ, כָּךְ יוֹצֵא קוֹלוֹ — אוֹ בְּתַקִּיפוּת אוֹ בְּחֻלְשָׁה.

מִקּוֹלוֹ שֶׁל אָדָם יְכוֹלִין לֵידַע אֶת בְּחִינוֹת הַמַּלְכוּת שֶׁלּוֹ, כִּי יֵשׁ בְּכָל אֶחָד וְאֶחָד בְּחִינוֹת מַלְכוּת. וְהוּא נִפְרָד בְּקוֹלוֹ, כִּי אֵין שְׁנֵי קוֹלוֹת שָׁוִין, כִּי קוֹל שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מְשֻׁנֶּה מֵחֲבֵרוֹ. וְעַל כֵּן יְכוֹלִין לְהַכִּיר אֶת הָאָדָם בְּקוֹלוֹ, כְּמוֹ שֶׁנִּרְאֶה בְּחוּשׁ, כִּי כְּפִי בְּחִינוֹת הָאָדָם כֵּן הוּא קוֹלוֹ. וְעַל יְדֵי הַקּוֹל, יְכוֹלִין לְהַכִּיר אֶת בְּחִינוֹת הַמַּלְכוּת שֶׁלּוֹ. כִּי יֵשׁ ״קוֹל עֲנוֹת גְּבוּרָה, וְקוֹל עֲנוֹת חֲלוּשָׁה״ (שְׁמוֹת לב), כְּפִי בְּחִינַת הַמַּלְכוּת שֶׁל כָּל אֶחָד. וְעַל כֵּן שָׁאוּל שֶׁהָיָה רוֹדֵף אֶת דָּוִד עַל שֶׁרָאָה בּוֹ שֶׁיִּמְלֹךְ, מָצִינוּ שָׁם בַּמִּקְרָא כְּשֶׁנִּזְדַּמְּנוּ יַחַד שָׁאוּל וְדָוִד, אָמַר לוֹ שָׁאוּל לְדָוִד (שְׁמוּאֵל־א כד): ״הֲקוֹלְךָ זֶה בְּנִי דָוִד״. שֶׁהֵבִין שָׁאוּל בְּהַקּוֹל, שֶׁהוּא חָזָק בִּבְחִינוֹת הַמַּלְכוּת. וְשָׁאַל אֶת דָּוִד ״הֲקוֹלְךָ זֶה בְּנִי דָוִד״, שֶׁתָּמַהּ שָׁאוּל עַל קוֹלוֹ שֶׁל דָּוִד, כִּי הֵבִין שֶׁהוּא קוֹל שֶׁל מֶלֶךְ מַמָּשׁ. וְעַל כֵּן רָצָה שָׁאוּל לָשֵׂאת אֶת קוֹלוֹ, דְּהַיְנוּ לְהַגְבִּיהַּ אֶת קוֹלוֹ לְמַעְלָה מִקּוֹלוֹ שֶׁל דָּוִד, אֲבָל לֹא הָיָה יָכוֹל. וְזֶהוּ (שָׁם): ״וַיִּשָּׂא שָׁאוּל אֶת קוֹלוֹ וַיִּבְךְּ״, דְּהַיְנוּ שֶׁרָצָה לָשֵׂאת וּלְהַגְבִּיהַּ קוֹלוֹ כַּנַּ״ל, אֲבָל הָיָה הַקּוֹל נִבְכֶּה. וְזֶה בְּחִינוֹת: ״וַיִּבְךְּ״, שֶׁהָיָה הַקּוֹל נִבְכֶּה, קוֹל נָמוּךְ שֶׁל בְּכִיָּה. עַל כֵּן אָמַר שָׁאוּל אָז אֶל דָּוִד: ״יָדַעְתִּי כִּי מָלֹךְ תִּמְלֹךְ״, כִּי יָדַע זֶה עַל יְדֵי הַקּוֹל כַּנַּ״ל:

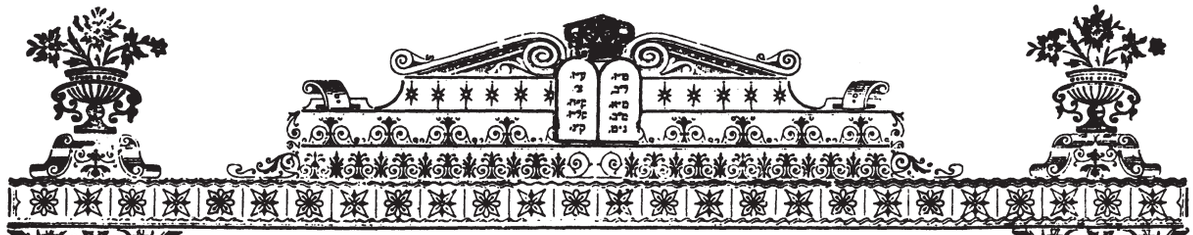

זֶה הַשַּׁעַר לַה׳ צַדִּיקִים יָבוֹאוּ בוֹ

סֵפֶר

לִקּוּטֵי־תְּפִלּוֹת

מְסֻדָּר עַל־פִּי סֵדֶר הַתּוֹרוֹת

חֵלֶק רִאשׁוֹן

לְנוֹרָא תְּהִלּוֹת, כְּלוּלִים מִכָּל טוּב לְבֵית יִשְׂרָאֵל תְּפִלּוֹת, תְּחִנּוֹת וּבַקָּשׁוֹת, וְרִצּוּיִים וּפִיּוּסִים וּוִדּוּיִים וְהִתְעוֹרְרוּת גָּדוֹל לְנַפְשׁוֹ, שֶׁיְּעוֹרֵר הָאָדָם אֶת עַצְמוֹ לִזְכֹּר אֶת אַחֲרִיתוֹ. וְכִסּוּפִין וְגַעְגּוּעִים גְּדוֹלִים וַעֲצוּמִים לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְהִשְׁתּוֹקְקוּת נִמְרָץ לַעֲבוֹדָתוֹ וּלְתוֹרָתוֹ יִתְבָּרַךְ, כָּל תְּפִלָּה, כָּל תְּחִנָּה, כָּל בַּקָּשָׁה הַמְכֻוָּן לְכָל אִישׁ וָאִישׁ, אֲשֶׁר יוֹדֵעַ אֶת נִגְעֵי לְבָבוֹ וּמַכְאוֹבָיו, הַכֹּל כַּאֲשֶׁר לַכֹּל יִמְצָא בְּתוֹךְ תְּפִלּוֹת וּבַקָּשׁוֹת הַלָּלוּ; אַשְׁרֵי שֶׁיֹּאחַז בָּהֶם! לֹא יָמוּשׁוּ מִפִּיךָ, קַשְׁרֵם עַל לוּחַ לִבֶּךָ, לְמַעַן תֶּחְכַּם בְּאַחֲרִיתֶךָ:

מְיֻסָּדִים עַל אַדְנֵי פָּז הַמַּאֲמָרִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁל הַסֵּפֶר הַקָּדוֹשׁ "לִקּוּטֵי־מוֹהֲר"ן". יְסֹדָם אֶחָד הַמְיֻחָד שֶׁבְּתַלְמִידָיו, אֲשֶׁר יָצַק מַיִם עַל יָדָיו, הָרַב הַגָּאוֹן הֶחָסִיד הַמְפֻרְסָם, מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ, מְאוֹר עֵינֵינוּ, אֲשֶׁר נָשָׂא אוֹתָנוּ בַּאֲשֶׁר יָשָׂא הָאוֹמֵן אֶת הַיּוֹנֵק, מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי נָתָן זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, עַל־פִּי פְּקֻדָּתוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ הַגָּדוֹל, בַּעַל הַמְחַבֵּר ה"לִקּוּטֵי־מוֹהֲר"ן", זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה. כַּמְבֹאָר בַּהַקְדָּמָה, לְךָ נָא רְאֵה שָׁמָּה:

יָצְאוּ בָּרִאשׁוֹנָה לָאוֹר עַל־יְדֵי מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ, הָרַב רַבִּי נָתָן זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה בְּעַצְמוֹ בִּשְׁנַת תקפ"ב לִפְרָט קָטָן, וְכָתַב בְּעַצְמוֹ לִפְרָט "תַּחַת אַהֲבָתִי יִשְׂטְנוּנִי וַאֲנִי תְּפִלָּה".

הוּבָא לְדָפוּס עַל־יְדֵי
חֲסִידֵי בְּרֶסְלֶב
עיה"ק יְרוּשָׁלַיִם תּוֹבֵב"א

עתיד להבראות עם שיהללו יה

באלו התפלות (נכבי אור)

חכם זאת לדור אחרון

(ב"ק סנהדרין יא, לקוטי אמרים סט)

מַעֲלַת הַזּוֹכֶה לוֹמַר תְּפִלּוֹת אֵלּוּ

א) כָּל מַאֲמָר וּמַאֲמָר שֶׁבַּסֵּפֶר הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא "לִקּוּטֵי־מוֹהֲר"ן, יֵשׁ עָלָיו תְּפִלָּה נוֹרָאָה וְנִפְלָאָה בַּסֵּפֶר הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא "לִקּוּטֵיתְּפִלּוֹת". בְּלָמְדְךָ מַאֲמָר אֶחָד בַּסֵּפֶר "לִקּוּטֵי־מוֹהֲר"ן", תִּאמַר אַחֲרָיו אֶת הַתְּפִלָּה מִסֵּפֶר "לִקּוּטֵי־תְּפִלּוֹת".

ב) וְאָמַר רַבֵּנוּ זַ"ל, שֶׁטּוֹב לַעֲשׂוֹת מֵהַתּוֹרָה תְּפִלָּה, דְּהַיְנוּ כְּשֶׁלּוֹמֵד אוֹ שׁוֹמֵעַ אֵיזֶה מַאֲמַר תּוֹרָה מְצַדִּיק הָאֱמֶת, אֲזַי יַעֲשֶׂה מִזֶּה תְּפִלָּה, דְּהַיְנוּ לְבַקֵּשׁ וּלְהִתְחַנֵּן לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ עַל כָּל מַה שֶּׁנֶּאֱמַר שָׁם בְּאוֹתוֹ הַמַּאֲמָר: מָתַי יִזְכֶּה גַּם הוּא לָבֹא לְכָל זֶה, וְכַמָּה הוּא רָחוֹק מִזֶּה. וִיבַקֵּשׁ מֵאִתּוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁיְּזַכֵּהוּ לָבֹא לְכָל הַנֶּאֱמַר שָׁם בְּאוֹתוֹ הַמַּאֲמָר. וְהַמַּשְׂכִּיל וְהֶחָפֵץ בָּאֱמֶת, יוֹלִיכוֹ ה' בְּדֶרֶךְ אֱמֶת, וְיָבִין בְּעַצְמוֹ דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר, אֵיךְ לְהִתְנַהֵג בָּזֶה, בְּאֹפֶן שֶׁיִּהְיֶה דְּבָרָיו דִּבְרֵי חֵן וּטְעָנוֹת נְכוֹנוֹת, לְרָצוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ שֶׁיְּקָרְבֵהוּ לַעֲבוֹדָתוֹ בֶּאֱמֶת. וְעִנְיַן הַשִּׂיחָה זוֹ, עוֹלֶה לְמָקוֹם גָּבֹהַּ מְאֹד, וְאָמַר: כְּשֶׁעוֹשִׂין מֵהַתּוֹרוֹת תְּפִלּוֹת, נַעֲשִׂים מִזֶּה שַׁעֲשׁוּעִים גְּדוֹלִים לְמַעְלָה, שֶׁלֹּא עָלוּ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ שַׁעֲשׁוּעִים גְּדוֹלִים כָּאֵלּוּ מִימוֹת עוֹלָם.

ג) וְכָל הַתּוֹרָה שֶׁאָדָם לוֹמֵד לִשְׁמֹר וְלַעֲשׂוֹת, כָּל הָאוֹתִיּוֹת הֵם נִצּוֹצֵי הַנְּשָׁמוֹת, וְהֵם נִתְלַבְּשִׁים בְּתוֹךְ הַתְּפִלָּה וּמְאִירִים זֶה לָזֶה.

ד) וְעַל־יְדֵי שֶׁעוֹשִׂים מִתּוֹרוֹת אֵלּוּ תְּפִלּוֹת, נִתְחַבְּרִים וְנִתְיַחֲדִים הַי"ג מִדּוֹת שֶׁהַתּוֹרָה נִדְרֶשֶׁת בָּהֶם עִם הַי"ג מִדּוֹת שֶׁל רַחֲמִים, וְזוֹכֶה שֶׁנִּמְחָלִים עֲוֹונוֹתָיו.

ה) כִּי הַתְּפִלָּה הִיא שֹׁרֶשׁ הַתּוֹרָה. וְעִקַּר הִתְהַוּוּת הַצְּרוּפִים, שֶׁמֵּהֶם נֶאֱרְגָה כָּל הַתּוֹרָה, הוּא עַל־יְדֵי תְּפִלָּה. וְעַל־כֵּן אִי אֶפְשָׁר לָבֹא לִשּׁוּם הַשָּׂגָה בַּתּוֹרָה, כִּי אִם עַל־יְדֵי תְּפִלָּה; עַל־כֵּן צְרִיכִים לַעֲשׂוֹת מֵהַתּוֹרוֹת תְּפִלּוֹת, דְּהַיְנוּ

כְּשֶׁלּוֹמֵד אֵיזֶה תּוֹרָה, וְהוּא רָחוֹק עֲדַיִן מֵאוֹתָהּ הַתּוֹרָה, כִּי עֲדַיִן לֹא הִתְחִיל לְקַיְמָהּ, אוֹ שֶׁעֲדַיִן לֹא קִיְמָהּ בִּשְׁלֵמוּת וְכוּ', הוּא צָרִיךְ לְהִתְפַּלֵּל עַל זֶה בִּשְׁלֵמוּת לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁיִּזְכֶּה לְקַיְמָהּ. מִכָּל שֶׁכֵּן כְּשֶׁיּוֹדֵעַ בְּעַצְמוֹ, שֶׁעָבַר עַל אֵיזֶה תּוֹרָה, הוּא צָרִיךְ בְּוַדַּאי לְהִתְפַּלֵּל הַרְבֵּה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְלַעֲשׂוֹת מֵהַתּוֹרָה תְּפִלָּה, לְהִתְפַּלֵּל הַרְבֵּה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁיִּזְכֶּה מֵעַתָּה לְקַיֵּם כָּל מַה שֶּׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה הַזֹּאת, כִּי עַל־יְדֵי תְּפִלָּה יִזְכֶּה לְתַקֵּן הַכֹּל. כִּי עַל־יְדֵי הַתְּפִלָּה, יַחֲזִיר וִיתַקֵּן וְיַעֲשֶׂה הַצְּרוּפִים, וְיַחֲזִירָם עַל מְכוֹנָם בְּיֹתֶר שְׁאֵת.

ו) מוֹהַרְנַ"תְּ זַ"ל אָמַר, שֶׁעַכְשָׁו שֶׁיָּצְאוּ הַתְּפִלּוֹת שֶׁלּוֹ בָּעוֹלָם, עֲתִידִין לִתֵּן דִּין וְחֶשְׁבּוֹן כְּשֶׁהוֹלֵךְ יוֹם שֶׁאֵין אוֹמְרִים אוֹתָם.

ז) וְאָמַר, שֶׁעַל הַתְּפִלּוֹת שֶׁלּוֹ נֶאֱמַר הַכָּתוּב (תְּהִלִּים קב, יט): "תִּכָּתֵב זֹאת לְדוֹר אַחֲרוֹן וְעַם נִבְרָא יְהַלֵּל יָהּ"; עֲתִיד לְהִבָּרְאוֹת עַם שֶׁיְּהַלְּלוּ יָהּ בְּאֵלּוּ הַתְּפִלּוֹת.

ח) וּפַעַם אַחַת הָיָה מוֹהַרְנַ"תְּ זַ"ל עַל צִיּוּן רַבֵּנוּ זַ"ל, וְאָמַר שָׁם תְּפִלָּה אַחַת מ"לִקּוּטֵי־תְּפִלּוֹת". וּכְשֶׁהָלַךְ מִשָּׁם, עָנָה וְאָמַר (בִּלְשׁוֹן תֵּמַהּ): הֵם — הַמִּתְנַגְּדִים, שׁוֹאֲלִים: אִם יֵשׁ בְּהַתְּפִלּוֹת רוּחַ־הַקֹּדֶשׁ?! וּבֶאֱמֶת הֵם גְּבוֹהִים מֵרוּחַ־הַקֹּדֶשׁ, כִּי הֵם נִמְשָׁכִים מִשַּׁעַר הַחֲמִשִּׁים.

ט) וְאָמַר, שֶׁהַרְבֵּה אֲנָשִׁים זָכוּ כְּבָר לְגַן־עֵדֶן עַל־יְדֵי שֶׁהָיוּ שׁוֹקְדִים בֶּאֱמִירַת אֵלּוּ הַתְּפִלּוֹת.

י) עַל־כֵּן, אָהוּבִי, אָחִי, אַל תְּהִיֶה בַּטְלָן! וּרְאֵה וְהָבֵן וַחֲכָם מַה לְּפָנֶיךָ. וּבִפְרָט עַכְשָׁו, שֶׁזָּכִינוּ בְּפַעַם הָרִאשׁוֹנָה שֶׁנִּדְפַּס ה"לִקּוּטֵי־תְּפִלּוֹת", מְסֻדָּר עַל־פִּי סֵדֶר הַתּוֹרוֹת וְהַמַּאֲמָרִים שֶׁבְּ"לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ"ן". וְכֵן זָכִינוּ שֶׁנִּדְפַּס סֵפֶר "שִׂפַת הַנַּחַל", וְהוּא פֵּרוּשׁ נִפְלָא עַל כָּל תּוֹרָה וּמַאֲמָר בְּ"לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ"ן", שֶׁמְּטָרָתוֹ הִיא לְהוֹצִיא לְעַצְמֵנוּ עֵצוֹת וְהִתְחַזְּקוּת אֵיךְ לַעֲמֹד עַל עָמְדֵנוּ, וּלְקַיֵּם עֵצוֹת רַבֵּנוּ זַ"ל בְּכָל הַדִּקְדּוּקִים בְּתִמִּימוּת וּבִפְשִׁיטוּת גָּמוּר, וּלְהוֹצִיא סָתוּם מִן הַמְפֹרָשׁ בְּגִלּוּיִים חֲדָשִׁים, לְהָאִיר נַפְשֵׁנוּ בְּהֶאָרַת נֹעַם עֲרֵבוּת זִיו

שְׁכִינָתוֹ יִתְבָּרַךְ. וְנִדְפְּסוּ הַשְּׁלֹשָׁה סְפָרִים יַחַד, רְאֵה גַּם רְאֵה לִהְיוֹת רָגִיל לִלְמֹד מַאֲמָר וְתוֹרָה וּבְאוּרוֹ עָלֶיהָ, וְאַחַר־כָּךְ תֹּאמַר הַתְּפִלָּה הַשַּׁיָּכָה אֵלֶיהָ, אָז עוֹלָמְךָ תִּרְאֶה בְּחַיֶּיךָ, וְתַמְשִׁיךְ עַל עַצְמְךָ אוֹר שְׁכִינַת עֻזּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְיִתְלַהֵב לְבָבְךָ אַחֲרָיו יִתְבָּרַךְ בְּתִשׁוּקָה עֲצוּמָה, וְתִזְכֶּה לְכָל טוּב אֲמִתִּי וְנִצְחִי בָּזֶה וּבַבָּא.

לִקּוּטֵי תְּפִלּוֹת

מְסֻדָּר עַל פִּי סֵדֶר הַתּוֹרוֹת

טז

רִבּוֹן הָעוֹלָמִים, אַתָּה בָּרָאתָ אוֹתָנוּ בִּרְצוֹנְךָ הַטּוֹב בָּעוֹלָם הַשָּׁפָל הַזֶּה, וְגָזַרְתָּ עַל נִשְׁמָתֵנוּ שֶׁתֵּרֵד מֵעוֹלָם הָעֶלְיוֹן, מֵהֵיכָלָא דְּמַלְכָּא מְקַדְּשֵׁי קָדָשִׁים, וְתִכָּנֵס בַּגּוּף הַגַּשְׁמִי בָּעוֹלָם הַזֶּה. וְכַוָּנָתְךָ הַקְּדוֹשָׁה הָיְתָה לְטוֹבָתֵנוּ, כְּדֵי שֶׁנִּזְכֶּה לְדַבֵּק עַצְמֵנוּ בְּךָ בָּעוֹלָם הַשָּׁפָל הַזֶּה. עַל כֵּן בְּוַדַּאי חוֹבָה עָלֵינוּ לִהְיוֹת דְּבֵקִים בְּךָ תָּמִיד בְּלִי הֶפְסֵק רֶגַע, וְלַעֲסֹק בְּתוֹרָתְךָ הַקְּדוֹשָׁה יוֹמָם וָלָיְלָה בְּלִי שׁוּם הֶפְסֵק וּבְטוּל כְּלָל, כִּי הִיא חַיֵּינוּ וְאוֹרֶךְ יָמֵינוּ וְאֵין לָנוּ שׁוּם חַיּוּת כִּי אִם כְּשֶׁאָנוּ דְּבֵקִים בְּךָ וּבְתוֹרָתְךָ הַקְּדוֹשָׁה.

אֲבָל מַה נַּעֲשֶׂה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ כִּי אַתָּה יָדַעְתָּ, כִּי מֵחֲמַת עֲכִירַת נִשְׁמִיּוּת גּוּפֵנוּ וּמַעֲצָם גְּלוּתֵינוּ בֵּין הָעַכּוּ״ם בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים, אִי אֶפְשָׁר לָנוּ עַכְשָׁו בְּשׁוּם אֹפֶן לִהְיוֹת תָּמִיד דְּבוּקִים בְּךָ וּבְתוֹרָתְךָ הַקְּדוֹשָׁה בְּלִי שׁוּם הֶפְסֵק, כַּמָּטָל עָלֵינוּ. וּבְהֶכְרֵחַ אָנוּ מֻכְרָחִים לִפְעָמִים לְבַטֵּל קְצָת מֵעֵת מִדִּבְרֵי תּוֹרָה, מִלְּשׁוֹטֵט בְּחָכְמָתְךָ הַקְּדוֹשָׁה. כִּי מֵעֲצַם הַבִּלְבּוּלִים הַבָּאִים עַל הַמֹּחַ עַל יְדֵי הָעֲנָנִין דְּמִכַּסְּיָן עַל עֵינִין, הַמִּתְגַּבְּרִים עַתָּה בְּתֹקֶף גָּלוּתֵנוּ, מֵחֲמַת זֶה הַהֶכְרֵחַ אֲפִלּוּ לְהַצַּדִּיק הָאֲמִתִּי שֶׁיִּתְבַּטֵּל לִפְעָמִים מִדְּבֵקוּתוֹ

וּמֵחָכְמָתוֹ הָעֶלְיוֹנָה, כְּדֵי לָתֵת נַיְחָא לְהַמּוֹחִין שֶׁלֹּא יִתְגַּבְּרוּ הַבְּלְבּוּלִים, חַס וְשָׁלוֹם, לְבַלְבֵּל וּלְבַטֵּל לְגַמְרֵי. וְאָנֹכִי הֶעָנִי בְּדַעַת הָרֹשׁ בְּחָכְמָה, לֹא יָדַעְתִּי נַפְשִׁי, אֵיךְ לְהִתְנַהֵג בְּעִנְיַן הַלִּמּוּד וְהַבִּטּוּל, אֵיךְ לְפַלֵּס דַּרְכִּי, שֶׁיִּהְיֶה הַבִּטּוּל בְּעֵת הַהֶכְרֵחַ לְבַד בְּמוֹעֲדוֹ וּבִזְמַנּוֹ שֶׁלֹּא לְהִתְבַּטֵּל יוֹתֵר מִדַּי.

וּבְכֵן בָּאתִי לְפָנֶיךָ לְבַקֵּשׁ רַחֲמִים מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי, שֶׁתְּזַכֵּנִי וְתַדְרִיכֵנִי בְּדֶרֶךְ הַנָּכוֹן וְהָאֱמֶת, וְתַשְׁפִּיעַ עָלַי מִמְּעוֹן קְדֻשָּׁתְךָ חָכְמָה בִּינָה וָדַעַת. וְתַעֲזֶרְנִי שֶׁאֵדַע אֵיךְ לְהִתְנַהֵג בְּעִנְיָן זֶה, בְּעִנְיַן בִּטּוּלָהּ שֶׁל תּוֹרָה זֶהוּ קִיּוּמָהּ. וְתַדְרִיכֵנִי וּתְלַמְּדֵנִי, בְּאֹפֶן שֶׁאָזְכֶּה לְהִתְנַהֵג תָּמִיד כִּרְצוֹנְךָ הַטּוֹב, לַעֲשׂוֹת הַכֹּל יָפֶה בְּעִתּוֹ, לַעֲסֹק בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּבְמַעֲשִׂים טוֹבִים לְשִׁמְךָ תָּמִיד יוֹמָם וָלַיְלָה בְּהַתְמָדָה גְּדוֹלָה וּבְזְרִיזוּת גְּדוֹלָה, וְאָזְכֶּה לְהַרְבּוֹת בְּכָל יוֹם בַּעֲבוֹדַת יְהוָה בֶּאֱמֶת. וּתְחָנֵּנִי לָדַעַת מָתַי אֲנִי מֻכְרָח לְבַטֵּל קְצָת, וְאָזְכֶּה שֶׁלֹּא יִהְיֶה לִי שׁוּם בִּטּוּל כִּי אִם בְּעֵת הַהֶכְרֵחַ לְבַד. וַאֲפִלּוּ בָּעֵת שֶׁאֲנִי מֻכְרָח לְהִתְבַּטֵּל קְצָת מִדִּבְרֵי תוֹרָה, תַּעֲזֶרְנִי וּתְזַכֵּנִי שֶׁלֹּא אֶתְבַּטֵּל, חַס וְשָׁלוֹם, לְגַמְרֵי מִכֹּל וָכֹל, רַק תְּחָנֵּנִי דֵּעָה בִּינָה וְהַשְׂכֵּל, וְתַשְׁפִּיעַ עָלַי שֶׁכָּל מֵאוֹתְךָ, שֶׁאוּכַל לִהְיוֹת דָּבוּק בְּהָעֶלֶם אֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְאֶל הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, אֲפִלּוּ בְּעֵת בִּטּוּלָהּ שֶׁל תּוֹרָה. וְיִהְיוּ מְאִירִין עֵינַי שִׂכְלִי בְּעֵת הַבִּטּוּל עַל־יְדֵי הָרְשִׁימוּ שֶׁנִּשְׁאַר מֵאוֹר הַחָכְמָה שֶׁל הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁהָיִיתִי עוֹסֵק בָּהּ וְיִהְיוּ עֵינַי מְאִירוֹת כַּשֶּׁמֶשׁ וְכַיָּרֵחַ, לִפְעָמִים כַּשֶּׁמֶשׁ כְּשֶׁאָנוּ

דְּבֵקִים בַּחָכְמָה הָעֶלְיוֹנָה בְּתוֹרָתְךָ הַקְּדוֹשָׁה, וְלִפְעָמִים כַּיָּרֵחַ כְּשֶׁאָנוּ מְכֻרָּחִין לְהִתְבַּטֵּל מִן הַחָכְמָה וּמֵעֶסֶק הַתּוֹרָה, שֶׁאָז יָאִירוּ עֵינַי כְּיָרֵחַ יָקָר הוֹלֵךְ, בְּאֹפֶן שֶׁאֶזְכֶּה לְהִתְדַּבֵּק בְּךָ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד:

וְתִהְיֶה בְּעֶזְרִי תָּמִיד, וְתוֹשִׁיעֵנִי לָשׁוּב אֵלֶיךָ בֶּאֱמֶת בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ. וְאֶזְכֶּה מֵעַתָּה לְהִתְדַּבֵּק בְּךָ בֶּאֱמֶת כִּרְצוֹנְךָ הַטּוֹב וְאֶזְכֶּה לְבַלּוֹת כָּל יָמַי בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּבְמַעֲשִׂים טוֹבִים, בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה בֶּאֱמֶת וּבֶאֱמוּנָה וּבִירָאָה וּבְאַהֲבָה, בְּשִׂמְחָה וּבְטוּב לֵבָב מֵרֹב כֹּל. עָזְרֵנִי בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים שֶׁלֹּא אֶאֱבַד מֵעַתָּה שׁוּם שָׁעָה וְשׁוּם רֶגַע מִימֵי חַיַּי הַמְּעָטִים בְּחִנָּם כִּי מְעַט יָמַי, וְאִם לֹא עַכְשָׁו אֵימָתַי. כִּי הֲלֹא אַתָּה עָתִיד לְקַבֵּל דִּין וְחֶשְׁבּוֹן מֵאִתָּנוּ עַל כָּל שָׁעָה וָרֶגַע מִימֵי חַיֵּינוּ. עָזְרֵנִי שֶׁאֶפְלוּ בְּעֵת שֶׁאֲנִי מֻכְרָח לְהִתְבַּטֵּל מִדִּבְרֵי תוֹרָה, שֶׁתַּזְמִין לִי אָז אֵיזֶה עֲסָקִים מֻעֲבוֹדָתְךָ וּרְצוֹנְךָ, שֶׁאוּכַל עַל יָדָם לְפַקֵּחַ אֶת דַּעְתִּי וְלָתֵת נִיחָא לְמוֹחִי, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן אֶעֱסֹק אָז בְּדִבָּרִים קְדוֹשִׁים שֶׁהֵם רְצוֹנְךָ בֶּאֱמֶת. חוּם וַחֲמֹל עָלַי וְעָזְרֵנִי מֵעַתָּה לִהְיוֹת כִּרְצוֹנְךָ הַטּוֹב תָּמִיד בֶּאֱמֶת:

וּתְעוֹרֵר רַחֲמֶיךָ הָרַבִּים עָלֵינוּ וּתְמַהֵר וְתָחִישׁ לְגָאֳלֵנוּ, וְתִשְׁלַח לָנוּ מְהֵרָה אֶת מְשִׁיחֵינוּ – מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד וּמָשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף. וּשְׁנֵיהֶם יִתְחַבְּרוּ וְיִכְלְלוּ יַחַד וְיַכְנִיעוּ וְיַשְׁפִּילוּ אֶת כָּל הַשִּׁבְעִין עַכּוּ״ם וְכָל הַסִּטְרָא אַחֲרָא עַד

עָפָר, וְיִגְלוּ חָכְמָתָם בָּעוֹלָם, וְיָפוּצוּ מַעְיְנוֹתֵיהֶם חוּצָה.
"וְתִמָּלֵא הָאָרֶץ דֵּעָה לָדַעַת אֶת יְהוָה כַּמַּיִם לַיָּם מְכַסִּים".
וְיֵדַע כָּל פָּעוּל כִּי אַתָּה פְּעַלְתּוֹ וְיָבִין כָּל יְצוּר כִּי אַתָּה
יְצַרְתּוֹ, וְיָשׁוּבוּ כָל הָעַמִּים עַל־יְדֵי חָכְמָתָם שֶׁל הַתְּרִין
מְשִׁיחִין. לַעֲבוֹדָתֶךָ וּלְיִרְאָתֶךָ וְיִקַּיֵּם מִקְרָא שֶׁכָּתוּב: "כִּי אָז
אֶהְפֹּךְ אֶל כָּל הָעַמִּים שָׂפָה בְרוּרָה לִקְרֹא כֻלָּם בְּשֵׁם יְהוָה
לְעָבְדוֹ שְׁכֶם אֶחָד".

וְתַעֲבִיר מֶמְשֶׁלֶת זָדוֹן מִן הָאָרֶץ. וּמַלְכוּת הָרִשְׁעָה מְהֵרָה
תְּעַקֵּר וּתְשַׁבֵּר וּתְמַגֵּר וּתְכַלֵּם וְתַכְנִיעֵם
וְתַשְׁפִּילֵם בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ. וּתְבַטֵּל וּתְבַעֵר כָּל הָעֲנָנִין
דִּמְכַסְּיָן עַל עֵינִין, וְאָז נִזְכֶּה לִהְיוֹת דְּבֵקִים בְּךָ וּבְתוֹרָתְךָ
הַקְּדוֹשָׁה תָּמִיד בְּלִי שׁוּם הֶפְסֵק וּבְטוּל כְּלָל. וְלֹא יִהְיֶה כֹּחַ
לְשׁוּם מוֹנֵעַ וּלְשׁוּם מְבַלְבֵּל לְבַלְבֵּל אֶת דַּעְתֵּנוּ כְּלָל, רַק
נִזְכֶּה לִהְיוֹת דְּבֵקִים בְּךָ תָּמִיד כָּל יְמֵי חַיֵּינוּ לְעוֹלְמֵי עַד
וּלְנֶצַח נְצָחִים. וְיִקַּיֵּם מִקְרָא שֶׁכָּתוּב: "וְהָיָה אוֹר הַלְּבָנָה
כְּאוֹר הַחַמָּה" בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ אָמֵן:

יז

רִבּוֹן כָּל הָעוֹלָמִים אֲדוֹן כָּל הַנְּשָׁמוֹת, אַתָּה בָּרָאתָ עוֹלָמְךָ
בִּרְצוֹנְךָ הַטּוֹב בִּשְׁבִיל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב:
"בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ", וְאָמְרוּ
רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה, בִּשְׁבִיל יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּקְרְאוּ

רֵאשִׁית, כִּי יִשְׂרָאֵל עָלָה בְּמַחֲשָׁבָה תְּחִלָּה. וּבִשְׁבִילֵנוּ בָּרָאתָ כָּל הָעוֹלָמוֹת כֻּלָּם, מִן תְּחִלַּת הָאֲצִילוּת עַד עוֹלָם הַגַּשְׁמִי הַזֶּה, הָאָרֶץ וְכָל אֲשֶׁר עָלֶיהָ הַיַּמִּים וְכָל אֲשֶׁר בָּהֶם. וְהַכֹּל בָּרָאתָ בִּרְצוֹנְךָ הַטּוֹב לְמַעַן אֲשֶׁר תִּתְפָּאֵר בָּנוּ בְּכָל דּוֹר וָדוֹר. וּבְכֵן תְּרַחֵם עָלֵינוּ אָבִינוּ אָב הָרַחֲמָן וּתְזַכֵּנוּ לַעֲשׂוֹת הַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ תָּמִיד, וְנִזְכֶּה לִהְיוֹת כִּרְצוֹנְךָ הַטּוֹב בֶּאֱמֶת, לָסוּר מֵרָע וְלַעֲשׂוֹת טוֹב תָּמִיד, לְמַעַן יִתְגַּלֶּה הַהִתְפָּאֲרוּת וְהַשַּׁעֲשׁוּעִים שֶׁלְּךָ בָּנוּ, לְעוֹלְמֵי עַד וּלְנֵצַח נְצָחִים:

וְזַכֵּנִי בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים לִתֵּן צְדָקָה הַרְבֵּה לַעֲנִיִּים מְהֻגָּנִים הַרְבֵּה וּלְצַדִּיקֵי אֱמֶת, לְמַעַן נִזְכֶּה לְהַכְלִיל בִּנְפָשׁוֹת רַבִּים שֶׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ. וְעַל יְדֵי זֶה תְּזַכֵּנִי בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים, שֶׁנִּזְכֶּה לְגַלּוֹת וּלְהָאִיר אֶת הַטּוֹב הַכָּבוּשׁ בָּנוּ. כִּי אַתָּה יָדַעְתָּ אֶת עֹצֶם יִפְי קְדֻשַּׁת הַטּוֹב הַכָּבוּשׁ אֲצִלִי בְּגָלוּת גְּדוֹלָה וּמָרָה מְאֹד זֶה כַּמָּה שָׁנִים, מִיּוֹם הֱיוֹתִי עַל הָאֲדָמָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה, וְאֵינִי זוֹכֶה עֲדַיִן לְרַחֵם עַל עַצְמִי, לְהוֹצִיא לָאוֹר תַּעֲלוּמוֹת וְהַסְתָּרַת הַטּוֹב שֶׁבִּי הַכָּבוּשׁ בַּגָּלוּת. וְאֵינִי זוֹכֶה לְהַזְכִּיר אֶת עַצְמִי הֵיטֵב הֵיכָן אֲנִי בָּעוֹלָם, וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה לַּעֲשׂוֹת, בְּאֵיזֶה דֶּרֶךְ וּמָנוֹס אֶזְכֶּה לְגַלּוֹת הַטּוֹב שֶׁיֵּשׁ בִּי:

אָנָּא יְהוָה, תֵּן לִי עֵצָה, תֵּן לִי חֲנִינָה, תֵּן לִי יְשׁוּעָה שְׁלֵמָה, עֲשֵׂה עִמִּי פֶּלֶא לְחַיִּים לְבַל אֶהְיֶה, חַס וְשָׁלוֹם, כַּמֵּת

בְּחַיַּי. עֲשֵׂה עִמִּי חֶסֶד חִנָּם כַּאֲשֶׁר נָאֶה לְךָ, לֹא כְּמַעֲשַׂי הָרָעִים וּפְעֻלּוֹתַי הַמְגֻנּוֹת וְדֵעוֹתַי הַמְעֻרְבָּבוֹת. חוּס וַחֲמֹל נָא עַל נַפְשִׁי הָאֻמְלָלָה מְאֹד. יֶהֱמוּ נָא מֵעֶיךָ וְרַחֲמֶיךָ עַל עָצֶם הַטּוֹב שֶׁיֵּשׁ בִּי, שֶׁיּוּכַל לְהִתְגַּבֵּר לְכַבֵּשׁ אֶת הַגּוּף וְתַאֲוֹתָיו תַּחְתָּיו, שֶׁיִּהְיֶה הָרַע כָּפוּף וּבָטֵל תַּחַת הַטּוֹב, עַד שֶׁיִּתְבַּטְּלוּ מִמֶּנִּי כָּל תַּאֲוֹת הַגּוּף וּמִדּוֹתָיו הָרָעוֹת, בְּאֹפֶן שֶׁאֶזְכֶּה לִהְיוֹת כִּרְצוֹנְךָ הַטּוֹב בֶּאֱמֶת תָּמִיד:

אָבִי שֶׁבַּשָּׁמַיִם, אָבִי שֶׁבַּשָּׁמַיִם אָב הַחֶסֶד, אָב הָרַחֲמָן בֶּאֱמֶת, הַחוֹמֵל דַּלִּים, הַשּׁוֹמֵעַ אֶנְקַת אֲבִיוֹנִים, הָרוֹאֶה בְּעֶלְבּוֹן עֲלוּבִים, הַשּׁוֹמֵעַ וּמַאֲזִין צְעָקָה מֵעֹמְקֵי הַשְּׁאוֹל תַּחְתִּיּוֹת וּמִתַּחְתָּיו, עַד אֲשֶׁר אֵין מָקוֹם אֲשֶׁר לֹא תִּשְׁמַע מִמֶּנּוּ קוֹל אֲנָחָה וַאֲנָקָה, לַמְּדֵנִי מַה לְּדַבֵּר לְפָנֶיךָ, הוֹרֵנִי מַה שֶּׁאֹמַר לְפָנֶיךָ, הוֹדִיעֵנִי מַה שֶּׁאֶצְעַק אֵלֶיךָ, חֲמֹל נָא עַל עֲלוּב נֶפֶשׁ כָּמוֹנִי, עַל נִכְאָה לֵבָב כָּמוֹנִי עַל חֲסַר דֵּעָה חֲסַר לֵב כָּמוֹנִי, עַל חֲלוּשׁ כֹּחַ כָּמוֹנִי, עַל מְבֻלְבָּל וּמְטֹרָף וּמְעֻרְבָּב בְּכָל מִינֵי עֵרְבּוּבִים כָּמוֹנִי, אֲשֶׁר הַטּוֹב שֶׁבִּי הוּא כָּבוּשׁ כְּמוֹ בְּבֵית הַסֹּהַר מַמָּשׁ, וּבְגָלוּת גְּדוֹלָה וּמָרָה מְאֹד. וְכַמָּה אַלְפֵי אֲלָפִים מְחִצּוֹת וְחוֹמוֹת בַּרְזֶל וּמַסְגֵּר עַל מַסְגֵּר הַמְסַבְּבִים אוֹתִי, וְכַמָּה וְכַמָּה אֲלָפִים שׁוֹמְרִים וְאוֹרְבִים עוֹמְדִים עָלַי בְּכָל עֵת וּבְכָל רֶגַע לֹא יִתְּנוּנִי חָשֵׁב רוּחִי. וְאֵינִי יָכוֹל לַעֲשׂוֹת שׁוּם תְּנוּעָה שֶׁיִּהְיֶה כָּרָאוּי, אֲפִלּוּ בְּעֵת שֶׁאֲנִי מִתְעוֹרֵר לַעֲשׂוֹת אֵיזֶה דָּבָר שֶׁבִּקְדֻשָּׁה, אֵינִי זוֹכֶה לַעֲשׂוֹת תְּנוּעָה קַלָּה שֶׁיִּהְיֶה לָהּ יִפְי

וְהָדוּר כָּרָאוּי לְאִישׁ יִשְׂרְאֵלִי, כַּאֲשֶׁר אַתָּה יָדַעְתָּ. אוֹי לִי מְאֹד, אוֹי וּמַר לִי מְאֹד מְאֹד, אֲהָהּ עָלַי, מַר לִי מְאֹד, אוֹיָה עַל נַפְשִׁי, אוֹי לְהַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשְׂתָה מַעֲשִׂים כָּאֵלֶּה, אוֹי לְחַיָּמִים וְהַשָּׁנִים אֲשֶׁר כִּלִּיתִי בַּהֲבָלִים וּבִלְבוּלִים רָעִים מְאֹד כָּאֵלֶּה. אֲדוֹן כֹּל, אֵלֶיךָ זָעַקְתִּי וְשַׁוְּעָתִי. מָלֵא רַחֲמִים, הַטֵּה אֵלַי אָזְנְךָ וּשְׁמַע פְּקַח עֵינֶיךָ וּרְאֵה שׁוֹמְמוּתִי, רְאֵה נָא בְעָנְיִי וַעֲמָלִי:

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אַתָּה זִכִּיתַנִי בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים לִהְיוֹת בִּכְלַל זֶרַע יִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ, וְקֵרַבְתָּ אוֹתִי בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים לְצַדִּיקֵי אֱמֶת, לְהַאֲמִין בָּהֶם וּלְהִשְׁתּוֹקֵק לָהֶם. עֲשֵׂה עִמִּי כַּחֲסָדֶיךָ בִּזְכוּת הַקְּדוֹשִׁים אֲשֶׁר בָּאָרֶץ הֵמָּה, וְעָזְרֵנִי וְסַיְּעֵנִי שֶׁאַגִּיעַ לִי הָאָרָה וְהִתְעוֹרְרוּת אֲמִתִּי שֶׁיִּזְכֹּר וְיִתְעוֹרֵר אֶת עַצְמוֹ בֶּאֱמֶת הַטּוֹב שֶׁבִּי, וְיִתְוַדַּע לְהַטּוֹב שֶׁבִּי מַעֲלָתוֹ הַגְּדוֹלָה, מֵהֵיכָן הוּא נִלְקָח וְנִמְשָׁךְ, מִמַּחֲשָׁבָה עֶלְיוֹנָה דִּקְדֻשָּׁא בְּרִיךְ הוּא, אֲשֶׁר שָׁם עָלִיתִי בְּמַחֲשָׁבָה תְּחִלָּה בְּתוֹךְ כְּלַל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל. וַאֲנִי בְּרִיָּה קַלָּה שֶׁבַּיָּם, לְמַעְלָה מִכָּל הָאַרְבַּע עוֹלָמוֹת, שֶׁהֵם: אֲצִילוּת, בְּרִיאָה, יְצִירָה, עֲשִׂיָּה, וַאֲנִי בְּשָׁרְשִׁי לְמַעְלָה מִכֻּלָּם, כִּי אָנֹכִי מִזֶּרַע יִשְׂרָאֵל שֶׁעָלוּ בְּמַחֲשָׁבָה תְּחִלָּה. וּבָנוּ נִמְלַךְ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְנִתְיָעֵץ עִמָּנוּ לִבְרֹא אֶת כָּל הָעוֹלָמוֹת כֻּלָּם וְכָל אֲשֶׁר בָּהֶם, עַד תַּכְלִית הָעֲשִׂיָּה שֶׁהוּא הָעוֹלָם הַזֶּה וְכָל אֲשֶׁר בּוֹ, בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ בַּיַּמִּים וְכָל אֲשֶׁר בָּהֶם. וְעַתָּה עַתָּה, עָזְרֵנִי נָא, חַזְּקֵנִי נָא, אַמְּצֵנִי נָא, הַקִּיצֵנִי נָא, עוֹרְרֵנִי נָא, שֶׁאֶזְכֶּה

בְּרַחֲמֶיךָ וַחֲסָדֶיךָ הָאֲמִתִּיִּים, לְהַזְכִּיר אֶת עַצְמִי הֵיטֵב הֵיטֵב, חֵיכָן אֲנִי, לְחֵיכָן נִשְׁלַכְתִּי, לְחֵיכָן נִתְרַחַקְתִּי מִמְּךָ עַד הֵנָּה. הַיְאֻמַּן כִּי יִסָּפֵר שֶׁטּוֹב אֲמִתִּי כָּזֶה הַמְּשֹׁרָשׁ בִּי יִהְיֶה מְשֻׁלָּךְ בְּמָקוֹם אָפֵל וְחשֶׁךְ כָּזֶה, בְּמָקוֹם שָׁפָל כָּזֶה, בַּאֲפֵלָה מְנֻדָּח כָּזֶה, בִּמְקוֹמוֹת פְּגוּמִים כָּאֵלֶּה, בִּמְקוֹמוֹת נְמוּכִים וּרְחוֹקִים מִן הַקְּדֻשָּׁה כָּאֵלֶּה, בִּמְקוֹמוֹת שֶׁאֵינָם רְאוּיִים לְהִקָּרֵא בְּשֵׁם מָקוֹם כְּלָל:

אָנָּא יְהוָה חֲמֹל עָלַי, חוּסָה עָלַי, כִּי בְּכָל עֵת שֶׁאֲנִי רוֹצֶה לְדַבֵּר וּלְפָרֵשׁ שִׂיחָתִי לְפָנֶיךָ, אֵינִי יוֹדֵעַ מֵהֵיכָן אַתְחִיל לְבַקֵּשׁ וְאֵיךְ אֲסַיֵּם. וּמֵרֹב דָּחְקִי וְעָנְיִי אֲשֶׁר צָרְכֵי מֻרְבִּים מְאֹד, אֲשֶׁר לֹא יַסְפִּיקוּ אֲלָפִים וּרְבָבוֹת יְרִיעוֹת לְבָאָרָם, מֵחֲמַת זֶה אֵינִי יָכוֹל לִפְתֹּחַ פִּי כְּלָל. וַאֲפִלּוּ בְּעֵת שֶׁאֲנִי מַתְחִיל לְדַבֵּר קְצָת, דִּבְרֵי מְבֻלְבָּלִים מְאֹד מֵעֹצֶם רִבּוּי צְרָכַי אֲשֶׁר חֵם מֻרְבִּים בְּיוֹתֵר, אֲשֶׁר אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר וּלְפָרֵשׁ כְּלָל בְּשׁוּם אֹפֶן, כִּי אִם לְפָנֶיךָ אֲדוֹן כֹּל נִגְלוּ כָּל הַתַּעֲלוּמוֹת וַהֲמוֹן נִסְתָּרוֹת שֶׁמִּבְּרֵאשִׁית. וְאַתָּה יוֹדֵעַ צְפוּן לְבָבֵנוּ וְעֹמֶק מַחְשְׁבוֹתֵינוּ, אֲשֶׁר בְּתוֹךְ פְּנִימִיּוּת פְּנִימִיּוּת מַחֲשַׁבְתִּי צוֹעֵק הַטּוֹב שֶׁבִּי בְּקוֹל עָצוּם וָמַר מְאֹד, זְעָקָה גְּדוֹלָה וּמָרָה מְאֹד מְאֹד, אֲשֶׁר אִי אֶפְשָׁר לִסְבֹּל עֹצֶם מְרִירוּת צַעֲקַת הַטּוֹב הַכָּבוּשׁ בְּקִרְבִּי וְגֹדֶל הָרַחֲמָנוּת שֶׁיֵּשׁ עָלַי בְּלִי שִׁעוּר וָעֵרֶךְ וּמִסְפָּר כְּלָל. וְלָמָּה תַּעְלֵם אָזְנְךָ וְתַסְתִּיר פָּנֶיךָ מִמֶּנִּי זֶה זְמַן רַב מְאֹד, וַ"הֲמוֹן מֵעֶיךָ וְרַחֲמֶיךָ עָלַי הִתְאַפָּקוּ":

וּבְכֵן יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ,
כְּשֵׁם שֶׁגָּבְרוּ רַחֲמֶיךָ וַחֲסָדֶיךָ הָעֲצוּמִים עָלַי, וּבָרָאתָ
אוֹתִי בֵּין זֶרַע יִשְׂרָאֵל עַבְדֶּךָ, כֵּן יֶהֱמוּ מֵעֶיךָ וַחֲנִינוֹתֶיךָ
וַחֲסָדֶיךָ הַגְּדוֹלִים עָלַי, שֶׁאָזְכֶּה לִשְׁמֹעַ הֵיטֵב אֶת קוֹל דִּבְרֵי
הַצַּדִּיקִים אֲמִתִּיִּים, וְיִפְקְחוּ עֵינַי, וְיִשְׁמְעוּ אָזְנַי, וּלְבָבִי יָבִין
הֵיטֵב אֶת קוֹל דִּבְרֵי הַצַּדִּיקִים אֲמִתִּיִּים, אֲשֶׁר עוֹסְקִים תָּמִיד
לְעוֹרֵר וּלְהַעֲלוֹת אֶת הַטּוֹב הַנִּמְשָׁךְ מִנִּשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל
הַכְּבוּשׁ בַּגָּלוּת, וְלַעֲשׂוֹת בַּעֲלֵי תְּשׁוּבָה וְגֵרִים, הֵן קוֹל דִּבְרֵי
הַצַּדִּיקִים אֲמִתִּיִּים שֶׁבַּדּוֹר הַזֶּה, הֵן דִּבְרֵי צַדִּיקִים אֲמִתִּיִּים
שׁוֹכְנֵי עָפָר, הַכְּתוּבִים בְּסִפְרֵיהֶם הַקְּדוֹשִׁים. עַד שֶׁאֶשְׁמַע
וְאֶרְאֶה וְאָבִין הֵיטֵב אֶת דִּבְרֵיהֶם הַקְּדוֹשִׁים, עַד שֶׁהַטּוֹב
שֶׁבִּי יִתְעוֹרֵר בְּתִקֻּף גָּדוֹל, וּבְכֹחַ וּגְבוּרָה גְּדוֹלָה דִּקְדֻשָּׁה, עַד
שֶׁאֶזְכֶּה לְהִתְגַּבֵּר בֶּאֱמֶת עַל הָרָע לְשַׁבְּרוֹ וּלְגָרְשׁוֹ וּלְבַטְּלוֹ
מִמֶּנִּי בְּבִטּוּל גָּמוּר, בְּאֹפֶן שֶׁאֶזְכֶּה לָשׁוּב בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה
לְפָנֶיךָ בֶּאֱמֶת וּבְלֵב שָׁלֵם. וְאֶזְכֶּה לִהְיוֹת כִּרְצוֹנְךָ הַטּוֹב
בֶּאֱמֶת בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה בְּשִׂמְחָה וּבְטוּב לֵבָב:

אָנָּא יְהוָה חֶמְלְךָ עָלַי, וּמַלֵּא בַּקָּשָׁתִי בְּרַחֲמִים, וּבְכֵן תַּעְזְרֵנוּ
יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים, שֶׁיִּתְגַּלֶּה הָאֱמֶת
בָּעוֹלָם, עַד שֶׁיִּתְעוֹרְרוּ כָּל יִשְׂרָאֵל בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ
בֶּאֱמֶת. וְיִשְׁמְעוּ רְחוֹקִים וְיָבוֹאוּ וְיָכִירוּ כֹּחַ מַלְכוּתֶךָ.
וְתִמָּלֵא רַחֲמִים עַל עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל, וַאֲפִלּוּ עַל הַטּוֹב הַכָּבוּשׁ
בֵּין הָאֻמּוֹת. וְתַעֲשֶׂה כְּגֹדֶל נִפְלְאוֹתֶיךָ הַנּוֹרָאוֹת, בְּאֹפֶן
שֶׁתּוֹדִיעַ לְהַטּוֹב הַכָּבוּשׁ בֵּינֵיהֶם, הַמְּפֻזָּר וּמְפֹרָד בֵּין

הָעַמִּים בַּמְּקוֹמוֹת הָרְחוֹקִים מֵהַקְּדֻשָּׁה מְאֹד מְאֹד, וְתוֹדִיעַ לָהֶם הֵיטֵב הֵיכָן הֵם בָּעוֹלָם, וּלְהֵיכָן הֵם מוּכָנִים לֵילֵךְ אִם לֹא יָשׁוּבוּ, חַס וְשָׁלוֹם, עַד שֶׁיִּתְעוֹרְרוּ הֵיטֵב, וִירַחֲמוּ עַל עַצְמָם. וְיִזְכְּרוּ אֶת יְהוָה וְיָשׁוּבוּ אֵלֶיךָ, וְיִתְגַּיְּרוּ בֶּאֱמֶת. כִּי אַתָּה יְהוָה לְבַד יָדַעְתָּ, אֶת גֹּדֶל עֹצֶם הָרַחֲמָנוּת שֶׁיֵּשׁ עַל הַטּוֹב הַכָּבוּשׁ בִּמְקוֹמוֹת כָּאֵלּוּ וְאַתָּה יָדַעְתָּ בֶּאֱמֶת, כִּי אֵין רַחֲמָנוּת בָּעוֹלָם יוֹתֵר מִזֶּה, וְאֵין שׁוּם צַעַר וְיִסּוּרִים שֶׁבָּעוֹלָם נֶחְשָׁבִים כְּלָל כְּנֶגֶד הַצַּעַר וְהַיִּסּוּרִים וְהָעִנּוּיִים הַקָּשִׁים וְהַמָּרִים שֶׁיֵּשׁ לְהַטּוֹב הַזֶּה, אֲשֶׁר אִי אֶפְשָׁר לְסַבֵּל כְּלָל אֶת גֹּדֶל הָרַחֲמָנוּת שֶׁיֵּשׁ עַל זֶה הַטּוֹב הַכָּבוּשׁ בְּמָקוֹם שֶׁהוּא כָּבוּשׁ, אֲשֶׁר נִתְרַחֵק מֵאָבִיו שֶׁבַּשָּׁמַיִם. וּמַה לּוֹ לָאָב שֶׁהִגְלָה אֶת בָּנָיו, וְאוֹי לַבֵּן שֶׁגָּלָה מֵעַל שֻׁלְחַן אָבִיו. אוֹי וַאֲבוֹי לַבֵּן הַזֶּה, אוֹי וָמַר, אוֹי וָמַר מִכָּל מִינֵי מְרִירוּת לְהַבֵּן הַזֶּה, שֶׁהָיָה בְּמָקוֹם שֶׁהָיָה, וְעַכְשָׁו נָפַל לְמָקוֹם שֶׁנָּפַל, וְאִם אַתָּה בְּעַצְמְךָ לֹא תְּרַחֵם עָלֵינוּ, חַס וְשָׁלוֹם, מִי יְרַחֵם עָלֵינוּ, וּמִי יַעֲמֹד בַּעֲדֵנוּ, כִּי עַתָּה אֵין לָנוּ עַל מִי לְהִשָּׁעֵן כִּי אִם עָלֶיךָ אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם. כִּי הַצַּדִּיקֵי אֱמֶת שֶׁהָיָה לָהֶם זֶה הַכֹּחַ לְהוֹדִיעַ הָאֱמֶת לְהַטּוֹב הַכָּבוּשׁ, הֲלֹא הֵמָּה נִסְתַּלְּקוּ בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים. וּמַה נַּעֲשֶׂה עַכְשָׁו בְּעֵת צָרָה הַזֹּאת אֲשֶׁר כָּמֹהוּ לֹא נִהְיָתָה, אֲשֶׁר נִשְׁאַרְנוּ כַּתֹּרֶן בְּרֹאשׁ הָהָר וְכַנֵּס עַל הַגִּבְעָה, בְּאֵין מַשְׁעֵן וּמַשְׁעֲנָה. וּרְאֵה "כִּי אָזְלַת יָד וְאֶפֶס עָצוּר וְעָזוּב", וְאֵין עוֹזֵר וְאֵין סוֹמֵךְ. הַבִּיטָה בְּעָנְיֵנוּ כִּי רַבּוּ מַכְאוֹבֵינוּ וְצָרוֹת לְבָבֵנוּ. עָזְרֵנוּ כִּי עָלֶיךָ נִשְׁעָנּוּ.

טוֹב וּמֵיטִיב לַכֹּל, עֲשֵׂה לְמַעַן טוּבְךָ, עֲשֵׂה לְמַעַן כְּבוֹדֶךָ.
וַעֲשֵׂה אֵת אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה, בְּאֹפֶן שֶׁיֶּחְזַר כָּל הַטּוֹב הַמְפֻזָּר וּמְפֹרָד בֵּין הָעַמִּים אֶל הַקְּדֻשָּׁה. וְיִתּוֹסְפוּ וְיִתְרַבּוּ בְּכָל פַּעַם גֵּרִים וּבַעֲלֵי תְּשׁוּבָה אֲמִתִּיִּים, עַד שֶׁיָּשׁוּבוּ כָּל יִשְׂרָאֵל וְכָל בָּאֵי עוֹלָם אֵלֶיךָ בֶּאֱמֶת, וְנִזְכֶּה לִרְאוֹת מְהֵרָה בְּתִפְאֶרֶת עֻזֶּךָ, לְהַעֲבִיר גִּלּוּלִים מִן הָאָרֶץ, וְהָאֱלִילִים כָּרוֹת יִכָּרֵתוּן, לְתַקֵּן עוֹלָם בְּמַלְכוּת שַׁדַּי, וְכָל בְּנֵי בָשָׂר יִקְרְאוּ בִשְׁמֶךָ, לְהַפְנוֹת אֵלֶיךָ כָּל רִשְׁעֵי אָרֶץ, יַכִּירוּ וְיֵדְעוּ כָּל יוֹשְׁבֵי תֵּבֵל כִּי לְךָ תִכְרַע כָּל בֶּרֶךְ, תִּשָּׁבַע כָּל לָשׁוֹן:

וּבְכֵן תַּעְזְרֵנוּ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים, שֶׁנִּזְכֶּה לְשַׁבֵּר אֶת תַּאֲוַת אֲכִילָה בְּתַכְלִית בֶּאֱמֶת, עַד שֶׁלֹּא יִהְיֶה לָנוּ שׁוּם תַּאֲוָה נַפְשִׁית לֶאֱכֹל וְלִשְׂבֹּעַ בִּשְׁבִיל תַּאֲוַת וַהֲנָאַת הַגּוּף, חַס וְשָׁלוֹם, רַק כָּל אֲכִילָתֵנוּ וּשְׁתִיָּתֵנוּ יִהְיֶה הַכֹּל לְשֵׁם בֶּאֱמֶת, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה לָנוּ כֹּחַ לַעֲסֹק בְּתוֹרָתְךָ בֶּאֱמֶת, וְנִזְכֶּה לֶאֱכֹל בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה לְמַעַן שִׁמְךָ לְבַד. וְתִהְיֶה בְּעֶזְרֵנוּ. וְתִשְׁמְרֵנוּ בְּרַחֲמֶיךָ הַגְּדוֹלִים וְתַצִּילֵנוּ מִכָּל מִינֵי מַאֲכָלוֹת אֲסוּרוֹת הֵן מַאֲסוּרִין דְּאוֹרַיְתָא הֵן מַאֲסוּרִין דְּרַבָּנָן, וְתִשְׁמֹר אוֹתָנוּ תָּמִיד, שֶׁלֹּא יֵאָרַע לָנוּ שׁוּם מִכְשׁוֹל לְעוֹלָם, חַס וְשָׁלוֹם. וְלֹא יָבוֹא לְתוֹךְ פִּינוּ שׁוּם מַאֲכָל הָאָסוּר לָנוּ. כִּי אַתָּה יָדַעְתָּ רִבּוֹנוֹ דְּעָלְמָא כֻּלָּא, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְבָשָׂר וָדָם לְהִזָּהֵר וּלְהִשָּׁמֵר בְּעַצְמוֹ מִכָּל מִינֵי מַאֲכָלוֹת אֲסוּרוֹת וּמִתַּעֲרוּבוֹתֵיהֶם, אֲשֶׁר פְּרָטֵיהֶם וְדִקְדּוּקֵיהֶם רַבִּים מְאֹד,

וְעָצְמוּ מִסַּפֵּר, וְאַתָּה יוֹדֵעַ גֹּדֶל הַפְּגַם הֶעָצוּם הַפּוֹגֵם בְּנֶפֶשׁ יִשְׂרָאֵל עַל יְדֵי מַאֲכָלוֹת אֲסוּרוֹת, חַס וְשָׁלוֹם.

עַל כֵּן רַחֵם עָלֵינוּ לְמַעַנְךָ וְעָזְרֵנוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ וּשְׁמֹר אֶת נַפְשֵׁנוּ, שֶׁנִּזְכֶּה לִהְיוֹת נִצּוֹלִים וּפְרוּשִׁים וּמֻבְדָּלִים לְגַמְרֵי מִכָּל מִינֵי מַאֲכָלוֹת אֲסוּרוֹת. מִנְּבֵלוֹת וּטְרֵפוֹת, מִשְׁקָצִים וּמִרְמָשִׂים, מִבָּשָׂר בֶּחָלָב וּמִיַּיִן נֶסֶךְ, מֵחֵלֶב וָדָם, מִגִּיד הַנָּשֶׁה וְאֵבֶר מִן הַחַי, וּמִפַּת שֶׁל עַכּוּ"ם וּמִבִּשּׁוּלֵי עַכּוּ"ם, וּמִשְּׁאָר כָּל מִינֵי מַאֲכָלוֹת אֲסוּרוֹת, מֵהֶם וּמִתַּעֲרוֹבוֹתֵיהֶם וּמִמַּשֶּׁהוּ חָמֵץ בַּפֶּסַח, מִכֻּלָּם תִּשְׁמְרֵנוּ וְתַצִּילֵנוּ בְּרַחֲמֶיךָ הָעֲצוּמִים, שֶׁלֹּא יִכָּנְסוּ לְתוֹךְ פִּינוּ, וְלֹא יְטַמְּאוּ אֶת נַפְשׁוֹתֵינוּ, וְנִהְיֶה אֲנַחְנוּ וְצֶאֱצָאֵינוּ נְקִיִּים וּטְהוֹרִים וּמֻבְדָּלִים מֵהֶם לְגַמְרֵי. וּתְקַדְּשֵׁנוּ בִּקְדֻשָּׁתְךָ הָעֶלְיוֹנָה, וּתְקַיֵּם בָּנוּ מִקְרָא שֶׁכָּתוּב: "וִהְיִיתֶם לִי קְדוֹשִׁים כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי".

חוּם וַחֲמֹל עָלֵינוּ, וּפְדֵנוּ וְהַצִּילֵנוּ וּמַלְּטֵנוּ מִכָּל מִינֵי טֻמְאוֹת וּמִכָּל הַדְּבָרִים הַמְּשַׁקְּצִין אֶת הַנֶּפֶשׁ, וְקַדְּשֵׁנוּ בְּכָל מִינֵי קְדֻשׁוֹת, וְעָזְרֵנוּ וְזַכֵּנוּ לַאֲכִילָה דִּקְדֻשָּׁה בִּשְׁלֵמוּת בֶּאֱמֶת כָּרָאוּי לְאִישׁ יִשְׂרְאֵלִי. וְנִזְכֶּה לְהַשְׁלִים פְּגָמֵי הַמִּזְבֵּחַ דִּקְדֻשָּׁה, עַל יְדֵי אֲכִילָתֵנוּ בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה, עַד שֶׁיִּהְיֶה הַשֻּׁלְחָן שֶׁלָּנוּ מְכַפֵּר כַּמִּזְבֵּחַ. וּתְזַכֵּנוּ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים לֶאֱמוּנָה שְׁלֵמָה בֶּאֱמֶת וְתִתֶּן לָנוּ כֹּחַ וְשֵׂכֶל דִּקְדֻשָּׁה לְהַכְנִיעַ וּלְבַטֵּל כָּל מִינֵי אֱמוּנוֹת כְּזָבִיּוֹת, וּלְהָשִׁיב וּלְהַחֲזִיר אֶת כָּל

הַתּוֹעִים בֶּאֱמוּנוֹת כְּזָבִיּוֹת שֶׁיָּשׁוּבוּ כֻּלָּם לֶאֱמוּנָתְךָ הַקְּדוֹשָׁה׃

אָנָּא יְהוָה, עָזְרֵנוּ לָצֵאת מִתַּאֲוַת גּוּפֵנוּ וּמַעֲכִירַת מַעֲשֵׂינוּ, וּמִכְסִילוּת דַּעְתֵּנוּ, וְזַכֵּנוּ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים לִתֵּן צְדָקָה הָרְבֵּה לָעֲנִיִּים מְהֻגָּנִים הָרְבֵּה, וּלְצַדִּיקִים אֲמִתִּיִּים שֶׁבְּדוֹרֵנוּ, לְמַעַן נִזְכֶּה עַל־יְדֵי־זֶה לְהַשְׁלִים וּלְתַקֵּן פְּגַם הַמִּזְבֵּחַ שֶׁנִּפְגַּם עַל־יְדֵי עֲוֹנוֹתֵינוּ, עַד אֲשֶׁר אֵין לָנוּ לֹא אִשִּׁים וְלֹא קָרְבָּן וְלֹא כֹהֵן שֶׁיְּכַפֵּר בַּעֲדֵינוּ׃

וּבְכֵן תְּרַחֵם עָלֵינוּ, שֶׁנִּזְכֶּה לְתַקֵּן אֶת פְּגַם תַּאֲוַת אֲכִילָה, וְנִזְכֶּה מֵעַתָּה לֶאֱכֹל בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה עַד שֶׁיִּהְיֶה הַשֻּׁלְחָן שֶׁלָּנוּ מְכַפֵּר כַּמִּזְבֵּחַ, וְנִזְכֶּה לְהַכְנִיס אוֹרְחִים הֲגוּנִים עַל שֻׁלְחָנֵנוּ, וְלִתֵּן חֵלֶק מִסְּעֻדָּתֵנוּ לַעֲנִיִּים הֲגוּנִים. וְזַכֵּנוּ לִלְמֹד תּוֹרָה עַל הַשֻּׁלְחָן, וְיִהְיֶה הַשֻּׁלְחָן שֶׁלָּנוּ שָׁלֵם בְּכָל מִינֵי שְׁלֵמוּת דִּקְדֻשָּׁה בְּלִי שׁוּם פְּגָם כְּלָל, עַד שֶׁנִּזְכֶּה שֶׁהַשֻּׁלְחָן שֶׁלָּנוּ יְטַהֵר אוֹתָנוּ מִכָּל עֲוֹנוֹתֵינוּ, וְיַזְכֶּה אוֹתָנוּ לָעֹלָמָא דְּאָתֵי וּלְפַרְנָסָה טוֹבָה. וְנִהְיֶה רְשׁוּמִים לְטוֹב לְעֵלָּא וּלְעֵלָּא. וְנִזְכֶּה שֶׁיִּתּוֹסֵף לָנוּ כֹּחַ וּגְבוּרָה בְּשָׁעָה שֶׁנִּצְטָרֵךְ. וְנִזְכֶּה שֶׁלֹּא יִהְיֶה שׁוּם כֹּחַ לְהַסִּטְרָא אַחֲרָא לִינֹק כְּלָל מִשֻּׁלְחָנֵנוּ וַאֲכִילָתֵנוּ, כִּי אִם מְעַט דִּמְעַט חִיּוּת הַמִּכְרָח לִתֵּן לָהֶם בִּצְמִצּוּם גָּדוֹל כִּפְי רְצוֹנְךָ הַטּוֹב וְלֹא יוֹתֵר מֵהַהֶכְרֵחַ כְּלָל.

וְנִזְכֶּה לְקַיֵּם מִצְוַת נְטִילַת יָדַיִם בְּמַיִם רִאשׁוֹנִים וְאַחֲרוֹנִים כָּרָאוּי בִּשְׁלֵמוּת. וְנִזְכֶּה לְקַדֵּשׁ יָדֵינוּ עַל־יְדֵי נְטִילַת

יָדַיִם, וְיִמְשַׁךְ עָלֵינוּ קְדֻשָּׁה וְטָהֳרָה שְׁלֵמָה עַל־יְדֵי נְטִילַת יָדַיִם רִאשׁוֹנִים וְאַחֲרוֹנִים. וְיִקָּיֵם בָּנוּ מִקְרָא שֶׁכָּתוּב: "וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם וִהְיִיתֶם קְדוֹשִׁים, כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי יְהוָה". וְתַעֲזְרֵנוּ לְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַמּוֹצִיא וּבִרְכַּת הַמָּזוֹן וְכָל בִּרְכַּת הַנֶּהֱנִין תְּחִלָּה וְסוֹף בְּכַוָּנָה גְּדוֹלָה כָּרָאוּי בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה. וְנִזְכֶּה שֶׁיִּקָּיֵם בַּשֻּׁלְחָן שֶׁלָּנוּ מִקְרָא שֶׁכָּתוּב: "וַיְדַבֵּר אֵלַי זֶה הַשֻּׁלְחָן אֲשֶׁר לִפְנֵי יְהוָה", וְנִזְכֶּה עַל יְדֵי אֲכִילָתֵנוּ בִּקְדֻשָּׁה לְהַכְנִיעַ וּלְבַטֵּל כְּסִילוּת דַּעְתֵּנוּ וְכִעוּר מַעֲשֵׂינוּ. וְתַעֲזְרֵנוּ שֶׁיִּהְיֶה נִשְׁלָם דַּעְתֵּנוּ עַל יְדֵי אֲכִילָתֵנוּ בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה כִּרְצוֹנְךָ הַטּוֹב:

אָנָּא יְהוָה, אַתָּה יָדַעְתָּ אֶת עַצְמָם בִּלְבּוּל וּכְסִילוּת דַּעְתִּי שֶׁמִּתְגַּבֵּר עָלַי בְּכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה, עַד אֲשֶׁר "כְּשַׁל כֹּחַ הַסַּבָּל", וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה לַּעֲשׂוֹת וְאֵיזֶה תַּחְבּוּלָה אֲבַקֵּשׁ לְתַקֵּן אֶת דַּעְתִּי לְהַכְנִיעַ כְּסִילוּת דַּעְתִּי, אֲשֶׁר מִזֶּה בָּאוּ מַעֲשֵׂי הַמְכֹעָרִים. וְלֹא דַי שֶׁלֹּא זָכִיתִי לְתַקֵּן דַּעְתִּי וּמַעֲשַׂי, אַף גַּם הוֹסַפְתִּי בְּכָל פַּעַם קַלְקוּלִים עַל קַלְקוּלִים, וּפְגָמִים עַל פְּגָמִים וַעֲכִירוֹת עַל עֲכִירוֹת, וּכְסִילוּת עַל כְּסִילוּת, וּבִלְבּוּלִים רַבִּים עַל בִּלְבּוּלִים.

"הַלּוּ עֵינַי לַמָּרוֹם יְהוָה עָשְׂקָה לִּי עָרְבֵנִי. עָרוֹב עַבְדְּךָ לְטוֹב, אַל יַעֲשְׁקֻנִי זֵדִים. הוֹצִיאָה מִמַּסְגֵּר נַפְשִׁי". חָנֵּנוּ מֵאִתְּךָ דֵּעָה בִּינָה וְהַשְׂכֵּל, וְעָזְרֵנִי שֶׁאָזְכֶּה לָשׁוּב מִמַּחְשְׁבוֹתַי הָרָעוֹת, וְאָזְכֶּה לַעֲזֹב דַּרְכִּי הָרָע וּמַחְשְׁבוֹתַי

הַפְּגוּמוֹת וְהַמְבֻלְבָּלוֹת, הַמְבַלְבְּלִים אֹתִי וּמוֹנְעִים אוֹתִי מְאֹד מִלָּשׁוּב אֵלֶיךָ בֶּאֱמֶת. חוּס נָא עָלַי חוּס וַחֲמֹל נָא עָלַי, וֶהֱמוּ מֵעֶיךָ וַחֲסָדֶיךָ עָלַי, וְתֵן לִי תִּקְוָה טוֹבָה, שֶׁאֶזְכֶּה מֵעַתָּה לְרַחֵק וּלְגָרֵשׁ מֵעָלַי כָּל מִינֵי מַחֲשָׁבוֹת רָעוֹת וְכָל מִינֵי בִּלְבּוּל הַדַּעַת שֶׁבָּעוֹלָם, עַד שֶׁאֶזְכֶּה חִישׁ קַל מְהֵרָה לְהַשְׁלִים אֶת דַּעְתִּי. וְאֶזְכֶּה לִשְׁלֵמוּת הַדַּעַת דִּקְדֻשָּׁה וְעַל־יְדֵי־זֶה תְּזַכֵּנִי בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים לַעֲזֹב מֵעָתָּה אֶת כָּל מַעֲשַׂי הָרָעִים, וְאֶזְכֶּה מֵעָתָּה לִהְיוֹת סוּר מֵרָע בֶּאֱמֶת. וְתַעְזְרֵנִי לְתַקֵּן אֶת מַעֲשַׂי. וְתַחַת מַעֲשַׂי הַמְכֹעָרִים אֶזְכֶּה מֵעָתָּה לַעֲשׂוֹת תַּחְתָּם מַעֲשִׂים נָאִים, מַעֲשִׂים הֲגוּנִים, מַעֲשִׂים טוֹבִים שֶׁיִּהְיוּ לְנַחַת וּלְרָצוֹן לְפָנֶיךָ כִּפְשׁוּטָא כְּבוֹדָךְ:

וּבְכֵן יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁיִּפְקַח לִי אוֹר הַשֵּׂכֶל דִּקְדֻשָּׁה. וְיִתְגַּלֶּה לִי אוֹר הַצַּדִּיקֵי אֱמֶת הַמְאִירִים בְּכָל הָעוֹלָמוֹת כֻּלָּם, וּמִכָּל־שֶׁכֵּן בָּעוֹלָם הַשָּׁפָל הַזֶּה. וּמֵעִצָּם עֲבִירַת מַעֲשֵׂינוּ וּכְסִילוּת דַּעְתֵּנוּ, נִסְתַּם וְנִסְתָּר מִמֶּנּוּ אוֹרָם הַגָּדוֹל, עַד אֲשֶׁר אֲפִלּוּ כְּשֶׁאָנוּ זוֹכִים לְהִתְקָרֵב אֲלֵיהֶם וְלַעֲסֹק בִּסְפָרֵיהֶם הַקְּדוֹשִׁים, אֵין אָנוּ זוֹכִים לְהַרְגִּישׁ וְלִרְאוֹת כְּלָל אוֹרָם הַצָּח וְהַמְצֻחְצָח, וְאֵין אָנוּ מַרְגִּישִׁים נְעִימוּת קְדֻשַּׁת דִּבְרֵיהֶם מֵעִצָּם חֶשְׁכַת שִׂכְלֵנוּ וּכְסִילוּת דַּעְתֵּנוּ וַעֲבִירַת מַעֲשֵׂינוּ. וּמֵחֲמַת זֶה נֶחְשַׁךְ אוֹר הַיִּרְאָה וְהָאַהֲבָה הַקְּדוֹשָׁה מֵאִתָּנוּ, עַד אֲשֶׁר בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ אָנוּ רְחוֹקִים מְאֹד מִיִּרְאָה וְאַהֲבָה אֲמִתִּיּוֹת:

אָנָּא יְהוָה חֲמֹל עָלֵינוּ וְאַל תַּזְנִיחֵנוּ וְאַל תִּטְּשֵׁנוּ, וְתַעֲזְרֵנוּ לְהַשְׂלִים אֶת דַּעְתֵּנוּ וּלְתַקֵּן אֶת מַעֲשֵׂינוּ. וְתִפְתַּח לָנוּ אֶת אוֹר הַדַּעַת דִּקְדֻשָּׁה, שֶׁיִּתְגַּלֶּה לָנוּ הָאֱמֶת. וְנִזְכֶּה לִרְאוֹת בְּעֵינֵי שִׂכְלֵנוּ אֶת אוֹר צַדִּיקֵי הָאֱמֶת, וְנִזְכֶּה לְהִכָּלֵל בָּהֶם, וּלְהִתְדַּבֵּק בְּדַרְכֵיהֶם וּבְמַעֲשֵׂיהֶם הַטּוֹבִים אֲשֶׁר הוֹרוּ אוֹתָנוּ, וְעַל יְדֵי זֶה נִזְכֶּה לִירָאָה וְאַהֲבָה דִּקְדֻשָּׁה בִּשְׁלֵמוּת בֶּאֱמֶת.

וְנִזְכֶּה לְהִתְקָרֵב לְצַדִּיקֵי אֱמֶת שֶׁיֵּשׁ לָהֶם כֹּחַ לְגַלּוֹת אֶת גֹּדֶל הַהִתְפָּאֲרוּת שֶׁאַתָּה מִתְפָּאֵר עִם עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל דּוֹר וָדוֹר. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר". הֵן בִּכְלָל מַה שֶּׁאַתָּה מִתְפָּאֵר עִם כְּלָלִיּוּת יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ הַקָּדוֹשׁ, אֲשֶׁר בָּחַרְתָּ בָּנוּ מִכָּל הָעַמִּים וְרוֹמַמְתָּנוּ מִכָּל הַלְּשׁוֹנוֹת, הֵן בִּפְרָטִיּוּת מַה שֶּׁאַתָּה מִתְפָּאֵר עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל בִּפְרָט, אֲפִלּוּ עִם הַפָּחוֹת שֶׁבַּפְּחוּתִים, וַאֲפִלּוּ עִם פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל, כָּל זְמַן שֶׁשָּׁם יִשְׂרָאֵל נִקְרָא עָלָיו אַתָּה מִתְפָּאֵר וּמִתְגַּדֵּל וּמִתְרוֹמֵם בּוֹ. וְהֵן בִּפְרָטֵי פְּרָטִיּוּת מַה שֶּׁאַתָּה מִתְפָּאֵר וּמִתְנַשֵּׂא בִּפְרָטֵי הַמַּעֲשִׂים וְהַתְּנוּעוֹת טוֹבוֹת שֶׁל כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל. כָּל אֵלּוּ הַהִתְפָּאֲרוּת יִתְגַּלּוּ עַל־יְדֵי צַדִּיקֵי הָאֱמֶת, וְעַל יְדֵי זֶה יִתְגַּלּוּ לָנוּ כָּל הָרְצוֹנוֹת שֶׁהָיוּ לְךָ בִּבְרִיאַת עוֹלָמְךָ. בִּכְלָלִיּוּת הַבְּרִיאָה וּבִפְרָטִיּוּת כָּל נִבְרָא וְנִבְרָא וּבִפְרָטֵי פְּרָטִיּוּת, אֲשֶׁר הַכֹּל הָיָה רַק בִּשְׁבִיל יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ, כְּדֵי שֶׁתִּתְפָּאֵר וְתִתְגַּדֵּל וְתִתְרוֹמֵם וְתִתְנַשֵּׂא עַל יְדֵי יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ. וְעַל יְדֵי זֶה תְּזַכֵּנוּ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים שֶׁיִּמְשַׁךְ

עָלֵינוּ יִרְאָה וְאַהֲבָה בִּשְׁלֵמוּת בֶּאֱמֶת, שֶׁנִּזְכֶּה לְיִרְאָה אֶת שִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא, וּלְאַהֲבָה אוֹתְךָ בֶּאֱמֶת בְּכָל לְבָבֵנוּ וּבְכָל נַפְשֵׁנוּ וּבְכָל מְאֹדֵנוּ:

אָנָּא יְהוָה שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה, שׁוֹמֵעַ צְעָקָה, שׁוֹמֵעַ אֲנָחָה, שְׁמַע קוֹל תְּפִלָּתֵנוּ בְּרַחֲמִים, וּמַלֵּא בַּקָּשָׁתֵנוּ לְמַעַנְךָ וְלֹא לְמַעֲנֵנוּ, שֶׁנִּזְכֶּה לִתֵּן צְדָקָה הַרְבֵּה לַעֲנִיִּים הַגּוֹנִים וּלְצַדִּיקִים אֲמִתִּיִּים שֶׁבַּדּוֹר הַזֶּה, וְעַל יְדֵי זֶה נִזְכֶּה לְהַזְכִּיר אֶת הַטּוֹב הַכָּבוּשׁ בַּגָּלוּת, וּבִפְרָט הַטּוֹב הַכָּבוּשׁ אֶצְלִי בְּגָלוּת גָּדוֹל. שֶׁיִּזְכֹּר אֶת מַעֲלָתוֹ הַגְּדוֹלָה, וְיִתְעוֹרֵר בֶּאֱמֶת וְיִתְגַּבֵּר עַל הָרָע. עַד שֶׁאֶזְכֶּה לְהַכְנִיעַ וּלְשַׁבֵּר וּלְגָרֵשׁ אֶת הָרָע מִמֶּנִּי לְגַמְרֵי וְאֶזְכֶּה לָשׁוּב בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ בֶּאֱמֶת חִישׁ קַל מְהֵרָה. וְנִזְכֶּה לְתַקֵּן אֶת פְּגַם תַּאֲוַת אֲכִילָה, וְתַעֲזְרֵנוּ לֶאֱכֹל בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה לְמַעַן שִׁמְךָ לְבַד בֶּאֱמֶת, וְנִזְכֶּה לְהַכְנִיעַ וּלְבַטֵּל כְּסִילוּת הַדַּעַת וַעֲכִירַת הַמַּעֲשִׂים.

וּתְזַכֵּנוּ בַּחֲסָדֶיךָ הָרַבִּים לִשְׁלֵמוּת הַדַּעַת דִּקְדֻשָּׁה, וְלַעֲשׂוֹת מַעֲשִׂים טוֹבִים וַהֲגוּנִים בְּעֵינֶיךָ, וְתִפְתַּח לָנוּ אוֹר הַשֵּׂכֶל בֶּאֱמֶת, בְּאֹפֶן שֶׁנִּזְכֶּה שֶׁיִּתְגַּלֶּה לָנוּ הֵיטֵב בֶּאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ אוֹר הַצַּדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּים, הַמְּאִירִים בְּכָל הָעוֹלָמוֹת כֻּלָּם. וְנִזְכֶּה עַל יְדֵי זֶה לְיִרְאָה וְאַהֲבָה בִּשְׁלֵמוּת, וּתְיַחֵד לְבָבֵנוּ לְאַהֲבָה וּלְיִרְאָה אֶת שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת בְּתַכְלִית הַשְּׁלֵמוּת, מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם אָמֵן סֶלָה:

יח

רִבּוֹן עָלְמִין, טוֹב וּמֵטִיב לַכֹּל, אַתָּה בָּרָאתָ עוֹלָמְךָ בִּרְצוֹנְךָ הַטּוֹב כְּפִי מַה שֶּׁעָלָה בְּמַחֲשַׁבְתְּךָ הַקְּדוֹמָה, וְתַכְלִית כַּוָּנָתְךָ הַטּוֹבָה הָיְתָה לְטוֹבָתֵנוּ, כְּדֵי שֶׁנִּזְכֶּה עַל יְדֵי זֶה לְהַשִּׂיג הַתַּכְלִית הַטּוֹב תַּכְלִית הָאֲמִתִּי, תַּכְלִית הַטּוֹב שֶׁל כָּל הַתַּכְלִיתִין. וּבִשְׁבִיל זֶה בָּרָאתָ כָּל הָעוֹלָמוֹת כֻּלָּם בְּחָכְמָה נִפְלָאָה מֵרֵאשִׁית הָאֲצִילוּת עַד סוֹף הָעֲשִׂיָּה, כְּדֵי שֶׁנִּזְכֶּה מִסּוֹף הַמַּעֲשֶׂה לָבוֹא וּלְהִכָּלֵל בְּמַחֲשָׁבָה תְּחִלָּה, לְהַשִּׂיג הַתַּכְלִית הָאַחֲרוֹן טוֹב הַנִּצְחִי:

וּבְכֵן יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁתַּעְזְרֵנוּ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים, שֶׁנִּזְכֶּה לְמַלֹּאת רְצוֹנְךָ הַטּוֹב. וְנִזְכֶּה לַעֲסֹק בַּעֲבוֹדָתְךָ תָּמִיד בֶּאֱמֶת וּבְלֵב שָׁלֵם. וְנִזְכֶּה לָסוּר מֵרָע לְגַמְרֵי בֶּאֱמֶת. וְלַעֲשׂוֹת הַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ תָּמִיד, לְמַעַן נִזְכֶּה עַל־יְדֵי־זֶה לְהַשִּׂיג הַתַּכְלִית הָאֲמִתִּי. וּבְכָל עֲשִׂיָּתֵנוּ וַעֲסָקֵינוּ שֶׁנַּעֲשֶׂה וְנַעֲסֹק בְּזֶה הָעוֹלָם כֻּלָּם יִהְיוּ כַּוָּנָתֵנוּ רַק בִּשְׁבִיל תַּכְלִית הַטּוֹב הָאַחֲרוֹן, כְּדֵי שֶׁיִּתְגַּלְגֵּל מִזֶּה הַדָּבָר הַשָּׂגַת תַּכְלִית הָאֲמִתִּי. וְלֹא נַעֲשֶׂה שׁוּם דָּבָר, וְלֹא נַעֲסֹק בְּשׁוּם עֵסֶק וְלֹא נְדַבֵּר שׁוּם דִּבּוּר, שֶׁאֵין בָּהֶם הַשָּׂגַת הַתַּכְלִית הָאַחֲרוֹן. וְנִזְכֶּה לְקַיֵּם מִקְרָא שֶׁכָּתוּב: "בְּכָל דְּרָכֶיךָ דָּעֵהוּ. וְהוּא יְיַשֵּׁר אֹרְחוֹתֶיךָ", וְכָל מַעֲשֵׂינוּ יִהְיוּ לְשֵׁם שָׁמַיִם:

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אַתָּה יָדַעְתָּ כַּמָּה אֲנִי רָחוֹק מִהַתַּכְלִית הָאֲמִתִּי, וְלֹא דַּי שֶׁלֹּא נִזְהַרְתִּי בְּכָל מַעֲשַׂי שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ הַשָּׂגַת הַתַּכְלִית הָאַחֲרוֹן, אַף גַּם עָשִׂיתִי מֵהֶפֶךְ אֶל הֶפֶךְ, וְעָשִׂיתִי מַעֲשִׂים הַגּוֹרְמִים לְהִתְרַחֵק מְאֹד, חַס וְשָׁלוֹם, מִן הַתַּכְלִית. וּפָגַמְתִּי הַרְבֵּה וְנִתְרַחַקְתִּי מִן הַתַּכְלִית הָאֲמִתִּי בְּתַכְלִית הָרִחוּק. וְעַתָּה אָבִי שֶׁבַּשָּׁמַיִם, לָמָּה לִי חַיִּים כָּאֵלֶּה, חַיֵּי צַעַר כָּאֵלֶּה, חַיִּים מָרִים וּמְרוֹרִים כָּאֵלֶּה, הַאִם זֶה נִקְרָא חַיִּים, הֲלֹא אֶלֶף מִיתוֹת טוֹבִים מֵחַיִּים מָרִים כָּאֵלֶּה, מֵאַחַר שֶׁאֵינִי זוֹכֶה בַּחַיִּים הָאֵלֶּה לְהַשָּׂגַת הַתַּכְלִית הָאֲמִתִּי:

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, מָרָא דְּעָלְמָא כֻּלָּא, מְחַיֶּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים, חַי הַחַיִּים, תֶּן לִי חַיִּים וְאֶחְיֶה וְלֹא אָמוּת, תֶּן לִי חַיִּים אֲמִתִּיִּים, חַיִּים נִצְחִיִּים, חַיִּים טוֹבִים, חַיִּים אֲרוּכִים, חַיִּים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם יִרְאַת שָׁמַיִם, חַיִּים שֶׁנִּזְכֶּה עַל יָדָם בְּכָל עֵת וּבְכָל רֶגַע לְהַשָּׂגַת הַתַּכְלִית הָאַחֲרוֹן הָאֲמִתִּי אֲשֶׁר בִּשְׁבִיל זֶה בָּרָאתָ כָּל הָעוֹלָמוֹת כֻּלָּם, וּבִשְׁבִיל זֶה בָּאנוּ מֵעוֹלָם הָעֶלְיוֹן, מֵרוֹם הַמַּעֲלוֹת לָעוֹלָם הַשָּׁפָל הַזֶּה.

חוּס וַחֲמֹל עָלַי וְתֶן לִי תִּקְוָה וְלֹא אֹבַד, וְחַזְּקֵנִי וְאַמְּצֵנִי שֶׁאֶזְכֶּה מֵעַתָּה לְרַחֵם עָלַי לְהִתְרַחֵק וְלָסוּר מֵרַע לְגַמְרֵי. וְלֹא אֶעֱשֶׂה עוֹד שׁוּם דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ הַשָּׂגַת הַתַּכְלִית הָאַחֲרוֹן הָאֲמִתִּי, חֲמֹל עַל מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ, וְזַכֵּנִי לָשׁוּב אֵלֶיךָ

בֶּאֱמֶת, עַד שֶׁאָזְכֶּה אֶל הַתַּכְלִית הָאֲמִתִּי, לְהָרִים וּלְהַגְבִּיהַּ וּלְהַכְלִיל סוֹף הַמַּעֲשֶׂה בְּמַחֲשָׁבָה תְּחִלָּה:

וּבְכֵן יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, מָלֵא טוֹב מָלֵא רַחֲמִים, מָלֵא רָצוֹן, שֶׁתִּהְיֶה בְּעֶזְרִי, וְתִשְׁמְרֵנִי וְתַצִּילֵנִי מִן הַכַּעַס וּמִן הָרֹגֶז וּמִכָּל מִינֵי קְפֵדוֹת. וְתָגֵן עָלַי בְּרַחֲמֶיךָ וְתִשְׁמְרֵנִי תָּמִיד. וַאֲפִלּוּ בְּשָׁעָה שֶׁיָּבוֹא חַס וְשָׁלוֹם, לְיָדִי אֵיזֶה כַּעַס, תַּחְמֹל עָלַי בְּרַחֲמֶיךָ וְתִשְׁמְרֵנִי וְתַצִּילֵנִי שֶׁלֹּא אֶפְעֹל בְּכַעֲסִי שׁוּם אַכְזָרִיוּת כְּלָל. רַק אֶזְכֶּה לְשַׁבֵּר וּלְהָפֵר הַכַּעַס בְּרַחֲמָנוּת, וְאֶזְכֶּה לְהִתְגַּבֵּר עַל יִצְרִי לְשַׁבֵּר הַכַּעַס וְלַהֲפֹךְ הַכַּעַס לְרַחֲמָנוּת, לְרַחֵם דַּיְקָא בְּרַחֲמָנוּת גְּדוֹלָה בְּמָקוֹם שֶׁהָיִיתִי רוֹצֶה לִכְעֹס, חַס וְשָׁלוֹם. וְלֹא יִהְיֶה בִּי אֵל זָר וְלֹא אֶשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל נֵכָר, שֶׁזֶּה נֶאֱמַר עַל הַכּוֹעֵס, שֶׁנֶּחְשָׁב כְּאִלּוּ עוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה.

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אַתָּה יָדַעְתָּ כַּמָּה קָשֶׁה לָנוּ לְשַׁבֵּר וּלְבַטֵּל מִדָּה רָעָה זוֹ שֶׁל כַּעַס וּקְפֵדוֹת. כִּי כְּשֶׁמַּתְחִיל הַכַּעַס לִבְעֹר בָּנוּ, חַס וְשָׁלוֹם, כִּמְעַט אֵין אָנוּ בְּדַעְתֵּנוּ, וְקָשֶׁה עָלֵינוּ לְכַבּוֹת אֵשׁ הַכַּעַס וּלְכָבְשׁוֹ. עַל כֵּן רַחֵם עָלֵינוּ לְמַעַן שִׁמְךָ, וֶהְיֵה בְּעֶזְרֵנוּ וְשָׁמְרֵנוּ וְהַצִּילֵנוּ תָּמִיד בְּרַחֲמֶיךָ וְחַסְדֶּיךָ הַגְּדוֹלִים, וְעָזְרֵנוּ לְשַׁבֵּר וּלְבַטֵּל מִדַּת הַכַּעַס וּקְפֵדוֹת מֵעָלֵינוּ וּמֵעַל גְּבוּלֵנוּ, וְלֹא נִכְעֹס לְעוֹלָם, וְלֹא אֶהְיֶה שׁוּם קַפְּדָן כְּלָל, רַק אֶזְכֶּה לִהְיוֹת טוֹב לַכֹּל תָּמִיד מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם:

וְעַל יְדֵי זֶה נִזְכֶּה לְעוֹרֵר רַחֲמֶיךָ וַחֲסָדֶיךָ הָאֲמִתִּיִּים עָלֵינוּ,
עַל עַם עָנִי וְאֶבְיוֹן כָּמוֹנוּ הַיּוֹם, עַל עַם מְמֻשָּׁךְ וּמְמֹרָט,
הַנְּפוּצִים עַל הֶהָרִים כַּצֹּאן אֲשֶׁר אֵין לָהֶם רוֹעֶה, צֹאן נִדָּח
וְאֵין מְקַבֵּץ. וְתָפֵר כַּעַסְךָ מֵעָמָּנוּ, וְתַמְתִּיק וּתְבַטֵּל חֲרוֹן
אַפְּךָ מֵעָלֵינוּ, וְיִגְלוּ רַחֲמֶיךָ עַל מִדּוֹתֶיךָ, וְתָשִׁיב פָּנֶיךָ
אֵלֵינוּ. וְתַחְמֹל עָלֵינוּ בְּחֶמְלָתְךָ הַגְּדוֹלָה. וְתִשְׁלַח לָנוּ צַדִּיקֵי
אֱמֶת מַנְהִיגִים אֲמִתִּיִּים דִּקְדֻשָּׁה, שֶׁיַּנְהִיגוּ אוֹתָנוּ בְּרַחֲמִים
וְיַכְנִיסוּ הַשָּׂגַת הַתַּכְלִית הָאַחֲרוֹן בְּלִבֵּנוּ וּבְשִׂכְלֵנוּ, עַד
שֶׁנִּזְכֶּה עַל יָדָם לִרְדֹּף וְלָרוּץ כָּל יָמֵינוּ לְהַשִּׂיג הַתַּכְלִית
הָאֲמִתִּי. וְנַשְׁלִיךְ כָּל תַּאֲוֹת עוֹלָם הַזֶּה אַחֲרֵי גֵּוֵנוּ. וְנָשִׂים
כָּל מְגַמּוֹתֵינוּ וְכָל חֶפְצֵנוּ וְכָל תְּשׁוּקָתֵנוּ וְכָל יְגִיעוֹתֵינוּ וְכָל
טִרְחוֹתֵינוּ רַק בִּשְׁבִיל הַתַּכְלִית הָאַחֲרוֹן הָאֲמִתִּי כִּרְצוֹנְךָ
הַטּוֹב בֶּאֱמֶת:

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אַתָּה לְבַד יָדַעְתָּ עֹצֶם הָרַחֲמָנוּת שֶׁיֵּשׁ
עָלֵינוּ עַכְשָׁו בַּדּוֹר הַזֶּה עַל כָּל עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל
בִּכְלָלִיּוּת, וּבִפְרָטִיּוּת עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל. כִּי הַכֹּל
חֲפֵצִים לְיִרְאָה אֶת שְׁמֶךָ, וְהַכֹּל תְּאֵבִים וּמִשְׁתּוֹקְקִים
וּמְצַפִּים וּמְחַכִּים לְהִתְקָרֵב אֵלֶיךָ בֶּאֱמֶת. וְכָל אִישׁ אֲשֶׁר
יוֹדֵעַ אֶת נִגְעֵי לְבָבוֹ מְצַפֶּה וּמְחַכֶּה לְרוֹפֵא נֶאֱמָן מַנְהִיג
אֲמִתִּי, שֶׁיְּקָרֵב אוֹתוֹ וִירַפֵּא תַּחֲלוּאֵי נַפְשׁוֹ וּמַכְאוֹבָיו. וְאֵין
מִי שֶׁיַּעֲמֹד בַּעֲדֵנוּ, כִּי לָקַחְתָּ מִמֶּנּוּ מַחְמַד עֵינֵינוּ, כָּל
הַצַּדִּיקֵי אֱמֶת וּמַנְהִיגִים אֲמִתִּיִּים. וְהִסְתַּרְתָּ פָּנֶיךָ מִמֶּנּוּ וְאֵין

לָנוּ לֹא מַנְהִיג וְלֹא מְנַהֵל אֲמִתִּי, שֶׁיּוּכַל לְהַנְהִיג אוֹתָנוּ,
לְקָרְבֵנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ בֶּאֱמֶת.

מָרֵיהּ דְּעָלְמָא כְּלָא, אַתָּה יָדַעְתָּ אֶת מַכְאוֹבֵנוּ, וְאֶת
צַעֲקָתֵנוּ שָׁמַעְתָּ מִפִּי נוֹגְשֵׁינוּ, קוּמָה בְּעֶזְרָתֵנוּ
בְּעֵת צָרָה הַזֹּאת, בְּעוּקְבָא דְּמְשִׁיחָא, בְּתִקֻּף מְרִירוּת גָּלוּת
הַנֶּפֶשׁ וְהַגּוּף. כִּי אֵין לָנוּ שׁוּם שֵׂכֶל וָדַעַת אֵיךְ לְרַצּוֹת
וּלְפַיֵּס אוֹתָךְ וְאֵיךְ לִקְרֹא אוֹתָךְ שֶׁתָּשִׁיב פָּנֶיךָ אֵלֵינוּ. אָבִינוּ
שֶׁבַּשָּׁמַיִם, חֲמֹל עָלֵינוּ אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם אַל תַּסְתֵּר פָּנֶיךָ
מִמֶּנּוּ. מוֹשֵׁל בַּכֹּל, מָלֵךְ עַל כָּל הָאָרֶץ, שְׁלַח לָנוּ מַנְהִיג
וּמוֹשֵׁל אֲמִתִּי דִּקְדֻשָּׁה, שֶׁיּוּכַל לְהַנְהִיג אוֹתָנוּ בְּרַחֲמִים,
"כַּאֲשֶׁר יִשָּׂא הָאוֹמֵן אֶת הַיּוֹנֵק", לְקָרְבֵנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ בֶּאֱמֶת.
תֵּן לָנוּ מַנְהִיג אֲמִתִּי כְּמוֹ מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, עָלָיו הַשָּׁלוֹם. כִּי
יִשְׂרָאֵל הָיוּ שְׁקוּעִים בְּמִצְרַיִם בְּמ"ט [בְּאַרְבָּעִים וְתִשְׁעָה]
שַׁעֲרֵי טֻמְאָה, וְלֹא הָיָה אֶפְשָׁר שֶׁיֵּצְאוּ מִשָּׁם כִּי אִם עַל יְדֵי
מֹשֶׁה רַבֵּנוּ. וְחָמַלְתָּ עֲלֵיהֶם, וְגָזַרְתָּ עַל מֹשֶׁה שֶׁיֵּלֵךְ מֹשֶׁה
וְיִגְאָלֵם, אַף עַל פִּי שֶׁמֹּשֶׁה רַבֵּנוּ מִגְדֹּל עַנְוְתָנוּתוֹ הָיָה
מַסְתִּיר פָּנָיו, וְלֹא רָצָה לְקַבֵּל הַמֶּמְשָׁלָה וְהַמַּנְהִיגוּת. אֲבָל
אַתָּה חָמַלְתָּ עַל עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל, וְגָזַרְתָּ שֶׁיֵּלֵךְ בְּעַל כָּרְחוֹ,
וְהָיִיתָ עִמּוֹ תָּמִיד עַד שֶׁזָּכָה לְגָאְלָם.

וְהִנֵּה עַכְשָׁו בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ, אָנוּ שְׁקוּעִים בַּגָּלוּת יוֹתֵר מִגָּלוּת
מִצְרַיִם, וְאַתָּה יוֹדֵעַ שֶׁאֵין מִי שֶׁיּוּכַל לַעֲזֹר אוֹתָנוּ, כִּי
אִם מַנְהִיג אֲמִתִּי שֶׁיִּהְיֶה בִּבְחִינַת מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, עָלָיו הַשָּׁלוֹם.

עַל כֵּן רַחֵם עָלֵינוּ לְמַעַן שִׁמְךָ, וּשְׁבֹר וְהָפֵר כַּעַסְךָ מֵעָלֵינוּ וּשְׁלַח רַחֲמָנוּת בְּלֵב הַמַּנְהִיג הָאֱמֶת שֶׁיַּחְמֹל עָלֵינוּ, וְיָשׁוּב פָּנָיו אֵלֵינוּ, וְיַקְבֵּל הַמַּנְהִיגוּת וְהַמֶּמְשָׁלָה, וְיַנְהִיג אוֹתָנוּ בְּרַחֲמָיו, וִיקָרְבֵנוּ לַעֲבוֹדָתְךָ בֶּאֱמֶת:

וְזַכֵּנוּ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים לֶאֱמוּנָה שְׁלֵמָה בֶּאֱמֶת, לֶאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה, לְהַאֲמִין בְּךָ וּבְצַדִּיקֶיךָ הָאֲמִתִּיִּים, בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה בֶּאֱמֶת. וְתַצִּילֵנוּ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים מֵאֱמוּנוֹת כְּזָבִיוֹת, מֵאֱמוּנוֹת שֶׁל שְׁטוּת וָהֶבֶל. וְלֹא יִהְיֶה לָנוּ שׁוּם אֱמוּנָה כְּזָבִית, וְלֹא נַאֲמִין בְּשׁוּם דָּבָר שֶׁהוּא מִדַּרְכֵי הָאֱמוֹרִי. וְלֹא נֵלֵךְ בְּדַרְכֵיהֶם וְחֻקּוֹתֵיהֶם, וְלֹא נַטֶּה לְבָבֵנוּ אַחַר שְׁטוּתֵיהֶם וְשִׁקְרֵיהֶם, רַק נִזְכֶּה לֶאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה בִּשְׁלֵמוּת. לֶאֱמוּנָה זַכָּה וּנְקִיָּה בְּךָ, יְהוָה אֱלֹהֵינוּ, וּבְצַדִּיקֶיךָ הָאֲמִתִּיִּים, וּבְתוֹרָתְךָ הַקְּדוֹשָׁה, בַּתּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב וְתוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, וּבִכְלָלִיּוֹת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל הַקָּדוֹשׁ. בֶּאֱמֶת וּבְלֵב שָׁלֵם.

וּבְכֵן רַחֵם עָלֵינוּ, וְשָׁמְרֵנוּ וְהַצִּילֵנוּ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים מִמַּנְהִיגֵי שֶׁקֶר, מִמַּנְהִיגִים אַכְזָרִים, מִפַּרְנָסִים הַמִּתְגָּאִים עַל הַצִּבּוּר שֶׁלֹּא לְשֵׁם שָׁמַיִם. הָרוֹדְפִים אַחַר הַכָּבוֹד לַהֲנָאָתָם וְתוֹלִין רְדִיפָתָם בְּרַחֲמָנוּת, כְּאִלּוּ הֵם רוֹצִים לְרַחֵם עַל הָעוֹלָם לְהַנְהִיגָם. אֲשֶׁר בֶּאֱמֶת הֵם רְחוֹקִים מִזֶּה, וְאֵינָם יְכוֹלִים לְהַנְהִיג אֶת עַצְמָן מִכָּל שֶׁכֵּן אֲחֵרִים. וְלֹא נִתַּן לָהֶם הַגְּדֻלָּה מִן הַשָּׁמַיִם כְּלָל. רַחֵם עָלֵינוּ בְּרַחֲמֶיךָ

הָרַבִּים, וְהַצִּילֵנוּ מֵהֶם וּמֵהֲמוֹנָם, וּתְבַטֵּל וּתְשַׁבֵּר וְתַכְנִיעַ גְּדֻלָּתָם וּמֶמְשַׁלְתָּם מִן הָעוֹלָם.

וְעָזְרֵנוּ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים, וְהַצֵּל אוֹתִי וְאֶת זַרְעִי וְכָל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל מִתַּאֲוָה רָעָה הַזֹּאת שֶׁל פַּרְנָסוֹת וּמַנְהִיגוּת, שָׁמְרֵנִי וְהַצִּילֵנִי וּמַלְּטֵנִי, שֶׁלֹּא יַעֲלֶה עַל לִבִּי שׁוּם תַּאֲוָה וְחֶמְדָּה וְשׁוּם מַחֲשָׁבָה כְּלָל שֶׁל פַּרְנָסוֹת וּמַנְהִיגוּת וְרָאשׁוּת וְהִתְנַשְּׂאוּת, וְלֹא אֶרְדֹּף אַחַר הַכָּבוֹד לְעוֹלָם.

וְעָזְרֵנִי בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים לְמַעַנְךָ, וְזַכֵּנִי לָשׁוּב בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ מְהֵרָה, בֶּאֱמֶת וּבְלֵב שָׁלֵם. וְתֵן בְּלִבִּי לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ, וְכוֹף אֶת יִצְרִי לְהִשְׁתַּעְבֵּד לָךְ, וְתִתֶּן לִי כֹּחַ וּגְבוּרָה דִּקְדֻשָּׁה לִכְבּשׁ אֶת יִצְרִי וּלְשַׁבֵּר תַּאֲוֹתַי הָרָעוֹת, וּלְהַמְשִׁיךְ עַצְמִי רַק אֶל הַתַּכְלִית הָאֲמִתִּי. וְאָזְכֶּה לְקַשֵּׁט עַצְמִי וּלְקַשֵּׁט אֲחֵרִים הַרְבֵּה לְקָרְבָם וּלְהַכְנִיסָם לְתוֹךְ הַקְּדֻשָּׁה לְקָרְבָם אֶל הַתּוֹרָה וְאֶל הָעֲבוֹדָה הָאֲמִתִּיוֹת כִּרְצוֹנְךָ הַטּוֹב.

וְזַכֵּנִי בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים לְאַהֲבַת חֲכָמִים אֲמִתִּיִּים, וְאֶזְכֶּה לְכַבֵּד אוֹתָם בְּכָל מִינֵי כָּבוֹד וּפְאֵר, וּלְמָסֹר נַפְשִׁי עֲבוּרָם. וְתִתֶּן לִי כֹּחַ לִסְכֹּר פִּי כָּל דּוֹבְרֵי שֶׁקֶר, הַמְבַזִּים וּמְחָרְפִים אוֹתָם. וְתַעְזְרֵנִי לְהִתְגַּבֵּר עֲלֵיהֶם לְנַצְּחָם וּלְשַׁבְּרָם וּלְהַשְׁפִּילָם וּלְהַכְנִיעָם עַד עָפָר.

חוּם וַחֲמֹל עָלַי וְזַכֵּנִי לָבוֹא מְהֵרָה לְכָל מַה שֶּׁבִּקַּשְׁתִּי מִלְּפָנֶיךָ, וְאֶזְכֶּה לָבוֹא חִישׁ קַל מְהֵרָה אֶל הַתַּכְלִית הָאֲמִתִּי לְתַכְלִית הַטּוֹב הַנִּצְחִי. וּמֵעַתָּה תִּהְיֶה בְּעֶזְרִי, שֶׁלֹּא אֶעֱשֶׂה עוֹד שׁוּם דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ הַשָּׂגַת הַתַּכְלִית הָאֲמִתִּי. וַאֲבָלָה כָּל יָמַי וּשְׁנוֹתַי רַק בְּשִׁבְיל הַשָּׂגַת הַתַּכְלִית הָאַחֲרוֹן הָאֲמִתִּי, וּתְזַכֵּנִי לְהַשִּׂיגוֹ בֶּאֱמֶת, בַּחַיִּים חַיּוֹתִי בְּגוּפִי הַזֶּה, קֹדֶם שֶׁאֶסְתַּלֵּק מִן הָעוֹלָם הַזֶּה. וְתַצִּילֵנִי שֶׁלֹּא אֶצְטָרֵךְ לְהִתְגַּלְגֵּל, חַס וְשָׁלוֹם, בְּגוּף אַחֵר בִּשְׁבִיל הַשָּׂגַת הַתַּכְלִית הַזֶּה. רַק אֶזְכֶּה לְהַשִּׂיגוֹ בְּעַצְמִי בָּעוֹלָם הַזֶּה בַּחַיִּים חַיּוֹתִי, בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים וּבַחֲסָדֶיךָ הַגְּדוֹלִים לְמַעַנְךָ וּלְמַעַן הַצַּדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּים, וְלֹא לְמַעֲנִי כְּלָל. וְאֶזְכֶּה בְּרַחֲמֶיךָ לְחַיֵּי עוֹלָם הַבָּא בְּלִי שׁוּם צַעַר גֵּהִנָּם וְחִבּוּט הַקֶּבֶר. וּתְחָנֵּנִי בְּרַחֲמֶיךָ לְחַיִּים טוֹבִים וַאֲרֻכִּים, לְחַיִּים נִצְחִיִּים, לְעוֹלָם שֶׁכֻּלּוֹ טוֹב וְכֻלּוֹ אָרֹךְ. "כְּחַסְדְּךָ חַיֵּנִי וְאֶשְׁמְרָה עֵדוּת פִּיךָ, תּוֹדִיעֵנִי אוֹרַח חַיִּים שֹׂבַע שְׂמָחוֹת אֶת פָּנֶיךָ נְעִימוֹת בִּימִינְךָ נֶצַח, יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְהוָה צוּרִי וְגוֹאֲלִי":

יט

"אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ". פְּתַח פִּיךָ לְאִלֵּם וְזַכֵּנִי לְסַדֵּר תְּפִלָּתִי לְפָנֶיךָ, בִּלְשׁוֹן רַחֲמִים וְתַחֲנוּנִים בְּלָשׁוֹן צַח וָזָךְ, בְּלָשׁוֹן שְׁמַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת מִשְׁתַּמְּשִׁין בּוֹ, בְּלָשׁוֹן שֶׁאוֹכַל לְעוֹרֵר רַחֲמֶיךָ הָאֲמִתִּיִּים עָלַי, בִּשְׁלֵמוּת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ:

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, מָלֵא רַחֲמִים זַכֵּנִי בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים
לִשְׁלֵמוּת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, לְמַעַן אֶזְכֶּה עַל יְדֵי זֶה
לְהַפִּיל וּלְהַכְנִיעַ וּלְשַׁבֵּר כָּל הַתַּאֲוֹוֹת רָעוֹת וְכָל הַמִּדּוֹת
רָעוֹת הַנִּמְשָׁכִין מִשִּׁבְעִין עֲמָמִין, אֲשֶׁר כָּל הַתַּאֲוֹוֹת
וְהַמִּדּוֹת רָעוֹת שֶׁיְּכִים לָהֶם וְלֹא לָנוּ, וּבִפְרַט תַּבְעֵרַת
הַמִּדּוֹרָה שֶׁל תַּאֲוַת נְאוּף, הַחֲפֵצָה לְהִתְגַּבֵּר עָלֵינוּ בְּכָל עֵת.
חוּס וַחֲמֹל עָלֵינוּ, וְזַכֵּנוּ לְהַפִּיל וּלְהַכְנִיעַ וּלְבַטֵּל תַּבְעֵרַת
הַמִּדּוֹרָה הַזֹּאת מֵעָלֵינוּ וּמֵעַל גְּבוּלֵנוּ.

כִּי אַתָּה בְּרַחֲמֶיךָ בָּחַרְתָּ בָּנוּ מִכָּל הָעַמִּים, וְרוֹמַמְתָּנוּ מִכָּל
הַלְּשׁוֹנוֹת, וְנָתַתָּ לָנוּ לְחֶלְקֵנוּ שִׁלֵּמוּת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, אֲשֶׁר
בּוֹ בָּרָאתָ עוֹלָמֶךָ. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "בִּדְבַר יְהוָה שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ
וּבְרוּחַ פִּיו כָּל צְבָאָם". וְנָתַתָּ לָנוּ תּוֹרָתְךָ הַקְּדוֹשָׁה עַל יְדֵי
מֹשֶׁה נְבִיאֶךָ בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, וּבוֹ נִדְבַּרְתָּ עִם כָּל נְבִיאֶיךָ
הַנֶּאֱמָנִים הַמְדַבְּרִים בִּשְׁמֶךָ בְּרוּחַ נְבוּאָה וְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ, אֲשֶׁר
עִם כֻּלָּם דִּבַּרְתָּ בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר הִיא כְּלִילַת יְפִי מָשׁוֹשׁ
לְכָל הָאָרֶץ.

עַל כֵּן בָּאתִי לְהַפִּיל תְּחִנָּתִי לְפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי
אֲבוֹתַי, יֶהֱמוּ נָא מֵעֶיךָ עָלַי, תִּיקַר נָא נַפְשִׁי
בְּעֵינֶיךָ, שֶׁתְּעוֹרֵר חֲסָדֶיךָ הָאֲמִתִּיִּים עָלַי, וְתַשְׁפִּיעַ עָלַי
בְּרַחֲמֶיךָ הַגְּדוֹלִים שִׁלֵּמוּת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, בְּאֹפֶן שֶׁאֶזְכֶּה
בְּרַחֲמֶיךָ לְהִתְגַּבֵּר עַל יִצְרֵי הָרָע, לְהַכְנִיעַ וּלְשַׁבֵּר וּלְבַטֵּל
מֵעָלַי תַּבְעֵרַת הַמִּדּוֹרָה שֶׁל תַּאֲוַת נְאוּף. כִּי אַתָּה יָדַעְתָּ

יְהוָה אֱלֹהֵינוּ, כִּי תַּאֲוָה זוֹ הִיא עִקַּר הַנִּסָּיוֹן וְהַמִּתְקָלָא, אֲשֶׁר רַק בִּשְׁבִיל זֶה בָּאנוּ לָעוֹלָם הַזֶּה, כְּדֵי לְהִתְנַסּוֹת וּלְהִצְטָרֵף בְּתַאֲוָה זוֹ. כִּי רְצוֹנְךָ הַטּוֹב הָיָה לְנַסּוֹת אוֹתָנוּ בְּתַאֲוָה הַזֹּאת, אִם יֵהָא לָנוּ כֹּחַ לְהִתְגַּבֵּר עַל יִצְרֵנוּ לְהַכְנִיעַ וּלְשַׁבֵּר תַּאֲוַת גּוּפֵנוּ, וּלְדַבֵּק עַצְמֵנוּ לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל בֶּאֱמֶת כָּל יְמֵי חַיֵּינוּ כְּדֵי לְהֵיטִיב אַחֲרִיתֵנוּ, לְמַעַן תִּתְפָּאֵר בָּנוּ בְּכָל הָעוֹלָמוֹת כְּשֶׁנִּזְכֶּה לְהַכְנִיעַ וּלְשַׁבֵּר וּלְבַטֵּל תַּאֲוָה הַזֹּאת. וּבַעֲוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים לֹא נִזְהַרְנוּ לַעֲמֹד בַּנִּסָּיוֹן וְצֵרוּף הַזֶּה כָּרָאוּי. כְּמוֹ שֶׁאָמַר דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם: "בָּחַנְתָּ לִבִּי פָּקַדְתָּ לַיְלָה צְרַפְתָּנִי בַל תִּמְצָא, זַמֹּתִי בַּל יַעֲבָר פִּי", עַד אֲשֶׁר כָּלוּ בְיָגוֹן חַיֵּינוּ וּשְׁנוֹתֵינוּ בַּאֲנָחָה, כִּי רַק עַל־יְדֵי־זֶה סַרְנוּ מִמִּצְוֹתֶיךָ וּמִמִּשְׁפָּטֶיךָ הַטּוֹבִים. וּבְכָל יוֹם וָיוֹם יִצְרוֹ שֶׁל אָדָם מִתְגַּבֵּר עָלָיו בְּיוֹתֵר. וּבְרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים גָּלִיתָ לָנוּ עַל יְדֵי צַדִּיקֵי הַדּוֹר הָאֲמִתִּיִּים עֵצוֹת טוֹבוֹת לְהִמָּלֵט מִזֶּה בְּשֵׁב וְאַל תַּעֲשֶׂה בְּמַעֲשֶׂה וּבְמַחֲשָׁבָה. אֲבָל לֹא נִזְהַרְנוּ לְקַיֵּם עֲצוֹתֶיךָ הַטּוֹבוֹת בֶּאֱמֶת, וְלֹא שָׁמַרְנוּ אֶת הַמַּחֲשָׁבָה מִבִּלְבּוּלִים וְהִרְהוּרִים וְשִׁטּוּתִים.

אֲבָל אַף־עַל־פִּי־כֵן אַתָּה מָלֵא רַחֲמִים, וַעֲדַיִן לֹא כָלוּ רַחֲמֶיךָ מִמֶּנִּי. וְאַתָּה גְּדוֹל הֶעֱצָה פֹּעֵל יוֹעֵץ, חֲמֹל עָלַי וְתַשְׁפִּיעַ לִי עֵצָה טוֹבָה עֵצָה אֲמִתִּית בְּאֹפֶן שֶׁאָזְכֶּה לְקַיֵּם עֲצוֹתֶיךָ הַטּוֹבוֹת, בְּאֹפֶן שֶׁאָזְכֶּה מֵעַתָּה לְהִמָּלֵט וּלְהִנָּצֵל מֵאֵשׁ הַמְּדוּרָה הַזֹּאת. וְתַצִּילֵנִי בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים מֵרוּחַ שִׁטּוּת שֶׁל תַּאֲוָה רָעָה הַזֹּאת, כִּי בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים אֵין

אָנוּ יוֹדְעִים לְהַשִּׂיג עֲצוּתֵיךְ הַקְּדוֹשׁוֹת אֵיךְ לְהִנָּצֵל מִתַּאֲוָה הַזֹּאת. כִּי אַתָּה גִּלִּיתָ לָנוּ עַל־יְדֵי צַדִּיקֶיךָ הָאֲמִתִּיִּים, שֶׁעַל־יְדֵי שְׁלֵמוּת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ זוֹכִין לְהַכְנִיעַ תַּאֲוָה רָעָה זוֹ. וְגַם אַתָּה הוֹדַעְתָּ לָנוּ שֶׁאִי אֶפְשָׁר לִזְכּוֹת לִשְׁלֵמוּת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ כִּי־אִם עַל יְדֵי שֶׁמְּשַׁבְּרִים תַּאֲוָה זוֹ וְזוֹכִין לִשְׁמִירַת הַבְּרִית. וַאֲנִי בַּעַר וְלֹא אֵדָע, מֵהֵיכָן אַתְחִיל לִזְכּוֹת לְמַעֲלוֹת קְדוֹשׁוֹת הָאֵלּוּ שֶׁהֵם שְׁלֵמוּת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ וּשְׁמִירַת הַבְּרִית, מֵאַחַר שֶׁשְּׁנֵיהֶם תְּלוּיִים זֶה בָּזֶה.

עַל־כֵּן בָּאתִי לְשַׁחֵר פָּנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהַי "הוֹדִיעֵנִי נָא אֶת דְּרָכֶיךָ", וְאֵדְעָה בְּאֵיזֶה דֶּרֶךְ אֶזְכֶּה לַמַּעֲלוֹת הָאֵלּוּ לִשְׁלֵמוּת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ וְלִשְׁמִירַת הַבְּרִית, בְּאֹפֶן שֶׁאֶזְכֶּה לְהִתְקָרֵב אֵלֶיךָ בֶּאֱמֶת, כִּי אַתָּה יָדַעְתָּ כִּי אִי אֶפְשָׁר לְהִתְקָרֵב אֵלֶיךָ בֶּאֱמֶת, כִּי אִם עַל יְדֵי שֶׁמְּשַׁבְּרִין תַּאֲוָה הַזֹּאת לְגַמְרֵי, אֲשֶׁר הִיא הָרָע הַכּוֹלֵל שֶׁל כָּל הַשִּׁבְעִין אֻמּוֹת. וַאֲנַחְנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַם קָדוֹשׁ, אֲנַחְנוּ בְּשָׂרְשֵׁנוּ אָנוּ רְחוֹקִים לְגַמְרֵי מִתַּאֲוָה רָעָה הַזֹּאת, וְאֵין הַתַּאֲוָה הַזֹּאת שַׁיֶּכֶת לָנוּ כְּלָל כִּי אִם לָהֶם וּלְחֶלְקָם וְלֹא לָנוּ:

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, חוּסָה עַל כְּבוֹדֶךָ, וּרְאֵה שִׁפְלוּתֵנוּ וּבְזְיוֹנֵנוּ אֲשֶׁר יָרַדְנוּ מַטָּה מַטָּה, וְנָפַלְנוּ בְּגָלוּת שֶׁל שִׁבְעִין אֻמּוֹת עַל יְדֵי תַּאֲוָה רָעָה הַזֹּאת, אֲשֶׁר הִיא גָּרְמָה לָנוּ כָּל הַצָּרוֹת וְכָל הַגָּלְיוֹת בִּכְלָל וּבִפְרָט שֶׁעָבְרוּ עָלֵינוּ כְּבָר, וַאֲשֶׁר עֲדַיִן לֹא נִצַּלְנוּ מֵהֶם. וְאִם אָמְנָם אֲנַחְנוּ

בְּעַצְמֵנוּ יוֹדְעִים מִכָּל זֶה, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן לֹא הָיִינוּ נִשְׁמָרִים
לְגָרֵשׁ הָרוּחַ שְׁטוּת שֶׁל תַּאֲוָה זוֹ מִקִּרְבֵּנוּ, הֲלֹא אַתָּה יָדַעְתָּ
כִּי בָּשָׂר וָדָם אֲנַחְנוּ, וְאַתָּה יָדַעְתָּ יִצְרֵנוּ כִּי מֵחֹמֶר קַרְצָנוּ.
"הֵן בָּעָוֹן חוֹלָלְתִּי, וּבְחֵטְא יֶחֱמַתְנִי אִמִּי", אֲבָל אַתָּה גִּבּוֹר
וְרַב לְהוֹשִׁיעַ, "גְּדוֹל הָעֵצָה וְרַב הָעֲלִילְיָה" וְאַתָּה מְסֻבּוֹת
מִתְחַפֵּף, "וּבְיָדְךָ כֹּחַ וּגְבוּרָה וּבְיָדְךָ לְגַדֵּל וּלְחַזֵּק לַכֹּל",
וְאַתָּה יָכוֹל לִמְצֹא בִּי גַּם כֵּן נְקֻדּוֹת טוֹבוֹת, וּלְהָאִיר
וּלְהַשְׁפִּיעַ עֲלֵיהֶם בְּאֹפֶן שֶׁיִּתְגַּבֵּר הַטּוֹב שֶׁבִּי עַל הָרַע שֶׁבִּי,
עַד שֶׁכָּל הָרָע הַנֶּאֱחָז וְהַנִּדְבָּק בִּי יִפֹּל וְיִתְבַּטֵּל לְגַמְרֵי,
וְהַטּוֹב יִתְבָּרֵר וְיִתְנַשֵּׂא וְיַעֲלֶה וְיַשְׁלִים אֶת הַלָּשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ.
עַד שֶׁאָזְכֶּה בְּרַחֲמֶיךָ לְבָרֵר כָּל הַטּוֹב שֶׁבְּעֵץ הַדַּעַת טוֹב
וָרָע, שֶׁהוּא לְשׁוֹן תַּרְגּוּם. וּלְהַכְנִיעַ וּלְהַפִּיל וּלְבַטֵּל אֶת הָרָע
שֶׁבּוֹ עַד שֶׁלֹּא יִהְיֶה שׁוּם כֹּחַ לְהַסִּטְרָא אַחֲרָא וּלְכָל הַקְּלִפּוֹת
הַנִּמְשָׁכִין מִזֶּהֱמַת הַנָּחָשׁ הַקַּדְמוֹנִי לַעֲלוֹת דֶּרֶךְ לְשׁוֹן תַּרְגּוּם
לְחָסִית וּלְפַתּוֹת אוֹתָנוּ, חַס וְשָׁלוֹם. רַק תִּהְיֶה בְּעֶזְרֵנוּ
תָּמִיד, וְתַשְׁפִּיעַ עָלֵינוּ בְּרַחֲמֶיךָ חָכְמָה וָדַעַת וְשֵׂכֶל דִּקְדֻשָּׁה,
בְּאֹפֶן שֶׁלֹּא יִהְיֶה לָהֶם שׁוּם כֹּחַ לְפַתּוֹת אוֹתָנוּ, חַס וְשָׁלוֹם.
וְנִזְכֶּה לְגָרֵשׁ לְגַמְרֵי רוּחַ שְׁטוּת שֶׁל תַּאֲוָה הַזֹּאת מִקִּרְבֵּנוּ.

וְנִזְכֶּה בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים לִשְׁלֵמוּת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ עַל יְדֵי לְשׁוֹן
תַּרְגּוּם. וְתַמְשִׁיךְ עָלֵינוּ קְדֻשָּׁה וְטָהֳרָה. וְנִזְכֶּה תָּמִיד
לְקַדֵּשׁ אֶת הַלָּשׁוֹן שֶׁלֹּא נְדַבֵּר שׁוּם דִּבּוּר חַפּוּגֵם אֶת הַלָּשׁוֹן,
רַק כָּל דִּבּוּרֵנוּ יִהְיוּ תָּמִיד בְּתוֹרָה וּבִתְפִלָּה וּבַקָּשׁוֹת
וְתַחֲנוּנִים וּבִירְאַת שָׁמַיִם וּבְכָל עִנְיְנֵי הַקֹּדֶשׁ הַמְקֻדָּשִׁין אֶת

הַלָּשׁוֹן, עַד שֶׁנִּזְכֶּה מְהֵרָה לִשְׁלֵמוּת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ וְלִשְׁמִירַת הַבְּרִית בֶּאֱמֶת:

וְזַכֵּנִי בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים לְקָרֵר כָּל חֲמִימוּתִי בְּהַדִּבּוּר שֶׁל לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "חַם לִבִּי בְקִרְבִּי בַּהֲגִיגִי תִּבְעַר אֵשׁ. דִּבַּרְתִּי בִלְשׁוֹנִי". שֶׁתִּהְיֶה בְּעֶזְרִי וּתְזַכֵּנִי לְדַבֵּר כָּל דִּבּוּרִים הַקְּדוֹשִׁים בַּחֲמִימוּת גָּדוֹל דִּקְדֻשָּׁה וְהִתְלַהֲבוּת הַלֵּב בֶּאֱמֶת. וְאָזְכֶּה לְעוֹרֵר רִשְׁפֵּי שַׁלְהֶבֶת יָהּ הַמְּשָׁרֶשׁ בְּקִרְבִּי בְּשֹׁרֶשׁ נַפְשִׁי וְרוּחִי וְנִשְׁמָתִי, הַבּוֹעֵר וְלוֹהֵט לְהִתְקָרֵב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, עַד שֶׁאָזְכֶּה לַעֲסֹק תָּמִיד בְּתוֹרָה וּבְיִרְאַת שָׁמַיִם וּבִתְפִלּוֹת וּתְחִנּוֹת וּבַקָּשׁוֹת וְשִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְכֻלָּם יִהְיוּ בְּדִבּוּרִים חַמִּים מֵעֹמֶק הַלֵּב, בְּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה בְּדִבּוּרִים בּוֹעֲרִים כְּאֵשׁ לוֹהֵט. וְכָל דְּבָרַי יִהְיוּ כְּגַחֲלֵי אֵשׁ בְּאֵימָה וּבְיִרְאָה גְּדוֹלָה מִפָּנֶיךָ. וְנִזְכֶּה לְהַמְלִיכְךָ עָלֵינוּ עַל כָּל רַמַ"ח אֲבָרֵינוּ וּשְׁסָ"ה גִּידֵינוּ בְּפַחַד וּבְרַעַד בִּרְתֵּת וְזִיעַ, עַד שֶׁאָזְכֶּה שֶׁיִּהְיוּ כָּל דִּבּוּרֵי הַיּוֹצְאִים מִפִּי בִּבְחִינַת שְׁלֵמוּת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, וְיִתְקָרֵר כָּל חֲמִימוּתִי בְּהַדִּבּוּר שֶׁל לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ. וְעַל יְדֵי אֵשׁ הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת שֶׁל לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, אָזְכֶּה לִשְׂרֹף וּלְהַכְנִיעַ וּלְהַפִּיל אֶת כָּל הָאֵשׁ הָרָע שֶׁל תַּבְעֵרַת הַמִּדּוָרָה שֶׁל שִׁבְעִין כּוֹכְבִין, שֶׁהוּא הָאֵשׁ הָרָע שֶׁל חֲמִימוּת תַּאֲוַת נְאוּף, בְּאֹפֶן שֶׁיִּתְבַּטֵּל מִמֶּנִּי תַּאֲוָה רָעָה הַזֹּאת לְגַמְרֵי מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם. וְיִקַּיֵּם מִקְרָא שֶׁכָּתוּב: "מֵהָאֵשׁ יָצָאוּ וְהָאֵשׁ תֹּאכְלֵם. רֹאשׁ מִסְבֵּי עֲמַל שְׁפָתֵימוֹ יְכַסֻּמוֹ. יְמוּטוּ עֲלֵיהֶם גֶּחָלִים בָּאֵשׁ יַפִּילֵם בְּמַהֲמֹרוֹת בַּל

יָקוּמוּ". וְאָזְכֶּה לִהְיוֹת קָדוֹשׁ וּפָרוּשׁ לְגַמְרֵי. וְאָזְכֶּה לְבִלִי לְהִזְדַּקֵּק לָזֶה כִּי אִם בִּשְׁבִיל קִיּוּם הָעוֹלָם לְבַד, בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה בֶּאֱמֶת, כִּרְצוֹנְךָ הַטּוֹב:

וְתַצִּילֵנִי בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים מֵהַרְהוּרִים רָעִים וּמֵחֲלוֹמוֹת רָעִים, וּתְהֵא מִטָּתִי שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ. וּתְזַכֵּנִי לְמַעַט בְּשֵׁנָה וְתַרְדֵּמָה. וַאֲפִלּוּ מְעַט הַשֵּׁנָה שֶׁאֲנִי מְכֻרָּח לִישֵׁן בִּשְׁבִיל קִיּוּם הַגּוּף, אָזְכֶּה שֶׁיִּהְיֶה בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה וּשְׁנָתִי תֶּעֱרַב לִי. וְאָזְכֶּה לִישֵׁן תָּמִיד מִתּוֹךְ מַחֲשָׁבוֹת וְהִרְהוּרֵי תוֹרָה וּמִתּוֹךְ שִׂמְחָה. וְאָזְכֶּה לִקְרוֹת קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁעַל הַמִּטָּה בִּקְדֻשָּׁה גְּדוֹלָה וּבְמְסִירַת נֶפֶשׁ וּבְכַוָּנַת הַלֵּב בֶּאֱמֶת כָּרָאוּי, בְּאֹפֶן שֶׁאָזְכֶּה לַחֲרֹג כָּל הַמְּחַבְּלִים וּמַזִּיקִין וְכָל הַסִּטְרִין אוֹחֲרִנִין עַל יְדֵי קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁעַל הַמִּטָּה.

וְאָזְכֶּה שֶׁתִּכְלַל נַפְשִׁי וְרוּחִי וְנִשְׁמָתִי בְּתוֹךְ כְּלָלִיּוּת נַפְשׁוֹת הַקְּדוֹשִׁים שֶׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וּבְתוֹכָם תַּעֲלֶה נַפְשִׁי עִמָּהֶם אֵלֶיךָ בְּשַׁעַת שְׁנָתִי. וְתִהְיֶה נַפְשִׁי פְּקוּדָה וּמְסוּרָה בְּיָדְךָ לְבַד. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "בְּיָדְךָ אַפְקִיד רוּחִי, פָּדִיתָה אוֹתִי יְהוָה אֵל אֱמֶת". וּבְרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים תְּגָרֵשׁ מִנַּפְשִׁי כָּל מִינֵי מְחַבְּלִים וְסִטְרִין אוֹחֲרִנִין הַחֲפֵצִים לְהִתְאַחֵז בָּהּ, חַס וְשָׁלוֹם. וְתַחְמֹל עַל נַפְשִׁי הָאֻמְלָלָה וְהָעֲלוּבָה, וְתִהְיֶה בְּעֶזְרָהּ שֶׁתּוּכַל לַעֲלוֹת בְּשָׁלוֹם אֵלֶיךָ בְּשַׁעַת שֵׁנָה, וְלָשׁוּב בְּשָׁלוֹם לְתוֹךְ גּוּפִי בְּעֵת הִתְעוֹרְרוּת הַשֵּׁנָה, בְּאֹפֶן שֶׁאָזְכֶּה לְשֵׁנָה דִּקְדֻשָּׁה, שֵׁנָה טוֹבָה וּמְתוּקָה

וַעֲרֵבָה, שֶׁנָּה שֶׁל חַיִּים. וּתְזַכֵּנִי לַחֲלוֹמוֹת טוֹבִים, חֲלוֹמוֹת צוֹדְקִים וַאֲמִתִּיִּים, חֲלוֹמוֹת קְדוֹשִׁים הַבָּאִים עַל יְדֵי מַלְאָכִים קְדוֹשִׁים אֲמִתִּיִּים. וְתַצִּילֵנִי בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים מֵחֲלוֹמוֹת שֶׁל שֶׁקֶר, מֵחֲלוֹמוֹת הַבָּאִים עַל־יְדֵי שֵׁדִים, חַם וְשָׁלוֹם, מֵחֲלוֹמוֹת מְעֹרָבִים, מֵחֲלוֹמוֹת שֶׁל שָׁוְא וָהֶבֶל:

וּבְכֵן תְּרַחֵם עָלַי בְּחֶמְלָתְךָ הַגְּדוֹלָה, וְתִשְׁמְרֵנִי וְתַצִּילֵנִי בַּחֲסָדֶיךָ הַגְּדוֹלִים מִמִּקְרֶה לַיְלָה, חַם וְשָׁלוֹם, שֶׁלֹּא יֵאָרַע לִי שׁוּם מִקְרֶה לֹא בַּיּוֹם וְלֹא בַּלַּיְלָה. רַק אֶזְכֶּה לִישַׁן בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה, "בְּטוּב אָלִין אֶקְיץ בְּרַחֲמִים":

אָבִינוּ אָב הָרַחֲמָן, מָלֵא רַחֲמִים רַבִּים וַחֲסָדִים גְּדוֹלִים וַעֲצוּמִים תָּמִיד, צוֹפֶה מֵרָחוֹק לְהֵטִיב אַחֲרִיתֵנוּ, חוּס וַחֲמֹל נָא עָלֵינוּ, הַמּוֹן מֵעֶיךָ וְרַחֲמֶיךָ יְעוֹרְרוּ עָלֵינוּ, חֲמֹל עָלֵינוּ וְעַל עוֹלָלֵנוּ וְטַפֵּינוּ, וְהַצֵּל אוֹתִי וְאֶת כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל מִמִּקְרֶה לָיְלָה. כִּי אַתָּה יָדַעְתָּ אֶת עֶצֶם הַפְּגָם הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא הַנּוֹגֵעַ בְּכָל הָעוֹלָמוֹת לְמַעְלָה לְמַעְלָה, עַל יְדֵי מִקְרֶה לַיְלָה, חַם וְשָׁלוֹם. אֲשֶׁר עַל יְדֵי זֶה חָרְבָה עִירֵנוּ וְשָׁמֵם בֵּית מִקְדָּשֵׁנוּ, וְנָטַל כָּבוֹד מִבֵּית חַיֵּינוּ, וְנִתְרַחַקְנוּ מֵעַל אַדְמָתֵנוּ, וְנִתְפַּזַּרְנוּ בֵּין הַגּוֹיִים, וְנִדַּחְנוּ בְּאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ.

חֲמֹל עַל שְׁאֵרִית עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל, חֲמֹל עַל עֲנִיֵּי הַצֹּאן, צֹאן נִדָּח וְאֵין מְקַבֵּץ. מָלֵךְ רַחֲמָן רַחֵם עָלֵינוּ, טוֹב

וּמֵטִיב הֶדֶרֶשׁ לָנוּ, שׁוּבָה עָלֵינוּ בַּהֲמוֹן רַחֲמֶיךָ בִּגְלַל אָבוֹת שֶׁעָשׂוּ רְצוֹנֶךָ, וֶאֱמֹר לְצָרוֹתֵינוּ דַּי. וְזַכֵּנוּ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים, וְתִשְׁמְרֵנוּ וְתַצִּילֵנוּ מֵעַתָּה מִמִּקְרֶה לַיְלָה, וּשְׁמֹר צֵאתֵנוּ וּבוֹאֵנוּ לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם. וְנִזְכֶּה לִהְיוֹת נִשְׁמָרִים מִכָּל דָּבָר רָע, שֶׁלֹּא נְהַרְהֵר בַּיּוֹם, וְלֹא נָבוֹא לִידֵי טֻמְאָה בַּלַּיְלָה, חַס וְשָׁלוֹם, וְנִזְכֶּה שֶׁתִּהְיֶה מַחֲשַׁבְתֵּנוּ קְדוֹשָׁה וּטְהוֹרָה תָּמִיד:

וּבְכֵן תְּזַכֵּנוּ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים, שֶׁתִּהְיֶה אֲכִילָתֵנוּ בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה בְּלִי שׁוּם תַּאֲוָה גַּשְׁמִיּוּת כְּלָל. וְתִתֶּן לָנוּ כֹּחַ לְעוֹרֵר הִתְנוֹצְצוּת הָאוֹתִיּוֹת הַקְּדוֹשִׁים שֶׁל כ״ח אָתְוָן דְּמַעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית שֶׁמִּלְבַּשׁ בְּכָל דָּבָר שֶׁבָּעוֹלָם, עַד שֶׁכָּל אֲכִילָתֵנוּ וּשְׁתִיָּתֵנוּ וְכָל סְעֻדָּתֵנוּ וְתַעֲנוּגֵנוּ יִהְיֶה רַק מֵהִתְנוֹצְצוּת הָאוֹתִיּוֹת הַקְּדוֹשִׁים לְבַד שֶׁיֵּשׁ בְּאוֹתוֹ הַדָּבָר, שֶׁאָנוּ אוֹכְלִים וְשׁוֹתִים אוֹ מִתְעַנְּגִים מִמֶּנּוּ. וְעַל־יְדֵי־זֶה נִזְכֶּה לְלֵב טוֹב, שֶׁלִּבִּי יִהְיֶה מֵאִיר בִּקְדֻשָּׁה גְּדוֹלָה עַל־יְדֵי שֶׁיִּזְכֶּה לֶהָנוֹת וְלִזּוֹן רַק מֵהִתְנוֹצְצוּת הָאוֹתִיּוֹת שֶׁל כֹּחַ מַעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית שֶׁיֵּשׁ בְּכָל דָּבָר.

וְתִהְיֶה בְּעֶזְרִי, וְתִשְׁמְרֵנִי וְתַצִּילֵנִי תָּמִיד שֶׁלֹּא אֶהֱנֶה מֵהָעוֹלָם הַזֶּה בְּלֹא בְּרָכָה. וְנִזְכֶּה לְבָרֵךְ עַל כָּל דָּבָר שֶׁנֹּאכַל וְנֶהֱנֶה, בְּרָכָה תְּחִלָּה וְסוֹף בְּכַוָּנָה עֲצוּמָה, בְּכַוָּנָה קְדוֹשָׁה וּטְהוֹרָה לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ יִתְבָּרַךְ לָעַד. וְכָל הַבְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת וְשִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת שֶׁלָּנוּ כֻּלָּם יִהְיוּ

בִּשְׁלֵמוּת בִּבְחִינַת שְׁלֵמוּת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ עַל־יְדֵי לְשׁוֹן תַּרְגּוּם, בְּאֹפֶן שֶׁנִּזְכֶּה לְעוֹרֵר כֹּחַ מַעֲשֵׂי יְהוָה שֶׁהֵם הַל״ב אֱלֹהִים שֶׁל מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, שֶׁהֵם הָאוֹתִיּוֹת הַמִּלְבָּשִׁין בְּכָל דָּבָר שֶׁבָּעוֹלָם אֲשֶׁר עַל יָדָם בָּרָאתָ בִּרְצוֹנְךָ הַטּוֹב כָּל הַדְּבָרִים שֶׁבָּעוֹלָם מִגָּדוֹל וְעַד קָטָן. וּבָרָאתָ כָּל דָּבָר מְשֻׁנֶּה מֵחֲבֵרוֹ בְּמַרְאֶה וְטַעַם וּתְמוּנָה אַחֶרֶת, כְּפִי אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁהִכְנַסְתָּ בְּכָל דָּבָר כְּפִי רְצוֹנְךָ הַטּוֹב, כַּאֲשֶׁר שִׁעַרְתָּ וּמָדַדְתָּ וְשָׁקַלְתָּ בְּחָכְמָתְךָ הַקְּדוֹשָׁה. ״מָה רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ יְהוָה, כֻּלָּם בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ, מָלְאָה הָאָרֶץ קִנְיָנֶךָ, וְעַתָּה יִגְדַּל נָא כֹּחַ אֲדֹנָי כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לֵאמֹר״.

עֲשֵׂה לְמַעַנְךָ וּלְמַעַן כְּבוֹדְךָ וּלְמַעַן אוֹתִיּוֹת הַקְּדוֹשִׁים שֶׁלְּךָ הַמִּלְבָּשִׁין בְּכָל דָּבָר, שֶׁתִּתֶּן לָנוּ כֹּחַ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים לְעוֹרֵר תָּמִיד כֹּחַ הָאוֹתִיּוֹת שֶׁל מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית שֶׁמִּלְבָּשׁ בְּכָל דָּבָר שֶׁבָּעוֹלָם, וְלֹא נֵלֵךְ אַחַר שְׁרִירוּת לִבֵּנוּ, וּנְמַעֵט תַּאֲוַת טִבְעֵנוּ, שֶׁלֹּא יִהְיֶה לָנוּ שׂוּם תַּאֲוָה גַּשְׁמִיּוּת שֶׁל הַגּוּף לְשׂוּם דָּבָר שֶׁבָּעוֹלָם כְּלָל. וְכָל אֲכִילָתֵנוּ וּשְׁתִיָּתֵנוּ וְכָל הֲנָאָתֵנוּ וְתַעֲנוּגֵנוּ יִהְיֶה רַק מֵהִתְנוֹצְצוּת הָאוֹתִיּוֹת שֶׁיֵּשׁ בְּכָל דָּבָר שֶׁבָּעוֹלָם בְּלִי שׂוּם תַּאֲוַת הַגּוּף כְּלָל. וְעַל־יְדֵי־זֶה תִּשְׁלַח בְּרָכָה בִּמְזוֹנֵנוּ, וְנִזְכֶּה לִשְׂבִיעָה דִּקְדֻשָּׁה שֶׁיִּהְיֶה שִׂבְיָעָה בְּמֵעֵינוּ לֶאֱכֹל מְעַט וְלִשְׂבֹּעַ רַק מֵהִתְנוֹצְצוּת הָאוֹתִיּוֹת הַקְּדוֹשִׁים שֶׁל אוֹתוֹ הַדָּבָר שֶׁאוֹכֵל וְאֶשְׁתֶּה בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה גְּדוֹלָה. וְיִקַּיֵּם בָּנוּ מִקְרָא שֶׁכָּתוּב: ״וַאֲכַלְתֶּם אָכוֹל וְשָׂבוֹעַ וְהִלַּלְתֶּם אֶת שֵׁם יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם

אֲשֶׁר עָשָׂה עִמָּכֶם לְהַפְלִיא וְלֹא יֵבֹשׁוּ עַמִּי לְעוֹלָם", עַד שֶׁנִּזְכֶּה לְלֵב טוֹב וּמֵאִיר, לְלֵב שָׂמֵחַ עַל־יְדֵי אֲכִילָתֵנוּ וּשְׁתִיָּתֵנוּ. וְעַל־יְדֵי הָאָרַת הַלֵּב נִזְכֶּה לְפָנִים מְאִירוֹת דִּקְדֻשָּׁה. בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ יַחַד בְּאוֹר פָּנֶיךָ, שֶׁנִּזְכֶּה לְפָנִים דִּקְדֻשָּׁה, פָּנִים מְאִירוֹת, פָּנִים שֶׁל שִׂמְחָה. שֶׁיִּהְיֶה אוֹר פְּנֵי יְהוָה חוֹפֵף עַל פָּנֵינוּ תָּמִיד. וְיִקַּיֵּם בָּנוּ וּבְזַרְעֵנוּ מִקְרָא שֶׁכָּתוּב: "זֶה דּוֹר דּוֹרְשָׁיו מְבַקְשֵׁי פָנֶיךָ יַעֲקֹב סֶלָה".

וּתְזַכֵּנוּ שֶׁיִּהְיֶה פָּנֵינוּ מְאִירוֹת כָּל כָּךְ עַד שֶׁיִּהְיֶה לָנוּ כֹּחַ לְהַחֲזִיר כָּל הָעוֹלָם בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה עַל יְדֵי רְאִיַּת פָּנֵינוּ לְבַד. שֶׁיִּהְיוּ פָּנֵינוּ מְאִירוֹת בְּאוֹר פְּנֵי יְהוָה כְּמוֹ אַסְפַּקְלַרְיָא הַמְּאִירָה עַד שֶׁכָּל אֶחָד וְאֶחָד יִסְתַּכֵּל אֶת עַצְמוֹ וְיִרְאֶה אֶת עַצְמוֹ בְּתוֹךְ פָּנֵינוּ הַמְּאִירוֹת כְּמוֹ בְּמַרְאָה וְאַסְפַּקְלַרְיָא. וְיִרְאֶה אֵיךְ פָּנָיו מְשֻׁקָּע בַּחשֶׁךְ, וְיִתְבַּיֵּשׁ כְּנֶשֶׁר נְעוּרָיו, וְיָשׁוּב בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה בֶּאֱמֶת לְפָנֶיךָ:

וְחָנֵּנִי בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים, שֶׁאֶזְכֶּה לְהִתְקָרֵב לְצַדִּיק הָאֱמֶת שֶׁבַּדּוֹר הַזֶּה, וְאֶזְכֶּה לִשְׁמֹעַ מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ בְּעַצְמוֹ, דִּבְרֵי אֱלֹהִים חַיִּים אֲשֶׁר הוּא זוֹכֶה עַל־יְדֵי מַעֲשָׂיו הַטּוֹבִים לִשְׁמֹעַ מִפִּיךָ. וְתַשְׁפִּיעַ עָלַי יִרְאָתְךָ הַקְּדוֹשָׁה יִרְאָה עִלָּאָה יִרְאַת הָרוֹמְמוּת, וְאֶזְכֶּה לִשְׁמֹעַ הַדִּבּוּר הַקָּדוֹשׁ מִפִּי הַצַּדִּיק הָאֱמֶת בְּאֵימָה וּבְיִרְאָה גְּדוֹלָה, בְּאֹפֶן שֶׁאֲקַבֵּל דִּבּוּר לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ בִּשְׁלֵמוּת גָּמוּר, וְאֶזְכֶּה לִשְׁמִירַת הַבְּרִית בֶּאֱמֶת בְּקְדֻשָּׁה גְּדוֹלָה, כְּרָאוּי לְזֶרַע יִשְׂרָאֵל עַבְדֶּךָ אֲשֶׁר בָּהֶם

בָּחַרְתָּ. וְחָנֵּנִי בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים שֶׁאֶזְכֶּה לְתַקֵּן בְּחַיַּי אֶת כָּל הַחֲטָאִים וַעֲוֹונוֹת וּפְשָׁעִים וְכָל הַפְּגָמִים שֶׁפָּגַמְתִּי לְפָנֶיךָ מִנְּעוּרַי עַד הַיּוֹם הַזֶּה. וַאֲפִלּוּ כָּל הַחֲטָאִים שֶׁחָטָאתִי בְּשׁוֹגֵג אוֹ בְּאֹנֶס, כֻּלָּם אֶזְכֶּה לְתַקֵּן בְּחַיֵּי חִישׁ קַל מְהֵרָה. וּמֵעַתָּה תְּזַכֵּנִי לְהִתְקָרֵב אֵלֶיךָ בֶּאֱמֶת בְּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה, וְאֶזְכֶּה לְשַׁלֵּמוּת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ וּלְקְדֻשַּׁת הַבְּרִית:

וּבְכֵן יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, מָלֵא רַחֲמִים מָלֵא רָצוֹן, עָזְרֵנִי וְהוֹשִׁיעֵנִי וְזַכֵּנִי בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים וּבַחֲסָדֶיךָ הָעֲצוּמִים לְקַבֵּל שַׁבָּתוֹת בְּשִׂמְחָה גְּדוֹלָה וּבְחֶדְוָה רַבָּה וַעֲצוּמָה וּבִירְאָה וְאַהֲבָה. וּתְזַכֵּנִי לִטְרֹחַ בְּעַצְמִי לַעֲשׂוֹת צָרְכֵי־שַׁבָּת בְּעַצְמִי בְּכֹחַ גָּדוֹל וּבְזְרִיזוּת נִמְרָץ. וְתַעֲזְרֵנוּ תָּמִיד לְהַשְׁלִים כָּל פַּרְשִׁיּוֹתֵינוּ עִם הַצִּבּוּר. שֶׁנִּזְכֶּה לִקְרוֹת הַפָּרָשָׁה שֶׁל הַשָּׁבוּעַ בְּכָל עֶרֶב שַׁבָּת שְׁנַיִם מִקְרָא וְאֶחָד תַּרְגּוּם בְּכַוָּנָה גְּדוֹלָה וַעֲצוּמָה בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה, בְּאֹפֶן שֶׁנִּזְכֶּה עַל־יְדֵי־זֶה לְשַׁלֵּמוּת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ עַל־יְדֵי לְשׁוֹן תַּרְגּוּם.

וְנִזְכֶּה בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים שֶׁיִּהְיֶה נִמְשָׁךְ עָלֵינוּ קְדֻשַּׁת שַׁבָּת קֹדֶשׁ עַל־יְדֵי רְחִיצַת חַמִּין וְהַטְבִילָה שֶׁל עֶרֶב שַׁבָּת קֹדֶשׁ. וְתִהְיֶה בְּעֶזְרִי שֶׁלֹּא אֶבָּטֵל לְעוֹלָם הָרְחִיצָה וְהַטְבִילָה שֶׁל עֶרֶב שַׁבָּת. וּכְשֵׁם שֶׁאֲנִי רוֹחֵץ וְטוֹבֵל עַצְמִי בָּעוֹלָם הַזֶּה, כֵּן תִּטַּהֵר וּתְקַדֵּשׁ אֶת גּוּפִי וְנַפְשִׁי וְרוּחִי וְנִשְׁמָתִי בְּקְדֻשָּׁתְךָ הָעֶלְיוֹנָה וְתַמְשִׁיךְ רִשְׁפֵי שַׁלְהֶבֶת יָהּ מֵאֵשׁ

הַקְּדוּשָׁה שֶׁלְּמַעְלָה, הָאוֹכֶלֶת וְשׁוֹרֶפֶת כָּל מִינֵי אֵשׁ. וְעַל־יְדֵי־זֶה תְּבַעֵר וְתִשְׁרֹף וּתְבַטֵּל מִמֶּנִּי וּמִכָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל אֶת כָּל תַּעֲרוּבוֹת הָרָע, שֶׁנִּתְעָרֵב וְנֶאֱחַז בָּנוּ עַל יְדֵי פְּגַם עֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע, וְעַל־יְדֵי חֲטָאֵינוּ וַעֲוֹנוֹתֵינוּ וּפְשָׁעֵינוּ, בְּאֹפֶן שֶׁיִּשָּׂרֵף וְיִכָּלֶה וְיִתְבַּטֵּל כָּל הָרָע שֶׁנִּתְאַחֵז בָּנוּ. וְהַטּוֹב יִתְבָּרֵר וְיַעֲלֶה וְיִכְלַל לְמַעְלָה לְמַעְלָה בְּטוֹב הָעֶלְיוֹן, בְּטוּבְךָ הַגָּדוֹל שֶׁהוּא טוֹב הַנִּצְחִי:

אָנָּא יְהוָה, אַתָּה יָדַעְתָּ כִּי אֵין בִּי כֹּחַ לְהַמְשִׁיךְ עָלַי בְּעַצְמִי קְדֻשַּׁת שַׁבָּת קֹדֶשׁ. חוּם וַחֲמֹל עָלַי, יֶחֱמוּ נָא וְיִכְמְרוּ רַחֲמֶיךָ עָלַי, כִּי אַתָּה יָדַעְתָּ כַּמָּה אֲנִי רָחוֹק מִקְּדֻשַּׁת שַׁבָּת בֶּאֱמֶת. חוּם וְחָנֵּנִי בְּמַתַּנַת חִנָּם, וְתַשְׁפִּיעַ עָלַי בְּרַחֲמֶיךָ קְדֻשַּׁת שַׁבָּת בֶּאֱמֶת. וְאָזְכֶּה לְהוֹסִיף מֵחֹל עַל הַקֹּדֶשׁ בִּכְנִיסָתוֹ וּבִיצִיאָתוֹ. וְתַעֲזְרֵנוּ לְהַמְשִׁיךְ קְדֻשַּׁת שַׁבָּת עַל יְמֵי הַחֹל, עַד שֶׁכָּל שִׁשֶּׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה יִהְיוּ טְהוֹרִים וּקְדוֹשִׁים בִּקְדֻשָּׁה גְּדוֹלָה בִּקְדֻשַּׁת שַׁבָּת קֹדֶשׁ, עַד שֶׁיִּהְיוּ נִכְלָלִים כָּל שִׁשֶּׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה בְּשֹׁרֶשׁ חַיּוּתָם שֶׁבִּקְדֻשָּׁה שֶׁהוּא שַׁבָּת קֹדֶשׁ. שֶׁהוּא מְחַיֶּה וּמְקַיֵּם כָּל שִׁשֶּׁת הַיָּמִים וְכָל הַנֶּאֱצָלִים וְכָל הַנִּבְרָאִים וְהַנּוֹצָרִים וְהַנַּעֲשִׂים וְכָל הָעוֹלָמוֹת כֻּלָּם מֵרֵאשִׁית נְקֻדַּת הַבְּרִיאָה עַד סוֹף נְקֻדַּת הַמֶּרְכָּז שֶׁל עוֹלָם הַגַּשְׁמִי, אֲשֶׁר כָּל חִיּוּתָם וְקִיּוּמָם הוּא שַׁבָּת קֹדֶשׁ:

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אַתָּה בְּרַחֲמֶיךָ נָתַתָּ לָנוּ מַתָּנָה טוֹבָה הַזֹּאת, שֶׁהָיִתָה בְּבֵית גְּנָזֶיךָ וְשַׁבָּת שְׁמָהּ. עַל כֵּן

בָּאתִי לְהַפִּיל תְּפִלָּתִי וּתְחִנָּתִי וּבַקָּשָׁתִי לְפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי, כְּשֵׁם שֶׁגָּבְרוּ רַחֲמֶיךָ וַחֲסָדֶיךָ לִתֵּן לָנוּ מַתָּנָה טוֹבָה קְדוֹשָׁה הַזֹּאת, כֵּן תַּעֲנִיקֵנוּ מִטּוּבְךָ הַגָּדוֹל, וְתַשְׁפִּיעַ עָלֵינוּ מִמְּעוֹן קְדֻשָּׁתֶךָ. וְתַעֲזְרֵנוּ לְקַבֵּל מַתָּנָה טוֹבָה קְדוֹשָׁה הַזֹּאת, שֶׁנִּזְכֶּה לְקַבֵּל שַׁבָּת בִּקְדֻשָּׁה גְּדוֹלָה וּבְשִׂמְחָה וְחֶדְוָה רַבָּה וַעֲצוּמָה. וְנַמְשִׁיךְ עָלֵינוּ קְדֻשַּׁת שַׁבָּת תָּמִיד. וְנִזְכֶּה לְשַׁבֵּר וּלְבַטֵּל הָרָע הַנֶּאֱחָז בָּנוּ וּלְבָרֵר וּלְהַעֲלוֹת הַטּוֹב שֶׁבָּנוּ בִּבְחִינַת שְׁלֵמוּת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ עַל יְדֵי לְשׁוֹן תַּרְגּוּם. וְנִזְכֶּה לִקְדֻשַּׁת הַבְּרִית בֶּאֱמֶת, וְנָשׁוּב אֵלֶיךָ בֶּאֱמֶת, וְנִזְכֶּה תָּמִיד לַיְלֵךְ וְלַעֲלוֹת מִדַּרְגָּא לְדַרְגָּא וּמִמַּעֲלָה לְמַעְלָה בִּקְדֻשָּׁה גְּדוֹלָה כִּרְצוֹנְךָ הַטּוֹב בֶּאֱמֶת, עַד שֶׁנִּזְכֶּה לַעֲלוֹת לְהִכָּלֵל בְּשַׁבָּת הָעֶלְיוֹן. וּתְחָנֵּנוּ בְּחַסְדֶּיךָ לְיוֹם שֶׁכֻּלּוֹ שַׁבָּת וּמְנוּחָה לְחַיֵּי הָעוֹלָמִים, "יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְהוָה צוּרִי וְגוֹאֲלִי":

כ

"מִן הַמֵּצַר קָרָאתִי יָהּ עָנָנִי בַּמֶּרְחָב יָהּ. מִקְּצֵה הָאָרֶץ אֵלֶיךָ אֶקְרָא בַּעֲטֹף לִבִּי בְּצוּר יָרוּם מִמֶּנִּי תַּנְחֵנִי", חוּם וַחֲמֹל עָלַי, יְעוֹרְרוּ רַחֲמֶיךָ וַחֲסָדֶיךָ הַגְּדוֹלִים עָלַי, וְעָזְרֵנִי וְזַכֵּנִי לַיְלֵךְ וְלָבֹא מְהֵרָה לָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה, אֲשֶׁר הִיא מְקוֹר קְדֻשָּׁתֵנוּ. כַּאֲשֶׁר אַתָּה יָדַעְתָּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ שֶׁכָּל קְדֻשָּׁתֵנוּ וְטָהֳרָתֵנוּ וְכָל יַהֲדוּתֵנוּ תָּלוּי בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְאִי אֶפְשָׁר לִהְיוֹת אִישׁ יִשְׂרְאֵלִי בֶּאֱמֶת, וְלַיְלֵךְ וְלַעֲלוֹת מִדַּרְגָּא לְדַרְגָּא,

כִּי אִם עַל יְדֵי שֶׁזּוֹכִין לָבוֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מְקוֹם קְדֻשָּׁתֵנוּ, הָאָרֶץ אֲשֶׁר בָּחַרְתָּ בָּהּ מִכָּל הָאֲרָצוֹת וְנָתַתָּ אוֹתָהּ לְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל הַנִּבְחָר מִכָּל הָעַמִּים לְנַחֲלָה, אֶרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה דּוֹרֵשׁ אוֹתָהּ תָּמִיד כְּמָה שֶׁכָּתוּב: "אֶרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ דֹּרֵשׁ אוֹתָהּ תָּמִיד עֵינֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בָּהּ מֵרֵשִׁית הַשָּׁנָה וְעַד אַחֲרִית שָׁנָה". וְאַתָּה יָדַעְתָּ עִצָּם רִבּוּי הַמְּנִיעוֹת וְהָעִרְבּוּבִים וְהַבִּלְבּוּלִים הַמּוֹנְעִים אוֹתָנוּ מִזֶּה אֲשֶׁר עַל יָדָם אֵין אָנוּ יְכוֹלִים לֵילֵךְ וְלָבוֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. וּכְבָר כָּלוּ כֹּחֵינוּ יָמֵינוּ וּשְׁנוֹתֵינוּ בְּחוּץ לָאָרֶץ, וְאָנוּ מְגֹרָשִׁים מֵאֶרֶץ הַחַיִּים, מֵאֶרֶץ הַקְּדוֹשָׁה מֵהִסְתַּפֵּחַ בְּנַחֲלַת יְהוָה, אֲשֶׁר הִיא חַיֵּינוּ וְאֹרֶךְ יָמֵינוּ, לָשֶׁבֶת עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַן לָנוּ יְהוָה.

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, רַחֵם עָלֵינוּ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים וּתְעוֹרֵר אֶת לְבָבֵנוּ וְאֶת לְבַב זַרְעֵנוּ וּלְבַב כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל שֶׁיִּהְיוּ לָנוּ כִּסּוּפִין וְגַעְגּוּעִים גְּדוֹלִים וְהִשְׁתּוֹקְקוּת נִמְרָץ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. וְנִכְסֹף וְנִשְׁתּוֹקֵק תָּמִיד בֶּאֱמֶת לָבוֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל עַד אֲשֶׁר תְּזַכֵּנוּ בְּרַחֲמֶיךָ לָבוֹא לָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה בִּמְהֵרָה, לְמַעַן נִזְכֶּה עַל יְדֵי זֶה לְהִתְעוֹרֵר בֶּאֱמֶת לַעֲבוֹדָתְךָ וּלְיִרְאָתֶךָ.

חוּס וַחֲמוֹל נָא עָלֵינוּ מָלֵא רַחֲמִים, שֶׁלֹּא נִבְלֶה יָמֵינוּ, חַס וְשָׁלוֹם, בְּחוּץ לָאָרֶץ, כִּי אַתָּה יָדַעְתָּ אֶת כָּל תְּלָאוֹתֵינוּ וַחֲלִישׁוּתֵינוּ בָּעֵת הַזֹּאת, וְאֵין אָנוּ יְכוֹלִים לְשַׁבֵּר רִבּוּי הַמְּנִיעוֹת הָעֲצוּמוֹת הַמּוֹנְעִים מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. אַלְפֵי אֲלָפִים

וְרָבּוֹת מְנִיעוֹת וְעִכּוּבִים אֲשֶׁר קָצְרָה יָדֵינוּ לְשַׁבְּרָם, כִּי אִם בְּכֹחַ הַגָּדוֹל וּבַחֲסָדֶיךָ הָעֲצוּמִים, וְאֵין לָנוּ עַל מִי לְהִשָּׁעֵן כִּי אִם עָלֶיךָ אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם. חֲמֹל עַל עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל, וּמַהֵר לַהֲבִיאֵנוּ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל חִישׁ קַל מְהֵרָה. וְתִתֶּן לָנוּ כֹּחַ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים לְנַצֵּחַ אֶת הַמִּלְחָמָה לְשַׁבֵּר וּלְגָרֵשׁ וּלְבַטֵּל אֶת כָּל מוֹצִיאֵי דִּבַּת הָאָרֶץ רָעָה, אֲשֶׁר מֵהֶם נִמְשָׁכִים כָּל מִינֵי מְנִיעוֹת וּבִלְבּוּלִים מִלָּבוֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, בְּאֹפֶן שֶׁנִּזְכֶּה לְשַׁבֵּר וּלְבַטֵּל כָּל הַמּוֹנְעִים וְהַמְעַכְּבִים, וְנִזְכֶּה לָבֹא לְשָׁלוֹם לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל חִישׁ קַל מְהֵרָה:

וְתַשְׁפִּיעַ עָלֵינוּ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים, וְתִפְתַּח אֶת לִבֵּנוּ, שֶׁנּוּכַל לְהִתְפַּלֵּל לְפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּכָל לֵב וָנֶפֶשׁ. וְנִזְכֶּה לִשְׁפֹּךְ אֶת לִבֵּנוּ כַּמַּיִם נֹכַח פְּנֵי יְהוָה, שֶׁנִּשְׁפֹּךְ שִׂיחֵנוּ וּתְפִלָּתֵנוּ לְפָנֶיךָ תָּמִיד בֶּאֱמֶת בְּרַחֲמִים וְתַחֲנוּנִים, עַד שֶׁנְּעוֹרֵר רַחֲמֶיךָ עָלֵינוּ. וְיֶחֱמוּ וְיִכְמְרוּ רַחֲמֵי לִבְּךָ עָלֵינוּ עַד אֲשֶׁר נִזְכֶּה שֶׁתַּשְׁפִּיעַ עָלֵינוּ מִלֵּב הָעֶלְיוֹן דִּבּוּרִים חַמִּים כְּגַחֲלֵי אֵשׁ. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "חַם לִבִּי בְקִרְבִּי בַּהֲגִיגִי תִבְעַר אֵשׁ דִּבַּרְתִּי בִלְשׁוֹנִי".

וְנִזְכֶּה לְדַבֵּר תָּמִיד דִּבּוּרִים קְדוֹשִׁים בַּחֲמִימוּת וּבְהִתְלַהֲבוּת גָּדוֹל דִּקְדֻשָּׁה, וְכָל דְּבָרֵינוּ יִהְיוּ כְּגַחֲלֵי אֵשׁ. וְעַל יְדֵי זֶה נִזְכֶּה לְהַמְשִׁיךְ בְּאוֹרֵי הַתּוֹרָה מִלֵּב הָעֶלְיוֹן. וּתְזַכֵּנוּ לְחַדֵּשׁ בַּתּוֹרָה תָּמִיד חִדּוּשִׁין דְּאוֹרַיְתָא,

חֲדוּשִׁין אֲמִתִּיִּים דִּקְדֻשָּׁה, חֲדוּשִׁין שֶׁיִּהְיוּ לְךָ לְנַחַת וּלְרָצוֹן
לִפְנֵי כִּסֵּא כְּבוֹדֶךָ, חֲדוּשִׁין שֶׁתִּתְפָּאֵר בָּהֶם בְּכָל הָעוֹלָמוֹת:

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, רִבּוֹנוֹ דְּעָלְמָא כֻּלָּא, אֲדוֹן כֹּל, אַתָּה יָדַעְתָּ
אֶת גֹּדֶל יְקַר תִּפְאֶרֶת קְדֻשַּׁת נִשְׁמָתֵנוּ בְּשָׁרְשֵׁנוּ,
אֲשֶׁר לְפִי עֹצֶם קְדֻשַּׁת נִשְׁמָתֵנוּ בְּשָׁרְשָׁהּ הָיָה רָאוּי לָנוּ
לְחַדֵּשׁ תָּמִיד חֲדוּשִׁין דְּאוֹרַיְתָא אֲמִתִּיִּים, כִּי לְכַךְ נוֹצַרְנוּ.
וּבַעֲוֹנוֹתַי הָרַבִּים נִתְרַחַקְתִּי מִמְּךָ כָּל כָּךְ, עַד אֲשֶׁר כָּבֵד
עָלַי אֲפִלּוּ לְבַקֵּשׁ עַל זֶה, כִּי מַסְוֶה הַבּוּשָׁה עַל פָּנַי לְהִתְפַּלֵּל
לְזִכּוֹת לְחֲדוּשֵׁי תוֹרָה אֲמִתִּיִּים, כִּי אֵינִי יוֹדֵעַ עַל מַה לְבַקֵּשׁ
קֹדֶם. כִּי פָּגַמְתִּי בְּהַדַּעַת מְאֹד עַל יְדֵי פְּגַם הַבְּרִית, עַד אֲשֶׁר
אֵינִי יוֹדֵעַ אֵיךְ לְהַתְחִיל וּלְבַקֵּשׁ עַל תִּקּוּן פְּגַם הַבְּרִית. אִם
לְבַקֵּשׁ עַל הֶעָבָר לְתַקֵּן מַה שֶּׁכִּבֵּר פָּגַמְתִּי מִנְּעוּרַי עַד הַיּוֹם
הַזֶּה, בְּמַחֲשָׁבָה דִּבּוּר וּמַעֲשֶׂה, בִּרְאִיַּת הָעַיִן וּבִשְׁמִיעַת
הָאָזֶן וּבְשְׁאָר חוּשִׁים, בְּשׂוֹגֵג וּבְמֵזִיד בְּאֹנֶס וּבְרָצוֹן. אִם
לְבַקֵּשׁ עַל הֶעָתִיד שֶׁאָזְכֶּה מֵעַתָּה לִבְלִי לְפַגֵּם עוֹד כְּלָל, אֲפִלּוּ
בְּמַחֲשָׁבָה בְּעָלְמָא.

מָלֵא רַחֲמִים, חֲמֹל עַל מָלֵא בּוּשָׁה וּכְלִמָּה, עַל לֵב עִקֵּשׁ
וּפְתַלְתֹּל. כִּי אַתָּה יָדַעְתָּ אֶת כָּל הַתְּלָאָה אֲשֶׁר
מְצָאָתְנִי, כִּי רְשָׁתוֹת פְּרוּסִים עָלֵינוּ מִכָּל צַד וּמִצִּדֵּי צְדָדִים,
וְאֵינִי יוֹדֵעַ אֵיךְ לִבְרֹחַ מֵהֶם. וַאֲפִלּוּ לִצְעֹק אֵלֶיךָ נִמְנַע מִמֶּנִּי,
כִּי אֵין לִי עוֹד דִּבּוּרִים וְקוֹל לִצְעֹק אֵלֶיךָ, כִּי פָּגַמְנוּ בְּקוֹל
וְדִבּוּר, וּבְכָל הָרַמַ"ח אֵיבָרִים וּשְׁסָ"ה גִּידִים, וְקִלְקַלְנוּ כָּל

שְׁבִילֵי הַדַּעַת, וּפָגַמְנוּ בְּכָל הַנְּתִיבוֹת שֶׁל הַקְּדֻשָּׁה, עַד אֲשֶׁר נֶעְלָם מִדַּעְתֵּנוּ, וְאֵין אָנוּ יוֹדְעִין שׂוּם דֶּרֶךְ וְנָתִיב אֵיךְ לְזָכוֹת לְהִתְקָרֵב אֵלֶיךָ בֶּאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ. אֲבָל עֲדַיִן לֹא כָּלוּ רַחֲמֶיךָ וְאָנוּ סְמוּכִים וּבְטוּחִים עַל כֹּחַ שֶׁל זְקֵנִים דִּקְדֻשָּׁה, שֶׁהֵם הַצַּדִּיקִים אֲמִתִּיִּים אֲשֶׁר עֲלֵיהֶם כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל נִשְׁעָן, וְעַל כֹּחָם לְבַד אָנוּ נִשְׁעָנִים, אֲשֶׁר יֵשׁ לָהֶם כֹּחַ לִמְשֹׁךְ וּלְהוֹצִיא אֶת כָּל יִשְׂרָאֵל מֵרְשׁוּת דִּסְטְרָא אָחֳרָא וּלְהַכְנִיסָם בִּרְשׁוּת דִּקְדֻשָּׁה.

עַל כֵּן בָּאתִי לְפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי, בְּלֵב נִשְׁבָּר וְנִדְכֶּא בְּלֵב נֶאֱנָח מִמְּשָׁךְ וּמִמָּרָט, שׁוֹאֵל וּמְבַקֵּשׁ כֶּעָנִי בַּפֶּתַח, דַּל וָרָשׁ וְאֶבְיוֹן פּוֹרֵשׂ כַּפָּיו, נוֹשֵׂא עֵינָיו לַשָּׁמַיִם כְּעֵינֵי עֲבָדִים אֶל יַד אֲדוֹנֵיהֶם, כְּעֵין הַחַיָּב וְהַמּוֹרֵד הַבָּא לְרַצּוֹת וּלְפַיֵּס אֶת אֲדוֹנָיו, שׁוֹאֵל וּמְבַקֵּשׁ וּמִתְחַנֵּן מַתְּנַת חִנָּם. חָנֵּנִי, חָנֵּנִי, וְתַמְשִׁיךְ עָלַי דַּעַת דִּקְדֻשָּׁה מִזְּקֵנִים שֶׁבִּקְדֻשָּׁה. וּתְזַכֵּנִי מַעֲתָּה לְהִנָּצֵל מִכָּל מִינֵי פְּגַם הַבְּרִית. וְתִשְׁמְרֵנִי וְתַצִּילֵנִי בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים מִכָּל מִינֵי מַחֲשָׁבוֹת רָעוֹת וְהִרְהוּרִים רָעִים, וּמִכָּל מִינֵי פְּגַם הַדַּעַת, וְאֶזְכֶּה לְתַקֵּן מְהֵרָה אֶת כָּל מִינֵי פְּגַם הַבְּרִית שֶׁפָּגַמְתִּי עַד עַתָּה, בְּאֹפֶן שֶׁאֶזְכֶּה לְתַקֵּן הַבְּרִית בִּשְׁלֵמוּת כִּרְצוֹנְךָ הַטּוֹב:

וְעָזְרֵנִי וְהוֹשִׁיעֵנִי שֶׁאֶזְכֶּה לְעוֹרֵר קוֹלִי בִּקְדֻשָּׁה גְּדוֹלָה, וְהַקּוֹל יְעוֹרֵר הַכַּוָּנָה עַד שֶׁאֶזְכֶּה לְתַקֵּן דַּעְתִּי בִּשְׁלֵמוּת עַל יְדֵי זֶה. אָנָּא יְהוָה, חוּס וַחֲמֹל עָלֵינוּ, וְזַכֵּנוּ

לְתַקֵּן הַבְּרִית שֶׁהוּא תִּקּוּן הַדַּעַת בִּשְׁלֵמוּת בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה, בְּלִי שׁוּם פְּגָם כְּלָל. וּכְשֵׁם שֶׁהוֹצֵאתָ אֶת אֲבוֹתֵינוּ מִגָּלוּת מִצְרַיִם בְּנִשְׁמִיּוּת וּבְרוּחָנִיּוּת, וְהוֹצֵאתָ אוֹתָם מֵחֲמִשִּׁים שַׁעֲרֵי טֻמְאָה, מִפְּגַם הַבְּרִית, מִפְּגַם הַדַּעַת, אֲשֶׁר זֶה הָיָה עִקַּר גָּלוּת מִצְרַיִם, וְהִכְנַסְתָּם בַּחֲמִשִּׁים שַׁעֲרֵי קְדֻשָּׁה, וְזִכִּיתָ אוֹתָם לְתִקּוּן הַבְּרִית, לְתִקּוּן הַדַּעַת, וְנָתַתָּ לָהֶם תּוֹרָתְךָ הַקְּדוֹשָׁה, וְהִכְנַסְתָּ אוֹתָם לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, כֵּן תַּעֲשֶׂה עִמָּנוּ נִסִּים וְנִפְלָאוֹת גְּדוֹלוֹת וְנוֹרָאוֹת וְתוֹצִיא אוֹתָנוּ מִן הַגָּלוּת הַמַּר הַזֶּה בְּנִשְׁמִיּוּת וּבְרוּחָנִיּוּת, מִגָּלוּת הַגּוּף וּמִגָּלוּת הַנֶּפֶשׁ. וּתְמַהֵר לְהוֹצִיאֵנוּ מִכָּל הַחֲמִשִּׁים שַׁעֲרֵי טֻמְאָה. וְתִפְדֵּנוּ וְתִגְאָלֵנוּ וְתַצִּילֵנוּ מִכָּל מִינֵי פְּגַם הַבְּרִית, מִפְּגַם הַדַּעַת, וְתַכְנִיסֵנוּ בְּרַחֲמֶיךָ מְהֵרָה לְכָל הַחֲמִשִּׁים שַׁעֲרֵי קְדֻשָּׁה, וּתְזַכֵּנוּ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים חִישׁ קַל מְהֵרָה לְתִקּוּן הַבְּרִית לְתִקּוּן הַדַּעַת בֶּאֱמֶת כָּרָאוּי לְיִשְׂרָאֵל עַם קָדְשֶׁךָ וְקַיֵּם לָנוּ מִקְרָא שֶׁכָּתוּב: "כִּימֵי צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אַרְאֶנּוּ נִפְלָאוֹת":

וְתִהְיֶה בְּעֶזְרֵנוּ, שֶׁנִּזְכֶּה לְקַבֵּל עָלֵינוּ קְדֻשַּׁת חַג הַפֶּסַח בִּקְדֻשָּׁה נוֹרָאָה וַעֲצוּמָה וּבְשִׂמְחָה וְחֶדְוָה גְּדוֹלָה, וְנִזְכֶּה לְקַיֵּם מִצְוַת אַרְבַּע כּוֹסוֹת שֶׁל יַיִן שֶׁל פֶּסַח בִּשְׁלֵמוּת הָרָאוּי, בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה גְּדוֹלָה. וְתִפְתַּח לָנוּ אוֹר הַדַּעַת, וְתַשְׁפִּיעַ עָלֵינוּ אוֹר קְדֻשַּׁת הַמּוֹחִין הָעֶלְיוֹנִים, שֶׁנִּזְכֶּה שֶׁיִּהְיוּ נִמְשָׁכִין עָלֵינוּ בְּפֶסַח כָּל הַמּוֹחִין הַקְּדוֹשִׁים, מוֹחִין דִּגְדֻלּוּת וּמוֹחִין דְּקַטְנוּת.

וְנִזְכֶּה לְסַדֵּר הַסֵּדֶר שֶׁל פֶּסַח בִּקְדֻשָּׁה גְּדוֹלָה כָּרָאוּי.
וְתַעֲזֹרֵנוּ לוֹמַר הַהַגָּדָה בְּקוֹל רָם בְּכַוָּנָה גְּדוֹלָה וְנוֹרָאָה וּבְשִׂמְחָה וְחֶדְוָה רַבָּה וַעֲצוּמָה, וּבְהִתְעוֹרְרוּת גָּדוֹל וּבְהִתְלַהֲבוּת נִמְרָץ, בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה גְּדוֹלָה, עַד שֶׁהַקּוֹל יְעוֹרֵר הַכַּוָּנָה. עַד שֶׁאָזְכֶּה עַל יְדֵי זֶה לְתַקֵּן הַבְּרִית וּלְתַקֵּן הַדַּעַת בִּשְׁלֵמוּת בֶּאֱמֶת. עַד שֶׁאָזְכֶּה לָבוֹא לְחִדּוּשֵׁי תוֹרָה אֲמִתִּיִּים, וְאָזְכֶּה לְהַמְשִׁיךְ תָּמִיד דִּבּוּרִים חַמִּים כְּגַחֲלֵי אֵשׁ עַל יְדֵי תְּפִלָּה וְתַחֲנוּנִים. וּתְזַכֵּנִי לְהִתְפַּלֵּל אֵלֶיךָ בְּהִתְקַשְּׁרוּת נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל. שֶׁתִּהְיֶה תְּפִלָּתֵנוּ תְּפִלַּת רַבִּים. וְלֹא תִּמְאַס אֶת תְּפִלָּתֵנוּ. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "הֵן אֵל כַּבִּיר וְלֹא יִמְאָס".
וְיִתּוֹסֵף וְיִתְגַּדֵּל לְמַעְלָה תּוֹסְפוֹת קְדֻשָּׁה רַבָּה וַעֲצוּמָה עַל יְדֵי תְּפִלָּתֵנוּ. וְעַל יְדֵי זֶה נִזְכֶּה לְהַמְשִׁיךְ בְּאוֹרֵי הַתּוֹרָה מִלֵּב הָעֶלְיוֹן. אֲשֶׁר שָׁם כְּתוּבִים כָּל בֵּאוּרֵי הַתּוֹרָה.

וּתְזַכֵּנוּ שֶׁנֵּלֵךְ בְּדַרְכָּהּ שֶׁל תּוֹרָה. וְנִזְכֶּה לְקַיֵּם דִּבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה. אֲשֶׁר גָּלוּ לָנוּ דַּרְכָּהּ שֶׁל תּוֹרָה. לֶאֱכֹל פַּת בַּמֶּלַח וּמַיִם בַּמִּשׁוּרָה נִשְׁתֶּה וּבַתּוֹרָה נִהְיֶה עֲמֵלִים תָּמִיד. וְעַל יְדֵי זֶה נִזְכֶּה לְהַמְשִׁיךְ בְּאוֹרֵי הַתּוֹרָה מֵהַנְּשָׁמָה הַקְּדוֹשָׁה הַסּוֹבֶלֶת מְרִירוּת עַל שְׁעִבּוּד הַתּוֹרָה, אֲשֶׁר מִשָּׁם נִמְשָׁכִין כָּל הַחִדּוּשִׁין וְכָל הַבֵּאוּרִים שֶׁל הַתּוֹרָה. וְנִזְכֶּה לְהַמְשִׁיךְ בְּאוֹרֵי הַתּוֹרָה מִשָּׁם בְּרַחֲמִים וְתַחֲנוּנִים עַד שֶׁאָזְכֶּה לְחַדֵּשׁ תָּמִיד חִדּוּשִׁין דְּאוֹרַיְתָא אֲמִתִּיִּים. חִדּוּשִׁין דִּקְדֻשָּׁה חִדּוּשִׁין הַנִּמְשָׁכִין מִתְּלִיסָר

תִּקּוּנָא דִּיקְנָא דַּדִּישָׁא, שֶׁהֵם שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת שֶׁהַתּוֹרָה נִדְרֶשֶׁת בָּהֶן.

וְתִשְׁמְרֵנוּ וְתַצִּילֵנוּ מִכָּל מִינֵי מְרִיבוֹת וּמַחֲלֹקֶת, וּתְבַטֵּל שִׂנְאַת חִנָּם מֵעָלֵינוּ וּמֵעַל כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל. וְתֵן בְּלֵב כָּל הַחוֹלְקִים עָלֵינוּ שֶׁיְּשׁוּבוּ מִשִּׂנְאָתָם וּמִמַּחֲלֹקוֹתָם. וְחַט לְבָבָם אֶל הָאֱמֶת וְלֹא יְעוֹרְרוּ עוֹד מְרִיבָה עָלֵינוּ בְּחִנָּם. וְתָשִׂים שָׁלוֹם בֵּין עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל לְעוֹלָם:

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, חוּס וַחֲמֹל עָלֵינוּ, וְזַכֵּנוּ לָבוֹא לְכָל מַה שֶׁבִּקַּשְׁנוּ מִלְּפָנֶיךָ, שֶׁנִּזְכֶּה לְדִבּוּרִים חֲמִים דִּקְדֻשָּׁה וּלְחִדּוּשִׁין דְּאוֹרַיְתָא אֲמִתִּיִּים. וְנִזְכֶּה שֶׁיִּהְיוּ נִבְרָאִין מַלְאָכִים קְדוֹשִׁים מִכָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר שֶׁל חִדּוּשֵׁי תוֹרָתֵנוּ בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה. וְאֵלּוּ הַמַּלְאָכִים הַקְּדוֹשִׁים יִצְטָרְפוּ וְיִתְחַבְּרוּ עִם כָּל הַמַּלְאָכִים הַנִּבְרָאִים תָּמִיד עַל יְדֵי חִדּוּשֵׁי תוֹרָה שֶׁל צַדִּיקִים אֲמִתִּיִּים. וְכָל אֵלּוּ הַמַּלְאָכִים הַקְּדוֹשִׁים יְקַבְּלוּ כֹּחַ מֵאֲדוֹם הַמְּמֻנֶּה עַל הַחֶרֶב לַעֲנֹשׁ אֶת הָרְשָׁעִים בְּחַרְבָּא וְקַטְלָא, כְּדֵי לְהַכְנִיעַ וּלְשַׁבֵּר וּלְבַעֵר אֶת כָּל מוֹצִיאֵי דִּבַּת הָאָרֶץ רָעָה שֶׁהֵם כְּלָל כָּל הַמּוֹנְעִים וְהַמַּפְסִיקִים וְהַמְעַכְּבִים מִלָּבוֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אוֹ שֶׁתָּבִיא מֹרֶךְ בִּלְבָבָם, לְבַל יִהְיֶה לָהֶם כֹּחַ לְעַכֵּב וְלִמְנֹעַ אוֹתָנוּ, חַס וְשָׁלוֹם, מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אוֹ מִשְּׁאָר כָּל הַדְּבָרִים שֶׁבִּקְדֻשָּׁה.

מָלֵא רַחֲמִים, חוּס וַחֲמֹל עָלֵינוּ, וְתֵן לָנוּ כֹּחַ בְּרַחֲמֶיךָ רַבִּים, לְהַכְנִיעַ וּלְשַׁבֵּר וּלְבַטֵּל כָּל הַמְעַכְּבִים וְהַמּוֹנְעִים מִן הַקְּדֻשָּׁה הַקָּמִים עָלֵינוּ בְּכָל עֵת, וְרוֹצִים לְהִתְגַּבֵּר, חַס וְשָׁלוֹם, לְבַלְבֵּל אוֹתָנוּ חַס וְשָׁלוֹם מֵעֲבוֹדָתְךָ בֶּאֱמֶת, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אַתָּה יָדַעְתָּ אֶת לִבָּם, חוּסָה עָלֵינוּ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים, וֶהְיֵה בְּעֶזְרֵנוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ וְהַצִּילֵנוּ מֵהֶם. וּשְׁבֹר זְרוֹעָם וְכֹחָם, שֶׁלֹּא יִהְיֶה לָהֶם שׁוּם כֹּחַ לְמָנְעָ אוֹתָנוּ, חַס וְשָׁלוֹם, מִשּׁוּם דָּבָר שֶׁבִּקְדֻשָּׁה, וְלֹא יוּכְלוּ לְבַלְבֵּל אוֹתָנוּ וְכָל הַנִּלְוִים אֵלֵינוּ כְּלָל.

וְעָזְרֵנוּ אוֹתָנוּ וְאֶת כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל, הַחֲפֵצִים בַּעֲבוֹדָתְךָ לְהִתְקָרֵב אֵלֶיךָ בֶּאֱמֶת, שֶׁיִּהְיֶה לָנוּ כֹּחַ לְהַכְנִיעַ אֶת הָרְשָׁעִים הַמִּתְנַגְּדִים וְחוֹלְקִים עַל הָאֱמֶת, הָרוֹצִים לְרַחֵק אוֹתָנוּ מֵעֲבוֹדָתְךָ בֶּאֱמֶת. וְתִתֶּן לָנוּ כֹּחַ לְעוֹרֵר עֲלֵיהֶם מִשְׁפְּטֵי הָאֱמוּת. וְנִזְכֶּה לָדוּן אוֹתָם וּלְהַכְנִיעַ אוֹתָם בְּמִשְׁפְּטֵיהֶם. וְעָזְרֵנוּ שֶׁנַּצְלִיחַ בְּמִשְׁפָּטָם, וְכָל הַחוֹלְקִים וְהַמּוֹנְעִים מִדַּרְכֵי הַקְּדֻשָּׁה הָאֲמִתִּיִּים כֻּלָּם יֵצְאוּ חַיָּבִים בְּדִינֵיהֶם, וְנַשְׁפִּיל אוֹתָם עַדֵי אָרֶץ עַל־יְדֵי מִשְׁפְּטֵיהֶם, וְנוֹצִיא בִּלְעָם מִפִּיהֶם.

כִּי אַתָּה יָדַעְתָּ אֶת לִבֵּנוּ שֶׁכַּוָּנָתֵנוּ לְטוֹבָה כְּדֵי לְהַעֲמִיד חַדַּת הַקָּדוֹשׁ עַל תִּלּוֹ, כְּדֵי שֶׁנִּזְכֶּה לֵילֵךְ בְּדֶרֶךְ הַקֹּדֶשׁ בְּדֶרֶךְ מַלְכּוֹ שֶׁל עוֹלָם, וְאֵין לָנוּ כֹּחַ לַעֲנֹשׁ אֶת הָרְשָׁעִים כִּי אִם בְּדִינֵיהֶם. עַל כֵּן חֲמֹל עָלֵינוּ, וְעַל כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל,

הַמְקַנְּאִים קִנְאַת יְהוָה צְבָאוֹת, וְעוֹמְדִים לְדִין וּבָאִים
בְּמִשְׁפְּטֵי הָעַכּוּ״ם, כְּדֵי לְהַכְנִיעַ הָרְשָׁעִים הַחוֹלְקִים עַל
הָאֱמֶת. וְתִתֶּן לָנוּ כֹּחַ שֶׁנַּצְלִיחַ בְּמִשְׁפָּטָם, בְּאֹפֶן שֶׁנִּזְכֶּה
לְהַשְׁפִּילָם וּלְשַׁבְּרָם וּלְהַכְנִיעָם עַד עָפָר. כֻּלָּם יִכָּרְעוּ וְיִפְּלוּ
בְּמִשְׁפָּטָם, יִפְּלוּ וְלֹא יָקוּמוּ. וְלֹא יִהְיֶה לָהֶם עוֹד שׁוּם כֹּחַ
לְבַטֵּל וְלִמְנֹעַ אוֹ לְבַלְבֵּל אוֹתָנוּ חַס וְשָׁלוֹם מֵעֲבוֹדַת הַבּוֹרֵא
יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ. וְנִזְכֶּה עַל יְדֵי זֶה לְהַעֲלוֹת מִשְׁפָּט דִּקְדֻשָּׁה
מִבֵּין הַקְּלִפּוֹת. וְעָזְרֵנוּ בְּרַחֲמֶיךָ שֶׁלֹּא יִהְיֶה לָהֶם פֶּה לְדַבֵּר
עָתָק עַל צַדִּיקֵי הָאֱמֶת וְעַל אֲנָשִׁים כְּשֵׁרִים בֶּאֱמֶת. וְתִסְכֹּר
אֶת פִּיהֶם, שֶׁלֹּא יְדַבְּרוּ סָרָה בִּכְנֵי הַחֲמוֹן עָם, וְלֹא יַחֲלִישׁוּ
דַּעְתָּם, חַס וְשָׁלוֹם. כִּי ״יִסָּכֵר פִּי כָּל דּוֹבְרֵי שָׁקֶר״, בְּאֹפֶן
שֶׁתְּזַכֶּה אוֹתָנוּ לְבַטֵּל וּלְשַׁבֵּר כָּל מִינֵי מְנִיעוֹת וּמְסָכִים
וּמַפְסִיקִים הַמּוֹנְעִים אוֹתָנוּ מִלָּבוֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וּמִשְׁאָר
כָּל הַדְּבָרִים שֶׁבִּקְדֻשָּׁה. וְנִזְכֶּה לָבוֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מְהֵרָה
וּלְהִתְקָרֵב אֵלֶיךָ בֶּאֱמֶת:

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אַתָּה יָדַעְתָּ אֶת חֲלִישׁוּת כֹּחֵנוּ בָּעֵת
הַזֹּאת, שֶׁאֵין לָנוּ שׁוּם כֹּחַ לְשַׁבֵּר הַמּוֹנְעִים
וְהַמְעַכְּבִים מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וּמִכָּל הַדְּבָרִים שֶׁבִּקְדֻשָּׁה בְּשׁוּם
דֶּרֶךְ מִכָּל הַדְּרָכִים הָאֵלּוּ שֶׁהִזְכַּרְתִּי לְפָנֶיךָ, כִּי אִם בְּשִׁמְךָ
הַגָּדוֹל לְבַד בָּטָחְנוּ. וְעַל חַסְדְּךָ אָנוּ נִשְׁעָנִים, שֶׁתּוֹשִׁיעֵנוּ
בְּגֹדֶל רַחֲמֶיךָ וַחֲנִינוֹתֶיךָ וּבְעֹצֶם חֶמְלָתְךָ, וּבִזְכוּת וְכֹחַ
צַדִּיקֵי אֱמֶת, שֶׁכְּבָר זָכוּ לְשַׁבֵּר כָּל הַמְּנִיעוֹת וְעָבְרוּ בְּשָׁלוֹם
וּבָאוּ לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל. בִּזְכוּתָם וְכֹחָם לְבַד נִשְׁעָנְתִּי, וּבְחַסְדְּךָ

הַגָּדוֹל תָּמַכְתִּי יִתֵּדוֹתַי, שֶׁתְּחָנֵּנִי גַּם כֵּן לִנְסֹעַ וְלָבוֹא לְאֶרֶץ־
יִשְׂרָאֵל מְהֵרָה, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינִי כְּדַאי וְהָגוּן לְהַזְכִּיר בְּפִי
שֵׁם אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הַקְּדוֹשָׁה, וַאֲנִי רָחוֹק מְאֹד מִקְּדֻשַּׁת
אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בְּתַכְלִית הָרְחוֹק. אַף עַל פִּי כֵן אַתָּה מְקָרֵב
רְחוֹקִים, חוּם וַחֲמֹל עָלַי, חוּם וַחֲמֹל עָלַי, חוּם וְחָנֵּנִי בְּמַתַּנַת
חִנָּם, שֶׁאֶזְכֶּה לָבוֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מְהֵרָה לְמַעַן אֶזְכֶּה לִכְנֹס
בְּדַרְכֵי הַקְּדֻשָּׁה בֶּאֱמֶת. וְאֶזְכֶּה לַעֲלוֹת בְּכָל פַּעַם מַדְרֵגָא
לַדַּרְגָּא בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה בֶּאֱמֶת חִישׁ קַל מְהֵרָה, בְּאֹפֶן
שֶׁאֶזְכֶּה לְהִתְקָרֵב אֵלֶיךָ בֶּאֱמֶת וּבְתָמִים מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם.
וְלֹא אֵבוֹשׁ בָּעוֹלָם הַזֶּה וְלֹא אֶכָּלֵם לָעוֹלָם הַבָּא. וְ"אֶתְהַלֵּךְ
לִפְנֵי יְהוָה בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים, אֶעְבְּרָה נָּא וְאֶרְאֶה אֶת הָאָרֶץ
הַטּוֹבָה הַזֹּאת, הָהָר הַטּוֹב הַזֶּה וְהַלְּבָנוֹן". תִּיקַר נָא נַפְשִׁי
הָאֻמְלָלָה בְּעֵינֶיךָ, וּמַלֵּא מִשְׁאֲלוֹתַי בְּרַחֲמִים, וַהֲבִיאֵנוּ
לְשָׁלוֹם לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בִּמְהֵירוּת גָּדוֹל מִיָּד. וְאֶזְכֶּה לִדְרֹךְ
וּלְהִשְׁתַּטֵּחַ עַל עֲפַר אַדְמַת הַקֹּדֶשׁ, וְלִרְצוֹת אֶת אֲבָנֶיהָ
וּלְנַשֵּׁק רִגְבוֹתֶיהָ.

יִגְלוּ רַחֲמֶיךָ עַל מִדּוֹתֶיךָ, וְתַעֲשֶׂה עִמִּי לִפְנִים מִשּׁוּרַת הַדִּין.
וְאַל תָּבוֹא בְּמִשְׁפָּט עִמִּי כְּלָל, כִּי לֹא עַל צִדְקוֹתַי אֲנִי
מַפִּיל תְּחִנָּתִי לְפָנֶיךָ כִּי אִם עַל רַחֲמֶיךָ הָרַבִּים. מִתְרַצֶּה
בְּרַחֲמִים וּמִתְפַּיֵּס בְּתַחֲנוּנִים, עָזְרֵנִי וְהוֹשִׁיעֵנִי שֶׁלֹּא אֶתֵּן
דָּמִי לָךְ, וְלֹא אַחֲרִישׁ וְלֹא אֶשְׁקֹט וְלֹא אַפְסִיק מִלְּהִתְפַּלֵּל עַל
זֶה תָּמִיד, רַק אֶזְכֶּה לְהַעֲתִיר וּלְהַרְבּוֹת בִּתְפִלָּה וְתַחֲנוּנִים
עַל זֶה תָּמִיד, עַד שֶׁאֶזְכֶּה לִפְעֹל בַּקָּשָׁתִי בְּרַחֲמִים אֶצְלְךָ,

שֶׁאֶזְכֶּה לָבוֹא בַּחַיִּים חַיּוּתִי חִישׁ קַל מְהֵרָה לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְיִקַּיֵּם בִּי מִקְרָא שֶׁכָּתוּב: "כִּי הִצַּלְתָּ נַפְשִׁי מִמָּוֶת הֲלֹא רַגְלַי מִדֶּחִי לְהִתְהַלֵּךְ לִפְנֵי אֱלֹהִים בְּאוֹר הַחַיִּים" אָמֵן וְאָמֵן:

כא

"קוֹלִי אֶל יְהוָה אֶזְעָק קוֹלִי אֶל יְהוָה אֶתְחַנָּן. קוֹלִי אֶל יְהוָה וְאֶצְעָקָה קוֹלִי אֶל יְהוָה וְהַאֲזִין אֵלָי. מִכֶּטֶן שְׁאוֹל שִׁוַּעְתִּי שָׁמַעְתָּ קוֹלִי וַתָּבֹא שַׁוְעָתִי אֵלֶיךָ אֶל הֵיכַל קָדְשֶׁךָ. קוֹלִי שָׁמָעְתָּ אַל תַּעְלֵם אָזְנְךָ לְרַוְחָתִי (לְשַׁוְעָתִי). שְׁמַע יְהוָה קוֹלִי אֶקְרָא וְחָנֵּנִי וַעֲנֵנִי. שַׁוְעָתֵנוּ קַבֵּל וּשְׁמַע צַעֲקָתֵנוּ יוֹדֵעַ תַּעֲלוּמוֹת".

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, שׁוֹמֵעַ קוֹל שַׁוְעַת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּרַחֲמִים, חוּס וְחָנֵּנוּ וְרַחֵם עָלֵינוּ, וֶהְיֵה בְּעֶזְרֵנוּ, וְהָכֵן לְבָבֵנוּ שֶׁנִּזְעַק וְנִצְעַק אֵלֶיךָ בֶּאֱמֶת עַד שֶׁתַּעֲנֵנוּ. נְשַׁוַּע וְתֹאמַר הִנֵּנִי. וְיִהְיֶה קוֹל צַעֲקָתֵנוּ הוֹלֵךְ וְחָזֵק מְאֹד, וְלֹא נִתֵּן דֳּמִי לָךְ עַד שֶׁתְּחָנֵּנוּ, וְתַאֲזִין קוֹלֵנוּ וְתַקְשִׁיב שַׁוְעָתֵנוּ וּתְרַחֵם עָלֵינוּ בְּרַחֲמֶיךָ. וְנִזְכֶּה לְגַלּוֹת וּלְהָאִיר וּלְהוֹלִיד הַמֹּחִין הַקְּדוֹשִׁים הַנֶּעְלָמִים עַכְשָׁו מֵאִתָּנוּ בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ, בְּהֶעְלֵם גָּדוֹל וּבְהַסְתָּרָה גְּדוֹלָה, עַד אֲשֶׁר בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ אֵין לָנוּ עַתָּה שׁוּם דַּעַת לְהַכִּיר אוֹתְךָ וְלַעֲבֹד אוֹתְךָ בֶּאֱמֶת. וְאֵין אָנוּ זוֹכִים לְחַדֵּשׁ דָּבָר בַּתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה בֶּאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ:

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, לְפָנֶיךָ נִגְלוּ כָּל תַּעֲלוּמוֹת, וְאַתָּה יוֹדֵעַ אֶת לְבָבֵנוּ, כִּי אָנוּ רְחוֹקִים מִמְּךָ עַכְשָׁו כָּל כָּךְ, עַד אֲשֶׁר כִּסְּתָה כְּלִמָּה פָּנֵינוּ וְאָנוּ בּוֹשִׁים לִשְׁאֹל וּלְבַקֵּשׁ מִמְּךָ זֹאת, שֶׁתִּגְלֶה לָנוּ תַּעֲלוּמוֹת וְנִסְתָּרוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה, כִּי אֵין אָנוּ יוֹדְעִים עַל מַה לְבַקֵּשׁ קֹדֶם, כִּי עֲדַיִן לֹא הִתְחַלְנוּ לְטַהֵר וּלְקַדֵּשׁ עַצְמֵנוּ כְּלָל. אֲבָל אַתָּה יוֹדֵעַ גְּדֹל יִקְרַת קְדֻשַּׁת נִשְׁמוֹתֵנוּ בְּשָׁרְשֵׁנוּ, כִּי אַתָּה בָּחַרְתָּ בָּנוּ מִכָּל הָעַמִּים וְקָרָאתָ אוֹתָנוּ עַם קָדוֹשׁ עַם סְגֻלָּה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "וִהְיִיתֶם לִי סְגֻלָּה מִכָּל הָעַמִּים" וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב: "כִּי יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יָהּ, יִשְׂרָאֵל לִסְגֻלָּתוֹ".

חוּס וַחֲמֹל עַל סְגֻלָּתְךָ וְרַעְיָתְךָ, עַל עַמְּךָ וְנַחֲלָתֶךָ, עַל צְבִי צְבָאוֹת חֶמְדָּתֶךָ, אֲשֶׁר בְּכָל לְשׁוֹנוֹת שֶׁל חִבָּה קָרָאתָ אוֹתָנוּ בְּאַהֲבָתְךָ וּבְחֶמְלָתֶךָ. אָהַבְתָּ אוֹתָנוּ וְרָצִיתָ בָּנוּ וְרוֹמַמְתָּנוּ מִכָּל הַלְּשׁוֹנוֹת וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ. יֶחֱמוּ מֵעֶיךָ עָלֵינוּ, יִכְמְרוּ רַחֲמֶיךָ עַל שְׁפֵלוּתֵנוּ וּבְזִיּוֹנֵנוּ. קוּמָה בְּעֶזְרָתֵנוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ, וְתֵן בְּלִבֵּנוּ לְצַעֵק אֵלֶיךָ תָּמִיד עַד שֶׁתְּרַחֵם עָלֵינוּ וְתָשִׁיב פָּנֶיךָ אֵלֵינוּ וּתְקָרְבֵנוּ. אִם אָמְנָם יָדַעְתִּי, כִּי לְפִי גֹּדֶל הִתְרַחֲקוּתִי מִמְּךָ בַּאֲלָפִים וּרְבָבוֹת הַרְחָקוֹת, אֵין כֹּחַ בְּקוֹל צַעֲקָתִי לְעוֹרֵר וּלְהוֹלִיד תַּעֲלוּמוֹת הַמְּחִין, וַאֲפִלּוּ אִם הָיָה לִי כֹּחַ לְצַעֵק וְלִזְעֹק, כָּל הַקּוֹלוֹת שֶׁל כָּל בְּרוּאֵי עוֹלָם לֹא יַסְפִּיקוּ לִי אֲפִלּוּ מַה שֶּׁאֲנִי צָרִיךְ לְצַעֵק עַל הִתְרַחֲקוּת אֶחָד שֶׁל יוֹם אֶחָד. וְאֵין שׁוֹם קוֹל בָּעוֹלָם שֶׁיֵּשׁ לוֹ כֹּחַ לְהוֹעִיל לִי לְפִי גֹּדֶל הִתְרַחֲקוּתִי מִמְּךָ. "גַּם כִּי

אֶזְעַק וַאֲשַׁוֵּעַ שָׁתֹם תְּפִלָּתִי״. מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁעַדַיִן לֹא הִתְחַלְתִּי לִזְעֹק אֲפִלּוּ לְפִי כֹּחִי. אֲבָל כְּבָר הוֹדַעְתָּנוּ, שֶׁאַתָּה מָלֵא רַחֲמִים בְּכָל עֵת וּבְכָל רֶגַע עָלֵינוּ, וּבְרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים אַתָּה שׁוֹמֵעַ וּמַאֲזִין כָּל הַקּוֹלוֹת שֶׁבָּעוֹלָם מֵעֹמֶק עֲמָקִים. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: ״מִבֶּטֶן שְׁאוֹל שִׁוַּעְתִּי שָׁמַעְתָּ קוֹלִי״. עַל כֵּן תָּמַכְתִּי יְתֵדוֹתַי בְּטוּבוֹתֶיךָ וַחֲנִינוֹתֶיךָ הַגְּדוֹלִים, כִּי עַל רַחֲמֶיךָ הָרַבִּים אֲנִי בּוֹטֵחַ, וְעַל חַסְדְּךָ אֲנִי נִשְׁעָן, וְלִסְלִיחוֹתֶיךָ אֲנִי מְקַוֶּה, וְלִישׁוּעָתְךָ אֲנִי מְצַפֶּה. וּבָאתִי לִפְרֹשׂ כַּפַּי לְפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, עָזְרֵנִי וְחָנֵּנִי, וְעוֹרֵר אֶת לְבָבִי בֶּאֱמֶת שֶׁאֶזְכֶּה לְהַרְגִּישׁ כְּאֵבִי הֶעָצוּם בֶּאֱמֶת, כְּאֵב נַפְשִׁי וְרוּחִי וְנִשְׁמָתִי, וְאֶזְכֶּה לִרְאוֹת וּלְהָבִין עֹצֶם הִתְרַחֲקוּתִי מִמְּךָ. וּתְזַכֵּנִי לִצְעֹק אֵלֶיךָ תָּמִיד בְּכָל כֹּחִי. וְאַתָּה תְּמַלֵּא רַחֲמִים עָלַי, וְתַאֲזִין קוֹלִי הַפָּגוּם, וְתַקְשִׁיב שַׁוְעָתִי הַמְקֻלְקֶלֶת.

וּתְרַחֵם עָלַי בְּרַחֲמֶיךָ, וְתַעְזְרֵנִי לְתַקֵּן אֶת קוֹלִי, וְתַעֲלֵנִי מִקּוֹל פָּגוּם לְקוֹל טוֹב, וּתְזַכֵּנִי לִצְעֹק בֵּין בְּתוֹרָה בֵּין בִּתְפִלָּה, עַד שֶׁאֶזְכֶּה בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים לְעוֹרֵר וּלְהוֹלִיד בְּקוֹלִי אֶת תַּעֲלוּמוֹת הַמֹּחִין שֶׁנִּתְעַלְּמוּ מִמֶּנּוּ בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ. וּמֵרֹב עֲוֹנֵנוּ הֶחֱלַשְׁנוּ כְּבִיכוֹל כֹּחַ שֶׁל מַעְלָה, עַד אֲשֶׁר, כְּבִיכוֹל, תֵּשׁ כֹּחַ הַשְּׁכִינָה לְהוֹלִיד הַמֹּחִין. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: ״צוּר יָלַדְתָּ תֶּשִׁי, כִּי בָאוּ בָנִים עַד מַשְׁבֵּר וְכֹחַ אַיִן לְלֵדָה״:

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, עֲשֵׂה לְמַעַנְךָ וְלֹא לְמַעֲנֵנוּ, עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁכִינָתְךָ וְעָזְרֵנוּ לִצְעֹק אֵלֶיךָ בֶּאֱמֶת בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה, וְיַעֲלֶה וְיָבוֹא וְיַגִּיעַ קוֹלֵינוּ אֵלֶיךָ וּתְקַבֵּל קוֹל צַעֲקָתֵנוּ בִּמְקוֹם צַעֲקַת הַשְּׁכִינָה, עַד שֶׁנִּזְכֶּה לְעוֹרֵר וּלְהוֹלִיד תַּעֲלוּמוֹת הַמּחִין הַקְּדוֹשִׁים שֶׁלָּנוּ שֶׁנִּתְעַלְּמוּ מֵאִתָּנוּ. כִּי אַתָּה לְבַד יוֹדֵעַ תַּעֲלוּמוֹת, וּלְפָנֶיךָ נִגְלוּ תַּעֲלוּמוֹת הַמּחִין שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵאִתָּנוּ, לְהֵיכָן נִתְעַלְּמוּ וְנִסְתְּרוּ מֵאִתָּנוּ. עָזְרֵנוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ לָנוּ וּלְכָל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל, שֶׁנִּזְכֶּה כָּל אֶחָד לְעוֹרֵר וּלְהוֹלִיד עַל יְדֵי קוֹל צַעֲקָתֵנוּ אֶת הַמּחִין הַקְּדוֹשִׁים שֶׁנִּתְעַלְּמוּ מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד לְמָקוֹם שֶׁנִּתְעַלְּמוּ, עַד שֶׁכָּל אֶחָד יִזְכֶּה בְּכָל פַּעַם לְהוֹלִיד וּלְגַלּוֹת וּלְהַשִּׂיג מִמּחִין חֲדָשִׁים הַשַּׂיָכִים אֵלָיו כְּפִי שֹׁרֶשׁ נַפְשׁוֹ וְרוּחוֹ וְנִשְׁמָתוֹ. וְנִזְכֶּה לְהַכִּיר אוֹתְךָ בֶּאֱמֶת וְלָדַעַת אוֹתְךָ בְּכָל פַּעַם בַּהֲבָנָה יְתֵרָה, וְנִזְכֶּה לְגַלּוֹת אֱלָהוּתְךָ בָּעוֹלָם:

וּבְכֵן יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, מָלֵא רַחֲמִים, שֶׁתְּרַחֵם עָלֵינוּ וְתַעְזְרֵנוּ וְתוֹשִׁיעֵנוּ מֵהֶרָה שֶׁנַּתְחִיל מֵעַתָּה לְקַדֵּשׁ אֶת שִׁבְעַת הַנֵּרוֹת הַמְּאִירִין אֶל מוּל פְּנֵי הַמְּנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, שֶׁהֵם הָעֵינַיִם וְהָאָזְנַיִם וְהַפֶּה וְהַחֹטֶם. וּתְזַכֵּנִי לְקַדֵּשׁ אֶת פִּי שֶׁלֹּא יֵצֵא דִּבּוּר שֶׁקֶר מִפִּי לְעוֹלָם, וְלֹא שׂוּם דִּבּוּר הַפּוֹגֵם אֶת הַפֶּה, חַס וְשָׁלוֹם, רַק כָּל דִּבּוּרַי יִהְיוּ דִּבְרֵי אֱמֶת תָּמִיד בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה. וְאֶזְכֶּה לְקַדֵּשׁ אֶת פִּי בְּתוֹרָה וּבִתְפִלָּה וּבְכָל מִינֵי דִּבּוּרִים הַמְקַדְּשִׁין אֶת הַפֶּה, וּתְזַכֵּנִי לְקַדֵּשׁ אֶת עֵינַי וְתַעְזְרֵנִי לְהַעֲצִים אֶת עֵינַי מֵרְאוֹת

בְּרָע, וְתִהְיֶה בְּעֶזְרִי שֶׁלֹּא יִהְיֶה לִי שׁוּם הִסְתַּכְּלוּת עַל שׁוּם דָּבָר שֶׁבָּעוֹלָם הַזֶּה כְּלָל. וּבִפְרָט תַּעַזְרֵנִי וְתַצִּילֵנִי וּתְמַלְּטֵנִי, שֶׁלֹּא אֶסְתַּכֵּל, חַס וְשָׁלוֹם, עַל שׁוּם דָּבָר הַמֵּבִיא לִידֵי הִרְהוּר, חַס וְשָׁלוֹם. חוּם וְחָנֵּנִי וְרַחֵם עָלַי וְהַצִּילֵנִי, וּמַלֵּט נַפְשִׁי מֵעַתָּה מִפְּגַם הָרְאוּת, וְלֹא אֶתּוּר אַחַר לִבָּבִי וְאַחַר עֵינַי, "הַעֲבֵר עֵינַי מֵרְאוֹת שָׁוְא בִּדְרָכֶיךָ חַיֵּינִי", וְזַכֵּנִי לְקַדֵּשׁ אֶת אָזְנַי, וְאָזְכֶּה לִשְׁמֹעַ תָּמִיד דִּבְרֵי חֲכָמִים אֲמִתִּיִּים וּלְהַאֲמִין בָּהֶם, וְיִהְיֶה לִי אֱמוּנַת חֲכָמִים בִּשְׁלֵמוּת. וְתִהְיֶה בְּעֶזְרִי שֶׁאֶטֶּה אָזְנַי תָּמִיד לִשְׁמֹעַ דִּבְרֵי חֲכָמִים אֲמִתִּיִּים, וְיִכָּנְסוּ דִּבְרֵיהֶם בְּאָזְנַי, וְיָעוֹרְרוּ אֶת לִבָּבִי בֶּאֱמֶת לָשׁוּב אֵלֶיךָ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ תָּמִיד. וְתִשְׁמְרֵנִי וְתַצִּילֵנִי, שֶׁלֹּא אֶשְׁמַע לְעוֹלָם וְלֹא יִכָּנֵס בְּאָזְנַי שׁוּם דִּבּוּר הַפְּגוּם, וְלֹא אֶשְׁמַע וְלֹא אְקַבֵּל שׁוּם דִּבּוּר לְשׁוֹן הָרָע וּרְכִילוּת. וְלֹא אֶשְׁמַע דִּבּוּרֵי נִבּוּל פֶּה לְעוֹלָם, וְלֹא שׁוּם דִּבּוּר פְּגוּם. רַק אֶזְכֶּה לִשְׁמֹעַ תָּמִיד דִּבּוּרִים קְדוֹשִׁים מִפִּי צַדִּיקִים וּכְשֵׁרִים אֲמִתִּיִּים, דִּבּוּרִים הַמְקַדְּשִׁים אֶת אֹזֶן הַשּׁוֹמְעִים. וְזַכֵּנִי שֶׁיִּהְיֶה לִי יִרְאַת שָׁמַיִם בֶּאֱמֶת, וְעַל־יְדֵי־זֶה אֶזְכֶּה לְקַדֵּשׁ אֶת חָטְמִי, וְיִקַּיֵּם בִּי מִקְרָא שֶׁכָּתוּב: "וַהֲרִיחוֹ בְּיִרְאַת יְהוָה".

וְכָל מַה שֶׁפָּגַמְתִּי עַד הֵנָּה בְּשִׁבְעַת הַנֵּרוֹת הָאֵלּוּ עַל־יְדֵי עֲוֹנוֹתַי וּפְגָמַי הַמְּרֻבִּים, שֶׁחָטָאתִי עָוִיתִי וּפָשַׁעְתִּי לְפָנֶיךָ וּפָגַמְתִּי בְּפִי וּבְעֵינַי וּבְאָזְנַי וּבְחָטְמִי מִנְּעוּרַי עַד הַיּוֹם הַזֶּה, בְּשׁוֹגֵג וּבְמֵזִיד, בְּאֹנֶס וּבְרָצוֹן, עַל כֻּלָּם תִּמְחֹל וְתִסְלַח לִי מָלֵא רַחֲמִים, חַנּוּן הַמַּרְבֶּה לִסְלֹחַ, וּתְתַקֵּן

בְּרַחֲמֶיךָ כָּל הַפְּגָמִים הָאֵלּוּ וְלֹא יִהְיֶה נִשְׁאָר מֵהֶם שׁוּם רֹשֶׁם כְּלָל, כִּי אַתָּה יָדַעְתָּ, כִּי אֵין בָּנוּ כֹּחַ לְתַקֵּן הַפְּגָמִים הָאֵלּוּ, כִּי הִרְבִּינוּ לִפְשֹׁעַ וְלִפְגֹּם בָּהֶם. כִּי מִי יוּכַל לְשַׁעֵר וּלְהַעֲרִיךְ וּלְסַפֵּר כָּל הַחֲטָאִים וְהַפְּגָמִים בְּאִמְרֵי פִינוּ מִיּוֹם הֱיוֹתֵינוּ עַל הָאֲדָמָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה, וְכַמָּה שְׁקָרִים יָצְאוּ מִפִּי כְּמַעַט בְּכָל יוֹם וָיוֹם, וּכְמוֹ כֵן שְׁאָר חֲטָאִים וּפְגָמִים גְּדוֹלִים שֶׁפָּגַמְתִּי בְּאִמְרֵי פִי, בְּדִבּוּרֵי לָשׁוֹן הָרָע וּרְכִילוּת וְלֵצָנוּת וּדְבָרִים בְּטֵלִים בְּלִי שִׁעוּר וְעֵרֶךְ וּמִסְפָּר, וּבִפְרָט רִבּוּי וְעֹצֶם הַפְּגָמִים הַמְרֻבִּים וְהַגְּדוֹלִים שֶׁפָּגַמְתִּי בְּעֵינַי, מִי יוּכַל לְשַׁעֲרָם וּלְסַפְּרָם מִי יוּכַל לְפָרְטָם בַּפֶּה. וְנִמְנָע מִמֶּנִּי אֲפִלּוּ לְהִתְוַדּוֹת עֲלֵיהֶם, מִכָּל שֶׁכֵּן לַעֲשׂוֹת תִּקּוּנִים הַרְבֵּה כְּפִי רִבּוּי הַפְּגָמִים הָאֵלֶּה לְתַקְּנָם. כִּי עֲדַיִן לֹא עָבַר עָלַי יוֹם אֶחָד מִיָּמַי שֶׁלֹּא פָּגַמְתִּי בּוֹ בְּעֵינַי בְּשׁוֹגֵג וּבְמֵזִיד, בְּאֹנֶס וּבְרָצוֹן. וְאַתָּה לְבַד יוֹדֵעַ עַד הֵיכָן מַגִּיעַ פֶּגֶם הָעֵינַיִם אֲשֶׁר כָּל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ תְּלוּיָה בָּהֶם. אוֹי לִי וַי לִי. מָה אֹמַר מָה אֲדַבֵּר. אִם אָמַרְתִּי אֲסַפְּרָה כְּמוֹ אֶפֶס קָצֶה מִפֶּגֶם הָעֵינַיִם שֶׁפָּגַמְתִּי בְּכָל יוֹם וָיוֹם יִכְלֶה הַזְּמַן וְהַמָּה לֹא יִכְלוּ. "אֶסְפְּרֵם מֵחוֹל יִרְבּוּן" וְאִם אַתָּה בְּעַצְמְךָ לֹא תַּעֲשֶׂה לְמַעַנְךָ, חַס וְשָׁלוֹם, וּתְתַקֵּן כָּל הַפְּגָמִים הָעֲצוּמִים הָאֵלֶּה בְּרַחֲמֶיךָ, אֵין בְּיָדֵינוּ לְתַקֵּן פֶּגֶם אֶחָד מֵהֶם, מִכָּל שֶׁכֵּן כֻּלָּם. "אִם עֲוֹנוֹת תִּשְׁמָר יָהּ, אֲדֹנָי מִי יַעֲמֹד. כִּי עִמְּךָ הַסְּלִיחָה לְמַעַן תִּוָּרֵא". חוּס וַחֲמֹל עָלֵינוּ, חוּס וְרַחֵם עָלֵינוּ, כִּי אֵין לָנוּ שֵׂכֶל וָדַעַת אֵיךְ לְרַצּוֹת וּלְכַפֵּים אוֹתְךָ עַל כָּל הַפְּגָמִים הַגְּדוֹלִים וְהַנּוֹרָאִים הָאֵלֶּה, שֶׁפָּגַמְנוּ עַד הֵנָּה בְּשִׁבְעַת הַנֵּרוֹת הַקְּדוֹשִׁים הָאֵלּוּ,

הַנִּמְשָׁכִין מִן הַמּוֹחַ הַקָּדוֹשׁ. וּמֵעֹצֶם רִבּוּי הַפְּגָמִים הָאֵלּוּ, שֶׁפָּגַמְנוּ בְּשִׁבְעַת הַנֵּרוֹת הַקְּדוֹשִׁים הָאֵלּוּ, עַל יְדֵי זֶה נִפְגַּם דַּעְתֵּנוּ וְנִתְעַבֵּר שִׂכְלֵנוּ וְנִתְבַּלְבֵּל מֹחֵנוּ וְדַעְתֵּנוּ. וּמֵחֲמַת זֶה בָּאִים עָלַי קֻשְׁיוֹת וּבִלְבּוּלִים וְעַקְמִימִיּוֹת שֶׁבַּלֵּב, וּמְבַלְבְּלִים וּמְעַקְּמִים אֶת דַּעְתִּי וְלִבִּי מְאֹד, עַד שֶׁאֵינִי יָכוֹל לְהִתְקָרֵב לְשׁוּם דָּבָר שֶׁבִּקְדֻשָּׁה כָּרָאוּי, וְרוֹצִים לְרַחֵק אוֹתָנוּ לְגַמְרֵי, חַס וְשָׁלוֹם, מֵעֲבוֹדָתְךָ בֶּאֱמֶת:

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אַתָּה יָדַעְתָּ אֶת מְרִירוּת לִבִּי. אַתָּה יָדַעְתָּ אֶת הָעַקְמִימִיּוֹת הַמַּר שֶׁבִּלְבִּי. אַתָּה יָדַעְתָּ מִי וָמִי הָעוֹמְדִים עָלֵינוּ בְּכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה. "יְהוָה מָה רַבּוּ צָרָי, רַבִּים קָמִים עָלָי". וְלֹא דַּי לָנוּ בְּצָרוֹת נַפְשֵׁנוּ הַמְּרֻבִּים, שֶׁיֵּשׁ לָנוּ עַל יְדֵי תַּאֲוֹתֵינוּ הָרָעוֹת, שֶׁחָטָאנוּ וְשָׁעִוִינוּ וְשֶׁפָּשַׁעְנוּ לְפָנֶיךָ הַרְבֵּה מְאֹד עַל־יְדֵי שֶׁהָלַכְנוּ אַחֲרֵי שְׁרִירוּת לִבֵּנוּ הָרָע וּפָגַמְנוּ בִּשְׁמְךָ הַגָּדוֹל, וְכַמָּה עוֹלָמוֹת נֶחְרְבוּ עַל יְדֵי עֲוֹנוֹתֵינוּ הַמְּרֻבִּים כַּאֲשֶׁר אַתָּה לְבַד יוֹדֵעַ כַּמָּה פְּגָמִים גָּרַמְנוּ עַל יְדֵי פְּשָׁעֵינוּ הַמְּרֻבִּים. וְלֹא דַּי לָנוּ בְּכָל זֶה כִּי אִם עוֹד הִשְׁתָּרְגוּ עָלוֹ עַל צַוָּארֵינוּ, וּמְבַלְבְּלִים דַּעְתֵּנוּ מְאֹד, וּמְעַקְּמִים אֶת לִבֵּנוּ מְאֹד, בְּכַמָּה קֻשְׁיוֹת שֶׁל שְׁטוּת עַל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְעַל צַדִּיקֵי אֱמֶת, וְרוֹצִים לְרַחֲקֵנוּ מִנְּקֻדַּת הָאֱמֶת, חַס וְשָׁלוֹם.

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, חוּס וַחֲמֹל עָלֵינוּ וְאַל תְּדִינֵנוּ כְּמִפְעָלֵנוּ, וְאַל תַּעֲשֶׂה עִמָּנוּ כַּחֲטָאֵינוּ, וְרַחֵם עָלֵינוּ וּגְעַר

בְּהָרוֹדְפִים אוֹתָנוּ, וְרַחֵק וְגָרֵשׁ מֵעָלֵינוּ וּמֵעַל כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל, כָּל מִינֵי מַחֲשָׁבוֹת רָעוֹת וְהִרְהוּרִים וַעֲקִמִימִיּוּת שֶׁבַּלֵּב, וְקִשְׁיוֹת הַגְּבוֹכוֹת וַחֲקִירוֹת שֶׁל שְׁטוּת שֶׁרוֹצִים לַעֲלוֹת עַל הַלֵּב לְבַלְבֵּל, חַס וְשָׁלוֹם, מֵעֲבוֹדָתְךָ הָאֲמִתִּיּוֹת. וַעֲשֵׂה בְּרַחֲמֶיךָ שֶׁלֹּא יַעֲלֶה עוֹד בְּלִבֵּנוּ שׁוּם צַד הִרְהוּר וּמַחֲשָׁבָה כְּלָל מֵעִין זֶה, מֵעִנְיַן הַמְּבוּכוֹת וְהַבִּלְבּוּלִים הָאֵלּוּ. "כִּי בַעַר אָנֹכִי מֵאִישׁ וְלֹא בִינַת אָדָם לִי, וַאֲנִי בַעַר וְלֹא אֵדָע, בְּהֵמוֹת הָיִיתִי עִמָּךְ":

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, חוּס וַחֲמֹל עָלֵינוּ, וְזַכֵּנוּ לֶאֱמוּנָה שְׁלֵמָה בֶּאֱמֶת, שֶׁנִּזְכֶּה לְהַאֲמִין בְּךָ וּבְצַדִּיקֶיךָ הָאֲמִתִּיִּים בֶּאֱמֶת וּבְלֵב שָׁלֵם. וְלֹא נַטֵּה לְבָבֵנוּ לְשׁוּם קְשָׁיָא וְשׁוּם מְבוּכָה בָּעוֹלָם כְּלָל, וְלֹא יַעֲלוּ וְלֹא יִכָּנְסוּ בִּלְבֵּנוּ וּבְדַעְתֵּנוּ כְּלָל. רַק נַשְׁלִיךְ שִׂכְלֵנוּ הַנָּבוֹךְ וְהַמִּבְלְבָּל, וְנִסְמֹךְ רַק עַל אֱמוּנָה לְבַד, כִּי בָּשָׂר וָדָם אֲנָחְנוּ, גּוּשׁ עָפָר, קְרוּצֵי מֵחֹמֶר, מְיֻחָמִים בְּחֵטְא מְלֻכְלָכִים בְּעָוֹן, וְאֵיךְ אֶפְשָׁר לִילוֹד אִשָּׁה טִפָּה סְרוּחָה לְהַשִּׂיג וּלְהָבִין דָּבָר מֵאוֹרְחוֹתֶיךָ וְהַנְהָגוֹתֶיךָ.

וְנִזְכֶּה שֶׁלֹּא נִשְׁתַּמֵּשׁ עִם שִׂכְלֵנוּ כִּי אִם לַעֲבוֹדָתְךָ וּלְתוֹרָתְךָ וּלְיִרְאָתְךָ בֶּאֱמֶת, וְלֹא נַתְחִיל לַחֲקֹר בְּדַעְתֵּנוּ שׁוּם חֲקִירָה בָּעוֹלָם כְּלָל, וְנֵדַע וְנַאֲמִין בֶּאֱמֶת וּבֶאֱמוּנָה שְׁלֵמָה כִּי צַדִּיק וְיָשָׁר אַתָּה. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "הַצּוּר תָּמִים פָּעֳלוֹ כִּי כָל דְּרָכָיו מִשְׁפָּט, אֵל אֱמוּנָה וְאֵין עָוֶל צַדִּיק

וְיָשָׁר הוּא״. וְנֶאֱמַר: ״לְהַגִּיד כִּי יָשָׁר יְהוָה, צוּרִי וְלֹא עַוְלָתָה בּוֹ״.

וְתִשְׁמְרֵנוּ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים וְתַצִּיל אוֹתָנוּ וְאֶת זַרְעֵנוּ וְאֶת כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל, שֶׁלֹּא נִלְמַד וְלֹא נָשִׂים עַיִן כְּלָל בְּסִפְרֵי הַמְחַקְּרִים, חֵן בְּסִפְרֵי חֲקִירוֹת שֶׁל הָעַכּוּ״ם חֵן בְּסִפְרֵי חֲקִירוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל. וְלֹא נֹאבֶה וְלֹא נִשְׁמַע לָהֶם כְּלָל, וְלֹא נֵלֵךְ בְּאוֹרְחוֹתָם, וְלֹא נִדְרֹךְ בִּנְתִיבוֹתָם וְלֹא נָשִׂים לֵב לְדִבְרֵיהֶם, וְלֹא יִפָּנְסוּ דִּבְרֵיהֶם וַחֲקִירוֹתֵיהֶם הַמְּטֻעוֹת וְקִשְׁיוֹתֵיהֶם וּמְבוּכוֹתֵיהֶם בְּאָזְנֵינוּ וּבְדַעְתֵּנוּ כְּלָל. כִּי אַתָּה יוֹדֵעַ כַּמָּה רָעוֹת גְּדוֹלוֹת וְכַמָּה חֲרָפָנוֹת גָּרְמוּ לָנוּ הַמְחַקְּרִים עַל יְדֵי חֲקִירוֹתֵיהֶם וְטָעוּתֵיהֶם, כִּי הֵם רוֹצִים לְחַרְחֵק אוֹתָנוּ, חַס וְשָׁלוֹם, מֵעֲבוֹדָתְךָ בֶּאֱמֶת:

חוּם וַחֲמֹל עַל כְּבוֹדְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ, וַעֲשֵׂה לְמַעַן יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ, וּלְמַעַן אֲבוֹתֵיהֶם אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב, וּלְמַעַן מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן דָּוִד וּשְׁלֹמֹה, וּלְמַעַן שְׁנֵים עָשָׂר שִׁבְטֵי יָהּ, וּלְמַעַן כָּל הַזְּקֵנִים הַקְּדוֹשִׁים, וְהַנְּבִיאִים הָאֲמִתִּיִּים רִאשׁוֹנִים וְאַחֲרוֹנִים, וּלְמַעַן כָּל הַתִּנָּאִים וַאֲמוֹרָאִים, וּלְמַעַן כָּל הַצַּדִּיקִים וּכְשֵׁרִים אֲמִתִּיִּים שֶׁהָיוּ בְּכָל הוֹר וָדוֹר, וְרַחֵם עַל פְּלֵיטַת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל, בָּעֵת צָרָה הַזֹּאת אֲשֶׁר כָּמוֹהוּ לֹא נִהְיָתָה, שֶׁהֵם רוֹצִים, חַס וְשָׁלוֹם, עַכְשָׁו בְּעוֹקְבָא דִּמְשִׁיחָא שֶׁתִּתְפַּשֵּׁט, חַס וְשָׁלוֹם, חָכְמַת הַפִּילוֹסוֹפְיָא בָּעוֹלָם. וְרוֹצִים לְצוֹדֵד נַפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל בְּדַרְכֵיהֶם וּבִסְבָרוֹתֵיהֶם, וְהֵם

מַתְחִילִים לְחַנֵּךְ נְעָרִים קְטַנִּים אֲשֶׁר אֵין יוֹדְעִים בֵּין יְמִינָם לִשְׂמֹאלָם, לְחַנְּכָם בִּלְמוּד סִפְרֵיהֶם וּבִלְשׁוֹנוֹת הָעַכּוּ"ם לְהַכְנִיסָם, חַם וְשָׁלוֹם, בְּדַרְכֵיהֶם וּבְסִבָּרוֹתֵיהֶם. וְאֵין אִישׁ שָׂם עַל לֵב לְהַרְגִּישׁ צָרָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת בְּלִבּוֹ, אֲשֶׁר כָּמוֹהוּ לֹא נִהְיָתָה מִימוֹת עוֹלָם, אֲשֶׁר זֶהוּ עִקַּר חֶבְלוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ, וְעַל צָרָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת הִתְנַבְּאוּ כָּל נְבִיאֵינוּ וַחֲכָמֵינוּ הָאֲמִתִּיִּים מִקֶּדֶם. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "וְהָיְתָה עֵת צָרָה לְיַעֲקֹב אֲשֶׁר כָּמוֹהוּ לֹא נִהְיְתָה", וּכְמוֹ שֶׁהִתְנַבֵּא דָּנִיֵּאל בְּרוּחַ קָדְשׁוֹ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "יִתְבָּרְרוּ וְיִתְלַבְּנוּ וְיִצָּרְפוּ רַבִּים, וְהִרְשִׁיעוּ רְשָׁעִים וְלֹא יָבִינוּ כָּל רְשָׁעִים וְהַמַּשְׂכִּילִים יָבִינוּ":

מָרָא דְּעָלְמָא כֹּלָּא, אַתָּה לְבַד יוֹדֵעַ גֹּדֶל הַצָּרָה הַזֹּאת, אֲשֶׁר אֵין כָּמוֹהָ, "מְעוּף צוֹקָה וַאֲפֵלָה מְנָהָח", וְאֵין מִי יַעֲמֹד בַּעֲדֵנוּ, כִּי הַצַּדִּיקֵי אֱמֶת נִסְתַּלְּקוּ בַּעֲוֹונוֹתֵינוּ. חוּם וַחֲמֹל עָלֵינוּ, יְעוֹרְרוּ רַחֲמֶיךָ עַל בָּנֶיךָ, וְחָנֵּן בַּעֲדֵנוּ, וְשָׁמְרֵנוּ וְהַצִּילֵנוּ, וּמַלֵּט נַפְשֵׁינוּ וְהַצִּילֵנוּ בְּרַחֲמֶיךָ אוֹתָנוּ וְאֶת כָּל חֶבְרָתֵנוּ וְאֶת כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל מִן כָּל דֵּעוֹת וּסְבָרוֹת הָרָעוֹת וְהַזָּרוֹת שֶׁל כָּל הַמְּחַקְּרִים וְהַפִּילוֹסוֹפִים, הֵן מִמְּחַקְּרֵי עַכּוּ"ם וְהֵן מִמְּחַקְּרֵי יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר נִתְפְּסוּ גַּם כֵּן בִּרְשֶׁת וּמְצוּדָה רָעָה הַזֹּאת שֶׁל חֲקִירוֹת וּפִילוֹסוֹפְיָא, וְתִלְבַּשׁ קִנְאָתְךָ וְתַחְגֹּר גְּבוּרָתְךָ, וּתְעַקֵּר וּתְשַׁבֵּר וּתְמַגֵּר וּתְבַטֵּל מַחֲשַׁבְתָּם הָרָעָה מִן הָעוֹלָם, וְכָל הַמִּינִים וְכָל הַזְּדִים וְכָל הַכּוֹפְרִים וְכָל הָאֶפִּיקוֹרְסִים כְּרֶגַע יֹאבֵדוּ. וְלֹא יִזָּכֵר וְלֹא יִפָּקֵד עוֹד שׁוּם סִבָּרָא מִסִּבָּרוֹתֵיהֶם, וְלֹא שׁוּם דֵּעָה

מִדֵּעוֹתֵיהֶם. חוּס וְרַחֵם עָלֵינוּ, חוּס וְחָנֵּנוּ וְהַצֵּל וּמַלֵּט אוֹתָנוּ וְאֶת זַרְעֵנוּ וְאֶת כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל מִכָּל סִפְרֵיהֶם וּמִכָּל דֵּעוֹתֵיהֶם וּמִכָּל סְבָרוֹתֵיהֶם. "כִּי לֹא בְאֵלֶּה חֵלֶק יַעֲקֹב". לֹא בְּאֵלֶּה חֶלְקֵנוּ, לֹא בְּאֵלֶּה גּוֹרָלֵנוּ, כִּי אֲנַחְנוּ מִזֶּרַע אַבְרָהָם יִצְחָק וְיִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ, מַאֲמִינִים בְּנֵי מַאֲמִינִים. וְאָנוּ מַאֲמִינִים בְּךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ, וּבְצַדִּיקֶיךָ הָאֲמִתִּיִּים בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה בֶּאֱמֶת בְּלִי שׁוּם חֲקִירוֹת כְּלָל, כִּי צַדִּיק וְיָשָׁר אַתָּה וְאַתָּה מַנְהִיג כָּל הָעוֹלָם בְּמִדַּת הַחֶסֶד וְהָרַחֲמִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "טוֹב יְהוָה לַכֹּל, וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו":

אָנָּא יְהוָה, יֶהֱמוּ מֵעֶיךָ עָלֵינוּ, "הַאֲזִינָה קוֹלִי בְּקָרְאִי לָךְ",
וְתִהְיֶה בְּעֶזְרֵנוּ, שֶׁנִּזְכֶּה לְעוֹרֵר וּלְהוֹלִיד תָּמִיד תַּעֲלוּמוֹת הַמֹּחִין עַל יְדֵי קוֹל צַעֲקָתֵנוּ. וּתְרַחֵם עָלֵינוּ וְתוֹשִׁיעֵנוּ וּתְזַכֵּנוּ לְקַדֵּשׁ וּלְטַהֵר בֶּאֱמֶת אֶת שִׁבְעַת הַנֶּרוֹת הַיּוֹצְאִים מִן הַמֹּחַ שֶׁבְּרֹאשֵׁינוּ, שֶׁהֵם הַפֶּה וּתְרֵין עֵינִין וּתְרֵין אוּדְנִין וּתְרֵין נוּקְבֵי חוּטְמָא. וְעַל־יְדֵי־זֶה נִזְכֶּה לְהַמְשִׁיךְ אֲלֵינוּ אוֹר הַפָּנִים שֶׁהוּא שֶׁפַע אֱלֹקִי שֶׁהוּא הַשָּׂגַת הַמַּקִּיפִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁל הַשֶּׂכֶל. וְתַשְׁפִּיעַ עָלֵינוּ רוּחַ קָדְשֶׁךָ, וְנִזְכֶּה בְּרַחֲמֶיךָ לְהָבִין וּלְהַשִּׂיג בְּכָל פַּעַם מַקִּיפִים חֲדָשִׁים דִּקְדֻשָּׁה, וְנִזְכֶּה לְהָבִין וּלְהַשְׂכִּיל עִמְקֵי סוֹדוֹתֶיךָ. וְתַעֲזְרֵנוּ שֶׁנִּזְכֶּה בְּכָל פַּעַם לִקְדֻשָּׁה יְתֵרָה לְמַעַן נִזְכֶּה בְּכָל פַּעַם לְהַשִּׂיג מַקִּיפִים חֲדָשִׁים לְהַכְנִיסָם לְפָנִים לְתוֹךְ שִׂכְלֵנוּ, לְהָבִין וּלְהַשִּׂיג בְּכָל פַּעַם הֲבָנוֹת וְהַשָּׂגוֹת חֲדָשׁוֹת דִּקְדֻשָּׁה מַה שֶּׁלֹּא הָיִינוּ יוֹדְעִים לְהָבִין וּלְהַשִּׂיג מִקֹּדֶם. וְנִזְכֶּה לְהַכִּיר

אוֹתְךָ גַּם בָּעוֹלָם הַזֶּה וּלְהַשִּׂיג גְּדֻלָּתְךָ וְרוֹמְמוּתְךָ כָּל מַה שֶּׁאֶפְשָׁר לְהַשִּׂיג בָּעוֹלָם הַזֶּה, כִּי לְכָךְ נוֹצַרְנוּ לֵידַע וּלְהַשִּׂיג אוֹתְךָ. וְאַתָּה עָתִיד לְקַבֵּל דִּין וְחֶשְׁבּוֹן מֵאִתָּנוּ עַל זֶה, עַל מִי שֶׁלֹּא הִשְׁתַּדֵּל לְקַדֵּשׁ עַצְמוֹ בֶּאֱמֶת בָּזֶה הָעוֹלָם, עַד שֶׁיַּשִּׂיג הַשָּׂגַת אֱלֹקוּתְךָ וִידִיעַת רוֹמְמוּתְךָ יִתְבָּרַךְ וְיִתְעַלֶּה שִׁמְךָ לָעַד.

חוּס וַחֲמֹל נָא עָלֵינוּ, וְעָזְרֵנוּ בְּרַחֲמֶיךָ לְהַשָּׂגוֹת גְּבוֹהוֹת יוֹתֵר בְּכָל פַּעַם בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה בֶּאֱמֶת וּבֶאֱמוּנָה שְׁלֵמָה. הָאֱמֶת יָדַעְתִּי רִבּוֹנוֹ דְּעָלְמָא כֻּלָּא, כִּי אֲנִי רָחוֹק עַכְשָׁו מִזֶּה כָּל כָּךְ, עַד שֶׁאֵינִי יָכוֹל עַתָּה אֲפִלּוּ לְבַקֵּשׁ וּלְהִתְעוֹרֵר וּלְהַפְצִיר אוֹתְךָ עַל זֶה. אֲבָל מָה אֶעֱשֶׂה וְאָבִי שֶׁבַּשָּׁמַיִם גָּזַר, כִּי אַתָּה בְּעַצְמְךָ גָּזַרְתָּ עָלֵינוּ בְּתוֹרָתְךָ עַל יְדֵי צַדִּיקֶיךָ הָאֲמִתִּיִּים, שֶׁנִּשְׁתַּדֵּל וְנִתְאַמֵּץ תָּמִיד לְהַכִּיר וּלְהַשִּׂיג וְלָדַעַת אוֹתְךָ בֶּאֱמֶת וּבְלֵב שָׁלֵם.

חוּס וְחָנֵּנִי בְּמַתַּנַת חִנָּם, שֶׁנִּזְכֶּה לְקַדֵּשׁ עַצְמֵנוּ בֶּאֱמֶת בִּקְדֻשָּׁה יְתֵרָה, וְתַשְׁפִּיעַ בְּלִבֵּנוּ הִתְחַזְּקוּת וְהִתְאַמְּצוּת שֶׁנִּהְיֶה חֲזָקִים בְּדַעְתֵּנוּ לְהַעְתִּיר וּלְהַפְצִיר אוֹתְךָ עַל זֶה, כִּי אַתָּה אָבִינוּ וְאַתָּה חָפֵץ לְהֵטִיב עִמָּנוּ בְּטוּבְךָ הָאֱמֶת בְּכָל מִינֵי טוֹבוֹת אֲמִתִּיּוֹת, וְאַתָּה צוֹפֶה תָּמִיד לְגַלּוֹת לָנוּ וּלְהוֹדִיעַ לָנוּ טוּבְךָ הַגָּנוּז וְהַשָּׂגָתְךָ הַגְּבוֹהוֹת, וְאֵין הַמְנִיעָה כִּי אִם מִצִּדֵּנוּ. קוּמָה בְּעֶזְרָתֵנוּ וְחוּשִׁיעֵנוּ לְצַעֵק אֵלֶיךָ תָּמִיד בֶּאֱמֶת וּבְלֵב שָׁלֵם, וּלְטַהֵר

וּלְקַדֵּשׁ עַצְמֵנוּ בְּכָל מִינֵי טָהֳרוֹת וּקְדֻשּׁוֹת וּלְהַרְבּוֹת תְּפִלָּה
וְתַחֲנוּנִים וְדִבְרֵי רְצוּיִים וּפִיּוּסִים לְפָנֶיךָ תָּמִיד, עַד שֶׁנִּזְכֶּה
בְּכָל פַּעַם לְהַשִּׂיג וּלְהַכְנִיס מַקִּיפִים חֲדָשִׁים דִּקְדֻשָּׁה לְתוֹךְ
מֹחֵנוּ וְשִׂכְלֵנוּ.

וּתְזַכֵּנוּ לָעוֹלָם הַבָּא, לְעוֹלָם שֶׁכֻּלּוֹ טוֹב, וְשָׁם תְּזַכֵּנוּ
בְּרַחֲמֶיךָ לְהִכָּלֵל בְּךָ, וּלְהַשִּׂיג כָּל הַמַּקִּיפִים
הַקְּדוֹשִׁים שֶׁל הַשֶּׂכֶל שֶׁלֹּא הָיָה אֶפְשָׁר לְהַשִּׂיגָם בְּזֶה הָעוֹלָם
בְּשׁוּם אֹפֶן. וְנִזְכֶּה בְּרַחֲמֶיךָ לְחַיִּים נִצְחִיִּים, לְחַיִּים טוֹבִים
וַאֲרוּכִים מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם, לְעוֹלְמֵי עַד וּלְנֵצַח נְצָחִים.
וּתְזַכֵּנוּ לְדַעַת שָׁלֵם דִּקְדֻשָּׁה, וְנִזְכֶּה לֵידַע שֶׁהַכֹּל לְטוֹבָתֵנוּ,
וְיִמְשְׁכוּ לָנוּ כָּל הַשְׁפָּעוֹת טוֹבוֹת בְּאֵין מַחְסוֹר דָּבָר:

וּתְרַחֵם עָלֵינוּ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים. וּתְזַכֶּה אוֹתָנוּ וְכָל עַמְּךָ
בֵּית יִשְׂרָאֵל, שֶׁיִּהְיֶה נִשְׁאָר מֵאִתָּנוּ שְׁאֵרִית בָּאָרֶץ
בָּעוֹלָם הַזֶּה אַחַר הִסְתַּלְּקוּתֵנוּ מִן הָעוֹלָם לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים.
שֶׁנִּזְכֶּה שֶׁיִּתְקַיְּמוּ זַרְעֵנוּ וְזֶרַע זַרְעֵנוּ לָעַד וּלְדוֹרוֹת עַד סוֹף
כָּל הַדּוֹרוֹת. וְיִתְקַיֵּם שְׁמֵנוּ וְזִכְרֵנוּ לָעוֹלָם עַל־יְדֵי זַרְעֵנוּ
שֶׁיִּשָּׁאֲרוּ אַחֲרֵינוּ. וּתְזַכֵּנוּ בְּבָנִים וּבְבָנוֹת הַרְבֵּה בִּקְדֻשָּׁה
וּבְטָהֳרָה. וְנִזְכֶּה לִרְאוֹת בָּנִים לְבָנֵינוּ. וְלֹא יְהֵיֶה בָּנוּ
וּבְזַרְעֵנוּ עָקָר וַעֲקָרָה. וּתְרַחֵם עֲלֵיהֶם וְתַשְׁפִּיעַ עֲלֵיהֶם חַיִּים
וַאֲרִיכוּת יָמִים וְשָׁנִים. שֶׁיִּהְיוּ כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצֵינוּ מַאֲרִיכִים
יָמִים וְשָׁנִים. וְכֻלָּם יִהְיוּ עוֹסְקֵי תוֹרָתְךָ לִשְׁמָהּ וּמְקַיְּמֵי
מִצְוֹתֶיךָ, וְיִהְיוּ כֻּלָּם קְדוֹשִׁים וּטְהוֹרִים מִכָּל חֵטְא וְעָוֹן.

וְיַעֲשׂוּ רְצוֹנְךָ וְיַעַסְקוּ בַּעֲבוֹדָתְךָ בֶּאֱמֶת כָּל יְמֵיהֶם לְעוֹלָם.
בְּאֹפֶן שֶׁבָּנֵינוּ אַחֲרֵינוּ יַמְשִׁיכוּ שֶׁכָּל הַפָּנִים בָּעוֹלָם אַחַר
הִסְתַּלְקוּתֵנוּ. וְיִגְלוּ וְיַפְרְסְמוּ אֱלֹקוּתְךָ וְאַדְנוּתְךָ בָּעוֹלָם.
וְיִהְיֶה נִשְׁאָר זִכְרֵנוּ לְדוֹרֵי דּוֹרוֹת לְעוֹלָם וָעֶד:

מָלֵא רַחֲמִים, חוֹשֵׁב מַחֲשָׁבוֹת לְבַל יִדָּח מִמְּךָ נִדָּח, יֶחֱמוּ
רַחֲמֶיךָ עָלֵינוּ וְקוֹמָה וְהוֹשִׁיעֵנוּ, וְהַצֵּל אוֹתָנוּ וְאֶת
זַרְעֵנוּ וְאֶת כָּל זֶרַע עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל, שֶׁלֹּא יִצְטָרְכוּ כָּל
עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל לָבוֹא לֹא לִידֵי חֲלִיצָה וְלֹא לִידֵי יִבּוּם. וְיִקָּיֵם
בָּנוּ מִקְרָא שֶׁכָּתוּב: "וּרְאֵה בָנִים לְבָנֶיךָ שָׁלוֹם עַל יִשְׂרָאֵל",
כִּי אַתָּה לְבַד יָדַעְתָּ עִצֶּם הָרַחֲמָנוּת שֶׁיֵּשׁ עַל נִשְׁמַת הַנִּפְטָר
בִּלֹּא זֶרַע שֶׁל קַיָּמָא, חָלִילָה, אֲשֶׁר הַנִּשְׁמָה אָזְלַת עַרְטֹלָאָה
וְאֵין לָהּ יְכֹלֶת לַעֲלוֹת אֶל מְקוֹמָהּ הָרִאשׁוֹן, וְאֵינָהּ יְכוֹלָה
לָשׁוּב לְבֵית אָבִיהָ וְהִיא הוֹלֶכֶת נָע וָנָד וּמְטֹרֶפֶת, וְאֵין לָהּ
מָנוֹחַ לְכַף רַגְלָהּ.

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, רַחֵם עָלֵינוּ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים וּבַחֲסָדֶיךָ
הָעֲצוּמִים, וְהַצֵּל אוֹתָנוּ וְאֶת זַרְעֵנוּ וְאֶת כָּל עַמְּךָ
בֵּית יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא יֵלֵךְ אֶחָד מֵהֶם מִן הָעוֹלָם בִּלֹּא זֶרַע שֶׁל
קַיָּמָא, רַק כֻּלָּם יִשָּׁאֲרוּ אַחֲרֵיהֶם בָּנִים וּבָנוֹת חַיִּים וְקַיָּמִים,
עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה וּמִצְוֹת וְכֻלָּם יַעֲשׂוּ פֵּרוֹת הַרְבֵּה. יֵלְכוּ
יוֹנְקוֹתָם, תֶּאֱרַכְנָה פְּארוֹתָם. "עוֹד יְנוּבוּן בְּשֵׂיבָה דְּשֵׁנִים
וְרַעֲנַנִּים יִהְיוּ". וְיִתְרַבֶּה גְּבוּל הַקְּדֻשָּׁה עַל יְדֵי זֶרַע יִשְׂרָאֵל
שֶׁיִּתְרַבּוּ מְאֹד בָּעוֹלָם, וְיִהְיֶה נִשְׁאָר מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד

מִיִּשְׂרָאֵל דּוֹרוֹת וְדוֹרֵי דּוֹרוֹת עַד סוֹף כָּל הַדּוֹרוֹת. וְתִפְקֹד לְכָל חֲשׁוּכֵי בָּנִים בְּזֶרַע שֶׁל קַיְמָא לַעֲבוֹדָתֶךָ וּלְיִרְאָתֶךָ. וְכָל אוֹתָן הַנִּשָּׁמוֹת מֵעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר כְּבָר הָלְכוּ לְעוֹלָמָם וְלֹא הִשְׁאִירוּ אַחֲרֵיהֶם זֶרַע שֶׁל קַיְמָא, תְּרַחֵם עֲלֵיהֶם בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים, וּתְתַקֵּן אוֹתָם בַּחֲסָדֶיךָ הָעֲצוּמִים. וְתַעֲזֹר לְכָל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּכָל מָקוֹם שֶׁהֵם, שֶׁיִּזְכּוּ לְקַיֵּם מִצְוַת יְבוּם וַחֲלִיצָה בִּשְׁלֵמוּת הָרָאוּי בֶּאֱמֶת בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה גְּדוֹלָה. וְיִזְכּוּ לַעֲשׂוֹת בִּשְׁלֵמוּת הַתִּקּוּן הַצָּרִיךְ לִנְשְׁמַת הַמֵּת, בְּאֹפֶן שֶׁתַּעֲלֶה נִשְׁמָתוֹ לְאוֹר הַפָּנִים, וְיָשׁוּב לִמְקוֹמוֹ וְלִמְנוּחָתוֹ "לְהִתְהַלֵּךְ לִפְנֵי אֱלֹהִים בְּאוֹר הַחַיִּים". וּמֵעַתָּה תְּרַחֵם עָלֵינוּ וְעַל זַרְעֵנוּ וְעַל כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא יִצְטָרֵךְ שׁוּם אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל לָבוֹא לֹא לִידֵי חֲלִיצָה וְלֹא לִידֵי יְבוּם:

וְתִמָּלֵא רַחֲמִים עַל כָּל שְׁבוּרֵי לֵב שֶׁיֵּשׁ לָהֶם צַעַר גְּדוֹל בָּנִים, רַחֲמָנָא לִצְלָן, וְתַעֲזֹר לָהֶם מֵעַתָּה שֶׁיִּזְכּוּ לְגַדֵּל בְּנֵיהֶם וּבְנוֹתֵיהֶם לְתוֹרָה וּלְחֻפָּה וּלְמַעֲשִׂים טוֹבִים לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים (ובפרט וכו'):

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם מָלֵא רַחֲמִים אַתָּה יָדַעְתָּ אֶת לִבָּם הַמַּר וְהַנִּמְהָר, לִבָּם הַנִּשְׁבָּר וְהַנִּדְכָּא, אֲשֶׁר "כְּשֵׁל כֹּחַ הַסַּבָּל". רְאֵה עָנְיָם וַעֲמָלָם, רְאֵה דִּמְעָתָם וּשְׁמַע אֶנְקָתָם, וְאַל תַּעְלִים אָזְנְךָ מִצַּעֲקָתָם. כִּי מִי יוּכַל לִסְבֹּל אֶת קוֹל בְּכִיָּתָם וְצַעֲקָתָם וְאֶנְקָתָם מִגֹּדֶל הַצָּרוֹת שֶׁכְּבָר עָבְרוּ עֲלֵיהֶם. רִבּוֹנוֹ דְּעָלְמָא כְּלָא, "הָרוֹפֵא לִשְׁבוּרֵי לֵב וּמְחַבֵּשׁ

לְעַצְבוֹתָם" רְפָא שִׁבְרָם וְשַׂמַּח נַפְשָׁם, וֶאֱמֹר לְצָרוֹתֵיהֶם דַּי,
וְרַחֵם עֲלֵיהֶם מֵעַתָּה וְתֹאמַר לַמַּלְאָךְ הֶרֶף יָדֶיךָ.

וּתְעוֹרֵר רַחֲמֶיךָ הָעֲצוּמִים עֲלֵיהֶם וְתִשְׁלַח חַיִּים טוֹבִים
וַאֲרִיכוּת יָמִים וְשָׁנִים לְהַבָּנִים הַנּוֹלָדִים לָהֶם
כְּבָר, שֶׁיִּזְכּוּ לְגַדְּלָם לְתוֹרָה וּלְחֻפָּה וּלְמַעֲשִׂים טוֹבִים,
וְיַאֲרִיכוּ יָמִים וְשָׁנִים בְּזֶה הָעוֹלָם. וְיִזְכּוּ לִרְאוֹת מֵהֶם בָּנִים
וּבְנֵי בָּנִים, וְיֵצְאוּ מֵהֶם דּוֹרוֹת הַרְבֵּה. וְיִזְכּוּ לְהוֹלִיד עוֹד
בָּנִים וּבָנוֹת הַרְבֵּה חַיִּים וְקַיָּמִים, וְיֵצְאוּ מִכֻּלָּם דּוֹרוֹת
הַרְבֵּה וְדוֹרֵי דּוֹרוֹת עַד סוֹף כָּל הַדּוֹרוֹת. יִרְבּוּ וְיִגְדְּלוּ
וְיִצְמְחוּ, עַד בִּיאַת הַגּוֹאֵל עַד סוֹף כָּל הַדּוֹרוֹת. וְכֻלָּם יִהְיוּ
עוֹשֵׂי רְצוֹנְךָ בֶּאֱמֶת. וְיִקְיַם בָּהֶם וּבְזַרְעָם, "הַקָּטֹן יִהְיֶה לָאֶלֶף
וְהַצָּעִיר לְגוֹי עָצוּם, אֲנִי יְהוָה בְּעִתָּהּ אֲחִישֶׁנָּה".

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, עֲשֵׂה לְמַעַנְךָ, עֲשֵׂה לְמַעַן זְכוּת אֲבוֹתָם
הַקְּדוֹשִׁים וַחֲמֹל עֲלֵיהֶם מֵעַתָּה, שֶׁיִּתְקַיְּמוּ זַרְעָם
לְאָרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים. שַׂמְּחֵם כִּימוֹת עִנִּיתָם, נַחֲמֵם מִיגוֹנָם.
וְהָכֵן לִבָּם וַעֲזֹר לָהֶם מֵעַתָּה שֶׁיִּזְכּוּ לִשְׂמֹחַ תָּמִיד בִּבָנִים
אֲשֶׁר נוֹלַד לָהֶם כְּבָר וַאֲשֶׁר הֵם עֲתִידִים לְהוֹלִיד עוֹד, כֻּלָּם
יַאֲרִיכוּ יָמִים וְשָׁנִים בְּתוֹרָה וּגְדֻלָּה עַד כִּי יָבוֹא שִׁילֹה:

וְזַכֵּנִי בְּרַחֲמֶיךָ הַגְּדוֹלִים וּבַחֲסָדֶיךָ הַמְרֻבִּים, לְקַיֵּם מִצְוַת
סְפָה כָּרָאוּי, בְּכָל פְּרָטֶיהָ וְדִקְדּוּקֶיהָ וְכַוָּנוֹתֶיהָ
וְתַרְי"ג מִצְוֹת הַתְּלוּיִים בָּהּ, בְּשִׂמְחָה וּבְטוּב לֵבָב וּבְכַוָּנָה

שְׁלֵמָה כָּרָאוּי. וְנִזְכֶּה שֶׁיִּמְשַׁךְ עָלֵינוּ עַל יְדֵי מִצְוַת יְשִׁיבַת סֻכָּה, כָּל הַשִּׁבְעַת עַנְנֵי כָבוֹד שֶׁהִקִּיפוּ אֶת יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר, וּפָרַס עָלֵינוּ סֻכַּת שְׁלוֹמֶךָ. וְנִזְכֶּה לְהַשִּׂיג הַשָּׂגַת הַמַּקִּיפִים הַקְּדוֹשִׁים הַשָּׂגַת רוּחַ הַקֹּדֶשׁ, עַל יְדֵי מִצְוַת סֻכָּה כָּרָאוּי בְּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה וּבְשִׂמְחָה. וְעַל־יְדֵי־זֶה תָּגֵן עָלֵינוּ וּבַעֲדֵנוּ וְתַצִּילֵנוּ מִכָּל אוֹיֵב וְאוֹרֵב, וּמִכָּל מִינֵי שׁוֹנְאִים שֶׁיֵּשׁ לָנוּ בְּגַשְׁמִיּוּת וְרוּחָנִיּוּת, וְהָסֵר שָׂטָן מִלְּפָנֵינוּ וּמֵאַחֲרֵינוּ וּבְצֵל כְּנָפֶיךָ תַּסְתִּירֵנוּ:

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם. חוּם וְחָנֵּנוּ וּשְׁמַע קוֹל תְּפִלָּתֵנוּ בְּרַחֲמִים. וְתַשְׁפִּיעַ עָלֵינוּ שֶׁפַע אֱלֹקִי שֶׁפַע הַשֵּׂכֶל הָאֱמֶת, שֶׁפַע הַמַּקִּיפִים הַקְּדוֹשִׁים, שֶׁפַע רוּחַ הַקֹּדֶשׁ. וְיִפְתַּח לָנוּ אוֹר הַשֵּׂכֶל, וִימַהֵר תְּנוּעַת שִׂכְלֵנוּ לְהַשִּׂיג בְּמְהִירוּת גְּדוֹל הַשָּׂגַת הַמַּקִּיפִים הַקְּדוֹשִׁים. וְנִזְכֶּה לְהַשִּׂיג שֵׂכֶל הַנִּקְרָא קֶדֶם שֶׁהוּא אוֹר הַפָּנִים עַד שֶׁלֹּא נִצְטָרֵךְ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּשׁוּם הַקְדָּמָה. וְעַל־יְדֵי מְהִירַת תְּנוּעַת הַשֵּׂכֶל הַזֶּה נִזְכֶּה שֶׁתֶּהֱא שַׁלְהֶבֶת לִבֵּנוּ עוֹלָה תָּמִיד מֵאֵלֶיהָ. וְתַעֲזֹרֵנוּ תָּמִיד שֶׁיִּתְלַהֵב לִבֵּנוּ בְּהִתְלַהֲבוּת גָּדוֹל בֶּאֱמֶת לַעֲבוֹדָתֶךָ וּלְיִרְאָתֶךָ בִּרְשָׁפֵי שַׁלְהֶבֶת יָהּ. וְעַל־יְדֵי הִתְלַהֲבוּת דִּקְדֻשָּׁה שֶׁל הַלֵּב נִזְכֶּה לְתַקֵּן אֶת כָּל הַפְּגָמִים שֶׁפָּגַמְנוּ עַל־יְדֵי הִתְלַהֲבוּת הַלֵּב דְּסִטְרָא־אָחֳרָא. וְנִזְכֶּה לְתַקֵּן מְהֵרָה אֶת כָּל פְּגַם הַחֲמִימוּת וְהַהִתְלַהֲבוּת שֶׁהָיָה לָנוּ לִדְבָרִים גַּשְׁמִיִּים לְתַאֲוֹת רָעוֹת וּמִדּוֹת רָעוֹת, עַד אֲשֶׁר בָּאנוּ לִידֵי חֲטָאִים וַעֲוֹנוֹת גְּדוֹלִים עַל־יְדֵי הִתְלַהֲבוּת הַלֵּב לְתַאֲוֹת עוֹלָם הַזֶּה.

עַל כֵּן בָּאתִי לְשַׁחֵר פָּנֶיךָ אֲדוֹנֵנוּ אֱלֹהֵינוּ, יִכְמְרוּ רַחֲמֶיךָ
עָלֵינוּ, וְתִשְׁתַּדֵּל בְּהַצָּלוֹתֵינוּ, וְתִתְאַמֵּץ בְּתִקּוּן
נַפְשׁוֹתֵינוּ, וְתַעֲזֵרְנוּ מֵעַתָּה שֶׁלֹּא יִהְיֶה לָנוּ עוֹד שׁוּם
הִתְלַהֲבוּת בְּלִבֵּנוּ לְשׁוּם תַּאֲוָה שֶׁבָּעוֹלָם אֲפִלּוּ לִדְבָרִים
הַמֻּתָּרִים, מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁלֹּא יַעֲלֶה בְּלִבֵּנוּ שׁוּם
הִתְלַהֲבוּת, חַס וְשָׁלוֹם, לְשׁוּם דָּבָר הָאָסוּר לָנוּ. וְתַעֲזֵרְנוּ
וּתְחָנֵּנוּ וְתַשְׁפִּיעַ עָלֵינוּ בְּחֶמְלָתֶךָ, שֶׁנִּזְכֶּה שֶׁיִּהְיֶה לָנוּ
הִתְלַהֲבוּת חַלֵּב דִּקְדֻשָּׁה, לְהִתְלַהֵב בְּשַׁלְהוּבִין דְּרַחֲמוּתָא
לְשִׁמְךָ וְלַעֲבוֹדָתְךָ בֶּאֱמֶת, לְהִתְפַּלֵּל וּלְהִתְחַנֵּן לִלְמֹד וּלְלַמֵּד
וּלְקַיֵּם אֶת כָּל מִצְוֹתֶיךָ בְּהִתְלַהֲבוּת גָּדוֹל בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה
כִּרְצוֹנְךָ הַטּוֹב בֶּאֱמֶת. וְעַל־יְדֵי־זֶה נִזְכֶּה לְתַקֵּן כָּל פְּגַם
הַהִתְלַהֲבוּת דְּסִטְרָא־אָחֳרָא שֶׁהָיָה בְּלִבֵּנוּ מִנְּעוּרֵינוּ עַד הַיּוֹם
הַזֶּה, בְּאֹפֶן שֶׁנִּזְכֶּה שֶׁיִּטָּהֵר לְבָבֵינוּ בֶּאֱמֶת. וְעַל־יְדֵי־זֶה
נִזְכֶּה לְפָרֵשׁ שִׂיחָתֵנוּ לְפָנֶיךָ תָּמִיד, וְנִזְכֶּה לְרָצוֹת וּלְפַיֵּם
אוֹתְךָ וּלְהִתְחַנֵּן לְפָנֶיךָ בְּכָל פַּעַם בְּדִבּוּרִים חֲדָשִׁים אֲמִתִּיִּים
שֶׁיִּהְיֶה לְנַחַת וּלְרָצוֹן לִפְנֵי כִּסֵּא כְּבוֹדֶךָ. וְנִזְכֶּה לְהִתְקָרֵב
אֵלֶיךָ בְּהִתְקָרְבוּת גָּדוֹל בֶּאֱמֶת וּבְלֵב שָׁלֵם, כַּאֲשֶׁר נָאֶה לְעַם
סְגֻלָּתֶךָ. "לֵב טָהוֹר בְּרָא לִי אֱלֹהִים, וְרוּחַ נָכוֹן חַדֵּשׁ בְּקִרְבִּי.
אַל תַּשְׁלִיכֵנִי מִלְּפָנֶיךָ, וְרוּחַ קָדְשְׁךָ אַל תִּקַּח מִמֶּנִּי":

וְתַעֲזֵרְנִי שֶׁאֶזְכֶּה לְחַדֵּשׁ בַּתּוֹרָה חִדּוּשִׁים אֲמִתִּיִּים בִּקְדֻשָּׁה
וּבְטָהֳרָה, וְאֶזְכֶּה לְהַמְשִׁיךְ תָּמִיד חִדּוּשֵׁי תּוֹרָה,
שֶׁיִּהְיֶה לִי רְשׁוּת מִן הַשָּׁמַיִם לְגַלּוֹת אוֹתָם לְעַמְּךָ בֵּית
יִשְׂרָאֵל לְעַם סְגֻלָּה. וְיִגְלֶגֶל זְכוּת עַל יָדִי, וְאֶזְכֶּה לְהֵיטִיב

מְטוּבָךְ אֲשֶׁר תְּחָנֵּנִי לְכָל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל, לְגַלּוֹת הַסְּגֻלָּה לְעַם סְגֻלָּה, לְגַלּוֹת לָהֶם מַה שֶּׁתְּזַכֵּנִי לְהַשִּׂיג בְּשִׂכְלִי חִדּוּשֵׁי תּוֹרָה אֲמִתִּיִּים בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה, בְּאֹפֶן שֶׁיַּחְזְרוּ בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה עַל יְדֵי דִּבּוּרַי, וְלֹא אֶכָּשֵׁל בְּאִמְרֵי פִּי, וְלֹא אֹמַר דָּבָר שֶׁלֹּא כִּרְצוֹנֶךָ.

מָקִים מֵעָפָר דָּל מֵאַשְׁפּוֹת יָרִים אֶבְיוֹן, חוּם וְחָנֵּנִי וּמַלֵּא מִשְׁאֲלוֹתַי בְּרַחֲמִים, וַעֲשֵׂה לְמַעַנְךָ וְלֹא לְמַעֲנֵנוּ, עֲשֵׂה לְמַעַנְךָ וְהוֹשִׁיעֵנוּ, וּמִלְּפָנֶיךָ מַלְכֵּנוּ רֵיקָם אַל תְּשִׁיבֵנוּ, חָנֵּנוּ וַעֲנֵנוּ וּשְׁמַע קוֹל תְּפִלָּתֵנוּ. כִּי אַתָּה שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה וּמַאֲזִין קוֹלֵנוּ מְמַעֲמַקִּים, אֲשֶׁר יִצְעֲקוּ אֵלֶיךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מַרְחַקִּים, הַנֶּאֱנָחִים וְהַנֶּאֱנָקִים. "לֹא תוּכַל לְהִתְעַלֵּם מֵאָחִיךָ הָאֶבְיוֹן. עָזֹב תַּעֲזֹב וְהָקֵם תָּקִים". רוֹכֵב שָׁמַיִם בְּעֶזְרֵנוּ וּבְגַאֲוָתוֹ שְׁחָקִים:

(וְיֹאמַר: "מִזְמוֹר לְדָוִד הָבוּ לַי"י בְּנֵי אֵלִים" וְכוּ' (תְּהִלִּים כ"ט) עַד גְּמִירָא)

כב

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, רִבּוֹן כָּל הַמַּעֲשִׂים אֲדוֹן כָּל הַנְּשָׁמוֹת. שֶׁתַּשְׁפִּיעַ עָלֵינוּ מִמְּעוֹן קְדֻשָּׁתֶךָ, וְתַמְשִׁיךְ עָלֵינוּ יִרְאָתְךָ וְאֵימָתֶךָ. וְנִזְכֶּה לְמִדַּת הַבּוּשָׁה הַקְּדוֹשָׁה וְתַלְבִּישׁ אוֹתָנוּ בִּלְבוּשׁ הַיִּרְאָה וּבְמַעֲטֵה הַבּוּשָׁה מִשְׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ וְנִתְבַּיֵּשׁ מִמְּךָ תָּמִיד בֶּאֱמֶת,

לְבִלְתִּי לָסוּר מֵרְצוֹנְךָ הַטּוֹב יָמִין וּשְׂמֹאל. וְתִהְיֶה יִרְאָתְךָ עַל פָּנַי לְבִלְתִּי אֶחֱטָא, זוֹ הַבּוּשָׁה.

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, חוֹסָה עָלַי בְּרַחֲמֶיךָ וֶהְיֵה בְּעֶזְרִי, שֶׁיִּהְיֶה לִי בּוּשָׁה גְּדוֹלָה בָּעוֹלָם הַזֶּה מִפָּנֶיךָ, שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת שׁוּם דָּבָר נֶגֶד רְצוֹנְךָ, חַס וְשָׁלוֹם, מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת, חַס וְשָׁלוֹם, שׁוּם נִדְנוּד עֲבֵרָה, חָלִילָה. וְלֹא אֵבוֹשׁ וְלֹא אֶכָּלֵם לָעוֹלָם הַבָּא. וְזַכֵּנִי שֶׁיִּהְיֶה מוֹרָא שָׁמַיִם עָלַי כְּמוֹרָא בָּשָׂר וָדָם, שֶׁיִּהְיֶה לִי יִרְאָה וּבוּשָׁה מִפָּנֶיךָ כְּמוֹ מִפְּנֵי בָּשָׂר וָדָם מַמָּשׁ:

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, מֶלֶךְ הַכָּבוֹד, צוֹפֶה בְּעֶלְבּוֹן עֲלוּבִים, הֶחָם עַל כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת. הַמְרַחֵם עַל כָּל מַעֲשָׂיו, חוּס וְרַחֵם וַחֲמֹל בְּחֶמְלָתְךָ וְרַחֲמֶיךָ הָאֲמִתִּיִּים, עַל עֶצֶם חֶרְפָּתִי וּכְלִמָּתִי וּבָשְׁתִּי הַגָּדוֹל בְּיוֹתֵר בְּלִי שִׁעוּר וָעֵרֶךְ וּמִסְפָּר כַּאֲשֶׁר אַתָּה לְבַד יָדַעְתָּ. אַתָּה יָדַעְתָּ אֶת חֶרְפָּתִי וּבָשְׁתִּי וּכְלִמָּתִי. מָה אֹמַר וּמָה אֲדַבֵּר בְּהָאֵיךְ אֲנַפִּין אֵיעוּל קָדָם מַלְכָּא. אֵיךְ אוּכַל לְהִטָּמֵן מִפָּנֵי בָּשְׁתִּי, אֵיךְ אוּכַל לְהַסְתִּיר פָּנַי בְּעָלְמָא דִּקְשׁוֹט מִפָּנֵי כְּלִמָּתִי. אֵיךְ אוּכַל לְהָרִים פָּנַי הַמְּשֻׁחָרִים יוֹתֵר מִשּׁוּלֵי קְדֵרָה בְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי, אֵיךְ אָרִים פָּנַי בִּפְנֵי אֲבוֹתַי אֲשֶׁר יָצָאתִי עַל יָדָם לָעוֹלָם. אֵיךְ אָרִים פָּנַי בִּפְנֵי מוֹרַי וְרַבּוֹתַי אֲשֶׁר הוֹרוּנִי בְּדֶרֶךְ הַיָּשָׁר וְהָאֱמֶת, וְאָנֹכִי לֹא חַסְתִּי עַל כְּבוֹדָם הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ, וּבָזִיתִי אֶת עַצְמִי וְגַם אוֹתָם, כִּבְיָכוֹל. אֵיךְ אָרִים

פָּנַי בִּפְנֵי כָּל הַצַּדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּים וּבִפְנֵי כָּל הַכִּשֵּׁרִים שֶׁבְּכָל דּוֹר וָדוֹר. אֵיךְ אָרִים פָּנַי בִּפְנֵי חֲבֵרַי. מִי יוּכַל לְהַצִּילֵנִי אָז מִבָּשְׁתִּי הַגָּדוֹל. מִי יוּכַל לַעֲמֹד בִּפְנֵי כְּלִמָּתִי הָעֲצוּמָה. אֵיךְ אוּכַל לִמְצֹא לִי מָקוֹם לִבְרֹחַ וּלְהִטָּמֵן שָׁם מִפְּנֵי כְּלִמָּתִי וּבָשְׁתִּי וְחֶרְפָּתִי, וּמָה אָשִׁיב שׁוֹלְחִי דָּבָר.

כִּי אַתָּה גָּמַלְתָּ עִמִּי כַּמָּה וְכַמָּה טוֹבוֹת בְּכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה וּבְכָל רֶגַע בְּנִשְׁמִיּוּת וּבְרוּחָנִיּוּת. וְהָיִיתָ מְרַמֵּז לִי בְּכַמָּה מִינֵי רְמָזִים, וְקָרָאתָ אוֹתִי אֶצְלְךָ יִתְבָּרַךְ בְּכַמָּה מִינֵי כְּרוּזִים. וְנָטִיתָ יָדְךָ אֵלַי, וְרָמַזְתָּ לִי מִקָּרוֹב וּמֵרָחוֹק לְקָרְבֵנִי בְּרַחֲמֶיךָ בְּהִתְקָרְבוּת גָּדוֹל מְאֹד בְּכַמָּה וְכַמָּה מִינֵי רְמָזִים וּכְרוּזִים שׁוֹנִים בְּלִי שִׁעוּר וָעֵרֶךְ בְּכָל יוֹם וּבְכָל שָׁעָה מַמָּשׁ, אֲשֶׁר לְפִי הִתְנוֹצְצוּת אֶחָד שֶׁהָיָה מִתְנוֹצֵץ לִי אֶלְקוּתְךָ יִתְבָּרַךְ וְרָמְזֶיךָ וּכְרוּזֶיךָ הַקְּדוֹשִׁים, הָיָה רָאוּי לִי לִבְלִי לַעֲבֹר עַל רְצוֹנְךָ אֲפִלּוּ תְּנוּעָה קַלָּה שֶׁבַּקַּלּוֹת. וַאֲפִלּוּ עַל תְּנוּעָה קַלָּה בְּעָלְמָא, אִם לֹא הָיָה כָּרָאוּי, חַס וְשָׁלוֹם כִּרְצוֹנְךָ בִּשְׁלֵמוּת, הָיָה רָאוּי לִי לִפֹּל עַל פָּנַי וְלִשְׁכַּב בְּבָשְׁתִּי וּלְהִתְכַּסּוֹת בִּכְלִמָּתִי, עַד שֶׁכְּמַעַט תֵּצֵא נַפְשִׁי, חַס וְשָׁלוֹם, וְשֶׁלֹּא אוּכַל לְהָרִים פָּנַי כְּלָל. מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁאַתָּה הָיִיתָ מִתְנוֹצֵץ לִי הַרְבֵּה הִתְנוֹצְצוּת בְּלִי שִׁעוּר. בְּכַמָּה בְּחִינוֹת וּבְכַמָּה גִּלְגּוּלִים גִּלִּיתָ עִמִּי, וְכַמָּה סִבּוֹת סִבַּבְתָּ עִמִּי, סִבּוֹת טוֹבוֹת וְשֶׁאֵינָן טוֹבוֹת וְהַכֹּל הָיוּ לְטוֹבָתִי, כְּדֵי לְרַמֵּז לִי עַל יָדָם לָשׁוּב אֵלֶיךָ. בְּכַמָּה לְשׁוֹנוֹת שֶׁל חִבָּה קָרָאתָ אוֹתִי, וּבְכַמָּה רְמָזִים שׁוֹנִים רָמַזְתָּ אֵלַי לְהִתְקָרֵב

אֵלֶיךָ. וְלֹא דַּי שֶׁלֹּא חַסְתִּי עָלַי לְהִתְקָרֵב אֵלֶיךָ בֶּאֱמֶת וְלִהְיוֹת כִּרְצוֹנְךָ הַטּוֹב בִּשְׁלֵמוּת, אַף גַּם הָיִיתִי כִּמְסַלֵּק הַבּוּשָׁה מֵעַל פָּנָיו, וּמָרַדְתִּי נֶגְדְּךָ בִּשְׁאָט בְּנֶפֶשׁ בְּמֶרֶד וּבְמַעַל, וּפָגַמְתִּי פְּגָמִים הַרְבֵּה מְאֹד, לֹא יוֹם אֶחָד וְלֹא יוֹמַיִם וְלֹא עֲשָׂרָה יָמִים וְלֹא חֹדֶשׁ וְלֹא שָׁנָה אַחַת כִּי אִם הִרְבֵּיתִי לִפְשֹׁעַ וְלִפְגֹּם יָמִים וְשָׁנִים הַרְבֵּה. הוֹסַפְתִּי יָמִים עַל יָמִים שָׁנִים עַל שָׁנִים, מְלֵאִים חֵטְא וְעָוֹן וָפֶשַׁע, מְלֵאִים חֶרְפּוֹת וּבוּשׁוֹת גְּדוֹלוֹת וְנוֹרָאוֹת, אֲשֶׁר אִי אֶפְשָׁר לְסָבְלָם:

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אַתָּה לְבַד יָדַעְתָּ צַעַר הַבּוּשָׁה בְּעָלְמָא דְּאָתֵי בְּעָלְמָא דְּקִשׁוֹט. אַתָּה לְבַד יָדַעְתָּ אוֹתוֹ הָעִנּוּי וְהַצַּעַר הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא שֶׁל הַבּוּשָׁה שֶׁל מִי שֶׁלֹּא קִשֵּׁט עַצְמוֹ לְהִלּוֹלָא דְּבֵי מַלְכָּא. מִכָּל שֶׁכֵּן מִי שֶׁקִּלְקֵל וְלִכְלֵךְ עַצְמוֹ בְּכַמָּה מִינֵי פְּגָמִים וְלִכְלוּכִים. מִכָּל־שֶׁכֵּן וְכוּ׳ (וּפָרֵט כָּל אֶחָד מַה שֶּׁעָשָׂה אֶת נִגְעֵי לְבָבוֹ) אַתָּה לְבַד יָדַעְתָּ שֶׁאֵין צַעַר וְעִנּוּי וְיִסּוּרִין בָּעוֹלָם נֶחְשָׁבִים כְּלָל כְּנֶגֶד הַצַּעַר שֶׁל הַבּוּשָׁה הַזֹּאת חַס וְשָׁלוֹם, וַאֲפִלּוּ צַעַר גֵּיהִנָּם הַקָּשֶׁה וָמַר מִכָּל מִינֵי יִסּוּרִין קָשִׁים וּמָרִים שֶׁבָּעוֹלָם הַזֶּה אֲשֶׁר אִם יִתְקַבְּצוּ יַחַד כָּל מִינֵי יִסּוּרִים וְעִנּוּיִם קָשִׁים וּמָרִים שֶׁבָּעוֹלָם, עַל אָדָם אֶחָד, חַס וְשָׁלוֹם, כָּל יְמֵי חַיָּיו חָלִילָה, לֹא יִהְיוּ נֶחְשָׁבִים מְאוּמָה כְּנֶגֶד שָׁעָה אַחַת וַאֲפִלּוּ כְּנֶגֶד רֶגַע אַחַת שֶׁל צַעַר שֶׁל גֵּיהִנָּם. וְאַף־עַל־פִּי־כֵן אֲפִלּוּ צַעַר שֶׁל גֵּיהִנָּם הַקָּשֶׁה אֵינוֹ נֶחְשָׁב כְּלָל כְּנֶגֶד צַעַר הַבּוּשָׁה, שֶׁהוּא צַעַר גָּדוֹל מִכָּל מִינֵי צַעַר

וְיִסּוּרִים שֶׁבָּעוֹלָם, וַאֲפִלּוּ מִצַּעַר גֵּהִינֹּם, כַּאֲשֶׁר גָּלוּ לָנוּ צַדִּיקֶיךָ הָאֲמִתִּיִּים.

וְאִי אֶפְשָׁר לָנוּ לְצַיֵּר כְּלָל בְּזֶה הָעוֹלָם, כְּשֶׁאָנוּ מְלֻבָּשִׁים בְּגַשְׁמִיּוּת גּוּפֵנוּ, לְצַיֵּר בְּשִׂכְלֵנוּ צַעַר הַבּוּשָׁה שֶׁל עַלְמָא דְּאָתֵי. אוֹי לְאוֹתָהּ בּוּשָׁה. אוֹי לְאוֹתָהּ כְּלִמָּה. וְאִם חֲכָמֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה, אָמְרוּ; 'כָּל צַדִּיק נִכְוֶה מֵחֻפָּתוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ' אוֹי לְאוֹתָהּ בּוּשָׁה. וְגַם אָמְרוּ פְּנֵי מֹשֶׁה כִּפְנֵי חַמָּה, פְּנֵי יְהוֹשֻׁעַ כִּפְנֵי לְבָנָה. אוֹי לְאוֹתָהּ בּוּשָׁה אוֹי לְאוֹתָהּ כְּלִמָּה. וְאִם כָּל צַדִּיק וְצַדִּיק יִתְבַּיֵּשׁ כָּךְ בִּפְנֵי חֲבֵרוֹ הַגָּדוֹל מִמֶּנּוּ, אֲנַן מַה נַּעֲנֵי אַבְתְּרֵיהוֹ, אֲנַחְנוּ מַה נֹּאמַר וּמַה נְּדַבֵּר, בְּאֵיזֶה לָשׁוֹן נְדַבֵּר מִבָּשְׁתֵּנוּ וּכְלִמָּתֵנוּ, וְאֵיזֶה הַמֵּלִיץ שֶׁיּוּכַל לֶאֱרֹג מְלִיצוֹת עַל עִצֶּם כְּלִמָּתֵנוּ וְחֶרְפָּתֵנוּ. וְאֵיזֶה הַמְקוֹנֵן שֶׁיּוּכַל לְקוֹנֵן עַל עִצֶּם צַעַר בָּשְׁתֵּנוּ. וְאֵיזֶה הַמַּעְתִּיר הַיּוֹדֵעַ לְרַצּוֹת וּלְפַיֵּס, שֶׁיּוּכַל לְהַעְתִּיר וּלְרַצּוֹת וּלְפַיֵּס אוֹתְךָ שֶׁתֶּאֱסֹף אֶת חֶרְפָּתֵנוּ, וּתְכַסֶּה עַל כְּלִמָּתֵנוּ:

וְאַחֲרֵי כָּל אֵלֶּה, אִם כְּבָר הָיִיתִי זוֹכֶה עַל כָּל פָּנִים לְמִדַּת הַבּוּשָׁה דִּקְדֻשָּׁה, לְהִתְבַּיֵּשׁ מַעֲתָּה מִפָּנֶיךָ בֶּאֱמֶת לְבִלִּי לָסוּר מֵרְצוֹנְךָ, חָלִילָה, הֶחֱרַשְׁתִּי. אֲבָל מָה אֶעֱשֶׂה אָבִי שֶׁבַּשָּׁמַיִם, מָה אוֹמַר מָה אֲדַבֵּר, כִּי עֲדַיִן אֲנִי רָחוֹק מִבּוּשָׁה, וַעֲדַיִן לֹא שָׁבַרְתִּי עֲזוּת הַגּוּף כְּלָל, "עַל כֵּן דְּבָרַי לָעוּ", וְאֵינִי יוֹדֵעַ כְּלָל מֵהֵיכָן לְהַתְחִיל לְדַבֵּר, מֵהֵיכָן אַתְחִיל

לְפָרֵשׁ שִׂיחָתִי. "נִשְׁכְּבָה בְּבָשְׁתֵּנוּ וּתְכַסֵּנוּ כְלִמָּתֵנוּ, כִּי לַיהוָה אֱלֹהֵינוּ חָטָאנוּ".

עַל כֵּן אֵין לִי פֶּה לְדַבֵּר, וְלֹא מֵצַח לְהָרִים רֹאשׁ. רַק בָּאתִי לְפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי וַאֲנִי פּוֹרֵשׂ כַּפַּי אֵלֶיךָ, וְנוֹשֵׂא עֵינַי לִמְעוֹן קָדְשָׁתֶךָ, "אֵלֶיךָ נָשָׂאתִי אֶת עֵינַי הַיּוֹשְׁבִי בַּשָּׁמָיִם", שֶׁתַּזְמִין וְתִשְׁלַח לִי דְּבוּרִים אֲמִתִּיִּים בְּפִי וּבִלְשׁוֹנִי, שֶׁאוּכַל לְרַצּוֹתְךָ וּלְפַתּוֹתְךָ בָּהֶם, שֶׁתָּשִׁיב פָּנֶיךָ אֵלַי וּתְחָנֵּנִי וְתַצִּילֵנִי מִבּוּשׁוֹת וְחֶרְפּוֹת וּבְזָיוֹנוֹת מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם. וְתִהְיֶה בְּעֶזְרִי וְתַשְׁפִּיעַ עָלַי אוֹר הַיִּרְאָה וְהַבּוּשָׁה דִּקְדֻשָּׁה.

אָבִי שֶׁבַּשָּׁמַיִם, רַחֵם עָלַי כְּרַחֲמֵי הָאָב עַל הַבֵּן וְתַמְשִׁיךְ עָלַי מִדַּת הַיִּרְאָה וְהַבּוּשָׁה דִּקְדֻשָּׁה מִשָּׁרְשָׁהּ מִקֶּדֶם הַבְּרִיאָה, מִמַּאֲמַר הַשָּׁלֵם, שֶׁהוּא "בְּרֵאשִׁית יֶרֶא בּוּשֶׁת", מֵחָכְמָה עִלָּאָה, מֵעֵדֶן עִלָּאָה דְּסָתִים וְגָנִיז. מִי לֹא יִירָא בִּפְנֵי אוֹרוֹת הַצַּחְצָחוֹת הָאֵלּוּ, מִי לֹא יִתְבַּיֵּשׁ בִּפְנֵיהֶם, מִי לֹא יִפְחַד, מִי לֹא יִרְעַד כְּשֶׁיִּזְכֹּר רְחוֹקוֹ הַגָּדוֹל מֵהַשָּׂגַת אוֹרוֹת הָאֵלּוּ אֲפִלּוּ אִם הָיָה נָקִי מִן הַחֵטְא לְגַמְרֵי. מִכָּל שֶׁכֵּן מִי שֶׁפָּגַם אֵיזֶה פְּגָם כָּל שֶׁהוּא בְּכָל יְמֵי חַיָּיו, מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן מָלֵא חֵטְא וְעָוֹן וָפֶשַׁע. חוּם וַחֲמֹל עָלַי, חוּם וַחֲמֹל עַל נַפְשִׁי וְרוּחִי וְנִשְׁמָתִי, חוּם וַחֲמֹל עַל גּוּפִי הַמְגֹשָּׁם הָרָחוֹק מִקְּדֻשָּׁתְךָ בְּתַכְלִית הַהַרְחָקָה, הַפָּגוּם בְּכַמָּה מִינֵי פְּגָמִים, הַמִּקְלְקָל בְּכַמָּה מִינֵי קִלְקוּלִים:

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אֲדוֹן הָרַחֲמִים וְהַסְּלִיחוֹת, "רְאֵה עָנְיִי וַעֲמָלִי, וְרֹאֵה עָנְיִי וּמְרוּדִי לַעֲנָה וָרֹאשׁ". אַתָּה יוֹדֵעַ עָצֵם הָרַחֲמָנוּת שֶׁיֵּשׁ עַל בְּשַׂר גּוּפִי, שֶׁהוּא עַז וְחָזָק כָּל כַּךְ בְּתַאֲוֹת עוֹלָם הַזֶּה, עַד שֶׁנִּתְרַחֵק הַגּוּף מִן הַנְּשָׁמָה בְּתַכְלִית הָרְחוּק, עַד שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהַנְּשָׁמָה לְהִתְקָרֵב כְּלָל לְהַגּוּף לְגַלּוֹת לוֹ וּלְהָאִיר בּוֹ מִכָּל הֶאָרָה וּמִכָּל הַשָּׂגָה שֶׁהַנְּשָׁמָה מַשֶּׂגֶת בְּכָל עֵת תָּמִיד בָּעוֹלָמוֹת הָעֶלְיוֹנִים. אֲשֶׁר כַּוָּנָתְךָ הַטּוֹבָה הָיְתָה בִּבְרִיאָתִי וּבִיצִיאָתִי לָזֶה הָעוֹלָם, כְּדֵי שֶׁאֶזְכֶּה לְהַשִּׂיג אוֹתְךָ בָּעוֹלָם הַזֶּה בְּגוּף וָנֶפֶשׁ בְּיַחַד. וְלֹא חַסְתִּי עַל כְּבוֹדְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ, וְעַל כְּבוֹד הַנְּשָׁמָה הַקְּדוֹשָׁה, וְלֹא נִתְחַזַּקְתִּי לְהִתְגַּבֵּר עַל תַּאֲוֹת הַגּוּף וּמִדּוֹתָיו הָרָעִים, עַד שֶׁאֵין הַנְּשָׁמָה יְכוֹלָה לְהִתְקָרֵב לְהַגּוּף כְּלָל, מֵחֲמַת שֶׁהוּא עַז וְחָזָק בְּהַתַּאֲוֹת מְאֹד. וְכָל כַּךְ נִתְגַּבֵּר עַזּוּת הַגּוּף בְּלִי שׁוּם בּוּשָׁה כְּלָל מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, עַד שֶׁאֵינִי יוֹדֵעַ כְּלָל בְּאֵיזֶה דֶּרֶךְ בְּאֵיזֶה עֵצָה וְתַחְבּוּלָה אֶזְכֶּה לְהַכְנִיעַ וּלְשַׁבֵּר עַזּוּת הַגּוּף. כִּי כָּל דֶּרֶךְ וְכָל עֵצָה וְכָל תַּחְבּוּלָה שֶׁגִּלּוּ צַדִּיקֵי אֱמֶת, אֲשֶׁר עַל יָדָם יְכוֹלִים לְשַׁבֵּר עַזּוּת הַגּוּף וּלְהִתְקָרֵב אֵלֶיךָ, קָשֶׁה וְכָבֵד עָלַי לְקַיֵּם הָעֵצָה בְּעַצְמָהּ. וְאֵינִי יוֹדֵעַ בְּאֵיזֶה דֶּרֶךְ אֶזְכֶּה לְהִתְחִיל לְקַיֵּם עֲצוֹתֶיךָ הַקְּדוֹשׁוֹת אֲשֶׁר גִּלִּיתָ עַל יְדֵי צַדִּיקֵי אֱמֶת, כִּי מָרַדְתִּי בְּכָל עֲצוֹתֶיךָ הַטּוֹבוֹת:

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, רִבּוֹנוֹ דְּעָלְמָא כְּלָא, חֲמֹל עָלַי כִּי עַכְשָׁו אֵינִי יוֹדֵעַ שׁוּם עֵצָה וְתַחְבּוּלָה, כִּי אִם לִצְעֹק אֵלֶיךָ

תָּמִיד שֶׁתְּחַנֵּנִי בְּמַתְּנַת חִנָּם לְגַמְרֵי בְּכָל הַמִּדּוֹת טוֹבוֹת, וְתַצִּילֵנִי בַּחֲסָדֶיךָ הַגְּדוֹלִים מִכָּל הַתַּאֲוֹת וּמִדּוֹת רָעוֹת. וְגַם לָזֶה אֵינִי זוֹכֶה כִּי חוֹלְפִים וְעוֹבְרִים יָמִים וְשָׁנִים אֲשֶׁר אֵינִי זוֹכֶה אֶפְלוּ לְצַעֵק אֵלֶיךָ בֶּאֱמֶת כָּרָאוּי. וַאֲפִלּוּ אִם הָיוּ עוֹבְרִים בְּלִי פְּגָמִים הָיִיתִי צָרִיךְ גַּם כֵּן לְצַעֵק מְאֹד עַל אֲבֵדַת הַזְּמַן הַיָּקָר מִכָּל הוֹן אֲשֶׁר הָיִיתִי יָכוֹל לְהַרְוִיחַ וּלְהִשְׁתַּכֵּר בּוֹ חַיֵּי עוֹלָם בְּלִי שִׁעוּר וָעֵרֶךְ. אַךְ הַלְוַאי, מִי יִתֵּן וְהָיוּ הַיָּמִים עוֹבְרִים עַל כָּל פָּנִים בְּלִי פְּגָמִים כְּלָל. אֲבָל אַחַר שֶׁהַיָּמִים וְהַשָּׁנִים עָבְרוּ כְּצֵל עוֹבֵר כְּהֶרֶף עַיִן, וְהֵם מְלֵאִים פְּגָמִים כָּאֵלּוּ, חֲטָאִים וַעֲוֹנוֹת וּפְשָׁעִים, וְהַפְּגָמִים וְהָעֲוֹנוֹת מִתְגַּבְּרִים כָּל כָּךְ עַד שֶׁאֵינִי יָכוֹל אֲפִלּוּ לְצַעֵק אֵלֶיךָ כָּרָאוּי כְּמוֹ שֶׁאֲנִי צָרִיךְ לְצַעֵק:

וְעַתָּה עַתָּה אָבִי שֶׁבַּשָּׁמַיִם, אָבִי שֶׁבַּשָּׁמַיִם, מָה אֶעֱשֶׂה מָה אֶפְעַל, לְהֵיכָן אֶבְרַח, לְהֵיכָן אָעוּף לִשְׁכֹּן, "מִי יִתְּנֵנִי בַּמִּדְבָּר מְלוֹן אוֹרְחִים", לִבְרֹחַ מִנַּשְׁמִיּוּת וְעַזּוּת הַגּוּף. אַךְ אַתָּה יוֹדֵעַ כִּי אֵין מָקוֹם לִבְרֹחַ מִן הַגּוּף. אֶהָפְכָה וְאֶתְהַפְּכָה כְּאוֹפֶן בְּמַלַּי. וְכֻלָּם שָׁבִים לְמָקוֹם אֶחָד. אֵלֶיךָ לְבַד עֵינַי תְּלוּיוֹת, אֵלֶיךָ לְבַד רַעְיוֹנַי צוֹפִיּוֹת, אֵלֶיךָ לְבַד עֵינַי נְשׂוּאוֹת. לִתְשׁוּעַת יְהוָה עֵינַי מְיַחֲלוֹת וְדוֹמִיּוֹת. אֵין לִי עַל מִי לְהִשָּׁעֵן כִּי אִם עַל אָבִי שֶׁבַּשָּׁמַיִם. אֵין לִי שׁוּם תִּקְוָה כִּי אִם עָלֶיךָ אָב הָרַחֲמָן. אֵין לִי שׁוּם מִבְטָח וּמָנוֹס כִּי אִם עַל חֲסָדֶיךָ הָעֲצוּמִים:

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, יֶהֱמוּ מֵעֶיךָ עָלַי, יִכְמְרוּ חֲנִינוֹתֶיךָ עַל עָלוּב כָּמוֹנִי, עַל מָלֵא חֲרָפוֹת וּבוּשׁוֹת כָּמוֹנִי. יָדְךָ תִּכּוֹן עִמִּי אַף זְרוֹעֲךָ תְּאַמְּצֵנִי. קוּמָה בְּעֶזְרָתִי וְהוֹשִׁיעֵנִי כִּי אַתָּה כֹּל יוּכַל, "וְלֹא יִבָּצֵר מִמְּךָ מְזִמָּה". וְאַתָּה בְּרַחֲמֶיךָ וַחֲסָדֶיךָ הָרַבִּים וּבְכֹחֲךָ הַגָּדוֹל אַתָּה מַעֲלֶה מִתַּכְלִית הַיְרִידָה לַעֲלִיָּה גְּדוֹלָה, עַד שֶׁהַיְרִידָה הִיא תַּכְלִית הָעֲלִיָּה. וְאַתָּה מְהַפֵּךְ בְּרַחֲמֶיךָ הָעֲוֹנוֹת לְזְכִיוֹת, כִּי מִי יֹאמַר לְךָ מַה תַּעֲשֶׂה, חוּם וַחֲמֹל עָלֵינוּ וַעֲשֵׂה אֶת אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה בְּרַחֲמֶיךָ וַחֲסָדֶיךָ הָעֲצוּמִים, בְּאֹפֶן שֶׁתַּעֲלֶה אוֹתָנוּ מִירִידָתֵנוּ וְתֹאמַר לְצָרוֹתֵינוּ דַּי. וְתַתְחִיל מֵעַתָּה לְהַעֲלוֹת אוֹתָנוּ מַעֲלָה מַעֲלָה, וְיִתְהַפְּכוּ כָּל הַיְרִידוֹת לַעֲלִיּוֹת גְּדוֹלוֹת. וּתְזַכֵּנוּ לִתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה בֶּאֱמֶת. וְאַתָּה בְּרַחֲמֶיךָ תַּהֲפֹךְ כָּל הָעֲוֹנוֹת לְזְכִיוֹת.

וְתַעֲזְרֵנוּ בְּרַחֲמֶיךָ, שֶׁנִּזְכֶּה לַעֲסֹק כָּל יָמֵינוּ בְּתוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים וּבִתְפִלָּה בֶּאֱמֶת וּבֶאֱמוּנָה וּבַעֲנָוָה אֲמִתִּיוֹת וּבִמְסִירוּת נֶפֶשׁ, וּבִדְבֵקוּת גָּדוֹל אֵלֶיךָ בְּבִטּוּל גָּמוּר. וְנִזְכֶּה בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים לְהַמְשִׁיךְ עָלֵינוּ בְּכָל פַּעַם אוֹר הָעֲדָיִים וְהַכְּתָרִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁהִכְתַּרְתָּ אוֹתָנוּ בְּחוֹרֵב בְּשָׁעַת קַבָּלַת הַתּוֹרָה, בָּעֵת שֶׁאָמַרְנוּ לְפָנֶיךָ נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע, שֶׁאָז נִכְתְּרוּ שְׁנֵי כְּתָרִים בְּרֹאשׁ כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, וְעַל־יְדֵי חֲטָאֵינוּ נִלְקְחוּ וְנִסְתַּלְּקוּ מִמֶּנּוּ. וְאַתָּה עָתִיד לְהַחֲזִירָם לָנוּ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "וְשִׂמְחַת עוֹלָם עַל רֹאשָׁם":

רַחֵם עָלֵינוּ וְעָזְרֵנוּ. שֶׁנִּזְכֶּה לְקַדֵּשׁ וּלְטַהֵר עַצְמֵנוּ, וְנִזְכֶּה לָסוּר מֵרָע בֶּאֱמֶת, וְלַעֲשׂוֹת הַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ תָּמִיד. וְנִזְכֶּה לַעֲסֹק בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה תָּמִיד בֶּאֱמֶת וּבִמְסִירוּת נֶפֶשׁ, בְּאֹפֶן שֶׁנִּזְכֶּה שֶׁיַּחֲזִירוּ לָנוּ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד אֶת שְׁנֵי כְּתָרִים הָאֵלּוּ הַנַּעֲשִׂים מִנַּעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע, שֶׁהֵם תּוֹרָה וּתְפִלָּה שֶׁהֵם נִגְלוֹת וְנִסְתָּרוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה. וּתְזַכֵּנִי בְּכָל פַּעַם לְהַשִּׂיג נִסְתָּרוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה לְהַשִּׂיג תּוֹרַת יְהוָה. וְנִזְכֶּה לַעֲסֹק וְלִיגַע וְלִטְרַח תָּמִיד בַּעֲבוֹדָתְךָ בִּדְבֵקוּת גָּדוֹל וּבִמְסִירוּת נֶפֶשׁ בֶּאֱמֶת, עַד שֶׁנִּזְכֶּה לֵילֵךְ וְלַעֲלוֹת בְּמְהִירוּת גָּדוֹל בְּכָל פַּעַם מִדַּרְגָּא לְדַרְגָּא וּמִמַּעֲלָה לְמַעֲלָה עַד שֶׁנִּזְכֶּה לְהַשִּׂיג וּלְהָבִין בְּכָל פַּעַם נִסְתָּרוֹת הַתּוֹרָה הַגְּבוֹהִים יוֹתֵר וְיוֹתֵר. וּבְכָל פַּעַם נִזְכֶּה לְהַשָּׂגַת נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע הַגָּבוֹהַּ יוֹתֵר. וְנִזְכֶּה תָּמִיד שֶׁיִּהְיֶה נַעֲשֶׂה אֲצִלֵנוּ בְּכָל פַּעַם מֵהַנִּסְתָּר – נִגְלֶה, מֵהַנִּשְׁמַע – נַעֲשֶׂה, מִתְּפִלָּה – תּוֹרָה, מִתּוֹרַת יְהוָה – תּוֹרָתֵנוּ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "כִּי אִם בְּתוֹרַת יְהוָה חֶפְצוֹ וּבְתוֹרָתוֹ יֶהְגֶּה יוֹמָם וָלָיְלָה". וְנִזְכֶּה לְהַשִּׂיג וּלְהָבִין אֶת הָעֲבוֹדָה הַגְּבוֹהַּ שֶׁיֵּשׁ בְּדִבְרֵי הַתּוֹרָה, שֶׁהֵם סִתְרֵי תּוֹרָתְךָ שֶׁמִּלְבָּשׁ בְּדִבְרֵי הַתּוֹרָה שֶׁהֵם הַפְּסוּקִים שֶׁשְּׁבִיבוֹת כָּל מִצְוָה וּמִצְוָה, אֲשֶׁר עִצָּם גְּדֻלַּת הָעֲבוֹדָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁיֵּשׁ בְּאֵלּוּ הַפְּסוּקִים אֵין אָנוּ זוֹכִים לְהַשִּׂיג כְּלָל. חוּם וְחָנֵנוּ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים, וְזַכֵּנוּ לְהַשִּׂיג וּלְהָבִין הָעֲבוֹדָה הַגְּבוֹהַּ הַזֹּאת שֶׁנִּזְכֶּה לָדַעַת אֵיךְ לַעֲבֹד אוֹתְךָ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ הָעֶלְם וְהַנִּסְתָּר בְּדִבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת. וְנִזְכֶּה לַעֲלוֹת בְּכָל פַּעַם מִדַּרְגָּא לְדַרְגָּא וּמֵעוֹלָם לְעוֹלָם הַגְּבוֹהַּ יוֹתֵר, מִנַּעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע זֶה לְנַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע

גָּבוֹהַּ יוֹתֵר, וְכֵן בְּכָל פַּעַם וּפַעַם לְעוֹלָם וָעֶד. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב:
"הַנִּסְתָּרוֹת לַיהוָה אֱלֹהֵינוּ, וְהַנִּגְלוֹת לָנוּ וּלְבָנֵינוּ עַד עוֹלָם,
לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת". עַד שֶׁנִּזְכֶּה לַעֲלוֹת
בַּעֲלִיָּה גְּדוֹלָה לְהָבִין וּלְהַשִּׂיג תּוֹרַת יְהוָה בֶּאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ.
וְנִזְכֶּה לַעֲלוֹת וּלְהִכָּלֵל בְּךָ בְּאוֹר הָאֵין סוֹף. וְנִזְכֶּה לְהִכָּלֵל
בְּאַחְדוּתְךָ עַד שֶׁנִּזְכֶּה לְתוֹרַת יְהוָה וּלְתִפְלַּת יְהוָה בֶּאֱמֶת:

וּבְכֵן יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ,
שֶׁתַּחְמֹל עָלֵינוּ וְתִהְיֶה בְּעֶזְרֵנוּ וּתְזַכֵּנוּ לְשִׂמְחָה
וְחֶדְוָה דִּקְדֻשָּׁה וְנִזְכֶּה לִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה תָּמִיד. וְחֶדְוַת יְהוָה
יְהִיֶה מָעֻזֵּנוּ. וְנִזְכֶּה עַל־יְדֵי־זֶה לְעֻזּוּת דִּקְדֻשָּׁה. וְתַעְזְרֵנוּ
בְּכָל עֵת לְזַכּוֹת לְקוֹלוֹת דִּקְדֻשָּׁה. וְתִתֵּן בְּלִבֵּנוּ הִתְחַזְּקוּת
וְהִתְאַמְּצוּת לְצַעֵק וְלִזְעֹק אֵלֶיךָ תָּמִיד. וְתַחְמֹל עָלֵינוּ
וְתוֹשִׁיעֵנוּ שֶׁנַּטֶּה אָזְנֵינוּ וְלִבֵּנוּ לִשְׁמֹעַ הֵיטֵב כָּל הַקּוֹלוֹת
דִּקְדֻשָּׁה, וְיִכָּנְסוּ בְּלִבֵּנוּ הֵיטֵב, הֵן קוֹל מוֹכִיחֵי אֱמֶת הֵן קוֹל
נִגּוּן וְזִמְרָה וְשִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת לְשִׁמְךָ וְלַעֲבוֹדָתֶךָ, הֵן קוֹל
הַקָּדוֹשׁ שֶׁל הַשּׁוֹפָר, הֵן קוֹל אַנְחוֹתֵינוּ וְצַעֲקוֹתֵנוּ
וּתְפִלּוֹתֵינוּ, מַה שֶּׁאֲנַחְנוּ בְּעַצְמֵנוּ מִתְאַנְּחִים וְצוֹעֲקִים
וּמִתְחַנְּנִים וּמִתְפַּלְּלִים אֵלֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ, הֵן שְׁאָר כָּל
הַקּוֹלוֹת שֶׁבִּקְדֻשָּׁה – כֻּלָּם נִזְכֶּה לְעוֹרְרָם וּלְשָׁמְעָם הֵיטֵב,
וְיִכָּנְסוּ בְּלִבֵּנוּ וּבְאָזְנֵינוּ, וְיַטּוּ לְבָבֵנוּ אֵלֶיךָ בֶּאֱמֶת. וְנִזְכֶּה
לְקַבֵּל עַל יָדָם עֻזּוּת דִּקְדֻשָּׁה, לְהִתְגַּבֵּר עַל עֻזּוּת הַגּוּף, בְּאֹפֶן
שֶׁאוּכַל לְשַׁבֵּר וּלְהַכְנִיעַ וּלְבַטֵּל עֻזּוּת הַגּוּף לְגַמְרֵי וְיִתְבַּטְּלוּ
כָּל תַּאֲוֹת הַגּוּף וּמִדּוֹתָיו הָרָעִים, וְיִתְבַּטֵּל הַגּוּף לְגַבֵּי

הַנְּשָׁמָה הַקְּדוֹשָׁה. וְאָזְכֶּה לִהְיוֹת עַז כַּנָּמֵר בַּעֲבוֹדָתְךָ וּבְתוֹרָתְךָ וּבְיִרְאָתֶךָ, עַד שֶׁאָזְכֶּה שֶׁתּוּכַל הַנְּשָׁמָה לְרַחֵם עַל בְּשַׂר גּוּפִי, שֶׁתִּתְקָרֵב הַנְּשָׁמָה לְהַגּוּף וְתִגָּלֶה לוֹ וְתָאִיר בּוֹ מִכָּל הָאָרָה וּמִכָּל הַשָּׂגָה שֶׁהַנְּשָׁמָה מַשֶּׂגֶת תָּמִיד בְּכָל עֵת. עַד שֶׁתַּגִּיעַ גַּם לְהַנְּשָׁמָה טוֹבָה עַל־יְדֵי־זֶה, שֶׁתּוּכַל הַנְּשָׁמָה לַחֲזֹר לְמַעֲלָתָהּ תָּמִיד עַל־יְדֵי הָרְשִׁימוֹת שֶׁל הָאָרוֹת, שֶׁהֵאִירָה בִּבְשַׂר הַגּוּף. וְנִזְכֶּה לִהְיוֹת דְּבֵקִים בְּךָ תָּמִיד, בְּגוּף וָנֶפֶשׁ בֶּאֱמֶת בְּתַכְלִית הַשְּׁלֵמוּת:

כִּי אַתָּה לְבַד יָדַעְתָּ גֹּדֶל הָרַחֲמָנוּת, שֶׁיֵּשׁ עָכְשָׁו עַל גּוּפִי הָרָחוֹק מֵהַנְּשָׁמָה בְּתַכְלִית הָרִחוּק, וְגַם לְהַנְּשָׁמָה מַגִּיעַ פְּגָם גָּדוֹל, חַס וְשָׁלוֹם, עַל יְדֵי רִחוּק הַגּוּף מֵהַנְּשָׁמָה, כַּאֲשֶׁר אַתָּה יָדַעְתָּ. חוּס וַחֲמֹל עָלַי, וְתֵן בִּלְבִּי רַחֲמָנוּת בֶּאֱמֶת, שֶׁאָזְכֶּה לְרַחֵם עַל בְּשַׂר גּוּפִי, וְאָזְכֶּה לְהִתְגַּבֵּר בְּעַזּוּת דִּקְדֻשָּׁה, בְּקוֹלוֹת דִּקְדֻשָּׁה לְהַכְנִיעַ וּלְשַׁבֵּר וּלְבַטֵּל עַל־יְדֵי־זֶה עַזּוּת גּוּפִי, עַד שֶׁגּוּפִי יִתְבַּטֵּל לְגַבֵּי נִשְׁמָתִי לְגַמְרֵי, עַד שֶׁתּוּכַל הַנְּשָׁמָה לְהָאִיר בּוֹ, עַד שֶׁגַּם הַגּוּף יֵדַע מִכָּל הָאָרָה וּמִכָּל הַשָּׂגָה שֶׁהַנְּשָׁמָה שֶׁלִּי מַשֶּׂגֶת לְמַעְלָה תָּמִיד בְּכָל עֵת:

וְזַכֵּנִי לְהִתְקָרֵב לְצַדִּיקֵי אֱמֶת וּלְמוֹכִיחֵי אֱמֶת. וְאָזְכֶּה שֶׁיִּהְיֶה לִי עַזּוּת דִּקְדֻשָּׁה לִהְיוֹת עַז כַּנָּמֵר לַעֲמֹד כְּנֶגֶד עַזֵּי פָּנִים שֶׁבַּדּוֹר, הָרוֹצִים לְהַרְחִיק מִצַּדִּיקֵי אֱמֶת. וְתַצִּילֵנִי וְתַבְדִּילֵנִי מִן הַתּוֹעִים וּמִן מַנְהִיגֵי שֶׁקֶר אֲשֶׁר כָּל מַלְכוּתָם וְהִתְנַשְּׂאוּת שֶׁלָּהֶם הוּא רַק עַל־יְדֵי עַזּוּת דִּסְטְרָא

אַחֶרָא לְבָד, שֶׁהִיא מַלְכוּתָא בְּלָא תַגָּא. וְהֵם מִשְׁתָּרְרִים וּמִתְגָּאִים עַל עַם דַּל בְּחִנָּם, אֲשֶׁר אַתָּה לְבַד יָדַעְתָּ כַּמָּה רָעוֹת הֵם גּוֹרְמִים, חַס וְשָׁלוֹם. וְלֹא דַּי שֶׁאֵינָם יְכוֹלִים לְקָרֵב אוֹתָנוּ אֵלֶיךָ בֶּאֱמֶת כִּי אִם שֶׁרוֹצִים לְרַחֲקֵנוּ, חַס וְשָׁלוֹם, מִנְּקֻדַּת הָאֱמֶת מִצַּדִּיקֵי אֱמֶת מִכְּשֵׁרִים אֲמִתִּיִּים. רַחֵם עָלֵינוּ בְּרַחֲמֶיךָ וְתַבְדִּילֵנוּ מִן הַצְּבוּעִים וְהַשַּׁקְרָנִים מִמַּנְהִיגֵי שֶׁקֶר, וְתֵן לָנוּ עֲזוּת דִּקְדֻשָּׁה שֶׁנּוּכַל לַעֲמֹד כְּנֶגֶד עֲזוּתָם. וְתַעֲזֵרֵנוּ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים שֶׁיִּהְיֶה לָנוּ כֹּחַ עַל־יְדֵי עֲזוּת דִּקְדֻשָּׁה לְהוֹסִיף עֹז וְתַעֲצוּמוֹת בִּקְדֻשָּׁה שֶׁלְּמַעְלָה. וְאַתָּה תַּשְׁפִּיעַ וְתִתֵּן עָלֵינוּ תּוֹסְפוֹת עֹז וְתַעֲצוּמוֹת מֵאִתְּךָ לְהִתְגַּבֵּר וּלְהִתְאַמֵּץ בַּעֲבוֹדָתְךָ וּבְתוֹרָתְךָ וּבְיִרְאָתֶךָ בְּכֹחַ וּגְבוּרָה גְּדוֹלָה וּבַעֲזוּת גָּדוֹל דִּקְדֻשָּׁה. וְלֹא נִתְבַּיֵּשׁ מִפְּנֵי הַמַּלְעִיגִים וְלֹא יִפֹּל עָלֵינוּ שׁוּם מוֹרָא וָפַחַד וּבוּשָׁה, וְלֹא שׁוּם חֲלִישׁוּת הַדַּעַת מִשּׁוּם אָדָם וּמִשּׁוּם נִבְרָא שֶׁבָּעוֹלָם, כִּי אִם מִמְּךָ לְבַד נִירָא וְנִפְחַד וְנִתְבַּיֵּשׁ תָּמִיד לִבְלִי לָסוּר מֵרְצוֹנְךָ יָמִין וּשְׂמֹאל מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם. וְיִקַּיֵּם בָּנוּ מִקְרָא שֶׁכָּתוּב: "תְּנוּ עֹז לֵאלֹהִים עַל יִשְׂרָאֵל גַּאֲוָתוֹ וְעֻזּוֹ בַּשְּׁחָקִים, נוֹרָא אֱלֹהִים מִמִּקְדָּשֶׁיךָ אֵל יִשְׂרָאֵל הוּא נוֹתֵן עֹז וְתַעֲצֻמוֹת לָעָם בָּרוּךְ אֱלֹהִים":

וְתַשְׁפִּיעַ עָלֵינוּ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים דַּעַת דִּקְדֻשָּׁה, שֶׁאָזְכֶּה לֵידַע אֵיךְ לְהִתְנַהֵג עִם הָעֲזוּת בְּאֹפֶן שֶׁלֹּא יִהְיֶה לִי שׁוּם עֲזוּת דְּסִטְרָא אָחֳרָא כְּלָל, וְלֹא אֶשְׁתַּמֵּשׁ עִם הָעֲזוּת כִּי אִם לְשִׁמְךָ וְלַעֲבוֹדָתְךָ בֶּאֱמֶת. וְתַצִּילֵנִי וּתְמַלְּטֵנִי מִדִּינָה

שֶׁל גֵּיהִנָּם הַקָּשֶׁה וּמַר מְאֹד הַמַּגִּיעַ לְהָעַזֵּי פָּנִים, אֲשֶׁר הֵם נוֹפְלִים בְּגֵיהִנָּם בְּאֵין סוֹמֵךְ וּמַצִּיל. חוּס וַחֲמֹל עָלַי בְּחֶמְלָתֶיךָ הָאֲמִתִּיִּים, חוּס וַחֲמֹל עָלַי וְתַצִּילֵנִי מִכָּל מִינֵי עַזּוּת דִּסְטְרָא אָחֳרָא מִכָּל מִינֵי עַזּוּת הַגּוּף. וּתְזַכֵּנִי לְעַזּוּת דִּקְדֻשָּׁה בֶּאֱמֶת לַעֲמֹד כְּנֶגֶד הָעַזֵּי פָּנִים שֶׁבַּדּוֹר הָרוֹצִים לְרַחֵק מִדַּרְכֵי אֱמֶת אוֹ לְהַחְלִישׁ דַּעְתָּם, חַס וְשָׁלוֹם, שֶׁל הָרוֹצִים לְהִתְקָרֵב לְדַרְכֵי הַקְּדֻשָּׁה בֶּאֱמֶת. וְתַעֲזְרֵנוּ שֶׁנִּהְיֶה עַז כַּנָּמֵר נְגִדָּם לְנַצְּחָם וּלְהַשְׁפִּילָם עַד עָפָר, לְשַׁבְּרָם וּלְבַטְּלָם לְגַמְרֵי. וּתְזַכֵּנִי שֶׁאֶהְיֶה עַז וְחָזָק בַּעֲבוֹדָתְךָ תָּמִיד, וְאֶזְכֶּה לְכָל הַקּוֹלוֹת דִּקְדֻשָּׁה, וּלְהִתְגַּבֵּר עַל יָדָם עַל כָּל מִינֵי עַזּוּת שֶׁל הַגּוּף עַד שֶׁיִּתְבַּטְּלוּ כָּל תַּאֲוֹת הַגּוּף וּמִדּוֹתָיו הָרָעִים.

וְאֶזְכֶּה לְהִתְקָרֵב לְצַדִּיקֵי אֱמֶת בֶּאֱמֶת, וּלְהִתְחַבֵּר תָּמִיד עִם אֲנָשִׁים כְּשֵׁרִים וְיִרְאִים בֶּאֱמֶת, הַהוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ הָאֱמֶת כִּרְצוֹנְךָ הַטּוֹב. "יְהוָה עֻזִּי וְגִבּוֹר, יְהוָה אִישׁ מִלְחָמָה, תְּנָה עֻזְּךָ לְעַבְדֶּךָ וְהוֹשִׁיעָה לְבֶן אֲמָתֶךָ", וְזַכֵּנִי לְעַזּוּת דִּקְדֻשָּׁה הַנִּמְשָׁךְ מִבֹּשֶׁת פָּנִים דִּקְדֻשָּׁה, מֵעֵדֶן עִלָּאָה דְּסָתִים וְגָנִיז, מֵחָכְמָה עִלָּאָה, מִמַּאֲמַר הַשָּׁלֵם שֶׁהוּא "בְּרֵאשִׁית", אֲשֶׁר עַל יְדֵי זֶה תִּבָּנֶה יְרוּשָׁלַיִם עִירְךָ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ, קְרִיָּה נֶאֱמָנָה. נַהֲלֵנוּ בְּעֻזְּךָ אֶל נְוֵה קָדְשֶׁךָ, וּתְזַכֵּנוּ עַל יְדֵי זֶה לֶאֱמוּנָה שְׁלֵמָה וּלְהִתְקָרֵב וּלְהִכָּלֵל בְּצַדִּיקִים אֲמִתִּיִּים הַכְּלוּלִים מִשִּׁבְעָה רוֹעִים שֶׁהֵם כְּלָלִיּוּת הַקְּדֻשָּׁה. וְיִמְשַׁךְ עַל יָדָם עָלַי וְעַל זַרְעִי וְעַל כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל אֱמוּנָה שְׁלֵמָה בֶּאֱמֶת. וְאֶזְכֶּה בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים לְהַאֲמִין בְּךָ

וּבְצַדִּיקֶיךָ הָאֲמִתִּיִּים וּבְמוֹכִיחֵי אֱמֶת שֶׁהָיוּ בְּכָל דּוֹר וָדוֹר וְשֶׁבַּדּוֹר הַזֶּה, בֶּאֱמֶת וּבֶאֱמוּנָה שְׁלֵמָה, בְּלִי שׁוּם בִּלְבּוּל וּנְטִיָּה כְּלָל. וְאָזְכֶּה עַל יְדֵי הָאֱמוּנָה לְקַבֵּל מוּסָר מִמּוֹכִיחֵי אֱמֶת, וְאֶשְׁמַע בְּקוֹלָם, וְיִכָּנְסוּ דִּבְרֵיהֶם הָאֲמִתִּיִּים בְּאָזְנַי וּבִלְבִּי, וְאַטֶּה לְבָבִי אֲלֵיהֶם, וַאֲבַטֵּל עַצְמִי לְגַמְרֵי אֲלֵיהֶם, עַד שֶׁאֶזְכֶּה לִהְיוֹת כִּרְצוֹן הַצַּדִּיקֵי אֱמֶת, וְלֹא אָסוּר מִדִּבְרֵיהֶם וּמֵרְצוֹנָם יָמִין וּשְׂמֹאל:

וּתְזַכֵּנִי בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים לְשַׁמּוּשׁ דִּקְדֻשָּׁה. שֶׁאֶזְכֶּה לְשַׁמֵּשׁ צַדִּיקִים אֲמִתִּיִּים וּמוֹכִיחֵי אֱמֶת, וְאֶזְכֶּה לַעֲמֹד לְפָנֵיהֶם וּלְשַׁמְּשָׁם וּלְהִטָּפֵל בָּהֶם וְלַעֲשׂוֹת כָּל צָרְכֵיהֶם וּרְצוֹנָם, לְמַעַן אֶזְכֶּה עַל יְדֵי זֶה שֶׁיִּהְיֶה לִי אֵיזֶה שַׂיְכוּת וְהִתְקָרְבוּת לָהֶם. כִּי אַתָּה יָדַעְתָּ גֹּדֶל רְחוּקִי מִצַּדִּיקֵי אֱמֶת, עַד שֶׁאֵין לִי שׁוּם שַׂיְכוּת וְהִתְקָרְבוּת לָהֶם, עַד שֶׁאֲפִלּוּ כְּשֶׁאֲנִי זוֹכֶה לִשְׁמֹעַ דִּבּוּר הַקָּדוֹשׁ מֵהֶם, אֵינוֹ נִשְׁמָע לְאָזְנַי עָצֻם קוֹל הַדִּבּוּר, כִּי אִם קוֹל הֲבָרָה, הַנֶּאֱחָז וּמִתְדַּבֵּק בְּקוֹל דִּקְדֻשָּׁה עַל יְדֵי חֲטָאַי וַעֲוֹנוֹתַי הַמְרֻבִּים. וְגַם אֲפִלּוּ קוֹל אַנְחָתִי וְזַעֲקָתִי בְּעַצְמִי אֵינִי זוֹכֶה לִשְׁמֹעַ הֵיטֵב, כִּי אִם קוֹל הֲבָרָה.

אָנָּא יְהוָה, חֲמֹל עָלַי, וְזַכֵּנִי לְשַׁמּוּשׁ דִּקְדֻשָּׁה, שֶׁאֶזְכֶּה בְּרַחֲמֶיךָ לַעֲשׂוֹת מִצְוֹת הַרְבֵּה בִּגּוּפִי, שֶׁיִּזְכֶּה גּוּפִי לְשַׁמֵּשׁ אֶת הַנְּשָׁמָה בַּעֲשִׂיַּת מִצְוֹת מַעֲשִׂיּוֹת הַרְבֵּה תָּמִיד. וְכֵן אֶזְכֶּה לְשַׁמֵּשׁ הַרְבֵּה תַּלְמִידֵי חֲכָמִים וְצַדִּיקִים אֲמִתִּיִּים,

בְּאֹפֶן שֶׁאֶזְכֶּה לִשְׁמֹעַ כָּל הַקּוֹלוֹת דִּקְדֻשָּׁה בְּעַצְמָם, בְּלִי שׁוּם אֲחִיזַת קוֹל הַבָּרָה כְּלָל. וְאַתָּה בְּרַחֲמֶיךָ תִּמְחַל וְתִסְלַח לִי עַל כָּל עֲוֹונוֹתַי וּפְשָׁעַי וַחֲטָאַי, וְתָסִיר וּתְבַטֵּל כָּל הַמְקַטְרְגִים שֶׁנַּעֲשׂוּ עַל יְדֵי עֲוֹונוֹתַי הַמְּרֻבִּים, וְתַכְנִיעֵם וְתַשְׁפִּילֵם וּתְבַטְּלֵם בְּבִטּוּל גָּמוּר, וְתִהְיֶה בְּעֶזְרִי שֶׁאֶתְגַּבֵּר בְּעַזּוּת דִּקְדֻשָּׁה עַל עַזּוּת גּוּפִי, עַד שֶׁאֶזְכֶּה לְשַׁבֵּר וּלְבַטֵּל כָּל תַּאֲוֹת הַגּוּף וּמִדּוֹתָיו הָרָעִים, עַד שֶׁיִּתְבַּטֵּל גּוּפִי לְגַמְרֵי לִגְבִי הַנְּשָׁמָה הַקְּדוֹשָׁה, וְיִכְלַל וְיִתְאַחֵד הַגּוּף עִם הַנְּשָׁמָה בְּתַכְלִית הַהִתְאַחֲדוּת. וְתָאִיר וּתְגַלֶּה הַנְּשָׁמָה לְהַגּוּף כָּל הַהֶאָרוֹת וְכָל הַהַשָּׂגוֹת שֶׁהִיא מַשֶּׂגֶת תָּמִיד לְמַעְלָה. וְאָנֹכִי בְּכִלַּל גּוּפִי וְנַפְשִׁי וְרוּחִי וְנִשְׁמָתִי אֶתְקָרֵב וְאֶתְאַחֵד עִם צַדִּיקֵי אֱמֶת וְאֶהְיֶה נִכְלָל בָּהֶם בֶּאֱמֶת, עַד שֶׁאֶזְכֶּה לְהִכָּלֵל בְּךָ בֶּאֱמֶת מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם:

וּתְעוֹרֵר רַחֲמֶיךָ עָלֵינוּ. וְתִשְׁלַח לָנוּ מַנְהִיג אֲמִתִּי רוֹעֶה נֶאֱמָן, שֶׁיִּהְיֶה לוֹ כֹּחַ לְקָרְבֵנוּ אֵלֶיךָ בֶּאֱמֶת. וְנִזְכֶּה לְהִכָּלֵל בִּשְׁבְעָה רוֹעִים דִּקְדֻשָּׁה שֶׁהֵם כְּלָלִיּוּת הַקְּדֻשָּׁה, כְּלָלִיּוּת אֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁל יִשְׂרָאֵל עַם קָדְשֶׁךָ. וְתַמְשִׁיךְ עָלֵינוּ וְתַשְׁפִּיעַ עָלֵינוּ אֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה עַל יָדָם. וַעֲשֵׂה לְמַעַנְךָ וּלְמַעַן הַשִּׁבְעָה רוֹעִים שֶׁהֵם אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב מֹשֶׁה אַהֲרֹן יוֹסֵף דָּוִד, וּלְמַעַן כָּל הַצַּדִּיקִים שֶׁחָיוּ בְּכָל דּוֹר וָדוֹר עַד עַתָּה, וּלְמַעַן הַצַּדִּיקִים אֲמִתִּיִּים שֶׁבְּדוֹר הַזֶּה וּלְמַעַן כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ. וְתַשְׁפִּיעַ עָלֵינוּ מִמְּעוֹן קָדְשָׁתְךָ וְתֵיטִיב לָנוּ בְּטוּבְךָ הָאֱמֶת. וּתְחָנֵנוּ בְּחַסְדֶּיךָ הַגְּדוֹלִים

וְתִמָּלֵא רַחֲמִים עָלֵינוּ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים. וְתָשִׁיב פָּנֶיךָ אֵלֵינוּ, וְתִקְבַּע וְתִטַּע בְּלִבֵּנוּ אֱמוּנָתְךָ הַקְּדוֹשָׁה בִּשְׁלֵמוּת, שֶׁנִּזְכֶּה לְהַאֲמִין בְּךָ, יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, וּבְצַדִּיקֶיךָ הָאֲמִתִּיִּים, הֵן בְּצַדִּיקִים אֲמִתִּיִּים שׁוֹכְנֵי עָפָר, קְדוֹשִׁים אֲשֶׁר בָּאָרֶץ הֵמָּה, הֵן בְּצַדִּיקֵי אֱמֶת וּמוֹכִיחֵי אֱמֶת וּכְשֵׁרִים אֲמִתִּיִּים שֶׁבַּדּוֹר הַזֶּה, בְּכֻלָּם אֶזְכֶּה לְהַאֲמִין בֶּאֱמֶת וּבֶאֱמוּנָה שְׁלֵמָה בְּלִי שׁוּם בִּלְבּוּל וּנְטִיָּה כְּלָל, חַס וְשָׁלוֹם, וְלֹא יִהְיֶה לִי שׁוּם הִרְהוּר אַחֲרֵיהֶם כְּלָל. וְאֶזְכֶּה עַל יְדֵי הָאֱמוּנָה הַשְּׁלֵמָה לְמַלֹּאת הָאָרֶת הַיָּדַיִם הַקְּדוֹשִׁים, וְאֶזְכֶּה לְמַלֹּאת יָדַי הַיּוֹם לַיהוָה.

וְתִתֶּן לִי כֹּחַ לְהַכְנִיעַ וּלְשַׁבֵּר וּלְבַטֵּל כָּל מִינֵי אֱמוּנוֹת כּוֹזְבִיּוֹת מִן הָעוֹלָם וְכֻלָּם יָשׁוּבוּ לֶאֱמוּנָתְךָ הַקְּדוֹשָׁה. וְאֶזְכֶּה עַל יְדֵי הָאֱמוּנָה הַשְּׁלֵמָה לְקַבֵּל מוּסָר וְתוֹכָחָה מִמּוֹכִיחֵי אֱמֶת, וְיִכְנְסוּ דִּבְרֵיהֶם בְּלִבֵּנוּ בֶּאֱמֶת. וְנִזְכֶּה לָשׁוּב עַל יְדֵי זֶה בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה אֵלֶיךָ בֶּאֱמֶת. וְתַקְבֵּץ נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל, וְתִבַּטֵּל בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים כָּל מִינֵי גֵּרוּשׁ וּמַחֲלֹקֶת מִן הָעוֹלָם, שֶׁלֹּא יְגָרְשׁוּ עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל מִמְּקוֹמָם לְעוֹלָם. וְכָל אוֹתָן שֶׁכְּבָר נִתְגָּרְשׁוּ וְנִדְּחוּ מִמְּקוֹמָם מֵעַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל בִּכְלָל וּבִפְרָט כֻּלָּם תַּחֲזִירֵם וְתוֹשִׁיבֵם לִמְקוֹמָם בְּשָׁלוֹם. וְתָשִׂים שָׁלוֹם בָּעוֹלָם, וְתִבַּטֵּל כָּל מִינֵי מַחֲלֹקֶת מִן הָעוֹלָם.

וּתְרַחֵם עָלֵינוּ וּתְטַהֵר עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל. וְתִשְׁמְרֵנוּ וְתַצִּילֵנוּ
תָּמִיד מִפְּגַם טֻמְאַת נְדָה חַס וְשָׁלוֹם. וְתַבְדִּיל
וְתַפְרִישׁ אוֹתָנוּ וְכָל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל מִפְּגַם טֻמְאָה זוֹ
לְגַמְרֵי, שֶׁלֹּא יֵאֵרַע לָנוּ וְלֹא יְזַדַּמֵּן לָנוּ שׁוּם מִכְשׁוֹל וּפְגָם,
חַס וְשָׁלוֹם, מִפְּגַם עָוֹן נִדָּה, חַס וְשָׁלוֹם, רַק נִזְכֶּה לִהְיוֹת
קְדוֹשִׁים וּטְהוֹרִים תָּמִיד:

וְחוֹשִׁיעֵנוּ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים, וּשְׁלַח לָנוּ צַדִּיקֵי אֱמֶת מוֹכִיחֵי
אֱמֶת, שֶׁיִּהְיֶה לָהֶם כֹּחַ וְחָכְמָה לַעֲשׂוֹת שָׁלוֹם
בֵּין יִשְׂרָאֵל לַאֲבִיהֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם, שֶׁיַּעַסְקוּ לְהוֹכִיחַ אֶת
יִשְׂרָאֵל בְּתוֹכָחָה הָרָאוּי. וְיִהְיוּ יוֹדְעִים אֵיךְ לְהוֹכִיחַ אוֹתָם.
וְיוֹדִיעוּ לָנוּ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד אֶת גֹּדֶל עֹצֶם הַפְּגַם שֶׁל כָּל
חֵטְא וָעָוֹן, בְּאֹפֶן שֶׁנָּשׁוּב מֵהֶם. וְיַחֲזִירוּ כָּל יִשְׂרָאֵל
בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ. וְיִהְיוּ יְכוֹלִים לְרַצּוֹת אוֹתְךָ
וּלְפַתּוֹתְךָ בְּעֶתֶר, וּלְהַקְטִין לְפָנֶיךָ מְאֹד כָּל חֲטָאֵינוּ
וַעֲוֹנוֹתֵינוּ וּפְשָׁעֵינוּ, עַד שֶׁתְּמַלֵּא רַחֲמִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל
עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל, וְתִסְלַח לְכָל עֲוֹנוֹתֵינוּ וְתִמְחֹל לְכָל
פְּשָׁעֵינוּ וְחַטֹּאתֵנוּ, שֶׁחָטָאנוּ וְשֶׁעָוִינוּ וְשֶׁפָּשַׁעְנוּ לְפָנֶיךָ
בְּכְלָל וּבִפְרָט, בַּדּוֹר הַזֶּה וּבַדּוֹרוֹת הַקּוֹדְמִים, בְּגִלְגּוּל זֶה
וּבְגִלְגּוּל אַחֵר – עַל כֻּלָּם תִּמְחֹל וְתִסְלַח אֱלוֹהַּ סְלִיחוֹת.
וְתָשִׁיב פָּנֶיךָ אֵלֵינוּ, וּתְרַחֵם עָלֵינוּ תָּמִיד, וְתִבְנֶה עִירְךָ
יְרוּשָׁלַיִם קִרְיָה נֶאֱמָנָה בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ. וְתָשִׂים שָׁלוֹם
בָּעוֹלָם. וְנִזְכֶּה בְּרַחֲמֶיךָ עַל יְדֵי צַדִּיקֶיךָ הָאֲמִתִּיִּים לְתַקֵּן
בִּשְׁלֵמוּת שְׁנֵי הַחוֹתָמוֹת דִּקְדֻשָּׁה; חוֹתָם בְּתוֹךְ חוֹתָם,

חוֹתַם הַיְדִין וְחוֹתַם הָרַגְלִין. וְתַמְתִּיק וּתְבַטֵּל כָּל מִינֵי דִינִים מֵעָלֵינוּ וּמֵעַל כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְעוֹלָם:

וְתַעֲזֹר לָנוּ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים לְהִתְפַּלֵּל בְּכַוָּנָה גְּדוֹלָה תָּמִיד, וּבִפְרָט בְּיֶרַח הָאֵיתָנִים בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם הַכִּפּוּרִים וְהוֹשַׁעְנָא רַבָּא עָזְרֵנוּ לְהִתְפַּלֵּל אָז בְּכֹחַ גָּדוֹל וּבְכַוָּנָה גְּדוֹלָה וַעֲצוּמָה. וְתַזְמִין לָנוּ בְּרַחֲמֶיךָ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם כִּפּוּר מִתְפַּלְּלִים וְתוֹקְעִים הַגּוּנִים וּכְשֵׁרִים, שֶׁיִּהְיֶה לָהֶם כֹּחַ לְרַצּוֹתְךָ וּלְפַתּוֹתְךָ וּלְעוֹרֵר רַחֲמֶיךָ. וְתַעֲזְרֵנוּ לִשְׁמֹעַ קוֹל שׁוֹפָר בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּכַוָּנָה שְׁלֵמָה כָּרָאוּי. וְנִזְכֶּה לְקַיֵּם מִצְוַת שְׁמִיעַת קוֹל שׁוֹפָר בִּשְׁלֵמוּת עִם כָּל פְּרָטֶיהָ וְדִקְדּוּקֶיהָ וְכַוָּנוֹתֶיהָ וְתַרְי"ג מִצְוֹת הַתְּלוּיִים בָּהּ וּבְלֵב טוֹב וּבְשִׂמְחָה גְּדוֹלָה, וְנִזְכֶּה לִשְׁמֹעַ קוֹל הַשּׁוֹפָר בְּעַצְמוֹ וְלֹא שׁוּם קוֹל חֲבָרָה. וְיִכְנֹס קוֹל הַשּׁוֹפָר הַקָּדוֹשׁ בְּלִבֵּנוּ הֵיטֵב וְיִמְשַׁךְ עָלֵינוּ קְדֻשָּׁה גְּדוֹלָה עַל יְדֵי כָּל הַקּוֹלוֹת הַקְּדוֹשִׁים שֶׁל הַשּׁוֹפָר. וְיִתְגַּבֵּר וְיִתְחַזֵּק קוֹל הַשּׁוֹפָר הַקָּדוֹשׁ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה "הֵן יִתֵּן בְּקוֹלוֹ קוֹל עֹז". וְיִפֹּל עָלֵינוּ פַּחַד וַחֲרָדָה וְאֵימָה וְיִרְאָה וּבוּשָׁה גְּדוֹלָה וַעֲצוּמָה מִפָּנֶיךָ עַל יְדֵי קוֹל הַשּׁוֹפָר. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "אִם יִתָּקַע שׁוֹפָר בְּעִיר וְעָם לֹא יֶחֱרָדוּ". וְקוֹל הַשּׁוֹפָר יִהְיֶה הוֹלֵךְ וְחָזֵק מְאֹד, עַד שֶׁיַּכְנִיעַ וְיִשְׁבֹּר וִיבַטֵּל כָּל מִינֵי עֲוּוֹת דְּסִטְרָא אַחֲרָא, הֵן עֲוֹנוֹת הַגּוּף הֵן עֲוֹנוֹת שֶׁל הָעֲזֵי פָּנִים שֶׁבַּדּוֹר. וְנִזְכֶּה לִשְׁמֹעַ כָּל הַקּוֹלוֹת הַקְּדוֹשִׁים שֶׁל הַשּׁוֹפָר הַקָּדוֹשׁ בִּשְׁלֵמוּת, הֵן קוֹל תְּקִיעָה, הֵן קוֹל שְׁבָרִים, הֵן קוֹל תְּרוּעָה. וְנִשְׁמַע הֵיטֵב וְנַקֵּבֵל בְּלִבֵּנוּ קְדֻשַּׁת כָּל

הַקְּוֹלוֹת הַלָּלוּ, עַד שֶׁיִּהְיֶה נִשְׁבָּר עַזּוּת גּוּפֵנוּ עַל יְדֵי זֶה וְיִתְעוֹרֵר לִבֵּנוּ בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ. וְנִזְכֶּה לִהְיוֹת "שְׂמֵחִים וְטוֹבֵי לֵב" בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּכָל הַיּוֹם כֻּלּוֹ, עַד שֶׁנִּתְעוֹרֵר בִּבְכִיָּה גְּדוֹלָה מִתּוֹךְ הַשִּׂמְחָה הָעֲצוּמָה בְּשִׂמְךָ הַגָּדוֹל, וְיִקָּיֵם בָּנוּ מִקְרָא שֶׁכָּתוּב: "בְּשִׂמְךָ יְגִילוּן כָּל הַיּוֹם, וּבְצִדְקָתְךָ יָרוּמוּ. כִּי תִפְאֶרֶת עֻזָּמוֹ אָתָּה וּבִרְצוֹנְךָ תָּרוּם קַרְנֵנוּ":

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אַתָּה יָדַעְתָּ שֶׁכָּל קְדֻשָּׁתֵנוּ תְּלוּיָה בִּימֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַקְּדוֹשִׁים שֶׁהוּא הַתְּחָלַת הַשָּׁנָה, יוֹם רִאשׁוֹן בַּשָּׁנָה, זֶה הַיּוֹם תְּחִלַּת מַעֲשֶׂיךָ זִכָּרוֹן לְיוֹם רִאשׁוֹן, אֲשֶׁר מִשָּׁם נִמְשַׁךְ הַקְּדֻשָּׁה עַל כָּל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ. חוּם וַחֲמֹל עָלֵינוּ, וְעָזְרֵנוּ וְזַכֵּנוּ לְקַבֵּל רֹאשׁ הַשָּׁנָה בִּקְדֻשָּׁה גְּדוֹלָה וּבְשִׂמְחָה גְּדוֹלָה, וְתַעְזְרֵנוּ שֶׁנִּזְכֶּה לְטַהֵר וּלְקַדֵּשׁ מַחֲשַׁבְתֵּנוּ מְאֹד בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה גְּדוֹלָה וַעֲצוּמָה מְאֹד בֶּאֱמֶת כָּרָאוּי בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, כַּאֲשֶׁר אַתָּה יָדַעְתָּ אֵיךְ צְרִיכִים לְהִזָּהֵר לִשְׁמֹר אֶת הַמַּחֲשָׁבָה בִּקְדֻשָּׁה בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה. וְנִזְכֶּה בִּזְכוּת וְכֹחַ צַדִּיקֵי אֱמֶת שֶׁיִּהְיֶה נִשְׁלָם עַל יָדֵינוּ כָּל הַתִּקּוּנִים וְהַיִּחוּדִים וְהַקְּדֻשׁוֹת שֶׁצְּרִיכִים לְתַקֵּן וּלְיַחֵד לְמַעְלָה בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם הַכִּפּוּרִים, וּלְהַמְשִׁיךְ קְדֻשָּׁה עָלֵינוּ וְעַל כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל מֵרֹאשׁ הַשָּׁנָה עַל כָּל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ. "מֵרֵאשִׁית הַשָּׁנָה וְעַד אַחֲרִית שָׁנָה". כִּי אַתָּה יָדַעְתָּ כִּי בְּגָלוּתֵנוּ הַמַּר הַזֶּה, בְּעוֹקְבָא דִּמְשִׁיחָא, אֵין לָנוּ שׁוּם כֹּחַ וְהִתְחַזְּקוּת דִּקְדֻשָּׁה כִּי אִם עַל יְדֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה

הַקָּדוֹשׁ אֲשֶׁר נָתַתָּ לָנוּ בְּרַחֲמֶיךָ מַתָּנָה טוֹבָה וִיקָרָה. וַאֲנַחְנוּ
בְּעָנְיֵנוּ אֵין לָנוּ שׁוּם שֵׂכֶל וָדַעַת אֵיךְ וּבְאֵיזֶה אֹפֶן לְהַמְשִׁיךְ
עָלֵינוּ קְדֻשַּׁת רֹאשׁ הַשָּׁנָה כָּרָאוּי. אַתָּה יָדַעְתָּ אֶת לִבֵּנוּ,
קוֹמָה בְּעֶזְרָתֵנוּ בְּעֵת צָרָה הַזֹּאת בְּאַחֲרִית הַיָּמִים, וְעָזְרֵנוּ
וְהוֹשִׁיעֵנוּ. וַחֲמֹל נָא עָלֵינוּ, אֲדוֹנֵנוּ אֱלֹהֵינוּ, אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ
צוּרֵנוּ וְגוֹאֲלֵנוּ, וְרַחֵם עָלֵינוּ בִּזְכוּת צַדִּיקֵי אֱמֶת שֶׁבַּדּוֹר
הַזֶּה, וּבִזְכוּת צַדִּיקֵי אֱמֶת הַקְּדוֹשִׁים אֲשֶׁר בָּאָרֶץ הֵמָּה,
אֲשֶׁר אָנוּ וְכָל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל הוֹלְכִים וְסוֹבְבִים,
וּמִשְׁתַּטְּחִים עַל קִבְרֵיהֶם וְציּוֹן שְׂלָחֵם בְּכָל עֶרֶב רֹאשׁ
הַשָּׁנָה, וּפוֹרְשִׂים כַּפֵּינוּ לְפָנֶיךָ וּמִתְפַּלְּלִים וּמִתְחַנְּנִים אֵלֶיךָ
בְּקִידָה בִּכְרִיעָה בְּהִשְׁתַּחֲוָיָה בְּלֵב נִשְׁבָּר וְנִדְכָּא. חוּסָה
עָלֵינוּ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים, וּתְעוֹרֵר לֵב נִשְׁמַת כָּל הַצַּדִּיקִים
אֲמִתִּיִּים אֲשֶׁר נִשְׁמָתָם בְּגָבְהֵי מְרוֹמִים בְּרוּם הַמַּעֲלוֹת
בָּעוֹלָמוֹת הָעֶלְיוֹנִים הַקְּדוֹשִׁים. שֶׁכָּל נִשְׁמוֹת הַצַּדִּיקִים
הַקְּדוֹשִׁים הָאֲמִתִּיִּים יֵרְדוּ לְמַטָּה בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיִהְיוּ עִמָּנוּ
בְּקֶרֶב עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל. וְיַעְזְרוּ אוֹתָנוּ לְהִתְפַּלֵּל וּלְהִתְחַנֵּן
בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, וּלְהַכְנִיעַ וּלְגָרֵשׁ הַשָּׂטָן בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה,
וּלְשַׁבֵּר וּלְבַטֵּל כָּל מִינֵי עַזּוּת דְּסִטְרָא אַחֲרָא מֵעָלֵינוּ וּמֵעַל
כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל עַל יְדֵי הַתְּפִלּוֹת וְהַתְּקִיעוֹת שֶׁל רֹאשׁ
הַשָּׁנָה הַקָּדוֹשׁ, עַד שֶׁנִּזְכֶּה לְהַמְשִׁיךְ עָלֵינוּ וְעַל כָּל עַמְּךָ בֵּית
יִשְׂרָאֵל קְדֻשָּׁה וְטָהֳרָה מֵרֹאשׁ הַשָּׁנָה עַל כָּל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ.
וְנִזְכֶּה לְתַקֵּן שְׁנֵי הַחוֹתָמוֹת דִּקְדֻשָּׁה חוֹתָם בְּתוֹךְ חוֹתָם
בְּיֶרַח הָאֵיתָנִים, בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם הַכִּפּוּרִים וְסֻכּוֹת
וְהוֹשַׁעְנָא רַבָּא וּשְׁמִינִי עֲצֶרֶת. וְיַעֲלוּ קוֹלֵינוּ לְפָנֶיךָ לְרָצוֹן,

וְנִזְכֶּה לְשִׂמְחָה דִקְדֻשָּׁה בִּשְׁלֵמוּת תָּמִיד. וְתִכְתְּבֵנוּ וְתַחְתֹּם אוֹתָנוּ וְאֶת כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְחַיִּים טוֹבִים וַאֲרוּכִים וּלְשָׁלוֹם, חַיִּים שֶׁל יִרְאַת שָׁמַיִם, חַיִּים אֲמִתִּיִּים, חַיִּים שֶׁנִּזְכֶּה בָּהֶם לְחַיֵּי עוֹלָם, לְחַיִּים נִצְחִיִּים:

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אַתָּה יָדַעְתָּ אֶת לְבָבֵנוּ, כִּי צְרָכֵינוּ מְרֻבִּים לְהֵאָמֵר עַד אֲשֶׁר לֹא יַסְפִּיקוּ כָּל יָמֵינוּ לְפָרְטָם. אֲבָל אַתָּה יָדַעְתָּ אֶת כָּל אֲשֶׁר עִם לְבָבֵנוּ, עֲשֵׂה עִמָּנוּ לְמַעַן שִׁמְךָ וּלְמַעַן כָּל הַצַּדִּיקִים אֲמִתִּיִּים וַחֲמֹל עָלֵינוּ וּמַלֵּא מִשְׁאֲלוֹתֵינוּ לְטוֹבָה בְּרַחֲמִים, חֵן מַה שֶּׁהִזְכַּרְנוּ לְפָנֶיךָ, חֵן מַה שֶּׁקָּצָרָה יָדֵינוּ וּלְשׁוֹנֵנוּ לְהַזְכִּיר לְפָנֶיךָ. וַעֲשֵׂה מַה שֶּׁתַּעֲשֶׂה, בְּאֹפֶן שֶׁנִּזְכֶּה כֻּלָּנוּ לָשׁוּב אֵלֶיךָ בֶּאֱמֶת וּבְלֵב שָׁלֵם בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה כִּרְצוֹנְךָ הַטּוֹב, וְלֹא נָסוּר מֵרְצוֹנְךָ יָמִין וּשְׂמֹאל כָּל יָמֵינוּ לְעוֹלָם, וְנִזְכֶּה לֵילֵךְ וְלַעֲלוֹת מְהֵרָה מִדַּרְגָּא לְדַרְגָּא וּמִמַּעֲלָה לְמַעֲלָה בִּקְדֻשָּׁה גְּדוֹלָה, עַד שֶׁנִּזְכֶּה בְּחַיֵּינוּ לְהִכָּלֵל בְּךָ בֶּאֱמֶת בְּאוֹר הָאֵין סוֹף כִּרְצוֹנְךָ וְכִרְצוֹן צַדִּיקֶיךָ הָאֲמִתִּיִּים, עַד שֶׁנִּזְכֶּה לְתוֹרַת יְהוָה וּלְתִפְלַּת יְהוָה בֶּאֱמֶת. וְלֹא נֵבוֹשׁ בָּעוֹלָם הַזֶּה וְלֹא נִכָּלֵם לָעוֹלָם הַבָּא. "יְהוָה עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן, יְהוָה יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם". יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתִּבְנֶה עִירְךָ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ:

כג

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, אֱלֹהִים חַיִּים וּמֶלֶךְ עוֹלָם, אֵל חַי
חֶלְקֵנוּ צוּרֵנוּ, צַוֵּה לְהַצִּיל יְדִידוּת שְׁאֵרֵינוּ מִשַּׁחַת
לְמַעַן בְּרִיתְךָ אֲשֶׁר שַׂמְתָּ בִּבְשָׂרֵנוּ. רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם מָה רַב
טוּבְךָ אֲשֶׁר עָשִׂיתָ עִמָּנוּ, אֲשֶׁר חָמַלְתָּ עַל נַפְשֵׁנוּ, וְחָשַׂבְתָּ
מֵרָחוֹק לְהֵטִיב אַחֲרִיתֵנוּ, וְנָתַתָּ בְּרִיתְךָ בֵּינְךָ וּבֵין אַבְרָהָם
אוֹהֲבְךָ. וַהֲקֵמוֹתָ בְּרִיתְךָ אֶת יִצְחָק וְאֶת זַרְעוֹ יִשְׂרָאֵל וְאֶת
זֶרַע זַרְעוֹ לְדוֹרוֹתָם. וְחַסְתָּ עַל תִּקּוּן נַפְשׁוֹתֵינוּ וְנֶפֶשׁ זַרְעֵנוּ,
וְצִוִּיתָ אוֹתָנוּ לִכְנֹס בִּבְרִיתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ, לָמוּל אֶת
בְּשַׂר עָרְלָתֵנוּ בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי. "מִי יְמַלֵּל גְּבוּרוֹת יְהוָה
יַשְׁמִיעַ כָּל תְּהִלָּתוֹ". מִי יְפָאֵר מִי יְהַדֵּר. מִי יְהַלֵּל, מִי יְשַׁבֵּחַ.
מִי יוּכַל לְהוֹדוֹת לְךָ וּלְבָרְכְךָ וּלְשַׁבְּחֲךָ וּלְפָאֲרְךָ עַל כָּל הַחֶסֶד
וְהַטּוֹבָה הַגְּדוֹלָה וְהַנּוֹרָאָה הַזֹּאת אֲשֶׁר עָשִׂיתָ עִמָּנוּ. אֲשֶׁר
קִדַּשְׁתָּ יְדִיד מִבֶּטֶן. וְצֶאֱצָאָיו חָתַמְתָּ בְּאוֹת בְּרִית קֹדֶשׁ:

עַל כֵּן בָּאתִי לְהַפִּיל תְּחִנָּתִי לְפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי
אֲבוֹתַי אָב הַחֶסֶד אָב הָרַחֲמָן, הַגּוֹאֵל מִמָּוֶת וּפוֹדֶה
מִשַּׁחַת, עֲשֵׂה לְמַעַן בְּרִיתְךָ אֲשֶׁר חָתַמְתָּ בִּבְשָׂרֵנוּ, וַחֲמֹל עַל
נַפְשׁוֹתֵינוּ, וְקוּמָה בְּעֶזְרָתֵנוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ לְמַעַן חַסְדֶּךָ. שֶׁנִּזְכֶּה
לְקַדֵּשׁ וּלְטַהֵר עַצְמֵנוּ בִּקְדֻשַּׁת הַבְּרִית בְּתַכְלִית הַשְּׁלֵמוּת
בֶּאֱמֶת כִּרְצוֹנְךָ הַטּוֹב, וְתָגֵן עָלֵינוּ וְתַעְזְרֵנוּ שֶׁנִּהְיֶה
נִשְׁמָרִים מִכָּל דָּבָר רָע. שֶׁלֹּא נִהָרֵהַר בַּיּוֹם שׁוּם הִרְהוּר
בָּעוֹלָם, וְלֹא נָבֹא לִידֵי טֻמְאָה בַּלַּיְלָה. וְתַצִּילֵנוּ בְּרַחֲמֶיךָ

חֲרָבִים מִכָּל מִינֵי פְּגַם הַבְּרִית שֶׁבָּעוֹלָם, וַעֲשֵׂה לְמַעַנְךָ וְלֹא לְמַעֲנֵנוּ, עֲשֵׂה לְמַעַן כָּל הַצַּדִּיקִים וְהַחֲסִידִים הָאֲמִתִּיִּים הַקְּדוֹשִׁים וְהַטְּהוֹרִים, אֲשֶׁר הִתְגַּבְּרוּ עַל יִצְרֵיהֶם לְמַעַן כְּבוֹדֶךָ וְעָמְדוּ בְּנִסְיוֹנוֹת גְּדוֹלוֹת וְנוֹרָאוֹת, וְכָפוּ אֶת יִצְרָם וְקִדְּשׁוּ אֶת שִׁמְךָ, עַד שֶׁזָּכוּ לְקִדֻּשַּׁת הַבְּרִית בְּתַכְלִית הַשְּׁלֵמוּת כִּרְצוֹנֶךָ. וּלְמַעֲנָם וּלְמַעַן אֲבוֹתֵינוּ אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב עֲשֵׂה, וְחוּסָה עָלֵינוּ וְעָזְרֵנוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ וְקַדְּשֵׁנוּ וְטַהֲרֵנוּ בִּקְדֻשָּׁתְךָ הָעֶלְיוֹנָה. בְּאֹפֶן שֶׁנִּזְכֶּה גַּם כֵּן לִשְׁמִירַת הַבְּרִית בֶּאֱמֶת כִּרְצוֹנְךָ הַטּוֹב.

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם. מָה אוֹמַר מָה אֲדַבֵּר וּמָה אֶצְטַדָּק. וּבְאֵיזֶה דֶּרֶךְ וּבְאֵיזֶה עֵצָה וּבְאֵיזֶה תַּחְבּוּלָה אוּכַל לְהִתְחִיל לְפָרֵשׁ אֶת לִבִּי לְפָנֶיךָ וּבְאֵיזֶה דֶּרֶךְ וּבְאֵיזֶה זְכוּת אוּכַל לְרַצּוֹת וּלְפַיֵּס אוֹתְךָ עַל כָּל הַחֲטָאִים וַעֲוֹנוֹת וּפְשָׁעִים שֶׁחָטָאתִי וְשֶׁעָוִיתִי וְשֶׁפָּשַׁעְתִּי לְפָנֶיךָ מִנְּעוּרַי עַד הַיּוֹם הַזֶּה, בְּמַחֲשָׁבָה דִּבּוּר וּמַעֲשֶׂה, בִּרְאִיַּת הָעַיִן וּבִשְׁמִיעַת הָאֹזֶן וּבְשְׁאָר חוּשִׁים. מִי יוּכַל לְסַפֵּרָם מִי יוּכַל לְפָרְטָם אַפְלוּ בְּדֶרֶךְ כְּלָל. וְעַל אֵיזֶה מֵהֶן אֲבַקֵּשׁ קֹדֶם, עַל הַחֲדָשׁוֹת אוֹ עַל הַיְשָׁנוֹת, עַל הַנִּגְלוֹת אוֹ עַל הַנִּסְתָּרוֹת עַל הַכְּלָל אוֹ עַל הַפְּרָט, עַל הַגְּדוֹלוֹת אוֹ עַל הַקְּטַנּוֹת. כִּי גַּם הַפְּגָמִים הַקְּטַנִּים שֶׁבְּקְטַנִּים בְּעֶרְכִּי, הֵם פְּגָמִים עֲצוּמִים וְנוֹרָאִים, לְפִי עָצְמָם גְּדֻלָּתְךָ וְרוֹמְמוּתֶךָ:

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם פְּתַח פִּיךָ לְאִלֵּם כָּמוֹנִי, לְמֻרְחָק כָּמוֹנִי, לִנְרְדָּךְ כָּמוֹנִי. עָזְרֵנִי לְפָרֵשׁ אֶת לִבְבִי הַמַּר לְפָנֶיךָ, כִּי נַפְשִׁי מָרָה לִי מְאֹד מְאֹד עַד אֲשֶׁר אֵינִי יוֹדֵעַ אֵיךְ אֲנִי יָכוֹל לִחְיוֹת וּלְהִתְקַיֵּם אֲפִלּוּ שָׁעָה אַחַת מֵעֹצֶם מְרִירוּת לִבִּי, כִּי פָּגַמְתִּי בְּהַבְּרִית קֹדֶשׁ בְּמִקְוֵה הַחַיִּים.

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם אַתָּה יָדַעְתָּ. כִּי כָּל יָמֵינוּ וּשְׁנוֹתֵינוּ לֹא יַסְפִּיקוּ לְהִתְוַדּוֹת וּלְהִתְחַנֵּן וְלַעֲשׂוֹת תִּקּוּנִים לְתַקֵּן אֲפִלּוּ פְּגַם מַחֲשָׁבָה וְהִרְהוּר אֶחָד. כִּי אַתָּה לְבַד יָדַעְתָּ עַד חֵיכָן עַד הֵיכָן מַגִּיעַ פְּגַם הַהִרְהוּר חַס וְשָׁלוֹם. מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן פְּגַם טִפַּת קֶרִי אַחַת לְבַטָּלָה חַס וְשָׁלוֹם מִי יוּכַל לְתַקֵּן זֹאת. מִי יוּכַל לַעֲשׂוֹת תִּקּוּנִים עַל זֶה, וּלְרַצּוֹת וּלְפַיֵּס אוֹתְךָ עַל זֶה אֲשֶׁר עַל יְדֵי זֶה הֶאֱרַכְנוּ אֶת הַגָּלוּת, וַעֲדַיִן לֹא שַׁבְנוּ לְאַרְצֵנוּ. וְעַתָּה מָה אוֹמַר וּמָה אֲדַבֵּר. וּבְאֵיזֶה לָשׁוֹן וּבְאֵיזֶה דִּבּוּרִים וּבְאֵיזֶה אֹפֶן אַתְחִיל לְהִתְוַדּוֹת לְפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי. וְאֵיךְ אֲקַבֵּל דִּבּוּרִים קְדוֹשִׁים וּטְהוֹרִים לְפָרֵשׁ שִׂיחָתִי לְפָנֶיךָ. "נֶאֱלַמְתִּי דוּמִיָּה הֶחֱשֵׁיתִי מִטּוֹב וּכְאֵבִי נֶעְכָּר. נֶאֱלַמְתִּי לֹא אֶפְתַּח פִּי כִּי אַתָּה עָשִׂיתָ". כִּי הֶשְׁחֲרוּ פָּנֵינוּ מִפְּנֵי חַטֹּאתֵינוּ. וְנֶחְשְׁכוּ עֵינֵינוּ מִפְּנֵי עֲוֹנוֹתֵינוּ. עַד אֲשֶׁר בַּעֲוֹנוֹתַי הָרַבִּים, מִתְגַּבֵּר עָלַי הָעַצְבוּת וְהַמָּרָה שְׁחוֹרָה בְּכָל עֵת, וְאֵין לִי שׁוּם שִׂמְחָה אֲמִתִּית אֲפִלּוּ בְּעֵת שֶׁאֲנִי זוֹכֶה לַעֲשׂוֹת אֵיזֶה דָּבָר שֶׁבִּקְדֻשָּׁה בַּעֲבוֹדָתְךָ וּבְיִרְאָתְךָ וּבְתוֹרָתְךָ, וַאֲנִי רָחוֹק מִשִּׂמְחָה אֲמִתִּית בְּתַכְלִית הָרְחוֹק. כִּי פָּגַמְתִּי בְּאוֹר פְּנֵי מַלְכְּךָ חַיִּים, פָּגַמְתִּי

בְּכָל מִינֵי שִׂמְחָה דִּקְדֻשָּׁה, פְּגַמְתִּי בְּאַנְפִּין נְהִירִין עַד אֲשֶׁר
עַל יְדֵי עֲוֹנוֹתַי הָרַבִּים מִתְעוֹרְרִים בְּכָל עֵת הָאַנְפִּין חֲשׁוּכִין
עָלֵינוּ חַס וְשָׁלוֹם, שֶׁהֵם עַצְבוּת וּמָרָה שְׁחוֹרָה, שֶׁהֵמָּה הָיוּ
בְּעוֹכְרֵינוּ. וְהֵמָּה הֵם רֹב עִקַּר הַמְּנִיעוֹת וְהַבִּטּוּלִים
מֵעֲבוֹדָתְךָ בֶּאֱמֶת, וְעַל יָדָם בָּאוּ לָנוּ כָּל הַפְּגָמִים וְכָל
הַמְּכֻשּׁוֹלוֹת וְכָל הַחֲטָאִים שֶׁחָטָאנוּ וְשֶׁעָוִינוּ וְשֶׁפָּשַׁעְנוּ
נֶגְדֶּךָ. כַּאֲשֶׁר אַתָּה יָדַעְתָּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ, וְכַאֲשֶׁר גִּלִּיתָ לָנוּ
עַל יְדֵי חָכְמֶיךָ הָאֲמִתִּיִּים שֶׁעִקַּר כָּל הָעֲוֹנוֹת, וּבִפְרָט פְּגַם
הַבְּרִית בָּאִין עַל יְדֵי עַצְבוּת וּמָרָה שְׁחוֹרָה חַס וְשָׁלוֹם.
וְעַתָּה אָבִי שֶׁבַּשָּׁמַיִם אֵל חַי וְקַיָּם מֵאַיִן אֲבַקֵּשׁ עֵזֶר וּתְרוּפָה
לְמַכּוֹתַי הָאֲנוּשׁוֹת מְאֹד. "אֶשָּׂא עֵינַי אֶל הֶהָרִים מֵאַיִן יָבֹא
עֶזְרִי". מֵאַיִן אֲבַקֵּשׁ הַצָּלָה וּמָנוֹס. מֵאַחַר שֶׁכָּל אֶחָד תָּלוּי
בַּחֲבֵרוֹ, שִׂמְחָה וּשְׁמִירַת הַבְּרִית, וּמֵאַחַר שֶׁלֹּא זָכִיתִי עֲדַיִן
לִשְׁמִירַת הַבְּרִית בִּשְׁלֵמוּת בֶּאֱמֶת כָּרָאוּי, מֵהֵיכָן אֲקַבֵּל
שִׂמְחָה. וּמֵאַחַר שֶׁאֲנִי רָחוֹק מִשִּׂמְחָה דִּקְדֻשָּׁה, אִם כֵּן אֵיפוֹא
מֵהֵיכָן אֲקַבֵּל כֹּחַ וּגְבוּרָה לִזְכּוֹת לִשְׁמִירַת הַבְּרִית. עַל כֵּן
אֶזְעַק וַאֲשַׁוֵּעַ בְּקוֹל מַר אֶצְעַק אֵלֶיךָ. בְּקוֹל צְעָקָה בְּקוֹל
אֲנָחָה בְּקוֹל דִּמְעָה אֶתְחַנֵּן לְפָנֶיךָ. בְּכָל מִינֵי תַּחֲנוּנִים אֲנִי
מַפִּיל תְּחִנָּתִי לְפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי. בְּכָל מִינֵי
בַּקָּשׁוֹת אֲנִי מְבַקֵּשׁ לִפְנֵי כִּסֵּא כְבוֹדֶךָ, בְּכָל מִינֵי קוֹלוֹת אֲנִי
קוֹרֵא אֵלֶיךָ, חוּס וַחֲמֹל עָלַי, חוּס וְרַחֵם עָלַי, חוּס וְחָנֵּנִי,
חָנֵּנִי וּפְדֵנִי, פְּדֵה וּמַצִּיל הַצִּילֵנִי, גּוֹאֵל חָזָק לְמַעַנְךָ פְּדֵנִי,
שׁוֹמֵעַ אֲנָקַת אֲבִיוֹנִים שׁוֹמֵעַ צַעֲקָתִי וְאַנְחָתִי, מָרָא דְּעָלְמָא
כְּלָא, אַל תִּתֵּן לַשַּׁחַת נַפְשִׁי, כִּי "מַה בֶּצַע בְּדָמִי בִּרְדְתִּי אֶל

שַׂחַת, חֲיוֹדְךָ עָפָר חֲגִיד אֲמִתֶּךָ. הַצִּילֵנִי מִטִּיט וְאַל אֶטְבָּעָה אִנָּצְלָה מִשּׂוֹנְאַי וּמִמַּעֲמַקֵּי מָיִם". כִּי אֵין שׂוּם לָשׁוֹן בָּעוֹלָם שֶׁאוּכַל לְפָרֵשׁ שִׂיחָתִי עַל יָדוֹ. כִּי צָרוֹת נַפְשִׁי גָּדְלוּ וְשָׂגְבוּ יוֹתֵר מִמֶּטְבָּע בְּיוֵן מְצוּלָה וְאֵין מָעֲמָד. יוֹתֵר מִיּוֹרֵד בְּעַמְקֵי מַיִם. וְאִם כָּל לְשׁוֹנוֹת כָּאֵלּוּ דִּבְּרוּ הַמְשׁוֹרְרִים דָּוִד הַמֶּלֶךְ וּשְׁאָר צַדִּיקִים אֲמִתִּיִּים עַל עַצְמָם, עַל פְּגָם קַל אֶחָד שֶׁהוּא פְּגָם קַל שֶׁבַּקַּלִּים דַּק מִן הַדַּק, שֶׁאֵין פְּגָם כָּזֶה נִתְפַּס בְּדַעְתֵּנוּ כְּלָל, אָנֹכִי מָה אֶעֱנֶה אַפְתְּרֵיהוּ. אָנֹכִי מָה אוֹמַר וּמָה אֲדַבֵּר. וְהַלְוַאי הָיִיתִי זוֹכֶה עַל כָּל פָּנִים לְדַבֵּר דִּבּוּרִים הַקְּדוֹשִׁים בְּלֵב נִשְׁבָּר בֶּאֱמֶת, כְּמוֹ שֶׁיָּצְאוּ דִּבְרֵיהֶם מִפִּיהֶם בֶּאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ, אַף־עַל־פִּי שֶׁבֶּאֱמֶת לֹא פָּגְמוּ כְּלָל. וְאָנֹכִי פָּגַמְתִּי בֶּאֱמֶת הַרְבֵּה מְאֹד בְּלִי שִׁעוּר וָעֵרֶךְ, עַל כֵּן אֵין לִי שׂוּם תִּקְוָה וּמִבְטָח וּמִשְׁעָן כִּי אִם עַל זְכוּת צַדִּיקֵי אֱמֶת, צַדִּיקֵי יְסוֹדֵי עוֹלָם אֲשֶׁר עֲלֵיהֶם כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל נִשְׁעָן, אֲשֶׁר עִצָּם קְדֻשָּׁתָם וְזִכּוּתָם מַסְפֶּקֶת לָהָרִים וּלְהַגְבִּיהַּ וּלְקָרֵב אַפְלוּ אוֹתִי אֵלֶיךָ. וְעַל כֹּחַם הַגָּדוֹל לְבַד נִשְׁעָנְתִּי, וְעַל תָּקְפָּם וְחָזְקָם אֲנִי נִסְמָךְ, אַפְלוּ בַּגָּלוּת הַגָּדוֹל וְהַמַּר הַזֶּה. וְעֲלֵיהֶם תָּמַכְתִּי יִתְדוֹתַי לִקְרֹא אֵלֶיךָ וְלִצְעֹק אֵלֶיךָ מִמָּקוֹם שֶׁאֲנִי שָׁם. וּבָאתִי לְפָנֶיךָ לִשְׁטֹחַ אֶת כַּפַּי אֵלֶיךָ, וּלְהָרִים עֵינַי לְמָעוֹן קָדְשָׁתֶךָ, וּלְהִסְתַּכֵּל וּלְיַחֵל לַחֲמוֹן חַסְדֶּיךָ. שֶׁתָּחוֹס וּתְרַחֵם עָלַי וְתַעֲלֶה אוֹתִי מִטִּיט הַיָּוֵן, מִמְּצוּלוֹת יָם, מִכָּל הַמְּקוֹמוֹת וְהָעִנְיָנִים שֶׁיָּרַדְתִּי לְתוֹכָם עַל יְדֵי מַעֲשַׂי הָרָעִים וּמַחְשְׁבוֹתַי הַמְּגֻנּוֹת. מִתְּהוֹ וָבֹהוּ וְחֹשֶׁךְ וּתְהוֹם תַּעֲלֶה נַפְשִׁי, וּמִכָּל מִינֵי טֻמְאוֹת תְּטַהֲרֵנִי, וּמִכָּל מִינֵי קְלִפּוֹת

וְסִטְרִין אַחֲרָנִין תְּפַדֵּנִי וְתַצִּילֵנִי בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים. וּבְכָל מִינֵי קְדֻשּׁוֹת תְּקַדְּשֵׁנִי. וּבְכָל מִינֵי יְשׁוּעוֹת וְהַצָּלוֹת תּוֹשִׁיעֵנִי וְתַצִּילֵנִי. וְתִהְיֶה עִמִּי תָּמִיד, וְתַעְזְרֵנִי שֶׁאֲקַשֵּׁר עַצְמִי בְּקֶשֶׁר אֲמִיץ וְחָזָק אֵלֶיךָ בֶּאֱמֶת. וַאֲקַשֵּׁר יַחַד כָּל רְמַ״ח אֵבָרַי וּשְׁסָ״ה גִּידַי וְנַפְשִׁי וְרוּחִי וְנִשְׁמָתִי, בְּקֶשֶׁר אֲמִיץ וְחָזָק שֶׁיִּהְיוּ כֻּלָּם מְקֻשָּׁרִים יַחַד וַאֲחוּזִים וּדְבוּקִים בְּמַחֲשָׁבָה קְדוֹשָׁה אַחַת לַעֲבוֹדָתֶךָ וּלְיִרְאָתֶךָ בֶּאֱמֶת, בְּאֹפֶן שֶׁאָזְכֶּה לִהְיוֹת סוּר מֵרָע בֶּאֱמֶת. שֶׁאָזְכֶּה לְהִנָּצֵל מִכָּל מִינֵי חֲטָאִים וַעֲוֹנוֹת וּפְשָׁעִים. וּמִכָּל מִינֵי הִרְהוּרִים וּמַחֲשָׁבוֹת רָעוֹת וּמִכָּל מִינֵי בִּלְבּוּלִים וּמִכָּל מִינֵי פְּגַם הַבְּרִית חַס וְשָׁלוֹם, וּמִכָּל מִינֵי פְּגָמִים שֶׁבָּעוֹלָם. וְתִמְחֹל וְתִסְלַח לִי עַל כָּל חֲטָאַי וַעֲוֹנוֹתַי וּפְשָׁעַי שֶׁחָטָאתִי וְשֶׁעָוִיתִי וְשֶׁפָּשַׁעְתִּי לְפָנֶיךָ מִנְּעוּרַי עַד הַיּוֹם הַזֶּה. וְתִתַּקֵּן כָּל הַפְּגָמִים שֶׁפָּגַמְתִּי עַד הֵנָּה. וּמֵעַתָּה תַּעְזְרֵנִי וְתִזַּכֵּנִי לִהְיוֹת קָדוֹשׁ וְטָהוֹר בֶּאֱמֶת כִּרְצוֹנְךָ הַטּוֹב. וְתִזַּכֵּנִי לְקַדֵּשׁ עַצְמִי בְּמֻתָּר לִי, וְאָזְכֶּה לִפְרִישׁוּת בִּקְדֻשָּׁה גְּדוֹלָה בֶּאֱמֶת כִּרְצוֹנְךָ הַטּוֹב. עַד שֶׁאָזְכֶּה חִישׁ קַל מְהֵרָה לִקְדֻשַּׁת הַבְּרִית בֶּאֱמֶת. וְתַשְׁפִּיעַ עָלַי מִמְּעוֹן קְדֻשָּׁתְךָ שִׂמְחָה וְחֶדְוָה תָּמִיד, וְאָזְכֶּה לִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה תָּמִיד. ״שׂוֹשׂ אָשִׂישׂ בַּיהוָה תָּגֵל נַפְשִׁי בֵּאלֹהַי״. וְאָזְכֶּה לָגִיל וְלִשְׂמֹחַ בִּישׁוּעָתְךָ תָּמִיד. וְתָאִיר עָלַי בְּאוֹר פָּנֶיךָ. וּתְזַכֵּנִי לְפָנִים מְאִירוֹת. לְאַנְפִּין נְהִירִין. לְפָנִים שֶׁל שִׂמְחָה דִּקְדֻשָּׁה, לְאוֹר פְּנֵי מֶלֶךְ חַיִּים. מְשַׂמֵּחַ נַפְשׁוֹת עֲגוּמִים, שְׂלַח עָלַי שִׂמְחָה מִמְּעוֹנְךָ וְשַׂמֵּחַ נַפְשִׁי הָאֻמְלָלָה וְהֶעָלוּבָה מְאֹד. ״שַׂמֵּחַ נֶפֶשׁ עַבְדֶּךָ כִּי אֵלֶיךָ יְהוָה נַפְשִׁי

אֶשָּׂא. תּוֹדִיעֵנִי אוֹרַח חַיִּים, שׂוֹבַע שְׂמָחוֹת אֶת פָּנֶיךָ, נְעִימוֹת בִּימִינְךָ נֶצַח״:

וְזַכֵּנוּ אָבִינוּ אָב הָרַחֲמָן, ״יְהוָה אֱלֹהִים אֱמֶת״, וֶהְיֵה בְּעֶזְרֵנוּ שֶׁנִּזְכֶּה בְּרַחֲמֶיךָ הָעֲצוּמִים לֶאֱמֶת וֶאֱמוּנָה. חוֹסָה עָלַי בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים וְהַצֵּל אוֹתִי מִכָּל מִינֵי כְּפִירוֹת וּמִכָּל מִינֵי פְּגַם אֱמוּנָה, שֶׁלֹּא יַעֲלֶה בִּלְבָבִי שׁוּם הִרְהוּר וְשׁוּם קֻשְׁיָא וְשׁוּם עַקְמִימִיּוּת שֶׁבַּלֵּב עָלֶיךָ יִתְבָּרַךְ, וְעַל הַנְהָגוֹתֶיךָ, וְעַל צַדִּיקֶיךָ הָאֲמִתִּיִּים, וְעַל כְּשֵׁרֵי הַדּוֹר הָאֲמִתִּיִּים, וְעַל כָּל סִפְרֵי תוֹרָתְךָ הַקְּדוֹשִׁים וְהַטְּהוֹרִים, וְעַל כָּל הַדְּבָרִים שֶׁבִּקְדֻשָּׁה. רַק אָזְכֶּה לְהַאֲמִין בְּךָ וּבְצַדִּיקֶיךָ הָאֲמִתִּיִּים, וּבְתוֹרָתְךָ הַקְּדוֹשָׁה וּבִכְלָלִיּוּת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל הַקָּדוֹשׁ, בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה בֶּאֱמֶת בְּלִי שׁוּם בִּלְבּוּל וּנְטִיָּה כְּלָל. וְלֹא יַעֲלֶה עַל דַּעְתִּי שׁוּם הִרְהוּר עֲלֵיהֶם כְּלָל. וְאָזְכֶּה לַעֲבֹד אוֹתְךָ תָּמִיד בֶּאֱמֶת וּבֶאֱמוּנָה שְׁלֵמָה, עַד שֶׁאָזְכֶּה שֶׁיִּתְגַּלֶּה לִי הַשָּׂגַת אֱלֹהוּתְךָ וְיִדִיעַת רוֹמְמוּתְךָ יִתְבָּרַךְ. וְאָזְכֶּה לַחֲזוֹת בְּאוֹר פְּנֵי יְהוָה, ״לַחֲזוֹת בְּנֹעַם יְהוָה וּלְבַקֵּר בְּהֵיכָלוֹ״. וְיִקַּיֵם בִּי מִקְרָא שֶׁכָּתוּב: ״וּמִבְשָׂרִי אֶחֱזֶה אֱלוֹהַּ״, שֶׁאָזְכֶּה לַחֲזוֹת אֱלֹהוּתְךָ וּלְהַשִּׂיג גְּדֻלָּתְךָ יִתְבָּרַךְ, וּלְהָכִיר אוֹתְךָ בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא בֶּאֱמֶת וּבֶאֱמוּנָה שְׁלֵמָה כִּרְצוֹנְךָ הַטּוֹב:

וּבְכֵן תַּעְזְרֵנוּ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים וַחֲסָדֶיךָ הָעֲצוּמִים, וּתְזַכֵּנוּ לְשַׁבֵּר תַּאֲוַת מָמוֹן מֵאִתָּנוּ. שֶׁלֹּא יִהְיֶה לִי שׁוּם תַּאֲוָה

וְשׁוּם חֶמְדָּה וְשׁוּם הִשְׁתּוֹקְקוּת לְמָמוֹן. וְנִזְכֶּה לִהְיוֹת שׁוֹנֵא בֶּצַע לִשְׁנֹא אֶת הַמָּמוֹן בְּתַכְלִית הַשִּׂנְאָה. וְתַעְזְרֵנוּ בָּעֵת שֶׁאָנוּ מְכֻרָּחִים לַעֲסֹק בְּאֵיזֶה עֵסֶק וּמַשָּׂא וּמַתָּן, שֶׁנִּזְכֶּה לַעֲשׂוֹת הַמַּשָּׂא וּמַתָּן בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה. וּנְקַיִּם דְּבָרֵינוּ תָּמִיד, וְלֹא נַחֲלִיף וְלֹא נְשַׁנֶּה דִּבּוּרֵנוּ לְעוֹלָם אֲפִלּוּ בְּשְׁבִיל הוֹן רָב. וְכָל הוֹן דְּעָלְמָא לֹא יוּכַל לְהַטּוֹת לְבָבֵנוּ חַס וְשָׁלוֹם מִן הָאֱמֶת וְהָאֱמוּנָה, לְשַׁנּוֹת אוֹ לְהַחֲלִיף אֵיזֶה דִּבּוּר מִדְּבָרֵינוּ חַס וְשָׁלוֹם. וּכְכָל הַיּוֹצֵא מִפִּינוּ בְּשָׁעַת הַמַּשָּׂא וּמַתָּן כֵּן נַעֲשֶׂה וּנְקַיֵּם תָּמִיד בְּלִי שׁוּם שִׁנּוּי בָּעוֹלָם. וְתַצִּילֵנִי בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים שֶׁלֹּא אֶהְיֶה נִבְהָל לְהוֹן וְלֹא אַטְרִיד אֶת דַּעְתִּי לִרְדֹּף אַחַר הַפַּרְנָסָה חַס וְשָׁלוֹם בִּיגִיעוֹת גְּדוֹלוֹת וּבִטְרָחוֹת עֲצוּמוֹת חַס וְשָׁלוֹם. רַק תַּשְׁפִּיעַ עָלַי בְּרַחֲמֶיךָ, וְתִטַּע וְתַקְבַּע בְּלִבִּי אֱמוּנָה וּבִטָּחוֹן שָׁלֵם בֶּאֱמֶת. וְאֶהְיֶה בּוֹטֵחַ בַּיהוָה לְבַד, וְאֵדַע וְאַאֲמִין בֶּאֱמֶת, כִּי לֹא מִמּוֹצָא וּמִמַּעֲרָב וּמִמִּדְבַּר הָרִים. כִּי לֹא בְכֹחוֹ יִגְבּוֹר אִישׁ. וְאֵין יְכֹלֶת כְּלָל בְּכֹחִי וְעֹצֶם יָדִי לַעֲשׂוֹת חַיִל וַעֲשִׁירוּת כְּלָל, רַק הַכֹּל מֵאִתְּךָ לְבַד. "וְהָעֹשֶׁר וְהַכָּבוֹד מִלְּפָנֶיךָ וְאַתָּה מוֹשֵׁל בַּכֹּל". וְאַאֲמִין בֶּאֱמֶת וּבֶאֱמוּנָה שְׁלֵמָה שֶׁאַתָּה יָכוֹל לְהַזְמִין לִי פַּרְנָסָתִי בִּשְׁלֵמוּת בְּסִבָּה קַלָּה, בְּלִי שׁוּם יְגִיעוֹת וְטִרְחוֹת וְטִרְדוֹת כְּלָל. וְלֹא אֲבַלְבֵּל אֶת מַחֲשַׁבְתִּי בִּשְׁבִיל טִרְדַּת הַפַּרְנָסָה כְּלָל, רַק אֶזְכֶּה לִהְיוֹת חָזָק בְּמִדַּת הָאֱמוּנָה וְהַבִּטָּחוֹן בְּךָ יִתְבָּרַךְ תָּמִיד:

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם חוּס וְחָנֵּנִי, וֶהְיֵה בְּעֶזְרִי, וּמַלְטֵנִי וְהַצִּילֵנִי מִתַּאֲוַת מָמוֹן שֶׁהִיא עֲבוֹדָה זָרָה מַמָּשׁ. וְלֹא עֲבוֹדָה זָרָה אַחַת לְבַד, כִּי־אִם שִׁבְעִים עֲבוֹדוֹת זָרוֹת שֶׁל כָּל הַשִּׁבְעִין אֻמּוֹת. כַּאֲשֶׁר גִּלִּיתָ לָנוּ עַל־יְדֵי חָכְמֶיךָ הָאֲמִתִּיִּים, שֶׁכָּל מִי שֶׁנּוֹפֵל לְתַאֲוַת מָמוֹן חַס וְשָׁלוֹם, כְּאִלּוּ עוֹבֵד כָּל הָעֲבוֹדוֹת זָרוֹת שֶׁל כָּל הַשִּׁבְעִין אֻמּוֹת, וְהוּא מְפֹרָשׁ וּמְבֹרָר מֵאֱמֶת וֶאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה מֵאוֹר פְּנֵי מֶלֶךְ חַיִּים, מֵאַנְפִּין נְהִירִין. וְנִתְקַשֵּׁר בְּפָנִים חֲשׁוּכִין בְּסִטְרָא דְמוֹתָא חַס וְשָׁלוֹם, בְּעַצְבוּת וּמָרָה שְׁחוֹרָה. וְהוּא מָלֵא דְאָגוֹת וְיִגּוֹנוֹת תָּמִיד, וְכָל יָמָיו כַּעַס וּמַכְאוֹבִים. וְאֵין לוֹ שׁוּם חַיּוּת לֹא בָּעוֹלָם הַזֶּה וְלֹא בָּעוֹלָם הַבָּא:

חוּס וַחֲמֹל עָלַי וְעַל זַרְעִי וְעַל כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל, וְהַצֵּל וּמַלֵּט אוֹתָנוּ מִתַּאֲוָה רָעָה הַזֹּאת שֶׁל מָמוֹן. אֲשֶׁר נִתְפַּשְּׁטָה עַכְשָׁו מְאֹד בָּעוֹלָם בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ. וְתָגֵן עָלֵינוּ בִּזְכוּת צַדִּיקֵי אֱמֶת, בְּרִית מֶלַח עוֹלָם, וְתַצִּילֵנִי בִּזְכוּתָם מִתַּאֲוָה זֹאת שֶׁל מָמוֹן. וְתַמְשִׁיךְ עָלֵינוּ חָכְמָה וּבִינָה וָדַעַת מֵאִתְּךָ שֶׁלֹּא יִבָּלֶה הַמָּמוֹן חַס וְשָׁלוֹם אֶת יְמֵי חַיֵּינוּ. חוּס וַחֲמֹל עָלֵינוּ וּשְׁמַע קוֹל צַעֲקָתֵנוּ בְּרַחֲמִים. וַעֲשֵׂה לְמַעַנְךָ וּלְמַעַן שְׁכִינַת עֻזֶּךָ אֲשֶׁר נָדְדָה בַגּוֹיִם בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ, וּלְמַעַן הַצַּדִּיקִים אֲמִתִּיִּים שֶׁזָּכוּ לִשְׁמִירַת הַבְּרִית בֶּאֱמֶת וְלִשְׁבִירַת תַּאֲוַת מָמוֹן בְּתַכְלִית. וּשְׁמַע קוֹל צַעֲקַת הַשְּׁכִינָה וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר צוֹעֶקֶת ק״ם [מֵאָה וְאַרְבָּעִים] קָלִין, קַלַּנִי מֵרֹאשִׁי קַלַּנִי מִזְּרוֹעִי, עַל אֵלּוּ הַנּוֹפְלִים לַעֲבוֹדָה זָרָה זֹאת

שֶׁל תַּאֲוַת מָמוֹן חַס וְשָׁלוֹם. אֲשֶׁר שָׁם תְּחוּבִים כָּל הֶעָבוּדוֹת זָרוֹת.

שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה שׁוֹמֵעַ אֲנָחָה שׁוֹמֵעַ צְעָקָה, שְׁמַע קוֹלֵנוּ בְּרַחֲמִים, מֵעִמְקֵי עֲמָקִים, אֲשֶׁר אָנוּ מִתְאַנְּחִים וְצוֹעֲקִים אֵלֶיךָ שֶׁתַּעַזְרֵנוּ וְתַצִּילֵנוּ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים מִתַּאֲוַת מָמוֹן. "יְהוָה שָׁמְעָה בְקוֹלִי תִּהְיֶינָה אָזְנֶיךָ קַשֻּׁבוֹת לְקוֹל תַּחֲנוּנָי", שֶׁתַּעֲלֶה וְתָקִים אוֹתִי לִהְיוֹת חָזָק וְאַמִּיץ לַעֲמֹד עַל מַעֲמַד הָאֱמוּנָה וְהַבִּטָּחוֹן לְהַאֲמִין בְּךָ בֶּאֱמֶת וּבֶאֱמוּנָה שְׁלֵמָה, עַד שֶׁאָזְכֶּה לְשַׁבֵּר תַּאֲוַת מָמוֹן לְגַמְרֵי. וְלֹא אַטְרִיד אֶת דַּעְתִּי כְּלָל בְּפַרְנָסָתִי וְלֹא אֶסְמֹךְ עַל שׁוּם סִבָּה וְעַל שׁוּם עֵסֶק כְּלָל. רַק אָשִׂים בִּטְחוֹנִי עָלֶיךָ, וְאֶסְמֹךְ וְאֶתְחַזֵּק בְּבִטָּחוֹן בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְבַד. וְאַתָּה תְּרַחֵם עָלַי, וְתַשְׁפִּיעַ עָלַי בְּטוּבְךָ הַגָּדוֹל שֶׁפַע טוֹבָה וּבְרָכָה מִמְּקוֹר וְשֹׁרֶשׁ הַחַשְׁפָּעוֹת שֶׁבִּקְדֻשָּׁה. וְתַזְמִין לִי פַּרְנָסָתִי קֹדֶם שֶׁאֶצְטָרֵךְ לָהּ בְּסִבָּה קַלָּה בְּלִי שׁוּם יְגִיעָה וַעֲצָבוּת כְּלָל, וְאֶזְכֶּה לְשֶׁפַע עֲשִׁירוּת דִּקְדֻשָּׁה לִהְיוֹת שָׂמֵחַ בְּחֶלְקִי תָּמִיד. וְאַל תַּצְרִיכֵנִי לֹא לִידֵי מַתְּנַת בָּשָׂר וָדָם וְלֹא לִידֵי הַלְוָאָתָם. וְתַצִּילֵנִי בְּרַחֲמֶיךָ שֶׁלֹּא אֶהְיֶה בַּעַל חוֹב כְּלָל לְעוֹלָם, וְלֹא אֶצְטָרֵךְ לִלְוֹת מֵאֲחֵרִים כְּלָל. וְלֹא אֶרְדֹּף אַחַר מוֹתָרוֹת חַס וְשָׁלוֹם, לִלְוֹת מֵאֲחֵרִים חַס וְשָׁלוֹם בִּשְׁבִיל לְהַנְהִיג מַשָּׂא וּמַתָּן גָּדוֹל. רַק תְּרַחֵם עָלַי וְתַשְׁפִּיעַ עָלַי בְּרַחֲמֶיךָ וְתַזְמִין לִי פַּרְנָסָתִי בְּסִבָּה קַלָּה בְּלִי שׁוּם הַלְוָאָה מֵאֲחֵרִים כְּלָל. וְתִשְׁלַח בְּרָכָה וְהַצְלָחָה וְהַרְוָחָה בְּכָל מַעֲשֵׂי יָדַי. וּתְזַכֵּנִי לִהְיוֹת מְמַעֵט

בְּעֵסֶק, רַק לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה וַעֲבוֹדַת יְהוָה בֶּאֱמֶת כָּל יְמֵי חַיַּי, אֲנִי וְזַרְעִי וְזֶרַע זַרְעִי וְכָל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם:

וְחָנֵּנוּ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים. וְזַכֵּנוּ לְקַיֵּם מִצְוַת מְזוּזָה בִּשְׁלֵמוּת הָרָאוּי כִּרְצוֹנְךָ הַטּוֹב. עִם כָּל פְּרָטֶיהָ וְדִקְדּוּקֶיהָ וְכַוָּנוֹתֶיהָ וְתַרי״ג מִצְוֹת הַתְּלוּיִם בָּהּ וּבְלֵב טוֹב וּבְשִׂמְחָה גְּדוֹלָה. וְתַעֲזְרֵנוּ וְתִשְׁמְרֵנוּ וְתָגֵן בַּעֲדֵנוּ עַל יְדֵי מִצְוַת מְזוּזָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁנִּזְכֶּה עַל יְדֵי זֶה לְשַׁבֵּר לְגַמְרֵי תַּאֲוַת וְחֶמְדַּת הַמָּמוֹן, שֶׁלֹּא יִהְיֶה לָנוּ שׁוּם חֶמְדָּה וְתַאֲוָה לְשׁוּם מָמוֹן וּלְשׁוּם חֵפֶץ שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה. מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁלֹּא יַעֲלֶה עַל דַּעְתֵּנוּ שׁוּם חֶמְדָּה חַס וְשָׁלוֹם לְמָמוֹן וְחֶפְצֵי חַבֵּרֵנוּ. וְלֹא נַחְמוֹד וְלֹא נִתְאַוֶּה בֵּית רֵעֵנוּ. שָׂדֵהוּ עַבְדּוֹ וַאֲמָתוֹ שׁוֹרוֹ וַחֲמוֹרוֹ וְכֹל אֲשֶׁר לְרֵעֵנוּ. וְנִזְכֶּה לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה שְׁלֵמָה בֶּאֱמֶת עַל כָּל הַמַּחֲשָׁבוֹת וְהַחֲמָדוֹת שֶׁהָיָה בְּלִבֵּנוּ עַד עַתָּה לְמָמוֹן וְחֶפְצֵי חַבֵּרֵנוּ. וְנִזְכֶּה לְתַקֵּן בֶּאֱמֶת כָּל הַפְּגָמִים שֶׁפָּגַמְנוּ עַל יְדֵי הֶעָוֹן הַגָּדוֹל הַזֶּה שֶׁל לֹא תַחְמֹד. וּמֵעַתָּה נִזְכֶּה לְשַׁבֵּר וּלְבַטֵּל כָּל אֵלּוּ הַמַּחֲשָׁבוֹת וְהַחֲמָדוֹת וְהַתַּאֲוֹת שֶׁל מָמוֹן וַחֲפָצִים וְלֹא יַעֲלוּ עוֹד בְּלִבֵּנוּ כְּלָל.
וְנִזְכֶּה לֶאֱמֶת וֶאֱמוּנָה בִּשְׁלֵמוּת.

וּבְרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים תְּקַדֵּשׁ אוֹתָנוּ בִּקְדֻשַּׁת מִצְוַת מְזוּזָה הַקְּדוֹשָׁה וְהַנּוֹרָאָה, וְעַל־יְדֵי־זֶה תִּשְׁמֹר צֵאתֵנוּ וּבוֹאֵנוּ לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם. וְתַמְשִׁיךְ עָלֵינוּ

קְדֻשָּׁה וְטָהֳרָה שֶׁנִּזְכֶּה לְקַדֵּשׁ הַבְּרִית וְלִשְׁבִירַת תַּאֲוַת מָמוֹן בֶּאֱמֶת. וְנִזְכֶּה לְחַיִּים טוֹבִים וַאֲרוּכִים וּלְשָׁשׁוֹן וְשִׂמְחָה עַל־יְדֵי הַמְּזוּזָה הַקְּדוֹשָׁה אֲשֶׁר זְכִיתָ אוֹתָנוּ בְּרַחֲמֶיךָ. וּתְבָרֵךְ אֶת כָּל מַעֲשֵׂי יָדֵינוּ, וְתִשְׁמֹר אוֹתָנוּ וְאֶת נַפְשֵׁנוּ וְאֶת מָמוֹנֵנוּ וְקִדֻּשָּׁה וְאֶת כָּל חֲפָצֵינוּ אֲשֶׁר אַתָּה מַשְׁפִּיעַ לָנוּ בְּרַחֲמֶיךָ בְּכָל עֵת. וְתִשְׁמֹר וְתַצִּיל אוֹתָם מִכָּל מִינֵי חֶזְקָ שֶׁבָּעוֹלָם, וְתַצִּילֵנוּ מִגְּנֵבוֹת וַאֲבֵדוֹת וּמִכָּל מִינֵי חֻפְסַד שֶׁבָּעוֹלָם, כִּי אֵל שׁוֹמְרֵנוּ וּמַצִּילֵנוּ אָתָּה. וְקוּמָה בְּעֶזְרָתֵנוּ, וְהַצֵּל אוֹתָנוּ מִכָּל מִינֵי שׁוֹנְאִים וּמַחֲלֹקֶת בְּגַשְׁמִיּוּת וּבְרוּחָנִיּוּת. וּתְבַטֵּל בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים אֶת כָּל מִינֵי מַחֲלֹקֶת מִן הָעוֹלָם. וְתָשִׂים שָׁלוֹם בֵּין עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל לְעוֹלָם. וּתְגַלֶּה הָאֱמֶת בָּעוֹלָם. וְתַצִּיל אוֹתָנוּ וְאֶת כָּל חֶבְרָתֵנוּ וְאֶת כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל הַחֲפֵצִים לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת, שֶׁלֹּא יִהְיֶה כֹּחַ לְשׁוּם חוֹלְקִים וּמִתְנַגְּדִים אֶל נְקֻדַּת הָאֱמֶת לְהַפִּיל אוֹתָנוּ חַס וְשָׁלוֹם:

רִבּוֹנוֹ דְּעָלְמָא כֻּלָּא יוֹדֵעַ כָּל סִתְרֵי וְצוּרִים אַתָּה יָדַעְתָּ כַּמָּה וְכַמָּה מִינֵי שׁוֹנְאִים וְאוֹיְבִים עוֹמְדִים עָלֵינוּ בְּכָל עֵת, אַתָּה לְבַד יָדַעְתָּ אוֹתָם וְאֶת מַחְשְׁבוֹתָם. וְהֵם חֲפֵצִים לְגָרֵשׁ וּלְהַפִּיל אוֹתָנוּ חַס וְשָׁלוֹם מֵעֲבוֹדָתְךָ בֶּאֱמֶת, כַּאֲשֶׁר אַתָּה לְבַד יָדַעְתָּ. וּלְפִי גֹּדֶל חֲלִישׁוּתֵנוּ עַל־יְדֵי עֲוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים אֵין לָנוּ שׁוּם כֹּחַ לַעֲמֹד כְּנֶגְדָּם בְּגַשְׁמִיּוּת וּבְרוּחָנִיּוּת כִּי רַבִּים קָמִים עָלֵינוּ, רַבִּים מְאֹד. גְּדוֹלִים בַּתּוֹרָה גְּדוֹלִים בְּעֹשֶׁר. גְּדוֹלִים בְּמַעֲשִׂים טוֹבִים הָרְבֵּה

יוֹתֵר מֵאִתָּנוּ, וְאֵיךְ יוּכְלוּ חֲלוּשֵׁי כֹּחַ כָּמוֹנוּ לַעֲמֹד בִּפְנֵיהֶם. וּמֵאַיִן נְבַקֵּשׁ עֵזֶר לְהִנָּצֵל מֵהֶם, כִּי כְּבָר הִפִּילוּ אוֹתָנוּ הַרְבֵּה עַל יְדֵי מַחֲלֻקְתָּם, כַּאֲשֶׁר לְפָנֶיךָ נִגְלֶה הַכֹּל. וְעַתָּה מָה אֶעֱשֶׂה אָבִי שֶׁבַּשָּׁמַיִם, כִּי בֶּאֱמֶת אֲנִי יוֹדֵעַ בְּנַפְשִׁי שֶׁאֵינִי כְּדַאי וְרָאוּי לְהִתְקָרֵב אֵלֶיךָ בֶּאֱמֶת, כִּי פָּגַמְתִּי נֶגְדְּךָ הַרְבֵּה מְאֹד וּמֵחֲמַת זֶה הֵם נִתְעוֹרְרִים עָלַי לְהַלְשִׁין וּלְקַטְרֵג חַס וְשָׁלוֹם. אֲבָל לְפָנֶיךָ נִגְלֶה תַּעֲלוּמַת לִבִּי, כִּי אַתְּ־עַל־פִּי־כֵן אֲנִי חָפֵץ וּמִתְגַּעְגֵּעַ לָשׁוּב אֵלֶיךָ בֶּאֱמֶת. וְאִם אָמְנָם פָּגַמְתִּי בִּכְבוֹדֶךָ, אַתָּה חַנּוּן הַמַּרְבֶּה לִסְלֹחַ. אֲבָל מַה חָטָאתִי נֶגְדָּם, וּמָה פָּגַמְתִּי בִּכְבוֹדָם. לֹא נָשִׂיתִי וְלֹא נָשׂוּ בִי, וּמַדּוּעַ הֵם חוֹלְקִים עַל חֲלוּשֵׁי כֹּחַ נִכְאֵי לֵבָב כָּמוֹנוּ. "כִּי אַתָּה אֲשֶׁר הִכִּיתָ רָדָפוּ, וְאֶל מַכְאוֹב חֲלָלֶיךָ יְסַפֵּרוּ":

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם. דַּרְכְּךָ אֱלֹהֵינוּ, לְבַקֵּשׁ אֶת הַנִּרְדָּפִים, וּלְרַחֵם עַל הַחֲלוּשִׁים וְהָעֲיֵפִים. חוּם וַחֲמֹל עָלֵינוּ, חוּם וְרַחֵם עָלֵינוּ. יֶהֱמוּ מֵעֶיךָ וַחֲנִינוֹתֶיךָ עָלֵינוּ. כִּי נִשְׁאַרְנוּ יְתוֹמִים וְאֵין אָב וְאֵין מִי יָקוּם בַּעֲדֵנוּ. וְאֵין לָנוּ עַל מִי לְהִשָּׁעֵן כִּי אִם עַל אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם, וְעַל זְכוּת וְכֹחַ הַצַּדִּיקֵי אֱמֶת, שֶׁזָּכוּ לִשְׁלֵמוּת הַבְּרִית בְּתַכְלִית הַשְּׁלֵמוּת בְּתַכְלִית הַמַּעֲלָה בְּתַכְלִית הַקְּדֻשָּׁה כִּרְצוֹנְךָ הַטּוֹב. וּלְמַעַנְךָ וּלְמַעַנָּם עֲשֵׂה וְלֹא לָנוּ, וּתְעוֹרֵר אֶת הַצַּדִּיקֵי אֱמֶת שֶׁיַּמְלִיצוּ טוֹב בַּעֲדֵנוּ, וְהֵם יְלַחֲמוּ לְפָנֵינוּ, וְיַמְשִׁיכוּ אוֹר קְדֻשַּׁת פְּנֵיהֶם הַקְּדוֹשִׁים אֵלֵינוּ. וּתְגָרֵשׁ מִפְּנֵיהֶם וּמִפָּנֵינוּ כָּל מִינֵי שׁוֹנְאִים וּמִתְנַגְּדִים אֶל הָאֱמֶת. וְתַכְנִיעֵם וְתַשְׁפִּילֵם עַד עָפָר וְתִתֵּן

בִּלְבֵּיהֶם שֶׁיָּשׁוּבוּ אֶל הָאֱמֶת, וּתְגַלֶּה לָהֶם הָאֱמֶת בְּכָל מָקוֹם שֶׁהֵם, בְּאֹפֶן שֶׁיִּזְכּוּ גַּם כֵּן לֵידַע מִמַּעֲלַת וּגְדֻלַּת קְדֻשַּׁת הַצַּדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּים, וּלְהִתְדַּבֵּק וּלְהִתְקָרֵב לְדַרְכֵיהֶם, וּלְהִתְאַבֵּק בַּעֲפַר רַגְלֵיהֶם וְלִשְׁתּוֹת בַּצָּמָא אֶת דִּבְרֵיהֶם, וְלַעֲסֹק בְּסִפְרֵיהֶם הַקְּדוֹשִׁים שֶׁהִנִּיחוּ אַחֲרֵיהֶם בְּרָכָה כָּל הַצַּדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּים לְמַעַן נִזְכֶּה כֻּלָּנוּ לָשׁוּב אֵלֶיךָ בֶּאֱמֶת וּבְלֵב שָׁלֵם, כִּרְצוֹנְךָ הַטּוֹב. חוּם וְחָנֵּנוּ וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ, וּמַלֵּא מִשְׁאֲלוֹתֵינוּ בְּרַחֲמִים. וְהָסֵר מֵעָלֵינוּ אוֹיֵב דֶּבֶר וְחֶרֶב וְרָעָב וְיָגוֹן. וְהָסֵר שָׂטָן מִלְּפָנֵינוּ וּמֵאַחֲרֵינוּ:

וְעָזְרֵנוּ שֶׁנִּזְכֶּה לְפַזֵּר מָמוֹן בִּשְׁבִיל עֲשִׂיַּת כָּל מִצְוָה וּמִצְוָה. וְלֹא יִהְיֶה שׁוּם מָמוֹן חָשׁוּב אֶצְלֵנוּ נֶגֶד שׁוּם מִצְוָה. וְנִזְכֶּה לְהוֹצִיא מָמוֹן הַרְבֵּה בִּשְׁבִיל כָּל מִצְוָה וּמִצְוָה וּבִשְׁבִיל כָּל דָּבָר וְדָבָר שֶׁהוּא רְצוֹנְךָ הַטּוֹב בֶּאֱמֶת וְלֹא נַרְגִּישׁ בְּלִבֵּנוּ כְּלָל הֶפְסֵד הַמָּמוֹן בִּשְׁבִיל שׁוּם מִצְוָה וְדָבָר שֶׁבִּקְדֻשָּׁה שֶׁבָּעוֹלָם. וְנִקְנֶה אוֹתָם בְּדָמִים יְקָרִים וְנִפַּזֵּר עֲלֵיהֶם מָמוֹן הַרְבֵּה בְּשִׂמְחָה וְחֶדְוָה גְּדוֹלָה וְנִזְכֶּה לְקַיֵּם מִצְוֹתֶיךָ וּרְצוֹנְךָ תָּמִיד בְּגוּף וָנֶפֶשׁ וּמָמוֹן. וְנִזְכֶּה לֶאֱמֶת וֶאֱמוּנָה שְׁלֵמָה וּלְפָנִים דִּקְדֻשָּׁה לְאַנְפִּין נְהִירִין לְפָנִים שֶׁל שִׂמְחָה, וְיִקַּיֵּם בָּנוּ וּבְזַרְעֵנוּ מִקְרָא שֶׁכָּתוּב: "זֶה דּוֹר דּוֹרְשָׁיו מְבַקְשֵׁי פָנֶיךָ יַעֲקֹב סֶלָה". וְנִזְכֶּה לְמִדַּת הַבִּטָּחוֹן בִּשְׁלֵמוּת בֶּאֱמֶת כִּרְצוֹנְךָ הַטּוֹב כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "בִּטְחוּ בַיהוָה עֲדֵי עַד כִּי בְיָהּ יְהוָה צוּר עוֹלָמִים":

רַחֵם עָלֵינוּ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים. וְעָזְרֵנוּ שֶׁנִּזְכֶּה לְהַגִּיעַ לְכָל מַה שֶּׁבִּקַּשְׁנוּ מִלְּפָנֶיךָ, שֶׁנִּזְכֶּה אֲנִי וְזַרְעִי וְכָל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְקָדֻשַּׁת הַבְּרִית בֶּאֱמֶת. וּלְשַׁבֵּר תַּאֲוַת מָמוֹן לְגַמְרֵי. וּלְהַרְחִיק וּלְבַטֵּל מִמֶּנּוּ כָּל מִינֵי עֲצָבוּת וּמָרָה שְׁחוֹרָה. וְתָסִיר מִמֶּנּוּ יָגוֹן וַאֲנָחָה. וּתְזַכֵּנוּ כֻּלָּנוּ לִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה תָּמִיד וּתְבַטֵּל כָּל מִינֵי מַחֲלֹקֶת מִן הָעוֹלָם. וְיִקַּיֵּם מִקְרָא שֶׁכָּתוּב: "אַנְשֵׁי דָמִים וּמִרְמָה לֹא יֶחֱצוּ יְמֵיהֶם וַאֲנִי אֶבְטַח בָּךְ". וְנִזְכֶּה כֻּלָּנוּ לִהְיוֹת בִּכְלַל צַדִּיקִים אֱמִתִּיִּים שׁוֹמְרֵי הַבְּרִית בֶּאֱמֶת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אָרֶץ נֵצֶר מַטָּעַי מַעֲשֵׂי יָדַי לְהִתְפָּאֵר". וְתַמְשִׁיךְ עָלֵינוּ וְעַל זַרְעֵנוּ וְעַל כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל שֶׁפַע טוֹבָה וּבְרָכָה וְחַיִּים וְשָׁלוֹם וְשָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה, גִּילָה רִנָּה דִּיצָה וְחֶדְוָה מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם. "אוֹר זָרוּעַ לַצַּדִּיק וּלְיִשְׁרֵי לֵב שִׂמְחָה. שִׂמְחוּ בַיהוָה וְגִילוּ צַדִּיקִים וְהָרְנִינוּ כָּל יִשְׁרֵי לֵב".

אָמֵן נֶצַח סֶלָה וָעֶד:

כד

אַשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ וּמַה נָּעִים גּוֹרָלֵנוּ. וּמַה יָּפָה יְרוּשָּׁתֵנוּ. אַשְׁרֵינוּ שֶׁזָּכִינוּ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים וַחֲסָדֶיךָ הַיְקָרִים לְקַבֵּל תּוֹרָתְךָ הַקְּדוֹשָׁה. וּלְקַיֵּם מִצְוֹתֶיךָ הַיְקָרוֹת "הַנֶּחֱמָדִים מִזָּהָב וּמִפַּז רָב". וּבְכֵן בָּאתִי לְשַׁחֵר פָּנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי. שֶׁתְּחָנֵנוּ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים וּבַחֲסָדֶיךָ הַגְּדוֹלִים, וּתְזַכֵּנוּ שֶׁנַּעֲשֶׂה כָּל הַמִּצְוֹת בְּשִׂמְחָה

גְּדוֹלָה וַעֲצוּמָה מְאֹד. כַּאֲשֶׁר רָאוּי לִשְׂמֹחַ וְלָשׂוּשׂ וְלָגִיל בְּךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ. בְּכָל עֵת שֶׁאָנוּ זוֹכִים לְקַיֵּם וְלַעֲשׂוֹת אֵיזֶה מִצְוָה, אֲשֶׁר כָּל מִצְוָה וּמִצְוָה הִיא אַחְדוּתָךְ, וְאָנוּ זוֹכִים לְהִתְדַּבֵּק בְּךָ וּלְהִכָּלֵל בְּךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עַל יְדֵי עֲשִׂיַּת כָּל מִצְוָה וּמִצְוָה. מָה רַב טוּבְךָ אֲשֶׁר עָשִׂיתָ עִמִּי אֲשֶׁר זִכִּיתַנִי לִהְיוֹת מִזֶּרַע יִשְׂרָאֵל וְלֹא עָשַׂנִי גּוֹי. וְאַתָּה מֵקִים מֵעָפָר דָּל, מֵאַשְׁפּוֹת תָּרִים אֶבְיוֹן כָּמוֹנִי. וְאַתָּה מְזַכֶּה אוֹתִי בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת לַעֲשׂוֹת מִצְוֹת הַיְקָרוֹת וְהַחֲבִיבוֹת. עָזְרֵנוּ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים שֶׁיִּמְשַׁךְ עָלֵינוּ שִׂמְחָה גְּדוֹלָה מִמִּי שֶׁהַשִּׂמְחָה בִּמְעוֹנוֹ, שֶׁנִּזְכֶּה לִשְׂמֹחַ מְאֹד בֶּאֱמֶת בְּעֵת שֶׁאָנוּ זוֹכִים לַעֲשׂוֹת מִצְוָה, עַד שֶׁנִּזְכֶּה תָּמִיד לַעֲשׂוֹת מִצְוֹת רַבּוֹת בְּכָל יוֹם וְיוֹם בְּשִׂמְחָה גְּדוֹלָה וְחֶדְוָה רַבָּה וַעֲצוּמָה מְאֹד. וְתָגֵן עָלֵינוּ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים וּבַחֲסָדֶיךָ הָעֲצוּמִים, וְתִשְׁמְרֵנִי וְתַצִּילֵנִי מֵעַצְבוּת וּמָרָה שְׁחוֹרָה, שֶׁלֹּא יַעֲלֶה וְלֹא יָבֹא וְלֹא יַגִּיעַ לְלִבִּי שׁוּם עַצְבוּת וּמָרָה שְׁחוֹרָה כְּלָל. וְהָסֵר מִמֶּנִּי יָגוֹן וַאֲנָחָה בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים, וְתִהְיֶה בְּעֶזְרִי וְתוֹשִׁיעֵנִי וּתְזַכֵּנִי לְפָרֵשׁ שִׂיחָתִי לְפָנֶיךָ בְּכָל יוֹם וְיוֹם. וְאֶת כָּל אֲשֶׁר עִם לְבָבִי אָשִׂיחָה לְפָנֶיךָ, וְאֶזְכֶּה לְהִתְוַדּוֹת בְּכָל יוֹם עַל כָּל חַטֹּאתַי וַעֲוֹנוֹתַי וּפִשָּׁעַי שֶׁחָטָאתִי וְשֶׁעָוִיתִי וְשֶׁפָּשַׁעְתִּי לְפָנֶיךָ. וְלָשׁוּב עֲלֵיהֶם בֶּאֱמֶת בְּכָל לֵב וָנֶפֶשׁ בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה. וּלְבַקֵּשׁ וּלְהִתְחַנֵּן מִלְּפָנֶיךָ מְחִילָה וּסְלִיחָה וְכַפָּרָה בְּלֵב נִשְׁבָּר וְנִדְכֶּה בֶּאֱמֶת כִּרְצוֹנְךָ הַטּוֹב, וּלְקַבֵּל עָלַי קַבָּלָה חֲזָקָה וּנְכוֹנָה בֶּאֱמֶת שֶׁלֹּא אֶחֱטָא עוֹד, וְלֹא אָשׁוּב לְאִוַּלְתִּי. "אִם אָוֶן פָּעַלְתִּי לֹא אוֹסִיף". וְאַתָּה תְּעוֹרֵר חַסָּדֶיךָ וְתִמָּלֵא

עָלַי רַחֲמִים. וְתִמְחֹל וְתִסְלַח לִי עַל כָּל חֲטָאַי וַעֲוֹנוֹתַי וּפִשָּׁעַי. וְתָסִיר הָעַצְבוּת וְהַדְּאָגוֹת וְהַמָּרָה שְׁחוֹרָה מִמֶּנִּי. וְתַעֲזְרֵנִי לָבוֹא אַחַר כָּךְ לְשִׂמְחָה גְּדוֹלָה וַעֲצוּמָה בֶּאֱמֶת, בְּאֹפֶן שֶׁאֶזְכֶּה לִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה גְּדוֹלָה תָּמִיד, וּבִפְרָט בְּשָׁעַת עֵסֶק הַתּוֹרָה וְהַתְּפִלָּה. וּבְשָׁעַת עֲשִׂיַּת כָּל מִצְוָה וּמִצְוָה אֶזְכֶּה שֶׁלֹּא יַעֲלֶה עַל לִבִּי שׁוּם עַצְבוּת וּדְאָגָה מִשּׁוּם חֵטְא וְעָוֹן, מִכָּל שֶׁכֵּן שֶׁלֹּא יַעֲלֶה עַל לִבִּי שׁוּם דְּאָגָה וַעֲצבוּת מֵעִסְקֵי פַּרְנָסָה וְעִנְיְנֵי עוֹלָם הַזֶּה חַס וְשָׁלוֹם. רַק אֲסַלֵּק אָז מִדַּעְתִּי וְאֶשְׁכַּח אָז לְגַמְרֵי כָּל מַה שֶּׁעָבַר עָלַי עַד אוֹתָהּ הַשָּׁעָה שֶׁאֲנִי זוֹכֶה לַעֲסֹק בְּתוֹרָתֶךָ וְלַעֲשׂוֹת אֵיזֶה מִצְוָה. וְאֶזְכֶּה לְהַמְשִׁיךְ עָלַי שִׂמְחָה שְׁלֵמָה בְּשָׁעַת עֲשִׂיַּת כָּל מִצְוָה. "שׂוֹשׂ אָשִׂישׂ בַּיהוָה, תָּגֵל נַפְשִׁי בֵּאלֹהָי". עַד שֶׁאֶזְכֶּה לַעֲשׂוֹת כָּל מִצְוָה וּמִצְוָה וְכָל דָּבָר שֶׁהוּא רְצוֹנְךָ, בְּשִׂמְחָה שְׁלֵמָה וְחֶדְוָה רַבָּה בֶּאֱמֶת כִּרְצוֹנְךָ הַטּוֹב. עַד שֶׁאֶזְכֶּה עַל־יְדֵי עֲשִׂיַּת הַמִּצְוֹת בְּשִׂמְחָה. לְבָרֵר וּלְהַעֲלוֹת כָּל נִיצוֹצוֹת הַקְּדֻשָּׁה שֶׁנָּפְלוּ בֵּין הַקְּלִפּוֹת עַל יָדִי, עַל־יְדֵי עֲוֹנוֹתַי וּפִשָּׁעַי הַמְּרֻבִּים. שֶׁחָטָאתִי לְפָנֶיךָ בֵּין בִּגְלוּגוֹל זֶה בֵּין בִּגְלוּגוֹל אַחֵר, לְבָרֵר כֻּלָּם עַל יְדֵי שִׂמְחַת הַמִּצְוָה בְּסוֹד אֶחָד עָשָׂר סַמְמָנֵי הַקְּטֹרֶת. וְנִזְכֶּה לְהוֹצִיא כָּל הַחַיּוֹת מִן הַקְּלִפּוֹת עַד שֶׁיִּתְבַּטְּלוּ כֻּלָּם לְגַמְרֵי, וְיִהְיוּ כְּאַיִן וּכְאֶפֶס. וְנִזְכֶּה לְהַעֲלוֹת כָּל נִיצוֹצוֹת הַקְּדֻשָּׁה לְשָׁרְשָׁם, לְהַשְׁלִים עַל יְדֵי קוֹמַת הַשְּׁכִינָה. וּתְרַחֵם עָלֵינוּ, וְתִהְיֶה בְּעֶזְרֵנוּ, שֶׁנִּזְכֶּה לְהַעֲלוֹת הַשְּׁכִינָה מֵהַגָּלוּת עַל יְדֵי עֲשִׂיַּת הַמִּצְוֹת בְּשִׂמְחָה

גְּדוֹלָה. וְיִתְגַּלֶּה מַלְכוּתְךָ עַל כָּל בָּאֵי עוֹלָם. וְיַקַּבְּלוּ כֻּלָּם אֶת עוֹל מַלְכוּתֶךָ, וְתִמְלֹךְ עֲלֵיהֶם מְהֵרָה לְעוֹלָם וָעֶד.

וּבְכֵן תְּרַחֵם עָלֵינוּ, אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ, וְתַמְשִׁיךְ עָלֵינוּ קְדֻשָּׁה וְטָהֳרָה. וְתִתֶּן כֹּחַ וּגְבוּרָה בְּכָל מִצְוָה וּמִצְוָה שֶׁאָנוּ זוֹכִין לַעֲשׂוֹת שֶׁתִּתְעוֹרֵר הַמִּצְוָה וְתֵלֵךְ בְּכָל הָעוֹלָמוֹת כֻּלָּם. וּתְעוֹרֵר אֶת כֻּלָּם לַעֲבוֹדָתֶךָ וּלְיִרְאָתֶךָ, עַד שֶׁיִּתְעוֹרְרוּ כָּל הָעוֹלָמוֹת כֻּלָּם וְכָל אֲשֶׁר בָּהֶם לַעֲבוֹדָתְךָ בֶּאֱמֶת, דּוֹמֵם צוֹמֵחַ חַי מְדַבֵּר, אֵשׁ רוּחַ מַיִם עָפָר, מִן הָאֶרֶז אֲשֶׁר בַּלְּבָנוֹן עַד הָאֵזוֹב אֲשֶׁר בַּקִּיר, מִשִּׁלְשׁוֹל קָטָן שֶׁבַּיָּם עַד קַרְנֵי רְאֵמִים, "מַלְכֵי אֶרֶץ וְכָל לְאֻמִּים שָׂרִים וְכָל שׁוֹפְטֵי אָרֶץ", גְּדוֹלִים וּקְטַנִּים, בָּנִים וּבָנוֹת, זְקֵנִים וּנְעָרִים, "הָאָרֶץ וְכָל אֲשֶׁר עָלֶיהָ הַיַּמִּים וְכָל אֲשֶׁר בָּהֶם" הַשָּׁמַיִם וּשְׁמֵי הַשָּׁמַיִם וְכָל צְבָאָם, עוֹלַם הָעֲשִׂיָּה וְהַיְצִירָה וְהַבְּרִיאָה וְהָאֲצִילוּת וְכָל אֲשֶׁר בָּהֶם, שְׁפָלִים גַּלְגַּלִּים מַלְאָכִים זִיקִים חַשְׁמַלִּים שְׂרָפִים וְאוֹפַנִּים וְחַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ, מִן תַּכְלִית נְקֻדַּת הַמֶּרְכָּז שֶׁל עוֹלָם הָעֲשִׂיָּה, עַד רֵאשִׁית נְקֻדַּת הַבְּרִיאָה שֶׁהוּא תְּחִלַּת הָאֲצִילוּת. בְּכֻלָּם תֵּלֵךְ הַמִּצְוָה שֶׁאָנוּ זוֹכִין לַעֲשׂוֹת בְּכָל עֵת, וּתְעוֹרֵר וְתָקִיץ כֻּלָּם לַעֲבוֹדָתְךָ בֶּאֱמֶת. וְיָשׁוּבוּ כָּל הָעוֹלָמוֹת וְכָל אֲשֶׁר בָּהֶם אֵלֶיךָ בֶּאֱמֶת. וְעַל יְדֵי זֶה יִתְעוֹרֵר בְּרָכָה בְּכָל הָעוֹלָמוֹת כֻּלָּם. וּתְקַיֵּם מִקְרָא שֶׁכָּתוּב: "פּוֹתֵחַ אֶת יָדֶיךָ וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל חַי רָצוֹן". וְתַשְׂפִּיעַ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים. וְתַמְשִׁיךְ שֶׁפַע טוֹבָה וּבְרָכָה בְּכָל הָעוֹלָמוֹת כֻּלָּם. וִימִינְךָ תִּסְעָדֵנִי, וּתְסַיְּעֵנִי מִן הַשָּׁמַיִם וְתִתֵּן בִּלְבִּי שֶׁאַכַּוֵּן אֶת לִבִּי

וְדַעְתִּי וּרְצוֹנִי לְהַמְשִׁיךְ עָלַי בִּרְכַּת שֶׁכָּל מֵאוֹתְךָ, שֶׁתַּשְׁפִּיעַ עָלַי קְדֻשָּׁתְךָ וּתְחָנֵּנִי מֵאוֹתְךָ דֵּעָה בִּינָה וְהַשְׂכֵּל, וּתְזַכֵּנִי לְגָרֵשׁ וּלְבַטֵּל מִמֶּנִּי כָּל מִינֵי שְׁטוּתִים וּבִלְבּוּלִים וְעֵרְבּוּב הַדַּעַת. רַק אָזְכֶּה בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים וַחֲסָדֶיךָ הָעֲצוּמִים לְשַׂכֵּל הַקָּדוֹשׁ וְדַעַת שָׂלֵם דִּקְדֻשָּׁה, כִּרְצוֹנְךָ הַטּוֹב. וְתַעְזְרֵנִי בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים שֶׁאָזְכֶּה לֶאֱמוּנָה שְׁלֵמָה בֶּאֱמֶת, שֶׁלֹּא אֶסְמֹךְ עַל שִׂכְלִי כְּלָל. וַאֲפִלּוּ בָּעֵת שֶׁתַּסְתִּיעֵנִי בְּרַחֲמֶיךָ, וְתַשְׁפִּיעַ עָלַי שֵׂכֶל שָׂלֵם וְדַעַת נָכוֹן דִּקְדֻשָּׁה בֶּאֱמֶת, לֹא אֶסְמֹךְ עַל הַשֵּׂכֶל לְבַד, רַק אָזְכֶּה תָּמִיד לְהַמְשִׁיךְ אֱמוּנָה לְתוֹךְ בִּרְכַּת הַשֵּׂכֶל. וְכָל מַה שֶּׁאָזְכֶּה לְהוֹסִיף חָכְמָה וְשֵׂכֶל, אָזְכֶּה לְהוֹסִיף אֱמוּנָה. וְעִקַּר תְּבוּנַת שִׂכְלִי יִהְיֶה לְהַאֲמִין בְּךָ בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה וְאוֹסִיף לְהִתְחַזֵּק בְּכָל פַּעַם בֶּאֱמוּנָה חֲזָקָה בְּיוֹתֵר. וְאָזְכֶּה תָּמִיד לְהַאֲמִין בְּךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ הַקְּדוֹשִׁים וּבְצַדִּיקֶיךָ הָאֲמִתִּיִּים בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה בֶּאֱמֶת בִּפְשִׁיטוּת וּבְתָמִימוּת:

וּבְכֵן תְּרַחֵם עָלֵינוּ בְּרַחֲמִים רַבִּים בְּרַחֲמִים גְּדוֹלִים. וּתְזַכֵּנִי לְיַשֵּׁב וּלְסַדֵּר אֶת דַּעְתִּי הַיטֵב. וְתַשְׁפִּיעַ עָלַי קְדֻשָּׁה וְטָהֳרָה וְשֶׁפַע עֶלְיוֹנָה מִכֶּתֶר עֶלְיוֹן, לְמַעַן אָזְכֶּה עַל יְדֵי זֶה לְהַמְשִׁיךְ עָלַי כֹּחַ הַמְסַדֵּר וְהַמְיַשֵּׁב אֶת הַמֹּחִין דִּקְדֻשָּׁה. וְאָזְכֶּה תָּמִיד לְיִשּׁוּב הַדַּעַת הַיטֵב בֶּאֱמֶת וּבֶאֱמוּנָה שְׁלֵמָה, בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה כִּרְצוֹנְךָ הַטּוֹב. מָלֵא רַחֲמִים, קוּמָה בְּעֶזְרָתִי וְהוֹשִׁיעֵנִי שֶׁלֹּא תִּרְדֹּף מַחֲשַׁבְתִּי חַס וְשָׁלוֹם אַחַר תַּאֲוֹת וְהִרְהוּרִים וּמַחֲשָׁבוֹת זָרוֹת וְחָכְמוֹת חִיצוֹנִיּוֹת,

רַק אָזְכֶּה לֶאֱחֹז אֶת חָכְמָתִי וּבִינָתִי וְדַעְתִּי לִבְלִי לְהָנִיחַ אֶת הַמֹּחַ לַחְשֹׁב כְּלָל שׁוּם מַחֲשָׁבָה חִיצוֹנָה כְּלָל, וְיִהְיֶה מוֹחִי נָקִי וְזַךְ וָצַח בִּקְדֻשָּׁה וְטָהֳרָה תָּמִיד. וְתַעֲזְרֵנִי שֶׁאָזְכֶּה לַעֲלוֹת תָּמִיד מִמַּעְלָה לְמַעְלָה וּמִדַּרְגָּא לְדַרְגָּא עַל יְדֵי עֲשִׂיַּת מִצְוֹתֶיךָ הַקְּדוֹשִׁים בְּשִׂמְחָה, עַד שֶׁאָזְכֶּה שֶׁתִּרְדֹּף מַחֲשַׁבְתִּי תָּמִיד לְהַשִּׂיג אוֹתְךָ בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה וּבִישׁוּב הַדַּעַת בֶּאֱמֶת וּבֶאֱמוּנָה שְׁלֵמָה. וְתַעֲשֶׂה עִמִּי נִפְלָאוֹת, פְּלֵאִי פְּלָאוֹת. וְתוֹשִׁיעֵנִי וּתְזַכֵּנִי שֶׁתִּרְדֹּף מַחֲשַׁבְתִּי תָּמִיד לְהַשִּׂיג הָאוֹר הָאֵין סוֹף שֶׁהוּא לְמַעְלָה מִנַּפְשִׁין רוּחִין וְנִשְׁמָתִין. וְתַשְׁבִּיעַ בִּצְחִצָחוֹת נַפְשִׁי. "אַחַת שָׁאַלְתִּי מֵאֵת יְהוָה אוֹתָהּ אֲבַקֵּשׁ שִׁבְתִּי בְּבֵית יְהוָה כָּל יְמֵי חַיַּי לַחֲזוֹת בְּנֹעַם יְהוָה וּלְבַקֵּר בְּהֵיכָלוֹ". וְתַמְשִׁיךְ עָלַי אוֹר קְדֻשַּׁת כֹּחַ הַמְסַדֵּר וְהַמְיַשֵּׁב אֶת הַמֹּחִין שֶׁהוּא כֶּתֶר עֶלְיוֹן. וְאָזְכֶּה עַל יְדֵי זֶה לִבְלִי לָצֵאת חוּץ מִן הַגְּבוּל חַס וְשָׁלוֹם. רַק אָזְכֶּה שֶׁתִּרְדֹּף מַחֲשַׁבְתִּי לְהַשִּׂיג אוֹר הָאֵין סוֹף "בְּרָצוֹא וָשׁוֹב" בִּבְחִינַת: "מָטֵי וְלָא מָטֵי" בִּבְחִינַת: "רְדִיפָה וּמַעֲבֵב" עַל־יְדֵי כֹּחַ הַמְסַדֵּר וְהַמְיַשֵּׁב אֶת הַמֹּחִין בֶּאֱמֶת וּבֶאֱמוּנָה שְׁלֵמָה. עַד שֶׁאָזְכֶּה שֶׁיַּעֲלֶה וְיִכָּלֵל שִׂכְלִי בְּתוֹךְ "תִּשְׁעָה הֵיכָלִין עִלָּאִין דְּלָאו אִנּוּן נְהוֹרִין וְלֹא רוּחִין וְלֹא נִשְׁמָתִין וְלֵית מָאן דְּקַיְימָא בְּהוּ וְלָא מִתְדַּבְּקִין וְלָא מִתְיַדְּעִין". כִּי אַתָּה יְהוָה לְבַד יָדַעְתָּ עִצָּם רְדִיפַת הִשְׁתּוֹקְקוּת נַפְשִׁי וְרוּחִי וְנִשְׁמָתִי בְּשָׁרְשָׁם הָעֶלְיוֹן לְהַשִּׂיג הַשָּׂגוֹת אֵלּוּ, אֲשֶׁר לְכָךְ נוֹצַרְתִּי. "צָמְאָה נַפְשִׁי לֵאלֹהִים לְאֵל חָי מָתַי אָבוֹא וְאֵרָאֶה פְּנֵי אֱלֹהִים. מַה יְּדִידוֹת מִשְׁכְּנוֹתֶיךָ יְהוָה צְבָאוֹת. נִכְסְפָה וְגַם

כָּלְתָה נַפְשִׁי לְחַצְרוֹת יְהוָה לִבִּי וּבְשָׂרִי יְרַנְּנוּ אֶל אֵל חָי״.
אֲבָל עֲוֹנוֹתַי חִטּוּ אֵלָּה, וְחַטֹּאתַי הִסְתִּירוּ פָּנֶיךָ מִמֶּנִּי. כִּי
מַחֲשַׁבְתִּי הָיְתָה רוֹדֶפֶת אַחַר תַּאֲוֹת רָעוֹת וְהִרְהוּרִים רָעִים
וּמַחֲשָׁבוֹת חִיצוֹנִיּוֹת. עַד שֶׁפָּגַמְתִּי בְּכָל חַדְרֵי הַשֶּׂכֶל וּבְכָל
נְתִיבוֹת וּשְׁבִילֵי הַדַּעַת, עַד שֶׁהֶחֱרַבְתִּי אֶת בֵּית הַחָכְמָה,
וּפָרַצְתִּי גְּדֵרֵי הַתְּבוּנָה, וְהָרַסְתִּי אֶת הֵיכָלֵי הַדַּעַת. וּפָגַמְתִּי
הָרִבָּה בְּחָכְמָה וּבִינָה וָדַעַת וּבְכֹחַ הַמְעַכֵּב וְהַמְסַדֵּר
וְהַמְיַשֵּׁב אֶת הַשֶּׂכֶל שֶׁהוּא כֶּתֶר עֶלְיוֹן, בְּכֻלָּם פָּגַמְתִּי הָרִבָּה
מְאֹד עַל יְדֵי חַטָּאַי וַעֲוֹנוֹתַי וּפִשָּׁעַי הַמְרֻבִּים. שֶׁחָטָאתִי
וְשָׁעִוִיתִי וְשֶׁפָּשַׁעְתִּי לְפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהַי.

עַל כֵּן הִנְנִי מַפִּיל תְּחִנָּתִי לְפָנֶיךָ. אֲדוֹן הָרַחֲמִים וְהַסְּלִיחוֹת.
שֶׁתִּמְחֹל וְתִסְלַח וּתְכַפֵּר לִי עַל כָּל חַטָּאַי וַעֲוֹנוֹתַי
וּפִשָּׁעַי הַמְרֻבִּים. וְתַעֲשֶׂה עִמִּי כְּגֹדֶל נִפְלְאוֹתֶיךָ הַנּוֹרָאוֹת,
וְתוֹצִיאֵנִי וְתַעֲלֵנִי מִמְּצוּלוֹת יָם. וְתָשׁוּב וּתְתַקֵּן אֶת שִׂכְלִי.
וּתְרַחֵם עָלַי וְתַצִּילֵנִי מֵעַתָּה מִכָּל מִינֵי מַחֲשָׁבוֹת חִיצוֹנִיּוֹת
וּמִכָּל מִינֵי הִרְהוּרִים רָעִים וּמִכָּל מִינֵי רְדִיפַת הַמַּחֲשָׁבָה
אַחַר תַּאֲוֹת וְעִסְקֵי הָעוֹלָם הַזֶּה חַס וְשָׁלוֹם. וּתְטַהֲרֵנִי
וּתְקַדְּשֵׁנִי בִּקְדֻשָּׁתְךָ הָעֶלְיוֹנָה. וְתָסִיר מִמֶּנִּי יָגוֹן וַאֲנָחָה
וּתְבַטֵּל הָעַצְבוּת מִמֶּנִּי בְּבִטּוּל גָּמוּר. וּתְזַכֵּנִי לְשִׂמְחָה
שְׁלֵמָה, שֶׁאֶזְכֶּה לַעֲשׂוֹת מִצְוֹתֶיךָ בְּשִׂמְחָה רַבָּה וְחֶדְוָה
גְּדוֹלָה וַעֲצוּמָה. וְתָשׁוּב וְתִבְנֶה חָרְבוֹתַי. וְתַחֲזֵר וְתִבְנֶה
הֵיכָלִי שִׂכְלִי עַל מְכוֹנוֹ, וְאַרְמוֹנֵי דַּעְתִּי עַל מִשְׁפָּטוֹ יֵשֵׁב
בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה גְּדוֹלָה, בֶּאֱמֶת וּבֶאֱמוּנָה שְׁלֵמָה:

וְאָזְכֶּה לַעֲלוֹת חִישׁ קַל מְהֵרָה מִמַּעְלָה לְמַעְלָה וּמִדַּרְגָּא לְדַרְגָּא. עַד שֶׁאָזְכֶּה בְּרַחֲמֶיךָ לְתִשְׁעָה הֵיכָלִין עִלָּאִין הָאֵלּוּ שֶׁהִזְכַּרְתִּי לְפָנֶיךָ, וְאָזְכֶּה גַּם בָּעוֹלָם הַזֶּה לָדַעַת וּלְהַכִּיר אוֹתְךָ בֶּאֱמֶת. וְאָזְכֶּה לַעֲלוֹת לְכָל הַמַּדְרֵגוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת שֶׁל הַקְּדֻשָּׁה, עַד תַּכְלִית מַדְרֵגָה הָעֶלְיוֹנָה. כָּל מַה שֶּׁאֶפְשָׁר לְאִישׁ יִשְׂרְאֵלִי לַעֲלוֹת וּלְהַשִּׂיג בָּעוֹלָם הַזֶּה. אֲשֶׁר לְכָךְ יָרְדָה הַנְּשָׁמָה בָּזֶה הָעוֹלָם מֵרוֹם הַמַּעֲלוֹת, כְּדֵי שֶׁתִּזְכֶּה עַל־יְדֵי מַעֲשֶׂיהָ הַטּוֹבִים לָשׁוּב וְלַעֲלוֹת לִמְקוֹר חֲצָבָהּ, לְמַעְלָה לְמַעְלָה, בְּיֶתֶר שְׂאֵת וְיֶתֶר עֹז:

חוּם וַחֲמֹל עָלַי, כְּרַחֲמֵי הָאָב עַל הַבֵּן, וְזַכֵּנִי לְטוּבְךָ הַגָּדוֹל בֶּאֱמֶת. כִּי אַתָּה טוֹב וּמֵטִיב לַכֹּל. וְאַתָּה חָפֵץ לְהֵטִיב לִבְרִיּוֹתֶיךָ. וּלְגַלּוֹת לָהֶם אֱלֹהוּתְךָ. אֲשֶׁר זֹאת הִיא תַּכְלִית הַטּוֹבָה שֶׁבְּכָל הַטּוֹבוֹת. חוּם וְחָנֵּנִי, וְתֵן בִּלְבִּי, וְעָזְרֵנִי לָשׁוּב אֵלֶיךָ בֶּאֱמֶת, בְּאֹפֶן שֶׁאָזְכֶּה לִשְׁבַּע מִטּוּבְךָ הָאֲמִתִּי, שֶׁאָזְכֶּה לָדַעַת וּלְהַכִּיר אוֹתְךָ בֶּאֱמֶת. וּרְדִיפַת מַחֲשַׁבְתִּי תִּהְיֶה תָּמִיד לְהַשִּׂיג אוֹר הָאֵין סוֹף, בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה גְּדוֹלָה, בֶּאֱמֶת וּבֶאֱמוּנָה שְׁלֵמָה, בְּתַכְלִית מַדְרֵגָה הָעֶלְיוֹנָה דִּקְדֻשָּׁה שֶׁבְּכָל הַמַּדְרֵגוֹת. וּתְעוֹרֵר רַחֲמֶיךָ עָלֵינוּ, וּתְמַהֵר וְתָחִישׁ לְגָאֳלֵנוּ גְּאֻלַּת עוֹלָם. וְתָשׁוּב וְתִבְנֶה חָרְבוֹתֵינוּ וַחֲרִיסוֹתֵינוּ, וְתִבְנֶה בֵּית קָדְשֵׁנוּ וְתִפְאַרְתֵּנוּ. וְתַחֲזֹר וְתִבְנֶה וּתְתַקֵּן כָּל הַבְּנָיִנִים וְהַהֵיכָלוֹת שֶׁל הַקְּדֻשָּׁה בְּנַשְׁמִיּוּת וּבְרוּחָנִיּוּת. וְתַמְשִׁיךְ עָלֵינוּ שִׂמְחָה גְּדוֹלָה תָּמִיד. וְתָקִים וְתַעֲלֶה אֶת הַשְּׁכִינָה מִגָּלוּתָהּ מִבֵּין הַקְּלִפּוֹת

וְהַפִּטָרָא אַחֲרָא. וְתוֹצִיא כָּל הַנִּיצוֹצוֹת הַקְּדוֹשִׁים מִבֵּינֵיהֶם. וְתַשְׁפִּיל וְתַכְנִיעַ וּתְכַלֶּה וּתְבַטֵּל כָּל הַקְּלִפּוֹת וְסִטְרִין אוֹחֲרָנִין. כֻּלָּם יִכְרְעוּ וְיִפְּלוּ וְלִכְבוֹד שִׁמְךָ יָקָר יִתֵּנוּ. וְנִזְכֶּה לָצֵאת מְהֵרָה מִן הַגָּלוּת בְּשִׂמְחָה גְּדוֹלָה. מִגָּלוּת הַגַּשְׁמִי וּמִגָּלוּת הָרוּחָנִי. וְכָל הָעַכּוּ"ם יִתְבַּטְלוּ אֶל יִשְׂרָאֵל, וְיַכִּירוּ כֻּלָּם מַעֲלַת וּקְדֻשַּׁת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל הַקְּדוֹשִׁים אֲשֶׁר בָּהֶם בָּחַרְתָּ. וְיִקַּיֵּם מִקְרָא שֶׁכָּתוּב: "וְהֵבִיאוּ אֶת כָּל אֲחֵיכֶם מִכָּל הַגּוֹיִם מִנְחָה לַיהוָה בַּסּוּסִים וּבָרֶכֶב וּבַצַּבִּים וּבַפְּרָדִים וּבִכְרָכֹרוֹת עַל הַר קָדְשִׁי יְרוּשָׁלַיִם אָמַר יְהוָה. כַּאֲשֶׁר יָבִיאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַמִּנְחָה בִּכְלִי טָהוֹר בֵּית יְהוָה". וְתִתְגַּדֵּל הַשִּׂמְחָה בְּכָל הָעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "אָז יֹאמְרוּ בַגּוֹיִם הִגְדִּיל יְהוָה לַעֲשׂוֹת עִם אֵלֶּה, הִגְדִּיל יְהוָה לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ הָיִינוּ שְׂמֵחִים". וְיִקַּיֵּם מִקְרָא שֶׁכָּתוּב: "כִּי בְשִׂמְחָה תֵּצֵאוּ וּבְשָׁלוֹם תּוּבָלוּן, הֶהָרִים וְהַגְּבָעוֹת יִפְצְחוּ לִפְנֵיכֶם רִנָּה, וְכָל עֲצֵי הַשָּׂדֶה יִמְחֲאוּ כָף" וְנֶאֱמַר: "כִּי נִחַם יְהוָה צִיּוֹן נִחַם כָּל חָרְבוֹתֶיהָ וַיָּשֶׂם מִדְבָּרָהּ כְּעֵדֶן וְעַרְבָתָהּ כְּגַן יְהוָה שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה יִמָּצֵא בָהּ תּוֹדָה וְקוֹל זִמְרָה":

כה

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁתְּרַחֵם עָלַי בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים, וְתַעְזְרֵנִי וְתוֹשִׁיעֵנִי, שֶׁאֶזְכֶּה לְשַׁבֵּר וּלְבַטֵּל אֶת כֹּחַ הַמַּדְמֶה שֶׁבַּלֵּב וְלֹא אֵלֵךְ עוֹד אַחַר שְׁרִירוּת לִבִּי הָרָע, וְלֹא אָתוּר אַחַר לְבָבִי וְאַחַר עֵינַי, רַק

אֶזְכֶּה לְהִתְגַּבֵּר בְּכֹחַךְ הַגָּדוֹל, לְשַׁבֵּר וּלְהַכְנִיעַ וּלְבַטֵּל כָּל הַתַּאֲוֹת הַמְדֻמִּיוֹת, וְכָל הַבִּלְבּוּלִים וְכָל הַמְנִיעוֹת, הַבָּאִים מִכֹּחַ הַמְדַמֶּה שֶׁהוּא כֹּחַ הַבַּהֲמִיוּת. וְלֹא אֶעֱשֶׂה עוֹד מַעֲשֶׂה בְהֵמָה, וְיִתְבַּטְּלוּ מִמֶּנִּי כָּל תַּאֲוֹת הַבַּהֲמִיוּת, וְלֹא אֶהְיֶה עוֹד "כְּסוּם כְּפֶרֶד אֵין הָבִין. וְעַיִר פֶּרֶא אָדָם יִוָּלֵד", וְאֶזְכֶּה לָצֵאת וְלַעֲלוֹת מִבְּחִינַת בְּהֵמָה לִבְחִינַת אָדָם דִּקְדֻשָּׁה, וְתַעֲלֵנִי מְהֵרָה מִן הַמְדַמֶּה אֶל הַשֵּׂכֶל דִּקְדֻשָּׁה:

חוּס וְחָנֵּנִי וְרַחֵם עָלַי שֶׁאֶזְכֶּה מְהֵרָה לְשַׁבֵּר אֶת כֹּחַ הַמְדַמֶּה וְלַעֲלוֹת אֶל הַשֵּׂכֶל דִּקְדֻשָּׁה. וְיָקוּם וְיִתְרוֹמֵם וְיִתְעַלֶּה תְּכוּנַת שִׂכְלִי לְמַעְלָה לְמָעְלָה. וְיִפְתַּח לִי אוֹר הַחָכְמָה וְהַבִּינָה וְהַדַּעַת דִּקְדֻשָּׁה, וְאֶזְכֶּה לְהִתְבּוֹנֵן בְּשִׂכְלִי, עַד שֶׁאֶזְכֶּה לְהוֹצִיא מְתִיקוּת שִׂכְלִי מִכֹּחַ אֶל הַפֹּעַל. וְאֶזְכֶּה לְהָבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר, וּלְחַדֵּשׁ חִדּוּשִׁים אֲמִתִּיִּים בַּתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, וּלְהַשִּׂיג הַשָּׂגַת אֱלֹהוּתְךָ עַד שֶׁאֶזְכֶּה לִקְנוֹת בְּשִׂכְלִי חִדּוּשִׁים וּבִינִים שְׁלֵמִים בַּתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה וּבַעֲבוֹדַת יְהוָה וּבְהַשָּׂגוֹת אֱלֹהוּת.

וּתְזַכֵּנִי מְהֵרָה לְכָל הַשְּׁלֹשָׁה בְּחִינוֹת שֶׁל הַשֵּׂכֶל דִּקְדֻשָּׁה שֶׁהֵם שֵׂכֶל בְּכֹחַ וְשֵׂכֶל הַפּוֹעֵל וְשֵׂכֶל הַנִּקְנֶה. וּתְרַחֵם עָלַי וְתוֹשִׁיעֵנִי וְתַעֲזְרֵנִי שֶׁיִּהְיֶה נִשְׁאָר מִמֶּנִּי שְׁאֵרִית בָּאָרֶץ לְאַחַר הִסְתַּלְּקוּתִי מִן הָעוֹלָם, שֶׁיִּשָּׁאֵר וְיִתְקַיֵּם שִׂכְלִי הַנִּקְנֶה דִּקְדֻשָּׁה בָּעוֹלָם. וְיִתְקַיְּמוּ הִשָּׁאֲרוּתִי לְאַחַר מִיתָתִי עַל יְדֵי שֵׂכֶל הַנִּקְנֶה דִּקְדֻשָּׁה שֶׁתְּזַכֵּנִי בְּרַחֲמֶיךָ

הָרַבִּים. כִּי אַתָּה יָדַעְתָּ רִבּוֹנוֹ דְּעָלְמָא כֻּלָּא, שֶׁאֵין קִיּוּמוֹ שֶׁל אָדָם לְאַחַר מִיתָתוֹ אֶלָּא עַל־יְדֵי שֶׁכֶל הַנִּקְנֶה שֶׁזּוֹכֶה לְהַשִּׂיג וְלִקְנוֹת בְּדַעְתּוֹ כְּפִי מַה שֶּׁזּוֹכֶה לְשַׁבֵּר וּלְבַטֵּל תַּאֲוֹת עוֹלָם הַזֶּה וַהֲבָלָיו שֶׁנִּמְשָׁכִין מִכֹּחַ הַמְדַמֶּה, וּבַעֲוֹנוֹתַי הָרַבִּים כְּבָר כִּלִּיתִי יָמִים וְשָׁנִים בִּרְדִיפַת הַתַּאֲוֹת, וּבְשִׁרִירוּת לִבִּי, וְחָטָאתִי עָוִיתִי וּפָשַׁעְתִּי לְפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי עַל־יְדֵי לֵב הָאֶבֶן, שֶׁהוּא הַכֹּחַ הַמְדַמֶּה שֶׁבַּלֵּב.

אָנָּא יְהוָה רַחֵם עָלַי בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים וְחָנֵּנִי בַּחֲסָדֶיךָ הַגְּדוֹלִים, וּמְחֹל לִי עַל כָּל חַטָּאַי וַעֲוֹנוֹתַי וּפְשָׁעַי הָעֲצוּמִים. וְעָזְרֵנִי מֵעַתָּה לְשַׁבֵּר וּלְבַטֵּל אֶת הַכֹּחַ הַמְדַמֶּה שֶׁבְּלִבִּי שֶׁהוּא שְׁרִירוּת לִבִּי וְאָזְכֶּה מֵעַתָּה לְשַׁבֵּר וּלְבַטֵּל כָּל הַתַּאֲוֹת הַבַּהֲמִיוֹת. וְאָזְכֶּה לַעֲלוֹת אֶל הַשֶּׂכֶל דִּקְדֻשָּׁה חִישׁ קַל מְהֵרָה. וְתַעְזְרֵנִי לְהָבִין וּלְהַשְׂכִּיל בְּתוֹרָתְךָ וּבַעֲבוֹדָתְךָ בֶּאֱמֶת, וּלְהוֹצִיא מֻתְיָקוֹת שִׂכְלִי מִכֹּחַ אֶל הַפֹּעַל עַד שֶׁאָזְכֶּה לְהַשִּׂיג שֶׂכֶל הַנִּקְנֶה בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה. וְאָזְכֶּה לְהַשִּׂיג חִדּוּשִׁין דְּאוֹרַיְיתָא אֲמִתִּיִּים וְהַשָּׂגוֹת חֲדָשׁוֹת דִּקְדֻשָּׁה בְּכָל עֵת וָעֵת:

וּבְכֵן תַּעְזְרֵנִי בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים וּבַחֲסָדֶיךָ הָעֲצוּמִים, שֶׁאָזְכֶּה לַעֲלוֹת בְּכָל פַּעַם מִדַּרְגָּא לְדַרְגָּא וּמִמַּעֲלָה לְמַעֲלָה בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה גְּדוֹלָה, וְתִהְיֶה בְּעֶזְרִי לְבַעֵר וּלְשַׁבֵּר וּלְבַטֵּל בְּכָל פַּעַם כָּל הַקְּלִפּוֹת הַקְּדוֹמִין לַפְּרִי שֶׁבְּכָל דַּרְגָּא וְדַרְגָּא, שֶׁהֵם הַתַּאֲוֹת וְהַדִּמְיוֹנוֹת וְהַמְנִיעוֹת וְהַבִּלְבּוּלִים

שֶׁמִּתְגַּבְּרִים בְּכָל פַּעַם כְּשֶׁהָאָדָם רוֹצֶה לַעֲלוֹת מִדַּרְגָּא לְדַרְגָּא. וְהֵם מִתְפַּשְּׁטִים וּמִשְׁתַּטְּחִים לִפְנֵי הָאָדָם, וּמוֹנְעִים אוֹתוֹ וּמְבַלְבְּלִים אוֹתוֹ וּמְעַכְּבִים אוֹתוֹ מִלַּעֲלוֹת מִדַּרְגָּא לְדַרְגָּא. אָנָּא יְהוָה מָלֵא רַחֲמִים, חוּס וַחֲמֹל עָלַי וְהוֹשִׁיעֵנִי וְעָזְרֵנִי וְסַיְּעֵנִי וְחַזְּקֵנִי וְאַמְּצֵנִי, וְתֵן לִי כֹּחַ וְעֻצָּה וּגְבוּרָה, וְחָכְמָה וְשֵׂכֶל דִּקְדֻשָּׁה. וְזַכֵּנִי לְשַׁבְּרָם וּלְבַטְּלָם בְּכָל פַּעַם בְּכָל מַדְרֵגָה וּמַדְרֵגָה דִּקְדֻשָּׁה:

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם יְהוָה אֱלֹהִים, אַתָּה יָדַעְתָּ אֶת כָּל מַה שֶּׁעָבַר עָלַי מִנְּעוּרַי עַד הַיּוֹם הַזֶּה, כִּי זֶה כַּמָּה נִכְסוֹף נִכְסַפְתִּי לִרְאוֹת בִּתְפְאֶרֶת עֻזֶּךָ, וּבְכָל פַּעַם שֶׁאֲנִי מִתְעוֹרֵר וְרוֹצֶה לַחְתֹּר וְלַעֲלוֹת וּלְהַעֲתִיק מִמְּקוֹמִי אֵיזֶה הַעְתָּקָה בְּעָלְמָא לַעֲלוֹת מִמַּדְרֵגָתִי הַשְּׁפָלָה לְמַדְרֵגוֹת שֶׁבִּקְדֻשָּׁה כְּחוּט הַשַּׂעֲרָה, אֲזַי תֵּכֶף הַהִמְיוֹנוֹת וְהַתַּאֲוֹת וְהַמְנִיעוֹת וְהַבִּלְבּוּלִים מִתְגַּבְּרִים עָלַי בְּכָל פַּעַם יוֹתֵר וְיוֹתֵר מִבַּתְּחִלָּה, בְּהִתְגַּבְּרוּת גָּדוֹל וּבְהִתְפַּשְּׁטוּת עָצוּם מְאֹד כַּאֲשֶׁר אַתָּה יָדַעְתָּ. עַד שֶׁלֹּא הִנִּיחוּ אוֹתִי לַעֲלוֹת לְמָקוֹם שֶׁהָיִיתִי צָרִיךְ לַעֲלוֹת עַד הֵנָּה. וְלֹא דַי שֶׁלֹּא הִנִּיחוּ אוֹתִי לַעֲלוֹת לְמַדְרֵגָה הַגְּבוֹהָה יוֹתֵר. אַף גַּם מִגֹּדֶל הַהִתְגַּבְּרוּת וְהַהִתְפַּשְּׁטוּת שֶׁהִתְפַּשְּׁטוּ עָלַי בְּכָל פַּעַם כַּאֲשֶׁר אַתָּה יָדַעְתָּ עַל יְדֵי זֶה הִפִּילוּ אוֹתִי בְּכָל פַּעַם יוֹתֵר. וְכֵן הָיָה כַּמָּה פְּעָמִים בְּלִי שִׁעוּר וָעֵרֶךְ וּמִסְפָּר, שֶׁבְּכָל פַּעַם שֶׁאָנוּ חוֹתְרִים וְרוֹצִים לָצֵאת וְלַעֲלוֹת מִדַּרְגָּא לְדַרְגָּא בְּעֶרְכֵּנוּ, הֵם מִתְגַּבְּרִים וּמִתְגָּרִים בָּנוּ יוֹתֵר וְיוֹתֵר. עַד אֲשֶׁר "כָּלוּ בְיָגוֹן

חַיַּי וּשְׁנוֹתַי בַּאֲנָחָה" עַד אֲשֶׁר אֵינִי יוֹדֵעַ מַה לַּעֲשׂוֹת.
וּבֶאֱמֶת אֲנִי מוֹדֶה וּמִתְוַדֶּה לְפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי
אֲבוֹתַי, כִּי אֲנִי בְּעַצְמִי הַחַיָּב. כִּי בְּוַדַּאי הָיָה לִי כֹּחַ
לְהִתְגַּבֵּר עֲלֵיהֶם בְּכָל פַּעַם לְנַצְּחָם וּלְשַׁבְּרָם וּלְבַטְּלָם, כִּי אֵין
אַתָּה בָּא בְּטִרּוּנְיָא וּבַעֲלִילָה עַל בְּרִיּוֹתֶיךָ. וּכְשֶׁם שֶׁנָּתַתָּ
בָּהֶם כֹּחַ לְמָנַע וּלְבַלְבֵּל אוֹתִי חַס וְשָׁלוֹם, כֵּן נָתַתָּ לִי כֹּחַ
יוֹתֵר וְיוֹתֵר לְהִתְגַּבֵּר עֲלֵיהֶם לְשַׁבְּרָם וּלְבַטְּלָם לְגַמְרֵי. אַךְ
בַּעֲוֹנוֹתַי הָרַבִּים לֹא חַסְתִּי עַל נַפְשִׁי וְלֹא נִתְגַּבַּרְתִּי בְּכֹחֲךָ
לְשַׁבְּרָם וּלְבַטְּלָם וְלֹא קִיַּמְתִּי עֲצוֹתֶיךָ הַקְּדוֹשׁוֹת. וְאַתָּה
חַנּוּן וּמַרְבֶּה לְהֵטִיב חוּס וְחָנֵּנִי וְרַחֵם עָלַי. חֲמֹל עָלַי בְּחֶסֶד
חִנָּם וְנִדְבַת חֶסֶד, וְעָזְרֵנִי וְהוֹשִׁיעֵנִי בְּכָל פַּעַם לְשַׁבֵּר וּלְבַעֵר
וּלְבַטֵּל כָּל הַקְּלִפּוֹת וְכָל הַהִמְיוֹנוֹת וְכָל הַתַּאֲוֹת וְכָל
הַמְּנִיעוֹת וְהָעִכּוּבִים וְהַבִּלְבּוּלִים שֶׁבְּכָל מַדְרֵגָה וּמַדְרֵגָה,
בְּאֹפֶן שֶׁאָזְכֶּה לַעֲלוֹת חִישׁ קַל מְהֵרָה מִמַּדְרֵגָה לְמַדְרֵגָה בְּכָל
עֵת וּבְכָל שָׁעָה בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה גְּדוֹלָה, עַד שֶׁאָזְכֶּה מְהֵרָה
לְמַדְרֵגָה עֶלְיוֹנָה לְרוֹם הַמַּעֲלוֹת כְּנָאֶה לָאִישׁ הַיִּשְׂרְאֵלִי:

וְזַכֵּנִי בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים לִתֵּן צְדָקָה הַרְבֵּה לַעֲנִיִּים מְהֻגָּנִים.
וְתַחְמֹל עָלַי בְּחֶמְלָתְךָ הַגְּדוֹלָה וְתַזְמִין לִי תָּמִיד
עֲנִיִּים מְהֻגָּנִים צַדִּיקִים וּכְשֵׁרִים בֶּאֱמֶת לִזְכוֹת בָּהֶם.
וְתַשְׁפִּיעַ לִי שֶׁפַע טוֹבָה וּבְרָכָה. וְתַעֲזֹר לִי וְתַזְמִין לִי מָמוֹן
הַרְבֵּה לְצְדָקָה, וְאָזְכֶּה לַעֲזֹר וּלְהוֹשִׁיעַ וּלְהַחֲזִיק יְדֵי לוֹמְדֵי
תוֹרָה וְעוֹבְדֵי יְהוָה בֶּאֱמֶת. וְתַצִּילֵנִי בְּרַחֲמֶיךָ וְתִשְׁמְרֵנִי
שֶׁלֹּא אֶכָּשֵׁל לְעוֹלָם בַּעֲנִיִּים שֶׁאֵינָם מְהֻגָּנִים חַס וְשָׁלוֹם. כִּי

אַתָּה יָדַעְתָּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ כִּי בָשָׂר וָדָם אֲנָחְנוּ, וְהָאָדָם יִרְאֶה לָעֵינַיִם, וְאֵינִי זוֹכֶה לֵידַע וּלְהַבְחִין בֵּין הַהֲגוּנִים לְשֶׁאֵינָם הֲגוּנִים. עַל־כֵּן שִׂטַּחְתִּי אֵלֶיךָ כַּפַּי שֶׁתְּרַחֵם בְּטוּבְךָ וְתַזְמִין לִי תָּמִיד עֲנִיִּים הֲגוּנִים וּכְשֵׁרִים בֶּאֱמֶת לִזְכוֹת בָּהֶם. וְתַעַזְרֵנִי שֶׁאֶזְכֶּה לְהַחֲזִיקָם בְּכָל עֹז לִתֵּן לָהֶם צְדָקָה הָרְבֵּה בְּשִׂמְחָה וּבְטוּב לֵבָב בְּסֵבֶר פָּנִים יָפוֹת, עַד שֶׁאֶזְכֶּה שֶׁיִּתְעוֹרֵר עַל יְדֵי הַצְּדָקָה שֶׁלִּי כָּל הַגְּוָנִין עֲלָאִין הַמִּלְבָּשִׁין בְּמָמוֹן שֶׁל יִשְׂרָאֵל, גְּוָנִין עֶלְיוֹנִים שֶׁאַתָּה מִתְפָּאֵר בָּהֶם, וְיִכְלְלוּ הַגְּוָנִין הַקְּדוֹשִׁים זֶה בָּזֶה וְיָאִירוּ בְּאוֹר גָּדוֹל עַד שֶׁיִּתְגַּלֶּה עַל־יְדֵי־זֶה גְּדֻלַּת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ. וְתִתְפָּאֵר וְתִתְנַשֵּׂא וְתִתְגַּדֵּל וְתִתְרוֹמֵם עַל־יְדֵי הִתְגַּלּוּת הַגְּוָנִין הַקְּדוֹשִׁים שֶׁיִּתְגַּלּוּ וְיִכְלְלוּ וְיָאִירוּ עַל יְדֵי הַצְּדָקָה שֶׁלָּנוּ. וְנִזְכֶּה שֶׁיִּהְיוּ נַעֲשִׂים עַל יְדֵי זֶה "בְּגִדֵי יֶשַׁע, מְעִיל צְדָקָה".

וְתַעַזְרֵנִי בְּרַחֲמֶיךָ לָגִיל וְלָשׂוּשׂ בַּיהוָה, שֶׁאֶזְכֶּה לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה דִּקְדֻשָּׁה. וְאֶהְיֶה בְּשִׂמְחָה תָּמִיד עַל אֲשֶׁר זִכִּיתַנִי בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים לִהְיוֹת בִּכְלָל זֶרַע יִשְׂרָאֵל עַבְדֶּיךָ, וּלְהִתְקָרֵב לַעֲבוֹדָתֶךָ וּלְהִתְחַבֵּר לִירֵאֶיךָ וּתְמִימֶיךָ וּלְצַדִּיקִים אֲמִתִּיִּים. וְיֵקַיֵּם בִּי מִקְרָא שֶׁכָּתוּב: "שׂוֹשׂ אָשִׂישׂ בַּיהוָה, תָּגֵל נַפְשִׁי בֵּאלֹהַי, כִּי הִלְבִּישַׁנִי בִּגְדֵי יֶשַׁע, מְעִיל צְדָקָה יְעָטָנִי". וְתַעַזְרֵנִי עַל יְדֵי זֶה לְשַׁבֵּר וּלְבַטֵּל כָּל הַקְּלִפּוֹת וְהַדִּמְיוֹנוֹת וְהַתַּאֲוֹת וְהַבִּלְבּוּלִים וְהַמְנִיעוֹת שֶׁבְּכָל דַּרְגָּא וְדַרְגָּא, וּלְקַדֵּשׁ וּלְטַהֵר כָּל הַמַּדְרֵגוֹת מִן הַקְּלִפּוֹת. וְאֶזְכֶּה לְקַדֵּשׁ וּלְטַהֵר עַצְמִי תָּמִיד, וְלַעֲלוֹת בְּכָל פַּעַם חִישׁ

קַל מְהֵרָה מִמַּדְרֵגָה לְמַדְרֵגָה עֶלְיוֹנָה הֵימֶנָּה בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה גְּדוֹלָה, עַד שֶׁאָזְכֶּה לְמַדְרֵגָה הָעֶלְיוֹנָה לְמַדְרֵגַת צַדִּיקִים אֲמִתִּיִּים:

וְעָזְרֵנִי וְאַמְצֵנִי וְחַזְּקֵנִי וְסַיְּעֵנִי שֶׁאָזְכֶּה לְטַהֵר וּלְקַדֵּשׁ עַצְמִי גַּם בַּמֶּתֶר לִי, עַד שֶׁאָזְכֶּה לַעֲבֹד אוֹתְךָ גַּם בְּדִבְרֵי הָרְשׁוּת, שֶׁהֵם אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה וְכַיּוֹצֵא. וְאָזְכֶּה לִהְיוֹת שָׁלֵם בִּשְׁלֵמוּת גָּדוֹל בִּשְׁתֵּי הָעֲבוֹדוֹת, בַּעֲבוֹדָה פְּנִימִיּוּת שֶׁהוּא תוֹרָה וּמִצְוֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, וּבַעֲבוֹדָה חִיצוֹנִיּוּת. שֶׁהוּא אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה וּשְׁאָר צָרְכֵי הַגּוּף. וְאָזְכֶּה לִהְיוֹת קָדוֹשׁ וְטָהוֹר בִּשְׁתֵּי עֲבוֹדוֹת הָאֵלּוּ בִּשְׁלֵמוּת. וּשְׁתֵּי הָעֲבוֹדוֹת הָאֵלּוּ יִתְבָּרְרוּ וְיִזְדַּכְּכוּ בְּכָל פַּעַם בִּקְדֻשָּׁה גְּבוֹהָה בְּיוֹתֵר עַד שֶׁיִּהְיוּ נַעֲשִׂין בְּכָל פַּעַם מֵהַחִיצוֹנִיּוּת פְּנִימִיּוּת עַד שֶׁתִּהְיֶה אֲכִילָתִי וּשְׁתִיָּתִי וּשְׁאָר צָרְכֵי הַגּוּף בִּקְדֻשָּׁה גְּדוֹלָה בִּקְדֻשַּׁת תוֹרָה וּמִצְוֹת. וּקְדֻשַּׁת הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת שֶׁלִּי יִזְדַּכְּכוּ בִּקְדֻשָּׁה גְּבוֹהָה וּבִשְׁלֵמוּת גָּדוֹל בְּיוֹתֵר. וְאָזְכֶּה לַעֲלוֹת בְּכָל פַּעַם מִדַּרְגָּא לְדַרְגָּא. וּבְכָל פַּעַם יִהְיוּ נַעֲשִׂין מֵהַחִיצוֹנִיּוּת פְּנִימִיּוּת וְהַפְּנִימִיּוּת יַעֲלֶה לְמַעְלָה יוֹתֵר. וְנִזְכֶּה שֶׁכָּל יִשְׂרָאֵל יִכְלְלוּ זֶה בָּזֶה בְּאַהֲבָה וְאַחֲוָה וְרֵעוּת וּבְשָׁלוֹם גָּדוֹל עַד שֶׁכָּל יִשְׂרָאֵל יַגְבִּיהוּ וְיָרִימוּ זֶה אֶת זֶה מִמַּדְרֵגָה לְמַדְרֵגָה וּמִמַּעֲלָה לְמַעְלָה בִּקְדֻשָּׁה גְּדוֹלָה, עַד שֶׁנִּזְכֶּה לַעֲלוֹת לְרוֹם הַמַּעֲלָה הָעֶלְיוֹנָה שֶׁל הַקְּדֻשָּׁה, עַד שֶׁנִּזְכֶּה לְהִכָּלֵל בְּךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלְמֵי עַד וּלְנֵצַח נְצָחִים:

וּתְרַחֵם עָלֵינוּ וְתִהְיֶה בְּעֶזְרֵנוּ שֶׁנִּזְכֶּה לוֹמַר וּלְסַדֵּר לְפָנֶיךָ תּוֹרַת כָּל הַקָּרְבָּנוֹת כֻּלָּם וּקְטֹרֶת וּמְנָחוֹת בְּכַוָּנָה עֲצוּמָה וּבְקִדְשָׁה גְּדוֹלָה וְנוֹרָאָה. עַד שֶׁתַּעֲלֶה אַמִּירָתֵנוּ לְפָנֶיךָ כְּאִלּוּ הִקְרַבְנוּ כָּל הַקָּרְבָּנוֹת כֻּלָּם בְּמוֹעֲדָם וּבְזִמַּנָּם וּבְמִקּוֹמָם כְּהִלְכָתָן. וּנְשַׁלְּמָה פָּרִים שְׂפָתֵינוּ כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "זֹאת הַתּוֹרָה לָעוֹלָה לַמִּנְחָה וְלַחַטָּאת וְלָאָשָׁם וְלַמִּלּוּאִים וּלְזֶבַח הַשְּׁלָמִים". וְנִזְכֶּה עַל יְדֵי זֶה לְהַכְנִיעַ וּלְשַׁבֵּר וּלְבַטֵּל כֹּחַ הַמְדַמֶּה, לְגָרְשׁוֹ וּלְסַלְּקוֹ וּלְבַטְּלוֹ לְגַמְרֵי מֵעָלֵינוּ וּמֵעַל גְּבוּלֵנוּ. וּתְמַהֵר וְתָחִישׁ לְגָאֳלֵנוּ וְתִבְנֶה בֵּית מִקְדָּשֵׁנוּ וְתִפְאַרְתֵּנוּ וְשָׁם נַקְרִיב לְפָנֶיךָ כָּל הַקָּרְבָּנוֹת שֶׁיְּכַפְּרוּ בַּעֲדֵנוּ. וְיַחְזְרוּ לָנוּ שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים שֶׁנִּתְבַּטְּלוּ מִשֶּׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁהֵם הַשָּׁמִיר וְנֹפֶת צוּפִים וַאֲמָנָה. וְנִזְכֶּה [לַעֲלוֹת] אֶל הַשֻּׁלְחָן דִּקְדֻשָּׁה, לְמַעְיַן הַחָכְמָה הַיּוֹצֵא מִבֵּית יְהוָה. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "וּמַעְיָן מִבֵּית יְהוָה יֵצֵא". וְנִזְכֶּה לַעֲבֹד אוֹתְךָ תָּמִיד בְּחָכְמָה וּבִינָה וָדַעַת דִּקְדֻשָּׁה וּבֶאֱמוּנָה שְׁלֵמָה בֶּאֱמֶת כָּל יָמֵינוּ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן:

כו

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתַּעֲזְרֵנִי וּתְזַכֵּנִי לְהִתְפַּלֵּל תְּפִלָּתִי לְפָנֶיךָ בְּכַוָּנָה גְּדוֹלָה. וְאֶזְכֶּה שֶׁלֹּא יֵצֵא שׁוּם דִּבּוּר שֶׁל הַתְּפִלָּה מִפִּי בְּלֹא כַּוָּנָה. וְאֶשְׁמַע בְּאָזְנַי וּבְלִבִּי הֵיטֵב מַה שֶּׁאֲנִי מוֹצִיא מִפִּי, שֶׁאֶשְׁמַע מַה שֶּׁאֲנִי מְדַבֵּר, וַאֲכַוֵּן הֵיטֵב בְּכָל דִּבּוּר וְדִבּוּר שֶׁל הַתְּפִלָּה.

וְתַעְזְרֵנִי שֶׁאֶזְכֶּה לְהִתְפַּלֵּל וּלְהִתְחַנֵּן תָּמִיד בְּמְסִירַת נֶפֶשׁ.
וְתִשְׁמְרֵנִי וְתַצִּילֵנִי מִמַּחֲשָׁבוֹת זָרוֹת שֶׁבִּתְפִלָּה. וְתִתֶּן לִי
כֹּחַ וּגְבוּרָה לְהִתְגַּבֵּר עַל כָּל הַמַּחֲשָׁבוֹת זָרוֹת שֶׁבִּתְפִלָּה
לְהַכְנִיעָם וּלְשַׁבְּרָם וּלְגָרְשָׁם וּלְבַטְּלָם שֶׁלֹּא יִתְקָרְבוּ לִתְפִלָּתִי
כְּלָל:

וְקוּמָה בְּעֶזְרָתִי וְתֵן בִּלְבִּי בִּינָה וָדַעַת וְעֵצָה וּגְבוּרָה
דִּקְדֻשָּׁה. שֶׁאֶזְכֶּה לְהִתְגַּבֵּר בְּיוֹתֵר בְּכָל מָקוֹם
בִּתְפִלָּה שֶׁבָּאִים שָׁם עָלַי מַחֲשָׁבוֹת זָרוֹת לְבַלְבֵּל חַס וְשָׁלוֹם
שֶׁאֶתְגַּבֵּר בְּאֵלּוּ הַמְקוֹמוֹת דַּיְקָא בְּהִתְגַּבְּרוּת גָּדוֹל וְעָצוּם
מְאֹד וּבְמְסִירַת נֶפֶשׁ בְּיוֹתֵר. וְאֶזְכֶּה לְהִתְגַּבֵּר אָז בְּכָל עֹז
וְתַעֲצוּמוֹת, וְאֶמְסֹר נַפְשִׁי אָז יוֹתֵר וְיוֹתֵר עַד שֶׁאֶזְכֶּה
לְשַׁבְּרָם וּלְנַצְּחָם, וּלְטַהֵר אֶת הַתְּפִלָּה מִכָּל מִינֵי מַחֲשָׁבוֹת
זָרוֹת וּבִלְבּוּלִים. וְאֶזְכֶּה לְבָרֵר וּלְהַעֲלוֹת נִיצוֹצֵי הַקְּדֻשָּׁה
הַמְלֻבָּשִׁין בְּהַמַּחֲשָׁבוֹת זָרוֹת, וְתִתֶּן בִּי כֹּחַ לְבָרְרָם וּלְתַקְּנָם
וּלְהַעֲלוֹתָם לְמְקוֹר חֲצִבָתָם לַהֲשִׁיבָם אֶל הַקְּדֻשָּׁה. וּתְרַחֵם עָלַי
וְתוֹשִׁיעֵנִי תָּמִיד שֶׁתִּהְיֶה תְּפִלָּתִי זַכָּה וּנְקִיָּה בְּלִי שׁוּם פְּסֹלֶת
וּבְלִי שׁוּם מַחֲשָׁבוֹת זָרוֹת. בְּאֹפֶן שֶׁתּוּכַל תְּפִלָּתִי לַעֲלוֹת
לְנַחַת וּלְרָצוֹן לִפְנֵי כִּסֵּא כְבוֹדֶךָ וְתַעֲלֶה וְתִנָּשֵׂא לִהְיוֹת פֶּתַח
לְרֹאשֶׁךָ. וְתִתְפָּאֵר וְתִתְעַנֵּג בִּתְפִלָּתֵנוּ, וְיִהְיוּ לְךָ שַׁעֲשׁוּעִים
גְּדוֹלִים מִתְּפִלָּתֵינוּ וּתְחִנּוֹתֵנוּ תָּמִיד. וְתִמָּלֵא רַחֲמִים עָלֵינוּ,
וְתָשִׁיב פָּנֶיךָ אֵלֵינוּ, וְתָבִיא לָנוּ אֶת מְשִׁיחַ צִדְקֵנוּ בִּמְהֵרָה
בְיָמֵינוּ אָמֵן:

כז

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, אֲדוֹן הַשָּׁלוֹם, מֶלֶךְ שֶׁהַשָּׁלוֹם שֶׁלּוֹ. שֶׁתָּשִׂים שָׁלוֹם בֵּין עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל. וְיִתְרַבֶּה הַשָּׁלוֹם עַד שֶׁיִּמְשַׁךְ הַשָּׁלוֹם בֵּין כָּל בָּאֵי עוֹלָם, וְלֹא יִהְיֶה שׁוּם שִׂנְאָה וְקִנְאָה וְתַחֲרוּת וְנִצָּחוֹן וְקִנְטוּר בֵּין אֶחָד לַחֲבֵרוֹ, רַק יִהְיֶה אַהֲבָה וְשָׁלוֹם גָּדוֹל בֵּין כֻּלָּם. וְכָל אֶחָד יֵדַע בְּאַהֲבַת חֲבֵרוֹ, שֶׁחֲבֵרוֹ דּוֹרֵשׁ טוֹבָתוֹ וּמְבַקֵּשׁ אַהֲבָתוֹ וְחָפֵץ בְּהַצְלָחָתוֹ הַנִּצְחִיּוּת, עַד שֶׁיּוּכְלוּ לְהִתְוַעֵד וּלְהִתְקַבֵּץ יַחַד כָּל אֶחָד עִם חֲבֵרָיו וִידַבְּרוּ זֶה עִם זֶה וְיַסְבִּירוּ זֶה לָזֶה הָאֱמֶת. עַד שֶׁיּוּכְלוּ לְעוֹרֵר זֶה אֶת זֶה וּלְהַזְכִּיר זֶה אֶת זֶה לְהִסְתַּכֵּל עַל עַצְמוֹ הֵיטֵב הֵיטֵב בָּעוֹלָם הַזֶּה. עוֹלָם הָעוֹבֵר כְּהֶרֶף עַיִן. צֵל עוֹבֵר. לֹא כְּצִלּוֹ שֶׁל דָּקֶל וְלֹא כְּצִלּוֹ שֶׁל כּוֹתֶל אֶלָּא כְּצִלּוֹ שֶׁל עוֹף הַפּוֹרֵחַ. וִידַבֵּר וְיָשִׂיחַ כָּל אֶחָד עִם חֲבֵרוֹ מַהוּ הַתַּכְלִית מִכָּל תַּאֲוֹת עוֹלָם הַזֶּה וַהֲבָלָיו. וְעַל מָה אֲתִינָן לְהַאי עָלְמָא שְׁפָלָה. וְיִרְבּוּ לְדַבֵּר זֶה עִם זֶה בְּאַהֲבָה וְאַחֲוָה וְחִבָּה גְּדוֹלָה בֶּאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ מֵעָמְקָא דְּלִבָּא, בְּלִי שׁוּם נִצָּחוֹן וְקִנְטוּר כְּלָל. עַד שֶׁיִּעוֹרֵר כָּל אֶחָד אֶת חֲבֵרוֹ לָשׁוּב אֶל יְהוָה בֶּאֱמֶת, וּלְהַשְׁלִיךְ אֶת אֱלִילֵי כַּסְפּוֹ וֶאֱלִילֵי זְהָבוֹ. וְלֹא יֵלְכוּ עוֹד בִּשְׁרִירוּת לִבָּם הָרָע וְלֹא יַטּוּ אַחֲרֵי הַבֶּצַע כָּל יְמֵיהֶם, וְלֹא יִרְדְּפוּ אַחַר הַמּוֹתָרוֹת לְהַרְבּוֹת הוֹן מֵהֶבֶל. וְיִגְרְשׁוּ הָרוּחַ שְׁטוּת מִקִּרְבָּם. וְיִתְרַבֶּה וְיִתְגַּדֵּל הַשָּׁלוֹם בָּעוֹלָם, עַד שֶׁיָּשׁוּבוּ כָּל יִשְׂרָאֵל אֵלֶיךָ בֶּאֱמֶת בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה כִּרְצוֹנְךָ הַטּוֹב. עַד

שֶׁיִּתְעוֹרְרוּ גַּם כָּל אֻמִּין דְּעָלְמָא, וְיַכִּירוּ הָאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ וְיָשׁוּבוּ כֻּלָּם אֵלֶיךָ וְיִקַּבְּלוּ כֻּלָּם אֶת עֹל מַלְכוּתְךָ עֲלֵיהֶם. וְיִקַּיֵּם מִקְרָא שֶׁכָּתוּב: "כִּי אָז אֶהְפֹּךְ אֶל כָּל הָעַמִּים שָׂפָה בְרוּרָה לִקְרֹא כֻּלָּם בְּשֵׁם יְהוָה וּלְעָבְדוֹ שְׁכֶם אֶחָד":

וּבְכֵן יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, מָלֵא רַחֲמִים חוֹמֵל דַּלִּים שׁוֹמֵר הַבְּרִית וְהַחֶסֶד, הַגּוֹמֵל לְחַיָּבִים טוֹבוֹת, גְּמֹל עַל עַבְדְּךָ וְאָחֵיהּ. וְזַכֵּנִי בַּחֲסָדֶיךָ הָרַבִּים וּבְרַחֲמֶיךָ הָאֲמִתִּיִּים, וְעָזְרֵנִי וְהוֹשִׁיעֵנִי שֶׁאֶזְכֶּה מֵעַתָּה לְשָׁמְרַת הַבְּרִית קֹדֶשׁ בֶּאֱמֶת כִּרְצוֹנְךָ הַטּוֹב. וְתַצִּילֵנִי מֵעַתָּה מִכָּל מִינֵי פְּגַם הַבְּרִית וּמִכָּל מִינֵי הִרְהוּרִים רָעִים. וְתִהְיֶה בְּעֶזְרִי וְתִתֶּן לִי חָכְמָה וּבִינָה וָדַעַת וְעֵצָה וּגְבוּרָה, שֶׁאֶזְכֶּה לְהִתְגַּבֵּר עַל כָּל הַמַּחֲשָׁבוֹת רָעוֹת וְהִרְהוּרִים רָעִים, לְהִמָּלֵט מֵהֶם וּלְהִנָּצֵל מֵהֶם לְגַמְרֵי בְּכֹחַ הַגָּדוֹל, לְגָרְשָׁם וּלְשַׁבְּרָם וּלְבַטְּלָם מֵעָלַי וּמֵעַל גְּבוּלִי. וְאֶזְכֶּה בְּרַחֲמֶיךָ לְגָרֵשׁ כָּל הָרוּחַ שְׁטוּת מִקִּרְבִּי שֶׁלֹּא יִהְיֶה שׁוּם אַחִיזָה לְהָרוּחַ שְׁטוּת אֶצְלִי. רַק אֲשַׁבְּרוֹ וַאֲגָרְשׁוֹ וַאֲבַטְּלוֹ מֵעָלַי וּמֵעַל גְּבוּלִי מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם:

וְתַעַזְרֵנִי וּתְזַכֵּנִי לְהוֹצִיא כָּל נִיצוֹצוֹת הַקְּדֻשָּׁה שֶׁנָּפְלוּ עַל יָדִי בַּקְּלִפּוֹת בֵּין הָרוּחַ שְׁטוּת וְהַסִּטְרָא אַחֲרָא עַל יְדֵי פְּגַם הַבְּרִית. וְתַעַזְרֵנִי בְּרַחֲמֶיךָ הָעֲצוּמִים שֶׁאֶזְכֶּה לְתִשּׁוּבַת הַמִּשְׁקָל מַמָּשׁ, וּבְמָקוֹם שֶׁקִּלְקַלְתִּי שָׁם אֲתַקֵּן בְּרַחֲמֶיךָ. וּבְכָל עֵת וּבְכָל מָקוֹם שֶׁיִּרְצוּ לְהִתְגַּבֵּר עָלַי חַס

וְשָׁלוֹם מַחֲשָׁבוֹת רָעוֹת וְהִרְהוּרִים רָעִים, שָׁם דַּיְקָא אֶזְכֶּה לְשַׁבֵּר תַּאֲוָתִי וּלְגָרֵשׁ הָרוּחַ שְׁטוּת מִקִּרְבִּי, לְגָרֵשׁ וּלְסַלֵּק וּלְבַעֵר וּלְבַטֵּל כָּל הַמַּחֲשָׁבוֹת וְהִרְהוּרִים רָעִים מִמֶּנִּי, עַד שֶׁאֶזְכֶּה עַל־יְדֵי־זֶה לְבָרֵר וּלְהַעֲלוֹת כָּל נִצּוֹצֵי הַקְּדֻשָּׁה שֶׁנִּפְלוּ וְנִתְעָרְבְבוּ עַל יָדֵי בֵּין הַקְּלִפּוֹת, לְבָרְרָם וּלְהַעֲלוֹתָם כֻּלָּם וְלַהֲשִׁיבָם אֶל הַקְּדֻשָּׁה. וְאַל יִדַּח מִמְּךָ שׁוּם נִדָּח כְּלָל בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים וּבַחֲסָדֶיךָ הַגְּדוֹלִים. וּבִזְכוּת וְכֹחַ צַדִּיקֵי אֱמֶת זְקֵנִים שֶׁבְּקִדֻּשָּׁה אֲשֶׁר זָכוּ לִשְׁמִירַת הַבְּרִית בֶּאֱמֶת בִּתַּכְלִית הַשְּׁלֵמוּת. וְאֶזְכֶּה מֵעַתָּה לְהַמְשִׁיךְ עָלַי בְּכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה רוּחַ קְדֻשָּׁה וְטָהֳרָה. וְיִקַּיֵּם בִּי מִקְרָא שֶׁכָּתוּב: "וְנָחָה עָלָיו רוּחַ יְהוָה, רוּחַ חָכְמָה וּבִינָה, רוּחַ עֵצָה וּגְבוּרָה, רוּחַ דַּעַת וְיִרְאַת יְהוָה":

אָנָּא יְהוָה מָלֵא רַחֲמִים אֲדוֹן כֹּל, חוֹשֵׁב מַחֲשָׁבוֹת לְבַל יִדַּח מִמְּךָ נִדָּח, אֲשֶׁר אַתָּה גּוֹמֵל עִמִּי טוֹבוֹת וַחֲסָדִים רַבִּים וַעֲצוּמִים בְּכָל עֵת וּבְכָל רֶגַע מַמָּשׁ, מָה רַב טוּבְךָ אֲשֶׁר עָשִׂיתָ עִמִּי, מָה רַב חַסְדְּךָ אֲשֶׁר הִפְלֵאתָ עִם עַבְדֶּךָ, "רַבּוֹת עָשִׂיתָ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהַי, נִפְלְאוֹתֶיךָ וּמַחְשְׁבוֹתֶיךָ אֵלֵינוּ, אֵין עֲרוֹךְ אֵלֶיךָ אַגִּידָה וַאֲדַבְּרָה עָצְמוּ מִסַּפֵּר". וְאַחֲרֵי כָּל הַחֲסָדִים וְהַטּוֹבוֹת הַגְּדוֹלוֹת וְהַנּוֹרָאוֹת וְהָעֲצוּמוֹת וְהַמְפֻלָּגוֹת מְאֹד מְאֹד אֲשֶׁר גָּמַלְתָּ עִמִּי בְּלִי שִׁעוּר וָעֵרֶךְ וּמִסְפָּר, מָה אוֹמַר וּמָה אֲדַבֵּר, וְאֵיךְ יוּכַל עֶבֶד אֲדוֹנִי זֶה לְדַבֵּר עִם אֲדוֹנִי זֶה. וּבְאֵיזֶה לָשׁוֹן אֲכַנֶּה אֶת שִׂרְיוֹן צָרַעַת נִגְעֵי נַפְשִׁי וּמַכְאוֹבֵי הַמְרֻבִּים. עַל יְדֵי חֲטָאַי וַעֲוֹנוֹתַי

וּפְשָׁעַי שֶׁחָטָאתִי וְשֶׁעָוִיתִי וְשֶׁפָּשַׁעְתִּי לְפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי. אֲשֶׁר עַל יָדָם נִמְשָׁכִים וּבָאִים עָלֵינוּ בְּכָל עֵת הִרְהוּרִים וּמַחֲשָׁבוֹת זָרוֹת וּמְגֻנּוֹת. "טָבַעְתִּי בִּיוֵן מְצוּלָה וְאֵין מָעָמָד. בָּאתִי בְמַעֲמַקֵּי מַיִם וְשִׁבֹּלֶת שְׁטָפָתְנִי". כִּי לְפִי קְדֻשַּׁת אִישׁ הַיִּשְׂרְאֵלִי בְּשָׁרְשׁוֹ, כְּשֶׁבָּא עָלָיו הִרְהוּר אֶחָד בְּזְמַן רָחוֹק, נִקְרָא מְטֻבָּע בִּיוֵן מְצוּלָה, בִּמְצוּלוֹת יָם. וְעַתָּה אֵיךְ נִכָּנֵה צָרוֹתֵינוּ וְאֵיךְ נְפָרֵשׁ שִׂיחָתֵנוּ, וּבְאֵיזֶה לָשׁוֹן אֲנִי יָכוֹל לְסַפֵּר נִגְעֵי לְבָבִי וּמַכְאוֹבַי, אֲשֶׁר הַמְּצוּלוֹת יָם מִתְגַּבְּרִים בְּכָל עֵת עָלֵינוּ, לֹא יִתְּנוּנִי הָשֵׁב רוּחִי. מָה אוֹמַר וּמָה אֲדַבֵּר, "אְוֻלַּת אָדָם תְּסַלֵּף דַּרְכּוֹ וְעַל יְהוָה יִזְעַף לִבּוֹ", כִּי אֲנִי בְעַצְמִי גָּרַמְתִּי לִי כָּל זֶה עַל יְדֵי מַעֲשַׂי הָרָעִים וּמַחְשְׁבוֹתַי הַמְבֻלְבָּלוֹת שֶׁהָלַכְתִּי אַחֲרֵיהֶם וְלֹא נִתְגַּבַּרְתִּי לְשַׁבְּרָם וּלְגָרְשָׁם מֵעָלַי, עַד שֶׁבָּאתִי לְמַה שֶּׁבָּאתִי, וְנִתְרַחַקְתִּי כְּמוֹ שֶׁנִּתְרַחַקְתִּי. אוֹי לִי וַי לִי. אוֹי לְנַפְשִׁי. וְאַתָּה יָדַעְתָּ כִּי אֵין לִי שׁוּם עֵצָה וְתַחְבּוּלָה כִּי אִם לִצְעֹק וּלְהִתְחַנֵּן אֵלֶיךָ, וּלְהִסְתַּכֵּל וּלְצַפּוֹת לְרַחֲמֶיךָ, וְאֵשֵׁב וַאֲיַחֵל וַאֲצַפֶּה לַחֲסָדֶיךָ, שֶׁתְּחָנֵּנִי בְּמַתָּנַת חִנָּם לְגַמְרֵי, וּתְקַדְּשֵׁנִי בִּקְדֻשָּׁתְךָ הָעֶלְיוֹנָה. כִּי כָּל הָעֵצוֹת פָּגַמְתִּי בָהֶם, וַאֲפִלּוּ כְּשֶׁאַתָּה מַשְׁפִּיעַ לִי עֵצָה טוֹבָה, קָשֶׁה לִי לְקַיֵּם הָעֵצָה בְּעַצְמָהּ, כִּי קָשֶׁה לֵב אֲנִי. וְאֵינִי יוֹדֵעַ שׁוּם תַּחְבּוּלָה וְעֵצָה וּמִשְׁעָן. כִּי אִם עַל רַחֲמֶיךָ הָרַבִּים וַחֲסָדֶיךָ הַגְּדוֹלִים, כִּי עַל רַחֲמֶיךָ הָרַבִּים אָנוּ בְּטוּחִים. וְעַל חֲסָדֶיךָ אָנוּ נִשְׁעָנִים, וְלִסְלִיחוֹתֶיךָ אָנוּ מְקַוִּים וְלִישׁוּעָתְךָ אָנוּ מְצַפִּים, שֶׁתְּרַחֵם עָלֵינוּ וְתוֹשִׁיעֵנוּ בִּזְכוּת צַדִּיקִים אֲמִתִּיִּים זְקֵנִים שֶׁבִּקְדֻשָּׁה

שֶׁהָיוּ בְּכָל דּוֹר מִימֵי אֲבוֹתֵינוּ עַד עַתָּה. וְעַל כֵּן לְבַד סָמַכְנוּ לִצְעֹק וְלִזְעֹק וּלְהִתְחַנֵּן אֵלֶיךָ, כְּבֵן הַמִּתְחַטֵּא לִפְנֵי אָבִיו, וּלְצַפּוֹת לְרַחֲמֶיךָ וּלְקַוּוֹת לִישׁוּעָתֶךָ, שֶׁתַּחֲזִירֵנוּ בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ, חִישׁ קַל מְהֵרָה׃

עַל כֵּן בָּאתִי לְפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב וֵאלֹהֵי כָּל הַצַּדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּים, אֱלֹהֵי הָרִאשׁוֹנִים וְהָאַחֲרוֹנִים, אֱלֹהֵי כָּל יִשְׂרָאֵל, וְכַפֵּי פְּרוּשׂוֹת מוּל אֲרוֹן בְּרִיתֶךָ, וְעֵינַי מְיַחֲלוֹת לַחֲמוֹן חַסָּדֶיךָ, וְרַעְיוֹנַי צוֹפִיּוֹת לְמָעוֹן קְדֻשָּׁתֶךָ, שֶׁתְּעוֹרֵר רַחֲמֶיךָ הָרַבִּים וְהַגְּדוֹלִים עָלַי בִּזְכוּת וְכֹחַ הַצַּדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּים וְהַזַּכַּנִים דִּקְדֻשָּׁה. וְתַמְשִׁיךְ וְתַשְׁפִּיעַ עָלַי וְעַל כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל רוּחַ קְדֻשָּׁה וְטָהֳרָה, רוּחַ חָכְמָה וּבִינָה, רוּחַ עֵצָה וּגְבוּרָה, רוּחַ דַּעַת וְיִרְאַת יְהוָה, בְּאֹפֶן שֶׁאָזְכֶּה לְהִתְגַּבֵּר עַל כָּל הַחִרְהוּרִים וּמַחֲשָׁבוֹת רָעוֹת, לְשַׁבְּרָם וּלְגָרְשָׁם וּלְבַטְּלָם מִמֶּנִּי. וּבְכָל עֵת שֶׁיָּבֹא עָלַי אֵיזֶה הִרְהוּר לֹא טוֹב חַס וְשָׁלוֹם, אָזְכֶּה בְּכֹחַךְ לְשַׁבֵּר תַּאֲוָתִי וְלָכוֹף אֶת יִצְרִי, לְשַׁבְּרוֹ וּלְגָרְשׁוֹ מִמֶּנִּי, וּלְהָסִיחַ דַּעְתִּי מִמֶּנּוּ לְגַמְרֵי. וְאָזְכֶּה לְהוֹצִיא מֵהַקְלִפּוֹת כָּל הַנִּיצוֹצוֹת הַקְּדֻשָּׁה שֶׁנָּפְלוּ עַל יָדִי בֵּינֵיהֶם. וּלְבָרֵר הָרוּחַ טוֹבָה מִן הָרוּחַ שְׁטוּת. וּבִמְקוֹם שֶׁקִּלְקַלְתִּי שָׁם אֲתַקֵּן. עַד שֶׁאָזְכֶּה בְּרַחֲמֶיךָ לְגָרֵשׁ וּלְבַטֵּל הָרוּחַ שְׁטוּת מִמֶּנִּי וּמִכָּל יִשְׂרָאֵל לְגַמְרֵי, שֶׁלֹּא יִהְיֶה שׁוּם שְׁלִיטָה וַאֲחִיזָה לְהָרוּחַ שְׁטוּת לֹא בְּגוּפִי וְלֹא בְּנַפְשִׁי וְרוּחִי וְנִשְׁמָתִי מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם. לָא בְעָלְמָא הָדֵין וְלָא בְעָלְמָא דְּאָתֵי. וְאָזְכֶּה

מֵעַתָּה לְמַחֲשָׁבוֹת קְדוֹשׁוֹת וּטְהוֹרוֹת תָּמִיד. וְתַצִּילֵנִי מֵעַתָּה מִכָּל מִינֵי בִלְבּוּל הַדַּעַת שֶׁבָּעוֹלָם, רַק אֶזְכֶּה שֶׁתִּהְיֶה מַחֲשַׁבְתִּי קְדוֹשָׁה וּטְהוֹרָה זַכָּה וּנְקִיָּה תָּמִיד.

וְתַעְזְרֵנִי לְקַדֵּשׁ עַצְמִי בִּקְדֻשַּׁת הַבְּרִית בְּכָל מִינֵי קְדֻשּׁוֹת. וְתִמְחֹל וְתִסְלַח לִי כָּל מַה שֶּׁפָּגַמְתִּי עַד הֵנָּה בִּפְגַם הַבְּרִית, הֵן מַה שֶּׁפָּגַמְתִּי בְּמַחֲשָׁבָה דִּבּוּר וּמַעֲשֶׂה. הֵן מַה שֶּׁפָּגַמְתִּי בִּרְאִיַּת הָעַיִן וּבִשְׁמִיעַת הָאֹזֶן וּבְשְׁאָר חוּשִׁים בְּשׁוֹגֵג אוֹ בְּמֵזִיד בְּאֹנֶס אוֹ בְּרָצוֹן, מִנְּעוּרַי עַד הַיּוֹם הַזֶּה. עַל כֻּלָּם תִּמְחֹל וְתִסְלַח וּתְכַפֵּר לִי אֱלוֹהַּ סְלִיחוֹת. וּתְמַלֵּא כָּל הַשֵּׁמוֹת שֶׁפָּגַמְתִּי בְּשִׁמְךָ הַגָּדוֹל. וּמֵעַתָּה תִּהְיֶה בְּעֶזְרִי וְתוֹשִׁיעֵנִי וְתַצִּילֵנִי וְתַעְזְרֵנִי בְּכָל עֵת בְּאֹפֶן שֶׁאֶזְכֶּה לִקְדֻשַּׁת הַבְּרִית בֶּאֱמֶת:

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם רִבּוֹנוֹ דְּעָלְמָא כֹּלָּא, "רְפָאֵנִי יְהוָה וְאֵרָפֵא הוֹשִׁיעֵנִי וְאִוָּשֵׁעָה כִּי תְהִלָּתִי אָתָּה". כִּי אַתָּה יָדַעְתָּ אֶת מְרִירוּת לְבָבִי, אֶת מְרִירוּת מַכּוֹתַי הָאֲנוּשׁוֹת אֶת מְרִירוּת נַפְשִׁי הָאֻמְלָלָה, כִּי נַפְשִׁי מָרָה לִי מְאֹד. וְאֶל מָה אֲדַמֶּה וְאַמְשִׁיל מְרִירוּתִי, מַר מִמָּוֶת, מַר מִלַּעֲנָה וָרֹאשׁ. מַר מִכָּל מְרִירוּת שֶׁבָּעוֹלָם. וְאַתָּה יָדַעְתָּ רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם. אֲשֶׁר לְפִי עִצָּם חֻלְשׁוֹת נַפְשִׁי, לְפִי עִצָּם וְרִבּוּי הַחוֹלָאַת וְהַמַּכְאוֹבִים הָרָעִים וְהַמָּרִים וְהַפְּגָמִים הָעֲצוּמִים שֶׁהִטַּלְתִּי בְּנַפְשִׁי עַל־יְדֵי מַעֲשַׂי הָרָעִים, אֵין שׁוּם רְפוּאָה בָּעוֹלָם שֶׁתּוּכַל לְהוֹעִיל לִי. וַאֲפִלּוּ אִם תִּמָּצֵא בְּרַחֲמֶיךָ אֵיזֶה רְפוּאָה

שֶׁיּוֹעִיל לִי, אִי אֶפְשָׁר לִי לְסַבֵּל מְרִירוּת הָרְפוּאָה לְפִי מַכּוֹתַי הָאֲנוּשׁוֹת מְאֹד, כִּי אִי אֶפְשָׁר לִי לְסַבֵּל מְרִירוּת הָרְפוּאָה וְהַתְּשׁוּבָה שֶׁצְּרִיכִים לְסַבֵּל לְתַקֵּן פְּגַם חֲרָהוֹר אֶחָד, מִכָּל שֶׁכֵּן הַחֲרָהוֹרִים וּפְגָמִים וַחֲטָאִים רַבִּים וַעֲצוּמִים כָּאֵלֶּה. וְאִם אָמַרְתִּי לְסַפֵּר אֶפֶס קָצֶה מֵהַפְּגָמִים שֶׁל יוֹם אֶחָד, יִכְלֶה הַזְּמַן. אֲפִלּוּ הַפְּגָמִים שֶׁל הַיּוֹם שֶׁנִּקְרָא אֶצְלֵנוּ טוֹב קְצַת, גַּם כֵּן אִי אֶפְשָׁר לְשַׁעֵר וּלְהַעֲרִיךְ הַפְּגָמִים שֶׁבְּכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה, מִכָּל שֶׁכֵּן הַיָּמִים רָעִים שֶׁהָיָה לִי. אוֹי, אוֹי וַאֲבוֹי, אוֹי אוֹי וָמַר. מָה אוֹמַר וּמָה אֲדַבֵּר, מְרִירוּת נַפְשִׁי עַד שָׁמַיִם יַגִּיעַ, כְּאֵב נִשְׁמָתִי מִי יוּכַל לְשַׁעֵר.

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם אַתָּה יָדַעְתָּ, וְאִם אֲפִלּוּ תַּשְׁלִיךְ אַחֲרֵי גַּוֶּךָ כָּל חַטֹּאתַי כַּאֲשֶׁר אַתָּה מִתְנַהֵג עִם בְּרִיּוֹתֶיךָ בְּרַחֲמִים, וְלֹא תַלְבִּישׁ אֶת רְפוּאָתִי כִּי אִם בִּמְרִירוּת מְעַט דְּמְעַט גַּם כֵּן אִי אֶפְשָׁר לִי לְסַבֵּל כְּלָל. כִּי לְפִי עִצֶּם רִבּוּי הַמְּרִירוּת הַמְּכֻרָּח לִרְפוּאָתִי לְפִי עִצֶּם חֻלְיֵי נַפְשִׁי. אִי אֶפְשָׁר לִי לְקַבֵּל וְלִסְבֹּל אֲפִלּוּ חֵלֶק אֶחָד מֵאַלְפֵי אַלָּפִים וְרִבֵּי רְבָבוֹת, מֵהַמְּרִירוּת הַמְּכֻרָּח לִרְפוּאָתִי, לְפִי עִצֶּם חַטָּאַי וַעֲוֹנוֹתַי וּפִשָּׁעַי הַמְּרֻבִּים. כִּי "אַתָּה חָשַׂכְתָּ נַפְשִׁי מִשַּׁחַת בְּלִי". וְהִשְׁלַכְתָּ אַחֲרֵי גַּוֶּךָ כָּל חַטֹּאתַי. וְלֹא הִלְבַּשְׁתָּ אֶת הַשָּׁלוֹם וְהָרְפוּאָה שֶׁלִּי כִּי אִם בִּמְרִירוּת מְעַט דְּמְעַט כְּפִי יְכָלְתִּי. וְאַף עַל פִּי כֵן, גַּם זֶה מְעַט הַמְּרִירוּת קָשֶׁה לִי לְקַבֵּל וְלִסְבֹּל, כִּי לְפִי עִצֶּם חֻלְיֵי וְחֻלְשׁוֹתַי וּמַכּוֹת נַפְשִׁי הָאֲנוּשׁוֹת מְאֹד וּפְזוּר דַּעְתִּי, אִי אֶפְשָׁר לִי לְסַבּוֹל שׁוּם מְרִירוּת כְּלָל:

וְעַל זֹאת בָּאתִי לְהַפִּיל תְּחִנָּתִי לְפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי. "גְּדוֹל הֶעֱצָה וְרַב הָעֲלִילְיָה". עוֹשֶׂה גְּדוֹלוֹת עַד אֵין חֵקֶר, נִסִּים וְנִפְלָאוֹת עַד אֵין מִסְפָּר, וְאֵין דָּבָר נִמְנָע מִמֶּךָּ, הֵן "כֹּל תּוּכָל וְלֹא יִבָּצֵר מִמְּךָ מְזִמָּה". וְאַתָּה רוֹפֵא נֶאֱמָן וְרַחֲמָן אֱמֶת, וּבְיָדְךָ הַכֹּל "וּבְיָדְךָ כֹּחַ וּגְבוּרָה וּבְיָדְךָ לְגַדֵּל וּלְחַזֵּק לַכֹּל". וּמִי יֹאמַר לְךָ מַה תַּעֲשֶׂה, עַל כֵּן "עַל מִשְׁמַרְתִּי אֶעֱמְדָה", וְאֶזְעַק וַאֲשַׁוֵּעַ וְאֶצְעַק אֵלֶיךָ תָּמִיד, עַד שֶׁתְּחַנֵּנִי, וְתַמְתִּיק אֶת מְרִירוּת רְפוּאָתִי, וְתוֹרֵנִי בְּרַחֲמֶיךָ אֶת עֵץ הַחַיִּים לְהַמְתִּיק וּלְבַטֵּל מְרִירוּת הַמַּיִם הָרָעִים, וְתָסִיר מִמֶּנִּי כָּל מִינֵי מְרִירוּת בְּרַחֲמֶיךָ. וְתִתֶּן לִי כֹּחַ וּגְבוּרָה וְהִתְחַזְּקוּת לִסְבֹּל וּלְקַבֵּל עָלַי בְּאַהֲבָה מְעַט הַמְּרִירוּת שֶׁאֲנִי מֻכְרָח לִסְבֹּל בִּשְׁבִיל רְפוּאָתִי, וּתְמַעֵט בְּחַסְדְּךָ אֶת הַמְּרִירוּת שֶׁל רְפוּאָתִי בְּתַכְלִית הַמְּעוּט. וּתְמַהֵר לְרַפְּאוֹת אוֹתִי רְפוּאָה שְׁלֵמָה, רְפוּאַת הַנֶּפֶשׁ וּרְפוּאַת הַגּוּף, כִּי אֲנִי רוֹאֶה מֵרָחוֹק חַסְדֶּיךָ הַגְּדוֹלִים, שֶׁאַתָּה מַגְדִּיל עִמִּי בְּכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה בְּלִי שִׁיעוּר וָעֵרֶךְ וּמִסְפָּר, עַל כֵּן אֲנִי מַשְׁלִיךְ יְהָבִי עָלֶיךָ לְבַד. שֶׁתְּרַחֵם עָלַי וְתָגֵן בַּעֲדִי וְתִפְרֹס עָלַי אֶת סֻכַּת שְׁלוֹמֶךָ. וְתַעֲלֶה רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְכָל תַּחֲלוּאַי וּמַכְאוֹבֵי נַפְשִׁי וְגוּפִי, וּתְקַיֵּם בִּי מִקְרָא שֶׁכָּתוּב: "בּוֹרֵא נִיב שְׂפָתָיִם, שָׁלוֹם שָׁלוֹם לָרָחוֹק וְלַקָּרוֹב אָמַר יְהוָה, וּרְפָאתִיו".

וּתְזַכֵּנִי מֵעַתָּה לְקִדֻּשַׁת הַבְּרִית בֶּאֱמֶת. וְתַשְׁפִּיעַ וְתָאִיר עָלַי בְּאוֹר פָּנֶיךָ, וְתַמְשִׁיךְ עָלַי הֶאָרַת פָּנִים,

שֶׁאֶזְכֶּה לְחַדְרַת פָּנִים לְהֶאָרַת פָּנִים דִּקְדֻשָּׁה. וְתִפְתַּח אֶת דַּעְתִּי, וְתַשְׂפִּיעַ עָלַי שֶׁפַע חָכְמָה וְהַבִינָה וְהַדַּעַת מֵאִתְּךָ. וְתָאִיר עֵינַי בְּמָאוֹר תּוֹרָתֶךָ, עַד שֶׁאֶזְכֶּה לְחַדֵּשׁ בַּתּוֹרָה בְּכָל עֵת חִדּוּשִׁים אֲמִתִּיִּים. וְאֶזְכֶּה לִדְרשׁ אֶת הַתּוֹרָה בְּשִׁלְשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת שֶׁהַתּוֹרָה נִדְרֶשֶׁת בָּהֶן. וּלְגַלּוֹת וּלְבָאֵר עַל יְדֵי זֶה דְּרוּשִׁים וּבֵאוּרִים וְחִדּוּשִׁים אֲמִתִּיִּים בַּתּוֹרָה. וְתַמְשִׁיךְ עָלַי בְּרַחֲמֶיךָ וַחֲסָדֶיךָ הָאֲמִתִּיִּים "מְשַׁח רְבוּת קָדְשָׁא", שֶׁפַע הַדַּעַת וְהַשֵּׂכֶל דִּקְדֻשָּׁה מִתְלַיסַּר תִּקּוּנֵי דִיקְנָא קַדִּישָׁא. וּתְזַכֵּנִי לִהְיוֹת נִכְלָל בְּכְלָל זְקֵנִים שֶׁבִּקְדֻשָּׁה עַד שֶׁאֶזְכֶּה לְהֶאָרַת פָּנִים לְחַדְרַת פָּנִים:

וְתַעֲזְרֵנִי וּתְזַכֵּנִי, שֶׁיְּזַכֵּךְ קוֹלִי עַל יְדֵי זֶה. וְאֶזְכֶּה לְכַבֵּד אֶת יְהוָה מֵהוֹנִי וּמִגְּרוֹנִי, שֶׁתִּהְיֶה בְּעֶזְרִי שֶׁאֶזְכֶּה לַעֲבֹד אוֹתְךָ תָּמִיד בְּשִׂמְחָה בְּקוֹל רִנָּה וְזִמְרָה וְשִׁירִים וְנִגּוּנִים דִּקְדֻשָּׁה, וּנְגִינוֹתַי אֲנַגֵּן כָּל יְמֵי חַיַּי עַל בֵּית יְהוָה. וְאֶזְכֶּה שֶׁיְּזַכֵּךְ קוֹל רִנָּתִי כָּל כָּךְ עַד שֶׁעַל יְדֵי הַנִּגּוּן לְבַד שֶׁנָּשִׁיר וּנְרַנֵּן לְפָנֶיךָ, עַל יְדֵי זֶה תִּרְאֶה בְּצָרוֹתֵינוּ שֶׁיֵּשׁ לָנוּ מִכָּל עַם וְלָשׁוֹן, וְתִרְאֶה בְּעָנְיֵינוּ וְצָרוֹתֵינוּ, וְתִסְתַּכֵּל וְתַשְׁגִּיחַ בְּרַחֲמֶיךָ אֵיזֶה אֻמָּה מְצֻרָה לָנוּ, וְתוֹשִׁיעֵנוּ וְתַצִּילֵנוּ מֵהֶם. וּתְקַיֵּם בָּנוּ מִקְרָא שֶׁכָּתוּב: "וַיַּרְא (יְהוָה) בַּצַּר לָהֶם בְּשָׁמְעוֹ אֶת רִנָּתָם":

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אַתָּה יָדַעְתָּ אֶת הַמַּחֲשָׁבוֹת אֲשֶׁר חוֹשְׁבִים וְיוֹעֲצִים עָלֵינוּ בְּכָל עֵת בֵּין הָעַכּוּ"ם הַמּוֹשְׁלִים

עָלֵינוּ עַכְשָׁו, "עַל עַמְּךָ יַעֲרִימוּ סוֹד וְיִתְיָעֲצוּ עַל צְפוּנֶיךָ".
אַתָּה יָדַעְתָּ אֶת כָּל מַחְשְׁבוֹתָם עָלֵינוּ לְרָעָה חַס וְשָׁלוֹם,
"אָמְרוּ לְכוּ וְנַכְחִידֵם מִגּוֹי, וְלֹא יִזָּכֵר שֵׁם יִשְׂרָאֵל עוֹד".
וּבְצוֹק הָעִתִּים הַלָּלוּ, אֵין מִי שֶׁיַּעֲמֹד בַּעֲדֵנוּ. "אֲבַד חָסִיד מִן
הָאָרֶץ", וְגוֹדֵר בַּפֶּרֶץ אָיִן, עַל מִי לָנוּ לְהִשָּׁעֵן עַל אָבִינוּ
שֶׁבַּשָּׁמַיִם.

מָלֵא רַחֲמִים עַל עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל תָּמִיד. הַבִּיטָה בְעָנְיֵנוּ כִּי רַבּוּ
מַכְאוֹבֵינוּ וְצָרוֹת לְבָבֵנוּ. וּרְאֵה אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל
מְרוּדִים מְאֹד, וְאֵין עוֹזֵר וְאֵין סוֹמֵךְ, וְאֻמָּם עָצוּר וְעָזוּב.
עֲשֵׂה לְמַעַנְךָ וְלֹא לְמַעֲנֵנוּ. עֲשֵׂה לְמַעַן הַצַּדִּיקִים אֲמִתִּיִּים
שׁוֹכְנֵי עָפָר, "לִקְדוֹשִׁים אֲשֶׁר בָּאָרֶץ הֵמָּה וְאַדִּירֵי כָּל חֶפְצִי
בָם". עֲשֵׂה לְמַעַנְךָ וְהוֹשִׁיעֵנוּ. וְתַטֵּה לֵב הַמַּלְכוּת וְהַשָּׂרִים
וְהַיּוֹעֲצִים עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וּתְגָרֵשׁ וּתְשַׁבֵּר וּתְבַטֵּל כָּל
מַחְשְׁבוֹתָם הָרָעוֹת שָׂשׂ לָהֶם עַל יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ הַקָּדוֹשׁ.
וּתְבַטֵּל בְּרַחֲמֶיךָ כָּל הַגְּזֵרוֹת רָעוֹת וְכָל הַפְּקֻדּוֹת שֶׁאֵינָן
טוֹבוֹת לְיִשְׂרָאֵל, חֵן אוֹתָן הַגְּזֵרוֹת וְהַפְּקֻדּוֹת שֶׁכְּבָר נִגְזְרוּ.
וְחֵן אוֹתָם שֶׁרוֹצִים לִגְזֹר עֲדַיִן חַס וְשָׁלוֹם, כְּלָם תְּשַׁבֵּר
וְתַעֲקֹר וּתְבַטֵּל אוֹתָם בִּבְטוּל גָּמוּר. וְתַהֲפֹךְ לֵב כָּל הַקַּיְסָרִים
וְהַמְּלָכִים וְהַשָּׂרִים עָלֵינוּ לְטוֹבָה תָּמִיד. כִּי אַתָּה יָדַעְתָּ יְהוָה
אֱלֹהֵינוּ, כִּי אֵין מִי שֶׁיַּעֲמֹד בַּעֲדֵנוּ עַתָּה בְּעֶקְבָא דִּמְשִׁיחָא
בְּעֵת צָרָה הַזֹּאת, כִּי אִם רַחֲמֶיךָ הָרַבִּים לְבַד. "שׁוּב מֵחֲרוֹן
אַפֶּךָ, וְהִנָּחֵם עַל הָרָעָה לְעַמֶּךָ". זַכֵּנוּ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים
שֶׁיִּזְדַּכֵּךְ קוֹל רִנָּתֵנוּ. עַד שֶׁנִּזְכֶּה לְהַמְתִּיק כָּל הַדִּינִים וּלְבַטֵּל

כָּל חַצָּרוֹת וְכָל הַגְּזֵרוֹת מֵעָלֵינוּ וּמֵעַל כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל. עַל יְדֵי הַנִּגּוּנִים לְבַד שֶׁתִּשְׁמַע קוֹל רִנָּתֵנוּ, וְיֵעָרֵב לְךָ רִנּוּנֵנוּ, וּתְרַחֵם עָלֵינוּ וְתוֹשִׁיעֵנוּ:

וְנִזְכֶּה לָשִׁיר וּלְרַנֵּן וּלְנַגֵּן לְפָנֶיךָ נִגּוּנִים וְשִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת לְשִׁמְךָ וְלַעֲבוֹדָתְךָ בֶּאֱמֶת תָּמִיד, עַד שֶׁנִּזְכֶּה לְעוֹרֵר בְּרַחֲמֶיךָ "שִׁיר הַשִּׁירִים אֲשֶׁר לִשְׁלֹמֹה", שִׁיר הַמַּעֲלָה עַל כָּל הַשִּׁירִים. וְנִזְכֶּה לְכָל עֲשָׂרָה מִינֵי נְגִינָה שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם סֵפֶר תְּהִלִּים. וּתְבָרֵךְ אוֹתָנוּ בִּשְׁלוֹמְךָ הַטּוֹב, וְתַשְׁפִּיעַ שָׁלוֹם עַל עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל לְעוֹלָם, שֶׁיִּהְיֶה שָׁלוֹם בֵּין כָּל יִשְׂרָאֵל בֵּין אֶחָד לַחֲבֵרוֹ וּבֵין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ. וְלֹא יִהְיֶה שׁוּם שִׂנְאָה וְקִנְאָה וְתַחֲרוּת וְקִנְטוּר בֵּין כָּל יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ לְעוֹלָם. וְיִתְרַבֶּה וְיִתְגַּדֵּל הַשָּׁלוֹם, עַד שֶׁיִּמְשַׁךְ שָׁלוֹם בֵּין כָּל בָּאֵי עוֹלָם עַד שֶׁיִּכְלוּ כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְעוֹרֵר אֶת חֲבֵרוֹ אֶל הָאֱמֶת, שֶׁיִּסְתַּכֵּל עַל תַּכְלִיתוֹ הַנִּצְחִי, וְלֹא יִבָּלֶה יָמָיו לָהֶבֶל וְלָרִיק, עַד שֶׁיְּשַׁלִּיכוּ כָּל אִישׁ אֶת אֱלִילֵי כַסְפּוֹ וֶאֱלִילֵי זְהָבוֹ, וְיָשׁוּבוּ כֻּלָּם אֵלֶיךָ בֶּאֱמֶת לְעָבְדְךָ בֶּאֱמֶת בִּירָאָה וּבְאַהֲבָה. וּתְזַכֵּנוּ לְקַבֵּל שַׁבָּת שָׁלוֹם בְּשִׂמְחָה וְחֶדְוָה גְּדוֹלָה וַעֲצוּמָה תָּמִיד, וְתִפְרֹס עָלֵינוּ סֻכַּת שְׁלוֹמֶךָ. וְנִזְכֶּה שֶׁיִּהְיֶה שָׁלוֹם בְּגוּפֵנוּ. וְתִרְפָּאֵנוּ רְפוּאַת הַנֶּפֶשׁ וּרְפוּאַת הַגּוּף, שֶׁלֹּא יִהְיֶה מַחֲלֹקֶת בֵּין הָאַרְבַּע יְסוֹדוֹת שֶׁבְּגוּפֵנוּ, רַק כֻּלָּם יִתְנַהֲגוּ בְּמֶזֶג הַשָּׁוֶה בְּשָׁלוֹם גָּדוֹל. וְתָסִיר מַחֲלָה מִקִּרְבֵּנוּ, וְתִשְׁלַח רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְחוֹלֵי עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל (וּבְפָרָט לפלוני בן פלוני וכו'):

וְתַעֲזְרֵנוּ שֶׁיִּהְיֶה שָׁלוֹם בְּמַמוֹנֵנוּ. וְתִשְׁלַח בְּרָכָה וְהַצְלָחָה
בְּכָל מַעֲשֵׂה יָדֵינוּ וְלֹא יַעֲלֶה שׁוּם קִנְאָה בְּלֵב
שׁוּם אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל עַל מָמוֹן וְחֶפְצֵי חֲבֵרוֹ. וְלֹא יִהְיֶה שׁוּם
גְּזֵלוֹת וְעֹשֶׁק בֵּינֵינוּ וְלֹא יַעֲלֶה קִנְאַת אָדָם עָלַי וְלֹא קִנְאָתִי
עַל אֲחֵרִים. וְתַזְמִין לָנוּ פַּרְנָסוֹתֵינוּ קֹדֶם שֶׁנִּצְטָרֵךְ לָהֶם. וְאַל
תַּצְרִיכֵנוּ לֹא לִידֵי מַתְּנַת בָּשָׂר וָדָם וְלֹא לִידֵי הַלְוָאָתָם:

וּתְזַכֵּנוּ שֶׁיִּהְיֶה שָׁלוֹם בְּתוֹרָתֵינוּ בְּלֹא קֻשְׁיוֹת. וְנִזְכֶּה
לְהָבִין הֵיטֵב בְּמְהִירוּת גָּדוֹל בְּכָל מָקוֹם שֶׁנִּלְמַד
שָׁם. וְנִזְכֶּה לְהָבִין כָּל דִּבְרֵי תוֹרָתֶךָ עַל בוּרְיָן בְּלִי שׁוּם
קֻשְׁיוֹת כְּלָל וְתַעֲזְרֵנוּ וּתְזַכֵּנוּ לְחַדֵּשׁ תָּמִיד בְּאוּרִים
וְחִדּוּשִׁים אֲמִתִּיִּים בְּתוֹרָתֶךָ הַקְּדוֹשָׁה בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה
בֶּאֱמֶת וּבֶאֱמוּנָה כִּרְצוֹנְךָ הַטּוֹב. וְנִזְכֶּה לְכָל בְּחִינוֹת שָׁלוֹם
בְּתַכְלִית הַשְּׁלֵמוּת, עַד שֶׁנִּזְכֶּה לְעוֹרֵר כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ
לַעֲבוֹדָתֶךָ בֶּאֱמֶת, וְיָשׁוּבוּ כֻּלָּם אֵלֶיךָ וְיַעַבְדוּךָ בְּאֵימָה
וּבְיִרְאָה וּבְאַהֲבָה. חוּס וַחֲמֹל עָלֵינוּ, וּמַלֵּא מִשְׁאֲלוֹתֵינוּ
בְּרַחֲמִים. בָּרְכֵנוּ בַּשָּׁלוֹם אֵל רָם וְנִשָּׂא, "יְהוָה עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן
יְהוָה יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם". וְקַיֵּם לָנוּ מִקְרָא שֶׁכָּתוּב: "כִּי
בְשִׂמְחָה תֵּצֵאוּ וּבְשָׁלוֹם תּוּבָלוּן, הֶהָרִים וְהַגְּבָעוֹת יִפְצְחוּ
לִפְנֵיכֶם רִנָּה, וְכָל עֲצֵי הַשָּׂדֶה יִמְחֲאוּ כָף. שָׁלוֹם רָב לְאוֹהֲבֵי
תוֹרָתֶךָ וְאֵין לָמוֹ מִכְשׁוֹל". עוֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו, הוּא
בְּרַחֲמָיו יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ, וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל, וְאִמְרוּ אָמֵן:

כח

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם אָב הָרַחֲמָן וְהַחֶסֶד, זַכֵּנִי בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים שֶׁאֶזְכֶּה לְמִדַּת הַחֶסֶד דִּקְדֻשָּׁה. וְאֶזְכֶּה לֶאֱחֹז וּלְהִתְדַּבֵּק בְּמִדָּתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם, שֶׁהָיָה עוֹשֶׂה חֶסֶד כָּל יָמָיו. וּתְזַכֵּנִי בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים לְהַכְנִיס אוֹרְחִים הַגּוּנִים בְּתוֹךְ בֵּיתִי. וְיִהְיֶה בֵּיתִי בֵּית וַעַד לַחֲכָמִים, שֶׁאֶזְכֶּה לְהַכְנִיס אוֹרְחִים תַּלְמִידֵי חֲכָמִים וְצַדִּיקִים אֲמִתִּיִּים לְתוֹךְ בֵּיתִי. וְאֶזְכֶּה לְקַבְּלָם בְּאַהֲבָה גְּדוֹלָה וּבְכָבוֹד גָּדוֹל וּבְשִׂמְחָה רַבָּה. וּתְזַכֵּנִי לַעֲמֹד לְפָנֵיהֶם וּלְשָׁרְתָם וּלְשַׁמְּשָׁם בְּעַצְמִי בְּכָל מִינֵי שֵׁרוּת וְשִׁמּוּשׁ. וְאֶהְיֶה תָּמִיד כָּבוּשׁ תַּחַת יַד תַּלְמִידֵי חֲכָמִים צַדִּיקִים אֲמִתִּיִּים, וּלְשַׁמֵּשׁ אוֹתָם תָּמִיד, עַד שֶׁאֶזְכֶּה לִהְיוֹת נִכְלָל בְּמִדָּתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם, לִהְיוֹת שָׁלֵם בְּמִדַּת הַחֶסֶד בֶּאֱמֶת. וּתְזַכֵּנִי בְּרַחֲמֶיךָ לֶאֱמוּנָה שְׁלֵמָה וְלַעֲנָוָה אֲמִתִּיּוֹת. וְאֶזְכֶּה לְהַרְגִּישׁ שִׁפְלוּתִי בֶּאֱמֶת, וְאֵדַע בֶּאֱמֶת כִּי "אָנֹכִי תוֹלַעַת וְלֹא אִישׁ". וְתַצִּילֵנִי בְּרַחֲמֶיךָ מִכָּל מִינֵי חֲרָפוֹת וּבְזָיוֹנוֹת. וְתִתֶּן לִי כֹּחַ לְהִתְגַּבֵּר עַל כָּל הַשּׂוֹנְאִים וְהַחוֹלְקִים עַל הָאֱמֶת לְנַצֵּחַ אוֹתָם וּלְהַשְׁפִּילָם עַד עָפָר:

וּתְזַכֵּנִי בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים וַחֲסָדֶיךָ הָעֲצוּמִים, לֶאֱמוּנָה שְׁלֵמָה בֶּאֱמֶת. וְאֶזְכֶּה לְהַאֲמִין בְּךָ וּבְצַדִּיקֶיךָ הָאֲמִתִּיִּים וּבִירֵאֵי הַשֵּׁם הָאֲמִתִּיִּים. וְלֹא יָבֹא בְּדַעְתִּי שׁוּם הִרְהוּר וּמַחֲשָׁבָה לְהַרְהֵר אַחֲרֵיהֶם חַס וְשָׁלוֹם. מִכָּל שֶׁכֵּן

שֶׁלֹּא יֵצֵא עָתָק מִפִּי עֲלֵיהֶם חָס וְשָׁלוֹם, וְלֹא אֲדַבֵּר עֲלֵיהֶם שׁוּם דִּבּוּר כְּנֶגֶד כְּבוֹדָם, רַק אֶזְכֶּה לְכַבְּדָם וּלְפָאֲרָם תָּמִיד בֶּאֱמֶת, בְּגוּפִי וְנַפְשִׁי וּמְאֹדִי בְּכָל מִינֵי כָּבוֹד וְיִקָּר וְתִפְאֶרֶת. וּתְזַכֵּנִי וְתַעְזְרֵנִי וְתַצִּילֵנִי שֶׁלֹּא יִהְיֶה נִשְׁמַע לְאָזְנַי שׁוּם דִּבְרֵי תוֹרָה הַיּוֹצְאִים מִפִּי תַּלְמִידֵי חֲכָמִים שֶׁאֵינָם הֲגוּנִים וּכְשֵׁרִים, שֶׁהֵם נִקְרָאִין "תַּלְמִידֵי חֲכָמִים שֶׁדִּין יְהוּדָאִין". וְתַרְחִיקֵנִי בְּרַחֲמֶיךָ מֵהֶם, וְלֹא אֶשְׁמַע וְלֹא אֲקַבֵּל תּוֹרָה מֵהֶם. וְתַרְחִיקֵנִי וְתַבְדִּילֵנִי וְתַפְרִישֵׁנִי מִגְּבוּלָם מֵהֶם וּמִתַּלְמִידֵיהֶם. וְתַצִּיל אוֹתִי וְאֶת זַרְעִי וְאֶת זֶרַע זַרְעִי וְאֶת כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל מִכָּל מִינֵי הִתְנַגְּדוּת חָס וְשָׁלוֹם כְּנֶגֶד יִרְאֵי הַשֵּׁם, שֶׁלֹּא יִמָּצֵא בָּנוּ שׁוּם מִתְנַגֵּד וְחוֹלֵק עַל יִרְאֵי הַשֵּׁם הָאֲמִתִּיִּים. וְלֹא יִתְגַּלְגֵּל עַל יָדֵינוּ חָס וְשָׁלוֹם שׁוּם חֻרְפָּה וּבְזָיוֹן כְּלָל לְיִרְאֵי הַשֵּׁם בֶּאֱמֶת. רַק נִזְכֶּה לְכַבְּדָם בְּכָל מִינֵי כָּבוֹד, לְהַחֲזִיקָם וּלְסָמְכָם בְּכָל מִינֵי סְמִיכָה. וְנִזְכֶּה לִמְסֹר נַפְשֵׁנוּ וּמְאֹדֵנוּ עֲבוּר יִרְאֵי הַשֵּׁם בֶּאֱמֶת:

וּתְרַחֵם עָלַי בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים. וְתַצִּילֵנִי מִכָּל מִינֵי חִדּוּשֵׁי וּבְאוּרֵי תוֹרָה, הַנִּמְשָׁכִין דֶּרֶךְ הַקְּלִפּוֹת עַל יְדֵי הַשֵּׁדִין שֶׁיֵּשׁ לָהֶם תּוֹרָה נְפוּלָה מֵאַלְפִין הַנְּפוּלִין. וְתִשְׁמְרֵנִי תָּמִיד שֶׁלֹּא אֶשְׁמַע לְעוֹלָם שׁוּם בְּאוּרֵי וְחִדּוּשֵׁי תוֹרָה מֵאֵלּוּ הַתּוֹרוֹת הַנְּפוּלוֹת הַנִּמְשָׁכִין דֶּרֶךְ הַקְּלִפּוֹת. וְלֹא יִכָּנְסוּ דִּבְרֵיהֶם בְּאָזְנַי וּבְלִבִּי כְּלָל. וְתָגֵן עָלַי בְּרַחֲמֶיךָ וּבַחֲסָדֶיךָ וְתַעְזְרֵנִי שֶׁיִּהְיוּ נִמְשָׁכִין לִי חִדּוּשֵׁי תוֹרָה אֲמִתִּיִּים דֶּרֶךְ הַקְּדֻשָּׁה, וְאֶזְכֶּה תָּמִיד לְהַמְשִׁיךְ בִּדְעָתִי וּלְקַבֵּל חִדּוּשִׁין

דְּאוֹרַיְתָא אֲמִתְּיִים מִשָּׁרְשָׁם הָעֶלְיוֹן דֶּרֶךְ הַקְּדֻשָּׁה בְּלִי שׁוּם אֲחִיזַת הַקְּלִפּוֹת וְהַסִּטְרָא אַחֲרָא כְּלָל:

אָנָּא יְהוָה מָלֵא רַחֲמִים, אַתָּה יָדַעְתָּ אֶת לִבִּי. כִּי אֲנִי יוֹדֵעַ בְּעַצְמִי כַּמָּה אֲנִי רָחוֹק מֵחְדּוּשֵׁי תוֹרָה אֲמִתְּיִים דִּקְדֻשָּׁה, כִּי חֲרַעוּתִי אֶת מַעֲשַׂי מְאֹד. אֲבָל אַתְּ עַל פִּי כֵן, כְּבַר גָּזַרְתָּ עָלֵינוּ עַל יְדֵי חֲכָמֶיךָ הַקְּדוֹשִׁים שֶׁאָסוּר לְהָאָדָם שֶׁיִּהְיֶה עֵץ יָבֵשׁ חַס וְשָׁלוֹם. וְחוֹבָה עַל כָּל יוֹדְעֵי הַתּוֹרָה לְהִתְאַמֵּץ בְּכָל עֹז, לְקַדֵּשׁ וּלְטַהֵר עַצְמוֹ בֶּאֱמֶת, עַד שֶׁיִּזְכֶּה לִהְיוֹת "עֵץ עוֹשֶׂה פְּרִי" בְּאוֹרַיְתָא, לְפַלְפֵּל בְּחָכְמָה אֲמִתִּיוֹת, וּלְחַדֵּשׁ חִדּוּשִׁין דְּאוֹרַיְתָא אֲמִתְּיִים. עַל כֵּן מָצָא עַבְדְּךָ אֶת לִבּוֹ לְהִתְחַנֵּן לְפָנֶיךָ עַל זֶה, שֶׁתַּחְמֹל וְתָחוֹס עָלַי בְּרַחֲמֶיךָ הַגְּדוֹלִים וּבַחֲסָדֶיךָ הַנּוֹרָאִים, וְתַעֲזְרֵנִי וְתוֹשִׁיעֵנִי וְתַחֲזִירֵנִי בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ, וְתִהְיֶה עִמִּי תָּמִיד שֶׁאֶזְכֶּה לְקַדֵּשׁ וּלְטַהֵר עַצְמִי בֶּאֱמֶת, עַד שֶׁתִּפְתַּח אֶת דַּעְתִּי וּלְבָבִי, וְתָאִיר עֵינַי בְּמָאוֹר תּוֹרָתֶךָ. וְתִפְתַּח לִי שְׁבִילֵי הַשֶּׂכֶל דִּקְדֻשָּׁה. וְתַשְׁפִּיעַ לִי תָּמִיד בְּכָל עֵת חִדּוּשֵׁי וּבְאוּרֵי תוֹרָה מִשָּׁרְשֵׁי הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה מִקְּדֻשָּׁתְךָ הָעֶלְיוֹנָה. וְתַצִּילֵנִי בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים מִכָּל מִינֵי חִדּוּשִׁים וּבְאוּרִים הַנִּמְשָׁכִין דֶּרֶךְ הַקְּלִפּוֹת חַס וְשָׁלוֹם, רַק אֶזְכֶּה תָּמִיד שֶׁיִּהְיוּ נִמְשָׁכִין לִי חִדּוּשֵׁי תוֹרָה אֲמִתְּיִים דֶּרֶךְ הַקְּדֻשָּׁה. וּתְזַכֵּנִי בְּרַחֲמֶיךָ וּבַחֲסָדֶיךָ הָרַבִּים לִבְנוֹת תָּמִיד בִּנְיָנִים דִּקְדֻשָּׁה בְּתוֹרָתְךָ הַקְּדוֹשָׁה עַל יְסוֹד אֲמִיץ וְחָזָק, יְסוֹד מוּסָד עַל הַקְּדֻמוֹת נְכוֹנוֹת וְיִשָּׁרוֹת שֶׁגִּלּוּ צַדִּיקִים אֲמִתִּיִּים בְּנֵי עֲלִיָּה,

הַגְּדוֹלִים בְּמַעֲלָה וְהַשְׂגָה עֲצוּמָה מְאֹד. אֲשֶׁר זָכוּ לְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ בְּתַכְלִית הַשְּׁלֵמוּת וְהַמַּעֲלָה לְרוֹם הַמַּעֲלוֹת. עֲלֵיהֶם אֶסְמֹךְ, עֲלֵיהֶם אֶשָּׁעֵן, וְאָזְכֶּה לַהֲגוֹת וְלַחְשֹׁב וּלְהִשְׁתַּעֲשֵׁעַ בְּדִבְרֵיהֶם הַקְּדוֹשִׁים הַנֶּאֱמָרִים בֶּאֱמֶת וָצֶדֶק. עַד שֶׁיִּפְתַּח לִי אוֹר הַדַּעַת, וְאָזְכֶּה לְהַשִּׂיג דִּבְרֵיהֶם בֶּאֱמֶת, וְלֵירֵד לְעֹמֶק דַּעְתָּם, וּלְהָבִין וּלְהַשְׂכִּיל דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר. עַד שֶׁאָזְכֶּה לְבָאֵר דִּבְרֵיהֶם בֶּאֱמֶת, וּלְחַדֵּשׁ בָּהֶם חִדּוּשִׁים אֲמִתִּיִּים, וְלִבְנוֹת עַל יְסוֹדָם הֶחָזָק בִּנְיָנִים אֲמִתִּיִּים וּשְׁלֵמִים בְּתוֹרָתְךָ וּבַעֲבוֹדָתְךָ בֶּאֱמֶת וּבֶאֱמוּנָה בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה גְּדוֹלָה, בְּאֹפֶן שֶׁאָזְכֶּה עַל יְדֵי הַחִדּוּשֵׁי תוֹרָה דִּקְדֻשָּׁה שֶׁתַּשְׁפִּיעַ לִי, לְתַקֵּן עַל יָדָם כָּל הַפְּגָמִים וְכָל הַחֲטָאִים וְהָעֲוֹנוֹת וּפְשָׁעִים שֶׁחָטָאתִי וְשֶׁעָוִיתִי וְשֶׁפָּשַׁעְתִּי לְפָנֶיךָ מִנְּעוּרַי עַד הַיּוֹם הַזֶּה. וְתַעֲזְרֵנִי וְתִשְׁמְרֵנִי בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים שֶׁלֹּא אֶחְטָא עוֹד, וְתַצִּילֵנִי מֵעַתָּה מִכָּל מִינֵי חֲטָאִים וַעֲוֹנוֹת וּפְשָׁעִים וּמִכָּל מִינֵי פְּגָמִים שֶׁבָּעוֹלָם. וְתַזְמִין לִי תָּמִיד בְּכָל יוֹם וָיוֹם חִדּוּשִׁין דְּאוֹרַיְיתָא אֲמִתִּיִּים דֶּרֶךְ הַקְּדֻשָּׁה שֶׁיִּהְיוּ תִּקּוּן גָּדוֹל לְנַפְשִׁי. וּתְקַדְּשֵׁנִי בִּקְדֻשָּׁתְךָ הָעֶלְיוֹנָה בְּאֹפֶן שֶׁיִּהְיֶה לִי רְשׁוּת לְגַלּוֹת הַחִדּוּשִׁין שֶׁתַּשְׁפִּיעַ עָלַי, לְגַלּוֹתָם לְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל. וְתִתֶּן לִי כֹּחַ לְעוֹרֵר וּלְהַמְשִׁיךְ [עַמְּךָ] יִשְׂרָאֵל לַעֲבוֹדָתְךָ בֶּאֱמֶת עַל־יְדֵי חִדּוּשֵׁי תוֹרָה שֶׁתַּזְמִין לִי, וְלַהֲשִׁיבָם בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ. וְאָזְכֶּה לְאָמְרָם בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה גְּדוֹלָה, כִּרְצוֹנְךָ הַטּוֹב. וְלֹא אוֹמַר דָּבָר שֶׁלֹּא כִּרְצוֹנְךָ. וּתְרַחֵם עָלֵינוּ וְתִהְיֶה בְּעֶזְרֵנוּ בְּעֵת שֶׁאָנוּ מְכֻרָּחִים לִשְׁמֹעַ אֵיזֶה דְּבַר תּוֹרָה מִפִּי תַּלְמִיד חָכָם שֶׁאֵינוֹ הָגוּן.

שֶׁאֲזַכֶּה בְּכֹחַךְ הַגָּדוֹל לְבָרֵר הַטּוֹב הַגָּנוּז בִּדְבָרָיו, לְבָרֵר הַטּוֹב מִן הָרָע. לְהַשְׁלִיךְ וְלִזְרֹק הָרָע וְהַקְּלִפָּה הַחוֹפָה עַל דִּבְרֵי תוֹרָתוֹ, וּלְבָרֵר וּלְלַבֵּן וּלְלַקֵּט רַק מְעַט הַטּוֹב הַגָּנוּז בְּגַוֵּיהּ:

וְעָזְרֵנִי אוֹתִי וְאֶת כָּל חֶבְרָתֵינוּ וְאֶת כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל, הַחֲפֵצִים לְהִתְקָרֵב אֵלֶיךָ בֶּאֱמֶת, וְתַצִּילֵנוּ מִכָּל מִינֵי מִתְנַגְּדִים וְחוֹלְקִים עַל הָאֱמֶת, וְתַצִּילֵנוּ מִכָּל מִינֵי חֶרְפּוֹת וּבוּשׁוֹת וּבְזָיוֹנוֹת שֶׁלָּהֶם, שֶׁלֹּא יִהְיֶה לָהֶם שׁוּם כֹּחַ לְחָרֵף וּלְבַיֵּשׁ וּלְבַזּוֹת אוֹתָנוּ חַס וְשָׁלוֹם, לֹא בִּדְבָרִים וְלֹא בְּמַעֲשֶׂה. "שָׁמְרָה נַפְשִׁי וְהַצִּילֵנִי אַל אֵבוֹשׁ כִּי חָסִיתִי בָךְ. בְּךָ יְהוָה חָסִיתִי אַל אֵבוֹשָׁה לְעוֹלָם". כִּי אַתָּה יָדַעְתָּ גֹּדֶל הַחֶרְפּוֹת וְהַבְּזָיוֹנוֹת שֶׁמְּבַזִּין וּמְחָרְפִין עַכְשָׁו אֶת יִרְאֵי הַשֵּׁם. עַד אֲשֶׁר "כָּשַׁל כֹּחַ הַסַּבָּל. כָּל הַיּוֹם כְּלִמָּתִי נֶגְדִּי וּבֹשֶׁת פָּנַי כִּסָּתְנִי. מִקּוֹל מְחָרֵף וּמְגַדֵּף מִפְּנֵי אוֹיֵב וּמִתְנַקֵּם. וְאָנֹכִי תוֹלַעַת וְלֹא אִישׁ חֶרְפַּת אָדָם וּבְזוּי עָם. כָּל רוֹאַי יַלְעִיגוּ לִי יַפְטִירוּ בְשָׂפָה יָנִיעוּ רֹאשׁ". חוּם וַחֲמֹל וְרַחֵם וְהַצֵּל תּוֹלַעַת נִמְאָס וְנִרְפָּס וְנִדְשׁ כָּמוֹנוּ הַיּוֹם. וְהַצִּילֵנוּ מִפִּיהֶם. כִּי דַרְכְּךָ לְבַקֵּשׁ אֶת הַנִּרְדָּפִים, וְאַתָּה יָדַעְתָּ כִּי אֵין נִרְדָּפִים בָּעוֹלָם כְּמוֹ הַחֲלוּשֵׁי כֹחַ שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל הַחֲפֵצִים וּמִתְאַוִּים וּמִשְׁתּוֹקְקִים לְהִתְקָרֵב אֵלֶיךָ, וְכֹחָם חַלָּשׁ וְדַעְתָּם קָטָן לְהִתְגַּבֵּר עַל תַּאֲוָתָם וְלָכוּף אֶת יִצְרָם, אֲשֶׁר עֲלֵיהֶם מִתְגַּבֵּר הַקְּטָרוּג וְהַשִּׂנְאָה מְאֹד. אֲבָל בֶּאֱמֶת אַתָּה מָלֵא רַחֲמִים גַּם עֲלֵיהֶם, כִּי אַתָּה יוֹדֵעַ יִצְרֵנוּ כִּי עָפָר אֲנָחְנוּ,

וּתְשׁוּקָתֵנוּ אֵלֶיךָ, וּבְטֻחוֹנֵנוּ עַל רַחֲמֶיךָ וַחֲסָדֶיךָ, וְאַתָּה חָפֵץ חֶסֶד וְאַתָּה אוֹהֵב וּמְרַחֵם עַל הַמְיַחֲלִים אֵלֶיךָ, וּמְצַפִּים לְרַחֲמֶיךָ וּפוֹרְשִׁים כַּפֵּיהֶם וּמַפִּילִים תְּחִנָּתָם לְפָנֶיךָ, אַף־עַל־פִּי שֶׁאֵינָם כְּדָאִים וַהֲגוּנִים לְהִתְקָרֵב אֵלֶיךָ, וְהֵם עֲנִיִּים וְאֶבְיוֹנִים בְּדַעַת וּבְמַעֲשִׂים. אַף־עַל־פִּי־כֵן אֵין אַתָּה מְשַׁקֵּץ וּמְמָאֵס אוֹתָם חָלִילָה. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב, "כִּי לֹא בָזָה וְלֹא שִׁקַּץ עֲנוּת עָנִי, וְלֹא הִסְתִּיר פָּנָיו מִמֶּנּוּ, וּבְשַׁוְּעוֹ אֵלָיו שָׁמֵעַ. עָזְרֵנוּ כִּי עָלֶיךָ נִשָּׁעָנּוּ". כִּי אֵין לָנוּ עַל מִי לְהִשָּׁעֵן כִּי אִם עַל אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם. חוּם וַחֲמֹל עָלֵינוּ, וּמַלֵּא אֶת מִשְׁאֲלוֹתֵינוּ בְּרַחֲמִים. וַעֲשֵׂה לְמַעַנְךָ וְלֹא לְמַעֲנֵנוּ, וְזַכֵּנוּ לְנַצֵּחַ אֶת אוֹיְבֵינוּ, וּלְהִתְגַּבֵּר עֲלֵיהֶם וּלְהַכְנִיעָם וּלְהַשְׁפִּילָם עַד עָפָר. וְלֹא יִהְיֶה לָהֶם שׁוּם כֹּחַ לְמִנַּע אוֹ לְבַטֵּל אוֹתָנוּ חַס וְשָׁלוֹם מִשּׁוּם דָּבָר שֶׁבִּקְדֻשָּׁה, וְלֹא מִשּׁוּם דָּבָר שֶׁהוּא רְצוֹנְךָ הַטּוֹב. וְתִהְיֶה בְּעֶזְרֵנוּ וּתְזַכֵּנוּ לָשׁוּב אֵלֶיךָ בֶּאֱמֶת בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ. וּלְהִיוֹת כִּרְצוֹנְךָ הַטּוֹב תָּמִיד מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם. "כְּחַסְדְּךָ חַיֵּינִי וְאֶשְׁמְרָה עֵדוּת פִּיךָ. חַסְדְּךָ יְהוָה מָלְאָה הָאָרֶץ חֻקֶּיךָ לַמְּדֵנִי". אָמֵן וְאָמֵן:

כט

שְׁמַע קוֹלֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ, חוּם וְרַחֵם עָלֵינוּ, וְקַבֵּל בְּרַחֲמִים וּבְרָצוֹן אֶת תְּפִלָּתֵנוּ. אָבִינוּ אָב הָרַחֲמָן, "אַל תַּסְתֵּר פָּנֶיךָ מִמֶּנִּי" וְאַל תַּעְלֵם אָזְנְךָ מִשַּׁוְעָתִי. "לֹא תַאֲמִין אֶת לְבָבְךָ מֵאָחִיךָ הָאֶבְיוֹן", וְלֹא תִסְתֹּם אָזְנְךָ מִצַּעֲקָתִי. הֲמוֹן

מֵעֶיךָ וְרַחֲמֶיךָ יֵעוֹרְרוּ עָלַי, כִּי זֶה כַּמָּה נִכְסוֹף נִכְסַפְתִּי לִרְאוֹת בְּתִפְאֶרֶת עֻזֶּךָ. וְאָנוּ צוֹעֲקִים וּמִתְפַּלְלִים וּמִתְחַנְּנִים אֵלֶיךָ זֶה כַּמָּה יָמִים וְשָׁנִים. "עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרַיִם אָשִׂיחָה וְאֶהֱמֶה". וְאָנוּ מְחַלִּים פָּנֶיךָ תָּמִיד שֶׁתָּשִׁיב פָּנֶיךָ אֵלֵינוּ, וּתְקָרְבֵנוּ בְּרַחֲמֶיךָ לַעֲבוֹדָתְךָ בֶּאֱמֶת. וַעֲדַיִן לֹא נוֹשָׁעְנוּ וְרָחוֹק מִמֶּנּוּ יְשׁוּעָה. כִּי אָרַךְ עָלֵינוּ הַגָּלוּת מְאֹד מְאֹד בְּגוּף וָנֶפֶשׁ, וּבְכָל יוֹם צָרוֹתֵינוּ מְרֻבָּה מֵחֲבֵרוֹ. וּבֶאֱמֶת יָדַעְנוּ כִּי לֹא מִקֹּצֶר יָדְךָ לֹא הוֹשַׁעְתָּ אוֹתָנוּ, וְלֹא מִכֹּבֶד אָזְנֶיךָ לֹא שָׁמַעְתָּ תְּפִלּוֹתֵינוּ, כִּי אִם עֲוֹנוֹתֵינוּ הִבְדִּילוּ בֵּינֵינוּ וּבֵינְךָ. כִּי בַּעֲוֹנוֹתַי הָרַבִּים נִתְרַחַקְתִּי מִן הַטּוֹב בְּתַכְלִית הָרִחוּק, עַד אֲשֶׁר כָּל דִּבְרֵי תְחִנּוֹתַי וּבַקָּשׁוֹתַי הֵם רְחוֹקִים מִטּוֹב אֲמִתִּי. כִּי לֹא בְדַעַת אֲדַבֵּר, וּמַחֲמַת זֶה אֵינִי זוֹכֶה לְדַבֵּר שׁוּם דִּבּוּר הַנִּשְׁמָע וְנִתְקַבֵּל, עַד אֲשֶׁר כָּל דִּבּוּרַי אֵינָם נִקְרָאִים בְּשֵׁם דִּבּוּר כְּלָל, מֵאַחַר שֶׁאֵינָם נִמְשָׁכִין מֵהַדַּעַת דִּקְדֻשָּׁה וְאֵין בָּהֶם טוֹב. וְעַתָּה מָה אֶעֱשֶׂה אָבִי שֶׁבַּשָּׁמַיִם, וּמֵאַיִן אֲבַקֵּשׁ עֵזֶר לִי לִזְכּוֹת לְהַמְשִׁיךְ טוֹב לְתוֹךְ דִּבּוּרַי לִזְכּוֹת עַל יְדֵי זֶה לְדִבּוּר הַנִּשְׁמָע וְנִתְקַבֵּל. כִּי אַתָּה יָדַעְתָּ יְהוָה אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי שֶׁעַכְשָׁו אֵין לִי שׁוּם סְמִיכָה בְּכָל מַה שֶּׁאֲנִי צָרִיךְ בְּנַשְׁמִיּוּת וּבְרוּחָנִיּוּת, דָּבָר גָּדוֹל וְדָבָר קָטָן, כִּי אִם לְבַקֵּשׁ מִמְּךָ מַתְּנַת חִנָּם וְנִדְבַת חֶסֶד, שֶׁתְּחָנֵּנִי בְּחֶסֶד חִנָּם וְתִתֶּן לִי כָּל מַה שֶּׁאֲנִי צָרִיךְ לַעֲבוֹדַת יְהוָה, וּתְקָרְבֵנִי אֵלֶיךָ בְּרַחֲמִים בְּאֹפֶן שֶׁאֶזְכֶּה לִתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ בֶּאֱמֶת. כִּי אֵין שׁוּם דָּבָר קָטָן בָּעוֹלָם הַנּוֹגֵעַ לַעֲבוֹדַת יְהוָה שֶׁיִּהְיֶה נָקֵל אֶצְלִי לַעֲשׂוֹתוֹ. וְאֵין לִי שׁוּם עֵצָה

וְתַחְבּוּלָה, כִּי הָעֵצָה בְּעַצְמָהּ קָשֶׁה לִי לְקַיֵּם כְּמוֹ גּוּף הַדָּבָר שֶׁאֲנִי צָרִיךְ. וְעַל כֵּן אֵין לִי עֵתָה שׁוּם תִּקְוָה כִּי אִם עַל רַחֲמֶיךָ הָרַבִּים. וְאִם חַס וְשָׁלוֹם אַתָּה עוֹשֶׂה עִמִּי אֲפִלּוּ חֵלֶק אֶחָד מֵאַלְפִּים וּרְבָבוֹת כְּפִי עֶרְךְ מַעֲשַׂי הָרָעִים, וְתִרְצֶה לְחַפֵּשׂ בִּתְפִלָּתִי וּתְחִנָּתִי, אִם יֵשׁ בָּהֶם אֵיזֶה טוֹב, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה הַדִּבּוּר שֶׁלִּי נִשְׁמָע וְנִתְקַבֵּל, לֹא יָדַעְתִּי נַפְשִׁי "מֵאַיִן יָבֹא עֶזְרִי". כִּי אֲנִי יוֹדֵעַ בֶּאֱמֶת שֶׁכָּל דִּבְרֵי הֵם רְחוֹקִים מִטּוֹב אֲמִתִּי בְּתַכְלִית הָרְחוֹק:

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם צַר לִי מְאֹד מַר לִי מְאֹד. אָמַרְתִּי "וִיהִי מָה אָרוּצָה" דְּבָרַי לְפָנֶיךָ, "אָשִׂיחָה וְיִרְוַח לִי". אוּלַי יָחוֹם אוּלַי יְרַחֵם. "אוּלַי יֵרָא יְהוָה בְּעָנְיִי". וּמֵאֶרֶץ אֲדַבֵּר וּמֵעָפָר אִמְרָתִי אֲצַפְצֵף. "אוּלַי יֵשׁ תִּקְוָה". אוּלַי יָחוֹם עַם עָנִי וְאֶבְיוֹן אוּלַי יְרַחֵם. כִּי אַתָּה טוֹב וּמֵטִיב לַכֹּל, לָרָעִים וְלַטּוֹבִים, וּבְוַדַּאי אַתָּה יָכוֹל לִמְצוֹא בִּדְבָרַי גַּם כֵּן אֵיזֶה נְקֻדּוֹת טוֹבוֹת, אַף עַל פִּי שֶׁהֵם בְּהֶעְלֵם וּבְהֶסְתֵּר גָּדוֹל וּבְתַכְלִית הַמַּעוּט וּבְהַעְלָמָה גְּדוֹלָה עַד שֶׁאֵינָן רְאוּיִים דִּבּוּרַי לִהְיוֹתָם נִשְׁמָעִים וְנִתְקַבְּלִים עַל יְדֵי הַסְתָּרַת מְעַט הַטּוֹב הַזֶּה שֶׁנֶּעְלְמוּ בָּהֶם. אַף־עַל־פִּי־כֵן אַתָּה רַב חֶסֶד וּמַרְבֶּה לְהֵטִיב, וּלְפָנֶיךָ נִגְלוּ כָּל תַּעֲלוּמוֹת וַהֲמוֹן נִסְתָּרוֹת שֶׁמִּבְּרֵאשִׁית, וְאַתָּה יָכֹל בְּחַסְדְּךָ הַגָּדוֹל לְגַלּוֹת גַּם מְעַט הַטּוֹב שֶׁיֵּשׁ בְּדִבְרַי. כִּי אַתָּה יָדַעְתָּ רִבּוֹנוֹ דְּעָלְמָא כֻּלָּא. שֶׁאַף־עַל־פִּי שֶׁפָּגַמְתִּי נֶגְדְּךָ הַרְבֵּה, חָטָאתִי עָוִיתִי וּפָשַׁעְתִּי לְפָנֶיךָ מִנְּעוּרַי עַד הַיּוֹם הַזֶּה. וְהָרַע בְּעֵינֶיךָ עָשִׂיתִי, אַף עַל

פִּי כֵּן כַּוָּנְתִּי בִּדְבָרַי לְטוֹבָה. כִּי אֲנִי כּוֹסֵהּ וּמְשִׁתּוֹקֵק וְחָפֵץ וּמִתְגַּעְגֵּעַ בֶּאֱמֶת לַעֲבוֹדָתְךָ בֶּאֱמֶת. שֶׁאָזְכֶּה בְּרַחֲמֶיךָ לָסוּר מֵרָע לְגַמְרֵי וְלַעֲשׂוֹת הַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ תָּמִיד. וְאִם אָמְנָם מַעֲשַׂי אֵינָם נָאִים כְּלָל, עִם כָּל זֶה, דִּבְרֵי בַּקָּשׁוֹתַי וּתְחִנּוֹתַי הֵם בֶּאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ. וְאַתָּה לִמַּדְתָּנוּ עַל־יְדֵי צַדִּיקֶיךָ הָאֲמִתִּיִּים לְהִתְפַּלֵּל וּלְהִתְחַנֵּן לְפָנֶיךָ תָּמִיד עַל כָּל מַה שֶּׁאָנוּ צְרִיכִין לְהִתְקָרְבוּת לַעֲבוֹדַת יְהוָה בֶּאֱמֶת. כִּי אַף עַל פִּי שֶׁנָּתַתָּ לָנוּ בְּחִירָה לִבְחוֹר בַּטּוֹב וְלִמְאֹס בָּרָע, אַף עַל פִּי כֵן, מוֹעִיל תְּפִלָּה וְתַחֲנוּנִים עַל זֶה בְּעַצְמוֹ, שֶׁתַּטֶּה לְבָבֵנוּ אֵלֶיךָ בֶּאֱמֶת. וְתָכֹף אֶת יִצְרֵנוּ לְהִשְׁתַּעְבֵּד לָךְ. וְתַעֲזֹר לָנוּ וְתַכְרִיחַ אוֹתָנוּ לַעֲזֹב דֶּרֶךְ רָשַׁע, וְלֶאֱחֹז בְּדַרְכְּךָ הַטּוֹב וְהַיָּשָׁר בְּדֶרֶךְ הַחַיִּים. וּבֶאֱמֶת אֵין לִי שׂוּם תִּקְוָה כִּי אִם עַל זֶה, עַל תְּפִלָּה וְתַחֲנוּנִים וְשַׁוְעָה וּצְעָקָה וְזָעָקָה אֵלֶיךָ שֶׁתְּקָרְבֵנִי בְּרַחֲמֶיךָ לַעֲבוֹדָתְךָ בֶּאֱמֶת, וְתָכֹף אֶת יִצְרִי וְתַכְנִיעַ וּתְשַׁבֵּר אֶת תַּאֲוָתִי, וְתַעֲשֶׂה עִמִּי כַּחֲסָדֶיךָ, בְּאֹפֶן שֶׁאָזְכֶּה לָסוּר מֵרָע לְגַמְרֵי וְלַעֲשׂוֹת הַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ תָּמִיד מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם:

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם דַּעְתִּי קְצָרָה וְלִבִּי אָטוּם, וְיָדַי כְּבֵדוֹת לְפָרֵשׁ וּלְבָאֵר כָּל שִׂיחָתִי לְפָנֶיךָ. חוּם וַחֲמֹל עָלַי, חוּסָה עָלַי כִּרְבַ רַחֲמֶיךָ, וְעָזְרֵנִי שֶׁאָזְכֶּה תָּמִיד לְשַׁבֵּחַ וּלְפָאֵר אֶת הַצַּדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּים בְּכָל מִינֵי שֶׁבַח וָעֹז וּפְאֵר וְכָבוֹד וְתִפְאֶרֶת. עַד שֶׁאָזְכֶּה עַל־יְדֵי שֶׁבַח הַצַּדִּיקִים לְרוֹמֵם אֶת הַדַּעַת. עַד שֶׁיִּהְיֶה נִמְשָׁךְ עַל־יְדֵי הַדַּעַת הַקָּדוֹשׁ טוֹב אֲמִתִּי לְתוֹךְ הַדִּבּוּר שֶׁלִּי. וְיִהְיוּ כָּל דִּבּוּרַי דִּבּוּרִים טוֹבִים בֶּאֱמֶת,

עַד שֶׁאֶזְכֶּה מֵעַתָּה שֶׁיִּהְיוּ כָּל דִּבּוּרַי דִּבּוּרִים הַנִּשְׁמָעִים
וְנִתְקַבְּלִים בְּעֵינֶיךָ וּבְעֵינֵי כָּל בָּאֵי עוֹלָם. וּזְכוּת וְכֹחַ
הַצַּדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּים שֶׁנִּזְכֶּה לְשַׁבְּחָם וּלְפָאֵר אוֹתָם, יָגֵנּוּ
עָלֵינוּ, "כְּנֶשֶׁר יָעִיר קִנּוֹ עַל גּוֹזָלָיו יְרַחֵף", עַד שֶׁנִּזְכֶּה לְעוֹרֵר
עַל יָדָם "קִנֵּה חָכְמָה קִנֵּה בִינָה" דִּקְדֻשָּׁה. וְנִזְכֶּה שֶׁיְּשׁוּבוּ לָנוּ
מֹחֵנוּ וְדַעְתֵּנוּ שֶׁנִּגְזְלוּ מֵאִתָּנוּ עַל יְדֵי מַעֲשֵׂינוּ הָרָעִים.
וְאֶזְכֶּה לְהַשְׁלִים דַּעְתִּי בִּקְדֻשָּׁה גְּדוֹלָה עַד שֶׁאֶזְכֶּה לְקַבֵּל כָּל
דִּבּוּרַי מֵהַדַּעַת הַקָּדוֹשׁ וּלְהַמְשִׁיךְ טוֹב אֲמִתִּי לְתוֹךְ דִּבּוּרַי,
עַד שֶׁיִּהְיוּ כָּל דִּבּוּרַי דִּבּוּרִים הַנִּשְׁמָעִים וְנִתְקַבְּלִים תָּמִיד.
וְלֹא יֵצֵא מִפִּי שׁוּם דִּבּוּר שֶׁאֵינוֹ נִשְׁמָע וְנִתְקַבֵּל, רַק תְּזַכֵּנִי
בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים, וְתִהְיֶה תָּמִיד עִם פִּי בְּעֵת דִּבּוּרִי, וְתַמְשִׁיךְ
תָּמִיד טוֹב אֲמִתִּי לְתוֹךְ כָּל הַדִּבּוּרִים שֶׁלִּי, עַד שֶׁכָּל דִּבּוּרַי
יִהְיוּ דִּבּוּרִים הַנִּשְׁמָעִים וְנִתְקַבְּלִים בְּעֵינֵי כֹּל. הֵן כְּשֶׁאֲנִי
צָרִיךְ לְפָרֵשׁ שִׂיחָתִי לְפָנֶיךָ וּלְהִתְפַּלֵּל וּלְהִתְחַנֵּן וּלְהַעֲתִיר
וּלְהַפְצִיר אוֹתְךָ יְהוָה אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי עַל כָּל מַה שֶּׁחָסֵר
לִי, אֶזְכֶּה תָּמִיד לְדַבֵּר לְפָנֶיךָ דִּבּוּרִים טוֹבִים דִּבְרֵי חֵן
וְתַחֲנוּנִים דִּבּוּרִים הַנִּשְׁמָעִים וְנִתְקַבְּלִים אֶצְלְךָ. וְיִתְקַבְּלוּ
וְיִכָּנְסוּ דְּבָרַי בְּלִבְּךָ, בְּאֹפֶן שֶׁתִּמַּלֵּא כָּל מִשְׁאֲלוֹתַי בְּרַחֲמִים,
וְתָקָרֵבְנִי אֵלֶיךָ בֶּאֱמֶת. כִּי צָרְכֵי הַמָּה מְרֻבִּים מְאֹד מְאֹד,
בְּגַשְׁמִיּוּת וּבְרוּחָנִיּוּת בְּלִי שִׁעוּר וָעֵרֶךְ. וְאֵין לִי שׁוּם מִשְׁעָן
וּמִבְטָח כִּי אִם עַל רַחֲמֶיךָ הָרַבִּים וַחֲסָדֶיךָ הַגְּדוֹלִים. וְהֵן
כְּשֶׁאֲנִי רוֹצֶה לְדַבֵּר לְעַצְמִי דִּבְרֵי כִּבּוּשִׁין וּלְהוֹכִיחַ אֶת
עַצְמִי. לְבַל אֶהְיֶה עוֹד אַכְזָר עַל גּוּפִי וְנַפְשִׁי וְרוּחִי וְנִשְׁמָתִי,
וַאֲנִי רוֹצֶה לְעוֹרֵר רַחֲמִים עַל עַצְמִי, אֶזְכֶּה תָּמִיד לְדַבֵּר

לְעַצְמִי דִּבּוּרִים הַנִּשְׁמָעִים וְנִתְקַבְּלִים, בְּאֹפֶן שֶׁיִּכָּנְסוּ דְּבָרַי בְּלִבִּי. וְאָזְכֶּה לְעוֹרֵר אֶת עַצְמִי לָשׁוּב אֵלֶיךָ בֶּאֱמֶת, וְלַעֲזֹב מֵעַתָּה דַּרְכֵי הָרַע וּפְעֻלּוֹתַי הַמְגֻנּוֹת, וּמַחְשְׁבוֹתַי הַמְבֻלְבָּלוֹת מְאֹד מְאֹד. וְאָזְכֶּה מֵעַתָּה לְצַמְצֵם אֶת דַּעְתִּי וּלְקַשֵּׁר עַצְמִי בְּקֶשֶׁר אֲמִיץ וְחָזָק אֵלֶיךָ תָּמִיד. וְלֹא אַנִּיחַ אֶת דַּעְתִּי וּלְבָבִי לְהַתְחִיל לְהַטּוֹת לְשׁוּם דִּבַּר תַּאֲוָה חַס וְשָׁלוֹם, וְלֹא לְשׁוּם בִּלְבּוּל שֶׁבָּעוֹלָם. וְאָזְכֶּה לָסוּר מֵרָע בֶּאֱמֶת בְּמַחֲשָׁבָה וּבְדִבּוּר וּבְמַעֲשֶׂה, וּלְכַסֵּף וּלְהִשְׁתּוֹקֵק אֵלֶיךָ תָּמִיד בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה. וּלְהַרְגִּיל עַצְמִי בַּעֲבוֹדָתְךָ בֶּאֱמֶת בְּכָל לֵב בְּגוּף וָנֶפֶשׁ וּמָמוֹן, לְמָסֹר הַכֹּל אֵלֶיךָ, וּלְהַפְקִיר הַכֹּל בִּשְׁבִיל רְצוֹנְךָ הַטּוֹב. וְהֵן כְּשֶׁאֲנִי צָרִיךְ וּמֻכְרָח כְּפִי רְצוֹנְךָ הַטּוֹב לְדַבֵּר דִּבּוּרִים עִם בְּנֵי אָדָם לְעוֹרְרָם לַעֲבוֹדָתֶךָ, אוֹ בִּשְׁבִיל אֵיזֶה חֵפֶץ וְעִנְיָן שֶׁהוּא רְצוֹנֶךָ, תְּזַכֵּנִי בְּרַחֲמֶיךָ תָּמִיד, וְתַמְשִׁיךְ טוֹב מֵאִתְּךָ לְכָל דְּבָרַי, בְּאֹפֶן שֶׁיִּהְיוּ דְּבָרַי תָּמִיד דִּבּוּרִים הַנִּשְׁמָעִים וְנִתְקַבְּלִים בְּעֵינֵי כֹּל. וְלֹא אֲדַבֵּר דְּבָרִים בְּטֵלִים לְעוֹלָם, רַק כָּל דִּבּוּרַי יִהְיוּ דִּבּוּרִים טוֹבִים, דִּבּוּרִים שֶׁיָּבֹא מֵהֶם תּוֹעֶלֶת גָּדוֹל לְשִׁמְךָ וְלַעֲבוֹדָתְךָ בֶּאֱמֶת, דִּבּוּרִים הַנִּשְׁמָעִים וְנִתְקַבְּלִים, שֶׁאָזְכֶּה לִפְעֹל עַל יָדָם דְּבָרִים שֶׁהֵם רְצוֹנְךָ הַטּוֹב בֶּאֱמֶת:

וּבְכֵן תְּרַחֵם עָלַי אָבִי אָב הָרַחֲמָן אָב הַחֶסֶד, וְתוֹשִׁיעֵנִי וְתַעֲזְרֵנִי מְהֵרָה. וְתַחְמֹל עָלַי בְּחֶמְלָתְךָ הַגְּדוֹלָה, וּבַחֲנִינוֹתֶיךָ הָאֲמִתִּיִּים. וּתְזַכֵּנִי מֵעַתָּה לְתִקּוּן הַכְּלָלִי שֶׁהוּא תִּקּוּן הַבְּרִית. וְתִמְחֹל וְתִסְלַח לִי עַל כָּל עֲוֹנוֹתַי וַחֲטָאַי

וּפִשָּׁעַי שֶׁחָטָאתִי וְשֶׁעָוִיתִי וְשֶׁפָּשַׁעְתִּי לְפָנֶיךָ. וּבִפְרָט מַה שֶּׁפָּגַמְתִּי לְפָנֶיךָ בִּפְגַם הַבְּרִית קֹדֶשׁ מִנְּעוּרַי עַד הַיּוֹם הַזֶּה, בְּמַחֲשָׁבָה דִּבּוּר וּמַעֲשֶׂה, בִּרְאִיַּת הָעַיִן וּבִשְׁמִיעַת הָאָזֶן וּבְשְׁאָר חוּשִׁים, בְּשׂוֹגֵג וּבְמֵזִיד בְּאֹנֶס וּבְרָצוֹן, הֵן הַפְּגָמִים שֶׁפָּגַמְתִּי בְּהֶתֵּר, הֵן הַפְּגָמִים שֶׁל אִסּוּר, עַל הַכֹּל תִּמְחֹל וְתִסְלַח לִי אֱלוֹהַּ סְלִיחוֹת, חַנּוּן הַמַּרְבֶּה לִסְלֹחַ. וְתַעֲזְרֵנִי וְתוֹשִׁיעֵנִי וְתַצִּילֵנִי מֵעַתָּה מִכָּל מִינֵי פְּגַם הַבְּרִית. וּתְקַדְּשֵׁנִי בִּקְדֻשָּׁתְךָ הָעֶלְיוֹנָה. עַד שֶׁאֶזְכֶּה מְהֵרָה חוּשָׁה לְתִקּוּן הַבְּרִית בִּשְׁלֵמוּת.

עָזְרֵנִי וְהוֹשִׁיעֵנִי אָבִי שֶׁבַּשָּׁמַיִם, כִּי אֵינִי יוֹדֵעַ כְּלָל מַה לְּדַבֵּר, כִּי אֵין שׂוּם לָשׁוֹן בָּעוֹלָם שֶׁאוּכַל לְפָרֵשׁ שִׂיחָתִי עַל יָדוֹ, רַק אֲנִי צוֹעֵק אֵלֶיךָ לְבַד בְּקוֹל מַר, זְעָקָה גְּדוֹלָה וּמָרָה בַּאֲנָחָה וַאֲנָקָה, בְּשַׁוְעָה וְזָעָקָה וְצָעָקָה, בְּכָל מִינֵי קוֹלוֹת וְצָעָקוֹת וַאֲנָחוֹת שֶׁבָּעוֹלָם. "קוֹלִי אֶל יְהוָה וְאֶצְעָקָה. קוֹלִי אֶל יְהוָה וְהַאֲזִין אֵלָי. קוֹלִי אֶל יְהוָה אֶזְעָק קוֹלִי אֶל יְהוָה אֶתְחַנָּן. אֵלֶיךָ יְהוָה אֶקְרָא וְאֶל יְהוָה אֶתְחַנָּן. מַה בֶּצַע בְּדָמִי בְּרִדְתִּי אֶל שַׁחַת, הֲיוֹדְךָ עָפָר הֲיַגִּיד אֲמִתֶּךָ". חוּס וַחֲמֹל עָלַי, חוּס וְרַחֵם עָלַי. עָזְרֵנִי וְהוֹשִׁיעֵנִי וְזַכֵּנִי לְתִקּוּן הַבְּרִית בֶּאֱמֶת, כִּי עֵינַי צוֹפִיּוֹת לְרַחֲמֶיךָ וַחֲסָדֶיךָ הָאֲמִתִּיִּים לְחֶסֶד חִנָּם, וְיָדַי פְּרוּשׂוֹת לַחֲנִינוּתֶיךָ. וְכָל עוֹד נַפְשִׁי בִּי אֶזְעַק וַאֲשַׁוֵּעַ אֵלֶיךָ וְאָשׁוּב וַאֲיַחֵל וַאֲצַפֶּה לְרַחֲמֶיךָ, אִם כְּבָנִים אִם כַּעֲבָדִים. אִם כְּבָנִים רַחֵם עָלַי כְּרַחֵם אָב עַל בָּנִים, וְאִם כַּעֲבָדִים. עֵינַי לְךָ תְּלוּיוֹת עַד

שֶׁתְּחַנֵּנִי וְתוֹצִיאֵנִי מִמַּסְגֵּר וּתְחַלְּצֵנִי מִפֶּגֶם הַבְּרִית. וּתְמַלֵּט נַפְשִׁי מִנִּי שָׁחַת. וְתִשְׁמְרֵנִי וְתַצִּילֵנִי מֵעַתָּה מִכָּל מִינֵי פֶּגֶם הַבְּרִית שֶׁבָּעוֹלָם, בַּיָּדִים וּבָרַגְלַיִם וּבָעֵינַיִם וּבְשְׁאָר חוּשִׁים, בְּמַחֲשָׁבָה דִּבּוּר וּמַעֲשֶׂה. בְּכֻלָּם אֲזַכֶּה לִהְיוֹת קָדוֹשׁ וְטָהוֹר מִכָּל מִינֵי פֶּגֶם הַבְּרִית שֶׁבָּעוֹלָם. וּתְזַכֵּנִי מְהֵרָה לְתַקּוֹן הַבְּרִית בֶּאֱמֶת בִּתְכִלִּית הַשְּׁלֵמוּת בְּמַדְרֵגַת צַדִּיקִים אֲמִתִּיִּים, עַד שֶׁאֲזַכֶּה עַל־יְדֵי תִּקּוּן הַבְּרִית, לְתַקֵּן כָּל הַחֲטָאִים וְהָעֲוֹנוֹת וְהַפְּשָׁעִים שֶׁחָטָאתִי וְשֶׁעָוִיתִי וְשֶׁפָּשַׁעְתִּי לְפָנֶיךָ, וְכָל מִינֵי פְּגָמִים שֶׁפָּגַמְתִּי בְּשֵׁם"ה לָאוִין שֶׁבַּתּוֹרָה שֶׁהֵם כְּנֶגֶד שֵׁם"ה גִּידִין כֻּלָּם אֲזַכֶּה לְתַקֵּן עַל יְדֵי תִּקּוּן הַבְּרִית שֶׁהוּא כְּלָלִיּוּת הַגִּידִין, שֶׁהוּא תִּקּוּן הַכְּלָלִי. וְאֲזַכֶּה לְתַקֵּן וּלְזַכֵּךְ כָּל הַדָּמִים שֶׁל כָּל הַשֵּׁם"ה גִּידִי, וְתַעֲבִיר וּתְבַטֵּל וְתָסִיר מִכָּל הַדָּמִים שֶׁלִּי כָּל מִינֵי פְּגָמִים וַעֲכִירוֹת וְלִכְלוּכִים שֶׁחִטַּלְתִּי בָּהֶם עַל יְדֵי הַפְּגָמִים שֶׁפָּגַמְתִּי בְּשֵׁם"ה לָאוִין שֶׁבַּתּוֹרָה. וּבְרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים, תָּסִיר וּתְבַטֵּל כָּל מִינֵי כְתָמִים שֶׁנִּרְמְתִּי לְהַשְׁכִּינָה כְּבְיָכוֹל עַל־יְדֵי תִּגְבֹּרֶת הַדָּמִים הָרָעִים שֶׁהִתְגַּבְּרוּ עַל־יְדֵי עֲוֹנוֹתַי הַמְּרֻבִּים, עַד אֲשֶׁר גָּרַמְתִּי לְהַשְׁכִּינָה כְּבְיָכוֹל בְּחִינַת דַּם נִדּוֹת הָרְבֵּה מְאֹד. עַד אֲשֶׁר בַּעֲוֹנוֹתַי יָרְדָה הַשְׁכִּינָה בְּגָלוּת גָּדוֹל מְאֹד. וְגָרַמְתִּי בַּעֲוֹנוֹתַי הָרַבִּים אַפְרְשׁוּתָא בֵּין קְדֻשָּׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ. "הִיא יָשְׁבָה בַגּוֹיִם לֹא מָצְאָה מָנוֹחַ". כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "חֵטְא חָטְאָה יְרוּשָׁלַיִם עַל כֵּן לְנִידָה הָיָתָה".

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם מָה אוֹמַר מָה אֲדַבֵּר, הָאֱלֹהִים מָצָא אֶת עֲוֹנִי. "נֶאֱלַמְתִּי דוּמִיָּה הֶחֱשֵׁיתִי מִטּוֹב. וּכְאֵבִי נֶעְכָּר". חוּס וְרַחֵם עָלַי, וַעֲשֵׂה לְמַעַנְךָ וּלְמַעַן הַצַּדִּיקִים אֲמִתִּיִּים, וּלְמַעַן שִׁמְךָ הַגָּדוֹל וּלְמַעַן צַעֲקַת וְשַׁאֲגַת קְדֻשָּׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "יְהוָה מִמָּרוֹם יִשְׁאָג וּמִמְּעוֹן קָדְשׁוֹ יִתֵּן קוֹלוֹ, שָׁאֹג יִשְׁאַג עַל נָוֵהוּ" עַל נָוֶה דִּילֵהּ. אָנֹכִי חָטָאתִי וְהוּא אָסוּר בָּאזִקִּים. וְהִיא גַּם הִיא בְּמַר תִּזְעָק בְּגָלוּתָהּ הַגָּדוֹל, אֲשֶׁר נִפְרְדָה מִדּוֹדָהּ. וְהִיא צוֹעֶקֶת בְּקוֹל מַר, "נְהִי בְּכִי תַּמְרוּרִים", קַלַּנִי מֵרֹאשִׁי קַלַּנִי מִזְּרוֹעִי. "אוֹי לָנוּ כִּי שָׁדְדוּנוּ". אוֹי לָנוּ עַל נַפְשֵׁנוּ. "אוֹי נָא לָנוּ כִּי חָטָאנוּ". אוֹי עַל יָמֵינוּ וּשְׁנוֹתֵינוּ. אוֹי אוֹי לָנוּ. כִּי אָנַחְנוּ גָּרַמְנוּ כָּל זֶה, עַל־יְדֵי חֲטָאֵינוּ וַעֲוֹנוֹתֵינוּ וּפְשָׁעֵינוּ הַמְּרֻבִּים. וְהִיא מְגֹעֶלֶת בְּחוֹבִין דִּידָן. וּלְבוּשֶׁיהָ וּבְגָדֶיהָ מְלֻכְלָכִים בִּכְתָמִים מֵעֲוֹנוֹתֵינוּ. מַה נֹּאמַר וּמַה נְּדַבֵּר. מָלֵא רַחֲמִים. טְהוֹר עֵינַיִם. טוֹב וּמֵטִיב לַכֹּל חַנּוּן וְרַחוּם עֲשֵׂה מַה שֶּׁתַּעֲשֶׂה, בְּאֹפֶן שֶׁתְּזַכֵּנוּ לְתַקֵּן כָּל זֶה חִישׁ קַל מְהֵרָה וְזַכֵּנִי לְתִקּוּן הַבְּרִית בִּשְׁלֵמוּת, בְּאֹפֶן שֶׁאָזְכֶּה עַל־יְדֵי־זֶה לְתַקֵּן כָּל הַפְּגָמִים שֶׁבָּעוֹלָם. וְתִמְחֹל וְתִסְלַח וּתְכַפֵּר לִי עַל כָּל חַטָּאַי וַעֲוֹנוֹתַי וּפְשָׁעַי בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים. וּתְעוֹרֵר בְּרַחֲמֶיךָ הַדַּעַת דִּקְדֻשָּׁה, וְתִמְשׁוֹךְ מִמֶּנּוּ לַבְּנוּנִית לְבָרֵר וּלְלַבֵּן וּלְזַכֵּךְ כָּל הַדָּמִים שֶׁל כָּל הַשֶּׂכֶ"ה גִּידִין שֶׁלִּי, עַד שֶׁיִּתְתַּקְּנוּ כָּל הַפְּגָמִים וְהַקְּלִקּוּלִים שֶׁבָּהֶם. וּתְזַכֵּנִי לִזְרֹק תִּקּוּנִים לְכָל הַמְּקוֹמוֹת הַצָּרִים וְהַדְּחוּקִים שֶׁאִי אֶפְשָׁר שֶׁיַּגִּיעַ לְשָׁם שׁוּם תִּקּוּן. וְעַל־יְדֵי תִּקּוּן הַבְּרִית שֶׁתְּזַכֵּנִי בְּרַחֲמֶיךָ, אֶזְכֶּה לִזְרֹק תִּקּוּנִים גַּם

לְשָׁם, עַד שֶׁאֶזְכֶּה לְתַקֵּן כָּל מִינֵי פְּגָמִים בִּשְׁלֵמוּת גָּדוֹל בְּתַכְלִית הַתִּקּוּן כִּרְצוֹנְךָ הַטּוֹב בֶּאֱמֶת.

וּתְזַכֵּנִי מֵעַתָּה בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים וְתַעְזְרֵנִי וְתוֹשִׁיעֵנִי וְתִהְיֶה עִמִּי תָּמִיד. וְתִשְׁמֹר אֶת לְבוּשַׁי וּבְגָדַי שֶׁלֹּא יָבֹא עֲלֵיהֶם שׁוּם לְכְלוּךְ וְשׁוּם כֶּתֶם וְשׁוּם רְבָב. כִּי אַתָּה לְבַד יָדַעְתָּ גֹּדֶל הַפְּגָם הַנּוֹגֵעַ בְּהַשְׁכִינָה בְּעַצְמָהּ וּבְעוֹלָמוֹת עֶלְיוֹנִים, עַל־יְדֵי פְּגַם הַבְּגָדִים כְּשֶׁאֵין שׁוֹמְרִים אוֹתָם מִכְּתָמִים וְלִכְלוּכִים. וְהַבְּגָדִים בְּעַצְמָן דָּנִין אֶת הָאָדָם עַל זֶה, כְּשֶׁאֵין שׁוֹמְרִים אוֹתָם מִכְּתָמִים. וּבַעֲוֹנוֹתַי הָרַבִּים, קָשֶׁה וְכָבֵד עָלַי מְאֹד גַּם דָּבָר הַזֶּה, לִשְׁמֹר אֶת הַבְּגָדִים מִכְּתָמִים. כִּי אִי אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא אַפִּיחַ דַּעְתִּי מֵהֶם. וּבִפְרָט בִּשְׁעַת עֶסֶק הַתּוֹרָה וְהַתְּפִלָּה וּשְׁאָר עֲסָקִים. וְאָז בָּאִים חַס וְשָׁלוֹם עֲלֵיהֶם כְּתָמִים בְּהֶסַח הַדַּעַת. וְכָל זֶה גָּרַמְתִּי עַל־יְדֵי עֲוֹנוֹתַי הַמְּרֻבִּים, וּמַחְשְׁבוֹתַי הַמְּבֻלְבָּלוֹת מְאֹד, אֲשֶׁר עַל־יְדֵי־זֶה אֵינִי זוֹכֶה לִשְׁמֹר אֶת הַבְּגָדִים וּלְהַחֲזִיקָן בִּנְקִיּוּת, וּלְהַצִּילָן מִכְּתָמִים וְלִכְלוּכִים.

חֵן עַל כָּל אֵלֶּה בָּאתִי לְפָרֵשׂ שִׂיחָתִי לְפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי, מָלֵא רַחֲמִים, גּוֹמֵל לַחַיָּבִים טוֹבוֹת. "נוֹרָאוֹת בְּצֶדֶק תַּעֲנֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ מִבְטָח כָּל קַצְוֵי אֶרֶץ וְיָם רְחוֹקִים". נוֹרָאוֹת הַפְלֵא לְמַעַן שְׁמֶךָ, וְעָזְרֵנִי וְהוֹשִׁיעֵנִי שֶׁאֶזְכֶּה לְתַקֵּן בְּחַיַּי כָּל זֶה חִישׁ קַל מְהֵרָה, שֶׁאֶזְכֶּה מֵעַתָּה לְתַקֵּן תִּקּוּן הַבְּרִית בִּשְׁלֵמוּת. וְאֶזְכֶּה לְהָרִים וּלְעוֹרֵר אֶת

הַדַּעַת דִּקְדֻשָּׁה, וּלְהַמְשִׁיךְ לַבְּנוּנִית דִּקְדֻשָּׁה מֵהַדַּעַת הַקָּדוֹשׁ, לְתַקֵּן פְּגַם כָּל הַדָּמִים שֶׁל כָּל הַשֶּׁסֶ"ה גִּידִין, שֶׁהֵם כְּנֶגֶד שֶׁסֶ"ה לָאוִין שֶׁבַּתּוֹרָה.

וּתְזַכֵּנִי לְתַקֵּן פְּגַם כָּל הַכְּתָמִים שֶׁל הַבְּגָדִים שֶׁלֹּא שָׁמַרְתִּי אוֹתָם עַד הֵנָּה. וְתִמְחֹל וְתִסְלַח לִי עַל כָּל הַפְּגָמִים הָאֵלֶּה. וְתַעֲזְרֵנִי מֵעַתָּה וְתִשְׁמְרֵנִי וְתַצִּילֵנִי מִכָּל חֵטְא וְעָוֹן וּמִכְּשׁוֹל. וְתַעֲזְרֵנִי מֵעַתָּה לִשְׁמֹר אֶת הַבְּגָדִים וְהַלְּבוּשִׁים שֶׁלִּי לְכַבְדָן וּלְהַחֲזִיקָן בִּנְקִיּוּת. וּתְזַכֵּנִי שֶׁלֹּא יִמָּצֵא עַל כָּל בְּגָדַי וּלְבוּשַׁי שׁוּם כֶּתֶם וְשׁוּם לְכְלוּךְ וְרֹבֶב כְּלָל. וְתָגֵן בַּעֲדִי, וְתִשְׁמְרֵנִי אוֹתִי וְאֶת בְּגָדַי תָּמִיד. וְיִהְיוּ גּוּפִי וְנַפְשִׁי וּבְגָדַי וּלְבוּשַׁי כֻּלָּם נְקִיִּים וּטְהוֹרִים וּקְדוֹשִׁים תָּמִיד מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם.

וְתַמְשִׁיךְ בְּרַחֲמֶיךָ מַיִם חַיִּים מִמְּקוֹר הַחַיִּים, וְיִהְיֶה נִמְשָׁךְ "בְּאֵר מַיִם חַיִּים וְנוֹזְלִים מִן לְבָנוֹן" מִן לְבוּנָא דְּמֹחָא קַדִּישָׁא, וְשָׁם תְּטַהֵר אֶת הַשְּׁכִינָה מִנִּדָּתָהּ, וְתַעֲלֶה אוֹתָהּ מִגָּלוּתָהּ, וְתָשִׁיב אֶל דּוֹדָהּ בְּאַהֲבָה וְאַחֲוָה וְרֵעוּת. וּבְרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים תַּמְשִׁיךְ וְתִזְרֹק עָלֵינוּ מַיִם טְהוֹרִים הָאֵלֶּה. וּתְטַהֵר אוֹתָנוּ וְאֶת בְּגָדֵינוּ מִכָּל טֻמְאוֹתֵינוּ. וּתְקַיֵּם בָּנוּ מִקְרָא שֶׁכָּתוּב: "וְזָרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מַיִם טְהוֹרִים וּטְהַרְתֶּם, מִכָּל טֻמְאוֹתֵיכֶם וּמִכָּל גִּלּוּלֵיכֶם אֲטַהֵר אֶתְכֶם". וְתַלְבִּין חַטָּאֵינוּ כַּשֶּׁלֶג וְכַצֶּמֶר, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "לְכוּ נָא וְנִוָּכְחָה יֹאמַר יְהוָה אִם יִהְיוּ חַטָּאֵיכֶם כַּשָּׁנִים כַּשֶּׁלֶג יַלְבִּינוּ, אִם

יַאְדִּימוּ כַּתּוֹלָע כַּצֶּמֶר יִהְיוּ״. וְנִזְכֶּה לְקַיֵּם מִקְרָא שֶׁכָּתוּב:
״בְּכָל עֵת יִהְיוּ בְגָדֶיךָ לְבָנִים, וְשֶׁמֶן עַל רֹאשְׁךָ אַל יֶחְסָר״:

וּבְכֵן תְּרַחֵם עָלַי בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים וְתִהְיֶה עִמִּי תָּמִיד.
וְתוֹרֵנִי וּתְלַמְּדֵנִי בְּכָל עֵת. אֵיךְ לְהִתְנַהֵג בְּעִנְיַן
דִּבּוּרִי עִם בְּנֵי אָדָם. שֶׁלֹּא יֵצֵא מִפִּי דִּבּוּר שֶׁלֹּא כִּרְצוֹנְךָ.
וְלֹא אֲגַלֶּה שׂוּם סוֹד שֶׁאֵין צְרִיכִין לְגַלּוֹת. וְתִשְׁמְרֵנִי
וְתַצִּילֵנִי תָּמִיד שֶׁלֹּא אֶהְיֶה חַס וְשָׁלוֹם בִּכְלָל ״הוֹלֵךְ רָכִיל
מְגַלֶּה סוֹד״, כִּי אֵין אֹתָנוּ יוֹדֵעַ עַד מָה, אֵיזֶה דִּבְרֵי תוֹרָה
צְרִיכִין לְדַבֵּר בָּהֶם וּלְגַלּוֹתָם, וְאֵיזֶה דִּבְרֵי תוֹרָה שֶׁאָסוּר
לְאָמְרָם וּלְגַלּוֹתָם, אֲשֶׁר עֲלֵיהֶם נֶאֱמַר: ״הוֹלֵךְ רָכִיל מְגַלֶּה
סוֹד״. עָזְרֵנִי תָּמִיד בְּרַחֲמֶיךָ שֶׁלֹּא אֶעֱבֹר עַל ״לֹא תֵלֵךְ רָכִיל״
לְעוֹלָם. חֵן בְּדִבְרֵי תוֹרָה. חֵן בְּדִבְרֵי חוֹל. בִּדְבָרִים שֶׁב�ֵּין
אָדָם לַחֲבֵרוֹ. חוּם וְחָנֵּנִי וֶהְיֵה עִם פִּי בְּעֵת הַטִּיפִי. וְלֹא אוֹמַר
דָּבָר שֶׁלֹּא כִּרְצוֹנְךָ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם:

וְרַחֵם עָלַי וְהוֹשִׁיעֵנִי. וְתֵן לִי פַּרְנָסָתִי מִן הַשָּׁמַיִם קֹדֶם
שֶׁאֶצְטָרֵךְ לָהּ. וְתִתֶּן לִי וּלְבֵיתִי ״לֶחֶם לֶאֱכֹל וּבֶגֶד
לִלְבֹּשׁ. לֶאֱכֹל לְשָׂבְעָה וְלִמְכַסֶּה עָתִיק״. וְתַזְמִין לִי פַּרְנָסָתִי
בְּלִי שׂוּם טִרְחָא וִיגִיעָה כְּלָל בְּכָבוֹד וְלֹא בְּבִזּוּי בְּהֶתֵּר וְלֹא
בְּאִסּוּר בְּנַחַת וְלֹא בְצַעַר מִתַּחַת יָדְךָ הָרְחָבָה וְהַמְּלֵאָה, וְאַל
תַּצְרִיכֵנִי לֹא לִידֵי מַתְּנַת בָּשָׂר וָדָם וְלֹא לִידֵי הַלְוָאָתָם.
וּכְשֶׁם שֶׁנָּתַתָּ מָזוֹן וּפַרְנָסָה לְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר אַרְבָּעִים
שָׁנָה, וְהוֹרַדְתָּ לָהֶם אֶת הַמָּן מִן הַשָּׁמַיִם, וְשִׂמְלָתָם לֹא בָלְתָה

מֵעֲלֵיהֶם, כֵּן תְּרַחֵם עָלֵינוּ וְתִפְתַּח לָנוּ אֶת אוֹצָרְךָ הַטּוֹב מִן הַשָּׁמַיִם. וְתַזְמִין לָנוּ פַּרְנְסוֹתֵינוּ בְּנָקֵל בְּלִי שׁוּם טֹרַח בְּרֶוַח גָּדוֹל. וְתַצִּיל אוֹתָנוּ תָּמִיד מִכָּל מִינֵי דַּאֲגוֹת פַּרְנָסָה, וְתַשְׁפִּיעַ לָנוּ שֹׂכֶל וָדַעַת מֵאִתְּךָ לִבְטֹחַ בְּךָ תָּמִיד. וְאַתָּה תְּכַלְכְּלֵנִי מִן הַשָּׁמַיִם אוֹתִי וְאֶת בֵּיתִי וְאֶת זַרְעִי וְאֶת כָּל אֲשֶׁר לִי. וְתַשְׁפִּיעַ לִי כָּל מַחְסוֹרֵי קֹדֶם שֶׁאֶצְטָרֵךְ לָהֶם, בְּאֹפֶן שֶׁאוּכַל לַעֲסֹק בְּתוֹרָתְךָ וַעֲבוֹדָתְךָ תָּמִיד בֶּאֱמֶת בְּכָל לֵב וָנֶפֶשׁ. וְלֹא יָבֹא עָלַי שׁוּם בִּלְבּוּל בָּעוֹלָם מִטִּרְדַּת הַפַּרְנָסָה כְּלָל כִּי אֲנִי מַשְׁלִיךְ יְהָבִי עָלֶיךָ לְבַד, וְאַתָּה תְּכַלְכְּלֵנִי. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב "הַשְׁלֵךְ עַל יְהוָה יְהָבְךָ וְהוּא יְכַלְכְּלֶךָ":

וְעָזְרֵנוּ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים שֶׁנִּזְכֶּה לַעֲשׂוֹת מַשָּׂא וּמַתָּן בֶּאֱמוּנָה. וְתַצִּילֵנוּ תָּמִיד מִכָּל מִינֵי גְּזֵלוֹת, וְלֹא נִגְזֹל וְלֹא נַעֲשׂוֹק אֶת חֲבֵרֵנוּ לְעוֹלָם אֲפִלּוּ שָׁוֶה פְּרוּטָה. וְלֹא נִגַּע בְּמָמוֹן וְחֶפְצֵי חֲבֵרֵנוּ כְּלָל. וְלֹא נַחְמוֹד שׁוּם דָּבָר אֲשֶׁר לְרֵעֵנוּ. וְתַעְזְרֵנוּ וְתוֹשִׁיעֵנוּ שֶׁבְּכָל עֵת שֶׁנַּעֲסוֹק בְּמַשָּׂא וּמַתָּן, יִהְיֶה כָּל כַּוָּנָתֵנוּ בְּעֶסֶק הַמַּשָּׂא וּמַתָּן רַק לְשֵׁם וְלַעֲבוֹדָתְךָ בֶּאֱמֶת. וְנִזְכֶּה לְכַוֵּן בְּכָל דִּבּוּר וְדִבּוּר וּבְכָל הִלּוּךְ וְהִלּוּךְ, שֶׁנְּדַבֵּר וְנֵלֵךְ בְּשָׁעַת הַמַּשָּׂא וּמַתָּן, בְּכֻלָּם נְכַוֵּן תָּמִיד בְּכָל עֵת, שֶׁכָּל כַּוָּנָתֵנוּ בַּעֲשִׂיַּת הַמַּשָּׂא וּמַתָּן כְּדֵי שֶׁנִּזְכֶּה לִתֵּן צְדָקָה עַל־יְדֵי הָרֶוַח שֶׁנַּרְוִיחַ בָּזֶה הַמַּשָּׂא וּמַתָּן. וְכָל עִסְקֵנוּ וְחֶפְצֵנוּ בְּמַשָּׂא וּמַתָּן, יִהְיֶה רַק בִּשְׁבִיל זֶה לְבַד בֶּאֱמֶת, בִּשְׁבִיל שֶׁנִּזְכֶּה לִתֵּן צְדָקָה מֵהָרֶוַח שֶׁל הַמַּשָּׂא וּמַתָּן הַזֶּה. וְתַעְזְרֵנִי וְתוֹשִׁיעֵנִי שֶׁנִּזְכֶּה לִזְכֹּר זֹאת תָּמִיד וּלְכַוֵּן

זֹאת בְּכָל עֵת, בְּכָל חִלּוּךְ וְחִלּוּךְ וּבְכָל דִּבּוּר וְדִבּוּר וּבְכָל תְּנוּעָה וּתְנוּעָה שֶׁל הַמַּשָּׂא וּמַתָּן. וְתִפְתַּח אֶת לְבָבֵנוּ, וּתְזַכֵּנוּ לְקַיֵּם זֹאת בֶּאֱמֶת, שֶׁנִּזְכֶּה לִתֵּן צְדָקָה הַרְבֵּה בְּכָל עֵת לַעֲנִיִּים הַגּוּנִים וּכְשֵׁרִים בֶּאֱמֶת. וְתַשְׁפִּיעַ לָנוּ שֶׁפַע טוֹבָה וּבְרָכָה. וְנִזְכֶּה לְחַזֵּק יְדֵי לוֹמְדֵי תוֹרָה וְעוֹבְדֵי יְהוָה בֶּאֱמֶת. וְנִזְכֶּה לְקַיֵּם מִצְוַת צְדָקָה בִּשְׁלֵמוּת כִּרְצוֹנְךָ הַטּוֹב, וּבְלֵב טוֹב וּבְסֵבֶר פָּנִים יָפוֹת, וּבְשִׂמְחָה גְּדוֹלָה וְחֶדְוָה רַבָּה וַעֲצוּמָה. עַד שֶׁנִּזְכֶּה עַל־יְדֵי הַצְּדָקָה לְרוֹמֵם אֶת הַמֹּחִין וְהַדַּעַת דִּקְדֻשָּׁה, וּלְתַקֵּן תִּקּוּן הַכְּלָלִי שֶׁל הַמַּשָּׂא וּמַתָּן. וְנִזְכֶּה לְתַקֵּן עַל־יְדֵי־זֶה כָּל הַחֲטָאִים וְהַפְּגָמִים שֶׁפָּגַמְנוּ בְּמַשָּׂא וּמַתָּן, וּבְתַאֲוַת וְחֶמְדַּת הַמָּמוֹן מִנְּעוּרֵינוּ עַד הַיּוֹם הַזֶּה. וּזְכוּת הַצְּדָקָה יָגֵן עָלֵינוּ "כְּנָשֶׁר יָעִיר קִנּוֹ עַל גּוֹזָלָיו יְרַחֵף". וּתְכַפֵּר בַּעֲדֵנוּ וַחֲטָאֵנוּ בִּצְדָקָה נִפְרָק. וְנִזְכֶּה עַל־יְדֵי הַצְּדָקָה לַתִּקּוּן הַכְּלָלִי:

וְרַחֵם עָלֵינוּ וְעַל פְּלֵטָתֵנוּ וְעַל פְּלֵיטַת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל, וְעָזְרֵנוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ וַהֲקִימֵנוּ מֵהָרָה מִנְּפִילָתֵינוּ הַגְּדוֹלָה וְהָעֲמֻקָּה מְאֹד מְאֹד, אֲשֶׁר יָרַדְנוּ מַטָּה מַטָּה, וְנָפַלְנוּ בְּגָלוּת גָּדוֹל מְאֹד זֶה כַּמָּה שָׁנִים בְּגוּף וָנֶפֶשׁ בְּנַשְׁמִיּוּת וּבְרוּחָנִיּוּת, בִּכְלַל וּבִפְרָט. מָרֵא דְּעָלְמָא כֹּלָּא סוֹמֵךְ נוֹפְלִים, חוּם וַחֲמֹל עָלֵינוּ, וְסָמֵךְ אוֹתָנוּ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים, וְיִקַּיֵּם בָּנוּ מִקְרָא שֶׁכָּתוּב: "אַל תִּשְׂמְחִי אוֹיַבְתִּי לִי כִּי נָפַלְתִּי קָמְתִּי, כִּי אֵשֵׁב בַּחֹשֶׁךְ יְהוָה אוֹר לִי. שִׂלַּח יָדֶיךָ מִמָּרוֹם. פְּצֵנִי וְהַצִּילֵנִי מִמַּיִם רַבִּים, מִיַּד בְּנֵי נֵכָר. חָנֵּנִי

וַהֲקִימֵנִי. דַּלּוּ עֵינַי לַמָּרוֹם. יָדְךָ תִּכּוֹן עִמִּי אַף זְרוֹעֲךָ תְּאַמְּצֵנִי". וְהוֹצִיאֵנִי וְהַעֲלֵנִי מְהֵרָה מִכָּל הַנְּפִילוֹת וְהַיְרִידוֹת שֶׁיָּרַדְתִּי וְנָפַלְתִּי עַד הֵנָּה וְנִתְרַחַקְתִּי מִמְּךָ וּמֵעֲבוֹדָתְךָ מְאֹד. חוּסָה עָלַי בְּרֹב רַחֲמֶיךָ, כִּי אַתָּה יָדַעְתָּ כִּי אֵין מִי שֶׁיַּעֲמֹד בַּעֲדֵנוּ בִּנְפִילָתֵנוּ הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת, אֲשֶׁר יָרַדְנוּ פְּלָאִים. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "וַתֵּרֶד פְּלָאִים אֵין עוֹזֵר לָהּ". וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב: "הַשְׁלִיךְ מִשָּׁמַיִם אֶרֶץ תִּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל," מֵאוּרָא רָמָא לְבִירָא עֲמִיקְתָּא. וְאֵין מִי שֶׁיַּעֲמֹד בַּעֲדֵנוּ. וְאֵין מִי שֶׁיּוּכַל לְהָקִים אוֹתָנוּ מִנְּפִילוֹתֵינוּ כִּי אִם אַתָּה לְבַד. וּתְקַיֵּם מִקְרָא שֶׁכָּתוּב כְּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ חֲכָמֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה: "נָפְלָה וְלֹא תוֹסִיף לִפּוֹל עוֹד. וְתֹאמַר אַתָּה לְיִשְׂרָאֵל. קוּם בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל". חוּם וַחֲמֹל עָלֵינוּ, וַעֲזֹר לָנוּ לְתַקֵּן אֶת מֹחֵנוּ וְדַעְתֵּנוּ עַל־יְדֵי תִּקּוּן הַבְּרִית בֶּאֱמֶת בִּשְׁלֵמוּת. וְתַצִּילֵנִי מֵעַתָּה מִכָּל מִינֵי נְפִילוֹת מֵעֲבוֹדָתְךָ חַס וְשָׁלוֹם. וְתַעֲזֹר לָנוּ מֵעַתָּה לַעֲלוֹת וְלָקוּם מְהֵרָה מִכָּל הַנְּפִילוֹת שֶׁנָּפַלְנוּ עַד הֵנָּה. וְתָקִים אֶת "סֻכַּת דָּוִד הַנּוֹפֶלֶת". רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם אֵלֶיךָ שִׂטַּחְתִּי אֶת כַּפָּי. הַקִּימֵנִי וְאֶחְיֶה. "לֹא תוּכַל לְהִתְעַלֵּם מֵאָחִיךָ הָאֶבְיוֹן. עָזֹב תַּעֲזֹב. וְהָקֵם תָּקִים":

וְתַצִּילֵנִי אוֹתִי וְאֶת זַרְעִי וְאֶת זֶרַע זַרְעִי וְאֶת כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל, וְתִשְׁמְרֵנוּ וּתְמַלְּטֵנוּ שֶׁלֹּא יָבֹא שׁוּם אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל לְחֹלִי נוֹפֵל חַס וְשָׁלוֹם. וּתְרַחֵם עַל עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל, עַל כָּל אוֹתָן שֶׁכְּבָר בָּאוּ לְחוֹלַאַת הַמָּרָה הַזֹּאת. וּתְרַפְּאֵם

בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים רְפוּאָה שְׁלֵמָה, וְתָקִים אוֹתָם מִנְּפִילָתָם וּתְשִׁיבֵם לְאֵיתָנָם, וְתִשְׁלַח לָהֶם מְהֵרָה רְפוּאָה שְׁלֵמָה מִן הַשָּׁמַיִם רְפוּאַת הַנֶּפֶשׁ וּרְפוּאַת הַגּוּף, כִּי אֵל מֶלֶךְ רוֹפֵא נֶאֱמָן וְרַחֲמָן אַתָּה:

וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהַצֵּל אוֹתִי וְאֶת זַרְעִי וְכָל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל מִכָּל מִינֵי שִׁכְרוּת שֶׁל יַיִן וּשְׁאָר מַשְׁקִים הַמְשַׁכְּרִין. וְלֹא אָבוֹא לִידֵי שִׁכְרוּת לָעוֹלָם. כִּי אַתָּה גִּלִּיתָ עַל־יְדֵי חָכְמֶיךָ הַקְּדוֹשִׁים גֹּדֶל הַפְּגָם הַנּוֹרָא שֶׁל הַשִּׁכְרוּת חַס וְשָׁלוֹם. חוּס וְחָנֵּנוּ וְרַחֵם עָלֵינוּ, וְהַצִּילֵנוּ מִשְּׁתִיָּה מְרֻבָּה הַמְּבִיאָה לִידֵי שִׁכְרוּת. וַאֲפִלּוּ מְעַט הַשְּׁתִיָּה הַמְּכֻרַחַת בְּשַׁבָּתוֹת וְיָמִים טוֹבִים, תְּזַכֵּנִי שֶׁתִּהְיֶה הַשְּׁתִיָּה בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה גְּדוֹלָה. וְנִזְכֶּה לְהָרִים אֶת מֹחֵנוּ וְדַעְתֵּנוּ לְשִׁמְךָ וְלַעֲבוֹדָתְךָ עַל־יְדֵי מְעַט הַשְּׁתִיָּה בַּיָּמִים הַקְּדוֹשִׁים. וְנִזְכֶּה שֶׁלֹּא יֵצֵא מִפִּינוּ שׁוּם דִּבּוּר שֶׁלֹּא כִּרְצוֹנְךָ, עַל־יְדֵי שְׁתִיַּת הַיַּיִן אוֹ מַשְׁקֶה הַמְשַׁכֵּר. וְלֹא נְדַבֵּר אָז שׁוּם דִּבּוּר שֶׁאֵין צְרִיכִין לְגַלּוֹת, רַק נִזְכֶּה לְדַבֵּר בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה דִּבּוּרִים שֶׁהֵם רְצוֹנְךָ הַטּוֹב בֶּאֱמֶת, בְּשִׂמְחָה וּבְטוּב לֵבָב. וְלֹא נָבֹא לִידֵי שִׁכְרוּת לְעוֹלָם, וְתַצִּילֵנִי בְּרַחֲמֶיךָ מִיַּיִן הַמְשַׁכֵּר. וּתְזַכֵּנִי לְיַיִן "הַמְשַׂמֵּחַ אֱלֹהִים וַאֲנָשִׁים":

חוּס וְחָנֵּנוּ וּמַלֵּא מִשְׁאֲלוֹתֵינוּ בְּרַחֲמִים, וְזַכֵּנוּ מְהֵרָה לְתִקּוּן הַכְּלָלִי בִּשְׁלֵמוּת בְּכָל הַבְּחִינוֹת, הֵן תִּקּוּן הַבְּרִית שֶׁהוּא כְּלָלִיּוּת הַגִּידִין שֶׁהוּא תִּקּוּן הַכְּלָלִי שֶׁל כָּל הַשָּׁסָ"ה

לָאוִין שֶׁבַּתּוֹרָה, חֵן תִּקּוּן הַכְּלָלִי שֶׁל הַדִּבּוּר עַל־יְדֵי שֶׁבַח הַצַּדִּיקִים, חֵן תִּקּוּן הַכְּלָלִי שֶׁל הַמַּשָּׂא וּמַתָּן עַל־יְדֵי הַצְּדָקָה, חֵן תִּקּוּן הַבְּגָדִים, לְכֻלָּם תְּזַכֵּנוּ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים חִישׁ קַל מְהֵרָה. כִּי אַתָּה יָדַעְתָּ כִּי אִי אֶפְשָׁר לָנוּ לְתַקֵּן כָּל דָּבָר וְדָבָר בִּפְרָטִיּוּת כִּי הֵם רַבִּים מְאֹד, כִּי פָּגַמְנוּ הַרְבֵּה מְאֹד. רַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ מְהֵרָה לְמַעַן שְׁמֶךָ וְזַכֵּנוּ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים וּבַחֲסָדֶיךָ הָעֲצוּמִים לְתִקּוּן הַכְּלָלִי בֶּאֱמֶת וּבִשְׁלֵמוּת בְּכָל הַבְּחִינוֹת, וַעֲשֵׂה לְמַעַנְךָ וּלְמַעַן הַצַּדִּיקֵי אֱמֶת וְלֹא לְמַעֲנֵנוּ. וּמֵעָפָר תְּקִימֵנוּ, וּמֵאַשְׁפּוֹת דַּלּוּתֵנוּ תְּרוֹמְמֵנוּ, וּבְכָל הַתִּקּוּנִים הַכְּלָלִיִּים וְהַפְּרָטִיִּים תְּתַקְּנֵנוּ, וּבְטוּבְךָ הַגָּדוֹל תַּשְׁבִּיעֵנוּ, וְתִשְׁמַע וּתְקַבֵּל צַעֲקָתֵנוּ וּתְפִלָּתֵנוּ וְתַחֲנוּנֵינוּ וּבְכָל מִינֵי טָהֳרוֹת וּקְדֻשּׁוֹת תְּטַהֲרֵנוּ וּתְקַדְּשֵׁנוּ. וּתְקַיֵּם מְהֵרָה מִקְרָא שֶׁכָּתוּב: "וְעָשִׂיתִי אֶת אֲשֶׁר בְּחֻקַּי תֵּלֵכוּ וּמִשְׁפָּטַי תִּשְׁמְרוּ וַעֲשִׂיתֶם". חָנֵּנוּ וַעֲנֵנוּ וּשְׁמַע קוֹל תְּפִלּוֹתֵינוּ. כִּי אַתָּה שׁוֹמֵעַ תְּפִלַּת כָּל פֶּה עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּרַחֲמִים. בָּרוּךְ אַתָּה שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה:

ל

"כְּאַיָּל תַּעֲרֹג עַל אֲפִיקֵי מָיִם כֵּן נַפְשִׁי תַּעֲרֹג אֵלֶיךָ אֱלֹהִים. צָמְאָה נַפְשִׁי לֵאלֹהִים לְאֵל חָי מָתַי אָבוֹא וְאֵרָאֶה פְּנֵי אֱלֹהִים". כִּי אַתָּה יְהוָה לְבַד יָדַעְתָּ גְּדֻלָּתְךָ וּגְבוּרָתְךָ וְתִפְאַרְתְּךָ וְרוֹמְמוּתְךָ וְהִתְנַשְּׂאוּתֶךָ. כִּי לְגַדְלָתְךָ אֵין חֵקֶר, וְהַשָּׂגַת אֱלֹהוּתְךָ מְרוֹמָם וּמְנֻשָּׂא מְאֹד, כִּי לֵית מַחְשָׁבָה

תְּפִיסָה בָּךְ כְּלָל. אֲבָל מֵעֹצֶם רַחֲמָנוּתְךָ וַחֲנִינוּתְךָ אֲשֶׁר אַתָּה חָפֵץ לְהֵטִיב לִבְרִיּוֹתֶיךָ, עָשִׂיתָ פְּעֻלּוֹת גְּדוֹלוֹת וְסִבַּבְתָּ סִבּוֹת רַבּוֹת, וְצִמְצַמְתָּ הַשָּׂגַת אֱלֹהוּתְךָ בְּכַמָּה צִמְצוּמִים שׁוֹנִים, מֵעֶלָּה לְעֶלּוּל, מִשֵּׁכֶל עֶלְיוֹן לְשֵׁכֶל תַּחְתּוֹן. וְנָתַתָּ כֹּחַ לְצַדִּיקֶיךָ הָאֲמִתִּיִּים לְהַשִּׂיג הַשָּׂגַת אֱלֹהוּתְךָ וְיִדִיעַת רוֹמְמוּתֶךָ, וְחָנַנְתָּ אוֹתָם דֵּעָה בִּינָה וְהַשְׂכֵּל. אֲשֶׁר בְּעֹצֶם בִּינָתָם יֵשׁ לָהֶם כֹּחַ לְהַכְנִים הַשָּׂגַת אֱלֹהוּתְךָ גַּם בְּדַעֲתֵנוּ הַפְּחוּתָה. כַּאֲשֶׁר הִתְחַלְתָּ לְגַלּוֹת הַשָּׂגַת אֱלֹהוּתְךָ עַל יְדֵי מֹשֶׁה נְבִיאֶךָ נֶאֱמָן בֵּיתֶךָ אֲשֶׁר הוֹצִיאָנוּ מִמִּצְרַיִם מִמ״ט [מֵאַרְבָּעִים וְתִשְׁעָה] שַׁעֲרֵי טֻמְאָה. וְהִכְנִיסָנוּ בְּמ״ט [בְּאַרְבָּעִים וְתִשְׁעָה] שַׁעֲרֵי קְדֻשָּׁה, וְקֵרַב אוֹתָנוּ אֵלֶיךָ וְלַעֲבוֹדָתֶךָ, וְנָתַן לָנוּ אֶת הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת הַקְּדוֹשִׁים, שֶׁהֵם כֻּלָּם שְׁעוּרִים וְצִמְצוּמִים לְהַשִּׂיג עַל יָדָם הַשָּׂגַת אֱלֹהוּתְךָ. כִּי עַל־יְדֵי כָּל מִצְוָה וּמִצְוָה וְעַל יְדֵי כָּל אוֹת וְאוֹת מִתּוֹרָתְךָ הַקְּדוֹשָׁה שֶׁבִּכְתָב וּבְעַל פֶּה. כְּשֶׁאָנוּ זוֹכִים לַעֲשׂוֹתָם בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה כָּרָאוּי. יֵשׁ לָנוּ כֹּחַ לְהַמְשִׁיךְ לָנוּ דַּעַת לְהַשִּׂיג אֱלֹהוּתְךָ עַל־יְדֵי כַּמָּה שְׁעוּרִים וְצִמְצוּמִים שֶׁל הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה. מָה רַב טוּבְךָ אֲשֶׁר עָשִׂיתָ עִמָּנוּ עַל יְדֵי מֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם, אֲשֶׁר הוּא הֵאִיר עֵינֵינוּ וְהוֹצִיאָנוּ מֵאֲפֵלָה לְאוֹרָה מֵחֹשֶׁךְ לְאוֹר גָּדוֹל מֵעִמְקֵי הַגָּלוּת בִּגוּף וָנֶפֶשׁ וּמָמוֹן, מִמ״ט [מֵאַרְבָּעִים וְתִשְׁעָה] שַׁעֲרֵי טֻמְאָה לְמ״ט [לְאַרְבָּעִים וְתִשְׁעָה] שַׁעֲרֵי קְדֻשָּׁה. כִּי מֵעֹצֶם גְּדֻלַּת מַעֲלַת מֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם הָיָה יָכוֹל לְהַכְנִים הַשָּׂגַת

אֱלֹהוּתְךָ אֲפִלּוּ לַאֲנָשִׁים פְּחוּתִים בַּדְּיוֹטָא הַתַּחְתּוֹנָה מְאֹד, כְּמוֹנוּ הַיּוֹם:

וְעַתָּה בָּאתִי לְפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי. "גְּדֹל הָעֵצָה וְרַב הָעֲלִילְיָה". לַמְּדֵנִי וְהוֹרֵנִי בְּאֵיזֶה דֶּרֶךְ בְּאֵיזֶה אֹפֶן בְּאֵיזֶה זְכוּת בְּאֵיזֶה עֵצָה וְתַחְבּוּלָה, אֶזְכֶּה אֲנִכִי גַּם כֵּן לְהַשִּׂיג הַשָּׂגַת אֱלֹהוּתְךָ אֲשֶׁר לְכָךְ נוֹצַרְתִּי. כַּאֲשֶׁר אַתָּה יָדַעְתָּ כִּי לֹא נִבְרֵאתִי בָּעוֹלָם הַשָּׁפָל הַזֶּה, אֶלָּא כְּדֵי לִרְדֹּף אַחַר הַתַּכְלִית הַטּוֹב הַזֶּה, לְהַשִּׂיג הַשָּׂגַת אֱלֹהוּתְךָ יִתְבָּרַךְ:

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אַתָּה יָדַעְתָּ גְּדֹל הִתְרַחֲקוּתִי מֵהַשָּׂגַת אֱלֹהוּת. כִּי לֹא דַי שֶׁלֹּא נִזְהַרְתִּי לְקַיֵּם כָּל דִּבְרֵי תוֹרָתְךָ וּמִצְוֹתֶיךָ, אֲשֶׁר עַל יָדָם זוֹכִין לְהַשִּׂיג אוֹתְךָ כָּל חַד לְפוּם מַה דְּמִשַּׁעֵר בְּלִבֵּיהּ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב "נוֹדָע בַּשְּׁעָרִים בַּעְלָהּ", 'כָּל חַד לְפוּם מַה דְּמִשַּׁעֵר בְּלִבֵּיהּ', אַף גַּם עָשִׂיתִי מַה שֶּׁעָשִׂיתִי, וּפָגַמְתִּי מַה שֶּׁפָּגַמְתִּי, וְקִלְקַלְתִּי מַה שֶּׁקִּלְקַלְתִּי, חָטָאתִי עָוִיתִי וּפָשַׁעְתִּי וְהָרַע בְּעֵינֶיךָ עָשִׂיתִי, בִּשְׁאָט בְּנֶפֶשׁ בְּזָדוֹן וּבְמֵעַל, עַד אֲשֶׁר נִתְרַחַקְתִּי מִמְּךָ כְּמוֹ שֶׁנִּתְרַחַקְתִּי בְּתַכְלִית הָרְחוֹק. כִּי עַל־יְדֵי כָּל חֵטְא וְעָוֹן וּפֶגֶם, קִלְקַלְתִּי צִנּוֹר וּשְׁבִיל וּנְתִיב שֶׁל הַחָכְמָה וְהַבִּינָה וְהַדַּעַת, אֲשֶׁר עַל יָדָם הָיִיתִי יָכוֹל לְהַשִּׂיג הַשָּׂגַת אֱלֹהוּתְךָ. עַד אֲשֶׁר בְּרֹב עֲוֹנוֹתַי הַמְרֻבִּים מְאֹד בְּלִי שִׁעוּר וָעֵרֶךְ וּמִסְפָּר, וְכָבְדוּ מֵחוֹל יַמִּים, וְרַבּוּ מֵעֲפַר הָאָרֶץ, וְעָצְמוּ מִשַּׁעֲרוֹת רֹאשִׁינוּ, עַל יְדֵי זֶה קִלְקַלְתִּי וְהָרַסְתִּי וְהֶחֱרַבְתִּי כָּל

מיני צנורות ושבילים ונתיבות החכמה הקדושה, והחברבתי הדרכים אשר על ידם משיגין אותך. ובכל פעם הוספתי חטאים על חטאים ועונות על עונות ופשעים על פשעים רבים ועצומים מאד מאד. עד אשר "עונותי עברו ראשי כמשא כבד יכבדו ממני". עד אשר על ידי זה עשיתי כמה וכמה אלפים ורבבות מחצות ברזל ומסכים המבדילים ביני ובין השגתך.

מרא דעלמא כלא, אתה ידעת כי אין מי שיוכל להכנים בנו השגת אלהות, כי־אם צדיקי הדור האמתיים הגדולים במעלה מאד מאד. כי לפי עצם ירידתנו והתרחקותנו ממך מאד, וכפי פחיתות נפשנו, שאנו יודעים בעצמנו, אנו צריכים עכשו מנהיג אמתי שיהיה גדול במעלה מפלגת ועצומה מאד מאד. כי כל מה שהחולה נחלש ביותר הוא צריך רופא גדול ביותר. וישראל במצרים, שהיו במדרגה פחותה מאד במ"ט [ארבעים ותשעה] שערי טמאה, לא היה מי שיוכל לעזור להם כי אם משה רבנו עליו השלום. ועכשו שנפלנו בגלות גדול בגוף ונפש יותר ויותר מגלות מצרים, בודאי אין מי שיוכל לעזור אותנו כי אם הצדיק הגדול במעלה מאד, שיהיה בבחינת משה רבנו. ולא די שאין אנו זוכין להתקרב לצדיק אמתי כזה, אף גם בעונותינו הרבים, שפכת חמתך עלינו ולקחת מאתנו כל מאורי עינינו, כל צדיקינו האמתיים הגדולים במעלה מפלגת ועצומה מאד.

וּמַה נַּעֲשֶׂה עַכְשָׁו בְּעֵת הַזֹּאת, בִּפְרָט אִישׁ כָּמוֹנִי חוֹלֶה כָּמוֹנִי מְדֻכָּא וּמְעֻנֶּה בִּיסוּרֵי הַנֶּפֶשׁ וְהַגּוּף כָּמוֹנִי. נָגוּעַ וּמֻכֶּה וּמְטֹרָף וּמְבֻלְבָּל, "אִישׁ מַכְאֹבוֹת וִידוּעַ חֹלִי", מָלֵא פְּצָעִים רַבִּים וַעֲצוּמִים בְּלִי שִׁעוּר. "מִכַּף רֶגֶל וְעַד רֹאשׁ אֵין בִּי מְתוֹם, פֶּצַע וְחַבּוּרָה וּמַכָּה טְרִיָּה". מָה אוֹמַר וּמָה אֲדַבֵּר וּמָה אֶצְטַדָּק. מִי יַחְמֹל עָלַי וּמִי יָקוּם בַּעֲדִי.

אָבִי שֶׁבַּשָּׁמַיִם, אַתָּה יָדַעְתָּ אֶת כָּל לְבָבִי, "רְאֵה עָנְיִי וְחַלְּצֵנִי", רוֹאֶה בְּעָלְבּוֹן עֲלוּבִים וְרֹאֵה בְּעֶלְבּוֹנִי. הַחוֹמֵל עַל דַּל חֲמֹל עַל דַּלּוּתֵנוּ. "מַצִּיל עָנִי מֵחָזָק מִמֶּנּוּ, וְעָנִי וְאֶבְיוֹן מִגּוֹזְלוֹ", הַצֵּל וְהוֹשִׁיעַ עָנִי וְאֶבְיוֹן כָּמוֹנִי, הוֹצִיאֵנִי מִבֵּין שִׁנֵּי הַכְּפִירִים. "הַצִּילָה מֵחֶרֶב נַפְשִׁי מִיַּד כֶּלֶב יְחִידָתִי". כִּי אֲנִי מוֹדֶה וּמִתְוַדֶּה לְפָנֶיךָ בְּכָל לֵב וָנֶפֶשׁ, שֶׁאֲנִי בְּעַצְמִי הַחַיָּב בְּכָל אֵלֶּה, מִתְּחִלָּה וְעַד סוֹף. אֲבָל מָה אֶעֱשֶׂה אָבִי שֶׁבַּשָּׁמַיִם, כִּי אֲנִי דּוֹמֶה בְּעֵינַי כְּאִלּוּ הָיִיתִי תָּפוּס בְּרֶשֶׁת, וּכְאָסוּר בְּכַבְלֵי בַרְזֶל וְדַלְתוֹת נְחֹשֶׁת. וְאֵין לִי שׁוּם תִּקְוָה, כִּי אִם לְרַחֲמֶיךָ וַחֲסָדֶיךָ וַחֲנִינוֹתֶיךָ הָאֲמִתִּיִּים, כְּמוֹ שֶׁהוֹדַעְתָּ לְמֹשֶׁה רַבֵּנוּ שֶׁאַתָּה חוֹנֵן וּמְרַחֵם אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָם כְּדָאִים וַהֲגוּנִים לְרַחֵם עֲלֵיהֶם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "וַיֹּאמֶר אֲנִי אַעֲבִיר כָּל טוּבִי עַל פָּנֶיךָ וְקָרָאתִי בְשֵׁם יְהוָה לְפָנֶיךָ. וְחַנֹּתִי אֶת אֲשֶׁר אָחֹן וְרִחַמְתִּי אֶת אֲשֶׁר אֲרַחֵם". וְדָרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה אַף־עַל־פִּי שֶׁאֵינוֹ כְּדַאי לָחוֹן, אַף־עַל־פִּי שֶׁאֵינוֹ כְּדַאי לְרַחֵם, "הוֹצִיאָה

מִמַּסְגֵּר נַפְשִׁי לְהוֹדוֹת אֶת שְׁמֶךָ, כִּי יַכְתִּירוּ צַדִּיקִים כִּי תִגְמֹל עָלָי״:

עָזְרֵנִי וְהוֹשִׁיעֵנִי וּמְחֹל לִי עַל כָּל עֲוֹונוֹתַי הַמְרִבִּים. וְתַקְּנֵנִי בְּעֵצָה טוֹבָה מִלְּפָנֶיךָ וְהוֹשִׁיעֵנִי מְהֵרָה לְמַעַן שְׁמֶךָ. וְזַכֵּנִי לְהִתְקָרֵב אֵלֶיךָ בֶּאֱמֶת מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם, וַעֲשֵׂה מַה שֶּׁתַּעֲשֶׂה בְּאֹפֶן שֶׁאֶזְכֶּה לְהַשִּׂיג הַשָּׂגַת אֱלֹהוּתְךָ בֶּאֱמֶת וּבֶאֱמוּנָה שְׁלֵמָה בְּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה גְּדוֹלָה וּבַעֲנָוָה אֲמִתִּיוֹת, כִּרְצוֹנְךָ וְכִרְצוֹן צַדִּיקֶיךָ הָאֲמִתִּיִּים. וְחָנֵּן בַּעֲדִי וְשָׁמְרֵנִי וְהַצִּילֵנִי מִתַּאֲוַת מָמוֹן, שֶׁלֹּא יַעֲלֶה עַל לִבִּי שׁוּם חֶמְדָּה וְתַאֲוָה לְמָמוֹן כְּלָל. וְאֶזְכֶּה לִהְיוֹת שׂוֹנֵא בָצַע, לִשְׂנֹא אֶת הַמָּמוֹן בְּתַכְלִית הַשִּׂנְאָה. וְתַצִּילֵנִי מִטִּרְדַּת הַפַּרְנָסָה, וּמִיגִיעַת וּרְדִיפַת הָעוֹלָם הַזֶּה. וְלֹא אֶבַלְבֵּל אֶת דַּעְתִּי, וְלֹא אַטְרִיד אֶת מַחֲשַׁבְתִּי בְּשׁוּם דָּבָר מֵעִסְקֵי הָעוֹלָם הַזֶּה כְּלָל. רַק כָּל מַחְשְׁבוֹתַי וְחָכְמָתִי וּבִינָתִי וְדַעְתִּי וְלִבִּי וְנַפְשִׁי וְגוּפִי, יִהְיוּ תָּמִיד חֲבוּקִים וּדְבוּקִים בְּךָ וּתְאֵבִים אֵלֶיךָ, וּמְשְׁתּוֹקְקִים לְרוֹמְמוּתְךָ בֶּאֱמֶת וּבֶאֱמוּנָה שְׁלֵמָה. עַד שֶׁאֶזְכֶּה לְחָכְמָה שְׁלֵמָה דִּקְדֻשָּׁה לְחָכְמָה תַּתָּאָה וּלְחָכְמָה עִלָּאָה עַד שֶׁאֶזְכֶּה לְהַשִּׂיג תָּמִיד הַשָּׂגַת אֱלֹהוּתְךָ בֶּאֱמֶת וּבֶאֱמוּנָה שְׁלֵמָה. וּתְזַכֵּנִי תָּמִיד לְהַשָּׂגוֹת חֲדָשׁוֹת אֲמִתִּיוֹת בִּידִיעַת רוֹמְמוּתְךָ וּבִתְשׁוּקַת אֱמוּנָתְךָ הַקְּדוֹשָׁה. וּתְחַנֵּנִי מֵאִתְּךָ דֵּעָה בִּינָה וְהַשְׂכֵּל. עַד שֶׁאֶזְכֶּה בְּרַחֲמֶיךָ לְהַכְנִיס הַשָּׂגַת אֱלֹהוּתְךָ גַּם בִּשְׂאָר אֲנָשִׁים רַבִּים בְּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה גְּדוֹלָה, כִּרְצוֹנְךָ הַטּוֹב. וְאֶזְכֶּה בְּרַחֲמֶיךָ לְגַלּוֹת וּלְפָרְסֵם

אֱלֹהוּתְךָ וְרוֹמְמוּתְךָ וְאַדְנוּתְךָ לְכָל בָּאֵי עוֹלָם, וְיֵדַע כָּל פָּעוּל כִּי אַתָּה פְּעַלְתּוֹ וְיָבִין כָּל יְצוּר כִּי אַתָּה יְצַרְתּוֹ. וְיִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ בְּפִי כֹל. וְיִתְגַּלֶּה וְיִתְרוֹמַם וְיִתְפָּאַר וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְעַלֶּה מַלְכוּתְךָ לְעוֹלָם וָעֶד. וְיֵאָמַר כֹּל אֲשֶׁר נְשָׁמָה בְּאַפּוֹ יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מֶלֶךְ וּמַלְכוּתוֹ בַּכֹּל מָשָׁלָה׃

וּבְכֵן תְּחָנֵּנוּ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים, וְתוֹצִיאֵנוּ מִגָּלוּת הַמַּר הַזֶּה, מִגָּלוּת הַגּוּף וְהַנֶּפֶשׁ וְהַמָּמוֹן דִּקְדֻשָּׁה, אֲשֶׁר כֻּלָּם הֵם מִשְׁקָעִים בְּגָלוּת גָּדוֹל וָמַר מְאֹד מְאֹד. וְתַעֲלֶה אֶת הַשְּׁכִינָה וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל מִגָּלוּתָם, מִבֵּין הָאַרְבַּע מַלְכֻיּוֹת. אֲשֶׁר זֶה כַּמָּה וְכַמָּה שָׁנִים. אֲשֶׁר מַלְכוּת דִּקְדֻשָּׁה הַמּוֹשֶׁלֶת בְּכָל כְּלָלְיוּת הָאַרְבַּע עוֹלָמוֹת, יָרְדָה מִכִּסְאָהּ בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים, וְנָתְנָה בְּיָדָהּ מֶמְשָׁלָה לְהָאַרְבַּע מַלְכֻיּוֹת. וְעַל־יְדֵי־זֶה גָּלִינוּ מֵאַרְצֵנוּ וְנִתְרַחַקְנוּ מֵעַל אַדְמָתֵנוּ, בְּגַשְׁמִיּוּת וּבְרוּחָנִיּוּת. וּמְגוֹלָה אֶל גּוֹלָה הָלַכְנוּ וּמִכְלִי אֶל כְּלִי הוּרַקְנוּ, עַד אֲשֶׁר תַּשׁ כֹּחֵנוּ וּמָטָה יָדֵינוּ מְאֹד. וְעַל יְדֵי זֶה מִתְגַּבֵּר הַגָּלוּת הַפְּרָטִי עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, שֶׁהוּא גָּלוּת הַנֶּפֶשׁ עַל יְדֵי תַּאֲוֹת עוֹלָם הַזֶּה וַהֲבָלָיו, שֶׁכָּל זֶה נִמְשָׁךְ רַק מִן הָעַכּוּ״ם שֶׁאָנוּ בֵּינֵיהֶם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב וַיִּתְעָרְבוּ בַגּוֹיִם וַיִּלְמְדוּ מַעֲשֵׂיהֶם, ״אֱלֹהִים אַל דָּמִי לָךְ אַל תֶּחֱרַשׁ וְאַל תִּשְׁקֹט אֵל״. וּשְׁמַע קוֹל צַעֲקָתְךָ וְזַעֲקָתְךָ, שֶׁאַתָּה בְּעַצְמְךָ כְּבִיכוֹל צוֹעֵק וְשׁוֹאֵג זְעָקָה גְּדוֹלָה וּמָרָה עַל גָּלוּת הַשְּׁכִינָה וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב ״יְהוָה מִמָּרוֹם יִשְׁאָג וּמִמְּעוֹן

קָדְשׁוֹ יִתֵּן קוֹלוֹ, שָׁאוֹג יִשְׁאַג עַל נָוֵהוּ״. וּשְׁמַע קוֹל צַעֲקַת וְזַעֲקַת הַשְּׁכִינָה וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר הִיא זוֹעֶקֶת בְּקוֹל מַר עַל צָרוֹת נַפְשֵׁנוּ. אֲשֶׁר הָעַכּוּ״ם מִתְגַּבְּרִים עָלֵינוּ בְּכָל יוֹם. וְלֹא דַי שֶׁהֵם מוֹשְׁלִים עָלֵינוּ בְּגוּף וּמָמוֹן. אַף גַּם הֵם רוֹצִים חַס וְשָׁלוֹם לְהִתְגַּבֵּר בְּחָכְמָתָם הַחִיצוֹנִית הַמְּטֻעֵית וְהַסְּכָלָה, אֲשֶׁר בֶּאֱמֶת כָּל חָכְמָתָם הוּא כְּסִילוּת וְאִוֶּלֶת גָּמוּר. וּכְבָר נִתְפַּסּוּ הַרְבֵּה מֵאַחֵינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בִּרְשָׁתָם וּבְמִצּוֹדָתָם הָרָעָה, וְעוֹד הֵם צוֹדִים לָקַחַת וְלִטְרֹף חַס וְשָׁלוֹם עוֹד נַפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל בִּרְשֶׁת חָכְמָתָם הַמְּטֻעֵית שֶׁל פִּילוֹסוֹפְיָא וְאֶפִּיקוֹרְסוּת וּכְפִירוֹת אֲשֶׁר נִתְפַּשְּׁטָה מְאֹד בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ. חוּם וַחֲמֹל עָלֵינוּ וְהוֹצֵא אֶת בִּלְעָם מִפִּיהֶם. הַשֵּׂג תַּשִּׂיג וְהַצֵּל תַּצִּיל אוֹתָנוּ וְאֶת אַחֵינוּ וְאֶת זַרְעֵנוּ וְאֶת כָּל זֶרַע עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל מֵרֶשֶׁת וּמְצוֹדָה רָעָה הַפְּרוּסָה עַכְשָׁו עַל כָּל הַחַיִּים אֲשֶׁר לֹא הָיְתָה כָּזֹאת מִימֵי קֶדֶם. זַכֵּנוּ לֶאֱמוּנָה שְׁלֵמָה לְהַמְלִיךְ אוֹתְךָ עָלֵינוּ וְעַל נַפְשֵׁינוּ וְעַל כָּל רְמַ״ח אֵבָרֵינוּ וּשְׁסָ״ה גִּידֵנוּ בְּכָל עֵת וָעֵת יְעוֹרְרוּ רַחֲמֶיךָ לְבַדְּךָ עָלֶיךָ וְעַל בָּנֶיךָ, כִּי מִי יוּכַל לִסְבֹּל אֶת קוֹל צַעֲקַת וְזַעֲקַת קְדֻשָּׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ. מִי יוּכַל לֶאֱטֹם אָזְנוֹ וּלְבָבוֹ מִקּוֹל צַעֲקָתָם וְשַׁוְעָתָם הַמָּרָה. וְתֵן בְּלִבֵּנוּ לִצְעֹק תָּמִיד אֵלֶיךָ עַד שֶׁתְּרַחֵמֵנוּ. נְשַׁוַּע וְתֹאמַר הִנֵּנִי. ״הַמַּזְכִּירִים אֶת יְהוָה אַל דֳּמִי לָכֶם. וְאַל תִּתְּנוּ דֳּמִי לוֹ, עַד יְכוֹנֵן וְעַד יָשִׂים אֶת יְרוּשָׁלַיִם, תְּהִלָּה בָּאָרֶץ״:

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם "מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל עוֹלָמִים, וּמֶמְשַׁלְתְּךָ
בְּכָל דּוֹר וָדוֹר", חוּס וַחֲמוֹל וְרַחֵם עַל מַלְכוּתְךָ
הַמִּתְפַּשֶּׁטֶת בְּכָל הָאַרְבַּע עוֹלָמוֹת, וּפְדֵה וְהוֹצֵא וְהַעֲלֵה אֶת
שְׁכִינַת עֻזֶּךָ וּמַלְכוּתְךָ מִבֵּין הַגּוֹיִם. וְתַעֲלֶה אֶת הַמַּלְכוּת
דִּקְדֻשָּׁה וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל מִן גָּלוּת הָאַרְבַּע מַלְכֻיּוֹת. וּמַלְכוּת
הָרִשְׁעָה מְהֵרָה תְעַקֵּר וּתְשַׁבֵּר וּתְמַגֵּר וּתְכַלֵּם וְתַכְנִיעֵם
וְתַשְׁפִּילֵם בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ. וְתַעֲקֹר וּתְשַׁבֵּר וּתְבַטֵּל כָּל
הַדֵּעוֹת הַזָּרוֹת שֶׁל חָכְמוֹת הַחִיצוֹנִיּוֹת וּפִילוֹסוֹפְיָא
וְאַפִּיקוֹרְסִית מִן הָעוֹלָם. וְתִמְסֹךְ בְּקִרְבָּם רוּחַ עִוְעִים.
וּתְעַרְבֵּב אֶת דַּעְתָּם וְתִסְתֹּם אֶת פִּיהֶם. וְתַעֲקֹר וּתְשַׁבֵּר
וּתְבַטֵּל דַּעְתָּם וּמַחֲשַׁבְתָּם הָרָעָה מִן הָעוֹלָם:

וְעָזְרֵנוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ. שֶׁנִּזְכֶּה לְהַגִּיעַ לְמִדַּת הַחֶסֶד בֶּאֱמֶת
בְּתַכְלִית הַשְּׁלֵמוּת, כְּמוֹ אַבְרָהָם אָבִינוּ עָלָיו
הַשָּׁלוֹם, שֶׁאָחַז בְּמִדַּת הַחֶסֶד בִּשְׁלֵמוּת. וְנִזְכֶּה לַעֲשׂוֹת חֶסֶד
וֶאֱמֶת עִם כָּל בְּנֵי אָדָם:

וּתְזַכֵּנוּ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים וּתְשַׁלַּח לָנוּ צַדִּיקִים אֲמִתִּיִּים
מוֹכִיחֵי אֱמֶת שֶׁיַּעַסְקוּ תָּמִיד לְהוֹכִיחַ אוֹתָנוּ
בְּתוֹכָחָה מְגֻלָּה מֵאַהֲבָה מְסֻתָּרֶת. וְתִתֵּן בְּלִבֵּנוּ שֶׁנַּטֶּה
אָזְנֵינוּ וְלִבֵּנוּ לְקַבֵּל תּוֹכַחְתָּם הַטּוֹבָה. אַף עַל פִּי שֶׁתִּהְיֶה
לִפְעָמִים בְּדֶרֶךְ בְּזָיוֹן, אַף עַל פִּי כֵן נִזְכֶּה לְקַבֵּל דִּבְרֵי
תוֹכַחְתָּם בְּאַהֲבָה וּבְחִבָּה וּבְשִׂמְחָה גְּדוֹלָה, וְנִהְיֶה בִּכְלָל
אוֹהֲבֵי תּוֹכָחוֹת. וְנִזְכֶּה לָשׁוּב בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ

בֶּאֱמֶת. וְיִתְגַּלֶּה חֶסֶד גָּדוֹל עַל יְדֵי תּוֹכַחְתָּם הַטּוֹבָה. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "פִּיהָ פָּתְחָה בְחָכְמָה וְתוֹרַת חֶסֶד עַל לְשׁוֹנָהּ". וְנִזְכֶּה עַל־יְדֵי זֶה לְמִדַּת הַחֶסֶד בִּשְׁלֵמוּת בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה, וְנִהְיֶה נִכְלָלִים תָּמִיד בְּמִדָּתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם שֶׁהָיָה מִדָּתוֹ חֶסֶד. וְעַל־יְדֵי הַחֶסֶד הַזֶּה נִזְכֶּה בְּרַחֲמֶיךָ לַחְתֹּךְ וּלְהַבְדִּיל וּלְהַעֲלוֹת אֶת הַמַּלְכוּת דִּקְדֻשָּׁה מִן הָאַרְבַּע מַלְכֻיּוֹת דִּסְטָרָא אַחֲרָא. וְנִזְכֶּה לַהֲרֹג וּלְהַכְנִיעַ וּלְשַׁבֵּר וְלַעֲקוֹר וּלְבַטֵּל קְלִפַּת מַלְכוּת עֲמָלֵק הָרִשְׁעָה שֶׁכָּלוּל מִכָּל הָאַרְבַּע מַלְכֻיּוֹת, וְתַעֲזֹרְנוּ לִמְחוֹת שְׁמוֹ וְזִכְרוֹ מִן הָעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "תִּמְחֶה אֶת זֵכֶר עֲמָלֵק מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם לֹא תִּשְׁכָּח". וְיִקַּיֵּם מִקְרָא שֶׁכָּתוּב: "הָאוֹיֵב תַּמּוּ חֳרָבוֹת לָנֶצַח וְעָרִים נָתַשְׁתָּ אָבַד זִכְרָם הֵמָּה. וַיהוָה לְעוֹלָם יֵשֵׁב כּוֹנֵן לַמִּשְׁפָּט כִּסְאוֹ". וְתַעֲקֹר וּתְשַׁבֵּר וּתְבַטֵּל כָּל הַחָכְמוֹת חִיצוֹנִיּוֹת וְכָל הָאֶפִּיקוֹרְסִית וְהַכְּפִירוֹת מִן הָעוֹלָם וְיִתְגַּלֶּה אֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה בְּכָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ וְיִקַּבְּלוּ כֻּלָּם אֶת עֹל מַלְכוּתֶךָ וְתִמְלֹךְ עֲלֵיהֶם מְהֵרָה לְעוֹלָם וָעֶד וְנִזְכֶּה לְהַעֲלוֹת אֶת הַמַּלְכוּת דִּקְדֻשָּׁה אֶל אוֹר הַפָּנִים. הַמֵּאִיר בִּשְׁלֹשׁ רְגָלִים:

(למקשה לילד יאמר כאן וְתִמָּלֵא רַחֲמִים וכו׳ עיין לקמן עמוד קע).

וּתְרַחֵם עָלֵינוּ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים וּבַחֲסָדֶיךָ הַגְּדוֹלִים
וְתוֹשִׁיעֵנוּ שֶׁנִּזְכֶּה לְקַבֵּל אֶת כָּל הַשְּׁלֹשָׁה רְגָלִים
הַקְּדוֹשִׁים שֶׁהֵם פֶּסַח שָׁבוּעוֹת סֻכּוֹת בִּקְדֻשָּׁה גְּדוֹלָה וּבְחֶדְוָה
רַבָּה וַעֲצוּמָה מְאֹד. וְנִזְכֶּה לְכַבֵּד אֶת כָּל הָרְגָלִים וְהַיָּמִים

טוֹבִים בְּכָל מִינֵי כָּבוֹד וָעֹז וּפְאֵר, בְּמַאֲכָל וּמִשְׁתֶּה וּכְסוּת נְקִיָּה, וּבְשִׂבְיָתָהּ מִן הַמְּלָאכָה, וּבְלֵב טוֹב וּבְשִׂמְחָה גְּדוֹלָה, וּבִתְפִלָּה בְּכַוָּנָה עֲצוּמָה וְהִתְעוֹרְרוּת נִפְלָא כָּרָאוּי לְאִישׁ יִשְׂרָאֵלִי לְהִתְפַּלֵּל וּלְהִתְנַהֵג בְּיוֹם טוֹב קֹדֶשׁ. וּתְזַכֵּנוּ וְתַעֲזְרֵנוּ לַעֲשׂוֹת מִצְווֹת הַרְבֵּה בְּכָל הַשָּׁנָה, בִּקְדֻשָּׁה גְּדוֹלָה וּבְשִׂמְחָה רַבָּה. וְנִזְכֶּה שֶׁיִּתְקַבֵּץ שִׂמְחַת כָּל הַמִּצְווֹת שֶׁל כָּל הַשָּׁנָה, לְתוֹךְ הַלֵּב הַקָּדוֹשׁ שֶׁהֵם הַשָּׁלֹשׁ רְגָלִים, וְעַל־יְדֵי־זֶה נִזְכֶּה לְשִׂמְחַת יוֹם טוֹב בֶּאֱמֶת כִּרְצוֹנְךָ הַטּוֹב. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "וְשָׂמַחְתָּ בְּחַגֶּךָ". וְנִזְכֶּה לְשִׂמְחָ מְאֹד מְאֹד בְּחֶדְוָה רַבָּה וַעֲצוּמָה בְּכָל הַשָּׁלֹשׁ רְגָלִים. "נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בָךְ". אֲשֶׁר בָּחַרְתָּ בָּנוּ מִכָּל הָעַמִּים וְרוֹמַמְתָּנוּ מִכָּל הַלְּשׁוֹנוֹת עַד שֶׁנִּזְכֶּה לַעֲלוֹת לְרָאוֹת וְלֵרָאוֹת בְּאוֹר פְּנֵי יְהוָה. וְתַעֲזְרֵנוּ לְקַיֵּם כָּל הַמִּצְווֹת הַנּוֹהֲגוֹת בְּכָל רֶגֶל וְרֶגֶל וּבִפְרָט הָאַרְבַּע מִצְווֹת הַנּוֹהֲגוֹת בְּכָל רֶגֶל אֲשֶׁר עַל יָדָם מַעֲלִין אֶת הַשְּׁכִינָה שֶׁהִיא בְּחִינַת ד' [אַרְבַּע] לְאוֹר הַפָּנִים, שֶׁהֵם בְּפֶסַח אַרְבַּע כּוֹסוֹת. בְּשָׁבוּעוֹת קַבָּלַת הַתּוֹרָה שֶׁהוּא סֵדֶר הַמִּשְׁנָה שֶׁהוּא אַרְבַּע פְּעָמִים בְּיַד כָּל אֶחָד, בְּסֻכּוֹת אַרְבַּע מִינִים שֶׁבַּלּוּלָב. אָנָּא יְהוָה רַחֵם עָלֵינוּ וְזַכֵּנוּ לְקַיֵּם בֶּאֱמֶת וּבִשְׁלֵמוּת כָּל הַמִּצְווֹת הַנּוֹרָאוֹת הָאֵלֶּה בְּמוֹעֲדָם וּבִזְמַנָּם בְּכָל רֶגֶל וְרֶגֶל, עִם כְּלַל שְׁאָר הַמִּצְווֹת הַקְּדוֹשׁוֹת וְהַנּוֹרָאוֹת שֶׁבְּכָל רֶגֶל וְרֶגֶל. וְנִזְכֶּה לְקַיְּמָם בִּתְכִלִּית הַשְּׁלֵמוּת בְּשִׂמְחָה וּבְחֶדְוָה רַבָּה וַעֲצוּמָה וּבִירְאָה וּבְאַהֲבָה, בְּאֹפֶן שֶׁנִּזְכֶּה לְהַעֲלוֹת אֶת הַמַּלְכוּת דִּקְדֻשָּׁה אֶל אוֹר הַפָּנִים הַמֵּאִיר בְּשָׁלֹשׁ רְגָלִים. וּתְזַכֵּנוּ לָשׁוּב בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ מִתּוֹךְ שִׂמְחָה, בְּכָל

חַיִּים טוֹבִים. וּתְחָנֵּנִי בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה שְׁלֵמָה אֲפִלּוּ עַל הָעֲוֹונוֹת שֶׁאֵינָם יְדוּעִים לִי:

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם אַתָּה יָדַעְתָּ כַּמָּה אֲנִי רָחוֹק מִקְּדֻשַּׁת וְשִׂמְחַת יוֹם־טוֹב הַקָּדוֹשׁ, חוּם וַחֲמוֹל עָלַי בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים, וְזַכֵּנִי בַּחֲסָדֶיךָ הָעֲצוּמִים, שֶׁאֶזְכֶּה לְקַבֵּל הַיָּמִים טוֹבִים בִּקְדֻשָּׁה גְּדוֹלָה וּבְשִׂמְחָה רַבָּה, עַד שֶׁאֶזְכֶּה עַל יְדֵי קְדֻשַּׁת וְשִׂמְחַת יוֹם טוֹב לְהַעֲלוֹת אֶת הַמַּלְכוּת דִּקְדֻשָּׁה מִבֵּין הָאַרְבַּע מַלְכֻיּוֹת, וּלְהַעֲלוֹתָהּ לְאוֹר פְּנֵי יְהוָה. וְיִקָּיֵם מִקְרָא שֶׁכָּתוּב: "צֶדֶק לְפָנָיו יְהַלֵּךְ וְיָשֵׂם לְדֶרֶךְ פְּעָמָיו". וְנֶאֱמַר: "אַךְ צַדִּיקִים יוֹדוּ לִשְׁמֶךָ יֵשְׁבוּ יְשָׁרִים אֶת פָּנֶיךָ". וּתְזַכֵּנִי לְהַמְשִׁיךְ עָלַי קְדֻשַּׁת וְשִׂמְחַת יוֹם־טוֹב תָּמִיד בְּכָל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ, וְאֶזְכֶּה לְשִׂמְחָה דִּקְדֻשָּׁה תָּמִיד, עַד שֶׁאֶזְכֶּה לְהַשָּׂגַת אֱלֹהוּתְךָ וְיִדִיעַת רוֹמְמוּתְךָ וּתְשׁוּקַת אֱמוּנָתְךָ בֶּאֱמֶת וּבְלֵב שָׁלֵם, בְּשִׂמְחָה וּבְטוּב לֵבָב בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה גְּדוֹלָה:

וְרַחֵם עָלַי וְהוֹשִׁיעֵנִי וְזַכֵּנִי לַעֲזוּת דִּקְדֻשָּׁה, כְּדֵי שֶׁאֶזְכֶּה לְקַבֵּל וּלְהַמְשִׁיךְ עַל יְדֵי זֶה חִדּוּשֵׁי תוֹרָה אֲמִתִּיִּים. כִּי אַתָּה גִּלִּיתָ לָנוּ עַל יְדֵי חֲכָמֶיךָ הַקְּדוֹשִׁים, אֲשֶׁר אִי אֶפְשָׁר לְזְכוֹת לַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה כִּי אִם עַל יְדֵי עֲזוּת דִּקְדֻשָּׁה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה: 'חֲוֵי עַז כַּנָּמֵר'. וְגַם אַתָּה הוֹדַעְתָּ לָנוּ גֹּדֶל עֹצֶם הַפְּגָם שֶׁל עֲזוּת דִּסְטְרָא אָחֳרָא, כִּי הָעֲזֵי פָּנִים הֵם מִן הַתַּתְקַע"ד דּוֹרוֹת שֶׁאֵין לָהֶם שׁוּם חֵלֶק

בְּתוֹרַת מֹשֶׁה. עַל כֵּן בָּאתִי לְחַלּוֹת פָּנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי, שֶׁתְּחָנֵּנִי מֵאִתְּךָ דֵּעָה בִּינָה וְהַשְׂכֵּל, וְתוֹרֵנִי וּתְלַמְּדֵנִי תָּמִיד בְּכָל עֵת שֶׁאָזְכֶּה לֵידַע תָּמִיד אֵיךְ לְהִתְנַהֵג עִם הָעֲזוּת, בְּאֹפֶן שֶׁאֶנָּצֵל תָּמִיד בְּרַחֲמֶיךָ מִכָּל מִינֵי עַזּוּת דְּסִטְרָא אַחֲרָא, וְתַצִּילֵנִי מֵעַזֵּי פָּנִים וּמֵעַזּוּת פָּנִים. וְתִשְׁמְרֵנִי וְתַצִּילֵנִי בְּרַחֲמֶיךָ הָאֲמִתִּיִּים, מִכָּל הַתּוֹרוֹת וְהַחִדּוּשִׁים שֶׁל הַסִּטְרָא אַחֲרָא וְהַקְּלִפָּה הַנִּקְרָאִים פְּסִילִים, הַנִּמְשָׁכִין מֵעַזּוּת דִּקְלִפָּה. וּתְחַזְּקֵנִי וּתְאַמְּצֵנִי בַּעֲבוֹדָתֶךָ, וְתַמְשִׁיךְ עָלַי כֹּחַ וּגְבוּרָה דִּקְדֻשָּׁה מֵאִתְּךָ, וְתַשְׁפִּיעַ עָלַי עַזּוּת דִּקְדֻשָּׁה מֵאִתְּךָ. וְאֶזְכֶּה עַל יְדֵי הָעַזּוּת דִּקְדֻשָּׁה לְהִתְקָרֵב לַעֲבוֹדָתְךָ וּלְתוֹרָתְךָ וּלְיִרְאָתְךָ בֶּאֱמֶת. וְאֶזְכֶּה תָּמִיד לְחַדֵּשׁ חִדּוּשִׁים אֲמִתִּיִּים בְּהַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, חִדּוּשִׁים הַנִּכְלָלִים וְנִכְנָסִים בֶּאֱמֶת בְּתוֹרַת מֹשֶׁה, חִדּוּשִׁים שֶׁיִּהְיוּ לְךָ לְנַחַת וּלְרָצוֹן לִפְנֵי כִּסֵּא כְבוֹדֶךָ:

וְתַשְׁפִּיעַ עָלַי עַזּוּת דִּקְדֻשָּׁה נֶגְדְּךָ שֶׁאֶזְכֶּה לְהִתְחַזֵּק וּלְהִתְאַמֵּץ מְאֹד בִּתְפִלָּה בְּכָל עוֹז וְתַעֲצוּמוֹת. וַאֲחַזֵּק וַאֲאַמֵּץ אֶת לְבָבִי לְקַוּוֹת אֵלֶיךָ וּלְצַפּוֹת לְרַחֲמֶיךָ. וְאָעִיז פָּנַי נֶגְדְּךָ לְבַקֵּשׁ וּלְהִתְפַּלֵּל וּלְהִתְחַנֵּן לְפָנֶיךָ תָּמִיד עַל כָּל מַה שֶּׁחָסֵר לִי בַּעֲבוֹדַת יְהוָה. וְלֹא אֵבוֹשׁ וְלֹא אֶכָּלֵם נֶגְדְּךָ לְעוֹלָם לְבַקֵּשׁ מִלְּפָנֶיךָ גְּדוֹלוֹת וְנוֹרָאוֹת, שֶׁתַּעֲשֶׂה עִמִּי פְּלָאִי פְּלָאוֹת:

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם לְפָנֶיךָ נִגְלֶה הַכֹּל, וְאַתָּה יוֹדֵעַ עִצֶּם הַבִּלְבּוּלִים הָרַבִּים וְעֵרְבּוּב הַדַּעַת הַמְּרֻבֶּה וְהֶעָצוּם מְאֹד מְאֹד שֶׁבָּא עָלַי בְּיוֹתֵר בְּשָׁעָה שֶׁאֲנִי עוֹמֵד לְהִתְפַּלֵּל וּלְהִתְחַנֵּן לְפָנֶיךָ, עַד שֶׁאֵינִי יָכוֹל לְדַבֵּר אֲפִלּוּ דִּבּוּר אֶחָד בִּתְפִלָּה כָּרָאוּי. וְכָל הַבִּלְבּוּלִים וְהָעֵרְבּוּב הַדַּעַת שֶׁיֵּשׁ לִי בְּאֵיזֶה פַּעַם בְּכָל הַיּוֹם כֻּלּוֹ, כֻּלָּם בָּאִים אֲלַי בְּשָׁעַת הַתְּפִלָּה דַּיְקָא, וְרוֹצִים לְבַטֵּל תְּפִלָּתִי. וּמֵחֲמַת זֶה תְּפִלָּתִי מְעֹרְבֶּבֶת מְאֹד, בְּכַמָּה מִינֵי פְּסֹלֶת, וְעֵרְבּוּב הַדַּעַת. וּמַחֲשָׁבוֹת זָרוֹת, וּפְנִיּוֹת וּבִלְבּוּלִים רַבִּים מְאֹד מְאֹד בְּלִי שִׁעוּר. וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה לַּעֲשׂוֹת. כִּי מֵעֹצֶם הַבִּלְבּוּל הַדַּעַת שֶׁבָּא עָלַי אֵינִי יוֹדֵעַ שׂוּם דֶּרֶךְ אֵיךְ לַעֲמֹד נֶגֶד הַבִּלְבּוּלִים הָרַבִּים הָאֵלֶּה. וְאֵין לִי עַל מִי לְהִשָּׁעֵן כִּי אִם עַל אָבִי שֶׁבַּשָּׁמַיִם. חוּס וְרַחֵם עָלַי וְהוֹשִׁיעֵנִי וּמַלְּטֵנִי וְהַצֵּל אֶת תְּפִלָּתִי מִכָּל מִינֵי עֵרְבּוּב הַדַּעַת, וּמִכָּל מִינֵי מַחֲשָׁבוֹת זָרוֹת וְהִרְהוּרִים וּבִלְבּוּלִים שֶׁבָּעוֹלָם. וְעָזְרֵנִי וְזַכֵּנִי שֶׁאֲקַשֵּׁר אֶת מַחֲשַׁבְתִּי בְּדִבּוּרֵי הַתְּפִלָּה, בְּקֶשֶׁר אַמִּיץ וְחָזָק. עַד שֶׁאֶזְכֶּה לְהִתְפַּלֵּל בְּכַוָּנַת הַלֵּב. וְתִהְיֶה תְּפִלָּתִי וּתְחִנָּתִי וּבַקָּשָׁתִי, זַכָּה וּנְכוֹנָה, בָּרָה וּנְקִיָּה מִכָּל סִיג וּפְסֹלֶת. חוּס וַחֲמֹל עָלַי, וַעֲשֵׂה לְמַעַנְךָ וְלֹא לְמַעֲנִי, כִּי אֵין לִי שׂוּם תִּקְוָה כִּי אִם עַל תְּפִלָּה וְתַחֲנוּנִים.

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם רְאֵה נָא בְּעָנְיֵנוּ וְרִיבָה רִיבֵנוּ. וְהַצֵּל עֲשׁוּקִים "מִיַּד עוֹשְׁקֵיהֶם כֹּחַ". וְאַל תַּנִּיחַ לְגֹזֵל "דָּל כִּי דַל הוּא". וּתְקַיֵּם מִקְרָא שֶׁכָּתוּב: "מִשֹּׁד עֲנִיִּים מֵאֲנָקַת אֶבְיוֹנִים עַתָּה אָקוּם יֹאמַר יְהוָה, אָשִׁית בְּיֵשַׁע יָפִיחַ לוֹ".

עָזְרֵנִי וְהוֹשִׁיעֵנִי, וְחַלְּצֵנִי וּמַלְּטֵנִי מִכָּל מִינֵי מַחֲשָׁבוֹת רָעוֹת וְהִרְהוּרִים רָעִים וּמִכָּל מִינֵי בִלְבּוּלִים וְעֵרְבּוּב הַדַּעַת, מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם. וְזַכֵּנִי שֶׁתִּהְיֶה מַחֲשַׁבְתִּי זַכָּה וּנְקִיָּה קְדוֹשָׁה וּטְהוֹרָה תָּמִיד. וּבִפְרָט בְּשָׁעַת הַתְּפִלָּה, אֲזַכֶּה לְטַהֵר וּלְקַדֵּשׁ אֶת מַחֲשַׁבְתִּי בְּיוֹתֵר, עַד שֶׁלֹּא יַעֲלֶה וְלֹא יִגִּיעַ וְלֹא יָבוֹא לִלְבִּי שׁוּם בִּלְבּוּל הַדַּעַת וְלֹא שׁוּם מַחֲשָׁבָה זָרָה, וְלֹא שׁוּם מַחֲשָׁבָה שֶׁאֵינָהּ מֵעִנְיַן הַתְּפִלָּה, אֲפִלּוּ הִיא מַחֲשָׁבָה קְדוֹשָׁה, לֹא תָבוֹא וְלֹא תַעֲלֶה עַל לִבִּי בְּשָׁעַת הַתְּפִלָּה. רַק אֲזַכֶּה לַעֲמֹד בְּכָל הַתְּפִלָּה בְּאֵימָה וּבְיִרְאָה גְּדוֹלָה. וְלֹא אֶשְׁמַע אָז שׁוּם אָדָם וְשׁוּם דָּבָר שֶׁבָּעוֹלָם, כִּי אִם אוֹתְךָ לְבַד. וְאֲזַכֶּה לְהִתְפַּלֵּל בְּכַוָּנָה גְּדוֹלָה בְּתַכְלִית הַשְּׁלֵמוּת. וְאֲזַכֶּה לְקַשֵּׁר תְּפִלָּתִי לְכָל הַצַּדִּיקִים אֲמִתִּיִּים שֶׁבְּדוֹרֵנוּ, וּלְכָל הַצַּדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּים שׁוֹכְנֵי עָפָר, וְהֵם יְקַבְּלוּ אֶת תְּפִלָּתִי, וִיבָרְרוּ וְיַזְכּוּ אוֹתָהּ, וְיַצִּילוּ אוֹתָהּ מִכָּל אוֹיֵב וְאוֹרֵב וּמַסְטִין בַּדֶּרֶךְ, וְיַעֲלוּ אוֹתָהּ לְרֵיחַ נִיחוֹחַ לִפְנֵי כִּסֵּא כְּבוֹדֶךָ בְּתוֹךְ כְּלָלִיּוֹת תְּפִלּוֹת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל. וְתַעֲלֶה וְתִנָּשֵׂא לִהְיוֹת כֶּתֶר לְרֹאשֶׁךָ:

חוֹם וְחָנֵּנִי, וְרַחֵם עָלַי וְהוֹשִׁיעֵנִי, וְזַכֵּנִי לַעֲזוּת דִּקְדֻשָּׁה, שֶׁאֲזַכֶּה תָּמִיד בְּשָׁעַת הַתְּפִלָּה לְהִתְגַּבֵּר לְסַלֵּק הַבּוּשָׁה, שֶׁלֹּא אֵבוֹשׁ מִלְּפָנֶיךָ, וְאָעִיז פָּנַי לְבַקֵּשׁ אוֹתְךָ כָּל מִינֵי בַּקָּשׁוֹת גְּדוֹלוֹת שֶׁבָּעוֹלָם הַנּוֹגְעִים לַעֲבוֹדָתְךָ בֶּאֱמֶת, שֶׁתִּתְקָרְבֵנִי אֵלֶיךָ בְּכָל מִינֵי הִתְקָרְבוּת, וְתַעֲשֶׂה עִמִּי פְּלָאִי פְלָאוֹת, לְהַעֲלוֹת אוֹתִי מִשֶּׁפֶל הַמַּדְרֵגָה הַתַּחְתּוֹנָה, לְרוֹם

הַמַּעֲלוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת, וְאָזְכֶּה לָבוֹא וּלְהַגִּיעַ מְהֵרָה לְכָל הַמַּדְרֵגוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת שֶׁל הַקְּדֻשָּׁה, עַד שֶׁאָזְכֶּה לְהַשִּׂיג אֱלֹהוּתְךָ בְּתַכְלִית מַדְרֵגָה הָעֶלְיוֹנָה, בְּמַדְרֵגַת נְבִיאִים אֲמִתִּיִּים וְצַדִּיקִים גְּדוֹלִים וְנוֹרָאִים, בְּמַדְרֵגַת בְּנֵי עֲלִיָּה. וְאָזְכֶּה לֶאֱחוֹז בְּדַרְכֵי אֲבוֹתֵינוּ אֲשֶׁר בָּטְחוּ בְךָ וְלֹא בוֹשׁוּ לִשְׁאֹל כָּל הַגְּדוֹלוֹת מִלְּפָנֶיךָ. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "בְּךָ בָּטְחוּ אֲבוֹתֵינוּ בָּטְחוּ וַתְּפַלְּטֵמוֹ. אֵלֶיךָ זָעֲקוּ וְנִמְלָטוּ, בְּךָ בָּטְחוּ וְלֹא בוֹשׁוּ". כִּי אַתָּה יוֹדֵעַ שֶׁלִּפְעָמִים עֹצֶם גְּדֻלָּתְךָ וְרוֹמְמוּתְךָ, וְלִפְעָמִים שִׁפְלוּתֵנוּ וּפְחִיתוּתֵנוּ, לֹא הָיָה אֶפְשָׁר לָנוּ לְהַתְחִיל לַעֲמֹד לְפָנֶיךָ וּלְבַקֵּשׁ מִלְּפָנֶיךָ עַל שׁוּם דָּבָר קָטָן שֶׁבָּעוֹלָם, כִּי מִי אָנֹכִי שֶׁאָזְכֶּה לְהִתְפַּלֵּל לְפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי, כִּי אַתָּה יְהוָה גָּדַלְתָּ מְאֹד, וְשִׁמְךָ מְרוֹמָם עַל כָּל בְּרָכָה וּתְהִלָּה. וְאֵיךְ נָעִיז פָּנֵינוּ וְנַקְשֶׁה עָרְפֵּנוּ לְשַׁאֵל מִמְּךָ גְּדוֹלוֹת כָּאֵלֶּה, וּבִפְרָט אִישׁ כָּמוֹנִי, פָּגוּם וְנִבְזֶה וַחֲדַל אִישִׁים כָּמוֹנִי, אַךְ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים לִמַּדְתָּנוּ עַל יְדֵי צַדִּיקֶיךָ הָאֲמִתִּיִּים, וְהוֹדַעְתָּ לָנוּ דְּרָכֶיךָ הַטּוֹבִים, אֲשֶׁר אַתָּה חָפֵץ חֶסֶד וּמַרְבֶּה לְהֵיטִיב, וְאַתָּה מַשְׁפִּיעַ עָלֵינוּ עֲזוּת דִּקְדֻשָּׁה מֵאִתְּךָ, וְאַתָּה רוֹצֶה שֶׁנָּעִיז פָּנֵינוּ נֶגְדְּךָ לְבַקֵּשׁ מִמְּךָ גְּדוֹלוֹת וְנוֹרָאוֹת, וְשֶׁנַּעֲתִּיר וְנַפְצִיר אוֹתְךָ הַרְבֵּה מְאֹד יָמִים וְשָׁנִים עַד שֶׁנִּזְכֶּה לְנַצֵּחַ אוֹתְךָ כְּבִיכוֹל לְפָעֳלַ בַּקָּשָׁתֵינוּ בְּרַחֲמִים אֶצְלְךָ. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "אָנֹכִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הַמַּעֲלְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם הַרְחֶב פִּיךָ וַאֲמַלְאֵהוּ". עַל כֵּן מָצָא עַבְדְּךָ אֶת לִבּוֹ לְהִתְחַנֵּן מִלְּפָנֶיךָ עַל כָּל אֵלֶּה, שֶׁתַּשְׁפִּיעַ עָלַי עֲזוּת דִּקְדֻשָּׁה מֵאִתְּךָ. וְיִקַּיֵּם מִקְרָא שֶׁכָּתוּב: "תְּנוּ עֹז לֵאלֹהִים עַל יִשְׂרָאֵל

גַּאֲוָתוֹ וְעָזּוֹ בַּשְּׂחָקִים, נוֹרָא אֱלֹהִים מִמִּקְדָּשֶׁיךָ אֵל יִשְׂרָאֵל הוּא נוֹתֵן עֹז וְתַעֲצֻמוֹת לָעָם, בָּרוּךְ אֱלֹהִים". וְנִזְכֶּה לְבַקֵּשׁ מִמְּךָ תָּמִיד גְּדוֹלוֹת וְנוֹרָאוֹת, שֶׁתַּעֲשֶׂה עִמִּי פְּלָאֵי פְּלָאוֹת, וְתוֹצִיאֵנִי וְתַעֲלֵנִי מֵעַתָּה חִישׁ קַל מְהֵרָה מִכָּל הַנְּפִילוֹת וְהַיְרִידוֹת שֶׁיָּרַדְתִּי עַד הֵנָּה, וּתְקָרְבֵנִי בְּכָל מִינֵי הִתְקָרְבוּת, וּתְרַחֵם עָלַי בְּכָל מִינֵי רַחֲמָנוּת, וּתְקָרְבֵנִי בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים לְצַדִּיק גָּדוֹל אֲמִתִּי, לְהָרַב הָאֱמֶת שֶׁבַּדּוֹר הַזֶּה, לְהָרַב דִּקְדֻשָּׁה הַגָּדוֹל בְּמַעֲלָה שֶׁיֵּשׁ לוֹ כֹּחַ לְהַכְנִיס הַשָּׂגוֹת אֱלֹהוּת גַּם בְּשָׂפָל וּפָחוּת כָּמוֹנִי. וְתַצִּילֵנִי שֶׁלֹּא אַטְעֶה עַצְמִי חַס וְשָׁלוֹם, לְהַחֲלִיף וּלְהָמִיר טוֹב בְּרָע, וְתִשְׁמְרֵנִי מִן הַשַּׂקְרָנִים וְהַצְּבוּעִים, מִמַּנְהִיגִים שֶׁל שֶׁקֶר. וְתִשְׁמְרֵנִי שֶׁלֹּא יַעֲלֶה עַל לִבִּי הַטָּעוּת שֶׁל כַּמָּה בְּנֵי אָדָם, הָאוֹמְרִים שֶׁדַּי לִפְנֵיהֶם אִם יִהְיוּ מְקֻרָבִים אֲפִלּוּ לְאִישׁ כָּשֵׁר פָּשׁוּט הַקָּטָן בְּמַעֲלָה. כִּי בֶּאֱמֶת הַפְּחוּתִים כָּמוֹנִי צְרִיכִים דַּוְקָא מַנְהִיג אֲמִתִּי הַגָּדוֹל בְּמַעֲלָה מְפֻלֶּגֶת מְאֹד מְאֹד. רַחֵם עָלֵינוּ בְּרַחֲמֶיךָ, וּשְׁלַח לָנוּ הַגּוֹאֵל צֶדֶק בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ. וְיִקַּיֵּם מִקְרָא שֶׁכָּתוּב: "כִּימֵי צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אַרְאֶנּוּ נִפְלָאוֹת". וְזַכֵּנִי מְהֵרָה לַעֲלוֹת וְלֵרָאוֹת וּלְהִשְׁתַּחֲווֹת לְפָנֶיךָ בְּבֵית בְּחִירָתְךָ בְּשָׁלֹשׁ פַּעֲמֵי רְגָלֵינוּ.

חוּם וְחָנֵּנִי וְהַצִּילֵנִי וְהוֹשִׁיעֵנִי בְּכָל מִינֵי הַצָּלוֹת וִישׁוּעוֹת.

וְהַעֲלֵנִי מְהֵרָה מֵאֲפֵלָה לְאוֹרָה מִשִּׁעְבּוּד לִגְאֻלָּה מִיָּגוֹן לְשִׂמְחָה. וּתְטַהֲרֵנִי מְהֵרָה מִכָּל מִינֵי טֻמְאוֹת וּתְקַדְּשֵׁנִי בְּכָל מִינֵי קְדֻשּׁוֹת. וְאָזְכֶּה לַעֲלוֹת וּלְהִכָּלֵל מְהֵרָה בְּכָל הַחֲמִשִּׁים

שַׁעֲרֵי קְדֻשָּׁה בֶּאֱמֶת וּבֶאֱמוּנָה שְׁלֵמָה וּבַעֲנָוָה אֲמִתִּיּוֹת, עַד שֶׁאֲזְכֶּה "לַחֲזוֹת בְּנֹעַם יְהוָה וּלְבַקֵּר בְּהֵיכָלוֹ", לְהַשִּׂיג הַשָּׂגַת אֱלֹהוּתְךָ בְּתַכְלִית מַדְרֵגָה הָעֶלְיוֹנָה, וּלְהַכְנִים הַשָּׂגַת אֱלֹהוּתְךָ בְּלֵב כָּל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה גְּדוֹלָה, בֶּאֱמֶת וּבֶאֱמוּנָה שְׁלֵמָה וּבַעֲנָוָה אֲמִתִּיּוֹת כִּרְצוֹנְךָ הַטּוֹב. "הָאִירָה פָנֶיךָ עַל עַבְדֶּךָ הוֹשִׁיעֵנִי בְחַסְדֶּךָ. פָּנֶיךָ הָאֵר בְּעַבְדֶּךָ וְלַמְּדֵנִי אֶת חֻקֶּיךָ. אֲנִי בְצֶדֶק אֶחֱזֶה פָּנֶיךָ אֶשְׂבְּעָה בְהָקִיץ תְּמוּנָתֶךָ. וְלֹא נָסוֹג מִמֶּךָ תְּחַיֵּינוּ וּבְשִׁמְךָ נִקְרָא. יְהוָה אֱלֹהִים צְבָאוֹת הֲשִׁיבֵנוּ, הָאֵר פָּנֶיךָ וְנִוָּשֵׁעָה". אָמֵן וְאָמֵן:

למקשה לילד יאמר זה בתוך התפלה כנרשם לעיל בעמוד קנ"ב.

וְתִמָּלֵא רַחֲמִים עַל כָּל הַיּוֹשְׁבוֹת עַל הַמַּשְׁבֵּר, וְתַצִּילֵם מִכָּל צַעַר וָנֶזֶק (וּבְפָרָט לפלונית בת פלונית וכו'). רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, מָלֵא רַחֲמִים רַבִּים תָּמִיד, אַתָּה יָדַעְתָּ צַעֲרָהּ וּמַכְאוֹבָהּ, אַתָּה יָדַעְתָּ אֶת לְבָבָהּ וּלְבַב אָבִיהָ וְאִמָּהּ, וְכָל הַמִּצְטַעֲרִים בְּצָרָתָהּ. רְאֵה עָנְיָם וַעֲמָלָם, וְהַבִּיטָה בְּמַכְאוֹבָם. יְעוֹרְרוּ רַחֲמֶיךָ הָעֲצוּמִים רַחֲמֶיךָ הַגְּנוּזִים, עַל עֲנִיָּה זֹאת הַיּוֹשֶׁבֶת עַל הַמַּשְׁבֵּר בְּלֵב נִשְׁבָּר וְנִדְכָּא. וּפְתַח לָהּ שַׁעֲרֵי הָרַחֲמִים וְהַחֶסֶד וְהַחֲמָלָה וְהַחֲנִינָה, פְּתַח לָהּ שַׁעַר הַחוֹלָדָה, וּבְרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים תַּחְתֹּךְ אֶת הַמַּ"ם סְתוּמָה שֶׁהִיא כְּנֶגֶד מַ"ם יוֹם שֶׁל יְצִירַת הַוָּלָד, שֶׁשָּׁם מִלְבָּשׁ הַוָּלָד. וּבְחַסְדְּךָ הַגָּדוֹל תַּחְתֹּךְ אֶת הַמַּ"ם סְתוּמָה הַזֹּאת. וְתַעֲשֶׂה מִמֶּנָּה שְׁתֵּי דָלְתֵי"ם. וְעַל יְדֵי זֶה תִּפְתַּח בְּרַחֲמֶיךָ וַחֲסָדֶיךָ

הָאֲמִתִּיִּים דַּלְתֵי בִּטְנָהּ שֶׁל הָעֲנִיָּה הַזֹּאת הַיּוֹשֶׁבֶת עַל הַמַּשְׁבֵּר. וְתִהְיֶה בְּעֶזְרָהּ שֶׁתֵּלֵד מִיָּד בְּנָקֵל בְּלִי קְשָׁיִי הוֹלָדָה עוֹד כְּלָל. וְתֹאמַר לַמַּלְאָךְ "חֶרֶף יָדֶיךָ". הָאוֹמֵר לְעוֹלָמוֹ דַּי, אֱמֹר לְצָרָתָהּ דָּי. רַב חֶסֶד וּמַרְבֶּה לְהֵטִיב, חוּס וַחֲמֹל וְרַחֵם, כְּחַסְדְּךָ הַגָּדוֹל עֲשֵׂה עִמָּהּ, פְּתַח לָהּ דַּלְתֵי הַהוֹלָדָה חִישׁ קַל מְהֵרָה בְּלִי שׁוּם אִחוּר וְעִכּוּב עוֹד כְּלָל. כִּי כְּבָר סָבְלָה מְרִירוּת צַעַר וּמַכְאוֹב הַרְבֵּה, עַד אֲשֶׁר "כְּשֵׁל כֹּחַ הַסַּבָּל". גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים עֲשֵׂה עִמָּנוּ חֶסֶד חִנָּם, וְאַל תְּאַחֵר לֶדֶתָהּ עוֹד כְּלָל. עֲזֹר וְהַצֵּל וְהוֹשִׁיעָה בְּחַסְדֶּךָ, שֶׁיִּפְתַּח לָהּ צִירֵי וְדַלְתֵי בִּטְנָהּ בְּרַחֲמִים גְּדוֹלִים תֵּכֶף וּמִיָּד. וְתֵלֵד מִיָּד בְּקַל בְּלִי שׁוּם צַעַר וּמַכְאוֹב עוֹד כְּלָל, כִּי אִם בְּרַחֲמִים וּבְחֶמְלָה בְּחֶסֶד גָּדוֹל. וְתוֹצִיא הַוָּלָד לְשָׁלוֹם לַאֲוִיר הָעוֹלָם לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם וּלְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבִים. אָמֵן:

(וירבו בצדקה מאד. כי העיקר תלוי בחסד שעל ידי זה חותכין את הד' מהמ"ם וכו' כמבואר בתורה הנ"ל שעי"ז נפתח רחמה של המקשה לילד כמבואר בספר.

עי' בליקוטי מוהר"ן ח"א בסי' ל' ובסי' קל"ה בסופו והבן):

תִּיקוּן הַכְּלָלִי

קוֹדֵם שֶׁיַּתְחִיל בְּאֲמִירַת תְּהִלִּים יֹאמַר זֶה:

"לְכוּ נְרַנְּנָה לַיהוָה, נָרִיעָה לְצוּר יִשְׁעֵנוּ: נְקַדְּמָה פָנָיו בְּתוֹדָה, בִּזְמִרוֹת נָרִיעַ לוֹ: כִּי אֵל גָּדוֹל יְהוָה, וּמֶלֶךְ גָּדוֹל עַל כָּל אֱלֹהִים":

חֲרִינִי מְזַמֵּן אֶת פִּי לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל וּלְשַׁבֵּחַ אֶת בּוֹרְאִי לְשֵׁם יִחוּד קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּהּ בִּדְחִילוּ וּרְחִימוּ עַל יְדֵי הַהוּא טָמִיר וְנֶעְלָם בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל:

טוֹב לוֹמַר זֹאת לִפְנֵי אֲמִירַת הָעֲשָׂרָה מִזְמוֹרִים:

חֲרִינִי מְקַשֵּׁר עַצְמִי בַּאֲמִירַת הָעֲשָׂרָה מִזְמוֹרִים אֵלּוּ לְכָל הַצַּדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּים שֶׁבְּדוֹרֵנוּ. וּלְכָל הַצַּדִּיקִים הָאֲמִתִּים שׁוֹכְנֵי עָפָר. קְדוֹשִׁים אֲשֶׁר בָּאָרֶץ הֵמָּה. וּבִפְרָט לְרַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ צַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם נַחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה רַבֵּנוּ נַחְמָן בֶּן פֵּיגָא. זְכוּתָם יָגֵן עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל אָמֵן.

*) וְעַל דַּעְתָּם וְעַל כַּוָּנָתָם אֲנִי אוֹמֵר כָּל אֵלּוּ הָעֲשָׂרָה קַפִּיטְל תְּהִלִּים, וּבִזְכוּתָם וְכֹחָם אֶזְכֶּה לְעוֹרֵר וּלְגַלּוֹת כָּל הָעֲשָׂרָה מִינֵי נְגִינָה שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם סֵפֶר תְּהִלִּים, שֶׁהֵם: אַשְׁרֵי, בְּרָכָה, מַשְׂכִּיל, שִׁיר, נְצוּחַ, נִגּוּן, תְּפִלָּה, הוֹדָאָה, מִזְמוֹר, הַלְלוּיָהּ. שֶׁהֵם שִׁיר פָּשׁוּט, כָּפוּל, מְשֻׁלָּשׁ, מְרֻבָּע, שֶׁהֵם כְּלוּלִים בְּשֵׁמְךָ הַמְיֻחָד הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ. וּבִזְכוּת וְכֹחַ הַשְּׁנֵי שְׁמוֹת הַקְּדוֹשִׁים הָאֵלּוּ בְּמִלּוּאָם, שֶׁהֵם אֵל אֱלֹהִים (כָּזֶה): אל"ף למ"ד, אל"ף למ"ד ה"י יו"ד מ"ם, שֶׁהֵם עוֹלִים בְּמִסְפָּר תפ"ה, כְּמִסְפַּר תְּהִלִּים. בְּכֹחַ אֵלּוּ הַשֵּׁמוֹת תְּזַכֵּנִי לְתִקּוּן הַבְּרִית שֶׁהוּא תִּקּוּן הַכְּלָלִי אָמֵן:

טז

א מִכְתָּם לְדָוִד, שָׁמְרֵנִי אֵל כִּי חָסִיתִי בָךְ: ב אָמַרְתְּ לַיהוָה, אֲדֹנָי
אָתָּה, טוֹבָתִי בַּל עָלֶיךָ: ג לִקְדוֹשִׁים אֲשֶׁר בָּאָרֶץ הֵמָּה, וְאַדִּירֵי, כָּל
חֶפְצִי בָם: ד יִרְבּוּ עַצְּבוֹתָם, אַחֵר מָהָרוּ, בַּל אַסִּיךְ נִסְכֵּיהֶם מִדָּם,
וּבַל אֶשָּׂא אֶת שְׁמוֹתָם עַל שְׂפָתָי: ה יְהוָה מְנָת חֶלְקִי וְכוֹסִי, אַתָּה
תּוֹמִיךְ גּוֹרָלִי: ו חֲבָלִים נָפְלוּ לִי בַּנְּעִמִים, אַף נַחֲלַת שָׁפְרָה
עָלָי: ז אֲבָרֵךְ אֶת יְהוָה, אֲשֶׁר יְעָצָנִי, אַף לֵילוֹת יִסְּרוּנִי
כִלְיוֹתָי: ח שִׁוִּיתִי יְהוָה לְנֶגְדִּי תָּמִיד, כִּי מִימִינִי בַּל אֶמּוֹט: ט לָכֵן
שָׂמַח לִבִּי, וַיָּגֶל כְּבוֹדִי, אַף בְּשָׂרִי יִשְׁכֹּן לָבֶטַח: י כִּי לֹא תַעֲזֹב נַפְשִׁי
לִשְׁאוֹל, לֹא תִתֵּן חֲסִידְךָ לִרְאוֹת שָׁחַת: יא תּוֹדִיעֵינִי אֹרַח חַיִּים,
שֹׂבַע שְׂמָחוֹת אֶת פָּנֶיךָ, נְעִמוֹת בִּימִינְךָ נֶצַח:

לב

א לְדָוִד מַשְׂכִּיל, אַשְׁרֵי נְשׂוּי פֶּשַׁע, כְּסוּי חֲטָאָה: ב אַשְׁרֵי אָדָם לֹא
יַחְשֹׁב יְהוָה לוֹ עָוֹן, וְאֵין בְּרוּחוֹ רְמִיָּה: ג כִּי הֶחֱרַשְׁתִּי, בָּלוּ עַצְמָי,
בְּשַׁאֲגָתִי כָּל הַיּוֹם: ד כִּי יוֹמָם וָלַיְלָה תִּכְבַּד עָלַי יָדֶךָ, נֶהְפַּךְ לְשַׁדִּי,
בְּחַרְבֹנֵי קַיִץ סֶלָה: ה חַטָּאתִי אוֹדִיעֲךָ, וַעֲוֹנִי לֹא כִסִּיתִי, אָמַרְתִּי,
אוֹדֶה עֲלֵי פְשָׁעַי לַיהוָה, וְאַתָּה נָשָׂאתָ עֲוֹן חַטָּאתִי סֶלָה: ו עַל זֹאת
יִתְפַּלֵּל כָּל חָסִיד אֵלֶיךָ, לְעֵת מְצֹא, רַק לְשֵׁטֶף מַיִם רַבִּים אֵלָיו לֹא

יַגִּיעוּ: **ז** אַתָּה סֵתֶר לִי[1], מִצַּר תִּצְּרֵנִי, רָנֵּי פַלֵּט תְּסוֹבְבֵנִי סֶלָה: **ח** אַשְׂכִּילְךָ, וְאוֹרְךָ בְּדֶרֶךְ זוּ תֵּלֵךְ, אִיעֲצָה עָלֶיךָ עֵינִי: **ט** אַל תִּהְיוּ כְּסוּס, כְּפֶרֶד, אֵין הָבִין, בְּמֶתֶג וָרֶסֶן עֶדְיוֹ לִבְלוֹם, בַּל קְרֹב אֵלֶיךָ: יַרְבִּים מַכְאוֹבִים לָרָשָׁע, וְהַבּוֹטֵחַ בַּיהוָה חֶסֶד יְסוֹבְבֶנּוּ: יא שִׂמְחוּ בַיהוָה, וְגִילוּ צַדִּיקִים, וְהַרְנִינוּ כָּל יִשְׁרֵי לֵב:

מא

א לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד: **ב** אַשְׁרֵי מַשְׂכִּיל אֶל דָּל, בְּיוֹם רָעָה יְמַלְּטֵהוּ יְהוָה: **ג** יְהוָה יִשְׁמְרֵהוּ וִיחַיֵּהוּ, וְאֻשַּׁר בָּאָרֶץ, וְאַל תִּתְּנֵהוּ בְּנֶפֶשׁ אֹיְבָיו: **ד** יְהוָה יִסְעָדֶנּוּ עַל עֶרֶשׂ דְּוָי, כָּל מִשְׁכָּבוֹ הָפַכְתָּ בְחָלְיוֹ: **ה** אֲנִי אָמַרְתִּי, יְהוָה חָנֵּנִי, רְפָאָה נַפְשִׁי כִּי חָטָאתִי לָךְ: **ו** אוֹיְבַי יֹאמְרוּ רַע לִי, מָתַי יָמוּת וְאָבַד שְׁמוֹ: **ז** וְאִם בָּא לִרְאוֹת, שָׁוְא יְדַבֵּר, לִבּוֹ יִקְבָּץ אָוֶן לוֹ, יֵצֵא לַחוּץ יְדַבֵּר: **ח** יַחַד עָלַי יִתְלַחֲשׁוּ כָּל שֹׂנְאָי, עָלַי יַחְשְׁבוּ רָעָה לִי: **ט** דְּבַר בְּלִיַּעַל יָצוּק בּוֹ, וַאֲשֶׁר שָׁכַב לֹא יוֹסִיף לָקוּם: **י** גַּם אִישׁ שְׁלוֹמִי, אֲשֶׁר בָּטַחְתִּי בּוֹ אוֹכֵל לַחְמִי, הִגְדִּיל עָלַי עָקֵב: **יא** וְאַתָּה יְהוָה, חָנֵּנִי וְהָקִימֵנִי, וַאֲשַׁלְּמָה לָהֶם: **יב** בְּזֹאת יָדַעְתִּי כִּי חָפַצְתָּ בִּי, כִּי לֹא יָרִיעַ אֹיְבִי עָלָי: **יג** וַאֲנִי בְּתֻמִּי תָּמַכְתָּ בִּי, וַתַּצִּיבֵנִי לְפָנֶיךָ לְעוֹלָם: יד בָּרוּךְ יְהוָה, אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, מֵהָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן:

---

[1] כֵּאן צָרִיךְ לְהַפְסִיק מְעַט. (עַיֵּן בְּלִקּוּטֵי מוֹהַר"ן חֵלֶק א' סִימָן רי"ג).

מב

א לַמְנַצֵּחַ מַשְׂכִּיל, לִבְנֵי קֹרַח: ב כְּאַיָּל תַּעֲרֹג עַל אֲפִיקֵי מָיִם, כֵּן נַפְשִׁי תַּעֲרֹג אֵלֶיךָ אֱלֹהִים: ג צָמְאָה נַפְשִׁי לֵאלֹהִים, לְאֵל חָי, מָתַי אָבוֹא וְאֵרָאֶה פְּנֵי אֱלֹהִים: ד הָיְתָה לִי דִמְעָתִי לֶחֶם יוֹמָם וָלָיְלָה, בֵּאָמֹר אֵלַי כָּל הַיּוֹם, אַיֵּה אֱלֹהֶיךָ: ה אֵלֶּה אֶזְכְּרָה, וְאֶשְׁפְּכָה עָלַי נַפְשִׁי, כִּי אֶעֱבֹר בַּסָּךְ, אֲדַדֵּם עַד בֵּית אֱלֹהִים בְּקוֹל רִנָּה וְתוֹדָה, הָמוֹן חוֹגֵג: ו מַה תִּשְׁתּוֹחֲחִי נַפְשִׁי וַתֶּהֱמִי עָלָי, הוֹחִילִי לֵאלֹהִים, כִּי עוֹד אוֹדֶנּוּ יְשׁוּעוֹת פָּנָיו: ז אֱלֹהַי, עָלַי נַפְשִׁי תִשְׁתּוֹחָח, עַל כֵּן אֶזְכָּרְךָ מֵאֶרֶץ יַרְדֵּן וְחֶרְמוֹנִים, מֵהַר מִצְעָר: ח תְּהוֹם אֶל תְּהוֹם קוֹרֵא, לְקוֹל צִנּוֹרֶיךָ, כָּל מִשְׁבָּרֶיךָ וְגַלֶּיךָ עָלַי עָבָרוּ: ט יוֹמָם יְצַוֶּה יְהוָה חַסְדּוֹ, וּבַלַּיְלָה שִׁירָה עִמִּי, תְּפִלָּה לְאֵל חַיָּי: י אוֹמְרָה לְאֵל סַלְעִי, לָמָּה שְׁכַחְתָּנִי, לָמָּה קֹדֵר אֵלֵךְ בְּלַחַץ אוֹיֵב: יא בְּרֶצַח בְּעַצְמוֹתַי, חֵרְפוּנִי צוֹרְרָי, בְּאָמְרָם אֵלַי כָּל הַיּוֹם אַיֵּה אֱלֹהֶיךָ: יב מַה תִּשְׁתּוֹחֲחִי נַפְשִׁי, וּמָה תֶּהֱמִי עָלָי, הוֹחִילִי לֵאלֹהִים, כִּי עוֹד אוֹדֶנּוּ יְשׁוּעוֹת, פָּנַי וֵאלֹהָי:

נט

א לַמְנַצֵּחַ, אַל תַּשְׁחֵת, לְדָוִד מִכְתָּם, בִּשְׁלֹחַ שָׁאוּל, וַיִּשְׁמְרוּ אֶת הַבַּיִת לַהֲמִיתוֹ: ב הַצִּילֵנִי מֵאֹיְבַי, אֱלֹהָי, מִמִּתְקוֹמְמַי תְּשַׂגְּבֵנִי: ג הַצִּילֵנִי מִפֹּעֲלֵי אָוֶן, וּמֵאַנְשֵׁי דָמִים הוֹשִׁיעֵנִי: ד כִּי הִנֵּה

אָרְבוּ לְנַפְשִׁי, יָגוּרוּ עָלַי עַזִּים, לֹא פִשְׁעִי וְלֹא חַטָּאתִי יְהוָה: **ה** בְּלִי עָוֹן, יְרוּצוּן וְיִכּוֹנָנוּ, עוּרָה לִקְרָאתִי וּרְאֵה: **ו**וְאַתָּה יְהוָה אֱלֹהִים צְבָאוֹת, אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, הָקִיצָה לִפְקֹד כָּל הַגּוֹיִם, אַל תָּחֹן כָּל בֹּגְדֵי אָוֶן סֶלָה: **ז**יָשׁוּבוּ לָעֶרֶב, יֶהֱמוּ כַכֶּלֶב, וְיסוֹבְבוּ עִיר: **ח** הִנֵּה יַבִּיעוּן בְּפִיהֶם, חֲרָבוֹת בִּשְׂפָתוֹתֵיהֶם, כִּי מִי שֹׁמֵעַ: **ט**וְאַתָּה יְהוָה תִּשְׂחַק לָמוֹ, תִּלְעַג לְכָל גּוֹיִם: **י** עֻזּוֹ, אֵלֶיךָ אֶשְׁמָרָה, כִּי אֱלֹהִים מִשְׂגַּבִּי: **יא** אֱלֹהֵי חַסְדִּי, יְקַדְּמַנִי, אֱלֹהִים יַרְאֵנִי בְשׁוּרָרָי: **יב** אַל תַּהַרְגֵם פֶּן יִשְׁכְּחוּ עַמִּי, הֲנִיעֵמוֹ בְחֵילְךָ, וְהוֹרִידֵמוֹ, מָגִנֵּנוּ אֲדֹנָי: **יג** חַטַּאת פִּימוֹ, דְּבַר שְׂפָתֵימוֹ, וְיִלָּכְדוּ בגְאוֹנָם, וּמֵאָלָה וּמִכַּחַשׁ יְסֻפָּרוּ: **יד** כַּלֵּה בְחֵמָה, כַּלֵּה, וְאֵינֵמוֹ, וְיֵדְעוּ כִּי אֱלֹהִים מֹשֵׁל בְּיַעֲקֹב לְאַפְסֵי הָאָרֶץ סֶלָה: **טו** וְיָשֻׁבוּ לָעֶרֶב, יֶהֱמוּ כַכֶּלֶב, וְיסוֹבְבוּ עִיר: **טז**הֵמָּה יְנִיעוּן לֶאֱכֹל, אִם לֹא יִשְׂבְּעוּ, וַיָּלִינוּ: **יז** וַאֲנִי אָשִׁיר עֻזֶּךָ, וַאֲרַנֵּן לַבֹּקֶר חַסְדֶּךָ, כִּי הָיִיתָ מִשְׂגָּב לִי וּמָנוֹס בְּיוֹם צַר לִי: **יח** עֻזִּי, אֵלֶיךָ אֲזַמֵּרָה, כִּי אֱלֹהִים מִשְׂגַּבִּי אֱלֹהֵי חַסְדִּי:

עז

א לַמְנַצֵּחַ עַל יְדוּתוּן לְאָסָף מִזְמוֹר: **ב** קוֹלִי [2]אֶל אֱלֹהִים, וְאֶצְעָקָה קוֹלִי אֶל אֱלֹהִים, וְהַאֲזִין אֵלָי: **ג** בְּיוֹם צָרָתִי אֲדֹנָי דָּרָשְׁתִּי, יָדִי לַיְלָה נִגְּרָה, וְלֹא תָפוּג, מֵאֲנָה הִנָּחֵם נַפְשִׁי: **ד** אֶזְכְּרָה אֱלֹהִים, וְאֶהֱמָיָה,

[2] בְּאָמְרְךָ אֶל אֱלֹהִים תְּכַוֵּן הַמִּלּוּי כָּזֶה אָלֶ"ף לָמֶ"ד אָלֶ"ף לָמֶ"ד הֵ"י וּ"ו דָ"ם

אָשִׂיחָה וְתִתְעַטֵּף רוּחִי סֶלָה: **ה** אָחַזְתָּ שְׁמֻרוֹת עֵינָי, נְפְעַמְתִּי וְלֹא
אֲדַבֵּר: **ו** חִשַּׁבְתִּי יָמִים מִקֶּדֶם, שְׁנוֹת עוֹלָמִים: **ז** אֶזְכְּרָה נְגִינָתִי
בַלָּיְלָה, עִם לְבָבִי אָשִׂיחָה, וַיְחַפֵּשׂ רוּחִי: **ח** הַלְעוֹלָמִים יִזְנַח אֲדֹנָי,
וְלֹא יֹסִיף לִרְצוֹת עוֹד: **ט** הֶאָפֵס לָנֶצַח חַסְדּוֹ, גָּמַר אֹמֶר לְדֹר
וָדֹר: **י** הֲשָׁכַח חַנּוֹת אֵל, אִם קָפַץ בְּאַף רַחֲמָיו סֶלָה: **יא** וָאֹמַר חַלּוֹתִי
הִיא, שְׁנוֹת יְמִין עֶלְיוֹן: **יב** אֶזְכּוֹר מַעַלְלֵי יָהּ, כִּי אֶזְכְּרָה מִקֶּדֶם
פִּלְאֶךָ: **יג** וְהָגִיתִי בְכָל פָּעֳלֶךָ, וּבַעֲלִילוֹתֶיךָ אָשִׂיחָה: **יד** אֱלֹהִים,
בַּקֹּדֶשׁ דַּרְכֶּךָ, מִי אֵל גָּדוֹל כֵּאלֹהִים: **טו** אַתָּה הָאֵל עֹשֵׂה פֶלֶא,
הוֹדַעְתָּ בָעַמִּים עֻזֶּךָ: **טז** גָּאַלְתָּ בִזְרוֹעַ עַמֶּךָ, בְּנֵי יַעֲקֹב וְיוֹסֵף
סֶלָה: **יז** רָאוּךָ מַיִם אֱלֹהִים, רָאוּךָ מַיִם יָחִילוּ, אַף יִרְגְּזוּ
תְהֹמוֹת: **יח** זָרְמוּ מַיִם עָבוֹת, קוֹל נָתְנוּ שְׁחָקִים, אַף חִצָּיךָ
יִתְהַלָּכוּ: **יט** קוֹל רַעַמְךָ בַּגַּלְגַּל, הֵאִירוּ בְרָקִים תֵּבֵל, רָגְזָה וַתִּרְעַשׁ
הָאָרֶץ: **כ** בַּיָּם דַּרְכֶּךָ, וּשְׁבִילְךָ בְּמַיִם רַבִּים, וְעִקְּבוֹתֶיךָ לֹא
נֹדָעוּ: **כא** נָחִיתָ כַצֹּאן עַמֶּךָ, בְּיַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן:

ע

א תְּפִלָּה לְמֹשֶׁה, אִישׁ הָאֱלֹהִים, אֲדֹנָי מָעון אַתָּה הָיִיתָ לָנוּ בְּדֹר
וָדֹר: **ב** בְּטֶרֶם הָרִים יֻלָּדוּ, וַתְּחוֹלֵל אֶרֶץ וְתֵבֵל, וּמֵעוֹלָם עַד עוֹלָם
אַתָּה אֵל: **ג** תָּשֵׁב אֱנוֹשׁ עַד דַּכָּא, וַתֹּאמֶר, שׁוּבוּ בְנֵי אָדָם: **ד** כִּי
אֶלֶף שָׁנִים בְּעֵינֶיךָ כְּיוֹם אֶתְמוֹל כִּי יַעֲבֹר, וְאַשְׁמוּרָה
בַלָּיְלָה: **ה** זְרַמְתָּם שֵׁנָה יִהְיוּ, בַּבֹּקֶר כֶּחָצִיר יַחֲלֹף: **ו** בַּבֹּקֶר יָצִיץ,

וְחָלָף, לָעֶרֶב יְמוֹלֵל וְיָבֵשׁ: **ז** כִּי כָלִינוּ בְאַפֶּךָ, וּבַחֲמָתְךָ
נִבְהָלְנוּ: **ח** שַׁתָּה עֲוֹנֹתֵינוּ לְנֶגְדֶּךָ, עֲלֻמֵנוּ לִמְאוֹר פָּנֶיךָ: **ט** כִּי כָל יָמֵינוּ
פָנוּ בְעֶבְרָתֶךָ, כִּלִינוּ שְׁנֵינוּ כְמוֹ הֶגֶה: **י** יְמֵי שְׁנוֹתֵינוּ, בָּהֶם שִׁבְעִים
שָׁנָה, וְאִם בִּגְבוּרֹת שְׁמוֹנִים שָׁנָה, וְרָהְבָּם, עָמָל וָאָוֶן, כִּי גָז חִישׁ
וַנָּעֻפָה: **יא** מִי יוֹדֵעַ, עֹז אַפֶּךָ, וּכְיִרְאָתְךָ, עֶבְרָתֶךָ: **יב** לִמְנוֹת יָמֵינוּ כֵּן
הוֹדַע, וְנָבִא, לְבַב חָכְמָה: **יג** שׁוּבָה יְהוָה, עַד מָתָי, וְהִנָּחֵם עַל
עַבָדֶיךָ: **יד** שַׂבְּעֵנוּ בַבֹּקֶר, חַסְדֶּךָ, וּנְרַנְּנָה, וְנִשְׂמְחָה, בְּכָל
יָמֵינוּ: **טו** שַׂמְּחֵנוּ, כִּימוֹת עִנִּיתָנוּ, שְׁנוֹת רָאִינוּ רָעָה: **טז** יֵרָאֶה אֶל
עַבָדֶיךָ פָּעֳלֶךָ, וַהֲדָרְךָ עַל בְּנֵיהֶם: **יז** וִיהִי נֹעַם אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ,
וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ, כּוֹנְנָה עָלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנֵהוּ:

קה

א הוֹדוּ לַיהוָה, קִרְאוּ בִשְׁמוֹ, הוֹדִיעוּ בָעַמִּים עֲלִילוֹתָיו: **ב** שִׁירוּ לוֹ,
זַמְּרוּ לוֹ, שִׂיחוּ בְּכָל נִפְלְאוֹתָיו: **ג** הִתְהַלְלוּ בְּשֵׁם קָדְשׁוֹ, יִשְׂמַח לֵב
מְבַקְשֵׁי יְהוָה: **ד** דִּרְשׁוּ יְהוָה, וְעֻזּוֹ, בַּקְּשׁוּ פָנָיו תָּמִיד: **ה** זִכְרוּ
נִפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר עָשָׂה, מֹפְתָיו וּמִשְׁפְּטֵי פִיהוּ: **ו** זֶרַע אַבְרָהָם, עַבְדּוֹ,
בְּנֵי יַעֲקֹב, בְּחִירָיו: **ז** הוּא יְהוָה, אֱלֹהֵינוּ בְּכָל הָאָרֶץ
מִשְׁפָּטָיו: **ח** זָכַר לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ, דָּבָר צִוָּה, לְאֶלֶף דּוֹר: **ט** אֲשֶׁר כָּרַת
אֶת אַבְרָהָם, וּשְׁבוּעָתוֹ לְיִשְׂחָק: **י** וַיַּעֲמִידֶהָ לְיַעֲקֹב, לְחֹק, לְיִשְׂרָאֵל
בְּרִית עוֹלָם: **יא** לֵאמֹר, לְךָ, אֶתֵּן אֶת אֶרֶץ כְּנָעַן, חֶבֶל
נַחֲלַתְכֶם: **יב** בִּהְיוֹתָם מְתֵי מִסְפָּר, כִּמְעָט, וְגָרִים בָּהּ: **יג** וַיִּתְהַלְכוּ

מִגּוֹי אֶל גּוֹי, מִמַּמְלָכָה אֶל עַם אַחֵר: **יד** לֹא הִנִּיחַ אָדָם לְעָשְׁקָם,
וַיּוֹכַח עֲלֵיהֶם מְלָכִים: **טו** אַל תִּגְּעוּ בִמְשִׁיחָי, וְלִנְבִיאַי אַל
תָּרֵעוּ: **טז** וַיִּקְרָא רָעָב עַל הָאָרֶץ, כָּל מַטֵּה לֶחֶם שָׁבָר: **יז** שָׁלַח
לִפְנֵיהֶם אִישׁ, לְעֶבֶד נִמְכַּר יוֹסֵף: **יח** עִנּוּ בַכֶּבֶל רַגְלוֹ, בַּרְזֶל בָּאָה
נַפְשׁוֹ: **יט** עַד עֵת, בֹּא דְבָרוֹ, אִמְרַת יְהוָה, צְרָפָתְהוּ: **כ** שָׁלַח מֶלֶךְ,
וַיַּתִּירֵהוּ, מֹשֵׁל עַמִּים, וַיְפַתְּחֵהוּ: **כא** שָׂמוֹ אָדוֹן לְבֵיתוֹ, וּמֹשֵׁל בְּכָל
קִנְיָנוֹ: **כב** לֶאְסֹר שָׂרָיו, בְּנַפְשׁוֹ, וּזְקֵנָיו, יְחַכֵּם: **כג** וַיָּבֹא יִשְׂרָאֵל
מִצְרָיִם, וְיַעֲקֹב גָּר בְּאֶרֶץ חָם: **כד** וַיֶּפֶר אֶת עַמּוֹ מְאֹד, וַיַּעַצְמֵהוּ
מִצָּרָיו: **כה** הָפַךְ לִבָּם לִשְׂנֹא עַמּוֹ, לְהִתְנַכֵּל בַּעֲבָדָיו: **כו** שָׁלַח מֹשֶׁה
עַבְדּוֹ, אַהֲרֹן אֲשֶׁר בָּחַר בּוֹ: **כז** שָׂמוּ בָם, דִּבְרֵי אֹתוֹתָיו, וּמוֹפְתִים
בְּאֶרֶץ חָם: **כח** שָׁלַח חֹשֶׁךְ, וַיַּחְשִׁךְ, וְלֹא מָרוּ אֶת דְּבָרוֹ: **כט** הָפַךְ אֶת
מֵימֵיהֶם לְדָם, וַיָּמֶת אֶת דְּגָתָם: **ל** שָׁרַץ אַרְצָם צְפַרְדְּעִים, בְּחַדְרֵי
מַלְכֵיהֶם: **לא** אָמַר, וַיָּבֹא עָרֹב, כִּנִּים, בְּכָל גְּבוּלָם: **לב** נָתַן גִּשְׁמֵיהֶם
בָּרָד, אֵשׁ לֶהָבוֹת בְּאַרְצָם: **לג** וַיַּךְ, גַּפְנָם וּתְאֵנָתָם, וַיְשַׁבֵּר עֵץ
גְּבוּלָם: **לד** אָמַר, וַיָּבֹא אַרְבֶּה, וְיֶלֶק, וְאֵין מִסְפָּר: **לה** וַיֹּאכַל כָּל
עֵשֶׂב בְּאַרְצָם, וַיֹּאכַל פְּרִי אַדְמָתָם: **לו** וַיַּךְ כָּל בְּכוֹר בְּאַרְצָם,
רֵאשִׁית לְכָל אוֹנָם: **לז** וַיּוֹצִיאֵם בְּכֶסֶף וְזָהָב, וְאֵין בִּשְׁבָטָיו
כּוֹשֵׁל: **לח** שָׂמַח מִצְרַיִם בְּצֵאתָם, כִּי נָפַל פַּחְדָּם עֲלֵיהֶם: **לט** פָּרַשׂ
עָנָן, לְמָסָךְ, וְאֵשׁ, לְהָאִיר לָיְלָה: **מ** שָׁאַל, וַיָּבֵא שְׂלָיו, וְלֶחֶם שָׁמַיִם,
יַשְׂבִּיעֵם: **מא** פָּתַח צוּר, וַיָּזוּבוּ מָיִם, הָלְכוּ בַצִּיּוֹת נָהָר: **מב** כִּי זָכַר
אֶת דְּבַר קָדְשׁוֹ, אֶת אַבְרָהָם עַבְדּוֹ: **מג** וַיּוֹצֵא עַמּוֹ בְשָׂשׂוֹן, בְּרִנָּה

אֶת בְּחִירָיו: **מד** וַיִּתֵּן לָהֶם אַרְצוֹת גּוֹיִם, וַעֲמַל לְאֻמִּים
יִירָשׁוּ: **מה** בַּעֲבוּר יִשְׁמְרוּ חֻקָּיו, וְתוֹרֹתָיו יִנְצֹרוּ, הַלְלוּיָהּ:

קלז

א עַל נַהֲרוֹת בָּבֶל שָׁם יָשַׁבְנוּ, גַּם בָּכִינוּ בְּזָכְרֵנוּ אֶת צִיּוֹן: **ב** עַל
עֲרָבִים בְּתוֹכָהּ, תָּלִינוּ כִּנֹּרוֹתֵינוּ: **ג** כִּי שָׁם שְׁאֵלוּנוּ שׁוֹבֵינוּ דִּבְרֵי
שִׁיר, וְתוֹלָלֵינוּ שִׂמְחָה, שִׁירוּ לָנוּ, מִשִּׁיר צִיּוֹן: **ד** אֵיךְ נָשִׁיר אֶת שִׁיר
יְהוָה, עַל אַדְמַת נֵכָר: **ה** אִם אֶשְׁכָּחֵךְ יְרוּשָׁלָיִם, תִּשְׁכַּח
יְמִינִי: **ו** תִּדְבַּק לְשׁוֹנִי לְחִכִּי, אִם לֹא אֶזְכְּרֵכִי, אִם לֹא אַעֲלֶה אֶת
יְרוּשָׁלַיִם, עַל רֹאשׁ שִׂמְחָתִי: **ז** זְכֹר יְהוָה לִבְנֵי אֱדוֹם, אֵת יוֹם
יְרוּשָׁלַיִם, הָאֹמְרִים, עָרוּ עָרוּ, עַד הַיְסוֹד בָּהּ: **ח** בַּת בָּבֶל הַשְּׁדוּדָה,
אַשְׁרֵי שֶׁיְּשַׁלֶּם לָךְ, אֶת גְּמוּלֵךְ שֶׁגָּמַלְתְּ לָנוּ: **ט** אַשְׁרֵי שֶׁיֹּאחֵז וְנִפֵּץ
אֶת עֹלָלַיִךְ אֶל הַסָּלַע:

קנ

א הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ אֵל בְּקָדְשׁוֹ, הַלְלוּהוּ בִּרְקִיעַ עֻזּוֹ: **ב** הַלְלוּהוּ
בִּגְבוּרֹתָיו, הַלְלוּהוּ כְּרֹב גֻּדְלוֹ: **ג** הַלְלוּהוּ בְּתֵקַע שׁוֹפָר, הַלְלוּהוּ
בְּנֵבֶל וְכִנּוֹר: **ד** הַלְלוּהוּ בְּתֹף וּמָחוֹל, הַלְלוּהוּ בְּמִנִּים
וְעֻגָב: **ה** הַלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי שָׁמַע, הַלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי תְרוּעָה: **ו** כֹּל
הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל יָהּ, הַלְלוּיָהּ:

אחר שסיים תהלים יאמר שלשה פסוקים אלה:

מִי יִתֵּן מִצִּיּוֹן יְשׁוּעַת יִשְׂרָאֵל בְּשׁוּב יְיָ שְׁבוּת עַמּוֹ, יָגֵל יַעֲקֹב יִשְׂמַח יִשְׂרָאֵל: וּתְשׁוּעַת צַדִּיקִים מֵיְיָ, מָעוּזָּם בְּעֵת צָרָה: וַיַּעְזְרֵם יְיָ וַיְפַלְּטֵם, יְפַלְּטֵם מֵרְשָׁעִים וְיוֹשִׁיעֵם כִּי חָסוּ בּוֹ:

זֹאת הַתְּפִלָּה מָצָאנוּ בְּאַמְתַּחַת הַכְּתָבִים וְהִיא מְעָט הַמַּמּוּת וְרָב הָאֵיכוּת:

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, עִלַּת הָעִלּוֹת וְסִבַּת כָּל הַסִּבּוֹת, אַנְתְּ לְעֵלָּא, לְעֵלָּא מִן כֹּלָא, וְלֵית לְעֵלָּא מִנָּךְ, דְּלֵית מַחֲשָׁבָה תִּפְיסָא בָּךְ כְּלָל, וּלְךָ דּוֹמְיָה תְּהִלָּה, וּמִרְמָם עַל כָּל בְּרָכָה וּתְהִלָּה. אוֹתְךָ אֲדָרֵשׁ, אוֹתְךָ אֲבַקֵּשׁ שְׁתַּחְתֵּר חֲתִירָה דֶּרֶךְ כִּבּוּשָׁה מֵאִתָּךְ, דֶּרֶךְ כָּל הָעוֹלָמוֹת, עַד הַהִשְׁתַּלְשְׁלוּת שֶׁלִּי בַּמָּקוֹם שֶׁאֲנִי עוֹמֵד, כְּפִי אֲשֶׁר נִגְלָה לְךָ, יוֹדֵעַ תַּעֲלוּמוֹת, וּבַדֶּרֶךְ וּנְתִיב הַזֶּה תָּאִיר עָלַי אוֹרֶךָ, לְהַחֲזִירֵנִי בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ בֶּאֱמֶת, כְּפִי רְצוֹנְךָ בֶּאֱמֶת, כְּפִי רְצוֹן מִבְחָר הַבְּרוּאִים, לִבְלִי לַחֲשֹׁב בְּמַחֲשַׁבְתִּי שׁוּם מַחֲשָׁבָת חוּץ וְשׁוּם מַחֲשָׁבָה וּבִלְבּוּל שֶׁהוּא נֶגֶד רְצוֹנְךָ, רַק לְדַבֵּק בְּמַחֲשָׁבוֹת זַכּוֹת צַחוֹת וּקְדוֹשׁוֹת בַּעֲבוֹדָתְךָ בֶּאֱמֶת בְּהַשָּׂגָתְךָ וּבְתוֹרָתְךָ. הַט לִבִּי אֶל עֵדוּתֶיךָ, וְתֶן לִי לֵב טָהוֹר לְעָבְדְךָ בֶּאֱמֶת. וּמִמְּצוּלוֹת יָם תּוֹצִיאֵנִי לְאוֹר גָּדוֹל חִישׁ קַל מְהֵרָה. תְּשׁוּעַת יְהוָה כְּהֶרֶף עַיִן, לֵאוֹר בְּאוֹר הַחַיִּים כָּל יְמֵי הֱיוֹתִי עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה. וְאֶזְכֶּה לְחַדֵּשׁ נְעוּרַי, הַיָּמִים שֶׁעָבְרוּ בַּחשֶׁךְ, לְהַחֲזִירָם אֶל הַקְּדֻשָּׁה, וְתִהְיֶה יְצִיאָתִי מִן הָעוֹלָם כִּבְיאָתִי, בְּלֹא חֵטְא. וְאֶזְכֶּה לַחֲזוֹת בְּנֹעַם יְהוָה וּלְבַקֵּר בְּהֵיכָלוֹ, כֵּלוֹ אוֹמֵר כָּבוֹד, אָמֵן נֶצַח סֶלָה וָעֶד: